Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

[Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]

Ahmet USLU

Doktora Tezi

Eskişehir, 2024

CEM SULTAN'IN CEMŞÎD Ü HURŞÎD MESNEVİSİ

[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Ahmet USLU

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ

Eskişehir, 2024

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ahmet USLU tarafından hazırlanan Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] başlıklı bu çalışma 17/01/2025 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK	
Üye (Danışman) Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU	
Üye Prof. Dr. Ahmet KARTAL	
Üye Prof. Dr. Melike GÖKCAN	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Esin Ağca	

ONAY

.../... /2025

Doç. Dr. Şafak AĞDENİZ

Enstitü Müdürü

17/01/2025

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ahmet USLU

İmza

ÖZ

CEM SULTAN'IN CEMŞÎD Ü HURŞÎD MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

USLU, Ahmet

Doktora, 2024

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Klasik Osmanlıcaya geçiş öncesi Eski Anadolu Türkçesinin önemli bir tanığı olan Cemşîd ü Hurşîd, Osmanlı şiirinin her kademeden şairinin ve şiirinin anlaşılması için önemli bir mirastır. Cemşîd ü Hurşîd / Āyāt-ı ʿUşşāk, İranlı şair Selman-ı Saveci'nin kaleme aldığı Farsça Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin Sultan Cem tarafından genişletilerek Türkçeye ikinci defa kazandırılmış bir mesnevidir. Şiir ve hikâyeyi bünyesinde barındıran bu mesnevi, 36 yıl gibi kısa bir ömür süren, ömrü sürgünlerde geçen bir şehzadenin 19 yaşında tercüme ettiği bir eserdir.

Osmanlı şiirinin anlaşılması için ve daha geniş kitlelere ulaştırılması için farklı projeler mevcuttur. Ferdinand de Saussure'ün kelimelerin bağlamda anlam kazandığı fikri üzerine inşa edilen Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) projesinin alt yapısı kullanılarak hazırlanan bu tezle Cemşîd ü Hurşîd'in söz varlığı ve şairin parmak izi üslûbuna ait veriler ortaya konmuştur. Çalışma literatür bölümüne yer verilen giriş bölümü, metin inceleme bölümü ve sonuçtan oluşmuştur.

Çalışmanın inceleme bölümünde; Cemşîd ü Hurşîd'de geçen arkaik kelimeler, deyimler, atasözleri, ikilemeler, fiiller, ayetler, hadis ve rivayetler, günlük konuşma diline ait ifadeler, dualar ve tamlamalarla ilgili tespitler sayısal verilerle ortaya konmuştur. Bu bölümde ayrıca Fatih Sultan Mehmet gibi büyük bir dehanın oğlu olan ve şiir ülkesinde iddialı olmak isteyen genç bir şehzadenin kelime dünyasının anlaşılması, metnin esere-okura-sanatçıya-topluma yönelik edebi kuram verilerinden hareketle elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Mesnevinin kelime varlığı ve bu kelimelerin şiirde kazandığı anlamlardan hareketle şairin şiir ve üslûbuna ait çıkarımlar çalışmanın sonuç bölümünde değerlendirilmiştir. Üslûbun sanatçının tabiatını, çevresini, kişiliğini yansıttığı fikrinden hareketle araştırmacılar, tezkireler ve verilerin ışığında mesnevi bu bölümde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sultan Cem, Cemşîd ü Hurşîd, Āyāt-ı ʿUşşāk, Mesnevi, Bağlamsal Dizin.

ABSTRACT

CEM SULTAN'S MATHNAWI OF CEMŞÎD Ü HURŞÎD [CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSARY]

USLU, Ahmet

Doctoral Degree, 2024

Department of …

Supervisor: Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Cemşîd u Hurşîd, an important witness of Old Anatolian Turkish before the transition to classical Ottoman Turkish, is an important heritage for the understanding of poets and poetry from all levels of Ottoman poetry. Cemşîd u Hurşîd is the second translation into Turkish of the Persian masnavi Cemşîd ü Hurşîd written by the Iranian poet Selman-ı Saveci and expanded by Sultan Cem. This masnavi, which contains both poetry and story, was translated at the age of 19 by a prince who lived a short life of 36 years and spent his life in exile.

There are different projects to understand Ottoman poetry and to make it accessible to a wider audience. This thesis, which was prepared by using the infrastructure of the History and Literature Texts Contextualized Index and Functional Dictionary (TEBDİZ) project, which is built on Ferdinand de Saussure's idea that words gain meaning in context, reveals the vocabulary of Cemşîd u Hurşîd and the data belonging to the poet's fingerprint style. The study consists of an introduction with a literature section, a text analysis section and a conclusion.

In the analysis part of the study; The determinations about the archaic words, idioms, proverbs, reduplications, verbs, verses, hadiths and narrations, expressions belonging to the daily spoken language, prayers and phrases in Cemşîd u Hurşîd are presented with numerical data. This section also includes the findings obtained from the literary theory data on the work-reader-artist-society in order to understand the word world of a young prince who is the son of a great genius like Fatih Sultan Mehmet and who wants to be assertive in the country of poetry.

Based on the vocabulary of the Masnavi and the meanings of these words in the poem, inferences about the poet's poetry and style are evaluated in the conclusion section of the study. Based on the idea that the style reflects the nature, environment and personality of the artist, the masnavi is evaluated in this section in the light of researchers, tezkires and data.

Keywords: Sultan Cem, Masnavi, Cemşîd u Hurşîd, Āyāt-ı ʿUşşāk, Concordance.

TEŞEKKÜR

Ders ve tez döneminde özverili çalışmalarıyla yanımızda olan danışmanım ve hocam Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU'na, bizi TEBDİZ projesine dâhil eden Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a, tez sürecinde yol arkadaşım Levent KORKMAZ'a, üzerimde büyük emekleri olan anne ve babama, bu süreç boyunca sabırlarını zorladığım oğullarım Ömer Faruk, Tarık ve eşim Şenay'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
TEŞEKKÜR vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ x
KISALTMALAR LİSTESİ xi
SİMGELER DİZİNİ (ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ) xii
1. GİRİŞ 1
1.1. Dilbilim ve Bağlamlı Dizin 1
1.2. Mesneviler 3
1.3. Selman-ı Savecî'nin Cemşîd ü Hurşid'i ve Çevirileri 4
1.4. Sultan Cem'in Hayatı, Eserleri, Dönemi ve Telifî Tercümesi: Cemşîd ü Hurşîd / Āyāt-ı ʿUşşāk 5
1.4.1. Cem Sultan'ın Hayatı 5
1.4.2. Cem Sultan'ın Eserleri 6
1.4.3. Cem Sultan'ın dönemi 9
1.5. Çalışmanın Planı ve Bölümleri 9
1.6. Çalışmada Kullanılan Sistem 10
2. CEMŞÎD Ü HURŞÎD/ ĀYĀT-I ʿUŞŞĀK İNCELEME BÖLÜMÜ 12
2.1. Çalışmanın Kaynakları: Cemşîd ü Hurşîd ve Āyāt-ı 'Uşşāk 12
2.2. Cemşîd Ü Hurşîd / Âyât-ı ʿUşşāk'ın Genel Değerlendirmesi 17
2.2.2. Arkaik Kelimeler 29
2.2.3. Fiiller 44
2.2.4. Deyimler 96
2.2.5. Atasözleri 115
2.2.6. Ayetler 116
2.2.7. Sahih Hadisler ve Tartışmalı İfadeler 121
2.2.8. Dualar 124
2.2.9. Günlük Konuşma Diline Ait İfadeler 129

2.2.10. Argo Kelime ve İfadeler 132
2.2.11. İkilemeler 133
2.2.12. Tamlamalar 140
3. SONUÇ 152
KAYNAKÇA 156
4. EK (CEM SULTAN'IN CEMŞÎD Ü HURŞÎD MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]) 160

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Eminî tarafından incelenen Farsça Cemşîd ü Hurşîdler 14

Tablo 2. Mesnevide geçen arkaik kelimeler ve örnek kullanımları 44

Tablo 3. Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller ve metin içinde kullanım oranları 95

Tablo 4. Deyimlerin kullanım sayıları ve kullanım yerlerini gösterir tablo. 108

Tablo 5. Deyimlerin kaynaklarda geçme durumun gösteren tablo. 113

Tablo 6. Tek kaynakta tanığı olan deyimlerin listesi 115

Tablo 7. Atasözleri ve atasözlerinin geçtiği beyitleri gösteren tablo 116

Tablo 8. Mesnevide geçen ayetlere ait tablo 121

Tablo 9. Mesnevide geçen dua ifade ve cümleleri 128

Tablo 10. Günlük konuşma diline ait ifadeler ve tanıkları 132

Tablo 11. Metinde geçen argo kelimeler ait tablo 133

Tablo 12. İkilemelerin tekrar sayıları ve tanıklarına ati tablo 140

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Cemşîd ü Hurşîd'de kullanılan vezinler ve yüzdelerine ait grafik 15

Şekil 2. Cemşîd ü Hurşîd'de kullanılan nazım şekilleri ve yüzdelerine ait grafik 16

Şekil 3. Cemşîd ü Hurşîd'in ebced hesabıyla düşürülen tarihin hesaplanması 16

Şekil 4. Berna Moran'ın tasnifine göre eleştiri türleri 22

Şekil 5. Üslûp oluşturulurken eleme ve tercih süreci. 27

Şekil 6. Sıklığı en yüksek arkaik kelimeler 29

Şekil 7. Sıklığı en yüksek yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller 54

Şekil 8. Sıklığı en yüksek deyimler 96

Şekil 9. Cem Sultan'ın Divan'ı ile diğer divanların deyimler açısından kıyası 97

Şekil 10. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid ile diğer bazı mesnevilerin deyimler açısından kıyası 97

Şekil 11. Günlük konuşma diline ait ifadelerin sıklığını gösterir grafik. 129

Şekil 12. İkilemelerin kullanım sıklığı 134

Şekil 13. Arapça tamlamaların kullanım sıklığına ait grafik 141

Şekil 14. Farsça tamlamaların kullanım sıklığına ait grafik. 143

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar.: Arapça

C.: Cilt

cm: Santimetre

Çev.: Çeviren

Far.: Farsça

Gaz.: Gazel

H.: Hicrî

Hz.: Hazret

Kas.: Kaside

Kıt.: Kıt'a

M.: Milâdî

Mes.: Mesnevi

Mıs.: Mısra

mm: Milimetre

Mur.: Murabba

ö.: Ölüm tarihi

Rüb.: Rübai

s.: Sayfa

Tb.: Terci-i Bend

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TEBDİZ: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü

TEİS: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

vs: Vesaire

yy.: Yüzyıl

SİMGELER DİZİNİ (ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ)

a, ā, e	آ	**ṣ**		**ص**
a, e, ı, i, u, ü	أ	ḍ, ż		ض
’	**ء**	ṭ		ط
b	**ب**	ẓ		ظ
p	**پ**	‘		ع
t	**ت**	ġ		غ
s̲	**ث**	f		ف
c	**ج**	ḳ		ق
ç	**چ**	k, g		ك
ḥ	**ح**	ñ		ڭ
ḫ	**خ**	l		ل
d	**د**	m		م
z̲	**ذ**	n		ن
r	**ر**	v; o, ō, ö, u, ü, ū		و
z	**ز**	h; a, e		ه
s	**س**	y; ı, i		ى
ş	**ش**			

1. GİRİŞ

"Yazı, dili gizler; bir giysi değil, bir örtüdür." (Saussure, 1998: 64)

1.1. DİLBİLİM VE BAĞLAMLI DİZİN

İnsanoğlunun varlığıyla eş bir tarihî geçmişe sahip olan dil, Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Sözlük'te düşünce ve duyguları bildirime yarayan anlatım aracı olarak tanımlanır. Aynı yerde dil bilim terimi olarak dil, insanlar arası anlaşmayı sağlayan, sesli ve görsel işaretler konusunda üzerinde uzlaşılmış sistem olarak tarif edilir. Dilin dilbilim haline gelmesi sürecinde ilk çağlarda Panini'nin Milattan Önce 4. Yüzyılda Sanskritçeyi sistematik olarak incelemesi, Platon ve Aristo'nun dil ve felsefe arasındaki bağıntıya dikkat çekmesi, Orta Çağ'a gelindiğinde Sibavayh'ın Arapça gramer çalışmaları ve Humboldt'un dil ve düşünce arasında ilişki kurması son yüzyıllarda Saussure yapılsalcığı gündeme getirmesi ve Chomsky'nin doğuştan dil teorisini bilimsel disipline sokması önemli kilometre taşı olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar dili iletişim aracı olmaktan öteye taşıyıp fonemlerin anlamlı morfolojilere dönüşürken belirli kurallarla sentaksı düzenlemesi böylece anlamın/semantiğin bağlam ve duruma göre oluşup vurgu-tonlamayla zenginleşen içtimai ve kültürel fonksiyonlar üstlenen iletişim sistemine dönüştürmüştür. Dilin yapısı ve kullanımını inceleyen dilbilime göre artık dil ses, anlam ve yapıdan oluşmaktadır: Fonetik (Sesin üretim, duyulması ve iletilmesi), Fonoloji (Seslerde anlam farklılığının oluşumu), Morfoloji (Kelimenin yapı ve anlam değişikliği), Sözdizimi (Cümle dizilimi ve dilin organizasyonu), Anlambilim (Dil, kelime ve ifadelerin anlamları), Pragmatik (Dilin kullanımı ve etkileşimi), Sosyolinguistik (Dil ve toplum ilişkisi). Tanımlarda kurallar bütünü, insana özgü, doğuştan var olan, üretken, değişen ve dönüşen gibi ifadelerle anlatılan dilin hem bireysel hem toplumsal yönü olan bir fenomen olarak anlaşılması ve dillerin evrensel yapısını açıklamaya yönelik bu çalışmalar, dilbilimin bu alt dallarını ortaya çıkarmıştır. Modern dilbiliminin temelini yapısalcılıkla atan Ferdinand de Saussure'ün önemli bir figür olarak dikkat çekerken Saussure sonrası üretici-dönüşümsel dilbilgisi teorisiyle dilin evrensel yapısını anlamada Noam Chomsky'nin önemli bir isim olduğunu vurgulamak gerekir.

Dilbilim ve kavramlarına geçmeden önce dilbilimi çevreleyen çerçeveye bakmak gerekir. Dilbilime göre dil, bir iletişim aracıdır ve iletişim bir göndericinin alıcı üzerinde etki oluşturmak için gönderdiği anlam yüklü göstergeler üzerinden yürütülür. Başka bir şeyin yerini alan ve kendi dışında bir şey gösteren nesne, varlık, olguya gösterge denir. İletişim amaçlı bir araya gelen göstergeler, müstakil bir bilim dalı olan göstergebilim içinde incelenir. Dil göstergeleri (gösteren- gösterilen), iletişim için belirli dilbilgisi kuralları, dizge ve düzenle bir araya gelir ve dil göstergelerinin bu beraberliği bağlamı dolayısıyla anlamı oluşturur.

Bu genel resim içinde dil, nedensiz simgelerden oluşan ve bildirişimi sağlayan dizgedir. Ayrıca insana özgü, toplumsal uzlaşmaya dayalı, konuşma ve yazmanın belli bir kesitidir. Üretkenlik, nedensizlik, kültürel aktarım, yer-zaman dışılık ve öğrenilebilirlik dilin özellikleri arasında yer alır. İlave olarak dil, ses-anlam boyutu olan çifteklemli bir yapıdır (İmer v.d., 2011, s. 86). Dil, bilimsel yöntemlerle incelendiğinde dilbilim ortaya çıkar. Dilbilim kısaca, dilin yapısını ve kendine özgü yasalarını inceler. Felsefeden coğrafyaya, ruhbilimden toplumbilime birçok bilim dalından yararlanan dilbilim Aksan'a göre dili inceler ve dilin bilimidir (Aksan, 1977, s. 14). İletişim aracı insan diliyle ilgilenen dilbilimin temelleri İsviçreli Ferdinand de Saussure tarafından atılmıştır. Saussure, 20. yüzyıl başında evrensel bir dilbilim yöntemi oluşturmuştur. Dilbilim ve göstergebilim alanındaki görüşleriyle dikkat çeken Saussure, dili karşılaştırmalı geleneksel dil anlayışından sıyırıp dil dizgesinin çözümlenmesine odaklanan yapılandırmacılığın temellerini atmıştır. Genel Dilbilim Dersleri kitabında Saussure, toplum yaşamını geniş bağıntılar ağı, çeşitli düzeylerde anlaşma, bildirişme sağlayan anlamlı birimlerin veya göstergelerin kurduğu bir çevrim olarak tanımlamış ve dili bu bütün içindeki yerine oturtmuştur. Benzerleri arasında iletişim araçlarının en sistemlisi olarak gördüğü dili Saussure, en küçük anlamlı birimden başlayarak incelemeyi öneren kuramsal çerçeve sunar (Saussure, 1998).

Bu çalışmada, temelleri Saussure tarafından atılan ve dilbilim literatüründe "bir sözcüğün içinde yer aldığı dilbilimsel unsurlar ile sözcüğün üretilmesi, anlaşılması ve çözümlenmesinde rol oynayan bilişsel, durumsal ve sosyokültürel unsurların tamamı, anlamın oluşumunda etkili faktörler" (Akın, 2018, s. 60) olarak tarif edilen bağlamdan hareketle Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde geçen sözvarlığının anlamları Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük (TEBDİZ) sistemi üzerinden betimlenecektir. Tez hazırlık sürecinde, ilk örneği Furkan Öztürk (Öztürk, 2007)

tarafından daha sonra farklı birçok araştırmacılarca hazırlanan bağlamlı dizin çalışmaları incelenmiş, çalışmalarda takip edilen usuller dikkate alınmıştır.

1.2. MESNEVİLER

İnsanoğlunun farklı coğrafya ve tarihlerde diğer insanlarla kurduğu iletişim, dille oluşturulan edebi metinlerin doğuşuna zemin hazırlamıştır. İnsanoğlunun dille oluşturduğu bu kültür hazineleri veya günümüzün moda tabiriyle bu anlatılar (masal, destan, efsane, mesnevi, hikâye, mesel, fıkra, roman gibi) farklı formlarda insanlar arasında var olmuştur.

Şah'a göre anlatı (narrative), 20. yüzyıl sosyal bilimlerde dile dönüşün bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Anlatı kavramı etrafında çok farklı tartışmalar bulunmakla birlikte ardışıklık (sequence) ve sonuç (consequence) açısından anlatının diğer söylem biçimlerinden ayrılması söz konusudur. Buna göre olaylar belirli bir dinleyici için anlamlı olacak şekilde bağlantılandırılır. Bu organizasyon dünya ve deneyimleri anlamayı sağlar. Kronolojik ve anlamlı şekilde dinleyici için üretilen anlatılar bu haliyle sosyal bir niteliğe de sahip olur (Şah, 2018).

Türk edebiyatının yakın temas halinde olduğu diğer edebiyat sahası Fars edebiyatında İslâmî döneminde hikâye "destan, kıssa, hikâyet, sergüzeşt, terceme, hasbihal, sâniha, vâkıa, hâdise, hadîs, nâdire, mâcerâ, nakl" gibi adlarla anılmıştır. Fars edebiyatında manzum ve mensur hikâyelerin büyük bölümü hikâyeden çok roman olarak tanımlanabilecek çapta ve niteliktedir. Kur'ân-ı Kerîm kıssalar, eski İran, Hint ve Yahudi kaynakları hikayelerin konusunu oluşturmuştur (Kanar, 1998).

Anlatıların ortaya çıkış sıralaması dikkate alındığında, dünya edebiyatında ilk edebi örnekler olarak mitolojik eserler kabul edilir. Birçok millet için destanlar, edebiyatın başlangıcı olarak bilinir. Destanlardan sonra halk hikayeleri başlamıştır. Tarihi bir olaya dayanmaları, nazım-nesir karışık olması, nesir kısmının uzun olması, kişi ve olayların gerçeğe yakın olması, kahramanlıktan ziyade aşk maceralarına yer vermesi yönüyle halk hikayeleri destanlardan ayrılır. Halk hikayeleri; konu ve şekilleriyle destanlara tip ve olaylarıyla romanlara benzer. Türk halk hikayeleri; Dede Korkut'ta "boy", 16-18. yüzyıllarda hikâye, Âzerî sahasında kelime "hekât" olarak adlandırılmıştır (Türkmen, 1998).

Türk edebiyatında, halk edebiyatı içinde değerlendirilen halk hikayeleri dışında da anlatılar varlığını devam ettirmiştir. Modern anlamda hikâye ve romanı Tanzimat

Edebiyatı'yla başlatan araştırmacılar, İslamiyet öncesi dönemde de manzum-mensur destan, efsane gibi anlatıların bulunduğunu ifade etmektedir. Türk toplumlarında insanları dinî-ahlâkî açıdan insanları eğitmek amacıyla oluşturulan halk hikayelerinin bir kısmı zamanla küçümsenir hale gelmiştir. Saray hayatının gelişmesi ve İran edebiyatının önem kazanması, saray çevresindeki sanatçıların aruzla mesnevi tarzı hikayeler oluşturmasına sebep olmuştur (Kavruk ve Pala, 1998).

Mesnevî her ne kadar şiir formu olsa da Kartal'ın veciz şekilde ifade ettiği gibi aynı zamanda o "uzun hikâye"dir ve anlatıdır. Klasik edebiyatımızda mesnevî nazım şekli çokça kullanılmış birçok konu da mesnevilerde işlenmiştir. 1125 mesneviyi inceleyen Kartal; binlerce beyitlik aşk hikayeleri, tarihler, ilmî ve kültürel mevzular, şehr-engîzler, sûr-nâmeler, öğretici dînî-ahlâkî-tasavvufî konular, sergüzeşt-nâmeler mesnevîlerle anlatıldığını belirtir (Kartal, 2004, s. 16).

Genel olarak giriş, konunun işlendiği bölüm ve bitiş bölümlerinden oluşan ve her beyti kendi içinde kafiyeli mısralarla yazılan mesnevinin menşei (İran, Arap, Türk) konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Kelime kökeni Arapça olsa da mesnevi nazım biçiminin ilk defa İran edebiyatında kullanıldığı araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir (Ünver, 2004), (Kutlar, 2000, s. 102-103), (Çiçekler, 2004), (Dilçin, 1983, s. 167). Kartal; İranlıların mesnevi dediği forma Arapların "müzdevic" dediklerini, ilk örneklerinin Cahiliye döneminde görüldüğünü ve mesnevi kafiye şemasının (aa, bb, cc) Uygur döneminde kullanıldığını belirtir (Kartal, 2004, s. 14-15).

1.3. SELMAN-I SAVECÎ'NİN CEMŞÎD Ü HURŞİD'İ VE ÇEVİRİLERİ

Uzun şiir ve hikâye formları olan mesneviler, yüzyıllar boyu insanların okuduğu ve yazdığı edebi bir tür olmuştur. Mesnevi aynı zamanda tarihî bir rol de üstlenerek kültürlerin kaynaşmasını, birbirini daha yakından tanımasını ve etkileşimini de sağlamıştır. İranlı sanatçı Selman-ı Savecî'nin yazdığı Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi de böyle bir rol üstlenen mesnevilerdendir. Cemşîd ü Hurşîd, Selmân-ı Sâvecî'nin Celayir sultanı Sultan Üveys'in isteği üzerine 763 (1361) ve ona ithaf edilerek yazılmıştır. 3114 beyitlik mesnevide Firdevsî, Nizâmî, Unsurî ve Emîr Hüsrev Dihlevî'den parçalara yer vermiş (Karaismailoğlu, 2009), (Aksoy H. , 1993) . Yazıldıktan sonra Cemşîd ü Hurşîd çok beğenilmiş olmalı ki farklı şairler tarafından birçok defa Türkçeye kazandırılmıştır. İlk olarak 83 yıl sonra Ahmedî 4723 beyit (Ördek, 2017, s. 8), 117 yıl sonra Sultan Cem 5374 beyit, 192 yıl sonra Ayşe Hubbî

Kadın tarafından 3545 beyit (Kaçar ve Özden, 2020, s. 500) ve 197 yıl sonra Abdî tarafından 5940 beyit (Ördek, 2017, s. 10) olarak Türkçeye kazandırılan bu mesnevinin dikkat çeken yönlerinden biri de eserin hem orijinalinde hem de tercümelerinde mesnevi içinde gazel, rubai, kıta, muhammes gibi çok sayıda nazım şekline yer vermiş olmasıdır.

1.4. SULTAN CEM'İN HAYATI, ESERLERİ, DÖNEMİ VE TELİFÎ TERCÜMESİ: CEMŞÎD Ü HURŞÎD / ĀYĀT-I ʿUŞŞĀK

1.4.1. CEM SULTAN'IN HAYATI

Mesnevî ve özellikleri, Cemşîd ü Hurşîd ve çevirilerinden sonra Sultan Cem'e kısaca bakmak gerekir. Cem; Anadolu'da Hurûfî ve yeniçeri ayaklanması, Avrupa'da Sırplar ve Macarlar, Anadolu'da Karamanoğulları, Şehzade Orhan'ı elinde bulunduran Bizans, içeride nüfuzlu bir sadrazam olan Çandarlı Halil Paşa gibi onlarca soruna rağmen 21 yaşında İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmed'in oğluydu (İnalcık, 2003). II. Mehmed'in (Fatih Sultan Mehmet) üçüncü ve en küçük oğlu olarak 7 Safer 864 (d. 3 Aralık 1459- ö. 25 Şubat 1495) gecesi Edirne'de doğan Cem'in annesi Çiçek Hatun'dur. Eğitimine beş yaşında sarayda başlamış ve özel öğretmenlerden eğitim almıştır. Arapça ve özellikle Farsçayı çok iyi bilen bir şehzade olmuştur. Aynı zamanda ata binme ve savaş aletlerini kullanma konusunda da becerikli birisiydi. Önce Kastamonu sancakbeyi sonra büyük kardeşi Sultan Mustafa'nın ölümüyle Karaman valisi oldu. Ancak, II. Bayezid tahta geçince, Cem Sultan, kendisini padişah olarak tanımadı ve Bursa'ya yürüdü. Savaşta başarısız olan Cem önce Halep'e ardından Mısır'a kaçmıştır. 1482'de Rodos Şövalyeleri aracılığıyla Fransa'ya nakledilmiştir. Avrupa'da esir hayatı yaşayan Cem, başta Papa olmak üzere Avrupalılar tarafından Osmanlı'ya karşı koz olarak kullanıldı. Cem'le ilgili hatırlanması gereken bir başka husus da babası Fâtih'in tahta çıkar çıkmaz henüz memede olan kardeşi Ahmed'i boğdurması ve "Karındaşlarını nizâm-ı âlem için katletmek câizdir" hükmünü koymasıdır. Devlet hâkimiyetinin bölünmezliği ve devleti ileride taht iddiacılarının tehlikelerinden kurtarmayı düşünen Fatih'in (İnalcık, 2003) bu davranışı sonrasında Cem ve ağabeyi arasında yaşanan mücadeleye de zemin hazırlamıştır. Fâtih Sultan Mehmed'in vefatından sonra iki oğlu Cem ve Bayezid arasındaki çekişme Bayezid'in lehine sonuçlanmış, diğer oğlu Mustafa ise 879'da (1474) kendisinden önce vefat etmiştir. Adı bilinen iki kızı (Ayşe ve Gevherhan) tespit edilmektedir. Alderson onun

on yedi hanımı ve dört kızı olduğunu belirtir. Gevherhan Sultan, Uzun Hasan'ın oğlu Uğurlu Mehmed Bey ile evlendirilmiştir. Akkoyunlu tahtına geçen Göde Ahmed, Fâtih'in kızından torunudur (İnalcık, 2003).

Mesnevî şairi Sultan Cem'e, Türkçeleştirdiği mesnevînin seçimi açısından da bakmak gerekir. Öncelikle Cem Sultan, ana karakterlerinden birinin adı Cemşid olan bir mesnevî seçmiştir. Babası Fâtih doğan ilk oğluna büyük dedesi Yıldırım Bayezid'in, üçüncü oğluna İran geleneğinin ünlü hükümdarı Cem'in ve torununa da Oğuz Han'ın adını vermiştir. Denilebilir ki Fâtih'in şahsında Türk, İran, İslâm ve Roma hükümdarlık geleneklerini birleştiren "Osmanlı padişahı" doğmuştur (İnalcık, 2003). Fatih'in bu iddialı tavrı; üçüncü çocuğunun ismine ve üçüncü çocuğun da çevirmeyi düşündüğü mesnevinin seçimine etki etmiş görünmektedir. İran'da hüküm süren ilk sülalelerden Pişdadiyan hükümdarlarının dördüncüsü ve en büyüğü olan Cem'in soyu Tahmûras-Hûşeng-Siyâmek-Geyûmers şeklindedir. 21 Mart'ta baharın gelişini bayram ilan eden Cem'in bugün tahtı parladığı için lakabı "ışık ve nur" anlamına gelen "Şîd" olmuştur. Mitolojik bir karakter olan Cemşid döneminde toplum asker, sanatçı ve çiftçi olarak üç gruba ayrılmıştır. Maden üretimi, savaş aletlerindeki gelişmeler onun 700 yıllık efsanevi hükümranlığında zirveye çıkmıştır. Akıllı bir padişah olan Cemşid heykellerini yaptırmış ve insanların tapmalarını istemiştir. Aynı soydan zalim hükümdar Dahhak tarafından tahttan indirilmiş, demirci Gave isyanıyla öldürülmüştür. İslamiyet sonra Cemşid Hz. Süleyman'a benzetildiği için kuş, dev, peri ve yüzük kelimeleri Cem isminin yanında yer almıştır. Şarabın mucidi olarak bilinen Cem kelimesiyle kullanılan başka kelime de câm olmuştur (Albayrak, 1993).

1.4.2. CEM SULTAN'IN ESERLERİ

Klasik Osmanlıcaya geçiş öncesi Eski Anadolu Türkçesinin önemli bir tanığı olan Sultan Cem, 36 yıllık hayatında önemli iniş çıkışlar yaşamıştır. Kastamonu'da sancakbeyi, Karaman'da vali, Bursa'da padişah olan Cem birden kendini Avrupa'da sürgünde, esarette bulmuştur. Ancak Cem bu çileli hayatına rağmen Türk edebiyatı için önemli eserler bırakmıştır. Cem'in bu fırtınalı hayatına sığdırdığı dört eseri mevcuttur. Eserler üzerinde birçok yayın yapılmıştır. Divan (Türkçe- Halil Ersoylu), Divan (Farsça -Abdurrahman Naci Tokmak) (Canım, 2020) tarafından basılmıştır. 48 beyitlik Fal-i Reyhan-ı Sultan-ı Cem adlı diğer eserin İsmail Ertaylan tarafından

tıpkıbasımını yapılmış ve aynı eser Halil Ersoylu tarafından basılmıştır (Eren, Fal-i Reyhan-ı Sultan Cem, 2022); (Ersoylu, 1981).

1.4.2.1. DİVÂN-I TÜRKÎ

Âşık Çelebi'ye göre, Cem Sultân'ın Türkçe şiirlerinden oluşan eserini musahibi Sa'dî'yle II. Bâyezîd'e göndermiş ve babası adına düzenlemiştir. Şiirlerini daha çok 1482 sonrası gurbette yazmıştır. 1989'da eserin tenkitli neşrini yapan Ersoylu'nun hazırladığı bilgilere göre eserde 2 tevhid, 1 münacaat, 2 naat, 4 kaside, 1 terkib-i bend, 1 terci-i bend, 348 gazel, 1 rubai, 41 muamma, 19 müfred ve 420 manzume bulunmaktadır. Dîvân'ını babası Sultan II. Mehmed adına tertip etmiştir. Ersoylu eserin 5 nüshasından söz ederken bugün eserin nüsha sayısı 11'dir. Türkçe Divan'ın dili genel olarak sade ve külfetsiz, ses-söz tekrarlarıyla bezelidir. Devrinde yaşayan İranlı şairleri yakından tanıdığı bilinen Cem, onlara nazireler yazmıştır. Kaside ve gazellerinde Ahmed Paşa'yı üstat bilen şairin Ahmed Paşa'nın "Kerem" redifli gazelini tanzir etmiştir. Kaynaklarda Cem üzerinde Şeyhî, Necâtî ve Nizâmî'nin etkili olduğu, gazellerinde aşıkane tarzı tercih ettiği kaydedilirken 5, 7, 9 beyitlik gazelleri yanında 16, 20, 21 beyitlik mutavvel gazelleri bulunan Cem'in uzun yıllar gurbette kalmanın tesiriyle vatan, gurbet, ayrılık temalarında yoğunlaştığı, gözlem ve düşüncelerinde samimi şekilde tasvir ettiği, öldürülen oğlu Oğuz Han'a çok üzüldüğü ve Hz. Muhammed'e derin muhabbet beslediği belirtilmiştir (Eren, Dîvân-ı Türkî-Cem, 2022).

1.4.2.2. DİVÂN-I FARİSÎ

İki divan sahibi olan Cem Sultan'ın bu Farsça Divan'ında 3 kaside, 262 gazel, 91 kıt'a ve 6 müfred bulunmaktadır. Aşk, ayrılık, vatan özlemi, çaresizlik temalarını şiirlerinde işleyen Cem'in Farsça şiir yazma konusunda Türkçeye göre daha yetenekli olduğu belirtilmektedir. Eserin Bursa Orhan Haraççı nüshasını İsmail Ertaylan Türkçe Divan'la tıpkıbasım olarak neşretmiştir. Abdurrahman Naci Tokmak ise Topkapı Sarayı (Revan 739), Süleymaniye (Fatih 3794) ve Haraccıoğlu (913) nüshalarını esas alarak tashihli bir çalışmaya imza atmıştır (Polat, 2022).

1.4.2.3. FÂL-I REYHÂN-I SULTÂN CEM (CEM)

48 beyitlik mesnevi nazım biçimiyle ve aruzun "mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün" kalıbıyla yazılmış falname türünde bir eserdir. Cem Sultan kaydı eserde geçmediği için eserin şaire ait olduğu konusunda araştırmacılar şüpheli yaklaşırken eser çiçek

fallarını içerir. Gül, gonca, benefşe, karanfül, lâle, nesrin, nergis, reyhân, semen/yâsemîn, sûsen, sünbül, şakâyık, zanbak ve zeymerân çiçeklerinin niyete göre tutulması, çiçeğin yorumlanarak dildeki sırrın ortaya çıkmasının beklendiği eserin muhtevasında yer alan yorumlar, klasik şiir geleneğine uygun yapıdadır. Kuran-ı Kerim'de fal yasaklandığı için fal sonunda "vallahu a'lem-Allah bilir" kaydı bulunur. Eserin Cem'in Türkçe Divanları içinde (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi- TY 5474, varak 58b-60b ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi- TY 5547, varak 109a-111b) Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultân başlığıyla kayıtları bulunmaktadır (Eren, Fâl-ı Reyhân-ı Sultân Cem-Cem, 2022)

1.4.2.4. CEMŞÎD Ü HURŞÎD / ÂYÂT-I 'UŞŞÂK

Bu çalışma, Fatih Sultân Mehmet'in tahtının vârislerinden Sultan Cem'in, Çin hükümdarının oğlu Cemşîd ve Rum hükümdarının kızı Hurşîd arasında geçen aşk hikayesini anlattığı ve Farsçadan Türkçeye çevirdiği mesneviyle ilgilidir. Selman-ı Saveci'nin Cemşîd ü Hurşîd adlı mesnevisinden mülhem hazırlandığı için Cemşîd ü Hurşîd olarak bilinen ve asıl ismi Āyāt-ı ʿUşşāk olan bu mesnevinin Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesinde (1666) ve Ankara İlahiyat Fakültesi Kütüphanesinde (18464) iki nüshası vardır. Vahit Paşa nüshasından hareketle ilk yayın Münevver Meriç Okur tarafından yapılmıştır (Okur Meriç, 1997). İlahiyat nüshası ile Adnan İnce tarafından 1997 yılında doktora tezi hazırlanmıştır (İnce, 2000). Eserle ilgili daha detaylı bilgi bir sonraki bölümde verilmiştir.

Bu çalışmanın esasını, Sultan Cem'in hikâye ile şiiri birleştiren, telifî tercüme denebilecek, ikili aşk hikayesi Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin bağlamsal dizini ve işlevsel sözlüğü oluşturmaktadır. 20. yüzyılın başında İsviçreli Ferdinand de Saussure, geleneksel dil anlayışlılarını yetersiz bulup Genel Dilbilim Dersleri kitabıyla, dili küçük anlamlı birimden başlayarak incelemeyi önermiştir. Dili iletişim aracı olarak alıp onu dış etkenler yerine metin üzerinden incelemeyi, kelimeleri bağlamında anlamlandırmayı esas alan bir anlayışı savunan Saussure, yapılandırmacılığın temellerini atarak dillerdeki sürekli ve evrensel güçleri tespit etmeyi ve böylece dillerin tarihsel gelişimini tanımlamayı teklif etmiştir (Saussure, 1998). Diğer araştırmacıların da katkılarıyla bugüne gelen bağlamlı dizin çalışmaları da bağlamda anlamı tespit etmeye odaklanmıştır. Sanatçının kullandığı kelimelerin metin içinde kazandığı anlam veya anlamlar bağlamlı dizin çalışmalarını oluştururken bu sözcüklerin alfabetik olarak dizilmesiyle de işlevsel sözlükler ortaya çıkar. Bu

çalışmada, 15. Yüzyıl Eski Anadolu Türkçesinin önemli şâiri Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd / Āyāt-ı ʿUşşāk mesnevisinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün oluşturulması amaçlanmıştır.

1.4.3. CEM SULTAN'IN DÖNEMİ

Sultan Cem'in yaşadığı bu dönem Türkçe için Eski Anadolu Türkçesinin son dönemidir ve şair 15. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesinin önemli bir tanığıdır. Kaynaklarda Eski Anadolu Türkçesi, "Eski Osmanlıca, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Anadolu Oğuzcası, Eski Oğuzca, Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Osmanlıca" gibi isimler alır. Eski Anadolu Türkçesine ait eserler, üç dönemde incelenir: Selçuklu dönemi Türkçesi (11.–13. yy.), Beylikler dönemi Türkçesi (13-15. yy.) ve Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi (15-16. yy.). Akar, 1453'ten 16. yüzyıla kadar olan dönemi, Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olarak kabul eder. Bu dönemde Osmanlı devlet müesseselerinin dili standarda kavuşmuştur. Bu geçiş döneminde yazı dili bir taraftan Eski Anadolu Türkçesi döneminden ses ve yapılar diğer taraftan eğitim ve diplomasi alanında yaygınlaşan standartlar dili etkilemiştir (Akar, 2014, s. 3), (Özkan, 2007). Adlandırma ve tarihlendirmede akademik tartışmalar (Avrupalılar-Eski Osmanlıca, Faruk Kadir Timurtaş-Eski Türkiye Türkçesi, Ahmet Bican Ercilasun-Eski Oğuz Türkçesi terimlerini önermesi gibi) olmakla birlikte Tulum da Eski Anadolu Türkçesinin Oğuz boylarının konuşma diline dayandığını, "Batı Türkçesi, Batı Oğuzcası, Türkiye Türkçesi" gibi adlarla anılan yazı dilinin ilk dönemine "Eski Osmanlıca, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi" dendiğini belirtir. Eski Anadolu Türkçesinin; Anadolu Selçukluları, beylikler çağı ve Osmanlı Devleti'nin 15. Yüzyılının ikinci yarısına sürdüğünü vurgulayan Tulum, İstanbul'un fethiyle bilim, kültür ve uygarlık merkezi olan Osmanlının yazı dilinin de gelişmeye başladığını ve 16-19. Yüzyıllarda Osmanlı Türkçesinin gelişkin ve ergin bir dil haline geldiğini belirtir. (Tulum, 2018, s. 1)

1.5. ÇALIŞMANIN PLANI VE BÖLÜMLERİ

Bu çalışmanın iskeleti dört ana omurga üzerine kurulmuştur. Giriş bölümünde literatüre, çalışmanın gerekçe ve amaçlarına değinilmiştir. Bölümün ilgili kişi ve kavramları dilbilim, Ferdinand de Saussure, bağlamlı dizin, işlevsel sözlük tartışılmıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanacak olan Cemşîd ü Hurşîd bir mesnevi olduğu için mesnevi konusu anlatılmıştır. Cemşîd ü Hurşîd telif-tercüme

bir eserdir. Eserin ilk sahibi Selman-ı Saveci ve Saveci'nin eserinden Türkçeye yapılan çevirilere bu bölümde yer verilmiştir. Bu bölümün son başlığında Sultan Cem'in hayatı, eserleri, yüzyılı, Anadolu Türkçesi ve tezkirelere yer verilmiştir.

İkinci bölüm olan inceleme bölümünde Ferdinand de Saussure'ün ve edebiyat eleştiri kuramlarının çizdiği çerçevede Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin incelenmesi, bu incelemeden elde edilen bulgular kayda geçirilmiştir. Ayrıca mesneviden örneklerle Cem Sultan dil ve üslûp özelliklerine bu bölümde yer almıştır.

Sonuç bölümünde inceleme sonuçlarından hareketle ulaşılan sonuçlar belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin bağlamsal dizin ve işlevsel alfabetik sözlük bulunmaktadır.

1.6. ÇALIŞMADA KULLANILAN SİSTEM

Çalışmada Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd'in bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü oluşturulmuştur. Sultan Cem'in diğer eserleri (Türkçe Divan, Farsça Divan, Fal-i Reyhan-ı Sultan-ı Cem) çalışmaya dâhil edilmemiştir. Metin TEBDİZ sistemine aktarılırken Adnan İnce tarafından hazırlanan metin (Cem Sultan- Cemşîd ü Hurşîd) esas alınmış mesnevide geçen başlıklar, nüsha farklılıkları dikkate alınmamıştır. Çalışma bağlamlı dizin ve sözlük çalışması olduğu için kelime türleri kapsam dışı bırakılmış ancak kelime öbeği halinde bir anlam ifade ettiklerinde birlikte değerlendirilmiştir. "Etmek, eylemek, kılmak, olmak" gibi yardımcı fiiller veya kalıplaşmış birleşik fiiller öbek halinde madde başı olarak girilmiştir. Arapça ve Farsça tamlamalarda öbeklere yalnız başlarına anlam verilemeyeceği için bu tamlamalar madde başı olarak sisteme girilerek çalışmaya dahil edilmiştir.

Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd mesnevisiyle ilgili sınırlama dışında metnin kendisiyle ilgili sınırlamalara değinmek gerekir. Osmanlı şiir ve nesir ürünlerinin kazandıkları rağbet ölçüsünde birçok defa yazıldığı bilinen bir gerçektir. Kâtibin, müstensihin hatasından veya başka birçok sebepten metinlerin nüshalarında farklılıklar olduğu bilinmektedir. Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin de Kütahya ve Ankara İlahiyat nüshaları mevcuttur. Adnan İnce tarafından yapılan çalışmada bu farklılıklar ortaya konmuş ve müellifin metnine yakın sağlam bir metin oluşturulması için gayret sarf edilmiştir. Ancak yanlış okunabilecek bir kelime, unutulan bir nokta, vezin-kafiye gibi bir zorunluluğun sebep olabileceği yanlış

yorumun metnin sözvarlığını etkilememesi düşünülemez. Aynı şekilde mesnevinin bütünlüğü içinde doğru anlamlandırılamayan bir kelime veya transliterasyondaki hatalı bir kullanım araştırmanın eksik kalmasına sebep olabilir.

Son olarak programlarla ilgili sınırlılıklara değinmek gerekir. Arap harfli Osmanlı dönemi edebi ürünlerinin günümüz harflerine aktarımında transkripsiyon harfleri kullanılmaktadır. Transkripsiyon harfleri için harflerin teker teker tanımlanması, bunun için de belli fontların kullanılması söz konusudur. Daha çok İngilizce hazırlanan concordance/dizin programları transkribe edilen bu metinleri tanımamaktadır. Metinler program veya uygulamaların tanıyacağı şekilde hazırlandığında da hem kayıplar olmakta hem de Türkçe için hazırlanan dizin programları yetersiz kalmaktadır. Bu durumda araştırmacının birleşik fiilleri, deyimleri, atasözlerini, ikilemeleri, tamlamaları, sıkça kullanılan hadis ve ayetleri, duaları, günlük dile ait kalıplardan oluşan dil öbeklerini kendisi tanımlamalıdır. Programlardan kaynaklanan hataları en aza indirmek, metni çok defa taramayı ve gözden geçirmeyi gerektirmektedir. Tanımlama işindeki bu zorluk, araştırıcının yükünü artmaktadır. Bunun daha iyi anlaşılması için bu çalışmada kullanılan Cemşîd ü Hurşîd'ın hacmini (5359 beyit) belirtmek yeterli olacaktır.

2. CEMŞÎD Ü HURŞÎD/ ĀYĀT-I ʿUŞŞĀK İNCELEME BÖLÜMÜ

2.1. ÇALIŞMANIN KAYNAKLARI: CEMŞÎD Ü HURŞÎD VE ĀYĀT-I 'UŞŞĀK

Bu çalışma için önce Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin nüshaları temin edildi. Mesneviyle ilgili yapılan çalışmalar tarandı ve Latin alfabesiyle yayınlanan mesnevi metinlerinden hareketle mesnevi metni yazıya aktarıldı. Aktarılan metin TEBDİZ'e (Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) girildi. TEBDİZ sistemi üzerinde metin işlendi. İşlenen verilerle ilgili alınan raporlar üzerinden eserin incelemesi yapılarak eserin sözlüğü ve dizini hazırlandı.

Çalışmadan daha sağlıklı, çoğulcu ve güçlü sonuç alabilmek için nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya şimdide var olanı olduğu gibi betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2012, s. 77). Nesne, olgu, olay veya bireye ilişkin durum veya gerçekliğin gözden geçirilmesi esasına dayanan tarama modellerinde; veri kümesi üzerinden sayısal veriler toplanır, sınıflandırılır, düzenlenir ve çözümlenir. Genel tarama modelleri içinde yer alan ve bu çalışmada kullanılan tekli/tekil taramada ise geçmişte veya şimdide tek değişkene ait bir durum incelenir ve bulgular istatistiklerle betimlenir.

Araştırmanın nitel kısmında, doküman incelemesi kullanılmıştır. Derleme bir makaleye göre, nitel araştırmada gözlem, görüşme dokümanlar yoluyla yapılır ve karma araştırmalarda kullanılabilir. Doküman analizi olarak da ifade edilen doküman incelemesi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak inceleyen yöntemdir. Bu belgeler yazı, görüntü, ses, görsel-işitsel temelli olabilir. Bu belgeler kişisel veya kurumsal olabilir. Ayrıca belgeyi oluşturan kişinin kendisine ait olup olmasına göre de belgeler birincil veya ikincil olarak nitelendirilebilir (Kıral, 2020). Bir başka derlemeye göre, araştırma konusu hakkında bilgi sağlayan materyallere doküman denirken dokümanlar araştırmacının eylemlerinden bağımsız toplumla ilgili bilgi edinmeyi sağlar. Toplumların kültür, gelenek, inanç, ibadetleri hakkında bilgi veren dokümanlar; fotoğraf, film, plak, ses kaydı, bina, heykel gibi analiz araçlarını içerir. Dilbilimci, tarihçi ve antropologların daha çok tercih ettiği doküman incelemesi yönteminde bunların yanında kitap, gazete, dergi gibi yazılı materyaller de incelenir. Doküman incelemesi yönteminin zamandan tasarruf sağlaması, örneklemin büyüklüğü, gözlem-görüşme olmadığı için maliyetin düşük olması, verilerin tekrar

tekrar kullanılabilmesi, araştırmacının özgünlük ve bireyselliğine izin vermesi, ulaşılması zor verilere kolay ulaşma imkanı sağlaması, katılımcının tepkiselliğinin olmayışı, geniş bir zamanda analize imkan sunması, bireyin tepki ve duygularının kendi tarafından kaydedilmesi, dokümanın nitelikli belgelerden seçilerek araştırmanın güvenirlik ve geçerliliğine destek olması, veri üzerinde tekrar çalışılabilmesi, kişi ve kurumların doğrudan erişilemediği durumlar için kolaylık sağlaması gibi avantajları bulunmaktadır. Aynı yöntemin kişinin haklı çıkma kaygısıyla abartma gibi yanlılık ihtimali, şöhretli insanlara ait veriler korunurken sıradan bireylerin ürettiklerinin muhafaza edilmemesi (seçilmişlik zayıflılığı), araştırmacının olay-davranış-durum-kavrama ait ayrıntılara hakim olamaması ve verilen yetinmek zorunda kalması, dokümandaki kayıp-eksiklik veya doküman üzerindeki gizlilik, kaydeden kurum-kişilerin karakterini yansıtması, dokümanlardaki sunum ve standardın olmayışı, doküman içinde önyargı ve çarpıtların bulunma ihtimali gibi dezavantajlar içerebilir. Doküman incelemesinde dokümana ulaşma, dokümanın özgünlüğünü kontrol etme, dokümanı anlama, doküman verisini analiz etme ve veriyi kullanma aşamaları bulunur (Karadaban v.d., 2023).

Çalışmanın Arap harfli Farsça, Arap harfli Türkçe ve Latin harfli Türkçe kaynaklarıyla ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan kaynak kişinin kendisi tarafından oluşturulmuşsa buna birincil kaynak, kaynak kişinin kendisi tarafından oluşturulmamışsa ikincil kaynak olarak tavsif edilir (Kıral, 2020, s. 174). Cemşîd ü Hurşîd, Selman-ı Saveci'ye aittir. Selman-ı Saveci'nin Külliyat'ı içinde yer alan eserleri Divan, Firakname, Cemşid ü Hurşid'dir (Sakaroğlu, 2015, s. 26) Cemşid ü Hurşid'in mesnevisinin Farsça ilk neşri 1967'de J. P. Asmussen ve Fereydun Vehmen tarafından tenkitli metni, 1969'da Bungah-ı Tercüme ve Neşr-i Kitap olarak yapılmıştır. İkinci neşir ise Abbas Ali Vefayi tarafından Külliyat-ı Selman-ı Saveci adıyla 2010'dadır (Sakaroğlu, 2015, s. 33). Tarihsiz bir başka çalışma da Kulliyat-ı Selman-ı Saveci, Şerh-i Hal ve Tahkik Ez Reşid Yasemi Ba Mukaddeme ve Teshihi Avoesta, Tahran Kulliyat-ı Haca Cemaluddin-i Selman-ı Saveci'dir (Emini, 1996, s. 3).

Bu araştırmada veri kaynağı, Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd adlı mesnevisidir. Cemşîd ü Hurşîd / Āyāt-ı ʿUşşāk'ın[1] Selman-ı Savecî tarafından yazılan

[1] (Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk / Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk- Mesnevi 169)

Cemşîd ü Hurşîd[2] isimli mesnevinin çevirisi[3] olduğu bilinmektedir. Eser tercüme de olsa şairin mesneviyi tercüme etmeyip beyitleri aynen kullandığı görülmüştür. Mesela eserde geçen "İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye/Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye- Mesnevi 37" beyti orijinal metinde "İşāret kerd Gülberg-i Ṭarīrā / Ki rov bīrûn bīgû ān cevherīrā" şeklinde yer almaktadır (Okur Meriç, 1997, s. 43-44) Şair, bazense mesneviyi genişletmiştir. Zira İnce'nin iki Türkçe nüshayı kıyaslayarak oluşturduğu metne göre Cemşîd ü Hurşîd'de yer alan beyit sayısı 5374'tür (İnce, 2000, s. 401). Oysa orijinal Cemşid ü Hurşid'i Türkçeye çeviren Sakaroğlu'na göre serin beyit sayısı 2985'tir (Sakaroğlu, 2015, s. 26). Farsça Cemşid ü Hurşidler üzerinde inceleme yapan ve eseri Türkçeye çeviren Emini'nin incelediği 5 nüshada beyit sayıları şöyledir (Emini, 1996, s. 22-23):

Kütüphane	Kitap No	Beyit Sayısı
Nuruosmaniye	4188	2968
Nuruosmaniye	4189	2887
Nuruosmaniye	4190	296 (Eksik)
Üniversite Kütüphanesi	-	2666
Süleymaniye Kütüphanesi	-	78 (Eksik)

Tablo 1. Eminî tarafından incelenen Farsça Cemşîd ü Hurşîdler

Eserin orijinalinde 46 gazel, 16 kıt'a, 14 rubai ve 4 dübeyt bulunmaktadır ve eser mefâ'ilün, mefâ'ilün, fe'ûlün vezniyle yazılmıştır (Sakaroğlu, 2015, s. 27). Sultan Cem tıpkı orijinalinde olduğu gibi çeviride yüzde 79'luk oranlan mefâ'ilün, mefâ'ilün, fe'ûlün kalıbını tercih etmiştir:

[2] Saveci bu mesneviyi 54 yaşındayken Celayirli Sultan Üveys için 1361'de yazdığı hezec bahrinde yazmıştır.

[3] (İdüp Selmān kitābından mütercem / Bunı itdüm dil ü cānuma hemdem- Mesnevi 18)

Vezin	Yüzde	Sıklık
mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün	78,8	189
fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	6,7	16
fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	4,6	11
fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	2,9	7
mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün	2,1	5
mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	1,3	3
mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün	1,3	3
mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün	0,8	2
fâ'îlâtün mefâ'îlün fâ'ilün	0,4	1
mef'ûlü fâ'îlâtün mef'ûlü fâ'îlâtün	0,4	1
mef'ûlü mefâ'îlün fe'ûlün	0,4	1
fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün	0,4	1

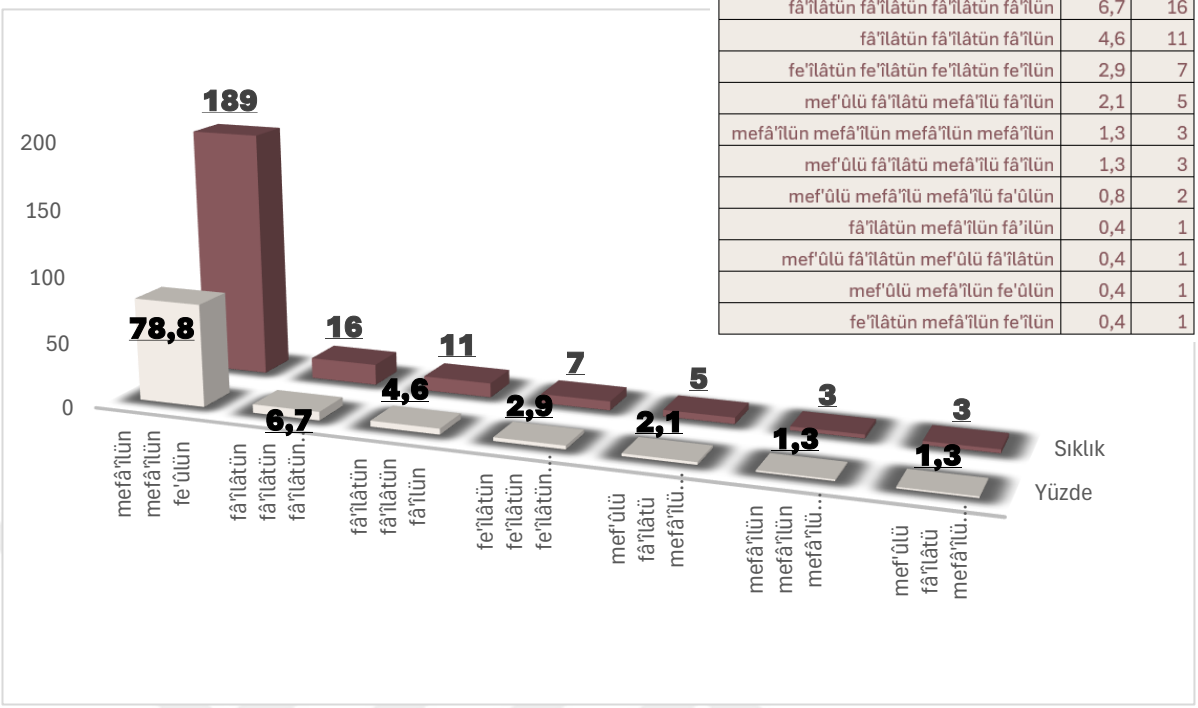

Şekil 1. Cemşîd ü Hurşîd'de kullanılan vezinler ve yüzdelerine ait grafik

Şair, nazım şekilleri konusunda da eserin orijinali sadık kalmıştır. Şair mesnevi içerisine mesnevinin monotonluğunu kırmak için birçok gazeli, halk şiiri geleneğinde olduğu gibi dedi-dedim kurgusuyla metne yerleştirmiştir. Sultan Cem'in Cemşîd ü Hurşîd'de tercih ettiği nazım şekilleri ve yüzdeleri şu şekildedir:

Nazım Şekli	Yüzdesi	Sayısı
Mesnevi	71	168
Gazel	21	51
Rübai	3	6
Kaside	3	6
Kıt'a	2	5
Terci-bend	1	1
Murabba	1	1
Toplam	238	

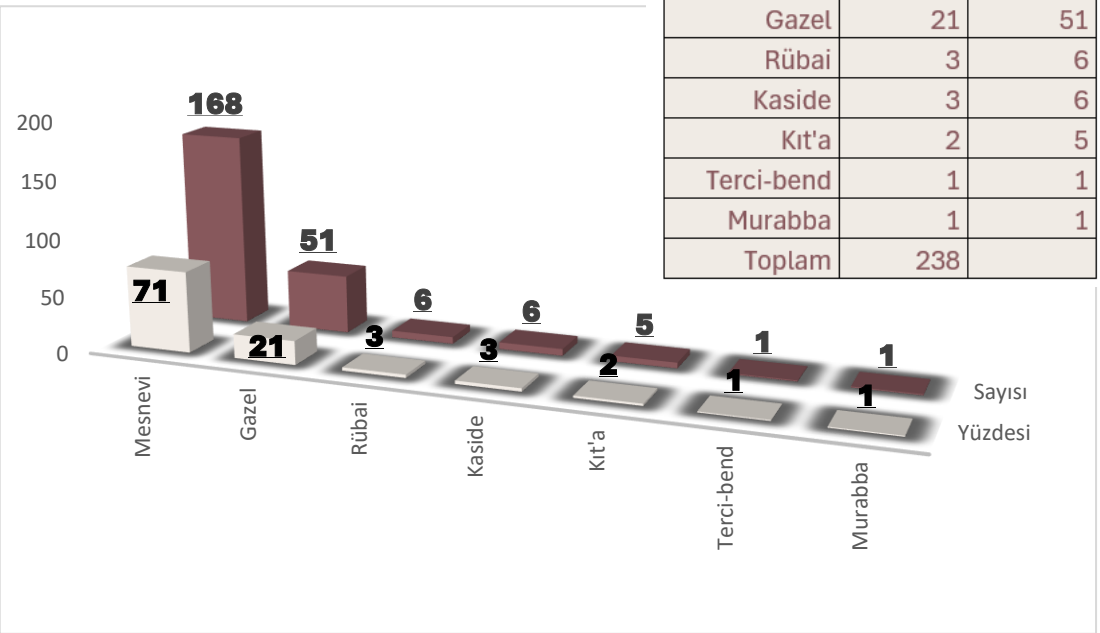

Şekil 2. Cemşîd ü Hurşîd'de kullanılan nazım şekilleri ve yüzdelerine ait grafik

Sultan Cem, Cemşîd ü Hurşîd'i iyi bir ad bırakmak[4] ve unutulmuş bir hikâyeyi hatırlatmak için[5] yazmıştır. Şair eserin ismini[6] kendisi söylemektedir ve Cemşîd ü Hurşîd ifadesinin lakap[7] olduğunu vurgular. Eserin adı olan "Āyāt-ı 'Uşşāk" aynı zamanda eserin yazıldığı hicrî yılı ebced hesabıyla söylemektedir:

ايات عشاق	
ا	1
ي	10
ا	1
ت	400
ع	70
ش	300
ا	1
ق	100
Toplam	Hicrî 883 / Milâdî 1478

Şekil 3. Cemşîd ü Hurşîd'in ebced hesabıyla düşürülen tarihin hesaplanması

[4] (Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad / Ki eyülükle seni eyleyeler yād- Mesnevi 18)

[5] (Egerçi bular olmış idi mürde / Sözümle eyledüm bunları zinde- Mesnevi 18)

[6] (Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk / Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk, Mesnevi 169)

[7] (Bu adı diyübeni olma nevmīd / Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd- Mesnevi 169)

Şair eseri yedi ayda yazdığını / tercüme ettiğini (Safer, Rebiü'l-Evvel, Rebiü'l-Ahir, Cemaziye'l-Evvel, Cemaziye'l-Ahir, Recep ve Şaban) söylemektedir[8]. Cemşid ü Hurşid'den 117, Ahmedî'nin tercümesinden 34 yıl sonra şairin 19 yaşında (Doğumu: 7 Safer 864 / 3 Aralık 1459) kaleme aldığı bu mesnevinin iki nüshası mevcuttur. Eser yazıldıktan 102 yıl sonra yazılan Ankara nüshası (H.883/M.1478-H.985/M.1577) ve 113 yıl sonra yazılan Kütahya nüshası (H.996/M.1588) farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir ve yayın olarak hazırlanmıştır. Eseri ilk olarak 1666 numaralı Kütahya Vahit Paşa nüshasından hareketle tanıtan Münevver Okur Meriç olmuştur. Dıştan 290x165 mm içten 140x111 mm ebadındaki nüshanın her sayfasında 21 beyit yer alır. İki sütun halinde, şiirleri başlıksız olan nüsha 124 sayfa okunaklı nesihle yazılmıştır. Ankara nüshasından 413 beyit eksiktir. Eserin müstensihi yoktur ancak istinsah tarihi (H.996/M.1558) bellidir. Siyah-beyaz ciltli ve içinde Mevlâna torunlarına ait beş adet vakıf mührü bulunmaktadır. Ankara nüshası ise 18464 numara ile Ankara İlahiyat Kütüphanesine kayıtlıdır. Kütahya nüshasından 14 yıl sonra Cahid Öztelli tarafından 1972 Türk Dili dergisinde Sultan Cem'in yeni bulunan Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi adıyla tanıtılmıştır. Eserin dıştan 14x18 cm içten ölçüsü 14x8 cm'dir. Nüshanın ilk iki sayfasında eserin beşer beytinin etrafı altın yaldızlı ve çiçek motifleriyle süslüdür. Diğer sayfalar 15 beyit tertip edilmiş, beyitlerin etrafı çift kırmızı çizgili cetvelle sınırlanmıştır. Bu nüshada her şiirin konu başlığı vardır. Beyitler yan yana yazılmıştır. Nüsha; tamir edilmiş meşin-kâğıt kaplı, talik yazı ile yazılmış 189 yapraklıdır. Eserin müstensihi belirsiz, istinsah tarihi (H.985/M.1577) olarak kayıtlıdır (Okur Meriç, 1997, s. 39-42). Cemşîd ü Hurşîd'i Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi nüshasını Münevver Meriç Okur kitap olarak yayınlamıştır (Okur Meriç, 1997). İlk nüshayla beraber tenkitli biçimde Ankara İlahiyat Fakültesi nüshasını Adnan İnce 1981 yılında doktora tezi olarak hazırlamış ve kitap olarak basmıştır (İnce, 2000).

2.2. CEMŞÎD Ü HURŞÎD / ÂYÂT-I ʿUŞŞĀK'IN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Herhangi bir edebî metni incelemek için kılavuz görevini üstlenecek bir teoriye/kurama /nazariyeye ihtiyaç vardır. Bu kılavuz bazen bir gözlük bazen bir teleskop bazen bir mikroskop bazen kamera bazen fotoğraf makinesi bazen de bambaşka bir alet olabilir. Bu farklı alet ve araçlar bakılan nesne aynı olsa bile farklı

[8] (Ṣafer ayında oldı ibtidāsı / Velī Şaʿbān ayında intihāsı Mesnevi 169)

sonuçlar verecektir. Bu aletlerin nesne karşısındaki konumu ise araştırmacıyı metodolojiye götürür. Edebi eserin nasıl değerlendirileceği ve yorumlanacağı konusu öncelikle neyin edebiyat olduğuyla ilgilidir. Sözlü ve yazılı, sanatsal bir üslûpla oluşturulan ürünleri edebiyat kabul ettiğimizde edebiyatı, edebiyat incelemesinden ayırmak gerekecektir. Bu durumda incelenen edebiyatken (sanat) inceleyen edebiyat bilimidir ve bilimsel metodolojiye ihtiyaç vardır. İncelemelerin objektif yapılması yapılan işin doğruluğu anlamında önemli olsa da pozitif bilimlerde olduğu gibi incelemeleri neden- sonuç ilişkisine indirgemek sosyal bilimler için pek mümkün görünmez. Araştırmacı, edebi eseri anlamak ve yorumlamak merkezli bir sosyal bilim yaklaşımını benimsemek durumunda kalır. Bunun dışında edebiyatı oluşturan sanatçı ve onun ruh hali, o sanatçının yetiştiğini muhit ve toplum, eserin sanatçıyı aşıp toplumun malı olması gibi sorunlar eserin hem toplumsal ve ferdi yönünü ortaya koymayı gerekli kılar. Bu durumda teorilerin sosyoloji, psikoloji, biyografi, felsefe, dilbilim, antropoloji, sinema, tiyatro, müzik gibi birçok alanla ilişkili olması veya o alanlardan edebiyata transfer edilmesi söz konusu olmakta ve teorileri disiplinler arası hüviyet kazandırmaktadır. Bu bölümde tek bir teorik yaklaşımın -hatta birçok yaklaşımın- bir eseri bütünüyle anlamaya yetmeyeceği ana fikrini göz önünde bulundurarak birçok açıdan Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi değerlendirilecektir.

Şentürk, klasik şiir için bilgi birikiminin yanı sıra kelime hazinesi ve güçlü bir dil mantığının vazgeçilmez olduğunu söyler (s. 350). Edebi metinlere edebiyat tenkitçisi veya edebiyat tarihçisi gözüyle bakılabileceğini vurgulayan Şentürk, edebiyat tenkitçisinin yaşadığı devrin bakış açısıyla ve anladığıyla değerlendirme yaptığını ancak edebiyat tarihçisinin metni oluşturan her kelimeye metnin yazıldığı dönemdeki anlamı çerçevesinde yaklaşmak durumda olduğunu kaydeder. Edebiyat tarihçisi bakış açısının divan şiirinin zannedildiğinden çok farklı bir yapıda olduğunu göstereceğini belirten Şentürk, "Her edebî metni okurken uyulması gereken en önemli prensip, bu metinlerin ait oldukları devrin şartlarında değerlendirilmesidir. Tamamen uzak bir çağda, farklı bir kültür boyutunda, amaçları, zevkleri, hedefleri ayrı bir toplumun ferdi o lan günümüz insanı için, eski metinlerde geçen yahut söylenen her şey başka bir etki uyandırır. Eski bir metindeki "kalem" kelimesi bugün de kullanıldığı hâlde o "kalem" artık günümüzdeki kalem değildir." (s. 353) der. Klasik şiir eserlerinin kurgu olduğunun unutulmaması gerektiğini söyleyen Şentürk, bunu kötü bir rolü sahnede başarıyla canlandıran sanatçı gibi düşünmek gerektiğini belirtir ve metnin

şairin gerçek hayatını yansıtmayabileceği gerçeğinin gözden ırak tutulmadan eleştiri yapılması gerektiğini hatırlatır (s. 354) (Şentürk, 2006).

Şentürk değerlendirmeleri ışığında metne bakıldığında, şairin Tebdiz verilerine göre 57 bin 388, u/ü bağlaçları dahil edilen diğer iki site verisine göre 57 bin 996 kelimelik bir metin oluşturduğunu görüyoruz. Metindeki benzersiz kelime sayısı 13 bin 492'dir. [9] Metin 5359 beyitten oluşmaktadır. Şair her beyitte ortalama 10.70 kelime kullanmıştır. Şentürk'e göre, şiir için bilgi birikiminin yanı sıra zengin kelime haznesini ustalıkla kullanabilecek ölçüde güçlü bir dil mantığının da üst seviyede gelişmiş olması vazgeçilmez bir şarttır (Şentürk, 2006, s. 350). Şair, eserin orijinalinde de yer alan birçok içki ve eğlence meclisine eserinde yer vermiştir. Eserle ilgili bu istatistikî verilerin yanında eserin bir telifî tercüme olduğunu hatırlamak gerekir. Aynı şekilde şairin 19 yaşında eseri tamamladığını, Farsçadan Türkçeye çevirdiğini, başka aşk hikayeleri yerine Cemşid ü Hurşid'i tercih ettiğini, hacimli bir eserin hacmini artırdığını, kendisinden önce aynı eserin çevrildiğini, kendisinin bir şehzade olduğunu, seçtiği aşk hikayenin başkişisinin bir şehzade olduğunu, Cem'in/Cemşid'in hem tarihi bir kişilikler (iki efsane: Büyük İskender'in lakabı ve İran Hükümdarı) olduğunu, Cemşid'in kısaca "Cem" diye kullanıldığını ve şairin adının Cem olduğunu, mesnevi başkişilerinin iki büyük medeniyete ait olduğunu belirtmek gerekir. Eserde kullanılan mekân ve olayların bir kısmı, ileride padişah adayı olan bir kişinin hayatına uygundur. Nitekim Heşt Bihişt'te; şehzadeliği döneminde şairin diğer şairlere hamilik yaptığını, şairlere rağbet ettiğini, onları gözettiğini, onlara şefkat ve merhamet ettiğini yazar (İpekten v.d., 2017, s. 18). Eserde anlatılan meclisler şairin aşina olduğu mekanlardır. Meclisin olmazsa olmazları içki ve musiki terimleri şairin eserinde birçok defa kullanılmıştır: câm (111), çeng (43), şarâp (15), bâde (32), kadeh (4) meclis (65), saz (52), mutrib (7), rakkas (5), hicaz (3).

Cem Sultan'ın şahsiyetiyle ilgili tezkirelerde yazanlar da onun hükümdarlık arzusuna vurgu yapar. Kınalızade, Cem Sultan'ı onu babasının Fatih Sultan Mehmet'in yüceliğinden haber veren oğlu ve padişahın göz nuru olarak tarif eder. Onun aleme sultan olmak istediğini, taç ve tahtı istediğini, bazı sefihlerin (süfeha) kışkırtmasıyla ordu tertip ettiğini, sıkıntı içinde Avrupa'da yaşadığını, sayısız mihnetname yazdığını ve sonunda zehirli ustura ile tıraş edilip öldürüldüğünü yazar

[9] https://www.kolayhesapla.net/diger/kelime-sayaci/, https://araclar.moradam.com/kelime-sayaci/

(Sungurhan, 2017). Sehi Bey ise onun yiğitlik ve cömertlikte eşsiz olduğunu, el üstünde tutulduğunu (zeber-dest), gürz atma konusunda hünerli olduğunu ve İstanbul kuşatıldığını attığı gürzün İskele kapısında asılı durduğunu belirtir (İpekten v.d., 2017)

Şair, hükümdarlık kavgasından şiirde hükümdarlık sevdasına niçin düşmüştür? Şair, Cemşîd ü Hurşîd ölü hale geldiği için çevirdiğini söylerken onu tazelediğini, güzel anlamlarla süslediğini, Güneş gibi aydınlık yaptığını anlatır. Bu tavır hem klasik şairlerin yaklaşımı hem de kendi gücüne güvenen, uzun bir metni başka dilden ana diline aktaran hünerli bir şairin tavrıdır:

Egerçi bunlar olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (1089)
Maʿânî birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rûşen (1090)

Dilin sınırsız imkanları içinde sanatçının aynı durumu farklı ifadelerle dile getirmesinin bir seçim olduğunu vurgulayan Karakaya; iletişim hedefinin seçimi (haber, ikna, dayatma, estetik zevk...), araç seçimi (sözel-sözel olmayan), kod seçimi (tek dilli, çok dilli, ağız), cümle/gramer seçimi (olumlu cümle, soru cümlesi...) ve üslûp seçimine (söyleme tarzı) kapı kapatma eylemi için seçilebilecek ifade çeşitlerini şöyle örnekler:

Lütfen kapıyı kapatır mısınız
Kapıyı lütfen
Kapıya dikkat etmelisin
Kapıyı kapat
Elin kapıya yetişmiyor galiba
Ya kapıyı kapat ya da defol (Karakaya, 1996, s. 127)

Karakaya'nın yazdıkları mesnevi üzerinden okunduğunda, şairin metni oluşturma gayesine bakmak gerekir. Bu metin niçin oluşturulmuştur? Cem Sultan, eserindeki anlam gülleriyle gül bahçesini cennete döndürmek, şiirinin kokusuyla bahçeyi doldurmak ve nuruyla aydınlatmak istemektedir. Hatta bu konuda iddialıdır çünkü şiiri abıhayat gibi okuyana can vermektedir. Şairin bir başka amacı eseri Rûmî libası (Türkçe) giydirip güzelleştirmektir. Eser Türkçe olunca şirin olacak ve tercih edilir hale gelecektir. Şair burada Allah'tan yardım istemektedir. Bu beyitlerin okuyanların can yoldaşı yapmasını Allah'tan isteyen şair, kendisini belagat için çalışan fesahat bülbülü olarak görür. Eserin ruh ve gönüllere sefa versin diye kaleme aldığını vurgulayan Cem Sultan, mesnevinin Hatime bölümünde şöyle konuşur:

Maʿânî gülleriyile bu gülzâr

Bezendi gösterüben ḫûb dîdâr
Riyâżı ravza-ı Rıḍvâna döndi
Beyâżı gülsitân-ı câna döndi
Muʿṭṭar oldı ḫoş-bûdan havâsı
Münevver oldı nûrıyla fezâsı
Ṣanasın kim bu durur âb-ı ḥayvân
Ki okuyanlara virür yiñi cân
Geyüp Rûmî libâsı oldı maḥbûb
Anuñçün böyledür şîrîn ü merġûb
Çü sensin yâ İlâhî Ḥayy ü maʿbûd
Bunı şol resme it maḥlûḳa maḳṣûd
Ki oḳıyan kişi bu ebyâtı bir dem
İdine yıllar ile câna hem-dem
Elâ iy bülbül-i bâġ- feṣâḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belâġat
Feṣâḥatde dilüñdür rûḥ-perver
Sözüñdür maʿni-i ebyâta zîver
Maʿânî dürlerini ḫarc ḳıldun
Bu ebyât içre cümle derc ḳılduñ
Bi-ḥamdi'llâh ki irüp Ḥaḳdan ʿinâyet
Bu ebyâtı tamâm itdüñ temâmet
Bu ebyâti ḳılup dürlerle meşḥûn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknûn
Cemâli maʿniden açup niḳâbi
İrürdüñ ġâyetine bu kitâbı
İdüben terceme Selmân sözinden
Velî zîbâter itdüñ cân sözinden
Bu ebyâtı şu resme eyledüñ pâk
Ki işiden ʿâşıḳ eyler yaḳasın çâk
Ḳaçan kim bu olur meşhûr-ı âfâk
Olısardur temâşâgâh-ı ʿuşşâḳ
Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velî gün bigi atar her yire pertev
Didüm işbu kitâb-ı cân-fezâyı
Ki vire cân ü dillere ṣafâyı
Dir idüm itmeyüben bir dem ârâm
Ḥaḳa minnet ki şimdi buldı itmâm
Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cân ü dilden
Bunun yolunda geldügince elden
Ṣafâ bulmaġiçün bu sözden ʿuşşâḳ

Şair, kendi açısından bu gayelerle yazmıştır. Ancak metin elimizde bir metin vardır ve metin alıcıya/okuyucuya ne söylemektedir? Moran'a göre kuram ve yöntemler öznelci-nesnelci, bilgisel-duygusal şeklinde tasnif edilebilir veya bir sanat ürününde esere (Yeni Eleştiri, Rus Formalizmi, Yapısalcılık ve Arketipçi Kuramları), okura (Duygusal Etki Kuramı, Alımlama Estetiği ve İzlenimciliği), sanatçıya (Psikanalist ve Anlatımcı Eleştiri Kuramları), topluma-dış dünyaya (Marksist, Tarihsel, Yansıtma ve Sosyolojik Eleştiri Kuramları) yönelik olabilir. Moran bunu şekille şu şekilde göstermiştir (Moran, 1998, s. 6):

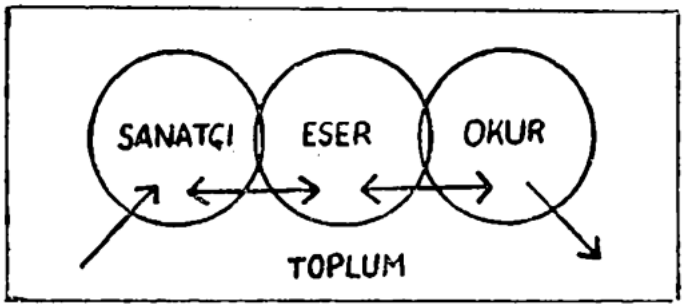

Şekil 4. Berna Moran'ın tasnifine göre eleştiri türleri

Diğer sanat dallarından bağımsız olarak edebiyatta yapısalcılığı anlatan Moran önce Saussure'ün dil ve söz ayrımına değinir. Söz'ü dilin somut kullanımı dili ise söz'lerin dil sistemine uyarlanmasına da dil dendiğini ifade eden Moran, yapısalcılıkta söz'ün somut ve bireysel dilinse soyut ve toplumsal olduğunu belirterek bu sisteme dil adı verildiğini belirtir. Saussure'ün tarihe ve dış gerçekliğe başvurmadan dili incelediğini Todorov'un Grammaire du Decameron (Boccacio) kitabı incelemesinden hareketle bir öykünün özel ad, fiil ve sıfatların birbirine bağlanmasından oluşmuş ve büyütülmüş bir cümleye benzediğini belirtir. Metinlerin arkasındaki derin yapının, sistemin yapının belirlenmesinin, metinlerdeki birkaç değişmez role ve kategoriye ineceğini belirtir (Moran, 1998).

Bu açıdan Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi değerlendirildiğinde Çin Şahı Fağfur'un oğlu Cemşid'in rüyasında Hurşid'i, Cemşid'le Mihrab'ın Rum'a doğru Hurşid'i aramaya çıkması, Cemşid'in ejderhayı ve devi öldürmesi, Cemşid'in rahiple görüşmesi ve beliren Anadolu yolu için gemiyle yola çıkması, Cemşid'in denizde Hurzad tarafından kurtarılması, Rum Kayseri'nin Cemşid'in gelişinden haberdar olması, Cemşid'in Hurşid'i görmesi, Hurşid'in aşktan haberdar olması, Hurşid'in

dadısına açılması, meclis kurulması, Cemşid'in sarhoşken Hurşid'e dokunmak istemesi, Hurşid'in hapsedilmesi, Cemşid'in Güneş, Ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, sabah rüzgarına, Allah'a seslenmesi, Cemşid'in Kayser'in hizmetine girmesi, Cemşid'in Hurşid'le mektuplaşması, ondan özür dilemesi ve onunla buluşması, Hurşid'in annesi Efser'in önce Mihrab'la sonra Cemşid'le görüşmesi, Şah Şadi'nin Cemşid'e oyunda yenilmesi ve Cemşid'in Rum Kayseri'ni kurtarması, Şah Sadi'nin Hurşid'i istemesi, Şah Sadi'nin Şam'a dönmesi, Rum Kayseri'nin Şamlılarla savaşta zor durumda kalması ve Cemşid'den yardım talep etmesi, Cemşid ve Hurşid'in görüşmesi, Cemşid'in Şah Sadi'yi Şam'daki savaşta yenmesi, Şam dönüşü düğün yapılması, Cemşid ve Hurşid'in kavuşması, Cemşid'in babası Fağfur'a mektup yazması, Cemşid ve Hurşid'in Çin'e doğru yola çıkması. Kabaca verilen uzun metnin kısa olay örgüsü Cemşid'in âşık olduğu Hurşid'e engellere rağmen kavuşması şeklinde tek cümleye indirmek mümkündür. Metnin bütüncül sisteminde tekrar edilen yapılara bakıldığında aşk, ebeveynden ayrılık, engeller, ıstırap, kahramanlık, yardımcılar, sevgiliye kavuşma, ebeveyne kavuşma, mutluluk gibi bilinen bir yapı ortaya çıktığı görülecektir. Nitekim eseri inceleyip temasının aşk ve ayrılık olduğunu vurgulayan İnce; metnin farklı yerlerinde arkadaşlık-dostluk, fedakârlık-sabır, sadakat, sevgi ve kıskançlık temalarını bulur (İnce, 2000, s. XXXll). Metnin arka planında başka temalar olsa da ana eksenin aşk olması Şentürk'ün işaret ettiği tespitle de örtüşür: Osmanlı şiirini tanımlamak için sadece bir tek söz söylemek gerekirse, sarf edilebilecek en isabetli kelime "aşk" olabilir. Bu şiir kâinatın yaratılış sebebini, gezegenlerin dönüşünü, gece ve gündüzün oluşmasını, yağmurun yağışını, bülbülün ötüşünü, pervanenin mum çevresinde dönüşünü; kısacası dünyada var olan her şeyi ve hareketi "aşk" ile izah etme inceliğine erişen bir zihniyetin şiiridir (Şentürk, 2006).

Klasik şiirin estetik boyutunu meydana getiren dış unsurlar şekil, ritim ve ses; iç boyutunu meydana getiren unsurlar ise kelime, üslûp ve anlam'dır. Bu 6 maddenin merkezinde anlam vardır ve biri diğerinden bağımsız ve üstün değildir; 6'sı da şiirde eşit derecede önem yüklenirler. Bunların birbirine oranları da aynı olup birinde oransızlık bulunması hâlinde, şiirde hem anlam hem de söyleyiş açısından zaaf oluşur (Açıkgöz, 2013, s. 44). Açıkgöz'e göre metaforik anlam benzerlik ve telmihle yapılır. Telmihî ilişki: Şair, anlatmakta olduğu konu, şahıs, olay, yer, kavram ve benzeri şeylerin anlamını ve etkisini vurgulamak için toplumsal hafızada bulunan şahıslara, olaylara, yerlere, kavramlara göndermeler yaparak bir etki yaratmak ister. Mesela, âşık için en çok gönderme yapılan şahıs Mecnun'dur. Benzer şekilde, şair, eğlence meclisi

için Cem âyinine, Sultan için Keyhüsrev'e, vezir için Âsaf'a, adalet için Nuşirevan'a, aşırı yağış için Nuh tufanına, ölüyü diriltme için Hz. İsa'nın nefesine telmihlerde bulunur (Açıkgöz, 2013, s. 43). Bu açıdan metin değerlendirildiğinde şairin dünyanın faniliğini anlattığı bir bölümü vermek yeterli olacaktır:

Fenâdur çün ḳoġıl dâr-ı fenâyı
Düriş kim bulasın dâr-ı beḳâyı
Görür misin bu çarḫ- âbnûsı
Ki ne **Behrâm** ḳodı ne ho **Tûsi**
Ululuḳda ger olasın **Süleymân**
Saña bir dem amân virmez bu devran
Süleymân gerçi yile ḥükm itdi
Velî yil bigi ol da geldi gitdi
Ne **Efridûn** ḳalupdur ne ho **Rüstem**
Bu dâr içinde olmaz kimse ḫurrem
Çü yoḳdur bir nefes dehrüñ ḳarârı
Saḳınġıl tekye ḳılma rûzgârı
Eger biñ yıl olur ise ḥayâtuñ
Saña da ṣunılur ke's-i memâtuñ
Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınuñ yire ḳarıldı ḳanı
Bu durur çâh-ı **Bîjen** ḳanı **Bîjen**
Bu durur mâh-ı **Behmen** ḳanı **Behmen**
Ḳanı **Lührâsp** ḳanı **Ḫâtem-i Ṭayy**
Ḳanı **Keyḫusrev** ü **Kâʿûs** u hem **Key**
İçilür **Câm-ı Cem** lîkin ḳanı **Cem**
Süleymân ḳanda gitdi noldı ḫâtem
ʿ**Ademden** yaña cümle ṭutdılar râh
Bu dâr içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şâh
İşitmedüñ mi kim **Nûşîrevâni**
Ki ṭutmış idi ol iki cihânı (5269-5281)

İşin anlam boyutunda telmihten cinasa, hüsn ü talilden tecahül-i arife birçok tercih söz konusudur. Burada mecaz ve benzetme öne çıkan iki kavramdır. Bir sözün gerçek anlamı yerine benzetme ve bir ilgi sebebiyle başka bir sözün yerine kullanımı olarak tanımlanan mecaz-ı mürsel-ad aktarması-düzdeğişmece benzer anlamlar için kullanılmıştır. Aristo düzdeğişmeceyi eğretilemenin bir alt türü olarak görmüştür. Düzdeğişmece bir sözcük veya söz öbeğinin diğer sözcük veya söz öbeğiyle yer değiştirmesi olarak görülür ve ad aktarmasını kapsar. Bilişsel Dilbilgisine göre

eğretileme deneyim ve düşüncelerin kavramsallaştırmasına yarar (Özgün Koşaner, 2014, s. 198). Günlük dili üst dili çıkarma gayretinin ürünü olarak görülen sanat eserleri benzetmeden telmihe birçok edebi sanatı kullanır. Ancak en çok da bir kelimenin yerine başka bir kelimenin konulması şeklinde ortaya çıkan düzdeğişmeceden istiareye, oradan da teşbihe uzanan dil kullanımlarına Hurşid için kullanılan "meh" örneği yeterli olacaktır:

Ḳatından itdi Cemşîdi o meh dûr
Hemân ol sâye bigi oldı bî-nûr (2676)

Sanatçının kendisinden ve eserinden gönderilen mesajların bir kısmını bu şekilde kayıtları geçirmek mümkün. Peki sanatçı bu mesajları nasıl oluşturuyor ve kaynaktan hedefe bu mesajlar nasıl ulaşıyor? Burada metnin kendisi kadar üslûp da devreye giriyor. Üslûp, hedef birime vermek istediği mesajı en etkili şekilde aktarabilmek için, kaynak birimin dilin ifade imkanlarını özgün ölçütlerle seçip kullanmak suretiyle anlatıma kattığı kişisel nitelikteki özelliklerin bütünü olarak tarif ediliyor (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-2, 2008, s. 251). Üslûp retorik/belagatin parçasıdır. Antik dönemde retorik; törensel, politik ve hukuki hitabet olarak üçe ayrılmış ve üslûp retorikten çok hitabetin ikna enstrümanı olarak kullanılmıştır ve hitabet de uygun kelime haznesi, söz dizimi (sentaks) ve edebi sanatlar üzerine inşa edilmiştir (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 121). Literatürdeki verilerden hareketle en genel anlamı "bir sanat eserinin belirli bir kişi, devir, gruba veya topluma ait olduğunu gösteren orijinal belirtiler" olabilecek üslûp, TDK Sözlük'te[10] " tarz" ve " bir türün/çağın/sanatçının görüş, duyuş ve anlayışındaki kendine özgü anlatış biçimi, biçem, hava, stil olarak verilir. Üslûp İngilizce "style", Fransızca "style, stile" ve Almanca "stil" kelimeleriyle karşılanır. Latince "stilus" ise "kazık" veya "yazmak için ucu sivri alet" anlamına gelir (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 118, 119).

Üslûbun teorisinden çok pratiğinden bahsedildiğini, iletişim olduğu bilim ve sanat dallarında üslûptan söz edilebileceğini belirten Karakaya, üslûbun resimdeki renk müzikteki ses gibi sanat için hayat suyu işlevini üstlendiğini belirtir. Düşünce aktarımında yapı kadar anlamında dilde etkili olduğunu belirten Karakaya, üslûbun

[10] https://sozluk.tdk.gov.tr/ "Üslup" maddesi.

tasvirî ve normatif olarak ikiye ayrıldığını belirtir. Tasviri üslûpta metnin karakteristiğini çıkarmak için metnin çözümlemesi yapılırken normatif üslûpta tasviri üslûp verileri dahil dil birimlerinden hareketle kelime, ses yapısı ve dilbilgisi içerisindeki veya işlevsel boyuttaki anlam bağlantılarının ortaya konduğunu vurgular. Üslûpbilimde; dil yapısı, dil kaideleri, anlam ilişkileri ve bunlara bağlı kelime ve ses yapısı, dilbilgisi incelemelerinin ağır bastığını belirten Karakaya, üslûbun dilin pratik kullanımından ortaya çıktığını ve metni esas alıp metin içindeki bağlamlar boyutuyla ilgilendiğini vurgular. Arapçadan Türkçeye geçen "metin" kelimesinin İngilizce ve Almancada "text" kelimesiyle karşılandığını, metin ve text'in sözlü ve yazılı anlatımda "sağlamlık"ta birleştiklerini kaydeden Karakaya; metinbiliminde metnin cümlelerden oluşan cümle üstü ifade birimlerinin oluşturduğu malzemesi dil olan yazılı ve sözlü bağıntılı ifadelerin tümü anlamıyla kullanıldığını ifade eder. Dilbilimin dilbilgisi, sesbilgisi ve kelime yapısıyla genel olarak metinle ilgilendiğini ancak her metnin dilin bütün kurallarına uyma zorunluluğu bulunmadığını hatta üslûbun alışılmış kullanımlarını dışına çıkıp söz sanatları ve sapmalarla bir üslûp özelliği olarak karşımıza çıkabileceğini kaydeden Karakaya, üslûpbilimin bu ifade tarzlarının metin, söz ve dilde nasıl şekillendiklerini, birimlerin kazandığı ve kazandırdığı değerleri alıcı boyutunu da dikkate alarak incelediğini belirtir. Üslûpbilim tanımları arasında "düşüncenin fizyogonomisi/dış görünüşü (Schopenhauer-1850)", "bireysel dil kullanımı (Vossler-1904)", "dilsel düşünce şeklinin yazılı tarzı (E.Engel-1922)" ifadelerin bulunduğunu belirten 1982'de Bernhard Sowinski tanım denemelerini şu şekilde sıralar: dilsel süs, dilsel ifadenin bireysel kullanımı, bireysel psikolojik yaşamın yansıma şekli, sanatsal şekillendirmenin alt birimi, normdan sapma, gruba ve zamana bağlı dilsel ifade, türe bağlı ifade tarzı, işleve bağlı ifade tarzı, ölçülü ifade tarzı, sınırsız ifade biçimlerinden birinin seçimi, sayısal belirtilerin tümü, dilbilgisi kurallarının özel kullanımı. Graubner'in üslûbu ilave, özgünlük, sapma, seçim, bireysel dil karakteri, geleneksel dil karakteri, istatistiki stilistik (elektronik çözümlemelere dayanan ses, morfem, hece, kelime, cümle ve paragraf çözümlemeleri) olmak üzere ayırdığını, bu tanımların üslûbu genel olarak işlevsel ve yapısal olarak ikiye ayırmayı gerektirdiğini belirten Karakaya, işlevsel ve yapısal üslûp çeşitlerinden örnekler verdikten sonra üslûpta asıl oluşum şeklinin seçimde başladığını ve üslûp seçme sürecinin şu şekilde gerçekleştiğini vurgular (Karakaya, 1996):

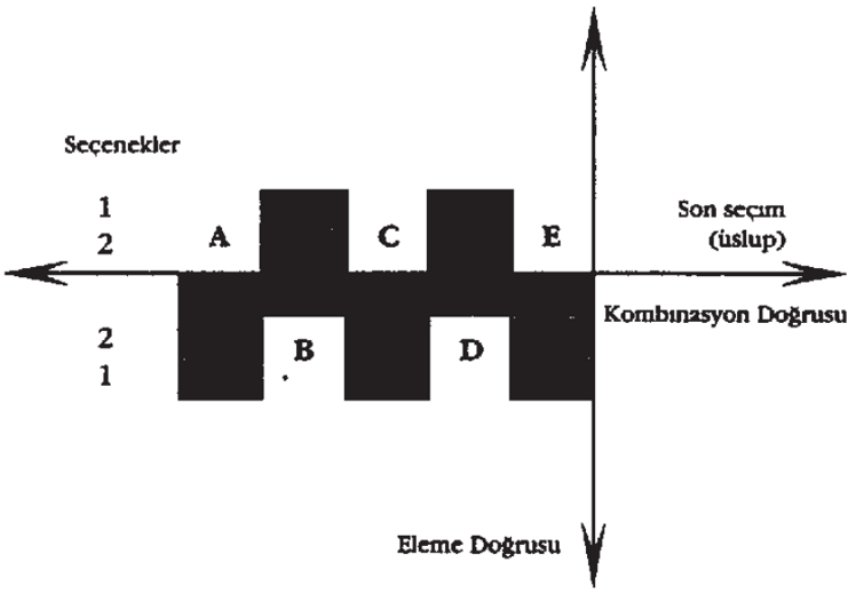

Şekil 5. Üslûp oluşturulurken eleme ve tercih süreci.

Dilden söz edilirken yaygın kanaat dilin düşüncenin elbisesi olduğudur. Düşünce, dil formunda ortaya çıkabilir. Üslûp da dili kullanırken yapılan seçimlerdir. Bu durumda dil düşüncesine elbise biçerken elbiseyi tam ve uygun kesmeye üslûp denir. Bu durumda biçilen elbisenin konuya, türe, zamana, kişiye uygun olması beklenir ve aynı şeyi farklı biçimlerde söyleme veya farklı şeyler söyleme tartışması başlar. Aslında farklı söyleme biçimi de bir nevi farklı şey söylemedir (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 122).

Üslûp türleri olarak bireysel üslûp, grup üslûbu (edebiyat, sanat, felsefe vs), toplumsal üslûp (bireysel ve toplumsal özellikler, hayat tarzı, inançlar, bölgesel yapı), devir üslûbu (klasik, romantik vs) ve bilimsel üslûptan bahsedilebileceğini vurgulayan Karakaya, sözlü veya yazılı estetik bir üründe üslûp için olmazsa olmaz 7 ilkeyi şöyle sıralar: paradikmatik boyut (diliçi sistem ilişkileri, gramer vs), göndergesel boyut (temel anlam, gerçek nesnelerle anlam bağı), çağrışımsal boyut (kişiye göre imaj farklılıkları), efektif boyut (yan anlam) pragmatik boyut (sosyo-kültür yönü), üslûp boyut (dilin estetik, retorik yönü), etimolojik boyut (tarihselliği saklayan boyut) (Karakaya, 1996, s. 127).

Yazar/kaynak merkezli modern yaklaşımlar da üslûbu sahibinin düşünce tarzını ortaya koyacak şekilde tarif eğilimindedir. Bilgi, olay, orijinal buluşlar zamanla dönüşebilir, rafine hale gelebilir veya yok olabilir ancak üslûp sabit kalır ve bütün

ögelerin dışındadır. Schopenhaure'ın (1788-1860) "Üslûp düşüncenin dış görünüşüdür." ve Max Jakob'ın (1876-1944) "İnsanın özü dilinde ve hassasiyetlerinde gizlidir." ifadeleri üslûbun insanın şahsiyetine ilişkin gizli-aşikar sırlarla ilişkili olduğunu vurgular (s.126) Jakob, üslûbu deha ile ilişkilendirirken üslûbun ortaya çıkışında Paul Claudel (1868-1955) bunu "şahsiyetin ses tonu"yla Proust (1872-1922) ise "silinmez, yok edilmez bir tasdik olan, söylemin ifade tarzına ait parmak izi" benzetmesiyle anlatır (s. 127) Bu noktada tartışılan sanatçının üslûbunu oluştururken şuurlu mu şuursuz mu olduğudur. Burada sanatçının tercihi, seçimi söz konusudur. J. Marouzeau üslûpla ilgili "Yazılı ve sözlü anlatımda dil kullanıcısının kendisine sunulan dil imkanları karşısında takındığı tavır" ifadesini kullanırken G. Von der Gabelentz "Üslûp, dil kullanımının belirli bir anında, insanın dil imkanlarının birini diğerine tercih etmesini içerir." der. Bu da seçime etki eden faktörleri seçimin icra ettiği fonksiyonları ortaya çıkarır (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 128).

Hedef/okur merkezli yaklaşımlarda dil kadar sosyolojik ve psikolojik etkenler de üslûbun parçası olur. Bir şekilde iletişim kuran herkes, muhatabının durumuna dikkat etmek zorunda kalır. Yaş, hiyerarşi, rütbe, cinsiyet mesaj gönderenin tavrında değişikliğe sebep olur. Stendhal (1783-1842) üslûbun özünün düşünceye kattığı şeyde gizli olduğunu söyler. Flaubert (1821-1880) üslûbun düşünceye eşlik eden ve hedefi vuran ok olduğunu belirtir. Valery (1871-1946) üslûbun anlamıyla ibarenin etkili hükümranlığının örtüştüğünü vurgular. Guiraud ise okuru ikna etmek, hoş vakit geçirtmek, dikkat çekmek, hayal gücünü harekete geçirmek için söylemin büründüğü renkler cümbüşünün üslûp olduğunu söyler (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 129-130).

Söylem/eser merkezli yaklaşımlara göre yazarın çocuğu metin, metnin çocuğu ise üslûptur. Üslûp, yazardan ayrılabilir. Bu yaklaşımda üslûp kullanımın kendisidir ve Bally'e göre anlatıma ilişkin potansiyelin farazi düzlemden varlık düzenine çıkmasıdır. Wellek ve Varren'e göre ise kelimelerin eşya ile olan ilişkisi üslûbu oluşturur (Divlekçi, Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi-1, 2007, s. 131-132).

Sehi Bey; Sultan Cem’in eşsiz bir şair, şiirlerinin hayallerle süslü, gazellerinin benzersiz olduğunu söyler (İpekten v.d., 2017, s. 18). Cem’in çevirisini hatalı olarak Hurşid ü Ferahşad olarak veren Sehi Bey; mesnevinin güzel yazıldığını, içinde çok

orijinal (hassa) anlamlar olduğunu, şiirinin akıcı ve üslûbunun nefis olduğunu vurgular (İpekten v.d., 2017, s. 19). Cem'in tercümesiyle ilgili olumlu ifadeler kullanan Sehi Bey, Mevlâna Ahmedî'nin çevirdiği İskendername'de bulunan marifet ve letafetin Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde olmadığını söyler (İpekten v.d., 2017, s. 71). Cem'in şiiriyle ilgili değerlendirme yapan bir başka tezkireci Beyani'dir. Beyani, Cem'in şiir cevherine sahip, şiir biliminin her alanında şiirler söylediğini belirtir (Beyani, 2017, s. 13). Şair Cem'e olumsuz bir eleştiri Gelibolulu Mustafa Ali'den gelir. Gelibolulu, onun şiirini Şâhî'nin şiiri kadar nazikter ve şairane bulmaz (İsen, 2017, s. 69)

2.2.2. ARKAİK KELİMELER

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde 67 arkaik kelime veya ifade kullanılmıştır. Bu arkaik kelimeler bazıları metin içinde tekrar etmiştir. Bu haliyle arkaik kelime veya yapıların metin içinde kullanım sayısı 189 olmuştur. Metinde en çok kullanılan 20 arkaik kelimenin kullanım sıklıkları şu şekildedir:

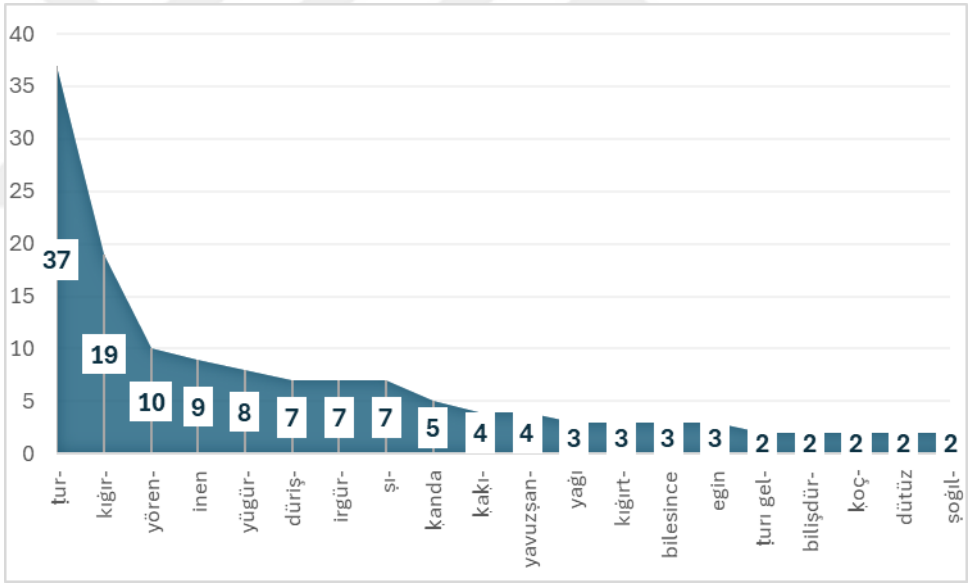

Şekil 6. Sıklığı en yüksek arkaik kelimeler

Arkaik kelimeler Millet Kütüphanesi Veritabanları Listesi'nde yer alan ve 1500 kitabın taranabildiği milyonlarca kelimelik ulusal veri tabanı Lehcediz'den (Tanıklı Tarihsel ve Çağdaş Türkçe Sözlük-Lehcediz.com) taranmıştır. Kelimeler ayrıca Tebdiz, TDK, TDK Ağızlar Sözlüğü, TDK Derleme Sözlüğü gibi birçok veri tabanı süzgecinden geçirilmiştir. Lehcediz'de listede belirtilen kelimeler tarandığında "yavuzṣan-: Kötülük dilemek, kötü niyet beslemek, suizanda bulunmak"; "geñezlük: Kolaylık, asanlık"; "kelli: sonra" "çıḳmaḳ ol-: Yükselti, tepe olmak"; "ḳan kaşan-:

(Korkudan) kan işemek.” kelimelerinin ilk defa bu mesneviyle tanıklandığını söylemek mümkündür. Detayları teker teker aşağıda verilen kelimelerin bazen yüzyılının tanığı bazen ağızlarda yaşayan kelimelerin kayda geçmesi gibi fonksiyonlar üstlendiği görülebilir:

Lehcediz tarandığında “yavuzsan-” fiili 4 farklı yerde benzer anlamlarda kullanılmıştır. Kelime “Yavuzṣan-: Kötülük dilemek, kötü niyet beslemek, suizanda bulunmak” anlamındadır. Kelime kayıtlara göre ilk kez Cemşîd ü Hurşîd’de tanıklanmıştır.

Lehcediz ve Tebdiz kayıtlarında ilk tanık olan diğer bir kelime “beterven”dir. “Beterven: Fena, kötü” anlamında kullanılmıştır: İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten / Beni gör kim daḫı senden beterven.

“Ḳıġır” fiili birçok kez Lehcediz’de tanıklanmıştır. Ancak kelimenin “Ḳıġırt-” hali Lehcediz’de yoktur “Ḳıġırt-: Çağırtmak, davet etmek.”.

“Degşir-” fiili Lehcediz ve Tebdiz kayıtlarında yer almaktadır. Zeynep Çubukçu tarafından 17. Yüzyılda tanıklanan (Evliya Çelebi Seyahatnamesi 1. Kitap) “degşir-: Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.” kelimesinin metnin yazıldığı tarih esas alındığında Cemşîd ü Hurşîd’in kelimeyi 15. Yüzyılda tanıkladığı görülmektedir.

“Belin: Korku” anlamındaki kelimenin belinle-, belinlet- fiil halleri Lehcediz kayıtlarında mevcuttur. Ancak kelime “belin” kelimesiyle ilişkilendirildiği için aramada çıkmamaktadır.

Lehcediz kayıtlarında “belüsüz ol-: Ortadan kaybolmak, yok olmak” iki defa eser ve işleyen kaydı olmadan yer almıştır.

“Ṣunış-: Birbirine vermek, sunmak, ikram etmek.” Kelimesi Lehcediz kayıtlarında yoktur. Tebdiz kayıtlarında 15. Yüzyıla ait eserlerde mevcuttur. Kelimenin bu mesnevi dahil 3 tanığı şu şekildedir:

> Bu aña ol buña ṣunışdılar cām
>
> Ne bilsünler ki n’olısar ser-encām (Gül ü Hüsrev, 15. yy. Ḥikāyet)
>
> Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
>
> Biri birine şeftālū ṣunışdı (Cemşîd ü Hûrşîd, 15. yy. Mesnevi)
>
> Ṣunısar ḥiṣṣesin feyż-i İlāhī
>
> Muʿīni olısar hem luṭf-ı şāhī (Fetih-nâme, 15. yy. Güftār-ı Nühom Der Meclis-i Ġazā-yı Belġırad -Mā Vāḳıʿa O)

“Ṭurġur-: Durdurmak.” Fiili Lehcediz kayıtlarında mevcuttur. Fiilin farklı bir yapım ekiyle kurulmuş hali şu şekildedir: ṭurġut-: Durdurmak. Muʿallaḳ **ṭurġudup** bu āsmānı / Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mesnevi 2, Mısra 53).

Lehcediz kayıtlarında “tutuk sar-, tutuk geyür- tutuk urun-” ifadeleri bulunmaktadır. Bu mesnevide benzer bir ifade “tutuḳ ṭutın-: Peçe örtünmek (Tutuk tutunmak).” şeklinde kayıtlara geçmiştir.

“Yarıcı: Yardımcı, muin, şefaatçi” ifadesi Lehcediz kayıtlarında bulunmaktadır. Kelimenin yarıcı ol- biçimi metin içinde geçmektedir ancak ifade “yarıcı” maddesi içinde yer almıştır (yarıcı ol-: Yardım et-, yardımcı ol-; dua ifadesi.)

“Geñez: Kolay” kelimesi isim olarak Lehcediz kayıtlarında mevcuttur. Bu kelimeden türetilen “Geñezlük: Kolaylık” kelimesi ilk defa tanıklanmıştır.

Lehcediz’de “keli/kelli” “havan” anlamıyla yer almıştır. Kelimenin “keli/kelli: Sonra Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Cemşîd ü Hurşîd, Mesnevi 29, Mısra 69).” anlamı ilk defa tanıklanmıştır. Kelimenin Derleme Sözlüğü’nde (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü) “kelli: sonra” anlamıyla kullanımı bulunmaktadır ve şu cümleyle kelime örneklenmiştir: Ben geldikten **kelli** mi çağırıyon?

Lehcediz kayıtlarında “çıḳmaḳ” kelimesi “çıkmak, yükselmek” gibi anlamlarda çok defa tanıklanmıştır. Kelimenin “çıḳmaḳ ol-: Yükselti, tepe olmak.” anlamı daha önce tanıklanmamıştır: Yir üzre püşteyidi küştelerden / Göge **çıḳmaḳ olurdı** püştelerden (Mesnevi 148, Mısra 124).

Lehcediz’de “ḳan kaşan-: (Korkudan) kan işemek.” İfadesi iki defa tanıklanmış görünmektedir. Ancak tanık ve kelimeyi işleyen bölümleri boştur. Bu metinde kan kaşan- fiili şu şekilde tanıklanmıştır: Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı / Görürse **ḳan ḳaşanur** rūz-ı veġāda Żırġam (Kaside 5, Mısra 30).

Arkaik kelimelerin listesi şu şekildedir:

Arkaik Kelimeler	Adedi	Örnek
ṭur-: Beklemek, kalkmak.	37	Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mesnevi 126, Mısra 9). Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mesnevi 165, Mısra 41).

		yirinden ṭur-: Ayağa kalkmak. Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā Gönül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mesnevi 40, Mısra 31). Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mesnevi 44, Mısra 3). Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mesnevi 52, Mısra 20). Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mesnevi 69, Mısra 37). Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mesnevi 70, Mısra 49). Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mesnevi 71, Mısra 8). Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mesnevi 71, Mısra 35). Münācāt eyleyüben ol şehenşah Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mesnevi 84, Mısra 6). Çü gördi gice oldı ol şehenşeh Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mesnevi 97, Mısra 48). Yirinden turdı şeh nālān u giryān Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mesnevi 102, Mısra 3). Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mesnevi 105, Mısra 6). Yirinden ṭurdı geldi ḫāṭırı pāk O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mesnevi 105, Mısra 13). Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm Öküş taʿẓīm birle dilber-i Rūm (Mesnevi 114, Mısra 5). Yirinden ṭurdı bindi bir semende Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mesnevi 115, Mısra 37). Yirinden şāh Ṣādī ṭurdı gitdi

		Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mesnevi 116, Mısra 47). Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı ṣādān Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mesnevi 117, Mısra 5). Yirinden ṭurdı ṣādān u feraḥnāk Cihānuñ ġuṣṣasından ḫāṭırı pāk (Mesnevi 117, Mısra 45). Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mesnevi 117, Mısra 85). Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mesnevi 120, Mısra 5). Yirinden ṭurdı ṣeh Ṣādī seher-gāh Hemāñ dem ṭutdı Ṣāma gitmege rāh (Mesnevi 123, Mısra 1). Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mesnevi 129, Mısra 7). Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mesnevi 148, Mısra 9). Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mesnevi 152, Mısra 9). Çü Efser bu sözi işitdi ol dem Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mesnevi 153, Mısra 10). Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mesnevi 156, Mısra 9). Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mesnevi 165, Mısra 36). Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mesnevi 111, Mısra 3). Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mesnevi 122, Mısra 31). Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mesnevi 168, Mısra 14).

		Yirinden ṭurıbanı şāh nālān Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mesnevi 91, Mısra 3). Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mesnevi 87, Mısra 33). Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mesnevi 111, Mısra 21). Yirinden ṭurubānı şād u ḫandān Ṣafālar birle ḳalb ü cānı şādān (Mesnevi 156, Mısra 11). Ṭurubanı yirinden ol yegāne Hemān dem Efsere oldı revāne (Mesnevi 105, Mısra 21). Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mesnevi 40, Mısra 47).
kıġır-: Çağırmak, davet etmek, seslenmek, haykırmak.	19	Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mesnevi 23, Mısra 22). Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mesnevi 25, Mısra 3). Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mesnevi 25, Mısra 70). Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mesnevi 27, Mısra 111). Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mesnevi 37, Mısra 119). Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mesnevi 45, Mısra 7). Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mesnevi 46, Mısra 7). Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mesnevi 72, Mısra 19). Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mesnevi 87, Mısra 39). Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen Ki görem ne kişidür anları ben (Mesnevi 92, Mısra 15).

		Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mesnevi 92, Mısra 11). Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mesnevi 117, Mısra 11). Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mesnevi 121, Mısra 3). Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mesnevi 122, Mısra 19). Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri Daḫı ne var ise bellü emīri (Mesnevi 152, Mısra 13). Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mesnevi 153, Mısra 4). Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mesnevi 168, Mısra 3). Otururken ġām ile şāh Cemşīd Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḥurşīd (Mesnevi 40, Mısra 34). Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī (Mesnevi 37, Mısra 17).
yören-: Bir şeyin çevresinde dolaşmak, yaklaşmak; hatıra gelmek, gönlü kaplamak.	10	Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mesnevi 6, Mısra 149). Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mesnevi 67, Mısra 26). Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Şādī Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile şādī (Mesnevi 123, Mısra 32). Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu Yörendi Şādī vü Mihrāca ḳayġu (Mesnevi 148, Mısra 152). Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mesnevi 154, Mısra 156). Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mesnevi 129, Mısra 66). Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mesnevi 152, Mısra 10). Cihān içre vücūduñ olmasun kem Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mesnevi 155, Mısra 188).

		Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mesnevi 20, Mısra 48). Gehī zülfin alurdı şeh eline Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mesnevi 155, Mısra 242).
inen: Çok, pek, fazla; artık.	9	Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gazel 14, Mısra 5). Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mesnevi 23, Mısra 34). İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten Beni gör kim daḫı senden beterven (Mesnevi 40, Mısra 11). Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı Şarāb anı iñende almamışdı (Mesnevi 69, Mısra 17). Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mesnevi 70, Mısra 22). O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mesnevi 130, Mısra 43). Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mesnevi 163, Mısra 128). Revān atdan inüp oldı piyāde Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mesnevi 167, Mısra 52). İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mesnevi 19, Mısra 77).
yügür-: Koşmak, seğirtmek, hareket etmek.	8	Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mesnevi 37, Mısra 24). Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mesnevi 118, Mısra 51). Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi Yitemedi hemān tozını gördi (Mesnevi 118, Mısra 61). Yaturken sini şāhā düşde gördüm Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mesnevi 142, Mısra 38). Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mesnevi 149, Mısra 20).

		Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mesnevi 153, Mısra 3). Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mesnevi 167, Mısra 46). Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mesnevi 167, Mısra 84).
düriş-: Çalışmak, çabalamak.	7	Resūlüñ yolına bunlar dürişdi Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mesnevi 16, Mısra 9). Kişi kim dürişe her dem şarāba İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mesnevi 117, Mısra 107). Nicedür çünki gördüñ rūzgārı Düriş ḳoʿālem içre yādigārı (Mesnevi 130, Mısra 10). Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mesnevi 168, Mısra 74). Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden Bunuñ yolında geldügince elden (Mesnevi 169, Mısra 45). Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mesnevi 8, Mısra 119). Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mesnevi 19, Mısra 61).
irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.	7	Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı Duʿā birle aña irgürdi senāyı (Mesnevi 165, Mısra 156). Nişānın sende buldum çünki yāruñ Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mesnevi 24, Mısra 6). Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mesnevi 154, Mısra 34). Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mesnevi 155, Mısra 311). Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mesnevi 155, Mısra 313).

		Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mesnevi 155, Mısra 314). İrişdi ḫatmine çün bu risāle Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mesnevi 169, Mısra 2).
ṣı-: Kırmak, kesmek, bozmak.	7	Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ Daḫı ṣıma yiter iy merd-i ḥāzıḳ (Mesnevi 24, Mısra 24). Ṣıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mesnevi 24, Mısra 25). Diküben nīzeye dīvüñ serini Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mesnevi 29, Mısra 78). Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba Ṣıma sözüm ki giresin sevāba (Mesnevi 165, Mısra 112). Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden Sözümi ṣımaġıl iy şāh dilden (Mesnevi 165, Mısra 94). Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini Ṣımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mesnevi 24, Mısra 48). Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd Ṣımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mesnevi 130, Mısra 40).
ḳanda: Nerede.	5	Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda Kerem ḳıl ḳılma bañа rīş-ḫande (Mesnevi 37, Mısra 33). Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda Kerem ḳıl ḳılma bañа rīş-ḫande (Mesnevi 37, Mısra 33). Serāyına varuban şāh Ḳayṣer Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mesnevi 153, Mısra 2). Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin bañа sen (Mesnevi 165, Mısra 119). İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mesnevi 168, Mısra 94).
ḳaḳı-: Kızmak, öfkelenmek.	4	Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mesnevi 28, Mısra 60). Çü eçderhā şehün cündini gördi Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mesnevi 28, Mısra 46). Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mesnevi 29, Mısra 59).

		Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mesnevi 72, Mısra 12).
yavuzṣan-: Kötülük dilemek, kötü niyet beslemek, suizanda bulunmak.	4	İlāhī devletin eyle ziyāde Buña yavuzṣanan olsun fütāde (Mesnevi 18, Mısra 116). Hemīşe devletüñ olsun ziyāde Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mesnevi 165, Mısra 46). Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde Saña yavuzṣanan olsun fütāde (Mesnevi 166, Mısra 50). Vücūdın eyle her arada manṣūr Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr (Mesnevi 18, Mısra 118).
yaġı: Düşman.	3	Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mesnevi 127, Mısra 10). Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mesnevi 128, Mısra 13). Ki on iki biñ erdür leşker olan Biñine yaġıda cān-perver olan (Mesnevi 148, Mısra 36).
kıġırt-: Çağırtmak, davet etmek.	3	Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı Nice virür saña gör ol cevābı (Mesnevi 128, Mısra 43). Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mesnevi 128, Mısra 41). Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına Yitişdürdi oları ṭapusına (Mesnevi 152, Mısra 15).
bilesince: Yanında, beraberinde.	3	Bilesince semen-ruḫsār ḳullar Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mesnevi 25, Mısra 101). Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber Bilesince daḫı hem müşk-i ezfer (Mesnevi 105, Mısra 18). Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mesnevi 120, Mısra 68).
egin: Vücut, beden ll Sırt, üst.	3	Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan (Mesnevi 148, Mısra 4).

		Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mesnevi 148, Mısra 7). Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mesnevi 155, Mısra 69).
ṭurı gel-: Ayağa kalkmak.	2	İşitdi bu sözi çünki o sulṭān Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mesnevi 118, Mısra 24). Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mesnevi 132, Mısra 68).
bilişdür-: Tanışmak, anlaşmak; tanıştırmak, buluşturmak.	2	Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mesnevi 36, Mısra 46). biliş: Bildik, tanıdık, dost, aşina. Hele bir ṣorayın kim ne kişidür Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mesnevi 34, Mısra 56).
ḳoç-: Sarılmak, kucaklamak.	2	Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mesnevi 114, Mısra 27). Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mesnevi 166, Mısra 48).
dütüz-: Koku vermek için bir şey yakıp tüttürmek, tütsülemek.	2	Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mesnevi 27, Mısra 64). Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber Dütüzüñ her yañadan müşg-i ẕfer (Mesnevi 27, Mısra 66).
ṣoġıl-, ṣoġul-: Suyu çekilmek, kaynağı kaybolmak veya kurumak, feri gitmek, solmak, nuru sönmek.	2	Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mesnevi 17, Mısra 122). Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Terci-bend 1, Mısra 19).
süñü: Süngü, kargı, mızrak.	2	Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mesnevi 29, Mısra 38). Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mesnevi 148, Mısra 120).

söyin-: Sönmek, bitmek.	2	Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mesnevi 40, Mısra 15). Viṣāle irdi irmişken firāḳa Söyindi uġramışken iḥtirāḳa (Mesnevi 166, Mısra 68).
degşir-: Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.	2	Gehī funduḳla iderdi ḳaṣd-ı piste Gehī gül degşirüp eylerdi deste (Mesnevi 155, Mısra 246). Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mesnevi 124, Mısra 1).
beterven: Fena, kötü. [Cümlede daha kötüyüm, fenayım anlamıyla kullanılmıştır.]		İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten Beni gör kim daḫı senden beterven
bilü: 1. Bilgi, ilim irfan, idrak, malumat. 2. Zihin, fikir. (TDK Tarama Sözlüğü).	1	Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden Bilümi arı ḳıl ḫaṣv ü ḫalelden (Mesnevi 1, Mısra 22).
degür-: Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak.	1	Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mesnevi 157, Mısra 2).
dögün ur-: Yara açmak, dağ basmak, dağlamak.	1	Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mesnevi 153, Mısra 54).
ḳanda: Nereye?	1	Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin Özüñe böyle zaḥmetler idersin (Mesnevi 27, Mısra 189).
ḳandan: Nereden?	1	Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin Özüñe böyle zaḥmetler idersin (Mesnevi 27, Mısra 189).
ḳaḳ-: Vurarak sokmak, itmek, vurmak, çakmak.	1	Gözini diküben ol şīr yire Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mesnevi 120, Mısra 36).
ḳaḳınc: Hiddet, öfke.	1	İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mesnevi 123, Mısra 18).
beliñle-: Korkmasına yol açmak, korkutmak.	1	Erenler naʿresi atlar ġirīvi Beliñledür işitse nerre dīvi (Mesnevi 148, Mısra 64).
beliñlet-: Korkmasına yol açmak, korkutmak.	1	Erenler naʻresi atlar ġirīvi Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mesnevi 125, Mısra 16).
belüsüz ol-: Ortadan kaybolmak, yok olmak.	1	Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mesnevi 74, Mısra 40).
ḳoçış-: Kucaklaşmak (sevgiliyle).	1	Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı Biri birine şeftālū ṣunışdı (Mesnevi 143, Mısra 29).

oḳı-: (Sohbete) çağırmak.	1	Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mesnevi 46, Mısra 70).
ṣorış-: Karşılıklı hatır sormak (sevgiliyle).	1	Ne devletdür ki bulışa iki yār Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mesnevi 155, Mısra 304).
ṣunış-: Birbirine vermek, sunmak, ikram etmek.	1	Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı Biri birine şeftālū ṣunışdı (Mesnevi 143, Mısra 30).
ṭaġ u yazı: Dağ ve ova.	1	Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı (Mesnevi 166, Mısra 12).
ṣınıḳ: Kırık, incinmiş.	1	Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāṣıḳ Daḫı ṣıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mesnevi 24, Mısra 23).
segirt-: Çabuk çabuk veya sıçrayarak bir yere doğru koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek.	1	Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mesnevi 73, Mısra 30).
ṭoyla-: Ağırlamak || Nimetlendirmek.	1	Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın İledüben şefāʿat armaġānın (Mesnevi 8, Mısra 147).
yaṣavul: Koruyucu, muhafız.	1	Çözildi ejdehā-peyker livālar Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar (Mesnevi 148, Mısra 62).
yazu: Ova, düzlük.	1	Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mesnevi 147, Mısra 3).
ṭurġut-: Durdurmak.	1	Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mesnevi 2, Mısra 53).
tutuḳ ṭutın-: Peçe örtünmek (Tutuk tutunmak).	1	Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā (Mesnevi 155, Mısra 2).
yarıcı ol-: Yardım et-, yardımcı ol-; dua ifadesi.	1	Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mesnevi 165, Mısra 60).
yil-: Esmek, savrulmak, rüzgâra maruz kalmak.	1	Heves yolunda dil dāyim şitābān Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mesnevi 9, Mısra 14).
(ser) depret-: Başını sallamak.	1	Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar Zamān emrine göre depredür ser (Mesnevi 17, Mısra 16).
geñezlük: Kolaylık, asanlık.	1	Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mesnevi 24, Mısra 14).
güzāfın: Yalancıktan.	1	Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḥāk (Mesnevi 5, Mısra 17).
ilt-: İletmek, götürmek.	1	Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben Ki ola topraġum ilte kūyına bād (Gazel 27, Mısra 4).

keli/kelli: Sonra	1	Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mesnevi 29, Mısra 69).
iv-: Acele etmek.	1	Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mesnevi 71, Mısra 30).
yiġ ol-: Üstün olmak.	1	Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mesnevi 54, Mısra 3).
yigin: (Doğu T.) Çok, fazla, üstün.	1	Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mesnevi 125, Mısra 18).
yigreg bul-: Daha üstün bulmak.	1	Anuñçün ḫāke gevherler döker ol Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mesnevi 46, Mısra 26).
ḳalmış: Kimi kimsesi olmayan, aciz, düşkün, fakir.	1	Ḳamu ʿālemlere rıẓkın virendür Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mesnevi 2, Mısra 44).
ırıl-: Uzaklaşmak.	1	Belā vü ġamla ol yirden ırıldum Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mesnevi 84, Mısra 25).
issi ol-: Sahibi olmak.	1	Eger mülk issi ola vü eger taḫt ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mesnevi 168, Mısra 101).
ʿaceble-: Şaşırmak, şaşkınlığa düşmek, tuhaf karşılamak.	1	ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mesnevi 109, Mısra 31).
arḳun: Yavaş, ağır.	1	Sen arḳun gel ilerü ben varayın Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mesnevi 132, Mısra 107).
çıḳmaḳ ol-: Yükselti, tepe olmak.	1	Yir üzre püşteyidi küştelerden Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mesnevi 148, Mısra 124).
çıġırt-: İlan etmek, ilan ettirmek.	1	Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mesnevi 129, Mısra 69).
çihārum: Dördüncü.	1	Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mesnevi 13, Mısra 7).
ḳan kaşan-: (Korkudan) kan işemek.	1	Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda Żırġam (Kaside 5, Mısra 30).
şoloḳ: O (vakit), o (anda).	1	Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser

		Şoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mesnevi 129, Mısra 2).
uzluḳ: "İyilik, hoşluk, güzellik bulmak.".	1	Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mesnevi 17, Mısra 102).

Tablo 2. Mesnevide geçen arkaik kelimeler ve örnek kullanımları

2.2.3. FİİLLER

Cemşîd ü Hurşîd'in bağlamsal dizini hazırlanırken 8 bin 129 madde başı girilmiştir. Bu madde başlarından 4 bin 903 tanesi isim soylu (yüzde 60,31), 3 bin 226 fiil soylu (yüzde 39,69-6 bin 483 sözcük) kelimelerden oluşmuştur. Fiilleri kılış, oluş ve durumu anlatan kelime türü olarak tanımlayan Korkmaz, fiillerin olumlu-olumsuz olarak zaman ve şahıslara göre çekimlenebileceğini belirterek fiillerin asıl fiiller, yardımcı fiiller ve ek fiil olarak gruplandırılabileceğini söyler (Korkmaz, 1992, s. 61). Fiiller yapıları açısından kaynaklarda basit, türemiş ve birleşik fiiller tasnif edilmiştir. Bu sınıflandırma dikkate alındığında metinde geçen bütün fiiller şu şekildedir:

	Mesnevide Geçen Basit, Türemiş ve Birleşik Fiiller
	āb aḳıt-, āb dök-, āb eyle-, āb it-, āb ḳıl-, āb ol-, āb ol-, āb ol-, ābād eyle-, ābād it-, ābād ḳıl-, ābād ol-, ābād ol-, ābād ol-, āb-ı zülal aḳıt-, ʿābid ol-, aç-, aç-, aç-, aç-, aç-, aç-, aç eyle-, ʿaceble-, açıl-, açıl-, açıl-, ʿāciz ol-, açup dur-, ad ol-, ad yavuz çıḫ-, ādem ol-, adını ḳıl-, ʿadl göster-, ʿadl it-, ʿadl it-, adı ḳal-, aduña yazıl-, āfākı ṭut-, āferīnler ol-, āfitāba ir-, ʿafv eyle-, ʿafv it-, ʿafv ḳıl-, ʿafv ol-, aġ it-, āgāh eyle-, āgāh it-, āgāh ḳıl-, āgāh ol-, āġāz eyle-, āġāz it-, āġāz it-, āġāz ḳıl-, āgeh ol-, aġırla-, aġla-, aġla-, āh eyle-, āh gel-, āh it-, āh itdür-, āh ḳıl-, āh ol-, āh u efġān eyle-, āh u efġān it-, āh u efġān ḳıl-, āh u feryād eyle-, āh u feryād it-, āh u feryād ḳıl-, āh u figān it-, āh u nāle eyle-, āh u nāle it-, āh u nāle ḳıl-, āh u vāh ḳıl-, āh u zārı it-, āh u zārı ḳıl-, ʿahd ü peymān ḳıl-, ʿahde üstüvār ol-, āheng eyle-, āheng eyle-, āheng eyle-, āheng it-, āheng ḳıl-, āhen-pūş ol-, āh çek-, āh-ı ciger-sūz, āḫir eyle-, āḫir ol-, aḥvālini bil-, aḳadur-, aḳıt-, ʿāḳil ol-, ʿaḳl iriş-, ʿaḳlı git-, ʿaḳlı ir-, ʿaḳlını dir-, al-, alay düz-, aldan-, ʿalefḫōr ol-, ʿalem çek-, ʿālem çekil-, ʿalem dik-, ʿālemi ṭut-, allāh ḳuvvetüñ artur-, altun ḳıl-, amān bul-, amān vir-, āmān vir-, ʿamel-i bī+riyā, āmīn it-, ān-, añ-, ʿanber ṣaç-, ʿanber+efşān kıl-, añıl-, añla-, ara-, ārām eyle-, ārām it-, ārām ḳıl-, ārām ḳıl-, ārām vir-, ardına düş-, arı ḳıl-, arıt-, art-, ʿarūsī ḳıl-, ʿarż eyle-, ʿarż it-, ʿarż ḳıl-, ʿarż ol-, ʿarż-ı gül ü şimşād it-, aş-, ʿaşā ḳıl-, āsān eyle-, āsān ol-, āsān vir-, āsār göster-, āsāyiş it-, ʿāṣī ol-, ʿāṣī ol-, ʿāṣıḳ ol-, ʿāṣıḳ ol-, āşikār it-, āşikārā bil-, āşikārā bilin-, āşikārā eyle-, āşinā ol-, āşinālık bul-, āşinālıḳ göster-, āşinālıḳ ḳıl-, ʿaşḳ-bāzī, ʿaşḳa düş-, ʿaşḳa ṭal-, aşşı it-, aşşı um-, āşūb ṣal-, āşüfte vü bīmār ḳıl-, at-, ʿaṭā it-, ʿaṭā ol-, ata ol-, ʿaṭā-yı ḥaḳḳ'ı bul-, āteş ṭut-, āteş urıl-, āteş+feşān ol-, āteş-i ʿaşḳ yaḳ-, atlan-, āvāre kıl-, āvāre ol-, āvāz çek-, āvāz çek-, āvāz eyle-, āvāz it-, āvaz it-, āvāz ḳıl-, āvāz-ı pür+sūz çek-, āvaz-ı terāne it-, avın-, avla-, avla-, ayaġa düş-, ayaġı baş-, ayaġın ṭur-, ayaġına düş-, ayaġına baş ur-, ayaġına ser ur-, ayaġına yüz sür-, ayaḳdan düş-, ʿayān it-, ʿayān ol-, ʿayb eyle-, ʿayb it-, ʿayb ol-, aydınlık vir-, ayıl-, āyīn eyle-, āyīn ṭut-, ayrıl-, ayru düş-, ayru düşür-, ayru ol-, ʿayş it-, ʿayş ḳıl-, ʿayş u ʿişret eyle-, ʿayş ü ʿişret it-, ʿayş u ʿişret ḳıl-, ʿayş u neşāt eyle-, ʿayş u ṣoḥbet eyle-, ʿayş u ṣoḥbet ḳıl-, ʿayş u ṣoḥbet ol-, ʿayş-ı cāvīd it-, ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıl-, ʿayş-ı nihān eyle-, ʿayş-ı pinhān ḳıl-, az-, az it-, ʿazāb ol-, ʿazābı çekdür-, ʿazābı çek-, āzād it-, āzād ḳıl-, āzād ol-, āzer ur-, āzer urıl-, āzer yan-, ʿazīz ol-, ʿazm eyle-, ʿazm it-, ʿazm it-, ʿazm ḳıl-, ʿazm ḳıl-, ʿazm ḳıl-, ʿazm-i meydān ḳıl-, ʿazm-i rāh ḳıl-, ʿazm-i rūm it-, ʿazm-i ṣaḥrā ḳıl-, ʿazm-i sefer ḳıl-, ʿazm-i temāşā ḳıl-, ʿazm-i ticāret ḳıl-, bā+best ol-, bād al-, bāde+perestlik ḳıl-, bāġ-ı cennet ol-, bāġ-ı raʿnā ol-, baġışla-, baġla-, baġlan-, baġrı delin-, bahā ol-, bahāne ḳıl-, bahāne ol-, bahār ol-, baḥr it-, baḥr-i bī+nihāyet ol-, baḥr-i bī+pāyān ol-, baḫş ol-, baḫşiş ḳıl-, baḫtiyār ol-, baḳ-, baḳ-, baḳ-, bāḳī ol-, baḳup ḳal-, bāl aç-, bālīn ol-, bār vir-, bār yi-, bārān dök-,

bārān eyle-, bār+gāhı ḳur-, bār+gāhı ḳurıl-, baş eg-, baş indür-, baş ol-, baş oyna-, baş u cān terk eyle-, baş ur-, baş ur-, baş vir-, başa ne getür-, başa var-, başar-, başın ur-, başın ur-, başın yire ḳo-, başına çek-, başına tāc it-, başını ṭōb ḳıl-, başla-, başuma gel-, başuna urın-, başuñdan git-, bāṭıl ol-, batur-, bāver it-, bāver ḳıl-, bāzār ḳıl-, bāzār+gān ol-, bāzī ḳıl-, bed ḳıl-, bed+nām ḳıl-, begen-, behişt+vār ol-, behre al-, behre bul-, behre gör-, bekā bul-, bekle-, belā bul-, belā vü cevri çek-, belā vü ġam çek-, belādan ḳurtıl-, belāya uġra-, belāyı çek-, beliñle-, beliñlet-, belür-, belüsüz ol-, bend it-, bend it-, bend it-, bend ol-, bend ol-, bend ur-, bende it-, bende ol-, bende ol-, bende ol-, bende ol-, bende ṣal-, bende ur-, benden dile-, beñze-, beñze-, beñzet-, ber+ā+ber ol-, ber+ā+ber ol-, ber+ā+ber ol-, ber+ā+ber ol-, ber+güzīde it-, beri ḳıl-, berī ol-, berk eyle-, berḳ ur-, ber+ḳarār ol-, beşāret it-, beşāret ḳıl-, beşāret ol-, besle-, beste ol-, beyān eyle-, beyān it-, beyān ḳıl-, beze-, bezen-, bezm it-, bezm ü ʿişret ḳıl-, bī+bahā ol-, bī+bāk ol-, bī+cān eyle-, bī+cān ol-, bī+cān ol-, bī+cān ol-, bī+çāre ḳal-, biçil-, bī+devlet it-, bī+dil it-, bī+dil ḳıl-, bī+dil ol-, bī+dil ol-, bī+dost ol-, bī+endāze eyle-, bī+ġam ḳıl-, bī+ġam ol-, bīgāne ol-, bigi ol-, bigi ol-, bī+gül ḳal-, bī+hūş ḳal-, bī+hūş ol-, bī+kār ḳal-, bī+ḳarār eyle-, bī+ḳarār eyle-, bī+ḳarār it-, bī+ḳarār ḳıl-, bī+ḳarār ol-, bī+ḳarār ol-, bil-, bil-, bil-, bil-, bil-, bildür-, bile al-, bile gel-, bile git-, bile ol-, bilişdür-, bil-, bīmār eyle-, bīmār ḳıl-, bīmār ol-, bīmār ol-, bīmāre eyle-, biñ-, bīnā ḳıl-, binā ur-, bināsı urıl-, bindür-, bī+nūr ḳal-, bī+nūr ḳıl-, bī+nūr ol-, bir araya gel-, bir araya otur-, bir eyleye-, bir it-, bir ol-, bir yire gel-, birāder ol-, bırag-, bıraḫ-, bī+rāhlıḳ ḳıl-, bıraḳ-, biri birini ḳoç-, bīrūn eyle-, bīrūn ḳıl-, bīrūn ol-, bīrūn ol-, biryān ol-, bister ol-, bit-, bit-, bit-, bī+tāb ol-, bitit-, bitür-, bitür-, bī+vefālıḳ ḳıl-, bī+yār ḳal-, bīzār it-, bīzār ḳıl-, bīzār ol-, bol bul-, boyan-, böyle ol-, bitit-, bitit-, buḫūr eyle-, buḫūr it-, buḫūr-ı ʿūd it-, bük-, bul-, bul-, bul-, bul-, bulaş-, bulın-, bulın-, bulış-, bul-, bulun-, bünyād eyle-, bünyād it-, bünyād ḳıl-, bünyād ḳıl-, bünyād ol-, bünyād urul-, bünyādın ur-, bürin-, būse ḳıl-, būse+kārī eyle-, būse+kārī it-, būse+kārī ḳıl-, buyruḳ buyur-, buyur-, buyur-, buyur-, cā eyle-, cā eyle-, cā ṭut-, cā ṭut-, cāh-ı devlet vir-, cāhil ol-, cāhil ol-, cām iç-, cān al-, cān al-, cān at-, cān bul-, cān çek-, cān dile-, cān fedā ol-, cān+feşān it-, cān ile dil vir-, cān ḳurbān ḳıl-, cān ḳurtar-, cān ol-, cān oyna-, cān terk eyle-, cān u başı vir-, cān vir-, cān vir-, cān vir-, cānān ol-, cāndan geç-, cāndan sev-, cāndan ṭaleb+kār ol-, cān+feşāñ eyle-, cānı ḳurbān ḳıl-, cānı rāḥat eyle-, cānı rāḥat ol-, cānı tāze eyle-, cānın al-, cānına kār it-, cānına ḳıy-, cānına yāre ur-, cānum dudaġa gel-, cānum yan-, cānumı al-, cānuñ iriş-, cārī ol-, cārī ol-, cārūb eyle-, cāvīd ol-, cāy+gāh eyle-, cebr ol-, cebri it-, cefā çek-, cefā eyle-, cefā ḳıl-, cefādan ḳurtıl-, cefālar gör-, cefāyı it-, cehd eyle-, cehd it-, cemʿ it-, cemʿ ol-, ceng eyle-, ceng it-, ceng ḳıl-, ceng ol-, cennet+āsā ol-, cennete dön-, cennet-i meʾvā ol-, cevāb al-, cevāb it-, cevāb vir-, cevlān eyle-, cevlān it-, cevlān ḳıl-, cevr it-, cevr ü cefā çek-, cevr ü cefā it-, cevr ü cefādan ḳurtul-, cevşen+pūş ol-, ceyhūn eyle-, ceyḥūn ol-, cidal it-, ciger+ḫūn ol-, cihān fāżılı ol-, cihānı ṭut-, cism ol-, cism ol-, civān+merd ol-, cüdā düş-, cüdā ḳıl-, cünbiş eyle-, cünbiş it-, cünbiş ḳıl-, cünbiş-i mā+dām vir-, cürmin bil-, cūş eyle-, cūş eyle-, cūş it-, cūş it-, cūş ḳıl-, cūşa gel-, cūşa getür-, cüst ü çālāk ol-, çüst ol-, cüvān+merd ol-, çaġır-, çaḳ-, çāk eyle-, çāk it-, çāk ḳıl-, çāḳ ol-, çāḳ ol-, çāker ol-, çal-, çal-, çal-, çālāk ol-, çālāk ol-, çāpük+süvār ol-, çāre bul-, çāre eyle-, çāre it-, çāre ol-, çek-, çek-, çek-, çek-, çek-, çek-, çek-, çek-, çek-, çekil-, çeng ur-, çeng+sāz eyle-, çeri ḳoş-, çift eyle-, çıġır-, çıġırt-, çıḳ-, çıḳ-, çıḳ-, çıḳ-, çıḳ-, çık-, çıḳ-, çıḳar-, çıḳmaḳ ol-, çoġ it-, çöz-, çözil-, çü-, çüri-, dād eyle-, dād eyle-, dāfiʿ ol-, dağıt-, daġıl-, daḳ-, dāl ol-, dām it-, dāne dāne ol-, dāstān ḳıl-, daʿvet ḳıl-, dāyim ol-, de-, di-, di-, debīr ol-, defʿ it-, defter eyle-, defterini dür-, def+zen eyle-, deg-, deg-, deg-, degiş-, degşir-, degür-, dehān aç-, del-, delīl ol-, dem ol-, dem ur-, dem+sāz ol-, dendān birbirine ḳaḳ-, der+āġūş eyle-, der+āġūş it-, der+āġūş ḳıl-, der+bān ol-, derc it-, derc ḳıl-, derc ḳıl-, derd al-, derd çek-, derd ile belādan ḳurtul-, derd ol-, derd ü belā çek-, derd ü belāya uġra-, derd ü belāya uġrat-, derd ü ġamını çek-, derd ü miḥnet çek-, derd ü zaḥmet çek-, derde dermān iriş-, derde dermān um-, derde devalar it-, derdine dermān bul-, derdine dermān iste-, derdine devāyı ḳıl-, derdine merhem bul-, derdlü ol-, derdüme çāre bul-, derdine devā bul-, derdüme dermān bul-, derdüme dermān it-, derdüme dermān ol-, derhem it-, dermān bağışla-, dermān bul-, derman eyle-, dermān it-, dermān ir-, dermān ḳıl-, dermāna gel-, deryā ḳıl-, dest ü pādan düş-, dest ur-, dest uzat-, dest+bāzī ḳıl-, deste eyle-, deste ol-, destgīr ol-, dest-i çengāl ur-, dest-i temennī aç-, destūr dile-, destūr ol-, destūr vir-, devālar eyle-, devlet bul-, devlet um-, devlet vir-, devlete ir-, devr eyle-, devr it-, devr it-, devr ḳıl-, devrān dür-, devrān it-, deycūr ḳıl-, dībā-yı aḥżar döşe-, dīde-, dīde giryān ol-, didür-, dil aç-, dil al-, dil ṭut-, dil ü cān al-, dil ü cān vir-, dil ü cānuña bir dem ġam ir-, dil uzat-, dil vir-, dil vir-, dil+āvīz ol-, dil+dār eyle-, dilde ḳo-, dilden gider-, dilden gider-, dile-, dile benden ne iste-, dil+efgār ol-, dil+ḫaste ol-, dilinden şekker yağ-, diline getür-, diline ir-, dilīrī eyle-, dil+nevāzī ḳıl-, dil+şād ḳıl-, dil+şād ol-, dil+sitān it-, dilüñden git-, dilüñi aç-, dīn ü dil al-, dīn ü īmān al-, dīndār ol-, dinil-, diñle-, diñle-, dīnüñüñ mihri ṭoġ-, dir-, diri ol-, diri ol-, diril-, diril-, dirlik it-, diş bile-, diş ur-, ditre-, dīv+āne it-, div+āne ḳıl-, dīv+āne ol-, dīv+āne vü bīmār ḳıl-, diz-, dögün ur-, dök-, dök-, dök-, doḳın-, doḳın-, dökül-, dön-, dön-, dön-, dön-, dön-, dön-, dön-, dön-, döndür-,

döşe-, döşen-, doy-, duʿā eyle-, duʿā it-, duʿā ḳıl-, duʿā al-, dūd ol-, dügün eyle-, dügün it-, dügün ol-, düken-, dünyāya gel-, düpdüz ol-, dur-, dür-, dur-, dür+efşān eyle-, dūr eyle-, dūr it-, dūr ḳıl-, dūr ol-, düriş-, dürler ṣal-, dürüst ol-, düş-, düş-, düş-, düş-, düş-, düşeyaz-, düşmen ol-, düş-, düş-, düş-, düşür-, düşvār ol-, dut-, düz-, düz-, düzet-, ebed bul-, ebkem ol-, ebrār ol-, ebter ḳal-, ecelden ḳurtıl-, edā ḳıl-, edebsüzlik it-, efġān eyle-, efġāñ it-, efġān ḳıl-, efġān u āḥ u nāle ḳıl-, efġān ü nāle eyle-, efgān u nāle ḳıl-, efġān u zārı eyle-, efġān u zārı it-, efġān u zārī ḳıl-, efgende ol-, efṣaḥ-lisān, efṣān eyle-, efṣān it-, efṣān ḳıl-, efṣān ol-, efser urın-, efsūn eyle-, efżal ol-, eg-, ehl ol-, eksük ol-, eksük ol-, el-, el degür-, el vir-, el yu-, elden çıḳ-, elden gel-, elden git-, elden ḳo-, ele gir-, ele gir-, elem gör-, elinden ḳurtıl-, elinden ne gel-, eline al-, eline al-, ele gir-, el öp-, eliyile başın dög-, elmās ur-, elümden ne gel-, elümüzi ṭut-, elüñden gel-, emānet it-, emr it-, emrin ṭut-, emvāc ur-, endīşe eyle-, endīşe ḳıl-, enīs eyle-, enīs it-, enīs ol-, enver it-, enver ol-, epsem ol-, erfaʿ ol-, erit-, erḳam ṭut-, erü-, es-, eser ḳıl-, esīr ol-, eşkālin yaz-, eşk+bārī ḳıl-, eşk+rīzān ḳıl-, eşref ol-, eşref-i z̲āt ol-, evḳāt it-, evlā ol-, eyle-, eylük it-, faḫr it-, fāl ṭut-, fāriġ ol-, fāriġ ol-, farż ḳıl-, fāş eyle-, fāş it-, fāş ol-, fazīḥat ḳıl-, fedā eyle-, fedā ḳıl-, fedā ol-, fedā ol-, fedā ol-, fehm atına bin-, fehm eyle-, fehm ü ʿuḳūl ir-, fem aç-, fer bul-, fer vir-, ferāġat bul-, feraḥlar bul-, feraḥ+nāk ḳıl-, feraḥ+nāk ol-, ferāmūş eyle-, ferāmuş it-, ferāmūş ḳıl-, ferāmūş ḳıl-, ferḫunde ol-, fermān buyur-, fermān eyle-, fermān ol-, fermān vir-, fermān+ber ol-, ferr bul-, feryād it-, feryād it-, feryād ḳıl-, feryād u efġān ḳıl-, feryād u nāle ḳıl-, fesāne it-, feṭḥ bul-, feṭḥ it-, feṭḥ-i bāb ol-, feyż ol-, fiġān eyle-, fiġān it-, fiġān ḳıl-, fiġān u āh u zārī ḳıl-, fiġān u nāle it-, fiġān u nāle vü zārī it-, fiġān u nāleler ḳıl-, fikr eyle-, fikr it-, fikr ḳıl-, fikrin eyle-, fikrüñi ḳıl-, fiʿl işle-, fi'l-ḥāl, fırḳat ir-, fırḳate düş-, furṣat bul-, furṣat vir-, fütāde ol-, fütūḥ bul-, ġāfil bul-, ġāfil ḳıl-, ġafil ol-, ġālib ol-, ġalṭān ḳıl-, ġam çek-, ġam gör-, ġam ḳapla-, ġam ḳo-, ġam ol-, ġām vir-, ġam yi-, ġam+gīn ol-, ġam+ḫ∨ār ol-, ġam+nāk ol-, ġanî ḳıl-, ġanī ol-, ġarażsuz it-, ġāret it-, ġark eyle-, ġarḳ ol-, ġarḳa-i ḫūn it-, ġaş it-, ġāşiyedār ol-, ġaşy ol-, ġavvāṣ ol-, ġayret eyle-, ġayret it-, ġayrıyı ḳo-, ġazā ḳıl-, ġazel ḳıl-, geç-, geç-, geç-, geç-, geç-, geç-, geç-, geç-, geçil-, gel-, gel-, gel-, gel-, gel-, gel-, gel-, gel-, gelmek ü git-, gel-, geldi git-, gelüp gör-, gemiler eyle-, genç ol-, gerdān ol-, gerden ṭart-, gerden ṭut-, gerdenümi eg-, gerdiş eyle-, gerdiş it-, gerdiş it-, germ eyle-, germ it-, germ ḳıl-, germ ḳıl-, germ ol-, germ ol-, geşt it-, getür-, getür-, gevher ḳıl-, gevher ol-, gevher+efşān eyle-, gey-, geyür-, gez-, git-, git-, gider-, gider-, gir-, girībān çāk eyle-, girībān çāk it-, girībān çāk kıl-, giriftār ol-, girih vir-, ġirīvān u ḫurūşān ol-, giryān it-, giryān ol-, git-, git-, git-, gitmek ol-, gizle-, göge iriş-, gönder-, gönlin daġla-, gönline düş-, gönline düş-, gönline gel-, gönlüme düş-, gönlüme düş-, gönlüñ dile-, gönül baġla-, gönül bir eyle-, gönül git-, gönül vir-, gönüller daġla-, gör-, gör-, gör-, gör-, göril-, görin-, görin-, göriş-, görün-, görün-, görün-, gör-, görüş-, göster-, göster-, göster-, göster-, göster-, götür-, götür-, göyin-, göz gör-, gözet-, gözet-, gözet-, gözi nem ol-, gözi yaşı deryā ol-, gözinden āb aḳıt-, gözine barmaḳ ḳo-, gözine görin-, gözini dik-, güç eyle-, güftār eyle-, güher+rīz eyle-, gül-, gül ol-, gül+ābı ol-, ġulāġıl ḳıl-, ġulāmı ol-, ġulġul it-, gülgūn eyle-, gülgūn ḳıl-, gülgūn ol-, gülgūn ol-, gülgūn ol-, gül+istan eyle-, gül+istan ol-, gülşen eyle-, gülşen it-, gülşen ol-, gül+zār ol-, güm it-, güm ḳıl-, güm ol-, güm ol-, gümrāh eyle-, güm+rāh ḳıl-, gümrāh ol-, gün ol-, günāh ol-, günāha gir-, gündüz ol-, güneh it-, güneh+kār ol-, gürīz ol-, gürīzān ol-, gūş eyle-, gūş eyle-, gūş it-, gūş it-, gūş it-, gūş ḳıl-, gūş ṭut-, güşāde eyle-, güşāde ol-, güşāde ol-, ġuṣṣa çek-, güvāh ol-, gūyā ḳıl-, güz̲ārı ḳıl-, güz̲er ḳıl-, ḫāb ḳıl-, ḫaber al-, ḫaber gönder-, ḫaber vir-, ḥaber+dār eyle-, ḫaberdār it-, ḫaber+dār ḳıl-, ḫaber+dār ol-, ḥabīb ol-, ḥabīb ol-, ḫacālet it-, ḫacel eyle-, ḫacel ḳıl-, ḫacel ol-, ḥācet dile-, ḫācīl eyle-, ḥadden aş-, ḫadem ol-, ḥaḳ bil-, ḥaḳ dest+gīrüñ ol-, ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳıl-, ḫāk ḳıl-, ḫāk ol-, ḥaḳ tebārek ikisine daḥı mübārek ḳıl-, ḥaḳ yola git-, ḥakem ol-, ḥaḳīḳī ol-, ḥakīmi ol-, ḥaḳḳuñ emīni ol-, ḥaḳḳᵓuñ rıżāsın bul-, ḫāl ol-, ḥalāṣ bul-, ḫalāṣ eyle-, ḫalāṣ iste-, ḫalāṣ ol-, ḫalāṣı bul-, ḫalāṣum vir-, ḥālāt bul-, ḫalel vir-, ḥālet bul-, ḫāli bul-, ḫālī ḳıl-, ḥāli ol-, ḥāli ol-, ḫalīfe ol-, ḫālıḳ bu işi mübārek eyle-, ḫālini ṣor-, ḫalḳ it-, ḫalḳa der+gūş it-, ḥalvā it-, ḥalvete gir-, ḫam ol-, ḥamāyil eyle-, ḥamāyil ḳıl-, ḥamāyil ḳıl-, ḥamle eyle-, ḥamle it-, ḥamle ḳıl-, ḫāmūş ol-, ḫān ol-, ḫançer ol-, ḫançer ur-, ḫandān eyle-, ḫandān it-, ḫandān iste-, ḫandān ḳıl-, ḫandān ol-, ḫānümān vir-, ḫār ḳıl-, ḫarāb it-, ḫarāb ḳıl-, ḫarāb ol-, ḫarāba dön-, ḫarc eyle-, ḫarc it-, ḫārc ḳıl-, ḫarc ol-, ḥarīr ol-, ḫās ol-, ḫaşem ol-, ḫāṣıl eyle-, ḫāṣıl eyle-, ḫāṣıl eyle-, ḫāṣıl eyle-, ḫāṣıl it-, ḫāṣıl ḳıl-, ḫāṣıl ḳıl-, ḫāṣıl ol-, ḫāṣıl ol-, ḫaşm ol-, ḫaşr ol-, ḫasta ol-, ḫaste eyle-, ḫaste ol-, ḫaste ol-, ḫaste vü bī+çāre ol-, ḥaste vü zār ol-, ḫaṭ çek-, ḫaṭā eyle-, ḫaṭā it-, ḫaṭā ḳıl-, ḫātem bul-, ḫātem ol-, ḫatm ol-, ḫatm-i rüsul ol-, ḥavāle eyle-, ḥavāle ḳıl-, ḫavf it-, ḫāvf vir-, ḥayātı bul-, ḫayr it-, ḫayra gir-, ḫayrān ḳal-, ḥayrān ol-, ḥayrān ol-, ḫayvān ol-, ḫazāna dön-, ḫāżır eyle-, ḫāżır it-, ḫāżır ḳıl-, ḫāżır ol-, hediyye ol-, ḫelāl ol-, hem+civār eyle-, hem+dem eyle-, hem+dem it-, hem+dem ol-, hem+demi ol-, hem+dem ḳıl-, hem+ḥayş ol-, hemīşe allāh saña yardım it-, hemīşe devlet ile kām+kār ol cihān ṭurduḳça sen de pāy+dār ol-, hem+nişīn eyle-, hem+nişīnüm ol-, hem+rāh ol-, hem+rāz ol-, hem+ser bul-, hem+ser eyle-, hem+ser it-, hem+ser ol-, hem+tā eyle-, hem+tā ol-, hem+dem ol-, hesāba kitāba ṣıġ-, hevā+dār ol-, heves it-, heybetin

gör-, ḥicāb it-, hicāb ol-, ḥicāz it-, hicr ol-, hicret ir-, hicr ol-, hidāyet bul-, hidāyet iriş-, ḫidmetde ol-, ḥikāyet eyle-, ḥikāyet it-, ḥikāyet ḳıl-, ḥikmet bul-, ḥikmet göster-, ḥikmet ḳıl-, ḥikmetle işle-, ḥikmetler um-, hilāle dön-, ḫilʿat buyur-, hīle eyle-, hīle it-, ḥīleler ḳıl-, himāyet göster-, himmet eyle-, himmet it-, himmet it-, himmet ḳıl-, himmet ol-, himmetini al-, himmetüñ iriş-, ḫırīdār ol-, ḥisāb it-, ḥisāba gel-, ḥişār eyle-, ḫışm eyle-, ḫışm it-, hişşe al-, ḥişşe ol-, ḫiṭāb eyle-, ḫitāb it-, ḫiṭāb ir-, ḫiṭāb iriş-, ḫiṭābı eyle-, ḫiṭābı işit-, ḫiṭābı ḳıl-, ḫiṭābın al-, ḫiẕmet eyle-, ḫiẕmet it-, ḫiẕmet ḳıl-, ḫiẕmet+kār ol-, ḫōr eyle-, ḫōr ḳıl-, ḫōr ol-, ḫōr u maḳhūr ol-, ḫōr u zār ḳıl-, ḫōr u zār ol-, ḫoş eyle-, ḫoş gör-, ḫoş it-, ḫoş ḳıl-, ḫoş ol-, ḫoş ṭut-, ḫoş+būy it-, ḫoş+nūd it-, ḫoş+nūd ol-, ḫoş+rūz ḳıl-, ḫūb ol-, ḫūb u raʿnā ol-, ḫuceste ol-, ḥükm eyle-, ḥükm it-, ḥükm it-, ḥükminde ol-, ḫumār it-, hümāyūn ol-, ḫūn ḳıl-, ḫūn ol-, hünerver ol-, ḫūn+rīz it-, ḫurd ḳıl-, ḫurrem it-, ḫurrem ḳıl-, ḫurrem ol-, ḫurrem ü şād ol-, ḫursend ol-, ḫurşīd cūya-yı ol-, ḫūrşīd eyle-, ḫurūş it-, ḫurūşa gel-, hūşmend ol-, hūşyār ol-, ḫ∨āb eyle-, ḫ∨āb ḳıl-, ḫ∨āher ol-, ʿibādet eyle-, ʿibādet ḳıl-, ibtidā it-, ibtidāsı ol-, iç-, īcād ḳıl÷İcāzet al-, icāzet bul-, icāzet it-, icāzet ol-, icāzet vir-, içil-, için ṭaşın büri-, içür-, it-, idin-, idrak bul-, idrāḳ it-, iftiḫārı it-, iḥsān eyle-, iḥsān ḳıl-, iḫtiyār it-, iḫyā-yı emvāt it-, iḫyā-yı emvāt itdürt-, iḳāmet ḳıl-, ikrār eyle-, iḳrār ḳıl-, iʿlām eyle-, iʿlām it-, iʿlām ḳıl-, ilet-, īmān al-, īmān bağışla-, īmān vir-, īmāna ir-, ʿimāret eyle-, imtisal eyle-, in-, in-, inʿām it-, ʿināyāt ḳıl-, ʿināyet it-, ʿināyet ir-, ʿināyet iriş-, ʿināyet ḳıl-, ʿināyet ol-, ʿināyet um-, incel-, inkār eyle-, inkār it-, inşā it-, inşāf eyle-, intihāsı ol-, intiḳāmı ḳıl-, ir-, irgür-, ir-, irşād it-, irşād ḳıl-, iş it-, iş it-, iş it-, iş ḳıl-, iş ol-, īsār ḳıl-, īsār ol-, işāret it-, işāret ḳıl-, işāret ol-, işit-, işi başar-, işit-, işle-, ism-i ʿaḳd-i kābīn ol-, ʿişret eyle-, ʿişret ḳıl-, ʿişret ol-, ʿişret-i ḫoş eyle-, issi ol-, istāde ol-, iste-, işten vāz gel-, istiʿānet dile-, istimālet vir-, istimālet vir-, it-, it-, iṭāʿat it-, iṭāʿat ol-, iṭāʿat olın-, iʿtibār ol-, iʿtibārı bul-, itmām bul-, itmām eyle-, itmām ol-, ittifāḳa uy-, ʿiẕār vir-, iẕhār eyle-, iẕhār it-, iẕhār kıl-, izine rū sür-, ʿizzet ḳıl-, ʿizzet ol-, ʿizzet vir-, ʿibādet eyle-, ʿibādet it-, ʿibādet ḳıl-, iç-, icāzet al-, icāzet ol-, icāzet vir-, içi yan-, içine düş-, içini ṭāşını ḳāpla-, ʿilāc it-, ʿimāret ol-, in-, ʿinānı ṭut-, ʿināyet bul-, ʿināyet eyle-, ʿināyet ir-, ʿināyet ḳıl-, ʿināyet um-, incel-, ir-, işāret it-, işāret ḳıl-, ıraġ eyle-, ıraġ it-, ıraġ ol-, ışmarla-, ışmarla-, ʿıyş u neşāṭ eyle-, jāle ḳıl-, ḳabar-, ḳabar-, kābīn ol-, ḳabūl eyle-, kabūl it-, ḳabūl ol-, ḳaç-, ḳaç-, ḳaç-, ḳaçup ḳurtıl-, ḳadem baş-, ḳadem baş-, ḳadem rence ḳıl-, ḳadem ur-, ḳadīr ol-, ḳadr ol-, ḳadr u ʿizzet vir-, ḳaḳ-, ḳaḳı-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, ḳal-, kal-, kal-, kal-, kal-, ḳaldur-, ḳalem çek-, kām al-, ḳamʿ eyle-, ḳamer+tāc u felek+taḫt ol-, kāmil ol-, kām+kār ol-, ḳan aġla-, ḳan aḳıt-, ḳan eyle-, ḳan eyle-, kān gövdeyi götür-, ḳan it-, ḳan it-, ḳan ḳıl-, ḳan kaşan-, ḳanāʿat ḳıl-, ḳanad ur-, ḳanda git-, ḳandan gel-, ḳandil ḳıl-, ḳanlar iç-, ḳānūn eyle-, kānūn ol-, ḳap-, ḳapla-, ḳapudan ḳov-, ḳapuña gel-, ḳapuña yüz sür-, ḳapusına ir-, kār ḳıl-, kār kıl-, kār eyle-, kār idin-, kār it-, kār ol-, kār ol-, ḳarañu it-, ḳarañu ol-, ḳarañu ṭut-, ḳarar-, ḳārar bul-, ḳarār it-, ḳarārı ḳal-, ḳarārı ḳıl-, ḳarīb ol-, ḳarıl-, ḳarış-, ḳarışdur-, ḳarşu çıḳ-, ḳarşu ṭur-, ḳarşula-, ḳarż ḳıl-, ḳaṣd eyle-, ḳaṣd eyle-, ḳaṣd it-, ḳaṣd-ı cān it-, ḳaṣd-ı der+gāh eyle-, ḳaṣd-ı itmam eyle-, ḳaṣd-ı meclis ḳıl-, ḳaṣd-ı neberd it-, ḳaṣd-ı rāh it-, ḳasem ḳıl-, ḳaṣīde eyle-, ḳat-, ḳatıl-, ḳatıştur-, ḳavuş-, ḳavuşdur-, ḳayd it-, ḳayġu ḳo-, ḳāyim ol-, ḳayur-, ḳayur-, ḳażāya uġra-, kebūter ol-, kef ṭut-, kelāmı ḳıl-, kem ol-, kem ol-, kemal bağışla-, kemān ol-, kemend it-, kemend+endāz ḳıl-, kendülerden git-, kendüye gel-, kendüzini bil-, kerāmet vir-, kerem eyle-, kerem ḳıl-, kes-, kes-, keşf eyle-, keşf it-, keşf ḳıl-, keşf ol-, keşf-i ḥaḳāyıḳ it-, kesil-, kesil-, ḳıble ol-, kifāyet bul-, kifāyet it-, kifāyet kıl-, kıġır-, kıġırt-, ḳıl-, ḳıl-, ḳīl ü ḳāl ol-, ḳılıcını ṣal-, ḳılıcuñ çal-, ḳıluç ur-, ḳırān eyle-, ḳırān it-, ḳırān it-, ḳısm ol-, ḳısmet ol-, ḳıvan-, ḳıyāmet ol-, ḳıymetlü ol-, ḳo-, ḳoçış-, ḳol hamāyil kıl-, ḳol uzat-, ḳolay ol-, ḳon-, ḳonış-, ḳop-, köpriden geç-, ḳorḳ-, ḳoş-, ḳoş-, ḳov-, ḳoy-, ḳoyup git-, ḳufl urıl-, küfre uyan ḳātili ol-, ḳul ḳul it-, ḳul ol-, ḳulaġa çek-, ḳulagın bur-, ḳur-, ḳurʾān oḳı-, ḳurbān eyle-, ḳurbān it-, ḳurbāñ ol-, ḳurı-, ḳurıt-, ḳurıl-, ḳurın-, ḳurtar-, ḳurtar-, kurtıl-, ḳurul-, ḳuṣūr it-, ḳūt al-, ḳūt ḳıl-, ḳūt-ı ḥūt eyle-, kūtvāl ol-, ḳuvvet it-, ḳuvvet ḳıl-, ḳuvvet vir-, lā di-, lāle ol-, lālezār ol-, lāmiʿ ol-, laʿnet it-, lā+yaʿḳıl ol-, lāyiḥ ol-, lāyık bulın-, lāyıḳ gör-, lāyıḳ ol-, lāyık ol-, lāyıḳ-ı tāc ḳıl-, leb+ā+leb eyle-, lerzān ol-, lerzān ol-, leşker çek-, leşker ḳoş-, leşker ol-, leşkerlerini çek-, lezzet al-, lezzet+efzā it-, luṭf eyle-, luṭf göster-, luṭf it-, luṭf iriş-, luṭf u kerem ḳıl-, luṭf u keremler it-, luṭf u vefā um-, luṭfun nesīmine ir-, maʿbūd idin-, maʿbūd ol-, maġfūr ḳıl-, maġfūr u merḥūm it-, maḥabbet göster-, maḥabbet ol-, māhbūb eyle-, maḥbūb it-, maḥbūb ol-, maḥbūb u maṭlūb u merġūb ol-, māhir ol-, maḥmūd eyle-, maḥmūd ol-, maḫmūr ol-, maḥrem eyle-, maḥrem idin-, maḥrem it-, maḥrem ol-, maḥrem-i rāz ol-, maḥremüm ḳıl-, maḥrūm it-, maḫzen ḳıl-, maḫzūn ol-, maḫẕūẕ eyle-, maḳbūl eyle-, maḳbūl ol-, maḳhūr eyle-, maḳhūr ḳıl-, maḳḫūr ol-, maḳhūr u maḥrūm it-, maḳṣūd idin-, maḳṣūd it-, maḳṣūd iriş-, maḳṣūd ol-, maḳṣūd-ı cāna ir-, maḳtūl ol-, maʿlūm it-, maʿlūm ḳıl-, maʿlūm ol-, maʿlūm ol-, maʿmūr eyle-, maʿmūr ol-, maʿmūr ol-, māniʿ ol-, manṣūr eyle-, manṣūr ḳıl-, manṣūr ol-, maṭleb ol-, maṭlūb it-, maṭlūb ḳıl-, maṭlūb ol-, māyil ol-, māyil ol-, māyil-i ḫ∨āb ol-, maʿẕūr eyle-, mecāli ḳal-, meclis eyle-, meclis ḳıl-, meclis-i ḫāṣ eyle-, meclis-i ḫāṣ ḳıl-, meclis-i ḫāṣ ḳur-, mecnūn ol-, mecrūḥ ḳıl-, medḥ eyle-, medḥ ü senālar it-, medhūş ḳıl-, medhūş ol-, mefātiḥ it-, meftūn eyle-, meftūn ol-,

mehcūr ol-, mehcūr ol-, mehlik eyle-, mektūb ol-, melālet çek-, melālet ḳo-, melālet ṭut-, melāmet ḳıl-, melāmet ol-, melūl ol-, memātı vir-, mensūb ol-, menzil it-, merdūd ḳıl-, merdūd ol-, merdüm+āzār ol-, merġūb eyle-, merḥabā ḳıl-, merḥabālar ḳıl-, merhem bul-, merhem ol-, merkeb ol-, merḳūm ol-, meşhūd ol-, meşḥūn ḳıl-, meşḫūn ol-, meşhūr eyle-, meşhūr ḳıl-, meşhūr ol-, mesken idin-, mesken ḳıl-, mesken ol-, mesned ḳıl-, mesrūr eyle-, mesrūr ol-, mest ol-, mest ü ʿāşıḳ ol-, mest ü şeydā ḳıl-, mesūʿd eyle-, mevā ḳıl-, mevc ur-, mevcūd ol-, mey iç-, meydān ṭut-, meydān ṭut-, meydāna gel-, mey-i cān+baḫş iç-, meyle eyle-, meyle vir-, meyl-i her dil ol-, meyli ḳıl-, mezḳûr ol-, miftāḥ ur-, mihmān ol-, mihmīz ur-, miḥnet bul-, miḥnet çek-, miḥnet it-, miḥnet ol-, minnet it-, mışbāḥ ol-, muʿallim ol-, muʿaṭṭar eyle-, muʿaṭṭar it-, muʿaṭṭar ḳıl-, muʿayyen it-, muʿayyen ol-, muʿayyen ol-, mübārek ol-, mübāşir ol-, mübtelā ol-, mücerred ḳıl-, mücrim ol-, müdām ol-, müdārā eyle-, müdārā ḳıl-, müdāvā ḳıl-, müdġam ol-, müʿebbed git-, müʿebbed ḳal-, müʾebbed ol-, müfīd ol-, muġannī ol-, muġtenem ḳıl-, muḫalled ol-, muḫammer eyle-, müheyyā eyle-, müheyya ḳıl-, müheyyā ol-, muḥkem ol-, muḥkem ṭut-, mührin ur-, muḥtāç ḳıl-, muḥtāc ol-, muḫtār ol-, muḥterem ol-, muʿīn ol-, müjde it-, müjde ḳıl-, muḳābil ḳıl-, muḳābil ol-, muḳābil otur-, muḳadder kıl-, muḳadder ol-, mükāfat eyle-, muḳārin it-, muḳassem it-, muḳayyed ol-, muḳayyed ol-, muḳayyed ol-, mükedder ol-, mükerrem ol-, mükerrer eyle-, mükerrer ḳıl-, muḳīm ol-, muḳīm ol-, mülāzım ol-, muʿlem ol-, mülemmāʿ ḳıl-, mülemmāʿ ḳıl-, mülemmaʿ ol-, mülemmaʿ ol-, mülhem it-, mülzem ol-, mūm eyle-, mūm ol-, münācāt eyle-, münācāt it-, münāfıḳ ol-, münevver eyle-, münevver it-, münevver ḳıl-, münevver ol-, münezzeh ol-, münhezim eyle-, mūnis bul-, mūnis ol-, muntaẓam ol-, muntaẓır ol-, munżam ḳıl-, murāduñ al-, muraṣṣaʿ ol-, mürde cānı ḥay ḳıl-, mürde ol-, mürde ol-, mürekkeb eyle-, mürekkeb it-, mürekkeb ḳıl-, mürekkeb ol-, müretteb eyle-, mürtesem ol-, musaḫḫar eyle-, musaḫḫar it-, musaḫḫar ḳıl-, musallaṭ ḳıl-, müsellem ol-, müşevveş ḳıl-, müşevveş ol-, müşevveş ol-, müşg ile ʿanber yaḳ-, müşg it-, müşg+bū ol-, müşg-i rīzān ḳıl-, müşg+in eyle-, müşg+in+kemān eyle-, müşkil ol-, müstaġraḳ ol-, müştāḳ ol-, müstaḳīm eyle-, müstecāb it-, müstecāb ḳıl-, müstedām ol-, müşterī ol-, muştula-, mütercem it-, muṭī ol-, muṭīʿ ol-, muṭīʿuñ ol-, müttehem ḳıl-, müttehem ol-, muvāfıḳ eyle-, muvāfıḳ gör-, muvāfıḳ ol-, müyesser eyle-, müyesser ol-, müzeyyen eyle-, müzeyyen it-, müzeyyen ḳıl-, müzeyyen ol-, nā+cān ol-, nā+çār ḳıl-, nā+çār ol-, naġme ḳıl-, naḫçīr ḳıl-, naḫçīr ol-, nā+hem+vār ol-, naḥs ol-, naḥs oyna-, nakd-i cān vir-, nāḳış eyle-, nakş it-, nālān it-, nālān ol-, nālān u giryān ol-, nale eyle-, nāle it-, nāle ḳıl-, nāle vü āh eyle-, nāle vü āh it-, nāle vü āh it-, nāle vü āh ḳıl-, nāle vü efġān it-, nāle vü efġān ḳıl-, nāle vü feryād it-, nāle vü feryād ḳıl-, nāleler ḳıl-, nām ḳo-, nā+maḥmūd ḳıl-, nāme yaz-, nāmı ḳo-, nā+murād ḳıl-, nā+muvāfıḳ ol-, nām+zād ol-, nāna muḫtāc ḳıl-, nār-ı ʿaşḳa ṭutış-, nā+şād iste-, naṣīb ol-, naṣīhat eyle-, naṣīḥat vir-, nāz eyle-, nāz göster-, nāz it-, naẓar ḳıl-, naẓar ḳıl-, nāzı eyle-, nāzı kıl-, nāzil ol-, nāẓır ol-, nāẓır ol-, naẓīri ol-, ne bil-, ne bul-, ne gör-, ne it-, ne ḳıl-, ne ḳıl-, ne ḳıl-, ne ol-, ne ol-, neberdi it-, necāta ir-, necātı eyle-, necātı vir-, nefse uy-, nehr it-, nem ḳıl-, nem ol-, nem+gīn eyle-, nem+gīn ol-, nem+nāk eyle-, nem+nāk it-, nem+nāk ḳıl-, nerm it-, nerm it-, nerm ol-, nerm ol-, neşāt eyle-, neşāyiḥ eyle-, nesl-i aḥmed ol-, neva+sāz ol-, nevālar it-, nevāziş göster-, nevāziş it-, nevāziş ḳıl-, nev+bahār ol-, nevbet ir-, nevbet ir-, nevmīd ol-, nev+rūz ḳıl-, neyle-, neẓāre ḳıl-, niʿam ṭol-, nice ol-, nidā ir-, n'it-, nigāh it-, nigāhı ḳıl-, nigūn+sār ol-, nihān eyle-, nihān it-, nihān it-, nihānī eyle-, nihānī ḳıl-, nihānī ol-, niḳāb it-, niḳāb ol-, nīkü+ḫışāl eyle-, nişān bul-, nisār eyle-, nisār it-, nisār ol-, nışf-ı şām u mışr u berber ol-, niyāz eyle-, niyazı it-, niyazı it-, niyyet it-, noḳsan ol-, nol-, nol-, n'ol-, nol-, n'ol-, nuḫūset vir-, nūr al-, nūr bul-, ñūr it-, nūr vir-, nura ġarḳ ol-, nūş eyle-, nūş eyle-, nūş it-, nūş ḳıl-, nuşret bul-, od ur-, oda yaḳ-, oġul idin-, oḳı-, oḳıt-, oḳın-, oḳı-, oḳı-, oḳı-, ol-, ol-, ol-, olup dur-, otur-, oyna-, ögine düş-, ögren-, ögret-, öl-, öldür-, ʿömr sür-, ʿömri sür-, ʿömrüm ol-, öñine ṭur-, öp-, öri ṭur-, ʿöẕrin dile-, pā+best ol-, pādişāh eyle-, pādişāh ol-, pāk eyle-, pāk eyle-, pāk ḳıl-, pāk ol-, pāk ü muraṣṣaʿ ol-, pākize ol-, pāre pāre it-, pāre pāre ol-, pās ol-, pās+bān ol-, pās+bānlıḳ eyle-, pāsuḫ eyle-, pāsuḫ it-, pāsuḫ vir-, pāyān bul-, pāyān bulın-, pāyān ol-, pāy+beste ol-, pāy+dār ol-, pāyende ḳıl-, pāyende ol-, pāyina yüzlerini sür-, pāy+māl ol-, pāymāl-i cürm ol-, penāhum ol-, pend eyle-, pend it-, pend vir-, per aç-, perde+dār eyle-, perde-i rāz götür-, perīşan it-, perīşān ḳıl-, perīşān ol-, perīşān ol-, perīşān+ḥāl ol-, perīşānlıḳ gör-, perrān ol-, pertāb ol-, pervāne ol-, pervāz eyle-, pervāz eyle-, pervāz it-, pervāz it-, pervāz ḳıl-, peşīmān ol-, peyam+ber ol-, pey+ā+pey iç-, peydā it-, peydā ḳıl-, peydā ḳıl-, peydā ol-, peyvend eyle-, peyvend it-, peyvend ol-, peyveste ol-, pīç+der+pīç it-, pīç+der+pīç ḳıl-, pinhān ḳıl-, pinhān ol-, pīşe eyle-, pīşe idin-, pīşe ḳıl-, pīşe ol-, pīşe ṭut-, pīş+keş kıl-, pīşvā ol-, piyāde ḳal-, piyāde ol-, piyāle iç-, piyāle ṣun-, pür+envār ol-, pür it-, pür ol-, pür+āb it-, pür+āb ḳıl-, pür+āb ol-, pür+çīn ol-, pür+çīn ol-, pür+encüm it-, pür+envār ol-, pür+ġam ḳıl-, pür+ġam ol-, pür+ḫūn eyle-, pür+ḫūn it-, pür+ḫūn ol-, pür+hūn ol-, pür+ḫ∨āb ol-, pür+jāle ḳıl-, pür+leṭāfet ol-, pür+meşābiḥ ḳıl-, pür+mül ol-, pür+nem it-, pür+nem ḳıl-, pür+nem ol-, pür+nūr eyle-, pür+nūr it-, pür+nūr ḳıl-, pür+nūr ol-, pür+sāye-i bīd ol-, pür+sebze ol-, pür+şemʿ ḳıl-, pür+şükūfe ḳıl-, pür+tāb bul-, pür+tāb ol-, pür+tāb ol-,

pür+verd ol-, püşt+ḫam ol-, püziş eyle-, püziş ḳıl-, raġbet it-, raġbetlü ol-, rāh al-, rāh bul-, rāh bul-, rāh çek-, rāh eyle-, rāh git-, rāh it-, rāh ḳıl-, rāh ol-, rāh ṭut-, rāḥat eyle-, rāḥat eyle-, rāḥat it-, rāḥat ḳıl-, rāḥat ḳıl-, rāḥat ol-, rāḥat sür-, rāḥata ir-, rāhı ṭut-, raḥm eyle-, raḥm eyle-, raḥm it-, raḥm ḳıl-, raḥmet bul-, raḥmet eyle-, raḥmet it-, raḥmet ir-, raḥmet iriş-, raḥmet ḳıl-, raḥmet um-, raḥmet vir-, raḥmeti ir-, raḥmetler bul-, raḥmetler eyle-, raḥmetüñ dile-, raḥmetüñ ḳābili ol-, raḫşān ol-, raḳḳāṣ ol-, raḳṣ it-, raḳṣ ur-, raḳṣa gir-, rām it-, rām ol-, rām ol-, redd it-, ref it-, refīʿ ol-, refīk it-, refīḳum eyle-, reh ṭut-, rehā bul-, rehā ḳıl-, rehāyı bul-, reh+ber eyle-, reh+ber ol-, reh+nümā ḳıl-, reh+nümāsı ol-, renc çek-, renc gör-, rence düş-, rence uġra-, renc-i meʾyūs çek-, reng+āmīz it-, reng+ā+reng it-, reng+in ol-, reşk it-, revā eyle-, revā gör-, revān çek-, revān it-, revān ḳıl-, revān ol-, revāne ol-, revāne ol-, revāne ol-, revnaḳ bul-, revnaḳ vir-, rīş+ḫande ḳıl-, rivāyet eyle-, rivāyet it-, rivāyet it-, rivāyet ḳıl-, rīz ḳıl-, rızān ol-, rīze rīze ol-, rızḳın vir-, rū göster-, rūşen eyle-, rūşen it-, rūşen ḳıl-, rūşen ol-, rūşen ol-, rūşenālıḳ ol-, rūşenāsı ḳal-, rū+siyāh ol-, rüsvā ol-, rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳıl-, rūy-ı ʿitiẕār sür- (yüz sürmek), saʿādet bul-, saʿādet ir-, saʿādet ol-, saʿādet vir-, ṣabāḥ ir-, ṣabāḥ ol-, ṣabāḥın şām it-, ṣābir eyle-, sābit ol-, ṣabr it-, ṣabr u ḳarārı ḳal-, ṣabūḥī eyle-, ṣaç-, ṣaçıl-, ṣādıḳ ol-, ṣaf düz-, ṣāf eyle-, ṣāf it-, ṣāf ol-, ṣaf ṭut-, ṣafā bul-, ṣafā gel-, ṣafā sür-, ṣafā vir-, ṣafā vü ṣoḥbet ol-, ṣafā vü ẕevḳ sür-, ṣafā vü ẕevḳe ir-, ṣafādan raḳṣa gir-, ṣafālar ḳıl-, ṣafālar yüri-, ṣafālıḳ bul-, ṣafāsı ol-, ṣafāya uġra-, ṣāfī ḳıl-, saġ it-, saġ ol-, saġ ol-, saġ ol-, sāġar ṣun-, ṣaġdıcı ol-, saʿīd ol-, sāḳī ol-, ṣaḳın-, saḳın aldan-, sākin ol-, ṣaḳın-, saḳla-, saḳla-, ṣal-, ṣal-, sālim ol-, ṣarf eyle-, ṣarmaş-, ṣavt-ı ġılāġıl eyle-, saʿy it-, saʿy it-, ṣayd it-, sāye it-, sāye ṣal-, sāye+bānlıḳ eyle-, ṣayru düş-, ṣayru ol-, sāz eyle-, sāz it-, sāz it-, sāz it-, sāz ḳıl-, sāz ḳıl-, sebīli göster-, sebze ḳıl-, sebze ol-, secde ḳıl-, sed ol-, sefer ḳıl-, selām eyle-, selām it-, selām ol-, selāmet ir-, selāmet ol-, selāmı ḳıl-, selāmı vir-, selāsil ḳıl-, sem iç-, semāya çıḳ-, semʿine ir-, senālar ḳıl-, senāyı eyle-, seng ol-, seni derd ü belādan ḳurtar-, sensüz ol-, ser depret-, ser ḳo-, ser vir-, ser+āġāz ḳıl-, ser+ā+ser geç-, ser+ā+ser ṭut-, ser+ā+ser ṭut-, serd ol-, ser+efşāñ ol-, ser+encām ol-, ser+encām ol-, ser+ḫoş-ı ʿaşḳ ol-, ser+keş ol-, ser+leşker it-, ser+mest ol-, ser+mest ü maḫmūr ol-, server eyle-, server it-, server ol-, sev-, sevāba gir-, sevgend it-, sevin-, sevindür-, seyl ol-, seyr eyle-, seyr it-, seyr it-, seyrān ḳıl-, ṣı-, ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet vir-, ṣıdḳı ḳoy-, ṣıġ-, ṣıġın-, ṣıḥḥat bul-, siḥr ü efsūn eyle-, sikke ur-, ṣıla ḳıl-, ṣı-, ṣı-, sīneler çāk eyle-, sīnemi çāk ḳıl-, sīr+āb ol-, ṣırāṭ eyle-, sırrına ir-, sitemler çek-, sitemler ol-, ṣıva-, siyāh ol-, siyeh+fām eyle-, siyeh+kār ol-, siyeh+rū ol-, ṣoġıl-, ṣoḥbet eyle-, ṣoḥbet it-, ṣoḥbet ḳıl-, ṣoḥbet ol-, ṣoḥbete oḳı-, ṣoḥbet-i ḫāş eyle-, ṣoḥbeti ḳıl-, ṣoḥbetine ir-, ṣor-, ṣorış-, ṣor-, söyin-, söyle-, söz it-, sözde ṣādıḳ ol-, söze çek-, söze gel-, söze gir-, sözin ṭut-, sözüñe uy-, ṣu ol-, suʿāl eyle-, ṣubḥ ir-, ṣubḥ ol-, suc it-, sūd bul-, sūd gör-, sūd ḳıl-, sūd ol-, sūd um-, süleymān ol-, sulṭān bulın-, sulṭān ol-, sultān ol-, ṣun-, ṣunʿ-, ṣunʿ ile yarat-, Śun-, sür-, sür-, sür-, ṣurḥ ol-, süril-, süst ol-, ṣuvar-, süvār ol-, süvāre ol-, süvārī ḳıl-, ṣuya var-, sūzān ḳıl-, sūzān ol-, şābāş it-, şābāş ḳıl-, şād eyle-, şād it-, şād ḳıl-, şād ol-, şād u feraḥ ol-, şād u feraḥ+nāk ol-, şād u ḫandān ḳon-, şād u ḫandān ol-, şād u ḫurrem ol-, şādān it-, şādān ol-, şādān ur-, şādī eyle-, şādmān ol-, şāh ol-, şāh-ı encüm eyle-, şāh-ı şehīdān ol-, şāhid ol-, şākir eyle-, şaḳḳ it-, şām eyle-, şāne ur-, şarāb-ı nāb iç-, şart it-, şeb+ḫūn eyle-, şeb+ḫūn it-, şeb+külāhı ur-, şeb+nem düş-, şefāʿat it-, şefāʿat ḳıl-, şefāʿat ḳıl-, şefāʿat um-, şefāʿatci ol-, şefāʿatüñ ir-, şefīʿ it-, şefīʿ ol-, şefīʿüm ol-, şefḳat göster-, şefḳat um-, şeh ol-, şeḥādet itdür-, şeh+in+şāh ol-, şehlik eyle-, şeh+ver ol-, şeker+efşān ḳıl-, şeker ḳıl-, şeker+gū ol-, şeker+ḫā ol-, şeker+rīz ol-, şekker+efşān it-, şekker+āmīz ḳıl-, şekker+feşānī eyle-, şeklin yaz-, şemʿ ol-, şemme-i şiyem iriş-, şemşīr çek-, şerh eyle-, şerḥ it-, şerh it-, şerḥ ḳıl-, şerm git-, şerm it-, şerm ḳıl-, şermende ol-, şerm+sār it-, şerm+sār ol-, şevher eyle-, şeydā ḳıl-, şeydā ol-, şeydā ol-, şifā bul-, şifā ol-, şifā-yı ebed vir-, şikār it-, şikāre bin-, şikārı it-, şikāyet eyle-, şikāyet it-, şikeste+dil ol-, şīrīn eyle-, şīrīn ol-, şitāb it-, şitābān ol-, şīve ḳıl-, şükr it-, şükr ḳıl-, şükr ü minnet ḳıl-, şükrāne vir-, şükr-i firāvān ḳıl-, şükri it-, şükrini ḳıl-, şüküfte ol-, şūm it-, şūm ḳıl-, şürūʿ eyle-, ṭāʿat it-, ṭāʿat ḳıl-, tābān ḳıl-, tābende eyle-, tābende ol-, tābiʿ-i ṣanem ol-, tāc it-, tāc ol-, tāc-ı hidāyet vir-, tācir ol-, ṭaġıl-, taġıt-, taġıt-, taḥammül it-, taḥḳīḳ bil-, taḥḳīḳ vir-, taḥsīn it-, taḥsīn ḳıl-, taḥsin ol-, taḫt ol-, taḫta çıḳ-, taḫta otur-, taḫt+bend ü tāc+dār ol-, ṭaḳ-, ṭaḳ-, ṭāḳat yit-, taḳrīr eyle-, ṭal-, ṭal-, ṭaleb eyle-, ṭaleb it-, ṭaleb ḳıl-, ṭaleb+kār ol-, ṭālib ol-, tamām eyle-, tamām it-, tamām ol-, ṭaʿn it-, ṭaʿne it-, ṭap-, ṭār ol-, tār u mār it-, tār u mār ḳıl-, tārāc eyle-, tārīḫ ol-, ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ reh+revi ol-, tārumār ol-, ṭaṣa ur-, taṣadduḳ it-, taṣavvur it-, taṣdīk it-, ṭaşı yāḳūt ṭopraġı zer ḳıl-, ṭaṣra çıḳ-, ṭavāf eyle-, ṭavāf it-, tayan-, taʿyīn eyle-, taʿyīn ol-, ṭayy it-, taẕallüm it-, tāze eyle-, tāze ḫayātı bul-, tāze it-, tâze ḳıl-, tāze ol-, taʿẕīm ḳıl-, tecellā it-, tecellī eyle-, tecellī it-, tecellī ḳıl-, tedbīr eyle-, tedbīr it-, tedbīr ḳıl-, tedbīr ol-, tedbīr-i cān it-, teʿemmül eyle-, teʾessüf yi-, tefekkür ḳıl-, tefekkür ḳıl-, teferrüc eyle-, teferrüc it-, teferrüc ḳıl-, tefsīr-i zībā it-, teʾḫīr eyle-, teʾḫir it-, teʾḫīr ḳıl-, teʾḫīr ol-, teklīf ol-, teklīfi ḳıl-, tekye ḳıl-, tekye+gāhum ol-, tem ol-, temannā it-, temāşā eyle-, temāşā it-, temāşā ḳıl-, temāşā ḳıl-, temāşā ol-, temāşāya çıḳ-, temennā ḳıl-, temevvüc ḳıl-, teng eyle-, teng it-, teng ḳıl-, tengini boz-, tenhā ḳal-, tenhā ḳo-, tenhā ol-, ter it-, ter ḳıl-, teraḥḥum eyle-, terāne it-, terāne it-,

	terceme it-, terk eyle-, terk it-, terk ḳıl-, terk-i ʿalāyıḳ eyle-, terk-i ʿalāyık it-, terk-i cān ḳıl-, terk-i cihān it-, terk-i neng ü nām it-, terk-i ser ḳıl-, terkim ur-, tesbīḥ it-, tesbīḥ ü tehlīl it-, teskīn eyle-, teşne it-, teşne+leb ḳal-, tevaḳḳuʿ eyle-, tevażżuʿ eyle-, tevekkül ḳıl-, ticāret it-, ticāret ḳıl-, tīġ çek-, tīġ ur-, tīmār eyle-, tīmar iriş-, tīmār it-, tīmār ol-, tīr ur-, tīre eyle-, tīre ol-, tīr-i bārān ḳıl-, tiryāk ol-, tīz git-, ṭoġ-, ṭoġrı rāha çek-, togrıl-, ṭoġru rāhı bul-, ṭol-, ṭol-, ṭolan-, ṭolaş-, ṭolaş-, ṭoldur-, ṭolu ol-, ṭonan-, ṭonat-, ṭop ol-, ṭopraġa rū ur-, ṭopraġa ser ur-, ṭopraġa yüz ur-, ṭopṭolu ol-, toy-, ṭoyur-, tozı ḳop-, ṭulun-, ṭur-, ṭur-, ṭur-, ṭur-, türāb ol-, ṭuraġın eyle-, ṭur-, ṭurġut-, ṭurış-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭut-, ṭutıl-, ṭutış-, tutuḳ ṭutın-, ṭutuş-, ṭuy-, uç-, uç-, uġra-, uġra-, uġra-, ugrat-, uġur ol-, um-, uma gel-, ūmāc eyle-, unıt-, unudıl-, ur-, ur-, ur-, ur-, urın-, urun-, ʿuryān ḳal-, ʿuryān ol-, uṣan-, uṣan-, ʿuṣṣāḳ ḳıl-, utan-, utandur-, uy-, uyan-, uyan-, uyḫu ṭut-, uyu-, uza-, uz at-, uzat-, uzluḳ bul-, uzluḳ ḳıl-, uzluḳ ol-, üftāde ol-, ümmetüñ kāmili ol-, ümmīd kes-, ümmīd ḳıl-, ümmīd ṭut-, üşen-, üstine gel-, üstine üş-, üstüvār it-, vāḳıʿ ol-, vāḳıf ol-, vāḳıf ol-, vaḳt ol-, var-, var it-, var ḳıl-, vaṣf eyle-, vaṣf it-, vaṣfın ḳıl-, vaṣfü'l+ḥāl ol-, vāṣıl eyle-, vāṣıl ol-, vaṣla irgür-, vaṣlına ir-, vaṭan ṭut-, vebāle gir-, vebālin bil-, vecd ü ḥāl bul-, vecd ü ḥālet bul-, vedāʿ eyle-, vedāʿ it-, vedāʿ ḳıl-, vedāʿ ol-, vefā bul-, vefā eyle-, vefā ḳıl-, vefā+dār ol-, vefālar bul-, vefālar göster-, vefāta ir-, vefāyı göster-, vehm ü ḫayāl yit-, verd it-, vezir it-, vir-, vir-, vir-, vir-, virān it-, visāle ir-, vücūda gel-, vur-, vur-, vurul-, vuṣlat ol-, yād eyle-, yād it-, yād ḳıl-, yādigār et-, yag-, yag-, yaġdur-, yaġmā eyle-, yaġma ḳıl-, yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bul-, yaḳ-, yaḳam al-, yaḳamı çāk ḳıl-, yaḳasın çāk eyle-, yaḳdı yandur-, yaḳıl-, yaḳın ḳal-, yaḳın ol-, yan-, yan-, yap-, yapış-, yār idin-, yār it-, yār ḳıl-, yār ol-, yār u birāder ol-, yara-, yaradıl-, yaraġ it-, yaraġa gir-, yaraġın gör-, yaraş-, yaraşıḳ ol-, yardım eyle-, yardım it-, yāre ur-, yār-i evvel ol-, yār-ı ġār ol-, yarıcı ol-, yaş aḳıt-, yat-, yatur-, yavuzluḳ bul-, yavuzluḳ iste-, yavuzluḳ ḳıl-, yavuzluḳ ol-, yayıl-, yaz-, yaz-, yaz-, yaz ol-, yazıl-, yer göster-, yir öp-, yi-, yi-, yiġ ol-, yigregin bul-, yıḳ-, yıḳıl-, yıḳıl-, yile vir-, yil-, yir it-, yir it-, yirden ṭur-, yire at-, yire düş-, yire geç-, yire ḳarıl-, yire rū vur-, yire ser ur-, yire yüz ur-, yirinden ṭur-, yirinden ṭurı gel-, yirine getür-, yırt-, yit-, yit-, yit-, yitiş-, yitür-, yoḳ say-, yol az-, yol bul-, yol bul-, yol bul-, yol bul-, yol göster-, yol gözet-, yol ḳıl-, yol ol-, yol ṭut-, yol vir-, yola gir-, yola git-, yola git-, yoldan dön-, yoldan ḳo-, yol+dāş eyle-, yol+dāş ol-, yolın ṭut-, yolına cān ile baş vir-, yolına cānı terk it-, yolına cānı vir-, yolına ser ḳo-, yolından dön-, yoluña cān vir-, yoluña git-, yoluña ḳurbān ol-, yoluña ser terk it-, yoluñda cān vir-, yoluñda dil ü cānın virmek iste-, yoluñda öl-, yoluñı açıḳ it-, yören-, yu-, yum-, yun-, yürü-, yüri-, yürit-, yürit-, yürü-, yürü-, yürüt-, yüz aç-, yüz bul-, yüz döndür-, yüz göster-, yüz sürü-, yüz ṭut-, yüz ṭut-, yüzini ṭut-, yüz ur-, yüz ur-, yüz yüze ur-, yüzi sür-, yüzin göster-, yüzin ḫāk eyle-, yüzin ḫāk ḳıl-, yüzin ur-, yüzine ur-, yüzini ḫāk eyle-, yüzüm döndür-, yüzümi süriyü gel-, yüzümüz aġ it-, yüzün aġ ol-, yüzüñ hemīşe rūşen ol-, yüzüni ṭopraġa ur-, żabt eyle-, żabṭ it-, ẓāhir ḳıl-, ẓāhir ol-, zaḫm it-, zaḫm ur-, zaḫmet çek-, zaḫmetler it-, żaʿīf ol-, ẓākir ol-, zār eyle-, zār ḳıl-, zār ḳo-, zār ol-, zār u bīmār ol-, zār u ġam+gīn ol-, zār u giryān ḳıl-, zār u giryān ol-, zār u ḫayrān ol-, zār u mecnūn eyle-, zār u mehcūr ol-, zār u nizār it-, zār u ṣayru ol-, zār u şeydā ḳıl-, zār u şeydā ol-, zār u zār it-, zārī eyle-, zārī ḳıl-, zārī vü efġān eyle-, zārī vü efġān it-, żāyiʿ it-, żāyiʿ ḳo-, zāyiʿ ol-, zebūn it-, zebūn-ı murġ it-, ẕelīl ü ḫ∨ār ol-, zemīni güldür-, zemīni ṭut-, zemistān ḳıl-, zemistān ol-, zencīr eyle-, zer+efşān ḳıl-, zer ḳıl-, zer ol-, zer+efşān ḳıl-, zevāle ir-, zevāle irgür-, ẕevḳ eyle-, ẕevḳ it-, ẕevḳ ḳıl-, ẕevḳ sür-, ẕevḳ u ʿişret eyle-, ẕevḳ u ʿişret ḳıl-, ẕevḳ u ṣafā sür-, ẕevḳ u ṣafālar sür-, ẕevḳ ü ṣafāsın bul-, ẕevḳ u ṣafāya iriş-, ẕevḳ u ṣafāyı bul-, ẕevḳ u ṣafāyı sür-, ẕevḳını sür-, zevraḳ ol-, zeyn ol-, zībā eyle-, zībā it-, zībā+ter it-, ẓikr eyle-, ẓikr it-, ẓikr ol-, ẓikr-i mevlā it-, ẓikrin eyle-, ẓikrüñi ḳıl-, zīn çek-, zindān ol-, zinde eyle-, zinde eyle-, zinde ḳal-, zinde ol-, zindegānī vir-, zinhār zinhār it-, zirih+pūş ol-, ziyāde eyle-, ziyāde iç-, ziyāde ḳıl-, ziyāde ol-, ziyān it-, ziyān ol-, ziynet ü fer bul-, ẓuhūra gel-, ẓulem ol-, ẓulmet iriş-, zūr-ı bāzū göster-

Yapısı bakımından türemiş olan fiillere bakıldığında, isim veya fiil köküne getirilen yapım ekleriyle oluşturulmuş türemiş fiillerin listesi şu şekilde oluşmuştur:

	İsim ve Fiil Kökünden Türeyen Fiiller
	āb aḳıt-, āb-ı zülal aḳıt-, ʿaceble-, açıl-, açıl-, açıl-, aduña yazıl-, aġırla-, āh itdür-, aḳıt-, aldan-, ʿālem çekil-, allāh ḳuvvetüñ artur-, añıl-, arıt-, āşikārā bilin-, āteş urıl-, avın-, avla-, avla-, ayıl-, ayrıl-, ayru düşür-, āẕer urıl-, bağışla-, bağla-, bağlan-, bağrı delin-, bār+gāhı ḳurıl-, baş indür-, baş oyna-, başa ne getür-, başla-, başuna urın-, belādan ḳurtıl-, beliñle-, beliñlet-, belür-, belüsüz ol-, benden dile-, beñze-, beñze-, beñzet-, bezen-, biçil-, bildür-, bilişdür-, bināsı urıl-, bindür-,

bitit-, bitür-, bitür-, bī+vefālıḳ ḳıl-, bī+yār ḳal-, bīzār it-, bīzār ḳıl-, bīzār ol-, bol bul-, boyan-, böyle ol-, bitit-, bitit-, bulaş-, bulın-, bulın-, bulış-, bulun-, bünyād urul-, bürin-, cān dile-, cān oyna-, cānuñ iriş-, cūşa getür-, çekil-, çıġırt-, çıḳar-, çözil-, daġıt-, daġıl-, derd ü belāya uġrat-, dest uzat-, destūr dile-, didür-, dil uzat-, dilden gider-, dilden gider-, dile-, diline getür-, diril-, diril-, dökül-, döndür-, döşen-, düriş-, düşür-, düzet-,ecelden ḳurtıl-, efser urın-, el degür-, elinden ḳurtıl-, erit-, ġam ḳapla-, geçil-, getür-, getür-, geyür-, gider-, gider-, gizle-, göge iriş-, gönder-, gönlin daġla-, gönlüñ dile-, gönül baġla-, gönüller daġla-, göril-, görin-, görin-, göriş-, görün-, görün-, görün-, görüş-, gözet-, gözet-, gözet-, gözine görin-, ḥikmetle işle-, içil-, içür-, idin-, iḥyā-yı emvāt itdürt-, īmān bağışla-, ʿināyet iriş-, incel-, irgür-, işit-, işit-, işle-, istiʿānet dile-, iṭāʿat olın-, içini ṭāşını ḳāpla-, incel-, ışmarla-, ışmarla-, ḳaçup ḳurtıl-, ḳaldur-, ḳan aḳıt-, ḳan kaşan-, kār idin-, ḳarıl-, ḳarış-, ḳarışdur-, ḳarşula-, ḳatıl-, ḳatıştur-, ḳavuş-, ḳavuşdur-, kemal bağışla-, kesil-, kesil-, kığırt-, ḳoçış-,ḳol uzat-, ḳufl urıl-, ḳurıt-, ḳurıl-, ḳurın-, kurtıl-, ḳurul-, luṭf iriş-, maḥrem idin-, maḳṣūd idin-, maḳṣūd iriş-, nār-ı ʿaşḳa ṭutış-, oġul idin-, oḳıt-, oḳın-, oyna-, ögren-, ögret-, öldür-, raḥmetüñ dile-, şarmaş-, ser depret-, sevin-, sevindür-, şıġın-, şoġıl-, şorış-, söyin-, söyle-, şeḥādet itdür-, şemme-i şiyem iriş-, ṭaġıl-, taġıt-, taġıt-, tīmar iriş-, ṭolan-, ṭolaş-, ṭolaş-, ṭoldur-, ṭonan-, ṭonat-, ṭoyur-, ṭulun-, ṭurġut-, ṭurış-, ṭutıl-, ṭutış-, tutuḳ ṭutın-, ṭutuş-, ugrat-, unıt-, unudıl-, urın-, urun-, utandur-, uyan-, uyan-, uza-, uzat-, vaṣla irgür-, vurul-, yaġdur-, yaḳdı yandur-, yaḳıl-, yār idin-, yaradıl-, yaraş-, yaş aḳıt-, yatur-, yayıl-, yazıl-, yıḳıl-, yıḳıl-, yire ḳarıl-, yirine getür-, yitiş-, yitür-, yol gözet-, yun-, yürit-, yürit-, yürüt-, yüzüm döndür-, zevāle irgür-, ẕevḳ u ṣafāya iriş-, ẓulmet iriş-

Basit ve türemiş fiillerden sonra birleşik fiillere bakıldığında birleşik fiiller; kurallı birleşik fiiller, anlamca kaynaşmış birleşik fiiller ve yardımcı eylemle kurulan birleşik olarak gruplandırılır. Bu birleşik fiillerden şairin kurallı birleşik fiil olarak bilinen fiil türüne iki yerde yer verdiği görülmektedir:

aḳadur-: *Akadurur, akar durur, sürekli akar.*

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe **aḳadurur** āb (Gazel 49, Mısra 8).

düşeyaz-: *Düşmek, sendelemek.*

Hemān dem **düşeyazdum** gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm *(Mesnevi 23, Mısra 77).*

Birleşik fiillerin bir başka çeşidi, yardımcı eylemle kurulan birleşik fiillerdir. Mesnevi incelendiğinde şairin çok farklı şekillerde birleşik fiil oluşturduğu görülmektedir:

a. Arapça kelimeye yardımcı fiil ekleyerek birleşik fiil yapma:

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mesnevi 49, Mısra 6).

b. Arapça ifadeye yardımcı fiil ekleyerek birleşik fiil yapma:

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kaside 2, Mısra 23)

c. Arapça ibareye yardımcı fiil ekleyerek birleşik fiil yapma:

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mesnevi 20, Mısra 96).

d. Arapça kelimeleri Farsça atıf vavıyla bağlayıp yardımcı fiil getirilerek birleşik fiil yapma:

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mesnevi 35, Mısra 31).
Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mesnevi 23, Mısra 26).
Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mesnevi 121, Mısra 34).

e. Kelimeyi çoğul yaparak birleşik fiil oluşturma:

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mesnevi 98, Mısra 29).

f. Zamire yardımcı eylem getirerek birleşik fiil yapma:

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mesnevi 135, Mısra 12).

g. Türkçe isim soylu kelimelerle birleşik fiil yapma:

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gazel 18, Mısra 4).
Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mesnevi 56, Mısra 4).
Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mesnevi 165, Mısra 60).

h. Yansıma sözcüğe yardımcı fiil ekleyerek birleşik fiil yapma:

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul (Mesnevi 154, Mısra 78).

i. İkileme yapısıyla birleşik fiil yapma:

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mesnevi 46, Mısra 54).

j. Belirtili isim tamlamasıyla birleşik fiil yapma:

İrdügiçün aña duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili (Gazel 2, Mısra 10).

k. Arapça belirtili isim tamlamasına yardımcı eylem getirerek birleşik fiil yapma:

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mesnevi 42, Mısra 15).

l. Farsça belirtili isim tamlamasına yardımcı eylem getirerek birleşik fiil yapma:

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler

Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler (Mesnevi 2, Mısra 113).

m. Sıfat-fiil eklenmiş Arapça isme yardımcı fiil ekleyerek birleşik fiil yapma:

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile

Olmuş idi küfre uyan ḳātili (Gazel 2, Mısra 14).

n. Farsça zincirleme isim tamlamasına yardımcı eylem getirerek birleşik fiil yapma:

Beni rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ

Eyü adluyiken bed-nām ḳılduñ (Mesnevi 114, Mısra 35).

o. Farsça birleşik yapılı kelimeye yardımcı ekleyerek birleşik fiil yapma:

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem

Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mesnevi 116, Mısra 19).

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol

Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mesnevi 20, Mısra 87).

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül

Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gazel 18, Mısra 14).

Semāʿ-ı sāmiʿīne leẕẕet-efzā

İdüben gözlerine eyle zībā (Mesnevi 1, Mısra 46).

Düzüben ḳuşlar āvāz-ı terānī

Pür itdiler riyāz-ı gülsitānı (Mesnevi 150, Mısra 17).

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç

Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mesnevi 33, Mısra 48).

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç

Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mesnevi 36, Mısra 34).

Mesnevide geçen birleşik fiillerin değerlendirilmesinde, önceki çalışmaların özetlendiği ve Eski Anadolu Türkçe dönemine ait örneklerin ortaya konduğu Ersoy tarafından yapılan doktora çalışmasındaki veriler kullanılmıştır. Ersoy yardımcı eylemle kurulan birleşik fiillerin et-, ol-, eyle-, yap-, kıl-, bulun- gibi fiiller dışında aç, al-, bul-, düş-, gel-, kal-, ver- gibi fiillerle de kurulduğunu ancak ikinci grupta yer alan yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiillerin deyimleşmiş yapılar olduğunu vurgular (Ersoy, 2012, s. 32). 250 birleşik fiil çoğul kullanımlarla metin içinde 2149 defa kullanılmıştır. Bu haliyle birleşik fiillerin metin içinde kullanım sıklığı en yüksek olan yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller şu şekilde oluşmuştur:

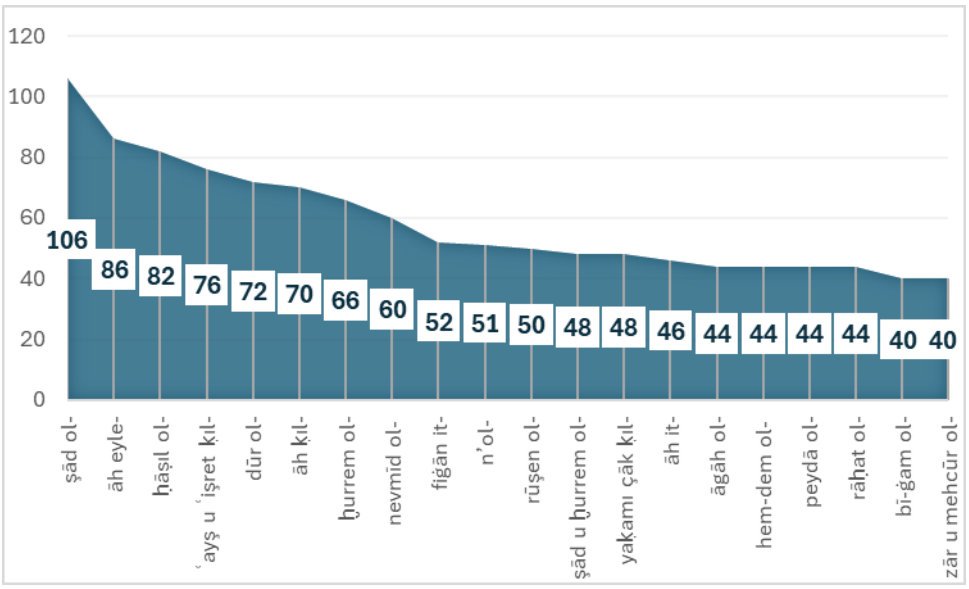

Şekil 7. Sıklığı en yüksek yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller

Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiillerin Tebdiz ve Lehcediz kayıtlarından yer almayan kullanımları şu şekildedir: adı yavuza çık- (adı kötüye çıkmak), munis bul- (yakın bulmak), hem-ta eyle- (arkadaş yapmak), çift eyle- (eş eylemek), rüsvā-yı ḫās u ʿām ḳıl- (seçkinlerin ve halkın rezili etmek), ayş-ı cavid et- (bitmez eğlence), kasd-ı meclis kıl- (meclise gitmek), birbirini koç- (birbirini kucaklamak), zinhar zinhar yapma- (sakın sakın yapmamak), (meşhur olan, bilinen), bende ur- (esir etmek), kasd-ı dergâh eyle- (dergâha gitmek istemek), reng-amiz it- (renkten renge girmek), hunriz et- (kanla doldurmak), bar ye- (meyve yemek), fi'l işle- (iş yapmak), bade-perestlik kıl- (içki düşkünlüğü), bimare eyle- (tedavi etmek), renc-i meyus çek- (ümitsizlik acısı çekmek, çaresizlik sıkıntısı çekmek), pür-saye-i bid ol- (söğüt gölgesinde oturmak), çıkmak ol- (yükselmek), zer-efşan kıl- (altın saçmak), hem-ser-i mah ol- (Ay'ın arkadaşı olmak) şevher eyle- (eş eylemek, eş yapmak, koca yapmak, zevc yapmak), dest-i çengal ur- (çengel elle vurmak, elini çengel gibi yapmak, pençeleme), fazihat kıl- (hakir olmak), zur-ı bazu göster- (pazu gücü göster-), düpdüz ol- (mutmain ol-), bi-devlet it- (devletsiz bırakmak), çeri koş- (asker sürmek), taht-bend ü tac-dar ol- (tahta ve taca sahip olmak), ser-leşker ol- (komutan olmak), yar u birader ol- (arkadaş ve kardeş olmak), azm-i rum et- (Anadolu'ya gitmek), cuya-yı hurşid ol- (Hurşid'in arayıcısı olmak).

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde et-, ol-, eyle-, yap-, kıl-, bulun- yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller aşağıda verilmiş; aç, al-, bul-, düş-, gel-, kal, ver- gibi yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiillerden deyimleşmiş olanları bir sonraki başlığa konmuştur. Mesnevide et-, ol-, eyle-, yap-, kıl-, bulun- yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiillerin en çok kullanılan örnekleri şu şekilde oluşmuştur:

Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiil	Kelime Sayısı	Birleşik Fiilin tekrar Sayısı	Birleşik Fiilin Mesnevideki Toplam Kelime Sayısı
āb eyle-	2	1	2
āb it-	2	1	2
āb ḳıl-	2	1	2
āb ol-	2	3	6
ābād eyle-	2	3	6
ābād it-	2	1	2
ābād ḳıl-	2	2	4
ābād ol-	2	9	18
ʿābid ol-	2	1	2
aç eyle-	2	1	2
ʿāciz ol-	2	1	2
ad ol-	2	1	2
ādem ol-	2	2	4
ʿadem ol	2	1	2
adını ḳıl-	2	1	2
ʿadl it-	2	4	8
āferīnler ol-	2	1	2
ʿafv eyle-	2	1	2
ʿafv it-	2	5	10
ʿafv ḳıl-	2	2	4
ʿafv ol-	2	2	4
aġ it-	2	1	2
āgāh eyle-	2	3	6
āgāh it-	2	2	4
āgāh ḳıl-	2	4	8
āgāh ol-	2	22	44
āġāz eyle-	2	16	32
āġāz it-	2	8	16
āġāz ḳıl-	2	14	28
āgeh ol-	2	1	2
āh eyle-	2	43	86
āh it-	2	23	46
āh itdür-	2	1	2
āh ḳıl-	2	35	70
āh ol-	2	1	2

āh u efġān eyle-	4	1	4
āh u efġān it-	4	4	16
āh u efġān ḳıl-	4	5	20
āh u feryād eyle-	4	1	4
āh u feryād it-	4	1	4
āh u feryād ḳıl-	4	2	8
āh u figān it-	4	1	4
āh u nāle eyle-	4	3	12
āh u nāle it-	4	1	4
āh u nāle ḳıl-	4	4	16
āh u vāh ḳıl-	4	1	4
āh u zārı it-	4	2	8
āh u zārı ḳıl-	4	5	20
ʿahd ü peymān ḳıl-	4	1	4
ʿahde üstüvār ol-	3	1	3
āheng eyle-	2	3	6
āheng it-	2	11	22
āheng ḳıl-	2	5	10
āhen-pūş ol-	2	1	2
āḫir eyle-	2	1	2
āḫir ol-	2	5	10
ʿāḳil ol-	2	6	12
ʿalefḫōr ol-	2	1	2
altun ḳıl-	2	1	2
amān bul-	2	4	8
āmīn it-	2	1	2
ʿanber-efşān kıl-	2	2	4
ārām eyle-	2	2	4
ārām it-	2	4	8
ārām ḳıl-	2	4	8
arı ḳıl	2	4	8
ʿarūsī ḳıl-	2	2	4
ʿarż eyle-	2	6	12
ʿarż it-	2	6	12
ʿarż ḳıl-	2	4	8
ʿarż ol-	2	1	2
ʿarż-ı gül ü şimşād it-	5	1	5
ʿaṣā ḳıl-	2	1	2
āsān eyle-	2	1	2
āsān ol-	2	4	8
āsāyiş it-	2	4	8
ʿāṣī ol-	2	2	4
ʿāṣıḳ ol-	2	2	4
āşikār it-	2	1	2
āşikār ol-	2	2	4
āşikārā eyle-	2	1	2
āşinā ḳıl-	2	3	6
āşinā ol-	2	4	8
āşinālık bul-	2	1	2
āşinālıḳ ḳıl-	2	1	2
aşṣı it-	2	2	4

āşüfte vü bīmār ḳıl-	4	1	4
ʿaṭā it-	2	1	2
ʿaṭā ḳıl-	2	5	10
ʿaṭā ol-	2	2	4
ata ol- 1	3	1	3
ʿaṭā-yı ḥaḳḳ ʾı bul-	3	1	3
āteş-feşān ol-	2	1	2
āvāre kıl-	2	1	2
āvāre ol-	2	2	4
āvāz eyle-	2	4	8
āvāz it-	2	11	22
āvāz ḳıl-	2	17	34
āvaz-ı terāne it-	3	1	3
ʿayān it-	2	5	10
ʿayān ol-	2	2	4
ʿayb eyle-	2	1	2
ʿayb it-	2	2	4
ʿayb ol-	2	1	2
āyīn eyle-	2	1	2
ayru ol-	2	11	22
ʿayş it-	2	7	14
ʿayş ḳıl-	2	2	4
ʿayş u ʿişret eyle-	4	4	16
ʿayş ü ʿişret it-	4	1	4
ʿayş u ʿişret ḳıl-	4	19	76
ʿayş u neşāt eyle-	4	4	16
ʿayş u neşāṭ it-	4	2	8
ʿayş u ṣoḥbet eyle-	4	1	4
ʿayş u ṣoḥbet ḳıl-	4	1	4
ʿayş u ṣoḥbet ol-	4	1	4
ʿayş-ı cāvīd it-	3	1	3
ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıl-	3	1	3
ʿayş-ı nihān eyle-	3	1	3
ʿayş-ı pinhān ḳıl-	3	1	3
az it-	2	1	2
ʿaẕāb ol-	2	1	2
āzād eyle	2	4	8
āzād it-	2	1	2
āzād ḳıl-	2	2	4
āzād ol-	2	11	22
ʿazīz ol-	2	1	2
ʿazm eyle-	2	3	6
ʿazm it-	2	7	14
ʿazm ḳıl-	2	4	8
ʿazm-i meydān ḳıl-	3	1	3
ʿazm-i rāh ḳıl-	3	3	9
ʿazm-i rūm it-	3	3	9

ʿazm-i ṣaḥrā ḳıl-	3	1	3
ʿazm-i sefer ḳıl-	3	2	6
ʿazm-i temāşā ḳıl-	3	1	3
ʿazm-i ticāret ḳıl-	3	1	3
bā-best ol-	2	1	2
bāde-perestlik ḳıl-	2	1	2
bāġ-ı cennet ol-	3	1	3
bāġ-ı raʿnā ol-	3	1	3
bahā ol-	2	1	2
bahāne ḳıl-	2	2	4
bahāne ol-	2	1	2
bahār ol-	2	4	8
baḥr it-	2	1	2
baḥr-i bī-nihāyet ol-	3	1	3
baḥr-i bī-pāyān ol-	3	1	3
baḫş ol-	2	2	4
baḫşiş ḳıl-	2	1	2
baḫtiyār ol-	2	1	2
bāḳī ol-	2	3	6
bālīn ol-	2	1	2
bārān eyle-	2	1	2
baş ol-	2	2	4
baş u cān terk eyle-	5	3	15
başına tāc it-	3	1	3
başını ṭōb ḳıl-	3	1	3
bāṭıl ol-	2	1	2
bāver it-	2	3	6
bāver ḳıl-	2	1	2
bāzār ḳıl-	2	1	2
bāzārgān ol-	2	1	2
bāzī ḳıl-	2	3	6
bed ḳıl-	2	1	2
bed-nām ḳıl-	2	1	2
behişt-vār ol-	2	1	2
behre bul-	2	1	2
bekā bul-	2	2	4
belā bul-	2	1	2
belüsüz ol-	2	1	2
bend it-	2	4	8
bend ol-	2	3	6
bende it-	2	1	2
bende ol-	2	12	24
berāber ol-	2	6	12
ber-güzīde it-	2	1	2
beri ḳıl-	2	2	4
berī ol-	2	1	2
berk eyle-	2	1	2

ber-ḳarār ol-	2	2	4
beşāret it-	2	1	2
beşāret ḳıl-	2	5	10
beşāret ol-	2	3	6
beste ol-	2	1	2
beyān eyle-	2	1	2
beyān it-	2	3	6
beyān ḳıl-	2	1	2
bezm it-	2	3	6
bezm ü ʿişret ḳıl-	4	1	4
bī-bahā ol-	2	1	2
bī-bāk ol-	2	2	4
bī-cān eyle-	2	3	6
bī-cān ol-	2	19	38
bī-devlet it-	2	1	2
bī-dil it-	2	1	2
bī-dil ḳıl-	2	1	2
bī-dil ol-	2	16	32
bī-dost ol-	2	1	2
bī-endāze eyle-	2	1	2
bī-ġam ḳıl-	2	2	4
bī-ġam ol-	2	20	40
bīgāne ol-	2	1	2
bigi ol-	2	2	4
bī-hūş ol-	2	10	20
bī-ḳarār eyle-	2	2	4
bī-ḳarār it-	2	1	2
bī-ḳarār ḳıl-	2	1	2
bī-ḳarār ol-	2	3	6
bile ol-	2	4	8
bīmār eyle-	2	1	2
bīmār ḳıl-	2	4	8
bīmār ol-	2	10	20
bīmāre eyle-	2	1	2
bīnā ḳıl-	2	1	2
bī-nūr ḳıl-	2	2	4
bī-nūr ol-	2	3	6
bir eyle-	2	1	2
bir it-	2	1	2
bir ol-	2	1	2
birāder ol-	2	3	6
bī-rāhlıḳ ḳıl-	2	1	2
bīrūn eyle-	2	1	2
bīrūn ḳıl-	2	1	2
bīrūn ol-	2	6	12
biryān ol-	2	1	2
bister ol-	2	1	2

bī-tāb ol-	2	1	2
bī-vefālıḳ ḳıl-	2	1	2
bīzār it-	2	2	4
bīzār ḳıl-	2	2	4
bī-zār ol-	2	3	6
bol bul-	2	1	2
böyle ol-	2	2	4
buḫūr eyle-	2	1	2
buḫūr it-	2	1	2
buḫūr-ı ʿūd it-	3	1	3
bünyād eyle-	2	2	4
bünyād it-	2	3	6
bünyād ḳıl-	2	2	4
bünyād ol-	2	1	2
būse ḳıl-	2	2	4
būse-kārī eyle-	2	1	2
būse-kārī it-	2	2	4
būsekārī ḳıl-	2	1	2
buyruḳ buyur-	2	1	2
cā eyle-	2	4	8
cāhil ol-	2	3	6
cān bul-	2	9	18
cān fedā ol-	3	1	3
cān feşān it-	3	1	3
cān ḳurbān ḳıl-	3	1	3
cān ol-	2	2	4
cān terk eyle-	3	1	3
cānān ol-	2	1	2
cāndan ṭalebkār ol-	3	1	3
cān-feşāñ eyle-	2	1	2
cānı ḳurbān ḳıl-	3	1	3
cānı rāḥat eyle-	3	2	6
cānı rāḥat ol-	3	1	3
cānı tāze eyle-	3	1	3
cānına kār it-	3	1	3
cārī ol-	2	5	10
cārūb eyle-	2	1	2
cāvīd ol-	2	2	4
cāy-gāh eyle-	2	1	2
cebr ol-	2	1	2
cebri it-	2	1	2
cefā eyle-	2	1	2
cefā ḳıl-	2	4	8
cefāyı it-	2	1	2
cehd eyle-	2	1	2
cehd it-	2	1	2
cemʿ it-	2	2	4

scemʿ ol-	2	5	10
ceng eyle-	2	4	8
ceng it-	2	2	4
ceng ḳıl-	2	1	2
ceng ol-	2	1	2
cennet-āsā ol-	2	1	2
cennet-i meʾvā ol-	3	1	3
cevāb it-	2	4	8
cevlān eyle-	2	1	2
cevlān it-	2	1	2
cevlān ḳıl-	2	1	2
cevr it-	2	5	10
cevr ü cefā it-	4	1	4
cevşen-pūş ol-	2	1	2
ceyhūn eyle-	2	2	4
ceyḥūn ol-	2	1	2
cidal it-	2	1	2
ciger-ḫūn ol-	2	1	2
cihān fāżılı ol-	3	1	3
cism ol-	2	3	6
civān-merd ol-	2	1	2
cüdā ḳıl-	2	1	2
cünbiş eyle-	2	1	2
cünbiş it-	2	3	6
cünbiş ḳıl-	2	2	4
cūş eyle-	2	12	24
cūş it-	2	6	12
cūş ḳıl-	2	5	10
cüst ü çālāk ol-	4	2	8
çüst ol-	2	1	2
cüvān-merd ol-	2	1	2
çāk eyle-	2	2	4
çāk it-	2	1	2
çāk ḳıl-	2	1	2
çāḳ ol-	2	4	8
çāker ol-	2	9	18
çālāk ol-	2	4	8
çāpük-süvār ol-	2	1	2
çāre bul-	2	1	2
çāre eyle-	2	3	6
çāre it-	2	1	2
çāre ol-	2	3	6
çeng-sāz eyle-	2	1	2
çift eyle-	2	2	4
çıḳmaḳ ol-	2	1	2
çoġ it-	2	1	2
çoḳ ḳıl-	2	1	2

dād eyle-	2	2	4
dāfiʿ ol-	2	1	2
dāl ol-	2	1	2
dām it-	2	1	2
dāne dāne ol-	3	1	3
dāstān ḳıl-	2	1	2
daʿvet ḳıl-	2	1	2
dāyim ol-	2	2	4
debīr ol-	2	1	2
defʿ it-	2	1	2
defter eyle-	2	1	2
def-zen eyle-	2	1	2
delīl ol-	2	2	4
dem ol-	2	1	2
dem-sāz ol-	2	4	8
der-āġūş eyle-	2	3	6
der-āġūş it-	2	2	4
der-āġūş ḳıl-	2	3	6
derbān ol-	2	1	2
derc it-	2	1	2
derc ḳıl-	2	3	6
derd ol-	2	1	2
derde devalar it-	3	1	3
derdine dermān bul-	3	3	9
derdine devāyı ḳıl-	3	1	3
derdine merhem bul-	3	1	3
derdlü ol-	2	1	2
derdüme çāre bul-	3	1	3
derdine devā bul-	3	1	3
derdüme dermān bul-	3	1	3
derdüme dermān it-	3	1	3
derdüme dermān ol-	3	1	3
derhem it-	2	1	2
dermān bul-	2	6	12
derman eyle-	2	4	8
dermān it-	2	2	4
dermān ḳıl-	2	2	4
deryā ḳıl-	2	1	2
dest-bāzī ḳıl-	2	1	2
deste eyle-	2	1	2
deste ol-	2	1	2
destgīr ol-	2	5	10
destūr ol-	2	2	4
devālar eyle-	2	1	2
devlet bul-	2	1	2
devr eyle-	2	12	24
devr it-	2	13	26

devr ḳıl-	2	2	4
devrān it-	2	2	4
deycūr ḳıl-	2	3	6
dīde giryān ol-	3	1	3
dil-āvīz ol-	2	1	2
dildār eyle-	2	1	2
dil-efgār ol-	2	1	2
dil-ḫaste ol-	2	1	2
dilīrī eyle-	2	1	2
dil-nevāzī ḳıl-	2	1	2
dil-şād ḳıl-	2	1	2
dil-şād ol-	2	1	2
dil-sitān it-	2	1	2
dīndār ol-	2	1	2
diri ol-	2	2	4
dirlik it-	2	1	2
dīvāne it-	2	1	2
divāne ḳıl-	2	1	2
dīvāne ol-	2	3	6
dīvāne vü bīmār ḳıl-	4	1	4
duʿā eyle-	2	6	12
duʿā it-	2	9	18
duʿā ḳıl-	2	13	26
dūd ol-	2	1	2
dügün eyle-	2	1	2
dügün it-	2	1	2
dügün ol-	2	1	2
düpdüz ol-	2	1	2
dür efşān eyle-	3	1	3
dūr eyle-	2	4	8
dūr it-	2	3	6
dūr ḳıl-	2	1	2
dūr ol-	2	36	72
dürüst ol-	2	1	2
düşmen ol-	2	1	2
düşvār ol-	2	1	2
ebed bul-	2	1	2
ebkem ol-	2	3	6
ebrār ol-	2	2	4
edā ḳıl-	2	1	2
edebsüzlik it-	2	1	2
efġān eyle-	2	7	14
efġāñ it-	2	19	38
efġān ḳıl-	2	6	12
efġān u āḥ u nāle ḳıl-	6	1	6
efġān ü nāle eyle-	4	2	8
efgān u nāle ḳıl-	4	1	4

efġān u zārı eyle-	4	1	4
efġān u zārı it-	4	1	4
efġān u zārī ḳıl-	4	1	4
efgende ol-	2	1	2
efşān eyle-	2	2	4
efşān it-	2	1	2
efşān ḳıl-	2	2	4
efşān ol-	2	1	2
efsūn eyle-	2	1	2
efżal ol-	2	1	2
ehl ol-	2	1	2
eksük ol-	2	3	6
elhān ḳıl	2	1	2
emānet it-	2	1	2
semr it-	2	1	2
endīşe eyle-	2	1	2
endīşe ḳıl-	2	1	2
enīs eyle-	2	1	2
enīs it-	2	1	2
enīs ol-	2	2	4
enver it-	2	1	2
enver ol-	2	2	4
epsem ol-	2	12	24
erfaʿ ol-	2	1	2
eser ḳıl-	2	1	2
esīr ol-	2	7	14
eşk-bārī ḳıl-	2	1	2
eşk-rīzān ḳıl-	2	1	2
eşref ol-	2	1	2
eşref-i ẕāt ol-	3	1	3
evḳāt it-	2	1	2
evlā ol-	2	1	2
eyülük it-	2	2	4
faḫr it-	2	3	6
fāriġ ol-	2	3	6
farż ḳıl-	2	1	2
fāş eyle-	2	1	2
fāş it-	2	1	2
fāş ol-	2	1	2
fazīḥat ḳıl-	2	1	2
fedā eyle-	2	1	2
fedā ḳıl-	2	3	6
fedā ol-	2	5	10
fehm eyle-	2	2	4
fer bul-	2	1	2
ferāġat bul-	2	2	4
feraḥ ol	2	3	6

feraḥlar bul-	2	2	4
feraḥ-nāk ḳıl-	2	1	2
feraḥnāk ol-	2	2	4
ferāmūş eyle-	2	1	2
ferāmuş it-	2	1	2
ferāmūş ḳıl-	2	6	12
ferḫunde ol-	2	4	8
ferḫunde vü şād ol-	4	1	4
fermān eyle-	2	1	2
fermān ol-	2	1	2
fermān-ber ol-	2	4	8
ferr bul-	2	1	2
feryād it-	2	7	14
feryād ḳıl-	2	7	14
feryād u efġān ḳıl-	4	2	8
feryād u nāle ḳıl-	4	1	4
feşān it-	2	1	2
fesāne it-	2	1	2
fetḥ bul-	2	1	2
fetḥ it-	2	1	2
fetḥ-i bāb ol-	3	2	6
feyż ol-	2	1	2
fiġān eyle-	2	3	6
fiġān it-	2	26	52
fiġān ḳıl-	2	1	2
fiġān u āh u zārī ḳıl-	6	1	6
fiġān u nāle it-	4	2	8
fiġān u nāle vü zārī it-	6	1	6
fiġān u nāleler ḳıl-	4	1	4
fikr eyle-	2	3	6
fikr it-	2	2	4
fikr ḳıl-	2	1	2
fikrin eyle-	2	2	4
fikrüñi ḳıl-	2	1	2
furṣat bul-	2	4	8
fütāde ol-	2	4	8
fütūḥ bul-	2	2	4
ġāfil bul-	2	1	2
ġāfil ḳıl-	2	1	2
ġafil ol-	2	3	6
ġālib ol-	2	2	4
ġalṭān ḳıl-	2	1	2
ġam ol-	2	1	2
ġamgīn ol-	2	3	6
ġam-ḫ∨ār ol-	2	2	4
ġamnāk ol-	2	7	14
ġanî ḳıl-	2	1	2

ġanī ol-	2	2	4
ġarażsuz it-	2	1	2
ġāret it-	2	2	4
ġark eyle-	2	1	2
ġarḳ it-	2	4	8
ġarḳ ol-	2	5	10
ġarḳa-i ḫūn it-	3	1	3
ġaş it-	2	1	2
ġāşiyedār ol-	2	1	2
ġaşy ol-	2	1	2
ġavvāṣ ol-	2	3	6
ġayret eyle-	2	1	2
ġayret it-	2	1	2
ġazā ḳıl-	2	1	2
ġazel ḳıl-	2	1	2
gemiler eyle-	2	1	2
genç ol-	2	1	2
gerdān ol-	2	1	2
gerdiş eyle-	2	1	2
gerdiş it-	2	3	6
germ eyle-	2	1	2
germ it-	2	3	6
germ ḳıl-	2	2	4
germ ol-	2	3	6
geşt it-	2	1	2
gevher ḳıl-	2	1	2
gevher ol-	2	1	2
gevher-efşān eyle-	2	1	2
girībān çāk eyle-	3	4	12
girībān çāk it-	3	2	6
girībān çāk kıl-	3	2	6
giriftār ol-	2	3	6
ġirīvān u ḫurūşān ol-	4	1	4
giryān it-	2	3	6
giryān ol-	2	12	24
gitmek ol-	2	1	2
göñül bir eyle-	3	1	3
gözi nem ol-	3	1	3
gözi yaşı deryā ol-	4	1	4
güç eyle-	2	1	2
güftār eyle-	2	1	2
güher-rīz eyle-	2	1	2
gül ol-	2	1	2
gül-ābı ol-	2	1	2
ġulāġıl ḳıl-	2	1	2
ġulāmı ol-	2	1	2
ġulġul it-	2	1	2

gülgūn eyle-	2	3	6
gülgūn ḳıl-	2	3	6
gülgūn ol-	2	4	8
gülistan eyle-	2	2	4
gülistan ol-	2	1	2
gülşen eyle-	2	1	2
gülşen it-	2	1	2
gülşen ol-	2	5	10
gülzār ol-	2	2	4
güm it-	2	2	4
güm ḳıl-	2	2	4
güm ol-	2	2	4
gümrāh eyle-	2	1	2
güm-rāh ḳıl-	2	4	8
gümrāh ol-	2	2	4
gün ol-	2	1	2
günāh ol-	2	1	2
gündüz ol-	2	2	4
güneh it-	2	1	2
günehkār ol-	2	1	2
gürīz ol-	2	1	2
gürīzān ol-	2	1	2
gūş eyle-	2	12	24
gūş it-	2	7	14
gūş ḳıl-	2	2	4
güşāde eyle-	2	1	2
güşāde ol-	2	2	4
güvāh ol-	2	1	2
gūyā ḳıl-	2	1	2
güẕārı ḳıl-	2	1	2
güẕer ḳıl-	2	1	2
ḫâb ḳıl-	2	1	2
ḫaber-dār eyle-	2	1	2
ḫaberdār it-	2	1	2
ḫaber-dār ḳıl-	2	1	2
ḫaberdār ol-	2	1	2
ḥabīb ol-	2	3	6
ḫacālet it-	2	1	2
ḫacel eyle-	2	1	2
ḫacel ḳıl-	2	2	4
ḫacel ol-	2	2	4
ḫācīl eyle-	2	1	2
ḫadem ol-	2	1	2
ḥaḳ dest-gīrüñ ol-	3	1	3
ḫāk ḳıl-	2	1	2
ḫāk ol-	2	1	2
ḥakem ol-	2	1	2

ḥaḳīḳī ol-	2	1	2
ḥakīmi ol-	2	1	2
ḥaḳḳuñ emīni ol-	3	1	3
ḥaḳḳʾuñ rıżāsın bul-	3	1	3
ḥāl ol-	2	2	4
ḥalāṣ bul-	2	1	2
ḫalāṣ eyle-	2	1	2
ḫalāṣ it-	2	3	6
ḫalāṣ ol-	2	3	6
ḫalāṣı bul-	2	2	4
ḥālāt bul-	2	1	2
ḥālet bul-	2	1	2
ḫāli bul-	2	1	2
ḫālī ḳıl-	2	1	2
ḥāli ol-	2	4	8
ḫalīfe ol-	2	1	2
ḫalḳ it-	2	2	4
ḫalḳa der-gūş it-	3	1	3
ḥalvā it-	2	1	2
ḫam ol-	2	1	2
ḥamāyil eyle-	2	1	2
ḥamāyil ḳıl-	2	4	8
ḥamle eyle-	2	1	2
ḥamle it-	2	1	2
ḥamle ḳıl-	2	2	4
ḫāmūş ol-	2	5	10
ḫān ol-	2	1	2
ḫançer ol-	2	1	2
ḫandān eyle-	2	1	2
ḫandān it-	2	1	2
ḫandān ḳıl-	2	1	2
ḫandān ol-	2	10	20
ḫār ḳıl-	2	1	2
ḫarāb it-	2	1	2
ḫarāb ḳıl-	2	1	2
ḫarāb ol-	2	1	2
ḫarc eyle-	2	2	4
ḫarc it-	2	3	6
ḫārc ḳıl-	2	4	8
ḫarc ol-	2	1	2
ḥarīr ol-	2	1	2
ḫās ol-	2	1	2
ḫaşem ol-	2	1	2
ḥāṣıl eyle-	2	10	20
ḥāṣıl it-	2	2	4
ḥāṣıl ḳıl-	2	5	10
ḥāṣıl ol-	2	41	82

ḫāṣılı ol-	2	1	2
ḫaşm ol-	2	1	2
ḫaşr ol-	2	1	2
ḫasta ol-	2	8	16
ḫaste eyle-	2	1	2
ḫaste vü bī-çāre ol-	4	1	4
ḫaste vü zār ol-	4	2	8
ḫaṭā eyle-	2	1	2
ḫaṭā it-	2	1	2
ḫaṭā ḳıl-	2	4	8
ḫātem bul-	2	2	4
ḫātem ol-	2	1	2
ḫatm ol-	2	1	2
ḫatm-i rüsul ol-	3	1	3
ḫavāle eyle-	2	1	2
ḫavāle ḳıl-	2	1	2
ḫavf it-	2	1	2
ḫayātı bul-	2	1	2
ḫayr it-	2	1	2
ḫayrān ol-	2	7	14
ḫayvān ol-	2	1	2
ḫāżır eyle-	2	1	2
ḫāżır it-	2	1	2
ḫāżır ḳıl-	2	1	2
ḫāżır ol-	2	15	30
hediyye ol-	2	1	2
ḫelāl ol-	2	1	2
hem-civār eyle-	2	1	2
hem-dem eyle-	2	1	2
hem-dem it-	2	3	6
hem-dem ol-	2	22	44
hem-demi ol-	2	1	2
hemdem ḳıl-	2	1	2
hem-ḫayş ol-	2	1	2
hem-nişīn eyle-	2	1	2
hem-nişīnüm ol-	2	1	2
hem-rāh ol-	2	4	8
hem-rāz ol-	2	1	2
hem-ser bul-	2	2	4
hem-ser eyle-	2	5	10
hem-ser it-	2	2	4
hem-ser ol-	2	1	2
hem-tā eyle-	2	1	2
hem-tā ol-	2	1	2
hem–dem ol-	2	1	2
hevā-dār ol-	2	2	4
heves it-	2	1	2

ḥicāb it-	2	1	2
hicāb ol-	2	2	4
ḥicāz it-	2	1	2
hicr ol-	2	1	2
hicr ol-	2	1	2
hidāyet bul-	2	1	2
ḫidmetde ol-	2	1	2
ḥikāyet eyle-	2	3	6
ḥikāyet it-	2	3	6
ḥikāyet ḳıl-	2	6	12
ḥikmet bul-	2	1	2
ḥikmet ḳıl-	2	1	2
hīle eyle-	2	1	2
hīle it-	2	1	2
ḥīleler ḳıl-	2	1	2
himmet eyle-	2	2	4
himmet it-	2	5	10
himmet it-	2	2	4
himmet ḳıl-	2	2	4
himmet ol-	2	1	2
ḫırīdār ol-	2	1	2
ḥisāb it-	2	2	4
ḥişār eyle-	2	1	2
ḫışm eyle-	2	2	4
ḫışm it-	2	2	4
ḥişşe ol-	2	1	2
ḫiṭāb eyle-	2	1	2
ḫitāb it-	2	5	10
ḫiṭābı eyle-	2	2	4
ḫiṭābı ḳıl-	2	5	10
ḫiẕmet eyle-	2	2	4
ḫiẕmet it-	2	2	4
ḫiẕmet ḳıl-	2	4	8
ḫiẕmetkār ol-	2	1	2
ḫōr eyle-	2	1	2
ḫōr ḳıl-	2	1	2
ḫōr ol-	2	1	2
ḫōr u maḳhūr ol-	4	1	4
ḫōr u zār ḳıl-	4	1	4
ḫōr u zār ol-	4	1	4
ḫoş eyle-	2	2	4
ḫoş it-	2	1	2
ḫoş ḳıl-	2	4	8
ḫoş ol-	2	2	4
ḫoş-būy it-	2	2	4
ḥoşnūd it-	2	2	4
ḫoşnūd ol-	2	2	4

ḫoş-rūz ḳıl-	2	1	2
ḫūb ol-	2	1	2
ḫūb u raʿnā ol-	4	1	4
ḫuceste ol-	2	1	2
ḥükm eyle-	2	1	2
ḥükm it-	2	5	10
ḥükminde ol-	2	1	2
ḫumār it-	2	1	2
hümāyūn ol-	2	3	6
ḫūn ḳıl-	2	1	2
ḫūn ol-	2	4	8
hünerver ol-	2	1	2
ḫūn-rīz it-	2	1	2
ḫurd ḳıl-	2	1	2
ḫurrem it-	2	1	2
ḫurrem ḳıl-	2	1	2
ḫurrem ol-	2	33	66
ḫurrem ü şād ol-	4	1	4
ḫursend ol-	2	3	6
ḫurşīd cūya-yı ol-	3	1	3
ḫūrşīd eyle-	2	1	2
ḫurūş it-	2	1	2
hūşmend ol-	2	1	2
hūşyār ol-	2	3	6
ḫ∨āb eyle-	2	2	4
ḫ∨āb ḳıl-	2	1	2
ḫ∨āher ol-	2	1	2
ʿibādet eyle-	2	1	2
ʿibādet ḳıl-	2	1	2
ibtidā it-	2	1	2
ibtidāsı ol-	2	1	2
īcād ḳıl-	2	1	2
icāzet bul-	2	2	4
icāzet it-	2	1	2
icāzet ol-	2	1	2
idrak bul-	2	1	2
idrāḳ it-	2	1	2
iftiḫārı it-	2	3	6
iḥsān eyle-	2	1	2
iḥsān ḳıl-	2	1	2
iḫtiyār it-	2	3	6
iḫyā-yı emvāt it-	3	1	3
iḫyā-yı emvāt itdürt-	3	1	3
iḳāmet ḳıl-	2	1	2
ikrār eyle-	2	2	4
iḳrār ḳıl-	2	2	4
iʿlām eyle-	2	2	4

iʿlām it-	2	1	2
iʿlām ḳıl-	2	1	2
ʿimāret eyle-	2	1	2
imtisal eyle-	2	1	2
inʿām it-	2	1	2
ʿināyāt ḳıl-	2	1	2
ʿināyet bul	2	1	2
ʿināyet eyle	2	4	8
ʿināyet it-	2	3	6
ʿināyet ḳıl-	2	15	30
ʿināyet ol-	2	2	4
inkār eyle-	2	1	2
inkār it-	2	3	6
inşā it-	2	1	2
inşāf eyle-	2	1	2
intihāsı ol-	2	1	2
intiḳāmı ḳıl-	2	1	2
irşād it-	2	1	2
irşād ḳıl-	2	1	2
iş it-	2	4	8
iş ḳıl-	2	1	2
iş ol-	2	1	2
īsār ḳıl-	2	1	2
īsār ol-	2	1	2
işāret it-	2	5	10
işāret ḳıl-	2	4	8
işāret ol-	2	3	6
ism-i ʿaḳd-i kābīn ol-	4	1	4
ʿişret eyle-	2	3	6
ʿişret it-	2	5	10
ʿişret ḳıl-	2	4	8
ʿişret ol-	2	2	4
ʿişret-i ḫoş eyle-	3	1	3
issi ol-	2	1	2
istāde ol-	2	1	2
iṭāʿat it-	2	1	2
iṭāʿat olın-	2	1	2
iṭāʿat ol-	2	1	2
iʿtibār ol-	2	2	4
iʿtibārı bul-	2	1	2
itmām bul-	2	2	4
itmām eyle-	2	1	2
itmām ol-	2	1	2
iẓhār eyle-	2	1	2
iẓhār it-	2	1	2
iẓhār kıl-	2	1	2
ʿizzet ḳıl-	2	1	2

ʿizzet ol-	2	1	2
ʿibādet eyle-	2	2	4
ʿibādet it-	2	1	2
ʿibādet ḳıl-	2	1	2
icāzet ol-	2	1	2
ʿilāc it-	2	1	2
ʿimāret ol-	2	1	2
ʿināyet bul-	2	1	2
ʿināyet eyle-	2	2	4
ʿināyet ḳıl-	2	2	4
işāret eyle	2	1	2
işāret it-	2	1	2
işāret ḳıl-	2	3	6
ıraġ eyle-	2	1	2
ıraġ it-	2	1	2
ıraġ ol-	2	12	24
ʿıyş u neşāṭ eyle-	4	1	4
jāle ḳıl-	2	1	2
kābīn ol-	2	1	2
ḳabūl eyle-	2	8	16
kabūl it-	2	7	14
ḳabūl ol-	2	3	6
ḳadem rence ḳıl-	3	3	9
ḳadīr ol-	2	1	2
ḳadr ol-	2	1	2
ḳamʿ eyle-	2	1	2
ḳamer-tāc u felek-taḫt ol-	4	1	4
kāmil ol-	2	2	4
kāmkār ol-	2	2	4
ḳan eyle-	2	2	4
ḳan it-	2	2	4
ḳan ḳıl-	2	1	2
ḳanāʿat ḳıl-	2	1	2
ḳandil ḳıl-	2	1	2
ḳānūn eyle-	2	1	2
kānūn ol-	2	2	4
kār ḳıl-	2	4	8
kār eyle-	2	1	2
kār idin-	2	1	2
kār it-	2	8	16
kār ol-	2	6	12
ḳarañu it-	2	1	2
ḳarañu ol-	2	1	2
ḳārar bul-	2	1	2
ḳarār it-	2	1	2
ḳarārı ḳıl-	2	1	2
ḳarīb ol-	2	3	6

ḳarż ḳıl-	2	2	4
ḳaṣd eyle-	2	3	6
ḳaṣd it-	2	5	10
ḳaṣd-ı cān it-	3	2	6
ḳaṣd-ı dergāh eyle-	3	1	3
ḳaṣd-ı itmam eyle-	3	1	3
ḳaṣd-ı meclis ḳıl-	3	1	3
ḳaṣd-ı neberd it-	3	1	3
ḳaṣd-ı rāh it-	3	1	3
ḳasem ḳıl-	2	1	2
ḳaṣīde eyle-	2	1	2
ḳayd it-	2	2	4
ḳāyim ol-	2	1	2
kebūter ol-	2	1	2
kelāmı ḳıl-	2	1	2
kem ol-	2	8	16
kemān ol-	2	1	2
kemend it-	2	1	2
kemend-endāz ḳıl-	2	1	2
kerem eyle-	2	2	4
kerem ḳıl-	2	8	16
keşf eyle-	2	2	4
keşf it-	2	1	2
keşf ḳıl-	2	1	2
keşf ol-	2	3	6
ḳıble ol-	2	1	2
kifāyet bul-	2	1	2
kifāyet it-	2	1	2
kifāyet kıl-	2	1	2
ḳīl ü ḳāl ol-	4	1	4
ḳırān eyle-	2	1	2
ḳırān it-	2	2	4
ḳısm ol-	2	1	2
ḳısmet ol-	2	1	2
ḳıyāmet ol-	2	1	2
ḳıymetlü ol-	2	1	2
ḳol hamāyil kıl-	3	1	3
ḳolay ol-	2	1	2
küfre uyan ḳātili ol-	4	1	4
ḳul ḳul it-	3	1	3
ḳul ol-	2	8	16
ḳurbān eyle-	2	1	2
ḳurbān it-	2	3	6
ḳurbāñ ol-	2	2	4
ḳuṣūr it-	2	1	2
ḳūt ḳıl-	2	1	2
ḳūt-ı ḥūt eyle-	3	1	3

kūtvāl ol-	2	1	2
ḳuvvet it-	2	4	8
ḳuvvet ḳıl-	2	1	2
lā di-	2	1	2
lāle ol-	2	1	2
lālezār ol-	2	1	2
lāmiʿ ol-	2	1	2
laʿnet it-	2	1	2
lā-yaʿḳıl ol-	2	1	2
lāyiḥ ol-	2	1	2
lāyık bulın-	2	1	2
lāyıḳ ol-	2	4	8
lāyıḳ-ı tāc ḳıl-	3	1	3
leb-ā-leb eyle-	2	1	2
lerzān ol-	2	2	4
leşker ol-	2	1	2
leẕẕet-efzā it-	2	1	2
luṭf eyle-	2	3	6
luṭf it-	2	10	20
luṭf ḳıl	2	3	6
luṭf u kerem ḳıl-	4	1	4
luṭf u keremler it-	4	1	4
maʿbūd idin-	2	1	2
maʿbūd ol-	2	1	2
maġfūr ḳıl-	2	1	2
maġfūr u merḥūm it-	4	1	4
maḥabbet ol-	2	1	2
māhbūb eyle-	2	1	2
maḥbūb it-	2	1	2
maḥbūb ol-	2	1	2
maḥbūb u maṭlūb u merġūb ol-	6	1	6
māhir ol-	2	1	2
maḥmūd eyle-	2	1	2
maḥmūd ol-	2	2	4
maḫmūr ol-	2	1	2
maḥrem eyle-	2	1	2
maḥrem idin-	2	2	4
maḥrem it-	2	1	2
maḥrem ol-	2	1	2
maḥrem-i rāz ol-	3	1	3
maḥremüm ḳıl-	2	1	2
maḥrūm it-	2	1	2
maḫzen ḳıl-	2	1	2
maḥzūn ol-	2	1	2
maḥẓūẓ eyle-	2	1	2
maḳbūl eyle-	2	2	4
maḳbūl ol-	2	6	12

maḳhūr eyle-	2	1	2
maḳhūr ḳıl-	2	1	2
maḳẖūr ol-	2	1	2
maḳhūr u maḥrūm it-	4	1	4
maḳṣūd idin-	2	1	2
maḳṣūd it-	2	1	2
maḳṣūd ol-	2	1	2
maḳtūl ol-	2	1	2
maʿlūm it-	2	1	2
maʿlūm ḳıl-	2	1	2
maʿlūm ol-	2	9	18
maʿmūr eyle-	2	1	2
maʿmūr ol-	2	5	10
māniʿ ol-	2	2	4
manṣūr eyle-	2	1	2
manṣūr ḳıl-	2	1	2
manṣūr ol-	2	1	2
maṭleb ol-	2	1	2
maṭlūb it-	2	1	2
maṭlūb ḳıl-	2	1	2
maṭlūb ol-	2	1	2
māyil ol-	2	12	24
māyil-i ḫ∨āb ol-	3	1	3
maʿẕūr eyle-	2	1	2
meclis eyle-	2	2	4
meclis ḳıl-	2	2	4
meclis-i ḫāṣ eyle-	3	1	3
meclis-i ḫāṣ ḳıl-	3	1	3
mecnūn ol-	2	3	6
mecrūḥ ḳıl-	2	1	2
medḥ eyle-	2	1	2
medḥ ü senālar it-	4	1	4
medhūş ḳıl-	2	1	2
medhūş ol-	2	2	4
mefātiḥ it-	2	1	2
meftūn eyle-	2	2	4
meftūn ol-	2	1	2
mehcūr ol-	2	4	8
mehlik eyle-	2	1	2
mektūb ol-	2	1	2
melāmet ḳıl-	2	3	6
melāmet ol-	2	3	6
melūl ol-	2	4	8
mensūb ol-	2	1	2
menzil it-	2	1	2
merdūd ḳıl-	2	1	2
merdūd ol-	2	1	2

merdüm-āzār ol-	2	1	2
merġūb eyle-	2	1	2
merḥabā ḳıl-	2	2	4
merḥabālar ḳıl-	2	2	4
merhem bul-	2	1	2
merhem ol-	2	1	2
merkeb ol-	2	1	2
merḳūm ol-	2	1	2
meşhūd ol-	2	2	4
meşḥūn ḳıl-	2	1	2
meşḫūn ol-	2	2	4
meşhūr eyle-	2	2	4
meşhūr ḳıl-	2	2	4
meşhūr ol-	2	14	28
mesken idin-	2	1	2
mesken ḳıl-	2	1	2
mesken ol-	2	1	2
mesned ḳıl-	2	1	2
mesrūr eyle-	2	1	2
mesrūr ol-	2	1	2
mest ol-	2	10	20
mest ü ʿāşıḳ ol-	4	1	4
mest ü şeydā ḳıl-	4	1	4
mesūʿd eyle-	2	1	2
mevā ḳıl-	2	1	2
mevcūd ol-	2	2	4
meyl-i her dil ol-	4	1	4
meyli ḳıl-	2	1	2
meẕkûr ol-	2	1	2
mihmān ol-	2	3	6
miḥnet bul-	2	1	2
miḥnet it-	2	1	2
miḥnet ol-	2	1	2
minnet it-	2	1	2
mışbāḥ ol-	2	1	2
muʿallim ol-	2	1	2
muʿaṭṭar eyle-	2	1	2
muʿaṭṭar it-	2	2	4
muʿaṭṭar ḳıl-	2	5	10
muʿayyen it-	2	1	2
muʿayyen ol-	2	9	18
mübārek eyle-	2	1	2
mübārek ḳıl-	2	1	2
mübārek ol-	2	1	2
mübāşir ol-	2	1	2
mübtelā ol-	2	1	2
mücerred ḳıl-	2	1	2

mücrim ol-	2	1	2
müdām ol-	2	1	2
müdārā eyle-	2	1	2
müdārā ḳıl-	2	1	2
müdāvā ḳıl-	2	1	2
müdġam ol-	2	1	2
müʾebbed ol-	2	1	2
müfīd ol-	2	1	2
muġannī ol-	2	1	2
muġtenem ḳıl-	2	1	2
muḫalled ol-	2	2	4
muḫammer eyle-	2	1	2
müheyyā eyle-	2	1	2
müheyya ḳıl-	2	1	2
müheyyā ol-	2	4	8
muḥkem ol-	2	1	2
muḥtāç ḳıl-	2	1	2
muḥtāc ol-	2	1	2
muḫtār ol-	2	1	2
muḥterem ol-	2	1	2
muʿīn ol	2	2	4
müjde it-	2	1	2
müjde ḳıl-	2	1	2
muḳābil ḳıl-	2	1	2
muḳābil ol-	2	3	6
muḳadder kıl-	2	1	2
muḳadder ol-	2	1	2
mükāfat eyle-	2	1	2
muḳārin it-	2	1	2
muḳassem it-	2	1	2
muḳayyed ol-	2	3	6
mükedder ol-	2	1	2
mükerrem ol-	2	2	4
mükerrer eyle-	2	1	2
mükerrer ḳıl-	2	1	2
muḳīm ol-	2	3	6
mülāzım ol-	2	2	4
muʿlem ol-	2	1	2
mülemmāʿ ḳıl-	2	2	4
mülemmaʿ ol-	2	2	4
mülhem it-	2	1	2
mülzem ol-	2	1	2
mūm eyle-	2	1	2
mūm ol-	2	1	2
münācāt eyle-	2	3	6
münācāt it-	2	3	6
münāfıḳ ol-	2	1	2

münevver eyle-	2	7	14
münevver it-	2	1	2
münevver ḳıl-	2	2	4
münevver ol-	2	9	18
münezzeh ol-	2	1	2
münhezim eyle-	2	1	2
mūnis bul-	2	1	2
mūnis ol-	2	2	4
muntaẓam ol-	2	1	2
muntaẓır ol-	2	1	2
munżam ḳıl-	2	1	2
muraṣṣaʿ ol-	2	1	2
mürde cānı ḥay ḳıl-	4	1	4
mürde ol-	2	2	4
mürekkeb eyle-	2	1	2
mürekkeb it-	2	1	2
mürekkeb ḳıl-	2	1	2
mürekkeb ol-	2	1	2
müretteb eyle-	2	1	2
mürtesem ol-	2	1	2
musaḫḫar eyle-	2	1	2
musaḫḫar it-	2	1	2
musaḫḫar ḳıl-	2	1	2
musallaṭ ḳıl-	2	1	2
müsellem ol-	2	2	4
müstecāb it-	2	1	2
müşevveş ḳıl-	2	1	2
müşevveş ol-	2	6	12
müşg it-	2	1	2
müşg-bū ol-	2	1	2
müşg-i rīzān ḳıl-	3	1	3
müşgīn eyle-	2	1	2
müşgīn-kemān eyle-	2	1	2
müşkil ol-	2	1	2
müstaġraḳ ol-	2	4	8
müştāḳ ol-	2	1	2
müstaḳīm eyle-	2	1	2
müstecāb it-	2	1	2
müstecāb ḳıl-	2	1	2
müstedām ol-	2	1	2
müşterī ol-	2	1	2
mütercem it-	2	1	2
muṭī ol-	2	3	6
muṭīʿuñ ol-	2	1	2
müttehem ḳıl-	2	1	2
müttehem ol-	2	1	2
muvāfıḳ eyle-	2	1	2

muvāfıḳ ol-	2	1	2
müyesser eyle-	2	1	2
müyesser ol-	2	10	20
müzeyyen eyle-	2	5	10
müzeyyen it-	2	3	6
müzeyyen ḳıl-	2	4	8
müzeyyen ol-	2	5	10
nā-cān ol-	2	1	2
nā-çār ḳıl-	2	1	2
nā-çār ol-	2	1	2
naġme ḳıl-	2	1	2
naḫçīr ḳıl-	2	1	2
naḫçīr ol-	2	1	2
nā-hemvār ol-	2	1	2
naḥs ol-	2	2	4
nāḳış eyle-	2	1	2
naḳş it-	2	1	2
nālān it-	2	2	4
nālān ol-	2	2	4
nālān u giryān ol-	4	2	8
nale eyle-	2	1	2
nāle it-	2	1	2
nāle ḳıl-	2	10	20
nāle ḳıl-	2	1	2
nāle vü āh eyle-	4	1	4
nāle vü āh it-	4	1	4
nāle vü āh ḳıl-	4	3	12
nāle vü efġān it-	4	1	4
nāle vü feryād it-	4	1	4
nāle vü feryād ḳıl-	4	1	4
nāleler ḳıl-	2	3	6
nā-maḥmūd ḳıl-	2	1	2
nā-murād ḳıl-	2	1	2
nā-muvāfıḳ ol-	2	1	2
nām-zād ol-	2	1	2
nāna muḥtāc ḳıl-	3	1	3
naṣīb ol-	2	1	2
naṣīhat eyle-	2	2	4
nāz eyle-	2	4	8
nāz it-	2	1	2
naẓar it-	2	1	2
naẓar ḳıl-	2	7	14
nāzı eyle-	2	1	2
nāzı kıl-	2	1	2
nāzil ol-	2	3	6
nāẓır ol-	2	2	4
naẓīri ol-	2	1	2

ne bul-	2	1	2
ne it-	2	1	2
ne ḳıl-	2	6	12
ne ol-	2	2	4
neberdi it-	2	1	2
necātı eyle-	2	1	2
nehr it-	2	1	2
nem ḳıl-	2	1	2
nem ol-	2	2	4
nemgīn eyle-	2	1	2
nemgīn ol-	2	1	2
nemnāk eyle-	2	1	2
nemnāk it-	2	3	6
nemnāk ḳıl-	2	5	10
nerm it-	2	2	4
nerm ol-	2	6	12
neşāt eyle-	2	1	2
neṣāyiḥ eyle	2	1	2
nesl-i aḥmed ol-	3	1	3
neva sāz ol-	3	1	3
nevālar it-	2	1	2
nevāziş it-	2	2	4
nevāziş ḳıl-	2	1	2
nev-bahār ol-	2	1	2
nevmīd ol-	2	30	60
nevrūz ḳıl-	2	1	2
neyle-	1	3	3
neẓāre ḳıl-	2	6	12
nice ol-	2	12	24
n’it-	1	6	6
nigāh it-	2	1	2
nigāhı ḳıl-	2	3	6
nigūn-sār ol-	2	1	2
nihān eyle-	2	1	2
nihān it-	2	2	4
nihān ol-	2	1	2
nihānī eyle-	2	1	2
nihānī ḳıl	2	2	4
nihānī ol-	2	2	4
niḳāb it-	2	1	2
niḳābı ol-	2	2	4
nīkü-ḫıṣāl eyle-	2	1	2
nişān bul-	2	1	2
nisār eyle-	2	1	2
nisār it-	2	3	6
nisār ol-	2	1	2
nıṣf-ı şām u mıṣr u berber ol-	7	1	7

niyāz eyle-	2	1	2
niyazı it-	2	3	6
noḳsan ol-	2	2	4
n’ol-	1	51	51
nūr bul-	2	1	2
ñūr it-	2	1	2
nura ġarḳ ol-	3	1	3
nūṣ eyle-	2	19	38
nūṣ ḳıl-	2	12	24
nūṣ it-	2	16	32
oġul idin-	2	1	2
ʿömrüm ol-	2	1	2
pā-best ol-	2	5	10
pādiṣāh eyle-	2	1	2
pādiṣāh ol-	2	1	2
pāk eyle-	2	2	4
pāk ḳıl-	2	1	2
pāk ol-	2	1	2
pāk ü muraṣṣaʿ ol-	4	1	4
pākize ol-	2	1	2
pāre pāre it-	3	1	3
pāre pāre ol-	3	8	24
pās ol-	2	1	2
pāsbān ol-	2	1	2
pāsbānlıḳ eyle-	2	1	2
pāsuḫ eyle-	2	1	2
pāsuḫ it-	2	1	2
pāyān bul-	2	2	4
pāyān bulın-	2	1	2
pāyān ol-	2	2	4
pāy-beste ol-	2	1	2
pāy-dār ol-	2	7	14
pāyende ḳıl-	2	1	2
pāyende ol-	2	1	2
pāy-māl ol-	2	2	4
pāymāl-i cürm ol-	3	1	3
penāhum ol-	2	1	2
pend eyle-	2	1	2
pend it-	2	3	6
perde-dār eyle-	2	1	2
perīşan it-	2	1	2
perīşān ḳıl-	2	1	2
perīşān ol-	2	3	6
perīşān-ḥāl ol-	2	1	2
perrān ol-	2	2	4
pertāb ol-	2	1	2
pervāne ol-	2	1	2

pervāz eyle-	2	2	4
pervāz it-	2	2	4
pervāz ḳıl-	2	3	6
peşīmān ol-	2	1	2
peyamber ol-	2	1	2
peydā it-	2	1	2
peydā ḳıl-	2	3	6
peydā ol-	2	22	44
peyvend eyle-	2	1	2
peyvend it-	2	1	2
peyvend ol-	2	1	2
peyveste ol-	2	1	2
pīç-der-pīç it-	2	2	4
pīç-der-pīç ḳıl-	2	1	2
pinhān ḳıl-	2	1	2
pinhān ol-	2	7	14
pīşe eyle-	2	1	2
pīşe idin-	2	1	2
pīşe ḳıl-	2	1	2
pīşe ol-	2	2	4
pīş-keş kıl-	2	1	2
pīşvā ol-	2	1	2
piyāde ol-	2	5	10
pür it-	2	1	2
pür ol-	2	6	12
pür-āb it-	2	1	2
pür-āb ḳıl-	2	1	2
pür-āb ol-	2	1	2
pür-çīn ol-	2	2	4
pür-çīn ol-	2	1	2
pür-encüm it-	2	1	2
pür-envār ol-	2	1	2
pür-ġam ḳıl-	2	1	2
pür-ġam ol-	2	8	16
pür-ḫūn eyle-	2	2	4
pür-ḫūn it-	2	1	2
pür-ḥūn ol-	2	6	12
pür-ḫ∨āb ol-	2	1	2
pür-jāle ḳıl-	2	1	2
pür-leṭāfet ol-	2	1	2
pür-meṣābiḥ ḳıl-	2	1	2
pür-mül ol-	2	1	2
pür-nem it-	2	1	2
pür-nem ḳıl-	2	1	2
pür-nem ol-	2	2	4
pür-nūr eyle-	2	4	8
pür-nūr it-	2	1	2

pür-nūr ḳıl-	2	5	10
pür-nūr ol-	2	10	20
pür-sāye-i bīd ol-	3	1	3
pür-sebze ol-	2	2	4
pür-şemʿ ḳıl-	2	1	2
pür-şükūfe ḳıl-	2	1	2
pür-tāb bul-	2	1	2
pür-tāb ol-	2	6	12
pür-verd ol-	2	1	2
püşt-ḫam ol-	2	1	2
pūziş eyle-	2	1	2
pūziş ḳıl-	2	2	4
raġbet it-	2	1	2
raġbetlü ol-	2	1	2
rāh bul-	2	4	8
rāh eyle-	2	3	6
rāh it-	2	6	12
rāh ḳıl-	2	1	2
rāh ol-	2	1	2
rāḥat eyle-	2	11	22
rāḥat it-	2	11	22
rāḥat ḳıl-	2	7	14
rāḥat ol-	2	22	44
raḥm eyle-	2	11	22
raḥm it-	2	7	14
raḥm ḳıl-	2	3	6
raḥmet bul-	2	10	20
raḥmet eyle-	2	4	8
raḥmet it-	2	2	4
raḥmet ḳıl-	2	3	6
raḥmetler bul-	2	3	6
raḥmetler eyle-	2	2	4
raḥmetüñ ḳābili ol-	3	1	3
raḫşān ol-	2	1	2
raḳḳāṣ ol-	2	4	8
raḳṣ it-	2	2	4
rām it-	2	1	2
rām ol-	2	3	6
redd it-	2	2	4
ref it-	2	1	2
refīʿ ol-	2	1	2
refīk it-	2	1	2
refīḳum eyle-	2	1	2
rehā bul-	2	1	2
rehā ḳıl-	2	3	6
rehāyı bul-	2	1	2
rehber eyle-	2	1	2

rehber ol-	2	8	16
reh-nümā ḳıl-	2	1	2
reh-nümāsı ol-	2	1	2
reng-āmīz it-	2	1	2
reng-ā-reng it-	2	1	2
rengīn ol-	2	2	4
reşk it-	2	1	2
revā eyle-	2	1	2
revān it-	2	1	2
srevān ḳıl-	2	1	2
revān ol-	2	2	4
revāne ol-	2	5	10
revnaḳ bul-	2	4	8
rīş-ḫande ḳıl-	2	1	2
rivāyet eyle-	2	2	4
rivāyet it-	2	1	2
rivāyet it-	2	1	2
rivāyet ḳıl-	2	4	8
rīz ḳıl-	2	1	2
rıżān ol-	2	1	2
rīze rīze ol-	3	2	6
rūşen eyle-	2	3	6
rūşen it-	2	1	2
rūşen ḳıl-	2	5	10
rūşen ol-	2	25	50
rūşenālıḳ ol-	2	1	2
rū-siyāh ol-	2	1	2
rüsvā ol-	2	2	4
rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳıl-	5	1	5
saʿādet bul-	2	2	4
saʿādet ol-	2	1	2
ṣabāḥ ol-	2	6	12
ṣabāḥın ṣām it-	3	1	3
ṣābir eyle-	2	1	2
sābit ol-	2	2	4
ṣabr it-	2	2	4
ṣabūḥī eyle-	2	1	2
ṣādıḳ ol-	2	9	18
ṣāf eyle-	2	1	2
ṣāf it-	2	1	2
ṣāf ol-	2	1	2
ṣafā bul-	2	11	22
ṣafā vü ṣoḥbet ol-	4	1	4
ṣafālar ḳıl-	2	1	2
ṣafālıḳ bul-	2	1	2
ṣafāsı ol-	2	1	2
ṣāfī ḳıl-	2	1	2

saġ it-	2	2	4
saġ ol-	2	4	8
ṣaġdıcı ol-	2	1	2
saʿīd ol-	2	2	4
sāḳī ol-	2	1	2
sākin ol-	2	1	2
sālim ol-	2	1	2
ṣarf eyle-	2	1	2
ṣavāb it-	2	1	2
ṣavt-ı ġılāġıl eyle-	3	1	3
saʿy it-	2	3	6
ṣayd it-	2	7	14
sāye it-	2	1	2
sāyebānlıḳ eyle-	2	1	2
ṣayru ol-	2	6	12
sāz eyle-	2	2	4
sāz it-	2	5	10
sāz ḳıl-	2	3	6
sebze ḳıl-	2	1	2
sebze ol-	2	1	2
secde ḳıl-	2	1	2
sed ol-	2	1	2
sefer ḳıl-	2	8	16
selām eyle-	2	1	2
selām it-	2	2	4
selām ol-	2	3	6
selāmet ol-	2	1	2
selāmı ḳıl-	2	4	8
senālar ḳıl-	2	1	2
senāyı eyle-	2	2	4
seng ol-	2	1	2
sensüz ol-	2	4	8
ser-āġāz ḳıl-	2	6	12
serd ol-	2	1	2
ser-efṣāñ ol-	2	1	2
serencām ol-	2	2	4
ser-ḫoş-ı ʿaşḳ ol-	3	1	3
ser-keş ol-	2	1	2
ser-leşker it-	2	1	2
ser-mest ol-	2	5	10
ser-mest ü maḫmūr ol-	4	1	4
server eyle-	2	1	2
server it-	2	1	2
server ol-	2	4	8
sevgend it-	2	1	2
seyl ol-	2	1	2
seyr eyle-	2	1	2

seyr it-	2	12	24
seyrān ḳıl-	2	1	2
ṣıḥḥat bul-	2	1	2
siḥr ü efsūn eyle-	4	1	4
ṣıla ḳıl-	2	1	2
sīneler çāk eyle-	3	1	3
sīnemi çāk ḳıl-	3	1	3
sīr-āb ol-	2	1	2
ṣırāṭ eyle-	2	1	2
sitemler ol-	2	1	2
siyāh ol-	2	1	2
siyeh-fām eyle-	2	1	2
siyehkār ol-	2	1	2
siyeh-rū ol-	2	1	2
ṣoḥbet eyle-	2	10	20
ṣoḥbet it-	2	12	24
ṣoḥbet ḳıl-	2	14	28
ṣoḥbet ol-	2	5	10
ṣoḥbet-i ḫāṣ eyle-	3	1	3
ṣoḥbeti ḳıl-	2	1	2
söz eyle-	2	1	2
söz it-	2	1	2
sözde ṣādıḳ ol-	3	1	3
ṣu ol-	2	1	2
suʾāl eyle-	2	2	4
ṣubḥ ol-	2	15	30
suc it-	2	1	2
sūd bul-	2	1	2
sūd ḳıl-	2	1	2
sūd ol-	2	1	2
süleymān ol-	2	1	2
sulṭān bulın-	2	1	2
sulṭān ol-	2	4	8
ṣurḥ ol-	2	1	2
süst ol-	2	1	2
süvār ol-	2	5	10
süvāre ol-	2	1	2
süvārī ḳıl-	2	1	2
sūzān ḳıl-	2	1	2
sūzān ol-	2	1	2
şābāş it-	2	2	4
şābāş ḳıl-	2	2	4
şād eyle-	2	4	8
şād it-	2	7	14
şād ḳıl-	2	2	4
şād ol-	2	53	106
şād u feraḥ ol-	4	1	4

ṣād u feraḥnāk ol-	4	1	4
ṣād u ḫandān ol-	4	2	8
ṣād u ḫurrem ol-	4	12	48
ṣādān it-	2	1	2
ṣādān ol-	2	17	34
ṣādī eyle-	2	1	2
ṣādmān ol-	2	1	2
ṣāh ol-	2	2	4
ṣāh-ı encüm eyle-	3	1	3
ṣāh-ı şehīdān ol-	3	1	3
ṣāhid ol-	2	1	2
ṣākir eyle-	2	1	2
ṣaḳḳ it-	2	2	4
ṣām eyle-	2	2	4
ṣart it-	2	1	2
ṣeb-ḫūn eyle-	2	1	2
ṣeb-ḫūn it-	2	1	2
ṣefāʿat it-	2	2	4
ṣefāʿat ḳıl-	2	2	4
ṣefāʿatci ol-	2	1	2
ṣefiʿ it-	2	1	2
ṣefīʿ ol-	2	1	2
ṣefīʿüm ol-	2	1	2
ṣeh ol-	2	3	6
ṣeḥādet itdür-	2	1	2
ṣehinṣāh ol-	2	1	2
ṣehlik eyle-	2	1	2
ṣehver ol-	2	1	2
ṣeker efṣān ḳıl-	3	1	3
ṣeker ḳıl-	2	1	2
ṣeker-gū ol-	2	1	2
ṣeker-ḫā ol-	2	1	2
ṣeker-rīz ol-	2	1	2
ṣekker efṣān it-	3	1	3
ṣekker-āmīz ḳıl-	2	3	6
ṣekker-feṣānī eyle-	2	1	2
ṣemʿ ol-	2	1	2
ṣerh eyle-	2	2	4
ṣerḥ it-	2	3	6
ṣerḥ ḳıl-	2	1	2
ṣerm it-	2	3	6
ṣerm ḳıl-	2	3	6
ṣermende ol-	2	1	2
ṣerm-sār it-	2	1	2
ṣerm-sār ol-	2	2	4
ṣevher eyle-	2	1	2
ṣeydā ḳıl-	2	1	2

şeydā ol-	2	5	10
şifā bul-	2	2	4
şifā ol-	2	1	2
şikār it-	2	1	2
şikārı it-	2	1	2
şikāyet eyle-	2	1	2
şikāyet it-	2	1	2
şikeste-dil ol-	2	1	2
şīrīn eyle-	2	1	2
şīrīn ol-	2	1	2
şitāb it-	2	1	2
şitābān ol-	2	1	2
şīve ḳıl-	2	1	2
şükr it-	2	2	4
şükr ḳıl-	2	2	4
şükr ü minnet ḳıl-	4	1	4
şükr-i firāvān ḳıl-	3	1	3
şükri it-	2	2	4
şükrini ḳıl-	2	1	2
şüküfte ol-	2	2	4
şūm it-	2	3	6
şūm ḳıl-	2	1	2
şürūʿ eyle-	2	1	2
ṭāʿat it-	2	1	2
ṭāʿat ḳıl-	2	3	6
tābān ḳıl-	2	1	2
tābende eyle-	2	1	2
tābende ol-	2	6	12
tābiʿ-i ṣanem ol-	3	1	3
tāc it-	2	1	2
tāc ol-	2	2	4
tācir ol-	2	2	4
taḥammül it-	2	1	2
taḥsīn it-	2	2	4
taḥsīn ḳıl-	2	3	6
taḥsin ol-	2	3	6
taḫt ol-	2	2	4
taḫt-bend ü tāc-dār ol-	4	1	4
taḳrīr eyle-	2	1	2
ṭaleb eyle-	2	1	2
ṭaleb it-	2	1	2
ṭaleb ḳıl-	2	3	6
ṭalebkār ol-	2	1	2
ṭālib ol-	2	6	12
tamām eyle-	2	3	6
tamām it-	2	12	24
tamām ol-	2	5	10

ṭaʿn it-	2	1	2
ṭaʿne it-	2	2	4
ṭār ol-	2	2	4
tār u mār it-	4	1	4
tār u mār ḳıl-	4	1	4
tārāc eyle-	2	2	4
tārīḫ ol-	2	1	2
ṭarīk it-	2	1	2
ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol-	4	1	4
tārumār ol-	2	1	2
taṣadduḳ it-	2	1	2
taṣavvur it-	2	1	2
taṣdīk it-	2	1	2
ṭaşı yāḳūt ṭopraġı zer ḳıl-	5	1	5
ṭavāf eyle-	2	1	2
ṭavāf it-	2	2	4
taʿyīn eyle-	2	1	2
taʿyīn ol-	2	1	2
ṭayy it-	2	1	2
taẓallüm it-	2	1	2
tāze eyle-	2	1	2
tāze ḥayātı bul-	3	1	3
tāze it-	2	1	2
tâze ḳıl-	2	1	2
tāze ol-	2	3	6
taʿẕīm ḳıl-	2	2	4
tecellā it-	2	5	10
tecellī eyle-	2	1	2
tecellī it-	2	3	6
tecellī ḳıl-	2	1	2
tedbīr eyle-	2	7	14
tedbīr it-	2	5	10
tedbīr ḳıl-	2	4	8
tedbīr ol-	2	2	4
tedbīr-i cān it-	3	1	3
teʿemmül eyle-	2	1	2
tefekkür ḳıl-	2	2	4
teferrüc eyle-	2	1	2
teferrüc it-	2	1	2
teferrüc ḳıl-	2	1	2
tefsīr-i zībā it-	3	1	3
teʾḫīr eyle-	2	1	2
teʾḫir it-	2	2	4
teʾḫīr ḳıl-	2	2	4
teʾḫīr ol-	2	1	2
teklīf ol-	2	1	2
teklīfi ḳıl-	2	1	2

tekye ḳıl-	2	1	2
tekyegāhum ol-	2	1	2
tem ol-	2	1	2
temannā it-	2	1	2
temāşā eyle-	2	1	2
temāşā it-	2	2	4
temāşā ḳıl-	2	2	4
temāşā ol-	2	1	2
temennā ḳıl-	2	1	2
temevvüc ḳıl-	2	1	2
teng eyle-	2	1	2
teng it-	2	1	2
teng ḳıl-	2	3	6
tenhā ol-	2	2	4
ter it-	2	1	2
ter ḳıl-	2	2	4
teraḥḥum eyle-	2	1	2
terāne it-	2	2	4
terceme it-	2	1	2
terk eyle-	2	2	4
terk it-	2	7	14
terk ḳıl-	2	2	4
terk-i ʿalāyıḳ eyle-	3	1	3
terk-i ʿalāyık it-	3	1	3
terk-i cān ḳıl-	3	1	3
terk-i cihān it-	3	1	3
terk-i neng ü nām it-	5	1	5
terk-i ser ḳıl-	3	2	6
tesbīḥ it-	2	1	2
tesbīḥ ü tehlīl it-	4	1	4
teskīn eyle-	2	1	2
teşne it-	2	1	2
tevaḳḳuʿ eyle-	2	1	2
tevażżuʿ eyle-	2	1	2
tevekkül ḳıl-	2	1	2
ticāret it-	2	2	4
ticāret ḳıl-	2	2	4
tīmār eyle-	2	1	2
tīmār it-	2	1	2
tīmār ol-	2	2	4
tīre eyle-	2	3	6
tīr-i bārān ḳıl-	3	1	3
tiryāk ol-	2	2	4
ṭoġru rāhı bul-	3	1	3
ṭolu ol-	2	3	6
ṭop ol-	2	1	2
ṭopṭolu ol-	2	1	2

türāb ol-	2	2	4
ṭuraġın eyle-	2	1	2
uġur ol-	2	1	2
ūmāc eyle-	2	1	2
ʿuryān ol-	2	1	2
ʿuṣṣāḳ ḳıl-	2	1	2
uzluḳ bul-	2	1	2
uzluḳ ḳıl-	2	1	2
uzluḳ ol-	2	1	2
üftāde ol-	2	2	4
ümmetüñ kāmili ol-	3	1	3
ümmīd ḳıl-	2	1	2
üstüvār it-	2	1	2
üstüvār ol	2	3	6
vāḳıʿ ol-	2	8	16
vāḳıf ol-	2	2	4
vaḳt ol-	2	1	2
var it-	2	1	2
var ḳıl-	2	1	2
vaṣf eyle-	2	3	6
vaṣf it-	2	1	2
vaṣfın ḳıl-	2	1	2
vaṣfü'l-ḥāl ol-	2	1	2
vāṣıl eyle-	2	2	4
vāṣıl ol-	2	7	14
vecd ü ḥāl bul-	4	1	4
vecd ü ḥālet bul-	4	2	8
vedāʿ eyle-	2	6	12
vedāʿ it-	2	4	8
vedāʿ ḳıl-	2	1	2
vedāʿ ol-	2	1	2
vefā bul-	2	1	2
vefā eyle-	2	1	2
vefā ḳıl-	2	6	12
vefādār ol-	2	4	8
vefālar bul-	2	1	2
verd it-	2	1	2
vezir it-	2	1	2
virān it-	2	1	2
vuṣlat ol-	2	3	6
yād eyle-	2	10	20
yād it-	2	8	16
yād ḳıl-	2	9	18
yādigār et-	2	1	2
yaġmā eyle-	2	1	2
yaġma ḳıl-	2	3	6
yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bul-	4	1	4

yaḳamı çāk ḳıl-	3	16	48
yaḳasın çāk eyle-	3	6	18
yaḳın it-	2	1	2
yaḳın ol-	2	3	6
yār idin-	2	1	2
yār it-	2	1	2
yār ḳıl-	2	2	4
yār ol-	2	13	26
yār u birāder ol-	4	1	4
yaraġ it-	2	1	2
yaraşıḳ ol-	2	1	2
yardım eyle-	2	1	2
yardım it-	2	3	6
yār-i evvel ol-	3	1	3
yār-ı ġār ol-	3	1	3
yarıcı ol-	2	1	2
yavuzluḳ bul-	2	1	2
yavuzluḳ ḳıl-	2	1	2
yavuzluḳ ol-	2	1	2
yaz ol-	2	2	4
yiġ ol-	2	1	2
yigregin bul-	2	1	2
yir it-	2	4	8
yoḳ ḳıl-	2	1	2
yol bul-	2	7	14
yol ḳıl-	2	1	2
yol ol-	2	1	2
yoldaş eyle-	2	1	2
yoldaş ol-	2	2	4
yolına cānı terk it-	4	1	4
yoluña ḳurbān ol-	3	1	3
yoluña ser terk it-	4	1	4
yoluñı açıḳ it-	3	1	3
yüz bul-	2	1	2
yüzin ḫāk eyle-	3	2	6
yüzin ḫāk ḳıl-	3	1	3
yüzini ḫāk eyle-	3	3	9
yüzümüz aġ it-	3	1	3
yüzün aġ ol-	3	1	3
yüzüñ hemīşe rūşen ol-	4	1	4
żabt eyle-	2	1	2
żabṭ it-	2	1	2
ẓāhir ḳıl-	2	1	2
ẓāhir ol-	2	3	6
zaḫm it-	2	1	2
zaḥmetler it-	2	1	2
żaʿīf ol-	2	1	2

ẕākir ol-	2	1	2
zār eyle-	2	2	4
zār ḳıl-	2	3	6
zār ol-	2	13	26
zār u bīmār ol-	4	2	8
zār u ġamgīn ol-	4	2	8
zār u giryān ḳıl-	4	2	8
zār u giryān ol-	4	7	28
zār u ḥayrān ol-	4	1	4
zār u mecnūn eyle-	4	1	4
zār u mehcūr ol-	4	10	40
zār u nizār it-	4	1	4
zār u ṣayru ol-	4	1	4
zār u ṣeydā ḳıl-	4	1	4
zār u ṣeydā ol-	4	4	16
zār u zār it-	4	2	8
zārī eyle-	2	1	2
zārī ḳıl-	2	5	10
zārī vü efġān eyle-	4	1	4
zārī vü efġān it-	4	1	4
żāyiʿ it-	2	1	2
zāyiʿ ol-	2	2	4
zebūn it-	2	1	2
zebūn-ı murġ it-	3	1	3
ẕelīl ü ḫ∨ār ol-	4	1	4
zemistān ḳıl-	2	1	2
zemistān ol-	2	1	2
zencīr eyle-	2	1	2
zer efşān ḳıl-	3	1	3
zer ḳıl-	2	2	4
zer ol-	2	1	2
zer-efşān ḳıl-	2	1	2
ẕevḳ eyle-	2	1	2
ẕevḳ it-	2	3	6
ẕevḳ ḳıl-	2	1	2
ẕevḳ u ʿişret eyle-	4	1	4
ẕevḳ u ʿişret ḳıl-	4	1	4
ẕevḳ ü ṣafāsın bul-	4	1	4
ẕevḳ u ṣafāyı bul-	4	1	4
zevraḳ ol-	2	2	4
zeyn ol-	2	2	4
zībā eyle-	2	1	2
zībā it-	2	1	2
zībā-ter it-	2	1	2
ẕikr eyle-	2	2	4
ẕikr it-	2	2	4
ẕikr ol-	2	1	2

ẕikr-i mevlā it-	3	1	3
ẕikrin eyle-	2	2	4
ẕikrüñi ḳıl-	2	1	2
zindān ol-	2	1	2
zinde eyle-	2	3	6
zinde ol-	2	4	8
zinhār zinhār it-	3	1	3
zirih-pūş ol-	2	1	2
ziyāde eyle-	2	1	2
ziyāde ḳıl-	2	1	2
ziyāde ol-	2	10	20
ziyān it-	2	1	2
ziyān ol-	2	1	2
ziynet ü fer bul-	4	1	4
ẓulem ol-	2	1	2
Toplam			9443

Tablo 3. Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller ve metin içinde kullanım oranları

İş, oluş, hareket bildiren kelimeler olan fiiller, şairin dile yaklaşımı ve üslûbu hakkında başka bilgiler de sunabilir. Cem Sultan'ın sarayda Arapa-Farsçayı özel derslerle öğrenmiş bir şair olduğu ve Farsça şiirleri bulunduğu (Kut, 1993, s. 284) bilinmektedir. Cemşîd ü Hurşîd çevirisinde Cem Sultan'ın Arapça ve Farsça tamlamayla oluşturduğu fiiller şairin bu dillere olan hakimiyetini göstermesi ve şiirinde başka dillere ait kelimelere yer vermesi açısından ilginçtir:

	Arapça-Farsça Tamlamalarla Oluşturulan Fiiller
	āb-ı zülal aḳıt-, āh-ı ciger-sūz, ʿarż-ı gül ü şimşād it-, ʿaṭā-yı ḥaḳḳ'ı bul-, āteş-i ʿaşḳ yaḳ-, āvāz-ı pür+sūz çek-, āvaz-ı terāne it-, ʿayş-ı cāvīd it-, ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıl-, ʿayş-ı nihān eyle-, ʿayş-ı pinhān ḳıl-, ʿazm-i meydān ḳıl-, ʿazm-i rāh ḳıl-, ʿazm-i rūm it-, ʿazm-i ṣaḥrā ḳıl-, ʿazm-i sefer ḳıl-, ʿazm-i temāşā ḳıl-, ʿazm-i ticāret ḳıl-, bāġ-ı cennet ol-, bāġ-ı raʿnā ol-, baḥr-i bī+nihāyet ol-, baḥr-i bī+pāyān ol-, buḥūr-ı ʿūd it-, cāh-ı devlet vir-, cennet-i meʾvā ol-, cünbiş-i mā+dām vir-, dest-i çengāl ur-, dest-i temennī aç-, dībā-yı aḥżar döşe-, eşref-i ẕāt ol-, feth-i bāb ol-, ġarḳa-i ḫūn it-, ḫatm-i rüsul ol-, ḫurşīd cūya-yı ol-, īcād ḳıl÷İcāzet al-, iḥyā-yı emvāt it-, iḥyā-yı emvāt itdürt-, ism-i ʿaḳd-i kābīn ol-, ʿişret-i ḫoş eyle-, ḳaṣd-ı cān it-, ḳaṣd-ı der+gāh eyle-, ḳaṣd-ı itmam eyle-, ḳaṣd-ı meclis ḳıl-, ḳaṣd-ı neberd it-, ḳaṣd-ı rāh it-, keşf-i ḥaḳāyıḳ it-, ḳūt-ı ḫūt eyle-, lāyıḳ-ı tāc ḳıl-, maḥrem-i rāz ol-, maḳṣūd-ı cāna ir-, māyil-i ḫ∨āb ol-, meclis-i ḫāş eyle-, meclis-i ḫāş ḳıl-, meclis-i ḫāş ḳur-, mey-i cān+baḫş iç-, meyl-i her dil ol-, müşg-i rīzān ḳıl-, nakd-i cān vir-, nār-ı ʿaşḳa ṭutış-, nesl-i aḥmed ol-, nışf-ı şām u mışr u berber ol-, pāymāl-i cürm ol-, perde-i rāz götür-, pür+sāye-i bīd ol-, renc-i meʾyūs çek-, rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳıl-, rūy-ı ʿitiẕār sür- (yüz sürmek), ṣavt-ı ġılāġıl eyle-, ser+ḫoş-ı ʿaşḳ ol-, şoḥbet-i ḫāş eyle-, şāh-ı encüm eyle-, şāh-ı şehīdān ol-, şarāb-ı nāb iç-, şemme-i şiyem iriş-, şifā-yı ebed vir-, şükr-i firāvān ḳıl-, tābiʿ-i ṣanem ol-, tāc-ı hidāyet vir-, ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ reh+revi ol-, tedbīr-i cān it-, tefsīr-i zībā it-, terk-i ʿalāyıḳ eyle-, terk-i ʿalāyık it-, terk-i cān ḳıl-, terk-i cihān it-, terk-i neng ü nām it-, terk-i ser ḳıl-, tīr-i bārān ḳıl-, yār-i evvel ol-, yār-ı ġār ol-, zebūn-ı murġ it-, ẕikr-i mevlā it-, zūr-ı bāzū göster-

2.2.4. DEYİMLER

Bütün dillerde olduğu gibi Türkçede de ilk yazılı belgelerden günümüze deyimlere rastlamak mümkündür. Sözleri daha etkili yapmak için kullanılan hazır söz öbeği deyimlerle ilgili tanımlara bakıldığında deyimdeki kelimelerin en az birinin gerçek anlamının dışında kullanılması, deyimin en az iki kelimeden oluşması ve kalıplaşmış olması, kullanım esnasında deyimin sözü ilgi çekici hale getirmesi ve anlatım gücünü artırması gibi sınırlamalar dikkat çekmektedir. Dilin anlam zenginliğini sağlayan ve yine dilin ses, yapı, söz dizimini geliştiren deyimler; yeni kavram, nesne ve durumlara karşılık üretmek için önemli bir fonksiyon üstelenir. Aksoy "özlü, kalıplaşmış, hoşa giden anlatım aracı" nitelemelerinin atasözleri için de kullanıldığı için karışıklık bulunduğunu belirtir (Aksoy Ö. A., 1998, s. 13). Deyimler; kalıplaşmış, kısa ve özlü, en az iki sözcükten oluşur. Bir kavramı belirtmek için bulunmuş anlam kalıbıdır. Atasözleri yol gösterici, öğüt ve ibret verici iken deyimler hoş ve çekici bir anlatım aracıdır. Bazı ifadelerin deyim (Doğmadık çocuğa don biçmek) veya atasözü (Doğmadık çocuğa don biçilmez.) hallerinin bulunabilir. Deyimlerin çoğu mecaz anlamlı (püsküle bela, devede kulak, dişe dokunur...) ancak bazıları gerçek anlamlıdır (Çoğu gitti azı kaldı, kimi kimsesi yok, yükte hafif pahada ağır...) (Aksoy Ö. A., 1998, s. 38-43).

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde 160 deyim kullanılmıştır. Bu deyimlerin bazıları metinde içinde tekrar kullanılmıştır. Bu haliyle mesnevideki deyimlerin sayısı 578 olmuştur. Metin içinde sıklığı 8 ve üzeri olan deyimler şu şekildedir:

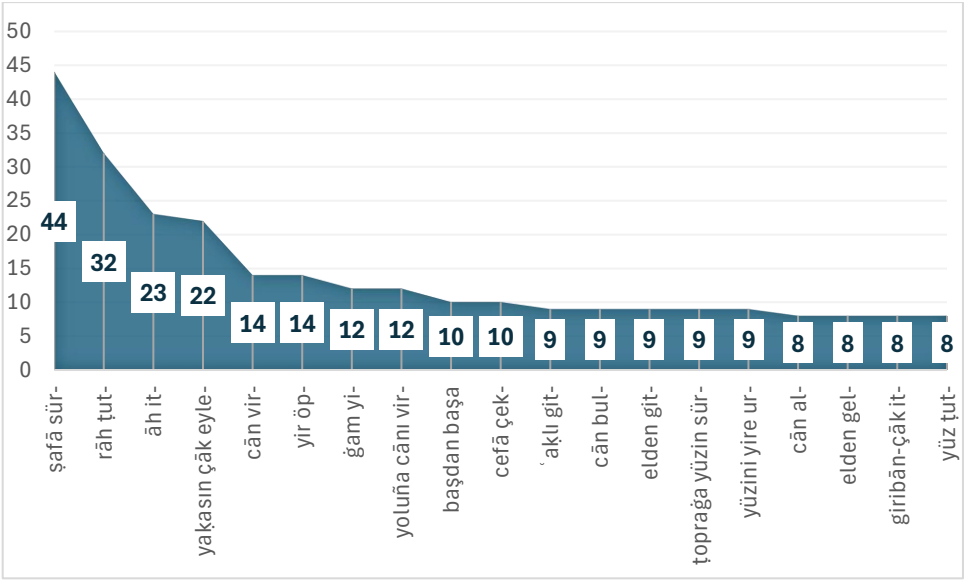

Şekil 8. Sıklığı en yüksek deyimler

Cem Sultan'ın hem Divan'ı hem de Cemşid ü Hurşid mesnevisinde yer alan deyimlerin kullanım oranlarını başka divan ve mesnevilerler kıyaslandığında şairin zengin bir deyim kullanımına sahip olduğunu söylemek mümkündür:

Sıra	Eser Türü	Tez Türü	Tez Adı	Hazırlayan	Yıl	Sayfa	Tekil Deyim	Çoğul Deyim
1.	Divan	Doktora	Nev'î Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük)	Sedanur D. ARSLAN	2017	34	1730	
2.	Divan	Doktora	Necâtî Bey Dîvânı: Metin-bağlamlı dizin-işlevsel sözlük	Enes İLHAN	2023	183	1476	2940
3.	Divan	Doktora	Lâmi'î Çelebi Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü	Esra KILIÇ	2023	54	772	
4.	Divan	Doktora	Nef'î divanı sözlüğü [Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük] Cilt I	Gülcan ALICI	2019	2806		501?
5.	Divan	YL	Kalkandelenli Muî'Dî Divanı Üzerine Bağlamsal Dizin Çalışması	Büşra DEMİREL	2024	58	476	
6.	Divan	Doktora	Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)	Levent KORKMAZ	2025	22	428	912
7.	Divan	YL	Kuddûsî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük S. 401-456]	Emrah BİÇKES	2019	51	250	
8.	Divan	Doktora	Hayâlî Bey Dîvânı'nın incelenmesi-bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü	Orhan KILIÇARSLAN	2016	375	240	483
9.	Divan	YL	Bursalı İbrahim Râzî Dîvânı'nın Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlüğü	Rabia ADEMOĞLU	2023	17	219	
10.	Divançe	YL	Râ'if Dîvânçesi'nin Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlüğü	Ebru Hilal İSEN	2024	13	212	
11.	Divan	YL	Harputlu Mahmûd Bahreddîn Dîvânı Sözlüğü (bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük)	Latife Bihter ÖNAL	2024	15-16	125	
12.	Divan	YL	Kâsım Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük)	Betül BOSTAN	2018	56	25	

Şekil 9. Cem Sultan'ın Divan'ı ile diğer divanların deyimler açısından kıyası[11]

Sıra	Eser Türü	Tez Türü	Tez Adı	Hazırlayan	Yıl	Sayfa	Tekil Deyim	Çoğul Deyim
1.	Mesnevi	Doktora	Senâyî'nin Manzum Süleymaniyye'sinin bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü	Benay BIÇAK	2024	35	1810	
2.	Mesnevi	Doktora	Tutmacı'nın Gül ü Hüsrev Mesnevisi (tenkitli metin-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük	Maşallah KIZILTAŞ	2018	676	671	
3.	Mesnevi	Doktora	Kemâl Paşazâde'nin Yûsuf u Zelihâ Mesnevisi: İnceleme, bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük	Gülçin BARMANBAY	2024	46	667	
4.	Mesnevi	Doktora	Lârendeli Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi (bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük)	Orhan BALCI	2020	21	376	
5.	Mesnevi	Doktora	Hamdullah Hamdî'nin Leylâ ile Mecnûn mesnevisi [bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük]	Tuncay ÖZTÜRK	2020	38	328	
6.	Mesnevi	Doktora	Abdülvâsi Çelebi'nin Halîlnâme Mesnevisinin İncelenmesi, Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlüğü	Halil İlteriş KUTLU	2023	6	264	
7.	Mesnevi	Doktora	Seyyîd Vehbî'nîn Sûrnâmesi'nin söz varlığı (İnceleme-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük)	Tülay TUNÇ	2024	19	190	190
8.	Mesnevi	Doktora	Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]	Ahmet USLU	2025	100	161	579
9.	Mesnevi	Doktora	Behişti Ahmed Sinan İskendernamesi'nin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü	Mustafa YİĞİT	2023	27-29	42	
10.	Mesnevi	Doktora	Gülşehrî'nin Mantıku't-Tayr'ı: (İnceleme-metin-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük)	Eda TUNCER	2021	151		21

Şekil 10. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid ile diğer bazı mesnevilerin deyimler açısından kıyası[12]

[11] Verilere YÖK Tez Merkezi sayfasından alınmıştır. Levent KORKMAZ'a ait veriler, kendisinden temin edilmiştir.

[12] Veriler YÖK Tez Merkezi sayfasından ulaşılmıştır.

Mesnevide deyimler farklı şekillerde oluşturulmuştur. Bunlara hal ekleriyle (baştan başa), edatla kalıplaşarak (başım üzere, gözümle başım üzere), mecaz yollu/anlam kaynaşmasıyla (defterini dür-), benzetme yoluyla (Cennete dön-, gün bigi), yardımcı fiille (giriban çak eyle-), ekleme yaparak (can ver- yerine can u baş ver-), kelimelerin yerine farklı kelimeler koyarak (derde derman ol- yerine derde çare ol- veya derde derman iriş-, derde deva kıl-), cümle halinde (Kapıyı bağlasan bacadan düşer, Hesaba gelse kitaba sığmazdı) ve dilek şeklinde (Yüzün aġ olsun, yolunu açık etsin.) örnek vermek mümkündür.

Kaynaklarda deyimlerde kelimelerin sıralaması değiştirilemez dense de (İmer v.d., 2011, s. 85) Mengi (Mengi, 1986, s. 53) gibi bazı araştırmacılar vezin zorlaması ve tarihi süreçte deyimlerin geçirdiği değişimlerin deyimdeki kelimelerin sırasını değiştirebileceğini belirtir. Karahan, Figani örneğinden hareketle şairlerin deyimlerdeki kelimeleri değiştirerek ifadeleri güzelleştirip çekici hale getirdiğini düşünmektedir (Karahan, 2012, s. 174). Bu metinde de bu yaklaşımlara benzer kullanımlara rastlamak mümkündür. TDK Sözlük'te "derdine deva bulmak" olarak geçen ve "sıkıntıyı çözümlemek, atlatmak, çaresizliği yenmek" anlamında kullanılan deyimi şair birçok formda kullanmıştır. Şair deyimdeki "deva" kelimesi yerine farklı kelimeler kullanılmıştır:

derdine devā bul-
Cān derdine bir **devā bulınmaz**
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terci-bend 1, Mısra 51).*
derdüme çāre bul-
Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim **bulına derdüme çāre** *(Mesnevi 91, Mısra 12).*
derdine dermān bul-
Ki zīrā **derdine dermān buldı**
Ḳurı cism olmış iken cān buldı *(Mesnevi 154, Mısra 113).*
derdine merhem bul-
Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın **derdine** ol **dem buldı merhem** *(Mesnevi 92, Mısra 10).*

Şair, aynı deyimdeki yardımcı fiilleri değiştirerek kullanmıştır:

derdine devāyı kıl-
Şehün **derdine ḳıluban devāyı**
İkisinden de aldılar rıżāyı *(Mesnevi 154, Mısra 117).*
derde dermān iriş-
Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan **irişür** her **derde dermān** *(Mesnevi 83, Mısra 2).*
derde dermān um-
Çeküben Ṣādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī **derde dermān uma** gelmiş *(Mesnevi 129, Mısra 14).*
derde devalar it-
Maḥabbetdür viren cāna ṣafālar
Maḥabbetdür **iden derde devalar** *(Mesnevi 19, Mısra 30).*

Şairin çok tercih ettiği kullanımlardan bir diğeri kelimeleri yerine eş ve yakın anlamlılarını, Arapça-Farsçadaki karşılıklarını veya kelime yerine başka bir kelime kullanmasıdır. Örnek olarak TDK Sözlük'te "ahde vefa et-" şeklinde kullanılan deyim, metinde "ʿahde üstüvār ol-" olarak kullanılmıştır. Arapça "vefa" kelimesi yerine kullanılan Farsça "üstüvar" kelimesi sözlükte "Sağlam, dayanıklı, kuvvetli" anlamındadır:

Ṣaḳınġıl dönme ʿ**ahde üstüvār ol**
Añup uṣbu ḳarārı ber-ḳarār ol *(Mesnevi 166, Mısra 37).*

İkinci bir örnek olarak TDK Sözlük'te "meyve ver-: ürün vermek" deyimi metinde "bār vir-" olarak kullanılması gösterilebilir:

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gazel 34, Mısra 12).

Üçüncü örnek şairin tasarrufu olabileceği gibi bu dönemde deyimin farklı bir kullanımı da işaret ediyor olabilir. TDK Sözlük'te "canı burnuna (veya burnundan) gel-: Bir şey yaparken çok zorluk çekmek veya çok bunalmak" olarak kullanılan deyim benzer anlamıyla "cānum dudaġa gel-: Çok bunalmak, tahammülünü zorlamak." olarak kullanılmıştır:

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe (Gazel 33, Mısra 9).

Tez boyunca atasözlerin ve deyimlerin kontrolünde online TDK Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü, TDK Tarama Sözlüğü, TDK Derleme Sözlüğü, tebdiz.com veri tabanı, Eyüboğlu (Eyüboğlu, 1975), Aksoy (Aksoy Ö. A., 1998) ve başka araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır. Mesnevide kullanılan deyimlerin alfabetik listesi ve deyimlere ait istatistikî verileri şu şekilde göstermek mümkündür:

Deyim	Adedi	Örnek
adı ḳal-	1	Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ Alur on iki ʿālemden murāduñ *(Mesnevi 18, Mısra 71).*
āh çek-	2	Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mesnevi 27, Mısra 100).
āh it-	23	Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh Odlara yanur felekdeki māh (Terci-bend 1, Mısra 81).
ʿaḳlı git-	9	Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mesnevi 23, Mısra 40).
ʿaḳlı ir-	1	ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kaside 3, Mısra 43).

ʿaḳluñı dir-	2	Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi Gözini açuban oġlını gördi (Mesnevi 167, Mısra 65).
amān bul-	4	Başumda var imiş devlet ezelden Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mesnevi 167, Mısra 76).
amān vir-	5	Cihān kimesneye virmez amān hīç Umar mısın amān vire cihān hīç (Mesnevi 168, Mısra 68).
ardına düş-	1	Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mesnevi 148, Mısra 163).
ayaġa düş-	1	Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kaside 4, Mısra 67).
ayaġına düş-	5	Sevābit çarḫına çünkim irişdi Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mesnevi 8, Mısra 74).
ayaġına yüz sür-	7	Üçinci göge irdüginde Zühre Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mesnevi 8, Mısra 64).
ayaġına rū sür-	1	Ne baş kim ayaġına sürmeye rū Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū *(Mesnevi 17, Mısra 123).*
ser ur- (baş ur-)	1	Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mesnevi 45, Mısra 42).
ayaḳ bağı (ol-)	1	Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mesnevi 148, Mısra 37).
ayaḳdan düş-	4	Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gazel 12, Mısra 3).
baş indür-	1	Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş *(Mesnevi 148, Mısra 175).*
baş u cān terk eyle- (can ver-, baş ver- baş koy-)	3	Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rübai 2, Mısra 4).
başdan başa	10	Boyanmış özi başdan başa ala Ki ʿāşıḳ gönlin ol al ile ala (Mesnevi 20, Mısra 81).
başın yire ḳo-	2	Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı *(Mesnevi 50, Mısra 2).*
başına tāc it- (baş tacı et-)	1	Kabūli cevherin it başına tāc Bunı redd oḳına eyleme ūmāc *(Mesnevi 169, Mısra 95).*
başına üş- (başına üşüş-)	1	Ol eçder başına üşdi ḳamusı Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı *(Mesnevi 28, Mısra 71).*
başuña gel-	1	Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gazel 5, Mısra 1).
başuñdan git-	1	Neye dek ḳılasın bāde-perestlik Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik *(Mesnevi 72, Mısra 16).*
belāya uġrat- (belaya çatmak (gir-, uğra-))	4	Süvar oldı revān bir bād-pāya Cefādan uġramış gönli belāya (Mesnevi 132, Mısra 70).
baş ol-		Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī Ḳamuya baş oldı şāh Şādī *(Mesnevi 124, Mısra 12).*

baş ur-	3	Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mesnevi 21, Mısra 87).
başum üzre (başüstüne, baş üstüne, …can üstüne, gözümle baş üzre)	2	*Başum üzre* başum üzre: *Başım üzre (Baş üstüne): Buyurduğunuzu yaparım, emredersiniz, peki efendim.* Girü gelicegez ben şād u ḫandān Ne buyurursa başum üzre ol ḫān *(Mesnevi 122, Mısra 72).* Didi her ne buyurduñ ise şāhā Gözümle başım üzre eyledi cā *(Mesnevi 42, Mısra 20).*
cāndan geç-	1	Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh *(Mesnevi 8, Mısra 125).*
cān at-	1	Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz *(Mesnevi 153, Mısra 3).*
cān bul-	9	Ṣanasın mürde tenler cān buldı Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mesnevi 154, Mısra 31).
cān çek- (canı çek-)	1	Cān çeker cevr ü cefānı her nefes Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(Gazel 12, Mısra 11).*
cān vir- (canlar ver-)	14	Bir şeyi çok istemek; uğruna ölmek (8) Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mesnevi 12, Mısra 22). Ruhunu teslim etmek, ölmek (3) Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gazel 10, Mısra 7). Ruha güç vermek, canlanmasına yol açmak, hayat vermek (3) Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mesnevi 4, Mısra 21).
cān u başı vir- (can ver-, baş ver-)	1	Ya virem cān u başı ya alam cān Ya virem ḫānümān yā olam ḫān *(Mesnevi 148, Mısra 49).*
cānı ḳurbān ḳıl- (canını kurban et-)	1	Olup cāndān ġirīvān u ḫurūşān Ḳılurdı pehlevānlar cānı ḳurbān *(Mesnevi 148, Mısra 128).*
cān al-	8	Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mesnevi 20, Mısra 88).
cānına kār it-	1	Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār İki ʿālemden itdi anı bīzār *(Mesnevi 37, Mısra 91).*
cānına ḳıy-	1	Kişi yābāna ḳızını atar mı Eliyle cānına kendü ḳıyar mı *(Mesnevi 121, Mısra 60).*
cānum dudaġa gel- (canı ağzına gel-)	1	Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe *(Gazel 33, Mısra 9).*
cānum yan-	1	Vaṭandan dūr olalı iy hünerver Yanar cānum içinde her dem āẕer *(Mesnevi 165, Mısra 88).*
cefā çek-	10	Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gazel 23, Mısra 7).
cennete dön-	1	Çü gördüm cennete döndi zemāne Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne *(Mesnevi 18, Mısra 25).*

cihānı ṭut-	1	Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terci-bend 1, Mısra 72).*
cihan zindān ol- (dünya başına yıkıl-, dünya zindan ol-)	1	Baña sensüz cihān zindān olısar Cefā odında dil biryān olısar *(Mesnevi 166, Mısra 33).*
derd ü belā çek- (bela çek-, dert çek-)	1	Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban Dūn ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(Gazel 39, Mısra 6).*
derd ü miḥnet çek- (dert çek-, mihnetini çek-)	1	Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret *(Mesnevi 34, Mısra 103).*
derd ü zaḥmet çek- (dert çek, zahmet çek-)	4	Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret *(Mesnevi 67, Mısra 39).*
derd ü ġamını çek- (dert çek-, gam çek-)	2	Ṣādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola Çekerem ṣādlığı yirine derd ü ġamını *(Gazel 25, Mısra 12).*
defterini dür-	2	Ne kendüyi ḳodı ne dilberini Cihān dürdi olaruñ defterini *(Mesnevi 168, Mısra 60).*
derde dermān	1	Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān Ṭapuñdan irişür her derde dermān *(Mesnevi 83, Mısra 2).*
derde devalar it- (ol-)	1	Maḥabbetdür viren cāna ṣafālar Maḥabbetdür iden derde devalar *(Mesnevi 19, Mısra 30).*
derde dermān ol- (derdine derman ol-)	3	Ola kim derdüme dermān bulına Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mesnevi 75, Mısra 7).
derde çāre bul- (derdine çare bul-, kıl-)	1	Turıban varuñuz siz ol ḥişāra Ola kim bulına derdüme çāre *(Mesnevi 91, Mısra 12).*
derdine devāyı ḳıl- (derdine çare bul-, kıl-)	1	Şehün derdine ḳıluban devāyı İkisinden de aldılar rıżāyı *(Mesnevi 154, Mısra 117).*
dest uzat- (el uzat-)	1	Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest Gelüben gez ḳulaġa bağladı şest *(Mesnevi 28, Mısra 53).*
dest ü pādan düş- (elden ayaktan düş-, kal-, kesil-)	1	Melik çün düşmiş idi dest ü pādan Ḫalāṣ isterdi zülf-i āşınādan *(Mesnevi 69, Mısra 25).*
dil uzat-	1	Konuşmaya başlamak Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mesnevi 18, Mısra 86).
dil ü cān yoluña fedā (yoluna can feda ol-, yoluna can ver-)	2	Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mesnevi 166, Mısra 26).
dil ü cān vir- (yoluna can ver-, canlar ver-)	1	Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān Gidüben ḳılma bini zār sensüz *(Gazel 38, Mısra 13).*
dil vir- (gönül ver-)	3	Sevmek, âşık olmak (2) Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mesnevi 26, Mısra 55). Konuşma kudreti vermek (1) Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḥīfe *(Mesnevi 5, Mısra 56).*

diline getür- (dile getir-)	1	Getürdi diline ism-i Ḫudāyı Alaya depdi ol dem bād-pāyı *(Mesnevi 148, Mısra 137).*
diş bile- (dişini bile-)	1	Ki zīrā olmaz ise diş bilersin Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin *(Mesnevi 142, Mısra 71).*
dīvāne ol- (deli divane ol-)	1	Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı Yüzün şemʿine cān pervāne oldı *(Mesnevi 90, Mısra 27).*
el degür- (el değ-)	1	Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel Ki kimsene degürmemiş aña el *(Mesnevi 155, Mısra 270).*
el ur- (el vur-)	5	Çü muṭrib urdı el bu resme sāza Yine olʿayş u ʿişret oldı tāze (Mesnevi 140, Mısra 3).
el vir- (el ver-)	3	Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet Çü furṣat virdi el ḳılʿayş u ʿişret (Mesnevi 67, Mısra 40).
el yu- (el yıka-)	1	Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu *(Mesnevi 22, Mısra 154).*
elden çıḳar-	1	Vefā bulmaz isem ger sen güzelden Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden *(Mesnevi 70, Mısra 20).*
elden gel- (elüñden gel-, elümden ne gel-)	8	Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mesnevi 4, Mısra 4).
elden git-	9	Diler kim gideʿömrüm şimdi elden Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mesnevi 25, Mısra 33).
elden ḳo- (elden bırak-)	4	Dürüşgil ḳoma elden hīçʿaşḳı Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mesnevi 19, Mısra 61).
ele gir-	6	Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū Baña uşʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mesnevi 49, Mısra 11).
elinden ḳurtıl- (elinden kurtulma-)	1	Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ *(Mesnevi 126, Mısra 42).*
eline al-	1	Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng *(Mesnevi 40, Mısra 93).*
eline gir-	7	Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mesnevi 31, Mısra 32).
elüm ṭut- (elinden tut-)	1	Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gazel 12, Mısra 3).
elümüzi ṭut- (elinden tut-)	1	Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz *(Gazel 26, Mısra 11).*
fāl ṭut-	1	O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd Nigāra irmege ṭutardı ümmīd *(Mesnevi 116, Mısra 29).*
ġam yi- (gam ye-)	12	Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mesnevi 155, Mısra 164).
gerdenümi eğ- (boyun eğ-)	1	Kimesne yüki egmez gerdenümi Bürehne kimsene görmez tenümi *(Mesnevi 21, Mısra 93).*
girįbān-çāk it- / eyle-/ kıl- (yakasını yırt-)	8	Fiġān idüp girībān çāk iderler Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mesnevi 22, Mısra 59).
göñline düş-	4	Aklına gelmek, hatırlamak (2) Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn *(Mesnevi 156, Mısra 39).*

		İçinde hissetmek, âşık olmak (2) Çü düşdi gönlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ *(Mesnevi 90, Mısra 17).*
gönül vir- (dil ver-)	1	Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña Ki virmişdür gönül cān ile saña *(Mesnevi 45, Mısra 76).*
gözden ıraġ (ol-)	1	Nola gözden ıraġ ise cemāli Gönülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli *(Mesnevi 142, Mısra 55).*
gözine görinme-	3	Bunuñ her kim dir ise emrine lā Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mesnevi 17, Mısra 118).
gözini dik-	1	Gözini diküben ol şīr yire Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire *(Mesnevi 120, Mısra 35).*
güş ṭut- (kulak tut-)	1	Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem güş Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş *(Mesnevi 96, Mısra 61).*
gün bigi ruşen (aşikâr, ayan)	2	Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben Ki her beyti ola gün bigi rūşen *(Mesnevi 18, Mısra 106).*
ḥadden aş-	1	Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz *(Gazel 26, Mısra 12).*
ḥisāba gel- (gelme-, sığma-)	2	Şükri nihāyeti yoġ u hem faẓlı bī-ḳıyās Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kaside 1, Mısra 16). Çerisi gelmez idi anuñ ḥisāba Ḥisāba gelse ṣıġmazdı kitāba (Mesnevi 19, Mısra 112).
içi yan-	1	İçi yanur ṣanasın var çerāġı Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı *(Mesnevi 72, Mısra 5).*
iş it-	1	Çü bu resme iş itdi aña gerdūn Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn *(Mesnevi 73, Mısra 31).*
işi başar- (iş başar-)	1	Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd *(Mesnevi 128, Mısra 36).*
ḳadem baş-	4	İkinci göge çün başdı ḳadem ol ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mesnevi 8, Mısra 61).
kām al-	2	Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı Zümürrüdle eçdehādan kām aldı *(Mesnevi 28, Mısra 64).*
ḳan aġla-	1	Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gazel 28, Mısra 13).*
kān gövdeyi götür-	1	Şu deñlü âdem anda oldı bī-cān Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān *(Mesnevi 148, Mısra 130).*
ḳapuyı bağlasañ bacadan düş- (kapıdan kovsan bacadan düş-/gir-)	2	Każā kim ḫışm ile ine semādan Ḳapuyı bağlasañ düşer bacadan *(Mesnevi 20, Mısra 100).* Ḳovar idi ḳapudan hem-demini Getürmezdi ḳatına maḥremini *(Mesnevi 22, Mısra 11).*
kār it-		Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mesnevi 89, Mısra 25).
ḳarşu çıḳ-	2	Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar *(Mesnevi 115, Mısra 27).*

kendüye gel- (kendine gel-)	1	Selāmı işidüp kendüye geldi ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı *(Mesnevi 8, Mısra 137).*
kendüzini bil- (kendini bil-)	1	Yatur ser-mest bilmez kendüzini Ne gicesin bilür ne gündüzini *(Mesnevi 97, Mısra 13).*
ḳılıcuñ çal- (kılıç çal-)	1	Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum *(Mesnevi 70, Mısra 28).*
ḳısmet ol-	1	Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı Velī yimek birine ḳısmet oldı *(Mesnevi 116, Mısra 40).*
ḳıṣṣadan hiṣṣe al-	1	Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe *(Mesnevi 5, Mısra 72).*
ḳoyup git-	5	Meger andan yüzin döndürdi baḫtı Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mesnevi 25, Mısra 18).
ḳulagın bur- (kulağını bur-)	1	Görüben ṣoḥbet ü meclis yaraġın Burarlar ʿūd u kānūnuñ ḳulagın *(Mesnevi 20, Mısra 18).*
ḳurbān it-/ol- (Kurbanı ol-)	3	Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān Çü senden aña öyle oldı fermān *(Mesnevi 6, Mısra 207).*
meydāna gel- (getir-)	1	Bizi ġāfil bulup meydāna geldi Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi *(Mesnevi 126, Mısra 39).*
rāh bul- (yol bul-)	4	*Yol bulmak, yol almak (3)* Atasın anasın añuban ol dem Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mesnevi 156, Mısra 34). *Çare arayıp bulmak, çözüm bulmak (1)* Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh *(Mesnevi 154, Mısra 142).*
rāh ṭut- (yol tut-)	32	Virüp bir peyk eline ol şehenşāh Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mesnevi 158, Mısra 40).
ṣafā sür- (safasını sür-) (ṣafā vü ẕevḳ sür-)	44	Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā *(Gazel 39, Mısra 1).* Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mesnevi 167, Mısra 116).
sevāba gir-	3	Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mesnevi 45, Mısra 66).
söz it-	1	Bu resm ile şehenşeh söz iderdi Ṭārīḳ-ı remz ile ʿöẕrin dilerdi *(Mesnevi 117, Mısra 33).*
söze çek-[13]	2	Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mesnevi 135, Mısra 6).
söze gel-[14]	1	Söze geldi hemān meh-rūy Efser Diliyle şankim açdı teng-i şekker *(Mesnevi 108, Mısra 1).*
sözin ṭut- (sözünü tut-)	1	Resūlün dāyimā sözin ṭutardı Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi *(Mesnevi 13, Mısra 17).*

[13] Söze çek-: Sorguya çek-, isticvab et- (TDK Tarama Sözlüğü)

[14] Söze gel-: Dile gel-, söylemeye başla- (TDK Tarama Sözlüğü)

ṭaşa ur- (taşa vur-)	1	Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı Gemiyi yil alup ṭaşa urdı *(Mesnevi 31, Mısra 26).*
terk-i ser ḳıl-	2	Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gazel 13, Mısra 5).
ṭopraġa yüzin sür- (toprağa yüz sür-)	9	Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mesnevi 37, Mısra 100).
tozı ḳop- (toz kopar-)	1	Ḳakıyup ḫışm ile dir uşbu sözi Yüridüp merkebin ḳopardı tozı *(Mesnevi 29, Mısra 60).*
ümmīd kes-[15]	1	Kime kim ursa idi tīr Cemşīd Keserdi dirliginden ol dem ümmīd *(Mesnevi 148, Mısra 144).*
vücūda gel-[16]	7	Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mesnevi 2, Mısra 78).
yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bul-/tutul-		Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mesnevi 29, Mısra 18).
yaḳam al- (yakasını al-)	1	Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(Kaside 4, Mısra 68).*
yaḳasın çāk eyle- / it- / kıl- (yakasını yırt-)	22	Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mesnevi 25, Mısra 13). Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mesnevi 19, Mısra 8). Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mesnevi 20, Mısra 113).
yile vir- (yele ver-)	1	Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı *(Mesnevi 67, Mısra 33).*
yir it- (yer et-)	4	Şehenşāha yir itdiler oturdı Velī geldügi cānına od urdı *(Mesnevi 142, Mısra 9).*
yir öp- (yer öp-)	14	Çü didi bu sözi luṭf ile bānū Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mesnevi 111, Mısra 20).
yire geç- (yere geç-)	1	Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn *(Mesnevi 6, Mısra 226).*
yirine getür- (yerine getir-)	3	Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mesnevi 35, Mısra 52).
yol bul-	7	Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mesnevi 4, Mısra 24).
yol göster-	1	Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol *(Mesnevi 6, Mısra 20).*
yol gözet- (yolunu gözet-)	1	İriş kim muntaẓır durur saña ol Seni gele diyü gözedür ol yol *(Mesnevi 132, Mısra 96).*
yol ṭut-	5	*Bir yere doğru gitmeye başlamak (3)* Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mesnevi 126, Mısra 43).

[15] Ümit kes-: Umut kes- (TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü)

[16] Vücuda gel-: Ortaya çık-, oluş-, meydana gel-, ol-. (TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü)

		Davranmak, hareket etmek, yaşamak (2) Adını ḳıluban bāẕergān ol Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol (Mesnevi 45, Mısra 16).
yol vir-	3	Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā Dehānından girü yol virdi aña (Mesnevi 117, Mısra 82).
yola git-	2	*Yola gitmek, yolculuğa çıkmak.*[17] Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it Ne yola git didiyise aña git *(Mesnevi 5, Mısra 90).* *Sıkıntılı ve sorunlu bir mecraya yönelmek, başa iş açacak davranışlar yapmaya yönelmek.*[18] İlāhī her işi ben baña itdüm Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm *(Mesnevi 6, Mısra 176).*
yola gir-	1	Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde Yola girdi cefāyile piyāde *(Mesnevi 33, Mısra 80).*
yolın ṭut- (yolunu tut-)	3	Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz *(Mesnevi 7, Mısra 107).*
yoluña cānı vir-, yoluna can ile baş vir- (yoluna can ver-)	12	Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ Virürem yoluña cān bilsem seni (Gazel 13, Mısra 4). Vireyüm yolına anuñ cān ile baş Olayum düşmeninüñ baġrına baş *(Mesnevi 129, Mısra 57).*
yoluña fedā (yoluna feda ol-)	1	Dil açup didi iy cān u cihānum Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum *(Mesnevi 167, Mısra 70).*
yoluña ḳurbān ol-	3	Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān *(Mesnevi 70, Mısra 2).*
yoluñda öl-	1	Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr *(Gazel 12, Mısra 14).*
yoluñı açıḳ it- (yolu açık ol-, yolun açık olsun)	1	Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ *(Mesnevi 166, Mısra 36).*
yolına ser ḳo- (yoluna baş/can koy-)	2	Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser *(Mesnevi 36, Mısra 134).*
yüz aç-	1	Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz Görür kim aña yol bulmadı bu söz *(Mesnevi 86, Mısra 5).*
yüz aḳlıġı	1	Bu yüz aḳlıġı sinüñ himmetüñdür Bu iş kim oldı cümle devletüñdür *(Mesnevi 149, Mısra 49).*
yüz bul-	1	Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın *(Mesnevi 86, Mısra 12).*
yüz göster-	4	Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz Gidüben gice geldi yirine rūz (Mesnevi 156, Mısra 1).
yüz / ru sür- (yüz sür-)	5	Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kaside 4, Mısra 71). İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār *(Kaside 1, Mısra 34).*

[17] Yola git-: Geçin-, anlaş- (TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü)

[18] Yola git-: Adete riayet et-, örf ve adete göre hareket et- (TDK Tarama Sözlüğü)

yüz ṭut-	8	Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gazel 36, Mısra 3).
yüz ur-	7	*Büyük bir şahsiyet karşısında eğilip hürmetini ifade etmek (6)* Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mesnevi 154, Mısra 158). *Başvurmak, müracaat etmek (1)* Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum *(Mesnevi 23, Mısra 68).*
yüzin döndür-[19]	6	Eger bī-cān olursam ben cefādan Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gazel 21, Mısra 2). Eger bī-cān olursam ben cefādan Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gazel 21, Mısra 2).
yüzini ḫāk eyle- (yüzünü yerlere sür-)	3	İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mesnevi 126, Mısra 8).
yüzini yire ur- (yüzünü yere vur-)	9	Vezīr işitdi şehden çün bu sözi Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mesnevi 122, Mısra 30).
yüzüme ur- (yüzüne vur-)	4	Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kaside 1, Mısra 62).
yüzün aġ olsun[20]	1	Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ *(Mesnevi 149, Mısra 33).*
yüzüñi sür-	6	Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi Hemān ṭoprağa sürdi görklü yüzi (Mesnevi 36, Mısra 106).
ẕevḳ ü ṣafālar sür- (zevkini sür-, safasını sür-)	4	Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mesnevi 67, Mısra 38).

Tablo 4. Deyimlerin kullanım sayıları ve kullanım yerlerini gösterir tablo.

Cem Sultan'ın 160 deyim kullanmasına rağmen deyimler kaynaklarda bulunan deyimlerdir. Deyimlere ait var-yok cetveli şu şekildedir:

Deyim	TDK Deyimler Sözlüğü	Tarama/ Derleme Sözlüğü	Eyüboğlu (Eyüboğlu, 1975)	Kaynaklarda Yer Almayanlar
adı ḳal-	x		x	
āh çek-	x		x	
āh it-	x		x	
ʿaḳlı git-	x		x	
ʿaḳlı ir-	x		x	
ʿaḳluñı dir-			x	

[19] Yüz döndür-, yüz dönder-: Yüz çevir-, terket-, iltifat etme- (TDK Tarama Sözlüğü)

[20] Yüzü ak olsun: 'Sağ olsun' anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü (TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü)

amān bul-	x		x	
amān vir-	x		x	
ardına düş-	x	x	x	
ayaġa düş-	x	x	x	
ayaġına düş-	x	x	x	
ayaġına yüz sür-			x	
ayaġına rū sür-				
ser ur- (baş ur-)			x	
ayaḳ bağı (ol-)	x		x	
ayaḳdan düş-		x	x	
baş indür-		x	x	
baş u cān terk eyle- (can ver-, baş ver- baş koy-)			x	
başdan başa			x	
başın yire ḳo-			x	
başına tāc it- (baş tacı et-)	x			
başına üş- (başına üşüş-)	x		x	
başuña gel-	x		x	
başuñdan git-	x		x	
belāya uġrat- (belaya çatmak (gir-, uğra-))	x		x	
baş ol-	x		x	
baş ur-			x	
başum üzre (başüstüne, baş üstüne, …can üstüne, gözümle baş üzre)	x		x	
cāndan geç-	x		x	
cān at-	x		x	
cān bul-	x		x	
cān çek- (canı çek-)	x		x	
cān vir- (canlar ver-)	x		x	
cān u başı vir- (can ver-, baş ver-)			x	
cānı ḳurbān ḳıl- (canını kurban et-)			x	
cān al-			x	
cānına kār it-			x	
cānına ḳıy-	x		x	
cānum dudaġa gel- (canı ağzına gel-)			x	
cānum yan-	x		x	

cefā çek-	x		x	
cennete dön-	x		x	
cihānı ṭut-	x		x	
cihan zindān ol- (dünya başına yıkıl-, dünya zindan ol-)	x		x	
derd ü belā çek- (bela çek-, dert çek-)			x	
derd ü miḥnet çek- (dert çek-, mihnetini çek-)			x	
derd ü zaḥmet çek- (dert çek, zahmet çek-)	x		x	
derd ü ġamını çek- (dert çek-, gam çek-)	x		x	
defterini dür-	x		x	
derde dermān			x	
derde devalar it- (ol-)	x		x	
derde dermān ol- (derdine derman ol-)	x		x	
derde çāre bul- (derdine çare bul-, kıl-)			x	
derdine devāyı ḳıl- (derdine çare bul-, kıl-)			x	
dest uzat- (el uzat-)			x	
dest ü pādan düş- (elden ayaktan düş-, kal-, kesil-)			x	
dil uzat-	x		x	
dil ü cān yoluña fedā (yoluna can feda ol-, yoluna can ver-)			x	
dil ü cān vir- (yoluna can ver-, canlar ver-)			x	
dil vir- (gönül ver-)		x	x	
diline getür- (dile getir-)	x	x	x	
diş bile- (dişini bile-)	x	x	x	
dīvāne ol- (deli divane ol-)	x		x	
el degürme- (el değme-)	x		x	
el ur- (el vur-)	x	x	x	
el vir- (el ver-)	x	x	x	
el yu- (el yıka-)	x		x	
elden çıḳar-	x		x	

elden gel- (elüñden gel-, elümden ne gel-)	x		x	
elden git-	x	x	x	
elden ḳo- (elden bırak-)		x	x	
ele gir-		x	x	
elinden ḳurtıl- (elinden kurtulma-)	x		x	
eline al-	x		x	
eline gir-		x	x	
elüm ṭut- (elinden tut-)	x		x	
elümüzi ṭut- (elinden tut-)	x		x	
fāl ṭut-			x	
ġam yi- (gam ye-)			x	
gerdenümi eğ- (boyun eğ-)			x	
girı̣bān-çāk it- / eyle-/ kıl- (yakasını yırt-)			x	
gönline düş-	x		x	
göñül vir- (dil ver-)	x		x	
gözden ıraġ (ol-)	x		x	
gözine görinme-	x		x	
gözini dik- (göz dik-)	x		x	
gūş ṭut- (kulak tut-)	x			
gün bigi ruşen (gün gibi açık) (aşikâr, ayan)	x		x	
ḥadden aş-	x		*x*	
ḥisāba gel- (gelme-, sığma-)	x		x	
içi yan-	x		x	
iş it-	x	x	x	
işi başar- (iş başar-)				
ḳadem baş-		x	x	
kām al-	x		x	
ḳan aġla-	x		x	
kān gövdeyi götür-	x		x	
ḳapuyı baġlasañ bacadan düş- (kapıdan kovsan bacadan düş-/gir-)	x		x	
kār it-	x		x	
ḳarşu çıḳ-	x		x	
kendüye gel- (kendine gel-)	x		x	
kendüzini bil- (kendini bil-)	x		x	

ḳılıcuñ çal- (kılıç çal-)	x		x	
ḳısmet ol-			x	
ḳışṣadan hiṣṣe al-	x		x	
ḳoyup git-			x	
ḳulagın bur- (kulağını bur-)		x	x	
ḳurbān it-/ol- (Kurbanı ol-)	x		x	
meydāna gel- (getir-)	x		x	
peydā ol-				x
rāh bul- (yol bul-)			x	
rāh ṭut- (yol tut-)			x	
ṣafā sür- (safasını sür-) (ṣafā vü ẕevḳ sür-)	x		x	
sevāba gir-	x		x	
söz it-	x		x	
söze çek-		x		
söze gel-		x		
sözin ṭut- (sözünü tut-)	x		x	
ṭaṣa ur- (taşa vur-)	x		x	
terk-i ser ḳıl-				x
ṭoprağa yüzin sür- (toprağa yüz sür-)			x	
tozı ḳop- (toz kopar-)	x	x	x	
ümmīd kes-	x			
vücūda gel-	x		x	
yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bul-/tutul-	x		x	
yaḳam al- (yakasını al-)			x	
yaḳasın çāk eyle- / it- / kıl- (yakasını yırt-)			x	
yile vir- (yele ver-)	x	x	x	
yir it- (yer et-)	x	x	x	
yir öp- (yer öp-)	x		x	
yire geç- (yere geç-)	x		x	
yirine getür- (yerine getir-)	x		x	
yol bul-	x	x	x	
yol göster-	x		x	
yol gözet- (yolunu gözet-) (yolunu bekle-, yolunu gözle-)			x	
yol ṭut-	x		x	

yol vir-	x	x	x	
yola git-	x	x		
yola gir-	x	x	*x*	
yolın ṭut- (yolunu tut-)	x		x	
yoluña cānı vir-, yoluna can ile baş vir- (yoluna can ver-)	x		x	
yoluña fedā (yoluna feda ol-)			x	
yoluña ḳurbān ol-			x	
yoluñda öl-			x	
yoluñı açıḳ it- (yolu açık ol-, yolun açık olsun)	x		x	
yolına ser ḳo- (yoluna baş/can koy-)	x			
yüz aç-				x
yüz aḳlıġı	x		x	
yüz bul-	x		x	
yüz göster-	x	x	x	
yüz / ru sür- (yüz sür-)	x		x	
yüz ṭut-	x	x	x	
yüz ur-		x	x	
yüzin döndür-		x	x	
yüzini ḫāk eyle- (yüzünü yerlere sür-)			x	
yüzini yire ur- (yüzünü yere vur-) (yüzünü yere getir- yüz geçir-)			x	
yüzüme ur- (yüzüne vur-)	x		x	
yüzün aġ olsun	x		x	
yüzüñi sür-	x		x	
ẕevḳ ü ṣafālar sür- (zevkini sür-, safasını sür-, sefa sür-)			x	

Tablo 5. Deyimlerin kaynaklarda geçme durumun gösteren tablo.

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü'nden yer almayan ancak farklı kaynaklarda en az bir tanığı olan deyimlerin listesi aşağıda verilmiştir. Burada şairin deyimlerdeki kelimeleri, eş anlamlılarıyla veya Arapça-Farsça kelimelerle sıklıkla değiştirdiğini hatırlatmak gerekir. Bu deyimlerin kaynaklarda var olduğu kabul edilmiş ve bu deyimler ayrı başlığa taşınmamıştır (dest uzat-el uzat- gibi):

Deyim	TDK Deyimler Sözlüğü	Tarama/ Derleme Sözlüğü	Eyüboğlu
ʿaḳluñı dir-			x
ayaġına yüz sür-			x
ayaġına rū sür-			x
baş u cān terk eyle- (can ver-, baş ver- baş koy-)			x
başdan başa			x
başın yire ḳo-			x
cān al-			x
cānum dudaġa gel- (canı ağzına gel-)			x
derd ü belā çek- (bela çek-, dert çek-)			x
derd ü miḥnet çek- (dert çek-, mihnetini çek-)			x
derdine devāyı ḳıl- (derdine çare bul-, kıl-)			x
dil ü cān vir- (yoluna can ver-, canlar ver-)			x
fāl ṭut-			x
ġam yi- (gam ye-)			x
ḳısmet ol-			x
söze çek-		x	
söze gel-		x	
ṭopraġa yüzin sür- (toprağa yüz sür-)			x
yaḳam al- (yakasını al-)			x
yol gözet- (yolunu gözet-) (yolunu bekle-, yolunu gözle-)			x
yoluña fedā (yoluna feda ol-)			x
yoluña ḳurbān ol-			x
yoluñda öl-			x
yüzini yire ur- (yüzünü yere vur-) (yüzünü yere getir- yüz geçir-)			x
ẕevḳ ü ṣafālar sür- (zevkini sür-, safasını sür-, sefa sür-)			x
ser ur- (baş ur-)			x
derde çāre bul- (derdine çare bul-, kıl-)			x
dest uzat- (el uzat-)			x
dest ü pādan düş- (elden ayaktan düş-, kal-, kesil-)			x
cān u başı vir- (can ver-, baş ver-)			
dil ü cān yoluña fedā (yoluna can feda ol-, yoluna can ver-)			x

gerdenümi eğ- (boyun eğ-)			x
giriḫbān-çāk it- / eyle-/ kıl- (yakasını yırt-)			x
rāh bul- (yol bul-)			x
rāh ṭut- (yol tut-)			x
yaḳasın çāk eyle- / it- / kıl- (yakasını yırt-)			x
yüzini ḫāk eyle- (yüzünü yerlere sür-)			x
işi başar- (iş başar-)			x

Tablo 6. Tek kaynakta tanığı olan deyimlerin listesi

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde yer almayan ancak farklı kaynaklarda geçen deyimler aşağıda verilmiştir. Bu listede yer verilen deyimlerin TDK Deyimler Sözlüğü'ne girmesi yerinde olur:

Deyim	TDK Deyimler Sözlüğü	Tarama/ Derleme Sözlüğü	Eyüboğlu
dil vir- (gönül ver-)		x	x
elden ḳo- (elden bırak-)		x	x
ele gir-		x	x
eline gir-		x	x
ḳadem baṣ-		x	x
ḳulagın bur- (kulağını bur-)		x	x

Cemşîd ü Hurşîd'de yer alan ancak kaynaklarda tanıkları bulunamayan deyimlerin listesi şunlardır: terk-i ser ḳıl-, yüz aç-.

2.2.5. ATASÖZLERİ

Divanü Lugati't-Türk'te atasözü olarak geçen kavram Türkçede sav, Arapçada mesel olarak bilinir. Atasözleri için tekil olarak "darbımesel" çoğul olarak "durubıemsal" ifadeleri kullanılırken metinlerde duruma uygun söz ya da atasözü söylemek anlamında "mesel getirmek" tabiri kullanılır. Atasözleri için kalıplaşmış-klişe-donmuş ifadelerini kullanan Aksoy, atasözlerinin söz diziminin bozulamayacağını, aynı anlama gelse de sözde geçen kelimelerin farklı kelimelerle değiştirilemeyeceğini ve böyle kullanımlara atasözü denmeyeceğini söyler. Aksoy atasözlerinin kısa-özlü, kalıplaşmış, bir iki cümle biçiminde bulunduğunu; kavram olarak sosyal, toplumsal, doğal olayların nasıl olageldiğini, ahlakî ders-öğüt verdiğini, bilgece düşüncelerle yol gösterdiğini, töre-gelenekleri ve inanışları bildirdiğini vurgular (Aksoy Ö. A., 1998, s. 14-19).

Metin içinde şairin özellikle nasihat içeren bölümlerde atasözlerine sınırlı şekilde başvurduğu görülmektedir. Şair mesnevide, bugün de kullanılan "Bir sürçen atın ayağı kesilmez." ve "İyilik et suya sal seni bulur." atasözleri dışında atasözü özelliği gösteren bir başka ifadeye metinde yer vermiştir. Bugün "Parasız hiçbir iş olmaz." olarak söylenen ifade metinde "Altınsız hiçbir iş olmaz. - Hiçbir kâr bî-zer hâsıl olmaz." şeklinde kullanılmıştır. Bu şekliyle incelenen kaynaklarda örneği bulunmayan ifade atasözü olarak değerlendirilmiştir. Ancak sözün, kelam-ı kibar veya vecize olma ihtimalini göz ardı etmemek gerekir. Mesnevide kullanılan atasözleri ve metin içinde kullanım yerleri şu şekildedir:

Atasözü	Adedi	Örnek
Bir sürçen atuñ ayaġı kesilmez: *(Bir kez tökezleyen atın ayağı kesilmez.) "Şimdiye kadar sizi memnun etmiş olan kişi bir kez yanlış iş yaptığında kendisine hemen ağır ceza verilmemelidir" anlamında kullanılan bir söz.*	1	Budur resmi şehā bu ḳāyināṭuñ Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ *(Mesnevi 70, Mısra 12).*
Eyülük it ṣuya ṣal sini bulur: *(iyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir)"Karşılık beklemeden iyilik yap." anlamında kullanılan bir söz.*	1	Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur Saña ol buñ deminde rehber olur *(Mesnevi 168, Mısra 45).*
Bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār: *(altın anahtar her kapıyı açar) "Para olduğunda her güçlük yenilebilir." anlamında kullanılan bir söz.*	1	Ezelden bu meseldür iy vefādār Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār *(Mesnevi 104, Mısra 26).*

Tablo 7. Atasözleri ve atasözlerinin geçtiği beyitleri gösteren tablo

2.2.6. AYETLER

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde Kur'an-ı Kerim'de geçen ayetlerden 29 ifade kullanılmıştır. Saffat/35'ten alınan "lâ ilâhe illa'llâh" ifadesi Kaside 3'te 25 defa kullanılmıştır. Yine Kur'an'dan alınan "va'llâhu aʿlem: Allah bilir.", "el-ḥükmi li'llāh: Hüküm, Allah'ındır." ve "el-ḥamdü-li'llāh: Allah'a hamd olsun." İfadeleri mesnevide ikişer defa kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'den alınan ve tekrar edilen ayet veya ayet parçaları metin içinde toplam 53 kez kullanılmıştır. Ayet veya ayetten alınan ifade, sure ve ayet numarası, örnek kullanımlarına ait liste şu şekildedir:

Ayet 21	Sure/Ayet No	Örnek
ve in min şey: "hiçbir şey"	İsra/44	Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ (Mesnevi 5, Mısra 12).

[21] Ayetlerin alındığı kaynak: https://kuran.diyanet.gov.tr/

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ۚ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ۚ اِنَّهُ كَانَ حَلِيماً غَفُوراً) Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O'nu tesbih eder; O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. O halîmdir, bağışlayıcıdır.		
ve tensevne: "...ve unutuyorsunuz." (اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ اَفَلَا تَعْقِلُونَ) Sizler kitabı okuduğunuz halde insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?	Bakara/44	İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme (Mesnevi 5, Mısra 180).
yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli: "hakkı batılın üzerine atar. (Ayet aynen kullanılmamıştır." (بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ ۚ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ) Bilâkis biz, hakkı bâtılın başına çarparız da onun işini bitirir; bir de bakarsınız ki bâtıl yok olup gitmiştir. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan dolayı yazıklar olsun size!	Enbiya/18	Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile Yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gazel 2, Mısra 4).
Sirāc: "kandil, ışık, mum" (يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِداً وَمُبَشِّراً وَنَذِيراً ۙ وَدَاعِياً اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِهٖ وَسِرَاجاً مُنِيراً) Ey peygamber! Seni tanık, müjdeci, uyarıcı, izniyle Allah'a çağırıcı ve etrafını aydınlatan bir ışık olarak gönderdik.	Ahzab/45-46	Özidurur sirācı enbiyānuñ Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mesnevi 7, Mısra 67).
sebʿu'l-mesānī: "yedi ayet (Fatiha)" (وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعاً مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ) Kuşkusuz sana tekrar tekrar okunandan (âyetlerden) yedisini ve yüce Kur'an'ı verdik.	Hicr/87	Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler (Mesnevi 28, Mısra 73).
sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār: "...iki kişiden biri olarak her ikisi de mağarada iken..." (اِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللّٰهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ اِذْ هُمَا فِي الْغَارِ اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهٖ لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا ۚ فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَاَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلٰى ۗ وَكَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا ۗ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) Siz peygambere yardımcı olmasanız da önemli değil. Nitekim inkârcılar onu, iki kişiden biri olarak yurdundan çıkardıklarında Allah ona yardım etmişti: Hani onlar mağaradaydılar; arkadaşına "Tasalanma! Allah bizimle beraberdir" diyordu. Derken Allah ona kendi katından	Tevbe/40	Şānına Ḥaḳ didi kelāmında Sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār (Gazel 1, Mısra 4).

bir güven duygusu indirdi, sizin göremediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkârcıların sözünü değersiz hale getirdi. Allah'ın sözü ise en yücedir. Çünkü Allah mutlak galiptir, hikmet sahibidir.		
raḥmeten liʾl-ʿālemīn: "alemlere rahmet" (وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.	Enbiya/107	Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mesnevi 7, Mısra 150).
leyse lil-insāni illā mā seʿā: "İnsan için çalıştığından başkası yoktur." (وَاَنْ لَّيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰىۙ) İnsan ancak çabasının sonucunu elde eder.	Necm/39	Ḥaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi saʿy idüp Leyse lil-insāni illā mā seʿā (Gazel 3, Mısra 4).
hel etā: "İnsan suresi kastedilmiştir." (هَلْ اَتٰى عَلَى الْاِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئاً مَذْكُوراً) Gerçek şu ki, insanın yaratılış tarihinde onun henüz anılan bir şey olmadığı bir dönem gelip geçmiştir.	İnsan/1	Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün Oldı nāzil anuñ içün hel etā (Gazel 3, Mısra 6).
ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh: "Allah'tan başka ilah yokturun mührü". (Şair bu ifadeyi ilk kelimeyi değiştirerek 25 farklı kelimeyle kullanmıştır: himem, merhem, şeb-nem, hem-dem, kadem, Zemzem, şiyem, raḳam, ḫâtem, ʿâlem, niʿam, maḳsem, dirhem, ṭarem, maḥrem, ḳalem, ʿalem, müdġam, ḳasem, yem, aʿlem, ḳadem, Cem, mülhem, kerem) (اِنَّهُمْ كَانُوا اِذَا قِيلَ لَهُمْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ يَسْتَكْبِرُونَۙ) Ne zaman onlara, "Allah'tan başka tanrı yoktur" denilse küstahlık edip kibre kapılırlar.	Saffat/35	İns ü cân râm olur ele girse Ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kaside 3, Mısra 18). ʿÂlem-i ʿilm keşfi olupdur Aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kaside 3, Mısra 42). Uludur on sekiz biñ ʿâlemden ʿÂlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kaside 3, Mısra 20). Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kaside 3, Mısra 34).
be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek: "Tâ-sin ve Tâ-hâ hakkı için…" (طٰسٓمٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍۙ) Tâ-sîn	Neml/1	Mübārek olsun iy şāhum mübārek Be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn Ṭāhā tebārek (Mesnevi 156, Mısra 16).
be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek: "Tâ-sin ve Tâ-hâ hakkı için…" (طٰهٰ) Tâ-hâ.	Taha/1	Be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn Ṭāhā tebārek (Mesnevi 156, Mısra 16).
belā: "Evet" (وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْۢ بَنِٓي اٰدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْۚ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْۜ قَالُوا بَلٰىۛ شَهِدْنَاۛ اَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا غَافِلِينَۙ)	Araf/172	Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mesnevi 6, Mısra 123). Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda Ḳamu şākirlerüñ içün ṣafāda (Mesnevi 6, Mısra 193).

Rabbin Âdemoğulları'ndan -onların sırtlarından- zürriyetlerini alıp bunları kendileri hakkındaki şu sözleşmeye şahit tutmuştu: Ben sizin rabbiniz değil miyim? "Elbette öyle! Tanıklık ederiz" dediler. Böyle yaptık ki kıyamet gününde, "Bizim bundan haberimiz yoktu" demeyesiniz		
biʾsmi'llāh: "Allah'ın adıyla." (بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ) Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla...	Fatiha/1	Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb (Mesnevi 2, Mısra 1).
biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm: "Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla." (بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ) Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla...	Fatiha/1	Biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm Ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẓīm (Mesnevi 1, Mısra 1).
el-ḥamdü-li'llāh: "Allah'a hamd olsun." (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.	Fatiha/2; En'am/1, 45; A'raf/7, 43; Yunus/10; İbrahim/39; Nahl/75; İsra/111; Kehf/1; Mü'minun/28; Neml/15, 59, 93; Ankebut/63; Lokman/25; Sebe'/1; Fatır/1, 34; Saffat/182; Zümer/29, 74, 75; Mü'min/65	Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mesnevi 167, Mısra 78). ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mesnevi 169, Mısra 4).
el-ḥükmi li'llāh: "Hüküm, Allah'ındır." (مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهٖٓ اِلَّآ اَسْمَٓاءً سَمَّيْتُمُوهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُكُمْ مَّا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّآ اِيَّاهُۜ ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.	Yusuf/40	Eger ecel irüp ölürsem iy şāh Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mesnevi 165, Mısra 104). Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mesnevi 166, Mısra 32).
bi'smi'llāhi mecrāhā: "Onun gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır" (وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٖىهَا وَمُرْسٰىهَاۜ اِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) Nûh, "Haydi gemiye binin! Yüzerken de dururken de Allah'ın adını anın. Şüphesiz ki rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir" dedi.	Hud/41	Şehenşeh keştīye girüp oturdı Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mesnevi 31, Mısra 8).

elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran: "Babamın yüzüne koyun ve görmeye başlasın." (اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِي يَأْتِ بَصِيراً وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ) Şu benim gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne koyun, gözleri görecek duruma gelir. Bütün ailenizi de bana getirin."	Yusuf/93	Yaʿḳūba irür pīrāhen-i Yūsufı bu dem Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran (Mesnevi 157, Mısra 4).
fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā: "Muhakkak ben boşuna yaratılmadım." (اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَاماً وَقُعُوداً وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) Onlar ayakta dururken, otururken, yatarken hep Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler (ve şöyle derler:) "Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, seni tenzih ve takdis ederiz. Bizi cehennem azabından koru!	Al-i İmran/191	Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mesnevi 5, Mısra 14).
hā mīm: "Hâ. Mîm" (Kuran'da yedi surenin başında geçen huruf-u mukattaa. "Hâ. Mîm"le başlayan yedi sureye havâmîm veya hâmîmler denir.) (حٰمٓ) Hâ-mîm.	Mü'min/1, Fussılet/1, Zuhruf/1, Duhân/1, Câsiye/1, Ahkāf/1, Şûrâ/1	Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mesnevi 7, Mısra 45).
ḳul hüve'llāhu aḥad: "De ki: O Allah birdir." (قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ) De ki: "O, Allah'tır, tektir.	İhlas/1	Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür (Mesnevi 163, Mısra 104).
lā ilāhe illā hüva'llāh: "O Allah'tan başka ilah yoktur." (هُوَ اللهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) O, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır; egemenliğin mutlak sahibidir, her türlü eksiklikten uzaktır, esenlik verendir, güven sağlayan ve kendisine güvenilendir, görüp gözeten ve yönetendir, üstündür, iradesine sınır yoktur, büyüklükte eşi olmayandır. Allah onların yakıştırdıkları ortaklardan tamamıyla münezzehtir.	Haşr/23	Dilerseñ ki olasın her işden āgāh Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mesnevi 4, Mısra 54).
lā ilāhe illā hüve'l-hū: "O Allah'tan başka ilah yoktur." (وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ) Mabudunuz tek ilâh olan Allah'tır; O'ndan başka ilâh yoktur, O rahmândır, rahîmdir.	Bakara/2 (Başka surelerde 26 defa tekrarlanmıştır.)	Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mesnevi 4, Mısra 12).

lā taḳnetū: "...Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin..." (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلَٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) De ki (Allah şöyle buyuruyor): "Ey kendi aleyhlerine olarak günahta haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir."	Zümer/53	Ümīdi sensin uşbu ʿāmuñ Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mesnevi 6, Mısra 84).
ḳabe ḳavseyn: "iki yay ucu aralığı kadar" (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنٰىۚ) Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu.	Necm/9	Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb Ḥalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb *(Mesnevi 6, Mısra 243).*
va'llâhu aʿlem: "Allah bilir." (فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنِّي وَضَعْتُهَا اُنْثٰىۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْۜ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰىۚ وَاِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّي اُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) Onu doğurunca dedi ki: "Rabbim! Onu kız doğurdum. -Oysa Allah onun ne doğurduğunu daha iyi bilmektedir- erkek de kız gibi değildir. Ben onun adını Meryem koydum, işte ben onu ve soyunu kovulmuş şeytana karşı senin korumana bırakıyorum.	Al-i İmran/36, 167; Nisa/25 45; Maide/61; En'am/58; Yusuf/77; Nahl/101	Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem Yolını bağlama va'llāhu aʿlem (Mesnevi 25, Mısra 91). Virürem yoluña cānı iy perī Söz budur va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (Gazel 11, Mısra 14).
naṣrun min Allâh: "Zafer Allah'tandır." (وَاُخْرٰى تُحِبُّونَهَاۜ نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih! Haydi müminleri müjdele.	Saff/13	Alayını düzerken ol şehenşāh Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mesnevi 148, Mısra 66).
aṣḥâb-ı fîl: "fil ashabı" (اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ) Rabbin fil ordusuna ne yaptı, görmedin mi?	Fil/1	Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli (Mesnevi 2, Mısra 105).

Tablo 8. Mesnevide geçen ayetlere ait tablo

2.2.7. SAHİH HADİSLER VE TARTIŞMALI İFADELER

Cem Sultan, en çok "peyamber sözi" deyip "Hubbu'l-vatan mine'l-iman: Vatan sevgisi imandandır." sözünü hadis olarak kullanır. Aclunî bu ifadeye Sağanî'nin "uydurma" dediğini, Hafız Sehavî'nin Makasıd adlı eserine dayandırarak manasının sahih olduğunu söylemiştir (El Acluni İ. b., 2019, s. 258-261). Keleş ifadenin sahih kitaplarında bulunmadığını ancak manasının uygun olduğunu söyler. Aksini savunan görüşler bulunmakla birlikte bu görüş, Bakara 246. ayete (Allah yolunda niye

savaşmayalım? Oysa biz yurtlarımızdan ve oğullarımız arasından çıkarılıp sürüldük.) dayandırılır (Keleş, 2013, s. 332-334). Şair, bu ifadeyi 3 farklı beyitte kullanmıştır:

hubbu'l-vatan: *"Hubbu"l-vatan mine"l- îmân": "Vatan sevgisi imandandır. (Hadis).*	3	İdüp ḥubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād İderdi cān u dilden şāh feryād *(Mesnevi 162, Mısra 9).* Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur Dil ü cānum vaṭanla müftenendür *(Mesnevi 165, Mısra 73).* Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur *(Mesnevi 165, Mısra 90).*

Şairin hadis olarak kullandığı bir başka ifade "el-fakru fahri" ifadesidir. Cem Sultan, "der idi" diyerek "el-faḳru faḫri: Fakirlik övüncümdür." ifadesinin hadis olduğunu söylemiştir. Keşfü'l-Hafâ'da Aclunî, "Fakirlik benim iftihar kaynağımdır. Onunla övünürüm." Hafız İbn Hacer ve Sağanî'ye dayanarak ifadenin uydurma olduğunu belirterek "Bâtıl, uydurma hadistir." kaydını düşer (El Acluni İ. b., 2019, s. 194-195). İki farklı akademik kaynak bu bilgiyi teyit eder. Keleş tarafından yapılan çalışmaya göre "el-fakru fahri" şeklindeki ifadenin tartışmalı olduğunu belirtilmiştir (Keleş, 2013, s. 327-328). Ünverdi ise "Fakirlik benim övünç kaynağımdır, ben onunla övünürüm." sözünün, Hâfız İbn Hacer kaynağına dayandırarak Hz. Peygamber'e ait olmadığını dile getirmiştir (Ünverdi, 2009, s. 45):

el-fakru faḫri: *"Fakirlik övüncümdür" manasına gelen hadis.*	1	Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri *(Mesnevi 7, Mısra 124).*

Daha çok "li-ma'allah: Allah benimledir." kısaltmasıyla bilinen ve Aclunî'de geçen bu rivayet şu şekildedir ve ifadeyle ilgili başka kayıt yoktur: "Benim Allah ile öyle bir vaktim var ki o vakte ne Allah'a yakınlaştırılmış (mukarreb) bir melek ne de elçi olarak gönderilmiş bir peygamber (nebiyyün mürsel) girebilir." (El Acluni İ. b., 2019, s. 412-413). Keleş ifadenin sahih hadis kitaplarında yer almadığını söyler ve diğer şairlerin aynı ifadeyi kullanımlarını örneklendirir (Keleş, 2013, s. 362-364).

lī-maʿa'llāh: *"Allah (c.c.) benimledir meclisinin haberdarı." Lî-ma'a'llâhi vaktün lâ yese'unî fihi melekün mukarrebün ve lâ nebiyyün mürselün: Benim Allah'la (geçirdiğim) öyle bir vakit vardır ki (o vakitte benim yaşadığım hale ulaşmak için) ne bir mukarreb (dört büyük) melek ne de bir mürsel (kitap verilen) peygamber bana güç yetirebilir.*	1	Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ *(Mesnevi 8, Mısra 11).*

“Lâ-fetâ” olarak meşhur olan ve anlamı “Yiğit yoktur.” anlamına gelen rivayet konusunda Acluni, Hasen b. Arafe’nin Cüz’ünden hareketle rivayetin Sehavî’nin Makasıd’ında vâhî (zayıf) olarak geçtiğini ifade eder. Akıl ve nakil açısından ifadeyi batıl olarak niteleyen Acluni, Zülfikar adlı kılıcın da Hz. Peygamber’e ait olduğunu, rivayet üzerinde Şia etkisinin olduğunu söyler (El Acluni İ. b., 2019, s. 353-354). Keleş, ifadenin klasik şiirde çokça kullanılmasına rağmen sahih hadis kitaplarında yer almadığını, Şiiler tarafından Hz. Ali’yi yüceltmek için uydurulan hadislere dikkat çekerek Zülfikar’ın Hz. Peygamber tarafından Hz. Ali’ye verildiğin belirtir (Keleş, 2013, s. 238-352). Ünverdi ifadenin Hz. Peygamber’e izafe edilmediğini (bağlanmadığını) belirtir (Ünverdi, 2009, s. 25).

hadīs-i lā-fetā: *"Yiğit yoktur hadisi." "Lâ fetâ illâ Alî, lâ seyfe illâ zülfikār" (Ali'den başka yiğit, zülfikardan başka kılıç yoktur) Hz. Muhammed'e atfedilen söz.*	1	Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı Didi şānında ḥadīṣ-i lā-fetā *(Gazel 3, Mısra 8).*

Cem Sultan’ın mesnevisinde yer verdiği diğer bir ifade “ma ‘arefnâk: Seni bilemedik”tir. Keleş bu ifadenin sahih hadis kitaplarında geçmediğini, Yüce Allah’ın zatının idrak edilemeyeceğine vurgu yaptığını, bunun da Kuran-ı Kerim’in En’am suresi 103. ayetinde geçen “Gözler O’nu idrak edemez halbuki O gözleri idrak eder.” ifadesiyle örtüştüğünü belirtir (Keleş, 2013, s. 365-366):

ma ʿarefnāk: *“Seni bilemedik” Arapça.*	1	Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk Ṣoñı ḥayrān olup dir ma ʿarefnāk *(Mesnevi 2, Mısra 170).*

Cem Sultan’ın beyitte kullandığı ve yine “didi” kaydıyla verdiği bir başka ifade ise “La uhsi: Sayamam.” ifadesidir. Bu ifade sahih kaynaklardan Müslim’de şu şekilde yer almıştır: Ebu Hureyre (R)den: Aişe (R) şöyle dedi: Bir gece Rasulullahı yataktan kaybettim. Bunun üzerine kendisini araştırmağa başladım. Derken kendisini mescidde iki ayakları dikilmiş olarak secde halinde iken elim ayaklarının altına değdi. O sırada şu duayı okumakta idi: “Allahumme! Euzu bi-rıdake min sahatike ve bi-muafatike min ukubetike ve euzu bike minke la uhsi senaen aleyke, ente kema esneyte ala nefsike (=Ya Allah! Senin ğadabından rızana sığınırım. Ukubetinden afvına sığınırım. Hasılı

Senden Sana sığınırım. Sana karşı layık olduğun gibi tam sena ve medihleri ta'dada edemem. Sen kendini nasıl sena ettinse öylesin!) (Müslim, 1988, s. 117).

lā uḥṣī: "sayamam" Ya Allah! Senin ğadabından rızana sığınırım. Ukubetinden afvına sığınırım. Hasılı Senden Sana sığınırım. Sana karşı layık olduğun gibi tam sena ve medihleri ta'dada edemem. Sen kendini nasıl sena ettinse öylesin!	1	Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mesnevi 2, Mısra 168).

2.2.8. DUALAR

Şair, mesnevide toplam 32 tane dua ifadesi kullanmıştır. Tekrar edilen dualarla 36 duanın yer aldığı metinde bugün Türkçede kullanılan "estaġfiru'llāh: Allah'tan af ve mağfiret dilerim" gibi bilinen dualaların dışında "ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẕīm: Ve nimet sahibi Allah'a hamt ederim." gibi bugün kullanılmayan dualara yer vermiştir. Bu dualaların bir kısmı tamamen Arapça ifadelerden oluşmaktadır. Şair metinde "ḥaḳa minnet: Allah'a şükür." duasını 4 defa, "ziyade ol-" duasını ise 2 defa tekrar etmiştir. Sultan Cem, esere başlarken uzun bir dua ile başlamıştır. Eserin hemen girişinde yer alan mesnevi nazım şekliyle oluşturulmuş dua şöyledir:

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm
Ve ḥamdi'llâhi ẕi'l-menni'l-ʿaẕîm
Selâmu'llâhi yâ ḫayre'n-nebiyyîn
ʿAleyke ve ʿale'n-nebiyyîne ecmaʿîn
Ve hem ber-âl-i emcâd to bâdâ
Ve ber-aṣḥâb u evlâd to bâdâ
İlâhî eyle tevfîḳuñ refîḳum
Yoluña müstaḳîm eyle ṭarîḳum
Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle
Güşâde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭâ ḳıl aḥsen-i ḥikmet ḳapusın
Iraġ it ḫvâb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi
ʿİnâyet reh-berini reh-nümâ ḳıl
Hidâyet serverini âşinâ ḳıl
Bu ẓulmânî ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭâ ḳıl şevḳuñı câna muḫalled
Dili pür-nûr eyle ẕikrüñile
Dili mesrûr eyle fikrüñile

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden
Dem-i Dâvûdla mesʿûd eyle
Zebûrın sözümüñ maḥmûd eyle
Dil ü cân ʿandelîbin eyle güyâ
Feṣâḥat bâġını it aña me’vâ
Ki senden nuṭḳ bulur cümle nâṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳâyıḳ
Ṣafâ-yı Muṣṭafâdan vir feṣâḥat
Revân-ı aṣfiyâdan vir belâġat
Kitâbı kim direm bu dem içinde
Mübârek-ṭâliʿ it ʿâlem içinde
Ḫaṭâdan arı ḳıl işbu kelâmı
Hemîşe pây-dâr olsun niẓâmı
Ki didüm aduñ ile ibtidâsın
Girü yâduñla bitür intihâsın
Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidâya
Girü fażluñla irgür intihâya
Ki sinüñ bigi zîrâ ṣâniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żâyiʿ olmaz
Cemâlin ʿâlem içre eyle maḥbûb
Maḳâlin âdem içre eyle merġûb
Hemîşe dâstânın dil-sitân it
Hezâr-ı câna anı gül-sitân it
Semâʿ-ı sâmiʿîne lezzet-efzâ
İdüben gözlerine eyle zîbâ
Çü Ḫûrşîd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yâdın
Cihânda gün bigi tâbende eyle
Adını tâ ḳıyâmet zinde eyle
Şeh-i devrâna maḥbûb it cemâlin
Ḳamu dillerde maṭlûb it maḳâlin
Ola kim raḥm idüp şâh-ı zamâne
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevâne
Eger şeh ide ḥüsn-i iltifâtı
Bulur her demde bu tâze ḥayâtı
Ki ger ḳılsa naẓar ol pâk-gevher
Ṭaşı yâḳût ḳılur ṭopraġı zer
İlâhî dâyîm ol şeh şevket ile
Muḳîm olsun cihânda devlet ile

Ḳabûl eyle Ḫudâyâ bu duʿâyı

Şeh-i devrân içün olan senâyı

Ṭapuñdur her duʿânuñ çün mucîbi

Ḳabûl eyle sevindür ben ġarîbi

Duʿâ resmin şu resme eyle iy Cem

Ki âmîn ide cümle ḫalḳ-ı ʿâlem

Demidür şimdi iy ṣarrâf-ı mâhir

Ki ʿarż eylesin dürr ü cevâhir

Duʿâyile çü itdüñ farż edâsın

Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesi

Mesnevide yer alan dua cümleleri, sayıarı ve örnek kullanımlarına ait liste şu şekildedir:

Dua	Adedi	Örnek
ḥaḳa minnet: Allah'a şükür.	4	Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mesnevi 123, Mısra 25). Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mesnevi 147, Mısra 27). Dir idüm itmeyüben bir dem ārām Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mesnevi 169, Mısra 44). Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mesnevi 68, Mısra 25).
ziyade ol-	2	Didi Mihrāb kim iy şāhzāde Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mesnevi 27, Mısra 56). Hemīşe devletüñ olsun ziyāde Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mesnevi 165, Mısra 45).
yüzün aġ ol-: Yüzü ak olsun: “sağ olsun” anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü.	1	Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ (Mesnevi 149, Mısra 33).
yüzüñ hemīşe rūşen ol-: Her zaman yüzün aydınlık olsun.	1	Didi yüzüñ hemīşe rūşen olsun Dil ü cān bülbüline gülşen olsun (Mesnevi 142, Mısra 15).
yarıcı ol-: Tanrım zavallı olan bana yardım et; dua ifadesi.	1	Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mesnevi 165, Mısra 60).
cihān içinde bir nefes kem olma: Dünyada hiçbir zaman değersiz olma.	1	Dil ü cānuña bir dem irmesün ġam Cihān içinde olma bir nefes kem (Mesnevi 142, Mısra 18).
cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun: (Allah) dünyada düşmanını yok etsin.	1	Didi Ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun Cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun (Mesnevi 153, Mısra 28).
eksük olmasun: Her zaman bulunur olmak.	1	Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mesnevi 165, Mısra 150).

dil ü cānuña bir dem ġam ir-: Gönlüne ve ruhuna hiçbir zaman keder ulaşmasın.	1	Dil ü cānuña bir dem irmesün ġam Cihān içinde olma bir nefes kem (Mesnevi 142, Mısra 17).
ḥaḳ dest-gīrüñ ol-: "Allah yardımcın olsun" anlamında dua ifadesi.	1	Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ (Mesnevi 121, Mısra 70).
yā mücībe's-sāilīn: "İstekleri karşılayan, ihtiyaçlara cevap veren, duâ ve niyazları kabul eden Allah" anlamındaki bir tür dua cümlesi.	1	Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān (Kaside 2, Mısra 49).
yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem ente'lleẕi tufażżalu bi'l-cūdi ve'l-kerem: "Ey peygamberlik sahibi, ey milletleri doğru yola ileten! Sen iyilik ve cömertlikle üstün kılınansın." (Kaynak: Cemşid ü Hurşid, Adnan İnce, TDK, 2000, s.43.).	1	Yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem Ente'lleẕi tufażżalu bi'l-cūdi ve'l-kerem (Kaside 4, Mısra 2).
ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẕīm: Ve nimet sahibi Allah'a hamt ederim.	1	Biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm Ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẕīm (Mesnevi 1, Mısra 2).
be-ḥaḳḳ-ı aḥmed: Hz. Muhammed hakkı için.	1	Resūlüñ āline aṣḥābına hem Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mesnevi 16, Mısra 32).
be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā: "Gönül şenliği, seçilmiş Ahmed'in (Hz. Muhammed) hakkı için.".	1	Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kaside 4, Mısra 79).
be-hakk-ı nūr-ı aḥmed: Hz. Muhammed'in nuru hakkı için.	1	Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī Yüzüme urma itdügüm günāhı (Mesnevi 169, Mısra 109).
bi ḥamdi'llāh: Allah'a şükürler olsun!	1	Ben anı isteyü anda varurdum Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mesnevi 147, Mısra 26).
bi ḥamdi'llāh: Şükürler olsun.	1	Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gazel 47, Mısra 1).
estaġfiru'llāh: "Allah'tan af ve mağfiret dilerim" anlamında duâ sözü.	1	Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mesnevi 70, Mısra 30).
iy şāhum be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek: Ey şahım, Ta ve Sin (Ta-Sin/Neml Suresi) ve Taha Tebarek hakkı için mübarek olsun mübarek.	1	Mübārek olsun iy şāhum mübārek Be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn Ṭāhā tebārek (Mesnevi 156, Mısra 16).
ḥaḳ yola git-: "Doğru yola gitmek, Allah yolunda gitmek."	1	Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin Ne kim didiyise anı idesin (Mesnevi 5, Mısra 125).

ḥaḳ tebārek ikisine daḥı mübārek ḳıl-: Allahu Teala (c.c.), her ikisine de (nikahı) uğurlu etsin.	1	Didiler ḳamusı kim Ḥaḳ tebārek İkisine daḥı ḳılsun mübārek (Mesnevi 154, Mısra 126).
ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳıl-: Allah (c.c.) saadetini uzun etsin.	1	Didi Ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun Cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun (Mesnevi 153, Mısra 27).
ḫālıḳ bu işi mübārek eylesün: Allah (c.c.) bu işi (evliliği) kutlu etsin.	1	Biri birine gördüñ çünki lāyıḳ Mübārek eylesün bu işi Ḫālıḳ (Mesnevi 153, Mısra 44).
hemīşe allāh saña yardım itsün: Allah sana her zaman yardım etsin.	1	Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mesnevi 147, Mısra 16).
hemīşe devlet ile kāmkār ol cihān ṭurduḳça sen de pāy-dār ol: Her zaman saadet ile mutlu ol. Dünya durdukça sen de kalıcı ol.	1	Hemīşe devlet ile kāmkār ol Cihān ṭurduḳça sen de pāy-dār ol (Mesnevi 153, Mısra 32).
iy mīr her kim saña yavuz ṣanursa cigergāhından eksük olmasun tīr: Ey bilge kişi, her kim seni kötü sanırsa ciğerinden ok eksik olmasın.	1	Saña her kim yavuz ṣanursa iy mīr Cigergāhından eksük olmasun tīr (Mesnevi 153, Mısra 30).
ilāhī birbirine vāṣıl eyle murādını ḳamunuñ ḥāṣıl eyle bu sözlerümi luṭf ile ṣavāb it ilāhī bu duʿāmı müstecāb it: Allah'ım, birbirlerine kavuştur, herkesin isteğini gerçekleştir. Bu sözlerimi iyilikle sevaba çevir. Allah'ım bu duamı kabul et.	1	İlāhī birbirine vāṣıl eyle Murādını ḳamunuñ ḥāṣıl eyle (Mesnevi 134, Mısra 42).
yoluñı açıḳ it-: "Yolda bir engelle, bir kazayla karşılaşmamanı dilerim" anlamında yolculara söylenen bir iyi dilek sözü. (TDK).	1	Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mesnevi 166, Mısra 36).
saġ ol-: Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.	1	Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ (Mesnevi 149, Mısra 34).
seni derd ü belādan ḳurtar-: [Allah] seni sıkıntı ve kötülükten kurtarsın.	1	Hele ben şöyle umaram Ḫudādan Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mesnevi 67, Mısra 42).
ṣafālıḳ bul-: Huzur ve mutluluğa erişmek.	1	Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mesnevi 17, Mısra 106).

Tablo 9. Mesnevide geçen dua ifade ve cümleleri

2.2.9. GÜNLÜK KONUŞMA DİLİNE AİT İFADELER

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde günlük konuşma diline ait olabilecek 30 farklı ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerin bazıları metinde içinde tekrar edilmiştir. Bu haliyle günlük dile ait ifade sayısı 43 olmuştur. Metinde iki ve daha fazla kullanıma sahip 7 adet günlük konuşma ifadesinin kullanım sıklıkları şu şekildedir:

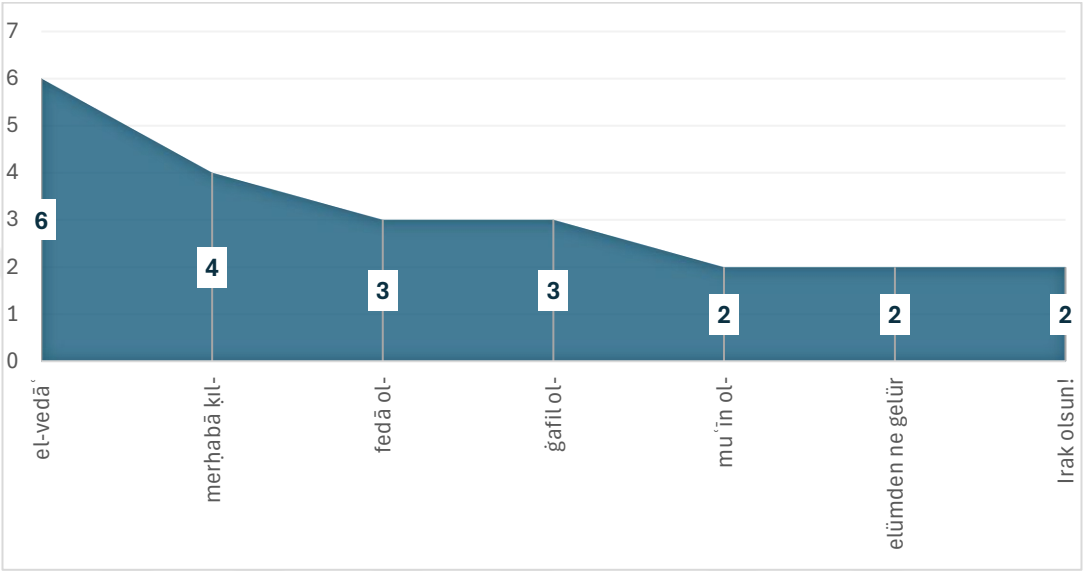

Şekil 11. Günlük konuşma diline ait ifadelerin sıklığını gösterir grafik.

Günlük Konuşma	Adedi	Örnek
el-vedāʿ: *"Güle güle" anlamında son veda ifadesi.*	6	Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 1).* Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 2).* Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 4).* Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 6).* Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 8).* Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ *(Gazel 44, Mısra 10).*

merḥabā ḳıl-: *Karşılamak, hoş geldine gitmek, hoşamedi etmek; merhaba demek, selamlamak.*	4	Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl *(Mesnevi 132, Mısra 64).* Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar Ḳılurken birbirine merḥabālar *(Mesnevi 101, Mısra 2).* Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar Ḳılalar Ṣādīye çoḳ merḥabālar *(Mesnevi 115, Mısra 28).* Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar İkisine de ḳıldı merḥabālar *(Mesnevi 116, Mısra 46).*
fedā ol-: *Feda olsun II onun uğrunda harcansın.*	3	Gelüp dir anası Cemşīde cānum Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum *(Mesnevi 26, Mısra 28).* Didi āh idüp iy cān u cihānum Fedā olsun saña rūḥ u revānum *(Mesnevi 98, Mısra 4).* Didi nāz ile Efser iy gül-endām Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām *(Mesnevi 114, Mısra 24).*
ġafil ol-: *Gafil avlanmak, boş bulunmak.*	3	Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl *(Mesnevi 5, Mısra 29).* Çü görindi saña uşbu ʿalāyim Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim *(Mesnevi 5, Mısra 32).* Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil Cihān işinde ḥayrāndur her ʿāḳil *(Mesnevi 34, Mısra 51).*
muʿīn ol-: *Allah yardımcı olsun.*	2	Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh *(Mesnevi 21, Mısra 110).* Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh *(Mesnevi 155, Mısra 100).*
elümden ne gelür: *Çaresiz bir durumda yapılacak bir şey olmadığını anlatan bir söz.*	2	Eger ecel irüp ölürsem iy şāh Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh *(Mesnevi 165, Mısra 104).* Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh *(Mesnevi 166, Mısra 32).*
Irak olsun!	2	Belā senden ıraġ olsun hemīşe Ḳażā senden ıraġ olsun hemīşe *(Mesnevi 21, Mısra 73).* Belā senden ıraġ olsun hemīşe Ḳażā senden ıraġ olsun hemīşe *(Mesnevi 21, Mısra 74).*
söyleyecek sözüm var: *Herhangi bir konuda kendisinin de diyecekleri bulunmak. (söyleyeceği olmak-TDK).*	1	Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet Sözüm var söyleyecek vir icāzet *(Mesnevi 165, Mısra 62).*
hey hey: *Hey hey; seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.*	1	Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān *(Mesnevi 126, Mısra 37).*
hey hey: *Hey hey deme. II Coşma.*	1	Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer Ki bu işile cāna urdı āẕer *(Mesnevi 123, Mısra 19).*
ḥelāl olsun: *Helal olsun; takdir ifadesi.*	1	Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın *(Mesnevi 5, Mısra 134).*

āgāh oluñ: *Haberdar olmak.*	1	Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh *(Mesnevi 127, Mısra 10).*
āġāz eyleñüz: *Başlamak.*	1	Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz *(Mesnevi 40, Mısra 92).*
başa ne getürür: *(Kaderde yazılanın) yaşanması, insanın karşısına çıkması.*	1	Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr Görelüm ne getürür başa taḳdīr *(Mesnevi 28, Mısra 36).*
benden dile: *"İstemek, talep etmek.".*	1	Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫizmetüñi Dile benden günehkār ümmetüñi *(Mesnevi 8, Mısra 146).*
bu mı durur: *Bir anlamda şaşkınlık, bir hayal kırıklığı ya da anlamamışlık ifadesi olarak kullanılır.*	1	Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet Ezelden bu mı durur saña ʿādet *(Mesnevi 111, Mısra 18).*
cān fedā ol-: *Canını bir uğurda verme.*	1	Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān Fedā olsun senüñ yoluña bu cān *(Mesnevi 142, Mısra 48).*
dile benden ne ister iseñ: *"Dile benden ne dilersen, istediğini talep et.".*	1	Dile benden ne kim ister iseñ sen Ki cümlesini eyleyem revā ben *(Mesnevi 8, Mısra 161).*
diyene raḥmet: *"Allah okuyana, söyleyene rahmet eylesin." anlamında dua ifadesi.*	1	Ola mı hīç bundan yig saʿādet Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet *(Mesnevi 18, Mısra 82).*
el-emān: *"Aman, imdat, medet!" anlamlarındaki yardım isteme ve yalvarma sözü.*	1	Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne Dil uzatdı ḳamusı el-emāne *(Mesnevi 17, Mısra 82).*
erzān: *Ucuz II Layık, yaraşır.*	1	Bahā olsa eger birine biñ cān Alan kişi dir idi va'llāh erzān *(Mesnevi 98, Mısra 28).*
ġam degül: *Ne çıkar, zararı yok, aldırma!*	1	Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur *(Kıt'a 1, Mısra 8).*
esen ḳal: *Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli olmak.*	1	Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā *(Gazel 39, Mısra 1).*
merḥabā: *Müslümanlar arasında bir nevi selâmlaşma kelimesi olup, "rahat olunuz, serbest olun, hoş geldiniz" mânasında söylenir.*	1	Ġarībem bulımazam āşināyı Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı *(Mesnevi 34, Mısra 64).*
ṣafā geldüñ: *Hoş gelmek, iyilikler, mutluluklar getirmek.*	1	Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem *(Mesnevi 27, Mısra 117).*

saḳın aldanma: *Asla inanma.*	1	Şu sūret kim görürsin bu cihānda Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda *(Mesnevi 21, Mısra 62).*
ḫoş mısın: *İyi misin nasılsın.*	1	Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(Gazel 22, Mısra 3).*
ister mi: *Talep etmek.*	1	Didi gerçek didüñ bu sözi Efser Velī bilmezven ister mi ol hünerver *(Mesnevi 128, Mısra 40).*
yā hū	1	Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū Segirdüp ḳatına gelürdi āhū *(Mesnevi 73, Mısra 29).*
eksük olmasun	1	Ḫudā ḳılsun saña yüriʿināyet Başuñdan eksük olmasun saʿādet *(Mesnevi 165, Mısra 150).*

Tablo 10. Günlük konuşma diline ait ifadeler ve tanıkları

2.2.10. ARGO KELİME VE İFADELER

Cemşîd ü Hurşîd'de sayıları az da olsa argo kelime ve ifadeler yer verilmiştir. TDK Derleme Sözlüğü'nde yer alan "yol azmak"[22] (Yolunu şaşırmak, doğru yoldan sapmak, yanlış yola gitmek.) deyimindeki "azmak" ifadesi bugün edebi metinlerde tercih edilen bir kelime değildir. Kelimenin anlam değişmesine uğrama ihtimalini göz ardı etmeden şairin iki farklı yerde bu deyimi kullandığını söylemek gerekir:

> Ḳarañuda ḳalanlaruñ delîli
> Yol azmışlara gösteren sebîli (beyit no: 657)

> Baña bir daḫı pend eyle göñülden
> Ki azmayam giderken işbu yoldan (beyit no:1836)

Açıkgöz de bu duruma dikkat çeker ve her dilde her kelimenin şiire müsait olmadığını belirtir. Argo ve galiz kelimeleri bu gruba dahil eder ve ekler "…kelime argo veya galiz olmayabilir ama günlük dilde o kelime kullanım sınırlarının sonuna ulaşmış, anlam doyması yaşamış ve bu yüzden yorulmuş olabilir. Klasik şairler bu tür kelimeleri şiirlerinde kullanmayı sevmezler. Mesela "et, çanak, it, at, eşek, ağaç vs…" Bu tür kelimeler gerek kullanım sıklığından ve gerekse atonal ses yapılarından dolayı ve en çok da bir "anlam sınırlaması ve yorulması"ndan dolayı klasik şairler tarafından pek tercih edilmez." Açıkgöz bunların yerine Farsça ve Arapçadan alınan "lahm, kâse, kelp veya seg, esb, merkep, şecer" gibi kelimelerin tercih edildiğini söyler (Açıkgöz, 2013, s. 43).

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde argo ifade sayısı sınırlıdır. Şair, argo olarak nitelenebilecek kelime ve ifadeleri Cemşid ve Hurşid'in buluşma anlarını mecazlarla

[22] Yol az- deyimi burada kullanıldığı için "Deyimler" başlığına konmamıştır.

anlatırken kullanmıştır. Şair, bir yerde de insanların hayvanlardan farkını vurgulamak için insanların hayvanlar gibi "ot yiyici" olmaması gerektiğini hatırlatırken argoya başvurmuştur. Metinde, 4 farklı kelimede toplam 5 defa argo olarak kullanılmıştır:

Argo ifade	Adedi	Örnek
ḳufl: Kilit ll Kadın cinsel organı.	2	O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mesnevi 155, Mısra 281). Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mesnevi 155, Mısra 283).
pençe: Erkek cinsel organı.	1	Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mesnevi 155, Mısra 291).
muḳaffel: (Ar.) Sıkı sıkıya kapatılmış, kilitlenmiş.	1	Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel Ki kimsene degürmemiş aña el (Mesnevi 155, Mısra 269).
ʿalefḫōr olmaġıl: "Yem yiyici, ot yiyici olmak" Alef, hayvan yemi demektir. (Ar. ʻalef) Hayvan yemi (Kubbealtı).	1	Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mesnevi 5, Mısra 40).
ḳufl urıl-: Kilit vurmak, kapatmak. ll Kadın cinsel organı.	1	O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mesnevi 155, Mısra 273).

Tablo 11. Metinde geçen argo kelimeler ait tablo

2.2.11. İKİLEMELER

Türkçede ikilemeler yapı bakımından tam ve yarım ikileme olarak ikiye ayrılır. Tam ikilemeler yalın haldeki sözcüklerle aynen tekrar edilen kelimelerle (güldür güldür), eş ve yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla (düğün dernek, sağ salim, kız kızan), zıt anlamlı kelimelerin tekrarı (er geç) ve sayıların tekrarıyla (bir bir, üç beş) yapılabilir. m harfli tekrarlar (sohbet mohbet) ve b, p harfli tekrarlar (ezik büzük, eski püskü) da tam ikileme kabul edilir. Sözcüklerin tekrarıyla yapılan Türkçe+Türkçe (gıcır gıcır), Türkçe+Yabancı (güçlü kuvvetli, döke döke), Yabancı+Yabancı (rica minnet) ile belirtili isim tamlaması (beterin beteri) ve belirtisiz isim tamlamasıyla (tövbeler tövbesi) yapılan tamlamalar bu grup içine dahil edilir. Aynı şekilde -lı/li/lu/lü (tatlı tatlı, başlı başına, belli belirsiz) ekleriyle yapılan, -lık/lik/luk/lük ekleriyle yapılan (dirlik düzenlik, günlük güneşlik), -sız/siz/suz/süz ekleriyle yapılan (yüzsüz yüzsüz, borçsuz harçsız), -cık/cik/cuk/cük ekleriyle yapılan (kargacık burgacık, hanım hanımcık) ikilemeler ile ad durum ekleriyle kurulan (diz dize, soluk soluğa, eşe dosta;

kıyadan kıyıdan, ordan burdan; ayda ayda, kıyada köşede), belirtme ekiyle kurulan (eli eteği, kaşı gözü) ve sorulu (güzel mi güzel, yapar mı yapar), bağlaçlı (coştu da coştu, ev de ev) ve ayrık (ne in var ne cin var, bir deri bir kemik, yedi iklim dört bucak) şekilde kurulan aralıklı ikilemeler de tam ikilemedir. -m/p//r/s harfleriyle kurulan ikilemeler (bembeyaz, tertemiz, kapkara, mosmor, sırılsıklam) ise yapı bakımından yarı ikileme kabul edilir. Bu ikilemeler kelime türü bakımından isim, zamir, sıfat, zarf, bağlaç veya eylem olabilir. İkilemeler anlam bakımından pekiştirme, güçlendirme, abartma, çoğaltma, kolaylaştırma, süreklilik ve sınırlama gibi fonksiyon üstlenebilir (Ertalay, 2017). Türkçenin ikileme açısından zengin, anlık ikileme üretimi bakımından velut bir dil olduğunu vurgulayan Çürük, verdiği örneklerde ikilemelerin abartma, çoğaltma, sıralama, açıklama, küçümseme, sonsuzluk, tahmin, her yer, devamlılık, kızgınlık, acıma, telaş-sabırsızlık, kesinlik, belirsizlik, birliktelik-bütünlük, alaycılık, yaklaşma, azaltma, üzüntü-pişmanlık, gizleme, şaşırma, bıkma, sahip olma veya olamama, uyarma ve tezlik gibi anlamlara geldiğini belirtir (Çürük, 2016, s. 410).

Cemşîd ü Hurşîd'de 53 ikileme toplam 94 defa kullanılmıştır. Dün ü gün (18), bir bir (9), pāre pāre ol- (8) en çok kullanılan ikilemeler olarak dikkat çekmektedir:

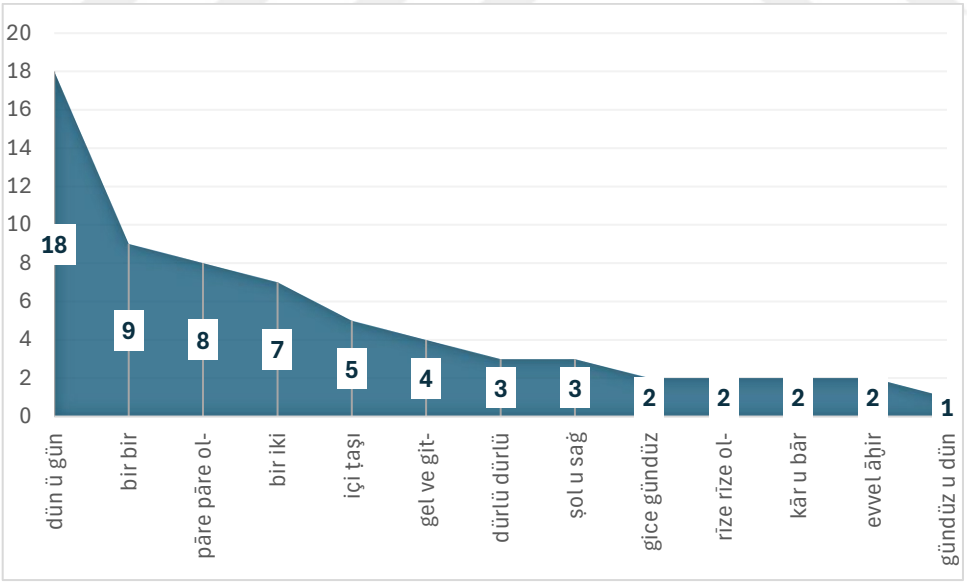

Şekil 12. İkilemelerin kullanım sıklığı

Metinde kullanılan diğer ikilemeler ve örnekleri şu şekildedir:

İkileme	Adedi	Örnek
dün ü gün: Gece ve gündüz	18	Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın

		Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mesnevi 21, Mısra 59). Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini (Gazel 25, Mısra 7). Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gazel 39, Mısra 6). Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mesnevi 19, Mısra 149). Didi derd ü belādan sen ıraġ ol Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mesnevi 21, Mısra 70). Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler Ki eflāk üzre āḫı rāh eyler (Mesnevi 22, Mısra 27). Dün ü gün nāle vü efġān idermiş Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mesnevi 22, Mısra 39). Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mesnevi 29, Mısra 6). O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mesnevi 29, Mısra 88). Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mesnevi 31, Mısra 11). Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mesnevi 40, Mısra 16). Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mesnevi 71, Mısra 80). Dün ü gün eylemekden āh u nāle Teni incelüben dönmiş hilāle (Mesnevi 85, Mısra 11). Dün ü gün eylemekden āh ü nāle Tenüm incelüben döndi hilāle (Mesnevi 90, Mısra 25). Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mesnevi 90, Mısra 38). Anı görmez misin kim iy şehenşāh

		Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mesnevi 135, Mısra 20). Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü ṣādī (Mesnevi 156, Mısra 30). Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mesnevi 68, Mısra 9).
bir bir: Bir bir, teker teker, tane tane, sayarak.	9	Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mesnevi 40, Mısra 45). Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir Didi şeh düşin atasına bir bir (Mesnevi 22, Mısra 146). Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mesnevi 24, Mısra 2). Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mesnevi 36, Mısra 104). Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mesnevi 46, Mısra 10). Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mesnevi 116, Mısra 52). Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mesnevi 117, Mısra 127). Didi bir bir nice oldı serencām Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mesnevi 123, Mısra 15). Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mesnevi 129, Mısra 64).
pāre pāre ol-: Parça parça olmak, parçalanmak.	8	Şu deñlü zengibāre şaldı ol tīġ Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mesnevi 148, Mısra 6). Gemi oldı deñizde pāre pāre Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mesnevi 31, Mısra 29). Çü firḳat odına bulmadı çāre Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mesnevi 34, Mısra 4). Gelürken oldı keştī pāre pāre Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mesnevi 34, Mısra 87). Velī ġayretden oldı pāre pāre Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mesnevi 71, Mısra 73).

		Ola kim ola uşbu derde çāre Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mesnevi 76, Mısra 8). Bu derde bulmayuban hīç çāre Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mesnevi 18, Mısra 34). Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẕāre Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre (Mesnevi 116, Mısra 10).
bir iki: Birkaç.	7	Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mesnevi 23, Mısra 67). Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend İşit benden diyeyin bir iki pend (Mesnevi 25, Mısra 90). Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mesnevi 40, Mısra 48). Bile almış idi şāh-ı hünerver Bir iki ṣulu ter pākīze gevher (Mesnevi 40, Mısra 84). Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mesnevi 71, Mısra 36). Bir iki ḫādimi ol yirde dilber Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mesnevi 72, Mısra 31). Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mesnevi 141, Mısra 4). Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mesnevi 166, Mısra 53).
içi ṭaşı: İçi dışı.	5	Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mesnevi 155, Mısra 322). Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mesnevi 161, Mısra 20). Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mesnevi 162, Mısra 14). Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mesnevi 167, Mısra 26). Belā vü ġam için ṭaşın büridi Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mesnevi 71, Mısra 75).
gel ve git-: Geliş ve gidiş, gelme ve gitme, konaklama, kısa süre vakit geçirme, ölme.	4	Süleymān gerçi yile ḥükm itdi Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mesnevi 168, Mısra 80). Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür

		Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mesnevi 168, Mısra 61). Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mesnevi 168, Mısra 61).
dürlü dürlü: Çeşit çeşit.	3	Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mesnevi 27, Mısra 186). Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mesnevi 34, Mısra 54). Didi kim nicesün yol zaḥmetinden Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mesnevi 115, Mısra 52).
ṣol u saġ: Sol ve sağ. II Etraf.	3	Şehenşeh seyriderken o bāġı Teferrüc ider iken ṣol u saġı (Mesnevi 20, Mısra 62). Alup billūr ele altun ayaġı Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mesnevi 154, Mısra 48). Alup billūr ele yāḳūt ayaġı Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mesnevi 52, Mısra 22).
gice gündüz: Aralıksız, sürekli, her zaman.	2	Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz Ṣemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kaside 5, Mısra 77). Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mesnevi 90, Mısra 14).
kār u bār: Kazanç, elde edilen şey. II İş güç, meşguliyet.	2	Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gazel 7, Mısra 10). Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mesnevi 71, Mısra 22).
rīze rīze ol-: Parça parça olmak.	2	Çü düşmen göñli oldı rīze rīze Melik ol dem eline aldı nīze (Mesnevi 119, Mısra 7). Ḳaçan kim ol eline ala nīze Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mesnevi 17, Mısra 86).
evvel āḫir: Baştan sona.	2	Yine didi ki iy merd-i müsāfir Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mesnevi 34, Mısra 72). Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mesnevi 129, Mısra 63).
gündüz u dün: Gündüz ve gece.	1	Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün Gerekse gündüz olsun u gerek dün (Mesnevi 141, Mısra 12).

zinhār zinhār itmegil: Asla yapma.	1	Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mesnevi 46, Mısra 46).
pīş ü pes: Ön ve arka.	1	Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kaside 1, Mısra 30).
kiçisi ulu: Küçüğü büyüğü, hepsi, herkes.	1	Bu sözi işidüp şehden ḳamusı Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mesnevi 154, Mısra 98).
yir ü gök: Yeryüzü ve gökyüzü. II. Her yer.	1	Yir ü gökde ne kim var aña şāhid Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mesnevi 129, Mısra 53).
pāre pāre it-: Parça parça etmek, parçalamak.	1	Yalın ḳılıç elinde ol süvāre Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mesnevi 148, Mısra 140).
leyl ü nehār: Gece ve gündüz.	1	Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gazel 17, Mısra 2).
ḳarşu ḳarşu: Karşı karşıya II Karşılıklı olarak.	1	Melāyik ṣaf ṭutuban ḳarşu ḳarşu Sürerlerdi Muḥammed izine rū (Mesnevi 8, Mısra 83).
uluya kiçiye: Büyüğe küçüğe, herkese.	1	Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mesnevi 154, Mısra 150).
reng reng: Rengarenk, çok renkli.	1	Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gazel 46, Mısra 3).
yük yük: Çok fazla, taşınamayacak kadar çok parça.	1	Bile aldı iki yüz ḳaravaşı Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mesnevi 25, Mısra 104).
yoġ u varı: Varı yoğu, bir kimsenin sahip olduğu her şey.	1	Nedür sinüñ yoluña baş ile cān Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mesnevi 136, Mısra 38).
var u yoġ: Var ve yok. II Elde bulunan her şey.	1	Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gazel 17, Mısra 14).
yaḳın u dūr: Yakın ve uzak.	1	Yüzinüñ şuʿlesinden yaḳın u dūr Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mesnevi 132, Mısra 79).
çoġ u az: Çok ve az.	1	Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mesnevi 22, Mısra 100).

eyü yavuz: İyi kötü: iyi de olsa kötü de.	1	Eyü yavuz gelürse ne ki senden Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mesnevi 168, Mısra 31).
peydā vü nihānī: Açık ve gizli.	1	Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mesnevi 74, Mısra 40).
yük yük: Çok fazla, taşınamayacak kadar çok parça.	1	Bile aldı iki yüz ḳaravaşı Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mesnevi 25, Mısra 104).
yir ü gök: Yeryüzü ve gökyüzü. II. Her yer.	1	Yir ü gökde ne kim var aña şāhid Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mesnevi 129, Mısra 53).
ḳarşu ḳarşu: Karşı karşıya II karşılıklı olarak.	1	Melāyik ṣaf ṭutuban ḳarşu ḳarşu Sürerlerdi Muḥammed izine rū (Mesnevi 8, Mısra 83).
ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna: Merdiven basamak basamak çıkılır.	1	Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mesnevi 71, Mısra 30).
biñ biñ: Binlerce, pek çok.	1	Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mesnevi 18, Mısra 68).
dāne dāne ol-: Tane tane olmak.	1	Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mesnevi 130, Mısra 55).
ṣubḥ ile şām: Sabah ile akşam.		Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mesnevi 109, Mısra 8).
şeb ü rūz: Gece ve gündüz.	1	Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle Olur dil ġarḳ-ı ḫūn mānend-i lāle (Mesnevi 96, Mısra 43).
yaḳın u dūr: Yakın ve uzak.	1	Yüzinüñ ṣuʿlesinden yaḳın u dūr Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mesnevi 132, Mısra 79).
yir ü gök: Yeryüzü ve gökyüzü. II. Her yer.	1	Yir ü gökde ne kim var aña şāhid Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mesnevi 129, Mısra 53).
yük yük: Çok fazla, taşınamayacak kadar çok parça.	1	Bile aldı iki yüz ḳaravaşı Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mesnevi 25, Mısra 104).

Tablo 12. İkilemelerin tekrar sayıları ve tanıklarına ati tablo

2.2.12. TAMLAMALAR

Cem Sultan, Cemşid ü Hurşid'i Türkçeye aktarırken Türkçe tamlamalar kadar Arapça-Farsça isim ve sıfat tamlamalarına da müracaat etmiştir. Bu tamlamalar cümle içinde farklı görevler üstlenmiştir. Arapça tamlamalar başlıklarda, Türkçeye geçmiş kalıp ifadelerde, ayet ve hadis parçalarında, isimlerde, kafiyelerde, Farsça

tamlamalarda, çok az da olsa isim-sıfat tamlamalarında kullanılmıştır. 91 Arapça tamlamadan bazıları tekrar kullanılmış ve metinde 134 Arapça tamlama (284 kelime) veya ifade-ibareye yer verilmiştir. Arapça tamlama ve ibarelerin sıklığı şu şekilde oluşmuştur:

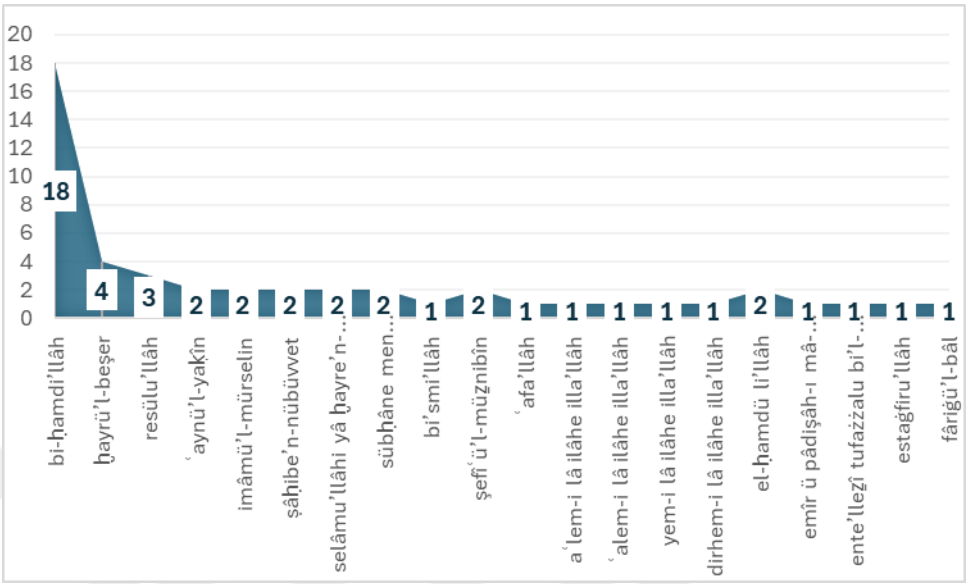

Şekil 13. Arapça tamlamaların kullanım sıklığına ait grafik

Tebdiz ve Lehcediz kayıtlarında yer almayan tamlama örnekleri şu şekildedir: müştak-ı visal-i nigar (sevgiliye kavuşma arzusu), munis-i has (hususi arkadaş, özel dost), barik-tenlik (vücudun incelmesi, bedenin zayıflaması, piraye-i naz (nazın süsü, cilvenin ziyneti), bülbül-i dey (kış bülbülü), güzin ü server (seçkin ve reis), mah u sitare (ay ve yıldız), sermest ü bimar (sarhoş ve hasta), şadan u ferahnak (sevinçli ve neşeli), zikr-i kulkul (kulkul demek), merd-i hüner-ver (marifetli insan), mur ile melah (karınca ve çekirge), dilir ü pehlevan u bahtlu (cesur, pehlivan ve şanslı), tedbir ü nazar (önlem ve bakış), savt-ı pürhal (kederli ses), serv-i mehveş (ay gibi servi), mah-ı kasab-puş (kasap gibi perişan giyinmek), mahru-yı bend (tutsak ay yüzlü), şehenşah-ı kamer-ru (ay yüzlü padişahlar padişahı), cim-i maklub (karışık saç), rayet-i şeb (gece bayrağı, ay), libas-ı şeb-revan (gece kıyafeti), leyli-hüsün (gece güzeli), rencur-ı meyus (ümitsiz hasta), evvel-ta-be-ahir (baştan sona), ebr-i bad-reftar (rüzgâr gibi koşan bulut), pend-i uşşāk (aşıkların öğüdü, aşıkların nasihati), humar-ı derd ü mihnet (zorluk ve derdin sersemliği), tarf-ı zamane (devrin bakışı, zamanın nazarı), vakt-i cefa (eziyet zamanı), raht u kumaş (takım ve kumaş), hadd-i şam (Şam sınırı), reh-i Şam (şam yolu), çeşm-i cemşid (Çemşid'in gözü), sahra-yı şam (Şam bölgesi), bayrak-ı rengin

(renkli bayrak), kabin-i duhter (kız bedeli. gelin kız için güveyinin verdiği mal, eşya, para, mehr-i müeccel), kayd-ı arusi (düğün kaydı, düğün tarihi), fağfur-zade (Çin hükümdarının oğlu), şehr-i han (han'ın şehri), Hurşid-i mazer (Hurşid'in annesi), köy ü şehr (köy ve şehir), sa'b u hunhar (çetin ve kan dökücü), hicr ü cüdalık (ayrılık ve uzaklık).

Mesnevide yer alan Arapça tamlama ve ifadelerin alfabetik listesi şöyledir:

	Arapça Tamlama ve İfadelerin Alfabetik Listesi
	ʿafa'llâh, aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿâlem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿaleyke ve ʿale'n-nebiyyîne ecmaʿîn, ʿaynü'l-yaḳîn, ʿaynü'l-yaḳîn, bi'llâhi, bi'smi'llâh, bi'smi'llâhi mecrâhâ, bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bi-ḥamdi'llâh, bü'l-feżâyil, çü yem-i lâ ilâhe illa'llâh, dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh, el-ḥamdü li'llâh, el-ḥamdü li'llâh, emîr ü pâdişâh-ı mâ-siva'llâh, ente'llezî tufażżalu bi'l-cûdi ve'l-kerem, estaġfiru'llâh, fâriġü'l-bâl, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫayrü'l-beşer, ḥabîbu'llâh, ḥabîbu'llâh, hâdiye'l-umem, hâdiye'l-umem, ḥamdu li'llâh, ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḫatmü'l-mürselîn, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫatmü'n-nebiyyîn, ḫayrü'l-beşer, ḫayrü'l-beşer, ḫayrü'l-beşer, ḫayrü'n-nebiyyîn, hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh, himem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḥubbü'l-vaṭan, ḥubbü'l-vaṭan, ḥudâ-yı ẕü'l-celâl, imâmü'l-mürselin, imâmü'l-mürselin, imâmü'l-müttaḳîn, imâmü'l-müttaḳîn ü velî, iy ẕü'l-celâl-i pür-kerem, ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳadîm ü ḳâdir ü ẕü'l-menn ü kirdgâr, ḳâdir ü ẕü'l-menn (ü) sübḥân , ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh, ke'l-ʿadem, kelimu'llâh-ı şânî, kerem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳurretü'l-ʿayn, ḳurretü'l-ʿayn-ı dü ʿâlem, ḳurretü'l-ʿayn-ı muḥammed, lâ ilâhe illâ hüva'llâh, lâ ilâhe illa'llâh, leyletü'l-ḳadr, leyse li'l-insâni illâ mâ seʿâ, li-maʿa'llâh, maʿa'l-ḳıṣṣa, maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh, maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh, merhem-i lâ ilâhe illa'llâh, miftâḥu'l-ebvâb, muḳıllü'l-ḥâl, müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh, mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh, nebiyyu'llâh, neciyyu'llâh-ı nûh, niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh, niʿme'l-bedeldür, raḥîm-i ẕü'l-celâl, raḥmeten li'l-ʿâlemîn, raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh, resûlu'llâh, resûlu'llâh, resülu'llâh, rûhü'l-ḳudüs, rûḥü'l-ḳudüs, rûḥü'l-ḳudüs, ṣafiyyu'llâh-ı âdem, ṣâḥibe'n-nübüvvet, ṣâḥibe'n-nübüvveti, ṣâniye'sneyni iz hümâ fi'l-ġâr, sebʿu'l-mesâni, selâmu'llah, selâmu'llâhi yâ ḫayre'n-nebiyyîn, selâmu'llâhi yâ ḫayre'n-nebiyyîn, sübḥâne men yuḳaddesu fi'l-leyli ve'n-nehâr, sübḥâne men yuḳaddesu fi'l-leyli ve'n-nehâr, sübḥâne men yüsebbeḥu fi'l-berri ve'l-biḥâr, şâh-ı veliyyîn, şaḳḳu'l-ḳamer, şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh, şefîʿü'l- müznibîn, şefîʿü'l-müẕnibîn, şey'en li'llâh, şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh, şükrü li'llâh, ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh, teâla'llâh, va'llâh, va'llâhu aʿlem, va'llâhu aʿlem bi's-ṣavâb, vaṣfü'l-ḥâl, ve ḥamdi'llâhi ẕi'l-menni'l-ʿaẓîm , yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bâṭıli, zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh, ẕi'n-nûreyn, ẕü'l-celâle

Farsça tamlama yapılarıyla kurulan tekil 1252 çoklu 1288 (2963 kelime) tamlamanın 1195 (2670 kelime) tanesi isim tamlaması şeklinde 93 (293 kelime) tanesi fiil olarak kullanılmıştır.

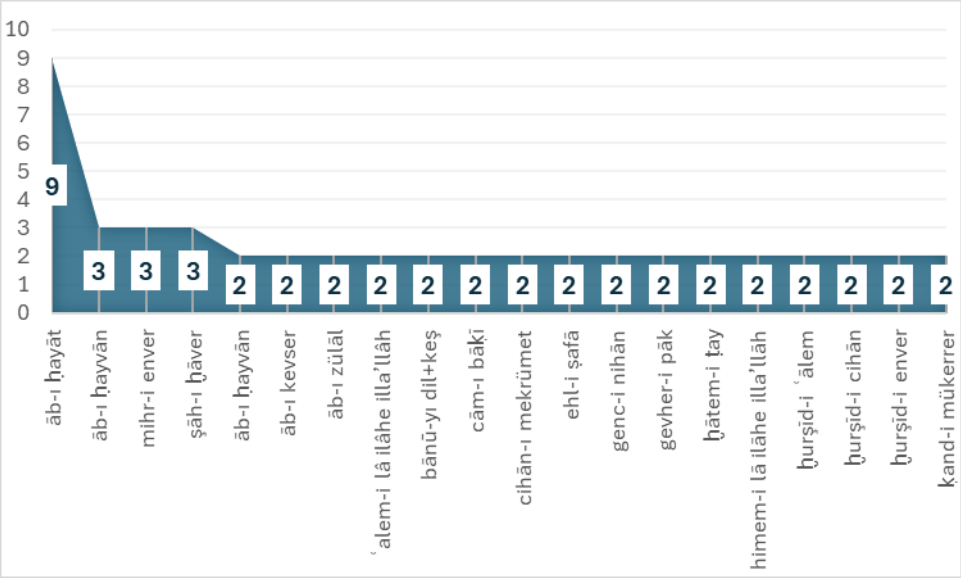

Şekil 14. Farsça tamlamaların kullanım sıklığına ait grafik.

	Farsça Tamlamaların Alfabetik Listesi
	āb-ı ḥayāt, āb-ı ḥayvān, mihr-i enver, şāh-ı ḫāver, āb-ı kevser, āb-ı zülāl, ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh, bānū-yı dil+keş, cām-ı bāḳī, cihān-ı mekrümet, ehl-i ṣafā, genc-i nihān, gevher-i pāk, ḫātem-i ṭay, himem-i lā ilāhe illa'llāh, ḫurşīd-i ʿālem, ḫurşīd-i cihān, ḫurşīd-i enver, ḳand-i mükerrer, leşker-i rūm, māh-ı nev, māh-ı tābān, meclis-i ḫāṣ, merhem-i lā ilāhe illā'llāh, müşg-i tātār, müşg-i ter, nār-ı ʿaşḳ, nesl-i ādem, nūr-ı ḫudā, peyk-i çālāk, şāh-ı ʿālem, şāh-ı cihān, şāh-ı zemāne, vaṣf-ı ḥāl, āb-ı raḥmet, āb-ı revān, āb-ı zindegānī, āb-ı zülal aḳıt-, ʿādet-i rūm, āfitāb-ı ʿālem+efrūz, āfitāb-ı her dü ʿālem, āġāz-ı nāme, āheng-i ḥarbi, āheng-i nev+rūz, āh-ı ciger-sūz, āḫir-i kār, aḥmed-i mürsel, āhū-yı çīn, aḥvāl-i ʿālem, aḥvāl-i cemşīd, aḥvāl-i cihān, aḥvāl-i şādī, aḫyār-ı ins ü cān, ʿakl-ı küll, ʿaks-i ḫurşīd, ʿaks-i ruḫ, ʿâlem-i ʿilm, aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿālim ü dānā-yı esrār, ʿalīm-i bī+misāl, ʿamū-yı muṣṭafā, ʿandelīb-i bāġ-ı cennet, ʿārıż-ı gül, ʿarūs-ı ġonca, ʿarūs-ı şubḥ, ʿarż-ı gül ü şimşād it-, āsār-ı ʿadli, āsār-ı devlet, āsār-ı raḥmet, āsār-ı saʿādet, aṣḥāb-ı āgāh, aṣḥāb-ı fîl, aṣḥāb-ı kehfi, aṣl-ı faġfūr, aṣl-ı vücūd, ʿāşıḳ-ı pür+zār u pür+derd, ʿaşḳ-ı dil+ber, ʿaṭā-yı ḥaḳḳ'ı bul-, āteş-i ʿaşḳ yaḳ-, āteş-i ġaflet, āteş-i reşk, āvāze-i ḫoş, āvāze-i hū, āvāze-i ney, āvāz-ı pür+sūz çek-, āvaz-ı terāne it-, āvāz-ı terānī, āyāt-ı feṭh, āyāt-ı uşşāk, āyet-i rūz, ʿayş-ı cāvīd it-, ʿayş-ı ḫāṣ, ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıl-, ʿayş-ı nihān eyle-, ʿayş-ı nihānī, ʿayş-ı pinhān ḳıl-, ʿazm-i ḫıṭā, ʿazm-i meydān ḳıl-, ʿazm-i rāh ḳıl-, ʿazm-i rūm it-, ʿazm-i ṣaḥrā ḳıl-, ʿazm-i sefer ḳıl-, ʿazm-i temāşā ḳıl-, ʿazm-i ticāret ḳıl-, bāb-ı devlet, bāb-ı nübüvvet, bāde-i gülgūn, bāde-i ter, bād-ı bahār, bād-ı bahārī, bād-ı bed, bād-ı hicrān, bād-i şabā, bāġ-ı ʿālī, bāġ-ı cān, bāġ-ı cennet, bāġ-ı cennet ol-, bāġ-ı cihān, bāġ-ı devlet, bāġ-ı mevzūn, bāġ-ı muʿaẓẓam, bāġ-ı raʿnā, bāġ-ı raʿnā ol-, bāġ-ı żafer, bāġ-ı zemāne, baḥr-ı feṣāhat, baḥr-ı mey, baḥr-ı vaḥdet, baḥr-i ʿaden, baḥr-i aḥḍar, baḥr-i bī+kerān, baḥr-i bī+nihāyet ol-, baḥr-i bī+pāyān ol-, baḥr-i pūlād, baḥr-i pūlādī, baḥr-i pür+ḫaṭar, baḥr-i ṣūm, baḫş-ı fażl, baḫt-ı siyāh, bāng-i çegāne, bānū-yı ʿālem, bānū-yı meh+rū, bānū-yı raʿnā, bānū-yı ṭannāz, bārān-ı luṭf, bār-ı cefā vü cevr, bayraḳ-ı reng+in, bāzār-ı ʿaşḳ, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā+ṣafā, be+hakk-ı nūr-ı aḥmed, bedr-i dücā, bedr-i māh, bedr-i münevver, bedr-i münīr, behişt-i ʿadn, benāt-ı naʿş, bende-i ḫūb, bend-i cürm, ben-i miskīn, ben-i müstmend, ber+āl-i emcād, berg-i gül, berg-i nevā, berg-i ter, bīmār-ı fırḳat, bū bekr-i şıddīḳ, buḥūr-ı ʿūd it-, burāḳ-ı bād-ı pāya, burc-ı āb, burc-ı ābīde, burc-ı delve, būy-ı ʿabīr, būy-ı āşinā, būy-ı cān, būy-ı ḫurşīd, būy-ı müşg+in, būy-ı vaṭan, bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat, bülbül-i dey, bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ, bülbül-i miskīn, bülbül-i şūrīde, bülbül-i żaʿif, bünyād-ı dü cihān, büt-i şīrīn+zebān, caʿd-ı sünbül, cādū-yı bābil, cāh-ı devlet vir-, câme-i ʿaşḳ, cam-ı aḥmer, cām-ı bāde, cām-ı belābil, cām-ı billūr, cām-ı cem, cām-ı dost+kām, cām-ı duʿā, cām-ı erġavānī, cām-ı gülgūn, cām-ı mey, cām-ı muṣaffā, cām-ı mürevvaḳ, cām-ı pür+mey, cām-ı vuṣlat, cām-ı zer, cān-ı ʿālem, cān-ı cemşīd, cān-ı cihān, cān-ı māder, cān-ı māẕer, cān-ı ʿuşşāḳ, cānib-i ḫaḳ, cāy-ı selāmet, cefā-yı ʿaşḳ, cefā-yı dehr-i dūn, cemāl-i maʿni, cemāl-i pertev, cemāl-i rūz, cemāl-i yār, cemāl-i zībā, cemīʿ-i enbiyā, cemīʿ-i evliyā, cemşīd-i ʿāḳil, cemşīd-i hünerver, cemşīd-i meh+rū, cennet-i meʾvā ol-, cevher-i kelām, cihān-ı ʿilm ü baḥr-i maʿrifet, cihān-ı maʿrifet, cins-i ādem, cism-i ādem, cism-

i laṭīfi, cism-i maḳlūb, cūy-ı vaṭan, cümle-i rāz, cünbiş-i mā+dām vir-, cünd-i nübüvvet, çāh-ı bābil, çāh-ı bījen, çarḫ-ı ābnūs, çarḫ-ı aḥżar, çarḫ-ı ʿālem, çarḫ-ı aṭlas, çarḫ-ı dūn, çarḫ-ı ġāddār, çarḫ-ı gerdān, çarḫ-ı gerdūn, çarḫ-ı pür+ġam, çarḫ-ı saʿādet, çarḫ-ı sitem+ger, çeng-i ḥarbī, çerāġ-ı āsmān-ı mekrümet, çerāġ-ı çeşm, çerāġ-ı devlet, çerāġ-ı dil, çerāġ-ı ʿömr, çerāġ-ı şevket, çeşme-i āb, çeşme-i cān, çeşme-i ḥayvāna, çeşm-i cemşīd, çeşm-i dil, çeşm-i ḫūn+feşān, çeşm-i ḫūn+rīz, çetr-i cemşīd, çetr-i nīl+gūn, çetr-i şāhī, çetr-i şehenşāh, dāġ-ı ġam, dāmen-i ṣaḥrā, dānā-yı bī+naẓīr ü şehenşāh-ı bī+vezīr sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez+diyār, dānā-yı esrār, dāne-i eşk, dāne-i nār, dārā-yı dār-ı ʿizzet, ḍarbet-i gürz, ḍarb-ı şemşīr, dār-ı bekā, dār-ı fenā, daʿvī-i dīn, dehr-i ḥoḳḳa+bāz, delīl-i ẕāt, dem-i āhū, dem-i dāvūd, dem-i yūsuf, der+gāh-ı ḫurşīd, derd ü belā-yı ʿaşḳ, derd-i ʿaşḳ, derd-i dil+ber, derd-i iştiyāḳ, derd-i müşkil, dervīş-i miskīn, deryā-yı ʿaşḳ, deryā-yı dāyir, deryā-yı ʿirfān, deryā-yı raḥmet, destān-ı nevā+sāz, deste-i gül, dest-i ʿadālet, dest-i çengāl ur-, dest-i duʿā, dest-i temennī aç-, dest-i teṭāvül, dest-i zebānī, devlet-i bāḳī, devr-i ḳamer, devr-i rüzgâr, devr-i zemān, deyr-i ḫoş, deyyān-ı pür+kerem, dībā-yı aḥżar, dībā-yı aḥżar döşe-, dībā-yı nīlīn, dībā-yı reng+in, dībā-yı sebze, dīk-i ʿaşḳ, dil+ber-i rūm, dil+dār-ı ʿāşıḳ, dil+dār-ı māḥbūb, dil+dār-ı mehveş, dil-i ʿāşıḳ, dil-i bīmār, dil-i cemşīd, dil-i ġam+ḫ∨ār, dil-i ġamġīn, dil-i ḳayṣer, dil-i maḥzūn, dil-i şeh, dil-i şeydā, dil-i ʿuşşāḳ, dil-i vīrān, dimaġ-ı cān, dīn-i aḥmed, dīn-i ḥaḳḳ, dīn-i muṭlaḳ, dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh, div-i ādem+ḫōr, diyār-ı yār, duʿā-yı resūl, dürr-i heft+dāne, dürr-i ḫoş+āb, dürr-i meknūn, dürr-i yetīm, ebrāc-ı salṭanate, ebr-i bād+reftār, ebrū-yı dil+dār, ebvāb-ı cennet, ecrām-ı rūy-ı çarḫ, efser-i rūm, ehl-i beyt, ehl-i dil, ehl-i idrāk, ehl-i ʿirfān, ehl-i meclis, ehl-i ṣoḥbet, ehl-i tevārīḫ, ehl-i ʿuşşāḳ, ehl-i ẕarāfet, ekvān-ı dīvüñ, emīn-i ehl-i dīn, emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh, emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet, emīr-i bī+vezīr, emīr-i enbiyā, emīr-i ḫatm-i nebiyyīn, emīr-i kārbān, emīr-i naḫl, emr-i sulṭān, emr-i taḳdīr, endūh-ı melālet, erbāb-ı idrāk, erbāb-ı kehf, erḳām-ı kāyināt, ervāḥ-ı ḳuds, ervaḥ-ı nebiyyīn, esbāb-ı ṣafā, esb-i gülgūn, esb-i tāzī, esrār-ı āsmān, esrār-ı ġayb-ı mübhem, esrār-ı pinhānuñ, eşʿār-ı ġarrā, eşk-i çeşm, eşref-i ẕāt ol-, etrāf-ı bāġ, eṭrāf-ı cūy+bār, evlād-ı ādem, evrāḳ-ı semā, eyvān-ı vālā, ez ṣunʿı bī+nihāyet ḫod şāh-ı rūz+rā / mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengi+bār, ezhār-ı luṭf, fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ, faḳīr-i bī+nevā, faḳīr-i rū+siyāh, farḳ-ı ferḳad, faṣl-ı bahar, fe÷İnnī mā+ḫuliḳtü bāṭılā, ferd-i muṭlaḳ, ferr-i ilāhī, fetḥ-i aʿẓam, fetḥ-i bāb ol-, feyż-i ḥikmet, fıḍḍa-i ḫām, fikr-i ferāset, fiʿl-i bāde, firāḳ-ı ʿaşḳ, firāz-ı ʿarş, gam-ı ʿaşḳ ile, ġam-ı dil+ber, ġam-ı ḥasret, ġarḳa-i ḫūn it-, ġarḳ-ı ḫūn, genc-i ḥüzn, genc-i ḳārūn, gerdūn-ı dūn, germ-i mey, gevher-i ḫās, gīsū-yı vaṭan, gīsü-yı dil+ber, ġonca-i pāk, gūyā-yı maʿnī, gül+berg-i ḫandān, gül+berg-i nesrīn, gül+berg-i ṭarī, gül+sitān-ı cān, gül+zār-ı ʿaşḳ, gül+zār-ı cihān, gül+zār-ı dehr, gül+zār-ı rūḫ, gül-i ḫandān, gül-i sāġar, gül-i sūrī, gül-i ter, gülşen-i ḥüsn, güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet, ḫ∨āb-ı ġaflet, ḥabīb-i gül+ʿizār, ḥabīb-i ḥaḳ, ḫabīr-i bezm+gāh-ı lī+maʿa'llāh, ḫabīr-i bī+naẓīr, ḥacc-ı vaṣl, ḥadd-i şām, ḫadeng-i ġamze, ḥadīs-i lā+fetā, ḫāk-ı rāh, ḫāk-i dil, ḫāk-i ḫūbān, ḫāk-i pā, ḫāk-i siyāh, ḫāk-i zemīn, ḥakīm ü ʿālim ü ḫallāḳ-ı ādem, ḥakīm-i lā+yezāl, ḥāl-i cemşīd, ḥāl-i cihān, ḥāl-i dāmād, ḥal-i dil-i bīmār, hāl-i şādī, ḥāl-i şehenşāh, ḫāliḳ u ḫallāḳ-ı ekber, ḥalḳā-i zülf, ḫalḳ-ı ʿālem, ḫalk-ı cihān, ḫalḳ-ı zemāne, ḫallāḳ-ı ādem, ḫallāḳ-ı aʿẓam, ḫallāḳ-ı ekber, ḥalvet-i ḫurşīd, ḥamd-ı ẕāt, ḫam-ı gīsu, ḫam-ı zülf, ḫam-ı zülf-i nigār, ḫamr-ı revāḳī, ḫāne-i ḫalvet, ḫān-ı ʿādil, ḫ∨ān-ı rāḥmet, ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿīsā, ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḫātem-i ṭayy, ḫaṭ-ı yār, ḫatm-i rüsul ol-, ḫayāl-i çehre, ḫayāl-i yār, ḥayāt-ı cāvīd, ḥayāt-ı cāvidān, ḥayāt-ı cāvidānī, ḥayy-ı bī+çūn, ḥażret-i ʿizzet, hem+dem-i lâ ilâhe illa'llâh, hem+ser-i māh, hemdem-i lā ilāhe illa'llāḫ, hezār-ı cān, ḫırmen-i māh, hilāl-i ṭāḳı, ḫ∨īş-i efser, ḫūb-ı ʿālem, ḫudāvend-i ḳadīm, ḫudā-yı bī+niyāz, ḫudā-yı bī+zevāl, ḫudâ-yı kerîm, ḫudā-yı ẕüʾl+celālʾüñ ḥabībi, ḫumār-ı derd ü miḥnet, ḫūn-ı ʿadū, ḫūn-ı şāhān, ḫūr-ı cinān, ḫūr-ı naʿīm, ḫūr-ı uçmaḳ, ḫurşīd cūya-yı ol-, ḫurşīd-i ʿaẓrā, ḫurşīd-i cihān+tāb, ḫūrşīd-i ezher, ḫurşīd-i ḫāver, ḫurşīd-i ḫurrem, ḫurşīd-i pür+nūr, ḫurşīd-i suḫanver, ḫurşīd-i tābān, ḫurūş-ı çeng, ḫurūş-ı kerrenāy u kūs, ḫurūş-ı kūs, ḫüccāc-ı ʿaşḳ, ḫükm-i ḫükūmet, ḫükm-i şerʿ, hümām-ı muḳtedā, hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ, hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i ādem, hümāyūn+ṭālıʿ ü maḳbūl-i ādem, ḫüseyn-i pāk+nesl, ḫüsn-i iltifāt, ḫüsrev-i çīn, ḫüsrev-i şām, ibn-i ʿamm-i muṣṭafā, ibn-i edhem, ibn-i ḥaydar, īcād ḳıl÷İcāzet al-, iḥyā-yı emvāt, iḥyā-yı emvāt it-, iḥyā-yı emvāt itdürt-, iḳlīm-i ḫüsn, iḳlīm-i şām, ʿilāc-ı ʿīsā, ilhām-ı ʿilm-i ʿadl, ʿilm-i ʿacz, ʿilm-i ʿālem, ʿilm-i ḥaḳ, ʿilm-i ḫudā, ʿilm-i taḳvā, imām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ, imām-ı ehl-i dīn, imām-ı her dü ʿālem, imām-ı mescid-i aḳṣā-yı aʿẓam, imām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat, imām-ı müttaḳīn, imām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem, ʿinān-ı iḫtiyār, ism-i ʿaḳd-i kābīn ol-, ism-i aʿẓam, ism-i ḫudā, ʿişret-i ḫoş eyle-, iy raḥīm-i müsteʿān, iy şāhum be+ḥaḳḳ-ı tā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek, jeng-i cefā, kaʿbe-i ʿaşḳ, kaʿbe-i ʿulyā, kābīn-i duḫter, ḳadd-i bülend, ḳadeḥ ile mey-i gül+reng, ḳadeḥ ile mey-i gülgūn, ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳad-i serv, ḳadīm-i lem+yezelsin, ḳādir ü ḳayyūm-ı muṭlaḳ, ḳādir ü rezzāḳ-ı ādem, kāfūr-ı ter, ḳahhār-ı lem+yezel, ḳahr-ı ʿiḳāli, ḳalb-i ʿāşıḳ, ḳalb-i ġāfil, ḳalb-i miskīn, ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳand-i nebāt, ḳand-i ṣāfī, kārbān-ı ḳāhr, ḳaʿr-ı biḥār, kār-ı cemşīd, ḳaṣd-ı cān it-, ḳaṣd-ı der+gāh eyle-, ḳaṣd-ı itmam eyle-, ḳaṣd-ı meclis ḳıl-, ḳaṣd-ı neberd

it-, ḳaṣd-ı piste, ḳaṣd-ı rāh it-, kāse-i ser, ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳaṣr-ı aḫżar, ḳaṣr-ı ʿālī, ḳaṣr-ı mīnū, ḳassām-ı ḳudret, ḳaṭʿ-ı menāzil, ḳavl-i ḫudā, ḳavl-i mihrāb, ḳāyd-ı ʿārūsī, ḳayṣer-i rūm, ḳayṣer-i şāh, kelb-i naḥīf, kelīmu'llāh-ı sānī, kemal-i ḳudretüñi, kemend-i müşg+in, kemend-i zülf-i dil+ber, kemend-i zülf-i ẕulmet, kerem-i lâ ilâhe illa'llâh, kerīm-i bī+misāl, keʾs-i memāt, keşf-i ḥaḳāyıḳ it-, keştī-i vaṣl-ı ḥabīb, ḳısmet-i raḥmet, ḳışşa-i cemşīd, kirm-i tūti, kişver-i rūm, kişver-i şām, kitāb-ı cān+fezāyı, kūh-ı sufīlā, kūh-i elbürz, ḳurretü'l+ʿayn-ı muḥammed, ḳurretüʾl+ʿayn-ı dü ʿālem, ḳurṣ-ı māḥ, kūs-ı ḥarbī, ḳūt-ı ḫūt eyle-, kūy-ı vaṭan, küfr-i zülf, külāh-ı zer, kürsi-i zer, laʿl-i bedaḫşān, laʿl-i cān, laʿl-i nigār, lāyıḳ-ı tāc ḳıl-, leb-i cān+fezā-yı yār, leb-i dil+ber, leb-i dil+dār, leb-i laʿle, leb-i mercān, leşker-i ʿaşḳ, leşker-i ġām, leşker-i şām, levḥ-i maḥfūẓ, levḥ-i nübüvvet, leyse lil÷İnsāni illā mā seʿā, leẕẕet-i çīn, libās-ı devlet, libās-ı naẓm, libās-ı şeb+revāne, lūʾlū-yi ter, luṭf-ı yezdān, maʿden-i luṭf-ı mürüvvet, māder-i pīr, māh ile mihr-i münevver, māh-ı ʿālem, māh-ı āsmānī, māh-ı behmen, māh-ı dil+efrūz, māh-ı dü hefte, māh-ı eflak, māh-ı enver, māh-ı felek+taḫt, māh-ı ḳaṣab+pūş, māh-ı münīr, māh-ı raḥmet, māh-ı semā-i devlet, māḥ-ı zemāne, maḫlūḳ-ı allāh, maḫlūḳ-ı zemāne, maḥmūd-ı ʿālem, maḥmūdi-i nās, maḥrem-i ḥarem, maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh, maḥrem-i rāz, maḥrem-i rāz ol-, maḥzen-i devlet, maḫzen-i genc-i nübüvvet, maḫzen-i raḥmet, maḳām u menzil-i rūḥāniyān, maḳām-ı ʿaşḳ, maḳṣad-ı aḳṣā, maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh, maḳṣūd-ı cāna ir-, maḳṣūd-ı dil, maḳṣūd-ı muḥammed, māl-ı şefāʿat, māl-i ḳārūn, mānend-i lāle, mānend-i nāhīd, maʿni-i ebyāt, maʿṣūm-ı pāk, māye-i nāz, māyil-i ḫ∨āb ol-, maẓhar-ı nūr-ı ilāhī, meclis-i ḫāṣ ḳıl-, meclis-i ḫāṣ ḳur-, meclis-i ḫāṣ eyle-, meclis-i şāh, mecrūḥ-ı ẓulm, meh+rūy-ı ʿālem, meh+rūy-ı dil+ber, meh+rūy-ı dil+dār, meh+rūy-ı ḫoş+gū, meh-i nev, meh-i tābān, mennāʿ-ı ḫayr, menzil-i māh, merd-i ʿāḳil, merd-i ʿāşıḳ, merd-i ḥāzıḳ, merd-i ḫıredmend, merd-i hüner+perver, merd-i müsāfir, merd-i üstād, merd-i yeg+āne, merve-i mürüvvet cūd, merz-i rūma, merz-i rūmdur, mesʿūd-ı ʿālem, meşhūr-ı āfāḳ, meydan-ı ʿaşḳ, mey-i ʿaşḳ, mey-i bāḳī, mey-i cān+baḫş iç-, mey-i gül+gūñ, mey-i gülgūn, mey-i laʿlin, mey-i ṣāf, mey-i ṣāfī, mey-i yāḳūt, meyl-i çīn, meyl-i her dil ol-, meyl-i sünbül, miftāḥ-ı billūr, miḥnet-i ʿaşḳ, miḥnet-i cān, mihrāb-ı ʿāḳil, mihrāb-ı dil+āver, mihrāb-ı ḫoş+gū, mihrāb-ı hünerver, mihrāb-ı suḫan+dān, mihrāb-ı suḫānver, mihrāb-ı üstād, mihrāb-ı yeg+āne, mihr-i ʿālem+efrūz, mihr-i āsmānī, mihr-i aʿẓam, mihr-i cihān, mihr-i devlet, mihr-i ḫurşīd, mihr-i māẕer, mihr-i münevver, mihr-i saʿādet, mihr-i sipihr-i rıfʿat, mihr-i zāhir, mīm-i ahmed, mirʾāt-ı ʿālem, mirʿāt-ı cān, mirʾāt-ı levḥ-i maḥfūẓ, misk-i eẕfer, misl-i selāsil, muḫīt-i bī+kerān, muḥtār-ı dü cihān, muʿīn-i ʿālem, mūnis-i ḫāṣ, murġ-ı ġarībi, mūr-ı żaʿīfe, mūy-ı ḫoş+bū, mūy-ı siyah, müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh, mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh, mülket-i çīn, mülket-i şām, mülk-i ʿarab, mülk-i cihān, mülk-i çarḫ, mülk-i çīn, mülk-i dil, mülk-i rūm, mürg-i seher+ḫīz, müşg-i eẕfer, müşg-i ḫoten, müşg-i rīzān ḳıl-, müşk-i eẕfer, müşk-i tātār, müştāḳ-ı viṣāl-i nigār, müşterī-i ḫūb+ṭāliʿ, nāfe-i tatar, naġme-i çeng, naġme-i ʿuşşāḳ, nakd-i cān vir-, naḳḳāş-ı üstād, naḳş-ı bī+cān, naḳş-ı cānān, naḳş-ı dīvār, naḳş-ı yāri, nāme-i ʿaşḳ, nām-ı ilāhī, nār-ı ʿaşḳa ṭutış-, nār-ı firāḳ, nār-ı firḳat, nār-ı ġurbet, nār-ı saḳar, naʿt-i pāk, naẓm-ı dürr-i meknūn, naẓm-ı niẓām-ı ʿālem, nebī-i kāʾināt ü ins ü cān, nebīyy-i ʿālem, neciyyuʾllāh-ı nūh, necm-i burūc-ı ʿizzet, necm-i ʿömr, nefīr-i nāy, nefy-i cihān, nerkis-i ser+mest ü maḫmūr, nesīm-i ʿanber, nesīm-i rūḥ+efzā, nesl-i aḥmed ol-, nesl-i pāk, nevā-yı naġmeñ, nışf-ı şām u mışr u berber ol-, niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh, nūr-ı aḥmed, nūr-ı dīde, nūr-ı dīde-i faġfūr-ı çīn, nūr-ı ḫurşīd, nūr-ı ilāhi, nūr-ı īmān, nūr-ı īzid, nūr-ı raḥmet, nūr-ı şāhī, nūr-ı şemʿ-i ʿadl, nūr-ı żamīri, nuṭḳ-ı makāl, nuṭḳ-ı mesīḥ-i meryem, ʿömmer ibn-i ḫaṭṭāb, ʿömr-i bī+nihāyet, ʿömr-i bī+pāyān, ʿömr-i cāvidāni, pādişāh-ı enbiyā, pādişāh-ı heft iḳlīm, pādişāh-ı heft kişver, pādişāh-ı ins ü cān, pāy-ı idrak, pāy-ı semend, pāymāl-i cürm ol-, pehlevān-ı çarḫ, penāh-ı salṭanat, pend-i uşşāk, perde-i rāz götür-, perr-i bāz, pertev-i māh, pertev-i nūr-ı ilāhī, peyk-i ḥażret, peyk-i ṣabā, pīrāhen-i yūsufı, pīrāye-i nāz, pīr-i ʿāḳil, pīr-i kenʿān, pīr-i ruhbān, pister-i dībā, pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ, pür+sāye-i bīd ol-, rāh-ı ʿaşḳ, rāh-ı dīn, rāh-ı düşvār, rāh-ı ejdehā, râh-ı ḥaḳḳ, rāh-ı ḫūb, rāh-ı pür+ḫaṭār, rāh-ı ṣıdḳ, rāh-ı taḥḳīḳ, rāh-ı żalāl, raḥīm-i lem+yezelsin, raḥīm-i pür+kerem, raḥīm-i ẕü'l+celāl, raḥmet-i ḥaḳ, raḥmet-i raḥmān, raḥmet-i yezdān, raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh, ravża-i rıżvān, rāyāt-ı rıfʿat, rāyet-i şeb, rāz-ı nihāñ, rāz-ı pinhān, reh-i çīn, reh-i şām, rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ, renc-i meʾyūs çek-, rencūr-ı meʾyūs, reng-i laʿl, reng-i siyah, resm-i kābīn, resūl-i bī+misāl, revān-ı aṣfiyā, reʾy-i cihān+münīr, reʾy-i münīr, rezzāḳ-ı ʿālem, rıżā-yı ḥaḳḳ, rıżā-yı muṣṭafā, rīḥ-ı şimal, riyāz-ı gül+sitānı, riyāż-ı ḫūb u raʿnā, ruḫ-ı dil+dār, rūḫ-ı ḳudsi, rūḥ-ı mücessem, rūḥ-ı revān, rūḥ-ı revānı, ruḫ-ı sāḳī, rūḥ-ı ʿuşşāḳ, ruḫ-ı yār, ruḫ-ı zībā, rūy-ı ʿālem, rūy-ı cihān, rūy-ı dil+ber, rūy-ı dil+dār, rūy-ı dünyā, rūy-ı eflāk, rūy-ı gerdūn, rūy-ı ʿitiẕār sür-(yüz sürmek), rūy-ı mihr-i enver, rūy-ı münevver, rūy-ı ṣaḥrā, rūy-ı vaṭan, rūy-i zemīn, rūz-ı bahār, rūẕ-ı hümāyūn, rūz-ı mübārek, rūz-ı nev+rūz, rūz-ı rūşen, rūz-ı veġā, rūzī+ḫorān-ı ḫ∨ān, rüstem-i cihān+gīr, rüsvā-yı ʿaşḳ, rüsvā-yı ḫāṣ u ʿām ḳıl-, ṣabaḥ-ı ʿömr, ṣafā-yı muṣṭafa, ṣafiyyuʾllāh-ı ādem, sāġar-ı mey, sāġar-ı mül, ṣāḥib+ḥavż-ı kevser, sāḥil-i rūm, ṣaḥn-ı cân, ṣaḥn-ı gül+istān, ṣaḥrā-yı firḳat, ṣahrā-yı ḫayr, ṣaḥrā-yı ṣām, sāḳi-i meh+rū, sālār-ı ʿacem, sālār-ı ʿālem, sālar-ı dīn,

	ṣamṣām-ı ṣārim, ṣaniʿ-i ezel, sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cān, ṣarrāf-ı mahir, saṭr-ı peyām+berī, ṣavt-ı āhū, ṣavt-ı bülbül, ṣavt-ı ġılāġıl eyle-, ṣavt-ı pür+ḥāl, ṣayd-ı şeh+bāz, sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat, sehm-i belā, selām-ı ḥaḳ, semāʿ-ı erġanūn, semāʿ-ı sāmiʿīn, seng-i ḫārā, seng-i siyāh, ser+ḫoş-ı ʿaşḳ ol-, ser+nāme-i ʿaşḳ, ser-i mūy, ser-i zülf, serīr+efrūz-ı mülk-i pādişāhī, serīr-i salṭanat, serv-i bülend, serv-i mehveş, serv-i revān, serv-i revān u ḫūb+reftār, serv-i sehī, serv-i semen+ber, serv-i ser+efrāz, settār-ı bürd+bār, sevdā-yı ʿāşḳ, seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat, ṣıddīḳ-ı aʿẓam, ṣıfāt-ı raḥmet, ṣırāṭ-ı müstaḳīm, sırr-ı ḥaḳḳ, sırr-ı ḫudā, sırr-ı yār, siḥr-i bābil, sinān-i çeşm-i aḫter, sīne-i maḥrūr, sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat, sipiḥr-i lāceverd, sipihr-i maʿdelet, sirāc-ı dīn ü millet, ṣoḥbet-i ḫāş eyle-, ṣoḥbet-i meclis, ṣubḥ-ı sādıḳ, ṣubḥ-ı ṣafā, ṣufūf-ı enbiyān, sulṭān-ı ādil, sulṭān-ı ʿālem, sulṭān-ı baḫt u ʿizzet, sulṭān-ı cihān, sultān-ı cihānuñ, sultān-ı devrān, sulṭān-ı dīndār, sulṭān-ı dīvüñ, sulṭān-ı dü cihāndur, sulṭān-ı ḫūbān, sulṭān-ı mesned, ṣunʿ-ı ḳudret, ṣunūf-ı evliyān, ṣūretger-i çīn, ṣūret-i ḥüsn-i cemal, süleymān-ı nebī, şāh ile ḫurşīd-i ʿālem, şāh+en+şeh-i muʿaẓẓam, şāh-ı ʿādil, şāh-ı ʿāḳīl, şāh-ı ʿālīsin, şāh-ı ʿarab, şāh-ı aʿẓam, şāḥ-ı cevān+baḫt, şāh-ı cüvān+merd, şāh-ı çemen, şāh-ı devrān, şāh-ı dil+bend, şāh-ı dil+keş, şāh-ı dīn, şāh-ı diyār-ı devlet, şāh-ı ebrār, şāh-ı eflāk, şāh-ı enbiyā, şāh-ı encüm, şāh-ı encüm eyle-, şāh-ı evliyā, şāḥ-ı ġam+nāk, şāh-ı gül, şāh-ı güzīn, şāh-ı hinde, şāh-ı ḫūbān, şāh-ı hünerver, şāh-ı iḳrār, şāh-ı levlāk, şāh-ı nübüvvet, şāh-ı pīrūz, şāh-ı raḥmet, şāh-ı şehīdān ol-, şāh-ı şerīf, şāh-ı şīr+şevket, şāh-ı ṭarīḳat, şāh-ı vefā, şāh-ı veliyyīn, şāh-ı yeg+āne, şām-ı şūm, şarāb-ı erġavān, şarāb-ı nāb, şarāb-ı nāb iç-, şarāb-ı saġār, şeb+nem-i lâ ilâhe illa'llâh, şeb-i firḳat, şeb-i hicrān, şeb-i miʿrāc, şeb-i tīre, şeb-i vuṣlat, şeb-i zülf, şeftālü-yi ter, şehenşāh-ı cüvān+baḫt, şehenşāh-ı felek, şehenşāh-i ḳāmer+rū, şeh-i devrān, şeh-i dīn, şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver, şeh-i encüm, şeh-i ferḫunde+aḫter, şeh-i firūz+aḫter, şeh-i ḫāver, şeh-i her dü cihān, şeh-i ḫoş+ḫū, şeh-i ḫūbāñ, şeh-i maşrıḳ, şeh-i nāhīd+ʿizzet, şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār, şeh-i sulṭān-ı ʿālem, şehīd-i kerbelā, şehr-i ʿaşḳ, şehr-i aʿẓam, şehr-i çīn, şehr-i ḫān, şehr-i ʿilm, şehr-i ḳayṣer, şehr-i muʿaẓẓam, şemʿ-i celāl, şemʿ-i dil+efrūz, şemʿ-i enver, şemʿ-i nücūm, şemʿ-i ruḫ, şemʿ-i şeb+efrūz, şemme-i şiyem iriş-, şems-i cemāl-i ādem, şems-i ezher, şemşīr-i āb+dār, şerʿ esās-ı ü bünyād-ı taḥḳīḳ, şerār-ı nār, şerḥ-i kemal, şerʿ-i ahmed, şevḳ-ı dil+ber, şevḳ-ı dil+dār, şevḳ-ı leb, şevḳ-i yār, şifā-yı ebed vir-, şiʿr-i dür+feşān, şiʿr-i ġarrā, şīr-i ġurrān, şīr-i ḫudā, şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh, şükr-i fırāvān ḳıl-, şükr-i yezdān, ṭabīb-i cān, ṭabīb-i cān ü dil, tābiʿ-i ṣanem ol-, taʿbīr-i ʿaşḳ, tāc-ı devlet, tāc-ı dür, tāc-ı hidāyet vir-, tāc-ı ḫilāfet, tāc-ı ḫurşīd, tāc-ı saʿādet, tāc-ı şerīʿat, tāc-ı veliyyīn, tāc-ı zer, tāc-ı zerrīn, taḫt-ı gevher, taḫt-ı ḫūr+zāde, taḫt-ı serā, taḫt-ı şāhī, ṭāḳ-ı minā, ṭālīʿ-i cemşīd, ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh, ṭarf-ı cüy+bār, ṭarf-ı zemāne, ṭārīḳ-ı remz, ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ reh+revi ol-, ṭās-ı gerdūn, tasṭīr geşte resm-i to der+defter-i ṣudūr taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā+ḳalem, tedbīr-i cān it-, tefsīr-i ʿaşḳ, tefsīr-i zībā it-, teng-i şekker, terk-i ʿalāka, terk-i ʿalāyıḳ eyle-, terk-i ʿalāyık it-, terk-i cān ḳıl-, terk-i cihān it-, terk-i neng ü nām it-, terk-i ser ḳıl-, tesḫīr-i salṭanat, ṭīġ-i ʿādū+şikār, tīġ-i bürrān, tīġ-i ḍaḥḥāḳ, tīġ-i eçdehāyı, tīg-i muhammed, tīġ-i zümürrüd+fām, tīr-i bārān ḳıl-, tīr-i ḫadeng-i ġamze, tīr-i miḥnet, tīr-i peykān, ṭūl-ı emel, ṭurre-i ṭarrār, ʿummān-ı devlet, uṣṣāḳ-ı ġam, ümīd-i memleket, üstād-ı naḳḳāş, vādī-i fırḳat, vādī-i ġam, vādī-i ġurbet, vakt-ı senā, vaḳt-i cefā, vaḳt-i efġān, vaḳt-i ṣafā, vaḳt-i seḥer, vaḳt-i vefā, vaḳt-i zārī, vālā-yı aḥmer, vaṣf-ı cemāl, vaṣl-ı dil+ber, vaṣl-ı dil+dār, vaṣl-ı gül, vaṣl-ı nigār, ve hem ber+āl-i emcād-ı to bādā / ve ber+aṣḥāb u eclād-ı to bādā, verd-i gülşen, verd-i ḥamrā, verd-i ḫandān, verd-i ḫoş+bū, verd-i laṭīf, vuṣlat-ı cānān, vuṣlat-ı çīn, vuṣlat-ı ḳurbet, yaġma-yı ʿaşḳ, yāḳūt-ı aḥmer, yār-ı ʿāṣıḳ, yār-ı ġār, yār-ı ġār ol-, yār-ı maḥrem, yār-ı suḫan+dān, yār-ı ṭannāz, yār-ı vefādār, yār-i evvel ol-, yār-i meclis, yār-i ṣādıḳ, yed-i beyżā, yed-i beyżāsı, yem-i ʿilm, yem-i lâ ilâhe illa'llâh, żaʿf-ı ḥāl, zaḫmet-i dil, zaḫm-ı küfr, zaḫm-ı mār, zebūn-ı murġ it-, zehre-i mīġ, zehre-i şīr, zehr-i ḳātil, zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh, ẕerre-i himem, ẕevḳ-ı şādī, ẕevḳ-ı vuṣlat, ẕevḳ-i cāvidānī, zeyn-i ḫilāfet, zeyn-i mihrāb, ẓıll-ı ḫudā, ẕikr-i ḳulḳul, ẕikr-i mevlā, ẕikr-i mevlā it-, ẕikr-i teʿālā, zūr-ı bāzū, zūr-ı bāzū göster-, zühre-yi zehrā-yı eflāk, züʾl+celāl-i pür+kerem, zülāl-i āb-ı kevser, zülf-i āşınā, zülf-i bī+ḳarār, zülf-i cānān, zülf-i ḥabīb, zülf-i ḫam, zülf-i müşg+bār, zülf-i müşg+in, zülf-i müşg+in+bend, zülf-i siyāh, zülf-i yār

Metinde geçen Farsça isim-sıfat tamlamalarının listesi şu şekildedir:

āb-ı ḥayāt, āb-ı ḥayvān, āb-ı ḥayvān, āb-ı ḥayvān, āb-ı kevser, āb-ı kevser, āb-ı raḥmet, āb-ı revān, āb-ı zindegānī, āb-ı zülāl, āb-ı zülāl, ʿādet-i rūm, āfitāb-ı ʿālem+efrūz, āfitāb-ı her dü ʿālem, āġāz-ı nāme, āheng-i ḥarbi, āheng-i nev+rūz, āḫir-i kār, aḥmed-i mürsel, āhū-yı çīn, aḥvāl-i ʿālem, aḥvāl-i cemşīd, aḥvāl-i cihān, aḥvāl-i şādī, aḫyār-ı ins ü cān, ʿakl-ı küll, ʿaks-i ḥurşīd, ʿaks-i ruḫ, ʿâlem-i ʿilm, aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ʿālim ü dānā-yı esrār, ʿalīm-i bī+misāl, ʿamel-i bī+riyā, ʿamū-yı muṣṭafā, ʿandelīb-i bāġ-ı cennet, ʿārıż-ı gül, ʿarūs-ı ġonca, ʿarūs-ı ṣubḥ, āsār-ı ʿadli, āsār-ı devlet, āsār-ı raḥmet, āsār-ı saʿādet, aṣḥāb-ı āgāh, aṣḥāb-ı fīl, aṣḥāb-ı kehfi, ʿāṣıḳ-ı pür+zār u pür+derd, ʿaṣḳ-ı dil+ber, aṣl-ı faġfūr, aṣl-ı vücūd, āteş-i ġaflet, āteş-i reşk, āvāze-i ḫoş, āvāze-i hū, āvāze-i ney, āvāz-ı terānī, āyāt-ı feṯh, āyāt-ı uşşāk, āyet-i rūz, ʿayş-ı ḫāṣ, ʿayş-ı nihānī, ʿazm-i ḫıṭā, bāb-ı devlet, bāb-ı nübüvvet, bāde-i gülgūn, bāde-i ter, bād-ı bahār, bād-ı bahārī, bād-ı bed, bād-ı hicrān, bād-i ṣabā, bāġ-ı ʿālī, bāġ-ı cān, bāġ-ı cennet, bāġ-ı cihān, bāġ-ı devlet, bāġ-ı mevzūn, bāġ-ı muʿaẓẓam, bāġ-ı raʿnā, bāġ-ı żafer, bāġ-ı zemāne, baḥr-i ʿaden, baḥr-i aḥḍar, baḥr-i bī+kerān, baḥr-ı feṣāhat, baḥr-ı mey, baḥr-i pūlād, baḥr-i pūlādī, baḥr-i pür+ḫaṭar, baḥr-i ṣūm, baḥr-ı vaḥdet, baḫş-ı faż̧l, baḫt-ı siyāh, bāng-i çegāne, bānū-yı ʿālem, bānū-yı dil+keş, bānū-yı dil+keş, bānū-yı meh+rū, bānū-yı raʿnā, bānū-yı ṭannāz, bārān-ı luṭf, bār-ı cefā vü cevr, bayraḳ-ı reng+in, bāzār-ı ʿaşḳ, bedr-i dücā, bedr-i māh, bedr-i münevver, bedr-i münīr, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā+ṣafā, be+hakk-ı nūr-ı aḥmed, behişt-i ʿadn, benāt-ı naʿş, bende-i ḥūb, bend-i cürm, ben-i miskīn, ben-i müstmend, ber+āl-i emcād, berg-i gül, berg-i nevā, berg-i ter, bīmār-ı fırḳat, bū bekr-i ṣıddīḳ, bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat, bülbül-i dey, bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ, bülbül-i miskīn, bülbül-i şūrīde, bülbül-i żaʿif, bünyād-ı dü cihān, burāḳ-ı bād-ı pāya, burc-ı āb, burc-ı ābīde, burc-ı delve, büt-i şīrīn+zebān, būy-ı ʿabīr, būy-ı āşinā, būy-ı cān, būy-ı ḫurşīd, būy-ı müşg+in, būy-ı vaṭan, caʿd-ı sünbül, cādū-yı bābil, câme-i ʿaşḳ, cam-ı aḥmer, cām-ı bāde, cām-ı bāḳī, cām-ı bāḳī, cām-ı belābil, cām-ı billūr, cām-ı cem, cām-ı dost+kām, cām-ı duʿā, cām-ı erġavānī, cām-ı gülgūn, cām-ı mey, cām-ı mürevvaḳ, cām-ı muṣaffā, cām-ı pür+mey, cām-ı vuṣlat, cām-ı zer, cān-ı ʿālem, cān-ı cemşīd, cān-ı cihān, cān-ı māder, cān-ı māẕer, cān-ı ʿuşşāḳ, cānib-i ḥaḳ, cāy-ı selāmet, cefā-yı ʿaşḳ, cefā-yı dehr-i dūn, cemāl-i maʿni, cemāl-i pertev, cemāl-i rūz, cemāl-i yār, cemāl-i zībā, cemīʿ-i enbiyā, cemīʿ-i evliyā, cemşīd-i ʿāḳil, cemşīd-i hünerver, cemşīd-i meh+rū, cevher-i kelām, cihān-ı ʿilm ü baḥr-i maʿrifet, cihān-ı maʿrifet, cihān-ı mekrümet, cihān-ı mekrümet, cins-i ādem, cism-i ādem, cism-i laṭīfi, cism-i maḳlūb, cümle-i rāz, cünd-i nübüvvet, cūy-ı vaṭan, çāh-ı bābil, çāh-ı bījen, çarḫ-ı ābnūs, çarḫ-ı aḫżar, çarḫ-ı ʿālem, çarḫ-ı aṭlas, çarḫ-ı dūn, çarḫ-ı ġāddār, çarḫ-ı gerdān, çarḫ-ı gerdūn, çarḫ-ı pür+ġam, çarḫ-ı saʿādet, çarḫ-ı sitem+ger, çeng-i ḥarbī, çerāġ-ı āsmān-ı mekrümet, çerāġ-ı çeşm, çerāġ-ı devlet, çerāġ-ı dil, çerāġ-ı ʿömr, çerāġ-ı şevket, çeşme-i āb, çeşme-i cān, çeşme-i ḥayvāna, çeşm-i cemşīd, çeşm-i dil, çeşm-i ḫūn+feşān, çeşm-i ḫūn+rīz, çetr-i cemşīd, çetr-i nīl+gūn, çetr-i şāhī, çetr-i şehenşāh, dāġ-ı ġam, dāmen-i ṣaḥrā, dānā-yı bī+naẓīr ü şehenşāh-ı bī+vezīr sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez+diyār, dānā-yı esrār, dāne-i eşk, dāne-i nār, dārā-yı dār-ı ʿizzet, ḍarbet-i gürz, ḍarb-ı şemşīr, dār-ı bekā, dār-ı fenā, daʿvī-i dīn, dehr-i ḥoḳḳa+bāz, delīl-i ẕāt, dem-i āhū, dem-i dāvūd, dem-i yūsuf, derd ü belā-yı ʿaşḳ, derd-i ʿaşḳ, derd-i dil+ber, derd-i iştiyāḳ, derd-i müşkil, der+gāh-ı ḫurşīd, dervīş-i miskīn, deryā-yı ʿaşḳ, deryā-yı dāyir, deryā-yı ʿirfān, deryā-yı raḥmet, destān-ı nevā+sāz, deste-i gül, dest-i ʿadālet, dest-i duʿā, dest-i teṭāvül, dest-i zebānī, devlet-i bāḳī, devr-i ḳamer, devr-i rüzgâr, devr-i zemān, deyr-i ḫoş, deyyān-ı pür+kerem, dībā-yı aḫżar, dībā-yı nīlīn, dībā-yı reng+in, dībā-yı sebze, dīk-i ʿaşḳ, dil+ber-i rūm, dil+dār-ı ʿāṣıḳ, dil+dār-ı māḥbūb, dil+dār-ı mehveş, dil-i ʿāṣıḳ, dil-i bīmār, dil-i cemşīd, dil-i ġamġīn, dil-i ġam+ḫ∨ār, dil-i ḳayṣer, dil-i maḥzūn, dil-i şeh, dil-i şeydā, dil-i ʿuşşāk, dil-i vīrān, dimaġ-ı cān, dīn-i aḥmed, dīn-i ḥaḳḳ, dīn-i muṭlaḳ, dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh, div-i ādem+ḫōr, diyār-ı yār, duʿā-yı resūl, dürr-i heft+dāne, dürr-i ḫoş+āb, dürr-i meknūn, dürr-i yetīm, ebrāc-ı salṭanate, ebr-i bād+reftār, ebrū-yı dil+dār, ebvāb-ı cennet, ecrām-ı rūy-ı çarḫ, efser-i rūm, ehl-i beyt, ehl-i dil, ehl-i idrāk, ehl-i ʿirfān, ehl-i meclis, ehl-i ṣafā, ehl-i ṣafā, ehl-i ṣoḥbet, ehl-i tevārīḫ, ehl-i ʿuşşāḳ, ehl-i ẕarāfet, ekvān-ı dīvüñ, emīn-i ehl-i dīn, emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh, emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet, emīr-i bī+vezīr, emīr-i enbiyā, emīr-i ḫatm-i nebiyyīn, emīr-i kārbān, emīr-i naḫl, emr-i sulṭān, emr-i taḳdīr, endūh-ı melālet, erbāb-ı idrāk, erbāb-ı kehf, erḳām-ı kāyināt, ervāḥ-ı ḳuds, ervaḥ-ı nebiyyīn, eşʿār-ı ġarrā, esbāb-ı ṣafā, esb-i gülgūn, esb-i tāzī, eşk-i çeşm, esrār-ı āsmān, esrār-ı ġayb-ı mübhem, esrār-ı pinhānuñ, etrāf-ı bāġ, eṭrāf-ı cūy+bār, evlād-ı ādem, evrāḳ-ı semā, eyvān-ı vālā, ez ṣunʿ-ı bī+nihāyet ḫod şāh-ı rūz+rā / mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengi+bār, ezhār-ı luṭf, fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ, faḳīr-i bī+nevā, faḳīr-i rū+siyāh, farḳ-ı ferḳad, faṣl-ı bahar, fe÷İnnī mā+ḫuliḳtü bāṭılā, ferd-i muṭlaḳ, ferr-i ilāhī, feṯḥ-i aʿẓam, feyż-i ḥikmet, fıḍḍa-i ḫām, fikr-i ferāset, fiʿl-i bāde, firāḳ-ı ʿaşḳ, firāz-ı ʿarş, gam-ı ʿaşḳ ile, ġam-ı dil+ber, ġam-ı ḥasret, ġarḳ-ı ḫūn, genc-i ḥüzn, genc-i ḳārūn, genc-i nihān, genc-i nihān, gerdūn-ı dūn, germ-i mey,

gevher-i ḫās, gevher-i pāk, gevher-i pāk, gīsü-yı dil+ber, gīsū-yı vaṭan, ġonca-i pāk, gül+berg-i ḫandān, gül+berg-i nesrīn, gül+berg-i ṭarī, gül-i ḫandān, gül-i sāġar, gül-i sūrī, gül-i ter, gülşen-i ḫüsn, gül+sitān-ı cān, gül+zār-ı ʿaşḳ, gül+zār-ı cihān, gül+zār-ı dehr, gül+zār-ı rūḥ, gūyā-yı maʿnī, güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet, ḫabīb-i gül+ʿizār, ḫabīb-i ḫaḳ, ḫabīr-i bezm+gāh-ı lī+maʿa'llāh, ḫabīr-i bī+naẕīr, ḫacc-ı vaṣl, ḫadd-i şām, ḫadeng-i ġamze, ḫadīs-i lā+fetā, ḫāk-i dil, ḫāk-i ḫūbān, ḫāk-i pā, ḫāk-ı rāh, ḫāk-i siyāh, ḫāk-i zemīn, ḫakīm ü ʿālim ü ḫallāḳ-ı ādem, ḫakīm-i lā+yezāl, ḫāl-i cemşīd, ḫāl-i cihān, ḫāl-i dāmād, ḫal-i dil-i bīmār, hāl-i şādī, ḫāl-i şehenşāh, ḫāliḳ u ḫallāḳ-ı ekber, ḫalḳā-i zülf, ḫalḳ-ı ʿālem, ḫalk-ı cihān, ḫalḳ-ı zemāne, ḫallāḳ-ı ādem, ḫallāḳ-ı aʿẓam, ḫallāḳ-ı ekber, ḫalvet-i ḫurşīd, ḫamd-ı ẕāt, ḫam-ı gīsu, ḫam-ı zülf, ḫam-ı zülf-i nigār, ḫamr-ı revāḳī, ḫāne-i ḫalvet, ḫān-ı ʿādil, ḫāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿīsā, ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḫātem-i ṭay, ḫātem-i ṭay, ḫātem-i ṭayy, ḫaṭ-ı yār, ḫayāl-i çehre, ḫayāl-i yār, ḫayāt-ı cāvīd, ḫayāt-ı cāvidān, ḫayāt-ı cāvidānī, ḫayy-ı bī+çūn, ḫażret-i ʿizzet, hem+dem-i lâ ilâhe illa'llâh, hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ, hem+ser-i māh, hezār-ı cān, hilāl-i ṭāḳı, himem-i lā ilāhe illa'llāh, himem-i lā ilāhe illa'llāh, ḫırmen-i māh, ḫūb-ı ʿālem, ḫüccāc-ı ʿaşḳ, ḫudāvend-i ḳadīm, ḫudā-yı bī+niyāz, ḫudā-yı bī+zevāl, ḫudâ-yı kerîm, ḫudā-yı ẕü'l+celāl'üñ ḫabībi, ḫükm-i ḫükūmet, ḫükm-i şerʿ, hümām-ı muḳtedā, hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ, hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i ādem, ḫumār-ı derd ü miḥnet, hümāyūn+ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem, ḫūn-ı ʿadū, ḫūn-ı şāhān, ḫūr-ı cinān, ḫūr-ı naʿīm, ḫūr-ı uçmaḳ, ḫurşīd-i ʿālem, ḫurşīd-i ʿālem, ḫurşīd-i ʿaẕrā, ḫurşīd-i cihān, ḫurşīd-i cihān, ḫurşīd-i cihān+tāb, ḫurşīd-i enver, ḫurşīd-i enver, ḫūrşīd-i ezher, ḫurşīd-i ḫāver, ḫurşīd-i ḫurrem, ḫurşīd-i pür+nūr, ḫurşīd-i suḫanver, ḫurşīd-i tābān, ḫurūş-ı çeng, ḫurūş-ı kerrenāy u kūs, ḫurūş-ı kūs, ḫüseyn-i pāk+nesl, ḫüsn-i iltifāt, ḫüsrev-i çīn, ḫüsrev-i şām, ḫ∨āb-ı ġaflet, ḫ∨ān-ı rāḥmet, ḫ∨īş-i efser, ibn-i ʿamm-i muṣṭafā, iḥyā-yı emvāt, iḳlīm-i şām, ʿilāc-ı ʿīsā, ʿilm-i ʿacz, ʿilm-i ʿālem, ʿilm-i ḫaḳ, ʿilm-i taḳvā, ism-i aʿẓam, ism-i ḫudā, iy raḥīm-i müsteʿān, iy şāhum be+ḫaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek, ibn-i edhem, ibn-i ḥaydar, iḳlīm-i ḫüsn, ilhām-ı ʿilm-i ʿadl, ʿilm-i ḫudā, imām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ, imām-ı ehl-i dīn, imām-ı her dü ʿālem, imām-ı mescid-i aḳṣā-yı aʿẓam, imām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat, imām-ı müttaḳīn, imām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem, ʿinān-ı iḫtiyār, jeng-i cefā, kaʿbe-i ʿaşḳ, kaʿbe-i ʿulyā, kābīn-i duḫter, ḳadd-i bülend, ḳadeḥ ile mey-i gülgūn, ḳadeḥ ile mey-i gül+reng, ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳad-i serv, ḳadīm-i lem+yezelsin, ḳādir ü ḳayyūm-ı muṭlaḳ, ḳādir ü rezzāḳ-ı ādem, kāfūr-ı ter, ḳahhār-ı lem+yezel, ḳahr-ı ʿiḳāli, ḳalb-i ʿāṣıḳ, ḳalb-i ġāfil, ḳalb-i miskīn, ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳand-i mükerrer, ḳand-i mükerrer, ḳand-i nebāt, ḳand-i ṣāfī, kārbān-ı ḳāhr, ḳaʿr-ı biḥār, kār-ı cemşīd, ḳaṣd-ı piste, kāse-i ser, ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh, ḳaṣr-ı aḥżar, ḳaṣr-ı ʿālī, ḳaṣr-ı mīnū, ḳassām-ı ḳudret, ḳaṭʿ-ı menāzil, ḳavl-i ḫudā, ḳavl-i mihrāb, ḳāyd-ı ʿārūsī, ḳayṣer-i rūm, ḳayṣer-i şāh, kelb-i naḥīf, kelīmu'llāh-ı sānī, kemal-i ḳudretüñi, kemend-i müşg+in, kemend-i zülf-i dil+ber, kemend-i zülf-i ẕulmet, kerem-i lâ ilâhe illa'llâh, kerîm-i bī+misāl, keʾs-i memāt, keştī-i vaṣl-ı ḫabīb, kirm-i tūti, ḳısmet-i raḥmet, ḳıssa-i cemşīd, kişver-i rūm, kişver-i şām, kitāb-ı cān+fezāyı, küfr-i zülf, kūh-i elbürz, kūh-ı sufīlā, külāh-ı zer, ḳurretü'l+ʿayn-ı dü ʿālem, ḳurretü'l+ʿayn-ı muḥammed, ḳurṣ-ı māḥ, kürsi-i zer, kūs-ı ḥarbī, kūy-ı vaṭan, laʿl-i bedaḫşān, laʿl-i cān, laʿl-i nigār, leb-i cān+fezā-yı yār, leb-i dil+ber, leb-i dil+dār, leb-i laʿle, leb-i mercān, leşker-i ʿaşḳ, leşker-i ġām, leşker-i rūm, leşker-i rūm, leşker-i şām, levḥ-i maḥfūẓ, levḥ-i nübüvvet, leyse lil÷İnsāni illā mā seʿā, lezzet-i çīn, libās-ı devlet, libās-ı naẓm, libās-ı şeb+revāne, lūʾlū-yi ter, luṭf-ı yezdān, maʿden-i luṭf-ı mürüvvet, māder-i pīr, māh ile mihr-i münevver, māh-ı ʿālem, māh-ı āsmānī, māh-ı behmen, māh-ı dil+efrūz, māh-ı dü hefte, māh-ı eflak, māh-ı enver, māh-ı felek+taḫt, māh-ı ḳaṣab+pūş, māh-ı münīr, māh-ı nev, māh-ı nev, māh-ı raḥmet, māh-ı semā-i devlet, māh-ı tābān, māh-ı tābān, māḥ-ı zemāne, maḫlūk-ı allāh, maḫlūḳ-ı zemāne, maḥmūd-ı ʿālem, maḥmūdi-i nās, maḥrem-i ḥarem, maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh, maḥrem-i rāz, maḥzen-i devlet, maḫzen-i genc-i nübüvvet, maḥzen-i raḥmet, maḳām u menzil-i rūḥāniyān, maḳām-ı ʿaşḳ, maḳṣad-ı aḳṣā, maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh, maḳṣūd-ı dil, maḳṣūd-ı muḥammed, māl-i ḳārūn, māl-ı şefāʿat, mānend-i lāle, mānend-i nāhīd, maʿni-i ebyāt, maʿṣūm-ı pāk, māye-i nāz, maẓhar-ı nūr-ı ilāhī, meclis-i ḫāṣ, meclis-i ḫāṣ, meclis-i şāh, mecrūḥ-ı ẓulm, meh-i nev, meh-i tābān, meh+rūy-ı ʿālem, meh+rūy-ı dil+ber, meh+rūy-ı dil+dār, meh+rūy-ı ḫoş+gū, mennāʿ-ı ḫayr, menzil-i māh, merd-i ʿāḳil, merd-i ʿāşıḳ, merd-i ḫāẕıḳ, merd-i ḫıredmend, merd-i hüner+perver, merd-i müsāfir, merd-i üstād, merd-i yeg+āne, merhem-i lā ilāhe illā'llāh, merhem-i lā ilāhe illā'llāh, merve-i mürüvvet cūd, merz-i rūma, merz-i rūmdur, meşhūr-ı āfāḳ, mesʿūd-ı ʿālem, meydan-ı ʿaşḳ, mey-i ʿaşḳ, mey-i bāḳī, mey-i gül+gūñ, mey-i gülgūn, mey-i laʿlin, mey-i ṣāf, mey-i ṣāfī, mey-i yāḳūt, meyl-i çīn, meyl-i sünbül, miftāḥ-ı billūr, miḥnet-i ʿaşḳ, miḥnet-i cān, mihrāb-ı ʿāḳil, mihrāb-ı dil+āver, mihrāb-ı ḫoş+gū, mihrāb-ı hünerver, mihrāb-ı suḫan+dān, mihrāb-ı suḫānver, mihrāb-ı üstād, mihrāb-ı yeg+āne, mihr-i ʿālem+efrūz, mihr-i āsmānī, mihr-i aʿẓam, mihr-i cihān, mihr-i devlet, mihr-i enver, mihr-i enver, mihr-i enver, mihr-i ḫurşīd, mihr-i māẕer, mihr-i münevver, mihr-i saʿādet, mihr-i sipihr-i rıfʿat, mihr-i zāhir, mīm-i ahmed, mirʾāt-ı ʿālem, mirʿāt-ı cān, mirʾāt-ı levḥ-i maḥfūẓ, misk-i ezfer, misl-i selāsil, müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh,

muḥīt-i bī+kerān, muḥtār-ı dü cihān, muʿīn-i ʿālem, mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh, mülket-i çīn, mülket-i şām, mülk-i ʿarab, mülk-i çarḫ, mülk-i cihān, mülk-i çīn, mülk-i dil, mülk-i rūm, mūnis-i ḫāṣ, murġ-ı ġarībi, mürg-i seher+ḫīz, mūr-ı żaʿīfe, müşg-i ezfer, müşg-i ḫoten, müşg-i tātār, müşg-i tātār, müşg-i ter, müşg-i ter, müşk-i ezfer, müşk-i tātār, müştāḳ-ı viṣāl-i nigār, müşterī-i ḫūb+ṭāliʿ, mūy-ı ḫoş+bū, mūy-ı siyah, nāfe-i tatar, naġme-i çeng, naġme-i ʿuşşāḳ, naḳḳāş-ı üstād, naḳş-ı bī+cān, naḳş-ı cānān, naḳş-ı dīvār, naḳş-ı yāri, nāme-i ʿaşḳ, nām-ı ilāhī, nār-ı ʿaşḳ, nār-ı ʿaşḳ, nār-ı firāḳ, nār-ı firḳat, nār-ı ġurbet, nār-ı saḳar, naʿt-i pāk, naẓm-ı dürr-i meknūn, naẓm-ı niẓām-ı ʿālem, nebī-i kāʾināt ü ins ü cān, nebīyy-i ʿālem, neciyyuʾllāh-ı nūh, necm-i burūc-ı ʿizzet, necm-i ʿömr, nefīr-i nāy, nefy-i cihān, nerkis-i ser+mest ü maḫmūr, nesīm-i ʿanber, nesīm-i rūḥ+efzā, nesl-i ādem, nesl-i ādem, nesl-i pāk, nevā-yı naġmeñ, niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh, nūr-ı aḥmed, nūr-ı dīde, nūr-ı dīde-i faġfūr-ı çīn, nūr-ı ḫudā, nūr-ı ḫudā, nūr-ı ḫurşīd, nūr-ı īmān, nūr-ı īzid, nūr-ı ilāhi, nūr-ı raḥmet, nūr-ı şāhī, nūr-ı şemʿ-i ʿadl, nūr-ı żamīri, nuṭḳ-ı makāl, nuṭḳ-ı mesīḥ-i meryem, ʿömmer ibn-i ḫaṭṭāb, ʿömr-i bī+nihāyet, ʿömr-i bī+pāyān, ʿömr-i cāvidāni, pādişāh-ı enbiyā, pādişāh-ı heft iḳlīm, pādişāh-ı heft kişver, pādişāh-ı ins ü cān, pāy-ı idrak, pāy-ı semend, pehlevān-ı çarḫ, penāh-ı salṭanat, pend-i uşşāk, perr-i bāz, pertev-i māh, pertev-i nūr-ı ilāhī, peyk-i çālāk, peyk-i çālāk, peyk-i ḥażret, peyk-i ṣabā, pīrāhen-i yūsufı, pīrāye-i nāz, pīr-i ʿāḳil, pīr-i kenʿān, pīr-i ruhbān, pister-i dībā, pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ, rāh-ı ʿaşḳ, rāh-ı dīn, rāh-ı düşvār, rāh-ı ejdehā, râh-ı ḥaḳḳ, rāh-ı ḫūb, rāh-ı pür+ḫaṭār, rāh-ı ṣıdḳ, rāh-ı taḥḳīḳ, rāh-ı żalāl, raḥīm-i lem+yezelsin, raḥīm-i pür+kerem, raḥīm-i ẕü'l+celāl, raḥmet-i ḥaḳ, raḥmet-i raḥmān, raḥmet-i yezdān, raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh, ravża-i rıżvān, rāyāt-ı rıfʿat, rāyet-i şeb, rāz-ı nihāñ, rāz-ı pinhān, reh-i çīn, reh-i şām, rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ, rencūr-ı meʾyūs, reng-i laʿl, reng-i siyah, resm-i kābīn, resūl-i bī+misāl, revān-ı aṣfiyā, reʾy-i cihān+münīr, reʾy-i münīr, rezzāḳ-ı ʿālem, rīḥ-ı şimal, riyāz-ı gül+sitānı, riyāż-ı ḫūb u raʿnā, rıżā-yı ḥaḳḳ, rıżā-yı muṣṭafā, ruḫ-ı dil+dār, rūḫ-ı ḳudsi, rūḥ-ı mücessem, rūḥ-ı revān, rūḥ-ı revānı, ruḫ-ı sāḳī, rūḥ-ı ʿuşşāḳ, ruḫ-ı yār, ruḫ-ı zībā, rüstem-i cihān+gīr, rüsvā-yı ʿaşḳ, rūy-ı ʿālem, rūy-ı cihān, rūy-ı dil+ber, rūy-ı dil+dār, rūy-ı dünyā, rūy-ı eflāk, rūy-ı gerdūn, rūy-ı mihr-i enver, rūy-ı münevver, rūy-ı şaḥrā, rūy-ı vaṭan, rūy-i zemīn, rūz-ı bahār, rūẓ-ı hümāyūn, rūz-ı mübārek, rūz-ı nev+rūz, rūz-ı rūşen, rūz-ı veġā, rūzī+ḫorān-ı ḫ∨ān, ṣabaḥ-ı ʿömr, ṣafā-yı muṣṭafa, ṣafiyyuʾllāh-ı ādem, sāġar-ı mey, sāġar-ı mül, ṣāḥib+ḥavż-ı kevser, sāḥil-i rūm, ṣaḥn-ı cân, ṣaḥn-ı gül+istān, ṣaḥrā-yı firḳat, ṣahrā-yı ḫayr, ṣaḥrā-yı şām, sāḳi-i meh+rū, sālār-ı ʿacem, sālār-ı ʿālem, sālar-ı dīn, ṣamṣām-ı ṣārim, ṣaniʿ-i ezel, sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cān, ṣarrāf-ı mahir, saṭr-ı peyām+berī, ṣavt-ı āhū, ṣavt-ı bülbül, ṣavt-ı pür+ḫāl, ṣayd-ı şeh+bāz, sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat, sehm-i belā, selām-ı ḥaḳ, semāʿ-ı erġanūn, semāʿ-ı sāmiʿīn, seng-i ḫārā, seng-i siyāh, ser-i mūy, ser-i zülf, serīr+efrūz-ı mülk-i pādişāhī, serīr-i salṭanat, ser+nāme-i ʿaşḳ, serv-i bülend, serv-i mehveş, serv-i revān u ḫūb+reftār, serv-i revān, serv-i sehī, serv-i semen+ber, serv-i ser+efrāz, settār-ı bürd+bār, sevdā-yı ʿāşḳ, seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat, ṣıddīḳ-ı aʿẓam, ṣıfāt-ı raḥmet, siḥr-i bābil, sinān-i çeşm-i aḫter, sīne-i maḥrūr, sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat, sipiḥr-i lāceverd, sipihr-i maʿdelet, sirāc-ı dīn ü millet, ṣırāṭ-ı müstaḳīm, sırr-ı ḥaḳḳ, sırr-ı ḫudā, sırr-ı yār, ṣoḥbet-i meclis, ṣubḥ-ı sādıḳ, ṣubḥ-ı ṣafā, ṣufūf-ı enbiyān, süleymān-ı nebī, sulṭān-ı ādil, sulṭān-ı ʿālem, sulṭān-ı baḫt u ʿizzet, sulṭān-ı cihān, sultān-ı cihānuñ, sultān-ı devrān, sulṭān-ı dīndār, sulṭān-ı dīvüñ, sulṭān-ı dü cihāndur, sulṭān-ı ḫūbān, sulṭān-ı mesned, ṣunʿ-ı ḳudret, ṣunūf-ı evliyān, ṣūretger-i çīn, ṣūret-i ḥüsn-i cemal, şāh ile ḫurşīd-i ʿālem, şāh+en+şeh-i muʿaẓẓam, şāh-ı ʿādil, şāh-ı ʿāḳīl, şāh-ı ʿālem, şāh-ı ʿālem, şāh-ı ʿālīsin, şāh-ı ʿarab, şāh-ı aʿẓam, şāh-ı çemen, şāḥ-ı cevān+baḫt, şāh-ı cihān, şāh-ı cihān, şāh-ı cüvān+merd, şāh-ı devrān, şāh-ı dil+bend, şāh-ı dil+keş, şāh-ı dīn, şāh-ı diyār-ı devlet, şāh-ı ebrār, şāh-ı eflāk, şāh-ı enbiyā, şāh-ı encüm, şāh-ı evliyā, şāḥ-ı ġam+nāk, şāh-ı gül, şāh-ı güzīn, şāh-ı ḫāver, şāh-ı ḫāver, şāh-ı ḫāver, şāh-ı hinde, şāh-ı ḫūbān, şāh-ı hünerver, şāh-ı iḳrār, şāh-ı levlāk, şāh-ı nübüvvet, şāh-ı pīrūz, şāh-ı raḥmet, şāh-ı şerīf, şāh-ı şīr+şevket, şāh-ı ṭarīḳat, şāh-ı vefā, şāh-ı veliyyīn, şāh-ı yeg+āne, şāh-ı zemāne, şāh-ı zemāne, şām-ı şūm, şarāb-ı erġavān, şarāb-ı nāb, şarāb-ı saġār, şeb-i firḳat, şeb-i hicrān, şeb-i miʿrāc, şeb-i tīre, şeb-i vuṣlat, şeb-i zülf, şeb+nem-i lâ ilâhe illa'llâh, şeftālü-yi ter, şehenşāh-ı cüvān+baḫt, şehenşāh-ı felek, şehenşāh-i ḳāmer+rū, şeh-i devrān, şeh-i dīn, şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver, şeh-i encüm, şeh-i ferḫunde+aḫter, şeh-i firūz+aḫter, şeh-i ḫāver, şeh-i her dü cihān, şeh-i ḫoş+ḫū, şeh-i ḫūbāñ, şeh-i maşrıḳ, şeh-i nāhīd+ʿizzet, şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār, şeh-i sulṭān-ı ʿālem, şehīd-i kerbelā, şehr-i ʿaşḳ, şehr-i aʿẓam, şehr-i çīn, şehr-i ḫān, şehr-i ʿilm, şehr-i ḳayṣer, şehr-i muʿaẓẓam, şemʿ-i celāl, şemʿ-i dil+efrūz, şemʿ-i enver, şemʿ-i nücūm, şemʿ-i ruḫ, şemʿ-i şeb+efrūz, şems-i cemāl-i ādem, şems-i ezher, şemşīr-i āb+dār, şerʿ esās-ı ü bünyād-ı taḥḳīḳ, şerār-ı nār, şerḥ-i kemal, şerʿ-i ahmed, şevḳ-ı dil+ber, şevḳ-ı dil+dār, şevḳ-ı leb, şevḳ-i yār, şiʿr-i dür+feşān, şiʿr-i ġarrā, şīr-i ġurrān, şīr-i ḫudā, şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh, şükr-i yezdān, ṭabīb-i cān, ṭabīb-i cān ü dil, taʿbīr-i ʿaşḳ, tāc-ı devlet, tāc-ı dür, tāc-ı ḫilāfet, tāc-ı ḫurşīd, tāc-ı saʿādet, tāc-ı şerīʿat, tāc-ı veliyyīn, tāc-ı zer, tāc-ı zerrīn, taḫt-ı gevher, taḫt-ı ḫūr+zāde, taḫt-ı şāhī, taḫt-ı serā, ṭāḳ-ı minā, ṭālīʿ-i cemşīd, ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh, ṭarf-ı cūy+bār, ṭarf-ı zemāne, ṭārīḳ-ı remz, ṭās-

	ı gerdūn, tasṭīr geşte resm-i to der+defter-i ṣudūr taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā+ḳalem, tefsīr-i ʿaşḳ, teng-i şekker, terk-i ʿalāka, tesḫīr-i salṭanat, ṭīġ-i ʿādū+şikār, tīġ-i bürrān, tīġ-i ḍaḥḥāḳ, tīġ-i eçdehāyı, tīg-i muhammed, tīġ-i zümürrüd+fām, tīr-i ḫadeng-i ġamze, tīr-i miḫnet, tīr-i peykān, ṭūl-ı emel, ṭurre-i ṭarrār, ʿummān-ı devlet, uşşāḳ-ı ġam, ümīd-i memleket, üstād-ı naḳḳāş, vādī-i fırḳat, vādī-i ġam, vādī-i ġurbet, vaḳt-i cefā, vaḳt-i efġān, vaḳt-i ṣafā, vaḳt-i seḥer, vakt-ı senā, vaḳt-i vefā, vaḳt-i zārī, vālā-yı aḥmer, vaṣf-ı cemāl, vaṣf-ı ḥāl, vaṣf-ı ḫāl, vaṣl-ı dil+ber, vaṣl-ı dil+dār, vaṣl-ı gül, vaṣl-ı nigār, ve hem ber+āl-i emcād-ı to bādā / ve ber+aṣḥāb u eclād-ı to bādā, verd-i gülşen, verd-i ḥamrā, verd-i ḫandān, verd-i ḫoş+bū, verd-i laṭīf, vuṣlat-ı cānān, vuṣlat-ı çīn, vuṣlat-ı ḳurbet, yaġma-yı ʿaşḳ, yāḳūt-ı aḥmer, yār-ı ʿāşıḳ, yār-ı ġār, yār-ı maḥrem, yār-i meclis, yār-i ṣādıḳ, yār-ı suḫan+dān, yār-ı ṭannāz, yār-ı vefādār, yed-i beyżā, yed-i beyżāsı, yem-i ʿilm, yem-i lâ ilâhe illa'llâh, żaʿf-ı ḥāl, zaḫmet-i dil, zaḫm-ı küfr, zaḫm-ı mār, zehre-i mīġ, zehre-i şīr, zehr-i ḳātil, zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh, ẕerre-i himem, ẕevḳ-i cāvidānī, ẕevḳ-ı şādī, ẕevḳ-ı vuṣlat, zeyn-i ḫilāfet, zeyn-i mihrāb, ẓikr-i ḳulḳul, ẓikr-i mevlā, ẓikr-i teʿālā, ẓıll-ı ḫudā, zühre-yi zehrā-yı eflāk, zülāl-i āb-ı kevser, züʾl+celāl-i pür+kerem, zülf-i āşinā, zülf-i bī+ḳarār, zülf-i cānān, zülf-i ḥabīb, zülf-i ḫam, zülf-i müşg+bār, zülf-i müşg+in, zülf-i müşg+in+bend, zülf-i siyāh, zülf-i yār, zūr-ı bāzū

Tamlama yapılarında dikkat çeken bir başka husus, tamlamayı oluşturan kelimelerin birleşik kelimelerden oluşmasıdır. Metinde 180 tamlamada (448 sözcük) birleşik kelimeler mevcuttur. Birleşik kelimelerle kurulan isim ve sıfat tamlamaları şunlardır:

	Birleşik Kelimelerle Kurulan İsim ve Sıfat Tamlamları
	āfitāb-ı ʿālem+efrūz, āheng-i nev+rūz, ʿāşıḳ-ı pür+zār u pür+derd, ʿaşḳ-ı dil+ber, āvāz-ı pür+sūz çek-, baḫr-i bī+kerān, baḫr-i bī+nihāyet ol-, baḫr-i bī+pāyān ol-, baḫr-i pür+ḫaṭar, bānū-yı dil+keş, bānū-yı dil+keş, bānū-yı meh+rū, bayraḳ-ı reng+in, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed, be+ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā+ṣafā, be+hakk-ı nūr-ı aḥmed, ber+āl-i emcād, büt-i şīrīn+zebān, būy-ı müşg+in, cām-ı dost+kām, cām-ı pür+mey, cemşīd-i meh+rū, cünbiş-i mā+dām vir-, çarḫ-ı pür+ġam, çarḫ-ı sitem+ger, çeşm-i ḫūn+feşān, çeşm-i ḫūn+rīz, çetr-i nīl+gūn, dānā-yı bī+naẓīr ü şehenşāh-ı bī+vezīr sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez+diyār, dehr-i ḥoḳḳa+bāz, derd-i dil+ber, der+gāh-ı ḫurşīd, destān-ı nevā+sāz, deyyān-ı pür+kerem, dībā-yı reng+in, dil+ber-i rūm, dil+dār-ı ʿāşıḳ, dil+dār-ı māḥbūb, dil+dār-ı mehveş, dil-i ġam+ḫ∨ār, div-i ādem+ḫōr, dürr-i heft+dāne, dürr-i ḫoş+āb, ebr-i bād+reftār, ebrū-yı dil+dār, emīr-i bī+vezīr, eṭrāf-ı cūy+bār, ez ṣunʿı bī+nihāyet ḫod şāh-ı rūz+rā / mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengi+bār, faḳīr-i bī+nevā, faḳīr-i rū+siyāh, fe÷İnnī mā+ḫuliḳtü bāṭılā, ġam-ı dil+ber, gīsü-yı dil+ber, gül+berg-i ḫandān, gül+berg-i nesrīn, gül+berg-i ṭarī, gül+sitān-ı cān, gül+zār-ı ʿaşḳ, gül+zār-ı cihān, gül+zār-ı dehr, gül+zār-ı rūḫ, ḥabīb-i gül+ʿizār, ḫabīr-i bezm+gāh-ı lī+maʿa'llāh, ḫabīr-i bī+naẓīr, ḥadīs-i lā+fetā, ḥakīm-i lā+yezāl, ḥayy-ı bī+çūn, hem+dem-i lâ ilâhe illa'llâh, hem+ser-i māh, ḫudā-yı bī+niyāz, ḫudā-yı bī+zevāl, ḫudā-yı ẕüʾl+celālʾüñ ḥabībi, hümāyūn+ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem, ḫurşīd-i cihān+tāb, ḫurşīd-i pür+nūr, ḥüseyn-i pāk+nesl, iy şāhum be+ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek, ḳadeḥ ile mey-i gül+reng, ḳadīm-i lem+yezelsin, ḳahhār-ı lem+yezel, ḳaṣd-ı der+gāh eyle-, kemend-i müşg+in, kemend-i zülf-i dil+ber, kerīm-i bī+misāl, kitāb-ı cān+fezāyı, ḳurretüʾl+ʿayn-ı dü ʿālem, ḳurretü'l+ʿayn-ı muḥammed, leb-i cān+fezā-yı yār, leb-i dil+ber, leb-i dil+dār, libās-ı şeb+revāne, māh-ı dil+efrūz, māh-ı felek+taḫt, māh-ı ḳaṣab+pūş, meh+rūy-ı ʿālem, meh+rūy-ı dil+ber, meh+rūy-ı dil+dār, meh+rūy-ı ḫoş+gū, merd-i hüner+perver, merd-i yeg+āne, mey-i cān+baḫş iç-, mey-i gül+gūñ, mihrāb-ı dil+āver, mihrāb-ı ḫoş+gū, mihrāb-ı suḫan+dān, mihrāb-ı yeg+āne, mihr-i ʿālem+efrūz, muḫīt-i bī+kerān, mürg-i seher+ḫīz, müşterī-i ḫūb+ṭāliʿ, mūy-ı ḫoş+bū, naḳş-ı bī+cān, nerkis-i ser+mest ü maḫmūr, nesīm-i rūḥ+efzā, ʿömr-i bī+nihāyet, ʿömr-i bī+pāyān, pür+sāye-i bīd ol-, rāh-ı pür+ḫaṭār, raḥīm-i lem+yezelsin, raḥīm-i pür+kerem, raḥīm-i ẕü'l+celāl, resūl-i bī+misāl, reʾy-i cihān+münīr, riyāz-ı gül+sitānı, ruḫ-ı dil+dār, rüstem-i cihān+gīr, rūy-ı dil+ber, rūy-ı dil+dār, rūz-ı nev+rūz, rūzī+ḫorān-ı ḫ∨ān, şāḥib+ḥavż-ı kevser, şaḥn-ı gül+istān, sāḳi-i meh+rū, saṭr-ı peyām+berī, şavt-ı pür+ḥāl, şayd-ı şeh+bāz, ser+ḫoş-ı ʿaşḳ ol-, serīr+efrūz-ı mülk-i pādişāhī, ser+nāme-i ʿaşḳ, serv-i revān u ḫūb+reftār, serv-i semen+ber, serv-i ser+efrāz, settār-ı bürd+bār, şāh+en+şeh-i muʿaẓẓam, şāḥ-ı cevān+baḫt, şāh-ı cüvān+merd, şāh-ı dil+bend, şāh-ı dil+keş, şāḥ-ı ġam+nāk, şāh-ı şīr+şevket, şāh-ı yeg+āne, şeb+nem-i lâ ilâhe illa'llâh, şehenşāh-ı cüvān+baḫt, şehenşāh-i ḳāmer+rū, şeh-i ferḫunde+aḫter, şeh-i firūz+aḫter,

	şeh-i ḫoş+ḫū, şeh-i nāhīd+ʿizzet, şemʿ-i dil+efrūz, şemʿ-i şeb+efrūz, şemşīr-i āb+dār, şevḳ-ı dil+ber, şevḳ-ı dil+dār, şiʿr-i dür+feşān, taḫt-ı ḥūr+zāde, ṭarf-ı cūy+bār, ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ reh+revi ol-, tasṭīr geşte resm-i to der+defter-i ṣudūr taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā+ḳalem, ṭīġ-i ʿādū+şikār, tīġ-i zümürrüd+fām, vaṣl-ı dil+ber, vaṣl-ı dil+dār, ve hem ber+āl-i emcād-ı to bādā / ve ber+aṣḥāb u eclād-ı to bādā, verd-i ḫoş+bū, yār-ı suḫan+dān, züʾl+celāl-i pür+kerem, zülf-i bī+ḳarār, zülf-i müşg+bār, zülf-i müşg+in, zülf-i müşg+in+bend

3. SONUÇ

Osmanlı Devleti'nin sultanı olmak isteyen diğer taraftan şiirde hükümdarlık için yola çıkan Cem Sultan'ın 546 yıl önce yazdığı esere yakından veya uzaktan bakmak gerektiğinde bir nazariyeye ihtiyaç vardır. Şairin metnine esere, okura, sanatçıya ve topluma-dış dünyaya yönelik eleştirilerden herhangi birini alarak incelemek mümkündür ancak her kuramın eksik yönlerinin bulunabileceğini gözden uzak tutmamak gerekir.

Diğer taraftan sürekli değişen, bireyin ve toplumun hem müdahale edebildiği hem edemediği bir yapı olan dile yön vermek yerine art ve eşsüremli çalışmalara ihtiyaç duyulduğu bir gerçektir. Dilin düşünceye ve sese aracı olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak Şentürk'ün yaklaşımıyla bir edebiyat tarihçisi gibi metni oluşturan kelimelere yazıldığı dönemdeki anlamları ve devrin şartları çerçevesinde yaklaşmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bütün bunları göz önünde bulundurarak bir noktadan metnin içine nüfuz etmek gerekir ki bir sanatçının tanınmasında üslûp özellikleri yol göstericidir. Ziya Paşa'nın "Üslûb-ı beyan, aynıyla insan." diye Türkçeye kazandırdığı Max Jakob'ın "İnsanın özü dilinde ve hassasiyetlerinde gizlidir." diye belirttiği ve Paul Claudel'in "şahsiyetin ses tonu", Proust'un "silinmez, yok edilmez bir tasdik olan, söylemin ifade tarzına ait parmak izi" benzetmesi anlattığı üslûp, sanatçının mesajı ulaştırmadaki aracıdır. Sanatçı mesajını okura ulaştırırken bir düzine eleme ve tercihte bulunmaktadır. Bu da şairin üslûbu ortaya çıkarmaktadır. Retorik/belagatin parçası olarak kabul edilen üslûp; bize sanat eserinin hangi kişi, devir, grup, topluma ait olduğunu gösteren orijinal belirti ve damgaları içerir.

Sanatçının üslûbuna ait verilerden önce şair Cemşîd ü Hurşîd kitabını niçin oluşturmuştur sorusunun yanıtına bakmak gerekir. Gücün, zenginliğin, mücadelenin, tahtın, şöhretin zirvelerine yakın bir sanatçı benzerleri arasından neden Cemşid ü Hurşid'i seçmiştir? Şentürk'e göre şiir kalıcı olmanın anahtarıdır. Şair eseri "Rûmî libas"ı (Türkçe) giydirip güzelleştir amacıyla yazdığını belirtir. Böylece eser Türkçe olunca şirin olacak ve tercih edilir hale gelecektir. Eseri Moran'ın özel ad, fiil ve sıfatların bağlanmasıyla büyütülmüş cümle şeklinde düşünmek gerekirse Çin Şahı Fağfur'un oğlu Cemşid'in rüyasında gördüğü Rum Hükümdarı'nın güzel kızı Hurşid'i arayıp bulması ve ülkesine götürmesidir. Eserde, devrin iki büyük medeniyetinden

karakterler vardır. Şentürk, Osmanlı şiirini tanımlamak için aşkın en isabetli kelime olacağını söyler. Nitekim metinde farklı temalar işlense de bu metin de özünde bir aşk hikayesidir. Tezkireler, sanatçının şiir ve şair hamiliğinden, eğlence meclislerinden ve sultan olma arzusundan bahseder. Bir şehzade, kahramanı şehzade olan bir aşk hikayesini çevirmiştir. Eserin mekân ve olayları, ileride padişah olma hayali kuran şehzadenin hayatıyla örtüşür. Bu açıdan değerlendirildiğin yazarı olmak istediği kahraman, kral, yaratıcı veya gözde kişi olarak tanımlayan Wellek veya Spitzer gibi yazarın dili ve tabiatı arasında ilişki kuranlarla örtüşmektedir.

Guirand Pierre, kelimelerin anlamlarının değil kullanımlarının olduğun söylerken kelimelerin anlamlarını bağlamda kazandığı fikrinin öncüsü Ferdinand de Saussure, yazının dili gizleyen giysiden ziyade örtü olduğunu vurgular. 15. Yüzyıla ait bir metnin örtüsünü dil göstergelerinden hareketle ortaya koymayı amaçlayan bu tezde, Cem Sultan'a ait Cemşîd ü Hurşîd çevirisi Âyât-ı ʿUşşak adlı eser incelenmiştir. Eser, şairin kendi ifadesiyle "Selman kitabından mütercem"dir. Şairin tercümesiyle "mürde" olan Cemşîd ü Hurşîd "zinde" olmuş ve ikinci defa can bulmuştur: "İkilen can buldı". Kitabın her heyti "gün bigi" ruşendir ve "Sultan Muhammed" adına yazılmıştır. Tercüme bir kitap olmasına rağmen şiir ve "uzun hikâye"nin birleştiği Cemşîd ü Hurşîd, insanların eğlence ve eğitim ihtiyaçlarını gideren bir tür olan mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Klasik mesnevi kurgusuyla Eski Anadolu Türkçesinin son tanıklarından olan Cemşîd ü Hurşîd, Fars edebiyatından ikinci defa çevrilmesi ve kültürlerin kaynaşması yönüyle de dikkat çekicidir. Farsça orijinali 3 bin 114 beyit olan Cemşîd ü Hurşîd Selman-ı Saveci tarafından 1361'te yazılmış, 83 yıl sonra Ahmedî tarafından 4 bin 725 beyit, 117 yıl sonra Sultan Cem tarafından 5 bin 374 beyit olarak Türkçeye tekrar kazandırılmıştır. Eserin hem orijinali hem de çevirilerinde gazel, rubai, kıta, kaside, terci-i bend, murabba gibi nazım şekilleri mesnevi içinde yer almıştır. Cemşîd ü Hurşîd'in yüzde 71'i mesneviyken yüzde 29'u farklı nazım şekillerinden oluşmaktadır.

Sarayda özel hocalardan Arapça-Farsça dersleri almış, Fatih Sultan Mehmet gibi dirayetli bir Osmanlı padişahının şehzadesi ancak sonrasında Avrupa'da yıllarca esaret altında yaşamak zorunda kalan Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd'i çevirmesi ve aynı zamanda klasik şiir sahasında at oynatıp iddiasını ortaya koyması da esere farklı dikkatle bakmayı gerektirmektedir. Bu dikkate başka mesneviler varken ana karakterlerinden birinin adının "Cemşid" olan bir eserin Cem Sultan tarafından tercih

edilmesine eklemek gerekir. Şair eseri iyi bir ad bırakmak ve unutulan hikâyeyi tekrar hatırlatmak için çevirmiştir. Eser, orijinali genişletmesi yönüyle telifî tercüme örneği kabul edilebilir. Şair beyitleri bazen aynen alırken bazen de mesneviyi genişletme yoluna gitmiştir. Emini, eserinin orijinal olduğunu iddia eden Selman'da başka eserlerden olay ve motif alıntılar bulunduğunu aynı şekilde Cemşîd ü Hurşîd'de Dede Korkut'tan Köroğlu'na milli renk ve hüviyete ait unsurların olduğunu belirtir. Şair Cem eserin orijinalinde olduğu gibi çeviride de yüzde 79'luk oranlan mefâ'ilün, mefâ'ilün, fe'ûlün kalıbını tercih etmiş ancak farklı aruz vezinleri de kullanmıştır. Aynı şekilde eserde monotonluğu kırmanın bir aracı olarak şair farklı nazım şekillerini eserini almış, dedim-dedi şeklinde şiirlere yer vermiştir. Şair mesneviyi 19 yaşındayken 7 ayda tercüme etmiştir. Eserin adı tarih düşürmeyle aynı zamanda yazıldığı tarihi vermektedir. Eserin Ankara nüshası 102 yıl, Kütahya nüshası 113 yıl sonra yazılmıştır. Klasik Osmanlıcaya geçişin son tanıklarından ve Eski Anadolu Türkçesi döneminin ses ve yapılarını bünyesinde barındıran Cemşîd ü Hurşîd'in Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesinde (1666) ve Ankara İlahiyat Fakültesi Kütüphanesinde (18464) iki nüshası bulunmaktadır. İlk nüshadan hareketle Münevver Meriç Okur, ikinci nüshadan hareketle Adnan İnce mesneviyi kitap olarak basmıştır. Bu çalışmada ise TEBDİZ aracılığıyla Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün oluşturulmuştur.

Eser, Tebdiz verilerine göre 57 bin 388 kelimeden oluşmaktadır. Eser için girilen 8 bin 129 yüzde 60 isim soylu kelimelerden yüzde 40'ı fiillerden oluşmuştur. Fiillerin içinde yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiillerin kullanım oranı 3,74'tür. Metindeki benzersiz kelime sayısı 13 bin 492'dir ve genç bir şehzadenin kelime hazinesini ortaya koyması açısından ilginçtir. 5 bin 359 beyitten oluşan mesnevide şair her beyitte ortalama 10.70 kelime kullanmıştır.

Mecazla güçlü anlatımın araçlarından deyimler; mesnevide hâl ekleriyle, edatla, benzetmeyle, yardımcı fiillerle, deyimleri birleştirme veya ekle, cümle halinde, dilek şeklinde ve Arapça-Farsça eş anlamlılarla deyimdeki kelimeleri değiştirilerek oluşturulmuştur. Şair 160 deyimi 578 defa tekrar etmiştir. TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü gibi kaynaklardan teyit edilen deyimlerin kaynaklarda bulunma ve bulunmama durumu belirtilmiştir. Deyimler, toplam metin içinde yüzde 0,67'lik bir hacme sahiptir. Darbımesel olarak bilinen ve metin içinde "mesel getirmek" gibi ifadelerle belirtilen atasözleri,

mesnevide 3 yerde 17 kelime ile kullanılmıştır (yüzde 0,02). Arkaik kelimeler çoğul kullanımlarla 189 adettir ve yüzde 0,34'lük metin içi kullanıma sahiptir. Arkaik kelimeler Lehcediz, Tebdiz, TDK, TDK Ağızlar Sözlüğü, TDK Derleme Sözlüğü veri tabanlarından taranmıştır. Tanıklı arkaik kelimelerin yer aldığı Lehcediz'den arkaik kelimeler kontrol edildiğinde yavuzṣan-, beterven, geñezlük, kelli, çıḳmaḳ ol-, ḳan kaşan- kelimelerinin ilk defa tanıklandığı söylenebilir. Metinde 94 ikilemenin metin içinde kullanım yüzdesi 0,41 olmuştur. Günlük konuşma diline ait 30 ifadelerin metin içindeki yüzdesi 0,27, ikilemelerin yüzdesi 0,16 ve argo ifadelerin yüzdesi 0,01'dir.

Kaynaklar, Cem Sultan'ın ciddi bir Arapça eğitim aldığını ifade etmektedir. Şair özellikle kasidelerde Arapça kelime, ibare ve ifadelere yer vermiştir. Şair mesnevinin toplam hacminin yüzde 0,31'ini Kuran-ı Kerim'den 29 ayete, yüzde 0,01'ini ise 8 hadis veya rivayete ayırmıştır. Dua ifadelerinin metin içi yüzdesi 0,87'dir.

Mesnevide geçen tamlamalar değerlendirildiğinde metindeki Arapça tamlamaların oranı 0,49, Farsça tamlamaların oranı 5,67'dir. Farsça tamlamaların isim-sıfat tamlaması (āvaz-ı terāne gibi) oluşturan yapılarının oranı 5,16'dır. Farsça tamlamaların fiil olarak (āvaz-ı terāne it-) kullanım oranı dikkat çekicidir: 0,51. Farsça tamlamalarda tamlayan ya da tamlanan unsurlarından en az birisi birleşik kelimelerden (āfitāb-ı ʿālem+efrūz) oluşan 448 kelime vardır ve metindeki içindeki hacimleri yüzde 0,78'dir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, N. (2013). Klâsik şiir estetiği. *Bizim Külliye, 54*, 39-44.

Akar, A. (2014). *Eski Anadolu Türkçesi ders notları-1*. [Pdf]. Erişim adresi: https://avesis.ktu.edu.tr/resume/downloadfile/mcosar?key=d60bc895-3157-4244-894f-c9f44457d8d7&announcementId=0bec812b-6b00-4fb7-9cbe-04e3b2c93e30

Akın, K. (2018). *Bestami Yazgan'ın masallarındaki söz varlığından hareketle bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi

Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil.* Ankara: TDK.

Aksoy, H. (1993). Cemşîd ü Hurşîd. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 7, s. 342-343) içinde. TDV Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1998). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü.* Ankara: İnkılap.

Albayrak, N. (1993). Cem. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 7, s. 279-280) içinde. TDV Yayınları.

Canım, R. (2020). *Cem Sultan*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS). https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cem-sultan (Erişim tarihi: 28.01.2024)

Çiçekler, M. (2004). Mesnevi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 29, s. 320-322) içinde. TDV Yayınları.

Çürük, Y. (2016). İkilemelerin dilbilgisel anlamları. *The Journal of Academic Social Science Studies, 48,* 397-411. https://doi.org/10.9761/JASSS3573

Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk şiir bilgisi.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Divlekçi, C. (2007). Tarihsel süreç içerisinde üslûba ilişkin tanım çabaları ve bir tanım denemesi-1. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *48* (2), 117-133. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000946

Divlekçi, C. (2008). Tarihsel süreç içerisinde üslûba ilişkin tanım çabaları ve bir tanım denemesi-2. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *49* (1), 223-252. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000962

El Acluni, İ. b. (2019). *Keşfü'l Hafa halk arasındaki rivayetlerin ilmi değeri* (C. 4). (M. Genç haz.) İstanbul: Beka Yayıncılık.

El Acluni, İ. b. (2019). *Keşfü'l-Hafa halk arasındaki rivayetlerin ilmi değeri* (C. 3). (M. Genç haz.) İstanbul: Beka Yayıncılık.

El Acluni, İ. b. (2019). *Keşfü'l-Hafâ Halk arasındaki rivayetlerin ilmi değeri* (C. 2). (M. Genç haz.) İstanbul: Beka Yayıncılık.

Emini, G. N. (1996). *Selman-ı Saveci ve Cemşid ü Hurşid mesnevisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Yılmaz, B. (2023). *Çok anlamlılık bağlamında klasik Türk şiirinde deyimler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.

Eren, H. (2022, 01 30). *Dîvân-ı Türkî-Cem*. Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü (TEES). https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/divan-i-turki-cem-sultan (Erişim tarihi: 17.12.2024).

Eren, H. (2022, 01 26). *Fal-i Reyhan-ı Sultan Cem*. Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü (TEES). https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/fal-i-reyhan-i-sultan-cem-cem-sultan (Erişim tarihi: 28.01.2024).

Ersoy, A. (2012). *Eski Anadolu Türkçesinde isim+yardımcı fiil yapısındaki birleşik fiiller*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kocaeli Üniversitesi.

Ersoylu, H. (1981). Falnâme ve Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultan. *İslam Medeniyeti Dergisi, 5* (42), 69-81.

Ertalay, S. (2017). *Türkçe ve Sümercede ikileme (reduplication in Turkish and Sumerish)*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

Eyüboğlu, E. (1975). *On üçüncü yüzyıldan günümüze kadar şiirde ve halk dilinde atasözleri ve deyimler.* İstanbul: Doğan Kardeş.

İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A. (2011). *Dilbilim sözlüğü.* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

İnalcık, H. (2003). Mehmed ll. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 28, s. 395-407) içinde. TDV Yayınları.

İnce, A. (2000). *Cem Sultan Cemşîd ü Hurşîd.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.

İpekten, H., Kut, G., İsen, M., Ayan, H. ve Karabey, T. (2017). *Heşt Bihişt (Sehi Beg).* Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=257BE241A3B81E8F413FD0DD7DEBCAE2F2C6A7F0E5CA2557740BD22FF5AB8687 (Erişim tarihi: 23.06.2024).

İsen, M. (2017). *Künhü'l-Ahbâr'ın tezkire kısmı (Gelibolulu Mustafa Âlî).* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0 (Erişim tarihi: 23.06.2024).

Kaçar, M. ve Özden, S. (2020). Hubbî'nin kayıp Hurşîd u Cemşîd mesnevisinin minyatürlü bir nüshası. *Divan Edebiyatı Araştırmaları, 25* (25), 491-514.

Kanar, M. (1998). Hikâye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 17, s. 485-487) içinde. TDV Yayınları.

Karadaban, A., Kaplan, C., Özek, Ö., Çaksu, C., Aküzüm, F. ve Aydın, M. (2023). Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi (Document analysis from qualitative research Methods). *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 2666-2670.

Karahan, A. (2012). Trabzon'lu Figani'de atasözleri ve deyimler. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 23,* 165-174.

Karaismailoğlu, A. (2009). Selman-ı Saveci. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 36, s. 446-447) içinde. TDV Yayınları.

Karakaya, Z. (1996). Üslup ve üslupbilim kuramları. *Akademik Açı,* (2), 117-33.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kartal, A. (2004). *Doğu'nun uzun hikâyesi türk edebiyatında mesnevî.* İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Kavruk, H. ve Pala, İ. (1998). Hikaye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 17, s. 488-491) içinde. TDV Yayınları.

Keleş, R. (2013). *Divan şiirinde lafzî ayet ve hadis iktibasları.*[Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Kıral, B. (2020). *Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi.* Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Journal Of Social Sciences Intitute) (15), 170-189.

Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kut, G. (1993). Cem Sultan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 7, s. 283-284) içinde. TDV Yayınları.

Kutlar, F. S. (2000). Mesnevî nazım şekline genel bir bakış ve Türk edebiyatında mesnevî araştırmalarıyla ilgili bir kaynakça denemesi. *Türkbilig: Türkoloji Araştırmaları*, (1), 102-157.

Mengi, M. (1986). Necati'nin şiirlerinde atasözlerinin kullanımı. *2* (4), 47-56.

Moran, B. (1998). *Edebiyat kuramları ve eleştiri.* İstanbul: Cem Yayınevi.

Müslim, İ. (1988). *Sahih-i Muslim ve tercemesi* (C. 2). (M. Sofuoğlu, Çev.) İstanbul: İrfan Yayımcılık ve Ticaret.

Okur Meriç, M. (1997). *Cem Sultan Cemşid ü Hurşid (inceleme-metin).* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Ördek, Ş. (2017). *Cemşid ü Hurşid mesnevileri ve Ahmedi ile Selman-ı Saveci'nin Cemşid ü Hurşid mesnevilerinin mukayesesi.* [Yayımlanmamış doktora tezi] Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

Özgün Koşaner ve U. Y. (2014). *Türkçede kavramsal karmaşıklar: Düz-eğretilemece.* International Journal of Language Academy, *2* (4), 195-208.

Özkan, M. (2007). Osmanlı Türkçesi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 33, s. 483-485) içinde. TDV Yayınları.

Öztürk, F. (2007). *Bâkî divanı sözlüğü [bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük].* [Yayınlanmış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

Polat, K. (2022). *Dîvân-ı Fârisî (Cem)*. https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/divan-i-farisi-cem (Erişim tarihi: 17.07.2024).

Sakaroğlu, D. (2015). *Selman-ı Saveci'nin Cemşid ü Hurşid'i.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Ankara Üniversitesi.

Saussure, F. d. (1998). *Genel dilbilim dersleri.* (B. Vardar, Çev.) İstanbul: Multilingual.

Sungurhan, A. (2017). *Tezkiretü'ş şuara.* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0 (Erişim tarihi: 22.06.2024).

Şah, U. (2018). Anlatı çalışmaları. *Psikoloji ve Toplum*, 5-16.

Şentürk, A. A. (2006). *Klasik şiir estetiği oluşumu, sınırları, fikrî ve felsefî temelleri*. (Editör: T. S. Halman). içinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Tulum, M. (2018, 08). *Osmanlı Türkçesine giriş 1.* (Editör: M. Tulum ve M. Koç). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Türkmen, F. (1998). Hikaye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 17, s. 488-491) içinde. TDV Yayınları.

Ünver, İ. (2004). Mesnevi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* (C. 29, s. 322-324) içinde. TDV Yayınları.

Ünverdi, Ş. (2009). *Hadis ilmi açısından Acluni'nin Keşfü'l Hafa adlı eseri üzerine bir inceleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

İnternet Kaynakları

Kâmûsu'l-muhît tercümesi. https://kamus.yek.gov.tr (Erişim tarihi: 15.06.2024).

Kubbealtı lügati. http://lugatim.com (Erişim tarihi: 22.06.2024).

LEHCEDİZ. https://lehcediz-com.eu1.proxy.openathens.net/tarama/ (Erişim tarihi: 08.12.2024).

Lexiqamus. Osmanlı Türkçesi kelime çözücü. https://DîvânDîvânDîvân.lexiqamus.com/tr (Erişim tarihi: 27.06. 2024).

TDK Atasözleri ve deyimler sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 17.04.2024).

TDK Derleme sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 16.04.2024).

TDK Güncel Türkçe sözlük. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 15.04.2024).

TDK Tarama sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 16.04.2024).

TEBDİZ. https://tebdiz.com/ (Erişim tarihi: 12.06.2023).

TEES. https://tees.yesevi.edu.tr/ (Erişim tarihi: 23.11.2024).

TEİS. https://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa (Erişim tarihi: 27.04.2024).

TETES. https://tetes.klasikedebiyat.com/ (Erişim tarihi: 03.01.2025).

Vankulu Lügati. https://kamus.yek.gov.tr (Erişim tarihi: 15.04.2024).

4. EK (CEM SULTAN'IN CEMŞÎD Ü HURŞÎD MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK])

a: *O.*

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban **anda** mihmān *(Mes. 132, Mıs. 62). [anda, -n, -da]*

Ḫoş saʿādet **anuñla** hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār *(Gaz. 1, Mıs. 9). [anuñla, -nuñ, -la]*

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil **aña** mihr ü māḥı *(Mes. 2, Mıs. 94). [aña, -ñ, -a]*

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña **ansuz** hevesüm yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 8). [ansuz, -n, -suz]*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār *(Gaz. 1, Mıs. 12). [anuñ, -nuñ]*

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ **andan** bulur bu cümle erbāb *(Mes. 2, Mıs. 2). [andan, -n, -dan]*

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ **andan** bulur anuñçün ervāḥ *(Mes. 2, Mıs. 4). [andan, -n, -dan]*

Cihān andandur ol **andan** berīdür
Ḳamu cān **andan** ol cāndan berīdür *(Mes. 2, Mıs. 33). [andan, -n, -dan]*

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü **anuñla** virür zindegānī *(Mes. 2, Mıs. 98). [anuñla, -nuñ, -la]*

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle **anı** düpdüz idersin *(Mes. 3, Mıs. 58). [anı, -n, -ı]*

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur *(Mes. 4, Mıs. 40). [anı, -n, -ı]*

Ḫudā ẓikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi **anuñla** ābād eyle *(Mes. 4, Mıs. 44). [anuñla, -nuñ, -la]*

Ḫudānuñ ẓikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe *(Mes. 4, Mıs. 30). [anuñla, -nuñ, -la]*

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam *(Mes. 5, Mıs. 132). [anuñ, -nuñ]*

Ḫudānuñ ẓikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe *(Mes. 5, Mıs. 198). [anuñla, -nuñ, -la]*

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz **andan** hīç ḫoşnūd *(Mes. 6, Mıs. 138). [andan, -n, -dan]*

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 222). [anuñ, -nuñ]*

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün **anuñ**
Ki oḳınsa leẕẕetidür ḳalb ü cānuñ *(Mes. 9, Mıs. 67). [anuñ, -nuñ]*

Şeh-i her dü cihān Sulṭān Muḥammed
Ki buldı ferr **anuñla** dīn-i Aḥmed *(Mes. 17, Mıs. 26). [anuñla, -nuñ, -la]*

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi **aña** olmadı hem-tā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 2). [aña]*

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān **aña**
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(Gaz. 36, Mıs. 5). [aña]*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl *(Kas. 2, Mıs. 40). [aña]*

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp bağışladuñ **aña** kemal *(Kas. 2, Mıs. 42). [aña]*

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yarağını kılursın *(Mes. 3, Mıs. 88). [aña]*

Ne kim ḥükm itdise Ḫaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise **aña** git *(Mes. 5, Mıs. 90). [aña]*

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı **aña** ḳarşu zār bülbül *(Mes. 18, Mıs. 16). [aña]*

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı **aña** taʿẓīm *(Mes. 18, Mıs. 108). [aña]*

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā **aña** ḥāṣıl *(Mes. 18, Mıs. 120). [aña]*

Ḫaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur **aña** sed *(Mes. 19, Mıs. 66). [aña]*

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi **aña** şemşīr *(Mes. 19, Mıs. 132). [aña]*

Şu resme kār ḳıldı **aña** sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā *(Mes. 20, Mıs. 103). [aña]*

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı **aña** cām-ı bāde *(Mes. 22, Mıs. 6). [aña]*

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil idi
Belā vü miḥnet **aña** ḥāṣıl idi *(Mes. 22, Mıs. 8). [aña]*

Ḫayāl-i yār **aña** olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem *(Mes. 22, Mıs. 13). [aña]*

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḥāṣıl *(Mes. 22, Mıs. 144). [aña]*

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı **aña** hem-tā *(Mes. 23, Mıs. 18). [aña]*

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden **aña** Cemşīd itdi şābāş *(Mes. 23, Mıs. 102). [aña]*

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem **aña**
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña *(Mes. 25, Mıs. 25). [aña]*

Ne pend ol pend **aña** bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi *(Mes. 25, Mıs. 61). [aña]*

Eger destūr virürsem **aña** ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten *(Mes. 25, Mıs. 79). [aña]*

Ve ger virmeyüp itsem **aña** cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı *(Mes. 25, Mıs. 81). [aña]*

Ḫarīr oldı **aña** ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā *(Mes. 26, Mıs. 63). [aña]*

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd *(Mes. 27, Mıs. 36). [aña]*

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben **aña** ten o baña cān olaydı *(Mes. 27, Mıs. 104). [aña]*

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir **aña** cevābın *(Mes. 27, Mıs. 140). [aña]*

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla **aña** luṭf u keremler *(Mes. 27, Mıs. 182). [aña]*

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi **aña** sehm-i belāyı *(Mes. 28, Mıs. 50). [aña]*

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā **aña** bu resme urmış üstād *(Mes. 29, Mıs. 12). [aña]*

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış **aña** ol mā ḳatında *(Mes. 30, Mıs. 4). [aña]*

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki **aña** uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh *(Mes. 30, Mıs. 18). [aña]*

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı **aña** ḳılur çoḳ yavuzluḳ *(Mes. 31, Mıs. 34). [aña]*

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr **aña** göre ḳıluñ siz *(Mes. 31, Mıs. 36). [aña]*

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣṣa **aña** ḥışṣe *(Mes. 31, Mıs. 60). [aña]*

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı **aña** yavuzluḳ *(Mes. 33, Mıs. 42). [aña]*

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi **aña** Ḫurşīd-i enver *(Mes. 36, Mıs. 98). [aña]*

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi **aña** nāmı *(Mes. 37, Mıs. 2). [aña]*

Ṣaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle **aña** cevābı *(Mes. 37, Mıs. 46). [aña]*

Didi Mihrāb **aña** āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh *(Mes. 37, Mıs. 105). [aña]*

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki **aña** dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām *(Mes. 37, Mıs. 120). [aña]*

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi **aña** ki iy semen-rūḫ *(Mes. 37, Mıs. 134). [aña]*

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile **aña** virdi cevābı *(Mes. 43, Mıs. 2). [aña]*

Nedür maḳṣūd **aña** bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan *(Mes. 45, Mıs. 21). [aña]*

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda **aña** maḳṣūd *(Mes. 45, Mıs. 30). [aña]*

Bu bāzār içre **aña** sūd sensin
Bu ʿālem içre **aña** maḳṣūd sensin *(Mes. 45, Mıs. 59). [aña]*

Bu bāzār içre **aña** sūd sensin
Bu ʿālem içre **aña** maḳṣūd sensin *(Mes. 45, Mıs. 60). [aña]*

Olalı ʿaşḳun iy meh **aña** hem-dem
Cemālüñdür hemīşe **aña** maḥrem *(Mes. 45, Mıs. 61). [aña]*

Olalı ʿaşḳun iy meh **aña** hem-dem
Cemālüñdür hemīşe **aña** maḥrem *(Mes. 45, Mıs. 62). [aña]*

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle **aña**
Ki virmişdür göñül cān ile saña *(Mes. 45, Mıs. 75). [aña]*

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan **aña** ʿāşıḳ *(Mes. 45, Mıs. 84). [aña]*

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile **aña** ol ḳamer-rū *(Mes. 46, Mıs. 8). [aña]*

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı **aña** da gösterdiler yer *(Mes. 46, Mıs. 80). [aña]*

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre **aña** āheng *(Mes. 49, Mıs. 18). [aña]*

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd **aña** āferīn bād *(Mes. 52, Mıs. 2). [aña]*

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı **aña** bülbül *(Mes. 57, Mıs. 4). [aña]*

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı **aña** ol şīr naḫçīr *(Mes. 59, Mıs. 4). [aña]*

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat **aña** ḫışm itdi Ḫurşīd *(Mes. 69, Mıs. 30). [aña]*

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı **aña** ḥāṣıl *(Mes. 69, Mıs. 36). [aña]*

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde *(Mes. 70, Mıs. 46). [aña]*

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi **aña** zincīr *(Mes. 71, Mıs. 24). [aña]*

Dinildi **añā** çünkim uşbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa *(Mes. 71, Mıs. 71). [añā]*

Çü bu resme iş itdi **aña** gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn *(Mes. 73, Mıs. 31). [aña]*

Giderken gördi gökde āfītābı
Dönüben şeh **aña** ḳıldı ḫiṭābı *(Mes. 74, Mıs. 8). [aña]*

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl **aña** neẕāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre *(Mes. 74, Mıs. 27). [aña]*

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen *(Mes. 74, Mıs. 34). [aña]*

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz *(Mes. 84, Mıs. 16). [aña]*

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet **aña** hem-dem olmış *(Mes. 85, Mıs. 14). [aña]*

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim **aña** yol bulmadı bu söz *(Mes. 86, Mıs. 6). [aña]*

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi **aña** ḳıluban derd ile āh *(Mes. 87, Mıs. 40). [aña]*

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı *(Mes. 87, Mıs. 54). [aña]*

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile **aña** iy ḳamer-rū *(Mes. 87, Mıs. 56). [aña]*

Varup ḳıluñ **aña** benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı *(Mes. 91, Mıs. 17). [aña]*

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı **aña**
Ola kim bulına dermān baña *(Mes. 91, Mıs. 19). [aña]*

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı **aña** Cemşīd *(Mes. 92, Mıs. 26). [aña]*

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler nevrūz u şeh-nāz *(Mes. 92, Mıs. 33). [aña]*

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki **aña** maʿlūmdur cümle nihān rāz *(Mes. 96, Mıs. 8). [aña]*

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı **aña** ʿunvān *(Mes. 97, Mıs. 2). [aña]*

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı **aña** tīz *(Mes. 104, Mıs. 34). [aña]*

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı **aña** ḳapu *(Mes. 105, Mıs. 30). [aña]*

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili **aña** hergiz bulmaya rāh *(Mes. 106, Mıs. 16). [aña]*

Didi Mihrāb **aña** iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm *(Mes. 107, Mıs. 1). [aña]*

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber *(Mes. 107, Mıs. 8). [añā]*

Çü güldür ol **añā** bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür *(Mes. 107, Mıs. 9). [añā]*

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı *(Mes. 107, Mıs. 11). [aña]*

Melik Ṣādī dinilipdür **aña** nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Ṣām *(Mes. 108, Mıs. 9). [aña]*

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod **aña** ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen *(Mes. 109, Mıs. 9). [aña]*

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende *(Mes. 114, Mıs. 8). [aña]*

Belā vü miḥnet **aña** yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış *(Mes. 114, Mıs. 15). [aña]*

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik **aña** lāyıḳ *(Mes. 115, Mıs. 16). [aña]*

Buyurdı ki **aña** ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Ṣādīye çoḳ merḥabālar *(Mes. 115, Mıs. 27). [aña]*

Hemāñ çıḳdılar ol dem **aña** ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu *(Mes. 115, Mıs. 29). [aña]*

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende *(Mes. 115, Mıs. 38). [aña]*

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi **aña** ḫoş diş urdı *(Mes. 116, Mıs. 38). [aña]*

Yirinden şāh Ṣādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde **aña** kār itdi *(Mes. 116, Mıs. 48). [aña]*

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ **aña**
Ki meyle olmış idi zār u şeydā *(Mes. 117, Mıs. 23). [aña]*

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm *(Mes. 117, Mıs. 30). [aña]*

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi **aña** *(Mes. 117, Mıs. 82). [aña]*

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende *(Mes. 118, Mıs. 28). [aña]*

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre *(Mes. 120, Mıs. 52). [aña]*

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre **aña** hem-tā *(Mes. 121, Mıs. 4). [aña]*

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde *(Mes. 121, Mıs. 9). [aña]*

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur **aña** Ḫurşīd lāyıḳ *(Mes. 121, Mıs. 26). [aña]*

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd *(Mes. 121, Mıs. 64). [aña]*

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ *(Mes. 121, Mıs. 74). [aña]*

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini **aña** şūm ideyin *(Mes. 125, Mıs. 6). [aña]*

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet *(Mes. 126, Mıs. 20). [aña]*

Çeri ḳoşuban eyle **aña** himmet
ʿİnāyet eyleyüp göster himāyet *(Mes. 128, Mıs. 29). [aña]*

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler **aña** oldı çünki maʿlūm *(Mes. 128, Mıs. 38). [aña]*

Yir ü gökde ne kim var **aña** şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid *(Mes. 129, Mıs. 53). [aña]*

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u göñülden **aña** çāker *(Mes. 129, Mıs. 56). [aña]*

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet **aña** her dem ola vāṣıl *(Mes. 132, Mıs. 46). [aña]*

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen **añā** göster vefāyı *(Mes. 132, Mıs. 60). [añā]*

Eridür cismini ḳaṭʿ-ı menāzil
Olur bārīk-tenlik **aña** ḥāṣıl *(Mes. 135, Mıs. 22). [aña]*

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn **aña** Ḫurşīd *(Mes. 137, Mıs. 2). [aña]*

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz *(Mes. 137, Mıs. 16). [aña]*

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer *(Mes. 141, Mıs. 8). [aña]*

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa **aña** ḳarşu baş urdı *(Mes. 142, Mıs. 2). [aña]*

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı *(Mes. 142, Mıs. 8). [aña]*

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile **aña** virdi cevābı *(Mes. 142, Mıs. 62). [aña]*

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat *(Mes. 142, Mıs. 69). [aña]*

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Şavaş dir gözedüp leşker ḳolayın *(Mes. 148, Mıs. 19). [aña]*

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay *(Mes. 148, Mıs. 75). [aña]*

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez **aña** tedbīr *(Mes. 148, Mıs. 54). [aña]*

Ol iḳlīm çün **aña** oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver *(Mes. 148, Mıs. 185). [aña]*

İşāretdür **aña** kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey *(Mes. 150, Mıs. 23). [aña]*

Revādur ger virem Ḫurşīdi **aña**
Ki yardım eyleyüp durur o bana *(Mes. 152, Mıs. 27). [aña]*

Nola Ḫurşīd olursa **aña** hem-ser
Yaraşur kim bu ola **aña** şehver *(Mes. 152, Mıs. 31). [aña]*

Nola Ḫurşīd olursa **aña** hem-ser
Yaraşur kim bu ola **aña** şehver *(Mes. 152, Mıs. 32). [aña]*

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur *(Mes. 152, Mıs. 36). [aña]*

Çü lāyıḳ görüp itdüñ **aña** himmet
Ḳıluban luṭf gösterdüñ ʿināyet *(Mes. 153, Mıs. 35). [aña]*

Revā görürem **aña** sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin *(Mes. 153, Mıs. 17). [aña]*

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini *(Mes. 154, Mıs. 136). [aña]*

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre **aña** iderdi āheng *(Mes. 154, Mıs. 56). [aña]*

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil *(Mes. 155, Mıs. 61). [aña]*

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş **aña** el *(Mes. 155, Mıs. 270). [aña]*

Bezek **aña** degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḫaḳ **aña** ʿināyet *(Mes. 155, Mıs. 76). [aña]*

Bezek **aña** degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḫaḳ **aña** ʿināyet *(Mes. 155, Mıs. 75). [aña]*

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh *(Mes. 155, Mıs. 66). [aña]*

Diyeydüm meh **aña** meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse *(Mes. 155, Mıs. 63). [aña]*

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh *(Mes. 155, Mıs. 28). [aña]*

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki **aña** maʿlūm durur cümle-i rāz *(Mes. 156, Mıs. 46). [aña]*

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki **aña** cümle nihāndur āşikāra *(Mes. 156, Mıs. 54). [aña]*

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda **aña** hem-tā *(Mes. 158, Mıs. 48). [aña]*

Bu sözi **aña** söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ *(Mes. 163, Mıs. 41). [aña]*

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen **aña** ṭālib ol saña maṭlūb *(Mes. 163, Mıs. 20). [aña]*

Ṭuruban Ḳayşere itdi duʿāyı
Duʿā birle **aña** irgürdi s̱enāyı *(Mes. 165, Mıs. 156). [aña]*

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı *(Mes. 168, Mıs. 20). [aña]*

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd *(Mes. 168, Mıs. 26). [aña]*

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük **aña** ser-ā-ser *(Mes. 168, Mıs. 28). [aña]*

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider **aña** ʿināyet *(Mes. 169, Mıs. 86). [aña]*

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet *(Mes. 169, Mıs. 107). [aña]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki **aña** şarāb-ı saġār *(Tb. 1, Mıs. 10). [aña]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden **aña** dermān *(Tb. 1, Mıs. 52). [aña]*

Anuñ ḥükminde döner bu s̱evābit
Ne yirde ṭur dise olur **anda** s̱ābit *(Mes. 2, Mıs. 18). [anda]*

Bu sözi didi Cibrīl **anda** ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı *(Mes. 8, Mıs. 107). [anda]*

Çü ol dem **anda** ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı *(Mes. 8, Mıs. 85). [anda]*

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma **anda** *(Mes. 9, Mıs. 48). [anda]*

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer **anda** da vardı ʿaşḳ derdi *(Mes. 84, Mıs. 14). [anda]*

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı **andan** fetḥ ervāḥ *(Mes. 4, Mıs. 14). [andan]*

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı **andan** vardurur bil *(Mes. 5, Mıs. 182). [andan]*

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī **andan** bulursın çoḳ maḳālāt *(Mes. 5, Mıs. 4). [andan]*

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni **andan** anı benden arı ḳıl *(Mes. 6, Mıs. 182). [andan]*

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki **andan** cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat *(Mes. 19, Mıs. 82). [andan]*

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi **andan** artuḳ daḫı kārı *(Mes. 19, Mıs. 150). [andan]*

Meger **andan** yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı *(Mes. 25, Mıs. 17). [andan]*

Çü yoḳdur **andan** artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend *(Mes. 25, Mıs. 29). [andan]*

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş **andan** olur olursa ḥāṣıl *(Mes. 27, Mıs. 202). [andan]*

Şehā yol yoḳ bize **andan** ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü *(Mes. 28, Mıs. 25). [andan]*

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī **andan** kimesne yimemişdi *(Mes. 31, Mıs. 58). [andan]*

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr **andan** ḳamu tuḥfe alupdur *(Mes. 35, Mıs. 22). [andan]*

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ıraġ oldı **andan** ol Ḫūrşīd-i tābān *(Mes. 38, Mıs. 8). [andan]*

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz **andan** cevābı *(Mes. 40, Mıs. 24). [andan]*

Çü **andan** bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı *(Mes. 77, Mıs. 9). [andan]*

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim **andan** cān u dil ala eşerler *(Mes. 87, Mıs. 4). [andan]*

Ḥalāṣ **andan** bulur bend içre maḥbūs
Şifā **andan** bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 12). [andan]*

Ḥalāṣ **andan** bulur bend içre maḥbūs
Şifā **andan** bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 11). [andan]*

Anuñ būyında buldı āşinālık
Gözine oldı **andan** rūşenālıḳ *(Mes. 95, Mıs. 28). [andan]*

Şifā **andan** bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār *(Mes. 96, Mıs. 9). [andan]*

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem **andan** yig idi *(Mes. 98, Mıs. 26). [andan]*

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde **andan** ayru ḫurrem *(Mes. 105, Mıs. 50). [andan]*

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim **andan** bula ḥālet ḳalb ile cān *(Mes. 115, Mıs. 10). [andan]*

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı **andan** ilerü düşmenüm yoḳ *(Mes. 123, Mıs. 26). [andan]*

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı **andan** kām u nā-kām *(Mes. 123, Mıs. 28). [andan]*

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām **andan** yir idi iki leşker *(Mes. 148, Mıs. 106). [andan]*

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki **andan** cān ü dil bula kifāyet *(Mes. 151, Mıs. 4). [andan]*

Ḳamu **andan** bulur feṯḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı **andan** buldı rūḥı *(Mes. 156, Mıs. 57). [andan]*

Ḳamu **andan** bulur feṯḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı **andan** buldı rūḥı *(Mes. 156, Mıs. 58). [andan]*

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı **andan** yaña rāh *(Mes. 167, Mıs. 36). [andan]*

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki **andan** utanur ḫurşīd-i enver *(Mes. 167, Mıs. 94). [andan]*

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi **andan** ser-ā-ser *(Mes. 118, Mıs. 42). [andan]*

Hezārān bülbül **anda** āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi *(Mes. 20, Mıs. 3). [anda]*

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ **anda** otaġı *(Mes. 20, Mıs. 12). [anda]*

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar **anda** şehçün bārgāhı *(Mes. 20, Mıs. 14). [anda]*

Gelüp muṭribler **anda** ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar *(Mes. 20, Mıs. 25). [anda]*

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma **anda** *(Mes. 21, Mıs. 62). [anda]*

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp **anda** oluñ dir *(Mes. 22, Mıs. 102). [anda]*

Hezārān şāhid **anda** cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı *(Mes. 22, Mıs. 107). [anda]*

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı **anda** taḫt-ı Ḥūr-zāde *(Mes. 27, Mıs. 96). [anda]*

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz **anda** hīç sākin *(Mes. 27, Mıs. 12). [anda]*

Var idi **anda** biñ ṭāvūṣ u şeh-bāz
Biri biriyle iderdi pervāz *(Mes. 27, Mıs. 51). [anda]*

Buḫūr itdiler **anda** ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i eẕfer *(Mes. 27, Mıs. 69). [anda]*

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı **anda** rūy-ı dünyā *(Mes. 27, Mıs. 72). [anda]*

Gelüp bir dīv şāhı **anda** gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi *(Mes. 29, Mıs. 43). [anda]*

İki hefte şeh **anda** ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi *(Mes. 34, Mıs. 107). [anda]*

Görür **anda** ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver *(Mes. 36, Mıs. 143). [anda]*

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ **anda** gördi *(Mes. 37, Mıs. 56). [anda]*

Bir arayı bulup ol **anda** pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān *(Mes. 71, Mıs. 95). [anda]*

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile **anda** pinhān *(Mes. 71, Mıs. 98). [anda]*

Çü Efser gitdi Ḫurşīd **anda** ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı *(Mes. 72, Mıs. 33). [anda]*

Ol iki bülbül **anda** āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler *(Mes. 91, Mıs. 31). [anda]*

Olupdur Ḳayṣer **anda** şimdi hāẕır
İkisi oynaya ol ola nāẕır *(Mes. 118, Mıs. 39). [anda]*

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz **anda** Efser *(Mes. 128, Mıs. 46). [anda]*

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ **anda** ʿayş iderdi *(Mes. 141, Mıs. 16). [anda]*

Şu deñlü adem **anda** oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān *(Mes. 148, Mıs. 129). [anda]*

Şu resme şaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar **anda** ḥāżır *(Mes. 154, Mıs. 130). [anda]*

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür **anda** beşīren *(Mes. 157, Mıs. 2). [anda]*

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile **anda** ṭuralum *(Mes. 163, Mıs. 130). [anda]*

Ki vardur **anda** bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb *(Mes. 163, Mıs. 19). [anda]*

Bir az müddet ki olavuz **anda** iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār *(Mes. 163, Mıs. 131). [anda]*

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ **anda** ṭuralum *(Mes. 164, Mıs. 14). [anda]*

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden **anda** olasın dūr *(Mes. 164, Mıs. 24). [anda]*

Dimezven varayın **anda** ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin *(Mes. 165, Mıs. 95). [anda]*

Olayın bir yıl **anda** iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh *(Mes. 165, Mıs. 97). [anda]*

Ben anı isteyü **anda** varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm *(Mes. 147, Mıs. 25). [anda]*

Başuma geldi bir sevdā ki **anı** olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 1). [anı]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle **anı** ḳılma ḫarāb *(Gaz. 11, Mıs. 12). [anı]*

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe **anı** ister *(Gaz. 43, Mıs. 10). [anı]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin **anı** kimseye ḳalmaz bu rüzgār *(Gaz. 46, Mıs. 16). [anı]*

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa **anı** muḳassem *(Kas. 5, Mıs. 74). [anı]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan **anı** cevher ile kīmyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 12). [anı]*

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna **anı** gülsitān it *(Mes. 1, Mıs. 44). [anı]*

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler **anı** çün ebrū-yı dildār *(Mes. 2, Mıs. 92). [anı]*

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde **anı** iẓhār itdüñ *(Mes. 3, Mıs. 116). [anı]*

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen **anı** ḳıl *(Mes. 5, Mıs. 102). [anı]*

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen **anı** it
Ne yola git didiyise aña git *(Mes. 5, Mıs. 89). [anı]*

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise **anı** idesin *(Mes. 5, Mıs. 126). [anı]*

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen *(Mes. 6, Mıs. 220). [anı]*

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan **anı** benden arı ḳıl *(Mes. 6, Mıs. 182). [anı]*

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd *(Mes. 6, Mıs. 118). [anı]*

Ki **anı** idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz *(Mes. 7, Mıs. 117). [anı]*

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa **anı** iderdi *(Mes. 10, Mıs. 24). [anı]*

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol **anı** iderdi *(Mes. 13, Mıs. 18). [anı]*

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise **anı** iderdi *(Mes. 15, Mıs. 24). [anı]*

Şu resme ʿaşḳ ile **anı** söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl *(Mes. 19, Mıs. 7). [anı]*

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün **anı** ʿuşşāḳ *(Mes. 19, Mıs. 12). [anı]*

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca **anı** *(Mes. 21, Mıs. 20). [anı]*

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle **anı** bīrūn *(Mes. 21, Mıs. 50). [anı]*

Gör **anı** ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem *(Mes. 21, Mıs. 101). [anı]*

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar *(Mes. 22, Mıs. 58). [anı]*

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm *(Mes. 22, Mıs. 97). [anı]*

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile **anı** ṣan bend iderdi *(Mes. 22, Mıs. 158). [anı]*

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum *(Mes. 23, Mıs. 88). [anı]*

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına **anı** melāmet *(Mes. 25, Mıs. 74). [anı]*

Didi şāhā bil **anı** şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr *(Mes. 25, Mıs. 37). [anı]*

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca **anı** *(Mes. 27, Mıs. 204). [anı]*

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç **anı** *(Mes. 27, Mıs. 194). [anı]*

Getürdi çün **anı** bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne *(Mes. 27, Mıs. 121). [anı]*

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker **anı** cümle *(Mes. 28, Mıs. 48). [anı]*

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile *(Mes. 29, Mıs. 24). [anı]*

Çü dīv uġratmadı **anı** belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya *(Mes. 29, Mıs. 81). [anı]*

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur **anı** bildüm ki tācir *(Mes. 35, Mıs. 58). [anı]*

Ne devletlü yüzüñ var ki **anı** gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ *(Mes. 36, Mıs. 111). [anı]*

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur **anı** görelüm *(Mes. 37, Mıs. 42). [anı]*

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi **anı** bīzār *(Mes. 37, Mıs. 92). [anı]*

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki **anı** nūş ide Cemşīd *(Mes. 44, Mıs. 12). [anı]*

Alup Cemşīd **anı** ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı *(Mes. 44, Mıs. 13). [anı]*

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir **anı** ol cān *(Mes. 46, Mıs. 10). [anı]*

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri *(Mes. 47, Mıs. 54). [anı]*

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi **anı** Ḫurşīd *(Mes. 48, Mıs. 2). [anı]*

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr *(Mes. 59, Mıs. 3). [anı]*

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler **anı** ol aṣlān *(Mes. 67, Mıs. 6). [anı]*

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb **anı** iñende almamışdı *(Mes. 69, Mıs. 18). [anı]*

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi **anı** *(Mes. 71, Mıs. 62). [anı]*

Cihānı ḥikmet ile īcād ḳılduñ
Anı tā ḥaşre dek ābād ḳılduñ *(Mes. 83, Mıs. 10). [anı]*

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı **anı**
Bulamadı şehenşehden nişānı *(Mes. 85, Mıs. 5). [anı]*

Digil baña **anı** iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend *(Mes. 85, Mıs. 25). [anı]*

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz **anı** teʾḫīr *(Mes. 87, Mıs. 26). [anı]*

Diyem dolāb ile çeksünler **anı**
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı *(Mes. 97, Mıs. 21). [anı]*

Çekem Yūsuf bigi ben **anı** iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān *(Mes. 97, Mıs. 23). [anı]*

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi **anı** yüz kez çü ḥāme *(Mes. 97, Mıs. 32). [anı]*

Varup ol yire iledeyin **anı**
Ki görüp Efserün şād ola cānı *(Mes. 104, Mıs. 21). [anı]*

Niçün **anı** ḳatuñdan dūr ḳılduñ
Çerāġ-ı ʿömrüñi bī-nūr ḳılduñ *(Mes. 105, Mıs. 47). [anı]*

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām *(Mes. 106, Mıs. 10). [anı]*

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki **anı** fāş eylemekdür baña müşkil *(Mes. 108, Mıs. 6). [anı]*

Digil sen ne kişiyse baña **anı**
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī *(Mes. 109, Mıs. 17). [anı]*

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem **anı** ol ḳatına ister *(Mes. 111, Mıs. 6). [anı]*

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl *(Mes. 113, Mıs. 19). [anı]*

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse **anı** *(Mes. 113, Mıs. 24). [anı]*

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı *(Mes. 116, Mıs. 36). [anı]*

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar *(Mes. 117, Mıs. 115). [anı]*

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi **anı** çeker cefāyı *(Mes. 117, Mıs. 106). [anı]*

Ḫācāletden bilürem şimdi **anı**
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı *(Mes. 117, Mıs. 31). [anı]*

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi **anı** kām u nā-kām *(Mes. 117, Mıs. 80). [anı]*

Nola ger **anı** sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ *(Mes. 121, Mıs. 73). [anı]*

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan **anı** ṣulṭān bilür yeg *(Mes. 127, Mıs. 20). [anı]*

Ḳıġırduban **anı** eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı *(Mes. 128, Mıs. 43). [anı]*

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında **anı** bir bir *(Mes. 129, Mıs. 64). [anı]*

Iraḳdan gördi Mihrāb **anı** ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam *(Mes. 132, Mıs. 83). [anı]*

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh *(Mes. 135, Mıs. 19). [anı]*

Heves ider dil ü cān göre **anı**
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı *(Mes. 142, Mıs. 59). [anı]*

Ben **anı** isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki **anı** ben bunda gördüm *(Mes. 147, Mıs. 26). [anı]*

Ben **anı** isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki **anı** ben bunda gördüm *(Mes. 147, Mıs. 25). [anı]*

O mülke pādişāh eyledi **anı**
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı *(Mes. 148, Mıs. 195). [anı]*

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun **anı** gelsün bu yire tīz *(Mes. 153, Mıs. 4). [anı]*

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı **anı** ḥalvā itdi baḫtum *(Mes. 158, Mıs. 16). [anı]*

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki **anı** Erġanūn-sāz *(Mes. 160, Mıs. 4). [anı]*

Göñülden **anı** istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe *(Mes. 163, Mıs. 23). [anı]*

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben **anı** söylemeden bildüm iy cān *(Mes. 163, Mıs. 50). [anı]*

Ne kim sen dir iseñ **anı** iderin
Gidersem de senüñ ile giderin *(Mes. 163, Mıs. 117). [anı]*

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden *(Mes. 165, Mıs. 76). [anı]*

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr **anı** ḳılmadı ḫāk *(Mes. 168, Mıs. 112). [anı]*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur **anuñ** yoġ u varı *(Gaz. 17, Mıs. 14). [anuñ]*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça **anuñ**
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan *(Gaz. 20, Mıs. 5). [anuñ]*

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın **anuñ**
Vakt-ı ṣenā durur gel cemm itme sözi iy Cem *(Kas. 5, Mıs. 75). [anuñ]*

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur **anuñ** ġıdāsı her dem *(Kas. 5, Mıs. 4). [anuñ]*

O durur pādişāh-ı heft kişver
Urur şehler **anuñ** ayaġına ser *(Mes. 18, Mıs. 112). [anuñ]*

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak **anuñ** ile ire visāle *(Mes. 18, Mıs. 48). [anuñ]*

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı **anuñ** ḥāmlesine şīr *(Mes. 19, Mıs. 130). [anuñ]*

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil **anuñ** maḳālin *(Mes. 19, Mıs. 6). [anuñ]*

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ **anuñ** maḳālin *(Mes. 19, Mıs. 80). [anuñ]*

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun **anuñ** şād *(Mes. 19, Mıs. 88). [anuñ]*

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi miṣli **anuñ** ādem içre *(Mes. 19, Mıs. 92). [anuñ]*

Cihān cümle **anuñ** ḥükmindeyidi
Şehenşehler **anuñ** emrindeyidi *(Mes. 19, Mıs. 97). [anuñ]*

Cihān cümle **anuñ** ḥükmindeyidi
Şehenşehler **anuñ** emrindeyidi *(Mes. 19, Mıs. 98). [anuñ]*

Ki ʿadlinden **anuñ** kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz *(Mes. 19, Mıs. 101). [anuñ]*

Çerisi gelmez idi **anuñ** ḥisāba
Ḫisāba gelse ṣıġmazdı kitāba *(Mes. 19, Mıs. 111). [anuñ]*

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi miṣli **anuñ** heybet içre *(Mes. 19, Mıs. 128). [anuñ]*

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz **anuñ** bekāsın *(Mes. 21, Mıs. 60). [anuñ]*

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde **anuñ** āhı rāh iderdi *(Mes. 21, Mıs. 134). [anuñ]*

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür **anuñ** bilelim ḳīl ü ḳālin *(Mes. 22, Mıs. 54). [anuñ]*

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā *(Mes. 23, Mıs. 18). [anuñ]*

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem *(Mes. 23, Mıs. 39). [anuñ]*

Melekler bendedür ḥüsnine **anuñ**
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ *(Mes. 23, Mıs. 43). [anuñ]*

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaşrı beñzer **anuñ** āsmāna *(Mes. 23, Mıs. 72). [anuñ]*

Anuñ taşvīri şimdi bende vardur
Şanasın cāndur kim tende vardur *(Mes. 23, Mıs. 99). [anuñ]*

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile **anuñ** virdi cevābın *(Mes. 25, Mıs. 88). [anuñ]*

Ḳılur ʿaşḳ odı **anuñ** cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār *(Mes. 25, Mıs. 83). [anuñ]*

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki **anuñ** emriyle yürür māh u ḫurşīd *(Mes. 25, Mıs. 52). [anuñ]*

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr *(Mes. 25, Mıs. 77). [anuñ]*

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes **anuñ** ḳararı *(Mes. 26, Mıs. 12). [anuñ]*

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır *(Mes. 29, Mıs. 26). [anuñ]*

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında **anuñ** *(Mes. 31, Mıs. 72). [anuñ]*

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi **anuñ** *(Mes. 34, Mıs. 94). [anuñ]*

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ *(Mes. 38, Mıs. 26). [anuñ]*

Olur ʿaksiyle **anuñ** bī-hūş Cemşīd
Şanasın aya düşdi ʿaks-i Ḥurşīd *(Mes. 44, Mıs. 21). [anuñ]*

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına **anuñ**
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ *(Mes. 45, Mıs. 55). [anuñ]*

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire **anuñ** ṣevābın *(Mes. 47, Mıs. 50). [anuñ]*

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde **anuñ** āhı rāh iderdi *(Mes. 72, Mıs. 40). [anuñ]*

Hemān şīr idi **anuñ** ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı *(Mes. 73, Mıs. 23). [anuñ]*

Digil **anuñ** ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte *(Mes. 74, Mıs. 21). [anuñ]*

Eger ḳaşrına bulmazsañ **anuñ** yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol *(Mes. 74, Mıs. 23). [anuñ]*

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini *(Mes. 76, Mıs. 9). [anuñ]*

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın **anuñ** Allāh *(Mes. 84, Mıs. 4). [anuñ]*

Cefādan serv ḳaddi **anuñ** ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış *(Mes. 85, Mıs. 13). [anuñ]*

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ **anuñ** bir sāʿatini *(Mes. 90, Mıs. 36). [anuñ]*

Hemīşe āh idi **anuñ** ġam-güsārı
Yaşından cüy-bār idi kenārı *(Mes. 94, Mıs. 5). [anuñ]*

Anuñ būyında buldı āşinālık
Gözine oldı andan rūşenālıḳ *(Mes. 95, Mıs. 27). [anuñ]*

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur **anuñ** bir dem ḳarārı *(Mes. 96, Mıs. 36). [anuñ]*

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden **anuñ** āgāh *(Mes. 97, Mıs. 20). [anuñ]*

Gerekdür görmeye **anuñ** yüzini māh
Ṣabā yili aña hergiz bulmaya rāh *(Mes. 106, Mıs. 15). [anuñ]*

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen **anuñ** bigi yile eyle peyvend *(Mes. 109, Mıs. 4). [anuñ]*

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine **anuñ** Şekker āheng *(Mes. 111, Mıs. 30). [anuñ]*

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya **anuñ** ḳīl ü ḳāli *(Mes. 115, Mıs. 12). [anuñ]*

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki **anuñ** pāsbānıyidi Keyvān *(Mes. 115, Mıs. 76). [anuñ]*

Çü Ḳayṣer şād olup Şādīyi gördi
Hemān laḥẓa **anuñ** ḥālini ṣordı *(Mes. 115, Mıs. 80). [anuñ]*

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler *(Mes. 117, Mıs. 136). [anuñ]*

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur **anuñ** esīri *(Mes. 117, Mıs. 104). [anuñ]*

Oturdı Şādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan **anuñ** göñli bī-ġam *(Mes. 117, Mıs. 54). [anuñ]*

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada **anuñ** esīrī *(Mes. 117, Mıs. 28). [anuñ]*

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde **anuñ** ṭapusına *(Mes. 122, Mıs. 22). [anuñ]*

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it *(Mes. 123, Mıs. 30). [anuñ]*

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Şāmı **anuñ** teng ideyin *(Mes. 129, Mıs. 32). [anuñ]*

Didi **anuñ** ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk *(Mes. 129, Mıs. 49). [anuñ]*

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk *(Mes. 129, Mıs. 50). [anuñ]*

Vireyüm yolına **anuñ** cān ile baş
Olayum düşmeninüñ baġrına baş *(Mes. 129, Mıs. 57). [anuñ]*

Ṭutam ne kim dir ise emrin **anuñ**
Uram terkin yolında baş u cānuñ *(Mes. 129, Mıs. 59). [anuñ]*

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur *(Mes. 132, Mıs. 48). [anuñ]*

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān *(Mes. 132, Mıs. 61). [anuñ]*

Ki şahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi **anuñ** miṯāli *(Mes. 141, Mıs. 24). [anuñ]*

Revān Cemşīd **anuñ** ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi *(Mes. 148, Mıs. 163). [anuñ]*

Meger şāhileyidi ḫvīş-i Efser
Anuñ adına dirler idi Nevzer *(Mes. 148, Mıs. 194). [anuñ]*

Oturup bāde-i ter nūş ḳıldı
Dil ü cānın **anuñla** ḫoş ḳıldı *(Mes. 151, Mıs. 18). [anuñla, -la]*

Gice olınca ṣoḥbet eylediler
Anuñla cānı rāḥat eylediler *(Mes. 151, Mıs. 24). [anuñla, -la]*

Hemān maḳhūr ḳıldı düşmenümi
Anuñla tāze itdi gülşenümi *(Mes. 152, Mıs. 26). [anuñla, -la]*

Ki zīrā aṣlı **anuñ** key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur *(Mes. 153, Mıs. 19). [anuñ]*

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına **anuñla** ura dögün *(Mes. 153, Mıs. 54). [anuñla, -la]*

Çemen içre ṣabūḥī eylediler
Anuñla tāze rūḥı eylediler *(Mes. 154, Mıs. 44). [anuñla, -la]*

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde **anuñ** mūm *(Mes. 155, Mıs. 86). [anuñ]*

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre **anuñ** bitmemiş ḫār *(Mes. 155, Mıs. 276). [anuñ]*

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl *(Mes. 155, Mıs. 324). [anuñ]*

Ġarīb eger olursa Mıṣra sulṭān
Ki **anuñ** ḥükminde ola ins ile cān *(Mes. 156, Mıs. 36). [anuñ]*

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi **anun** naẓīri *(Mes. 156, Mıs. 42). [anun]*

Ki **anuñ** ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç *(Mes. 156, Mıs. 51). [anuñ]*

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç *(Mes. 156, Mıs. 52). [anuñ]*

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd *(Mes. 158, Mıs. 38). [anuñ]*

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin **anuñ**
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ *(Mes. 163, Mıs. 21). [anuñ]*

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña **anuñ** ʿaşḳı pīşe *(Mes. 163, Mıs. 24). [anuñ]*

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde **anuñ** içün yanar āteş *(Mes. 163, Mıs. 38). [anuñ]*

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz **anuñ** ġam *(Mes. 163, Mıs. 100). [anuñ]*

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb *(Mes. 163, Mıs. 107). [anuñ]*

Anuñ eylügine göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh *(Mes. 168, Mıs. 41). [anuñ]*

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı **anuñ** cefālar *(Mes. 168, Mıs. 54). [anuñ]*

Zemāne aluban **anuñ** da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın *(Mes. 168, Mıs. 99). [anuñ]*

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına **anuñ** *(Mes. 168, Mıs. 108). [anuñ]*

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem *(Mes. 169, Mıs. 64). [anuñ]*

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā *(Mes. 169, Mıs. 65). [anuñ]*

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki **anuñla** mürde cānı ḳılalum ḥay *(Gaz. 42, Mıs. 2). [anuñla]*

Ki **anuñla** ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad *(Mes. 29, Mıs. 39). [anuñla]*

Gehī **anuñla** çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem taḫt-ı serāya *(Mes. 31, Mıs. 23). [anuñla]*

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın **anuñla** ḫoş ḳıldı *(Mes. 44, Mıs. 14). [anuñla]*

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı **anuñla** cümle ervāḥ *(Mes. 71, Mıs. 42). [anuñla]*

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler *(Mes. 71, Mıs. 46). [anuñla]*

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki **anuñla** anlar idi maḥrem-i rāz *(Mes. 95, Mıs. 8). [anuñla]*

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki **anuñla** olmaya hem-rāh āhum *(Mes. 96, Mıs. 18). [anuñla]*

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra **anuñla** çekilür āb *(Mes. 97, Mıs. 16). [anuñla]*

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū *(Mes. 105, Mıs. 28). [anuñla]*

Bile aġlar idi **anuñla** Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter *(Mes. 114, Mıs. 39). [anuñla]*

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile **anuñla** Şekker hem Şeker-nāz *(Mes. 114, Mıs. 48). [anuñla]*

Egerçi söyler idi **anuñla** Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd *(Mes. 115, Mıs. 53). [anuñla]*

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın **anuñla** ḫoş ḳıldı *(Mes. 117, Mıs. 70). [anuñla]*

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı **anuñla** deşt ü hem tīġ *(Mes. 120, Mıs. 38). [anuñla]*

Ṣafādan cām-ı mey nūş eyler idi
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi *(Mes. 126, Mıs. 6). [anuñla]*

İder her laḥẓa ṣoḥbet **anuñ ile**
Ḳılur cānını rāḥat **anuñ ile** *(Mes. 71, Mıs. 63). [anuñ ile]*

İder her laḥẓa ṣoḥbet **anuñ ile**
Ḳılur cānını rāḥat **anuñ ile** *(Mes. 71, Mıs. 64). [anuñ ile]*

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum **anuñ ile** cānı rāḥat *(Mes. 92, Mıs. 30). [anuñ ile]*

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile **anuñ ile** Mihrāb u Şekker *(Mes. 97, Mıs. 62). [anuñ ile]*

Ben **anuñ ile** çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum *(Mes. 118, Mıs. 19). [anuñ ile]*

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber *(Mes. 120, Mıs. 32). [anuñ ile]*

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden **anuñ ile** söz eyle *(Mes. 128, Mıs. 42). [anuñ ile]*

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban **anuñ ile** merḥabā ḳıl *(Mes. 132, Mıs. 64). [anuñ ile]*

<u>añā:</u> *"O, Hz. Muhammed (SAV)".*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi añа ikrār (Gaz. 1, Mıs. 8). [añа]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün añа Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 18). [añа]

Daḫı añа gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 237). [añа]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 236). [anuñ, -nun]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 99). [anuñ, -nun]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 131). [anuñ, -nun]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 27). [anuñ, -nun]

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 17). [anuñ, -nun]

<u>a:</u> *" O (Allah)."*

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 12). [anı, -n, -ı]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 7). [anı, -n, -ı]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 31). [andan, -n, -dan]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [andan, -n, -dan]

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam (Kas. 5, Mıs. 58). [anda, -n, -da]

Reʾy-i cihān-münīrüñ mirʾāt-ı Levḥ-i Maḥfūẓ
Oldı gürīz anda esrār-ı ġayb-ı mübhem (Kas. 5, Mıs. 24). [anda, -n, -da]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 16). [anuñ, -nuñ]

Rāyāt-ı rıfʿatine āyāt-ı feṭh lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaşm mülzem (Kas. 5, Mıs. 28). [anuñla, -nuñ, -la]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 65). [aña, -ñ, -a]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [andan, -n, -dan]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 45). [andan, -n, -dan]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [andan, -n, -dan]

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 63). [andan, -n, -dan]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 72). [andan, -n, -dan]

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 153). [andan, -n, -dan]

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 154). [andan, -n, -dan]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 156). [andan, -n, -dan]

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 64). [andan, -n, -dan]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 15). [anuñ, -nuñ]

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gūn ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 49). [anuñ, -nuñ]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ ṣunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 76). [anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 17). [anuñ, -nuñ]

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḥayrān olup dir ma ʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 169). [anuñ, -nuñ]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 165). [anuñ, -nuñ]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḫkūm (Mes. 2, Mıs. 62). [anuñ, -nuñ]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 29). [anuñ, -nuñ]

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 48). [anuñla, -nuñ, -la]

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 210). [aña, -ñ, -a]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 108). [ana, -ñ, -a]

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 209).
[andan, -n, -dan]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 207).
[anı, -n, -ı]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 114).
[anuñ, -nuñ]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 110). [anuñ, -nuñ]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 120).
[anuñ, -nuñ]

Ki oldur pādişāh Ḫayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 206). [anuñ, -nuñ]

Süleymān-ı nebī tesḫīriyiçün
Anuñ emrindeki taḥrīriyiçün (Mes. 6, Mıs. 214).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 207).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḫabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 261). [anuñ, -nuñ]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 245).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 239). [anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebürı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 211).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 233).
[anuñ, -nuñ]

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 238).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb (Mes. 6, Mıs. 243). [anuñ, -nuñ]

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 34).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 19). [anuñ, -nuñ]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 25).
[anuñ, -nuñ]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 126).
[anuñ, -nuñ]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 123). [anuñ, -nuñ]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 122). [anuñ, -nuñ]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 121). [anuñ, -nuñ]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 108).
[anuñ, -nuñ]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 107).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 105).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 101).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 97).
[anuñ, -nuñ]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 26).
[anuñ, -nuñ]

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi tarriḳū dir (Mes. 8, Mıs. 57). [anuñ, -nuñ]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 66). [anuñ, -nuñ]

Çü ṣıdḳıla o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 196). [anuñ, -nuñ]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 13). [anuñ, -nuñ]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 25). [anuñ, -nuñ]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 26). [anuñ, -nuñ]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 96). [anlar, -n, -lar]

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd (Mes. 17, Mıs. 46). [anuñ, -nuñ]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 58). [aña]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61). [aña]

Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mes. 4, Mıs. 4). [aña]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 33). [andandur, -dur]

āb: *Gözde bulunan su, gözyaşı.*

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 8). [āb]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [ābı, -ı]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 4). [āb]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 16). [āb]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẕ ārām iderem ne gice ḫvāb (Mes. 96, Mıs. 45). [āb]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 6). [āb]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 4). [āb]

āb: *(Fars.) Su.*

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī (Mes. 2, Mıs. 97). [āba, -a]

Vücūd āsāyişin ḫvāb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 32). [āb]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 80). [āb]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 15). [ābdan, -dan]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 16). [āb]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 56). [āb]

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 224). [āb]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 17). [ābdan, -dan]

āb aḳıt-: *Gözyaşı döktürmek.*

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 44). [āb aḳıdurdı, -ur, -dı]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 70). [āb aḳıtdı]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 90). [āb aḳıtdı]

āb dök-: *Gözyaşı dökmek.*

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 58). [āb döker]

āb eyle-: *Suya batmak. II Çok ağlamak.*

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb *(Mes. 24, Mıs. 20). [āb eyledi]*

āb it-: *Su haline getirmek.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle **āb itdüm** gözümüñ cūybārından *(Gaz. 7, Mıs. 6). [āb itdüm, -dü, -m-dü, -m]*

āb ḳıl-: *Su etmek II ıslatmak (gözyaşı bağlamında).*

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh **āb ḳıldı** *(Mes. 70, Mıs. 52). [āb ḳıldı, -dı]*

āb ol-: *Su olmak.*

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i şāfī
Şeh ol ḳandi görüp **āb oldı** ṣāfī *(Mes. 65, Mıs. 4). [āb oldı]*

āb ol-: *I. Su olmak. II. Eriyip bitmek, yok olmak, tükenmek.*

Yüzini görse **āb olur idi** gül
Saçından utanurdı tāze sünbül *(Mes. 155, Mıs. 31). [āb olur idi, -ur, -idi]*

āb ol-: *I. Su olmak. II. Akmak.*

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden **āb olurdı** şehd ü şekker *(Mes. 155, Mıs. 40). [āb olurdı, -ur, -dı]*

ābād: *F. Mâmur, şen.*

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle **ābād durur** kişver-i Rūm *(Mes. 107, Mıs. 2). [ābād durur]*

ābād eyle-: *İmar etmek, bayındır hale getirmek.*

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla **ābād eyle** *(Mes. 4, Mıs. 44). [ābād eyle]*

Cihānı ʿadlüñ ile şād eyle
Cihān vīrānesin **ābād eyle** *(Mes. 168, Mıs. 10). [ābād eyle]*

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād *(Mes. 148, Mıs. 188). [ābād eyledi, -di]*

ābād it-: *Bayındır hale getirmek.*

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu **ābād itdi** *(Mes. 168, Mıs. 52). [ābād itdi, -di]*

ābād ḳıl-: *Mutlu etmek, şen etmek.*

Didiler Ḥaḳ seni **ābād ḳılsun**
İki ʿālem içinde şād ḳılsun *(Mes. 114, Mıs. 53). [ābād ḳılsun, -sun]*

Cihānı ḥikmet ile īcād ḳılduñ
Anı tā ḥaşre dek **ābād ḳılduñ** *(Mes. 83, Mıs. 10). [ābād ḳılduñ, -du, -ñ]*

ābād ol-: *Şenlendirmek, mutlu etmek, huzur getirmek.*

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle **ābād oldı** kişver-i Rūm *(Mes. 115, Mıs. 22). [ābād oldı]*

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād *(Mes. 24, Mıs. 12). [ābād olġıl, -ġıl]*

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād *(Mes. 34, Mıs. 100). [ābād olġıl, -ġıl]*

Nola göñlümi maʿmūr eyler isen
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(Gaz. 27, Mıs. 6). [ābād olmadı]*

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād *(Mes. 7, Mıs. 140). [ābād olmazdı, -maz, -dı]*

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlığıyla ʿāleme oldı ābād *(Mes. 7, Mıs. 48). [ābād oldı, -dı]*

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde **ābād olmasun** hīç *(Mes. 163, Mıs. 102). [ābād olmasun, -ma, -sun]*

ābād ol-: *Bakımlı, güzel, bayındır, mamur.*

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād *(Mes. 5, Mıs. 20). [ābād oldı]*

ābād ol-: *Zenginleşmek, huzura kavuşmak.*

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād *(Mes. 23, Mıs. 32). [ābād olġıl, -ġıl]*

ābādluk: *Bayındırlık.*

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi **ābādluġı** *(Mes. 162, Mıs. 16). [ābādluġı, -ı]*

ʿabbās: *Hz. Abbas II Peygamber Efendimizin amcası.*

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi Ḥamza vü birisi ʿ**Abbās** *(Mes. 16, Mıs. 4). [ʿabbās]*

ʿabes: *Boş, anlamsız, saçma, gereksiz.*

Perī bildi ki söz buña ʿ**abesdür**
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür *(Mes. 27, Mıs. 209). [ʿabesdür, -dür]*

āb-ı ḥayāt: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.*

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳılduġı her dem devā ḫaḳı *(Kas. 6, Mıs. 25). [āb-ı ḥayāt]*

Ṭurı ṣuyı ḳılur **āb-ı ḥayāt** ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol *(Mes. 2, Mıs. 99). [āb-ı ḥayāt]*

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum **āb-ı ḥayāta** *(Mes. 155, Mıs. 132). [āb-ı ḥayāta, -a]*

Dil ü cān ġamdan ırmışken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi **āb-ı ḥayāta** *(Rüb. 6, Mıs. 2). [āb-ı ḥayāta, -a-a]*

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol **āb-ı ḥayāta** *(Mes. 31, Mıs. 70). [āb-ı ḥayāta]*

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla **āb-ı ḥayātı** *(Mes. 6, Mıs. 128). [āb-ı ḥayātı]*

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur **āb-ı ḥayātı** *(Mes. 42, Mıs. 24). [āb-ı ḥayātı]*

Melik çün içdi ol **āb-ı ḥayātı**
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı *(Mes. 44, Mıs. 15). [āb-ı ḥayātı]*

Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum
Dudaġuñ şerbeti **āb-ı ḥayātum** *(Mes. 68, Mıs. 10). [āb-ı ḥayātum, -um]*

Lebüñdür dilberā ḳand ü nebātum
Dudaġuñ şerbeti **āb-ı ḥayātum** *(Mes. 155, Mıs. 134). [āb-ı ḥayātum, -um]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.*

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum **āb-ı ḥayvān** *(Gaz. 15, Mıs. 4). [āb-ı ḥayvān]*

Ölme iy cān teşnelikden **āb-ı ḥayvān** irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 1). [āb-ı ḥayvān]*

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki **āb-ı ḥayvān** bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 4). [āb-ı ḥayvān]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy **āb-ı ḥayvān** el-vedāʿ *(Gaz. 44, Mıs. 4). [āb-ı ḥayvān]*

Ḳadeḥler pür idi yāḳūt u mercān
Şürāḥīler dökerdi **āb-ı ḥayvān** *(Mes. 52, Mıs. 24). [āb-ı ḥayvān]*

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı **āb-ı ḥayvān** *(Mes. 154, Mıs. 144). [āb-ı ḥayvān]*

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı **āb-ı ḥayvān** *(Mes. 155, Mıs. 34). [āb-ı ḥayvān]*

Saçı ẓulmet dudaġı **āb-ı ḥayvān**
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān *(Mes. 167, Mıs. 99). [āb-ı ḥayvān]*

Şanasın kim bu durur **āb-ı ḥayvān**
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān *(Mes. 169, Mıs. 13). [āb-ı ḥayvān]*

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden **āb-ı ḥayvān** *(Tb. 1, Mıs. 58). [āb-ı ḥayvān]*

āb-ı ḥayvān: *İçildiğinde ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi hayat suyu.II. Şarap.*

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi **āb-ı ḥayvān** *(Mes. 154, Mıs. 68). [āb-ı ḥayvān]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu. II. Dudak suyu*

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini **āb-ı ḥayvāndan** yaratmış *(Mes. 155, Mıs. 50). [āb-ı ḥayvāndan, -dan]*

Lebinden **āb-ı hayvan** şerm iderdi
Sözi ʿuṣṣāḳ gönlin nerm iderdi *(Mes. 20, Mıs. 91). [āb-ı hayvan]*

āb-ı kevser: *Cennette bulunduğuna ve içenin bir daha susuzluk çekmeyeceğine inanılan kutsal su.*

Şarāb ile iderdi devr sāġar
Ḫacel olurdı görse **āb-ı Kevser** *(Mes. 52, Mıs. 26). [āb-ı kevser]*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi sezelden **Āb-ı Kevser** *(Tb. 1, Mıs. 8). [āb-ı kevser]*

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḥżar
Aḳar her yaña şu çün **āb-ı Kevser** *(Mes. 130, Mıs. 58). [āb-ı kevser]*

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Şoġılsun ger olursa **āb-ı Kevser** *(Mes. 17, Mıs. 122). [āb-ı kevser]*

āb-ı kevser: *Cennette bulunan kutsal havuzun suyu. II Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su.*

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi şuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 48). [āb-ı kevser]

āb-ı raḥmet: *Rahmet suyu.*

Yüzinde berḳ urur āsār-ı devlet
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet (Mes. 17, Mıs. 20). [āb-ı raḥmet]

āb-ı revān: *Akarsular.*

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 93). [āb-ı revānlar]

āb-ı zindegānī: *Ab-ı hayat.*

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī (Mes. 154, Mıs. 40). [āb-ı zindegānī]

āb-ı zülāl: *Halis su. II Şarap.*

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 12). [āb-ı zülāl]

āb-ı zülal aḳıt-: *1) Ölümsüzlük suyu akıtmak 2) Övgü için latif ve güzel sözler söylemek.*

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 10). [āb-ı zülal aḳıtdı, -dı]

āb-ı zülāl: *Saf, berrak su.*

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti **āb-ı zülāle** *(Mes. 167, Mıs. 96). [āb-ı zülāle, -e]*

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Şuyı ṭaʿne iderdi **āb-ı zülāle** *(Mes. 20, Mıs. 60). [āb-ı zülāle]*

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler **āb-ı zülāle** *(Mes. 154, Mıs. 72). [āb-ı zülāle]*

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey **āb-ı zülāle** *(Mes. 158, Mıs. 64). [āb-ı zülāle]*

ʿābid: *Kul; İbadet eden, Allah'a kulluk eden kimse.*

Ḳamu ʿ**ābidlerüñ** maʿbūdı oldur
Ḳamu kāşıdlaruñ maḳṣūdı oldur *(Mes. 2, Mıs. 41). [ʿābidlerüñ, -ler, -ün]*

Ṭapuñ ʿābidlere maʿbūd olupdur
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur (Mes. 3, Mıs. 5). [ʿābidlere, -ler, -e]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 18). [ʿābid]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 47). [ʿābidlerüñ, -ler, -üñ]

ʿābid ol-: *İbadet etmek.*

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid *(Mes. 7, Mıs. 46). [ʿābid oldı, -dı]*

ʿabīr ü ʿanber ü laʿl ü gevher: *Abir, anber, lal ve mücevher.*

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher *(Mes. 35, Mıs. 38). [ʿabīr ü ʿanber ü laʿl ü gevher]*

ʿabīr ü müşk ü ʿanber: *Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen güzel koku.*

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿ**abīr ü müşk ü ʿanber** *(Mes. 36, Mıs. 40). [ʿabīr ü müşk ü ʿanber]*

ʿabīr ü ʿūd u ʿanber: *Abir, öd ve anber.*

Daḫı on biñ ʿ**abīr ü ʿūd u ʿanber**
Bilesince daḫı hem müşk-i eẕfer *(Mes. 105, Mıs. 17). [ʿabīr ü ʿūd u ʿanber]*

aç-: *Dürülmüş ve iliklenmiş şeyleri o durumdan kurtarmak.*

Şeb-i tīre girih zülfinden **açdı**
Cihāna ʿanber ile müşg ṣaçdı *(Mes. 155, Mıs. 15). [açdı, -dı]*

aç-: *Açmak, çiçeklenmek.*

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller **açıldı** her budaġ üstinde bī-şumār *(Gaz. 46, Mıs. 2). [açıldı, -ıl, -dı]*

Gül **açmış** idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın *(Mes. 20, Mıs. 9). [açmış, -mış]*

Bu rāzuñ ġoncasın çün **açdı** āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir *(Mes. 22, Mıs. 145). [açdı, -dı]*

Çü **açdı** nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh *(Mes. 95, Mıs. 19). [açdı, -dı]*

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül *(Mes. 122, Mıs. 6). [açılmış, -ı, -l, -mış]*

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül *(Mes. 130, Mıs. 67). [açılmış, -ı, -l, -mış]*

Çemen içre **açılmış** zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis *(Mes. 130, Mıs. 61). [açılmış, -ı, -l, -mış]*

Şaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde *(Mes. 130, Mıs. 54). [açılmış, -ı, -l, -mış]*

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini **açdı** *(Mes. 144, Mıs. 10). [açdı, -dı]*

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle *(Mes. 150, Mıs. 21). [açılup, -ıl, -up]*

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer niṣār *(Gaz. 46, Mıs. 5). [açdı, -dı]*

aç-: *Kapalı şeyi açık hâle getirmek.*

Açıldı her yaña ebvāb-ı cennet
Ṣaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet *(Mes. 8, Mıs. 81). [açıldı, -ıl, -dı]*

Çün **açdı** laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād *(Mes. 37, Mıs. 117). [açdı, -dı]*

Dehān **açıbanı** ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker *(Mes. 54, Mıs. 29). [açıbanı, -ıbanı]*

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle ṣankim **açdı** teng-i şekker *(Mes. 108, Mıs. 2). [açdı, -dı]*

Gözin **açup** çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh *(Mes. 144, Mıs. 11). [açup, -up]*

Niḳābın **açdı** güller her yañadan
Ṭolu oldı baġlar berg-i nevādan *(Mes. 150, Mıs. 11). [açdı, -dı]*

Cemāl-i maʿniden **açup** niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı *(Mes. 169, Mıs. 31). [açup, -up]*

Dehānın ġonca **açup** dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen *(Mes. 21, Mıs. 119). [açup, -up]*

Dehānuñ **açubañ** āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle *(Mes. 35, Mıs. 7). [açubañ, -uban]*

Dehāñ **açup** ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı *(Mes. 42, Mıs. 23). [açup, -up]*

Dehānın **açubanı** çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer *(Mes. 45, Mıs. 77). [açubanı, -ubanı]*

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ **açup** hemān dem saçdı şeker *(Mes. 46, Mıs. 86). [açup, -up]*

Dehān **açup** cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi *(Mes. 46, Mıs. 87). [açup, -up]*

Dehān **açup** şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden *(Mes. 52, Mıs. 35). [açup, -up]*

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil **açuban** ṭaġıtdı şehd ü şekker *(Mes. 95, Mıs. 14). [açuban, -uban]*

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın **açuban** ʿarż itdi lūʾlū *(Mes. 99, Mıs. 2). [açuban, -uban]*

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān **açup** ṣanasın ṣaçdı şekker *(Mes. 23, Mıs. 90). [açup]*

Dehān **açup** hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr *(Mes. 67, Mıs. 3). [açup]*

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin **açup** virdi cevābın *(Mes. 106, Mıs. 2). [açup]*

aç-: *Göstermek, sunmak.*

Hemān ol ṣūreti çün **açdı** naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş *(Mes. 23, Mıs. 101). [açdı, -dı]*

Saçına göre **açdum** müşk-i ezfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher *(Mes. 23, Mıs. 85). [açdum, -du, -m]*

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice **açam** bu dibā vü ḥarīri *(Mes. 37, Mıs. 12). [açam, -am]*

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice **açam** kumaşı bī-ḫudāvend *(Mes. 37, Mıs. 10). [açam, -am]*

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh *(Mes. 97, Mıs. 33). [açup, -up]*

ʿArūs-ı ṣubḥ **açup** yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi ṣaḥrā vü ṭaġı *(Mes. 156, Mıs. 7). [açup, -up]*

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini **açuban** oġlını gördi *(Mes. 167, Mıs. 66). [açuban, -uban]*

aç-: *Gizli bir şeyi aşikâr etmek, ortaya çıkarmak.*

Ḥaḳīḳī **açmayıcaḳ** hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī *(Mes. 19, Mıs. 57). [açmayıcaḳ, -yıcaḳ]*

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl **açuban** ḥikmet ḳapusın *(Mes. 1, Mıs. 12). [açuban, -uban]*

aç-: *El açmak.*

Hemān şāh **açıban** dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı *(Mes. 154, Mıs. 147). [açıban, -ıban]*

aç eyle-: *Aç bırakmak.*

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç *(Mes. 6, Mıs. 131). [aç eyleme]*

ʿaceb: *Öyle ki, şaşırtıcı, ibretlik, hayranlık uyandırıcı.*

Ne naḥs olur **ʿaceb** bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 7). [ʿaceb]*

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy **ʿaceb**
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan *(Gaz. 20, Mıs. 7). [ʿaceb]*

Ne bed ḳıldum **ʿaceb** ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña *(Mes. 25, Mıs. 25). [ʿaceb]*

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr *(Mes. 67, Mıs. 7). [ʿaceb]*

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem *(Mes. 82, Mıs. 35). [ʿaceb]*

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿ**aceb** hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl *(Mes. 120, Mıs. 41). [ʿaceb]*

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ *(Mes. 163, Mıs. 31). [ʿaceb]*

Muʿallim olmış iken aña ʿAllām
ʿ**Acebdür** ḳodı ümmī kendüye nām *(Mes. 7, Mıs. 52). [ʿacebdür, -dür]*

ʿ**aceb:** *Nasıl.*

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿ**Aceb** ġamdur ki bu pāyān bulınmaz *(Mes. 22, Mıs. 77). [ʿaceb]*

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿ**Aceb** ġamdur ki bu pāyān bulınmaz *(Mes. 22, Mıs. 78). [ʿaceb]*

ʿ**acebā:** *Öyle ki, şaşırtıcı, ibretlik, hayranlık uyandırıcı.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿ**acebā** yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 5). [ʿacebā]*

ʿ**aceble-:** *Şaşırmak, şaşkınlığa düşmek, tuhaf karşılamak.*

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd *(Mes. 109, Mıs. 31). [ʿaceblerdi, -r, -di]*

ʿ**acem:** *Acemî II. İranlı.*

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿ**Acem** yüzinde itdi bir ser-āġāz *(Mes. 71, Mıs. 52). [ʿacem]*

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿ**Acem** yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı *(Mes. 92, Mıs. 2). [ʿacem]*

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿ**Acem** yüzinde gösterdi ḥişārı *(Mes. 92, Mıs. 4). [ʿacem]*

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿ**Acem** yüzinde şehnāz eyleyenler *(Mes. 92, Mıs. 14). [ʿacem]*

ʿIraḳ idüp ʿ**acem** yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā *(Mes. 159, Mıs. 11). [ʿacem]*

Çekübeni ʿ**acem** yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz *(Mes. 161, Mıs. 1). [ʿacem]*

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿ**Acem** şāhı virür bāc u ḫarācı *(Mes. 17, Mıs. 76). [ʿacem]*

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿ**Acem** yüzinde Şekker ḳıldı āvāz *(Mes. 41, Mıs. 2). [ʿacem]*

Çeküp Şekker ʿ**acem** yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz *(Mes. 137, Mıs. 15). [ʿacem]*

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿ**Acem** yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz *(Mes. 138, Mıs. 4). [ʿacem]*

ʿ**acem:** *İran ülkesi.*

Gerek mülk-i ʿArabdan ger ʿ**Acemden**
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden *(Mes. 17, Mıs. 97). [ʿacemden, -den]*

ʿAcem iḳlīmiyile mülket-i Şām
Anuñçün oldılar fermānına rām *(Mes. 17, Mıs. 87). [ʿacem]*

ʿ**acem:** *Türk Musikisinin mürekkep makamlarından biri.*

Şeker çün şoḥbete eyledi āġāz
ʿ**Acem** yüzinde der-ḥāl itdi āvāz *(Mes. 21, Mıs. 148). [ʿacem]*

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī *(Mes. 21, Mıs. 153). [ʿacemde, -de]*

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Ṣafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ *(Mes. 165, Mıs. 7). [ʿacem]*

Dil açup sāz ḳıl şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿ**acemden** *(Mes. 165, Mıs. 4). [ʿacemden, -den]*

açıl-: *Açmak, çiçeklenmek.*

Çemen içinde **açılmışdı** lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle *(Mes. 18, Mıs. 9). [açılmışdı, -mış, -dı]*

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār *(Mes. 18, Mıs. 13). [açılmışdı, -mış, -dı]*

Ḳamu yir sebze olmışdı ḥadāyıḳ
Çemen içre **açılmışdı** ṣaḳayıḳ *(Mes. 122, Mıs. 4). [açılmışdı, -mış, -dı]*

Açıldı her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn *(Mes. 148, Mıs. 59). [açıldı, -dı]*

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī *(Mes. 154, Mıs. 40). [açıldı, -dı]*

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle *(Mes. 161, Mıs. 21). [açılmışdı, -mış, -dı]*

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī **açılmışdı** semenle *(Mes. 161, Mıs. 26). [açılmışdı, -mış, -dı]*

açıl-: *Açmak, çiçeklenmek.*

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 20). [açıldı, -dı]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 7). [açıldı]

açıl-: *Belirmek, peyda olmak.*

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 4). [açıldı, -dı]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 56). [açıldı, -dı]

ʿāciz ol-: *Uğraştığı halde bir şey yapamamak, yapmaya gücü yetmemek.*

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 32). [ʿāciz olup]

ʿāciz ü zār u naḥīf: *Yetersiz, ağlak ve zayıf.*

Ḫudāyā ʿāciz ü zār u naḥīfem
Belā vü miḥnet ü ġamdan żaʿīfem (Mes. 83, Mıs. 17). [ʿāciz ü zār u naḥīfem, -em]

açup dur-: *Açıp kapatmak, bir açıp bir kapatmak.*

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 15). [açup durdı]

ad: *Nam, şöhret, şan.*

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 10). [adı, -ı]

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār (Kas. 1, Mıs. 18). [adıyla, -ı, -y, -la]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 35). [aduñ, -uñ]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣānīʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 40). [aduñla, -uñ, -la]

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına (Mes. 2, Mıs. 143). [adı, -ı]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 249). [adıyıçün, -ıyıçün]

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād (Mes. 7, Mıs. 47). [ad]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 39). [ad]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 69). [adı, -ı]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 55). [adıydı, -ı, -y, -dı]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 71). [aduñ, -uñ]

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı (Mes. 10, Mıs. 12). [adı, -ı]

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār (Mes. 13, Mıs. 6). [adı, -ı]

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār (Mes. 13, Mıs. 6). [adı, -ı]

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür (Mes. 14, Mıs. 1). [adı, -ı]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [ad]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 73). [ad]

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd (Mes. 19, Mıs. 115). [adı, -ı]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 49). [adı, -ı]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 3). [adı, -ı]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [adı, -ı]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 109). [adı, -ı]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [ad]

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [ad]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 41). [ad]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 49). [adı, -ı]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 51). [adı, -ı]

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün biçildi câme-i ʿaşḳ (Mes. 45, Mıs. 73). [adıyiçün, -ı, -yiçün]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 15). [adı, -ı]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 3). [adıyla, -ı, -y, -la]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 12). [adını, -ın, -ı]

Virürdi meyle gönlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 20). [adın, -(ı)n]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [adı, -ı]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 2). [aduñ, -uñ]

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 13). [adın, -(ı)n]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11). [adını, -ın, -ı]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 7). [adını, -ın, -ı]

Daḫı var bir kenīzüm adı Ṣāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 29). [adı, -ı]

Egerçi ulu soydur şāh Ṣādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 20). [adı, -ı]

Adı Ṣādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [adı, -ı]

Meger şāhileyidi ḫ∨īş-i Efser
Anuñ adına dirler idi Nevzer (Mes. 148, Mıs. 194). [adına, -ı, -n, -a]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [ad]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 59). [adın, -ı, -n]

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz (Mes. 156, Mıs. 45). [adını, -ı, -n, -ı]

Ḥisāb idersenüz ehl-i tevārīḫ
Girü adı olur kendüye tārīḫ (Mes. 169, Mıs. 50). [adı, -ı]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 51). [adı, -ı]

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk (Mes. 169, Mıs. 48). [adını, -ı, -n, -ı]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [ad ile]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 20). [ad ile]

Ḫudādan olduġıçün aña taḥsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn (Mes. 7, Mıs. 36). [adıdur, -dur]

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur maḥzen-i raḥmet kilīdi (Mes. 7, Mıs. 58). [adıdur, -dur]

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḥalled (Mes. 8, Mıs. 1). [adıdur, -dur]

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 88). [adın]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 105). [adına]

ad: *İsim, nam, şan, şöhret. [Allah (c.c.)].*

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 47). [adın, -ı, -n]

Cihānda gün bigi tābende eyle
Adını tā ḳıyāmet zinde eyle (Mes. 1, Mıs. 50). [adını, -ın, -ı]

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını cennāta mefātiḥ (Mes. 2, Mıs. 86). [adını, -ın, -ı]

ad ol-: *İsmiyle isimlendirmek, ismini vermek.*

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 153). [ad oldı]

ad yavuz çıḫ-: *Adı kötüye çıkmak.*

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 18). [ad yavuz çıḫa]

aʿdā: *Düşman.*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 72). [aʿdāya, -y, -a]

ʿadālet: *(Ar.) Hak ve hukūka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkāniyet.*

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 3). [ʿadālet]

ʿādem: *Yokluk.*

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 102). [ʿadem]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 95). [ʿademden, -den]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 3). [ʿadem]

ādem: *1- Hz. Âdem. 2- Adam, insan, kişi.*

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād (Mes. 5, Mıs. 20). [ādem]

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā (Mes. 5, Mıs. 37). [ādeme, -e]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 4). [ādem]

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ (Mes. 6, Mıs. 159). [ʿademden, -den]

ādem: *(Ar.) insan, kişi.*

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb (Mes. 1, Mıs. 42). [ādem]

Bu ʿālem varlığı yoḳlığı senden
Hem ādem azlığı çoḳlığı senden (Mes. 3, Mıs. 10). [ādem]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 108). [ādem]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 33). [ādem]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faẓl ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 35). [ādem]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 152). [ādeme, -e]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 190). [ādeme, -e]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 122). [ādem]

Ẓuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 84). [ādem]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 63). [ādem]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳıye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 67). [ādem]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 73). [ādem]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 92). [ādem]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 40). [ādem]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 108). [ādem]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 170). [ādem]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [ādem]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 24). [ādem]

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān (Mes. 148, Mıs. 129). [adem]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 278). [ādem]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 101). [ādem degül]

ādem ol-: *İnsan olmak*

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 74). [ādem oldı, -dı]

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak (Mes. 5, Mıs. 76). [ādem oldı]

ʿadem ol: *Yok olmak, mevcut olmamak, yaratılmamak.*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 6). [ʿadem olurdı, -ur, -dı]

ādemī: *Ademoğlu, insanlar.*

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 124).
[ādemīlerden, -ler, -den]

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler (Mes. 31, Mıs. 4).
[ādemīler, -ler]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 110). [ādemi]

ādemī: *Adam, asker.*

Doḳındugında ṭaşa şeh gemisi
Dagılduğında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 38).
[ādemīsi, -si]

ādemīlik: *Insanlık.*

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ (Mes. 115, Mıs. 16).
[ādemīlik]

ādemī-zād: *Insan(oğlu).*

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 56).
[ādemī-zād]

ʿādet: *Huy, tavır.*

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 47).
[ʿādeti, -i]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 18).
[ʿādet]

ʿādet-i rūm: *Rumların geleneği.*

Ki bilmez nicedür ol ʿ**ādet-i Rūm**
Aña bīgāne durur şimdi bu būm *(Mes. 117, Mıs. 29).*
[ʿādet-i rūm]

ʿadīl: *Denk, eş, benzer, müsavi.*

Oldı o şeh çünki cihān ʿ**ādili**
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı *(Gaz. 2, Mıs. 1).*
[ʿādili, -i]

adını ḳıl-: *Adını söylemek.*

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol *(Mes. 45, Mıs. 15).*
[adını ḳıluban, -uban]

ʿadl: *Adalet, doğruluk, hakkaniyet.*

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 37). [ʿadlüñ, -üñ]*

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿ**Adlüñde** var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem
(Kas. 5, Mıs. 42). [ʿadlüñde, -üñ, -de]

Çü ṭutdı ʿ**adl** ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn *(Mes. 11, Mıs. 23).*
[ʿadl]

Şu resme ʿ**adl** ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād *(Mes. 17, Mıs. 39).*
[ʿadl]

Cihān ʿ**adliyile** ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ *(Mes. 17, Mıs. 35).*
[ʿadliyile, -iyile]

O şeh ʿ**adlinde** her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi *(Mes. 19, Mıs. 105).*
[ʿadlinde, -i, -n, -de]

Ki ʿ**adlinden** anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz *(Mes. 19, Mıs. 101).*
[ʿadlinden, -in, -den]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿ**adliyle** o kişver *(Mes. 148, Mıs. 186).*
[ʿadliyle, -i, -yle]

Ḳoyup ẓulm ʿ**adle** çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi *(Mes. 168, Mıs. 51).*
[ʿadle, -e]

Cihānı ʿ**adlüñ ile** şād eyle
Cihān vīrānesin ābād eyle *(Mes. 168, Mıs. 9).*
[ʿadlüñ ile, -üñ, -ile]

ʿadl göster-: *Adaletle hüküm vermek.*

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿ**adl gösterdi** ser-ā-ser *(Mes. 168, Mıs. 48).*
[ʿadl gösterdi, -di]

ʿadl it-: *Adil davranmak, adaletli olmak.*

Şu resme ʿ**adl ider** kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm *(Mes. 17, Mıs. 37).*
[ʿadl ider]

Şu resme ʿ**adl iderdi** ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh *(Mes. 19, Mıs. 99). [ʿadl iderdi, -er, -di]*

Bu resme ʿ**adl iderken** Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd *(Mes. 148, Mıs. 189). [ʿadl iderken, -er, -ken]*

ʿadl it-: *"Yargılamak, karara varmak, hükmetmek, hüküm vermek.".*

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿ**adl itme** *(Mes. 6, Mıs. 154). [ʿadl itme, -me]*

ʿadl ü diyānet: *"Adalet ve dindarlık.".*

Aña ʿ**adl ü diyānet** olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş *(Mes. 11, Mıs. 13). [ʿadl ü diyānet]*

adlu: *İsimli, şöhretli.*

Beni rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ
Eyü **adluyiken** bed-nām ḳılduñ *(Mes. 114, Mıs. 36). [adluyiken, -yiken]*

ʿadn: *Cennetin en yüksek mevkiine veya değişik yerlerinin tamamına verilen ad.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿ**Adn** ḳıldı gülistānı nev-bahār *(Gaz. 46, Mıs. 4). [ʿadn]*

adı ḳal-: *Adı dillerde dolaşmak.*

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ *(Mes. 18, Mıs. 71). [aduñ ḳalur, -un, -ur]*

aduña yazıl-: *"(Kader, alın yazısı bağlamında) adına yazılmak, kararlaştırılmak.".*

Levḥ-i nübüvvet **aduña yazıldı** ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem *(Kas. 4, Mıs. 21). [aduña yazıldı, -dı]*

āfākı ṭut-: *Ufukları sarmak/kaplamak.*

Zülfüñe ṣabā doḳındugınca
Āfākı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Tb. 1, Mıs. 6). [āfākı ṭutar]*

ʿafa'llāh: *Allah affetsin!*

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿ**afa'llāh** *(Mes. 96, Mıs. 20). [ʿafa'llāh]*

āferīn: *Takdir ve övgü sözü: Aferin olsun!*

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol **āferīn** der *(Mes. 121, Mıs. 78). [āferīn]*

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān **āferīn** merdāne vurduñ *(Mes. 149, Mıs. 36). [āferīn]*

āferīn-bād: *Takdir ve övgü sözü: Aferin olsun!*

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña **āferīn bād** *(Mes. 52, Mıs. 2). [āferīn bād]*

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim **āferīn bād** *(Mes. 47, Mıs. 56). [āferīn bād]*

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür **āferīn-bād** *(Mes. 17, Mıs. 40). [āferīn-bād]*

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye **āferīn-bād** *(Mes. 18, Mıs. 52). [āferīn-bād]*

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden **āferīn-bād** *(Mes. 18, Mıs. 80). [āferīn-bād]*

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim **āferīn-bād** *(Mes. 37, Mıs. 118). [āferīn-bād]*

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem **āferin-bād** *(Mes. 148, Mıs. 88). [āferin-bād]*

Didi taḥsīn ü şābāş **āferīn-bād**
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad *(Mes. 149, Mıs. 31). [āferīn-bād]*

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha **āferīn-bād** *(Mes. 167, Mıs. 106). [āferīn-bād]*

āferīnler ol-: *Beğenmek, takdir etmek, övmek.*

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler *(Mes. 28, Mıs. 80). [āferīnler olsun]*

āfitāb: *Güneş II Sevgili, dost.*

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ **āfitābın** *(Mes. 47, Mıs. 60). [āfitābın, -ın]*

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol **āfitābı** *(Tb. 1, Mıs. 96). [āfitābı, -ı]*

āfitāb: *Far. güneş.*

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne **āfitābı** *(Mes. 37, Mıs. 82). [āfitābı, -ı]*

Çü şāhuñ **āfitābı** oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr *(Mes. 66, Mıs. 7). [āfitābı, -ı]*

Ufuḳdan **āfitāb** oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr *(Mes. 71, Mıs. 3). [āfitāb]*

Giderken gördi gökde **āfitābı**
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı *(Mes. 74, Mıs. 7). [āfitābı, -ı]*

Seḥergeh **āfitāb** oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr *(Mes. 120, Mıs. 1). [āfitāb]*

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda **āfitāb** oldı çü meşhūr *(Mes. 152, Mıs. 6). [āfitāb]*

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḫarīfī **āfitābuñ** meh yaraşur *(Mes. 153, Mıs. 24). [āfitābuñ, -uñ]*

Yüzi virürdi revnaḳ **āfitāba**
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba *(Mes. 155, Mıs. 41). [āfitāba, -a]*

āfitāba ir-: *Güneşe ulaşmak.*

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi **āfitāba ire mi** ḫāk *(Mes. 47, Mıs. 20). [āfitāba ire mi, -e, -mi]*

āfitāb-ı ʿālem-efrūz: *Cihanı aydınlatan güneş.*

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī **āfitāb-ı ʿālem-efrūz** *(Mes. 71, Mıs. 2). [āfitāb-ı ʿālem-efrūz]*

āfitāb-ı her dü ʿālem: *"Her iki alemin [dünya-ahiret] güneşi".*

Ne sulṭān **āfitāb-ı her dü ʿālem**
Hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem *(Mes. 17, Mıs. 7). [āfitāb-ı her dü ʿālem]*

āftāb: *Far. güneş.*

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye **āftāba** *(Mes. 27, Mıs. 46). [āftāba, -a]*

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice şan **āftāba** *(Mes. 27, Mıs. 172). [āftāba, -a]*

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Şanasın ḳaplamış şeb **āftābı** *(Mes. 36, Mıs. 64). [āftābı, -ı]*

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez **āftāba** *(Mes. 37, Mıs. 36). [āftāba, -a]*

Çü ṣubḥ oldı **āftāb** itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā *(Mes. 67, Mıs. 15). [āftāb]*

āftāb: *(Fars.) Güneş II. Güzel yüz; güzel yüzlü sevgili, dilber.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Şanki pinhān olur ebr içre **āftāb** *(Gaz. 11, Mıs. 2). [āftāb]*

ʿafv eyle-: *Affetmek, bağışlamak.*

Ḫaṭā itdüm ise ʿ**afv eyle** şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā *(Mes. 70, Mıs. 7). [ʿafv eyle]*

ʿafv it-: *Affetmek, bağışlamak.*

Nola ʿ**afv ider iseñ** her günahı
Ki sensin cümle maḥlūḳuñ ilahı *(Mes. 6, Mıs. 157). [ʿafv ider iseñ, -er, -(i)se, -ñ]*

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿ**afv idersin** *(Mes. 6, Mıs. 140). [ʿafv idersin]*

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿ**afv it** *(Mes. 6, Mıs. 30). [ʿafv it]*

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿ**afv it** vefā ḳıl *(Mes. 70, Mıs. 4). [ʿafv it]*

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿ**afv it** iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh *(Mes. 70, Mıs. 29). [ʿafv it]*

ʿafv ḳıl-: *Affet, bağışla.*

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿ**afv ḳıl** benden günahı *(Mes. 6, Mıs. 120). [ʿafv ḳıl]*

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿ**afv ḳıl** sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben *(Rüb. 2, Mıs. 3). [ʿafv ḳıl]*

ʿafv ol-: *Bağışlanmayı icap etmek, gerektirmek, affa kabil olmak.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿ**afv olmaġa**
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(Kas. 2, Mıs. 45). [ʿafv olmaġa, -a]*

Nola ger ʿ**afv olur ise** günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum *(Mes. 6, Mıs. 173). [ʿafv olur ise, -ur, -(i)se]*

aġ: *Yükselmek, çıkmak.*

Şu deñlü toz **aġdı** kim havāya
Şanayduñ kim zemin çıḳdı semāya *(Mes. 148, Mıs. 115). [aġdı, -dı]*

aġ: *İplik, sicim veya tel gibi malzemeden kafes şeklinde örülmüş, göz göz seyrek örgü.*

Heves **aġında** dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed *(Mes. 6, Mıs. 55). [aġında, -ın, -da]*

Fiġān itdi çü göñli **aġa** düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi *(Mes. 37, Mıs. 65). [aġa, -a]*

aġ it-: *Beyaz hâle getirmek, beyazlaştırmak II (birini) aklamak, temize çıkarmak.*

Günehden ḫaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle **aġ it** *(Mes. 9, Mıs. 22). [aġ it]*

aġac: *Dıraht, şecer.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür **aġacda** gehī gül yirine ḫār *(Kas. 1, Mıs. 12). [aġacda, -da]*

Faẓlıyla ḳayurur dü cihān ḫālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı **aġacda** berg ü bār *(Kas. 1, Mıs. 24). [aġacda, -da]*

Geh ider ḳuru **aġaçdan** verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā *(Mes. 2, Mıs. 125). [aġaçdan, -dan]*

Yimiş **aġacını** gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār *(Mes. 21, Mıs. 97). [aġacını, -ı, -n, -ı]*

Yimiş **aġacıyidi** ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā *(Mes. 31, Mıs. 55). [aġacıyidi, -ı, -yidi]*

Ol **aġaçlar** ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi *(Mes. 31, Mıs. 57). [aġaçlar, -lar]*

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı **aġac ile** ide peyvend *(Mes. 121, Mıs. 54). [aġac ile]*

Ḳılurdı şoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp **aġaca** gör ne dir gül *(Mes. 21, Mıs. 44). [aġaca]*

āgāh: *(Fars.) Haberi olan, haberli, haberdar.*

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy **āgāh** diller *(Mes. 5, Mıs. 66). [āgāh]*

āgāh eyle-: *Haberdar etmek, haberli kılmak; bilgilendirmek.*

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh *(Mes. 45, Mıs. 36). [āgāh eyle]*

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh *(Mes. 167, Mıs. 24). [āgāh eyledi, -di]*

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh *(Mes. 127, Mıs. 4). [āgāh eyleñ, -ñ]*

āgāh it-: *Haberdar etmek, haberli kılmak; bilgilendirmek.*

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da **āgāh idelüm** *(Mes. 24, Mıs. 40). [āgāh idelüm, -e, -lüm]*

Tamām idüp şehi **āgāh iderler**
Gelince bāġa gülden rāh iderler *(Mes. 20, Mıs. 19). [āgāh iderler, -er, -ler]*

<u>āgāh ḳıl-:</u> *Haberdar etmek, haberli kılmak; bilgilendirmek.*

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh *(Mes. 35, Mıs. 30). [āgāh ḳıl]*

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh *(Mes. 154, Mıs. 16). [āgāh ḳıl]*

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh *(Mes. 158, Mıs. 34). [āgāh ḳıla, -a]*

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh *(Mes. 22, Mıs. 23). [āgāh ḳılalum, -a, -lum]*

<u>āgāh ol-:</u> *Haberdar olmak, öğrenmek, vâkıf olmak. || Uyanık bulunmak, müteyakkız olmak.*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Tb. 1, Mıs. 92). [āgāh olalı]*

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh *(Mes. 4, Mıs. 53). [āgāh olasın]*

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh *(Mes. 5, Mıs. 120). [āgāh olasın]*

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh *(Mes. 97, Mıs. 20). [āgāh olayum, -a, -yum]*

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh *(Mes. 97, Mıs. 64). [āgāh oldı]*

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh *(Mes. 129, Mıs. 6). [āgāh oldı, -dı]*

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Şādīyile ṭutdılar rāh *(Mes. 148, Mıs. 153). [āgāh oldı, -dı]*

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh *(Mes. 154, Mıs. 29). [āgāh oldı, -dı]*

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler tā ki **āgāh oldı** Ḳayṣer *(Mes. 154, Mıs. 104). [āgāh oldı, -dı]*

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh *(Mes. 154, Mıs. 111). [āgāh oldı, -dı]*

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh *(Mes. 25, Mıs. 65). [āgāh oldı]*

Bu işden çünki **āgāh oldı** Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister *(Mes. 109, Mıs. 13). [āgāh oldı]*

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh *(Mes. 121, Mıs. 42). [āgāh oldum]*

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh *(Mes. 30, Mıs. 26). [āgāh olġıl]*

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh *(Mes. 35, Mıs. 36). [āgāh olġıl]*

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh *(Mes. 92, Mıs. 12). [āgāh olġıl]*

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi **āgāh olġıl** iy şehenşāh *(Mes. 115, Mıs. 24). [āgāh olġıl]*

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh *(Mes. 120, Mıs. 62). [āgāh olġıl, -ġıl]*

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh *(Mes. 122, Mıs. 20). [āgāh olġıl]*

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh *(Mes. 103, Mıs. 6). [āgāh olmadı]*

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh *(Mes. 8, Mıs. 116). [āgāh olmadı]*

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yağı gelmiş ile oluñ āgāh *(Mes. 127, Mıs. 10). [āgāh oluñ, -uñ]*

<u>āġāz eyle-:</u> *Başlamak. II Anlatmak.*

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz *(Mes. 35, Mıs. 2). [āġāz eyle]*

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze **āġāz eyle** *(Mes. 35, Mıs. 8). [āġāz eyle]*

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿaşḳ-nāme eyle āġāz *(Mes. 19, Mıs. 4). [āġāz eyle]*

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz *(Mes. 156, Mıs. 45). [āġāz eyle]*

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını **āġāz eyle** *(Mes. 163, Mıs. 66). [āġāz eyle]*

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz *(Mes. 21, Mıs. 147). [āġāz eyledi, -di]*

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Ṣıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz *(Mes. 49, Mıs. 20). [āġāz eyledi]*

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz *(Mes. 40, Mıs. 92). [āġāz eyleñüz, -ñüz]*

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri **āġāz eyler idi** *(Mes. 69, Mıs. 14). [āġāz eyler idi, -r, -idi]*

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki **āġāz eyleye** āh u fiġāna *(Mes. 36, Mıs. 116). [āġāz eyleye]*

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp **āġāz iderler** *(Mes. 91, Mıs. 32). [āġāz iderler, -er, -ler]*

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz *(Mes. 28, Mıs. 42). [āġāz idesiz, -e, -siz]*

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz *(Mes. 163, Mıs. 54). [āġāz it]*

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz *(Mes. 25, Mıs. 99). [āġāz itdi]*

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz *(Mes. 44, Mıs. 17). [āġāz itdi]*

Muġannīler çeküp sūẓ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz *(Mes. 52, Mıs. 16). [āġāz itdi]*

<u>āġāz it-:</u> *Söze başlamak. Çalmaya başlamak.*

Yine bezme yiñi **āġāz ideler**
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler *(Mes. 21, Mıs. 33). [āġāz ideler, -e, -ler]*

Şu resme **āġāz itdi** naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng *(Mes. 154, Mıs. 55). [āġāz itdi, -di]*

Girü bir sāzā **āġāz itdi** pür-sūz
Ṣıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz *(Mes. 51, Mıs. 3). [āġāz itdi, -di]*

Girü çengīler **āġaz itdi** sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze *(Mes. 114, Mıs. 55). [āġaz itdi, -di]*

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz *(Mes. 115, Mıs. 87). [āġāz itdi, -di]*

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa **āġāz itdi** *(Mes. 154, Mıs. 14). [āġāz itdi, -di]*

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz *(Mes. 71, Mıs. 47). [āġāz itdiler]*

<u>āġāz it-:</u> *Şarkı söylemek.*

Hezārān bülbül anda āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz **āġāz iderdi** *(Mes. 20, Mıs. 4). [āġāz iderdi]*

<u>āġāz ḳıl-:</u> *(Söze, konuşmaya) başlamak.*

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUşşāḳa ḳıl āġāz *(Mes. 19, Mıs. 86). [āġāz ḳıl]*

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz *(Mes. 87, Mıs. 5). [āġāz ḳıl]*

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz *(Mes. 151, Mıs. 7). [āġāz ḳıl]*

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz *(Mes. 23, Mıs. 118). [āġāz ḳıldı]*

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz *(Mes. 109, Mıs. 23). [āġāz ḳıldı]*

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz *(Mes. 111, Mıs. 32). [āġāz ḳıldı]*

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz *(Mes. 96, Mıs. 7). [āġāz ḳıldı, -dı]*

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān **āġāz ḳıldı** *(Mes. 142, Mıs. 76). [āġāz ḳıldı, -dı]*

Şeker bu şiʿre çün **āġāz ḳıldı**
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı *(Mes. 92, Mıs. 1). [āġāz ḳıldı]*

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān **āġāz ḳıldı** *(Mes. 94, Mıs. 28). [āġāz ḳıldı]*

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 15). [āġaz ḳıldı]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 6). [āġāz ḳıldı, -dı]

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 78). [āġāz ḳılsunlar, -sun, -lar]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 2). [āġāz ḳılup, -up]

āġāz u encām: *Başlangıç ve son.*

Ḥikāyet ne ki var **āġāz u encām**
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām *(Mes. 109, Mıs. 25). [āġāz u encām]*

āġāz-ı nāme: *Mektubun başı, mektuba başlamak.*

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile **āġāz-ı nāme** *(Mes. 156, Mıs. 62). [āġāz-ı nāme]*

āgeh ol-: *Haberdar olmak.*

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār *(Tb. 1, Mıs. 78). [āgeh oldum, -du, -m]*

ağırla-: *İkramda bulunmak, saygı göstermek.*

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Ağırladı ḳamusın ṣoḥbet ile *(Mes. 154, Mıs. 152). [ağırladı, -dı]*

ağla-: *Kederden, teessürden gözyaşı akıtmak. II Çok üzülmek, dert çekmek.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki **ağlar** isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 8). [ağlar, -r]*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup **ağladuġumca** dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(Gaz. 25, Mıs. 7). [ağladuġumca, -duk, -um, -ca]*

Nice ḳan **ağlayamam** kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād *(Gaz. 27, Mıs. 9). [ağlayamam, -y, -a, -ma, -m]*

Ben **ağladuḳça** dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(Gaz. 43, Mıs. 3). [ağladuḳça, -duḳ, -ça]*

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden **ağlardı** avındı *(Mes. 34, Mıs. 30). [ağlardı, -r, -dı]*

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlığına **ağlar** şemʿ *(Mes. 38, Mıs. 26). [ağlar, -r]*

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben **ağlayıcağaz** sen dahi zār ol *(Mes. 46, Mıs. 62). [ağlayıcağaz, -yıcağaz]*

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir **ağlasun** bir dem avunsun *(Mes. 132, Mıs. 110). [ağlasun, -sun]*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün **ağlamazsa** gözüm olur benüm nem *(Kas. 5, Mıs. 56). [ağlamazsa, -maz, -sa]*

Biraz **aġlayuban** eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan *(Mes. 132, Mıs. 51). [aġlayuban, -y, -uban]*

Gehī nāle ḳıluban **aġlar idi**
Fiġān ile göñüller daġlar idi *(Mes. 21, Mıs. 131). [aġlar idi]*

Şehenşeh nāle ḳılup **aġlar idi**
Fiġān idüp bu sözi söyler idi *(Mes. 26, Mıs. 43). [aġlar idi]*

Bu sözi söyleyüben **aġlar idi**
Felekde māh göñlin daġlar idi *(Mes. 31, Mıs. 77). [aġlar idi]*

Şehenşeh nāle ḳılup **aġlar idi**
Cefāyile bu sözi söyler idi *(Mes. 36, Mıs. 21). [aġlar idi]*

Bile **aġlar idi** anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter *(Mes. 114, Mıs. 39). [aġlar idi]*

aġla-: *Ağlamak.*

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar **aġlamaġıla** bu göz elden *(Mes. 70, Mıs. 20). [aġlamaġıla, -ıla]*

aġz: *İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.*

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī **aġzın** añup ḫāmuş olurdı *(Mes. 26, Mıs. 60). [aġzın, -ı, -n]*

Giderken nāgeh **aġzından** düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı *(Mes. 116, Mıs. 37). [aġzından, -ından]*

āh: *Ah etme, inleme.*

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine **āh**
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 3). [āh]*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ **āh**
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 13). [āh]*

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 3). [āh]*

Tapuñsuz nice şād olsun göñül **āh**
Ki dilde var belā bil senden ayru *(Gaz. 29, Mıs. 9). [āh]*

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile **āh**
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 9). [āh]*

Uş sefer düşdi giderem senden ayru **āh** kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 9). [āh]*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi **āh**
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem *(Kas. 5, Mıs. 55). [āh]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan **āh** ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı *(Kas. 6, Mıs. 5). [āh]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmeden vaṣlına **āh** *(Kıt. 2, Mıs. 14). [āh]*

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür **āhum** odından mihr ü māh *(Kıt. 2, Mıs. 6). [āhum, -um]*

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü **āhum** odıyıla eflāk *(Kıt. 3, Mıs. 10). [āhum, -um]*

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum **āh** bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5, Mıs. 3). [āh]*

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ **āhı** rāh iderdi *(Mes. 21, Mıs. 134). [āhı, -ı]*

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre **āḥı** rāh eyler *(Mes. 22, Mıs. 28). [āḥı, -ı]*

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳıldugı **āhuñ** *(Mes. 22, Mıs. 16). [āhuñ, -uñ]*

Hezāran **āh** eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta *(Mes. 31, Mıs. 69). [āh]*

Seḥerde ṣıdḳ ile olan **āh** ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı *(Mes. 34, Mıs. 13). [āh]*

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim **āh** Ḫurşīd *(Mes. 36, Mıs. 108). [āh]*

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki **āhı** çarḫ üzre rāh ḳıldı *(Mes. 38, Mıs. 16). [āhı]*

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde anuñ **āhı** rāh iderdi *(Mes. 72, Mıs. 40). [āhı, -ı]*

Yanar **āhum** odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler *(Mes. 89, Mıs. 15). [āhum, -um]*

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder **āhum** felekler farkına rāh *(Mes. 89, Mıs. 14). [āhum]*

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar **āhum** odından ḫırmen-i māh *(Mes. 96, Mıs. 48). [āhum]*

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh **āhum** *(Mes. 96, Mıs. 18). [āhum]*

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi **āh** Ḫurşīd *(Mes. 97, Mıs. 36). [āh]*

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi **āhı** çarḫa rāh *(Mes. 131, Mıs. 16). [āhı, -ı]*

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki **āhı** çarḫa eyledi rāh *(Mes. 162, Mıs. 8). [āhı, -ı]*

İşitdi çü şehüñ **āhını** Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd *(Mes. 163, Mıs. 3). [āhını, -ı, -n, -ı]*

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk **āh** *(Mes. 166, Mıs. 52). [āh]*

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile **āh itsem** felekler *(Mes. 40, Mıs. 22). [derd ile āh itsem, -se, -m]*

āh: *"Ah!" özlem, sevgi bildiren ünlem.*

Gül yüzini göreliden **āh** kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ *(Gaz. 4, Mıs. 9). [āh]*

āh: *Acıyı, feryadı ve iç çekişi ifade eden kelime II pişmanlık duyma.*

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem **āh** ki feryād-resüm yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 4). [āh]*

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam **āh** *(Mes. 6, Mıs. 66). [āh]*

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün **āhum** *(Mes. 6, Mıs. 52). [āhum, -um]*

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini *(Gaz. 25, Mıs. 1). [āh kim]*

āh eyle-: *Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.*

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh *(Mes. 122, Mıs. 40). [āh eyledi, -di]*

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh *(Mes. 132, Mıs. 14). [āh eyledi, -di]*

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh *(Mes. 136, Mıs. 43). [āh eyledi, -di]*

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh *(Mes. 148, Mıs. 162). [āh eyledi, -di]*

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh *(Mes. 155, Mıs. 202). [āh eyledi, -di]*

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh *(Mes. 156, Mıs. 32). [āh eyledi, -di]*

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh *(Mes. 162, Mıs. 7). [āh eyledi, -di]*

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh *(Mes. 163, Mıs. 2). [āh eyledi, -di]*

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh *(Mes. 20, Mıs. 110). [āh eyledi]*

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh *(Mes. 22, Mıs. 32). [āh eyledi]*

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete ṣāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh *(Mes. 23, Mıs. 104). [āh eyledi]*

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh *(Mes. 25, Mıs. 66). [āh eyledi]*

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh *(Mes. 26, Mıs. 68). [āh eyledi]*

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh *(Mes. 27, Mıs. 192). [āh eyledi]*

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh *(Mes. 81, Mıs. 12). [āh eyledi]*

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh *(Mes. 97, Mıs. 34). [āh eyledi]*

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh *(Mes. 104, Mıs. 38). [āh eyledi]*

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ *(Mes. 127, Mıs. 23). [āh eyledi]*

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh *(Mes. 131, Mıs. 15). [āh eyledi]*

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh *(Mes. 132, Mıs. 126). [āh eyledi]*

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh *(Mes. 29, Mıs. 68). [āh eyledi]*

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh *(Mes. 35, Mıs. 76). [āh eyledi]*

Yaḳasın çāḳ ḳılup derd ile şāh
Belā vü derd ü miḥnetle eyledi āh *(Mes. 74, Mıs. 4). [āh eyledi]*

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh *(Mes. 123, Mıs. 14). [āh eyledi]*

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh *(Mes. 128, Mıs. 10). [āh eyledi]*

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh *(Mes. 87, Mıs. 38). [āh eyledi]*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh *(Tb. 1, Mıs. 90). [āh eyledügümce, -düg, -üm, -ce]*

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh *(Mes. 116, Mıs. 54). [āh eyleme]*

Şu resme dün ü gün ol **āḥ eyler**
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler *(Mes. 22, Mıs. 27). [āḥ eyler]*

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh *(Mes. 145, Mıs. 10). [āh eyler idi, -r, -idi]*

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh *(Mes. 90, Mıs. 38). [āh eylerem, -r, -em]*

Kaçan kim ḥasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından ḥırmen-i māh *(Mes. 96, Mıs. 47). [āh eylerem, -r, -em]*

Her ḳaçan ki **āh eylesem** derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2, Mıs. 5). [āh eylesem]*

Eger **āh eyleseydüm** derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk *(Kıt. 3, Mıs. 9). [āh eyleseydüm, -se, -ydü, -m]*

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh *(Mes. 168, Mıs. 38). [āh eyleye, -ye]*

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh *(Mes. 96, Mıs. 12). [āh eyleyüb, -yüp]*

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh *(Mes. 20, Mıs. 116). [āh eyleyüben, -yüben]*

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh *(Mes. 38, Mıs. 28). [āh eyleyüben, -yüben]*

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh *(Mes. 101, Mıs. 12). [āh eyleyüben, -yüben]*

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh *(Mes. 145, Mıs. 6). [āh eyleyüp, -yüp]*

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh *(Mes. 163, Mıs. 136). [āh eyleyüp, -yüp]*

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh *(Mes. 23, Mıs. 110). [āh eyleyüp]*

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh *(Mes. 36, Mıs. 110). [āh eyleyüp]*

āh gel-: *Ah etmek, inlemek, içten gelerek üzülmek, derin üzüntü yaşamak.*

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 156). [āh geldi, -di]

āh it-: *Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 81). [āh idem]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 48). [āh iderdi, -er, -di]

Gehī derd ü ġam ile āh iderdi
Gehī şükri Ḫudāya şāh iderdi (Mes. 167, Mıs. 57). [āh iderdi, -er, -di]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 133). [āh iderdi]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 20). [āh iderdi]

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 72, Mıs. 39). [āh iderdi]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cūy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 5). [āh idi]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyātı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 1). [āh idüben]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 117). [āh idüp, -üp]

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña rūḥ u revānum (Mes. 98, Mıs. 3). [āh idüp]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 122). [āh itdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 24). [āh itdi, -di]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 190). [āh itdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 44). [āh itdi]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 2). [āh itdi]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 46). [āh itdi]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 52). [āh itdi]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 50). [āh itdi]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 13). [āh itdügümce]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 17). [āh itme, -me]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 100). [āh itmez idi, -mez, -idi]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 12). [āh iderdi]

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı nerm iderdi (Mes. 73, Mıs. 17). [āh idicek]

āh itdür-: *Ağlayıp inlemek, sızlanmak.*

Anuñ eylügine göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh (Mes. 168, Mıs. 42). [āh itdürmedi, -me, -di]

āh ḳıl-: *Derin bir kederle feryat etmek.*

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 18). [āh ḳıla, -a]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 42). [āh ḳılam, -a, -m]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 75). [āh ḳıldı]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 34). [āh ḳıldı]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 70). [āh ḳıldı]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 49). [āh ḳıldı]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 15). [āh ḳıldı]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh oldugını çün şāh bildi (Mes. 81, Mıs. 9). [āh ḳıldı]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 20). [āh ḳıldı]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 12). [āh ḳıldı]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 50). [āh ḳılma]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 54). [āh ḳılma]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 27). [āh ḳılma]

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 93). [āh ḳılsun, -sun]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 150). [āh ḳıluban, -uban]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 40). [āh ḳıluban, -uban]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 12). [āh ḳıluban, -uban]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 4). [āh ḳılup, -up]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 15). [āh ḳılup]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 50). [āh ḳılup]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 72). [āh ḳılup]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 42). [āh ḳılup]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 6). [āh ḳılup]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı ṣādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāṣıḳ (Mes. 135, Mıs. 40). [āh ḳılur, -ur]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 80). [āh kılur]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 56). [āh ḳılur]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [āh ḳıluram, -ur, -am]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 18). [āh ḳıluram, -ur, -am]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 24). [āh ḳıluram, -ur, -am]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 70). [āh ḳıluram, -ur, -am]

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh (Mes. 34, Mıs. 68). [āh ḳıluram, -ur, -am]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 26). [āh ḳılurdı, -ur, -dı]

başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 24). [āh ḳılurdı, -ur, -wdı]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 8). [āh ḳılurken, -ur, -ken]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 40). [āh ḳılurken, -ur, -ken]

āh ol-: *Feryat, inilti ile dolmak.*

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 108). [āh olmaz, -maz]

āh u efġān: *Ah ve vah.*

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [āh u efġān]

āh u efġān eyle-: *Feryad, figan etmek.*

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān (Mes. 163, Mıs. 7). [āh u efġān eyleyesin, -ye, -sin]

āh u efġān it-: *Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān (Mes. 40, Mıs. 65). [āh u efġān itdi, -di]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 14). [āh u efġān idesin, -e, -sin]

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 1). [āh u efgān itdügümce, -düg, -üm, -ce]

Āh u efġān itdüğüme derd ile
Gözlerüm yaşı durur baña güvāh (Kıt. 2, Mıs. 7). [āh u efġān itdüğüme, -dük, -üm, -e]

āh u efġān kıl-: *Acı ile bağırıp çağırma, feryat etmek.*

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 40). [āh u efġān ḳıldı, -dı]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 9). [āh u efġān ḳıldı, -dı]

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur zār u naḫīf ü dīde giryān (Mes. 40, Mıs. 25). [āh u efġān kılur, -ur]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 2). [āh u efgān ḳılurken, -ur, -ken]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 62). [āh u efġān ḳılursın, -ur, -sın]

āh u enīn: *Ah ve inleme.*

Olalı derd ü miḥnet hem-nişīnüm
Felekde rāh ider āh u enīnüm (Mes. 82, Mıs. 24). [āh u enīnüm]

āh u feryād eyle-: *Feryat ederek inlemek, ağlamak.*

Atasın anasın yād eyler iken
Göñülden āh u feryād eyler iken (Mes. 162, Mıs. 20). [āh u feryād eyler iken, -r, -iken]

āh u feryād it-: *Ah ve feryat etmek.*

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 2). [āh u feryād itdi]

āh u feryād ḳıl-: *Ah etmek ve imdat isteme, yardım isteme.*

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 81). [āh u feryād ḳılurken, -ur, -ken]

Demidür ẕevḳ sürüp olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād (Mes. 163, Mıs. 6). [āh ü feryād ḳılursın, -ur, -sın]

āh u figān it-: *Ah edip, ağlayıp sızlamak.*

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 9). [āh u figān ider, -er]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 62). [āh u fiġān itmek, -mek]

āh u fiġān: *Ağlayıp inleme.*

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 116). [āh u fiġāna]

āh u ḥasret: *Üzüntü ve sıkıntı.*

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 32). [āh u ḥasret ile]

āh u nāle eyle-: *Ah ve feryat etmek, acı acı inlemek.*

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 11). [āh u nāle eylemekden, -mek, -den]

Dün ü gün eylemekden āh ü nāle
Tenüm incelüben döndi hilāle (Mes. 90, Mıs. 25). [āh ü nāle eylemekden, -mek, -den]

Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil ġarḳ-ı ḫūn mānend-i lāle (Mes. 96, Mıs. 43). [āh u nāle eylemekden, -mek, -den]

āh u nāle it-: *Ağlamak ve inlemek.*

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 3). [āh u nāle iderdi, -er, -di]

āh u nāle ḳıl-: *Üzüntü ve sıkıntı nedeniyle ah edip inlemek.*

Ol iki naġmeger mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 28). [āh u nāle ḳıldı, -dı]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 25). [āḥ u nāle ḳılurdı, -ur, -dı]

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü şol gülʿiẕārumuz (Gaz. 26, Mıs. 13). [āh u nāleler ḳıluruz]

Ḳılurken ʿūd āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 11). [āh u sūẕ u nāle ḳılurken, -ur, -ken]

āh u nevā: *Ah, vah.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh u nevā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 22). [āh u nevā]

āh u vāh ḳıl-: *Ağlayıp inlemek.*

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh u vāh (Kıt. 2, Mıs. 2). [āh u vāh ḳıluram, -ur, -am]

āh u zārī: *Ağlama ve inleme.*

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 19). [āh u zārī]

āh u zārı it-: *Sevgilinin aşkından dolayı feryat etmek.*

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile ḫūn ḳılurdı sebzezārı (Mes. 84, Mıs. 9). [āh u zārı iderdi, -er, -di]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 2). [āh u zārı itdi]

āh u zārı ḳıl-: *Ağlayıp inlemek.*

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 10). [āh u zārı ḳıldı]

Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u zārı
Cefādan ḳalmadı daḫı ḳarārı (Mes. 81, Mıs. 3). [āh u zārı ḳıldı]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 11). [āh ü zārī ḳıldı]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 16). [āh u zārı ḳılurdı, -ur, -dı]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Fiġān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 27). [āh ü zārı ḳılurken, -ur, -ken]

aḥad: *Teklik.*

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 129). [aḥad]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 130). [aḥad]

aḫbāb: *Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḫbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 72). [aḫbāba, -a]

aḫbār: *Hikâyeler, menkıbeler, geçmiş olaylar.*

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 136). [aḫbāruñ, -uñ]

aḥcār: *Taşlar.*

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 119). [aḥcār]

ʿahd: *Yemin, ant, söz verme.*

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 62). [ʿahdi, -i]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 9). [ʿahdi, -i]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 42). [ʿahd]

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mes. 166, Mıs. 35). [ʿahdüñ, -üñ]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur ṣādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 20). [ʿahd ile, -ile]

ʿahd ü ḳarār: *Söz ve yemin.*

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 7). [ʿahd ü ḳarār]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 8). [ʿahd ü ḳarār]

ʿahd ü peymān ḳıl-: *Yemin etmek.*

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur ṣādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 19). [ʿahd ü peymān ḳıldum, -du, -m]

ʿahde üstüvār ol-: *Verdiği sözü yerine getirmek, verdiği sözden dönmemek, verdiği sözü tutmak (TDK).*

Ṣaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 37). [ʿahde üstüvār ol]

āhen: *Demir.*

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 36). [āhenī, -i]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 17). [āhen]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [āhen]

āheng: *Güzel ve uyumlu ses.*

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa āġāz itdi (Mes. 154, Mıs. 13). [āhenge, -e]

āheng eyle-: *Yönelmek, uyum içinde bir şeyler yapmaya hazırlanmak.*

Göñülden çünki eylediler āheng
Girü cān u göñülden itdiler ceng (Mes. 148, Mıs. 147). [āheng eylediler, -di, -ler]

āheng eyle-: *Aynı makamdan çalmak.*

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 14). [āheng eylesüñ]

āheng eyle-: *I. Sesleri birbirine uyuşturmak II. Çalıp söylemek, ahenk tutturmak.*

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 76). [āheng eyleye, -ye]

āheng it-: *Eşlik etmek, katılmak, şakımak, birlikte şarkı söylemek.*

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng (Mes. 154, Mıs. 56). [āheng iderdi, -er, -di]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 13). [āheng iderdi, -er, -di]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 60). [āheng iderdi, -er, -di]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 32). [āheng itdi]

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 29). [āheng iderdi, -er, -di]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 86). [āheng itdi, -di]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 70). [āheng ide, -e]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 94). [āheng itdi, -di]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 30). [āheng itdi, -di]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 18). [āheng iderdi, -er, -di]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 82). [āheng iderdi, -er, -di]

āheng ḳıl-: *Uyum sağlamak, eşlik etmek.*

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 16). [āheng ḳıldı, -dı]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [āheng ḳıl]

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler nevrūz u şeh-nāz (Mes. 92, Mıs. 33). [āheng ḳıluban, -uban]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 30). [āheng ḳılur, -ur]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 134). [āheng ḳılurlar, -ur, -lar]

āheng-i ḥarbi: *Savaş sesi.*

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 78). [āheng-i ḥarbi, -i]

āheng-i nevrūz: *Sabahın harmonisi, yeni günün ahengi.*

Girü ḳıldı Bahār-efrūz ḫoş-rūz
Ḥicāz itmiş iken āheng-i nevrūz (Mes. 71, Mıs. 54). [āheng-i nevrūz]

āhen-pūş ol-: *Baştan aşağı demir giymek II demirden yapılmış zırh giymek.*

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Ṣanayduñ ṭāġ cevşen-pūş oldı (Mes. 146, Mıs. 21). [āhen-pūş oldı, -dı]

āheste: *Yavaş, usul.*

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 105). [āheste]

āh çek-: *Yürek yanıklığı ile iç çekip uzun uzun ah demek.*

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 100). [āhı çekdi]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 62). [āhı çekdi]

āh-ı ciger-sūz: *Ciğer yakan ah, bağır yakan ah.*

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 50). [āh-ı ciger-sūz]

āḫir: *Sonunda, nihayet.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 1). [āḫir]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 10). [āḫir]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [āḫir]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22). [āḫir]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 145). [āḫir]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57). [āḫir]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 71). [āḫir]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 10). [āḫir]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 128). [āḫir]

āḫir: *Son.*

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 20). [āḫirüñüñ, -ü, -ñüñ]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 90). [āḫirine, -i, -n, -e]

āḫir: *Son; biten sona eren; Allah'ın isimlerindendir.*

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 18). [āḫirüñe, -üñe]

āḫir eyle-: *Bitirmek, son vermek.*

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 3). [āḫir eyleyüp, -yüp]

āḫir ol-: *Bitmek, sona ermek.*

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 58). [āḫir oldı, -dı]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 165). [āḫir oldı, -dı]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 107). [āḫir oldı]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 5). [āḫir oldı]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 1). [aḫir olmaz]

āḫir-i kār: *İşin sonu, sonunda, nihayetinde.*

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 76). [āḫir-i kār]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 54). [āḫir-i kār]

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 98). [āḫir-i kār]

Gemi bir baḫre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 44). [āḫir-i kār]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 132). [āḫir-i kār]

aḥmaḳ: *Budala, akılsız.*

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 41). [aḥmak]

aḥmed: *"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.*

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 7). [aḥmed]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 41). [aḥmed]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 150). [aḥmed]

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden (Mes. 8, Mıs. 51). [aḥmed]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 130). [aḥmed]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 186). [aḥmed]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [aḥmede, -e]

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 20). [aḥmed]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 29). [aḥmed]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 9). [aḥmedde, -de]

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 11). [aḥmed]

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 22). [aḥmed]

aḥmed-i mürsel: *Allah tarafından gönderilmiş Ahmed, Hz. Muhammet (SAV).*

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 235). [aḥmed-i mürsel]

aḥsend: *Daha güzel, daha iyi.*

Aḥsend zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü mehe ola berāber (Tb. 1, Mıs. 3). [aḥsend]

āhū: *Ceylan, gazal ‖ dilber, güzel.*

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [āhū]

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān (Mes. 67, Mıs. 5). [āhū]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū (Mes. 155, Mıs. 289). [āhū]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 52). [āhūsı, -sı]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri ṣan ṣuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 97). [āhūya, -y, -a]

āhū: *Ceylan.*

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 20). [āhū]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 30). [āhū]

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 22). [āhū]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 266). [āhū]

āhū-yı çīn: *Çin ceylanı.*

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 2). [āhū-yı çīn]

aḥvāl: *Durum, husus, vaziyet.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl (Kas. 2, Mıs. 17). [aḥvālini, -i, -n, -i]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı (Mes. 8, Mıs. 94). [aḥvālini, -ini]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı ṣāḍ it (Mes. 21, Mıs. 85). [aḥvālini, -ini]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 10). [aḥvālini, -ini]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 46). [aḥvāli, -i]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 56). [aḥvālin, -in]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 30). [aḥvālüñ, -ün]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 12). [ahvāli, -i]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 38). [aḥvāl]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 10). [aḥvālüñ, -ün]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 48). [aḥvāli, -i]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 24). [aḥvāli, -i]

aḥvāl-i ʿālem: *Dünyanın durumu.*

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 12). [aḥvāl-i ʿālem]

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām (Mes. 96, Mıs. 33). [aḥvāl-i ʿālem]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 13). [aḥvāl-i ʿālem]

aḥvāl-i cemşīd: *Cemşid'in hali, durumu.*

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 16). [aḥvāl-i cemşīd]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 100). [aḥvāl-i cemşīd]

aḥvāl-i cihān: *Dünya veya alemin halleri.*

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 25). [aḥvāl-i cihānı]

aḥvāl-i şādī: *Şadi'nin hali, durumu.*

Añıldı ara yirde hāl-i Şādī
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Şādī (Mes. 117, Mıs. 20). [aḥvāl-i şādī]

aḥvālini bil-: *Durumunu bilmek, vaziyetini anlamak.*

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 8). [aḥvālini bilmiş, -miş]

aḫyār-ı ins ü cān: *İnsanların ve cinlerin hayırlı, fazilet sahibi olanları.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı ẕātuñı
Muḫtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 45). [aḫyār-ı ins ü cān]

aḥmed: *"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār (Gaz. 1, Mıs. 7). [aḥmed]

aḳ: *Akmak, dökülmek.*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgün olupdur (Gaz. 24, Mıs. 3). [aḳdı, -dı]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 3). [aḳar, -ar]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 54). [aḳar, -ar]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [aḳar, -ar]

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 93). [aḳar, -ar]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 27). [aḳar, -ar]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 4). [aḳdı, -dı]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 4). [aḳārdı, -ar, -dı]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 2). [aḳdı, -dı]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḫżar
Aḳar her yaña şu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 58). [aḳar, -ar]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 125). [aḳdı, -dı]

İçinde yanar idi āteş-i reşk
Gözinden aḳar idi dāne-i eşk (Mes. 115, Mıs. 56). [aḳar idi, -ar, -idi]

aḳ: *Gitmek.*

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 13). [aḳdı, -dı]

aḳadur-: *Akadurur, akar durur, sürekli akar.*

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 8). [aḳadurur]

akdāḥ: *Ar. Kadeh'ler, câmlar, bardaklar.*

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 41). [aḳdāḥ]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 85). [aḳdāḥ]

aḳıt-: *Akıtmak, akmasını sağlamak.*

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 22). [aḳıdurdı, -ur, -dı]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 29). [aḳıdur, -ur]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [aḳıdur, -ur]

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ (Mes. 38, Mıs. 25). [akıdur, -ur]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 19). [aḳıdur, -ur]

Gehī çeşmünden aḳıdurdı bārān
Gehī ḳılurdı derdiyile efġān (Mes. 72, Mıs. 45). [aḳıdurdı, -ur, -dı]

Gehī derd ile aḳıdurdı yaşın
Gehī eliyile dögerdi başın (Mes. 81, Mıs. 7). [aḳıdurdı, -ur, -dı]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 4). [aḳıdup, -up]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 26). [aḳıdup, -up]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 45). [aḳıdup, -up]

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı (Tb. 1, Mıs. 102). [aḳıdur, -ur]

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 7). [aḳıdur, -(u)r]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 5). [aḳıdayın, -a, -yın]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 108). [aḳıtdı, -dı]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 12). [aḳıdur, -ur]

Oḳıyup uṣbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 2). [aḳıtdı, -dı]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [aḳıtdı, -dı]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 16). [aḳıtdı, -dı]

Fiġān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden dāne-i nār (Mes. 95, Mıs. 22). [aḳıtdı, -dı]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẕ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 45). [aḳıtmaḳdan, -maḳ, -dan]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 9). [aḳıdurken, -ur, -ken]

Aḳıtdı gözlerinden cūybārın
Ḳamu pür-ḫūn eyledi kenārın (Mes. 114, Mıs. 19). [aḳıtdı, -dı]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 50). [aḳıtdı, -dı]

Biraz aġlayuban eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 52). [aḳıtdı, -dı]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 2). [aḳıtdı, -dı]

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini (Mes. 135, Mıs. 25). [aḳıtma, -ma]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 118). [aḳıtdılar, -dı, -lar]

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem (Kas. 5, Mıs. 8). [aḳıtsa, -sa]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 42). [aḳıtdı, -dı]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [aḳıtdı, -dı]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 110). [aḳıtmaz, -maz]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 41). [aḳıtdı, -dı]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 42). [aḳıtdı, -dı]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 1). [aḳıtduġınca, -ınca]

ʿāḳil: *Akıllı kimse, arif, irfan sahibi, olgun insan.*

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Şafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 51). [ʿāḳil]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḥayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 52). [ʿāḳil]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 55). [ʿāḳil]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [ʿāḳili, -i]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāşıl (Mes. 86, Mıs. 15). [ʿāḳil eyle]

ʿāḳil ol-: *Akıllı olmak, aklı başında olmak.*

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 8). [ʿākil olan]

Bunuñ bigi iş ider cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan (Mes. 28, Mıs. 34). [ʿāḳil olan]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḥudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 25). [ʿāḳil olan]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 15). [ʿāḳil olanlar]

Sefer bir ḳıtʿadur nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden (Mes. 135, Mıs. 16). [ʿāḳil olanlar, -an, -lar]

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl (Mes. 5, Mıs. 29). [ʿāḳil olġıl, -ġıl]

ʿāḳil ü baḫtlu: *Akıllı ve bahtlı (kimse).*

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 44). [ʿāḳil ü baḫtlular, -lar]

akış: *Bir düşünce, duygu veya olayın yaptığı etki, bıraktığı iz, yankı.*

Bakışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri şan şuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 98). [aḳışda, -da]

ʿakl: *(Ar.) Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi.*

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḫayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 6). [ʿaḳl]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 161). [ʿaḳla, -a]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [ʿaḳlı, -ı]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [ʿaḳluñ, -un]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 67). [ʿaḳlı, -ı]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 11). [ʿaḳlını, -ı, -n, -ı]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 41). [ʿaḳlına, -ı, -n, -a]

ʿaḳl iriş-: *Akıl ermek, akıl yetmek; anlamak, çözmek.*

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 145). [ʿaḳl irişmez]

ʿaḳl u cān: *Akıl ve can.*

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 70). [ʿaḳl u cānum, -um]

ʿaḳlı git-: *Çok korkudan veya çok sevinçten ne yapacağını şaşırmak.*

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 40). [ʿaḳlı gider, -er]

Muġannī naġme-i ʿuşşāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 64). [ʿaḳlı giderdi]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 12). [ʿaḳlı gidüben, -üben]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḫayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 149). [ʿaḳlı gidüben, -üben]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 64). [ʿaḳlı gitdi, -di]

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 22, Mıs. 44). [ʿaḳlı gitdi]

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 194). [ʿaḳlum gidüben, -üben]

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 77). [ʿaḳlum gitdi]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 28). [ʿaḳlı gidüp]

ʿaḳlı ir-: *Aklı ermek, anlar hale gelmek, idrak etmek.*

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 43). [ʿaḳlı irmez]

ʿakl-ı küll: *Her şeyi kavrayan akıl.*

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 29). [ʿakl-ı küll]

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 152). [ʿaḳl-ı kül]

ʿaḳlını dir-: *Aklını toplamak, davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak.*

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 65). [ʿaḳlını dirdi, -di]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 51). [ʿaḳluñı dir]

ʿaks: *Akis, yansıma.*

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Ṣanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 21). [ʿaksiyle, -i, -yle]

ʿaks-i ḫurşīd: *Güneşin yansıması.*

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Ṣanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 22). [ʿaks-i ḫurşīd]

ʿaks-i ruḫ: *Yanağın yansıması, parlaklığı.*

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 12). [ʿaks-i ruḫuñla]

al: *Almak.*

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 7). [al]

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı (Gaz. 16, Mıs. 11). [alduġıyçün, -duġ, -ı, -yçün]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 5). [al]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 7). [al]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 20). [almışdı, -mış, -dı]

Göñül çünkim ṣafādan ḥışşe aldı
Görüben rūzgārı cūşa geldi (Mes. 18, Mıs. 29). [aldı, -dı]

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 129). [alsaydı, -sa, -y, -dı]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [alsaydı, -sa, -y, -dı]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [ala, -a]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 105). [aldı, -dı]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 145). [aldı, -dı]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 66). [alayum, -ayum]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [alur]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 103). [aldı, -dı]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 4). [al]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 52). [ala, -a]

Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı (Mes. 28, Mıs. 63). [aldı, -dı]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [aldıḳ, -dıḳ]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 26). [alup, -up]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 106). [aldı, -dı]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīz gelgil (Mes. 35, Mıs. 39). [alġıl, -ġıl]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 32). [alsun, -sun]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 99). [al]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 40). [aldı, -dı]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 135). [aldı, -dı]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 55). [alsun, -sun]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 51). [aldı, -dı]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 53). [aldı, -dı]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 13). [al]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 22). [alup, -up]

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 6). [alur]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 3). [alup, -up]

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 44, Mıs. 13). [alup, -up]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [alsaydi, -sa, -ydi]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 3). [aldı, -dı]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 31). [aldı, -dı]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 21). [alup, -up]

Şehenşeh aldı çün oldı ḫūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 3). [aldı, -dı]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Ṣarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 18). [almamışdı, -ma, -mış, -tı]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 49). [aldı, -dı]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 55). [aldı, -dı]

Gidüp kendüyile ol māḫı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 25). [aldı, -dı]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 17). [aldı, -dı]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 4). [ala, -a]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [ala, -a]

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 3). [aldı, -dı]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 31). [aldı, -dı]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 9). [aldı, -dı]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 1). [aldı, -dı]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 28). [alan, -an]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 31). [alalum, -alum]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i eẕfer (Mes. 104, Mıs. 19). [alavuz, -avuz]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 15). [aldı, -dı]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [ala, -a]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 22). [aldı, -dı]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 29). [aldı, -dı]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 31). [aldı, -dı]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 39). [aldı, -dı]

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi ṣan od (Mes. 116, Mıs. 7). [alsa, -sa]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş (Mes. 117, Mıs. 73). [al]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 69). [aluben, -uben]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 71). [alup, -up]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 9). [aldı, -dı]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 29). [aldı, -dı]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [aldı, -dı]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Şādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 60). [aldı, -dı]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 8). [aldı, -dı]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 18). [aldı, -dı]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [aldı, -dı]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 49). [aldı, -dı]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 70). [alam, -am]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 54). [alup, -up]

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 28). [alam, -am]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 3). [alamadı]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 20). [ala, -a]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 44). [alup, -up]

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat (Mes. 134, Mıs. 38). [ala, -a]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 22). [aluban, -uban]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 3). [aldı, -dı]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 2). [aldı, -dı]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 4). [aldı, -dı]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 75). [aluban, -uban]

Alayı ṣolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 21). [aldı, -dı]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mıṣr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 183). [aldı, -dı]

Aluban düşmenüñden taḫt ile tāc
Ḳara toprağa muḥtāc oldı Mihrāc (Mes. 149, Mıs. 13). [aluban, -uban]

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi etrāf-ı bāġı (Mes. 150, Mıs. 13). [al]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 3). [al]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 135). [alımazdı, -ımaz, -dı]

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u sağı (Mes. 154, Mıs. 47). [alup, -up]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 119). [aldı, -dı]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 211). [aldı, -dı]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 155, Mıs. 145). [alup, -up]

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 223). [alurdı, -ur, -dı]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 241). [alurdı, -ur, -dı]

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı (Mes. 155, Mıs. 254). [alurdı, -ur, -dı]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 61). [al]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 43). [aluban, -uban]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 41). [aldı, -dı]

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 81). [aldı, -dı]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [aluban, -uban]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 85). [aluban, -uban]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 18). [alup, -up]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 10). [alup, -up]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 5). [alup, -up]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 16). [alurdı, -ur, -dı]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 21). [aldı, -dı]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [ala, -a]

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden (Mes. 165, Mıs. 75). [alalı, -alı]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 148). [aluban, -uban]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 40). [aldı, -dı]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 20). [alup, -up]

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol (Mes. 167, Mıs. 29). [aldı, -dı]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 8). [al]

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın (Mes. 168, Mıs. 24). [al]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [alup, -up]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [al]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 21). [ala, -a]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 75). [alasın]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 41). [almaḳ, -maḳ]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 51). [aldı, -dı]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 22). [alupdur, -up, -dur]

Gehī nārenc alurdı ġabġabından
Gehī direrdi şeftālü lebinden (Mes. 155, Mıs. 229). [alurdı, -ur, -dı]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 37). [alupdur, -up, -dur]

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 10). [alalı]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 27). [almış idi]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 231). [alur idi, -ur, -idi]

Aluban vaṣl-ı güllerden naşībi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭībi (Mes. 18, Mıs. 19). [aluban]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 84). [aluban]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 61). [aluban]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 41). [aluban]

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Şıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz (Mes. 49, Mıs. 19). [aluban]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 4). [aluban]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 19). [aluban]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 80). [aluban]

al: *Kırmızı.*

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 10). [āle, -e]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ gönlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 81). [ala, -a]

al: *(Ar.) Âile, evlât.*

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mes. 16, Mıs. 31). [āline, -i, -n, -e]

al-: *(Selam) almak.*

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı (Mes. 8, Mıs. 138). [aldı, -dı]

al: *Hile.*

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ gönlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [al ile]

ʿalā raġmi'n nuḥūsī: *"Bütün uğursuzluklara rağmen".*

Buyursuñ ḳılalum ḳāyd-ı ʿārūsī
Ṣafāyile ʿalā raġmin nuḥūsī (Mes. 122, Mıs. 28). [ʿalā raġmin nuḥūsī]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ideʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 51). [ʿalā raġmi'n nuḥūsī]

ʿalāmet: *(Ar.) İşâret, belirti, nişan, emâre.*

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten bulınur çoḳ ʿalāmet (Mes. 5, Mıs. 92). [ʿalāmet]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et (Mes. 5, Mıs. 191). [ʿalāmet]

alay: *Bölük, grup.*

Getürdi diline ism-i Ḫudāyı
Alaya depdi ol dem bād-pāyı (Mes. 148, Mıs. 138). [alaya, -a]

Alayı ṣolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 21). [alayı, -ı]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 19). [alayın, -ın]

Bu yañadan daḫı şeh Ṣādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 72). [alayın, -ın]

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 65). [alayını, -ı, -nı]

Alayını düzüp Ṣādīye ḳarṣu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 67). [alayını, -ı, -nı]

Baña ḳon Ṣādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 48). [alayuñ, -uñ]

alay düz-: *Asker birliği düzene koymak, sıralamak, orduyu düzenlemek, orduyu dizmek, alay tertip etmek, askeri saf saf dizmek.*

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 75). [alay düzdi, -di]

ʿalāyim: *Alâmetler, nişanlar, izler.*

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 31). [ʿalāyim]

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver (Mes. 55, Mıs. 3). [ʿalāyimden, -den]

aldan-: *Birinin hilesine uğramak. Yanlış düşünmek.*

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 121). [aldanmaġıl, -ma, -ġıl]

ʿalefẖōr ol-: *"Yem yiyici, ot yiyici olmak" Alef, hayvan yemi demektir. (Ar. ʿalef) Hayvan yemi (Kubbealtı).*

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefẖōr (Mes. 5, Mıs. 40). [ʿalefẖōr olmaġıl]

ʿālem: *Sancak, bayrak.*

Çözildi her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 130, Mıs. 32). [ʿalemler, -ler]

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ bayraḳı dībā-yı rengīn (Mes. 146, Mıs. 13). [ʿalemler, -ler]

Açıldı her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 148, Mıs. 60). [ʿalemler, -ler]

ʿālem: *Âlem, dünya II Herkes.*

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ (Mes. 6, Mıs. 159). [ʿālemi, -i]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 22). [ʿālem]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 70). [ʿālem]

ʿālem: *(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.*

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 10). [ʿālem]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [ʿālem]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [ʿālem]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 8). [ʿālem]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 2). [ʿālemden, -den]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 2). [ʿālemde, -de]

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider būy-ı ʿabīr (Gaz. 12, Mıs. 6). [ʿālemi, -i]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [ʿālem]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 10). [ʿālem]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 6). [ʿālem]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḫüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 12). [ʿālemde, -de]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 4). [ʿālemde, -de]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 4). [ʿālem]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 31). [ʿāleme, -e]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl
(Kas. 2, Mıs. 3). [ʿālem]

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas.
2, Mıs. 8). [ʿālem]

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2,
Mıs. 22). [ʿālem]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2,
Mıs. 27). [ʿālemi, -i]

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl (Kas.
2, Mıs. 19). [ʿālemüñ, -üñ]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs.
26). [ʿālem]

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4,
Mıs. 45). [ʿālem]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4,
Mıs. 17). [ʿālemde, -de]

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem (Kas. 4,
Mıs. 19). [ʿālemde, -de]

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem (Kas. 4,
Mıs. 47). [ʿālemde, -de]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs.
51). [ʿālemde, -de]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4,
Mıs. 64). [ʿālemde, -de]

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem (Kas. 4,
Mıs. 32). [ʿāleme, -e]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 32).
[ʿālem]

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb (Mes. 1, Mıs. 41).
[ʿālem]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 55).
[ʿālem]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61).
[ʿālem]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 72).
[ʿālem]

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına (Mes. 2, Mıs. 143).
[ʿālem]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 13).
[ʿāleme, -e]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 31).
[ʿālemīnüñ, -inün]

Ḳamu ʿālemlere rıẕkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 43).
[ʿālemlere, -ler, -e]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 39).
[ʿālemlerüñ, -ler, -üñ]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 47).
[ʿālemlerüñ, -ler, -üñ]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 9).
[ʿālem]

Ḳamu nefy-i cihān isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün (Mes. 3, Mıs. 34).
[ʿālem]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs.
107). [ʿālem]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs.
127). [ʿālem]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 113).
[ʿālemüñ, -üñ]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḥudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 27).
[ʿālemde, -de]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 151).
[ʿālem]

Eyü ḥaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe (Mes. 5, Mıs. 157).
[ʿālemde, -de]

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād (Mes. 5, Mıs. 19).
[ʿāleme, -e]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 3).
[ʿālem]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 37).
[ʿālem]

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 82).
[ʿālem]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 156). [ʿālemde, -de]

Ẓuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẓ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 83).
[ʿālem]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 121). [ʿālem]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 130).
[ʿālem]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 146).
[ʿālem]

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād (Mes. 7, Mıs. 48).
[ʿāleme, -e]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 63).
[ʿāleme, -e]

Ṣaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Iraġ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 65).
[ʿāleme, -e]

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ (Mes. 7, Mıs. 23).
[ʿālemi, -i]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 183).
[ʿālem]

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür (Mes. 8, Mıs. 46).
[ʿālemde, -de]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 9).
[ʿālem]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [ʿālem]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 23).
[ʿālemde, -de]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 26). [ʿālemde, -de]

Oyıdı ʿālemüñ şāh-ı güzĪni
Oyıdı maḫzen-i devlet emīni (Mes. 14, Mıs. 19).
[ʿālemüñ, -üñ]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 6).
[ʿālem]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 74).
[ʿālem]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 106). [ʿālemde, -de]

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı māyesidür (Mes. 17, Mıs. 43).
[ʿālemün, -üñ]

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şüküfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 1).
[ʿālem]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69).
[ʿālem]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 113).
[ʿālem]

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ (Mes. 18, Mıs. 72).
[ʿālemden, -den]

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevser meşrebidür (Mes. 19, Mıs. 59).
[ʿālem]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91).
[ʿālem]

Maḥabbet ʿāşıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 18).
[ʿālemüñ, -üñ]

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet Tañrınuñ baḫşāyişidür (Mes. 19, Mıs. 21).
[ʿālemüñ, -üñ]

Maḥabbet ehl-i diller pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ endīşesidür (Mes. 19, Mıs. 24).
[ʿālemüñ, -üñ]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 64).
[ʿālem]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 46). [ʿālem]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 89). [ʿālem]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 101). [ʿālem]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 63).
[ʿālemde, -de]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 107).
[ʿālemde, -de]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 9).
[ʿālem]

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād (Mes. 23, Mıs. 32).
[ʿālem]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen gönlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 33).
[ʿālem]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 37). [ʿālemde, -de]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 70).
[ʿālemde, -de]

Şıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 25). [ʿālem]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 30).
[ʿālem]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1).
[ʿālem]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 46).
[ʿālemde, -de]

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 16).
[ʿāleme, -e]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 8).
[ʿālem]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 116). [ʿālem]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 130). [ʿālem]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 225).
[ʿālem]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 89).
[ʿālem]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 33). [ʿālem]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 15).
[ʿālemüñ, -üñ]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 86).
[ʿālem]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 101).
[ʿālem]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 46).
[ʿālemde, -de]

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 52).
[ʿālemde, -de]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 60).
[ʿālem]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 76). [ʿālemüñ, -üñ]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 45).
[ʿālem]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 47). [ʿālem]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43).
[ʿālemlere, -lere]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 32).
[ʿālemde, -de]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 1).
[ʿālem]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 2).
[ʿālem]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 21).
[ʿāleme, -e]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 66).
[ʿālem]

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur (Mes. 74, Mıs. 32).
[ʿālem]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 41).
[ʿālem]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 7).
[ʿālemde, -de]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 3).
[ʿālem]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 12).
[ʿālem]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 20).
[ʿālemden, -den]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 10).
[ʿālemüñ, -üñ]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 20).
[ʿālemde, -de]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19).
[ʿālem]

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ (Mes. 115, Mıs. 15).
[ʿālemde, -de]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 4). [ʿālem]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 17). [ʿālemde, -de]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [ʿālem]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaşmını ister (Mes. 126, Mıs. 45). [ʿālemde, -de]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 6). [ʿālem]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 54). [ʿālem]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 12). [ʿālem]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 10). [ʿālem]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 11). [ʿālem]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 4). [ʿālem]

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 27). [ʿālemi, -i]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 22). [ʿālemde, -de]

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi (Mes. 155, Mıs. 83). [ʿālem]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 42). [ʿālem]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 29). [ʿālemde, -de]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 11). [ʿālem]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 88). [ʿālemde, -de]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [ʿālem]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 11). [ʿāleme, -e]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 1). [ʿālem]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 29). [ʿālem]

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci (Mes. 168, Mıs. 113). [ʿālem]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [ʿālemde, -de]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 104). [ʿālemde, -de]

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā (Mes. 169, Mıs. 66). [ʿālem]

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh (Tb. 1, Mıs. 89). [ʿālemi, -i]

Dilüñi göñlüne eyle muvāfiḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfiḳ (Mes. 5, Mıs. 164). [ālemde, -de]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 89). [ʿālemi]

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 48). [ʿalemi]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 39). [ʿālemi]

ʿālem: *(İki âlem) Dünya ve âhiret.*

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 21). [ʿālem]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 62). [ʿālem]

Zihī Ṣāniʿ ki şunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [ʿālem]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 208). [ʿālemde, -de]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 17). [ʿālem]

ʿalem çek-: *"Bayrak çekmek, savaş başlatmak.".*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem (Kas. 4, Mıs. 32). [ʿalem çekeli]

ʿālem çekil-: *Bayrak dikmek, bayrak çekmek, savaş başlatmak.*

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aṣlan şekli naḳş itmiş ḳalemler (Mes. 125, Mıs. 13). [ʿālemler çekildi, -il, -di]

ʿalem dik-: *"Bayrak çekmek.".*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 76). [ʿalem dikicek]

ʿālem içinde: *Yeryüzünde, kâinatta.*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 18). [ʿālem içinde]

ʿālem yüzi: *Yeryüzü, dünya.*

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [ʿālem yüzi]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 2). [ʿālem yüzi]

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 8). [ʿālem yüzi]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 87). [ʿālem yüzi]

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 5). [ʿālem yüzi]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 3). [ʿālem yüzini, -ni]

ʿālem-efrūz: *Cihanı, dünyayı aydınlatan.*

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 9). [ʿālem-efrūz]

ʿâlem-i ʿilm: *Ilim dünyası.*

ʿÂlem-i ʿilm keşfi olupdur
Aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 41). [ʿâlem-i ʿilm]

aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yoktur bilgisi".*

ʿÂlem-i ʿilm keşfi olupdur
Aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 42). [aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh]

ʿâlem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun ʿâlemi, dünyası".*

Uludur on sekiz biñ ʿâlemden
ʿÂlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 20). [ʿâlem-i lâ ilâhe illa'llâh]

ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun bayrağı".*

Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 34). [ʿalem-i lâ ilâhe illa'llâh]

ʿālemi ṭut-: *Dünyayı kaplamak.*

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı (Mes. 36, Mıs. 9). [ʿālemi ṭutdı]

ʿale'r-ra's: *Baş üstüne.*

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 87). [ʿale'r-ra's]

ʿaleyk: *"Selam senin üzerine de olsun", anlamında.*

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı (Mes. 8, Mıs. 138). [ʿaleyk]

ʿaleyke ve ʿale'n-nebiyyīne ecmaʿīn: *Bütün nebilere ve sana... (Selam olsun.).*

Selāmu'llāhi yā ḫayre'n-nebiyyīn
ʿAleyke ve ʿale'n-nebiyyīne ecmaʿīn (Mes. 1, Mıs. 4). [ʿaleyke ve ʿale'n-nebiyyīne ecmaʿīn]

ʿālī: *Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali.*

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 12). [ʿalī]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 10). [ʿalīde, -de]

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mes. 13, Mıs. 7). [ʿalīdür, -dür]

ʿālī: *(Ar.) Yüksek olan, yüce, ulu.*

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 172). [ʿālī]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [ʿāli]

ʿalīm: *Alîm (a.s. ilm'den) çok bilen. [Allah'ın sıfatlarındandır, "bilgisi ezelî ve ebedî olan" demektir].*

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 7). [ʿalīm]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 11). [ʿālim]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23). [ʿalīm]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [ʿalīm]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki şunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 73). [ʿālim]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 79). [ʿālim]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3). [ʿalīm]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 39). [ʿalīm]

ʿalīm: *Bilgin, bilgili kimse, bilgiç; Allah.*

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23). [ʿālim]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3). [ʿālim]

ʿalīm ü ʿālim ü rezzāḳ u dānā: *"Çok bilen, her şeyi bilen, rızık veren ve bilgin.".*

Didi iy Ḳādir ü Ḥayy u tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ u dānā (Mes. 8, Mıs. 168). [ʿalīm ü ʿālim ü rezzāḳ u dānā]

ʿalīm ü ʿālim ü settār u dānā: *Çok bilen, Bilen, Gizleyen ve Bilgin (Allah c.c.).*

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Settār u dānā (Mes. 155, Mıs. 318). [ʿalīm ü ʿālim ü settār u dānā]

ʿālim ü dānā-yı esrār: *Sırları bilen ve Bilici [Allah c.c.].*

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 28). [ʿālim ü dānā-yı esrār]

ʿalīm-i bī-misāl: *Eşi benzeri olmayan, sınırsız ilim sahibi Tanrı.*

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 1). [ʿalīm-i bī-misāl]

allah: *Ar. Tanrı, Bâri Teâlâ ve tekaddes hazretleri. A'zam-ı esma-i ilâhiyyedir.*

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 86). [allāh]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 119). [allāh]

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 154). [allāh]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 94). [allāha, -a]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [allāh]

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 126). [allāh]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 120). [allāha, -a]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 51). [allāha, -a]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 30). [allāh]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 24). [allāh]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 91). [allah]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 110). [allāh]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 4). [allāh]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 28). [allāh]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 66). [allāh]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 100). [allāh]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 118). [allāh]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 60). [allāh]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 6). [allāh]

Sensin bana çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 84). [allāh]

allāh her laḥẓa saña muʿīn olsun: *Allah her zaman sana yardımcı olsun.*

Gelüben Ḳayşere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 10). [allāh her laḥẓa saña muʿīn olsun]

allāh ḳuvvetüñ artur-: *Allah gücünü fazlalaştırsın, Allah güç versin.*

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 76). [allāh ḳuvvetüñ artursun]

allāhu ekber: *"Allah en büyüktür" || Şaşkınlık ve hayranlık birdirmektedir.*

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 92). [allāhu ekber]

ʿ**allām:** *Her şeyi bilen (Allah, Allah'ın sıfatıdır).*

Muʿallim olmış iken añaʿ Allām
ʿAcebdür ḳodı ümmī kendüye nām (Mes. 7, Mıs. 51). [ʿallām]

alt: *Alt.*

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 13). [altında, -da, -n, -ı]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 30). [altında, -da, -n, -ı]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [altında, -da, -n, -ı]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 3). [altına, -ına]

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 77). [altında]

altı: *Altı.*

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [altı]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [altı]

altıncı: *Altıncı.*

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 69). [altıncı]

altun: *Altın.*

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 47). [altun]

altun ḳıl-: *Toprağı altın haline getirmek.*

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 74). [altun ḳılur, -ur]

amān bul-: *Aman bulmak: Kurtulmak.*

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 76). [amān bulup, -up]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 29). [amān bulursam, -ur, -sa, -m]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh (Mes. 165, Mıs. 99). [amān bulursam, -ur, -sa, -m]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 57). [āmān buldı]

amān vir-: *Canını bağışlamak, öldürmemek, merhamet etmek.*

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 68). [amān vire, -e]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 203). [amānı vire]

āmān vir-: *Rahat bırakmamak, göz açtırmamak.*

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 10). [āmān virmez]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 67). [amān virmez, -mez]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 78). [amān virmez, -mez]

ʿ**amel-i bī-riyā:** *Riyasız, saf amel.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 6). [ʿamel-i bī-riyā]

ʿ**āmil:** *Amel eden; bildiklerini uygulayan, ibadet ve diğer kulluk görevlerini eksiksiz yerine getiren.*

Cāndan anı sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli (Gaz. 2, Mıs. 8). [ʿāmīli]

āmīn it-: *Duadan sonra amin demek.*

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 66). [āmīn ide]

ʿamū-yı muṣṭafā: *"Mustafa'nın amcası [Hz. Muhammed'in amcası]".*

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi Ḥamza vü birisi ʿAbbās (Mes. 16, Mıs. 3). [ʿamū-yı muṣṭafā]

ān-: *1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [añduġumca, -duġumca]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 4). [añar, -ar]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 10). [anar, -(a)r]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [añ]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 201). [añ]

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 31). [añdum, -dum]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 133). [añuban, -uban]

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 84). [añuban, -uban]

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh (Mes. 35, Mıs. 76). [añuban, -uban]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Fiġān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 28). [añarken, -ar, -ken]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 33). [añuban, -uban]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 32). [añuban, -uban]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 33). [añuban, -uban]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 59). [añuban, -uban]

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḥüzne ḳıldı maḫzen (Mes. 162, Mıs. 5). [añuban, -uban]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 7). [añuban, -uban]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġarażdur
Odur cevher ḳalanı bes ʿarażdur (Mes. 163, Mıs. 39). [añmaḳdan, -maḳ, -dan]

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin yaş ile ḳan iderdi (Mes. 167, Mıs. 3). [añuban, -uban]

Gehī söyler idi ḥāl-i cihānı
Gehī añar idi Nūşirevānı (Mes. 105, Mıs. 38). [añar idi]

añ-: *1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini (Gaz. 25, Mıs. 7). [añup, -up]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 35). [añup, -up]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 36). [añup, -up]

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī aġzın añup ḫāmuş olurdı (Mes. 26, Mıs. 59). [añup, -up]

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī aġzın añup ḫāmuş olurdı (Mes. 26, Mıs. 60).
[añup, -up]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 8).
[añdı, -dı]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 2).
[añardı, -ar, -dı]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 4).
[añardı, -ar, -dı]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 34).
[añardı, -ar, -dı]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 117).
[añardı, -ar, -dı]

Ḳaçan ki añardı ol laʿl-i nigārı
Şehenşāh ider idi efġān u zārı (Mes. 36, Mıs. 119).
[añardı, -ar, -dı]

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān (Mes. 45, Mıs. 3).
[añup, -up]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 16).
[andı, -dı]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11).
[añdı, -dı]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 12).
[añardı, -ar, -dı]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 33).
[añardı, -ar, -dı]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 34).
[añardı, -ar, -dı]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 19).
[añardı, -ar, -dı]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 10).
[añup, -up]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 26).
[añup, -up]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191).
[andı, -dı]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 190).
[añup, -up]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 37). [añıcaḳ, -ıcak]

Ṣaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 38).
[añup, -up]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 81). [añup, -up]

<u>añā:</u> *Ana, anne. valide.*

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63).
[anası, -sı]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 44).
[anasınuñ, -sınun]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 27).
[anası, -sı]

Anası ḫālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 41).
[anası, -sı]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 92).
[anam, -m]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [anası, -sı]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7).
[anasın, -sın]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 31). [anañı, -nı]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 33). [anasın, -sın]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 33). [anasın, -sı, -n]

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḥüzne ḳıldı maḫzen (Mes. 162, Mıs. 5). [anası, -şı]

Atasın anasın yād eyler iken
Göñülden āh u feryād eyler iken (Mes. 162, Mıs. 19). [anasın, -sı, -n]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 114). [anam, -m]

İdüp efsūn eyleme fesāne
Atañı anañı ḳılma bahāne (Mes. 163, Mıs. 34). [anañı, -n, -ı]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 13). [anañı, -n, -ı]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 134). [anañı, -n, -ı]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 143). [anañı, -n, -ı]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 80). [ananuñ, -nun]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 60). [anası, -sı]

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār (Mes. 22, Mıs. 155). [anasına, -na]

<u>añaru:</u> *Öbür, öte taraf.*

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102). [añaru]

<u>ʿanber:</u> *1. Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde. 2. Güzel koku.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [ʿanber]

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler (Mes. 2, Mıs. 138). [ʿanber]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ topraġı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 14). [ʿanber]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 133). [ʿanber]

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Şıvanmış balcıġ idi misk-i ezfer (Mes. 20, Mıs. 65). [ʿanber]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tagıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 58). [ʿanber]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 47). [ʿanber]

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 64). [ʿanber]

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān (Mes. 27, Mıs. 68). [ʿanberi, -i]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 44). [ʿanber]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 85). [ʿanber]

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Şaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber (Mes. 151, Mıs. 28). [ʿanber]

Saçından rū-siyāh olmışdı ʿanber
Sözinden ṣuya varmış idi şekker (Mes. 155, Mıs. 45). [ʿanber]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 86). [ʿanber ile]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 20). [ʿanber ile]

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne (Mes. 155, Mıs. 78). [ʿanberīne]

ʿanber ile müşg: *Amber ve misk.*

Şeb-i tīre girih zülfinden açdı
Cihāna ʿanber ile müşg şaçdı (Mes. 155, Mıs. 16). [ʿanber ile müşg]

ʿanber şaç-: *Koku yayması.*

Şaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Şatar dendānı bigi lüʾlü-yi ter (Mes. 34, Mıs. 119). [ʿanber şaçar]

ʿanber-efşān kıl-: *Güzel koku saçmak.*

Semen evrāḳı üzre şaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān (Mes. 96, Mıs. 4). [ʿanber-efşān kılur, -ur]

Gehī saçı ḳılurdı müşg-i rīzān
Gehī zülfi ḳılurdı ʿanber-efşān (Mes. 155, Mıs. 240). [ʿanber-efşān ḳılurdı, -ur, -dı]

ancak: *Yalnızca, sadece.*

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 48). [ancaḳ]

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 37). [ancak]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 26). [ancaḳ]

ʿandelīb: *Ar. Bülbül.*

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 25). [ʿandelībiñ, -iñ]

Kerāmet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾüñ hem ḥabībi (Mes. 7, Mıs. 17). [ʿandelībi, -i]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 5). [ʿandelībi, -i]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 70). [ʿandelībi, -i]

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi (Mes. 165, Mıs. 1). [ʿandelībi, -i]

ʿandelīb-i bāġ-ı cennet: *Cennet bahçesinin bülbülü.*

Odurur ʿandelīb-i bāġ-ı Cennet
Odur başdan başa āsār-ı raḥmet (Mes. 14, Mıs. 9). [ʿandelīb-i bāġ-ı cennet]

ane: *Anne.*

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 1). [anesin, -si, -n]

ani: *Bir anda oluveren, birden, apansız.*

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 22). [ānī]

añıl-: *Hatırlamak, akla getirmek.*

Añıldı ara yirde hāl-i Ṣādī
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Ṣādī (Mes. 117, Mıs. 19). [añıldı, -dı]

ʿanḳā: *Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg.*

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21). [ʿanḳā]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 43). [ʿanḳā]

ʿankebūt: *Örümcek.*

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine peşşeden virür memātı (Mes. 2, Mıs. 107). [ʿankebūt]

Geh eyler perde-dār ol ʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur kirm-i tūti (Mes. 2, Mıs. 109). [ʿankebūtı, -ı]

añla-: *Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.*

Şehenşeh ʿaşḳına ṭalmışdı yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ (Mes. 37, Mıs. 126). [añlıyamazdı, -ya, -maz, -dı]

<u>añla:</u> *Anlamak, idrak etmek, kavramak.*

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 73). [añlayımaz, -y, -ı, -maz]

<u>anlar:</u> *" Onlar ".*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 18). [anlara, -a]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 69). [anlar]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 70). [anlar]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 41). [anlar]

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil (Mes. 20, Mıs. 32). [anlara, -a]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 18). [anlar]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 57). [anlar]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 58). [anlar]

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar (Mes. 22, Mıs. 93). [anlar]

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar (Mes. 22, Mıs. 94). [anlar]

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 37). [anlaruñ, -uñ]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [anlara, -a]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 50). [anlar]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 74). [anlara, -a]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 37). [anlar]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 38). [anlar]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 82). [anlara, -a]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 4). [anlarla, -la]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭoprağa urup ser (Mes. 91, Mıs. 21). [anlar]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 18). [anlara, -a]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 8). [anlar]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 53). [anlar]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [anlar]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 77). [anlara, -a]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 58). [anlar]

Ṣanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẕāre (Mes. 118, Mıs. 48). [anlar]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 46). [anlara, -a]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 24). [anlara, -a]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 15). [anlar]

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 9). [anlara, -a]

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Ṣāmı anlara ḳılam şūm (Mes. 129, Mıs. 26). [anlara, -a]

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 30). [anları, -ı]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 41). [anlar]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 33). [anlar]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 60). [anlara, -a]

Varuban anlar ile ceng ḳılsun
Ḳamuya illerini teng ḳılsun (Mes. 128, Mıs. 31). [anlar ile]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 81). [anları]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 76). [anları]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 89). [anları]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 28). [anları]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 80). [anları]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 15). [anları]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [anları]

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẕāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre (Mes. 115, Mıs. 65). [anları]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 4). [anları]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 168). [anları]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 4). [anlaruñla]

<u>añsuz:</u> *Beklenmedik bir zamanda, birdenbire, aniden.*

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 73). [añsuz]

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 8). [ansuzda, -suz, -da]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 14). [añsuzda, -suz, -da]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 22). [añsuzda, -suz, -da]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 23). [añsuzda, -suz, -da]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 74). [añsuzda, -suz, -da]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 14). [añṣuzda, -suz, -da]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 25). [añsuzda, -suz, -da]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 267). [añsuzda, -suz, -da]

<u>añsuzın:</u> *Beklenmedik bir zamanda, birdenbire, aniden.*

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 26). [añsuzın]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 21). [añsuzın]

<u>anuñ ḥakkı içün:</u> *Onun (Allah) hakkı hatırına.*

Anuñ ḥaḳḳı içün kim bu cihānı
Yaratdı ṣunʿ ile kevn ü mekānı (Mes. 37, Mıs. 39). [anuñ ḥaḳḳı içün]

<u>anuñçün:</u> *Onun için, bu nedenle.*

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola topraġum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 3). [anuñçün]

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 4). [anuñçün]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 14). [anuñçün]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 105). [anuñçün]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 25). [anuñçün]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [anuñçün]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 121). [anuñçün]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 117). [anuñçün]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 119). [anuñçün]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 111). [anuñçün]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 52). [anuñçün]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 70). [anuñçün]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 171). [anuñçün]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 172). [anuñçün]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 228). [anuñçün]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 39). [anuñçün]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 129). [anuñçün]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 127). [anuñçün]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 91). [anuñçün]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 73). [anuñçün]

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 45). [anuñçün]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 43). [anuñçün]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 41). [anuñçün]

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem şāh-ı ʿArabʾdur (Mes. 7, Mıs. 37). [anuñçün]

Ḫudādan olduġıçün aña taḥsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn (Mes. 7, Mıs. 36). [anuñçün]

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 33). [anuñçün]

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād (Mes. 7, Mıs. 47). [anuñçündür, -dür]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 156). [anuñçün]

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal (Mes. 10, Mıs. 8). [anuñçün]

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı (Mes. 10, Mıs. 12). [anuñçün]

olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam (Mes. 10, Mıs. 22). [anuñçün]

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 18). [anuñçün]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 24). [anuñçün]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 26). [anuñçün]

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭīʿ idi Nebīyyu'llāh sözine (Mes. 12, Mıs. 17). [anuñçün]

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 19). [anuñçün]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 26). [anuñçün]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 28). [anuñçün]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 30). [anuñçün]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 30). [anuñçün]

Resūle ḳıldıġıçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār (Mes. 13, Mıs. 28). [anuñçün]

Resūlullāhuñ olmışdı muṭīʿi
Anuñçün Ehl-i Beytüñdür refīʿi (Mes. 13, Mıs. 24). [anuñçün]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 15). [anuñçün]

Yüzi nūrıyıdı nūr-ı İlāhi
Anuñçün bulmış idi ṭoġru rāhı (Mes. 15, Mıs. 14). [anuñçün]

ʿİnāyet ḳılduġıyçün aña sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān (Mes. 15, Mıs. 20). [anuñçün]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 9). [anuñçün]

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 12). [anuñçün]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 11). [anuñçün]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 13).
[anuñçün]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 15). [anuñçün]

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar ümemden (Mes. 16, Mıs. 22).
[anuñçün]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 26).
[anuñçün]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 72).
[anuñçün]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 92).
[anuñçün]

ʿAcem iḳlīmiyile mülket-i Şām
Anuñçün oldılar fermānına rām (Mes. 17, Mıs. 88).
[anuñçün]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 54).
[anunçün]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 44). [anuñçün]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 56).
[anuñçün]

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 142). [anuñçün]

Ṭutışmış nār-ı ʿaşḳa cān-ı Cemşīd
Anuñçün kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 22, Mıs. 152). [anuñçün]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 43).
[anuñçün]

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 27).
[anuñçün]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 25).
[anuñçün]

Anuñçün çekmişem cevr ü cefalar
Senüñle tā sürem ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 68, Mıs. 19).
[anuñçün]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 21). [anuñçün]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 23). [anuñçün]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 12).
[anuñçün]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 43).
[anunçün]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 45).
[anuñçün]

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 38).
[anuñçün]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 16). [anuñçün]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 43).
[anuñçün]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 23).
[anuñçün]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 25).
[anuñçün]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 27).
[anuñçün]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 5).
[anuñçün]

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī (Mes. 163, Mıs. 25). [anuñçün]

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 121). [anuñçün]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 123). [anuñçün]

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb (Mes. 169, Mıs. 16). [anuñçün]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 112). [anuñ-çün]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 68). [anuñiçün]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 107). [anuñiçün]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 110). [anuñiçün]

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād (Mes. 7, Mıs. 139). [anuñiçün]

Resūlün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 8). [anuñiçün]

Ben ayruḳ cāmdan mest ü ḫumāram
Anuñ içün perīşān-rūzgāram (Mes. 22, Mıs. 134). [anuñ içün]

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī (Mes. 163, Mıs. 26). [anuñ içün]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 153). [anuñ içün]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 29). [anuñ içün]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 43). [anuñ içün]

ara-: *Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.*

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 43). [arardı, -r, -dı]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 45). [ararken, -r, -ken]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 42). [arayuban, -yuban]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 64). [araya, -y, -a]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 5). [aradı, -dı]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 3). [arardı, -r, -dı]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20). [ara]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 8). [arardı, -r, -dı]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [ararsañ, -r, -sa, -ñ]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 2). [ararsan, -r, -sa, -ñ]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 40). [arar, -r]

ara: *Bölge, yer, mekan.*

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 26). [araya, -ya]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 112).
[araya, -y, -a]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 17).
[araya, -ya]

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 7).
[araya, -ya]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 28).
[arada]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 5).
[arada]

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 147).
[arada]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 19).
[arada]

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar (Mes. 54, Mıs. 7).
[arada]

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 4).
[arada]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 3).
[arada]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 14).
[arada]

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 24).
[arada]

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 20).
[arada]

Ṣoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 22).
[arada]

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 10).
[arada]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 12).
[arada]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 59).
[arada]

Gelüp yanuñda ḫiẕmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 102).
[arada]

ara: *Ara, beyn.*

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 198).
[araya, -y, -a]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 66).
[arasından, -sın, -dan]

Aradan gitdi olanca sitemler
Ḳıluban birbirisine keremler (Mes. 27, Mıs. 243).
[aradan, -dan]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [araya, -y, -a]

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm (Mes. 36, Mıs. 1).
[aradan, -dan]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 19).
[aradan, -dan]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 1).
[aradan, -dan]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 7).
[aradan, -dan]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 3).
[aradan, -dan]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 80).
[arada, -da]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 95). [arayı, -yı]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 36). [arasında, -sın, -da]

Ḳanı aradaki mīsāḳ u sevgend
Nereye gitdi ol peymān u peyvend (Mes. 97, Mıs. 77). [aradaki, -da, -ki]

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 13). [aradan, -dan]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 35). [arasında, -sın, -da]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [arada]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 2). [arada]

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 58). [arada]

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 116). [arada]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [arada]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 42). [arada]

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul (Mes. 137, Mıs. 13). [arada]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 44). [arada]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 294). [arada]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 22). [arada]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 14). [arada]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 125). [aradan]

ara yir: *Ara, orta.*

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā (Mes. 26, Mıs. 62). [ara yirde]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 7). [ara yirde]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 5). [ara yirde]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 16). [ara yirde]

Añıldı ara yirde hāl-i Şādī
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Şādī (Mes. 117, Mıs. 19). [ara yirde]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 17). [ara yirde]

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī (Mes. 97, Mıs. 42). [ara yirden]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 14). [ara yirden]

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem şerm gitdi (Mes. 142, Mıs. 46). [ara yirden]

ʿarab: *Arap kavminin genel adı.*

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 78). [ʿarab]

arada: *O esnada, aralıkta.*

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān (Mes. 22, Mıs. 104). [arada]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 56). [arada]

ārām: *(Fars.) Durma, dinlenme.*

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 63). [ārāmı, -ı]

Çü ṣubḥ oldugın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 16). [ārāmı, -ı]

ārām eyle-: *Dinlenmek, rahat, huzur bulmak.*

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 2). [ārām eylemez, -mez]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 72). [ārām eylemez, -mez]

ārām it-: *Durmak, dinlenmek; rahat etmek; karar kılmak.*

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 14). [ārām idemez, -e, -mez]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 46). [ārām iderem, -er, -em]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 43). [ārām itmeyüben, -me, -yüben]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 26). [ārām idimez, -e, -mez]

ārām ḳıl-: *Dinlenmek, rahat ve huzur içinde olmak; durmak, kalmak.*

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 9). [ārām ḳılam, -a, -m]

ārām ḳıl-: *Durmak, beklemek.*

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi Behrām (Mes. 8, Mıs. 67). [ārām ḳıldı]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 35). [ārām ḳılmadı, -ma, -dı]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 8). [ārām ḳılmadı, -ma, -dı]

ārām vir-: *Huzur vermek, dirlik sağlamak.*

Semāya cünbiş-i mā-dām virdüñ
Zemīne dāyimā ārām virdüñ (Mes. 3, Mıs. 30). [ārām virdüñ, -dü, -ñ]

ārāmgāh: *Dinlenilecek yer, dinlenme yeri.*

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 130). [ārāmgāhuñ, -uñ]

ʿarʿar: *Dağ servisi, dikenli ardıç ağacı.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [ʿarʿar]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Şanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 28). [ʿarʿar]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 12). [ʿarʿar]

ārāste: *Süslenmiş, bezenmiş.*

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 146). [ārāste]

ārāyiş: *Zinet, süs.*

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet Tañrınuñ baḫşāyişidür (Mes. 19, Mıs. 21). [ārāyişidür, -i, -dür]

ʿaraż: *Alamet, belirti, işaret.*

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [ʿaraż]

ʿaraż: *Gelip geçici, asılsız.*

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur cevher ḳalanı bes ʿaraždur (Mes. 163, Mıs. 40). [ʿaraždur, -dur]

art: *Peş.*

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 61). [ardınca, -ınca]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 164). [ardından, -ı, -n, -dan]

ardı sıra: *Hemen arkasından, peşi sıra, peşinden, arkası sıra.*

Gelürlerdi ardı sıra māh-rūlar
Semen-peykerler ü müşgīn-mūlar (Mes. 37, Mıs. 83). [ardı sıra]

ardına düş-: *Bir kimseyi tâkip etmek, peşinden veya yolundan gitmek, arkasına düşmek.*

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 163). [ardına düşdi, -di]

arı: *Arı, pak, temiz ve iyi olan, hoşa giden, helal.*

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 150). [arıdur, -dur]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẕarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 2). [arı]

arı ḳıl-: *Arı etmek, temiz ve pak etmek, yıkamak, paklamak.*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 22). [arı ḳıl]

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 33). [arı ḳıl]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 171). [arı ḳıl]

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 182). [arı ḳıl]

arıt-: *T. f. Yıkamak, temizlemek.*

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 203). [arıduban, -uban]

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 204). [arıduban, -uban]

ʿārıż-ı gül: *Gül yanaklı.*

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 141). [ʿārıż-ı gül]

arḳun: *Yavaş, ağır.*

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [arḳun]

armaġan: *Armağan, hediye.*

Ḳamununñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 148). [armaġānın, -ı, -n]

ʿarş: *(Ar.) İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.*

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 246). [ʿarşa, -a]

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 77). [ʿarş]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [ʿarş]

art-: *Çoğalmak.*

Naṣīḥat virdügince şevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar (Mes. 85, Mıs. 45). [artar, -ar]

Naṣīḥat virdügince şevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar (Mes. 85, Mıs. 46). [artar, -ar]

artuḳ: *Başka.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [artuḳ]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 150). [artuḳ]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 29). [artuḳ]

aru: *Arı II Rakip.*

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 17). [aru]

ʿarūs: *Gelin.*

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 5). [ʿarūs-ı]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 3). [ʿarūsı, -ı]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ide ʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 52). [ʿarūsı, -ı]

ʿarūs-ı ġonca: *Gonca gelini (sevgilinin dudağı).*

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 10). [ʿarūs-ı ġonca]

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şükūfe
Nisār iderdi sīm ü zer şükūfe (Mes. 130, Mıs. 63). [ʿarūs-ı ġonca]

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi etrāf-ı bāġı (Mes. 150, Mıs. 13). [ʿarūs-ı ġonce]

ʿarūsī ḳıl-: *Düğün etmek.*

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 23). [ʿarūsī ḳıldı, -dı]

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿ**Arūsī ḳılmaġa** āġāz itdi *(Mes. 154, Mıs. 14). [ʿarūsī ḳılmaġa]*

ʿarūs-ı ṣubḥ: *Sabah gelini.*

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen *(Mes. 156, Mıs. 3). [ʿarūs-ı ṣubḥ]*

ʿArūs-ı ṣubḥ açup yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi ṣaḥrā vü ṭaġı *(Mes. 156, Mıs. 7). [ʿarūs-ı ṣubḥ]*

ʿarż eyle-: *Göstermek, sunmak, takdim etmek.*

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 67). [ʿarż eyle]

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 78). [ʿarż eyledi]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 94). [ʿarż eyledi]

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 68). [ʿarż eyleyesin, -(y)e, -sin]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 64). [ʿarż eyleyeyin, -ye, -yin]

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin (Mes. 1, Mıs. 70). [ʿarż idesin, -e, -sin]

ʿarż it-: *Arz etmek, sunmak.*

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 5). [ʿarż it]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 5). [ʿarż it]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [ʿarż it]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 6). [arż it]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 2). [ʿarż itdi]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 25). [ʿarż itdi]

ʿarż ḳıl-: *Göstermek, sunmak, takdim etmek.*

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 87). [ʿarż ḳılan, -an]

Benāt-ı Naʿş dürr-i heft-dāne
Hemān dem ʿarż ḳıldı bī-bahāne (Mes. 155, Mıs. 14). [ʿarż ḳıldı, -dı]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 88). [ʿarż ḳıldum, -du, -m]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın **ʿarż ḳılur** ṭapusına *(Mes. 35, Mıs. 44). [ʿarż ḳılur]*

ʿarż ol-: *Sunmak, göstermek, takdim etmek.*

Baña sensüz eger **ʿarż olsa** cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat *(Mes. 89, Mıs. 23). [ʿarż olsa, -sa]*

ʿarż-ı gül ü şimşād it-: *Gül ve şimşir ağacı sunmak.*

Ṣabā **ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi**
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi *(Mes. 162, Mıs. 3). [ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi, -er, -di]*

ārzūmend: *Arzulu, hevesli, istekli.*

Senüñ dīdāruñayam **ārzūmend**
Olur güftāruñ ile cān ḫursend *(Mes. 111, Mıs. 11). [ārzūmend]*

aş-: *Asmak.*

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aş zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 6). [aş]*

ʿaṣā: *Ar. Uzun çomak, el değneği: asâ-yı Musa.*

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ **ʿaṣā** sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 219). [ʿaṣā]

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 115). [ʿaṣāsın, -sı, -n]

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı (Mes. 28, Mıs. 68). [ʿaṣāyı, -yı]

ʿaṣā ḳıl-: *El değneği yapmak.*

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı *(Mes. 28, Mıs. 68). [ʿaṣā ḳıldı]*

aṣaġa: *Aşağı, aşağı taraf, zemin, toprak, yer.*

Aṣaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi *(Mes. 8, Mıs. 197). [aṣaġa]*

āsān: *Kolay, zahmetsiz.*

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 20). [āsān]

Şehenşeh aldı çün oldı ḥūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 4). [āsān]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 14). [āsān degül]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 18). [āsān degül]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 17). [āsān degüldür]

āsān eyle-: *Kolaylaştırmak.*

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle *(Mes. 24, Mıs. 8). [āsān eyle]*

āsān ol-: *Kolaylaşmak, kolayca yapılmak.*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 1). [āsān oldı]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 33). [āsān olmaz]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 2). [āsān olur]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 32).
[āsān olur]

āsān vir-: *Kolay vermek.*

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi **āsān virmek** *(Mes. 26, Mıs. 66).*
[āsān virmek, -mek]

āsānlıġ: *Kolaylık.*

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem **āsānlıġla** biter *(Mes. 104, Mıs. 24).*
[āsānlıġla, -la]

āsār: *1. Eserler. 2. Belirtiler, izler, alametler.*

Ḳamu asār ṣunʿ-ı ḳudretüñdür
Ḳamu envār feyż-i ḥikmetüñdür (Mes. 3, Mıs. 35).
[asār]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46).
[āsār]

āsār göster-: *İzler, alametler göstermek.*

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül *(Gaz. 34, Mıs. 14). [āsār gösterür, -ür]*

āsār-ı ʿadli: *Adaletin(doğruluğun) eserleri.*

Āsār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem *(Kas. 5, Mıs. 33). [āsār-ı ʿadli]*

āsār-ı devlet: *Talihin izi, şans emaresi.*

Yüzinde berḳ urur **āsār-ı devlet**
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet *(Mes. 17, Mıs. 19).*
[āsār-ı devlet]

āsār-ı raḥmet: *Rahmetin izleri.*

Odurur ʿandelīb-i bāġ-ı Cennet
Odur başdan başa **āsār-ı raḥmet** *(Mes. 14, Mıs. 10).*
[āsār-ı raḥmet]

āsār-ı saʿādet: *Mutluluk izleri.*

İmām-ı ehl-i dīn zeyn-i ḫilāfet
Cihān ṣıdḳı **āsār-ı saʿādet** *(Mes. 10, Mıs. 2). [āsār-ı saʿādet]*

āsāyiş: *Rahat, huzur, sükûnet.*

Vücūd **āsāyişin** ḫvāb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ *(Mes. 3, Mıs. 31).*
[āsāyişin, -in]

Ne şeb **āsāyişüm** vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz *(Mes. 96, Mıs. 49).*
[āsāyişüm, -üm]

āsāyiş it-: *Dinlenmek, rahata ermek, huzur bulmak.*

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 4).
[āsāyiş itdi, -di]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 35).
[āsāyiş itdi, -di]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḫalvetinde (Mes. 151, Mıs. 38).
[āsāyiş itdi, -di]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Ṣuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 41). [āsāyiş itdi, -di]

aṣḥāb: *Hazret-i Peygamber Aleyhisselâtü ve's-selâm Efendimizi görüp şeref-i sohbetleriyle teşerrüf etmiş olan müminler.*

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 215).
[aṣḥābına, -ı, -n, -a]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 73).
[aṣḥābuñ, -uñ]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 28).
[aṣḥāb]

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḫaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mes. 16, Mıs. 31). [aṣḥābına, -ı, -na]

aṣḥāb u evlād: *"Arkadaşları ve çocukları".*

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḥı aṣḥāb u hem evlādıyiçün *(Mes. 6, Mıs. 250).*
[aṣḥāb u evlādıyiçün, -ıyiçün]

aṣḥāb-ı āgāh: *"Uyanık arkadaşlar, uyanık ehli, uyanıklar.".*

Didi bunlara iy **aṣḥāb-ı āgāh**
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh *(Mes. 5, Mıs. 57). [aṣḥāb-ı āgāh]*

aṣḥāb-ı fīl: *Fil ashabı, Ebrehe ve ordusu.*

Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider **aṣḥāb-ı fīli** *(Mes. 2, Mıs. 106). [aṣḥāb-ı fīli, -i]*

aṣḥāb-ı kehfi: *Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde, Kıtmir adındaki köpekleriyle birlikte, hıristiyanlara baskı yapan hükümdardan kaçarak sığındıkları bir mağarada üç yüz küsur sene uyuduktan sonra hiçbir şeyin farkına varmadan tekrar uyandıkları rivâyet edilen yedi kişi (Yedi Uyurlar).*

İşitmedüñ ise **Aṣḥāb-ı Kehfi**
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi *(Mes. 5, Mıs. 45). [aṣḥāb-ı kehfi]*

ʿāṣī: *Allah'ın emir ve yasaklarına uymayan, isyankar; günahkar.*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿ**Āṣīlere** ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar *(Kas. 1, Mıs. 36). [ʿāṣīlere, -ler, -e]*

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿ**āṣī**
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı *(Mes. 6, Mıs. 35). [ʿāṣī]*

Nice kim cehd idersem ben bu ʿ**āsī**
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı *(Mes. 9, Mıs. 37). [ʿāsī]*

ʿāṣī ol-: *İsyan etmek, karşı çıkmak; Allah'ı ve Hz. Muhammed'i kabul etmeme, Allah'ın emir ve yasaklarına uymama.*

İder raḥm eyleyübeni ʿināyet
Ḳamu ʿ**āṣī olanlara** şefāʿat *(Mes. 7, Mıs. 148). [ʿāṣī olanlara, -an, -lar, -a]*

ʿāṣī ol-: *Asi olmak, baş kaldırmak.*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem *(Kas. 4, Mıs. 13). [ʿāṣī olursa, -ur, -sa]*

ʿāṣıḳ: *Seven, aşık.*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [ʿāṣıḳ]

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāṣıḳ ġınā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 30). [ʿāṣıḳ]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaṣḳına ḳamu ʿāṣık idi (Mes. 5, Mıs. 48). [ʿāṣık]

Şu resme eyle ʿaṣḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāṣıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 62). [ʿāṣıḳ]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 41). [ʿāṣıḳ]

Maḥabbet itdürür ʿāṣıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş (Mes. 19, Mıs. 19). [ʿāṣıḳlara, -a, -lar]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 33). [ʿāṣıḳlara, -a, -lar]

Maḥabbet ʿāṣıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 17). [ʿāṣıḳuñ, -uñ]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāṣıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [ʿāṣıḳ]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāṣıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 84). [ʿāṣıḳ]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāṣıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 114). [ʿāṣıḳlara, -lar, -a]

Ṣıma ʿāṣıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 25). [ʿāṣıḳ]

Münācāt itdügi bigi o ʿāṣıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḫāliḳ (Mes. 34, Mıs. 23). [ʿāṣıḳ]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāṣıḳ (Mes. 47, Mıs. 36). [ʿāṣıḳ]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāṣıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 6). [ʿāṣıḳuñ, -uñ]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 14).
[ʿāşıḳ]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 14).
[ʿāşıḳlara, -a, -lar]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 29).
[ʿāşıḳ]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 11).
[ʿāşıḳ]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 13). [ʿāşıḳsın, -sın]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāşıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 1).
[ʿāşıḳ]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 47). [ʿāşıḳa]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 71).
[ʿāşıḳ]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 1).
[ʿāşıḳuñ, -uñ]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 1).
[ʿāşıḳ]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 28). [ʿāşıḳ]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 22). [ʿāşıḳ]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Ṣanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 13).
[ʿāşık]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı ṣādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāşıḳ (Mes. 135, Mıs. 40).
[ʿāşıḳ]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 16).
[ʿāşıḳ]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 3).
[ʿāşıḳ]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307).
[ʿāşıḳ]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 309).
[ʿāşıḳ]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 175).
[ʿāşıḳduñ, -du, -ñ]

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 36).
[ʿāşıḳlara, -lar, -a]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 314).
[ʿāşıḳları, -lar, -ı]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 36). [ʿāşıḳ]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 172).
[ʿāşıḳ idük, -i, -dü, -k]

ʿāşıḳ ol-: *Aşık olmak, sevdalanmak.*

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ *(Mes. 45, Mıs. 84).*
[ʿāşıḳ oldı]

ʿāşıḳ ol-: *Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.*

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ *(Mes. 115, Mıs. 15).*
[ʿāşıḳ olmayan, -ma, -yan]

ʿāşıḳāne: *Aşığa yaraşır şekilde.*

Şeker çengi çalardı ʿ**āşıḳāne**
Ṣafā virür idi rūḥ-ı revāne *(Mes. 94, Mıs. 25).*
[ʿāşıḳāne]

āşikār: *Far. s. Gizli olmayan, belli, meydanda olan.*

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur **āşikāra** *(Mes. 156, Mıs. 54).*
[āşikāra, -a]

āşikār it-: *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.*

Bu rāzı baña daḫı **āşikār it**
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it *(Mes. 45, Mıs. 37). [āşikār it]*

āşikār ol: *Ortaya çıkmak, görünür olmak*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(Kas. 1, Mıs. 52). [āşikār ol]*

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre *(Mes. 150, Mıs. 34). [ʿāşikāre oldı, -dı]*

āşikārā: *(Ar.) Apaçık, belli.*

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda (Mes. 3, Mıs. 23). [āşikārā]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 64). [āşikārā]

āşikārā bil-: *Açıkça bilmek.*

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā *(Mes. 71, Mıs. 60). [āşikārā bildi, -di]*

āşikārā bilin-: *Açıkça bilmek.*

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā *(Mes. 71, Mıs. 66). [āşikārā bilindi, -in, -di]*

āşikārā eyle-: *Belli etmek, ortaya çıkarmak, belirginleştirmek.*

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āşikārā *(Mes. 45, Mıs. 52). [āşikārā eyleyeyim, -ye, -yim]*

ʿāşık-ı pür-zār u pür-derd: *Çok dertli ve çok ağlayan aşık.*

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿ**āşıḳ-ı pür-zār u pür-derd** *(Mes. 47, Mıs. 2). [ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd]*

ʿ**aşıḳluġ:** *Aşık olma, aşka tutulma durumu.*

Yolumda göreyüm ṣādıḳlığını
Bileyüm nicedir ʿ**aşıḳluġını** *(Mes. 46, Mıs. 84). [ʿaşıḳluġını, -ı, -nı]*

āşinā: *Far. Bildik kimse, dost, enîs.*

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 6). [āşinā]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 40). [āşināya, -y, -a]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 63). [āşināyı, -y, -ı]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28). [āşināyı, -y, -ı]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 15). [āşināsın, -sın]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 11). [āşināmuñ, -m, -uñ]

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın (Mes. 111, Mıs. 13). [āşināsın, -sın]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 12). [āşināsı, -s, -ı]

āşinā ḳıl: *Tanıdık bildik kıl (eyle), dost kıl, dost eyle.*

ʿİnāyet rehberini reh-nümā ḳıl
Hidāyet serverini āşinā ḳıl (Mes. 1, Mıs. 16). [āşinā ḳıl]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 20). [āşina ḳıl]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 24). [āşinā ḳıl]

āşinā ol-: *Bildik, tanıdık, dost olmak.*

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 122). [āşinā oldı]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 39). [āşinā oldı]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 28). [āşinā oldı]

Kimüñ ʿaşḳ olursa reh-nümāsı
Olur ẕevḳ u ṣafālar āşināsı (Mes. 19, Mıs. 48). [āşināsı olur, -ur]

āşinālık: *Tanışıklık ‖ dostluk ve yakınlık.*

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşinālıḳ (Mes. 163, Mıs. 86). [āşinālıḳ]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 11). [āşinālıḳ]

āşinālık bul-: *Bir konudan haberdar olmak, bir konuyu kavramak.*

Anuñ būyında buldı āşinālık
Gözine oldı andan rūşenālıḳ *(Mes. 95, Mıs. 27). [āşinālık buldı, -dı]*

āşinālık göster-: *Yakınlık, dostluk etmek.*

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ *(Mes. 27, Mıs. 147). [āşinālıḳ gösterdi, -di]*

āşinālık ḳıl-: *Bilmek, tanımak.*

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ *(Mes. 65, Mıs. 11). [āşinālıḳ ḳılduñ, -du, -ñ]*

ʿ**asīr:** *Güç, çetin, zor, zahmetli, müşkül.*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿ**asīr** *(Gaz. 12, Mıs. 2). [ʿasīr]*

āsitāne: *Kapı, eşik ‖ saray.*

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol **āsitāne** *(Mes. 36, Mıs. 122). [āsitāne]*

ʿ**aşḳ:** *(Ar.) Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet II. Şiddetli istek, tutku.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram bana gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 5). [ʿaşḳı, -ı]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [ʿaşḳı, -ı]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [ʿaşḳı, -ı]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 5). [ʿāşḳından, -ın, -dan]

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 13). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 7). [ʿaşḳ]

Ḥabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uşanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 9). [ʿaşḳıyıla, -ı, -yıla]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aş zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 5). [ʿaşḳuñ, -uñ]

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 9). [ʿaşḳ]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 13). [ʿaşḳuñ, -uñ]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 10). [ʿaşḳa, -a]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 1). [ʿaşḳ]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 48). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

ʿİbādet ḳıl Ḥaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 196). [ʿaşḳına, -ı, -n, -a]

Münevver eyle ṣevḳuñla dilümi
Muḫammer eyle ʿaşḳuñla gilümi (Mes. 6, Mıs. 102). [ʿaşḳuñla, -u, -ñ, -la]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [ʿaşḳ]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 47). [ʿaşḳ]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [ʿaşḳ]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 57). [ʿaşḳ]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 61). [ʿaşḳ]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 66). [ʿaşḳ]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [ʿāşḳ]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra ṣevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 43). [ʿaşḳuñ, -uñ]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize ṣerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 5). [ʿaşḳ]

Ḳıluban germ ʿaşḳ hengāmesini
Ser-āgāz it maḥabbet nāmesini (Mes. 19, Mıs. 13). [ʿaşḳ]

Kimüñ ʿaşḳ olursa reh-nümāsı
Olur ẕevḳ u ṣafālar āşināsı (Mes. 19, Mıs. 47). [ʿaşḳ]

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevser meşrebidür (Mes. 19, Mıs. 59). [ʿaşḳ]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 79). [ʿaşḳ]

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 81). [ʿaşḳ]

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād (Mes. 19, Mıs. 83). [ʿaşḳ]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 44). [ʿaşḳa, -a]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 49). [ʿaşḳı, -ı]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 107). [ʿaşḳ]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 16). [ʿaşḳ]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 31). [ʿaşḳ]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 18). [ʿaşḳa, -a]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 23). [ʿaşḳuñ, -uñ]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 85). [ʿaşḳ]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 83). [ʿaşḳa, -a]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 84). [ʿaşḳa, -a]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 159).
[ʿaşḳı, -ı]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 21).
[ʿaşḳ]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 1).
[ʿaşḳ]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 32).
[ʿaşḳ]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 34). [ʿaşḳuñı, -uñı]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 68).
[ʿaşḳ]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 82).
[ʿaşḳ]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 83).
[ʿaşḳ]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 65).
[ʿaşḳa, -a]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 106).
[ʿaşḳın, -ın]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 34).
[ʿaşḳına, -ına]

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār (Mes. 37, Mıs. 91). [ʿaşḳ]

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş (Mes. 37, Mıs. 93).
[ʿaşḳın, -ın]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 9).
[ʿaşḳ]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [ʿaşḳ]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18).
[ʿaşḳ]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 32). [ʿaşḳa]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33).
[ʿaşḳ]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 18). [ʿaşḳından, -ından]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 55). [ʿaşḳuñ, -uñ]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 57).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 61).
[ʿaşḳun, -uñ]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 63).
[ʿaşḳuñla, -uñ, -la]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 20).
[ʿaşḳ]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 39).
[ʿaşḳ]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 40).
[ʿaşḳ]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 53).
[ʿaşḳ]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 56).
[ʿaşḳ]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 58). [ʿaşḳumdan, -um, -dan]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 21).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 22).
[ʿaşḳun, -uñ]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 8). [ʿaşḳ]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9).
[ʿaşḳ]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23).
[ʿaşḳ]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ ṣevḳı
Eyitdi ṣevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27).
[ʿaşḳ]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 41).
[ʿaşk]

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 63).
[ʿaşḳ]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẕīri (Mes. 47, Mıs. 53).
[ʿaşḳa, -a]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 3).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 19).
[ʿaşḳ]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 10).
[ʿaşḳ]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 15).
[ʿaşḳdan, -dan]

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿatıyye (Mes. 82, Mıs. 19).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 21). [ʿaşḳ]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 14).
[ʿaşḳ]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 72).
[ʿaşḳ]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 11). [ʿaşḳ]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 9).
[ʿaşḳuñdan, -uñdan]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 3).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 7). [ʿaşḳuñdan, -uñdan]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşḳuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 84). [ʿaşḳuñla, -uñ, -la]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23).
[ʿaşḳuñla, -uñ, -la]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 13).
[ʿaşḳ]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 25).
[ʿaşḳ]

Ne yirde kim ola maʿṣūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [ʿaşḳ]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 33). [ʿaşḳumda, -um, -da]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 9).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 171).
[ʿaşḳ]

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 213).
[ʿaşḳı, -ı]

Gehī ʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 233). [ʿaşḳı, -ı]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 300).
[ʿaşḳında, -ı, -n, -da]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 22).
[ʿaşḳı, -ı]

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe (Mes. 163, Mıs. 24).
[ʿaşḳı, -ı]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 21).
[ʿaşḳına, -ı, -na]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 30).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı (Tb. 1, Mıs. 101). [ʿaşḳ]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 23).
[ʿaşḳuñ, -uñ]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 37).
[ʿaşḳuña, -uñ, -a]

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı (Tb. 1, Mıs. 99).
[ʿaşḳuña, -uñ, -a]

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henūz hīç huşyār (Tb. 1, Mıs. 75).
[ʿaşḳuñuñ, -u, -ñuñ]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 3).
[ʿaşḳı]

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh u vāh (Kıt. 2, Mıs. 1).
[ʿaşḳı]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 5). [ʿaşḳı]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 61).
[ʿaşḳı]

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde (Mes. 22, Mıs. 5).
[ʿaşḳı]

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 52).
[ʿaşḳı]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 4).
[ʿaşḳı]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 6).
[ʿaşḳı]

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [ʿaşḳı]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 55).
[ʿaşḳı]

İkisinüñ de ʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 11).
[ʿaşḳı]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 279). [ʿaşḳ ile, -ile]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 112). [ʿaşḳ ile]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 17).
[ʿaşḳ ile]

ʿ**aşḳ ile söyle:** *Büyük bir arzu-şevkle, cân u gönülden söylemek.*

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl *(Mes. 19, Mıs. 7). [ʿaşḳ ile söyle]*

ʿ**aşḳ u sevdā:** *Aşk ve kuvvetli sevgi.*

İçüne çünki düşdi ʿ**aşḳ u sevdā**
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā *(Mes. 85, Mıs. 29). [ʿaşḳ u sevdā]*

ʿ**aşk-bāzī:** *Aşk oyunu, aşkla uğraşmak.*

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī (Mes. 19, Mıs. 51). [ʿaşḳ-bāzī]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 75). [ʿaşḳ-bāzī]

ʿ**aşk-ı dilber:** *Sevgilinin aşkı, güzelin sevdası.*

Çü şāha ʿ**aşḳ-ı dilber** kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi *(Mes. 44, Mıs. 27). [ʿaşḳ-ı dilber]*

ʿ**aşḳa düş-:** *Aşık olmak.*

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd (Mes. 22, Mıs. 96). [ʿaşḳına düşüben, -üben]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi ẕevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 17). [ʿaşḳuma düşeli, -eli]

ʿ**aşḳa ṭal-:** *Aşka tutulmak, aşkla meşgul olmak.*

Şehenşeh ʿ**aşḳına ṭalmışdı** yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ *(Mes. 37, Mıs. 125). [ʿaşḳına ṭalmışdı, -mış, -dı]*

ʿ**aşḳ-nāme:** *Aşk kitabı.*

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿ**aşḳ-nāme** eyle āġāz *(Mes. 19, Mıs. 4). [ʿaşḳ-nāme]*

aşl: *Soy.*

Çü pāk idi anuñ evvelden aşlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 13). [aşlı, -ı]

Resūlullāhdurur çün anuñ aşlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 25). [aşlı, -ı]

Çü Aḥmed aşlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 11). [aşlıyıdı, -ıyıdı]

Ki zīrā aşlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 19). [aşlı, -ı]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ şoyı durur aşlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 60). [aşlı durur]

aşlan: *Kedigillerden, Afrika'da ve Asya'da yaşayan, erkekleri yeleli, yırtıcı, uzunluğu 160, kuyruğu 70 santimetre ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir tür memeli, arslan.*

Bir āhū şaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aşlān (Mes. 67, Mıs. 6). [aşlān]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aşlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [aşlan]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 26). [aslana, -a]

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aşlan şekli nakş itmiş ḳalemler (Mes. 125, Mıs. 14). [aşlan]

aşl-ı faġfūr: *Fağfur (Çin) asıllı, Fağfur soylu, Çin soylusu, Çin asilzadesi.*

Çü budur devlet ile **aşl-ı Faġfūr**
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr *(Mes. 153, Mıs. 21). [aşl-ı faġfūr]*

aşl-ı vücūd: *Vücudun, varlığın aslı.*

Odur **aşl-ı vücūd** ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ *(Mes. 7, Mıs. 23). [aşl-ı vücūd]*

āsmān: *(Fars.) Gök, gökyüzü, semâ, felek.*

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār (Kas. 1, Mıs. 19). [āsmān]

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḫ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 36). [āsmāna, -a]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 53). [āsmānı, -ı]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 41). [āsmānda, -da]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 72). [āsmāna, -a]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 22). [āsmāne, -e]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 12). [āsmānda, -da]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 1). [āsmānuñ, -uñ]

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 34). [āsmāne, -e]

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 28). [āsmāne, -e]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 57). [āsmāna, -a]

Muġannī idüp āvaz-ı terāne
Yitişdürdi semaʿın āsmāna (Mes. 154, Mıs. 82). [āsmāna, -a]

âsmân u zemîn: *Yeryüzü ve gökyüzü.*

Ṭoludur cümle **âsmân u zemîn**
Niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 21). [âsmân u zemîn]*

aṣṣı: *Fayda, kâr, menfaat.*

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 182). [aṣṣı]

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 43). [aṣṣı]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 4). [aṣṣı]

aṣṣı it-: *Fayda etmemek, işe yaramamak.*

Buña hīç aṣṣı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 49). [aṣṣı itmez]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 54). [aṣṣı itmez, -mez]

aṣṣı um-: *Fayda ummak, menfaat beklemek.*

Gezerdüm bu cihānı **aṣṣı uma**
Meger bir gün yolum uġradı Rūma *(Mes. 23, Mıs. 53). [aṣṣı uma, -a]*

āşūb ṣal-: *Fitne çıkarmak, karışıklık, kargaşa yaratmak.*

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb *(Tb. 1, Mıs. 34). [āşūb ṣaldı, -dı]*

āşüfte vü bīmār ḳıl-: *Perişan ve hasta etmek.*

Ġaribem beni luṭf it ḫōr ḳılma
Cihānda **āşüfte vü bīmār ḳılma** *(Mes. 70, Mıs. 14). [āşüfte vü bīmār ḳılma, -ma]*

at: *Binek, yük ve koşu amacıyla yetiştirilen ve beslenen evcil hayvan.*

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 55). [ata, -a]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 51). [at]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [at]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 61). [at]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 67). [at]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 65). [atı, -ı]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [atlarına, -ları, -n, -a]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Ṣādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 57). [atına, -ı, -n, -a]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45). [at]

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 43). [aṭına, -ı, -n, -a]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 18). [atı, -ı]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mes. 125, Mıs. 15). [atlar]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 63). [atlar, -lar]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 16). [ata, -a]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 23). [atına, -ı, -n, -a]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 51). [atdan, -dan]

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn (Mes. 168, Mıs. 125). [atuña, -u, -ñ, -a]

at-: *Atmak, fırlatmak.*

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü **atdı** ol ʿaṣāyı *(Mes. 28, Mıs. 68). [atdı, -dı]*

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 9). [atardı, -ar, -dı]

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 10). [atuban, -uban]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 7). [atup, -up]

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli (Mes. 37, Mıs. 80). [atardı]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [atar]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 59). [atar mı, -ar, -mı]

ata: *Ata, baba.*

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 146). [atasına, -sı, -na]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 31). [atanı, -ñı]

Melik Ṣādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Ṣām (Mes. 108, Mıs. 10). [atasıdur, -sıdur]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 13). [atası, -sı]

Çü atasını gördi şāh Ṣādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 85). [atasını, -sı, -n, -ı]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 33). [atasın, -sı, -n]

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḫüzne ḳıldı maḫzen (Mes. 162, Mıs. 5). [atası, -sı]

Atasın anasın yād eyler iken
Göñülden āh u feryād eyler iken (Mes. 162, Mıs. 19). [atasın, -sı, -n]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 113). [atam, -m]

İdüp efsūn eyleme fesāne
Atañı anañı ḳılma bahāne (Mes. 163, Mıs. 34). [atañı, -ñ, -ı]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 13). [atañı, -ñ, -ı]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 134). [atañı, -ñ, -ı]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 80).
[atanuñ, -ñ, -uñ]

Çü Cemşīd atasın gördi ırakdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 43).
[atasın, -sı, -n]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 47).
[atasına, -sı, -na]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 59).
[atasınuñ, -sı, -nuñ]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 68).
[atama, -ma]

ʿaṭā: *Ar. is. Verme. Bahşiş olarak verme, bağışlama, ihsan, vergi, atiyye.*

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 10). [ʿaṭā]

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña māniʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfiʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 97).
[ʿaṭāña, -ñ, -a]

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın (Mes. 5, Mıs. 134).
[ʿaṭāsın, -sın]

Bu ṣaḫrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl (Mes. 6, Mıs. 97).
[ʿatāñı, -ñ, -ı]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 19).
[ʿaṭāyıdı, -(y)ıdı]

ʿAtā bustānınuñ verd-i laṭīfi
Saʿādet mülkinüñ şāh-ı şerīfi (Mes. 17, Mıs. 23).
[ʿatā]

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı māyesidür (Mes. 17, Mıs. 43).
[ʿaṭāsı, -sı]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir z̲erreden kem (Mes. 17, Mıs. 47). [ʿaṭāsında]

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 41).
[ʿaṭāsından, -sın, -dan]

ʿAṭāya başlayup nūş eylese mey
Dürerdi defterini Ḫātem-i Ṭay (Mes. 19, Mıs. 107).
[ʿaṭāya, -ya]

ʿaṭā it-: *Bağış yapmak, yardım etmek.*

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿ**Aṭā itse** daḫı hem böyleyidi *(Mes. 19, Mıs. 106).*
[ʿaṭā itse, -se]

ʿaṭā kıl: *Cömert davranmak, ihsanda bulunmak, lutfetmek.*

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın (Mes. 1, Mıs. 12).
[ʿaṭā ḳıl]

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 18).
[ʿaṭā ḳıl]

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 3).
[ʿaṭā ḳıl]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 146). [ʿaṭā ḳıldı, -dı]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 38). [ʿaṭā ḳılup, -up]

ʿaṭā ol-: *Bahşiş olmak, hediye olmak.*

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 5).
[ʿaṭā oldı]

Rātib ber-ān feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār (Kas. 1, Mıs. 44). [ʿaṭāñ oldı]

ata ol-: *Ebeveyn olmak.*

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben *(Mes. 120, Mıs. 64).*
[ata oldum, -du, -m]

ʿaṭā vü ʿilm: *Cömertlik ve bilgi.*

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol (Mes. 19, Mıs. 119). [ʿaṭā vü ʿilm]

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḥayā vü ḥilm idi yārı hemīşe (Mes. 19, Mıs. 147). [ʿaṭā vü ʿilm idi, -idi]

ʿaṭā-yı ḥaḳḳʾı bul-: *Allah'ın (c.c.) lütfuna, hediyesine ulaşmak.*

Ṣafā vü ẕevḳe irerler muḥalled
ʿ**Aṭā-yı Ḥaḳḳʾı bulurlar** müʾebbed *(Mes. 4, Mıs. 20). [ʿaṭā-yı ḥaḳḳʾı bulurlar, -ur, -lar]*

āteş: *Ateş.*

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña oldugı āteş verd-i gülşen (Mes. 6, Mıs. 206). [āteş]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 24). [āteş]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 10). [āteş]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 38). [āteş]

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı (Tb. 1, Mıs. 101). [āteşin, -i, -n]

āteş ṭut-: *Ateşler içinde kalmak, ateşle dolmak.*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh *(Tb. 1, Mıs. 89). [āteş ṭutar]*

āteş ur: *Ateşe vermek, yakmak II Yok etmek.*

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 18). [āteş ur]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 240). [āteş urasın, -a, -sın]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 26). [āteş urur]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 16). [āteş ururdı, -ur, -dı]

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 37). [āteş uran]

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni fülfüllere urmışdı āteş (Mes. 155, Mıs. 54). [āteş urmışdı]

āteş urıl-: *Ateşlemek ‖ çiçekler açmak, rengârenk olmak.*

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş *(Mes. 18, Mıs. 36). [āteş urıldı, -ıl, -dı]*

āteş-feşān ol-: *Ateş saçan olmak.*

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda Żırġam *(Kas. 5, Mıs. 29). [āteş-feşān olıcaḳ, -ıcaḳ]*

āteş-i ʿaşḳ yaḳ-: *Aşık olmak.*

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ *(Mes. 20, Mıs. 102). [āteş-i ʿaşḳ yaḳdı, -dı]*

āteş-i ġaflet: *"Gaflet ateşi, yanılgı ateşi".*

Dilümi **āteş-i ġafletde** yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma *(Mes. 6, Mıs. 109). [āteş-i ġafletde, -de]*

āteş-i reşk: *Kıskançlık ateşi.*

İçinde yanar idi **āteş-i reşk**
Gözinden aḳar idi dāne-i eşk *(Mes. 115, Mıs. 55). [āteş-i reşk]*

atıyye: *Ar. is. İhsan, vergi.*

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿ**aṭıyye** *(Mes. 82, Mıs. 20). [ʿaṭıyye]*

ʿ**aṭıyye-bahş:** *Hediye bahşeden.*

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿ**Aṭıyye-baḫşı** sen olduñ cihānuñ *(Mes. 76, Mıs. 2). [ʿaṭıyye-baḫşı, -ı]*

atlan-: *Ata binmek.*

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 37). [atlandı, -dı]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 13). [atlandı, -dı]

aṭlas: *İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.*

Ḳatuban **aṭlasa** nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā *(Mes. 155, Mıs. 1). [aṭlasa, -a]*

av: *Bir hayvanın yakalanması işi.*

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp **avdan** giderler şehre bī-ġam *(Mes. 120, Mıs. 66). [avdan, -dan]*

āvāre: *Perişan, derbeder, zavallı.*

Güneh vādīsi içre **āvāreyem** ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben *(Mes. 9, Mıs. 43). [āvāreyem, -y, -em]*

āvāre kıl-: *Zavallı, başıboş bir hâle getirmek.*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayrulıġı *(Gaz. 35, Mıs. 6). [āvāre kıldı, -dı]*

āvāre ol-: *Şaşkın, sersemlemiş olmak; aşikar bir işin farkına varamayacak halde olmak.*

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 193). [āvāre oldum, -du, -m]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 3). [āvāre oldum, -du, -m]

āvāz: *Ses, sada.*

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 83). [āvāzını, -ı, -n, -ı]

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 15). [āvāz]

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 28). [āvāzı, -ı]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 30). [āvāzı, -ı]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 28). [āvāzına, -ı, -n, -a]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 57). [āvāzı, -ı]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 1). [āvāz ile]

āvāz çek-: *Yüksek ve etkili ses çıkarmak.*

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāḳ yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 57). [āvāz çeküp, -üp]

Muġannīler çeküp sūẕ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 15). [āvāz çeküp, -üp]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 1). [āvāz çeküp, -üp]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 31). [āvāz çeküp, -üp]

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUşşāḳa ḳıl āġāz (Mes. 19, Mıs. 85). [āvāz çeküp, -üp]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 74). [āvāz çekdi, -di]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 95). [āvāz çekdi]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 51). [āvāz çekdi]

āvāz çek-: *Sesli şekilde şarkı söylemek, yüksek sesli şarkı söylemek.*

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 1). [āvāz çekübeni, -übeni]

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz (Mes. 71, Mıs. 48). [āvāz çekdiler, -di, -ler]

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 8). [āvāz çeküben, -üben]

āvāz eyle-: *Feryat etmek, nâra atmak.*

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle (Mes. 35, Mıs. 7). [āvāz eyle]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 10). [āvāz eyledi, -di]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 117). [āvāz eylerken, -r, -ken]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 13). [āvāz eyleyenler, -yen, -ler]

āvāz it-: *Ötmek, ses çıkarmak.*

Hezārān bülbül anda **āvāz iderdi**
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi *(Mes. 20, Mıs. 3). [āvāz iderdi, -er, -di]*

āvaz it-: *Sesli şekilde şarkı söylemek, yüksek sesli şarkı söylemek.*

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler (Mes. 21, Mıs. 34). [āvaẓ iderler, -e, -ler]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 31). [āvāz iderler]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 26). [āvāz idüp]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 88). [āvāz idüp]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 85). [āvāz itdi, -di]

Şeker çün şoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 148). [āvāz itdi]

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz (Mes. 28, Mıs. 41). [āvāz itdi]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 59). [āvāz itdi]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 18). [āvāz itdi]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 3). [āvāz itdi, -di]

āvāz irişdi: *Ses vermek; feryat etmek, nara atmak.*

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz *(Mes. 18, Mıs. 38). [āvāz irişdi, -iş, -di]*

āvāz ḳıl-: *Yüksek sesle konuşmak, yüksek sesli şarkı söylemek.*

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [āvāz ḳıl]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 99). [āvāz ḳıldı]

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 64). [āvāz ḳıldı]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 2). [āvāz ḳıldı]

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Ṣıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz (Mes. 49, Mıs. 19). [āvāz ḳıldı]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 2). [āvāz ḳıldı]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 2). [āvāz ḳıldı]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 27). [āvāz ḳıldı]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 4). [āvāz ḳıldı, -dı]

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 6). [āvāz ḳılduġınca, -duk, -ınca]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 29). [āvāz ḳıluban, -uban]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 81). [āvāz ḳılup, -up]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 37). [āvāz ḳılup, -up]

O yirdeyidi Şekker hem Şeker-nāz
Dil ü cāndan ḳılur idiler āvāz (Mes. 158, Mıs. 72). [āvāz ḳılur idiler, -ur, -idi, -ler]

Bu derdümi ġazel ḳıl iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz (Mes. 77, Mıs. 4). [āvāz ḳılup, -up]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 35). [āvāze ḳılup, -up]

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı (Mes. 148, Mıs. 58). [āvāze ḳıldı, -dı]

āvāze: *Yüksek sesle bağırma, feryat, nara.*

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 29). [āvāzeyi, -yi]

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 146, Mıs. 10). [āvāze]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 96). [āvāze]

āvāze: *Şarkı ll Eski nazariyat kitaplarına göre Türk Mûsikîsi'nde makamların ses özelliklerine göre ayrıldığı dört bölümden ikincisi.*

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi **āvāzeyile** germ iderler *(Mes. 20, Mıs. 24). [āvāzeyile, -yile]*

āvāze-i ḫoş: *Hoş ses, güzel ses.*

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 21). [āvāze-i ḫoş]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 18). [āvāze-i ḫoş]

āvāze-i hū: *Hu sesi, hu zikri.*

Şu deñlü ṭoldı şaḥrā **āvāze-i hū**
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū *(Mes. 120, Mıs. 21). [āvāze-i hū]*

āvāze-i ney: *Ney sesi.*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 8). [āvāze-i ney]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Şarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 11). [āvāze-i ney]

āvāz-ı pür-sūz çek-: *Yakıcı bir sesle şarkı söylemek.*

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz *(Mes. 52, Mıs. 33). [āvāz-ı pür-sūz çekdi, -di]*

āvaz-ı terāne it-: *Nağme sesi çıkarmak, şarkı söylemek.*

Muġannī idüp āvaz-ı terāne
Yitişdürdi semaʿın āsmāna *(Mes. 154, Mıs. 81). [āvaz-ı terāne idüp]*

āvāz-ı terānī: *Terane sesi.*

Düzüben ḳuşlar **āvāz-ı terānī**
Pür itdiler riyāz-ı gülsitānı *(Mes. 150, Mıs. 17). [āvāz-ı terānī, -i]*

avın-: *Avunmak, teselli bulmak.*

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden ağlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 30). [avındı, -dı]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 162). [avındı, -dı]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avınsun (Mes. 132, Mıs. 110). [avunsun, -sun]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳaygu ṣafāyile avındı (Mes. 155, Mıs. 106). [avundı, -dı]

avla-: *Bulmak, ele geçirmek, yakalamak.*

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki **avlayasın** bir kenārı *(Mes. 71, Mıs. 94). [avlayasın, -ya, -sın]*

avla-: *Avlamak. II diller avlamak bağlamında kendine âşık etmek.*

Hemīşe uzasun serv-i bülendüñ
Dil ü cān **avlasun** müşgīn kemendüñ *(Mes. 68, Mıs. 4). [avlasun, -sun]*

ʿ**avrat:** *(Ar.) Kadın.*

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿ**avrat** *(Mes. 148, Mıs. 46). [ʿavrat]*

ay: *Yaklaşık otuz günlük zaman parçası.*

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [ayda, -da]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 236). [aylıḳ, -lıḳ]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [ay]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [aydan, -dan]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 5). [ay]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [aydan, -dan]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 53). [ayında, -ı, -n, -da]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 54). [ayında, -ı, -n, -da]

ay: *Ay. II Sevgili. (Sevgiliyi aya benzetme bağlamında).*

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki **ay** yüzi ḳatında ola mükedder *(Mes. 132, Mıs. 76). [ay]*

ay: *Ay, kamer.*

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [aya, -a]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159). [aya, -a]

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya (Mes. 27, Mıs. 165). [aya, -a]

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Ṣanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 22). [aya, -a]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [ay]

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 78). [aya, -a]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Ṣanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 14). [aya, -a]

ayaġ: *Vücudun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem.*

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 7, Mıs. 28). [ayaġınuñ, -ı, -n, -uñ]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 58). [ayaġınuñ, -ı, -n, -uñ]

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 5).
[ayaġına, -ına]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 82).
[ayaġ]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 42).
[ayaġına, -ına]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 72).
[ayaġına, -ına]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 68).
[ayaġın, -ın]

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı (Mes. 29, Mıs. 22).
[ayaġına, -ına]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 67).
[ayaġını, -ı, -n, -ı]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 85).
[ayaġı, -ı]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69).
[ayaġına, -ına]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 6).
[ayaġına, -ına]

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb (Tb. 1, Mıs. 35).
[ayaġuña, -uñ, -a]

ayaġ: *1. Ayak. 2. Kadeh.*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 8).
[ayaġuña, -u, -ñ, -a]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 21).
[ayaġı, -ı]

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 47).
[ayaġı, -ı]

ayaġa düş-: *Acz içinde kalmak, kuvvetten düşmek, kıymetini kaybetmek, hakir olmak.*

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kas. 4, Mıs. 67). [ayaġa düşdüm]

ayaġı baş-: *Bir yere varmak.*

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 59).
[ayaġı başdı, -dı]

ayaġın ṭur-: *Ayakta durmak, huzurda boy göstermek.*

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı *(Mes. 142, Mıs. 8).*
[ayaġın ṭurdı, -dı]

ayaġına düş-: *Yalvar yakar olmak; ayağına kapanmak.*

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 74).
[ayaġına düşdi]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 94).
[ayaġına düşdi]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 98).
[ayaġına düşdi]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 2).
[ayaġına düşüp]

Ayaġına düşüp öpdi elini
Duʿā itdi açıbanı dilini (Mes. 142, Mıs. 3). [ayaġına düşüp, -üp]

ayaġına baş ur-: *Başvurmak, ayağına gelmek; saygıyla eğilmek.*

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 87).
[ayaġına baş urdı, -dı]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 38).
[ayaġuña baş urur, -ur]

ayaġına ser ur-: *"Başını ayağına koymak, saygıyla başını eğmek.".*

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 42).
[ayaġına ser urup, -up]

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi tarriḳū dir (Mes. 8, Mıs. 57).
[ayaġına ser urur, -ur]

O durur pādişāh-ı heft kişver
Urur şehler anuñ ayaġına ser (Mes. 18, Mıs. 112).
[ayaġına ser urur]

ayaġına yüz sür-: *Ayaklarına değmek; bir kimse huzurunda saygı ve hürmet amacıyla eğilmek, sevgi gösterisinde bulunmak.*

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mes. 8, Mıs. 64).
[ayaġına yüz sürüp]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 8).
[ayaġına yüz urdı]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 68).
[ayaġına yüz urdı]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 2).
[ayaġına yüzin sürdi, -di]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 35).
[ayaġıña yüzin sürüp, -üp]

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi Behrām (Mes. 8, Mıs. 68).
[ayaġına yüzini sürdi, -di]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 81).
[ayaġına yüzini sürer, -er]

ayaġına rū sürmeye: *"Ayağına yüz sürmek, saygı göstermek, büyüklüğünü kabul etmek.".*

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū *(Mes. 17, Mıs. 123). [ayaġına rū sürmeye, -(y)e]*

ayak: *Vücudun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem.*

Ola kim yār **ayaġı** başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh *(Kıt. 2, Mıs. 9). [ayaġı, -ı]*

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı idesin *(Mes. 5, Mıs. 125). [ayaḳ]*

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer **ayaġı** *(Mes. 29, Mıs. 22). [ayaġı, -ı]*

ayak ayak çıḳarlar nerdübāna: *Merdiven basamak basamak çıkılır.*

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki **ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna** *(Mes. 71, Mıs. 30). [ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna]*

ayak bağı: *Bir yere gidilmesine veya bir işin yapılmasına engel olmak.*

Ḳalanı bir **ayaḳ bağıdur** ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ *(Mes. 148, Mıs. 37). [ayaḳ bağıdur, -dur]*

ayaḳdan düş-: *1. Yıkılmak, takatsiz kalmak, kuvvetten düşmek. 2. Aciz içinde kalmak, felakete uğramak.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 3). [ayaḳdan düşmişem]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 23).
[ayaḳdan düşmişem]

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol (Mes. 6, Mıs. 19).
[ayaḳdan düşmişüz, -miş, -üz]

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ (Mes. 121, Mıs. 69). [ayaḳdan düşüp durur, -üp, -durur]

ayaklu: *Ayaklı, yüksek boylu, iri, çabuk yürüyen bakımlı hayvan,*

Gelür bir yil **ayaḳlu** at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem *(Mes. 33, Mıs. 61). [ayaḳlu]*

ʿ**ayān it-:** *Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek, açıkça görünür kılmak.*

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 193).
[ʿayān itdi]

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 42). [ʿayān itdüm, -dü, -m]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 5). [ʿayān itdüñ, -dü, -ñ]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [ʿayān itmek, -mek]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 2). [ʿayān itmek, -mek]

ʿayān ol-: *Açık, aşikar olmak.*

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [ʿayān oldı, -dı]

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gaz. 46, Mıs. 3). [ʿayān olup, -up]

āyāt: *Ayetler, nişaneler; "âyet"in cem'idir.*

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki **āyāt** ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 222). [āyāt]*

āyāt-ı feṯḥ: *Fetih âyetleri. Kur'an'ın kırk sekizinci suresi olan Fetih suresinin âyetleri II başarı, zafer göstergeleri.*

Rāyāt-ı rıfʿatine **āyāt-ı feṯḥ** lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaṣm mülzem *(Kas. 5, Mıs. 27). [āyāt-ı feṯḥ]*

āyāt-ı uşşāk: *Aşıkların alametleri, aşıkların belirtileri ll Şehzade Cem'in 1478'de Selman-ı Savecî'nin Cemşid ü Hurşid mesnevisini temel alarak yazdığı eserin adı.*

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk
Didüm adını hem **Āyāt-ı Uşşāk** *(Mes. 169, Mıs. 48). [āyāt-ı uşşāk]*

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān **Āyāt-ı ʿUşşāḳa** ḳıl āġāz *(Mes. 19, Mıs. 86). [āyāt-ı ʿuşşāḳa, -a]*

ʿayb eyle-: *Ayıplamak.*

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā (Mes. 117, Mıs. 23). [ʿayb eylemeñ, -me, -ñ]

ʿayb it-: *Kınamak, ayıplamak.*

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 46). [ʿayb itme]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 95). [ʿayb itme, -me]

ʿayb ol-: *Ayıp olmak, utandıracak bir halin oluşması.*

Didi bunuñ bigi iş **ʿayb olmaz**
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz *(Mes. 117, Mıs. 101). [ʿayb olmaz]*

aydınlıḳ vir-: *Nur, ışık vermek.*

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola **aydınlıḳ vireydi** *(Mes. 27, Mıs. 236). [aydınlıḳ vireydi, -e, -ydi]*

āyet-i rūz: *Gündüz işareti.*

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 1). [āyet-i rūz]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 3). [āyet-i rūz]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 4). [āyet-i rūz]

ayıl-: *Ayılmak, kendine gelmek.*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur **ayılmadı** ḫumārından *(Gaz. 7, Mıs. 4). [ayılmadı, -ma, -dı]*

āyīn: *Merasim, tören.*

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 52). [āyīnse, -se]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 15). [āyīn]

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn (Mes. 120, Mıs. 12). [āyīn]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 37). [āyīni, -i]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 89). [āyīn]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 107). [āyīn]

āyīn eyle-: *Hoş göstermek, adet haline getirmek, kanun gibi yapmak.*

Cihānda bunı ḫoş **āyīn eyle**
Şehenşeh gözine şīrīn eyle *(Mes. 169, Mıs. 91). [āyīn eyle]*

āyīn ṭut-: *"Merasim yapmak, âdet, usul tutmak.".*

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn *(Mes. 11, Mıs. 23). [āyīn ṭutdı, -dı]*

āyīne: *Ayna.*

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṯḥ-i aʿẓam *(Kas. 5, Mıs. 22). [āyīnesinde, -sin, -de]*

āyīne: *Ayna II gönül aynası.*

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ **āyīnesi** ṣāf *(Mes. 5, Mıs. 170). [āyīnesi, -si]*

ʿayneʾl-yaḳīn: *Göz ile görmüşcesine kesin olarak bilme, kati.*

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 149). [ʿayneʾl-yaḳīndür, -dür]

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür (Mes. 121, Mıs. 47). [ʿaynü'l-yaḳindür, -dür]

ayrıl-: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firkat, firak, iftirak, hicran.*

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uṣṣāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 7). [ayrılup, -up]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 68). [ayrıldı, -dı]

ayru: *Ayrılmak.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [ayru]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 1). [ayru]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 2). [ayru]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḫāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 4). [ayru]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 6). [ayru]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 8). [ayru]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [ayru]

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 12). [ayru]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 14). [ayru]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 10). [ayru]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 5). [ayru]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [ayru]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 7). [ayru]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [ayru]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 50). [ayru]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 22). [ayru]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [ayru]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [ayru]

ayru düş-: *Ayrı kalmak, uzak düşmek, ayrılmak.*

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 11). [ayru düşdi, -di]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 5). [ayru düşelden]

ayru düşür-: *Ayrı kalmak, uzak düşmek, ayrılmak.*

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān *(Mes. 96, Mıs. 37). [ayru düşürdi, -ür, -di]*

ayru ol-: *Ayrı olmak, ayrı kalmak, ayrı bırakmak, uzak kalmak, birlikte bulunmamak.*

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 15). [ayru ola, -a]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 80). [ayru ola, -a]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 81). [ayru ola, -a]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 29). [ayru olalı]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 16). [ayru olam]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 8). [ayru olam, -a, -m]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 14). [ayru olamazam, -a, -maz, -am]

Ḳapuñdan ayru olduġunca cānā
Oluram derd ü ġamla zār u mehcūr (Kıt. 4, Mıs. 5). [ayru olduġunca, -duk, -unca]

Gerekmez baña senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 17). [ayru olmaḳ, -maḳ]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 44). [ayru olsun, -sun]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 19). [ayru oluram, -ur, -am]

ayruk: *1.Başka, gayri, maada, diğer. 2. Artık, bundan sonra, bir daha.*

Ben ayruḳ cāmdan mest ü ḫumāram
Anuñ içün perīşān-rūzgāram (Mes. 22, Mıs. 133). [ayruḳ]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 30). [ayruḳ]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [ayruḳ]

ayrul: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firkat, firak, iftirak, hicran.*

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 3). [ayrulaldan, -al, -dan]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 92). [ayrulalı, -alı]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [ayrulur, -l, -ur]

ayruluġ: *Ayrılık.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 1). [ayruluġı, -ı]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [ayruluġı, -ı]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 4). [ayruluġı, -ı]

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 6). [ayruluġı, -ı]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 8). [ayruluġı, -ı]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırag̱
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 10). [ayruluġı, -ı]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 23). [ayruluġuñdan, -uñ, -dan]

ʿ**ayş:** *Zevk ve safa, yiyip içme.*

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 35). [ʿayş]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [ʿayş]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 29). [ʿayşa, -a]

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayşa hicret (Mes. 65, Mıs. 10). [ʿayşa, -a]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āg̱az
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 15). [ʿayşa, -a]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 60). [ʿayşa, -a]

ʿ**ayş it-:** *Yeyip içmek, eğlenmek, keyif sürmek.*

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 16). [ʿayş iderdi, -er, -di]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 9). [ʿayş iderdi, -er, -di]

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-g̱am
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem (Mes. 82, Mıs. 36). [ʿayş idevüz, -evüz]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [ʿayş idelüm]

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 85). [ʿayş iderdi, -er, -di]

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz (Mes. 71, Mıs. 47). [ʿayş itmeġe]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 9). [ʿayş itmeyem, -me, -ye, -m]

ʿ**ayş kıl-:** *Yemek, içmek, eğlenmek.*

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿ**ayş ḳılur**
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 5). [ʿayş ḳılur]*

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd *(Mes. 141, Mıs. 31). [ʿayş ḳılurdı, -ur, -dı]*

ʿ**ayş u ʿişret:** *Zevk ve sefa, yeme ve içme.*

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿ**ayş u ʿişret** oldı tāze *(Mes. 140, Mıs. 4). [ʿayş u ʿişret]*

Bular bigi süreler ʿ**ayş u ʿişret**
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat *(Mes. 134, Mıs. 37). [ʿayş u ʿişret]*

ʿ**ayş u ʿişret eyle-:** *Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek, içki içip eğlenmek.*

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Ḳomadılar dil ü cānda melamet *(Mes. 117, Mıs. 117). [ʿayş u ʿişret eylediler, -di, -ler]*

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Mey-i ṣāfile cānlar oldı rāḥat *(Mes. 94, Mıs. 23).*
[ʿayş u ʿişret eylediler, -di, -ler]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿ**ayş ü ʿişret eyleñ** *(Mes. 40, Mıs. 56).*
[ʿayş ü ʿişret eyleñ]

Senüñle eyleyeli ʿayş u ʿişret
Olupdur göñlüme rehber saʿādet *(Mes. 164, Mıs. 3).*
[ʿayş u ʿişret eyleyeli, -yeli]

ʿayş ü ʿişret it-: *Zevk u sefa etmek.*

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet *(Mes. 67, Mıs. 13).*
[ʿayş ü ʿişret iderler, -er, -ler]

ʿayş u ʿişret ḳıl-: *Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek.*

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 40).
[ʿayş u ʿişret ḳıl]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 168). [ʿayş ü ʿişret ḳıl]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 133). [ʿayş u ʿişret ḳılalum, -a, -lum]

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz tā ṣabāḥ olınca raḥāt (Mes. 155, Mıs. 157).
[ʿayş ü ʿişret ḳılavuz, -avuz]

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret (Mes. 34, Mıs. 104).
[ʿayş u ʿīşret ḳılayın, -a, -yın]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 19).
[ʿayş ü ʿişret ḳıldı, -dı]

Girü şāh ile ḳıldı ʿayş u ʿīşret
Biri birisine gösterdi şefḳat (Mes. 143, Mıs. 9). [ʿayş u ʿīşret ḳıldı, -dı]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 39). [ʿayş u ʿişret ḳıldı, -dı]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 23).
[ʿayş u ʿişret ḳılduġumuz, -duġ, -umuz]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 24).
[ʿayş ü ʿişret ḳılur idüm, -ur, -idü, -m]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 79).
[ʿayş u ʿişret ḳılurdı, -ur, -dı]

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret ṣāh u Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 86). [ʿayş u ʿişret ḳılurken, -ur, -ken]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret ṣād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 65).
[ʿayş u ʿişret ḳılurken, -ur, -ken]

Ḳılurken şāh Ṣādī ʿayş u ʿişret
İderken cām-ı meyle cānı rāḥat (Mes. 147, Mıs. 11).
[ʿayş u ʿişret ḳılurken, -ur, -ken]

Ḳılurken şāh Ḳayṣer ʿayş u ʿişret
İderken bādeyile cānı rāḥat (Mes. 117, Mıs. 17).
[ʿayş u ʿişret ḳılurken, -ur, -ken]

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 1).
[ʿayş u ʿişret ḳılurlar]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 26). [ʿayş u ʿişret ḳılurlar, -ur, -lar]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 35).
[ʿayş u ʿişret ḳılurlar, -ur, -lar]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 57). [ʿayş u ʿişret ḳılurlar, -ur, -lar]

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu ẕevḳ u ṣoḥbet (Mes. 72, Mıs. 13). [ʿayş u ʿişret ḳılursın, -ur, -sın]

ʿayş u neşāt eyle-: *Eğlenmek ve sevinmek.*

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 7).
[ʿayş u neşāt eyledi, -di]

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 7). [ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm, -ye, -lüm]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 3). [ʿayş u neşāt eyleyelüm]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 3). [ʿayş u neşāt eyleyelüm]

ʿayş u neşāṭ it: *Eğlenmek ve sevinmek.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı (Gaz. 16, Mıs. 9). [ʿayş u neşāṭ it]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 13). [ʿayş u neşāṭı itmege, -mek, -e]

ʿayş u neşāṭ: *Eğlenmek ve sevinmek.*

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 12). [ʿayş u neşāṭa, -a]

Döşendi meclis ü ṣoḥbet bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı (Mes. 27, Mıs. 76). [ʿayş u neşāṭı, -ı]

ʿayş u ṣoḥbet: *Eğlence ve muhabbet.*

Dün ü gün ʿ**ayş u ṣoḥbet** idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı *(Mes. 19, Mıs. 149). [ʿayş u ṣoḥbet]*

ʿayş u ṣoḥbet eyle-: *Eğlence yapmak ve muhabbet etmek.*

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı meyle melālet *(Mes. 117, Mıs. 9). [ʿayş u ṣoḥbet eyledi, -di]*

ʿayş u ṣoḥbet ḳıl-: *Eğlenmek ve konuşmak.*

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u ṣoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat *(Mes. 116, Mıs. 5). [ʿayş u ṣoḥbet ḳılurlardı, -ur, -lar, -dı]*

ʿayş u ṣoḥbet ol-: *Eğlence yapmak ve sohbet etmek.*

Gice olınca oldı ʿayş u ṣoḥbet
Ḳomadılar dil ü cānda melālet *(Mes. 119, Mıs. 21). [ʿayş u ṣoḥbet oldı, -dı]*

ʿayş-ı cāvīd it-: *Bitmez eğlence düzenlemek.*

Çıḳuban taḫta Cemşīd ile Ḫurşīd
Hemān laḥza iderler ʿayş-ı cāvīd *(Mes. 98, Mıs. 16). [ʿayş-ı cāvīd iderler, -er, -ler]*

ʿayş-ı ḫāṣ: *Özel eğlence, hususi eğlence, yakın eş-dostla yapılan eğlence.*

Çü ol dem öyle ʿ**ayş-ı ḫāṣ** oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı *(Mes. 158, Mıs. 57). [ʿayş-ı ḫāṣ]*

ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıl-: *Padişaha yakışır eğlence yapmak.*

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī *(Mes. 154, Mıs. 39). [ʿayş-ı ḫüsrevānī ḳıldı, -dı]*

ʿayş-ı nihān eyle-: *Gizli eğlenmek.*

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān *(Rüb. 5, Mıs. 1). [ʿayş-ı nihān k'eyleyevüz]*

ʿayş-ı nihānī: *Gizli işret, eğlenme.*

Ḳanı ḳıldugumuz ʿ**ayş-ı nihānī**
Senüñle itdügümüz zindegānī *(Mes. 96, Mıs. 25). [ʿayş-ı nihānī]*

ʿayş-ı pinhān ḳıl-: *Gizli işret etmek.*

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān *(Mes. 71, Mıs. 58). [ʿayş-ı pinhān ḳıldı, -dı]*

az: *Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan, az olan şey.*

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 10). [azlıġı, -lıḳ, -ı]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 24). [azdur, -dur]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi (Mes. 134, Mıs. 20). [az]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [az]

az-: *Azmak, yoldan çıkmak, sapıtmak, taşkınlık yapmak, uzaklaşmak, kaybolmak, bozulmak, değişmek.*

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 76). [azmışlaruñ, -mış, -lar, -uñ]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uṣbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 54). [azmayam, -ya, -m]

az it-: *Fazla yapmamak, az etmek.*

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı **az iderdi** *(Mes. 141, Mıs. 18). [az iderdi, -er, -di]*

ʿazāb: *Pek büyük sıkıntı, eziyet.*

Mübāşir ḫayra olan girer ṣevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿ**azāba** *(Mes. 165, Mıs. 116). [ʿazāba, -a]*

ʿazāb ol-: *Eziyet olmak.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿazāb *(Gaz. 11, Mıs. 6). [ʿazāb olmaz]*

ʿazābı çekdür-: *Eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak.*

Cefādan cāna çekdürdüm ʿazābı
Ki uṣbu şerbetüñ oldum gül-ābı *(Mes. 65, Mıs. 5). [ʿazābı çekdürdüm, -dür, -düm]*

ʿazābı çek-: *Eziyet çekmek.*

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿazābı *(Tb. 1, Mıs. 100). [ʿazābı çeker]*

āzād: *Far. s. Kurtulmuş. Serbest.*

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli **āzād** *(Mes. 46, Mıs. 74). [āzād]*

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan **āzād** *(Mes. 149, Mıs. 64). [āzād]*

āzād eyle: *Kurtarmak.*

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād *(Mes. 6, Mıs. 112). [āzād eyle]*

Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 312). [āzād eyle]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 15). [āzād eylegil]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 4). [āzād eylersin, -r, -sin]

āzād it-: *Kurtarmak.*

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz **āzād idelüm** *(Mes. 22, Mıs. 98). [āzād idelüm, -e, -lüm]*

āzād ḳıl-: *Serbest, özgür bırakmak.*

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını **āzād ḳıldı** *(Mes. 167, Mıs. 28). [āzād ḳıldı, -dı]*

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili **āzād ḳıldı** *(Mes. 116, Mıs. 62). [āzād ḳıldı]*

āzād ol-: *Serbest bırakılmak, kurtulmak.*

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 7). [āzād olasın, -a, -sın]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 73). [āzād oldı, -dı]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 173). [āzād oldı, -dı]

Sevindi cān u dilden şād oldı
Belādan ḳurtılıp āzād oldı (Mes. 154, Mıs. 140). [āzād oldı, -dı]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 162). [āzād oldı, -dı]

Tamām itdi çü raḳṣı şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı (Mes. 44, Mıs. 10). [āzād oldı]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 1). [āzād oldı]

Oḳıyup uṣbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 2). [āzād oldı]

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 116). [āzād olmasun]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 62). [āzād olup, -up]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 60). [āzād olur]

āzer: *Ateş.*

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 8). [āẕer]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 4). [āẕer]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 32). [āẕer]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 112). [āẕer]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 88). [āẕer]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 30). [āẕer]

āzer ur-: *Ateş saçma. II Manevî hali gösterme.*

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 72). [āẕer urdı, -dı]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 20). [āẕer urdı, -dı]

āzer urıl-: *Ateş vurmak, yakmak, ıstırap vermek.*

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer *(Mes. 127, Mıs. 22). [āẕer urıldı, -ıl, -dı]*

āzer yan-: *Ateş yanmak, sıkıntıda olmak.*

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer *(Mes. 128, Mıs. 2). [āẕer yanar, -ar]*

ʿazīz ol-: *Değerli, izzetli olmak.*

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(Kas. 1, Mıs. 47). [ʿazīz ol, -ur]*

ʿazm eyle-: *Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.*

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 15). [ʿazm eyledi, -di]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [ʿazm eyledüm, -dü, -m]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 26). [ʿazm eyledüm, -dü, -m]

ʿazm it-: *Gitmek, varmak.*

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 59). [ʿazm idersiz]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 27). [ʿazm idicek, -icek]

ʿazm it-: *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 32). [ʿazm it]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 139). [ʿazm it]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 6). [ʿazm itdi]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [ʿazm itdüñ, -dü, -ñ]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 9). [ʿazm itdüñ, -dü, -ñ]

ʿazm kıl-: *Azmetmek, çabalamak.*

Aşaġa gitmege çün ʿ**azm ḳıldı**
Hemāndem gitdügi araya geldi *(Mes. 8, Mıs. 197). [ʿazm ḳıldı]*

ʿazm ḳıl-: *Gitmek, yönelmek, niyetlenmek.*

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿ**azm ḳıldı** *(Mes. 141, Mıs. 34). [ʿazm ḳıldı, -dı]*

ʿazm kıl-: *Yola çıkmak, yönelmek.*

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 108). [ʿazm ḳıldı]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 18). [ʿazm ḳıldı, -dı]

ʿazm-i ḫıṭā: *Kuzey Çin'e doğru yola çıkmak.*

Senüñle ḳılalum ʿ**azm-i Ḫıṭā** biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz *(Mes. 163, Mıs. 127). [ʿazm-i ḫıṭā]*

ʿazm-i meydān ḳıl-: *Meydana yönelmek.*

Ki bugün ḳıldı Şādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān *(Mes. 118, Mıs. 15). [ʿazm-i meydān ḳıldı, -dı]*

ʿazm-i rāh ḳıl-: *Yola çıkmak, bir yere ulaşmak için yolculuğa başlamak.*

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 19). [ʿazm-i rāh ḳıldı, -dı]

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 94). [ʿazm-i rāh ḳılsun, -sun]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 10). [ʿazm-i rāhı ḳıldı]

ʿazm-i rūm it-: *Rum ülkesine gitmek.*

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 23). [ʿazm-i rūm ideyin, -e, -yin]

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 5). [ʿazm-i rūm ideyin]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 29). [ʿazm-i rūm it]

ʿazm-i şaḥrā ḳıl-: *Sahraya gitmek, kıra-bayıra gitmek, dağa taşa doğru gitmek.*

Bu iki hāşlarla ʿazm-i şaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā *(Mes. 141, Mıs. 14). [ʿazm-i şaḥrā ḳıluban, -uban]*

ʿazm-i sefer kıl-: *Sefere çıkmak, yol almak.*

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 145). [ʿazm-i sefer ḳıl]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 7). [ʿazm-i sefer]

ʿazm-i temāşā ḳıl-: *Gezip dolaşmak, gezip dolaşmaya çıkmak.*

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā *(Mes. 120, Mıs. 14). [ʿazm-i temāşā ḳılur, -ur]*

ʿazm-i ticāret ḳıl-: *Ticaret yapmak.*

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet *(Mes. 36, Mıs. 87). [ʿazm-i ticāret ḳıluban]*

bā-best ol-: *"Ayağı bağlı olmak.".*

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile **bā-best olupdur** *(Mes. 9, Mıs. 12). [bā-best olupdur, -up, -dur]*

bāb-ı devlet: *Devlet kapısı.*

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı **bāb-ı devlet** *(Mes. 116, Mıs. 56). [bāb-ı devlet]*

bāb-ı nübüvvet: *"Peygamberlik kapında, peygamberliğinin kapısında.".*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(Kas. 4, Mıs. 48). [bāb-ı nübüvvetüñde, -üñ, -de]*

bāc u harāc: *Vergi ve haraç.*

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿAcem şāhı virür **bāc u ḫarācı** *(Mes. 17, Mıs. 76). [bāc u ḫarācı, -ı]*

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al **bāc u ḫarācı** *(Mes. 168, Mıs. 8). [bāc u ḫarācı, -ı]*

bād: *Yel.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [bād]

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola toprağum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 4). [bād]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 64). [bāda, -a]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 15). [bād]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 78). [bād]

bād: *At, rüzgar gibi hızlı at.*

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi **bāde** *(Mes. 120, Mıs. 50). [bāde, -e]*

bād al-: *Savrulup gitmek, yok olmak.*

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād *(Mes. 21, Mıs. 100). [bād alur, -ur]*

bād u gird-āb: *Fırtına ve girdap, rüzgar ve anafor/burgaç.*

Gemi ola gece hem **bād u gird-āb**
Ḥavādisçün müheyyā olur esbāb *(Mes. 31, Mıs. 17). [bād u gird-āb]*

bāde: *Kadeh, şarap.*

Yirinden şāh Şādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā **bāde** aña kār itdi *(Mes. 116, Mıs. 48). [bāde]*

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 25). [bāde]

Ḳılurken şāh Ḳayṣer ʿayş u ʿişret
İderken bādeyile cānı rāḥat (Mes. 117, Mıs. 18). [bādeyile, -y, -ile]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 96). [bādeyle, -yle]

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 67). [bāde]

bāde-i gülgūn: *Gül renkli, şarap.*

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm **bāde-i gülgūn ile** bārī *(Mur. 1, Mıs. 26). [bāde-i gülgūn ile]*

bāde-i ter: *Taze şarap.*

Oturup **bāde-i ter** nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı *(Mes. 151, Mıs. 17). [bāde-i ter]*

bāde-perestlik ḳıl-: *İçkiye düşkünlük etmek.*

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik *(Mes. 72, Mıs. 15). [bāde-perestlik ḳılasın, -a, -sın]*

bād-ı bahār: *Bahar rüzgarı.*

Çü irdi gülsitān **bād-ı bahāre**
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre *(Mes. 150, Mıs. 33). [bād-ı bahāre, -a]*

bād-ı bahārī: *İlkbahar rüzgarı.*

İrişüben yine **bād-ı bahārī**
Müzeyyen ḳıldı bāġ u lālezārı *(Mes. 150, Mıs. 7). [bād-ı bahārī]*

bād-ı bed: *Kötü rüzgar, fırtına.*

Çü çıḳdı **bād-ı bed** deryā yüzinden
Gemiler ṭağılur ol mā yüzinden *(Mes. 31, Mıs. 15). [bād-ı bed]*

bād-ı hicrān: *Ayrılık rüzgarı.*

İrişdi bize nāgeh **bād-ı hicrān**
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān *(Mes. 96, Mıs. 31). [bād-ı hicrān]*

bād-i şabā: : *Nesim, yumuşak yel; lodos, kıble yeli, sabah rüzgarı.*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [bād-ı ṣabā]

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider būy-ı ʿabīr (Gaz. 12, Mıs. 5). [bād-ı ṣabā]

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-ı semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe (Gaz. 33, Mıs. 1). [bād-ı ṣabā]

Ḫükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 27). [bād-i ṣabā]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 51). [bād-ı ṣabā]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 60). [bād-ı ṣabāya, -ya]

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 22). [bād-ı ṣabāya]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 56). [bād-ı ṣabāya]

bād-pā: *Rüzgar ayaklı (at).*

Şehenşeh indi çün ol **bād-pādan**
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan *(Mes. 33, Mıs. 69). [bād-pādan, -dan]*

bād-pāy: *Rüzgar ayaklı (at).*

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 7). [bād-pāya, -a]

Uruban ṣıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 12). [bād-pāya, -a]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 73). [bād-pāya, -a]

Getürdi diline ism-i Ḫudāyı
Alaya depdi ol dem bād-pāyı (Mes. 148, Mıs. 138). [bād-pāyı, -ı]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 7). [bād-pāya]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 25). [bād-pāya]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 55). [bad-pāya]

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 69). [bād-pāya]

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 77). [bād-pāya]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 6). [bād-pāya]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 3). [bād-pāya]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 81). [bād-pāya]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 32). [bād-pāya]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 33). [bād-pāya]

bāġ: *Far. 1. Yeşillik, çiçekli, ağaçlı yer.*

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 6). [bāġ]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [bāġ]

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 5). [bāġ]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 11). [bāġ]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 9). [bāġ]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 16). [bāġda, -da]

Dil ü cân bâġını ḳılur tâze
Şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 5). [bâġını, -ı, -n, -ı]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 26). [bāġını, -ı, -n, -ı]

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 133). [bāġa, -a]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 120). [bāġ]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 21). [bāġınun, -ı, -nuñ]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [bāġ]

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Ṣuyı ṭaʿne iderdi āb-ı zülāle (Mes. 20, Mıs. 59). [bāġ]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [bāġ]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin olʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 21). [bāġa, -a]

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 20). [bāġa, -a]

Şehenşeh seyriderken o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u sağı (Mes. 20, Mıs. 61). [bāġı, -ı]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11). [bāġı, -ı]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 1). [bāġı, -ı]

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 75). [bāġ]

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı (Mes. 36, Mıs. 141). [baġda, -da]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 145). [bāġı, -ı]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 61). [bāġ]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [bāġ]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [bāġ]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 3). [bāġa, -a]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 32). [bāġ]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 2). [bāġda, -da]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 3). [bāġı, -ı]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 6). [bāġı, -ı]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [bāġa, -a]

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül (Mes. 122, Mıs. 6). [bāġ]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 7). [bāġ]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [bāġ]

Ṣaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde (Mes. 130, Mıs. 53). [bāġ]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 65). [bāġ]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 67). [bāġ]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 47). [bāġa, -a]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 51). [bāġı, -ı]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 113). [bāġ]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 32). [bāġdan, -dan]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [bāġ]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 30). [bāġa, -a]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 24). [bāġ]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 32). [bāġ]

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 20). [bāġ]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 35). [bāġ]

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı bağlar berg-i nevādan (Mes. 150, Mıs. 12). [bağlar, -lar]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 276). [bāġı, -ı]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 257). [bāġın, -ı, -n]

Çü ol meh vaṣlunun baġına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [baġına, -ı, -n, -a]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 50). [bāġ]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 29). [bāġa, -a]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 27). [bāġı, -ı]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 78). [bāġına, -ı, -n, -a]

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı (Mes. 167, Mıs. 21). [bāġı, -ı]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 13). [bāġ degül, -degül]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 31). [bāġa, -a]

bāġ u gülzār: *Gül bahçesi ve bağı.*

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün müşg-i Tātār (Mes. 18, Mıs. 23). [bāġ u gülzār]

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 57). [bāġ u gülzār]

Zümürrüd-renk olmış idi eşcār
Müzeyyen olmış idi bāġ u gülzār (Mes. 18, Mıs. 6). [bāġ u gülzār]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 25). [bāġ u gülzār]

bāġ u lālezār: *Bağ ve lale bahçesi.*

İrişüben yine bād-ı bahārī
Müzeyyen ḳıldı bāġ u lālezārı (Mes. 150, Mıs. 8). [bāġ u lālezārı, -ı]

bāġ u rāġ: *Bahçe ve çimenlik, bağ bahçe.*

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 24). [bāġ u rāġı, -ı]

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı (Mes. 69, Mıs. 2). [bāġ u rāġı]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 4). [bāġ u rāġı, -ı]

bāġī: *İsyan etmiş, Asi, Yoldan sapmış.*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile baġlandı cümle **bāġi**
Bārān-ı luṭfıyile bāġ-ı zemāne ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 5). [bāġi]*

bāġ-ı ʿālī: *Yüce bahçe, güzel bağ.*

Görür şeh kim ṭurur bir **bāġ-ı ʿālī**
Ki ʿālem içre bulınmaz miṣāli *(Mes. 37, Mıs. 59). [bāġ-ı ʿālī]*

Ki ṣahrāda ṭurur bir **bāġ-i ʿālī**
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ miṣāli *(Mes. 141, Mıs. 23). [bāġ-i ʿālī]*

bāġ-ı cān: *Can bahçesi.*

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu **bāġ-ı cān** ruḫuñdan rūşen oldı *(Mes. 155, Mıs. 130). [bāġ-ı cān]*

bāġ-ı cennet: *Cennet bahçesi.*

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem (Kas. 5, Mıs. 43). [bāġ-ı cennet]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 120). [bāġ-ı cennet]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 69). [bāġ-ı cennet]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 23). [bāġ-ı cennet]

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı (Mes. 163, Mıs. 73). [bāġ-ı cennet]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 6). [bāġ-ı cennetden, -den-den]

bāġ-ı cennet ol-: *Cennet bahçesine dönmek.*

Gülistān **bāġ-ı Cennet olmış idi**
Niḳābın gül yüzinden ṣalmış idi *(Mes. 18, Mıs. 11). [bāġ-ı cennet olmış idi, -mış, -i, -di]*

bāġ-ı cihān: *Dünya bahçesi, cennet.*

ʿAdlüñ nesīmiyile **bāġ-ı cihān** muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 37). [bāġ-ı cihān]*

bāġ-ı devlet: *Devlet bahçesi. II Ululuğun, baht ve talihin bahçesi.*

Ki **bāġ-ı devletüñ** olsun müzeyyen
Çerāġ-ı şevketüñ olsun muʿayyen *(Mes. 149, Mıs. 41). [bāġ-ı devletüñ, -üñ]*

bāġ-ı mevzūn: *Mamur bahçe.*

O yirde buluban bir **bāġ-ı mevzūn**
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn *(Mes. 161, Mıs. 11). [bāġ-ı mevzūn]*

bāġ-ı muʿaẓẓam: *Büyük bahçe.*

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir **bāġ-ı muʿaẓẓam** *(Mes. 36, Mıs. 140). [bāġ-ı muʿaẓẓam]*

bāġ-ı raʿnā: *İyi, güzel, hoş bahçe.*

Şehenşeh buluban bir **bāġ-ı raʿnā**
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā *(Mes. 158, Mıs. 47). [bāġ-ı raʿnā]*

bāġ-ı raʿnā ol-: *Hoş bahçe, güzel bahçe olmak.*

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā *(Mes. 62, Mıs. 2). [bāġ-ı raʿnā olmışdı, -mış, -dı]*

bāġ-ı żafer: *Zafer bahçesinin ağacı (gibi) olmak II Padişahın boyu zafer bahçesinin ağacı gibi olmak.*

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem *(Kas. 5, Mıs. 19). [bāġ-ı żaferde, -de]*

bāġ-ı zemāne: *Zamanın gülbahçesi.*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile bağlandı cümle bāġi
Bārān-ı luṭfıyile **bāġ-ı zemāne** ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 6). [bāġ-ı zemāne]*

bağır: *Ciğer, göğüs, yürek, kalp, gönül.*

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur **bağruma** ḫançer *(Mes. 36, Mıs. 14). [bağruma, -um, -a]*

İy perī bağrumı dāġ-ı ġamla pür-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 1). [bağrumı, -umı]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uğrasun bağrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 110). [bağrına, -ı, -n, -a]

Gehī ġamla olurdı bağrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 7). [bağrı, -ı]

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 5). [bağrı, -ı]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen bağrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 54). [bağrına, -ı, -n, -a]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup bağrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 48). [bağrına, -ı, -n, -a]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu bağrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [bağrum]

bağışla-: *Affetmek, bağışlamak.*

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını bağışla (Mes. 8, Mıs. 176). [bağışla]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 141). [bağışlar]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 142). [bağışlar]

bağla-: *Bağlamak.*

Girüben ḥalvete bağladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū (Mes. 22, Mıs. 9). [bağladı, -dı]

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa bağladı şest (Mes. 28, Mıs. 54). [bağladı, -dı]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine bağlayup der (Mes. 38, Mıs. 24). [bağlayup, -y, -up]

bağlan-: *Bağlanmak, raptolunmak.*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile **bağlandı** cümle bāġi
Bārān-ı luṭfıyile bāġ-ı zemāne ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 5). [bağlandı, -dı]*

bağlu: *Bir bağ ile tutturulmuş olan.*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında bağlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 2). [bağlu]

Heves ağında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān bağlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 56). [bağlu]

Dil ü cān zülf-i yāre bağluyiken
Güşāde oluban irdi necāta (Rüb. 6, Mıs. 3). [bağluyiken, -y, -iken]

bağrı delin-: *Istırap çekmek, çok müteessir olmak.*

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün bağrı ger olursa gevher *(Mes. 17, Mıs. 136). [bağrı delinsün, -in, -sün]*

bahā: *Far. Kıymet, değer, bedel.*

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 98). [bahā]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 95). [bahāsı, -s, -ı]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 96). [bahāsı, -s, -ı]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 92). [bahāsını, -sı, -n, -ı]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 124). [bahā]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [bahā]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 129). [bahāsın, -sın]

bahā ol-: *Değer, paha biçmek.*

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān *(Mes. 98, Mıs. 27). [bahā olsa, -sa]*

bā-ḫaber: *Haberdar.*

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Kiʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 145). [bā-ḫaberdür, -dür]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 77). [bā-ḫaberdür, -dür]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümleʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 81). [bā-ḫaberdür, -dür]

bahāne: *Bahane, sebep.*

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 123). [bahāne]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 36). [bahānedür, -dür]

bahāne ḳıl-: *Gerçekte mazeret olmayan bir şeyi mazeret olarak ileri sürmek.*

İdüp efsūn eyleme fesāne
Atañı anañı ḳılma bahāne (Mes. 163, Mıs. 34). [bahāne ḳılma, -ma]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 62). [bahāne ḳılur, -ur]

bahāne ol-: *Vesile olmak, sebep olmak, yardım etmek.*

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna *(Mes. 65, Mıs. 7). [bahāne oluban]*

bahār: *(Fars. behār) 1. Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim, ilkbahar.*

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Kiʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [bahārı, -ı]

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz (Gaz. 26, Mıs. 8). [bahārumuz, -umuz]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 1). [bahār]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [bahar]

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 26). [bahār]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 124). [bahār]

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 51). [bahāra, -a]

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 31). [bahārı, -ı]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58). [bahārı, -ı]

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen (Mes. 120, Mıs. 17). [bahār]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 5). [bahāruñ, -uñ]

Ṣabā ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi (Mes. 162, Mıs. 4). [bahārın, -ı, -n]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 2). [bahār ile, -ile]

bahār ol-: *I. Bahar mevsimi olmak II. Yeşermek. III. Hep taze kalmak.*

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şükūfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 1). [bahār ol]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [bahār ola, -a]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 2). [bahār oldı, -dı]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 1). [bahār oldı, -dı]

bahār-efrūz: *Bahar aydınlatan. Baharefruz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḫüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 15). [bahār-efrūz]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 1). [bahār-efrūz]

Girü ḳıldı Bahār-efrūz ḫoş-rūz
Ḥicāz itmiş iken āheng-i nevrūz (Mes. 71, Mıs. 53). [bahār-efrūz]

baḥr: *Deniz II Allah'ın sonsuz sıfatlarının tecelli ettiği sınırsız mekan.*

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O **baḥruñ** olmaya bir ḳaṭresi kem *(Mes. 8, Mıs. 184). [baḥruñ, -üñ]*

baḫr: *(Ar.) Deniz, deryâ.*

Raḥmetüñ baḫrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 5). [baḫrine, -i, -n, -e]

Kerem baḫrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḫruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 37). [baḫrına, -ı, -n, -a]

Kerem baḫrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḫruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 38). [baḫruñ, -uñ]

Aḥad baḫrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 129). [baḫrine, -i, -n, -e]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḫrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 181). [baḫrine, -i, -n, -e]

Çü luṭfuñ baḫrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 19). [baḫrına, -ı, -n, -a]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḫrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 26). [baḫrine, -i, -n, -e]

Cihān bir baḫre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [baḫre, -e]

Egerçi ḳıluram baḫre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 35). [baḫre, -e]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḫr düşmen (Mes. 31, Mıs. 20). [baḫr]

Hemīşe ol kimse kim baḫri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 27). [baḫri, -i]

Anuñ içün döker baḫre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 29). [baḫre, -e]

Gemi bir baḫre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 43). [baḫre, -e]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḫrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 30). [baḫrına, -ı, -n, -a]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 10). [baḥr]

baḥr it-: *Deniz haline getirmek.*

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı **baḥr idersin** *(Mes. 33, Mıs. 8). [baḥr idersin, -er, -sin]*

baḥr-i ʿaden: *Aden denizi.*

Güher seng içredür **Baḥr-i ʿAdende**
Olur şekker ney içre gül dikende *(Mes. 27, Mıs. 205). [baḥr-i ʿadende]*

baḥr-i aḥḍar: *Hint Okyanusu. ll Yeşil Deniz, yemyeşil deniz.*

Ḳamu ṣaḥrā-yı Ṣām olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 10). [baḥr-i aḥḍar]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 12). [baḥr-i aḥḍar]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ **Baḥr-ı Aḥḍardur** urur mevc *(Mes. 120, Mıs. 16). [baḥr-ı aḥḍardur, -dur]*

baḥr-i bī-kerān: *Uçsuz bucaksız bir deniz.*

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol **baḥr-i bī-kerāndan** olmaya ḳaṭre kem *(Kas. 4, Mıs. 62). [baḥr-i bī-kerāndan, -dan]*

baḥr-i bī-nihāyet ol-: *"Sonsuz deniz olmak, nihayetsiz umman haline gelmek.".*

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet *(Mes. 6, Mıs. 88). [baḥr-i bī-nihāyet olur, -ur]*

baḥr-i bī-pāyān ol-: *"Allah'ın (c.c.) sonsuz rahmet denizi, sınırsız merhamet okyanusu.".*

Çü raḥmet **baḥr-i bī-pāyān oldı**
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı *(Mes. 6, Mıs. 33). [baḥr-i bī-pāyān oldı]*

baḥr-ı feṣāhat: *Güzel ve etkileyici konuşma denizi.*

Olup **baḥr-ı feṣāhat** içre ġavvāṣ
Ṭaluban ḥāṣıl eyle gevher-i ḫāṣ *(Mes. 165, Mıs. 13). [baḥr-ı feṣāhat]*

baḥr-ı mey: *Şarap denizi.*

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 37). [baḥr-ı meyde, -de]

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 59). [baḥr-i meyde, -de]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 69). [baḥr-i meyde, -de]

baḥr-i pūlād: *Çelik deryası.*

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Ṣanayduñ **baḥr-i pūlād** urdı emvāc *(Mes. 124, Mıs. 6). [baḥr-i pūlād]*

baḥr-i pūlādī: *Çelik deryası.*

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ **baḥr-i pūlādī** urur mevc *(Mes. 130, Mıs. 34). [baḥr-i pūlādī, -i]*

baḥr-i pür-ḫaṭar: *Çok tehlikeli deniz.*

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu **baḥr-i pür-ḫaṭarda** *(Mes. 30, Mıs. 38). [baḥr-i pür-ḫaṭarda, -da]*

baḥr-i şūm: *Uğursuz deniz, şom deniz.*

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da **baḥr-i şūmdur** bil *(Mes. 29, Mıs. 98). [baḥr-i şūmdur, -dur]*

baḥr-ı vaḥdet: *Birlik denizi; Allah'ın birliğinin denizi.*

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı **baḥr-ı vaḥdet** *(Mes. 8, Mıs. 134). [baḥr-ı vaḥdet]*

baḫş: *Bağış, ihsan.*

Laʿl-i cān **baḫşuñ** añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(Gaz. 25, Mıs. 7). [baḫşuñ, -uñ]*

baḫş ol-: *İhsan edilmek, bağışlanmak.*

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan **baḫş olmazsa** ʿināyet *(Mes. 6, Mıs. 24). [baḫş olmazsa, -maz, -sa]*

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden **baḫş olur**
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal *(Kas. 2, Mıs. 25). [baḫş olur, -ur]*

baḥşāyiş: *Bağışlama, ihsan.*

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet Tañrınuñ **baḫşāyişidür** *(Mes. 19, Mıs. 22). [baḫşāyişidür, -i, -dür]*

baḥş-ı faẕl: *"Cömertliğin ihsanı".*

Ḳamuya **baḫş-ı faẕluñdan** müdāmī
İrişdürgil taḥiyyāt u selāmı *(Mes. 16, Mıs. 33). [baḫş-ı faẕluñdan, -uñ, -dan]*

bahşiş ḳıl-: *Bahşiş vermek. // Bağışta bulunmak.*

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş *(Mes. 37, Mıs. 139). [baḫşiş ḳıldı, -dı]*

baḫt: *Talih, kısmet, mutluluk.*

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 17). [baḫtı, -ı]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 4). [baḫtuma, -uma]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 2). [baḫtuñ, -(u)ñ]

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini (Mes. 135, Mıs. 26). [baḫtum, -um]

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 155). [baḫtı, -ı]

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum (Mes. 158, Mıs. 16). [baḫtum, -um]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 19). [baḫtı, -ı]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 100). [baḫtum, -um]

baht ile devlet: *Talih ve mutluluk.*

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı **baḫt ile devlet** *(Mes. 34, Mıs. 84). [baḫt ile devlet]*

baht u devlet: *Talih ve mutluluk.*

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil **baḫt u devletdür** saña yār *(Mes. 154, Mıs. 22). [baḫt u devletdür, -dür]*

baht u saʿādet: *Talih ve mutluluk.*

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 36). [baḫt u saʿādet]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 24). [baḫt u saʿādet]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 124). [baḫt u saʿādet]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 118). [baḫt u saʿādet]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 21). [baḫt u saʿādet]

baḫt-ı siyāh: *Kara baht, kötü talih.*

Zülfüñde ṭolaşaldan **baḫt-ı siyāhumı** gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam *(Kas. 5, Mıs. 63). [baḫt-ı siyāhumı, -um, -ı]*

bahtiyār ol-: *Sevinçli, mutlu, neşeli olmak.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār *(Kas. 1, Mıs. 56). [baḫtiyār oldı, -dı]*

baḫtlu: *Bahtı iyi olan, mutlu, talihli.*

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [baḫtludur, -dur]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 20). [baḫtludur, -dur]

baḳ-: *Görmek, dikkat etmek.*

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben **baḳmadılar** nāma ol gün *(Mes. 52, Mıs. 18). [baḳmadılar, -ma, -dı, -lar]*

baḳ-: *Bakmak, nazar etmek.*

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra **baḳdı** Cemşīd oldı bī-dil *(Mes. 20, Mıs. 98). [baḳdı, -dı]*

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [baḳdum, -dum]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [baḳdı, -dı]

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 97, Mıs. 33). [baḳdı, -dı]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 22). [baḳarken, -ar, -ken]

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī (Mes. 119, Mıs. 3). [baḳup, -up]

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 72). [baḳarsın, -ar, -sın]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 101). [baḳup, -up]

baḳ-: *Aldırış etmek; bakmak.*

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 110). [baḳma, -ma]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 30). [baḳma]

bāk degül: *Korku değil, önemli değil.*

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3, Mıs. 6). [bāk degül]*

bakī: *Sonsuz.*

Cihān **bakī degül** dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur *(Mes. 168, Mıs. 71). [bakī degül]*

bāḳī ol-: *Daimi olsun! Sonsuz olsun!*

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī *(Mes. 117, Mıs. 68). [bāḳī ola]*

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī *(Mes. 52, Mıs. 19). [bāḳī oldı, -dı]*

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı *(Mes. 2, Mıs. 71). [bāḳī olur, -ur]*

bakış: *Bakma şekli, nazar.*

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri ṣan ṣuya beñzer *(Mes. 167, Mıs. 97). [baḳışda, -da]*

baḳup ḳal-: *Bakıp kalmak, gözünü alamamak.*

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān *(Mes. 71, Mıs. 78). [baḳup ḳalmış idi, -mış, -idi]*

bāl: *Kol, kanat.*

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde **bāl** ile per *(Mes. 2, Mıs. 162). [bāl]*

bāl aç-: *Kanat açmak, uçmak.*

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān *(Mes. 67, Mıs. 19). [bāl açup]*

bāl ü per: *Kol ve kanat. II Anka'ya benzeyen âşığın kolu kanadı.*

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem **bāl ü perüñ** var *(Mes. 84, Mıs. 20). [bāl ü perüñ]*

bālā: *Far. Yüksek.*

Ki her bir ẕerre ger **bālā** vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir *(Mes. 5, Mıs. 13). [bālā]*

balçıġ: *Balçık, sulu cıvık çamur.*

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Şıvanmış **balcıġ** idi misk-i ezfer *(Mes. 20, Mıs. 66). [balcıġ]*

Görür bir ḳaşr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü **balçıġı** ʿanber *(Mes. 36, Mıs. 44). [balçıġı, -ı]*

balıḳ: *Balık.*

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 217). [balıḳ]*

bālīn: *Yastık.*

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki **bālīnüm** ola ṭaş bisterüm ḫāk *(Mes. 78, Mıs. 6). [bālīnüm, -üm]*

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña **bālīn** *(Mes. 168, Mıs. 126). [bālīn]*

bālīn ol-: *Yastık olmak.*

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn *(Mes. 87, Mıs. 46). [bālīn ola, -a]*

baña: *Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali, bana.*

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 3). [baña]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 187). [baña]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 12). [baña]

Baña ḳon Şādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 47). [baña]

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 28). [baña]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 118). [baña]

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿömr-i bī-nihāyet (Mes. 155, Mıs. 128). [baña]

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger (Mes. 158, Mıs. 7). [baña]

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger (Mes. 158, Mıs. 8). [baña]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [baña]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 108). [baña]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [baña]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 8). [baña]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [baña]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 120). [baña]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 33). [baña]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [baña]

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum (Mes. 169, Mıs. 83). [baña]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 101). [baña]

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [baña, -a]

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 9). [baña, -a]

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 6). [baña, -a]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 4). [baña, -a]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 3). [bañā, -a]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 11). [baña, -a]

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice fırḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 1). [baña, -a]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 13). [baña, -a]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 4). [baña, -a]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 8). [bana, -a]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 4). [baña, -a]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 3). [baña, -a]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 8). [baña, -a]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [baña, -a]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 10). [baña, -a]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 31). [baña, -a]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 5). [baña, -a]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 7). [baña, -a]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 4). [baña, -a]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 4). [baña, -a]

Āh u efġān itdügüme derd ile
Gözlerüm yaşı durur baña güvāh (Kıt. 2, Mıs. 8). [baña, -a]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 38). [baña, -a]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 121). [baña, -a]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 63). [baña, -a]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 56). [baña, -a]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 37). [baña, -a]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 92). [baña, -a]

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 28). [baña, -a]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 30). [baña, -a]

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı (Mes. 25, Mıs. 32).
[baña, -a]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 26). [baña, -a]

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 6).
[baña, -a]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 4).
[baña, -a]

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 103).
[baña, -a]

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 104).
[baña, -a]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 227). [baña, -a]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 12).
[baña, -a]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 53). [baña, -a]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 37). [baña, -a]

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 32).
[baña, -a]

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 14).
[baña, -a]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15).
[baña, -a]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 80).
[baña, -a]

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı baḫt ile devlet (Mes. 34, Mıs. 84).
[baña, -a]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 35).
[baña, -a]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 46).
[baña, -a]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84).
[baña, -a]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 34).
[baña, -a]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 61). [baña, -a]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 37).
[baña, -a]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 29). [baña, -a]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61).
[baña, -a]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 53).
[baña, -a]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 82).
[baña, -a]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 24).
[baña, -a]

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 3).
[baña, -a]

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām (Mes. 77, Mıs. 5).
[baña, -a]

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿatıyye (Mes. 82, Mıs. 19). [bañā, -a]

Ḫayālüñdür bańa her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 27). [bańa, -a]

Digil bańa anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 25). [bańa, -a]

Odur çün bańa ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 53). [bańa, -a]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 24). [bańa, -a]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola bańa bālīn (Mes. 87, Mıs. 46). [bańa, -a]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 23). [bańa, -a]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 19). [bańa, -a]

Ġam u ʿaşḳuñdan iy serv-i ser-efrāz
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz (Mes. 89, Mıs. 8). [bańa, -a]

Aḳıtdugınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 2). [bańa, -a]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 3). [bańa, -a]

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 5). [bańa, -a]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 4). [bańa, -a]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫvar (Mes. 90, Mıs. 10). [bańa, -a]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 11). [bańa, -a]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 19). [bańa, -a]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 6). [bańa, -a]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 20). [bańa, -a]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 15). [bańa, -a]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 51). [bañā, -a]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 6). [bańa, -a]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 10). [bańa, -a]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [bańa, -a]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 3). [bańa, -a]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil (Mes. 108, Mıs. 6). [bańa, -a]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 13). [bańa, -a]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 17). [bańa, -a]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 20). [bańa, -a]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Bańa sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 12). [bańa, -a]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet bańa yār (Mes. 117, Mıs. 124). [bańa, -a]

Bańa vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 7). [bańa, -a]

Bu gice bańa yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 11). [bańa, -a]

Çü sensin bańa cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [bańa, -a]

Gerekmez bańa senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 17). [bańa, -a]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol bańa iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 34). [bańa, -a]

Niçün bańa bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 67). [bańa, -a]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [bana, -a]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice bańa yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [bańa, -a]

Dil-ḫasteyem eyle bańa derman
Tā kim irişe sańa sevābı (Tb. 1, Mıs. 97). [bańa, -a]

Sensin bana çün ḫayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 83). [bana, -a]

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ bańa olmış idi ġam-ḫᵛâr (Tb. 1, Mıs. 70). [bańa, -a]

bāng-i çegāne: *Çağana sesi, çağanak sesi, zil-tef sesi.*

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yańa **bāng-i çegāne** *(Mes. 154, Mıs. 58). [bāng-i çegāne]*

bānū: *Banu. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in annesi.*

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları **bānū** *(Mes. 72, Mıs. 28). [bānū]*

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 28). [bānū]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 39). [bānū]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭopraġa rū (Mes. 109, Mıs. 2). [bānū]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḫrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 30). [bānū]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 19). [bānū]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 61). [bānū]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 25). [bānū]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 6). [bānūya, -ya]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 14). [bānūya, -ya]

bānū-yı ʿālem: *Dünyanın hanımı, kralın eşi, first lady, başkadın.*

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 22). [bānū-yı ʿālem]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 75). [bāñū-yı ʿālem]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 135). [bānū-yı ʿālem]

bānū-yı dil-keş: *Gönül cezbeden hanım.*

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol **bānū-yı dil-keş** *(Mes. 49, Mıs. 22). [bānū-yı dil-keş]*

bānū-yı dilkeş: *Gönül cezbeden hanım.*

Didi Mihrāb iy **bānū-yı dilkeş**
Ki sözünden olur cān ü gönül ġaşy *(Mes. 27, Mıs. 149). [bānū-yı dilkeş]*

bānū-yı meh-rū: *Ay yüzlü hanım.*

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol **bānū-yı meh-rū** *(Mes. 36, Mıs. 58). [bānū-yı meh-rū]*

bānū-yı raʿnā: *Hoş, güzel kadın.*

Didi Gül-peyker iy **bānū-yı raʿnā**
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā *(Mes. 56, Mıs. 1). [bānū-yı raʿnā]*

bānū-yı ṭannāz: *Alaycı hanım.*

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy **bānū-yı ṭannāz** *(Mes. 55, Mıs. 2). [bānū-yı ṭannāz]*

bār: *Yük ‖ keder, ıztırap.*

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her **bār** ṭutar erḳam *(Kas. 5, Mıs. 64). [bār]*

Yimiş aġacını gör kim çeker **bār**
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 97). [bār]

bār: *Kere, def'a.*

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad **bār** *(Mes. 148, Mıs. 112). [bār]*

bār: *Meyve.*

Çü yimedüñ bu būstānumda **bārı**
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı *(Mes. 71, Mıs. 93). [bārı, -ı]*

bār u bengāh: *Yük ve çadır.*

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ **bār u bengāh** *(Mes. 129, Mıs. 68). [bār u bengāh]*

bār vir-: *Meyve vermek, meyve yetiştirmek.*

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül *(Gaz. 34, Mıs. 12). [bār virmeye, -me, -ye]*

bār yi-: *Yemiş yemek, meyve yemek.*

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār *(Mes. 135, Mıs. 32). [bār yimedüñ, -me, -dü, -ñ]*

bārān: *Yağmur.*

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 4). [bārānı, -ı]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 45). [bārān]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 29). [bārān]

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 36). [bārān]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 4). [bārān]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 110). [bārān]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 42). [bārān]

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı (Tb. 1, Mıs. 102). [bārān]

bārān: *Yağmur. II gözyaşı.*

Gehī çeşmünden aḳıdurdı **bārān**
Gehī ḳılurdı derdiyile efġān *(Mes. 72, Mıs. 45). [bārān]*

bārān dök-: *Yağmur dökmek II gözyaşı dökmek. Ağlamak.*

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan *(Mes. 21, Mıs. 41). [bārān dökerdi, -er, -di]*

bārān eyle-: *(yağmur gibi) yağmak.*

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān *(Mes. 148, Mıs. 109). [bārān eylediler, -di, -ler]*

bārān-ı luṭf: *İyilik yağmuru.*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile baġlandı cümle bāġi
Bārān-ı luṭfiyile bāġ-ı zemāne ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 6). [bārān-ı lutfiyile, -ıyile]*

bārgāh: *Sultan çadırı.*

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 14). [bārgāhı, -ı]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 21). [bārgāhı, -ı]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 63). [bārgāha, -a]

bārgāhı ḳur-: *Çadır kurmak. II. Bir yere yerleşmek.*

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı *(Mes. 29, Mıs. 91). [bārgāhı ḳurdı]*

bārgāhı ḳurıl-: *Çadır kurulmak.*

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı *(Mes. 36, Mıs. 141). [bārgāhı ḳurılmış, -mış]*

bārgeh: *Sultan çadırı.*

Oturdı **bārgehden** ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd *(Mes. 40, Mıs. 81). [bārgehden, -den]*

bārī: *Bari, hiç olmazsa.*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 10). [bāri]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 51). [bārī]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [bari]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 66). [bārī]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [bārī]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 58). [bārī]

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [bārī]

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret (Mes. 34, Mıs. 104). [bārī]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 60). [bāri]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 64). [bārī]

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 26). [bārī]

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb (Tb. 1, Mıs. 35). [bārī]

bār-ı cefā vü cevr: *Eziyet ve sıkıntı yükü, ağırlığı.*

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam *(Kas. 5, Mıs. 64). [bār-ı cefā vü cevre, -e]*

bārī teʿālā: *Allah.*

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña **Bārī Teʿālā** *(Mes. 4, Mıs. 50). [bārī teʿālā]*

bārīk-tenlik: *Vücudun incelmesi, bedenin zayıflaması, bedenen güçsüzlük.*

Eridür cismini ḳaṭʿ-ı menāzil
Olur **bārīk-tenlik** aña ḥāṣıl *(Mes. 135, Mıs. 22). [bārīk-tenlik]*

barmaġ: *Parmak.*

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 72).
[barmaġıla, -ıla]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 104).
[barmaġ]

baş: *Kişinin kendi şahsı, zâtı.*

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 9).
[başuma, -um, -a]

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 40).
[başumda, -umda]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 74).
[başuña, -u, -ñ, -a]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 72).
[başuñdan, -uñ, -dan]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 55). [başuña, -u, -ñ, -a]

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿömr-i bī-nihāyet (Mes. 155, Mıs. 127). [başuma, -um, -a]

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 150). [başuñdan, -uñ, -dan]

Başuñdan gitmesün tāc-ı saʿādet
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet (Mes. 165, Mıs. 50). [başuñdan, -uñ, -dan]

Başuñdan gitmesün tāc-ı saʿādet
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet (Mes. 165, Mıs. 49). [başuñdan, -uñ, -dan]

baş: *Kafa, ser.*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 13).
[başuña, -uña]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 4).
[başuma, -uma]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 7).
[başuma, -uma]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 6). [başına, -ın, -a]

Başındaġı nübüvvet tācıyiçün
Şeb-i vuṣlatdaġı Miʿrācıyiçün (Mes. 6, Mıs. 241).
[başındaġı, -ı, -n, -da, -ğı]

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 102).
[başına, -ın, -a]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 132).
[başına, -ın, -a]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 92).
[başında, -ında]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 7).
[baş]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 8).
[baş]

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 5).
[başın, -ın]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Ṣaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 232).
[başına, -ın, -a]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 222). [başuñdan, -uñ, -dan]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 23).
[başı, -ı]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 75).
[başını, -ı, -nı]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 44).
[başuña, -uña]

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 34). [başuñda, -uñda]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 11). [başın]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 51). [başuma, -uma]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 30). [başına, -ı, -n, -a]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 3). [başın]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 30). [başına, -ı, -n, -a]

Buña hīç aşşı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 50). [başumda, -um, -da]

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Şāmı anuñ teng ideyin (Mes. 129, Mıs. 32). [başına, -ın, -a]

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 74). [başlarına, -larına]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 18). [başumuza, -umuz, -a]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 40). [başuñdadur, -uñ, -da, -dur]

Çözildi her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 130, Mıs. 32). [başlarında, -ları, -n, -da]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini şordı (Mes. 134, Mıs. 7). [başın]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 35). [başda, -da]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 5). [başına, -ın, -a]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 5). [başın, -ın]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 6). [başında, -ı, -n, -da]

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ bayraḳı dībā-yı rengīn (Mes. 146, Mıs. 13). [başlarında, -ları, -n, -da]

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [başını, -ı, -nı]

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 20). [başuña, -uñ, -a]

Açıldı her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 148, Mıs. 60). [başlarında, -ları, -n, -da]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 43). [baş]

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān (Mes. 150, Mıs. 16). [başına, -ın, -a]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 68). [başına, -ı, -n, -a]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Şafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 167). [başuna, -uñ, -a]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 123). [baş]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 210). [başındaġı]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 28). [başum, -um]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 46). [başum, -um]

baş: *(Ayak) basmak.*

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 9). [başa, -a]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 245). [başdı, -dı]

baş: *Akıl, fikir, düşünce.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 6). [başuma, -um, -a]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 39). [başuñda, -(u)ñ, -da]

baş: *Alın (talihin yazıldığı yer bağlamında).*

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 148, Mıs. 52). [başumda, -um, -da]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 75). [başumda, -um, -da]

baş eg-: *Üzüntüden başını aşağıya düşürmek.*

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe *(Mes. 130, Mıs. 59). [baş egmiş, -miş]*

baş ile cān: *Beden ile can.*

Nedür sinüñ yoluña **baş ile cān**
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān *(Mes. 136, Mıs. 37). [baş ile cān]*

baş indür-: *Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek.*

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş *(Mes. 148, Mıs. 175). [baş indürüp, -üp]*

baş ol-: *Önde gelmek, lider olmak.*

Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī
Ḳamuya **baş oldı** şāh Ṣādī *(Mes. 124, Mıs. 12). [baş oldı, -dı]*

Vireyüm yolına anuñ cān ile baş
Olayum düşmeninüñ bağrına baş *(Mes. 129, Mıs. 58). [düşmeninüñ bağrına baş olayum, -a, -yum]*

baş oyna-: *Canını tehlikeye atan hareketlerde bulunmak.*

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş *(Mes. 40, Mıs. 20). [baş oynaram, -r, -am]*

baş u cān terk eyle-: *Bir amaç için başı ve canını vermek, baş ve canı geride bırakmak, her şeyi feda etmek, terk etmek.*

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 4). [baş u cān terk eylerem, -r, -em]

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk (Mes. 132, Mıs. 22). [baş u cānı terk ḳılayum, -a, -yum]

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ (Mes. 129, Mıs. 60). [baş u cānuñ terkin uram, -a, -m]

baş ur-: *Baş eğerek saygısını ifade etmek.*

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu **baş urdı** *(Mes. 142, Mıs. 2). [baş urdı, -dı]*

baş ur-: *Başvurmak II Bir işin yapılması için bir kimsenin aracılığını istemek.*

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser *(Mes. 168, Mıs. 28). [baş urdılar, -dı, -lar]*

baş vir-: *Kendini feda etmek, bir amaç uğruna ölmek.*

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger **baş virem** ben *(Mes. 136, Mıs. 36). [baş virem, -e, -m]*

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın **baş vireyin** *(Mes. 148, Mıs. 92). [baş vireyin, -e, -yin]*

başa ne getür-: *(Kaderde yazılanın) yaşanması, insanın karşısına çıkması.*

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr *(Mes. 28, Mıs. 36). [başa ne getürür, -ür-ür]*

başa var-: *İşi halletmek, işin üstesinden gelmek.*

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 49). [başa varmaz]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 102). [başa varmaz]

başar-: *Görmek.*

Başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd *(Mes. 148, Mıs. 23). [başardı]*

başdan başa: *1.Bir baştan (uçtan) bir başa (uca). 2.bir yerin bir sınırından öbür sınırına kadar.*

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 24). [başdan başa, -a]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 81). [başdan başa]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 106). [başdan başa]

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa pür-tāb u pür-çīn (Mes. 23, Mıs. 41). [başdan başa]

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa pür-tāb u pür-çīn (Mes. 23, Mıs. 42). [başdan başa]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 49). [başdan başa]

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır (Mes. 29, Mıs. 25). [başdan başa]

Odurur ʿandelīb-i bāġ-ı Cennet
Odur başdan başa āsār-ı raḥmet (Mes. 14, Mıs. 10). [başdan başa]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 132). [başdan başa]

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı her ne ki vardı itdi rivāyet (Mes. 109, Mıs. 27). [başdan başa]

başın ur-: *Başvurmak II Bir işin yapılması için bir kimsenin aracılığını istemek.*

Gelüp Cemşīd şāha **başın urdı**
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı *(Mes. 154, Mıs. 35). [başın urdı, -dı]*

başın ur-: *Dinlenmek için başını bir yere koymak, uzanmak.*

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın *(Mes. 23, Mıs. 107). [başın urdı, -dı]*

başın yire ko-: *Başını yere koymak, secde etmek, rıza göstermek.*

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı *(Mes. 50, Mıs. 2). [başın yire ḳodı, -dı]*

Neşāt-engīz işitdi bu ḫiṭābı
Başın yire ḳoyup virdi cevābı *(Mes. 42, Mıs. 18). [başın yire ḳoyup, -up]*

başına çek-: *Başına çekmek, örtünmek, bürünmek.*

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān **başına çekdi** nīli çāder *(Mes. 36, Mıs. 126). [başına çekdi]*

başına tāc it-: *Çok değer vermek, ilgi göstermek.*

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı redd oḳına eyleme ūmāc *(Mes. 169, Mıs. 95). [başına tāc it]*

başına üşdi: *Başına toplanmak.*

Ol eçder **başına üşdi** ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı *(Mes. 28, Mıs. 71). [başına üşdi]*

başını ṭōb ḳıl-: *Başını feda etmek.*

Kimdür ki **başını ṭōb ḳılmaz**
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān *(Tb. 1, Mıs. 53). [başını ṭōb ḳılmaz, -maz]*

basîr: *Görücü. II Bilici. III Her şeyi görüp bilen; Allah.*

Başīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı *(Mes. 3, Mıs. 41). [başīr]*

başla-: *Bir işe girişmek, harekete geçmek.*

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 2). [başladı, -dı]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 5). [başladı, -dı]

ʿAṭāya başlayup nūş eylese mey
Dürerdi defterini Ḫātem-i Ṭay (Mes. 19, Mıs. 107). [başlayup, -y, -up]

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 12). [başladılar, -dı, -lar]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 4). [başladı, -dı]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Şurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 62). [başladı, -dı]

başlu: *Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.*

Çü şeh gördi ol iki **başlu** eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı *(Mes. 28, Mıs. 49). [başlu]*

başum üzre: *Başım üzre (Baş üstüne): Buyurduğunuzu yaparım, emredersiniz, peki efendim. Krş. "Başımla beraber.".*

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa **başum üzre** ol ḫān *(Mes. 122, Mıs. 72). [başum üzre]*

başuma gel-: *Kötü bir durumla karşılaşmak, beklenmedik, şaşırtıcıbir olay veya durumla karşılaşmak.*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [başuma geldi, -di]

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 24). [başuña geldi]

başuna urın-: *Başına koymak, giymek, geçirmek.*

Çü **başuna urınduñ** şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın *(Mes. 168, Mıs. 23). [başuna urınduñ, -du, -ñ]*

başuñdan git-: *Başından atmak, sürdürülmesi gereksiz görülen bir bağlılığa, bir ilişkiye son vermek.*

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik *(Mes. 72, Mıs. 16). [başuñdan gitmedi]*

bāṭıl: *Hak ve hakikat olmayan şey, boş şey, yalan, yanlış.*

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḫmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḫaḳ (Mes. 126, Mıs. 42). [bāṭıl]

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi siḥr-i Bābil (Mes. 155, Mıs. 48). [bāṭıl idi, -idi]

bāṭıl ol-: *Hak ve hakikatten uzaklaşmak.*

Ki zīrā Ḥaḳla olan **bāṭıl olmaz**
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz *(Mes. 146, Mıs. 41). [bāṭıl olmaz, -maz]*

batur-: *Batırmamak.*

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı reng-i siyaha *(Mes. 5, Mıs. 150). [baturma]*

bāver it-: *İnanmak, doğru bulmak.*

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 101). [bāver iderse, -er, -se]

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber (Mes. 11, Mıs. 11). [bāver itdügiçün, -düg, -içün]

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger (Mes. 158, Mıs. 7). [bāver itmez, -mez]

bāver ḳıl-: *İnanmak, doğruluğuna inanmak.*

Nice **bāver ḳılam** ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba *(Mes. 37, Mıs. 35). [bāver ḳılam, -a, -m]*

bayraḳ: *Bayrak.*

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ **bayraḳı** dībā-yı rengīn *(Mes. 146, Mıs. 14). [bayraḳı, -ı]*

bayrak-ı rengīn: *Renkli bayraklar, rengarenk bayraklar.*

Çözildi her yaña **bayraḳ-ı rengīn**
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn *(Mes. 130, Mıs. 31). [bayraḳ-ı rengīn]*

Açıldı her yaña **bayraḳ-ı rengīn**
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn *(Mes. 148, Mıs. 59). [bayraḳ-ı rengīn]*

bāzār: *Alışveriş II ilgi, münasebet.*

Bu bāzārumdan itme beni ḫoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 117). [bāzārumdan, -um, -dan]

Ki ḫāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 48). [bāzār]

Şehenşeh aldı çün oldı ḫūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 4). [bāzār]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 42). [bāzār]

bāzār: *Alışveriş yapılan yer, pazar, çarşı.*

Ḳoyup ṣıdḳı cihān kezzābı olma
Bu dīn **bāzārınuñ** ḳallābı olma *(Mes. 5, Mıs. 160). [bāzārınuñ, -ı, -nuñ]*

bāzār: *Pazara gelmek. II Dünyaya gelmek, doğmak.*

Bu **bāzār** içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin *(Mes. 45, Mıs. 59). [bāzār]*

bāzār ḳıl-: *Pazar kurmak, alışveriş yapmak.*

Ol iḳlīm içre bir **bāzār ḳıldım**
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum *(Mes. 23, Mıs. 55). [bāzār ḳıldım, -dı, -m]*

bāzārgān: *Far. Tüccar, alışveriş eden esnaf.*

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 1). [bāzārgānı, -ı]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 25). [bāzārgānı, -ı]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [bāzārgāna, -a]

bāzārgān ol-: *Tüccar olmak.*

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa *(Mes. 46, Mıs. 59). [bāzārgān olursa, -ur, -sa-sa, -ur]*

bāzargānlıḳ: *Bezirganlık; tüccarlık.*

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür **bāzārgānlıḳda** aña maḳṣūd *(Mes. 45, Mıs. 30). [bāzārgānlıḳda, -da]*

bāzār-ı ʿaşḳ: *Aşk pazarı.*

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 8). [bāzār-ı ʿaşḳ]*

bāzāri: *Tüccar, pazarcı, esnaf.*

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [bāzāridür]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 58). [bāzāridür]

bāzergān: *Far. Tüccar, alış veriş eden esnaf.*

Adını ḳıluban **bāzergān** ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol *(Mes. 45, Mıs. 15). [bāzergān]*

bāzī: *Oyun, eğlence, lehv.*

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī *(Mes. 46, Mıs. 40). [bāzī degüldür, -degüldür]*

bāzī ḳıl-: *Oyun oynamak.*

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī (Mes. 168, Mıs. 120). [bāzī ḳılur, -ur]

Ki kebg itmişdi sāye perr-i bāzı
Biri biriyle ḳılur idi bāzī (Mes. 27, Mıs. 54). [bāzī ḳılur idi, -ur, -idi]

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī (Mes. 73, Mıs. 26). [bāzī ḳılurdı, -ur, -dı]

bed: *Far. Fena, kötü, çirkin.*

Nice **bed** ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından *(Gaz. 7, Mıs. 9). [bed]*

bed ḳıl-: *Kötülük, fenalık etmek.*

Ne **bed ḳıldum** ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña *(Mes. 25, Mıs. 25). [bed ḳıldum, -du, -m]*

beden: *Gövde, cisim, ten.*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [beden]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 20). [bedenden, -den]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 88). [beden]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [beden]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Iraġ olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 84). [bedenden, -den]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [bedendür]

bed-mihr: *Sevgisiz, merhametsiz.*

ʿAceb **bed-mihrdür** bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem *(Mes. 82, Mıs. 35). [bed-mihrdür, -dür]*

bed-nām ḳıl-: *Adını kötüye çıkarmak, dile düşürmek.*

Beni rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ
Eyü adluyiken **bed-nām ḳılduñ** *(Mes. 114, Mıs. 36). [bed-nām ḳılduñ, -du, -ñ]*

bedr: *Dolunay.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh **bedr** ü geh hilal *(Kas. 2, Mıs. 12). [bedr]*

bedr-i dücā: *Karanlığı aydınlatan dolunay.*

Nübüvvet çarḫınuñ **bedr-i dücāsı**
Günehkār ümmetinüñ mültecāsı *(Mes. 8, Mıs. 21). [bedr-i dücāsı, -sı]*

bedr-i māh: *Dolunay; parlak ay.*

Geh ider **bedr-i māhı** çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār *(Mes. 2, Mıs. 91). [bedr-i māhı, -ı]*

bedr-i münevver: *Parlak dolunay.*

Cemālüñdür şehā **bedr-i münevver**
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker *(Mes. 45, Mıs. 49). [bedr-i münevver]*

bedr-i münīr: *Parlak ay.*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur **bedr-i münīr** *(Gaz. 12, Mıs. 8). [bedr-i münīr]*

be-ġayet: *Ziyadesiyle, haylice, gayet.*

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 10). [be-ġayet]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 64). [be-ġāyet]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 14). [be-ġāyet]

begen-: *İyi veya güzel bulmak.*

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 66). [begendügüm, -dü, -güm]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 95). [begenüñ, -üñ]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 70). [begenür, -ür]

Begenürse eger Sulṭān Meḥemmed
Olur raġbetlü her yirde muḫalled (Mes. 169, Mıs. 67). [begenürse, -ür, -se]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 69). [begenürse, -ür, -se]

be-ḥakk-ı aḥmed: *Hz. Muhammed hakkı için.*

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam *(Mes. 16, Mıs. 32). [be-ḥaḳḳ-ı aḥmed]*

be-ḥakk-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā: *"Gönül şenliği, seçilmiş Ahmed'in (Hz. Muhammed) hakkı için.".*

Yā Rab **be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā**
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem *(Kas. 4, Mıs. 79). [be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā]*

be-hakk-ı nūr-ı aḥmed: *Hz. Muhammed'in nuru hakkı için.*

Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī
Yüzüme urma itdügüm günāhı *(Mes. 169, Mıs. 109). [be-hakk-ı nūr-ı aḥmed]*

behāyim: *Dört ayaklı hayvanlar.*

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün **behāyim** *(Mes. 5, Mıs. 32). [behāyim]*

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr *(Mes. 5, Mıs. 40). [behāyim]*

behişt-i ʿadn: *Adn cenneti, cennet bahçesi.*

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür *(Mes. 2, Mıs. 19). [behişt-i ʿadn]*

behişt-vār ol-: *Cennet gibi olmak.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 14). [behişt-vār oldı, -dı]

behmen: *Behmen. (Behmen, İran hükümdarlarından İsfendiyâr'ın oğlu Erdşîr'in lakabıdır.).*

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı **Behmen** ḳanı **Behmen** *(Mes. 168, Mıs. 90). [behmen]*

behrām: *Sasaniyan sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan padişah.*

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne **Behrām** ḳodı ne ḫo Tūsi *(Mes. 168, Mıs. 76). [behrām]*

behrām: *Merih yıldızı, Mars. II İran mitolojisinde yolcuları, misafirleri karşılamakla görevli bir melek.*

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi **Behrām** *(Mes. 8, Mıs. 68). [behrām]*

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi **Behrāma** niyazı *(Mes. 77, Mıs. 10). [behrāma, -a]*

behre: *(Fars.) Pay, hisse II. Kısmet, nasip.*

Dilerseñ **behre** gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden *(Mes. 5, Mıs. 173). [behre]*

behre al-: *Hisse almak. II Nasiplenmek.*

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 61). [behre aldı]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 62). [behre aldı, -dı]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 40). [behre almışdı, -mış, -dı]

behre bul-: *Hisse almak, nasiplenmek.*

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre *(Mes. 8, Mıs. 64). [behre buldı, -dı]*

behre gör-: *Pay almak.*

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre *(Mes. 34, Mıs. 77). [behre gördüñse, -dü, -ñ, -se]*

beḳā: *(Ar.) Ölmezlik, ölümsüzlük, ebediyet, ebedîlik, bâkîlik.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 14). [beḳānuñ, -n, -uñ]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 33). [beḳañuñ, -n, -uñ]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 189). [beḳāsı, -s, -ı]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 62). [beḳāsı, -sı]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 16). [beḳāyiçün, -yiçün]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 15). [beḳāsı]

bekā bul-: *Ölümsüzlüğe erişmek, ebedî olmak, devamlı olmamak.*

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 60). [bekāsın bulamaz, -a, -maz]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 63). [beḳāyı bulmaz, -maz]

bekle-: *Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.*

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı **bekleyeler** Ḫurşīdi Efser *(Mes. 72, Mıs. 32). [bekleyeler, -ye, -ler]*

be-küllī: *Hep, bütün, tamamıyla.*

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 32). [be-küllī]

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini nālān idüpdür
Be-küllī göñlümi virān idüpdür (Mes. 89, Mıs. 18). [be-küllī]

belā: *Evet. Allah, ruhlar âlemini yarattığında, ruhlara "elestü bi-Rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)" diye sorar. Ruhlar, bu soruya "belâ (evet)" cevabını verirler (Kur'ân-ı Kerîm 7/172).*

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 123). [belā]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu şākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 193). [belāda, -da]

belā: *İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder, felaket.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [belā]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 4). [belā]

Ḫabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uṣanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 10). [belādan, -dan]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [belā]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 4). [belāsın, -sı, -n]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 179). [belāsından, -sı, -n, -dan]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 206). [belādan, -dan]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 42). [belādan, -dan]

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 116). [belādan, -dan]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 128). [belālar, -lar]

Belā senden ıraġ olsun hemīşe
Ḳażā senden ıraġ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 73). [belā]

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 20). [belāya, -y, -a]

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 34). [belāyile, -y, -ile]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 12). [belāya, -y, -a]

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 98). [belādan, -dan]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 36). [belālar, -lar]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 32). [belān, -ñ]

Perī gördi ki bu ḫāžır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207). [belāya, -y, -a]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 37). [belādan, -dan]

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya (Mes. 29, Mıs. 81). [belāya, -y, -a]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 81). [belā]

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 52). [belādan, -dan]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 32). [belāya, -y, -a]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 2). [belādan, -dan]

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mes. 71, Mıs. 74). [belā]

Gehī ġamla yaḳasın çāk ḳıldı
Belālardan gehī ġamnāk oldı (Mes. 81, Mıs. 6). [belālardan, -lar, -dan]

Görür şāha eser ḳılmış cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar (Mes. 85, Mıs. 18). [belālar, -lar]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 2). [belāyıla, -y, -ıla]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 32). [belāyile, -y, -ile]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 4). [belādan, -dan]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 20). [belālar, -lar]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫ∨ar (Mes. 90, Mıs. 10). [belādan, -dan]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 6). [belādan, -dan]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 51). [belā]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 7). [belā]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 6). [belādan, -dan]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 58). [belā]

Çü içmedi o cāmı Şādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 26). [belādan, -dan]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 2). [belālar, -lar]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [belāyı, -y, -ı]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 159). [belāyile, -y, -ile]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 46). [belāyı, -y, -ı]

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü çeşm-i ḫūn-feşānı pür-nem idi (Mes. 167, Mıs. 5). [belādan, -dan]

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını āzād ḳıldı (Mes. 167, Mıs. 28). [belādan, -dan]

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 72). [belādur, -dur]

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña mānīʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfīʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 98). [belāña, -ñ, -a]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 2). [belā durur, -durur]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 91). [belālar birle, -lar, -birle]

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 2). [belāñ ile]

Unutma ben faḳīr-i bī-nevāyı
Belāyıla günāha mübtelāyı (Mes. 9, Mıs. 78). [belāyıla]

belā bul-: *Hak ettiği cezayı görmek.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem *(Kas. 4, Mıs. 37). [belā bulısar, -ısar]*

belā vü cevri çek-: *Bela ve eziyet çekmek.*

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem *(Mes. 165, Mıs. 44). [belā vü cevri çekme, -me]*

belā vü derd: *Bela ve dert, ıstırap ve keder.*

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd *(Mes. 146, Mıs. 6). [belā vü derd ile, -ile]*

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 84). [belā vü derd ile, -ile]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 6). [belā vü derd ile, -ile]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 2). [belā vü derd ile]

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 19). [belā vü derd ile]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 102). [belā vü derde]

belā vü derd ü ġam: *Sıkıntı, dert ve keder.*

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 13). [belā vü derd ü ġam]

Ṭurup şāh-ı cihān şād u feraḥnāk
Belā vü derd ü ġamdan ḫāṭırı pāk (Mes. 37, Mıs. 50). [belā vü derd ü ġamdan, -dan]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 114). [belā vü derd ü ġamla, -la]

Oturmış idi bir gün şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr (Mes. 167, Mıs. 2). [belā vü derd ü ġamla, -la]

belā vü derd ü miḥnet: *Bela, dert ve sıkıntı. Dert, eziyet ve sıkıntı.*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḫāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 3). [belā vü derd ü miḥnet]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 5). [belā vü derd ü miḥnet]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 58). [belā vü derd ü miḥnetden, -den]

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 38, Mıs. 27). [belā vü derd ü miḥnetle, -le]

Yaḳasın çāḳ ḳılup derd ile şāh
Belā vü derd ü miḥnetle eyledi āh (Mes. 74, Mıs. 4). [belā vü derd ü miḥnetle, -le]

belā vü ġam: *Sıkıntı ve dert.*

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 75). [belā vü ġam]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 22). [belā vü ġam]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 114). [belā vü ġam]

Hemīşe salṭanatla pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol (Mes. 165, Mıs. 52). [belā vü ġam]

Oturdı Ṣādī ol dem ṣād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 54). [belā vü ġāmdan, -dan]

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd (Mes. 132, Mıs. 120). [belā vü ġamla, -la]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 36). [belā vü ġamla, -la]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 148). [belā vü ġamla, -la]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 1). [belā vü ġamla, -la]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 66). [belā vü ġamla, -la]

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh (Mes. 34, Mıs. 68). [belā vü ġamla, -la]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 25). [belā vü ġamla]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 26). [belā vü ġamla]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 40). [belā vü ġāmla]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 87). [belā vü ġāmla, -la]

Araya düşdi fırḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 8). [belā vü ġamla, -la]

Ṭapuñ olalıdan Cemşīdden dūr
Belā vü ġamla olupdur zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 94). [belā vü ġamla, -la]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 14). [belā vü ġamla, -la]

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 16). [belā vü ġamla, -la]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 38). [belā vü ġamla, -la]

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn (Mes. 156, Mıs. 40). [belā vü ġamla, -la]

Bu sözi işidür Mihrāb-ı ʿāḳil
Belā vü ġamlar ile oldı bī-dil (Mes. 71, Mıs. 18). [belā vü ġamlar ile, -lar, -ile]

belā vü ġam çek-: *Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.*

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh *(Mes. 116, Mıs. 54). [belā vü ġam çeküp, -üp]*

belā vü ġuṣṣa: *Bela ve kederden.*

Tamām itdi çü raḳṣı şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı (Mes. 44, Mıs. 10). [belā vü ġuṣṣadan]

Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 312). [belā vü ġuṣṣadan, -dan]

Giderler şāh ile ol meh feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 70). [belā vü ġuṣṣalardan, -lar, -dan]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 4). [belā vü ġuṣṣalardan, -lar, -dan]

belā vü miḥnet: *Bela ve sıkıntı, gam ve sıkıntı.*

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [belā vü miḥnet]

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil idi
Belā vü miḥnet aña ḥāṣıl idi (Mes. 22, Mıs. 8). [belā vü miḥnet]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 76). [belā vü miḥnet]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 110). [belā vü miḥnet]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 36). [belā vü miḥnet]

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış (Mes. 85, Mıs. 14). [belā vü miḥnet]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 38). [belā vü miḥnet]

Ġam u ʿaşḳuñdan iy serv-i ser-efrāz
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz (Mes. 89, Mıs. 8). [belā vü miḥnet]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 86). [belā vü miḥnet]

Belā vü miḥnet aña yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış (Mes. 114, Mıs. 15). [belā vü miḥnet]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 10). [belā vü miḥnet idi, -idi]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 32). [belā vü miḥnet ile, -ile]

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh (Mes. 35, Mıs. 75). [belā vü miḥnet ile]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 38). [belā vü miḥnet ile]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 2). [belā vü miḥnet ile, -ile]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 34). [belā vü miḥnet ile]

Belā vü miḥnet ile iy nigārum
Dükendi ḳalmadı ṣabr u ḳarārum (Mes. 82, Mıs. 17). [belā vü miḥnet ile]

Tağılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 6). [belā vü miḥnet ile]

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 97, Mıs. 34). [belā vü miḥnet ile]

Gerekmez baña senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 18). [belā vü miḥnet ile, -ile]

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh (Mes. 145, Mıs. 6). [belā vü mihnet ile, -ile]

belā vü miḥnet ile ġam: *Musibet, sıkıntı ve keder.*

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 81). [belā vü miḥnet ile ġamdan, -dan]

Ḫudāyā ʿāciz ü zār u naḥīfem
Belā vü miḥnet ü ġamdan ża ʿīfem (Mes. 83, Mıs. 18). [belā vü miḥnet ü ġamdan, -dan]

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 13). [belā vü miḥnet ü ġāmla, -la-la]

belā vü miḥnet ü derd: *Bela mihnet ve dert.*

Bu **belā vü miḥnet ü derd ile** ben
Öliserem irmeden vaṣlına āh *(Kıt. 2, Mıs. 13). [belā vü miḥnet ü derd ile]*

belā vü miḥnet: *Belâ ve sıkıntı, gam ve sıkıntı.*

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 90). [belā vü miḥneti]

Hemān sāʿatde Ḳayṣer eyledi cūş
Belā vü miḥneti ḳıldı ferāmuş (Mes. 116, Mıs. 18). [belā vü miḥneti, -i]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş (Mes. 117, Mıs. 74). [belā vü miḫneti, -i]

belā vü zār: *Musibet ve inleme.*

Gidüben bini ḫōr u zār ḳılma
Belā vü zār ile bīmār ḳılma *(Mes. 135, Mıs. 36). [belā vü zār ile, -ile]*

belābil: *Bülbüller.*

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 35). [belābil]

Belābil naġmesini eyleyüp gūş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 115). [belābil]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 69). [belābil]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin gūş eylediler (Mes. 161, Mıs. 32). [belābil]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 10). [belābil]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [belābil]

belādan ḳurtıl-: *Dert ve beladan kurtulmak.*

Sevindi cān u dilden şād oldı
Belādan ḳurtılıp āzād oldı (Mes. 154, Mıs. 140). [belādan ḳurtılıp, -ıp]

Şehenşeh ḳondı şehre şād u ḫandān
Belādan ḳurtıluban oldı şādān (Mes. 34, Mıs. 116). [belādan ḳurtıluban, -uban]

Ki yüzüñi görüben ḫurrem olam
Belādan ḳurtıluban bī-ġam olam (Mes. 158, Mıs. 32). [belādan ḳurtıluban, -uban]

Sevinüben ṣafādan ḫurrem oldı
Belādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 164, Mıs. 32). [belādan ḳurtıluban, -uban]

belāġat: *Belagat, etkili, güzel ve yerinde söz söyleme.*

Ṣafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aṣfiyādan vir belagat (Mes. 1, Mıs. 30). [belagat]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 22). [belagāt]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 53). [belāġat]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 22). [belāġat]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 44). [belāġat birle, -birle]

belāya uġra-: *Sıkıcı, üzücü bir durumla karşılaşmak.*

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 70). [belāya uġramış, -mış]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 136). [belāya uġrardı, -r, -dı]

Berü gel oturalum bir araya
Dil ü cānuñı uġratma belāya (Mes. 48, Mıs. 8). [belāya uġratma, -ma]

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 14). [belāya uġrayuban, -yuban]

belāyı çek-: *Sıkıntıya katlanmak.*

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı *(Mes. 6, Mıs. 232). [belāyı çekerdi, -er, -di]*

beliñle-: *Korkmasına yol açmak, korkutmak.*

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi *(Mes. 148, Mıs. 64). [beliñledür, -t, -ür]*

beliñlet-: *Korkmasına yol açmak, korkutmak.*

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi *(Mes. 125, Mıs. 16). [beliñledür, -ür]*

belki: *Ola ki, bir ihtimal.*

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 246). [belki]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 24). [belki]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 34). [belki]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [belki]

belḳīs: *Saba melikesi Belkıs.*

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri **Belḳīs idi** biri Süleymān *(Mes. 141, Mıs. 20). [belḳīs idi, -idi]*

bellü: *Belli başlı.*

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise **bellü** emīri *(Mes. 152, Mıs. 14). [bellü]*

bellü: *Belli, bilindik.*

Ruḫından **bellü durur** nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī *(Mes. 121, Mıs. 11). [bellü durur]*

belür-: *1. Belirmek. 2. Ortaya çıkmak.*

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde *(Mes. 20, Mıs. 46). [belürdi, -di]*

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh (Mes. 97, Mıs. 45). [belürsüzdi, -süz, -di]

Belürdüginde ḥadd-i Şām ıraḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḥaḳdan (Mes. 146, Mıs. 37). [belürdüginde, -düg, -i, -nde]

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi miyānı (Mes. 155, Mıs. 38). [belürmezdi, -mez, -di]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 131). [belürdi, -di]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 3). [belürdi, -di]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 36). [belürdi, -di]

belüsüz ol-: *Ortadan kaybolmak, yok olmak.*

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī *(Mes. 74, Mıs. 40). [belüsüz oldı]*

ben: *" Ben" birinci teklik şahıs zamir. II Allah.*

Benümsin sen çü **ben** daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde *(Mes. 8, Mıs. 159). [ben]*

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā **ben** *(Mes. 8, Mıs. 162). [ben]*

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd *(Mes. 8, Mıs. 149). [benüm, -üm]*

ben: *"Ben" birinci tekil kişi zamiri.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 4). [beni, -i]

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi bana bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [bana, -a]

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram bana gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 6). [bana, -a]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [ben]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [ben]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 11). [ben]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 2). [baña, -a]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 8). [baña, -a]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 2). [beni, -i]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 8). [beni, -i]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 14). [beni, -i]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 9). [ben]

Ḥam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 2). [benüm, -üm]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 5). [benüm, -üm]

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṭḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 4). [baña, -a]

Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr (Gaz. 12, Mıs. 14). [ben]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 7). [benden, -den]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [ben]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 5). [ben]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [ben]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 3). [ben]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 1). [ben]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [beni, -i]

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola toprağum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 3). [ben]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 10). [beni, -i]

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 3). [ben]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 13). [ben]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḫüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 12). [beni, -i]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 13). [beni, -i]

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 6). [beni, -i]

Olalı yār diyārından ırāḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 6). [ben]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 8). [beni, -i]

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 5). [ben]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 3). [beni, -i]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [ben]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 2). [ben]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 6). [ben]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 9). [ben]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [ben]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 3). [ben]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy ṣāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 9). [beni, -i]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 7). [ben]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [ben]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 6). [baña, -a]

Gönlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 8). [baña, -a]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 4). [ben]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 65). [baña, -a]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 82). [baña, -a]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [ben]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 64). [benem, -em]

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 56). [benümçün, -üm, -çün]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 9). [ben]

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh (Kıt. 2, Mıs. 5). [ben]

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmeden vaṣlına āh (Kıt. 2, Mıs. 13). [ben]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 6). [ben]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 9). [ben]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [beni, -i]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [ben]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 64). [ben]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 127). [ben]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 123). [bende, -de]

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 59). [baña, -a]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 67). [ben]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 5). [benüm, -üm]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 44). [baña, -a]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 69). [baña, -a]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫ∨āhum (Mes. 6, Mıs. 73). [baña, -a]

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet (Mes. 6, Mıs. 78). [baña, -a]

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh (Mes. 6, Mıs. 96). [baña, -a]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 107). [baña, -a]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 108). [baña, -a]

Bu ḫˇāb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 115). [baña, -a]

Bu ḫˇāb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 116). [baña, -a]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 118). [baña, -a]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 118). [baña, -a]

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 125). [baña, -a]

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 126). [baña, -a]

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı (Mes. 6, Mıs. 127). [baña, -a]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 170). [baña, -a]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [baña, -a]

Ḫudāyā mücrimem eyle ʿināyet
Baña vir ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet (Mes. 6, Mıs. 254). [baña, -a]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 258). [baña, -a]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 43). [ben]

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben (Mes. 6, Mıs. 63). [ben]

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben (Mes. 6, Mıs. 64). [ben]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 70). [ben]

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 71). [ben]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 75). [ben]

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet (Mes. 6, Mıs. 77). [ben]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 86). [ben]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 91). [ben]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 92). [ben]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 93). [ben]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 94). [ben]

İlāhī ben faḳīr ü ḫōr ü zāram
Şikeste-ḫāṭır ü bes dil-figāram (Mes. 6, Mıs. 129). [ben]

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç (Mes. 6, Mıs. 131). [ben]

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 150). [ben]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 155). [ben]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 171). [ben]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [ben]

Ḫabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 255). [ben]

Ḫabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 256). [ben]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan özr-ḫvāhum (Mes. 6, Mıs. 73). [benden, -den]

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿafv ḳıl benden günahı (Mes. 6, Mıs. 120). [benden, -den]

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 181). [benden, -den]

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 182). [benden, -den]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 117). [beni, -i]

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 123). [beni, -i]

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 124). [beni, -i]

İşigüñden beni merdūd ḳılma
Cihān içinde nā-maḥmūd ḳılma (Mes. 6, Mıs. 133). [beni, -i]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 179). [beni, -i]

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 182). [beni, -i]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [benüm, -üm]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [benüm, -üm]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 103). [benüm, -üm]

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 110). [benüm, -üm]

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme (Mes. 6, Mıs. 154). [benüm, -üm]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [benüm, -üm]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 156). [benven, -ven]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102). [baña, -a]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẕmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 145). [baña, -a]

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 213). [baña, -a]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103). [ben]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 104). [ben]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 100). [benüm, -üm]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 155). [benümçün, -üm, -çün]

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin (Mes. 8, Mıs. 157). [benümsin, -ümsin]

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin (Mes. 8, Mıs. 158). [benümsin, -ümsin]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 159). [benümsin, -ümsin]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 10). [baña, -a]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 35). [baña, -a]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 39). [baña, -a]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 58). [baña, -a]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 24). [ben]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 25). [ben]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 28). [ben]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 32). [ben]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 37). [ben]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 43). [ben]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 44). [ben]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 49). [ben]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 58). [ben]

Unutma ben faḳīr-i bī-nevāyı
Belāyıla günāha mübtelāyı (Mes. 9, Mıs. 77). [ben]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 39). [benden, -den]

Günehden ḫaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 21). [beni, -i]

Ḳıyāmetde beni yād eyleyesin
Şefāʿat idüben şād eyleyesin (Mes. 9, Mıs. 55). [beni, -i]

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber (Mes. 11, Mıs. 12). [ben]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 12). [ben]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 26). [ben]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 105). [ben]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 44). [ben]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [ben]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 52). [ben]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [ben]

Ben ayruḳ cāmdan mest ü ḫumāram
Anuñ içün perīşān-rūzgāram (Mes. 22, Mıs. 133). [ben]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 66). [benden, -den]

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 78). [ben]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 80). [ben]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 84). [ben]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 99). [bende, -de]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 71). [beni, -i]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 31). [ben]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [ben]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 4). [beni, -i]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 6). [beni, -i]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 25). [ben]

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 79). [ben]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 85). [ben]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 90). [benden, -den]

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün (Mes. 25, Mıs. 24). [beni, -i]

Eger ḫışm eyleyüp virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 54). [beni, -i]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 46). [beni, -i]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 13). [benümdür, -ü, -m, -dür]

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 104). [ben]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159). [ben]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 228). [ben]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 37). [ben]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [ben]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [ben]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [ben]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḥaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 35). [ben]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḥaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 36). [ben]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 38). [ben]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 65). [ben]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 66). [ben]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 73). [ben]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 76). [ben]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 12). [ben]

Niçün her dem olam derd ile şayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 22). [bendedür, -dedür]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 85). [ben]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [ben]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 19). [beni, -i]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 20). [benümle, -üm, -le]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 24). [ben]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Şalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 31). [ben]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 49). [ben]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 50). [ben]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 88). [ben]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 95). [ben]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [benem, -em]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [ben]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 35). [ben]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18). [ben]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 20). [ben]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 12). [beni, -i]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 14). [beni, -i]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [ben]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 36). [beni, -i]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 19). [ben]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 62). [ben]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61). [beni, -i]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 7). [ben]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 41). [ben]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 8). [ben]

Ḫaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 25). [ben]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 13). [benem, -em]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 9). [ben]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 25). [ben]

Ġaribem beni luṭf it ḫōr ḳılma
Cihānda āşüfte vü bīmār ḳılma (Mes. 70, Mıs. 13). [beni, -i]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẓāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 28). [benden, -den]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 7). [ben]

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār (Mes. 78, Mıs. 4). [ben]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 7). [ben]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 8). [ben]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 3). [benven, -ven]

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 5). [ben]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 8). [ben]

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 9). [ben]

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 10). [ben]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 32). [ben]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 13). [benden, -den]

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet (Mes. 82, Mıs. 38). [beni, -i]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 25). [beni, -i]

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 27). [beni, -i]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 23). [ben]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 22). [beni, -i]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 49). [beni, -i]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [ben]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 47). [ben]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 17). [benden, -den]

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 6). [beni, -i]

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 26). [beni, -i]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 3). [beni, -i]

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 6). [beni, -i]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 7). [ben]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [ben]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 17). [benden, -den]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [ben]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 59). [ben]

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh (Mes. 96, Mıs. 20). [beni, -i]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 23). [ben]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşkuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 83). [ben]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 79). [benden, -den]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [benden, -den]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 76). [beni, -i]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 7). [benden, -den]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [beni, -i]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [ben]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 18). [ben]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil (Mes. 108, Mıs. 5). [beni, -i]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim gönlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 5). [ben]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 13). [ben]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 14). [ben]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 16). [ben]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim gönlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 6). [benden, -den]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [ben]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 26). [ben]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [benden, -den]

Beni rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ
Eyü adluyiken bed-nām ḳılduñ (Mes. 114, Mıs. 35). [beni, -i]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 19). [ben]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 64). [ben]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 67). [ben]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 69). [ben]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 70). [ben]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 71). [ben]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 24). [ben]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 72). [ben]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 39). [ben]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [ben]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 43). [ben]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 42). [ben]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 40). [ben]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 100). [bensüz, -süz]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 38). [bensüz, -süz]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 37). [bensüz, -süz]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 37). [ben]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 23). [benden, -den]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı ṣādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāṣıḳ (Mes. 135, Mıs. 39). [beni, -i]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 41). [beni, -i]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 10). [beni, -i]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç lezzet (Mes. 135, Mıs. 27). [benümle, -üm, -le]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [ben]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 23). [ben]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 25). [ben]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 27). [ben]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 35). [ben]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 36). [ben]

Ne deñlü çekse miḫnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 42). [ben]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [ben]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 25). [ben]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 26). [ben]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [ben]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 46). [ben]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 48). [ben]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [ben]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 20). [ben]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 15). [ben]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 192). [ben]

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni fülfüllere urmışdı āteş (Mes. 155, Mıs. 54). [beni, -i]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 200). [beni, -i]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [benden, -den]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 21). [ben]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 18). [ben]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 88). [ben]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 87). [ben]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [ben]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [ben]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [ben]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 52). [ben]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 50). [ben]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 44). [ben]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [ben]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [benden, -den]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 49). [beni, -i]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 47). [beni, -i]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḫudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 98). [beni, -i]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 114). [beni, -i]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [ben]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 12). [ben]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 64). [ben]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 135). [ben]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 123). [ben]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 122). [ben]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 121). [ben]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 120). [ben]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 119). [ben]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Irağ olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 83). [ben]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 118). [beni, -i]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 86). [beni, -i]

Beni dīvāne vü bīmār ḳıldı
Bi-küllī dünyede bīzār ḳıldı (Mes. 165, Mıs. 81). [beni, -i]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 73). [beni, -i]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 12). [ben]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 6). [beni, -i]

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet (Mes. 169, Mıs. 108). [beni, -i]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 114). [beni, -i]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 4). [ben]

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı (Tb. 1, Mıs. 99). [ben]

Sensin bana çün ḫayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 84). [beni, -i]

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 2). [benüm, -üm]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [benüm, -üm]

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 56). [benüm, -üm]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 12). [benüm, -üm]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [benüm, -üm]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 104). [benüm, -üm]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 65). [benüm, -üm]

Benüm yārum bu arada degüldür
Vefādārum bu arada degüldür (Mes. 22, Mıs. 137). [benüm, -üm]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 153). [benüm, -üm]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 21). [benüm, -üm]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 48). [benüm, -üm]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 35). [benüm, -üm]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 16). [benüm, -üm]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 55). [benüm, -üm]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 58). [benüm, -üm]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [benüm, -üm]

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 4). [benüm, -üm]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 11). [benüm, -üm]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 4). [benüm, -üm]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 5). [benüm, -üm]

Selāmı eyledükden ṣoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām (Mes. 82, Mıs. 12). [benüm, -üm]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 61). [benüm, -üm]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 17). [benüm, -üm]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 62). [benüm, -üm]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63). [benüm, -üm]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 45). [benüm, -üm]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 21). [benüm, -üm]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 33). [benüm, -üm]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 5). [benüm, -üm]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 1). [benüm, -üm]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 4). [benüm, -üm]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [benüm, -üm]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [benüm, -üm]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 7). [bendüm]

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 33). [benümçün]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 5). [benümçün]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 11). [benümçün]

benāt-ı naʿş: *Ölü kızlar. (Kaynaklarda farklı olarak tanıtılmakla birlikte kuzey yarım kürede büyükayı (dübbü'l-ekber) ile ona ters istikamette ve daha sönük olan küçükayı (dübbü'l-asgar) takım yıldızları içinde yer alan yedişer yıldızdan meydana gelmiş küme için kullanılmaktadır. Benatü'n Na'ş-İslam Ansiklopedisi).*

Benāt-ı Naʿş dürr-i heft-dāne
Hemān dem ʿarż ḳıldı bī-bahāne *(Mes. 155, Mıs. 13). [benāt-ı naʿş]*

bencileyin: *Benim gibi.*

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırağ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 9). [bencileyin]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 7). [bencileyin]

bend: *Bağ.*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḫüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 11). [bendini, -i, -n, -i]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [bendini, -i, -n, -i]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına şalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 84). [bendi, -i]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 48). [bende, -e]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 26). [bend]

bend: *Bukağı, eskiden tutsakların ayaklarına takılan ve ucuna pranga bağlanan demir halka; bende çekmek (zincire vurmak).*

Ḫalāṣ andan bulur **bend** içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 11). [bend]*

bend: *Kıvrım, bağ, düğüm ‖ Sevgili'nin saçındaki kıvrım.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile **bendüñe** *(Gaz. 33, Mıs. 6). [bendüñe, -ü, -eñ]*

bend: *Bağ II Zincir, tutsaklık.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi **bend** ü zindānumdur *(Gaz. 6, Mıs. 6). [bend]*

bend it-: *Bağlamak, hükmü altına almak.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 6). [bend ideli, -eli]*

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı şan **bend iderdi** *(Mes. 22, Mıs. 158). [bend iderdi, -er, -di]*

bend it-: *Bağlamak ‖ zincirlemek.*

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın **bend idelüm** *(Mes. 29, Mıs. 48). [bend idelüm, -e, -lüm]*

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 26). [bend it]

bend it-: *Bağlamak, iliştirmek.*

Gehī boynına zülfin **bend iderdi**
Gehī gözine özin ṣayd iderdi *(Mes. 155, Mıs. 225). [bend iderdi, -er, -di]*

bend ol-: *Esir olmak, bağlanmak.*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan *(Gaz. 50, Mıs. 8). [bend olaldan]*

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb *(Tb. 1, Mıs. 39). [bend oldı, -dı]*

bend ol-: *Bağ olmak, engel olmak.*

Ne pend ol pend aña **bend olmış idi**
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi *(Mes. 25, Mıs. 61). [bend olmış idi, -mış, -idi]*

bend ur-: *Kalın ve kuvvetli iplerle bağlamak.*

Şöyle **bend urdı** nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(Gaz. 20, Mıs. 9). [bend urdı]*

bende: *1. Kul, köle, abd, memlûk. 2. Esir, tutsak, bağlı kimse.*

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 3). [bendeñe, -n, -e]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 12). [bendesi, -si]

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 65). [bendesidür, -sidür]

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 7, Mıs. 27). [bendesidür, -(s)i, -dür]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 57). [bendesidür, -sidür]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 43). [bendedür, -dür]

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 118). [bende]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 8). [bendeñi, -n, -i]

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 114, Mıs. 8). [bende]

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 38). [bende]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 28). [bende]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 47). [bendeñem, -ñ, -em]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 103). [bende]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 6). [bendesidürür, -dürür]

bende it-: *Köle etmek.*

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de *(Mes. 19, Mıs. 43). [bende iden]*

bende ol-: *Kul olmak: Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār *(Kas. 1, Mıs. 55). [bende olan, -an]*

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā **bende olan** sulṭānı ister *(Gaz. 43, Mıs. 8). [bende olan, -an]*

bende ol-: *Kul, köle olmak, hizmet etmek.*

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 124). [bende olayın, -a, -yın]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 44). [bende oldum, -du, -m]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 6). [bende olsun, -sun]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 116). [bende olsun]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 158). [bende olsun]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 24). [bende olsun]

bende ol-: *Tam bir doğruluk içinde gönülden bağlanmak, bağlılığın gerektirdiği fedakârlığı yapmaya hazır olmak.*

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña **bende olmaġa** anlar faḫr iderler *(Mes. 17, Mıs. 96). [bende olmaġa]*

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña **bende olmaġa** ider iftiḫārı *(Mes. 18, Mıs. 114). [bende olmaġa]*

bende ol-: *Kul, köle olmak, bağlanmak; gönül vermek, ilgi duymak.*

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende *(Mes. 17, Mıs. 111). [bende olmaya]*

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña **bende olsun** *(Mes. 121, Mıs. 36). [bende olsun]*

bende şal-: *Esir etmek.*

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ gönlini ol dem ṣaldı bende *(Mes. 155, Mıs. 210). [bende ṣaldı]*

bende ur-: *Zincire vurmak, bağlamak, esir etmek.*

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 44). [bende urdun, -du, -n]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 34). [bende urduñ]

bende-i ḫūb: *Güzel köle.*

Virüp Ḳayṣer şehe biñ **bende-i ḫūb**
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb *(Mes. 166, Mıs. 7). [bende-i ḫūb]*

benden dile-: *"İstemek, talep etmek."*

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẓmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi *(Mes. 8, Mıs. 146). [benden dile]*

bend-i cürm: *"Günah bağı, suç zinciri".*

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki **bend-i cürm** ile bā-best olupdur *(Mes. 9, Mıs. 12). [bend-i cürm]*

benefşe: *Kısa boylu ve yapraklarının yere dönük, küçük ve kıvrımlı şekli, güzel kokulu, görüntüsü renkli, çiçeklerini ilkbaharda açması ve zor şartlara karşı dayanıklı olması gibi özellikleri olan çiçek.*

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 7). [benefşe]

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 13). [benefşe]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 7). [benefşe]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [benefşe]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 76). [benefşe]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 59). [benefşe]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 60). [benefşe]

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 19). [benefşe]

ben-i miskīn: *Miskin, aciz, zavallı kişi II âşık.*

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl *(Mes. 113, Mıs. 20). [ben-i miskīne]*

ben-i müstmend: *Biçare ben'ine, zavallı ben'e.*

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu **ben-i müstmendüñe** *(Gaz. 33, Mıs. 10). [ben-i müstmendüñe, -üñ, -e]*

beñze-: *İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.*

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 10). [beñzemedügin, -me, -düg, -in]

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṯḥ-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 22). [beñzer, -r]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 26). [beñzedem, -dem]

beñze-: *İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.*

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa **benzer**
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa **benzer** *(Mes. 22, Mıs. 83). [benzer]*

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 84). [benzer]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 72). [beñzer]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 101). [beñzer]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 102). [beñzer]

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı (Mes. 29, Mıs. 21). [beñzer]

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı (Mes. 29, Mıs. 22). [beñzer]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 23). [beñzer]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [beñzer]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 11). [beñzersin, -sin]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 95). [beñzer]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri ṣan ṣuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 97). [beñzer]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri ṣan ṣuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 98). [beñzer]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 63). [beñzer]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 64). [beñzer]

beñzet-: *T. f. Bir şeyi diğer bir şeye müşabih etmek. Bir şeyin aynını yapmak. Bir şeyi diğer bir şey sanmak.*

Seni bir kimseye **beñzetdüm** iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār *(Mes. 34, Mıs. 73). [beñzetdüm, -düm]*

berāber: *Aynı anda.*

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 12). [berāber]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 33). [ber-ā-ber]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 52). [ber-ā-ber]

berāber ol-: *Denk olmak, benzeri olmak.*

Aḥsend zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü mehe ola berāber *(Tb. 1, Mıs. 4). [berāber ola]*

berāber ol-: *Karşı karşıya kalmak.*

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 32). [ber-ā-ber oldı]

Ki zīrā ol şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 24). [ber-ā-ber oldı]

berāber ol-: *Bir olmak, denk olmak.*

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 79). [ber-ā-ber olmadı, -ma, -dı]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Şāmīler olmadı ber-ā-ber *(Mes. 148, Mıs. 150). [ber-ā-ber olmadı, -ma, -dı]*

berāber ol-: *Bir araya gelmek, aynı yerde bulunmak.*

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber *(Mes. 27, Mıs. 42). [ber-ā-ber olmış]*

ber-āl-i emcād: *Şerefli aile üzerine.*

Ve hem ber-āl-i emcād-ı to bādā
Ve ber-aṣḥāb u eclād-ı to bādā *(Mes. 1, Mıs. 5). [ber-āl-i emcād-ı]*

ber-ān: *Onun üzerine.*

Rātib **ber-ān** feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār *(Kas. 1, Mıs. 43). [ber-ān]*

bercīs: *Jüpiter, Hürmüz. Eski gökbilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız. Gökyüzünün sultanı olan güneşin kadısı olup hüküm verme ve güzel konuşma yeteneğine sahiptir. En uğurlu gökcismi olarak nitelenen Bercîs, isabetli kararlar verir.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫıṣāl (Kas. 2, Mıs. 38). [bercise, -e]

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 70). [bercīse, -e]

Alamayup cevāb ol māh-ṣūret
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet (Mes. 78, Mıs. 10). [bercīse, -e]

berg ü bār: *Mahsul, sermaye, kazanç, meyve.*

Faẓlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda **berg ü bār** *(Kas. 1, Mıs. 24). [berg ü bār]*

berg-i gül: *Gül yaprağı.*

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 4). [berg-i gül]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 90). [berg-i gül]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 12). [berg-i gül]

berg-i nevā: *Nimet yaprağı, nasip yaprağı.*

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı baġlar **berg-i nevādan** *(Mes. 150, Mıs. 12). [berg-i nevādan, -dan]*

berg-i ter: *Taze, yeni açmış yaprak.*

Başuña gül ṣaçar **berg-i ter** iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı *(Gaz. 17, Mıs. 13). [berg-i ter]*

ber-güzīde it-: *Seçkin hale getirmek, seçmek.*

Ṭonanmaġı cibillī virmiş idi
Ḳamudan **ber-güzīde itmiş idi** *(Mes. 155, Mıs. 30). [ber-güzīde itmiş idi, -miş, -idi]*

ber-hāl: *Hal üzere olan.*

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle **ber-ḥāl**
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl *(Mes. 19, Mıs. 7). [ber-ḥāl]*

berī: *Arınmış, temizlenmiş.*

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 33). [berīdür, -dür]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [berīdür, -dür]

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 149). [berīdür, -dür]

beri ḳıl-: *Uzak eylemek, uzaklaşmak.*

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 181). [beri ḳıl]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 172). [berī ḳıl]

berī ol-: *Uzaklaşmak ‖ kurtulmak, temizlenmek, arınmak.*

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden *(Mes. 5, Mıs. 174). [berī ol]*

berī yanı: *Burayı, bu tarafı.*

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār *(Mes. 166, Mıs. 28). [berī yanı]*

berk eyle-: *İyice sıkmak, sağlamlaştırmak, muhkem hâle getirmek.*

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk *(Mes. 132, Mıs. 21). [berk eyledüm, -dü, -m]*

berḳ ur-: *Şimşek (gibi) çakmak, parlamak, ışıldamak.*

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 47). [berḳ urur]

Yüzinde berḳ urur āsār-ı devlet
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet (Mes. 17, Mıs. 19). [berḳ urur]

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh (Mes. 156, Mıs. 28). [berḳ ururdı, -ur, -dı]

ber-ḳarār ol-: *Devamlı aynı olmamak, aynı kararda devam etmemek.*

Şaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 38). [ber-ḳarār ol]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 66). [ber-ḳarār olmaz, -maz]

berr: *Toprak, kara.*

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Şaḳın kim **berri** daḫı baḥr idersin *(Mes. 33, Mıs. 8). [berri, -i]*

berü: *Bu tarafa, bu yana, buraya, beriye.*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [berü]

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü şol gül-ʿiẕārumuz (Gaz. 26, Mıs. 14). [berü]

Nola göñlümi maʿmūr eyler isen
Yıḳılaldan berü olmadı ābād (Gaz. 27, Mıs. 6). [berü]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 6). [berü]

Şun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [berü]

Berū ṣun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 5). [berū]

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 219). [berü]

Berü gel oturalum bir araya
Dil ü cānuñı uġratma belāya (Mes. 48, Mıs. 7). [berü]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [berü]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 3). [berü]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [berü]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [berü]

bes: *(Fars.) Yeter, yetişir, elverir, kâfi.*

Ki ḳamu mücrime hemân besdür
Kerem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 49). [besdür, -dür]

İlāhī ben faḳīr ü ḫōr ü zāram
Şikeste-ḫāṭır ü bes dil-figāram (Mes. 6, Mıs. 130). [bes]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur cevher ḳalanı bes ʿaraždur (Mes. 163, Mıs. 40). [bes]

beş on: *Beş on. II Ortalama, yaklaşık.*

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū *(Mes. 87, Mıs. 31). [beş on]*

beşāret it-: *Mutlu olmak.*

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret *(Mes. 46, Mıs. 68). [beşāret itdi, -di]*

beşāret ḳıl-: *Müjde vermek, birine sevindirici bir haber ulaştırmak.*

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 29). [beşāret ḳıldılar, -dı, -la]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Ṣādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 40). [beşāret ḳıldılar, -dı, -lar]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 4). [beşāret ḳıldılar, -dı, -lar]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 6). [beşāret ḳıldılar, -dı, -lar]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 22). [beşāret ḳılur, -ur]

beşāret ol-: *Müjde olmak.*

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 29). [beşāret olsun]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 18). [beşāret olsun]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 117). [beşāret olsun, -sun]

beşinçi: *Beşinci.*

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi Behrām *(Mes. 8, Mıs. 67). [beşinci]*

beşīren: *Müjde olarak, müjdeleyerek.*

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda **beşīren** *(Mes. 157, Mıs. 2). [beşīren]*

besle-: *Büyütmek, barındırmak.*

Seni Çīnde nite ki müşk-i ezfer
Dil ü cān virüben **beslerdi** māder *(Mes. 85, Mıs. 28). [beslerdi, -r, -di]*

beste ol-: *Bağlanmak, bağlı olmak.*

Hezārān dil ṣaçında **beste olmış**
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış *(Mes. 36, Mıs. 69). [beste olmış, -mış]*

beste-leb: *Dudağı bağlı, ağzı kapalı.*

Dehān açıbanı ol **beste-lebler**
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker *(Mes. 54, Mıs. 29). [beste-lebler, -ler]*

beter: *Fena, kötü. [Cümlede daha kötüyüm, fenayım anlamıyla kullanılmıştır.].*

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmağıl ten
Beni gör kim daḫı senden **beterven** *(Mes. 40, Mıs. 12). [beterven, -ven]*

betūl: *Hz. Fatımatüzzehra ve Hz. Meryem'in sıfatı.*

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci **Betūlüñ** *(Mes. 13, Mıs. 22). [betūlüñ, -üñ]*

beyan: *Anlatma, açık ve güzel söyleme, ifade.*

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād *(Mes. 18, Mıs. 51). [beyānı, -ı]*

beyān eyle-: *Beyan eylemek, açıklamak, anlatmak.*

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī *(Mes. 165, Mıs. 9). [beyān eyle]*

beyān it-: *Anlatmak, açıklamak, bildirmek.*

Var iken ḳudretüñ maʿnā **beyān it**
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it *(Mes. 26, Mıs. 15). [beyān it]*

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat *(Mes. 19, Mıs. 81). [beyān it]*

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı *(Mes. 5, Mıs. 15). [beyānı itmiş, -miş]*

beyān ḳıl-: *Açıklamak, izah etmek, anlatmak.*

Yine maʿnī yüzinden söz **beyān ḳıl**
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl *(Mes. 151, Mıs. 9). [beyān ḳıl]*

beyāż: *Beyaz.*

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine nūr buldı (Mes. 97, Mıs. 37). [beyāżıyla, -ı, -yla]

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı gülsitān-ı cāna döndi (Mes. 169, Mıs. 10). [beyāzı, -ı]

beyit: *Dîvan edebiyâtında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısrâdan ibâret nazım parçası.*

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz (Mes. 115, Mıs. 8). [beytüñ, -üñ]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 102). [beyti, -i]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 106). [beyti, -i]

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 97). [beytini, -i, -n, -i]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 56). [beyt]

Maʿānī birle idüben mürekkeb
Ḳamu beytini eyledüm müretteb (Mes. 169, Mıs. 58). [beytini, -i, -n, -i]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 14). [beyti, -i]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 30). [beyti, -i]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 2). [beyt ile]

beze-: *Süslemek.*

Buḫūr eylediler ʿūd u ḳumārī
Bezediler bu resme ol nigārı *(Mes. 155, Mıs. 74). [bezediler, -di, -ler]*

bezek: *T. is. Süs, ziynet.*

Bezek aña degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḥaḳ aña ʿināyet *(Mes. 155, Mıs. 75). [bezek]*

bezen-: *Süslenmek, donatılmak, tezeyyün etmek.*

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 8). [bezendi, -di]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 80). [bezendi, -di]

bezm: *Sohbet, yaran sohbeti ‖ ziyafet, işret sohbeti.*

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 1). [bezmümüze, -ümüz, -e]

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaz iderler (Mes. 21, Mıs. 33). [bezme]

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 108). [bezmi, -i]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 28). [bezme]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 28). [bezm]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 9). [bezm]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 16). [bezme, -e]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 66). [bezm ile, -ile]

bezm it-: *Eğlence meclisi tertip etmek.*

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [bezm iderler, -er, -ler]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 65). [bezm ideyin, -e, -yin]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 140). [bezm it]

bezm üʿişret ḳıl-: *Ziyafet ve eğlence yapmak.*

Yine bir **bezm üʿişret ḳıldı** Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer *(Mes. 35, Mıs. 69). [bezm üʿişret ḳıldı, -dı]*

bezmgāh: *Meclis, toplanma yeri.*

Bulurlar varuban bir **bezmgāhı**
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı *(Mes. 20, Mıs. 13). [bezmgāhı, -ı]*

bi ḥamdi'llāh: *Allah'a şükürler olsun!*

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm *(Mes. 147, Mıs. 26). [bi ḥamdi'llāh]*

bi ḥamdi'llāh: *Şükürler olsun.*

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 1). [bi ḥamdi'llāh]*

bī-ʿaded: *Hesapsız.*

Çü luṭfuñ **bī-ʿadeddür** luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını bağışla *(Mes. 8, Mıs. 175). [bī-ʿadeddür, -dür]*

bī-amān: *İnsafsız, merhametsiz.*

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 10). [bī-amāndur, -dur]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 27). [bī-āmāndur, -dur]

bī-ʿaşḳ: *Aşk olmadan, aşksız.*

İkisinden daḫı **bī-ʿaşḳ** ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma *(Mes. 19, Mıs. 77). [bī-ʿaşḳ]*

bī-bahā ol-: *Paha biçilemeyecek kadar değerli olmak.*

Gözinden ögrenürdi siḥri Mārūt
Lebinden **bī-bahā olurdı** yāḳūt *(Mes. 155, Mıs. 218). [bī-bahā olurdı, -ur, -dı]*

bī-bahāne: *Bahanesiz.*

Benāt-ı Naʿş dürr-i heft-dāne
Hemān dem ʿarż ḳıldı **bī-bahāne** *(Mes. 155, Mıs. 14). [bī-bahāne]*

bī-bāk: *Korkusuz, çekinmeyen, sakınmayan.*

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 171). [bī-bāk]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 1). [bī-bāk]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19). [bī-bāk]

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 43). [bī-bāk]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 32). [bī-bāk]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 8). [bī-bāk]

bī-bāk ol-: *Korkusuz, cüretkâr olmak.*

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 13). [bī-bāk olur]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 111). [bī-bāk oldı, -dı]

bī-beḳā: *Sonlu, ebedi olmayan.*

Gül-i sūrī anuñçün **bī-beḳādur**
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur *(Mes. 163, Mıs. 121). [bī-beḳādur, -dur]*

bī-cān: *(Fa.) Cansız, suret şeklinde, resim.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [bī-cān]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [bī-cān]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 14). [bī-cān]

bī-cān eyle-: *Cansız kalmak. || Ruhun bedenden çıkması.*

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 96). [bī-cān eyler, -r]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 40). [bī-cān ola]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 34). [bī-cān olma, -ma]

bī-cān ol-: *Ölmek.*

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān *(Mes. 148, Mıs. 129). [bī-cān oldı, -dı]*

bī-cān ol-: *Cansız hâlde olmak ‖ Perişan durumda bulunmak.*

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 2). [bī-cān oldı, -dı]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 79). [bī-cān oldı]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 106). [bī-cān olınca, -ınca]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 1). [bī-cān olursam, -ur, -sa, -m]

bī-cān ol-: *Cansız olmak, ölmek, can vermek. II Bitkin ve hâlsiz olmak.*

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 66). [bī-cān oldı]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 54). [bī-cān oldı]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 7). [bī-cān olıcaḳ, -ıcak]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 13). [bī-cān olmış iken, -mış, -iken]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 12). [bī-cān oluram, -ur, -am]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 28). [bī-cān olurdı, -ur, -dı]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 170). [bī-cān eylediler, -di, -ler]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 114). [bī-cān eylerdi, -r, -di]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 113). [bī-cān]

Gehī nālān u geh giryān olurdı
Gehī nā-cān gehi bī-cān olurdu (Mes. 38, Mıs. 12). [bī-cān]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [bī-cān]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 26). [bī-cān]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 196). [bī-cān]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 10). [bī-cān]

bī-çāre: *1. Çaresiz. 2. Düşkün, zavallı.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [bī-çāre]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 32). [bī-çārenüñ, -nün]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 44). [bī-çāreyem, -yem]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 14). [bī-çāreye, -y, -e]

bī-çāre kal-: *Çaresiz kalmak.*

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş **bī-çāre ḳaldum** *(Mes. 155, Mıs. 194). [bī-çāre ḳaldum, -du, -m]*

biçil-: *Kesilmek.*

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün **biçildi** cāme-i ʿaşḳ *(Mes. 45, Mıs. 74). [biçildi, -di]*

bīd: *Söğüt ağacı.*

Şu deñlü **bīd** dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba *(Mes. 27, Mıs. 45). [bīd]*

bīdār: *Far. sf. Uyanık, uykusuz.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek **bīdār** gül *(Gaz. 34, Mıs. 6). [bīdār]*

bīdārlıḳ: *Uyanık olma durumu, uyanıklık.*

Bu ḫˇāb içre baña **bīdārlıḳ** vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir *(Mes. 6, Mıs. 115). [bīdārlıḳ]*

bidāyet: *Başlangıç.*

Ne sinüñ evvelüñe var **bidāyet**
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet *(Mes. 3, Mıs. 17). [bidāyet]*

bī-derd: *Dertsiz, derdi olmayan.*

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [bī-derd]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 58). [bī-derd]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 6). [bī-derd]

bī-devlet it-: *Devletsiz etmek, devletsiz bırakmak.*

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol **bī-devlet itmiş** *(Mes. 128, Mıs. 18). [bī-devlet itmiş, -miş]*

bī-dil: *Gönlünü vermiş, gönlünü kaptırmış, âşık.*

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 25). [bī-dil]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 9). [bī-dile, -e]

bī-dil it-: *Dilsiz olmak, gizlemek.*

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil *(Mes. 108, Mıs. 5). [bī-dil idüp durur, -üp, -durur]*

bī-dil ḳıl-: *Kalpsiz yapmak.*

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl *(Mes. 90, Mıs. 3). [bī-dil ḳıldı, -dı]*

bī-dil ol-: *Dilsiz olmak, sessiz kalmak, söylemez olmak, diline geleni söylememek.*

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 25). [bī-dil olayın, -a, -yın]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 18). [bī-dil oldum, -du, -m]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 98). [bī-dil oldı, -dı]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 111). [bī-dil oldı]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Miḥrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 24). [bī-dil oldı]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 35). [bī-dil oldı]

Bu sözi işidür Miḥrāb-ı ʿāḳil
Belā vü ġamlar ile oldı bī-dil (Mes. 71, Mıs. 18). [bī-dil oldı]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 8). [bī-dil oldı]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Ṣon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 13). [bī-dil oldum, -du, -m]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 201). [bī-dil olmayınca, -ma, -yınca]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 16). [bī-dil olasın, -a, -sın]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 8). [bī-dil olmışdı, -mış, -dı]

bī-dil ol-: *Gönlünü kaybetmek, gönlünü kaptırmak.*

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 42). [bī-dil olmaz, -maz]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 5). [bī-dil olmışuz]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 5). [bī-dil olup, -up]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 42). [bī-dil olursa, -ur, -sa]

bī-dīn: *Dinsiz.*

Hey nice **bī-dīn durur** şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 5). [bī-dīn durur, -durur]*

bīdistān: *Söğütlük.*

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 35). [bīdistān]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 34). [bīdistāna, -a]

bī-dost ol-: *Vefasız olmak.*

Bu resme şanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost *(Mes. 163, Mıs. 116). [bī-dost olamazam, -a, -maz, -am]*

bī-endāze eyle-: *Ölçüsüz, çok fazla olmak.*

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı **bī-endāze eyler** *(Mes. 4, Mıs. 32). [bī-endāze eyler, -r]*

bī-ġam: *Dertsiz, kaygısız.*

Cihān ʿadliyile ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ (Mes. 17, Mıs. 36). [bī-ġamdur, -dur]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [bī-ġam]

bī-ġam ḳıl-: *Dertsiz eylemek; derdi yok etmek.*

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam (Mes. 19, Mıs. 32). [bī-ġam ḳılan, -an]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 2). [bī-ġam ḳıldı, -dı]

bī-ġam ol-: *Dertsiz, sıkıntısız olmak, mesut olmak.*

Hemān dem şād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 8). [bī-ġam oldı]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 72). [bī-ġam oldı]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 2). [bī-ġam oldı]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 2). [bī-ġam oldı]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 2). [bī-ġam oldı]

Hemān dem oldı dilden şād u ḫurrem
Cefādan ḳurtıluban oldı bī-ġam (Mes. 94, Mıs. 18). [bī-ġam oldı]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 42). [bī-ġam olalar, -a, -lar]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 124). [bī-ġam oldı, -dı]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 184). [bī-ġam oldı, -dı]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 2). [bī-ġam oldı, -dı]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 28). [bī-ġam oldı, -dı]

Sevinüben ṣafādan ḫurrem oldı
Belādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 164, Mıs. 32). [bī-ġam oldı, -dı]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 10). [bī-ġam oldı, -dı]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 152). [bī-ġam oldı, -dı]

İkisi daḥı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 168). [bī-ġam oldı, -dı]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 76). [bī-ġam oldı, -dı]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 24). [bī-ġam olġıl, -ġıl]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 24). [bī-ġam olsun, -sun]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 76). [bī-ġam olur, -ur]

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 5). [bī-ġam olur, -ur]

bīgāne: *Kayıtsızlık, umursamamazlık, tanımamazlıktan gelme.*

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña **bīgāne durur** şimdi bu būm *(Mes. 117, Mıs. 30). [bīgāne durur]*

bīgāne ol-: *Kayıtsız, ilgisiz, alâkasız, lâkayt olmak.*

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup **bīgāne ola** bu *(Mes. 22, Mıs. 154). [bīgāne ola]*

bigi: *Gibi, benzer.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [bigi]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [bigi]

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 2). [bigi]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 5). [bigi]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 9). [bigi]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [bigi]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūz u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 9). [bigi]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 3). [bigi]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 3). [bigi]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [bigi]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 10). [bigi]

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 10). [bigi]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 4). [bigi]

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 13). [bigi]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳıldugı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 25). [bigi]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣāniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [bigi]

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mes. 5, Mıs. 40). [bigi]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 54). [bigi]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 104). [bigi]

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 41). [bigi]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 127). [bigi]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 29). [bigi]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [bigi]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 5). [bigi]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 112). [bigi]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 43). [bigi]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [bigi]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 58). [bigi]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 57). [bigi]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [bigi]

Bunuñ bigi iş ider cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan (Mes. 28, Mıs. 33). [bigi]

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı (Mes. 33, Mıs. 19). [bigi]

Şaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Şatar dendānı bigi lūʾlū-yi ter (Mes. 34, Mıs. 120). [bigi]

Şaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Şatar dendānı bigi lūʾlū-yi ter (Mes. 34, Mıs. 119). [bigi]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 53). [bigi]

Münācāt itdügi bigi o ʿāşıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḫāliḳ (Mes. 34, Mıs. 23). [bigi]

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle (Mes. 35, Mıs. 8). [bigi]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Şabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 100). [bigi]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 66). [bigi]

Gözinden çeşme bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 87). [bigi]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 10). [bigi]

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ (Mes. 38, Mıs. 25). [bigi]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 25). [bigi]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 54). [bigi]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 50). [bigiye, -y, -e]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 2). [bigi]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 32). [bigi]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 48). [bigi]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 24). [bigi]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 10). [bigidür, -dür]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 14). [bigi]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 4). [bigi]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 20). [bigi]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 30). [bigi]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 25). [bigi]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 23). [bigi]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [bigi]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 10). [bigi]

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr (Mes. 106, Mıs. 7). [bigi]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 4). [bigi]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 101). [bigi]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 18). [bigi]

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat (Mes. 134, Mıs. 37). [bigi]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 8). [bigi]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 28). [bigi]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġradugını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 113). [bigi]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 118). [bigi]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [bigi]

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mes. 148, Mıs. 120). [bigi]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 4). [bigi]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 148). [bigi]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 175). [bigi]

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı (Mes. 155, Mıs. 138). [bigi]

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 321). [bigi]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 78). [bigi]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 42). [bigi]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 54). [bigi]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 100). [bigi]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 80). [bigi]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [bigi]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn (Mes. 169, Mıs. 60). [bigi]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [bigi]

Pervāne bigi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār (Tb. 1, Mıs. 73). [bigi]

bigi: *Gibi, benzer.*

Saña her kimse benüm **bigi durur** iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā *(Gaz. 39, Mıs. 3). [bigi durur]*

bigi ol-: *Gibi olmak, benzer olmak.*

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā **bigi oldı** nev-cevān ol *(Mes. 167, Mıs. 30). [bigi oldı, -dı]*

bigi ol-: *Bir duruma, bir duyguya yaklaşmak.*

Teni zülfi ḳılı **bigi olmış iken**
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken *(Mes. 167, Mıs. 25). [bigi olmış iken, -mış, -iken]*

bī-gül kal-: *Gülsüz kalmak.*

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül *(Mes. 73, Mıs. 3). [bī-gül ḳalmış, -mış]*

bî-günâh: *Far. Suçsuz, pâk, masum.*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister **bī-günāh** *(Kıt. 2, Mıs. 12). [bī-günāh]*

bī-ḫaber: *Habersiz.*

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken **bī-ḫaber** gözini açdı *(Mes. 144, Mıs. 10). [bī-ḫaber]*

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden **bī-ḫaberdür** *(Mes. 148, Mıs. 42). [bī-ḫaberdür, -dür]*

bī-ḥad: *Sınırsız, pek çok.*

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre **bī-ḥad**
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 21). [bī-ḥad]

bī-ḥadd ü bi-ʿad: *Sınırsız ve sayısız.*

Çeri aḳdı ile **bī-ḥadd ü bi-ʿad**
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed *(Mes. 126, Mıs. 13). [bī-ḥadd ü bi-ʿad]*

Yaġı inmiş ile **bī-ḥadd ü bī-ʿad**
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed *(Mes. 128, Mıs. 13). [bī-ḥadd ü bī-ʿad]*

bi-ḥamdiʾllāh: *"Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.*

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 79). [bi-ḥamdiʾllāh]

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın (Mes. 111, Mıs. 13). [bi-ḥamdiʿllāh]

Cefādan gerçi yoḳ durur naşībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 8). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 49). [bi-ḥamdi'llāh]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 78). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 13). [bi-hamdi'llāh]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 4). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 3). [bi-ḥamdi'llāh]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 40). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum āb-ı ḥayāta (Mes. 155, Mıs. 131). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-hamdi'llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 9). [bi-hamdi'llāh]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 76). [bi-ḥamdi'llāh]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 6). [bi-ḥamdi'llāḥ]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 27). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi-ḥamdi'llāh ṣāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān (Mes. 169, Mıs. 75). [bi-ḥamdi'llāh]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 2). [bi-ḥamdi'llāh]

Bi'ḥamdi'llāh ki bir araya geldük
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük (Mes. 155, Mıs. 173). [bi'ḥamdi'llāh]

bī-ḥisāb: *Hesaba gelmez, sayısız, pek çok.*

Buldı Ḫudā raḥmetini **bī-ḥisāb**
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili *(Gaz. 2, Mıs. 15). [bī-ḥisāb]*

bī-hüdāvend: *Padişahsız, hükümdarsız.*

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı **bī-ḫudāvend** *(Mes. 37, Mıs. 10). [bī-ḫudāvend]*

bī-hüner: *Beceriksiz, elinden bir iş gelmeyen.*

Şoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada **bī-hünerdür** *(Mes. 121, Mıs. 22). [bī-hünerdür, -dür]*

Ki zīrā **bī-hünerdür** her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde *(Mes. 121, Mıs. 27). [bī-hünerdür, -dür]*

Nola anlar çoġ ise **bī-hünerdür**
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür *(Mes. 148, Mıs. 41). [bī-hünerdür, -dür]*

bī-hūş: *Kendinden geçme, kendini kaybetme.*

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol **bī-ḫūş** *(Mes. 37, Mıs. 68). [bī-ḫūş]*

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi **bī-hūş** *(Mes. 119, Mıs. 26). [bī-hūş]*

bī-hūş ḳal-: *Sersem olmak, aklı başından gitmiş şekilde kalmak.*

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş *(Mes. 26, Mıs. 10). [bī-hūş ḳalasın, -a, -sın]*

bī-hūş ol-: *Bayılmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek.*

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 107). [bī-hūş oldı]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 102). [bī-hūş oldı, -dı]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 64). [bī-hūş oldı, -dı]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 132). [bī-hūş oldı]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 44). [bī-hūş oldı]

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 64). [bī-hūş oldı]

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 22, Mıs. 44). [bī-hūş oldı]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 69). [bī-ḫūş oluban, -uban]

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Şanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 21). [bī-hūş olur]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 28). [bī-hūş olur]

bījen: *Bizen ve Bicen olarak da bilinen Bijen, Gîv'in oğlu, Guderz'in torunu, Rüstem'in kız kardeşinin oğlu ve Keyhusrev döneminin ünlü kahramanlarındandır. (FMS, s: 171.).*

Bu durur çāh-ı **Bījen** ḳanı **Bījen**
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen *(Mes. 168, Mıs. 89). [bījen]*

bī-kār: *Amaçsız, boş, işsiz.*

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol **bī-kār** *(Gaz. 1, Mıs. 16). [bī-kār]*

bī-kār ḳal-: *Ne yapacağını bilememek, kararsız kalmak.*

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār *(Mes. 5, Mıs. 78). [bī-kār ḳalma, -ma]*

bī-ḳarār: *Devamlı olmama, süreklilik göstermeme, istikrarsız.*

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 4). [bī-ḳarār]

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār (Kas. 1, Mıs. 17). [bī-ḳārar]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 25). [bī-ḳarārem, -em]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 20). [bī-ḳarāram, -am]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 100). [bī-ḳarāram, -am]

bī-karār eyle-: *Kararsız duruma düşürmek.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(Kas. 1, Mıs. 38). [bī-ḳarār eyle]*

bī-ḳarār eyle-: *Kararsız etmek, hareketli yapmak, gezici yapmak, seyyar hale getirmek.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal *(Kas. 2, Mıs. 11). [bī-ḳarār eylersin, -r, -sin]*

bī-ḳarār it-: *Kararsız etmek. II Huzur vermemek.*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi gönlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz *(Gaz. 31, Mıs. 3). [bī-ḳarār itdüñ]*

bī-ḳarār ḳıl-: *Kararsız yapmak II Yerinde, sabit duramamak, gezici yapmak, seyyar hale getirmek.*

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol *(Mes. 2, Mıs. 84). [bī-ḳarār ḳıldı, -dı]*

bī-ḳarār ol-: *Kararsız ve huzursuz olmak.*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü gönülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 10). [bī-ḳarār oldı, -dı]

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 5). [bī-ḳarār olmışam, -mış, -am]

bī-ḳarār ol-: *Kararsız olmak II bir yerde sabit durmamak.*

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān **bī-ḳarār oldı** o zülf-i bī-ḳarārından *(Gaz. 7, Mıs. 14). [bī-ḳarār oldı, -dı]*

bī-ḳıyās: *Emsalsiz, kıyasa gelmez, ölçüsüz.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı **bī-ḳıyās**
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār *(Kas. 1, Mıs. 15). [bī-ḳıyās]*

bī-külli: *Hep, bütün, tamamıyla.*

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 140). [bi-küllī]

Beni dīvāne vü bīmār ḳıldı
Bi-küllī dünyede bīzār ḳıldı (Mes. 165, Mıs. 82). [bi-küllī]

bil-: *"Bilmek", bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak..*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 6). [bilürsin]

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı (Gaz. 17, Mıs. 10). [bilürsin]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḫayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 5). [bilürem, -ür, -em]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 16). [bilürsin, -ür, -sin]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 2). [bilürem, -ür, -em]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḫālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 5). [bilürsin]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 53). [bilürsin]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 38). [bilmez, -mez]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 11). [bilürsin]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 73). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 31). [bilürem, -ür, -em]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [bilürsin]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 19). [bilürdüm, -ür, -dü, -m]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 21). [bilürdüm, -ür, -dü, -m]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 39). [bilürem, -ür, -em]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 45). [bilürsin]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri (Mes. 47, Mıs. 54). [bildi, -di]

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mes. 70, Mıs. 30). [bilürem, -ür, -em]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 6). [bilüp, -üp]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 9). [bilürsin]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 30). [bilmege, -me, -ge]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 7). [bilürem, -ür, -em]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [bildi, -di]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 35). [bilürem, -ür, -em]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 10). [bilmez, -mez]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 17). [bilürem, -ür, -em]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 12). [bildi, -di]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 7). [bilürsin]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 29). [bilmez, -mez]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 31). [bilürem, -ür, -em]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 24). [bilürem, -ür, -em]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 43). [bilürem, -ür, -em]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 57). [bildi, -di]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 61). [bildi, -di]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 66). [bile, -e]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 65). [bilürem, -ür, -em]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 44). [bilürem, -ür, -em]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 33). [bildi, -di]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 68). [bilürsin, -ür, -sin]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [bilürem, -ür, -em]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 108). [bildi, -di]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 115). [bildi, -di]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 94). [bilürler, -(ü)r, -ler]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 56). [bilür, -ür]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [bildi, -di]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 55). [bilindi, -in, -di]

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni bilmeyene böyle eyle (Mes. 163, Mıs. 57). [bilinmedügi, -in, -me, -düg, -i]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [bilsem, -se, -m]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 36). [bilürem, -ür, -em]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 52). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [bilürem, -ür, -em]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 5). [bildi, -di]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [bildi, -di]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 53). [bildi, -di]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 68). [bildi, -di]

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 25). [bilürüz, -ür, -üz]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [bil]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [bil]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 25). [bil]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 15). [bil]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 37). [bil]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [bil]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 98). [bil]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 97). [bil]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [bil]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 23). [bil]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 52). [bil]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 21). [bil]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 37). [bil]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 35). [bil]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 36). [bil]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [bil]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 131). [bil]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 23). [bil]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 40). [bilmezven, -mez, -ven]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 40). [bil]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 41). [bil]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 106). [bil]

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd (Mes. 132, Mıs. 119). [bil]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 20). [bil]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 17). [bil]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 22). [bil]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 19). [bil]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 1). [bilsem, -se, -m]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 2). [bilsem, -se, -m]

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 4). [bilsem, -se, -m]

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 6). [bilsem, -se, -m]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 8). [bilsem, -se, -m]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 10). [bilsem, -se, -m]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 3). [bilmezse, -mez, -se]

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 29). [bilimez, -imez]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 106). [bilesin, -esin]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 104). [bilesin, -esin]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 183). [bilürseñ, -ür, -señ]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 54). [bilelim, -elim]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 34). [bildüm, -dü, -m]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 25). [bilsem, -se, -m]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 223). [bildüm, -dü, -m]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 24). [bile, -e]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 91). [bildi, -di]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [bile, -e]

Yolumda göreyüm ṣādıḳlıġını
Bileyüm nicedir ʿaşıḳluġını (Mes. 46, Mıs. 84). [bileyüm, -eyüm]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 35). [bilüben, -üben]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 20). [bilüñüz, -ü, -ñüz]

Bu resme bilgil iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 31). [bilgili, -li]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [bilgil]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 40). [bilgil]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [bilgil]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [bilgil]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 17). [bilgil]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 64). [bilgil]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 24). [bilgil]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 17). [bilimezdüm, -mez, -düm]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 55). [bilmezsin]

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 61). [bilür]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [bilür]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 50). [bilür]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [bilür]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 20). [bilür]

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini (Mes. 97, Mıs. 14). [bilür]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 36). [bilür]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 7). [bilürsin, -ür, -siñ]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 78). [bilür]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 82). [bilür]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [bilür]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 18). [bilür idi, -ür, -idi]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 10). [bilürsin]

bil-: *Allah teâlâ'nın en doğrusunu bilmesi, tayin etmesi, en doğrusuna vâkıf olması.".*

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 87). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 99). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 25). [bilür, -ü, -r]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 90). [bilür, -(ü)r]

bil-: *Bilmek, tanımak, vakıf olmak.*

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni **bilmeyene** böyle eyle *(Mes. 163, Mıs. 58). [bilmeyene, -me, -y, -en, -e]*

bil-: *Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 1). [bilürsin, -ür, -sin]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 19). [bilmek, -mek]

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 152). [bilmez, -mez]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 39). [bilür, -ür]

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 171). [bilür, -ür]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 90). [bilmez, -mez]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 86). [bil]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [bil]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 182). [bil]

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 209). [bil]

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin (Mes. 5, Mıs. 130). [bilmeyesin, -me, -ye, -sin]

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 95). [bilüp, -üp]

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 8). [bilür, -ür]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faẓl ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 35). [bilürsin, -ür, -sin]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 147). [bilürsin, -ür, -sin]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 148). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 185). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 186). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 187). [bilürsin, -ür, -sin]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 189). [bilürsin, -ür, -sin]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193). [bilürsin, -ür, -sin]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 120). [bilsünler, -sün, -ler]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 145). [bilür, -ür]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 28). [bil]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 136). [biliş, -i, -ş]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 16). [bilürdi, -ür, -di]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 71). [bilür, -ür]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 43). [bilürem, -ür, -em]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 76). [bilürsin, -ür, -sin]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 31). [bildi, -di]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 9). [bilmişdi, -miş, -di]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 10). [bilmişdi, -miş, -di]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [bildi, -di]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [bilem, -em]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 82). [bilürem, -ür, -em]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 209). [bildi, -di]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 25). [bildüñ, -dü, -n]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 36). [bilürem, -ür, -em]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 35). [bilüñ, -üñ]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 58). [bildüm, -dü, -m]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 59). [bilmen, -me, -m]

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 61). [bilürem, -ür, -em]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [bilimez, -i, -mez]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 58). [bilinmez, -in, -mez]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Ṣoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 108). [bilürem, -ür, -em]

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ (Mes. 45, Mıs. 83). [bildi, -di]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 75). [bildüñ, -dü, -n]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 13). [bilürem, -ür, -em]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 15). [bilürem, -ür, -em]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün ṣāh bildi (Mes. 81, Mıs. 10). [bildi, -di]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 19). [bilürem, -ür, -em]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫiẕmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 14). [bilürem, -ür, -em]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [bildi, -di]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 80). [bilürem, -ür, -em]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [bileydüm, -e, -y, -dü, -m]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 28). [bilesin, -e, -sin]

Gemi bir baḫre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 44). [bilemezem, -mez, -em]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 8). [bilürem, -ür, -em]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 7). [bildi, -di]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [bilevüz, -e, -vüz]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [bilür]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 20). [bilür]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 21). [bilüñ, -üñ]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 85). [bilürem, -ür, -em]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [bildi, -di]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 5). [bildi, -di]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 93). [bilenler, -en, -ler]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 46). [bildüm, -dü, -m]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 50). [bildüm, -dü, -m]

bil-: *Kabul etmek, görmek.*

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin **bilüp** ṣoñra eyledi inkār gül *(Gaz. 34, Mıs. 10). [bilüp]*

bildür-: *Açıklamak, bildirmek, söylemek.*

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize **bildürdi** ṣerʿinüñ edasın *(Mes. 7, Mıs. 116). [bildürdi, -di]*

bile: *Dahi, de.*

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [bile]

Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 78). [bile]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 111). [bile]

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 22). [bile]

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 52). [bile]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 43). [bile]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 44). [bile]

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 200). [bile]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 56). [bile]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 41). [bile]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 37). [bile]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 105). [bile]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 93). [bile]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḥūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 178). [bile]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 41). [bile]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 42). [bile]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 55). [bile]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 18). [bile]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 30). [bile]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 28). [bile]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 48). [bile]

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Ṣanayduñ ṭāġ cevşen-pūş oldı (Mes. 146, Mıs. 21). [bile]

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder (Mes. 148, Mıs. 15). [bile]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [bile]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 28). [bile]

İrişüp ḫalvet-i Ḫurşīde ol dem
İkisi bile ḫātır-şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 116). [bile]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 10). [bile]

bile: *Birlikte, beraber.*

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 2). [bile]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 103). [bile]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 57). [bile]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīẓ gelgil (Mes. 35, Mıs. 39). [bile]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 32). [bile]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 135). [bile]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 99). [bile]

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 89). [bile]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 40). [bile]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115). [bile]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 53). [bile]

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer (Mes. 46, Mıs. 79). [bile]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [bile]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 48). [bile]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 27). [bile]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 29). [bile]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 30). [bile]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 31). [bile]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 27). [bile]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 51). [bile]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 62). [bile]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 66). [bile]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 16). [bile]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 15). [bile]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 48). [bile]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 39). [bile]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥ∨āha (Mes. 117, Mıs. 114). [bile]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [bile]

Bile uydurdı bir ḳaç ḫāṣlardan
Muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan (Mes. 130, Mıs. 49). [bile]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 4). [bile]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 13). [bile]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 26). [bile]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 22). [bile]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 37). [bile]

bile al-: *Yanına almak, beraberinde götürmek.*

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 147). [bile al]

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 48). [bile aldı]

Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk
Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mes. 71, Mıs. 36). [bile aldı]

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki ṣulu ter pākīze gevher (Mes. 40, Mıs. 83). [bile almış, -mış]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 33). [bile alup, -up]

bile gel-: *Birlikte gelmek.*

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban **bile gel** *(Mes. 165, Mıs. 148). [bile gel]*

bile git-: *Birlikte gitmek.*

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne **bile gitdi** *(Mes. 166, Mıs. 20). [bile gitdi, -di]*

İki gün **bile gitdi** şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser *(Mes. 166, Mıs. 21). [bile gitdi, -di]*

bile ol-: *Birlikte olmak, beraber vakit geçirmek.*

Daḫı hergiz ırağ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 58). [bile ol]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 26). [bile ol]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 64). [bile oldı, -dı]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 17). [bile olayın, -a, -yın]

bilesince: *Yanında, beraberinde.*

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller *(Mes. 25, Mıs. 101). [bilesince]*

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i eẕfer *(Mes. 105, Mıs. 18). [bilesince]*

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm *(Mes. 120, Mıs. 68). [bilesince]*

bilişdür-: *Tanışmak, anlaşmak.*

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān *(Mes. 36, Mıs. 46). [bilişdür, -dür]*

biliş: *Bildik, tanıdık, dost, aşina.*

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ **bilişidür** *(Mes. 34, Mıs. 56). [bilişidür, -i, -dür]*

bi'llāhi: *Allah için.*

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār *(Tb. 1, Mıs. 66). [bi'llāhi, - -i]*

billūr: *Billûr, şeffaf cam. Şeffaf bir cevher.*

Alup **billūr** ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u sağı *(Mes. 52, Mıs. 21). [billūr]*

Alup **billūr** ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u sağı *(Mes. 154, Mıs. 47). [billūr]*

bil-: *"Bilmek", bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.*

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner **bilmekde** merdāne er gerekdür *(Mes. 121, Mıs. 14). [bilmekde, -de]*

bilü: *1. Bilgi, ilim irfan, idrak, malumat. 2. Zihin, fikir. (TDK Tarama Sözlüğü).*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden *(Mes. 1, Mıs. 22). [bilümi, -m, -i]*

bīmār: *Far. Hasta.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [bīmār]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 4). [bimāruñam, -uñ, -am]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 95). [bīmar]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 21). [bīmārı, -ı]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 9). [bīmār]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 10). [bīmāra, -a]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 46). [bīmār]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 6). [bīmār]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 16). [bīmār]

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 32). [bīmār iken, -iken]

bīmār eyle-: *Hasta etmek.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(Gaz. 34, Mıs. 2). [bīmār eyledi]*

bīmār ḳıl-: *Hasta etmek.*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni **bīmār ḳıldı** *(Gaz. 9, Mıs. 14). [bīmār ḳıldı, -dı]*

Gidüben bini ḫōr u zār ḳılma
Belā vü zār ile bīmār ḳılma (Mes. 135, Mıs. 36). [bīmār ḳılma, -ma]

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 4). [bīmār ḳılmadı, -ma, -dı]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḫudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 98). [bīmār ḳılsun, -sun]

bīmār ol-: *Hasta olmak, hastalanmak.*

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 4). [bīmār ola]

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār (Tb. 1, Mıs. 65). [bīmār oldı]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda (Kıt. 5, Mıs. 3). [bīmār oldum]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 38). [bīmār olmadı, -ma, -dı]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 2). [bīmār oluram, -ur, -am]

Hemīşe derd ü ġamla zār olurdı
Cefā-yı ʿaşḳ ile bīmār olurdı (Mes. 72, Mıs. 42). [bīmār olurdı, -ur, -dı]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 39). [bīmār olursa, -ur, -sa]

Belā vü miḥnet aña yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış (Mes. 114, Mıs. 16). [bīmār olmış]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 53). [bīmār olmışam]

bīmār ol-: *Hasta, düşkün olmak.*

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile **bīmār olupdur**
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur *(Mes. 74, Mıs. 31). [bīmār olupdur]*

bīmāre eyle-: *İlaç etmek, iyileştirmek, tedavi etmek.*

ʿİlācuñ varsa ben **bīmāre eyle**
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle *(Mes. 113, Mıs. 13). [bīmāre eyle]*

bīmār-ı firḳat: *Ayrılık hastası.*

Gönül **bīmār-ı firḳat** olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 5). [bīmār-ı firḳat]*

bī-mecāl: *Zahmetsiz, zahmetsizce, kolayca.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf **bī-mecāl** *(Kas. 2, Mıs. 20). [bī-mecāl]*

bī-mekān: *Yersiz, yurtsuz.*

Mekān andan mekānı **bī-mekāndur**
Nişān andan nişānı bī-nişāndur *(Mes. 2, Mıs. 153). [bī-mekāndur, -dur]*

bī-melālet: *Sıkıntısız.*

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 36). [bī-melālet]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 88). [bī-melālet]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 134). [bī-melālet]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 143). [bī-melālet]

biñ: *Binlerce, pek çok.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 6). [biñ]

Sulṭān Muḥammed ol kim ḳaṣd-ı neberd idicek
Biñ Rüstem-i cihān-gīr ḫaylinde ola muḥaşşem (Kas. 5, Mıs. 14). [biñ]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḫayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 163). [biñ]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 105). [biñ]

Var idi anda biñ ṭāvūş u şeh-bāz
Biri biriyle iderdi pervāz (Mes. 27, Mıs. 51). [biñ]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Şanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [bin]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45). [biñ]

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır (Mes. 29, Mıs. 26). [biñ]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 28). [biñ]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 32). [biñ]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [biñ]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 27). [biñ]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [biñ]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [biñ]

Ki on iki biñ erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan (Mes. 148, Mıs. 36). [biñine, -i, -n, -e]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 159). [bin]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 7). [biñ]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 9). [biñ]

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı (Mes. 166, Mıs. 11). [biñ]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [biñ]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 56). [biñ]

biñ: *Ben, 1. tekil şahıs zamiri.*

Bu ṣaḥrā içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 5). [bini, -i]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 3). [bini, -i]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 9). [binüm, -üm]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 5). [bini, -i]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 14). [bini, -i]

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kas. 4, Mıs. 80). [bini, -i]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 1). [bini, -i]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 15). [bini, -i]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 3). [binüm, -üm]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 23). [bini, -i]

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini nālān idüpdür
Be-küllī göñlümi virān idüpdür (Mes. 89, Mıs. 17). [bini, -i]

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā (Mes. 90, Mıs. 16). [bini, -i]

Çü düşdi göñlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ (Mes. 90, Mıs. 18). [bini, -i]

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 37). [bini, -i]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 50). [binüm, -üm]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 41). [binümle, -üm, -le]

Gidüben bini ḫōr u zār ḳılma
Belā vü zār ile bīmār ḳılma (Mes. 135, Mıs. 35). [bini, -i]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 32). [binüm, -üm]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 126). [binümle, -üm, -le]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 125). [bini, -i]

biñ-: *Bineğin sırtına çıkıp oturmak.*

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 31). [biniben, -iben]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile gönli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 55). [bindi, -di]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 51). [binüp, -üp]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Şanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 65). [bindi, -di]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [bindi, -di]

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 37). [bindi, -di]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 7). [bindi, -di]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 25). [biner, -er]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 27). [biner, -er]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de gönli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [bindi, -di]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 50). [bindügi, -düg, -i]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 6). [binüp, -üp]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 3). [bindi, -di]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 7). [binüp, -üp]

Uruban şıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 12). [biner, -er]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 73). [binüp, -üp]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 23). [bindi, -di]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 33). [binüben, -üben]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 48). [bindi, -di]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki şan binmiş idi bād-ı şabāya (Mes. 118, Mıs. 56). [binmiş, -miş]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 16). [binüben, -üben]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 35). [binüm ile]

biñ biñ: *Binlerce, pek çok.*

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes **biñ biñ** duʿālar *(Mes. 18, Mıs. 68). [biñ biñ]*

biñ dürlü: *Bir türlü, bin çeşit.*

Ḳılup **biñ dürlü** şīve ol yüzi gül
Semen üstine şalmış caʿd-ı sünbül *(Mes. 27, Mıs. 173). [biñ dürlü]*

biñ yıl: *Bin yıl, çok uzun zaman.*

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 6). [biñ yıl]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 85). [biñ yıl]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 51). [biñ yıl]

bīnā ḳıl-: *Görmek, görünür kılmak.*

Dilerseñ ġoncayı güyā ḳılursın
Dilerseñ nerkisi **bīnā ḳılursın** *(Mes. 3, Mıs. 12). [bīnā ḳılursın, -ur, -sın]*

binā ur-: *Oluşturmak, yapmak, yaratmak.*

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād *(Mes. 29, Mıs. 12). [binā urmış, -mış]*

bināsı urıl-: *İnşa edilmek, yapılmak.*

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı *(Mes. 30, Mıs. 16). [bināsı urılmadı]*

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında *(Mes. 30, Mıs. 4). [binā urılmış, -mış]*

bindür-: *Bineğin sırtına çıkıp oturmak.*

Revān **bindürüben** bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya *(Mes. 155, Mıs. 81). [bindürüben, -üben]*

bī-nişān: *Herhangi bir nişanı, işareti olmayan || sır diyarı.*

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı **bī-nişāndur** *(Mes. 2, Mıs. 154). [bī-nişāndur, -dur]*

bī-nūr: *Işıksız, nursuz.*

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi **bī-nūr** *(Mes. 38, Mıs. 10). [bī-nūr]*

Kişiye oġlı olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede **bī-nūr** dīde *(Mes. 105, Mıs. 46). [bī-nūr]*

bī-nūr ḳal-: *Nursuz kalmak, ışıksız kalmak, karanlık olmak.*

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr *(Mes. 82, Mıs. 16). [bī-nūr ḳaldı, -dı]*

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr *(Mes. 146, Mıs. 28). [bī-nūr ḳaldı, -dı]*

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr *(Mes. 155, Mıs. 148). [bī-nūr ḳaldı, -dı]*

bī-nūr ḳıl-: *Işıksız bırakmak, hapsetmek.*

Niçün anı ḳatuñdan dūr ḳılduñ
Çerāġ-ı ʿömrüñi **bī-nūr ḳılduñ** *(Mes. 105, Mıs. 48). [bī-nūr ḳılduñ, -du, -ñ]*

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr *(Mes. 111, Mıs. 16). [bī-nūr ḳılma, -ma]*

bī-nūr ol-: *Işıksız olmak.*

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 32). [bī-nūr oldı, -dı]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 2). [bī-nūr olur]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 58). [bī-nūr olur mı, -ur, -mı]

bī-pāyān: *Sonsuz, tükenmez.*

Çeri devşürdi **bī-pāyān** Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server *(Mes. 130, Mıs. 15). [bī-pāyān]*

bī-per: *Kanatsız.*

Per ü bālüm yanar **bī-per** ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram *(Mes. 8, Mıs. 105). [bī-per]*

bī-per ü bāl: *Kolsuz kanatsız.*

Sen otursın iy ḳuş fārigʾl-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet **bī-per ü bāl** *(Mes. 84, Mıs. 22). [bī-per ü bāl]*

bir: *Bir*.

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 4). [bir]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [bir]

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [bir]

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 3). [bir]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [bir]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [bir]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [bir]

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 4). [bir]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 11). [bir]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [bir]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 6). [bir]

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa (Gaz. 51, Mıs. 1). [bir]

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem (Kas. 4, Mıs. 49). [bir]

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 9). [bir]

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 10). [bir]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 16). [bir]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 53). [bir]

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 72). [birisi, -i, -si]

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 72). [birisi, -i, -si]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 80). [bir]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 6). [bir]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [bir]

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 51). [bir]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [bir]

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 26). [bir]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 38). [bir]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [bir]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [bir]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 45). [bir]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 46). [bir]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [bir]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [bir]

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 49). [bir]

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 50). [bir]

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 72). [bir]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 25). [bir]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 104). [bir]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 182). [bir]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 184). [bir]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 59). [birinci, -inçi]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 52). [bir]

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār (Mes. 13, Mıs. 6). [bir]

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār (Mes. 13, Mıs. 6). [bir]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 47). [bir]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 48). [bir]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [bir]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 28). [bir]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 38). [bir]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [bir]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 40). [bir]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 41). [bir]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 42). [bir]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 45). [bir]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [bir]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 47). [bir]

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 59). [bir]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 66). [bir]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [bir]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [bir]

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿaşḳ-nāme eyle āġāz (Mes. 19, Mıs. 4). [bir]

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 81). [bir]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91). [bir]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 113). [bir]

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 102). [biri, -i]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 1). [bir]

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 13). [bir]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [bir]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [bir]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 54). [bir]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [bir]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 74). [bir]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 97). [bir]

Hemān Cemşīd gönlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 105). [bir]

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 116). [bir]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [bir]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 27). [bir]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [bir]

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū (Mes. 21, Mıs. 141). [bir]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 17). [bir]

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 75). [bir]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 89). [bir]

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar (Mes. 22, Mıs. 94). [bir]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 121). [bir]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 140). [bir]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 1). [bir]

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā (Mes. 23, Mıs. 17). [bir]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [bir]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 39). [bir]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [bir]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 55). [bir]

Yeñi bir ḫvāce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 61). [bir]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [bir]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 71). [bir]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [bir]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 3). [bir]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 5). [bir]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [bir]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [bir]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 32). [bir]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḥżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 41). [bir]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [bir]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 125). [bir]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 163). [bir]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [bir]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 167). [bir]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 169). [bir]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 213). [bir]

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 219). [bir]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 236). [bir]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 240). [birine, -i, -n, -e]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 12). [bir]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 65). [bir]

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 9). [bir]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [bir]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [bir]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 43). [bir]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir ṣīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 50). [bir]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 53). [bir]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 53). [bir]

Yidinci gün kiʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 90). [bir]

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 3). [bir]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 5). [bir]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 17). [bir]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 17). [bir]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [bir]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 53). [bir]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Ṣanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 9). [bir]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 30). [bir]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 40). [bir]

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem (Mes. 31, Mıs. 42). [bir]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 46). [bir]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 48). [bir]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 64). [bir]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 2). [bir]

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 14). [bir]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 23). [bir]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 38). [bir]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 61). [bir]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 27). [bir]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 49). [bir]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [bir]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 73). [bir]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [bir]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 19). [bir]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [bir]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [bir]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [bir]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 65). [bir]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 69). [bir]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [bir]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [bir]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 140). [bir]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 143). [bir]

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 1). [bir]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [bir]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 59). [bir]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 61). [bir]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 85). [bir]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 106). [bir]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [bir]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 119). [bir]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 136). [bir]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [bir]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 23). [bir]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 2). [bir]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 34). [bir]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿayş ü ʿişret eyleñ (Mes. 40, Mıs. 55). [bir]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [bir]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 95). [bir]

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 9). [bir]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 15). [bir]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 11). [bir]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 32). [bir]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 15). [bir]

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġarażsuz (Mes. 46, Mıs. 23). [bir]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 65). [bir]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 4). [bir]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 11). [bir]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 13). [bir]

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Ṣıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz (Mes. 51, Mıs. 3). [bir]

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz (Mes. 52, Mıs. 33). [bir]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [bir]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 26). [bir]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [bir]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 2). [bir]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [bir]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir ṣīr
Velī oldı aña ol ṣīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 3). [bir]

Çü geldi ḳapuña bir ṣāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 3). [bir]

Çü geldi ḳapuña bir ṣāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 4). [bir]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 2). [bir]

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā (Mes. 62, Mıs. 1). [bir]

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā (Mes. 62, Mıs. 2). [bir]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 2). [bir]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [bir]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 3). [bir]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 5). [bir]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir ṣīr (Mes. 67, Mıs. 4). [bir]

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān (Mes. 67, Mıs. 5). [bir]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 35). [bir]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 37). [bir]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 39). [bir]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 40). [bir]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 9). [bir]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 51). [bir]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 52). [bir]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 61). [bir]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 94). [bir]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 95). [bir]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [bir]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [bir]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [bir]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [bir]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 23). [bir]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 24). [bir]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 18). [bir]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 3). [bir]

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 3). [bir]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 8). [bir]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 26). [bir]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 41). [bir]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [bir]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 7). [bir]

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 11). [bir]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 5). [bir]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [bir]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 5). [bir]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [bir]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 17). [bir]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 30). [bir]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 39). [bir]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 1). [bir]

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 36). [bir]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11). [bir]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 29). [bir]

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 35). [bir]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 38). [bir]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 27). [bir]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 20). [bir]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 12). [bir]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [bir]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 30). [bir]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 57). [bir]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58). [bir]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58). [bir]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [bir]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [bir]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 55). [bir]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [bir]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 34). [bir]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 29). [bir]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 31). [bir]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 6). [bir]

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 7). [bir]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 11). [bir]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20). [bir]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 8). [bir]

Gemi bir baḥre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫvār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 43). [bir]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 22). [bir]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23). [bir]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 26). [bir]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 3). [bir]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 14). [bir]

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 114, Mıs. 7). [bir]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19). [bir]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 23). [bir]

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 37). [bir]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [bir]

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mes. 116, Mıs. 19). [bir]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 35). [bir]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 38). [bir]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 57). [bir]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [bir]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Ṣādīye kim iy ḫüsrev-i Ṣām (Mes. 117, Mıs. 71). [bir]

Bu sözi işüdüben şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 76). [bir]

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 112). [bir]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 122). [bir]

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 112). [bir]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 125). [bir]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 4). [bir]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 7). [bir]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 9). [bir]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 25). [bir]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 27). [bir]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 41). [bir]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 26). [bir]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 27). [bir]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [bir]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [bir]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [bir]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 10). [bir]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [bir]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [bir]

İşitdi çün bu sözi şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 60). [bir]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Ṣāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 10). [bir]

Bulur şeh Şādī bir rūẕ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 7). [bir]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 1). [bir]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 7). [bir]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 12). [bir]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 70). [bir]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 13). [bir]

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şükūfe
Nisār iderdi sīm ü zer şükūfe (Mes. 130, Mıs. 63). [bir]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [bir]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 3). [bir]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 29). [bir]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 4). [bir]

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 69). [bir]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 75). [bir]

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 77). [bir]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun (Mes. 132, Mıs. 110). [bir]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 4). [bir]

Sefer bir ḳıtʿadur nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden (Mes. 135, Mıs. 15). [bir]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 34). [bir]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 24). [bir]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 10). [bir]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 4). [bir]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 6). [bir]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 23). [bir]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 24). [bir]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [bir]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 3). [bir]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 1). [bir]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 7). [bir]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 35). [bir]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 8). [bir]

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi (Mes. 146, Mıs. 34). [bir]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 13). [bir]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 3). [bir]

Meger bir ṣubḥ mihr-i āsmānī
Münevver eyledi rūy-ı cihānı (Mes. 148, Mıs. 1). [bir]

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan (Mes. 148, Mıs. 4). [bir]

Uruban ṣıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 12). [bir]

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 37). [bir]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 40). [bir]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 73). [bir]

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḥaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 1). [bir]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 22). [bir]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 5). [bir]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3). [bir]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 21). [bir]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 22). [bir]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 3). [bir]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 12). [bir]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 15). [bir]

Ṣaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 133). [birine, -i, -n, -e]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 136). [birini, -i, -n, -i]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 297). [bir]

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 273). [bir]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 269). [bir]

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān ḥāżır ḳılubanı giderler (Mes. 155, Mıs. 89). [bir]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 81). [bir]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 68). [bir]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 120). [bir]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 22). [bir]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẕīri (Mes. 156, Mıs. 41). [bir]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 39). [bir]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 47). [bir]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 51). [bir]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 5). [bir]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [bir]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 11). [bir]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 19). [bir]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 37). [bir]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 32). [bir]

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān (Mes. 163, Mıs. 7). [bir]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [bir]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Şoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 97). [bir]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 1). [bir]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 82). [bir]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 7). [bir]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 32). [bir]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 93). [bir]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 104). [bir]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 115). [bir]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 61). [bir]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [bir]

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb (Tb. 1, Mıs. 41). [bir]

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān (Tb. 1, Mıs. 51). [bir]

bir: *Yalnızca.*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde **bir** benem *(Kas. 4, Mıs. 64). [bir]*

bir arada: *Beraber.*

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada (Mes. 58, Mıs. 4). [bir arada]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 29). [bir arada]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 41). [bir arada]

bir araya: *Birlikte, yan yana, bir arada.*

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Şanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 13). [bir araya]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 30). [bir araya]

bir araya gel-: *Bir yerde buluşup görüşmek, toplanmak.*

Bi'ḥamdi'llāh ki **bir araya geldük**
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük *(Mes. 155, Mıs. 173). [bir araya geldük, -dü, -k]*

Cemīʿi **bir araya gelsün** anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar *(Mes. 22, Mıs. 93). [bir araya gelsün, -sün]*

bir araya otur-: *Beraberce oturmak.*

Berü gel oturalum bir araya
Dil ü cānuñı uġratma belāya (Mes. 48, Mıs. 7). [bir araya oturalum, -a, -lum]

Semen-rūlar oturdı bir araya
Şeker-gūlar oturdı bir araya (Mes. 22, Mıs. 109). [bir araya oturdı, -ur, -dı]

Semen-rūlar oturdı bir araya
Şeker-gūlar oturdı bir araya (Mes. 22, Mıs. 110). [bir araya oturdı]

Oturdı bir araya şāh u Ḫurşīd
Şanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 11). [bir araya oturdı]

Cihānda uġradum derd ü belāya
Oturınca senüñle bir araya (Mes. 68, Mıs. 18). [bir araya oturınca, -ınca]

bir az: *Biraz.*

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār *(Mes. 163, Mıs. 131). [bir az]*

bir bir: *Bir bir, teker teker, tane tane, sayarak.*

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 45). [bir bir]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 146). [bir bir]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 2). [bir bir]

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 104). [bir bir]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 10). [bir bir]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 52). [bir bir]

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 127). [bir bir]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 15). [bir bir]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 64). [bir bir]

bir biri: *Birbiri.*

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola **bir biri** ʿaşḳında ṣādıḳ *(Mes. 155, Mıs. 300). [bir biri]*

bir birine: *Birbirine.*

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 2). [bir birine]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 45). [bir birine]

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an, bir süre.*

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 11). [bir dem]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 9). [bir dem]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 2). [bir dem]

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 35). [bir dem]

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 60). [bir dem]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 100). [bir dem]

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şüküfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 1). [bir dem]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 12). [bir dem]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [bir dem]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 86). [bir dem]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 28). [bir dem]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān şafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 42). [bir dem]

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem (Mes. 82, Mıs. 36). [bir dem]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 36). [bir dem]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 8). [bir dem]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun (Mes. 132, Mıs. 110). [bir dem]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 14). [bir dem]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 72). [bir dem]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 108). [bir dem]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 44). [bir dem]

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden (Mes. 168, Mıs. 109). [bir dem]

Ḫudāyā ẕātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 88). [bir dem]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 43). [bir dem]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [bir dem]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [bir dem]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 73). [bir dem]

Eger cemʿ olsa cümle ḥalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 90). [bir dem]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 106). [bir dem]

bir dem: *Bir zaman.*

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 74). [bir dem]

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 52). [bir dem]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [bir dem]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 78). [bir dem]

bir dürlü: *Hiçbir biçimde, hiçbir yolla.*

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki **bir dürlü** daḫı olmadı peyvend *(Mes. 129, Mıs. 48). [bir dürlü]*

bir eyleye-: *Birleştirmek, bir araya getirmek.*

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice **bir eyleyesin** *(Mes. 165, Mıs. 20). [bir eyleyesin, -ye, -sin]*

bir gün: *Bir gün, bir zaman.*

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 19). [bir gün]

Meger bir gün oturmış idi Şādī
Ḥaleb öñinde eyler idi şādī (Mes. 147, Mıs. 1). [bir gün]

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste (Mes. 154, Mıs. 1). [bir gün]

bir gün: *Günün birinde.*

Oturmış idi **bir gün** şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr *(Mes. 167, Mıs. 1). [bir gün]*

bir gün: *Bir zaman, bir gün.*

Meger **bir gün** ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem *(Mes. 168, Mıs. 1). [bir gün]*

bir: *Bir, aynı.*

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki **bir idi** öñinde ṭaġ u yazı *(Mes. 166, Mıs. 12). [bir idi, -idi]*

bir: *Beraber olmak, aynı olmak.*

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında **bir idi** ṭopraġıla zer *(Mes. 23, Mıs. 4). [bir idi]*

bir it-: *Bir etmek, tek bir parça haline getirmek.*

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde *(Mes. 29, Mıs. 6). [bir idüp, -üp]*

bir iki: *Birkaç.*

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mes. 23, Mıs. 67). [bir iki]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 90). [bir iki]

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 48). [bir iki]

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki ṣulu ter pākīze gevher (Mes. 40, Mıs. 84). [bir iki]

Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk
Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mes. 71, Mıs. 36). [bir iki]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 31). [bir iki]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 4). [bir iki]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 53). [bir iki]

bir ḳaç: *Biraz, birkaç.*

Bile uydurdı **bir ḳaç** ḫāṣlardan
Muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan *(Mes. 130, Mıs. 49). [bir ḳaç]*

bir laḥẓa: *Çok kısa bir an.*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [bir laḥẓa]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 13). [bir laḥza]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 8). [bir laḥẓa]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı ṣāḍ it (Mes. *21, Mıs. 85). [bir laḥẓa]*

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 22). [bir laḥẓa]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 35). [bir laḥẓa]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 20). [bir laḥẓa]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 6). [bir laḥẓa]

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün **bir laḥẓa** uzluḳ *(Mes. 17, Mıs. 102). [bir laḥẓa]*

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 116). [bir laḥẓa]

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī (Mes. 117, Mıs. 28). [bir laḥẓada]

bir nefes: *Bir an.*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 7). [bir nefes]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 14). [bir nefes]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [bir nefes]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [bir nefes]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 12). [bir nefes]

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 5). [bir nefes]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 42). [bir nefes]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 24). [bir nefes]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 10). [bir nefes]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 37). [bir nefes]

Nola gözden ıraġ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 56). [bir nefes]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 28). [bir nefes]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 83). [bir nefes]

bir ol-: *I birlikte olmak, birleşmek II denk olmak.*

Olurken ikimüz bir būsitānda
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda *(Mes. 96, Mıs. 27). [bir olurken, -ur, -ken]*

bir resm: *Öyle bir.*

Çeri **bir resme** geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur *(Mes. 126, Mıs. 25). [bir resme]*

bir sürçen atuñ ayaġı kesilmez: *Bir kez tökezleyen atın ayağı kesilmez. II. "Şimdiye kadar sizi memnun etmiş olan kişi bir kez yanlış iş yaptığında kendisine hemen ağır ceza verilmemelidir" anlamında kullanılan bir söz.*

Budur resmi şehā bu ḳāyinātuñ
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ *(Mes. 70, Mıs. 12). [bir sürçen atuñ ayaġı kesilmez]*

bir yir: *Bir arada.*

Gider Mihrāb ile **bir yirde** Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd *(Mes. 132, Mıs. 103). [bir yirde]*

bir yir: *Buluşmak*

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 6). [bir yire]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 74). [bir yire]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 24). [bir yire]

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ (Mes. 140, Mıs. 11). [bir yire]

bir yire gel-: *Buluşmak.*

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẕāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre *(Mes. 115, Mıs. 66). [bir yire geldi, -di]*

bir zerre: *Azıcık, zerre kadar.*

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı **bir ẕerrece** ġam *(Mes. 132, Mıs. 84). [bir ẕerrece]*

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl **bir ẕerre** ḳayġu *(Mes. 21, Mıs. 72). [bir ẕerre]*

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı **bir ẕerre** mecāli *(Mes. 132, Mıs. 16). [bir ẕerre]*

birāder: *Kardeş.*

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 4). [birāder]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [birāder]

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur bağruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 13). [birāder]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 24). [birāder]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 71). [birāder]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 3). [birāder]

birāder ol-: *Dost, arkadaş olmak.*

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 227). [birāder ol]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Saçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 231). [birāder oldı, -dı]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 106). [birāder olun, -un]

bırag-: *Bir yana itmek, kendi haline terk etmek.*

Geçerse heybetinden per **bıraġur**
Nice perdür bu belki ser **bıraġur** *(Mes. 28, Mıs. 23). [bıraġur, -ur]*

Geçerse heybetinden per **bıraġur**
Nice perdür bu belki ser **bıraġur** *(Mes. 28, Mıs. 24). [bıraġur, -ur]*

bıraḫ: *Bir yana itmek, kendi haline terk etmek.*

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya *(Mes. 27, Mıs. 166). [bıraḫmış, -mış]*

bıraḫ-: *Bir yana itmek, kendi haline terk etmek.*

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı *(Mes. 68, Mıs. 15). [bıraḫdum, -du, -m]*

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od *(Mes. 93, Mıs. 10). [bıraḫdı, -dı]*

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna **bıraḫup** bende urdun *(Mes. 105, Mıs. 44). [bıraḫup, -up]*

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan *(Mes. 148, Mıs. 4). [bıraḫdı, -dı]*

bī-rāhlıḳ ḳıl-: *Yolsuzluk, yoldan sapmak, doğru yoldan ayrılmak.*

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün **bī-rāhlıḳ ḳılur** şehenşāh *(Mes. 27, Mıs. 28). [bī-rāhlıḳ ḳılur, -ur]*

bırak-: *Bir yana itmek, kendi haline terk etmek.*

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı *(Mes. 148, Mıs. 155). [bıraḳdılar, -dı, -lar]*

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz *(Mes. 158, Mıs. 84). [bıraḳdı, -dı]*

biraz: *Biraz.*

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 54). [biraz]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 1). [biraz]

Biraz aġlayuban eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 51). [biraz]

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 1). [biraz]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 11). [biraz]

biraz dem: *Biraz zaman, bir süre.*

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm *(Mes. 35, Mıs. 28). [biraz dem]*

birbiri: *Birbiri.*

Perī şāh ile çün oldı birāder
Ṣaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 232). [birbiri]

Aradan gitdi olanca sitemler
Ḳıluban birbirisine keremler (Mes. 27, Mıs. 244). [birbirisine, -si, -n, -e]

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 148). [birbirine, -ne]

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 6). [birbirine, -ne]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 79). [birbiriyle, -y, -le]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 72). [birbirine, -n, -e]

Biri birine olup cān ile māyil
Kılurlar birbirine ḳol hamāyil (Mes. 98, Mıs. 18). [birbirine, -ne]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 2). [birbirine, -ne]

İrişüp birbiriyile görişdi
Ṣanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 45). [birbiriyile, -yile]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 26). [birbirisini, -sini]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 34). [birbiriyile, -yile]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 22). [birbiriyle, -y, -le]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 32). [birbiriyle, -y, -le]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 39). [birbirine, -n, -e]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 40). [birbirine, -n, -e]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 320). [birbirine, -n, -e]

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 301). [birbiriyle, -y, -le]

biri: *Bir varlığı belirsiz olarak gösteren zamir, belgisiz zamir.*

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16).
[birinde, -n, -de]

Ne vardur iḥtiyācuñ ne iḥtirāzuñ
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 148).
[birisine, -si, -n, -e]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115).
[biri]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 116).
[biri]

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi Ḥamza vü birisi ʿAbbās (Mes. 16, Mıs. 4).
[birisi, -si]

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi Ḥamza vü birisi ʿAbbās (Mes. 16, Mıs. 4).
[birisi, -si]

Biri ḥamdi Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri naʿti resūl-i bī-misālüñ (Mes. 17, Mıs. 3). [biri]

Biri ḥamdi Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri naʿti resūl-i bī-misālüñ (Mes. 17, Mıs. 4). [biri]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 5).
[biri]

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 102).
[biriyile, -yile]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 44). [biri]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 44).
[birisiyile, -si, -yile]

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd (Mes. 22, Mıs. 95). [birinüñ, -nüñ]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28).
[biri]

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 18).
[birine, -n, -e]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 51).
[biri]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 51).
[biri]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 52).
[birine, -n, -e]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 73).
[birine, -n, -e]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri āġāz eyler idi (Mes. 69, Mıs. 14).
[biri]

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 23). [biri]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 27).
[birine, -n, -e]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18).
[biri]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18).
[biri]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 40).
[birine, -n, -e]

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nıṣf-ı Şām u Mıṣr u Berber (Mes. 122, Mıs. 47). [biri]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 2).
[biri]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 20).
[biri]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 20).
[biri]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 44).
[birisine, -si, -n, -e]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 104). [biri]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç lezẕet (Mes. 135, Mıs. 28). [birinden]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 235). [birisi]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18). [birisi]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 2). [birisi]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [birisi]

biri biri: *Birbiri.*

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 11). [biri biri]

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 61). [biri biri]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 172). [biri birimüze, -müz, -e]

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat (Mes. 134, Mıs. 38). [biri birinden]

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ (Mes. 140, Mıs. 12). [biri birinden]

Bi’ḥamdi’llāh ki bir araya geldük
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük (Mes. 155, Mıs. 174). [biri birimüzüñ, -müz, -üñ]

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 5). [biri birine]

Gice olınca sürdiler ṣafālar
Biri birine ḳıldılar vefālar (Mes. 70, Mıs. 44). [biri birine]

İkisi ẕevḳ u ʿişret eyler iken
Biri birine ḫiẕmet eyler iken (Mes. 71, Mıs. 84). [biri birine]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 71). [biri birine]

Biri birine olup cān ile māyil
Kılurlar birbirine ḳol hamāyil (Mes. 98, Mıs. 17). [biri birine]

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 16). [biri birine]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 18). [biri birine]

Biri biriyile sürdi ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 135, Mıs. 4). [biri birine]

Biraz ṣāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 2). [biri birine]

Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
Biri birine şeftālū ṣunışdı (Mes. 143, Mıs. 29). [biri birine]

Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
Biri birine şeftālū ṣunışdı (Mes. 143, Mıs. 30). [biri birine]

Demür ṭaġ idi ṣankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 104). [biri birine]

Biri birine gördüñ çünki lāyıḳ
Mübārek eylesün bu işi Ḫālıḳ (Mes. 153, Mıs. 43). [biri birine]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine ṣarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 262). [biri birine]

Sürüben dilberiyile ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 167, Mıs. 118). [biri birine]

Çü Cemşīdi görür meydānda Ṣādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 34). [biri birini]

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 214). [biri birini]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri āġāz eyler idi (Mes. 69, Mıs. 13). [biri birisine]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 74). [biri birisine]

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 36). [biri birisine]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi (Mes. 134, Mıs. 19). [biri birisine]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 73). [biri birisine]

Girü şāh ile ḳıldı ʿayş u ʿīşret
Biri birisine gösterdi şefḳat (Mes. 143, Mıs. 10). [biri birisine]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 34). [biri birisine]

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek (Mes. 153, Mıs. 48). [biri birisine]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 306). [biri birisine]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 8). [biri birisine]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 59). [biri birisine]

İkisinüñ de ʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 12). [biri birisini]

Yine Cemşīd ü Ḫurşīd itdi ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 140, Mıs. 6). [biri birisiyile, -si, -yile]

Biri biriyile sürdi ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 135, Mıs. 3). [biri biriyile]

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 302). [biri biriyle, -yle]

Var idi anda biñ ṭāvūş u şeh-bāz
Biri biriyle iderdi pervāz (Mes. 27, Mıs. 52). [biri biriyle]

Ki kebg itmişdi sāye perr-i bāzı
Biri biriyle ḳılur idi bāzī (Mes. 27, Mıs. 54). [biri biriyle]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 24). [biri biriyle]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 28). [biri biriyle]

O gice şāh ile Ḫurşīd-i ʿālem
Biri biriyle oldı şād u ḫurrem (Mes. 69, Mıs. 10). [biri biriyle]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 58). [biri biriyle]

Gelüben meyle ḳıldılar ṣafālar
Biribirine ḳıldılar vefālar (Mes. 119, Mıs. 20). [biribirine]

biri birini ḳoç-: *Birbirini kucaklamak.*

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh *(Mes. 97, Mıs. 70). [biri birini ḳoçdı, -dı]*

birle: *"birlikte, beraber, ile"*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm **birle** muttaṣıf ʿālemde bir benem *(Kas. 4, Mıs. 64). [birle]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem (Kas. 4, Mıs. 73). [birle]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 103). [birle]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini şordı (Mes. 8, Mıs. 94). [birle]

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 147). [birle]

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 200). [birle]

Günehden ḥaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 22). [birle]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 59). [birle]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 128). [birle]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 93). [birle]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 101). [birle]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 16). [birle]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 137). [birle]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 22). [birle]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 79). [birle]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89). [birle]

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 60). [birle]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [birle]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 29). [birle]

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 3). [birle]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 94). [birle]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 2). [birle]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [birle]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 82). [birle]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 68). [birle]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 21). [birle]

Feṣāḥat birle açıban dilini
Dileyüp ʿöẕrini öpdi elini (Mes. 167, Mıs. 81). [birle]

birlik: *Tek, bir olma durumu, vahdaniyet.*

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 21). [birligüñe, -üne]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḫaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 26). [birlügine, -ine]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḫaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [birliğini, -i, -n, -i]

bīrūn eyle-: *Dışarı atmak, dışlamak.*

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn *(Mes. 25, Mıs. 60). [bīrūn eyle]*

bīrūn ḳıl-: *Dışarı çıkarmak.*

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn *(Mes. 21, Mıs. 50). [bīrūn ḳıl]*

bīrūn ol-: *Bir yer veya sınırın dışına çıkmak, hariçte bulunmak.*

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 2). [bīrūn ola, -a]

Bulur şeh Ṣādī bir rūẕ-ı hümāyūn
Hemān dem Ṣām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 8). [bīrūn oldı, -dı]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 20). [bīrūn oldı]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 20). [bīrūn oldı]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrūn (Mes. 130, Mıs. 30). [bīrūn oldı, -dı]

bīrūn ol-: *Posttan dışarı çıkmak II deri değiştirmek, atmak; giysiyi çıkarmak, soyunmak.*

Güzeller perdeden **bīrūn olurlar**
Hümāyūnuñ serāyına gelürler *(Mes. 22, Mıs. 105). [bīrūn olurlar, -ur, -lar]*

biryān ol-: *Kebap olmak, kebap gibi kızarmak.*

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil **biryān olısar** *(Mes. 166, Mıs. 34). [biryān olısar, -ısar]*

bī-sāḳ u bī-ḳadem: *"Bacaksız (baldır, incik) ve ayaksız.".*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul oldıġıyçün
Geldi ki ḫiẕmetüñ ḳıla **bī-sāḳ u bī-ḳadem** *(Kas. 4, Mıs. 30). [bī-sāḳ u bī-ḳadem]*

bisāt: *Halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey, yaygı.*

Cihānuñ yıḳmaġa köhne ribāṭın
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın (Mes. 20, Mıs. 16). [bisāṭın, -ı, -n]

Döşendi meclis ü ṣoḥbet bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı (Mes. 27, Mıs. 75). [bisātı, -ı]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 14). [bisāṭı, -ı]

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥẕūn (Mes. 117, Mıs. 83). [bisāṭı, -ı]

bī-sebeb: *Sebepsiz.*

Niçün efġān idersin **bī-sebeb** sen
Sebep budur işüñe sizerem ben *(Mes. 163, Mıs. 17). [bī-sebeb]*

bī-sefer: *Hareketsiz, sabit.*

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 124). [bī-seferdür, -dür]

bī-ser: *(Fa.) Başsız.*

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur **bī-ser** ḳaluram *(Mes. 8, Mıs. 106). [bī-ser]*

biʾsmi'llāh: *(a.) Allah'ın adıyla.*

Çü **biʾsmi'llāhdur** miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb *(Mes. 2, Mıs. 1). [biʾsmi'llāhdur, -dur]*

bi'smi'llāhi mecrāhā: *"Onun gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır" meddi (Hud Suresi 11/41)..*

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki **bi'smi'llāhi mecrāhā** oḳurdı *(Mes. 31, Mıs. 8). [bi'smi'llāhi mecrāhā]*

biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm: *Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.*

Biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm
Ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẕīm *(Mes. 1, Mıs. 1). [biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm]*

bister: *Yatak, döşek.*

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü **bisterüm** ḫāk *(Mes. 25, Mıs. 56). [bisterüm, -üm]*

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin **bisterī** ḫāk *(Mes. 26, Mıs. 32). [bisterī, -i]*

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş **bisterüm** ḫāk *(Mes. 78, Mıs. 6). [bisterüm, -üm]*

bister ol-: *Yatak, döşek olmak.*

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister *(Mes. 168, Mıs. 124). [bister olur, -ur]*

bī-suʿāl: *Sorgusuz, sualsiz.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin **bī-suʿāl** *(Kas. 2, Mıs. 18). [bī-suʿāl]*

bī-şümār: *Sayısız, hadsiz, pek çok.*

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 2). [bī-şumār]

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 16). [bī-şumār]

bit-: *Bitmesini sağlamak, sona erdirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.*

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla **biter** *(Mes. 104, Mıs. 24). [biter, -er]*

bit-: *Büyümek, yetişmek, ortaya çıkmak.*

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 55). [bitmiş, -miş]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 8). [bitdi, -di]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḥı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 276). [bitmemiş, -me, -miş]

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 19). [biten, -en]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 24). [biter, -er]

bit-: *Kaybolur, batar, gizlenir, yok olur, görünmez hale gelir.*

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir *(Mes. 2, Mıs. 30). [biter, -er]*

bī-taʿab: *Sıkıntısız, zahmetsiz.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt **bī-taʿab**
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(Kas. 2, Mıs. 19). [bī-taʿab]*

bī-tāb ol-: *Çok yorulmak, yorgun düşmek.*

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb *(Mes. 38, Mıs. 1). [bī-tāb oldı, -dı]*

bī-tekellüf: *(Ar.) Zahmetsiz, sıkıntısız, doğal olarak.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl (Kas. 2, Mıs. 20). [bī-tekellüf]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 51). [bī-tekellüf]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 54). [bī-tekellüf]

bi-tereddüt: *Kararlı bir biçimde, kararlılıkla.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ **bī-tereddüt** bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(Kas. 2, Mıs. 19). [bī-tereddüt]*

bī-tevakkuf: *Durmadan.*

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi **bī-tevaḳḳuf** şehr-i ḫāna *(Mes. 114, Mıs. 10). [bī-tevaḳḳuf]*

bī-tīr ü şemşīr: *"Oksuz ve kılıçsız".*

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür aña **bī-tīr ü şemşīr** *(Mes. 17, Mıs. 70). [bī-tīr ü şemşīr]*

bī-tīr ü zencīr: *Oksuz ve zincirsiz.*

ʿAceb budur ki ol **bī-tīr ü zencīr**
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr *(Mes. 67, Mıs. 7). [bī-tīr ü zencīr]*

bitit-: *Takdir etmek, nasip etmek, (kader) yazmak.*

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ *(Mes. 65, Mıs. 12). [bititmegil, -me, -gil]*

bitür-: *Bitmesini sağlamak, sona erdirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.*

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 36). [bitür]

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 35). [bitürdüñ, -dü, -ñ]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [bitürem, -em]

bitür-: *Büyütmek, yetiştirmek, ortaya çıkarmak.*

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda (Mes. 3, Mıs. 15). [bitürürsin, -ür, -sin]

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 52). [bitürürsin, -ür, -sin]

Faẕlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 24). [bitürür, -ür, -ür]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 12). [bitirür, -ür]

bī-vefā: *Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan.*

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 11). [bī-vefādur, -dur]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 7). [bī-vefādur, -dur]

bī-vefā: *Vefasız|| Sevgili.*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 3). [bī-vefā]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 147). [bī-vefādur, -dur]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 151). [bī-vefādur, -dur]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 33). [bī-vefāyı, -y, -ı]

bī-vefālıḳ: *Vefasızlık.*

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin **bī-vefālıḳ** *(Mes. 164, Mıs. 12). [bī-vefālıḳ, -lıḳ]*

bī-vefālıḳ ḳıl-: *Vefasızlık etmek.*

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ *(Mes. 27, Mıs. 148). [bī-vefālıḳ ḳılavuz, -avuz]*

bī-yār ḳal-: *Yarsız kalmak, tanıdıksız olmak, aşina bulamamak.*

Cihān içinde uş **bī-yār ḳaldum**
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm *(Mes. 34, Mıs. 65). [bī-yār ḳaldum, -du, -m]*

biz: *"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.*

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 12). [bize, -e]

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 5). [bize, -e]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 9). [biz]

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz (Gaz. 26, Mıs. 11). [bize, -e]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [bize, -e]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 6). [bize, -e]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 8). [bizüm, -üm]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 14). [bize, -e]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 9). [bize, -e]

Berū ṣun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 6). [bize, -e]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 14). [bize, -e]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 64). [bize, -e]

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 5). [bize, -e]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 9). [bize, -e]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 42). [bize, -e]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 40). [bize, -e]

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol (Mes. 6, Mıs. 20). [bizi, -i]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 39). [bizi, -i]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 32). [bizi, -i]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 30). [bizüm, -üm]

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 48). [bizi, -i]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 6). [bize, -e]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 35). [biz]

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ (Mes. 27, Mıs. 148). [biz]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 6). [biz]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 143). [biz]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 144). [biz]

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ (Mes. 27, Mıs. 147). [bize, -e]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 125). [bize, -e]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21). [biz]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 25). [bize, -e]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 27). [biz]

Ki anuñla ideler şoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [biz]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 47). [biz]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 28). [bizi, -i]

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 39).
[bizi, -i]

Daḫı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 131). [bizde]

Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī (Mes. 37, Mıs. 18).
[bizden, -den]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 138). [bizden, -den]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [bize, -e]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 69).
[biz]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 70).
[bize, -e]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 34).
[bizden, -den]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 16).
[bizden, -den]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 26).
[bize, -e]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 25). [biz]

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 31).
[bize, -e]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 12).
[bize, -e]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58).
[bize, -e]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 38).
[bize, -e]

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın (Mes. 111, Mıs. 13).
[bize, -e]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 12). [bizümle, -üm, -le]

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 38). [bizümle, -üm, -le]

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 13). [bize, -e]

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür (Mes. 121, Mıs. 47).
[bize, -e]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 57).
[bize, -e]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 12).
[bize, -e]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 29).
[bizedür, -e, -dür]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 30).
[bizeyise, -e, -yise]

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi (Mes. 126, Mıs. 39). [bizi, -i]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 11).
[biz]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [biz]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [biz]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 25). [bize, -e]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 26). [bize, -e]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 22). [biz]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 21). [bize, -e]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 179). [biz]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 52). [bize, -e]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 172). [biz]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 127). [biz]

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum (Mes. 163, Mıs. 129). [biz]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 70). [bizden, -den]

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 68). [bize, -e]

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 33). [biz]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 3). [biz]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [bize, -e]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [bize, -e]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [bizüm, -üm]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 2). [bize, -e]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 43). [bizümdür, -(ü)m, -dür]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 44). [bizümdür, -(ü)m, -dür]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 44). [bizim ile]

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī (Mes. 168, Mıs. 120). [bizümle, -le]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 5). [bizüm ile, -üm, -ile]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 24). [bizümle]

biz: *" Biz" Birinci çoğul şahıs zamiri. II. Müslümanlar.*

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 25). [biz]

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol (Mes. 6, Mıs. 19). [biz]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẓmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 16). [biz]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẓmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 15). [biz]

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḫasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 14). [biz]

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 13). [biz]

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ edasın (Mes. 7, Mıs. 116). [bize, -e]

bīzār: *Bıkmış, usanmış, bezgin.*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni **bīzār** ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 2). [bīzār]*

bīzār it-: *Bıktırmak, usandırmak II Tedirgin etmek.*

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 6). [bīzār itdi]

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār (Mes. 37, Mıs. 92). [bīzār itdi]

bīzār ḳıl-: *Bıktırmak, usandırmak; rahatsızlık vermek.*

Beni dīvāne vü bīmār ḳıldı
Bi-küllī dünyede bīzār ḳıldı (Mes. 165, Mıs. 82). [bīzār ḳıldı, -dı]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 20). [bīzār ḳılmış, -mış]

bī-zār ol-: *Bıkmak, usanmak; rahatsız olmak.*

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 154). [bī-zār olmaya, -ma, -(y)a]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [bīzār olur]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 12). [bīzār oluram, -ur, -am]

bī-zer: *Altınsız, parasız.*

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki **bī-zer** ḥāṣıl olmaz hīç bir kār *(Mes. 104, Mıs. 26). [bī-zer]*

bol: *Geniş, çok, mebzul.*

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 62). [bol]

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 11). [bol]

Resülün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 8). [bol]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem şuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 10). [boldur, -dur]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Şanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 22). [bol]

bol bul-: *"Çok bulmak, geniş bulmak, sayısız-vafir bulmak."*.

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol *(Mes. 11, Mıs. 26). [bol buldı, -dı]*

boy: *Boy, endam, kamet.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [boyı, -ı]

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād (Gaz. 27, Mıs. 12). [boyuña, -uñ, -a]

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuşşāk içün ḳılmış selāsil (Mes. 37, Mıs. 77). [boyına, -ı, -n, -a]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 4). [boyından, -ı, -n, -dan]

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün biçildi cāme-i ʿaşḳ (Mes. 45, Mıs. 74). [boyı, -ı]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 17). [boyı, -ı]

boya: *Boyamak, kaplamak, sarmak.*

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 10). [boyanmışdı, -n, -mış, -dı]

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini (Mes. 28, Mıs. 58). [boyadı, -dı]

boyan-: *Boyanmak, bulaşmak.*

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ gönlin ol al ile ala *(Mes. 20, Mıs. 81). [boyanmış, -mış]*

böyle: *"Böyle, bu şekilde" anlamına gelen bir durum zarfı.*

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [böyle]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et (Mes. 5, Mıs. 191). [böyle]

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam (Mes. 5, Mıs. 131). [böyle]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [böyle]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 105). [böyleyidi, -y, -idi]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 106). [böyleyidi, -y, -idi]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 74). [böyle]

Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin
Özüñe böyle zaḥmetler idersin (Mes. 27, Mıs. 190). [böyle]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 35). [böyledür, -dür]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7). [böyle]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [böyle]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 35). [böyledür, -dür]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 27). [böyle]

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 27). [böyle]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 13). [böyledür, -dür]

Bu yañadan daḫı şeh Ṣādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 72). [böyle]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 145). [böyle]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr (Mes. 149, Mıs. 54). [böyle]

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek (Mes. 153, Mıs. 47). [böyle]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 19). [böyle]

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 163). [böyle]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [böyle]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 33). [böyle]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 3). [böyle]

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni bilmeyene böyle eyle (Mes. 163, Mıs. 58). [böyle]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 125). [böyle]

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb (Mes. 169, Mıs. 16). [böyledür, -dür]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi gönlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 4). [böyle miydi]

böyle ol-: *Böyle, bu şekilde, buna benzer davranmak.*

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 76). [böyle oldı, -dı]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 177). [böyle oldı, -dı]

boyun: *Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur (Gaz. 23, Mıs. 13). [boynına, -ın, -a]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 7). [boynına, -ın, -a]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 6). [boynına, -ın, -a]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 84). [boynına, -ın, -a]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 22). [boynuñadur, -uñ, -a, -dur]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 10). [boynına, -ın, -a]

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 252). [boynına, -ı, -n, -a]

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı (Tb. 1, Mıs. 106). [boynına, -ın, -a]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 9). [boynuma, -uma]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 11). [boynuma, -uma]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [boynuma, -um, -a]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 28). [boynumuzda, -umuzda]

Gehī boynına zülfin bend iderdi
Gehī gözine özin ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 225). [boynına, -ı, -n, -a]

boz: *Tahrip etmek, zarar vermek.*

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 45). [bozasın, -a, -sın]

Dişi bozardı lūlū ḳıymetini
Lebi ṣır idi şekker leẕẕetini (Mes. 167, Mıs. 101). [bozardı, -ar, -dı]

bu: *Bu; bunlar, onlar.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [bu]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün **bitit-:** *Takdir etmek, nasip etmek, (kader) yazmak.*

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ *(Mes. 65, Mıs. 12). [bititmegil, -me, -gil]*

çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [bu]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [bu]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [bu]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [bu]

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [bu]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [bu]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 14). [bu]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [buña, -n, -a]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [bu]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 11). [bu]

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 3). [bu]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [bu]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [bu]

Bu ṣaḥrā içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 5). [bu]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 7). [bu]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 14). [bu]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 9). [bu]

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 3). [budur, -dur]

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (Gaz. 11, Mıs. 14). [budur, -dur]

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 10). [bu]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 1). [bu]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 2). [bu]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 4). [bu]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 6). [bu]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 6). [bu]

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 8). [bu]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 10). [bu]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [bu]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 14). [bu]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [bu]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [bu]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 2). [bu]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [bu]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [bu]

Ṣeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 5). [bu]

Ṣeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 6). [bu]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ dağıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [bu]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [bu]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 12). [bu]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [bu]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [bu]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [bu]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeğe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [bu]

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 4). [bu]

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 9). [bu]

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 2). [bu]

Nola meclisde ḳadeḫler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 6). [bu]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābıyıla sen
Ṣād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 7). [bu]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [bu]

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 10). [bu]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 3). [bu]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 4). [bu]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 11). [bu]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [budur]

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 1). [bundadur, -nda, -dur]

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 2). [bundadur, -nda, -dur]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 4). [bundadur, -nda, -dur]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 6). [bundadur, -nda, -dur]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 8). [bundadur, -nda, -dur]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 10). [bundadur, -nda, -dur]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [bundadur, -nda, -dur]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [bu]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 16). [bu]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [bu]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 1). [bu]

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān (Kas. 2, Mıs. 49). [bu]

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 46). [bu]

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 72). [bu]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [bu]

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 49). [bu]

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 50). [bu]

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 62). [bu]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 23). [bu]

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmeden vaṣlına āh (Kıt. 2, Mıs. 13). [bu]

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gün ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 12). [bu]

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 17). [bu]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 31). [bu]

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı (Mes. 1, Mıs. 56). [bu]

Ḳabūl eyle Ḥudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 61). [bu]

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb (Mes. 2, Mıs. 2). [bu]

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [bu]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 13). [bu]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gün ḫāk (Mes. 2, Mıs. 15). [bu]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gün ḫāk (Mes. 2, Mıs. 16). [bu]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 17). [bu]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 29). [bu]

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gün ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 49). [bu]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 51). [bu]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 53). [bu]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ ṣunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [bu]

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 81). [bu]

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī (Mes. 2, Mıs. 97). [bu]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [bu]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 162). [bu]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 164). [bu]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 9). [bu]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 115). [bu]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 127). [bu]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 25). [bu]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı şanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 40). [bunuñ, -nuñ]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2). [bu]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 17). [bu]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 18). [bu]

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 28). [bu]

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl (Mes. 5, Mıs. 29). [bu]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65). [bu]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 69). [bu]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter **bitit-:** *Takdir etmek, nasip etmek, (kader) yazmak.*

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḫaḳ āṣinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ *(Mes. 65, Mıs. 12). [bititmegil, -me, -gil]*

almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 71). [bu]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 80). [bu]

Dilersen Ḫaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 98). [bu]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 127). [bu]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 128). [bu]

Ḫaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 137). [bu]

Ḳoyup ṣıdḳı cihān keẕẕābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma (Mes. 5, Mıs. 160). [bu]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 175). [bu]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 184). [bu]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 187). [bu]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḫaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 25). [bunlar, -n, -lar]

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḥīfe (Mes. 5, Mıs. 55). [bunlar, -n, -lar]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 57). [bunlara, -n, -lar, -a]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 66). [bunlara, -n, -lar, -a]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 1). [bu]

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 25). [bu]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫ∨āhum (Mes. 6, Mıs. 73). [bu]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 94). [bu]

Bu ṣaḥrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl (Mes. 6, Mıs. 97). [bu]

Bu ṣaḥrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl (Mes. 6, Mıs. 98). [bu]

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 110). [bu]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 112). [bu]

Bu ḫ̆āb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 115). [bu]

Bu ḫ̆āb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 116). [bu]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 117). [bu]

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı (Mes. 6, Mıs. 127). [bu]

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 145). [bu]

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 149). [bu]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 183). [bu]

Ḥabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 256). [bu]

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur maḫzen-i raḥmet kilīdi (Mes. 7, Mıs. 57). [bu]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḥayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 145). [bu]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 149). [bu]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 120). [budurur, -durur]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 47). [bu]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 97). [bu]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102). [bu]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103). [bu]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 107). [bu]

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 141). [bu]

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi tarriḳū dir (Mes. 8, Mıs. 57). [bunlar, -n, -lar]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 14). [bu]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 25). [bu]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 31). [bu]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 32). [bu]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 37). [bu]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 38). [bu]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 49). [bu]

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 5). [bunlar, -n, -lar]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 15). [bu]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 13). [bu]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 5). [bular, -lar]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫāṣ
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 11). [bular, -lar]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 15). [bular, -lar]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 17). [bular, -lar]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 23). [bular, -lar]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 24). [bulara, -lar, -a]

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 27). [bulara, -lar, -a]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 30). [bulara, -lar, -a]

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 10). [bulara, -lar, -a]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 7). [bunlar, -n, -lar]

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 9). [bunlar, -n, -lar]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 19). [bunlar, -n, -lar]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 20). [bunlar, -n, -lar]

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar ümemden (Mes. 16, Mıs. 21). [bunlar, -n, -lar]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 25). [bunlaruñ, -n, -lar, -uñ]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 29). [bunlaruñ, -n, -lar, -uñ]

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mes. 17, Mıs. 101). [bu]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 109). [bu]

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 115). [bu]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 119). [bu]

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 138). [bu]

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ ṣāḥib-ḳırānı (Mes. 17, Mıs. 80). [budur, -dur]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 99). [budur, -dur]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 96). [buña, -na]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 103). [buña, -na]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 111). [buña, -na]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 121). [buña, -na]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 100). [bunı, -(n)ı]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 53). [bunuñ, -nuñ]

Gerek mülk-i ʿArabdan ger ʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden (Mes. 17, Mıs. 98). [bunuñ, -nuñ]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 105). [bunuñ, -nuñ]

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden (Mes. 17, Mıs. 107). [bunuñ, -nuñ]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 113). [bunuñ, -nuñ]

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 117). [bunuñ, -nuñ]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 33). [bu]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 37). [bu]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 57). [bu]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 64). [bu]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 85). [bu]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 86). [bu]

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale’r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 87). [bu]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 93). [bu]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 103). [bu]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 114). [buña, -ña]

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 18, Mıs. 116). [buña, -ña]

Vücūdın eyle her arada manṣūr
Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr (Mes. 18, Mıs. 118). [buña, -ña]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 81). [bundan, -n, -dan]

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem (Mes. 18, Mıs. 96). [bunı, -nı]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 55). [bu]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 56). [bu]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 78). [bu]

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 87). [bu]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67). [bu]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 71). [bu]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 3). [bu]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [bu]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [bu]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [bu]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 23). [bu]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 24). [bu]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 61). [bu]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [bu]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [bu]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [bu]

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī (Mes. 21, Mıs. 154). [bu]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [bu]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 25). [bunı, -nı]

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh (Mes. 22, Mıs. 23). [bu]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [bu]

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 33). [bu]

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 49). [bu]

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 50). [bu]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [bu]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 58). [bu]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 66). [bu]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69). [bu]

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz (Mes. 22, Mıs. 77). [bu]

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz (Mes. 22, Mıs. 78). [bu]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 79). [bu]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 83). [bu]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 84). [bu]

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾẖīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 87). [bu]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 102). [bu]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [bu]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 136). [bu]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āẖir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 145). [bu]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 147). [bu]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 149). [bu]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 150). [bu]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 153). [bu]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 154). [bu]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 153). [budur, -dur]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben ṣāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 21). [bunı, -nı]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 9). [bu]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [bu]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 36). [bu]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 37). [bu]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 53). [bu]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 70). [bu]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 94). [bu]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 97). [bu]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 110). [bu]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 114). [bu]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 113). [budur, -dur]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [bunuñ, -nuñ]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 112). [bunuñ, -nuñ]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 4). [bu]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 8). [bu]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 9). [bu]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 13). [bu]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 14). [bu]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 17). [bu]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 22). [bu]

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 27). [bu]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [bu]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 35). [bu]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 36). [bu]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [bu]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 4). [bu]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 8). [bu]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 16). [bu]

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 18). [bu]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 39). [bu]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 60). [bu]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 75). [bu]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 76). [bu]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 95). [bu]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 85). [buña, -ña]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 13). [bu]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḫıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 17). [bu]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḫıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 18). [bu]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 36). [bu]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 39). [bu]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 44). [bu]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 26, Mıs. 68). [bu]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 4). [bu]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 6). [bu]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 10). [bu]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [bu]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [bu]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 14). [bu]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [bu]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [bu]

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 29). [bu]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 31). [bu]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 33). [bu]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 61). [bu]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 101). [bu]

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 103). [bu]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 105). [bu]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 116). [bu]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿḫīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 137). [bu]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [bu]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 196). [bu]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 197). [bu]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 199). [bu]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [bu]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 201). [bu]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 202). [bu]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207). [bu]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 208). [bu]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 229). [bu]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 240). [bu]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 58). [buña, -ña]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 209). [buña, -ña]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 121). [bunda, -nda]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 210). [bunı, -nı]

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 120). [bunuñ, -nuñ]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [bu]

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 20). [bu]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21). [bu]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 24). [bu]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 26). [bu]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 27). [bu]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 28). [bu]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 29). [bu]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 31). [bu]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 32). [bu]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 37). [bu]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 43). [bu]

Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler (Mes. 28, Mıs. 73). [bu]

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 19). [buña, -ña]

Bunuñ bigi iş ider cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan (Mes. 28, Mıs. 33). [bunuñ, -nuñ]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [bu]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 19). [bu]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 20). [bu]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 27). [bu]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 28). [bu]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [bu]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [bu]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 56). [bu]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [bu]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 69). [bu]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 83). [bu]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 95). [bu]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 15). [bu]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 19). [bu]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḥalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [bu]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 26). [bu]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 38). [bu]

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā endīşe eyle (Mes. 30, Mıs. 46). [bu]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 48). [bu]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 56). [bu]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 33). [bu]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 39). [bu]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 65). [bu]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 66). [bu]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [bu]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 76). [bu]

Bu sözi söyleyüben aġlar idi
Felekde māh göñlin daġlar idi (Mes. 31, Mıs. 77). [bu]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 82). [bu]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [budur, -dur]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 1). [bu]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyātı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [bu]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 10). [bu]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [bu]

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 18). [bu]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 53). [bu]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 72). [bu]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 88). [bu]

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı (Mes. 33, Mıs. 19). [bunuñ, -nuñ]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 1). [bu]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 5). [bu]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşına ḳıl (Mes. 34, Mıs. 19). [bu]

Bu ġurbetden ḫalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 21). [bu]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 49). [bu]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 53). [bu]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 56). [bu]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [bu]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [bu]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 48). [budur]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 53). [bunuñ, -nuñ]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [bu]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [bu]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 22). [bu]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [bu]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 31). [bu]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [bu]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 59). [bu]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 60). [bu]

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 61). [bu]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 63). [bu]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [bu]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 66). [bu]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 15). [bu]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 22). [bu]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 24). [bu]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 26). [bu]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 29). [bu]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 31). [bu]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 32). [bu]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [bu]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 36). [bu]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 38). [bu]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 54). [bu]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 56). [bu]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 95). [bu]

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 97). [bu]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 105). [bu]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 114). [bu]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u göñülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 123). [bu]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 127). [bu]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 12). [bu]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 13). [bu]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 35). [bu]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 37). [bu]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [bu]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 58). [bu]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Ṣoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 107). [bu]

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 38, Mıs. 28). [bu]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 1). [bu]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 36). [bu]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [bu]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 60). [bu]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 96). [bu]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 53). [bunlara, -n, -lar, -a]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [bu]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden şaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 1). [bu]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 14). [bu]

Neşāt-engīz işitdi bu ḫiṭābı
Başın yire ḳoyup virdi cevābı (Mes. 42, Mıs. 17). [bu]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 26). [bu]

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 2). [bu]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 1). [bu]

Di kimdür bu şehenşāh-ı cüvān-baḫt
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt (Mes. 45, Mıs. 13). [bu]

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 21). [bu]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 29). [bu]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [bu]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 36). [bu]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 37). [bu]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 38). [bu]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 56). [bu]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 59). [bu]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 64). [bu]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfī sünbül (Mes. 45, Mıs. 79). [bu]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 13). [bu]

Velī bu işde iy cānum naẕar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [bu]

Velī bu işde iy cānum naẕar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [bu]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [bu]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [bu]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 41). [bu]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 46). [bu]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 48). [bu]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [bu]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 50). [bu]

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem taḫt-bend ü tāc-dārı (Mes. 46, Mıs. 18). [budur]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 21). [budur, -dur]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [bu]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [bu]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 68). [bu]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 1). [bu]

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 48, Mıs. 16). [bu]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 3). [bu]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 22). [bu]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14). [bu]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 1). [bu]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 6). [bu]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 1). [bu]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 6). [bu]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 1). [bu]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 12). [bu]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 19). [bu]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 1). [bu]

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 4). [bu]

Bu būstān içre ṣāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [bu]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣaḥrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [bu]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 2). [bu]

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayṣa hicret (Mes. 65, Mıs. 9). [bu]

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayṣa hicret (Mes. 65, Mıs. 10). [bu]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 13). [bu]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 14). [bu]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 5). [bu]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 12). [bu]

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr (Mes. 67, Mıs. 8). [bu]

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān (Mes. 67, Mıs. 20). [bu]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 31). [bu]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 32). [bu]

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr (Mes. 67, Mıs. 7). [budur, -dur]

Budur resmi şehā bu ḳāyinātuñ
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ (Mes. 70, Mıs. 11). [bu]

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden (Mes. 70, Mıs. 20). [bu]

Budur resmi şehā bu ḳāyinātuñ
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ (Mes. 70, Mıs. 11). [budur]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 13). [bu]

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mes. 71, Mıs. 29). [bu]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 31). [bu]

İki aydan soñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [bu]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 69). [bu]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 93). [bu]

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu zevḳ u soḥbet (Mes. 72, Mıs. 14). [bu]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 48). [bu]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 34). [bu]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı gönlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 5). [bu]

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaşrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 25). [bu]

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mes. 74, Mıs. 39). [bu]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 41). [bu]

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 8). [bu]

Bu derdümi ġazel ḳıl iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz (Mes. 77, Mıs. 3). [bu]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [bu]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [bu]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 5). [bu]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 8). [bu]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 9). [bunuñ, -nuñ]

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 10). [bu]

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem (Mes. 82, Mıs. 35). [bu]

Bulardan bulmayuban çāre-sāzī
Yüz urup ṭopraġa itdi niyazı (Mes. 82, Mıs. 43). [bulardan, -lar, -dan]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 23). [bu]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 25). [bu]

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 27). [bu]

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt (Mes. 83, Mıs. 30). [bu]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15). [bu]

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 24). [bu]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 26). [bu]

Çıḳar bu ʿaşḳı gönlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [bu]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 42). [bu]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 43). [bu]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 1). [bu]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 7). [bu]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 8). [bu]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḫāṣıl (Mes. 86, Mıs. 15). [bu]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġaddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 11). [bu]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġaddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 11). [bu]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 18). [bu]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [bu]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 71). [bu]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 81). [bu]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 8). [bu]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [bu]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [bu]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür bana yoldaş (Mes. 89, Mıs. 2). [bu]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 19). [bu]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 40). [bu]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [bu]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 6). [bu]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [bu]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 9). [bu]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 26). [bu]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 32). [bu]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 1). [bu]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 12). [bu]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 13). [bu]

İşidüp bunı Şekker-nāz u Şekker
Dil ü cān ile sürdiler ṣafālar (Mes. 92, Mıs. 21). [bunı, -nı]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 1). [bu]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 28). [bu]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 17). [bu]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 14). [bu]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [bu]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 55). [bu]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 66). [bu]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [bu]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 6). [bu]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 10). [bu]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [bu]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [bu]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 16). [bu]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58). [bu]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 5). [bu]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 1). [bu]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 2). [bu]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 12). [bu]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 6). [bu]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [bu]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [bu]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [bu]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 16). [bu]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 18). [bu]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 25). [bu]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 31). [bu]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 34). [bu]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 35). [bu]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 36). [bu]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 37). [bu]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 39). [bu]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 40). [bu]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 40). [bu]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 18). [bu]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 3). [bu]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 5). [bu]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [bu]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 17). [bu]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 12). [budur]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 6). [buña, -ña]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil (Mes. 108, Mıs. 5). [bu]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 7). [bu]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [bu]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [bu]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [bu]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 13). [bu]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 19). [bu]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 34). [bu]

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 41). [bu]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 1). [bu]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 7). [bu]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 2). [bu]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 32). [bu]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 1). [bu]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 4). [bu]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 1). [bu]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 14). [bu]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 16). [bu]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [bu]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 34). [bu]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 88). [bu]

Revān Şādīye ṣundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḫmer (Mes. 116, Mıs. 22). [bu]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 3). [bu]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 30). [bu]

Şunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 68). [bu]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş (Mes. 117, Mıs. 73). [bu]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 94). [bu]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 99). [bu]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 101). [bunuñ, -nuñ]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 11). [bu]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 65). [bu]

Şanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẕāre (Mes. 118, Mıs. 48). [bunlara, -n, -lar, -a]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lüʾlü (Mes. 119, Mıs. 1). [bu]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 13). [bu]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 41). [bu]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 48). [bu]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi vaʾllāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59). [bu]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 62). [bu]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 9). [bu]

İşitdi çünki Efser bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 31). [bu]

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür (Mes. 121, Mıs. 47). [bu]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 51). [bu]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 52). [bu]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 53). [bu]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 64). [bu]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77). [bu]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [buña, -ña]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 10). [bunuñ, -nuñ]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [bu]

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nıṣf-ı Şām u Mıṣr u Berber (Mes. 122, Mıs. 47). [bu]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 49). [bu]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 53). [bu]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 55). [bu]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 63). [bu]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 64). [bu]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 65). [bu]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 66). [bu]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 62). [bunuñ, -nuñ]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 20). [bu]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 4). [buña, -ña]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 21). [bu]

Buña hīç aṣṣı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 49). [buña, -ña]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 22). [bu]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 35). [bu]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 36). [bu]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 21). [bu]

Çü Efser bu kelāmı eyledi güş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 33). [bu]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 43). [bu]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 50). [bu]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 42). [budur, -dur]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 72). [bunı, -nı]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 1). [bu]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [bu]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [bu]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 20). [bu]

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 1). [bu]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 4). [bu]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 11). [bu]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 40). [bu]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 62). [bu]

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 126). [bu]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 85). [budur, -dur]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 86). [bunı, -nı]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 1). [bu]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 3). [bu]

Dehān açup şeker efşān ḳıldı
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı (Mes. 133, Mıs. 6). [bu]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [bu]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 29). [bu]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 8). [bu]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [bu]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 32). [bu]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 34). [bu]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 46). [bu]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 1). [bu]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 25). [bu]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 29). [bu]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 31). [bu]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 36). [bu]

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 42). [bu]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 27). [bunca, -n, -ca]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 1). [bu]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [bu]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [bu]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 1). [bu]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [bu]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 1). [bu]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 6). [bu]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 1). [bu]

Bu iki hāşlarla ʿazm-i ṣaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā (Mes. 141, Mıs. 13). [bu]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 33). [bu]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 42). [bu]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 48). [bu]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 53). [bu]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 61). [bu]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 67). [bu]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 76). [bu]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 53). [budur]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 32). [bu]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlūʾ (Mes. 144, Mıs. 1). [bu]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 7). [bu]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 12). [bu]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 3). [bu]

Ḫaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [bu]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 26). [bunda, -nda]

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan (Mes. 148, Mıs. 3). [bu]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 28). [bu]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Ṣāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 81). [bu]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümân (Mes. 148, Mıs. 90). [bu]

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 92). [bu]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Ṣādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 153). [bu]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Ṣāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 81). [bular, -lar]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 77). [bularda, -lar, -da]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 55). [bunı, -nı]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 173). [bunlar, -n, -lar]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 37). [bu]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 49). [bu]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 37). [bu]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 29). [bu]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 32). [bu]

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur (Mes. 152, Mıs. 36). [bu]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [bu]

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 43). [bular, -lar]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [bu]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 21). [budur, -dur]

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa āġāz itdi (Mes. 154, Mıs. 13). [bu]

Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā (Mes. 155, Mıs. 2). [bu]

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı (Mes. 155, Mıs. 130). [bu]

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 321). [bular, -lar]

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 5). [bu]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 62). [bu]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 45). [bu]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [bu]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 79). [bu]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 1). [bu]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 7). [bulara, -lar, -a]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 1). [bu]

Gehī ʿuṣṣāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 8). [bu]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 2). [bu]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 34). [bu]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [bu]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 22). [bu]

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh (Mes. 163, Mıs. 1). [bu]

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī (Mes. 163, Mıs. 25). [bu]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 30). [bu]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [bu]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 88). [bu]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 90). [bu]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 128). [bu]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 136). [bu]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 18). [budur]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 51). [bunca, -n, -ca]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 1). [bu]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 24). [bu]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 20). [bu]

Iraġ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu memleketden (Mes. 165, Mıs. 56). [bu]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 111). [bu]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 129). [bu]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 132). [bunda, -nda]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 26). [bu]

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 70). [bu]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 7). [bu]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 12). [bu]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 22). [bu]

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi (Mes. 168, Mıs. 75). [bu]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 78). [bu]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 82). [bu]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [bu]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 105). [bu]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 106). [bu]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 107). [bu]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 111). [bu]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 115). [bu]

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī (Mes. 168, Mıs. 119). [bu]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 135). [bu]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 107). [budur]

Cihānuñ ḫāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 117). [budur, -dur]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 1). [bu]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü’li’llāh (Mes. 169, Mıs. 4). [bu]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 7). [bu]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [bu]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 22). [bu]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 26). [bu]

Bi-ḥamdi’llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 28). [bu]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 29). [bu]

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 32). [bu]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 35). [bu]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 37). [bu]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 39). [bu]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 51). [bu]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 61). [bu]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 70). [bu]

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 73). [bu]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 78). [bu]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 90). [bu]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 93). [bu]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 97). [bu]

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet (Mes. 169, Mıs. 108). [bu]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 112). [bu]

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı redd oḳına eyleme ümāc (Mes. 169, Mıs. 96). [bunı, -n, -ı]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 18). [bunı, -nı]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 80). [bunı, -n, -ı]

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Şehenşeh gözine şīrīn eyle (Mes. 169, Mıs. 91). [bunı, -nı]

Maʿa’l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldügince elden (Mes. 169, Mıs. 46). [bunuñ, -nuñ]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 3). [bu]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [bu]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [bu]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [bu]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [bu]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 4). [bu]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 1). [bu]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [bu]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [bu]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 4). [bu]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 1). [bu]

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker (Tb. 1, Mıs. 1). [bu]

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker (Tb. 1, Mıs. 2). [bu]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 13). [bu]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 14). [bu]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 30). [bu]

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār (Tb. 1, Mıs. 78). [bu]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 107). [bu]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 69). [bu durur]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 37). [bu durur]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 15). [bu durur]

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem taḫt-bend ü tāc-dārı (Mes. 46, Mıs. 17). [bu durur]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 9). [bu durur]

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām (Mes. 96, Mıs. 33). [bu durur]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 51). [bu durur]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 106). [bu durur]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 37). [bu durur]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [bu durur]

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen (Mes. 168, Mıs. 89). [bu durur]

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen (Mes. 168, Mıs. 90). [bu durur]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 13). [bu durur]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 117). [budurur]

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (Mes. 18, Mıs. 99). [bular]

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ (Mes. 27, Mıs. 147). [bular]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 143). [bularuñ, -uñ]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 43). [bular]

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 35). [bular]

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat (Mes. 134, Mıs. 37). [bular]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 73). [bular]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 13). [bular]

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 75). [bular]

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (Mes. 18, Mıs. 100). [bunları, -ı]

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur (Mes. 22, Mıs. 129). [bunlar]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [bunlar]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 124). [bunlaruñ]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 93). [bunlar]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 95). [bunlar]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 144). [bunlaruñ]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 11). [bunlaruñ]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 21). [bunları, -ı]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 33). [bunlara, -a]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 39). [bunlar]

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 146). [bunuñ]

bu ʿālem: *Bu âlem, dünya.*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 6). [bu ʿālem]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 43). [bu ʿālem]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 45). [bu ʿālem]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 50). [bu ʿālem]

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne içün sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 36, Mıs. 17). [bu ʿālem]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 60). [bu ʿālem]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 4). [bu ʿālem]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 23). [bu ʿālem]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 38). [bu ʿālem]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 134). [bu ʿālem]

Bu ʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 39). [bu ʿālemde, -de]

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı aña yavuzluḳ (Mes. 33, Mıs. 41). [bu ʿālemde, -de]

bu ara: *Burada.*

Benüm yārum **bu arada degüldür**
Vefādārum **bu arada degüldür** *(Mes. 22, Mıs. 137). [bu arada degüldür, -degüldür]*

Benüm yārum **bu arada degüldür**
Vefādārum **bu arada degüldür** *(Mes. 22, Mıs. 138). [bu arada degüldür, -degüldür]*

bu ara: *Buraya.*

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 6). [bu araya]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 135). [bu araya]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 92). [bu araya]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 12). [bu araya]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 13). [bu araya]

bū bekr-i ṣıddīḳ: *Özel isim (Hz. Ebubekir).*

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī şāh-ı dīn **Bū Bekr-i Ṣıddīḳ** *(Mes. 10, Mıs. 6). [bū bekr-i ṣıddīḳ]*

bu cihān içre: *Bu dünya içinde.*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile **bu cihān içre** ben ḳulam *(Kas. 4, Mıs. 66). [bu cihān içre]*

bu cihān: *Bu cihanda, bu dünyada.*

Meşhūr olalı **bu cihānda** nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(Kas. 4, Mıs. 11). [bu cihānda]*

bu cihan: *Bu dünya,alem,kainat.*

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ ṣāḥib-ḳırānı (Mes. 17, Mıs. 79). [bu cihānı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı içün kim bu cihānı
Yaratdı ṣunʿ ile kevn ü mekānı (Mes. 37, Mıs. 39). [bu cihānı, -ı]

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 52). [bu cihanı]

bu dem: *Bu zaman.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [bu dem]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 6). [bu dem]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [bu dem]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 5). [bu dem]

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 13). [bu dem]

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 164). [bu dem]

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 32). [bu dem]

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿaşḳ-nāme eyle āġāz (Mes. 19, Mıs. 4). [bu dem]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 5). [bu dem]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 12). [bu dem]

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 8). [bu dem]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 58). [bu dem]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 43). [bu dem]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 112). [bu dem]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 169). [bu dem]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 200). [bu dem]

Yaʿḳūba irür pīrāhen-i Yūsufı bu dem
Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran (Mes. 157, Mıs. 3). [bu dem]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 64). [bu dem]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 118). [bu dem]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 24). [bu demlerde, -ler, -de]

bu dem: *Bu zamanda, şimdi, o anda.*

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 17). [bu demde]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 21). [bu demde]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 2). [bu demde]

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey (Gaz. 42, Mıs. 9). [bu demdür]

bu dem: *Bu zamanda, bu devirde, bu dönemde.*

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 29). [bu demde]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 160). [bu demde]

bu deñlü: *Bu kadar, bu kadar çok.*

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 72). [bu denlü]

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 13). [bu deñlü]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 20). [bu deñlü]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 67). [bu deñlü]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 27). [bu deñlü]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 15). [bu deñlü]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [bu deñlü]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 280). [bu deñlü]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 153). [bu deñlü]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 123). [bu deñlü]

bu deñlü: *Bu kadar çok, bu şekilde.*

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 11). [bu deñlü]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 35). [bu deñlü]

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh (Tb. 1, Mıs. 92). [bu deñlü]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 124). [bu deñlü]

bu ḥāl: *Bu durum.*

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 162). [bu ḥāli]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 157). [bu ḥāli, -i]

bu iş: *Bu iş, bu durum.*

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 50). [bu iş]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 16). [bu işden]

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 22). [bu işden]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 21). [bu işden]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Şafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 111). [bu işden]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 34). [bu işden]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 20). [bu işe]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 12). [bu işe, -e]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 18). [bu işde]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 39). [bu işi]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 16). [bu işi]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fārigˇ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [bu işi]

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 35). [bu işi]

bu ḳadar: *Bu kadar, -çok fazla anlamında-.*

Çü Ḳayṣer **bu ḳadar** ḳıldı işāret
Gelüp Şādīye ḳıldılar beşāret *(Mes. 117, Mıs. 39). [bu ḳadar]*

bu ḳavl: *Bu sözü.*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney *(Mur. 1, Mıs. 15). [bu ḳavli]*

bu mı durur: *Bir anlamda şaşkınlık, bir hayal kırıklığı ya da anlamamışlık ifadesi olarak kullanılır.*

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden **bu mı durur** saña ʿādet *(Mes. 111, Mıs. 18). [bu mı durur]*

bu mıdur: *Bu mudur, böyle midir.*

Didi maḳṣūd **bu mıdur** cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda *(Mes. 47, Mıs. 47). [bu mıdur]*

bu resm: *Bu şekilde, böylece, böyle.*

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 31). [bu resme]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 15). [bu resme]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḫiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 62). [bu resme]

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 50). [bu resme]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 191). [bu resme]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 185). [bu resme]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 165). [bu resme]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 23). [bu resme]

Bu resm ile şehenşeh söz iderdi
Ṭārīḳ-ı remz ile ʿöẕrin dilerdi (Mes. 117, Mıs. 33). [bu resm ile]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 88). [bu resm]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 52). [bu resm ile]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [bu resm ile]

Bu resm ile tamāmet ḳırḳ bir gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı dügün (Mes. 154, Mıs. 87). [bu resm ile]

Ḳılup geçmiş tevāriḫden rivāyet
Bu resme eylemiş idi ḥikāyet (Mes. 19, Mıs. 90). [bu resme]

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş şehāne
İdüp her yañada muṭrib terāne (Mes. 20, Mıs. 39). [bu resme]

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 139). [bu resme]

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān (Mes. 27, Mıs. 67). [bu resme]

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 85). [bu resme]

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād (Mes. 29, Mıs. 12). [bu resme]

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı (Mes. 33, Mıs. 20). [bu resme]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 125). [bu resme]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 136). [bu resme]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 23). [bu resme]

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ (Mes. 45, Mıs. 83). [bu resme]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 5). [bu resme]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 51). [bu resme]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 11). [bu resme]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 11). [bu resme]

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn (Mes. 73, Mıs. 31). [bu resme]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün şāh bildi (Mes. 81, Mıs. 9). [bu resme]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāşıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 1). [bu resme]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 3). [bu resme]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 4). [bu resme]

Bu resme eylediler ʿişret-i ḫoş
Ḳamu ʿişretde olan eyledī cūş (Mes. 116, Mıs. 11). [bu resme]

Bu yañadan daḫı şeh Ṣādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 18). [bu resme]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 23). [bu resme]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 3). [bu resme]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 19). [bu resme]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 41). [bu resme]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 25). [bu resme]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 39). [bu resme]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 49). [bu resme]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 1). [bu resme]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 3). [bu resme]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 35). [bu resme]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 31). [bu resme]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 1). [bu resme]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 189). [bu resme]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 40). [bu resme]

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān (Mes. 150, Mıs. 15). [bu resme]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 1). [bu resme]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 2). [bu resme]

Çü bu resme düġün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 145). [bu resme]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 59). [bu resme]

Şehün ṣaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [bu resme]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 36). [bu resme]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 3). [bu resme]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 5). [bu resme]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 8). [bu resme]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [bu resme]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 130). [bu resme]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 102). [bu resme]

Çü bildi kim bu resmedür ḫikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 57). [bu resmedür, -dür]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 107). [bu resmedür, -e, -dür]

bu resm: *Böyle, bu tarz.*

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 36). [bu resme]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 1). [bu resme]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 5). [bu resme]

Buḫūr eylediler ʿūd u ḳumārī
Bezediler bu resme ol nigārı (Mes. 155, Mıs. 74). [bu resme]

Bu resme idi ḫüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 65). [bu resme idi, -idi]

bu söz: *Bu söz.*

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 6). [bu söz]

Bu söz Ḫurşīd göñlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 81). [bu söz]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 17). [bu söz]

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi (Mes. 132, Mıs. 123). [bu söz]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḫnāk (Mes. 46, Mıs. 63). [bu söz ile]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 6). [bu sözden, -den]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 21). [bu sözden]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 37). [bu sözden]

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 51). [bu sözden]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 11). [bu sözden]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 19). [bu sözden]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 23). [bu sözden]

Şafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk (Mes. 169, Mıs. 47). [bu sözden]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭoprağa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 43). [bu sözi]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh gönli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 111). [bu sözi]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 141). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān gönlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 43). [bu sözi]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 45). [bu sözi]

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 63). [bu sözi]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 85). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 57). [bu sözi]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 9). [bu sözi]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 62). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 27). [bu sözi]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 71). [bu sözi]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 51). [bu sözi]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 71). [bu sözi]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 27). [bu sözi]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Göñülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 31). [bu sözi]

Bu sözi işidür Mihrāb-ı ʿāḳil
Belā vü ġamlar ile oldı bī-dil (Mes. 71, Mıs. 17). [bu sözi]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 33). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 89). [bu sözi]

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 39). [bu sözi]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 55). [bu sözi]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 19). [bu sözi]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [bu sözi]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 59). [bu sözi]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 21). [bu sözi]

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām (Mes. 96, Mıs. 63). [bu sözi]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 25). [bu sözi]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 39). [bu sözi]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 59). [bu sözi]

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 11). [bu sözi]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 11). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 19). [bu sözi]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 21). [bu sözi]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭopraġa rū (Mes. 109, Mıs. 1). [bu sözi]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 11). [bu sözi]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḫrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 29). [bu sözi, -i]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 19). [bu sözi]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 37). [bu sözi]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 17). [bu sözi]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 35). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 59). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Şādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 43). [bu sözi]

Bu sözi işüdüben şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 75). [bu sözi]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 23). [bu sözi]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 65). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 29). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 75). [bu sözi]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 29). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh (Mes. 122, Mıs. 39). [bu sözi]

İşitdi çün bu sözi şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 59). [bu sözi]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 17). [bu sözi]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 15). [bu sözi]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 21). [bu sözi]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 37). [bu sözi]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 39). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 45). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 45). [bu sözi]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 61). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 65). [bu sözi]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 23). [bu sözi]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 15). [bu sözi]

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 13). [bu sözi]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 25). [bu sözi]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 45). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mes. 132, Mıs. 67). [bu sözi]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 121). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüp eyledi efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 135, Mıs. 43). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh (Mes. 136, Mıs. 43). [bu sözi]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 43). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 23). [bu sözi]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 29). [bu sözi]

Bu sözi ḫod diyüp durur ulular
Dilīr ü pehlevān u baḫtlular (Mes. 148, Mıs. 33). [bu sözi]

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 38). [bu sözi]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 93). [bu sözi]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 178). [bu sözi]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 57). [bu sözi]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 33). [bu sözi]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 9). [bu sözi]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 25). [bu sözi]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 49). [bu sözi]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 97). [bu sözi]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 105). [bu sözi]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 135). [bu sözi]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 181). [bu sözi]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 201). [bu sözi]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler ṣafālar (Mes. 156, Mıs. 17). [bu sözi]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 41). [bu sözi]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 135). [bu sözi]

Bu sözi çünki güş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 7). [bu sözi]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 27). [bu sözi]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 65). [bu sözi]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 71). [bu sözi]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 151). [bu sözi]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 39). [bu sözi]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 51). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 19). [bu sözi]

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını āzād ḳıldı (Mes. 167, Mıs. 27). [bu sözi]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 79). [bu sözi]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 13). [bu sözi]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 43). [bu sözi]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [bu sözi]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 27). [bu sözi]

Güş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 61). [bu sözi]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 133). [bu sözler, -ler]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 38). [bu sözler]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 29). [bu sözlerden, -ler, -den]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 20). [bu sözlerden, -ler, -den]

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mes. 128, Mıs. 42). [bu sözlerden, -ler, -den]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 39). [bu sözleri]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 35). [bu sözleri]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 41). [bu sözüñ, -üñ]

bu vaḳt: *Bu zamana kadar.*

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār *(Mes. 8, Mıs. 49). [bu vaḳte]*

bu yañ: *Bu taraf, bir taraf, diğer taraf.*

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 17). [bu yañadan]

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin Cemşīd-i meh-rū (Mes. 132, Mıs. 29). [bu yañadan]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 73). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 71). [bu yañadan]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 83). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 19). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 23). [bu yañadan]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 25). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Dil ü cān ile ṭutar idi ümmīd (Mes. 165, Mıs. 29). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 43). [bu yañadan]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 111). [bu yañadan]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle gönli şādān (Mes. 168, Mıs. 55). [bu yañadan]

bu yir: *Bu yer, burası.*

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 74). [bu yirden, -den]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 97). [bu yirden]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 49). [bu yirden]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 18). [bu yiri, -i]

bu yir: *Bura, anılan yer.*

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 96). [bu yire]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 30). [bu yire]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 88). [bu yire]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 91). [bu yire]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 100). [bu yire]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [bu yire]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 32). [bu yire]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 43). [bu yire]

İle leşker ṣaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 16). [bu yire]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 20). [bu yire]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 23). [bu yire]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 29). [bu yire]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 50). [bu yire]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 54). [bu yire]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 58). [bu yire]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 4). [bu yire]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 144). [bu yire]

bucaġ: *Bucak, köşe, yer.*

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her **bucaġı** *(Mes. 20, Mıs. 2). [bucaġı, -ı]*

buçuḳ: *Yarım.*

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat *(Mes. 89, Mıs. 24). [buçuḳ]*

budaġ: *Dal.*

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her **budaġ** üstinde bī-şumār *(Gaz. 46, Mıs. 2). [budaġ]*

bugün: *Bugün.*

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 14). [bugün]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 4). [bugün]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [bugün]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 2). [bugün]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 113). [bugün]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 144). [bugün]

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 220). [bugün]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 112). [bugün]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 42). [bugün]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 8). [bugün]

Ki bugün geliserdür ṣāḥ Ṣādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa ṣādī (Mes. 115, Mıs. 25). [bugün]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 124). [bugün]

Ki bugün ḳıldı Ṣādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 15). [bugün]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 38). [bugün]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 29). [bugün]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 30). [bugün]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 40). [bugün]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [bugün]

buḫūr eyle-: *Tütsü yapmak II koku yaymak.*

Buḫūr eylediler ʿūd u ḳumārī
Bezediler bu resme ol nigārı *(Mes. 155, Mıs. 73). [buḫūr eylediler, -di, -ler]*

buḫūr it-: *Tütsü etmek, tütsülemek II kaplamak.*

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i ezfer *(Mes. 27, Mıs. 69). [buḫūr itdiler, -di, -ler]*

buḫūr-ı ʿūd it-: *Öd ve sandal ağacı tütsüsü yapmak.*

Buḫūr-ı ʿūd idüp ṣandal ile
Yaḳup müşg ile ʿanber manġal ile *(Mes. 155, Mıs. 91). [buḫūr-ı ʿūd ile ṣandal idüp, -üp]*

bük-: *Eğilmek, eğrilmek.*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp **bükildi** Ṭūbā *(Tb. 1, Mıs. 20). [bükildi, -il, -di]*

bul-: *T. Elde etmek, meydana gelmek.*

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan **bulur** ʿālem vefatı *(Mes. 2, Mıs. 72). [bulur, -ur]*

bul-: *Aramak.*

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 11). [bul]

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 7). [bul]

bul-: Kavuşmak, erişmek, ulaşmak.

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 4). [buldı, -dı]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 3). [buldum, -dum]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 6). [buluban, -uban]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 3). [buluban, -uban]

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 4). [bulındı, -ı, -n, -dı]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın ṣād (Mes. 8, Mıs. 154). [buluban, -uban]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 25). [bulmışdı, -mış, -dı]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 33). [bulmayuban, -ma, -y, -uban]

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 13). [bulurlar, -ur, -lar]

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 20). [bulınca, -ınca]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 106). [buldı, -dı]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 105). [buldı, -dı]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 5). [buldum, -dum]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 204). [bulınca, -ınca]

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 99). [buldı, -dı]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 28). [buldı, -dı]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 4). [bulındı, -ın, -dı]

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mes. 49, Mıs. 6). [bulındı, -ın, -dı]

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı (Mes. 49, Mıs. 1).
[bulındı, -ın, -dı]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 12).
[bulındı, -ın, -dı]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 10). [bulındı, -ın, -dı]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 8).
[bulındı, -ın, -dı]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14).
[bulındı, -ın, -dı]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 4).
[bulındı, -ın, -dı]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 24). [bulam, -am]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 22). [bulaydum, -aydum]

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı (Mes. 68, Mıs. 16).
[bulınca, -ınca]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 95). [bulup, -up]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 4).
[bulup, -up]

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı (Mes. 77, Mıs. 9).
[bulmadı, -ma, -dı]

Bulardan bulmayuban çāre-sāzī
Yüz urup ṭopraġa itdi niyazı (Mes. 82, Mıs. 43).
[bulmayuban, -ma, -y, -uban]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 6).
[bulamadı, -a, -ma, -dı]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28).
[buldı, -dı]

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis (Mes. 93, Mıs. 7).
[buldı, -dı]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 15).
[buldı, -dı]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [bulduñ, -duñ]

Bulur şeh Şādī bir rūẓ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 7). [bulur, -ur]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mes. 125, Mıs. 16).
[bulursa, -ur, -sa]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 32).
[bulayın, -a, -yın]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 11).
[buldı, -dı]

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḥaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 1).
[buluban, -uban]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 29). [buldı, -dı]

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 106). [buldı, -dı]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 3).
[buluban, -uban]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 100).
[bulup, -up]

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler tā ki āgāh oldı Ḳayṣer (Mes. 154, Mıs. 103).
[bulup, -up]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 266). [buldı, -dı]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 287). [buldı, -dı]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḥayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 150). [buldı, -dı]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḥayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 189). [buluban, -uban]

Lebinden aldı ol ṣāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 212). [bulup, -up]

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 224). [bulurdı, -ur, -dı]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 58). [bulurdı, -ur, -dı]

Ḳamu andan bulur feṭḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 58). [buldı, -dı]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 49). [buldı, -dı]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 47). [buluban, -uban]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 15). [bulırdı, -ır, -dı]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 11). [buluban, -uban]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 89). [bulurken, -ur, -ken]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 74). [buldı, -dı]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 1). [bulup, -up]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 74). [bulasın, -a, -sın]

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci (Mes. 168, Mıs. 113). [buldurdı, -dur, -dı]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 113). [bulıcak, -ıcaḳ]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 107). [buldum, -dum]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 16). [bulur, -ur]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 48). [bulur, -ur]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 80). [bulur, -ur]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 94). [bulur, -ur]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 110). [bulur, -ur]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḫālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 4). [bulursın, -ur, -sın]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 29). [bulmışdı, -mış, -dı]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 16). [bulmışdı, -mış, -dı]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 68). [bulmadan, -madan]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 24).
[bulur, -ur]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 105).
[bulur, -ur]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 40). [buldum, -du, -m]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 17).
[buldum, -du, -m]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 27).
[bulup, -up]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 88).
[bulayın, -ayın]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 15).
[bulsun, -sun]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 32). [bulur, -ur]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḥtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 166).
[bulısar]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 3). [bulmış iken, -mış, -iken]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 57). [bulur idi, -ur, -idi]

bul-: *Bulmak, elde etmek.*

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā ebed buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār (Gaz. 1, Mıs. 13). [buldı, -dı]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 11).
[buldı, -dı]

Buldı Ḫudā raḥmetini bī-ḥisāb
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili (Gaz. 2, Mıs. 15).
[buldı, -dı]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 8).
[bulup, -up]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 8).
[bulup, -up]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 39). [buldı, -dı]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 16). [buldı, -dı]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 27).
[bulur, -ur]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 80).
[bulımaz, -ı, -maz]

Dilerseñ bulasın ḫūr-ı naʿīmi
Ḳoma elden ṣırāṭ-ı müstaḳīmi (Mes. 5, Mıs. 139).
[bulasın, -a, -sın]

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 138).
[bulasın, -a, -sın]

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 162).
[bulasın, -a, -sın]

Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn (Mes. 6, Mıs. 225). [buldı, -dı]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 64).
[bulduġuñ, -duġ, -uñ]

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 11).
[bulmış, -mış]

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın (Mes. 14, Mıs. 13).
[bulupdur, -up, -dur]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 28).
[bulmasun, -ma, -sun]

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem (Mes. 31, Mıs. 42). [bulımazdı, -ımaz, -dı]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 63). [bulımazam, -ı, -maz, -am]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Şafāya bulmasun hīç āşınālıḳ (Mes. 163, Mıs. 86). [bulmasun, -ma, -sun]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [bulur, -ur]

Ḳamu andan bulur fetḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 57). [bulur, -ur]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 57). [bulur, -ur]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 64). [bulur, -ur]

bul-: *Karşılaşmak, görüşmek.*

Demür ṭaġ idi şankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 104). [bulışdı, -ış, -dı]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 38). [bulışdı, -ış, -dı]

bul: *" olmak" yardımcı fiili.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [bulur, -ur]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 9). [bulmışdur]

bulaş-: *Bulaşmak II Yakınlık kurmak.*

Gehī deryāda **bulaşduñ** nehenge
Gehī şaḥrāda yār olduñ pelenge *(Mes. 85, Mıs. 33). [bulaşduñ, -du, -ñ]*

bülbül: *Bülbül. || Aşık.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [bülbül-i, -i]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 9). [bülbüli, -i]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 11). [bülbül]

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 50). [bülbüli, -i]

Aluban vaṣl-ı güllerden naṣībi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭībi (Mes. 18, Mıs. 20). [bülbüldi, -di]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḫaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 67). [bülbüli, -i]

bülbül: *(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 6). [bülbüller, -ler]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẓ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 9). [bülbül]

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 3). [bülbüli, -i]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 4). [bülbül]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 16). [bülbül]

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 122). [bülbüle, -e]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 21). [bülbülidür, -i, -dür]

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 16). [bülbül]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 10). [bülbül]

Hezārān bülbül anda āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi (Mes. 20, Mıs. 3). [bülbül]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 66). [bülbül]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 57). [bülbül]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56). [bülbül]

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 141). [bülbüle, -e]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1). [bülbül]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [bülbül]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 4). [bülbül]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [bülbül]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 31). [bülbül]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 9). [bülbül]

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūşen ü gül (Mes. 122, Mıs. 5). [bülbül]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 68). [bülbül]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 2). [bülbül]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [bülbül]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 175). [bülbül]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 34). [bülbül]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [bülbül]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 54). [bülbül]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā (Tb. 1, Mıs. 21). [bülbüli, -ī]

bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat: *Fasih (güzel, düzgün, açık söz söyleme) söz bağının bülbülü.*

Elā iy **bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat**
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat *(Mes. 169, Mıs. 21). [bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat]*

bülbül-i dey: *Kış bülbülü.*

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün **bülbül-i dey** *(Gaz. 42, Mıs. 6). [bülbül-i dey]*

bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ: *Aşk söyleyen bülbül, aşkından dile gelen bülbül.*

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum **bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ** *(Gaz. 4, Mıs. 10). [bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ]*

bülbül-i miskīn: *Zavallı bülbül II Aşık.*

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 10). [bülbül-i miskīn]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efġan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 69). [bülbül-i miskīn]

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 2). [bülbül-i miskīni, -i]

bülbül-i şūrīde: *Perişan bülbül.*

Vaḳt-i seḥerde **bülbül-i şūrīde** derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh u nevā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 21). [bülbül-i şūrīde]*

bülbül-i żaʿif: *Zayıf, bîtâp bülbül.*

Bāġ içre gül yüzini görüp **bülbül-i żaʿif**
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(Gaz. 46, Mıs. 9). [bülbül-i żaʿif]*

bu'l-feżāyil: *Faziletlerin babası || Erdem sahibi.*

Şāh-ı diyār-ı devlet Dārā-yı dār-ı ʿizzet
Fetvāda **Bü'l-feẓāyil** taḳvāda İbn-i Edhem *(Kas. 5, Mıs. 26). [bü'l-feẓāyil]*

bulın-: *Bulmak, ele geçirmek.*

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten **bulınur** çoḳ ʿalāmet *(Mes. 5, Mıs. 92). [bulınur, -ur]*

bulın-: *Bulunmak, var olmak, mevcut olmak.*

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 46). [bulınmaz, -maz]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 12). [bulınmaya, -ma, -y, -a]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 164). [bulındı, -dı]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 48). [bulınmazdı, -maz, -dı]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 5). [bulınmazsa]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 51). [bulınmaz, -maz]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 52). [bulınmaz, -maz]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 60). [bulınmaz, -maz]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 9). [bulınmaz, -maz]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 10). [bulınmaz, -maz]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 51). [bulınmaz, -maz]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 52). [bulınmaz, -maz]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 151). [bulunmaġıçün, -içün]

Yidi deryâ içinde bulunmaz
Çü yem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 39). [bulunmaz]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 62). [bulunur, -ur]

bulış-: *Buluşmak, bir araya gelmek.*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [bulışa, -a]

Oturdı bir araya şāh u Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 12). [bulışdı, -dı]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 26). [bulışdı, -dı]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 24). [bulışa, -a]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 8). [bulışmaz, -ma, -z]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 28). [bulışdı, -dı]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 46). [bulışdı, -dı]

İrişüp birbiriyile görişdi
Ṣanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 46). [bulışdı, -dı]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 26). [bulışa, -a]

Vedāʿ eylemeden dildār ile ben
Bulışmadan daḫı ol yār ile ben (Mes. 131, Mıs. 6). [bulışmadan, -ma, -dan]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 41). [bulışmadan, -ma, -dan]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 24). [bulışsun, -sun]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [bulışa, -a]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 30). [bulışdı, -dı]

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 15). [bulışdılar, -dılar]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [bulışdıḳ, -dı, -ḳ]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 24). [bulışa, -a]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 9). [bulışdı, -dı]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 98). [bulışdılar, -dı, -lar]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 22). [bulışsun, -sun]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 24). [bulışa, -a]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303). [bulışa, -a]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 248). [bulışdı, -dı]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 298). [bulışdı, -dı]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 104). [bulışsun, -sun]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [bulışdı, -dı]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 126). [bulışa, -a]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 68). [bulışup, -up]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 10). [bulışdurasız, -asız]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 26). [bulışduralardı, -a, -lar, -dı]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 28). [buluşdı, -dı]

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 301). [buluşup, -up]

bul-: *Bir şeye ermek, varmak, ulaşmak, kavuşmak.*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [bulmaġa, -a]

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem (Gaz. 48, Mıs. 7). [bulmaġ]

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 15). [bulmaġ]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 63). [bulmaġı, -ġı]

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 27). [bulmaġa, -ma, -ġa]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 8). [bulmaġ, -maġ]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 7). [bulmaġ, -maġ]

bulun-: *Bir yerde olmak, mevcut olmak.*

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ *(Mes. 49, Mıs. 5). [bulunmaġ]*

bulut: *Bulut.*

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 41). [bulut]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 29). [bulut]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 29). [bulut]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 42). [bulut]

būm: *Ar. is. Baykuş.*

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu **būm** *(Mes. 117, Mıs. 30). [būm]*

būm: *Diyar, ülke, yurt, toprak.*

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 95). [būm]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 32). [būma, -a]

buñ: *Sıkıntı.*

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol **buñ** deminde rehber olur *(Mes. 168, Mıs. 46). [buñ]*

bunca: *Bu kadar çok, böylesi.*

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 7). [bunca]*

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 10). [bunca]*

Vücūda ol gelicek **bunca** küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār *(Mes. 7, Mıs. 111). [bunca]*

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde **bunca** deryā *(Mes. 24, Mıs. 16). [bunca]*

bu: *Burada.*

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 5). [bunda]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 70). [bunda]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 62). [bunda]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [bunda]

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 24). [bunda]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 11). [bunda]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 45). [bunda]

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 37). [bunda]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 41). [bunda]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 43). [bunda]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [bunda]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 132). [bunda]

bu: *Bundan.*

Çü **bundan** da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı *(Mes. 79, Mıs. 9). [bundan]*

bünyād: *Yapı.*

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān **bünyādını** āb üzre ḳılduñ *(Mes. 3, Mıs. 32). [bünyādını, -ı, -n, -ı]*

Cihān gerçi ki ḫoş **bünyāda** beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer *(Mes. 168, Mıs. 63). [bünyāda, -a]*

bünyād eyle-: *Binâ etmek, inşâ etmek, kurmak.*

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 51). [bünyād eyle]

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād (Mes. 148, Mıs. 187). [bünyād eyledi, -di]

bünyād it-: *Bina etmek, kurmak.*

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 51). [bünyād itdi, -di]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 68). [bünyād itdi]

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād (Mes. 19, Mıs. 84). [bünyād id]

bünyād ḳıl-: *İnşa etmek, kaleme almak, yazmak, söylemek.*

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād *(Mes. 166, Mıs. 82). [bünyād ḳıldı, -dı]*

bünyād ḳıl-: *Bina etmek, inşa etmek.*

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād *(Mes. 88, Mıs. 14). [bünyād ḳıldı]*

bünyād ol-: *Bina edilmiş.*

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād *(Mes. 7, Mıs. 139). [bünyād oldı, -dı]*

bünyād urul-: *Bina dikilmek, temel kurulmak.*

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād *(Mes. 5, Mıs. 19). [bünyād uruldı]*

bünyād-ı dü cihān: *İki dünyanın temeli, esası.*

Bulur ḳārar emrıyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār *(Kas. 1, Mıs. 18). [bünyād-ı dü cihān]*

bünyādın ur-: *Bina etmek, yapmak, inşa etmek, temelini atmak, esasını kurmak.*

ʿĀlemüñ **bünyādın urduñ** bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(Kas. 2, Mıs. 19). [bünyādın urduñ, -du, -ñ]*

burāḳ: *Hz. Muhammed'in Mîraç'ta bindiği binek.*

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb (Mes. 6, Mıs. 243). [burāḳ]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 43). [burāḳ]

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 90). [burāḳı, -ı]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 48). [burāḳ'a, -'a]

burāḳ-ı bād-ı pāya: *"Rüzgar ayaklı Burak, çok hızlı Burak (Cennet bineği, berk)".*

Ki biniben **Burāḳ-ı bād-ı pāya**
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya *(Mes. 8, Mıs. 31). [burāḳ-ı bād-ı pāya]*

Ki biniben **Burāḳ-ı bād-ı pāya**
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya *(Mes. 8, Mıs. 31). [burāḳ-ı bād-ı pāya]*

burc: *Kale, hisar, sur.*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 4). [burca, -a]

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 3). [burcınuñ, -ı, -nuñ]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 24). [burcınun, -ı, -nuñ]

Yapılmış fıḍḍa-i ḫām ile burcı
Pür olmış laʿl ü yāḳūt ile dürci (Mes. 155, Mıs. 271). [burcı, -ı]

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād (Mes. 29, Mıs. 11). [burcı]

burc: *Menzil, yörünge.*

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek **burcında** olan māh sensin *(Mes. 27, Mıs. 224). [burcında, -ı, -n, -da]*

burc u bārū: *Kale duvarı ve surlar.*

Neẓāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu ṭopṭolu olmışdı ḳamer-rū (Mes. 115, Mıs. 63). [burc u bārū]

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 10). [burcı vü bārūsı, -sı]

burc-ı āb: *Su burcu.*

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Şanasın **burc-ı āba** geldi ḫūrşīd *(Mes. 31, Mıs. 44). [burc-ı āba, -a]*

burc-ı ābīde: *Akrep ve balık burcu.*

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Şanasın **burc-ı ābīde durur** māh *(Mes. 31, Mıs. 10). [burc-ı ābīde durur, -durur]*

burc-ı delve: *Kova Burcu.*

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh **Burc-ı Delve** *(Mes. 97, Mıs. 18). [burc-ı delve]*

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Şanasın māḥ geldi **Burc-ı Delve** *(Mes. 103, Mıs. 2). [burc-ı delve]*

bürehne: *Çıplak.*

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi *(Mes. 21, Mıs. 94). [bürehne]*

bürin-: *Bürünmek.*

Bu ʿālem yüzi **bürindi** siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha *(Mes. 74, Mıs. 41). [bürindi, -di]*

Cihān yüzi **bürindi** çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha *(Mes. 151, Mıs. 29). [bürindi, -di]*

burkaʿ: *Kadınların örtündükleri peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.*

Açup durdı yüzinden **burḳaʿın** gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül *(Mes. 18, Mıs. 15). [burḳaʿın, -ı, -n]*

burn: *Burun.*

Başı beñzer pelenge **burnı** pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile *(Mes. 29, Mıs. 23). [burnı, -ı]*

būse: *Öpme, öpücük.*

Bulup ol **būseden** derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān *(Mes. 98, Mıs. 21). [būseden, -den]*

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar **būse** biri birine lebden *(Mes. 134, Mıs. 18). [būse]*

būse ḳıl-: *Öpücük kondurmak.*

Bir iki **būse ḳıldı** ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī *(Mes. 166, Mıs. 53). [būse ḳıldı, -dı]*

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī **būse ḳılur idi** nigārın *(Mes. 155, Mıs. 222). [būse ḳılur idi, -ur, - -idi]*

būse-kārī eyle-: *Öpmek.*

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī *(Mes. 155, Mıs. 204). [būse-kārī eyledi, -di]*

būse-kārī it-: *Öpmek, bus etmek.*

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 16). [būsekārī itdi, -di]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 28). [būsekārī itdi, -di]

būsekārī ḳıl-: *Öpmek, bus etmek, öpücük kondurmak.*

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī *(Mes. 98, Mıs. 20). [būsekārī ḳıldı, -dı]*

būsitan: *Bahçe; gezinti ve seyir yeri.*

Olurken ikimüz bir **būsitānda**
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda *(Mes. 96, Mıs. 27). [būsitānda, -da]*

bustān: *Bahçe; gezinti ve seyir yeri.*

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 1). [bustānumuz, -u, -muz]

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 14). [bustānınuñ, -ı, -nuñ]

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 137). [bustānını, -ı, -nı]

ʿAtā bustānınuñ verd-i laṭīfi
Saʿādet mülkinüñ şāh-ı şerīfi (Mes. 17, Mıs. 23). [bustānınuñ, -ı, -nuñ]

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen nesterenden (Mes. 18, Mıs. 21). [bustān]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 71). [būstāna, -a]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [bustān]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 36). [būstāna, -a]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [būstān]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 93). [būstānumda, -um, -da]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 22). [būstānı, -ı]

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi (Mes. 165, Mıs. 2). [bustānınuñ, -ı, -nuñ]

büt: *Put gibi güzel sevgili.*

Eger yārum geleydi bu araya
Bu **bütler** ḳamu uġrardı belāya *(Mes. 22, Mıs. 136). [bütler, -ler]*

büt-i şīrīn-zebān: *Tatlı dilli ve put gibi güzel (olan).*

Büt-i şīrīn-zebān u şehd -güftār
Ḳadi serv-i revān u ḫūb-reftār *(Mes. 20, Mıs. 75). [büt-i şīrīn-zebān]*

būy: *Far. Koku.*

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı (Gaz. 16, Mıs. 11). [būy]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 4). [būyını, -ı, -n, -ı]

Anuñ būyında buldı āşinālık
Gözine oldı andan rūşenālıḳ (Mes. 95, Mıs. 27). [būyında, -ın, -da]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 176). [būyını, -ı, -n, -ı]

<u>būy-ı ʿabīr:</u> *Güzel kokan.*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider **būy-ı ʿabīr** *(Gaz. 12, Mıs. 6). [būy-ı ʿabīr]*

<u>būy-ı āşinā:</u> *Tanıdık koku.*

Çü aldı şāh **būy-ı āşināyı**
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı *(Mes. 81, Mıs. 17). [būy-ı āşināyı]*

<u>būy-ı cān:</u> *Can kokusu.*

Dem-i Yūsufdan aldı **būy-ı cān** ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol *(Mes. 167, Mıs. 29). [būy-ı cān]*

<u>būy-ı ḫurşīd:</u> *Hurşid'in kokusu. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Dimāġına çün irdi **būy-ı Ḫurşīd**
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd *(Mes. 37, Mıs. 97). [būy-ı ḫurşīd]*

<u>būy-ı müşgīn:</u> *Misk kokusu.*

Yaḳın olduḳça şāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı **būy-ı müşgīn** *(Mes. 166, Mıs. 78). [būy-ı müşgīn]*

<u>būy-ı vaṭan:</u> *Vatan, memleket kokusu, rayihası.*

Cān dimāġına ireli **būy-ı vaṭan**
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan *(Gaz. 50, Mıs. 1). [būy-ı vaṭan]*

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı **būy-ı vaṭan** *(Gaz. 50, Mıs. 10). [būy-ı vaṭan]*

Ḳoḫu alalı cān **būy-i vaṭandan**
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden *(Mes. 165, Mıs. 75). [būy-i vaṭandan, -dan]*

<u>buyruk buyur-:</u> *Emir vermek, emretmek.*

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne **buyruḳ buyurur** anı görelüm *(Mes. 37, Mıs. 42). [buyruḳ buyurur, -ur]*

<u>buyur-:</u> *Emretmek, söylemek.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 5). [buyur]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıyısa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 122). [buyurdıyısa, -dı, -(y)ısa]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 176). [buyurmaduġuñ, -ma, -duġ, -uñ]

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 65). [buyurdı, -dı]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 96). [buyurursañ, -ur, -sa, -ñ]

Daḫı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 132). [buyururlarsa, -ur, -lar, -sa]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19). [buyurduñ, -du, -ñ]

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 27). [buyurdı, -dı]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 81). [buyurdı, -dı]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 72). [buyurursa, -ursa]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 25). [buyurdı, -dı]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 57). [buyurursañ, -ur, -sa, -ñ]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 33). [buyurursa, -ursa]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 116). [buyurdı, -dı]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 24). [buyurdısa, -dı, -sa]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 22). [buyurur ise, -ur, -ise]

buyur-: *"buyurun" diyerek konuğu davet etmek.*

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum *(Mes. 164, Mıs. 16). [buyur]*

buyur-: *Gelmek; şereflendirmek.*

Buyursuñ ḳılalum ḳāyd-ı ʿārūsī
Ṣafāyile ʿalā raġmin nuḥūsī *(Mes. 122, Mıs. 27). [buyursuñ, -sun]*

cā: *Far. Yer, makam, mahal, mevki.*

Dilümde **cā** ṭutaldan leẕẕet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn *(Mes. 165, Mıs. 77). [cā]*

cā eyle-: *Mekan tutmak, yer edinmek.*

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 85). [cā eyledi, -di]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 44). [cā eyledi]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 20). [cā eyledi]

cā eyle-: *Yer vermek, makam tayin etmek.*

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā *(Mes. 28, Mıs. 20). [cā eylemişdür, -miş, -dür]*

cā ṭut-: *Yer, makam, mahal, mevki tutmak.*

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol *(Mes. 34, Mıs. 121). [cā ṭutdı]*

cā ṭut-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña *(Mes. 117, Mıs. 81). [cā ṭutmadı, -ma, -dı]*

caʿd-ı sünbül: *Sünbül gibi saçın kıvrımı.*

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış **caʿd-ı sünbül** *(Mes. 27, Mıs. 174). [caʿd-ı sünbül]*

cādū-yı bābil: *Babil cadısı. Sihir öğreten, sihir yapan Babil cadısı (göz). (Süleyman'ın hükümranlığı hakkında şeytanların (ve şeytan tıynetli insanların) uydurdukları yalanların ardına düştüler. Oysa Süleyman (büyü yaparak) küfre girmedi. Fakat şeytanlar, insanlara sihri ve (özellikle de) Babil'deki Hârût ve Mârût adlı iki meleğe ilham edilen (sihr)i öğretmek suretiyle küfre girdiler. Halbuki o iki melek, "Biz ancak imtihan için gönderilmiş birer meleğiz. (Sihri caiz görüp de) sakın küfre girme" demedikçe, kimseye (sihir) öğretmiyorlardı. Böylece (insanlar) onlardan kişi ile karısını birbirinden ayıracakları sihri öğreniyorlardı. Halbuki onlar, Allah'ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun, onu satın alanın ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi. (Diyanet Kuran, Bakara/102)).*

Gözi cān almaġa **cādū-yı Bābil**
Saçı dil almaġa miṣl-i selāsil *(Mes. 155, Mıs. 43). [cādū-yı bābil]*

cāh: *Kuyu, çukur ll gamze.*

Dil ḳalurdı zenaḫı **çāhı** içinde ol şanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını *(Gaz. 25, Mıs. 5). [çāhı, -ı]*

cāh: *(Ar.) Yüksek mevki, makam, rütbe.*

Kamuya andan irür **cāh** u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet *(Mes. 2, Mıs. 45). [cāh]*

cāh u devlet: *İtibar ve saadet.*

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem **cāh u devlet** ḳadr u ʿizzet *(Mes. 3, Mıs. 70). [cāh u devlet]*

cāh-ı devlet vir-: *Devlet makamı vermek; mutluluk, huzur, saadet vermek.*

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin *(Mes. 3, Mıs. 111). [cāh-ı devlet virürsin, -ür, -sin]*

cāhil ol-: *Cahil olmak, bilgisiz olmak.*

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil *(Mes. 33, Mıs. 10). [cāhil olduñ, -du, -ñ]*

Bunuñ bigi iş ider **cāhil olan**
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan *(Mes. 28, Mıs. 33). [cāhil olan, -an]*

cāhil ol-: *Bi-haber (habersiz), bilgisiz olmak.*

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl **cāhil olma** ehl olġıl *(Mes. 5, Mıs. 30). [cāhil olma]*

cām: *Ar. Kadeh. II Şarap.*

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 7). [cāmın, -ın]

Berü şun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 219). [cāmı, -ı]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 17). [cāma, -a]

Sürerlerdi ṣafā vü ṣād-kāmī
Feraḥdan nūş eylerlerdi cāmı (Mes. 116, Mıs. 16). [cāmı, -ı]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 31). [cāmı, -ı]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 29). [cāmı, -ı]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 27). [cāmı, -ı]

Çü içmedi o cāmı Ṣādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [cāmı, -ı]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 23). [cāmı, -ı]

Revān Ṣādīye ṣundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḫmer (Mes. 116, Mıs. 21). [cāmı, -ı]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḥneti eyle ferāmūş (Mes. 117, Mıs. 73). [cāmı, -ı]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 112). [cām]

Ben ayruḳ cāmdan mest ü ḫumāram
Anuñ içün perīşān-rūzgāram (Mes. 22, Mıs. 133). [cāmdan, -dan]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 22). [cām]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [cām]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 9). [cām]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23). [cām]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Ṣādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 71). [cām]

Çü Ṣādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [cām]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [cām]

cām iç-: *Şarap.*

Neye dek **cām içesin** sen çü lāle
Uṣanmaduñ mı içmekden piyāle *(Mes. 72, Mıs. 17). [cām içesin, -e, -sin]*

cāme-i ʿaşḳ: *Aşk elbisesi.*

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün biçildi **cāme-i ʿaşḳ** *(Mes. 45, Mıs. 74). [cāme-i ʿaşḳ]*

cāmiʿ: *"Kaplayan".*

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine **cāmiʿ** *(Mes. 7, Mıs. 132). [cāmiʿ]*

cam-ı aḥmer: *Kırmızı, kızıl kadeh. II. Şarap.*

Revān Şādīye şundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu **cam-ı aḥmer** *(Mes. 116, Mıs. 22). [cam-ı aḥmer]*

cām-ı bāde: *Şarap kadehi.*

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde (Mes. 22, Mıs. 6). [cām-ı bāde]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 27). [cām-ı bāde]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 46). [cām-ı bāde]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 4). [cām-ı bāde]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 4). [cām-ı bāde]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 35). [cām-ı bāde]

cām-ı bāḳī: *Sonsuzluk kadehinden sunmak.*

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline **cām-ı bāḳī** *(Mes. 35, Mıs. 68). [cām-ı bāḳī]*

cām-ı bāḳī: *Sonsuzluk(ölümsüzlük) kadehi II Ölümsüzlük bahşeden şarap.*

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ şundı eline **cām-ı bāḳī** *(Mes. 27, Mıs. 212). [cām-ı bāḳī]*

cām-ı belābil: *Bülbül kadehler.*

İçildi her yaña **cām-ı belābil**
Ṣürāḥi eyledi ṣavt-ı ġılāġıl *(Mes. 158, Mıs. 67). [cām-ı belābil]*

cām-ı billūr: *Billur kadeh.*

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde **cām-ı billūr** *(Mes. 22, Mıs. 112). [cām-ı billūr]*

cām-ı cem: *Cemşid'in kadehi.*

İçilür **cām-ı Cem** līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem *(Mes. 168, Mıs. 93). [cām-ı cem]*

cām-ı dost-kām: *Dost canlısı kadeh.*

Ḳılurken ṣoḥbet ü ʿayşı müdāmī
İçerler idi **cām-ı dost-kāmı** *(Mes. 71, Mıs. 44). [cām-ı dost-kāmı, -ı]*

cām-ı duʿā: *Dua kadehi.*

Demdür ele alasın **cām-ı duʿāsın** anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem *(Kas. 5, Mıs. 75). [cām-ı duʿāsın, -sı, -n]*

cām-ı erġavānī: *Erguvan renkli şarap.*

Berū şun sāḳi **cām-ı erġavānī**
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem *(Gaz. 48, Mıs. 5). [cām-ı erġavānī]*

cām-ı gülgūn: *Gül renkli kadeh, (şarap kadehi).*

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 7). [cām-ı gülgūn]

Sāḳiyā şun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 1). [cām-ı gülgūn]

cām-ı mey: *İçki kadehi, şarap kadehi.*

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 11). [cām-ı mey]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin gūş eylediler (Mes. 161, Mıs. 31). [cām-ı mey]

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül (Gaz. 34, Mıs. 13). [cām-ı mey]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 6). [cām-ı mey]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eyler idi
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi (Mes. 126, Mıs. 5). [cām-ı mey]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 15). [cām-ı meyi, -i]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 17). [cām-ı meyi, -i]

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler (Mes. 71, Mıs. 45). [cām-ı meyi]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 26). [cām-ı meyle, -le]

Ḳılurken şāh Ṣādī ʿayş u ʿişret
İderken cām-ı meyle cānı rāḥat (Mes. 147, Mıs. 12). [cām-ı meyle]

cām-ı mürevvaḳ: *Süzülmüş, tortusu giderilmiş kadeh.*

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [cām-ı mürevvaḳ]

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 13). [cām-ı mürevvaḳ]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 6). [cām-ı mürevvaḳ]

cām-ı muṣaffā: *Yabancı maddelerden arıtılmış, süzülmüş kadeh.*

Yüridi her yaña **cām-ı muṣaffā**
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā *(Mes. 158, Mıs. 65). [cām-ı muṣaffā]*

cām-ı pür-mey: *Şarapla dolu kadeh.*

Ṭutuban **cām-ı pür-mey** sīm-berler
Şehenşāha ṣunarlar idi ekser *(Mes. 154, Mıs. 75). [cām-ı pür-mey]*

cām-ı vuṣlat: *Kavuşma kadehi.*

Henüz nūş itmeden cān **cām-ı vuṣlat**
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet *(Mes. 82, Mıs. 37). [cām-ı vuṣlat]*

cām-ı zer: *Altın kadeh.*

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd *(Mes. 44, Mıs. 11). [cām-ı zer]*

cān: *Sevgili.*

Müjde iy **cān** kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ki ölmiş iken **cān** gelür *(Gaz. 36, Mıs. 2). [cān]*

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Ṣād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [cān]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [cān]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [cān]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 143). [cānıyuz, -ı, -yuz]

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uşbu şerbetüñ oldum gül-ābı (Mes. 65, Mıs. 5). [cāna, -a]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 8). [cāna, -a]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [cānumsın, -umsın]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 30). [cān]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 34). [cān]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 9). [cān]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [cān]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 23). [cān]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 38). [cān]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine şarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 262). [cān]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 104). [cāna, -a]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [cān]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [cān]

cān: *Can. II Sevgili.*

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [cān]

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 12). [cāndan, -dan]

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 10). [cāndan, -dan]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [cānumı, -(u)m, -ı]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [cān]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [cān]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [cān]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [cānum, -(u)m]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 14). [cānum, -(u)m]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [cāna, -a]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 5). [cān]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 1). [cān]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 11). [cān]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [cān]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 7). [cānum, -(u)m]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 2). [cān]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 14). [cāndan, -dan]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 9). [cānuma, -uma]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 3). [cān]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 5). [cāndan, -dan]

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa (Gaz. 51, Mıs. 2). [cān]

Cân dimâġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 13). [cân]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 25). [cān]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 163). [cāna, -a]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 42). [cānuñ, -(u)ñ]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 259). [cānı, -ı]

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 149). [cānuma, -uma]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 111). [cānumı, -(u)m, -ı]

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 138). [cān]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 65). [cānumsın, -um, -sın]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 48). [cānumsın, -um, -sın]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 8). [cānı, -ı]

cān: *(Fars.) İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.*

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 2). [cān]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 7). [cān]

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 11). [cān]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 1). [cān]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 6). [cān]

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 4). [cānum, -um]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [cān]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 7). [cāna, -a]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 8). [cānuma, -um, -a]

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 6). [cān]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 2). [cān]

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 12). [cān]

Ṣevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 7). [cānumızı, -umız, -ı]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [cānum, -um]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [cān]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [cān]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [cān]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 1). [cān]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [cān]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 2). [cāna, -a]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 2). [cānı, -ı]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [cān]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [cān]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 2). [cāna, -a]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 1). [cān]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 63). [cānını, -ın, -ı]

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 62). [cāna, -a]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 66). [cāna, -a]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 23). [cān]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳılduġı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [cān]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [cān]

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 18). [cāna, -a]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [cān]

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 171). [cān]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [cāndan, -dan]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 54). [cānı, -ı]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [cānuñ, -uñ]

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 6). [cān]

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 137). [cānı, -ı]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 34). [cānuñ, -(u)ñ]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 172). [cānuñ, -(u)ñ]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 202). [cānuñda, -un, -da]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [cān]

Heves aġında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 56). [cān]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 257). [cān]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 207). [cānı, -ı]

Özi cān derdine dermān baġışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 137). [cān]

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 147). [cānın, -ı, -n]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 14). [cān]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 16). [cān]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 19). [cān]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 125). [cān]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [cān]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [cān]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 119). [cān]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 79). [cāndan, -dan]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 54). [cānı, -ı]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 78). [cānı, -ı]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 58). [cānlara, -lar, -a]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 104). [cānlara, -lar, -a]

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 32). [cānuñ, -uñ]

Maḥabbetdür viren cāna şafālar
Maḥabbetdür iden derde devalar (Mes. 19, Mıs. 29). [cāna, -a]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 16). [cānlar, -lar]

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa (Mes. 19, Mıs. 46). [cānlar, -lar]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 15). [cānlara, -lar, -a]

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 37). [cānlara, -lar, -a]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 125). [cānlara, -lar, -a]

Maḥabbet itdürür ʿāşıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş (Mes. 19, Mıs. 20). [cānları, -lar, -ı]

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam (Mes. 19, Mıs. 32). [cānları, -lar, -ı]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 43). [cānları, -lar, -ı]

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ (Mes. 20, Mıs. 102). [cānın, -ın]

Ḫadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi (Mes. 20, Mıs. 93). [cānlara, -lar, -a]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5). [cān]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [cāndan, -dan]

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 80). [cānı, -ı]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı ṣāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [cānı, -ı]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 28). [cānları, -lar, -ı]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 150). [cāndan, -dan]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63). [cānum, -um]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 64). [cānum, -um]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 100). [cāndur, -dur]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 18). [cān]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 22). [cān]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [cān]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 20). [cān]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 77). [cān]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 83). [cānına, -ı, -n, -a]

Cihānda çün odur genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum (Mes. 25, Mıs. 28). [cānum, -um]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 47). [cānum, -um]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 6). [cānlara, -lar, -a]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 27). [cānum, -um]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 35). [cānumsın, -umsın]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 44). [cān]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 91). [cān]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 92). [cān]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [cān]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 80). [cānı, -ı]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 246). [cānı, -ı]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 88). [cānıyıdı, -ıyıdı]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 8). [cāndan, -dan]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 52). [cānı, -ı]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 15). [cāndan, -dan]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 79). [cānı, -ı]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 48). [cāndan, -dan]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [cānı, -ı]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [cānuñ, -uñ]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 52). [cān]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 11). [cān]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 70). [cānı, -ı]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [cān]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 70). [cān]

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi (Mes. 36, Mıs. 71). [cān]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 138). [cāna, -a]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 138). [cānı, -ı]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [cān]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18). [cān]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 40). [cānın, -ın]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 16). [cānum, -um]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 62). [cānuma, -um, -a]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33). [cānı, -ı]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 55). [cānına, -ı, -n, -a]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 10). [cān]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [cānum, -um]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [cān]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 28). [cān]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 37). [cān]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 42). [cān]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 5). [cāna, -a]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27). [cāna, -a]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 48). [cānda, -da]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 67). [cāndan, -dan]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 14). [cānı, -ı]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi ẕevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 17). [cānuñ, -uñ]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [cānuñ, -uñ]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14). [cān]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 3). [cānum, -um]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 22). [cāna, -a]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 38). [cānı, -ı]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [cān]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [cān]

İder her laḥẓa ṣoḥbet anuñ ile
Ḳılur cānını rāḥat anuñ ile (Mes. 71, Mıs. 64). [cānını, -ını]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [cān]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 6). [cān]

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet (Mes. 82, Mıs. 37). [cān]

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 6). [cāna, -a]

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿatıyye (Mes. 82, Mıs. 20). [cāna, -a]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 72). [cāna, -a]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 44). [cānıla, -ı, -la]

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 22). [cānda, -da]

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 25). [cāna, -a]

Bu fırḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 20). [cān]

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün şemʿine cān pervāne oldı (Mes. 90, Mıs. 28). [cān]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 10). [cāna, -a]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 10). [cānı, -ı]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 30). [cānı, -ı]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Mey-i ṣāfile cānlar oldı rāḥat (Mes. 94, Mıs. 24). [cānlar, -lar]

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān (Mes. 95, Mıs. 24). [cānı, -ı]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 26). [cānı, -ı]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 15). [cān]

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 37). [cān]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 21). [cānum, -um]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 23). [cān]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 24). [cāna, -a]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 27). [cān]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [cāndan, -dan]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 22). [cānı, -ı]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 40). [cānı, -ı]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 4). [cānumda, -umda]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [cāndur, -dur]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [cānı, -ı]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 6). [cānı, -ı]

Senüñ dīdāruñayam ārzūmend
Olur güftāruñ ile cān ḫursend (Mes. 111, Mıs. 12). [cān]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [cānı, -ı]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 18). [cānum, -um]

Ḳılurken şāh Ḳayṣer ʿayş u ʿişret
İderken bādeyile cānı rāḥat (Mes. 117, Mıs. 18). [cānı, -ı]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 50). [cānı, -ı]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 20). [cān]

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 12). [cān]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 56). [cānı, -ı]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 56). [cānumuz, -umuz]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 20). [cāna, -a]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 5). [cānı, -ı]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 28). [cān]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 22). [cānına, -ı, -na]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 16). [cānlar, -lar]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 28). [cānı, -ı]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 24). [cān]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 34). [cānuma, -um, -a]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 43). [cānumdan, -um, -dan]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 31). [cānı, -ı]

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına od urdı (Mes. 142, Mıs. 10). [cānına, -ı, -na]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [cānsın, -sın]

Ḳılurken şāh Şādī ʿayş u ʿişret
İderken cām-ı meyle cānı rāḥat (Mes. 147, Mıs. 12). [cānı, -ı]

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 8). [cāndan, -dan]

Gice olınca ṣoḥbet eylediler
Anuñla cānı rāḥat eylediler (Mes. 151, Mıs. 24). [cānı, -ı]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 34). [cānlar, -lar]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 99). [cān]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 30). [cāndan, -dan]

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 164). [cānlar, -lar]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 249). [cāna, -a]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 49). [cāndan, -dan]

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 302). [cānın, -ın]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 196). [cānum, -um]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 26). [cān]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 27). [cānuma, -um, -a]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 8). [cānıla, -ı, -la]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 4). [cānı, -ı]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 50). [cān]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 89). [cānı, -ı]

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum (Mes. 163, Mıs. 119). [cānum, -um]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 4). [cānumuñ, -um, -uñ]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 6). [cān]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 17). [cān]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [cānsın, -sın]

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden (Mes. 165, Mıs. 75). [cān]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 105). [cān]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Şanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 163). [cān]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 89). [cāndandur, -dan, -dur]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [cānlar, -lar]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 30). [cānum, -um]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 100). [cān]

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını āzād ḳıldı (Mes. 167, Mıs. 28). [cānını, -ı, -n, -ı]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [cān]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [cān]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 136). [cānda, -da]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 11). [cānı, -ı]

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden (Mes. 169, Mıs. 34). [cān]

Ḫalāṣ olmadı dil sehv ü zelelden
Rehā bulmadı cān ṭūl-ı emelden (Mes. 169, Mıs. 106). [cān]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 20). [cāna, -a]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 3). [cānum, -um]

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān (Tb. 1, Mıs. 51). [cān]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 56). [cān]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān (Tb. 1, Mıs. 59). [cān]

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 61). [cān]

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār (Tb. 1, Mıs. 65). [cān]

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henūz hīç huşyār (Tb. 1, Mıs. 75). [cān]

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh (Tb. 1, Mıs. 92). [cān]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 103). [cān]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 103). [cān]

Pervāne bigi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār (Tb. 1, Mıs. 73). [cānum, -um]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 96). [cānumuñ, -uñ]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 7). [cānumuñ, -uñ]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 17). [cānum durur, -um, -durur]

cān al-: *Öldürmek.*

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [cān ala]

Ya virem cān u başı ya alam cān
Ya virem ḫānümān yā olam ḫān (Mes. 148, Mıs. 49). [cān alam, -a, -m]

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 92). [cān alayın, -a, -yın]

Ḫadeng-i ġamzesiyle cān alurdı
Ser-i zülfiyile īmān alurdı (Mes. 155, Mıs. 55). [cān alurdı, -ur, -dı]

cān al-: *Öldürmek.*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh (Kıt. 2, Mıs. 12). [cān almaġ]

Gözi cān almaġa cādū-yı Bābil
Saçı dil almaġa misl-i selāsil (Mes. 155, Mıs. 43). [cān almaġa, -ma, -ġa]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 7). [cān almaġa]

cān at-: *Şiddetle arzu etmek, çok istemek.*

Yügürüp **cān atup** şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz *(Mes. 153, Mıs. 3). [cān atup, -up]*

cān bul-: *Dirilmek, canlanmak II Ruh bulmak, maddi veya manevi varlık bulmak.*

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 31). [cān buldı, -dı]

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 154, Mıs. 114). [cān buldı, -dı]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 108). [cān buldı, -dı]

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 98). [cān buldı]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 58). [cān buldı]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 160). [cān buldı, -dı]

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 80). [cān buldı, -dı]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 164). [cān buldılar, -dı, -lar]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 42). [cānlar bulurlar, -ur, -lar]

cān çek-: *Can çekmek, ölecek vaziyette olmak.*

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(Gaz. 12, Mıs. 11). [cān çeker]*

cān dile-: *Can, hayat istemek.*

Ger **cān diler iseñ** iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān *(Tb. 1, Mıs. 55). [cān diler iseñ, -er, -ise, -ñ]*

cān: *Cinler.*

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi **cān durur** cānāna beñzer *(Mes. 27, Mıs. 102). [cān durur, -durur]*

cān fedā ol-: *Canını bir uğurda verme.*

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān *(Mes. 142, Mıs. 48). [cān fedā olsun, -sun]*

cān feşān it-: *Can saçmak, can feda etmek.*

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür **cān feşān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 14). [cān feşān itmek, -mek]*

cān ile: *Candan.*

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 9). [cān ile]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 103). [cān ile]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 61). [cān ile]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [cān ile]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 76). [cān ile]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫizmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 13). [cān ile]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 25). [cān ile]

Biri birine olup cān ile māyil
Kılurlar birbirine ḳol hamāyil (Mes. 98, Mıs. 17). [cān ile]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 5). [cān ile]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 28). [cān ile]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 16). [cān ile]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 64). [cān ile]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 35). [cān ile]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 36). [cān ile]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 2). [cān ile]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 310). [cān ile]

Gehī ʿuṣṣāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 8). [cān ile]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 3). [cān ile]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 110). [cān ile]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 113). [cān ile]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 166). [cān ile]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 115). [cān ile]

cān ile dil: *Can u gönül, can ve gönül.*

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden **cān ile dil** *(Mes. 30, Mıs. 52). [cān ile dil]*

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına **cān ile dil** *(Mes. 46, Mıs. 56). [cān ile dil]*

cān ile dil vir-: *(Beyitte) aşığın sevgiliye canını ve gönlünü vermesi.*

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl *(Mes. 10, Mıs. 13). [cān ile dil virdi, -di]*

cān ile ten: *Ruh ile beden.*

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 80). [cān ile ten]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 50). [cān ile ten]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 32). [cān ile ten]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 10). [cān ile ten]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 24). [cān ile ten]

Ne deñlü çekse miḫnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 41). [cān ile ten]

cān kurbān ḳıl-: *Canı kurban etmek, canı feda etmek.*

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(Gaz. 36, Mıs. 5). [cān ḳurbān ḳılayın, -a, -yın]*

cān ḳurtar-: *Bir kimseyi tehlikeli bir durumdan kurtarmak; ölümden kurtarmak.*

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur **cān ḳurtaran** di ol iki seḫḥārdan *(Gaz. 20, Mıs. 8). [cān ḳurtaran]*

cān ol-: *Hayat vermek, cana can katmak; çok sevindirmek.*

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña **cān olaydı** *(Mes. 27, Mıs. 104). [cān olaydı, -a, -ydı]*

cān oyna-: *Canını feda etmeğe hazır olmak.*

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 36). [cān oynar iken, -r, -iken]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 28). [cān oynayanlar, -yan, -lar]

cān terk eyle-: *Aşığın sevgili uğrunda canını ve gönlünü bırakması,feda etmesi.*

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān *(Mes. 132, Mıs. 61). [cān terk eyleyüben, -yüben]*

cān u başı vir-: *Can ve baş vermek II varlığından vazgeçmek.*

Ya virem cān u başı ya alam cān
Ya virem ḫānümān yā olam ḫān *(Mes. 148, Mıs. 49). [cān u başı virem, -e, -m]*

cān u cihān: *1. Can ve dünya. 2. Bütün her şey.*

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 185). [cān u cihānum, -um]

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 69). [cān u cihānum, -um]

cān u cihān: *Canım ve dünyam, benim maddi ve manevi her şeyim. II Sevgili.*

Didi āh idüp iy **cān u cihānum**
Fedā olsun saña rūḥ u revānum *(Mes. 98, Mıs. 3). [cān u cihānum]*

cān ü dil: *Ruh ve gönül, ruh ve kalp.*

Ḥabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uṣanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 10). [cān ü dil]

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 7). [cān ü dil]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 1). [cān ü dil]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 10). [cān ü dil]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 14). [cān ü dil]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda (Kıt. 5, Mıs. 4). [cān ü dil]

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān (Mes. 70, Mıs. 2). [cān ü dil]

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā (Mes. 70, Mıs. 8). [cān u dil]

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler (Mes. 71, Mıs. 46). [cān u dil]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 26). [cān u dil]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 4). [cān u dil]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 4). [cān ü dil]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 40). [cān u dilde]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 2). [cān ü dilden, -den]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 142). [cān ü dilden, -den]

ʿİnān-ı iḫtiyārı gidüp elden
Gider ṣabr u sükūnı cān ü dilden (Mes. 44, Mıs. 24). [cān ü dilden, -den]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 22). [cān u dilden, -den]

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUṣṣāḳa ḳıl āġāz (Mes. 19, Mıs. 85). [cān ü dilden]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 32). [cān u dilden]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 66). [cān u dilden]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 14). [cān ü dilden]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 62). [cān u dilden]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 72). [cān u dilden]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 4). [cān ü dile, -e]

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 38). [cān ü dili]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 4). [cān ü dili]

Sözini şāh reng-āmīz iderdi
Velī cān u dilin ḫūn-rīz iderdi (Mes. 115, Mıs. 60). [cān u dilin, -in]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 34). [cān u diline, -i, -ne]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 15). [cān u dille, -le]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 42). [cān ü dillere, -ler, -e]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 13). [cān ü dilüme, -üm, -e]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 29). [cān u dilden]

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf (Mes. 5, Mıs. 170). [cān ü dilüñ]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 8). [cān u göñli]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 4). [cān u göñül]

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 2). [cān u göñül]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 150). [cān ü göñül]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 10). [cān u göñülde]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 8). [cān u göñülde]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 62). [cān ü göñülden, -den]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 55). [cān ü göñülden]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 10). [cān ü göñülle, -le-le]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 131). [cān vü dil]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 59). [cānı, -ı]

cān u dil: *Candan ve gönülden, samimi olarak, içten, bütün benliğiyle.*

Daḫı hem cān u dilden ḥūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ (Mes. 8, Mıs. 37). [cān u dilden]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 26). [cān u dilden]

Naẕar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 104). [cān ü dilden]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 100). [cān ü dilden]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 81). [cān ü dilden]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 6). [cān u dilden]

Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī
Ḳamuya baş oldı şāh Ṣādī (Mes. 124, Mıs. 11). [cān ü dilden]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 23). [cān ü dilden]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 98). [cān u dilden]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı şādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāşıḳ (Mes. 135, Mıs. 40). [cān ü dilden]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 13). [cān u dilden]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 8). [cān u dilden]

Sevindi cān u dilden şād oldı
Belādan ḳurtılıp āzād oldı (Mes. 154, Mıs. 139). [cān u dilden]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 140). [cān ü dilden]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 161). [cān u dilden]

İdüp ḥubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden şāh feryād (Mes. 162, Mıs. 10). [cān u dilden]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [cān u dilden]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 45). [cān ü dilden]

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy şāh dilden (Mes. 165, Mıs. 93). [cān ü dilden]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 75). [cān ü dilden]

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh (Mes. 168, Mıs. 38). [cān ü dilden]

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 34). [cān u dilden]

Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldüginçe elden (Mes. 169, Mıs. 45). [cān ü dilden]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 191). [cān ü dilden, -den]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 23). [cān ü dilden]

cān ü gönül: *Candan-yürekten, büyük bir arzuyla.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü gönülden itdügi āh u nevā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 22). [cān ü gönülden]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u gönülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 124). [cān u gönülden]

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u gönülden aña çāker (Mes. 129, Mıs. 56). [cān u gönülden]

Gönülden çünki eylediler āheng
Girü cān u gönülden itdiler ceng (Mes. 148, Mıs. 148). [cān u gönülden]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü gönülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 80). [cān ü gönülden]

Didüm cān ü gönülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 103). [cān ü gönülden]

cān vir-: *Can vermek,ölmek, uğruna can vermek || Bir şeyi çok istemek.*

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22). [cān virdi]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 7). [cān virdiler]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 65). [cān virmek]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 31). [cān virmeye]

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 21). [cānı virmişdi]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 9). [cānumı virür idüm, -ür, -idüm]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 124). [cānını virürdi, -ür, -di]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 26). [cānlar virelüm, -e, -lüm]

cān vir-: *Ruhu teslim etmek, ölmek.*

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 7). [cān virüp]

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmış idi ġam-ḫᵛâr (Tb. 1, Mıs. 69). [cān virür idüm, -ür, -idi, -m]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 9). [cān virürdüm, -ür, -dü, -m]

cān vir-: *Ruha güç vermek; canlanmasına yol açmak, hayat vermek, ihsanda bulunmak.*

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [cān virür, -ür]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 14). [cān virür, -ür]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḫastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 17). [cān virürdi, -ür, -di]

cānā: *"Ey can, ey sevgili!" anlamlarında bir hitap şekli.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā gönül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 11). [cānā]

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 3). [cānā]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 3). [cānā]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [cānā]

Ḳapuñdan ayru olduġunca cānā
Oluram derd ü ġamla zār u mehcūr (Kıt. 4, Mıs. 5). [cānā]

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mes. 49, Mıs. 5). [cānā]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 8). [cāna]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 13). [cānā]

Güş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 61). [cānā]

cānān: *1. Sevgili, gönül verilmiş, ma'şûka.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [cānānumdur, -um, -dur]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 6). [cānān]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 6). [cānānumuz, -umuz]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [cānān]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [cānān]

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 1). [cānān]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [cānān]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 102). [cānāna, -a]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 22). [cānān]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 8). [cānān]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 24). [cānān]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 7). [cānānı, -ı]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 104). [cānān]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 4). [cānānı, -ı]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [cānān]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1). [cānāna]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 1). [cānāna]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [cānāna]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 2). [cānānı (y)ıla]

cānān ol-: *Sevgili olmak.*

Nolaydı bu baña **cānān olaydı**
Ben aña ten o baña cān olaydı *(Mes. 27, Mıs. 103). [cānān olaydı, -a, -ydı]*

cānāne: *1. Sevgili, gönül verilmiş, ma'şûka.*

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı şanasın **cānānesine** *(Mes. 114, Mıs. 46). [cānānesine, -si, -(n)e]*

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes **cānānesine** *(Mes. 165, Mıs. 158). [cānānesine, -si, -n, -e]*

cān-baḫş: *Can bağışlayan, can bağışlarcasına, insanı memnun ve mutlu eden, ferahlık veren.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i **cān-baḫşı** her dem derde dermānum durur *(Gaz. 6, Mıs. 12). [cān-baḫşı]*

cāndan: *Çok istekli bir biçimde.*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [cāndan]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 12). [cāndan]

Berū şun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 6). [cāndan]

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem (Kas. 4, Mıs. 20). [cāndan]

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ edasın (Mes. 7, Mıs. 115). [cāndan]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 72). [cāndan]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 187). [cāndan, -dan]

Çü cāndan eyledüñ ḫiẕmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 189). [cāndan]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 205). [cāndan]

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 216). [cāndan]

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār (Mes. 8, Mıs. 49). [cāndan]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 73). [cāndan]

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan ẕevḳ u ṣafāya (Mes. 10, Mıs. 18). [cāndan]

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 29). [cāndan]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 25). [cāndan]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 21). [cāndan]

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār (Mes. 13, Mıs. 27). [cāndan]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 108). [cāndan]

Çü Cemşīdi bu resme bildi şādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ (Mes. 45, Mıs. 84). [cāndan]

Dil ü cānı şafādan ḫurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 4). [cāndan]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 1). [cāndan]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 3). [cāndan]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 20). [cāndan]

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 33). [cāndan]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 74). [cāndan]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [candan]

başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 24). [cāndan]

Olup cāndān ġirīvān u ḫurūşān
Ḳılurdı pehlevānlar cānı ḳurbān (Mes. 148, Mıs. 127). [cāndān]

Mey-i gülgūn cāndan itdiler nūş
Semāʿ-ı erġanūnı ḳıldılar güş (Mes. 154, Mıs. 41). [cāndan]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 320). [cāndan]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 323). [cāndan]

Gehī ʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 234). [cāndan]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 2). [cāndan]

Demidür ẕevḳ sürüp olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād (Mes. 163, Mıs. 6). [cāndan]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 77). [cāndan]

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 4). [cāndan]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 56). [cāndan]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 68). [cāndan]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 108). [cāndan]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [cāndan]

cāndan geç-: *Canından vazgeçirmek.*

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh *(Mes. 8, Mıs. 125). [cāndan geçüp]*

cāndan sev-: *Candan sevmek, yürekten, tüm kalbiyle sevmek.*

Cāndan anı sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli *(Gaz. 2, Mıs. 7). [cāndan sev, -miş]*

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 21). [cāndan severdi, -er, -di]*

cāndan ṭalebkār ol-: *"Gönülden istemek, samimi şekilde talep etmek.".*

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār *(Mes. 5, Mıs. 27). [cāndan ṭalebkār olduñsa, -du, -ñ, -sa]*

cān-feşāñ eyle-: *Can vermek, canını fedâ etmek.*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni *(Gaz. 13, Mıs. 6). [cān-feşāñ eyler idüm, -r, -idüm]*

cān-ı ʿālem: *Âlemin canı.*

Ḫudāyā ẕātıdur çün **cān-ı ʿālem**
Kem olmasun cihānda hīç bir dem *(Mes. 169, Mıs. 87). [cān-ı ʿālem]*

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy **cān-ı ʿālem** āferin-bād *(Mes. 148, Mıs. 88). [cān-ı ʿālem]*

cān-ı cemşīd: *Cemşid'in gönlü.*

Ṭutışmış nār-ı ʿaşḳa **cān-ı Cemşīd**
Anuñçün kendüzinden oldı nevmīd *(Mes. 22, Mıs. 151). [cān-ı cemşīd]*

cān-ı cihān: *Dünyanın canı.*

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy **cān-ı cihān** bilsem seni *(Gaz. 13, Mıs. 2). [cān-ı cihān]*

cānı ḳurbān ḳıl-: *Canını feda etmek.*

Olup cāndān ġirīvān u ḫurūşān
Ḳılurdı pehlevānlar cānı ḳurbān *(Mes. 148, Mıs. 128). [cānı ḳurbān ḳılurdı, -ur, -dı]*

cān-ı māder: *"Annesinin canı" manasında sevgi sözcüğü.*

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy **cān-ı māder** *(Mes. 26, Mıs. 40). [cān-ı māder]*

cān-ı māzer: *Annesinin canı.*

Gidersin gerçi kim iy **cān-ı māẕer**
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer *(Mes. 166, Mıs. 29). [cān-ı māẕer]*

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy **cān-ı māẕer** *(Mes. 166, Mıs. 48). [cān-ı māẕer]*

cānı rāḥat eyle-: *Huzur vermek.*

İdüp Cemşīd ile Ḫurşīd ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat *(Mes. 52, Mıs. 4). [cānı rāḥat eylediler, -di, -ler]*

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 36). [cānı rāḥat eylediler, -di, -ler]

cānı rāḥat ol-: *Gönlü huzurlu olmak.*

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat *(Mes. 23, Mıs. 14). [cānı rāḥat olurdı, -ur, -dı]*

cānı tāze eyle-: *Yenilemek, canlandırmak, insanın içine ferahlık vermek, insanı enerjiyle doldurmak.*

Ki zīrā ẕikri **cānı tāze eyler**
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler *(Mes. 4, Mıs. 31). [cānı tāze eyler, -r]*

cān-ı ʿuşşāḳ: *Aşıkların gönlü.*

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan **cān-ı ʿuşşāḳ** ola rāḥat *(Mes. 19, Mıs. 82). [cān-ı ʿuşşāḳ]*

cānib-i ḥaḳ: *Allah tarafından.*

Ḫudā ḳıldı şehenşāha ʿināyet
İrişdi **cānib-i Ḥaḳdan** hidāyet *(Mes. 29, Mıs. 64). [cānib-i ḥaḳdan]*

cānın al-: *Öldürmek.*

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 99). [cānın aluban, -uban]

cānına kār it-: *Canına işlemek, bir durumun insanı çok fazla etkilemesi, dayanamayacak duruma getirmesi.*

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār *(Mes. 37, Mıs. 91). [cānına kār itdi]*

cānına ḳıy-: *Canını feda etmek; çok sevilen bir kimseyi feda etmek.*

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı *(Mes. 121, Mıs. 60). [cānına ḳıyar mı, -ar, -mı]*

cānına yāre ur-: *Canı, gönlü yaralamak.*

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre *(Mes. 71, Mıs. 74). [cānına yāre urdı, -dı]*

cānlu: *Canlı, yaşayan.*

Cihān içinde **cānlu** tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç *(Mes. 168, Mıs. 131). [cānlu]*

cānn: *Cinler.*

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 136). [cān]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 101). [cāna, -a]

cān-perver olmaz: *Can bağışlayıcı olmak.*

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 121). [cān-perver olmaz, -maz]

Ki on iki biñ erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan (Mes. 148, Mıs. 36). [cān-perver olan, -an]

cānum dudaġa gel-: *Çok bunalmak, tahammülünü zorlamak.*

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 9). [cānum dudaġa geldi, -di]*

cānum yan-: *Canı yanmak. Çok acı duymak, kedere uğramak; bir işte zarar görmek.*

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer *(Mes. 165, Mıs. 88). [cānum yanar, -ar]*

cānumı al-: *Öldürmek, canı ele geçirmek.*

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 3). [cānumı alursın, -ur, -sın]*

cānuñ irişe-: *"Canın ulaşması, canın varması".*

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki **cānuñ irişe** ṣıdḳ u ṣafāya *(Mes. 5, Mıs. 100). [cānuñ irişe, -e]*

cārī ol-: *Akıp gitmek II Geçerli olmak, yürürlükte olmak.*

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī (Mes. 21, Mıs. 154). [cārī oldı]

Levḥ-i Maḥfūẓda olur cârî
Ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 31). [cârî olur]

Yüzinde berḳ urur āsār-ı devlet
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet (Mes. 17, Mıs. 20). [cāri olur]

cārī ol-: *Dilinden dökülmek, söylemek.*

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt (Mes. 83, Mıs. 30). [cāri oldı]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 4). [cārī olur]

cārūb eyle-: *Süpürge yapmak.*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb *(Tb. 1, Mıs. 36). [cārūb eyle]*

cāvīd ol-: *Sürekli, kalıcı olmak.*

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd *(Mes. 35, Mıs. 46). [cāvīd olsun, -sun]*

Bu soḥbet dāyimā **cāvīd olsun**
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun *(Mes. 65, Mıs. 13). [cāvīd olsun, -sun]*

cāvidāne: *Ebedî, sonsuz.*

Cihān kimseye ḳalmaz **cāvidāne**
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne *(Mes. 18, Mıs. 65). [cāvidāne]*

cāvidānī: *Sonsuz.*

Cihānda kimse ḳalmaz **cāvidānī**
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı *(Mes. 168, Mıs. 69). [cāvidānī]*

cāy: *Yer, mahal, makam.*

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [cāyı, -ı]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 12). [cāya, -a]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [cāyı, -ı]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 24). [cāyı, -ı]

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil (Mes. 155, Mıs. 61). [cāy idi, -idi]

cāy-gāh eyle-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle seng-i siyāh eyledi ḥişār *(Kas. 1, Mıs. 9). [cāy-gāh eyledi, -di]*

cāy-ı selāmet: *Korku ve endişeden uzak yer, güvenilir yer.*

Şehenşeh buldı çün **cāy-ı selāmet**
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet *(Mes. 29, Mıs. 99). [cāy-ı selāmet]*

cebr ol-: *Zor, güç, kuvvet kullanma.*

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā mecrūḥ-ı ẕulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem *(Kas. 5, Mıs. 47). [cebr olmaz idi, -maz, -idi]*

cebreʿil: *Allah ile peygamberleri arasında elçilik ifâ eden ve Allah' ın emir ve vahiylerini tebliğ eden dört büyük melekten biridir.*

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem **Cebreʿīl** eyledi efġān *(Mes. 8, Mıs. 92). [cebreʿīl]*

cebri it-: *Zorlamak, güçlük çıkarmak.*

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı *(Mes. 25, Mıs. 81). [cebri itsem, -se, -m]*

cedel: *Savaş, kavga.*

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz **cedel** hīç *(Mes. 156, Mıs. 52). [cedel]*

cefā: *(Ar. cefā') Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.*

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 3). [cefāyıla, -y, -ıla]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 5). [cefādan, -dan]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 1). [cefādan, -dan]

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 7). [cefādan, -dan]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 10). [cefālarla, -lar, -la]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [cefāyiçün, -yiçün]

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 2). [cefāyile, -y, -ile]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 2). [cefāda]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 34). [cefāḍan, -dan]

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā (Mes. 21, Mıs. 48). [cefādan, -dan]

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 35). [cefādan, -dan]

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm (Mes. 22, Mıs. 98). [cefādan, -dan]

Ḫayāl-i yār aña olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem (Mes. 22, Mıs. 14). [cefāyı, -y, -ı]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 31). [cefāñ, -ñ]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 208). [cefā]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 208). [cefāya, -y, -a]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 50). [cefā]

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde (Mes. 33, Mıs. 80). [cefāyile, -y, -ile]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 40). [cefādan, -dan]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 77). [cefādan, -dan]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 22). [cefāyile, -y, -ile]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [cefādan, -dan]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāṣıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 5). [cefāsı, -s, -ı]

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uṣbu şerbetüñ oldum gül-ābı (Mes. 65, Mıs. 5). [cefādan, -dan]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 37). [cefālar, -lar]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 42). [cefālar, -lar]

Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u zārı
Cefādan ḳalmadı daḫı ḳarārı (Mes. 81, Mıs. 4). [cefādan, -dan]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 31). [cefāyı, -y, -ı]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 21). [cefālar, -lar]

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış (Mes. 85, Mıs. 13). [cefādan, -dan]

Görür şāha eser ḳılmış cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar (Mes. 85, Mıs. 17). [cefālar, -lar]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 19). [cefālar, -lar]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 11). [cefān, -ñ]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 27). [cefāyı, -(y)ı]

Belā vü miḥnet aña yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış (Mes. 114, Mıs. 16). [cefālarla, -lar, -la]

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili āzād ḳıldı (Mes. 116, Mıs. 62). [cefālarla, -lar, -la]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 88). [cefādan, -dan]

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 34). [cefā]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 43). [cefā]

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 70). [cefādan, -dan]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 39). [cefādur, -dur]

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı az iderdi (Mes. 141, Mıs. 18). [cefāyı, -y, -ı]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 109). [cefāyı, -y, -ı]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 112). [cefā]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [cefā]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 184). [cefādan, -dan]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 66). [cefā]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 4). [cefādan, -dan]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 13). [cefādan, -dan]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 101). [cefādan, -dan]

Dilümde cā ṭutaldan leẕẕet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn (Mes. 165, Mıs. 78). [cefādan, -dan]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 34). [cefā]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 26). [cefādan, -dan]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 50). [cefādan, -dan]

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 54). [cefālar, -lar]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 52). [cefā durur]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 14). [cefālar birle, -lar, -birle]

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem (Mes. 38, Mıs. 3). [cefālar birle]

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 1). [cefān ile]

cefā çek-: *Eziyet ve sıkıntı çekmek, zulme uğramak.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 7). [cefā çekdi]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 2). [cefā çekdüm, -dü, -m]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 2). [cefā çekeyin, -e, -yin]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 35). [cefālar çekme]

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ (Gaz. 14, Mıs. 7). [cefāñı çekmiş iken, -miş, -iken]

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne içün sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 36, Mıs. 17). [cefāyı çekdüm, -dü, -m]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 11). [cefāyı çekdüñ, -dü, -ñ]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 106). [cefāyı çeker, -er]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 25). [cefāyı çekerem, -er, -em]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 33). [cefāyı çeküben, -üben]

cefā eyle-: *Eziyet etmek, (aşığı) sıkıntıya sokmak.*

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi *(Mes. 134, Mıs. 20). [cefā eyler idi, -r, -idi]*

cefā ḳıl-: *Eziyet etmek, azap vermek.*

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl (Mes. 132, Mıs. 63). [cefā ḳıldıysa, -dı, -yısa]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 7). [cefā ḳılursa, -ur, -sa]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 70). [cefālar ḳılursız, -ur, -sız]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 34). [cefāyı ḳılur, -ur]

cefā vü cevr: *Eziyet ve azap.*

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫ∨ar *(Mes. 90, Mıs. 9). [cefā vü cevr ile]*

cefā vü ġam: *Cefa ve gam.*

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿaṭıyye (Mes. 82, Mıs. 20). [cefā vü ġam durur]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 64). [cefā vü ġāmdan, -dan]

cefādan ḳurtıl-: *Eziyetten kurtulmak.*

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 33). [cefādan ḳurtıldı, -dı]

Hemān dem oldı dilden şād u ḫurrem
Cefādan ḳurtıluban oldı bī-ġam (Mes. 94, Mıs. 18). [cefādan ḳurtıluban]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 8). [cefādan ḳurtılup, -up]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 76). [cefādan ḳurtulıbilem, -ı, -bil, -em]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 162). [cefādan ḳurtulup, -up]

cefālar gör-: *Acı çekmek, üzülmek.*

Egerçi dehrden gördüm cefālar
Ṣon ucı ẕevḳ ile sürdüm ṣafālar *(Mes. 158, Mıs. 11). [cefālar gördüm, -dü, -m]*

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar *(Mes. 25, Mıs. 8). [cefālar görme, -me]*

cefālu: *Cefa veren.*

Didi gör ol **cefālu** bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı *(Mes. 132, Mıs. 33). [cefālu]*

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe *(Mes. 158, Mıs. 28). [cefālu]*

cefā-yı ʿaşḳ: *Aşkın eziyeti.*

Hemīşe derd ü ġamla zār olurdı
Cefā-yı ʿaşḳ ile bīmār olurdı *(Mes. 72, Mıs. 42). [cefā-yı ʿaşḳ ile]*

cefā-yı dehr-i dūn: *Alçak dünyanın eziyeti.*

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh *(Mes. 163, Mıs. 2). [cefā-yı dehr-i dūndan, -dan]*

cefāyı it-: *Eziyet etmek.*

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı *(Mes. 132, Mıs. 59). [cefāyı itdiyse, -di, -yse]*

cehd: *Çaba, gayret, uğraş.*

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege **cehdi** *(Mes. 97, Mıs. 10). [cehdi, -i]*

cehd eyle-: *Çalışıp çabalamak, uğraşmak.*

ʿAkl-ı küll **cehd eyleyüp** māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(Kas. 2, Mıs. 29). [cehd eyleyüp, -(y)üp]*

cehd it-: *Çalışıp çabalamak.*

Nice kim **cehd idersem** ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı *(Mes. 9, Mıs. 37). [cehd idersem, -er, -se, -m]*

cehennem: *Günahkârların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezâlarını çekecekleri yer, tamu, dûzah.*

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 8). [cehennemdür, -dür]

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem (Kas. 5, Mıs. 44). [cehennem]

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 20). [cehennem]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 172). [cehennemden, -den]

celāl: *Allah'ın azamet ve kahrı.*

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü **celal** *(Kas. 2, Mıs. 26). [celal]*

cellād: *İdama çarptırılan hükümlülerin ve eskiden örfen katli iktiza edenlerin ölüm işlemini terine getiren görevli kimse II Merhametsiz.*

Didi iy ḫūni **cellādı** sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ *(Mes. 78, Mıs. 1). [cellādı, -ı]*

cem: *Cemşid ve Cem: İran'da ilk önce saltanat süren Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, büyük padişah manasında olup sonradan adına ışık anlamındaki "şîd" sözcüğü eklenmiştir. Cem, şarabı bulmakla meşhur olmuştur ve Divan şiirinde de şarap, kadeh (câm, Câm-Cem) ve eğlence meclisi ile zikredilir.*

İçilür cām-ı **Cem** līkin ḳanı **Cem**
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem *(Mes. 168, Mıs. 93). [cem]*

cem: *Sultan Cem, Şehzade Cem, şairin mahlası; Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Şehzâde Cem.*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 59). [cem]

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 47). [cem]

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 46). [cemi, -i]

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 72). [cem]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 76). [cem]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [cem]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 177). [cem]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [cem]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 116). [cem'i, -i]

cemʿ it-: *Toplamak.*

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ *(Mes. 140, Mıs. 11). [cemʿ itmiş iken, -miş, -iken]*

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel **cemm itme** sözi iy Cem *(Kas. 5, Mıs. 76). [cemm itme, -me]*

cemʿ ol-: *Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.*

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 8). [cemʿ ola]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 8). [cemʿ oldı]

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 107). [cemʿ oldı]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 74). [cemʿ olsa, -sa]

Eger cemʿ olsa cümle ḫalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 89). [cemʿ olsa]

cemāl: *(Ar.) Güzellik II. Yüz güzelliği, güzel yüz.*

Tamām olubanı ḥüsn ü kemāli
Tecellī itdi dünyāya cemāli (Mes. 169, Mıs. 56). [cemāli, -i]

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış şeb āftābı (Mes. 36, Mıs. 63). [cemālinüñ, -i, -nüñ]

Düşüp ṭopraġa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb efşān iderler (Mes. 47, Mıs. 66). [cemāline, -i, -n, -e]

Nola gözden ıraġ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 55). [cemāli, -i]

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 7). [cemālin, -iñ]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 10). [cemāli]

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin (Mes. 1, Mıs. 51). [cemālin, -i, -n]

Ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ
Cemālinden saʿādet nūrı lāmīʿ (Mes. 17, Mıs. 32). [cemālinden, -i, -n, -den]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 29). [cemālüñ, -üñ]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 93). [cemālini, -i, -ni]

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 81). [cemāline, -ine]

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker (Mes. 45, Mıs. 49). [cemālüñdür, -üñ, -dür]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 62). [cemālüñdür, -üñ, -dür]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 5). [cemālüñ, -üñ]

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr (Mes. 82, Mıs. 15). [cemālüñden, -ü, -ñ, -den]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 41). [cemālüñ, -üñ]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 23). [cemālüñ, -üñ]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 11). [cemālüñdür, -üñ, -dür]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum vişālüñ (Mes. 142, Mıs. 39). [cemālüñ, -üñ]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 30). [cemālüñden, -üñ, -den]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 25). [cemālin, -in]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 154). [cemāli, -i]

Görürken bin belāyile cemālüm
Şafā sür kim ele girdi vişālüm (Mes. 155, Mıs. 159). [cemālüm, -üm]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 26). [cemālüñ, -üñ]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 15). [cemālinden, -i, -n, -den]

Cemālüñ dāyima ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 163, Mıs. 75). [cemālüñ, -üñ]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 89). [cemālüñden, -üñ, -den]

cemāl: *(Ar.) Yüz güzelliği, güzel yüz II. Allah'ın lutfedici sıfatlarının bütünü ve bu sıfatlarının gereği olarak güzellik ve rahmetle tecellîsi.*

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb *(Mes. 1, Mıs. 41). [cemāliñ, -iñ]*

cemāl ü ʿizz: *Güzellik ve şeref.*

Kemāl ü lutf ile maḥmūd-ı ʿālem
Cemāl ü ʿizz ile mesʿūd-ı ʿālem *(Mes. 19, Mıs. 124). [cemāl ü ʿizz]*

cemāl-i maʿni: *Anlam güzellikleri, anlam incileri.*

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı *(Mes. 169, Mıs. 31). [cemāl-i maʿniden, -den]*

cemāl-i pertev: *Gün gibi parlak yüz.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim **cemāl-i pertevinden** nūr-ı īmān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 8). [cemāl-i pertevinden, -i, -nden]*

cemāl-i rūz: *Günün güzelliği.*

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān *(Mes. 22, Mıs. 104). [cemāl-i rūz]*

cemāl-i yār: *Sevgilinin güzey yüzü.*

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister *(Gaz. 43, Mıs. 9). [cemāl-i yāri, -ı]*

cemāl-i zībā: *Güzel yüz.*

Aḥsend zihī **cemāl-i zībā**
Kim mihr ü mehe ola berāber *(Tb. 1, Mıs. 3). [cemāl-i zībā]*

cemīʿ: *Bütün.*

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar *(Mes. 22, Mıs. 93). [cemīʿi, -i]*

cemīʿ-i enbiyā: *Nebilerin bütünü, hepsi.*

Cemīʿ-i enbiyānuñ pīşvāsı
Cemīʿ-i evliyānuñ muḳtedāsı *(Mes. 8, Mıs. 7). [cemīʿ-i enbiyānuñ]*

cemīʿ-i evliyā: *Bütün veliler.*

Cemīʿ-i enbiyānuñ pīşvāsı
Cemīʿ-i evliyānuñ muḳtedāsı *(Mes. 8, Mıs. 8). [cemīʿ-i evliyānuñ, -nuñ]*

cemʿiyyet: *Topluluk, meclis. II huzur, düzen.*

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 32). [cemʿiyyet]

Ki nāgeh irişür bu vaşla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 30). [cemʿiyyetümüz, -ümüz]

cemşīd: *Cemşid ve Cem: İran'da ilk önce saltanat süren Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, büyük padişah manasında olup sonradan adına ışık anlamındaki "şîd" sözcüğü eklenmiştir. Cem, şarabı bulmakla meşhur olmuştur ve Divan şiirinde de şarap, kadeh (câm, Câm-Cem) ve eğlence meclisi ile zikredilir.*

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd (Mes. 19, Mıs. 115). [cemşīd]

Ḳaża didi ki ḳaşra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaşra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 98). [cemşīd]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 105). [cemşīd]

Derūnından çü Cemşīd itdi efgān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 1). [cemşīd]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 26). [cemşīd]

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 39). [cemşīd]

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 139). [cemşīd]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efgān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 3). [cemşīde, -e]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56). [cemşīde, -e]

cemşīd: *Hurşid ü Cemşid veya Cemşid ü Hurşid, İran ve Türk edebiyatlarında çeşitli şairler tarafındanMes. olarak işlenen klasik aşk hikâyesi.*

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü **Cemşīd** sözine ṭalalum *(Mes. 35, Mıs. 18). [cemşīd]*

cemşīd: *Cemşid ü Hurşid mesnevisinin erkek kahramanı.*

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 37). [cemşīd]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 53). [cemşīd]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69). [cemşīd]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 70). [cemşīd]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 74). [cemşīd]

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd (Mes. 22, Mıs. 95). [cemşīd]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 57). [cemşīde, -e]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [cemşīde, -e]

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm (Mes. 22, Mıs. 97). [cemşīde, -e]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 123). [cemşīde, -e]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 50). [cemşīd]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 102). [cemşīd]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 21). [cemşīde, -e]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 10). [cemşīd]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 15). [cemşīde, -e]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 73). [cemşīde, -e]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 96). [cemşīde, -e]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 106). [cemşīde, -e]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 41). [cemşīdüñ, -üñ]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 107). [cemşīdüñ, -üñ]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 41). [cemşīd]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 42). [cemşīd]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 27). [cemşīde, -e]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 3). [cemşīd]

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 59). [cemşīde, -e]

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 51). [cemşīd]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 43). [cemşīd]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 65). [cemşīd]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 97). [cemşīde, -e]

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 43). [cemşīdi, -i]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 41). [cemşīd]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 43). [cemşīd]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 56). [cemşīd]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 34). [cemşīde, -e]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35). [cemşīde, -e]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 53). [cemşīdi, -i]

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur baġruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 13). [cemşīd]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 102). [cemşīde, -e]

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 103). [cemşīde, -e]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 43). [cemşīd]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 53). [cemşīd]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 54). [cemşīd]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 63). [cemşīd]

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 104). [cemşīd]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 22). [cemşīde, -e]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otursın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 25). [cemşīde, -e]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 24). [cemşīdüñ, -üñ]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 89). [cemşīdüñ, -üñ]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 6). [cemşīd]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 5). [cemşīde, -e]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 44). [cemşīd]

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 81). [cemşīd]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 89). [cemşīd]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 37). [cemşīde, -e]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 12). [cemşīd]

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 44, Mıs. 13). [cemşīd]

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Ṣanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 21). [cemşīd]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 25). [cemşīd]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 26). [cemşīd]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 11). [cemşīde, -e]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 1). [cemşīd]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 67). [cemşīd]

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan añaʿāşıḳ (Mes. 45, Mıs. 83). [cemşīdi, -i]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 42). [cemşīd]

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa (Mes. 46, Mıs. 59). [cemşīd]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [cemşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 71). [cemşīd]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 37). [cemşīde, -e]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 68). [cemşīde, -e]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 88). [cemşīdi, -i]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 52). [cemşīd]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 61). [cemşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 9). [cemşīd]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 5). [cemşīde, -e]

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet (Mes. 67, Mıs. 1). [cemşīde, -e]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 27). [cemşīd]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 31). [cemşīdi, -i]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 34). [cemşīd]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 50). [cemşīd]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 53). [cemşīd]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 33). [cemşīde, -e]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 56). [cemşīd]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 101). [cemşīd]

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat (Mes. 71, Mıs. 19). [cemşīde, -e]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 38). [cemşīde, -e]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 91). [cemşīde, -e]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 1). [cemşīd]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 2). [cemşīd]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 29). [cemşīd]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 19). [cemşīd]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 51). [cemşīd]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 81). [cemşīd]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 50). [cemşīde, -e]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 26). [cemşīd]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 10). [cemşīd]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 13). [cemşīd]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 17). [cemşīd]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 13). [cemşīd]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 14). [cemşīd]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 35). [cemşīd]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 40). [cemşīd]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [cemşīde, -e]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 29). [cemşīde, -e]

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī (Mes. 98, Mıs. 19). [cemşīdüñ, -üñ]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 33). [cemşīdi, -i]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 14). [cemşīd]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 37). [cemşīd]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 36). [cemşīde, -e]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 8). [cemşīde, -e]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 5). [cemşīdi, -i]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 3). [cemşīde, -e]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 48). [cemşīd]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 53). [cemşīd]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 39). [cemşīdi, -i]

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u ṣoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat (Mes. 116, Mıs. 6). [cemşīd]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 31). [cemşīd]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 49). [cemşīd]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 27). [cemşīde, -e]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 45). [cemşīde, -e]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 13). [cemşīd]

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā (Mes. 117, Mıs. 23). [cemşīd]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 35). [cemşīd]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 69). [cemşīd]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [cemşīde, -e]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 11). [cemşīdi, -i]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 12). [cemşīd]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 27). [cemşīd]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 31). [cemşīd]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 32). [cemşīd]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 46). [cemşīd]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 55). [cemşīd]

Çü Cemşīdi görür meydānda Şādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 33). [cemşīdi, -i]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [cemşīd]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [cemşīde, -e]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59). [cemşīdün, -üñ]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 7). [cemşīd]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 28). [cemşīdi, -i]

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mes. 128, Mıs. 41). [cemşīdi, -i]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 46). [cemşīd]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 63). [cemşīd]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 4). [cemşīde, -e]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 11). [cemşīde, -e]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 35). [cemşīde, -e]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 2). [cemşīdi, -i]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 71). [cemşīdi, -i]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 21). [cemşīd]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 30). [cemşīd]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 39). [cemşīd]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 52). [cemşīd]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 14). [cemşīdi, -i]

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server (Mes. 130, Mıs. 16). [cemşīdi, -i]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 15). [cemşīd]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 113). [cemşīd]

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne (Mes. 132, Mıs. 72). [cemşīdden, -den]

Ṭapuñ olalıdan Cemşīdden dūr
Belā vü ġamla olupdur zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 93). [cemşīdden, -den]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 17). [cemşīde, -e]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 7). [cemşīd]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 8). [cemşīd]

Şafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 6). [cemşīdi, -i]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 3). [cemşīd]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 16). [cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 24). [cemşīd]

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh (Mes. 145, Mıs. 5). [cemşīde, -e]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 5). [cemşīd]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 6). [cemşīd]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 27). [cemşīd]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 20). [cemşīde, -e]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 17). [cemşīd]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [cemşīd]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 31). [cemşīd]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 21). [cemşīdüñ, -üñ]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 9). [cemşīd]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 10). [cemşīd]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 13). [cemşīd]

baṣardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 24). [cemşīd]

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 143). [cemşīd]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 162). [cemşīd]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 163). [cemşīd]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 167). [cemşīd]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 190). [cemşīd]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 72). [cemşīdüñ, -üñ]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 3). [cemşīd]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 4). [cemşīd]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 57). [cemşīd]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 17). [cemşīde, -e]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 30). [cemşīde, -e]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 27). [cemşīdi, -i]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 15). [cemşīdüñ, -üñ]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 12). [cemşīd]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 19). [cemşīde, -e]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 15). [cemşīde, -e]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 29). [cemşīd]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 35). [cemşīd]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 36). [cemşīd]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 37). [cemşīd]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 111). [cemşīd]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 153). [cemşīd]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 157). [cemşīd]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 158). [cemşīd]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 154). [cemşīde, -e]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 16). [cemşīdi, -i]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 21). [cemşīdi, -i]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [cemşīde, -e]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḫāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 9). [cemşīd]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle ṣadān (Mes. 156, Mıs. 25). [cemşīd]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 37). [cemşīd]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 38). [cemşīd]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 10). [cemşīd]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 9). [cemşīdüñ, -üñ]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 2). [cemşīd]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 4). [cemşīd]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 69). [cemşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 27). [cemşīd]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 8). [cemşīde, -e]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 21). [cemşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 71). [cemşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 151). [cemşīd]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 66). [cemşīde, -e]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 130). [cemşīde, -e]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 1). [cemşīd]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 16). [cemşīd]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 19). [cemşīd]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 23). [cemşīdi, -i]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 43). [cemşīd]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 111). [cemşīd]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 38). [cemşīde, -e]

Hezārān ferr ile taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi (Mes. 168, Mıs. 18). [cemşīd]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 25). [cemşīd]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 49). [cemşīd]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 3). [cemşīdi, -i]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [cemşīdüñ, -üñ]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 73). [cemşīd ile]

cemşīd ü hurşīd: *Selman-ı Saveci'nin 54 yaşında Sultan Üveys'in 1361'de yazdığıMes.. Hezec bahrinde 2700 beyitten müteşekkil Ahmedî ve Sultan Cem'in eserlerine kaynaklık etmiştir. Sultan Cem tarafından 1478'de Ayat-ı Uşşak adıyla Eski Anadolu Türkçesi sahasına aktarmıştır.*

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 98). [cemşīd ü ḫurşīd]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 52). [cemşīd ü ḫurşīd]

cemşīd ü hurşīd: *Cemşid ve Hurşid. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) adlı aşk mesnevisinin erkek ve kadın kahramanları.*

Yine Cemşīd ü Ḫurşīd itdi ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 140, Mıs. 5). [cemşīd ü ḫurşīd]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 22). [cemşīd ü ḫurşīd]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 51). [cemşīd ü ḫurşīd]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 8). [cemşīd ü ḫurşīd]

İdüp Cemşīd ile Ḫurşīd ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 52, Mıs. 3). [cemşīd ile ḫurşīd]

Çıḳuban taḫta Cemşīd ile Ḫurşīd
Hemān laḥza iderler ʿayş-ı cāvīd (Mes. 98, Mıs. 15). [cemşīd ile ḫurşīd]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 295). [cemşīd ile ḫurşīd]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 27). [cemşīd ile ḫurşīd]

cemşīd-i ʿāḳil: *Akıllı Cemşid. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki erkek kahraman.*

Çü işitdi bu sözi **Cemşīd-i ʿāḳil**
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil *(Mes. 87, Mıs. 59). [cemşīd-i ʿāḳil]*

cemşīd-i hünerver: *Marifetli Cemşid. Cemşid ü Hurşid mesnevisinin erkek kahramanı.*

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 53). [cemşīd-i hünerver]

Düşüp ṭopraġa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb efşān iderler (Mes. 47, Mıs. 65). [cemşīd-i hünerver]

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 11). [cemşīd-i hünerver]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 61). [cemşīd-i hünerver]

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar (Mes. 149, Mıs. 11). [cemşīd-i hünerver]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 18). [cemşīd-i hünerver]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥza Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 66). [cemşīd-i hünerver]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 1). [cemşīd-i hünerver]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 15). [cemşīd-i hünerver]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 47). [cemşīd-i hünerver]

cemşīd-i meh-rū: *Ay yüzlü Cemşid.*

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir **Cemşīd-i meh-rū** *(Mes. 111, Mıs. 20). [cemşīd-i meh-rū]*

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin **Cemşīd-i meh-rū** *(Mes. 132, Mıs. 30). [cemşīd-i meh-rū]*

cenāb: *Ululama sözcüğü; sayın, hazreti.*

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer **cenābın**
İrişüben hemān öpdi rikābın *(Mes. 149, Mıs. 21). [cenābın, -ın]*

ceng eyle-: *Savaşmak.*

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 19). [ceng eyleye, -ye]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 54). [ceng eyleye]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 17). [ceng eyleye]

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 73). [ceng eyleye]

ceng it-: *Savaşmak, mücadele etmek.*

Çeküp leşker varayın **ceng ideyin**
Başına Şāmı anuñ teng ideyin *(Mes. 129, Mıs. 31). [ceng ideyin, -e, -yin]*

Göñülden çünki eylediler āheng
Girü cān u göñülden itdiler ceng *(Mes. 148, Mıs. 148). [ceng itdiler, -di, -ler]*

ceng ḳıl-: *Savaşmak.*

Varuban anlar ile **ceng ḳılsun**
Ḳamuya illerini teng ḳılsun *(Mes. 128, Mıs. 31). [ceng ḳılsun, -sun]*

ceng ol-: *Savaş olmak.*

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng *(Mes. 148, Mıs. 69). [ceng ola, -a]*

cennāt: *(Ar.) Cennetler.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār *(Gaz. 46, Mıs. 4). [cennāt-ı]*

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını **cennāta** mefātiḥ *(Mes. 2, Mıs. 86). [cennāta, -a]*

cennet: *(Ar.) İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer.*

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 8). [cennet]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 6). [cennet]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [cennet]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 26). [cennetden]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 23). [cennet]

cennet ü ḥavrā: *Cennet ve cennet hurileri.*

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi **cennet ü ḥavrā** hemān dem *(Mes. 8, Mıs. 80). [cennet ü ḥavrā]*

cennet-āsā ol-: *Cennet gibi olmak.*

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā *(Mes. 18, Mıs. 8). [cennet-āsā olmış idi]*

cennete dön-: *Çok güzel olmak, Cennet gibi olmak.*

Çü gördüm **cennete döndi** zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne *(Mes. 18, Mıs. 25). [cennete döndi]*

cennet-i meʾvā ol-: *Meʾvā cenneti olmak. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen sekiz cennetten biri olmak.*

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 6). [cennet-i meʾvā oldı, -dı]*

cevāb: *Ar. Suale karşılık mukabele..*

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile **cevābın** *(Mes. 163, Mıs. 70). [cevābın, -ı, -n]*

cevāb al-: *Sorusuna karşılık almak. II Cevaplanmak, cevaplandırılmak, karşılık almak.*

Alamayup cevāb ol māh-ṣūret
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet (Mes. 78, Mıs. 9). [cevāb alamayup, -a, -ma, -yup]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 6). [cevābı ala, -a]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 9). [cevābı alamadı, -a, -ma, -dı]

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 9). [cevābı alamadı, -a, -ma, -dı]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 1). [cevābı alamayup, -a, -ma, -yup]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 24). [cevābı alımaz, -ı, -maz]

Gice olınca eyledi ḫıṭābı
Güneşden almadı lākin cevābı (Mes. 74, Mıs. 38). [cevābı almadı, -ma, -dı]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 56). [cevābı ḳılamadı, -a, -ma, -dı]

Ḫiṭāb idüp alur iken cevābın
Yüzinden keşf eyledi niḳābın (Mes. 167, Mıs. 87). [cevābın alur iken, -ur, -iken]

cevāb it-: *Karşılık vermek. II Açıklama yapmak.*

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 40). [cevāb idüp]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 40). [cevāb virdi, -di]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 10). [cevāb virmez]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 11). [cevāb virür, -ür]

cevāb vir-: *Karşılık olarak bildirmek veya söylemek, cevaplamak, cevaplandırmak, karşılık vermek.*

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād (Mes. 23, Mıs. 31). [cevāb virür]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḫāḳān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 17). [cevāb virür]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 81). [cevāb virür]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 85). [cevāb virür]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 7). [cevāb virür]

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 14). [cevāb virür]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 42). [cevābı virdi, -di]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 62). [cevābı virdi, -di]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 38). [cevābı virdi, -di]

Neşāt-engīz işitdi bu ḫiṭābı
Başın yire ḳoyup virdi cevābı (Mes. 42, Mıs. 18). [cevābı virdi, -di]

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 2). [cevābı virdi, -di]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 100). [cevābı virdi, -di]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 130). [cevābı virdi, -di]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 32). [cevābı virdi]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 22). [cevābı virdi]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 20). [cevābı virmez, -mez]

Ṣaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 72). [cevābı virmez, -mez]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 56). [cevābı virür]

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 44). [cevābı virür]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 14). [cevābı virür]

Ṣaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 46). [cevābı virür]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 82). [cevābı virür]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 140). [cevābın vir]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 2). [cevābın virdi]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 118). [cevābın virdi]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 21). [cevābın virdi]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 88). [cevābın virdi]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 56). [cevābın virdi]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 52). [cevābın virdi]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 2). [cevābın virdi]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 20). [cevābın virdi]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 6). [cevābın virdi, -di]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 36). [cevābın virdi, -di]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 26). [cevābın virdi, -di]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḫiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 62). [cevabın virdiler, -di, -ler]

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı (Mes. 155, Mıs. 137). [cevābın virmedi, -me, -di]

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 38). [cevābın virüñ, -üñ]

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 62). [cevābın virür]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 8). [cevābın virür]

cevāhir: *Cevherler.*

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 80). [cevāhir]

Şu resme ṣaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 129). [cevāhir]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 110). [cevāhir]

cevāhir: *Cevherler II Güzel ve değerli söz.*

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü **cevahir** *(Mes. 1, Mıs. 68). [cevahir]*

cevān: *Genç, delikanlı.*

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş **cevānı** *(Mes. 37, Mıs. 136). [cevānı, -ı]*

cevān-baḫt: *Yiğit, genç, kerem sahibi.*

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 25). [cevān-baḫt]

Firāvān māl ü niʿmet tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt (Mes. 113, Mıs. 8). [cevān-baḫt]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 35). [cevāñ-baḫt]

cevher: *Değerli süs taşı, mücevher.*

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu **cevherler** ḳatuña *(Mes. 23, Mıs. 94). [cevherler, -ler]*

Kabūli **cevherin** it başına tāc
Bunı redd oḳına eyleme ūmāc *(Mes. 169, Mıs. 95). [cevherin, -in]*

cevher: *Öz.*

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur **cevher** ḳalanı bes ʿaraždur *(Mes. 163, Mıs. 40). [cevher]*

cevher: *Mücevher // şiir.*

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür **cevherüñi** ʿarż idesin *(Mes. 1, Mıs. 70). [cevherüñi, -üñ, -i]*

cevher ile kīmyā: *Öz ve dönüştürme (cevher ve kimya).*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı **cevher ile kīmyā** ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 12). [cevher ile kīmyā]*

cevheri: *Kuyumcu, işi değerli taşlar olan kimse.*

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol **cevherīye** *(Mes. 37, Mıs. 122). [cevherīye, -y, -e]*

cevher-i kelām: *"Sözün cevheri, kelamın incisi.".*

İy **cevher-i kelāmuñ** naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ şems-i cemāl-i ādem *(Kas. 5, Mıs. 1). [cevher-i kelāmuñ, -uñ]*

cevlān eyle-: *Dolaşmak, gezinmek.*

Seḥergeh pehlevān-ı çarḫ meydān
Ṭutuben eyledi her yaña cevlān *(Mes. 118, Mıs. 2). [cevlān eyledi]*

cevlān it-: *Gezinmek, dolaşmak.*

Şaçar **cevlān idüben** ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr *(Mes. 67, Mıs. 21). [cevlān idüben, -üben]*

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān *(Mes. 67, Mıs. 19). [cevlān itdi]*

cevlān ḳıl-: *Dolaşmak, gezinmek.*

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān *(Mes. 150, Mıs. 15). [cevlān ḳıldı, -dı]*

cevr: *Haksızlık edip incitme, eziyet, cefâ, gadr, zulüm.*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 5). [cevre, -e]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 4). [cevriyile, -i, -yile]

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 1). [cevrüñle, -üñ, -le]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 6). [cevri, -i]

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 8). [cevr ile]

cevr it-: *Zulmetmek, eziyet etmek.*

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 9). [cevr itme, -me]

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 148). [cevr iderdi, -er, -di]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgün olur (Gaz. 23, Mıs. 11). [cevr idesin, -e, -sin]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 190). [cevr ü cefası]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 14). [cevr ü cefāyı, -yı]

cevr ü cefā: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uṣṣāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 8). [cevr ü cefā]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 73). [cevr ü cefāda, -da]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 6). [cevr ü cefādan]

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 47). [cevr ü cefādur, -dur]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 29). [cevr ü cefādur, -dur]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 148). [cevr ü cefādur]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 152). [cevr ü cefādur]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 8). [cevr ü cefādur, -dur]

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr (Gaz. 12, Mıs. 11). [cevr ü cefānı, -n, -ı]

cevr ü cefā çek-: *Eziyet ve sıkıntı çekmek.*

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 204). [cevr ü cefā çekem, -em]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 1). [cevr ü cefā çeker, -er]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 48). [cevr ü cefālar çeke, -e]

Anuñçün çekmişem cevr ü cefalar
Senüñle tā sürem ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 68, Mıs. 19). [cevr ü cefalar çekmişem, -miş, -em]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 44). [cevr ü cefāyı çekmedi, -me, -di]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 52). [cevri çekmiş idi, -miş, -idi]

cevr ü cefā it-: *Eziyet edip incitmek.*

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḫẓa baña *(Mes. 25, Mıs. 26). [cevr ü cefā ider]*

cevr ü cefādan ḳurtul-: *İncitici söz veya davranışlardan kurtulmak.*

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan *(Mes. 48, Mıs. 15). [cevr ü cefādan ḳurtulup, -dan]*

cevşen: *Zırh, kalkan.*

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 11). [cevşen]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [cevşen]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 18). [cevşen]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 7). [cevşen]

cevşen-pūş ol-: *Zırh giymek.*

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Şanayduñ ṭāġ **cevşen-pūş oldı** *(Mes. 146, Mıs. 22). [cevşen-pūş oldı, -dı]*

ceyhūn eyle-: *Ceyhun gibi akmak. Amuderya'nın orta bölümüdür.Suları çok ve azgın bir biçimde aktığı için göz yaşlarının akışı Ceyhun'a benzetilir.Ceyhun nehri eylemek, yapmak (âşık gözyaşlarını Ceyhun nehrine benzetmiş).*

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla **Ceyhūn eyledüñ** *(Gaz. 28, Mıs. 10). [ceyhūn eyledüñ]*

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın **Ceyḫūn iderdi** *(Mes. 21, Mıs. 130). [ceyḫūn iderdi, -er, -di]*

ceyḫūn ol-: *Ceyhun nehri gibi olmak. || Aşığın gözyaşı.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile **Ceyḫūn olur** *(Gaz. 23, Mıs. 8). [ceyḫūn olur, -ur]*

cezā: *Ceza, kötü karşılık, mükafat.*

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ *(Mes. 6, Mıs. 10). [cezāsın, -sı, -n]*

cezīre: *Ar. Ada.*

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş **cezīre** *(Mes. 31, Mıs. 48). [cezīre]*

cibillī: *Cibilliyet. Yaratılıştan olan.*

Ṭonanmaġı **cibillī** virmiş idi
Ḳamudan ber-güzīde itmiş idi *(Mes. 155, Mıs. 29). [cibillī]*

cibrīl: *Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.*

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 27). [cibrīl]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 43). [cibrīl]

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār (Mes. 8, Mıs. 50). [cibrīl]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 107). [cibrīl]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 112). [cibrīl]

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 199). [cibrīl]

cidal it-: *Savaşmak, cenk etmek.*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal *(Kas. 2, Mıs. 24). [cidal itmez, -mez]*

ciger: *Ciğer, bağır, yürek.*

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 1). [ciger]

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 34). [cigerden, -den]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 196). [ciger]

Ciġer ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini şekker ile (Mes. 88, Mıs. 5). [ciġer]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı añaʿunvān (Mes. 97, Mıs. 2). [ciger]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 46). [ciger]

ciger-ḫūn ol-: *Yüreği kan dolmak, acı çekmek.*

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb *(Mes. 34, Mıs. 58). [ciger-ḫūn oluban, -uban]*

cihān: *Alem, cihan || Dünya hayatı, ömür.*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār (Gaz. 1, Mıs. 11). [cihāna, -a]

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı (Gaz. 2, Mıs. 1). [cihān]

cihān: *(Fars.) Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat, kosmos II. Dünya, yeryüzü.*

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār (Gaz. 1, Mıs. 16). [cihānda, -da]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [cihān]

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 6). [cihānı, -i]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 10). [cihānuñ, -uñ]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 7). [cihānda, -da]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 5). [cihān]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 1). [cihān]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [cihān]

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 47). [cihān]

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 26). [cihāna, -a]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [cihānda, -da]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 7). [cihānı, -i]

Cihānda gün bigi tābende eyle
Adını tā ḳıyāmet zinde eyle (Mes. 1, Mıs. 49). [cihānda, -da]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 60). [cihānda, -da]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 33). [cihān]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 90). [cihān]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 93). [cihān]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 123). [cihān]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 156). [cihān]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 51). [cihānı, -i]

Zihī Ḥāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 67). [cihanı, -i]

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī (Mes. 2, Mıs. 97). [cihānı, -i]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 103). [cihānı, -i]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 25). [cihānūn, -uñ]

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 64). [cihānuñ, -uñ]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 32). [cihān]

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı (Mes. 3, Mıs. 54). [cihān]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 68). [cihān]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 91). [cihān]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 95). [cihān]

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana (Mes. 3, Mıs. 22). [cihana, -a]

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana (Mes. 3, Mıs. 27). [cihāna, -a]

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana (Mes. 3, Mıs. 28). [cihana, -a]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 25). [cihānı, -i]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 44). [cihānı, -i]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẕulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 57). [cihānı, -i]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 115). [cihānı, -i]

ʿİnāyet eyleseñ mūr-ı żaʿīfe
Cihānuñ ḫalḳına olur ḫalīfe (Mes. 3, Mıs. 72). [cihānuñ, -uñ]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 114). [cihānuñ, -uñ]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 21). [cihān]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 78). [cihān]

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı reng-i siyaha (Mes. 5, Mıs. 149). [cihān]

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 153). [cihān]

Ḳoyup ṣıdḳı cihān keẕẕābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma (Mes. 5, Mıs. 159). [cihān]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 189). [cihānuñ, -uñ]

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 181). [cihān]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 155). [cihānda, -da]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 1). [cihānı, -i]

Nübüvvetle gelicek ol ẕuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 62). [cihān]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 64). [cihān]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 81). [cihān]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 86). [cihān]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 106). [cihān]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 135). [cihān]

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād (Mes. 7, Mıs. 140). [cihān]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 119). [cihāna, -a]

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād (Mes. 7, Mıs. 139). [cihāna, -a]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 42). [cihanda, -da]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 113). [cihānda, -da]

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 87). [cihānı, -i]

Ḥabību’llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 47). [cihānda, -da]

İmām-ı ehl-i dīn zeyn-i ḫilāfet
Cihān ṣıdḳı āsār-ı saʿādet (Mes. 10, Mıs. 2). [cihān]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 26). [cihānda, -da]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 26). [cihāna, -a]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 17). [cihānda, -da]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 25). [cihānda, -da]

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser (Mes. 17, Mıs. 15). [cihān]

Cihān ʿadliyile ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ (Mes. 17, Mıs. 35). [cihān]

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 41). [cihān]

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl żabt eyler ser-ā-ser (Mes. 17, Mıs. 65). [cihān]

Ṣalaldan kāfire tīg-i Muhammed
Cihanda buldı revnak şerʿ-i Ahmed (Mes. 17, Mıs. 94). [cihanda, -da]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 95). [cihanda, -da]

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mes. 17, Mıs. 102). [cihānda, -da]

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc (Mes. 17, Mıs. 14). [cihānuñ, -uñ]

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı (Mes. 17, Mıs. 33). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 57). [cihānuñ, -uñ]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 53). [cihānı]

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı (Mes. 25, Mıs. 31). [cihānı]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 13). [cihānı]

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 10). [cihān]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 1). [cihānun, -uñ]

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı (Gaz. 17, Mıs. 10). [cihānuñ, -uñ]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 10). [cihānda, -da]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 14). [cihānda, -da]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 5). [cihān]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 7). [cihān]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 8). [cihān]

Ki sensin Ḫāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber
Cihān derdine dermān senden ister (Mes. 6, Mıs. 106). [cihān]

İşigüñden beni merdūd ḳılma
Cihān içinde nā-maḥmūd ḳılma (Mes. 6, Mıs. 134). [cihān]

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn (Mes. 18, Mıs. 4). [cihān]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 65). [cihān]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 109). [cihānuñ, -uñ]

Cihān cümle anuñ ḥükmindeyidi
Şehenşehler anuñ emrindeyidi (Mes. 19, Mıs. 97). [cihān]

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuşşāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 40). [cihānda, -da]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 96). [cihānda, -da]

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye rām itmiş idi (Mes. 19, Mıs. 142). [cihānı, -ı]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 117). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ yıḳmaġa köhne ribāṭın
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın (Mes. 20, Mıs. 15). [cihānuñ, -uñ]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 7). [cihān]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı şāḍ it (Mes. 21, Mıs. 85). [cihān]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 111). [cihān]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 61). [cihānda, -da]

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 79). [cihānda, -da]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 104). [cihāndan, -dan]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 52). [cihānı, -ı]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 78). [cihānı, -ı]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 53). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 59). [cihānuñ, -uñ]

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur (Mes. 22, Mıs. 130). [cihān]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 128). [cihānda, -da]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 10). [cihān]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 25). [cihān]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [cihānda, -da]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 36). [cihānda, -da]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 46). [cihānda, -da]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 2). [cihānı, -ı]

Şabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 5). [cihānı, -ı]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 11). [cihānı, -ı]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 23). [cihānı, -ı]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 44). [cihānuñ, -uñ]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 12). [cihān]

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḳhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr (Mes. 24, Mıs. 52). [cihānı, -ı]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 8). [cihān]

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün (Mes. 25, Mıs. 24). [cihān]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 48). [cihān]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 72). [cihān]

Cihānda çün odur genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum (Mes. 25, Mıs. 27). [cihānda, -da]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 68). [cihānda, -da]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 74). [cihānuñ, -uñ]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 33). [cihān]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 142). [cihān]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 158). [cihān]

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 186). [cihānuñ, -uñ]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 6). [cihān]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 44). [cihānı, -ı]

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 8). [cihān]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 17). [cihān]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [cihān]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [cihān]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 33). [cihān]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḥr düşmen (Mes. 31, Mıs. 19). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 35). [cihānuñ, -uñ]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 36). [cihān]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 46). [cihān]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 37). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 47). [cihānuñ, -uñ]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḥayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 52). [cihān]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 65). [cihān]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 79). [cihānda, -da]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 82). [cihānda, -da]

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād (Mes. 34, Mıs. 100). [cihānda, -da]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 54). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh (Mes. 34, Mıs. 67). [cihānuñ, -uñ]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 49). [cihān]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher ṣaç (Mes. 35, Mıs. 4). [cihāna, -a]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna ṣaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 6). [cihāna, -a]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [cihānı, -ı]

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 3). [cihān]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 80). [cihān]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 86). [cihān]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 126). [cihān]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 132). [cihān]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 135). [cihānı, -ı]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 24). [cihān]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [cihānda, -da]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [cihānda, -da]

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol (Mes. 45, Mıs. 16). [cihānı, -ı]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 56). [cihānuñ, -uñ]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 87). [cihāna, -a]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 47). [cihānda, -da]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 48). [cihānda, -da]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi ẕevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 18). [cihānuñ, -uñ]

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ āfītābın (Mes. 47, Mıs. 60). [cihānuñ, -uñ]

Şaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 22). [cihān]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 30). [cihān]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 2). [cihān]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 6). [cihān]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 12). [cihān]

Cihānda uġradum derd ü belāya
Oturınca senüñle bir araya (Mes. 68, Mıs. 17). [cihānda, -da]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 23). [cihānı, -ı]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 8). [cihāna, -a]

Ġaribem beni luṭf it ḫōr ḳılma
Cihānda āşüfte vü bīmār ḳılma (Mes. 70, Mıs. 14). [cihānda, -da]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 26). [cihānda, -da]

Müzeyyen itdi nūr ile cihānı
Ṭolandı şarḳ u ġarb u āsmānı (Mes. 71, Mıs. 5). [cihānı, -ı]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 11). [cihānda, -da]

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mes. 74, Mıs. 39). [cihānı, -ı]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 2). [cihānuñ, -uñ]

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili eserken nāgehānī (Mes. 81, Mıs. 13). [cihānı, -ı]

Cihānı ḥikmet ile īcād ḳılduñ
Anı tā ḥaşre dek ābād ḳılduñ (Mes. 83, Mıs. 9). [cihānı, -ı]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 9). [cihān]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 24). [cihān]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 62). [cihān]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 74). [cihān]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 20). [cihānda, -da]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 9). [cihāndur, -dur]

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā (Mes. 90, Mıs. 15). [cihānı, -ı]

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḥūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 24). [cihānı, -ı]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 55). [cihānuñ, -uñ]

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī (Mes. 97, Mıs. 41). [cihān]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 44). [cihān]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 1). [cihānı, -ı]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 50). [cihān]

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 6). [cihān]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 52). [cihānuñ, -uñ]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 133). [cihān]

Yirinden ṭurdı şādān u feraḥnāk
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫāṭırı pāk (Mes. 117, Mıs. 46). [cihānuñ, -uñ]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 36). [cihān]

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mes. 121, Mıs. 34). [cihānda, -da]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 18). [cihānuñ, -uñ]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 24). [cihānuñ, -uñ]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 18). [cihān]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 27). [cihān]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 24). [cihānda, -da]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 40). [cihān]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 42). [cihān]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 30). [cihānı, -ı]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 96). [cihān]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [cihānda, -da]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 44). [cihānda, -da]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 18). [cihānda, -da]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 187). [cihān]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Şaçıldı müşg ileʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 10). [cihāna, -a]

Şeb-i tīre girih zülfinden açdı
Cihānaʿanber ile müşg şaçdı (Mes. 155, Mıs. 16). [cihāna, -a]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 188). [cihānda, -da]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 275). [cihānda, -da]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 8). [cihānuñ, -uñ]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 55). [cihān]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 56). [cihān]

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur āşikāra (Mes. 156, Mıs. 53). [cihānda, -da]

Ḳamu andan bulur fetḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 58). [cihānuñ, -uñ]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 6). [cihān]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 23). [cihānda, -da]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 48). [cihanda, -da]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 102). [cihān]

Bu resme şanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 116). [cihānda, -da]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 90). [cihānı, -ı]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 15). [cihān]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 16). [cihān]

Yüriʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 146). [cihān]

Iraġ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu memleketden (Mes. 165, Mıs. 55). [cihānda, -da]

Cihāndan eksük olmasun vücūduñ
Hemīşe pāy-māl olsun ḥasūduñ (Mes. 165, Mıs. 57). [cihāndan, -dan]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 33). [cihān]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 10). [cihān]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 11). [cihān]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 9). [cihānda, -da]

Meger bir gün ki rūşen idiʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 2). [cihān]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 8). [cihān]

Cihānı ʿadlüñ ile şād eyle
Cihān vīrānesin ābād eyle (Mes. 168, Mıs. 10). [cihān]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 60). [cihān]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 61). [cihān]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 62). [cihān]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 63). [cihān]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 67). [cihān]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 68). [cihān]

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 71). [cihān]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 111). [cihān]

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 118). [cihān]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 131). [cihān]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 121). [cihāna, -a]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 133). [cihāna, -a]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 100). [cihānda, -da]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 115). [cihānda, -da]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 135). [cihānda, -da]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 44). [cihānda, -da]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 65). [cihānda, -da]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 66). [cihānda, -da]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 69). [cihānda, -da]

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın (Mes. 168, Mıs. 24). [cihāndan, -dan]

Cihānı ʿadlüñ ile şād eyle
Cihān vīrānesin ābād eyle (Mes. 168, Mıs. 9). [cihānı, -ı]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 70). [cihānı, -ı]

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 72). [cihānı, -ı]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 107). [cihānuñ, -uñ]

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 117). [cihānuñ, -uñ]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 136). [cihānun, -uñ]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 97). [cihān]

Ḫudāyā z̲ātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 88). [cihānda, -da]

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Şehenşeh gözine şīrīn eyle (Mes. 169, Mıs. 91). [cihānda, -da]

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Z̲evḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 25). [cihānuñ, -uñ]

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb (Tb. 1, Mıs. 34). [cihāna, -a]

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 26). [cihānda, -da]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḥūb
Ḫüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 85). [cihanda, -da]

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḫüsnüñ güni ideli tecellā (Tb. 1, Mıs. 17). [cihānı, -ı]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 28). [cihān degül, -degül]

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kas. 4, Mıs. 80). [cihān içre]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 27). [cihānuñ, -uñ]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 185). [cihānuñ, -uñ]

cihān fāżılı ol-: *Yaratılmışların erdemlisi olmak.*

ʿİlm-i Ḫudā olmış idi aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı *(Gaz. 2, Mıs. 6). [cihān fāżılı ol, -ı]*

cihān yüzi: *Yeryüzü.*

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 9). [cihān yüzi]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [cihān yüzi]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı rūşen
Yüzi nūrıyile ḳıldı müzeyyen (Mes. 22, Mıs. 3). [cihān yüzi]

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 30). [cihān yüzi]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 2). [cihān yüzi]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 3). [cihān yüzi]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 42). [cihān yüzi]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 20). [cihān yüzi]

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 146, Mıs. 10). [cihān yüzi]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 9). [cihān yüzi]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 26). [cihān yüzi]

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Şaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber (Mes. 151, Mıs. 27). [cihān yüzi]

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha (Mes. 151, Mıs. 29). [cihān yüzi]

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 6). [cihān yüzi]

Cihān yüzi münevver olmış idi
Zemīn yüzi şükūfe ṭolmış idi (Mes. 165, Mıs. 25). [cihān yüzi]

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 2). [cihān yüzin]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 32). [cihān yüzin]

Girü mihr-i Cihān itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā (Mes. 105, Mıs. 2). [cihān yüzinde]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 8). [cihān yüzini, -ni]

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr (Mes. 82, Mıs. 16). [cihān yüzini, -ni]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 2). [cihān yüzini, -ni]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 8). [cihān yüzini, -ni]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 20). [cihān yüzini]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 3). [cihānuñ yüzi]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 5). [cihānuñ yüzi]

Ufuḳdan çıḳdı çün ḫurşīd-i ḫāver
Cihānuñ yüzin eyledi münevver (Mes. 114, Mıs. 2). [cihānuñ yüzin]

Ufuḳdan āfitāb oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr (Mes. 71, Mıs. 4). [cihānuñ yüzini, -ni]

cihān-dār: *Cihanı tutan hükümdar.*

Didi Mihrāb şāha iy **cihān-dār**
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār *(Mes. 87, Mıs. 73). [cihān-dār]*

cihān-dāri: *Hükümdarlık, padişahlık.*

Ḫudāvendī ki z̲ātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ *(Mes. 2, Mıs. 60). [cihān-dāri]*

cihān-gīr: *Cihanı, dünyayı zapt eden II dünyaya yayılan, herkesçe tanınan, bilinen.*

Ne yire çekse leşker ol **cihān-gīr**
Müyesserdür aña bī-tīr ü şemşīr *(Mes. 17, Mıs. 69). [cihān-gīr]*

cihān-ı ʿilm ü baḫr-i maʿrifet: *"Bilgi denizi ve ilim dünyası.".*

Çerāġ-ı āsmān-ı mekrümettir
Cihān-ı ʿilm ü baḫr-i maʿrifetdür *(Mes. 15, Mıs. 8). [cihān-ı ʿilm ü baḫr-i maʿrifetdür, -dür]*

cihān-ı maʿrifet: *Irfan (bilgi, hüner ve sanat) dünyası.*

Cihān-ı maʿrifet ḫūrşīd-i ezher
Emīr-i naḫl şāḥib-ḥavż-ı Kevs̲er *(Mes. 13, Mıs. 1). [cihān-ı maʿrifet]*

cihān-ı mekrümet: *Cömertlik alemi.*

Cihān-ı mekrümet sulṭān-ı dīndār
İmām-ı her dü ʿālem şāh-ı iḳrār *(Mes. 12, Mıs. 1). [cihān-ı mekrümet]*

cihān-ı mekrümet: *Cömertlik dünyası.*

Sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat
Cihān-ı mekrümet şāḥib-velāyet *(Mes. 16, Mıs. 2). [cihān-ı mekrümet]*

cihānı ṭut-: *(bütün yeryüzünü) sarmak, kaplamak.*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Tb. 1, Mıs. 72). [cihānı ṭutdı]*

cihet: *Taraf, yön.*

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her **cihetden** *(Mes. 169, Mıs. 82). [cihetden, -den]*

cihet: *Ar. Taraf, yön. II Durum, koşul.*

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi *(Mes. 8, Mıs. 120). [cihetden, -den]*

cilā: *Parlaklık.*

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 14). [cilā]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 15). [cilā]

cilve: *Naz, işve, eda.*

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [cilve]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 34). [cilveyile, -(y)ile]

cinān: *Cennetler.*

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār *(Mes. 122, Mıs. 9). [cināna, -a]*

cīn: *Ar. is. Beşerin gayri olarak ecsâm-ı latîfeden ibaret bir cins mahlûkat.*

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [cinnī, -ni]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 139). [cinnī, -ni]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 153). [cinnī, -ni]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 214). [cinnī, -ni]

cinnī: *Cin taifesinden olan, cinler.*

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 58). [cinnī]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 87). [cinniler, -ler]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 88). [cinnīler, -ler]

cins: *Aralarında ortak özellikler bulunan nesne ya da varlıklar topluluğu, tür.*

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [cins]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [cins]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 28). [cins]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [cins]

cins-i ādem: *İnsanoğlu, insan türü.*

Perī gerçi degüldür **cins-i ādem**
Degüldür ādemīlerden perī kem *(Mes. 27, Mıs. 123). [cins-i ādem]*

cism: *Beden, vücut.*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 8). [cismüme, -üm, -e]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 2). [cism]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 42). [cisme, -e]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14). [cisme, -e]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [cismüme, -(ü)m, -e]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 40). [cismi, -i]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [cismümüñ, -üm, -üñ]

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile (Mes. 135, Mıs. 17). [cismi, -i]

Eridür cismini ḳaṭʿ-ı menāzil
Olur bārīk-tenlik aña ḥāṣıl (Mes. 135, Mıs. 21). [cismini, -ini]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 60). [cismümüñ, -üm, -üñ]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 18). [cismi, -i]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [cismine, -i, -n, -e]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 44). [cismi, -i]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḥastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 17). [cisme, -e]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [cismüme, -(ü)m, -e]

cism ol-: *Cisimleşme, şekil alma.*

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı **cism olmış iken** cān buldı *(Mes. 154, Mıs. 114). [cism olmış iken, -mış, -iken]*

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı **cism olmış iken** cān *(Mes. 154, Mıs. 160). [cism olmış iken, -mış, -iken]*

cism ol-: *Cansız olmak, hissiz olmak.*

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı **cism olmış iken** cān buldı *(Mes. 166, Mıs. 80). [cism olmış iken, -mış, -iken]*

cism ü cān: *Beden ve ruh.*

Muḥammed kim muṭahhar **cism ü cāndur**
Nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur *(Mes. 7, Mıs. 1). [cism ü cāndur, -dur]*

cism-i ādem: *İnsan gövdesi.*

Nitekim **cism-i ādem** sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz *(Mes. 107, Mıs. 13). [cism-i ādem]*

cism-i laṭīfi: *İnce, nazik cisim; manevî, ruhî varlık.*

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem *(Kas. 5, Mıs. 16). [cism-i laṭīfi, -i]*

cism-i maḳlūb: *Altı üstüne getirilmiş cisim, karışık ve dağınık saç.*

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü **cism-i maḳlūb** *(Tb. 1, Mıs. 40). [cism-i maḳlūb]*

civān-merd: *Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit.*

Degül tācir bilürem bu **civān-merd**
Kim olmaz tācir olan hem **civān-merd** *(Mes. 35, Mıs. 61). [civān-merd]*

civān-merd ol-: *Yiğit olmak, mert olmak.*

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd *(Mes. 35, Mıs. 62). [civān-merd olmaz, -maz]*

cūd u luṭf u ʿilm: *"Cömertlik, ihsan ve ilim".*

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm *(Mes. 14, Mıs. 4). [cūd u luṭf u ʿilm]*

cüdā: *Ayrı, ayrılmış, uzak düşmüş.*

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 122). [cüdādur, -dur]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşınālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [cüdālıḳ, -lık]

cüdā düş-: *Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.*

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 32). [cüdā düşdüñ]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 4). [cüdā düşeli]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse
(Gaz. 10, Mıs. 6). [cüdā düşmekde, -mek, -de-de]

cüdā ḳıl-: *Ayırmak, uzak tutmak.*

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden **cüdā ḳılmasun** Allāh *(Mes. 168, Mıs. 6). [cüdā ḳılmasun, -ma, -sun]*

cülāb: *Gülsuyu.*

Yüzi virürdi revnaḳ āfitāba
Lebi varken maḥal yoḳdı **cülāba** *(Mes. 155, Mıs. 42). [cülāba, -a]*

cümle: *Bütün, hep, tüm.*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgün olupdur (Gaz. 24, Mıs. 4). [cümle]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 6). [cümle]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 1). [cümle]

Cümle maḥlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 7). [cümle]

Cümle maḥlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 8). [cümle]

Cümle maḥlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl (Kas. 2, Mıs. 17). [cümle]

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 21). [cümle]

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 22). [cümle]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 25). [cümle]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 46). [cümle]

Ṭoludur cümle âsmân u zemîn
Niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 21). [cümle]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 39). [cümle]

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile baġlandı cümle bāġi
Bārān-ı luṭfıyile bāġ-ı zemāne ḫurrem (Kas. 5, Mıs. 5). [cümle]

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 8). [cümle]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 27). [cümle]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 66). [cümle]

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb (Mes. 2, Mıs. 2). [cümle]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 13). [cümle]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 31). [cümle]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [cümle]

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına (Mes. 2, Mıs. 144). [cümle]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 145). [cümle]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 146). [cümle]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 127). [cümle]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḫaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 26). [cümle]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 158). [cümle]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 93). [cümle]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 103). [cümle]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 136). [cümle]

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ (Mes. 8, Mıs. 17). [cümle]

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ (Mes. 8, Mıs. 18). [cümle]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 74). [cümle]

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 113). [cümle]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 151). [cümle]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 152). [cümle]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 156). [cümle]

Çü ṣıdḳıla o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 196). [cümle]

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 33). [cümle]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 9). [cümle]

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd (Mes. 17, Mıs. 46). [cümle]

Eger cemʿ olsa cümle ḫalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 89). [cümle]

Ḳurulmışdı çiçekden sāyebānlar
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar (Mes. 18, Mıs. 18). [cümle]

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün müşg-i Tātār (Mes. 18, Mıs. 23). [cümle]

Cihān cümle anuñ ḥükmindeyidi
Şehenşehler anuñ emrindeyidi (Mes. 19, Mıs. 97). [cümle]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 7). [cümle]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 111). [cümle]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 11). [cümle]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 56). [cümle]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [cümle]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 37). [cümle]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 116). [cümle]

Şafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 118). [cümle]

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 48). [cümle]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 70). [cümle]

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 34). [cümle]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 46). [cümle]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 80). [cümlesi, -si]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 47). [cümle]

Doḳındugında ṭaşa şeh gemisi
Dağıldugında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 38). [cümle]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 40). [cümlesi, -si]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 4). [cümle]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 2). [cümle]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 8). [cümle]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 24). [cümle]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 6). [cümle]

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı (Mes. 69, Mıs. 2). [cümle]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 42). [cümle]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 65). [cümle]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 4). [cümle]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 8). [cümle]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 11). [cümle]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 12). [cümle]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 10). [cümle]

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazdugum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 41). [cümle]

Tagılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 5). [cümle]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 8). [cümle]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 52). [cümle]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 3). [cümle]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [cümle]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 25). [cümle]

Ruḫından bellü durur nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī (Mes. 121, Mıs. 12). [cümle]

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 9). [cümle]

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser (Mes. 126, Mıs. 17). [cümle]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 22). [cümle]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 24). [cümle]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 24). [cümle]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 20). [cümle]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 8). [cümle]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 146). [cümle]

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 172). [cümle]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 178). [cümle]

Bu yüz aḳlıġı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 50). [cümle]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 4). [cümle]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 5). [cümle]

Ḳadeḫler olmış idi cümle pür-mül
Şürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul (Mes. 154, Mıs. 77). [cümle]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 86). [cümle]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 292). [cümle]

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 5). [cümle]

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur āşikāra (Mes. 156, Mıs. 54). [cümle]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 95). [cümle]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 26). [cümle]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 70). [cümle]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 82). [cümle]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 24). [cümle]

cümle: *Bütün, hep, tümü, herkes.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 6). [cümle]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 233). [cümle]

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār (Mes. 7, Mıs. 112). [cümle]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 127). [cümleden, -den]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 40). [cümle]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan şordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 54). [cümle]

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben (Mes. 8, Mıs. 162). [cümlesini, -s, -i, -n, -i]

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal (Mes. 10, Mıs. 8). [cümlesinden, -si, -(n), -den]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 18). [cümlesine, -si, -n, -e]

Gerek mülk-i ʿArabdan ger ʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden (Mes. 17, Mıs. 98). [cümle]

cümle ʿālem: *Herkes, bütün insanlar, yaratılan her şey.*

Çü senden raḥmet umar **cümle ʿālem**
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem *(Mes. 6, Mıs. 85). [cümle ʿālem]*

Yaluñuz biz degül bu **cümle ʿālem**
Dirilse bir araya nesl-i Ādem *(Mes. 6, Mıs. 25). [cümle ʿālem]*

cümle cihān: *Bütün dünya, herkes.*

ʿĀṣī olursa **cümle cihān** ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem *(Kas. 4, Mıs. 13). [cümle cihān]*

cümle cihān: *Bütün dünya ve içindeki canlı, cansız varlıklar.*

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(Kas. 4, Mıs. 61). [cümle cihānı]*

cümle-i rāz: *Sırların hepsi, sırların bütünü.*

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur **cümle-i rāz** *(Mes. 156, Mıs. 46). [cümle-i rāz]*

cünbiş: *Şevk, neşe ve coşkunluk dolu hareket, kaynaşma II eğlence, âlem, zevk ve eğlence toplantısı, eğlenti, âhenk.*

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [cünbişleri, -leri]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüği cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 84). [cünbiş]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 50). [cünbiş]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 28). [cünbişinde, -i, -n, -de]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 54). [cünbişi, -i]

cünbiş eyle-: *Eğlenmek, güzel vakit geçirmek.*

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş *(Mes. 5, Mıs. 50). [cünbiş eylerdi, -r, -di]*

cünbiş it-: *Kımıldama, hareket etme.*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 28). [cünbiş ider, -er]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 102). [cünbiş iderem, -er, -em]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 27). [cünbiş it, -er]

cünbiş ḳıl-: *"Zevkle yapmak.".*

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş *(Mes. 13, Mıs. 20). [cünbiş ḳılmaz, -maz]*

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş *(Mes. 11, Mıs. 14). [cünbiş ḳılurdı, -ur, -dı]*

cünbiş-i mā-dām vir-: *Sürekli dönüş, devamlı dönme. Allah'ın (c.c.) kainatı ve içindekileri sürekli döndürmek.*

Semāya **cünbiş-i mā-dām virdüñ**
Zemīne dāyimā ārām virdüñ *(Mes. 3, Mıs. 29). [cünbiş-i mā-dām virdüñ, -düñ]*

cünd: *Asker.*

Çü eçderhā şehün **cündini** gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı *(Mes. 28, Mıs. 45). [cündini, -i, -(n)i]*

cünd-i nübüvvet: *"Peygamber ordusu, peygamberin askeri."*.

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(Kas. 4, Mıs. 32). [cünd-i nübüvvetüñ, -üñ]*

cünūd: *Askerler, ordu.*

Özinüñ feṯḥ ü nuṣret pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet reh-nümāsı *(Mes. 17, Mıs. 62). [cünūdınuñ, -ı, -(n)uñ]*

cürm: *Suç, günah, kabahat, kusur.*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 62). [cürmin, -i, -n]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 46). [cürmine, -i, -n, -e]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 64). [cürm]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [cürm]

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḫaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem (Kas. 4, Mıs. 73). [cürm]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [cürm]

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kas. 4, Mıs. 80). [cürm]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [cürm]

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 146). [cürmine, -i, -n, -e]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 168). [cürmüm, -üm]

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 110). [cürmüme, -üm, -e]

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme (Mes. 6, Mıs. 154). [cürmüme, -üm, -e]

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme (Mes. 6, Mıs. 153). [cürmümi, -üm, -i]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 11). [cürm]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 53). [cürm]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [cürmüm, -üm]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 39). [cürm ile]

cürm ü ḫāṭa: *Suç ve yanlış.*

Kiçiden uluya **cürm ü ḫāṭadur**
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur *(Mes. 70, Mıs. 5). [cürm ü ḫāṭadur, -dur]*

cürmin bil-: *"Hatasını bilmek, günahının farkında olmak."*.

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp **cürmin bilüp**
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(Kas. 4, Mıs. 71). [cürmin bilüp, -üp]*

cūş: *Coşma, coşkunluk.*

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara **cūş** ol virüpdür *(Mes. 2, Mıs. 140). [cūş]*

cūş eyle-: *Coşmak, heyecanlanmak.*

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle (Mes. 21, Mıs. 106). [cūş eyle]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 4). [cūş eyledi]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 55). [cūş eyledi, -di]

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 213). [cūş eyledi, -di]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 63). [cūş eyledi, -di]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 108). [cūş eyledi, -di]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Göñülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 32). [cūş eyledi]

Bu resme eylediler ʿişret-i ḫoş
Ḳamu ʿişretde olan eyledī cūş (Mes. 116, Mıs. 12). [cūş eyledī]

Hemān sāʿatde Ḳayṣer eyledi cūş
Belā vü miḥneti ḳıldı ferāmuş (Mes. 116, Mıs. 17). [cūş eyledi]

Çü hātif naġmesini eyledüm gūş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 84). [cūş eyleye]

cūş eyle-: *Coşup, taşmak, kabarmak, hareketlenmek.*

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 63). [cūş eyleyüp]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 131). [cūş eyleyüp]

cūş it-: *Coşmak, coşup taşmak.*

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 33). [cūş idüben]

İkisinüñ de ʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 11). [cūş idüben, -üben]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 3). [cūş idüp]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 53). [cūş itdi, -di]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [cūş itdi, -di]

cūş it-: *Coşturmak.*

Maḥabbet itdürür ʿāşıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş *(Mes. 19, Mıs. 19). [cūş itdürür, -dür, -ür]*

cūş ḳıl-: *Coşmak, taşmak, kaynamak, kendinden geçecek duruma gelmek.*

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 2). [cūş ḳıldı]

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 22, Mıs. 43). [cūş ḳıluban, -uban]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 27). [cūş ḳılup, -up]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 112). [cūş ḳılur]

Gehī ʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 233). [cūş ḳılur idi, -ur, -idi]

cūşa gel-: *Coşmak, galeyana gelmek.*

Göñül çünkim ṣafādan ḥiṣṣe aldı
Görüben rūzgārı **cūşa geldi** *(Mes. 18, Mıs. 30). [cūşa geldi, -di]*

cūşa getür-: *Coşturmak, kaynamak.*

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa *(Mes. 19, Mıs. 45). [cūşa getürür]*

cüst ü çālāk: *Çabuk ve çevik, hareketli ve çevik.*

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 36). [çüst ü çālāk]

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḥayrān olup dir maʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 169). [cüst ü çālāk]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 31). [çüst ü çālāk]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 7). [çüst ü çālāk]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mes. 132, Mıs. 67). [çüst ü çālāk]

cüst ü çālāk ol-: *Çabuk ve çevik olmak.*

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 159). [cüst ü çālāk oldum, -du, -m]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 31). [çüst ü çālāk oluban, -uban]

çüst ol-: *Çabuk davranmak; hızlı, çevik olmak.*

Dimekde çün kitābı **çüst oldum**
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum *(Mes. 18, Mıs. 89). [çüst oldum, -du, -m]*

cüvan-merd: *Mert, yiğit, delikanlı.*

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 17). [cüvān-merd]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 13). [cüvān-merd]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 119). [cüvān-merd]

cüvān-merd ol-: *Mert, yiğit, sözünün eri olmak.*

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd *(Mes. 46, Mıs. 14). [cüvān-merd olmaz, -maz]*

cüy: *Irmak, nehir.*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cüy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāleʿ iẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 3). [cüy]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [cū]

cüybār: *Irmak, nehir, akarsu (gibi gözyaşı akıtmak).*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cüybārından (Gaz. 7, Mıs. 6). [cüybārından, -ından]

Aḳıtdı gözlerinden cüybārın
Ḳamu pür-ḫūn eyledi kenārın (Mes. 114, Mıs. 19). [cüybārın, -ı, -n]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cüy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 6). [cüy-bār idi]

cüy-ı vaṭan: *Vatanın ırmağı.*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye **cüy-ı vaṭan** *(Gaz. 50, Mıs. 4). [cüy-ı vaṭan]*

cüyibār: *Irmak, nehir, akarsu (gibi gözyaşı akıtmak).*

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını **cüyībār** ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 10). [cüyībār]*

çābük: *Far. sf. Seri, çabuk.*

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç **çābuk** cünbişinde *(Mes. 121, Mıs. 28). [çābuk]*

çāder: *Çadır.*

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 126). [çāder]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 3). [çāder]

çaġır-: *Çağırmak, seslenmek.*

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 65). [çaġırdı, -dı]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 41). [çaġırdı, -dı]

çāh-ı bābil: *Babil kuyusu. II Hârût ve Mârût adlı meleklerin, işledikleri suçun cezasını çekmek üzere kıyamet gününe kadar saçlarından asılı kalacakları kuyu.*

Aña key cāy idi kim **çāh-ı Bābil**
Göñül bağlamaġa zülfi selāsil *(Mes. 155, Mıs. 61). [çāh-ı bābil]*

çāh-ı bījen: *Bîjen'in kuyusu (Bîjen: Îran mitolojisinde kahraman meşhur Rüstem'in kızkardeşinin oğlu. Efrâsyab'ın kızı Münîje'ye âşık olduğundan dolayı Efrâsyab tarafından bir kuyuya hapsedilmişse de Münîje'nin yardımıyla Rüstem tarafından kurtarılmıştır.*

Bu durur **çāh-ı Bījen** ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen *(Mes. 168, Mıs. 89). [çāh-ı bījen]*

çak-: *Çakmak, tutuşturmak.*

Ḳılıcından **çaḳuban** yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd *(Mes. 33, Mıs. 23). [çaḳuban, -uban]*

çāk eyle-: *Yırtmak.*

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 44). [çāk eyledi, -di]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 18). [çāk eyleye, -ye]

çāk it-: *Yaka yırtmak (üzüntüden, gamdan).*

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk *(Mes. 18, Mıs. 62). [çāk ide, -e]*

çāk ḳıl-: *Yırtmak, yarmak. ll Yaralamak.*

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk *(Mes. 25, Mıs. 55). [çāk ḳılayın, -a, -yın]*

çāḳ ol-: *Yırtılmak, yarılmak.*

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde **çāḳ oldı** zehre-i şīr *(Mes. 148, Mıs. 108). [çāḳ oldı, -dı]*

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 18). [çāk olurdı]

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 37). [çāk olurdı]

çāḳ ol-: *Yırtılmak, parçalanmak II yok olmak.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ *(Mes. 17, Mıs. 84). [çāḳ olur]*

çāker ol-: *Kul köle olmak.*

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 44). [çāker olam, -am]

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u göñülden aña çāker (Mes. 129, Mıs. 56). [çāker olam, -a, -m]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 74). [çāker oldı]

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 34). [çāker olduḳ, -du, -k]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 25). [çāker olduḳ, -du, -k]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 15). [çāker oldum, -du, -m]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 135). [çāker olmaya, -ma, -(y)a]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 33). [çāker olsun, -sun]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 11). [çāker olsun, -sun]

çal-: *Çalgı çalmak.*

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 27). [çalınur, -ın, -ur]

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı (Mes. 148, Mıs. 57). [çalındı, -ı, -n, -dı]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 77). [çalındı, -ı, -n, -dı]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 56). [çalarken, -ar, -ken]

Şeker çengi çalardı ʿāşıḳāne
Şafā virür idi rūḥ-ı revāne (Mes. 94, Mıs. 25). [çalardı, -ar, -dı]

çal-: *Vurmak II Kılıç sallamak.*

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 67). [çaldı, -dı]

Şehenşeh ḳılıcını şaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [çaldı, -dı]

Gehī saġdan gehī şoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 53). [çalardı, -ar, -dı]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [çala, -a]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 140). [çalsa, -sa]

çal-: *Vurmak.*

İrüp çevgānıyile ṭopı **çaldı**
Revān Şādī elinden ṭopı aldı *(Mes. 118, Mıs. 59). [çaldı, -dı]*

çālāk: *Far. sf. Hareketi sür'atli, çevik. Cevval.*

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 91). [çālāk]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 25). [çālāk]

çālāk ol-: *Hızlı, çevik olmak.*

Yirinden ṭurdı geldi ḫātırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 14). [çālāk oldı, -dı]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 131). [çālāk olmaya, -ma, -(y)a]

çālāk ol-: *Akıl ve ferâseti açık. (Farsça) (Luggat.com).*

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak (Mes. 5, Mıs. 75). [çālāk oldı, -dı]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 80). [çālāk olmayasız, -ma, -(y)a, -sız]

çāpuk ü çüst: *Hızlı ve çevik.*

Daḫı biñ **çāpuk ü çüst** esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı *(Mes. 166, Mıs. 11). [çāpuk ü çüst]*

çāpük-süvār ol-: *İyi at sürmek, hızlı at sürmek.*

Binüp fehm atına **çāpük-süvār ol**
Ḫudāya ṭalib olanlarla yār ol *(Mes. 5, Mıs. 81). [çāpük-süvār ol]*

çāre: *(Fars.) İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol.*

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 39). [çāre]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 44). [çārem, -m]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 33). [çāre]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 74). [çāre yoḳdur]

çāre bul-: *Çözüm yolu aramak.*

Çü fırḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre *(Mes. 34, Mıs. 3). [çāre bulmadı]*

çāre eyle-: *Çare bulmak, çözüm yolu bulmak, derman ver, yardım et.*

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 5). [çāre eyle]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 3). [çāre eyle]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 14). [çāre eyle]

çāre it-: *Çıkar yol sunmak, yardım etmek.*

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār *(Mes. 21, Mıs. 32). [çāre itmez]*

çāre ol-: *Derman olmak, ilaç, deva olmak..*

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre *(Mes. 76, Mıs. 7). [çāre ola]*

Ola kim **çāre ola** ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre *(Mes. 80, Mıs. 7). [çāre ola]*

Ola kim **çāre olup** ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe *(Mes. 77, Mıs. 7). [çāre olup]*

çāre-sāz: *Çare bulan, çare bulucu.*

Çü andan bulmadı Şeh **çāre-sāzī**
Dönüben itdi Behrāma niyazı *(Mes. 77, Mıs. 9). [çāre-sāzī, -i]*

Bulardan bulmayuban **çāre-sāzī**
Yüz urup ṭopraġa itdi niyazı (Mes. 82, Mıs. 43). [çāre-sāzī, -i]

çarḫ: *(Fars.) Gökyüzü, kâinat, felek, âlem, dünya.*

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 35). [çarḫ]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 37). [çarḫ]

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kas. 5, Mıs. 77). [çarhı, -ı]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [çarḫ]

Ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol
Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı nevi ol (Mes. 5, Mıs. 142). [çarḫınuñ, -ı, -n, -uñ]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 3). [çarḫınuñ, -ı, -n, -uñ]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 73). [çarḫına, -ı, -n, -a]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 5). [çarḫınuñ, -ı, -nuñ]

Nübüvvet çarḫınuñ bedr-i dücāsı
Günehkār ümmetinüñ mültecāsı (Mes. 8, Mıs. 21). [çarḫınuñ, -ı, -n, -uñ]

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 3). [çarḫınuñ, -ı, -n, -uñ]

İmāmet taḫt-gāhınuñ emīri
Velāyet çarḫınuñ māh-ı münīri (Mes. 15, Mıs. 4). [çarḫınuñ, -ı, -n, -uñ]

Serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī
Saʿādet çarḫınuñ ṭabende māhı (Mes. 17, Mıs. 30). [çarḫınuñ, -ı, -nuñ]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 42). [çarḫ]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [çarḫ]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 16). [çarḫ]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 18). [çarḫ]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 6). [çarḫ]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1). [çarḫ]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 12). [çarḫuñ, -uñ]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 37). [çarḫuñ, -uñ]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 38). [çarḫuñ, -uñ]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 8). [çarḫa, -a]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 26). [çarḫ]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 129). [çarḫ]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 27). [çarḫ]

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār (Kas. 1, Mıs. 17). [çarḫ]

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür (Mes. 15, Mıs. 5). [çarḫı, -ı]

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister (Mes. 168, Mıs. 123). [çarḫ ile, -ile]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 16). [çarḫa]

çarḥ u ʿarş u kürsî: *Yeryüzü, gökyüzü ve felek.*

Yücedür **çarḫ u ʿarş u kürsîden**
Ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 27). [çarḫ u ʿarş u kürsîden, -den]*

çarḥ-ı ābnūs: *Karanlık felek, sert dünya.*

Görür misin bu **çarḫ-ı ābnūsı**
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi *(Mes. 168, Mıs. 75). [çarḫ-ı ābnūsı, -ı]*

çarḥ-ı aḫżar: *Yeşil gökyüzü.*

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün **çarḫ-ı aḫżar**
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher *(Mes. 117, Mıs. 111). [çarḫ-ı aḫżar]*

çarḥ-ı ʿālem: *"Dönen dünya.".*

Bilürsin kim bu **çarḫ-ı ʿālem** üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre *(Mes. 5, Mıs. 187). [çarḫ-ı ʿālem]*

çarḥ-ı aṭlas: *Atlas feleği.*

Çü **çarḫ-ı aṭlasa** başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol *(Mes. 8, Mıs. 75). [çarḫ-ı aṭlasa, -a]*

çarḥ-ı dūn: *Alçak dünya; aşağılık felek.*

Geyüben **çarḫ-ı dūn** egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 7). [çarḫ-ı dūn]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin **çarḫ-ı dūnun** miḥnetinden *(Mes. 167, Mıs. 72). [çarḫ-ı dūnun, -un]*

çarḥ-ı ġāddār: *Merhametsiz felek.*

Muʿayyendür bu kim bu **çarḫ-ı ġāddār**
Ki olmaz hīç kimseye vefādār *(Mes. 87, Mıs. 11). [çarḫ-ı ġāddār]*

çarḥ-ı gerdān: *Dönen dünya.*

Zirih-pūş oluban bu **çarḫ-ı gerdān**
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan *(Mes. 148, Mıs. 3). [çarḫ-ı gerdān]*

çarḥ-ı gerdūn: *Dönen çark, dönen felek, dönen dünya, gök kubbe.*

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş **çarḫ-ı gerdūn** *(Mes. 3, Mıs. 2). [çarḫ-ı gerdūn]*

çarḥ-ı pür-ġam: *Gam dolu dünya.*

ʿAceb bed-mihrdür bu **çarḫ-ı pür-ġam**
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem *(Mes. 82, Mıs. 35). [çarḫ-ı pür-ġam]*

çarh-ı saʿādet: *"Saadet gökyüzü, mutluluğunun dünyası".*

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam *(Kas. 5, Mıs. 10). [çarḫ-ı saʿādetüñden, -üñ, -den]*

çarh-ı sitem-ger: *Zalim felek.*

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi **çarḫ-ı sitem-ger** *(Mes. 158, Mıs. 8). [çarḫ-ı sitem-ger]*

çehre: *Yüz, sima.*

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı **çehresini** *(Mes. 28, Mıs. 58). [çehresini, -si, -n, -i]*

çek-: *Yölendirmek, kanalize etmek, iletmek.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli raḳam (Kas. 4, Mıs. 10). [çekübeni, -übeni]

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Ṣımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 47). [çekdi, -di]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 65). [çekdiler, -di, -ler]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 23). [çekem, -em]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 21). [çeksünler, -sün, -ler]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 3). [çekdi, -di]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 26). [çekdi, -di]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 155). [çeküp, -üp]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 54). [çekdi, -di]

çek-: *Öldürücü bir silahla cana kast etmek.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ (Mes. 17, Mıs. 83). [çekse, -se]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 65). [çekdi, -di]

çek-: *Katlanmak, tahammül etmek.*

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 4). [çekmeden, -meden]

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 97). [çeker, -er]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 89). [çekersin, -ersin]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 90). [çekersin, -ersin]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 13). [çekersin, -ersin]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 37). [çekdügüñ, -dügün]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 21). [çekmişem, -miş, -em]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [çekdüm, -düm]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 12). [çeke, -e]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [çekdüm, -dü, -m]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 52). [çekdi, -di]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [çekme]

çek-: *Sürme çekmek.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi **çekem** her dem ġubārından *(Gaz. 7, Mıs. 2). [çekem, -e, -m]*

O bulupdur saʿādet kimyasın
O **çekindi** siyādet tūtiyāsın *(Mes. 14, Mıs. 14). [çekindi, -in, -di]*

çek-: *Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.*

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 2). [çeküben, -üben]

Bu sözi söyleyüp eyledi efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 135, Mıs. 44). [çeküben, -üben]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 6). [çekmege, -meg, -e]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 56). [çeker, -er]

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 134). [çekerlerdi]

çek-: *Savaş zırhı giymek.*

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen *(Mes. 146, Mıs. 18). [çeke, -e]*

çek-: *Sürmek, geçmek, tutmak.*

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh *(Mes. 27, Mıs. 16). [çeker, -er]*

çek-: *Şarkı söylemek.*

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 18). [çeküben, -üben]

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 15). [çeküp, -üp]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 21). [çeküben, -üben]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 5). [çeküben, -üben]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 23). [çeküben, -üben]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 15). [çeküben, -üben]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 17). [çeküben, -üben]

çek-: *(Sıkıntı ve üzüntü duyarak) yaşamak, ıztırap içinde olmak.*

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uşşāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 8). [çekdügi, -düg, -i]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [çekdügi, -düg, -i]

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 30). [çekdügi, -düg, -i]

çekdür: *(Eziyet, sıkıntı) Çektirmek.*

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki **çekdürmedi** ṣoñra derd ü renci *(Mes. 168, Mıs. 114). [çekdürmedi, -me, -di]*

çekil-: *Çekilmek ll bulunduğu yerden çıkarılmak bağlamında.*

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla **çekilür** āb *(Mes. 97, Mıs. 16). [çekilür, -ür]*

cemen: *Çimen. || Bahçe.*

Ḳamu yir sebze olmışdı ḥadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ (Mes. 122, Mıs. 4). [çemen]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 61). [çemen]

Çemen içre ṣabūḥī eylediler
Anuñla tāze rūḥı eylediler (Mes. 154, Mıs. 43). [çemen]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 21). [çemen]

çemen: *Ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.*

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 49). [çemenlerinde, -ler, -i, -n, -de]

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda (Mes. 3, Mıs. 16). [çemen]

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 9). [çemen]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 2). [çemende, -de]

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül (Mes. 122, Mıs. 5). [çemende, -de]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 11). [çemenlerde, -lerde]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḥżar
Aḳar her yaña ṣu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 57). [çemenden, -den]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 10). [çemende, -de]

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste (Mes. 154, Mıs. 2). [çemende, -de]

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī açılmışdı semenle (Mes. 161, Mıs. 25). [çemende, -de]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 12). [çemende, -de]

çenār: *Çınar ağacı.*

Luṭfun tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb **çenār** *(Kas. 1, Mıs. 58). [çenār]*

çeng: *Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde kullanılmış bir âlet.*

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 29). [çenge, -e]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 28). [çenge, -e]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 28). [çengi, -i]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 145). [çeng]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 143). [çengin, -i, -n]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 144). [çengin, -i, -n]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 93). [çeng]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 13). [çeng]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 3). [çeng]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [çeng]

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Ṣıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz (Mes. 49, Mıs. 19). [çeng]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 3). [çengi, -i]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 31). [çeng]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 55). [çeng]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 50). [çenge, -e]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 49). [çengi, -i]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 50). [çengi, -i]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [çeng]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 31). [çengin, -i, -n]

Şeker çengi çalardı ʿāşıḳāne
Ṣafā virür idi rūḥ-ı revāne (Mes. 94, Mıs. 25). [çengi, -i]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 29). [çeng]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 30). [çengine, -i, -ne]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 2). [çengine, -i, -ne]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 3). [çeng]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 2). [çeng]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 75). [çeng]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 85). [çeng]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [çeng]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 59). [çenge, -e]

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 81). [çengin, -i, -n]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 10). [çeng]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 21). [çeng]

çeng: *Savaş, muharebe.*

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 49). [cenge, -e]

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz (Mes. 28, Mıs. 42). [cenge, -e]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 133). [ceng]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 42). [ceng]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 134). [cenge, -e]

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 76). [cenge, -e]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 70). [cenge, -e]

Alayı ṣolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 22). [cenge, -e]

çeng ü çegāne: *Çeng ve çegane müzik aletleri.*

Şu resme çalınur **çeng ü çegāne**
Ki āvāzı yitişür āsmāne *(Mes. 141, Mıs. 27). [çeng ü çegāne]*

çeng ur-: *Çeng çalmak, çeng denen müzik aletini icra etmek.*

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 59). [çeng ururken, -ur, -ken]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 143). [çenge ursa, -sa]

çengī: *Çeng denilen sazı çalan kimse.*

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 27). [çengī]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 20). [çengiler, -ler]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 55). [çengīler, -ler]

çeng-i ḥarbī: *Savaş müziği.*

Bularda da çalındı **çeng-i ḥarbī**
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi *(Mes. 148, Mıs. 77). [çeng-i ḥarbī]*

çeng-sāz eyle-: *Çalgıcı yapmak.*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl *(Kas. 2, Mıs. 39). [çeng-sāz eyledüñ, -dü, -ñ]*

çepçevre: *Bütün çevresini, her tarafını kuşatacak şekilde, fırdolayı.*

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu **çepçevre** pür-ḫūn *(Mes. 19, Mıs. 136). [çepçevre]*

çerāġ: *Mum, kandil. || Aşkın harareti.*

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi **çerāġın** *(Mes. 155, Mıs. 216). [çerāġın, -ın]*

çerāġ: *Çıra, kandil, mum.*

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 121). [çerāġum, -um]

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 185). [çerāġum, -um]

Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 11). [çerāġı, -ı]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 60). [çerāġı, -ı]

Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun (Mes. 35, Mıs. 48). [çerāġı, -ı]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 23). [çerāġı, -ı]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 5). [çerāġı, -ı]

çerāġ-ı āsmān-ı mekrümet-: *"Cömertlik semasının kandili.".*

Çerāġ-ı āsmān-ı mekrümettir
Cihān-ı ʿilm ü baḥr-i maʿrifetdür *(Mes. 15, Mıs. 7). [çerāġ-ı āsmān-ı mekrümettir, -tir]*

çerāġ-ı çeşm: *Göz nuru.*

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın *(Mes. 111, Mıs. 14). [çerāġ-ı çeşmümüze]*

çerāġ-ı devlet: *Baht ve saadetin mumu, devletin, saltanatın mumu, kandili.*

Cemālüñ dāyima ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 163, Mıs. 76). [çerāġ-ı devletüñ, -üñ]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 184). [çerāġ-ı devletüñ]

çerāġ-ı dil: *Gönül mumu.*

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı *(Mes. 155, Mıs. 129). [çerāġ-ı dil]*

<u>çerāġ-ı ʿömr:</u> *Ömür ışığı, ateşi.*

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr (Mes. 111, Mıs. 16). [çerāġ-ı ʿömrümüzi, -ümüz, -i]

Niçün anı ḳatuñdan dūr ḳılduñ
Çerāġ-ı ʿömrüñi bī-nūr ḳılduñ (Mes. 105, Mıs. 48). [çerāġ-ı ʿömrüñi, -ü, -ni]

<u>çerāġ-ı şevket:</u> *Heybet mumu.*

Ki bāġ-ı devletüñ olsun müzeyyen
Çerāġ-ı şevketüñ olsun muʿayyen *(Mes. 149, Mıs. 42). [çerāġ-ı şevketüñ, -üñ]*

<u>çerḫ:</u> *Felek, gökyüzü, sema.*

Direksüz **çerḫi** idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol *(Mes. 2, Mıs. 83). [çerḫi, -i]*

<u>çeri:</u> *Asker.*

Çerisi gelmez idi anuñ ḥisāba
Ḥisāba gelse ṣıġmazdı kitāba (Mes. 19, Mıs. 111). [çerisi, -si]

Ḳamusınuñ mükemmeldi yaraġı
Çeri ṭutmış idi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 124, Mıs. 16). [çeri]

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 13). [çeri]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 25). [çeri]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [çeri]

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server (Mes. 130, Mıs. 15). [çeri]

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 35). [çeriden, -den]

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 38). [çeriden, -den]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 78). [çeri]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [çeri]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 87). [çerisin, -si, -n]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 18). [çeri birle, -birle]

<u>çeri:</u> *Asker, ordu.*

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 33). [çeriye, -ye]

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 17). [çeriden, -den]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 19). [çeriye, -ye]

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz (Mes. 28, Mıs. 41). [çerisine, -ne]

<u>çeri ḳoş-:</u> *Asker sürmek, asker toplayıp savaşa gitmek.*

Çeri ḳoşuban eyle aña himmet
ʿİnāyet eyleyüp göster himāyet *(Mes. 128, Mıs. 29). [çeri ḳoşuban, -uban]*

<u>çeşm:</u> *Far. Göz, dide, ayn.*

ʿAşḳına gönlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [çeşm-i]

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 7). [çeşmüm, -(ü)m]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u gönül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 3). [çeşmüm, -üm]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [çeşmi, -i]

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 55). [çeşmüm, -üm]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 121). [çeşme, -e]

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā (Mes. 21, Mıs. 48). [çeşmüñi, -üñ, -i]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 58). [çeşmi, -i]

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 58). [çeşmi, -i]

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 44). [çeşmi, -i]

Alurdı küfr-i zülfi dīn ü īmān
Alurdı ḫışm ile çeşmi dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 66). [çeşmi, -i]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 128). [çeşmine, -in, -e]

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş (Mes. 37, Mıs. 94). [çeşmi, -i]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 34). [çeşmi, -i]

Gehī çeşmünden aḳıdurdı bārān
Gehī ḳılurdı derdiyile efġān (Mes. 72, Mıs. 45). [çeşmünden, -üñ, -den]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [çeşmi, -i]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 44). [çeşmümden, -ü, -m, -den]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 6). [çeşmi, -i]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [çeşmüme, -üm, -e]

Ḥüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb (Tb. 1, Mıs. 34). [çeşmüñ, -üñ]

<u>çeşme:</u> *Pınar.*

Gözinden **çeşme** bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb *(Mes. 37, Mıs. 87). [çeşme]*

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde **çeşme** bigi aḳıdup āb *(Mes. 85, Mıs. 4). [çeşme]*

<u>çeşme-i āb:</u> *Su çeşmesi.*

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevs̲er bigi bir **çeşme-i āb** *(Mes. 20, Mıs. 54). [çeşme-i āb]*

<u>çeşme-i cān:</u> *Can çeşmesi; öpücük, öpüş.*

Giderdi **çeşme-i cān** bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün *(Mes. 149, Mıs. 7). [çeşme-i cān]*

<u>çeşme-i ḥayvāna:</u> *Hayat çeşmesi II İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan suyun pınarı.*

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 20). [çeşme-i ḥayvāna, -a]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 4). [çeşme-i ḥayvān]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 100). [çeşme-i ḥayvān]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 4). [çeşme-i ḥayvāna, -a]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 4). [çeşme-i ḥayvāna, -a]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 3). [çeşme-i ḥayvāndan, -dan-dan]

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister (Gaz. 43, Mıs. 6). [çeşme-i ḥayvānı, -ı]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [çeşme-i ḥayvānumuz, -umuz]

<u>çeşme-veş:</u> *Çeşme gibi.*

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi **çeşmeveş** āb *(Mes. 34, Mıs. 44). [çeşmeveş]*

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı **çeşmeveş** yaş *(Mes. 37, Mıs. 94). [çeşmeveş]*

<u>çeşm-i cemşīd:</u> *Cemşid'in gözü.*

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı **çeşm-i Cemşīd** *(Mes. 134, Mıs. 2). [çeşm-i cemşīd]*

<u>çeşm-i dil:</u> *Gönül gözü.*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 20). [çeşm-i dili, -i]*

<u>çeşm-i ḫūn-feşān:</u> *Kan saçan göz.*

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü **çeşm-i ḫūn-feşānı** pür-nem idi *(Mes. 167, Mıs. 6). [çeşm-i ḫūn-feşānı, -ı]*

<u>çeşm-i ḫūn-rīz:</u> *Kan dökücü gözler.*

Hey nice bī-dīn durur şol **çeşm-i ḫūn-rīzūn** senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 5). [çeşm-i ḫūn-rīzūn]*

<u>çetr-i cemşīd:</u> *Cemşid'in çadırı.*

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 104). [çetr-i cemşīd]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāşıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 41). [çetr-i cemşīd]

<u>çetr-i nīl-gūn:</u> *Lacivert çadır.*

Felek ḳurındı **çetr-i nīl-gūnı**
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı *(Mes. 36, Mıs. 5). [çetr-i nīl-gūnı, -ı]*

<u>çetr-i şāhī:</u> *Şah çadırı.*

Görür bāġ içre şeh bir **çetr-i şāhī**
Revān cān ü göñülden çekdi āhı *(Mes. 37, Mıs. 61). [çetr-i şāhī]*

<u>çetr-i şehenşāh:</u> *Padişahlar padişahının çadırı.*

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil **çetr-i şehenşāh** *(Mes. 132, Mıs. 106). [çetr-i şehenşāh]*

<u>çevgān:</u> *Ucu eğri değnek.*

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 9). [çevgān]

Ki bugün ḳıldı Ṣādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 16). [çevgān]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 19). [çevgān]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 29). [çevgān]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 31). [çevgān]

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 35). [çevgān]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [çevgān]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 50). [çevgān]

Melik Ṣādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 52). [çevgānıyile, -ı, -yile]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Ṣādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 59). [çevgānıyile, -ı, -yile]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 20). [çevgān durur]

<u>çevgān:</u> *(Fa.) Cirirt oyununda kullanılan ucu eğri değnek(sevgilinin saçına benzetiliyor.).*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 46). [çevgān]

Kimdür ki başını ṭōb ḳılmaz
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān (Tb. 1, Mıs. 54). [çevgān olıcaḳ, -ıcak]

<u>çevre:</u> *Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.*

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 57). [çevresi, -si]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [çevresi, -si]

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī üzerinde sāz ider ʿūd (Mes. 27, Mıs. 49). [çevresi, -si]

<u>çiçek:</u> *Farklı renklerde ve kokularda olabilen kır ve bahçe bitkisi.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gaz. 46, Mıs. 3). [çiçekler, -ler]

Ḳurulmışdı çiçekden sāyebānlar
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar (Mes. 18, Mıs. 17). [çiçekden, -den]

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn (Mes. 18, Mıs. 4). [çiçeklerden, -ler, -den]

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān (Mes. 150, Mıs. 16). [çiçekler, -ler]

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 27). [çiçekler, -ler]

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre (Mes. 150, Mıs. 34). [çiçekler, -ler]

<u>çift eyle-:</u> *Eş eylemek, eş yapmak.*

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 8). [çift eyle]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 11). [çift eyle]

<u>çi-ger:</u> *Her ne kadar.*

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur *(Mes. 22, Mıs. 129). [çi-ger]*

<u>çığır-:</u> *Yüksek sesle bağırmak, korkutucu bir ses çıkarmak.*

Gözini diküben ol şīr yire
Çığırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire *(Mes. 120, Mıs. 36). [çığırup, -up]*

<u>çığırt-:</u> *İlan etmek, ilan ettirmek.*

Çığırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser *(Mes. 129, Mıs. 69). [çığırduñ, -u, -ñ]*

<u>çihārum:</u> *Dördüncü.*

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür *(Mes. 13, Mıs. 7). [çihārüm]*

<u>çıḳ-:</u> *Ortaya çıkmak, gözükmek.*

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 15). [çıḳdı, -dı]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 66). [çıḳdı, -dı]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [çıḳdı, -dı]

Ufuḳdan çıḳdı çün ḫurşīd-i ḫāver
Cihānuñ yüzin eyledi münevver (Mes. 114, Mıs. 1). [çıḳdı, -dı]

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 23). [çıḳdı, -dı]

<u>çıḳ-:</u> *Yükselmek.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 6). [çıḳar, -ar]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Ṣanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 116). [çıḳdı, -dı]

çık: *Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.*

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 41). [çıḳardı, -a, -r, -dı]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 100). [çıḳmasun, -ma, -sun]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 28). [çıḳmaz, -maz]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 85). [çıḳardı, -dı]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 44). [çıḳārdı, -dı]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [çıḳarduñ, -du, -ñ]

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 63). [çıḳarsunlar, -sun, -lar]

çık-: *Çıkmak.*

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 121). [çıḳdı, -dı]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 2). [çıḳdı, -dı]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 144). [çıḳup, -up]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [çıḳar, -ar]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [çıḳdı, -dı]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 101). [çıḳup, -up]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 66). [çıḳdı, -dı]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 21). [çıḳup, -up]

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ bār u bengāh (Mes. 129, Mıs. 67). [çıḳup, -up]

çık-: *Ayrılmak.*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy gönül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 7). [çıḳmadı, -madı]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 42). [çıḳmaz, -maz]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 10). [çıḳmaz, -maz]

Nola gözden ıraġ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 56). [çıḳmaz, -maz]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 74). [çıḳmaġa, -maġ, -a]

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 23). [çıḳuban, -uban]

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 73). [çıḳup, -up]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 102). [çıḳup, -up]

Çıḳuban taḫta Cemşīd ile Ḫurşīd
Hemān laḥza iderler ʿayş-ı cāvīd (Mes. 98, Mıs. 15). [çıḳuban, -uban]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 291). [çıḳup, -up]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 21). [çıḳup, -up]

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı baḫt ile devlet (Mes. 34, Mıs. 83). [çıḳıban, -ıban]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẕāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 27). [çıḳıban, -ıban]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 67). [çıḳıban, -ıban]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 8). [çıḳdılar, -dılar]

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 9). [çıḳıban, -ıban]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 54). [çıḳdı]

<u>çıḳ-:</u> *Anılmak, bilinmek, tanınmak.*

Egerçi ulu soydur şāh Şādī
Hünerle **çıḳmamışdur** hīç adı *(Mes. 121, Mıs. 20). [çıḳmamışdur, -ma, -mış, -dur]*

<u>çık-:</u> *Yükselmek.*

Çü **çıḳdı** taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre **çıḳdı** şāh-ı ḫāver *(Mes. 27, Mıs. 98). [çıḳdı, -dı]*

<u>çıḳ-:</u> *Atmak, terk etmek.*

Çıḳar bu ʿaşḳı gönlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [çıḳar]

Revān ṭurdı yirinden gönli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [çıḳar]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı gönline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 109). [çıḳarup, -up]

<u>çıkar-:</u> *Açığa çıkarmak.*

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd *(Mes. 149, Mıs. 4). [çıḳardı, -dı]*

<u>çıḳmaḳ ol-:</u> *Yükselti, tepe olmak.*

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge **çıḳmaḳ olurdı** püştelerden *(Mes. 148, Mıs. 124). [çıḳmaḳ olurdı, -ur, -dı]*

<u>çīn:</u> *Çin ülkesi.*

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū (Mes. 22, Mıs. 91). [çīn]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 99). [çīn]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 15). [çīnden, -den]

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı baḫt ile devlet (Mes. 34, Mıs. 83). [çīnden, -den]

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 23). [çīnden, -den]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 87). [çīnden, -den]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 43). [çīnüñ, -üñ]

Seni Çīnde nite ki müşk-i ezfer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 27). [çīnde, -de]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [çīne, -e]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [çīnden, -den]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 43). [çīnden, -den]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur şāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 65). [çīnüñ, -üñ]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 32). [çīni, -i]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [çīne, -e]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 30). [çīne, -e]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 40). [çīne, -e]

Ṣabā ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi (Mes. 162, Mıs. 4). [çīn]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 7). [çīni, -i]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 133). [çīn]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 138). [çīne, -e]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 32). [çīne, -e]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 126). [çīni, -i]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 79). [çīnün, -üñ]

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 79). [çīne, -e]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 18). [çīne, -e]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 20). [çīne, -e]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 31). [çīne, -e]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 16). [çīne, -e]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 81). [çīni, -i]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 15). [çīne, -e]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 27). [çīn]

çīn: *Far. 1. Kıvrım, büklüm, buruşuk: çîn-i zülf, çîn-i ebrû, çîn-i cebîn, 2. Çînide, toplayıcı, devşirici. (Bu manada vasf-ı terkibî suretinde kullanılır: dâne-çîn).*

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene **çīnī** lebāçe *(Mes. 2, Mıs. 132). [çīnī, -i]*

çīn: *Çin ülkesi II güzelleri ile meşhur Çin ülkesi.*

Özi mesken idinmiş idi **Çīni**
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni *(Mes. 19, Mıs. 93). [çīni, -i]*

çīn: *1. Saçın kıvrımı 2. sevgilinin saçının kokusu olan miskin çıkarıldığı Çin ülkesi.*

Ḳoyuban **Çīni** müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka *(Gaz. 51, Mıs. 3). [çīni, -i]*

çīn ile ʿırāḳ: *Çin ve Irak ülkesi.*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi **Çīn ile ʿIrāḳa** *(Gaz. 51, Mıs. 6). [çīn ile ʿirāḳa, -a-a]*

çīn ü ḫıṭā: *Çin ve Hıta diyarı.*

Varup **Çīn ü Ḫıṭāyı** biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum *(Mes. 163, Mıs. 129). [çīn ü ḫıṭāyı, -yı]*

çīn ü māçīn: *Çin ve Maçin şehirleri.*

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı **Çīn ü Māçīn** *(Mes. 152, Mıs. 2). [çīn ü māçīn]*

çini: *Çinli.*

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 77). [çīnīler, -ler]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 69). [çīnīler, -ler]

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler (Mes. 31, Mıs. 3). [çīnīlere, -ler, -e]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 97). [çīnīler, -ler]

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı mürde iken oldı zinde (Mes. 34, Mıs. 95). [çīnīlere, -ler, -e]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 4). [çīnīlerden]

çini: *Pişmiş kilden yapılan, üstü sırlı ve süslü (eşya).*

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir **çīnī** ḳalḳan *(Mes. 148, Mıs. 4). [çīnī]*

çīni vü māçīn: *Çin ve Maçin.*

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem **Çīni vü Māçīni** ṣordı *(Mes. 35, Mıs. 54). [çīni vü māçīni]*

çoġ it-: *Çok, fazla etmek.*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri **çoġ idelden** berü ol cānānumuz *(Gaz. 31, Mıs. 6). [çoġ idelden, -eli, -den]*

çoġ u az: *Çok ve az.*

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar **çoġ u az** *(Mes. 22, Mıs. 100). [çoġ u az]*

çoḳ: *Miktarı ziyade olan.*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [çoḳ]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [çoḳ]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 39). [çoḳdur, -dur]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 4). [çoḳ]

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten bulınur çoḳ ʿalāmet (Mes. 5, Mıs. 92). [çoḳ]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 71). [çoḳdurur, -durur]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 54). [çoḳ]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 163). [çoḳ]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 168). [çoḳ]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 130). [çoḳdur, -dur]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 179). [çoḳ]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [çoḳ]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline ṣundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 67). [çoḳ]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 120). [çoḳ]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 2). [çoḳ]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 33). [çoḳdur, -dur]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [çoḳ]

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı (Mes. 25, Mıs. 31). [çoḳ]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 105). [çoḳ]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḥūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 177). [çoḳ]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [çoḳ]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 24). [çoḳ]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 34). [çoḳ]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 71). [çoḳ]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 54). [çoḳ]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 53). [çoḳ]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [çoḳ]

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne içün sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 36, Mıs. 17). [çoḳ]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 50). [çoḳdur, -dur]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [çok]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 32). [çoḳ]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 39). [çoḳ]

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 28). [çoḳ]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 106). [çoḳ]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 24). [çoḳ]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 25). [çoḳ]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [çoḳ]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 26). [çoḳdur, -dur]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [çoḳ]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 42). [çoḳdur, -dur]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 11). [çoḳ]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi (Mes. 134, Mıs. 20). [çoḳ]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 32). [çoḳsa, -sa]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 17). [çoḳ]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 45). [çoḳ]

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb (Mes. 168, Mıs. 39). [çoḳ]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḥūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 85). [çoḳ durur]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 108). [çoġ]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç lezzet (Mes. 135, Mıs. 27). [çoġ]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 39). [çōġ]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [çoġ]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 39). [çoġ ise]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 41). [çoġ ise, -ise]

<u>çoḳlıġ:</u> *Çokluk, kesret.*

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı **çoḳlıġı** senden *(Mes. 3, Mıs. 10). [çoḳlıġı, -ı]*

<u>çöz-:</u> *Çözmek, açmak.*

Çözildi ejdehā-peyker livālar
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar (Mes. 148, Mıs. 61). [çözildi, -il,di]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 258). [çözdi, -di]

<u>çözil-:</u> *Bağlı, düğümlü, sarılı halden çıkarılmak; açıklığa kavuşturulmak, halledilmek.*

Çözildi her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn *(Mes. 130, Mıs. 31). [çözildi]*

<u>çü:</u> *Gibi.*

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uṣanmaduñ mı içmekden piyāle (Mes. 72, Mıs. 17). [çü]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [çü]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 91). [çün]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 92). [çün]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 136). [çün]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 32). [çün]

<u>çü:</u> *Madem ki.*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 17). [çü]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [çü]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 1). [çü]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü fażluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 37). [çü]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 31). [çü]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 33). [çü]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [çü]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et (Mes. 5, Mıs. 191). [çü]

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmaduġın itdürme iy Ḥaḳ (Mes. 6, Mıs. 177). [çü]

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 141). [çü]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẕmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 145). [çü]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 159). [çü]

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 19). [çü]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 27). [çü]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [çü]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 5). [çü]

çü-: *"-dığında, -dığı zaman" ; "-dığı için, -den dolayı, -den ötürü".*

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 3). [çü]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 9). [çü]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 13). [çü]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [çü]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 6). [çü]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [çü]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 13). [çü]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 3). [çü]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [çü]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [çü]

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 3). [çü]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 9). [çü]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [çü]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 32). [çü]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 60). [çü]

Yidi deryâ içinde bulunmaz
Çü yem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 40). [çü]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 36). [çü]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 69). [çü]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 3). [çü]

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 47). [çü]

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin (Mes. 1, Mıs. 69). [çü]

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb (Mes. 2, Mıs. 1). [çü]

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [çü]

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn (Mes. 3, Mıs. 1). [çü]

Cihān ḥalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 92). [çü]

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḥīfe (Mes. 5, Mıs. 55). [çü]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65). [çü]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 69). [çü]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 79). [çü]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 17). [çü]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 31). [çü]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 32). [çü]

Çü raḥmet baḥr-i bī-pāyān oldı
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı (Mes. 6, Mıs. 33). [çü]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan özr-ḫvāhum (Mes. 6, Mıs. 73). [çü]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 85). [çü]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 208). [çü]

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 20). [çü]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 63). [çü]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 44). [çü]

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden (Mes. 8, Mıs. 51). [çü]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 53). [çü]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 65). [çü]

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 69). [çü]

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol (Mes. 8, Mıs. 75). [çü]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [çü]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 85). [çü]

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 89). [çü]

Çü Ḫaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 109). [çü]

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 125). [çü]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını bağışla (Mes. 8, Mıs. 175). [çü]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 181). [çü]

Çü cāndan ṣıdḳ ile olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 187). [çü]

Çü cāndan eyledüñ ḫizmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 189). [çü]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 193). [çü]

Çü ṣıdḳıla o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 195). [çü]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 9). [çü]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 31). [çü]

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 33). [çü]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 44). [çü]

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl (Mes. 10, Mıs. 13). [çü]

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan ẕevḳ u ṣafāya (Mes. 10, Mıs. 17). [çü]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 19). [çü]

olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam (Mes. 10, Mıs. 21). [çü]

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 29). [çü]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 7). [çü]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 9). [çü]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 23). [çü]

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık (Mes. 11, Mıs. 28). [çü]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [çü]

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 11). [çü]

Çü göñlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 15). [çü]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 29). [çü]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 13). [çü]

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 21). [çü]

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 29). [çü]

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 11). [çü]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 29). [çü]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 7). [çü]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 25). [çü]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 29). [çü]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 25). [çü]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [çü]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 76). [çü]

Çü hātif naġmesini eyledüm gūş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 83). [çü]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 85). [çü]

Maʿānīden gönül olmışdı meşḫūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 92). [çü]

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 97). [çü]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī (Mes. 18, Mıs. 121). [çü]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 79). [çü]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 47). [çü]

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi (Mes. 20, Mıs. 49). [çü]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 98). [çü]

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ (Mes. 20, Mıs. 101). [çü]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 111). [çü]

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 1). [çü]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 3). [çü]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 53). [çü]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 63). [çü]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 65). [çü]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 111). [çü]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 1). [çü]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 15). [çü]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 21). [çü]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 31). [çü]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 41). [çü]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 65). [çü]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69). [çü]

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān (Mes. 22, Mıs. 103). [çü]

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḥāṣıl (Mes. 22, Mıs. 143). [çü]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 159). [çü]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [çü]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 75). [çü]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [çü]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 91). [çü]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 105). [çü]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 9). [çü]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [çü]

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 49). [çü]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 11). [çü]

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün (Mes. 25, Mıs. 23). [çü]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 29). [çü]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 41). [çü]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 45). [çü]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 65). [çü]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 75). [çü]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 107). [çü]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 35). [çü]

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 55). [çü]

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 64). [çü]

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 19). [çü]

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 21). [çü]

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd (Mes. 27, Mıs. 35). [çü]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 37). [çü]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [çü]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 71). [çü]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 77). [çü]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 81). [çü]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 91). [çü]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 97). [çü]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 131). [çü]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [çü]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 153). [çü]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 5). [çü]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 7). [çü]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 9). [çü]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 27). [çü]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 29). [çü]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 45). [çü]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49). [çü]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 65). [çü]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 70). [çü]

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 79). [çü]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 1). [çü]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 29). [çü]

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 36). [çü]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 55). [çü]

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya (Mes. 29, Mıs. 81). [çü]

Bu işlerde şeh olmış idi ḫayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 84). [çü]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 92). [çü]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 25). [çü]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [çü]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 1). [çü]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 15). [çü]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḥr düşmen (Mes. 31, Mıs. 19). [çü]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 45). [çü]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 74). [çü]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 22). [çü]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 73). [çü]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 81). [çü]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 3). [çü]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 5). [çü]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 47). [çü]

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 61). [çü]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [çü]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 125). [çü]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [çü]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 53). [çü]

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm (Mes. 36, Mıs. 1). [çü]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 59). [çü]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 149). [çü]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7). [çü]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 11). [çü]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 21). [çü]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 31). [çü]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [çü]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 65). [çü]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 69). [çü]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 89). [çü]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [çü]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 5). [çü]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 17). [çü]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 19). [çü]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [çü]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 1). [çü]

Tamām itdi çü raḳṣı şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı (Mes. 44, Mıs. 9). [çü]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 27). [çü]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 1). [çü]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 39). [çü]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 41). [çü]

Çü ṣorduñ uṣbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āṣikārā (Mes. 45, Mıs. 51). [çü]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 75). [çü]

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāṣıḳ (Mes. 45, Mıs. 83). [çü]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 1). [çü]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 47). [çü]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 63). [çü]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 67). [çü]

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 77). [çü]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 61). [çü]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 67). [çü]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 10). [çü]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 11). [çü]

Çü buldı iki ʿāṣıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 29). [çü]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 1). [çü]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 21). [çü]

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver (Mes. 55, Mıs. 4). [çü]

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada (Mes. 58, Mıs. 3). [çü]

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 3). [çü]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 1). [çü]

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ (Mes. 65, Mıs. 11). [çü]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 7). [çü]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 9). [çü]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 14). [çu]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 15). [çü]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 25). [çü]

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 36). [çü]

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 40). [çü]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [çü]

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 26). [çü]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 5). [çü]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 33). [çü]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 47). [çü]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 53). [çü]

Ufuḳdan āfitāb oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr (Mes. 71, Mıs. 3). [çü]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 7). [çü]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 65). [çü]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 93). [çü]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [çü]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 1). [çü]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 9). [çü]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 33). [çü]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 1). [çü]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 11). [çü]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 13). [çü]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 15). [çü]

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn (Mes. 73, Mıs. 31). [çü]

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mes. 74, Mıs. 39). [çü]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 3). [çü]

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı (Mes. 77, Mıs. 9). [çü]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 5). [çü]

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 9). [çü]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 3). [çü]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 17). [çü]

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 21). [çü]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 13). [çü]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 21). [çü]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 38). [çü]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 15). [çü]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [çü]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 51). [çü]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [çü]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 59). [çü]

Çü düşdi göñlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ (Mes. 90, Mıs. 17). [çü]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 25). [çü]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [çü]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 9). [çü]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 17). [çü]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 25). [çü]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1). [çü]

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis (Mes. 93, Mıs. 7). [çü]

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 10). [çü]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 15). [çü]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 3). [çü]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [çü]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 1). [çü]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḥāme (Mes. 97, Mıs. 32). [çü]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 43). [çü]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 47). [çü]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [çü]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69). [çü]

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī (Mes. 98, Mıs. 19). [çü]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 29). [çü]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 1). [çü]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 5). [çü]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [çü]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 4). [çü]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 4). [çü]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 4). [çü]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 27). [çü]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [çü]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 1). [çü]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 9). [çü]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 8). [çü]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 5). [çü]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 7). [çü]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 5). [çü]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 7). [çü]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 19). [çü]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 25). [çü]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [çü]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 11). [çü]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 17). [çü]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [çü]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 29). [çü]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [çü]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 41). [çü]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 43). [çü]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Şādī
Hemān ol dem diline irdi şādī (Mes. 115, Mıs. 71). [çü]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [çü]

Çü Ḳayṣer şād olup Şādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 79). [çü]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 1). [çü]

Çü içmedi o cāmı Şādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [çü]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 35). [çü]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Şādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 39). [çü]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 49). [çü]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 55). [çü]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [çü]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 119). [çü]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 3). [çü]

Çü Cemşīdi görür meydānda Şādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 33). [çü]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [çü]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 57). [çü]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 65). [çü]

Çü düşmen gönli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 7). [çü]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 13). [çü]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 23). [çü]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 25). [çü]

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 1). [çü]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mes. 120, Mıs. 5). [çü]

Çü gördi Ḳayṣeri ol ṣīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 33). [çü]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45). [çü]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 47). [çü]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 48). [çü]

Çü düşdi ol ṣīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [çü]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59). [çü]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 67). [çü]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 1). [çü]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 57). [çü]

Çü sen kīmyā-naẕarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 71). [çü]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 25). [çü]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [çü]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 57). [çü]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 3). [çü]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 5). [çü]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 15). [çü]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 21). [çü]

Çü Efser gördi Ḳayṣer gönli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3). [çü]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 6). [çü]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 28). [çü]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 1). [çü]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 3). [çü]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 9). [çü]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 21). [çü]

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 33). [çü]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 25). [çü]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 41). [çü]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 15). [çü]

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk (Mes. 132, Mıs. 21). [çü]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 97). [çü]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 3). [çü]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 2). [çü]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [çü]

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 15). [çü]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 17). [çü]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [çü]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 3). [çü]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [çü]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 5). [çü]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 9). [çü]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine olʿayş uʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 3). [çü]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 3). [çü]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 29). [çü]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 1). [çü]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 23). [çü]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 29). [çü]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 35). [çü]

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat (Mes. 142, Mıs. 70). [çü]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 7). [çü]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 15). [çü]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 3). [çü]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [çü]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 11). [çü]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 3). [çü]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [çü]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḥayālin (Mes. 146, Mıs. 25). [çü]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 27). [çü]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 9). [çü]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 31). [çü]

Bu yañadan daḫı şeh Ṣādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 72). [çü]

Çü atasını gördi şāh Ṣādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 85). [çü]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [çü]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 133). [çü]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Ṣāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 135). [çü]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 145). [çü]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Ṣāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 149). [çü]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 161). [çü]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 169). [çü]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 173). [çü]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Ṣām (Mes. 148, Mıs. 177). [çü]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 15). [çü]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 17). [çü]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 27). [çü]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 37). [çü]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [çü]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 29). [çü]

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre (Mes. 150, Mıs. 33). [çü]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 13). [çü]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 25). [çü]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 33). [çü]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḥalvetinde (Mes. 151, Mıs. 37). [çü]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 6). [çü]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 9). [çü]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 33). [çü]

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur (Mes. 152, Mıs. 35). [çü]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [çü]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 5). [çü]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 9). [çü]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 21). [çü]

Çü lāyıḳ görüp itdüñ aña himmet
Ḳıluban luṭf gösterdüñ ʿināyet (Mes. 153, Mıs. 35). [çü]

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa āġāz itdi (Mes. 154, Mıs. 13). [çü]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 29). [çü]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 37). [çü]

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī (Mes. 154, Mıs. 39). [çü]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 53). [çü]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 107). [çü]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 115). [çü]

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 119). [çü]

Tamām oldı çü ol dem resm ü āyīn
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 121). [çü]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 123). [çü]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 127). [çü]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 137). [çü]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 145). [çü]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 153). [çü]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 9). [çü]

Çü geldi ol ḥāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 97). [çü]

Şehün ṣaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [çü]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [çü]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [çü]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 147). [çü]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [çü]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 175). [çü]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [çü]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 207). [çü]

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 251). [çü]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū şīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [çü]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū (Mes. 155, Mıs. 289). [çü]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [çü]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 295). [çü]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 297). [çü]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Settār u dānā (Mes. 155, Mıs. 317). [çü]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 1). [çü]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 9). [çü]

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 23). [çü]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 29). [çü]

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn (Mes. 156, Mıs. 39). [çü]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 2). [çü]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 37). [çü]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 41). [çü]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 49). [çü]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 57). [çü]

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle (Mes. 158, Mıs. 63). [çü]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 85). [çü]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 3). [çü]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 9). [çü]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 9). [çü]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [çü]

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı (Mes. 162, Mıs. 16). [çü]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 3). [çü]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 11). [çü]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 13). [çü]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 15). [çü]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [çü]

Çü göñlüm ḥīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [çü]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 11). [çü]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 15). [çü]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 23). [çü]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem şafāsın (Mes. 164, Mıs. 29). [çü]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 85). [çü]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 113). [çü]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 132). [çü]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 153). [çü]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 165). [çü]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 19). [çü]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 31). [çü]

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mes. 166, Mıs. 35). [çü]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 57). [çü]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 31). [çü]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [çü]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 43). [çü]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 45). [çü]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 49). [çü]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 53). [çü]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 61). [çü]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 63). [çü]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 68). [çü]

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 91). [çü]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 100). [çü]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 109). [çü]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [çü]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 11). [çü]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 19). [çü]

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın (Mes. 168, Mıs. 23). [çü]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 27). [çü]

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 35). [çü]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 83). [çü]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 17). [çü]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn (Mes. 169, Mıs. 59). [çü]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 79). [çü]

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 25). [çü]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 29). [çü]

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb (Tb. 1, Mıs. 40). [çü]

Çün rıżā-yı Ḥaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 15). [çün]

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 5). [çün]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [çün]

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 6). [çün]

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 5). [çün]

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 11). [çün]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [çün]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 10). [çün]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 10). [çün]

Şun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [çün]

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül (Gaz. 34, Mıs. 13). [çün]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 10). [çün]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 6). [çün]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 7). [çün]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 6). [çün]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 5). [çün]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 45). [çün]

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 47). [çün]

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān (Kas. 2, Mıs. 50). [çün]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 17). [çün]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 4). [çün]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 6). [çün]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 4). [çün]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 10). [çün]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 63). [çün]

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 47). [çün]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 61). [çün]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 73). [çün]

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam (Mes. 5, Mıs. 131). [çün]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193). [çün]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 1). [çün]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 84). [çün]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 99). [çün]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 85). [çün]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 47). [çün]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 59). [çün]

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 61). [çün]

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser (Mes. 8, Mıs. 87). [çün]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [çün]

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 143). [çün]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 165). [çün]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 191). [çün]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 194). [çün]

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 197). [çün]

Ḫabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 47). [çün]

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin (Mes. 10, Mıs. 9). [çün]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 27). [çün]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [çün]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 7). [çün]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 25). [çün]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 5). [çün]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 53). [çün]

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 13). [çün]

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün müşg-i Tātār (Mes. 18, Mıs. 24). [çün]

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale’r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 87). [çün]

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum (Mes. 18, Mıs. 89). [çün]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 62). [çün]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 75). [çün]

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir (Mes. 19, Mıs. 121). [çün]

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 29). [çün]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 43). [çün]

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde (Mes. 20, Mıs. 45). [çün]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [çün]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 107). [çün]

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 109). [çün]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 10). [çün]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 55). [çün]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 101). [çün]

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 139). [çün]

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 147). [çün]

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 141). [çün]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 145). [çün]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 149). [çün]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 157). [çün]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 21). [çün]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 79). [çün]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 93). [çün]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 101). [çün]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 19). [çün]

Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 23). [çün]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 35). [çün]

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Ṣımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 47). [çün]

Cihānda çün odur genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum (Mes. 25, Mıs. 27). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 39). [çün]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 57). [çün]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 87). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 95). [çün]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḫıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 17). [çün]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 41). [çün]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 23). [çün]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 39). [çün]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 121). [çün]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 168). [çün]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 191). [çün]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 229). [çün]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Saçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 231). [çün]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 1). [çün]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 38). [çün]

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa baġladı şest (Mes. 28, Mıs. 53). [çün]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 62). [çün]

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 99). [çün]

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 13). [çün]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 39). [çün]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 55). [çün]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 5). [çün]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 39). [çün]

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan (Mes. 31, Mıs. 49). [çün]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 1). [çün]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [çün]

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 69). [çün]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [çün]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 39). [çün]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 105). [çün]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 63). [çün]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 67). [çün]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 97). [çün]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 117). [çün]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 9). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 43). [çün]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 71). [çün]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 93). [çün]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 21). [çün]

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı (Mes. 44, Mıs. 15). [çün]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 11). [çün]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 51). [çün]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 1). [çün]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 19). [çün]

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 3). [çün]

Şehenşeh aldı çün oldı ḥūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 3). [çün]

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet (Mes. 67, Mıs. 1). [çün]

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 9). [çün]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 23). [çün]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 7). [çün]

Melik çün düşmiş idi dest ü pādan
Ḫalāṣ isterdi zülf-i āşinādan (Mes. 69, Mıs. 25). [çün]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 28). [çün]

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd (Mes. 69, Mıs. 29). [çün]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 89). [çün]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7). [çün]

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 9). [çün]

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen (Mes. 74, Mıs. 33). [çün]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 9). [çün]

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār (Mes. 78, Mıs. 3). [çün]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün şāh bildi (Mes. 81, Mıs. 10). [çün]

Bu resme çün münācāt itdi olʿāşıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 1). [çün]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15). [çün]

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 53). [çün]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 65). [çün]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 1). [çün]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 1). [çün]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [çün]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 59). [çün]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 67). [çün]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 1). [çün]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 37). [çün]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 19). [çün]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḥrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 29). [çün]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 1). [çün]

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın (Mes. 111, Mıs. 13). [çün]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 1). [çün]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 1). [çün]

Ufuḳdan çıḳdı çün ḫurşīd-i ḫāver
Cihānuñ yüzin eyledi münevver (Mes. 114, Mıs. 1). [çün]

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām (Mes. 115, Mıs. 31). [çün]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 35). [çün]

Iraḳdan Ṣādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 39). [çün]

Revān şehzāde çün Ṣādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 49). [çün]

Melik çün Ṣādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh (Mes. 115, Mıs. 57). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 59). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Ṣādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 43). [çün]

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥzūn (Mes. 117, Mıs. 83). [çün]

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 111). [çün]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 11). [çün]

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 11). [çün]

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā (Mes. 120, Mıs. 13). [çün]

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde (Mes. 121, Mıs. 68). [çün]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 29). [çün]

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh (Mes. 122, Mıs. 39). [çün]

İşitdi çün bu sözi şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 59). [çün]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 17). [çün]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 1). [çün]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 6). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 45). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 65). [çün]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 17). [çün]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 51). [çün]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḫżar
Aḳar her yaña ṣu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 58). [çün]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 1). [çün]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 9). [çün]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 1). [çün]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 1). [çün]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 19). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 23). [çün]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 7). [çün]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 78). [çün]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 83). [çün]

Daḥı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 159). [çün]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mıṣr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 183). [çün]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 185). [çün]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191). [çün]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 19). [çün]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 21). [çün]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 65). [çün]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 2). [çün]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 1). [çün]

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha (Mes. 151, Mıs. 29). [çün]

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 7). [çün]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 39). [çün]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [çün]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 59). [çün]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 164). [çün]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 181). [çün]

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī (Mes. 155, Mıs. 203). [çün]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 259). [çün]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 280). [çün]

Çün ol maḥzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 285). [çün]

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen (Mes. 156, Mıs. 4). [çün]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 61). [çün]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 78). [çün]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 3). [çün]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 2). [çün]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [çün]

Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 73). [çün]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [çün]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 5). [çün]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 15). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 19). [çün]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 41). [çün]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 79). [çün]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 89). [çün]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 103). [çün]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 25). [çün]

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 51). [çün]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 73). [çün]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 1). [çün]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 22). [çün]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 30). [çün]

Ḫudāyā ẕātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 87). [çün]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [çün]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [çün]

Sensin bana çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 83). [çün]

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār (Tb. 1, Mıs. 78). [çü]

çünki: *"-dığı için, -den dolayı, -den ötürü".*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 5). [çünki]

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı (Gaz. 2, Mıs. 1). [çünki]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [çünki]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 5). [çünki]

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 8). [çünki]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 12). [çünki]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 6). [çünki]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 10). [çünki]

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 1). [çünki]

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül (Gaz. 34, Mıs. 14). [çünki]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 4). [çünki]

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 6). [çünki]

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 1). [çünki]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [çünki]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 5). [çünki]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 9). [çünki]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 5). [çünki]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 70). [çünki]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 85). [çünki]

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum (Mes. 6, Mıs. 174). [çünki]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı (Mes. 8, Mıs. 93). [çünki]

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 117). [çünki]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 121). [çünki]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 127). [çünki]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 149). [çünki]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 185). [çünki]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 23). [çünki]

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 23). [çünki]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 89). [çünki]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 5). [çünki]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [çünki]

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān (Mes. 27, Mıs. 67). [çünki]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 139). [çünki]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 69). [çünki]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḫẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 53). [çünki]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 67). [çünki]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 69). [çünki]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 121). [çünki]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 43). [çünki]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [çünki]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 1). [çünki]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden şaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 1). [çünki]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 5). [çünki]

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 77). [çünki]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 79). [çünki]

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 5). [çünki]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Gönülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 31). [çünki]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 33). [çünki]

İçüne çünki düşdi ʿaşḳ u sevdā
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā (Mes. 85, Mıs. 29). [çünki]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 3). [çünki]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 29). [çünki]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 27). [çünki]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 1). [çünki]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaşrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 53). [çünki]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 33). [çünki]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 5). [çünki]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 13). [çünki]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 21). [çünki]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 99). [çünki]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 23). [çünki]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 15). [çünki]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 57). [çünki]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 31). [çünki]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 33). [çünki]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 1). [çünki]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 21). [çünki]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 23). [çünki]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 21). [çünki]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 9). [çünki]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 19). [çünki]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 37). [çünki]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 38). [çünki]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 9). [çünki]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 23). [çünki]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 39). [çünki]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 121). [çünki]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [çünki]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 5). [çünki]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 28). [çünki]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 51). [çünki]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 61). [çünki]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 7). [çünki]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 15). [çünki]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 23). [çünki]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 31). [çünki]

Göñülden çünki eylediler āheng
Girü cān u göñülden itdiler ceng (Mes. 148, Mıs. 147). [çünki]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Ṣādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 153). [çünki]

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 35). [çünki]

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān (Mes. 150, Mıs. 15). [çünki]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 2). [çünki]

Biri birine gördüñ çünki lāyıḳ
Mübārek eylesün bu işi Ḫālıḳ (Mes. 153, Mıs. 43). [çünki]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 19). [çünki]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 111). [çünki]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 157). [çünki]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 182). [çünki]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce şaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 287). [çünki]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [çünki]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 1). [çünki]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 4). [çünki]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 7). [çünki]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 39). [çünki]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [çünki]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 129). [çünki]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 73). [çünki]

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 79). [çünki]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 83). [çünki]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 47). [çünki]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 89). [çünki]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 4). [çünki]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 2). [çünki]

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār (Tb. 1, Mıs. 65). [çünki]

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4, Mıs. 45). [çün ki]

çünkim: *-dığı için, -den dolayı, bu sebeple.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 6). [çünkim]

Düşdi çünkim gönlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 1). [çünkim]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [çünkim]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 10). [çünkim]

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 1). [çünkim]

Ẕuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 83). [çünkim]

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān (Mes. 8, Mıs. 91). [çünkim]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 73). [çünkim]

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi Behrām (Mes. 8, Mıs. 67). [çünkim]

Göñül çünkim ṣafādan ḥiṣṣe aldı
Görüben rūzgārı cūṣa geldi (Mes. 18, Mıs. 29). [çünkim]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 95). [çünkim]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 57). [çünkim]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 99). [çünkim]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 155). [çünkim]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 241). [çünkim]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 79). [çünkim]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 131). [çünkim]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 74). [çünkim]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 1). [çünkim]

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 1). [çünkim]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 69). [çünkim]

Dinildi añā çünkim uşbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa (Mes. 71, Mıs. 71). [çünkim]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 17). [çünkim]

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 33). [çünkim]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 55). [çünkim]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 11). [çünkim]

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi (Mes. 132, Mıs. 123). [çünkim]

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine maġrible maşrıḳ (Mes. 146, Mıs. 1). [çünkim]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 59). [çünkim]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 89). [çünkim]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine ṣarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 261). [çünkim]

Ögine düşdi çünkim leẕẕet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın (Mes. 162, Mıs. 11). [çünkim]

<u>çüri-:</u> *Çürütmek, bozmak, mahvetmek.*

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū *(Mes. 17, Mıs. 124). [çürisün, -sün]*

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban **çürise** *(Mes. 29, Mıs. 42). [çürise, -se]*

<u>da:</u> *De, da bağlacı.*

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet (Mes. 6, Mıs. 78). [da]

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser (Mes. 8, Mıs. 87). [da]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 30). [da]

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da āgāh idelüm (Mes. 24, Mıs. 40). [da]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 25). [da]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 98). [da]

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer (Mes. 46, Mıs. 80). [da]

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 9). [da]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 14). [da]

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 75). [da]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 77). [da]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 80). [da]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 86). [da]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 99). [da]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 128). [da]

dād eyle-: *Adaletle, iyilikle muamele etmek.*

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize **dād eylegil** iy ḫān-ı ʿādil *(Mes. 126, Mıs. 12). [dād eylegil, -gil]*

dād eyle-: *Adaletle, iyilikle muamele etmek. II Âşığına ilgi göstermek.*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(Gaz. 27, Mıs. 2). [dād eylemez]*

dāfiʿ ol-: *Def etmek, ötelemek, engellemek.*

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña mānīʿ olmaz
Velā hergiz belāña **dāfiʿ olmaz** *(Mes. 3, Mıs. 98). [dāfiʿ olmaz, -maz]*

dāġ: *Yara.*

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 114). [dāġ]

Bir aydan şoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 8). [dāġ]

dāġ-ı ġam: *Gam yarası, keder yarası.*

İy perī baġrumı **dāġ-ı ġamla** pūr-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün *(Gaz. 28, Mıs. 1). [dāġ-ı ġamla]*

dağıt-: *Dağıtmak.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ **dağıdur** her yaña ʿanber bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 8). [dağıdur, -ur]*

dağıl-: *Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.*

Doḳınduġında ṭaşa şeh gemisi
Dağılduġında cümle ādemīsi *(Mes. 34, Mıs. 38). [dağılduġında, -duk, -ı, -nda]*

dahı: *Hem, kezâlik, de.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru dahı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [daḫı]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [daḫı]

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli raḳam (Kas. 4, Mıs. 9). [daḫı]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [daḫı]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 70). [daḫı]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 54). [daḫı]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 67). [daḫı]

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli (Mes. 5, Mıs. 167). [daḫı]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 67). [daḫı]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 86). [daḫı]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 91). [daḫı]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 92). [daḫı]

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḫı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 148). [daḫı]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 180). [daḫı]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 184). [daḫı]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 215). [daḫı]

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 221). [daḫı]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 227). [daḫı]

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 229). [daḫı]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 231). [daḫı]

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 237). [daḫı]

Daḫı ḳatındaġı dört yārıyiçün
Nübüvvet maḫzeninde varıyiçün (Mes. 6, Mıs. 247). [daḫı]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 250). [daḫı]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 55). [daḫı]

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mes. 7, Mıs. 68). [daḫı]

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 90). [daḫı]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 159). [daḫı]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 15). [dahi]

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı şefḳat umaram şefḳatüñden (Mes. 9, Mıs. 46). [daḫı]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 71). [daḫı]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 72). [daḫı]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 10). [daḫı]

Zuḥal-kadr ü daḫı Bercīs-fıṭnat
Şeh-i her dü cihān Mirrīḥ-heybet (Mes. 17, Mıs. 9). [daḫı]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 53). [daḫı]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 77). [daḫı]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 106). [daḫı]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 150). [daḫı]

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar (Mes. 20, Mıs. 26). [daḫı]

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde (Mes. 22, Mıs. 5). [daḫı]

Girüben ḫalvete bağladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū (Mes. 22, Mıs. 10). [daḫı]

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 76). [daḫı]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 159). [daḫı]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 30). [daḫı]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 48). [daḫı]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 88). [daḫı]

Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 24). [daḫı]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [daḫı]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 29). [daḫı]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 104). [daḫı]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 17). [daḫı]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 29). [daḫı]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 32). [daḫı]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 112). [daḫı]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 228). [daḫı]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [daḫı]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 86). [daḫı]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [daḫı]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 53). [daḫı]

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 52). [daḫı]

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 70). [daḫı]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 2). [daḫı]

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin (Mes. 33, Mıs. 8). [daḫı]

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı (Mes. 33, Mıs. 20). [daḫı]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 56). [daḫı]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 58). [daḫı]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 50). [daḫı]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 96). [daḫı]

Daḫı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 131). [daḫı]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [daḫı]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 138). [daḫı]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 2). [daḫı]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 12). [daḫı]

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān (Mes. 40, Mıs. 66). [daḫı]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 86). [daḫı]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 87). [daḫı]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 36). [daḫı]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 37). [daḫı]

Çü Cemşīdi bu resme bildi şādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ (Mes. 45, Mıs. 84). [daḫı]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 62). [dahi]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 26). [daḫı]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [daḫı]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 30). [daḫı]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 3). [daḫı]

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ (Mes. 65, Mıs. 12). [daḫı]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 14). [daḫı]

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 35). [daḫı]

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik (Mes. 72, Mıs. 16). [daḫı]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 6). [daḫı]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 9). [daḫı]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 9). [daḫı]

Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u zārı
Cefādan ḳalmadı daḫı ḳarārı (Mes. 81, Mıs. 4). [daḫı]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 41). [daḫı]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 19). [daḫı]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 5). [daḫı]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme ṣāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 57). [daḫı]

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 14). [daḫı]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 12). [daḫı]

Daḫı ḥaşre degin zinde olursam
Ecelden ḳurtılup furṣat bulursam (Mes. 90, Mıs. 33). [daḫı]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 22). [daḫı]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 52). [daḫı]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 7). [daḫı]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 20). [daḫı]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 29). [daḫı]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 16). [daḫı]

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i ezfer (Mes. 105, Mıs. 17). [daḫı]

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i ezfer (Mes. 105, Mıs. 18). [daḫı]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 19). [daḫı]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [daḫı]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [daḫı]

Melik Şādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Şām (Mes. 108, Mıs. 10). [daḫı]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 16). [daḫı]

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı her ne ki vardı itdi rivāyet (Mes. 109, Mıs. 28). [daḫı]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 33). [daḫı]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 6). [daḫı]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [daḫı]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 49). [dāḫı]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 15). [daḫı]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 64). [daḫı]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 71). [dāḫı]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 77). [daḫı]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Ṣarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [daḫı]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [daḫı]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 132). [daḫı]

Şehenşāh oluban esbe süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẓāre (Mes. 118, Mıs. 22). [daḫı]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 27). [daḫı]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 56). [daḫı]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 30). [daḫı]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 17). [daḫı]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 52). [daḫı]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 56). [daḫı]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 26). [daḫı]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [daḫı]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 32). [daḫı]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 12). [daḫı]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 34). [daḫı]

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend (Mes. 129, Mıs. 48). [daḫı]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 42). [daḫı]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [daḫı]

Vedāʿ eylemeden dildār ile ben
Bulışmadan daḫı ol yār ile ben (Mes. 131, Mıs. 6). [daḫı]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [daḫı]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 4). [daḫı]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 32). [daḫı]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 24). [daḫı]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Şāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 150). [daḫı]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḫı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 192). [daḫı]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 170). [daḫı]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 159). [daḫı]

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı (Mes. 148, Mıs. 132). [daḫı]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 71). [daḫı]

Alayı ṣolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 21). [daḫı]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 19). [daḫı]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 14). [daḫı]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 20). [daḫı]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 17). [daḫı]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 52). [daḫı]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 276). [daḫı]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 288). [daḫı]

Girüben pister-i dībāya ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 264). [daḫı]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 23). [daḫı]

Daḫı ṣoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 19). [daḫı]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine ṣarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 261). [daḫı]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler ṣafālar (Mes. 156, Mıs. 18). [daḫı]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 52). [daḫı]

Daḫı hem Erġanūn-sāz u Şekker-rīz
Sözini ḳılmış idi şekker-āmīz (Mes. 158, Mıs. 73). [daḫı]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 5). [daḫı]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 4). [daḫı]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 28). [daḫı]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 48). [daḫı]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Dil ü cān ile ṭutar idi ümmīd (Mes. 165, Mıs. 29). [daḫı]

İkisi daḫı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 167). [daḫı]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 9). [daḫı]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 62). [daḫı]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 58). [daḫı]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 45). [daḫı]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 43). [daḫı]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 22). [daḫı]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [daḫı]

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı (Mes. 166, Mıs. 11). [daḫı]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 24). [daḫı]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 37). [daḫı]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 55). [daḫı]

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi (Mes. 168, Mıs. 57). [daḫı]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider añaʿināyet (Mes. 169, Mıs. 86). [daḫı]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 3). [daḫı]

daḫı: *Bundan sonra, artık, bir daha.*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 4). [daḫı]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [daḫı]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [daḫı]

dahı hem: *"Ayrıca da, hem de".*

Daḫı hem ṣāh-ı ḫūbān ḥüsniyçün
Daḫı hem Pīr-i Kenʿān ḥüzniyiçün (Mes. 6, Mıs. 209). [daḫı hem]

Daḫı hem ṣāh-ı ḫūbān ḥüsniyçün
Daḫı hem Pīr-i Kenʿān ḥüzniyiçün (Mes. 6, Mıs. 210). [daḫı hem]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 235). [daḫı hem]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 251). [daḫı hem]

dak-: *Takmak, iliştirmek, asmak.*

Şehā dil boynına **daḳ** zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur *(Gaz. 24, Mıs. 7). [daḳ]*

dāl ol-: *Dal harfi gibi olmak, iki büklüm olmak, saygı ve hürmet göstermek.*

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl *(Kas. 2, Mıs. 22). [dāl oldı, -dı]*

dām: *Tuzak, ağ.*

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 14). [dāmında, -ında]

Heves aġında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 56). [dāmında, -ında]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 144). [dāma, -a]

dām it-: *Tuzak etmek.*

Saçın dil murġına **dām itmiş idi**
Cihānı kendüye rām itmiş idi *(Mes. 19, Mıs. 141). [dām itmiş idi, -miş, -idi]*

dāmān: *Elbise, etek.*

Ḫayırdan girmedin elüme **dāmān**
Güneh destine virmişem girībān *(Mes. 6, Mıs. 59). [dāmān]*

dāmen: *Elbise, etek.*

İdesin oluban Ḫaḳḳuñ emīni
Yapışuban şerīʿat dāmenini (Mes. 5, Mıs. 124). [dāmenini, -i, -n, -i]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 57). [dāmenüme, -üm, -e]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 28). [dāmenüñde, -üñ, -de]

dāmen-i ṣaḥrā: *Çöl eteği.*

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu **dāmen-i ṣaḥrā** bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 14). [dāmen-i ṣaḥrā]*

dānā: *Her şeyi bilen Allah.*

Ne **dānāsın** nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda *(Mes. 3, Mıs. 23). [dānāsın, -sın]*

dānā-yı bī-naẓīr ü şehenşāh-ı bī-vezīr sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez-diyār: *(Farsça) "Eşsiz bir bilgin, vezirsiz padişahlar padişahı, her diyârın sultanıdır fakat mekansızdır." (Adnan İnce-Cemşid ü Hurşid).*

Dānā-yı bī-naẓīr ü şehenşāh-ı bī-vezīr
Sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez-diyār *(Kas. 1, Mıs. 4). [dānā-yı bī-naẓīr ü şehenşāh-ı bī-vezīr sulṭān-ı her diyār u münezzeh ḫod ez-diyār]*

dānā-yı esrār: *Sırları bilen (Sırlara vakıf).*

ʿAlīm ü Ḥāliḳ ü **Dānā-yı esrār**
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār *(Mes. 2, Mıs. 7). [dānā-yı esrār]*

dāne: *Tane.*

Gül üzre **dāneler** dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḫāli *(Mes. 19, Mıs. 139). [dāneler, -ler]*

dāne: *Tane (Çok az miktar).*

Ḳomadın **dāne** senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma *(Mes. 6, Mıs. 57). [dāne]*

dāne: *Tane, tohum, yem.*

O dāneyle gönüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 143). [dāneyle, -y, -le]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 26). [dāne]

dāne dāne ol-: *Tane tane olmak.*

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne *(Mes. 130, Mıs. 55). [dāne dāne olmışdı, -mış, -dı]*

dāne-i eşk: *Gözyaşı tanesi.*

İçinde yanar idi āteş-i reşk
Gözinden aḳar idi **dāne-i eşk** *(Mes. 115, Mıs. 56). [dāne-i eşk]*

dāne-i nār: *Ateş tanesi.*

Fiġān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden **dāne-i nār** *(Mes. 95, Mıs. 22). [dāne-i nār]*

dār: *Ev, yurt. II dünya.*

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 82). [dār]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [dār]

dār: *İdam mahkumlarının asıldığı darağacının ipi. II Sevgilinin saçı.*

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü **dārumuz** *(Gaz. 26, Mıs. 6). [dārumuz, -u, -muz]*

dār: *Ev, yurt, hane.*

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil **dārına** düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem *(Kas. 5, Mıs. 53). [dārına, -ı, -n, -a]*

dārā-yı dār-ı ʿizzet: *"Şeref diyarının Dara'sı, izzet ülkesinin Dara'sı".*

Şāh-ı diyār-ı devlet **Dārā-yı dār-ı ʿizzet**
Fetvāda Bü'l-feẓāyil taḳvāda İbn-i Edhem *(Kas. 5, Mıs. 25). [dārā-yı dār-ı ʿizzet]*

darb: *Darbe.*

O **ḍarb** ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi *(Mes. 29, Mıs. 73). [ḍarb]*

darbet-i gürz: *Gürz darbeleri.*

Kime kim urayıdı **ḍarbet-i gürz**
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz *(Mes. 148, Mıs. 141). [ḍarbet-i gürz]*

darb-ı şemşīr: *Kılıç darbesi.*

Şu deñlü ol dem oldı **ḍarb-ı şemşīr**
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr *(Mes. 148, Mıs. 107). [ḍarb-ı şemşīr]*

dār-ı bekā: *Sonsuzluk evi, ahiret.*

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın **dār-ı bekāyı** *(Mes. 168, Mıs. 74). [dār-ı bekāyı, -yı]*

dār-ı fenā: *Fanilik yeri, dünya.*

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 71). [dār-ı fenādur, -dur]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 73). [dār-ı fenāyı, -yı]

dāstān: *Destan, hikaye.*

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna anı gülsitān it (Mes. 1, Mıs. 43). [dāstānın, -ın]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [dāstānı, -ı]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 5). [dāstānı, -ı]

dāstān: *Hikâye. II. Yaşanılan olay(lar).*

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol **dāstāndan** yine söyle *(Mes. 165, Mıs. 22). [dāstāndan, -dan]*

dāstān ḳıl-: *Destan meydana getirmek, destan yazmak.*

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi **dāstān ḳıl** *(Mes. 151, Mıs. 10). [dāstān ḳıl]*

daʿvet: *Davet, çağırma.*

Neciyyuʾllāh-ı Nūḥʾun ḥürmetiyiçün
Hemīşe eyledügi **daʿvetiyçün** *(Mes. 6, Mıs. 204). [daʿvetiyçün, -i, -y, -çün]*

daʿvet ḳıl-: *Davet etmek.*

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle şoḥbet *(Mes. 117, Mıs. 37). [daʿvet ḳıluñ, -uñ]*

daʿvī-i dīn: *Din davası.*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār *(Gaz. 1, Mıs. 7). [daʿvī-i dīn]*

dāye: *Dadı, bakıcı.*

Ḳıġırdı **dāyesin** Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū *(Mes. 46, Mıs. 7). [dāyesin, -sin]*

dāyim: *Daima, her zaman, sürekli.*

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār (Gaz. 1, Mıs. 15). [dāyim]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 11). [dāyim]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 17). [dāyim]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 40). [dāyim]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 17). [dāyim]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 104). [dāyim]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 172). [dāyim]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 66). [dayīm]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 60). [dāyim]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 13). [dāyim]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 62). [dāyim]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 12). [dāyim]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [dāyim]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 5). [dāyim]

Şunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 68). [dāyim]

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 122). [dāyim]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 123). [dāyim]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 124). [dāyim]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 53). [dāyim]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 9). [dāyim]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 67). [dāyim]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā (Tb. 1, Mıs. 21). [dāyim]

dāyim ol-: *Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.*

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 59). [dāyim ol]

Senüñ ḳulluġuña ḳāyim olavuz
ʿİbādet itmege dāyim olavuz (Mes. 6, Mıs. 8). [dāyim olavuz, -avuz]

dāyimā: *Daima, her zaman, sürekli.*

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 9). [dāyimā]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 18). [dāyimā]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [dāyimā]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 9). [dāyimā]

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 7). [dāyimā]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 28). [dāyimā]

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl (Kas. 2, Mıs. 17). [dāyimā]

Semāya cünbiş-i mā-dām virdüñ
Zemīne dāyimā ārām virdüñ (Mes. 3, Mıs. 30). [dāyimā]

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 126). [dāyimā]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 15). [dāyimā]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 17). [dāyimā]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 72). [dāyimā]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 112). [dāyimā]

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā endīşe eyle (Mes. 30, Mıs. 46). [dāyimā]

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 43). [dāyimā]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 13). [dāyimā]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 5). [dāyimā]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 14). [dāyimā]

Cemālüñ dāyima ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 163, Mıs. 75). [dāyima]

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun (Mes. 165, Mıs. 47). [dāyimā]

de: *Dahi, de (bağlaç).*

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 116). [de]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115). [de]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 28). [de]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 8). [de]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 5). [de]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 78). [de]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 44). [de]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 56). [de]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [de]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [de]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 242). [de]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [de]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 42). [de]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 128). [de]

Perī-ruḫ mest idi vü rind ü ʿaşıḳ
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ (Mes. 46, Mıs. 6). [de]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 74). [de]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 30). [de]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 13). [de]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 15). [de]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 27). [de]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [de]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [de]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 39). [de]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 45). [de]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 46). [de]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 10). [de]

İkisinüñ de ʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 11). [de]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3). [de]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 16). [de]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 115). [de]

Şehün derdine ḳıluban devāyı
İkisinden de aldılar rıżāyı (Mes. 154, Mıs. 118). [de]

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 213). [de]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 42). [de]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 118). [de]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 161). [de]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 114). [de]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [de]

de-: *Söylemek.*

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 12). [der, -r]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 12). [der, -r]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 78). [der, -r]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 28). [der, -r]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 24). [der, -r]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 20). [der, -r]

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 16). [der, -r]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 12). [der, -r]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 8). [der, -r]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 4). [der, -r]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [dir, -r]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [diye, -e, -y]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 8). [di]

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem (Kas. 4, Mıs. 20). [dimege, -meg, -e]

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mes. 2, Mıs. 168). [didi, -di]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 18).
[dise, -se]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 128). [dimekde, -mek, -de]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 25).
[didi, -di]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 54).
[digil, -gil]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 57).
[didi, -di]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 66).
[didi, -di]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 136).
[didügüni, -düg, -ün, -i]

İşitmedüñ ise Aṣḥāb-ı Kehfi
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi (Mes. 5, Mıs. 46).
[diyeyin, -y, -e -yin]

Anuñçün didi Ḫaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 45).
[didi, -di]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 73).
[didi, -di]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 28).
[didi, -di]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 107).
[didi, -di]

Didi iy Ḳādir ü Ḥayy u tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ u dānā (Mes. 8, Mıs. 167).
[didi, -di]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 71).
[dinen, -nen]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 24).
[dise, -se]

Maʿānīden gönül olmışdı meşḫūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 92). [didüm, -düm]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 103).
[didüm, -düm]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 105).
[didüm, -düm]

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 59).
[digil, -gil]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 86).
[dimege, -me, -g, -e]

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum (Mes. 18, Mıs. 89).
[dimekde, -mek, -de]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 80).
[diye, -y, -e]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 82).
[diye, -e, -y]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 67).
[diyeler, -y, -e, -ler]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 80). [didüm, -düm]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11).
[didi, -di]

Ḫadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi (Mes. 20, Mıs. 94).
[diyüp, -y, -üp]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5).
[didiler, -di, -ler]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 17). [dimeyin, -meyin]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [di]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 126). [di]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 19). [didiler, -di, -ler]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 25). [didiler, -di, -ler]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 86). [dimege, -me, -g, -e]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 92). [di]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 93). [didüm, -düm]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 15). [di]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 90). [diyeyin, -y, -e, -y, -in]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 13). [diyen, -yen]

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 63). [di]

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 64). [di]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 115). [di]

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 117). [di]

Gelüñüz di ki ḫidmetde olalum
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum (Mes. 27, Mıs. 127). [di]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159). [didüm, -düm]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 151). [didüñse, -dü, -n, -se]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 58). [dirler, -ler, -r]

Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler (Mes. 28, Mıs. 73). [didiler, -di, -ler]

Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler (Mes. 28, Mıs. 74). [didiler, -di, -ler]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 35). [dimezven, -mez, -ven]

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 39). [dimezven, -mezven]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [didügüñ, -dük, -üñ]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [dime, -me]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 96). [dirler, -ler, -r]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 12). [di]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 33). [di]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 37). [di]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 72). [di]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 80). [di]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 74). [digil, -gil]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 76). [digil, -gil]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84). [di]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 122). [di]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 123). [di]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [di]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [didiyse, -di, -yse]

Şehenşeh ʿaşḳına ṭalmışdı yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ (Mes. 37, Mıs. 126). [didügin, -dügin]

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem (Mes. 37, Mıs. 16). [digil, -gil]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 120). [dirlerdi, -r, -ler, -di]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [di]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 67). [didiler, -di, -ler]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 52). [dirler, -ler, -r]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 15). [di]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [di]

Di kimdür bu şehenşāh-ı cüvān-baḫt
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt (Mes. 45, Mıs. 13). [di]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 29). [di]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 40). [digil, -gil]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [di]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 12). [didüñse, -dü, -n, -se]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [dime, -me]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 3). [di]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 27). [dimezem, -mez, -em]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 48). [diyüp, -y, -üp]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 29). [diseydi, -se, -(y)di]

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte (Mes. 74, Mıs. 21). [digil, -gil]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẓāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 28). [digil, -gil]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 18).
[diyeyin, -y, -e, -y, -in]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 13).
[digil, -gil]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 39).
[diyüp, -y, -üp]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [diyemez, -y, -e, -mez]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 25).
[digil, -gil]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 19).
[diyüp, -y, -üp]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 39).
[dimege, -me, -g, -e]

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 35).
[diyemez, -y, -e, -mez]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 23).
[didiler, -di, -ler]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 10).
[diñ, -ñ]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 12).
[diñ, -ñ]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 11).
[diyün, -(y)üñ]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 8).
[digil, -gil]

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 11).
[diyüp, -y, -üp]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 43). [digil, -gil]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [dirler, -ler, -r]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 20).
[di]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 17). [digil, -gil]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 38).
[digil, -gil]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 24). [didüñse, -dü, -n, -se]

Didiler Ḥaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 53).
[didiler, -di, -ler]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 11).
[digil, -gil]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh gūy oynar (Mes. 118, Mıs. 37).
[didiler, -di, -ler]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 14).
[dir, -r]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 15).
[didiler, -di, -ler]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 16).
[didükleri, -dük, -ler, -i]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 7).
[diyüp, -y, -üp]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 23). [di]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 16). [didiler, -di, -ler]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [didiler, -di, -ler]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 39). [didüñ, -dü, -n]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 43). [didigüñ, -di, -gü, -ñ]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [didiler, -di, -ler]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 39). [didüġüñi, -düg, -ün, -i]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 13). [di]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 100). [digil, -gil]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 40). [dimezdüm, -mez, -dü, -m]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 117). [dir, -r]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 108). [diyeyin, -y, -e, -y, -in]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 25). [diyüp, -y, -üp]

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 13). [diyüp, -y, -üp]

Dehān açup şeker efşān ḳıldı
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı (Mes. 133, Mıs. 6). [diyüp, -y, -üp]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 63). [didi, -di]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [didi, -di]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 73). [dirken, -r, -ken]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 44). [diyü, -y, -ü]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [didi, -di]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [didi, -di]

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [dir, -r]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 178). [didi, -di]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümān (Mes. 148, Mıs. 89). [didi, -di]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 27). [didi, -di]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 88). [didi, -di]

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 38). [dimiş, -miş]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 20). [dir, -r]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 31). [didi, -di]

Gelüben Ḳayṣere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 9). [didiler, -di, -ler]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 17). [didi, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 34). [didiler, -di, -ler]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 16). [di]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 18). [di]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 14). [didi, -di]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 2). [didi, -di]

Didi Ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun
Cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun (Mes. 153, Mıs. 27). [didi, -di]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 49). [didi, -di]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7). [didiler, -di, -ler]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 34). [dimek, -mek]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 17). [dirsin, -r, -sin]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [didi, -di]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 15). [didi, -di]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 22). [didi, -di]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 91). [didi, -di]

Didiler ḳamusı kim Ḥaḳ tebārek
İkisine daḥı ḳılsun mübārek (Mes. 154, Mıs. 125). [didiler, -di, -ler]

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler tā ki āgāh oldı Ḳayṣer (Mes. 154, Mıs. 104). [didiler, -di, -ler]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 99). [didiler, -di, -ler]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 100). [diyelüm, -ye, -lüm]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 111). [didi, -di]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 118). [didi, -di]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [didi, -di]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 185). [didi, -di]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [didiler, -di, -ler]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 155). [dir, -r]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [dir, -r]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [dirdüm, -r, -dü, -m]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 63). [diyeydüm, -ye, -y, -dü, -m]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 201). [diyüp, -y, -üp]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 13). [didi, -di]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 14). [didi, -di]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 43). [didi, -di]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler ṣafālar (Mes. 156, Mıs. 17). [diyüp, -y, -üp]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [di]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 40). [didi, -di]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [didi, -di]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 62). [dimege, -me, -ge]

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger (Mes. 158, Mıs. 7). [diyeydüm, -ye, -y, -dü, -m]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āṣikārā (Mes. 163, Mıs. 64). [di]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [didi, -di]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 4). [didi, -di]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 2). [didi, -di]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 8). [didi, -di]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 1). [diyüp, -y, -üp]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 43). [didi, -di]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 60). [didi, -di]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 66). [didi, -di]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 72). [didi, -di]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 159). [didi, -di]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 95). [dimezven, -mez, -ven]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 48). [didi, -di]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [didi, -di]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 39). [diyübeni, -yübeni]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 9). [didi, -di]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 13). [didi, -di]

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 69). [didi, -di]

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 92). [didi, -di]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 106). [didi, -di]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [didi, -di]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 21). [didi, -di]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 43). [didi, -di]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 29). [didiler, -di, -ler]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 52). [dinilür, -n, -i, -l, -ür]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 51). [diyübeni, -yübeni]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [diye, -e, -y]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [diye, -e, -y]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 3). [diyelüm, -y, -elü, -m]

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 15). [diyelüm, -y, -elü, -m]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [diyelüm, -y, -elü, -m]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 8). [didi, -di]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 9). [diyü, -(y)ü]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 90). [didiyise, -di, -y, -ise]

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı idesin (Mes. 5, Mıs. 126). [didiyise, -di, -y, -ise]

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 52). [diye, -ye]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 36). [dirdi, -r, -di]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 23). [dirdi, -r, -di]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 24). [dirdi, -r, -di]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [diyem, -yem]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 218). [diyüben, -y, -üben]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 62). [dirdi, -r, -di]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 64). [diye, -ye]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 49). [diyüben, -y, -üben]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 140). [diyü, -(y)ü]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 85). [diyüben, -y, -üben]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 26). [disün, -sün]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 28). [direm, -em, -r]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 24). [diyeyüm, -ye, -yüm]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 8). [diyeyüm, -ye, -yüm]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [diyem, -yem]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 16). [diyüben, -y, -üben]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 21). [diyem, -yem]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 25). [diyüben, -y, -üben]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 11). [dirsiz, -r, -siz]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [dirsiz, -r, -siz]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 74). [diyü, -(y)ü]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 96). [diyü, -(y)ü]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 32). [diyü, -(y)ü]

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul (Mes. 137, Mıs. 14). [dirdi, -r, -di]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 28). [diyüben, -y, -üben]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 42). [diyüben, -y, -üben]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 206). [dirdi, -r, -di]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 21). [diyüben, -(y)üben]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 95). [dime, -me]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 14). [diriseñ, -r, -i, -se, -ñ]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 111). [dime, -me]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 133). [dirsin, -r, -sin]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 59). [diyüben, -y, -üben]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 51). [diyüben, -y, -üben]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 13). [diyüben, -y, -üben]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 97). [didi]

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 116). [didi]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [didi]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 45). [didi]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56). [didi]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 57). [didi]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 69). [didi]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [didi]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 82). [didi]

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 88). [didi]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [didi]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 152). [didi]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [didi]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 37). [didi]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 51). [didi]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [didi]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63). [didi]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 73). [didi]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 83). [didi]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 123). [didi]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 127). [didi]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 146). [didi]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 150). [didi]

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār (Mes. 22, Mıs. 155). [didi]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 91). [didi]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 3). [didi]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 4). [didi]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 10). [didi]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 15). [didi]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 37). [didi]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 49). [didi]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 50). [didi]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 71). [didi]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 89). [didi]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 106). [didi]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 47). [didi]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 3). [didi]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 25). [didi]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 55). [didi]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 74). [didi]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 101). [didi]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 113). [didi]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 130). [didi]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 135). [didi]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 141). [didi]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 149). [didi]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 157). [didi]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 183). [didi]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [didi]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 203). [didi]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [didi]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 15). [didi]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 31). [didi]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [didi]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 13). [didi]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 16). [didi]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 30). [didi]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45). [didi]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 95). [didi]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 96). [didi]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 11). [didi]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 15). [didi]

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 31). [didi]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 40). [didi]

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 51). [didi]

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler (Mes. 31, Mıs. 3). [didi]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāṣıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 5). [didi]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [didi]

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 18). [didi]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [didi]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 53). [didi]

Didi iy Ḳādir ü Rezzāḳ-ı ādem
Ḥakīm ü ʿĀlim ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 34, Mıs. 7). [didi]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 48). [didi]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [didi]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 71). [didi]

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād (Mes. 34, Mıs. 100). [didi]

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret (Mes. 34, Mıs. 103). [didi]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [didi]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [didi]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 63). [didi]

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur baġruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 13). [didi]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 30). [didi]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [didi]

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 52). [didi]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 53). [didi]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 57). [didi]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 77). [didi]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 82). [didi]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 83). [didi]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 91). [didi]

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 97). [didi]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 108). [didi]

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 115). [didi]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 121). [didi]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 3). [didi]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 9). [didi]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [didi]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otursın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 25). [didi]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [didi]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 38). [didi]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 47). [didi]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 105). [didi]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 111). [didi]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 118). [didi]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 134). [didi]

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 38, Mıs. 28). [didi]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 1). [didi]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 7). [didi]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [didi]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 45). [didi]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 53). [didi]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 92). [didi]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [didi]

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 11). [didi]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19). [didi]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 26). [didi]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 9). [didi]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43). [didi]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 8). [didi]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 10). [didi]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 11). [didi]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 52). [didi]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 53). [didi]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [didi]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [didi]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 81). [didi]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 1). [didi]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 3). [didi]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 5). [didi]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 7). [didi]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9). [didi]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 11). [didi]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 13). [didi]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 15). [didi]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi ẕevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 17). [didi]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19). [didi]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 21). [didi]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23). [didi]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [didi]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ ṣevḳı
Eyitdi ṣevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27). [didi]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 29). [didi]

Didi ṣükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 31). [didi]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 33). [didi]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [didi]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 37). [didi]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 39). [didi]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 41). [didi]

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 43). [didi]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [didi]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 47). [didi]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 49). [didi]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 56). [didi]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 5). [didi]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 22). [didi]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 6). [didi]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 2). [didi]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [didi]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 2). [didi]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 1). [didi]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 1). [didi]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 1). [didi]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣaḥrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 1). [didi]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 1). [didi]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 1). [didi]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 1). [didi]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 1). [didi]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 3). [didi]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 5). [didi]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 3). [didi]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 29). [didi]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 1). [didi]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 42). [didi]

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān (Mes. 70, Mıs. 1). [didi]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 33). [didi]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 87). [didi]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 91). [didi]

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 12). [didi]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 1). [didi]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 1).
[didi]

Didi iy Zühre-yi zehrā-yı eflāk
Nevā-yı naġmeñ eyler sīneler çāk (Mes. 77, Mıs. 1).
[didi]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 1).
[didi]

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭāliʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ (Mes. 79, Mıs. 1).
[didi]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1).
[didi]

Didi kim iy nesīm-i rūḥ-efzā
Demüñdür ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā (Mes. 82, Mıs. 1).
[didi]

Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan irişür her derde dermān (Mes. 83, Mıs. 1).
[didi]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 18).
[didi]

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 23).
[didi]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 41). [didi]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 55).
[didi]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 7).
[didi]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 23).
[didi]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayşerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 40).
[didi]

Çü vardı Ḳayşerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 52).
[didi]

Çü Ḳayşer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 56).
[didi]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 60).
[didi]

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān (Mes. 87, Mıs. 69).
[didi]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 73).
[didi]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15).
[didi]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [didi]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 12). [didi]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 29).
[didi]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 10).
[didi]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 13).
[didi]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 16).
[didi]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 13). [didi]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 4).
[didi]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 57).
[didi]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58). [didi]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 75). [didi]

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña rūḥ u revānum (Mes. 98, Mıs. 3). [didi]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 4). [didi]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 12). [didi]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 6). [didi]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [didi]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [didi]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 3). [didi]

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm (Mes. 107, Mıs. 1). [didi]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 21). [didi]

Didi Mihrāba iy ṣūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü şīrīn (Mes. 108, Mıs. 3). [didi]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 11). [didi]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 15). [didi]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 24). [didi]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḫrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 29). [didi]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 37). [didi]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 4). [didi]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 9). [didi]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 19). [didi]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23). [didi]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 4). [didi]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 3). [didi]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [didi]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 22). [didi]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 23). [didi]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 31). [didi]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [didi]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 37). [didi]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 24). [didi]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 51). [didi]

Revān Şādīye şundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 22). [didi]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 53). [didi]

Añıldı ara yirde hāl-i Şādī
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Şādī (Mes. 117, Mıs. 20). [didi]

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā (Mes. 117, Mıs. 23). [didi]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 36). [didi]

Şunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 68). [didi]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 72). [didi]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 93). [didi]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 101). [didi]

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 112). [didi]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 123). [didi]

Didi Mihraba bir bir ḫātırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 127). [didi]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [didi]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 60). [didi]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [didi]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 65). [didi]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [didi]

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mes. 121, Mıs. 33). [didi]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 20). [didi]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 38). [didi]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 43). [didi]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 63). [didi]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 15). [didi]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [didi]

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 21). [didi]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [didi]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 11). [didi]

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 37). [didi]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 4). [didi]

Hemān laḥza didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 9). [didi]

Çü Efser gördi Ḳayṣer gönli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 4). [didi]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 11). [didi]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 21). [didi]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 39). [didi]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 11). [didi]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 23). [didi]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 35). [didi]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 49). [didi]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 63). [didi]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 64). [didi]

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ bār u bengāh (Mes. 129, Mıs. 67). [didi]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 61). [didi]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 23). [didi]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 24). [didi]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 3). [didi]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 15). [didi]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [didi]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [didi]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 101). [didi]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 99). [didi]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 91). [didi]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 85). [didi]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 45). [didi]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 33). [didi]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 17). [didi]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 3). [didi]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 7). [didi]

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz (Mes. 136, Mıs. 7). [didi]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [didi]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [didi]

Didi yüzüñ hemīşe rūşen olsun
Dil ü cān bülbüline gülşen olsun (Mes. 142, Mıs. 15). [didi]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 16). [didi]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 41). [didüm, -ü, -m]

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk (Mes. 169, Mıs. 48). [didüm, -ü, -m]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 99). [didi kim]

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 95). [didi kim]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [didüñ ise, -dü, -ñ, -ise]

Meger şāhileyidi ḫvīş-i Efser
Anuñ adına dirler idi Nevzer (Mes. 148, Mıs. 194). [dirler idi, -r, -ler, -idi]

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 66). [dir idi, -r, -idi]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67). [dir]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 69). [dir]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 119). [dir]

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 44). [dir]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 101). [dir]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 102). [dir]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 27). [dir]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 107). [dir]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 221). [dir]

Gören dir farḳ-ı Ferḳad pāyesidür
Sipiḥr-i lāceverdi sāyesidür (Mes. 28, Mıs. 13). [dir]

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 19). [dirler, -ler]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [dir]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [dir]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 75). [dir]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [dir]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [dir]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9). [dir]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḥayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 51). [dir]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35). [dir]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 45). [dir]

Dönüp dir kendüye Ḳayşer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57). [dir]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [dir]

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem (Mes. 37, Mıs. 15). [dir]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [dir]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 37). [dir]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 42). [dirsüñ, -sün]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 18). [dir]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 3). [dir]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 47). [dirseñ, -se, -ñ]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 27). [dir]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 10). [dir]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 79). [dir idi]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 36). [dir idi]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 32). [dir idi]

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu (Mes. 20, Mıs. 51). [dir idi]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi vaʾllāh erzān (Mes. 98, Mıs. 28). [dir idi]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 43). [dir idüm, -r, -idü, -m]

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine (Mes. 148, Mıs. 80). [dir iken, -r, -iken]

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ (Mes. 129, Mıs. 59). [dir ise, -r, -ise]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 117). [dir iseñ, - -r, -ise, -ñ]

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 5). [dir iseñ]

Bu sözi ḫod diyüp durur ulular
Dilīr ü pehlevān u baḫtlular (Mes. 148, Mıs. 33). [diyüp durur, -üp, -durur]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 11). [diyüpdurur]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 40). [diyeydüñ]

di-: *Demek, söylemek // ... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.*

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 33). [dirler, -r, -ler]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 41). [dirler, -r, -ler]

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 2). [dirlerdi, -r, -ler, -di]

di-: *"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.*

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḫayrān olup dir maʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 170). [dir, -r]

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mes. 2, Mıs. 167). [diyemez, -y, -e, -mez]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 14). [dir, -r]

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın (Mes. 5, Mıs. 134). [dir, -r]

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 84). [diyüp, -y, -üp]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 124). [dir, -r]

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi tarriḳū dir (Mes. 8, Mıs. 58). [dir, -r]

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber (Mes. 11, Mıs. 11). [dir, -r]

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 117). [dir, -r]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 93). [diyübeni, -y, -üben, -i]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 55). [diyübeni, -y, -üben, -i]

Şānına Ḥaḳ didi kelāmında
Sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār (Gaz. 1, Mıs. 3). [didi, -di]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 35). [didüm, -dü, -m]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 31). [direm, -r, -em]

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mes. 4, Mıs. 12). [digil, -gil]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 63). [didiler, -di, -ler]

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 59). [diñ, -ñ]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 74). [diyen, -(y)en]

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mes. 13, Mıs. 7). [dirler, -r, -ler]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı şanma ki bunuñ farḳı yoḳdur *(Mes. 4, Mıs. 39). [dimekden, -den]*

debīr: *Far. 1. Kâtip, münşî. 2. Müsteşar, müdür. debîr-i felek Utarid. debîristân kalem odası. Ketebenin mahall-i iştigali.*

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 1). [debīri, -i]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 41). [debīri, -i]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 33). [debīre, -e]

debīr ol-: *Müsteşar olmak; katip, yazıcı olmak.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl *(Kas. 2, Mıs. 37). [debīr oldı, -dı]*

defʿ it-: *Kovmak, uzaklaştırmak.*

ʿAşḳ odın **defʿ itmege** bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 9). [defʿ itmege]*

def ü ḳānūn: *Def ve kanun.*

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş **def ü ḳānūn**
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn *(Mur. 1, Mıs. 21). [def ü ḳānūn]*

defter: *Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.*

Seḫāsını göreydi Ḥātem-i Ṭayy
İderdi kendüzinüñ **defterin** ṭayy *(Mes. 17, Mıs. 50). [defterin, -in]*

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol **defteri** dilber öñinde *(Mes. 76, Mıs. 6). [defteri, -i]*

defter eyle-: *Hesabını tutmak.*

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter *(Mes. 76, Mıs. 4). [defter eyle]*

defterini dür-: *İşini bitirmek, yok etmek, ortadan kaldırmak, öldürmek.*

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini *(Mes. 168, Mıs. 60). [defterini dürdi, -di]*

ʿAṭāya başlayup nūş eylese mey
Dürerdi defterini Ḥātem-i Ṭay *(Mes. 19, Mıs. 108). [defterini dürerdi, -er, -di]*

def-zen eyle-: *Defçi yapmak, def çalıcı yapmak.*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı **def-zen eyledüñ** her māh u sāl *(Kas. 2, Mıs. 40). [def-zen eyledüñ, -dü, -ñ]*

deg-: *Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak.*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb *(Tb. 1, Mıs. 35). [degmez, -mez]*

deg-: *Değmek, dokunmak.*

Gülşen-i ḫüsnüñde iy meh **degmeden** baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 3). [degmeden, -meden]*

deg-: *Sıra gelmek.*

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet **degdi** māha *(Mes. 151, Mıs. 30). [degdi, -di]*

degin: *Dek.*

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 7). [degin]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [degin]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 118). [degin]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 133). [degin]

degiş-: *Değişmek, değiştirmek.*

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh *(Mes. 31, Mıs. 37). [degişdi]*

degşir-: *Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.*

Gehī funduḳla iderdi ḳaṣd-ı piste
Gehī gül degşirüp eylerdi deste (Mes. 155, Mıs. 246). [degşirüp, -üp]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 1). [degşürdi, -di]

degül: *Değil.*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 13). [degül]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 127). [degül]

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 38). [degüldür, -dür]

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 25). [degül]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 246). [degül]

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz raḥmet-i Raḥmāna lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 21). [degülüz, -üz]

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 113). [degül]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 25). [degül]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 47). [degüldür, -dür]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 48). [degüldür, -dür]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [degüldür, -dür]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 123). [degüldür, -dür]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 124). [degüldür, -dür]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21). [degül]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 28). [degüldür, -dür]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 278). [degül]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 165). [degüldür, -dür]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 58). [degül durur]

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde (Mes. 121, Mıs. 68). [degül durur]

degür-: *Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak.*

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı **degür** anda beşīren *(Mes. 157, Mıs. 2). [degür]*

dehān: *Far. is. Ağız.*

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [dehān]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 115). [dehān]

Dehānın görseyidi ġonca-i pāk
Utanmaḳdan ḳılurdı yaḳasın çāḳ (Mes. 20, Mıs. 85). [dehānın, -ın]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 119). [dehānın, -ın]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 90). [dehān]

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle (Mes. 35, Mıs. 7). [dehānuñ, -uñ]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 23). [dehāñ]

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 77). [dehānın, -ın]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 87). [dehān]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 86). [dehāñ]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 35). [dehān]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 29). [dehān]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 30). [dehānından, -ı, -n, -dan]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 3). [dehān]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 31). [dehānum, -um]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 2). [dehānın, -ın]

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña (Mes. 117, Mıs. 82). [dehānından, -ı, -n, -dan]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 30). [deḫānından, -ı, -n, -dan]

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi miyānı (Mes. 155, Mıs. 37). [dehānı, -ı]

dehān aç-: *Ağız açmak.* || *Konuşmaya başlamak.*

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 82). [dehān açıban, -ıban]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [dehān aç]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 3). [dehān açubanı, -ubanı]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 13). [dehān açup, -up]

Dehān açup şeker efşān ḳıldı
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı (Mes. 133, Mıs. 5). [dehān açup, -up]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 6). [dehān açup, -up]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 93). [dehāñ açup]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 17). [dehān açup]

dehen: *Far. is. Ağız.*

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her **dehende** biñ zebānum *(Mes. 90, Mıs. 32). [dehende, -de]*

dehr: *Dünya ‖ felek.*

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 60). [dehr]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 112). [dehr]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 83). [dehrün, -üñ]

dehr: *Devir, zaman.*

Egerçi **dehrden** gördüm cefālar
Ṣon ucı ẕevḳ ile sürdüm ṣafālar *(Mes. 158, Mıs. 11). [dehrden, -den]*

dehr: *(Ar.) Dünya, cihan, âlem.*

Ḫātemle oldı **dehre** şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem *(Kas. 5, Mıs. 17). [dehre, -e]*

dehr-i ḥoḳḳa-bāz: *Hilekar dünya, altadıcı dünya, düzenbaz dünya, sahtekar dünya.*

Görür misin bu **dehr-i ḥoḳḳa-bāzı**
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī *(Mes. 168, Mıs. 119). [dehr-i ḥoḳḳa-bāzı, -ı]*

dehşet: *Büyüklük, azamet; korku.*

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi **dehşetinden** *(Mes. 8, Mıs. 124). [dehşetinden, -in, -den]*

dek: *Kadar, dek.*

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 93). [dek]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 15). [dek]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 21). [dek]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 13). [dek]

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 1). [dek]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 135). [dek]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 26). [dek]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 32). [dek]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 38). [dek]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 36). [dek]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 134). [dek]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 31). [dek]

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 44). [dek]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 107). [dek]

del-: *Delik açmak,yırtmak, açmak.*

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 88). [deldüm, -dü, -m]

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini (Mes. 28, Mıs. 57). [deldi, -di]

delīl: *Ar. is. Kılavuz, rehber, yol gösterici. Bir dava ve meseleyi ispata yarayan şey, burhan. Nişan, alâmet.*

Ḳarañuda ḳalanlaruñ **delīli**
Yol azmışlara gösteren sebīli *(Mes. 8, Mıs. 15). [delīli, -i]*

delīl ol-: *Bir durumun işareti, alameti olmak II Rehber olmak.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār (Kas. 1, Mıs. 13). [delīl ol, -dı]

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 45). [delîl olup]

delīl-i zāt: *Allah'ın (c.c.) zatının delili, varlığının ispatı.*

Ḳamu nefy-i cihān iṣbātuñ içün
Ḳamu ʿālem **delīl-i ẕātuñ** içün *(Mes. 3, Mıs. 34). [delīl-i ẕātuñ, -uñ]*

delv: *Kova.*

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [delv]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [delve, -e]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [delve, -e]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 1). [delve, -e]

dem: *Zaman, an; nefes.*

Didi kim iy nesīm-i rūḥ-efzā
Demüñdür ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā *(Mes. 82, Mıs. 2). [demüñdür, -ün, -dür]*

dem: *Nefes.*

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [dem]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [dem]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 5). [demüñle, -üñ, -le]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 4). [demüñle, -üñ, -le]

dem: *(Fars.) An, vakit, zaman.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [dem]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [dem]

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 7). [demidür]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [demidür]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [dem]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 3). [dem]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [demdür, -dür]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 13). [demidür, -i, -dür]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 75). [demdür, -dür]

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḫaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḫakı (Kas. 6, Mıs. 5). [deminde, -i, -n, -de]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 31). [dem]

Eger şeh ide ḫüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḫayātı (Mes. 1, Mıs. 56). [demde, -de]

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 67). [demidür, -i, -dür]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 162). [demde, -de]

Eger biñ nuṭḳ olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḫayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 164). [demde, -de]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 6). [dem]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [dem]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 184). [demden, -den]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 6). [demidür, -i, -dür]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḫaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḫaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 252). [dem]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḫaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḫaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [dem]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḫaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḫaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [dem]

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḫaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḫaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 218). [demde, -de]

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿafv ḳıl benden günahı (Mes. 6, Mıs. 120). [demidür, -i, -dür]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 160). [demidür, -i, -dür]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 150). [demidür, -i, -dür]

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 144). [demidür, -i, -dür]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 140). [demidür, -i, -dür]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 64). [demidür]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [dem]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 13). [dem]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 46). [dem]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 8). [demidür]

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 5). [demidür]

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 5). [demine, -i, -ne]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 49). [demde, -de]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 17). [demidür, -i, -dür]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 18). [demidür, -i, -dür]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uṣbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 29). [demidür, -i, -dür]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 3). [demidür, -i, -dür]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 6). [demidür, -i, -dür]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3). [demidür, -i, -dür]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 305). [demdür, -dür]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 104). [demidür, -i, -dür]

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz tā ṣabāḥ olınca raḥāt (Mes. 155, Mıs. 157). [demidür, -i, -dür]

Demidür ẕevḳ sürüp olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād (Mes. 163, Mıs. 5). [demidür, -i, -dür]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 69). [demidür, -i, -dür]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 114). [demidür, -i, -dür]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 117). [demidür, -i, -dür]

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol buñ deminde rehber olur (Mes. 168, Mıs. 46). [deminde, -i, -n, -de]

Demdür ki surāḫī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 9). [demdür, -dür]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 14). [dem degül, -degül]

demʿ: *(Ar.) Gözyaşı.*

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur **demʿ**
Anuñ yanġınlığına aġlar şemʿ *(Mes. 38, Mıs. 25). [demʿ]*

dem: *Kan.*

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum **dem durur** *(Kıt. 1, Mıs. 10). [dem durur]*

dem ol-: *Zamanı gelmek, zaman olmak, bazen, arada sırada.*

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi *(Mes. 26, Mıs. 24). [dem olurdı, -ur, -dı]*

dem ur-: *Nefes vermek II Bahsetmek, söz etmek.*

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden **dem ururdı** āb-ı ḥayvān *(Mes. 155, Mıs. 34). [dem ururdı, -ur, -dı]*

dem-ā-dem: *Her zaman, daima, her an.*

Seyr ide necm-i ʿömrün ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḥaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem (Kas. 5, Mıs. 80). [dem-ā-dem]

İdem dirseñ beni ḫīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd *(Mes. 163, Mıs. 48). [dem-ā-dem]*

dem-be-dem: *(Fars.) Her vakit, dâima, her an.*

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 1). [dem-be-dem]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 5). [dem-be-dem]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 82). [dem-be-dem]

dem-i āhū: *Ahunun kanı.*

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler *(Mes. 2, Mıs. 137). [dem-i āhūyı, -yı]*

dem-i dāvūd: *Güzel sesli Hz. Davut'un nefesi.*

Dem-i Dāvūd ile mesūʿd eyle
Zebūrın sözümüñ maḥmūd eyle *(Mes. 1, Mıs. 23). [dem-i dāvūd]*

dem-i yūsuf: *Yusuf'un kanı.*

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol *(Mes. 167, Mıs. 29). [dem-i yūsufdan, -dan]*

dem-sāz: *F. Arkadaş, refik, hem-dem, dost. Sırdaş.*

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile **dem-sāz** *(Mes. 117, Mıs. 16). [dem-sāz]*

dem-sāz ol-: *Dost olmak, sırdaş olmak, arkadaşlık etmek.*

Ġam u ʿaşḳuñdan iy serv-i ser-efrāz
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz (Mes. 89, Mıs. 8). [dem-sāz oldı]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 15). [dem-sāz oldı]

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 102). [dem-sāz olmışdı, -muş, -dı]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 28). [dem-sāz olurlar, -ur, -lar]

demür: *Demir, sert maden.*

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebūrı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 212). [demüri, -i]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 48). [demür]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [demür]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 10). [demürden, -den]

Demür ṭaġ idi ṣankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 103). [demür]

dendān: *Diş.*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālüsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 10). [dendāne, -e]

Ṣaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Ṣatar dendānı bigi lūʾlū-yi ter (Mes. 34, Mıs. 120). [dendānı, -ı]

Hemān derd ü ġam idi dil-pezīri
Hemān dendān idi dest-gīri (Mes. 94, Mıs. 12). [dendān idi]

dendān birbirine ḳak-: *Dişlerini birbirine geçirmek, dişlerini sıkmak.*

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān *(Mes. 120, Mıs. 34). [dendān birbirine ḳaḳdı, -dı]*

deñe: *Bakmak, denemek.*

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 31). [deñerdüm, -r, -dü, -m]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri (Mes. 47, Mıs. 53). [deñeyüp, -y, -üp]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 6). [denerdi, -r, -di]

deng ü ḥayrān: *Hayran ve şaşkın.*

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı **deng ü ḥayrān** *(Mes. 20, Mıs. 78). [deng ü ḥayrān]*

deñiz: *Deniz, bahr.*

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh **deñizde** ʿanber eyler *(Mes. 2, Mıs. 138). [deñizde, -de]*

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 47). [deñiz]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 29). [deñizde, -de]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 18). [deñiz]

Oluban söz deñizi içre ġavvāş
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 7). [deñizi]

deñlü: *Kadar, derece.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [deñlü]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 28). [deñlü]

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı (Mes. 148, Mıs. 131). [deñlü]

dep: *Tekmelemek.*

Getürdi diline ism-i Ḫudāyı
Alaya **depdi** ol dem bād-pāyı *(Mes. 148, Mıs. 138). [depdi, -di]*

der: *Kapı.*

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 24). [der]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 282). [derden, -den]

der-āġūş eyle-: *Kucaklamak, sarmak.*

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 214). [der-āġūş eyledi, -di]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 54). [der-āġūş eyledi, -di]

Geh iderdi yılanı ḫalḳa der-gūş
Pelengi eyler idi geh der-āgūş (Mes. 73, Mıs. 28). [der-āgūş eyler idi, -r, -di]

der-āġūş it-: *Kucaklamak, sarılmak.*

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 67). [der-āġūş itdi, -di]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 107). [der-āġūş itdi, -di]

der-āġūş ḳıl-: *Kucaklamak.*

İkisinüñ deʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 12). [der-āġūş ḳıldı, -dı]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 8). [der-āġūş ḳıldı]

Gehīʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 234). [der-āġūş ḳılurdı, -ur, -dı]

derbān: *Far. Kapıcı, bevvâb.*

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize **derbān** *(Mes. 97, Mıs. 12). [derbān]*

derbān ol-: *Kapıcı olmak, kapıcılık yapmak.*

Ferīdun u Key ü Dārā vü Ḥāḳān
İderler faḫr aña olmaġa derbān *(Mes. 17, Mıs. 56). [derbān olmaġa, -mak, -a]*

derc it-: *Yazmak, kaydetmek.*

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat **derc idüp** ḫarc eyle gevher *(Mes. 156, Mıs. 60). [derc idüp, -üp]*

derc ḳıl-: *Yerleştirmek.*

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 66). [derc ḳıldı, -dı]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 39). [derç ḳıldum, -du, -m]

derc ḳıl-: *Kitaba koymak, kaydetmek.*

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle **derc ḳılduñ** *(Mes. 169, Mıs. 26). [derc ḳılduñ, -du, -ñ]*

derd: *(Fars) İnsana ıstırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [derde, -e]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [derdile, -ile]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [derd]

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 2). [derdime, -ime]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 4). [derdüñe, -(ü)ñ, -e]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [derdüñe, -(ü)ñ, -e]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [derdüñe, -(ü)ñ, -e]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [derdüñe, -(ü)ñ, -e]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 6). [derdüme, -üm, -e]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 7). [derd]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 8). [derdüme, -üm, -e]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 10). [derdi, -i]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 8). [derdiyle, -i, -y, -le]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 96).
[derdine, -i, -ñe]

Özi cān derdine dermān baġışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 137).
[derdine, -ine]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 86).
[derdine, -i, -ñe]

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar (Mes. 8, Mıs. 177).
[derdine, -i, -ñe]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 50).
[derd]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 33).
[derde, -e]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 45).
[derdiyile, -i, -y, -ile]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 37).
[derdümi, -ümi]

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUşşāḳa ḳıl āġāz (Mes. 19, Mıs. 85).
[derd]

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 136).
[derd]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [derde, -e]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 70).
[derd]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 73). [derd]

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 22, Mıs. 43). [derdile, -ile]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 7).
[derdüme, -üm, -e]

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 80).
[derd]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 77).
[derdinden, -i, -n, -den]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 4).
[derdümüñ, -ümüñ]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 130). [derd]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 15).
[derd]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17).
[derdi, -i]

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣsa aña ḥişşe (Mes. 31, Mıs. 59).
[derd]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 61).
[derdi, -i]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 82). [derd]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 21). [derd]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 82).
[derdi, -i]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 18). [derd]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 38).
[derdi, -i]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 20). [derdi, -i]

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 63). [derdi, -i]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 8). [derdidür, -i, -dür]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 5). [derdüñ, -ü-n]

Gehī çeşmünden aḳıdurdı bārān
Gehī ḳılurdı derdiyile efġān (Mes. 72, Mıs. 46). [derdiyile, -i, -y, -ile]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 15). [derd]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 5). [derdümden, -ümden]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 7). [derde, -e]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 4). [derdümi, -ümi]

Bu derdümi ġazel ḳıl iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz (Mes. 77, Mıs. 3). [derdümi, -ümi]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 7). [derdüme, -üm, -e]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 5). [derde, -e]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ göñlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 30). [derdine, -i, -ne]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 14). [derdi, -i]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 39). [derdüm, -üm]

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 41). [derdümi, -üm, -i]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 9). [derde, -e]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 13). [derdümüñ, -ümüñ]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 16). [derdüñle, -üñle]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil (Mes. 108, Mıs. 5). [derd]

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi (Mes. 126, Mıs. 40). [derdi, -i]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 8). [derde, -e]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 120). [derd]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [derdüme, -üm, -e]

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān (Tb. 1, Mıs. 51). [derdine, -i, -ne]

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb (Tb. 1, Mıs. 41). [derdümüñ, -ümüñ]

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmış idi ġam-ḫᵛâr (Tb. 1, Mıs. 70). [derdüñ, -üñ]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [derd ile]

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh u nevā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 21). [derd ile]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 9). [derd ile]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 1). [derd ile]

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh (Kıt. 2, Mıs. 5). [derd ile]

Āh u efġān itdügüme derd ile
Gözlerüm yaşı durur baña güvāh (Kıt. 2, Mıs. 7). [derd ile]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 9). [derd ile]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 14). [derd ile]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 26). [derd ile]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 50). [derd ile]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 25). [derd ile]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 80). [derd ile]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 28). [derd ile]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 6). [derd ile]

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı (Mes. 68, Mıs. 16). [derd ile]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 2). [derd ile]

Yaḳasın çāḳ ḳılup derd ile şāh
Belā vü derd ü miḥnetle eyledi āh (Mes. 74, Mıs. 3). [derd ile]

Gehī derd ile aḳıdurdı yaşın
Gehī eliyile dögerdi başın (Mes. 81, Mıs. 7). [derd ile]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 6). [derd ile]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 1). [derd ile]

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 26). [derd ile]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 9). [derd ile]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 7). [derd ile]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 10). [derd ile]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 6). [derd ile]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 16). [derd ile]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 31). [derd ile]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 27). [derd ile]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 122). [derd ile]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 20). [derd ile]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 156). [derd ile]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḥudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 98). [derd ile]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 51). [derd ile]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 29). [derd ile]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 12). [derd ile]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 16). [derd ile]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 40). [derd ile]

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān (Mes. 87, Mıs. 70). [derd ile]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 48). [derd ile]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 1). [derd ile]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 19). [derd ile]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 16). [derd ile]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 116). [derd ile]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 122). [derd ile]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 4). [derd ile]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 2). [derd ile]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 12). [derd ile]

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 22). [derd ile āh itsem, -se, -m]

derd al-: *Dert almak, dert sahibi olmak.*

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü **derd aldı** *(Mes. 45, Mıs. 20). [derd aldı, -dı]*

derd çek-: *Sıkıntıya düşmek, zorluklar yaşamak, üzülmek.*

Şu deñlü **derd çekdüm** ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 5). [derd çekdüm, -dü, -m]*

derd ile belā: *Sıkıntı ile musibet.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 10). [derd ile belā]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 3). [derd ile belā]

derd ile belādan ḳurtul-: *Keder ve sıkıntıdan kurtulmak.*

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 70). [derd ile belādan ḳurtuldı, -dı]

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan (Mes. 31, Mıs. 50). [derd ü belādan ḳurtılur, -ur]

derd ile ġam: *Dert ve keder.*

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün **derd ile ġam** hem-dem durur *(Kıt. 1, Mıs. 4). [derd ile ġam]*

derd ol-: *Dert sebebi olmak.*

ʿAceb **derd oldı** bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz *(Mes. 22, Mıs. 77). [derd oldı]*

derd ü belā çek-: *Dert ve sıkıntı yaşamak.*

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dūn ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(Gaz. 39, Mıs. 6). [derd ü belā çekeyin, -e, -yin]*

derd ü belā: *Dert ve bela.*

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda (Kıt. 5, Mıs. 4). [derd ü belāda, -da]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 3). [derd ü belādan, -dan]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 69). [derd ü belādan, -dan]

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam (Kas. 5, Mıs. 57). [derd ü belāñ ile, -ñ, -ile]

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 10). [derd ü belāya, -ya]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 10). [derd ü belāyile]

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü şol gül-ʿiẕārumuz (Gaz. 26, Mıs. 13). [derd ü belāyile, -yile]

derd ü belāya uġra-: *Dert ve belaya uğramak.*

Cihānda uġradum derd ü belāya
Oturınca senüñle bir araya *(Mes. 68, Mıs. 17). [derd ü belāya uġradum, -du, -m]*

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya *(Mes. 118, Mıs. 8). [derd ü belāya uġramış, -mış]*

derd ü belāya uġrat-: *Dert ve belaya maruz bırakmak.*

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya *(Mes. 27, Mıs. 187). [derd ü belāya uġradup, -up]*

derd ü belā-yı ʿaşḳ: *Aşk derdi ve belası.*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 28). [derd ü belā-yı ʿaşḳ ile]*

derd ü ġam: *Dert ve üzüntü.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 5). [derd ü ġam]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 52). [derd ü ġam]

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh u vāh (Kıt. 2, Mıs. 2). [derd ü ġam]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 94). [derd ü ġam]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 84). [derd ü ġam]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 13). [derd ü ġam]

Hemān derd ü ġam idi dil-pezīri
Hemān dendān idi dest-gīri (Mes. 94, Mıs. 11). [derd ü ġam idi]

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz (Gaz. 26, Mıs. 12). [derd ü ġam ile]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 98). [derd ü ġam ile]

Bir aydan soñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 8). [derd ü ġam ile]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 12). [derd ü ġam ile]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 8). [derd ü ġam ile, -ile]

Gehī derd ü ġam ile āh iderdi
Gehī şükri Ḫudāya şāh iderdi (Mes. 167, Mıs. 57). [derd ü ġam ile, -ile]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 13). [derd ü ġāmdan, -dan]

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 2). [derd ü ġāmdan, -dan]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 3). [derd ü ġamdan, -dan]

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 6). [derd ü ġamdan]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 192). [derd ü ġamdan]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 3). [derd ü ġamdur]

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş (Mes. 98, Mıs. 32). [derd ü ġamı]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 3). [derd ü ġamıyla, -ı, -yla]

Hemīşe derd ü ġamla zār olurdı
Cefā-yı ʿaşḳ ile bīmār olurdı (Mes. 72, Mıs. 41). [derd ü ġamla]

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh (Mes. 122, Mıs. 40). [derd ü ġamla, -la]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 10). [derd ü ġāmla, -la]

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 2). [derd ü ġamla, -la]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 62). [derd ü ġamla]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 37). [derd ü ġamla]

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 10). [derd ü ġamla]

Nicesi ḳan ağlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 13). [derd ü ġamla]

Ḳapuñdan ayru olduġunca cānā
Oluram derd ü ġamla zār u mehcūr (Kıt. 4, Mıs. 6). [derd ü ġamla]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 22). [derd ü ġamla]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 4). [derd ü ġāmla]

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 3). [derd ü ġamla]

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 22). [derd ü ġamla]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 2). [derd ü ġamla]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 12). [derd ü ġamla]

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki ağlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 7). [derd ü ġamuñla]

derd ü ġamını çek-: *Üzüntü ve tasa çekmek.*

Şādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola
Çekerem şādlığı yirine derd ü ġamını *(Gaz. 25, Mıs. 12). [derd ü ġamını çekerem, -er, -em]*

derd ü hicrān: *Dert ve ayrılık acısı.*

Şükür kim irüben maḳṣūd-ı cāna
Şükür kim unudıldı **derd ü hicrān** *(Gaz. 15, Mıs. 8). [derd ü hicrān]*

derd ü hicr: *Dert ve ayrılık acısı.*

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes ʿĀlem içre **derd ü hicrüñle** senüñ maḥzūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 10). [derd ü hicrüñle, -üñ, -le]*

derd ü miḥnet: *Dert ve sıkıntı.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 9). [derd ü miḥnet]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 9). [derd ü miḥnet]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 13). [derd ü miḥnet]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 40). [derd ü miḥnet]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 6). [derd ü miḥnet]

Olalı derd ü miḥnet hem-nişīnüm
Felekde rāh ider āh u enīnüm (Mes. 82, Mıs. 23). [derd ü miḥnet]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 4). [derd ü miḥnet]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 21). [derd ü miḥnet]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 87). [derd ü miḥnet birle]

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān (Mes. 95, Mıs. 23). [derd ü miḥnet birle]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 31). [derd ü miḥnet ile]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 8). [derd ü miḥnet ile]

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 12). [derd ü miḥnetle, -le]

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla pūr-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 2). [derd ü miḥnetle]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 5). [derd ü miḥnetle]

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 3). [derd ü miḥnetle]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 35). [derd ü miḥnetlerle, -ler, -le]

derd ü miḥnet çek-: *Aşığın eziyet ve cefa çekmesi.*

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret *(Mes. 34, Mıs. 103). [derd ü miḥnet çekdüm]*

derd ü renci: *Keder ve ıztırap.*

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra **derd ü renci** *(Mes. 168, Mıs. 114). [derd ü renci, -i]*

derd ü zaḥmet: *Sıkıntı ve eziyet çekmek.*

Bu gerçek kim benümçün **derd ü zaḥmet**
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet *(Mes. 98, Mıs. 5). [derd ü zaḥmet]*

derd ü zaḥmet çek-: *Sıkıntı ve eziyet çekmek.*

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 39). [derd ü zaḥmet çekdüñ ise, -dü, -ñ, -ise]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşḳuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 83). [derd ü zaḥmet çeker isem, -er, -isem]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 136). [derd ü zaḥmet çekerin, -er, -in]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol bańa iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 33). [derd ü zaḥmet çekicek, -icek]

derdā: *Yazık, eyvah.*

Ḥasretā **derdā** ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan *(Gaz. 20, Mıs. 1). [derdā]*

derde dermān iriş-: *Derde derman bulmak, derde çare bulmak.*

Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan irişür her derde dermān *(Mes. 83, Mıs. 2). [derde dermān irişür, -ür]*

derde dermān um-: *Sıkıntıya çözüm aramak.*

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī **derde dermān uma** gelmiş *(Mes. 129, Mıs. 14). [derde dermān uma, -a]*

derde devalar it-: *Soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek.*

Maḥabbetdür viren cāna şafālar
Maḥabbetdür iden derde devalar *(Mes. 19, Mıs. 30). [derde devalar iden, -en]*

derd-i ʿaşḳ: *Aşk derdi.*

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 29). [derd-i ʿaşḳ]

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 24). [derd-i ʿaşḳ ile, -ile]

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur (Gaz. 23, Mıs. 14). [derd-i ʿaşḳuñdan, -uñ, -dan]

derd-i dilber: *Gönül alan sevgiliye kavuşma derdi.*

Giderken **derd-i dilberle** şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh *(Mes. 29, Mıs. 7). [derd-i dilberle, -le]*

Giderken **derd-i dilberle** şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh *(Mes. 26, Mıs. 67). [derd-i dilberle, -le]*

derd-i iştiyāḳ: *Özleme derdi, hasretlik derdi.*

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān **derd-i iştiyāḳa** *(Gaz. 51, Mıs. 2). [derd-i iştiyāḳa, -a-a]*

derd-i müşkil: *Zor dert, sıkıntı.*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān **derd-i müşkil** senden ayru *(Gaz. 29, Mıs. 2). [derd-i müşkil]*

derdine dermān bul-: *Derdine derman bulmak, sıkıntısını gidermek.*

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 154, Mıs. 113). [derdine dermān buldı, -dı]

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı (Mes. 49, Mıs. 2). [derdine dermān bulındı, -ın, -dı]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 21). [derdine dermān bulup, -up]

derdine dermān iste-: *"Sıkıntısına çare aramak.".*

Ki sensin Ḥāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber
Cihān derdine dermān senden ister *(Mes. 6, Mıs. 106). [derdine dermān ister, -r]*

derdine devāyı ḳıl-: *Sıkıntıyı çözümlemek, çaresizliği yenmek.*

Şehün derdine ḳıluban devāyı
İkisinden de aldılar rıżāyı *(Mes. 154, Mıs. 117). [derdine devāyı ḳıluban, -uban]*

derdine merhem bul-: *Derdine çare bulmak.*

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Şanasın derdine ol dem buldı merhem *(Mes. 92, Mıs. 10). [derdine merhem buldı, -dı]*

derdlü ol-: *"Dertli olmak, kederli olmak, üzüntülü olmak.".*

Ḳamu **derdlü olanlaruñ** ṭabībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi *(Mes. 8, Mıs. 13). [derdlü olanlaruñ, -an, -lar, -uñ]*

derdmend: *Derdi olan, dertli, üzüntülü.*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 8). [derdmendüm, -üm]

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 8). [derdmendüñe, -(ü)ñ, -e]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 10). [derdmendem, -(e)m]

derdüme çāre bul-: *Derdine çare bulunmak.*

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre *(Mes. 91, Mıs. 12). [derdüme çāre bulına]*

derdine devā bul-: *İyileşmek, ilaca kavuşmak.*

Cān derdine bir **devā bulınmaz**
İrmezse lebüñden aña dermān *(Tb. 1, Mıs. 51). [devā bulınmaz, -ın, -maz]*

derdüme dermān: *Derd(ime)e derman ll Derde derman olan sevgili.*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 2). [derdüme dermān]

derdüme dermān: *"Derde derman olmak; üzüntüsünü, sıkıntısını yok etmek.".*

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 34). [derdüme dermān umaram, -ar, -am]

derdüme dermān bul-: *Derde çare olmak.*

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 7). [derdüme dermān bulına, -ın, -a]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 4). [derdüme dermān bulındı, -ın, -dı]

derdüme dermān it-: *Derde derman olmak, sıkıntıyı ortadan kaldırıp çare olmak.*

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān *(Mes. 9, Mıs. 20). [derdüme dermān it]*

derdüme dermān ol-: *Derdine derman olmak, soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı gidermek; ilgi göstermek.*

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 10). [derdüme dermān olmadan, -madan]*

dere: *Dere, küçük akarsu.*

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc *(Mes. 128, Mıs. 26). [dere]*

dergāh: *Dergah, kapı. II Sevgilinin eşiği.*

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol **dergāha** sürdüñ *(Mes. 36, Mıs. 112). [dergāha, -a]*

dergāh: *Kapı, eşik, huzur, makam.*

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā **dergāhına** yüz urdı Cemşīd *(Mes. 154, Mıs. 158). [dergāhına, -ı, -na]*

dergāh-ı hurşīd: *Hurşid'in katına, mekanına, evine.*

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup **dergāh-ı Ḫurşīde** yüz urdum *(Mes. 23, Mıs. 68). [dergāh-ı ḫurşīde, -e]*

dergeh: *Kapı, eşik, huzur, makam.*

Çıḳup şeh **dergehinden** mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş *(Mes. 35, Mıs. 73). [dergehinden, -in, -den]*

der-ḥāl: *Çabucak.*

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 136). [der-ḥāl]

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl żabt eyler ser-ā-ser (Mes. 17, Mıs. 66). [der-ḥāl]

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mes. 19, Mıs. 8). [der-ḥāl]

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 148). [der-ḥāl]

derhem it-: *Dağıtmak, karıştırmak.*

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem *(Kas. 5, Mıs. 60). [derhem itdi, -di]*

dermān: *1. İlâç, çare, 2. Kuvvet, takat.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [dermānum, -um]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [dermān]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [dermān]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [dermān]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 8). [dermāñ]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [dermān]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 7). [dermān]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 5). [dermān]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 8). [dermān]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḫastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 18). [dermān]

dermān: *(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.*

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 2). [dermānı, -ı]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 8). [dermāna, -a]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 6). [dermāna, -a]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 13). [dermānı, -ı]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [dermān]

dermān bağışla-: *Dertliye derman olmak.*

Özi cān derdine **dermān bağışlar**
Sözi dil küfrine īmān bağışlar *(Mes. 7, Mıs. 137). [dermān bağışlar]*

dermān bul-: *Çare, hâl yolu, çıkış yolu.*

Şanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 32). [dermān buldı, -dı]

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 143). [dermān buldı, -dı]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 20). [dermān bulına]

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 2). [dermān bulındı, -ın, -dı]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 86). [dermān bulındı, -ın, -dı]

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz (Mes. 22, Mıs. 77). [dermān bulınmaz]

derman eyle-: *Şifa vermek.*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 4). [dermān eyle]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 7). [dermān eyle]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 5). [dermān eyle]

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña sevābı (Tb. 1, Mıs. 97). [derman eyle]

dermān it-: *Derman eylemek, iyileştirmek, şifa vermek.*

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 8). [dermān ider iseñ, -er, -iseñ]*

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ gönlümüñ derdine dermān *(Mes. 82, Mıs. 30). [dermān idüñ]*

dermān ir-: *Çare olmak, derman olmak.*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Tb. 1, Mıs. 52). [dermān irmezse, -mez, -se]*

dermān ḳıl-: *Derde deva olmak, çare olmak, derde deva olmak.*

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile **dermān ḳılasın** *(Mes. 36, Mıs. 24). [dermān ḳılasın]*

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere **dermān ḳılur** ol *(Mes. 2, Mıs. 40). [dermān ḳılur, -ur]*

dermāna gel-: *Derdine çare olmaya gelmek.*

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var **dermāna geldi** *(Mes. 126, Mıs. 40). [dermāna geldi]*

dermānde vü bī-çāre: *"Aciz ve çaresiz.".*

Bu ben **dermānde vü bī-çāre** miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn *(Mes. 9, Mıs. 49). [dermānde vü bī-çāre]*

der-pūş: *Kapı kapalı, kapısı kapalı ll Dudak kapalı.*

Görindügince ol yāḳūt **der-pūş**
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş *(Mes. 155, Mıs. 141). [der-pūş]*

dert: *Dert.*

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki **derdümüzi** sen ḳılduñ ziyāde *(Mes. 34, Mıs. 60). [derdümüzi]*

dertlü: *Dert sahibi, keder içinde olan kimse.*

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu **dertlülere** dermān ḳılur ol *(Mes. 2, Mıs. 40). [dertlülere, -lere]*

derūn: *Kalp, yürek, iç, bâtın.*

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān *(Mes. 21, Mıs. 1). [derūnından, -ıñ, -dan]*

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş *(Mes. 22, Mıs. 43). [derūnından, -ın, -dan]*

dervīş: *Derviş, fakir, kalender.*

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki **dervişüñ** girür her dem evine *(Mes. 142, Mıs. 26). [dervişüñ, -üñ]*

dervīş-i miskīn: *Fakir derviş, kimsesiz derviş.*

Bu şiʿri oḳıyup **dervīş-i miskīn**
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn *(Mes. 34, Mıs. 1). [dervīş-i miskīn]*

deryā: *Bahr, deniz.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [deryā]

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 9). [deryā]

Bu ṣaḥrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl (Mes. 6, Mıs. 98). [deryāda, -da]

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh (Mes. 6, Mıs. 66). [deryāsına, -sı, -n, -a]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 183). [deryāya, -ya]

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa (Mes. 19, Mıs. 45). [deryāyı, -yı]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 16). [deryā]

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 3). [deryā]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 12). [deryā]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 14). [deryā]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 15). [deryā]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 43). [deryāda, -da]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 13). [deryāyı, -yı]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 73). [deryādan, -dan]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 58). [deryāya, -ya]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 68). [deryāyı, -yı]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 50). [deryāda, -da]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [deryāya, -ya]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 85). [deryāya, -ya]

Gehī deryāda bulaşduñ nehenge
Gehī ṣaḥrāda yār olduñ pelenge (Mes. 85, Mıs. 33). [deryāda, -da]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [deryā]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 26). [deryā]

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 36). [deryā]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [deryā]

deryā ḳıl-: *Deniz haline getirmek.*

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā *(Mes. 90, Mıs. 15). [deryā ḳıldı, -dı]*

deryā-yı ʿaşḳ: *Aşk denizi.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni **deryā-yı ʿaşḳ** *(Gaz. 4, Mıs. 4). [deryā-yı ʿaşḳ]*

Çü düşdi göñlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser **deryā-yı ʿaşḳuñ** *(Mes. 90, Mıs. 18). [deryā-yı ʿaşḳuñ, -uñ]*

deryā-yı dāyir: *Dönen deniz, yuvarlak deniz.*

Zihī Ḳādir ki bu **deryā-yı dāyir**
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir *(Mes. 2, Mıs. 81). [deryā-yı dāyir]*

deryā-yı ʿirfān: *Bilgi, gönül denizi.*

Sipihr-i maʿdelet **deryā-yı ʿirfān**
Şeh-i dīn yaʿni ʿOs̱mānü'bnü ʿAffān *(Mes. 12, Mıs. 5). [deryā-yı ʿirfān]*

deryā-yı raḥmet: *Lütuf, ihsan denizi.*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar *(Kas. 1, Mıs. 60). [deryā-yı raḥmetüñe, -üñ, -e]*

dest: *(Fars.) El.*

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 160). [dest]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 215). [destinde, -de, -in]

Ḥayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān (Mes. 6, Mıs. 60). [destine, -i, -n, -e]

dest ü pādan düş-: *Elden ayaktan düşmek, güçsüz olmak.*

Melik çün düşmiş idi dest ü pādan
Ḫalāṣ isterdi zülf-i āşınādan *(Mes. 69, Mıs. 25). [dest ü pādan düşmiş idi, -miş, -idi]*

deşt ü tīġ: *Kılıç ve dağ. [tîğ: ... dağ tepesi ve tam kenarı. Lugat-i Remzi].*

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ *(Mes. 120, Mıs. 38). [deşt ü tīġ]*

dest ur-: *1) El atmak 2) Yapmak için harekete geçmek.*

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest *(Mes. 69, Mıs. 22). [dest urdı]*

dest uzat-: *El uzatmak, sahip olmaya kalkışmak, dokunmaya, almaya teşebbüs etmek.*

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa bağladı şest *(Mes. 28, Mıs. 53). [dest uzatdı, -dı]*

destān-ı nevā-sāz: *Şarkıcının hikayesi.*

Ḫurūş-ı çeng ü **destān-ı nevā-sāz**
Dil-i ġam-ḫ∨āre olmışdı neva sāz *(Mes. 154, Mıs. 65). [destān-ı nevā-sāz]*

dest-bāzī ḳıl-: *Oyun oynamak.*

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī (Mes. 71, Mıs. 28). [dest-bāzī ḳılursın, -ur, -sın]

deste: *Demet.*

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından **deste** lale *(Mes. 155, Mıs. 308). [deste]*

deste eyle-: *Toplamak, deste haline getirmek.*

Gehī funduḳla iderdi ḳaṣd-ı piste
Gehī gül degşirüp eylerdi deste (Mes. 155, Mıs. 246). [deste eylerdi, -r, -di]

deste ol-: *Demet olmak.*

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste *(Mes. 154, Mıs. 2). [deste olmışdı, -mış, -dı]*

deste-i gül: *Gül destesi, demeti.*

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi **deste-i gül** *(Mes. 155, Mıs. 232). [deste-i gül]*

dest-gīr: *Far. sf. Düşenin elini tutan, muin, yardımcı.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [dest-gīr]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 48). [dest-gīri, -i]

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu esrār-ı pinhānuñ ḫabīri (Mes. 8, Mıs. 9). [dest-gīri]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 42). [dest-gīri, -i]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 24). [dest-gīrüm, -üm]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 12). [dest-gīri, -i]

Hemān derd ü ġam idi dil-pezīri
Hemān dendān idi dest-gīri (Mes. 94, Mıs. 12). [dest-gīri, -i]

destgīr ol-: *Muin olmak, yardımcı olmak, yardım etmek, himmet etmek.*

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol (Mes. 6, Mıs. 19). [destgīr ol]

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 47). [dest-gīr olġıl]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 51). [destgīr olmaya, -ma, -ya]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 32). [dest-gīri ol]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 78). [dest-gīrüñ olsun]

dest-i ʿadālet: *Adalet, hakkaniyet, doğruluk eli.*

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā mecrūḥ-ı ẓulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem (Kas. 5, Mıs. 48). [dest-i ʿadāletüñden, -üñ, -den]

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem (Kas. 5, Mıs. 40). [dest-i ʿadāletüñle, -üñ, -le]

dest-i çengāl ur-: *Çengel elle vurmak, elini çengel gibi yapmak, pençelemek.*

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl *(Mes. 120, Mıs. 42). [dest-i çengāl uruban, -uban]*

dest-i duʿā: *Dua eli, dua etmek için açılan el.*

Hemān şāh açıban **dest-i duʿāyı**
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı *(Mes. 154, Mıs. 147). [dest-i duʿāyı, -yı]*

dest-i temennī aç-: *Temenni elini açmak, dua etmek, dua için ellerini açmak.*

Luṭfun tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(Kas. 1, Mıs. 58). [dest-i temennī açubanı, -ubanı]*

dest-i teṭāvül: *Uzun el II Zulüm eli.*

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye **dest-i teṭāvül** *(Mes. 147, Mıs. 38). [dest-i teṭāvül]*

dest-i zebānī: *Zebânî'nin eli, Zebânî, cehennemde bekçi olduğuna inanılan, eli topuzlu, çok iri yarı, çok güçlü, korkunç yaratığın zulmü; cehennem azabı.*

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde **dest-i zebānīden** al yaḳam *(Kas. 4, Mıs. 68). [dest-i zebānīden, -den]*

dest-res: *Eli yetişen, isteğine kavuşan, nail olan.*

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ **dest-resüm** yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 10). [dest-resüm, -üm]*

destūr: *İzin, müsaade.*

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 23). [destūr]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [destūr]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 165). [destūr]

destūr dile-: *İzin istemek.*

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr *(Mes. 25, Mıs. 6). [destūr dile]*

destūr ol-: *İzin verilmek, müsaade edilmek; mümkün olmak.*

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān **destūr olup** ol şāh gitdi *(Mes. 44, Mıs. 28). [destūr olup, -up]*

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr *(Mes. 165, Mıs. 70). [destūr olupdur, -up, -dur]*

destūr vir-: *Izin ver.*

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 2). [destūr vire, -e]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 78). [destūr vireyin, -e, -yin]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 38). [destūr virmez]

Eger ḫışm eyleyüp virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 53). [destūr virmezse, -mez, -se]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 8). [destūr virmiş idi, -miş, -idi]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 69). [destūr virür ise, -ür, -ise]

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 79). [destūr virürsem, -ür, -se, -m]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 96). [destūr virdi]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 52). [destūr virdi]

deşt: *Kır, ova.*

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu **deşt** içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān *(Mes. 168, Mıs. 106). [deşt]*

devā: *Tedbir, çare, derman.*

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 8). [devādan, -dan]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳılduġı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [devā]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 232). [devayı, -(y)ı]

devālar eyle-: *Şifa vermek, iyileştirmek.*

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar *(Mes. 8, Mıs. 177). [devālar eyle]*

devlet: *Mutluluk, baht, talih. II Makam, mevki, servet, saltanat.*

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [devletle, -le]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1). [devlet]

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem (Kas. 5, Mıs. 40). [devlet]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 60). [devlet]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭfu ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 45). [devlet]

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzşanan olsun fütāde (Mes. 18, Mıs. 115). [devletin, -i, -n]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 222). [devlet]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 56). [devletüñ, -ün]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 6). [devlet]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 64). [devlet]

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 77). [devlet]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 109). [devletle, -le]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 46). [devletüñ, -ün]

Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun (Mes. 35, Mıs. 47). [devletüñ, -ün]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 114). [devlet]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [devletlü, -lü]

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü şoḥbet senüñdür (Mes. 37, Mıs. 27). [devlet]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 23). [devletine, -i, -n, -e]

Revān Ḫurşīdün irüp şoḥbetine
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 46, Mıs. 76).
[devletine, -i, -n, -e]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 13).
[devlet]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 2).
[devletüñ, -üñ]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 48). [devlet]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 23).
[devletüñ, -üñ]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 24).
[devletine, -i, -n, -e]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 8).
[devletine, -i, -n, -e]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18).
[devlet]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [devletüñde, -üñ, -de]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 52).
[devletine, -i, -n, -e]

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 38).
[devletle, -le]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 57). [devlet]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 35).
[devletüñ, -ün]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 8).
[devletine, -i, -n, -e]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 24). [devlet]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 52).
[devlet]

Zihī devlet ki iki yār-i şādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 21).
[devlet]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 180). [devlet]

Hemīşe rāyetüñ manṣūr olsun
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun (Mes. 149, Mıs. 56).
[devletüñ, -ün]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 50). [devletüñdür, -üñ, -dür]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 12).
[devletine, -i, -n, -e]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 34).
[devletine, -i, -n, -e]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 169). [devlet]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303).
[devletdür, -dür]

Bi-hamdi’llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 9). [devletüñde, -üñ, -de]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 45).
[devletüñ, -ün]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi’llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 75). [devlet]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li’llāh (Mes. 167, Mıs. 78). [devletüm, -üm]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 24). [devlet ile]

Ṭur imdi devlet atına süvār ol
Hemīşe devlet ile kāmkār ol (Mes. 118, Mıs. 18). [devlet ile]

Hemīşe müstedām ol devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile (Mes. 121, Mıs. 39). [devlet ile]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 34). [devlet ile]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 17). [devlet ile]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 20). [devlet ile]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 21). [devlet ile]

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 145). [devlet ile]

Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile
İrişdi şehr-i Çīne devlet ile (Mes. 167, Mıs. 114). [devlet ile]

devlet bul-: *Büyük bir mutluluğa sevince erişmek; beklediği ve istediği bir şeye nail olmak (ŞAKAR).*

Gelüñüz di ki ḫidmetde olalum
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum (Mes. 27, Mıs. 128). [devlet bulalum, -a, -lum]

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 62). [devlet buldı]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 15). [devlet buldı, -dı]

devlet ile baḫtlu: *Mutlu ve talihli.*

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda **devlet ile baḫtlular** *(Mes. 152, Mıs. 18). [devlet ile baḫtlular, -lar]*

devlet um-: *Sonsuz saadet beklemek.*

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan **devlet umar** *(Mes. 3, Mıs. 68). [devlet umar, -ar]*

devlet vir-: *Mutluluk bahşedilir, saadet verilir.*

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana *(Mes. 3, Mıs. 27). [devlet virülür, -ür]*

devlete ir-: *Mutluluğa erişmek.*

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 121). [devlete irdüm, -dü, -m]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 13). [devlete irdüñ, -dü, -ñ]

devlet-i bāḳī: *Ebedi mutluluk.*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 11). [devlet-i bāḳī]*

Var ise **devlet-i bāḳī** bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey *(Gaz. 42, Mıs. 9). [devlet-i bāḳī]*

devr: *Dünya, felek.*

Kim oldı şād bir dem **devr** elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden *(Mes. 168, Mıs. 109). [devr]*

devr: *Zaman, devir.*

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 124). [devrinde, -i, -n, -de]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 51). [devrinde, -i, -n, -de]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 5). [devrde, -de]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 8). [devrinde, -i, -n, -de]

devr: *(Ar.) Dönme, kendi ekseni etrafında hareket etme.*

Felek **devri** zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan *(Mes. 2, Mıs. 63). [devri, -i]*

devr eyle-: *Devretmek, dönmek, dolaşmak.*

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 11). [devr eyle]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 85). [devr eyledi, -di]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 53). [devr eyledi, -di]

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle (Mes. 158, Mıs. 63). [devr eyledi, -di]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 5). [devr eyledi]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 41). [devr eyledi]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 21). [devr eyledi]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 83). [devr eyledi]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 8). [devr eyledi]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 34). [devr eyler, -r]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 74). [devr eylesün, -sün]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 6). [devr eylesün, -sün]

devr it-: *Devretmek, dönmek, dolaşmak.*

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 51). [devr ide]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 39). [devr ider]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 122). [devr iderdi, -er, -di]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 5). [devr iderse]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 215). [devr itdi]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 41). [devr itdi]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [devr itse]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [devr ḳılsun]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [devr itsün]

devr it-: *Dönmek, dönüp dolaşmak II Elden ele gezmek.*

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 147). [devr iderdi, -er, -di]

Şarāb ile iderdi devr sāġar
Ḫacel olurdı görse āb-ı Kevser (Mes. 52, Mıs. 25). [devr iderdi, -er, -di]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 4). [devr itsün, -sün]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 13). [devr iderdi, -er, -di]

devr kıl-: *Dönmek, dolaşmak.*

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar *(Mes. 154, Mıs. 73). [devr ḳıluban, -uban]*

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar *(Mes. 54, Mıs. 7). [devr ḳılur idi, -ur, -idi]*

devrān: *Dünya, felek.*

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu **devrān** *(Mes. 168, Mıs. 78). [devrān]*

devrān: *Zaman, devir.*

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [devrānıdur, -ıdur]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [devrānıdur, -ıdur]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 4). [devrānıdur, -ıdur]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 6). [devrānıdur, -ıdur]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābıyıla sen
Ṣād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 8). [devrānıdur, -ıdur]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 10). [devrānıdur, -ıdur]

devrān: *Felek, dünya ‖ baht, talih.*

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu **devrān**
Ki bulışdı bir araya iki cān *(Mes. 134, Mıs. 29). [devrān]*

devrān: *Zaman, devir II kadehlerin elden ele devredildiği içki meclisi.*

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu **devrānumuz** cümle āşinā devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 6). [devrānumuz, -u, -muz]*

devrān dür-: *Tamamlamak, bitirmek.*

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin **devrān dürdi** *(Mes. 168, Mıs. 58). [devrān dürdi, -di]*

devrān it-: *Dönmek.*

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 15). [devrān itdi, -di]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 27). [devrān itdi, -di]

devr-i ḳamer: *Ay devri, Ay'ın ortaya çıktığı vakit; sevgilinin yüzünün aşikar olduğu vakit.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb *(Gaz. 49, Mıs. 2). [devr-i ḳamerde, -de-de]*

devr-i rüzgâr: *Zamane, devir, zaman.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider **devr-i rüzgâr** *(Kas. 1, Mıs. 28). [devr-i rüzgâr]*

devr-i zemān: *Zaman, dönem II talih, baht.*

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize **devr-i zemān** *(Rüb. 5, Mıs. 2). [devr-i zemān]*

devşir: *Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.*

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [devşirelüm, -e, -lüm]

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Ṣanayduñ baḫr-i pūlād urdı emvāc (Mes. 124, Mıs. 5). [devşürdi, -di]

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server (Mes. 130, Mıs. 15). [devşürdi, -di]

deycūr kıl-: *Karartmak, karanlık yapmak, ışıksız bırakmak.*

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 90). [deycūr ḳılur, -ur]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 2). [deycūr oldı, -dı]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 44).
[deycūr olurdı, -ur, -dı]

deylem ü türk ü ʿarab ʿacem: *"Deylem, Türk, Arap ve Acem".*

Meşhūr olalı bu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe **Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem** *(Kas. 4, Mıs. 12). [deylem ü türk ü ʿarab ʿacem]*

deyn: *Belli bir zaman sonunda ödenmek üzere alınan para, borç.*

Deyn faḳîrin ġanî ḳılur irse
Dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 25). [deyn]*

deyr: *Kilise, manastır.*

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O **deyr** içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān *(Mes. 30, Mıs. 6). [deyr]*

deyr-i ḫoş: *Hoş kilise.*

Görür bir **deyr-i ḫoş** deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında *(Mes. 30, Mıs. 3). [deyr-i ḫoş]*

deyyān-ı pür-kerem: *Herkesin hakkını veren, çok cömert (Allah c.c.).*

Sulṭān-ı dü cihāndur u Ḳahhār-ı lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü settār-ı bürd-bār *(Kas. 1, Mıs. 8). [deyyān-ı pür-keremdür, -dür-dür]*

deyyār: *(Ar.) Bir kimse, kimsecikler.*

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı **deyyār** *(Mes. 134, Mıs. 24). [deyyār]*

Cihānda görmemiş ol genci **deyyār**
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār *(Mes. 155, Mıs. 275). [deyyār]*

dip: *Dikili duran bir şeyin yerle birleştiği nokta ve çevresi veya bir şeyin yanı başı.*

Varup bir serv **dibinde** itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil *(Mes. 84, Mıs. 7). [dibinde, -inde]*

dībā: *Far. Bir nevi ipek kumaş.*

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā (Mes. 3, Mıs. 64).
[dībā]

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā (Mes. 18, Mıs. 7).
[dībā]

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 64).
[dībā]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 19).
[dībā]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 18).
[dība]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 9).
[dībā]

dibā vü ḥarīr: *Ipekli giysiler ‖ kıymeti çok olan kıyâfetler.*

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu **dibā vü ḥarīri** *(Mes. 37, Mıs. 12). [dibā vü ḥarīri, -i]*

dībā vü ḳumāş: *Elbise ve kumaş.*

Ḳamu ʿarż itdi **dībā vü ḳumāşı**
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı *(Mes. 105, Mıs. 25). [dībā vü ḳumāşı, -ı]*

dībā-yı aḫżar: *Yeşil elbise döşemek, yeşil elbise ile donatmak, yeşillendirmek, yemyeşil yapmak.*

Çemenden yir yüzi **dībā-yı aḫżar**
Aḳar her yaña şu çün āb-ı Kevşer *(Mes. 130, Mıs. 57). [dībā-yı aḫżar]*

dībā-yı aḫżar döşe-: *Yeşil elbise döşemek, yeşil elbise ile donatmak, yeşillendirmek, yemyeşil yapmak.*

Geyürüp lāleye vālā-yı aḥmer
Döşer yir yüzine dībā-yı aḫżar *(Mes. 2, Mıs. 128). [dībā-yı aḫżar döşer, -er]*

dībā-yı nīlīn: *Nil renkli elbise, mavi/çivit renkli elbise.*

Geyübeni felek **dībā-yı nīlīn**
Gice ṭaġıtdı ol dem zülf-i müşgīn *(Mes. 155, Mıs. 11). [dībā-yı nīlīn]*

dībā-yı rengīn: *Renkli kumaş, rengarenk kumaş.*

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 133). [dībā-yı rengīn]

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ bayraḳı dībā-yı rengīn (Mes. 146, Mıs. 14). [dībā-yı rengīn]

dībā-yı sebze: *Yeşil elbise.*

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār *(Gaz. 46, Mıs. 8). [dībā-yı sebze]*

dīdār: *Yüz, çehre, sima, güzel yüzün görünmesi.*

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb **dīdār** *(Mes. 169, Mıs. 8). [dīdār]*

dīdār: *Güzel yüz.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp **dīdār** gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(Gaz. 34, Mıs. 1). [dīdār]*

Senüñ **dīdāruñayam** ārzūmend
Olur güftāruñ ile cān ḫursend *(Mes. 111, Mıs. 11). [dīdāruñayam, -uñ, -a, -yam]*

dīde: *Göz.*

Kişiye oġlı olur nūr-ı **dīde**
Olur mı dünyede bī-nūr **dīde** *(Mes. 105, Mıs. 46). [dīde]*

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı **dīde**
Olur mı dünyede bī-nūr **dīde** *(Mes. 121, Mıs. 58). [dīde]*

dīde-: *Göz.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu **dīdeden**
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(Kas. 1, Mıs. 51). [dīdeden, -den]*

dīde giryān ol-: *Göz yaşı dökmek, ağlamak.*

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur zār u naḥīf ü dīde giryān *(Mes. 40, Mıs. 26). [dīde giryān olur, -ur]*

didür-: *Dedirtmek, demek zorunda bıraktırmak.*

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 42). [didürmegil, -me, -gil]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 58). [didürmegil, -me, -gil]

dik: *Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.*

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba (Mes. 27, Mıs. 45). [dikmişler, -miş, -ler]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 77). [diküben, -üben]

diken: *Bazı nebatatta bulunan sivri ve batan iğne.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal (Kas. 2, Mıs. 31). [dikenden, -den]

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda (Mes. 3, Mıs. 15). [dikenden, -den]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [dikende, -de]

dīk-i ʿaşḳ: *Aşk horozu.*

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Göñülden **dīk-i ʿaşḳ** eyledi cūş *(Mes. 70, Mıs. 32). [dīk-i ʿaşḳ]*

dil: *Dil, lisan. Konuşma dili.*

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 84). [dilden, -den]

Dilüñi göñlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfıḳ (Mes. 5, Mıs. 163). [dilüñi, -üñ, -i]

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 204). [dilüñi, -üñ, -i]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 136). [dille, -le]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 156). [dilinden, -i, -n, -den]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 66). [dilini, -i, -n, -i]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 4). [dilinden, -in, -den]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 3). [dilinden, -in, -den]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden saçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 2). [dilinden, -in, -den]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 25). [dilinden, -in, -den]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 5). [dilinden, -in, -den]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 6). [diline, -ine]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 32). [dilinden, -in, -den]

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle şankim açdı teng-i şekker (Mes. 108, Mıs. 2). [diliyle, -i, -y, -le]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [dilinden, -in, -den]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 5). [dilinden, -in, -den]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 2). [dilinden, -in, -den]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 4). [dilüñ, -üñ]

dil: *Gönül, kalp, yürek.*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 55). [dilüm, -üm]

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 8). [dil]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [dil]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [dilden]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 5). [dil]

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr (Gaz. 12, Mıs. 12). [dil]

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 3). [dilden, -den]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 5). [dil]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 11). [dil]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy gönül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 7). [dilden, -den]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [dil]

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur (Gaz. 23, Mıs. 13). [dil]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 7). [dil]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 5). [dil]

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 7). [dil]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 1). [dil]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 14). [dil]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [dilde, -de]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [dil]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [dil]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [dil]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [dil]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 9). [dil]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 3). [dil]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 2). [dil]

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 10). [dil]

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa (Gaz. 51, Mıs. 1). [dil]

Oldı meẕkûr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 37). [dillerde, -ler, -de]

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 50). [dil]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 53). [dil]

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam (Kas. 5, Mıs. 57). [dil]

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 61). [dil]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 8). [dil]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 10). [dil]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 8). [dil]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [dil]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 25). [dil]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 19). [dili, -i]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 20). [dili, -i]

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 47). [dillerde, -ler, -de]

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin (Mes. 1, Mıs. 52). [dillerde, -ler, -de]

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 21). [dilümi, -i, -üm]

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 203). [dilüñi, -üñ, -i]

Heves ağında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 55). [dil]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 44). [dillerde, -ler, -de]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 69). [dillerde, -ler, -de]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 13). [dil]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 71). [dillerde, -ler, -de]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 9). [dillerde, -ler, -de]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 12). [dilleri, -ler, -i]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 1). [dil]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 127). [dil]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 131). [dil]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 135). [dil]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 36). [dile, -e]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 140). [dil]

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye rām itmiş idi (Mes. 19, Mıs. 141). [dil]

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād (Mes. 19, Mıs. 83). [dili, -i]

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil (Mes. 20, Mıs. 32). [dili, -i]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin olʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 22). [dilin, -in]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı şāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [dilde, -de]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 112). [dilde, -de]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 124). [dili, -i]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī şāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 126). [dili, -i]

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi (Mes. 21, Mıs. 129). [dilin, -in]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [dilinden, -i, -n, -den]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 49). [dilüñ, -üñ]

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 72). [dilüñde, -üñ, -de]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 139). [dil]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 85). [dilin, -in]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 75). [dil]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 112). [dili, -i]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [diller, -ler]

Ṣıma ʿāṣıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 25). [dilini, -in, -i]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 60). [dilden, -den]

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz (Mes. 25, Mıs. 100). [dili, -i]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 41). [dilini, -in, -i]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 45). [dil]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā żikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 30). [dilden, -den]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 4). [dili, -i]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 69). [dil]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 118). [dili, -i]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 34). [dilüñi, -üñ, -i]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 13). [dilden, -den]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [dilden, -den]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 23). [dilden, -den]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 10). [dili, -i]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 16). [diller, -ler]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 4). [dilinde, -in, -de]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 31). [dilden, -den]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 16). [dil]

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün şemʿine cān pervāne oldı (Mes. 90, Mıs. 27). [dil]

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 35). [dil]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 27). [dilden, -den]

Hemān dem oldı dilden şād u ḫurrem
Cefādan ḳurtıluban oldı bī-ġam (Mes. 94, Mıs. 17). [dilden, -den]

Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil ġarḳ-ı ḫūn mānend-i lāle (Mes. 96, Mıs. 44). [dil]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 65). [dilden, -den]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 86). [dilüñde, -üñ, -de]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 54). [dili, -i]

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili āzād ḳıldı (Mes. 116, Mıs. 62). [dili, -i]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Şādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī (Mes. 116, Mıs. 42). [dilinden, -i, -n, -den]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 132). [dilde, -de]

Bu sözi işüdüben şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 76). [dilinde, -in, -de]

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı meyle melālet (Mes. 117, Mıs. 10). [dilinde, -i, -n, -de]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 58). [dillerinde, -leri, -n, -de]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret şād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 66). [dillerinde, -leri, -n, -de]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 4). [dilinde, -in, -de]

İşitdi çün bu sözi şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 60). [dilinde, -in, -de]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 6). [dili, -i]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 4). [dil]

Baña vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 8). [dilde, -de]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 84). [dilinde, -in, -de]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 21). [dil]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 22). [dilde, -de]

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 43). [dili, -i]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 109). [dilden, -den]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 120). [dilinde, -i, -n, -de]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 242). [diline, -i, -n, -e]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 166). [dilüñi, -üñ, -i]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 20). [dilden, -den]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 24). [dil]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 88). [dilden, -den]

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḥüzne ḳıldı maḫzen (Mes. 162, Mıs. 6). [dilini, -i, -n, -i]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [dil]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 72). [dil]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşınālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [dil]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 113). [dile, -e]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 85). [dilde, -de]

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy ṣāh dilden (Mes. 165, Mıs. 94). [dilden, -den]

İkisi daḥı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 167). [dilden, -den]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili ṣādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 28). [dili, -i]

Dilümde cā ṭutaldan leẕẕet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn (Mes. 165, Mıs. 77). [dilümde, -üm, -de]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 24). [dil]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 34). [dil]

Giderler ṣāh ile ol meh feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 70). [dilleri, -leri]

İrişdi ṣevket ile ṣāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḥāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 18). [dili, -i]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 104). [dilinde, -i, -n, -de]

Şehenşeh ṣāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 54). [dilinde, -i, -n, -de]

Ḫalāṣ olmadı dil sehv ü zelelden
Rehā bulmadı cān ṭūl-ı emelden (Mes. 169, Mıs. 105). [dil]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde ṣīrīn (Mes. 169, Mıs. 60). [dillerde, -ler, -de]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [dil]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 14). [dil]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā (Tb. 1, Mıs. 21). [dil]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 24). [dil]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [dil]

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb (Tb. 1, Mıs. 44). [dil]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 49). [dil]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān (Tb. 1, Mıs. 60). [dil]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 67). [dil]

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı (Tb. 1, Mıs. 106). [dil]

Sürerken ẕevḳ ile ṣādı ṣehenṣāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 32). [dilden]

dil: *Gönül, yürek. II Dil, lisan.*

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā (Mes. 5, Mıs. 38). [dilinden, -i, -n, -den]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 66). [diller, -ler]

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mes. 5, Mıs. 39). [dilüñden, -üñ, -den]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 197). [diller, -ler]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 198). [diller, -ler]

Münevver eyle ṣevḳuñla dilümi
Muḫammer eyle ʿaşḳuñla gilümi (Mes. 6, Mıs. 101). [dilümi, -üm, -i]

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 109). [dilümi, -üm, -i]

Özi cān derdine dermān bağışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 138). [dil]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 36). [dillerde, -ler, -de]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 107). [diline, -i, -n, -e]

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī (Mes. 21, Mıs. 154). [dilinde, -i, -(n)de]

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt (Mes. 83, Mıs. 30). [dilinde, -i, -(n)de]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 14). [dil]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 66). [diline, -i, -n, -e]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 38). [dilüñde, -üñ, -de]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 12). [dilüñi, -üñ, -i]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 79). [dilüme, -üm, -e]

Feṣāḥātde dilüñdür rūḥ-perver
Sözüñdür maʿni-i ebyāta zīver (Mes. 169, Mıs. 23). [dilüñdür, -üñ, -dür]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 35). [dilden]

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 122). [dilüme]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 51). [dilüñden, -den]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 14). [dil açıban, -ıban]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 14). [dil açub, -ub]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 14). [dil açup, -up]

Revān şehzāde çün Şādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini şordı (Mes. 115, Mıs. 50). [dil açuban, -uban]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 10). [dil açup, -up]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 5). [dil açup, -up]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 3). [dil açup, -up]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 5). [dil açup, -up]

Dil açup sāz ḳıl şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden (Mes. 165, Mıs. 3). [dil açup, -up]

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 69). [dil açup, -up]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 3). [dil açup, -up]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 3). [dil açup, -up]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 33). [dil açup, -up]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 3). [dil açup, -up]

dil aç-: *Ağzını açmak, konuşmaya başlamak.*

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 5). [dil açup, -up]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 123). [dil açup, -up]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 123). [dil açup, -up]

Feṣāḥat birle açıban dilini
Dileyüp ʿöẕrini öpdi elini (Mes. 167, Mıs. 81). [dilini açıban, -ıban]

Ayaġına düşüp öpdi elini
Duʿā itdi açıbanı dilini (Mes. 142, Mıs. 4). [dilini açıbanı, -ıbanı]

dil al-: *Gönlü ele geçirmek, aşık etmek; kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek; düşmanın durumunu söyletmek için sorguya çekilmek üzere tutsak almak..*

Gözi cān almaġa cādū-yı Bābil
Saçı **dil almaġa** miṣl-i selāsil *(Mes. 155, Mıs. 44). [dil almaġa, -ma, -ġa]*

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi siḥr-i Bābil *(Mes. 155, Mıs. 47). [dil al]*

dil ṭut-: *Söz söyleyemez olmak.*

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil *(Mes. 21, Mıs. 17). [dil ṭutuban, -uban]*

dil ü cān: *Gönül ve can.*

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 14). [dil ü cān]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 3). [dil ü cān]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 1). [dil ü cān]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 6). [dil ü cān]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 2). [dil ü cān]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [dil ü cān]

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 4). [dil ü cān]

Dil ü cân bâġını ḳılur tâze
Şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 5). [dil ü cân]

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 2). [dil ü cān]

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 73). [dil ü cān]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 18). [dil ü cān]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 27). [dil ü cān]

Çü hātif naġmesini eyledüm güş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 84). [dil ü cān]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 114). [dil ü cān]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 38). [dil ü cān]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 74). [dil ü cān]

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı (Mes. 49, Mıs. 2). [dil ü cān]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 9). [dil ü cān]

Hemīşe uzasun serv-i bülendüñ
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ (Mes. 68, Mıs. 4). [dil ü cān]

Seni Çīnde nite ki müşk-i ezfer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 28). [dil ü cān]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 2). [dil ü cān]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 11). [dil ü cān]

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḫūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 23). [dil ü cān]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 136). [dil ü cān]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 12). [dil ü cān]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 59). [dil ü cān]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 30). [dil ü cān]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 38). [dil ü cān]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 126). [dil ü cān]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [dil ü cān]

Dil ü cān zülf-i yāre baġluyiken
Güşāde oluban irdi necāta (Rüb. 6, Mıs. 3). [dil ü cān]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 1). [dil ü cān]

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı (Tb. 1, Mıs. 100). [dil ü cān]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 10). [dil ü cān]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 34). [dil ü cān]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 2). [dil ü cāndur, -dur]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 1). [dil ü cānı, -ı]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 3). [dil ü cānı, -ı]

Şemīmüñ olduġiçün pür-leṭāfet
Dil ü cānı ider her laḥẓa rāḥat (Mes. 82, Mıs. 4). [dil ü cānı, -ı]

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 6). [dil ü cānı, -ı]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 16). [dil ü cānı, -ı]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 64). [dil ü cānı, -ı]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 68). [dil ü cānı, -ı]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 61). [dil ü cānı, -ı]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 14). [dil ü cānı, -ı]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 5). [dil ü cānı, -ı]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 91). [dil ü cānı, -ı]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 124). [dil ü cānı, -ı]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şadān (Mes. 156, Mıs. 26). [dil ü cānı, -ı]

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 35). [dil ü cānı, -ı]

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü çeşm-i ḫūn-feşānı pür-nem idi (Mes. 167, Mıs. 5). [dil ü cānı, -ı]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 20). [dil ü cānı, -ı]

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 4). [dil ü cānı, -ı]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 5). [dil ü cānı]

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem (Mes. 38, Mıs. 3). [dil ü cānı]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 30). [dil ü cānı]

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥzūn (Mes. 117, Mıs. 84). [dil ü cānı]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 72). [dil ü cānı]

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 21). [dil ü cānı]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 28). [dil ü cānı]

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mes. 116, Mıs. 20). [dil ü cānı]

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 156). [dil ü cānıla]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 70). [dil ü cānın, -ın]

Oturup bāde-i ter nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 151, Mıs. 18). [dil ü cānın, -ı, -n]

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 44, Mıs. 14). [dil ü cānın]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mes. 120, Mıs. 6). [dil ü cānına, -ı, -na]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 66). [dil ü cānına, -ı, -na]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 10). [dil ü cānına, -ı, -na]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 122). [dil ü cānında, -ın, -da]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 2). [dil ü cānında, -ı, -nda]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 22). [dil ü cānında, -ı, -nda]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 90). [dil ü cānından, -ı, -ndan]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 2). [dil ü cānından, -ı, -ndan]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 52). [dil ü cānından, -ı, -ndan]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 4). [dil ü cānından, -ı, -ndan]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 38). [dil ü cāna]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Ḳomadılar dil ü cānda melamet (Mes. 117, Mıs. 118). [dil ü cānda]

Gice olınca oldı ʿayş u ṣoḥbet
Ḳomadılar dil ü cānda melālet (Mes. 119, Mıs. 22). [dil ü cānda]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 74). [dil ü cāndan, -dan]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 118). [dil ü cāndan, -dan]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ıraġ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 22). [dil ü cāndan, -dan]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 122). [dil ü cāndan]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 19). [dil ü cāndan]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 10). [dil ü cāndan]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 92). [dil ü cāndan]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 6). [dil ü cāndan]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 33). [dil ü cāndan]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 19). [dil ü cāndan]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 16). [dil ü cāndan]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 22). [dil ü cāndan]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 2). [dil ü cāndan]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 60). [dil ü cāndan]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 174). [dil ü cāndan]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 183). [dil ü cāndan]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 61). [dil ü cāndan]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 38). [dil ü cānum, -um]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 110). [dil ü cānum, -um]

Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 74). [dil ü cānum, -um]

Dilümde cā ṭutaldan lez̲z̲et-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn (Mes. 165, Mıs. 78). [dil ü cānum, -um]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 9). [dil ü cānum durur, -um, -durur]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḫremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 20). [dil ü cānuma, -um, -a]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māz̲er
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āz̲er (Mes. 114, Mıs. 32). [dil ü cānuma, -um, -a]

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem (Mes. 18, Mıs. 96). [dil ü cānuma]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 124). [dil ü cānumda, -um, -da]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 24). [dil ü cānumda, -um, -da]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 84). [dil ü cānumı, -um, -ı]

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mes. 49, Mıs. 5). [dil ü cānumı, -um, -ı]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 2). [dil ü cānumı, -um, -ı]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 24). [dil ü cānuñ, -uñ]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 37). [dil ü cānını, -ı, -nı]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 6). [dil ü cānla, -la]

Berü gel oturalum bir araya
Dil ü cānuñı uġratma belāya (Mes. 48, Mıs. 8). [dil ü cānuñı, -uñ, -ı]

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā (Mes. 21, Mıs. 47). [dil ü cānuñı]

dil ü cān al-: *Öldürmek.*

Alurdı küfr-i zülfi dīn ü īmān
Alurdı ḫışm ile çeşmi dil ü cān *(Mes. 36, Mıs. 66). [dil ü cān alurdı, -ur, -dı]*

dil ü cān ile: *Can u gönülden, içten, samimiyetle.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 6). [dil ü cān ile]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 11). [dil ü cān ile]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 12). [dil ü cān ile]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 16). [dil ü cān ile]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 10). [dil ü cān ile]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 46). [dil ü cān ile]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 24). [dil ü cān ile]

Alayı şolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 22). [dil ü cān ile]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 32). [dil ü cān ile]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Dil ü cān ile ṭutar idi ümmīd (Mes. 165, Mıs. 30). [dil ü cān ile, -ile]

İşidüp bunı Şekker-nāz u Şekker
Dil ü cān ile sürdiler ṣafālar (Mes. 92, Mıs. 22). [dil ü cān ile]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 2). [dil ü cān ile]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 30). [dil ü cān ile]

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḫayrān (Mes. 155, Mıs. 180). [dil ü cān ile]

dil ü cān vir-: *Gönlünü ve canını ver.*

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 13). [dil ü cān virem, -e, -m]

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān (Mes. 67, Mıs. 5). [dil ü cān virüp, -üp]

dil ü cān yoluña fedā: *Yoluna can ve gönlü feda etmek; (sevgili) uğruna hayatını kaybetmeyi göze almak.*

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 26). [dil ü cān yoluña fedā durur, -durur]

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār (Tb. 1, Mıs. 77). [dil ü cān yoluña fedā durur]

dil ü cāndan: *Içtenlikle, çok isteyerek, canıyürekten.*

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 42). [dil ü cāndan]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 11). [dil ü cāndan]

Resülullāh sözine sāmiʿ idi
Dil ü cāndan özine tābiʿ idi (Mes. 14, Mıs. 18). [dil ü cāndan]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 68). [dil ü cāndan]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 94). [dil ü cāndan]

O yirdeyidi Şekker hem Şeker-nāz
Dil ü cāndan ḳılur idiler āvāz (Mes. 158, Mıs. 72). [dil ü cāndan]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 76). [dil ü cāndan]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 6). [dil ü cāndan]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 122). [dil ü cānından]

dil ü cānuña bir dem ġam ir-: *Gönlüne ve ruhuna hiçbir zaman keder ulaşmasın.*

Dil ü cānuña bir dem irmesün ġam
Cihān içinde olma bir nefes kem *(Mes. 142, Mıs. 17). [dil ü cānuña bir dem ġam irmesün]*

dil uzat-: *Konuşmak, konuşmaya başlamak.*

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 86). [dil uzatdum, -du, -m]

Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne
Dil uzatdı ḳamusı el-emāne (Mes. 17, Mıs. 82). [dil uzatdı]

dil vir-: *Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.*

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 55). [dil virdi]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 124). [dil virdüñ, -dü, -ñ]

dil vir-: *Konuşma kudreti vermek.*

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā **dil virdi** ol kelb-i naḥīfe *(Mes. 5, Mıs. 56). [dil virdi]*

dilārā: *Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.*

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 25). [dilārām, -m]

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh (Mes. 35, Mıs. 76). [dil-ārāmın, -ın]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [dil-ārām]

dil-āver: *Yürekli, cesur, yiğit.*

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 105). [dil-āver]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 91). [dil-āver]

dil-āvjz: *Gönlü cezbeden, hoş.*

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş meṣel bize **dil-āvīz** *(Mes. 54, Mıs. 26). [dil-āvīz]*

dil-āvīz ol-: *Gönül cezbeden olmak; gönüle asılan, gönül çeken olmak.*

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz *(Mes. 115, Mıs. 8). [dil-āvīz ola]*

dil-bend: *Gönül bağlayan, seven II Çocuk.*

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña **dil-bend** *(Mes. 25, Mıs. 30). [dil-bend]*

dilber: *Güzel (gönlü kendine çeken) ‖ sevgili.*

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 7). [dilberüñ, -üñ]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [dilbere, -e]

ʿAşḳına gönlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [dilberüñ, -üñ]

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 7). [dilber]

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 7). [dilber]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 11). [dilberine, -ine]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 1). [dilber]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [dilberüñ, -üñ]

Dilberüñ ḫüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 13). [dilberüñ, -üñ]

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 5). [dilber]

Raḥm it dilber bu ġamgīn gönlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [dilber]

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 1). [dilber]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 7). [dilber]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 11). [dilbere, -e]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġān idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [dilberüñ, -üñ]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 7). [dilber]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 3). [dilber]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 14). [dilber]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste gönlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [dilber]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 9). [dilber]

Berū şun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 6). [dilber]

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 29). [dilber]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 6). [dilberüñ, -üñ]

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh u vāh (Kıt. 2, Mıs. 1). [dilberüñ, -üñ]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 160). [dilberine, -ine]

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma (Mes. 26, Mıs. 53). [dilber]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 93). [dilber]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 2). [dilberin, -in]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 75). [dilber]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [dilber]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 3). [dilber]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 14). [dilberine, -ine]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 22). [dilber]

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī (Mes. 71, Mıs. 27). [dilber]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 31). [dilber]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 6). [dilber]

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām (Mes. 77, Mıs. 6). [dilberüme, -üm, -e]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 27). [dilber]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 19). [dilberüñ, -üñ]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 50). [dilber]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 16). [dilber]

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 4). [dilberine, -ine]

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 9). [dilber]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 1). [dilberüñ, -üñ]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıtʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [dilberden, -den]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 8). [dilberin, -in]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 15). [dilber]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 7). [dilber]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [dilber]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 3). [dilberden, -den]

Belābil naġmesini eyleyüp gūş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 116). [dilberī, -i]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 4). [dilberüñ, -üñ]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 3). [dilberüñ, -üñ]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek şayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 11). [dilberinden, -in, -den]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 27). [dilber]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 25). [dilber]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 26). [dilber]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 27). [dilberden, -den]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 142). [dilber]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 181). [dilber]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 235). [dilber]

Ne ḫoşdur kim ireʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 308). [dilber]

Daḥı ṣoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 20). [dilbere, -e]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 93). [dilberi, -i]

Gehī ʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 234). [dilberi, -i]

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden (Mes. 155, Mıs. 219). [dilberinden, -i, -n, -den]

Ḳamunuñ eyle makṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl (Mes. 155, Mıs. 316). [dilberine, -i, -(n)e]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 5). [dilber]

Sürüben dilberiyile ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 167, Mıs. 117). [dilberiyile, -i, -yile]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 59). [dilberini, -i, -n, -i]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 65). [dilber ile, -ile]

dilber ü şāh: *Sevgili ve sultan. (Hurşid ve Cemşid).*

Çü bir yire irişdi **dilber ü şāh**
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh *(Mes. 155, Mıs. 297). [dilber ü şāh]*

dilberā: *Ey gönül alan(sevgili).*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 5). [dilberā]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 5). [dilberā]

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola topraġum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 3). [dilberā]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 9). [dilberā]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 8). [dilberā]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 7). [dilberā]

Lebüñdür dilberā ḳand ü nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 155, Mıs. 133). [dilberā]

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña şaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 7). [dilberā]

dilber-i rūm: *Rum güzeli. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisi kadın kahramanı Hurşid.*

Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm
Öküş taʿẓīm birle **dilber-i Rūm** *(Mes. 114, Mıs. 6). [dilber-i rūm]*

Giderken şevket ile ol **dilber-i Rūm**
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm *(Mes. 155, Mıs. 85). [dilber-i rūm]*

dil-cū: *Gönlü cezbeden. Dilcu. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār **Dil-cū** *(Mes. 54, Mıs. 14). [dil-cū]*

Didi **Dil-cū** ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem *(Mes. 60, Mıs. 1). [dil-cū]*

dildār: *Birinin gönlüne malik olan maşuka.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 1). [dildārdan, -dan]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 3). [dildārı, -ı]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [dildārına, -ın, -a]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 44). [dildāra, -a]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 106). [dildārı, -ı]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 10). [dildāruñ, -uñ]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 4). [dildāra, -a]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 6). [dildāra, -a]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 5). [dildāra, -a]

Selāmı eyledükden şoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām (Mes. 82, Mıs. 12). [dildāra, -a]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 24). [dildārum, -um]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 52). [dildārdan, -dan]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 22). [dildāra, -a]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1). [dildārı, -ı]

Fiġān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden dāne-i nār (Mes. 95, Mıs. 21). [dildār]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 9). [dildār]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 40). [dildārdan, -dan]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 58). [dildār]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 20). [dildārına, -ı, -n, -a]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 185). [dildāra, -a]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 310).
[dildārına, -ı, -n, -a]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 19).
[dildār]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 164, Mıs. 29).
[dildārınuñ, -ı, -nuñ]

Vedāʿ eylemeden **dildār ile ben**
Bulışmadan daḫı ol yār ile ben *(Mes. 131, Mıs. 5).*
[dildār ile ben]

dildār eyle-: *Gönlünü kendine bağlı hale getirmek.*

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār *(Mes. 21, Mıs. 32).*
[dildār eyler, -r]

dildār-ı ʿāşık: *Birbirinin gönlüne malik aşık. Seven ve sevilen. Aşık ve maşuk.*

İki yār u iki **dildār-ı ʿāşıḳ**
Biri birisine cāndan muvāfıḳ *(Mes. 97, Mıs. 73).*
[dildār-ı ʿāşıḳ]

dildār-ı māḥbūb: *Gönül bağlayan sevgili.*

Anuñ ḥaḳḳı eyā **dildār-ı māḥbūb**
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb *(Mes. 163, Mıs. 107). [dildār-ı māḥbūb]*

dildār-ı mehveş: *Ay gibi gönül alan sevgili.*

Senüñ ʿaşḳuñdan iy **dildār-ı mehveş**
Yanar cān u göñülde her dem āteş *(Mes. 89, Mıs. 9).*
[dildār-ı mehveş]

dilde ḳo-: *Gönülde bırakmak.*

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil *(Mur. 1, Mıs. 10). [dilde ḳomaz]*

dilden gider-: *Gönülden uzaklaştırmak.*

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden *(Mes. 5, Mıs. 84).*
[dilden giderme]

dilden gider-: *Sevdiği bir kişiden ya da şeyden sürekli söz etmek, sık sık anmak.*

Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden *(Mes. 4, Mıs. 3).*
[dilden giderme]

dile-: *Arzu etmek, istemek, talep etmek.*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 11).
[dileyem, -yem]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 7).
[dilersem, -r, -se, -m]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 2).
[diler, -r]

Dilerseñ ġoncayı gūyā ḳılursın
Dilerseñ nerkisi bīnā ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 11).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ ġoncayı gūyā ḳılursın
Dilerseñ nerkisi bīnā ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 12).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ topraġı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 13).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ topraġı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 14).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mes. 4, Mıs. 11).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 16).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 27).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 45).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 53).
[dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün ẕikr-i Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 7).
[dilersin, -r, -sin]

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden (Mes. 5, Mıs. 173). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 199). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli (Mes. 5, Mıs. 168). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ bulasın ḥūr-ı naʿīmi
Ḳoma elden ṣırāṭ-ı müstaḳīmi (Mes. 5, Mıs. 139). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın (Mes. 5, Mıs. 133). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 97). [dilersen, -r, -se, -ñ]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 93). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 92). [dilerem, -rem]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 188). [diledüñ, -düñ]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [diler, -r]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [dilerdüm, -r, -dü, -m]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [diler, -r]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 33). [diler, -r]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 94). [diler, -r]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 30). [dilerse]

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle (Mes. 29, Mıs. 62). [diler, -r]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 54). [diler, -r]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 52). [diler, -r]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 2). [diledi, -di]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 138). [diler, -r]

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān (Mes. 67, Mıs. 6). [diler, -r]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 22). [dilerdüm, -r, -dü, -m]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 24). [dilerdüm, -r, -dü, -m]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 47). [dilerem, -r, -em]

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 4). [diledi, -di]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 4). [dile]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 6). [dile]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 6). [diledi, -di]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 17). [dilermiş, -r, -miş]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 102). [diler, -r]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 39). [dilemez, -mez]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 72). [dilersin, -r, -sin]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 21). [dilemez, -mez]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 19). [dilerem, -r, -em]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ideʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 52). [diledi, -di]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 90). [diledi, -di]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 161). [dilerken, -r, -ken]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 10). [diledügi, -dük, -i]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 24). [diledügine, -düg, -i, -ne]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 78). [diledükleri, -le, -dük, -ler, -i]

Şıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi şımaġıl iy şāh dilden (Mes. 165, Mıs. 93). [dilerem, -r, -em]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 126). [dilerem, -r, -em]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 2). [diledi, -di]

Güş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 62). [diler, -r]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 150). [dile]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 103). [dilerseñ, -r, -señ]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 24). [dilerdi, -r, -di]

Şıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 26). [dilerseñ, -r, -señ]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 28). [dilerseñ, -r, -señ]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 37). [dilerseñ, -r, -señ]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 41). [dilerseñ, -r, -señ]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 16). [dilersen, -r, -señ]

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 6). [diler, -r]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 6). [dilerse, -r, -se]

Gehī saġdan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 54). [dilerdi, -r, -di]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 16). [diler, -r]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 40). [diler, -r]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 81). [diler, -r]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 87). [dilersem, -r, -se, -m]

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 65). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 54). [dilerse, -r, -se]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 135). [dilersen, -r, -se, -ñ]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 41). [diler]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 9). [diler ise, -r, -ise]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 4). [diler isen]

dile benden ne iste-: *"Dile benden ne dilersen, istediğini talep et."*.

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben *(Mes. 8, Mıs. 161). [dile benden ne ister iseñ]*

dil-efgār: *Gönlü yaralı II kederli, üzüntülü (kimse).*

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 10). [dil-efgāruñam, -uñ, -am]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [dil-efgār]

dil-efgār ol-: *Gönlü yaralı olmak.*

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Şoñ ucı vādī-i ġamda **dil-efgār olmasun** kimse *(Gaz. 10, Mıs. 8). [dil-efgār olmasun, -ma, -sun-ma, -sun]*

dilek: *Arzu, istek, rica.*

Velī üç **dilegüm** senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār *(Mes. 122, Mıs. 45). [dilegüm, -üm]*

dil-ḫaste: *Hasta gönüllü; kırgın, gücenmiş gönül sahibi.*

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḫasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 13). [dil-ḫasteyüz, -(y)üz]

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña sevābı (Tb. 1, Mıs. 97). [dil-ḫasteyem, -yem]

dil-ḫaste ol-: *Gönlü hasta, üzüntülü olmak.*

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 7). [dil-ḫaste olmışam, -mış, -am]*

dil-i ʿāşıḳ: *Âşığın gönlü.*

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür *(Mes. 2, Mıs. 140). [dil-i ʿāşıḳlara, -lar, -a]*

dil-i bīmār: *Hasta gönül.*

Ġam yime derd ü belādan iy **dil-i bīmār** sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 3). [dil-i bīmār]*

dil-i cemşīd: *Cemşid'in gönlü. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki erkek kahraman.*

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẕāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre *(Mes. 116, Mıs. 10). [dil-i cemşīd]*

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi ṣan od *(Mes. 116, Mıs. 8). [dil-i cemşīde, -e]*

dil-i ġamġīn: *Gamlı, tasalı gönül.*

Nicesi ḳan ağlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim **dil-i ġamġīnümi** zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 14). [dil-i ġamġīnümi]*

dil-i ġam-ḫ∨ār: *Gam yiyen, gam çeken gönül.*

Ḫurūş-ı çeng ü destān-ı nevā-sāz
Dil-i ġam-ḫ∨āre olmışdı neva sāz *(Mes. 154, Mıs. 66). [dil-i ġam-ḫ∨āre]*

dil-i ḳayṣer: *Kayser'in gönlü. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in babası.*

Çü içmedi o cāmı Ṣādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam *(Mes. 116, Mıs. 26). [dil-i ḳayṣer]*

dil-i maḥzūn: *Kederli gönül.*

Bu **dil-i maḥzūnumı** vaṣluñ ṣarābıyıla sen
Ṣād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 7). [dil-i maḥzūnumı, -um, -ı]*

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu **dil-i maḥzūnumı** zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 4). [dil-i maḥzūnumı]*

dil-i şeh: *Şahın gönlü.*

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı *(Mes. 155, Mıs. 138). [dil-i şeh]*

dil-i şeydā: *Çılgın gönül.*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy **dil-i şeydā**
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 11). [dil-i şeydā]*

dil-i ʿuşşāk: *Aşıkların gönlü.*

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuşşāk içün ḳılmış selāsil *(Mes. 37, Mıs. 78). [dil-i ʿuşşāk]*

dil-i vīrān: *Yıkık, harap gönül; üzgün gönül.*

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu **dil-i vīrānumuz** *(Gaz. 31, Mıs. 2). [dil-i vīrānumuz]*

dilinden şekker yaġ-: *Dilinden şeker saçılmak.*

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker *(Mes. 21, Mıs. 146). [dilinden şekker yaġdı, -dı]*

diline getür-: *Allah adını zikretmek, bir işe başlanacağı vakit Allah adıyla başlamak, besmele çekmek.*

Getürdi diline ism-i Ḫudāyı
Alaya depdi ol dem bād-pāyı *(Mes. 148, Mıs. 137). [diline getürdi, -di]*

diline ir-: *Dile getirmek. Bir durumu, bir olayı, bir düşünceyi söz ile ifade etmek II yazıyla anlatmak.*

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Ṣādī
Hemān ol dem **diline irdi** ṣādī *(Mes. 115, Mıs. 72). [diline irdi, -di]*

dilîr: *Yürekli, cesur, yiğit.*

Ki her kim eylese meyle **dilīrī**
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī *(Mes. 117, Mıs. 27). [dilīrī, -i]*

dilīr ü pehlevān u baḫtlu: *Cesur, pehlivan ve talihli.*

Bu sözi ḫod diyüp durur ulular
Dilīr ü pehlevān u baḫtlular *(Mes. 148, Mıs. 34). [dilīr ü pehlevān u baḫtlular, -lar]*

dilīrī eyle-: *Cesaretlendirmek II Küstahlık etmeye cesaretlendirmek.*

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri *(Mes. 117, Mıs. 103). [dilīrī eylerse, -r, -se]*

dilkeş: *Far. Gönül cezbedici.*

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 10). [dilkeş]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 15). [dilkeş]

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 16). [dilkeş]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 10). [dilkeş]

dillülük: *Dilli olma durumu, çok dillilik.*

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ **dillülügüñ** oldı rūşen *(Mes. 21, Mıs. 120). [dillülügüñ, -üñ]*

dil-nevāz: *Gönül okşayan, alan.*

Kıluñ ol **dil-nevāza** ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı *(Mes. 40, Mıs. 59). [dil-nevāza, -a]*

dil-nevāzī: *Gönül okşayan, alan.*

Gehī yire iderdi **dil-nevāzī**
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī *(Mes. 73, Mıs. 25). [dil-nevāzī]*

dil-nevāzī ḳıl-: *Gönül okşayıcı şekilde konuşmak.*

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī *(Mes. 111, Mıs. 8). [dil-nevāzī ḳılur, -ur]*

dil-pezīr: *Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği, gönlün kabul ettiği.*

Hemān derd ü ġam idi **dil-pezīri**
Hemān dendān idi dest-gīri *(Mes. 94, Mıs. 11). [dil-pezīri, -i]*

dil-şād ḳıl-: *Gönlü hoş etmek, sevindirmek.*

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād *(Mes. 113, Mıs. 16). [dil-şād ḳılasın, -a, -sın]*

dil-şād ol-: *Sevinçli ve gönlü şen olmak.*

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād *(Mes. 37, Mıs. 117). [dil-şād oldı]*

dil-sitān: *Gönül alan. II Sevgili.*

Ṭavāf itmek gerek ol **dil-sitānı**
Gerek kim terk idem yolına cānı *(Mes. 36, Mıs. 19). [dil-sitānı, -ı]*

dil-sitān it-: *Gönül alıcı, gönül alan.*

Hemīşe dāstānın **dil-sitān it**
Hezār-ı cāna anı gülsitān it *(Mes. 1, Mıs. 43). [dil-sitān it]*

dilüñden git-: *Devamlı söylemek.*

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün ẕikr-i Teʿālā *(Mes. 4, Mıs. 8). [dilüñden gitmesün, -me, -sün]*

dilüñi aç-: *Gönlünün sırrını açmak.*

Zemīn pür-sebze oldı **dilüñi aç**
Maʿānīden cihāna sen güher şaç *(Mes. 35, Mıs. 3). [dilüñi aç]*

dilüñi ṭut: *Dilini tutmak, sonunu düşünmeden gelişigüzel konuşmaktan sakınmak.*

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur *(Mes. 21, Mıs. 122). [dilüñi ṭut]*

dimāġ: *Beyin, akıl, bilinç II (koku ile beraber kullanılırsa) damak, geniz.*

Cân dimâġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 13). [dimâġına, -ı, -n, -a]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 215). [dimāġın, -ı, -n]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 155, Mıs. 145). [dimāġına, -ı, -n, -a]

dimāġ: *Akıl, şuur, bilinç.*

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 1). [dimāġına, -ı, -n, -a]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 23). [dimāġını, -ını]

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 186). [dimāġum, -um]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 6). [dimāġı, -ı]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 15). [dimāġına, -ın, -a]

Yaḳın olduḳça şāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı būy-ı müşgīn (Mes. 166, Mıs. 78). [dimāġı, -ı]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 97). [dimāġına, -ı, -n, -a]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 10). [dimāġum, -um]

dimaġ-ı cān: *İnsanın, hayatın, şuuru, zihni.*

Ḳılur **dimaġ-ı cānı** muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(Kas. 4, Mıs. 41). [dimaġ-ı cānı]*

dīn: *İnanç, inanma.*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 13). [dīnüm, -üm]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 54). [dīne, -e]

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 87). [dīniyile, -i, -y, -ile]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 34). [dīn]

dīn: *Din, inanç, II İslam Dini, Müslümanlık.*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 5). [dīn]

Ṭoġrı dīne uydugıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 11). [dīne, -e]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 7). [dīn]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi kiʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 25). [dīnüñ, -üñ]

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem (Kas. 4, Mıs. 43). [dīnüñi, -üñi]

Ḳoyup ṣıdḳı cihān keẕẕābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma (Mes. 5, Mıs. 160). [dīn]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [dīn]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 119). [dīn]

Ṣaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Iraġ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 65). [dīn]

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār (Mes. 7, Mıs. 112). [dīne, -e]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 92). [dīni, -i]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 127). [dīnidür, -i, -dür]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 97). [dīnine, -i, -n, -e]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 128). [dīnüñ, -üñ]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 54). [dīn]

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl (Mes. 10, Mıs. 13). [dīn]

Ḳuṣūr itmedi dīnde ḫidmetini
Ḥabībullāhuñ aldı himmetini (Mes. 10, Mıs. 15). [dīnde, -de]

olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam (Mes. 10, Mıs. 21). [dīne, -e]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [dīn]

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār (Mes. 13, Mıs. 28). [dīn]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 7). [dīn]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 11). [dīn]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 15). [dīn]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 26). [dīn]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 29). [dīnde, -de]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 113). [dīni]

dīn ü dil al-: *Gönlü ve inancı almak, çalmak.*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh *(Kıt. 2, Mıs. 11). [dīn ü dil almaġa, -mak, -a]*

dīn ü īmān al-: *İnanç ve ikrarı götürmek.*

Alurdı küfr-i zülfi dīn ü īmān
Alurdı ḫışm ile çeşmi dil ü cān *(Mes. 36, Mıs. 65). [dīn ü īmān alurdı, -ur, -dı]*

dīndār: *Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı kimse.*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña **dīndār** *(Gaz. 1, Mıs. 12). [dīndār]*

dīndār ol-: *II Dinine düşkün.*

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār *(Mes. 13, Mıs. 28). [dīndār oldı, -dı]*

dīn-i aḥmed: *Hz. Muhammed'in dini, İslam.*

Şeh-i her dü cihān Sulṭān Muḥammed
Ki buldı ferr anuñla **dīn-i Aḥmed** *(Mes. 17, Mıs. 26). [dīn-i aḥmed]*

dīn-i ḥaḳḳ: *Hak dini, İslam dini, Allah'ın dini.*

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 7). [dīn-i ḥaḳḳ]

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş idi küfre uyan ḳātili (Gaz. 2, Mıs. 13). [dīn-i ḥaḳḳa, -a]

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā (Gaz. 3, Mıs. 1). [dīn-i ḥaḳḳa, -a]

Cāndan anı sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi **dīn-i Ḥaḳuñ** ʿāmīli *(Gaz. 2, Mıs. 8). [dīn-i ḥaḳuñ, -(u)ñ]*

dīn-i muṭlaḳ: *"Kesin din, en doğru din (İslamiyet).".*

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur **dīn-i muṭlaḳ** *(Mes. 7, Mıs. 120). [dīn-i muṭlaḳ]*

dinil-: *Demek, denilmek; söylemek, söylenilmek, diye adlandırmak.*

Melik Ṣādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Ṣām (Mes. 108, Mıs. 9). [dinilipdür, -ip, -dür]

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār (Gaz. 1, Mıs. 12). [dinildi, -nil, -di]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 43). [dinilür, -ür]

olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam (Mes. 10, Mıs. 22). [dinilür, -ür]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 40). [dinilür, -ür]

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 9). [dinildi, -di, -il]

Dinildi añā çünkim uşbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa (Mes. 71, Mıs. 71). [dinildi, -i, -l, -di]

diñle-: *Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.*

İşitmedüñ ise Aṣḥāb-ı Kehfi
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi (Mes. 5, Mıs. 46). [diñle]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 70). [diñlediler, -di, -ler]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2).
[diñle]

diñle-: *Dinlemek, kulak vermek.*

Meşelde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı **dinlemeġe** itdi raġbet *(Mes. 67, Mıs. 2).*
[dinlemeġe, -e]

dīnüñüñ mihri ṭoġ-: *"Dinin güneşinin doğması.".*

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(Kas. 4, Mıs. 35). [dīnüñüñ mihri ṭoġup, -up]*

dir-: *Toplamak.*

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 98).
[direrler, -er, -ler]

Direrdi şāh ṣol şeftālūlerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 7).
[direrdi, -er, -di]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 19).
[dirdi, -di]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 232). [direrdi, -er, -di]

Gehī nārenc alurdı ġabġabından
Gehī direrdi şeftālü lebinden (Mes. 155, Mıs. 230).
[direrdi, -er, -di]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 308).
[dire, -e]

dıraḫt: *Far. Ağaç.*

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 53).
[dıraḫta, -a]

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum (Mes. 158, Mıs. 15).
[dıraḫtum, -um]

direk: *T. is. Düz ve uzun ağaç veya tahta. Binalarda ağaç veya taştan sütun, amûd.*

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol *(Mes. 2, Mıs. 83).*
[direksüz, -süz]

dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun dirhemi".*

Deyn faḳîrin ġanî ḳılur irse
Dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 26).*
[dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh]

diri ol-: *1.Yaşamakta olan, canlı. 2. Taze. 3. Güçlü, zinde.*

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde *(Mes. 8, Mıs. 204).*
[diri oldı]

diri ol-: *Canlı kalmak, hayatta olmak, yaşamak.*

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek **diri olursam** iy şāh *(Mes. 165, Mıs. 100). [diri olursam, -ur, -sa, -m]*

dirīġ: *Yazık, eyvah, eyvahlar olsun.*

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına **dirīġ** ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 10). [dirīġ]*

dirīġā: *Yazık, eyvah, yazıklar olsun.*

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 73). [dirīġā]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 63).
[dirīġa]

Günāhum oluban ḫayruma māniʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 104).
[dirīġā]

diril-: *Canlanmak, hayat bulmak.*

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem *(Mes. 6, Mıs. 26).*
[dirilse, -se]

diril-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 24).
[dirildi, -di]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 7).
[dirildi, -di]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 70).
[dirilsün, -sün]

dirlig: *Hayat, yaşam.*

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi **dirliginden** ol dem ümmīd *(Mes. 148, Mıs. 144). [dirliginden, -i, -n, -den]*

dirlik it-: *Yaşamak.*

Şu resme **dirlik it** kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd *(Mes. 5, Mıs. 155). [dirlik it]*

diş: *Diş.*

Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 3).
[dişleri, -leri]

Saçına göre açdum müşk-i ezfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 86). [dişine, -i, -n, -e]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 32).
[dişleri, -leri]

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden āb olurdı şehd ü şekker (Mes. 155, Mıs. 39). [dişinden, -i, -n, -den]

Dişi bozardı lūlū ḳıymetini
Lebi şır idi şekker leẕẕetini (Mes. 167, Mıs. 101).
[dişi, -i]

diş bile-: *Kötülük yapmak için fırsat beklemek, hıncını gösterir bir durum almak, hırslanmak.*

Ki zīrā olmaz ise **diş bilersin**
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin *(Mes. 142, Mıs. 71). [diş bilersin, -r-, -sin]*

diş ur-: *Dişlemek.*

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş **diş urdı** *(Mes. 116, Mıs. 38). [diş urdı]*

ditre-: *Titremek, sallanmak.*

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı **ditrer** *(Mes. 120, Mıs. 56). [ditrer, -r]*

dīv: *Olağanüstü irilikte ve büyüklükte olan, dev.*

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 73).
[dīv]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 43).
[dīv]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Şanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49).
[dīv]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 55).
[dīv]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 68).
[dīv]

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 35).
[dīve, -e]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 69).
[dīve, -e]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 66).
[dīve, -e]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45).
[dīve, -e]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mes. 125, Mıs. 16).
[dīvi, -i]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 64).
[dīvi, -i]

dīv: *Şeytan, dev, cin.*

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Şoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 260).
[dīvden, -den]

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya (Mes. 29, Mıs. 81). [dīv]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 84). [dīv]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [dīvi, -i]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 77). [dīvüñ, -üñ]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 198). [dīvden, -den]

dīvāne: *Aşk ile kendinden geçmiş, aşk delisi.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 41). [dīvāne]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 24). [dīvāne]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 14). [divāne]

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 41). [dīvāne]

dīvāne it-: *Divane etmek, kendinden geçirtmek.*

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni **dīvāne ider** anam firāḳı *(Mes. 163, Mıs. 114). [dīvāne ider, -er]*

divāne ḳıl-: *Kendinden geçirmek, düşkün hale getirmek; mübtela, aşık etmek.*

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 6). [divāne ḳıldı, -dı]

dīvāne ol-: *Delirmek II Bir şeye çok düşkün olmak, o şeyi çok istemek.*

Ġam-ı ʿaşḳunla dil **divāne oldı**
Yüzün şemʿine cān pervāne oldı *(Mes. 90, Mıs. 27). [divāne oldı]*

Benüm ḳorḫum budur **dīvāne ola** bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu *(Mes. 22, Mıs. 153). [dīvāne ola]*

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup **dīvāne oldı** hemçü Mecnūn *(Mes. 73, Mıs. 32). [dīvāne oldı]*

dīvāne vü bīmār ḳıl-: *Deli ve hasta etmek.*

Beni **dīvāne vü bīmār ḳıldı**
Bi-küllī dünyede bīzār ḳıldı *(Mes. 165, Mıs. 81). [dīvāne vü bīmār ḳıldı, -dı]*

dīvāne-dil: *Deli gönül.*

İrişmeyüp nigārına bu ben **dīvāne-dil** bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 9). [dīvāne-dil]*

divār: *Duvar.*

Ḳamu **dīvārı** misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād *(Mes. 29, Mıs. 11). [dīvārı, -ı]*

div-i ādem-ḫōr: *İnsan yiyen dev.*

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ **dīv-i ādem-ḫōr** ḳulıdır *(Mes. 29, Mıs. 26). [div-i ādem-ḫōr]*

diyār: *Memleket, ülke, belde.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [diyārından, -ın, -dan]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 4). [diyārı, -ı]

Olalı yār diyārından ırāḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 6). [diyar]

Olalı yār diyārından ırāḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 5). [diyārından, -ı, -n, -dan]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 2). [diyārı, -ı]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 3). [diyārı, -ı]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [diyāre, -e]

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī (Mes. 163, Mıs. 25). [diyārı, -ı]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 37). [diyārını, -ı, -(n)ı]

diyār: *Memleket, ülke, yer; sevgilinin bulunduğu yer.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ **diyārından**
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(Gaz. 7, Mıs. 1). [diyārından, -ı, -n, -dan]*

diyār-ı yār: *Sevgilinin diyarı, ülkesi, memleketi.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından *(Gaz. 7, Mıs. 5). [diyār-ı yāri, -i]*

diyene raḥmet: *"Allah okuyana, söyleyene rahmet eylesin." anlamında dua ifadesi.*

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye **diyene raḥmet** *(Mes. 18, Mıs. 82). [diyene raḥmet]*

diyü: *(diyü, deyi, diyi): Diye.*

Ḳurtulam mı **diyü** zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb *(Gaz. 11, Mıs. 9). [diyü]*

Çıḳardı tuḥfe **diyü** şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer *(Mes. 40, Mıs. 85). [diyü]*

diz-: *Dizmek, nesneleri yan yana veya tek tek sıralamak.*

Ki naẓm ipligine **diz** dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn *(Mes. 165, Mıs. 5). [diz]*

dögün ur-: *Yara açmak, dağ basmak, dağlamak.*

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün *(Mes. 153, Mıs. 54). [dögün ura, -a]*

dök-: *Göz yaşı akıtmak.*

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 25). [döker, -er]

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 27). [döker, -er]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 29). [döker, -er]

dök-: *Akıtmak, dökmek.*

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 139). [dökmişdi, -miş, -di]

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 33). [döker, -er]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna ṣaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 5). [dök]

Ḳadeḥler pür idi yāḳūt u mercān
Ṣürāḥīler dökerdi āb-ı ḥayvān (Mes. 52, Mıs. 24). [dökerdi, -er, -di]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 17). [döküben, -üben]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 2). [dökersin, -ersin]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 43). [döküp, -üp]

Döker yüzi ṣuyın her laḥẓa yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre (Mes. 106, Mıs. 11). [döker, -er]

Saçına göre açdum müşk-i ezfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 86). [dökdüm, -dü, -m]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 27). [dökerler, -(e)r, -ler]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 28). [dökerler, -(e)r, -ler]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlūʾ (Mes. 144, Mıs. 2). [dökdi, -di]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 112). [dökdi, -di]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 45). [dökdi]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 46). [dökdi]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [dökdi]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 87). [dökdi]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 35). [dökdi]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 24). [dökdi]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 4). [dökdi]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 2). [dökdi]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 47). [dökerken, -ken]

dök-: *Dökmek, saçmak.*

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 117). [döker, -er]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [döke, -e]

doḳın-: *Dokunmak, isabet etmek.*

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini (Mes. 28, Mıs. 57). [doḳınup, -up]

Doḳınduġında ṭaşa şeh gemisi
Dağılduġında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 37). [doḳınduġında, -duk, -ı, -nda]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 95). [doḳındı, -dı]

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār (Tb. 1, Mıs. 71). [doḳındı, -dı]

doḳın-: *Dokunmak, ulaşmak.*

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 11). [doḳınmasaydı, -ma, -sa, -ydı]

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfākı ṭutar nesīm-i ʿanber (Tb. 1, Mıs. 5). [doḳınduġınca, -ınca]

dökül-: *Dökülmek II düşmek.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine **dökülen** ḳanum durur *(Gaz. 6, Mıs. 8). [dökülen, -en]*

dolāb: *Su değirmeni.*

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [dolāb]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 55). [dolāb]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 65). [dolābı, -ı]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 21). [dolāb ile]

dön-: *Benzemek, andırmak, ...gibi olmak, andırmak.*

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 12). [dönmiş, -miş]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 82). [döndi, -di]

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı gülsitān-ı cāna döndi (Mes. 169, Mıs. 10). [döndi, -di]

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı gülsitān-ı cāna döndi (Mes. 169, Mıs. 9). [döndi, -di]

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 9). [dönmiş idi, -miş, -idi]

dön-: *Vazgeçmek, caymak.*

Hemān sāʿatde şeh Ṣādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 64). [döndi, -di]

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet (Mes. 126, Mıs. 19). [dönen, -en]

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet (Mes. 126, Mıs. 20). [dönmeyeni, -me, -yen, -i]

Ṣaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 37). [dönme, -me]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 43). [dönmezem, -mez, -em]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 36). [dönmezem, -mez, -em]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 38). [dönmez iseñ, -mez, -ise, -ñ]

dön-: *Dönmek,yönelmek.*

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol ṣāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [dönüp, -üp]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 135). [dönüp, -üp]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 30). [dönüp, -üp]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 51). [dönüp, -üp]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol ṣāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [dönüp, -üp]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 5). [dönüp, -üp]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 42). [döndi, -di]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 8). [dönüben, -üben]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 10). [dönüp, -üp]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 10). [dönüben, -üben]

Alamayup cevāb ol māh-ṣūret
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet (Mes. 78, Mıs. 10). [dönüp, -üp]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 100). [dönüp, -üp]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 17). [döndi, -di]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 66). [dönüp, -üp]

Dönüp Ṣādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 21). [dönüp, -üp]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 22). [dönüp, -üp]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 19). [döndi, -di]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 6). [dönüp, -üp]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 166). [dönüben, -üben]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 105). [dönerler, -er, -ler]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 186). [döner, -er]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 70). [döndi, -di]

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı (Mes. 77, Mıs. 10). [dönüben, -üben]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [dönüp, -üp]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57). [dönüp, -üp]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 32). [dönüben, -üben]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 38). [dönüben, -üben]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 29). [dönüp, -üp]

dön-: *(Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.*

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [dönmez, -mez]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 26). [dönelüm, -elüm]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 33). [dönmedi, -me, -di]

dön-: *(Belli bir yerde) Dolaşmak, gidip gelmek.*

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 15). [döner, -er]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 17). [döner, -er]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 17). [döner, -er]

dön-: *Dönüp gitmek, bir yerden ayrılmak.*

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan **döndi** şāha virdi destūr *(Mes. 26, Mıs. 52). [döndi, -di]*

dön-: *Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.*

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 69). [dönüp, -üp]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 28). [dönüp, -üp]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 50). [döner, -er]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9). [dönüp, -üp]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 85). [dönerdi, -er, -di]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 32). [dönüp, -üp]

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı (Mes. 132, Mıs. 90). [dönüp, -üp]

dön-: *Çevirmek.*

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola **döndürdi** ʿinānı *(Mes. 27, Mıs. 22). [döndürdi, -dür, -di]*

döndür-: *Çevirmek.*

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 196). [döndürdi, -di]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 24). [döndürdi, -di]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 134). [döndirdi, -di]

dördinci: *Dördüncü.*

Çü **dördinci** göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver *(Mes. 8, Mıs. 65). [dördinci]*

dördinci gün: *Dördüncü gün.*

Çü **dördinci gün** oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen *(Mes. 31, Mıs. 45). [dördinci gün]*

dört yār: *Dört Halife. Çehar-yâr.*

Daḥı ḳatındaġı **dört yārıyiçün**
Nübüvvet maḥzeninde varıyiçün *(Mes. 6, Mıs. 247). [dört yārıyiçün, -yiçün]*

döşe-: *Bir şeyi bir yere sermek, yayma II Bir yeri bir şeyle kaplamak.*

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 133). [döşer, -er]

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā (Mes. 3, Mıs. 64). [döşersin, -r, -sin]

Cihānuñ yıḳmaġa köhne ribāṭın
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın (Mes. 20, Mıs. 16). [döşerler, -r, -ler]

Döşendi meclis ü ṣoḥbet bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı (Mes. 27, Mıs. 75). [döşendi, -ndi]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 14). [döşendi, -ndi]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 9). [döşendi, -n, -di]

döşek: *T. is. Yatak.*

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn *(Mes. 155, Mıs. 292). [döşek]*

döşen-: *Döşenmek, serilmek.*

Şu deñlü şaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 132). [döşendi, -di]

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā (Mes. 18, Mıs. 7). [döşenmişdi]

dost: *Dost II Sevgili.*

Başuña gül şaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 13). [dost]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḫāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 3). [dost]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 5). [dost]

Bu şiʿr ile şoraram ḫālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [dost]

Bu şiʿr ile şoraram ḫālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 30). [dost]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [dost]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 81). [dost]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 82). [dost]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [dost]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [dost]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 21). [dost]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 22). [dost]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 11). [dost]

doy-: *Yeter bulmak.*

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 2). [doyamaz, -amaz]*

dü: *İki.*

Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [dü]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 44). [dü]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 114). [dü]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 99). [dü]

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 44). [dü]

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş (Mes. 37, Mıs. 94). [dü]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [dü]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [dü]

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü çeşm-i ḫūn-feşānı pür-nem idi (Mes. 167, Mıs. 6). [dü]

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb (Tb. 1, Mıs. 34). [dü]

dü ʿālem: *İki dünya(dünya ve ahiret).*

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 75). [dü ʿālem]

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem serveridür (Mes. 7, Mıs. 96). [dü ʿālem]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 7). [dü ʿālem]

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı (Mes. 17, Mıs. 34). [dü ʿālem]

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 42). [dü ʿālem]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḫalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 162). [dü ʿālem]

dü cihān: İki dünya II Dünya ve ahiret.

Faẕlıyla ḳayurur dü cihān ḫālini ḳamu
Lutfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 23). [dü cihān]

Emīr-i dü cihān ḫatm-i nebiyyīn
İmām-ı müttaḳīn şāh-ı veliyyīn (Mes. 8, Mıs. 3). [dü cihān]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 87). [dü cihan]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 54). [dü cihāna]

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı (Gaz. 16, Mıs. 12). [dü cihānda]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 27). [dü cihānı]

duʿā: *(Ar.) Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.*

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 14). [duʿā]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 65). [duʿāyı, -yı]

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān (Kas. 2, Mıs. 49). [duʿāmı, -m, -ı]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 1). [duʿā]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 63). [duʿānuñ, -nuñ]

Ḳabūl eyle Ḥudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 61). [duʿāyı, -(y)ı]

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin (Mes. 1, Mıs. 69). [duʿāyile, -y, -ile]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 20). [duʿāyı, -(y)ı]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī (Mes. 18, Mıs. 122). [duʿāmı, -mı]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 30). [duʿām, -m]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 3). [duʿā]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 4). [duʿāsın, -sın]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāṣıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 2). [duʿāsını, -sını]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mes. 126, Mıs. 10). [duʿādan, -dan]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 34). [duʿā]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 324). [duʿāmı, -m, -ı]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mes. 165, Mıs. 42). [duʿādan, -dan]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 114). [duʿādan, -dan]

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi senāyı (Mes. 165, Mıs. 156). [duʿā birle, -birle]

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı (Mes. 122, Mıs. 36). [duādan, -dan]

duʿā eyle-: *Tazarru, dua etmek.*

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [duʿā eyle]

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 22). [duʿā eylerdi, -r, -di]

Revān Ḫurşīdün irüp ṣoḥbetine
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 46, Mıs. 76). [duʿālar eylediler, -di, -ler]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 24). [duʿālar eylediler, -di, -ler]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 52). [duʿālar eylediler, -di, -ler]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 8). [duʿālar eylediler, -di, -ler]

duʿā it-: *Allah'tan hayır ve dilekte bulunmak, istemek.*

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 13). [duʿā idüp, -üp]

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 51). [duʿā idüp]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 81). [duʿā itdi, -di]

Ayaġına düşüp öpdi elini
Duʿā itdi açıbanı dilini (Mes. 142, Mıs. 4). [duʿā itdi, -di]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 23). [duʿā itdi]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 8). [duʿā itdi, -di]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 7). [duʿālar itdi]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 68). [duʿālar ideler, -e, -ler]

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi senāyı *(Mes. 165, Mıs. 155). [duʿāyı itdi, -di]*

duʿā ḳıl-: *Ar. is. Allah'a yalvarma, niyaz.*

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 76). [duʿā ḳıldı, -dı]

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı (Mes. 87, Mıs. 53). [duʿā ḳıldı, -dı]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 45). [duʿā ḳıldı]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 74). [duʿā ḳıldı]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 19). [duʿā ḳılup]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 14). [duʿālar ḳıldı, -dı]

Çözildi ejdehā-peyker livālar
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar (Mes. 148, Mıs. 62). [duʿālar ḳıldı, -dı]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 12). [duʿālar ḳıldı, -dı]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 94). [duʿālar ḳıldı, -dı]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline ṣundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 67). [duʿālar ḳıldı]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mes. 165, Mıs. 41). [duʿālar ḳıldı, -dı]

İder Ḫurşīde medḥ ü hem senālar
Ḳılur yüzin yire urup duʿālar (Mes. 36, Mıs. 76). [duʿālar ḳılur]

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı *(Mes. 122, Mıs. 35). [duʿāyı ḳıldı, -dı]*

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı *(Mes. 126, Mıs. 9). [duʿāyı ḳıldı, -dı]*

duʿā al-: *İyi yapılan bir işle birinin hoşnutluğunu kazanmak, dua almak.*

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 6). [duʿāyı almışdı, -mış, -dı]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 28). [duʿāyı alur, -ur]

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 28). [duʿāyı alurlardı]

duʿā-yı resūl: *Peygamber'in duası (Hazret-i Muhammed).*

İrdügiçün aña **duʿā-yı resūl**
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili *(Gaz. 2, Mıs. 9). [duʿā-yı resūl]*

dūd: *Duman.*

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir **dūd** gördüñ *(Mes. 135, Mıs. 34). [dūd]*

dūd ol-: *Dumanı tütmek.*

İçi yanur şanasın var çerāġı
Ki ṭolu **dūd olmışdı** dimāġı *(Mes. 72, Mıs. 6). [dūd olmışdı, -mış, -dı]*

dudaġ: *Dudak.*

Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 4). [dudaġı, -ı]

Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 68, Mıs. 10). [dudaġuñ, -uñ]

Lebüñdür dilberā ḳand ü nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 155, Mıs. 134). [dudaġuñ, -uñ]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 58). [dudaġından, -(ı)n, -dan]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 96). [dudaġı, -ı]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 99). [dudaġı, -ı]

dügün: *Düğün, eğlence.*

Dil ü cānı şafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 6). [dügün]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 11). [dügün]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [dügün]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 17). [dügünin, -i, -n]

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḥalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 10). [dügünüñ, -üñ]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 26). [dügünüñde, -ü, -ñ, -de]

dügün eyle-: *Düğün yapmak.*

Çü bu resme **dügün eyledi** Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḥalḳa ser-ā-ser *(Mes. 154, Mıs. 145). [dügün eyledi, -di]*

dügün it-: *Düğün yapmak.*

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün *(Mes. 153, Mıs. 53). [dügün ide, -e]*

dügün ol-: *Düğün yapılmak.*

Bu resm ile tamāmet ḳırḳ bir gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı dügün *(Mes. 154, Mıs. 88). [dügün oldı, -dı]*

duḫter: *Kız.*

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse **duḫter** *(Mes. 107, Mıs. 4). [duḫter]*

düken-: *Bitmek, tükenmek, sona ermek.*

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 42). [dükendi, -di]

Belā vü miḥnet ile iy nigārum
Dükendi ḳalmadı ṣabr u ḳarārum (Mes. 82, Mıs. 18). [dükendi, -di]

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu ẓevḳ u ṣoḥbet (Mes. 72, Mıs. 14). [dükenmez mi]

dün: *Dün, önceki gün.*

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 12). [dün]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [dünden, -den]

dün ü gün: *Dün ve bugün.*

Cihānuñ **dün ü gün** sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın *(Mes. 21, Mıs. 59). [dün ü gün]*

dün ü gün: *Gece ve gündüz, sürekli.*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini (Gaz. 25, Mıs. 7). [dün ü gün]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 6). [dün ü gün]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 149). [dün ü gün]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 70). [dün ü gün]

Şu resme dün ü gün ol āḫ eyler
Ki eflāk üzre āḫı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 27). [dün ü gün]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 39). [dün ü gün]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 6). [dün ü gün]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 88). [dün ü gün]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [dün ü gün]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 16). [dün ü gün]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 80). [dün ü gün]

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 11). [dün ü gün]

Dün ü gün eylemekden āh ü nāle
Tenüm incelüben döndi hilāle (Mes. 90, Mıs. 25). [dün ü gün]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 38). [dün ü gün]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳıldıġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 20). [dün ü gün]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 30). [dün ü gün]

Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 68, Mıs. 9). [dün ü gün]

dünki: *Dün, önceki gün.*

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi **dünki** işinden ḫacālet *(Mes. 71, Mıs. 16). [dünki]*

Ne resme **dünki** gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını *(Mes. 117, Mıs. 21). [dünki]*

dünyā: *Cihan, alem, evren.*

Bu **dünyānuñ** bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ *(Mes. 34, Mıs. 53). [dünyānuñ, -nuñ]*

dünyā: *(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 9). [dünyāyı, -y, -ı]

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem (Kas. 4, Mıs. 31). [dünyāda, -da]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 25). [dünyāyı, -y, -ı]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 147). [dünyā]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 122). [dünyā]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḥı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 69). [dünyāya, -(y), -a]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḥı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 179). [dünyā]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḥı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 183). [dünyā]

Çü gönlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 16). [dünyā]

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam (Mes. 19, Mıs. 31). [dünyayı, -yı]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 1). [dünyā]

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen (Mes. 120, Mıs. 17). [dünyāyı, -y, -ı]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 309). [dünyāda, -da]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 95). [dünyāda, -da]

Tamām olubanı ḫüsn ü kemāli
Tecellī itdi dünyāya cemāli (Mes. 169, Mıs. 56). [dünyāya, -ya]

dünyā vü ʿuḳbā: *Dünya ve ahiret.*

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 143). [dünyā vü ʿuḳbā]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 16). [dünya vü ʿuḳba]

dünyāya gel-: *Dünyaya gelmek, doğmak, var olmak.*

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya miṣli *(Mes. 15, Mıs. 12). [dünyāya gelmedi]*

dünye: *(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [dünyede, -de]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 27). [dünyede, -de]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 31). [dünye]

Kişiye oġlı olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 105, Mıs. 46). [dünyede, -de]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 58). [dünyede, -de]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 319). [dünyede, -de]

Beni dīvāne vü bīmār ḳıldı
Bi-küllī **dünyede** bīzār ḳıldı *(Mes. 165, Mıs. 82). [dünyede, -de]*

düpdüz: *Baştan başa, tamamıyle, dümdüz.*

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 58). [düpdüz]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 117). [düpdüz]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [düpdüz]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 4). [düpdüz]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 2). [düpdüz]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 32). [düpdüz]

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 8). [düpdüz]

düpdüz ol-: *Mutmain olmak.*

Çü ḳamumuzuñ ola gönli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz *(Mes. 148, Mıs. 31). [düpdüz ola, -a]*

dur-: *Kalmak, beklemek.*

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [durur, -ur]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar nakş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 132). [dururlar, -ur, -lar]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 33). [durdı, -dı]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri **ṭurmaġa** ḳalmadı mecāli *(Mes. 144, Mıs. 4). [ṭurmaġa, -a]*

dür-: *Bükmek, katlamak, tomar haline getirmek.*

Yazuban nāmeyi **dürdi** ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker *(Mes. 97, Mıs. 3). [dürdi, -di]*

dur-: *Bir durumun beklemesi, bir işin yapılmak üzere beklemesi.*

Ne **durur** Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh *(Kas. 3, Mıs. 1). [durur, -ur]*

dür efşān eyle-: *İnci saçmak ll Gözyaşı dökmek.*

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān *(Mes. 45, Mıs. 4). [dür efşān eyledi, -di]*

dūr eyle-: *Uzaklaştırmak.*

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 88). [dūr eyledi]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 259). [dūr eyledi, -di]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 282). [dūr eyledi, -di]

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mes. 5, Mıs. 39). [dūr eyleme]

dūr it-: *Uzaklaştırmak.*

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 31). [dūr itdi]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 89). [dūr itdi, -di]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 15). [dūr itme]

dūr ḳıl-: *Uzak tutmak, uzaklaştırmak.*

Niçün anı ḳatuñdan **dūr ḳılduñ**
Çerāġ-ı ʿömrüñi bī-nūr ḳılduñ *(Mes. 105, Mıs. 47). [dūr ḳılduñ, -du, -ñ]*

dūr ol-: *Uzak olmak II ayrı kalmak. Birbirinden uzakta kalmak.*

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 61). [dūr ola, -a]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 13). [dūr ola, -a]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 44). [dūr ola, -a]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 21). [dūr ola, -a]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 83). [dūr ola, -a]

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 1). [dūr olalı, -alı]

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr (Mes. 82, Mıs. 15). [dūr olalı, -alı]

Nigāruñ ḳapusından olalı dūr
Ġam u firḳatden oldum zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 5). [dūr olalı, -alı]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Iraġ olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 83). [dūr olalı, -alı]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 87). [dūr olalı, -alı]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 25). [dūr olalı]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 39). [dūr olalı]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 41). [dūr olalı]

Ṭapuñ olalıdan Cemşīdden dūr
Belā vü ġamla olupdur zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 93). [dūr olalıdan, -alı, -dan]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [dūr olam, -a, -m]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 3). [dūr olam]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 24). [dūr olasın, -a, -sın]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 5). [dūr olayın, -a, -yın]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 18). [dūr olayum, -a, -yum]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 1). [dūr oldı]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 5). [dūr oldı]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 9). [dūr oldı, -dı]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 1). [dūr oldum]

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 7). [dūr oldum, -du, -m]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 23). [dūr olma, -ma]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 78). [dūr olma]

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr (Mes. 111, Mıs. 15). [dūr olma]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 11). [dūr olmaḳ, -maḳ]

Iraġ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu memleketden (Mes. 165, Mıs. 56). [dūr olmasun, -ma, -sun]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 108). [dūr olmayayın, -ma, -ya, -yın]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 82). [dūr olsun]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 14). [dūr olsun]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 27). [dūr olur, -ur]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 2). [dūr oluram, -ur, -am]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 11). [dūr olursın, -ur, -sın]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 16). [dūr olam, -a, -m]

dürc: *Mücevher kutusu.*

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 273). [dürce, -e]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 288). [dürce, -e]

Yapılmış fıḍḍa-i ḫām ile burcı
Pür olmış laʿl ü yāḳūt ile dürci (Mes. 155, Mıs. 272). [dürci, -i]

O **dürci** çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler *(Mes. 155, Mıs. 287). [dürci, -i]*

düriş: *Çalışmak, çabalamak.*

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 9). [dürişdi, -di]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 107). [dürişe, -e]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 10). [düriş]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 74). [düriş]

Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldügince elden (Mes. 169, Mıs. 45). [dürişdüm, -dü, -m]

dür: *Ar. İnci.*

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 52). [dür]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 2). [dürdür, -dür]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 128). [dür]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 25). [dürlerini, -ler, -i, -ni]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 29). [dürlerle, -ler, -le]

düriş-: *Çalışmak, çabalamak.*

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile **dürişdi**
Cihetden geçdi Allāha irişdi *(Mes. 8, Mıs. 119). [dürişdi, -di]*

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī *(Mes. 19, Mıs. 61). [dürüşgil, -gil]*

dürler şal-: *İnci saçmak ll Sperm göndermek.*

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler *(Mes. 155, Mıs. 288). [dürler ṣaldı, -dı]*

dürlü: *Türlü, çeşitli.*

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 81). [dürlü]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 41). [dürlü]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [dürlü]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 104). [dürlü]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 117). [dürlü]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 94). [dürlü]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 27). [dürlü]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 32). [dürlü]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 19). [dürlü]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 39). [dürlü]

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş (Mes. 148, Mıs. 176). [dürlü]

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 79). [dürlü]

dürlü dürlü: *Çeşit çeşit.*

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 186). [dürlü dürlü]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 54). [dürlü dürlü]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 52). [dürlü dürlü]

dūrluk: *Uzaklık, uzaklaşma.*

Dilersem kim tapuñdan **dūrluḳ** ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben *(Mes. 163, Mıs. 87). [dūrluḳ]*

dürr: *Ar. İnci.*

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 37). [dürri, -i]

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 88). [dürrini, -in, -i]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 55). [dürri, -i]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 16). [dürryile, -ile]

dürr: *İnci II Şiir.*

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin **dürr** ü cevahir *(Mes. 1, Mıs. 68). [dürr]*

dürr ile gevher: *İnci ve elmas.*

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 90). [dürr ile gevher]

Saçına göre açdum müşk-i eẕfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 86). [dürr ü gevher]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 45). [dürr ü gevher]

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden āb olurdı şehd ü şekker (Mes. 155, Mıs. 39). [dürr ü gevher]

dürr-i heft-dāne: *Yedi taneli inci. (Kaynaklarda farklı olarak tanıtılmakla birlikte kuzey yarım kürede büyükayı (dübbü'l-ekber) ile ona ters istikamette ve daha sönük olan küçükayı (dübbü'l-asgar) takım yıldızları içinde yer alan yedişer yıldızdan meydana gelmiş küme için kullanılmaktadır.Benatü'n Na'ş-İslam Ansiklopedisi).*

Benāt-ı Naʿş **dürr-i heft-dāne**
Hemān dem ʿarż ḳıldı bī-bahāne *(Mes. 155, Mıs. 13). [dürr-i heft-dāne]*

dürr-i ḫoş-āb: *Parlak inci. II Göz yaşı.*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña ṣaçmaġa **dürr-i ḫoş-āb** *(Gaz. 11, Mıs. 8). [dürr-i ḫoş-āb]*

dürr-i meknūn: *Saklı inci.*

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn (Mes. 165, Mıs. 5). [dürr-i meknūn]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 30). [dürr-i meknūn]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 10). [dürr-i meknūn]

dürr-i yetīm: *Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci. (Âilesinin tek çocuğu olduğu ve yetim olarak doğduğu için) Hz. Muhammed.*

Anuñçündür aña **dürr-i yetīm** ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād *(Mes. 7, Mıs. 47). [dürr-i yetīm]*

durur: *-dır, -dir, -dur, -dür bildirme eki.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [durur]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [durur]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 8). [durur]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [durur]

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [durur]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 14). [durur]

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār (Kas. 1, Mıs. 20). [durur]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 35). [durur]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 36). [durur]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 84). [durur]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 42). [durur]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 109). [durur]

O durur pādişāh-ı heft kişver
Urur şehler anuñ ayaġına ser (Mes. 18, Mıs. 111). [durur]

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 146). [durur]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 111). [durur]

dürüst ol-: *Sağ salim olmak, yaralanmamış olmak.*

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim **dürüst olmaz** saçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(Gaz. 30, Mıs. 4). [dürüst olmaz]*

düş-: *Uğramak, rast gelmek.*

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [düşdi, -di]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [düşdüm, -düm]

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 9). [düşdi, -di]

düş-: *Kuvvetden düşmek. Takati kalmamak.*

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde **düşdi** yitdi *(Mes. 20, Mıs. 50). [düşdi, -di]*

düş-: *Kapılmak, bağlanmak.*

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [düşdüm, -dü, -m]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [düşdüñ, -düñ]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [düşelden, -elden]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 58). [düşdi, -di]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 65). [düşdi, -di]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 55). [düşüp, -üp]

İçüne çünki düşdi ʿaşḳ u sevdā
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā (Mes. 85, Mıs. 29). [düşdi, -di]

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 7). [düşdi, -di]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 111). [düşdi, -di]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 21). [düşmişsin, -mişsin]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 5). [düşdükçe, -dük, -çe]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 79). [düşeli, -eli]

düş: *Düş, hayal, rüya.*

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 7). [düşde, -de]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 112). [düşini, -in, -i]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 146). [düşin, -i, -n]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 2). [düşini, -in, -i]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 58). [düş]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 37). [düşde, -de]

düş-: *Yukarıdan aşağıya birdenbire ve bilâ-ihtiyâr inmek, sukut etmek, yukarıdan inmek.*

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 73). [düşdi, -di]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 66). [düşdi, -di]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 68). [düşdi, -di]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 69). [düşdi, -di]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 42). [düşdi, -di]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45). [düşdi, -di]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 54). [düşdi, -di]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [düşdi, -di]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 107). [düşdi, -di]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 72). [düşdi, -di]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 44). [düşdi, -di]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 86). [düşmiş, -miş]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 10). [düşe, -e]

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Şanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 22). [düşdi, -di]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69). [düşdi, -di]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 37). [düşürdi, -ür, -di]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 4). [düşdi, -di]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 6). [düşüp, -üp]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 6). [düşüben, -üben]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 14). [düşdi]

düş-: *Kapılmak, bağlanmak.*

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 53). [düşelden, -el, -den]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [düşelden, -el, -den]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 10). [düşüp, -üp]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 18). [düşüp, -üp]

Düşüp ṭopraġa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb efşān iderler (Mes. 47, Mıs. 65). [düşüp, -üp]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 152). [düşüp, -üp]

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 1). [düşdi]

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 13). [düşelden]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 1). [düşeliden]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli *(Mes. 21, Mıs. 26). [düşmegiçün, -içün]*

düşeyaz-: *Düşmek, sendelemek.*

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm *(Mes. 23, Mıs. 77). [düşeyazdum, -du, -m]*

düşman: *Hasım, düşman. II Rakip.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ *(Mes. 17, Mıs. 84). [düşmanlarınuñ]*

düşmen: *Far. sf. Dost olmayan, hasım, düşman.*

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mes. 17, Mıs. 86). [düşmen]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 77). [düşmenüñ, -üñ]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [düşmen]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 126). [düşmen]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 7). [düşmen]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 26). [düşmenüm]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 40). [düşmenini, -i, -n, -i]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 44). [düşmene, -e]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 52). [düşmen]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 3). [düşmeninden, -in, -den]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳẖūr (Mes. 149, Mıs. 54). [düşmenüñ, -üñ]

Aluban düşmenüñden taẖt ile tāc
Ḳara topraġa muḥtāc oldı Mihrāc (Mes. 149, Mıs. 13). [düşmenüñden, -ü, -ñ, -den]

Ki zīrā ol şeh-i ferẖunde-aẖter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 24). [düşmene, -e]

Hemān maḳẖūr ḳıldı düşmenümi
Anuñla tāze itdi gülşenümi (Mes. 152, Mıs. 25). [düşmenümi, -üm, -i]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 54). [düşmen]

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun (Mes. 165, Mıs. 48). [düşmenüñ, -üñ]

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 142). [düşmenüñ, -üñ]

düşmen ol-: *Kin beslemeye başlamak, düşman olmak.*

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baẖr düşmen (Mes. 31, Mıs. 20). [düşmen olur]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 7). [düşmen olur]

düşmiş: *Düşmüş, düşkün, yolda kalmış, aciz, zavallı.*

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu **düşmişlerüñ** hem dest-gīri *(Mes. 2, Mıs. 48). [düşmişlerüñ, -ler, -üñ]*

düş-: *İşlemek, yerleşmek.*

Vaṭan şevḳı içine **düşmiş idi**
Ki nār-ı firḳate ṭutışmış idi *(Mes. 166, Mıs. 65). [düşmiş idi, -miş, -idi]*

düş-: *Yukarıdan aşağıya birdenbire ve bilâ-ihtiyâr inmek, sukut etmek, yukarıdan inmek.*

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş *(Mes. 47, Mıs. 64). [düşüben]*

düş-: *Kapılmak, bağlanmak.*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa **düşüp** oldı bī-ḳarār *(Gaz. 46, Mıs. 10). [düşüp]*

düşür-: *Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 15). [düşürme, -me]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 68). [düşürüp, -üp]

düşvār: *Zor, güç, sıkıntılı, çetin, müşkül.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [düşvār]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 32). [düşvār]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ẖāyli tedbir ü naẓar var (Mes. 122, Mıs. 63). [düşvār]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ẖān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 18). [düşvār durur]

düşvār ol-: *Zor, güç, sıkıntılı olmak.*

Melik gördi kim iş **düşvār olmış**
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış *(Mes. 111, Mıs. 1). [düşvār olmış, -mış]*

dut-: *Tutmak, zapdetmek, kaplamak.*

İḳlīm-i ḥüsni **dutdı** ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem *(Kas. 5, Mıs. 65). [dutdı, -dı]*

dütüz: *Koku vermek için bir şey yakıp tüttürmek, tütsülemek.*

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 64). [dütüzsünler, -sün, -ler]

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i ez̧fer (Mes. 27, Mıs. 66). [dütüzüñ, -üñ]

duvaġ: *Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tülden örtü.*

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi etrāf-ı bāġı (Mes. 150, Mıs. 13). [duvāġı, -ı]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 3). [duvaġı, -ı]

ʿArūs-ı ṣubḥ açup yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 156, Mıs. 7). [duvaġı, -ı]

düz-: *Yapmak, işlemek, becermek; tertip ve tanzim etmek; vücuda getirmek. .*

Düzüben ḳuşlar āvāz-ı terānī
Pür itdiler riyāz-ı gülsitānı *(Mes. 150, Mıs. 17). [düzüben, -üben]*

düz-: *Düzenlemek, toplamak.*

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 65). [düzerken, -er, -ken]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 67). [düzüp, -üp]

düzet-: *Tertip ve tanzim etmek, meydana getirmek.*

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 94). [düzetdüm, -düm]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 30). [düzetdüñ, -dü, -ñ]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [düzet]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 47). [düzetgil, -gil]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 57). [düzetgil, -gil]

ebed: *Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.*

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz **ebed** kimseye yoldaş *(Mes. 168, Mıs. 118). [ebed]*

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse **ebed** hīç *(Mes. 168, Mıs. 132). [ebed]*

ebed bul-: *(Ar.) Sonsuzluk bulmak, sonsuz olmak.*

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā **ebed** buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār *(Gaz. 1, Mıs. 13). [ebed]*

ebkem ol-: *Dilsiz, lal olmak II konuşmamak, sessiz durmak, susmak.*

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 128). [ebkem olur, -ur]

Eger biñ nuṭḳ olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḫayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 164). [ebkem]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 32). [ebkem oldı, -dı]

ebr: *Far. Bulut, sehab.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Şanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 2). [ebr]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [ebri, -i]

ebrāc-ı salṭanate: *Saltanatın burçları.*

Seyr ide necm-i ʿömrün **ebrāc-ı salṭanatda**
Şemʿ-i celālüñi ḥaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem *(Kas. 5, Mıs. 79). [ebrāc-ı salṭanatda, -da]*

ebrār ol-: *Özü sözü bir olmak, hayır sahibi olmak.*

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār *(Mes. 7, Mıs. 112). [ebrār oldı, -dı]*

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār *(Mes. 16, Mıs. 13). [ebrār oldı, -dı]*

ebr-i bād-reftār: *Rüzgar gibi koşan bulut.*

O gün ḳorḥudan **ebr-i bād-reftār**
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār *(Mes. 148, Mıs. 111). [ebr-i bād-reftār]*

ebrū: *Kaş.*

Kemān **ebrūları** cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi *(Mes. 36, Mıs. 71). [ebrūları, -lar, -ı]*

ebrū-yı dildār: *Sevgilinin kaşı.*

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün **ebrū-yı dildār** *(Mes. 2, Mıs. 92). [ebrū-yı dildār]*

ebṣār: *Gözler.*

Cemālinden cilā bulırdı **ebṣār**
Zülālinden şifā alurdı bīmār *(Mes. 161, Mıs. 15). [ebṣār]*

ebter ḳal-: *-Eksik olmak, eksik kalmak II yalnız kalmak.*

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter *(Mes. 22, Mıs. 76). [ebter ḳaldum, -du, -m]*

ebvāb-ı cennet: *"Cennet'in kapıları".*

Açıldı her yaña **ebvāb-ı cennet**
Ṣaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet *(Mes. 8, Mıs. 81). [ebvāb-ı cennet]*

ebyāt: *Manzum şiir manasına olan "beyt"in cem'i. Beyitler.*

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī (Mes. 21, Mıs. 154). [ebyāt]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 82). [ebyātı, -ı]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [ebyāṭı, -ı]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 88). [ebyātı, -ı]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 1). [ebyātı, -ı]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 8). [ebyātı, -ı]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 28). [ebyātı, -ı]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 1). [ebyātı, -ı]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 32). [ebyātı, -ı]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta nażīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 4). [ebyāta, -a]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 1). [ebyātı, -ı]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 6). [ebyātı, -ı]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 76). [ebyāta, -a]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 12). [ebyātı, -ı]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 22). [ebyātı, -ı]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 136). [ebyātı, -ı]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 26). [ebyāt]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 61). [ebyāt]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [ebyātı, -ı]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 28). [ebyātı, -ı]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 29). [ebyātı, -ı]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 35). [ebyātı, -ı]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn (Mes. 169, Mıs. 59). [ebyātı, -ı]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 70). [ebyātı, -ı]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 78). [ebyātı, -ı]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 93). [ebyātı, -ı]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 62). [ebyāt ile, -ile]

ecdeḥā: *Büyük yılan.*

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 220). [eçdehā]

Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı (Mes. 28, Mıs. 64). [eçdehādan, -dan]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 62). [eçdehāya, -ya]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 65). [eçdehāya, -ya]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49). [eçdehāyı, -yı]

Çekübeni ḳulaġa ḳol uzatdı
Gözedüp eçdehāyı ol uz atdı (Mes. 28, Mıs. 56). [eçdehāyı, -yı]

ecder: *Ejder.*

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 115). [ecder]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 70). [eçder]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 71). [eçder]

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 79). [eçder]

ecderhā: *Ejderha, büyük yılan.*

Çü **eçderhā** şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı *(Mes. 28, Mıs. 45). [eçderhā]*

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol **eçderhādan** ister ki ala cānı *(Mes. 28, Mıs. 52). [eçderhādan, -dan]*

ecel: *Ölüm anı, hayatın sonu, ölüm.*

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 57). [ecelden, -den]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 29). [ecelden, -den]

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [ecel]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh (Mes. 165, Mıs. 99). [ecelden, -den]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 76). [ecelden, -den]

ecelden ḳurtıl-: *Ölmemek, ölümden kaçmak.*

Daḫı ḥaşre degin zinde olursam
Ecelden ḳurtılup furṣat bulursam *(Mes. 90, Mıs. 34). [ecelden ḳurtılup, -up]*

ecrām-ı rūy-ı çarḫ: *Yeryüzünün cisimleri, dünya varlıkları.*

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa nūr-ı żamīri ṣayḳal
Esrār-ı āsmāna reʾy-i münīri maḥrem *(Kas. 5, Mıs. 69). [ecrām-ı rūy-ı çarḫa, -a]*

edā: *Yerine getirme, verme.*

Duʿāyile çü itdüñ farz **edāsın**
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin *(Mes. 1, Mıs. 69). [edāsın, -sın]*

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ **edasın** *(Mes. 7, Mıs. 116). [edasın, -sın]*

edā ḳıl-: *Bir görevi yerine getirmek.*

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz *(Mes. 40, Mıs. 96). [edā ḳıldı]*

edeb: *Edeb, terbiye.*

Çü ḳalmadı ara yirde **edebden**
Ṣunar būse biri birine lebden *(Mes. 134, Mıs. 17). [edebden, -den]*

edebsüzlik it-: *Edepsizlik etmek, saygısızca davranmak.*

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd *(Mes. 69, Mıs. 29). [edebsüzlik itdi, -di]*

ednā: *En küçük, en düşük.*

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 240). [ednā]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 90). [ednā]

efʿāl: *Fiiller, işler, ameller.*

Kimi dirdi kiʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey **efʿālidür** bu *(Mes. 21, Mıs. 24). [efʿālidür, -idür]*

efġān: *Feryat, inleyiş.*

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol **efġāna** eger ḥadd isteseñ yoḳ *(Mes. 166, Mıs. 46). [efġāna, -a]*

efġān eyle-: *Feryat etmek, bağırmak.*

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 27). [efġāñ eyledi]

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān (Mes. 8, Mıs. 92). [efġān eyledi, -di]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 43). [efġān eylerdi]

Biraz aġlayuban eyledi efġān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 51). [efġān eyledi, -di]

Bu sözi söyleyüp eyledi efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 135, Mıs. 43). [efġān eyledi, -di]

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh (Mes. 136, Mıs. 44). [efġān eyledi, -di]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 45). [efġān eyledi, -di]

efġāñ it-: *Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.*

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 6). [efġāñ idem, -e, -m]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā (Tb. 1, Mıs. 21). [efġān ider, -er]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 67). [efġān ider, -er]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 56). [efġān itdi]

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān (Mes. 87, Mıs. 70). [efġān ḳılayum, -a, -yum]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 4). [efġān idüp, -üp]

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 26, Mıs. 23). [efġān iderdi]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 17). [efġān idersin, -er, -sin]

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini ḳan iderdi (Mes. 72, Mıs. 43). [efġān iderdi, -er, -di]

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin yaş ile ḳan iderdi (Mes. 167, Mıs. 3). [efġān iderdi, -er, -di]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 3). [efġān idersem, -er, -se, -m]

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 95). [efgān idersin, -er, -sin]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 23). [efġān ḳılma, -ma]

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 67). [efġān ḳılma]

efġān it: *Ah etmek ve ızdırap ile haykırmak, feryat etmek, yüksek sesle haykırmak.*

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 135). [efġān iderdi]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 18). [efġān idüben]

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 1). [efġān itdi]

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 1). [efġān ḳıldı]

Dehān açup şeker efşān ḳıldı
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı (Mes. 133, Mıs. 6). [efġān ḳıldı]

efġān ḳıl-: *Bağırıp çağırmak, feryat etmek.*

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 22). [efgān ḳıluban, -uban]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 109). [efġān ḳılur]

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar giryān u nālān (Mes. 40, Mıs. 1). [efġān ḳılur idi, -ur, -idi]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 137). [efġān ḳılurdı, -ur, -dı]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efgan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 69). [efgan ḳılurdı, -ur, -dı]

Gehī çeşmünden aḳıdurdı bārān
Gehī ḳılurdı derdiyile efġān (Mes. 72, Mıs. 46). [efġān ḳılurdı]

efġān u āḥ u nāle ḳıl-: *Figan etmek, ah etmek ve inlemek.*

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 9). [efġān u āḥ u nāle ḳılma, -ma]*

efġān ü nāle eyle-: *İnlemek ve feryat etmek.*

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 71). [efġān ü nāle eyledi, -di]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 6). [efġān u nāle eyledi]

efgān u nāle ḳıl-: *İnlemek ve feryat etmek.*

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz
(Gaz. 31, Mıs. 9). [efgān u nāle ḳılalum, -a, -lum]

efġān u zārı eyle-: *Feryat figan edip ağlamak.*

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı *(Mes. 37, Mıs. 102). [efġān u zārı eyledi, -di]*

efġān u zārı it-: *Ah etmek ve inlemek.*

Ḳaçan ki añardı ol laʿl-i nigārı
Şehenşāh ider idi efġān u zārı *(Mes. 36, Mıs. 120). [efġān u zārı ider idi]*

efġān u zārī ḳıl-: *Feryat figan edip ağlamak.*

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı *(Mes. 87, Mıs. 67). [efġān u zārī ḳıldı, -dı]*

efgende: *Düşkün, çaresiz, boynu bükük.*

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 66). [efgendesidür, -si, -dür]

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 7, Mıs. 28). [efgendesidür, -si, -dür]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 58). [efgendesidür, -si, -dür]

efgende ol-: *Eğilmek, düşkün bir hale gelmek.*

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ **efgende olsun** *(Mes. 165, Mıs. 48). [efgende olsun, -sun]*

eflāk: *Felek, gökyüzü. II talih, baht.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār (Kas. 1, Mıs. 38). [eflāki, -i]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan şordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 53). [eflāk]

eflāk: *Ar. Felekler; gökyüzü.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 6). [eflāke, -e]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 10). [eflāk]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gün ḫāk (Mes. 2, Mıs. 15). [eflāk]

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını cennāta mefātiḥ (Mes. 2, Mıs. 85). [eflāk]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḥāk (Mes. 5, Mıs. 17). [eflāk]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 74). [eflak]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 28). [eflāk]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Şan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 98). [eflāk]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Şanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 66). [eflāk]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 19). [eflāk]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 102). [eflāk]

efrīdūn: *Cemşid soyundan, anlayışlı ve zekasıyla meşhur olan bir İran hükümdarı.*

Ne **Efrīdūn** ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem *(Mes. 168, Mıs. 81). [efrīdūn]*

efṣaḥ-lisān: *"En fasih konuşan, en güzel konuşan.".*

Gülşende gerçi sūsen **efṣaḥ-lisān** idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem *(Kas. 5, Mıs. 31). [efṣaḥ-lisān]*

efşān eyle-: *Dökmek, saçmak.*

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 39). [efşān eyle]

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 9). [efşān eyle]

efşān it-: *Saçmak, dökmek.*

Düşüp ṭopraġa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb **efşān iderler** *(Mes. 47, Mıs. 66). [efşān iderler, -er, -ler]*

efşān kıl-: *Yaymak, salmak, vermek.*

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān (Mes. 95, Mıs. 24). [efşān ḳıldı, -dı]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 44). [efşān ḳıldı, -dı]

efşān ol-: *Saçmak, dağıtmak, serpmek.*

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān *(Mes. 154, Mıs. 128). [efşān oldı, -dı]*

efser: *Far. Taç.*

Geyürüp nergise zerrīn **efser**
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer *(Mes. 3, Mıs. 103). [efser]*

efser: *Efser. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in annesi.*

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [efser]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 92). [efser]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 88). [efser]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 70). [efsere, -e]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 4). [efser]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [efser]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 32). [efser]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 33). [efser]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 23). [efser]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 18). [efserden, -den]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 32). [efsere, -e]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 22). [efserün, -ün]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 32). [efser]

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 22). [efsere, -e]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 42). [efsere, -e]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 1). [efser]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 40). [efser]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 33). [efser]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 12). [efser]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin şormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 13). [efser]

Ḥikāyet ne ki var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām (Mes. 109, Mıs. 26). [efsere, -e]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 3). [efsere, -e]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 7). [efsere, -e]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 4). [efser]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 5). [efser]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 7). [efser]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 21). [efser]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 25). [efser]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 3). [efser]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 21). [efser]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 9). [efser]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 1). [efser]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 11). [efser]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 17). [efser]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 23). [efser]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Şanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 27). [efser]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 39). [efser]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 41). [efser]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 30). [efsere, -e]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [efser]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 43). [efser]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 37). [efser]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 41). [efser]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 37). [efsere, -e]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 31). [efser]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 78). [efsere, -e]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 3). [efseri, -i]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 46). [efser]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 39). [efser]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 19). [efser]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 9). [efser]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3). [efser]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 1). [efser]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 11). [efsere, -e]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 1). [efser]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [efser]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 9). [efser]

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 33). [efser]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 35). [efser]

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend (Mes. 129, Mıs. 47). [efser]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 62). [efser]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 3). [efserden, -den]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 8). [efserüñ, -ün]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 1). [efser]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 36). [efser]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 29). [efser]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 7). [efser]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 21). [efser]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 5). [efser]

Geçiben taḫta ḫoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 7). [efser]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 13). [efser]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 35). [efser]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 14). [efsere, -e]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [efsere, -e]

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 1). [efser]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 7). [efser]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 2). [efser]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 49). [efser]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 13). [efser]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 9). [efser]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [efser]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 39). [efser]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 47). [efser]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 55). [efser]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 56). [efser]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 57). [efser]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 23). [efser]

efser urın-: *Taç takmak.*

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser *(Mes. 7, Mıs. 102). [efser urınur]*

efser-i rūm: *Rum'un Efser'i, Rum'un Sultanı. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in annesi.*

Didi Mihrāb aña iy **efser-i Rūm**
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm *(Mes. 107, Mıs. 1). [efser-i rūm]*

Yirinden ṭurdı geldi **efser-i Rūm**
Öküş taʿẓīm birle dilber-i Rūm *(Mes. 114, Mıs. 5). [efser-i rūm]*

efsūn: *Sihir, büyü.*

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu **efsūnı** nice bir eyleyesin *(Mes. 165, Mıs. 20). [efsūnı, -ı]*

efsūn eyle-: *Büyülemek.*

İdüp **efsūn eyleme** fesāne
Atañı anañı ḳılma bahāne *(Mes. 163, Mıs. 33). [efsūn eyleme, -me]*

efżal ol-: *En faziletlilerin faziletlisi; en ahlaklı kişi.*

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal *(Mes. 10, Mıs. 8). [efżal oldı]*

eg-: *Eğmek, bükmek.*

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 7). [egmiş, -miş]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 8). [egmiş, -miş]

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 5). [egmişdi, -miş, -di]

eger: *"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 9). [eger]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 1). [eger]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 9). [eger]

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 48). [eger]

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar (Kas. 1, Mıs. 53). [eger]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 9). [eger]

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı (Mes. 1, Mıs. 55). [eger]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 161). [eger]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 163). [eger]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [eger]

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 37). [egerçi, -çi]

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ (Mes. 5, Mıs. 11). [eger]

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 28). [eger]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 175). [eger]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 71). [egerçi, -çi]

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan baḫş olmazsa ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 23). [eger]

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 72). [eger]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 100). [eğer]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 104). [eger]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 183). [eger]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [eger]

Eger cemʿ olsa cümle ḥalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 89). [eger]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 132). [eger]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 135). [eger]

Eger ḥışm eyleyüp virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 53). [eger]

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 79). [eger]

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 69). [eger]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 47). [eger]

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa (Mes. 46, Mıs. 59). [eger]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 31). [eger]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 19). [eger]

Eger ḳaşrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 23). [eger]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 51). [eger]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 23). [eger]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 31). [eger]

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 41). [eger]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 27). [eger]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 10). [eger]

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 72). [eger]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 69). [eger]

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Şāmı anlara ḳılam şūm (Mes. 129, Mıs. 25). [eger]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 27). [eger]

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 29). [eger]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 9). [eger]

Ṣaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 134). [eger]

Ġarīb eger olursa Mıṣra sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola ins ile cān (Mes. 156, Mıs. 35). [eger]

Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet
Sözüm var söyleyecek vir icāzet (Mes. 165, Mıs. 61). [eger]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 96). [eger]

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [eger]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 46). [eger]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 129). [eger]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 103). [eger]

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn (Mes. 168, Mıs. 125). [eger]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 127). [eger]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 101). [eger]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 101). [eger]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 85). [eger]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 69). [eger]

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 71). [eger]

Begenürse eger Sulṭān Meḥemmed
Olur raġbetlü her yirde muḫalled (Mes. 169, Mıs. 67). [eger]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 2). [eger]

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 25). [eger]

egerçi: *Her ne kadar, ise de, gerçi.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 23). [egerçi]

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana (Mes. 3, Mıs. 21). [egerçi]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 3). [eğerçi]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 75). [egerçi]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 103). [egerçi]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuña hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 113). [egerçi]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 39). [egerçi]

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet (Mes. 8, Mıs. 133). [egerçi]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 41). [egerçi]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 53). [egerçi]

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (Mes. 18, Mıs. 99). [egerçi]

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 65). [egerçi]

Egerçi kim muḳıllü'l-ḥāl oldum
Velīkin müṣṭaḳīm-aḥvāl oldum (Mes. 21, Mıs. 95). [egerçi]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī ṣāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 125). [egerçi]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [egerçi]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 35). [egerçi]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 19). [egerçi]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 55). [egerçi]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 53). [egerçi]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 39). [egerçi]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 109). [egerçi]

Egerçi ulu soydur şāh Ṣādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 19). [egerçi]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 25). [egerçi]

Egerçi Ṣādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 49). [egerçi]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 29). [egerçi]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 39). [egerçi]

Egerçi dehrden gördüm cefālar
Ṣon ucı ẕevḳ ile sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 11). [egerçi]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Ṣon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 13). [egerçi]

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum (Mes. 158, Mıs. 15). [egerçi]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 17). [egerçi]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 19). [egerçi]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 21). [egerçi]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 43). [egerçi]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 39). [egerçi]

egin: *Vücut, beden ll Sırt, üst.*

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan (Mes. 148, Mıs. 4). [egnine, -i, -ne]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 7). [egnine, -i, -ne]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 69). [egnine, -i, -ne]

ehl: *Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.*

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 2). [ehli, -i]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḫlar (Mes. 52, Mıs. 14). [ehli, -i]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 2). [ehli, -i]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 60). [ehli, -i]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 2). [ehlin, -in]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 84). [ehli, -i]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 2). [ehli, -i]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 2). [ehli, -i]

ehl ol-: *İlahi hakikatlerden ve manevi zevklerden haberdar olmak.*

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma **ehl olġıl** *(Mes. 5, Mıs. 30). [ehl olġıl, -ġıl]*

ehl: *Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.*

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 2). [ehli]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 25). [ehli]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 138). [ehli]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 86). [ehli]

ehl-i beyt: *Hz. Muhammed'in ailesi.*

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 21). [ehl-i beyti]

Resūlullāhuñ olmışdı muṭīʿi
Anuñçün Ehl-i Beytüñdür refīʿi (Mes. 13, Mıs. 24).
[ehl-i beytüñdür, -üñ, -dür]

ehl-i dil: *Gönül ehli.*

Maḥabbet **ehl-i diller** pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ endīşesidür *(Mes. 19, Mıs. 23).*
[ehl-i diller]

ehl-i idrāk: *Anlayış ehli, anlayış sahibi insanlar.*

Suṭurlāba baḳup ol **ehl-i idrāk**
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk *(Mes. 154, Mıs. 101). [ehl-i idrāk]*

ehl-i ʿirfān: *İrfan sahibi, bilgililer, âlimler, hüner sahipleri.*

Bi-ḥamdi'llāh ṣāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına **ehl-i ʿirfān** *(Mes. 169, Mıs. 76). [ehl-i ʿirfān]*

ehl-i meclis: *Meclis ehli, meclistekiler.*

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı **ehl-i meclis** içine od *(Mes. 93, Mıs. 10).*
[ehl-i meclis]

ehl-i ṣafā: *Kalbi temiz olanların zümresi.*

Kaʿbe ḳapuñda bulur **ehl-i ṣafā** ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem *(Kas. 5, Mıs. 7). [ehl-i ṣafā]*

ehl-i şafā: *Eğlence, zevk ehli.*

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 9). [ehl-i ṣafāya, -ya]*

ehl-i şoḥbet: *Muhabbeti dostça olan insanlar.*

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol **ehl-i şoḥbet** *(Mes. 154, Mıs. 54).*
[ehl-i ṣoḥbet]

ehl-i tevārīḫ: *Tarih düşürücüler, tarih düşürme ehli, tarih düşürme işiyle uğraşanlar.*

Ḥisāb idersenüz **ehl-i tevārīḫ**
Girü adı olur kendüye tārīḫ *(Mes. 169, Mıs. 49).*
[ehl-i tevārīḫ]

ehl-i ʿuşşāḳ: *Aşıkların ustaları.*

Şu resme söyle sözi ki **ehl-i ʿuşşāḳ**
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ *(Mes. 115, Mıs. 5).*
[ehl-i ʿuşşāḳ]

ehl-i ẓarāfet: *İncelik-güzellik ustası.*

Ḳamer-veş didi ki iy **ehl-i ẓarāfet**
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet *(Mes. 63, Mıs. 1).*
[ehl-i ẓarāfet]

eʿimme: *Ar. İmamlar.*

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür *(Mes. 14, Mıs. 2).*
[eʿimme]

ejdehā: *Büyük yılan.*

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 20).
[ejdehā]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 22).
[ejdehā]

ejdehā-peyker: *Ejderha suretinde.*

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aşlan şekli naḳş itmiş ḳalemler (Mes. 125, Mıs. 13). [ejdehā-peyker]

Çözildi ejdehā-peyker livālar
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar (Mes. 148, Mıs. 61).
[ejdehā-peyker]

ejder: *Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvan.*

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 3). [ejder]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 1).
[ejderden, -den]

ekser: *Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.*

Ṭutuban cām-ı pür-mey sīm-berler
Şehenşāha ṣunarlar idi **ekser** *(Mes. 154, Mıs. 76).*
[ekser]

eksüg: *Kusur, özür, eksiklik, noksan.*

Çü yoḳdur ʿālem içre **eksügüñ** hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç *(Mes. 163, Mıs. 11). [eksügüñ, -üñ]*

eksük ol-: *Var ol, sağ ol, eksik olma anlamlarına gelen bir söz.*

Cihāndan **eksük olmasun** vücūduñ
Hemīşe pāy-māl olsun ḥasūduñ *(Mes. 165, Mıs. 57). [eksük olmasun, -ma, -sun]*

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan **eksük olmasun** saʿādet *(Mes. 165, Mıs. 150). [eksük olmasun, -ma, -sun]*

eksük ol-: *Her vakit ve her fırsatta bulunur olmak.*

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün **eksük olmaz** her gün āhum *(Mes. 6, Mıs. 52). [eksük olmaz, -maz]*

ekvān: *Cemşid ü Hurşid mesnevisinde devlerin sultanı Ekvan.*

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45). [ekvān]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [ekvān]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 78). [ekvān]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 44). [ekvāna, -a]

ekvān-ı dīvüñ: *Dev Ekvan. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde devlerin sultanı Ekvan.*

Maḳāmıdur bu yir **Ekvān-ı dīvüñ**
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ *(Mes. 29, Mıs. 19). [ekvān-ı dīvüñ, -üñ]*

el: *El. II Güç, iktidar, irâde, hakimiyet.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 5). [elümden, -üm, -den]

Çünki fursat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 5). [el]

Çü fursat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 3). [el]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 100). [elinden, -i, -n, -den]

el: *El (uzuv).*

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgün
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 7). [elüñe, -üñe]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 5). [elüñe, -üñe]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [elinden, -i, -n, -den]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 7). [ele, -e]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 15). [elden, -den]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 75). [ele, -e]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 45). [elinden, -i, -n, -den]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 121). [el]

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebürı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 212). [elinde, -i, -d, -de]

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 129). [eline, -i, -ne]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [eline, -i, -ne]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 27). [eline, -i, -ne]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [elinden, -i, -n, -den]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline ṣundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 68). [eline, -ine]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 48). [elini, -i, -ni]

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 112). [ellerinde, -ler, -in, -de]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ ṣundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 212). [eline, -i, -ne]

Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı (Mes. 28, Mıs. 63). [ele, -e]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 51). [eline, -i, -ne]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 61). [eline, -i, -ne]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 106). [eline, -i, -ne]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 68). [eline, -i, -ne]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 22). [eline, -i, -ne]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 13). [elüñe, -üñe]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 3). [eline, -i, -ne]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [eline, -i, -ne]

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Şıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz (Mes. 49, Mıs. 19). [eline, -i, -ne]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 3). [eline, -i, -ne]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 21). [ele, -e]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 31). [eline, -i, -ne]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 28). [elüm, -üm]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 22). [elümi, -ü, -m, -i]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 24). [elümi, -ü, -m, -i]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 55). [eline, -i, -ne]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 8). [elin, -in]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 38). [el]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 22). [elini, -i, -ni]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [eline, -i, -ne]

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 3). [eline, -i, -ne]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 31). [eline, -i, -ne]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 9).
[eline, -i, -ne]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 1).
[eline, -i, -ne]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḫāme (Mes. 97, Mıs. 31).
[eline, -i, -ne]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85).
[elüñde, -üñ, -de]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 9).
[elinden, -i, -n, -den]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 22).
[eline, -i, -ne]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 29). [eline, -i, -ne]

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi şan od (Mes. 116, Mıs. 7).
[eline, -i, -ne]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 4).
[ellerinde, -ler, -in, -de]

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 116).
[elinden, -i, -n, -den]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Ṣādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 71). [eline, -i, -ne]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş (Mes. 117, Mıs. 73).
[elümden, -üm, -den]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [ele, -e]

Ki bugün ḳıldı Ṣādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 16).
[elinde, -de, -n, -i]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 31).
[elinde, -de, -n, -i]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Ṣādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 60).
[elinden, -i, -n, -den]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 9). [eline, -i, -ne]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 29).
[eline, -i, -ne]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 18).
[ele, -e]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 8).
[eline, -i, -ne]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [eline, -i, -ne]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 49).
[eline, -i, -ne]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 15).
[elde, -de]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 60).
[eliyle]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 8).
[elinde, -de, -n, -i]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 27). [elinden, -i, -n, -den]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 2).
[elinde, -de, -n, -i]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 7).
[el]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 3). [eline, -i, -ne]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 2). [eline, -i, -ne]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 75). [eline, -i, -ne]

Ayaġına düşüp öpdi elini
Duʿā itdi açıbanı dilini (Mes. 142, Mıs. 3). [elini, -i, -ni]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 117). [elde, -de]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 139). [elinde, -de, -n, -i]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 167). [eliyle]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 22). [elinde, -i, -n, -de]

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 47). [ele, -e]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [elümde, -üm, -de]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 119). [elin, -in]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 140). [elin, -i, -n]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 153). [elin, -i, -n]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 119). [eline, -i, -ne]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 241). [eline, -i, -ne]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 139). [elini, -i, -ni]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 195). [elüm, -üm]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 192). [elüñ, -üñ]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 61). [ele, -e]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 43). [elüñe, -ü, -ñ, -e]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 41). [ele, -e]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [ele, -e]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 39). [eline, -i, -ne]

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 81). [eline, -i, -ne]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 85). [eline, -i, -ne]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 10). [eline, -i, -ne]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 5). [eline, -i, -ne]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 22). [elinde, -i, -n, -de]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 21). [eline, -i, -ne]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 28). [elinde, -i, -n, -de]

Ki zīrā ol şeh-i firūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 64). [eline, -i, -ne]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [elin, -i, -n]

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden (Mes. 168, Mıs. 109). [elinden, -i, -n, -den]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [eline, -i, -ne]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 99). [elinden, -i, -n, -den]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 100). [elinden, -i, -n, -den]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [ele, -e]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 21). [eline, -i, -ne]

Kimdür ki başını ṭōb ḳılmaz
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān (Tb. 1, Mıs. 54). [eline, -i, -ne]

el-: *El (uzuv).*

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār *(Gaz. 46, Mıs. 13). [elden, -den]*

el degür-: *El değmek, dokunmak.*

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el *(Mes. 155, Mıs. 270). [el degürmemiş, -ür, -me, -miş]*

el ur: *Bir işi yapmak, girişmek.*

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine olʿayş uʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 3). [el urdı, -dı]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 56). [el urdı, -dı]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 277). [el urmamışdı, -ma, -mış, -dı]

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ āfitābın (Mes. 47, Mıs. 59). [el urup]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 80). [el urdum]

el vir-: *Yardım etmek, fırsat vermek.*

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 40). [el virdi]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 29). [el virdi]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 2). [el virdi]

el yuyup: *Vazgeçmek.*

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden **el yuyup** bīgāne ola bu *(Mes. 22, Mıs. 154). [el yuyup]*

elā: *"Gözünü aç, dikkat et, bilmiş ol, bak" anlamında Arapça tembih edâtı olup dîvan edebiyâtında bilhassa nazımda, söylenecek şeye dikkati çekmek için "ey" ünlemiyle birlikte mısrâ başında kullanılmıştır.*

Elā iy maẓhar-ı nūr-ı İlāhī
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı *(Mes. 9, Mıs. 1). [elā]*

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat *(Mes. 169, Mıs. 21). [elā]*

elbet: *Ar. e. Mutlaka. Behemehâl: Elbette gider gelen cihana.*

Bu üç nesne gerekdür ḳıza **elbet**
Biri er birisi yer biri devlet *(Mes. 107, Mıs. 17). [elbet]*

elbette: *Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına **elbette** raḥmet *(Mes. 27, Mıs. 146). [elbette]*

elde var iken: *Elde varken.*

Furṣat **elde var iken** ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān *(Rüb. 5, Mıs. 3). [elde var iken]*

elden çıḳ-: *Yitirmek.*

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden *(Mes. 70, Mıs. 20). [elden çıḳar]*

elden gel-: *Elden geldiği kadar, gücü yetttiğince, mümkün olduğunca.*

Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mes. 4, Mıs. 4). [elden geldükçe, -dük, -çe]

Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldügince elden (Mes. 169, Mıs. 46). [elden geldügince]

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 83). [elden geldükçe, -dük, -çe]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 27). [elden gelmez, -mez]

elden git-: *Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak.*

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 33). [elden gide]

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü şol gül-ʿiẕārumuz (Gaz. 26, Mıs. 14). [elden gideliden, -eli, -den]

ʿİnān-ı iḫtiyārı gidüp elden
Gider ṣabr u sükūnı cān ü dilden (Mes. 44, Mıs. 23). [elden gidüp]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 45). [elden gitdi]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 139). [elden gitdi, -di]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 192). [elden gitdüm, -dü, -m]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 162). [elden gitdüñ, -dü, -ñ]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 76). [elden gitmeye]

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿAcem şāhı virür bāc u ḫarācı (Mes. 17, Mıs. 75). [elinden gitmemekçün, -me, -mek, -çün

elden ḳo-: *Elden bırakmak II Her zaman tutmak, bir şeye her daim bağlı kalmak.*

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 61). [elden ḳoma]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 29). [elden ḳoma]

Cihānda çün odur genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum (Mes. 25, Mıs. 28). [elümden ḳomazam, -maz, -am]

Dilerseñ bulasın ḥūr-ı naʿīmi
Ḳoma elden ṣırāṭ-ı müstaḳīmi (Mes. 5, Mıs. 140). [ḳoma elden]

ele gir-: *Pek kolay olmayan bir şeyi edinmek.*

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 11). [ele girdi, -di]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 160). [ele girdi, -di]

ele gir-: *Elde etmek, ulaşmak, erişmek, edinmek, sahip olunmak.*

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī (Mes. 98, Mıs. 19). [ele girdi]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 74). [ele gire]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 50). [ele girmezse]

İns ü cân râm olur ele girse
Ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 17). [ele girse]

elem gör-: *Sıkıntı çekmek, dert görmek, zorluk yaşamak.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem *(Kas. 4, Mıs. 38). [elem göriser, -iser]*

el-emān: *"Aman, imdat, medet!" anlamlarındaki yardım isteme ve yalvarma sözü.*

Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne
Dil uzatdı ḳamusı **el-emāne** *(Mes. 17, Mıs. 82). [el-emāne, -e]*

el-faḳru faḫri: *"Fakirlik övüncümdür" manasına gelen hadis.*

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi **el-faḳru faḫri** *(Mes. 7, Mıs. 124). [el-faḳru faḫri]*

el-firāḳ: *Ayrılık.*

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [el-firāḳ]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [el-firāḳ]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 4). [el-firāḳ]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 6). [el-firāḳ]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 8). [el-firāḳ]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 10). [el-firāḳ]

el-ḥaḳ: *Ar. Doğrusu, hakka, hak budur ki.*

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 38). [el-ḥaḳ]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 25). [el-ḥaḳ]

el-ḥamdü-li'llāh: *Allah'a hamd olsun. (Fatiha Suresi-2).*

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mes. 167, Mıs. 78). [el-ḥamdü-li'llāh]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 4). [el-ḥamdü'li'llāh]

elhān ḳıl: *Şarkı söylemek.*

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān *(Mes. 87, Mıs. 1). [elhān ḳıl]*

el-ḥükmi li'llāh: *"Hüküm, Allah'ındır." Yusuf Suresi 40. Ayettin bir bölüm. Meal "Siz Allah'ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlere (düzmece ilahlara) tapıyorsunuz. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (40).*

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 104). [el-ḥükmi li'llāh]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 32). [el-ḥükmü-li'llāh]

elin al: *Kötü durumdaki bir kişiye yardımda bulunmak, elinden tutmak, yardım etmek.*

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ *(Mes. 121, Mıs. 70). [elin al]*

elinden kurtıl-: *Elinden kurtulmak, kaçmayı başarmak.*

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl **elinden ḳurtılan** ḥaḳ *(Mes. 126, Mıs. 42). [elinden ḳurtılan, -an]*

elinden ne gel-: *Yapabileceği her şey.*

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden *(Mes. 125, Mıs. 28). [elinden ne gelürse, -ür, -se]*

eline al-: *Tutmak, elle bir nesneyi kavramak.*

Ḳaçan kim ol **eline ala** nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze *(Mes. 17, Mıs. 85). [eline ala]*

eline al-: *Eline almak.*

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng *(Mes. 40, Mıs. 93). [eline aldı]*

ele gir-: *Eline geçmek, elde etmek, yakalamak, ulaşılmak, kavuşmak.*

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 32). [eline girdi]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 9). [eline girdi, -di]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 54). [eline girerse, -er, -se]

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 7). [eline girmeyüp, -me, -yüp-meyüp]

Ḫayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān (Mes. 6, Mıs. 59). [elüme girmedin, -me, -di, -n]

Elüñe girdi Ḫaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet (Mes. 155, Mıs. 177). [elüñe girdi, -di]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 162). [elüñe giricek, -icek]

el öp-: *Saygı ifadesi olarak bir kimsenin elini öpüp alnına koymak.*

Feṣāḥat birle açıban dilini
Dileyüp ʿöẕrini öpdi elini *(Mes. 167, Mıs. 82). [elini öpdi, -di]*

eliyile başın dög-: *Sıkıntından eliyle başına vurmak.*

Gehī derd ile aḳıdurdı yaşın
Gehī eliyile dögerdi başın *(Mes. 81, Mıs. 8). [eliyile başın dögerdi, -er, -di]*

elḳāb: *Lakaplar, unvanlar.*

Ol şāh-ı şīr-şevket sulṭān-ı baḫt u ʿizzet
Oldı libās-ı devlet **elḳābıyıla** muʿlem *(Kas. 5, Mıs. 68). [elḳābıyıla, -ı, -yıla]*

elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran: *"Babamın yüzüne koyun ve görmeye başlasın." Ayetten alıntı: Bu gömleğimi götürün de babamın yüzüne koyun ki, gözleri açılsın ve bütün ailenizi bana getirin" dedi. (Yusuf Suresi-93. ayet Diyanet Kuran).*

Yaʿḳūba irür pīrāhen-i Yūsufı bu dem
Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran *(Mes. 157, Mıs. 4). [elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran]*

elmās ur-: *Sert elmas ucuyla inciyi kesmek.*

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās *(Mes. 18, Mıs. 88). [elmās urup, -up]*

elüm ṭut: *Yardım etmek, destek olmak; iyi davranmak, ilgilenmek.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 3). [elüm ṭut]

elümden ne gel-: *Çaresiz bir durumda yapılacak bir şey olmadığını anlatan bir söz.*

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 104). [elümden ne gelür]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 32). [elümden ne gelür]

elümüzi ṭut-: *Yardım etmek.*

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 11). [elümüzi ṭutġıl, -ġıl]*

elüñden gel-: *Gücü yettiğince yapmak.*

Elüñden geldügince ẕikrin eyle
Kemāl-i ḳudretinüñ fikrin eyle (Mes. 4, Mıs. 33). [elüñden geldügince, -dük, -ince]

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña Bārī Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 49). [elüñden geldügince]

el-vedāʿ: *"Güle güle" anlamında son veda ifadesi.*

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [el-vedāʿ]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 2). [el-vedāʿ]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 4). [el-vedāʿ]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 6). [el-vedāʿ]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 8). [el-vedāʿ]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 10). [el-vedāʿ]

em olur: *İlaç olur.*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(Kas. 4, Mıs. 40). [em olur]*

emānet: *Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse.*

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 18). [emānet]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 8). [emānet]

emānet it-: *Koruması için bırakmak, koruyuculuğuna vermek, tevdî etmek.*

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet *(Mes. 33, Mıs. 14). [emānet idüp durur, -üp, -durur]*

emīn: *(Ar.) Güvenilir, inanılır, îtimat edilir (kimse) II. Hz. Muhammed.*

Nübüvvet maḫzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 11). [emīni, -i]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 139). [emīnī]

emīn: *Güvenilir, inanılır, îtimat edilir (kimse).*

Oyıdı ʿālemüñ şāh-ı güzĪni
Oyıdı maḫzen-i devlet **emīni** *(Mes. 14, Mıs. 20). [emīni, -i]*

emīn-i ehl-i dīn: *"Müslümanların emini, din ehlinin güveniliri".*

Emīn-i ehl-i dīn tāc-ı ḫilāfet
Emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet *(Mes. 12, Mıs. 3). [emīn-i ehl-i dīn]*

emir: *Buyruk, emir, talimat.*

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 27). [emrinden, -in, -den]

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḫükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār (Kas. 1, Mıs. 19). [emrindedür, -in, -de, -dür]

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār (Kas. 1, Mıs. 17). [emriyile, -i, -y, -ile]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 40). [emrüñ, -üñ]

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār (Kas. 1, Mıs. 37). [emrüñ, -üñ]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 29). [emriyile, -i, -y, -ile]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 120). [emrüñdedür, -üñ, -de, -dür]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 105). [emrine, -i, -n, -e]

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ istādesidür (Mes. 7, Mıs. 22). [emrinüñ, -i, -nüñ]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 122). [emriyle, -i, -y, -ile]

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser (Mes. 17, Mıs. 16). [emrine, -i, -n, -e]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 135). [emrine, -i, -n, -e]

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 117). [emrine, -i, -n, -e]

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām (Mes. 21, Mıs. 111). [emrüñde, -ü, -ñ, -de]

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 52). [emriyle, -i, -y, -le]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 15). [emrüñi, -ü, -ni]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 49). [emrüñde, -ü, -ñ, -de]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 50). [emriyle, -i, -y, -le]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 35). [emrin, -iñ]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 111). [emrin, -üñ]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 33). [emrüñe, -(ü)ñ, -e]

Cihān cümle anuñ ḥükmindeyidi
Şehenşehler anuñ emrindeyidi (Mes. 19, Mıs. 98). [emrindeyidi, -de, -yidi]

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ (Mes. 129, Mıs. 59). [emrin]

Süleymān-ı nebī tesḫīriyiçün
Anuñ emrindeki taḥrīriyiçün (Mes. 6, Mıs. 214). [emrindeki]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 28). [emrüñ, -üñ]

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫizmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 59). [emrüñ ile, -üñ, -ile]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 8). [emrüñde durur]

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 8). [emrüñe]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 192). [emrüñi]

emīr: *Emir, rütbe ve makam sahibi kimse, padişah, sultan, komutan, reis.*

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 47). [emīri, -i]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 4). [emīri, -i]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 41). [emīri, -i]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 11). [emīri, -i]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 14). [emīri, -i]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 31). [emīri, -i]

İmāmet taḫt-gāhınuñ emīri
Velāyet çarḥınuñ māh-ı münīri (Mes. 15, Mıs. 3). [emīri, -i]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 23). [emīrüm]

emir: *"Emir", buyruk || Cenabıhakk'ın emir ve yasakları.*

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 9). [emrine, -i, -(n)e]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 28). [emrine, -i, -(n)e]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [emrüñ, -üñ]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 28). [emrüñ, -üñ]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 15). [emriyle, -i, -(y)le]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 122). [emrüñ, -üñ]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 79). [emrüñ, -üñ]

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn (Mes. 3, Mıs. 2). [emrüñle, -üñ, -le]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 105). [emrüñle, -üñ, -le]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 107). [emrüñle, -üñ, -le]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 27). [emriyle, -i, -(y)le]

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 21). [emrini, -i, -n, -i]

emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh: *"Allah'ın (c.c.) yarattıklarının emir ve padişahı".*

Emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh
Ḫabīr-i bezm-gāh-ı lī-maʿa'llāh *(Mes. 7, Mıs. 7). [emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh]*

emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet: *"Dünyanın emiri ve Müslümanların padişahı.".*

Emīn-i ehl-i dīn tāc-ı ḫilāfet
Emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet *(Mes. 12, Mıs. 4). [emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet]*

emīr-i bī-vezīr: *Veziri olmayan emîr, yardımcıya ihtiyacı olmayan kudret.*

İy **emīr-i bī-vezīr** ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl *(Kas. 2, Mıs. 1). [emīr-i bī-vezīr]*

emīr-i enbiyā: *Peygamberlerin emiri; Hz. Muhammed.*

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin *(Mes. 8, Mıs. 158). [emīr-i enbiyāsın, -sın]*

emīr-i ḫatm-i nebiyyīn: *"Peygamberlerin son önderi, nebilerin son reisi.".*

Emīr-i dü cihān ḫatm-i nebiyyīn
İmām-ı müttaḳīn şāh-ı veliyyīn *(Mes. 8, Mıs. 3). [emīr-i ḫatm-i nebiyyīn]*

emīr-i kārbān: *Kervan emiri, kervan başı.*

Ḳıġırsun ol **emīr-i kārbānı**
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī *(Mes. 37, Mıs. 17). [emīr-i kārbānı, -ı]*

emīr-i naḫl: *"Gül fidanının kocası [Hz. Muhammed'in kızı Fatma'nın eşi Hz. Ali kastedilmektedir.]".*

Cihān-ı maʿrifet ḫūrşīd-i ezher
Emīr-i naḫl ṣāḥib-ḥavż-ı Kevşer *(Mes. 13, Mıs. 2). [emīr-i naḫl]*

emr it-: *Emretmek, emir vermek, buyurmak.*

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ **emr iderse** sen anı ḳıl *(Mes. 5, Mıs. 102). [emr iderse]*

emr-i sulṭān: *Sultanın emri.*

Çü oldı **emr-i sulṭān** eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler *(Mes. 148, Mıs. 169). [emr-i sulṭān]*

emr-i taḳdīr: *Allah'ın emri.*

Ezelden her neyise **emr-i taḳdīr**
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr *(Mes. 148, Mıs. 53). [emr-i taḳdīr]*

emrin ṭut-: *Buyruğuna uymak, sözünü dinlemek.*

Anuñ **emrin ṭutardı** çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server *(Mes. 11, Mıs. 17). [emrin ṭutardı, -ar, -dı]*

emvāc ur-: *Dalgalanmak.*

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 26). [emvāc ura mı, -a, -mı]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 18). [emvāc urdı, -dı]

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Şanayduñ baḥr-i pūlād urdı emvāc (Mes. 124, Mıs. 6). [emvāc urdı, -dı]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 84). [emvāc urdı, -dı]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 94). [emvāc urdı, -dı]

en: *"En" üstünlük zarfı.*

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür *(Mes. 6, Mıs. 240). [eñ]*

enbiyā: *(Ar.) Nebîler, peygamberler.*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem (Kas. 4, Mıs. 47). [enbiyā]

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mes. 7, Mıs. 67). [enbiyānuñ, -nuñ]

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ (Mes. 8, Mıs. 18). [enbiyānuñ, -nuñ]

encüm: *Ar. is. "Necm"in cem'i. Yıldızlar. Kevkebler, sitâreler.*

Yüridürsin felek yüzinde **encūm**
Gehī yine idersin ḳamusın gūm *(Mes. 3, Mıs. 59). [encūm]*

Çü şāh-ı **encüm** oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı **encüm** *(Mes. 36, Mıs. 2). [encüm]*

endīşe: *Düşünce, kaygı, gam, keder, korku.*

Maḥabbet ehl-i diller pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ **endīşesidür** *(Mes. 19, Mıs. 24). [endīşesidür, -si, -dür]*

endīşe eyle-: *Düşünmek.*

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā **endīşe eyle** *(Mes. 30, Mıs. 46). [endīşe eyle]*

endīşe ḳıl-: *1. Endişelenmek. 2. Merak etmek. 3. Kaygılanmak.*

Perī bu işde çoḳ **endīşe ḳıldı**
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı *(Mes. 27, Mıs. 105). [endīşe ḳıldı, -dı]*

endūh-ı melālet: *Bıkkınlık kederi.*

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı **endūh-ı melālet** *(Mes. 70, Mıs. 36). [endūh-ı melālet]*

enīs: *Görüşülen kimse, arkadaş, dost.*

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd *(Mes. 27, Mıs. 109). [enīsi, -i]*

enīs eyle-: *Dost edinmek, arkadaş olmak.*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi **enīs eyle** dem-be-dem *(Kas. 4, Mıs. 82). [enīs eyle]*

enīs it-: *Arkadaş/dost etmek.*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam *(Kas. 4, Mıs. 65). [enīs itgil, -gil]*

enīs ol-: *Arkadaş olmak, alışmak.*

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile *(Mes. 68, Mıs. 14). [enīs olan, -an]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(Kas. 4, Mıs. 52). [enīs olur]*

enīs ü ġam-güsār: *Gam keder gideren, teselli veren dert ortağı, arkadaş, dost, yaren.*

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di *(Mes. 22, Mıs. 126). [enīs ü ġam-güsāruñ, -uñ]*

enīs ü maḫrem: *Dost ve sırdaş.*

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden (Mes. 93, Mıs. 4). [enīs ü maḥreminden, -in, -den]

envār: *Nurlar, aydınlıklar, ışıklar, parıltılar II İlahi tecelliler.*

Ḳamu aṣār ṣunʿ-ı ḳudretüñdür
Ḳamu **envār** feyż-i ḥikmetüñdür *(Mes. 3, Mıs. 36). [envār]*

enver it-: *Nurlandırmak, aydınlatmak; yol göstermek.*

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd *(Mes. 18, Mıs. 97). [enver idüp]*

enver ol-: *Parlamak, nurlu, çok parlak ve aydınlık olmak..*

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 66). [enver oldı]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [enver oldı, -dı]

epsem: *Dilsiz, konuşamayan, suskun (kimse).*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün **epsem** ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 6). [epsem]*

epsem ol-: *Susmak.*

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 26). [epsem oldı, -dı]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 63). [epsem oldı, -dı]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 19). [epsem oldı, -dı]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 21). [epsem oldı, -dı]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 30). [epsem oldı, -dı]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 76). [epsem oldı, -dı]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 35). [epsem oldı, -dı]

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 52). [epsem oldı, -dı]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 49). [epsem oldı, -dı]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 53). [epsem oldı, -dı]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 11). [epsem oldılar, -dı, -lar]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 21). [epsem olmışdı, -mış, -dı]

er: *Yiğit, erkek.*

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [ersüz, -süz]

Gehī saġdan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 54). [er]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 60). [er]

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 14). [er]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 10). [erde, -de]

Ṣoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 21). [erdür, -dür]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 2). [er]

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Ṣādī oldı nāẓır (Mes. 124, Mıs. 7). [er]

Şu deñlü şāh Ṣādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20). [er]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 18). [er]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 17). [er]

Ki on iki biñ erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan (Mes. 148, Mıs. 35). [erdür, -dür]

er: *Koca.*

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18). [er]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20). [er]

erbāb: *Ahali, halk.*

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 216). [erbābına, -ı, -n, -a]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 74). [erbābuñ, -uñ]

erbab: *Bir işi iyi bilen, bir işin uzmanı, ustası olan kimse.*

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle **erbāb** *(Mes. 2, Mıs. 2). [erbāb]*

erbāb-ı idrāk: *Anlayış sahipleri.*

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise **erbāb-ı idrāk** *(Mes. 154, Mıs. 92). [erbāb-ı idrāk]*

erbāb-ı kehf: *"Mağara ashabından olmak, Ashab-ı Kef gibi olmak.".*

İşitmedüñ ise Aṣḥāb-ı Kehfi
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi *(Mes. 5, Mıs. 46). [erbāb-ı kehfi ol]*

eren: *Er, asker.*

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi *(Mes. 125, Mıs. 15). [erenler, -ler]*

eren: *Erkek.*

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz **erenden** yigdür ʿavrat *(Mes. 148, Mıs. 46). [erenden, -den]*

eren: *Allah'a kavuşmuş âşık, velî.*

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 114). [erenler, -ler]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 27). [erenler, -ler]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 63). [erenler, -ler]

erfaʿ: *En yüksek, en yüce.*

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol (Mes. 7, Mıs. 78). [erfaʿden, -den]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 93).
[erfaʿlar, -lar]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 32).
[erfaʿlerüñ, -ler, -üñ]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 151).
[erfaʿlar, -lar]

erfaʿ ol-: *"En yüksek olmak, en yüce olmak".*

Ḳamu mücrim olanlaruñ şefīʿi
Ḳamu **erfaʿ olanlaruñ** refīʿi *(Mes. 9, Mıs. 8). [erfaʿ olanlaruñ, -an, -lar, -uñ]*

erġanūn: *(Fa.) Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.*

Eline **erġanūn** alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler *(Mes. 160, Mıs. 5). [erġanūn]*

erġanūn-sāz: *Erganunsaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 16).
[erġanūn-sāz]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 3). [erġanūn-sāz]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 1). [erġanūn-sāz]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 86). [erġanūn-sāz]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 4).
[erġanūn-sāz]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 2).
[erġanūn-sāz]

erġanūn-sāz u şekker-rīz: *Erganunsaz ve Şekerriz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden ikisi.*

Daḫı hem **Erġanūn-sāz u Şekker-rīz**
Sözini ḳılmış idi şekker-āmīz *(Mes. 158, Mıs. 73). [erġanūn-sāz u şekker-rīz]*

erġavān-sāz: *Erganunsaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 52).
[erġavān-sāz]

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān (Mes. 40, Mıs. 65).
[erġavān-sāz]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 93).
[erġavān-sāz]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 96).
[erġavān-sāz]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 1).
[erġavān-sāz]

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 5).
[erġavān-sāz]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 32).
[erġavān-sāz]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 51).
[erġavān-sāz]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 82).
[erġavān-sāz]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 47). [erġavān-sāz]

erit-: *Gitgide azaltıp yok olmasına sebep olmak, ortadan kaldırmak.*

Sefer cismi **eridür** miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile *(Mes. 135, Mıs. 17). [eridür, -ür]*

Eridür cismini ḳaṭʿ-ı menāzil
Olur bārīk-tenlik aña ḥāṣıl *(Mes. 135, Mıs. 21). [eridür, -ür]*

erḳam ṭut-: *Yazmak.*

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam *(Kas. 5, Mıs. 64). [erḳam ṭutar, -ar]*

erḳām-ı kāyināt: *"Kainatın yazıları, evrenin yazgısı.".*

Merḳūm olmadan daḫı **erḳām-ı kāyināt**
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli raḳam *(Kas. 4, Mıs. 9). [erḳām-ı kāyināt]*

erlüg: *Er olma durumu. || Mertlik, yiğitlik.*

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ **erlügi** bulınmaz bir erde *(Mes. 121, Mıs. 10). [erlügi, -i]*

erü-: *Erimek; yok olmak.*

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden *(Mes. 135, Mıs. 38). [erür, -r]*

ervāḥ: *Ruhlar, canlar.*

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 4). [ervāḥ]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 42). [ervāḥ]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 86). [ervāḥ]

ervāḥ: *Ruhlar, canlılar; öncekiler ll Atalar, geçmişlekiler.*

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 4). [ervāḥ]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 14). [ervāḥ]

ervāḥ-ı ḳuds: *Kutsal ruhlar.*

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(Kas. 4, Mıs. 46). [ervāḥ-ı ḳuds]*

ervaḥ-ı nebiyyīn: *Peygamberlerin ruhları.*

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki müştāḳuñdur **ervaḥ-ı nebiyyīn** *(Mes. 8, Mıs. 34). [ervaḥ-ı nebiyyīn]*

erzāḳ: *Rızıklar || Allah'ın bütün yarattıklarına verdiği nimet.*

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi **erzāḳa** anı muḳassem *(Kas. 5, Mıs. 74). [erzāḳa, -a]*

erzān: *Ucuz II Layık, yaraşır.*

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh **erzān** *(Mes. 98, Mıs. 28). [erzān]*

erzānī: *Layık, uygun.*

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben **erzāni** gördüm *(Mes. 168, Mıs. 12). [erzāni]*

es-: *Esmek.*

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili **eserken** nāgehānī *(Mes. 81, Mıs. 14). [eserken, -erken]*

eşʿār-ı ġarrā: *Kıymetli şiir.*

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile **eşʿār-ı ġarrā** *(Mes. 69, Mıs. 12). [eşʿār-ı ġarrā]*

esās: *Temel, asıl, hakikat.*

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet **esāsı** muḥkem *(Kas. 5, Mıs. 40). [esāsı]*

esb: *Far. At, feres.*

Şehenşāh oluban **esbe** süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẕāre *(Mes. 118, Mıs. 21). [esbe, -e]*

esbāb: *Ar. Sebeb'ler, vasıtalar, vesileler.*

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḫavādisçün müheyyā olur esbāb (Mes. 31, Mıs. 18). [esbāb]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 41). [esbāb]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 17). [esbāb]

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 3). [esbābını, -ı, -n, -ı]

esbāb: *Elbise, elbiseler.*

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 20). [esbābını, -ı, -n, -ı]

esbāb-ı şafā: *Eğlence sebepleri.*

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki **esbāb-ı ṣafā** oldı müheyyā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 8). [esbāb-ı ṣafā]*

esb-i gülgūn: *Gül renkli at.*

Şeh oynadurdı ol dem **esb-i Gülgūn**
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn *(Mes. 119, Mıs. 5). [esb-i gülgūn]*

esb-i tāzī: *Arap atı.*

Daḫı biñ çāpuk ü çüst **esb-i tāzī**
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı *(Mes. 166, Mıs. 11). [esb-i tāzī]*

eşcār: *Ağaçlar.*

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 120). [eşcār]

Zümürrüd-renk olmış idi eşcār
Müzeyyen olmış idi bāġ u gülzār (Mes. 18, Mıs. 5). [eşcār]

eşek: *Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep.*

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı *(Mes. 29, Mıs. 21). [eşek]*

esen ḳal: *Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli olmak.*

Nola ben gitdümse cānā sen **esen ḳal** sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā *(Gaz. 39, Mıs. 1). [esen ḳal]*

eser: *Bir şeyin varlığını gösteren belirti, alâmet, nişan II delil.*

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 19). [eserdür, -dür]

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 162). [eser]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 4). [eserler, -ler]

eser ḳıl-: *Tesir etmek, etkilemek.*

Görür şāha **eser ḳılmış** cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar *(Mes. 85, Mıs. 17). [eser ḳılmış, -mış]*

esīr: *Tutsak ‖ müptela, düşkün.*

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa **esīri**
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri *(Mes. 47, Mıs. 53). [esīri, -i]*

esīr: *Köle, esir, tutsak.*

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde **esīrem** *(Mes. 9, Mıs. 36). [esīrem, -em]*

esīr ol-: *Esir olmak, köle olmak, birinin tutsağı olmak..*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 1). [esīr olmaz]

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr (Gaz. 12, Mıs. 12). [esīr olur]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 15). [esīr olanları]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 114). [esīri olsun, -sun]

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī (Mes. 117, Mıs. 28). [esīrī olur]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 104). [esīri olur, -ur]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 77). [esīrüñ olsun, -sun]

eşk: *Far. Göz yaşı, dem'.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb *(Gaz. 49, Mıs. 6). [eşküm, -ü, -m]*

eşkālin yaz-: *Çizmek, resmetmek.*

Ne deñlü var ise meh-rūy-ı ʿālem
Yazup eşkālin idinmişdi maḥrem *(Mes. 23, Mıs. 20). [eşkālin yazup, -up]*

eşk-bārī ḳıl-: *Gözyaşı dökmek, ağlamak.*

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī *(Mes. 163, Mıs. 26). [eşk-bārī ḳılursın, -ur, -sın]*

eşk-i çeşm: *Gözyaşı.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem **eşk-i çeşmüm** ḳan ile Ceyḥūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 8). [eşk-i çeşmüm]*

eşk-rīzān ḳıl-: *Gözyaşı dökmek, gözyaşı saçmak.*

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān *(Mes. 163, Mıs. 8). [eşk-rīzān ḳılasın, -a, -sın]*

esrâr: *(Ar.) Sırlar, gizler.*

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 25). [esrārını, -ı, -n, -ı]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 11). [esrāruñ, -uñ]

esrār-ı āsmān: *Gökyüzünün sırları.*

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa nūr-ı żamīri şayḳal
Esrār-ı āsmāna reʾy-i münīri maḥrem *(Kas. 5, Mıs. 70). [esrār-ı āsmāna, -a]*

esrār-ı ġayb-ı mübhem: *"Gaybın bilinmez sırları".*

Reʾy-i cihān-münīrüñ mirʾāt-ı Levḥ-i Maḥfūẓ
Oldı gürīz anda **esrār-ı ġayb-ı mübhem** *(Kas. 5, Mıs. 24). [esrār-ı ġayb-ı mübhem]*

esrār-ı pinhānuñ: *Gizli sırlar.*

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu **esrār-ı pinhānuñ** ḫabīri *(Mes. 8, Mıs. 10). [esrār-ı pinhānuñ, -uñ]*

eşref: *Daha şerefli, en şerefli.*

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 127). [eşref]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 103). [eşrefi, -i]

eşref ol-: *Değerli olmak, üstün olmak.*

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün **eşref oldılar** ümemden *(Mes. 16, Mıs. 22). [eşref oldılar, -dı, -lar]*

eşref-i zāt ol-: *"İnsanların en şereflisi olmak (Hz. Muhammed)".*

Anuñçün **eşref-i ẕāt oldı** ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı *(Mes. 7, Mıs. 129). [eşref-i ẕāt oldı, -dı]*

eşrefüʾd-dīn: *"Dinlerin en şereflisi (İslamiyet)".*

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı **eşrefüʾd-dīn** *(Mes. 7, Mıs. 92). [eşrefüʾd-dīn]*

estaġfiru'llāh: *"Allah'tan af ve mağfiret dilerim" anlamında duâ sözü.*

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem **estaġfiru'llāh** *(Mes. 70, Mıs. 30). [estaġfiru'llāh]*

eşyā: *(Ar.) Yaratılmış olan her şey, şeyler, nesneler.*

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 21). [eşyā]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 121). [eşyā]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 9). [eşyā]

et: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe **et** *(Mes. 5, Mıs. 192). [et]*

et: *Bir işi yapmak.*

İdesin oluban Ḥaḳḳuñ emīni
Yapışuban şerīʿat dāmenini *(Mes. 5, Mıs. 123). [idesin, -esin]*

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı **idesin** *(Mes. 5, Mıs. 126). [idesin, -esin]*

etrāf-ı bāġ: *Bağın etrafı.*

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi **etrāf-ı bāġı** *(Mes. 150, Mıs. 14). [etrāf-ı bāġı]*

eṭrāf-ı cūybār: *Nehir etrafı, nehir kenarı.*

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her **eṭrāf-ı cūybār** *(Gaz. 46, Mıs. 8). [eṭrāf-ı cūybār]*

ev: *Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.*

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 122). [evidür, -i, -dür]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 126). [evümüze, -ümüz, -e]

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 74). [evinde, -i, -nde]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 51). [evine, -i, -n, -e]

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 56). [evine, -i, -n, -e]

Hemān sāʿatde şeh Ṣādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 64). [evine, -ine]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 17). [evden, -den]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 18). [eve, -e]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 26). [evlerine, -lerine]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 26). [evine, -i, -n, -e]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 67). [evine, -i, -n, -e]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 21). [evine, -i, -n, -e]

evḳāt it-: *Zaman geçirmek, vakit harcamak.*

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt *(Mes. 6, Mıs. 233). [evḳāt iderdi, -er, -di]*

evlā ol-: *Daha iyi daha makbul olmak.*

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün ẕikr-i Teʿālā *(Mes. 4, Mıs. 7). [evlā olasın, -a, -sın]*

evlād: *Çocuklar; kişinin soyundan gelenler.(Hz. Muhammed'in soyu).*

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan **evlāduñ** içün *(Mes. 9, Mıs. 72). [evlāduñ, -uñ]*

evlād-ı ādem: *"Hz. Adem'in çocuğu" (Hz. Muhammed [SAV]).*

Odurur ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem
Odurur nesl-i pāk **evlād-ı Ādem** *(Mes. 7, Mıs. 30). [evlād-ı ādem]*

evliyā: *Allah dostları, veliler, erenler.*

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı **evliyānuñ** *(Mes. 7, Mıs. 68). [evliyānuñ, -nuñ]*

İmāmı cümle olan **evliyānuñ**
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ *(Mes. 8, Mıs. 17). [evliyānuñ, -nuñ]*

evrāḳ: *Yapraklar.*

Semen **evrāḳı** üzre ṣaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān *(Mes. 96, Mıs. 3). [evrāḳı, -ı]*

evrāḳ-ı semā: *Göğün,semanın sayfalarına.*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Tb. 1, Mıs. 42). [evrāḳ-ı semā]*

evvel: *Önce.*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār (Gaz. 1, Mıs. 8). [evvel]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [evvel]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 17). [evvelüñe, -üñ, -e]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 19). [evvelüñüñ, -ü, -ñüñ]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 66). [evvel]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [evvelden, -den]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 19). [evvelden, -den]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 12). [evvelden, -den]

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz (Mes. 156, Mıs. 45). [evvel]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Şon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 13). [evvel]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 54). [evvel]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 87). [evvel]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 5). [evvel]

evvel: *(Ar.) Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.*

Çü pāk idi anuñ evvelden aşlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 13). [evvelden, -den]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 7). [evvel]

evvel āḫir: *Baştan sona.*

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan **evvel āḫir** *(Mes. 34, Mıs. 72). [evvel āḫir]*

evvel āḫir: *En baştan sona kadar. II. Tamamen, tamamıyla.*

Ne kim Cemşīd didi **evvel āḫir**
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir *(Mes. 129, Mıs. 63). [evvel āḫir]*

evvelki: *Önce olan, önceki.*

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 9). [evvelki]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki şoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 56). [evvelki]

evvel-tā-be-āḫir: *Baştan sona kadar, başından sonuna, öncesi ve sonrasıyla.*

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir *(Mes. 121, Mıs. 8). [evvel-tā-be-āḫir]*

ey: *"Ey!" seslenme ünlemi.*

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [ey]

Eyā ḫatm-i rüsül şāh-ı ṭarīḳat
Eyā sālar-ı dīn tāc-ı şerīʿat (Mes. 9, Mıs. 61). [eyā, -a]

Eyā ḫatm-i rüsül şāh-ı ṭarīḳat
Eyā sālar-ı dīn tāc-ı şerīʿat (Mes. 9, Mıs. 62). [eyā, -a]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 8). [ey]

eyā: *"Ey!" seslenme ünlemi.*

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 56). [eyā]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 19). [eyā]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [eyā]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [eyā]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 1). [eyā]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 17). [eyā]

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte (Mes. 74, Mıs. 22). [eyā]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 13). [eyā]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 17). [eyā]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 21). [eyā]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 13). [eyā]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 15). [eyā]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 6). [eyā]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 17). [eyā]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 11). [eyā]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 53). [eyā]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 41). [eyā]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 17). [eyā]

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 42). [eyā]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 91). [eyā]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 93). [eyā]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 107). [eyā]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mes. 167, Mıs. 77). [eyā]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 9). [eyā]

eyit: *Demek.*

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 26). [eyitdi, -di]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 50). [eyitdi, -di]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 48). [eyitdi, -di]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46). [eyitdi, -di]

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 44). [eyitdi, -di]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 42). [eyitdi, -di]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 40). [eyitdi, -di]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 38). [eyitdi, -di]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 36). [eyitdi, -di]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 34). [eyitdi, -di]

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 32). [eyitdi, -di]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 30). [eyitdi, -di]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 28). [eyitdi, -di]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 2). [eyitdi, -di]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 24). [eyitdi, -di]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [eyitdi, -di]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 20). [eyitdi, -di]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi ẕevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 18). [eyitdi, -di]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 16). [eyitdi, -di]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 14). [eyitdi, -di]

Didi bu resme ḫāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 12). [eyitdi, -di]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḫāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 10). [eyitdi, -di]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 8). [eyitdi, -di]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 6). [eyitdi, -di]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 4). [eyitdi, -di]

Lutfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [eydür, -ür]

eyle-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 9). [eylerse, -erse]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 8). [eylegil, -gil]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 7). [eyledügüm, -düg, -üm]

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 30). [eyleyimez, -y, -i, -mez]

Göñlini eyle iy Ḫudâ-yı kerîm
Mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 47). [eyle]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 25). [eyle]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 115). [eyleyesin, -y, -e, -sin]

Neciyyuʾllāh-ı Nūhʾun ḥürmetiyiçün
Hemīşe eyledügi daʿvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 204). [eyledügi, -düg, -i]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 60). [eyle]

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 142). [eylemez, -mez]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [eyler]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 14). [eyler]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 14). [eyleyenler, -yen, -ler]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 43). [eyleyesin, -ye, -sin]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 169). [eylediler, -di, -ler]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 87). [eyleyübeni, -yübeni]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 13). [eyle]

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni bilmeyene böyle eyle (Mes. 163, Mıs. 58). [eyle]

Sensin bana çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 84). [eylemesün, -me, -sün]

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḥiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 133). [eylerdi, -ler, -di]

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 8). [eyledüm, -dü, -m]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [eyleyen, -(y)en]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 7). [eyle]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 136). [eyleme, -me]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 10). [eylesüñ, -sün]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 27). [eyledi, -di]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 84). [eyledüġi, -dü, -gi]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [eyler idi, -r, -idi]

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Şıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz (Mes. 51, Mıs. 4). [eyler iken]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḫicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 4). [eyleyüben]

eyle: *...haline dönüştürmek.*

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler (Mes. 2, Mıs. 138). [eyler, -r]

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler (Mes. 2, Mıs. 137). [eyler, -r]

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 115). [eyler, -r]

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler (Mes. 2, Mıs. 114). [eyler, -r]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 92). [eyler, -r]

eylüg: *İyilik.*

Anuñ **eylügine** göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh *(Mes. 168, Mıs. 41). [eylügine, -i, -n, -e]*

eylük it-: *İyilik etmek.*

Çoḳ **eylük itmiş idi** şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb *(Mes. 168, Mıs. 39). [eylük itmiş idi, -miş, -idi-di]*

eyü: *Beğenilen, iyi, hoşa giden.*

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eylikle şürūʿ eyle her işe (Mes. 5, Mıs. 157). [eyü]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 73). [eyüye, -ye]

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza hemnişīn bulur yavuzluḳ (Mes. 5, Mıs. 43). [eyüyile, -(y)ile]

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol (Mes. 6, Mıs. 20). [eyü]

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh (Mes. 6, Mıs. 95). [eyü]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eylülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [eyü]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 73). [eyü]

Gel imdi eylülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [eyü]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 82). [eyü]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 35). [eyüdür, -dür]

Ki anuñla ideler şoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [eyü]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 36). [eyü]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [eyü]

Beni rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ
Eyü adluyiken bed-nām ḳılduñ (Mes. 114, Mıs. 36). [eyü]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 34). [eyü]

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine (Mes. 148, Mıs. 80). [eyü]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 40). [eyüye, -ye]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [eyü]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 12). [eyü]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 100). [eyü]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 14). [eyü]

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 41). [eyülerle, -le]

eyü yavuz: *İyi kötü: iyi de olsa kötü de.*

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden *(Mes. 168, Mıs. 31). [eyü yavuz]*

eyülik: *İyilik.*

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe (Mes. 5, Mıs. 158). [eyülikle]

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ (Mes. 18, Mıs. 71). [eyülük]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 70). [eyülükle, -le]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [eyülükle, -le]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 126). [eyülük]

eyülük it şuya şal sini bulur: *"Karşılık beklemeden iyilik yap." anlamında kullanılan bir söz.*

Ki **eyülük it şuya şal sini bulur**
Saña ol buñ deminde rehber olur *(Mes. 168, Mıs. 45). [eyülük it şuya şal sini bulur, -ur]*

eyvān: *Balkon, sundurma.*

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb **eyvān**
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān *(Mes. 115, Mıs. 75). [eyvān]*

eyvān: *Köşk, kasır, kemerli yüksek binâ, çardak.*

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 2). [eyvānumuz, -u, -muz]

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi (Mes. 154, Mıs. 49). [eyvāna, -a]

eyvān-ı vālā: *Yüksek köşk, yüce köşk ll Yüce gökyüzü.*

Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu **eyvān-ı vālā** *(Mes. 155, Mıs. 2). [eyvān-ı vālā]*

eyyām: *Günler, vakitler.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 3). [eyyām]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [eyyām]

eyyūb: *Hastalıklara karşı gösterdiği sabrıyla ünlü peygamber. || Hz. Eyyub.*

Daḫı **Eyyūb** içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı *(Mes. 6, Mıs. 231). [eyyūb]*

ez ṣunʿı bī-nihāyet ḫod şāh-ı rūz-rā / mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengibār: *(Farsça.) "Kendi sonsuz yaratıcılığı ile gündüz şahını (hakkı), karanlıklar şahının (batılın) ordusuna galip getirdi. (Kaynak: Adnan İnce-Cemşid ü Hurşid).*

Ez ṣunʿı bī-nihāyet ḫod şāh-ı rūz-rā
Mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengibār *(Kas. 1, Mıs. 5). [ez ṣunʿı bī-nihāyet ḫod şāh-ı rūz-rā / mansūr kerde ber sipeh-i şāh-ı zengibār, -ı]*

ezber: *Ezberlemek.*

Sende göreli bu ḫüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Tb. 1, Mıs. 14). [ezber ider, -er]*

ezel: *Çok eskiden beri.*

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aş zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 6). [ezelden]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 4). [ezelden]

Şınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḫāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 23). [ezelden]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 34). [ezelden]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 25). [ezelden]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 15). [ezelden]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 18). [ezelden]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 53). [ezelden]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 20). [ezelden, -den]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [ezelden, -den]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 40). [ezelden, -den]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 75). [ezelden, -den]

ezhār: *Çiçekler.*

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur **ezhārdan** mükerrem *(Kas. 5, Mıs. 36). [ezhārdan, -dan]*

ezhār-ı luṭf: *Lütuf çiçeği ll İyilik.*

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem *(Kas. 5, Mıs. 43). [ezhār-ı luṭfuñ ile, -uñ, -ile]*

faġfūr: *Çin hükümdarlarına mahsus unvan, Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.*

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile gönli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 55). [faġfūr]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 73). [faġfūr]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 79). [faġfūr]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 83). [faġfūr]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 123). [faġfūr]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı gönli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 147). [faġfūr]

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da āgāh idelüm (Mes. 24, Mıs. 40). [faġfūru, -u]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 65). [faġfūr]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 67). [faġfūr]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 63). [faġfūra, -a]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 9). [faġfūruñ, -uñ]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [faġfūr]

Gehī ḫākānı ḳılurdı ḥiḳāyet
Gehī Faġfūrı iderdi rivāyet (Mes. 105, Mıs. 36). [faġfūrı, -ı]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 44). [faġfūra, -a]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 34). [faġfūrı, -ı]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 5). [faġfūr]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 42). [faġfūra, -a]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 3). [faġfūr]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 13). [faġfūr]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 95). [faġfūr]

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 35). [faġfūruñ, -uñ]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [faġfūr]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 18). [faġfūr]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 29). [faġfūr]

faġfur-zāde: *Çin hükümdarının oğlu.*

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde *(Mes. 121, Mıs. 67). [faġfur-zāde degül, -degül]*

faḫr: *Övünmek, iftihar etmek.*

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin **faḫr** ile giryān idersin *(Mes. 3, Mıs. 82). [faḫr]*

faḫr it-: *Övünmek, iftihar etmek, kıvanç duymak.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫiẕmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 59). [faḫr ider]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 96). [faḫr iderler]

Ferīdun u Key ü Dārā vü Ḥāḳān
İderler faḫr aña olmaġa derbān (Mes. 17, Mıs. 56). [faḫr iderler, -er, -ler]

fāḫte: *Üveyik kuşu, yabani güvercin.*

Dir idi **fāḫte** ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu *(Mes. 20, Mıs. 51). [fāḫte]*

fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ: *İstediğini mutlak yapan Allah (c.c.).*

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 84). [fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ]

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmaduġın itdürme iy Ḥaḳ (Mes. 6, Mıs. 177). [fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ]

faḳīr: *Biçare, aciz, perişan.*

Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr (Gaz. 12, Mıs. 14). [faḳīr]

Deyn faḳîrin ġanî ḳılur irse
Dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 25). [faḳîrin, -iñ]

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḫterem (Kas. 4, Mıs. 49). [faḳīre, -e]

Ḥabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 255). [faḳīre, -e]

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḫtāç (Mes. 6, Mıs. 131). [faḳīri]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 35). [faḳīrem, -em]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 49). [faḳīrüñ, -üñ]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 15). [faḳīrem, -(e)m]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 21). [faḳīrem, -em]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 7). [faḳīre, -e]

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ (Mes. 121, Mıs. 69). [faḳīrüñ, -üñ]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 63). [faḳīr ise]

faḳīr ü bī-nevā: *Fakir (yoksul, zavallı, muhtaç) ve nasipsiz, mahrum.*

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 9). [faḳīr ü bī-nevādan, -dan]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 93). [faḳīr ü bī-nevāya, -(y)a]

faḳīr ü derdmend ü bī-devā: *"Fakir, dertli ve devasız".*

Faḳīr ü derdmend ü bī-devāyem
Ḥaḳīr ü müstmend ü bī-nevāyem *(Mes. 6, Mıs. 47). [faḳīr ü derdmend ü bī-devāyem]*

faḳīr ü derdmend ü ḫōr u zār: *"Muhtaç, dertli, değersiz ve ağlayıcı".*

Faḳīr ü derdmend ü ḫōr u zāram
Ḥakīr ü müstmend ü dil-figāram *(Mes. 6, Mıs. 61). [faḳīr ü derdmend ü ḫōr u zāram]*

faḳīr ü ġanīsin: *"Fakir ve zengin".*

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin *(Mes. 8, Mıs. 155). [faḳīr ü ġanīsin, -sin]*

faḳīr ü gedā: *"Yoksul ve kul".*

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin *(Mes. 8, Mıs. 157). [faḳīr ü gedāsın, -sın]*

faḳīr ü ḥaḳīr: *Yoksul ve değersiz.*

Zīrā ki cürm birle **faḳīr ü ḥaḳīrdür**
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(Kas. 4, Mıs. 73). [faḳīr ü ḥaḳīrdür, -dür]*

faḳīr ü ḫōr ü zār: *"Muhtaç, hakir ve ağlayan".*

İlāhī ben **faḳīr ü ḫōr ü zāram**
Şikeste-ḫāṭır ü bes dil-figāram *(Mes. 6, Mıs. 129). [faḳīr ü ḫōr ü zāram, -am]*

faḳīr-i bī-nevā: *"Zavallı fakir, acınacak kimsesiz".*

Unutma ben **faḳīr-i bī-nevāyı**
Belāyıla günāha mübtelāyı *(Mes. 9, Mıs. 77). [faḳīr-i bī-nevāyı, -(y)ı]*

faḳīr-i rū-siyāh: *"Yüzü kara fakir".*

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben **faḳīr-i rū-siyāhı** *(Mes. 9, Mıs. 28). [faḳīr-i rū-siyāhı]*

faḳr: *Ar. Yoksulluk, ihtiyaç.*

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi **faḳrı**
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri *(Mes. 7, Mıs. 123). [faḳrı, -ı]*

fāl ṭut-: *Fal tutmak: Aklından bir şey geçirip belli bir işin olup olmamasında veya oluş tarzında ona cevap aramak, niyet tutmak.*

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 29). [fāl ṭutdı, -dı]

fāriġ: *Vazgeçmiş, çekilmiş; rahat, asude.*

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 54). [fāriġ]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 22). [fāriġ]

fāriġ ol-: *Kenara çekilmek, uzak durmak; bir kimsenin yapacağı işe karışmamak.*

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş **fāriġ olasın** *(Mes. 129, Mıs. 44). [fāriġ olasın, -a, -sın]*

fāriġ ol-: *Feragat etmek, geri durmak, uzak kalmak.*

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 1). [fāriġ oldı, -dı]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 106). [fāriġ olur, -ur]

fāriġü'l-bāl: *Başı dinç, gönlü rahat.*

Sen otursın iy ḳuş **fāriġü'l-bāl**
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl *(Mes. 84, Mıs. 21). [fāriġü'l-bāl]*

fark: *Baş, tepe, üst.*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Baṣduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 28). [farḳına, -ı, -n, -a]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 14). [farkına, -ına]

Saña ḫōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 10). [farḳuñ, -uñ]

fark: *Ayrım, başkalık, nüans.*

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 39). [farḳı, -ı]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 40). [farḳı, -ı]

farḳ-ı ferḳad: *Dübb-i Ekber yıldız kümesinin "Dübb" ve "Merak" adlı en parlak iki yıldızın tepesi gibi olmak.*

Gören dir **farḳ-ı Ferḳad** pāyesidür
Sipiḫr-i lāceverdi sāyesidür *(Mes. 28, Mıs. 13). [farḳ-ı ferḳad]*

farż: *(Ar.) Allah'ın işlenmesi kesin gerekli, bırakılması günah olan buyruğu, emri.*

Duʿāyile çü itdüñ **farz** edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin *(Mes. 1, Mıs. 69). [farz]*

farż ḳıl-: *Bir şeyi kesin olarak yapmak; yapılmasını zorunlu hâle getirmek; şart ve gerekli görmek.*

Bize gerçi ki ḫiẕmet **farż ḳılduñ**
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ *(Mes. 6, Mıs. 9). [farż ḳılduñ, -du, -ñ]*

fāş eyle-: *Ortaya çıkarmak, ifşa etmek.*

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı **fāş eylemekdür** baña müşkil *(Mes. 108, Mıs. 6). [fāş eylemekdür, -mek, -dür]*

fāş it-: *Ortaya çıkarmak.*

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş *(Mes. 37, Mıs. 93). [fāş itmedi, -me, -di]*

fāş ol-: *Açığa çıkarmak, belirgin hale getirmek.*

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ **fāş oldı** *(Mes. 163, Mıs. 68). [fāş oldı, -dı]*

faṣāhat: *Güzel ve açık konuşma, uzdillilik, iyi söz söyleme kabiliyeti.*

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u **faṣāhat** *(Mes. 2, Mıs. 122). [faṣāhat]*

faṣl-ı bahar: *Bahar mevsimi.*

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 7). [faṣl-ı bahar idi]*

fazīḥat ḳıl-: *Ahlaksızlık etmek, edepsizlik etmek, alçaklık etmek.*

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat *(Mes. 71, Mıs. 20). [fazīḥat ḳılasın, -a, -sın]*

faż̇l: *1. Âlîcenaplık ve cömertlik, iyilik, lutuf, kerem. 2. Bir kimsede bulunan şahsî kıymet ve meziyet, değer.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem faż̇lı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [faż̇lı, -ı]

Faż̇lıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 23). [faż̇lıyla, -ı, -(y)la]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faż̇luñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 38). [faż̇luñla, -uñ, -la]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faż̇l ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 36). [faż̇l]

fedā: *Feda, uğruna verme.*

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 38). [fedādur, -dur]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 9). [fedāsı, -sı]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 186). [fedādur, -dur]

fedā eyle-: *Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.*

Yiridür cān **fedā eylersem** iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 11). [fedā eylersem, -r, -se, -m]*

fedā ḳıl-: *Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek.*

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 41). [fedā ḳıldum]

Firāvān māl ü niʿmet tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt (Mes. 113, Mıs. 8). [fedā ḳıldum, -du, -m]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 31). [fedā ḳıldum, -du, -m]

fedā ol-: *Feda olsun II onun uğrunda harcansın.*

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 28). [fedā olsun]

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña rūḥ u revānum (Mes. 98, Mıs. 4). [fedā olsun]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 24). [fedā olsun]

fedā ol-: *Değerli bir şeyden, bir varlıktan vazgeçmek.*

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar *(Mes. 127, Mıs. 16). [fedā olsun]*

fedā ol-: *Bir şey uğrunda, her şeyinden vazgeçme.*

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar *(Mes. 152, Mıs. 34). [fedā olsun, -sun]*

fehm atına bin-: *"Anlayış atına binmek, anlamak, fark etmek, bilmek, idrak etmek".*

Binüp fehm atına çāpük-süvār ol
Ḫudāya ṭalib olanlarla yār ol (Mes. 5, Mıs. 81). [fehm atına binüp, -üp]

fehm eyle-: *Anlamak, kavramak, fark etmek, idrak etmek.*

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 112). [fehm eyleyesin, -(y)e, -sin]

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 74). [fehm eyleyimez, -(y)e, -mez]

fehm ü idrāk: *Anlamak, akıl erdirmek.*

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 79). [fehm ü idrāk]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 105). [fehm ü idrāk]

fehm ü ʿuḳūl ir-: *Akıl ve anlayış ulaşamaz, akıl sır eremez.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(Kas. 2, Mıs. 43). [fehm ü ʿuḳūl iremez, -e, -mez]*

fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā: *"Muhakkak ben boşuna yaratılmadım." anlamındaki bu cümle, Kur'an-ı Kerim'in 3. suresi Al-i İmran 191. ayetinde geçen "Rabbimiz, sen bunu boşuna yaratmadın.- " ifadeden mülhem yazılmıştır.*

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir *(Mes. 5, Mıs. 14). [fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā]*

felek: *Devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih (olumsuz bağlamda) ‖ dünya.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 12). [felek]

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh (Mes. 97, Mıs. 45). [felekde]

felek: *Gök, gökyüzü, asuman.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 11). [felekde, -de]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 87). [felek]

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki müştāḳuñdur ervaḥ-ı nebiyyīn (Mes. 8, Mıs. 33). [felekde, -de]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 134). [felekde, -de]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 2). [felekde, -de]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 224). [felek]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [felek]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 5). [felek]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 2). [felek]

Bu sözi söyleyüben aġlar idi
Felekde māh gönlin dağlar idi (Mes. 31, Mıs. 78). [felekde, -de]

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 4). [felek]

Felek ḳurındı çetr-i nīl-gūnı
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı (Mes. 36, Mıs. 5). [felek]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 23). [felek]

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān (Mes. 67, Mıs. 19). [felek]

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 72, Mıs. 40). [felekde, -de]

Olalı derd ü miḥnet hem-nişīnüm
Felekde rāh ider āh u enīnüm (Mes. 82, Mıs. 24). [felekde, -de]

Şanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẓāre (Mes. 118, Mıs. 47). [felekde, -de]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḫtāc (Mes. 121, Mıs. 37). [felek]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [felek]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 93). [felek]

Felek ılduzlar ile oldı muraṣṣaʿ
Sefīd ile siyāh oldı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 3). [felek]

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭaġıtdı ol dem zülf-i müşgīn (Mes. 155, Mıs. 11). [felek]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 60). [felekde, -de]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 82). [felekdeki, -de, -ki]

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 22). [felekler, -ler]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 14). [felekler, -ler]

Yanar āhum odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 15). [felekler, -ler]

felek: *(Ar.) Gökyüzü, semâ II. Dünya, âlem, devran.*

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 34). [felek]

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemal (Kas. 2, Mıs. 41). [felekde, -de]

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 39). [felekde, -de]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 28). [felek]

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 63). [felek]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [felekde, -de]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 61). [felek]

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm (Mes. 3, Mıs. 59). [felek]

Rükūʿuñda felek istāde oldı
Sücūduñda zemīn üftāde oldı (Mes. 3, Mıs. 7). [felek]

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı (Mes. 3, Mıs. 53). [felekde, -de]

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 47). [felekde, -de]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 105). [felekler, -ler]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 35). [felekler, -ler]

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaşrına eyler pāsbānlıḳ (Mes. 17, Mıs. 17). [felekler, -ler]

felek yüzi: *Gökyüzü, sema.*

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm (Mes. 36, Mıs. 2). [felek yüzi]

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 3). [felek yüzi]

Felek yüzin ḳamu seyr eylesünler
Ne kim görinür ise söylesünler (Mes. 154, Mıs. 95). [felek yüzin, -n]

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen (Mes. 156, Mıs. 4). [felek yüzinde, -nde]

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām (Mes. 115, Mıs. 32). [felek yüzini, -ni]

felek-taht u ʿüṭārid-maʿdelet: *"Tahtı göklerde ve Utarit adaletli.".*

Süleymān-ḳadr ü Keyvān-menziletdür
Felek-taḫt u ʿÜṭārid-maʿdeletdür *(Mes. 17, Mıs. 52). [felek-taḫt u ʿüṭārid-maʿdeletdür]*

fem: *Ağız.*

Dil açup sāz ḳıl şīrīn **femden**
Nevā yüzini göstergil ʿacemden *(Mes. 165, Mıs. 3). [femden, -den]*

fem aç-: *Ağzını açmak, bir konu hakkında konuşmaya başlamak; yapraklarını açmak.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem *(Kas. 4, Mıs. 20). [fem açdı, -dı]*

fenā: *Fani, geçici, sonu olan.*

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı *(Mes. 168, Mıs. 73). [fenādur, -ur]*

ferʿ: *Nur, ziya.*

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi **ferʿ**
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ *(Mes. 7, Mıs. 23). [ferʿ]*

fer bul-: *Aydınlanmak, süslenmek, bezenmek.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül *(Gaz. 34, Mıs. 5). [fer bulmaġa, -maġ, -a]*

fer vir-: *Aydınlatmak, ışık vermek ll Mutluluk vermek, ferahlık vermek.*

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [fer virdi, -di]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 8). [fer virdi]

ferāġat bul-: *Vazgeçmenin, gönül tokluğunun verdiği rahatlığı, huzuru bulma.*

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 104). [ferāġat bul]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 92). [ferāġat bulmışam, -mış, -am]

feraḥ: *Sevinç ve mutluluk.*

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [feraḥlar, -lar]

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 111). [ferāḥ]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 42). [feraḥlar, -lar]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 22). [feraḥlar, -lar]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 84). [feraḥlar, -lar]

Sürerlerdi ṣafā vü şād-kāmī
Feraḥdan nūş eylerlerdi cāmı (Mes. 116, Mıs. 16). [feraḥdan, -dan]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 14). [feraḥ]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 74). [feraḥlar, -lar]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 56). [feraḥlar, -lar]

feraḥ ol: *Rahat, huzurlu olmak, mesut olmak, iç açıcı duruma gelmek, kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olmak.*

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [feraḥ ol]

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam (Kas. 4, Mıs. 15). [feraḥ oldı, -dı]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 84). [feraḥ olġıl]

feraḥlar bul-: *Sevinmek, mutlu olmak, tasasız hale gelmek.*

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 73). [feraḥlar buldı, -dı]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 14). [feraḥlar bulmuşdı, -muş, -dı]

feraḥnāk: *Sevinçli.*

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 6). [feraḥnāk]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 16). [feraḥnāk]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [feraḥnāk]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 91). [feraḥnāk]

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 35). [feraḥnāk]

Giderler şāh ile ol meh feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 69). [feraḥnāk]

feraḥ-nāk ḳıl-: *Neşelendirmek, mutlu etmek.*

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk *(Mes. 28, Mıs. 78). [feraḥ-nāk ḳılduñ, -du, -ñ]*

feraḥnāk ol-: *Sevinçli, mesud olmak.*

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 64). [feraḥnāk oldı]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 172). [feraḥnāk oluram, -ur, -am]

ferāmūş eyle-: *Unutmak.*

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş *(Mes. 117, Mıs. 74). [ferāmūş eyle]*

ferāmuş it-: *Unutmak.*

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 34). [ferāmuş itdi]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 56). [ferāmuş itdi, -di]

ferāmūş ḳıl-: *Unutmak.*

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş (Mes. 98, Mıs. 32). [ferāmūş ḳıldı]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 32). [ferāmūş ḳıldı]

Hemān sāʿatde Ḳayṣer eyledi cūş
Belā vü miḫneti ḳıldı ferāmuş (Mes. 116, Mıs. 18). [ferāmuş ḳıldı, -dı]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 76). [ferāmuş ḳılduñ]

Görindügince ol yāḳūt der-pūş
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş (Mes. 155, Mıs. 142). [ferāmuş ḳılurdı, -ur, -dı]

ferāmūş ḳıl-: *Unutmak II Vazgeçmek, peşini bırakmak.*

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş *(Mes. 96, Mıs. 62). [ferāmūş ḳılmaġıl, -ma, -ġıl]*

ferd ü ṣamed: *Eşsiz, tek.*

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol **ferd ü Ṣameddür**
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür *(Mes. 163, Mıs. 103). [ferd ü ṣameddür, -dür]*

ferd ü sübḥāñ: *Tek ve noksansız (Allah c.c.).*

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün **ferd ü sübḥāñ** *(Mes. 166, Mıs. 36). [ferd ü sübḥāñ]*

ferd ü tüvānā: *Eşsiz ve güçlü (Allah c.c.).*

Cihānda ol durur **ferd ü tüvānā**
Ki aña cümle nihāndur āşikāra *(Mes. 156, Mıs. 53). [ferd ü tüvānā]*

ferd ü vāḥid: *Bir ve tek. ll Allah (c.c.).*

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre **ferd ü vāḥid** *(Mes. 129, Mıs. 54). [ferd ü vāḥid]*

ferdā: *Yarın.*

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu **ferdā** *(Mes. 37, Mıs. 132). [ferdā]*

ferd-i muṭlaḳ: *Tek başına, yalnız.*

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı **ferd-i muṭlaḳ** *(Mes. 5, Mıs. 104). [ferd-i muṭlaḳ]*

ferhād: *Klasik edebiyattaMes.lere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı.*

Ḳıluban derd ü miḫnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü **Ferhād** *(Mes. 74, Mıs. 36). [ferhād]*

ferhunde ol-: *Uğurlu, mesut, mübarek olmak.*

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 5). [ferḫunde olsun, -sun]

Cemālüñ dāyima ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 163, Mıs. 75). [ferḫunde olsun, -sun]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 115). [ferḫunde olsun]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 183). [ferḫunde olsun]

ferḫunde vü şād ol: *Uğurlu ve sevinçli olmak.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād *(Mes. 27, Mıs. 8). [ferḫunde vü şād ol]*

ferīdūn: *İran'da Pişdadi sülalesinin altıncı hükümdarıdır.Lakabı Ferruh'dur.*

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh *(Mes. 19, Mıs. 118). [ferīdün]*

ferīdun u key ü dārā vü ḫāḳān: *"Feridun [İyilikseverliğiyle bilinen İran Pişdadi sülalesinden Ferruh] ve Key [Keykavus'un torunu Siyavuş'un oğlu İran padişahı] ve Dara [Adaletiyle meşhur Fars hükümdar] ve Hakan [Eski Türklerde hükümdar].*

Ferīdun u Key ü Dārā vü Ḫāḳān
İderler faḫr aña olmaġa derbān *(Mes. 17, Mıs. 55). [ferīdun u key ü dārā vü ḫāḳān]*

feridün-şevket: *Feridun görkemli, Feridun azametli, Feridun heybetli. (İran'ın milli destanı Şehname'nin kahramanlarından Pişdaniyan sülalesinin altıncı hükümdarı, Cemşid'in soyundan gelen Abtin'in oğludur. İran tahtını Cemşid'in elinden aldıktan bir süre sonra zulme başlayan Dahhak'ı öldürüp yerine tahta geçen Feridun, adaletiyle ünlenmiş ve böylelikle Divan şiiri ve nesrinde adalet timsali olmuştur.).*

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd *(Mes. 19, Mıs. 115). [feridün-şevket]*

fermān: *(Ar.) Emir, buyruk.*

ʿAcem iḳlīmiyile mülket-i Şām
Anuñçün oldılar fermānına rām (Mes. 17, Mıs. 88). [fermānına, -ı, -na]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mıṣr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 184). [fermān]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 16). [fermān]

fermān buyur-: *Emretmek.*

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ *(Mes. 168, Mıs. 33). [fermān buyur]*

fermān eyle-: *Emretmek, buyurmak.*

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān *(Mes. 164, Mıs. 18). [fermān eyle]*

fermān ol-: *İş ve buyruklarına uymak, itiraz etmemek.*

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān *(Mes. 6, Mıs. 208). [fermān oldı]*

fermān vir-: *Emretmek || İzin vermek.*

Eger **fermān virürse** Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Şāmı anlara ḳılam şūm *(Mes. 129, Mıs. 25). [fermān virürse]*

fermān-ber ol-: *(Bir kimsenin) aldığı emri yerine getirmek, itaat etmek.*

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 33). [fermān-ber olduḳ, -du, -k]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 16). [fermān-ber oldum, -du, -m]

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 5). [fermān-ber olmışam, -mış, -am]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 12). [fermān-ber olsun, -sun]

ferr bul-: *Güç kuvvet bulmak.*

Şeh-i her dü cihān Sulṭān Muḥammed
Ki buldı ferr anuñla dīn-i Aḥmed *(Mes. 17, Mıs. 26). [ferr buldı, -dı]*

ferr : *Parlaklık, aydınlık.*

Hezārān **ferr ile** taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi *(Mes. 168, Mıs. 17). [ferr ile, -ile]*

ferr ü zīb ü şevket: *Parlak, güzel ve gösterişli.*

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 80). [ferr ü zīb ü şevket ile, -ile]

Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile
İrişdi şehr-i Çīne devlet ile (Mes. 167, Mıs. 113). [ferr ü zīb ü şevket ile, -ile]

ferr-i ilāhī: *İlahi ışık.*

Ruḫından bellü durur nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur **ferr-i İlāhī** *(Mes. 121, Mıs. 12). [ferr-i ilāhī]*

ferş: *Zemin, yer yüzü.*

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 246). [ferş]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 245). [ferşe, -e]

feryād: *Haykırış, çığlık, bağırtı.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [feryād]

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 2). [feryādına, -ı, -n, -a]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 8). [feryād]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 11). [feryād]

feryād it-: *Şikayet etmek, isyan etmek.*

Şu vaḳtin ġamla kim **feryād idesin**
Oḳıyup bu kitābı şād olasın *(Mes. 18, Mıs. 63). [feryād idesin, -e, -sin]*

feryād it-: *Feryat etmek: Yüksek sesle bağırmak, haykırmak. II İnlemek, sızlanmak, şikayet etmek.*

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [feryād ideyin]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 27). [feryād ideler, -e, -ler]

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 4). [feryād iderem, -er, -em]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [feryād idüben, -üben]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 16). [feryād itdi]

İdüp ḥubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden şāh feryād (Mes. 162, Mıs. 10). [feryād iderdi, -er, -di]

feryād ḳıl-: *Feryat etmek, üzüntüyle bağırmak, ağlayıp sızlamak, feryat etmek.*

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 111). [feryād ḳıldı]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 55). [feryād ḳıldı]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 30). [feryād ḳılma]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 116). [feryād ḳılmadı, -ma, -dı]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 35). [feryād ḳıluban, -uban]

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 1). [feryād ḳılur]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 42). [feryād ḳılurdı, -ur, -dı]

feryād u efġān kıl-: *Feryat figan etmek.*

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 38).
[feryād u efġān ḳıluram, -ur, -am]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 69).
[feryād u efġān ḳılurken, -ur, -ken]

feryād u nāle ḳıl-: *Haykırmak ve inlemek.*

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle *(Mes. 36, Mıs. 11).*
[feryād u nāle ḳılur, -ur]

feryād-res: *Feryat edenin imdadına yetişen, yardım eden (kimse).*

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki **feryād-resüm** yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 4). [feryād-resüm, -üm]*

ferzend: *Far. Oğul, veled.*

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 29).
[ferzend]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 47). [ferzend]

feṣāḥat: *Kusursuz, akıcı, etkileyici söz söyleme.*

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 26).
[feṣāḥat]

Ṣafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aṣfiyādan vir belagat (Mes. 1, Mıs. 29).
[feṣāḥat]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 21).
[feṣāhat]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 60). [feṣāḥat]

Feṣāḥat birle açıban dilini
Dileyüp ʿöẕrini öpdi elini (Mes. 167, Mıs. 81).
[feṣāḥat]

Feṣāḥātde dilüñdür rūḥ-perver
Sözüñdür maʿni-i ebyāta zīver (Mes. 169, Mıs. 23).
[feṣāḥātde, -de]

feşān it: *Saçmak, serpmek.*

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker **feşān it** *(Mes. 26, Mıs. 16).*
[feşān it]

fesāne: *Efsane, destan, hikaye.*

Şehenşeh bildi kim uşbu **fesāne**
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne *(Mes. 122, Mıs. 61).*
[fesāne]

fesāne it-: *Hikaye anlatmak, uydurmak.*

İdüp efsūn eyleme fesāne
Atañı anañı ḳılma bahāne *(Mes. 163, Mıs. 33).*
[fesāne idüp, -üp]

feṯḥ: *Fetih, ele geçirme.*

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her feṯḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan feṯḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13).
[feṯḥa, -a]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her feṯḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [feṯḥe, -e]

feṯḥ bul-: *Üstünlük zafer bulmak.*

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her feṯḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan feṯḥ ervāḥ *(Mes. 4, Mıs. 14).*
[feṯḥ buldı, -dı]

feṯḥ it-: *Açmak, ele geçirmek.*

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem **feṯḥ ider** kişverlerini *(Mes. 17, Mıs. 64). [feṯḥ ider, -er]*

feṯḥ ü fütūḥ: *Fetih ve fetihler.*

Ḳamu andan bulur **feṯḥ ü fütūḥı**
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı *(Mes. 156, Mıs. 57).*
[feṯḥ ü fütūḥı, -ı]

feṯḥ ü nuṣret: *Fetih ve yardım.*

Özinüñ **feṯḥ ü nuṣret** pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet reh-nümāsı *(Mes. 17, Mıs. 61).*
[feṯḥ ü nuṣret]

feth-i aʿẓam: *En büyük fethi.*

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi **feṯḥ-i aʿẓam** *(Kas. 5, Mıs. 22). [feṯḥ-i aʿẓam]*

feth-i bāb ol-: *Kapıların açılması, Hiç bir engelle karşılaşmadan muradına ermek.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir fetḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 4). [fetḥ-i bāb olmadı, -ma, -dı]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 89). [feth-i bābı, -ı]

fetvā: *Fetva, hüküm, açıklama, yorum.*

Şāh-ı diyār-ı devlet Dārā-yı dār-ı ʿizzet
Fetvāda Bü'l-feẕāyil taḳvāda İbn-i Edhem *(Kas. 5, Mıs. 26). [fetvāda, -da]*

fevc-ber-fevc: *Dalga dalga, akın akın.*

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 15). [fevc-ber-fevc]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 9). [fevc-ber-fevc]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 33). [fevc-ber-fevc]

fevk ile taḥt: *Üst ve alt.*

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(Kas. 1, Mıs. 30). [fevk ile taḥt]*

feyż: *Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyle kalbe gelen şey.*

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 31). [feyz]*

feyż ol-: *Mutluluk, huzur; bolluk, bereket sağlamak.*

Ki senden **feyż olur** dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet *(Mes. 3, Mıs. 69). [feyż olur, -ur]*

feyż-i ḥikmet: *Hikmetin bereketli nurlarının doğduğu yer.*

Ḳamu aṣār ṣunʿ-ı ḳudretüñdür
Ḳamu envār **feyż-i ḥikmetüñdür** *(Mes. 3, Mıs. 36). [feyż-i ḥikmetüñdür, -üñ, -dür]*

feyż-nevāl: *Lütuf bereketi.*

Rātib ber-ān **feyż-nevālüñdür** ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār *(Kas. 1, Mıs. 43). [feyż-nevālüñdür, -üñ, -dür]*

feżā: *Gökyüzü.*

Muʿaṭṭar oldı ḫoş-būdan havāsı
Münevver oldı nūrıyla **feżāsı** *(Mes. 169, Mıs. 12). [feżāsı, -sı]*

fidā: *Feda, kurban.*

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümān *(Mes. 148, Mıs. 90). [fidādur, -dur]*

fıḍḍa-i ḫām: *Saf gümüş, ham gümüş.*

Yapılmış **fıḍḍa-i ḫām ile** burcı
Pür olmış laʿl ü yāḳūt ile dürci *(Mes. 155, Mıs. 271). [fıḍḍa-i ḫām ile, -ile]*

fiġān: *Feryat, acı ile inleme, acı inilti, çığlık.*

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 21). [figānumdan, -um, -dan]

Yanar āhum odıyıla felekler
Figānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 16). [figānumdan, -um, -dan]

Gehī nāle ḳıluban aġlar idi
Figān ile göñüller daġlar idi (Mes. 21, Mıs. 132). [figān]

fiġān eyle-: *Üzüntü ile bağırıp çağırmak.*

Figān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 47). [figān eyler iken, -r, -iken]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Figān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 28). [figān eyleyüp, -yüp]

Figān eyleyürek öykesi uçdı
Yirinden kārbān-ı ḳāhr göçdi (Mes. 132, Mıs. 53). [figān eyleyürek, -yürek]

fiġān it-: *Eyvah etmek, inlemek, ızdırap ile bağırıp çağırmak, inlemek.*

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 4).
[fiġān iderdi, -er, -di]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 86).
[fiġān iderdi, -er, -di]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile itdi nemnāk (Mes. 132, Mıs. 31).
[fiġān idüp, -üp]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol şaḥrāyı nemnāk (Mes. 146, Mıs. 29).
[figān idüp, -üp]

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 113).
[fiġān idüp]

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mes. 22, Mıs. 59).
[fiġān idüp]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 13).
[fiġān idüp]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 44).
[fiġān idüp]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 34).
[fiġān idüp]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 108).
[fiġān idüp]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 34).
[figān idüp]

Yüzin Ḫurşīd öñinde ḫāk ḳıldı
Figān idüp girībān-çāk ḳıldı (Mes. 69, Mıs. 40).
[figān idüp]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldı göñli ġamnāk
Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 72, Mıs. 36).
[fiġān idüp]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 12).
[fiġān idüp]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 20).
[fiġān idüp]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 36).
[fiġān idüp]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 12).
[fiġān idüp]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 26).
[fiġān itdi, -di]

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 34).
[fiġān itdi]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 58).
[fiġān itdi]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 65).
[fiġān itdi]

Fiġān itme degüldür vaḳt-i efġān
Ġam u miḥnetle şāhā olma giryān (Mes. 26, Mıs. 49). [fiġān itme]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [fiġān itmek, -mek]

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 49).
[fiġān itmekle, -mek, -le]

Göreydi resmini naḳḳāş Mānī
Yaḳasın yırtup iderdi fiġānı (Mes. 23, Mıs. 16).
[fiġānı iderdi]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 65).
[fiġānı itme, -me]

fiġān ḳıl-: *İnlemek, ağlayıp sızlanmak.*

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın şoñra fiġān *(Rüb. 1, Mıs. 2). [fiġān ḳılmayasın, -ma, -ya, -sın]*

fiġān u āh u zārī ḳıl-: *İnlemek, ah etmek ve ağlamak.*

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar *(Mes. 22, Mıs. 18). [fiġān u āh u zārī ḳıldı, -dı]*

fiġān u nāle it-: *Feryat etmek ve inlemek.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 5). [fiġān u nāle idüben, -üben]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 6). [fiġān u nāleler itdi, -di]

fiġān u nāle vü zārī it-: *İnildemek, ağlamak ve inlemek.*

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi *(Mes. 146, Mıs. 33). [fiġān u nāle vü zārī iderdi, -er, -di]*

fiġān u nāleler ḳıl-: *İnleyip ağlamak.*

Fiġān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden dāne-i nār *(Mes. 95, Mıs. 21). [fiġān u nāleler ḳılup, -up]*

fikr: *Fikir, düşünce, hayal.*

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 2). [fikriyile, -i, -y, -ile]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 12). [fikre, -e]

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā endīşe eyle (Mes. 30, Mıs. 46). [fikri, -i]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 28). [fikre, -e]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 20). [fikrüñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 196). [fikrüñ]

fikr eyle-: *Düşün, tefekkür et.*

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 87). [fikr eyle]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 25). [fikr eyledi]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 1). [fikr eyledi]

fikr it-: *Düşünmek, tefekkür etmek.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 7). [fikr iderken]

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf (Mes. 5, Mıs. 169). [fikr idüben]

fikr ḳıl-: *Düşünmek.*

Ki zīrā cān ü dilden **fikr ḳıldum**
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm *(Mes. 163, Mıs. 45). [fikr ḳıldum, -du, -m]*

fikr-i ferāset: *İleri görüşlülük tasavvuru.*

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem *(Kas. 5, Mıs. 39). [fikr-i ferāsetüñle, -üñ, -le]*

fikrin eyle-: *Düşünmek; düşüncesini aklından geçirmek.*

Elüñden geldügince ẕikrin eyle
Kemāl-i ḳudretinüñ fikrin eyle (Mes. 4, Mıs. 34). [fikrin eyle]

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 203). [fikrin eyle]

fikrüñi ḳıl-: *"Düşünmek, anmak, zikretmek, hatırlamak.".*

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim **fikrüñi ḳılsun** *(Mes. 6, Mıs. 108). [fikrüñi ḳılsun, -sun]*

fiʿl: *İş, eylem, hareket, amel.*

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 86). [fiʿlüñi, -üñ, -i]

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 38). [fiʿlüñ, -üñ]

<u>fiʿl işle-:</u> *İş yapmak.*

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice **fiʿl işler** zemāne *(Mes. 140, Mıs. 10). [fiʿl işler, -r]*

<u>fi'l-ḥāl:</u> *Derhal, anında, bu anda, hemen, şimdi.*

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 41). [fi'l-ḥāl]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 68). [fi'l-ḥāl]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 6). [fi'l-ḥāl]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 4). [fiʿl-ḥāl]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [fiʿl-ḥal]

<u>fiʿl-i bāde:</u> *Şarabın tesiri, sarhoşluk.*

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde **fiʿl-i bāde** *(Mes. 20, Mıs. 46). [fiʿl-i bāde]*

<u>firāḳ:</u> *1. ayrılık, ayrılma. 2. hüzün, keder, sıkıntı.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [firāḳından, -ı, -n, -dan]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 8). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 7). [firāḳuñla, -u, -ñ, -la]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 10). [firāḳa, -a]

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 28). [firāḳuñdur, -u, -ñ, -dur]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 20). [firāḳ]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 16). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 25). [firāḳuñ, -uñ]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 13). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 5). [firāḳuñ, -uñ]

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 35). [firāḳuñ, -uñ]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 20). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḫūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 23). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 12). [firāḳuñdur, -u, -ñ, -dur]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 18). [firāḳuñla, -uñ, -la]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 4). [firāḳından, -ı, -n, -dan]

Baña vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 7). [firāḳı, -ı]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 114). [firāḳı, -ı]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 79). [firāḳı, -ı]

Viṣāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḥtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 67). [firāḳa, -a]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [firāḳuñ, -uñ]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 60). [firāḳ ile]

firāḳ u ġam: *Dert ve ayrılık acısı. II Sevgiliye kavuşamamakla âşığın gönlünde ortaya çıkan acı, sıkıntı.*

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd *(Mes. 74, Mıs. 30). [firāḳ u ġamla]*

firāḳ u miḥnet: *Ayrılık ve sıkıntı.*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(Gaz. 29, Mıs. 11). [fîrāḳ u miḥnetüñden, -üñ, -den]*

firāḳ-ı ʿaşḳ: *Aşk ayrılığı, aşk hicranı.*

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur *(Mes. 74, Mıs. 31). [fîrāḳ-ı ʿaşḳ]*

firāvān: *Far. Bol, çok, pek çok, aşırı.*

Firāvān māl ü niʿmet tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt *(Mes. 113, Mıs. 7). [firāvān]*

firāz-ı ʿarş: *Dokuzuncu göğün tepesi.*

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum *(Mes. 169, Mıs. 84). [fîrāz-ı ʿarş]*

firişte: *Far. Melek.*

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem **firişte** görmemişdi *(Mes. 155, Mıs. 278). [firişte]*

firḳat: *Ayrılık.*

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 2). [firḳat]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 66). [firḳātden, -den]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 3). [firḳat]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [firḳāt]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 19). [firḳat]

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 7). [firḳat]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [firḳat]

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 26). [firḳatle, -le]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 57). [firḳatle, -le]

firḳat ir-: *Ayrılık olmak.*

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayşa hicret *(Mes. 65, Mıs. 9). [fîrḳat irmesün, -me, -sün]*

firḳat ü derd ü belā: *Ayrılık, sıkıntı ve felaket.*

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 5). [firḳat ü derd ü belādan, -dan]*

firḳate düş-: *Ayrılık eziyetine düşmek.*

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 5). [firḳate düşüben, -üben-e]*

fülfül: *Hint coğrafyasından mahsul edilen bir tür baharat, karabiber II Sevgilinin yüzündeki ben.*

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni **fülfüllere** urmışdı āteş *(Mes. 155, Mıs. 54). [fülfüllere, -ler, -e]*

funduḳ: *Fındık.*

Gehī **funduḳla** iderdi ḳaṣd-ı piste
Gehī gül degşirüp eylerdi deste *(Mes. 155, Mıs. 245). [funduḳla, -la]*

furḳān: *Ar. İyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı gösteren delil. II Kurân-ı Kerim.*

Daḫı aña gelen **Furḳān** ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 237). [furḳān]*

furṣat: *Uygun zaman, elverişli durum, elden kaçırılmayacak faydalı vakit, hal.*

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 13). [furṣat]

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 40). [furṣat]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 23). [furṣat]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [furṣat]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 44). [furṣat]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 3). [furṣat]

furṣat bul-: *Fırsat bulmak, herhangi bir şey için en uygun zamanı, imkanı bulmak..*

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 29). [furṣat buldı]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 2). [furṣat bulup]

Daḫı ḥaşre degin zinde olursam
Ecelden ḳurtılup furṣat bulursam (Mes. 90, Mıs. 34). [furṣat bulursam, -ur, -sa, -m]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol ṣāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 47). [furṣat bulursañ]

furṣat vir-: *Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim ṣāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 5). [furṣat virdi, -di]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 3). [furṣat virdi, -di]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 38). [furṣat virmedi, -me, -di]

fütāde ol-: *Düşkün, biçare olmak çaresiz kalmak.*

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 142). [fütāde olsun, -sun]

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 18, Mıs. 116). [fütāde olsun, -sun]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 46). [fütāde olsun, -sun]

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 166, Mıs. 50). [fütāde olsun, -sun]

fütūḥ bul-: *Lutf-ı ilahiye ulaşmak, Allah'ın lutfuna mazhar olmak.*

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ *(Mes. 2, Mıs. 4). [fütūḥ bulur, -ur]*

Çü biʾsmi'llāhdur miftāḥü'l-ebvāb
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb *(Mes. 2, Mıs. 2). [fütūḥ bulur, -ur]*

ġabġab: *Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan.*

Gehī nārenc alurdı **ġabġabından**
Gehī direrdi şeftālü lebinden *(Mes. 155, Mıs. 229). [ġabġabından, -ı, -(n)dan]*

ġaffār: *Günahları örten, affeden Allah (C.C.).*

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña **Ġaffār**
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār *(Mes. 12, Mıs. 19). [ġaffār]*

ġāfil: *Yapacağını ve bundan dolayı başına geleceğini önceden düşünmeyip ihmal eden, gaflette bulunan.*

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9). [ġāfil]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 43). [ġāfil]

ġāfil bul-: *Gafil olmak, hazırlıksız olmak.*

Bizi **ġāfil bulup** meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi *(Mes. 126, Mıs. 39). [ġāfil bulup, -up]*

ġāfil ḳıl-: *Gaflet içinde bırakmak, habersiz bırakmak.*

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi **ġāfil ḳılursın** *(Mes. 5, Mıs. 194). [ġāfil ḳılursın, -ur, -sın]*

ġafil ol-: *Gafil avlanmak, boş bulunmak.*

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl (Mes. 5, Mıs. 29). [ġafil olma]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 32). [ġāfil olma]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 51). [ġāfil olma]

ġaflet: *(Ar.) Gafillik,bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.*

Iraġ it ḫ∨āb-ı **ġafletden** gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi *(Mes. 1, Mıs. 13). [ġafletden, -den]*

ġafūr: *Çok mağfiret ve merhamet eden, suçları en çok afveden II. Cenab-ı Hak (C.C.).*

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār *(Mes. 2, Mıs. 8). [ġafūr]*

gāh: *"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [gāh]

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 38). [gāh]

Semāyı gāh ḳılup zār u giryān
Zemīni güldürüp eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 101). [gāh]

gāh bī-gāh: *Vakitli vakitsiz.*

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola **gāh bī-gāh** *(Mes. 163, Mıs. 80). [gāh bī-gāh]*

gāh gehī: *Vakit vakit, bazı bazı, ara sıra.*

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı *(Mes. 105, Mıs. 34). [gāh gehi]*

gāh gehī: *"Gâh ... gehî/gâhî ..." bağlacı. Bazen, ara sıra.*

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd *(Mes. 74, Mıs. 16). [gāh gehī]*

gāhī: *"Gâh ... gâh ..." bağlacı. Bazen, ara sıra.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 26). [gāhī]

Ḳara ṭoprağı geh gevher ḳılursın
Yeşil yaprağı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 50). [gāhī]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 21). [gāhī]

ġālib ol-: *Üstün gelmek, baskın gelmek.*

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 50). [ġālib oldı]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 159). [ġālib oldı, -dı]

ġalṭān kıl-: *Yuvarlanan top yapmak, hâline getirmek.*

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān *(Mes. 38, Mıs. 13). [ġalṭān ḳılurdı, -ur, -dı]*

ġam: *(Ar.) Acı, dert, keder, üzüntü.*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 3). [ġamuñla, -uñ, -ile]

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 3). [ġamdan, -dan]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 5). [ġamdan, -dan]

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 5). [ġamından, -ı, -n, -dan]

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 1). [ġamını, -ı, -n, -ı]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [ġamuñdan, -uñdan]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 3). [ġam]

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 2). [ġamdan, -dan]

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 4). [ġam]

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb (Gaz. 49, Mıs. 5). [ġam]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 13). [ġam]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [ġam]

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 3). [ġam]

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 11). [ġam]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [ġam]

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 29). [ġāmında, -ı, -n, -da]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 6). [ġam]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 4). [ġamdan, -dan]

Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn (Mes. 6, Mıs. 226). [ġamından, -ın, -dan]

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar (Mes. 8, Mıs. 178). [ġam]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 27). [ġamdan, -dan]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 63). [ġamla, -la]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 10). [ġam]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 58). [ġam]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 82). [ġam]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı ṣāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [ġam]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 89). [ġam]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 107). [ġam]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 113). [ġam]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 113). [ġam]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 6). [ġamdan, -dan]

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 40). [ġamla, -la]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 49). [ġamla, -la]

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi (Mes. 21, Mıs. 129). [ġamla, -la]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [ġamlar, -lar]

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 68). [ġam]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 71). [ġam]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 128). [ġam]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 42). [ġamdan, -dan]

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz (Mes. 22, Mıs. 78). [ġamdur, -dur]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 40). [ġamla, -la]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [ġam]

Şıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 26). [ġam]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 4). [ġamdan, -dan]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 24). [ġamla, -la]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 77). [ġamla, -la]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [ġam]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [ġam]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 24). [ġamı, -ı]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 48). [ġam]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 60). [ġāmdan, -dan]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 34). [ġamla, -la]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [ġam]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 74). [ġamdan, -dan]

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 77). [ġamdan, -dan]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 26). [ġam]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 7). [ġamlardan, -lar, -dan]

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā (Mes. 70, Mıs. 8). [ġamuñdan, -uñdan]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 26). [ġamuñdan, -un, -dan]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 34). [ġamla, -la]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 37). [ġam]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 8). [ġamdan, -dan]

Gehī ġamla yaḳasın çāk ḳıldı
Belālardan gehī ġamnāk oldı (Mes. 81, Mıs. 5). [ġamla, -la]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 14). [ġam]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 23). [ġamdan, -dan]

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 27). [ġamla, -la]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 51). [ġam]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 18). [ġamla, -la]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 27). [ġam]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 19). [ġamuñdan, -uñdan]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 21). [ġamuñla, -uñ, -ile]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [ġamdan, -dan]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 22). [ġam]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 7). [ġamla, -la]

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh (Mes. 96, Mıs. 20). [ġam]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 21). [ġamuñla, -uñ, -ile]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [ġam]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 18). [ġamından, -ı, -n, -dan]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 84). [ġam]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 54). [ġamdan, -dan]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 32). [ġamları, -ları]

Oturdı Şādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 54). [bī-ġam]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret şād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 66). [ġam]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 122). [ġam]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [ġam]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 66). [bī-ġam]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 24). [ġamlarından, -lar, -ı, -n, -dan]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 7). [ġam]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 24). [ġam]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 2). [ġamla, -la]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 84). [ġam]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 4). [ġamdan, -dan]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [ġamdan, -dan]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 46). [ġamdan, -dan]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 4). [ġamla, -la]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 14). [ġam]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 6). [bī-ġam]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 173). [ġamından, -ı, -n, -dan]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 165). [ġam]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 188). [ġam]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 197). [ġam]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 166). [ġamla, -la]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 22). [ġam]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 34). [ġam]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 56). [ġam]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Şon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 13). [ġamla, -la]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 100). [ġam]

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān (Mes. 163, Mıs. 8). [ġamdan, -dan]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 12). [ġamdan, -dan]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 82). [ġāmla, -la]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 62). [ġamdan, -dan]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 104). [ġam]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 1). [ġamdan, -dan]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 49). [ġamuñla, -uñ, -ile]

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār (Tb. 1, Mıs. 65). [gamuñla, -uñ, -ile]

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmış idi ġam-ḫᵛâr (Tb. 1, Mıs. 69). [ġamuñla, -uñ, -ile]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 4). [ġam ile]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 88). [ġam ile]

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur zār u naḥīf ü dīde giryān (Mes. 40, Mıs. 25). [ġām ile]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 33). [ġām ile]

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini ḳan iderdi (Mes. 72, Mıs. 44). [ġam ile]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 66). [ġam ile]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 13). [gam ile]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 9). [ġam ile]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 50). [ġam ile]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 8). [ġam ile]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 8). [ġam ile]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 68). [ġam ile]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 10). [ġam ile]

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden oḳır idi şiʿr-i ġarrā (Mes. 146, Mıs. 31). [ġam ile]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 86). [ġam ile]

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb (Tb. 1, Mıs. 43). [ġam ile]

ġam çek-: *Hüzünlenmek, tasalanmak, üzülmek, kaygılanmak.*

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 101). [ġam çeker]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 32). [ġam çeker]

ġam degül: *Ne çıkar, zararı yok, aldırma!*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur *(Kıt. 1, Mıs. 8). [ġam degül]*

ġam gör-: *Dert, sıkıntı çekmemek, zorluk yaşamamak.*

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç *(Mes. 12, Mıs. 26). [ġam görmedi, -me, -di]*

ġam ḳapla-: *Dertlenmek, hüzünlenmek.*

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem *(Mes. 25, Mıs. 41). [ġam ḳapladı]*

ġam ḳo-: *Dert bırakmak, dert yüklemek.*

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle *(Mes. 21, Mıs. 105). [ġam ḳoma]*

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām *(Mes. 21, Mıs. 112). [ġam ḳomaġıl, -ma, -gıl]*

ġam ol-: *Üzülmek.*

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem *(Mes. 17, Mıs. 105). [ġam ola, -a]*

ġam u āh: *Keder ve inleme.*

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi bāña yitmez mi **ġam u āh** *(Mes. 47, Mıs. 24). [ġam u āh]*

ġam u ʿaşḳ: *Keder ve aşk.*

Ġam u ʿaşḳuñdan iy serv-i ser-efrāz
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz *(Mes. 89, Mıs. 7). [ġam u ʿaşḳuñdan, -uñ, -dan]*

ġam u derd: *Keder ve sıkıntı.*

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem **ġam u derd ile** giryān *(Mes. 45, Mıs. 24). [ġam u derd ile]*

İçüne çünki düşdi ʿaşḳ u sevdā
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā *(Mes. 85, Mıs. 30). [ġam u derd ile]*

ġam u firḳat: *Gam ve ayrılık.*

Nigāruñ ḳapusından olalı dūr
Ġam u firḳatden oldum zār u mehcūr *(Mes. 132, Mıs. 6). [ġam u firḳatden, -den]*

ġam u ḥasret: *Keder ve özlem.*

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 10). [ġam u ḥasretle]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 16). [ġam u ḥasretle]

ġam u miḥnet: *Keder ve eziyet.*

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā (Mes. 90, Mıs. 16). [ġam u miḥnet]

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 9). [ġām u miḥnet ile]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 30). [ġam u miḥnetden]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 54). [ġam u miḥnetle]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 8). [ġam u miḥnetle]

Fiġān itme degüldür vaḳt-i efġān
Ġam u miḥnetle şāhā olma giryān (Mes. 26, Mıs. 50). [ġam u miḥnetle]

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh (Mes. 136, Mıs. 44). [ġam u miḥnetle, -le]

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 55). [ġam u miḥnetle]

Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u zārı
Cefādan ḳalmadı daḫı ḳarārı (Mes. 81, Mıs. 3). [ġam u miḥnetle]

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 40). [ġam u miḥnetle]

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı (Mes. 87, Mıs. 68). [ġam u miḥnetle]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 41). [ġam u miḥnetler ile, -ler, -ile]

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 72, Mıs. 39). [ġam u miḥnetler ile, -ler, -ile]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 14). [ġam u miḥnetler ile, -ler, -ile]

ġām vir-: *Dert vermek, üzmek.*

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām *(Mes. 96, Mıs. 34). [ġām virür]*

ġam yi-: *Dertlenmek, kederlenmek, üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.*

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 164). [ġam yime, -me]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [ġam yime, -me]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 165). [ġam yime, -me]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 169). [ġam yime, -me]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [ġam yime]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 21). [ġam yime]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [ġam yime]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 47). [ġam yime]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 49). [ġam yime]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 107). [ġam yimegil]

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 21). [ġam yimegil]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 39). [ġam yimeñüz, -me, -ñüz]

ġamgīn: *Gamlı, kederli, üzüntülü.*

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [ġamgīn]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [ġamgīn]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 16). [ġāmgīni, -i]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 5). [ġamgīn]

ġamgīn ol-: *Tasalanmak, üzülmek.*

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 2). [ġamgīn oldı]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 50). [ġamgīn olmayam, -ma, -yam]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 60). [ġamgīn olup, -up]

ġamgīn-dil: *Gamlı gönül, dertli yürek, gönlü dertle dolu.*

Şehenşeh her nefes **ġamgīn-dil** idi
Belā vü miḥnet aña ḫāṣıl idi *(Mes. 22, Mıs. 7). [ġamgīn-dil]*

ġam-güsār: *Dert ortağı, gam ve kederi def eden.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [ġam-güsārumuz, -umuz]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cūy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 5). [ġam-güsārı, -ı]

ġam-ḥ∨ār: *Gam çeken, kederlenen, tasalanan, üzülen.*

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña **ġam-ḫ∨ar** *(Mes. 90, Mıs. 10). [ġam-ḫ∨ar]*

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı **ġam-ḫ∨ār** *(Mes. 155, Mıs. 164). [ġam-ḫ∨ār]*

ġam-ḥ∨ār ol-: *Gam yemek, kederlenmek, tasalanmak.*

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā ebed buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār *(Gaz. 1, Mıs. 14). [ġam-ḫ∨ār ol-]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmış idi ġam-ḫ^{v}âr *(Tb. 1, Mıs. 70). [ġam-ḫ^{v}âr olmış idi, -mış, -idi]*

gam-ı ʿaşḳ ile: *Aşkın derdi, kederi, tasası, üzüntüsü.*

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gūn ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 11). [gam-ı ʿaşḳ ile]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 9). [ġam-ı ʿaşḳ ile]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda (Kıt. 5, Mıs. 3). [ġam-ı ʿaşḳ ile]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldı göñli ġamnāk
Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 72, Mıs. 35). [ġam-ı ʿaşḳ ile]

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini nālān idüpdür
Be-küllī göñlümi virān idüpdür (Mes. 89, Mıs. 17). [ġam-ı ʿaşḳuñ, -uñ]

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün şemʿine cān pervāne oldı (Mes. 90, Mıs. 27). [ġam-ı ʿaşḳunla, -uñ, -la]

ġam-ı dilber: *Gönül alan güzelin derdi.*

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber ururbaġruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 14). [ġam-ı dilber]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 5). [ġam-ı dilberle, -le]

ġam-ı ḥasret: *Ayrılık hüznü. II Sevgiliden ayrılmanın hüznü.*

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk *(Mes. 73, Mıs. 22). [ġam-ı ḥasretle, -le]*

ġam-küsār: *Dert ortağı, gam ve kederi def eden.*

Hemān şīr idi anuñ **ġam-küsārı**
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı *(Mes. 73, Mıs. 23). [ġam-küsārı, -ı]*

ġamnāk: *Gamlı, kederli, hüzünlü.*

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 4). [ġam-nāk]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 33). [ġamnāk]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 21). [ġamnāk]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayşere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 26). [ġamnāk]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli **ġamnāk** *(Mes. 132, Mıs. 68). [ġamnāk]*

ġamnāk ol-: *Gamlı, kederli olmak.*

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 2). [ġamnāk oldı, -dı]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 63). [ġamnāk oldı]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldı göñli ġamnāk
Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 72, Mıs. 35). [ġamnāk oldı]

Gehī ġamla yaḳasın çāk ḳıldı
Belālardan gehī ġamnāk oldı (Mes. 81, Mıs. 6). [ġamnāk oldı]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 80). [ġamnāk olma]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 77). [ġam-nāk olmış idük, -mış, -idük]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 14). [ġamnāk olupdur, -up, -dur]

ġamze: *Sevgilinin süzgün yan bakışı.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 5). [ġamzesi, -si]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 7). [ġamzesi, -si]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [ġamzesi, -si]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle şanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 65). [ġamzeyle, -yle]

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh (Kıt. 2, Mıs. 12). [ġamzesi, -si]

ġanī: *Hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün ihtiyacını karşılayan mutlak zengin olan Allah.*

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç *(Mes. 6, Mıs. 131). [ġanīsin, -sin]*

ġanî kıl-: *Zengin etmek.*

Deyn faḳîrin **ġanî ḳılur** irse
Dirhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 25). [ġanî ḳılur]*

ġanī ol-: *Zengin olmak, varlıklı ol.*

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 5). [ġanī oldı]

Şu resme şaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 130). [ġanī oldı, -dı]

ġaraż: *Gaye, maksat, amaç.*

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġarażsuz (Mes. 46, Mıs. 24). [ġarażsuz, -suz]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 46). [ġaraż]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 52). [ġaraż]

Bilürem ben ki ḥod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [ġaraż]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġarażdur
Odur cevher ḳalanı bes ʿarażdur (Mes. 163, Mıs. 39). [ġarażdur, -dur]

ġarażsuz it-: *Gāye, maksat, istek, arzusuz yapmak.*

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġarażsuz *(Mes. 46, Mıs. 23). [ġarażsuz itmez, -mez]*

ġāret it-: *Yağma etmek, yağmalamak.*

İle leşker ṣaçıban **ġāret itmiş**
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş *(Mes. 129, Mıs. 15). [ġāret itmiş]*

Çeküben leşker ili **ġāret itmiş**
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş *(Mes. 128, Mıs. 17). [ġāret itmiş, -miş]*

ġarīb: *Gurbet ellerde kalmış, kendi ilinden ayrılmış, bulunduğu yerde yabancı olan kimse; kimsesiz, zavallı, biçare II âşık.*

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [ġarīb]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 5). [ġarībe, -e]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 3). [ġarībüñ, -üñ]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 13). [ġarīb]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 7). [ġarīb]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [ġarībe, -e]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 4). [ġarīb]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 64). [ġarībi, -i]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2). [ġarībi, -i]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 24). [ġarībi, -i]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 63). [ġarībem, -em]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 66). [ġarībi, -i]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [ġarībi, -i]

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 25). [ġarībi, -i]

Ġaribem beni luṭf it ḫōr ḳılma
Cihānda āşüfte vü bīmār ḳılma (Mes. 70, Mıs. 13). [ġaribem, -em]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 7). [ġarībe, -e]

Ġarīb eger olursa Mıṣra sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola ins ile cān (Mes. 156, Mıs. 35). [ġarīb]

ġark eyle-: *Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olmak, bir şeye batmak, boğulmuş halde bulunmak.*

Gehī **ġark eyler** āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī *(Mes. 2, Mıs. 97). [ġark eyler, -r]*

ġarḳ it: *Boğmak II Kuşatmak, tamamıyla kaplamak, sarmak.*

Çü düşdi gönlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ (Mes. 90, Mıs. 18). [ġarḳ idiser, -iser]

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 4). [garḳ ider, -er]

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem (Kas. 4, Mıs. 61). [ġark ider]

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet (Mes. 8, Mıs. 134). [ġarḳ itdi]

ġark ol-: *Boğulmak, batmak ll Suya gömülmek.*

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 183). [ġarḳ ola]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 37). [ġarḳ oldı]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḥrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 30). [ġarḳ oldı]

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh (Mes. 6, Mıs. 66). [ġarḳ olmışam]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 28). [ġārḳ olur, -ur]

ġarḳa-i ḫūn it-: *Kana bulamak, kanatmak.*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(Gaz. 25, Mıs. 8). [ġarḳa-i ḫūn iderem, -er, -em]*

ġarḳ-ı ḫūn: *Kana boğulmuş.*

Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil **ġarḳ-ı ḫūn** mānend-i lāle *(Mes. 96, Mıs. 44). [ġarḳ-ı ḫūn]*

ġaş it-: *Mest olmak.*

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış **ġaş ider** görürse ādem *(Mes. 27, Mıs. 170). [ġaş ider, -er]*

ġāşiyedār ol-: *Seyis olmak.*

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār *(Mes. 8, Mıs. 50). [ġāşiyedār olup, -up]*

ġaşy ol-: *Mest olmak.*

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy *(Mes. 27, Mıs. 150). [ġaşy olur, -ur]*

ġavġā: *Kavga, mücadele, uğraş.*

Cihān ġavġāsını benden beri ḳıl
Beni andan anı benden arı ḳıl (Mes. 6, Mıs. 181). [ġavġāsını, -sını]

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı (Mes. 148, Mıs. 132). [ġavġā]

ġavvāş ol-: *Dalgıç olmak, dalmak.*

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāş (Mes. 15, Mıs. 26). [ġavvāş olmışdı, -mış, -dı]

Oluban söz deñizi içre ġavvāş
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāş (Mes. 87, Mıs. 7). [ġavvāş oluban, -uban]

Olup baḥr-ı feṣāhat içre ġavvāş
Ṭaluban ḥāṣıl eyle gevher-i ḫāş (Mes. 165, Mıs. 13). [ġavvāş olup, -up]

ġāyet: *Çok, pek, epey.*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [ġāyet]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 166). [ġāyet]

Perīṣān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 33). [ġayet]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 39). [ġāyet]

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 32). [ġāyetine, -i, -ne]

ġayr: *Ayrı, başka.*

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 89). [ġayr]

Seḥāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş (Mes. 13, Mıs. 20). [ġayr]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 54). [ġayrı]

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç (Mes. 6, Mıs. 132). [ġayri]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 67). [ġayrı]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 173). [ġayrı]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [ġayrı]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 15). [ġayrı]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫ∨ar (Mes. 90, Mıs. 10). [gayri]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 24). [ġayrı]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 109). [ġayrı]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 94). [ġayrıya, -y, -a]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḥudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 97). [ġayriyi, -y, -i]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 11). [ġayrıya, -y, -a]

ġayret: *Çaba, azim.*

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 29). [ġayret]

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mes. 71, Mıs. 73). [ġayretden]

ġayret eyle-: *Çabalamak.*

Gelüñ ġayret demidür **ġayret eyleñ**
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ *(Mes. 148, Mıs. 29). [ġayret eyleñ, -ñ]*

ġayret it-: *Çaba harcamak, başarmak için çalışmak.*

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿavrat *(Mes. 148, Mıs. 45). [ġayret idüñüz, -üñ, -üz]*

ġayretsüz: *Gayreti olmayan.*

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki **ġayretsüz** erenden yigdür ʿavrat *(Mes. 148, Mıs. 46). [ġayretsüz]*

ġayrıyı ko-: *Başkalarını boş vermek.*

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür *(Mes. 4, Mıs. 35). [ġayrıyı ḳo]*

ġazā: *Din uğruna yapılan savaş.*

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi **ġazādur** *(Mes. 17, Mıs. 72). [ġazādur, -dur]*

ġazā kıl-: *İslam uğruna savaşmak, cihat etmek.*

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur *(Mes. 17, Mıs. 71). [ġazā ḳılmaḳ, -mak]*

gazāl: *Ahu, ceylan, güzel.*

Ḳılurken ʿūd āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 12). [ġazāle, -e]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [ġazāle, -e]

ġazel: *Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.*

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 116). [ġazel]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 1). [ġazel]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 36). [ġazel]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 28). [ġazelden, -den]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 2). [ġazeldür, -dür]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 40). [ġazelle, -le]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 38). [ġazel]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 87). [ġazelden, -den]

ġazel ḳıl-: *Farklı makamlarda gezerek şiir okumak.*

Bu derdümi **ġazel ḳıl** iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz *(Mes. 77, Mıs. 3). [ġazel ḳıl]*

geç-: *Yaşamak.*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 2). [geçilen]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 20).
[geçeyorır, -e, -yorır]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 72).
[geçdi, -di]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 80).
[geçerdi, -er, -di]

geç-: *Oturmak, yerleşmek.*

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup **geçdi** taḫta oldı ṣādān *(Mes. 152, Mıs. 12).*
[geçdi, -di]

geç-: *Geçip gitmek.*

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 110).
[geçdi, -di]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 120).
[geçdi, -di]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 21). [geçse, -se]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 13).
[geçen, -en]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 68).
[geçdi, -di]

geç-: *(Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.*

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 29).
[geçmemişdür, -me, -miş, -dür]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 23).
[geçerse, -er, -se]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 3). [geçdi, -di]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 81).
[geçdi, -di]

Geçiben taḫta ḫoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 7).
[geçiben, -iben]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21).
[geçemez, -e, -mez]

geç-: *Delip geçmek.*

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra **geçdi** *(Mes. 148, Mıs. 120).*
[geçdi, -di]

geç-: *Yaşanıp tükenmek, tükenip bitmek, yaşanmak.*

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5).
[geçdi, -di]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 2).
[geçür]

geç-: *Geçmek.*

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 38).
[geçer, -er]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 20).
[geçer, -er]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [geçeli]

geç-: *Eski, geride kalmış, mazi.*

Ḳılup **geçmiş** tevāriḫden rivāyet
Bu resme eylemiş idi ḥikāyet *(Mes. 19, Mıs. 89).*
[geçmiş]

gėce: *Gece.*

Gemi ola **gece** hem bād u gird-āb
Ḫavādisçün müheyyā olur esbāb *(Mes. 31, Mıs. 17).*
[gece]

geçil-: *Aşılmak, geçilmek.*

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā *(Mes. 24, Mıs. 16).*
[geçilür, -ür]

geçür: *Takmak, geçirmek.*

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng *(Mes. 29, Mıs. 53). [geçürmiş, -miş]*

gedā: *Kul, fakir, kimsesiz, dilenci.*

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 27). [gedāyı, -yı]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [gedāyı, -yı]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 37). [gedāya, -ya]

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı (Mes. 154, Mıs. 148). [gedāyı, -yı]

geh: *"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra, bazı.*

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUşşāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 150). [geh]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 82). [geh]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 232). [geh]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 92). [geh]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 93). [geh]

Geh eyler perde-dār ol ʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur kirm-i tūti (Mes. 2, Mıs. 109). [geh]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 112). [geh]

geh geh: *Geh…geh ll Bazen, ara sıra, bazı.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal (Kas. 2, Mıs. 32). [geh]

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal (Kas. 2, Mıs. 31). [geh]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [geh]

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 131). [geh]

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler (Mes. 2, Mıs. 138). [geh]

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler (Mes. 2, Mıs. 137). [geh]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 136). [geh]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 135). [geh]

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 134). [geh]

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḫāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 38). [geh]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [geh]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [geh]

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā (Mes. 2, Mıs. 125). [geh]

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 122). [geh]

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 121). [geh]

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 116). [geh]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 91). [geh]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 90). [geh]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 89). [geh]

Ḳara ṭoprağı geh gevher ḳılursın
Yeşil yapraġı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 49). [geh]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 22). [geh]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 220). [geh]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 155). [geh geh]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 80). [geh geh]

Gehī anuñla çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem taḫt-ı serāya (Mes. 31, Mıs. 24). [geh gehī gehī]

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 26). [gehī]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 12). [gehī]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 124). [gehī]

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 133). [gehī]

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā (Mes. 2, Mıs. 126). [gehī]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 123). [gehī]

Gehī luṭf-ıla ḳıluban ʿināyāt
Mesīhʾe itdürür iḥyā-yı emvāt (Mes. 2, Mıs. 119). [gehī]

Gehī maẓlūma eyleyüp ʿināyet
Gehī maʿṣūma itdürür şeḥādet (Mes. 2, Mıs. 118). [gehī]

Gehī maẓlūma eyleyüp ʿināyet
Gehī maʿṣūma itdürür şeḥādet (Mes. 2, Mıs. 117). [gehī]

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 115). [gehī]

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler (Mes. 2, Mıs. 113). [gehī, -i]

Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli (Mes. 2, Mıs. 105). [gehī, -i]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 104). [gehī, -i]

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī (Mes. 2, Mıs. 97). [gehī, -i]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 96). [gehī, -i]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 95). [gehī, -i]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 88). [gehī, -i]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 87). [gehī, -i]

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler (Mes. 2, Mıs. 114). [gehī, -i]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 61). [gehī, -i]

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend (Mes. 3, Mıs. 75). [gehī, -i]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 62). [gehī, -i]

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm (Mes. 3, Mıs. 60). [gehī, -i]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 55). [gehī, -i]

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi (Mes. 21, Mıs. 129). [gehī]

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi (Mes. 21, Mıs. 130). [gehī]

Gehī nāle ḳıluban aġlar idi
Fiġān ile göñüller daġlar idi (Mes. 21, Mıs. 131). [gehī]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 133). [gehī]

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 135). [gehī]

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 136). [gehī]

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUşşāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 150). [gehī]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 81). [gehī]

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı az iderdi (Mes. 141, Mıs. 17). [gehī]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 83). [gehī gāh]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 7). [gehī gāh]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 58). [gehī gāhī]

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām (Mes. 96, Mıs. 34). [gehī gāhī]

Ḫemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 14). [gehī gāhī]

Bu yañadan daḥı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 24). [gehī gāhī]

Çü geldi ol ḫāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 98). [gehī gāhī]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 36). [gehī geh]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 2). [gehī geh]

Geh iderdi yılanı ḫalḳa der-gūş
Pelengi eyler idi geh der-āgūş (Mes. 73, Mıs. 28). [gehī geh geh]

Gehī nālān u geh giryān olurdı
Gehī nā-cān gehi bī-cān olurdu (Mes. 38, Mıs. 12). [gehī geh gehī gehi]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 58). [gehī geh gehī gehī gehī]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 198). [gehī gehī]

Gehī deryāda bulaşduñ nehenge
Gehī şaḥrāda yār olduñ pelenge (Mes. 85, Mıs. 34). [gehī gehī]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 12). [gehī gehī]

Gehī saġdan gehī şoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 9). [gehī gehī]

Gehī saġdan gehī şoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 53). [gehī gehī]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 10). [gehī gehī gehī gehī]

Gehī ḫākānı ḳılurdı ḥiḳāyet
Gehī Faġfūrı iderdi rivāyet (Mes. 105, Mıs. 38). [gehī gehī gehī gehī]

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini ḳan iderdi (Mes. 72, Mıs. 46). [gehī gehī gehī gehī]

Gehī ġamla yaḳasın çāk ḳıldı
Belālardan gehī ġamnāk oldı (Mes. 81, Mıs. 8). [gehī gehī gehī gehī]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 60). [gehī gehī gehī gehī]

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī būse ḳılur idi nigārın (Mes. 155, Mıs. 246). [gehī gehī…]

gel-: *Gelmek.*

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 39). [gelmiş idi, -miş, -idi]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 41). [gelmiş idi, -miş, -idi]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 14). [geliser]

gel-: *Gelmek ‖ buyurmak, şereflendirmek.*

İy bād-ı şabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [gelgil, -gil]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [gel]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü şafāsın (Mes. 4, Mıs. 41). [gel]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 1). [gel]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 77). [gel]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 177). [gel]

Gel iy seyyāḥ-ı şaḥrā-yı belāġat
Gel iy sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat (Mes. 19, Mıs. 1). [gel]

Gel iy seyyāḥ-ı şaḥrā-yı belāġat
Gel iy sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat (Mes. 19, Mıs. 2). [gel]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1). [gel]

Gelüñüz di ki ḫidmetde olalum
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum (Mes. 27, Mıs. 127). [gelüñüz, -üñüz]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [gel]

Berü gel oturalum bir araya
Dil ü cānuñı uġratma belāya (Mes. 48, Mıs. 7). [gel]

Ġubārı kim şabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 1). [gele, -e]

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 9). [gelecekdür, -ecekdür]

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 9). [gelüpdür, -üp, -dür]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [geldi, -di]

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār (Mes. 7, Mıs. 112). [gelüben, -üben]

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 141). [geldüñ, -dü, -ñ]

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar (Mes. 20, Mıs. 25). [gelüp, -üp]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [geldi, -di]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 66). [geldi, -di]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [geldi, -di]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [geldi, -di]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 57). [gelüp, -üp]

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 87). [gelüp, -üp]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 122). [geldi, -di]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 29). [geldi, -di]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 61). [geldi, -di]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 93). [geldi, -di]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 94). [geldi, -di]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 44). [geldi, -di]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 35). [gelüp, -üp]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 63). [gelüp, -üp]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 27). [gelüp, -üp]

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 20). [geldi, -di]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 129). [geldi, -di]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ ṣundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 211). [geldi, -di]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 115). [gelmeñ, -me, -ñ]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 183). [gelmeñ, -me, -ñ]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [gelüp, -üp]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 43). [gelüp, -üp]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 44). [geldi, -di]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 27). [gelüp, -üp]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 105).
[geldi, -di]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 74).
[geldise, -dise]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 67).
[geldi, -di]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [gelüp, -üp]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35).
[gelüp, -üp]

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 74). [gelüp, -üp]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [gelüpdür, -üp, -dür]

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 24).
[gelüpdür, -üp, -dür]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 102). [geldi, -di]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 128).
[geldi, -di]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 136).
[geldi, -di]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 24).
[geldi, -di]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 133). [gelüp, -üp]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [gelüpdür, -üp, -dür]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 37).
[gelüp, -üp]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19).
[geldi, -di]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 64).
[geldi, -di]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 68).
[gelüp, -üp]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 67). [geldi, -di]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 10).
[gelüp, -üp]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 36). [geldi, -di]

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 3).
[geldi, -di]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 2).
[gelüp, -üp]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 38).
[geldi, -di]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 3).
[geldi, -di]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 42).
[geldi, -di]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 48).
[geldi, -di]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 40).
[gelüp, -üp]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem ṣāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi ṣād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 8). [geldi, -di]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 92). [geldi, -di]

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat (Mes. 71, Mıs. 19). [gelüp, -üp]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 70). [gelüp, -üp]

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına ṣādān (Mes. 87, Mıs. 33). [geldi, -di]

Çü buldı ṣāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 18). [gelüp, -üp]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 22). [geldi, -di]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 7). [geldi, -di]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 43). [geldi, -di]

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh (Mes. 97, Mıs. 19). [gelicegez, -icegez]

Gelüp girsün giceyle ṣāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [gelüp, -üp]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 29). [gelüp, -üp]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 4). [geldi, -di]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 1). [geldi, -di]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 2). [geldi, -di]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 7). [geldi, -di]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 7). [geldi, -di]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 6). [geldi, -di]

Yirinden ṭurdı geldi ḫāṭırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 13). [geldi, -di]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 32). [gelüp, -üp]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 13). [gelübeni, -üben, -i]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 3). [geldi, -di]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 4). [gelüp, -üp]

Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm
Öküş taʿẕīm birle dilber-i Rūm (Mes. 114, Mıs. 5). [geldi, -di]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [geldi, -di]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 47). [geldi, -di]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 51). [geldi, -di]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 84). [geldi, -di]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 23). [gelüp, -üp]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 55). [geldi, -di]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi añа ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 38). [gelüp, -üp]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 51). [gelüp, -üp]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 55). [geldi, -di]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [geldi, -di]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 12). [gelüp, -üp]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 15). [gelüp, -üp]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Şādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 40). [gelüp, -üp]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 63). [gelüp, -üp]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 66). [geldi, -di]

Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 52). [gelüp, -üp]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 18). [geldi, -di]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [gelüp, -üp]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 69). [gelüp, -üp]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 1). [geldi, -di]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 31). [geldi, -di]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 69). [gelem, -em]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 58). [gelüp, -üp]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 16). [geldi, -di]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 15). [geldi, -di]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 25). [geldi, -di]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 112). [geldi, -di]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 117). [gelüp, -üp]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 8). [geldi, -di]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [geldi, -di]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [geldi, -di]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 28). [geldi, -di]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 166). [geldi, -di]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 25). [gelüp, -üp]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 10). [geldi, -di]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 6). [gelüp, -üp]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 74). [geldi, -di]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 116). [geldi, -di]

Gelüp kendü daḫı görsün düginin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 17). [gelüp, -üp]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 35). [gelüp, -üp]

Çü geldi ol ḥāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 97). [geldi, -di]

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister (Mes. 155, Mıs. 101). [geldi, -di]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [gelüp, -üp]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 2). [geldi, -di]

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 23). [geldi, -di]

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh (Mes. 156, Mıs. 27). [geldi, -di]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 13). [gelüp, -üp]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 56). [geldi, -di]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 29). [gelüp, -üp]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 132). [gelevüz, -e, -vüz]

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 36). [geldi, -di]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 96). [geleyin, -e, -yin]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 105). [geleyin, -e, -yin]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 123). [geleyin, -e, -yin]

Gelüp yanuñda ḫiẕmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 101). [gelüp, -üp]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [gelürem, -ür, -em]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 132). [gelürsin, -ür, -sin]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [gelüp, -üp]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [gelecegin, -eceg, -i, -n]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 14). [geldi, -di]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [geldi, -di]

gel-: *(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gitmek.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 8). [geldi, -di]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [geldükçe, -dükce]

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 5). [gelüñ, -üñ]

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 1). [gelmeyince, -me, -y, -ince]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [gelür, -ür]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [gelür, -ür]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 4). [gelür, -ür]

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 6). [gelür, -ür]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Ṣād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [gelür, -ür]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [gelür, -ür]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫiẕmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 30). [geldi, -di]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 76). [gel]

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 7). [geldügince, -düg, -ince]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [gel]

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 20). [gelince, -ince]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 70). [gelürse, -ürse]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline ṣundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 67). [gelüben, -üben]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 135). [geleydi, -ey, -di]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 17). [gelüben, -üben]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 22). [gelüben, -üben]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 101). [gelüñ, -üñ]

Güzeller perdeden bīrūn olurlar
Hümāyūnuñ serāyına gelürler (Mes. 22, Mıs. 106). [gelürler, -ür, -ler]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 208). [gelmezse, -mez, -se]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 126). [gelüben, -üben]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 160). [gelür, -ür]

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa baġladı şest (Mes. 28, Mıs. 54). [gelüben, -üben]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [geldüñ, -dü, -ñ]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 56). [gelmemişdür, -me, -miş, -dür]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [gel]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 76). [geldüñ, -dü, -ñ]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 58). [gelür, -ür]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 61). [gelür, -ür]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 66). [geldüm, -d, -üm]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [geldüñ, -dü, -ñ]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 97). [gelüben, -üben]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 85). [gelürken, -ürken]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 87). [gelürken, -ürken]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [gel]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīẓ gelgil (Mes. 35, Mıs. 40). [gelgil, -gil]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 100). [gel]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 88). [geldim, -dim]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 56). [gelsün, -sün]

Gelürlerdi ardı sıra māh-rūlar
Semen-peykerler ü müşgīn-mūlar (Mes. 37, Mıs. 83). [gelürlerdi, -ür, -ler, -di]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 48). [gel]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 6). [gelür, -ür]

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm (Mes. 70, Mıs. 18). [geldüm, -d, -üm]

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret şāh u Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 85). [gelüben, -üben]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 88). [gelür, -ür]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 30). [gelürdi, -ür, -di]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [gel]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [gel]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [geldüm, -d, -üm]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 43). [geldüm, -d, -üm]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 45). [geldüm, -d, -üm]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 15). [gelsün, -sün]

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh (Mes. 97, Mıs. 20). [geldüginden, -düginden]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 64). [geldüginden, -düginden]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 18). [gele, -e]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 10). [gelmege, -mege]

Gel iy gūyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ (Mes. 115, Mıs. 1). [gel]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Şanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 40). [geldügi, -dügi]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 25). [geliserdür, -iser, -dür]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 68). [gelürler, -ür, -ler]

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 38). [gelüben, -üben]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 121). [gelüben, -üben]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 13). [gelür, -ür]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 13). [gelür, -ür]

Gelüben meyle ḳıldılar ṣafālar
Biribirine ḳıldılar vefālar (Mes. 119, Mıs. 19). [gelüben, -üben]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 68). [gelürdi, -ür, -di]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 50). [gele, -e]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 71). [gelicegez, -icegez]

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 41). [gelsün, -sün]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 32). [gelürler, -ür, -ler]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 5). [gelmege, -mege]

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 10). [gelmiş]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 4). [gelsün, -sün]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [gelsün, -sün]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 4). [gelüp, -üp]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 1). [gelür, -ür]

İle leşker ṣaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 16). [gelmek, -mek]

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 13). [gelmiş]

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 14). [gelmiş]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 17). [gelüben, -üben]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 4). [gelüp, -üp]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 20). [gelüp, -üp]

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ ḳışşa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḫat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 130, Mıs. 1). [gel]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [gel]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 108). [geldügüñi, -dü, -gü, -ñ, -i]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 96). [gele, -e]

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd (Mes. 132, Mıs. 119). [geliyorur, -i, -yorur]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 33). [gelürken, -ürken]

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına od urdı (Mes. 142, Mıs. 10). [geldügi, -dügi]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 19). [geldüñ, -dü, -ñ]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 23). [geldüñ, -dü, -ñ]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 29). [geldüñ, -dü, -ñ]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [geldüñ, -dü, -ñ]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 12). [gelicek, -icek]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 27). [gelse, -se]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 58). [gelsün, -sün]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 21). [gelişin, -iş, -in]

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 19). [gelüben, -üben]

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 91). [geldüm, -d, -üm]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 29). [gelüñ, -üñ]

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar (Mes. 149, Mıs. 11). [geldi, -di]

Gelüben Ḳayṣere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 9). [gelüben, -üben]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 18). [gelürken, -ürken]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [gel]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 21). [gelüben, -üben]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 134). [gelelüm, -e, -lüm]

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi (Mes. 165, Mıs. 1). [gel]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 144). [gel]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 148). [gelicek, -icek]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 98). [gelmek, -mek]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 85). [gelüp, -üp]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 21). [gel]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 87). [gelenler, -en, -ler]

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mes. 168, Mıs. 31). [gelürse, -ür, -se]

gel-: *(Dünyaya) gelmek; (soyundan) gelmek.*

Resülullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna **gelmedi** anuñ hiç misli *(Mes. 14, Mıs. 26). [gelmedi, -me, -di]*

gel-: *Hatırlamak.*

Dile **geldükçe** atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı *(Mes. 163, Mıs. 113). [geldükçe, -dük, -çe]*

gel-: *(Bir maksatla bir yere) Uğramak, varmak, ulaşmak.*

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 21). [gele, -e]

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 198). [geldi]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 31). [gelsün, -sün]

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 132). [gelsün, -sün]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [gelsün, -sün]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 12). [gelsün, -sün]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 4). [gelsün, -sün]

gel-: *Bahşedilen, ihsan edilen.*

Daḥı aña **gelen** Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 237). [gelen]*

gel-: *Ortaya çıkmak.*

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 35). [gelicek]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 16). [gelicek]

geliş: *Gelme, geliş.*

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl *(Mes. 8, Mıs. 199). [gelişde, -de]*

gelmek ü git-: *Geliş ve gidiş, gelme ve gitme, konaklama, kısa süre vakit geçirme.*

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 61). [gelmek ü gitmek]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 61). [gelmek ü gitmek]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer *(Mes. 168, Mıs. 64). [gelüp gidişi, -i]*

gel-: *Gelmek.*

Sıġındum Tañrıya ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül (Mes. 126, Mıs. 48). [gelür ise, -ür, -ise]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 21). [gelüben]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 81). [gelüben]

Çü ʿahdüñ girü **gelmek durur** iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ *(Mes. 166, Mıs. 35). [gelmek durur, -mek, -durur]*

geldi git-: *Gelip geçmek ll ölmek.*

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da **geldi gitdi** *(Mes. 168, Mıs. 80). [geldi gitdi]*

gelüp gör-: *Gelip görmek, anlamak.*

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh *(Mes. 22, Mıs. 24). [gelüp görsün]*

gemi: *Su üstünde giden büyük taşıt, gemi.*

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḥavādisçün müheyyā olur esbāb (Mes. 31, Mıs. 17). [gemi]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 29). [gemi]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 16). [gemiler, -ler]

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler (Mes. 31, Mıs. 4). [gemiye, -ye]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 26). [gemiyi, -yi]

Doḳınduġında ṭaşa şeh gemisi
Dağılduġında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 37). [gemisi, -si]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 36). [gemiye, -ye]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 86). [gemiye, -ye]

Gemi bir baḫre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 43). [gemi]

gemiler eyle-: *Gemi yapmak, gemi inşa etmek.*

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler *(Mes. 31, Mıs. 3). [gemiler eyleñ, -ñ]*

genc: *Far. Hazine, define, kenz.*

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 277). [gence, -e]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 280). [gence, -e]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 275). [genci, -i]

genç ol-: *"Genç olmak".*

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger **genc olur** ise başına ḫāk *(Mes. 17, Mıs. 132). [genc olur]*

genc-i ḥüzn: *Hüzün hazinesi.*

Atası anası mihrin añuban
Dilini **genc-i ḥüzne** ḳıldı maḫzen *(Mes. 162, Mıs. 6). [genc-i ḥüzne, -e]*

genc-i ḳārūn: *Kârûn'un hazinesi. II Kârûn; zenginliğiyle tanınan, Hz. Mûsâ ve Hârûn'un şahsında Allah'ın emirlerine karşı çıktığı için cezalandırılan kişi.*

Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn (Mes. 6, Mıs. 226). [genc-i ḳārūn]

Ṣaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 134). [genc-i ḳārūn]

genc-i nihān: *Gizli hazine II Aşk.*

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 24). [genc-i nihānı, -ı]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 32). [genc-i nihānī]

genc-i nihān: *Gizli hazine.*

Cihānda çün odur **genc-i nihānum**
Elümden ḳomazam gidince cānum *(Mes. 25, Mıs. 27). [genc-i nihānum]*

geneşdür: *Geniş. Kaynak: geneş (II) [-> geniş geniş] Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü.*

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına *(Mes. 2, Mıs. 143). [geneşdür]*

geñezlük: *Kolaylık, asanlık.*

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl *(Mes. 24, Mıs. 14). [geñezlükle, -le]*

ger: *Eğer, şayet.*

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 8). [ger]

Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr (Gaz. 12, Mıs. 14). [ger]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 11). [ger]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [ger]

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur (Gaz. 23, Mıs. 13). [ger]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 6). [ger]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aş zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 5). [ger]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 7). [ger]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 7). [ger]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 8). [ġer]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [ger]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 8). [ger]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 12). [ger]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 9). [ger]

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem (Kas. 4, Mıs. 49). [ger]

Ḳılur dimaġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem (Kas. 4, Mıs. 42). [ger]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 40). [ger]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 14). [ger]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 3). [ger]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 7). [ger]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 5). [ger]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 3). [ger]

Ki ger ḳılsa naẓar ol pāk-gevher
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭopraġı zer (Mes. 1, Mıs. 57). [ger]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [ger]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [ger]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 97). [ger]

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳ'uñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın (Mes. 5, Mıs. 134). [ger]

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum (Mes. 6, Mıs. 173). [ger]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 37). [ger]

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin (Mes. 8, Mıs. 157). [ger]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103). [ger]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 136). [ger]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 126). [ger]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 124). [ger]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 122). [ger]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 120). [ger]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 73). [ger]

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl żabt eyler ser-ā-ser (Mes. 17, Mıs. 65). [ger]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 73). [ger]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 103). [ger]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 81). [ger]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 235). [ger]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 203). [ger]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 72). [ger]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 35). [ger]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61). [ger]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 49). [ger]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 11). [ger]

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 39). [ger]

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden (Mes. 70, Mıs. 19). [ger]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 7). [ger]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 8). [ger]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [ger]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 63). [ger]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 73). [ger]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fārig̱ otura (Mes. 122, Mıs. 53). [ger]

Yag̱ı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mes. 128, Mıs. 14). [ger]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 33). [ger]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 38). [ger]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāg̱
Ki ger bīmār görse olur idi sag̱ (Mes. 130, Mıs. 46). [ger]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fārig̱ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [ger]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 36). [ger]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 39). [ger]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 27). [ger]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 50). [ger]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 52). [ger]

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 27). [ger]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 40). [ger]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [ger]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 195). [ger]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 2). [ger]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 29). [ger]

Şu resme ḫūb idi ol ṣaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 14). [ger]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḫudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 97). [ger]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 109). [ger]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh (Mes. 165, Mıs. 99). [ger]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 128). [ger]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 77). [ger]

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 73). [ger]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 3). [ger]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 55). [ger]

gerçek: *Gerçek, asıl, hakiki, doğru.*

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 74). [gerçek]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [gerçek]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 5). [gerçek]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 39). [gerçek]

gerçi: *Her ne kadar, …ise de; ama, ancak, fakat, lâkin.*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [gerçi]

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 7). [gerçi]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 7). [gerçi]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [gerçi]

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār (Kas. 1, Mıs. 51). [gerçi]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 34). [gerçi]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 8). [gerçi]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 31). [gerçi]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 5). [gerçi]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 9). [gerçi]

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat (Mes. 6, Mıs. 11). [gerçi]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 123). [gerçi]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 123). [gerçi]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 57). [gerçi]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 61). [gerçi]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 17). [gerçi]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33). [gerçi]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 7). [gerçi]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 29). [gerçi]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 11). [gerçi]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç leẕẕet (Mes. 135, Mıs. 27). [gerçi]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [gerçi]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 19). [gerçi]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [gerçi]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 29). [gerçi]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 63). [gerçi]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 79). [gerçi]

gerçi ki: *Her ne kadar.*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem (Kas. 4, Mıs. 44). [gerçi ki]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 26). [gerçi ki]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḥūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 85). [gerçi ki]

gerçi kim: *Her ne kadar.*

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 19). [gerçi kim]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 4). [gerçi kim]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [gerçi kim]

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 17). [gerçi kim]

gerdān ol-: *Dönmek, dolaşmak.*

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān *(Mes. 154, Mıs. 67). [gerdān olmış idi, -mış, -idi]*

gerden: *Boyun, gerdan.*

Dimezem ki ola ḳanum **gerdenüñde**
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde *(Mes. 68, Mıs. 27). [gerdenüñde, -ü, -ñ, -de]*

gerden ṭart-: *Boyun çekmek, eğilirken dik duruma gelmek. II. Boyun eğmemek, isyan etmek, karşı çıkmak.*

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden *(Mes. 17, Mıs. 107). [gerden ṭarta]*

gerden ṭut-: *Boynunu uzatmak. II Her şeye, her cezaya razı olmak.*

Gerek mülk-i ʿArabdan gerʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden (Mes. 17, Mıs. 98). [gerden ṭutar, -ar]

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar ümemden (Mes. 16, Mıs. 21). [gerden ṭutdı, -dı]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 43). [gerden ṭutmaya, -ma, -ya]

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mes. 168, Mıs. 32). [gerden ṭutmışuz, -mış, -uz]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 105). [gerden ṭutsa, -sa]

gerdenümi eg-: *Boyun eğmek, katlanmak. II teslim olmak. (ADS).*

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi *(Mes. 21, Mıs. 93). [gerdenümi egmez, -mez-üm, -i]*

gerdiş: *Far. Dönüş, devrediş: gerdiş-i çarh, gerdiş-i eyyâm.*

Ne ḳılam **gerdiş-i** eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı *(Gaz. 9, Mıs. 3). [gerdiş-i, -i]*

gerdiş eyle-: *Dönmek, dolaşmak.*

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem **gerdiş eyler** māh u sāl *(Kas. 2, Mıs. 34). [gerdiş eyler, -r]*

gerdiş it-: *Dönmek, dolaşmak II Esmek.*

Ḫükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 27). [gerdiş ider, -er]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 28). [gerdiş it]

gerdiş it-: *Dönmek, dolaşmak.*

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn *(Mes. 3, Mıs. 2). [gerdiş ider, -er]*

gerdūn: *Dünya, felek.*

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn (Mes. 73, Mıs. 31). [gerdūn]

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn (Mes. 168, Mıs. 125). [gerdūn]

gerdūn-ı dūn: *Alçak felek.*

Felek ḳurındı çetr-i nīl-gūnı
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı (Mes. 36, Mıs. 6). [gerdūn-ı dūnı, -ı]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 13). [gerdūn-ı dūnuñ, -uñ-uñ]

gerek: *Yapılması gereken icap eden, lüzumlu.*

Bular gösterdi bize āşinālıḳ
Gerekmez biz ḳılavuz bī-vefālıḳ (Mes. 27, Mıs. 148). [gerekmez, -mez]

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 6). [gerek]

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 4). [gerekdür, -dür]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 14). [gerekdür, -dür]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 7). [gerekmez, -mez]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [gerek]

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 87). [gerekdür, -dür]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [gerek]

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ ṣāḥib-ḳırānı (Mes. 17, Mıs. 79). [gerek]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 56). [gerekdür, -dür]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 64). [gerek]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 58). [gerekdür, -dür]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 76). [gerekdür, -dür]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [gerekdür, -dür]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [gerekdür, -dür]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 114). [gerekmez, -mez]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 89). [gerekdür, -dür]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 43). [gerek]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 41). [gerek]

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da āgāh idelüm (Mes. 24, Mıs. 39). [gerekdür, -dür]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 18). [gerekdür, -dür]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [gerekmez, -mez]

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını baġlama vaʾllāhu aʿlem (Mes. 25, Mıs. 91). [gerekse, -se]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 65). [gerekdür, -dür]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 24). [gerek]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 21). [gerek]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [gerek]

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı (Mes. 36, Mıs. 19). [gerek]

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı (Mes. 36, Mıs. 20). [gerek]

Gerekdür terk-i neng ü nām idesin
Ṣabāḥın ʿömrüñüñ sen şām idesin (Mes. 46, Mıs. 43). [gerekdür, -dür]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [gerekdür, -dür]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 29). [gerek]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 24). [gerek]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 47). [gerekmez, -mez]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 7). [gerek]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 11). [gerek]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 8). [gerekmez, -mez]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [gerek]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 26). [gerekmez, -mez]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [gerekdür, -dür]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 19). [gerekdür, -dür]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 16). [gerekmez, -mez]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 8). [gereksin, -sin]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 15). [gerekdür, -dür]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 10). [gerekdür, -dür]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 17). [gerekdür, -dür]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 9). [gerekdür, -dür]

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 13). [gerekdür, -dür]

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 14). [gerekdür, -dür]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 51). [gerekdür, -dür]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 52). [gerekmez, -mez]

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nıṣf-ı Şām u Mıṣr u Berber (Mes. 122, Mıs. 47). [gerek]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 66). [gerek]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 26). [gerekdür, -dür]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 46). [gerekdür, -dür]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 67). [gerekdür, -dür]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 44). [gerekmez, -mez]

Gerekmez baña senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 17). [gerekmez, -mez]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 125). [gerek]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 20). [gerek]

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 21). [gerek]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 26). [gerekmez, -mez]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [gerek]

gerek ger: *Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır. (Eğer...eğer, ister...ister).*

Gerek mülk-i ʿArabdan ger ʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden *(Mes. 17, Mıs. 97). [gerek ger]*

gerek yā: *"Gerek gerek" şeklinde kullanılan bağlaç.*

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī *(Mes. 19, Mıs. 52). [gerek yā]*

gerekse gerek: *Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır. (Eğer...eğer, ister...ister).*

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün *(Mes. 141, Mıs. 12). [gerekse gerek]*

germ eyle-: *Hararetlendirmek, coşkunluk, şevk vermek.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı **germ eyle** ki sulṭān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 2). [germ eyle]*

germ it-: *Hararetlendirmek, coşkunluk vermek, şevke getirmek.*

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı nerm iderdi (Mes. 73, Mıs. 17). [germ iderdi, -er, -di]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 24). [germ iderler, -er, -ler]

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem şerm gitdi (Mes. 142, Mıs. 45). [germ itdi, -di]

germ ḳıl-: *Isıtmak. II. Harâretlendirmek, harâret kazandırmak. III. Sarhoş etmek.*

Ḳıluban germ ʿaşḳ hengāmesini
Ser-āgāz it maḥabbet nāmesini *(Mes. 19, Mıs. 13). [germ ḳıluban, -uban]*

germ ḳıl-: *Sıcak tutmak.*

Dilin ʿaşḳ odı her dem **germ ḳılur**
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur *(Mes. 22, Mıs. 85). [germ ḳılur, -ur]*

germ ol-: *Coşmak; ısınmak, ateşli olmak, hararetlenmek.*

Vurarak daḫı meclis **germ oldı**
O sāza şāh göñli nerm oldı *(Mes. 159, Mıs. 5). [germ oldı, -dı]*

germ ol-: *Isınmak.*

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 3). [germ oldı]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 11). [germ oldı]

germ-i mey: *Şarabın içen kişiye verdiği hararet, sıcaklık.*

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında **germ-i mey** göñli bī-ġam *(Mes. 143, Mıs. 6). [germ-i mey]*

geşt it-: *Dolaşmak, gezmek.*

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı **geşt ider** ol ṭutuban yol *(Mes. 45, Mıs. 16). [geşt ider]*

getür: *Getirmek.*

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 74). [getürdi, -ür, -di]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 93). [getürdi, -ür, -di]

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 13). [getür]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḫay (Gaz. 42, Mıs. 1). [getür]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 13). [getür]

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 201). [getürüp, -üp]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 65). [getür]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 121). [getürdi, -di]

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 233). [getürdi, -di]

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 234). [getürdi, -di]

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 65). [getürüñ, -üñ]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 30). [getürdi, -di]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 93). [getürdi, -di]

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 89). [getürdüm, -dü, -m]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 91). [getürdüñ, -düñ]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 96). [getüreyin, -eyin]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115). [getürdi, -di]

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 4). [getürdi, -di]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 27). [getürdiler, -di, -ler]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 34). [getürdi, -di]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Şādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 44). [getürdüp, -üp]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 4). [getürdi, -di]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 13). [getür]

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 20). [getüreyüm, -eyüm]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [getür]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 113). [getürme, -me]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 114). [getürme, -me]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 23). [getüreyim, -eyim]

getür: *Kabul etmek.*

Ḳovar idi ḳapudan hem-demini
Getürmezdi ḳatına maḥremini *(Mes. 22, Mıs. 12). [getürmezdi, -mez, -di]*

gevher: *Cevher. II Sevgili.*

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol **gevher** ola seng içinde *(Mes. 104, Mıs. 14). [gevher]*

gevher: *Cevher, mücevher.* || *Gözyaşı.*

Anuñçün ḫāke **gevherler** döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol *(Mes. 46, Mıs. 25). [gevherler, -ler]*

gevher: *(Fars.) Cevher, mücevher, elmas, inci.*

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 36). [gevher]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 55). [gevher]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237). [gevher]

İki gevher perī şāha getürdi
Şanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 233). [gevher]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Şaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 232). [gevher]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 123). [gevherlerüñe, -ler, -üñ, -e]

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki ṣulu ter pākīze gevher (Mes. 40, Mıs. 84). [gevher]

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġarażsuz (Mes. 46, Mıs. 24). [gevheri, -i]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 4). [gevher]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 4). [gevherüñ, -ü-n]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 128). [gevher]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 132). [gevher]

Ṣaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 133). [gevherüñ, -üñ]

Ḳamu gevherler olmışdı muraṣṣaʿ
Zer ü sim ile olmışdı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 71). [gevherler, -ler]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 60). [gevher]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 12). [gevher]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 15). [gevherden, -den]

gevher ḳıl-: *Değerli maden haline getirmek.*

Ḳara ṭoprağı geh **gevher ḳılursın**
Yeşil yaprağı gāhī zer ḳılursın *(Mes. 3, Mıs. 49). [gevher ḳılursın, -ur, -sın]*

gevher ol-: *Cevher olmak.*

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher *(Mes. 17, Mıs. 136). [gevher olursa]*

gevher-efşān eyle-: *Cevher saçan.*

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān *(Mes. 68, Mıs. 21). [gevher-efşān eyler idüm, -r, -idü, -m]*

gevher-i ḫās: *Saf, halis, katışıksız inci.*

Oluban söz deñizi içre ġavvāṣ
Ṭaluban eyle ḫāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 8). [gevher-i ḫāṣ]

Olup baḥr-ı feṣāhat içre ġavvāṣ
Ṭaluban ḫāṣıl eyle gevher-i ḫāṣ (Mes. 165, Mıs. 14). [gevher-i ḫāṣ]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 25). [gevher-i ḫās]

gevher-i pāk: *Saf elmas.*

Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk
Bile aldı bir iki **gevher-i pāk** *(Mes. 71, Mıs. 36). [gevher-i pāk]*

gevher-i pāk: *Saf, temiz cevher II temiz yaradılışlı kimse.*

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gūn ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem **gevher-i pāk** *(Mes. 2, Mıs. 50). [gevher-i pāk]*

gey-: *Giymek, giyinmek.*

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī (Mes. 97, Mıs. 41). [geydi, -di]

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 49). [geydi, -di]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 11). [geydügi, -düg, -i]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 26). [geydi, -di]

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne (Mes. 132, Mıs. 71). [geyüben, -üben]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [geydi, -di]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 7). [geyüben, -üben]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 1). [geyüben, -üben]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 63). [geyse, -se]

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭaġıtdı ol dem zülf-i müşgīn (Mes. 155, Mıs. 11). [geyübeni, -übeni]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 25). [geyüp, -(ü)p]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 69). [geyürüp, -ür, -üp]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şadān (Mes. 156, Mıs. 25). [geyüp, -(ü)p]

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḫbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb (Mes. 169, Mıs. 15). [geyüp, -(ü)p]

geyik: *Geyikgillerden, erkeklerinin başında uzun ve çatallı boynuzları olan, ormanda küçük sürüler halinde yaşayan, eti yenilen hayvan.*

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik ṣīri idinmiş idi maḥrem *(Mes. 19, Mıs. 104). [geyik]*

geyür-: *Giydirmek.*

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 132). [geyürür, -ür]

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 134). [geyürür, -ür]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Şādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 44). [geyürdi, -di]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 155). [geyürdiler, -di, -ler]

Geyürüp lāleye vālā-yı aḥmer
Döşer yir yüzine dībā-yı aḥżar (Mes. 2, Mıs. 127). [geyürüp, -üp]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 103). [geyürüp, -üp]

gez: *Okçulukta kullanılan uzunluk ölçüsü.*

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben **gez** ḳulaġa baġladı şest *(Mes. 28, Mıs. 54). [gez]*

gez-: *Gezmek, dolaşmak.*

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 15). [gezdüm, -düm]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 135). [gezüp, -üp]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 8). [gezer, -er]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 2). [gezerdi, -er, -di]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 3). [gezdürdi, -dür, -di]

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Ṣürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul (Mes. 117, Mıs. 61). [gezerdi, -er, -di]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 53). [gezerdüm, -er, -dü, -m]

gibi: *"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.*

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 47). [gibi]

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 55). [gibi]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 25). [gibi]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 79). [gibi]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Şāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 135). [gibi]

gice: *Gece, geceleyin.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [gice]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 14). [gice]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 4). [gice]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 2). [gice]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 1). [gice]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 6). [gice]

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 8). [gice]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 10). [gice]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [gice]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [gice]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [gice]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 2). [gice]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [gice]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [gice]

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 6). [gice]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [gice]

Demidür kim diye ḫoş yine şürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [gice]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 12). [gice]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 12). [gice]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 3). [gice]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 3). [gicesi, -si]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 35). [gicesi, -(s)i]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 1). [gice]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 30). [gice]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 25). [gice]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 41). [gice]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 43). [gice]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 102). [gice]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 118). [gice]

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Şımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 48). [gicenüñ, -nüñ]

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice ṣan āftāba (Mes. 27, Mıs. 172). [gice]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 235). [gice]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 11). [gice]

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 7). [gicenüñ, -nüñ]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 15).
[giceye, -y, -e]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 18).
[giceye, -y, -e]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 27).
[gice]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 30).
[gice]

O gice şāh ile Ḫurşīd-i ʿālem
Biri biriyle oldı şād u ḫurrem (Mes. 69, Mıs. 9).
[gice]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 5).
[gice]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 3).
[gice]

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı (Mes. 69, Mıs. 1).
[gice]

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı (Mes. 87, Mıs. 67).
[gice]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 13).
[giceden, -den]

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 1).
[giceye, -y, -e]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 46). [gice]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 57).
[gicenüñ, -nüñ]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 12).
[gice]

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini (Mes. 97, Mıs. 14).
[gicesin, -si, -n]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẓ (Mes. 101, Mıs. 4).
[gice]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 1).
[gice]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 3).
[gice]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 9).
[giceki]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 12). [gice]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 135).
[gice]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 11). [gice]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 62). [gice]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 81).
[gice]

Yüzinüñ ṣuʿlesinden yaḳın u dūr
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mes. 132, Mıs. 80).
[gicede, -de]

Didi luṭf ile ki iy ṣemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 92). [giceñ, -ñ]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 1).
[gice]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 15).
[giceyile, -y, -ile]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 64). [gice]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 65). [gice]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 68). [gice]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 72). [gice]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 42). [giceyi, -y, -i]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 4). [gice]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 35). [gice]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 133). [giceye, -y, -e]

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı (Mes. 148, Mıs. 131). [giceye, -y, -e]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 60). [gice]

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni fülfüllere urmışdı āteş (Mes. 155, Mıs. 53). [gice]

Ṭaġıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 17). [gice]

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭaġıtdı ol dem zülf-i müşgīn (Mes. 155, Mıs. 12). [gice]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 7). [gice]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 88). [gicede, -de]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 2). [gice]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 21). [gicede, -de]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 4). [gice]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [gice]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [gice]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 4). [gice]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [gice]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [gice]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 1). [gice]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 1). [gice]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 1). [gicedür, -dür]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 78). [giceki]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [giceyle]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 47). [gice oldı]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 65). [gice oldı, -dı]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 23). [gice oldı, -dı]

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz (Mes. 148, Mıs. 158). [gice oldı, -dı]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 119). [gice oldı, -dı]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 33). [gice olduġın]

Gice olınca sürdiler ṣafālar
Biri birine ḳıldılar vefālar (Mes. 70, Mıs. 43). [gice olınca]

Gice olınca eyledi ḫıṭābı
Güneşden almadı lākin cevābı (Mes. 74, Mıs. 37). [gice olınca]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 63). [gice olınca]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Mey-i ṣāfile cānlar oldı rāḥat (Mes. 94, Mıs. 23). [gice olınca, -ınca]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 11). [gice olınca]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Ḳomadılar dil ü cānda melamet (Mes. 117, Mıs. 117). [gice olınca, -ınca]

Gice olınca oldı ʿayş u ṣoḥbet
Ḳomadılar dil ü cānda melālet (Mes. 119, Mıs. 21). [gice olınca, -ınca]

Gice olınca ṣoḥbet eylediler
Anuñla cānı rāḥat eylediler (Mes. 151, Mıs. 23). [gice olınca, -ınca]

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 163). [gice olınca, -ınca]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 31). [gice olıncaya, -ınca, -ya]

gice: *Gece II karanlık.*

Başīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin **gicede** mūy-ı siyahı *(Mes. 3, Mıs. 42). [gicede, -de]*

gice gündüz: *Aralıksız, sürekli, her zaman.*

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kas. 5, Mıs. 77). [gice gündüz]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 14). [gice gündüz]

git-: *Belli bir yönde belli bir yol takip etmek, yolda ilerlemek.*

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 58). [giderdi, -er, -di]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [giderdi, -er, -di]

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi (Mes. 146, Mıs. 34). [giderdi, -er, -di]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 6). [giderdi, -er, -di]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 26). [gidelüm]

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 56). [giderdi, -di]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 56). [giderdi, -di]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 82). [giderdi, -di]

Nigārın yād eyleyüp giderdi
Ḳılup nāle yaḳasın çāk iderdi (Mes. 33, Mıs. 83). [giderdi, -di]

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 111). [giderdi, -di]

Giderdi miḥnet ile zār u şeydā
Görinmezdi gözine ṭaġ u ṣahrā (Mes. 73, Mıs. 19). [giderdi, -di]

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi bī-tevaḳḳuf şehr-i ḫāna (Mes. 114, Mıs. 10). [giderdi, -di]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 4). [giderdi, -di]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 7). [giderdi, -di]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 82). [giderdi, -di]

Ne kim gönli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 10). [giderdi, -di]

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün (Mes. 141, Mıs. 11). [giderdi, -di]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 11). [gider iken]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 123). [gider isem, -er, -ise, -m]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 131). [gider iseñ, -er, -ise, -ñ]

git-: *Uzaklaşmak, terk etmek.*

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 20). [gider, -er]

Cihānda çün odur genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum (Mes. 25, Mıs. 28). [gidince, -ince]

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma (Mes. 26, Mıs. 53). [giderdi, -er, -di]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 26, Mıs. 67). [giderken, -erken]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [gidem, -em]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 7). [giderken, -erken]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 7). [giderken, -erken]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 5). [giderken, -erken]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 55). [giderken, -erken]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 84). [gidüp, -üp]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 37). [giderken, -erken]

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 85). [giderken, -er, -ken]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 147). [gidicek, -icek]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 136). [gidicek, -icek]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 68). [giderin, -er, -in]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 9). [gidelüm, -elü, -m]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 15). [gidilür, -il, -ür]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Şanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 43). [gider, -er]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [gidüp, -üp]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 139). [gider, -er]

ʿİnān-ı iḫtiyārı gidüp elden
Gider ṣabr u sükūnı cān ü dilden (Mes. 44, Mıs. 24). [gider, -er]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [gidelüm, -elü, -m]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 38). [gidelüm, -elü, -m]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 52). [giderlerdi, -er, -ler, -di]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 49). [gider, -er]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 132). [gider, -er]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 17). [gider, -er]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 103). [gider, -er]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 24). [giderdi, -er, -di]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 118). [giderin, -er, -in]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 118). [gidersem, -er, -se, -m]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 66). [giderler, -er, -ler]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 26). [giderler, -er, -ler]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 66). [gidüp, -üp]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [gidüp, -üp]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [gidüp, -üp]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 22). [gidüp, -üp]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 1). [gidüp, -üp]

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 13). [gidüp, -üp]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 58). [gidüp, -(ü)p]

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 27). [gidüp, -üp]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 8). [gidüp, -üp]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 196). [gidüp, -üp]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 66). [gidüp, -üp]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 17). [giye]

ġıdā: *(Ar.) Besin.*

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ **ġıdāsı** her dem *(Kas. 5, Mıs. 4). [ġıdāsı, -s, -ı]*

gider-: *Uzaklaştırmak, çıkarmak, yok etmek, kaldırmak, def etmek.*

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ edasın (Mes. 7, Mıs. 115). [giderüp, -üp]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 16). [gidersün, -sün]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 30). [giderme, -me]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 26). [gidermez, -me, -z]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 27). [giderdi, -di]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 1). [giderken, -ken]

gider-: *Eksik etmek, bırakmak.*

Dilüñden ẕikrüñi **giderme** bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī *(Mes. 4, Mıs. 51). [giderme]*

gil: *Balçık, çamur.*

Münevver eyle şevḳuñla dilümi
Muḥammer eyle ʿaşḳuñla **gilümi** *(Mes. 6, Mıs. 102). [gilümi, -üm, -i]*

ġınā: *Ar. bıkkınlık, usanç.*

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ **ġınā** ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 30). [ġınā]*

ġınā: *Şarkı, nağme, terennüm.*

Ġanī oldı **ġınādan** Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz *(Mes. 42, Mıs. 5). [ġınādan, -dan]*

gir-: *Girmek, dahil olmak.*

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 58). [girdüğüñüz, -düğ, -üñüz]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 100). [girerse, -er, -se]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 129). [girüp, -üp]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 44). [giren, -en]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 32). [girdi, -di]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [girdi, -di]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 36). [girdi, -di]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 113). [girdi, -di]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 114). [girdi, -di]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 85). [girdüm, -düm]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 86). [girdüm, -düm]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 57). [gir]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 137). [girdi, -di]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 4). [girdi, -di]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [girdi, -di]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [girdi, -di]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [girsün, -sün]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Şanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 1). [girdi, -di]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [girdi, -di]

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu (Mes. 105, Mıs. 30). [girerdi, -er, -di]

Ḳulaġına girerse şavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül (Mes. 106, Mıs. 13). [girerse, -er, -se]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 22). [girdi, -di]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 26). [girür, -ür]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 9). [girüben, -üben]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 40). [girmez, -mez]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū (Mes. 155, Mıs. 289). [girdi, -di]

Girüben pister-i dībāya ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 263). [girüben, -üben]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 20). [girdi, -di]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 19). [girdüm, -dü, -m]

Ki zīrā ol şeh-i firūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 64). [giricek, -icek]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 7). [girüp, -üp]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Şanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 9). [girüp, -üp]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [girüp, -üp]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 78). [girüp, -üp]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 24). [girüp, -üp]

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña (Mes. 117, Mıs. 81). [girüp, -üp]

girībān: *(Fars.) Elbise yakası.*

Ḫayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān (Mes. 6, Mıs. 60). [girībān]

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 6). [girībān]

girībān çāk eyle-: *Yakasını yırtmak.*

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān *(Mes. 132, Mıs. 2). [girībān çāk eyledi, -di]*

Bu sözi söyleyüp eyledi efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 135, Mıs. 44). [girībān çāk eyledi, -di]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 85). [girībān çāk eylemiş, -miş]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 4). [girībān çāk eylesem, -se, -m]

girībān çāk it-: *Yaka yırtmak, çılgına dönmek, coşmak, kendinden geçmek.*

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mes. 22, Mıs. 59). [girībān çāk iderler, -er, -ler]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 10). [giribān çāḳ itdi]

girībān çāk kıl-: *Yakasını yırtmak.*

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 10). [girībān çāk kılasın, -a, -sın]

Yüzin Ḫurşīd öñinde ḫāk ḳıldı
Figān idüp girībān-çāk ḳıldı (Mes. 69, Mıs. 40). [girībān-çāk ḳıldı, -dı]

giriftār: *Tutulmuş, yakalanmış.*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu **giriftāruñam** senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 2). [giriftāruñam, -uñam]*

giriftār ol-: *Düşmek, esir olmak, tutulmak; âşık olmak.*

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı (Tb. 1, Mıs. 99). [giriftār olalı]

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 1). [giriftār olmasun, -ma, -sun]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 10). [giriftār olmasun, -ma, -sun]

girih: *Düğüm.*

Şeb-i tīre **girih** zülfinden açdı
Cihāna ʿanber ile müşg ṣaçdı *(Mes. 155, Mıs. 15). [girih]*

girih vir-: *Düğüm yapmak, bağlamak.*

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende *(Mes. 155, Mıs. 209). [girih virüp, -üp]*

ġirīv: *Bağırma, bağrışma, feryat, figan.*

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 34). [girīvi, -i]

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 18). [ġirīvinden, -i, -nden]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mes. 125, Mıs. 15). [ġirīvi, -i]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 63). [ġirīvi, -i]

ġirīvān u ḫurūşān ol-: *Bağırıp coşmak.*

Olup cāndān ġirīvān u ḫurūşān
Ḳılurdı pehlevānlar cānı ḳurbān *(Mes. 148, Mıs. 127). [ġirīvān u ḫurūşān olup, -up]*

girü: *Artık, bundan sonra.*

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faẓluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 38). [girü]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 36). [girü]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 88). [girü]

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī (Mes. 2, Mıs. 98). [girü]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 58). [girü]

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 202). [girü]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 76). [girü]

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Ṣıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz (Mes. 51, Mıs. 3). [girü]

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 35). [girü]

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler nevrūz u şeh-nāz (Mes. 92, Mıs. 34). [girü]

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis (Mes. 93, Mıs. 8). [girü]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 21). [girü]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 20). [girü]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 19). [girü]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 12). [girü]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 95). [girü]

girü: *Tekrar.*

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 40). [girü]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 107). [girü]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 140). [girü]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 26). [girü]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 18). [girü]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 131). [girü]

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 103). [girü]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 41). [girü]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 33). [girü]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 39). [girü]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 55). [girü]

Girü ḳıldı Bahār-efrūz ḫoş-rūz
Ḥicāz itmiş iken āheng-i nevrūz (Mes. 71, Mıs. 53). [girü]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 51). [girü]

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz (Mes. 71, Mıs. 47). [girü]

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler (Mes. 71, Mıs. 45). [girü]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 41). [girü]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 7). [girü]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 9). [girü]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 10). [girü]

Girü mihr-i Cihān itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā (Mes. 105, Mıs. 1). [girü]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 47). [girü]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 55). [girü]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 56). [girü]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [girü]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 18). [girü]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [girü]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 7). [girü]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 8). [girü]

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı meyle melālet (Mes. 117, Mıs. 9). [girü]

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña (Mes. 117, Mıs. 82). [girü]

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 10). [girü]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 17). [girü]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 71). [girü]

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ (Mes. 140, Mıs. 12). [girü]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Şarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 11). [girü]

Girü şāh ile ḳıldı ʿayş u ʿīşret
Biri birisine gösterdi şefḳat (Mes. 143, Mıs. 9). [girü]

Göñülden çünki eylediler āheng
Girü cān u göñülden itdiler ceng (Mes. 148, Mıs. 148). [girü]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 12). [girü]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 85). [girü]

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh (Mes. 156, Mıs. 27). [girü]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 3). [girü]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 134). [girü]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 21). [girü]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 96). [girü]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 144). [girü]

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mes. 166, Mıs. 35). [girü]

Ḥisāb idersenüz ehl-i tevārīḫ
Girü adı olur kendüye tārīḫ (Mes. 169, Mıs. 50). [girü]

giryān: *Gözyaşı döken, ağlayan.*

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [giryānum, -um]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 44). [giryān]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 4). [giryān]

giryān it-: *Gözyaşı döktürmek, ağlatmak..*

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 96). [giryān idersin, -er, -sin]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 42). [giryān idersin, -er, -sin]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 82). [giryān idersin, -er, -sin]

giryān ol-: *Ağlamak, gözyaşı dökmek, üzüntü içinde bulunmak.*

Çü raḥmet baḥr-i bī-pāyān oldı
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı (Mes. 6, Mıs. 34). [giryān olan]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 138). [giryān oldı]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 50). [giryān oldı]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 39). [giryān oldı]

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 39). [giryān oldı]

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gün ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 11). [giryān olduġumca, -duġ, -um, -ca]

Fiġān itme degüldür vaḳt-i efġān
Ġam u miḥnetle şāhā olma giryān (Mes. 26, Mıs. 50). [giryān olma]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 49). [giryān olmış idi, -mış, -idi-di]

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 135). [giryān olup]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 24). [giryān olur]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 16). [giryān oluram, -ur, -am]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 64). [giryān olursın, -ur, -sın]

giryān u nālān: *Ağlayarak ve inleyerek.*

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar **giryān u nālān** *(Mes. 40, Mıs. 2). [giryān u nālān]*

gīsū: *Omuz üstüne dökülen saç.*

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān (Mes. 22, Mıs. 103). [gīsūsına, -sı, -n, -a]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 60). [gīsūsıyidi, -sı, -yidi]

gīsü-yı dilber: *Sevgilinin saçı.*

İder geh sünbüli **gīsü-yı dilber**
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber *(Mes. 2, Mıs. 135). [gīsü-yı dilber]*

gīsū-yı vaṭan: *Vatanın zülfü.*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña **gīsū-yı vaṭan** *(Gaz. 50, Mıs. 8). [gīsū-yı vaṭan]*

git-: *Bitmek, tükenmek, sona ermek.*

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā (Mes. 5, Mıs. 38). [gitmeye, -me, -y, -e]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 108). [gitdi, -di]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 222). [gitmesün, -me, -sün]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 4). [gitdi, -di]

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı (Mes. 162, Mıs. 16). [gitdi, -di]

git-: *Bir yerden ayrılmak; uzaklaşmak.*

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [gitdümse, -dü, -m, -se]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 4). [giderem, -er, -em]

Ne kim ḥükm itdise Ḫaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 90). [git]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 257). [gitmeye, -me, -ye]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya gönlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 30). [gide, -e]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 18). [giderse, -er, -se]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 88). [gidübeni, -übeni]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [gitmezem, -me, -zem]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 14). [gidilen, -il, -en]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 58). [gitme, -me]

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 5). [gitmez, -mez]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 9). [gitmez, -mez]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 26). [gitmesün, -me, -sün]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 42). [gitme, -me]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 4). [gitdi, -di]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 46). [giderse, -er, -se]

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān ḥāżır ḳılubanı giderler (Mes. 155, Mıs. 90). [giderler, -er, -ler]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 95). [gitdi, -di]

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes cānānesine (Mes. 165, Mıs. 157). [gitdi, -di]

Başuñdan gitmesün tāc-ı saʿādet
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet (Mes. 165, Mıs. 49). [gitmesün, -me, -sün]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 5). [gidecegin, -eceġ, -in]

Giderler şāh ile ol meh feraḫnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 69). [giderler, -er, -ler]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 61). [giderlerdi, -er, -ler, -di]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 29). [gidersin, -er, -sin]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 94). [gitdi, -di]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 8). [gitmeden, -meden]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 130). [gidüp, -üp]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 128). [gitdi, -di]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 42). [gitdüm, -dü, -m]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 63). [gider, -er]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 7). [gitdügin, -düg, -i, -n]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 14). [gidüben, -üben]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [giderem, -er, -em]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [gitmege, -meg, -e]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 41). [giderken, -er, -ken]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 163). [giderken, -er, -ken]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 54). [giderken, -er, -ken]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 12). [gitdi, -di]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 31). [giderken, -er, -ken]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [gitdi, -di]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 21). [giderken, -er, -ken]

Ol iki naġmeger mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 28). [gidüben, -üben]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 50). [gidüben, -üben]

Yirinden ṭurdı şeh Ṣādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Ṣāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 2). [gitmege, -meg, -e]

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin Cemşīd-i meh-rū (Mes. 132, Mıs. 30). [gitdügin, -düg, -in]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 36). [gitmege, -meg, -e]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 23). [gidüben, -üben]

Gidüben bini ḫōr u zār ḳılma
Belā vü zār ile bīmār ḳılma (Mes. 135, Mıs. 35). [gidüben, -üben]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 15). [giderken, -er, -ken]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 6). [gitdi, -di]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 8). [gidüben, -üben]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 198). [gitmege, -me, -y, -e]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 7). [giderdi, -er, -di]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 36). [gitdi, -di]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 42). [gitdi, -di]

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ṣādān (Mes. 152, Mıs. 43). [gitdi, -di]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 46). [gitmege, -me, -y, -e]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 74). [gidüben, -üben]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 2). [gidüben, -üben]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı ṣādān (Mes. 158, Mıs. 45). [gitdi, -di]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 40). [gitmege, -me, -y, -e]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 26). [gitmege, -me, -y, -e]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 32). [gitmege, -me, -y, -e]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 113). [gitmege, -me, -y, -e]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 128). [gitmege, -me, -y, -e]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 166). [gitmege, -me, -y, -e]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 138). [gitmek, -mek]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 60). [giderdi, -er, -di]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 57). [gitdi, -di]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 16). [gitmege, -me, -y, -e]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 31). [gitmege, -me, -y, -e]

Şitāb idüp giderken şāh Faġfūr
Iraḳdan şāh Cemşīd oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 39). [giderken, -er, -ken]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 73). [gitdüñ, -dü, -ñ]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 36). [gitmege, -me, -y, -e]

Gidüp kendüyile ol māḫı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 25). [gidüp, -üp]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [gitmek, -mek]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 53). [gitmedi, -me, -di]

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 197). [gitmege, -meg, -e]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [gitdi, -di]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [gitmek, -mek]

Aradan gitdi olanca sitemler
Ḳıluban birbirisine keremler (Mes. 27, Mıs. 243). [gitdi, -di]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 37). [gitdi, -di]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 42). [gitdi, -di]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 18). [gitmek, -mek]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 16). [gitdi, -di]

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha (Mes. 151, Mıs. 30). [gidüben, -üben]

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 7). [gidüben, -üben]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 106). [gidüp, -üp]

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā (Mes. 155, Mıs. 121). [gidüp, -üp]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 112). [gitdi, -di]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 56). [gidüp, -üp]

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 198). [gitdügi, -düg, -i]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 46). [gitdi]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 125). [gitdi]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 129). [gitdi]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 19). [gitdi]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 28). [gitdi]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 1). [gitdi]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 3). [gitdi]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 7). [gitdi]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 49). [gitdi]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 33). [gitdi]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 1). [gitdi]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 29). [gitdi]

Ḳanı aradaki mīsāḳ u sevgend
Nereye gitdi ol peymān u peyvend (Mes. 97, Mıs. 78). [gitdi]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 43). [gitdi]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 4). [gitdi]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Ṣādī
Şu resme kim dilinden gitdi ṣādī (Mes. 116, Mıs. 42). [gitdi]

Yirinden ṣāh Ṣādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 47). [gitdi]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 4). [gitdi]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 87). [gitdi]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 26). [gitdi]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 21). [gitdi]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 24). [gitdi]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 45). [gitdi]

Gitdi derd ile belā eyleyelüm ʿayş u neşāt
Çünki bulındı benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 3). [gitdi]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 19). [gitdi]

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 9). [gitdügiçün]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 9). [gitmek ile, -mek, -ile]

Varup oturur iken ṣāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 6). [gitmege, -e]

Didi ṣāhā bil anı ṣāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 38). [gitmege, -e]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 78). [gitmege, -e]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 54). [gitmege, -e]

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem (Mes. 38, Mıs. 4). [gitmege, -e]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 6). [gitmege, -e]

Üçinci bu durur kim şart ide ṣāh
Daḫı gitmege Ṣāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 52). [gitmege, -e]

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 22). [gitmege, -e]

git-: *(Belli bir amaç için) Belli bir yol takip etmek.*

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre **gitme** *(Mes. 5, Mıs. 180). [gitme, -me]*

gitmek ol-: *Belli bir amaç için yola koyulmak.*

Çü bu yol yol degüldür **gitmek olmaz**
Göñül her ne dilerse itmek olmaz *(Mes. 28, Mıs. 29). [gitmek olmaz, -maz]*

ġıybet: *Bir kimsenin arkasından aleyhinde bulunma, duyacağı zaman üzüleceği bir sözü arkasından söyleme, çekiştirme.*

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem **gıybetinden** *(Mes. 5, Mıs. 174). [gıybetinden, -i, -n, -den]*

gizle-: *Gizlemek, sırlamak, saklamak.*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 15). [gizlemeyüp, -me, -yüp]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [gizlemeyüp, -me, -yüp]

göç: *Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek, yurt değiştirmek, göç etmek.*

Fiġān eyleyürek öykesi uçdı
Yirinden kārbān-ı ḳāhr **göçdi** *(Mes. 132, Mıs. 54). [göçdi, -di]*

göge iriş-: *Başı göğe ulaşmak II Beklenmedik bir mutluluğa kavuşmak; böbürlenmek.*

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden *(Mes. 8, Mıs. 52). [göge irişdi]*

gök: *Gök, gökyüzü. II Felek.*

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 61). [göge, -e]

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mes. 8, Mıs. 63). [göge, -e]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 65). [göge, -e]

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 69). [göge, -e]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 71). [göge, -e]

Beşinci gökde çünkim ḳıldı ārām
Ayaġına yüzini sürdi Behrām (Mes. 8, Mıs. 67). [gökde, -de]

gök: *Gök, gökyüzü, sema.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫizmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 59). [gökde, -de]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 249). [gökde, -de]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 59). [göge, -e]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 144). [gökden, -dön]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 62). [gökden, -dön]

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd (Mes. 44, Mıs. 6). [gökde, -de]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 7). [gökde, -de]

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr (Mes. 148, Mıs. 108). [gökde, -de]

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng (Mes. 154, Mıs. 56). [gökden, -den]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 44). [gögi, -i]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 22). [göge, -e]

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mes. 148, Mıs. 124). [göge, -e]

ġonca: *Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.*

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 19). [ġoncayla, -y, -la]

Dilerseñ ġoncayı gūyā ḳılursın
Dilerseñ nerkisi bīnā ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 11). [ġoncayı, -yı]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 117). [ġonca]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 119). [ġonca]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 123). [ġonca]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 145). [ġoncasın, -sı, -n]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 30). [ġoncayiken, -yiken]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 8). [ġonca]

ġonca: *Gonca. || Sevgilinin ağzı.*

Bu sırruñ çünki oldı **ġoncası** gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül *(Mes. 45, Mıs. 79). [ġoncası, -sı]*

ġonca-i pāk: *Saf tomurcuk.*

Dehānın görseyidi **ġonca-i pāk**
Utanmaḳdan ḳılurdı yaḳasın çāḳ *(Mes. 20, Mıs. 85). [ġonca-i pāk]*

ġonce: *Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.*

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [ġonceye, -ye]

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān (Mes. 150, Mıs. 15). [ġonce]

gönder-: *Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 8). [gönderüp, -üp]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [gönderse, -se]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 11). [gönderdi, -di]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 17). [gönderdi, -di]

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 115). [gönderübeni, -übeni]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 7). [göndermişdi, -miş, -di]

göñlin dağla-: *Acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvranmak.*

Bu sözi söyleyüben ağlar idi
Felekde māh göñlin dağlar idi (Mes. 31, Mıs. 78). [göñlin dağlar idi, -r, -idi]

göñline düş-: *Gönle toz düşmek II gönülde sıkıntı ve huzursuzluğa yol açmak.*

Çü şeh **göñline düşdi** şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı *(Mes. 31, Mıs. 1). [göñline düşdi]*

göñline düş-: *Aklına gelmek, hatırlamak.*

Çü şeh **göñline düşdi** mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn *(Mes. 156, Mıs. 39). [göñline düşdi, -di]*

göñline gel-: *İçinden geçirmek; aklına gelmek.*

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ *(Mes. 32, Mıs. 2). [göñline gelür, -ür]*

göñlüme düş-: *Gönle düşmek, içinde hissetmek, âşık olmak.*

Çü düşdi göñlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ *(Mes. 90, Mıs. 17). [göñlüme düşdi]*

göñlüme düş-: *Gönülde bir düşünce doğması.*

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳılıuram derd ü ġam ile āh u vāh *(Kıt. 2, Mıs. 1). [göñlüme düşelden, -el, -den]*

göñlüñ dile-: *Kalbin arzusu.*

Her ne kim **göñlüñ dilerse** itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın ṣoñra fiġān *(Rüb. 1, Mıs. 1). [göñlüñ dilerse, -er, -se]*

göñ(ü)l: *İnsanın duydu merkezi, yüreğin manevi yönü.*

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 1). [göñlüme, -üm, -e]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [göñlin, -i, -n]

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ göñlin nerm iderdi (Mes. 20, Mıs. 92). [göñlin, -i, -n]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 105). [göñlin, -i, -n]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [göñlin, -i, -n]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 108). [göñlin, -i, -n]

Bu söz Ḫurşīd göñlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 81). [göñlin, -i, -n]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 116). [göñli, -i]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 56). [göñli, -i]

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 5). [göñlümi, -(ü)m, -i]

Nola göñlümi maʿmūr eyler isen
Yıḳılaldan berü olmadı ābād (Gaz. 27, Mıs. 5). [göñlümi, -üm, -i]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 3). [göñlümüzi, -ü, -müz, -i]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 64). [göñlini, -in, -i]

Göñlini eyle iy Ḫudâ-yı kerîm
Mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 47). [göñlini, -in, -i]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 30). [göñlüñi, -ün, -i]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 201). [göñlüñi, -ün, -i]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 198). [göñlüni, -ün, -i]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 119). [göñlüñi, -ün, -i]

olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam (Mes. 10, Mıs. 21). [göñli, -i]

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 23). [göñli, -i]

Çü göñlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 15). [göñlinde, -i, -n, -de]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 105). [göñlinde, -i, -n, -de]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 30). [göñlindeki, -indeki]

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUşşāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 149). [göñlini, -in, -i]

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle (Mes. 21, Mıs. 105). [göñlüñde, -ün, -de]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 113). [göñlüñe, -üñ, -e]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 26). [göñlinden, -in, -den]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 50). [göñlindeki, -indeki]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 16). [göñlinden, -in, -den]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 9). [göñline, -i, -n, -e]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 44). [göñlinden, -in, -den]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 38). [göñlümdeki, -üm, -de, -ki]

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [göñlüñden, -üñ, -den]

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini nālān idüpdür
Be-küllī göñlümi virān idüpdür (Mes. 89, Mıs. 18). [göñlümi, -üm, -i]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 5). [göñlü, -ü]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 110). [göñline, -i, -n, -e]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 156). [göñline, -i, -n, -e]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḥayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 149). [göñli, -i]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 188). [göñlüñe, -üñ, -e]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 28). [göñlüme, -üm, -e]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 111). [göñlüme, -üm, -e]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 37). [göñlüñ, -ü, -ñ]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [göñlüñde, -ü, -ñ, -de]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [göñlüm, -ü, -m]

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 3). [göñlüm, -ü, -m]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 10). [göñül]

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 11). [göñül]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [göñül]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 8). [göñül]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [göñlüme, -üme]

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 2). [göñül]

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 1). [göñül]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 9). [göñül]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 9). [gönül]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 5). [göñül]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 12). [gönül]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [göñlüm, -ü, -m]

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 3). [göñlüm, -ü, -m]

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 7). [göñlüm, -ü, -m]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 9). [göñlüm, -ü, -m]

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 7). [göñül]

Ola kim raḥm idip şāh-ı zemāne
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevāne (Mes. 1, Mıs. 54). [göñülden, -den]

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler (Mes. 4, Mıs. 32). [gönülde, -de]

Dilüñi göñlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfıḳ (Mes. 5, Mıs. 163). [göñlüne, -üñ, -e]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 108). [göñül]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 194). [göñül]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 11). [göñül]

Göñül çünkim ṣafādan ḥişşe aldı
Görüben rūzgārı cūşa geldi (Mes. 18, Mıs. 29). [göñül]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 34). [göñül]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 35). [göñül]

Maʿānīden gönül olmışdı meşḫūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 91). [gönül]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 143). [göñüller]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 47). [göñli, -i]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [göñlüm, -üm]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 58). [göñlüñi, -ü, -ñ, -i]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 56). [göñli, -i]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 148). [göñli, -i]

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm (Mes. 22, Mıs. 98). [göñlümüz, -ümüz]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 90). [göñül]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 160). [göñülden, -den]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [göñlüñi, -ü, -ñ, -i]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 102). [göñülden, -den]

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 103). [göñülden, -den]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 10). [göñülden, -den]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [göñülden, -den]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 30). [göñlümde, -de]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 3). [göñülden, -den]

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 19). [göñlinde, -i, -n, -de]

Döşendi meclis ü ṣoḥbet bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı (Mes. 27, Mıs. 76). [göñülden, -den]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 30). [göñül]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 53). [göñülden, -den]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 48). [göñlüñ, -ü, -ñ]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 12). [göñül]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 38). [göñülden, -den]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 65). [göñli, -i]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 112). [göñli, -i]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 32). [göñül]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [göñli, -i]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 65). [göñli, -i]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 18). [göñülde, -de]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 74). [göñli, -i]

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 77). [göñli, -i]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 16). [göñlüm, -üm]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 2). [göñli, -i]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 12). [göñülden, -den]

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 19). [göñlinüñ, -i, -nüñ]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 36). [göñülde, -de]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Göñülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 32). [göñülden, -den]

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet (Mes. 71, Mıs. 15). [göñlinde, -i, -n, -de]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 9). [göñülden, -den]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisinüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 30). [göñli, -i]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldı göñli ġamnāk
Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 72, Mıs. 35). [göñli, -i]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 21). [göñli, -i]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 6). [göñlinde, -i, -n, -de]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 8). [gönlüm, -üm]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 12). [göñülden, -den]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ göñlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 30). [göñlümüñ, -üm, -üñ]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 9). [göñli, -i]

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 21). [göñül]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫvar (Mes. 90, Mıs. 9). [gönül]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 30). [göñül]

Göñülden bir nefes gitmez firāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 5). [göñülden, -den]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 26). [gönülden, -den]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 5). [göñülden, -den]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 25). [göñli, -i]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 20). [göñülden, -den]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 14). [göñül]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 42). [göñülden, -den]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 60). [göñli, -i]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 13). [göñülden, -den]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 24). [göñlinde, -i, -n, -de]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 2). [göñli, -i]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 3). [göñli, -i]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 6). [göñlüñ, -ü, -ñ]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 36). [göñli, -i]

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u şoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat (Mes. 116, Mıs. 6). [göñli, -i]

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili āzād ḳıldı (Mes. 116, Mıs. 61). [göñülden, -den]

Oturdı Şādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 54). [göñli, -i]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 78). [göñli, -i]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 85). [göñli, -i]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 7). [göñli, -i]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 10). [göñli, -i]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 78). [göñülden, -den]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 14). [göñli, -i]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 32). [göñli, -i]

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh (Mes. 122, Mıs. 40). [göñülden, -den]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 9). [göñli, -i]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [göñli, -i]

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 51). [göñli, -i]

Şafādan cām-ı mey nūş eyler idi
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi (Mes. 126, Mıs. 6). [göñlini, -i, -n, -i]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3). [göñli, -i]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 2). [göñlinde, -i, -n, -de]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 10). [göñülden, -den]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mes. 132, Mıs. 68). [göñli, -i]

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 70). [göñli, -i]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 112). [göñli, -i]

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk (Mes. 132, Mıs. 21). [göñülde, -de]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 8). [göñlüm, -üm]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Şafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 7). [göñülden, -den]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 3). [göñli, -i]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 9). [göñli, -i]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 36). [göñli, -i]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 31). [göñül]

Nola gözden ıraġ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 56). [göñülden, -den]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 6). [göñli, -i]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 16). [göñlümüñ, -üm, -üñ]

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden oḳır idi şiʿr-i ġarrā (Mes. 146, Mıs. 32). [göñülden, -den]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 31). [göñli, -i]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 68). [göñlinde, -i, -n, -de]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 30). [göñülden, -den]

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 66). [göñülden, -den]

Göñülden çünki eylediler āheng
Girü cān u göñülden itdiler ceng (Mes. 148, Mıs. 147). [göñülden, -den]

Virüp ḳavmine ol dem istimālet
Göñüllerinde ḳomadı melālet (Mes. 148, Mıs. 26). [göñüllerinde, -ler, -i, -n, -de]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 59). [göñülden, -den]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 210). [göñlini, -i, -n, -i]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 175). [göñülden, -den]

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn (Mes. 156, Mıs. 40). [gönli, -i]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 70). [göñülden, -den]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 6). [göñli, -i]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 2). [göñli, -i]

İçine düşmiş iken leẕẕet-i Çīn
Göñülden olmış iken zār u gamgīn (Mes. 162, Mıs. 18). [göñülden, -den]

Atasın anasın yād eyler iken
Göñülden āh u feryād eyler iken (Mes. 162, Mıs. 20). [göñülden, -den]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 112). [göñlüm, -üm]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [göñlüm, -üm]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [göñlüñ, -ü, -ñ]

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 66). [göñül]

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe (Mes. 163, Mıs. 23). [göñülden, -den]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 21). [göñülden, -den]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Şafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 28). [göñli, -i]

Senüñle eyleyeli ʿayş u ʿişret
Olupdur göñlüme rehber saʿādet (Mes. 164, Mıs. 4). [göñlüme, -üm, -e]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Şafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 152). [göñli, -i]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 54). [göñlüñ, -ü, -ñ]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 126). [gönülden, -den]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 40). [göñül]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 52). [göñülden, -den]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 54). [göñülden, -den]

Oturmış idi bir gün şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr (Mes. 167, Mıs. 2). [göñli, -i]

Şafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı (Mes. 167, Mıs. 21). [göñli, -i]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 80). [göñlinde, -i, -n, -de]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 12). [göñülden, -den]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 14). [gönülden, -den]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aşşı şanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [göñlüñ, -ü, -ñ]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 57). [göñül]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 45). [göñülden, -den]

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh (Tb. 1, Mıs. 89). [göñülden, -den]

göñül baġla-: *Severek bağlanmak, içten sevmek, âşık olmak.*

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil *(Mes. 155, Mıs. 62). [göñül baġlamaġa, -ma, -ġa]*

göñül bir eyle-: *Kalpleri birleştirmek/bir araya getirmek. II. Karşlıklı sevgi oluşturmak.*

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz *(Mes. 24, Mıs. 35). [göñül bir eyledük, -dü, -k]*

göñül git-: -*Sevgiliden dolayı-normal şekilde düşünüp hissedememek.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 5). [göñül gitdi, -di]*

göñül vir-: *Gönül vermek, sevmek, meyletmek.*

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña *(Mes. 45, Mıs. 76). [göñül virmişdür, -miş, -dür]*

gönülden: *Candan / samimi bir şekilde.*

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 5). [göñülden, -den]

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 46). [göñülden, -den]

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan ẕevḳ u ṣafāya (Mes. 10, Mıs. 17). [göñülden]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [göñülden]

göñüller daġla-: *Acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvranmak.*

Gehī nāle ḳıluban aġlar idi
Fiġān ile **göñüller daġlar idi** *(Mes. 21, Mıs. 132). [göñüller daġlar idi, -r, -idi]*

gör-: *Görmek, bakmak.*

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [gördüñ, -dü, -ñ]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 7). [görmek, -mek]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 112). [gördügi, -düg, -i]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 80). [görseyidi, -se, -(y)i, -di]

Dehānın görseyidi ġonca-i pāk
Utanmaḳdan ḳılurdı yaḳasın çāḳ (Mes. 20, Mıs. 85). [görseyidi, -se, -(y)i, -di]

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi (Mes. 21, Mıs. 94). [görmez, -mez]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 27). [gördün, -dü, -ñ]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 25). [gördüñ, -dü, -ñ]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 23). [gördüñ, -dü, -ñ]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 24). [görmek, -mek]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 123). [görürdi, -di, -ür]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [gördüñ, -dü, -ñ]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 138). [görmedi, -me, -di]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19). [gördüñ, -dü, -ñ]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46). [görmek, -mek]

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ (Mes. 69, Mıs. 16). [görürdi, -di, -ür]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 53). [görmedi, -me, -di]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [görmesin, -me, -si, -n]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 3). [gördüñ, -dü, -ñ]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 5). [gördüñ, -dü, -ñ]

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr (Mes. 82, Mıs. 16). [görmez, -mez]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 27). [görmek, -mek]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 59). [görmez, -mez]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 7). [gördüñ, -dü, -ñ]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 43). [gördüñ, -dü, -ñ]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [gördüñ, -dü, -ñ]

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 31). [görübeni, -üben, -i]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 9). [gördüñ, -dü, -ñ]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 34). [gördüñ, -dü, -ñ]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 72). [görmek, -mek]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [gördi, -di]

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister (Mes. 155, Mıs. 101). [görmek, -mek]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 26). [görmek, -mek]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [gördüñ, -dü, -ñ]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 126). [görmek, -mek]

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 5). [gördüm, -dü, -m]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 7). [görse, -se]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 3). [gör]

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı (Gaz. 16, Mıs. 10). [gör]

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 14). [görelüm, -e, -lüm]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 3). [gördi, -di]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [görindi, -i, -n, -di]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 3). [görmeyeli, -me, -y, -eli]

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād (Gaz. 27, Mıs. 11). [göricek, -icek]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 2). [görür, -ür]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [görürsin, -ür, -sin]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [görseñ, -se, -ñ]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [gördüm, -dü, -m]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 9). [görsem, -se, -m]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 6). [görinmez, -in, -mez]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 9). [görüp, -üp]

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 3). [gördüm, -dü, -m]

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [görenler, -en, -ler]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 19). [görüp, -üp]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 13). [görmeyelden, -me, -y, -elden]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 6). [görürsem, -ürsem]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 128). [gördi, -di]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [gördi, -di]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 25). [gördüm, -dü, -m]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫᵛāb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [gördi, -di]

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 78). [gören, -en]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 95). [görindi, -i, -n, -di]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 89). [görse, -se]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 90). [görse, -se]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 79). [görüp, -üp]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [görür, -ür]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [gör]

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 97). [gör]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 101). [gör]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 138). [görüp, -üp]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 58). [gördi, -di]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [görelüm, -e, -lüm]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 53). [görelüm, -elü, -m]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 46). [gör]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 89). [gördi, -di]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [gördüm, -dü, -m]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [gördüm, -dü, -m]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 75). [gördüm, -dü, -m]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [gördüm, -dü, -m]

Göreydi resmini naḳḳāş Mānī
Yaḳasın yırtup iderdi fiġānı (Mes. 23, Mıs. 15). [göreydi, -e, -y, -di]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 65). [göreyüm, -e, -yüm]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 114). [göricek, -icek]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 47). [görmiş, -miş]

Ḫıṭā vü Rūmı görmişdi tamāmī
Ḥicāz u Mıṣr u Hindūṣtāñ u Şāmı (Mes. 23, Mıs. 7). [görmişdi, -miş, -di]

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat (Mes. 23, Mıs. 14). [görse, -se]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 40). [görse, -se]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 1). [gördi, -di]

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 28). [görem, -em]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 45). [gördi, -di]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [gördi, -di]

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı (Mes. 25, Mıs. 31). [gördüm, -dü, -m]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 41). [gördi, -di]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 18). [görelüm, -elü, -m]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 36). [görmeyesin, -meyesin]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 41). [gördi, -di]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 77).
[gördi, -di]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 99). [gördi, -di]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 163).
[gördi, -di]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 175).
[gördi, -di]

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler (Mes. 27, Mıs. 181).
[gördi, -di]

Perī gördi ki bu ḥāžır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207).
[gördi, -di]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 94).
[göre, -e]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 152).
[görelüm, -e, -lüm]

Berü şun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 220). [görelüm, -e, -lüm]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 2).
[görindi, -i, -n, -di]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 130). [görmegil, -me, -gil]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 169).
[görür, -ür]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 170).
[görürse, -ür, -se]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 61).
[görürsin, -ür, -sin]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 44).
[gör]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 45).
[gördi, -di]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49).
[gördi, -di]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 36).
[görelüm, -e, -lüm]

Gören dir farḳ-ı Ferḳad pāyesidür
Sipiḫr-i lāceverdi sāyesidür (Mes. 28, Mıs. 13).
[gören, -en]

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 40).
[göreyüm, -e, -yüm]

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 48).
[görüp, -üp]

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 9).
[gördi, -di]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 43).
[gördi, -di]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 55).
[gördi, -di]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 46).
[görelüm, -elü, -m]

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 93).
[görür, -ür]

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 3).
[görür, -ür]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 21).
[gör]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 62). [görüp, -üp]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 62). [gördi, -di]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 27). [gördi, -di]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 45). [gördi, -di]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 47). [gördi, -di]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 82). [görmiş, -miş]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 29). [görüp, -üp]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 93). [görüp, -üp]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 53). [gördi, -di]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 25). [görsün, -sün]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 73). [gördi, -di]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 140). [gördi, -di]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 149). [gördi, -di]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 95). [göreyin, -eyin]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 113). [görindi, -i, -n, -di]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 60). [görüben, -üben]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [görür, -ür]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 143). [görür, -ür]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [gördi, -di]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [gördi, -di]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 89). [gördi, -di]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [gördi, -di]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 42). [görelüm, -e, -lüm]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 136). [görmemiş, -memiş]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 101). [görür, -ür]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 59). [görür, -ür]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 61). [görür, -ür]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 85). [görür, -ür]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 12). [gör]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 14). [gör]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [gördi, -di]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 76). [gördükçe, -dük, -çe]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 54). [görsün, -sün]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 90). [görüben, -üben]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [görür, -ür]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 5). [gördi, -di]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [görüp, -üp]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 82). [göreyin, -eyin]

Yolumda göreyüm ṣādıḳlıġını
Bileyüm nicedir ʿaşıḳluġını (Mes. 46, Mıs. 83). [göreyüm, -e, -yüm]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 61). [gördi, -di]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 3). [görüben, -üben]

Şarāb ile iderdi devr sāġar
Ḫacel olurdı görse āb-ı Kevser (Mes. 52, Mıs. 26). [görse, -se]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 21). [gördi, -di]

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 4). [görürüz, -ürüz]

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 3). [görüp, -üp]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 4). [görüp, -üp]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [görme, -me]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 50). [görüben, -üben]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7). [gördi, -di]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 9). [gördi, -di]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 3). [gördi, -di]

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 9). [gördi, -di]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 11). [gördi, -di]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 7). [gördi, -di]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 20). [görürseñ, -ü, -r, -se, -ñ]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 3). [görüben, -üben]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ırag̱ olmadı ḳayg̱u (Mes. 82, Mıs. 21). [görmeyelden, -me, -y, -elden]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 22). [gör]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭag̱ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāg̱ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [gördi, -di]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15). [gördi, -di]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 21). [gördi, -di]

Görür şāha eser ḳılmış cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar (Mes. 85, Mıs. 17). [görür, -ür]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 3). [gördi, -di]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 6). [görür, -ür]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 18). [görelüm, -e, -lüm]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 19). [görelüm, -e, -lüm]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 29). [görmege, -mek, -e]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 13). [gör]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [gördi, -di]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Şanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 25). [gördi, -di]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [görem, -em]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḫaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1). [gördi, -di]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [gördi, -di]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 60). [göreydüm, -e, -y, -düm]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 47). [gördi, -di]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayag̱ına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 67). [gördi, -di]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 55). [gördiler, -di, -ler]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşkuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 84). [görürsem, -ürsem]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [gör]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayag̱ına sürdi (Mes. 98, Mıs. 1). [gördi, -di]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Figān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 5). [gördi, -di]

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 9). [görirdi, -ir, -di]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [gördi, -di]

Müvecceh gördi bu tedbīri g̱āyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 39). [gördi, -di]

Gülüñ zerd oldugıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 28). [görenüñ, -enüñ]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 22). [görüp, -üp]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 5). [gördi, -di]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili añа hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 15). [görmeye, -me, -ye]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 4). [görmeyüpdür, -me, -yüp, -dür]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 1). [gördi, -di]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 5). [gördi, -di]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 9). [gördi, -di]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 17). [gördi, -di]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 12). [görür, -ür]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [görür, -ür]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 39). [gördi, -di]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 40). [gördi, -di]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 41). [gördi, -di]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 43). [gördi, -di]

Revān şehzāde çün Şādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 49). [gördi, -di]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [gördi, -di]

Çü Ḳayṣer şād olup Şādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 79). [gördi, -di]

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām (Mes. 115, Mıs. 31). [görindi, -i, -n, -di]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [görür, -ür]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 33). [gördi, -di]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 35). [gördi, -di]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Şādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī (Mes. 116, Mıs. 41). [görür, -ür]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 49). [gördi, -di]

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 62). [gördi, -di]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 65). [gördi, -di]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 46). [göreler, -e, -ler]

Çü Cemşīdi görür meydānda Şādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 33). [görür, -ür]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 13).
[gördi, -di]

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī (Mes. 119, Mıs. 3).
[gördükçe, -dük, -çe]

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 33).
[gördi, -di]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 47).
[gördi, -di]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 48).
[gördi, -di]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59).
[gördi, -di]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 28). [gören, -en]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 27). [görür, -ür]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77).
[gördi, -di]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 18).
[gördi, -di]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 68).
[göreyin, -eyin]

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı (Mes. 122, Mıs. 35).
[görüben, -üben]

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 17).
[görinmezdi, -in, -mez, -di]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 1).
[gördi, -di]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 21).
[gördüm, -dü, -m]

Buña hīç aşşı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 50).
[göreyüm, -e, -yüm]

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 44).
[gör]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3).
[gördi, -di]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 9).
[gördi, -di]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 39).
[gördi, -di]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 41). [gördi, -di]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 51).
[gördi, -di]

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 35).
[görinmezdi, -in, -mez, -di]

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 38).
[görinmezdi, -in, -mez, -di]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 46).
[görse, -se]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 65).
[görüben, -üben]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 33).
[gör]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 75). [gördi, -di]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 83). [gördi, -di]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Ṣuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 104). [görindi, -i, -n, -di]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege ṣīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 101). [görmege, -mek, -e]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 16). [görüp, -üp]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 88). [görüp, -üp]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 97). [görür, -ür]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 113). [görür, -ür]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 2). [gördi, -di]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [gördi, -di]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 3). [gördi, -di]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 35). [görem, -em]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 10). [gör]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 10). [gördi, -di]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 22). [gördi, -di]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 49). [gör]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 1). [gördi, -di]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 13). [gördi, -di]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 37). [gördüm, -dü, -m]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 39). [gördüm, -dü, -m]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 59). [göre, -e]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 42). [görelüm, -e, -lüm]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 3). [gördi, -di]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 4). [görür, -ür]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 16). [gördi, -di]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 26). [gördüm, -dü, -m]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 72). [gördi, -di]

Çü atasını gördi şāh Şādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 85). [gördi, -di]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 177). [gördiler, -di, -ler]

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 148, Mıs. 52). [göreyüm, -e, -yüm]

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz (Mes. 148, Mıs. 157). [görindi, -i, -n, -di]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 87). [görüp, -üp]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 18). [gördi, -di]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 19). [gördi, -di]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 21). [gördi, -di]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 27). [gördi, -di]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 137). [gördi, -di]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 157). [gördi, -di]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 102). [gördi, -di]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 99). [görelüm, -e, -lüm]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 17). [görsün, -sü, -n]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 162). [görüben, -üben]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 11). [görüp, -üp]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [gördi, -di]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 207). [gördi, -di]

Şehün ṣaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [gördi, -di]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [gördi, -di]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [gördi, -di]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [gördi, -di]

Görindügince ol yāḳūt der-pūş
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş (Mes. 155, Mıs. 141). [görindügince, -in, -düg, -ince]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 275). [görmemiş, -me, -miş]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 278). [görmemişdi, -me, -miş, -di]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı āb-ı ḥayvān (Mes. 155, Mıs. 33). [görse, -se]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 31). [görse, -se]

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 143). [görüp, -üp]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḥayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 190). [görüp, -üp]

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden (Mes. 155, Mıs. 219). [görüp, -üp]

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 274). [görür, -ür]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 159). [görürken, -ür, -ken]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [gördi, -di]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [gördi, -di]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 37). [gördi, -di]

Ki yüzüñi görüben ḫurrem olam
Belādan ḳurtıluban bī-ġam olam (Mes. 158, Mıs. 31). [görüben, -üben]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 79). [görüben, -üben]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 27). [görüp, -üp]

Şu resme ḫūb idi ol ṣaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 14). [görse, -se]

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum (Mes. 163, Mıs. 129). [görelüm, -e, -lüm]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 90). [görürken, -ür, -ken]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 13). [görelüm, -e, -lüm]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 143). [gör]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 153). [gördi, -di]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 39). [gördi, -di]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 134). [görmeñ, -me, -ñ]

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden (Mes. 165, Mıs. 76). [görür, -ür]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 14). [gördi, -di]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 73). [görindi, -i, -n, -di]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 81). [görüben, -üben]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 103). [gördi, -di]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 93). [gördi, -di]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 43). [gördi, -di]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 45). [gördi, -di]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 49). [gördi, -di]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 61). [gördi, -di]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 63). [gördi, -di]

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 66). [gördi, -di]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 83).
[gördi, -di]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mes. 167, Mıs. 77). [gördüm, -dü, -m]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 41). [görindi, -i, -n, -di]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 105).
[görüben, -üben]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 19).
[gördi, -di]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 11). [gördüm, -dü, -m]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 12). [gördüm, -dü, -m]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 80).
[görüp, -üp]

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum (Mes. 169, Mıs. 83).
[görüp, -üp]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [gör]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 29).
[gördüm, -dü, -m]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 13).
[göreli, -eli]

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi sezelden Āb-ı Kevser (Tb. 1, Mıs. 7).
[görinmedi, -in, -me, -di]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 11).
[görüben, -üben]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 50).
[görüben, -üben]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 19).
[görüp, -üp]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 20).
[görüp, -üp]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 45).
[görüp, -üp]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān (Tb. 1, Mıs. 59).
[görüp, -üp]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān (Tb. 1, Mıs. 60).
[görüp, -üp]

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 9). [göreliden]

Ḳamu ʿālemlere rıẕkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 44).
[görendür, -dür]

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen (Mes. 74, Mıs. 33).
[görimez oldı, -dı]

Uyanup çün naẕar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 110).
[görmeyüben, -yüben]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 128). [görmegil, -gil]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 25).
[görmez oldı, -dı]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 2).
[görmiş idi]

Göñül çünkim ṣafādan ḥişşe aldı
Görüben rūzgārı cūşa geldi (Mes. 18, Mıs. 30).
[görüben, -üben]

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 31). [görüben, -üben]

gör-: *Görmek, anlamak, sezmek, fark etmek.*

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 7). [görüben, -üben]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 13). [görüñ, -ü, -ñ]

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam (Kas. 5, Mıs. 63). [gör]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 35). [gör]

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 44). [gör]

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı (Mes. 3, Mıs. 42). [görürsin, -ür, -sin]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 61). [görürsin, -(ü)r, -sin]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 19). [görmez misin]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 6). [görmezem, -em]

gör-: *Bilmek, muttali olmak.*

Cümle maḫlūḳuñ **görürsin** dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl *(Kas. 2, Mıs. 17). [görürsin, -ür, -sin]*

gör-: *(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.*

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 15). [gördiler, -diler]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [gördi, -di]

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden (Mes. 5, Mıs. 173). [gör]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et (Mes. 5, Mıs. 191). [gördüñ, -dü, -ñ]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı (Mes. 8, Mıs. 93). [gördi, -di]

Daḫı hem cān u dilden ḥūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ (Mes. 8, Mıs. 38). [görmegedür, -meg, -e, -dür]

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür (Mes. 8, Mıs. 46). [görmemişdür, -me, -miş, -dür]

Seḫāsını göreydi Ḥātem-i Ṭayy
İderdi kendüzinüñ defterin ṭayy (Mes. 17, Mıs. 49). [göreydi, -e, -y, -di]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [görmişdür, -miş, -dür]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 5). [gördügümi, -düg, -üm, -i]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 6). [gördügümi, -düg, -üm, -i]

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 3). [görelden, -el, -den]

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda Żırġam (Kas. 5, Mıs. 30). [görürse, -ür, -se]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 36). [görmek, -mek]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 112). [görüp, -üp]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 41). [görüp, -üp]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 72). [görüp, -üp]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 40). [görmek, -mek]

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mes. 17, Mıs. 102). [görmesün, -me, -sü, -n]

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 82). [görmeye]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 3). [görmezem, -em]

gör: *"Gör, bak, bil, öğren!" anlamlarında bir ünlem.*

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 32). [gör]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 73). [gör]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 171). [gör]

göre: *Uygun olarak.*

Saçına göre açdum müşk-i eẕfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 85). [göre]

Saçına göre açdum müşk-i eẕfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 86). [göre]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 87). [göre]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 136). [göre]

göre: *"...-e göre" edat. II eklendiği sözcüğe "nazaran, bakarak" anlamları katar.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 27). [göre]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 28). [göre]

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 88). [göre]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 114). [göre]

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme (Mes. 6, Mıs. 154). [göre]

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser (Mes. 17, Mıs. 16). [göre]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 36). [göre]

Anuñ eylügine göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh (Mes. 168, Mıs. 41). [göre]

göril-: *Görülmek, tanık olunmak, şahit olunmak.*

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne **görilmiş** *(Mes. 155, Mıs. 274). [görilmiş, -miş]*

görin-: *Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek, zuhur etmek. 2. Görülür halde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [görindi, -di]

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda taḫt-ı Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 95). [görinürdi, -ür, -di]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 42). [görinürdi, -ür, -di]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 94). [görinsün, -sün]

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 72). [görinür, -ür]

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā (Mes. 169, Mıs. 65). [görinürse, -ür, -se]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 268). [görindi, -in, -di]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 2). [görine, -e]

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 126). [görindi, -di]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 29). [görinmez, -mez]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 48). [görindi, -di]

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 112). [görindi, -di]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 64). [görindi, -di]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 44). [görinmese, -me, -se]

Felek yüzin ḳamu seyr eylesünler
Ne kim görinür ise söylesünler (Mes. 154, Mıs. 96). [görinür ise, -ür, -ise]

<u>görin-:</u> *... gibi görünmek; ... olduğu hissini vermek.*

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṯḥ-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 22). [görindi, -di]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 31). [görindi, -di]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 23). [görinicegez, -icegez]

<u>göriş-:</u> *Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek.*

İrişüp birbiriyile **görişdi**
Ṣanasın māh mihr ile bulışdı *(Mes. 115, Mıs. 45). [görişdi, -di]*

<u>görklü:</u> *Güzel.*

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi **görklü** yüzi *(Mes. 36, Mıs. 106). [görklü]*

<u>görün-:</u> *Anlamak, sezmek.*

Didi şeh kim varuñ **görüñ** o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı *(Mes. 20, Mıs. 11). [görüñ, -ün]*

<u>görün-:</u> *(Bir işin yapılması gereği) Ortaya çıkmak / tezâhür etmek.*

Çü gördüñ böyle **göründi** ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et *(Mes. 5, Mıs. 191). [göründi, -di]*

<u>görün-:</u> *Görünmek; göz ile algılanmak.*

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri **görünürdi** çü dībā *(Mes. 26, Mıs. 64). [görünürdi, -ü, -r, -di]*

<u>gör-:</u> *Görmek.*

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi (Mes. 168, Mıs. 75). [görür misin, -ür, -misin]

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī (Mes. 168, Mıs. 119). [görür misin, -ür, -misin]

<u>görüş-:</u> *Karşı karşıya gelip konuşmak, birbirini görmek.*

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile **görüşdi** *(Mes. 134, Mıs. 34). [görüşdi, -di]*

<u>göster-:</u> *T. Gördürmek, izhar, ibraz etmek.*

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 72). [gösterdi, -di]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 4). [gösterdi, -di]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 4). [gösterdi, -di]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 30). [gösterdi, -di]

göster-: *Göstermek.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 1). [gösterdi, -di]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 73). [gösterüp, -üp]

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 39). [göstereyin, -eyin]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 7). [gösterüp, -üp]

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz (Mes. 52, Mıs. 34). [gösterdi, -di]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 37). [gösterdi, -di]

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler nevrūz u şeh-nāz (Mes. 92, Mıs. 34). [gösterdiler, -di, -ler]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 15). [gösterdi, -di]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḫālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 8). [gösterüp, -üp]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 52). [gösterse, -se]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 31). [gösterüp, -üp]

Dil açup sāz ḳıl şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden (Mes. 165, Mıs. 4). [göstergil, -gil]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 8). [gösterüben, -üben]

göster-: *Göstermek II Yönlendirmek III İşaret etmek.*

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña **gösterdiler** yirin oturdı *(Mes. 87, Mıs. 54). [gösterdiler, -di, -ler]*

göster-: *Yapmak, davranmak.*

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben **göstereyin** bī-vefālıḳ *(Mes. 164, Mıs. 12). [göstereyin, -e, -y, -in]*

göster-: *(Birinin) Görmesini sağlamak.*

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin **gösterdi** ol ḫurşīd-i ʿālem *(Gaz. 48, Mıs. 8). [gösterdi, -di]*

götür-: *Açmak, kaldırmak.*

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 49). [götürem, -em]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 39). [götürdi, -di]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 111). [götürüp, -üp]

götür: *Yok etmek.*

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 14). [götür]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 50). [götürdi, -di]

götür: *Taşımak, ulaştırmak veya koymak.*

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mes. 23, Mıs. 67). [götürdüm, -düm]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 7). [götürdi, -di]

götür-: *Ulaştırmak, iletmek.*

Nola ger anı sen yirden **götürseñ**
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ *(Mes. 121, Mıs. 73). [götürseñ, -se, -ñ]*

gövde: *Beden, vücut.*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 2). [gövdeyiken, -yiken]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 10). [gövde]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 249). [gövde idi, -idi]

gövde: *Ağacın dalları ile kökü arasındaki bölümü.*

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı **gövde iken** buldı ṣan cān *(Mes. 155, Mıs. 108). [gövde iken, -iken]*

göyin-: *Yanmak.*

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh (Kıt. 2, Mıs. 6). [göyinür, -ür]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 16). [göyinür, -ür]

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum (Mes. 163, Mıs. 119). [göyindi, -di]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 10). [göyünürdü, -ür, -dü]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 162). [göyündürür]

göz: *Görme uzvu, ayn, çeşm, dide.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 8). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [gözüme, -üm, -e]

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūybārından (Gaz. 7, Mıs. 6). [gözümüñ, -üm, -üñ]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 7). [gözleri, -leri]

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 1). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 3). [gözümden, -üm, -den]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 13). [gözi, -i]

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini (Gaz. 25, Mıs. 8). [gözlerümüñ, -lerümüñ]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 8). [gözüme]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 10). [gözlerüme, -ler, -üm, -e]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 6). [gözüme, -üm, -e]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 8). [gözümden, -ü, -m, -den]

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 56). [gözüm, -üm]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 2). [gözüm, -üm]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 4). [gözüm, -üm]

Semāʿ-ı sāmiʿīne leẕẕet-efzā
İdüben gözlerine eyle zībā (Mes. 1, Mıs. 46). [gözlerine, -leri, -n, -e]

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi (Mes. 1, Mıs. 13). [gözümi, -üm, -i]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 116). [gözlerde, -ler, -de]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 111). [göz]

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı (Mes. 17, Mıs. 34). [gözlerinüñ, -ler, -in, -üñ]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 108). [gözlerinden, -lerinden]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 114). [gözüñe, -üñ, -e]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 40). [gözi, -i]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 29). [gözi, -i]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 42). [gözleri, -leri]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 108). [gözinden, -i, -, -den]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [gözinden, -i, -, -den]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 42). [gözi, -i]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 46). [gözini, -i, -n, -i]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 29). [gözüme, -üm, -e]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 22). [gözine, -i, -n, -e]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 12). [gözine, -i, -n, -e]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 70). [gözi, -i]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 90). [gözleri, -leri]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 70). [gözinden, -in, -den]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 64). [gözine, -i, -n, -e]

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 21). [gözin, -in]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 19). [gözlerüñ, -ler, -üñ]

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān (Mes. 45, Mıs. 4). [gözinden, -i, -, -den]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 20). [gözi, -i]

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden (Mes. 70, Mıs. 20). [göz]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 48). [gözine, -i, -n, -e]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 2). [gözleri, -leri]

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur (Mes. 74, Mıs. 32). [gözlerine, -leri, -n, -e]

Cemālüñden olalı gözlerüm dūr
Cihān yüzini görmez ḳaldı bī-nūr (Mes. 82, Mıs. 15). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 4). [gözinde]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 16). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 4). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 14). [gözüñi, -ün, -i]

Yanar āhum odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 16). [gözin, -in]

Anuñ būyında buldı āşinālıḳ
Gözine oldı andan rūşenālıḳ (Mes. 95, Mıs. 28). [gözine, -i, -n, -e]

Fiġān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden dāne-i nār (Mes. 95, Mıs. 22). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 45). [gözüm, -üm]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 41). [gözümden, -üm, -den]

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine nūr buldı (Mes. 97, Mıs. 38). [gözine, -i, -n, -e]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire şaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 6). [gözinden, -in, -den]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 23). [gözine, -i, -n, -e]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 17). [gözüm, -üm]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 4). [gözleri, -leri]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden şaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 38). [gözinden, -i, -, -den]

Aḳıtdı gözlerinden cūybārın
Ḳamu pür-ḫūn eyledi kenārın (Mes. 114, Mıs. 19). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]

İçinde yanar idi āteş-i reşk
Gözinden aḳar idi dāne-i eşk (Mes. 115, Mıs. 56). [gözinden, -i, -, -den]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [gözi, -i]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 2). [gözinden, -i, -, -den]

İki gözi şanasın meşʿal idi
Deḫānından şaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 29). [gözi, -i]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 46). [gözine, -i, -n, -e]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 43). [gözüme]

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 22). [gözüñi, -ün, -i]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 50). [gözler, -ler]

Biraz aġlayuban eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 52). [gözleri, -leri]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 45). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlü (Mes. 136, Mıs. 2).
[gözinden, -i, -, -den]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 11).
[gözümüñ, -ümüñ]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 10).
[gözi, -i]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 11).
[gözin, -in]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlüʾ (Mes. 144, Mıs. 2).
[gözinden, -i, -n, -den]

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 10).
[gözini, -i, -ñ, -i]

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 35).
[gözi, -i]

Gözi cān almaġa cādū-yı Bābil
Saçı dil almaġa misl-i selāsil (Mes. 155, Mıs. 43).
[gözi, -i]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 52).
[gözi, -i]

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi siḥr-i Bābil (Mes. 155, Mıs. 48).
[gözinden, -i, -n, -den]

Gözinden ögrenürdi siḥri Mārūt
Lebinden bī-bahā olurdı yāḳūt (Mes. 155, Mıs. 217).
[gözinden, -i, -n, -den]

Gehī boynına zülfin bend iderdi
Gehī gözine özin ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 226).
[gözine, -i, -n, -e]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 267). [gözine, -i, -n, -e]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 38). [gözi, -i]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 41).
[gözinden, -i, -, -den]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 44).
[gözi, -i]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 55).
[gözini, -i, -ñ, -i]

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 66).
[gözini, -i, -n, -i]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri şan şuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 97).
[gözleri, -ler, -i]

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā (Mes. 169, Mıs. 65).
[gözine, -i, -n, -e]

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 72).
[gözine, -i, -n, -e]

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Şehenşeh gözine şīrīn eyle (Mes. 169, Mıs. 92).
[gözine, -i, -n, -e]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 94). [gözlerine, -ler, -i, -n, -e]

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı (Tb. 1, Mıs. 102).
[gözüm, -üm]

göz gör-: *Görüntünün algılanması.*

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü **göz görmemiş** anı kim ne bile *(Mes. 8, Mıs. 44).*
[göz görmemiş, -me, -miş]

göz yaşı: *Gözyaşı.*

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 18). [göz yaşıyıla]

Gehī ġamla dilin pür-ḫūn iderdi
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi (Mes. 21, Mıs. 130).
[gözi yaşın]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 26). [gözi yaşın]

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı nerm iderdi (Mes. 73, Mıs. 18). [gözinüñ yaşı]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 2). [gözinüñ yaşıla, -ı, -la]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 4). [gözleri yaşı]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 3). [gözlerüm yaşı]

Āh u efġān itdügüme derd ile
Gözlerüm yaşı durur baña güvāh (Kıt. 2, Mıs. 8). [gözlerüm yaşı]

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 10). [gözlerüm yaşını]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 1). [gözüm yaş]

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḫūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 24). [gözüm yaşı]

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā (Mes. 90, Mıs. 15). [gözüm yaşı]

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla pür-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 2). [gözüm yaşını]

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 42). [gözüm yaşıyla]

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 68). [gözüñ yaşın]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 29). [gözünüñ yaşı]

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin (Mes. 33, Mıs. 7). [gözyaşını, -nı]

gözden ırağ: *Ayrılıp başka yere gitmek, görünmez olmak.*

Nola **gözden ırağ ise** cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli *(Mes. 142, Mıs. 55). [gözden ırağ ise, -ise]*

gözet-: *Göz önünde tutmak, dikkat etmek, önem vermek, nazarıtîbâra almak, riâyet etmek.*

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 76). [gözedürler, -ür, -ler]

Çekübeni ḳulaġa ḳol uzatdı
Gözedüp eçdehāyı ol uz atdı (Mes. 28, Mıs. 56). [gözedüp, -üp]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 20). [gözedüp, -üp]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 22). [gözedürdi, -ür, -di]

gözet-: *Kollamak, aramak.*

Ayaġını **gözedüp** çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh *(Mes. 29, Mıs. 67). [gözedüp, -üp]*

gözet-: *Bir şeye önem vermek, göz önünde bulundurmak, düşünmek.*

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 48). [gözedüp, -üp]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Ṣādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 69). [gözedürdi, -ür, -di]

gözi nem ol-: *Gözü yaşarmak, ağlamaklı olmak, gözünden yaş akmak.*

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam *(Mes. 22, Mıs. 35). [gözi nem oldı]*

gözi yaşı deryā ol-: *Gözyaşına boğulmak, gözyaşları içinde kalmak.*

Şu resme kār ḳıldı aña sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā *(Mes. 20, Mıs. 104). [gözi yaşı deryā oldı, -dı]*

gözinden āb aḳıt-: *Gözyaşı akıtmak.*

Gözinden çeşme bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb *(Mes. 37, Mıs. 87). [gözinden āb aḳıdur, -ur]*

gözine barmak ko-: *Düşünmek.*

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver *(Mes. 113, Mıs. 21). [gözine barmaḳ ḳodı, -dı]*

gözine görin-: *Ortaya çıkmamak, ortalıkta dolaşmamak, saklanmak.*

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 118). [gözine görinmesün, -me, -sün]

Çü göñlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 16). [gözine görinmezdi]

Giderdi miḥnet ile zār u şeydā
Görinmezdi gözine ṭaġ u ṣahrā (Mes. 73, Mıs. 20). [gözine görinmezdi]

gözini dik-: *Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak.*

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 35). [gözini diküben, -üben]

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 7). [gözlerüme, -lerüme]

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cüyībār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 10). [gözüm]

gözümle başım üzre: *Belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz.*

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā *(Mes. 42, Mıs. 20). [gözümle başım üzre]*

gözüñ aç: *Uyanık, dikkatli olmak.*

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden **gözüñ aç** olġıl āgāh *(Mes. 30, Mıs. 26). [gözüñ aç]*

ġubār: *Toz, ince toprak.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [ġubārından, -ı, -n, -dan]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 100). [ġubār ile, -ile]

ġubār: *1) Toz, toprak 2) sürme.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(Gaz. 7, Mıs. 1). [ġubārı, -ı]*

güc: *Zor.*

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta *(Mes. 31, Mıs. 32). [güc]*

güç eyle-: *1. Güçlük çıkarmak. 2. Zorlamak, tazyik etmek. 3. Zulmetmek, gadretmek (TARAMA).*

Çü **güç eyledi** bunlar ol ża ʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḥīfe *(Mes. 5, Mıs. 55). [güç eyledi, -di]*

ġufrān: *Bağış, af, mağfiret.*

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl **ġufrān** çü sensin *(Mes. 6, Mıs. 32). [ġufrān]*

güftār: *Söz, kelam.*

Senüñ dīdāruñayam ārzūmend
Olur **güftāruñ** ile cān ḫursend *(Mes. 111, Mıs. 12). [güftāruñ, -uñ]*

güftār eyle-: *Söz söylemek.*

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār *(Mes. 8, Mıs. 166). [güftār eyledi, -di]*

ġūġū: *Kumrunun çıkardığı ses: "gû-gû".*

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile **ġūġū**
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu *(Mes. 20, Mıs. 51). [ġūġū]*

güher: *Gevher, cevher, mücevher, elmas, inci.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 11). [güher]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 205). [güher]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher ṣaç (Mes. 35, Mıs. 4). [güher]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna ṣaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 5). [güherler, -ler]

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 131). [güherler, -ler]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḥı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 85). [güherler, -ler]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 4). [güherler, -ler]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 16). [güher]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [güherden, -den]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 15). [güherdür, -dür]

güher-rīz eyle-: *İnci, cevher dökmek // İnciler saçan sözler söylemek.*

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz *(Mes. 115, Mıs. 7). [güher-rīz eyle]*

gül: *(Fars.) Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 13). [gül]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [gül]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 1). [gül]

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 2). [gül]

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 10). [gül]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 8). [gül]

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 6). [gül]

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 4). [gül]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 12). [gül]

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül (Gaz. 34, Mıs. 14). [gül]

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 1). [gül]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [gül]

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 36). [gül]

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış idi
Niḳābın gül yüzinden ṣalmış idi (Mes. 18, Mıs. 12). [gül]

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 15). [gül]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 138). [gül]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 139). [gül]

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 145). [gül]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 80). [gül]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 9). [gül]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 2). [gül]

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 20). [gülden, -den]

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 30). [gülüñ, -üñ]

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 44). [gül]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 127). [gül]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 72). [gül]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāṣıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 113). [gül]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 115). [gül]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 49). [gül]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 26). [gül]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89). [gül]

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 173). [gül]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [gül]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 85). [gül]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 79). [gül]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 70). [gül]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [gül]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 1). [gül]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 2). [gül]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 47). [gül]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 36). [gül]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 32). [gül]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 29). [güldük, -dü, -k]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [gül]

Girü ḳıldı ġam ile āh u efġān
Girü gül bigi çāḳ itdi giribān (Mes. 103, Mıs. 10). [gül]

Gülüñ zerd olduġıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 27). [gülüñ, -üñ]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 9). [güldür]

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 55). [gül]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 31). [gül]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 57). [gül]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 136). [gül]

Gehī funduḳla iderdi ḳaṣd-ı piste
Gehī gül degşirüp eylerdi deste (Mes. 155, Mıs. 246). [gül]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 7). [gülleriyile, -ler, -i, -yile]

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 9). [gül]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 5). [güller, -ler]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 9). [gül]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şüküfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 5). [gül]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 2). [güller, -ler]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [güllerle, -ler, -le]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 12). [gül]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 12). [gül]

Ḫükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 15). [gül]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 22). [gülidür, -i, -dür]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḫzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 11). [güliyidi, -iyidi]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 55). [gül]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 45). [gül]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [güller, -ler]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 4). [gülden, -den]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 47). [gülsin, -sin]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 2). [gül]

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı baġlar berg-i nevādan (Mes. 150, Mıs. 11). [güller, -ler]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 30). [güller, -ler]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 31). [güller, -ler]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 176). [gülden, -den]

Ṭarāvetde yüzi şankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre şankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 137). [gül idi]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 12). [gül ile, -ile]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 24). [güller ile, -ler, -ile]

gül-: *Gülmek.*

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 3). [gülse, -se]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 2). [gülüp, -üp]

gül ile sūsen: *Gül ve süsen. [Süsen: Süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi; susam (İris germanica). TDK].*

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 19). [gül ile sūsen]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 10). [gül ü sūsen]

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste (Mes. 154, Mıs. 2). [gül ü sūsen]

Gül ü sūsen şüküfte olmuş idi
Şūkūfeyle ser-ā-ser ṭolmış idi (Mes. 161, Mıs. 23). [gül ü sūsen]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 2). [gül ü sūsenle, -le]

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen (Mes. 120, Mıs. 18). [gül ü sūsenle, -le]

gül ol-: *Gül olmak, güle dönüşmek.*

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(Gaz. 38, Mıs. 10). [gül olur, -ur]*

gül ü bülbül: *Gül ve bülbül.*

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi *(Mes. 122, Mıs. 2). [gül ü bülbül]*

gül ü lāle: *Gül ve lale.*

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā *(Mes. 26, Mıs. 61). [gül ü lāle]*

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada *(Mes. 58, Mıs. 4). [gül ü lāle]*

gül ü nesrīn: *Gül ve yaban gülü.*

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi *(Mes. 20, Mıs. 50). [gül ü nesrīn]*

gül ü sünbül: *Gül ve sümbül.*

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte *(Mes. 122, Mıs. 11). [gül ü sünbül]*

gül-āb: *Far. Gül suyu, cülâb.*

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 47). [gül-ābı, -ı]

Ṣaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 45). [gül-ābı, -ı]

Ṣaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 71). [gül-ābı, -ı]

Düşüp ṭopraġa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb efşān iderler (Mes. 47, Mıs. 66). [gül-āb]

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 9). [gül-āb]

gül-ābı ol-: *Gül suyu olmak.*

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uşbu şerbetüñ oldum gül-ābı *(Mes. 65, Mıs. 6). [gül-ābı oldum, -du, -m]*

ġulāġıl ḳıl-: *Gulu gulu etmek, gulu gulu sesi çıkarmak.*

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil *(Mur. 1, Mıs. 9). [ġulāġıl ḳıla, -a]*

gülāle: *Yaş iken örülüp kuruyunca taranıp zincir şekline alan saçlara denir. Arapçası muca'addır, Ca'd da denmiştir.*

Ṭaġıdup gice müşg-āgīn **gülāle**
Güneş yüzini irgürdi zevāle *(Mes. 155, Mıs. 17). [gülāle]*

ġulām: *Ar. Köle.*

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 26). [ġulāmı]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [ġulāmı, -ı]

ġulāmı ol-: *Köle olmak.*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı *(Mes. 17, Mıs. 60). [ġulāmı olur]*

gül-berg-i ḫandān: *Gülen gül yaprağı.*

İy yüzi **gül-berg-i ḫandān** nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(Gaz. 22, Mıs. 1). [gül-berg-i ḫandān]*

gül-berg-i nesrīn: *Nesrin çiçeğinin yaprağı.*

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 56). [gül-berg-i nesrīn]

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa pür-tāb u pür-çīn (Mes. 23, Mıs. 41). [gül-berg-i nesrīn]

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn *(Mes. 161, Mıs. 19). [gül-berg-i nesrīn]*

gül-berg-i ṭarī: *Taze gül. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde Hurşid'in cariyesi.*

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 120). [gül-berg-i ṭarī]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 121). [gül-berg-i ṭarīye, -ye]

gül-endām: *Güzel endâmlı, boyu gül gibi nâzik ve lâtif olan.*

Ḳıġırdı bir kenīzek ol **gül-endām**
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām *(Mes. 37, Mıs. 119). [gül-endām]*

Bu sözi söyleyürek ol **gül-endām**
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām *(Mes. 96, Mıs. 63). [gül-endām]*

Didi nāz ile Efser iy **gül-endām**
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām *(Mes. 114, Mıs. 23). [gül-endām]*

ġulġul it-: *Kul kul sesi çıkarmak; ötmek, şakımak.*

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Şürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul *(Mes. 20, Mıs. 35). [ġulġul iderdi, -er, -di]*

gülgūn: *Gül renkli.*

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 37). [gülgūn]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 5). [gülgūn]

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 154, Mıs. 71). [gülgūn]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 55). [gülgün]

gülgūn eyle-: *Gül rengine boyamak, dönüştürmek.*

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥzūn (Mes. 117, Mıs. 83). [gülgūn eyledi, -di]

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla pūr-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 2). [gülgūn eyledün]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn (Mes. 119, Mıs. 6). [gülgūn eylerdi, -r, -di]

gülgūn ḳıl-: *Gül renkli yapmak. II Kırmızılaştırmak, kızıllaştırmak.*

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḫūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 24). [gülgūn ḳıldı]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 292). [gülgūn ḳıldı]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 8). [gülgūn ḳılurdı, -ur, -dı]

gülgūn ol-: *Gül renkli olmak.*

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn *(Mes. 44, Mıs. 19). [gülgūn oldı]*

gülgūn ol-: *Gül renkli olmak (Kanlı göz yaşı bağlamında).*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi **gülgūn olupdur** *(Gaz. 24, Mıs. 4). [gülgūn olupdur]*

gülgūn ol-: *Kızarmak.*

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice **gülgūn olur** *(Gaz. 23, Mıs. 12). [gülgūn olur]*

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn *(Mes. 74, Mıs. 14). [gülgūn olur]*

gül-i handān: *O gülen gül ll Sevgili kastedilmektedir.*

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol **gül-i ḫandānumuz** *(Gaz. 31, Mıs. 10). [gül-i ḫandānumuz]*

gül-i sāġar: *Kadehteki gül.*

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur şankim mül üzre *(Mes. 19, Mıs. 146). [gül-i sāġar]*

gül-i sūrī: *Kırmızı gül, düğün gülü.*

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 121). [gül-i sūrī]

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī şanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 14). [gül-i sūrī]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 3). [gül-i sūrīyi]

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī açılmışdı semenle (Mes. 161, Mıs. 26). [gül-i sūrī]

gül-i ter: *Taze gül.*

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 75). [gül-i ter]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 67). [gül-i ter]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 2). [gül-i ter]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 2). [gül-i ter]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 14). [gül-i ter]

güliş: *Gülüş.*

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ **gülişin** *(Mes. 147, Mıs. 22). [gülişin, -in]*

gülistān: *(Fars.) Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [gülistānum, -um]

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 11). [gülistān]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dūn ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā
(Gaz. 39, Mıs. 5). [gülistān]

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış idi
Niḳābın gül yüzinden ṣalmış idi (Mes. 18, Mıs. 11).
[gülistān]

Aluban vaṣl-ı güllerden naşībi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭībi (Mes. 18, Mıs. 20).
[gülistānuñ, -uñ]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs.
31). [gülistān]

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gaz. 46,
Mıs. 4). [gülistānı]

gülistan eyle-: *Gül bahçesine çevirmek.*

Semāyı gāh ḳılup zār u giryān
Zemīni güldürüp eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 102).
[gülistan eyler, -r]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 124).
[gülistan eyler, -r]

gülistan ol-: *Gül bahçesi olmak.*

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan *(Mes. 5, Mıs. 22).
[gülistan olur, -ur]*

gül-ʿizār: *Gül yanaklı.*

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü şol gül-ʿiẕārumuz (Gaz. 26,
Mıs. 14). [gül-ʿiẕārumuz, -umuz]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 53).
[gül-ʿiẕārı, -ı]

gül-peyker: *Gül yüzlü. Gülpeyker. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū (Mes. 54, Mıs.
13). [gül-peyker]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 1).
[gül-peyker]

gülşen: *Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.*

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34,
Mıs. 11). [gülşen]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 9).
[gülşende, -de]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5,
Mıs. 31). [gülşende, -de]

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5,
Mıs. 36). [gülşende, -de]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 62).
[gülşen]

Kerāmet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾüñ hem ḥabībi (Mes. 7, Mıs. 17).
[gülşeninüñ, -in, -ün]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 5).
[gülşeninüñ, -in, -ün]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḥzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 11).
[gülşeninün, -in, -ün]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 22).
[gülşeninün, -in, -ün]

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen nesterenden (Mes. 18, Mıs. 22).
[gülşen]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 8).
[gülşene, -e]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs.
48). [gülşen]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs.
48). [gülşen]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs.
5). [gülşen]

Hemān maḵhūr ḳıldı düşmenümi
Anuñla tāze itdi gülşenümi (Mes. 152, Mıs. 26). [gülşenümi, -üm, -i]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [gülşende, -de]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 20). [gülşen idi]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 24). [gülşen idi, -idi]

gülşen eyle-: *Gül bahçesine dönüştürmek.*

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken **gülşen eyler** *(Mes. 2, Mıs. 104). [gülşen eyler, -r]*

gülşen it-: *Gül bahçesi gibi olmak.*

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen *(Mes. 120, Mıs. 17). [gülşen itmiş idi, -miş, -idi]*

gülşen ol-: *Bir yerin gül bahçesi haline gelmesi, güzelleşmesi.*

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 6). [gülşen oldı, -dı]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1). [gülşen oldı]

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 4). [gülşen oldı]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 4). [gülşen oldı]

Didi yüzüñ hemīşe rūşen olsun
Dil ü cān bülbüline **gülşen olsun** *(Mes. 142, Mıs. 16). [gülşen ol-]*

gülşen-i ḥüsn: *Güzelliğin gül bahçesi.*

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 3). [gülşen-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

gülsitān: *(Fars.) Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen.*

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna anı gülsitān it (Mes. 1, Mıs. 44). [gülsitān]

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 14). [gülsitānı, -ı]

Ḳurulmışdı çiçekden sāyebānlar
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar (Mes. 18, Mıs. 18). [gülsitānlar, -lar]

Olurken ikimüz bir būsitānda
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda (Mes. 96, Mıs. 28). [gülsitānda, -da]

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre (Mes. 150, Mıs. 33). [gülsitān]

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı (Mes. 163, Mıs. 73). [gülsitānı, -ı]

gülsitāne: *Gül bahçesi, güllük.*

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben **gülsitāne** *(Mes. 18, Mıs. 26). [gülsitāne, -e]*

gülsitān-ı cān: *(Aşığın) Kalbinin gül bahçesi.*

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı **gülsitān-ı cāna** döndi *(Mes. 169, Mıs. 10). [gülsitān-ı cāna, -a]*

gülzār: *Gül bahçesi.* || *Cennet bahçesi.*

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 8). [gülzār]

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 9). [gülzār]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 2). [gülzār]

gülzār: *Bahçe, gül bahçesi.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [gülzārdan, -dan]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 15). [gülzārda, -da]

Gel iy bülbül kiʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 2). [gülzār]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 7). [gülzār]

gülzār ol-: *"Gül bahçesi olmak."*.

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 100). [gülzār ola]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 68). [gülzār olalı, -alı]

gülzār-ı ʿaşk: *Aşkın gül bahçesi.*

Gel iy **gülzār-ı ʿaşḳuñ** ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi *(Mes. 165, Mıs. 1). [gülzār-ı ʿaşḳuñ, -uñ]*

gülzār-ı cihān: *Dünya bahçesi.*

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki **gülzār-ı cihānda** gösterür āṣār gül *(Gaz. 34, Mıs. 14). [gülzār-ı cihānda, -da]*

gülzār-ı dehr: *Zamanın gül bahçesi.*

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile **gülzār-ı dehr** ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 38). [gülzār-ı dehr]*

gülzār-ı rūḫ: *Sevgilinin yanak/yüz gül bahçesi.*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā *(Tb. 1, Mıs. 22). [gülzār-ı rūḫuñ, -uñ]*

güm it-: *Kaybetmek; yok etmek II harekete geçmek.*

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 78). [güm itmiş idüm, -miş, -idüm]

Yüridürsin felek yüzinde encüm
Gehī yine idersin ḳamusın güm (Mes. 3, Mıs. 60). [gūm idersin, -er, -sin]

güm ḳıl-: *Kaybetmek, yok etmek.*

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 15). [güm ḳıldı]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 88). [güm ḳılur, -ur]

güm ol-: *Kaybolmak.*

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm *(Mes. 36, Mıs. 1). [güm oldı]*

güm ol-: *"Harcanmak, mahvolmak, boşa gitmek, yok olmak, zor durumda kalmak."*.

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun **güm olmışam** ben *(Mes. 6, Mıs. 64). [güm olmışam]*

gümrāh eyle-: *Doğru yoldan saptırmak.*

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh *(Mes. 6, Mıs. 95). [gümrāh eyleme, -me]*

güm-rāh ḳıl-: *Yolunu şaşırtmak, doğru yoldan saptırmak.*

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 76). [güm-rāh ḳıldı]

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh (Mes. 97, Mıs. 46). [güm-rāh ḳıldı]

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet (Mes. 169, Mıs. 108). [güm-rāh ḳılur, -ur]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 107). [gümrāh olmaz, -maz]

gümrāh ol-: *Yoldan sapmak, sapıtmak, yolunu şaşırmak.*

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh (Mes. 6, Mıs. 65). [gümrāh olup]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 135). [gümreh olma, -ma]

gün: *Güneş.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 5). [gün]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [günden, -den]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [gün]

gün: *Gündüz.*

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken **güni** rūşen *(Mes. 117, Mıs. 26). [güni, -i]*

gün: *Gün, zaman, vakit, an.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 4). [gün]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [gün]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [günüm, -üm]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [güni, -i]

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 48). [güninde, -inde]

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kas. 4, Mıs. 68). [güninde, -i, -n, -de]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 52). [gün]

Taṣadduḳ idicegez māl-i Ḳārūn
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün (Mes. 19, Mıs. 110). [gün]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [gün]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol ṣāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [gün]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 157). [güni, -i]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [gün]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol ṣāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [gün]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 89). [gün]

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 100). [gün]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 58). [günini, -in, -i]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 47). [güni, -i]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [gün]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 19). [gün]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [gün]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 11). [gün]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 17). [gün]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 18). [gün]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 1). [gün]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 24). [gün]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 5). [gün]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28). [gün]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫātırı şād (Mes. 105, Mıs. 31). [gün]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19). [gün]

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını (Mes. 117, Mıs. 21). [gün]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 5). [günki, -ki]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Ṣādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [gün]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 46). [gün]

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 52). [güni, -i]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [gün]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 10). [gün]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 1). [gün]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 16). [günümizi, -ümiz, -i]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 29). [gün]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [gün]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 92). [günüñ, -üñ]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [gün]

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün (Mes. 141, Mıs. 11). [gün]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire şu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 111). [gün]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 3). [gün]

Bu resm ile tamāmet ḳırḳ bir gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı dügün (Mes. 154, Mıs. 87). [gün]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 18). [günin, -i, -n]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [gün]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 22). [günüm, -üm]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [gün]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [gün]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 21). [gün]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 62). [güni, -i]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 86). [güni, -i]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [gün]

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā (Tb. 1, Mıs. 18). [güni, -i]

gün bigi: *Gün gibi açık; gündüz gibi parlak, aydınlık II gün gibi açık. Çok açık, çok belli, besbelli, çok belirgin biçimde.*

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola **gün bigi** rūşen *(Mes. 18, Mıs. 106). [gün bigi]*

gün ol-: *Gün olmak II günün tamamlanması.*

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş **gün olur** kendü günin *(Mes. 154, Mıs. 18). [gün olur, -ur]*

günāh: *Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, suç, kusur.*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 61). [günāhını, -ı, -n, -ı]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 69). [günāh]

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 81). [günāhı, -ı]

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿafv ḳıl benden günahı (Mes. 6, Mıs. 120). [günahı, -ı]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 157). [günahı, -ı]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 51). [günāhum, -um]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 54). [günāhum, -um]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫ∨āhum (Mes. 6, Mıs. 73). [günāhum, -um]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 99). [günāhum, -um]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 163). [günāhum, -um]

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫ∨āhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 166). [günāhum, -um]

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum (Mes. 6, Mıs. 173). [günāhum, -um]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 113). [günāhumdan, -um, -dan]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫ∨āhum (Mes. 6, Mıs. 74). [günāhumdur, -um, -dur]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 30). [günāhumuza, -umuz, -a]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını baġışla (Mes. 8, Mıs. 176). [günāhını, -ı, -n, -ı]

Unutma ben faḳīr-i bī-nevāyı
Belāyıla günāha mübtelāyı (Mes. 9, Mıs. 78). [günāha, -a]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 57). [günāhumı, -um, -ı]

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mes. 70, Mıs. 30). [günāhum, -um]

Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī
Yüzüme urma itdügüm günāhı (Mes. 169, Mıs. 110). [günāhı, -ı]

Günāhum oluban ḫayruma māniʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 103). [günāhum, -um]

günāh ol-: *Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, suç, kusur olmak.*

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş *(Mes. 169, Mıs. 101). [günāh olup durur, -up, -durur]*

günāha gir-: *Dini bakımdan suç sayılacak bir iş yapmak ya da söz söylemek.*

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı reng-i siyaha (Mes. 5, Mıs. 149). [günāha girme, -me]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 151). [günāha girme, -me]

gündüz: *Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı.*

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 89). [gündüzle, -le]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 3). [gündüz]

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī (Mes. 97, Mıs. 42). [gündüz]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 43). [gündüz]

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini (Mes. 97, Mıs. 14). [gündüzini, -ini]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 1). [gündüz]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 16). [gündüzümüz, -ümüz]

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini (Mes. 135, Mıs. 26). [gündüzini, -i, -n, -i]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 7). [gündüz]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 60). [gündüz]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 8). [gündüzine, -i, -n, -e]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 57). [gündüz]

gündüz ol-: *Sabah olmak, aydınlanmak.*

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 7). [gündüz oldı, -dı]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 118). [gündüz olmışdı, -mış, -dı]

gündüz u dün: *Gündüz ve gece.*

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün *(Mes. 141, Mıs. 12). [gündüz u dün]*

güneh: *Allah'ın emirlerine aykırı görülen iş, dinî suç, ahirette ceza gerektiren amel, cürüm.*

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 44). [güneh]

Ḫayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān (Mes. 6, Mıs. 60). [güneh]

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh (Mes. 6, Mıs. 66). [güneh]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 67). [günehden, -den]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 170). [güneh]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 173). [günehden, -den]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 36). [güneh]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 43). [güneh]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 15). [günehden, -den]

Günehden ḥaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 21). [günehden, -den]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 41). [günehden, -den]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 17). [günehle, -le]

<u>güneh it-:</u> *Günah işlemek.*

ʿAşḳuñ yolında ger **güneh itdüñse** dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 5). [güneh itdüñse, -dü, -ñ, -se]*

<u>güneh-kār:</u> *Günah işlemiş kimse.*

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 75). [güneh-kār]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 43). [günehkār]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 155). [günehkār]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 156). [günehkār]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 54). [günehkāram, -am]

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 71). [günehkāram, -am]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 75). [günehkāram, -am]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 155). [günehkāram, -am]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 29). [günehkāruz, -uz]

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār (Mes. 7, Mıs. 79). [günehkār]

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār (Mes. 7, Mıs. 80). [günehkār]

Çerāġı lī-maʿa'llāh şoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 12). [günehkār]

Nübüvvet çarḥınuñ bedr-i dücāsı
Günehkār ümmetinüñ mültecāsı (Mes. 8, Mıs. 22). [günehkār]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẓmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 146). [günehkār]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 169). [günehkār]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 169). [günehkār]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 10). [günehkāram, -am]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 27). [günehkāruñ, -uñ]

<u>günehkār ol-:</u> *Günaha girmek; kötü yola sapmış kimse olmak.*

Çün **günehkār oldı** Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳılʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(Kas. 2, Mıs. 47). [günehkār oldı, -dı]*

<u>güneş:</u> *Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.*

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [güneş]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 48). [güneş]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 102). [güneşden, -den]

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker ṣu olur idi sözlerinden (Mes. 22, Mıs. 119). [güneş]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 139). [güneş]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 74). [güneşdur, -dür]

Fiġān itdi çü gönli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 66). [güneş]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 9). [güneş]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 17). [güneşden, -den]

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 27). [güneş]

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen (Mes. 67, Mıs. 17). [güneş]

Gice olınca eyledi ḫıṭābı
Güneşden almadı lākin cevābı (Mes. 74, Mıs. 38). [güneşden, -den]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 25). [güneş]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 4). [güneşüñ, -üñ]

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 3). [güneşden, -den]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 100). [güneş]

Ṭaġıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 18). [güneş]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [güneş]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [güneş]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 147). [güneş]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 260). [güneş]

<u>güneş-baḫt u ʿüṭārid bigi ʿālim:</u> *"Güneş talihli ve Utarit gibi bilgin".*

Güneş-baḫt u ʿÜṭārid bigi ʿālim
Şeh-i Nāhīd-ʿizzet ʿumde-sālim *(Mes. 17, Mıs. 11). [güneş-baḫt u ʿüṭārid bigi ʿālim]*

<u>gür:</u> *Çok.*

Yidi yüz biñ **gür** er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı *(Mes. 130, Mıs. 17). [gür]*

<u>ġurbet:</u> *Ar. Yabancı memleket, yad el.*

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [ġurbet]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [ġurbet]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 14).
[ġurbetde, -de]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 5).
[ġurbet]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 39).
[ġurbetde, -de]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 63).
[ġurbet]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 65).
[ġurbetden, -den]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 19).
[ġurbetden, -den]

Bu ġurbetden ḫalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 21).
[ġurbetden, -den]

ġūre: *Koruk, ham üzüm.*

Egerçi **ġūre** virmişdi dıraḫtum
Şoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum *(Mes. 158, Mıs. 15).*
[ġūre]

gürīz ol-: *Kaçmak.*

Reʾy-i cihān-münīrüñ mirʾāt-ı Levḥ-i Maḥfūẓ
Oldı gürīz anda esrār-ı ġayb-ı mübhem *(Kas. 5, Mıs. 24). [gürīz oldı, -dı]*

gürīzān ol-: *Kaçmak.*

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān *(Mes. 29, Mıs. 80).*
[gürīzān oldı]

gürūh: *Topluluk, cemâat, bölük || Makbul olmayan topluluklar için.*

Küfrüñ **gürūhın** eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(Kas. 4, Mıs. 31). [gürūhın, -ıñ]*

gürz: *Far. Esliha-i atîkadan sapı uzun büyük topuz: gürz-i girân. ("gürze" dahi denilir).*

Hemān **gürzi** şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle *(Mes. 29, Mıs. 61).*
[gürzi, -i]

güş eyle-: *Dinlemek, kulak vermek, dikkate almak.*

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi güş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 6).
[güş eyle]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle güş bir dem (Mes. 8, Mıs. 100).
[güş eyle]

Şarāb-ı erġavān nūş eylediler
Semāʿ-ı erġanūn güş eylediler (Mes. 154, Mıs. 62).
[güş eylediler, -di, -ler]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin güş eylediler (Mes. 161, Mıs. 32).
[güş eylediler, -di, -ler]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm güş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 80). [güş eyledüñ]

Belābil naġmesini eyleyüp güş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 115).
[güş eyleyüp, -yüp]

Güş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 61). [güş ideli, -eli]

güş eyle-: *İşitmek, duymak.*

Bu sözi çünki güş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 7). [güş eyledi, -di]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi güş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 43).
[güş eyledi]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi güş
Göñülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 31).
[güş eyledi]

Çü Efser bu kelāmı eyledi güş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 33).
[güş eyledi]

Çü hātif naġmesini eyledüm güş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 83).
[güş eyledüm]

güş it-: *İşitmek, duymak.*

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 69). [gūş idüp, -üp]

Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş
Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş (Mes. 21, Mıs. 35). [gūş itdiler]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 21). [gūş itsün]

gūş it-: *Dinlemek, kulak vermek.*

Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş
Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş (Mes. 140, Mıs. 8). [gūş itdiler, -di, -ler]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Şarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 11). [gūş itdiler, -di, -ler]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 1). [gūş ḳıldı]

gūş it-: *Dinlemek; dinleyip uygulamaya koymak.*

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın *(Mes. 20, Mıs. 10). [gūş iderdi, -er, -di]*

gūş ḳıl-: *Kulak tutmak, kulak vermek, dikkatle dinlemek.*

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 83). [gūş ḳıluban, -uban]

Mey-i gülgūn cāndan itdiler nūş
Semāʿ-ı erġanūnı ḳıldılar gūş (Mes. 154, Mıs. 42). [gūş ḳıldılar, -dı, -lar]

gūş ṭut-: *Kulak vermek.*

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş *(Mes. 96, Mıs. 61). [gūş ṭut]*

güşâde: *Açık, açılmış.*

Vedāʿ olsun yüri yoluñ **güşāde**
Saña yavuzṣanan olsun fütāde *(Mes. 166, Mıs. 49). [güşāde]*

güşāde eyle-: *Açmak.*

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın *(Mes. 1, Mıs. 11). [güşāde eylegil, -gil-gil]*

güşāde ol-: *I. Açılmak II. Ferahlamak, şenlenmek.*

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada *(Mes. 18, Mıs. 27). [güşāde olmaġa, -ma, -ġa]*

güşāde ol-: *Açılmak.*

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 141). [güşāde olsun, -sun]

Dil ü cān zülf-i yāre baġluyiken
Güşāde oluban irdi necāta (Rüb. 6, Mıs. 4). [güşāde oluban, -uban-uban]

ġuṣṣa: *Ar. Kalbe tari olan sıkıntı, kaygı, tasa.*

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [ġuṣṣadan, -dan]

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣsa aña ḥiṣṣe (Mes. 31, Mıs. 60). [ġuṣsa]

Dinildi añā çünkim uṣbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa (Mes. 71, Mıs. 72). [ġuṣṣa]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 102). [ġuṣṣā]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 50). [ġuṣṣası, -sı]

Yirinden ṭurdı şādān u feraḥnāk
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫātırı pāk (Mes. 117, Mıs. 46). [ġuṣṣasından]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 74). [ġuṣṣalar, -lar]

ġuṣṣa çek-: *Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.*

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣsa aña ḥiṣṣe *(Mes. 31, Mıs. 59). [ġuṣṣa çekerdi, -er, -di]*

ġuṣṣa vü ġam: *Gam ve keder.*

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam (Kas. 5, Mıs. 58). [ġuṣṣa vü ġam]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 60). [ġuṣṣa vü ġam]

güvāh: *Tanık, şahit olmak.*

Āh u efġān itdügüme derd ile
Gözlerüm yaşı durur baña güvāh *(Kıt. 2, Mıs. 8). [güvāh durur]*

güvāh ol-: *Şahit olmak.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār *(Kas. 1, Mıs. 14). [güvāh ol, -dı]*

gūy: *(Fa.) Çevgan oyununda oynanan top.*

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh **gūy** oynar *(Mes. 118, Mıs. 38). [gūy]*

gūyā: *"Adeta, sanki, gibi" edatı.*

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle **gūyā**
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā *(Mes. 1, Mıs. 25). [gūyā]*

gūyā ḳıl-: *Söyletmek, dile getirmek.*

Dilerseñ ġoncayı **gūyā ḳılursın**
Dilerseñ nerkisi bīnā ḳılursın *(Mes. 3, Mıs. 11). [gūyā ḳılursın, -ur, -sın]*

gūyā-yı maʿnī: *Hakikatin, anlamın konuşması.*

Çü iy **gūyā-yı maʿnī** ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin *(Mes. 19, Mıs. 79). [gūyā-yı maʿnī]*

güyegülük: *"Güveyilik, damatlık".*

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol *(Mes. 12, Mıs. 12). [güyegülükde, -de]*

güyende: *Söyleyen.*

Gel iy **güyendesi** tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ *(Mes. 115, Mıs. 1). [güyendesi, -si]*

güyiyā: *"Adeta, sanki, gibi" edatı.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur *(Gaz. 6, Mıs. 1). [gūyiyā]*

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur *(Gaz. 6, Mıs. 14). [gūyiyā]*

güzāfın: *Yalancıktan.*

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk *(Mes. 5, Mıs. 17). [güzāfın]*

güẕār: *Gitmek, ilerlemek.*

Eger bu bāġa olursa **güẕāruñ**
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ *(Mes. 71, Mıs. 31). [güẕāruñ, -uñ]*

güzārı ḳıl-: *Geçmek.*

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı *(Mes. 74, Mıs. 19). [güẕārı ḳılursañ, -ur, -sa, -ñ]*

güzel: *Güzel, hoş.*

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [güzel]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 24). [güzel]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [güzel]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 6). [güzelligi, -liġ, -i]

güzel: *Sevgili, dilber, güzel kişi.*

Güzeller perdeden bīrūn olurlar
Hümāyūnuñ serāyına gelürler (Mes. 22, Mıs. 105). [güzeller, -ler]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 27). [güzeller, -ler]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 36). [güzelden, -den]

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden (Mes. 70, Mıs. 19). [güzelden, -den]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 2). [güzeller, -ler]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 58). [güzeller, -ler]

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 148). [güzeller]

güzer ḳıl-: *Geçmek, ilerlemek.*

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül *(Mes. 73, Mıs. 4). [güẕer ḳılmış, -mış]*

güzīn: *Seçilmiş, güzîde.*

İki yüz biñ güzīn er oldı ḫāżır
Olara şāh Şādī oldı nāẕır (Mes. 124, Mıs. 7). [güzīn]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20). [güzīn]

güzīn ü server: *Seçkin ve reis.*

Baña ḳon Şādīyile leşkerini
Ol alayuñ **güzīn ü serverini** *(Mes. 148, Mıs. 48). [güzīn ü serverini, -i, -ni]*

güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet: *"Alemin seçkini ve mertliğin başı".*

İmām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat
Güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet *(Mes. 13, Mıs. 4). [güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet]*

hā mīm: *Kuranda yedi surenin başında geçen huruf-u mukattaa.*

Anuñçün didi Ḥaḳ **Hā mīm** Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid *(Mes. 7, Mıs. 45). [hā mīm]*

hˇāb: *Uyku, rü'yâ.*

Bu **ḫˇāb** içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir *(Mes. 6, Mıs. 115). [ḫˇāb]*

hâb ḳıl-: *Uyumak.*

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı *(Mes. 70, Mıs. 51). [ḫâb ḳıldı, -dı]*

haber: *Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi.*

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 20). [ḫaberdür, -dür]

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden (Mes. 22, Mıs. 33). [ḫaberden, -den]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 11). [ḫaber]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 13). [ḫaberden, -den]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 37). [ḫaberlerden, -ler, -den]

haber al-: *Öğrenmek, bilgi edinmek.*

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden *(Mes. 93, Mıs. 4). [ḫaber aldı]*

haber gönder-: *Haber salmak.*

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher *(Mes. 23, Mıs. 63). [ḫaber gönderdi, -di]*

haber vir-: *Bir şeyi bildirmek, bir şey hakkında bilgi vermek.*

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 86). [ḫaber virdi]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 44). [ḫaber virdi]

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret şāh u Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 85). [ḫaber virdi]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 5). [ḫaber vir]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 6). [ḫaber vir]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 73). [ḫaber virdiler]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 59). [ḫaber virürler, -ür, -ler]

haber-dār eyle-: *Haber vermek, bildirmek.*

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār *(Mes. 154, Mıs. 21). [ḫaber-dār eyledi, -di]*

haberdār it-: *Bir kimseye bir konu hakkında bilgi vermek.*

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun *(Mes. 132, Mıs. 109). [ḫaberdār ideyin, -e, -yin]*

haber-dār ḳıl-: *Haber vermek, bildirmek.*

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār *(Mes. 122, Mıs. 37). [ḫaber-dār ḳılur, -ur]*

haberdār ol-: *Haberli olmak, bilgi sahibi olmak.*

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār *(Mes. 40, Mıs. 37). [ḫaberdār ol]*

habeş: *Habeşistan.*

Çeküben leşkerini şāh-ı ḫāver
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser (Mes. 28, Mıs. 4). [ḥabeş]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 18). [ḥabeşden, -den]

ḥabīb: *Sevgili, mahbup.*

Ḥabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uşanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 9). [ḥabībüñ, -üñ]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 9). [ḥabībüm, -üm]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 13). [ḥabībüñ, -üñ]

Ḫaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 26). [ḥabībi, -i]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 8). [ḥabībe, -e]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḫabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 138). [ḥabībe, -e]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḫabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 96). [ḥabībe, -e]

ḥabīb: *Sevgili. II. Hz. Muhammed(s.a.v).*

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḫabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 262). [ḥabībüñ, -üñ]

Ḫabibüñi şefīʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 255). [ḥabibüñi, -üñ, -i]

Ḳamu derdlü olanlaruñ ṭabībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 8, Mıs. 14). [ḥabībi, -i]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 211). [ḥabībüñ, -üñ]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 6). [ḥabībi, -i]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 23). [ḥabībi, -i]

ḥabīb ol-: *Muhammed(a.s)'nin Allah(C.C)'ın sevgili dostu olması kastedilir.*

Ḫudāya çünki olmışdı **ḥabīb ol**
Dil ü cāndan Ḫaḳa oldı ḳarīb ol *(Mes. 8, Mıs. 121). [ḥabīb ol]*

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem *(Kas. 4, Mıs. 70). [ḥabīb olduñ, -du, -ñ]*

ḥabīb ol-: *Sevgili olmak, dost olmak.*

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer **ḥabīb olsaydı** bir laḥẓa bizüm mihmānumuz *(Gaz. 31, Mıs. 8). [ḥabīb olsaydı, -sa, -ydı]*

ḥabīb-i gül-ʿizār: *Gül yanaklı sevgili.*

Çü gördüm sen **ḥabīb-i gül-ʿizārı**
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem *(Gaz. 48, Mıs. 3). [ḥabīb-i gül-ʿizārı, -ı-ı]*

ḥabīb-i ḥaḳ: *Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).*

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḥalled *(Mes. 8, Mıs. 1). [ḥabīb-i ḥaḳ]*

ḥabību'llāh: *Allah'ın sevgilisi Hz. Muhammed.*

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 47). [ḥabību'llāh]

Ḳuṣūr itmedi dīnde ḫidmetini
Ḥabību'llāhuñ aldı himmetini (Mes. 10, Mıs. 16). [ḥabību'llāhuñ, -uñ]

ḥabīr: *Haberi olan, haberli, haberdar, vâkıf.*

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 136). [ḫabīri, -i]

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu esrār-ı pinhānuñ ḫabīri (Mes. 8, Mıs. 10). [ḫabīri, -i]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 11). [ḫabīrī, -i]

ḥabīr-i bezm-gāh-ı lī-maʿa'llāh: *"Allah (c.c.) benimledir meclisinin haberdarı." Lî-ma'a'llâhi vaktün lâ yese'unî fihi melekün mukarrebün ve lâ nebiyyün mürselün: Benim Allah'la beraber (geçirdiğim) öyle bir vakit vardır ki (o vakitte benim yaşadığım hale ulaşmak için) ne bir mukarreb (dört büyük) melek ne de bir mürsel (kitap verilen) peygamber bana güç yetirebilir. Hadis. Keşfü'l - hafâ, 2. Cilt, s.173, no. 2159. Kaynak: Cem Sultan, Cemşid ü Hurşid, Adnan İnce, TDK Yayınları, Ankara 2000, s.38.*

Emīr ü pādişāh-ı māsivā'llāh
Ḫabīr-i bezm-gāh-ı lī-maʿa'llāh *(Mes. 7, Mıs. 8). [ḫabīr-i bezm-gāh-ı lī-maʿa'llāh]*

ḥabīr-i bī-naẓīr: *Eşi benzeri olmayan, her şeyden haberdar olan, her şeyi bilen (Allah).*

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
Ve iy **Ḫabīr-i bī-naẓīr** ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl *(Kas. 2, Mıs. 2). [ḫabīr-i bī-naẓīr]*

ḫacālet: *Mahcubiyet, utanma.*

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫvāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 165). [ḫacāletdür, -dür]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḥrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 30). [ḫacālet]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 31). [ḫācāletden, -den]

Hemān sāʿatde şeh Şādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 64). [ḫacāletden, -den]

ḫacālet it-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet *(Mes. 71, Mıs. 16). [ḫacālet iderdi, -er, -di]*

ḫacc-ı vaṣl: *Kavuşma haccı II sevgiliye kavuşma.*

Ġam Mervesine saʿy idüben **ḫacc-ı vaṣl-içün**
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḫaḳı *(Kas. 6, Mıs. 3). [ḫacc-ı vaṣl-içün, -içün]*

ḫacel: *Utanma, sıkılma, hayalılık.*

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker *(Mes. 45, Mıs. 50). [ḫaceldür]*

ḫacel eyle-: *Utanmak, haya etmek, sıkılmak.*

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ *(Mes. 19, Mıs. 114). [ḫacel eylerdi, -r, -di]*

ḫacel ḳıl-: *Utandırmak, mahcup etmek.*

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ āfitābın (Mes. 47, Mıs. 60). [ḫacel ḳıldı, -dı]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 30). [ḫacel ḳılur, -ur]

ḫacel ol-: *Utanmak.*

Şu resme ḫūb idi ol ṣaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 14). [ḫacel olur idi, -ur, -idi]

Şarāb ile iderdi devr sāġar
Ḫacel olurdı görse āb-ı Kevser (Mes. 52, Mıs. 26). [ḫacel olurdı, -ur, -dı]

ḫācet: *(Ar.) Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç II. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḫācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [ḫācet]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [ḫācet]

Çü cāndan eyledüñ ḫiẕmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 190). [ḫācetlerüñi, -ler, -üñ, -i]

Degül ḫācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 27). [ḫācet degül]

Bezek aña degüldi hīç ḫācet
Ki ḳılmış idi Ḫaḳ aña ʿināyet (Mes. 155, Mıs. 75). [ḫācet degüldi, -di]

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḫācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 86). [ḫācet degüldür, -dür]

ḫācet dile-: *Dileğini, arzusunu, isteğini dile getirmek.*

Çü ṣıdḳıla o dem ḫācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 195). [ḫācet diledi, -di]

Revādur her nice ḫācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 163). [ḫācet dilerseñ, -r, -se, -ñ]

ḫâcı: *Hacceden, hacı.*

Kaʿbe-i ʿaşḳ **ḫâcısın** ṣuvarur
Zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 11). [ḫâcısın, -sın]*

ḫācīl eyle-: *Utandırmak.*

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol āfitābı *(Tb. 1, Mıs. 96). [ḫācīl eyledi, -di]*

ḫaclet: *Utanma, mahcup olma.*

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār *(Kas. 1, Mıs. 34). [ḫacletle, -le]*

ḫad: *Sınır, son.*

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 65). [ḥad]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 34). [ḥad]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 30). [ḥadden, -den]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 166). [ḥadd]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 16). [ḥaddi, -i]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 25). [ḥaddi, -i]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 46). [ḥadd]

ḫadāyıḳ: *Bahçeler.*

Ḳamu yir sebze olmışdı **ḥadāyıḳ**
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ *(Mes. 122, Mıs. 3). [ḥadāyıḳ]*

ḫadd ü gāyet: *Sınır ve son.*

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz **ḥadd ü gāyet** intihānā *(Mes. 3, Mıs. 46). [ḥadd ü gāyet]*

hadd ü kerān: *Sayısız ve sınırsız.*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ **ḥadd ü kerān**
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(Kas. 2, Mıs. 5). [ḥadd ü kerān]*

ḥadd ü pāyān: *Sınır ve son.*

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ **ḥadd ü pāyān**
Şefīʿüm olup it derdüme dermān *(Mes. 9, Mıs. 19). [ḥadd ü pāyān]*

hadden aş-: *Çok fazla olmak, aşırı gitmek.*

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim **ḥadden aşdı** derd ü ġam ile nizārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 12). [ḥadden aşdı]*

ḥadd-i şām: *Şam sınırı.*

Belürdüginde **ḥadd-i Şām** ırаḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḥaḳdan *(Mes. 146, Mıs. 37). [ḥadd-i şām]*

hadem ol-: *Hizmetine girmek, hizmet etmek.*

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(Kas. 4, Mıs. 46). [ḫadem oldı, -dı]*

hadeng: *Ok.*

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [ḫadeng]

Ḫadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi (Mes. 20, Mıs. 93). [ḫadengi, -i]

hadeng-i ġamze: *Sevgilinin yan bakış oku.*

Ḫadeng-i ġamzesiyle cān alurdı
Ser-i zülfiyile īmān alurdı *(Mes. 155, Mıs. 55). [ḫadeng-i ġamzesiyle, -si, -yle]*

ḥades: *Hadise,olay.*

Perī bildi ki söz buña ʿabeṣdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli **ḥadeṣdür** *(Mes. 27, Mıs. 210). [ḥadeṣdür, -dür]*

hādim: *Hizmet eden, yardımcı olan kimse.*

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 51). [ḫādim]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 57). [ḫādim]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [ḫādime, -e]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 31). [ḫādimi, -i]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11). [ḫādim]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 17). [ḫādim]

ḥadīs-i lā-fetā: *"Yiğit yoktur hadisi." "Lâ fetâ illâ Alî, lâ seyfe illâ zülfikār" (Ali'den başka yiğit, zülfikardan başka kılıç yoktur) Hz. Muhammed'e atfedilen söz.*

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında **ḥadīṣ-i lā-fetā** *(Gaz. 3, Mıs. 8). [ḥadīṣ-i lā-fetā]*

ḥaḳ: *1. Allah. 2. Hakikat, doğru.*

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 49). [ḥaḳı, -ı]

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār (Mes. 13, Mıs. 28). [ḥaḳ]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 23). [ḥaḳ]

hak: *" Allah (c.c.)".*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 17). [ḥaḳ]

Şānına Ḥaḳ didi kelāmında
Sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār (Gaz. 1, Mıs. 3). [ḥaḳ]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 17). [ḥaḳdan, -dan]

Ḥaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi saʿy idüp
Leyse lil-insāni illā mā seʿā (Gaz. 3, Mıs. 3). [ḥaḳ]

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 14). [ḥaḳ]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 13). [ḥaḳ]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [ḥaḳa, -a]

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 5). [ḥaḳdan, -dan]

Āsār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem (Kas. 5, Mıs. 33). [ḥaḳ]

Seyr ide necm-i ʿömrün ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḥaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem (Kas. 5, Mıs. 80). [ḥaḳ]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 9). [ḥaḳ]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 10). [ḥaḳ]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13). [ḥaḳ]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 41). [ḥaḳ]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 33). [ḥaḳ]

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden (Mes. 5, Mıs. 173). [ḥaḳ]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 117). [ḥaḳ]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [ḥaḳ]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 102). [ḥaḳ]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 89). [ḥaḳ]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 47). [ḥaḳ]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 26). [ḥaḳ]

ʿİbādet ḳıl Ḥaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 195). [ḥaḳa, -a]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 85). [ḥaḳdur, -dur]

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 45). [ḥaḳ]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 122). [ḥaḳa, -a]

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 118). [ḥaḳa, -a]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 64). [ḥaḳ]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 26). [ḥaḳdan, -dan]

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 11). [ḥaḳdan, -dan]

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet (Mes. 14, Mıs. 28). [ḥaḳdan, -dan]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 30). [ḥaḳ]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 30). [ḥaḳ]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 6). [ḥaḳdan, -dan]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 39). [ḥaḳ]

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet (Mes. 30, Mıs. 42). [ḥaḳ]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 50). [ḥaḳ]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 6). [ḥaḳa, -a]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 50). [ḥaḳ]

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āṣinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ (Mes. 65, Mıs. 11). [ḥaḳ]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [ḥaḳ]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 2). [ḥaḳa, -a]

Didiler Ḥaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 53). [ḥaḳ]

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 29). [ḥaḳdan, -dan]

Belürdüginde ḥadd-i Şām ıraḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḥaḳdan (Mes. 146, Mıs. 38). [ḥaḳdan, -dan]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 41). [ḥaḳla, -la]

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḥaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 2). [ḥaḳ]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr (Mes. 149, Mıs. 53). [ḥaḳ]

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek (Mes. 153, Mıs. 47). [ḥaḳ]

Elüñe girdi Ḥaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet (Mes. 155, Mıs. 177). [ḥaḳ]

Bezek aña degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḥaḳ aña ʿināyet (Mes. 155, Mıs. 76). [ḥaḳ]

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun (Mes. 165, Mıs. 47). [ḥaḳ]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 27). [ḥaḳdan, -dan]

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 9). [ḥaḳ]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 11). [ḥaḳuñ, -(u)ñ]

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 137). [ḥaḳuñ, -(u)ñ]

ḥaḳḳ: *" Allah (c.c.)".*

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẓifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [ḥaḳḳa, -a]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 18). [ḥaḳḳ]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [ḥaḳḳa, -a]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh (Kas. 3, Mıs. 1). [ḥaḳḳa, -a]

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mes. 2, Mıs. 167). [ḥaḳḳuñ, -uñ]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [ḥaḳḳa, -a]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 97). [ḥaḳḳa, -a]

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten bulınur çoḳ ʿalāmet (Mes. 5, Mıs. 91). [ḥaḳḳa, -a]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 63). [ḥaḳḳa, -a]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 10). [ḥaḳḳa, -a]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 67). [ḥaḳḳı, -ı]

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 109). [ḥaḳḳa, -a]

hakk: *1. Doğruluk, doğru ve gerçek olan şey; doğru, gerçek.*

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 13). [ḥaḳḳı, -ı]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 14). [ḥaḳḳı, -ı]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 324). [ḥaḳḳı, -ı]

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür (Mes. 163, Mıs. 103). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 107). [ḥaḳḳı, -ı]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 191). [ḥaḳḳa]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 192). [ḥaḳḳa]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 233). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 230). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 237). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 238). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 239). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 261). [ḥaḳḳı, -ı]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 109). [ḥaḳ]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 210). [ḥaḳḳı, -ı]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 209). [ḥaḳḳı, -ı]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 65). [ḥaḳḳı, -ı]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 66). [ḥaḳḳı, -ı]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 69). [ḥaḳḳı, -ı]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 70). [ḥaḳḳı, -ı]

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl (Mes. 10, Mıs. 13). [ḥaḳ]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [ḥaḳ]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [ḥaḳ]

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmaḳ
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 42). [ḥaḳ]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 1). [ḥaḳı]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 2). [ḥakı]

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 4). [ḥaḳı]

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 6). [ḥakı]

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uşşāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 8). [ḥaḳı]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 10). [ḥaḳı]

Ġam pūtesinde ḥāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 12). [ḥaḳı]

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 14). [ḥaḳı]

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 16). [ḥaḳı]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 20). [ḥaḳı]

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh u nevā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 22). [ḥaḳı]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 24). [ḥaḳı]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳıldugı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [ḥaḳı]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 28). [ḥaḳı]

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 30). [ḥaḳı]

Yine müyesser eyle bāña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 32). [ḥaḳı]

ḥak: *(Fars.) Toprak.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal (Kas. 2, Mıs. 32). [ḫākden, -den]

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gün ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 12). [ḫāk]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 96). [ḫāk]

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gün ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 49). [ḫāk]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gün ḫāk (Mes. 2, Mıs. 16). [ḫāk]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 95). [ḫāḳi, -i]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 18). [ḫāk]

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ istādesidür (Mes. 7, Mıs. 21). [ḫākinüñ, -inüñ]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 132). [ḫāk]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 56). [ḫāk]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 32). [ḫāk]

Nice bāver ḳılam ben bu ḥiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 36). [ḫāk]

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān (Mes. 38, Mıs. 13). [ḫāk]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 20). [ḫāk]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 6). [ḫāk]

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister (Mes. 168, Mıs. 124). [ḫāk]

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 73). [ḫāke, -e]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 58). [ḫāke, -e]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 25). [ḫāke, -e]

ḥaḳ bil-: *Hak bilmek, doğru bilmek.*

Resūli dāyimā ol **ḥaḳ bilürdi**
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi *(Mes. 11, Mıs. 15). [ḥaḳ bilürdi, -ür, -di]*

ḥaḳ dest-gīrüñ ol-: *"Allah yardımcın olsun" anlamında dua ifadesi.*

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ *(Mes. 121, Mıs. 70). [ḥaḳ dest-gīrüñ olsun, -sun]*

ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳıl-: *Allah (c.c.) saadetini uzun etsin.*

Didi **Ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun**
Cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun *(Mes. 153, Mıs. 27). [ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun]*

ḥaḳ gözi: *Doğruluk gözü. || Gönül gözü.*

Geçüp cāndan çü **ḥaḳ göziyle** ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh *(Mes. 8, Mıs. 125). [ḥaḳ göziyle, -yle]*

ḫāk ḳıl-: *Toprağa karıştırmak II Perişan etmek.*

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk *(Mes. 168, Mıs. 112). [ḫāk ḳılmadı, -ma, -dı]*

ḫāk ol-: *Ayağına toprak olmak; birine kul gibi bağlanıp onun her emrini yerine getirmek.*

Anuñçün **ḫāk oluram** dilberā ben
Ki ola topraġum ilte kūyına bād *(Gaz. 27, Mıs. 3). [ḫāk oluram]*

ḥaḳ tebārek ikisine daḫı mübārek ḳıl-: *Allahu Teala (c.c.), her ikisine de (nikahı) uğurlu etsin.*

Didiler ḳamusı kim Ḥaḳ tebārek
İkisine daḫı ḳılsun mübārek *(Mes. 154, Mıs. 126). [ḥaḳ tebārek ikisine daḥı mübārek ḳılsun]*

ḥaḳ yola git-: *"Doğru yola gitmek, Allah yolunda gitmek.".*

Ayaḳ virdi ki **ḥaḳ yola gidesin**
Ne kim didiyise anı idesin *(Mes. 5, Mıs. 125). [ḥaḳ yola gidesin, -e, -sin]*

ḥaḳa minnet: *Allah'a şükür.*

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 25). [ḥaḳa minnet]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [ḥaḳa minnet]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 44). [ḥaḳa minnet]

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 25). [ḥaḳa minnet ki]

ḫāḳān: *Büyük padişah.*

Gehī **ḫākānı** ḳılurdı ḥiḳāyet
Gehī Faġfūrı iderdi rivāyet *(Mes. 105, Mıs. 35). [ḫākānı, -ı]*

ḫāḳān u her ḳul: *Hakan ve bütün insanlar.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña **ḫāḳān u her ḳul** *(Mes. 28, Mıs. 18). [ḫāḳān u her ḳul]*

hakem ol-: *Hakem olmak, haklı ve haksızın ayrılmasında aracılık eden olmak.*

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem *(Kas. 4, Mıs. 54). [ḥakem olmışdurur, -mış, -durur]*

ḫāk-i dil: *Gönül toprağı.*

Ġam pūtesinde **ḫāk-i dili** nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 11). [ḫāk-i dili, -i]*

ḫāk-i ḫūbān: *Güzellerin toprağı, güzellerin toprak olmuş bedenleri.*

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur **ḫāk-i ḫūbān** *(Mes. 168, Mıs. 106). [ḫāk-i ḫūbān]*

hāk-i pā: *Ayağın bastığı toprak.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ **ḫāk-i pāyine** olur terk-i cihān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 10). [ḫāk-i pāyine, -in, -e]*

hāk-ı rāh: *Ayak toprağı, tozu. || Sevgilinin yürüdüğü, geçtiği yer.*

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün **ḫāk-ı rāh** *(Kıt. 2, Mıs. 10). [ḫāk-ı rāh]*

hāk-i siyāh: *Siyah toprak.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar *(Kas. 1, Mıs. 53). [ḫāk-i siyāh]*

hāk-i zemīn: *Yeryüzü toprağı.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(Kas. 1, Mıs. 37). [ḫāk-i zemīn]*

ḫaḳīḳat: *Ar. 1. Doğru olan, asıl.*

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin *(Mes. 27, Mıs. 223). [ḥaḳīḳat]*

ḫaḳīḳī: *1. İnkâr edilemeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, gerçek 2. Asıl olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.*

Ḫaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 57). [ḥaḳīḳī]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 62). [ḥaḳīḳī]

Ḫaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 63). [ḥaḳīḳi]

Ḫaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 72). [ḥaḳīḳī]

Ḫaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 71). [ḥaḳīḳīnüñ, -nüñ]

Ḫaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 65). [ḥaḳīḳīye, -(y)e]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḫaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 68). [ḥaḳīḳīye, -(y)e]

Ḫaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḫaḳīḳīye mecāzī reh-nümādur (Mes. 19, Mıs. 69). [ḥaḳīḳīye, -(y)e]

Ḫaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḫaḳīḳīye mecāzī reh-nümādur (Mes. 19, Mıs. 70). [ḥaḳīḳīye, -(y)e]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḫaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 74). [ḥaḳīḳīyile, -yile]

Ḫaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 75). [ḥaḳīḳiyle, -yle]

ḫaḳīḳī ol-: *Gerçek olmak.*

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī *(Mes. 19, Mıs. 52). [ḫaḳīḳī olsun, -sun]*

ḫakīm: *Galib. Haklı ve haksızı ayırıp hak ve adalet üzere hükmeden. Başkasını müdahale ettirmeden idare eden, Allah (C.C.).*

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḫakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [ḥākim]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 80). [ḥākim]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [hākim]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [ḥakīm]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [ḥakīm]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [ḥakīm]

ḥakīm ü ʿālim ü ḫallāḳ-ı ādem: *Hikmet sahibi ve Bilen ve insanları yaratan Allah.*

Didi iy Ḳādir ü Rezzāḳ-ı ādem
Ḥakīm ü ʿĀlim ü Ḫallāḳ-ı ādem *(Mes. 34, Mıs. 8). [ḥakīm ü ʿālim ü ḫallāḳ-ı ādem]*

ḥakīmā: *Ey hakim olan Allah.*

Raḥīmā raḥmetüñüñ vüsʿatiyçün
Ḥakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün *(Mes. 6, Mıs. 190). [ḥakīmā]*

ḥakīm-i lā-yezāl: *Ey zeval bulmayan, bâkî olan hüküm, bilgelik sahibi. II Allah.*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem **Ḥakīm-i lā-yezāl** *(Kas. 2, Mıs. 4). [ḥakīm-i lā-yezāl]*

ḥakīmi ol-: *Basiret ve sağduyu ile karar vermek.*

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi *(Mes. 25, Mıs. 4). [ḥakīmi ol]*

ḥaḳīr: *İtibarsız, değersiz, adi, bayağı.*

Ḥabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 256). [ḥaḳīre, -e]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 50). [ḥaḳīrüñ]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 8). [ḥaḳīre, -e]

ḥaḳīr ü müstmend ü bī-nevā: *"Kuvvetsiz, üzgün ve muhtaç".*

Faḳīr ü derdmend ü bī-devāyem
Ḥaḳīr ü müstmend ü bī-nevāyem *(Mes. 6, Mıs. 48). [ḥaḳīr ü müstmend ü bī-nevāyem]*

ḥakīr ü müstmend ü dil-figār: *"Değersiz, biçare ve yaralı.".*

Faḳīr ü derdmend ü ḫōr u zāram
Ḥakīr ü müstmend ü dil-figāram *(Mes. 6, Mıs. 62). [ḥakīr ü müstmend ü dil-figāram]*

ḥaḳıyçün: *Hakkı için, hatrına.*

İlāhī ḥażret-i ʿizzet ḥaḳıyçün
İlāhī vuṣlat-ı ḳurbet ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 188). [ḥaḳıyçün]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 252). [ḥaḳıyçün]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 251). [ḥaḳıyçün]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 236). [ḥaḳıyçün]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 235). [ḥaḳıyçün]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 227). [ḥaḳıyçün]

Münācāt itdügi Ṭūrı ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı nūrı ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 224). [ḥaḳıyçün]

Münācāt itdügi Ṭūrı ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı nūrı ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 223). [ḥaḳıyçün]

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 218). [ḥaḳıyçün]

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 217). [ḥaḳıyçün]

İlāhī ḥażret-i ʿizzet ḥaḳıyçün
İlāhī vuṣlat-ı ḳurbet ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 187). [ḥaḳıyçün]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 63). [ḥaḳıyçün]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 64). [ḥaḳıyçün]

İlāhī Kaʿbe-i ʿulyā ḥakıyçün
İlāhī maḳṣad-ı aḳṣā ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 11). [ḥakıyçün]

İlāhī Kaʿbe-i ʿulyā ḥakıyçün
İlāhī maḳṣad-ı aḳṣā ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 12). [ḥaḳıyçün]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 15). [ḥaḳıyçün]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 16). [ḥaḳıyçün]

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 5). [ḥaḳḳıçün]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 49). [ḥaḳḳıçün]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 67). [ḥaḳḳıyçün]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 201). [ḥaḳḳıyiçün]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [ḥaḳḳıyiçün]

<u>ḥaḳḳ:</u> *Hak edilen, hissesine düşen.*

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam **ḥāḳḳumı** andan kām u nā-kām *(Mes. 123, Mıs. 28). [ḥāḳḳumı, -um, -ı]*

<u>ḥakk:</u> *Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, hak.*

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb (Mes. 6, Mıs. 243). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 229). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 222). [ḥaḳḳı, -ı]

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 221). [ḥaḳḳı, -ı]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 219). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebürı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 211). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 207). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 196). [ḥaḳḳı, -ı]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 195). [ḥaḳḳı, -ı]

<u>ḥaḳḳuñ emīni ol-:</u> *"Allah'ın güveniliri olmak.".*

İdesin oluban Ḥaḳḳuñ emīni
Yapışuban şerīʿat dāmenini *(Mes. 5, Mıs. 123). [ḥaḳḳuñ emīni oluban, -uban]*

<u>ḥaḳḳʾuñ rıżāsın bul-:</u> *"Allah'ın hoşnutluğuna kavuşmak, Allah'ın rızasını bulmak.".*

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın *(Mes. 5, Mıs. 133). [ḥaḳḳʾuñ rıżāsın bulasın, -a, -sın]*

<u>hāl:</u> *Ben, vücuttaki siyah noktalar.*

Gül üzre dāneler dökmişdi **ḫāli**
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḫāli *(Mes. 19, Mıs. 139). [ḫāli, -i]*

<u>ḥāl:</u> *(Ar.) Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.*

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 3). [ḥālin, -in]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 3). [ḥālini, -ini]

Faẓlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 23). [ḥālini, -i, -n, -i]

Ḳamu ʿālemlere rıẓkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 44). [ḥālin, -i, -n]

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli (Mes. 5, Mıs. 168). [ḥāli, -i]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini şordı (Mes. 8, Mıs. 93). [ḥāli, -i]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 79). [ḥālin, -in]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 5). [ḥālin, -in]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 65). [ḥāle, -e]

Kime diyem bu gönlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [ḥālini, -ini]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [ḥālümi, -ümi]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5). [ḥālüñ, -ün]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 58). [ḥāl]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 149). [ḥāle, -e]

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī (Mes. 22, Mıs. 66). [ḥāli, -i]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse gönlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 25). [ḥālin, -in]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 37). [ḥālin, -in]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 41). [ḥālin, -in]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 53). [ḥālin, -in]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 31). [ḥālini, -ini]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 15). [ḥālini, -ini]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 9). [ḥālini, -ini]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 64). [ḥāli, -i]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi gönlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 49). [ḥāli, -i]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 11). [ḥāli, -i]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 67). [ḥālini, -ini]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 47). [ḥālüñ, -ün]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 41).
[ḥālini, -ini]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 239).
[ḥālüñ, -ün]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 35).
[ḥāli, -i]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 62).
[ḥāline, -ine]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 37). [ḥāli, -i]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 45).
[ḥāli, -i]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḥı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 55).
[ḥālin, -in]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 47).
[ḥāline, -ine]

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 17).
[ḥālüñ, -üñ]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 102).
[ḥālini, -i, -n, -i]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 5). [ḥāli, -i]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfī sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [ḥāli, -i]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 75).
[ḥālini, -i, -n, -i]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34).
[ḥāl]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin şorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 81).
[ḥālin, -in]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 55).
[ḥālümi, -üm, -i]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 3). [ḥāli, -i]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 50).
[ḥāli, -i]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 11).
[ḥāli, -i]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 6).
[ḥālümi, -ümi]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 3).
[ḥālümi, -ümi]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 3).
[ḥālümi, -ümi]

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 3).
[ḥāle, -e]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 5).
[ḥālümi, -ümi]

Selāmı eyledükden ṣoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām (Mes. 82, Mıs. 12).
[ḥālümi, -üm, -i]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15).
[ḥālde, -de]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 22). [ḥālini, -ini]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 19).
[ḥāli, -i]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [ḥālüñ, -ün]

Bu şiʿr ile şoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [ḥālüñ, -ün]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 28). [ḥālümi, -üm, -i]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 37). [ḥālümi, -ümi]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 11). [hāli, -i]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 10). [ḥāli, -i]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 13). [ḥālin, -in]

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām (Mes. 96, Mıs. 64). [ḥālini, -i, -n, -i]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [ḥāl]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 37). [ḥāl]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 14). [ḥālin, -in]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 9). [ḥālüñ, -üñ]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [ḥālin, -in]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 33). [ḥāli, -i]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 125). [ḥāle, -e]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 11). [ḥāli, -i]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 41). [hāl]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 47). [ḥāli, -i]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 7). [ḥālin, -in]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 18). [ḥālini, -i, -n, -i]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 21). [ḥāli, -i]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 14). [ḥāli, -i]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 15). [ḥāli, -i]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [ḥāli, -i]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 8). [ḥālini, -i, -n, -i]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 3). [ḥālini, -i, -n, -i]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 7). [ḥāle, -e]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 3). [ḥāli, -i]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [ḥālini, -ini]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini şordı (Mes. 149, Mıs. 28). [ḥālini, -ini]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [ḥāli, -i]

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 10). [ḥāli, -i]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 137). [ḥāli, -i]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū şīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [ḥāliyle, -i, -y, -le]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 56). [ḥālin, -i, -n]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 79). [ḥāle, -e]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [ḥāli, -i]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 64). [ḥālümi, -üm, -i]

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 67). [ḥālüñ, -ün]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 83). [ḥālini, -i, -n, -i]

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 117). [ḥāli, -i]

<u>ḥāl ol-:</u> *Bir durumun ortaya çıkması.*

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [ḥāl oldı]

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı (Mes. 33, Mıs. 19). [hāl olur mı, -ur, -mı]

<u>ḫalāṣ bul-:</u> *Kurtuluş bulmak.*

Ḫalāṣ andan bulur bend içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 11). [ḫalāṣ bulur]*

<u>halāṣ eyle-:</u> *Kurtarmak.*

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten *(Mes. 83, Mıs. 25). [ḫalāṣ eyle]*

<u>halāṣ iste-:</u> *Kurtulmak istemek.*

Melik çün düşmiş idi dest ü pādan
Ḫalāṣ isterdi zülf-i āşınādan *(Mes. 69, Mıs. 26). [ḫalāṣ isterdi, -r, -di]*

<u>halāṣ it:</u> *Kurtarmak.*

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 179). [ḫalāṣ it]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 180). [ḫalāṣ it]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 43). [ḫalāṣ itdi]

<u>halāṣ ol-:</u> *1. Kurtulmak, kurtuluşa ermek.*

Ḫalāṣ olmadı dil sehv ü zelelden
Rehā bulmadı cān ṭūl-ı emelden (Mes. 169, Mıs. 105). [ḫalāṣ olmadı, -ma, -dı]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 28). [ḫalās olmaḳ]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 10). [ḫalāṣ olmaz]

<u>halāṣı bul-:</u> *Kurtulmak, kurtuluşa ermek, azat olmak.*

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 38). [ḫalāṣı bulımazam]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 36). [ḫalāṣı bulursa, -ur, -sa]

ḫalāṣum vir-: *Kurtarmak, sıkıntılarını gidermek.*

Bu ġurbetden **ḫalāṣum vir** Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā *(Mes. 34, Mıs. 21). [ḫalāṣum vir]*

hālāt: *Hâller, durumlar.*

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 3). [ḥālāt]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 151). [ḥālāt]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 5). [ḥālāt]

ḫālāt bul-: *Canlanmak, kendine gelmek.*

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt *(Mes. 83, Mıs. 29). [ḥālāt buldı, -dı]*

ḫaleb: *Halep şehri.*

Meger bir gün oturmış idi Ṣādī
Ḫaleb öñinde eyler idi ṣādī (Mes. 147, Mıs. 2). [ḥaleb]

Ḫaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 3). [ḥaleb]

halef: *Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse, evlat.*

Selefde rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ
Ḫalefde pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ *(Mes. 8, Mıs. 20). [ḫalefde, -de]*

halel: *Bozukluk, eksiklik, fesat, zarar, ziyan.*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaṣv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 22). [ḫalelden, -den]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 60). [ḥalel]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 51). [ḫalel]

ḫalel vir-: *Zarar vermek.*

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 8). [ḫalel virdi, -di]

halel yok: *Bozukluk, eksiklik olmaması.*

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 69). [ḫalel yoḳ]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 73). [ḫalel yoḳ]

ḫālet: *Durum, hâl, keyfiyet.*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 2). [ḫāletde, -de]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 53). [ḫāletdür, -dür]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 3). [ḥālet]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi ṣāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 69). [ḥālet]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḫāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 12). [ḫāletdeyiken, -de, -yiken]

Bu ḫāletle giderken ṣāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 5). [ḫāletle, -le]

ḫālet bul-: *Coşkunluk ve keyfiyet bulmak.*

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḫālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 10). [ḫālet bula]

hālī: *Boş, her şeyden arınmış.*

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḫālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [ḫālī]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 3). [ḫālīyidi, -yidi]

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 37). [ḫālī degül]

hālī: *(Ar.) Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.*

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ **ḥālidür** bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu *(Mes. 21, Mıs. 23). [ḥālidür, -dür]*

hāli bul-: *Boş bulmak II başıboş bulmak.*

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān *(Mes. 126, Mıs. 38). [ḫāli buldı]*

ḫāl-i cemşīd: *Cemşid'in hali.*

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 15). [ḥāl-i cemşīd]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 99). [ḥāl-i cemşīd]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 20). [ḥāl-i cemşīdi, -i]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 32). [ḥāl-i ḫurşīd]

ḫāl-i cihān: *Dünyanın hali.*

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [ḥāl-i cihān]

Gehī söyler idi ḥāl-i cihānı
Gehī añar idi Nūşirevānı (Mes. 105, Mıs. 37). [ḥāl-i cihānı, -ı]

hāl-i dāmād: *Damadın durumu.*

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıysa **ḫāl-i dāmād** *(Mes. 117, Mıs. 128). [ḫāl-i dāmād]*

ḫal-i dil-i bīmār: *Hasta gönlün hali.*

Ben ġarībüñ ḫālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan **ḫal-i dil-i bīmārdan** *(Gaz. 20, Mıs. 4). [ḫal-i dil-i bīmārdan, -dan]*

hālī ḳıl-: *Temizlemek, uzaklaştırmak.*

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli *(Mes. 5, Mıs. 167). [ḫālī ḳıl]*

hāli ol-: *Boş olmak, tenhalaşmak, ıssızlaşmak.*

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 23). [ḥāli oldı, -dı]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [ḥālī oldı, -dı]

hāli ol-: *Sıyrılmak, arınmış olmak.*

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 139). [ḥāli oldı]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 17). [ḫālī oldı]

hāl-i şādī: *Sa'di'nin hali, vaziyeti.*

Añıldı ara yirde **hāl-i Şādī**
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Ṣādī *(Mes. 117, Mıs. 19). [hāl-i şādī]*

hāl-i şehenşāh: *Şahlar şahının hali.*

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür **ḫāl-i şehenşāh** *(Mes. 22, Mıs. 24). [ḫāl-i şehenşāh]*

halīfe ol-: *İslam'ın yöneticisi olmak.*

ʿİnāyet eyleseñ mūr-ı żaʿīfe
Cihānuñ ḫalḳına olur ḫalīfe *(Mes. 3, Mıs. 72). [ḫalīfe olur, -ur]*

hâlik: *Halk eden, yaratan, yaratıcı (Allah).*

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 7). [ḫāliḳ]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 67). [ḫāliḳ]

Münācāt itdügi bigi o ʿāşıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḫāliḳ (Mes. 34, Mıs. 24). [ḫāliḳ]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāşıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 2). [ḫālıḳ]

<u>hālık bu işi mübārek eyle-:</u> *Allah (c.c.) bu işi (evliliği) kutlu etsin.*

Biri birine gördüñ çünki lāyıḳ
Mübārek eylesün bu işi Ḫālıḳ *(Mes. 153, Mıs. 44). [ḫālıḳ bu işi mübārek eylesün]*

<u>hāliḳ u ḥallāḳ-ı ekber:</u> *"En büyük Yaratan ve her zaman Yaratan Allah (c.c.)".*

Ki sensin **Ḫāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber**
Cihān derdine dermān senden ister *(Mes. 6, Mıs. 105). [ḫāliḳ u ḥallāḳ-ı ekber]*

<u>halīl:</u> *Dost II Hz. İbrahim.*

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen *(Mes. 6, Mıs. 205). [ḫalīlün, -üñ]*

<u>ḫālini şor-:</u> *Halini, hatırını sormak.*

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḫālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 46). [ḫālini ṣordı]

Revān şehzāde çün Ṣādīyi gördi
Hemān dil açuban ḫālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 50). [ḫālini ṣordı]

Çü Ḳayṣer ṣād olup Ṣādīyi gördi
Hemān laḫẓa anuñ ḫālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 80). [ḫālini ṣordı]

<u>halk:</u> *Halk, ahali, insanlar.*

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [ḫalḳınuñ, -ı, -nuñ]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭfu mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 25). [ḫalḳa, -a]

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 8). [ḫalḳı, -ı]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [ḫalḳı, -ı]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 46). [ḫalḳuñ, -uñ]

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem (Kas. 4, Mıs. 44). [ḫalḳ]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 13). [ḫalḳı, -ı]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 68). [ḫalḳı, -ı]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 91). [ḫalḳı, -ı]

ʿİnāyet eyleseñ mūr-ı żaʿīfe
Cihānuñ ḫalḳına olur ḫalīfe (Mes. 3, Mıs. 72). [ḫalḳına, -ı, -n, -a]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḫalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 162). [ḫalḳına, -ı, -n, -a]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 54). [ḫalḳuñ, -uñ]

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc (Mes. 17, Mıs. 14). [ḫalḳı, -ı]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 86). [ḫalḳa, -a]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 72). [ḫalḳı, -ı]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 74). [ḫalḳına, -ı, -n, -a]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [ḫalḳı, -ı]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine bağlayup der (Mes. 38, Mıs. 24). [ḫalḳı, -ı]

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẓāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre (Mes. 115, Mıs. 65). [ḫalḳ]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 36). [ḫalḳı, -ı]

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 30). [ḫalḳa, -a]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 40). [ḫalḳı, -ı]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 38). [ḫalḳına, -ı, -n, -a]

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḫalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 38). [ḫalḳa, -a]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 14). [ḫalḳı, -ı]

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 10). [ḫalḳa, -a]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 146). [ḫalḳa, -a]

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile (Mes. 154, Mıs. 151). [ḫalḳı, -ı]

Ḳamu andan bulur feṭḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 58). [ḫalḳı, -ı]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 11). [ḫalḳı, -ı]

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 75). [ḫalḳınuñ, -nuñ]

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem serveridür (Mes. 7, Mıs. 96). [ḫalḳınuñ, -nuñ]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 110). [ḫalkıyıla, -y, -ıla]

ḫalḳ it-: *Yaratmak, meydana getirmek.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh **ḫalḳ idersin** ṣūret-i ḥüsn-i cemal *(Kas. 2, Mıs. 32). [ḫalḳ idersin, -er, -sin*

Zihī Ḥāliḳ ki **ḫalḳ itdi** cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı *(Mes. 2, Mıs. 67). [ḫalḳ itdi, -di]*

ḫalḳa: *Daire şeklinde olan şey.*

Hezārān **ḫalḳalar** çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān *(Mes. 119, Mıs. 11). [ḫalḳalar, -lar]*

ḫalḳa der-gūş it-: *Kulağı halkalı köle etmek.*

Geh iderdi yılanı ḫalḳa der-gūş
Pelengi eyler idi geh der-āgūş *(Mes. 73, Mıs. 27). [ḫalḳa der-gūş iderdi, -er, -di]*

ḫalḳā-i zülf: *Zülfün halkası, kemendi.*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 13). [ḫalḳā-i zülfüñi]*

halḳ-ı ʿālem: *Dünya halkı, herkes.*

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 66). [ḫalḳ-ı ʿālem]

Dilerseñ behre gör Ḥaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden (Mes. 5, Mıs. 174). [ḫalḳ-ı ʿālem]

Eger cemʿ olsa cümle ḫalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 89). [ḫalḳ-ı ʿālem]

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 23). [ḫalḳ-ı ʿālemden, -den]

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 118). [ḫalḳ-ı ʿādem]

halk-ı cihān: *Cihan halkı, dünyadaki insanlar, herkes.*

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 99). [ḫalk-ı cihānuñ, -uñ]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 39). [ḫalḳ-ı cihān]

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa anı muḳassem (Kas. 5, Mıs. 73). [ḫalḳ-ı cihān]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 127). [ḫalḳ-ı cihān]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 15). [ḫālḳ-ı cihān]

halk-ı zemāne: *Devrin, zamanının insanları.*

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem (Kas. 4, Mıs. 53). [ḫalḳ-ı zemāne]

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 55). [ḫalḳ-ı zemāne]

Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne
Dil uzatdı ḳamusı el-emāne (Mes. 17, Mıs. 81). [ḫalḳ-ı zamāne]

hallāḳ: *Yaratıcı, yaratan (Allah).*

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [ḫallāḳ]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [ḫallāḳ]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḫālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 56). [ḫallāḳdur, -dur]

hallāḳ ü ḳayyūm: *"Yaratan ve gözeten (Allah c.c.)".*

Ki zīrā sensin ol **Ḫallāḳ ü Ḳayyūm**
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm *(Mes. 6, Mıs. 79). [ḫallāḳ ü ḳayyūm]*

hallāḳ-ı ādem: *İnsanı yaratan; İnsanın yaratıcısı.*

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü **Ḫallāḳ-ı ādem** *(Mes. 2, Mıs. 12). [ḫallāḳ-ı ādem]*

hallāḳ-ı aʿẓam: *Yaratma gücü sınırsız olan, devamlı olarak yaratan yüce Allah.*

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy **Ḫallāḳ-ı aʿẓam** *(Mes. 16, Mıs. 32). [ḫallāḳ-ı aʿẓam]*

hallāḳ-ı ekber: *En büyük yaratıcı, Allah.*

Saña ser virdi ol **Ḫallāḳ-ı ekber**
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser *(Mes. 5, Mıs. 109). [ḫallāḳ-ı ekber]*

ḫalvā: *Helva II Un veya nişasta, şeker ve yağdan yapılan tatlı.*

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu **ḫalvādan** hemān bir dūd gördüñ *(Mes. 135, Mıs. 34). [ḫalvādan, -dan]*

ḫalvā it-: *Helva yapmak. ll Güzelleştirmek.*

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı anı **ḫalvā itdi** baḫtum *(Mes. 158, Mıs. 16). [ḫalvā itdi, -di]*

ḫalvet: *Yalnız kalma, tenhaya çekilme, tenhalık.*

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḫnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [ḫalvet]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 23). [ḫalvetde, -de]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḫalvetinde (Mes. 151, Mıs. 38). [ḫalvetinde, -in, -de]

ḫalvete gir-: *Zikir veya ibadet için bir köşeye çekilmek.*

Girüben ḫalvete baġladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū *(Mes. 22, Mıs. 9). [ḫalvete girüben, -üben]*

halvet-hāne: *Başka hiç kimsenin giremediği baş başa kalınan yer. Kelime beyitte "yuva" anlamındadır.*

Çü **ḫalvet-hāneden** dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd *(Mes. 72, Mıs. 1). [ḫalvet-hāneden, -den]*

ḫalvet-i ḫurşīd: *Hurşid'in gerdeği, Hurşid'in yanı, Hurşid ile baş başa kalacağı yer.*

İrişüp **ḫalvet-i Ḫurşīde** ol dem
İkisi bile ḫātır-şād u ḫurrem *(Mes. 155, Mıs. 115). [ḫalvet-i ḫurşīde, -e]*

ḫām: *Karışık.*

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı **ḫām**
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām *(Mes. 122, Mıs. 65). [ḫām]*

ham ol-: *Iki büklüm olmak.*

Cefādan serv ḳaddi anuñ **ḫam olmış**
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış *(Mes. 85, Mıs. 13). [ḫam olmış]*

ḫamāyil eyle-: *Bağlamak, muska bağlar gibi bağlamak.*

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil *(Mes. 155, Mıs. 252). [ḥamāyil eyledi, -di]*

ḫamāyil ḳıl-: *Büyülemek, tılsımlamak.*

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuşşāk içün ḳılmış selāsil *(Mes. 37, Mıs. 77). [ḥamāyil ḳılmış, -mış]*

ḫamāyil ḳıl-: *Kollarını boynuna bağlamak, kollarını boynuna dolamak II sarılmak.*

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 72). [ḥamāyil ḳılurlar, -ur, -lar]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 10). [ḥamāyil ḳıldı, -dı]

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 6). [ḥamāyil ḳılurlar, -ur, -lar]

ḫamd: *(Ar. ḥamd) Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi, şükretmesi.*

Biri **ḥamdi** Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri naʿti resūl-i bī-miṣālüñ *(Mes. 17, Mıs. 3). [ḥamdi, -i]*

ḫamd-ı ẕāt: *Zatının (Allah) şükrü.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı ẕātuñı
Muḫtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār *(Kas. 1, Mıs. 45). [ḥamd-ı ẕāt]*

hamdüli'llāh: *Allah'a hamdolsun, elhamdülillâh.*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḫamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini *(Gaz. 25, Mıs. 4). [ḫamdüli'llāh]*

hāme: *Yontulmuş kalem.*

Eline aldı derd ü ġamla **ḫāme**
Diledi dilberine yaza nāme *(Mes. 88, Mıs. 3). [ḫāme]*

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü **ḫāme** *(Mes. 97, Mıs. 32). [ḫāme]*

Didi kim aluban elüñe **ḫāme**
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme *(Mes. 156, Mıs. 43). [ḫāme]*

Maʿānī söyleyüp al ele **ḫāme**
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme *(Mes. 156, Mıs. 61). [ḫāme]*

ham-ı gīsu: *(Sevgilinin) saçlarının büklümü.*

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi *(Mes. 36, Mıs. 72). [ḫam-ı gīsuları]*

ham-ı zülf: *Saç kıvrımı.*

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli *(Mes. 37, Mıs. 80). [ḫam-ı zülfi, -i]*

ham-ı zülf-i nigār: *Sevgilinin saçının kıvrımı.*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 1). [ḫam-ı zülf-i nigārına, -i-ı, -na-ı, -n, -a]*

hāmid: *Hamd edici, hamd eden. II Hz. Muhammed (s.a.v) lakaplarındandır.*

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm **Ḥāmid**
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid *(Mes. 7, Mıs. 45). [ḥāmid]*

ḥamle: *Saldırı, saldırma.*

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ **ḥāmlesine** şīr *(Mes. 19, Mıs. 130). [ḥāmlesine, -si, -ne]*

ḥamle eyle-: *Atılmak, saldırmak.*

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle *(Mes. 28, Mıs. 47). [ḥamle eyledi]*

ḥamle it-: *Hamle yapmak.*

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha **ḥamle itdi** *(Mes. 28, Mıs. 60). [ḥamle itdi]*

ḥamle ḳıl-: *Harekete geçmek, atılmak.*

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 70). [ḥamle ḳıldı]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 145). [ḥamle ḳıldı, -dı]

ḥammām: *Hamam.*

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 19). [ḥammāma, -a]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 21). [ḥammāmdan, -dan]

ḥamr-ı revāḳī: *Mavi içki, mavi şarap, gökyüzü rengi şarap.*

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Ṣunarlardı ḳamu **ḥamr-ı revāḳī** *(Mes. 154, Mıs. 46). [ḥamr-ı revāḳī]*

hāmūş ol-: *Sessiz kalmak, sessiz olmak, susmak.*

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [ḫāmūş olasın]

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 74). [ḫāmuş oldı]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 111). [ḫāmūş oldı]

Daḥı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 33). [ḫāmuş olup]

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī aġzın añup ḫāmuş olurdı (Mes. 26, Mıs. 60). [ḫāmuş olurdı, -ur, -dı]

ḥamza: *Gücü, kuvveti, heybeti, azameti, savaştaki mahareti ile ün salmış Hz. Muhammed'in amcası Hz. Hamza.*

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi **Ḥamza** vü birisi ʿAbbās *(Mes. 16, Mıs. 4). [ḥamza]*

ḫān: *Han, kağan II hükümdar, padişah.*

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 6). [ḫanuñ, -uñ]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 109). [ḫān]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [ḫān]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [ḫān]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 65). [ḫān]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 66). [ḫān]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [ḫān]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 54). [ḫān]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 93). [ḫānuñ, -uñ]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne oturursın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 26). [ḫān]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [ḫān]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 38). [ḫān]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 9). [ḫāna, -a]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 72). [ḫān]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [ḫān]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [ḫān]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 26). [ḫān]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 24). [ḫān]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur şādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 20). [ḫān]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 19). [ḫān]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [ḫān]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Şāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 82). [ḫānı, -ı]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [ḫāndur, -dur]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 159). [ḫān]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [ḫān]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [ḫān]

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mes. 166, Mıs. 35). [ḫān]

Bi-ḥamdi'llāh ṣāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān (Mes. 169, Mıs. 75). [ḫān]

<u>hān ol-:</u> *Padişah olmak.*

Ya virem cān u başı ya alam cān
Ya virem ḫānümān yā olam ḫān *(Mes. 148, Mıs. 50). [ḫān olam, -a, -m]*

<u>hançer:</u> *Hançer, kılıç.*

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 55). [ḫançer]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 75). [ḫançer]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 5). [ḫançerüñ, -üñ]

<u>hançer ol-:</u> *Hançer, kılıç ol-.*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül *(Gaz. 34, Mıs. 8). [ḫançer olur]*

<u>hançer ur-:</u> *Hançer, kılıç vurmak, saplamak.*

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur bağruma ḫançer *(Mes. 36, Mıs. 14). [ḫançer urur]*

handak: *Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur, hendek.*

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki **ḫandaḳdan** yuḳaruya çeker āb *(Mes. 97, Mıs. 56). [ḫandaḳdan, -dan]*

ḫandān: *Far. Gülücü, gülen, gülegen.*

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 25). [ḫandān]

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 6). [ḫandān]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 32). [ḫandān]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 14). [ḫandān]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 2). [ḫandān]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 36). [ḫandān]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şadān (Mes. 156, Mıs. 25). [ḫandān]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḥāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 18). [ḫandān]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 55). [ḫandān]

ḫandān eyle-: *Sevindirmek, mutlu kılmak, güldürmek.*

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle *(Mes. 9, Mıs. 59). [ḫandān eyle]*

handān it-: *Güldürmek; sevindirmek, hoşnut etmek.*

Kimisin ʿizz ile **ḫandān idersin**
Kimisin faḫr ile giryān idersin *(Mes. 3, Mıs. 81). [ḫandān idersin, -er, -sin]*

handān iste-: *"Gülmesini istemek, mutlu olmasını istemek, bahtiyarlığını istemek.".*

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān *(Mes. 17, Mıs. 129). [ḫandān istemez, -mez]*

ḫandān ḳıl-: *Güldürmek, sevindirmek.*

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi **ḫandān ḳılduñ** *(Mes. 3, Mıs. 48). [ḫandān ḳılduñ, -du, -ñ]*

ḫandān ol-: *Gülmek, neşeli ve mutlu olmak, mutlu, şen veya hoşnut olmak.*

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 8). [ḫandān ol]

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 98). [ḫandān oldı]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 217). [ḫandān oldı]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 6). [ḫandān oldı]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 50). [ḫandān oldı]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup geçdi taḫta oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 11). [ḫandān oldı, -dı]

Çü raḥmet baḥr-i bī-pāyān oldı
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı (Mes. 6, Mıs. 34). [ḫandān oldı]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 206). [ḫandān oldı]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḫayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 189). [ḫandān oldum, -du, -m]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 20). [ḫandān olup]

ḫāne: *Ev, mesken.*

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 122). [ḫāne]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 65). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 7). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [ḫānesine, -si, -ne]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 49). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 87). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 121). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Çü geldi ol ḫāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 97). [ḫāneye, -ye]

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes cānānesine (Mes. 165, Mıs. 157). [ḫānesine, -si, -n, -e]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 1). [ḫāneme, -m, -e]

ḫāne-i ḫalvet: *Dış dünyaya kapalı, sessiz ev.*

Hemān bir **ḫāne-i ḫalvet** iderler
Revān ḫāżır ḳılubanı giderler *(Mes. 155, Mıs. 89). [ḫāne-i ḫalvet]*

ḫān-ı ʿādil: *Adaletli padişah.*

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy **ḫān-ı ʿādil** *(Mes. 126, Mıs. 12). [ḫān-ı ʿādil]*

ḫânümân: *Ev bark, ocak, yuva.*

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu **ḫanümân** *(Mes. 148, Mıs. 90). [ḫanümân]*

ḫānümān vir-: *Evi barkı vermek, her şeyi vermek.*

Ya virem cān u başı ya alam cān
Ya virem ḫānümān yā olam ḫān *(Mes. 148, Mıs. 50). [ḫānümān virem, -e, -m]*

ḫanẓal: *Ebu Cehil karpuzunun suyu II kişilerin söylediği kötü söz.*

Mürekkeb eyledi **ḫanẓalla** şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber *(Mes. 72, Mıs. 11). [ḫanẓalla, -la]*

ḫâr: *Çalı, diken.*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 8). [ḫār]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 10). [ḫār]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 12). [ḫār]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 276). [ḫār]

ḫār ḳıl-: *Değersizleştirmek.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi **ḫār ḳıldı** *(Gaz. 9, Mıs. 12). [ḫār ḳıldı, -dı-dı]*

ḫār u ḫārā: *Diken ve mermer.*

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā (Mes. 26, Mıs. 61). [ḫār u ḫārā]

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 63). [ḫār u ḫārā]

ḫār u zār: *Hakir ve zavallı.*

Ḫudāyā nefs elinden **ḫār u zāram**
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram *(Mes. 169, Mıs. 99). [ḫār u zāram, -am]*

ḫārāb: *Bayındırlığı kalmamış, yıkılmaya yüz tutmuş, yıkık, viran II bitkin, yorgun, perişan; hüzünlü, kederli, gamlı.*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 3). [ḫarābın, -ın]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 65). [ḫarāba, -a]

harāb it-: *Yıkmak, viran etmek.*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(Gaz. 49, Mıs. 4). [ḫarāb ideli, -e, -li]*

harāb ḳıl-: *Yıkık ve perişan hale getirmek.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb *(Gaz. 11, Mıs. 12). [ḫarāb ḳılma]*

harāb ol-: *Yıkılmak, tahrip olmak.*

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı *(Mes. 162, Mıs. 16). [ḫarāb oldı, -dı]*

harāba dön-: *Harap hale gelmek.*

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba *(Mes. 117, Mıs. 108). [ḫarāba döner, -er]*

ḫarāc: *Ar. Müslüman olmayanlardan alınan vergi.*

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al **ḫarācın** *(Mes. 168, Mıs. 24). [ḫarācın, -ı, -n]*

ḫarc eyle-: *Harcamak, tüketmek; feda etmek.*

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 60). [ḫarc eyle]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 53). [ḫarc eyle]

harc it-: *Harcamak, sarf etmek, uğruna feda etmek.*

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 99). [ḫarc idelüm]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 5). [ḫarc idüben, -üben]

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin (Mes. 10, Mıs. 9). [ḫarc itdi]

ḫārc ḳıl-: *Harcamak, tüketmek, sarfetmek.*

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 65). [ḫārc ḳıldı, -dı]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 40). [ḫarc ḳıldum, -du, -m]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 22). [ḫarc ḳılduñ, -du, -ñ]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 25). [ḫarc ḳılduñ, -du, -ñ]

harc ol-: *Harcanmak, tüketilmek, harcama yapılmak, masraf edilmek.*

Taṣadduḳ idicegez māl-i Ḳārūn
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün *(Mes. 19, Mıs. 110). [ḫarc olurdı, -ur, -dı]*

ḫarem: *Herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer.*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ **ḫaremi** olalı gülzār *(Tb. 1, Mıs. 68). [ḫaremi, -i]*

ḫar-gāh: *Büyük çadır, otağ.*

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 103). [ḫar-gāha, -a]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 114). [ḫargeh]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 75). [ḫargehinden, -in, -den]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu şaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 7). [ḫargeh]

ḫarīf: *Arkadaş, dost.*

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur *(Mes. 153, Mıs. 24). [ḥarīfī, -i]*

ḫarīr ol-: *İpek olmak. || Zararsız olmak.*

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā *(Mes. 26, Mıs. 63). [ḥarīr oldı]*

harman: *Toplanan fındığın kuruması için serildiği, görece düz, kuru alan Farsça "hırmen, harman": Tahılın saptan ayrıldığı yer.*

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi **ḫarmanuma** *(Mes. 6, Mıs. 58). [ḫarmanuma, -um, -a]*

hārūn: *Hz. Harun peygamber. II Hz. Musa'nı kardeşi.*

Ṣafā künciyiçün kim buldı **Hārūn**
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn *(Mes. 6, Mıs. 225). [hārūn]*

hāṣ: *Halis, nitelikli, seçkin.*

Nübüvvet maḥzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 11). [ḫāṣ]

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 114). [ḫās]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 10). [ḫāṣ]

Çü ḫālīyidi göñli derd ü ġamdan
Bile aldı bir iki ḫāṣlardan (Mes. 141, Mıs. 4). [ḫāṣlardan, -lar, -dan]

Bu iki hāşlarla ʿazm-i ṣaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā (Mes. 141, Mıs. 13). [hāşlarla, -lar, -la]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 15). [ḫāṣ]

hās ol-: *Özelden daha özel olmak.*

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ *(Mes. 16, Mıs. 11). [ḫās oldı]*

hasan: *(d. 625 - ö. 669) Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan. On iki imamın ikincisidir.*

İmāmet içre şol ki adı **Ḥasandur**
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür *(Mes. 14, Mıs. 1). [ḥasandur, -dur]*

haşem ol-: *"Maiyeti olmak".*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(Kas. 4, Mıs. 48). [ḫaşem oldılar, -dı, -lar]*

hasen: *Güzel, iyi ahlak sahibi.*

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla **ḥasendür** *(Mes. 14, Mıs. 2). [ḥasendür, -dür]*

hāṣıl: *Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.*

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem **ḥāṣıl** ümmīd *(Mes. 166, Mıs. 58). [ḥāṣıl]*

hāşıl: *Husul bulan, ortaya çıkan, beliren.*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 4). [ḥāṣıl]

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet (Mes. 14, Mıs. 27). [ḥāṣıldurur, -dur, -ur]

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil idi
Belā vü miḥnet aña ḥāṣıl idi (Mes. 22, Mıs. 8). [ḥāṣıl]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9). [ḥāṣıl]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuşşāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 11). [ḥāṣıldan, -dan]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 28). [ḥāṣıl]

hāşıl eyle-: *Gerçekleştirmek.*

Ḳamunuñ eyle maḳṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl *(Mes. 155, Mıs. 315). [ḥāṣıl eyle]*

ḥāṣıl eyle-: *Elde etmek,ortaya çıkarmak.*

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 184).
[ḥāṣıl eyle]

Oluban söz deñizi içre ġavvāṣ
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 8).
[ḥāṣıl eyle]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Ṣon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 14).
[ḥāṣıl eyledüm, -dü, -m]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 36).
[ḥāṣıl idem]

ḥāṣıl eyle-: *Husûle gelmek, husûl bulmak, peyda olmak, olmak, oluşmak, doğmak, çıkmak, meydana gelmek.*

Olup baḥr-ı feṣāhat içre ġavvāṣ
Ṭaluban **ḥāṣıl eyle** gevher-i ḫāṣ *(Mes. 165, Mıs. 14). [ḥāṣıl eyle]*

ḥāṣıl eyle-: *Meydana getirmek, ortaya çıkarmak.* || *Yaratmak.*

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl (Mes. 26, Mıs. 38).
[ḥāṣıl eyleye]

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 28).
[ḥāṣıl eyleye]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 30).
[ḥaṣıl eyleye]

ḥāṣıl it-: *Edinmek, yerine getirmek.*

Ḫāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr (Gaz. 12, Mıs. 13).
[ḥāṣıl iderdüm, -er, -dü, -m]

Ḫaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi saʿy idüp
Leyse lil-insāni illā mā seʿā (Gaz. 3, Mıs. 3). [ḥāṣıl itdi, -di]

ḥāṣıl ḳıl-: *Elde etmek, edinmek.*

Çün rıżā-yı Ḫaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 15).
[ḥāṣıl ḳıldı, -dı]

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl (Mes. 10, Mıs. 14).
[ḥāṣıl ḳıldı]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 4).
[ḥāṣıl ḳılduñsa, -du, -ñ, -sa]

ḥāṣıl ḳıl-: *Oluşturmak, meydana getirmek.*

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 52).
[ḥāṣıl ḳıldı, -dı]

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 37).
[ḥāṣıl ḳılur, -ur]

ḥāṣıl ol-: *Ortaya çıkmak, peyda olmak.*

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 16).
[ḥāṣıl ola, -a]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 47).
[ḥāsıl ola]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 16).
[ḥāṣıl ola]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 252).
[ḥāṣıl olan]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 69).
[ḥāṣıl oldı]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḫaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 5).
[ḥāṣıl oldı]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 36).
[ḥāṣıl oldı]

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 120). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 296). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 294). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 81). [ḥāṣıl oldı]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 53). [ḥāṣıl olsun, -sun]

Eridür cismini ḳaṭʿ-ı menāzil
Olur bārīk-tenlik aña ḥāṣıl (Mes. 135, Mıs. 22). [ḥāṣıl olur, -ur]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 35). [ḥāṣıl olur]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 51). [ḥāṣıl olur]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 26). [ḥāṣıl olursa]

<u>ḥāṣıl ol-:</u> *Meydana gelmek, gerçekleşmek, elde etmek.*

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 142). [ḥāṣıl ola]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 28). [ḥāṣıl ola]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 10). [ḥāṣıl ola]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [ḥāṣıl ola]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 19). [ḥāṣıl olalıdan, -alı, -dan]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 209). [ḥāṣıl olan]

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet (Mes. 8, Mıs. 133). [ḥāṣıl oldı]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 4). [ḥāṣıl oldı]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 29). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 10). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 25). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 23). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 15). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 42). [ḥāṣıl oldı, -dı]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 193). [ḥāṣıl oldı]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 4). [ḥāṣıl oldı]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 79). [ḥāṣıl oldıysa, -dı, -ysa]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 14). [ḥāṣıl olmaya]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 196). [ḥaṣıl olmaz]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 26). [ḥāṣıl olmaz]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 7). [ḥāṣıl olmış idi, -mış, -idi]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 18). [ḥāṣıl olsa]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 120). [ḥāṣıl olsun]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 86). [ḥāṣıl olur]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 202). [ḥāṣıl olur]

ḥāṣılı: *Olan, görünen, meydana çıkan.*

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet şehr-i ʿaşḳuñ menzilidür (Mes. 19, Mıs. 27). [ḥāṣılıdur, -dur]

Ḥaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 72). [ḥāṣılıdur, -dur]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 184). [ḥāṣıluñı]

ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿīsā: *Hz. İsa'nın mucizesinin zamanı.*

Didi kim iy nesīm-i rūḥ-efzā
Demüñdür **ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā** *(Mes. 82, Mıs. 2). [ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿīsā]*

ḥāṣılı ol: *Elde edilmek.*

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı *(Gaz. 2, Mıs. 2). [ḥāṣılı ol]*

ḥāṣıl-ümmīd: *Ümitli.*

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü **ḥāṣıl-ümmīd** *(Mes. 167, Mıs. 18). [ḥāṣıl-ümmīd]*

hāṣ: *Halis, nitelikli, seçkin.*

Bile uydurdı bir ḳaç **ḫāṣlardan**
Muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan *(Mes. 130, Mıs. 49). [ḫāṣlardan, -dan]*

haṣlet: *Yaratılıştan gelen özellik, huy, tabiat.*

Eyü **ḫaṣletle** ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe *(Mes. 5, Mıs. 157). [ḫaṣletle, -le]*

haşm: *1. Düşman. 2. Birine galebe etmeğe çalışan, muhalif, muhasım.*

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol **ḫaşmını** ister *(Mes. 126, Mıs. 46). [ḫaşmını, -ı, -n, -ı]*

haşm ol-: *Düşman haline gelme.*

Rāyāt-ı rıfʿatine āyāt-ı feṭḥ lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaşm mülzem *(Kas. 5, Mıs. 28). [ḫaşm olmasa, -ma, -sa]*

haşr ol-: *Öldükten sonra yeniden dirilmek ll kıyâmete kadar.*

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın **ḫaşr olınca** şöyle bī-hūş *(Mes. 26, Mıs. 10). [ḫaşr olınca]*

haşre degin: *Haşre kadar.*

Daḫı **ḫaşre degin** zinde olursam
Ecelden ḳurtılup furṣat bulursam *(Mes. 90, Mıs. 33). [ḫaşre degin]*

hasret: *Özlem, iştiyak.*

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [ḥasret]

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından ḫırmen-i māh (Mes. 96, Mıs. 47). [ḫasretüñden, -ü, -ñ, -den]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 42). [ḥasret ile]

ḥasretā: *Yazık, eyvâh.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan *(Gaz. 20, Mıs. 1). [ḥasretā]*

hāṣṣ ü ʿām: *Seçkin kimseler ve halk, herkes.*

Ümīdi sensin uşbu **ḫāṣṣ ü ʿāmuñ**
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ *(Mes. 6, Mıs. 83). [ḫāṣṣ ü ʿāmuñ, -uñ]*

hāṣṣa: *Bir şeyde bulunup sairlerinde bulunmayan kuvvet, keyfiyet.*

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [hāṣṣā]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [ḫāṣṣā]

ḫasta: *Sağlıklı olmayan, hasta, aşık.*

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı **ḫastaya** dermān virürdi *(Mes. 161, Mıs. 18). [ḫastaya, -ya]*

ḫasta ol-: *Hasta olmak, sağlığını yitirmek.*

Hezārān dil şaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden **ḫasta olmış** *(Mes. 36, Mıs. 70). [ḫasta olmış]*

ḫaste: *Keyifsiz, mizacı yerinde olmayan, sayru, sağlığı bedensel veya ruhsal olarak bozuk olan (insan, hayvan veya organ).*

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 62). [ḫaste]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [ḫaste]

Sürdi ẕevḳ ile şafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [ḫaste]

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 143). [ḫaste iken, -iken]

ḫaste: *Hasta II Aşık.*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayrulıġı (Gaz. 35, Mıs. 6). [ḫasteyi, -y, -i]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [ḫaste]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 9). [ḫaste]

ḫaste eyle-: *Hastalanmak.*

Görür şāha eşer ḳılmış cefālar
Özini **ḫaste eylemiş** belālar *(Mes. 85, Mıs. 18). [ḫaste eylemiş, -miş]*

ḫaste ol-: *Hasta olmak, hastalanmak II aşırı düşkün, tutkun olmak.*

Sözi **ḫaste olanlara** şifādur
Özi hem pādişāh-ı enbiyādur *(Mes. 7, Mıs. 59). [ḫaste olanlara, -an, -lar, -a]*

ḫaste ol-: *Hasta olmak, hastalanmak.*

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 22). [ḫaste oldı, -dı]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 21). [ḫaste oldı, -dı]

Günehden ḫaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 21). [ḫaste oldum]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 3). [ḫaste oldum]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 9). [ḫaste olmış, -mış]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [ḫaste olur, -ur]

ḫaste vü bī-çāre ol-: *Hasta ve çaresiz olmak.*

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan **ḫaste vü bī-çāre oldum** *(Mes. 132, Mıs. 4). [ḫaste vü bī-çāre oldum, -du, -m]*

ḫaste vü zār ol-: *"Hasta ve ağlayan olmak.".*

Günehle şöyle oldum ḫaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 17). [ḫaste vü zār oldum, -du, -m]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 5). [ḫaste vü zār oluram, -ur, -am]

ḫaste vü zār u nizār: *Hasta, ağlayan ve zayıf.*

Şu resme ḫaste vü zār u nizāram
Ki müştāḳ-ı viṣāl-i ol nigāram (Mes. 132, Mıs. 9). [ḫaste vü zār u nizāram, -am]

Ṣehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 26). [ḫaste vü zār u nizārem, -em]

ḫaste-dil: *Hasta gönül.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [ḫaste-dil]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [ḫaste-dile, -e]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [ḫaste-dil]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 24). [ḫaste-dile, -e]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 22). [ḫaste-dile, -e]

ḥasūd: *Hasetçi, kıskanç ‖ düşman.*

Cihāndan eksük olmasun vücūduñ
Hemīşe pāy-māl olsun **ḥasūduñ** *(Mes. 165, Mıs. 58). [ḥasūduñ, -uñ]*

ḫaşv: *Gereksiz, uzun, boş söz.*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl **ḫaşv** ü ḫalelden *(Mes. 1, Mıs. 22). [ḫaşv]*

ḫaṭ: *Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.*

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 138). [ḫaṭı, -ı]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 25). [ḫaṭṭı, -ı]

ḫaṭ çek-: *Çizgi çizmek, yazı yazmak.*

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre *(Mes. 19, Mıs. 145). [ḫaṭ çekmiş idi, -miş, -idi]*

ḫaṭā: *1. Yanlış, hata, kabahat, yanlışlık. 2. Yanılma.*

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 33). [ḫaṭādan]

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña māniʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfiʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 97). [ḫaṭā]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 103). [ḫaṭādur, -dur]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 110). [ḫaṭāsuz, -suz]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 28). [ḫaṭādur, -dur]

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 48). [ḫaṭādur, -dur]

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 23). [ḫaṭādur, -dur]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 35). [ḫaṭāsın, -sı, -n]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 34). [ḫaṭādur, -dur]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḥıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 128). [ḫaṭāsuz]

ḫaṭā eyle-: *Yanlışlık yapmak, hata etmek.*

Ger **ḫaṭā eyledüm ise** ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben *(Rüb. 2, Mıs. 3). [ḫaṭā eyledüm ise, -dü, -m, -ise]*

ḫaṭā it-: *Yanlışlık yapmak, yanılgıya düşmek.*

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı ṣeydā *(Mes. 70, Mıs. 7). [ḫaṭā itdüm ise, -dü, -m, -ise]*

ḫaṭā ḳıl-: *Hata yapmak, hata etmek, yanılmak.*

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 3). [ḫaṭā ḳıldum]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 9). [ḫaṭā ḳıldumsa, -du, -m, -sa]

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mes. 70, Mıs. 29). [ḫaṭā ḳıldumsa, -du, -m, -sa]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben *(Mes. 114, Mıs. 26). [ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā]*

<u>haṭar:</u> *Tehlike, emniyetsizlik.*

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 100). [ḫaṭardan, -dan]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 36). [ḫaṭar]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [ḫaṭar]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 4). [ḫaṭar]

<u>ḫātem:</u> *Mühür, mektubun sonuna basılmak üzere üzerine sahibinin ismi kazınmış olan damga; yüzük.*

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 17). [ḫātemle, -le]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 215). [ḫātem]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 94). [ḫātem]

<u>ḫātem bul-:</u> *Mühür bulundu, sıkıntı giderildi anlamında kullanılmış.*

Çün ol maḥzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 286). [ḫātem buldı, -dı]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 198). [ḫātem bulındı, -dı]

<u>hatem:</u> *Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.*

Özi şan **Ḫatem idi** himmet içre
Yoġ idi miṣli anuñ heybet içre *(Mes. 19, Mıs. 127). [ḫatem idi, -idi]*

<u>hātem ol-:</u> *Son olmak. Mühür olmak.*

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem *(Kas. 5, Mıs. 18). [ḫātem oldı]*

<u>hâtem-i lâ ilâhe illa'llâh:</u> *"Allah'tan başka ilah yokturun mührü".*

İns ü cân râm olur ele girse
Ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 18). [ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

<u>hātem-i ṭay:</u> *Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.*

ʿAṭāya başlayup nūş eylese mey
Dürerdi defterini **Ḫātem-i Ṭay** *(Mes. 19, Mıs. 108). [ḫātem-i ṭay]*

<u>hātem-i ṭay:</u> *Arap kabileleri arasında cömertliğiyle tanınmış İbn Abdullah b. Sa'd'in lakabı. Kabilesinin reisi ve şair olduğu hakkında rivayetler vardır. Edebiyatta cömertliğiyle anılmıştır.*

Ḳanı Lehrasp ḳanı **Ḫātem-i Ṭay**
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key *(Mes. 168, Mıs. 91). [ḫātem-i ṭay]*

<u>hātem-i ṭayy:</u> *Arap kabileleri arasında tanınmış "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertliği meşhur olan "İbnü Abdillâh Bin Sa'd" in lakabı; çok cömert [adam].*

Seḫāsını göreydi **Ḫātem-i Ṭayy**
İderdi kendüzinüñ defterin ṭayy *(Mes. 17, Mıs. 49). [ḫātem-i ṭayy]*

<u>haṭ-ı yār:</u> *Sevgilinin nakış gibi olan ayva tüyleri.*

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 13). [ḫaṭ-ı yār]

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 13). [ḫaṭ-ı yār]

hāṭib: *Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen.*

Aluban vaṣl-ı güllerden naṣībi
Ki bülbüldi gülistānuñ **ḫaṭībi** *(Mes. 18, Mıs. 20). [ḫaṭībi, -i]*

hātif: *Gaipten haber veren, iç sesle ulaşan güç, gizli.*

Çü hātif naġmesini eyledüm gūş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 83). [hātif]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 38). [hātifden, -den]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 85). [hātifden, -den]

hātır: *Ar. Gönül, gönülde olan his.*

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫātırı şād (Mes. 35, Mıs. 42). [ḫātırı, -ı]

Ṭurup şāh-ı cihān şād u feraḥnāk
Belā vü derd ü ġamdan ḫātırı pāk (Mes. 37, Mıs. 50). [ḫātırı, -ı]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫātırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 26). [ḫātırına, -ı, -n, -a]

Yirinden ṭurdı geldi ḫātırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 13). [ḫātırı, -ı]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫātırı şād (Mes. 105, Mıs. 32). [ḫātırı, -ı]

Yirinden ṭurdı şādān u feraḥnāk
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫātırı pāk (Mes. 117, Mıs. 46). [ḫātırı, -ı]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫātırı pāk (Mes. 126, Mıs. 4). [ḫātırı, -ı]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫātırı şād (Mes. 132, Mıs. 88). [ḫātırı, -ı]

Didi Mihraba bir bir ḫātırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 127). [ḫātırı]

ḫātır-şād u ḫurrem: *Gönlü şen ve sevinçli.*

İrişüp ḫalvet-i Ḫurşīde ol dem
İkisi bile **ḫātır-şād u ḫurrem** *(Mes. 155, Mıs. 116). [ḫātır-şād u ḫurrem]*

ḫatm: *Bitmek, sona ermek.*

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 4). [ḫatme, -e]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 1). [ḫatmine, -i, -n, -e]

ḫatm ol-: *Tamamlanmak.*

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 9). [ḫatm oldı]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 10). [ḫatm oldı]

ḫatm-i rüsul ol-: *"Peygamberlerin sonuncu solmak, peygamberliğe mühür vurulmak.".*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem (Kas. 4, Mıs. 47). [ḫatm-i rüsül olalı, -alı]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 81). [ḫatm-i rüsüldür, -dür]

Eyā ḫatm-i rüsül şāh-ı ṭarīḳat
Eyā sālar-ı dīn tāc-ı şerīʿat (Mes. 9, Mıs. 61). [ḫatm-i rüsül]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 69). [ḫatm-i rüsul]

ḫatmüʾl-mürselīn: *Gönderilmişlerin sonuncusu; peygamberlerin sonuncusu, Hz. Muhammed.*

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki **ḫatmüʾl-mürselīn** durur cihanda *(Mes. 7, Mıs. 42). [ḫatmüʾl-mürselīn]*

ḫatmüʾn-nebiyyīn: *Peygamberlerin sonuncusu.*

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 20). [ḫatmüʾn-nebiyyīn]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 91). [ḫatmüʾn-nebiyyīn]

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān tāc-ı veliyyīn (Mes. 7, Mıs. 133). [ḫatmüʾn-nebiyyīn]

İmāmü'l-mürselīn ḫatmü'n-nebiyyīn
Şefīʿü'l-müẕnibīn şāh-ı veliyyīn (Mes. 9, Mıs. 3). [ḫatmü'n-nebiyyīn]

hātūn: *Kadın, hanım.*

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [ḫatunlar, -lar]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 7). [ḫatun idi, -idi-di]

havā: *Hava, dört unsurdan biri.*

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [havāyı, -y, -ı]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 24). [havā, -dür]

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün müşg-i Tātār (Mes. 18, Mıs. 24). [havā, -dür]

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 10). [havāya, -y, -a]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Ṣanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 115). [havāya, -ya]

Muʿaṭṭar oldı ḫoş-būdan havāsı
Münevver oldı nūrıyla feżāsı (Mes. 169, Mıs. 11). [havāsı, -sı]

havā: *Koku ll Hava.*

Dimāġına alup zülfi **havāsın**
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın *(Mes. 155, Mıs. 145). [havāsın, -sı, -n]*

ḫavādis: *Hâdiseler, vakı'alar "hâdise"nin cem'idir.*

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḫavādisçün müheyyā olur esbāb *(Mes. 31, Mıs. 18). [ḫavādisçün, -çün]*

ḫavāle eyle-: *Göndermek, sevk etmek, yönlendirmek.*

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala *(Mes. 120, Mıs. 39). [ḥavāle eyledi, -di]*

ḫavāle ḳıl-: *Sevk etmek, havale etmek, göndermek, yollamak.*

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle *(Mes. 29, Mıs. 61). [ḥavāle ḳıldı]*

havf it-: *Korkmak, çekinmek, hayıflanmak, kaygılanmak.*

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp **ḫavf itdi** leşker anı cümle *(Mes. 28, Mıs. 48). [ḫavf itdi]*

ḫāvf vir-: *Korku vermek, korkutmak.*

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya **ḫāvf virdi** ol ser ile *(Mes. 29, Mıs. 76). [ḫāvf virdi, -di]*

ḫayā: *Kişinin utanma duygusuyla hareket etmesi ve edepli olması anlamına gelen ahlâkî erdem.*

Aña her dem **ḫayā** olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe *(Mes. 12, Mıs. 13). [ḫayā]*

ḫayā vü ḫilm: *Utanma ve yumuşaklık.*

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḫayā vü ḫilm idi yārı hemīşe *(Mes. 19, Mıs. 148). [ḫayā vü ḫilm]*

ḫayāl: *Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 11). [ḫayālüñ]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 7). [ḫayālüñ, -üñ]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 6). [ḫayāli]

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 7). [ḫayāli]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 16). [ḫayāli]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 50). [ḫayāli]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 60). [ḫayāli]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 30). [ḫayālüñ, -üñ]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 58). [ḫayālī]

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 27). [ḫayālüñdür, -üñ, -dür]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 42). [ḫayālüñ, -üñ]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 34). [ḫayāli]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 12). [ḫayālüñdür, -üñ, -dür]

Nola gözden ırağ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 56). [ḫayāli, -i]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 63). [ḫayāli, -i]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 26). [ḫayālin, -i, -n]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 5). [ḫayālüme, -üm, -e]

ḫayāl-i çehre: *Yüzün hayali.*

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cüyībār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 9). [ḫayāl-i çehresi, -si-si]*

ḫayāl-i yār: *Yarin hayali.*

Ḫayāl-i yār aña olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem *(Mes. 22, Mıs. 13). [ḫayāl-i yār]*

ḫayāt: *Hayat, yaşam, ömür.*

Eger biñ yıl olurısa **ḥayātuñ**
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ *(Mes. 168, Mıs. 85). [ḥayātuñ, -uñ]*

ḫayāt: *Canlı, sağ olma durumu.*

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī **ḥayātı**
Velī andan bulur ʿālem vefatı *(Mes. 2, Mıs. 71). [ḥayātı, -ı]*

ḫayātı bul-: *Can bulmak, canlanmak.*

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḫayātı *(Mes. 44, Mıs. 16). [ḥayātı buldı]*

ḫayāt-ı cāvīd: *Sonsuz, ebedî yaşam.*

Sensin bana çün **ḥayāt-ı cāvīd**
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Tb. 1, Mıs. 83). [ḥayāt-ı cāvīd]*

ḫayāt-ı cāvidān: *Ebedî, sonsuz hayat.*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 11). [ḫayāt-ı cāvidān]

Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölseyidüm ben faḳīr (Gaz. 12, Mıs. 13). [ḫayāt-ı cāvidān]

ḫayāt-ı cāvidānī: *Ebedî bir yaşam, sonsuz bir hayat.*

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 138). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 51). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 16). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 32). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 48). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 64). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 80). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 94). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 110). [ḥayāt-ı cāvidānī]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 48). [ḥayāt-ı cāvidānum]

haydar: *(Özel isim) Asıl anlamı "arslan" olan kelime Hazret-i Ali'nin lakabıdır.*

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı **Ḥaydār** ü bir adı Kerrār *(Mes. 13, Mıs. 6). [ḥaydār]*

ḥayfā: *Yazık ki elim yetişmedi.*

Ḥadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi **ḥayfā** diyüp raḥm iderdi *(Mes. 20, Mıs. 94). [ḥayfā]*

hayır: *İyilik, hayır, iyi olma.*

Ḫayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān *(Mes. 6, Mıs. 59). [ḫayırdan, -dan]*

haylī: *Çokça, epeyce, oldukça.*

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 210). [ḫayli]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 64). [ḫāyli]

hayme: *Çadır; otağ.*

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [ḫāymesin, -si, -n]

Şafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 20). [ḫayme]

ḫayr: *İnsanların sevip ilgi gösterdiği şey; iyi, faydalı şey; her durum şartta herkesçe iyi ve makbul olan hal ve iş.*

Çü oldum gitmege cān ile ḫāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 114). [ḫayra, -a]

Mübāşir ḫayra olan girer sevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿaẕāba (Mes. 165, Mıs. 115). [ḫayra, -a]

Günāhum oluban ḫayruma mānīʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 103). [ḫayruma, -um, -a]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 116). [ḫayr ile]

ḫayr it-: *İyilik etmek.*

Şabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise **ḫayr iderdi** *(Mes. 23, Mıs. 6). [ḫayr iderdi, -er, -di]*

ḫayra gir-: *İyilik etmek, fayda sağlamak.*

Demidür **ḫayra gir** iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem *(Mes. 165, Mıs. 117). [ḫayra gir]*

ḫayrān: *Şaşırmış, şaşırıp kalmış.*

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḫayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 6). [ḫayrān]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 52). [ḫayrāndur, -dur]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḫayrān (Mes. 71, Mıs. 78). [ḫayrān]

ḫayrān ḳal-: *Ne yapacağını bilemeden şaşkın bir şekilde kalakalmak.*

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı şādān *(Mes. 152, Mıs. 43). [ḫayrān ḳaldı, -dı]*

ḫayrān ol-: *Çok beğenmek, kendinden geçmek, gözü kamaşmak; bağlanmak.*

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḫayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 149). [ḫayrān oldı, -dı]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān (Tb. 1, Mıs. 60). [ḫayrān oldı]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḫayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 190). [ḫayrān oldum, -du, -m]

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḫayrān (Mes. 155, Mıs. 180). [ḫayrān olduñ, -du, -ñ]

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḫayrān olup dir maʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 170). [ḫayrān olup, -up]

Eger biñ nuṭḳ olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḫayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 164). [ḫayrān olup, -up]

ḫayrān ol-: *Şaşırıp kalmak, kafası karışmak.*

Bu işlerde şeh olmış idi ḫayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān *(Mes. 29, Mıs. 83). [ḫayrān olmış idi]*

ḫayrüʾl-beşer: *İnsanların en hayırlısı || Hz. Muhammed.*

Anuñ ḫaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 239). [ḫayrüʾl-beşerdür, -dür]

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān tāc-ı veliyyīn (Mes. 7, Mıs. 133). [ḫayrüʾl-beşer]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 146). [ḫayrüʾl-beşerdür, -dür]

ḫayrüʾn-nebīyyīn: *Peygamberlerin(nebilerin) en hayırlısı.-Hz. Muhammed.*

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ s̱enāsın
Ki lā uḥṣī didi **ḫayrüʾn-nebīyyīn** *(Mes. 2, Mıs. 168). [ḫayrüʾn-nebīyyīn]*

ḫayvān ol-: *Hayvan gibi, akılsız, idraksiz, kaba olmak.*

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḫayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān *(Mes. 5, Mıs. 33). [ḫayvān olma, -ma]*

ḫayy: *Bütün varlıkların hayat kaynağı / ebedî ve hakîkî hayat sahibi Allah.*

Zihī **Ḥayy** kim olur bāḳī ḫayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı *(Mes. 2, Mıs. 71). [ḫayy]*

ḫayy ü ḳayyüm: *Her an diri olan ve her şeyi ayakta tutan Allah.*

Ki oldur pādişāh **Ḥayy ü Ḳayyüm**
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm *(Mes. 5, Mıs. 205). [ḫayy ü ḳayyüm]*

ḫayy ü maʿbūd: *Ebedî ve hakîkî hayat sâhibi Allah.*

Çü sensin yā İlāhī **Ḥayy ü maʿbūd**
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd *(Mes. 169, Mıs. 17). [ḫayy ü maʿbūd]*

ḫayy-ı bī-çūn: *Tek ve benzersiz Allah.*

Ḫudāvendā çü sensin **Ḥayy-ı bī-çūn**
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn *(Mes. 3, Mıs. 1). [ḫayy-ı bī-çūn]*

ḫazān: *Sonbahar, güz.*

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz (Gaz. 26, Mıs. 7). [ḫazānumuz, -umuz]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58). [ḫazānuñ, -uñ]

ḫazāna dön-: *Sonbahara döndü, güze döndü.*

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi **ḫazāna döndi** ṭapuñsuz bahārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 8). [ḫazāna döndi]*

ḫazīne: *Değerli şeylerin saklandığı yer.*

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola **ḫazīne** *(Mes. 5, Mıs. 118). [ḫazīne]*

ḥāżır: *(Ar.) Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.*

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 86). [ḥāżır]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207). [ḥāżır]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 109). [ḥāżır]

ḥāżır eyle-: *Hazırlamak.*

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın **ḥāżır eyledi** ser-ā-ser *(Mes. 166, Mıs. 6). [ḥāżır eyledi, -di]*

ḥāżır it-: *Hazırlamak, hazır hale getirmek.*

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek **ḥāżır idüñ** bār u bengāh *(Mes. 129, Mıs. 68). [ḥāżır idüñ, -üñ]*

ḥāżır ḳıl-: *Hazır durumda bulunmak.*

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān **ḥāżır ḳılubanı** giderler *(Mes. 155, Mıs. 90). [ḥāżır ḳılubanı, -ubanı]*

ḥāżır ol-: *Mevcut, hazır olmak, her duruma karşı hazırlıklı, uygun vaziyette olmak.*

Şu resme ṣaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 130). [ḥāżır olanlar, -an, -lar]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 95). [ḥāżır oldı, -dı]

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 105). [ḥāżır oldı, -dı]

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 4). [ḥāżır oldı, -dı]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 17). [ḥāżır oldı, -dı]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 46). [ḥāżır oldı]

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Ṣādī oldı nāẓır (Mes. 124, Mıs. 7). [ḥāżır oldı]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 108). [ḥāzır oldı]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 6). [ḥāżır oldı]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 54). [ḥāżır oldı]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 113). [ḥāżır oldum, -du, -m]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 18). [ḥāżır olġıl, -ġıl]

Didi Çīnīlere eyleñ gemiler
Gemiye ḥāżır olsun ādemīler (Mes. 31, Mıs. 4). [ḥāżır olsun]

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẓır
İkisi oynaya ol ola nāẓır (Mes. 118, Mıs. 39). [hāẓır olupdur, -up, -dur]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 166). [ḥāżır olurlar, -ur, -lar]

hażret: *Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.*

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 93). [ḥażretüñe, -üñ, -e]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 228). [ḥażretüñde, -ü, -ñ, -de]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 48). [ḥażretine]

hażret-i ʿizzet: *Hürmet, saygı makamı.*

İlāhī **ḥażret-i ʿizzet** ḥaḳıyçün
İlāhī vuṣlat-ı ḳurbet ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 187). [ḥażret-i ʿizzet]*

hediyye ol-: *Armağan olmak.*

Bañā ʿaşḳuñ olalıdan hediyye
Cefā vü ġam durur cāna ʿatıyye *(Mes. 82, Mıs. 19). [hediyye olalıdan, -alı, -dan]*

heft tārem: *Yedi kubbe, yedi kat gökyüzü, yedi kubbe*

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola **heft tārem** *(Kas. 5, Mıs. 78). [heft tārem]*

hefte: *Hafta.*

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 107). [hefte]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 109). [hefte]

hel etā: *" Hakikatte (kesin, şüphesiz) geldi. İnsanın üzerinden henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı zaman insan oluncaya kadar geçirdiği merhaleler sonucu nutfe haline geldi (İnsan Sûresi 76/1). " İnsanın henüz insan sıfatına gelmezden önceki yaratılış serüveni ifade edilmektedir II Hel, arapça soru edatı, gerçekleme ve doğrulama anlamına gelmektedir.*

Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün
Oldı nāzil anuñ içün **hel etā** *(Gaz. 3, Mıs. 6). [hel etā]*

ḥelāl ol-: *Helal olsun; takdir ifadesi.*

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʿuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir iseñ ger ʿaṭāsın *(Mes. 5, Mıs. 134). [ḥelāl olsun]*

hele: *Hele.*

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [hele]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 65). [hele]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 41). [hele]

hem: *"-da, -de, dahi" bağlacı.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳatreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 11). [hem]

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẕlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [hem]

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār (Kas. 1, Mıs. 19). [hem]

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār (Kas. 1, Mıs. 20). [hem]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 21). [hem]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 30). [hem]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 4). [hem]

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 6). [hem]

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 8). [hem]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [hem]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [hem]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 34). [hem]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 37). [hem]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 38). [hem]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [hem]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 32). [hem]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 48). [hem]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [hem]

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 150). [hem]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 156). [hem]

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 160). [hem]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 10). [hem]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [hem]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 70). [hem]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 124). [hem]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 15). [hem]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 208). [hem]

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḫasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 14). [hem]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 40). [hem]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 86). [hem]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 114). [hem]

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫvāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 166). [hem]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 184). [hem]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 250). [hem]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 4). [hem]

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 14). [hem]

Kerāmet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾüñ hem ḥabībi (Mes. 7, Mıs. 18). [hem]

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 49). [hem]

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 50). [hem]

Sözi ḫaste olanlara şifādur
Özi hem pādişāh-ı enbiyādur (Mes. 7, Mıs. 60). [hem]

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 76). [hem]

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem serveridür (Mes. 7, Mıs. 96). [hem]

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 118). [hem]

Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 12). [hem]

Ḳamu derdlü olanlaruñ ṭabībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 8, Mıs. 14). [hem]

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 114). [hem]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 6). [hem]

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī şāh-ı dīn Bū Bekr-i Ṣıddīḳ (Mes. 10, Mıs. 5). [hem]

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mes. 13, Mıs. 8). [hem]

Nesebde ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur
Şecāʿat içre hem şīr-i Ḫudādur (Mes. 13, Mıs. 16). [hem]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 22). [hem]

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mes. 16, Mıs. 31). [hem]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 106). [hem]

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar (Mes. 20, Mıs. 26). [hem]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [hem]

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur (Mes. 22, Mıs. 130). [hem]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 26). [hem]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 45). [hem]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 66). [hem]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 10). [hem]

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḫavādisçün müheyyā olur esbāb (Mes. 31, Mıs. 17). [hem]

Gehī anuñla çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem taḫt-ı serāya (Mes. 31, Mıs. 24). [hem]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 4). [hem]

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 78). [hem]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 76). [hem]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 77). [hem]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 38). [hem]

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 62). [hem]

İder Ḫurşīde medḥ ü hem senālar
Ḳılur yüzin yire urup duʿālar (Mes. 36, Mıs. 75). [hem]

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 90). [hem]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 52). [hem]

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān (Mes. 40, Mıs. 65). [hem]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 86). [hem]

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem taḫt-bend ü tāc-dārı (Mes. 46, Mıs. 18). [hem]

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı (Mes. 73, Mıs. 24). [hem]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [hem]

Yem-i ʿilmüñ muḥīt-i bī-kerāndur
Ṭapuñ hem pādişāh-ı ins ü cāndur (Mes. 83, Mıs. 6). [hem]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 20). [hem]

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 22). [hem]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 12). [hem]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 52). [hem]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 20). [hem]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 16). [hem]

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i ezfer (Mes. 105, Mıs. 18). [hem]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [hem]

Melik Şādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Şām (Mes. 108, Mıs. 10). [hem]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 16). [hem]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 48). [hem]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 64). [hem]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [hem]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 38). [hem]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [hem]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [hem]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 62). [hem]

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile (Mes. 135, Mıs. 18). [hem]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 52). [hem]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 90). [hem]

Daḫı hem Erġanūn-sāz u Şekker-rīz
Sözini ḳılmış idi şekker-āmīz (Mes. 158, Mıs. 73). [hem]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 80). [hem]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 22). [hem]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 44). [hem]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 92). [hem]

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuṣṣāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uṣṣāk (Mes. 169, Mıs. 48). [hem]

hem daḫı: *Hem de; ayrıca.*

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 98). [hem daḫı]

Daḫı hem cān u dilden ḫūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ (Mes. 8, Mıs. 37). [hem daḫı]

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 22). [hem daḫı]

hem hem: *Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.*

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [hem hem]

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 216). [hem hem]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 30). [hem hem]

hemān: *"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [hemāñ]

Ki ḳamu mücrime hemân besdür
Kerem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 49). [hemân]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 26). [hemān]

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUṣṣāḳa ḳıl āġāz (Mes. 19, Mıs. 86). [hemān]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḫūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 105). [hemān]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 57). [hemān]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 70). [hemān]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 101). [hemān]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 106). [hemān]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 107). [hemān]

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz (Mes. 25, Mıs. 99). [hemān]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 24). [hemān]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 122). [hemān]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 134). [hemān]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [hemān]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ şundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 211). [hemān]

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 47). [hemān]

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle (Mes. 29, Mıs. 61). [hemān]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 65). [hemān]

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣṣa aña ḥişşe (Mes. 31, Mıs. 60). [hemān]

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 70). [hemān]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 48). [hemān]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 91). [hemān]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 113). [hemān]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 72). [hemān]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 42). [hemān]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 73). [hemān]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 106). [hemān]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 107). [hemān]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 125). [hemān]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 129). [hemān]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 136). [hemān]

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü ṣoḥbet senüñdür (Mes. 37, Mıs. 27). [hemān]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 44). [hemān]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 54). [hemān]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 68). [hemān]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 98). [hemān]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 116). [hemān]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 91). [hemān]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 25). [hemān]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 28). [hemān]

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 78). [hemāñ]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 88). [hemān]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 55). [hemāñ]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 31). [hemān]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 1). [hemān]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 32). [hemāñ]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 49). [hemān]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 37). [hemān]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 14). [hemān]

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı (Mes. 73, Mıs. 23). [hemān]

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 22). [hemān]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 27). [hemān]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 9). [hemān]

Hemān derd ü ġam idi dil-pezīri
Hemān dendān idi dest-gīri (Mes. 94, Mıs. 11). [hemān]

Hemān derd ü ġam idi dil-pezīri
Hemān dendān idi dest-gīri (Mes. 94, Mıs. 12). [hemān]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 15). [hemān]

Diyüp bu sözi Cemşīd-i hünerver
Hemān ʿayş u neşāṭa başladılar (Mes. 98, Mıs. 12). [hemān]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 22). [hemān]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 30). [hemān]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 22). [hemān]

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle ṣankim açdı teng-i şekker (Mes. 108, Mıs. 1). [hemān]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 14). [hemān]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 23). [hemān]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 29). [hemāñ]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 42). [hemān]

Revān şehzāde çün Şādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 50). [hemān]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Ṣādī
Hemān ol dem diline irdi ṣādī (Mes. 115, Mıs. 72). [hemān]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 7). [hemān]

Çü Cemşīdi görür meydānda Ṣādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 34). [hemān]

Ne deñlü Ṣādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 62). [hemān]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 24). [hemān]

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā (Mes. 120, Mıs. 14). [hemān]

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 20). [hemān]

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 32). [hemān]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [hemān]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 70). [hemān]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 12). [hemān]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Ṣādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile ṣādī (Mes. 123, Mıs. 31). [hemāñ]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 1). [hemān]

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 5). [hemān]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 46). [hemān]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 40). [hemān]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 26). [hemān]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 48). [hemān]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 4). [hemān]

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 6). [hemān]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 34). [hemān]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 3). [hemān]

Eline çeng aluban sāz ḳıldı
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı (Mes. 142, Mıs. 76). [hemān]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 3). [hemān]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añşuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 14). [hemān]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 20). [hemān]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 33). [hemān]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Ṣāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 82). [hemān]

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz (Mes. 148, Mıs. 158). [hemān]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 160). [hemān]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 162). [hemān]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 196). [hemān]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 22). [hemān]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 66). [hemān]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 15). [hemān]

Hemān maḳhūr ḳıldı düşmenümi
Anuñla tāze itdi gülşenümi (Mes. 152, Mıs. 25). [hemān]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [hemān]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 46). [hemān]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 13). [hemān]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 26). [hemāñ]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 11). [hemān]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 20). [hemān]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 33). [hemān]

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı (Mes. 154, Mıs. 147). [hemān]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 154). [hemān]

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 79). [hemān]

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān ḥāżır ḳılubanı giderler (Mes. 155, Mıs. 89). [hemān]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 114). [hemān]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 201). [hemān]

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī (Mes. 155, Mıs. 204). [hemān]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 208). [hemān]

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden (Mes. 155, Mıs. 220). [hemān]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 283). [hemān]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 291). [hemān]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 2). [hemān]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 22). [hemān]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 54). [hemān]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 69). [hemān]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 40). [hemān]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 32). [hemān]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 36). [hemān]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḫāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 42). [hemān]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 60). [hemān]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 84). [hemān]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 105). [hemān]

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi bī-tevaḳḳuf şehr-i ḫāna (Mes. 114, Mıs. 9). [hemān ol]

hemān dem: *Hemen, der-akab, derhal, o anda, çarçabuk.*

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 80). [hemān dem]

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem feṭḥ ider kişverlerini (Mes. 17, Mıs. 64). [hemān dem]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 96). [hemān dem]

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ (Mes. 20, Mıs. 102). [hemān dem]

Şu resme kār ḳıldı aña sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā (Mes. 20, Mıs. 104). [hemān dem]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 32). [hemān dem]

Derūnından ḳıluban derdile cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 22, Mıs. 44). [hemān dem]

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 77). [hemān dem]

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 104). [hemān dem]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 118). [hemāñ dem]

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 50). [hemān dem]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 40). [hemān dem]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 66). [hemān dem]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 96). [hemān dem]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 78). [hemān dem]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 100). [hemān dem]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 154). [hemān dem]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 156). [hemān dem]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 192). [hemān dem]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 73). [hemān dem]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 74). [hemān dem]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 50). [hemān dem]

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan (Mes. 31, Mıs. 50). [hemān dem]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 42). [hemān dem]

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt (Mes. 83, Mıs. 29). [hemān dem]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 23). [hemān dem]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 156). [hemān dem]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 230). [hemān dem]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 7). [hemān dem]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 10). [hemān dem]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 80). [hemān dem]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 84). [hemān dem]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 26). [hemān dem]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 54). [hemān dem]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 59). [hemān dem]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 74). [hemān dem]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 94). [hemān dem]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 110). [hemān dem]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 54). [hemān dem]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 37). [hemān dem]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser (Mes. 36, Mıs. 133). [hemān dem]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 142). [hemān dem]

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem (Mes. 38, Mıs. 4). [hemān dem]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 6). [hemān dem]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 46). [hemān dem]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 72). [hemān dem]

Hemān dem şād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 7). [hemān dem]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 2). [hemān dem]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 6). [hemān dem]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 56). [hemān dem]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [hemāñ dem]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 65). [hemān dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 72). [hemān dem]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 86). [hemān dem]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 62). [hemān dem]

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 63). [hemān dem]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 4). [hemān dem]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 4). [hemān dem]

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz (Mes. 52, Mıs. 33). [hemān dem]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 22). [hemān dem]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 1). [hemān dem]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 3). [hemān dem]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 54). [hemān dem]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 7). [hemān dem]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 90). [hemān dem]

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 10). [hemān dem]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 10). [hemāñ dem]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 16). [hemān dem]

Hemān dem oldı dilden şād u ḫurrem
Cefādan ḳurtıluban oldı bī-ġam (Mes. 94, Mıs. 17). [hemān dem]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 2). [hemān dem]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 3). [hemān dem]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 8). [hemān dem]

Yirinden ṭurdı geldi ḫātırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 14). [hemān dem]

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 22). [hemān dem]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 23).
[hemān dem]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 42).
[hemān dem]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 12). [hemān dem]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 36). [hemāñ dem]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 6).
[hemān dem]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 20). [hemān dem]

Bu ebyātı çün Efser gūş ḳıldı
Dil ü cāndan hemāñ dem cūş ḳıldı (Mes. 113, Mıs. 2). [hemāñ dem]

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 114, Mıs. 7).
[hemān dem]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 30). [hemān dem]

Melik çün Şādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh (Mes. 115, Mıs. 58). [hemān dem]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 70).
[hemān dem]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 32). [hemāñ dem]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 47).
[hemān dem]

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥzūn (Mes. 117, Mıs. 84). [hemān dem]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 43).
[hemān dem]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 58).
[hemān dem]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 42). [hemān dem]

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 44). [hemān dem]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 54). [hemān dem]

Yirinden ṭurdı şeh Şādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Şāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 2). [hemāñ dem]

Bulur şeh Şādī bir rūẕ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 8). [hemān dem]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 55).
[hemān dem]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 2). [hemān dem]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 36). [hemān dem]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 6). [hemān dem]

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem şerm gitdi (Mes. 142, Mıs. 46). [hemān dem]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 8). [hemān dem]

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 9).
[hemān dem]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 11). [hemān dem]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 28). [hemān dem]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 84). [hemān dem]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 94). [hemān dem]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 95). [hemān dem]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Ṣādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 151). [hemān dem]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Ṣādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 154). [hemān dem]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 174). [hemān dem]

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş (Mes. 148, Mıs. 175). [hemān dem]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 198). [hemān dem]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 58). [hemān dem]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 60). [hemān dem]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 62). [hemān dem]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 63). [hemān dem]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 34). [hemān dem]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 36). [hemān dem]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 17). [hemān dem]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 11). [hemān dem]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 50). [hemān dem]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 53). [hemān dem]

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 105). [hemān dem]

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 120). [hemān dem]

Tamām oldı çü ol dem resm ü āyīn
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 122). [hemān dem]

Benāt-ı Naʿş dürr-i heft-dāne
Hemān dem ʿarż ḳıldı bī-bahāne (Mes. 155, Mıs. 14). [hemān dem]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 113). [hemān dem]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [hemān dem]

Çü ol meh vaṣlunun baġına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 206). [hemān dem]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 294). [hemān dem]

Çü āvāz itdi aluban eline çeng
Hemān dem Erġanūn-sāz itdi āheng (Mes. 158, Mıs. 86). [hemān dem]

Ögine düşdi çünkim leẕẕet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın (Mes. 162, Mıs. 12). [hemān dem]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 37). [hemān dem]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 154). [hemān dem]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 18). [hemān dem]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 82). [hemān dem]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 64). [hemān dem]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 112). [hemān dem]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 16). [hemān dem]

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār (Mes. 37, Mıs. 91). [hemān dem]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 70). [hemāndem]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 48). [hemāndem]

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān (Mes. 8, Mıs. 92). [hemāndem]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 132). [hemāndem]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 166). [hemāndem]

Aşaġa gitmege çün ʿazm ḳıldı
Hemāndem gitdügi araya geldi (Mes. 8, Mıs. 198). [hemāndem]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 32). [hemāndem]

hemān laḥẓa: *O anda, hemen o an.*

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 48). [hemān laḥẓa]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 54). [hemān laḥẓa]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 42). [hemāñ laḥẓa]

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 4). [hemān laḥẓa]

Çıḳuban taḫta Cemşīd ile Ḫurşīd
Hemān laḥza iderler ʿayş-ı cāvīd (Mes. 98, Mıs. 16). [hemān laḥza]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 26). [hemāñ laḥẓa]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 27). [hemāñ laḥẓa]

Çü Ḳayṣer şād olup Ṣādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 80). [hemān laḥẓa]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 81). [hemān laḥẓa]

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili āzād ḳıldı (Mes. 116, Mıs. 61). [hemān laḥẓa]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 19). [hemān laḥẓa]

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 9). [hemān laḥẓa]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 10). [hemān laḥẓa]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 2). [hemān laḥẓa]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 6). [hemān laḥẓa]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 7). [hemān laḥẓa]

Uruban şıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 12). [hemān laḥẓa]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 98). [hemān laḥẓa]

Dil ü cānı şafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 6). [hemān laḥẓa]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 116). [hemān laḥẓa]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 90). [hemān laḥẓa]

hemān sāʿat: *Hemen o anda, vakit kaybetmeden, çabucak; o esnada, o anda.*

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 44). [hemān sāʿat]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 2). [hemān sāʿat]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 36). [hemān sāʿat]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 51). [hemān sāʿat]

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 91). [hemāñ sāʿat]

Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 51). [hemān sāʿat]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 48). [hemāñ sāʿat]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 97). [hemān sāʿat]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 68). [hemān sāʿatda]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 2). [hemāñ sāʿatde]

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī (Mes. 98, Mıs. 20). [hemān sāʿatde]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 2). [hemān sāʿatde]

Hemān sāʿatde Ḳayṣer eyledi cūş
Belā vü miḥneti ḳıldı ferāmuş (Mes. 116, Mıs. 17). [hemān sāʿatde]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Şādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 43). [hemān sāʿatde]

Hemān sāʿatde şeh Şādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 63). [hemān sāʿatde]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 111). [hemān sāʿatde]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 109). [hemān sāʿatde]

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd (Mes. 69, Mıs. 30). [hemān-sāʿat]

hem-civār eyle-: *Yakın eylemek, komşu eylemek, yakın etmek, komşu etmek.*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(Kas. 1, Mıs. 64). [hem-civār eyle]*

hemçü: *(Fa.) Gibi.*

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 14). [hem-çü]

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn (Mes. 73, Mıs. 32). [hemçü, -i]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 36). [hemçü, -i]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 46). [hemçü]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 24). [hemçü, -i]

hem-dem: *Dost, arkadaş; sevgili.*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 4). [hem-demini, -ini]

Maḥabbet ḳalb-i ʿāṣıḳ hem-demidür
Maḥabbet sırr-ı yārüñ maḥremidür (Mes. 19, Mıs. 25). [hem-demidür, -i, -dür]

Ḳovar idi ḳapudan hem-demini
Getürmezdi ḳatına maḥremini (Mes. 22, Mıs. 11). [hem-demini, -ini]

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 27). [hem-dem]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 21). [hem-demümdür, -ümdür]

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden (Mes. 93, Mıs. 3). [hem-deminden]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 3). [hem-deminden]

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 6). [hem-demine, -i, -n, -e]

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 9). [hemdem]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 4). [hem-dem durur]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 19). [hem-dem durur]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 2). [hem-dem idi, -idi]

hem-dem eyle-: *Arkadaş eylemek, dostluk kurmak.*

Özümi raḥmetüñle **hem-dem eyle**
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle *(Mes. 1, Mıs. 9). [hem-dem eyle]*

hem-dem it-: *Dost, arkadaş etmek.*

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 1). [hem-dem idelden, -eli, -den]

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem (Mes. 18, Mıs. 96). [hem-dem itdüm, -dü, -m]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 20). [hem-dem idine, -e]

hem-dem ol-: *Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.*

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 64). [hem-dem ola]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 61). [hem-dem olalı]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 2). [hem-dem oldı, -dı]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 51). [hem-dem oldı, -dı]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 163). [hem-dem]

Cefān oldı bana her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 11). [hem-dem oldı]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [hem-dem oldı]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 51). [hem-dem oldı]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 15). [hem-dem oldı]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 14). [hem-dem oldı, -dı]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 73). [hemdem oldı]

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 41). [hemdem olġıl, -ġıl]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 41). [hem-dem olmasaydı, -ma, -sa, -ydı]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 74). [hem-dem olmaz idi, -maz, -idi]

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış (Mes. 85, Mıs. 14). [hem-dem olmış]

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 103). [hem-dem olmış idi, -muş, -idi]

Ḫayāl-i yār aña olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem (Mes. 22, Mıs. 13). [hem-dem olmışdı, -mış, -dı]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 14). [hem-dem olsa]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 180). [hem-dem oluban, -uban]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru bana derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 10). [hem-dem olur, -ur]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 102). [hem-dem olur]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 75). [hem-dem olur]

hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun arkadaşı".*

Kim olursa olur Ḫudâya ḳarîb
Hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 8). [hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

hemdem-i lā ilāhe illa'llāh: *"Allah'tan başka ilah yokturun arkadaşı".*

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ *(Kas. 3, Mıs. 6). [hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ]*

hem-demi ol-: *Sohbet arkadaşı, arkadaş, dost olmak.*

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun *(Mes. 65, Mıs. 14). [hem-demi olsun, -sun]*

hemdem ḳıl-: *"Arkadaş eylemek, yoldaş yapmak.".*

Bu şaḥrāda ʿatāñı **hemdemüm ḳıl**
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl *(Mes. 6, Mıs. 97). [hemdemüm ḳıl]*

hem-ḫayş ol-: *Korkmak, korkudaş olmak.*

Derd ü belāñ ile dil **hem-ḫayş olmasaydı**
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam *(Kas. 5, Mıs. 57). [hem-ḫayş olmasaydı, -ma, -sa, -ydı]*

hemīşe: *Far. Daima, her zaman, hemâre.*

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 3). [hemīşe]

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūyībār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 9).
[hemīşe]

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 7).
[hemīşe]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 3).
[hemīşe]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [hemīşe]

Ger ola ravżа-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 8).
[hemīşe]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 10).
[hemīşe]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [hemīşe]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 5). [hemīşe]

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 34).
[hemīşe]

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna anı gülsitān it (Mes. 1, Mıs. 43).
[hemīşe]

Ki zīrā kim ki olsa Ḫaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 24).
[hemīşe]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 29).
[hemīşe]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 30).
[hemīşe]

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle (Mes. 4, Mıs. 43).
[hemīşe]

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 46).
[hemīşe]

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver (Mes. 4, Mıs. 47).
[hemīşe]

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 41).
[hemīşe]

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 87).
[hemīşe]

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 88).
[hemīşe]

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten bulınur çoḳ ʿalāmet (Mes. 5, Mıs. 91).
[hemīşe]

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe ṣıdḳ u ṣafāya (Mes. 5, Mıs. 99).
[hemīşe]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [hemīşe]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 197).
[hemīşe]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 198).
[hemīşe]

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 210).
[hemīşe]

Cihānda ben günehkāram günehkār
Hemīşe benven ʿālemde günehkār (Mes. 6, Mıs. 156). [hemīşe]

Neciyyuʾllāh-ı Nūhʾun ḥürmetiyiçün
Hemīşe eyledügi daʿvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 204).
[hemīşe]

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 30). [hemīşe]

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş (Mes. 11, Mıs. 14). [hemīşe]

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe (Mes. 12, Mıs. 14). [hemīşe]

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 30). [hemīşe]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 104). [hemīşe]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 110). [hemīşe]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 114). [hemīşe]

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 130). [hemīşe]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 44). [hemīşe]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 120). [hemīşe]

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḥayā vü ḥilm idi yārı hemīşe (Mes. 19, Mıs. 147). [hemīşe]

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḥayā vü ḥilm idi yārı hemīşe (Mes. 19, Mıs. 148). [hemīşe]

Belā senden ırağ olsun hemīşe
Ḳażā senden ırağ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 73). [hemīşe]

Belā senden ırağ olsun hemīşe
Ḳażā senden ırağ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 74). [hemīşe]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 108). [hemīşe]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 110). [hemīşe]

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 115). [hemīşe]

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 116). [hemīşe]

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 67). [hemīşe]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 60). [hemīşe]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 21). [hemīşe]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 22). [hemīşe]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 56). [hemīşe]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 221). [hemīşe]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 222). [hemīşe]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 76). [hemīşe]

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 80). [hemīşe]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [hemīşe]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 27). [hemīşe]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 45). [hemīşe]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 46). [hemīşe]

Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun (Mes. 35, Mıs. 47). [hemīşe]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 78). [hemīşe]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 79). [hemīşe]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 62). [hemīşe]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 72). [hemīşe]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 47). [hemīşe]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 7). [hemīşe]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 8). [hemīşe]

Hemīşe uzasun serv-i bülendüñ
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ (Mes. 68, Mıs. 3). [hemīşe]

Hemīşe derd ü ġamla zār olurdı
Cefā-yı ʿaşḳ ile bīmār olurdı (Mes. 72, Mıs. 41). [hemīşe]

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 28). [hemīşe]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 19). [hemīşe]

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 2). [hemīşe]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 3). [hemīşe]

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 1). [hemīşe]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 22). [hemīşe]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cūy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 5). [hemīşe]

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām (Mes. 96, Mıs. 33). [hemīşe]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 35). [hemīşe]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 9). [hemīşe]

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u ṣoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat (Mes. 116, Mıs. 5). [hemīşe]

Ṭur imdi devlet atına süvār ol
Hemīşe devlet ile kāmkār ol (Mes. 118, Mıs. 18). [hemīşe]

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mes. 121, Mıs. 33). [hemīşe]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 35). [hemīşe]

Hemīşe müstedām ol devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile (Mes. 121, Mıs. 39). [hemīşe]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 17). [hemīşe]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 13). [ḥemīşe]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 37). [hemīşe]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr (Mes. 149, Mıs. 54). [hemīşe]

Hemīşe rāyetüñ manṣūr olsun
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun (Mes. 149, Mıs. 55). [hemīşe]

Hemīşe rāyetüñ manṣūr olsun
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun (Mes. 149, Mıs. 56). [hemīşe]

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe (Mes. 163, Mıs. 23). [hemīşe]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 77). [hemīşe]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 82). [hemīşe]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 45). [hemīşe]

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun (Mes. 165, Mıs. 48). [hemīşe]

Hemīşe salṭanatla pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol (Mes. 165, Mıs. 51). [hemīşe]

Cihāndan eksük olmasun vücūduñ
Hemīşe pāy-māl olsun ḥasūduñ (Mes. 165, Mıs. 58). [hemīşe]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 140). [hemīşe]

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 142). [hemīşe]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 107). [hemīşe]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 98). [hemīşe]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 4). [hemīşe]

hemīşe allāh saña yardım it-: *Allah sana her zaman yardım etsin.*

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh *(Mes. 147, Mıs. 16). [hemīşe allāh saña yardım itsün, -e]*

hemīşe devlet ile kāmkār ol cihān ṭurduḳça sen de pāy-dār ol-: *Her zaman saadet ile mutlu ol. Dünya durdukça sen de kalıcı ol.*

Hemīşe devlet ile kāmkār ol
Cihān ṭurduḳça sen de pāy-dār ol *(Mes. 153, Mıs. 32). [hemīşe devlet ile kāmkār ol cihān ṭurduḳça sen de pāy-dār ol]*

hem-nefes: *Arkadaş, dost.*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir **hem-nefesüm** yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 6). [hem-nefesüm, -üm]*

hemnişīn: *Can dost/teklifsiz arkadaş.*

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza **hemnişīn** bulur yavuzluḳ *(Mes. 5, Mıs. 44). [hemnişīn]*

hem-nişīn eyle-: *Beraber oturmak, arkadaş eylemek.*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(Kas. 1, Mıs. 63). [hem-nişīn eyle]*

hem-nişīnüm ol-: *Birlikte oturup kalkmak. Dost, yakın arkadaş olmak.*

Olalı derd ü miḥnet hem-nişīnüm
Felekde rāh ider āh u enīnüm *(Mes. 82, Mıs. 23). [hem-nişīnüm olalı, -alı]*

hem-rāh: *Far. Yoldaş, refîk-i tarîk.*

Didi ʿaşḳ içre var mı saña **hem-rāh**
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh *(Mes. 47, Mıs. 23). [hem-rāh]*

hem-rāh ol-: *Yoldaş olmak.*

Melik çün Şādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh (Mes. 115, Mıs. 57). [hem-rāh oldı, -dı]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 69). [hemrāh oldı, -dı]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 18). [hem-rāh olmaya, -ma, -ya]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 93). [hem-rāh olmış, -mış]

hem-rāz ol-: *Sırdaş, dost olmak.*

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz *(Mes. 84, Mıs. 16). [hem-rāz oldı]*

hem-ser: *Benzer, eş, denk.*

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [hem-ser]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [hem-ser]

hem-ser bul-: *Arkadaş bulmak.*

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 9). [hem-ser buldı, -dı]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 6). [hem-ser bulmayup, -ma, -yup]

hem-ser eyle-: *Arkadaş, dost yapmak.*

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 45). [hem-ser eyle]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 37). [hem-ser olasın, -a, -sın]

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur (Mes. 152, Mıs. 36). [hem-ser olmaġa, -ma, -ġa]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 68). [hem-ser olmış idi, -mış, -idi]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 31). [hem-ser olursa, -ur, -sa]

hem-ser it-: *Eş olmak. Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik, refika olmak.*

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [hem-ser ide]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 42). [hem-ser ola]

hem-ser ol-: *Arkadaş olmak.*

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister *(Mes. 168, Mıs. 123). [hem-ser olursan, -ur, -san]*

hem-ser-i māh: *Ay'ın arkadaşı. ay gibi güzel Hurşid'in arkadaşı (Cemşid).*

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa **hem-ser-i māh** *(Mes. 152, Mıs. 40). [hem-ser-i māh]*

hem-tā: *Benzer, denk olmak.*

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā (Mes. 23, Mıs. 18). [hem-tā]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 4). [hem-tā]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 9). [hem-tā]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 48). [hem-tā]

hem-tā eyle-: *Eş yapmak, eş eylemek.*

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā *(Mes. 107, Mıs. 6). [hem-tā eyle]*

hem-tā ol-: *Benzer, denk olmak, benzemek.*

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 2). [hem-tā olmadı, -ma, -dı]*

hem–dem ol-: *Arkadaş olmak, dost olmak.*

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem *(Mes. 40, Mıs. 62). [hem–dem oluñ, -uñ]*

hengām: *Far. 1. Vakit. 2. Mevsim, fasıl. 3. Sıra.*

Gelüñ **hengāmıdur** nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(Gaz. 16, Mıs. 5). [hengāmıdur, -ı, -dur]*

hengāme: *Gürültü, patırtı; üzüntü ve kaygı verici durum.*

Ḳıluban germ ʿaşḳ **hengāmesini**
Ser-āgāz it maḥabbet nāmesini *(Mes. 19, Mıs. 13). [hengāmesini, -(s)i, -(n)i]*

henüz: *Şimdi, yeni.*

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet *(Mes. 82, Mıs. 37). [henüz]*

henüz: *Hala, daha.*

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı **henūz** hīç huşyār *(Tb. 1, Mıs. 76). [henūz]*

her: *Hep, bütün, herkes.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [her]

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [her]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [her]

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 3). [her]

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr (Gaz. 12, Mıs. 11). [her]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 4). [her]

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı (Gaz. 16, Mıs. 12). [her]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 12). [her]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 5). [her]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [her]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [her]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 2). [her]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 8). [her]

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 40). [her]

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 23). [her]

Derd ü belāñ ile dil hem-ḫayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam (Kas. 5, Mıs. 58). [her]

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam (Kas. 5, Mıs. 64). [her]

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi (Mes. 1, Mıs. 14). [her]

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı (Mes. 1, Mıs. 56). [her]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 63). [her]

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [her]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 30). [her]

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 150). [her]

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḫayrān olup dir ma ʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 169). [her]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13). [her]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [her]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 53). [her]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [her]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16). [her]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 122). [her]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 152). [her]

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe (Mes. 5, Mıs. 158). [her]

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf (Mes. 5, Mıs. 169). [her]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 35). [her]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 51). [her]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 52). [her]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 54). [her]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 69). [her]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 70). [her]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 157). [her]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [her]

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ (Mes. 6, Mıs. 199). [her]

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ (Mes. 6, Mıs. 200). [her]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 231). [her]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [her]

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol (Mes. 7, Mıs. 78). [her]

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār (Mes. 7, Mıs. 79). [her]

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār (Mes. 7, Mıs. 80). [her]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fārigˇ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 105). [her]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 131). [her]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 99). [her]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 27). [her]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 1). [her]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 68). [her]

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 97). [her]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 106). [her]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 2). [her]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 139). [her]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [her]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 81). [her]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [her]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 43). [her]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 38). [her]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 52). [her]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 117). [her]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [her]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 123). [her]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 94). [her]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [her]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 16). [her]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 73). [her]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19). [her]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [her]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [her]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri āġāz eyler idi (Mes. 69, Mıs. 14). [her]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [her]

Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan irişür her derde dermān (Mes. 83, Mıs. 2). [her]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 28). [her]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 61). [her]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 32). [her]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 38). [her]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 9). [her]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 57). [her]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58). [her]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 12). [her]

Şanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 23). [her]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [her]

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẕada anuñ esīrī (Mes. 117, Mıs. 27). [her]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 27). [her]

Egerçi Şādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 50). [her]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 52). [her]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 8). [her]

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün (Mes. 141, Mıs. 11). [her]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 53). [her]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 30). [her]

Şaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 133). [her]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 136). [her]

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı (Mes. 154, Mıs. 148). [her]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [her]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa şayru (Mes. 158, Mıs. 4). [her]

Virüp Ḳayşer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [her]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [her]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 82). [her]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 116). [her]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [her]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 15). [her]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 31). [her]

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh (Tb. 1, Mıs. 90). [her]

her arada: *Her zaman.*

Vücūdın eyle **her arada** manṣūr
Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr *(Mes. 18, Mıs. 117). [her arada]*

her biri: *Her biri.*

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir ṣīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 50). [her biri]

Binüp at yirine her biri ṣīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 51). [her biri]

her biri: *Ayrı ayrı, beheri.*

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 64). [her biri]

Ṣaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde (Mes. 130, Mıs. 54). [her biri]

her dem: *Her zaman.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 11). [her dem]

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 3). [her dem]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 10). [her dem]

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 1). [her dem]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 8). [her dem]

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 4). [her dem]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaṣḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [her dem]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳıldugı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [her dem]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 23). [her dem]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 4). [her dem]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 195). [her dem]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 196). [her dem]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 164). [her dem]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 44). [her dem]

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 6). [her dem]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 124). [her dem]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 39). [her dem]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 10). [her dem]

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 21). [her dem]

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe (Mes. 12, Mıs. 13). [her dem]

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 24). [her dem]

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 29). [her dem]

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 22). [her dem]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 30). [her dem]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 105). [her dem]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 16). [her dem]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 90). [her dem]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 102). [her dem]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 85). [her dem]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 106). [her dem]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 34). [her dem]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 158). [her dem]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 2). [her dem]

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem (Mes. 31, Mıs. 41). [her dem]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 1). [her dem]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 21). [her dem]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 26). [her dem]

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh (Mes. 34, Mıs. 68). [her dem]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 69). [her dem]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 25). [her dem]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 24). [her dem]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 27). [her dem]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 1). [her dem]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [her dem]

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 36). [her dem]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 24). [her dem]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 10). [her dem]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 8). [her-dem]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 16). [her dem]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẕ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 45). [her dem]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [her dem]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [her dem]

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr (Mes. 106, Mıs. 8). [her dem]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 107). [her dem]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 18). [her dem]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 23). [her dem]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 46). [her dem]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 34). [her dem]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 26). [her dem]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 88). [her dem]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 14). [her dem]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 101). [her dem]

ʿAşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı (Tb. 1, Mıs. 100). [her dem]

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb (Tb. 1, Mıs. 43). [her dem]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 30). [her dem]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 14). [her dem]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 108). [her dem]

her eṭrāf: *Her yandan, her tarafı.*

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mes. 161, Mıs. 19). [her eṭrāfı, -ı]

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī açılmışdı semenle (Mes. 161, Mıs. 25). [her eṭrāfı, -ı]

her gāh: *Her zaman.*

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña **her gāh** *(Mes. 15, Mıs. 30). [her gāh]*

her gice: *Her gece.*

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile **her gice** fırḳat semini *(Gaz. 25, Mıs. 2). [her gice]*

her ḳaçan ki: *Her ne zaman ki...*

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2, Mıs. 5). [her ḳaçan ki]*

her kim: *Kim olursa olsun, hangi kimse; herkes, her kimse*

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 41). [her kim]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 70). [her kim]

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem (Kas. 4, Mıs. 37). [her kim]

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem (Kas. 4, Mıs. 38). [her kim]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 145). [her kim]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 109). [her kim]

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 115). [her kim]

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 117). [her kim]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 109). [her kimde]

her kim ki: *Hangi kimse ki.*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḫayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 47). [her kim ki]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḫayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 63). [her kim ki]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḫayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 79). [her kim ki]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 88). [her kim ki]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḫayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 93). [her kim ki]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḫayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 109). [her kim ki]

her kime kim: *Her kime ki.*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(Kas. 4, Mıs. 58). [her kime kim]*

her kişi: *Herkes.*

ʿİnāyet andan irür **her kişiye**
Hidāyet andan irür **her kişiye** *(Mes. 7, Mıs. 141). [her kişiye]*

ʿİnāyet andan irür **her kişiye**
Hidāyet andan irür **her kişiye** *(Mes. 7, Mıs. 142). [her kişiye]*

her laḥẓa: *Her an.*

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 2). [her laḥẓa]

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 125). [her laḥẓa]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 108). [her laḥẓa]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 14). [her laḥẓa]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 21). [her laḥẓa]

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet (Mes. 14, Mıs. 27). [her laḥza]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 80). [her laḥẓa]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 26). [her laḥẓa]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 4). [her laḥẓa]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 36). [her laḥẓa]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 13). [her laḥẓa]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 12). [her laḥẓa]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 2). [her laḥẓa]

İder her laḥẓa ṣoḥbet anuñ ile
Ḳılur cānını rāḥat anuñ ile (Mes. 71, Mıs. 63). [her laḥẓa]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 20). [her laḥẓa]

Cefān oldı baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 11). [her laḥẓa]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 51). [her laḥẓa]

Döker yüzi ṣuyın her laḥẓa yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre (Mes. 106, Mıs. 11). [her laḥẓa]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 26). [her laḥẓa]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [her laḥẓa]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 29). [her laḥẓa]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 102). [her laḥẓa]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 77). [her laḥẓa]

Şemīmüñ olduġiçün pür-leṭāfet
Dil ü cānı ider her laḥẓa rāḥat (Mes. 82, Mıs. 4). [her laḥẓa]

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe yār u maḥrem (Mes. 82, Mıs. 27). [her laḥẓa]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 100). [her laḥẓa]

her ne: *Her ne, ne olursa olsun.*

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül **her ne** dilerse itmek olmaz *(Mes. 28, Mıs. 30). [her ne]*

her ne ki: *Her şey.*

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı **her ne ki** vardı itdi rivāyet *(Mes. 109, Mıs. 28). [her ne ki]*

her ne kim: *Hangi, hangi şey ki, her ne varsa.*

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 93). [her ne kim]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [her ne kim]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 1). [her ne kim]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aşşı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [her ne kim]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 12). [her ne kim]

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 164). [her ne kim]

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın ṣoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 1). [her ne kim]

her nefes: *Her an.*

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [her nefes]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 65). [her nefes]

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil idi
Belā vü miḥnet aña ḥāṣıl idi (Mes. 22, Mıs. 7). [her nefes]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 8). [her nefes]

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 34). [her nefes]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 18). [her nefes]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 19). [her nefes]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 4). [her nefes]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 50). [her nefes]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 54). [her nefes]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşkuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 84). [her nefes]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr (Mes. 149, Mıs. 53). [her nefes]

her nice: *Her nasıl, ne şekilde olursa olsun.*

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 163). [her nice]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 38). [her nice]

her ṭaraf: *Her yer, bütün çevre.*

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler **her ṭarafda** oldı ʿāşikāre *(Mes. 150, Mıs. 34). [her ṭarafda]*

her yañ: *Her taraf, her yön.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [her yaña]

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gaz. 46, Mıs. 3). [her yaña, -a]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 7). [her yaña, -a]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 37). [her yaña]

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 94). [her yaña]

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 93). [her yaña]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 117). [her yaña]

Ṣaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Ṣatar dendānı bigi lüʾlü-yi ter (Mes. 34, Mıs. 119). [her yaña]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 7). [her yaña]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 6). [her yaña]

Seḥergeh pehlevān-ı çarḫ meydān
Ṭutuben eyledi her yaña cevlān (Mes. 118, Mıs. 2). [her yaña]

Çözildi her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 130, Mıs. 31). [her yaña]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 66). [her yaña]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḥżar
Aḳar her yaña ṣu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 58). [her yaña]

Bu iki hāşlarla ʿazm-i ṣaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā (Mes. 141, Mıs. 14). [her yana]

Açıldı her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 148, Mıs. 59). [her yaña]

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī (Mes. 154, Mıs. 40). [her yana]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 58). [her yaña]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 55). [her yaña]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 61). [her yaña]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 65). [her yaña]

İçildi her yaña cām-ı belābil
Ṣürāḥi eyledi ṣavt-ı ġılāġıl (Mes. 158, Mıs. 67). [her yaña]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 12). [her yaña]

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 56). [her yaña]

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 154, Mıs. 71). [her yaña]

Açıldı her yaña ebvāb-ı cennet
Ṣaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet (Mes. 8, Mıs. 81). [her yaña]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 11). [her yañada]

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş şehāne
İdüp her yañada muṭrib terāne (Mes. 20, Mıs. 40). [her yañada]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 35). [her yañada]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 3). [her yañada]

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i ezfer (Mes. 27, Mıs. 66). [her yañadan]

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı baġlar berg-i nevādan (Mes. 150, Mıs. 11). [her yañadan]

Açıldı her yaña ebvāb-ı cennet
Ṣaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet (Mes. 8, Mıs. 82). [her yañaya]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 22). [her yañaya]

her yir: *Her yer, her taraf.*

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 40). [her yirde]

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz (Mes. 115, Mıs. 8). [her yirde]

Begenürse eger Sulṭān Meḥemmed
Olur raġbetlü her yirde muḫalled (Mes. 169, Mıs. 68). [her yirde]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [her yire]

hergiz: *(Far.) Asla, hiçbir zaman, katiyen.*

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 12). [hergiz]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy şanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 12). [hergiz]

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṯḥ-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 21). [hergiz]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 52). [hergiz]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 92). [hergiz]

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña māniʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfiʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 97). [hergiz]

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña māniʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfiʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 98). [hergiz]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 130). [hergiz]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 38). [hergiz]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 80). [hergiz]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [hergiz]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 57). [hergiz]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 74). [hergiz]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 16). [hergiz]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [hergiz]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 53). [hergiz]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 56). [hergiz]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 42). [hergiz]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 100). [hergiz]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 100). [hergiz]

hesāba kitāba şığ-: *Kitaba sığmaz, çok büyük.*

Çerisi gelmez idi anuñ ḥisāba
Ḥisāba gelse şıġmazdı kitāba *(Mes. 19, Mıs. 112). [kitāba şıġmazdı, -maz, -dı]*

hevā: *1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.*

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. *4, Mıs. 18). [hevāya, -y, -a]*

Heves aġında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed *(Mes. 6, Mıs. 56). [hevā]*

hevā: *Arzu ve heves, istek.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār (Kas. 1, Mıs. 38). [hevāsı, -sı]

Heves rāhında olmışam şitābān
Hevā yolında ser-gerdān u ḥayrān (Mes. 6, Mıs. 50). [hevā]

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı nefsüm hevāsından ḫalāṣ it (Mes. 6, Mıs. 180). [hevāsından, -sı, -n, -dan]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 14). [hevāyiçün, -(y)içün]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 10). [hevāsı, -sı]

hevā-dār ol-: *Hevesli, meyilli, âşık olmak.*

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 94). [hevā-dār olam, -am]

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 3). [hevā-dāruñ oluban, -uban]

hevā-dār: *Dost, arkadaş.*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki **hevā-dāruñam** senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 6). [hevā-dāruñam, -ñ, -am]*

heves: *1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.*

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 14). [heves]

Heves rāhında olmışam şitābān
Hevā yolında ser-gerdān u ḥayrān (Mes. 6, Mıs. 49). [heves]

Heves aġında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 55). [heves]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 13). [heves]

heves: *Arzu, istek.*

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz **hevesüm** yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 8). [hevesüm, -üm]*

heves it-: *Arzulamak, istemek, şevk duymak.*

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı *(Mes. 142, Mıs. 59). [heves ider, -er]*

hey: *Seslenme ünlemi.*

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 5). [hey]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 23). [hey]

hey hey: *Hey hey; seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.*

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 37). [hey hey]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [hey hey]

heybet: *Mehâbet, mehiblik, korku verme, büyüklük, azamet, iri görünüş.*

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 128). [heybet]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 20). [heybeti, -i]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 23). [heybetinden, -i, -n, -den]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aşlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [heybetiyle, -i, -yle]

heybet: *Allah karşısında hissedilen korku ile karışık saygı duygusu.*

Heybet içre yoġ idi mişli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḫaḳ duʿā *(Gaz. 3, Mıs. 13). [heybet]*

heybet: *Bir şey karşısında hissedilen korku ile karışık saygı duygusu.*

Ki zīrā **heybet** ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ *(Mes. 17, Mıs. 67). [heybet]*

heybetin gör-: *"Azametini görmek, büyüklüğüne şahit olmak.".*

Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne
Dil uzatdı ḳamusı el-emāne *(Mes. 17, Mıs. 81). [heybetin görüben, -üben]*

heyūlā: *Ürkütücü hayal, ürkütücü hayâlî şey.*

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Şoñ ucı dīvden imānı saḳla *(Mes. 6, Mıs. 259). [heyūlā]*

hezārān: *Binlerce, pek çok.*

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 36). [hezārān]

Hezārān bülbül anda āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi (Mes. 20, Mıs. 3). [hezārān]

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 107). [hezārān]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89). [hezārān]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 93). [hezārān]

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 69). [hezāran]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 69). [hezārān]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 70). [hezārān]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 19). [hezārān]

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 11). [hezārān]

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 80). [hezārān]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 199). [hezāran]

Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile
İrişdi şehr-i Çīne devlet ile (Mes. 167, Mıs. 113). [hezārān]

Hezārān ferr ile taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi (Mes. 168, Mıs. 17). [hezārān]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [hezārān]

hezār-ı cān: *Gönül bülbülü.*

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna anı gülsitān it *(Mes. 1, Mıs. 44).*
[hezār-ı cāna, -a]

hiç: *Katiyen, asla.*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār (Gaz. 1, Mıs. 11). [hīç]

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 10). [hīç]

Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mes. 4, Mıs. 3). [hīç]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 138). [hīç]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 173). [hīç]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [hīç]

Çü göñlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 16). [hīç]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 25). [hīç]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 26). [hīç]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 27). [hīç]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 14). [hīç]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 26). [hiç]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 14). [hīç]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 37). [hīç]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 33). [hīç]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 43). [hīç]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 74). [hīç]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 81). [hīç]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 57). [hīç]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 61). [hīç]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 67). [hīç]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 73). [hīç]

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 140). [hīç]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 12). [hīç]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 108). [hīç]

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 194). [hīç]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 30). [hīç]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 47). [hīç]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [hīç]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 30). [hīç]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 24). [hīç]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 33). [hīç]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 2). [hīç]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġāddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 12). [hīç]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 9). [hīç]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [hīç]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 54). [hīç]

Egerçi ulu soydur şāh Şādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 20). [hīç]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 28). [hīç]

Buña hīç aşşı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 49). [hīç]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç leẕẕet (Mes. 135, Mıs. 28). [hīç]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 65). [hīç]

Bezek aña degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḥaḳ aña ʿināyet (Mes. 155, Mıs. 75). [hīç]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 165). [hīç]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 52). [hīç]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 51). [hīç]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 116). [hīç]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 101). [hīç]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 102). [hīç]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşınālıḳ (Mes. 163, Mıs. 86). [hīç]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 11). [hīç]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 10). [hiç]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 44). [hīç]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 132). [hīç]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 68). [hīç]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 104). [hīç]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 67). [hīç]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 61). [hīç]

Ḫudāyā z̄ātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 88). [hīç]

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi sezelden Āb-ı Kevser (Tb. 1, Mıs. 7). [hīç]

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henūz hīç huşyār (Tb. 1, Mıs. 76). [hīç]

hīç bir: *Hīç bir.*

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz **hīç bir** kār *(Mes. 104, Mıs. 26). [hīç bir]*

hīç bir kes: *Hiç kimse.*

Bu yoldan geçmemişdür **hīç bir kes**
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş *(Mes. 27, Mıs. 29). [hīç bir kes]*

hicāb: *Örtü.*

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ **ḥicābı** *(Mes. 8, Mıs. 110). [ḥicābı, -ı]*

hicāb it-: *Örtmek, perdelemek.*

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 81). [ḥicāb itmiş, -miş]

hicāb ol-: *Perdelemek, örtmek, kapatmak, engel olmak.*

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 117). [hicāb olmadı]

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice ṣan āftāba (Mes. 27, Mıs. 172). [ḥicāb olmış]

hicāb u şerm: *Utanma ve çekinme.*

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden *(Mes. 54, Mıs. 23). [ḥicāb u şermi, -i]*

hicāz: *Müzikte Hicaz makamı.*

Hezārān bülbül anda āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi (Mes. 20, Mıs. 4). [ḥicāz]

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler (Mes. 21, Mıs. 34). [ḥicāz]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 2). [ḥicāz]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 4). [ḥicāz]

ḥicāz ile nevā: *Hicaz ve neva makamı.*

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 78). [ḥicāz ile nevā]

Bu derdümi ġazel ḳıl iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz (Mes. 77, Mıs. 4). [ḥicāz ile nevāda, -da]

ḥicāz it-: *Hicaz makamında eserlerin çalınıp söylendiği meclis tertip etmek.*

Girü ḳıldı Bahār-efrūz ḫoş-rūz
Ḥicāz itmiş iken āheng-i nevrūz *(Mes. 71, Mıs. 54). [ḥicāz itmiş iken, -miş, -iken]*

hicāz u mıṣr u hindūṣtāñ u şām: *Hicaz, Mısır, Hindistan ve Şam.*

Ḫıṭā vü Rūmı görmişdi tamāmī
Ḥicāz u Mıṣr u Hindūṣtāñ u Şāmı *(Mes. 23, Mıs. 8). [ḥicāz u mıṣr u hindūṣtāñ u şāmı, -ı]*

hicr: *Ayrılık.*

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 18). [hicründen, -ü, -ñ, -den]

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 5). [hicrüñ, -üñ]

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh (Mes. 96, Mıs. 19). [hicrüñ ile]

hicr ol-: *Ayrılmak.*

Didi kim **hicr olur mı** zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa müşkil *(Mes. 47, Mıs. 39). [hicr olur mı, -ur, -mı]*

hicr ü cüdālık: *Ayrılış ve ayrılık.*

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı **hicr ü cüdālıḳ** *(Mes. 65, Mıs. 12). [hicr ü cüdālıḳ]*

hicrān: *Ayrılık, ayrılık acısı.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 10). [ḥicrāna, -a]

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 7). [ḥicrān]

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 8). [hicrāna, -a]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 7). [hicrān]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 4). [hicrān]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [hicrān]

hicret ir-: *Göç etmek.*

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayşa hicret *(Mes. 65, Mıs. 10). [hicret irmesün, -me, -sün]*

hicr ol-: *Ayrılmak.*

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi **hicrüñ olmasun** tek iy ḫān *(Mes. 47, Mıs. 38). [hicrüñ olmasun]*

hidāyet: *1. Doğru yola irşat, delâlet. 2. Doğru yola sülûk. Hakk'a muvassal olan tariki bulmak.*

Ḫoş hidâyet durur olan kişiye
Maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 29).
[hidâyet]

ʿİnāyet rehberini reh-nümā ḳıl
Hidāyet serverini āşinā ḳıl (Mes. 1, Mıs. 16).
[hidāyet]

hidāyet: *(Ar.) Doğru yolu gösterme, hakka sevk etme.*

Nübüvvet maḥzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 12).
[hidāyet]

Hidāyet mülkinüñ kişver-güşāsı
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı (Mes. 7, Mıs. 15).
[hidāyet]

hidāyet bul-: *Doğru yolu bulma. II Hakk'a kavuşma.*

Elüñe girdi Ḥaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet *(Mes. 155, Mıs. 178). [hidāyet bulduḳ, -du, -ḳ]*

hidāyet iriş-: *Doğru yola, İslam'a ulaşmak.*

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan baḫş olmazsa ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 23).
[hidāyet irişmezse, -mez, -se]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 109).
[hidāyet irişür, -ür]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 136).
[hidayet irişür, -ür]

ʿİnāyet andan irür her kişiye
Hidāyet andan irür her kişiye (Mes. 7, Mıs. 142).
[hidāyet irür, -ür]

Ḫudā ḳıldı şehenşāha ʿināyet
İrişdi cānib-i Ḥaḳdan hidāyet (Mes. 29, Mıs. 64).
[hidāyet irişdi, -di]

ḫidmet: *-e karşı görev, sorumluluk.*

Ḳuṣūr itmedi dīnde **ḫidmetini**
Ḥabībullāhuñ aldı himmetini *(Mes. 10, Mıs. 15). [ḫidmetini, -i, -n, -i]*

ḫidmetde ol-: *Hizmetinde olmak, hizmet etmek.*

Gelüñüz di ki **ḫidmetde olalum**
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum *(Mes. 27, Mıs. 127). [ḫidmetde olalum]*

ḫikāyet: *Hikaye, anlatmak, nakletmek.*

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 81).
[ḥikāyet]

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 104).
[ḥikāyet]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 18).
[ḥikāyet]

Ḥikāyet ne ki var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām (Mes. 109, Mıs. 25).
[ḥikāyet]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 18).
[ḥikāyet]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 57).
[ḥikāyet]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 3).
[ḥikāyet]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3).
[hikāyet]

ḫikāyet eyle-: *Anlatmak, nakletmek.*

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 55).
[ḥikāyet eyledi, -di]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 51).
[ḥikāyet eyledi, -di]

Ḳılup geçmiş tevāriḫden rivāyet
Bu resme eylemiş idi ḥikāyet (Mes. 19, Mıs. 90).
[ḥikāyet eylemiş idi, -miş, -idi]

ḫikāyet it-: *Hikaye anlatmak.*

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 12).
[ḥikāyet it]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 35). [ḥikāyet itdi]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 70). [ḥikāyet itdiler]

ḥikāyet ḳıl-: *Hikaye etmek, anlatmak.*

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 8). [ḥikāyet ḳıl]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 132). [ḥikāyet ḳıldı]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 63). [ḥikāyet ḳıldılar]

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḥı her ne ki vardı itdi rivāyet (Mes. 109, Mıs. 27). [ḥikāyet ḳılur, -ur]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 102). [ḥikāyet ḳılur]

Gehī ḥākānı ḳılurdı ḥiḳāyet
Gehī Faġfūrı iderdi rivāyet (Mes. 105, Mıs. 35). [ḥiḳāyet ḳılurdı, -ur, -dı]

ḥikmet: *Allah'ın her şeyi yerli yerince yaratma, her şeyi layık olduğu yere koyma sırrı, âlemin insanlar tarafından anlaşılamayan gizli amacı.*

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem (Kas. 4, Mıs. 54). [ḥikmetüñ, -üñ]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 19). [ḥikmetin, -i, -n]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 64). [ḥikmetüñ, -(ü)ñ]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ḥikmet]

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 36). [ḥikmetiñden, -inden]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 10). [ḥikmetüñ, -(ü)ñ]

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl (Kas. 2, Mıs. 44). [ḥikmetüñüñ, -ü, -ñüñ]

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın (Mes. 1, Mıs. 12). [ḥikmet]

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi (Mes. 1, Mıs. 14). [ḥikmetüñe, -ü, -ñ, -e]

Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle (Mes. 1, Mıs. 10). [ḥikmetüñle, -üñle]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 141). [ḥikmet]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 141). [ḥikmeti, -i]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 44). [ḥikmet]

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu ḥikmetler umar ḥikmetüñden (Mes. 3, Mıs. 94). [ḥikmetüñden, -üñ, -den]

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi (Mes. 3, Mıs. 126). [ḥikmetüñi, -ün, -i]

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 73). [ḥikmetüñi, -ün, -i]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 120). [ḥikmetinden, -in, -den]

Dilerseñ behre gör Ḫaḳ ḥikmetinden
Berī ol ḫalḳ-ı ʿālem gıybetinden (Mes. 5, Mıs. 173). [ḥikmetinden, -in, -den]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 112). [ḥikmetini, -i, -n, -i]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 151). [ḥikmet]

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 145). [ḥikmetine, -ine]

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ (Mes. 6, Mıs. 160). [ḥikmetleri, -ler, -i]

Raḥīmā raḥmetüñüñ vüsʿatiyçün
Ḥakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 190). [ḥikmetüñüñ, -ü, -ñüñ]

Özi mesken idinmiş idi Çīni
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni (Mes. 19, Mıs. 94). [ḥikmetle, -le]

Cihānı ḥikmet ile īcād ḳılduñ
Anı tā ḥaşre dek ābād ḳılduñ (Mes. 83, Mıs. 9). [ḥikmet ile]

ḥikmet bul-: *Bilgelik bulmak.*

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet *(Mes. 3, Mıs. 108). [ḥikmet bulur, -ur]*

hikmet göster-: *Bilgelik gösterme.*

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 5). [ḥikmet gösterüben, -üben]

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemal (Kas. 2, Mıs. 42). [ḥikmetüñi gösterüp, -üp]

ḥikmet ḳıl-: *İyilik yapmak, merhamet etmek, acımak, lütufta bulunmak.*

Gehī **ḥikmet ḳıluban** iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend *(Mes. 3, Mıs. 75). [ḥikmet ḳıluban, -uban]*

hikmetle işle-: *Allah'ın her şeyi yerli yerinde yaratması ve insanlar tarafından idrak edilemeyen âlemin gizli sırrı.*

İşi **ḥikmetle işlersin** sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ *(Mes. 3, Mıs. 83). [ḥikmetle işlersin, -r, -sin]*

ḥikmetler um-: *Allah'ın (c.c.) her şeyi yerli yerince yaratma, her şeyi lâyık olduğu yere koyma sırrı, âlemin insanlar tarafından anlaşılamayan gizli amacına uygunluk isteme.*

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu **ḥikmetler umar** ḥikmetüñden *(Mes. 3, Mıs. 94). [ḥikmetler umar, -ar]*

ḫilāfet: *(Ar.) Halîfe olma durumu II. Hz. Muhammed'den sonra onun vekîli, din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin başı olan zâtın görevi ve makamı.*

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 3). [ḫilāfet]

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 4). [ḫilāfet]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 10). [ḫilāfet]

hilāl: *Ar. 1. Yeni ay.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [hilal]

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 12). [hilāle, -e]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 82). [hilāle, -e]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 95). [hilāle, -e]

hilāle dön-: *İncelmek, dal gibi olmak; çok zayıflamak.*

Dün ü gün eylemekden āh ü nāle
Tenüm incelüben döndi hilāle *(Mes. 90, Mıs. 26). [hilāle döndi]*

hilāl-i ṭāḳı: *Hilal şeklindeki kemer.*

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya *(Mes. 27, Mıs. 165). [hilāl-i ṭāḳı, -ı]*

hilʿat buyur-: *Mükafat olarak kaftan bahşetmek, kaftan giydirmek.*

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 154). [ḫilʿat buyurdı, -dı]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Ṣādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 43). [ḫilʿatlar buyurdı, -dı]

hile: *Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.*

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [hīleñi, -ñ, -i]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 42). [ḥīleyi, -y, -i]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 47). [ḥīleyle, -y, -le]

hīle eyle-: *Hile yapmak.*

Bilinmedügi yirde **hīle eyle**
Sözüni bilmeyene böyle eyle *(Mes. 163, Mıs. 57). [hīle eyle]*

hīle it-: *Aldatmak, kandırmak.*

Ne ḥācet bunca **hīle idesin** sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben *(Mes. 163, Mıs. 51). [hīle idesin, -e, -sin]*

ḫīleler ḳıl-: *Hile yapmak; bir amaç için plan yapmak.*

Egerçi bunda ḳılduñ ḫīleler sen
Velī birisine iremedüm ben *(Mes. 163, Mıs. 43). [ḫīleler ḳılduñ, -du, -ñ]*

hilḳat: *Yaratılış, yaratılma.*

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ **ḫilḳati** itmāmı andan *(Mes. 2, Mıs. 64). [ḫilḳati, -i]*

himāyet göster-: *Koruyup kollamak.*

Çeri ḳoşuban eyle aña himmet
ʿİnāyet eyleyüp göster himāyet *(Mes. 128, Mıs. 30). [himāyet göster]*

himem-i lā ilāhe illa'llāh: *"Allah'tan başka ilah yokturun yardımı".*

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh *(Kas. 3, Mıs. 2). [himem-i lā ilāhe illa'llāh]*

himem-i lā ilāhe illa'llāh: *"Allah'tan başka ilah yokturun yardımı".*

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 2). [himem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

himmet: *Lütuf, kerem; manevi yardım.*

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 92). [himmet]

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 127). [himmet]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [himmet]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 49). [himmetüñdür, -(ü)ñ, -dür]

Bi-hamdi'llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 10). [himmetüñde, -üñ, -de]

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde beni bīmār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 13). [himmetini, -i, -n, -i]

himmet eyle-: *Yardım etmek.*

Çeri ḳoşuban eyle aña himmet
ʿİnāyet eyleyüp göster himāyet (Mes. 128, Mıs. 29). [himmet eyle]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 30). [himmet eyleñ, -ñ]

himmet it-: *Yardım etmek, ihsan etmek.*

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum (Mes. 169, Mıs. 83). [himmet iderse, -er, -se]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 85). [himmet iderse, -er, -se]

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 29). [himmet itdi]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 37). [himmet itseñ, -se, -ñ]

himmet it-: *Gayret etmek, emek vermek.*

Çü lāyıḳ görüp itdüñ aña himmet
Ḳılubanluṭf gösterdüñ ʿināyet *(Mes. 153, Mıs. 35). [himmet itdüñ, -dü, -ñ]*

himmet ḳıl-: *Lutfetmek, iyilikte bulunmak, yardımcı olmak.*

Ola kim raḥm idip şāh-ı zemāne
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevāne (Mes. 1, Mıs. 54). [himmet ḳıla]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 34). [himmet ḳılarsañ, -ar, -sa, -ñ]

himmet ol-: *Büyük gönüllü, büyük yürekli, yüksek görüşlü olmak.*

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet *(Mes. 27, Mıs. 145). [himmet ola]*

himmetini al-: *Hayır duasını ve manevi yardımını almak.*

Ḳuṣūr itmedi dīnde ḫidmetini
Ḥabībullāhuñ aldı himmetini *(Mes. 10, Mıs. 16). [himmetini aldı, -dı]*

himmetüñ iriş-: *Yardım ve ihsan gelmesi.*

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(Kas. 4, Mıs. 49). [himmetüñ irişse, -se]*

hindū: *Hintli.*

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [hindū]

hindū: *Akşamın Hintli askerleri (karanlık bağlamında).*

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḳhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr (Mes. 24, Mıs. 51). [hindūlar, -lar]

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Şımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 48). [hindūlarını, -lar, -ı, -nı]

ḫırāmān: *(Fa.) Salınan, salınarak yürüyen.*

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mes. 87, Mıs. 33). [ḫırāmān]

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı (Mes. 163, Mıs. 74). [ḫırāmān]

hired: *Akıl; düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.*

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 74). [ḫired]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 154). [ḥıredden, -den]

hıredmend: *Akıllı, anlayışlı.*

Bu işi ide mi hergiz **ḫıredmend**
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend *(Mes. 121, Mıs. 53). [ḫıredmend]*

hırīdār: *Alıcı, müşteri.*

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde **ḫırīdārunām** senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 8). [ḫırīdārunām, -un, -ām]*

hırīdār ol-: *Müşteri olmak; alıcı olmak, bir kimseye teveccüh etmek.*

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār *(Mes. 8, Mıs. 49). [ḫırīdār oluban, -uban]*

hırmen-i māh: *Ay harmanı.*

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından **ḫırmen-i māh** *(Mes. 96, Mıs. 48). [ḫırmen-i māh]*

his: *Beş duyunun biriyle olunan derk, duygu.*

Yaluñuz **ḥissi** varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak *(Mes. 5, Mıs. 75). [ḥissi, -s, -i]*

ḥisāb it-: *Düşünmek; ölçmek, biçmek; bulmak.*

Ḥisāb idersenüz ehl-i tevārīḫ
Girü adı olur kendüye tārīḫ (Mes. 169, Mıs. 49). [ḥisāb idersenüz, -er, -se, -nüz]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 136). [ḥisāb it]

ḥisāba gel-: *Hesaba gelmez II Ölçülemeyecek kadar.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 16). [ḥisāba gelme-, -mez]

Çerisi gelmez idi anuñ ḥisāba
Ḥisāba gelse ṣıġmazdı kitāba (Mes. 19, Mıs. 111). [ḥisāba gelmez idi, -mez, -idi]

Çerisi gelmez idi anuñ ḥisāba
Ḥisāba gelse ṣıġmazdı kitāba (Mes. 19, Mıs. 112). [ḥisāba gelse, -se]

ḥişār: *Kale.*

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 23). [ḥişāruñ, -uñ]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 1). [ḥişāra, -a]

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre (Mes. 91, Mıs. 11). [ḥişāra, -a]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 28). [ḥisāra, -a]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [ḥişārı, -ı]

ḥişār: *Klâsik Türk müziğinde kullanılmış Hisâr makamı çeşidi. Günümüze örneği ulaşmamıştır.*

Çü Şekker gördi ol dem ol **ḥişārı**
ʿAcem yüzinde gösterdi **ḥişārı** *(Mes. 92, Mıs. 4). [ḥişārı]*

ḥişār eyle-: *Kale yapmak, kale niyetine kullanmak.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle seng-i siyāh eyledi ḥişār *(Kas. 1, Mıs. 10). [ḥişār eyledi, -di]*

ḥışm: *Gazap, kızgınlık, öfke.*

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı baġlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [ḫışm]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [ḫışm]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [ḫışm]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [ḫışm ile]

Alurdı küfr-i zülfi dīn ü īmān
Alurdı ḫışm ile çeşmi dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 66). [ḫışm ile]

ḥışm eyle-: *Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.*

Āh kim iy mehliḳā **ḫışm eyleyüb** ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 3). [ḫışm eyleyüb]*

Eger **ḫışm eyleyüp** virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr *(Mes. 25, Mıs. 53). [ḫışm eyleyüp, -yüp]*

ḥışm it-: *Kızmak, öfkelenmek.*

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 10). [ḫışm idüp]

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd (Mes. 69, Mıs. 30). [ḫışm itdi]

ḥışş: *Pay, nasip.*

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı **ḥışşa**
Ne yire görelüm varur bu ḳışşa *(Mes. 26, Mıs. 17). [ḥışşa, -a]*

hişşe: *Pay, nasip.*

Göñül çünkim ṣafādan **ḥişşe** aldı
Görüben rūzgārı cūşa geldi *(Mes. 18, Mıs. 29). [ḥişşe]*

hişşe al-: *Ders çıkarmak.*

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe *(Mes. 5, Mıs. 72).*
[hiṣṣe almaġa, -a]

<u>hiṣṣe ol-:</u> *Pay düşmek.*

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣṣa aña ḥiṣṣe *(Mes. 31, Mıs. 60).*
[ḥiṣṣe olmışdı, -mış, -dı]

<u>ḥıṭā:</u> *Kuzey Çin II Misk kokusu ve güzelleriyle meşhur yer.*

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 25).
[ḫıṭā]

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 52).
[ḫıṭā mülkin, -n]

Hezārān ferr ile taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi (Mes. 168, Mıs. 18).
[ḫıṭā şahluġına, -na]

<u>ḥıṭā vü rūm:</u> *Kuzey Çin ve Anadolu.*

Ḫıṭā vü Rūmı görmişdi tamāmī
Ḥicāz u Mıṣr u Hindūṣtāñ u Şāmı *(Mes. 23, Mıs. 7).*
[ḫıṭā vü rūmı, -ı]

<u>ḥiṭāb:</u> *(Ar.) Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.*

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 61).
[ḥiṭābın, -ın]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 58).
[ḫiṭābı, -ı]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 85).
[ḫiṭābı, -ı]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 94).
[ḫiṭābı, -ı]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 104).
[ḫiṭābı, -ı]

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 133).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 10).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 117).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 55).
[ḫiṭābını, -ı, -n, -ı]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 87).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 139).
[ḫiṭābın, -ın]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 55).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 55).
[ḫiṭābı, -ı]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 35).
[ḫiṭāba, -a]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 13).
[ḫiṭābı, -ı]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7).
[ḫiṭābın, -ı, -n]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 1).
[ḫıṭābın, -ıñ]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 1).
[ḫiṭābın, -ın]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 99).
[ḫiṭābı, -ı]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 31).
[ḫitābı, -ı]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [ḫiṭābı, -ı]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 55). [ḫiṭābı, -ı]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 19). [ḫitābın, -ı, -n]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 21). [ḫitābı, -ı]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 5). [ḫiṭābın, -ı, -n]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 61). [ḫiṭābı, -ı]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 37). [ḫiṭābı, -ı]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 69). [ḫiṭābın, -ı, -n]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Ṣıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 111). [ḫiṭāba, -a]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 129). [ḫiṭābı, -ı]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 104). [ḫiṭābı, -ı]

<u>ḫiṭāb eyle-:</u> *Sözü birine veya birilerine yöneltmek, seslenmek.*

Bu resme çün **ḫiṭāb eyledi** Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd *(Mes. 47, Mıs. 51). [ḫiṭāb eyledi, -di]*

<u>ḫitāb it-:</u> *Seslenmek.*

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 44). [ḫitāb idüp]

Ḫiṭāb idüp alur iken cevābın
Yüzinden keşf eyledi niḳābın (Mes. 167, Mıs. 87). [ḫiṭāb idüp, -üp]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 42). [ḫiṭāb itdi]

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 22). [ḫiṭāb itdi]

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 10). [ḫiṭābı itdi, -di]

<u>ḫiṭāb ir-:</u> *Hitap gelmek; seslenilmek.*

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi *(Mes. 8, Mıs. 139). [ḫiṭāb irdi]*

<u>ḫiṭāb iriş-:</u> *Sözün bir kimseye yönelmesi.*

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed *(Mes. 8, Mıs. 186). [ḫiṭāb irişdi]*

<u>ḫiṭābı eyle-:</u> *Sözü birine veya birilerine yöneltmek, seslenmek.*

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 43). [ḫiṭābı eyle]

Gice olınca eyledi ḫıṭābı
Güneşden almadı lākin cevābı (Mes. 74, Mıs. 37). [ḫıṭābı eyledi, -di]

<u>ḫiṭābı işit-:</u> *Seslenişi duymak, sesi algılamak.*

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 1). [ḫiṭābı işidüp, -üp]

Neşāt-engīz işitdi bu ḫiṭābı
Başın yire ḳoyup virdi cevābı (Mes. 42, Mıs. 17). [ḫiṭābı işitdi]

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 61). [ḫiṭābın işitdi, -it, -di]

<u>ḫiṭābı ḳıl-:</u> *Söze başlamak, sözün bir kimseye yöneltildiğini anlatmak için seslenmek.*

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı ṣeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 48). [ḫiṭābı ḳıldı, -dı]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben ṣeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 8). [ḫiṭābı ḳıldı, -dı]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 10). [ḫitābı ḳıldı, -dı]

Ḳılur ṣeh luṭf ile ṣemʿa ḫiṭābı
Umar kim ṣemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 5). [ḫiṭābı ḳılur, -ur]

Ḳılur bu resme ṣeh ṣemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 23). [ḫitābı ḳılur, -ur]

hiṭābın al-: *Sesini duymak, emrini almak.*

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın *(Mes. 29, Mıs. 37). [ḫiṭābın alup, -up]*

hıżır-veş: *Hızır (a.s.) gibi.*

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān *(Mes. 154, Mıs. 144). [ḫıżır-veş]*

hizmet: *(Ar.) Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev.*

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 9). [ḫiẕmet]

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫiẕmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 60). [ḫiẕmetüñ ile, -üñ, -ile]

hizmet eyle-: *Hizmet etmek, kulluk yapmak.*

İkisi ẕevḳ u ʿişret eyler iken
Biri birine ḫiẕmet eyler iken (Mes. 71, Mıs. 84). [ḫiẕmet eyler iken, -r, -iken]

Çü cāndan eyledüñ ḫiẕmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 189). [ḫiẕmetlerüñi eyledüñ]

hizmet it-: *Hizmet etmek, iş görmek, çalışmak.*

Kimesne saña lāyıḳ ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyıḳ ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 28). [ḫiẕmet itmez, -mez]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẕmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 145). [ḫiẕmetüñi itdüñ]

hizmet ḳıl-: *Hizmet etmek, kulluk etmek.*

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 16). [ḫiẕmet ḳılavuz, -avuz]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫiẕmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 13). [ḫiẕmet ḳılıcaḳ, -ıcaḳ]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 46). [ḫiẕmet ḳıluram, -ur, -am]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫiẕmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 30). [ḫiẕmetüñ ḳıla, -a]

hizmetkār ol-: *Hizmet eden kimse olmak, hizmetçi, olmak.*

Gelüp yanuñda **ḫiẕmetkār olayın**
lince uşbu arada ḳalayın *(Mes. 165, Mıs. 101). [ḫiẕmetkār olayın, -a, -yın]*

ho: *De bağlacı.*

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne **ḫō** pīr *(Mes. 25, Mıs. 86). [ḫō]*

hod: *Kendi.*

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 147). [ḫōd]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 148). [ḫōd]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḫāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 183). [ḫod]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193). [ḫōd]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 127). [ḫod]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [ḫod]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 68). [ḫod]

Bu sözi ḫod diyüp durur ulular
Dilīr ü pehlevān u baḫtlular (Mes. 148, Mıs. 33). [ḫod]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 28). [ḫod]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 27). [ḫod]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 52). [ḫōd]

<u>hod:</u> *Artık.*

Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler (Mes. 28, Mıs. 73). [ḫod]

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu ẕevḳ u ṣoḥbet (Mes. 72, Mıs. 14). [ḫod]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 17). [ḫōd]

<u>hod:</u> *Bile, dahi.*

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [ḫōd]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 49). [ḫod]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [ḫod]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 7). [ḫod]

Bu ḫod şoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [ḫod]

Saña ḫōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 9). [ḫōd]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [ḫod]

<u>hod-rāylıḳ:</u> *Kendi görüşüne göre hareket etme, keyfî davranma.*

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 32). [ḫod-rāylıḳ durur]*

<u>hōr:</u> *Hakir, zelil, aşağı.*

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın **ḫōrluḳ** ben *(Mes. 163, Mıs. 88). [ḫōrluḳ, -luḳ]*

<u>hōr eyle-:</u> *Hakir, aşağı görmek.*

Çü pīrem pendümi **ḫōr eylemesün**
Cihān içre beni zār eylemesün *(Mes. 25, Mıs. 23). [ḫōr eylemesün, -me, -sün]*

<u>hōr ḳıl-:</u> *Hor tutmak: Birine karşı küçümseyici, incitici davranışlarda bulunmak; hor tutma.*

Ġaribem beni luṭf it **ḫōr ḳılma**
Cihānda āşüfte vü bīmār ḳılma *(Mes. 70, Mıs. 13). [ḫōr ḳılma]*

<u>hōr ol-:</u> *"Küçük görmek, değersiz bellemek, küçümsemek.".*

Gel imdi **ḫōr olma** itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār *(Mes. 5, Mıs. 77). [ḫōr olma, -ma]*

<u>hōr u maḫhūr ol-:</u> *Aşağılanmış ve kahredilmiş, mağlup edilmiş.*

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḫhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr *(Mes. 24, Mıs. 51). [ḫōr u maḫhūr oldı, -dı]*

<u>hōr u maʿyūb:</u> *Hakir ve ayıplı, kötü ve kusurlu.*

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine **ḫōr u maʿyūb** *(Mes. 169, Mıs. 72). [ḫōr u maʿyūb]*

ḫōr u zār ḳıl-: *Değersiz kılmak ve ağlatmak.*

Gidüben bini **ḫōr u zār ḳılma**
Belā vü zār ile bīmār ḳılma *(Mes. 135, Mıs. 35). [ḫōr u zār ḳılma, -ma]*

ḫōr u zār ol-: *Değersiz ve ağlayan olmak.*

Uyuban nefse **ḫōr u zār olma**
Ḳıyāmetde ẕelīl ü ḫ∨ār olma *(Mes. 5, Mıs. 145). [ḫōr u zār olma, -ma]*

ḫōr u zār: *"Değersiz ve ağlayıcı".*

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 113). [ḫōr u zāram, -am]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 41). [ḫōr u zāram]

hōş: *(Fars.) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.*

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 9). [ḫoş]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [ḫoş]

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı (Gaz. 16, Mıs. 10). [ḫoş]

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 14). [ḫoş]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [ḫoş]

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āsār gül (Gaz. 34, Mıs. 13). [ḫoşdur, -dur]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [ḫoş]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 8). [ḫoşdur, -dur]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 17). [ḫoşdur, -dur]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [hoş]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 1). [ḫoş]

Ḫoş hidâyet durur olan kişiye
Maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 29). [ḫoş]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 24). [ḫoş]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [ḫoş]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [ḫoş]

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 59). [ḫoş]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [ḫoş]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 53). [ḫoş]

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 116). [ḫoş]

Ḳoma gönlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle (Mes. 21, Mıs. 106). [ḫoş]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 213). [ḫoş]

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 220). [ḫoş]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 73). [ḫoş]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 71). [ḫoş]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [ḫoş]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 48). [ḫoş]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 2). [ḫoş]

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 14). [ḫoş]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [ḫoş]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 136). [ḫoş]

Ṣaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 46). [ḫoş]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿayş ü ʿişret eyleñ (Mes. 40, Mıs. 55). [ḫoş]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 95). [ḫoş]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [ḫoş]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 26). [ḫoş]

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 44, Mıs. 13). [ḫoş]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 26). [ḫoş]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 13). [ḫoş]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 35). [ḫoş]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 39). [ḫoş]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 9). [ḫoş]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 61). [ḫoş]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [ḫoş]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 2). [ḫoş]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 32). [ḫoş]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [ḫoş]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 38). [ḫoş]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 57). [ḫoş]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 100). [ḫoş]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 109). [ḫoşdur, -dur]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77). [ḫoş]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 32). [ḫoş]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fārig̱ otura (Mes. 122, Mıs. 54). [ḫoş]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 20). [ḫoş]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 34). [ḫoş]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fārig̱ olasın (Mes. 129, Mıs. 44). [ḫoş]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 22). [ḫoş]

Ne ḫoş söyledüñ uṣbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [ḫoş]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 19). [ḫoş]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 45). [ḫoş]

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne (Mes. 132, Mıs. 71). [ḫoş]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fārig̱ oturam (Mes. 136, Mıs. 22). [hoş]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 30). [ḫoş]

Hemān çeng aldı eline Erg̱anūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 4). [ḫoş]

Geçiben taḫta ḫoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayag̱ın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 7). [ḫoş]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 42). [ḫoş]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Ṣarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 12). [ḫoş]

Ḳalanı bir ayaḳ bag̱ıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 38). [ḫoş]

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād (Mes. 148, Mıs. 187). [ḫoş]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 5). [ḫoş]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 18). [ḫoş]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 268). [ḫoş]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 305). [ḫoş]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307). [ḫoşdur, -dur]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 59). [ḫoş]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [ḫoş]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü z̤evḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 115). [ḫoş]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 63). [ḫoş]

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Şehenşeh gözine şīrīn eyle (Mes. 169, Mıs. 91). [ḫoş]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 21). [ḫoş]

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 15). [ḫoş]

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 2). [ḫoş durur, -durur]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 3). [ḫoş durur, -durur]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 299). [ḫoş durur, -durur]

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet (Mes. 30, Mıs. 41). [ḫoş durur]

hoş eyle-: *Rahatlık vermek, mutlu etmek.*

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler (Mes. 71, Mıs. 46). [ḫoş eylediler, -di, -ler]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eyler idi
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi (Mes. 126, Mıs. 6). [ḫoş eyler idi, -r, -idi]

hoş gel: *Hoşa gitmek ‖ hoş görünmek, güzel gelmek.*

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 141). [ḫoş gelür]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 19). [ḫoş gelmedi]

hoş gör-: *Güzel(ce) görmek.*

Bu tedbīri ḳatı **ḫoş gördi** Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd *(Mes. 87, Mıs. 81). [ḫoş gördi]*

hoş it-: *Hoş etme,sevindirme.*

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān **ḫoş iderler** *(Mes. 117, Mıs. 136). [ḫoş iderler]*

hoş ḳıl-: *(Birinin, bir kimsenin) Hoşuna gitmek; beğenmek.*

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 38). [ḫoş ḳılan]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 70). [ḫoş ḳıldı, -dı]

Oturup bāde-i ter nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 151, Mıs. 18). [ḫoş ḳıldı, -dı]

Alup Cemşīd anı ḫoş nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 44, Mıs. 14). [ḫoş ḳıldı]

hoş mısın: *İyi misin nasılsın.*

Dişleri lūʾlū-i lālā **ḫoş mısın**
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(Gaz. 22, Mıs. 3). [ḫoş mısın]*

hoş ol-: *İyi, hoş, güzel, mutlu olmak.*

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli (Mes. 5, Mıs. 168). [ḫoş ola]

Şehenşeh aldı çün oldı ḥūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 4). [ḫoş oldı]

hoş ṭut-: *Birinin dileğini yerine getirerek onu sevindirmek.*

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi **ḫoş ṭutan** girer sevāba *(Mes. 45, Mıs. 66). [ḫoş ṭutan, -an]*

hoş-āyīn: *Güzel ibadetli [yâr].*

Melek-manẓar didi kim iy **ḫoş-āyīn**
Bu şaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn *(Mes. 61, Mıs. 1). [ḫoş-āyīn]*

hoş-bū: *Güzel koku.*

Muʿaṭṭar oldı **ḫoş-būdan** havāsı
Münevver oldı nūrıyla feżāsı *(Mes. 169, Mıs. 11). [ḫoş-būdan, -dan]*

hoş-būy: *Güzel koku.*

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā **ḫoş-būy** idi çün müşg-i Tātār *(Mes. 18, Mıs. 24). [ḫoş-būy]*

hoş-būy it-: *Güzel kokulu hale getirmek II güzel kokutmak.*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider būy-ı ʿabīr (Gaz. 12, Mıs. 6). [ḫoş-būy ider, -er]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [ḫoş-būy ider, -er]

ḫôş-dem: *Güzel an.*

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice **ḫoş-dem**
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem *(Gaz. 48, Mıs. 1). [ḫoş-dem]*

hoşnūd: *Hoşnut etmek, memnun etmek, mutmain etmek.*

Çü **ḫoşnūd idi** Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden *(Mes. 8, Mıs. 51). [ḫoşnūd idi]*

ḫoşnūd it-: *Memnun etmek.*

Bu bāzārumdan itme beni ḫoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 117). [ḫoşnūd itme, -me]

İdem dirseñ beni ḫīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 47). [ḫoşnūd idem, -e, -m]

hoşnūd ol-: *Memnun olmak, gönlü hoş olmak, râzı olmak.*

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd *(Mes. 5, Mıs. 156). [ḫoşnūd ola]*

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd *(Mes. 6, Mıs. 138). [ḫoşnūd olmaz]*

hoş-rūz ḳıl-: *Hoş-ruz makamında şarkı söylemek veya müzik çalmak ll Günü hoş etmek.*

Girü ḳıldı Bahār-efrūz ḫoş-rūz
Ḥicāz itmiş iken āheng-i nevrūz *(Mes. 71, Mıs. 53). [ḫoş-rūz ḳıldı, -dı]*

hoşter: *En güzel.*

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 207). [ḫoşter]

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden (Mes. 165, Mıs. 76). [ḫoşter]

ḫūb: *Güzel, hoş.*

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 29). [ḫūb]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 12). [ḫūb]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46). [ḫūb]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 37). [ḫūb]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 24). [ḫūb]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 29). [ḫūb]

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 35). [ḫūb]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 26). [ḫub]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [ḫūb]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 125). [ḫūb]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [ḫūbā, -a]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 95). [ḫūblar, -lar]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 8). [ḫūb]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 85). [ḫūb]

Şu resme ḫūb idi ol şaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 13). [ḫūb idi, -idi]

ḫūb ol-: *Güzel, iyi ve hoş olma.*

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb *(Mes. 169, Mıs. 71). [ḫūb ola, -a]*

ḫūb u merġūb: *Güzel ve rağbet edilen.*

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine **ḫūb u merġūb** *(Mes. 169, Mıs. 94). [ḫūb u merġūb]*

ḫūb u mevzūn: *Güzel ve ahenkli.*

Şu resme söyle naẓmın **ḫūb u mevzūn**
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn *(Mes. 19, Mıs. 9). [ḫūb u mevzūn]*

ḫūb u raʿnā: *Güzel ve hoş.*

Ne yirde var ise bir **ḫūb u raʿnā**
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā *(Mes. 23, Mıs. 17). [ḫūb u raʿnā]*

ḫūb u raʿnā ol-: *Güzel ve hoş olmak.*

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā *(Mes. 169, Mıs. 66). [ḫūb u raʿnā olur, -ur]*

ḫūb u şīrīn: *Hoş ve tatlı.*

Dinildi çün meseller **ḫūb u şīrīn**
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn *(Mes. 67, Mıs. 9). [ḫūb u şīrīn]*

ḫubbu'l-vaṭan: *"Hubbu"l-vatan mine"l- îmân": " Vatan sevgisi imandandır.(Hadis).*

İdüp ḫubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden şāh feryād (Mes. 162, Mıs. 9). [ḫubbü'l-vaṭan]

Peyamber sözi çün ḫubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 73). [ḫubb'ul-vaṭandur, -dur]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḫubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 90). [ḫubbü'l-vaṭan īmāndandur, -dan, -dur]

ḫūb-ı ʿālem: *Dünya güzeli.*

Didi ki Efsere iy **ḫūb-ı ʿālem**
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam *(Mes. 128, Mıs. 11). [ḫūb-ı ʿālem]*

ḫūbluġ: *Güzellik, hoşluk, zerafet.*

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña **ḫūbluġı** virmiş idi Allāh *(Mes. 155, Mıs. 66). [ḫūbluġı, -ı]*

ḫūb-rū: *Güzel yüzlü.*

Şorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 24). [ḫūb-rūlardan, -lar, -dan]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 9). [ḫūb-rū]

ḫüccāc-ı ʿaşḳ: *Aşk hacıları.*

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḫüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 4). [ḫüccāc-ı ʿaşḳa, -a]*

ḫuceste ol-: *Uğurlu, hayırlı olmak.*

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste *(Mes. 154, Mıs. 1). [ḫüceste olmışdı, -mış, -dı]*

ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ: *"Uğurlu yıldız ve mesut talihli".*

Ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ
Cemālinden saʿādet nūrı lāmīʿ *(Mes. 17, Mıs. 31). [ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ]*

ḫudā: *Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.*

Buldı Ḫudā raḥmetini bī-ḥisāb
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili (Gaz. 2, Mıs. 15). [ḫudā]

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ (Kas. 3, Mıs. 17). [ḫudāya, -(y)a]

Kim olursa olur Ḫudâya ḳarîb
Hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 7). [ḫudâya, -(y)a]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 32). [ḫudā]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [ḫudāya, -(y)a]

Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mes. 4, Mıs. 3). [ḫudā]

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 6). [ḫudā]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [ḫudā]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 26). [ḫudā]

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle (Mes. 4, Mıs. 43). [ḫudā]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 28). [ḫudādan, -dan]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 29). [ḫudānuñ, -nun]

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḥīfe (Mes. 5, Mıs. 56). [ḫudā]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 136). [ḫudā]

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam (Mes. 5, Mıs. 131). [ḫudā]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḫaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [ḫudā]

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 88). [ḫudā]

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 83). [ḫudā]

Ḳamusı Ḫaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 48). [ḫudā]

Ḫudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mes. 5, Mıs. 39). [ḫudā]

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 199). [ḫudādan, -dan]

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 95). [ḫudānuñ, -nun]

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin (Mes. 5, Mıs. 130). [ḫudānuñ, -nun]

ʿİbādet ḳıl Ḫaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 196). [ḫudānuñ, -nun]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 197). [ḫudānuñ, -nun]

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe ṣıdḳ u ṣafāya (Mes. 5, Mıs. 99). [ḫudāya, -(y)a]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 171). [ḫudāyı, -y, -ı]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḫaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 104). [ḫudāyı, -y, -ı]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 201). [ḫudāyı, -y, -ı]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 1). [ḫudāyā, -(y)a]

Ḫudādan olduġıçün aña taḥsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn (Mes. 7, Mıs. 35). [ḫudādan, -dan]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 40). [ḫudādan, -dan]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 109). [ḫudānun, -nun]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 27). [ḫudā]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 119). [ḫudā]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 128). [ḫudā]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [ḫudā]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 165). [ḫudā]

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 78). [ḫudādan, -dan]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 139). [ḫudādan, -dan]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed ṣād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 191). [ḫudādan, -dan]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḫaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 121). [ḫudāya, -(y)a]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 211). [ḫudāya, -(y)a]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 179). [ḫudāyā, -(y)a]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 111). [ḫudāya, -(y)a]

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat (Mes. 9, Mıs. 75). [ḫudā]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 63). [ḫudādan, -dan]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 20). [ḫudā]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 19). [ḫudādan, -dan]

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 21). [ḫudānuñ, -nun]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 30). [ḫudādan, -dan]

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 5). [ḫudādan, -dan]

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 27). [ḫudādan, -dan]

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 51). [ḫudāya, -ya]

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl (Mes. 26, Mıs. 38). [ḫudā]

Ḫudā ḳıldı şehenşāha ʿināyet
İrişdi cānib-i Ḫaḳdan hidāyet (Mes. 29, Mıs. 63). [ḫudā]

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya (Mes. 29, Mıs. 82). [ḫudāya, -ya]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 30). [ḫudā]

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan (Mes. 31, Mıs. 49). [ḫudādan, -dan]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 75). [ḫudādan, -dan]

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 51). [ḫudāya, -ya]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 71). [ḫudāya, -ya]

Bu ġurbetden ḫalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 21). [ḫudāyā, -ya]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [ḫudā]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 35). [ḫudā]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 78). [ḫudā]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 30). [ḫudādan, -dan]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 41). [ḫudādan, -dan]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 14). [ḫudāyā, -ya]

Ḫudāyā ʿāciz ü zār u naḫīfem
Belā vü miḥnet ü ġamdan żaʿīfem (Mes. 83, Mıs. 17). [ḫudāyā, -ya]

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 13). [ḫudā]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 7). [ḫudā]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11). [ḫudā]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 33). [ḫudādan, -dan]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 39). [ḫudādan, -dan]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 10). [ḫudāya, -ya]

Uruban ṣıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 11). [ḫudāya, -ya]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 158). [ḫudā]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 159). [ḫudāya, -ya]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 141). [ḫudāya, -ya]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 49). [ḫudā]

Elüñe girdi Ḥaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet (Mes. 155, Mıs. 178). [ḫudā]

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz (Mes. 156, Mıs. 45). [ḫudā]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 59). [ḫudā]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḫudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 98). [ḫudā]

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür (Mes. 163, Mıs. 103). [ḫudā]

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 149). [ḫudā]

Gehī derd ü ġam ile āh iderdi
Gehī şükri Ḫudāya şāh iderdi (Mes. 167, Mıs. 58). [ḫudāya, -ya]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 86). [ḫudā]

Ḫudāyā ẕātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 87). [ḫudāyā, -ya]

ḫudāvend: *Allah; efendi, sahip; hakim, hükümdar.*

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 66). [ḫudāvend]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 59). [ḫudāvendī, -i]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 25). [ḫudāvend]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 92). [ḫudāvend]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 89). [ḫudāvend]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 9). [ḫudāvend]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [ḫudāvend]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [ḫudāvend]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 3). [ḫudāvend]

hudāvendā: *Ey Allah'ım.*

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn (Mes. 3, Mıs. 1). [ḫudāvendā]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 151). [ḫudāvendā]

ḫudāvend-i ḳadīm: *Daimi başlangıcı olmayan Allah.*

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy **Ḫudāvend-i ḳadīm**
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl *(Kas. 2, Mıs. 33). [ḫudāvend-i ḳadīm]*

ḫudāyā: *Ey Allah'ım!*

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 25). [ḫudāyā]

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 47). [ḫudāyā]

Ḳabūl eyle Ḫudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 61). [ḫudāyā]

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 15). [ḫudāya]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 17). [ḫudāya]

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 27). [ḫudāya]

Binüp fehm atına çāpük-süvār ol
Ḫudāya ṭalib olanlarla yār ol (Mes. 5, Mıs. 82). [ḫudāya]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 93). [ḫudāyā]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 163). [ḫudāyā]

Ḫudāyā mücrimem eyle ʿināyet
Baña vir ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet (Mes. 6, Mıs. 253). [ḫudāyā]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 120). [ḫudāyā]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 99). [ḫudāyā]

ḫudā-yı bī-niyāz: *"Allah'a (c.c.) yalvarması olmayan, Allah'a (c.c.) yalvarmaktan uzak.".*

Ḳamu derdlü olanlaruñ ṭabībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 8, Mıs. 14). [ḫudā-yı bī-niyāzuñ]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 6). [ḫudā-yı bī-niyāzuñ, -uñ]

ḫudā-yı bī-zevāl: *Bitmez, tükenmez, sonsuz yaratıcı. II Allah.*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 6). [ḫudā-yı bī-zevāl]

Biri ḥamdi Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri naʿti resūl-i bī-misālüñ (Mes. 17, Mıs. 3). [ḫudā-yı bī-zevālüñ, -üñ]

ḫudâ-yı kerîm: *Cömert Allah.*

Göñlini eyle iy **Ḫudâ-yı kerîm**
Mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 47). [ḫudâ-yı kerîm]*

ḫudā-yı züʾl-celālʾüñ ḥabībi: *"Celal sahibi Allah'ın (c.c.) sevgilisi.".*

Kerāmet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾüñ hem ḥabībi *(Mes. 7, Mıs. 18). [ḫudā-yı ẕüʾl-celālʾüñ ḥabībi, -i]*

hüdhüd: *Çavuşkuşu, ibibik ll Süleyman Peygamber ile Sebâ Melîkesi Belkis arasında haber getirip götüren kuş.*

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 121). [hüdhüde, -e]

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 116). [hüdhüdi, -i]

hufte: *Yatmış, uyumuş.*

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 20). [ḫüfte]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 12). [ḫüfte]

ḫükm: *Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār (Kas. 1, Mıs. 38). [ḥükmüñ, -ün]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 11). [ḥükmüñ, -ün]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 15). [ḥükmüñ, -ün]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 27). [ḥükmüñ, -ün]

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 23). [ḥükmüñe, -üñ, -e]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 108). [ḥükmüñle, -üñ, -le]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 110). [ḥükminden, -i, -n, -den]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 114). [ḥükmine, -i, -n, -e]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 16). [ḥükmiyile, -i, -y, -le]

hükm: *Tesir, nüfuz, kudret.*

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem (Mes. 169, Mıs. 64). [ḥükminde durur, -i, -nde, -durur]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 7). [ḥükmüñde durur, -üñ, -de, -durur]

ḫükm: *Emir, buyruk; hüküm, karar.*

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem (Kas. 4, Mıs. 53). [ḥükmüñe, -ü, -n, -e]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 17). [ḥükminde, -i, -n, -de]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 62). [ḥükmine, -i, -n, -e]

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 85). [ḥükmiñi, -i, -n, -i]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 206). [ḥükmine, -i, -n, -e]

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat (Mes. 6, Mıs. 12). [ḥükme, -e]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 4). [ḥükmüñ, -(ü)n]

Ki zīrā sensin ol Ḥallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 80). [ḥükmüñe, -ü, -n, -e]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 191). [ḥükmüñi, -ün, -i]

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 101). [ḥükmine, -i, -, -e]

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 26). [ḥükm]

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar ümemden (Mes. 16, Mıs. 21). [ḥükmine, -i, -(n)e]

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden (Mes. 17, Mıs. 107). [ḥükminden, -i, -n, -den]

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser (Mes. 17, Mıs. 15). [ḥükmine, -i, -n, -e]

Gerek mülk-i ʿArabdan ger ʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden (Mes. 17, Mıs. 98). [ḥükmine, -i, -n, -e]

Cihān cümle anuñ ḥükmindeyidi
Şehenşehler anuñ emrindeyidi (Mes. 19, Mıs. 97). [ḥükmindeyidi]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [ḥükm]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 43). [ḥükmüñe, -ün, -e]

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mes. 168, Mıs. 32). [ḥükmüñe, -ü, -ñ, -e]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 27). [ḥükmine, -i, -n, -e]

ḥükm eyle-: *Hakkında karar vermek.*

Bu resme çünki **ḥükm eyledi** sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān *(Mes. 27, Mıs. 67). [ḥükm eyledi, -di]*

ḥükm it-: *Karar vermek.*

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 25). [ḥükm ider idiyse, -er, -idi, -(y)se]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 89). [ḥükm itdise, -di, -se]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 20). [ḥükm itse]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 18). [ḥükm itse]

ḥükm it-: *Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçirmek; egemenliği altında bulundurmak.*

Süleymān gerçi yile **ḥükm itdi**
Velī yil bigi ol da geldi gitdi *(Mes. 168, Mıs. 79). [ḥükm itdi, -di]*

ḥükm-i ḥükūmet: *Yönetim, yönetme.*

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār *(Kas. 1, Mıs. 20). [ḥükm-i ḥükūmet, -in, -de]*

ḥükm-i şerʿ: *Şeriatın, İslam hukukunun buyruğu.*

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki **ḥükm-i şerʿden** çekmediler ser *(Mes. 16, Mıs. 16). [ḥükm-i şerʿden, -den]*

ḥükminde ol-: *Hükmü altında olmak, idaresinde bulunmak.*

Ġarīb eger olursa Mışra sulṭān
Ki anuñ **ḥükminde ola** ins ile cān *(Mes. 156, Mıs. 36). [ḥükminde ola, -a]*

ḥulk: *Huy, tabiat, yaratılış.*

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 38). [ḫulḳuñ, -uñ]*

ḥulk: *Huy, tabiat, yaratılış II Hz. Hasan güzel huyu (Tanıkta Hz. Hasan'ın halim selim, cömert, sakin, vakarlı, siyaset ve fitneden kaçınan bir yaratılışa sahip yönüne telmihte bulunulur).*

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre **ḫulḳıla** ḥasendür *(Mes. 14, Mıs. 2). [ḫulḳıla, -ıla]*

ḫulle: *Cennette giyilecek elbise, cennet elbisesi.*

Diyeydüm meh aña meh **ḫulle** geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse *(Mes. 155, Mıs. 63). [ḫulle]*

hümā: *Osmanlı şiirinde gölgesinin uğurluluğu, kanatları, çok yükseklerde uçması, Kaf dağında yaşaması gibi yönleriyle ele alınan masal kuşu.*

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 30). [hümā]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider gönlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 16). [hümāya, -y, -a]

hümām: *Himmetli,azimli. II Hz. Muhammed.*

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ *(Mes. 8, Mıs. 18). [hümāmı, -ı]*

hümām-ı muḳtedā: *"Himmetli rehber".*

Nebiyyīnüñ imām ü pīşvāsı
Veliyyīnüñ **hümām-ı muḳtedāsı** *(Mes. 7, Mıs. 6). [hümām-ı muḳtedāsı, -sı]*

hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ: *"İman ehlinin himmetli kılavuzu".*

İmām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ
Hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ *(Mes. 7, Mıs. 10). [hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ]*

hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i ādem: *"Adem neslinin takvalılarının ulusu (Hz. Muhammed SAV) ".*

İmām-ı Mescid-i Aḳṣā-yı aʿẓam
Hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i Ādem *(Mes. 8, Mıs. 24). [hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i ādem]*

ḫumār: *(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı **ḫumārından** *(Gaz. 7, Mıs. 4). [ḫumārından, -ı, -n, -dan]*

ḫumār it-: *(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmur etti.*

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde *(Mes. 95, Mıs. 4). [ḫumār itdi]*

ḫumār-ı derd ü miḥnet: *Dert ve sıkıntı sarhoşu.*

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı **ḫumār-ı derd ü miḥnet** *(Mes. 82, Mıs. 38). [ḫumār-ı derd ü miḥnet]*

hümāyūn: *Cemşid ü Hurşid mesnevisinde Cemşid'in annesi, Fağfur'un eşi.*

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 41). [hümāyūn]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 47). [hümāyūn]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 55). [hümāyūn]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 157). [hümāyūn]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 37). [hümāyūna, -a]

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 36). [hümāyūna, -a]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 101). [hümāyūnuñ, -uñ]

Güzeller perdeden bīrūn olurlar
Hümāyūnuñ serāyına gelürler (Mes. 22, Mıs. 106). [hümāyūnuñ, -uñ]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 59). [hümāyūn]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 57). [hümāyūn]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 45). [hümāyūn]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 42). [hümāyūn]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 49). [hümāyūna, -a]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 19). [hümāyūn]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 25). [hümāyūn]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 47). [hümāyūn]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 37). [hümāyūn]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 61). [hümāyūn]

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 65). [hümāyūn]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 83). [hümāyūn]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 85). [hümāyūn]

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 92). [hümāyūn]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 103). [hümāyūn]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 107). [hümāyūn]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 24). [hümāyūnı, -ı]

hümāyūn ol-: *Mübarek, kutlu olmak.*

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 62). [hümāyūn oldı, -dı]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 86). [hümāyūn oldı, -dı]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 29). [hümāyūn olmışdı, -mış, -dı]

hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem: *"İyi talihli ve insanların makbulü".*

Ne sulṭān āfitāb-ı her dü ʿālem
Hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem *(Mes. 17, Mıs. 8). [hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem]*

hūn: *Far. Kan, dem.*

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ toprağı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 13). [ḫūnı, -ı]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 49). [ḫūn]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 42). [ḫūn]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 2). [ḫūnı, -ı]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 125). [ḫūn]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 291). [ḫūn]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 121). [ḫūn idi, -idi]

ḫūn ḳıl-: *Kan içinde bırakmak.*

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile **ḫūn ḳılurdı** sebzezārı *(Mes. 84, Mıs. 10). [ḫūn ḳılurdı, -ur, -dı]*

ḫūn ol-: *Kan dolmak.*

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 61). [ḫūn oldı, -dı]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 46). [ḫūn oldı, -dı]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 196). [ḫūn olmayınca, -ma, -yınca]

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 105). [ḫūn olmış idi, -mış, -idi]

ḫūn-āb: *Kanlı gözyaşı.*

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı **ḫūn-āb** *(Mes. 86, Mıs. 4). [ḫūn-āb]*

hüner: *Maharet, marifet, ustalık.*

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 14). [hüner]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 15). [hüner]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [hüner]

Aña hem-tā bulınmaz bu hünerde
Bunuñ erlügi bulınmaz bir erde (Mes. 121, Mıs. 9). [hünerde, -de]

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde (Mes. 121, Mıs. 68). [hünerde, -de]

Egerçi Ṣādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 50). [hünerdedür, -de, -dür]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 16). [hünerdür, -dür]

Egerçi ulu soydur şāh Ṣādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 20). [hünerle, -le]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 30). [hünerde, -de]

hünerver: *Hünerli kişi.*

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 63). [hünerver]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 3). [hünerver]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 3). [hünerver]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 125). [hünerver]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 37). [hünerver]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [hünerver]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84). [hünerver]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 3). [hünerver]

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 31). [hünerver]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [hünerver]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 19). [hünerver]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 29). [hünerver]

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 71). [hünerver]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 40). [hünerver]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 37). [hünerver]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 26). [hünerver]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 287). [hünerver]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 59). [hünerver]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [hünerver]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 35). [hünerver]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 33). [hünerver]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 87). [hünerver]

hünerver ol-: *Hüner, sanat, ustalık sahibi olmak.*

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister *(Mes. 126, Mıs. 45). [hünerver ola, -a]*

hūnī: *Kanlı katil.*

Didi iy **ḫūni** cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ *(Mes. 78, Mıs. 1). [ḫūni]*

hūn-ı ʿadū: *Düşman kanı.*

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem *(Kas. 5, Mıs. 4). [ḫūn-ı ʿadū]*

hūn-ı şāhān: *Şahların kanı, padişahların kanı.*

Bu ṭaşt içi ṭoludur **ḫūn-ı şāhān**
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān *(Mes. 168, Mıs. 105). [ḫūn-ı şāhān]*

hūn-rīz it-: *Kanatmak, kanla doldurmak.*

Sözini şāh reng-āmīz iderdi
Velī cān u dilin **ḫūn-rīz iderdi** *(Mes. 115, Mıs. 60). [ḫūn-rīz iderdi, -er, -di]*

hūr: *Huri/cennet kızı.*

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir **ḥūr**
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr *(Mes. 20, Mıs. 105). [ḥūr]*

hurd ḳıl-: *Küçültmek, ufaltmak.*

Kime kim urayıdı ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz *(Mes. 148, Mıs. 142). [ḫurd ḳılurdı, -ur, -dı]*

hurī: *Huri II Cennet kızı.*

Şehenşeh aldı çün oldı **ḥūrīdār**
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār *(Mes. 63, Mıs. 3). [ḥūrīdār, -dar]*

hūr-ı cinān: *Cennetler hurisi.*

Çünki ol **ḫūr-ı cinān** bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 5). [ḫūr-ı cinān]*

ḫūr-ı naʿīm: *Cennet hurileri.*

Dilerseñ bulasın **ḫūr-ı naʿīmi**
Ḳoma elden ṣırāṭ-ı müstaḳīmi *(Mes. 5, Mıs. 139). [ḫūr-ı naʿīmi, -i]*

ḫūr-ı uçmaḳ: *Cennet kızı.*

Daḫı hem cān u dilden **ḫūr-ı uçmaḳ**
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ *(Mes. 8, Mıs. 37). [ḫūr-ı uçmaḳ]*

ḫürmet: *Ar. 1. Haysiyet, şeref 2. İhtiram.*

Neciyyuʾllāh-ı Nūhʾun ḫürmetiyiçün
Hemīşe eyledügi daʿvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 203). [ḫürmetiyiçün, -iyiçün]

İlāhī ol Muḥammed ḫürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 207). [ḫürmetiyçün, -iyçün]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḫürmet ile (Mes. 28, Mıs. 2). [ḫürmet]

Ṣufūf-ı enbiyānuñ ḫürmetiyçün
Ṣunūf-ı evliyānuñ ʿizzetiyçün (Mes. 34, Mıs. 9). [ḫürmetiyçün, -iyçün]

ḫurrem: *Ar. 1. Sevinçli, mesrur.*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile baġlandı cümle bāġı
Bārān-ı luṭfıyile bāġ-ı zemāne ḫurrem (Kas. 5, Mıs. 6). [ḫurrem]

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem (Kas. 5, Mıs. 38). [ḫurrem]

Cihān ʿadliyile ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ (Mes. 17, Mıs. 35). [ḫurremdür, -dür]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 179). [ḫurrem]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 1). [ḫurrem]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 8). [ḫurrem]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḫnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 16). [ḫurrem]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 166). [ḫurrem]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 21). [ḫurrem]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 58). [ḫurrem]

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 8). [ḫurrem durur]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [ḫurrem idi, -idi]

ḫurrem it-: *Tazelik vermek; sevindirmek.*

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı **ḫurrem iden** rūşenā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 16). [ḫurrem iden, -en]*

ḫurrem ḳıl-: *Sevindirmek, neşelendirmek.*

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam *(Mes. 19, Mıs. 31). [ḫurrem ḳılan, -an]*

ḫurrem ol-: *Mutlu olmak, sevinmek, neşelenmek.*

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 36). [ḫurrem ol]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [ḫurrem ola, -a]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 6). [ḫurrem ola]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 41). [ḫurrem olalar, -a, -lar]

Ki yüzüñi görüben ḫurrem olam
Belādan ḳurtıluban bī-ġam olam (Mes. 158, Mıs. 31). [ḫurrem olam, -a, -m]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 3). [ḫurrem oldı]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 4). [ḫurrem oldı]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 22). [ḫurrem oldı]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 58). [ḫurrem oldı, -dı]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 5). [ḫurrem oldı, -dı]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 124). [ḫurrem oldı, -dı]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 183). [ḫurrem oldı, -dı]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 76). [ḫurrem oldı, -dı]

Sevinüben ṣafādan ḫurrem oldı
Belādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 164, Mıs. 31). [ḫurrem oldı, -dı]

İkisi daḫı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 167). [ḫurrem oldı, -dı]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 75). [ḫurrem oldı, -dı]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 50). [ḫurrem oldı, -dı]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 68). [ḫurrem oldı, -dı]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 1). [ḫurrem oldı]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 129). [ḫurrem oldı, -dı]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [ḫurrem oldı]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 23). [ḫurrem olġıl, -ġıl]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 82). [ḫurrem olmaz, -maz]

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 2). [ḫurrem olmaz]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 22). [ḫurrem olmazam, -maz, -am]

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şüküfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 2). [ḫurrem olmışdı]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 2). [ḫurrem olmışdı, -mış, -dı]

Didi her dem cemālüñ ḫurrem olsun
Dil ü cānuñ cihānda bī-ġam olsun (Mes. 129, Mıs. 23). [ḫurrem olsun]

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 9). [ḫurrem olup, -up-up]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 25). [ḫurrem olur]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 2). [ḫurrem olur]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 2). [ḫurrem olurduḳ, -ur, -du, -ḳ]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 50). [ḫurrem olursın, -ur, -sın]

ḫurrem ü şād ol-: *Şen ve mutlu olmak.*

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben **ḫurrem ü şād oldı** Ḫurşīd *(Mes. 40, Mıs. 90). [ḫurrem ü şād oldı, -dı]*

ḫursend ol-: *Hissesine düşene razı olmak, kanaat etmek, yetinmek.*

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 62). [ḫursend olmış idi, -mış, -idi]

Senüñ dīdāruñayam ārzūmend
Olur güftāruñ ile cān ḫursend (Mes. 111, Mıs. 12). [ḫursend olur, -ur]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 175). [ḫursend olur iseñ, -ur, -(i)se, -ñ]

hūrşīd: *F. Güneş.*

İdüp her beytini enver çü ḫurşīd
İkilen buldı cān Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 18, Mıs. 97). [ḫurşīd]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 122). [ḫurşīd]

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḥāṣıl (Mes. 22, Mıs. 143). [ḫurşīde, -e]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 44). [ḫūrşīd]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 66). [ḫurşīd]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 47). [ḫurşīd]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 62). [ḫurşīd]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 28). [ḫurşīd]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 7). [ḫurşīd]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 52). [ḫurşīd]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 14). [ḫurşīd]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 68). [ḫurşīd]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 65). [ḫurşīd]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 64). [ḫurşīd]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 72). [ḫurşīdi, -i]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 24). [ḫurşīd]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 48). [ḫurşīddür, -dür]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 26). [ḫurşīd]

hūrşīd: *Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i şāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı şāfī (Mes. 65, Mıs. 3). [ḫurşīd idi, -idi]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 49). [ḫurşīd]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 59). [ḫurşīde, -e]

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd (Mes. 27, Mıs. 35). [ḫurşīd]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 42). [ḫurşīd]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 82). [ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 91). [ḫurşīd]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 108). [ḫurşīd]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 136). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 59). [ḫurşīde, -e]

İder Ḫurşīde medḥ ü hem senālar
Ḳılur yüzin yire urup duʿālar (Mes. 36, Mıs. 75). [ḫurşīde, -e]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 73). [ḫurşīdi, -i]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 21). [ḫurşīd]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 29). [ḫurşīd]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [ḫurşīd]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 41). [ḫurşīd]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 75). [ḫurşīd]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 89). [ḫurşīd]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 116). [ḫurşīd]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 14). [ḫurşīde, -e]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 55). [ḫurşīde, -e]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 133). [ḫurşīde, -e]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [ḫurşīdi, -i]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 23). [ḫurşīdüñ, -üñ]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 5). [ḫurşīd]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 34). [ḫurşīd]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 90). [ḫurşīd]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 91). [ḫurşīd]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 89). [ḫurşīde, -e]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 3). [ḫurşīd]

Hemān dem şād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 7). [ḫurşīd]

Hemān dem şād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 8). [ḫurşīd]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 25). [ḫurşīd]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Mey içüp eylediler ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ururdı raḳṣ olup Ḫurşīd raḳḳāṣ (Mes. 44, Mıs. 8). [ḫurşīd]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 11). [ḫurşīd]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 18). [ḫurşīd]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 5). [ḫurşīd]

Bu söz Ḫurşīd göñlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 81). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 41). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa (Mes. 46, Mıs. 60). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 63). [ḫurşīd]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 65). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 67). [ḫurşīd]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 70). [ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 81). [ḫurşīd]

Revān Ḫurşīdün irüp ṣoḥbetine
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 46, Mıs. 75). [ḫurşīdün, -üñ]

Bu resme çün ḫiṭāb eyledi Ḫurşīd
Bu resm ile cevābın virdi Cemşīd (Mes. 47, Mıs. 51). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 61). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 10). [ḫurşīd]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 21). [ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [ḫurşīd]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 2). [ḫurşīde, -e]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 14). [ḫurşīd]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 11). [ḫurşīd]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 12). [ḫurşīd]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 25). [ḫurşīd]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 27). [ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 29). [ḫurşīd]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Ṣarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 17). [ḫurşīd]

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd (Mes. 69, Mıs. 30). [ḫurşīd]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 38). [ḫurşīd]

Yüzin Ḫurşīd öñinde ḫāk ḳıldı
Figān idüp girībān-çāk ḳıldı (Mes. 69, Mıs. 39). [ḫurşīd]

Bu sözi çünki Ḫurşīd eyledi gūş
Göñülden dīk-i ʿaşḳ eyledi cūş (Mes. 70, Mıs. 31). [ḫurşīd]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 33). [ḫurşīd]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 45). [ḫurşid]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 49). [ḫurşīd]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 51). [ḫurşīd]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 53). [ḫurşīdi, -i]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 11). [ḫurşīd]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 38). [ḫurşīd]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 39). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 65). [ḫurşīd]

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 76). [ḫurşīd]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 91). [ḫurşīd]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 102). [ḫurşīd]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 37). [ḫurşīde, -e]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 87). [ḫurşīde, -e]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 2). [ḫurşīd]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 20). [ḫurşīd]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 28). [ḫurşīd]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 29). [ḫurşīd]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 33). [ḫurşīd]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 19).
[ḫurşīde, -e]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 32).
[ḫurşīdi, -i]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 7).
[ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 29).
[ḫurşīd]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 23).
[ḫurşīdün, -üñ]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1).
[ḫurşīd]

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis (Mes. 93, Mıs. 8).
[ḫurşīd]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 19).
[ḫurşīd]

Tağılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 5).
[ḫurşīd]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 15).
[ḫurşīde, -e]

Ol iki naġmeger mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 28).
[ḫurşīd]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 30).
[ḫurşīd]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 36).
[ḫurşīd]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58).
[ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69).
[ḫurşīd]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 75).
[ḫurşīd]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 67).
[ḫurşīdi, -i]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 1).
[ḫurşīdüñ, -üñ]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 43). [ḫurşīdden, -den]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 34).
[ḫurşīdi, -i]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20).
[ḫurşīd]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [ḫurşīd]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 17). [ḫurşīdden, -den]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 31).
[ḫurşīd]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 37).
[ḫurşīd]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 11). [ḫurşīde, -e]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 27).
[ḫurşīdi, -i]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 17).
[ḫurşīdüñ, -üñ]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [ḫurşīdün, -ün]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 51). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Iraḳdan Ṣādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 40). [ḫurşīdi, -i]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [ḫurşīd]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 26). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 57). [ḫurşīd]

Faḳīr ise nola ger ṣāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 64). [ḫurşīd]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 74). [ḫurşīdi, -i]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [ḫurşīdi, -i]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 70). [ḫurşīdi, -i]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fārig̈ otura (Mes. 122, Mıs. 54). [ḫurşīdi, -i]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Ṣām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 20). [ḫurşīdi, -i]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fārig̈ olasın (Mes. 129, Mıs. 44). [ḫurşīdi, -i]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Ṣuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 103). [ḫurşid]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 74). [ḫurşīd]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 85). [ḫurşīd]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 88). [ḫurşīd]

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı (Mes. 132, Mıs. 89). [ḫurşīde, -e]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [ḫurşīde, -e]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 1). [ḫurşīd]

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 5). [ḫurşīd]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 5). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 2). [ḫurşīd]

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd (Mes. 141, Mıs. 31). [ḫurşīd]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 33). [ḫurşīd]

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı az iderdi (Mes. 141, Mıs. 17). [ḫurşīd]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 54). [ḫurşīd]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 52). [ḫurşīd]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 1). [ḫurşīd]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 31). [ḫurşīd]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 15). [ḫurşīd]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 7). [ḫurşīd]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 4). [ḫurşīd]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 31). [ḫurşīd]

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 27). [ḫurşīdi, -i]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [ḫurşīd]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 95). [ḫurşīd]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 114). [ḫurşīde, -e]

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 79). [ḫurşīdi, -i]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [ḫurşīdi, -i]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 22). [ḫurşīde, -e]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 9). [ḫurşīd]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 3). [ḫurşīd]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 69). [ḫurşīdüñ, -üñ]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 7). [ḫurşīd]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 2). [ḫurşīde, -e]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 159). [ḫurşīde, -e]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 33). [ḫurşīdi, -i]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 147). [ḫurşīdi, -i]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [ḫurşīde, -e]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 55). [ḫurşīde, -e]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 20). [ḫurşīdi, -i]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 47). [ḫurşīdi, -i]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 84). [ḫurşīd]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 85). [ḫurşīd]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 103). [ḫurşīdi, -i]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 107). [ḫurşīdi, -i]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 55). [ḫurşīd]

<u>hurşīd bānū:</u> *Hurşid Banu. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 11). [ḫurşīd bānū]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 7). [ḫurşīd bānū]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 51). [ḫurşīd bānū]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 57). [ḫurşīd bānū]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 1). [ḫurşīd bānū]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 1). [ḫurşīd bānū]

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin Cemşīd-i meh-rū (Mes. 132, Mıs. 29). [ḫurşīd bānū]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 49). [ḫurşīd bānū]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 97). [ḫurşīd bānū]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 1). [ḫurşīd bānū]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 7). [ḫurşīd bānū]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlūʾ (Mes. 144, Mıs. 1). [ḫurşīd bānū]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 23). [ḫurşīd bānū]

Çü geldi ol ḥāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 97). [ḫurşīd bānū]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 43). [ḫurşīd bānū]

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 51). [ḫurşīde]

<u>hurşīd cūya-yı ol-:</u> *Hurşid'in arayıcısı olmak.*

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd *(Mes. 132, Mıs. 28). [ḫurşīd cūya-yı olup, -up]*

<u>hūrşīd eyle-:</u> *Aydınlatmak, Güneş gibi yapmak, göstermek.*

Çü **Ḫūrşīd eyledüñ** dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın *(Mes. 1, Mıs. 47). [ḫūrşīd eyledüñ, -dü, -n]*

<u>hurşīd ü māh:</u> *Güneş ve Ay.*

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 3). [ḫurşīd ü māhı]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 24). [ḫūrşīd ü māhı]

<u>ḫurşīd-i ʿālem:</u> *Alemin güneşi, dünyanın güneşi.*

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol **ḫurşīd-i ʿālem** *(Mes. 92, Mıs. 20). [ḫurşīd-i ʿālem]*

<u>ḫurşīd-i ʿālem:</u> *I Cihanı aydınlatan güneş II Sevgili.*

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol **ḫurşīd-i ʿālem** *(Gaz. 48, Mıs. 8). [ḫurşīd-i ʿālem]*

<u>hurşīd-i ʿazrā:</u> *Saf, temiz Hurşid.*

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 42). [ḫurşīd-i ʿaẕrā]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿazrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 43). [ḫurşīd-i ʿazrā]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿazrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 65). [ḫurşīd-i ʿazrā]

<u>ḫurşīd-i cihān:</u> *Dünyanın güneşi (sevgili).*

İtdi **ḫurşīd-i cihān** yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 1). [ḫurşīd-i cihān]*

<u>ḫurşīd-i cihān:</u> *Dünyayı kaplayan güneş, dünyanın güneşi; Cemşid ü Hurşid mesnevisinin kadın karakteri, mec. sevgili.*

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki **Ḫurşīd-i cihāna** yüz bulasın *(Mes. 86, Mıs. 12). [ḫurşīd-i cihāna, -a]*

<u>ḫurşīd-i cihān-tāb:</u> *Âlemi aydınlatan güneş.*

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi **ḫurşīd-i cihān-tāb** tecellā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 10). [ḫurşīd-i cihān-tāb]*

<u>ḫurşīd-i enver:</u> *Parlak güneş.*

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 97). [ḫurşīd-i enver]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 125). [ḫurşīd-i enver]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 7). [ḫurşīd-i enver]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 79). [ḫurşīd-i enver]

Ki zīrā ol şeh-i firūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 64). [ḫurşīd-i enver]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 94). [ḫurşīd-i enver]

<u>ḫurşīd-i enver:</u> *Parlak Hurşid. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 98). [ḫurşīd-i enver]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 113). [ḫurşīd-i enver]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 54). [ḫurşīd-i enver]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 3). [ḫurşīd-i enver]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 2). [ḫurşīd-i enver]

<u>ḫūrşīd-i ezher:</u> *"Parlak güneş".*

Cihān-ı maʿrifet **ḫūrşīd-i ezher**
Emīr-i naḫl ṣāḥib-ḥavż-ı Kevṯer *(Mes. 13, Mıs. 1). [ḫūrşīd-i ezher]*

<u>ḫurşīd-i ḫāver:</u> *Doğunun güneşi.*

Ufuḳdan çıḳdı çün **ḫurşīd-i ḫāver**
Cihānuñ yüzin eyledi münevver *(Mes. 114, Mıs. 1). [ḫurşīd-i ḫāver]*

<u>ḫurşīd-i ḫurrem:</u> *Gönül açan Hurşid. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Perī-ruḫsāra dir **Ḫurşīd-i ḫurrem**
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem *(Mes. 37, Mıs. 15). [ḫurşīd-i ḫurrem]*

<u>ḫurşīd-i pür-nūr:</u> *Nur dolu Güneş, parlak Güneş.*

Çü gitdi aradan **ḫurşīd-i pür-nūr**
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr *(Mes. 46, Mıs. 1). [ḫurşīd-i pür-nūr]*

<u>ḫurşīd-i suḫanver:</u> *Güzel sözlü Hurşid. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Didi Mihrāba **Ḫurşīd-i suḫanver**
Ne yirdensin baña di iy hünerver *(Mes. 36, Mıs. 83). [ḫurşīd-i suḫanver]*

<u>ḫurşīd-i tābān:</u> *Parlak Güneş. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uṣbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [ḫurşīd-i tābān]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 54). [ḫurşīd-i tābān]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 141). [ḫurşīd-i tābān]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ırağ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 8). [ḫūrşīd-i tābān]

hurşīd-peyker: *Güneş yüzlü.*

Bul ol meh-rūya bir **ḫurşīd-peyker**
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber *(Mes. 107, Mıs. 7). [ḫurşīd-peyker]*

hurūş: *Coşma, coşkunluk.*

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş *(Mes. 148, Mıs. 102). [ḫurūşından, -ı, -(n)dan]*

hurūş it-: *Feryat etme.*

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi *(Mes. 28, Mıs. 59). [ḫurūş idüp, -üp]*

hurūşa gel-: *Çoşmak.*

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa *(Mes. 19, Mıs. 46). [ḫurūşa gelür]*

hurūş-ı çeng: *Çengin coşkusu.*

Ḫurūş-ı çeng ü destān-ı nevā-sāz
Dil-i ġam-ḫ∨āre olmışdı neva sāz *(Mes. 154, Mıs. 65). [ḫurūş-ı çeng]*

hurūş-ı kerrenāy u kūs: *Davul (kös) ve kerrenay (büyük, tunç boru) coşkusu.*

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı *(Mes. 146, Mıs. 9). [ḫurūş-ı kerrenāy u kūs]*

hurūş-ı kūs: *Davulun coşkusu.*

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi *(Mes. 154, Mıs. 49). [ḫurūş-ı kūs]*

ḫūr-zād: *Cemşid ü Hurşid adlı hikayenin peri hükümdarı.*

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 13). [ḫūr-zād]

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 86). [ḫūr-zāde]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 156). [ḫūr-zāde]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḫūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 177). [ḫūr-zāde]

Bu sözi söyledi çün Ḫūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 229). [ḫūr-zāde]

hüseyn-i pāk-nesl: *"Temiz soylu Hüseyin.".*

Şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver
Ḫüseyn-i pāk-nesl ol İbn-i Ḥaydar *(Mes. 15, Mıs. 2). [ḫüseyn-i pāk-nesl]*

hūşmend ol-: *Aklı başında olmak.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār *(Kas. 1, Mıs. 41). [hūşmend ol]*

ḫüsn: *Ar. Güzellik.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 10). [hüsnüñe, -üñ, -e]

Dilberüñ ḫüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 13). [ḫüsni, -i]

Ger viresin gülşen içre ḫüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [ḫüsnüne, -üñ, -e]

Cevr itme ḫaste cānuma ḫüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 9). [ḫüsnüñe, -(ü)n, -e]

Daḫı hem şāh-ı ḫūbān ḥüsniyçün
Daḫı hem Pīr-i Kenʿān ḥüzniyiçün (Mes. 6, Mıs. 209). [ḥüsniyçün, -iyçün]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 43). [ḥüsnine]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 16). [ḥüsni, -i]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 2). [ḥüsn]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān (Mes. 71, Mıs. 78). [ḥüsnine]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūblugı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 65). [ḥüsn]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 257). [hüsni, -i]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 13). [ḥüsni, -i]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gülzār (Tb. 1, Mıs. 68). [ḥüsnüñ]

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb (Tb. 1, Mıs. 33). [ḫüsnüñ]

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā (Tb. 1, Mıs. 18). [ḥüsnüñ]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 81). [ḥüsnüñi, -ü, -ñ, -i]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 108). [ḥüsnüñüñ, -ü, -ñüñ]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 86). [ḫüsn ile]

ḥüsn ü kemāl: *Güzellik ve olgunluk.*

Tamām olubanı **ḥüsn ü kemāli**
Tecellī itdi dünyāya cemāli *(Mes. 169, Mıs. 55). [ḥüsn ü kemāli, -i]*

ḫüsn-i iltifāt: *Güzel alaka, rağbet, hoş alaka.*

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı *(Mes. 1, Mıs. 55). [ḥüsn-i iltifātı ide, -e]*

husrev: *Padişah, hükümdar.*

Çü çevgān aldı ele ol iki **ḫüsrev**
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev *(Mes. 118, Mıs. 49). [ḫüsrev]*

ḫusrevāne: *Büyük padişahlara yakışacak şekilde, şahane.*

Ola kim raḥm idip şāh-ı zemāne
Göñülden ḳıla himmet **ḫüsrevāne** *(Mes. 1, Mıs. 54). [ḫüsrevāne]*

ḫüsrev-i çīn: *Çin hükümdarı.*

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 29). [ḫüsrev-i çīn]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 1). [ḫüsrev-i çīn]

ḫüsrev-i şām: *Şam Padişahı, Şahpur. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

Melik Şādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Şām (Mes. 108, Mıs. 10). [ḫüsrev-i şām]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 66). [ḫüsrev-i şām]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 19). [ḫüsrev-i şām]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 5). [ḫüsrev-i şām]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 72). [ḫüsrev-i şām]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 3). [ḫüsrev-i şām]

hūşyār: *Aklı başında, ayık.*

Bu ḫ̆āb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña **huşyārlıḳ** vir *(Mes. 6, Mıs. 116). [huşyārlıḳ, -lık]*

hūşyār ol-: *Aklı başına gelmek, kendine gelmek, uyanmak.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 42). [hūşyār ol]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 98). [huşyār oldı, -dı]

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henūz hīç huşyār (Tb. 1, Mıs. 76). [huşyār olmadı]

hūt: *Balık.*

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna **ḥūtı** ḳut eyler *(Mes. 2, Mıs. 114). [ḥūtı, -ı]*

ḥüzn: *Gam, keder, tasa.*

Daḫı hem şāh-ı ḫūbān ḥüsniyçün
Daḫı hem Pīr-i Kenʿān **ḥüzniyiçün** *(Mes. 6, Mıs. 210). [hüzniyiçün, -iyiçün]*

ḫ∨āb: *Uyku, rü'yâ.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [ḫ∨āb]

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi (Mes. 1, Mıs. 13). [ḫ∨āb-ı, -ı]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 31). [ḫ∨āb]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 48). [ḫ∨āb]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [ḫ∨āb]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 108). [ḫ∨ābı, -ı]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 128). [ḫ∨āb]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 46). [ḫ∨āb]

ḫ∨āb eyle-: *Uyumak.*

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 44). [ḫ∨āb eyledi, -di]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 48). [ḫ∨āb eyleme, -me]

ḫ∨āb ḳıl-: *Uyumak.*

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb *(Mes. 24, Mıs. 46). [ḫ∨āb ḳıldı, -dı]*

ḫ∨āb-ı ġaflet: *Gaflet uykusu.*

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan **ḫ∨āb-ı ġaflet** *(Mes. 87, Mıs. 14). [ḫ∨āb-ı ġaflet]*

ḫ∨āce: *Tüccar, tacir.*

Yeñi bir **ḫ∨āce** geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre *(Mes. 23, Mıs. 61). [ḫ∨āce]*

ḫ∨āher ol-: *Kız kardeş olmak.*

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher *(Mes. 27, Mıs. 228). [ḫ∨āher olayın, -a, -yın]*

ḫ∨ān-ı rāḥmet: *Rahmet sofrası.*

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da **ḫ∨ān-ı rāḥmet** *(Mes. 6, Mıs. 78). [ḫ∨ān-ı rāḥmet]*

h̬vīş-i efser: *Efser'in akrabası. Mağlubiyet sonrası Cemşid tarafından Şam'a sultan yapılan ksşi Nevzer.*

Meger şāhileyidi **ḫ̬vīş-i Efser**
Anuñ adına dirler idi Nevzer *(Mes. 148, Mıs. 193). [ḫ̬vīş-i efser]*

i: *İmek fiili.*

Var **idi** ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār *(Gaz. 1, Mıs. 5). [idi, -di]*

Ṣādıḳ **idi** cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār *(Gaz. 1, Mıs. 11). [idi, -di]*

İşi dāyim namāz **idi** anuñ
Olmaz **idi** cihānda ol bī-kār *(Gaz. 1, Mıs. 15). [idi, -di]*

İşi dāyim namāz **idi** anuñ
Olmaz **idi** cihānda ol bī-kār *(Gaz. 1, Mıs. 16). [idi, -di]*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var **idi**
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār *(Gaz. 1, Mıs. 17). [idi, -di]*

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem **imiş**
Ki itmedi ol resūle hīç inkār *(Gaz. 1, Mıs. 9). [imiş, -miş]*

ʿİlm-i Ḫudā olmış **idi** aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı *(Gaz. 2, Mıs. 5). [idi, -di]*

Cāndan anı sevmiş **idi** Muṣṭafā
Kolmış **idi** dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli *(Gaz. 2, Mıs. 7). [idi, -di]*

Cāndan anı sevmiş **idi** Muṣṭafā
Kolmış **idi** dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli *(Gaz. 2, Mıs. 8). [idi, -di]*

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış **idi** ḳavl-i Ḫudā ḳāyili *(Gaz. 2, Mıs. 12). [idi, -di]*

Uymış **idi** dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş **idi** küfre uyan ḳātili *(Gaz. 2, Mıs. 13). [idi, -di]*

Uymış **idi** dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş **idi** küfre uyan ḳātili *(Gaz. 2, Mıs. 14). [idi, -di]*

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş **idi** anı cāndan Muṣṭafā *(Gaz. 3, Mıs. 12). [idi, -di]*

Heybet içre yoġ **idi** miṣli anuñ
Kalmış **idi** Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā *(Gaz. 3, Mıs. 13). [idi, -di]*

Heybet içre yoġ **idi** miṣli anuñ
Kalmış **idi** Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā *(Gaz. 3, Mıs. 14). [idi, -di]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış **idi** küfre müttehem *(Kas. 4, Mıs. 8). [idi, -di]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış **idi** küfr ile ẓulem *(Kas. 4, Mıs. 26). [idi, -di]*

Cümle cihānı ġark ider **iseñ** şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(Kas. 4, Mıs. 61). [iseñ, -se, -ñ]*

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān **idi** līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem *(Kas. 5, Mıs. 31). [idi, -di]*

Ne kim var **ise** dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd *(Mes. 2, Mıs. 147). [ise, -se]*

Ne deñlü oldum **ise** cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak *(Mes. 2, Mıs. 159). [ise, -se]*

Ne kim sen ḳılur **iseñ** kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür **iseñ** kimse bilmez *(Mes. 3, Mıs. 89). [iseñ, -se, -ñ]*

Ne kim sen ḳılur **iseñ** kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür **iseñ** kimse bilmez *(Mes. 3, Mıs. 90). [iseñ, -se, -ñ]*

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler **iseñ** kendüñedür *(Mes. 4, Mıs. 36). [iseñ, -se, -ñ]*

Gel imdi diler **iseñ** Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın *(Mes. 4, Mıs. 41). [iseñ, -se, -ñ]*

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ **idi**
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık **idi** *(Mes. 5, Mıs. 47). [idi, -di]*

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ **idi**
Ḫudā ʿaṣḳına ḳamu ʿāṣık **idi** *(Mes. 5, Mıs. 48). [idi, -di]*

Ḥaḳı istemek **idi** ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş *(Mes. 5, Mıs. 49). [idi, -di]*

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider **idi** bu cihanı *(Mes. 5, Mıs. 52). [idi, -di]*

Eger şübheñ var **ise** itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ *(Mes. 5, Mıs. 11). [ise, -se]*

İşitmedüñ **ise** Aṣḥāb-ı Kehfi
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi *(Mes. 5, Mıs. 45). [ise, -se]*

Ki kimüñ var **ise** zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı *(Mes. 5, Mıs. 165). [ise, -se]*

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳʾuñ rıżāsın
Ḥelāl olsun dir **iseñ** ger ʿaṭāsın *(Mes. 5, Mıs. 134). [iseñ, -se, -ñ]*

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn **idi** her laḥẓa meyli *(Mes. 7, Mıs. 56). [idi, -di]*

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz **idi** eflak *(Mes. 7, Mıs. 74). [idi, -di]*

Var **idi** ʿizz anuñ yoġ **idi** faḳrı
Velī her dem dir **idi** el-faḳru faḫri *(Mes. 7, Mıs. 123). [idi, -di]*

Var **idi** ʿizz anuñ yoġ **idi** faḳrı
Velī her dem dir **idi** el-faḳru faḫri *(Mes. 7, Mıs. 123). [idi, -di]*

Var **idi** ʿizz anuñ yoġ **idi** faḳrı
Velī her dem dir **idi** el-faḳru faḫri *(Mes. 7, Mıs. 124). [idi, -di]*

Anuñ şerʿin kim idinür **ise** kār
Eğer oda girerse ola gülzār *(Mes. 7, Mıs. 99). [ise, -se]*

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ **ise** oldı maḳbūl *(Mes. 8, Mıs. 188). [ise, -se]*

Çün ol olmış **idi** anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi *(Mes. 10, Mıs. 27). [idi, -di]*

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol **idi** ikinci yārı *(Mes. 11, Mıs. 8). [idi, -di]*

Dir **idi** itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber *(Mes. 11, Mıs. 11). [idi, -di]*

Çü ḥaḳ dīn üzre var **idi** ḳarārı
Resūlün ol **idi** üçinci yārı *(Mes. 12, Mıs. 9). [idi, -di]*

Çü ḥaḳ dīn üzre var **idi** ḳarārı
Resūlün ol **idi** üçinci yārı *(Mes. 12, Mıs. 10). [idi, -di]*

Çü Ḥaḳdan bulmış **idi** raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn **idi** ol *(Mes. 12, Mıs. 11). [idi, -di]*

Çü Ḥaḳdan bulmış **idi** raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn **idi** ol *(Mes. 12, Mıs. 12). [idi, -di]*

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz **idi** hemīşe *(Mes. 12, Mıs. 14). [idi, -di]*

Çü göñlinde var **idi** ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā *(Mes. 12, Mıs. 15). [idi, -di]*

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭīʿ **idi** Nebīyyu'llāh sözine *(Mes. 12, Mıs. 18). [idi, -di]*

Var **idi** göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh **idi** her dem rāh-ı taḥḳīḳ *(Mes. 12, Mıs. 23). [idi, -di]*

Var **idi** göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh **idi** her dem rāh-ı taḥḳīḳ *(Mes. 12, Mıs. 24). [idi, -di]*

Çü pāk **idi** anuñ evvelden aṣlı
Ṣecāʿatde yoġ **idi** hīç mis̲li *(Mes. 13, Mıs. 13). [idi, -di]*

Çü pāk **idi** anuñ evvelden aṣlı
Ṣecāʿatde yoġ **idi** hīç mis̲li *(Mes. 13, Mıs. 14). [idi, -di]*

Seḫāvetle kerem **idi** aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz **idi** cünbiş *(Mes. 13, Mıs. 19). [idi, -di]*

Seḫāvetle kerem **idi** aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz **idi** cünbiş *(Mes. 13, Mıs. 20). [idi, -di]*

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol **idi** hem daḫı zevci Betūlüñ *(Mes. 13, Mıs. 22). [idi, -di]*

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ **idi** cihānda aña mānend *(Mes. 13, Mıs. 26). [idi, -di]*

Resūlün kurretü'l-ʿaynı **idi** ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol *(Mes. 14, Mıs. 7). [idi, -di]*

Resūlullāh sözine sāmiʿ **idi**
Dil ü cāndan özine tābiʿ **idi** *(Mes. 14, Mıs. 17). [idi, -di]*

Resūlullāh sözine sāmiʿ **idi**
Dil ü cāndan özine tābiʿ **idi** *(Mes. 14, Mıs. 18). [idi, -di]*

Bu şāhı her kim ister **ise** nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād *(Mes. 17, Mıs. 115). [ise, -se]*

Bunuñ her kim dir **ise** emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā *(Mes. 17, Mıs. 117). [ise, -se]*

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur **ise** başına ḫāk *(Mes. 17, Mıs. 132). [ise, -se]*

Zemīn yüzi pür **idi** verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn *(Mes. 18, Mıs. 3). [idi, -di]*

Zümürrüd-renk olmış **idi** eşcār
Müzeyyen olmış **idi** bāġ u gülzār *(Mes. 18, Mıs. 5). [idi, -di]*

Zümürrüd-renk olmış **idi** eşcār
Müzeyyen olmış **idi** bāġ u gülzār *(Mes. 18, Mıs. 6). [idi, -di]*

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış **idi**
Niḳābın gül yüzinden şalmış **idi** *(Mes. 18, Mıs. 12). [idi, -di]*

Müheyyā **idi** bustān yāsemenden
Muʿarrā **idi** gülşen nesterenden *(Mes. 18, Mıs. 21). [idi, -di]*

Müheyyā **idi** bustān yāsemenden
Muʿarrā **idi** gülşen nesterenden *(Mes. 18, Mıs. 22). [idi, -di]*

Müzeyyen **idi** cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy **idi** çün müşg-i Tātār *(Mes. 18, Mıs. 23). [idi, -di]*

Müzeyyen **idi** cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy **idi** çün müşg-i Tātār *(Mes. 18, Mıs. 24). [idi, -di]*

Ulu sulṭān **idi** ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr *(Mes. 19, Mıs. 95). [idi, -di]*

Feridün-şevket **idi** adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd *(Mes. 19, Mıs. 115). [idi, -di]*

Cihānuñ pādişāhı **idi** ol şeh
Ferīdün yādigārı **idi** ol meh *(Mes. 19, Mıs. 117). [idi, -di]*

Cihānuñ pādişāhı **idi** ol şeh
Ferīdün yādigārı **idi** ol meh *(Mes. 19, Mıs. 118). [idi, -di]*

ʿAṭā vü ʿilm **idi** kārı hemīşe
Ḥayā vü ḥilm **idi** yārı hemīşe *(Mes. 19, Mıs. 148). [idi, -di]*

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet **idi** yārı
Yoġ **idi** andan artuḳ daḫı kārı *(Mes. 19, Mıs. 149). [idi, -di]*

Benefşe sūsene baş egmiş **idi**
O sūsen gülşene baş egmiş **idi** *(Mes. 20, Mıs. 7). [idi, -di]*

Benefşe sūsene baş egmiş **idi**
O sūsen gülşene baş egmiş **idi** *(Mes. 20, Mıs. 8). [idi, -di]*

Gül açmış **idi** yüzinden niḳābın
İderdi güş ol bülbül ḫiṭābın *(Mes. 20, Mıs. 9). [idi, -di]*

Ṭaşı laʿl **idi** vü ṭopraġı ʿanber
Ṣıvanmış balcıġ **idi** misk-i ezfer *(Mes. 20, Mıs. 66). [idi, -di]*

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil **idi**
Belā vü miḥnet aña ḫāṣıl **idi** *(Mes. 22, Mıs. 7). [idi, -di]*

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil **idi**
Belā vü miḥnet aña ḥāṣıl **idi** *(Mes. 22, Mıs. 8). [idi, -di]*

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler **idi** eyleyüp āh *(Mes. 23, Mıs. 110). [idi, -di]*

Nice yıllar o yirde olmış **idi**
Cihān aḥvālini ol bilmiş **idi** *(Mes. 30, Mıs. 8). [idi, -di]*

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler **idi** Erġavān-sāz *(Mes. 40, Mıs. 52). [idi, -di]*

Bahār-efrūz **idi** adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş *(Mes. 49, Mıs. 15). [idi, -di]*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār **idi** onıncı dilkeş *(Mes. 54, Mıs. 16). [idi, -di]*

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki şan binmiş **idi** bād-ı ṣabāya *(Mes. 118, Mıs. 56). [idi, -di]*

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz **idi** ḳaçmaġa āhū *(Mes. 120, Mıs. 22). [idi, -di]*

İki gözi şanasın meşʿal **idi**
Deḫānından ṣaçar od manġal **idi** *(Mes. 120, Mıs. 29). [idi, -di]*

İki gözi şanasın meşʿal **idi**
Deḫānından ṣaçar od manġal **idi** *(Mes. 120, Mıs. 30). [idi, -di]*

Meger bir gün oturmış **idi** Şādī
Ḥaleb öñinde eyler **idi** şādī *(Mes. 147, Mıs. 2). [idi, -di]*

Ṭutuban cām-ı pür-mey sīm-berler
Şehenşāha ṣunarlar **idi** ekşer *(Mes. 154, Mıs. 76). [idi, -di]*

Diyeydüm itmez **idüñ** baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger *(Mes. 158, Mıs. 7). [idüñ, -dü, -ñ]*

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış **iken** cāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 2). [iken, -ken]*

Göñül bīmār-ı fırḳat olmış **iken**
Viṣālüñ buluban dermāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 5). [iken, -ken]*

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış **iken**
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 7). [iken, -ken]*

Yoġ **iken** bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ *(Mes. 3, Mıs. 115). [iken, -ken]*

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb **idiyse** ādem oldı *(Mes. 5, Mıs. 74). [idiyse, -di, -y, -se]*

Varup oturur **iken** şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr *(Mes. 25, Mıs. 5). [iken]*

Bu sözi dir **iken** yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney *(Mur. 1, Mıs. 27). [iken]*

ʿibādet eyle-: *İbadet etmek; bir dinin buyruklarını yerine getirmek.*

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿİbādetten bulınur çoḳ ʿalāmet *(Mes. 5, Mıs. 91). [ʿibādet eylegil]*

ʿibādet ḳıl-: *İbadet etmek.*

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet *(Mes. 6, Mıs. 6). [ʿibādet ḳılavuz, -avuz]*

ibn-i ʿamm-i muṣṭafā: *Mustafa'nın amca oğludur.*

Nesebde **ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur**
Şecāʿat içre hem şīr-i Ḫudādur *(Mes. 13, Mıs. 15). [ibn-i ʿamm-i muṣṭafādur]*

ibtidā: *(Ar.) Başlama, başlangıç.*

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 5). [ibdidāya, -ya]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 33). [ibtidāsı, -s, -ı]

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem (Kas. 4, Mıs. 21). [ibtidā]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 35).
[ibtidāsın, -sı, -n]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faẕluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 37).
[ibtidāya, -y, -a]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 145).
[ibtidānuñ, -(n)uñ]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 145).
[ibtidāsı, -s, -ı]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 19).
[ibtidāsı, -s, -ı]

Ḥaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḥaḳīḳīye mecāzī reh-nümādur (Mes. 19, Mıs. 69).
[ibtidādur, -dur]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 53).
[ibtidāsı, -sı]

ibtidā it-: *Başlamak.*

Her işde **ibtidā idicek** iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl *(Mes. 17, Mıs. 1).*
[ibtidā idicek, -(i)cek]

ibtidāsı ol-: *Başlangıcı olmak.*

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı *(Mes. 25, Mıs. 75).*
[ibtidāsı olduñ, -du, -ñ]

iç-: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 13).
[içelüm, -elüm]

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 2). [içerem, -er, -em]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [içmeġe, -mege]

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 12).
[içer, -er]

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 71).
[içüben, -üben]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 71).
[içildi, -il, -di]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 18).
[içüben, -üben]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 45).
[içmişdi, -miş, -di]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 20).
[içer, -er]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 106).
[içen, -en]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 105).
[içen, -en]

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 116).
[içer, -er]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 8).
[içmege, -mege]

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem şerm gitdi (Mes. 142, Mıs. 45). [içerek, -erek]

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 144).
[içüben, -üben]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 110). [içer, -er]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [içmeden, -me, -den]

Bu ʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 39).
[içdi, -di]

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı (Mes. 44, Mıs. 15). [içdi, -di]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 64). [içüp, -üp]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23). [içerem, -er, -em]

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 14). [içerlerdi, -er, -ler, -di]

Çü Ṣādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 80). [içdi, -di]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 33). [içerken, -er, -ken]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 109). [içersem, -er, -se, -m]

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ gönlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 3). [içelden, -den]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 42). [içesin]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 2). [içmez iseñ, -mez, -iseñ]

iç: *Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.*

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi (Mes. 20, Mıs. 50). [içinde, -i, -n, -de]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 6). [içinde, -in, -de]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 11). [içi, -i]

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 47). [içinde, -i, -(n)de]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 9). [içini, -ini]

Yidi deryâ içinde bulunmaz
Çü yem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 39). [içinde, -i, -n, -de]

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḫāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 37). [içinde, -in, -de]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 56). [içini, -i, -(n)i]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 26). [içinde, -i, -n, -de]

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 153). [içinde, -i, -n, -de]

Daḫı aña inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 222). [içindeki, -i, -n, -de, -ki]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 47). [içinde, -i, -n, -de]

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 9). [içinde, -i, -n, -de]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 66). [içinde, -i, -n, -de]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko barı ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [içinde, -i, -n, -de]

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 81). [içinde, -i, -n, -de]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 64). [içinde, -i, -n, -de]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 44). [içine, -ine]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 52). [içine, -i, -n, -e]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Şanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 113). [içine, -i, -n, -e]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 33). [içini, -i, -(n)i]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 10). [içine, -i, -n, -e]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 43). [içinden, -i, -n, -den]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [içi, -i]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 32). [içi, -i]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 96). [içi, -i]

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 38). [içi, -i]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 79). [içi, -i]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 16). [içi, -i]

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki nār-ı firḳate ṭutışmış idi (Mes. 166, Mıs. 65). [içine, -i, -n, -e]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 105). [içi, -i]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 106). [içi, -i]

Bulur şeh Şādī bir rūẓ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 8). [içinden, -den]

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [içinde]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [içinde]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 8). [içinde]

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ (Gaz. 14, Mıs. 8). [içinde]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 5). [içinde]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 6). [içinde]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31, Mıs. 5). [içinde]

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 5). [içinde]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 31). [içinde]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 32). [içinde]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 78). [içinde]

Olup ṣahrā-yı ḫayr içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh (Mes. 6, Mıs. 65). [içinde]

İşigüñden beni merdūd ḳılma
Cihān içinde nā-maḥmūd ḳılma (Mes. 6, Mıs. 134). [içinde]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 81). [içinde]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 36). [içinde]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 67). [içinde]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 12). [içinde]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 99). [içinde]

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur (Mes. 22, Mıs. 130). [içinde]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 58). [içinde]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tagıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 57). [içinde]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 25). [içinde]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 12). [içinde]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 30). [içinde]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [içinde]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 215). [içinde]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 130). [içinde]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [içinde]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 6). [içinde]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [içinde]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [içinde]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [içinde]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 12). [içinde]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 36). [içinde]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 65). [içinde]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 121). [içinde]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 56). [içinde]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 45). [içinde]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 80). [içinde]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 86). [içinde]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [içinde]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 22). [içinde]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 2). [içinde]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 12). [içinde]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 24). [içinde]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 16). [içinde]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 21). [içinde]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 3). [içinde]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 24). [içinde]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [içinde]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 8). [içinde]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 62). [içinde]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 74). [içinde]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 27). [içindeyiken, -yiken]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 24). [içinde]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [içinde]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 14). [içinde]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [içinde]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [içinde]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 50). [içinde]

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 6). [içinde]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 13). [içinde]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 14). [içinde]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 34). [içinde]

Didiler Ḥaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 54). [içinde]

İçinde yanar idi āteş-i reşk
Gözinden aḳar idi dāne-i eşk (Mes. 115, Mıs. 55). [içinde]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 85). [içinde]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 25). [içinde]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 2). [içinde]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 18). [içinde]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 27). [içinde]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 6). [içinde]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 12). [içinde]

Şaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde (Mes. 130, Mıs. 53). [içinde]

Şaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde (Mes. 130, Mıs. 54). [içinde]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 65). [içinde]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 113). [içinde]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 114). [içinde]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 40). [içinde]

Çü atasını gördi şāh Şādī
Varup şaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 86). [içinde]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 122). [içinde]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 35). [içinde]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 36). [içinde]

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 20). [içinde]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 65). [içinde]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 171). [içinde]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 6). [içinde]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 50). [içinde]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 21). [içinde]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 102). [içinde]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 133). [içinde]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 88). [içinde]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 82). [içinde]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 111). [içinde]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 131). [içinde]

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā (Mes. 169, Mıs. 66). [içinde]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 87). [içinde]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 26). [içine]

<u>īcād ḳıl-</u> *Yapmak, icat etmek.*

Cihānı ḥikmet ile **īcād ḳılduñ**
Anı tā ḥaşre dek ābād ḳılduñ *(Mes. 83, Mıs. 9). [īcād ḳılduñ, -du, -ñ]*

icāzet al-: *İzin almak, müsaade istemek.*

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 21). [icāzet alasın, -a, -sın]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 20). [icāzet alup, -up]

icāzet bul-: *İzin almak, ruhsat almak.*

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 17). [icāzet buldı, -dı]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 1). [icāzet buldı]

icāzet it-: *Izin vermek, müsaade etmek.*

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret *(Mes. 46, Mıs. 67). [icāzet itdi, -di]*

icāzet ol-: *İcazet almak, izin verilmek, ruhsat verilmek.*

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet *(Mes. 42, Mıs. 21). [icāzet oldı]*

icāzet vir-: *İcazet vermek:İzin, onay vermek.*

Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet
Sözüm var söyleyecek vir icāzet (Mes. 165, Mıs. 62). [icāzet vir]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 58). [icāzet virdi]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 5). [icāzet virdi, -di]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 21). [icāzet virür, -ür]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 23). [icāzet virür, -ür]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 168). [icāzet virür, -ür]

içden: *Yürekten.*

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa **içden** āferīn-bād *(Mes. 18, Mıs. 80). [içden]*

içerü: *İçeri.*

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 34). [içerisinde, -nde]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 57). [içerü]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 137). [içerü]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 139). [içerü]

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu (Mes. 105, Mıs. 30). [içerü]

içi vü ṭaşı: *İçi ve dışı.*

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile **içi vü ṭaşı** ṭoldı *(Mes. 167, Mıs. 22). [içi vü ṭaşı]*

içil-: *Yudumlamak.*

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 93). [içilür, -ür]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 24). [içile, -e]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 54). [içildi, -di]

İçildi her yaña cām-ı belābil
Ṣürāḥi eyledi ṣavt-ı ġılāġıl (Mes. 158, Mıs. 67). [içildi, -di]

<u>için ṭaşın büri-:</u> *İçini dışını kaplamak, her tarafına sarmak.*

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 75). [için ṭaşı n büridi, -di]

<u>içre:</u> *" İçinde" anlamına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḫm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 5). [içre]

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 10). [içre]

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 13). [içre]

Çün rıżā-yı Ḥaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre ṣāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 16). [içre]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥża
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [içre]

Bu ṣaḥrā içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 5). [içre]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 5). [içre]

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Ṣanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 2). [içre]

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 10). [içre]

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 6). [içre]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [içre]

Raḫm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 10). [içre]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [içre]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [içre]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [içre]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 5). [içre]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 7). [içre]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 8). [içre]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 9). [içre]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 9). [içre]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 5). [içre]

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var (Kas. 1, Mıs. 50). [içre]

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 22). [içre]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 35). [içre]

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam (Kas. 4, Mıs. 57). [içre]

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uşşāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 7). [içre]

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb (Mes. 1, Mıs. 41). [içre]

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb (Mes. 1, Mıs. 42). [içre]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 35). [içre]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 36). [içre]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61). [içre]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 147). [içre]

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda (Mes. 3, Mıs. 16). [içre]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 95). [içre]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 119). [içre]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 120). [içre]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 93). [içre]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 135). [içre]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 68). [içre]

Bu ḫ̆āb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 115). [içre]

Ẕuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 83). [içre]

Ẕuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 84). [içre]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 98). [içre]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 106). [içre]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 130). [içre]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 135). [içre]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 146). [içre]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 9). [içre]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 16). [içre]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [içre]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 43). [içre]

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 18). [içre]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 7). [içre]

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 23). [içre]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 28). [içre]

Nesebde ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur
Şecāʿat içre hem şīr-i Ḫudādur (Mes. 13, Mıs. 16). [içre]

Resūle ḳıldığiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār (Mes. 13, Mıs. 28). [içre]

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür (Mes. 14, Mıs. 1). [içre]

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür (Mes. 14, Mıs. 2). [içre]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 11). [içre]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 15). [içre]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 26). [içre]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 53). [içre]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [içre]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 61). [içre]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [içre]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 77). [içre]

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād (Mes. 19, Mıs. 83). [içre]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91). [içre]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 92). [içre]

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir (Mes. 19, Mıs. 122). [içre]

Özi şan Ḥatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 127). [içre]

Özi şan Ḥatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 128). [içre]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [içre]

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 33). [içre]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [içre]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 46). [içre]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 89). [içre]

Gör anı ʿālem içre çün çeker ġam
Olur her dem belā vü derde hem-dem (Mes. 21, Mıs. 101). [içre]

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 75). [içre]

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū (Mes. 22, Mıs. 91). [içre]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [içre]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 33). [içre]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [içre]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 55). [içre]

Ṣıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 25). [içre]

Ṣıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 26). [içre]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 8). [içre]

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün (Mes. 25, Mıs. 24). [içre]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 48). [içre]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 8). [içre]

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i ezfer (Mes. 27, Mıs. 70). [içre]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 82). [içre]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 142). [içre]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [içre]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [içre]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 205). [içredür, -dür]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [içre]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 33). [içre]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [içre]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 44). [içre]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 48). [içre]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 63). [içre]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 64). [içre]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 43). [içre]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 50). [içre]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 15). [içre]

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne içün sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 36, Mıs. 17). [içre]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 60). [içre]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 61). [içre]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [içre]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 22). [içre]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 10). [içre]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [içre]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 2). [içre]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 32). [içre]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 59). [içre]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 60). [içre]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9). [içre]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23). [içre]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 21). [içre]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [içre]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 2). [içre]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [içre]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 4). [içre]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 30). [içre]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 32). [içre]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 41). [içre]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 66). [içre]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [içre]

Raḫīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 7). [içre]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 21). [içre]

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt (Mes. 83, Mıs. 29). [içre]

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz (Mes. 87, Mıs. 6). [içre]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 24). [içre]

Oluban söz deñizi içre ġavvāṣ
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 7). [içre]

Ḫalāṣ andan bulur bend içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs (Mes. 88, Mıs. 11). [içre]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 26). [içre]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 66). [içre]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 60). [içre]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 30). [içre]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [içre]

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Ṣürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul (Mes. 117, Mıs. 61). [içre]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 4). [içre]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 25). [içre]

Ḳamu yir sebze olmışdı ḥadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ (Mes. 122, Mıs. 4). [içre]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 7). [içre]

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül (Mes. 122, Mıs. 6). [içre]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 46). [içre]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 23). [içre]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 54). [içre]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 10). [içre]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 11). [içre]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 61). [içre]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 67). [içre]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 81). [içre]

Ne yirde kim ola maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [içre]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 18). [içre]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [içre]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 4). [içre]

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı (Mes. 148, Mıs. 57). [içre]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 31). [içre]

Çemen içre ṣabūḥī eylediler
Anuñla tāze rūḥı eylediler (Mes. 154, Mıs. 43). [içre]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 187). [içre]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 276). [içre]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū (Mes. 155, Mıs. 290). [içre]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 53). [içre]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 54). [içre]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [içre]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 11). [içre]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 112). [içre]

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum (Mes. 163, Mıs. 119). [içre]

Olup baḥr-ı feṣāhat içre ġavvāṣ
Ṭaluban ḥāṣıl eyle gevher-i ḫāṣ (Mes. 165, Mıs. 13). [içre]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [içre]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 30). [içre]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [içre]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 134). [içre]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 26). [içre]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 61). [içre]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 9). [içre]

<u>için:</u> *"İçin" edatı.*

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [için]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 1). [içün]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 2). [içün]

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār (Gaz. 1, Mıs. 12). [içün]

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā ebed buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār (Gaz. 1, Mıs. 14). [içün]

ʿİlm-i Ḥudā olmış idi aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı (Gaz. 2, Mıs. 6). [içün]

Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün
Oldı nāzil anuñ içün hel etā (Gaz. 3, Mıs. 6). [içün]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 9). [içün]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 5). [içün]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [içün]

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem (Gaz. 48, Mıs. 7). [içün]

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka (Gaz. 51, Mıs. 3). [içün]

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 34). [içün]

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 24). [içün]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 19). [içün]

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 15). [içün]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 9). [içün]

Ḳabūl eyle Ḫudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 62). [içün]

Ḳamu nefy-i cihān isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün (Mes. 3, Mıs. 34). [içün]

Ḳamu nefy-i cihān isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün (Mes. 3, Mıs. 33). [içün]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 245). [içün]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 231). [içün]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 216). [içün]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 215). [içün]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 198). [içün]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 197). [içün]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 194). [içün]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 193). [içün]

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 32). [içün]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 40). [içün]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 74). [içün]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 73). [içün]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 72). [içün]

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı pākize olan evlāduñ içün (Mes. 9, Mıs. 71). [içün]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 12). [içün]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 45). [içün]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 17). [içün]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 18). [içün]

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuşşāk içün ḳılmış selāsil (Mes. 37, Mıs. 78). [içün]

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün biçildi câme-i ʿaşḳ (Mes. 45, Mıs. 74). [içün]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 31). [içün]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña câm-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 5). [içün]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 11). [içün]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 4). [içün]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [içün]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 82). [içün]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20). [içün]

Neẓāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu ṭopṭolu olmışdı ḳamer-rū (Mes. 115, Mıs. 63). [içün]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 60). [içün]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 134). [içün]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 133). [içün]

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn (Mes. 120, Mıs. 12). [içün]

İle leşker şaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 16). [içün]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 30). [içün]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 33). [içün]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [içündür, -dür]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 4). [içündür, -dür]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [içün]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 7). [içün]

Giderdi çeşme-i cān bulmaġ içün
Arardı derde dermān bulmaġ içün (Mes. 149, Mıs. 8). [içün]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 96). [içün]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 38). [içün]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Şoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 98). [içün]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 138). [içün]

<u>içür-</u>: *(Sıvı için) İçmesini sağlamak. II Zevklendirmek.*

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı *(Mes. 6, Mıs. 128). [içür]*

<u>it-</u>: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā (Gaz. 3, Mıs. 1). [itdügiyçün, -düg, -i, -y, -çün]

Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī
Yüzüme urma itdügüm günāhı (Mes. 169, Mıs. 110). [itdügüm, -düg, -üm]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 40). [idermiş, -er, -miş]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 41). [iderler, -er, -ler]

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān ḥāżır ḳılubanı giderler (Mes. 155, Mıs. 89). [iderler, -er, -ler]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [ider, -er]

Geh ider bedr-i māhı çün ruḫ-ı yār
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār (Mes. 2, Mıs. 91). [ider, -er]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 58). [idersin, -er, -sin]

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı (Mes. 8, Mıs. 138). [idüp, -üp]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 24). [iderdi, -er, -di]

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār (Gaz. 1, Mıs. 7). [idicegez, -icegez]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 195). [ider, -er]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 196). [ider, -er]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 192). [iderler, -er, -ler]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 32). [ideyin, -eyin]

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī (Mes. 73, Mıs. 25). [iderdi, -(e)r, -di]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 37). [idüp, -üp]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 53). [ide, -e]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 28). [ide, -e]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 39). [iderseñ, -er, -se, -ñ]

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 12). [iderdi, -(e)r, -di]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 38). [idüben, -üben]

Gehī funduḳla iderdi ḳaṣd-ı piste
Gehī gül degşirüp eylerdi deste (Mes. 155, Mıs. 245). [iderdi, -(e)r, -di]

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin yaş ile ḳan iderdi (Mes. 167, Mıs. 4). [iderdi, -(e)r, -di]

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı ẕātuñı
Muḫtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 45). [iden]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 197). [iden]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 198). [iden]

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 117). [idübeni, -i]

idin-: *Edinmek, almak, sahip olmak.*

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne (Mes. 155, Mıs. 78). [idindi, -di]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 12). [idinsün, -sün]

idrak bul-: *"Anlayışa kavuşmak, idrak etmek, fehmetmek, bilmek, anlamak.".*

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak *(Mes. 5, Mıs. 76). [idrak buldı, -dı]*

idrāḳ it-: *Ulaşkmak, erişmek.*

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḫīleyi itmeye idrāḳ *(Mes. 163, Mıs. 42). [idrāḳ itmeye, -me, -ye]*

iftiḫārı it-: *Övünmek.*

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 8). [iftiḫārı ider, -er]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 4). [iftiḫārı ider, -er]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 114). [iftiḫārı ider, -er]

ihlāṣ: *(Ar.) Riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık, katışıksız tam doğruluk.*

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde **iḫlāṣ** *(Mes. 16, Mıs. 12). [iḫlāṣ]*

iḥsān: *1. Bağışlama, bağışta bulunma. 2. Bağışlanan şey, bahşiş, atiye. 3. Lutuf, kerem, iyilik. 4. tasavvuf. Allah'a O'nu görüyormuş gibi ve O'nun huzûrunda olmanın şuûrunda olarak ibâdet etme.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü **iḥsānı** bī-şumār *(Kas. 1, Mıs. 16). [iḥsānı, -ı]*

iḥsān eyle-: *Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.*

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān *(Mes. 8, Mıs. 182). [iḥsān eylegil, -gil]*

iḥsān ile cūd: *"Bahşiş ve cömertlik".*

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā **iḥsān ile cūd**
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd *(Mes. 17, Mıs. 45). [iḥsān ile cūd]*

iḥsān kıl-: *İhsan etmek, bağışlamak.*

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye **iḥsān ḳıldı** *(Mes. 154, Mıs. 150). [iḥsān ḳıldı, -dı]*

iḥsān ü luṭf u cūd: *İhsan,lütuf ve cömertlik.*

Feyz andan olur ʿāleme **iḥsān ü luṭf u cūd**
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 31). [iḥsān ü luṭf u cūd]*

iḫtimāl: *Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur **iḫtimāl** *(Kas. 2, Mıs. 46). [iḫtimāl]*

iḫtirāḳ: *Tutuşma, yanma.*

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 8). [iḫtirāḳa, -a]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 166). [iḫtirāḳı, -ı]

Viṣāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḫtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 68). [iḫtirāḳa, -a]

iḫtirāz: *Çekinme, kaçınma, sakınma.*

Ne vardur iḫtiyācuñ ne **iḫtirāzuñ**
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ *(Mes. 6, Mıs. 147). [iḫtirāzuñ, -uñ]*

iḫtiyāc: *Gereksinim.*

Ne vardur **iḫtiyācuñ** ne iḫtirāzuñ
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ *(Mes. 6, Mıs. 147). [iḫtiyācuñ, -uñ]*

iḫtiyār: *İrade, seçim.*

Dil elden gitdi vü hem **iḫtiyārum**
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum *(Mes. 26, Mıs. 45). [iḫtiyārum, -um]*

iḫtiyār it-: *Seçmek, tercih etmek.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı ẕātuñı
Muḫtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 46). [iḫtiyār it, -en]

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 33). [iḫtiyār itdi]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 23). [iḫtiyār itdüm, -dü, -m]

iḥyā-yı emvāt: *Ölüleri diriltme.*

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile **iḥyā-yı emvāt** *(Mes. 6, Mıs. 234). [iḥyā-yı emvāt]*

iḥyā-yı emvāt it-: *Ölüleri diriltmek.*

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat *(Mes. 5, Mıs. 23). [iḥyā-yı emvāt ider, -er]*

iḥyā-yı emvāt itdürt-: *Ölüleri diriltmek.*

Gehī luṭf-ıla ḳıluban ʿināyāt
Mesīhʾe itdürür iḥyā-yı emvāt (Mes. 2, Mıs. 120). [iḥyā-yı emvāt itdürür, -tür, -ür]

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 51). [iḥyā-yı emvāt itdürür, -dür, -ür]

ikāmet kıl-: *Yerleşmek, konaklamak, mesken edinmek.*

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet *(Mes. 29, Mıs. 100). [iḳāmet ḳıldı]*

iki: *İki.*

Didiler Ḥaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 54). [iki ʿālem]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 114). [iki ʿālem]

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 118). [iki ʿālemde]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 74). [iki ʿālemde]

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār (Mes. 37, Mıs. 92). [iki ʿālemden]

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 6). [iki ʿālemden]

İkümüz ʿaşḳ içinde şādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 171). [ikümüz, -müz]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 179). [ikisi]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 58). [ikisi]

İkisi ẕevḳ u ʿişret eyler iken
Biri birine ḫiẕmet eyler iken (Mes. 71, Mıs. 83). [ikisi]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 22). [ikisi]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 23). [ikisi]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 67). [ikisi]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 39). [ikisi]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 46). [ikisine, -n, -e]

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẕır
İkisi oynaya ol ola nāẕır (Mes. 118, Mıs. 40). [ikisi]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 36). [ikisi]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 26). [ikisi]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 115). [ikisi]

İrişüp ḫalvet-i Ḫurşīde ol dem
İkisi bile ḫātır-şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 116). [ikisi]

Girüben pister-i dībāya ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 264). [ikisi]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine ṣarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 261). [ikisi]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler ṣafālar (Mes. 156, Mıs. 18). [ikisi]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 52). [ikisi]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 28). [ikisi]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 161). [ikisi]

İkisi daḫı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 167). [ikisi]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 45). [ikisi]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 58). [ikisi]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 59). [ikisi]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 62). [ikisi]

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ (Mes. 140, Mıs. 11). [ikisin]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḫḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 8). [iki]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [iki]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [iki]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 27). [iki]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 55). [iki]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 62). [iki]

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 21). [iki]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 208). [iki]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 17). [iki]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 8). [ikinci, -nci]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 8). [ikisi, -si]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 13). [ikisi, -si]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [iki]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 2). [iki]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237). [iki]

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 233). [iki]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [iki]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49). [iki]

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 100). [iki]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 56). [iki]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [iki]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile gönlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 107). [iki]

İki laʿl ü dürri bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 53). [iki]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 139). [iki]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115). [iki]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 51). [iki]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 52). [iki]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 9). [iki]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 11). [iki]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 12). [iki]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 29). [iki]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 11). [iki]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 40). [iki]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [iki]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [iki]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [iki]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [iki]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 29). [iki]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 31). [iki]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 25). [iki]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1). [iki]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 29). [iki]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 30). [iki]

Olurken ikimüz bir būsitānda
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda (Mes. 96, Mıs. 27). [ikimüz, -müz]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 73). [iki]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 73). [iki]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 70). [iki]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 71). [iki]

Ol iki naġmeger mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 27). [iki]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 2). [iki]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 1). [iki]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [iki]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 69). [iki]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 78). [iki]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 38). [iki]

Ṣanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẕāre (Mes. 118, Mıs. 47). [iki]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [iki]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 29). [iki]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 24). [iki]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 21). [iki]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 34). [iki]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 32). [iki]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 30). [iki]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 28). [iki]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [iki]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 22). [iki]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Ṣanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 13). [iki]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 1). [iki]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 9). [iki]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 9). [iki]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 19). [iki]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 16). [iki]

Bu iki hāşlarla ʿazm-i ṣaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā (Mes. 141, Mıs. 13). [iki]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 27). [iki]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 3). [iki]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 33). [iki]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 35). [iki]

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 37). [iki]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 40). [iki]

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 106). [iki]

Demür ṭaġ idi ṣankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 103). [iki]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 99). [iki]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 97). [iki]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 95). [iki]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 94). [iki]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 170). [ikisin, -si, -n]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 59). [iki]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine şarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 262). [iki]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [iki]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 299). [iki]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303). [iki]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 304). [iki]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 305). [iki]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [iki]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [iki]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 163). [iki]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 21). [iki]

Şehenşāh oluban esbe süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẕāre (Mes. 118, Mıs. 22). [ikimüze, -e]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 77). [ikisinden, -n, -den]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 56). [ikisinüñ, -nüñ]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 42). [ikisinüñ, -nüñ]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 128). [ikisinüñ, -nüñ]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 74). [ikisinüñ, -nüñ]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 10). [ikisinüñ, -nüñ]

İkisinüñ de ʿaşḳı idüben cūş
Biri birisini ḳıldı der-āġūş (Mes. 134, Mıs. 11). [ikisinüñ, -nüñ]

Şehün derdine ḳıluban devāyı
İkisinden de aldılar rıżāyı (Mes. 154, Mıs. 118). [ikisinden, -n, -den]

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā (Mes. 155, Mıs. 121). [ikisi]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 6). [ikisinde, -(s)i, -n, -de]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 30). [ikisünüñ, -sü, -nüñ]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 27). [ikimüzde, -müz, -de]

İkisinün de ʿaşḳı eyledi cūş
Biri birini eyledi der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 213). [ikisinün, -si, -nüñ]

iki ʿālem: *İki dünya; dünya ve ahiret.*

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet şehr-i ʿaşḳuñ menzilidür (Mes. 19, Mıs. 27). [iki ʿālem]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 3). [iki ʿālem]

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ ol durur püşt ü penāhı (Mes. 156, Mıs. 49). [iki ʿālem]

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı (Mes. 163, Mıs. 105). [iki ʿālem]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem şafāsın (Mes. 164, Mıs. 30). [iki ʿālem]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 11). [iki ʿālem]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 46). [iki ʿālem]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem şafāsın (Mes. 155, Mıs. 146). [iki ʿālem]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 68). [iki ʿālem]

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur maḫzen-i raḥmet kilīdi (Mes. 7, Mıs. 57). [iki ʿālem]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 98). [iki ʿālem]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 31). [iki ʿālem]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 10). [iki ʿālem]

Severdi bu iki ʿālem şafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 15). [iki ʿālem]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 10). [iki ʿālemde]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 50). [iki ʿālemde]

iki ʿālem: *İki dünya (Padişahı-Allah c.c.).*

Çü sensin **iki ʿālem** pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī *(Mes. 18, Mıs. 121). [iki ʿālem pādişāhı]*

iki biñ: *İki bin.*

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye **iki biñ** kem *(Mes. 148, Mıs. 40). [iki biñ]*

iki cihān: *İslam inancına göre bu dünya ve ebedi olan öteki dünya.*

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 92). [iki cihāndan, -dan]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 32). [iki cihān]

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam (Kas. 4, Mıs. 57). [iki cihān]

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem (Kas. 4, Mıs. 50). [iki cihānda]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 52). [iki cihānda]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 98). [iki cihānı, -ı]

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem (Kas. 4, Mıs. 54). [iki cihāna]

iki yüz: *Sayı. İki yüz.*

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 103). [iki yüz]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 5). [iki yüz]

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Şādī oldı nāẓır (Mes. 124, Mıs. 7). [iki yüz biñ]

ikinci: *İki.*

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 61). [ikinci]

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 22). [ikinci]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 23). [ikinci]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 38). [ikinci]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 39). [ikinci]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 49). [ikinci]

<u>iḳlīm:</u> *Ülke, memleket, diyar.*

ʿAcem iḳlīmiyile mülket-i Şām
Anuñçün oldılar fermānına rām (Mes. 17, Mıs. 87). [iḳlīmiyile, -iyile]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 55). [iḳlīm]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 30). [iḳlīmi, -i]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 8). [iḳlīmi, -i]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 185). [iḳlīm]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 182). [iḳlīmi, -i]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mışr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 183). [iḳlīmi, -i]

Bu ḫod şoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 40). [iḳlīme, -e]

<u>iḳlīm-i şām:</u> *Şam ülkesi.*

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 20). [iḳlīm-i şāmı]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Şāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 82). [iḳlīm-i şāmuñ, -uñ]

<u>ikrār eyle-:</u> *Kabul etme, tasdik etme.*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār (Gaz. 1, Mıs. 8). [ikrār eyledi]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 165). [iḳrār eyledi]

<u>iḳrār ḳıl-:</u> *Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme, tasdik etmek.*

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār *(Mes. 122, Mıs. 46). [iḳrār ḳıla, -a]*

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dīndār *(Mes. 13, Mıs. 27). [iḳrār ḳıldıġiçün, -dıġ, -içün]*

<u>iḳtidā:</u> *Birini örnek alıp ona uyma, örnek tutma, tabi olma.*

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün **iḳtidā**
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā *(Gaz. 3, Mıs. 1). [iḳtidā]*

<u>il:</u> *El, başkası.*

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 72). [il]

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme (Mes. 5, Mıs. 179). [ile]

<u>il:</u> *Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt.*

İle leşker ṣaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 15). [ile, -e]

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 48). [illerde, -ler, -de]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 43). [illerde, -ler, -de]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 70). [illerde, -ler, -de]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 35). [illerde, -ler, -de]

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 13). [ile, -e]

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 10). [ile, -e]

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mes. 128, Mıs. 14). [il]

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mes. 128, Mıs. 13). [ile, -e]

Varuban anlar ile ceng ḳılsun
Ḳamuya illerini teng ḳılsun (Mes. 128, Mıs. 32). [illerini, -lerini]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 17). [ili]

ʿilāc: *Derman, ilaç, çare, şifa.*

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle *(Mes. 113, Mıs. 13). [ʿilācuñ, -uñ]*

ʿilāc-ı ʿīsā: *İsa'nın ilacı. Hz. İsa'nın insanı dirilttiği rivayet edilen nefesi (Mesih-Mesiha). Hz. İsa peygamberin lâkabına ve, elini sürdüğü hastaları iyileştirmesine telmih vardır.*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur **ʿilāc-ı ʿĪsā** *(Tb. 1, Mıs. 28). [ʿilāc-ı ʿīsā]*

ilāh: *Yaratıcı, Allah.*

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 96). [ilāhı, -ı]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 158). [ilahı, -ı]

iʿlām eyle-: *Bildirmek, haber vermek.*

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām (Mes. 77, Mıs. 6). [iʿlām eyle]

Ḥikāyet ne ki var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām (Mes. 109, Mıs. 26). [iʿlām eyledi]

iʿlām it-: *Duyurmak, anlatmak, bildirmek.*

Selāmı eyledükden ṣoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām *(Mes. 82, Mıs. 12). [iʿlām it]*

iʿlām ḳıl-: *Bildirmek, haber vermek.*

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳılurak ḥālini yārine iʿlām *(Mes. 96, Mıs. 64). [iʿlām ḳılurak, -ur, -ak]*

ile: *Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.*

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 2). [ile]

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş idi küfre uyan ḳātili (Gaz. 2, Mıs. 13). [ile]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [ile]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [ile]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi gönlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 4). [ile]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 7). [ile]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 39). [ile]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 40). [ile]

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 41). [ile]

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 42). [ile]

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kas. 5, Mıs. 78). [ile]

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 27). [ile]

Dilberüñ ʿaşḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh u vāh (Kıt. 2, Mıs. 2). [ile]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 20). [ile]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 48). [ile]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre şādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [ile]

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ (Mes. 18, Mıs. 71). [ile]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 119). [ile]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 64). [ile]

Çeküp derd ile cān ü dilden āvāz
Hemān Āyāt-ı ʿUşşāḳa ḳıl āġāz (Mes. 19, Mıs. 85). [ile]

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 88). [ile]

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 101). [ile]

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 103). [ile]

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol (Mes. 19, Mıs. 119). [ile]

Kemāl ü lutf ile maḥmūd-ı ʿālem
Cemāl ü ʿizz ile mesʿūd-ı ʿālem (Mes. 19, Mıs. 123). [ile]

Kemāl ü lutf ile maḥmūd-ı ʿālem
Cemāl ü ʿizz ile mesʿūd-ı ʿālem (Mes. 19, Mıs. 124). [ile]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 126). [ile]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 2). [ile]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 22). [ile]

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu (Mes. 20, Mıs. 51). [ile]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [ile]

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı baġlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [ile]

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 114). [ile]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 28). [ile]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 70). [ile]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [ile]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 107). [ile]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 128). [ile]

Gehī nāle ḳıluban aġlar idi
Fiġān ile göñüller daġlar idi (Mes. 21, Mıs. 132). [ile]

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 136). [ile]

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 55). [ile]

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mes. 22, Mıs. 60). [ile]

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 68). [ile]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 70). [ile]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 71). [ile]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 73). [ile]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 158). [ile]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [ile]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 20). [ile]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 22). [ile]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [ile]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 14). [ile]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 55). [ile]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 59). [ile]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 68). [ile]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 70). [ile]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 88). [ile]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 84). [ile]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 8). [ile]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 31). [ile]

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 32). [ile]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [ile]

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma (Mes. 26, Mıs. 54). [ile]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 112). [ile]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 246). [ile]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Ṣaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 231). [ile]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 198). [ile]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 140). [ile]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 131). [ile]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 80). [ile]

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile (Mes. 27, Mıs. 64). [ile]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [ile]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḥżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 42). [ile]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [ile]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 1). [ile]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 2). [ile]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 15). [ile]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 76). [ile]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 75). [ile]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 73). [ile]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 54). [ile]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [ile]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 41). [ile]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 8). [ile]

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 37). [ile]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [ile]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 10). [ile]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 56). [ile]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 80). [ile]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 82). [ile]

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣṣa aña ḥiṣṣe (Mes. 31, Mıs. 59). [ile]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 32). [ile]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 28). [ile]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 64). [ile]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 82). [ile]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 76). [ile]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 57). [ile]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 52). [ile]

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat (Mes. 33, Mıs. 33). [ile]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 31). [ile]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [ile]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 28). [ile]

Niçün her dem olam derd ile şayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 21). [ile]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 48). [ile]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 2). [ile]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 75). [ile]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 108). [ile]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 2). [ile]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 41). [ile]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [ile]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 110). [ile]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 74). [ile]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 55). [ile]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 57). [ile]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [ile]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 32). [ile]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 102). [ile]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 49). [ile]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān (Mes. 71, Mıs. 77). [ile]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 29). [ileyidi, -yidi]

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī (Mes. 73, Mıs. 26). [ile]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 29). [ile]

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur (Mes. 74, Mıs. 31). [ile]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 24). [ile]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 38). [ile]

Bu şiʿr ile şoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [ile]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 51). [ile]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 7). [ile]

Senüñ dīdāruñayam ārzūmend
Olur güftāruñ ile cān ḫursend (Mes. 111, Mıs. 12). [ile]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 136). [ile]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 50). [ile]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 62). [ile]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 9). [ile]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 103). [ile]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [ile]

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 1). [ile]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 31). [ile]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 13). [ile]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 131). [ile]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 132). [ile]

Felek ılduzlar ile oldı muraṣṣaʿ
Sefīd ile siyāh oldı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 3). [ile]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 250). [ile]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 111). [ile]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [ile]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [ile]

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [ile]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 7). [ile]

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 11). [ile]

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 5). [ile]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 13). [ile]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [ile]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 11). [ile]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [ile]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 63). [ile]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 64). [ile]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 65). [ile]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 11). [ile]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [ile]

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 15). [ile]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 27). [ile]

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i şabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-ı şimal (Kas. 2, Mıs. 28). [ile]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 37). [ile]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 7). [ile]

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam (Kas. 4, Mıs. 15). [ile]

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam (Kas. 4, Mıs. 16). [ile]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 25). [ile]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 26). [ile]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 28). [ile]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [ile]

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem (Kas. 4, Mıs. 74). [ile]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 77). [ile]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [ile]

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kas. 4, Mıs. 80). [ile]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [ile]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 19). [ile]

Dem-i Dāvūd ile mesūʿd eyle
Zebūrın sözümüñ maḥmūd eyle (Mes. 1, Mıs. 23). [ile]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 28). [ile]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 35). [ile]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 59). [ile]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 60). [ile]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 124). [ile]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 43). [ile]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 44). [ile]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 57). [ile]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 79). [ile]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 81). [ile]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 82). [ile]

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 6). [ile]

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 37). [ile]

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād (Mes. 5, Mıs. 20). [ile]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 68). [ile]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 172). [ile]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 3). [ile]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 4). [ile]

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat (Mes. 6, Mıs. 12). [ile]

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz (Mes. 6, Mıs. 13). [ile]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 35). [ile]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 94). [ile]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı ṣād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 111). [ile]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 141). [ile]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 142). [ile]

Çerāġum ṣevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 185). [ile]

Çerāġum ṣevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 186). [ile]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 234). [ile]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 53). [ile]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 119). [ile]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 43). [ile]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 171). [ile]

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar (Mes. 8, Mıs. 178). [ile]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 180). [ile]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 11). [ile]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 12). [ile]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 50). [ile]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 53). [ile]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 64). [ile]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 23). [ile]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 16). [ile]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 19). [ile]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 39). [ile]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 67). [ile]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 28). [ile]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [ile]

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol (Mes. 2, Mıs. 84). [ile]

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 160). [ile]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 162). [ile]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faż̇l ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 36). [ile]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tağıtdum ʿanber ile müşk-i ez̧fer (Mes. 23, Mıs. 58). [ile]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 81). [ile]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 28). [ile]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 153). [ile]

ilet-: *Götürmek, ulaştırmak; yönlendirmek, kanalize etmek.*

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 148). [iledüben, -üben]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 21). [iledeyin, -eyin]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115). [iletmedi, -me, -di]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 7). [iletüñ, -üñ]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [ilet]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 102). [iledür, -ür]

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 45). [iledür, -ür]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 71). [iletdiler, -di, -ler]

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni rāh-ı żalāle (Mes. 5, Mıs. 144). [iletmeye, -(y)e]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 26). [iledür, -ür]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 22). [iletdiler, -di, -ler]

ʿ**ilel:** *İlletler, hastalıklar.*

Ḫudāvendī ki z̧ātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 59). [ʿilel]

Zihī Şāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 70). [ʿilel]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [ʿilel]

ilerü: *Daha ileri, ilerisi.*

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 70). [ileri]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 25). [ilerü]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 26). [ilerü]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [ilerü]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [ilerü]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 104). [ilerü]

ʿilim: *Bilme, bilgi, biliş, ilim.*

Felek ʿ**ilmini** bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı *(Mes. 154, Mıs. 93). [ʿilmini, -i, -n, -i]*

illā: *Ancak, yalnız.*

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur **illā** kim ġamı çoḳ *(Mes. 30, Mıs. 24). [illā]*

ʿilm: *Bilme, bilgi, biliş, ilim.*

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 73). [ʿilminde, -i, -(n)de]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 40). [ʿilmüñ, -üñ]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 38). [ʿilmüñde, -ün, -de]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 26). [ʿilmi, -i]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 3). [ʿilmüñ, -üñ]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 7). [ʿilmüñ, -üñ]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 51). [ʿilminde, -i, -n, -de]

ʿilm ü ʿaṭā: *"İlim ve hediye".*

Ḳamu ʿ**ilm ü ʿaṭā** iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd *(Mes. 17, Mıs. 45). [ʿilm ü ʿaṭā]*

ʿilm-i ʿacz: *Acizliğini bilme.*

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿ**ilm-i ʿacz** ʿālī maʿrifetdür *(Mes. 2, Mıs. 172). [ʿilm-i ʿacz]*

ʿilm-i ʿālem: *Âlemin ilmi.*

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 39). [ʿilm-i ʿālem]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 7). [ʿilm-i ʿālem]

ʿilm-i ḥak: *Hak ilmi.*

Ki zīrā ʿ**ilm-i Ḥaḳda** kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan *(Mes. 5, Mıs. 7). [ʿilm-i ḥaḳda]*

ʿilm-i taḳvā: *Takva ilmi.*

Çü göñlinde var idi ʿ**ilm-i taḳvā**
Görinmezdi gözine hīç dünyā *(Mes. 12, Mıs. 15). [ʿilm-i taḳvā]*

ilt: *İletmek, götürmek.*

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola toprağum **ilte** kūyına bād *(Gaz. 27, Mıs. 4). [ilte, -e]*

imām: *Ar. İmam.*

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ *(Mes. 8, Mıs. 17). [imāmı, -ı]*

imām ü pīşvā: *"Önder ve rehber.".*

Nebiyyīnüñ **imām ü pīşvāsı**
Veliyyīnüñ hümām-ı muḳtedāsı *(Mes. 7, Mıs. 5). [imām ü pīşvāsı, -sı]*

imāmet: *Din ve mâneviyat önderliği.*

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 4). [imāmet]

İmām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem
İmāmet taḫtı üzre şāh-ı aʿẓam (Mes. 11, Mıs. 2). [imāmet]

İmāmet içre şol ki adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür (Mes. 14, Mıs. 1). [imāmet]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḫzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 11). [imamet]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 23). [imāmet]

İmāmet taḫt-gāhınuñ emīri
Velāyet çarḫınuñ māh-ı münīri (Mes. 15, Mıs. 3). [imāmet]

imāmü'l-mürselīn: *Peygamberlerin önderi Hz. Muhammed.*

İmāmü'l-mürselīn ḫatmü'n-nebiyyīn
Şefīʿü'l-müẕnibīn şāh-ı veliyyīn *(Mes. 9, Mıs. 3). [imāmü'l-mürselīn]*

īmān: *Allah'a inanmak, iman etme, dînî inanç.*

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 4). [īmānumuz, -umuz]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 6). [īmāna, -a]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 8). [īmāna, -a]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 258). [īmān]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Şoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 260). [imānı, -ı]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 66). [īmān]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 25). [īmān]

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi (Mes. 36, Mıs. 72). [īmān]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 34). [īmān]

īmān al-: *İman almak, imanını çalmak. Birinin inancını, Allah'a olan imanını çalmak, alıp götürmek.*

Ḫadeng-i ġamzesiyle cān alurdı
Ser-i zülfiyile **īmān alurdı** *(Mes. 155, Mıs. 56). [īmān alurdı, -ur, -dı]*

īmān bağışla-: *İmana getirmek.*

Özi cān derdine dermān baġışlar
Sözi dil küfrine **īmān bağışlar** *(Mes. 7, Mıs. 138). [īmān bağışlar]*

īmān vir-: *İnanmak. Dini bütün hakikatleri kabul edip gereğini yerine getirmek.*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(Gaz. 15, Mıs. 14). [īmān virdi, -di]*

īmāna ir-: *Iman etmek.*

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile **īmāna irdi** *(Mes. 155, Mıs. 250). [īmāna irdi, -di]*

ʿimāret eyle-: *Bayındır eylemek.*

Gönlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(Gaz. 49, Mıs. 3). [ʿimāret eyle]*

imdi: *Artık, bundan sonra.*

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 35). [imdi]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 41). [imdi]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 77). [imdi]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [imdi]

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād (Mes. 19, Mıs. 84). [imdi]

Ṭur imdi devlet atına süvār ol
Hemīşe devlet ile kāmkār ol (Mes. 118, Mıs. 17). [imdi]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [imdi]

imtisal eyle-: *Emirlerini yerine getirmek, itaat etmek.*

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal *(Kas. 2, Mıs. 8). [imtisal eyler, -r]*

in-: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.*

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 229). [inen, -en]

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 230). [inen, -en]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 43). [inmişdi, -mişdi]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [indi, -di]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 22). [iner, -er]

Gehī anuñla çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem taḫt-ı serāya (Mes. 31, Mıs. 24). [inerdi, -er, -di]

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 69). [indi, -di]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 62). [inmiş, -miş]

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 21). [iner, -er]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 3). [indi, -di]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 36). [indi, -di]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 15). [indi, -di]

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mes. 128, Mıs. 13). [inmiş, -miş]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 63). [indi, -di]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 65). [indi, -di]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 67). [indi, -di]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 13). [indiyse, -di, -yse]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 51). [inüp, -üp]

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 200). [indi, -di]

in-: *Allah'tan emir gelmek.*

Daḫı aña **inen** Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 221). [inen, -en]*

inen: *Berk, çok, pek, kati, hayli, gey, yavlak, haylice, fazla; artık; asla.*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 5). [iñen]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [iñen]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [iñen]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 17). [iñen]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 22). [ineñ]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [inen]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 128). [iñen]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 52). [iñen]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 168). [iñen]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 14). [iñende]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 18). [iñende]

Beni iñende şöyle ṣanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 49). [iñende]

inʿām it-: *İhsanda,iyilikte bulunmak.*

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam *(Mes. 5, Mıs. 131). [inʿām itdi]*

ʿinān: *Dizgin.*

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 22). [ʿinānı, -ı]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 196). [ʿinānı, -ı]

ʿināyāt ḳıl-: *Allah'ın (c.c.) yardım etmesi, ihsanda bulunması, lütfetmesi, bahşetmesi.*

Gehī luṭf-ıla ḳıluban ʿināyāt
Mesīhʾe itdürür iḥyā-yı emvāt *(Mes. 2, Mıs. 119). [ʿināyāt ḳıluban, -uban]*

ʿināyet: *Ar. İyilik, lutuf, hayır, ihsan.*

Oldı ʿ**ināyetüñ** ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam *(Kas. 4, Mıs. 15). [ʿināyetüñ, -üñ]*

ʿināyet bul: *Lütuf görmek.*

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet *(Mes. 27, Mıs. 131). [ʿināyet buldı, -dı]*

ʿināyet eyle: *İyilikte bulunmak, ihsan etmek.*

Ḫudāyā mücrimem eyle ʿināyet
Baña vir ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet (Mes. 6, Mıs. 253). [ʿināyet eyle]

İder raḥm eyleyübeni ʿināyet
Ḳamu ʿāṣī olanlara şefāʿat (Mes. 7, Mıs. 147). [ʿināyet eyleyübeni, -yübeni]

Gehī mazlūma eyleyüp ʿināyet
Gehī maʿṣūma itdürür şeḥādet (Mes. 2, Mıs. 117). [ʿināyet eyleyüp, -(y)üp]

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet (Mes. 6, Mıs. 77). [ʿināyet eyleyüp, -(y)üp]

ʿināyet it-: *(Allah) Lütufla muâmelede bulunmak. II Yardım etmek.*

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 86).
[ʿināyet ider, -er]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 91).
[ʿināyet idüpdür, -üp, -dür]

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 25).
[ʿināyet itmese, -me, -se]

ʿināyet ir-: *Yardım gelmek, iyilik ve ihsanın ulaşması.*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 5). [ʿināyet irdi, -di]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḫaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 27). [ʿināyet irüp, -üp]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 75).
[ʿināyetler ire, -e]

ʿināyet iriş-: *İnsanları selamete erdirmek için Allah'ın onlara lütufta ve ihsanda bulunması.*

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 72).
[ʿināyet irişmezse, -mez, -se]

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet (Mes. 169, Mıs. 107).
[ʿināyet irişmezse, -mez, -se]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 110).
[ʿināyet irişür, -ür]

ʿināyet ḳıl-: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 48). [ʿināyet ḳıl]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 29).
[ʿināyet ḳıl]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 180).
[ʿināyet ḳıl]

Elüñe girdi Ḥaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet (Mes. 155, Mıs. 177).
[ʿināyet ḳıldı, -dı]

Ḫudā ḳıldı şehenşāha ʿināyet
İrişdi cānib-i Ḥaḳdan hidāyet (Mes. 29, Mıs. 63).
[ʿināyet ḳıldı]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 22).
[ʿināyet ḳılduñ, -du, -ñ]

Bezek aña degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḥaḳ aña ʿināyet (Mes. 155, Mıs. 76).
[ʿināyet ḳılmış idi, -mış, -idi-di]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 87).
[ʿināyet ḳılsañ, -sa, -ñ]

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 149). [ʿināyet ḳılsun, -sun]

Çü lāyıḳ görüp itdüñ aña himmet
Ḳıluban luṭf gösterdüñ ʿināyet (Mes. 153, Mıs. 36).
[ʿināyet ḳıluban, -uban]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 169).
[ʿināyet ḳılup, -up]

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet (Mes. 30, Mıs. 42).
[ʿināyet ḳılur, -ur]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḥiẕmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 14).
[inayet ḳılur, -ur]

Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet
Sözüm var söyleyecek vir icāzet (Mes. 165, Mıs. 61). [ʿināyet ḳılur isen, -ur, -ise, -n]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 35).
[ʿināyet ḳılursa, -ur, -sa]

ʿināyet ol-: *İyilik, ihsan eylemek.*

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet *(Mes. 14, Mıs. 28).*
[ʿināyet olmışdı, -mış, -dı]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 33). [ʿināyet olur ise, -ur, -ise]

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 29). [ʿināyet olur ise, -ur, -ise]

ʿināyet um-: *Yardım, ihsan beklemek.*

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 82). [ʿināyet umar, -ar]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 164). [ʿināyet umaram, -ar, -am]

incel-: *İnce duruma gelmek, zayıflamak.*

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 12). [incelüben, -üben]

Dün ü gün eylemekden āh ü nāle
Tenüm incelüben döndi hilāle (Mes. 90, Mıs. 26). [incelüben, -üben]

ʿineb: *Üzüm.*

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿ**inebden** *(Mes. 155, Mıs. 224). [ʿinebden, -den]*

iñen: *Çok, pek, fazla.*

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden **iñen** de dūr olma *(Mes. 19, Mıs. 78). [iñen]*

inkār eyle-: *Inkar etmek, reddetmek, kabul etmemek.*

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp şoñra eyledi inkār gül *(Gaz. 34, Mıs. 10). [inkār eyledi]*

inkār it-: *Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.*

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 10). [inkār itmedi]

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 20). [inkār itmedi]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 14). [inkār itmediler, -me, -di, -ler]

ins: *Ar. İnsan.*

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [ins]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 54). [ins]

ins ile cān: *Insan ile cin taifesi.*

Ġarīb eger olursa Mışra sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola **ins ile cān** *(Mes. 156, Mıs. 36). [ins ile cān]*

ins ü cān: *Insan ve cin taifesi.*

Rātib ber-ān feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār (Kas. 1, Mıs. 43). [ins ü cān]

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 100). [ins ü cānuñ, -uñ]

inşā it-: *Yazmak, kaleme almak.*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Tb. 1, Mıs. 30). [inşā iderem, -er, -em]*

inṣāf eyle-: *Hakça davranmak, adâlet göstermek, acıyıp merhamet etmek.*

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf *(Mes. 5, Mıs. 169). [inṣāf eyle]*

insān: *Adam, beşer, insanoğlu; kişi, kimse.*

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 95). [insāñ]

Gehī insānı ḳūt-ı ḫūt eyler
Gehī insāna ḫūtı ḳut eyler (Mes. 2, Mıs. 114). [insāna, -a]

intihā: *1.Nihayet bulmak, gayete ermek. 2. Nihayet, gayet.*

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 36).
[intihasın, -sın]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faẓluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 38).
[intihāya, -ya]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 146).
[intihānuñ, -(n)uñ]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 146).
[intihası, -sı]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 20).
[intihası, -sı]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 54).
[intihāsı, -sı]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 6).
[intihāya, -ya]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [intihāña, -ñ, -a]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 46).
[intihānā, -ñ, -a]

intihāsı ol-: *Sona ermek.*

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı *(Mes. 25, Mıs. 76).*
[intihāsı ol]

intiḳāmı kıl-: *İntikam almak, öç almak.*

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı *(Mes. 36, Mıs. 10).*
[intiḳāmı ḳılur, -ur]

ip: *Bir şeyleri bağlamaya yarayan nesne, sicim.*

Bu zerrīn **iplerüñi** sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it *(Mes. 74, Mıs. 25). [iplerüñi, -ler, -üñ, -i]*

iplik: *İplik.*

Ki naẓm **ipligine** diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn *(Mes. 165, Mıs. 5).*
[ipligine, -i, -ne]

ir-: *"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.*

İrdügiçün aña duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili (Gaz. 2, Mıs. 9).
[irdügiçün, -dü, -g, -i, -çün]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 18).
[irsün, -sün]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [irişür, -iş, -ür]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [irişür, -iş, -ür]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [irişür, -iş, -ür]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [irişür, -iş, -ür]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 1). [irişür, -iş, -ür]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 11). [irdüm, -dü, -m]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 6).
[irdüm, -dü, -m]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 4).
[irdüm, -dü, -m]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1).
[irdüm, -dü, -m]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 8).
[irdüm, -dü, -m]

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 10).
[irdüm, -dü, -m]

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 1). [irdi, -di]

Bi ḥamdi’llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 2). [irdi, -di]

Bi ḥamdi’llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 1). [irdi, -di]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 4). [irdi, -di]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 6). [irdi, -di]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 8). [irdi, -di]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālüsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 10). [irdi, -di]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 12). [irdi, -di]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [irdi, -di]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [irdi, -di]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 6). [irdi, -di]

Deyn faḳîrin ġanî ḳılur irse
Dirhem-i lâ ilâhe illa’llâh (Kas. 3, Mıs. 25). [irse, -se]

Ṣaḥn-ı câna ṣafâ virür irse
Ḳadem-i lâ ilâhe illa’llâh (Kas. 3, Mıs. 9). [irse, -se]

Cân dimâġına irüp muʿaṭṭar ider
Ṣiyem-i lâ ilâhe illa’llâh (Kas. 3, Mıs. 13). [irüp, -üp]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 45). [irür, -ür]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 27). [irdi, -di]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 65). [irdi, -di]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [irdi, -di]

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 69). [irdi, -di]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 120). [irişdi, -iş, -di]

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 110). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān (Mes. 8, Mıs. 91). [irişdi, -iş, -di]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 73). [irişdi, -iş, -di]

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 10). [irişdi, -iş, -di]

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 27). [irince, -ince]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 52). [ire, -e]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 12). [irişdügümde, -iş, -düğ, -üm, -de]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 5). [irür, -ür]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 8). [irem, -em]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 82). [irmek, -mek]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 9). [irişdürüñ, -işdürüñ]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 60). [irmek, -mek]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫātırı şād (Mes. 132, Mıs. 87). [irişdi, -iş, -di]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [irişür, -iş, -ür]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 13). [irişdi, -iş, -di]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 5). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 13). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 31). [irişdi, -iş, -di]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 17). [irişdi, -iş, -di]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [irse, -se]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 25). [irişdi, -iş, -di]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 20). [irmege, -me, -ge]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 20). [irem, -e, -m]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 57). [irişdi, -iş, -di]

Bi’ḥamdi’llāh ki bir araya geldük
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük (Mes. 155, Mıs. 174). [irdük, -dü, -k]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ vişāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307). [ire, -e]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 297). [irişdi, -iş, -di]

İrişüp ḫalvet-i Ḫurşīde ol dem
İkisi bile ḫātır-şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 115). [irişüp, -iş, -üp]

Daḫı ṣoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 20). [irmege, -me, -ge]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 96). [irmek, -mek]

Yaʿḳūba irür pīrāhen-i Yūsufı bu dem
Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran (Mes. 157, Mıs. 3). [irür, -ür]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 20). [irdüm, -dü, -m]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 38). [irişdi, -iş, -di]

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes cānānesine (Mes. 165, Mıs. 158). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḫāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 17). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 15). [irişdi, -iş, -di]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 7). [irişdi, -iş, -di]

Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile
İrişdi şehr-i Çīne devlet ile (Mes. 167, Mıs. 114). [irişdi, -iş, -di]

Hezārān ferr ile taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi (Mes. 168, Mıs. 18). [irdi, -di]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 6). [irişdi, -ş, -di]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 4). [irişdi, -ş, -di]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 5). [irişdi, -ş, -di]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 1). [irişdi, -ş, -di]

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 32). [irürdüñ, -ür, -dü, -ñ]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 90). [irürdüñ, -ür, -dü, -ñ]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 2). [irişdi, -iş, -di]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 58). [irmezse, -mez, -se]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 73). [irmezem, -mez, -em]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 22). [irerlerse, -er, -l-er, -se]

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 3). [irmez, -mez]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 3). [iriş, -(i)ş]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [irdüñ, -dü, -ñ]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faẓluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 38). [irgür, -gür]

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mes. 8, Mıs. 63). [irdüginde, -düg, -i, -n, -de]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 71). [irdüginde, -düg, -i, -n, -de]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 30). [irsün, -sün]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 9). [irüp, -üp]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 7). [irişe, -iş, -e]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [irişe, -iş, -e]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 24). [irişdi, -işdi]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 11). [irişdi, -işdi]

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 33). [irişdi, -işdi]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 125). [irişdi, -işdi]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Şādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 59). [irüp, -üp]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 21). [iriş, -(i)ş]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 7). [irişdi, -işdi]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 95). [iriş, -(i)ş]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [irişdi, -işdi]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [irişdi, -işdi]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 33). [irişdi, -işdi]

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 38). [irmeye, -me, -ye]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [irişe, -iş, -e]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 27). [irişe, -iş, -e]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 28). [irişe, -iş, -e]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 22). [irüp, -üp]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 78). [irmesün, -me, -sün]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 23). [irişe, -iş, -e]

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [irüp, -üp]

Vişāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḫtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 67). [irmişken, -miş, -ken]

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña sevābı (Tb. 1, Mıs. 98). [irişe, -iş, -e]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 1). [ireli]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 1). [irdi]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 34). [irdi]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 97). [irdi]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 69). [irdi]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Şādī
Hemān ol dem diline irdi şādī (Mes. 115, Mıs. 71). [irdi]

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 3). [irmeden, -den]

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 70). [irmeden, -den]

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 8). [irmiş iken, -miş, -iken-ken]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 11). [irişüp, -iş, -üp]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 2). [irdüm, -dü, -m]

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 118). [irmege, -meg, -e]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 79). [irürdüm, -ürdüm]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 31). [irdi, -di]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 122). [iresin, -e, -sin]

İrişüp birbiriyile görişdi
Şanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 45). [irişüp, -iş, -üp]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 58). [irdi, -di]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 67). [irdi, -di]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 1). [irdi, -di]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 21). [irdi, -di]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 36). [irdi, -di]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 4). [irdi, -di]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Şāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 82). [irdi, -di]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 83). [irdi, -di]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 62). [irdi, -di]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 22). [irişüben, -iş, -üben]

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar (Mes. 149, Mıs. 11). [irişüp, -iş, -üp]

Çü irdi gülsitān bād-ı bahāre
Çiçekler her ṭarafda oldı ʿāşikāre (Mes. 150, Mıs. 33). [irdi, -di]

İrişüben yine bād-ı bahārī
Müzeyyen ḳıldı bāġ u lālezārı (Mes. 150, Mıs. 7). [irişüben, -iş, -üben]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 11). [irdi, -di]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 37). [irdi, -di]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [irdi, -di]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 249). [irdi, -di]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 44). [iremedüm, -e, -me, -düm]

Vişāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḥtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 67). [irdi, -di]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 18). [irişdi, -iş, -di]

ʿ**irfān:** *Manevi ve ruhi tecrübeyle edinilen sezgisel bilgi.*

Bilür ol cān ki ʿ**irfānı** ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür *(Mes. 2, Mıs. 171). [ʿirfānı, -ı]*

irgür-: *Ulaştırmak, eriştirmek.*

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi senāyı (Mes. 165, Mıs. 156). [irgürdi, -di]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 6). [irgür]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 34). [irgürü, -ü]

Ḳamusın vaṣla irgür ṣād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 311). [irgür]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāṣıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 313). [irgür]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāṣıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 314). [irgür]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 2). [irgürdi, -di]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 138). [irgüreydi, -ey, -di]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mes. 126, Mıs. 10). [irgürdi, -di]

İşidüp Ṣādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 22). [irgürdi, -di]

Ṭağıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 18). [irgürdi, -di]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 200). [irgürdi, -di]

iriş: *Erişmek, yetişmek, ulaşmak, kavuşmak, vasıl olmak.*

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 15). [irişüp, -üp]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ gönlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 29). [irişüp, -üp]

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 62). [irişildi, -il, -di]

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 51). [irişüp, -üp]

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı (Mes. 132, Mıs. 89). [irişüp, -üp]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 17). [irişsün, -sün]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 9). [irişmeyüp, -me, -(y)üp]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 14). [irişürse, -ür, -se]

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā mecrūḥ-ı ẓulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem (Kas. 5, Mıs. 48). [irişmeseydi, -me, -se, -(y)di]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü fażluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 37). [irişdüm, -dü, -m]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 30). [irişsün, -sün]

Ḳamuya baḫş-ı fażluñdan müdāmī
İrişdürgil taḥiyyāt u selāmı (Mes. 16, Mıs. 34). [irişdürgil, -dür, -gil]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 11). [irişmese, -me, -se]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 8). [irişdi, -di]

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-ı semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe (Gaz. 33, Mıs. 1). [irişmedi, -me, -di]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 6). [irişür, -ür]

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 35). [irişdügiyçün]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 9). [irişen, -en]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 10). [irişen, -en]

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 14). [irişen, -en]

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 24). [irişen, -en]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 53). [irişdi, -di]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 36). [irişmez, -mez]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 36). [irişsün, -sün]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 70). [irişdiler, -di, -ler]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 126). [irişüpdür, -üpdür]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 22). [irişdüm, -dü, -m]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 39). [irişdüm, -dü, -m]

Bi-hamdi'llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 10). [irişdüm, -dü, -m]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 9). [irişdi]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 74). [irişdi]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 77). [irişdi]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 26). [irişdi]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 37). [irişdi]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 8). [irişdi]

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 31). [irişdi]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 53). [irişdi]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 48). [irişdi]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 33). [irişdi]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 10). [irişdi]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 11). [irişdi]

ir-: *Ulaşmak.*

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe **irmek içün** ṭutdı ümmīd *(Mes. 154, Mıs. 138). [irmek içün, -mek, -içün]*

irşād it-: *Doğru yolu göstermek, yöneltmek; uyarmak.*

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen **irşād itdügüñ** īmān ḥaḳḳı *(Mes. 9, Mıs. 66). [irşād itdügüñ, -düg, -üñ]*

irşād ḳıl-: *Doğru yolu gösterme.*

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi ḳıṣṣa-i Cemşīdi bünyād *(Mes. 19, Mıs. 83). [irşād ḳılmaġiçün, -maġ, -içün]*

iş: *Durum, hâl, vaziyet.*

Bu **işden** cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū *(Mes. 6, Mıs. 149). [işden, -den]*

iş: *Vazife, görev.*

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 21). [işüñdür, -üñ, -dür]

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār (Gaz. 1, Mıs. 15). [işi]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 148). [işi]

Günāha girme ʿālem bī-vefādur
İşi her ādeme cevr ü cefādur (Mes. 5, Mıs. 152). [işi]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [işi]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 108). [işi]

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe (Mes. 12, Mıs. 14). [işi]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 72). [işi]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 104). [işüñ, -(ü)ñ]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 36). [işüñ, -üñ]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 75). [işüñ, -üñ]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 76). [işüñ, -üñ]

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ (Mes. 149, Mıs. 34). [işün, -üñ]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 2). [işi, -i]

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 1). [işüm, -üm]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [iş]

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 83). [işi, -i]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 53). [işden, -den]

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 49). [iş]

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl (Mes. 5, Mıs. 29). [işde, -de]

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf (Mes. 5, Mıs. 169). [işde, -de]

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe (Mes. 5, Mıs. 158). [işe, -e]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 85). [işüñe, -üñ, -e]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 103). [işüm, -üm]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [işden, -den]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını bağışla (Mes. 8, Mıs. 175). [işle, -le]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 173). [işleri, -ler, -i]

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş (Mes. 13, Mıs. 19). [iş]

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş (Mes. 13, Mıs. 20). [işden, -den]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [iş]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 1). [işde, -de]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [iş]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 9). [işüñde, -üñ, -de]

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 49). [iş]

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz (Mes. 22, Mıs. 50). [iş]

Didi Faġfūr bu iş ʿaşḳa benzer
Bu eyledüġi cünbiş ʿaşḳa benzer (Mes. 22, Mıs. 83). [iş]

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh (Mes. 22, Mıs. 23). [işden, -den]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [işe, -e]

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾẖīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 87). [işe, -e]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 13). [iş]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 14). [iş]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [iş]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 22). [işe, -e]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 35). [işe, -e]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 8). [işümi, -ümi]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 65). [işden, -den]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ẖūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [iş]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 202). [iş]

Bu işde şimdi teʾẖīr eyle yigdür
Şehā bir daẖı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 31). [işde, -de]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 105). [işde, -de]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿẖīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 137). [işde, -de]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 199). [işden, -den]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ẖān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 66). [işi, -i]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [işi, -i]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 83). [işlerde, -ler, -de]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 26). [işlerden, -ler, -den]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 10). [işde, -de]

Bu dünyānuñ bunuñ bigi işi çoḳ
Cihānuñ dürlü dürlü cünbişi çoḳ (Mes. 34, Mıs. 53). [işi, -i]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 52). [işinde, -i, -n, -de]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 101). [işinden, -i, -n, -den]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 126). [işleri, -leri]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 26). [iş]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 31). [işde, -de]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [işde, -de]

Ḫudā ger baña ḳılursa ʿināyet
Bu işi ḥāṣıl idem bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 36). [işi, -i]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [işe, -e]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 36). [işden, -den]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [işi, -i]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [iş]

Velī bu işde iy cānum naẕar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [işde, -de]

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġarażsuz (Mes. 46, Mıs. 23). [işi, -i]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 32). [işi, -i]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [işi, -i]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 41). [işi, -i]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 46). [işi, -i]

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mes. 71, Mıs. 29). [işde, -de]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 65). [işi, -i]

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet (Mes. 71, Mıs. 16). [işinden, -i, -n, -den]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [işümi, -ümi]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 7). [işde, -de]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 8). [işde, -de]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 15). [işi, -i]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 71). [işe, -e]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 6). [işde, -de]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 12). [işde, -de]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [işi, -i]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 6). [işde, -de]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 18). [iş]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 16). [işde, -de]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [işi, -i]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 24). [işümüz, -ümüz]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 13). [işden, -den]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 34). [işden, -den]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 19). [işi, -i]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 1). [iş]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [işi, -i]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 13). [işinde, -i, -n, -de]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 101). [iş]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 108). [işi, -i]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 133). [işi, -i]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 65). [işi, -i]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi vaʾllāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59). [işin, -in]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 51). [işe, -e]

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 52). [işe, -e]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 53). [işi, -i]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 27). [işinde, -i, -n, -de]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 64). [işde, -de]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 63). [işdür, -dür]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 65). [işdür, -dür]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 66). [işi, -i]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [işdür, -dür]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 20). [işile, -ile]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 43). [işi, -i]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 8). [işi, -i]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Şādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 153). [işden, -den]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Şāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 81). [işdeyiken, -de, -yiken]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 42). [işinden, -i, -n, -den]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 15). [işin, -in]

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ (Mes. 149, Mıs. 34). [işümüz, -ü, -müz]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 123). [işi, -i]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 30). [işi, -i]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 18). [işüñe, -ü, -ñ, -e]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 20). [işi, -i]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḫāżır (Mes. 165, Mıs. 165). [işi, -i]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 107). [işi, -i]

Günāh olup durur her dem baña iş
Bu resme iderem her laḥẓa cünbiş (Mes. 169, Mıs. 101). [iş]

iş it-: *İş yapmak, davranmak.*

Bunuñ bigi **iş ider** cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan *(Mes. 28, Mıs. 33). [iş ider, -er]*

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre **iş idesin** *(Mes. 5, Mıs. 114). [iş idesin]*

iş it-: *Başına iş açmak.*

Çü bu resme **iş itdi** aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn *(Mes. 73, Mıs. 31). [iş itdi]*

iş it-: *Bir iş yapmak, uğraş göstermek.*

Çü bu resme **iş itdi** ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer *(Mes. 34, Mıs. 125). [iş itdi]*

iş kıl-: *Iş yapmak, çalışmak.*

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir **iş ḳıluram** sen şāha lāyıḳ *(Mes. 9, Mıs. 52). [iş ḳıluram, -ur, -am]*

iş ol-: *Görev, vazife olmak.*

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş *(Mes. 11, Mıs. 13). [iş olmış idi, -mış, -idi]*

ʿīsā: *Hz. İsa peygamber.*

Daḫı ʿ**İsāya** inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 229). [ʿisāya, -y, -a]*

īsār ḳıl-: *İkram etmek, saçmak, dağıtmak.*

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār *(Mes. 37, Mıs. 130). [īsār ḳılduḳ, -du, -k]*

īsār ol-: *Döküp saçmak, ikram etmek.*

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār *(Mes. 17, Mıs. 125). [īsār olmaya, -ma, -(y)a]*

işāret: *Alamet, belirti, gösterge, haber.*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫoş işâretdür
Müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 35). [işâretdür, -dür]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 23). [işāretdür, -dür]

işāret it-: *Bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek.*

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 22).
[işāret ide, -e]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 30).
[işāret idüpdür, -üp, -dür]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 167).
[işāret itdi, -di]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 19). [işāret itdi, -di]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 55).
[işāret ider, -er]

işāret ḳıl-: *İşaret etmek (emir vermek bağlamında).*

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ ṣundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 211).
[işāret ḳıldı]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Şādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 39).
[işāret ḳıldı, -dı]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 51).
[işāret ḳıldı]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 6).
[işāret ḳıldılar, -dı, -lar]

işāret ol-: *Bir şeyin çeşitli emâre ve belirtilerle ortaya çıkması.*

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 30).
[işāret oldı]

Çü Efserden bu resme oldı işāret
Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret (Mes. 129, Mıs. 3).
[işāret oldı]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 5).
[işāret oldı, -dı]

isbāt: *Doğruyu gösterme, meydana çıkarma, kanıt.*

Ḳamu nefy-i cihān **iṣbātuñ** içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün *(Mes. 3, Mıs. 33).*
[iṣbātuñ, -uñ]

ise: *Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı ḥabīb
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 3). [ise]

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 8). [isem, -m]

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 5).
[iseñ, -ñ]

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı (Mes. 17, Mıs. 59).
[ise]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19).
[ise]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 25).
[ise]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 31). [ise]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 71). [ise]

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 48). [ise]

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem (Kas. 4, Mıs. 37). [ise]

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem (Kas. 4, Mıs. 38). [ise]

işit-: *Duymak.*

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 113).
[işidesin, -de, -sin]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 97).
[işitmedüñ, -me, -dü, -ñ]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 85).
[işitdüm]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 12). [işitdüm]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 162). [işidüp, -üp]

İşitmedüñ ise Aṣḥāb-ı Kehfi
Diyeyin diñle ol erbāb-ı kehfi (Mes. 5, Mıs. 45).
[işitmedüñ, -medüñ]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71).
[işidelden, -elden]

<u>işi başar-:</u> *Bir işin üstesinden gelmek.*

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu **işi başarur** şāḥ Cemşīd *(Mes. 128, Mıs. 36).*
[işi başarur, -ur]

<u>isim:</u> *Ad.*

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 49). [ismi, -i]

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 50). [ismi, -i]

<u>ʿīsī-nefes:</u> *Hazret-i İsa nefesli. (Mucize olarak ölüyü dirilten Hz. İsa'nın nefesi gibi güçlü, hayat ve şifa verici bir nefese sahip olan, İsa nefesli kimse).*

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿ**Īsī-nefesüm** yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 2). [ʿīsī-nefesüm]*

<u>işit-:</u> *Duymak, işitmek, haberdar olmak.*

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65).
[işitdi, -di]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 69). [işitdi, -di]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 61).
[işitdiler, -di, -ler]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56).
[işit]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 41).
[işitdi, -di]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69).
[işitdi, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 9).
[işitdi, -di]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 90).
[işit]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 11).
[işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 39). [işitdi, -di]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 57).
[işitdi, -di]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 87).
[işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 95). [işitdi, -di]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 191). [işitdi, -di]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [işitdi, -di]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 139).
[işitdüñ, -düñ]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 29). [işitdi, -di]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 39). [işitdi, -di]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [işitdi, -di]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 55). [işitdi, -di]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 69). [işitdi, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [işitdi, -di]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 126). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 29). [işitdi, -di]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 54). [işitdi, -di]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 105). [işitdi, -di]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 13). [işitdi, -di]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 74). [işitdi, -di]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 31). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān gönlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 43). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 71). [işitdi, -di]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 41). [işitdi, -di]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 2). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 89). [işitdi, -di]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 18). [işit]

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 39). [işitdi, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [işitdi, -di]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 59). [işitdi, -di]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Şanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 9). [işitdi, -di]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 1). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 59). [işitdi, -di]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 1). [işitdi, -di]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 1). [işitdi, -di]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 37). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 11). [işitdi, -di]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 1). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 19). [işitdüñ, -dü, -ñ]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭopraġa rū (Mes. 109, Mıs. 1). [işitdi, -di]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 21). [işitdi, -di]

İşitdi çün bu ḫüsrev-i Çīn
Belā vü derd ile oldı göñli ġamgīn (Mes. 110, Mıs. 1). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 35). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 59). [işitdi, -di]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 99). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Ṣādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 43). [işitdi, -di]

İşitdi çün bu ḫāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 11). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 23). [işitdi, -di]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 61). [işit]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 31). [işitdi, -di]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 29). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi Ḳayṣer-i şāh
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh (Mes. 122, Mıs. 39). [işitdi, -di]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [işitdi, -di]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 55). [işitdi, -di]

İşitdi çün bu sözi şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 59). [işitdi, -di]

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 17). [işitdi, -di]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 15). [işitdi, -di]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 21). [işitdi, -di]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 9). [işitdi, -di]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 19). [işitdi, -di]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 37). [işitdi, -di]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 21). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 45). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 65). [işitdi, -di]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 1). [işitdi, -di]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 121). [işitdi, -di]

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin Cemşīd-i meh-rū (Mes. 132, Mıs. 30). [işitdi, -di]

İşitdi çünki Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
Dönüp virdi dil ü cānla cevābın (Mes. 136, Mıs. 5). [işitdi, -di]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 29). [işitdi, -di]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 35). [işitdi, -di]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 61). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 23). [işitdi, -di]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [işitdi, -di]

Bularda da çalındı çeng-i ḥarbī
İşitdi çün çeri āheng-i ḥarbi (Mes. 148, Mıs. 78). [işitdi, -di]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 64). [işitse, -se]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 15). [işitdi, -di]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 37). [işitdi, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 33). [işitdi, -di]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 9). [işitdi, -di]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 135). [işitdi, -di]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 182). [işitdi, -di]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 9). [işitdi, -di]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 4). [işitdi, -di]

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh (Mes. 163, Mıs. 1). [işidübeni, -übeni]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 3). [işitdi, -di]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 20). [işitmek, -mek]

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 68). [işidelüm, -elüm]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 129). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 19). [işitdi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 79). [işitdi, -di]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 6). [işidür, -ür]

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 5). [işidüp, -üp]

Melāyik işidüben sözlerini
Ḳamu pāyina sürdi yüzlerini (Mes. 8, Mıs. 55). [işidüben, -üben]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 98).
[işidüp, -(ü)p]

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı (Mes. 8, Mıs. 137).
[işidüp, -(ü)p]

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 60).
[işiden, -en]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 62).
[işiden, -en]

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mes. 19, Mıs. 8).
[işiden, -en]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 117).
[işidüp, -üp]

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 2).
[işidüp, -üp]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 67).
[işidüp, -üp]

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 97).
[işidüp, -üp]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 16).
[işiden, -en]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 37).
[işidüp, -üp]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7).
[işidür, -ür]

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 63).
[işidüp, -üp]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 16).
[işiden, -en]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 24).
[işiden, -en]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 51).
[işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 71). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 9).
[işidüp, -üp]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 11).
[işiden, -en]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 27).
[işidüp, -üp]

Bu sözi işidür Mihrāb-ı ʿāḳil
Belā vü ġamlar ile oldı bī-dil (Mes. 71, Mıs. 17).
[işidür, -ür]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 21).
[işidüp, -üp]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 15).
[işidüp, -üp]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 6).
[işiden, -en]

İşidüp bunı Şekker-nāz u Şekker
Dil ü cān ile sürdiler ṣafālar (Mes. 92, Mıs. 21).
[işidüp, -üp]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 5).
[işidüp, -üp]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 129). [işidüp, -üp]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 42).
[işidüben, -üben]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 43). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 25). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 71). [işidüp, -üp]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 104). [işidicek, -icek]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 141). [işidüp]

Muġannī naġme-i ʿuşşāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 64). [işiden, -en]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 36). [işiden]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 9). [işitmeyüp, -me, -y, -üp]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 9). [işitmeyüp, -me, -y, -üp]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 41). [işitmeyüp, -me, -y, -üp]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 79). [işitdügi, -düg, -i]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 21). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 97). [işidüp, -üp]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 105). [işidüben, -üben]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 35). [işidüp, -üp]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 70). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 27). [işidüp, -üp]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 10). [işiden, -en]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 65). [işidüben, -üben]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 151). [işidüp, -üp]

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını āzād ḳıldı (Mes. 167, Mıs. 27). [işidüben, -üben]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [işitmedüñ, -düñ]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 147). [işüdüben, -üben]

Bu sözi işüdüben şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre ṣādī (Mes. 117, Mıs. 75). [işüdüben, -üben]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler **işitmege** şīrīn sözüñi *(Mes. 132, Mıs. 102). [işitmege, -e]*

<u>işle-:</u> *Yapmak.*

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 22). [işledügin, -düg, -in]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [işleseñ, -se, -ñ]

<u>işleme:</u> *Pratiğe geçirmek, uygulamak.*

Dimekden **işlemenüñ** farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur *(Mes. 4, Mıs. 39). [işlemenüñ, -nüñ]*

ism: *(Ar.) Ad, nam, unvan.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı **ismüñi** çekübeni ḳudret eli raḳam *(Kas. 4, Mıs. 10). [ismüñi, -üñ, -i]*

isim: *Ad, isim; Allah'ın ismi.*

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 46). [ismin, -in]

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver (Mes. 4, Mıs. 47). [ismini, -i, -n, -i]

ism-i ʿaḳd-i kābīn ol-: *Nikah akdinin ismi konmak.*

Tamām oldı çü ol dem resm ü āyīn
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn *(Mes. 154, Mıs. 122). [ism-i ʿaḳd-i kābīn oldı, -dı]*

ism-i aʿẓam: *Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan en büyük ismi olan Allah lafzı.*

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına **ism-i aʿẓam** içün *(Mes. 6, Mıs. 216). [ism-i aʿẓam]*

ism-i ḫudā: *Allah'ın ismi.*

Getürdi diline **ism-i Ḫudāyı**
Alaya depdi ol dem bād-pāyı *(Mes. 148, Mıs. 137). [ism-i ḫudāyı, -yı]*

ʿişret: *Eğlence.*

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [ʿişretde, -de]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 170). [ʿişret]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 22). [ʿişret]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 3). [ʿişret]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 54). [ʿişret]

ʿişret eyle-: *Yemek içmek; eğlenmek.*

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 115). [ʿişret eyle]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 245). [ʿişret eylediler, -di, -ler]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 29). [ʿişret eylediler, -di, -ler]

ʿişret it: *İçki içmek; eğlenmek, zevk ve safa yapmak.*

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 21). [ʿişret itdi]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī şāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 125). [ʿişret itdi]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 107). [ʿişret itdi]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 126). [ʿişret itsün, -sün]

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿ**işret itmege**
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb *(Gaz. 49, Mıs. 5). [ʿişret itmege, -me, -ge-mek, -e]*

ʿişret ḳıl-: *Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek.*

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 2). [ʿişret ḳılalum]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 9). [ʿişret ḳıldı]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 37). [ʿişret ḳıldı]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 12). [ʿişret ḳıl]

ʿ**işret ol-:** *Eğlence olmak, eğlence meclisi kurmak.*

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 163). [ʿişret oldı, -dı]

Bu resme eylediler ʿişret-i ḫoş
Ḳamu ʿişretde olan eyledī cūş (Mes. 116, Mıs. 12). [ʿişretde olan, -an]

ʿ**işret-i hoş eyle-:** *Güzel eğlence yapmak.*

Bu resme eylediler ʿişret-i ḫoş
Ḳamu ʿişretde olan eyledī cūş *(Mes. 116, Mıs. 11). [ʿişret-i ḫoş eylediler, -di, -ler]*

issi ol-: *Sahibi olmak.*

Eger mülk **issi ola** vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt *(Mes. 168, Mıs. 101). [issi ola, -a]*

istāde: *"Bekleyeni, karşılayıcısı, karşılayanı, hazırı".*

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ **istādesidür** *(Mes. 7, Mıs. 22). [istādesidür, -si, -dür]*

istāde ol-: *Ayakta durmak, kıyamda durmak, saygılı biçimde ayakta beklemek.*

Rükūʿuñda felek **istāde oldı**
Sücūduñda zemīn üftāde oldı *(Mes. 3, Mıs. 7). [istāde oldı, -dı]*

iste-: *Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 140). [iste]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 160). [iste]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 83). [isterse, -r, -se]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 23). [istedügüm, -düg, -üm]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [istedügi, -dük, -i]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [istemezven, -mez, -ven]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 10). [ister, -r]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 8). [ister, -r]

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister (Gaz. 43, Mıs. 6). [ister, -r]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 4). [ister, -r]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 2). [ister, -r]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 1). [ister, -r]

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh (Kıt. 2, Mıs. 12). [ister]

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 49). [istemek, -mek]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 1). [isteyen, -y, -(e)n]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 232). [istemeyübeni, -me, -(y)übeni]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 36). [isterler, -rler]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 113). [isterse, -r, -se]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 105). [isterse, -rse]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 63). [isteyen, -y, -en]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 52). [ister, -r]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 41). [ister, -r]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 29). [ister, -r]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 42). [ister]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 16). [istemezem, -mez, -em]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 80). [ister, -r]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 61). [isterse, -rse]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 16). [isteyeydi, -y, -e, -y, -di]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 20). [ister, -r]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 2). [ister]

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu (Mes. 105, Mıs. 29). [isteyeydi, -y, -e, -y, -di]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [ister, -r]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [isterem, -rem]

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 14). [ister, -r]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 6). [ister, -r]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 41). [ister, -r]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 46). [ister, -r]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 2). [ister, -r]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [ister, -r]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 86). [ister, -r]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 101). [ister, -r]

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 15). [isterse, -rse]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 13). [isterse, -rse]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 2). [ister, -r]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 25). [isteyü, -y, -ü]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7). [ister, -r]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 25). [ister, -r]

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister (Mes. 155, Mıs. 101). [ister, -r]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 26). [ister, -r]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 15). [istedügüñ, -dü, -gü, -ñ]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [ister, -r]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [ister, -r]

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe (Mes. 163, Mıs. 23). [istersin, -r, -sin]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşınālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [isteye, -y, -e]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 46). [isteseñ, -señ]

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh (Tb. 1, Mıs. 91). [isterem, -rem]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 5). [istesem, -se, -m]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 139). [isteyüben, -y, -üben]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 40). [ister mi, -r, -mi]

işten vāz gel-: *İşten vazgeçmek, işi bırakmak.*

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu **işten vāz gel** sen *(Mes. 46, Mıs. 48). [işten vāz gel]*

istiʿānet dile-: *Yardım istemek.*

Belürdüginde ḥadd-i Şām ıraḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḥaḳdan (Mes. 146, Mıs. 38). [istiʿānet diledi, -di]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 39). [istiʿānet dilerse, -r, -se]

istiḳbāl: *Karşılama.*

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben **istiḳbāle** gitdi *(Mes. 149, Mıs. 16). [istiḳbāle, -e]*

istimālet vir-: *Gönül almak, meylettirmek. çekmek, cezp etmek.*

Virüp ḳavmine ol dem istimālet
Göñüllerinde ḳomadı melālet *(Mes. 148, Mıs. 25). [istimālet virüp, -üp]*

istimālet vir-: *Teşvik etmek, motive etmek.*

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine *(Mes. 148, Mıs. 79). [istimālet virürken, -ür, -ken]*

iştiyāk: *Arzu, heves, özlem.*

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 89). [iştiyāḳı, -ı]

Göñülden bir nefes gitmez fırāḳuñ
Beni divāne ḳıldı iştiyāḳuñ (Mes. 90, Mıs. 6). [iştiyāḳuñ, -uñ]

Baña vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 8). [iştiyāḳı, -ı]

Dile geldükçe atam iştiyāḳı
Beni dīvāne ider anam firāḳı (Mes. 163, Mıs. 113). [iştiyāḳı, -ı]

Dilüme düşeli Çīnün firāḳı
Atanuñ hem ananuñ iştiyāḳı (Mes. 165, Mıs. 80). [iştiyāḳı, -ı]

it: *Köpek.*

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak (Mes. 5, Mıs. 76). [it]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 77). [itden, -den]

it: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü gönülden itdügi āh u nevā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 22). [itdügi, -dü, -gi]

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 6). [itdügi, -dü, -gi]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 32). [it]

Hemīşe dāstānın dil-sitān it
Hezār-ı cāna anı gülsitān it (Mes. 1, Mıs. 44). [it]

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin (Mes. 1, Mıs. 69). [itdüñ, -dü, -ñ]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 57). [idersin, -er, -sin]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 108). [idesin, -e, -sin]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 89). [it]

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmaduġın itdürme iy Ḥaḳ (Mes. 6, Mıs. 178). [itdürme, -dür, -me]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 26). [iderdi, -er, -di]

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 164). [iderseñ, -ersen]

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 22). [iderdi, -er, -di]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 16). [itdügin, -düg, -in]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 18). [iderdi, -er, -di]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 24). [iderdi, -er, -di]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 20). [iderdi, -er, -di]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 73). [itdüñ, -dü, -ñ]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 30). [itmek, -mek]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [itmezem, -mez, -em]

Ḳanı ḳıldugumuz ʿayş-ı nihānī
Senüñle itdügümüz zindegānī (Mes. 96, Mıs. 26). [itdügümüz, -dü, -gü, -müz]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [itdüm, -dü, -m]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ideʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 52). [ide, -e]

Muġannī naġme-i ʿuşşāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 63). [iderdi, -er, -di]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 11). [idüp]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 7). [idüben, -üben]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 117). [iderin, -e, -r, -in]

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Ṣafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ (Mes. 165, Mıs. 7). [it]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 89). [itdüñ, -dü, -ñ]

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın şoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 1). [itme, -me]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 45). [itdüm, -düm]

it-: *... gibi yapmak, ... haline getirmek.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [idersin, -er, -sin]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 26). [it]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 135). [ider, -er]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 96). [idüp, -üp]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 56). [idersin, -er, -sin]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 55). [idersin, -er, -sin]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ toprāġı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 14). [idersin, -er, -sin]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ toprāġı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 13). [idersin, -er, -sin]

it-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 83). [it]

Döşendi meclis ü şoḥbet bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı (Mes. 27, Mıs. 76). [itdiler, -di, -ler]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 24). [itmekle, -mek, -le]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 9). [iderdi, -er, -di]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 118). [itdi, -di]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [itdi, -di]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 50). [itdi, -di]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [itdüm]

iṭāʿat it-: *Emre uyma, söz dinleme.*

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet *(Mes. 7, Mıs. 97). [iṭāʿat itse, -se]*

iṭāʿat ol-: *Emre uyulma, boyun eğme.*

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat *(Mes. 142, Mıs. 70). [iṭāʿat olmaz, -maz]*

iṭāʿat olın-: *Emre uyulma, boyun eğme.*

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat *(Mes. 6, Mıs. 12). [iṭāʿat olındı, -ın, -dı]*

iʿtibār ol-: *Değerli olmak, rağbet edilmek.*

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 48). [iʿtibār olur, -ur]

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 12). [iʿtibārı olmazdı, -maz, -dı]

iʿtibārı bul-: *Rağbet görmek, önem bulmak, saygı görmek.*

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(Gaz. 16, Mıs. 12). [iʿtibārı bulur, -ur]*

itmām: *Ar. Tamamlama, bitirme.*

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati **itmāmı** andan *(Mes. 2, Mıs. 64). [itmāmı, -ı]*

itmām bul-: *Tamamlanmak.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 9). [itmām buldı, -dı]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 44). [itmām buldı, -dı]

itmām eyle-: *Tamamlamak.*

Selāmı eyledükden ṣoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām *(Mes. 82, Mıs. 11). [itmām eyledükden]*

itmām ol-: *Tamamlanmak.*

Çü kābīn işi **itmām oldı** ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem *(Mes. 154, Mıs. 123). [itmām oldı, -dı]*

ittifāḳa uy-: *"Gruba katılmak, birliğe dahil olmak".*

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a *(Mes. 8, Mıs. 47). [ittifāḳa uydı, -dı]*

ivme: *Acele etmek, koşmak, çabuk davranmak.*

Bu işde **ivme** iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna *(Mes. 71, Mıs. 29). [ivme]*

iy: *Ey.*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [iy]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [iy]

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (Gaz. 11, Mıs. 13). [iy]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 7). [iy]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 1). [iy]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 2). [iy]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 7). [iy]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 10). [iy]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında bağlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [iy]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 3). [iy]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 6). [iy]

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 9). [iy]

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [iy]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 1). [iy]

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 13). [iy]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ dağıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [iy]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 7). [iy]

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 1). [iy]

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 2). [iy]

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 6). [iy]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 8). [iy]

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 5). [iy]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [iy]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 3). [iy]

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla pūr-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 1). [iy]

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 3). [iy]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 11). [iy]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 3). [iy]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [iy]

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 5). [iy]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [iy]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 4). [iy]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 3). [iy]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 3). [iy]

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 5). [iy]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [iy]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [iy]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [iy]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [iy]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [iy]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [iy]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 9). [iy]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 1). [iy]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [iy]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [iy]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [iy]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 10). [iy]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 1). [iy]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 3). [iy]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 5). [iy]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [iy]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dūn ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 6). [iy]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [iy]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [iy]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 5). [iy]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [iy]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 9). [iy]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 5). [iy]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 1). [iy]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 4). [iy]

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 7). [iy]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 10). [iy]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [iy]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 3). [iy]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [iy]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 11). [iy]

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 3). [iy]

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār (Kas. 1, Mıs. 33). [iy]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 35). [iy]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 36). [iy]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 59). [iy]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 1). [iy]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 1). [iy]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 2). [iy]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 2). [iy]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [iy]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 14). [iy]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl
(Kas. 2, Mıs. 33). [iy]

Göñlini eyle iy Ḫudâ-yı kerîm
Mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 47). [iy]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 27). [iy]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaşıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 63). [iy]

İy cevher-i kelāmuñ naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ şems-i cemāl-i ādem (Kas. 5, Mıs. 1). [iy]

İy cevher-i kelāmuñ naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ şems-i cemāl-i ādem (Kas. 5, Mıs. 2). [iy]

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem (Kas. 5, Mıs. 8). [iy]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 76). [iy]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 1). [iy]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 3). [iy]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [iy]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [iy]

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 67). [iy]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [iy]

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 15). [iy]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 1). [iy]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 57). [iy]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 66). [iy]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 177). [iy]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 28). [iy]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 99). [iy]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 139). [iy]

Didi iy Ḳādir ü Ḥayy u tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ u dānā (Mes. 8, Mıs. 167). [iy]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 186). [iy]

Elā iy maẓhar-ı nūr-ı İlāhī
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 9, Mıs. 1). [iy]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 26). [iy]

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mes. 16, Mıs. 32). [iy]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 1). [iy]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [iy]

Gel iy seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat
Gel iy sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat (Mes. 19, Mıs. 1). [iy]

Gel iy seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat
Gel iy sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat (Mes. 19, Mıs. 2). [iy]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 79). [iy]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5). [iy]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 45). [iy]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 57). [iy]

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 71). [iy]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [iy]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 119). [iy]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 51). [iy]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [iy]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63). [iy]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 50). [iy]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 63). [iy]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 92). [iy]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 3). [iy]

Şınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 24). [iy]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 31). [iy]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 47). [iy]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 71). [iy]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 89). [iy]

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını bağlama vaʾllāhu aʿlem (Mes. 25, Mıs. 91). [iy]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1). [iy]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 40). [iy]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 46). [iy]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl şaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 47). [iy]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 3). [iy]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 15). [iy]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [iy]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 25). [iy]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 55). [iy]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 61). [iy]

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 117). [iy]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 135). [iy]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 141). [iy]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 149). [iy]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 226). [iy]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [iy]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 15). [iy]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [iy]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 13). [iy]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 16). [iy]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 30). [iy]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 11). [iy]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 25). [iy]

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 31). [iy]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 40). [iy]

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 51). [iy]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 5). [iy]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9). [iy]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [iy]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [iy]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 37). [iy]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [iy]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [iy]

Didi iy Ḳādir ü Rezzāḳ-ı ādem
Ḥakīm ü ʿĀlim ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 34, Mıs. 7). [iy]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [iy]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 71). [iy]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 73). [iy]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di bāña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 80). [iy]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [iy]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35). [iy]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 37). [iy]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 49). [iy]

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber ururbaġruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 13). [iy]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 23). [iy]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [iy]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [iy]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84). [iy]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 86). [iy]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 121). [iy]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 9). [iy]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otururs ın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 26). [iy]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 30). [iy]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 38). [iy]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 105). [iy]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 129). [iy]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 134). [iy]

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [iy]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 7). [iy]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 67). [iy]

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 12). [iy]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 9). [iy]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [iy]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43). [iy]

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āşikārā (Mes. 45, Mıs. 51). [iy]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 61). [iy]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71). [iy]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 11). [iy]

Velī bu işde iy cānum naẕar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [iy]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 41). [iy]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 45). [iy]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 52). [iy]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 55). [iy]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [iy]

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 31). [iy]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [iy]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 38). [iy]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46). [iy]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 5). [iy]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 11). [iy]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 2). [iy]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 1). [iy]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 1). [iy]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 1). [iy]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣaḥrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 1). [iy]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 1). [iy]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 1). [iy]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 1). [iy]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 1). [iy]

Çü rūzī ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ (Mes. 65, Mıs. 11). [iy]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 29). [iy]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 1). [iy]

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān (Mes. 70, Mıs. 1). [iy]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 23). [iy]

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mes. 70, Mıs. 29). [iy]

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mes. 71, Mıs. 29). [iy]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 87). [iy]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 91). [iy]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [iy]

Mürekkeb eyledi ḥanẕalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 12). [iy]

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 9). [iy]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 13). [iy]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 1). [iy]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 1). [iy]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 3). [iy]

Didi iy Zühre-yi zehrā-yı eflāk
Nevā-yı naġmeñ eyler sīneler çāk (Mes. 77, Mıs. 1). [iy]

Bu derdümi ġazel ḳıl iy ser-efrāz
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz (Mes. 77, Mıs. 3). [iy]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 1). [iy]

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭāliʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ (Mes. 79, Mıs. 1). [iy]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1). [iy]

Didi kim iy nesīm-i rūḥ-efzā
Demüñdür ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā (Mes. 82, Mıs. 1). [iy]

Belā vü miḥnet ile iy nigārum
Dükendi ḳalmadı ṣabr u ḳarārum (Mes. 82, Mıs. 17). [iy]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ıraġ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 21). [iy]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 25). [iy]

Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan irişür her derde dermān (Mes. 83, Mıs. 1). [iy]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [iy]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [iy]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 18). [iy]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 21). [iy]

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 23). [iy]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 25). [iy]

Çıḳar bu ʿaşḳı gönlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [iy]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 41). [iy]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 15). [iy]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [iy]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 23). [iy]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 56). [iy]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 60). [iy]

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān (Mes. 87, Mıs. 69). [iy]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 71). [iy]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 73). [iy]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [iy]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 23). [iy]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 25). [iy]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 27). [iy]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [iy]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [iy]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 30). [iy]

Ġam u ʿaşḳuñdan iy serv-i ser-efrāz
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz (Mes. 89, Mıs. 7). [iy]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 9). [iy]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 7). [iy]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 29). [iy]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 37). [iy]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 16). [iy]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 13). [iy]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [iy]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 21). [iy]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 22). [iy]

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 37). [iy]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 39). [iy]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 41). [iy]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [iy]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 61). [iy]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 4). [iy]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [iy]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 7). [iy]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 23). [iy]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 57). [iy]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 75). [iy]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 79). [iy]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 81). [iy]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 82). [iy]

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña rūḥ u revānum (Mes. 98, Mıs. 3). [iy]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [iy]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [iy]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [iy]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 25). [iy]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 36). [iy]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [iy]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 49). [iy]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 3). [iy]

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm (Mes. 107, Mıs. 1). [iy]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 5). [iy]

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 8). [iy]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 15). [iy]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 19). [iy]

Didi Mihrāba iy ṣūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü şīrīn (Mes. 108, Mıs. 3). [iy]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 3). [iy]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 19). [iy]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 4). [iy]

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr (Mes. 111, Mıs. 15). [iy]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 17). [iy]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 5). [iy]

Firāvān māl ü niʿmet tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt (Mes. 113, Mıs. 8). [iy]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 12). [iy]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 19). [iy]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 22). [iy]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [iy]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 23). [iy]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 31). [iy]

Gel iy gūyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ (Mes. 115, Mıs. 1). [iy]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 24). [iy]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 72). [iy]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 93). [iy]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 123). [iy]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 14). [iy]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 37). [iy]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [iy]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [iy]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [iy]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [iy]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 61). [iy]

Çü sen kīmyā-naẕarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 71). [iy]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 23). [iy]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 11). [iy]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 12). [iy]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 22). [iy]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 31). [iy]

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 37). [iy]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 4). [iy]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 5). [iy]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 11). [iy]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 28). [iy]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [iy]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 11). [iy]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 35). [iy]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 39). [iy]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 42). [iy]

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ ḳıṣṣa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḫat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 130, Mıs. 1). [iy]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 20). [iy]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 3). [iy]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [iy]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 91). [iy]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [iy]

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd (Mes. 132, Mıs. 119). [iy]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 7). [iy]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 9). [iy]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [iy]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 19). [iy]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 23). [iy]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 24). [iy]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [iy]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı şādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāşıḳ (Mes. 135, Mıs. 39). [iy]

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz (Mes. 136, Mıs. 7). [iy]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 34). [iy]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 38). [iy]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 19). [iy]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 23). [iy]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 29). [iy]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [iy]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 49). [iy]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 57). [iy]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 16). [iy]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [iy]

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [iy]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 27). [iy]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 88). [iy]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümân (Mes. 148, Mıs. 89). [iy]

Gelüben Ḳayṣere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 9). [iy]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 47). [iy]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [iy]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 3). [iy]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 17). [iy]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7). [iy]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 16). [iy]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 37). [iy]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 26). [iy]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [iy]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 155). [iy]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [iy]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 185). [iy]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 195). [iy]

Ḫudā adın añuban iy hünerver
Feṣāḥat derc idüp ḫarc eyle gevher (Mes. 156, Mıs. 59). [iy]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [iy]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [iy]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 29). [iy]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 4). [iy]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġarażdur
Odur cevher ḳalanı bes ʿarażdur (Mes. 163, Mıs. 39). [iy]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 41). [iy]

Beni iñende şöyle ṣanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 50). [iy]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [iy]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [iy]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [iy]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [iy]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [iy]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [iy]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 131). [iy]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 2). [iy]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [iy]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 17). [iy]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 19). [iy]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 25). [iy]

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi (Mes. 165, Mıs. 1). [iy]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 43). [iy]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 66). [iy]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 70). [iy]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [iy]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 131). [iy]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [iy]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 117). [iy]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 109). [iy]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 107). [iy]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 105). [iy]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh (Mes. 165, Mıs. 100). [iy]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh (Mes. 165, Mıs. 99). [iy]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 97). [iy]

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy şāh dilden (Mes. 165, Mıs. 94). [iy]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 87). [iy]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 72). [iy]

Revādur ḫālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 67). [iy]

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li’llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [iy]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 29). [iy]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 48). [iy]

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ (Mes. 166, Mıs. 35). [iy]

Gelüp Ḫurşīde Efser didi iy ḫān
Fedā durur yoluña bu dil ü cān (Mes. 166, Mıs. 25). [iy]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 13). [iy]

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum (Mes. 167, Mıs. 69). [iy]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [iy]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [iy]

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 117). [iy]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki şoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 121). [iy]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feşāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 21). [iy]

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın şoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 1). [iy]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 23). [iy]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [iy]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 37). [iy]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 55). [iy]

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār (Tb. 1, Mıs. 78). [iy]

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh (Tb. 1, Mıs. 92). [iy]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 103). [iy]

iy ḥaḳ: *Ey Allah'ım!*

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 83). [iy ḥaḳ]

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmadıġın itdürme iy Ḥaḳ (Mes. 6, Mıs. 178). [iy ḥaḳ]

iy ḫudāvend: *Ey Allah'ım, Ey Efendim, Ey her şeyin sahibi Allah'ım.*

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend (Mes. 3, Mıs. 75). [iy ḫudāvend]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 91). [iy ḫudāvend]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 129). [iy ḫudāvend]

iy mīr her kim saña yavuz şanursa cigergāhından eksük olmasun tīr: *Ey bilge kişi, her kim seni kötü sanırsa ciğerinden ok eksik olmasın.*

Saña her kim yavuz şanursa iy mīr
Cigergāhından eksük olmasun tīr *(Mes. 153, Mıs. 30). [iy mīr her kim saña yavuz şanursa cigergāhından eksük olmasun tīr]*

iy raḥīm-i müsteʿān: *Ey kendisinden yardım istenen cömert Allah'ım (c.c.).*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin **iy Raḥīm-i müsteʿān** *(Kas. 2, Mıs. 50). [iy raḥīm-i müsteʿān]*

iy şāh: *Ey hükümdar.*

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun **iy şāh**
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh *(Mes. 8, Mıs. 101). [iy şāh]*

iy şāhum be-ḥakk-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek: *Ey şahım, Ta ve Sin (Ta-Sin/Neml Suresi) ve Taha Tebarek hakkı için mübarek olsun mübarek.*

Mübārek olsun iy şāhum mübārek
Be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn Ṭāhā tebārek *(Mes. 156, Mıs. 16). [iy şāhum be-ḥaḳḳ-ı ṭā vü sīn ṭāhā tebārek mübārek olsun mübārek]*

iy yār: *Ey sevgili.*

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 77). [iy yār]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 53). [iy yār]

ʿiẕār: *Ar. Yanak.*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 4). [ʿiẕār]

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 145). [ʿiẕārı, -ı]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 68). [ʿiẕārı, -ı]

ʿiẕār vir-: *Kırmızılık vermek, kırmızı yapmak.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal *(Kas. 2, Mıs. 31). [ʿiẕār virürsin, -ür, -sin]*

iẕhār eyle-: *Göstermek, açığa vurmak.*

Geldüñ vücūda dīnüñi **iẕhār eyledüñ**
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(Kas. 4, Mıs. 43). [iẕhār eyledüñ, -dü, -ñ]*

iẕhār it-: *Göstermemek, açığa vurmamak.*

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı **iẕhār itdüñ** *(Mes. 3, Mıs. 116). [iẕhār itdüñ, -dü, -ñ]*

iẕhār kıl-: *Belirtmek, göstermek, ortaya çıkarmak.*

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri **iẕhār kılduñ** *(Mes. 6, Mıs. 160). [iẕhār kılduñ, -du, -ñ]*

izine rū sür-: *"İzine yüz sürmek, aşırı sevgi göstererek izine yüz sürmek.".*

Melāyik ṣaf ṭutuban ḳarşu ḳarşu
Sürerlerdi Muḥammed izine rū *(Mes. 8, Mıs. 84). [izine rū sürerlerdi, -er, -ler, -di]*

iẕin: *Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsâade, ruhsat, destur.*

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 234). [iẕnüñ, -üñ]

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat (Mes. 9, Mıs. 75). [iẕniyle, -iyle]

ʿizz: *1. Değer, kıymet. 2. Yücelik, ululuk. 3. Güçlülük.*

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ʿizz]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 81). [ʿizz]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 123). [ʿizz]

ʿizzet: *A. Büyüklük, yücelik ve ululuk, hürmet, saygı, ikram.*

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 208). [ʿizzetiyçün, -i, -y, -çün]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 1). [ʿizzet]

Ṣufūf-ı enbiyānuñ ḥürmetiyçün
Ṣunūf-ı evliyānuñ ʿizzetiyçün (Mes. 34, Mıs. 10). [ʿizzetiyçün, -i, -y, -çün]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [ʿizzet]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḫaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 63). [ʿizzet]

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 57). [ʿizzet ile]

Hemān Ḫurşīdi dürlü ʿizzet ile
Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile (Mes. 155, Mıs. 79). [ʿizzet ile]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 34). [ʿizzet ile]

ʿizzet ḳıl-: *Saygı göstermek.*

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat *(Mes. 33, Mıs. 33). [ʿizzet ḳıldı]*

ʿizzet ol-: *Değer, kıymet verilmek; itibar edilmek.*

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿ**izzet oldı** bende *(Mes. 115, Mıs. 38). [ʿizzet oldı, -dı]*

ʿizzet vir-: *Yücelik, ululuk vermek.*

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend *(Mes. 3, Mıs. 76). [ʿizzet vir, -ür, -sin]*

ʿibādet: *Kulun Allah'ın rızasını kazanmak ve ona yakınlaşmak için yaptığı iş ve davranışlar.*

Hemīşe Ḥaḳḳa eylegil ʿibādet
ʿ**İbādetten** bulınur çoḳ ʿalāmet *(Mes. 5, Mıs. 92). [ʿibādetten, -ten]*

ʿibādet eyle-: *İbadet etmek; bir dinin buyruklarını yerine getirmek.*

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 94). [ʿibādet eylegil]

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 96). [ʿibādet eyleyüp]

ʿibādet it-: *Bir dinin buyruklarını yerine getirmek.*

Senüñ ḳulluġuña ḳāyim olavuz
ʿ**İbādet itmege** dāyim olavuz *(Mes. 6, Mıs. 8). [ʿibādet itmege, -mek, -e]*

ʿibādet ḳıl-: *İbadet etmek.*

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe ṣıdḳ u ṣafāya (Mes. 5, Mıs. 99). [ʿibādet ḳıl]

ʿİbādet ḳıl Ḥaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 195). [ʿibādet ḳıl]

ibn-i edhem: *Bir hükümdarken tacını, tahtını terk edip tüm mal varlığını bağışlayarak kendini ibadete veren İbrahim bin Edhem (ö. 161/778?).*

Şāh-ı diyār-ı devlet Dārā-yı dār-ı ʿizzet
Fetvāda Bü'l-feẕāyil taḳvāda **İbn-i Edhem** *(Kas. 5, Mıs. 26). [ibn-i edhem]*

ibn-i haydar: *"Haydar'ın oğlu [Haydar lakaplı Hz. Ali'nin oğlu]".*

Şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver
Ḥüseyn-i pāk-nesl ol **İbn-i Ḥaydar** *(Mes. 15, Mıs. 2). [ibn-i ḥaydar]*

ibtidā: *(Ar.) Başlama, başlangıç.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [ibtidāña, -ñ, -a]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 45). [ibtidānā, -ñ, -a]

iç: *Gönül, kalp, yürek, vicdan.*

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 200). [içüñi, -üñi]

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 214). [içüm]

İçüne çünki düşdi ʿaşḳ u sevdā
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā (Mes. 85, Mıs. 29). [içüne]

iç: *Bir şeyin iç kısmı.*

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 161). [içüñ, -üñ]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 57). [içinde, -i, -n, -de]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 32). [içüñde, -ü, -ñ, -de]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 20). [içinden, -i, -n, -den]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 20). [içinden, -i, -n, -den]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 44). [içinden, -i, -n, -den]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 28). [içinden, -i, -n, -den]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 100). [içinden, -i, -n, -den]

iç-: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 23). [içmedi, -me, -di]

Çü içmedi o cāmı Ṣādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [içmedi, -me, -di]

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb (Gaz. 49, Mıs. 5). [içüp, -üp]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 27). [içerler, -er, -ler]

Ḳılurken ṣoḥbet ü ʿayşı müdāmī
İçerler idi cām-ı dost-kāmı (Mes. 71, Mıs. 44). [içerler idi, -er, -ler, -idi]

icāzet al-: *İzin almak, müsaade almak.*

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem *(Mes. 38, Mıs. 4). [icāzet aldı]*

icāzet ol-: *İcazet almak, izin verilmek, ruhsat verilmek.*

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh *(Mes. 164, Mıs. 25). [icāzet olmayınca, -ma, -yınca]*

icāzet vir-: *İcazet vermek:İzin, onay vermek.*

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 155). [icāzet virdi]

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 98). [icāzet virdi]

İcāzet virdi Cemşīde çü Ḫurşīd
Hemān dem gitmege ʿazm itdi Cemşīd (Mes. 38, Mıs. 5). [icāzet virdi]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 63). [icāzet virür iseñ, -ür, -ise, -ñ]

içi ṭaşı: *İçi dışı.*

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 322). [içi ṭaşı]

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mes. 161, Mıs. 20). [içi taşı]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 14). [içi taşı]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 26). [içi ṭaşı]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 91). [içüm ṭaşum]

içi yan-: *1. Büyük bir acı, sıkıntı vb. nedenlerle çok üzülmek. 2. Bir şeye karşı büyük bir özlem duymak.*

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı *(Mes. 72, Mıs. 5). [içi yanur, -ur]*

içine düş-: *Sirayet etmek, yayılmak.*

İçine düşmiş iken leẕẕet-i Çīn
Göñülden olmış iken zār u gamgīn *(Mes. 162, Mıs. 17). [içine düşmiş iken, -miş, -iken]*

içini ṭāşını ḳāpla-: *İçini dışını, her tarafını kaplamak.*

Dinildi añā çünkim uşbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa *(Mes. 71, Mıs. 72). [içini ṭāşını ḳāpladı, -dı]*

iki ay: *İki ay (boyunca).*

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde *(Mes. 31, Mıs. 12). [iki ay]*

ʿilāc it-: *Şifa vermek, derman olmak, iyileştirmek; aşkına karşılık verip mutlu etmek, hüznünü gidermek.*

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār *(Mes. 22, Mıs. 156). [ʿilāc itmezseñ, -mez, -se, -ñ]*

iḳlīm-i ḫüsn: *Güzellik ülkesi.*

İḳlīm-i ḫüsni dutdı ġamzeyle şanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem *(Kas. 5, Mıs. 65). [iḳlīm-i ḫüsni, -i]*

ilāhī: *"Ey Allah'ım!".*

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 71). [ilāhī]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 10). [ilāhī]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 59). [ilāhi]

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña müstaḳīm eyle ṭarīkum (Mes. 1, Mıs. 7). [ilāhī]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 123). [ilāhī]

İlāhī ben faḳīr ü ḫōr ü zāram
Şikeste-ḫāṭır ü bes dil-figāram (Mes. 6, Mıs. 129). [ilāhī]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 175). [ilāhī]

İlāhī ḥażret-i ʿizzet ḥaḳıyçün
İlāhī vuṣlat-ı ḳurbet ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 187). [ilāhī]

İlāhī ḥażret-i ʿizzet ḥaḳıyçün
İlāhī vuṣlat-ı ḳurbet ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 188). [ilāhī]

Ḥabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 256). [ilāhī]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 43). [ilāhī]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 207). [ilāhī]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 100). [ilahī]

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 18, Mıs. 115). [ilāhī]

İlāhī Kaʿbe-i ʿulyā ḥakıyçün
İlāhī maḳṣad-ı aḳṣā ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 11). [ilāhī]

İlāhī Kaʿbe-i ʿulyā ḥakıyçün
İlāhī maḳṣad-ı aḳṣā ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 12). [ilāhī]

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayṣa hicret (Mes. 65, Mıs. 9). [ilāhī]

İlāhī irmesün bu vaṣla firḳat
İlāhī irmesün bu ʿayṣa hicret (Mes. 65, Mıs. 10). [ilāhī]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 23). [ilāhī]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāṣıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 309). [ilāhī]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı ṣol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 17). [ilāhī]

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 89). [ilāhī]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḥayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 115). [ilāhī]

ilāhī birbirine vāṣıl eyle murādını ḳamunuñ ḥāṣıl eyle bu sözlerümi luṭf ile ṣavāb it ilāhī bu duʿāmı müstecāb it: *Allah'ım, birbirlerine kavuştur, herkesin isteğini gerçekleştir. Bu sözlerimi iyilikle sevaba çevir. Allah'ım bu duamı kabul et.*

İlāhī birbirine vāṣıl eyle
Murādını ḳamunuñ ḥāṣıl eyle *(Mes. 134, Mıs. 42). [ilāhī birbirine vāṣıl eyle murādını ḳamunuñ ḥāṣıl eyle bu sözlerümi luṭf ile ṣavāb it ilāhī bu duʿāmı müstecāb it]*

ilhām-ı ʿilm-i ʿadl: *"Adalet ilminin esintileri".*

Āṣār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem *(Kas. 5, Mıs. 34). [ilhām-ı ʿilm-i ʿadli, -i]*

ʿilim: *Bilme, bilgi, biliş, ilim.*

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḥazīne (Mes. 5, Mıs. 118). [ʿilmine, -iñe]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḥalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 53). [ʿilme, -e]

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir (Mes. 19, Mıs. 122). [ʿilm]

ʿilm-i ḥudā: *Allah'ın ilmi.*

ʿİlm-i Ḫudā olmış idi aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı *(Gaz. 2, Mıs. 5). [ʿilm-i ḫudā]*

imām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ: *"Hakikat ehlinin önder ve rehberi".*

İmām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ
Hümām-ı muḳtedā-yı ehl-i taṣdīḳ *(Mes. 7, Mıs. 9). [imām ü pīşvā-yı ehl-i taḥḳīḳ]*

imām-ı ehl-i dīn: *Din ehlinin lideri // şeyhülislam.*

İmām-ı ehl-i dīn zeyn-i ḫilāfet
Cihān ṣıdḳı āsār-ı saʿādet *(Mes. 10, Mıs. 1). [imām-ı ehl-i dīn]*

imām-ı her dü ʿālem: *"Her iki alemin [dünya ve ahiret] önderi".*

Cihān-ı mekrümet sulṭān-ı dīndār
İmām-ı her dü ʿālem şāh-ı iḳrār *(Mes. 12, Mıs. 2). [imām-ı her dü ʿālem]*

imām-ı mescid-i aḳṣā-yı aʿẓam: *"Aksa Mescidi'nin en büyük imamı (Hz. Muhammed SAV)".*

İmām-ı Mescid-i Aḳṣā-yı aʿẓam
Hümām-ı muḳtedā-yı nesl-i Ādem *(Mes. 8, Mıs. 23). [imām-ı mescid-i aḳṣā-yı aʿẓam]*

imām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat: *"Tartışmasız imam ve yiğitliğin sultanı".*

İmām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat
Güzīn-i ʿālem ü mīr-i mürüvvet *(Mes. 13, Mıs. 3). [imām-ı muṭlaḳ u şāh-ı şecāʿat]*

imām-ı müttaḳīn: *"Takvalıların önderi, takva sahiplerinin imamı.".*

Emīr-i dü cihān ḫatm-i nebiyyīn
İmām-ı müttaḳīn şāh-ı veliyyīn *(Mes. 8, Mıs. 4). [imām-ı müttaḳīn]*

imām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem: *"Ümmetin önderi ve iki alemin [parlayan] mumu".*

İmām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem
İmāmet taḫtı üzre şāh-ı aʿẓam *(Mes. 11, Mıs. 1). [imām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem]*

imāmüʾl-müttaḳin: *Takvalıların önderi.*

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem **İmāmüʾl-müttaḳindür** *(Mes. 7, Mıs. 50). [imāmüʾl-müttaḳindür, -dür]*

imāmü'l-müttaḳīn ü velī: *"Takvalıların ve Allah dostlarının imamı".*

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür *(Mes. 13, Mıs. 8). [imāmü'l-müttaḳīn ü velīdür, -dür]*

ʿimāret ol-: *İmar edilmek, bayındır hale getirilmek.*

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿ**İmāret oldı** ʿadliyle o kişver *(Mes. 148, Mıs. 186). [ʿimāret oldı, -dı]*

in-: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.*

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı bağlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [ine, -e]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [inse, -se]

ʿinān-ı iḫtiyār: *Dizgini ve iradesi elde olmamak, iradesini kaybetmiş olmak.*

ʿİnān-ı iḫtiyārı gidüp elden
Gider ṣabr u sükūnı cān ü dilden *(Mes. 44, Mıs. 23). [ʿinān-ı iḫtiyārı]*

ʿinānı ṭut-: *Dizgini tutmak.*

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha *(Mes. 27, Mıs. 38). [ʿinānı ṭutdılar, -dı, -lar]*

ʿināyet: *Ar. İyilik, lutuf, hayır, ihsan.*

ʿİnāyet rehberini reh-nümā ḳıl
Hidāyet serverini āşinā ḳıl (Mes. 1, Mıs. 15). [ʿināyet]

Hidāyet mülkinüñ kişver-güşāsı
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı (Mes. 7, Mıs. 16). [ʿināyet]

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan baḫş olmazsa ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 24). [ʿināyet]

ʿināyet bul-: *Lütuf görmek.*

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı *(Mes. 16, Mıs. 6). [ʿināyet buldı, -dı]*

ʿināyet eyle-: *İyilik etmek, yardım etmek, ihsan etmek.*

ʿİnāyet eyleseñ mūr-ı żaʿīfe
Cihānuñ ḫalḳına olur ḫalīfe (Mes. 3, Mıs. 71). [ʿināyet eyleseñ, -señ]

Çeri ḳoşuban eyle aña himmet
ʿİnāyet eyleyüp göster himāyet (Mes. 128, Mıs. 30). [ʿināyet eyleyüp, -yüp]

ʿināyet ir-: *Yardım gelmek, iyilik ve ihsan ulaşmak.*

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan *(Mes. 31, Mıs. 49). [ʿināyet irdi, -di]*

ʿİnāyet andan irür her kişiye
Hidāyet andan irür her kişiye *(Mes. 7, Mıs. 141). [ʿināyet irür, -ür]*

ʿināyet kıl-: *Yardım etmek, iyilikte bulunmak.*

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿ**İnāyet ḳıldı** şāha Ḥaḳ tebārek *(Mes. 149, Mıs. 2). [ʿināyet ḳıldı, -dı]*

ʿİnāyet ḳılduġıyçün aña sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān *(Mes. 15, Mıs. 19). [ʿināyet ḳılduġıyçün, -duġ, -ıyçün]*

ʿināyet um-: *Yardım, ihsan beklemek.*

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār *(Mes. 7, Mıs. 80). [ʿināyet umar, -ar]*

incel-: *İnce duruma gelmek, zayıflamak.*

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi **incelüp** ten iy dost *(Mes. 97, Mıs. 82). [incelüp, -üp]*

incīl: *Dört kutsal kitaptan Hz. Îsâ'ya indirileni.*

Daḫı ʿİsāya inen **İncīl** ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 229). [incīl]*

ins ü cân: *Insan ve cin taifesi.*

İns ü cân râm olur ele girse
Ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 17). [ins ü cân]*

insān: *Adam, beşer, insanoğlu; kişi, kimse.*

Gehī **insānı** ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler *(Mes. 2, Mıs. 113). [insānı, -ı]*

ir-: *"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.*

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 82). [irmege]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 3). [irmeġe]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 22). [irmeġe]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 30). [irmege]

irte: *Yarın, gelecek zaman.*

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı **irte** getüreyin *(Mes. 36, Mıs. 96). [irte]*

işāret eyle: *İşaret etmek; bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek.*

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde *(Mes. 120, Mıs. 50). [işāret eyleyüp, -yüp]*

işāret it-: *Belirtmek, bildirmek.*

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī *(Mes. 35, Mıs. 67). [işāret itdi]*

işāret ḳıl-: *İşaret etmek (emir vermek bağlamında).*

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 33). [işāret ḳıldı]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 105). [işāret ḳıldı]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 121). [işāret ḳıldı]

işig: *Eşik II kapı, huzur, makam.*

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 46). [işigi, -i]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [işiginden, -i, -(n)den]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 8). [işigüñe, -üñ, -e]

İşigüñden beni merdūd ḳılma
Cihān içinde nā-maḥmūd ḳılma (Mes. 6, Mıs. 133). [işigüñden, -üñden]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 137). [işigüñden, -üñden]

işte: *Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz.*

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi **işte** anam Efser *(Mes. 71, Mıs. 92). [işte]*

istiṭāʿat: *Kudret, güç, tâkat, güç yetme.*

Olındı gerçi yoḳdur **istitāʿat**
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat *(Mes. 6, Mıs. 11). [istitāʿat]*

iʿtibār: *Değer, kıymet, saygı.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre **iʿtibārı** var *(Kas. 1, Mıs. 50). [iʿtibārı, -ı]*

iyü: *İyi.*

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin *(Mes. 148, Mıs. 91). [iyü]*

ılduz: *Yıldız.*

Felek **ılduzlar** ile oldı muraṣṣaʿ
Sefīd ile siyāh oldı mülemmaʿ *(Mes. 155, Mıs. 3). [ılduzlar, -lar]*

ılduz: *Yıldız (gözyaşı bağlamında).*

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 5). [ılduzın, -ı, -n]

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini (Mes. 135, Mıs. 25). [ılduzını, -ı, -nı]

ʿırāḳ: *Irak II Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır.*

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā *(Mes. 159, Mıs. 11). [ʿiraḳ]*

ırak: *Uzak.*

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 175). [ıraḳdan, -dan]

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 9). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 27). [iraḳdan, -dan]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 60). [ıraḳdan, -dan]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 5). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām (Mes. 115, Mıs. 31). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 39). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 75). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 83). [iraḳdan, -dan]

Belürdüginde ḥadd-i Şām ıraḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḥaḳdan (Mes. 146, Mıs. 37). [ıraḳdan, -dan]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 19). [iraḳdan, -dan]

Ṣitāb idüp giderken şāh Faġfūr
Iraḳdan şāh Cemşīd oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 40). [iraḳdan, -dan]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 41). [iraḳdan, -dan]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 43). [ıraḳdan, -dan]

ırağ eyle-: *Uzak tut, uzak et.*

Ṣaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Irağ eyledi küfrüñ ẓulmetini *(Mes. 7, Mıs. 66). [irağ eyledi, -di]*

ırağ it-: *Uzak tutmak, korumak.*

Irağ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi *(Mes. 1, Mıs. 13). [irağ it]*

ırağ ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek, uzak olmak.*

Daḫı hergiz ırağ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 57). [ırağ olma]

Didi derd ü belādan sen ırağ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile sağ ol (Mes. 21, Mıs. 69). [ırağ ol]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ırağ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 8). [ırağ oldı, -dı]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 1). [ırāġ oldı, -dı]

Irağ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu memleketden (Mes. 165, Mıs. 55). [irağ olma, -ma]

Irağ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 25). [irağ olalı]

Belā senden ırağ olsun hemīşe
Ḳażā senden ırağ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 73). [ırağ olsun]

Belā senden ırağ olsun hemīşe
Ḳażā senden ırağ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 74). [ırağ olsun]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ırağ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 22). [ırağ olmadı, -ma, -dı]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Irağ olmadı zaḫmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 84). [irağ olmadı, -ma, -dı]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırağ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayrulugı (Gaz. 35, Mıs. 9). [ırağ olmasun, -ma, -sun]

Olalı yār diyārından ırak miḫnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayrulugı (Gaz. 35, Mıs. 5). [ırak olalı, -alı]

ırıl: *Uzaklaşmak.*

Belā vü ġamla ol yirden **ırıldum**
Yimeden dāne Cennetden sürildüm *(Mes. 84, Mıs. 25). [ırıldum, -du, -m]*

ısır: *Isırmak, dişlemek.*

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin **ısırırdı** çü şekker *(Mes. 94, Mıs. 10). [ısırırdı, -ır, -dı]*

ışmarla-: *İşin yapılmasını birine devretmek, birine ısmarlamak, onun sorumluluğuna bırakmak; yöneltmek, havale etmek.*

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 7). [ışmarladum, -du, -m]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Şavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 19). [ışmarladı, -dı]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 20). [ışmarladı, -dı]

ışmarla-: *Tembih etmek, tavsiye etmek.*

Debīre böyle **ışmarladı** ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh *(Mes. 158, Mıs. 33). [ışmarladı, -dı]*

ışıg: *Işık, parlaklık.*

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb **ışıġından** ne ḥāṣıl *(Mes. 22, Mıs. 144). [ışıġından, -ı, -n, -dan]*

ʿıyd: *Bayram.*

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ **ʿıydına** ḳurbān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 6). [ʿıydına, -ı, -n, -a]*

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ **ʿıydiyle** ḫurrem *(Mes. 60, Mıs. 2). [ʿıydiyle, -i, -yle]*

ʿıyd u nevrūz: *Bayram ve nevruz.*

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada **ʿıyd u nevrūz** *(Mes. 60, Mıs. 4). [ʿıyd u nevrūz]*

ʿıyş u neşāṭ eyle-: *Yeyip içip eğlenmek, neşelenmek.*

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(Gaz. 22, Mıs. 5). [ʿıyş u neşāṭ eyledügümüz, -düg, -ümüz]*

ıztırāb: *Acı, elem, azap, sıkıntı.*

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 107). [ıżṭırābı, -ı]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 19). [ıżṭırābı, -ı]

jāle: *Far. Çiy, şebnem.*

Gül üzre nerkisinden **jāle** dökdi
Ne **jāle** ṣanasın kim lāle dökdi *(Mes. 22, Mıs. 45). [jāle]*

Gül üzre nerkisinden **jāle** dökdi
Ne **jāle** ṣanasın kim lāle dökdi *(Mes. 22, Mıs. 46). [jāle]*

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı **jāle** *(Mes. 22, Mıs. 72). [jāle]*

Hümāyūn da ḳılurdı āḫ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 26). [jāle]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 47). [jāle]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 38). [jāle]

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 55). [jāle]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 2). [jāle]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle *(Mes. 135, Mıs. 45). [jāle]*

jāle: *Çiy damlası. II Göz yaşı.*

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine **jāle** *(Mes. 36, Mıs. 12). [jāle]*

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire **jāle** *(Mes. 104, Mıs. 4). [jāle]*

jāle ḳıl-: *Su damlacıklarıyla dolu olmak.*

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini **jāle ḳılurdı** *(Mes. 94, Mıs. 14). [jāle ḳılurdı, -ur, -dı]*

jeng-i cefā: *Eziyet pası, kiri.*

Pās olmamaġiçün yüzi **jeng-i cefāyile**
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 13). [jeng-i cefāyile, -yile]*

kʿ: *Ki bağlacı.*

Dilüñi gönlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfıḳ *(Mes. 5, Mıs. 164). [kʿ]*

ḳabā: *Ar. Üstlük, kaftan, libas, cübbe.*

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 32). [ḳabāde, -de]

İki güldük şanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 30). [ḳabāda, -da]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 45). [ḳabālar, -lar]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün gönline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 155). [ḳabālar, -lar]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 69). [ḳabālar, -lar]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 259). [ḳabāsın, -sı, -n]

Çü çıḳdı geldi Ḳayşerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 23). [ḳabālar, -lar]

ḳabāçe: *Kaftan.*

Virür geh lāleye zerrīn **ḳabāçe**
Geyürür sūsene çīnī lebāçe *(Mes. 2, Mıs. 131). [ḳabāçe]*

ḳabar-: *Şiddeti artmak, kızışmak.*

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḥı ġavġā **ḳabardı** *(Mes. 148, Mıs. 132). [ḳabardı, -dı]*

ḳabar-: *(Vücûdun herhangi bir yerinde) Deri üstünde ufak şişlikler, kabarcıklar peydâ olmak.*

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden *(Mes. 33, Mıs. 85). [ḳabardı, -dı]*

kaʿbe: *Bütün müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki kutsal bina.*

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem *(Kas. 5, Mıs. 7). [kaʿbe]*

kābe ḳavseyn: *"İki yay boyu." Kuran ayetinden alınan "Kabe kavseyn" ifadesi, Hz. Muhammed'in Allah'a iki yay boyu yaklaşmasını anlatılırken kullanılır. "Araları iki yay ucu kadar veya daha az kaldı", Necm suresi, 9. ayet.*

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı **ḳābe ḳavseyn** *(Mes. 8, Mıs. 118). [ḳābe ḳavseyn]*

kaʿbe vü zemzem: *"Yeryüzünde olan Kabe ve zemzem suyu hakkı hatırına" anlamında Allah'a yalvarma ve yakarma ifadesidir.*

Daḫı hem **Kaʿbe vü Zemzem** ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 251). [kaʿbe vü zemzem]*

kaʿbe-i ʿaşḳ: *Aşk Kâbesi. || Kalp.*

Kaʿbe-i ʿaşḳ ḥâcısın ṣuvarur
Zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 11). [kaʿbe-i ʿaşḳ]*

kaʿbe-i ʿulyā: *Yüce Kabe.*

İlāhī **Kaʿbe-i ʿulyā** ḥakıyçün
İlāhī maḳṣad-ı aḳṣā ḥaḳıyçün *(Mes. 34, Mıs. 11). [kaʿbe-i ʿulyā]*

kābīn: *Nikah.*

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 108). [kābīn]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 123). [kābīn]

kābīn ol-: *Nikah kıymak.*

Çü **kābīn oldı** ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān *(Mes. 154, Mıs. 127). [kābīn oldı, -dı]*

kābīn-i duḫter: *Kız bedeli. Gelin kız için güveyinin verdiği mal, eşya, para (mehr-i müeccel).*

Biri bu kim gerek **kābīn-i duḫter**
Kim ola nıṣf-ı Şām u Mıṣr u Berber *(Mes. 122, Mıs. 47). [kābīn-i duḫter]*

kabūl: *Bir öneriyi uygun bulma, onaylama; razı olma, razı.*

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 74). [ḳabūli, -i]

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı redd oḳına eyleme ūmāc (Mes. 169, Mıs. 95). [kabūli, -i]

ḳabūl eyle-: *Kabul etmek, razı olmak, benimsemek.*

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 179). [ḳabul eyle]

Ḳabūl eyle Ḫudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 61). [ḳabūl eyle]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 64). [ḳabūl eyle]

Münācāt itdügi bigi o ʿāṣıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḫāliḳ (Mes. 34, Mıs. 24). [ḳabūl eyledi]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāṣıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 2). [ḳabūl eyledi]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 140). [ḳabūl eyleñ]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 4). [ḳabūl eyler]

ḳabūl eyle: *(Allah) Katında makbul saymak, beğenip karşılığını vermek.*

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī *(Mes. 18, Mıs. 122). [ḳabūl eyle]*

kabūl it-: *Kabul etmek, razı olmak, benimsemek.*

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [kabūl it]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 230). [ḳabūl itdi]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭoprağa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 153). [ḳabūl itdi]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 160). [ḳabūl itdi]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 44). [ḳabūl itdüm, -dü, -m]

Çü cāndan eyledüñ ḫiẕmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 190). [ḳabūl itdüm]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 24). [ḳabūl itdüm]

ḳabūl ol-: *Bir şeye isteyerek ya da istemeyerek razı olmak; onaylamak, isteği yerine gelmek, arzusuna kavuşmak.*

Çü ṣıdḳıla o dem ḫācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 196). [ḳabūl oldı]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 151). [ḳabūl oldı]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 95). [ḳabūl olmaḳ durur, -maḳ, -durur]

ḳaç: *Kaçmak, kurtulmak.*

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḳhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr (Mes. 24, Mıs. 51). [ḳaçup]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 37). [ḳaçayın, -a, -yın]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [ḳaçar, -ar]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 26). [ḳaçar, -ar]

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 22). [ḳaçmaġa, -maġ, -a]

Daḥı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 159). [ḳaçdı, -dı]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 161). [ḳaçmaġa, -maġ, -a]

kaç-: *Gitmek, uzaklaşmak.*

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 27). [ḳaçalum, -a, -lum]

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 155). [ḳaçıban, -ıban]

kaç-: *Çekinmek, yüksünmek.*

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki **ḳaçmaz** kimsene luṭf u vefādan *(Gaz. 21, Mıs. 6). [ḳaçmaz, -maz]*

kaç-: *Kaçmak, kurtulmak.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 5). [ḳaçdı, -dı]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Şādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 151). [ḳaçmaġa, -mak, -a]

kaçan: *Ne zaman ki, her ne zaman, ne vakit.*

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 11). [ḳaçan]

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 129). [kaçan]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [ḳaçan]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 143). [ḳaçan]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 51). [ḳaçan]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 239). [kaçan]

Bunuñ bigi iş ider cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan (Mes. 28, Mıs. 34). [ḳaçan]

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 42). [ḳaçan]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 52). [ḳaçan]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 37). [ḳaçan]

kaçan ki: *Ne zaman ki.*

Ḳaçan ki añardı ol laʿl-i nigārı
Şehenşāh ider idi efġān u zārı (Mes. 36, Mıs. 119). [ḳaçan ki]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [kaçan ki]

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi ṣan od (Mes. 116, Mıs. 7). [ḳaçan ki]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 81). [ḳaçan ki]

ḳaçan kim: *Ne zaman ki.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ (Mes. 17, Mıs. 83). [ḳaçan kim]

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mes. 17, Mıs. 85). [ḳaçan kim]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 11). [ḳaçan kim]

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 13). [ḳaçan kim]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 117). [ḳaçan kim]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 29). [ḳaçan kim]

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından ḫırmen-i māh (Mes. 96, Mıs. 47). [kaçan kim]

Ki zīrā ol şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 24). [ḳaçan kim]

ḳaçup ḳurtıl-: *Kaçıp kurtulmak.*

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden *(Mes. 17, Mıs. 108). [ḳaçup ḳurtılmasun, -ma, -sun]*

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan *(Mes. 28, Mıs. 38). [ḳaçup ḳurtılmaḳ, -mak]*

ḳad: *Boy, kâmet.*

Büt-i şīrīn-zebān u şehd -güftār
Ḳadi serv-i revān u ḫūb-reftār (Mes. 20, Mıs. 76). [ḳadi, -i]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 89). [ḳadin, -in]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı āb-ı ḥayvān (Mes. 155, Mıs. 33). [ḳadin, -in]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 12). [ḳadüñüñ, -üñ, -üñ]

ḳadar: *Ölçüsünde, derecesinde, gibi, dek, miktarda.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 7). [ḳadar]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 176). [ḳadar]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [ḳadar]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 107). [ḳadar]

ḳadd: *Boy, kamet.*

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış (Mes. 85, Mıs. 13). [ḳaddi, -i]

Laʿlüñi görüp şoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 20). [ḳaddüñi, -üñ, -i]

ḳadd-i bülend: *Alımlı uzun boy.*

Bād-ı şabā irişmedi pāy-ı semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi **ḳadd-i bülendüñe** *(Gaz. 33, Mıs. 2). [ḳadd-i bülendüñe, -üñ, -e]*

ḳadeḥ: *(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 3). [ḳadeḥ]

Ḳadeḥ şūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [ḳadeḥ]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki şoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u şafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [ḳadeḥ]

Şun berü sāḳī piyāle kim şafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [ḳadeḥler, -ler]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 5). [ḳadeḥler, -ler]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 4). [ḳadeḥ]

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 33). [ḳadeḥ]

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 37). [ḳadeḥler, -ler]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [ḳadeḥ]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 37). [ḳadeḥler]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 215). [ḳadeḥ]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [ḳadeḥ]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 74). [ḳadeḥler]

Ḳadeḥler pür idi yāḳūt u mercān
Ṣürāḥīler dökerdi āb-ı ḥayvān (Mes. 52, Mıs. 23). [ḳadeḥler, -ler]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuṣdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 13). [ḳadeḥler]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [ḳadeḥ]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 41). [ḳadeḥler]

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 7). [ḳadeḥler]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 21). [ḳadeḥler]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 83). [ḳadeḥler]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [ḳadeḥ]

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 59). [ḳadeḥler, -ler]

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 68). [ḳadeḥler, -ler]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 69). [ḳadehler, -ler]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 73). [ḳadeḥler, -ler]

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul (Mes. 154, Mıs. 77). [ḳadeḥler, -ler]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 53). [ḳadeḥ]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 55). [ḳadeḥler]

ḳadeḥ ile mey-i gülgūn: *Kadeh ve gül renkli şarap.*

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün **ḳadeḥ ile mey-i gülgūn** *(Mur. 1, Mıs. 22). [ḳadeḥ ile mey-i gülgūn]*

ḳadeḥ ile mey-i gül-reng: *Kadeh ve gül renkli şarap.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün **ḳadeḥ ile mey-i gül-reng** *(Mur. 1, Mıs. 14). [ḳadeḥ ile mey-i gül-reng]*

ḳadem baṣ-: *Adım atmak ǁ Teşrif etmek, gelmek.*

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 61). [ḳadem başdı]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 28). [ḳadem başduñ, -du, -ñ]x

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 25). [ḳadem başmadı, -ma, -dı]

ḳadem baş-: *Ayak basmak. II Gelmek.*

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol *(Mes. 8, Mıs. 75). [ḳadem başdı]*

ḳadem rence ḳıl-: *Zahmet etmek, tenezzül etmek, teşrif buyurmak.*

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 19). [ḳadem rence ḳılup, -up]

Gelüñüz di ki ḫidmetde olalum
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum (Mes. 27, Mıs. 128). [ḳadem-rence ḳıluñ, -uñ]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [ḳadem-rence ḳılup, -up]

ḳadem ur-: *Ayak basmak: Bir yere varmak ulaşmak; girmek, gelmek, uğramak; bir yere bağlanmak.*

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled *(Mes. 8, Mıs. 77). [ḳadem urup, -up]*

ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun adımı".*

Ṣaḫn-ı câna ṣafâ virür irse
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 10). [ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh]

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 44). [ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh]

kādı: *İslâm hukukuyla yönetilen devletlerde halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere devlet tarafından tayin edilen memur. || Hakim.*

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi **ḳāḍı** *(Mes. 154, Mıs. 116). [ḳāḍı]*

ḳad-i serv: *Servi gibi uzun ve düzgün boy.*

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz *(Mes. 136, Mıs. 8). [ḳad-i servüñ durur, -üñ, -durur]*

ḳadīm: *Başlangıcı olmayan, ezeli olan Allah.*

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [ḳādīm]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [ḳadīm]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 45). [ḳadīm]

ḳadīm-i lem-yezelsin: *Daimi başlangıcı olmayan Allah.*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim **Ḳadīm-i lem-yezelsin** hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(Kas. 2, Mıs. 4). [ḳadīm-i lem-yezelsin, -sin]*

ḳādir: *Güç ve kudret sahibi olan Allah.*

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [ḳādir]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [ḳādir]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [ḳādir]

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 70). [ḳādir]

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 81). [ḳādir]

ḳadīr ol-: *Gücü yetmek, muktedir olmak.*

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile *(Mes. 3, Mıs. 43). [ḳadīr ol]*

ḳādir ü ferd ü tüvānā: *"Kudretli, eşsiz ve güçlü.".*

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 212). [ḳādir ü ferd ü tüvānā]

Bu ġurbetden ḥalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 22). [ḳādir ü ferd ü tüvānā]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 13). [ḳādir ü ferd ü tüvānā]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Settār u dānā (Mes. 155, Mıs. 317). [ḳādir ü ferd ü tüvānā]

ḳādir ü ḥayy u tüvānā: *Kudretli, güçlü, ebedî ve hakîkî hayat sâhibi olan Allah.*

Didi iy **Ḳādir ü Ḥayy u tüvānā**
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ u dānā *(Mes. 8, Mıs. 167). [ḳādir ü ḥayy u tüvānā]*

ḳādir ü ḳayyūm-ı muṭlaḳ: *Kudretli ve mutlak hayat veren [Allah c.c.].*

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin **Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ** *(Mes. 83, Mıs. 16). [ḳādir ü ḳayyūm-ı muṭlaḳ]*

ḳādir ü rezzāḳ-ı ādem: *Gücü yeten ve insanları rızıklandıran Allah.*

Didi iy **Ḳādir ü Rezzāḳ-ı ādem**
Ḥakīm ü ʿĀlim ü Ḫallāḳ-ı ādem *(Mes. 34, Mıs. 7). [ḳādir ü rezzāḳ-ı ādem]*

ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān: *Kudretli, nimet veren ve yaratan [Allah c.c.].*

Didi iy **Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān**
Ṭapuñdan irişür her derde dermān *(Mes. 83, Mıs. 1). [ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān]*

ḳadr: *Ar. Değer, itibar, haysiyet.*

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ (Mes. 6, Mıs. 199). [ḳadriyiçün, -i, -y, -içün]

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaṣrına eyler pāsbānlıḳ (Mes. 17, Mıs. 17). [ḳadrine, -i, -n, -e]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 58). [ḳadrini, -i, -n, -i]

ḳadr ol-: *Değerli olmak.*

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ **ḳadr ola** günüñ rūz-ı nevrūz *(Mes. 132, Mıs. 92). [ḳadr ola, -a]*

ḳadr u ʿizzet: *İtibar ve şeref.*

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet **ḳadr u ʿizzet** *(Mes. 3, Mıs. 70). [ḳadr u ʿizzet]*

ḳadr u ʿizzet vir-: *Değer ve şeref vermek.*

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin *(Mes. 3, Mıs. 112). [ḳadr u ʿizzet virürsin, -ür, -sin]*

ḳāf: *Kaf dağı. || Dünyanın etrafını çevrelediğine ve aşılmasının imkansızlığına inanılan dağlar zinciri. Yüksekliğin, uzaklığın, ihtişamın, kainatın sembolü olarak şiirlerde Anka ile birlikte anılır.*

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat **Ḳāfı** içre eyledi cā *(Mes. 30, Mıs. 44). [ḳāfı, -ı]*

ḳafes: *1. Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme: Kuş kafesi. 2. Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme: Aslan kafesi. 3. Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper. 5. Hapishane.*

Bu ẓulmānī **ḳafesden** ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled *(Mes. 1, Mıs. 17). [ḳafesden, -den]*

kafes: *Beden, vücut, gönül, dünya.*

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī **ḳafesden** eyle āzād *(Mes. 6, Mıs. 112). [ḳafesden, -den]*

kāfir: *(Ar.) Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkâr eden kimse.*

Şalaldan **kāfire** tīg-i Muhammed
Cihanda buldı revnak şerʿ-i Ahmed *(Mes. 17, Mıs. 93). [kāfire, -e]*

kāfūr: *Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının (Laurus camphhora) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.*

Semen evrāḳı üzre ṣaçdı reyhān
Kılur **kāfūr** üzre ʿanber-efşān *(Mes. 96, Mıs. 4). [kāfūr]*

kāfūr-ı ter: *Taze kâfur.*

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Ṣaçup **kāfūr-ı ter** üstine ʿanber *(Mes. 151, Mıs. 28). [kāfūr-ı ter]*

ḳahhār-ı lem-yezel: *"Yok olmaz." Boyun Eğdirici (Allah c.c.).*

Sulṭān-ı dü cihāndur u **Ḳahhār-ı lem-yezel**
Deyyān-ı pür-keremdür ü settār-ı bürd-bār *(Kas. 1, Mıs. 7). [ḳahhār-ı lem-yezel]*

ḳahr: *Allah'ın şiddetli ve azab verici vasıflarının tecellisi.*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [ḳahruñ, -uñ]

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 20). [ḳahrından, -ın, -dan]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 142). [ḳahr]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 36). [ḳahruñdan, -un, -dan]

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem (Kas. 5, Mıs. 44). [ḳahrüñ ile, -üñ, -ile]

ḳahr-ı ʿiḳāli: *"Gücünün bağı".*

Ḳahr-ı ʿiḳāliyile baġlandı cümle bāġı
Bārān-ı luṭfıyile bāġ-ı zemāne ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 5). [ḳahr-ı ʿiḳāliyile, -iyile]*

kak-: *Vurarak sokmak, itmek, vurmak, çakmak.*

Gözini diküben ol şīr yire
Çığırup ḳuyruġını **ḳaḳdı** yire *(Mes. 120, Mıs. 36). [ḳaḳdı, -dı]*

ḳakı-: *Kızmak, öfkelenmek.*

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 60). [ḳaḳımaḳ, -msḳ]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 46). [ḳaḳıyup, -y, -up]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [ḳaḳıyup, -y, -up]

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 12). [ḳaḳıyup, -y, -up]

ḳakınc: *Hiddet, öfke.*

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc *(Mes. 123, Mıs. 18). [ḳaḳıncından, -ı, -ndan]*

kākül: *Saç, perçem.*

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 116). [kākül]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 68). [kāküller, -ler]

ḳal-: *T. Yapmak, etmek, eylemek.*

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram (Mes. 8, Mıs. 105). [ḳaluram, -ur, -am]

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 78). [ḳalurdı, -ur, -dı]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 81). [ḳalupdur, -up, -dur]

ḳal-: *Bir durum oluşmak, bir hale girmek.*

Ṣıma ʿāṣıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ **ḳalmayasın** sen ġam içre *(Mes. 24, Mıs. 26). [ḳalmayasın, -ma, -(y)a, -sın]*

kal-: *Bağlanmak, kapılmak, itibar göstermek, bakmak.*

Cihān kimseye **ḳalmaz** cāvidāne
Ḳoʿaşḳ içinde bārī bir nişāne *(Mes. 18, Mıs. 65). [ḳalmaz, -maz]*

kal-: *Elde bulunmak.*

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide **ḳalmaya** gönlindeki ḳayġu *(Mes. 21, Mıs. 30). [ḳalmaya, -ma, -y, -a]*

Heybet içre yoġ idi miṣli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā *(Gaz. 3, Mıs. 14). [kalmış]*

kal-: *Bütünün bir kısmının artması.*

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 37). [ḳalanı, -an, -ı]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġarażdur
Odur cevher ḳalanı bes ʿarażdur (Mes. 163, Mıs. 40). [ḳalanı, -an, -ı]

kal-: *Kalıcı olmak, varlığını sürdürmek.*

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 164). [ḳalur, -ur]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre ṣādī (Mes. 118, Mıs. 4). [ḳalmamış]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [ḳalur, -ur]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 20). [ḳalanın]

kal-: *Geriye kalmak.*

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [ḳala, -a]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 131). [ḳaldı, -dı]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 107). [ḳaldı, -dı]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [ḳalmayam, -ma, -ya, -m]

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 77). [ḳalma, -ma]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 32). [ḳalanı, -ı]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 36). [ḳalanın, -ın]

kal-: *T. Durmak, hareket etmemek, durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.*

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥışşa
Ne yire görelüm varur bu ḳışşa (Mes. 26, Mıs. 17). [ḳalmadı]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 84). [ḳalmadı]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 17). [ḳalmadı]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 16). [ḳalmaz, -maz]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 69). [ḳalmaz, -maz]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 132). [ḳalmaz, -maz]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 21). [ḳalmış idüm, -i, -dü, -m]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 5). [ḳalmış iken, -mış, -iken-ken]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 30). [ḳala, -a]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [ḳalma, -ma]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 78). [ḳalmaz, -ma-z]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [ḳalalum, -alum]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 5). [ḳalurdı, -ur, -dı]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [ḳāldı, -dı]

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [ḳalur, -ur]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 63). [ḳaldum, -dum]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 102). [ḳaldı, -dı]

Çü Efser gitdi Ḫurşīd anda ḳaldı
Belā vü miḥnet ile āh ḳıldı (Mes. 72, Mıs. 33). [ḳaldı, -dı]

Çü ḫalvet-hāneden dūr oldı Cemşīd
Belā vü miḥnet ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 72, Mıs. 2). [ḳaldı, -dı]

Çü gitdi ol ḥışāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 2). [ḳalur, -ur]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 70). [ḳaldı, -dı]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 46). [ḳāldı, -dı]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 95). [ḳaldı, -dı]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 45). [ḳaldı, -dı]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 95). [ḳalayın, -a, -yın]

Gelüp yanuñda ḫiẕmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 102). [ḳalayın, -a, -yın]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 57). [ḳaldı, -dı]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [ḳaldum, -dum]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 196). [ḳalurdum, -(u)r, -du, -m]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 130). [kaldı]

kal-: *Bitmek, tükenmek.*

Bu sözi işüdüben şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 76). [ḳalmadı, -ma, -dı]

İşitdi çün bu sözi şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 60). [ḳalmadı, -ma, -dı]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 4). [ḳalmadı, -ma, -dı]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḫalvetinde (Mes. 151, Mıs. 37). [ḳalmadı, -ma, -dı]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 120). [ḳalmadı, -ma, -dı]

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 54). [ḳalmadı, -ma, -dı]

kal-: *(Bir süre bir yerde) bulunmaya devam etmek.*

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 7). [ḳalmış, -mış]

Ḳarañuda ḳalanlaruñ delīli
Yol azmışlara gösteren sebīli (Mes. 8, Mıs. 15). [ḳalanlaruñ, -an, -lar, -uñ]

kal-: *... durumuna gelmek, ... durumda olmak.*

Per ü bālüm yanar bī-per **ḳaluram**
Nicesi pürdurur bī-ser **ḳaluram** *(Mes. 8, Mıs. 106). [ḳaluram, -ur, -am]*

ḳalʾa: *Kale.*

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 77). [ḳalʾa]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [ḳalʿa]

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 13). [ḳalʿa]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 30). [ḳalʿa]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [ḳalʿa]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 53). [ḳalʿaya, -ya]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 3). [ḳalʿa]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 34). [ḳalʿa]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 41). [ḳalʿadan, -dan]

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi bī-tevaḳḳuf şehr-i ḫāna (Mes. 114, Mıs. 9). [ḳalʿaya, -ya]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 269). [ḳalʿa]

ḳalb: *Gönül, kalp, yürek, âşığın gönlü.*

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 10). [ḳalbinde, -i, -n, -de]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 22). [ḳalbinde, -i, -n, -de]

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nûr
Raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 15). [ḳalbe, -e]

Āsār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem (Kas. 5, Mıs. 34). [ḳalbine, -i, -(n)e]

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle (Mes. 4, Mıs. 44). [ḳalbi, -i]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 24). [ḳalbine, -i, -(n)e]

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver (Mes. 4, Mıs. 48). [ḳalbüñi, -üñ, -i]

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 238). [ḳalbındaġı, -ındaġı]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 25). [kalbinde, -i, -n, -de]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 49). [ḳalbinde, -in, -de]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 145). [ḳalbinde, -in, -de]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 34). [ḳalbine, -i, -n, -e]

Bu sözi çün işitdi şāh Şādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 44). [ḳalbine, -i, -n, -e]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Şādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile şādī (Mes. 123, Mıs. 32). [ḳalbine, -i, -n, -e]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 84). [ḳalbine, -i, -n, -e]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 79). [ḳalbi, -i]

ḳalb ile cān: *Gönül ve kalp.*

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 10). [ḳalb ile cān]

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 41). [ḳalb ü cānı, -ı]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 4). [ḳalb ü cānı]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 32). [ḳalb ü cānı]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 14). [ḳalb ü cānı, -ı]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 10). [ḳalb ü cānı, -ı]

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ ḳıṣṣa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḥat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 130, Mıs. 2). [ḳalb ü cānı, -ı]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 6). [ḳalb ü cānı, -ı]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 16). [ḳalb ü cānı, -ı]

Yirinden ṭurubānı şād u ḫandān
Ṣafālar birle ḳalb ü cānı şādān (Mes. 156, Mıs. 12). [ḳalb ü cānı, -ı]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 13). [ḳalb ü cānı, -ı]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa leẕẕetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 68). [ḳalb ü cānuñ, -uñ]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 22). [ḳalb ü cānuñ, -uñ]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 56). [ḳalb ü cānuñ, -uñ]

Gülüñ zerd oldūġıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 28). [ḳalbi vü cānı, -ı]

ḳalb-i ʿāşık: *Aşığın kalbi.*

Maḥabbet ḳalb-i ʿāşıḳ hem-demidür
Maḥabbet sırr-ı yārüñ maḥremidür (Mes. 19, Mıs. 25). [ḳalb-i ʿāşıḳ]

Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı ṣıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 23). [ḳalb-i ʿāşıḳ]

ḳalb-i ġāfil: *Gafil kalp, habersiz kalp.*

Ḫudāya ṭālib ol iy **ḳalb-i ġāfil**
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl *(Mes. 4, Mıs. 15). [ḳalb-i ġāfil]*

ḳalb-i miskīn: *Zavallı/âciz kalp.*

Bend oldı saçuñda **ḳalb-i miskīn**
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb *(Tb. 1, Mıs. 39). [ḳalb-i miskīn]*

ḳaldur-: *Yukarı doğru hareket ettirmek.*

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [ḳaldurup, -(u)p]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 153). [ḳaldurdı, -dı]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 11). [ḳaldurdı, -dı]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 3). [ḳaldurdı, -dı]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 5). [ḳaldurdı, -dı]

ḳalem: *Kalem, hâme.*

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 87). [ḳalem]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 1). [ḳalem]

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aşlan şekli naḳş itmiş ḳalemler (Mes. 125, Mıs. 14). [ḳalemler, -ler]

ḳalem çek-: *Kalemle makyaj yapmak.*

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur *(Mes. 69, Mıs. 23). [ḳalem çekmek, -mek]*

ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun kalemi".*

Levḥ-i Maḥfûẓda olur cârî
Ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 32). [ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

ḳalḳan: *Ok, kılıç ve benzerinden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık.*

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḥdı egnine bir çīnī **ḳalḳan** *(Mes. 148, Mıs. 4). [ḳalḳan]*

ḳallāb: *Düzenbaz, hilekâr. ll Kalpazan. Sahte para basan kimse.*

Ḳoyup ṣıdḳı cihān kezzābı olma
Bu dīn bāzārınuñ **ḳallābı** olma *(Mes. 5, Mıs. 160). [ḳallābı, -ı]*

ḳalmış: *Kimi kimsesi olmayan, aciz, düşkün, fakir.*

Ḳamu ʿālemlere rıẓkın virendür
Ḳamu **ḳalmışlarun** ḥālin görendür *(Mes. 2, Mıs. 44). [ḳalmışlarun, -lar, -ın]*

kām: *Far. arzu, istek.*

Cihān işi olupdur **kāmuñ** içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün *(Mes. 117, Mıs. 133). [kāmuñ, -uñ]*

kām al-: *Umduğuna ve istediğine erişip keyfini çıkarmak.*

Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı (Mes. 28, Mıs. 64). [kām aldı]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 3). [kām aluban, -uban]

ḳamʿ eyle-: *Muradına ermek, arzuladığını elde etmek.*

İkisin itmiş iken bir yire cemʿ
Girü biri birinden eyledi ḳamʿ *(Mes. 140, Mıs. 12). [ḳamʿ eyledi, -di]*

kām u nā-kām: *İster istemez II istekli isteksiz.*

Çü Ṣādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 80). [kām u nā-kām]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 4). [kām u nā-kām]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 20). [kām u nā-kām]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 16). [kām u nā-kām]

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 28). [kām u nā-kām]

ḳamārī: *Kumrular.*

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 8). [ḳamārī]

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī üzerinde sāz ider ʿūd (Mes. 27, Mıs. 50). [ḳamārī]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 66). [ḳamārī]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 27). [ḳamārī]

ḳamer: *Ar. Ay, mâh.*

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 2). [ḳamer]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 90). [ḳamer]

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc (Mes. 17, Mıs. 13). [ḳamer]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [ḳamer]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 9). [ḳamerden, -den]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 37). [ḳamer]

ḳamer-rū: *Ay yüzlü.*

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 71). [ḳamer-rū]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 8). [ḳamer-rū]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 52). [ḳamer-rū]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 11). [ḳamer-rū]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 1). [ḳamer-rū]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 47). [ḳamer-rū]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 31). [ḳamer-rū]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 56). [ḳamer-rū]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 1). [ḳamer-rū]

Neẕāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu ṭopṭolu olmışdı ḳamer-rū (Mes. 115, Mıs. 64). [ḳamer-rū]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 98). [ḳamer-rū]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 26). [ḳamer-rū]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 38). [ḳamer-rū]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 9). [ḳamer-rū]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 23). [ḳamer-rū]

ḳamer-ruḫ: *Ay yüzlü, ay yanaklı.*

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 29). [ḳamer-ruḫ]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 36). [ḳamer-ruḫ]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 55). [ḳamer-ruḫ]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [ḳamer-ruḫ]

ḳamer-ruḫsār: *Ay yüzlü, ay yanaklı. Kamerruhsar. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū (Mes. 54, Mıs. 14). [ḳamer-ruḫsār]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 1). [ḳamer-ruḫsār]

ḳamer-tāc u felek-taḥt ol-: *Tacı kamerden ve tahtı gökyüzü kadar yüce olmak.*

Di kimdür bu şehenşāh-ı cüvān-baḫt
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt *(Mes. 45, Mıs. 14). [ḳamer-tāc u felek-taḫt olmışdur]*

ḳamer-veş: *Aya benzer. Kamerveş. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 15). [ḳamer-veş]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 1). [ḳamer-veş]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [ḳamer-veş]

ḳamerveş: *Aya benzer. Kamerveş. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 9). [ḳamerveş]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 23). [ḳamerveş]

ḳāmet: *Boy, endam.*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḥırāmān **ḳāmetüñ** serv-i revānı *(Mes. 163, Mıs. 74). [ḳāmetüñ, -üñ]*

kāmil: *Ar. Büsbütün, tam, noksansız.*

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh **kâmil** *(Mes. 2, Mıs. 38). [kâmil]*

kāmil: *İlim, fazîlet ve hüner sâhibi, mânevî meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).*

Uruban yüz yüze ol iki **kāmil**
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil *(Mes. 52, Mıs. 9). [kāmil]*

kāmil ol-: *İim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmek.*

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 7). [kāmil olan]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 26). [kāmil olan]

kāmkār ol-: *Mutluluğa erişmek.*

Ṭur imdi devlet atına süvār ol
Hemīşe devlet ile **kāmkār ol** *(Mes. 118, Mıs. 18). [kāmkār ol]*

ḳamu: *1. Bir memleketteki halkın bütünü, amme 2. sıf. Bütün, hep 3. zamir. Herkes.*

Faẓlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 23). [ḳamu]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḫt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [ḳamu]

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār (Kas. 1, Mıs. 51). [ḳamu]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 21). [ḳamu]

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 140). [ḳamunuñ, -n, -uñ]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 226). [ḳamunuñ, -n, -uñ]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 77). [ḳamumuz, -muz]

Ḳamunuñ cānı çünkim oldı bī-cān
Hemān dem cümlesi oldı gürīzān (Mes. 29, Mıs. 79). [ḳamunuñ, -n, -uñ]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 76). [ḳamuya, -ya]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 20). [ḳamumuzdan, -muz, -dan]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 71). [ḳamuya, -ya]

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server (Mes. 130, Mıs. 16). [ḳamuya, -ya]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 35). [ḳamuya, -(y)a]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 102). [ḳamu]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 80). [ḳamusı, -sı]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 83). [ḳamusı, -sı]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 97). [ḳamusı, -sı]

Didiler ḳamusı kim Ḥaḳ tebārek
İkisine daḥı ḳılsun mübārek (Mes. 154, Mıs. 125). [ḳamusı, -sı]

Ṭonanmaġı cibillī virmiş idi
Ḳamudan ber-güzīde itmiş idi (Mes. 155, Mıs. 30). [ḳamudan, -dan]

Ḳamunuñ eyle makṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl (Mes. 155, Mıs. 315). [ḳamunuñ, -(n)uñ]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 95). [ḳamusı, -sı]

Ḳamunuñ eyle makṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl (Mes. 155, Mıs. 316). [ḳamuyı, -y, -ı]

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ ol durur püşt ü penāhı (Mes. 156, Mıs. 50). [ḳamunuñ, -n, -uñ]

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mes. 168, Mıs. 32). [ḳamumuz, -muz]

İrdügiçün aña duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili (Gaz. 2, Mıs. 10). [ḳamu]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 11). [ḳamu]

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 6). [ḳamu]

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem (Kas. 4, Mıs. 48). [ḳamu]

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 24). [ḳamusı, -sı]

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 76). [ḳamusından, -sı, -n, -dan]

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em (Kas. 4, Mıs. 40). [ḳamuya, -y, -a]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 45). [kamuya, -y, -a]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [ḳamuya, -y, -a]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 148). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu ḥikmetler umar ḥikmetüñden (Mes. 3, Mıs. 93). [ḳamu]

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu ḥikmetler umar ḥikmetüñden (Mes. 3, Mıs. 94). [ḳamu]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 107). [ḳamu]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 108). [ḳamu]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 128). [ḳamu]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 118). [ḳamudan, -dan]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 109). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 110). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin (Mes. 3, Mıs. 111). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin (Mes. 3, Mıs. 112). [ḳamuya, -y, -a]

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün ẕikr-i Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 7). [ḳamudan, -dan]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faẓl ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 36). [ḳamudan, -dan]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 106). [ḳamudan, -dan]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 10). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında şādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 47). [ḳamusı, -sı]

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 50). [ḳamusı, -sı]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 127). [ḳamusı, -sı]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 128). [ḳamusı, -sı]

Ḥaḳı istemek idi ḳamuya iş
Bu resme ḳamusı eylerdi cünbiş (Mes. 5, Mıs. 49). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 209). [ḳamuya, -y, -a]

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 82). [ḳamusından, -sından]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 135). [ḳamuya, -y, -a]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 136). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu esrār-ı pinhānuñ ḫabīri (Mes. 8, Mıs. 9). [ḳamu]

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu esrār-ı pinhānuñ ḫabīri (Mes. 8, Mıs. 10). [ḳamu]

Ḳamu derdlü olanlaruñ ṭabībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 8, Mıs. 13). [ḳamu]

Melāyik işidüben sözlerini
Ḳamu pāyina sürdi yüzlerini (Mes. 8, Mıs. 56). [ḳamu]

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde (Mes. 8, Mıs. 204). [ḳamu]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 86). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 147). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar (Mes. 8, Mıs. 177). [ḳamunuñ, -nuñ]

Daḫı hem cān u dilden ḥūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ (Mes. 8, Mıs. 38). [ḳamusı, -sı]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 205). [ḳamusı, -sı]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 170). [ḳamusına, -sı, -n, -a]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 172). [ḳamusını, -sı, -n, -ı]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 180). [ḳamuya, -y, -a]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 182). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamuya baḫş-ı faẓluñdan müdāmī
İrişdürgil taḥiyyāt u selāmı (Mes. 16, Mıs. 33). [ḳamuya, -y, -a]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 58). [ḳamusı, -sı]

Görüben heybetin ḫalḳ-ı zamāne
Dil uzatdı ḳamusı el-emāne (Mes. 17, Mıs. 82). [ḳamusı, -sı]

ḳamu: *Bütün, tüm, hepsi.*

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin (Mes. 10, Mıs. 9). [ḳamu]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 14). [ḳamu]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [ḳamudan, -dan]

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḥiẕmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 59). [ḳamu]

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gūn ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 12). [ḳamu]

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm (Mes. 3, Mıs. 60). [ḳamusın, -sın]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 171). [ḳamusın, -sı, -n]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını baġışla (Mes. 8, Mıs. 176). [ḳamusınuñ, -sı, -nuñ]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 102). [ḳamu]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [ḳamu]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 33). [ḳamu]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 34). [ḳamu]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 35). [ḳāmu]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 36). [ḳāmu]

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuṣṣāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 39). [ḳāmu]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 41). [ḳamu]

Özi mesken idinmiş idi Çīni
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni (Mes. 19, Mıs. 94). [ḳamu]

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu çepçevre pür-ḫūn (Mes. 19, Mıs. 136). [ḳamu]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 42). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 83). [ḳamu]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 4). [ḳamu]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 8). [ḳamu]

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 39). [ḳamu]

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 111). [ḳamu]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 116). [ḳamu]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 117). [ḳamu]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 136). [ḳamu]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 113). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 115). [ḳamunuñ, -nuñ]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 62). [ḳamu]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 94). [ḳamu]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 65). [ḳamusın, -sın]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 136). [ḳamu]

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 193). [ḳamu]

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād (Mes. 29, Mıs. 11). [ḳamu]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 48). [ḳamusın, -sın]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 18). [ḳamu]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [ḳamu]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 55). [ḳamu]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 122). [ḳamu]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 126). [ḳamu]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 80). [ḳamusın, -sın]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 10). [ḳamu]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 22). [ḳamu]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīz gelgil (Mes. 35, Mıs. 39). [ḳamusın, -sın]

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 104). [ḳamu]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 132). [ḳamu]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 146). [ḳamu]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 70). [ḳamu]

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 132). [ḳamu]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 130). [ḳamusın, -sın]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 5). [ḳamusını, -sı, -n, -ı]

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 30). [ḳamu]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 41). [ḳamu]

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āşikārā (Mes. 45, Mıs. 52). [ḳamusın, -sın]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 37). [ḳamu]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 2). [ḳamu]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 28). [ḳāmu]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 19). [ḳamunuñ, -nuñ]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 20). [ḳamunuñ, -nuñ]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 30). [ḳāmusı, -s, -ı]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 16). [ḳamu]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 60). [ḳamu]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 4). [ḳamu]

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām (Mes. 77, Mıs. 6). [ḳamusın, -sın]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 17). [kamu]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 32). [ḳamunuñ, -nuñ]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 8). [ḳamu]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 4). [ḳamusın, -sın]

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 32). [ḳamu]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 44). [ḳamu]

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş (Mes. 98, Mıs. 32). [kamu]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 2). [ḳamu]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 20). [ḳamu]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 25). [ḳamu]

Didi Mihrāba iy şūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü şīrīn (Mes. 108, Mıs. 4). [ḳamu]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 40). [ḳamu]

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 42). [ḳamu]

Ḥikāyet ne ki var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām (Mes. 109, Mıs. 26). [ḳamusın, -sın]

Aḳıtdı gözlerinden cūybārın
Ḳamu pür-ḫūn eyledi kenārın (Mes. 114, Mıs. 20). [ḳamu]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 42). [ḳamu]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 50). [ḳamunuñ, -nuñ]

Neẕāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu ṭopṭolu olmışdı ḳamer-rū (Mes. 115, Mıs. 64). [ḳamu]

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẕāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre (Mes. 115, Mıs. 65). [ḳamu]

Bu resme eylediler ʿişret-i ḫoş
Ḳamu ʿişretde olan eyledī cūş (Mes. 116, Mıs. 12). [ḳamu]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 4). [ḳamu]

Hezārān ḫalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 12). [ḳamusın, -sın]

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān (Mes. 120, Mıs. 24). [ḳamusı, -s, -ı]

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā (Mes. 120, Mıs. 13). [ḳamusın, -sın]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 42). [ḳamusın, -sın]

Ḳamu yir sebze olmışdı ḫadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ (Mes. 122, Mıs. 3). [ḳamu]

Ḳamu ṣaḥrā-yı Şām olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 9). [ḳamu]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20). [ḳamu]

Ḳamusınuñ mükemmeldi yaraġı
Çeri ṭutmış idi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 124, Mıs. 15). [ḳamusınuñ, -sı, -nuñ]

Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī
Ḳamuya baş oldı şāh Şādī (Mes. 124, Mıs. 12). [ḳamuya, -y, -a]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 11). [ḳamunuñ, -nuñ]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 4). [ḳamusın, -sın]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 6). [ḳamuya, -y, -a]

Varuban anlar ile ceng ḳılsun
Ḳamuya illerini teng ḳılsun (Mes. 128, Mıs. 32). [ḳamuya, -y, -a]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 70). [ḳamu]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 4). [ḳamu]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 2). [ḳamu]

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd (Mes. 141, Mıs. 32). [ḳamu]

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 146, Mıs. 10). [ḳamu]

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ bayraḳı dībā-yı rengīn (Mes. 146, Mıs. 14). [ḳamunuñ, -nuñ]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 32). [ḳamu]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 56). [ḳamu]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 96). [ḳamu]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Şādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 151). [ḳamu]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 182). [ḳamu]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 31). [ḳamumuzuñ, -muz, -uñ]

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 28). [ḳamu]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 2). [ḳamu]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 41). [ḳamu]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 42). [ḳamusı, -s, -ı]

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi oları ṭapusına (Mes. 152, Mıs. 15). [ḳamusını, -sı, -n, -ı]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 8). [ḳamu]

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Ṣunarlardı ḳamu ḫamr-ı revāḳī (Mes. 154, Mıs. 46). [ḳamu]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 54). [ḳamu]

Felek yüzin ḳamu seyr eylesünler
Ne kim görinür ise söylesünler (Mes. 154, Mıs. 95). [ḳamu]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 146). [ḳamu]

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile (Mes. 154, Mıs. 151). [ḳamu]

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile (Mes. 154, Mıs. 152). [ḳamusın, -sı, -n]

Ḳamu gevherler olmışdı muraṣṣaʿ
Zer ü sim ile olmışdı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 71). [ḳamu]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 94). [ḳamu]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 313). [ḳamu]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 314). [ḳamu]

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 321). [ḳamusı, -s, -ı]

Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 311). [ḳamusın, -sı, -n]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 70). [ḳamusıyidi, -sı, -yidi]

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 24). [ḳamu]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 47). [ḳamu]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 48). [ḳamu]

Ḳamu andan bulur fetḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 57). [ḳamu]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 25). [ḳamu]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 2). [ḳamu]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 133). [ḳamu]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 10). [ḳamusı, -s, -ı]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 12). [ḳamusı, -s, -ı]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 50). [ḳamu]

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḥıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 52). [ḳamu]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 102). [ḳamu]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 132). [ḳamusı, -s, -ı]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 88). [ḳamusınun, -sı, -nuñ]

Maʿānī birle idüben mürekkeb
Ḳamu beytini eyledüm müretteb (Mes. 169, Mıs. 58). [ḳamu]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn (Mes. 169, Mıs. 59). [ḳamusı, -s, -ı]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 86). [ḳamusına, -s, -ı, -n, -a]

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl (Kas. 2, Mıs. 20). [ḳamu]

Oldı meẕkûr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 37). [ḳamu]

Ki ḳamu mücrime hemân besdür
Kerem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 49). [ḳamu]

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin (Mes. 1, Mıs. 52). [ḳamu]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 14). [ḳamu]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 39). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 40). [ḳamu]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāṣıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 41). [ḳamu]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāṣıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 42). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlere rıẕkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 43). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlere rıẕkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 44). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 47). [ḳamu]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 48). [ḳamu]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 66). [ḳamu]

Ḳamu nefy-i cihān isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün (Mes. 3, Mıs. 33). [ḳamu]

Ḳamu nefy-i cihān isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i ẕātuñ içün (Mes. 3, Mıs. 34). [ḳamu]

Ḳamu asār ṣunʿ-ı ḳudretüñdür
Ḳamu envār feyż-i ḥikmetüñdür (Mes. 3, Mıs. 35). [ḳamu]

Ḳamu asār ṣunʿ-ı ḳudretüñdür
Ḳamu envār feyż-i ḥikmetüñdür (Mes. 3, Mıs. 36). [ḳamu]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 116). [ḳamu]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 117). [ḳamu]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 121). [ḳamu]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 122). [ḳamu]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 9). [ḳamu]

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 25). [ḳamu]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 48). [ḳamu]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 85). [ḳamu]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 86). [ḳamu]

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 155). [ḳamu]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 171). [ḳamu]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 206). [ḳamu]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 2). [ḳamu]

Çü raḥmet baḥr-i bī-pāyān oldı
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı (Mes. 6, Mıs. 34). [ḳamu]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 36). [ḳamu]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 151). [ḳamu]

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ (Mes. 6, Mıs. 160). [ḳamu]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 193). [ḳamu]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 194). [ḳamu]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 31). [ḳamu]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 32). [ḳamu]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 44). [ḳamu]

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 62). [ḳamu]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 64). [ḳamu]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 69). [ḳamu]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 70). [ḳamu]

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 76). [ḳamu]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 86). [ḳamu]

İder raḥm eyleyübeni ʿināyet
Ḳamu ʿāṣī olanlara şefāʿat (Mes. 7, Mıs. 148). [ḳamu]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 149). [ḳamu]

Çü cāndan eyledüñ ḫiẕmetlerüñi
Ḳabūl itdüm ḳamu ḫācetlerüñi (Mes. 8, Mıs. 190). [ḳamu]

Ḳamu mücrim olanlaruñ şefīʿi
Ḳamu erfaʿ olanlaruñ refīʿi (Mes. 9, Mıs. 7). [ḳamu]

Ḳamu mücrim olanlaruñ şefīʿi
Ḳamu erfaʿ olanlaruñ refīʿi (Mes. 9, Mıs. 8). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 3). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 3). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 3). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 4). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 4). [ḳamu]

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu hilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm (Mes. 14, Mıs. 4). [ḳamu]

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd (Mes. 17, Mıs. 45). [ḳamu]

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm (Mes. 18, Mıs. 108). [ḳamusı]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 82). [ḳamusı]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 71). [ḳamusı]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 72). [ḳamusı]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 2). [ḳamusı]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 39). [ḳamusı]

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı mürde iken oldı zinde (Mes. 34, Mıs. 96). [ḳamusı]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 98). [ḳamusı]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 4). [ḳamusı]

Öri turmışdı on zībā ḳaravaş
Ḳamusı māh-rū vü ḫūb u dilkeş (Mes. 54, Mıs. 10). [ḳamusı]

Ḳamusı pür-ḥalāvet pür-melāḥat
Ḳamusı pür-leṭāfet pür-ẕarāfet (Mes. 54, Mıs. 17). [ḳamusı]

Ḳamusı pür-ḥalāvet pür-melāḥat
Ḳamusı pür-leṭāfet pür-ẕarāfet (Mes. 54, Mıs. 18). [ḳamusı]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 12). [ḳamusınun]

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet (Mes. 67, Mıs. 2). [ḳamusı]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 37). [ḳamusı]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 51). [ḳamusı]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 26). [ḳamusı]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 27). [ḳamusı]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 7). [ḳamusı]

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Ṣanayduñ ṭāġ cevşen-pūş oldı (Mes. 146, Mıs. 21). [ḳamusı]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 42). [ḳamusı]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 88). [ḳamuşını, -ı]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 28). [ḳamusınuñ]

ḳamu ʿālem: *Bütün dünya, herkes.*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam *(Kas. 4, Mıs. 15). [ḳamu ʿālem]*

ḳamu dünyā: *Bütün insanlar ve öbür dünya.*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam *(Kas. 4, Mıs. 16). [ḳamu dünyā]*

ḳan: *Maden.*

İki laʿl aldı kim **kānda** bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz *(Mes. 37, Mıs. 51). [kānda, -da]*

ḳan: *1. Vücuttaki kırmızı renkli sıvı,kan.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 8). [ḳanum, -um]

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgün olupdur (Gaz. 24, Mıs. 3). [ḳanlu, -lu]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [ḳanını, -ını]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [ḳanlu, -lu]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 9). [ḳan]

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda Żırġam (Kas. 5, Mıs. 30). [ḳan]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [ḳan]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 40). [ḳan]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 108). [ḳanlu, -lu]

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini (Mes. 28, Mıs. 58). [ḳana, -a]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 27). [ḳanum, -um]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 27). [ḳanlu, -lu]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 2). [ḳan]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 14). [ḳanıyla, -ıyla]

Ciger ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini şekker ile (Mes. 88, Mıs. 5). [ḳanın, -ın]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 22). [ḳanum, -um]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 2). [ḳanıyla, -ıyla]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 27). [ḳan]

Biraz aġlayuban eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 52). [ḳan]

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile (Mes. 135, Mıs. 18). [ḳanını, -ını]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 112). [ḳan]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 118). [ḳan]

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum (Mes. 163, Mıs. 120). [ḳanum, -um]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 41). [ḳan]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [ḳanumuzı, -umuz, -ı]

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 8). [ḳan ile]

ḳan aġla-: *Kanlı gözyaşı dökmek ‖ çok üzülmek.*

Nicesi **ḳan aġlamayam** derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 13). [ḳan aġlamayam]*

ḳan akıt-: *Kanlı gözyaşı dökmek ‖ "kan ağlamak" deyimine benzer bir anlam bağlamında "çok üzüldüğünü göstermek.".*

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan *(Mes. 21, Mıs. 42). [ḳan aḳıdurdı, -ur, -dı]*

ḳan eyle-: *Kanla doldurmak.*

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın **ḳan eyledi** Mihrāb öñinde *(Mes. 36, Mıs. 28). [ḳan eyledi]*

ḳan eyle-: *Kan dökmek; eziyet etmek.*

Nola **ḳan eyler** iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur *(Gaz. 24, Mıs. 5). [ḳan eyler]*

kān gövdeyi götür-: *Çok kan dökülmek.*

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān *(Mes. 148, Mıs. 130). [kān gövdeyi götürdi, -di]*

ḳan it-: *Kan etmek, kanlar içinde bırakmak; derde, sıkıntıya sokmak, kederlendirmek.*

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini **ḳan iderdi** *(Mes. 72, Mıs. 44). [ḳan iderdi, -er, -di]*

ḳan it-: *Öldürmek. II ıztırap çektirmek, acı vermek.*

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki **ḳan itmek** saña kānūn olupdur *(Gaz. 24, Mıs. 6). [ḳan itmek]*

ḳan ḳıl-: *Kan etmek; kan ile doldurmak.*

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile **ḳan ḳılma** *(Mes. 22, Mıs. 68). [ḳan ḳılma, -ma]*

ḳan kaşan-: *(Korkudan) kan işemek.*

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan **ḳaşanur** rūz-ı veġāda Żırġam *(Kas. 5, Mıs. 30). [ḳaşanur, -an, -ur]*

ḳanāʿat: *Azla yetinme, kısmete razı olma.*

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet (Mes. 30, Mıs. 41). [ḳanāʿat]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 44). [ḳanāʿat]

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā endīşe eyle (Mes. 30, Mıs. 45). [ḳanāʿat]

ḳanāʿat ḳıl-: *Yetinmek.*

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet *(Mes. 30, Mıs. 41). [ḳanāʿat ḳıl]*

ḳanāʿatlü: *Yetinen.*

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet *(Mes. 30, Mıs. 42). [ḳanāʿatlüye, -ye]*

ḳanad ur-: *Kanat çırpmak.*

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi *(Mes. 33, Mıs. 67). [ḳanad uruban, -uban]*

ḳand: *Şeker.*

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [ḳand]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 87). [ḳand]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı ṣīre
Didi fi'l-ḥāl bu ṣiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 5). [ḳandı, -ı]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 4). [ḳandi, -i]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı ṣīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 3). [ḳandı, -ı]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 7). [ḳand ile]

ḳand ü nebāt: *Şeker ve tatlı.*

Lebüñdür dilberā **ḳand ü nebātum**
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum *(Mes. 155, Mıs. 133). [ḳand ü nebātum, -um]*

ḳanda: *Nerede.*

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [ḳanda]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [ḳanda]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 2). [ḳandayısa, -yısa]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 94). [ḳanda]

ḳanda git-: *Nereye gitmek.*

Gelişüñ ḳandan u **ḳanda gidersin**
Özüñe böyle zaḥmetler idersin *(Mes. 27, Mıs. 189). [ḳanda gidersin, -er, -sin]*

ḳanda: *Nerede.*

Ki zīrā **ḳanda isem** ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen *(Mes. 165, Mıs. 119). [ḳanda isem, -ise, -m]*

ḳandan gel-: *Nereden gelir.*

Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin
Özüñe böyle zaḥmetler idersin *(Mes. 27, Mıs. 189). [ḳandan gelişüñ, -iş, -üñ]*

ḳand-i mükerrer: *Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker, tatlı.*

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 78). [ḳand-i mükerrer]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 32). [ḳand-i mükerrer]

Sözüñi söyle mevzūn u müretteb
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb (Mes. 35, Mıs. 14). [ḳand-i mükerrerle, -le]

ḳand-i mükerrer: |. *Büyük bir îtinâ ile yapılmış kelle şekeri.* ||. *mec. (Dîvan edebiyâtında) Sevgilinin iki dudağı.*

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer *(Mes. 155, Mıs. 212). [ḳand-i mükerrer]*

ḳand-i nebāt: *Bitki şekeri.*

Lebüñdür dün ü gün **ḳand-i nebātum**
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum *(Mes. 68, Mıs. 9). [ḳand-i nebātum, -um]*

ḳand-i ṣāfī: *Saf şeker, hakiki şeker.*

Didi Ḫurşīd idi bir **ḳand-i ṣāfī**
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī *(Mes. 65, Mıs. 3). [ḳand-i ṣāfī]*

ḳandīl: *Çerağ, kandil, meşale.*

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek **ḳandīllerle** oldı müzeyyen *(Mes. 36, Mıs. 4). [ḳandīllerle, -lerle]*

ḳandil ḳıl-: *Kandil yapmak, asmak.*

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı *(Mes. 2, Mıs. 94). [ḳandil ḳılur, -ur]*

ḳanġı: *Hangi olarak kullanılan soru zamiri.*

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 124). [ḳanġısına, -sı, -(n)a]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḥı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 30). [ḳānġısıdur, -sı, -dur]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 6). [ḳānġısına, -sı, -(n)a]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḥı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 29). [ḳānġısı]

ḳanġı: *Hangi anlamında soru sıfatı.*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nûr
Raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 15). [ḳanġı]

Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 33). [ḳanġı]

ḳanı: *Hani, nerede.*

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 5). [ḳanı]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 7). [ḳanı]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 13). [ḳanı]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [ḳanı]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 23). [ḳanı]

Ḳanı ḳıldugumuz ʿayş-ı nihānī
Senüñle itdügümüz zindegānī (Mes. 96, Mıs. 25). [ḳanı]

Ḳanı aradaki mīsāḳ u sevgend
Nereye gitdi ol peymān u peyvend (Mes. 97, Mıs. 77). [ḳanı]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 87). [ḳanı]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 87). [ḳanı]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 88). [ḳanı]

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen (Mes. 168, Mıs. 89). [ḳanı]

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur māh-ı Behmen ḳanı Behmen (Mes. 168, Mıs. 90). [ḳanı]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 91). [ḳanı]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 91). [ḳanı]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 92). [ḳanı]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 93). [ḳanı]

kanı ki: *Hani, nerede.*

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 33). [kanı ḳi]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ gönlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 29). [kanı ḳi]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 31). [kanı ḳi]

ḳanlar iç-: *Her yanı kana bulanmış.*

Ḳılıçlar ṣu yirine **ḳanlar içdi**
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi *(Mes. 148, Mıs. 119). [ḳanlar içdi, -di]*

ḳānūn eyle-: *Kanuna çevirmek ve kural, kaide haline getirme.*

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem ʿĀlem içinde yine bir yiñi **ḳānūn eyledüñ** *(Gaz. 28, Mıs. 6). [ḳānūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

kānūn ol-: *Şart olmak, teamül hâline gelmek, sürekli hale gelen şey, değişmeyen şey.*

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 6). [kānūn olupdur]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [ḳānūn olur]

ḳap-: *Almak, ele geçirmek.*

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile **ḳapdı** ol cān *(Mes. 119, Mıs. 12). [ḳapdı, -dı]*

ḳapla-: *1. Kaplamak, sarmak, üzerini örtmek.*

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [ḳapladı, -dı]

Felek ḳurındı çetr-i nīl-gūnı
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı (Mes. 36, Mıs. 6). [ḳapladı, -dı]

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış şeb āftābı (Mes. 36, Mıs. 64). [ḳaplamış, -mış]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 20). [ḳapladı, -dı]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 37). [ḳapladı, -dı]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 14). [ḳaplamadan, -madan]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur gönlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 58). [ḳaplamışdur, -mış, -dur]

ḳapu: *Kapı.Bâb.*

Girüben ḥalvete baġladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū (Mes. 22, Mıs. 9). [ḳapu]

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 44). [ḳapuña, -ñ, -a]

Çü geldi ḳapuña bir şāh-ı pīrūz
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz (Mes. 60, Mıs. 3). [ḳapuña, -ñ, -a]

Didi Cemşīde Ḫurşīd iy dil-āver
Ḳapuya geldi işte anam Efser (Mes. 71, Mıs. 92). [ḳapuya, -ya]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 4). [ḳapudan, -dan]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 6). [kapuña, -ñ, -a]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 38). [ḳapuña, -ñ, -a]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 21). [ḳapusına, -sı, -na]

ḳapu: *Sevgili kapısı ‖ Sevgili'nin (huzuru, eşiği).*

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm *(Mes. 70, Mıs. 18). [ḳapuñdan, -ñdan]*

ḳapu: *Kapı II Makam, huzur.*

Ṭapuñ ʿābidlere maʿbūd olupdur
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur (Mes. 3, Mıs. 6). [ḳapuñ]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 7). [ḳapusı, -(s)ı]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 12). [ḳapusında, -sı, -n, -da]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 7). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 36). [ḳapuñ, -ñ]

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār (Kas. 1, Mıs. 34). [ḳapuña, -ña]

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4, Mıs. 46). [ḳapuñda, -ñ, -da]

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem (Kas. 5, Mıs. 7). [ḳapuñda, -ñ, -da]

Ḳapuñdan ayru olduġunca cānā
Oluram derd ü ġamla zār u mehcūr (Kıt. 4, Mıs. 5). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın (Mes. 1, Mıs. 11). [ḳapusın, -sı, -n]

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın (Mes. 1, Mıs. 12). [ḳapusın, -sı, -n]

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 99). [ḳapuñ, -ñ]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 91). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 65). [ḳapuñuñ, -ñuñ]

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum (Mes. 6, Mıs. 174). [ḳapuñ, -ñ]

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫvāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 165). [ḳapuñda, -ñ, -da]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 135). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç (Mes. 6, Mıs. 132). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 208). [ḳapunda, -ñ, -da]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 127). [ḳapusın, -sı, -n]

Taṣadduḳ idicegez māl-i Ḳārūn
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün (Mes. 19, Mıs. 110). [ḳapusında, -sında]

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd (Mes. 19, Mıs. 116). [ḳapusında, -sında]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 36). [ḳapularına, -larına]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 80).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 48).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 9).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 43).
[ḳapusına, -sı, -n, -a]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīẓ gelgil (Mes. 35, Mıs. 40).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 136).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 77).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 15). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 4). [ḳapuñdur]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 37).
[ḳapusuna, -su, -na]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 23).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 69).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 33).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

Nigāruñ ḳapusından olalı dūr
Ġam u firḳatden oldum zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 5). [ḳapusından, -sı, -n, -dan]

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi oları ṭapusına (Mes. 152, Mıs. 15).
[ḳapusına, -sı, -n, -a]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 37).
[ḳapusına, -(s)ı, -(n)a]

kapu: *Kapı || Makam, Allah'ın huzuru.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 56). [ḳapunda, -ñ, -da]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 68). [ḳapuñdan, -(ñ)dan]

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana (Mes. 3, Mıs. 28). [ḳapuñdan, -(ñ)dan]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 113).
[ḳapuñdur, -ñ, -dur]

kapu yok: *Engel yok, mani yok, yasak yok.*

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu *(Mes. 105, Mıs. 30).*
[ḳapu yoḳdı, -dı]

kapudan kov-: *Görüşmemek, görüşmeyi reddetmek, görüşmek istememek.*

Ḳovar idi ḳapudan hem-demini
Getürmezdi ḳatına maḥremini *(Mes. 22, Mıs. 11).*
[ḳapudan ḳovar idi, -ar, -idi]

kapuña gel-: *Bir ihtiyacını gidermek için yüce bir zatın makamına çıkmak.*

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 71). [ḳapuña geldi, -di]

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kas. 4, Mıs. 67). [ḳapuña gelüp, -üp]

kapuña yüz sür-: *Bir istekte bulunmak için makamca kendinden daha üstün birinin huzuruna gelip önünde eğilmek, büyüklüğünü kabul etmek.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 3).
[ḳapuña yüz sürerem, -er, -em-er, -em]

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa anı muḳassem (Kas. 5, Mıs. 73). [ḳapuña yüzin sürerse, -er, -se]

ḳapusına ir-: *Kapasına gitmek. || Huzuruna gelmek.*

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd **ḳapusına irdi** *(Mes. 36, Mıs. 42). [ḳapusına irdi, -di]*

ḳapuyı bağlasañ bacadan düşer: *İstemesen de olur anlamında kullanılmış. Söz bugün "Kapıdan kovsan bacadan düşer (veya girer)/yüzsüz, arsız kimseler için söylenen bir söz." (TDK) şeklinde kullanılır.*

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı bağlasañ düşer bacadan *(Mes. 20, Mıs. 100). [ḳapuyı bağlasañ bacadan düşer]*

kār: *Fayda, kazanç.*

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu şādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 33). [kār]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 54). [kār]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 26). [kār]

kār: *Amel, davranış, iş, fiil, eylem.*

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 67). [kārum, -um]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 15). [kārum, -um]

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḫayā vü ḥilm idi yārı hemīşe (Mes. 19, Mıs. 147). [kārı, -ı]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 150). [kārı, -ı]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 32). [kāruñ, -uñ]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 35). [kār]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 294). [kār]

kār ḳıl-: *Kazanç sağlamak, kazanmak.*

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār *(Mes. 25, Mıs. 83). [kār ḳılur, -ur]*

kār kıl-: *Etki etmek, tesir etmek.*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [kār]

Şu resme kār ḳıldı aña sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā (Mes. 20, Mıs. 103). [kār ḳıldı, -dı]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 19). [kār ḳılmış]

kār eyle-: *Etkilemek.*

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār *(Mes. 89, Mıs. 5). [kār eyledi]*

kār idin-: *(Bir şeyi) kazanmaya çalışmak.*

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār *(Mes. 7, Mıs. 99). [kār idinür, -ür]*

kār it-: *Etki etmek, tesir etmek, işlemek.*

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 25). [kār idüpdür, -üp, -dür]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 46). [kār itdi]

Yirinden şāh Ṣādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 48). [kār itdi]

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi (Mes. 20, Mıs. 49). [kār itdi]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 27). [kār itdi]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 53). [kār itdi]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 35). [kār itdi, -di]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 1). [kār itdügi]

kār ol-: *İş olmak, olayın gerçekleşmesi.*

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 78). [kār oldı, -dı]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 38). [kār oldıysa, -dı, -ysa]

kār ol-: *İş haline gelmek.*

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 170). [kār olmışdur, -mış, -dur]

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 28). [kār oldıysa, -dı, -(y)sa]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 44). [kār olmışdur]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 64). [kār olmışdurur, -mış, -durur]

kār u bār: *Kazanç, elde edilen şey.*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ **kār u bārından** *(Gaz. 7, Mıs. 10). [kār u bārından, -ın, -dan-ın, -dan]*

kār u bār: *Iş güç, meşguliyet.*

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı **kār u bāruñ** *(Mes. 71, Mıs. 22). [kār u bāruñ]*

kara: *1. Siyah. 2. Ayıplı, kusurlu, yüz kızartıcı hal.*

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 36). [ḳara]

Günehden ḥaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 22). [ḳara]

kara: *En koyu renk, siyah.*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 3). [ḳara]

Ḳara ṭoprağı geh gevher ḳılursın
Yeşil yapraġı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 49). [ḳara]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 55). [ḳara]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 20). [ḳara]

Aluban düşmenüñden taḫt ile tāc
Ḳara toprāġa muḥtāc oldı Mihrāc (Mes. 149, Mıs. 14). [ḳara]

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 193). [ḳara]

Ḫudāyā nefs elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram (Mes. 169, Mıs. 100). [ḳara]

ḳaralıḳ: *Gece, karanlık.*

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı *(Mes. 36, Mıs. 9). [ḳaralıḳ]*

ḳarañlıḳ: *Gece, karanlık.*

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh *(Mes. 97, Mıs. 46). [ḳarañlıḳdan, -dan]*

ḳarañu: *Karanlık.*

Ḳarañuda ḳalanlaruñ delīli
Yol azmışlara gösteren sebīli (Mes. 8, Mıs. 15). [ḳarañuda, -da]

Felek ḳurındı çetr-i nīl-gūnı
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı (Mes. 36, Mıs. 6). [ḳarañu]

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk (Mes. 36, Mıs. 132). [ḳarañudan, -dan]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 4). [ḳarañuluḳ, -luḳ]

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mes. 74, Mıs. 39). [ḳarañuluḳ, -luḳ]

Yüzinüñ şuʿlesinden yaḳın u dūr
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mes. 132, Mıs. 80). [ḳarañu]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 81). [ḳarañu]

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 28). [ḳarañuda]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 26). [ḳarañuda]

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 7). [karañu]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 88). [ḳarañu]

ḳarañu it-: *Karanlık etmek.*

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini *(Mes. 135, Mıs. 26). [ḳarañu itme, -me]*

ḳarañu ol-: *Karanlık olmak, kararmak.*

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen *(Mes. 74, Mıs. 34). [ḳarañu oldı]*

karañu ṭut-: *Karanlık kaplamak.*

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı *(Mes. 69, Mıs. 2). [ḳarañu ṭutdı, -dı]*

ḳarar: *Sabit ve sakin olmak.*

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 53). [ḳarārı, -ı]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 12). [ḳararı, -ı]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 36). [ḳarārı, -ı]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 83). [ḳarārı, -ı]

ḳarar: *Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.*

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 7). [ḳarārı, -ı]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [ḳarārı, -ı]

Şaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 38). [ḳarārı, -ı]

karar-: *Kararmak, siyahlaşmak.*

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan **ḳararup** ḳapladı ebri bu ġam *(Kas. 5, Mıs. 46). [ḳararup, -up]*

ḳārar bul-: *Durmak, sabit, yerleşik olmak.*

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār *(Kas. 1, Mıs. 17). [ḳārar bul, -ur]*

ḳarār it-: *Sabit durmak.*

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṭḥ-i aʿẓam *(Kas. 5, Mıs. 21). [ḳarār itmez]*

karārı ḳal-: *Karar verecek gücü kalmamak, düşünemez olmak, kendinden geçmek.*

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 32). [ḳarārı ḳalmadı, -ma, -dı]

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı (Mes. 87, Mıs. 68). [ḳarārı ḳalmadı, -ma, -dı]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 192). [ḳarārı ḳalmadı, -ma, -dı]

Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u zārı
Cefādan ḳalmadı daḫı ḳarārı (Mes. 81, Mıs. 4). [ḳarārı ḳalmadı]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 4). [ḳarārumuz ḳalmadı, -ma, -dı]

ḳarārı ḳıl-: *Dönüp dolaşıp bir yerde durmak.*

ʿAcemde seyr idüp ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī *(Mes. 21, Mıs. 153). [ḳarārı ḳıldı]*

ḳarārı yoḳ: *Kararsız, sebat etmez, tutarlı değildir, bir öyle bir böyle.*

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 25). [ḳarārı yoḳdur]

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı (Gaz. 17, Mıs. 10). [ḳarārı yoḳ]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 185). [ḳarārı yoḳ]

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 2). [ḳarārı yoḳdur]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 1). [ḳarārı yoḳdur]

ḳaravaş: *Cariye, halayık, hizmetçi.*

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū (Mes. 21, Mıs. 141). [ḳaravaşı, -ı]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 103). [ḳaravaşı, -ı]

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 1). [ḳaravaşı, -ı]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 133). [ḳaravaşı, -ı]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 49). [ḳaravaşı, -ı]

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 9). [ḳaravaşı, -ı]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 13). [ḳaravaşı, -ı]

Öri turmışdı on zībā ḳaravaş
Ḳamusı māh-rū vü ḫūb u dilkeş (Mes. 54, Mıs. 9). [ḳaravaş]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 34). [ḳaravaşı, -ı]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 9). [ḳaravaş]

ḳaravul: *Gözcü, nöbetçi.*

İki yañadan atlandı **ḳaravul**
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül *(Mes. 147, Mıs. 37). [ḳaravul]*

kārbān-ı ḳāhr: *Üzüntü kervanı.*

Fiġān eyleyürek öykesi uçdı
Yirinden **kārbān-ı ḳāhr** göçdi *(Mes. 132, Mıs. 54). [kārbān-ı ḳāhr]*

ḳardaş: *Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı, kardeş.*

Meger **ḳardaşıyıdı** Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol *(Mes. 148, Mıs. 17). [ḳardaşıyıdı, -ı, -yıdı]*

ḳaʿr-ı biḥār: *Denizlerin dibi.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle seng-i siyāh eyledi ḥiṣār *(Kas. 1, Mıs. 9). [ḳaʿr-ı biḥārı, -ı]*

kār-ı cemşīd: *Cemşid'in işi, Cemşid'in durumu, hali.*

ʿAceblerdi nice olmış **kār-ı Cemşīd**
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd *(Mes. 109, Mıs. 31). [kār-ı cemşīd]*

ḳarīb ol-: *Yakın olmak, yakınlaşmak.*

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 122). [ḳarīb ol]

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ (Kas. 3, Mıs. 5). [ḳarīb olur]

Kim olursa olur Ḫudâya ḳarîb
Hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 7). [ḳarîb olur, -ur]

ḳarıl-: *Karışmak.*

İki leşker **ḳarıldı** vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı *(Mes. 148, Mıs. 99). [ḳarıldı, -dı]*

karındaş: *Kardeş.*

Cihānuñ ḥāli budur iy **ḳarındaş**
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş *(Mes. 168, Mıs. 117). [ḳarındaş]*

ḳarış-: *İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.*

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 10). [ḳarışdı, -dı]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 14). [ḳarışmışdı, -mış, -dı]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 97). [ḳarışdı, -dı]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 40). [ḳarışmaya, -ya]

ḳarışdur-: *Karıştırmak.*

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 5). [ḳarışdurup, -up]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 3). [ḳarışdurdı, -dı]

ḳarın: *İç, karın.*

Balıḳ **ḳarnındaġı** Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 217). [ḳarnındaġı, -ıñdaġı]*

karşıla: *Karşı karşıya gelmek, rastlaşmak.*

Çü Cemşīdi görür meydānda Ṣādī
Hemān biri birini **ḳarşıladı** *(Mes. 118, Mıs. 34). [ḳarşıladı, -dı]*

ḳarşu: *Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan.*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 40). [ḳarşu]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 109). [ḳarşu]

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 16). [ḳarşu]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 2). [ḳarşuda, -da]

Yidinci gün kiʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 90). [ḳarşuda, -da]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 46). [karşuda, -da]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 48). [ḳarşuda, -da]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 81). [ḳarşu]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 59). [ḳarşu]

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 57). [ḳarşu]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 2). [ḳarşu]

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 8). [ḳarşu]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 34). [ḳarşu]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 67). [ḳarşu]

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 75). [ḳarşu]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 20). [ḳarşu]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḥı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 51). [ḳarşu]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 40). [ḳarşusına, -sı, -n, -a]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 34). [ḳarşu]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 37). [ḳarşu]

ḳarşu: *Ön, kat, huzur.*

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı **ḳarşuda** oturdı *(Mes. 36, Mıs. 150). [ḳarşuda, -da]*

karşu çıḳ-: *Karşılamak, karşılamaya çıkmak.*

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 27). [ḳarşu çıḳalar]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 29). [ḳarşu çıḳdılar]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 37). [çıḳdı, -dı]

ḳarşu ḳarşu: *Karşı karşıya II karşılıklı olarak.*

Melāyik ṣaf ṭutuban **ḳarşu ḳarşu**
Sürerlerdi Muḥammed izine rū *(Mes. 8, Mıs. 83). [ḳarşu ḳarşu]*

karşu ṭur-: *Karşısında durmak, karşı çıkmak, savaşmaya hazır olmak.*

Duʿā ḳıldı şehe ol **ḳarşu ṭurdı**
Aña gösterdiler yirin oturdı *(Mes. 87, Mıs. 53). [ḳarşu ṭurdı]*

ḳarşula-: *Karşılamak.*

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 199). [ḳarşuladı, -dı]

Çü atasını gördi şāh Şādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 86). [ḳarşuladı, -dı]

ḳarż ḳıl-: *"Borç yapmak.".*

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 87). [ḳarż ḳıldum, -du, -m]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 10). [ḳarż ḳılduñ, -du, -ñ]

kaş: *Kaş, ebrû.*

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 3). [ḳaşına, -ı, -n, -a]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 216). [ḳaşına, -ı, -n, -a]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 87). [ḳaşını, -ını]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāṣıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 14). [ḳaşı, -ı]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 19). [ḳaşı, -ı]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 95). [ḳaşı, -ı]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 55). [ḳaşın, -ı, -n]

kaṣd: *(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.*

Çekerse ger cihān **ḳaṣdına** leşker
Ṭutup der-ḫāl żabt eyler ser-ā-ser *(Mes. 17, Mıs. 65). [ḳaṣdına, -ın, -a]*

kaṣd eyle-: *Niyetlenmek, amaçlamak.*

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḫḫārdan (Gaz. 20, Mıs. 7). [ḳaṣd eyledükçe]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 17). [ḳaṣd eyleyüben, -yüben]

kaṣd eyle-: *Çalışmak, çabalamak.*

Dīn ü dil almaġa **ḳaṣd eyler** saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh *(Kıt. 2, Mıs. 11). [ḳaṣd eyler]*

kaṣd it-: *Niyetlenmek, harekete geçmek.*

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat (Mes. 23, Mıs. 13). [ḳaṣd idüp, -üp]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 3). [ḳaṣd itdi, -di]

Bu resme ḳaṣd itmiş ḫüsrev-i Şām
Gelüp Ḫurşīdi ala kām u nā-kām (Mes. 129, Mıs. 19). [ḳaṣd itmiş, -miş]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide düġün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 53). [kaṣd ḳıldı, -dı]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 14). [ḳaṣd ider]

kaṣd-ı cān it-: *Canına kasdetmek, kendini öldürmeye çalışmak.*

Gehī giryān olup efġān iderdi
Gehī derd ile ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 21, Mıs. 136). [ḳaṣd-ı cān iderdi]

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 26, Mıs. 24). [ḳaṣd-ı cān iderdi]

kaṣd-ı dergāh eyle-: *Dergâha ulaşmak istemek, makama/huzura gitmek istemek.*

Melik çün Şādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh *(Mes. 115, Mıs. 58). [ḳaṣd-ı dergāh eylediler, -di, -ler]*

kaṣd-ı itmam eyle-: *"Bitirmeye niyetlen, tamamla, tamamlama kasdına düş.".*

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam *(Mes. 5, Mıs. 132). [ḳaṣd-ı itmam eyle]*

kaṣd-ı meclis ḳıl-: *Meclise niyet etmek, sohbete niyetlenmek.*

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis *(Mes. 93, Mıs. 8). [ḳaṣd-ı meclis ḳıldı, -dı]*

kaṣd-ı neberd it-: *Savaşa girişmek, savaşmak.*

Sulṭān Muḥammed ol kim **ḳaṣd-ı neberd idicek**
Biñ Rüstem-i cihān-gīr ḫaylinde ola muḥaşşem *(Kas. 5, Mıs. 13). [ḳaṣd-ı neberd idicek, -icek]*

kaṣd-ı piste: *Fıstık kastıyla ll Sevgilinin dudağı (Lugat-i Remzi: piste).*

Gehī funduḳla iderdi **ḳaṣd-ı piste**
Gehī gül degşirüp eylerdi deste *(Mes. 155, Mıs. 245). [ḳaṣd-ı piste]*

kaṣd-ı rāh it-: *Yola çıkmak, yola niyetlenmek, yola koyulmak.*

Gerekdür şimdi **ḳaṣd-ı rāh idelüm**
Velī Faġfūru da āgāh idelüm *(Mes. 24, Mıs. 39). [ḳaṣd-ı rāh idelüm, -e, -lüm]*

kāse-i ser: *Kafatası.*

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 105). [kāse-i ser]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 122). [kāse-i ser]

kasem ḳıl-: *Yemin etmek, ant içmek.*

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd *(Mes. 25, Mıs. 51). [ḳasem ḳıldı, -dı]*

kasem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun yemini".*

Oldı meẕkûr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 38). [ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

kāṣıd: *Kasteden, bir şeyi yapmaya niyet eden (kimse).*

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāṣıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 42). [kāṣıdlaruñ, -lar, -uñ]

Ṭapuñ ʿābidlere maʿbūd olupdur
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur (Mes. 3, Mıs. 6). [ḳāṣıdlara, -lar, -a]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 17). [ḳāṣıd]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 23). [ḳāṣıd]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 48). [ḳāṣıdlaruñ, -lar, -uñ]

kaṣīde eyle-: *"Kaside söylemek, kaside. yazmak, kaside. düzmek.".*

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān *(Mes. 17, Mıs. 138). [ḳaṣīde eyledi, -di]*

kaşır: *Saray, köşk II Büyük makam.*

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaṣrına eyler pāsbānlıḳ (Mes. 17, Mıs. 18). [ḳaṣrına]

Dönüp ḳaṣra naẕar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 74). [ḳaṣr]

Dönüp ḳaṣra naẕar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [ḳaṣra, -a]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẕar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 97). [ḳaṣra, -a]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẕar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 98). [ḳaṣra, -a]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 121). [ḳaṣra, -a]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 72). [ḳaṣrı, -ı]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 168). [ḳaṣra, -a]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [ḳaṣra, -a]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 167). [ḳaṣrda, -da]

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī üzerinde sāz ider ʿūd (Mes. 27, Mıs. 49). [ḳaṣruñ, -uñ]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [ḳaṣruñ, -uñ]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [ḳaṣr]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 19). [ḳasra, -a]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẕāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 27). [ḳaṣra, -a]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 23). [ḳaṣrına, -ı, -n, -a]

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 26). [ḳaṣrınuñ, -ı, -n, -un]

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mes. 87, Mıs. 34). [ḳasrına, -ı, -n, -a]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [kaṣr]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 10). [ḳaṣra, -a]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 16). [ḳāṣra, -a]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 52). [ḳaṣra, -a]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 54). [ḳaṣrı, -ı]

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 50). [ḳaṣrına, -ı, -n, -a]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [ḳasr]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 68). [ḳaṣrına, -ı, -n, -a]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Şādī
Hemān ol dem diline irdi şādī (Mes. 115, Mıs. 71). [ḳaṣrına, -ı, -n, -a]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 41). [kaṣr]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 44). [ḳaṣra, -a]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [ḳaṣra, -a]

ḳaṣr u būstān: *Köşk ve bahçe.*

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña **ḳaṣr u būstānlar** *(Mes. 29, Mıs. 94). [ḳaṣr u būstānlar, -lar]*

ḳaṣr u sarāy: *Köşk ve saray.*

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ **ḳaṣr u sarāyını** görelüm *(Mes. 27, Mıs. 152). [ḳaṣr u sarāyını, -ı, -nı]*

ḳaṣr-ı aḫżar: *Yeşil köşk.*

Giderken gördi şeh bir **ḳaṣr-ı aḫżar**
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber *(Mes. 27, Mıs. 41). [ḳaṣr-ı aḫżar]*

ḳaṣr-ı ʿālī: *Büyük, yüce saray.*

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [ḳaṣr-ı ʿālī]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [ḳaṣr-ı ʿālī]

ḳaṣr-ı mīnū: *Cennet köşkü.*

Giderken gördi şeh bir **ḳaṣr-ı mīnū**
Aḳar Kevṣer bigi arada bir cū *(Mes. 27, Mıs. 163). [ḳaṣr-ı mīnū]*

ḳassām-ı ḳudret: *Gücü çokça paylaştıran, kudreti bölüştüren (Allah c.c.).*

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa anı muḳassem *(Kas. 5, Mıs. 74). [ḳassām-ı ḳudret]*

ḳat: *Huzur, makam || Kapı, eşik.*

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 3). [ḳatında, -ı, -n, -da]

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫvāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 166). [ḳatuñda, -uñ, -da]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 149). [ḳatumda, -um, -da]

Ḳovar idi ḳapudan hem-demini
Getürmezdi ḳatına maḥremini (Mes. 22, Mıs. 12). [ḳatına, -ına]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [ḳatumda, -umda]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 22). [ḳatına, -ına]

Getür ḳatuma ḳamusın göreyüm
Begendügüm arasından alayum (Mes. 23, Mıs. 65). [ḳatuma, -uma]

Didüm çün geldi bunlar ḥażretüñe
Ḳamu geldi bu cevherler ḳatuña (Mes. 23, Mıs. 94). [ḳatuña, -uñ, -a]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 3). [ḳatına, -ına]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 44). [ḳatına, -ına]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 42). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 111). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 112). [ḳatına, -ına]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 114). [ḳatına, -ına]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 129). [ḳatına, -ına]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 116). [ḳatına, -ına]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 114). [ḳatına, -ına]

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 24). [ḳatına, -ına]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿayş ü ʿişret eyleñ (Mes. 40, Mıs. 55). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 7). [ḳatına, -ına]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 31). [ḳatından, -ı, -n, -dan]

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 76). [ḳatına, -ına]

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū (Mes. 73, Mıs. 30). [ḳatına, -ına]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 50). [ḳatına, -ına]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 51). [ḳatına, -ına]

İşitdügi gibi Ḫurşīd-i Enver
Bilürem anları ḳātına ister (Mes. 87, Mıs. 80). [ḳātına, -ına]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 57). [ḳatumdan, -um, -dan]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11). [ḳatına, -ına]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 23). [ḳatına, -ına]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 15). [ḳatuma, -uma]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 7). [ḳatına, -ına]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 7). [ḳatına, -ına]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 32). [ḳatına, -ına]

Niçün anı ḳatuñdan dūr ḳılduñ
Çerāġ-ı ʿömrüñi bī-nūr ḳılduñ (Mes. 105, Mıs. 47). [ḳatuñdan, -uñ, -dan]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 6). [ḳatına, -ına]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 4). [ḳatına, -ına]

Ḳamusı geldi Ḫurşīdüñ ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 114, Mıs. 51). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 11). [ḳatına, -ına]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [ḳatına, -ına]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 13). [ḳatına, -ına]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 58). [ḳātına, -ına]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 3). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [ḳatına, -ına]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 50). [ḳatuma, -uma]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 13). [ḳatına, -ına]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 4). [ḳatına, -ına]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 7). [ḳatına, -ına]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 1). [ḳatına, -ına]

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mes. 128, Mıs. 41). [ḳatuña, -uñ, -a]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 25). [ḳatuñda, -uñ, -da]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 62). [ḳatına, -ına]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 8). [ḳatına, -ına]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Şoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 2). [ḳatına, -ına]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 87). [ḳatına, -ına]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 112). [ḳatına, -ına]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 38). [ḳatuña, -uñ, -a]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 39). [ḳatuña, -uñ, -a]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 25). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı ṣāḥuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 11). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü ṣāḥüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 33). [ḳatına, -ı, -n, -a]

O meh-rünuñ ḳatında ol ṣehenṣāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 247). [ḳatında, -ı, -n, -da]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 41). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 96). [ḳatuñda, -uñ, -da]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 106). [ḳatuñda, -uñ, -da]

Atasınuñ ḳatından ol ṣehenṣāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 60). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 84). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni naḥs olmış idi oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 85). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Atasınuñ ḳatından ol ṣehenṣāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 59). [ḳatından, -ı, -n, -dan]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 3). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Bi-ḥamdi'llāh ṣāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān (Mes. 169, Mıs. 76). [ḳatına, -ı, -n, -a]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 54). [ḳatına]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 4). [ḳatında, -ın, -da]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 52). [ḳatında, -ın, -da]

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 4). [ḳatında]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 10). [ḳatında, -ın, -da]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 7). [ḳātında]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 48). [ḳatında, -ın, -da]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 63). [ḳatında, -ın, -da]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 76). [ḳatında, -ın, -da]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 26). [ḳātında]

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend (Mes. 129, Mıs. 47). [ḳatında, -ın, -da]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 64). [ḳatında, -ın, -da]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 76). [ḳatında, -ın, -da]

Daḫı ḳatındaġı dört yārıyiçün
Nübüvvet maḥzeninde varıyiçün (Mes. 6, Mıs. 247). [ḳatındaġı]

kat: *(Kıyas bağlamında) Karşı.*

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ **ḳatında** ẕerreden kem *(Mes. 3, Mıs. 40). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

kat-: *Katmak, eklemek, karıştırmak.*

Saçı miskin ḳatup baġrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 5). [ḳatup, -up]

Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā (Mes. 155, Mıs. 1). [ḳatuban, -uban]

ḳaṭʿā: *Ar. Asla.*

Cebr olmaz idi **ḳaṭʿā** mecrūḥ-ı ẓulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem *(Kas. 5, Mıs. 47). [ḳaṭʿā]*

ḳatı: *1. Sert 2.Çok.*

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırağ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayrulugı (Gaz. 35, Mıs. 10). [ḳatı]

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 7). [ḳatı]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 12). [ḳatı]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 34). [ḳatı]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 81). [ḳatı]

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 6). [ḳatı]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Ṣādī
Şu resme kim dilinden gitdi ṣādī (Mes. 116, Mıs. 41). [ḳatı]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 96). [ḳatı]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77). [ḳatı]

Didi Ṣādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 63). [ḳatı]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ḫām
Gerek bu işi bile ḫüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 65). [ḳātı]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 24). [ḳatı]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 18). [ḳatı]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 164). [ḳatı]

Günehkāruz ḳatuñda ḳıl ʿināyet
Günāhumuza bizüm baḳma ʿafv it (Mes. 6, Mıs. 29). [ḳatuñda, -ñ, -da]

ḳaṭʿ-ı menāzil: *Yol almak, yolları aşmak.*

Eridür cismini **ḳaṭʿ-ı menāzil**
Olur bārīk-tenlik aña ḥāṣıl *(Mes. 135, Mıs. 21). [ḳaṭʿ-ı menāzil]*

ḳatıl-: *Karışmak, karıştırılmak.*

İki leşker ḳarıldı vü **ḳatıldı**
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı *(Mes. 148, Mıs. 99). [ḳatıldı, -dı]*

ḳatıştur-: *Birden fazla maddeyi karıştırmak.*

Ciġer ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini şekker ile *(Mes. 88, Mıs. 6). [ḳatışturdı, -dı]*

ḳaṭre: *(Ar.) Damla.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 11). [ḳaṭreden, -den]

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem (Kas. 4, Mıs. 62). [ḳaṭre]

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 9). [ḳaṭre]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 88). [ḳaṭre]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [ḳaṭreden, -den]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 90). [ḳaṭredürür, -dürür]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 38). [ḳaṭresi, -si]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 87). [ḳaṭreye, -y, -e]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 182). [ḳaṭre]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 184). [ḳaṭresi, -si]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 47). [ḳaṭreden, -den]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 8). [ḳaṭreden, -den]

ḳavl: *Söz, kelâm.*

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 38). [ḳavlüñe, -üñ, -e]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 3). [ḳavli, -i]

ḳavl-i ḫudā: *Allah kelamı.*

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi **ḳavl-i Ḫudā** ḳāyili *(Gaz. 2, Mıs. 12). [ḳavl-i ḫudā]*

ḳavl-i mihrāb: *Mihrab'ın sözü.*

Şehe ḫoş gelmedi çün **ḳavl-i Mihrāb**
Yaş ile yir yüzini eyledi āb *(Mes. 24, Mıs. 19). [ḳavl-i mihrāb]*

ḳavim: *Kavim, topluluk.*

Virüp **ḳavmine** ol dem istimālet
Göñüllerinde ḳomadı melālet *(Mes. 148, Mıs. 25). [ḳavmine, -i, -ne]*

ḳavus: *İran'da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvūs.*

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü **Kāvūs** u hem Key *(Mes. 168, Mıs. 92). [kāvūs]*

ḳavuş-: *Kavuşmak, ulaşmak, bir araya gelmek.*

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Şanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 14). [ḳavuşdı, -dı]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 21). [ḳavuşsun, -sun]

ḳavuşdur-: *Kavuşturmak, birleştirmek.*

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna *(Mes. 65, Mıs. 8). [ḳavuşdurdum, -du, -m]*

ḳayd it-: *Bağlamak.*

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 144). [ḳayd iderdi, -er, -di]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 51). [ḳayd iderdi, -er, -di]

ḳāyd-ı ʿārūsī: *Düğün kaydı, düğün tarihi.*

Buyursuñ ḳılalum **ḳāyd-ı ʿārūsī**
Ṣafāyile ʿalā raġmin nuḫūsī *(Mes. 122, Mıs. 27). [ḳāyd-ı ʿārūsī, -i]*

ḳayġu: *Kaygı, endişe, tasa, üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam.*

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 150). [ḳayġusından, -sı, -n, -dan]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 30). [ḳayġu]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ıraġ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 22). [ḳayġu]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 68). [ḳayġu]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Şādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 152). [ḳayġu]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 106). [ḳayġu]

ḳayġu ḳo-: *Kaygı bırakmak, dert edinmek, endişelenmek.*

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu *(Mes. 21, Mıs. 72). [ḳayġu ḳomaġıl, -ma, -ġıl]*

ḳāyim ol-: *Devam etmek.*

Senüñ ḳulluġuña **ḳāyim olavuz**
ʿİbādet itmege dāyim olavuz *(Mes. 6, Mıs. 7). [ḳāyim olavuz, -avuz]*

kāyināt: *Dünya.*

Budur resmi şehā bu **ḳāyinātuñ**
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ *(Mes. 70, Mıs. 11). [ḳāyinātuñ, -uñ]*

ḳayṣer: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in babası.*

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 126). [ḳayṣer]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 43). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 53). [ḳayṣer]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 55). [ḳayṣer]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57). [ḳayṣer]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 63). [ḳayṣer]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 67). [ḳayṣer]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 68). [ḳayṣer]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 69). [ḳayṣer]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 70). [ḳayṣer]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [ḳayṣer]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 45). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 61). [ḳayṣer]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 11). [ḳayṣere]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫiẕmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 13). [ḳayṣere]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [ḳayṣer]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 50). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [ḳayṣer]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 63). [ḳayṣer]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 44). [ḳayṣere]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 47). [ḳayṣere]

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına ṣādān (Mes. 87, Mıs. 34). [ḳayṣerüñ, -üñ]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna ṣāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 37). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ ṣeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 39). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 51). [ḳayṣerün, -üñ]

İki ṣeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 69). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi ṣāh Ṣādī
Hemān ol dem diline irdi ṣādī (Mes. 115, Mıs. 71). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer ṣāhı ol dem ṣād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [ḳayṣer]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 77). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer ṣād olup Ṣādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 79). [ḳayṣer]

İkisi söyleyürek ṣād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına ṣādān (Mes. 115, Mıs. 68). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Hemān sāʿatde Ḳayṣer eyledi cūş
Belā vü miḥneti ḳıldı ferāmuş (Mes. 116, Mıs. 17). [ḳayṣer]

Revān Ṣādīye ṣundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 21). [ḳayṣer]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 27). [ḳayṣer]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 28). [ḳayṣer]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Ṣādī
Şu resme kim dilinden gitdi ṣādī (Mes. 116, Mıs. 41). [ḳayṣer]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 7). [ḳayṣer]

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı meyle melālet (Mes. 117, Mıs. 9). [ḳayṣer]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 11). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Ṣādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 39). [ḳayṣer]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḫażretine (Mes. 117, Mıs. 47). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer gördi ol ṣāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası ṣād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 49). [ḳayṣer]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Ṣādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 51). [ḳayṣer]

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 92). [ḳayṣer]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 99). [ḳayṣer]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥ∨āha (Mes. 117, Mıs. 113). [ḳayṣer]

Gelür Ḳayṣer ḳatına ṣād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 13). [ḳayṣer]

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẕır
İkisi oynaya ol ola nāẕır (Mes. 118, Mıs. 39). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer gördi bu ṣāh-ı cihānı
Sevinüp ṣād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 13). [ḳayṣer]

Bu deñlü çünki ṣeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 16). [ḳayṣer]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol ṣāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 23). [ḳayṣer]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mes. 120, Mıs. 5). [ḳayṣer]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi ṣādān u cān u gönli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 7). [ḳayṣer]

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā (Mes. 120, Mıs. 14). [ḳayṣer]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 25). [ḳayṣer]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [ḳayṣer]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [ḳayṣer]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 59). [ḳayṣer]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [ḳayṣer]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 65). [ḳayṣer]

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 33). [ḳayṣeri, -i]

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 43). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77). [ḳayṣer]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 13). [ḳayṣer]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 21). [ḳayṣer]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 33). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [ḳayṣer]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 62). [ḳayṣer]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 32). [ḳayṣeri, -i]

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı (Mes. 122, Mıs. 35). [ḳayṣeri, -i]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [ḳayṣer]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 4). [ḳayṣer]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 28). [ḳayṣer]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 26). [ḳayṣere, -e]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 1). [ḳayṣer]

Bu sözden Ḳayṣerüñ gönli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 51). [ḳayṣerüñ, -üñ]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 2).
[ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 5).
[ḳayṣer]

Dirildi ḳamusı Ḳayṣer ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 127, Mıs. 7).
[ḳayṣer]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 15).
[ḳayṣerden, -den]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3).
[ḳayṣer]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 45). [ḳayṣer]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 62). [ḳayṣer]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 64).
[ḳayṣer]

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Ṣoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister (Mes. 129, Mıs. 1).
[ḳayṣerden, -den]

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server (Mes. 130, Mıs. 15).
[ḳayṣer]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 19).
[ḳayṣer]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki olʿahd ile olur şādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 19).
[ḳayṣerle, -le]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 8).
[ḳayṣer]

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder (Mes. 148, Mıs. 15).
[ḳayṣer]

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder (Mes. 148, Mıs. 16).
[ḳayṣere, -e]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 17).
[ḳayṣerüñ, -üñ]

Çü Cemşīdüñ işin Ḳayṣer işitdi
Ata binüben istiḳbāle gitdi (Mes. 149, Mıs. 15).
[ḳayṣer]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 21).
[ḳayṣer]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 25).
[ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 27).
[ḳayṣer]

Gelüben Ḳayṣere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 9). [ḳayṣere, -e]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 38).
[ḳayṣere, -e]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 40). [ḳayṣere, -e]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 19).
[ḳayṣeri, -i]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 13).
[ḳayṣer]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 9).
[ḳayṣer]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 17).
[ḳayṣer]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7).
[ḳayṣer]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 14). [ḳayṣer]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 50). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣerden bu resme oldı işāret
Gelüp bānūya ḳıldılar beşāret (Mes. 153, Mıs. 5). [ḳayṣerden, -den]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 11). [ḳayṣerün, -ün]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 3). [ḳayṣer]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 11). [ḳayṣer]

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa āġāz itdi (Mes. 154, Mıs. 13). [ḳayṣer]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 33). [ḳayṣer]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 37). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer ḳıldı ʿayş-ı ḫüsrevānī
Açıldı her yana āb-ı zindegānī (Mes. 154, Mıs. 39). [ḳayṣer]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 89). [ḳayṣer]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 91). [ḳayṣer]

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler tā ki āgāh oldı Ḳayṣer (Mes. 154, Mıs. 104). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de rāżı
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı (Mes. 154, Mıs. 115). [ḳayṣer]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 145). [ḳayṣer]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 153). [ḳayṣer]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 20). [ḳayṣerden, -den]

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa pür-laʿl ü gevher (Mes. 156, Mıs. 23). [ḳayṣerden, -den]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 20). [ḳayṣer]

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 21). [ḳayṣerden, -den]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 23). [ḳayṣerden, -den]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 27). [ḳayṣer]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 37). [ḳayṣer]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 39). [ḳayṣer]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Bu resme virdi Cemşīde cevābı (Mes. 165, Mıs. 129). [ḳayṣer]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 153). [ḳayṣerden, -den]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 72). [ḳayṣere, -e]

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi senāyı (Mes. 165, Mıs. 155). [ḳayṣere, -e]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 5). [ḳayṣer]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 7). [ḳayṣer]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 21). [ḳayṣer]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 23). [ḳayṣer]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 68). [ḳayṣer birle]

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 9). [ḳayṣer ile, -ile]

ḳayṣer ile efser: *Cemşid ü Hurşid mesnevisinde Hurşid'in babası ve annesi.*

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḫı hem Ḳayṣer ile bile Efser *(Mes. 166, Mıs. 22). [ḳayṣer ile efser]*

ḳayṣer-i rūm: *Rum Kayseri, Rum Hümümdarı Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in babası.*

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [ḳayṣer-i rūm]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 19). [ḳayṣer-i rūm]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 28). [ḳayṣer-i rūm]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 12). [ḳayṣer-i rūm]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 21). [ḳayṣer-i rūm]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 36). [ḳayṣer-i rūm]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 93). [ḳayṣer-i rūm]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 67). [ḳayṣer-i rūm]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 61). [ḳayṣer-i rūm]

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 37). [ḳayṣer-i rūm]

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Şāmı anlara ḳılam şūm (Mes. 129, Mıs. 25). [ḳayṣer-i rūm]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 23). [ḳayṣer-i rūm]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 10). [ḳayṣer-i rūma, -a]

ḳayṣer-i şāh: *Şah Kayser. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki Rum imparator.*

Bu sözi çün işitdi **Ḳayṣer-i şāh**
Göñülden derd ü ġamla eyledi āh *(Mes. 122, Mıs. 39). [ḳayṣer-i şāh]*

ḳayur-: *Kaygılanmak.*

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur *(Mes. 96, Mıs. 56). [ḳayurma, -ma]*

ḳayur-: *Kayırmak, kollamak.*

Faẕlıyla **ḳayurur** dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār *(Kas. 1, Mıs. 23). [ḳayurur, -ur]*

ḳayyūm: *Varlıkları diri tutan, zâtıyla devamlı olan Allah.*

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü **Ḳayyūm** u Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 66). [ḳayyūm]*

ḳażā: *Ar. Allah'ın takdirinin oluşması.*

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 97). [ḳaża]

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı baġlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [każā]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 38). [ḳażādan, -dan]x

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 2). [ḳażā durur, -durur]

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾḫīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 88). [ḳaża durur, -durur]

każā: *Kaza, bela.*

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ edasın (Mes. 7, Mıs. 115). [ḳażāsın, -sın]

Belā senden ırag olsun hemīşe
Ḳażā senden ırag olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 74). [ḳażā]

każā: *Kazâ, ez kazâ (tesadüfen) II Yazgı, kader.*

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister *(Mes. 141, Mıs. 1). [ḳażāyile, -y, -ile]*

każāya uġra-: *Umulmadık, olumsuz bir durumla karşılaşmak.*

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya *(Mes. 31, Mıs. 39). [ḳażāya uġradı]*

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya *(Mes. 33, Mıs. 72). [ḳażāya uġramadı, -ma, -dı]*

kebāb: *Ateş ısısıyla kızartılan et II Aşığın yanmış gönlü.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb (Gaz. 49, Mıs. 6). [kebāb]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 10). [kebābum, -um]

kebg: *Keklik.*

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 101). [kebg]

Ki kebg itmişdi sāye perr-i bāzı
Biri biriyle ḳılur idi bāzī (Mes. 27, Mıs. 53). [kebg]

kebūter: *Güvercin.*

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 11). [kebūter]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 18). [kebūter]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 15). [kebūterle, -le]

kebūter ol-: *Güvercin gibi olmak.*

Gehī ḳılur iken nāz ile pervāz
Kebūter olur idi ṣayd-ı şeh-bāz *(Mes. 155, Mıs. 238). [kebūter olur idi, -ur, -idi]*

kef ṭut-: *El çırpmak, müziğe eşlik etmek.*

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem **kef ṭutarlar** *(Mes. 20, Mıs. 26). [kef ṭutarlar, -ar, -lar]*

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 64). [kef ṭutdılar, -dı, -lar]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 52). [kef ṭutdılar, -dı, -lar]

keʾl-ʿadem: *Yok gibi.*

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda **keʾl-ʿademdür** *(Mes. 163, Mıs. 96). [keʾl-ʿademdür]*

kelām: *Söz, kavl. II Ayet.*

Şānına Ḥaḳ didi kelāmında
Sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār (Gaz. 1, Mıs. 3). [kelāmında]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 84). [kelāmuñ, -uñ]

kelām: *Söz, kavl II Şiir,Gaz..*

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi **kelāmı** *(Mes. 132, Mıs. 90). [kelāmı, -ı]*

kelām: *(Ar.)Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifâde.*

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 33). [kelamı, -ı]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 125). [kelāmı, -ı]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 18). [kelāmı, -ı]

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 33). [kelāmı, -ı]

kelāmı ḳıl-: *Söz söylemek.*

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı *(Mes. 33, Mıs. 28). [kelāmı ḳıldı, -dı]*

kelb: *Ar. Köpek.*

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65). [kelb]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 74). [kelb]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 61). [kelbüñ, -üñ]

kelb-i naḥīf: *"Zayıf köpek".*

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol **kelb-i naḥīfe** *(Mes. 5, Mıs. 56). [kelb-i naḥīfe, -e]*

keli: *Yan, kenar; tepe, üst.*

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı *(Mes. 29, Mıs. 70). [keliden, -den]*

kelīm: *Kendisiyle kelâm edilen kimse: kelîm-ullah Hazret-i Musa aleyhisselâm.*

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen *(Mes. 6, Mıs. 219). [kelīmüñ, -üñ]*

kelīmu'llāh-ı sānī: *İkinci Musa (Hz. Musa peygamber).*

Bu ḫod sebʿu'l-mesānīdür didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler *(Mes. 28, Mıs. 74). [kelīmu'llāh-ı sānīdür]*

kem: *Değersiz, sıradan.*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı (Mes. 17, Mıs. 60). [kem]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 124). [kem]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 40). [kem]

kem: *Az, eksik, kötü, aşağı, değersiz.*

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem (Kas. 4, Mıs. 62). [kem]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 40). [kem]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 5). [kem]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [kem]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 47). [kem]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 48). [kem]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [kem]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 8). [kem]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 48). [kem]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 95). [kemdür, -dür]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 90). [kem]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 12). [kem degül]

kem ol-: *Kötü olma, fena olma, sağlığın ve moralin bozulmasın.*

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam *(Mes. 21, Mıs. 9). [kem olmaġıl]*

kem ol-: *Değersiz olmak ll Eksik olmak.*

Ḫudāyā ẕātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 88). [kem olmasun, -ma, -sun]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 187). [kem olmasun, -ma, -sun]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 184). [kem olmaya]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 46). [kem olmasun]

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 38). [kem olmaya]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 43). [kem olmaz, -maz]

Dil ü cānuña bir dem irmesün ġam
Cihān içinde olma bir nefes kem *(Mes. 142, Mıs. 18). [cihān içinde bir nefes kem olma]*

kemāhī: *(Ar.) Olduğu gibi, hakkıyla, o kadar.*

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 95). [kemāhī]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 93). [kemāhī]

kemal bağışla-: *Fazilet bahşetmek, olgunluk vermek.*

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp bağışladuñ aña kemal *(Kas. 2, Mıs. 42). [kemal bağışladuñ, -du, -ñ]*

kemāl ü lutf: *Olgunluk ve cömertlik.*

Kemāl ü lutf ile maḥmūd-ı ʿālem
Cemāl ü ʿizz ile mesʿūd-ı ʿālem *(Mes. 19, Mıs. 123). [kemāl ü lutf]*

kemal-i ḳudretüñi: *Kudretinin büyüklüğü (Cenab-ı Allah'ın(c.c.)).*

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi (Mes. 3, Mıs. 125). [kemal-i ḳudretüñi, -üñ, -i]

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 21). [kemāl-i ḳudretinden, -i, -(n)den]

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 82). [kemāl-i ḳudretinden, -i, -(n)den]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 166). [kemāl-i ḳudretine]

Elüñden geldügince ẕikrin eyle
Kemāl-i ḳudretinüñ fikrin eyle (Mes. 4, Mıs. 34). [kemāl-i ḳudretinüñ, -in, -üñ]

kemān: *Yay.*

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi (Mes. 36, Mıs. 71). [kemān]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 49). [kemāñ]

kemān ol-: *Yay olmak.*

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān *(Mes. 29, Mıs. 36). [kemān olsun]*

kemān u tīr: *Yay ve ok.*

Uzatdı çün **kemān u tīre** şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa bağladı şest *(Mes. 28, Mıs. 53). [kemān u tīre]*

kemend: *Bir cismi çekmek amacıyla atılan kalın ip. II Sevgilinin kıvrımlı saçı.*

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [kemendüñe, -üñ, -e]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına şalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 83). [kemendi, -i]

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 4). [kemende, -e]

Hemīşe uzasun serv-i bülendüñ
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ (Mes. 68, Mıs. 4). [kemendüñ, -üñ]

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 26). [kemendi, -i]

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi siḥr-i Bābil (Mes. 155, Mıs. 47). [kemend idi, -idi]

kemend: *İlmikli ip, bağ, dökümlü ip. ll Kol.*

Girih virüp meh ol müşgīn **kemende**
Şehüñ gönlini ol dem ṣaldı bende *(Mes. 155, Mıs. 209). [kemende, -e]*

kemend it-: *Kement etmek, kement yapmak, bir şey bağlamak amacıyla bağ yapmak.*

Bu zerrīn iplerüñi sen **kemend it**
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it *(Mes. 74, Mıs. 25). [kemend it]*

kemend-endāz kıl-: *Kement atıcı yapmak.*

Geh eyler perde-dār ol ʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur kirm-i tūti *(Mes. 2, Mıs. 110). [kemend-endāz ḳılur, -ur]*

kemend-i müşgīn: *Misk kokulu kement (saç).*

Zülfüñ oluban **kemend-i müşgīn**
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı *(Tb. 1, Mıs. 105). [kemend-i müşgīn]*

kemend-i zülf-i dilber: *Sevgilinin zülfünün kemendi.*

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 4). [kemend-i zülf-i dilberde, -i-de]*

kemend-i zülf-i ẓulmet: *Karanlık zülfünün kemendi.*

Kemend-i zülf-i ẓulmet buldı pür-tāb
Sinān-i çeşm-i aḫter ṭoldı pür-tāb *(Mes. 155, Mıs. 5). [kemend-i zülf-i ẓulmet]*

kemīn: *Aciz, zavallı, noksan, eksik.*

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem *(Mes. 149, Mıs. 47). [kemīne]*

kemlük: *Kötülük,eksiklik etmek.*

Ne **kemlük** var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam *(Mes. 21, Mıs. 9). [kemlük]*

kemter: *Çok değersiz, çok aşağı, pek itibarsız, en hakir.*

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [kemter]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 135). [kemterini, -ini]

kenār: *Kucak.*

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi **kenāre** *(Mes. 134, Mıs. 26). [kenāre, -e]*

kenār: *1. Kıyı, çevre. 2. Deniz kıyısı. 3. Uc, köşe.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [kenārumuz, -umuz]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 60). [kenar]

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 55). [kenārından, -ı, -n, -dan]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 54). [kenāra, -a]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 94). [kenārı, -ı]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cüy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 6). [kenārı, -ı]

Aḳıtdı gözlerinden cüybārın
Ḳamu pür-ḫūn eyledi kenārın (Mes. 114, Mıs. 20). [kenārın, -ın]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 155). [kenārına, -ı, -(n)a]

kendü: *Kendi, kendisi.*

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 3). [kendümüñ, -m, -üñ]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 7). [kendüñi, -ñ, -i]

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı (Gaz. 17, Mıs. 9). [kendüzüñe, -zü, -ñe]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 36). [kendüñedür, -ne, -dür]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 35). [kendüzüñi, -(ö)z, -ün, -i]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 118). [kendü]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 181). [kendüñe, -ñ, -e]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et (Mes. 5, Mıs. 192). [kendüñe, -ñ, -e]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 177). [kendüñe, -ñ, -e]

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme (Mes. 5, Mıs. 179). [kendüñi, -ñi]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 194). [kendüñi, -ñi]

Daḫı ḳıl mülk-i dilden şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli (Mes. 5, Mıs. 168). [kendüñüñ, -nüñ]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 10). [kendüñ, -ñ]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 92). [kendü]

Muʿallim olmış iken aña ʿAllām
ʿAcebdür ḳodı ümmī kendüye nām (Mes. 7, Mıs. 52). [kendüye, -(y)e]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 128). [kendü]

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 202). [kendü]

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 96). [kendüñi, -ñi]

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki müştāḳuñdur ervaḥ-ı nebiyyīn (Mes. 8, Mıs. 33). [kendüzüñi, -(ö)z, -ün, -i]

Seḫāsını göreydi Ḥātem-i Ṭayy
İderdi kendüzinüñ defterin ṭayy (Mes. 17, Mıs. 50). [kendüzinüñ, -zi, -nün]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 40).
[kendüñe, -ñ, -e]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 41).
[kendüñi, -ñ, -i]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 42).
[kendüñi, -ñ, -i]

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye rām itmiş idi (Mes. 19, Mıs. 142).
[kendüye, -ye]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67).
[kendüye, -y, -e]

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde (Mes. 20, Mıs. 46).
[kendüzinde, -zinde]

Ḫayāl-i yār aña olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem (Mes. 22, Mıs. 14).
[kendüye, -y, -e]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 3).
[kendü]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 66).
[kendüyi, -yi]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 122).
[kendü]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 107).
[kendüye, -y, -e]

Ḳanāʿat kendüzüñe pīşe eyle
Bu fikri dāyimā endīşe eyle (Mes. 30, Mıs. 45).
[kendüzüñe, -zü, -ñe]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9).
[kendüye, -y, -e]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 5).
[kendüye, -y, -e]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḫayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 51).
[kendüye, -y, -e]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57).
[kendüye, -y, -e]

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān (Mes. 38, Mıs. 13).
[kendüyi, -y, -i]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 20).
[kendüye, -y, -e]

Perī-ruḫ mest idi vü rind ü ʿaşıḳ
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ (Mes. 46, Mıs. 6).
[kendüye, -y, -e]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 16).
[kendüyi, -yi]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḫüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 15).
[kendü]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 6). [kendüye, -y, -e]

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 20).
[kendünüñ, -nüñ]

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ (Mes. 69, Mıs. 16).
[kendüye, -y, -e]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 10). [kendü]

Gidüp kendüyile ol māḫı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 25).
[kendüyile, -y, -ile]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 44).
[kendüme, -m, -e]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 66).
[kendünüñ, -nüñ]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 50). [kendünüñ, -nüñ]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 88). [kendünüñ, -nüñ]

Gehī saġdan gehī şoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 54). [kendüye, -ye]

Şoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 22). [kendü]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 60). [kendü]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [kendü]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 43). [kendü]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [kendüye, -y, -e]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 4). [kendü]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [kendü]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 9). [kendü]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 24). [kendüden, -den]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 24). [kendüsi, -si]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 28). [kendüsi, -si]

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar (Mes. 149, Mıs. 12). [kendüye, -y, -e]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 30). [kendüdür, -dür]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 17). [kendü]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 18). [kendü]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 28). [kendü]

Görindügince ol yāḳūt der-pūş
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş (Mes. 155, Mıs. 142). [kendüyi, -y, -i]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 49). [kendüzine, -zi, -ne]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḥāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 18). [kendü]

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 36). [kendüye, -y, -e]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 59). [kendüyi, -y, -i]

Ḥisāb idersenüz ehl-i tevārīḫ
Girü adı olur kendüye tārīḫ (Mes. 169, Mıs. 50). [kendüye, -y, -e]

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz (Mes. 25, Mıs. 100). [kendüden]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 28). [kendüden]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīz gelgil (Mes. 35, Mıs. 39). [kendüñ ile, -ñ, -ile]

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 10). [kendüsi]

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet (Mes. 126, Mıs. 19). [kendüsine, -n, -e]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 5). [kendüye]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 62). [kendüye]

kendülerden git-: *Kendisinden geçmek II:Mest olmak, çok etkilenmek.*

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem **kendülerden gitdi** anlar *(Mes. 5, Mıs. 70). [kendülerden gitdi, -di]*

kendülik: *Kendi varlığını, özünü oluşturan özelliklerini yitirmek.*

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem **kendülikden** oldı bī-hūş *(Mes. 8, Mıs. 132). [kendülikden]*

kendüye gel-: *Bilinci yerine gelmek.*

Selāmı işidüp **kendüye geldi**
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı *(Mes. 8, Mıs. 137). [kendüye geldi]*

kendüzi: *Kendisi, nefsi.*

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭiʿ idi Nebīyyu'llāh sözine (Mes. 12, Mıs. 17). [kendüzine, -i, -n, -e]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 15). [kendüziyle]

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 78). [kendüzümi, -mi]

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd (Mes. 22, Mıs. 96). [kendüzinden, -nden]

Ṭutışmış nār-ı ʿaşḳa cān-ı Cemşīd
Anuñçün kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 22, Mıs. 152). [kendüzinden, -nden]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 40). [kendüzinden, -n, -den]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 6). [kendüzinden, -nden]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 9). [kendüzine, -n, -e]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 54). [kendüzinden, -n, -den]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 90). [kendüzinden, -n, -den]

Çü buldı kendüzine yār u mūnis
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis (Mes. 93, Mıs. 7). [kendüzine, -n, -e]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 15). [kendüzine, -n, -e]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 4). [kendüzine, -ne]

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 25). [kendüzine, -n, -e]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 76). [kendüzin]

kendüzini bil-: *Ne yaptığının ne söylediğinin farkında olmamak.*

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini *(Mes. 97, Mıs. 13). [kendüzini bilmez]*

kenīz: *Cariye, kul, köle.*

Daḫı var bir **kenīzüm** adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı *(Mes. 104, Mıs. 29). [kenīzüm, -üm]*

kenīzek: *(Fa.) Küçük cariye.*

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 119). [kenīzek]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 31). [kenīzekle, -le]

kerāmet: *(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.*

Kerāmet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı Ẕüʾl-celālʾüñ hem ḥabībi *(Mes. 7, Mıs. 17). [kerāmet]*

kerāmet vir-: *Keramet vermek, olağünüstü hal vermek.*

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā *(Mes. 5, Mıs. 37). [kerāmet virdi]*

kerem: *Alicenaplık, cömertlik; lütuf, merhamet, ihsan, inayet.*

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 6, Mıs. 37). [kerem]

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş (Mes. 13, Mıs. 19). [kerem]

kerem eyle-: *Cömertlik etmek, iyilik etmek.*

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 9). [kerem eyle]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 70). [kerem eylegil, -gil]

kerem ḳıl-: *Lutfetmek, cömertlik göstermek.*

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 7). [kerem ḳıl]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [kerem ḳıl]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 48). [kerem ḳıl]

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 3). [kerem ḳıl]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 4). [kerem ḳıl]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 34). [kerem ḳıl]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 9). [keremler ḳıl]

Aradan gitdi olanca sitemler
Ḳıluban birbirisine keremler (Mes. 27, Mıs. 244). [keremler ḳıluban, -uban]

kerem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun lütfu".*

Ki ḳamu mücrime hemân besdür
Kerem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 50). [kerem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

kerīm: *"Çok veren, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen" manasına gelen Allah'ın isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri.*

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 70). [kerīm'e, -e]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 11). [kerīm]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 23). [kerimüñ, -ün]

kerīm ü ḥay: *Cömert ve Diri olan Allah (c.c.).*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy **Kerīm ü Ḫay**
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar *(Kas. 1, Mıs. 59). [kerīm ü ḥay]*

kerīm ü pür-kerem: *"Cömert ve Çok Cömert (Allah c.c.)".*

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿafv ḳıl benden günahı *(Mes. 6, Mıs. 119). [kerīm ü pür-keremsin, -sin]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāilīn
Çün **Kerīm-i pür-keremsin** iy Raḥīm-i müsteʿān *(Kas. 2, Mıs. 50). [kerīm-i pür-keremsin, -sin]*

kerīmā: *Ey kerem sahibi (Allah'ım)!*

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma *(Mes. 6, Mıs. 110). [kerīmā]*

kerīm-i bī-misāl: *Benzersiz cömert Allah (c.c.).*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy **Kerīm-i bī-miṣāl** *(Kas. 2, Mıs. 14). [kerīm-i bī-miṣāl]*

kerkes: *Akbaba, nesr.*

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı **kerkeş** *(Mes. 27, Mıs. 30). [kerkeş]*

kerrar: *Savaşta düşman üzerine döne döne defalarca saldıran Hz. Ali.*

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı **Kerrār** *(Mes. 13, Mıs. 6). [kerrār]*

kes-: *T. Kesici bir aletle ayırmak.*

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile *(Mes. 29, Mıs. 75). [kesüp, -üp]*

kes-: *(Bağını) koparmak, (ilgi ve alakayı) kesmek.*

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 123). [kesildi, -i, -l, -di]

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 124). [kesildi, -i, -l, -di]

keşf: *Bir sırrın ve gizli bir hâlin bir kimseye gösterilmesi, ilhâm edilmesi.*

ʿÂlem-i ʿilm **keşfi** olupdur
Aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 41). [keşfî, -i]*

keşf eyle-: *Gizli bir şeyi bulmak, ortaya çıkarmak, açmak, meydana çıkarmak.*

Ḫiṭāb idüp alur iken cevābın
Yüzinden keşf eyledi niḳābın (Mes. 167, Mıs. 88). [keşf eyledi, -di]

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ āfitābın (Mes. 47, Mıs. 59). [keşf eyledi]

keşf it-: *Gizli, bilinmeyen bir şeyi anlamak, tanımak, öğrenmek ne olduğunu anlayıp bilmek.*

Çünki gösterdi niḳābın **keşf idüp** dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(Gaz. 34, Mıs. 1). [keşf idüp]*

keşf ḳıl-: *Açmak, meydana çıkarmak.*

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın **keşf ḳıldum** *(Mes. 18, Mıs. 90). [keşf ḳıldum, -du, -m]*

keşf ol-: *Tanınmayan veya bilinmeyen bir şeyi anlamak, öğrenmek; ilham yoluyla bilgi elde etmek.*

ʿİlm-i Ḫudā olmış idi aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı (Gaz. 2, Mıs. 5). [keşf ol]

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol āfitābı (Tb. 1, Mıs. 95). [keşf olalı, -alı]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 108). [keşf olalı, -alı]

keşf-i ḥaḳāyıḳ it-: *Hakikatleri keşfeder, gerçeğin farkına varır.*

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ *(Mes. 1, Mıs. 28). [keşf-i ḥaḳāyıḳ ider, -er]*

keʾs-i memāt: *Ölüm kadehi, ölüm kasesi.*

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur **keʾs-i memātuñ** *(Mes. 168, Mıs. 86). [keʾs-i memātuñ, -uñ]*

kesil-: *Bitmek, sona ermek.*

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı (Mes. 148, Mıs. 132). [kesilmedi, -me, -di]

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 133). [kesilmedi, -me, -di]

kesil-: *Ayrılmak, uzaklaşmak.*

Niçün iy māh-rū benden **kesildüñ**
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ *(Mes. 97, Mıs. 79). [kesildüñ, -dü, -ñ]*

keştī: *Suda yüzen insan ve yük taşımaya yarayan her türden taşıtın genel adı, gemi.*

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 5). [keştī]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 22). [keştī]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 7). [keştīye, -ye]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Ṣanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 9). [keştīye, -ye]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 87). [keştī]

keştī-i vaṣl-ı ḥabīb: *Sevgiliye ulaşma gemisi.*

İrmez ise **keştī-i vaṣl-ı ḥabīb**
Garḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿaşḳ *(Gaz. 4, Mıs. 3). [keştī-i vaṣl-ı ḥabīb, -ı]*

ketāyūn: *Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki Hurşid'in dadısı.*

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 11). [ketāyūn]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 9). [ketāyūna, -a]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 52). [ketāyūna, -a]

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḥzūn (Mes. 72, Mıs. 29). [ḳetāyūn]

kevākib: *Yıldızlar.*

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 3). [kevākib]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 6). [kevākib]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 1). [kevākibden, -den]

kevkeb: *Yıldız.*

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 234). [kevkebi, -i]

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 44). [kevkeb]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 26). [kevkeb]

kevn: *Varlık / vücut.*

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [kevn]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [kevn]

kevn ü mekān ü ʿālem: *Varlık, kainat, mevcudiyet.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var *(Kas. 1, Mıs. 50). [kevn ü mekān ü ʿālem]*

kevn ü mekān: *Varlık alemini ve kainatı.*

Anuñ ḥaḳḳı içün kim bu cihānı
Yaratdı ṣunʿ ile **kevn ü mekānı** *(Mes. 37, Mıs. 40). [kevn ü mekānı]*

kevneyn: *İki âlem (dünya ve âhiret, maddî ve mânevî âlemler, ruh ve madde).*

Çün rıżā-yı Ḫaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 16). [kevneyn]

Āsār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n’ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem (Kas. 5, Mıs. 33). [kevneyni, -i]

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 117). [kevneyn]

kevser: *Cennette bir nehir ismi.*

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 54). [kevser]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 164). [kevser]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 19). [kevser]

key: *Ki ey nidası.*

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 35). [key]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 28). [key]

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 72). [key]

key: *Gayet, pek, çok.*

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 12). [key]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 19). [key]

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil (Mes. 155, Mıs. 61). [key]

key: *Yüksek makamlı anlamında olup eski İran şahlarının unvanıdır: keyhüsrev, keykubad, keykavus.*

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem **Key** *(Mes. 168, Mıs. 92). [key]*

keyānī: *Milâttan önce 900-775 yılları arasında İran’da hüküm süren bir hânedan.*

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod **Keyānī** *(Mes. 109, Mıs. 18). [keyānī]*

keyfiyyet: *Bir şeyin esâsı ve iç yüzü.*

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 152). [keyfiyyetini, -in, -i]

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 30). [keyfiyyetüñde, -üñ, -de]

keyḫüsrev: *Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.*

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı **Keyḫusrev** ü Kāvūs u hem Key *(Mes. 168, Mıs. 92). [keyḫusrev]*

keyvān: *Zuhal gezegeni, Satürn. II yedinci kat gökte aleme nezaret ettiği için bekçi olarak nitelendirilmiştir.*

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 35). [keyvān]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 71). [keyvān]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [keyvān]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 2). [keyvān]

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi (Mes. 154, Mıs. 50). [keyvāna, -a]

keyvān: *Far. Zuhal yıldızı. ll Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in kalesini koruyan Hintli/esmer koruyucu.*

Çü bundan da alamadı cevābı
Hemān dem itdi Keyvāna ḫiṭābı (Mes. 79, Mıs. 10). [keyvāna, -a]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [keyvān]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 76). [keyvān]

kez: *Defa, kere.*

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 4). [kez]

Benümçün gerçi çoḳ çekdüñ cefāyı
Bu kez daḫı kabūl it bu belāyı (Mes. 131, Mıs. 12). [kez]

kezzāb: *Çok yalan söyleyen, yalancı.*

Ḳoyup ṣıdḳı cihān **kezẕābı** olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma *(Mes. 5, Mıs. 159). [kezẕābı, -ı]*

ki: *"Bile, dahi" anlamında bağlaç.*

Gerçi **ki** ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(Kas. 1, Mıs. 51). [ki]*

ki: *" zira, çünkü" anlamında bağlama edatı.*

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [ki]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 32). [ki]

ki: *" Ki bağlacı".*

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebūrı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 211). [ki_aña]

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 10). [ki]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [ki]

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 10). [ki]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [ki]

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 4). [ki]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 2). [ki]

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 6). [ki]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [ki]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 4). [ki]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 6). [ki]

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 10). [ki]

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 2). [ki]

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 6). [ki]

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 8). [ki]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 4). [ki]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 5). [ki]

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 8). [ki]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 2). [ki]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 10). [ki]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 12). [ki]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 2). [ki]

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 6). [ki]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 12). [ki]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 1). [ki]

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 6). [ki]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 8). [ki]

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 8). [ki]

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 4). [ki]

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 6). [ki]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 4). [ki]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [ki]

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola topraġum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 4). [ki]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 14). [ki]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [ki]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 14). [ki]

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 6). [ki]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ıraġ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 10). [ki]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [ki]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [ki]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [ki]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [ki]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 2). [ki]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 4). [ki]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 6). [ki]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 12). [ki]

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 2). [ki]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 4). [ki]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [ki]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1). [ki]

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 10). [ki]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay (Gaz. 42, Mıs. 2). [ki]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 8). [ki]

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey (Gaz. 42, Mıs. 10). [ki]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 4). [ki]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 8). [ki]

Cemāl-i yāri görsem cān virürdüm
Ki cān ü dil hemīşe anı ister (Gaz. 43, Mıs. 10). [ki]

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 14). [ki]

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi nūş eylemek
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār (Gaz. 46, Mıs. 18). [ki]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 1). [ki]

Ḫaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālüsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [ki]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 12). [ki]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [ki]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [ki]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 2). [ki]

Berū şun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 6). [ki]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 14). [ki]

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 3). [ki]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 6). [ki]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 10). [ki]

Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 33). [ki]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫiẕmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 30). [ki]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 51). [ki]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [ki]

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 75). [ki]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [ki]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 4). [ki]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 8). [ki]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 27). [ki]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 35). [ki]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣāniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [ki]

Ki ger ḳılsa naẓar ol pāk-gevher
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭopraġı zer (Mes. 1, Mıs. 57). [ki]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 66). [ki]

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 68). [ki]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [ki]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 59). [ki]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 60). [ki]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 65). [ki]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 67). [ki]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki şunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 73). [ki]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki şunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [ki]

Zihī Ṣāniʿ ki şunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [ki]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 79). [ki]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 80). [ki]

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 81). [ki]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 145). [ki]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 146). [ki]

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 152). [ki]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 165). [ki]

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mes. 2, Mıs. 168). [ki]

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 171). [ki]

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 172). [ki]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 25). [ki]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 69). [ki]

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 84). [ki]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 118). [ki]

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi (Mes. 3, Mıs. 125). [ki]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 130). [ki]

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün ẕikr-i Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 7). [ki]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 9). [ki]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13). [ki]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 17). [ki]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [ki]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [ki]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [ki]

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler (Mes. 4, Mıs. 31). [ki]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 40). [ki]

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 42). [ki]

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver (Mes. 4, Mıs. 48). [ki]

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña Bārī Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 50). [ki]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 52). [ki]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 53). [ki]

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 7). [ki]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 9). [ki]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [ki]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16). [ki]

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā (Mes. 5, Mıs. 38). [ki]

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 60). [ki]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 66). [ki]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 93). [ki]

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe ṣıdḳ u ṣafāya (Mes. 5, Mıs. 100). [ki]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 104). [ki]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 106). [ki]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 108). [ki]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 110). [ki]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 113). [ki]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 115). [ki]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 116). [ki]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 118). [ki]

Anuñçün gönlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 120). [ki]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 122). [ki]

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı idesin (Mes. 5, Mıs. 125). [ki]

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 138). [ki]

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni rāh-ı żalāle (Mes. 5, Mıs. 144). [ki]

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 154). [ki]

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 162). [ki]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 165). [ki]

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf (Mes. 5, Mıs. 170). [ki]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 172). [ki]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 176). [ki]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 178). [ki]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 182). [ki]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 202). [ki]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 205). [ki]

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 6). [ki]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 9). [ki]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 35). [ki]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [ki]

İlāhī nā-tüvānem ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār (Mes. 6, Mıs. 44). [ki]

Ki ben miskīne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet (Mes. 6, Mıs. 77). [ki]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 79). [ki]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 84). [ki]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 87). [ki]

Ki sensin Ḫāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber
Cihān derdine dermān senden ister (Mes. 6, Mıs. 105). [ki]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 135). [ki]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 137). [ki]

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 150). [ki]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 158). [ki]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 164). [ki]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 176). [ki]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 191). [ki]

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 192). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 195). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 196). [ki]

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen (Mes. 6, Mıs. 205). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 207). [ki]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 219). [ki]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 220). [ki]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 227). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 233). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 239). [ki]

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 261). [ki]

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 34). [ki]

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem şāh-ı ʿArabʾdur (Mes. 7, Mıs. 38). [ki]

Anuñçün dirler Aḥmed āsmānda
Ki ḫatmüʾl-mürselīn durur cihanda (Mes. 7, Mıs. 42). [ki]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 44). [ki]

Anuñçün didi Ḫaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 46). [ki]

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād (Mes. 7, Mıs. 48). [ki]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 54). [ki]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [ki]

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 72). [ki]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 74). [ki]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 82). [ki]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 92). [ki]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 103). [ki]

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 107). [ki]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 109). [ki]

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 117). [ki]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 120). [ki]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 126). [ki]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 128). [ki]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 130). [ki]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 132). [ki]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 136). [ki]

Ki oldur maʿden-i luṭf-ı mürüvvet
Ki oldur maḫzen-i genc-i nübüvvet (Mes. 7, Mıs. 143). [ki]

Ki oldur maʿden-i luṭf-ı mürüvvet
Ki oldur maḫzen-i genc-i nübüvvet (Mes. 7, Mıs. 144). [ki]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 146). [ki]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 150). [ki]

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḥalled (Mes. 8, Mıs. 1). [ki]

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḥalled (Mes. 8, Mıs. 2). [ki]

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 30). [ki]

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 31). [ki]

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki müştāḳuñdur ervaḥ-ı nebiyyīn (Mes. 8, Mıs. 34). [ki]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 41). [ki]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 112). [ki]

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille selām eyledi der-ḥāl (Mes. 8, Mıs. 135). [ki]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 139). [ki]

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 142). [ki]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 151). [ki]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 152). [ki]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 154). [ki]

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben (Mes. 8, Mıs. 162). [ki]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 170). [ki]

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar (Mes. 8, Mıs. 178). [ki]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 212). [ki]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 12). [ki]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 16). [ki]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 18). [ki]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 68). [ki]

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī şāh-ı dīn Bū Bekr-i Ṣıddīḳ (Mes. 10, Mıs. 6). [ki]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 20). [ki]

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 20). [ki]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22). [ki]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 12). [ki]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 26). [ki]

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 6). [ki]

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet (Mes. 14, Mıs. 28). [ki]

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür (Mes. 15, Mıs. 6). [ki]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 10). [ki]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 16). [ki]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [ki]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 26). [ki]

Oyidi ḳurretü'l-ʿayn-ı Muḥammed
Ki zīrā olmış idi nesl-i Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 28). [ki]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 12). [ki]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 16). [ki]

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 28). [ki]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [ki]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 6). [ki]

Şeh-i her dü cihān Sulṭān Muḥammed
Ki buldı ferr anuñla dīn-i Aḥmed (Mes. 17, Mıs. 26). [ki]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 40). [ki]

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı (Mes. 17, Mıs. 59). [ki]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 67). [ki]

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ ṣāḥib-ḳırānı (Mes. 17, Mıs. 80). [ki]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 91). [ki]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 113). [ki]

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 129). [ki]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 131). [ki]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 133). [ki]

Aluban vaṣl-ı güllerden naṣībi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭībi (Mes. 18, Mıs. 20). [ki]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [ki]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuṣṣak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 48). [ki]

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 49). [ki]

Beyānı sözde ṣol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 52). [ki]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 54). [ki]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 58). [ki]

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 60). [ki]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 62). [ki]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 67). [ki]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 70). [ki]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol ṣād (Mes. 18, Mıs. 73). [ki]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ ṣād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 78). [ki]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola ṣād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 79). [ki]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 82). [ki]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 104). [ki]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 106). [ki]

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm (Mes. 18, Mıs. 107). [ki]

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mes. 19, Mıs. 8). [ki]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 10). [ki]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 15). [ki]

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevser meşrebidür (Mes. 19, Mıs. 59). [ki]

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuṣṣāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 82). [ki]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91). [ki]

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile şeh-bāz
Biri biriyile olmışdı dem-sāz (Mes. 19, Mıs. 101). [ki]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 140). [ki]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 36). [ki]

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫvāb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 54). [ki]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 64). [ki]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [ki]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 70). [ki]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [ki]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 84). [ki]

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir naẓar ḳıl
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil (Mes. 20, Mıs. 97). [ki]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 6). [ki]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 16). [ki]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 18). [ki]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 23). [ki]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 24). [ki]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 27). [ki]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 29). [ki]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [ki]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 52). [ki]

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 60). [ki]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 78). [ki]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 122). [ki]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 16). [ki]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 28). [ki]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 38). [ki]

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā (Mes. 22, Mıs. 74). [ki]

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu pāyān bulınmaz (Mes. 22, Mıs. 78). [ki]

Didi Faġfūr Cemşīde açup dil
Ki ḳanġısına virdüñ bunlaruñ dil (Mes. 22, Mıs. 124). [ki]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 2). [ki]

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat (Mes. 23, Mıs. 14). [ki]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 26). [ki]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [ki]

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād (Mes. 23, Mıs. 32). [ki]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [ki]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [ki]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 44). [ki]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 59). [ki]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 62). [ki]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 63). [ki]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 70). [ki]

Beni iletdiler bir būstāna
Ki ḳaṣrı beñzer anuñ āsmāna (Mes. 23, Mıs. 72). [ki]

Hemān dem düşeyazdum gitdi ʿaḳlum
Ki kendüzümi ben itmiş idüm güm (Mes. 23, Mıs. 78). [ki]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 114). [ki]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 1). [ki]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 32). [ki]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 43). [ki]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [ki]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 8). [ki]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki göñlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 16). [ki]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 26). [ki]

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 52). [ki]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 56). [ki]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 60). [ki]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 62). [ki]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 64). [ki]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 68). [ki]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [ki]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [ki]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 1). [ki]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 6). [ki]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [ki]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 12). [ki]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 19). [ki]

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 26, Mıs. 24). [ki]

Ḥarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 64). [ki]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 8). [ki]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 34). [ki]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḥżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 42). [ki]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 44). [ki]

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba (Mes. 27, Mıs. 46). [ki]

Ki kebg itmişdi sāye perr-i bāzı
Biri biriyle ḳılur idi bāzī (Mes. 27, Mıs. 53). [ki]

Gelüñüz di ki ḫidmetde olalum
Ḳadem-rence ḳıluñ devlet bulalum (Mes. 27, Mıs. 127). [ki]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 144). [ki]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 145). [ki]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 150). [ki]

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler (Mes. 27, Mıs. 181). [ki]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [ki]

Perī gördi ki bu ḫāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207). [ki]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 209). [ki]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḥāḳān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 18). [ki]

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz (Mes. 28, Mıs. 42). [ki]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 52). [ki]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 78). [ki]

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 24). [ki]

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 34). [ki]

Ki anuñla ideler soñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 39). [ki]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [ki]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 89). [ki]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 18). [ki]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [ki]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 34). [ki]

Ḳanāʿat ḳıl ki ḫoş durur ḳanāʿat
Ḳanāʿatlüye Ḥaḳ ḳılur ʿināyet (Mes. 30, Mıs. 41). [ki]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 47). [ki]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 54). [ki]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 8). [ki]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 22). [ki]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [ki]

Meger ireʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 76). [ki]

Buʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 40). [ki]

Buʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı aña yavuzluḳ (Mes. 33, Mıs. 41). [ki]

Buʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı aña yavuzluḳ (Mes. 33, Mıs. 42). [ki]

Buʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 44). [ki]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [ki]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 72). [ki]

Bu ġurbetden ḫalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 22). [ki]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [ki]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 48). [ki]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 50). [ki]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 60). [ki]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 64). [ki]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 71). [ki]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [ki]

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 112). [ki]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 123). [ki]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 10). [ki]

Sözüñi söyle mevzūn u müretteb
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb (Mes. 35, Mıs. 14). [ki]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 16). [ki]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [ki]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 46). [ki]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 58). [ki]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 59). [ki]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [ki]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 58). [ki]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [ki]

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 116). [ki]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 122). [ki]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser (Mes. 36, Mıs. 134). [ki]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 36). [ki]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 38). [ki]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 52). [ki]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 60). [ki]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 76). [ki]

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 82). [ki]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 109). [ki]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 120). [ki]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 122). [ki]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [ki]

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 134). [ki]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ırağ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 8). [ki]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 16). [ki]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 19). [ki]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 37). [ki]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 88). [ki]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 15). [ki]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 16). [ki]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 24). [ki]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 4). [ki]

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd (Mes. 44, Mıs. 6). [ki]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 12). [ki]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 20). [ki]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 10). [ki]

Di kimdür bu şehenşāh-ı cüvān-baḫt
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt (Mes. 45, Mıs. 14). [ki]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 17). [ki]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 18). [ki]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 20). [ki]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 24). [ki]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 26). [ki]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33). [ki]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 45). [ki]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 68). [ki]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 70). [ki]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 76). [ki]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 14). [ki]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 20). [ki]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 22). [ki]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 26). [ki]

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 28). [ki]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 30). [ki]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 42). [ki]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 54). [ki]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 56). [ki]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 58). [ki]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 70). [ki]

Didi ne aşşı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 43). [ki]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri (Mes. 47, Mıs. 54). [ki]

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem (Mes. 48, Mıs. 14). [ki]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 12). [ki]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 14). [ki]

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mes. 49, Mıs. 6). [ki]

Direrdi şāh şol şeftālülerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 8). [ki]

Çeküp cāndan Semen-endām āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz (Mes. 55, Mıs. 2). [ki]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 2). [ki]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 1). [ki]

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā (Mes. 62, Mıs. 2). [ki]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 1). [ki]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 3). [ki]

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uşbu şerbetüñ oldum gül-ābı (Mes. 65, Mıs. 6). [ki]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 4). [ki]

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr (Mes. 67, Mıs. 7). [ki]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 42). [ki]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 8). [ki]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 27). [ki]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 22). [ki]

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 24). [ki]

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā (Mes. 70, Mıs. 8). [ki]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 10). [ki]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 22). [ki]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 24). [ki]

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 2). [ki]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 12). [ki]

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mes. 71, Mıs. 30). [ki]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 61). [ki]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 68). [ki]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 6). [ki]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 10). [ki]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 6). [ki]

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen ṣuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 9). [ki]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 14). [ki]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 16). [ki]

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte (Mes. 74, Mıs. 22). [ki]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 29). [ki]

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur (Mes. 74, Mıs. 32). [ki]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 1). [ki]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 8). [ki]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 6). [ki]

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 4). [ki]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 6). [ki]

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 6). [ki]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 40). [ki]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 12). [ki]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 16). [ki]

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 28). [ki]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 8). [ki]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 22). [ki]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 20). [ki]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 26). [ki]

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 36). [ki]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 42). [ki]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 44). [ki]

Beni sanma ki miḥnetden uşanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 49). [ki]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 10). [ki]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 12). [ki]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 16). [ḳi]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 20). [ki]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 22). [ki]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 2). [ki]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġāddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 12). [ki]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 41). [ki]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 46). [ki]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 48). [ki]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 82). [ki]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 10). [ki]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 18). [ki]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 22). [ki]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 4). [ki]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 38). [ki]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 6). [ki]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [ki]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 20). [ki]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28). [ki]

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden (Mes. 93, Mıs. 3). [ki]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 3). [ki]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 8). [ki]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 8). [ki]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 16). [ki]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 18). [ki]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 36). [ki]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 57). [ki]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 9). [ki]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 16). [ki]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 22). [ki]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 30). [ki]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 56). [ki]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [ki]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 22). [ki]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 26). [ki]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 5). [ki]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 10). [ki]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 40). [ki]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 44). [ki]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 20). [ki]

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı (Mes. 107, Mıs. 12). [ki]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür baña müşkil (Mes. 108, Mıs. 6). [ki]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 12). [ki]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Ṣādī (Mes. 108, Mıs. 14). [ki]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 5). [ki]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 9). [ki]

Esīr olanları eylegil āzād
Ki ḳılasın bu ben ġāmgīni dil-şād (Mes. 113, Mıs. 16). [ki]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [ki]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 34). [ki]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 5). [ki]

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz (Mes. 115, Mıs. 8). [ki]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 12). [ki]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 14). [ki]

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ (Mes. 115, Mıs. 15). [ki]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19). [ki]

Ki bugün geliserdür şāḥ Ṣādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 25). [ki]

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Ṣādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 27). [ki]

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 62). [ki]

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẕāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre (Mes. 115, Mıs. 66). [ki]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 76). [ki]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [ki]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 24). [ki]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 35). [ki]

Yirinden şāh Ṣādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 48). [ki]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 55). [ki]

Añıldı ara yirde hāl-i Ṣādī
Ki nice oldı didi aḥvāl-i Ṣādī (Mes. 117, Mıs. 20). [ki]

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā (Mes. 117, Mıs. 24). [ki]

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 25). [ki]

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī (Mes. 117, Mıs. 27). [ki]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 29). [ki]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 41). [ki]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 42). [ki]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 77). [ki]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 95). [ki]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 96). [ki]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [ki]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 102). [ki]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 103). [ki]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 14). [ki]

Ki bugün ḳıldı Şādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 15). [ki]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 42). [ki]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 46). [ki]

Gehī saġdan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 54). [ki]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 56). [ki]

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 22). [ki]

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān (Mes. 120, Mıs. 24). [ki]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 28). [ki]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 38). [ki]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [ki]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 46). [ki]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63). [ki]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 64). [ki]

Ruḫından bellü durur nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī (Mes. 121, Mıs. 12). [ki]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 15). [ki]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [ki]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 27). [ki]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 44). [ki]

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür (Mes. 121, Mıs. 48). [ki]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 54). [ki]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 65). [ki]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [ki]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 16). [ki]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [ki]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 20). [ki]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 25). [ki]

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 27). [ki]

Şu deñlü şāh Ṣādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20). [ki]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 20). [ki]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 27). [ki]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 28). [ki]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 16). [ki]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 26). [ki]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 36). [ki]

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 37). [ki]

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 38). [ki]

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi (Mes. 126, Mıs. 40). [ki]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 4). [ki]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 7). [ki]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 11). [ki]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 36). [ki]

Çeküben Ṣādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 14). [ki]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 18). [ki]

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend (Mes. 129, Mıs. 48). [ki]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 49). [ki]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 51). [ki]

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u göñülden aña çāker (Mes. 129, Mıs. 55). [ki]

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ bār u bengāh (Mes. 129, Mıs. 68). [ki]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 71). [ki]

Ki varup Ṣādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 73). [ki]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden şoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 12). [ki]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 14). [ki]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 20). [ki]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrūn (Mes. 130, Mıs. 29). [ki]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 42). [ki]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 46). [ki]

Şu resme ḫaste vü zār u nizāram
Ki müştāḳ-ı viṣāl-i ol nigāram (Mes. 132, Mıs. 10). [ki]

Getüreyim nigārı ḳılma efgān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 24). [ki]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 34). [ki]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 41). [ki]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 46). [ki]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [ki]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 76). [ki]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 86). [ki]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 91). [ki]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 118). [ki]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 6). [ki]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 21). [ki]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [ki]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 24). [ki]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [ki]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 26). [ki]

Zihī lezzet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 27). [ki]

Zihī lezzet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 28). [ki]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 29). [ki]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 30). [ki]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [ki]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 32). [ki]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 33). [ki]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 34). [ki]

Ne yirde kim ola maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [ki]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 24). [ki]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [ki]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 30). [ki]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 37). [ki]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı ṣādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāşıḳ (Mes. 135, Mıs. 40). [ki]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 42). [ki]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 13). [ki]

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 15). [ki]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki olʿahd ile olur ṣādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 20). [ki]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [ki]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 24). [ki]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 26). [ki]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 28). [ki]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 32). [ki]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 6). [ki]

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 12). [ki]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 7). [ki]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 16). [ki]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 23). [ki]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 24). [ki]

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 28). [ki]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 11). [ki]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 22). [ki]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 26). [ki]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 33). [ki]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [ki]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [ki]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 54). [ki]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 60). [ki]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 71). [ki]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 21). [ki]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 22). [ki]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 4). [ki]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 17). [ki]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 41). [ki]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 4). [ki]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 7). [ki]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 8). [ki]

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 19). [ki]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi’llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 26). [ki]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [ki]

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 38). [ki]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 39). [ki]

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder (Mes. 148, Mıs. 16). [ki]

Ki on iki biñ erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan (Mes. 148, Mıs. 35). [ki]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 40). [ki]

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿavrat (Mes. 148, Mıs. 46). [ki]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 69). [ki]

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr (Mes. 148, Mıs. 108). [ki]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 110). [ki]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 114). [ki]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 126). [ki]

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān (Mes. 148, Mıs. 130). [ki]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 179). [ki]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 180). [ki]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191). [ki]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [ki]

Ki bāġ-ı devletüñ olsun müzeyyen
Çerāġ-ı şevketüñ olsun muʿayyen (Mes. 149, Mıs. 41). [ki]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 5). [ki]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 4). [ki]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 6). [ki]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 39). [ki]

Ki zīrā ol şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 23). [ki]

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 28). [ki]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 29). [ki]

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 38). [ki]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 15). [ki]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 19). [ki]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 42). [ki]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ide ʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 52). [ki]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 53). [ki]

Hemān dem kaṣd ḳıldı ki ide dügün
Ki düşmen baġrına anuñla ura dögün (Mes. 153, Mıs. 54). [ki]

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste (Mes. 154, Mıs. 1). [ki]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [ki]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 18). [ki]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 24). [ki]

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng (Mes. 154, Mıs. 56). [ki]

Muġannī naġme-i ʿuşşāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 64). [ki]

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 154, Mıs. 113). [ki]

Şu deñlü şaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 132). [ki]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 142). [ki]

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 143). [ki]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 160). [ki]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 26). [ki]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 27). [ki]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 70). [ki]

Bezek aña degüldi hīç ḥācet
Ki ḳılmış idi Ḫaḳ aña ʿināyet (Mes. 155, Mıs. 76). [ki]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 87). [ki]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 108). [ki]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 126). [ki]

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum āb-ı ḥayāta (Mes. 155, Mıs. 131). [ki]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 152). [ki]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 167). [ki]

Bi'ḥamdi'llāh ki bir araya geldük
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük (Mes. 155, Mıs. 173). [ki]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 200). [ki]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 270). [ki]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [ki]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 300). [ki]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303). [ki]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 304). [ki]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 305). [ki]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 310). [ki]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 320). [ki]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 323). [ki]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 10). [ki]

Ġarīb eger olursa Mışra sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola ins ile cān (Mes. 156, Mıs. 36). [ki]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 42). [ki]

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz (Mes. 156, Mıs. 46). [ki]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 51). [ki]

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur āşikāra (Mes. 156, Mıs. 54). [ki]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [ki]

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña neyledi çarḫ-ı sitem-ger (Mes. 158, Mıs. 8). [ki]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 24). [ki]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 27). [ki]

Ki yüzüñi görüben ḫurrem olam
Belādan ḳurtıluban bī-ġam olam (Mes. 158, Mıs. 31). [ki]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 34). [ki]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [ki]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 12). [ki]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 8). [ki]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 19). [ki]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [ki]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 32). [ki]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 42). [ki]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 45). [ki]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 56). [ki]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [ki]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 62). [ki]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 68). [ki]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 80). [ki]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 81). [ki]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 83). [ki]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 92). [ki]

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür (Mes. 163, Mıs. 103). [ki]

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı (Mes. 163, Mıs. 105). [ki]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 116). [ki]

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 122). [ki]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 124). [ki]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 125). [ki]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 126). [ki]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 131). [ki]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 16). [ki]

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 22). [ki]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 24). [ki]

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn (Mes. 165, Mıs. 5). [ki]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 10). [ki]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 18). [ki]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [ki]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [ki]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 32). [ki]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü şafālar (Mes. 165, Mıs. 34). [ki]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 110). [ki]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 112). [ki]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 119). [ki]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 121). [ki]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 126). [ki]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 133). [ki]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 138). [ki]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 160). [ki]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 70). [ki]

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 72). [ki]

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki nār-ı firḳate ṭutışmış idi (Mes. 166, Mıs. 66). [ki]

Ki zīrā ol şeh-i firūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 63). [ki]

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı (Mes. 166, Mıs. 12). [ki]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḫūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [ki]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 38). [ki]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 52). [ki]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi'llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 76). [ki]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 93). [ki]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 94). [ki]

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh (Mes. 168, Mıs. 38). [ki]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 122). [ki]

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki nicesi ḳılur bizümle bāzī (Mes. 168, Mıs. 120). [ki]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 116). [ki]

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci (Mes. 168, Mıs. 114). [ki]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 112). [ki]

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden (Mes. 168, Mıs. 110). [ki]

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi (Mes. 168, Mıs. 76). [ki]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 63). [ki]

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi (Mes. 168, Mıs. 58). [ki]

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol buñ deminde rehber olur (Mes. 168, Mıs. 45). [ki]

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 33). [ki]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 1). [ki]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 98). [ki]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 85). [ki]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 81). [ki]

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem (Mes. 169, Mıs. 63). [ki]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 44). [ki]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 42). [ki]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 36). [ki]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 27). [ki]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [ki]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 14). [ki]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 5). [ki]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 9). [ki]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 10). [ki]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 11). [ki]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [ki]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [ki]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 2). [ki]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña ṣarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 10). [ki]

Kimdür ki başını ṭōb ḳılmaz
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān (Tb. 1, Mıs. 53). [ki]

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 62). [ki]

ḳıble ol-: *Kıble haline gelmek.*

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara **ḳıble olmışdı** ḳaşı *(Mes. 49, Mıs. 14). [ḳıble olmışdı, -mış, -dı]*

ḳıblegāh: *Yönelinen yer. II kutsal yer.*

Yüzüñdür ki ʿālem **ḳıblegāhı**
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı *(Mes. 45, Mıs. 45). [ḳıblegāhı, -ı]*

kiçi: *Küçük.*

Kiçiden uluya cürm ü ḫāṭadur
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur (Mes. 70, Mıs. 5). [kiçiden, -den]

Kiçiden uluya cürm ü ḫāṭadur
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur (Mes. 70, Mıs. 6).
[kiçiye, -ye]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 7).
[kiçiden, -den]

kiçisi ulu: *Küçüğü büyüğü, hepsi, herkes.*

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha **kiçisi ulusı** *(Mes. 154, Mıs. 98).*
[kiçisi ulusı]

kifāyet bul-: *Yetmek, tatmin olmak.*

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet *(Mes. 151, Mıs. 4).*
[kifāyet bula, -a]

kifāyet it-: *Yeterli olmak.*

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet *(Mes. 26, Mıs. 6).*
[kifāyet ide]

kifāyet kıl-: *Yeterli gelmek.*

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet *(Mes. 130, Mıs. 4).*
[kifāyet kıla, -e]

kıġır-: *Çağırmak, davet etmek, seslenmek, haykırmak.*

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 22).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 3).
[ḳıġırdı, -dı]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 70).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 111).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 119). [ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 7).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 7).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 19).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 39).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 15).
[ḳıġır]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 11). [ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 3).
[ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [ḳıġırdı, -dı]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 13).
[ḳıġırdı, -dı]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 4).
[ḳıġırun, -uñ]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 3). [ḳıġırdı, -dı]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 34).
[ḳıġırur, -ur]

Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī (Mes. 37, Mıs. 17).
[ḳıġırsun]

kıġırt-: *Çağırtmak, davet etmek.*

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 43).
[ḳıġırduban, -uban]

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mes. 128, Mıs. 41).
[ḳıġırdup, -up]

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi oları ṭapusına (Mes. 152, Mıs. 15).
[ḳıġırdup, -up]

kıl-: *T. Yapmak, etmek, eylemek.*

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 2). [ḳılmaġa, -maġa]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [ḳīldı, -dı]

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 14).
[ḳılsun, -sun]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 13).
[ḳılmasun, -ma, -sun]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳılduġı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [ḳılduġı, -duġı]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 31).
[ḳılduñ, -du, -ñ]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 32).
[ḳılduñ, -du, -ñ]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 89). [ḳılur, -ur]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 136).
[ḳılma, -ma]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 220).
[ḳılurduñ, -ur, -du, -ñ]

Hicāb olmadı aña çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn (Mes. 8, Mıs. 118).
[ḳıldı, -dı]

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 115).
[ḳılurken, -ur, -ken]

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUṣṣāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 150).
[ḳıldı, -dı]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 16).
[ḳılduġı, -duġı]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 213). [ḳılurlar, -ur, -lar]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 21).
[ḳıldı]

Ḳılurken ṣoḥbet ü ʿayşı müdāmī
İçerler idi cām-ı dost-kāmı (Mes. 71, Mıs. 43).
[ḳılurken, -ur, -ken]

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet (Mes. 82, Mıs. 38).
[ḳıldı]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 40).
[ḳıluram, -ur, -am]

Ḳanı ḳıldugumuz ʿayş-ı nihānī
Senüñle itdügümüz zindegānī (Mes. 96, Mıs. 25).
[ḳıldugumuz, -duġumuz]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 50).
[ḳıluram, -ur, -am]

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Şürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul (Mes. 117, Mıs. 62).
[ḳılurdı, -u, -r, -dı]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 52).
[ḳılurlar, -ur, -lar]

Buyursuñ ḳılalum ḳāyd-ı ʿārūsī
Ṣafāyile ʿalā raġmin nuḫūsī (Mes. 122, Mıs. 27).
[ḳılalum, -a, -lum]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 22).
[ḳıluñ, -uñ]

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 148, Mıs. 51). [ḳılayın, -a, -y, -ın]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [ḳıldı, -dı]

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 154, Mıs. 72). [ḳılurlar, -ur, -lar]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 166). [ḳılma, -ma]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 127). [ḳılalum, -a, -lum]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 3). [ḳılam, -am]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 1). [ḳıldı, -dı]

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 2). [ḳıldı, -dı]

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūyībār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 10). [ḳıldı, -dı]

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār (Gaz. 46, Mıs. 4). [ḳıldı, -dı]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 6). [ḳıldı, -dı]

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka (Gaz. 51, Mıs. 4). [ḳılmışam, -mış, -am]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 89). [ḳılmaz, -maz]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 62). [ḳılursın, -ur, -sın]

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 88). [kılursın, -ur, -sın]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [ḳıla, -a]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 102). [ḳıl]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 181). [ḳıl]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 211). [ḳıl]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 55). [ḳıldise, -se]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 56). [ḳıldısa]

kıl: *Kıl, tüy.*

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237). [ḳıl]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237). [ḳılından, -ından]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 240). [ḳıluñ, -uñ]

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır (Mes. 29, Mıs. 25). [ḳılıdur, -ı, -dur]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15). [ḳıl]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [ḳılı, -ı]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15). [ḳılından, -ından]

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 18). [ḳıluñ, -uñ]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 25). [ḳılı, -ı]

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi miyānı (Mes. 155, Mıs. 38). [ḳıl idi, -idi]

kıl-: *... hâline getirmek.*

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [ḳılur, -ur]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 99). [ḳılur, -ur]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 95). [ḳılur, -ur]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 136). [ḳılur, -ur]

kīl ü ḳāl: *Boş söz, laf, lakırdı, esassız söz, dedikodu.*

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 30). [ḳīl ü ḳāl]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 160). [ḳīl ü kāli, -i]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 12). [ḳīl ü ḳāli, -i]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 20). [ḳīl ü ḳāli]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 54). [ḳīl ü ḳālin, -in]

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 50). [ḳīl ü ḳālüñ, -üñ]

ḳīl ü ḳāl ol-: *Söz konusu olmak.*

Bunuñ bigi müşevveş hāl olur mı
Bu resme daḫı **ḳīl ü ḳāl olur mı** *(Mes. 33, Mıs. 20). [ḳīl ü ḳāl olur mı, -ur, -mı]*

ḳılıc: *Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz, uzun kesici silâh.*

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 133). [ḳılıç]

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu çepçevre pür-ḫūn (Mes. 19, Mıs. 135). [ḳılıcı, -ı]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 23). [ḳılıcından, -ı, -n, -dan]

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mes. 71, Mıs. 74). [ḳılıcı, -ı]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 39). [kılıcı, -ı]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 28). [ḳılıçlar, -lar]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 139). [ḳılıç]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 117). [ḳılıçlar, -lar]

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mes. 148, Mıs. 119). [ḳılıçlar, -lar]

kılıcını şal-: *Kılıç sallamak.*

Şehenşeh **ḳılıcını şaldı** yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine *(Mes. 29, Mıs. 71). [ḳılıcını ṣaldı, -dı]*

kılıcuñ çal-: *Kılıç kullanarak düşmanla mücadele etmek, savaşmak.*

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum *(Mes. 70, Mıs. 28). [ḳılıcuñ çalarsañ, -ar, -sa, -ñ]*

kilid: *Far. Kilit, anahtar.*

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur maḥzen-i raḥmet **kilīdi** *(Mes. 7, Mıs. 58). [kilīdi, -i]*

kıluç ur-: *Savaşmak.*

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın *(Mes. 168, Mıs. 24). [ḳıluç urup, -up]*

kim: *"Ki" bağlacı.*

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 9). [kim]

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [kim]

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [kim]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 1). [kim]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [kim]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 7). [kim]

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [kim]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 3). [kim]

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı (Gaz. 17, Mıs. 10). [kim]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [kim]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [kim]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [kim]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [kim]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 4). [kim]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 10). [kim]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [kim]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [kim]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgūn olur (Gaz. 23, Mıs. 12). [kim]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 7). [kim]

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz (Gaz. 26, Mıs. 12). [kim]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 9). [kim]

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 3). [kim]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 14). [kim]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Şanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [kim]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 4). [kim]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [kim]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 4). [kim]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 8). [kim]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [kim]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 6). [kim]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [kim]

Çünki furṣat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 6). [kim]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 8). [kim]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 9). [kim]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 11). [kim]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 5). [kim]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 1). [kim]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 5). [kim]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 7). [kim]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [kim]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [kim]

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 2). [kim]

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var (Kas. 1, Mıs. 49). [kim]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 4). [kim]

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 6). [kim]

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 5). [kim]

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem (Kas. 4, Mıs. 20). [kim]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 64). [kim]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [kim]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [kim]

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı şārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 3). [kim]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 15). [kim]

Āsār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem (Kas. 5, Mıs. 33). [kim]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 42). [kim]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 51). [kim]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 65). [kim]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 10). [kim]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 2). [kim]

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde (Mes. 1, Mıs. 31). [kim]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [kim]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [kim]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 71). [kim]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [kim]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [kim]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 39). [kim]

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı (Mes. 3, Mıs. 41). [kim]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 43). [kim]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 45). [kim]

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mes. 4, Mıs. 12). [kim]

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim lā ilāhe illā hüva'llāh (Mes. 4, Mıs. 54). [kim]

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ (Mes. 5, Mıs. 12). [kim]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faẓl ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 35). [kim]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 111). [kim]

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 155). [kim]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 185). [kim]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 187). [kim]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 189). [kim]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 207). [kim]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 42). [kim]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 58). [kim]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 103). [kim]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Gönül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 107). [kim]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 108). [kim]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 118). [kim]

Şafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn (Mes. 6, Mıs. 225). [kim]

Daḫı Eyyūb içün kim her belāyı
Çekerdi istemeyübeni devayı (Mes. 6, Mıs. 231). [kim]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 245). [kim]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 257). [kim]

Muḥammed kim muṭahhar cism ü cāndur
Nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur (Mes. 7, Mıs. 1). [kim]

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 7, Mıs. 27). [kim]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 44). [kim]

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben (Mes. 8, Mıs. 161). [kim]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 186). [kim]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 35). [kim]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 37). [kim]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 40). [kim]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 41). [kim]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 58). [kim]

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mes. 13, Mıs. 7). [kim]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 17). [kim]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 37). [kim]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 57). [kim]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 71). [kim]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 95). [kim]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 103). [kim]

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden (Mes. 17, Mıs. 107). [kim]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 111). [kim]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 119). [kim]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 121). [kim]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 123). [kim]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 125). [kim]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 127). [kim]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 135). [kim]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 43). [kim]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 63). [kim]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 94). [kim]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 11). [kim]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 49). [kim]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 54). [kim]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 58). [kim]

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem (Mes. 19, Mıs. 64). [kim]

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 129). [kim]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [kim]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11). [kim]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 69). [kim]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [kim]

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı baġlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [kim]

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5). [kim]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [kim]

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 19). [kim]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 45). [kim]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 54). [kim]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56). [kim]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 61). [kim]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [kim]

Egerçi kim muḳıllü'l-ḥāl oldum
Velīkin müṣṭaḳīm-aḥvāl oldum (Mes. 21, Mıs. 95). [kim]

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 97). [kim]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 123). [kim]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 146). [kim]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 19). [kim]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 46). [kim]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 51). [kim]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [kim]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [kim]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63). [kim]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [kim]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 132). [kim]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 6). [kim]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 23). [kim]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 51). [kim]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [kim]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 74). [kim]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 96). [kim]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 100). [kim]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 106). [kim]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [kim]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 18). [kim]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [kim]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 33). [kim]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [kim]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 30). [kim]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 55). [kim]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 61). [kim]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 107). [kim]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 113). [kim]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 115). [kim]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [kim]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [kim]

Kaçan kim ḥālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 27, Mıs. 239). [kim]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 32). [kim]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 35). [kim]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 16). [kim]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 42). [kim]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45). [kim]

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle (Mes. 29, Mıs. 62). [kim]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 24). [kim]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 2). [kim]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 5). [kim]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 27). [kim]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [kim]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 33). [kim]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [kim]

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin (Mes. 33, Mıs. 8). [kim]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [kim]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [kim]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 30). [kim]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 32). [kim]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [kim]

Bu ʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 39). [kim]

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı aña yavuzluḳ (Mes. 33, Mıs. 41). [kim]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [kim]

Dönüp dir kendüye kim olma ġāfil
Cihān işinde ḥayrāndur her ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 51). [kim]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [kim]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [kim]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 11). [kim]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [kim]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35). [kim]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 57). [kim]

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 62). [kim]

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı (Mes. 36, Mıs. 20). [kim]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 30). [kim]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçığı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [kim]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [kim]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 73). [kim]

Didi kim düşmenüñ olsun esīrüñ
Ḫudā olsun hemīşe dest-gīrüñ (Mes. 36, Mıs. 77). [kim]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 108). [kim]

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 138). [kim]

Anuñ ḥaḳḳı içün kim bu cihānı
Yaratdı ṣunʿ ile kevn ü mekānı (Mes. 37, Mıs. 39). [kim]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem kiʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 51). [kim]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Kiʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 59). [kim]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 118). [kim]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 123). [kim]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [kim]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [kim]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 6). [kim]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 12). [kim]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 14). [kim]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [kim]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 50). [kim]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 67). [kim]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 92). [kim]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 9). [kim]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [kim]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 25). [kim]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 27). [kim]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 31). [kim]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43). [kim]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 11). [kim]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 21). [kim]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 31). [kim]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 35). [kim]

Dilerseñ olasın Cemşīde hem-ser
Gerekdür kim bu işi bile Ḳayṣer (Mes. 46, Mıs. 38). [kim]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd bānū
Ketāyūna didi kim iy ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 52). [kim]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Ṣunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 53). [kim]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [kim]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [kim]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 81). [kim]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 14). [kim]

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi zevḳını sürdüm cihānuñ (Mes. 47, Mıs. 17). [kim]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19). [kim]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 21). [kim]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 30). [kim]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 39). [kim]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46). [kim]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 48). [kim]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 56). [kim]

Oturdı bir araya şāh u Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 12). [kim]

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı (Mes. 49, Mıs. 1). [kim]

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [kim]

Şehenşeh çün bulındı saña lāyıḳ
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 4). [kim]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 1). [kim]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 1). [kim]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 1). [kim]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 8). [kim]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 28). [kim]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 29). [kim]

Anuñçün eyler idüm gevher-efşān
Dilerdüm kim bulaydum cāna cānān (Mes. 68, Mıs. 22). [kim]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 24). [kim]

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān (Mes. 70, Mıs. 2). [kim]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 16). [kim]

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat (Mes. 71, Mıs. 20). [kim]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 23). [kim]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [kim]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 1). [kim]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1). [kim]

Didi kim iy nesīm-i rūḥ-efzā
Demüñdür ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā (Mes. 82, Mıs. 1). [kim]

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem (Mes. 82, Mıs. 36). [kim]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 3). [kim]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 23). [kim]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [kim]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [kim]

Gerekmez ʿāṣıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 48). [kim]

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 54). [kim]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 6). [kim]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 8). [kim]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 11). [kim]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫizmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 14). [kim]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 4). [kim]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 9). [kim]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġaddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 11). [kim]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 26). [kim]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 44). [kim]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 47). [kim]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 61). [kim]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [kim]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [kim]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 32). [kim]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 21). [kim]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 26). [kim]

Saçı miskin ḳatup baġrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 6). [kim]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 56). [kim]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 18). [kim]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 24). [kim]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 57). [kim]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [kim]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 5). [kim]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [kim]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 26). [kim]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 5). [kim]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 16). [kim]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i eẕfer (Mes. 104, Mıs. 19). [kim]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 18). [kim]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [kim]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [kim]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [kim]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 32). [kim]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 1). [kim]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 9). [kim]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 23). [kim]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [kim]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 14). [kim]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 22). [kim]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Şanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 28). [kim]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün şalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 31). [kim]

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 10). [kim]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 51). [kim]

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī (Mes. 117, Mıs. 27). [kim]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 72). [kim]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 107). [kim]

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 128). [kim]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 6). [kim]

Şanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẕāre (Mes. 118, Mıs. 47). [kim]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Şanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 4). [kim]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [kim]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram şoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 24). [kim]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre şādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 25). [kim]

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ (Mes. 121, Mıs. 70). [kim]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 26). [kim]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 38). [kim]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 44). [kim]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 46). [kim]

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nışf-ı Şām u Mışr u Berber (Mes. 122, Mıs. 47). [kim]

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nışf-ı Şām u Mışr u Berber (Mes. 122, Mıs. 48). [kim]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 51). [kim]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 57). [kim]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayşer bahāne (Mes. 122, Mıs. 61). [kim]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 7). [kim]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayşer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [kim]

Yürür şaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Şanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 10). [kim]

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aşlan şekli naḳş itmiş ḳalemler (Mes. 125, Mıs. 14). [kim]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 22). [kim]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 29). [kim]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 45). [kim]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 16). [kim]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 17). [kim]

Bu didigüñ işi kim eyleyesin
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ olasın (Mes. 129, Mıs. 43). [kim]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 54). [kim]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 69). [kim]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 4). [kim]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 18). [kim]

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 47). [kim]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 95). [kim]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 101). [kim]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 104). [kim]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [kim]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Şanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 14). [kim]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 19). [kim]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [kim]

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz (Mes. 136, Mıs. 7). [kim]

Ne kim gönli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 10). [kim]

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd (Mes. 141, Mıs. 31). [kim]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 40). [kim]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 39). [kim]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 13). [kim]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 40). [kim]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı şoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 44). [kim]

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat (Mes. 142, Mıs. 69). [kim]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 19). [kim]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 36). [kim]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 39). [kim]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 6). [kim]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [kim]

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 143). [kim]

Kime kim urayıdı ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz (Mes. 148, Mıs. 141). [kim]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 140). [kim]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Şanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 116). [kim]

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay (Mes. 148, Mıs. 76). [kim]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 43). [kim]

Şu deñlü zengibāre ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 6). [kim]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Şanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 115). [kim]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 43). [kim]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 50). [kim]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 23). [kim]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 42). [kim]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 19). [kim]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 32). [kim]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 2). [kim]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 90). [kim]

Didiler ḳamusı kim Ḥaḳ tebārek
İkisine daḫı ḳılsun mübārek (Mes. 154, Mıs. 125). [kim]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 128). [kim]

Ne ḫoşdur kim ireʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307). [kim]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ıʿāşıḳ
Ki ola bir biriʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 299). [kim]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Şanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 298). [kim]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Şanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 286). [kim]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Şanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 248). [kim]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Şafā sür kim şehāʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 170). [kim]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 169). [kim]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 160). [kim]

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz tā ṣabāḥ olınca raḥāt (Mes. 155, Mıs. 157). [kim]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 118). [kim]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 111). [kim]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 104). [kim]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [kim]

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil (Mes. 155, Mıs. 61). [kim]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [kim]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 43). [kim]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [kim]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [kim]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 110). [kim]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 95). [kim]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 91). [kim]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 87). [kim]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşinālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [kim]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [kim]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 27). [kim]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 14). [kim]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 26). [kim]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 2). [kim]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 29). [kim]

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 92). [kim]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 106). [kim]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 133). [kim]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 21). [kim]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 74). [kim]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 97). [kim]

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden (Mes. 168, Mıs. 109). [kim]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 37). [kim]

Şanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 13). [kim]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 39). [kim]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 62). [kim]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 97). [kim]

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın ṣoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 2). [kim]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [kim]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 4). [kim]

Aḥsend zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü mehe ola berāber (Tb. 1, Mıs. 4). [kim]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 10). [kim]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 15). [kim]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [kim]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 31). [kim]

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār (Tb. 1, Mıs. 72). [kim]

kim: *"Kimi, bazısı" anlamında belgisiz zamir.*

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend (Mes. 3, Mıs. 76). [kime, -e]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [kim]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 137). [kim]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 139). [kimin, -i, -n]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 139). [kimin, -i, -n]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 140). [kimin, -i, -n]

kim: *"Hangi kişi? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [kim]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 1). [kimsin, -sin]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 2). [kimsin, -sin]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 10). [kimsin, -sin]

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var (Kas. 1, Mıs. 49). [kime, -e]

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ (Kas. 3, Mıs. 17). [kim]

Kim olursa olur Ḫudâya ḳarîb
Hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 7). [kim]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 51). [kime, -e]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 9). [kim]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [kim]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 165). [kimüñ, -üñ]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 97). [kim]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 99). [kim]

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 101). [kim]

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fāriġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 105). [kim]

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem (Mes. 17, Mıs. 105). [kim]

Kim isterse ki ola bunuñ naẓīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri (Mes. 17, Mıs. 113). [kim]

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı (Mes. 17, Mıs. 59). [kime, -e]

Kimüñ ʿaşḳ olursa reh-nümāsı
Olur ẕevḳ u ṣafālar āşināsı (Mes. 19, Mıs. 47). [kimüñ, -üñ]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 54). [kimüñ, -üñ]

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat (Mes. 23, Mıs. 14). [kim]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [kim]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 112). [kim]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 43). [kim]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 56). [kimüñ, -üñ]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 64). [kimdür, -dür]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 59). [kimüñ, -üñ]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 60). [kimüñ, -üñ]

Di kimdür bu şehenşāh-ı cüvān-baḫt
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt (Mes. 45, Mıs. 13). [kimdür, -dür]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 17). [kimdür, -dür]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 26). [kim]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 14). [kim]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 103). [kim]

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 47). [kimüñ, -üñ]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 13). [kim]

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 15). [kim]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 323). [kim]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 81). [kim]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 83). [kim]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 115). [kim]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 111). [kim]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 116). [kim]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [kim]

Kimdür ki başını ṭōb ḳılmaz
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān (Tb. 1, Mıs. 53). [kimdür, -dür]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20, Mıs. 8). [kim durur]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [kim durur]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 126). [kim durur]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 13). [kim ise]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 112). [kim ise, -ise]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [kime]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 15). [kime]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 6). [kime]

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 18). [kime]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 33). [kime]

Kime kim urayıdı ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz (Mes. 148, Mıs. 141). [kime, -e]

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 143). [kime, -e]

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci (Mes. 168, Mıs. 113). [kime, -e]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 85). [kime, -e]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 25). [kimi]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 140). [kimi]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 38). [kimi]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 38). [kimi]

kim ki: *Her kim ki.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 33). [kim ki]

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 34). [kim ki]

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mes. 17, Mıs. 101). [kim ki]

kim ola: *Her kim, kim ki, kim olursa olsun.*

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(Gaz. 43, Mıs. 6). [kim ola]*

kimesne: *Kimse, hiç kimse.*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād (Gaz. 27, Mıs. 2). [kimesne]

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 24). [kimesne]

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 23). [kimesne]

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 43). [kimesnenüñ, -nüñ]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 27). [kimesne]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 28). [kimesne]

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben (Mes. 6, Mıs. 64). [kimesne]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 138). [kimesne]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 100). [kimesne]

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd (Mes. 19, Mıs. 116). [kimesne]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 132). [kimesne]

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi (Mes. 21, Mıs. 93). [kimesne]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 17). [kimesneye, -y, -e]

Girüben ḥalvete bağladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū (Mes. 22, Mıs. 10). [kimesneye, -ye]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 47). [kimesne]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 12). [kimesne]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 58). [kimesne]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 64). [kimesne]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 123). [kimesne]

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 82). [kimesne]

Şaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 72). [kimesneye, -y, -e]

Kimesne bir işi itmez ġaraẓsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġaraẓsuz (Mes. 46, Mıs. 23). [kimesne]

Kimesne bir işi itmez ġaraẓsuz
Kimesne gevheri ṣaçmaz ġaraẓsuz (Mes. 46, Mıs. 24). [kimesne]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 6). [kimesne]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 6). [kimesne]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 39). [kimesne]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḥalvetinde (Mes. 151, Mıs. 37). [kimesne]

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 274). [kimesne]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 65). [kimesne]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 66). [kimesne]

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ (Mes. 168, Mıs. 108). [kimesne]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 67). [kimesneye, -y, -e]

kimi: *"Kimi, bazısı" anlamında belgisiz zamir.*

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine peşşeden virür memātı (Mes. 2, Mıs. 108). [kimine, -n, -e]

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine peşşeden virür memātı (Mes. 2, Mıs. 107). [kimine, -n, -e]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 79). [kimisi, -(s), -i]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 80). [kimisi, -(s), -i]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 81). [kimisin, -si(n)]

Kimisin ʿizz ile ḫandān idersin
Kimisin faḫr ile giryān idersin (Mes. 3, Mıs. 82). [kimisin, -si(n)]

Kimisini ḳılursın lāyıḳ-ı tāc
Kimisini ḳılursın nāna muḥtāc (Mes. 3, Mıs. 77). [kimisini, -(s), -i, -(n), -i]

Kimisini ḳılursın lāyıḳ-ı tāc
Kimisini ḳılursın nāna muḥtāc (Mes. 3, Mıs. 78). [kimisini, -(s), -i, -(n), -i]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 141). [kimine, -n, -e]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 142). [kimine, -n, -e]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 140). [kimini, -n, -i]

İdersin kimini maġfūr u merḥūm
İdersin kimini maḳhūr u maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 143). [kimini, -n, -i]

İdersin kimini maġfūr u merḥūm
İdersin kimini maḳhūr u maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 144). [kimini, -n, -i]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 23). [kimi]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 24). [kimi]

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend (Mes. 3, Mıs. 76). [kimine]

kimi kimisi: *Kimi...kimisi.*

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh *(Mes. 30, Mıs. 21). [kimi kimisi kimisi]*

kimse: *Kim, kimse.*

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [kimse]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 16). [kimseye, -ye]

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 129). [kimse]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 78). [kimse]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 63). [kimse]

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 60). [kimse]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 26). [kimse]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 20). [kimseye, -e, -y]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 27). [kimse]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 73). [kimseye, -e, -y]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 114). [kimseye, -e, -y]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 26). [kimse]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [kimse]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġāddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 12). [kimseye, -e, -y]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 4). [kimse]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 102). [kimse]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 69). [kimse]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 82). [kimse]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 132). [kimse]

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 118). [kimseye, -ye]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 111). [kimse]

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 6). [kimsene]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ıraġ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 9). [kimsene]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [kimsene]

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 30). [kimsene]

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ senāsın
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn (Mes. 2, Mıs. 167). [kimsene]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 30). [kimsene]

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi (Mes. 21, Mıs. 94). [kimsene]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 270). [kimsene]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 277). [kimsene]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳoʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 65). [kimseye, -ye]

kimse: *"Her kimse, herhangi biri" anlamında belgisiz zamir II. Hiç kimse.*

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 10). [kimse]

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 8). [kimse]

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 6). [kimse]

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 4). [kimse]

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 2). [kimse]

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 1). [kimse]

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 85). [kimse]

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 86). [kimse]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 89). [kimse]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 90). [kimse]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 129). [kimse]

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür (Mes. 8, Mıs. 46). [kimse]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 18). [kimse]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 38). [kimseye, -y, -e]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 4). [kimse]

kimya: *Bir maddenin temel yapısını oluşturan bileşenler; huy, kişilik, karakter.*

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın (Mes. 14, Mıs. 13). [kimyasın, -sın]

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı (Mes. 169, Mıs. 74). [kīmyāsı, -sı]

kīmyā-naẓar: *İksirli, tesirli, özü gören bakışa sahip.*

Çü sen **kīmyā-naẓarsın** iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer *(Mes. 121, Mıs. 71). [kīmyā-naẓarsın, -sın]*

kīn: *Düşmanlık.*

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var **kīni** çarḫuñ *(Mes. 141, Mıs. 38). [kīni, -i]*

ḳırān eyle-: *I. Yakınlaştırmak, yakınlaşmak II. İki yıldızın bir araya gelmesi.*

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver *(Mes. 66, Mıs. 10). [ḳırān eyledi, -di]*

ḳırān it-: *Yakınlaşmak ‖ iki yıldızın bir araya gelmesi.*

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver *(Mes. 55, Mıs. 4). [ḳırān itdi]*

ḳırān it-: *Yakınlaşmak.*

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 2). [ḳırān itdi]*

kirdgār: *Kudret sahibi, yaratıcı Allah.*

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [kirdgār]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [kirdgār]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 114). [kirdgārı, -ı]

kırk bir: *Kırk bir, 41.*

Bu resm ile tamāmet **ḳırḳ bir** gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı dügün *(Mes. 154, Mıs. 87). [ḳırḳ bir]*

kirm-i tūti: *Güve böceği, Hz. Süleyman'ın asasını kemiren güve böceği, ağaç kurdu, kurt, kurtçuk. (Böcek Kitabı, Emine Gürsoy Naskali, s. 322) (Karınca, ağaç kurdu, güve böceği, hüthüt gibi tartışmalar mevcuttur.).*

Geh eyler perde-dār olʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur **kirm-i tūti** *(Mes. 2, Mıs. 110). [kirm-i tūti]*

kirpüg: *Kirpik.*

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 19). [kirpügi, -i]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 10). [kirpügi, -i]

kişi: *Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.*

Ḫoş hidâyet durur olan kişiye
Maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 29). [kişiye, -y, -e]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 17). [kişi]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 54). [kişi]

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 52). [kişi]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 79). [kişiler, -ler]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 78). [kişinüñ, -nüñ]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 73). [kişiye, -y, -e]

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī (Mes. 19, Mıs. 51). [kişiye, -y, -e]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 31). [kişiyi, -y, -i]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 145). [kişinüñ, -nüñ]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 41). [kişi]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [kişidür, -dür]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [kişisin, -sin]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 16). [kişi]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19). [kişidür, -dür]

Kişi kim dünye içün virmeye cān
Olur düşvār işi ʿālemde āsān (Mes. 46, Mıs. 31). [kişi]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 1). [kişisin, -sin]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 11). [kişiler, -ler]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 23). [kişi]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 10). [kişiye, -y, -e]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 6). [kişi]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [kişidür, -dür]

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 28). [kişi]

Kişiye oġlı olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 105, Mıs. 45). [kişiye, -y, -e]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [kişi]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 17). [kişiyse, -yse]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 107). [kişi]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 106). [kişi]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 59). [kişi]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 25). [kişi]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 45). [kişi]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 8). [kişiye, -y, -e]

Muġannī naġme-i ʿuṣṣāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 64). [kişinüñ, -nüñ]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 15). [kişiye, -y, -e]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 27). [kişide, -de]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [kişi]

ḳısm ol-: *Dağıtılmak, pay edilmek, taksim edilmek.*

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan **ḳısm olur** raḥmet cihana *(Mes. 3, Mıs. 28). [ḳısm olur, -ur]*

ḳısmet ol-: *Nasip olmak.*

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine **ḳısmet oldı** *(Mes. 116, Mıs. 40). [ḳısmet oldı]*

ḳısmet-i raḥmet: *Rahmet nasibi.*

Ḳısmet-i raḥmet olıcaḳ yaradur
Maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 23). [ḳısmet-i raḥmet]*

ḳıṣṣa: *1. Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet 2. Vak'a, mâcerâ, sergüzeşt.*

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 71). [ḳıṣṣa]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa (Mes. 26, Mıs. 18). [ḳıṣṣa]

Dinildi añā çünkim uṣbu ḳıṣṣa
İçini ṭāṣını ḳāpladı ġuṣṣa (Mes. 71, Mıs. 71). [ḳıṣṣa]

ḳıṣṣa-h∨ān: *Kıssa söyleyen, hikâye anlatan kimse.*

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ **ḳıṣṣa-ḥ∨ānı**
Sözünle rāḫat eyle ḳalb ü cānı *(Mes. 130, Mıs. 1). [ḳıṣṣa-ḥ∨ānı, -ı]*

ḳıṣṣa-i cemşīd: *Cemşīd'in kıssası.*

Dili ʿaşḳ içre ḳılmaġiçün irşād
İd imdi **ḳıṣṣa-i Cemşīdi** bünyād *(Mes. 19, Mıs. 84). [ḳıṣṣa-i cemşīdi, -i]*

kişver: *Memleket, ülke.*

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem feṭḥ ider kişverlerini (Mes. 17, Mıs. 64). [kişverlerini, -ler, -i, -(n)i]

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı (Mes. 45, Mıs. 54). [kişverüñ, -üñ]

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 74). [kişveri, -i]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 186). [kişver]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 24). [kişverden, -den]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 50). [kişverden, -den]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 4). [kişverinüñ, -i]

Hidāyet mülkinüñ kişver-güşāsı
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı (Mes. 7, Mıs. 16). [kişverinüñ, -i]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 6). [kişverinüñ, -i]

Elā iy maẓhar-ı nūr-ı İlāhī
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 9, Mıs. 2). [kişverinüñ, -i]

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 4). [kişverinüñ, -i]

kişver-be-kişver: *Ülkeden ülkeye.*

Giderdi şeh ferāḫ **kişver-be-kişver**
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer *(Mes. 34, Mıs. 111). [kişver-be-kişver]*

kişver-güşā: *Memleket açıcı.*

Hidāyet mülkinüñ **kişver-güşāsı**
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı *(Mes. 7, Mıs. 15). [kişver-güşāsı, -sı]*

kişver-i rūm: *Rum ülkesi, Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in memleketi, Anadolu.*

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm (Mes. 107, Mıs. 2). [kişver-i rūm]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 22). [kişver-i rūm]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 94). [kişver-i rūm]

kişver-i şām: *Şam ülkesinin Padişahı.*

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi **kişver-i Şām** *(Mes. 146, Mıs. 36). [kişver-i şām]*

kıtʿa: *Parça.*

Sefer bir **ḳıtʿadur** nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden *(Mes. 135, Mıs. 15). [ḳıtʿadur, -dur]*

kıtʿa: *Klasik Türk şiirinde en az iki beyitten oluşan ve matla beyti bulunmayan nazım şekli.*

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 38, Mıs. 28). [ḳıṭʿayı, -yı]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 2). [ḳıṭʿaya, -y, -a]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 1). [ḳıṭʿayı, -yı]

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar giryān u nālān (Mes. 40, Mıs. 2). [ḳıṭʿalar, -lar]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 48). [ḳıṭʿayı, -yı]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 12). [ḳıṭʿayı, -yı]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 6). [ḳıṭʿāyı, -yı]

kitāb: *Yazılmış ve basılmış eser.*

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara şafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 57). [kitābı, -ı]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 64).
[kitābı, -ı]

Çü hātifden işitdüm bu ḫiṭābı
Dil uzatdum dimege bu kitābı (Mes. 18, Mıs. 86).
[kitābı, -ı]

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum (Mes. 18, Mıs. 89).
[kitābı, -ı]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 93).
[kitābı, -ı]

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara müferriḥdür ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 103).
[kitābı, -ı]

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem (Mes. 18, Mıs. 95). [kitābından, -ın, -dan]

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 32).
[kitābı, -ı]

Buldum bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı (Tb. 1, Mıs. 108). [kitābı, -ı]

kitāb: *Kur'an-ı Kerim.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 23). [kitābı, -ı]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 128).
[kitābıyıdı, -ı, -(y)ıdı]

kitāb: *Ayat-ı Uşşak (Aşıkların alametleri, aşıkların belirtileri) ll Şehzade Cem'in 1478'de Selman-ı Savecî'nin Cemşid ü Hurşid mesnevisini temel alarak yazdığı eserin adı.*

İlāhī çünki itdüñ feth-i bābı
İrürdüñ āḫirine bu **kitābı** *(Mes. 169, Mıs. 90).*
[kitābı, -ı]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu **kitābı** *(Mes. 169, Mıs. 112).*
[kitābı, -ı]

kitāb-ı cān-fezāyı: *Gönüle ferahlık veren kitap.*

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 18, Mıs. 59).
[kitāb-ı cān-fezāyı, -yı]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 41).
[kitāb-ı cān-fezāyı, -yı]

kitāp: *Yazılmış ve basılmış eser.*

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde *(Mes. 1, Mıs. 31).*
[kitābı, -ı]

kıvan-: *"Kıvanmak"; Övünülecek bir olaydan dolayı sevinmek, iftihar etmek, memnun olmak.*

Çü Efser gitdügin Ḥurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi **ḳıvanu** *(Mes. 143, Mıs. 8).*
[ḳıvanu, -u]

ḳıyāmet: *Bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.*

Cihānda gün bigi tābende eyle
Adını tā ḳıyāmet zinde eyle (Mes. 1, Mıs. 50).
[ḳıyāmet]

Uyuban nefse ḫōr u zār olma
Ḳıyāmetde ẕelīl ü ḫ∨ār olma (Mes. 5, Mıs. 146).
[ḳıyāmetde, -de]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḥtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 166).
[ḳıyāmette, -te]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 184). [ḳıyāmetde, -de]

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol (Mes. 7, Mıs. 77).
[ḳıyāmetde, -de]

Ḳıyāmetde beni yād eyleyesin
Şefāʿat idüben şād eyleyesin (Mes. 9, Mıs. 55).
[ḳıyāmetde, -de]

ḳıyāmet ol-: *Kıyametin olacağı gün, kıyametin kopacağı gün.*

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat *(Mes. 9, Mıs. 75).*
[ḳıyāmet olıcaḳ]

ḳıymet: *Değer, paha.*

Dişi bozardı lūlū **ḳıymetini**
Lebi şır idi şekker leẕẕetini *(Mes. 167, Mıs. 101). [ḳıymetini, -i, -n, -i]*

ḳıymetlü ol-: *Kıymetlenmek, kıymetlenerek, kıymetlenip, kıymet kazanıp, değerlenip, değerlenerek.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar *(Kas. 1, Mıs. 54). [ḳıymetlü ol, -uban]*

kız: *Kız çocuğu.*

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 39). [ḳızı, -ı]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [ḳızın, -ın]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 45). [ḳızısın, -ı, -sın]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 61). [ḳızı, -ı]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 9). [ḳızın, -ın]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 43). [ḳızuñ, -uñ]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 17). [ḳıza, -a]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 5). [ḳızı, -ı]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [ḳızı, -ı]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [ḳız]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 59). [ḳızını, -ı, -n, -ı]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 19). [ḳızum, -um]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 15). [ḳızumı, -um, -ı]

kızıl: *Kırmızı.*

Doḳınup deldi peykān mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini *(Mes. 28, Mıs. 58). [ḳızıl]*

ko-: *Komak, bırakmak.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 13). [ḳoma, -ma]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 57). [ḳomadın, -ma, -dın]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 46). [ko]

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir nişāne (Mes. 18, Mıs. 66). [ḳo]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 69). [ḳo]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [ḳo]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 36). [ḳomadı, -ma, -dı]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş u ʿişret
Ḳomadı cān u dilde derd ü miḥnet (Mes. 71, Mıs. 40). [ḳomadı, -ma, -dı]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 28). [ḳodı, -dı]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 32). [ḳodı, -dı]

ʿAceb bed-mihrdür bu çarḫ-ı pür-ġam
Ḳomadı kim idevüz ʿayş bir dem (Mes. 82, Mıs. 36). [ḳomadı, -ma, -dı]

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh (Mes. 96, Mıs. 20). [ḳomaz, -maz]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 60). [ḳomadı, -ma, -dı]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 78). [ḳodılar, -dı, -lar]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Ḳomadılar dil ü cānda melamet (Mes. 117, Mıs. 118). [ḳomadılar, -ma, -dı, -lar]

Gice olınca oldı ʿayş u ṣoḥbet
Ḳomadılar dil ü cānda melālet (Mes. 119, Mıs. 22). [ḳomadılar, -ma, -dı, -lar]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 10). [ḳo]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 64). [ḳo]

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 156). [ḳodılar, -dı, -lar]

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 172). [ḳodılar, -dı, -lar]

Baña ḳon Şādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 47). [ḳon, -ñ]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 125). [ḳoma, -ma]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 59). [ḳodı, -dı]

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi (Mes. 168, Mıs. 76). [ḳodı, -dı]

Fenādur çün ḳoġıl dār-ı fenāyı
Düriş kim bulasın dār-ı bekāyı (Mes. 168, Mıs. 73). [ḳoġıl, -ġıl]

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 34). [ḳomaduñ, -ma, -du, -ñ]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 136). [ḳoma]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 5). [ḳo]

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı meyle melālet (Mes. 117, Mıs. 10). [ḳomadı, -ma, -dı]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 22). [ḳomadı, -ma, -dı]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 104). [ḳomadı, -ma, -dı]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 100). [ḳomadı, -ma, -dı]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 68). [ḳomayuban, -ma, -y, -uban]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [ḳoma]

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 75). [ḳoma]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 78). [ḳoma]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [ḳoma]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı şāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [ḳoma]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [ḳoma]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 58). [ḳomayup, -yup]

ḳoç: *Sarılmak, kucaklamak.*

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 27). [ḳoçar, -ar]

Fiġān eyler iken Ḫurşīdi Efser
Ḳoçup baġrına didi iy cān-ı māẕer (Mes. 166, Mıs. 48). [ḳoçup, -up]

ḳoçış-: *Kucaklaşmak (sevgiliyle).*

Biri birine ḳol ṣalup **ḳoçışdı**
Biri birine ṣeftālū ṣunışdı *(Mes. 143, Mıs. 29). [ḳoçışdı, -dı]*

ḳohu: *Koku.*

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür müşg-i Ḫotenden *(Mes. 165, Mıs. 75). [ḳoḫu, -u]*

köhne: *Yıpranmış, eskimiş.*

Cihānuñ yıḳmaġa **köhne** ribāṭın
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın *(Mes. 20, Mıs. 15). [köhne]*

ḳoḫu: *Koku.*

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 14). [ḳoḫusına, -sı, -na]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [ḳoḫuyile, -(y)ile]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 13). [ḳoḫusıla, -sı, -la]

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḫayrān (Mes. 20, Mıs. 34). [ḳoḫusından, -s, -ı, -n, -dan]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 71). [ḳoḫu]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 73). [ḳoḫula, -la]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 28). [ḳoḫudan, -dan]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 96). [ḳoḫusın, -sı, -n]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 18). [ḳoḫudan, -dan]

ḳol: *Kol, el.*

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 6). [ḳol]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 72). [ḳol]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 10). [ḳolın, -ı, -n]

Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
Biri birine ṣeftālū ṣunışdı (Mes. 143, Mıs. 29). [ḳol]

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 252). [ḳolın, -ı, -n]

ḳol hamāyil kıl-: *Kol dolamak, sarmak, sarılmak.*

Biri birine olup cān ile māyil
Kılurlar birbirine ḳol hamāyil *(Mes. 98, Mıs. 18). [ḳol hamāyil kılurlar, -ur, -lar]*

ḳol uzat-: *Oku atmak için kolu çekmek.*

Çekübeni ḳulaġa **ḳol uzatdı**
Gözedüp eçdehāyı ol uz atdı *(Mes. 28, Mıs. 55). [ḳol uzatdı, -dı]*

ḳ'ola: *Ki ola.*

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle meşhūd (Mes. 5, Mıs. 26). [kola]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 27). [kolasın]

Cāndan anı sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli (Gaz. 2, Mıs. 8). [kolmış]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 12). [kolmış]

kolay: *Kolay.*

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾẖīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 87). [ḳolaydur, -dur]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 18). [ḳolayın, -ın]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 20). [ḳolayın, -ın]

kolay ol-: *Sıkıntısız, zahmetsiz olmak.*

Aña ḳarşu bular da düzdi alay
Gözedürler kim ola cenge ḳolay *(Mes. 148, Mıs. 76). [ḳolay ola, -a]*

kon-: *Yerleşmek.*

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 44). [ḳondı, -dı]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 32). [ḳondı, -dı]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 33). [ḳondı, -dı]

Ḳonup bir ẖoş serāya şād u ẖandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 115). [ḳonup, -up]

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 30). [ḳonmadı, -dı]

konış-: *Konuşmak, söyleşmek, sohbet etmek.*

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire **ḳonışa** mihr ile māh *(Mes. 137, Mıs. 6). [ḳonışa, -a]*

kop-: *Ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki **ḳopdı** uşbu mīşe içre bir şīr *(Mes. 67, Mıs. 4). [ḳopdı, -dı]*

köpri: *Köprü.*

Cihān bir **köpridurur** yāẖūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūḳ-ı Allāh *(Mes. 30, Mıs. 17). [köpridurur, -durur]*

köpriden geç-: *Dünyaya uğrayıp gitmek.*

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh *(Mes. 30, Mıs. 19). [köpriden geçdi, -di]*

ḳorḫu: *Korku, endişe, kaygı.*

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 149). [ḳorḫu]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḫusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 68). [ḳorḫusından, -sından]

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu çepçevre pür-ẖūn (Mes. 19, Mıs. 135). [ḳorḫundan, -n, -dan]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ẖān (Mes. 47, Mıs. 37). [ḳorḫar, -ar]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ẖātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 198). [ḳorḫu, -u]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [ḳorḫum, -m]

Benüm ḳorḫum budur dīvāne ola bu
Ḥıredden el yuyup bīgāne ola bu (Mes. 22, Mıs. 153). [ḳorḫum, -m]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [ḳorḫum, -m]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [ḳorḫu]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 36). [ḳorḫudan, -dan]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 37). [ḳorḫudan, -dan]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 18). [ḳorḫum, -m]

O yirde ḳorḫudan bir laḥza ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 35). [ḳorḫudan, -dan]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 28). [ḳorḫudan, -dan]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 56). [ḳorḫuyile, -yile]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 111). [ḳorḥudan, -dan]

<u>ḳorḳ-:</u> *Korkmak, ürkmek.*

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden **ḳorḳdı** Mihrāb-ı suḫanver *(Mes. 109, Mıs. 34). [ḳorḳdı]*

<u>koş-:</u> *Göndermek.*

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 29). [ḳoşayum, -a, -yum]

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder (Mes. 148, Mıs. 15). [ḳoşmış idi, -mış, -idi]

<u>koş-:</u> *Düzenlemek, tertip etmek.*

Şehenşeh bile **ḳoşdı** biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder *(Mes. 25, Mıs. 105). [ḳoşdı, -dı]*

<u>ḳov-:</u> *Kovmak, uzaklaştırmak, savmak, defetmek.*

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 53). [ḳovdılarsa, -dı, -lar, -sa]

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm (Mes. 70, Mıs. 18). [ḳovma, -ma]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 31). [ḳovup, -up]

<u>ḳoy-:</u> *Koymak, bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak.*

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka (Gaz. 51, Mıs. 3). [ḳoyuban, -uban]

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ (Mes. 29, Mıs. 17). [ḳoyup]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 93). [ḳoyup, -up]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 73). [ḳoyup, -up]

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 51). [ḳoyup, -up]

<u>köy ü şehr:</u> *Köy ve şehir.*

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser *(Mes. 126, Mıs. 18). [köy ü şehrin, -in]*

<u>koyun:</u> *Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.*

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem *(Mes. 19, Mıs. 103). [ḳoyun]*

<u>koyup git-:</u> *Bırakıp gitmek, terk etmek.*

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 18). [ḳoyup gider]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 9). [ḳoyuban gitdüñ, -dü, -ñ]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 3). [ḳoyup gitme]

Ḳoyup gitme beni iy yār-ı şādıḳ
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāşıḳ (Mes. 135, Mıs. 39). [ḳoyup gitme]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 41). [ḳoyup gitme]

ḳudret: *Kuvvet, güç, tâkat, iktidar.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār (Kas. 1, Mıs. 14). [ḳudreti, -i]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ḳudret]

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 35). [ḳudretiñden, -i, -n, -den]

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl (Kas. 2, Mıs. 44). [ḳudretine, -i, -n, -e]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 9). [ḳudretüñ, -üñ]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 123). [ḳudret]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16). [ḳudret]

Ḫudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp ẕikr it İlāhı (Mes. 5, Mıs. 95). [ḳudretin, -in]

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḫudā adın hemīşe ẕikr eyle (Mes. 5, Mıs. 87). [ḳudretini, -in, -i]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 111). [ḳudretini, -in, -i]

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 15). [ḳudretüñ, -ün]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 13). [ḳudret]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 15). [ḳudretüñ, -ün]

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz (Mes. 87, Mıs. 5). [kudretüñ, -ün]

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī (Mes. 130, Mıs. 5). [ḳudretüñ, -ün]

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 7). [ḳudretüñ, -ün]

ḳudret: *Allah'ın her şeyi yapabilme gücü.*

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 16). [ḳudretüñle, -üñ, -le]

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 70). [ḳudretinde, -in, -de]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 43). [ḳudret]

Dil ü cān añlayımaz ḥikmetüñi
Ḫired fehm eyleyimez ḳudretüñi (Mes. 3, Mıs. 74). [ḳudretüñi, -üñ, -i]

ḳudret eli: *Allah'ın yaratma gücü.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni **ḳudret eli** raḳam *(Kas. 4, Mıs. 10). [ḳudret eli]*

ḳudūm: *Ayak basma, doğma.*

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet *(Mes. 8, Mıs. 70). [ḳudūmı, -ı]*

küffār: *(Ar.) Kâfirler.*

Vücūda ol gelicek bunca **küffār**
Gelüben dīne oldı cümle ebrār *(Mes. 7, Mıs. 111). [küffār]*

ḳufl: *Kilit.*

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [ḳufle, -e]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 282). [ḳufli, -i]

kufl: *Kilit ll Kadın cinsel organı.*

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 281). [ḳufle, -e]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 283). [ḳufle, -e]

kufl urıl-: *Kilit vurmak, kapatmak.*

O dürce laʿlden bir **ḳufl urılmış**
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş *(Mes. 155, Mıs. 273). [ḳufl urılmış, -ıl, -mış]*

küfr: *(Ar.) Siyahlık; küfür ll Sevgilinin saçının karalığı.*

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 4). [küfrinsüzin, -i, -n]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 5). [küfrinde, -i, -n, -de]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 7). [küfrinde, -i, -n, -de]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḥayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 150). [küfrinde, -i, -n, -de]

küfr: *Allah'ın varlığını, birliğini, peygamberlerini, vahyettiği esasları inkar etme.*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 26). [küfr]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 8). [küfre, -e]

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem (Kas. 4, Mıs. 31). [küfrüñ, -üñ]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 35). [küfrüñ, -üñ]

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 88). [küfr]

Özi cān derdine dermān bağışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 138). [küfrine, -i, -n, -e]

Ṣaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Irağ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 66). [küfrüñ, -üñ]

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi şerʿinüñ edasın (Mes. 7, Mıs. 115). [küfrüñ, -üñ]

küfre uyan ḳātili ol-: *Inançsızlığa uyan (kişilerin) katili olmak.*

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş idi küfre uyan ḳātili *(Gaz. 2, Mıs. 14). [küfre uyan ḳātili ol, -an-e-i]*

küfr-i zülf: *Zülfünün karanlığı, siyahlığı, saç karalığı; sevgilinin siyah saçı.*

Alurdı küfr-i zülfi dīn ü īmān
Alurdı ḫışm ile çeşmi dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 65). [küfr-i zülfi]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [küfr-i zülfinde, -i, -nde]

kūh ü ḳıfār: *Dağ ve çöller.*

Emrindedür zemīn ü zemān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār *(Kas. 1, Mıs. 20). [kūh ü ḳıfār]*

kūh-i elbürz: *Elbürz Dağı.*

Kime kim urayıdı ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa **kūh-i Elbürz** *(Mes. 148, Mıs. 142). [kūh-i elbürz]*

kūh-ı sufīlā: *Sufila Dağı, Süfeyla Dağı.*

Buña dirler şehā **kūh-ı Sufīlā**
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā *(Mes. 28, Mıs. 19). [kūh-ı sufīlā]*

ḳul: *Kul, köle.*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 66). [ḳulam, -am]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [kulın, -ı, -n]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 15). [ḳullar, -lar]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 17). [ḳullar, -lar]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 21). [ḳullar, -lar]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 101). [ḳullar, -lar]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [ḳullar, -lar]

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır (Mes. 29, Mıs. 26). [ḳulıdır, -ıdır]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [ḳul]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [ḳul]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [ḳula, -a]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [ḳulına]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 37). [ḳul]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 34). [ḳulın, -ı, -n]

Çü Ḫurşīd itdi bu deñlü icāzet
Gelüp Cemşīde ḳul itdi beşāret (Mes. 46, Mıs. 68). [ḳul]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 65). [ḳulın, -ı, -n]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 31). [ḳul]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [ḳul]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 39). [ḳulıñ, -ı, -n]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [ḳula, -a]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [ḳula, -a]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 20). [ḳul]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 120). [ḳulum, -um]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 119). [ḳuluñam, -uñ, -am]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 125). [ḳuluñam, -u, -ñ, -am]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [ḳul]

ḳul: *Kul olma durumu, kölelik, ubudiyet.*

Senüñ **ḳulluġuña** ḳāyim olavuz
ʿİbādet itmege dāyim olavuz *(Mes. 6, Mıs. 7). [ḳulluġuña, -luk-u-n-a]*

ḳul hüve'llāhu aḥad: *De ki: O Allah birdir (İhlas Suresi).*

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı **ḳul hüve'llāhu aḥaddür** *(Mes. 163, Mıs. 104). [ḳul hüve'llāhu aḥaddür, -dür]*

ḳul ḳul: *Söyle söyle ll Kul kul sesi. (Sürahiden çıkardığı "kul kul" sesi ve Arapça "söyle söyle-gul gul" ifadesi tevriyeli kullanılmıştır.).*

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [ḳulḳul]

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul (Mes. 137, Mıs. 14). [ḳulḳul]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 62). [ḳulḳul]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki **ḳulḳul** *(Mes. 20, Mıs. 36). [ḳulḳul]*

kul kul it-: *"Söyle söyle" demek. ll "Kul kul" şeklinde ses çıkarmak.*

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul *(Mes. 154, Mıs. 78). [ḳul ḳul iderdi, -er, -di]*

kul ol-: *Hükmüne girmek, bağlanmak ‖ kulluk yapmak ‖ hizmette bulunmak.*

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 323). [ḳul oldısa, -dı, -sa]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫizmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 29). [ḳul olduġıyçün, -duġ, -ıyçün]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 179). [ḳul olduḳ, -du, -ḳ]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 187). [ḳul olduñ]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 110). [ḳul olmışam, -mış, -am]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḥāḳān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 18). [ḳul olsun]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 3). [ḳul olursa, -ur, -sa]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 47). [ḳul olam]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 11). [ḳul olasın, -a, -sın]

ḳulaġa çek-: *Atış için oku yerleştirmek.*

Çekübeni ḳulaġa ḳol uzatdı
Gözedüp eçdehāyı ol uz atdı *(Mes. 28, Mıs. 55). [ḳulaġa çekübeni, -übeni]*

kulagın bur-: *Telli sazların ayar düğmesini burmak, bükmek.*

Görüben ṣoḥbet ü meclis yaraġın
Burarlar ʿūd u kānūnuñ ḳulagın *(Mes. 20, Mıs. 18). [ḳulagın burarlar, -ar, -lar]*

külāh: *Başa giyilen şapka.*

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 34). [külāhı, -ı]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 44). [külāhı, -ı]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 30). [külāhı, -ı]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 68). [külāhı, -ı]

külāh-ı zer: *Altın işlemeli külâh.*

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis *(Mes. 150, Mıs. 25). [külāh-ı zer]*

kulaḳ: *Başın iki yanında bulunan işitme organı.*

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 113). [ḳulaḳ]

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı (Mes. 29, Mıs. 21). [ḳulaġına, -ı, -n, -a]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 10). [ḳulaġına, -ı, -n, -a]

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte (Mes. 74, Mıs. 21).
[ḳulaġına, -ı, -n, -a]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 8).
[ḳulaġına, -ı, -n, -a]

Ḳulaġına girerse şavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül (Mes. 106, Mıs. 13).
[ḳulaġına, -ı, -n, -a]

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı (Mes. 29, Mıs. 21).
[ḳulaġı, -ı]

kulak: *Okun atış için yerleştirildiği parça.*

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez **ḳulaġa** baġladı şest *(Mes. 28, Mıs. 54). [ḳulaġa, -a]*

kumāş: *İpek, yün, keten vesaireden yapılan ağır dokuma.*

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 82).
[ḳumāşı, -ı]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup şanasın şaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 89).
[ḳumāşı, -ı]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 91).
[ḳumāşuña, -uñ, -a]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 41).
[ḳumāşı, -ı]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 104). [ḳumāş]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 117).
[ḳumāşı, -ı]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 93).
[ḳumāşı, -ı]

Ḳumāşından ne varsa bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi (Mes. 36, Mıs. 135).
[ḳumāşından, -ı, -n, -dan]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 10).
[kumaşı, -ı]

Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī (Mes. 37, Mıs. 18).
[ḳumaşı, -ı]

kumāş u laʿl: *Mensucat ve kıymetli lal taşı.*

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher *(Mes. 36, Mıs. 90). [ḳumāş u laʿl]*

künc: *Köşe, bucak. II İç köşe.*

Ṣafā **künciyiçün** kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn *(Mes. 6, Mıs. 225). [künciyiçün, -iyiçün]*

kur-: *Tertip etmek, hazırlamak, bir araya getirmek.*

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 14).
[ḳurarlar, -ar, -lar]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 12).
[ḳuruñ, -uñ]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 7).
[ḳurıldı, -ıl, -dı]

kurʾān: *Allah tarafından Hz. Muhammed'e (sav) vahyedilen kutsal kitap, İslam dininin temel kitabı, Kur'an-ı Kerim.*

Daḫı aña gelen Furḳān ḥaḳḳı
Anuñ ḳalbındaġı Ḳurʾān ḥaḳḳı (Mes. 6, Mıs. 238).
[ḳurʾān]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 126).
[ḳurʾān]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 65).
[ḳurʾān]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22).
[ḳurʾān]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 8).
[ḳurʿan]

kurʾān okı-: *Kuran okumak.*

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān *(Mes. 12, Mıs. 21). [ḳurʾān oḳırdı]*

ḳurbān: *Ar. 1. Yakın olma, yaklaşma, takarrüb 2. Sevap için boğazlanan hayvan, zebîha.*

Dil ü cānumı **ḳurbān** eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına **ḳurbān** bulındı *(Mes. 49, Mıs. 6). [ḳurbān]*

ḳurbān eyle-: *Canını feda etmek.*

Dil ü cānumı **ḳurbān eyle** cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 5). [ḳurbān eyle]*

ḳurbān it-: *(Bir kimse veya şeyi) Bir uğurda fedâ etmek.*

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 207). [ḳurbān itdi]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 7). [ḳurbān iderdük, -er, -dü, -k]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 4). [ḳurbān iderem, -er, -em]

ḳurbāñ ol-: *Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 62). [ḳurbāñ ola]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 126). [ḳurbān olsun, -sun]

ḳurbet: *Yakınlık.*

Özi özden kesildi **ḳurbetinden**
Sözi sözden kesildi dehşetinden *(Mes. 8, Mıs. 123). [ḳurbetinden, -(n)den, -i]*

kurt: *Köpekgillerden, gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.*

Ḳoyun **ḳurd** ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem *(Mes. 19, Mıs. 103). [ḳurd]*

ḳurı: *Kuru, boş, nafile.*

Faẓlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür **ḳurı** aġacda berg ü bār *(Kas. 1, Mıs. 24). [ḳurı]*

ḳurı-: *Kurumuş, canlılığı kaybolmuş.*

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum (Mes. 163, Mıs. 120). [ḳurıdı, -dı]

Ṭurı şuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [ḳurı]

Ḳara taşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 56). [ḳurı]

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 80). [ḳurı]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 24). [ḳurı]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 32). [ḳurı]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14). [ḳurı]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 54). [ḳurı]

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 154, Mıs. 114). [ḳurı]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 160). [ḳurı]

Şafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı şan cān (Mes. 155, Mıs. 108). [ḳurı]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 249). [ḳurı]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḫastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 17). [ḳurı]

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 80). [ḳurı]

ḳurı: *Kuru, cılız, zayıf.*

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 2). [ḳurı]*

ḳurıt-: *Kurutmak.*

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile *(Mes. 135, Mıs. 18). [ḳurıdur]*

ḳurıl-: *Kurulmak, hazırlanmak.*

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 21). [ḳurıldı, -dı]

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda taḫt-ı Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 96). [ḳurıldı, -dı]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 167). [ḳurılmış, -mış]

ḳurın-: *Kurmak.*

Felek **ḳurındı** çetr-i nīl-gūnı
Ḳarañu ḳapladı gerdūn-ı dūnı *(Mes. 36, Mıs. 5). [ḳurındı, -dı]*

ḳurretü'l-ʿayn: *"Göz bebeğim, göz nurum" demektir. Hz. Peygamber'in Hz. Hasan ve Hüseyin için söylediği bir tabir olarak kullanılmıştır.*

Resūlün **ḳurretü'l-ʿaynı** idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol *(Mes. 14, Mıs. 7). [ḳurretü'l-ʿaynı]*

ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem: *"İki alemin göz nuru, dünya ve ahiretin göz nuru. (Hz. Muhammed (SAV)".*

Odurur **ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem**
Odurur nesl-i pāk evlād-ı Ādem *(Mes. 7, Mıs. 29). [ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem]*

ḳurretü'l-ʿayn-ı muḥammed: *"Hz. Muhammed'in göz bebeği, göz nuru" Hz. Peygamber'in Hz. Hasan ve Hüseyin için söylediği bir tabir olarak kullanılmıştır.*

Oyidi **ḳurretü'l-ʿayn-ı Muḥammed**
Ki zīrā olmış idi nesl-i Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 27). [ḳurretü'l-ʿayn-ı muḥammed]*

ḳurş-ı māḥ: *Ay küresi.*

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi **ḳurş-ı māḥı** ʿanberīne *(Mes. 155, Mıs. 78). [ḳurş-ı māḥı, -ı]*

kürsi-i zer: *Altın kürsü. Altın renginde/altından yapılmış oturak.*

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki **kürsi-i zer** *(Mes. 115, Mıs. 78). [kürsi-i zer]*

ḳurtar-: *Bir işten kurtulmak, sıyrılmak.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 5). [ḳurtarayın, -ayın]

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler (Mes. 45, Mıs. 10). [ḳurtar]

ḳurtar-: *Kurtulmasını sağlamak; uzaklaştırmak.*

Firḳat ü derd ü belādan bini **ḳurtarmaġ** içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 5). [ḳurtarmaġ, -maġ]*

ḳurtıl-: *İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir kimseden, bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak.*

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 98). [ḳurtıluban, -uban]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 2). [ḳurtıluban, -uban]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 6). [ḳurtılup]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 76). [ḳurtıluban, -uban]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 206). [ḳurtılup, -up]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 39). [ḳurtılmaġa, -maġ, -a]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 184). [ḳurtıluban, -uban]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 101). [ḳurtılup, -up]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 50). [ḳurtıluban, -uban]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 9). [ḳurtulam, -am]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 42). [ḳurtulup, -up]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 65). [ḳurtulayın, -a, -yın]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 66). [ḳurtulayın, -a, -yın]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 49). [ḳurtulursın, -ur, -sın]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [ḳurtulam, -am]

ḳuru: *Kuru, canlılık emaresi olmayan.*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [ḳuru]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 42). [ḳuru]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 9). [ḳuru]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 35). [ḳuru]

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā (Mes. 2, Mıs. 125). [ḳuru]

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā (Mes. 2, Mıs. 126). [ḳuru]

ḳurul-: *Kurma işine konu olmak veya kurma işi yapılmak.*

Ḳurulmışdı çiçekden sāyebānlar
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar (Mes. 18, Mıs. 17). [ḳurulmışdı, -mış, -dı]

Ḳurulaldan berü bu sebz çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter (Mes. 107, Mıs. 3). [ḳurulaldan]

ḳuş: *Yumurtlayan omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.*

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 61). [ḳuşlar, -lar]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 21). [ḳuş]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġradugını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 113). [kuş]

Düzüben ḳuşlar āvāz-ı terānī
Pür itdiler riyāz-ı gülsitānı (Mes. 150, Mıs. 17). [ḳuşlar, -lar]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 35). [ḳuşlar, -lar]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 2). [ḳuşlar, -lar]

ḳuşaġ: *Kuşak, kemer.*

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi **ḳuşaġın** *(Mes. 155, Mıs. 258). [ḳuşaġın, -ı, -n]*

kūs-ı ḥarbī: *Savaş davulu.*

Çalındı leşker içre **kūs-ı ḥarbī**
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı *(Mes. 148, Mıs. 57). [kūs-ı ḥarbī]*

küşte: *Öldürülmüş, maktul.*

Yir üzre püşteyidi **küştelerden**
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden *(Mes. 148, Mıs. 123). [küştelerden, -ler, -den]*

kuṣūr it-: *Kusur etmek, hata yapmak.*

Ḳuṣūr itmedi dīnde ḥidmetini
Ḥabībullāhuñ aldı himmetini *(Mes. 10, Mıs. 15). [ḳuṣūr itmedi, -me, -di]*

kuṣūr u ʿacz: *Eksiklik, noksan; yapılması gereken bir şeyi muktedir olduğu hâlde yapmama ve acziyet, el yetmeme, gücü yetmeme.*

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat *(Mes. 6, Mıs. 12). [ḳuṣūr u ʿacz]*

kūt: *(Ar.) Yaşamak için gerekli yiyecek, rızık.*

Gehī insānı ḳūt-ı ḥūt eyler
Gehī insāna ḥūtı **ḳut** eyler *(Mes. 2, Mıs. 114). [ḳut]*

kūt al-: *Azık almak.*

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini **ḳūt aldı** şekerden *(Mes. 101, Mıs. 10). [ḳūt aldı, -dı]*

kūt ḳıl-: *Azık yapmak.*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı *(Gaz. 17, Mıs. 9). [ḳūt ḳıl]*

kūt-ı ḥūt eyle-: *Balığın rızkı yapmak, balığın gıdası yapmak, balığa yem yapmak.*

Gehī insānı **ḳūt-ı ḥūt eyler**
Gehī insāna ḥūtı ḳut eyler *(Mes. 2, Mıs. 113). [ḳūt-ı ḥūt eyler, -r]*

kūtvāl ol-: *Kale muhafızı olmak, dizdar olmak, komutan olmak; belediye reisi olmak, şehir ağası olmak.*

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl *(Kas. 2, Mıs. 36). [kūtvāl oldı, -dı]*

kuvvet: *(Ar.) Maddî güç, canlı bir organizmanın faâliyetini sağlayan güç.*

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 124). [ḳuvvet]

Raḥīmā raḥmetüñüñ vüsʿatiyçün
Ḥakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 190). [ḳuvvetiyçün, -i, -y, -çün]

kuvvet it-: *Güç vermek, bir eylemi yerine getirmede güç ve kuvvet desteğinde bulunmak.*

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 2). [ḳuvvet iderler]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 20). [ḳuvvet itdi, -di]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 3). [ḳuvvet itdi, -di]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 5). [ḳuvvet itdiler, -di, -ler]

kuvvet ḳıl-: *Daha güçlü şekilde yapmak.*

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet *(Mes. 154, Mıs. 53). [ḳuvvet ḳıldı, -dı]*

kuvvet vir-: *Güç vermek, kuvvet vermek.*

Muġannīler çü **ḳuvvet virdi** sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze *(Mes. 116, Mıs. 1). [ḳuvvet virdi, -di]*

kūy: *(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı **kūyuña**
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(Gaz. 11, Mıs. 5). [kūyuña, -u, -n, -a]*

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola toprağum ilte **kūyına** bād *(Gaz. 27, Mıs. 4). [kūyına, -ına]*

Nice terk eyleyeyüm **kūyuñı** sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz *(Gaz. 30, Mıs. 9). [kūyuñı, -ı]*

kūy-ı vaṭan: *Vatan, yurt.*

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden bana **kūy-ı vaṭan** *(Gaz. 50, Mıs. 6). [kūy-ı vaṭan]*

kuyruġ: *Kuyruk.*

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 46). [ḳuyruġını, -ı, -(n)ı]

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 36). [ḳuyruġını, -ı, -n, -ı]

ḳāyil: *İnanmış, kabul etmiş.*

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā **ḳāyili** *(Gaz. 2, Mıs. 12). [ḳāyili, -i]*

lā: *"Hayır, yok" olumsuzluk edatı.*

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 117). [lā]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 34). [lā]

lā di-: *"Hayır!" demek. ("La" ifadesi Arapçada "Hayır" anlamında kullanılır.).*

Ḥalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe **lā diyemez**
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal *(Kas. 2, Mıs. 23). [lā diyemez, -(y)e, -mez]*

lā ilāhe illā hüva'llāh: *"O Allah'tan başka ilah yoktur.".*

Dilerseñ ki olasın her işden āgāh
Digil kim **lā ilāhe illā hüva'llāh** *(Mes. 4, Mıs. 54). [lā ilāhe illā hüva'llāh]*

lā ilāhe illā hüve'l-hū: *O Allah'tan başka ilah yoktur.*

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim **lā ilāhe illā hüve'l-hū** *(Mes. 4, Mıs. 12). [lā ilāhe illā hüve'l-hū]*

lâ ilâhe illa'llâh: *Onlar, kendilerine: "Allah'tan başka ilah yoktur." Denildiği zaman büyüklük taslayanlardı. (Saffat suresi 35. ayet).*

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi **lâ ilâhe illa'llâh** *(Kas. 3, Mıs. 46). [lâ ilâhe illa'llâh]*

lā taḳnetū: *"...Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin..."meâlindeki âyetten bir bölüm.*

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün **lā taḳnetū** durur kelāmuñ *(Mes. 6, Mıs. 84). [lā taḳnetū]*

lā uḥṣī: *"Ben Seni gereği gibi övemem.".*

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ şenāsın
Ki **lā uḥṣī** didi ḫayrüʾn-nebīyyīn *(Mes. 2, Mıs. 168). [lā uḥṣī]*

laḥẓa: *Çok kısa bir an.*

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳılıram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 69). [laḥẓa]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [laḥẓa]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 28). [laḥẓa]

laḳab: *Birisine gerçek adının dışında sonradan isim verme.*

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem şāh-ı ʿArabʾdur (Mes. 7, Mıs. 37). [laḳabdur, -dur]

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 169, Mıs. 52). [laḳabdur, -dur]

lākin: *Ama, ancak, fakat.*

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [lākin]

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 66). [lākin]

Gice olınca eyledi ḫıṭābı
Güneşden almadı lākin cevābı (Mes. 74, Mıs. 38). [lākin]

laʿl: *Kırmızı renkli değerli bir taş, halis yakut.*

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭoprağı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [laʿl]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 87). [laʿli, -i]

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿummāñda bulınmaz (Mes. 37, Mıs. 51). [laʿl]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 139). [laʿli, -i]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 117). [laʿli, -i]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115). [laʿli, -i]

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli (Mes. 37, Mıs. 79). [laʿli, -i]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 50). [laʿli, -i]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 43). [laʿli, -i]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 131). [laʿli, -i]

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 273). [laʿlden, -den]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 13). [laʿl durur]

Ṭaşı laʿl idi vü ṭoprağı ʿanber
Ṣıvanmış balcığ idi misk-i ezfer (Mes. 20, Mıs. 65). [laʿl idi]

Nesīmi müşg idi ṭoprağı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 48). [laʿl idi]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçığı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 44). [laʿl idi]

laʿl: *Laʿl renkli, kırmızı.*

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [laʿlīn, -īn]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 83). [laʿlīn, -īn]

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 11). [lāʿlīn, -īn]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 28). [laʿlüñde durur, -üñ, -de, -durur]

laʿl: *Lal taşı II dudak; şarap.*

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 8). [laʿlüñden, -ü, -ñ, -den]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 7). [laʿlüñi, -üñ, -i]

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 7). [laʿlüñ, -üñ]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 3). [laʿlin, -in]

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī aġzın añup ḫāmuş olurdı (Mes. 26, Mıs. 59). [laʿlin, -in]

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 10). [laʿlini, -i, -n, -ı]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [laʿli, -i]

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol (Mes. 155, Mıs. 228). [laʿlin, -i, -n]

Gehī zülfiyile pā-best olurdı
Gehī laʿliyile ser-mest olurdı (Mes. 155, Mıs. 244). [laʿliyile, -i, -yile]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña ṣarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 9). [laʿlüñ, -üñ]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 104). [laʿlüñden, -ü, -ñ, -den]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 19). [laʿlüñi, -üñ, -i]

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi sezelden Āb-ı Kevser (Tb. 1, Mıs. 8). [laʿlüñi, -üñi]

laʿl ü dürr: *La'l taşı ve inci.*

İki **laʿl ü dürri** bile aldı Cemşīd
Hemān gitmege ḥāżır oldı Cemşīd *(Mes. 37, Mıs. 53). [laʿl ü dürri, -i]*

laʿl ü gevher: *Parlak kırmızı renkli kıymetli taş, mücevher.*

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 52). [laʿl ü gevher]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Taġıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 57). [laʿl ü gevher]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 64). [laʿl ü gevher]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 98). [laʿl ü gevher]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 19). [laʿl ü gevher]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 15). [laʿl ü gevher]

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 48). [laʿl ü gevher]

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 112). [laʿl ü gevher]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 33). [laʿl ü güher]

laʿl ü mercān: *Yakut ve mercan.*

Ḳadeḥ içre döker mey **laʿl ü mercān**
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān *(Mes. 20, Mıs. 33). [laʿl ü mercān]*

laʿl ü yāḳūt: *Lal (taşı) ve yakut.*

Yapılmış fıḍḍa-i ḫām ile burcı
Pür olmış **laʿl ü yāḳūt ile** dürci *(Mes. 155, Mıs. 272). [laʿl ü yāḳūt ile, -ile]*

lāle: *Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek.*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿizār ayrulıġı (Gaz. 35, Mıs. 4). [lāle]

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 131). [lāleye, -y, -e]

Geyürüp lāleye vālā-yı aḥmer
Döşer yir yüzine dībā-yı aḫżar (Mes. 2, Mıs. 127). [lāleye, -y, -e]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 136). [lāleyi, -y, -i]

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda (Mes. 3, Mıs. 16). [lāle]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 104). [lāleye, -y, -e]

Çemen içinde açılmışdı lāle
ʿArūs-ı ġonca boyanmışdı āle (Mes. 18, Mıs. 9). [lāle]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 65). [lāle]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 66). [lāle]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline şundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 67). [lāle]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle şanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 46). [lāle]

Şunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol şoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 8). [lāle]

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uşanmaduñ mı içmekden piyāle (Mes. 72, Mıs. 17). [lāle]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden şaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 38). [lāle]

Şafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 7). [lāle]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 46). [lāle]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 21). [lāle]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ vişāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 308). [lale]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 21). [lāle]

lāle ol-: *Lale çiçeği olmak.*

Çü **lāle oldı** saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada *(Mes. 58, Mıs. 3). [lāle oldı, -dı]*

lāleveş: *Lale gibi.*

Elinden hīç gitmez **lāleveş** cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām *(Mes. 106, Mıs. 9). [lāleveş]*

lāle-zār: *Lale bahçesi II gezinti, seyir yeri.*

Ḳılursın pür-şükūfe **lāle-zārı**
Ḳılursın sebze ṭarf-ı cūy-bārı *(Mes. 3, Mıs. 101). [lāle-zārı, -ı]*

lālezār ol-: *Lale bahçesi (gibi kıpkırmızı) olmak.*

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār *(Gaz. 46, Mıs. 1). [lālezār oldı, -dı]*

laʿl-i bedaḫşān: *Bedahşan taşı.*

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 77). [laʿl-i bedaḫşān]

Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 4). [laʿl-i bedaḫşān]

laʿl-i cān: *Can katan dudak.*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(Gaz. 25, Mıs. 7). [laʿl-i cān]*

laʿl-i nigār: *Sevgilinin şaraba benzeyen dudağı.*

Ḳaçan ki añardı ol **laʿl-i nigārı**
Şehenşāh ider idi efġān u zārı *(Mes. 36, Mıs. 119). [laʿl-i nigārı]*

laʿlin: *Laʿl renkli, kırmızı.*

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 281). [laʿlīn]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce şaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 288). [laʿlīn]

laʿlin: *Lal taşı II dudak; şarap.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [laʿlini, -i]

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 10). [laʿlin]

lāmiʿ: *Parlayan, parıldayan.*

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 131). [lāmiʿ]

Ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ
Cemālinden saʿādet nūrı lāmīʿ (Mes. 17, Mıs. 32). [lāmīʿ]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 14). [lāmiʿ]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 24). [lāmiʿ]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 79). [lāmiʿ]

lāmiʿ ol-: *Parlamak II yol göstermek.*

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭāliʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ *(Mes. 79, Mıs. 2). [lāmiʿ oldı]*

laʿnet it-: *"(Ar.) Allah'ın rahmetinden, af ve merhametinden mahrum olma".*

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet *(Mes. 6, Mıs. 142). [laʿnet idersin, -er, -sin]*

lāṭīf ü ḫūb: *Hoş ve güzel.*

Çi-ger bunlar **lāṭīf ü ḫūblardur**
Cihān içinde hem maḥbūblardur *(Mes. 22, Mıs. 129). [lāṭīf ü ḫūblardur, -lar, -dur]*

laṭīf ü maḥbūb: *Güzel ve sevgili.*

Ḫüsnüñ olalı **laṭīf ü maḥbūb**
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb *(Tb. 1, Mıs. 33). [laṭīf ü maḥbūb]*

lâtîfâ: *Ey yumuşak huylu olan Allah.*

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme *(Mes. 6, Mıs. 153). [laṭīfā]*

lā-yaʿḳıl ol-: *Aklı başından gitmek, kendinden geçmek.*

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh *(Mes. 20, Mıs. 96). [lā-yaʿḳıl oldı]*

lāyiḥ ol-: *Parlak olmak.*

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ *(Mes. 5, Mıs. 178). [lāyiḥ ola]*

lāyıḳ: *(Ar.) Uygun, yaraşır.*

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 94). [lāyıḳ]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 15). [lāyıḳ]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 16). [lāyıḳ]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 27). [lāyık]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 28). [lāyık]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 45). [lāyıḳ]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 46). [lāyıḳ]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [lāyık]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [lāyık]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẕmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 145). [lāyıḳ]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 51). [lāyıḳ]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 52). [lāyıḳ]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 26). [lāyıḳ degül durur]

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ (Mes. 115, Mıs. 16). [lāyıḳ degüldür]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 64). [lāyıḳ durur, -durur]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 50). [lāyıḳ durur]

lāyık bulın-: *Layık bulmak.*

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ *(Mes. 56, Mıs. 3). [lāyık bulındı, -ın, -dı]*

lāyıḳ gör-: *Uygun görmek, yakıştırmak.*

Biri birine gördüñ çünki lāyıḳ
Mübārek eylesün bu işi Ḫālıḳ *(Mes. 153, Mıs. 43). [lāyıḳ gördüñ, -dü, -ñ]*

Çü **lāyıḳ görüp** itdüñ aña himmet
Ḳıluban luṭf gösterdüñ ʿināyet *(Mes. 153, Mıs. 35). [lāyıḳ görüp, -üp]*

lāyıḳ ol-: *Layık ki olmak: Uygun, münasip; yakışır, yaraşır ve yerinde olmak.*

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz raḥmet-i Raḥmāna lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 22). [lāyıḳ kolavuz, -avuz]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 97). [lāyıḳ olasın, -a, -sın]

ʿİbādet ḳıl Ḥaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 195). [lāyıḳ olasın, -a, -sın]

lāyık ol-: *Hak kazanmış olmak, hak etmek.*

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık *(Mes. 11, Mıs. 28). [lāyık oldı]*

lāyık-ı tāc kıl-: *Tâca layık kılmak, taçlandırmak; hükümdar yapmak, padişah yapmak.*

Kimisini ḳılursın lāyıḳ-ı tāc
Kimisini ḳılursın nāna muḥtāc *(Mes. 3, Mıs. 77). [lāyıḳ-ı tāc ḳılursın, -ur, -sın]*

lāzım: *Gerek, gerekli.*

Rāyāt-ı rıfʿatine āyāt-ı feṭh lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaşm mülzem (Kas. 5, Mıs. 27). [lāzım]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 9). [lāzım]

leb: *(Sevgilinin) dudağı.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 12). [leb-i, -i]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 4). [lebüñden, -üñden]

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 11). [lebüñe, -e, -üñ]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [lebi, -i]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [lebüñdür, -üñdür]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 3). [leblerüñüñ, -ler, -ü, -ñ, -üñ]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 10). [lebüñ, -üñ]

Ḫadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi (Mes. 20, Mıs. 94). [lebi, -i]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 90). [lebin, -in]

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 77). [lebinden, -in, -den]

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ gönlin nerm iderdi (Mes. 20, Mıs. 91). [lebinden, -in, -den]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi şan gül
Ṣunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 114). [lebleri, -ler, -i]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 87). [lebine, -ine]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [lebi, -i]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 3). [lebüñden, -ü, -ñ, -den]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 3). [lebi, -i]

Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 68, Mıs. 9). [lebüñdür, -üñdür]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Ṣunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 18). [lebden, -den]

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 224). [lebde, -de]

Yüzi virürdi revnaḳ āfitāba
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba (Mes. 155, Mıs. 42). [lebi, -i]

Gözinden ögrenürdi siḥri Mārūt
Lebinden bī-bahā olurdı yāḳūt (Mes. 155, Mıs. 218). [lebinden, -i, -n, -den]

Gehī nārenc alurdı ġabġabından
Gehī direrdi şeftālü lebinden (Mes. 155, Mıs. 230). [lebinden, -i, -n, -den]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 211). [lebinden, -i, -n, -den]

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden āb olurdı şehd ü şekker (Mes. 155, Mıs. 40). [lebinden, -i, -n, -den]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı āb-ı ḥayvān (Mes. 155, Mıs. 34). [lebinden, -i, -n, -den]

Şeh itdükçe ruḫ-ı yāri temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā (Mes. 155, Mıs. 256). [lebinden, -i, -n, -den]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 50). [lebini, -i, -n, -i]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 207). [lebini, -i, -n, -i]

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum āb-ı ḥayāta (Mes. 155, Mıs. 132). [lebüñden, -üñ, -den]

Lebüñdür dilberā ḳand ü nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 155, Mıs. 133). [lebüñdür, -üñ, -dür]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 109). [lebüñden, -üñ, -den]

Dişi bozardı lūlū ḳıymetini
Lebi ṣır idi şekker lezzetini (Mes. 167, Mıs. 102). [lebi, -i]

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār (Tb. 1, Mıs. 66). [lebüñden, -üñden]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 58). [lebüñden, -üñden]

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān (Tb. 1, Mıs. 52). [lebüñden, -üñden]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 10). [leblerüñ]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [lebüñ]

leb ü laʿl: *Dudak ve lal taşı. ll Lal taşı gibi değerli dudak.*

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān *(Mes. 45, Mıs. 3). [leb ü laʿlin, -in]*

lebāçe: *Libas, elbise.*

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī **lebāçe** *(Mes. 2, Mıs. 132). [lebāçe]*

leb-ā-leb: *Ağzına kadar dolu.*

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser *(Mes. 148, Mıs. 121). [leb-ā-leb]*

leb-ā-leb eyle-: *Ağzına kadar doldurmak.*

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem *(Mes. 116, Mıs. 19). [leb-ā-leb eyledi, -di]*

leb-i cān-fezā-yı yār: *Sevgilinin hayat veren dudağı.*

Āb-ı ḥayāt bigi **leb-i cān-fezā-yı yār**
Cān mürdesini ḳıldugı her dem devā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 25). [leb-i cān-fezā-yı yār]*

leb-i dilber: *Sevgilinin dudağı.*

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(Gaz. 43, Mıs. 5). [leb-i dilber]*

leb-i dildār: *Sevgilinin dudağı.*

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı *(Mes. 155, Mıs. 253). [leb-i dildāra, -a]*

leb-i laʿle: *Lale renkli dudak.*

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür *(Mes. 2, Mıs. 139). [leb-i laʿle]*

leb-i mercān: *Mercan dudak.*

Dil ü cān ol **leb-i mercānı** ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister *(Gaz. 43, Mıs. 1). [leb-i mercānı, -ı]*

lehrasp: *Keyhüsrev'in oğlu Lehrasp / Lehrasb / Lehrasib / Lehrasip.*

Ḳanı **Lehrasp** ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key *(Mes. 168, Mıs. 91). [lehrasp]*

lem-yezel: *"Zail olmaz, zeval bulmaz, baki, kalıcı" anlamında olup Allah'ın sıfatlarındandır.*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy **Lem-yezel** medar *(Kas. 1, Mıs. 36). [lem-yezel]*

lerzān ol-: *Korku, sinir vb. sebeplerle heyecanlanmak, paniklemek.*

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı āb-ı ḥayvān *(Mes. 155, Mıs. 33). [lerzān olurdı, -ur, -dı]*

lerzān ol-: *Titremek || Heyecanlanmak.*

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān *(Mes. 20, Mıs. 89). [lerzān olurdı]*

leşker: *Asker, ordu.*

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Ṣımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 47). [leşkerini, -i, -n, -i]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 37). [leşker]

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 48). [leşker]

Hemān ol leşkere eyledi ḥamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 47). [leşkere, -e]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 1). [leşker]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 54). [leşker]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 46). [leşkeri, -i]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 47). [leşkeri, -i]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 78). [leşkerini, -i, -n, -i]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 52). [leşkerüñ, -üñ]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 15). [leşker]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 69). [leşker]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 23). [leşker]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 29). [leşker]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 25). [leşkerüm, -üm]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 1). [leşker]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 19). [leşker]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [leşker]

Ḳamu ṣaḥrā-yı Şām olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 9). [leşker]

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlād urdı emvāc (Mes. 124, Mıs. 5). [leşkeri, -i]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 1). [leşker]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 9). [leşker]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 17). [leşker]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 21). [leşker]

Ki feryād ideler leşker elinden
Ki ne gelürse ide Ḳayṣer elinden (Mes. 125, Mıs. 27). [leşker]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [leşkerüm, -üm]

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser (Mes. 126, Mıs. 17). [leşker]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 17). [leşker]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 69). [leşker]

İle leşker ṣaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 15). [leşker]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 33). [leşker]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Ṣımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 39). [leşker]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 41). [leşkeri, -i]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 11). [leşker]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 20). [leşker]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 33). [leşker]

Ki şeb-ḫūn itmeyeler birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine (Mes. 147, Mıs. 40). [leşker]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 35). [leşker]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 31). [leşker]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 7). [leşker]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 10). [leşkeri, -i]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 20). [leşker]

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 106). [leşker]

Demür ṭaġ idi şankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 103). [leşker]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 99). [leşker]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 97). [leşker]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 95). [leşker]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 94). [leşker]

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı (Mes. 148, Mıs. 57). [leşker]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 55). [leşker]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 13). [leşker]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 146). [leşkeri, -i]

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine (Mes. 148, Mıs. 79). [leşkerine, -i, -(n)e]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 73). [leşkerini, -i, -n, -i]

Baña ḳon Ṣādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 47). [leşkerini, -i, -n, -i]

başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 23). [leşkerini, -i, -n, -i]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 18). [leşkerüñ, -üñ]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 93). [leşker]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 13). [leşker idi, -idi]

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 4). [leşkeri]

leşker çek-: *Asker göndermek, ordu sevk etmek.*

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 27). [leşker çekem, -e, -m]

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl żabt eyler ser-ā-ser (Mes. 17, Mıs. 65). [leşker çekerse, -er, -se]

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür aña bī-tīr ü şemşīr (Mes. 17, Mıs. 69). [leşker çekse, -se]

Çeküben Ṣādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 13). [leşker çeküben, -üben]

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Ṣāmı anuñ teng ideyin (Mes. 129, Mıs. 31). [leşker çeküp]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 23). [leşker çeküp]

leşker koş-: *Asker sevk etmek.*

Eger **leşker ḳoşarsa** şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser *(Mes. 129, Mıs. 27). [leşker ḳoşarsa, -ar, -sa]*

leşker ol-: *Asker, ordu olmak.*

Ki on iki biñ erdür **leşker olan**
Biñine yaġıda cān-perver olan *(Mes. 148, Mıs. 35). [leşker olan, -an]*

leşker-i ʿaşk: *Aşk ordusu.*

Gördi çeşmüm çü yüzin **leşker-i ʿaşḳı** yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 3). [leşker-i ʿaşḳı, -ı]*

leşker-i ġām: *Gam askeri.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 8). [leşker-i ġām]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 40). [leşker-i ġam]

leşker-i rūm: *Rum askeri.*

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 68). [leşker-i rūm]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 24). [leşker-i rūm]

leşker-i rūm: *Rum askeri, Anadolu askeri.*

Çıḳıban Ḳayṣer ile **leşker-i Rūm**
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm *(Mes. 154, Mıs. 9). [leşker-i rūm]*

leşker-i şām: *Şam askeri.*

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām (Mes. 115, Mıs. 31). [leşker-i şām]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 15). [leşker-i şām]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 15). [leşker-i şām]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 84). [leşker-i şām]

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş (Mes. 148, Mıs. 175). [leşker-i şām]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 178). [leşker-i şām]

leşkerlerini çek-: *Asker göndermek, ordu sevk etmek.*

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 73). [leşkerini çekse, -se]

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem feṯḥ ider kişverlerini (Mes. 17, Mıs. 63). [leşkerlerini çekse]

Çeküben leşkerini şāh-ı ḫāver
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser (Mes. 28, Mıs. 3). [leşkerini çeküben, -üben]

levḥ-i maḥfūz: *Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.*

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 261). [levḥ-i maḥfūẓ]

Levḥ-i Maḥfûẓda olur cârî
Ḳalem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 31). [levḥ-i maḥfûẓda]

levḥ-i nübüvvet: *"Peygamberlik levhası, peygamberlik sayfası.".*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem *(Kas. 4, Mıs. 21). [levḥ-i nübüvvet]*

leyl ü nehār: *Gece ve gündüz.*

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür **leyl ü nehārı** *(Gaz. 17, Mıs. 2). [leyl ü nehārı]*

leyletü'l ḳādr: *Kadir Gecesi.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 6). [leyletü'l ḳādr midür, -midür]*

leylī-ḥüsün: *Gece güzellikli.*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy **Leylī-ḥüsün**
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 11). [leylī-ḥüsün]*

leyse lil-insāni illā mā seʿā: *İnsan ancak çalıştığına erişir, ona çalışmaktan başka bir şeyden fayda yoktur(Ku'an-ı Kerim, Necm 39).*

Ḥaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi saʿy idüp
Leyse lil-insāni illā mā seʿā *(Gaz. 3, Mıs. 4). [leyse lil-insāni illā mā seʿā]*

lezzet: *Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa, tat.*

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 68). [lezzetidür, -i, -dür]

Direrdi şāh şol şeftālūlerden
Ki yigdi lezzeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 8). [lezzeti, -i]

Ṣanasın her biri lezzetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 23). [lezzetde, -de]

Zihī lezzet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 27). [lezzet]

Dişi bozardı lūlū ḳıymetini
Lebi ṣır idi şekker lezzetini (Mes. 167, Mıs. 102). [lezzetini, -i, -n, -i]

lezzet al-: *Tat almak.*

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç lezzet *(Mes. 135, Mıs. 28). [lezzet alamaduñ, -a, -ma, -du, -ñ]*

lezzet-efzā it-: *Lezzet artırarak.*

Semāʿ-ı sāmiʿīne lezzet-efzā
İdüben gözlerine eyle zībā *(Mes. 1, Mıs. 46). [lezzet-efzā idüben, -üben]*

lezzet-i çīn: *Çin'in lezzeti, Çin'in güzellikleri.*

Ögine düşdi çünkim lezzet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın (Mes. 162, Mıs. 11). [lezzet-i çīn]

İçine düşmiş iken lezzet-i Çīn
Göñülden olmış iken zār u gamgīn (Mes. 162, Mıs. 17). [lezzet-i çīn]

Dilümde cā ṭutaldan lezzet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn (Mes. 165, Mıs. 77). [lezzet-i çīn]

libās: *Elbise, giysi.*

Geyüp Rūmī **libāsı** oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb *(Mes. 169, Mıs. 15). [libāsı, -ı]*

libās-ı devlet: *Devlet elbisesi, talih elbisesi.*

Ol şāh-ı şīr-şevket sulṭān-ı baḫt u ʿizzet
Oldı **libās-ı devlet** elḳābıyıla muʿlem *(Kas. 5, Mıs. 68). [libās-ı devlet]*

libās-ı naẓm: *Nazım elbisesi.*

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı *(Mes. 18, Mıs. 93). [libās-ı naẓm]*

libās-ı şeb-revāne: *Gece yürüyüşü elbisesi.*

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 49). [libās-ı şeb-revāne]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 26). [libās-ı şeb-revāne]

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne (Mes. 132, Mıs. 71). [libās-ı şeb-revāne]

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī (Mes. 97, Mıs. 41). [libās-ı şeb-revānı, -ı]

līk: *Lâkin, ancak, ama.*

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [līk]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 31). [līk]

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 39). [līk]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 2). [līk]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 30). [līk]

līkin: *Arapça lâkin kelimesinin eski metinlerde rastlanan Farsçalaşmış şekli: lâkin, ancak, ama.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 4). [līkin]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [līkin]

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār (Kas. 1, Mıs. 52). [līkin]

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 24). [līkin]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 64). [līkin]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 93). [līkin]

lī-maʿa'llāh: *"Allah (c.c.) benimledir meclisinin haberdarı." Lî-ma'a'llâhi vaktün lâ yese'unî fihi melekün mukarrebün ve lâ nebiyyün mürselün: Benim Allah'la beraber (geçirdiğim) öyle bir vakit vardır ki (o vakitte benim yaşadığım hale ulaşmak için) ne bir mukarreb (dört büyük) melek ne de bir mürsel (kitap verilen) peygamber bana güç yetirebilir. Hadis. Keşfü'l -hafâ, 2. Cilt, s.173, no. 2159. Kaynak: Cem Sultan, Cemşid ü Hurşid, Adnan İnce, TDK Yayınları, Ankara 2000, s.38.*

Çerāġı **lī-maʿa'llāh** ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ *(Mes. 8, Mıs. 11). [lī-maʿa'llāh]*

livā: *Ar. Sancak, bayrak.*

Çözildi ejdehā-peyker **livālar**
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar *(Mes. 148, Mıs. 61). [livālar, -lar]*

lūlū: *İnci.*

Dişi bozardı **lūlū** ḳıymetini
Lebi ṣır idi şekker leẕẕetini *(Mes. 167, Mıs. 101). [lūlū]*

lüʾlü: *İnci.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle seng-i siyāh eyledi ḥişār (Kas. 1, Mıs. 9). [lūʾlūʾye, -ye]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 32). [lūʾlū]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 2). [lūʾlū]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 2). [lūʾlū]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 2). [lūʾlū]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 44). [lūʾlū]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 50). [lūʿlū]

lüʾlüʾ: *Inci II aşığın gözyaşları.*

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine **lüʾlüʾ** *(Mes. 144, Mıs. 2). [lüʾlüʾ]*

lūʾlū vü lālā: *İnci ve ışıltılı.*

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 30). [lūʾlū vü lālā]

Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 3). [lūʾlū-i lālā]

lūʾlū-yi ter: *Taze inci.*

Ṣaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Ṣatar dendānı bigi **lūʾlū-yi ter** *(Mes. 34, Mıs. 120). [lūʾlū-yi ter]*

luṯf: *Allah (c.c.)'ın kullarını güzellik ve hoşluk ile muradına muvaffak eylemesi.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [luṭf]

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẕlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 16). [luṭfı, -ı]

Faẕlıyla ḳayurur dü cihān ḥālini ḳamu
Luṭfıyla bitürür ḳurı aġacda berg ü bār (Kas. 1, Mıs. 24). [luṭfıyla, -ı, -y, -la]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 39). [luṭfuñ, -uñ]

Luṭfun tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār (Kas. 1, Mıs. 57). [luṭfun, -uñ]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 65). [luṭfun, -uñ]

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 48). [luṭfuñdan, -uñ, -dan]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [luṭf]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 46). [luṭfuñda, -uñ, -da]

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemal (Kas. 2, Mıs. 41). [luṭfunla, -uñ, -la]

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam (Kas. 4, Mıs. 51). [luṭfuñ, -uñ]

Ḳılur dimaġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem (Kas. 4, Mıs. 42). [luṭfuñdan, -u, -n, -dan]

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [luṭfuñ, -uñ]

Çü lüṭfuñla irişdüm ibtidāya
Girü faẕluñla irgür intihāya (Mes. 1, Mıs. 37). [lüṭfuñla, -uñ, -la]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [luṭf]

Gehī luṭf-ıla ḳıluban ʿināyāt
Mesīhʾe itdürür iḥyā-yı emvāt (Mes. 2, Mıs. 119). [luṭf-ıla, -ıla]

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 19). [luṭfından, -ın, -dan]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 95). [luṭfıyla, -ı, -y, -la]

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet (Mes. 6, Mıs. 141). [luṭf]

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 125). [luṭfuñı, -uñ, -ı]

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı (Mes. 6, Mıs. 128). [luṭfuñıla, -uñıla]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 114). [luṭfuñla, -uñ, -la]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını baġışla (Mes. 8, Mıs. 175). [luṭfuñ, -u, -n]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 180). [luṭfuñ, -uñ]

Çü luṭfuñ bī-ʿadeddür luṭfuñ işle
Ḳamusınuñ günāhını baġışla (Mes. 8, Mıs. 175). [luṭfuñ, -u, -n]

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 19). [luṭfuñ, -uñ]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 42). [luṭfuña, -u, -ñ, -a]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 60). [luṭfuña, -u, -ñ, -a]

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 29). [luṭfdurur, -durur]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 29). [luṭfı, -ı]

Cihān ʿadliyile ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ (Mes. 17, Mıs. 36). [luṭfiyile]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 59). [luṭf]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 70). [luṭf]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 131). [luṭf]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 140). [luṭf]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [luṭf]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 10). [luṭf]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā żikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 29). [luṭfı, -ı]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 28). [luṭf]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 10). [luṭfıyile, -ı, -y, -ile]

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden (Mes. 155, Mıs. 219). [luṭfı, -ı]

Elüñe girdi Ḥaḳ ḳıldı ʿināyet
Ḫudā luṭfıyıla bulduḳ hidāyet (Mes. 155, Mıs. 178). [luṭfıyıla, -ı, -y, -ıla]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 28). [luṭfiyile, -i, -yile]

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem yüzüni ṭopraġa urdı (Mes. 165, Mıs. 153). [luṭf]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 19). [luṭf birle]

Şaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 46). [luṭf birle]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Şatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [luṭf ile]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 53). [luṭf ile]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 56). [luṭf ile]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [luṭf ile]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 14). [luṭf ile]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 128). [luṭf ile]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 5). [luṭf ile]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 34). [luṭf ile]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 73). [luṭf ile]

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 11). [luṭf ile]

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 8). [luṭf ile]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 8). [luṭf ile]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 56). [luṭf ile]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 1). [luṭf ile]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 12). [luṭf ile]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 23). [luṭf ile]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 56). [luṭf ile]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 21). [luṭf ile]

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 19). [luṭf ile]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 9). [luṭf ile]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [luṭf ile]

İşitdi çünki Efser bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 121, Mıs. 32). [luṭf ile]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 20). [luṭf ile]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 22). [luṭf ile]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 19). [luṭf ile]

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz (Mes. 136, Mıs. 7). [luṭf ile]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 62). [luṭf ile]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 36). [luṭf ile]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 29). [luṭf ile]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 35). [luṭf ile]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 25). [luṭf ile]

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı (Mes. 132, Mıs. 90). [luṭf ile]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 91). [luṭf ile]

luṭf eyle-: *İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.*

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 125). [luṭf eyledi]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 9). [luṭf eyledi]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 74). [luṭf eyleyüp, -yüp]

luṭf göster-: *İyilik yapmak, iyi muamele etmek.*

Çü lāyıḳ görüp itdüñ aña himmet
Ḳıluban **luṭf gösterdüñ** ʿināyet *(Mes. 153, Mıs. 36). [luṭf gösterdüñ, -dü, -ñ]*

luṭf it-: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 170). [luṭf idüben, -üben]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 10). [luṭf idüp]

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 10). [luṭf idüp]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 13). [luṭf idüp]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 3). [luṭf idüp]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 20). [luṭf idüp]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 7). [luṭf it]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [luṭf it]

Ġaribem beni luṭf it ḫōr ḳılma
Cihānda āşüfte vü bīmār ḳılma (Mes. 70, Mıs. 13). [luṭf it]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 118). [luṭf it]

luṭf ile: *Naifçe, yumuşak bir biçimde ‖ yüzünü göstererek.*

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 23). [luṭf ile]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 31). [luṭf ile]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 53). [luṭf ile]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [luṭf ile]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 70). [luṭf ile]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [luṭf ile]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 43). [luṭf ile]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 135). [luṭf ile]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 16). [luṭf ile]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 8). [luṭf ile]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 4). [luṭf ile]

İşitdi çünki Ḳayṣer bu ḫiṭābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 117, Mıs. 100). [luṭf ile]

luṭf iriş-: *"İyiliğin, esenliğin gelmesi".*

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim **luṭf irişe** girü senden *(Mes. 9, Mıs. 40). [luṭf irişe, -e]*

luṭf kıl: *İyi davranmak, iyilikte bulunmak.*

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi ṭutma
Benüm cürmüme göre ʿadl itme (Mes. 6, Mıs. 153). [luṭf ḳıl]

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 71). [luṭf ḳıldı, -dı]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 2). [luṭf ḳıldı]

luṭf u ʿaṭā: *Lütuf ve bağış/ihsan.*

Kiçiden uluya cürm ü ḫāṭadur
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur (Mes. 70, Mıs. 6). [luṭf u ʿaṭādur, -dur]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 104). [luṭf u ʿaṭādur]

luṭf u iḥsān: *Bağış ve iyilik, cömertlik ve eli açıklık.*

Bize şimdi gelüpdür daḫı iy cān
Daḫı görmedi bizden **luṭf u iḥsān** *(Mes. 37, Mıs. 138). [luṭf u iḥsān]*

luṭf u kerem kıl-: *İyilik ve yumuşaklıkla muamele; cömertlik, merhamet ve ihsan et!*

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun *(Mes. 35, Mıs. 31). [luṭf u kerem ḳılup, -up]*

luṭf u keremler it-: *İyilik ve cömertlikte bulunmak.*

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler *(Mes. 27, Mıs. 182). [luṭf u keremler ider]*

luṭf u nevāziş: *İhsan ve iltifat.*

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 62). [luṭf u nevāzişle, -le]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 8). [luṭf u nüvāzişle, -le]

luṭf u vefā um-: *İyilik ve dostluk beklemek.*

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan *(Mes. 45, Mıs. 67). [luṭf u vefā umar, -ar]*

luṭf u vefā: *İyilik ve dostluk.*

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene **luṭf u vefādan** *(Gaz. 21, Mıs. 6). [luṭf u vefādan, -dan]*

luṭf-ı yezdān: *Allah'ın ihsanı, lutfu.*

Kanı ḳi ol dem irişüp **luṭf-ı Yezdān**
Sen idüñ gönlümüñ derdine dermān *(Mes. 82, Mıs. 29). [luṭf-ı yezdān]*

lutfun nesīmine ir-: *İyiliğin hoş esintisine ulaşmak, Allah'ın (c.c.) iyiliğinin esintisini görmek.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar *(Kas. 1, Mıs. 53). [lutfun nesīmine ire, -e]*

mā: *Su.*

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol **mā** ḳatında *(Mes. 30, Mıs. 4). [mā]*

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [mā]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 16). [mā]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 36). [māya, -ya]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 86). [māya, -ya]

Anuñ içün döker baḥre bulut mā
Ki ḥaṣıl eyleye lūʾlū vü lālā (Mes. 46, Mıs. 29). [mā]

maʿarefnāk: *"Seni bilemedik" Arapça.*

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Şoñı ḥayrān olup dir **maʿarefnāk** *(Mes. 2, Mıs. 170). [maʿarefnāk]*

maʿa'l-ḳışṣa: *Sözün kısası.*

Maʿa'l-ḳışṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldügince elden *(Mes. 169, Mıs. 45). [maʿa'l-ḳışṣa]*

maʿānī: *Mânâlar, anlamlar.*

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 101). [maʿānī]

Maʿānīden gönül olmışdı meşḫūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 91). [maʿānīden, -den]

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum (Mes. 18, Mıs. 90). [maʿānīnüñ, -nüñ]

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿaşḳ-nāme eyle āġāz (Mes. 19, Mıs. 3). [maʿānīden, -den]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher ṣaç (Mes. 35, Mıs. 4). [maʿānīden, -den]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 15). [maʿānī]

Dil açup ṣaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 3). [maʿānīden, -den]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 65). [maʿāni]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 3). [maʿānī]

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī (Mes. 130, Mıs. 5). [maʿānī]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 5). [maʿānī]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 61). [maʿānī]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 9). [maʿānī]

Maʿānī gülleriyile bu gülzār
Bezendi gösterüben ḫūb dīdār (Mes. 169, Mıs. 7). [maʿānī]

Maʿānī dürlerini ḫarc ḳılduñ
Bu ebyāt içre cümle derc ḳılduñ (Mes. 169, Mıs. 25). [maʿānī]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 77). [maʿānī]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 79). [maʿānī]

Maʿānī birle idüben mürekkeb
Ḳamu beytini eyledüm müretteb (Mes. 169, Mıs. 57). [maʿānī birle, -birle]

maʿāṣī: *Günahlar.*

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 94). [maʿāṣīnüñ, -nüñ]

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol (Mes. 7, Mıs. 77). [maʿāṣīye, -ye]

maʿbūd: *Kayıtsız şartsız kulluk edilmeye lâyık olan, kendisine ibâdet olunan varlık, ilâh, Allah.*

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [maʿbūd]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 13). [maʿbūd]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿıma meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [maʿbūd]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 148). [maʿbūd]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 32). [maʿbūdı, -ı]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāṣıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 41). [maʿbūdı, -ı]

Anuñçün didi Ḥaḳ Hā mīm Ḥāmid
Ki maʿbūda göñülden oldı ʿābid (Mes. 7, Mıs. 46). [maʿbūda, -a]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 47). [maʿbūdı, -ı]

maʿbūd idin-: *Kendisine ibâdet olunan varlık. II İlâh, edinmek.*

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni **maʿbūd idinen** ʿābid içün *(Mes. 34, Mıs. 18). [maʿbūd idinen, -in, -en]*

maʿbūd ol-: *Kayıtsız şartsız kulluk edilmeye lâyık olan, kendisine ibâdet olunan varlık, ilâh, Allah.*

Ṭapuñ ʿābidlere **maʿbūd olupdur**
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur *(Mes. 3, Mıs. 5). [maʿbūd olupdur, -up, -dur]*

mācerā: *Baştan geçmiş olay.*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 2). [macera]

Ki zirā daḫı Ṣādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 78). [mācerādan, -dan]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 5). [mācerādan, -dan]

maʿden-i luṭf-ı mürüvvet: *"İyilik ihsanının hazinesi".*

Ki oldur **maʿden-i luṭf-ı mürüvvet**
Ki oldur maḫzen-i genc-i nübüvvet *(Mes. 7, Mıs. 143). [maʿden-i luṭf-ı mürüvvet]*

māder: *Anne.*

Seni Çīnde nite ki müşk-i ezfer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 28). [māder]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [māder]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 36). [māder]

māder-i pīr: *Yaşlı anne.*

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa **māder-i pīr** *(Mes. 163, Mıs. 126). [māder-i pīr]*

maġfūr ḳıl-: *Affetmek, bağışlamak.*

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi **maġfūr ḳıl** ġufrān çü sensin *(Mes. 6, Mıs. 32). [maġfūr ḳıl]*

maġfūr u merḥūm it-: *"Bağışlanmış ve rahmet edilmiş.".*

İdersin kimini maġfūr u merḥūm
İdersin kimini maḳhūr u maḥrūm *(Mes. 6, Mıs. 143). [maġfūr u merḥūm idersin, -er, -sin]*

maġrib: *Ar. Güneşin gurup ettiği yer, batı, garp ciheti.*

Ola mı sen de ʿāṣıḳsın iy meftūn
Ki olur **maġrib** yaşuñ ḳanıyla gülgūn *(Mes. 74, Mıs. 14). [maġrib]*

maġrible maşrıḳ: *Batı ve doğu.*

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine **maġrible maşrıḳ** *(Mes. 146, Mıs. 2). [maġrible maşrıḳ]*

māh: *Ay yüzlü güzel.*

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 95). [māh]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [māh]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 31). [māh]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 14). [māhuñ, -uñ]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 12). [māhuñ, -uñ]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [māhuñ, -uñ]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 19). [māh]

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 12). [māha, -a]

Gidüp kendüyile ol māḫı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 25). [māḫı, -ı]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [māh]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 13). [māha, -a]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 70). [māh]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 2). [māḥ]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 18). [māhdan, -dan]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [māḥ]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [māh]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 41). [māhı, -ı]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [māh]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [māh]

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi oġul idindüñ iy māh (Mes. 128, Mıs. 28). [māh]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [māh]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [māh]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 50). [māh]

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh (Mes. 145, Mıs. 5). [māh]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 9). [māh]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7). [māh]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 27). [māh]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 65). [māh]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [māha, -a]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [māhı, -ı]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [māhı, -ı]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 87). [māhuñ, -uñ]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 147). [māhuñ, -uñ]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [māḥ]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 51). [māh]

māh: *Ay, kamer.*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād (Gaz. 27, Mıs. 11). [māh]

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 40). [māhı, -ı]

Ḫükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [māhı, -ı]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 28). [māhı, -ı]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 94). [māḥı, -ı]

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 72). [māhı, -ı]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 5). [māhı, -ı]

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 3). [māhı, -ı]

Serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī
Saʿādet çarḫınuñ ṭabende māhı (Mes. 17, Mıs. 30). [māhı, -ı]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 114). [māhuñ, -uñ]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 74). [māh]

Ḫaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 224). [māh]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 214). [māh]

İki gevher perī şāha getürdi
Şanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 234). [māha, -a]

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle (Mes. 29, Mıs. 62). [māhı, -ı]

Bu sözi söyleyüben aġlar idi
Felekde māh gönlin daġlar idi (Mes. 31, Mıs. 78). [māh]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Şanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 10). [māh]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35). [māh]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 43). [māḥ]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Şanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 10). [māha, -a]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Şanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 28). [māha, -a]

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı (Mes. 68, Mıs. 16). [māhı, -ı]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Şanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [māh]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 42). [māha, -a]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 1). [māha, -a]

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 4). [māhı, -ı]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11). [māh]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Şabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 15). [māh]

İrişüp birbiriyile görişdi
Şanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 46). [māh]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 20). [māh]

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha (Mes. 151, Mıs. 30). [māha, -a]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 46). [māhı, -ı]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 82). [māh]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [māh ile, -ile]

māh ile ḫurşīd: *Ay ve güneş.*

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 21). [māh ile ḫurşīd]

Oturdı bir araya şāh u Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 12). [māh u ḫurşīd]

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 52). [māh u ḫurşīd]

māh ile mihr-i münevver: *Ay ve parlak Güneş.*

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 2). [māh ile mihr-i münevver]*

māh u sāl: *Ay ve yıl.*

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 34). [māh u sāl]

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 40). [māh u sāl]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 38). [māh u sālin, -in]

māh u sitāre: *Ay ve yıldız.*

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẕāre
Ki geldi bir yire **māḥ u sitāre** *(Mes. 115, Mıs. 66). [māḥ u sitāre]*

maḥabbet: *Aşk, sevgi.*

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 15). [maḥabbet]

Ḳıluban germ ʿaşḳ hengāmesini
Ser-āgāz it maḥabbet nāmesini (Mes. 19, Mıs. 14). [maḥabbet]

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet şehr-i ʿaşḳuñ menzilidür (Mes. 19, Mıs. 28). [maḥabbet]

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet şehr-i ʿaşḳuñ menzilidür (Mes. 19, Mıs. 27). [maḥabbet]

Maḥabbet ḳalb-i ʿāşıḳ hem-demidür
Maḥabbet sırr-ı yārüñ maḥremidür (Mes. 19, Mıs. 26). [maḥabbet]

Maḥabbet ḳalb-i ʿāşıḳ hem-demidür
Maḥabbet sırr-ı yārüñ maḥremidür (Mes. 19, Mıs. 25). [maḥabbet]

Maḥabbet ehl-i diller pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ endīşesidür (Mes. 19, Mıs. 24). [maḥabbet]

Maḥabbet ehl-i diller pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ endīşesidür (Mes. 19, Mıs. 23). [maḥabbet]

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet Tañrınuñ baḫşāyişidür (Mes. 19, Mıs. 22). [maḥabbet]

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet Tañrınuñ baḫşāyişidür (Mes. 19, Mıs. 21). [maḥabbet]

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa (Mes. 19, Mıs. 45). [maḥabbet]

Maḥabbet itdürür ʿāşıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş (Mes. 19, Mıs. 19). [maḥabbet]

Maḥabbet ʿāşıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 18). [maḥabbet]

Maḥabbet ʿāşıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 17). [maḥabbet]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 16). [maḥabbet]

Maḥabbetdür iden cānları bende
Anuñçün bende oldum ʿaşḳa ben de (Mes. 19, Mıs. 43). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam (Mes. 19, Mıs. 31). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 42). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳ emīri
Maḥabbetdür ḳamunuñ dest-gīri (Mes. 19, Mıs. 41). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuṣṣāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 40). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuṣṣāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 39). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 38). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥābbetdür uran cānlara āteş
Maḥābbetdür ḳılan cān ü dili ḫoş (Mes. 19, Mıs. 37). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 36). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd (Mes. 19, Mıs. 35). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 34). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāṣıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 33). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥabbetdür ḳılan dünyayı ḫurrem
Maḥabbetdür ḳılan cānları bī-ġam (Mes. 19, Mıs. 32). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥabbetdür viren cāna ṣafālar
Maḥabbetdür iden derde devalar (Mes. 19, Mıs. 30). [maḥabbetdür, -dür]

Maḥabbet itdürür ʿāṣıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş (Mes. 19, Mıs. 20). [maḥābbetdür, -dür]

Maḥabbet getürür deryāyı cūşa
Maḥabbetle gelür cānlar ḫurūşa (Mes. 19, Mıs. 46). [maḥabbetle, -le]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 80). [maḥabbet]

Maḥabbetdür viren cāna ṣafālar
Maḥabbetdür iden derde devalar (Mes. 19, Mıs. 29). [maḥabbetdür]

maḥabbet göster-: *İgisini esirgememek, belli etmek.*

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet *(Mes. 143, Mıs. 2). [maḥabbet gösterdi, -di]*

maḥabbet ol-: *Sevmek; konuşmak.*

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet *(Mes. 142, Mıs. 44). [maḥabbet olsun, -sun]*

maḥal: *Yer, mekan II Yerinde, uygun.*

Duʿāyile çü itdüñ farz edāsın
Maḥaldür cevherüñi ʿarż idesin (Mes. 1, Mıs. 70). [maḥaldür, -dür]

Yüzi virürdi revnaḳ āfītāba
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba (Mes. 155, Mıs. 42). [maḥal yoḳdı, -dı]

maḥbūb: *Sevilen, sevgili.*

Çi-ger bunlar lāṭīf ü ḫūblardur
Cihān içinde hem maḥbūblardur (Mes. 22, Mıs. 130). [maḥbūblardur, -lar, -dur]

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb (Mes. 23, Mıs. 25). [maḥbūb]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 33). [maḥbūb]

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Ṣunarlardı ḳamu ḫamr-ı revāḳī (Mes. 154, Mıs. 45). [maḥbūblar, -lar]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāṣıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 314). [maḥbūba, -a]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 19). [maḥbūb]

māhbūb eyle-: *Sevilen, sevgili kılmak.*

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb *(Mes. 1, Mıs. 41). [māhbūb eyle]*

maḥbūb it-: *Sevilen yapmak, kendini sevdirmek.*

Şeh-i devrāna **maḥbūb it** cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin *(Mes. 1, Mıs. 51). [maḥbūb it]*

maḥbūb ol-: *Sevgili olmak, sevilmek.*

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb *(Mes. 169, Mıs. 15). [maḥbūb oldı, -dı]*

maḥbūb u maṭlūb u merġūb ol-: *Sevilen, arzulanan ve rağbet edilen olmak.*

Kimi gördüñ cihān içinde maḥbūb
Ki ola maḥbūb u hem maṭlūb u merġūb *(Mes. 23, Mıs. 26). [maḥbūb u maṭlūb u merġūb ola, -a]*

maḥbūs: *Kapatılmış, hapsedilmiş.*

Ḥalāṣ andan bulur bend içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs (Mes. 88, Mıs. 11). [maḥbūs]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 17). [maḥbūs]

māh-ı ʿālem: *Kâinatın ayı.*

Perī-rū didi kim iy **māh-ı ʿālem**
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem *(Mes. 57, Mıs. 1). [māh-ı ʿālem]*

māh-ı āsmānī: *Gök yüzünün ayı.*

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi **māh-ı āsmānī** *(Mes. 20, Mıs. 72). [māh-ı āsmānī]*

māh-ı behmen: *Behmen'in ayı. (Behmen, İran hükümdarlarından İsfendiyâr'ın oğlu Erdşîr'in lakabıdır ve Eski İran takviminde on birinci ayın ve her ayın ikinci gününün adıdır.).*

Bu durur çāh-ı Bījen ḳanı Bījen
Bu durur **māh-ı Behmen** ḳanı Behmen *(Mes. 168, Mıs. 90). [māh-ı behmen]*

māh-ı dil-efrūz: *Gönüllere ferahlık veren ay.*

Yüzi raḫşende çün **māh-ı dil-efrūz**
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz *(Mes. 155, Mıs. 59). [māh-ı dil-efrūz]*

māh-ı dü hefte: *İki haftalık ay, dolunay.*

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā **māh-ı dü hefte** *(Mes. 74, Mıs. 22). [māh-ı dü hefte]*

māh-ı eflak: *Gökyüzü mahı, kameri.*

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 34). [māh-ı eflak]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire şan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 86). [māh-ı eflāk]

māh-ı enver: *Parlak ay.*

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 144). [māh-ı enver]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 5). [māh-ı enver]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 30). [māḥ-ı enver]

māh-ı felek-taht: *"Felek tahtının ayı".*

Penāh-ı salṭanat şāḥ-ı cevān-baḫt
Ümīd-i memleket **māh-ı felek-taḫt** *(Mes. 17, Mıs. 28). [māh-ı felek-taḫt]*

māh-ı ḳaşab-pūş: *Kamış giyinmiş ay gibi güzel, perişan halde giyinmiş.*

Didi Ḫurşīd iy **māh-ı ḳaşab-pūş**
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş *(Mes. 97, Mıs. 75). [māh-ı ḳaşab-pūş]*

māh-ı münīr: *Güzelliğin göğünü aydınlatan ay.*

İmāmet taḫt-gāhınuñ emīri
Velāyet çarḫınuñ māh-ı münīri (Mes. 15, Mıs. 4). [māh-ı münīri]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 3). [māh-ı münīri]

māh-ı nev: *Hilâl, yeni ay.*

Saʿādet çarḫı üzre **māh-ı nevdür**
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür *(Mes. 15, Mıs. 5). [māh-ı nevdür]*

māh-ı nev: *Yeni ay. II Hilal.*

Ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol
Şerīʿat çarḫınuñ **māh-ı nevi** ol *(Mes. 5, Mıs. 142). [māh-ı nevi]*

māh-ı raḥmet: *Merhametin, esirgemenin, acımanın, şefkatin ayı.*

Çü altıncı göge irdi ol **māh-ı raḥmet**
Ḳudümı virdi Bercīse saʿādet *(Mes. 8, Mıs. 69). [māh-ı raḥmet]*

māh-ı semā-i devlet: *"Ululuk semasının ayı, baht fezasının ayı".*

Mihr-i sipihr-i rıfʿat **māh-ı semā-i devlet**
Necm-i burūc-ı ʿizzet şāhenşeh-i muʿaẓẓam *(Kas. 5, Mıs. 11). [māh-ı semā-i devlet]*

māh-ı tābān: *Ay ışığı.*

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen **māh-ı tābān** el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 6). [māh-ı tābān]*

māh-ı tābān: *Parlak ay II sevgili.*

Oturmışdı şeh ile ol **māh-ı tābān**
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān *(Mes. 71, Mıs. 77). [māh-ı tābān]*

māḥ-ı zemāne: *Devrin ayı, zamanın ay kadar güzeli.*

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol **māḥ-ı zemāne** *(Mes. 37, Mıs. 74). [māḥ-ı zemāne]*

māhir ol-: *Ustalaşmak, maharetli hale gelmek.*

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir *(Mes. 19, Mıs. 122). [māhir olmış idi, -mış, -idi]*

māhiyyet: *Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl (Kas. 2, Mıs. 43). [māhiyyetine, -i, -n, -e]

ʿAkl-ı küll cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilimez
Kimsene eyleyimez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl (Kas. 2, Mıs. 29). [māhiyyetüñi, -üñ, -i]

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 151). [māhiyyetini, -i, -ni]

maḫkūm: *Birinin hükmü altında bulunan, tâbi.*

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḫkūm (Mes. 2, Mıs. 62). [maḫkūm]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḫkūm (Mes. 5, Mıs. 206). [maḫkūm]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḫkūm (Mes. 6, Mıs. 80). [maḫkūm]

maḫlūḳ: *Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş her şey.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl (Kas. 2, Mıs. 20). [maḫluḳı, -ı]

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl (Kas. 2, Mıs. 17). [maḫlūḳuñ, -uñ]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 66). [maḫlūḳa, -a]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 2). [maḫlūḳa, -a]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 158). [maḫlūḳuñ, -uñ]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 156). [maḫlūḳa, -a]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 152). [maḫlūḳüñ, -uñ]

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 33). [maḫlūḳāta, -at, -a]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 4). [maḫlūḳuñ, -un]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 18). [maḫlūḳa, -a]

maḫlūk-ı allāh: *Allah'ın yarattıkları.*

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu **maḫlūk-ı Allāh** *(Mes. 30, Mıs. 18). [maḫlūk-ı allāh]*

maḫlūḳ-ı zemāne: *Devrin yaratılmışları.*

Cümle **maḫlūḳ-ı zemāne** ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal *(Kas. 2, Mıs. 7). [maḫlūḳ-ı zemāne]*

maḥmūd: *Övülmeye layık.*

Maḥābbetdür ḳāmu illerde mesʿūd
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde **maḥmūd** *(Mes. 19, Mıs. 36). [maḥmūd]*

maḥmūd: *"Övülmüş methedilmiş" anlamında Hz. Muhammed'in isimlerindendir.*

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 43). [maḥmūd]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 149). [maḥmūd]

maḥmūd eyle-: *Övülmüş methedilmiş, methe ve övgüye değer kılmak.*

Dem-i Dāvūd ile mesūʿd eyle
Zebūrın sözümüñ **maḥmūd eyle** *(Mes. 1, Mıs. 24). [maḥmūd eyle]*

maḥmūd ol-: *Övülmüş, methedilmiş kimse olmak.*

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 69). [maḥmūd oldı, -dı]

Anuñçün dinilür illerde Maḥmūd
Ki olmışdur ḳamu dillerde maḥmūd (Mes. 7, Mıs. 44). [maḥmūd olmışdur, -mış, -dur]

maḥmūd-ı ʿālem: *Dünya övüncü.*

Kemāl ü lutf ile **maḥmūd-ı ʿālem**
Cemāl ü ʿizz ile mesʿūd-ı ʿālem *(Mes. 19, Mıs. 123). [maḥmūd-ı ʿālem]*

maḥmūdi-i nās: *"İnsanların seçilmişi.".*

ʿAmū-yı Muṣṭafā **maḥmūdi-i nās**
Birisi Ḥamza vü birisi ʿAbbās *(Mes. 16, Mıs. 3). [maḥmūdi-i nās]*

maḥmūr: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [maḫmūr]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 25). [maḫmūr]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 77). [maḫmūr idi, -idi]

maḫmūr ol-: *Sersem olma, ağırlaşma.*

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr *(Mes. 117, Mıs. 96). [maḫmūr olmışdı]*

maḫrem: *Dost, sırdaş.*

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 10). [maḥremini, -i, -ni]

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa nūr-ı żamīri ṣayḳal
Esrār-ı āsmāna reʾy-i münīri maḥrem (Kas. 5, Mıs. 70). [maḥrem]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 5). [maḥrem]

Maḥabbet ḳalb-i ʿāşıḳ hem-demidür
Maḥabbet sırr-ı yārüñ maḥremidür (Mes. 19, Mıs. 26). [maḥremidür, -idür]

Ḳovar idi ḳapudan hem-demini
Getürmezdi ḳatına maḥremini (Mes. 22, Mıs. 12). [maḥremini, -i, -ni]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 61). [maḥrem]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 62). [maḥrem]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 20). [maḥremdür, -dür]

Ġamuñla derd ü miḥnet hem-demümdür
Belā vü ġam hemīşe maḥremümdür (Mes. 90, Mıs. 22). [maḥremümdür, -ümdür]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 4). [maḥreminden]

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 6). [maḥrem durur]

maḥrem eyle-: *Dost, sırdaş etmek.*

Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle **maḥrem eyle** *(Mes. 1, Mıs. 10). [maḥrem eyle]*

maḥrem idin-: *Gizlemek, saklamak.*

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 104). [maḥrem idinmiş idi, -in, -miş, -idi]

Ne deñlü var ise meh-rūy-ı ʿālem
Yazup eşkālin idinmişdi maḥrem (Mes. 23, Mıs. 20). [maḥrem idinmişdi, -miş, -di]

maḥrem it-: *Sır ortağı yapmak.*

Ḫayāl-i yār aña olmışdı hem-dem
Cefāyı kendüye itmişdi maḥrem *(Mes. 22, Mıs. 14). [maḥrem itmişdi, -miş, -di]*

maḥrem ol-: *İçli dışlı olmak, samimi olmak, yakın olmak, arkadaş olmak.*

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 108). [maḥrem olmaz]

Berū şun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 6). [maḥrem oldı, -dı]

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 42). [maḥrem olġıl, -ġıl]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḫaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 68). [maḥrem olabilür, -abil, -ür]

maḥrem-i ḥarem: *"(Allah'ın c.c.) sırlarının mahremi.".*

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā **maḥrem-i ḥarem** *(Kas. 4, Mıs. 56). [maḥrem-i ḥarem]*

maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun sırdaşı".*

Ḫoş hidâyet durur olan kişiye
Maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 30). [maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

maḥrem-i rāz: *Sırdaş, dost.*

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz *(Mes. 95, Mıs. 8). [maḥrem-i rāz idi]*

maḥrem-i rāz ol-: *Sırdaş olmak.*

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam *(Gaz. 48, Mıs. 9). [maḥrem-i rāz oldı, -dı]*

maḥremüm ḳıl-: *"Sırdaş etmek, yakın etmek.".*

Bu ṣaḥrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı **maḥremüm ḳıl** *(Mes. 6, Mıs. 98). [maḥremüm ḳıl]*

māh-rū: *Ay yüzlü güzel, dilber.*

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [māh-rū]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 9). [māh-rūya, -y, -a]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 29). [māh-rū]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 79). [māh-rū]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 20). [māh-rū]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 6). [māh-rūyı, -y, -ı]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 60). [māh-rūlar, -lar]

Gelürlerdi ardı sıra māh-rūlar
Semen-peykerler ü müşgīn-mūlar (Mes. 37, Mıs. 83). [māh-rūlar]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 75). [māh-rūlar]

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar (Mes. 54, Mıs. 8). [māh-rūlar]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 27). [māh-rūlar]

māh-rū bend: *Bağlı ay yüzlü, tutsak ay yüzlü.*

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol **māh-rū bend** *(Mes. 104, Mıs. 12). [māh-rū bend]*

māh-rū vü ḫūb u dilkeş: *Ay yüzlü, sevimli ve gönül çekici.*

Öri turmışdı on zībā ḳaravaş
Ḳamusı **māh-rū vü ḫūb u dilkeş** *(Mes. 54, Mıs. 10). [māh-rū vü ḫūb u dilkeş]*

maḫrūm it-: *1.Kısmetsiz, bahtsız etmek. 2.İstediğini ve arzu ettiğini elde edememek.*

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm *(Mes. 6, Mıs. 100). [maḥrūm itme]*

maḫşer: *Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.*

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḫşer güninde pāy-māl (Kas. 2, Mıs. 48). [maḫşer]

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḫşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kas. 4, Mıs. 68). [maḫşer]

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 76). [maḫşerde, -de]

māh-şūret: *Ay yüzlü.*

Alamayup cevāb ol **māh-şūret**
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet *(Mes. 78, Mıs. 9). [māh-şūret]*

maḫṣūṣ: *(Ar.) Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, husûsîleşmiş, has, özgü.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem *(Kas. 4, Mıs. 23). [maḫṣūṣ]*

māh-tāb: *Ay ışığı, ay aydınlığı, dolunay.*

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice şan āftāba (Mes. 27, Mıs. 171). [māh-tāba, -a]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 8). [māh-tābı, -ı]

maḫzen: *Hazine.*

Daḥı ḳatındaġı dört yārıyiçün
Nübüvvet maḫzeninde varıyiçün (Mes. 6, Mıs. 248). [maḫzeninde, -in, -de]

Nübüvvet maḫzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 11). [maḫzeninüñ, -i, -nüñ]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḫzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 12). [maḫzeninüñ, -i, -nüñ]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 285). [maḫzen]

maḫzen ḳıl-: *Korunacak yer.*

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḥüzne ḳıldı maḫzen *(Mes. 162, Mıs. 6). [maḫzen ḳıldı, -dı]*

maḫzen-i devlet: *"Saadetin kaynağı.".*

Oyıdı ʿālemüñ şāh-ı güzĪni
Oyıdı **maḫzen-i devlet** emīni *(Mes. 14, Mıs. 20). [maḫzen-i devlet]*

maḫzen-i genc-i nübüvvet: *"Peygamberlik hazinesinin kaynağı".*

Ki oldur maʿden-i luṭf-ı mürüvvet
Ki oldur **maḫzen-i genc-i nübüvvet** *(Mes. 7, Mıs. 144). [maḫzen-i genc-i nübüvvet]*

maḫzen-i raḥmet: *"Rahmet hazinesi".*

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur **maḫzen-i raḥmet** kilīdi *(Mes. 7, Mıs. 58). [maḫzen-i raḥmet]*

maḫzūn: *Hüzünlü, üzgün.*

Bile Ḫurşīd ileyidi Ḳetāyūn
İkisünüñ de bile göñli maḫzūn (Mes. 72, Mıs. 30). [maḫzūn]

Şu resme gitmek ile göñli maḫzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 9). [maḫzūn]

maḫzūn ol-: *Kederlenmek, üzülmek, hüzünlenmek.*

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḫzūn (Mes. 117, Mıs. 84). [maḫzūn oldı, -dı]

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḫzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 2). [maḫzūn olupdur, -up, -dur]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḫzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 10). [maḫzūn olur]

maḫzūz eyle-: *"Memnun, hoşnut olmak".*

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḫzūẓ *(Mes. 6, Mıs. 262). [maḫzūẓ eyle]*

makāl: *Söz, kelam.*

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb (Mes. 1, Mıs. 42). [māḳalin, -in]

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin (Mes. 1, Mıs. 52). [maḳālin, -in]

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 8). [maḳāli, -i]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 6). [maḳālin, -iñ]

Çü iy gūyā-yı maʿnī ʿaşḳ ḥālin
Didüm gūş eyledüñ anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 80). [maḳālin, -iñ]

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 13). [maḳāli, -i]

maḳālāt: *Sözler.*

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ **maḳālāt** *(Mes. 5, Mıs. 4). [maḳālāt]*

maḳām: *Durulacak yer, durak, mesken.*

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 220). [maḳāmı, -ı]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 19). [maḳāmıdur, -ı, -dur]

maḳām u menzil-i rūḥāniyān: *Ruhanilerin yeri ve makamı.*

Maḳām u menzil-i rūḥāniyāndur
Sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cāndur *(Mes. 27, Mıs. 59). [maḳām u menzil-i rūḥāniyāndur, -dur]*

maḳāmāt: *Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimleri, makamlar.*

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse **maḳāmāt** *(Mes. 21, Mıs. 152). [maḳāmāt]*

maḳām-ı ʿaşḳ: *Aşk makamı. II. Hakk'ı sevmenin derecesi / rütbesi.*

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan *(Mes. 4, Mıs. 2). [maḳām-ı ʿaşḳa, -a]*

maḳbūl eyle-: *Hoş görmek, mazur görmek, geçer saymak.*

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 109). [maḳbūl eylegil, -gil]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 324). [maḳbūl eyle]

maḳbūl ol-: *Beğenilip takdir edilmek.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 56). [maḳbūl olan, -an]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 180). [maḳbūl olavuz, -avuz]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 48). [maḳbūl olam]

Daḫı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl (Mes. 6, Mıs. 228). [maḳbūl oldı, -dı]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 188). [maḳbūl oldı]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [maḳbūl olsa, -sa]

maḳhūr eyle-: *Perişan etmek, mahvetmek, yok etmek.*

Vücūdın eyle her arada manṣūr
Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr *(Mes. 18, Mıs. 118). [maḳhūr eyle]*

maḳhūr ḳıl-: *Yenilgiye, bozguna uğratmak.*

Hemān **maḳhūr ḳıldı** düşmenümi
Anuñla tāze itdi gülşenümi *(Mes. 152, Mıs. 25). [maḳhūr ḳıldı, -dı]*

maḳhūr ol-: *Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.*

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr *(Mes. 149, Mıs. 54). [maḳḫūr ola, -a]*

maḳhūr u maḥrūm it-: *"Kahrolmuş ve yoksun etmek.".*

İdersin kimini maġfūr u merḥūm
İdersin kimini maḳhūr u maḥrūm *(Mes. 6, Mıs. 144). [maḳhūr u maḥrūm idersin, -er, -sin]*

maḳṣad-ı aḳṣā: *En yüksek maksat.*

İlāhī Kaʿbe-i ʿulyā ḥakıyçün
İlāhī **maḳṣad-ı aḳṣā** ḥaḳıyçün *(Mes. 34, Mıs. 12). [maḳṣad-ı aḳṣā]*

maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun dağıtım yeri".*

Ḳısmet-i raḥmet olıcaḳ yaradur
Maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 24). [maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

maḳṣūd: *Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.*

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 14). [maḳṣūd]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 31). [maḳṣūdı, -ı]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāṣıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 42). [maḳṣūdı, -ı]

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 99). [maḳṣūdıdur, -ı, -dur]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 150). [maḳṣūd]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 194). [maḳṣūdına, -ı, -n, -a]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 154). [maḳṣūduñ, -uñ]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 160). [maḳṣūduñı, -uñ, -ı]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 47). [maḳsūd]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 30). [maḳṣūd]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 60). [maḳṣūd]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 27). [maḳṣūd]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 25). [maḳṣūd]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [maḳṣūd]

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 21). [maḳṣūd]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 12). [maḳṣūd]

Didi maḳṣūd bu mıdur cihānda
Eyitdi kim cihānda bile cānda (Mes. 47, Mıs. 47). [maḳṣūd]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 12). [maḳṣūdını, -ı, -n, -ı]

Ḳamunuñ eyle maḳṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl (Mes. 155, Mıs. 315). [maḳṣūdını, -ı, -n, -ı]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 48). [maḳsūḍı, -ı]

Ḳamu maḳsūd ḥāṣıl oldı el-ḥaḳ
Cemālüñ görmek ister cān ancaḳ (Mes. 158, Mıs. 25). [maḳsūd]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Ṣon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 14). [maḳsūdı, -ı]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 48). [maḳsūd]

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 66). [maḳṣūdını, -ı, -n, -ı]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [maḳṣūduñ, -uñ]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 54). [maḳṣūduñı, -u, -ñ, -ı]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 53). [maḳṣūdı, -ı]

maḳṣūd idin-: *Amaç hâline getirmek.*

Seni **maḳṣūd idinen** ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün *(Mes. 34, Mıs. 17). [maḳṣūd idinen, -in, -en]*

maḳṣūd it-: *Arzulanan yapmak.*

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd *(Mes. 169, Mıs. 18). [maḳṣūd it]*

maḳṣūd iriş-: *Amaca ulaşmak.*

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl *(Mes. 62, Mıs. 4). [maḳṣūd irişüp, -üp]*

maḳṣūd ol-: *Amaçlanan, istenilen.*

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 70). [maḳṣūd oldı, -dı]

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd (Mes. 27, Mıs. 35). [maḳṣūd olmış idi, -mış, -idi]

Ṭapuñ ʿābidlere maʿbūd olupdur
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur (Mes. 3, Mıs. 6). [maḳṣūd olupdur, -up, -dur]

maḳṣūd-ı cāna ir-: *Sevgiliye kavuşmak, gönlün istediğine ermek.*

Şükür kim irüben maḳṣūd-ı cāna
Şükür kim unudıldı derd ü hicrān *(Gaz. 15, Mıs. 7). [maḳṣūd-ı cāna irüben, -üben]*

maḳṣūd-ı dil: *Gönlün arzusu.*

Görelden kendümüñ ḥālin budur **maḳṣūd-ı dil** her dem
Kemend-i zülf-i dilberde nigūn-sār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 3). [maḳṣūd-ı dil]*

maḳṣūd-ı muḥammed: *"Hz. Muhammed'in (SAV) isteği".*

Çü **maḳṣūd-ı Muḥammed** oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl *(Mes. 8, Mıs. 193). [maḳṣūd-ı muḥammed]*

maktūl ol-: *Öldürülmüş, katledilmiş olmak.*

Daḥı Yaḥyā ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl *(Mes. 6, Mıs. 227). [maḳtūl oldı, -dı]*

māl: *Servet, para, mal, mülk.*

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki **mālından** ḳamu şehr aldı behre *(Mes. 23, Mıs. 62). [mālından, -ı, -(n)dan]*

māl ü evrenc: *Mülk ve altın?*

İkinci bu ne varsa **māl ü evrenc**
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc *(Mes. 122, Mıs. 49). [māl ü evrenc]*

māl ü genc: *Mal, mülk ve hazine.*

Kime buldurdı ʿālem **māl ü genci**
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci *(Mes. 168, Mıs. 113). [māl ü genci, -i]*

māl ü menāl: *Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, mal mülk, servet.*

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña **māl ü menālin** *(Mes. 10, Mıs. 10). [māl ü menālin, -in]*

māl ü niʿmet: *Varlık ve saâdet.*

Firāvān **māl ü niʿmet** tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt *(Mes. 113, Mıs. 7). [māl ü niʿmet]*

māl-i ḳārūn: *Karun'un serveti, Karun'un sahip olduğu varlık.*

Taṣadduḳ idicegez **māl-i Ḳārūn**
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün *(Mes. 19, Mıs. 109). [māl-i ḳārūn]*

māl-ı şefāʿat: *"Yardımının serveti, ihsanının hazinesi.".*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(Kas. 4, Mıs. 74). [māl-ı şefāʿatüñ, -üñ]*

maʿlūm: *Bilinen, ayan, açık, aşikar.*

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61). [maʿlūm]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 58). [maʿlūmdur, -dur]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 38). [maʿlūm]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 99). [maʿlūm]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [maʿlūm]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 8). [maʿlūmdur, -dur]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 52). [maʿlūmdur, -dur]

Ḫudā adını evvel eyle āġāz
Ki aña maʿlūm durur cümle-i rāz (Mes. 156, Mıs. 46). [maʿlūm durur, -durur]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 108). [maʿmūr iken]

maʿlūm it-: *Haber vermek, bilgilendirmek.*

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm *(Mes. 117, Mıs. 35). [maʿlūm itdi]*

maʿlūm ḳıl-: *Bildirmek.*

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm *(Mes. 121, Mıs. 62). [maʿlūm ḳılalum, -a, -lum]*

maʿlūm ol-: *Bilinmek, anlaşılmak.*

Çıḳıban Ḳayṣer ile leşker-i Rūm
Dügünüñ ḥāli ḫalḳa oldı maʿlūm (Mes. 154, Mıs. 10). [maʿlūm oldı, -dı]

İdem dirseñ beni ḥīleyle ḫoşnūd
Dem-ā-dem daḫı maʿlūm oldı maḳsūd (Mes. 163, Mıs. 48). [maʿlūm oldı, -dı]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [maʿlūm ḳıldı]

maʿlūm ol-: *İçine doğmak; olacağı önceden kestirmek, sezmek.*

Bu sözi çünki işitdi Ḳayṣer-i Rūm
Bu sözler aña oldı çünki maʿlūm (Mes. 128, Mıs. 38). [maʿlūm oldı]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 37). [maʿlūm oldı]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [maʿlūm olsun, -sun]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 101). [maʿlūm olsun, -sun]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 11). [maʿlūm olsun, -sun]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 13). [maʿlūm olsun]

maʿmūr: *Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş.*

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı **maʿmūr**
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem *(Kas. 5, Mıs. 39). [maʿmūr]*

maʿmūr eyle-: *İmar etmek, bayındır hale getirmek.*

Nola göñlümi **maʿmūr eyler isen**
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(Gaz. 27, Mıs. 5). [maʿmūr eyler isen, -r, -isen]*

maʿmūr ol-: *Gelişip güzelleşmek, bayındır duruma gelmek.*

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 31). [maʿmūr oldı, -dı]

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 4). [maʿmūr olmadı, -ma, -dı-ma, -dı]

Hemīşe rāyetüñ manṣūr olsun
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun (Mes. 149, Mıs. 56). [maʿmūr olsun, -sun]

maʿmūr ol-: *Bayındır olmak. || Neşeli, sevinçli olmak.*

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine nūr buldı (Mes. 97, Mıs. 37). [maʿmūr oldı]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 8). [maʿmūr olur]

maʿnā: *Anlam, içyüz.*

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 15). [maʿnā]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna şaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 5). [maʿnā]

mânend: *Far. Menend, nazir, misl, benzer, şebih.*

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 65). [mānend]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 26). [mānend]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 91). [mānend]

mānend-i lāle: *Lale gibi.*

Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil ġarḳ-ı ḫūn **mānend-i lāle** *(Mes. 96, Mıs. 44). [mānend-i lāle]*

mānend-i nāhīd: *Nahid gibi. Nahid; Sabahyıldızı, Tanyıldızı, Zühre, Venüs anlamlarında kullanılır.*

Ol iki naġmeger **mānend-i Nāhīd**
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd *(Mes. 97, Mıs. 27). [mānend-i nāhīd]*

manġal: *Yemek pişirmek için ateş yakılan ısıtma aracı.*

Buḫūr-ı ʿūd idüp ṣandal ile
Yaḳup müşg ile ʿanber manġal ile (Mes. 155, Mıs. 92). [manġal ile, -ile]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 30). [manġal]

maʿnī: *Mana, anlam, iç yüz; öz, hakikat.*

İkisinden daḫı bī-ʿaşḳ ḳalma
Bu maʿnīden iñen de dūr olma (Mes. 19, Mıs. 78). [maʿnīden, -den]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 5). [maʿnīyile, -y, -ile]

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz (Mes. 87, Mıs. 6). [maʿni]

Olur ḫaṭṭı bigi gönli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 26). [maʿnīsi, -si]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 39). [maʿnī]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 13). [maʿnī]

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz (Mes. 115, Mıs. 7). [maʿnīden, -den]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 39). [maʿnī]

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl (Mes. 151, Mıs. 9). [maʿnī]

İdüp ḥubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden şāh feryād (Mes. 162, Mıs. 9). [maʿnīsini, -s, -i, -n, -i]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 19). [maʿnī]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 111). [maʿnī]

mānīʿ ol-: *Engel olmak.*

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña mānīʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfīʿ olmaz (Mes. 3, Mıs. 97). [mānīʿ olmaz, -maz]

Günāhum oluban ḫayruma mānīʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 103). [mānīʿ oluban, -uban]

maʿni-i ebyāt: *Beyitlerin anlamı, anlamlı beyitler, anlam incileri bulunan şiirler.*

Feṣāḥātde dilüñdür rūḥ-perver
Sözüñdür **maʿni-i ebyāta** zīver *(Mes. 169, Mıs. 24). [maʿni-i ebyāta, -a]*

manṣūr eyle-: *Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.*

Vücūdın eyle her arada manṣūr
Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr *(Mes. 18, Mıs. 117). [manṣūr eyle]*

manṣūr ḳıl-: *Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.*

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳhūr *(Mes. 149, Mıs. 53). [manṣūr ḳıla, -a]*

manṣūr ol-: *Galip olmak, zafere ulaşmak.*

Hemīşe rāyetüñ **manṣūr olsun**
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun *(Mes. 149, Mıs. 55). [manṣūr olsun, -sun]*

mār: *Yılan.*

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 198). [mār]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 26). [māra, -a]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 51). [mārı, -ı]

mār: *Yılan II sevgilinin saçı.*

Gehī ṭutar idi şeh zülfi **mārın**
Gehī būse ḳılur idi nigārın *(Mes. 155, Mıs. 221). [mārın, -ı, -n]*

maʿrifet: *İş yapma husûsundaki ustalık, beceriklilik, hüner, mahâret.*

Bilür ol cān ki ʿirfānı ṣıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 172). [maʿrifetdür, -dür]

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 38). [maʿrifetden, -den]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 42). [maʿrifetdür, -dür]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 81). [maʿrifetden, -den]

maʿrūf: *Herkesçe bilinen, tanınmış, meşhur.*

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm **maʿrūf idi** ol *(Mes. 19, Mıs. 120). [maʿrūf idi, -di]*

mārūt: *Arkadaşı Harut ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.*

Gözinden ögrenürdi siḥri **Mārūt**
Lebinden bī-bahā olurdı yāḳūt *(Mes. 155, Mıs. 217). [mārūt]*

maʿṣıyet: *Günah.*

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 149). [maʿṣıyetden, -den]

maşlaḥat: *İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.*

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 37). [maṣlaḥātdan, -dan]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 41). [maṣlaḥatdur, -dür]

maşrıḳ: *Güneşin doğduğu yer, doğu.*

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Şımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 47). [maşrıḳ]

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 49). [maşrıḳ]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 3). [maşrıḳdan, -dan]

maʿşūḳ u ʿāşıḳ: *Maşuk (sevilen) ve âşık.*

Ne yirde kim ola maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 35). [maʿşūḳ u ʿāşıḳ]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 319). [maʿşūḳ u ʿāşıḳ]

maʿşūm: *Ar. Suçsuz, günahsız. II Çocuk.*

Gehī maẓlūma eyleyüp ʿināyet
Gehī **maʿşūma** itdürür şeḥādet *(Mes. 2, Mıs. 118). [maʿṣūma]*

maʿşūm-ı pāk: *Temiz, saf küçük çocuk.*

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh **maʿşūm-ı pāke** pīşrevdür *(Mes. 15, Mıs. 6). [maʿṣūm-ı pāke]*

matlaʿ: *Bir kasîde veyaGaz.in mısrâları birbirine kâfiyeli olan ilk beyti.*

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaşīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 138). [maṭlaʿı, -ı]

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ (Mes. 32, Mıs. 2). [maṭlaʿ]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 26). [maṭlaʿı, -ı]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 4). [maṭlaʿ]

Dehān açup şeker efşān ḳıldı
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı (Mes. 133, Mıs. 6). [maṭlaʿı, -ı]

maṭleb: *İstek, istenilen şey.*

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem **maṭlebidür**
Zülāl-i āb-ı Kevs̱er meşrebidür *(Mes. 19, Mıs. 59). [maṭlebidür, -idür]*

maṭleb ol-: *"İstenen, talep edilen, istek".*

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb *(Mes. 6, Mıs. 244). [maṭleb oldı, -dı]*

maṭlūb: *Talep olunan, istenilen şey, maksut.*

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [maṭlūb]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [maṭlūb]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 313). [maṭlūba, -a]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 20). [maṭlūb]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 108). [maṭlūb]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḫūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 8). [maṭlūb]

maṭlūb it-: *Arzulamak, talep etmek.*

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde **maṭlūb it** maḳālin *(Mes. 1, Mıs. 52). [maṭlūb it]*

maṭlūb kıl-: *Talep edilen yapmak, beğendirmek. hoşa giden hale getirmek.*

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb *(Mes. 169, Mıs. 93). [maṭlūb ḳıl]*

maṭlūb ol-: *İstenilen,talep edilen hale gelmek.*

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Tb. 1, Mıs. 38). [maṭlūb oldı]*

māye: *Maya, asıl, öz, cevher.*

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı **māyesidür** *(Mes. 17, Mıs. 44). [māyesidür, -si, -dür]*

māye-i nāz: *Naz sermayesi: Cilve, işve hususunda usta ve bilgili olan.*

Didi luṭf ile kim iy **māye-i nāz**
Ḳad-i servüñ durur pīrāye-i nāz *(Mes. 136, Mıs. 7). [māye-i nāz]*

māyil: *Meyledici, meyleden.*

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil (Mes. 20, Mıs. 32). [māyil]

İki ʿāşıḳ biri birine māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 97, Mıs. 71). [māyil]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 59). [māyil]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 22). [māyil degülsin, -degülsin]

māyil ol-: *Meyletmek, eğilmek, gönül vermek.*

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 23). [māyil oldı]

Biri birine çünki oldı māyil
Ḳılurlar birbirine ḳol ḥamāyil (Mes. 52, Mıs. 5). [māyil oldı]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 3). [māyil oldı]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 119). [māyil ola]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 5). [māyil oldı, -dı]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 23). [māyil oldı, -dı]

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 251). [māyil oldı, -dı]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 103). [māyil olmazsa, -maz, -sa]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 139). [māyil olur]

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḥāṣıl (Mes. 22, Mıs. 143). [māyil olur]

māyil ol-: *İstekli, hevesli, arzulu olmak.*

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 119). [māyil olmışlardı, -mış, -lar, -dı]

Biri birine olup cān ile māyil
Kılurlar birbirine ḳol hamāyil (Mes. 98, Mıs. 17). [māyil olup]

māyil-i ḫ∨āb ol-: *Uykuya meyletmek.*

Gözinden çeşme bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb *(Mes. 37, Mıs. 88). [māyil-i ḫ∨āb olmış, -mış]*

māẕer: *Anne.*

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy **māẕer**
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer *(Mes. 114, Mıs. 31). [māẕer]*

maẕhar-ı nūr-ı ilāhī: *Allah nuruna mazhar olmuş, layık olmuş.*

Elā iy **maẕhar-ı nūr-ı İlāhī**
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı *(Mes. 9, Mıs. 1). [maẕhar-ı nūr-ı ilāhī]*

maẓlūm: *Haksızlığa uğramış / zulüm görmüş kimse.*

Gehī **maẓlūma** eyleyüp ʿināyet
Gehī maʿṣūma itdürür şeḥādet *(Mes. 2, Mıs. 117). [maẓlūma, -a]*

maʿẕūr eyle-: *Hoş görmek, affetmek.*

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr *(Mes. 117, Mıs. 95). [maʿẕūr eyle]*

mecāl: *Güç, kuvvet, derman, takat; imkân, fırsat.*

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 49). [mecālüñ, -ün]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 7). [mecālüñ, -üñ]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 39). [mecālüm, -üm]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 4). [mecāli, -i]

mecāli ḳal-: *Dermanı, takati, dayanma gücü kalmamak.*

Bu resme oldı çün Cemşīd ḥāli
Ḳamunuñ hīç ḳalmadı mecāli (Mes. 21, Mıs. 140). [mecāli ḳalmadı]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 12). [mecāli ḳalmadı, -ma, -dı]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 16). [mecāli ḳalmadı, -ma, -dı]

mecāz: *Gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işaret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.*

Ḥaḳīḳi bulmaġı isteyen ādem
Mecāz ile gerek kim ola hem-dem *(Mes. 19, Mıs. 64). [mecāz]*

mecāzī: *Mecazla ilgili olan, asıl anlamında kullanılmayan, gerçek olmadığı halde gerçekle arasında benzerlik veya daha başka bir ilgi bulunan.*

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī (Mes. 19, Mıs. 52). [mecāzī]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 53). [mecāzī]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 58). [mecāzī]

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 66). [mecāzī]

Ḥaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḥaḳīḳīye mecāzī reh-nümādur (Mes. 19, Mıs. 69). [mecāzī]

Ḥaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḥaḳīḳīye mecāzī reh-nümādur (Mes. 19, Mıs. 70). [mecāzī]

Ḥaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 71). [mecāzī]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 73). [mecāzī]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 76). [mecāzī]

Dürüşgil ḳoma elden hīç ʿaşḳı
Mecāzīden bulunur çün ḥaḳīḳī (Mes. 19, Mıs. 62). [mecāzīden, -den]

Ḥaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 72). [mecāzīnüñ, -nüñ]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 34). [mecāzī degülmiş, -degülmiş]

meclis: *Oturulacak, toplanılacak yer; eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.*

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 6). [meclisümüz, -ümüz]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [meclis]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 5). [meclisde, -de]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 8). [meclis]

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb (Gaz. 49, Mıs. 5). [meclisinde, -i, -n, -de]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 138). [meclis]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [meclis]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 146). [meclis]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 2). [meclis]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 1). [meclisden, -den]

Perī-ruḫ mest idi vü rind ü ʿaşıḳ
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ (Mes. 46, Mıs. 6). [meclis]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 21). [meclis]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 12). [meclisde, -de]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 2). [meclis]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 14). [meclis]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 13). [meclisde, -de]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 2). [meclis]

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar (Mes. 54, Mıs. 8). [meclis]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 4). [meclise, -e]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 11). [meclise, -e]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 41). [meclis]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [meclis]

Göñülden itmege ʿayş u neşāṭı
Döşendi arada meclis bisāṭı (Mes. 98, Mıs. 14). [meclis]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [meclis]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 85). [meclis]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 86). [meclis]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [meclisden, -den]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 16). [meclise, -e]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 13). [meclise, -e]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 18). [meclis]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 2). [meclise, -e]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 2). [meclis]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 79). [meclis]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 84). [meclis]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 2). [meclis]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 5). [meclis]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 2). [meclis]

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Ṣunarlardı ḳamu ḫamr-ı revāḳī (Mes. 154, Mıs. 45). [meclisde, -de]

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 67). [meclisde, -de]

Ḳıluban devr meclisde ḳadeḥler
Gidüben ġuṣṣalar geldi feraḥlar (Mes. 154, Mıs. 73). [meclisde, -de]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 85). [meclisde, -de]

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle (Mes. 158, Mıs. 63). [meclisde, -de]

meclis eyle-: *Toplanmak.*

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 108). [meclis eyle]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Ḳayṣer
Gelüp bizümle meclis eylesin der (Mes. 117, Mıs. 12). [meclis eylesin, -sin]

meclis kıl-: *Meclise niyet etmek, sohbete niyetlenmek.*

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis (Mes. 111, Mıs. 26). [meclis ḳılur, -ur]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 4). [meclis ḳıluram, -ur, -am]

meclis ü şoḥbet: *Toplantı ve konuşma.*

Döşendi **meclis ü şoḥbet** bisātı
Göñülden itdiler ʿayş u neşāṭı *(Mes. 27, Mıs. 75). [meclis ü şoḥbet]*

meclis-i ḫāṣ: *Has meclisi. II. Seçkin kimselerin katılabildiği eğlence meclisi.*

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 213). [meclis-i ḫāṣ]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 50). [meclis-i ḫāṣ]

meclis-i ḫāṣ: *Özel bir meclis düzenlemek.*

Bu resme oldı çünkim **meclis-i ḫāṣ**
O ʿayṣa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ *(Mes. 154, Mıs. 59). [meclis-i ḫāṣ]*

meclis-i ḫāṣ eyle-: *Özel bir meclis düzenlemek.*

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳāṣ *(Mes. 49, Mıs. 11). [meclis-i ḫāṣ eylediler, -di, -ler]*

meclis-i ḫāṣ ḳıl-: *Özel meclis düzenlemek.*

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ *(Mes. 70, Mıs. 39). [meclis-i ḫāṣ ḳılurlar, -ur, -lar]*

meclis-i ḫāṣ ḳur-: *Seçkin meclis kurulmak; hususi, özel meclis kurulmak.*

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ *(Mes. 137, Mıs. 10). [meclis-i ḫāṣ ḳur]*

meclis-i şāh: *Padişahın meclisi.*

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür **meclis-i şāh** *(Mes. 27, Mıs. 94). [meclis-i şāh]*

mecnūn: *Mecnûn, 'aşk yüzünden deli-divâne olmuş, aklı başından gitmiş kimse, Leylâ ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı, Kays.*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ **Mecnūndan** mecnūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 14). [mecnūndan, -dan]*

mecnūn ol-: *Delirmek, aklını yitirmek II Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.*

Çü bu resme iş itdi aña gerdūn
Olup dīvāne oldı hemçü Mecnūn *(Mes. 73, Mıs. 32). [mecnūn olup]*

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ **mecnūn olupdur** *(Gaz. 24, Mıs. 8). [mecnūn olupdur]*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan **mecnūn olur** *(Gaz. 23, Mıs. 14). [mecnūn olur]*

mecrūḥ ḳıl-: *Yaralamak.*

Ġamzesi oḳı sīnemi **mecrūḥ ḳıldukça** anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan *(Gaz. 20, Mıs. 5). [mecrūḥ ḳıldukça, -duk, -ça]*

mecrūḥ-ı ẓulm: *Zulm yarası.*

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā **mecrūḥ-ı ẓulm** olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem *(Kas. 5, Mıs. 47). [mecrūḥ-ı ẓulm]*

medār: *Dayanak, dönülecek yer.*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀşīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel **medar** *(Kas. 1, Mıs. 36). [medar]*

medḥ: *Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.*

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 32). [medḥüñde, -üñ, -de]

Biri de medḥi sultān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 5). [medḥi, -i]

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 137). [medḥi, -i]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 128). [medḥüñ]

medḥ eyle-: *Methetmek, övmek.*

Şehi **medḥ eylemek** baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur *(Mes. 21, Mıs. 121). [medḥ eylemek]*

medḥ ü senālar it-: *Övmek.*

İder Ḫurşīde medḥ ü hem senālar
Ḳılur yüzin yire urup duʿālar *(Mes. 36, Mıs. 75). [medḥ ü senālar ider]*

medhūş ḳıl-: *Sarhoş ve şaşkın, kendinden geçmiş kılmak.*

Maḥabbet itdürür ʿāşıḳlara cūş
Maḥābbetdür ḳılan cānları medhūş *(Mes. 19, Mıs. 20). [medhūş ḳılan, -an]*

medhūş ol-: *Şaşırıp kalmak II Aklı başından gitmek.*

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 25). [medhūş olmış idi, -mış, -idi]

Gehī laʿlin añup medhūş olurdı
Gehī aġzın añup ḫāmuş olurdı (Mes. 26, Mıs. 59). [medhūş olurdı]

medīne: *Ravza-i Mutahhara'nın bulunduğu belde-i mübâreke. Medîne-i Münevvere, Yesrib.*

Özidür söz ile ʿilme **medīne**
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne *(Mes. 7, Mıs. 53). [medīne]*

mefātiḥ it-: *Anahtar yapmak.*

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını cennāta mefātiḥ *(Mes. 2, Mıs. 86). [mefātiḥ ider, -er]*

meftūn: *Âşık, vurulmuş, mübtelâ.*

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy **meftūn**
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn *(Mes. 74, Mıs. 13). [meftūn]*

meftūn eyle-: *Kendine bağlamak, hayran bırakmak.*

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 4). [meftūn eyledüñ, -dü, -ñ]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 14). [meftūn eyledüñ]

meftūn ol-: *Tutkun olmak.*

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül **meftūn olur** *(Gaz. 23, Mıs. 2). [meftūn olur]*

meger: *Meğer, oysa, oysaki.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 8). [meger]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 51). [meger]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 42). [meğer]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 59). [meger]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 25). [meger]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 40). [meger]

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şükūfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 1). [meger]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [meger]

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 17). [meger]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 19). [meger]

Görinmez gözüme daḫı cemālüñ
Meger kim ḳala göñlümde ḫayālüñ (Mes. 26, Mıs. 30). [meger]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 87). [meger]

Meger ire ʿināyetler Ḫudādan
Ki ḳurtulıbilem ben bu cefādan (Mes. 31, Mıs. 75). [meger]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [meger]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [meger]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 14). [meġer]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 7). [meġer]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 80). [meger]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 31). [meger]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19). [meger]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 41). [meger]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 25). [meger]

Meger bir gün ki ʿālem ḫurrem idi
Gül ü bülbül çemende hem-dem idi (Mes. 122, Mıs. 1). [meger]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 1). [meger]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 29). [meger]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [meger]

Bu yañadan meger Ḫurşīd bānū
İşitdi gitdügin Cemşīd-i meh-rū (Mes. 132, Mıs. 29). [meger]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 1). [meger]

Meger bir gün oturmış idi Şādī
Ḥaleb öñinde eyler idi şādī (Mes. 147, Mıs. 1). [meger]

Meger bir ṣubḥ mihr-i āsmānī
Münevver eyledi rūy-ı cihānı (Mes. 148, Mıs. 1). [meger]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 17). [meger]

Meger şāhileyidi ḫvīş-i Efser
Anuñ adına dirler idi Nevzer (Mes. 148, Mıs. 193). [meger]

Meger bir gün ki olmışdı ḫüceste
Gül ü sūsen çemende olmışdı deste (Mes. 154, Mıs. 1). [meger]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [meger]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [meger]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 1). [meger]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 62). [meger]

meger kim: *Meğer ki, oysa ki.*

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī *(Gaz. 17, Mıs. 7). [meger kim]*

meh: *Ay II Sevgili, dilber.*

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 3). [meh]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 8). [meh]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 3). [meh]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 3). [meh]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 118). [meh]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [mehün, -üñ]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7). [meh]

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 1). [mehüñ, -üñ]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [meh]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 77). [meh]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 26). [meh]

Olalı ʿaşḳun iy meh aña hem-dem
Cemālüñdür hemīşe aña maḥrem (Mes. 45, Mıs. 61). [meh]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 12). [meh]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 13). [mehüñ, -üñ]

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver (Mes. 55, Mıs. 4). [mehle, -le]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 9). [meh]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 10). [mehle, -le]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 31). [meh]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 27). [meh]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḫālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [meh]

Gözümden dūr olalı iy meh cemālüñ
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayālüñ (Mes. 96, Mıs. 41). [meh]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 64). [meh]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn (Mes. 119, Mıs. 6). [meh]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 5). [meh]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 63). [meh]

Çü ol meh vaṣlunun baġına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [meh]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 209). [meh]

Giderler şāh ile ol meh feraḫnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 69). [meh]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 37). [meh]

meh: *"Mah" ay, kamer.*

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol (Mes. 2, Mıs. 84). [meh]

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil (Mes. 2, Mıs. 38). [mehi, -i]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 60). [meh]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 88). [meh]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 18). [meh]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 24). [meh]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 63). [meh]

mehcūr: *Ar. Hicr ve firâka uğramış, ayrı düşmüş, gurbette olan.*

Ata bindi Hümāyūn ile Faġfūr
İkisinüñ de bile göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 56). [mehcūr]

Ki zirā daḫı Ṣādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 78). [mehcūr]

Oturmış idi bir gün şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr (Mes. 167, Mıs. 2). [mehcūr]

mehcūr ol-: *Üzülmek.*

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr *(Mes. 22, Mıs. 148). [mehcūr oldı, -dı]*

mehcūr ol-: *Uzaklaşmak, ayrı düşmek.*

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 8). [mehcūr oldum, -du, -m]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 77). [mehcūr olur]

Ḫayālüme benüm düşdükçe Faġfūr
Belā vü derd ile olur cān mehcūr (Mes. 164, Mıs. 6). [mehcūr olur, -ur]

meḥemmed şeh: *Osmanlı padişahlarından Sultan II. Mehmed (Fatih Sultan Mehmed).*

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem *(Mes. 169, Mıs. 63). [meḥemmed şeh]*

meh-i nev: *Hilâl, yeni ay.*

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 39). [meh-i nev]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 50). [meh-i nev]

meh-i tābān: *Parlak ay.*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 4). [meh-i tābān]

Gelmeyince bezmümüze şol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 1). [meh-i tābānumuz, -umuz]

mehlik eyle-: *Sultanlık yapmak, padişahlık yapmak.*

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre **mehlik eyle** *(Mes. 168, Mıs. 22). [mehlik eyle]*

mehliḳā: *Ay yüzlü güzel/dilber.*

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 3). [mehliḳā]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 7). [meh-liḳā]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 2). [meh-liḳādan, -dan]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [meh-liḳā]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 9). [meh-liḳānuñ, -nuñ]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 6). [meh-liḳā]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 3). [meh-liḳānuñ, -nuñ]

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 57). [meh-liḳāya, -y, -a]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 13). [meh-liḳāyı, -y, -ı]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 44). [meh-liḳādan, -dan]

meh-rū: *Ay yüzlü güzel, sevgili.*

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 5). [meh-rū]

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil (Mes. 20, Mıs. 31). [meh-rūlar, -lar]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 29). [meh-rū]

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū (Mes. 21, Mıs. 141). [meh-rū]

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū (Mes. 22, Mıs. 91). [meh-rū]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 100). [meh-rūlar, -lar]

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 111). [meh-rūlar, -lar]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 117). [meh-rūlar, -lar]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [meh-rūlar, -lar]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 70). [meh-rūlar, -lar]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 49). [meh-rū]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 14). [meh-rūlar, -lar]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [meh-rū]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7). [meh-rū]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 27). [meh-rū]

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 7). [meh-rūya, -y, -a]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 12). [meh-rū]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 19). [meh-rū]

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 42). [meh-rū]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Şanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 247). [meh-rünuñ, -nuñ]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 19). [meh-rū]

Didi Dil-cū ki iy meh-rūy her dem
Olurduḳ devletüñ ʿıydiyle ḫurrem (Mes. 60, Mıs. 1). [meh-rūy]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 13). [meh-rūy]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [meh-rūya]

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet (Mes. 98, Mıs. 6). [meh-rūy]

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā (Mes. 107, Mıs. 5). [meh-rūy]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 34). [meh-rūy]

meh-rūy efser: *Ay yüzlü Efser. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in annesi.*

Söze geldi hemān **meh-rūy Efser**
Diliyle şankim açdı teng-i şekker *(Mes. 108, Mıs. 1). [meh-rūy efser]*

meh-rūy-ı ʿālem: *Dünya ay yüzlüsü.*

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 1). [meh-rūy-ı ʿālem]

Ne deñlü var ise meh-rūy-ı ʿālem
Yazup eşkālin idinmişdi maḥrem (Mes. 23, Mıs. 19). [meh-rūy-ı ʿālem]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 39). [meh-rūy-ı ʿālem]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 169). [meh-rūy-ı ʿālem]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 13). [meh-rūy-ı ʿālem]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 21). [meh-rūy-ı ʿālem]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 25). [meh-rūy-ı ʿālem]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 49). [meh-rūy-ı ʿālem]

meh-rūy-ı dilber: *Ay yüzlü sevgili.*

Senüñ ʿaşḳuñdan iy **meh-rūy-ı dilber**
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer *(Mes. 90, Mıs. 7). [meh-rūy-ı dilber]*

meh-rūy-ı dildār: *Sevgilinin ay gibi güzel yüzü.*

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 129). [meh-rūy-ı dildār]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 38). [meh-rūy-ı dildār]

meh-rūy-ı ḫoş-gū: *Tatlı konuşan güzel yanaklı, yüzlü.*

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 12). [meh-rūy-ı ḫoş-gū]

meh-rūyı ḫurşīd: *Hurşid'in ay yüzlüleri. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in iki cariyesi.*

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 25). [meh-rūyı ḫurşīd]

meh-tāb: *Ay aydınlığı, ay ışığı.*

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḥāṣıl (Mes. 22, Mıs. 144). [meh-tāb]

mehveş: *Ay gibi güzel, sevgili.*

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 25). [mehveş]

mekān: *1. Yer, mahal. 2. Durulan, oturulan yer, ev, mesken, ikāmetgâh.*

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 153). [mekān]

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 153). [mekānı, -ı]

mekān: *Mekan, yer. II Dünya.*

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 68). [mekânı, -ı]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [mekânı, -ı]

mektūb: *Haber olarak gönderilen yazılı kağıt.*

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 9). [mektūbı, -ı]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 19). [mektūbı, -ı]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 17). [mektūbı, -ı]

Çü buldı ol ʿāṣıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 1). [mektūbı, -ı]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 1). [mektūb]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 41). [mektūbı, -ı]

mektūb ol-: *Yazılmış olmak.*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Tb. 1, Mıs. 42). [mektūb olursa, -ur, -sa]*

melāl: *Sıkıntı, gam, keder.*

Didiler bil şehā şehzāde ḫālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 26). [melālin, -in]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḫāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 38). [melāli, -i]

melālet: *Sıkıntı, gam.*

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet (Mes. 71, Mıs. 15). [melālet]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 44). [melālet]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 58). [melālet]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 32). [melāletden, -den]

Gice olınca oldı ʿayş u ṣoḥbet
Ḳomadılar dil ü cānda melālet (Mes. 119, Mıs. 22). [melālet]

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 10). [melālet]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 22). [melālet]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 28). [melālet]

melālet çek-: *Sıkıntı çekmek.*

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet *(Mes. 67, Mıs. 35). [melālet çekme, -me]*

melālet ḳo-: *Sıkıntı bırakmak, gam bırakmak.*

Virüp ḳavmine ol dem istimālet
Göñüllerinde ḳomadı melālet *(Mes. 148, Mıs. 26). [melālet ḳomadı, -ma, -dı]*

melālet ṭut-: *Hüzünlenmek.*

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet *(Mes. 117, Mıs. 132). [melālet ṭutma, -ma]*

melāmet: *Kınanma, ayıplanma.*

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 74). [melāmet]

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḥūset (Mes. 80, Mıs. 3). [melāmet]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Ḳomadılar dil ü cānda melamet (Mes. 117, Mıs. 118). [melamet]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 29). [melāmet]

melāmet kıl-: *Kınamak, yermek, ayıplamak.*

Eger Ḥaḳdan olur ise ʿināyet
Ḳılayın anları ḫalḳa melāmet (Mes. 129, Mıs. 30). [melāmet ḳılayın, -a, -yın]

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet (Mes. 126, Mıs. 20). [melāmet ḳıldı, -dı]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 110). [melāmet ḳılur, -ur]

melāmet ol-: *Ayıplanmak, kınanmak; rezil ve rüsva olmak.*

Naṣīḥat virdügince şevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar (Mes. 85, Mıs. 46). [melāmet olduġumca, -duġ, -um, -ca]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 40). [melāmet olmaz, -maz]

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 71). [melāmet oluram, -ur, -am]

melāyik: *Melekler.*

Melāyik işidüben sözlerini
Ḳamu pāyina sürdi yüzlerini (Mes. 8, Mıs. 55). [melāyik]

Melāyik ṣaf ṭutuban ḳarşu ḳarşu
Sürerlerdi Muḥammed izine rū (Mes. 8, Mıs. 83). [melāyik]

melek: *Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.*

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 106). [melekler, -ler]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [melek]

Melekler bendedür ḫüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 43). [melekler, -ler]

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 21). [melekler, -ler]

Yanar āhum odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 16). [melekler, -ler]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 102). [melekler, -ler]

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫiẕmetüñ ile oldı püşt-ḫam (Kas. 4, Mıs. 59). [melekler]

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ istādesidür (Mes. 7, Mıs. 22). [melekler]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 36). [melekler]

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaṣrına eyler pāsbānlıḳ (Mes. 17, Mıs. 18). [melekler]

melek-manẓar: *Melek görünüşlü. Melekmanzar. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 15). [melek-manẓar]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 1). [melek-manẓar]

melik: *Mülk sahibi, hükümdar, padişah.*

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ istādesidür (Mes. 7, Mıs. 21). [melikler, -ler]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 21). [melik]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 1). [melik]

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 55). [melik]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 113). [melik]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ıraġ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 7). [melik]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [melik]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Gönül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 31). [melik]

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı (Mes. 44, Mıs. 15). [melik]

Melik çün düşmiş idi dest ü pādan
Ḫalāṣ isterdi zülf-i āşınādan (Mes. 69, Mıs. 25). [melik]

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile ḫūn ḳılurdı sebzezārı (Mes. 84, Mıs. 9). [melik]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 29). [melik]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḥāme (Mes. 97, Mıs. 32). [melik]

Melik çün çıḳıban Ḫurşīdi gördi
Dil ü cāndan ayaġına yüz urdı (Mes. 97, Mıs. 67). [melik]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 1). [melik]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 1). [melik]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 9). [melik]

Melik çün Şādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh (Mes. 115, Mıs. 57). [melik]

Çü düşmen gönli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 8). [melik]

melik cemşīd: *Cemşīd ü Ḫurşīd adlı eserin erkek kahramanı.*

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 1). [melik cemşīd]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 105). [melik cemşīd]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 1). [melik cemşīd]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 33). [melik cemşīd]

melik faġfūr: *Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.*

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi *(Mes. 26, Mıs. 23). [melik faġfūr]*

melik ḳayṣer: *Hükümdar Kayser. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in babası.*

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān *(Mes. 117, Mıs. 5). [melik ḳayṣer]*

melik şādī: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in taliplisi, Şam Hüsrevi'nin oğlu.*

Melik Şādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Şām *(Mes. 108, Mıs. 9). [melik şādī]*

melik şādī: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in taliplisi.*

Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı *(Mes. 118, Mıs. 51). [melik şādī]*

melikzāde: *Hükümdar oğlu.*

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 127). [melikzāde]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 105). [melikzāde]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 15). [melikzāde]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 15). [melikzāde]

melūl ol-: *Mahzun olmak, kederlenmek, üzgün olmak.*

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 48). [melūl oldı]

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 79). [melūl olma]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 7). [melūl olma]

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı (Mes. 162, Mıs. 15). [melūl olup, -up]

memātı vir-: *Öldürmek, bir şeyi ölümüne sebep yapmak.*

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine peşşeden virür memātı *(Mes. 2, Mıs. 108). [memātı virür, -ür]*

memleket: *Bir devletin, bir hükümdârın yönetimi altında bulunan yer, ülke.*

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir **memleket** içre şehenşāh *(Mes. 45, Mıs. 32). [memleket]*

Iraġ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu **memleketden** *(Mes. 165, Mıs. 56). [memleketden, -den]*

menḥūs: *Uğursuz, meşum.*

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni **menḥūs iken** oldı hümāyūn *(Mes. 167, Mıs. 62). [menḥūs iken, -iken]*

mennāʿ-ı ḫayr: *İyi ve faydalı işlere engel olmak.*

Mübāşir ḫayra olan girer ṣevāba
Velī **mennāʿ-ı ḫayr** uġrar ʿaẕāba *(Mes. 165, Mıs. 116). [mennāʿ-ı ḫayr]*

mensūb ol-: *Bağlanmak, intisap etmek.*

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb *(Tb. 1, Mıs. 44). [mensūb olduġıçün, -duk, -ı, -içün]*

menzil: *Yer, mekân.*

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 8). [menzil]

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl (Mes. 26, Mıs. 37). [menzil]

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 71). [menzil]

menzil: *Yurt, mesken ‖ makam.*

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 183). [menzilüñi, -ü, -ñ, -i]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 236). [menzīl]

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ (Mes. 7, Mıs. 24). [menzili, -i]

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet şehr-i ʿaşḳuñ menzilidür (Mes. 19, Mıs. 28). [menzilidür, -i, -dür]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [menzil]

menzil it-: *Yer, mesken edinmek.*

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil *(Mes. 84, Mıs. 7). [menzil itdi, -di]*

menzil-be-menzil: *Menzilden menzile, durak durak, bir yerden bir yere.*

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 56). [menzil-be-menzil]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 82). [menzil-be-menzil]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 7). [menzil-be-menzil]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 24). [menzil-be-menzil]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 6). [menzil-be-menzil]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 60). [menzil-be-menzil]

Ḥaḳīḳīnüñ mecāzī menzilidür
Mecāzīnüñ ḥaḳīḳī ḥāṣılıdur (Mes. 19, Mıs. 71). [menzilidür]

menzil-i māh: *Ay'ın vardığı yer. ll Sabah olması.*

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi **menzil-i māh** *(Mes. 151, Mıs. 42). [menzil-i māh]*

mercān: *Ar. Denizden çıkan maruf kırmızı cevher.*

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm **mercān** *(Mes. 20, Mıs. 90). [mercān]*

merd: *Yiğit,cesur, kahraman.*

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 19). [merdi, -i]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 1). [merd]

merdāne: *Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe.*

Bize merd-i hüner-perver gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür (Mes. 121, Mıs. 14). [merdāne]

Şoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 21). [merdāne]

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 36). [merdāne]

merd-i ʿāḳil: *Akıllı kimse.*

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy **merd-i ʿāḳil** *(Mes. 34, Mıs. 80). [merd-i ʿāḳil]*

merd-i ʿāşıḳ: *Aşık adam.*

Didi şeh kendüye iy **merd-i ʿāşıḳ**
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ *(Mes. 33, Mıs. 5). [merd-i ʿāşıḳ]*

merd-i ḥāzıḳ: *Usta, işinin ehli yiğit olmak.*

Şınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy **merd-i ḥāzıḳ** *(Mes. 24, Mıs. 24). [merd-i ḥāzıḳ]*

merd-i hıredmend: *Akıllı, anlayışlı adam.*

Yine şeh didi iy **merd-i ḫıredmend**
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend *(Mes. 30, Mıs. 31). [merd-i ḫıredmend]*

merd-i hüner-perver: *Hünerli yiğit, marifetli insan.*

Bize **merd-i hüner-perver** gerekdür
Hüner bilmekde merdāne er gerekdür *(Mes. 121, Mıs. 13). [merd-i hüner-perver]*

merd-i müsāfir: *Misafir adam, konuk kişi.*

Yine didi ki iy **merd-i müsāfir**
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir *(Mes. 34, Mıs. 71). [merd-i müsāfir]*

merd-i üstād: *Herhangi bir ilimde bilgi sahibi olan insan.*

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 87). [merd-i üstād]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 3). [merd-i üstād]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 11). [merd-i üstād]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 87). [merd-i üstād]

merd-i yegāne: *Biricik yiğit.*

Yir öpübeni ol **merd-i yegāne**
Reh-i Çīni ṭutup oldı revāne *(Mes. 158, Mıs. 43). [merd-i yegāne]*

merdūd ḳıl-: *"Reddedilmiş, kovulmuş".*

İşigüñden beni **merdūd ḳılma**
Cihān içinde nā-maḥmūd ḳılma *(Mes. 6, Mıs. 133). [merdūd ḳılma]*

merdūd ol-: *Kovulmuş, defedilmiş II geri çevrilmiş, kabul edilmemiş, makbul sayılmamış.*

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd *(Mes. 6, Mıs. 137). [merdūd ola]*

merdüm: *Göz bebeği.*

Laʿl-i cān baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini (Gaz. 25, Mıs. 8). [merdümini, -i, -n, -i]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 37). [merdüm]

merdüm-āzār ol-: *İnsanları incitmek, eziyet etmek.*

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār *(Mes. 5, Mıs. 153). [merdüm-āzār olma, -ma]*

merġūb: *İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey).*

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur **merġūb** söyle *(Mes. 23, Mıs. 30). [merġūb]*

merġūb eyle-: *Rağbet edilen haline getirmek, istenmesi, talep görmesini sağlamak.*

Cemāliñ ʿālem içre eyle māhbūb
Māḳalin ādem içre eyle merġūb *(Mes. 1, Mıs. 42). [merġūb eyle]*

merḥabā: *Müslümanlar arasında bir nevi selâmlaşma kelimesi olup, "rahat olunuz, serbest olun, hoş geldiniz" mânasında söylenir.*

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye **merḥabāyı** *(Mes. 34, Mıs. 64). [merḥabāyı, -y, -ı]*

merḥabā ḳıl-: *Merhaba demek, selamlamak.*

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl (Mes. 132, Mıs. 64). [merḥabā ḳıl]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 2). [merḥabālar ḳılurken, -ur, -ken]

merḥabālar ḳıl-: *Karşılamak, hoş geldine gitmek, hoşamedi etmek.*

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 28). [merḥabālar ḳılalar, -a, -lar]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 46). [merḥabālar ḳıldı, -dı]

merhem: *Çare, derman, ilaç.*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 4). [merhem]

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā mecrūḥ-ı ẓulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem (Kas. 5, Mıs. 48). [merhem]

merhem bul-: *Derman bulmak, sıkıntısını giderecek bir çözüm bulmak; sevgili bulmak.*

Ne ġam var zaḫmdan **merhem bulındı**
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı *(Mes. 155, Mıs. 197). [merhem bulındı, -ın, -dı]*

merhem ol-: *İlaç, çare, derman olmak.*

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem *(Kas. 5, Mıs. 62). [merhem olduġiyçün, -duġ, -i, -yçün]*

merhem ü tīmār: *İlaç ve tedavi.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ **merhem ü tīmārdan** *(Gaz. 20, Mıs. 6). [merhem ü tīmārdan, -dan]*

merhem-i lā ilāhe illā'llāh: *"Allah'tan başka ilah yokturun merhemi".*

Zaḫm-ı küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illā'llāh *(Kas. 3, Mıs. 4). [merhem-i lā ilāhe illā'llāh]*

merhem-i lā ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun merhemi".*

Zaḫm-ı küfre virür şifâ-yı ebed
Merhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 4). [merhem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

merkeb: *Eşek.*

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp **merkebin** ḳopardı tozı *(Mes. 29, Mıs. 60). [merkebin, -iñ]*

merkeb ol-: *"Binek olmak, taşıyıcı olmak.".*

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı aña merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb *(Mes. 6, Mıs. 243). [merkeb oldı, -dı]*

merḳūm ol-: *Yazılmak.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli raḳam *(Kas. 4, Mıs. 9). [merḳūm olmadan, -madan]*

merve: *Merve: Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safa ovasında sa'y ederler, yani yedi defa gidip gelirler ki, hac farizasının rükünlerindendir.*

Ġam **Mervesine** saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 3). [mervesine, -si, -ne]*

merve-i mürüvvet cūd: *"Merve cömertliğindeki lütuf" (Merve; Müslümanlar umre veya hacca gittiklerinde sa'y ibadetlerini yaparken yedi kere gidip geldikleri iki tepeden biri: Safâ ve Merve Tepeleri.*

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy **Merve-i mürüvvet cūduñ** aḳıtsa zemzem *(Kas. 5, Mıs. 8). [merve-i mürüvvet cūduñ, -uñ]*

merz-i rūma: *Rum toprağı, Rum ülkesi. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.*

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 9). [merz-i rūma, -a]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 15). [merz-i rūma]

merz-i rūmdur: *Rum toprağı, Rum ülkesi. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.*

Bu yirden öte **merz-i Rūmdur** bil
Velī yoluñ da baḫr-i ṣūmdur bil *(Mes. 29, Mıs. 97). [merz-i rūmdur, -dur]*

meşāʿil: *Meş'aleler.*

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre **meşāʿil** *(Mes. 69, Mıs. 6). [meşāʿil]*

meşʿāl: *Meşale.*

İki gözi ṣanasın **meşʿal** idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi *(Mes. 120, Mıs. 29). [meşʿal]*

mesel: *Atasözü, darb-ı mesel.*

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 26). [mesel]

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet (Mes. 67, Mıs. 1). [meselde, -de]

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 9). [meseller, -ler]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 25). [meseldür, -dür]

meşhūd: *Görülmüş, şahit olunmuş.*

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle **meşhūd** *(Mes. 5, Mıs. 26). [meşhūd]*

meşhūd ol-: *Şahit olmak, müşahede etmek, görmek.*

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 76). [meşhūd olup durur, -up, -dur-ur]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 76). [meşhūd olup durur, -up, -dur-ur]

meşḫūn ḳıl-: *Dolu, doldurulmuş olmak.*

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḫūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn *(Mes. 169, Mıs. 29). [meşḫūn ḳılup, -up]*

meşḫūn ol-: *Dolu olmak, doldurulmak.*

Maʿānīden gönül olmışdı meşḫūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 91). [meşḫūn olmışdı, -mış, -dı]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḫūn (Mes. 161, Mıs. 12). [meşḫūn olmışdı, -mış, -dı]

meşhūr: *Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.*

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 22). [meşhūr]

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 146). [meşhūrı, -ı]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 126). [meşhūr idi]

meşhūr eyle-: *Meşhur, bilindik,bilinen, ma'lum etmek.*

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 69). [meşhūr eyle]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 26). [meşhūr eyledi, -di]

meşhūr ḳıl-: *Meşhur etmek; herkes tarafından tanınır, bilinir etmek; ün kazandırmak, ünlendirmek; şöhret kazandırmak.*

Cihānda dīni ol **meşhūr ḳıldı**
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı *(Mes. 7, Mıs. 113). [meşhūr ḳıldı, -dı]*

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr *(Mes. 25, Mıs. 1). [meşhūr ḳıldı]*

meşhūr ol-: *Ün kazanmak, tanınmak, ün almak, ünlenmek, herkesçe bilinen.*

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr *(Mes. 28, Mıs. 5). [meşhūr oldı, -dı]*

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 63). [meşhūr oldı, -dı]

Meşhūr olalı bu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem (Kas. 4, Mıs. 11). [meşhūr olalı]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 7). [meşhūr oldı, -dı]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 96). [meşhūr olmışdı, -mış, -idi]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr *(Mes. 25, Mıs. 68). [meşhūr oldı]*

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 1). [meşhūr oldı, -dı]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 6). [meşhūr oldı, -dı]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 147). [meşhūr oldı, -dı]

Şitāb idüp giderken şāh Faġfūr
Iraḳdan şāh Cemşīd oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 40). [meşhūr oldı, -dı]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 90). [meşhūr oldı, -dı]

Ufuḳdan āfitāb oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr (Mes. 71, Mıs. 3). [meşhūr oldı, -dı]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 260). [meşhūr oldı]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 22). [meşhūr olur, -ur]

meşhūr-ı āfāḳ: *Ufukların bilineni, yayılmışı olmak, her tarafın meşhuru, bilineni olmak II her yere ün salmak, herkes tarafından tanınmak, bilinmek.*

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 56). [meşhūr-ı āfāk]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 37). [meşhūr-ı āfāḳ]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 11). [meşhūr-ı āfāḳ]

mesīḥ: *Hz. İsa (as) peygamber.*

Gehī luṭf-ıla ḳıluban ʿināyāt
Mesīḥʾe itdürür iḥyā-yı emvāt *(Mes. 2, Mıs. 120). [mesīḥʾe]*

mesken: *Oturulan, ikāmet edilen yer, ev, konut, ikāmetgâh.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 1). [meskenüñ, -üñ]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 20). [meskeni, -i]

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 122). [meskeninden, -i, -n, -den]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 124). [meskeninden, -i, -n, -den]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 10). [meskenüñ, -(ü)ñ]

mesken idin-: *Yerleşmek,yurt tutmak.*

Özi **mesken idinmiş idi** Çīni
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni *(Mes. 19, Mıs. 93). [mesken idinmiş idi, -in, -miş, -idi]*

mesken ḳıl-: *Mekân edinmek veya tutmak.*

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken *(Mes. 40, Mıs. 10). [mesken ḳılasın, -a, -sın]*

mesken ol-: *Yurt olmak, mekân olmak.*

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe **mesken olsun** aña zindān *(Mes. 17, Mıs. 130). [mesken olsun]*

mesned ḳıl-: *...'yı yer, makam, mevki haline getirmek; yer, makam, mevki olarak benimsemek.*

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed *(Mes. 17, Mıs. 127). [mesned ḳılmaya, -ma, -(y)a]*

meşreb: *Yaratılış, huy, tabiat.*

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevşer **meşrebidür** *(Mes. 19, Mıs. 60). [meşrebidür, -i, -dür]*

mesrūr eyle-: *Sevindirmek, mutlu etmek.*

Dili pür-nūr eyle zikrüñ ile
Dili **mesrūr eyle** fikrüñ ile *(Mes. 1, Mıs. 20). [mesrūr eyle]*

mesrūr ol-: *Sevinmek, memnun olmak.*

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr *(Mes. 167, Mıs. 20). [mesrūr oldı, -dı]*

mest: *Sarhoş, kendinden geçmek.*

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 13). [mest]

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik (Mes. 72, Mıs. 16). [mestlik, -lik]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [mest idi]

mest idi vü rind ü ʿaşık: *Düşkün, aldırışsız ve seven.*

Perī-ruḫ **mest idi vü rind ü ʿaşıḳ**
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ *(Mes. 46, Mıs. 5). [mest idi vü rind ü ʿaşıḳ]*

mest ol-: *Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 23). [mest olana, -an, -a]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 25). [mest oldı]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 47). [mest oldı]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Şādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī (Mes. 116, Mıs. 41). [mest oldı]

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 144). [mest oldı, -dı]

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını (Mes. 117, Mıs. 21). [mest olduġını, -duġ, -ı, -nı]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 17). [mest olmamışdı, -ma, -mış, -dı]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 80). [mest olmış idi, -mış, -idi]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 24). [mest olmışdı, -mış, -dı]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 11). [mest olupdur]

mest ü ʿāşıḳ ol-: *Kendinden geçmek ve aşık olmak.*

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ *(Mes. 69, Mıs. 15). [mest ü ʿāşıḳ olmış idi, -mış, -idi]*

mest ü bīmār: *Sarhoş ve hasta.*

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada **mest ü bīmār** *(Mes. 20, Mıs. 58). [mest ü bīmār]*

mest ü ḫumār: *Sarhoş ve mahmur.*

Ben ayruḳ cāmdan **mest ü ḫumāram**
Anuñ içün perīṣān-rūzgāram *(Mes. 22, Mıs. 133). [mest ü ḫumāram, -am]*

mest ü medhūş: *Sarhoş ve kendinden geçmiş.*

Çıḳup şeh dergehinden **mest ü medhūş**
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş *(Mes. 35, Mıs. 73). [mest ü medhūş]*

mest ü şeydā ḳıl-: *Hayran, kendinden geçmiş.*

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā *(Mes. 27, Mıs. 81). [mest ü şeydā ḳıldı, -dı]*

mestāne: *Aşk ile kendinden geçmiş, aşk sarhoşu olmuş.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār *(Kas. 1, Mıs. 42). [mestāne]*

mestlik: *Sarhoşluk II kendinden geçmişlik.*

Bu ḫˇāb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu **mestlikden** baña huşyārlıḳ vir *(Mes. 6, Mıs. 116). [mestlikden, -den]*

mesʿūd: *Ar. Saadetli, mübarek, kutlu, bahtiyar, bahtlı.*

Maḥābbetdür ḳāmu illerde **mesʿūd**
Maḥabbetdür ḳāmu dillerde maḥmūd *(Mes. 19, Mıs. 35). [mesʿūd]*

mesūʿd eyle-: *Saâdete erdirmek, mutlu kılmak.*

Dem-i Dāvūd ile **mesūʿd eyle**
Zebūrın sözümüñ maḥmūd eyle *(Mes. 1, Mıs. 23). [mesūʿd eyle]*

mesʿūd-ı ʿālem: *Dünyanın mutlusu, dünyanın saadetlisi.*

Kemāl ü lutf ile maḥmūd-ı ʿālem
Cemāl ü ʿizz ile **mesʿūd-ı ʿālem** *(Mes. 19, Mıs. 124). [mesʿūd-ı ʿālem]*

meşyen: *Yürüyerek, yayan olarak.*

Bu yolda çün ḳalem **meşyen** ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās *(Mes. 18, Mıs. 87). [meşyen]*

metāʿ: *Kıymetli eşya ve kumaş.*

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 79). [metāʿı, -ı]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 44). [metāʿın, -ın]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 32). [metāʿından, -ı, -n, -dan]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 37). [metāʿuñdan, -uñ, -dan]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 50). [metāʿı, -ı]

Begenüñ bu metāʿı ben göreyin
Buyurursañ daḫı irte getüreyin (Mes. 36, Mıs. 95). [metāʿı, -ı]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 41). [metāʿın, -ın]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 55). [metāʿından, -ı, -n, -dan]

Didi Ḫurşīd bu yire getürdüñ
Metāʿını bu araya yitürdüñ (Mes. 36, Mıs. 92). [metāʿını]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 99). [metāʿuñdan, -uñ, -dan]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 4). [metāʿuñdan, -uñ, -dan]

meʾvā: *Ar. Sığınacak yer, makam, yurt.*

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña **meʾvā** *(Mes. 1, Mıs. 26). [meʾvā]*

mevā ḳıl-: *Makam edinmek.*

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā *(Mes. 26, Mıs. 62). [mevā ḳıldı]*

mevc ur-: *Dalga vurmak, dalgalanmak.*

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [mevc urdı, -dı]

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 36). [mevc urdı]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 10). [mevc urur]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 16). [mevc urur]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 34). [mevc urur, -ur]

Ḳamu ṣaḥrā-yı Şām olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 10). [mevc ururdı, -ur, -dı]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 12). [mevc ururdı, -ur, -dı]

mevcūd: *Mevcut olan, var olan, bulunan.*

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ ṣunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [mevcūd]

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 155). [mevcūd]

mevcūd: *(Ar.) Var olan, bulunan (şey veya kimse).*

Ne kim var ise dünyā içre **mevcūd**
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd *(Mes. 2, Mıs. 147). [mevcūd]*

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu **mevcūd** anuñ ḥükmine maḥkūm *(Mes. 5, Mıs. 206). [mevcūd]*

mevcūd ol-: *Var olmak, vücuda gelmek, vücut bulmak.*

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd *(Mes. 17, Mıs. 46). [mevcūd oldı]*

Anuñçün oldı bunlar ḳamu mevcūd
Kola Ḥaḳ birlügine cümle meşhūd *(Mes. 5, Mıs. 25). [mevcūd oldı]*

mevlā: *Allah (c.c).*

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa **Mevlā** *(Mes. 5, Mıs. 122). [mevlā]*

mevsim: *Vakit, zaman.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş **mevsim durur** gör rüzgārı *(Gaz. 16, Mıs. 10). [mevsim durur, -durur]*

mevṣūf: *Vasıflandırılmış, nitelendirilmiş.*

ʿAṭā vü ʿilm ile **mevṣūf idi** ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol *(Mes. 19, Mıs. 119). [mevṣūf idi, -di]*

mevzūn u müretteb: *Ölçülü ve düzenli.*

Sözüñi söyle **mevzūn u müretteb**
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb *(Mes. 35, Mıs. 13). [mevzūn u müretteb]*

mevzūn-şemāyil: *Ölçülü görünüşlü.*

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 3). [mevzūn-şemāyil]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 9). [mevzūn-şemāyil]

mey: *Far. Şarap, bâde.*

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 5). [mey]

Elüñe al ṣabūḥī cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı (Gaz. 16, Mıs. 8). [mey]

Lebüñe cām-ı mey doḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı hergiz iʿtibārı (Gaz. 17, Mıs. 12). [meyüñ, -üñ]

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey (Gaz. 42, Mıs. 10). [mey]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay (Gaz. 42, Mıs. 1). [mey]

ʿAṭāya başlayup nūş eylese mey
Dürerdi defterini Ḥātem-i Ṭay (Mes. 19, Mıs. 107). [mey]

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 33). [mey]

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 38). [meye, -e]

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde (Mes. 20, Mıs. 45). [meyi, -i]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 42). [meyle, -le]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫvāb (Mes. 20, Mıs. 47). [meyle, -le]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 32). [mey]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 29). [mey]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 28). [mey]

Kimi dirdi ki ʿaşḳuñ ḥālidür bu
Kimi dirdi ki mey efʿālidür bu (Mes. 21, Mıs. 24). [mey]

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle (Mes. 21, Mıs. 105). [mey]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 26). [meye, -e]

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle (Mes. 21, Mıs. 106). [meyi, -i]

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 80). [meyle, -le]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı ṣāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [meyle, -le]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 246). [mey]

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 84). [mey]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [mey]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 81). [mey]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 80). [mey]

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 9). [meyüñ, -üñ]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 45). [meyi, -i]

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 8). [meye, -e]

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 34). [meyin, -in]

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña (Mes. 117, Mıs. 81). [mey]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 135). [mey]

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 60). [meye, -e]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 105). [meyi, -i]

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā (Mes. 117, Mıs. 24). [meyle, -le]

Bisāṭı meyle çün eyledi gülgūn
Dil ü cānı hemān dem oldı maḥzūn (Mes. 117, Mıs. 83). [meyle, -le]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 102). [meyle, -le]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 109). [meyle, -le]

Gelüben meyle ḳıldılar ṣafālar
Biribirine ḳıldılar vefālar (Mes. 119, Mıs. 19). [meyle, -le]

Çü meyle olmış idi cümle medhūş
Ḳamusı evlerine gitdi bī-hūş (Mes. 119, Mıs. 25). [meyle, -le]

Belābil naġmesini eyleyüp gūş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 116). [mey]

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 43). [meyden, -den]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 70). [meye, -e]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 83). [meyle, -le]

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle (Mes. 158, Mıs. 64). [mey]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 69). [mey]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 18). [mey]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 10). [mey]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [mey]

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henūz hīç huşyār (Tb. 1, Mıs. 75). [meyin, -in]

mey: *Şarap.*

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 140). [mey birle, -birle]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 4). [mey ile, -ile]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 70). [mey ile]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 8). [mey ile]

İdüp Cemşīd ile Ḫurşīd ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 52, Mıs. 4). [mey ile]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 22). [mey ile]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 38). [mey ile]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 47). [mey ile]

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 36). [mey ile]

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını (Mes. 117, Mıs. 22). [mey ile]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 103). [mey ile]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 16). [mey ile]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 80). [mey ile]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 86). [mey ile]

mey iç-: *Şarap içmek, içki içmek.*

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 217). [mey içüp]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 2). [mey içüp]

Mey içüp eylediler ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ururdı raḳṣ olup Ḫurşīd raḳḳāṣ (Mes. 44, Mıs. 7). [mey içüp]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 41). [mey içüp, -üp]

meydān: *1. Geniş yer, açıklık, saha. 2. savaş alanı. 3. yarışma, oyun yeri.*

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur **meydāna** dek ol şāh-ı ʿālem *(Mes. 118, Mıs. 26). [meydāna, -a]*

meydān: *Meydan, saha, alan.*

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 13). [meydānınuñ, -ı, -nuñ]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 42). [meydāñ]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 50). [meydān]

Çü Cemşīdi görür meydānda Şādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 33). [meydānda, -da]

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 35). [meydānda, -da]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 46). [meydānda, -da]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 46). [meydān]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 121). [meydān]

meydān ṭut-: *Meydana çıkmak. Ortaya çıkmak, görünmek.*

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān *(Mes. 126, Mıs. 38). [meydān ṭutdı, -dı]*

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān *(Mes. 118, Mıs. 10). [meydān ṭutdı]*

meydān ṭut-: *Meydana çıkmak. Ortaya çıkmak, görünmek II artmak, çoğalmak.*

Seḥergeh pehlevān-ı çarḫ meydān
Ṭutuben eyledi her yaña cevlān *(Mes. 118, Mıs. 2). [meydān ṭutuben, -uben]*

meydāna gel-: *Alana, sahaya gel.*

Bizi ġāfil bulup **meydāna geldi**
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi *(Mes. 126, Mıs. 39). [meydāna geldi, -di]*

meydan-ı ʿaşḳ: *Aşk meydanı.*

Gel iy **meydan-ı ʿaşḳuñ** ḳıṣṣa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḥat eyle ḳalb ü cānı *(Mes. 130, Mıs. 1). [meydan-ı ʿaşḳuñ, -uñ]*

mey-i ʿaşḳ: *Aşk şarabı.*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından *(Gaz. 7, Mıs. 3). [mey-i ʿaşḳından, -ın, -dan-ın, -dan]*

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş *(Mes. 37, Mıs. 67). [mey-i ʿaşḳından, -dan]*

mey-i bāḳī: *Sonsuz şarap.*

Getür sāḳī **mey-i bāḳī** demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem *(Gaz. 48, Mıs. 13). [mey-i bāḳī]*

mey-i cān-baḫş iç-: *Can bahşeden şarap içmek.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı *(Gaz. 16, Mıs. 9). [mey-i cān-baḫş içüp, -üp]*

mey-i gül-gūñ: *Gül renkli şarap.*

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı *(Gaz. 17, Mıs. 5). [mey-i gül-gūñ]*

mey-i gülgūn: *Gül renkli şarap.*

Mey-i gülgūn cāndan itdiler nūş
Semāʿ-ı erġanūnı ḳıldılar gūş *(Mes. 154, Mıs. 41). [mey-i gülgūn]*

mey-i laʿlin: *Sevgilinin kırmızı lal taşına benzeyen dudağının şarabı.*

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 144). [mey-i laʿlin, -i, -n]

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş (Mes. 98, Mıs. 31). [mey-i laʿlini, -i, -ni]

mey-i ṣāf: *Saf şarap.*

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 108). [mey-i ṣāf]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 40). [mey-i ṣāf ile, -ile]

Hemān dem ṣād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 8). [mey-i ṣāf ile]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 10). [mey-i ṣāf ile, -ile]

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 164). [mey-i ṣāf ile, -ile]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 10). [mey-i ṣāf ile, -ile]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Mey-i ṣāfile cānlar oldı rāḥat (Mes. 94, Mıs. 24). [mey-i ṣāfile]

mey-i ṣāfī: *Saf şarap.*

Mey-i ṣāfī içüben iy ḳamer-rū
Dilüñde ḳomaġıl bir ẕerre ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 71). [mey-i ṣāfī]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 106). [mey-i ṣāfī]

Çü Ḫurşīd oldı bu söz ile ġamnāk
Mey-i ṣāfī içüp oldı feraḥnāk (Mes. 46, Mıs. 64). [mey-i ṣāfī]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 17). [mey-i ṣāfī]

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 14). [mey-i ṣāfī]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 54). [mey-i ṣāfī]

mey-i yāḳūt: *Yakut renkli içki.*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendüzüñe ḳūt
Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı *(Gaz. 17, Mıs. 9). [mey-i yāḳūtı, -ı]*

meyl: *Bir tarafa doru eğilmek, yönelmek.*

Daḥı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [meyli, -i]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 26). [meyli]

meyle eyle-: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

Ki her kim eylese meyle dilīrī
Olur bir laḥẓada anuñ esīrī *(Mes. 117, Mıs. 27). [meyle eylese, -se]*

meyle melālet: *Şarap ve sıkıntı.*

Girü eyledi Ḳayṣer ʿayş u ṣoḥbet
Dilinde ḳomadı **meyle melālet** *(Mes. 117, Mıs. 10). [meyle melālet]*

meyle sāġar: *İçki ve şarap.*

Ki ṣāhā sini ister ṣāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 42). [meyle sāġar]

Anı gönderübeni ṣāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 116). [meyle sāġar]

Girü evden yaña döndi ṣāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 18). [meyle sāġar]

meyle vir-: *Gönül vermek, eğilim göstermek, sevmek.*

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın *(Mes. 69, Mıs. 19). [meyle virürdi, -ür, -di]*

meyl-i çīn: *Çin'e meyletmek, Çin'e gitmeyi istemek.*

Nola ger **meyl-i Çīn** eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 9). [meyl-i çīn]*

meyl-i her dil ol-: *Gönlün bir tarafa kayması.*

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil *(Mes. 22, Mıs. 140). [meyl-i her dil olur, -ur]*

meyli ḳıl-: *Arzu etmek, istemek.*

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı *(Mes. 155, Mıs. 253). [meyli ḳılurdı, -ur, -dı]*

meyl-i sünbül: *Sümbül meyli, sümbüle meyl.*

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol **meyl-i sünbül** *(Mes. 22, Mıs. 142). [meyl-i sünbül]*

mezkûr ol-: *1. Zikredilmek, anılmak.*

Oldı meẕkûr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 37). [meẕkûr oldı, -dı]*

mı: *Soru eki.*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 9). [mı]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [mi]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 17). [mı]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 81). [mı]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 68). [mi]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 20). [mi]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿḫīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 138). [mı]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [mı]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27). [mı]

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 31). [mı]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 25). [mı]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23). [mı]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 29). [mi]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 24). [mi]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfitāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19). [mi]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 26). [mı]

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik (Mes. 72, Mıs. 16). [mi]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [mi]

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend (Mes. 121, Mıs. 53). [mi]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [mi]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [mi]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [mı]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 26). [mı]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 91). [mı]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 94). [mı]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 97). [mi]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 32). [midür]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 58). [midür]

micmer: *Buhurdanlık.*

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 70). [micmer]

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān (Mes. 27, Mıs. 68). [micmerde, -de]

miʿde: *Mide.*

Girüp mey **miʿdesinde** ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña *(Mes. 117, Mıs. 81). [miʿdesinde, -si, -n, -de]*

miftāḥ: *Anahtar.*

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [miftāḥ]

Çü bu miftāḥdur her ḳufle miftāḥ
Fütūḥ andan bulur anuñçün ervāḥ (Mes. 2, Mıs. 3). [miftāḥdur, -dur]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13). [miftāḥ]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [miftāḥ]

miftāḥ ur-: *Anahtar sokmak II cinsel organını koymak.*

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ *(Mes. 155, Mıs. 283). [miftāḥ urdı, -dı]*

miftāḥ-ı billūr: *Şeffaf anahtar, cam anahtar. ll Erkek cinsel organı.*

O laʿlīn ḳufle şeh **miftāḥ-ı billūr**
Uruban ḳufli derden eyledi dūr *(Mes. 155, Mıs. 281). [miftāḥ-ı billūr]*

miftāḥü'l-ebvāb: *Kapıların anahtarı.*

Çü biʾsmi'llāhdur **miftāḥü'l-ebvāb**
Fütūḥ andan bulur bu cümle erbāb *(Mes. 2, Mıs. 1). [miftāḥü'l-ebvāb]*

mīġ: *Bulut, sis, duman.*

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 36). [mīġ]

Şu deñlü zengibāre şaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 6). [mīġ]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 110). [mīġ]

mihen: *Mihnetler, eziyetler, sıkıntılar.*

Anuñ emrine her kim ṭutsa gerden
Olur fārīġ cihān içre miḥenden (Mes. 7, Mıs. 106). [miḥenden, -den]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 38). [miḥenden, -den]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 76). [miḥenden, -den]

mihmān: *Konuk, misafir.*

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ger ḥabīb olsaydı bir laḫẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 8). [mihmānumuz, -umuz]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [mihmāñ]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 146). [mihmānına, -ı, -n, -a]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 10). [mihmān]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 62). [mihmān]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [mihmān]

Bularuñ şimdiki dem cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz (Mes. 27, Mıs. 144). [mihmānıyuz, -ı, -y, -uz]

mihmān ol-: *Misafir olmak.*

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 12). [mihmān oldı]

Oldı sulṭān-ı cihān ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 1). [mihmān oldı]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 11). [mihmān olmazsa, -maz, -sa]

mihmīz ur-: *Mihmizlemek, atı demir parçasıyla dürtmek. Süvarların çizmelerinin ökçelerine hayvana dürtmek için taktıkları muhtelifü'l-şekl temür parçasıdır ki tarfih ile mahmiz denilir. Arabi'de ikincisi mihmaz tarzında kullanılır. Cem'i mehamizdir. (Kamus-ı Osmani).*

Çü **mihmīz uruban** sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına *(Mes. 118, Mıs. 57). [mihmīz uruban]*

miḥnet: *Üzüntü, dert, elem, keder, gam, ızdırap.*

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 137). [miḥnet]

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 186). [miḥnetinden, -in, -den]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 28). [miḥnetinden, -in, -den]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Şon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 28). [miḥnet]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 64). [miḥnet]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 86). [miḥnetinden, -i, -n, -den]

Bu ʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 40). [miḥnetle, -le]

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh (Mes. 34, Mıs. 67). [miḥnetinden, -i, -n, -den]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 22). [miḥnet]

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār (Mes. 78, Mıs. 4). [miḥnetle, -le]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 19). [miḥnet]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 49). [miḥnetden, -den]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 12). [miḥnetle, -le]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşḳuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 84). [miḥnet]

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr (Mes. 106, Mıs. 8). [miḥnetle, -le]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 52). [miḥnetinden, -in, -den]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [miḥnetler, -ler]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 72). [miḥnetinden, -i, -n, -den]

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 5). [miḥnet ile]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 3). [miḥnet ile]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 2). [miḥnet ile]

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 1). [miḥnet ile]

Giderdi miḥnet ile zār u şeydā
Görinmezdi gözine ṭaġ u ṣahrā (Mes. 73, Mıs. 19). [miḥnet ile]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 19). [miḥnet ile]

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile (Mes. 135, Mıs. 17). [miḥnet ile]

miḥnet bul-: *Sıkıntıya, zorluğa maruz kalmak.*

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre **miḥnet bulmayasın** *(Mes. 168, Mıs. 134). [miḥnet bulmayasın, -ma, -ya, -sın]*

miḥnet çek-: *Acı çekmek.*

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben *(Mes. 136, Mıs. 41). [miḥnet çekse, -se]*

Bu gerçek kim benümçün derd ü zaḥmet
Çeküpdürsin eyā meh-rūy miḥnet *(Mes. 98, Mıs. 6). [miḥnet çeküpdürsin, -üp, -dür, -sin]*

miḥnet it-: *Sıkıntıya düşürdü.*

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl *(Mes. 84, Mıs. 22). [miḥnet itdi]*

miḥnet ol-: *Eziyet, bela olmak.*

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe **miḥnet olursın** *(Mes. 18, Mıs. 40). [miḥnet olursın, -ur, -sın]*

miḥnet ü derd: *Sıkıntı ve dert.*

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 22). [miḥnet ü derd ile]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 12). [miḥnet ü derd ile, -ile]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 10). [miḥnet ü derde, -e-e]

miḥnet ü derd ü belā: *Üzüntü, dert ve bela.*

Dilber ġāmında **miḥnet ü derd ü belāyile**
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 29). [miḥnet ü derd ü belāyile, -yile]*

miḥnet ü derd ü firāḳ: *Mihnet, dert ve ayrılık.*

Ölmiş iken **miḥnet ü derd ü firāḳ ile** yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 7). [miḥnet ü derd ü firāḳ ile]*

miḥnet ü firḳat: *Sıkıntı ve ayrılık.*

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 3). [miḥnet ü firḳat]*

miḥnet ü ġam: *Dert ve sıkıntı.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(Gaz. 39, Mıs. 9). [miḥnet ü ġam]*

miḥnet ü ġam: *Sıkıntı ve keder.*

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe **miḥnet ü ġamla** ḳılup āh *(Mes. 45, Mıs. 72). [miḥnet ü ġamla]*

miḥnet-i ʿaşḳ: *Aşkın derdi, sıkıntısı.*

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin **miḥnet-i ʿaşḳ ile** her laḥẓa cefā *(Gaz. 39, Mıs. 2). [miḥnet-i ʿaşḳ ile]*

miḥnet-i cān: *Ruh sıkıntısı, ruhi bunalım.*

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi **miḥnet-i cān** zaḫmet-i dil *(Mes. 47, Mıs. 10). [miḥnet-i cān]*

mihr: *Güneş, şems, âfîtâb.*

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [mihr]

Mihri luṭfunla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp bağışladuñ aña kemal (Kas. 2, Mıs. 41). [mihri, -i]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 28). [mihr]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 94). [mihr]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 103). [mihr]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [mihr]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 57). [mihr]

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā (Mes. 3, Mıs. 63). [mihr]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 5). [mihr]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 15). [mihrüm, -üm]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 10). [mihr]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 11). [mihrüñ, -üñ]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [mihr]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [miḥr]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Ṣanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 14). [mihr]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 25). [mihrüñ, -üñ]

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr nevbet degdi māha (Mes. 151, Mıs. 30). [mihr]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 46). [mihre, -e]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 82). [mihr]

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne (Mes. 155, Mıs. 77). [mihri, -i]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 95). [mihre, -e]

İrişüp birbiriyile görişdi
Ṣanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 46). [mihr ile]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 11). [mihri]

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol (Mes. 2, Mıs. 84). [mihri]

Felekde mihri çün tābān ḳılduñ
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 47). [mihri]

mihr: *Güneş, (mec.) sevgi, dostluk.*

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 2). [mihrüñ, -üñ]

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 36). [mihr]

Atası anası mihrin añuban
Dilini genc-i ḫüzne ḳıldı maḫzen (Mes. 162, Mıs. 5). [mihrin, -i, -n]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 17). [mihriyile, -i, -y, -ile]

mihr: *Güneş, şems, âfitâb. ll Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in annesi.*

Çü gördi oġlını **mihr** eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş *(Mes. 167, Mıs. 63). [mihr]*

mihr ile māh: *Güneş ve ay.*

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh (Mes. 97, Mıs. 45). [mihr ile māh]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 6). [mihr ile māh]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 24). [mihr ile māh]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 248). [mihr ile māh]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 298). [mihr ile māh]

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı (Mes. 163, Mıs. 106). [mihr ile māhı, -ı]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 30). [mihr ile māhı]

mihr ü māh: *Güneş ve ay.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār (Kas. 1, Mıs. 13). [mihr ü māh]

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh (Kıt. 2, Mıs. 6). [mihr ü māh]

xKi oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 51). [mihr ü māha]

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı (Mes. 3, Mıs. 53). [mihr ü māhı]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 176). [mihr ü māhı]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 94). [mihr ü māhı, -ı]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 67). [mihr ü māhı, -ı]

mihr ü maḥabbet: *Sevgi ve muhabbet.*

Kişide kim ola **mihr ü maḥabbet**
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet *(Mes. 163, Mıs. 27). [mihr ü maḥabbet]*

mihr ü meh: *Güneş ve ay.*

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 29). [mihr ü meh]

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi (Mes. 155, Mıs. 84). [mihr ü meh]

Aḥsend zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü mehe ola berāber (Tb. 1, Mıs. 4). [mihr ü mehe, -e]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 76). [mihr ü mehinden, -in, -den]

mihrāb: *Şam Hükümdarı Mihrac. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 9). [mihrāb]

Bu ʿālem ḥālini bilmişdi Mihrāb
Cihān aḥvālini bilmişdi Mihrāb (Mes. 23, Mıs. 10). [mihrāb]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 22). [mihrābı, -ı]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [mihrāb]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 30). [mihrāb]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [mihrāb]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḫir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 2). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 87). [mihrāb]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 89). [mihrāb]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 71). [mihrāba, -a]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 70). [mihrābı, -ı]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 24). [mihrāb]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 25). [mihrāb]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 55). [mihrāb]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 141). [mihrāb]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 149). [mihrāb]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda bāña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 134). [mihrāba, -a]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 135). [mihrāba, -a]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [mihrāb]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 15). [mihrāba, -a]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 15). [mihrāb]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 13). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 30). [mihrāba, -a]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 95). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 29). [mihrābuñ, -uñ]

Arardı dāyimā Cemşīdi Mihrāb
Aḳıdurdı dü çeşmi çeşmeveş āb (Mes. 34, Mıs. 43). [mihrāb]

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 57). [mihrāb]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 69). [mihrāb]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [mihrāb]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 91). [mihrāb]

Cemālini görüp Mihrāb ḫānuñ
Hemān dem ayaġına düşdi anuñ (Mes. 34, Mıs. 93). [mihrāb]

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı mürde iken oldı zinde (Mes. 34, Mıs. 95). [mihrāb]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 102). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 61). [mihrābuñ, -uñ]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 23). [mihrāb]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 27). [mihrāb]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 28). [mihrāb]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 39). [mihrāb]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 41). [mihrāb]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 45). [mihrāb]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 73). [mihrāb]

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 103). [mihrāb]

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 115). [mihrāb]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 117). [mihrāb]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 121). [mihrāb]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 129). [mihrāb]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 139). [mihrāb]

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı (Mes. 36, Mıs. 142). [mihrāb]

Didi Mihrāba Cemşīd iy birāder
Ġam-ı dilber urur baġruma ḫançer (Mes. 36, Mıs. 13). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 57). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 83). [mihrāba, -a]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [mihrāba, -a]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7). [mihrāb]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 22). [mihrāb]

Şaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 45). [mihrāb]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 47). [mihrāb]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 55). [mihrāb]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 105). [mihrāb]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 111). [mihrāb]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem (Mes. 37, Mıs. 16). [mihrāba, -a]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [mihrāba, -a]

Çü Mihrāba virür Ḫurşīd icāzet
Ḳılur Mihrāb Cemşīde beşāret (Mes. 37, Mıs. 21). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 32). [mihrāba, -a]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 128). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 31). [mihrābuñ, -uñ]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 2). [mihrāb]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 45). [mihrāba, -a]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 1). [mihrāba, -a]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 33). [mihrāb]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 3). [mihrāb]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 5). [mihrāb]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15). [mihrāb]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 41). [mihrāba, -a]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 3). [mihrāb]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 5). [mihrāb]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 19). [mihrāb]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 73). [mihrāb]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 23). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān (Mes. 87, Mıs. 69). [mihrāba, -a]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 51). [mihrāb]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 57). [mihrāb]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 62). [mihrāb]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [mihrāb]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 39). [mihrāb]

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī (Mes. 105, Mıs. 41). [mihrāb]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 1). [mihrābuñ, -uñ]

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm (Mes. 107, Mıs. 1). [mihrāb]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 21). [mihrāb]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 11). [mihrab]

Didi Mihrāba iy ṣūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü şīrīn (Mes. 108, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 21). [mihrāb]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 23). [mihrāb]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 15). [mihrāba, -a]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 37). [mihrāba, -a]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 4). [mihrāb]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 4). [mihrāba, -a]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 53). [mihrāb]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 51). [mihrāba, -a]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 129). [mihrāb]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 123). [mihrāba, -a]

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıyısa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 127). [mihraba, -a]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 48). [mihrāb]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 3). [mihrāba, -a]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 73). [mihrāb]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 83). [mihrāb]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 103). [mihrāb]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 105). [mihrāb]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 111). [mihrāb]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 117). [mihrāb]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 99). [mihrāba, -a]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 97). [mihrābı, -ı]

Alayı şolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 21). [mihrāb]

Şehün şaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 109). [mihrāb]

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā (Mes. 155, Mıs. 121). [mihrāb]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 13). [mihrāb]

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb (Mes. 168, Mıs. 39). [mihrāb]

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb (Mes. 168, Mıs. 40). [mihrāb]

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh (Mes. 168, Mıs. 37). [mihrābı, -ı]

Adı Mihrāb durur ben faḳīrüñ
Metāʿı daḫı çoḳdur ben ḥaḳīrüñ (Mes. 36, Mıs. 49). [mihrāb durur]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 3). [mihrāb idi, -idi]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 113). [mihrāb ile, -ile]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 19). [mihrāb ile, -ile]

mihrāb-ı ʿāḳil: *Akıllı Mihrab. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki tüccar.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḥāḳān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 17). [mihrāb-ı ʿāḳil]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 37). [mihrāb-ı ʿāḳil]

Bu sözi işidür Mihrāb-ı ʿāḳil
Belā vü ġamlar ile oldı bī-dil (Mes. 71, Mıs. 17). [mihrāb-ı ʿāḳil]

mihrāb-ı dil-āver: *Yiğit Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

Hemān dem ṭurdı **Mihrāb-ı dil-āver**
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser *(Mes. 36, Mıs. 133). [mihrāb-ı dil-āver]*

mihrāb-ı ḫoş-gū: *Tatlı konuşan Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 85). [mihrāb-ı ḫoş-gū]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 11). [mihrāb-ı ḫoş-gū]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 27). [mihrāb-ı ḫoş-gū]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭopraġa rū (Mes. 109, Mıs. 1). [mihrāb-ı ḫoş-gū]

Bu sözi didi çün Mihrāb-ı ḫoş-gū
Ḫacālet baḥrına ġarḳ oldı bānū (Mes. 109, Mıs. 29). [mihrāb-ı ḫoş-gū]

mihrāb-ı hünerver: *Marifetli Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 97). [mihrāb-ı hünerver]

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer (Mes. 46, Mıs. 79). [mihrāb-ı hünerver]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler şafālar (Mes. 156, Mıs. 17). [mihrāb-ı hünerver]

mihrāb-ı suḫan-dān: *Söz söylemeyi bilen Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 37). [mihrāb-ı suḫan-dān]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 149). [mihrāb-ı suḫan-dān]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otursın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 25). [mihrāb-ı suḫan-dān]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 15). [mihrāb-ı suḫan-dān]

mihrāb-ı suhānver: *Güzel söz söyleyen Mihrab.*

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini şordı (Mes. 85, Mıs. 21). [mihrāb-ı suḫānver]

Bu sözi didi Mihrāb-ı suḫanver
Hemān dem bildi maḳṣūdını Efser (Mes. 109, Mıs. 11). [mihrāb-ı suḫanver]

Daḫı ḫāmuş olup dönmedi Efser
Bu işden ḳorḳdı Mihrāb-ı suḫanver (Mes. 109, Mıs. 34). [mihrāb-ı suḫanver]

mihrāb-ı üstād: *Üstad Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 7). [mihrāb-ı üstād]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 41). [mihrāb-ı üstād]

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād (Mes. 34, Mıs. 99). [mihrāb-ı üstād]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 41). [mihrāb-ı üstād]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 29). [mihrāb-ı üstād]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 59). [mihrāb-ı üstād]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 73). [mihrāb-ı üstād]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 31). [mihrāb-ı üstād]

mihrāb-ı yegāne: *Eşsiz Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakterin ismi.*

İçerü girdi Mihrāb-ı yegāne
Diler kim irgüreydi cānı cāna (Mes. 36, Mıs. 137). [mihrāb-ı yegāne]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 25). [mihrāb-ı yegāne]

mihrāc: *Şam Hükümdarı Mihrac. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Şanayduñ baḥr-i pūlād urdı emvāc (Mes. 124, Mıs. 5). [mihrāc]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 25). [mihrāc]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Şādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 153). [mihrāc]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 159). [mihrāc]

Aluban düşmenüñden taḫt ile tāc
Ḳara toprağa muḥtāc oldı Mihrāc (Mes. 149, Mıs. 14). [mihrāc]

mihrāc ḫān: *Şam Hükümdarı Mihrac. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

Hemān **Mihrāc ḫān** degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er *(Mes. 124, Mıs. 1). [mihrāc ḫān]*

mihr-i ʿālem-efrūz: *Dünyayı aydınlatan güneş.*

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẓ (Mes. 101, Mıs. 3). [mihr-i ʿālem-efrūz]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 1). [mihr-i ʿālem-efrūz]

mihr-i āsmānī: *Gökyüzünün güneşi.*

Meger bir ṣubḥ **mihr-i āsmānī**
Münevver eyledi rūy-ı cihānı *(Mes. 148, Mıs. 1). [mihr-i āsmānī]*

mihr-i aʿẓam: *En büyük güneş.*

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre **mihr-i aʿẓam** *(Kas. 5, Mıs. 10). [mihr-i aʿẓam]*

mihr-i cihān: *Güneş. Dünyanın güneşi.*

Girü **mihr-i Cihān** itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā *(Mes. 105, Mıs. 1). [mihr-i cihān]*

mihr-i devlet: *Devlet güneşi, saadet güneşi.*

Saña ḫōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 10). [mihr-i devlet]

Başuñdan gitmesün tāc-ı saʿādet
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet (Mes. 165, Mıs. 50). [mihr-i devlet]

mihr-i enver: *Parlak güneş. II Sevgilinin yüzü bağlamında.*

Bu yüz mi durur yā **mihr-i enver**
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker *(Tb. 1, Mıs. 1). [mihr-i enver]*

mihr-i enver: *Parlak güneş II sevgilinin yüzü.*

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver (Mes. 55, Mıs. 4). [mihr-i enver]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 10). [mihr-i enver]

mihr-i enver: *En parlak güneş.*

Semen-bū didi kim iy **mihr-i enver**
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter *(Mes. 58, Mıs. 1). [mihr-i enver]*

mihr-i ḫurşīd: *Hurşid'in güneşine. (Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.).*

Çü virdi **mihr-i Ḫurşīde** melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil *(Mes. 26, Mıs. 55). [mihr-i ḫurşīde, -e]*

mihr-i māẕer: *Anne sevgisi, anne özlemi.*

Velī göñlüme düşdi **mihr-i māẕer**
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer *(Mes. 163, Mıs. 111). [mihr-i māẕer]*

mihr-i münevver: *Aydınlık güneş, parlak güneş.*

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 9). [mihr-i münevver]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 17). [mihr-i münevver]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 75). [mihr-i münevver]

mihr-i saʿādet: *Mutluluk güneşi.*

Ki ṭoġdı başuna **mihr-i saʿādet**
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret *(Mes. 155, Mıs. 167). [mihr-i saʿādet]*

mihr-i sipihr-i rıfʿat: *"Yücelik semasının güneşi, büyüklük gökyüzünün güneşi".*

Mihr-i sipihr-i rıfʿat māh-ı semā-i devlet
Necm-i burūc-ı ʿizzet şāhenşeh-i muʿaẓẓam *(Kas. 5, Mıs. 11). [mihr-i sipihr-i rıfʿat]*

mihr-i zāhir: *Görünen güneş, aşikar olan güneş, meydanda olan güneş, apaçık ortada güneş.*

Münīr idi yüzi çün **mihr-i zāhir**
Özi ʿilm içre olmış idi māhir *(Mes. 19, Mıs. 121). [mihr-i zāhir]*

miḳdār: *Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, derece.*

Bir ay **miḳdār** Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı *(Mes. 85, Mıs. 5). [miḳdār]*

mīm-i ahmed: *Hazreti Peygamberin ismindeki mim harfi.*

Aḥad baḥrine girüp **mīm-i Ahmed**
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed *(Mes. 8, Mıs. 129). [mīm-i ahmed]*

minnet: *(Ar.) Bir iyiliğe karşı şükran duyma.*

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 3). [minnetdür, -dür]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [minnet]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [minnet]

minnet it-: *İyilik etmek, ihsan eylemek.*

Bize şimdi bir ulu **minnet itsün**
Evümüze gelüben ʿişret itsün *(Mes. 27, Mıs. 125). [minnet itsün, -sün]*

mīr: *Emir.Komutan.*

Dehān açup hemān dem didi ol **mīr**
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr *(Mes. 67, Mıs. 3). [mīr]*

miʿrāc: *İslam inancına göre Hz. Muhammed'in, Allah'ın daveti üzerine yedi kat semayı aşıp huzuruna yükselerek onunla görüşmesi mucizesi.*

Başındaġı nübüvvet tācıyiçün
Şeb-i vuṣlatdaġı Miʿrācıyiçün (Mes. 6, Mıs. 242). [miʿrācıyiçün, -ıyiçün]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 27). [miʿrāca, -a]

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 32). [miʿrāç]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 69). [miʿrāc]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 209). [miʿrāc]

mirʾāt-ı ʿālem: *Dünya aynası.*

Didi māha ki iy **mirʾāt-ı ʿālem**
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem *(Mes. 75, Mıs. 1). [mirʾāt-ı ʿālem]*

mirʿāt-ı cān: *Gönül aynası.*

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 14). [mirʿāt-ı cāna]*

mirʾāt-ı levḥ-i maḥfūẓ: *"Levh-i Mahfuz aynası".*

Reʾy-i cihān-münīrüñ **mirʾāt-ı Levḥ-i Maḥfūẓ**
Oldı gürīz anda esrār-ı ġayb-ı mübhem *(Kas. 5, Mıs. 23). [mirʾāt-ı levḥ-i maḥfūẓ]*

mirrīḫ: *Dünyadan sonra güneşe en yakın gezegen, Mars II padişahın yakınında olan kimseler, devletin ileri gelenleri.*

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı **Mirriḥ** āsmāna kūtvāl *(Kas. 2, Mıs. 36). [mirriḥ]*

mirrīḫ-heybet: *Mirrih (Mars) gibi etkili görünüşlü.|| Mirrih, Doğu minyatürlerinde sağ elinde kınsız kılıç veya mızrak, sol elinde ise bir insan başı bulunan kırmızı parmaklı güzel bir delikanlı şeklinde tasvir edilir. İslam edebiyatında haşmet, savaş ve kahramanlığı temsil eder. (Tekin, G. A. (1992). Çengnâme Ahmed-i Dâ'î, İnceleme-Tenkidli Metin. Cambridge Mass., Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, s. 153).*

Zuḥal-kadr ü daḫı Bercīs-fiṭnat
Şeh-i her dü cihān **Mirrīḫ-heybet** *(Mes. 17, Mıs. 10). [mirrīḫ-heybet]*

mis: *Bakır, nühâs.*

Ḳamu dīvārı **misden** burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād *(Mes. 29, Mıs. 11). [misden, -den]*

mīsāḳ u sevgend: *Yemin ve ant.*

Ḳanı aradaki **mīsāḳ u sevgend**
Nereye gitdi ol peymān u peyvend *(Mes. 97, Mıs. 77). [mīsāḳ u sevgend]*

misāl: *Benzer.*

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 64). [misāli, -i]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 70). [misāli, -i]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 60). [misāli, -i]

Ki şahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 24). [misāli, -i]

mışbāḥ ol-: *Kandil olmak II aydınlatmak.*

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ *(Mes. 46, Mıs. 3). [mışbāḥ oldı, -dı]*

mīşe: *Orman, meşelik.*

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 4). [mīşe]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 27). [mīşede, -de]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı **mīşe** içre ṣavt-ı āhū *(Mes. 155, Mıs. 290). [mīşe]*

misk: *Misk, güzel koku.*

Saçı **miskin** ḳatup baġrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine *(Mes. 96, Mıs. 5). [miskin, -in]*

misk-i ezfer: *Güzel kokulu misk.*

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Ṣıvanmış balcıġ idi **misk-i ezfer** *(Mes. 20, Mıs. 66). [misk-i ezfer]*

miskīn: *1. Zavallı, aciz. 2. Hiçbir şeye sahip olmayan.*

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 144). [miskīn]

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre (Mes. 82, Mıs. 5). [miskīne, -e]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 49). [miskīn]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [miskin]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 76). [miskīn]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 8). [miskīn]

Baş egmiş arada miskīn benefşe
Firāḳ ile olup ġamgīn benefşe (Mes. 130, Mıs. 59). [miskīn]

miskīn: *1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun. 3) Tevazu ifadesi bildiren fakir, bendeniz gibi sıfat.*

Ki ben **miskīne** eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet *(Mes. 6, Mıs. 77). [miskīne, -e]*

misl: *1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.*

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 26). [misli, -i]

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 13). [misli, -i]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 14). [misli, -i]

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 12). [misli, -i]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 4). [misli, -i]

misl: *Aynı, benzer, gibi.*

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 92). [misli, -i]

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 128). [misli, -i]

misl ü mānend: *Eş ve benzer.*

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 92). [misl ü mānend]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 130). [misl ü mānend]

misl-i selāsil: *Zincir gibi.*

Gözi cān almaġa cādū-yı Bābil
Saçı dil almaġa **misl-i selāsil** *(Mes. 155, Mıs. 44). [misl-i selāsil]*

mışr: *Mısır ülkesi.*

Ġarīb eger olursa **Mışra** sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola ins ile cān *(Mes. 156, Mıs. 35). [mışra, -a]*

mışr ile şām: *Mısır ve Şam.*

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña **Mışr ile Şām** *(Mes. 114, Mıs. 24). [mışr ile şām]*

mışr u şām: *Mısır ve Şam.*

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi **Mışr u Şāma** fermān *(Mes. 148, Mıs. 184). [mışr u şāma, -a]*

miyān: *Bel.*

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi **miyānı** *(Mes. 155, Mıs. 38). [miyānı, -ı]*

miyān: *Orta, iç.*

Gülüñ zerd olduġıyiçün **miyāñı**
Görenüñ ṣād olur ḳalbi vü cānı *(Mes. 104, Mıs. 27). [miyāñı, -ı]*

muʿallā: *Ar. Yüksek, âlî, mürtefi'.*

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ *(Mes. 6, Mıs. 199). [muʿallā]*

muʿallak: *Asılı kalmış, boşta duran.*

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı *(Mes. 2, Mıs. 53). [muʿallaḳ]*

muʿallim ol-: *Öğretmen olmak.*

Muʿallim olmış iken aña ʿAllām
ʿAcebdür ḳodı ümmī kendüye nām *(Mes. 7, Mıs. 51). [muʿallim olmış, -mış]*

muʿarrā: *Soyunmuş II temizlenmiş, arınmış.*

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen nesterenden *(Mes. 18, Mıs. 22). [muʿarrā]*

muʿaṭṭar: *Kokulandırmak, güzel kokuya bürümek.*

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān **muʿaṭṭar**
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem *(Kas. 5, Mıs. 37). [muʿaṭṭar]*

muʿaṭṭar eyle-: *Güzel koku yaymak II güzelleştirmek, keyiflendirmek.*

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili eserken nāgehānī *(Mes. 81, Mıs. 13). [muʿaṭṭar eyleyüp, -yüp]*

muʿaṭṭar it-: *Güzel kokulu duruma getirmek II güzelleştirmek; keyfî, neşeyi artırmak; sarhoş etmek.*

Cân dimâġına irüp **muʿaṭṭar ider**
Şiyem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 13). [muʿaṭṭar ider, -er]*

Her dem **muʿaṭṭar itmege** bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥakı *(Kas. 6, Mıs. 23). [muʿaṭṭar itmege]*

muʿaṭṭar ḳıl-: *Kokulandırmak, güzel kokuya bürümek.*

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 186). [muʿaṭṭar ḳıl]

Ḳılur dimaġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem (Kas. 4, Mıs. 41). [muʿaṭṭar ḳılur, -ur]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [muʿaṭṭar oldı, -dı]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 72). [muʿaṭṭar oldı, -dı]

Muʿaṭṭar oldı ḫoş-būdan havāsı
Münevver oldı nūrıyla feżāsı (Mes. 169, Mıs. 11). [muʿaṭṭar oldı, -dı]

muʿayyen: *Belli.*

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen (Mes. 74, Mıs. 33). [muʿayyen]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġāddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 11). [muʿayyendür, -dür]

muʿayyen it-: *Belli etmek, göstermek.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār *(Kas. 1, Mıs. 25). [muʿayyen it]*

muʿayyen ol-: *Belli, gözle görünür olmak.*

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 14). [muʿayyen oldı, -dı]

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 72). [muʿayyen oldı, -dı]

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen (Mes. 156, Mıs. 4). [muʿayyen oldı, -dı]

Ki bāġ-ı devletüñ olsun müzeyyen
Çerāġ-ı şevketüñ olsun muʿayyen (Mes. 149, Mıs. 42). [muʿayyen olsun, -sun]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 90). [muʿayyen olur, -ur]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 46). [muʿayyen olur, -ur]

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 29). [muʿayyen olur, -ur]

muʿayyen ol-: *Belli, gözle görünür olmak. II. -den ortaya çıkarılmak, -den yaratılmak.*

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen *(Mes. 67, Mıs. 17). [muʿayyen oldı]*

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen *(Mes. 105, Mıs. 4). [muʿayyen oldı]*

muʿaẓẓam: *Ar. 1. Büyük, kebîr, hürmetli.*

Bi-ḥamdi'llāh ṣāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān *(Mes. 169, Mıs. 76). [muʿaẓẓamdur, -dur]*

mübārek: *1. Bereketlendirilmiş. 2. Uğurlu, müteyemmem.*

Buluban bir **mübārek** rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar *(Mes. 154, Mıs. 3). [mübārek]*

mübārek ol-: *Hayırlı olmak, kutlu, bereketli, uğurlu olmak.*

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl *(Mes. 26, Mıs. 37). [mübārek ola]*

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek *(Mes. 153, Mıs. 48). [mübārek olsun, -sun]*

mübārek-ṭāliʿ: *Bahtı hayırlı olan.*

Kitābı kim direm bu dem içinde
Mübārek-ṭāliʿ it ʿālem içinde *(Mes. 1, Mıs. 32). [mübārek-ṭāliʿ]*

mübāşir: *Müjdeleyen.*

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra **mübāşir** *(Mes. 165, Mıs. 114). [mübāşir]*

mübāşir ol-: *Ulaştıran, müjdeleyen olmak.*

Mübāşir ḫayra olan girer ṣevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿaẕāba *(Mes. 165, Mıs. 115). [mübāşir olan, -an]*

mübtelā: *1. İptilâlı, düşkün, mâil. 2. Aşık.*

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [mübtelāda, -da]

Ḫudāyā ben faḳīr ü bī-nevāya
Bu ben derd ü ġam ile mübtelāya (Mes. 6, Mıs. 94). [mübtelāya, -y, -a]

Unutma ben faḳīr-i bī-nevāyı
Belāyıla günāha mübtelāyı (Mes. 9, Mıs. 78). [mübtelāyı, -y, -ı]

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 24). [mübtelādur, -dur]

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan (Mes. 82, Mıs. 10). [mübtelādan, -dan]

Çü buldı kendüzine āşināsın
Ġam u ḥasretle andı mübtelāsın (Mes. 94, Mıs. 16). [mübtelāsın, -sın]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 12). [mübtelāmuñ, -m, -uñ]

mübtelā ol-: *Bir hastalığa yakalanmış olmak, tutulmak, bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün olmak.*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefāyiçün
Derd ü belā-yı ʿaşḳ ile olan mübtelā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 28). [mübtelā olan]*

Ḳamunuñ derdine eyle devālar
Ki olmışdur ġam ile mübtelālar *(Mes. 8, Mıs. 178). [mübtelālar olmışdur, -mış, -dur]*

mücaʿad: *Ar. Kıvrılmış, büklüm büklüm, lüle lüle edilmiş, mergûl: zülf-i müca'ad.*

Çü ḳızın gördi ol zülfi **mücaʿad**
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred *(Mes. 72, Mıs. 9). [mücaʿad]*

mücerred ḳıl-: *Kurtar, uzak tut.*

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled *(Mes. 1, Mıs. 17). [mücerred ḳıl]*

mücessem: *Cisimleşmiş, hissedilen.*

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur **mücessem** *(Kas. 5, Mıs. 16). [mücessem]*

mūcib: *Dilekleri yerine getiren, yapan (Allah).*

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin **Mücīb** ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 66). [mücīb]*

mūcib: *Sebep, gerek, vesîle, îcap.*

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün **mücībi**
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi *(Mes. 1, Mıs. 63). [mücībi, -i]*

muʿciz: *Mucize, olağanüstü, hârikulâde; kimsenin yapamayacağı şekilde olan, taklit edilemeyen.*

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā **muʿcizi** şaḳḳuʾl-ḳamerdür *(Mes. 6, Mıs. 240). [muʿcizi, -i]*

muʿcizāt: *Mu'cizeler. Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.*

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 90). [muʿcizātı, -ı]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 130). [muʿcizātı, -ı]

mücrim: *Suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse || Günahkâr.*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 35). [mücrimlere, -ler, -e]

Ki ḳamu mücrime hemân besdür
Kerem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 49). [mücrime, -e]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 17). [mücrim]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 10). [mücrimlere, -ler, -e]

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 140). [mücrim]

Ḫudāyā mücrimem eyle ʿināyet
Baña vir ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet (Mes. 6, Mıs. 253). [mücrimem, -(e)m]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 31). [mücrimlerüñ, -ler, -üñ]

mücrim ol-: *İsyan eden ve günahkar kimse olmak.*

Ḳamu **mücrim olanlaruñ** şefīʿi
Ḳamu erfaʿ olanlaruñ refīʿi *(Mes. 9, Mıs. 7). [mücrim olanlaruñ, -an, -lar, -uñ]*

müdām: *(Ar.) Sürekli.*

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [müdām]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 15). [müdām]

müdām ol-: *Daim olmak, sürekli olmak.*

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru *(Mes. 136, Mıs. 16). [müdām olsun, -sun]*

müdāmī: *(Ar.) Sürekli, devamlı, devamlılık.*

Ḳılurken ṣoḥbet ü ʿayşı müdāmī
İçerler idi cām-ı dost-kāmı (Mes. 71, Mıs. 43). [müdāmī]

Ḳamuya baḫş-ı faẕluñdan müdāmī
İrişdürgil taḥiyyāt u selāmı (Mes. 16, Mıs. 33). [müdāmī]

müdārā eyle-: *Gereksiz biçimde övmek, yalakalık yapmak, yaranmaya çalışmak.*

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā *(Mes. 45, Mıs. 8). [müdārā eyledi]*

müdārā ḳıl-: *İyi davranmak, yüze gülmek, iyi geçinmek.*

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā *(Mes. 30, Mıs. 10). [müdārā ḳılup, -up]*

müdāvā ḳıl-: *Çare etmek, çare yapmak, deva etmek, ilaç yapmak.*

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā *(Mes. 2, Mıs. 126). [müdāvā ḳılur, -ur]*

müddet: *Süre, zaman aralığı.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 14). [müddeti, -i]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 54). [müddet]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 131). [müddet]

müdebbir: *İş ve davranışlarının sonucunu inceden inceye düşünerek hareket eden, tedbirli ve ihtiyatlı davranan (kimse).*

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān *(Mes. 27, Mıs. 136). [müdebbirler, -ler]*

müdġam ol-: *İç içe geçmek, kaynaşmak.*

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her nevʿ ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam *(Kas. 5, Mıs. 58). [müdġam olmazdı, -maz, -dı]*

müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun iç içe geçmesi".*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫoş işâretdür
Müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 36). [müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh]*

müʾebbed: *Ar. Sonsuza dek, sürekli, ebediyyen.*

Ṣafā vü zevḳe irerler muḫalled
ʿAṭā-yı Ḥaḳḳʾı bulurlar müʾebbed (Mes. 4, Mıs. 20). [müʾebbed]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 30). [müʾebbed]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 15). [müʾebbed]

Heves aġında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 56). [müʿebbed]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 40). [müʿebbed]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 9). [müʿebbed]

müʿebbed git-: *"Sonsuza kadar gitmek".*

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed *(Mes. 10, Mıs. 26). [müʿebbed gider idi, -er, -idi]*

müʾebbed ḳal-: *Sonsuza kadar kalsın.*

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed *(Mes. 17, Mıs. 128). [müʾebbed ḳalsun, -sun]*

müʾebbed ol-: *Daimi olmak, kalıcı olmak.*

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled *(Mes. 169, Mıs. 97). [müʾebbed ola, -a]*

müferrih: *İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.*

Didüm cān ü göñülden bu kitābı
Ki cānlara **müferriḥdür** ḫiṭābı *(Mes. 18, Mıs. 104). [müferriḥdür, -dür]*

müfīd ol-: *Fayda vermemek, işe yaramamak.*

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde *(Mes. 22, Mıs. 6). [müfīd olmadı]*

muġannī: *(Ar.) Şarkıcı.*

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 29). [muġannī]

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar (Mes. 20, Mıs. 26). [muġannīler, -ler]

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler (Mes. 21, Mıs. 34). [muġannīler, -ler]

Muġannīler çeküp sūẓ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 15). [muġannīler, -ler]

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz (Mes. 71, Mıs. 48). [muġannīler, -ler]

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 2). [muġannīler, -ler]

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi şan od (Mes. 116, Mıs. 7). [muġannī]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 1). [muġannīler, -ler]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 64). [muġannīler, -ler]

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul (Mes. 137, Mıs. 14). [muġannīye, -ye]

Muġannī naġme-i ʿuṣṣāḳ iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi (Mes. 154, Mıs. 63). [muġannī]

Muġannī idüp āvaz-ı terāne
Yitişdürdi semaʿın āsmāna (Mes. 154, Mıs. 81). [muġannī]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 52). [muġannīler, -ler]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 53). [muġannīler, -ler]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 59). [muġannīler, -ler]

muġannī ol-: *Şarkıcı olmak.*

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ *(Mes. 27, Mıs. 214). [muġannī olup, -up]*

muġannīler ü raḳḳāṣ: *Şarkıcılar ve dansçılar.*

Bile uydurdı bir ḳaç ḫāṣlardan
Muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan *(Mes. 130, Mıs. 50). [muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan]*

muġtenem ḳıl-: *Karşılık almadan ganimet olarak vermek.*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(Kas. 4, Mıs. 74). [muġtenem ḳıl]*

muḥakkak: *Tahkîk olunmuş, doğruluğu anlaşılmış, belli, müspet.*

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de **muḥaḳḳaḳ**
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney *(Mur. 1, Mıs. 7). [muḥaḳḳaḳ]*

muḥāl: *Mümkün olmayan, olanaksız.*

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo **muḥāli** *(Mes. 142, Mıs. 64). [muḥāli, -i]*

muḫalled: *Ebediyyen muhkîm kılınmış, sürekli, kalıcı, ebedî.*

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 18). [muḫalled]

Şafā vü ẕevḳe irerler muḫalled
ʿAṭā-yı Ḥaḳḳʾı bulurlar müʾebbed (Mes. 4, Mıs. 19). [muḫalled]

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 78). [muḫalled]

Begenürse eger Sulṭān Meḥemmed
Olur raġbetlü her yirde muḫalled (Mes. 169, Mıs. 68). [muḫalled]

muḫalled ol-: *Sürekli, kalıcı olmak.*

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 98). [muḫalled olsun, -sun]

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḫalled (Mes. 8, Mıs. 2). [muḫalled olupdurur, -up, -durur]

muḥammed: *"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed.*

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā ebed buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār (Gaz. 1, Mıs. 14). [muḥammede, -e]

Muḥammed kim muṭahhar cism ü cāndur
Nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur (Mes. 7, Mıs. 1). [muḥammed]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 39). [muḥammed]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 192). [muḥammed]

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 213). [muḥammed]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 207). [muḥammed]

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde (Mes. 8, Mıs. 203). [muḥammed]

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl (Mes. 8, Mıs. 200). [muḥammed]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 185). [muḥammed]

Aḥad baḥrine girüp mīm-i Ahmed
Aḥad kaldı gidüp Aḥmed Muḥammed (Mes. 8, Mıs. 130). [muḥammed]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 127). [muḥammed]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 108). [muḥammed]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini şordı (Mes. 8, Mıs. 93). [muḥammed]

Melāyik ṣaf ṭutuban ḳarşu ḳarşu
Sürerlerdi Muḥammed izine rū (Mes. 8, Mıs. 84). [muḥammed]

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 77). [muḥammed]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 47). [muḥammed]

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḫalled (Mes. 8, Mıs. 1). [muḥammed]

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı (Mes. 10, Mıs. 11). [muḥammed]

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 25). [muḥammed]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 28). [muḥammed]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 10). [muḥammed]

Ḫudānuñ emrini her dem ṭutardı
Muḥammed işledügin iderdi (Mes. 11, Mıs. 22). [muḥammed]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 16). [muḥammed]

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 21). [muḥammed]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 24). [muḥammed]

muḥammer eyle-: *Yoğurmak.*

Münevver eyle şevḳuñla dilümi
Muḥammer eyle ʿaşḳuñla gilümi *(Mes. 6, Mıs. 102). [muḥammer eyle]*

muheyya: *Ar. Tehyie olunmuş, hâzır, âmâde, mürettep.*

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 38). [müheyya]

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen nesterenden (Mes. 18, Mıs. 21). [müheyyā]

müheyyā eyle-: *Hazır etmek, hazır hale getirmek, tertip etmek.*

Ḳamusın eylediler çün müheyyā
Ḳılur Ḳayṣer hemān ʿazm-i temāşā *(Mes. 120, Mıs. 13). [müheyyā eylediler, -di, -ler]*

müheyya ḳıl-: *Hazırlamak.*

Daḥı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya *(Mes. 105, Mıs. 20). [müheyya ḳıldı]*

müheyyā ol-: *1-Hazır hâle getirme, tertip etme. 2-Hazırlanmak.*

Demidür ṣubḥa degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 8). [müheyyā oldı, -dı]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 41). [müheyyā olup durur, -up, -durur]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 17). [müheyya olupdur, -up, -dur]

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḥavādisçün müheyyā olur esbāb (Mes. 31, Mıs. 18). [müheyyā olur, -ur]

muḥīt-i bī-kerān: *Uçsuz bucaksız deniz.*

Yem-i ʿilmüñ **muḥīt-i bī-kerāndur**
Ṭapuñ hem pādişāh-ı ins ü cāndur *(Mes. 83, Mıs. 5). [muḥīt-i bī-kerāndur, -dur]*

muḥkem: *Sağlam, dayanıklı.*

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı **muḥkem** *(Kas. 5, Mıs. 40). [muḥkem]*

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı **muḥkem** *(Mes. 29, Mıs. 10). [muḥkem]*

muḥkem ol-: *Sağlam, dayanıklı olmak.*

Olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür Ṣıddīḳ-ı aʿẓam *(Mes. 10, Mıs. 21). [muḥkem olupdurdı, -up, -dur, -dı]*

muḥkem ṭut-: *Sağlam, sıkı sıkı, herhangi bir zarar gelmeden saklamak, muhafaza etmek.*

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile **muḥkem ṭutup** ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem *(Kas. 4, Mıs. 55). [muḥkem ṭutup, -up]*

mühre: *Bir çeşit yuvarlak şey.*

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı **mühre** bāzī *(Mes. 73, Mıs. 26). [mühre]*

mühre: *Omurganın üst tarafını.*

Doḳınup deldi peykān **mühresini**
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini *(Mes. 28, Mıs. 57). [mühresini, -si, -ni]*

mühr̲in ur-: *Mühür vurmak.*

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine **mühr̲in urdı** Cemşīd *(Mes. 158, Mıs. 38). [mühr̲in urdı, -dı]*

muḥtaç: *Bir şeye gereksinim duyan.*

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına **muḥtāc** *(Mes. 17, Mıs. 14). [muḥtāc]*

muḥtāç ḳıl-: *Bir kimseye, bir şeye ihtiyaç duyar hale gelmek.*

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç *(Mes. 6, Mıs. 132). [muḥtāç ḳılma, -ma]*

muḥtāc ol-: *Muhtaç olmak.*

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc *(Mes. 121, Mıs. 38). [muḥtāc ola, -a]*

Aluban düşmenüñden taḫt ile tāc
Ḳara toprag̈a **muḫtāc oldı** Mihrāc *(Mes. 149, Mıs. 14). [muḫtāc oldı, -dı]*

muḫtār ol-: *Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz olmak.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(Kas. 4, Mıs. 33). [muḫtār oldı, -dı]*

muḫtār-ı dü cihān: *İki dünyanın da seçilmişi.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı z̲ātuñı
Muḫtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār *(Kas. 1, Mıs. 46). [muḫtār-ı dü cihān]*

muḫterem ol-: *Saygı görmek, kıymet ve hürmete sahip olmak.*

Ger bir faḳīre z̲errece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḫterem *(Kas. 4, Mıs. 50). [muḫterem olur, -ur]*

muʿīn ol: *Yardımcı olmak.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var *(Kas. 1, Mıs. 49). [muʿīn ol, -uban]*

muʿīn ol-: *Allah yardımcı olsun.*

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 110). [muʿīn olsun]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥ̇ẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 100). [muʿīn olsun, -sun]

muʿīn-i ʿālem: *Dünyanın yardımcısı.*

Oldur **muʿīn-i ʿālem** ü hem Ṣānīʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü z̲üʾl-menn ü Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 21). [muʿīn-i ʿālem]*

müjde: *Sevinç haberi, beşaret.*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 1). [müjde]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [müjde]

müjde it-: *Müjde vermek, güzel haber vermek.*

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı mürde iken oldı zinde *(Mes. 34, Mıs. 95). [müjde ider]*

müjde ḳıl-: *Sevinecek haber vermek.*

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde *(Mes. 8, Mıs. 203). [müjde ḳıldı, -dı]*

muḳābil: *Mukabele eden. Karşısında bulunan, karşı. Muhatab.*

Gehī sag̈dan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye **muḳābil** er dilerdi *(Mes. 118, Mıs. 54). [muḳābil]*

muḳābil ḳıl-: *Bir şeyin karşısına koymak, karşı karşıya gelecek şekilde yerleştirmek.*

Hemān çekdi şehenşāh tīg̈-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīg̈i dīve ol ḫān *(Mes. 29, Mıs. 66). [muḳābil ḳıldı]*

muḳābil ol-: *Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek, denk gelmek, denk düşmek.*

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 62). [muḳābil oldı]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 10). [muḳābil oldu]

Eger cemʿ olsa cümle ḥalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 90). [muḳabil olamaz, -a, -maz]

muḳābil otur-: *Karşılıklı oturmak, birbirine bakar vaziyette oturmak.*

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil *(Mes. 20, Mıs. 31). [muḳābil oturmış idi, -mış, -idi]*

muḳadder kıl-: *Takdir etmek, kader tayin etmek.*

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek *(Mes. 153, Mıs. 47). [muḳadder kılmış, -mış]*

muḳadder ol-: *Takdir edilmek, alna yazılmak.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 6). [muḳadder oldı, -dı]*

mükāfat eyle-: *İyilikte bulunmak.*

Anuñ eylügine göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh *(Mes. 168, Mıs. 42). [mükāfat eyledi, -di]*

muḳaffel: *(Ar.) Sıkı sıkıya kapatılmış, kilitlenmiş.*

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde **muḳaffel**
Ki kimsene degürmemiş aña el *(Mes. 155, Mıs. 269). [muḳaffel]*

muḳārin it-: *Yakın etmek.*

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı *(Mes. 28, Mıs. 50). [muḳārin itdi, -di]*

muḳarreb: *(Allah'a) yakın.*

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler *(Mes. 8, Mıs. 114). [muḳarreb]*

muḳassem it-: *Taksime memur etmek, dağıtımla görevlendirmek.*

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa anı muḳassem *(Kas. 5, Mıs. 74). [muḳassem itdi, -di]*

muḳayyed: *(Ar.) Bağlı, kayıtlı.*

Heves aġında dil murġı **muḳayyed**
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed *(Mes. 6, Mıs. 55). [muḳayyed]*

muḳayyed ol-: *Dikkat ve alaka ile gözetmek, önem verip üstüne düşmek.*

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad *(Mes. 27, Mıs. 33). [muḳayyed olmazdı, -maz, -dı]*

muḳayyed ol-: *Bağlanmak.*

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed *(Mes. 126, Mıs. 14). [muḳayyed olmazsa, -maz, -sa]*

muḳayyed ol-: *Sahip çıkmak.*

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed *(Mes. 128, Mıs. 14). [muḳayyed olmazsam, -maz, -sa, -m]*

mükedder ol-: *Kederli, üzüntülü olmak.*

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder *(Mes. 132, Mıs. 76). [mükedder ola, -a]*

mükemmel: *Ar. Tekmil edilmiş, bitirilmiş, tam, noksansız.*

Ḳamusınuñ **mükemmeldi** yaraġı
Çeri ṭutmış idi ṣaḥrā vü ṭaġı *(Mes. 124, Mıs. 15). [mükemmeldi, -di]*

mükerrem ol-: *Saygıdeğer olmak.*

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 36). [mükerrem olupdur, -up, -dur]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faẓl ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 36). [mükerrem olupdur, -up, -dur]

mükerrer eyle-: *Tekrar etme.*

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver *(Mes. 4, Mıs. 47). [mükerrer eyle]*

mükerrer ḳıl-: *Tekrarlamak.*

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer *(Mes. 162, Mıs. 22). [mükerrer ḳıldı, -dı]*

muḳīm ol-: *Sabit olmak, yerleşmek; ömrü uzun olmak.*

Hemīşe müstedām ol devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile (Mes. 121, Mıs. 40). [muḳīm ol]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 60). [muḳīm olsun, -sun]

muḳīm ol-: *Kalıcı bir şekilde yerleşmek, sabit olmak.*

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḥāk *(Mes. 5, Mıs. 18). [muḳīm oldı]*

muktedā: *Rehber, kılavuz, yol gösterici.*

Cemīʿ-i enbiyānuñ pīşvāsı
Cemīʿ-i evliyānuñ **muḳtedāsı** *(Mes. 8, Mıs. 8). [muḳtedāsı, -sı]*

mül: *Şarap.*

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur şankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 146). [mül]

Ḳılurdı şoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 43). [mül]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi şan gül
Şunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 114). [mül]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [mül]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 58). [mül]

mülāzım ol-: *Sarılmak, yapışmak; bulunmak; yürütmek; işlemek. II Bağlı olmak.*

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım *(Mes. 109, Mıs. 6). [mülāzım ola]*

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım *(Mes. 86, Mıs. 10). [mülāzım olasın, -a, -sın]*

muʿlem ol-: *Tescillenmek.*

Ol şāh-ı şīr-şevket sulṭān-ı baḫt u ʿizzet
Oldı libās-ı devlet elḳābıyıla muʿlem *(Kas. 5, Mıs. 68). [muʿlem oldı, -dı]*

mülemmāʿ kıl-: *Parlatmak, parlak hale getirmek.*

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ *(Mes. 51, Mıs. 5). [mülemmāʿ ḳılup, -up]*

mülemmāʿ ḳıl-: *Karışık dilde söylenmiş manzume.*

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ *(Mes. 53, Mıs. 3). [mülemmāʿ ḳılup, -up]*

mülemmaʿ ol-: *Karışmak, birbirine bulaşmak.*

Felek ılduzlar ile oldı muraṣṣaʿ
Sefîd ile siyāh oldı mülemmaʿ *(Mes. 155, Mıs. 4). [mülemmaʿ oldı, -dı]*

mülemmaʿ ol-: *Parlamak, renk renk olmak.*

Ḳamu gevherler olmışdı muraṣṣaʿ
Zer ü sim ile olmışdı mülemmaʿ *(Mes. 155, Mıs. 72). [mülemmaʿ olmışdı, -mış, -dı]*

mülhem it-: *İçe doğmasına sebep olmak, esindirmek.*

Āṣār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem *(Kas. 5, Mıs. 34). [mülhem itdi]*

mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun ilhamını".*

Göñlini eyle iy Ḫudâ-yı kerîm
Mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 48). [mülhem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

mülk: *Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idâresi altında bulunan toprakların tamâmı, memleket || Allah'ın sahibi olduğu kainat.*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 24). [mülküñe, -üñ, -e]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḥalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 60). [mülkinde, -iñ, -de]

mülk: *Memleket, ülke, diyar.*

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini yaġma-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 8). [mülkini, -i, -n, -i]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 4). [mülkini, -i, -ni]

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 7). [mülkine, -i, -n, -e]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 8). [mülkine, -i, -n, -e]

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem (Kas. 5, Mıs. 39). [mülküñ, -üñ]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 8). [mülki, -i]

Hidāyet mülkinüñ kişver-güşāsı
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı (Mes. 7, Mıs. 15). [mülkinüñ, -i, -n, -üñ]

Nübüvvet maḫzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 12). [mülkinüñ, -i, -n, -üñ]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 18). [mülkinüñ, -i, -n, -üñ]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 78). [mülkinde, -i, -n, -de]

ʿAtā bustānınuñ verd-i laṭīfi
Saʿādet mülkinüñ şāh-ı şerīfi (Mes. 17, Mıs. 24). [mülkinüñ, -i, -n, -üñ]

Çeküben leşkerini şāh-ı ḫāver
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser (Mes. 28, Mıs. 4). [mülkin, -in]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 32). [mülkini, -i, -ni]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 2). [mülk]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 195). [mülke, -e]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 181). [mülki, -i]

Ki anuñ ʿilminde bulınmaz ḫalel hīç
Anuñ mülkinde bulınmaz cedel hīç (Mes. 156, Mıs. 52). [mülkinde, -i, -n, -de]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 40). [mülkini, -i, -ni]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 101). [mülk]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 48). [mülke, -e]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 12). [mülki, -i]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 27). [mülki, -i]

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 36). [mülki, -i]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 8). [mülkinden, -i, -n, -den]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 102). [mülkine, -i, -n, -e]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 3). [mülkine, -i, -n, -e]

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 24). [mülkini, -i, -ni]

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 4). [mülketinüñ]

Nice mülküñ durur şor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 119). [mülküñ durur]

mülket-i çīn: *Çin ülkesi.*

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn (Mes. 156, Mıs. 39). [mülket-i çīn]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 73). [mülket-i çīn]

Yaḳın olduḳça şāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı būy-ı müşgīn (Mes. 166, Mıs. 77). [mülket-i çīn]

mülket-i şām: *Şam ülkesi, yurdu.*

ʿAcem iḳlīmiyile **mülket-i Şām**
Anuñçün oldılar fermānına rām *(Mes. 17, Mıs. 87). [mülket-i şām]*

mülk-i ʿarab: *Arap ülkesi.*

Gerek **mülk-i ʿArabdan** ger ʿAcemden
Ṭutar cümle bunuñ ḥükmine gerden *(Mes. 17, Mıs. 97). [mülk-i ʿarabdan, -dan]*

mülk-i çarḫ: *Felek ülkesi. II Felek.*

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu **mülk-i çarḫ** üzre mehlik eyle *(Mes. 168, Mıs. 22). [mülk-i çarḫ]*

mülk-i cihān: *Cihanın mülkü.*

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle şanasın kim
Tīġ ile cāna oldı **mülk-i cihān** müsellem *(Kas. 5, Mıs. 66). [mülk-i cihān]*

mülk-i çīn: *Çin ülkesi.*

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 72). [mülk-i çīn]

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 35). [mülk-i çīn]

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı (Mes. 45, Mıs. 53). [mülk-i çīnüñ]

mülk-i dil: *Gönül evi.*

Daḫı ḳıl **mülk-i dilden** şirki ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli *(Mes. 5, Mıs. 167). [mülk-i dilden]*

mülk-i rūm: *Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.*

Giderdi şāhzāde dilber uma
Şafā vü ʿişret ile **mülk-i Rūma** *(Mes. 26, Mıs. 54). [mülk-i rūma, -a]*

mültecā: *Sığınılacak yer, sığınak.*

Nübüvvet çarḫınuñ bedr-i dücāsı
Günehkār ümmetinüñ **mültecāsı** *(Mes. 8, Mıs. 22). [mültecāsı, -sı]*

mülūk: *Melikler, hükümdarlar.*

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar **mülük** aña ser-ā-ser *(Mes. 168, Mıs. 28). [mülük]*

mülzem ol-: *Bir tartışma, münazara vb.nde yenilip konuşamaz, cevap veremez duruma getirilmek II bir şeyi yapmaya gücü yetmemek, âciz kalmak.*

Rāyāt-ı rıfʿatine āyāt-ı feṭḥ lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaşm mülzem *(Kas. 5, Mıs. 28). [mülzem olmaz idi, -maz, -idi]*

mūm: *Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak sûretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı, şem'.*

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 14). [mūm]

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 86). [mūm]

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı (Mes. 155, Mıs. 138). [mūm]

mūm eyle-: *Mum gibi yumuşatmak.*

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebürı
Elinde **mūm eyledüñ** demüri *(Mes. 6, Mıs. 212). [mūm eyledüñ, -dü, -ñ]*

mūm ol-: *Ateşle erimek, yok olmak, mahvolmak.*

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh **mūm olmış idi** *(Mes. 155, Mıs. 84). [mūm olmış idi, -mış, -idi]*

mümkin degül: *Mümkünü yok, imkânsız.*

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser *(Mes. 46, Mıs. 35). [mümkin degül]*

münācat: *Yakarma, Allah'a yalvarma.*

Münācāt itdügi bigi o ʿāṣıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḥāliḳ *(Mes. 34, Mıs. 24). [münācātın, -ın]*

münācat: *Konusu Allah'ı övme ve O'na yakarma olan manzume.*

Niyāz içre hemān dem buldı ḥālāt
Dilinde oldı cāri bu **münācāt** *(Mes. 83, Mıs. 30). [münācāt]*

münācāt eyle-: *Allah'a yalvarmak.*

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 141). [münācāt eyle]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḥaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 6). [münācāt eyledi]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 5). [münācāt eyleyüben]

münācāt it-: *Allah'a yalvarıp yakarmak, duâ ve niyazda bulunmak.*

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāṣıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḥālıḳ (Mes. 84, Mıs. 1). [münācāt itdi]

Münācāt itdügi Ṭūrı ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı nūrı ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 223). [münācāt itdügi, -düg, -i]

Münācāt itdügi bigi o ʿāṣıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḥāliḳ (Mes. 34, Mıs. 23). [münācāt itdügi, -dük, -i]

münādī: *Ar. Nidâ edici, çağırıcı, dellâl.*

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az *(Mes. 22, Mıs. 99). [münādī]*

münāfıḳ ol-: *. Zahiren müslim görünüp ve bâtınen kâfir olmak.*

Dilüñi göñlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfıḳ *(Mes. 5, Mıs. 164). [münāfıḳ olmayasın, -ma, -(y)a, -sın]*

münāsib: *Uygun.*

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 16). [münāsib]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 79). [münāsib]

münevver eyle-: *Nurlandırmak, aydınlatmak.*

Münevver eyle şevḳuñla dilümi
Muḫammer eyle ʿaşḳuñla gilümi (Mes. 6, Mıs. 101). [münevver eyle]

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 121). [münevver eyle]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 25). [münevver eyledi, -di]

Meger bir ṣubḥ mihr-i āsmānī
Münevver eyledi rūy-ı cihānı (Mes. 148, Mıs. 2). [münevver eyledi, -di]

Ufuḳdan çıḳdı çün ḫurşīd-i ḫāver
Cihānuñ yüzin eyledi münevver (Mes. 114, Mıs. 2). [münevver eyledi]

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 48). [münevver eylegil, -gil]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 39). [münevver eylegil, -gil]

münevver it-: *Aydınlatan.*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili **münevver iden** tūtiyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 20). [münevver iden]*

münevver ḳıl-: *Aydınlatmak, nurlandırmak.*

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 185). [münevver ḳıl]

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla nūrı münevver (Mes. 4, Mıs. 48). [münevver ḳıla]

münevver ol-: *Nurlanmak, ışık ile dolmak.*

Karañu gidüben çün oldı gündüz
Münevver oldı ʿālem yüzi düpdüz (Mes. 152, Mıs. 8). [münevver oldı, -dı]

Muʿaṭṭar oldı ḫoş-būdan havāsı
Münevver oldı nūrıyla feżāsı (Mes. 169, Mıs. 12). [münevver oldı, -dı]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 9). [münevver oldı]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 36). [münevver oldı]

Birinci göge çün başdı ayaġı
Münevver oldı dāyim meh çerāġı (Mes. 8, Mıs. 60). [münevver oldı]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 97). [münevver oldı]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 42). [münevver oldı]

Cihān yüzi münevver olmış idi
Zemīn yüzi şükūfe ṭolmış idi (Mes. 165, Mıs. 25). [münevver olmış idi, -mış, -idi]

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 30). [münevver olur, -ur]

münezzeh: *Kusurlardan ve noksanlardan uzak olan, tenzîh edilmiş.*

Ol ḳamudan **münezzeh** ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḫt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(Kas. 1, Mıs. 29). [münezzeh]*

münezzeh ol-: *Temiz, kusur ve noksanlardan uzak olmak.*

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh *(Mes. 3, Mıs. 118). [münezzeh oldı, -dı]*

münhezim eyle-: *Bozguna uğratmak.*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(Kas. 4, Mıs. 31). [münhezim eyledi, -di]*

münīr: *Parlak güneş edinmek: Parlak güneş gibi görmek, güneş yerine kullanmak.*

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir *(Mes. 19, Mıs. 121). [münīr idi]*

mūnis: *(Ar.) Alışılan, cana yakın; arkadaş.*

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuşşāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 39). [mūnis]

Hemīşe derd ü ġamdur baña mūnis
Ḳıluram her nefes anlarla meclis (Mes. 89, Mıs. 3). [mūnis]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 9). [mūnis durur]

mūnis bul-: *Yakın bulmak.*

Çü Efser buldı kendüzine mūnis
Hemāñ laḥẓa ḳılur bir ḫub meclis *(Mes. 111, Mıs. 25). [mūnis buldı, -dı]*

mūnis ol-: *Arkadaş olmak, dost olmak, yakın olmak.*

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 218). [mūnis olan, -an]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 107). [mūnis olmaġıl, -ma, -ġıl]

mūnis-i ḫāṣ: *Özel arkadaş. hususi dost.*

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 9). [mūnis-i ḫāṣ]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 49). [mūnis-i ḫāṣ]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 40). [mūnis–i ḫāṣ]

münḳād u musaḫḫar: *"Boyun eğmiş ve itaat etmiş".*

Cihān ḥükmine **münḳād u musaḫḫar**
Zamān emrine göre depredür ser *(Mes. 17, Mıs. 15). [münḳād u musaḫḫar]*

muntaẓam ol-: *Düzgün, düzenli, tertipli olmak.*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(Kas. 4, Mıs. 58). [muntaẓam olursa, -ur, -sa]*

muntaẓır: *Her şeye hazırlıklı olarak bekleyen.*

İriş kim **muntaẓır durur** saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol *(Mes. 132, Mıs. 95). [muntaẓır durur, -durur]*

muntaẓır ol-: *Beklemek, gözlemek, intizar etmek.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül *(Gaz. 34, Mıs. 6). [muntaẓır olup]*

munżam ḳıl-: *Ölçülü hale getirmek, düzgün biçime sokmak.*

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam *(Kas. 5, Mıs. 50). [munżam ḳıldı, -dı]*

mūr: *Far. Karınca, neml. mûrçe.*

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger **mūra** iʿtibār *(Kas. 1, Mıs. 48). [mūra, -a]*

mūr ile melaḫ: *Karınca ve çekirge.*

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki **mūr ile melaḫdan** daḫı çoḳdur *(Mes. 130, Mıs. 42). [mūr ile melaḫdan, -dan]*

mūr u mār: *Karınca ve yılan.*

Rātib ber-ān feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı **mūr u mār** *(Kas. 1, Mıs. 44). [mūr u mār]*

murabbaʿ: *Divan edebiyatı nazım şekli.*

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu **murabbaʿ** *(Mes. 51, Mıs. 6). [murabbaʿ]*

murād: *(Ar.) Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.*

Çü ṣıdḳıla o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 196). [murādı, -ı]

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 144). [murāduñı, -uñ, -ı]

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 19). [murādın, -ıñ]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 29). [murādı, -ı]

murādāt: *İstekler, amaçlar.*

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā **murādāt** *(Mes. 8, Mıs. 142). [murādāt]*

murāduñ al-: *Arzusuna kavuşmak II nasip almak. (Alevî-Bektaşîlerde) tarikata girmek için söz vermek ve bir mürşide bağlanmak (ABTS, 263).*

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ *(Mes. 18, Mıs. 72). [murāduñ alur, -uñ, -ur]*

muraṣṣaʿ: *Mücevherlerle bezenmiş.*

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher *(Mes. 117, Mıs. 111). [muraṣṣaʿ]*

muraṣṣaʿ ol-: *Kıymetli taşlarla bezenmek.*

Felek ılduzlar ile oldı muraṣṣaʿ
Sefīd ile siyāh oldı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 3). [muraṣṣaʿ oldı, -dı]

Ḳamu gevherler olmışdı muraṣṣaʿ
Zer ü sim ile olmışdı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 71). [muraṣṣaʿ olmışdı, -mış, -dı]

mürde: *Cansız, bitkin, ölü.*

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [mürde]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 2). [mürde]

Āb-ı ḥayāt bigi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesini ḳılduġı her dem devā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 26). [mürdesini, -si, -ni]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 3). [mürde]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 8). [mürde]

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 31). [mürde]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 103). [mürdesi, -si]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [mürdesine, -si, -n, -e]

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı **mürde iken** oldı zinde *(Mes. 34, Mıs. 96). [mürde iken]*

mürde cānı ḥay kıl-: *Ölü canı diriltmek.*

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay *(Gaz. 42, Mıs. 2). [mürde cānı ḥay ḳılalum, -a-, -lum]*

mürde ol-: *Ölmek II yok olmak.*

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde *(Mes. 18, Mıs. 99). [mürde olmış idi, -mış, -idi]*

mürde ol-: *Canlılığını yitirmek, solmak.*

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde *(Mes. 8, Mıs. 204). [mürde olmışdı, -mış, -dı]*

mürde-dil: *Gönlü ölmüş, duygusu kalmamış.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben **mürde-dile** her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(Gaz. 7, Mıs. 11). [mürde-dile, -e]*

mürekkeb eyle-: *Birden fazla nesneyi karıştırmak.*

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber *(Mes. 72, Mıs. 11). [mürekkeb eyledi, -di]*

mürekkeb it-: *Birleştirmek.*

Maʿānī birle idüben mürekkeb
Ḳamu beytini eyledüm müretteb *(Mes. 169, Mıs. 57). [mürekkeb idüben, -üben]*

mürekkeb ḳıl-: *Toplamak, birleştirmek.*

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb *(Mes. 88, Mıs. 7). [mürekkeb ḳıldı]*

mürekkeb ol-: *Bir araya gelmek, bütünleşmek, kaynaşmak.*

Sözüñi söyle mevzūn u müretteb
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb *(Mes. 35, Mıs. 14). [mürekkeb ola]*

müretteb: *Tertipli, düzenli.*

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı **müretteb** *(Mes. 88, Mıs. 8). [müretteb]*

müretteb eyle-: *Tertipli, düzenli hâle getirmek.*

Maʿānī birle idüben mürekkeb
Ḳamu beytini eyledüm müretteb *(Mes. 169, Mıs. 58). [müretteb eyledüm, -dü, -m]*

mürevvaḳ: *Süzülmüş, tortusu giderilmiş.*

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle *(Mes. 21, Mıs. 80). [mürevvaḳ]*

murġ: *Far. Kuş.*

Heves ağında dil murġı muḳayyed
Hevā dāmında cān baġlu müʿebbed (Mes. 6, Mıs. 55). [murġı, -ı]

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye rām itmiş idi (Mes. 19, Mıs. 141). [murġına, -ı, -n, -a]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḫāli (Mes. 19, Mıs. 140). [murġınuñ, -ı, -nuñ]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 43). [murġa, -a]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 35). [murġ]

murġ u mūr: *Kuş ve karınca.*

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki **murġ u mūrdān** ol daḫı çoḳdur *(Mes. 126, Mıs. 26). [murġ u mūrdān, -dān]*

murġ-ı ġarībi: *Garip kuş.*

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ **murġ-ı ġarībi** *(Mes. 165, Mıs. 2). [murġ-ı ġarībi, -i]*

mürg-i seher-ḫīz: *Ey sabah erkenden öten kuş, ey seher kuşu, ey bülbül!*

Demidür söyle iy **mürg-i seher-ḫīz**
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz *(Mes. 150, Mıs. 3). [mürg-i seher-ḫīz]*

mūr-ı żaʿīfe: *Zayıf, güçsüz karınca.*

ʿİnāyet eyleseñ **mūr-ı żaʿīfe**
Cihānuñ ḫalḳına olur ḫalīfe *(Mes. 3, Mıs. 71). [mūr-ı żaʿīfe]*

mürşid: *İrşat eden, doğru yol gösteren.*

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ **mürşididür** ṭoġru dīne *(Mes. 7, Mıs. 54). [mürşididür, -i, -dür]*

murtażā: *Ar. Irtızâ edilmiş, takdir ve intihap olunmuş, pesen-dîde. (İmam Ali Kerremallahû veche hazretlerinin lâkab-ı âlileridir: Aliyyü'l-Murtazâ.).*

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı **Murtaża** *(Gaz. 3, Mıs. 10). [murtaża]*

mürtesem ol-: *Resmolunmak, resmedilmek.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem *(Kas. 4, Mıs. 24). [mürtesem oldı, -dı]*

mūsā: *Hz. Musa.*

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler (Mes. 2, Mıs. 115). [musā]

Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli (Mes. 2, Mıs. 105). [mūsāʾya]

muṣaffā: *Tasfiye edilmiş, pak ve saf kılınmış.*

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ *(Mes. 6, Mıs. 200). [muṣaffā]*

musaḫḫar eyle-: *1. Ele geçirmek, zaptetmek. 2. Boyun eğdirmek, emir ve itâat altına almak.*

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar *(Mes. 148, Mıs. 182). [musaḫḫar eyledi, -di]*

musaḫḫar it-: *Boyun eğdirilmiş, emir ve itâat altına alınmış.*

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar *(Mes. 168, Mıs. 36). [musaḫḫar itdi, -di]*

musaḫḫar ḳıl-: *Boyun eğdirilmiş, emir ve itâat altına alınmış.*

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar *(Mes. 149, Mıs. 12). [musaḫḫar ḳıluban, -uban]*

musallaṭ ḳıl-: *Rahatsız edecek bir şekilde bir şeyde ısrar etmek.*

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı *(Mes. 154, Mıs. 110). [musallaṭ ḳıldı, -dı]*

müşehher: *Öne çıkan, meşhur olan, ünlü olan, bilinen.*

ʿAlāyimden saʿādetdür **müşehher**
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver *(Mes. 55, Mıs. 3). [müşehher]*

müsellem ol-: *Verilmek, teslim edilmek, tevdî olunmak.*

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 285). [müsellem oldı, -dı]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 66). [müsellem oldı, -dı]

müşevveş: *Dağınık, perişan, içinden çıkılamaz.*

Bunuñ bigi **müşevveş** hāl olur mı
Bu resme daḫı ḳīl ü ḳāl olur mı *(Mes. 33, Mıs. 19). [müşevveş]*

müşevveş ḳıl-: *Perişan etmek.*

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş *(Mes. 87, Mıs. 36). [müşevveş ḳılup, -up]*

müşevveş ol-: *Dağınık, karmakarışık olmak, düzensiz, karışık, karmakarışık olmak.*

Ne vaḳtin kim ola ḫālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş (Mes. 33, Mıs. 17). [müşevveş ola]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 35). [müşevveş oldı, -dı]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 30). [müşevveş oldı, -dı]

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni fülfüllere urmışdı āteş (Mes. 155, Mıs. 53). [müşevveş olmışdı, -mış, -dı]

Olur ḫaṭṭı bigi göñli müşevveş
Urur maʿnīsi cānı içre āteş (Mes. 95, Mıs. 25). [müşevveş olur, -ur]

müşevveş ol-: *Düzensiz, karışık, karmakarışık olmak II ne yapacağını bilememek, doğru düşünememek.*

Kaçan kim ḫālüñ olursa müşevveş
Urasın bu ḳıluñ birine āteş *(Mes. 27, Mıs. 239). [müşevveş olursa, -ur, -sa]*

müşg: *Hâlis misk kokusu.*

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [müşġīn, -īn]

Hemīşe uzasun serv-i bülendüñ
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ (Mes. 68, Mıs. 4). [müşgīn, -īn]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 9). [müşgīn, -īn]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 209). [müşgīn, -īn]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 47). [müşg idi, -idi]

müşg ile ʿanber: *Müşk ve anber.*

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı **müşg ile ʿanber** cihāna *(Mes. 155, Mıs. 10). [müşg ile ʿanber]*

müşg ile ʿanber yaḳ-: *Misk ve amber yakmak.*

Buḫūr-ı ʿūd idüp ṣandal ile
Yaḳup müşg ile ʿanber manġal ile *(Mes. 155, Mıs. 92). [müşg ile ʿanber yaḳup, -up]*

müşg it-: *Misk kokusu etmek, misk kokusuyla doldurmak.*

Ṭolu **müşg itdi** saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın *(Mes. 155, Mıs. 215). [müşg itdi, -di]*

müşg-āgīn: *Miske bastırılmış kement.*

Ṭaġıdup gice **müşg-āgīn** gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle *(Mes. 155, Mıs. 17). [müşg-āgīn]*

müşgbār: *Misk kokulu.*

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol **müşgbāruñ** *(Mes. 37, Mıs. 96). [müşgbāruñ, -uñ]*

müşg-bū ol-: *Misk kokusu olmak, misk kokusu (olarak yeniden) çıkmak.*

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 14). [müşg-bū oldı, -dı]*

müşg-i ezfer: *Güzel kokulu misk.*

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i ezfer (Mes. 27, Mıs. 66). [müşg-i ezfer]

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i ezfer (Mes. 27, Mıs. 70). [müşg-i ezfer]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 86). [müşg-i ezfer]

müşg-i ḫoten: *Hoten miski, hoş koku.*

Ḳoḫu alalı cān būy-i vaṭandan
Anı ḫoşter görür **müşg-i Ḫotenden** *(Mes. 165, Mıs. 76). [müşg-i ḫotenden, -den]*

müşgi ile ʿanber: *Misk ve amber.*

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di ʿūdı ʿanber ile *(Mes. 27, Mıs. 63). [müşgi ile ʿanber]*

müşg-i rīzān ḳıl-: *Misk saçmak.*

Gehī saçı ḳılurdı müşg-i rīzān
Gehī zülfi ḳılurdı ʿanber-efşān *(Mes. 155, Mıs. 239). [müşg-i rīzān ḳılurdı, -ur, -dı]*

müşg-i tātār: *Tatar miski.*

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa **müşg-i Tātār** *(Mes. 17, Mıs. 126). [müşg-i tātār]*

müşg-i tātār: *Tatar miski; misk gibi kokan sevgilinin zülfü, saçı.*

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün **müşg-i Tātār** *(Mes. 18, Mıs. 24). [müşg-i tātār]*

müşg-i ter: *Taze misk.*

Dem-i āhūyı geh **müşg-i ter** eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler *(Mes. 2, Mıs. 137). [müşg-i ter]*

Dilerseñ ḫūnı **müşg-i ter** idersin
Dilerseñ toprāġı ʿanber idersin *(Mes. 3, Mıs. 13). [müşg-i ter]*

müşg-i ter: *Taze misk.*

Ciġer ḳanın yazup **müşg-i ter ile**
Ḳatışturdı sözini şekker ile *(Mes. 88, Mıs. 5). [müşg-i ter ile, - ile]*

Saçını yig görirdi **müşg-i terden**
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden *(Mes. 101, Mıs. 9). [müşg-i terden]*

müşgīn: *Misk kokulu II siyah, kara.*

Ḳoyuban Çīni **müşgīn** zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka *(Gaz. 51, Mıs. 3). [müşgīn]*

müşgīn eyle-: *Mis kokulu, miskli etmek.*

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn *(Mes. 150, Mıs. 19). [müşgīn eyledi, -di]*

müşgīn-kemān eyle-: *Siyah yay eylemek, misk kokulu, misk renginde yay (kaş).*

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol *(Mes. 20, Mıs. 87). [müşgīn-kemān eyleyüp, -yüp]*

müşg-mū: *Misk saçlı.*

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı **müşg-mū** kirpügi dilkeş *(Mes. 166, Mıs. 10). [müşg-mū]*

muṣḥaf: *Kitap II Kur'an.*

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı **Muṣḥaf** *(Mes. 7, Mıs. 128). [muṣḥaf]*

müşk ü ʿanber: *Misk ve amber.*

Getürdüm şimdi bile **müşk ü ʿanber**
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher *(Mes. 36, Mıs. 89). [müşk ü ʿanber]*

müşk-i ezfer: *Güzel kokulu misk.*

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tagıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 58). [müşk-i ezfer]

Saçına göre açdum müşk-i ezfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 85). [müşk-i ezfer]

Seni Çīnde nite ki müşk-i ezfer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 27). [müşk-i ezfer]

Gerekdür kim alavuz laʿl ü gevher
Daḫı hem ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 104, Mıs. 20). [müşk-i ezfer]

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i ezfer (Mes. 105, Mıs. 18). [müşk-i ezfer]

müşk-i tātār: *Tatar miski.*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı **müşk-i Tātār** *(Tb. 1, Mıs. 72). [müşk-i tātār]*

müşkil: *Sorun, engel, mesele, zorluk.*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 1). [müşkil]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 8). [müşkil]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 13). [müşkil]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [müşkil]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [müşkil]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuşşāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 40). [müşkil]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [müşkil]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 10). [müşkilümüz, -ümüz]

Beni idüp durur bu derd bī-dil
Ki anı fāş eylemekdür bana müşkil (Mes. 108, Mıs. 6). [müşkil]

müşkil: *Zor.*

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül **müşkil durur** ol *(Mes. 27, Mıs. 14). [müşkil durur]*

müşkil ol-: *Zor olmak.*

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırağ
Ki ḳatı **müşkil olur** sevgülü yār ayruluġı *(Gaz. 35, Mıs. 10). [müşkil olur]*

mustafā: *"Has ve seçilmiş, güzide" anlamlarında Hz. Muhammed'in isimlerindendir.*

Cāndan anı sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli (Gaz. 2, Mıs. 7). [muṣṭafā]

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 12). [muṣṭafā]

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 14). [muṣṭafādan, -dan]

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem şāh-ı ʿArabʾdur (Mes. 7, Mıs. 37). [muṣṭafā]

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil (Mes. 8, Mıs. 28). [muṣṭafā]

Ḫudā çün eyledi bu resme iḳrār
Hemāndem Muṣṭafā eyledi güftār (Mes. 8, Mıs. 166). [muṣṭafā]

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 201). [muṣṭafāyı, -y, -ı]

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan zevḳ u ṣafāya (Mes. 10, Mıs. 17). [muṣṭafāya, -y, -a]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 20). [muṣṭafādan, -dan]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 29). [muṣṭafādan, -dan]

ʿAṭā oldı aña bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 14, Mıs. 6). [muṣṭafādan, -dan]

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 28). [muṣṭafādan, -dan]

müstaġraḳ ol-: *Batmak, gark olmak.*

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 60). [müstaġraḳ oldı, -dı]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 70). [müstaġraḳ oldı, -dı]

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 38). [müstaġraḳ oldı]

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 8). [müstaġrak olmış, -mış]

müştāḳ: *Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.*

Daḫı hem cān u dilden ḥūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini **müştāḳ** *(Mes. 8, Mıs. 38). [müştāḳ]*

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki **müştāḳuñdur** ervaḥ-ı nebiyyīn *(Mes. 8, Mıs. 34). [müştāḳuñdur, -uñ, -dur]*

müştāḳ ol-: *Can atan.*

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ *(Mes. 115, Mıs. 6). [müştāḳ ola]*

müştāḳ-ı viṣāl-i nigār: *Sevgiliye kavuşma özlemi.*

Şu resme ḫaste vü zār u nizāram
Ki müştāḳ-ı viṣāl-i ol nigāram *(Mes. 132, Mıs. 10). [müştāḳ-ı viṣāl-i nigāram, -am]*

müstaḳīm eyle-: *İstikamet vermek. || Yön vermek.*

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña **müstaḳīm eyle** ṭarīkum *(Mes. 1, Mıs. 8). [müstaḳīm eyle]*

müṣṭaḳīm-aḥvāl: *Hâlleri İslâmiyet'in emirlerine uygun olan. Kaynak: https://terrasus.com/.*

Egerçi kim muḳıllü'l-ḥāl oldum
Velīkin **müṣṭaḳīm-aḥvāl** oldum *(Mes. 21, Mıs. 96). [müṣṭaḳīm-aḥvāl]*

müstecāb it-: *Kabul edilmek.*

Bu duʿāmı **müstecāb it** yā Mücībe's-sāilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān *(Kas. 2, Mıs. 49). [müstecāb it]*

müstecāb ḳıl-: *Allah'ın yapılan duâyı kabul etmesi.*

Uşbu duʿāyı luṭfun ile **müstecāb ḳıl**
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 65). [müstecāb ḳıl]*

müstedām ol-: *1. Daim olmak, sürekli olmak.*

Hemīşe **müstedām ol** devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile *(Mes. 121, Mıs. 39). [müstedām ol]*

müşterī ol-: *Alıcı olmak, talip olmak; sevmek, bağlanmak, tutulmak.*

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa *(Mes. 46, Mıs. 60). [müşterī olursa, -ur, -sa]*

müşterī-i hūb-ṭālīʿ: *Talihi güzel Müşteri [Jüpiter].*

Didi iy **Müşterī-i ḫūb-ṭālīʿ**
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ *(Mes. 79, Mıs. 1). [müşterī-i ḫūb-ṭālīʿ]*

muştula-: *müjdelemek.*

baña gelübeni tīz **muştuladı**
Ki yaḳında geliser şāh Ṣādī *(Mes. 108, Mıs. 13). [muştuladı, -dı]*

muṭahhar: *Ar. Tathîr edilmiş, maddî ve manevî temizlenmiş.*

Muḥammed kim muṭahhar cism ü cāndur
Nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur (Mes. 7, Mıs. 1). [muṭahhar]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 89). [muṭahhardur, -dur]

mütercem it-: *Çevirmek, tercüme etmek.*

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem *(Mes. 18, Mıs. 95). [mütercem idüp, -üp]*

muṭīʿ: *İtaat eden, boyun eğen.*

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 27). [muṭīʿi, -i]

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭīʿ idi Nebīyyu'llāh sözine (Mes. 12, Mıs. 18). [muṭīʿ]

muṭī ol-: *Tabi olmak, birinin hükmü altında bulunmak.*

Ḫalḳ-ı zemāne ḥükmüñe olmışdurur muṭī
İki cihāna ḥikmetüñ olmışdurur ḥakem *(Kas. 4, Mıs. 53). [muṭī olmışdurur, -mış, -durur]*

muṭīʿ ol-: *Boyun eğmek, itaat etmek.*

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4, Mıs. 45). [muṭīʿ olur]

Resūlullāhuñ olmışdı muṭīʿi
Anuñçün Ehl-i Beytüñdür refīʿi (Mes. 13, Mıs. 23). [muṭīʿi olmışdı, -mış, -dı]

muṭīʿ: *İtaat eden, boyun eğen, ku, köle.*

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 29). [muṭīʿüñ, -ñ]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 94). [muṭīʿüñdür]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 22). [muṭīʿüñdür]

muṭīʿuñ ol-: *İtaatkâr olmak, itaat etmek.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim **muṭīʿuñ olmaz** ise göriser elem *(Kas. 4, Mıs. 38). [muṭīʿuñ olmaz, -maz]*

muṭlaḳ: *Kat'i, kayıtsız şartsız, şüphesiz, yalnız, tek.*

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin **muṭlaḳ** bilürdi *(Mes. 11, Mıs. 16). [muṭlaḳ]*

muṭrib: *Çalgıcı, çalgı çalan.*

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 27). [muṭrib]

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş şehāne
İdüp her yañada muṭrib terāne (Mes. 20, Mıs. 40). [muṭrib]

Gelüp muṭribler anda ṣaf ṭutarlar
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar (Mes. 20, Mıs. 25). [muṭribler, -ler]

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 83). [muṭrib]

Muġannīler çeküp sūẕ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 16). [muṭribler, -ler]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 87). [muṭribler, -ler]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 63). [muṭribler, -ler]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 3). [muṭrib]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 51). [muṭribler, -ler]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [muṭrib]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [muṭrib]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 21). [muṭrib]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 36). [muṭribe, -e]

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul (Mes. 154, Mıs. 78). [muṭribe, -e]

muṭribā: *Ey çalgıcı.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 2). [muṭribā]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 7). [muṭribā]

muttaşıf: *Vasıflanmış, nitelenmiş.*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle **muttaşıf** ʿālemde bir benem *(Kas. 4, Mıs. 64). [muttaşıf]*

müttehem ḳıl-: *Suçlamak.*

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem *(Kas. 4, Mıs. 80). [müttehem ḳılma, -ma]*

müttehem ol-: *Suçlanmak.*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem *(Kas. 4, Mıs. 8). [müttehem olmış, -mış]*

muvāfıḳ: *Ar. Uygun.*

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 38). [muvāfıḳ]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 56). [muvāfıḳ]

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ (Mes. 69, Mıs. 16). [muvāfıḳ]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 74). [muvāfıḳ]

muvāfıḳ eyle-: *Uygun, münasip.*

Dilüñi göñlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın tā münāfıḳ *(Mes. 5, Mıs. 163). [muvāfıḳ eyle]*

muvāfıḳ gör-: *Uygun bulmak.*

Perī-ruḫ mest idi vü rind ü ʿaşıḳ
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ *(Mes. 46, Mıs. 6). [muvāfıḳ görür, -ür]*

muvāfıḳ ol-: *Münasip, uygun olmak.*

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ *(Mes. 161, Mıs. 8). [muvāfıḳ olup, -up]*

müvecceh: *(Ar.) Herkesçe beğenilen, uygun.*

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 117). [müvecceh]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 39). [müvecceh]

müyesser: *Nasip olma, ele geçme.*

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür aña bī-tīr ü şemşīr *(Mes. 17, Mıs. 70). [müyesserdür, -dür]*

müyesser eyle-: *(Allah) Nasip etmek.*

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 31). [müyesser eyle]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 40). [müyesser eyle]

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 122). [müyesser eyle]

müyesser ol-: *Kolaylıkla elde edilmek II nasip olmak.*

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 30). [müyesser oldı]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 69). [müyesser olan]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 4). [müyesser oldı]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 12). [müyesser oldı]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 185). [müyesser oldı, -dı]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 27). [müyesser oldı, -dı]

Çü ṣāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 35). [müyesser oldı, -dı]

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser (Mes. 8, Mıs. 88). [müyesser oldı]

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār (Mes. 78, Mıs. 3). [müyesser olmadı]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 114). [müyesser olmaz]

mūy-ı ḫoş-bū: *(Sevgilinin) güzel kokulu saç.*

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol **mūy-ı ḫoş-bū** *(Mes. 33, Mıs. 22). [mūy-ı ḫoş-bū]*

mūy-ı siyah: *Siyah tüy, saç teli.*

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede **mūy-ı siyahı** *(Mes. 3, Mıs. 42). [mūy-ı siyahı, -ı]*

müzeyyen: *Bezenmiş, süslenmiş, ziynetli.*

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 41). [müzeyyen]

Müzeyyen idi cümle bāġ u gülzār
Havā ḫoş-būy idi çün müşg-i Tātār (Mes. 18, Mıs. 23). [müzeyyen]

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen (Mes. 156, Mıs. 3). [müzeyyen]

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī açılmışdı semenle (Mes. 161, Mıs. 25). [müzeyyendi, -di]

Ḳurulmışdı çiçekden sāyebānlar
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar (Mes. 18, Mıs. 18). [müzeyyen idi, -i, -di]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 2). [müzeyyendi]

müzeyyen eyle-: *Süslemek, bezemek, tezyin etmek.*

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi etrāf-ı bāġı (Mes. 150, Mıs. 14). [müzeyyen eyledi, -di]

ʿArūs-ı ṣubḥ açup yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 156, Mıs. 8). [müzeyyen eyledi, -di]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 101). [müzeyyen eyleyüp, -yüp]

Gül-i sūrīyi gör kim sebzeyile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı (Gaz. 16, Mıs. 4). [müzeyyen eyleyüpdür, -yüp, -dür]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 6). [müzeyyen eyleyüpdür, -yüp, -dür]

müzeyyen it-: *Süslemek.*

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 24). [müzeyyen itdi]

Müzeyyen itdi nūr ile cihānı
Ṭolandı şarḳ u ġarb u āsmānı (Mes. 71, Mıs. 5). [müzeyyen itdi]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 145). [müzeyyen itmiş, -miş]

müzeyyen ḳıl-: *Tezyin etmek, süslemek, donatmak.*

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı rūşen
Yüzi nūrıyile ḳıldı müzeyyen (Mes. 22, Mıs. 4). [müzeyyen ḳıldı]

İrişüben yine bād-ı bahārī
Müzeyyen ḳıldı bāġ u lālezārı (Mes. 150, Mıs. 8). [müzeyyen ḳıldı, -dı]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 32). [müzeyyen ḳıldı, -dı]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 4). [müzeyyen ḳıldı, -dı]

müzeyyen ol-: *Süslenmek, bezenmek.*

Zümürrüd-renk olmış idi eşcār
Müzeyyen olmış idi bāġ u gülzār (Mes. 18, Mıs. 6). [müzeyyen ol]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 1). [müzeyyen oldı]

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 4). [müzeyyen oldı]

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 28). [müzeyyen oldı, -dı]

Ki bāġ-ı devletüñ olsun müzeyyen
Çerāġ-ı şevketüñ olsun muʿayyen (Mes. 149, Mıs. 41). [müzeyyen olsun, -sun]

nā-cān ol-: *Cansız olmak.*

Gehī nālān u geh giryān olurdı
Gehī nā-cān gehi bī-cān olurdu *(Mes. 38, Mıs. 12). [nā-cān olurdu, -ur, -dı]*

nā-çār ḳıl-: *Çaresiz kılmak.*

Gerçi kim ʿazm-i sefer **nā-çār ḳıldum** ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 7). [nā-çār ḳıldum, -du, -m]*

nā-çār ol-: *Çaresiz kalmak. II Gam, dert çekmek.*

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde **nā-çār olmasun** kimse *(Gaz. 10, Mıs. 6). [nā-çār olmasun, -ma, -sun]*

nā-cins ü nā-dān: *Cinsi bozuk ve bilgisiz.*

Didi hey hey ki iy **nā-cins ü nā-dān**
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān *(Mes. 126, Mıs. 37). [nā-cins ü nā-dān]*

nādān: *Cahil, akılsız.*

Beni iñende şöyle şanma **nādān**
Ben anı söylemeden bildüm iy cān *(Mes. 163, Mıs. 49). [nādān]*

nāfe-i tatar: *Tatar miski.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol **nāfe-i Tatar** *(Kas. 1, Mıs. 54). [nāfe-i tatar]*

nāgāh: *Ansızın, birdenbire.*

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 30). [nāgāh]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 8). [nāgāh]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 25). [nāgāh]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 20). [nāgāh]

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 72). [nāgāh]

nāgeh: *Aniden, ansızın, birdenbire.*

Ḫudā emriyle **nāgeh** irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil *(Mes. 8, Mıs. 27). [nāgeh]*

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫᵛāb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [nāgeh]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 122). [nāgeh]

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 29). [nāgeh]

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 31). [nāgeh]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 12). [nāgeh]

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir ṭūṭi aña ḫoş diş urdı (Mes. 116, Mıs. 37). [nāgeh]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [nāgeh]

nāgehān: *Aniden, ansızın, birdenbire.*

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 51). [nāgehānī, -ī]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 7). [nāgehān]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 13). [nāgehān]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 7). [nāgehān]

nāgehānī: *Ansızın.*

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 71). [nāgehānī]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 43). [nāgehānī]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 4). [nāgehānī]

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili eserken nāgehānī (Mes. 81, Mıs. 14). [nāgehānī]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 21). [nāgehānī]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 29). [nāgehānī]

Bular bu işdeyiken nāgehānī
Hemān iḳlīm-i Şāmuñ irdi ḫānı (Mes. 148, Mıs. 81). [nāgehānī]

naġme: *Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.*

Çü hātif naġmesini eyledüm gūş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 83). [naġmesini, -sin, -i]

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz (Mes. 18, Mıs. 37). [naġmeyle, -y, -le]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 40). [naġmeyile, -y, -ile]

Belābil naġmesini eyleyüp gūş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 115). [naġmesini, -sin, -i]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin gūş eylediler (Mes. 161, Mıs. 32). [naġmesin, -sin]

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 65). [naġme]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [naġmeyi, -yi]

naġme ḳıl-: *Ahenkle söyletmek, inletmek.*

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī *(Gaz. 17, Mıs. 8). [naġme ḳılur]*

nagmeger: *Türkü söyleyen.*

Ol iki **naġmeger** mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd *(Mes. 97, Mıs. 27). [naġmeger]*

naġme-i çeng: *Çengin nağmesi.*

Şu resme āġāz itdi **naġme-i çeng**
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng *(Mes. 154, Mıs. 55). [naġme-i çeng]*

naġme-i ʿuşşāk: *I. Aşıkların iniltisinin II. Uşşak makamı (her iki anlamla tevriyeli).*

Muġannī **naġme-i ʿuşşāḳ** iderdi
Ki işiden kişinüñ ʿaḳlı giderdi *(Mes. 154, Mıs. 63). [naġme-i ʿuşşāḳ]*

naḥçīr ḳıl-: *Av kılmak.*

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr *(Mes. 67, Mıs. 8). [naḫçīr ḳıldı]*

naḫçīr ol-: *Av olmak.*

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr *(Mes. 59, Mıs. 4). [naḫçīr oldı, -dı]*

nā-hemvār ol-: *Çapraşık hale gelmek, karışmak.*

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı **nā-hemvār olmış** *(Mes. 111, Mıs. 2). [nā-hemvār olmış]*

nāhīd: *Venüs. Edebiyatta musikinin simgesi Zühre yıldızı.*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 39). [nāhidi, -i]

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd (Mes. 44, Mıs. 6). [nāhīd]

Girü aldı eline çeng Nāhīd
Çalarken ḳılur āh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 55). [nāhīd]

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret şāh u Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 85). [nāhīd]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 87). [nāhīd]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 10). [nāhīde, -e]

naḥs ol-: *Uğursuz olmak.*

Gelüp Ḫurşīd ḳatına Hümāyūn
Güni **naḥs olmış idi** oldı hümāyūn *(Mes. 167, Mıs. 86). [naḥs olmış idi, -mış, -idi]*

Ne **naḥs olur** ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 7). [naḥs olur, -ur-ur]*

naḥs oyna-: *Oyun oynamak, uğursuzluk etmek.*

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne **naḥs oynar** olarla gör cihānı *(Mes. 28, Mıs. 44). [naḥs oynar, -r-r]*

nakd-i cān vir-: *Can nakdini, can parasını vermek. II Kendini feda etmek.*

Bunca cefāñı çekmiş iken **nakd-i cān virüp**
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 7). [nakd-i cān virüp]*

nākış eyle-: *Noksan eylemek.*

Ḳılur dürri ṣadef içinde ḫāṣıl
Mehi geh **nāḳış eyler** gāh kâmil *(Mes. 2, Mıs. 38). [nāḳış eyler, -r]*

nakkaş: *Cemşid ü Hurşid mesnevisi kahramanı.*

Hemān ol ṣūreti çün açdı **naḳḳāş**
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş *(Mes. 23, Mıs. 101). [naḳḳāş]*

Çü şehden bu sözi işitdi **naḳḳāş**
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş *(Mes. 24, Mıs. 9). [naḳḳāş]*

nakkāş mānī: *Divan edebiyatı kaynaklarına göre Mani, Sasani hükümdarı Behram Şapur zamanında Çin'den İran'a gelmiş ve Şehinşah Şahpur'un Persepolis'teki sarayının payitaht odasının duvarlarını resimlerle süslemiştir. (edebiyatvesanatakademisi.com).*

Göreydi resmini **naḳḳāş Mānī**
Yaḳasın yırtup iderdi fiġānı *(Mes. 23, Mıs. 15). [naḳḳāş mānī]*

naḳḳāş-ı üstād: *Nakkaş üstadı.*

Cevāb öyle virür **naḳḳāş-ı üstād**
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād *(Mes. 23, Mıs. 31). [naḳḳāş-ı üstād]*

naḳş: *Nakış; süsleme, resim, işleme, tasvir.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [naḳş-ı, -ı]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [naḳş-ı, -ı]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 2). [naḳş-ı, -ı]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [naḳşa, -a]

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 72). [naḳşuña, -un, -a]

naḳş it-: *Resmini, tasvîrini yapmak, resmini çizmek. II İyice yerleştirmek, kalıcı şekilde yerleştirmek.*

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aṣlan şekli **naḳş itmiş** ḳalemler *(Mes. 125, Mıs. 14). [naḳş itmiş]*

naḳş-ı bī-cān: *Nakış; süsleme, resim, işleme, tasvir.*

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu **naḳş-ı** bī-cān ṣūret-i cānum durur *(Gaz. 6, Mıs. 14). [naḳş-ı]*

naḳş-ı cānān: *Sevgilinin sureti.*

Bugün budur ṣanasın **naḳş-ı cānān**
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān *(Mes. 23, Mıs. 113). [naḳş-ı cānān]*

naḳş-ı dīvār: *Duvar resmi.*

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar **naḳş-ı dīvār** *(Mes. 22, Mıs. 132). [naḳş-ı dīvār]*

naḳş-ı yāri: *Sevgilinin görüntüsü.*

Melikzāde çü **naḳş-ı yāri** buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı *(Mes. 23, Mıs. 105). [naḳş-ı yāri]*

naʿl: *Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.*

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı **naʿli** *(Mes. 37, Mıs. 80). [naʿli, -i]*

nālān: *Inleyen ‖ acı çeken, üzgün.*

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 79). [nālān]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 2). [nālān]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 3). [nālān]

nālān it-: *İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.*

Nice bir kendüñi **nālān idersin**
Nice bir kendüñi giryān idersin *(Mes. 18, Mıs. 41). [nālān idersin, -er, -sin]*

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini **nālān idüpdür**
Be-küllī göñlümi virān idüpdür *(Mes. 89, Mıs. 17). [nālān idüpdür, -üp, -dür]*

nālān ol-: *Ağlamak, inlemek.*

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan *(Mes. 74, Mıs. 1). [nālān oldı, -dı]*

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān *(Mes. 95, Mıs. 23). [nālān oluban, -uban]*

nālān u giryān: *İnleme ve ağlama.*

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 55). [nālān u giryān]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 3). [nālān u giryān]

nālān u giryān: *Ağlayan ve inleyen.*

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi **nālān u giryān** el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 4). [nālān u giryān]*

nālān u giryān ol-: *İnlemek ve ağlamak.*

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān *(Mes. 40, Mıs. 66). [nālān u giryān olur, -ur]*

Gehī nālān u geh giryān olurdı
Gehī nā-cān gehi bī-cān olurdu *(Mes. 38, Mıs. 11). [nālān u giryān olurdı, -ur, -dı]*

nāle: *Inilti, feryat.*

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini ḳan iderdi (Mes. 72, Mıs. 43). [nāle]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 13). [nālesine, -sine]

nale eyle-: *Ağlayıp inlemek.*

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale *(Mes. 72, Mıs. 48). [nale eyledi]*

nāle it-: *Feryat etmek.*

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 37). [nāle itdi, -di]

Oḳıdı uṣbu ṣiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 45). [nāle itdi, -di]

nāle ḳıl-: *İnlemek, sızlanmak.*

Bu ṣiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 1). [nāle ḳıldı, -dı]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu ṣiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 46). [nāle ḳıldı, -dı]

Bu ṣiʿri oḳıyub şeh **nāle ḳıldı**
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı *(Mes. 86, Mıs. 1). [nāle ḳıldı]*

Gehī **nāle ḳıluban** aġlar idi
Fiġān ile göñüller daġlar idi *(Mes. 21, Mıs. 131). [nāle ḳıluban, -uban]*

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 43). [nāle ḳılup]

Nigārın yād eyleyüp giderdi
Ḳılup nāle yaḳasın çāk iderdi (Mes. 33, Mıs. 84). [nāle ḳılup]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 21). [nāle ḳılup]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 13). [nāle ḳılurdı]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 66). [nāle ḳılurdı]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu ṣiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī *(Mes. 131, Mıs. 19). [nāle ḳılurken, -ur, -ken]*

nāle vü āh eyle-: *Feryat ve figan eylemek.*

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh *(Mes. 37, Mıs. 106). [nāle vü āh eyleyesin, -ye, -sin]*

nāle vü āh it-: *İnleme ve ah etme.*

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh *(Mes. 92, Mıs. 7). [nāle vü āh iderken]*

nāle vü āh it-: *Bağrışmak ve inleyip âh etmek.*

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh *(Mes. 97, Mıs. 48). [nāle vü āh idüp]*

nāle vü āh ḳıl-: *(Üzüntü ve kederden dolayı) İnlemek, ah edip haykırmak.*

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh *(Mes. 85, Mıs. 36). [nāle vü āh ḳılmayasın, -ma, -ya, -sın]*

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh *(Mes. 31, Mıs. 38). [nāle vü āh ḳılurdı, -ur, -dı]*

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh *(Mes. 96, Mıs. 19). [nāle vü āh ḳılurken, -ur, -ken]*

nāle vü efġān it-: *Feryat, figan eder.*

Dün ü gün **nāle vü efġān idermiş**
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş *(Mes. 22, Mıs. 39). [nāle vü efġān idermiş, -er, -miş]*

nāle vü efġān ḳıl-: *Inleyip feryat etmek.*

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī *(Mes. 119, Mıs. 4). [nāle vü efġān ḳılurdı, -ur, -dı]*

nāle vü efġān: *İnlemeler ve feryadlar.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar **nāle vü efġānumuz** *(Gaz. 30, Mıs. 6). [nāle vü efġānumuz, -umuz]*

nāle vü feryād it-: *Inlemek ve feryat etmek.*

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem *(Mes. 31, Mıs. 41). [nāle vü feryād iderdi, -er, -di]*

nāle vü feryād ḳıl-: *Ağlayıp sızlamak, feryat etmek.*

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd *(Mes. 37, Mıs. 104). [nāle vü feryād ḳılurdı, -ur, -dı]*

nāle vü zārī: *İnilti ve ağlayıp sızlama.*

Ḳılurken **nāle vü zārī** şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh *(Mes. 20, Mıs. 115). [nāle vü zārī]*

nāleler ḳıl-: *Inim inim inlemek, feryat etmek.*

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 12). [nāleler ḳılurdı, -ur, -dı]

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül (Mes. 122, Mıs. 5). [nāleler ḳılurdı, -ur, -dı]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 68). [nāleler ḳılurdı, -ur, -dı]

naʿleyn: *Ar. Takunya.*

Anuñ **naʿleyn** için kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa *(Mes. 6, Mıs. 245). [naʿleyn]*

nām: *1. İsim, ad. 2. Ün, şöhret, şan.*

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı reng-i siyaha (Mes. 5, Mıs. 150). [nāmuñı, -uñ, -ı]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 25). [nāmı, -ı]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 75). [nām]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 120). [nām]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 18). [nāma, -a]

Melik Ṣādī dinilipdür aña nām
Atasıdur daḫı hem ḫüsrev-i Ṣām (Mes. 108, Mıs. 9). [nām]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 134). [nāmuñ, -uñ]

Aluban düşmeninden kām Cemşīd
Çıḳardı anlaruñla nām Cemşīd (Mes. 149, Mıs. 4). [nām]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [nām]

nām ḳo-: *İsim,ad koymak.*

Muʿallim olmış iken aña ʿAllām
ʿAcebdür ḳodı ümmī kendüye nām *(Mes. 7, Mıs. 52). [nām ḳodı, -dı]*

nā-maḥmūd ḳıl-: *"Övmemiş, övgüden uzak. zikirsiz, senasız".*

İşigüñden beni merdūd ḳılma
Cihān içinde **nā-maḥmūd ḳılma** *(Mes. 6, Mıs. 134). [nā-maḥmūd ḳılma, -ma]*

namāz: *Beş vakitte icrası mümine farz olan kıyâm, kuûd, rükû ve sücut ile tesbihten oluşan ibadet.*

İşi dāyim **namāz** idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār *(Gaz. 1, Mıs. 15). [namāz]*

nāme: *Mektup.*

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 4). [nāme]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [nāme]

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 13). [nāmede, -de]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 2). [nāme]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 7). [nāme]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 1). [nāmeyi, -y, -i]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 15). [nāmesin, -si, -n]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [nāmeyi, -y, -i]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 66). [nāme]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḥāme (Mes. 97, Mıs. 31). [nāme]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 35). [nāmeye, -ye]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 3). [nāmeyi, -y, -i]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [nāmeyi, -y, -i]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 44). [nāme]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mührin urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 37). [nāme]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 36). [nāmeyi, -y, -i]

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi (Mes. 168, Mıs. 58). [nāmesin, -si, -n]

nāme: *Mektup, kağıt II Şiir.*

Ḳıluban germ ʿaşḳ hengāmesini
Ser-āgāz it maḥabbet **nāmesini** *(Mes. 19, Mıs. 14). [nāmesini, -s, -i, -n, -i]*

nāme yaz-: *Mektup yazmak.*

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim **nāme yaza** hem-demine *(Mes. 96, Mıs. 6). [nāme yaza, -a]*

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına **nāme yazmaġ** ister *(Mes. 96, Mıs. 2). [nāme yazmaġ]*

nāme-i ʿaşḳ: *Aşk mektubu, aşk kitabı.*

Adıyiçün oḳındı **nāme-i ʿaşḳ**
Boyı içün biçildi cāme-i ʿaşḳ *(Mes. 45, Mıs. 73). [nāme-i ʿaşḳ]*

nām: *1. İsim, ad. 2. Ün, şöhret, şan.*

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi **nāmı** *(Mes. 19, Mıs. 126). [nāmı]*

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña **nāmı** *(Mes. 37, Mıs. 2). [nāmı]*

nām-ı ilāhī: *İlahi isim. Allahın adı.*

Yazar ser-nāmede **nām-ı İlāhī**
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı *(Mes. 88, Mıs. 9). [nām-ı ilāhī]*

nāmı ḳo-: *"İsim vermek".*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı *(Mes. 17, Mıs. 59). [nāmı ḳor]*

nā-murād kıl-: *İsteğine kavuşamayan.*

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol *(Mes. 141, Mıs. 40). [nā-murād ḳıla, -a]*

nā-muvāfıḳ ol-: *Uygun olmak.*

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ *(Mes. 33, Mıs. 6). [nā-muvāfıḳ olupdur, -up, -dur]*

nāmver: *Namlı, adlı, ünlü.*

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy **nāmver** sulṭān-ı ʿādil *(Mes. 37, Mıs. 38). [nāmver]*

nām-zād ol-: *Talip olmak, istemek.*

Kiçiden **nām-zād oldı** bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister *(Mes. 108, Mıs. 7). [nām-zād oldı, -dı]*

nāna muḥtāc ḳıl-: *Başkasının eline bakar hale getirmek, çok aciz ve fakir bırakmak, asgari hayat yaşam koşullarına sahip olmaktan yoksun bırakmak.*

Kimisini ḳılursın lāyıḳ-ı tāc
Kimisini ḳılursın nāna muḥtāc *(Mes. 3, Mıs. 78). [nāna muḥtāc ḳılursın, -ur, -sın]*

nār: *(Ar.) Ateş, od.*

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 104). [nārı, -ı]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 39). [nārı, -ı]

na‘re: *Yüksek sesle bağırmak, haykırmak.*

Erenler **na‘resi** atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi *(Mes. 125, Mıs. 15). [na‘resi, -si]*

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 37). [naʿrelerden]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 63). [naʿresi, -si]

nārenc: *Turunç. ll Meme.*

Gehī **nārenc** alurdı ġabġabından
Gehī direrdi şeftālü lebinden *(Mes. 155, Mıs. 229). [nārenc]*

nār-ı ʿaşḳ: *Aşk ateşi.*

Ġam pūtesinde ḥāk-i dili **nār-ı ʿaşḳ ile**
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥakı *(Kas. 6, Mıs. 11). [nār-ı ʿaşḳ ile]*

nār-ı ʿaşḳa ṭutış-: *Aşk ateşine tutulmak, aşık olmak.*

Ṭutışmış nār-ı ʿaşḳa cān-ı Cemşīd
Anuñçün kendüzinden oldı nevmīd *(Mes. 22, Mıs. 151). [nār-ı ʿaşḳa ṭutışmış, -ış, -mış]*

nār-ı ʿaşḳ: *Aşk ateşi.*

Bir ẕerre **nār-ı ʿaşḳuñ** dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem *(Kas. 5, Mıs. 53). [nār-ı ʿaşḳuñ, -uñ]*

nār-ı firāḳ: *Ayrılık ateşi.*

Nice bir dil yana **nār-ı firāḳa**
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 1). [nār-ı firāḳa, -a]*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem *(Kas. 5, Mıs. 55). [nār-ı firāḳa, -a]*

nār-ı firḳat: *Ayrılık ateşi.*

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki **nār-ı firḳate** ṭutışmış idi *(Mes. 166, Mıs. 66). [nār-ı firḳate, -e]*

nār-ı ġurbet: *Ayrılık ateşi.*

Göyindi **nār-ı ġurbet** içre cānum
Ḳurıdı vādī-i firḳatde ḳanum *(Mes. 163, Mıs. 119). [nār-ı ġurbet]*

nār-ı saḳar: *Cehennem ateşi.*

Sefer bir ḳıtʿadur **nār-ı saḳardan**
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden *(Mes. 135, Mıs. 15). [nār-ı saḳardan, -dan]*

nā-şād iste-: *"Mutsuz istemek, mutsuzluğunu istemek.".*

Bu şāhı her kim ister ise nā-şād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād *(Mes. 17, Mıs. 115). [nā-şād ister, -r]*

naṣīb: *1. Pay, hisse. 2. Kısmet.*

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi’llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 7). [naṣībüm, -üm]

Gülşen-i ḥüsnüñde iy meh degmeden baña naṣīb
Giderem bülbül bigi nālān u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 3). [naṣīb]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 1). [naṣībi, -i]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 140). [naṣībi, -i]

Aluban vaṣl-ı güllerden naṣîbi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭîbi (Mes. 18, Mıs. 19).
[naṣîbi, -i]

naṣīb ol-: *Kısmet olmak, uygun düşmek.*

Ki ben miskîne eyleyüp ʿināyet
Naṣīb ola baña da ḫ∨ān-ı rāḥmet *(Mes. 6, Mıs. 78).*
[naṣīb ola, -a]

naṣīhat eyle-: *Birine yapması ve yapmaması gereken şeyleri söylemek, öğüt vermek.*

Gelüp Cemşîde eyledi naṣîḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazîḥat *(Mes. 71, Mıs. 19).*
[naṣīḥat eyledi]

Çü gördüñ böyle göründi ʿalāmet
Naṣīhat eyler iseñ kendüñe et *(Mes. 5, Mıs. 192).*
[naṣīhat eyler iseñ, -r, -(i)se, -ñ]

naṣīḥat vir-: *Nasihat etmek.*

Naṣîḥat virdügince ṣevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar *(Mes. 85, Mıs. 45). [naṣīḥat virdügince, -düg, -ince]*

Bu yoldan dönmezem virme naṣîḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet *(Mes. 85, Mıs. 43).*
[naṣîḥat virme]

naṣrun min allāh: *"Zafer Allah'ın yardımıyladır." Nasrun minallâhi ve fethun karîb (karîbun) şeklindeki Saff suresi 13. ayeti.*

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi **naṣrun min Allāh** *(Mes. 148, Mıs. 66). [naṣrun min allāh]*

naʿt: *Peygamberimizi methetmek amacıyla yazılanKas..*

Biri ḥamdi Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri **naʿti** resūl-i bī-miṣālüñ *(Mes. 17, Mıs. 4).*
[naʿti, -i]

naʿt-i pāk: *Mübarek naat (Hz. Muhammed'i övmek için yazılan manzume).*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim **naʿt-i pāküñi** dimege cāndan açdı fem *(Kas. 4, Mıs. 20). [naʿt-i pāküñi, -üñ, -i]*

nāṭık: *Konuşan, söz söyleyen.*

Ki senden nuṭḳ bulur cümle **nāṭıḳ**
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ *(Mes. 1, Mıs. 27).*
[nāṭıḳ]

nā-tüvān: *Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.*

İlāhī **nā-tüvānem** ben günehkār
Ki her dem baña olmışdur güneh kār *(Mes. 6, Mıs. 43). [nā-tüvānem, -em]*

nāz: *Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edâlı tavır, cilve.*

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 112).
[nāz]

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler (Mes. 27, Mıs. 182).
[nāzla, -la]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29).
[nāz]

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat (Mes. 33, Mıs. 33).
[nāz]

Melik çün dilberüñ nāzını gördi
Hemān dem yüzin ayaġına sürdi (Mes. 98, Mıs. 1).
[nāzını, -ı, -n, -ı]

nāz eyle-: *Naz etmek, eda eylemek.*

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri āġāz eyler idi (Mes. 69, Mıs. 13).
[nāz eyler idi, -r, -idi]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 235).
[nāz eyler idi, -r, -idi]

Biri birisine **nāz eyler idi**
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi *(Mes. 134, Mıs. 19).*
[nāz eyler idi, -r, -idi]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz *(Mes. 40, Mıs. 91).*
[nāz eyleyüp]

nāz göster-: *Nazlanmak, cilveli tavırlar sergilemek.*

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz *(Mes. 155, Mıs. 306).*
[nāz gösterdiler, -di, -ler]

nāz it-: *Naz etmek, nazlanmak.*

Gehī Ḫurşīd şāha **nāz iderdi**
Vefāyiçün cefāyı az iderdi *(Mes. 141, Mıs. 17). [nāz iderdi, -er, -di]*

nāz: *Nazlana nazlana ‖ cilve göstererek, işvelenerek.*

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 3). [nāz ile]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 20). [nāz ile]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mışr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 23). [nāz ile]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [nāz ile]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 9). [nāz ile]

Gehī ḳılur iken nāz ile pervāz
Kebūter olur idi ṣayd-ı şeh-bāz (Mes. 155, Mıs. 237). [nāz ile]

naẓar: *Bakış, göz.*

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [naẓar]

naẓar it: *Bakmak.*

Kerem ḳıl bir **naẓar it** uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle *(Mes. 79, Mıs. 3). [naẓar it]*

naẓar ḳıl-: *Bakmak.*

Ḳaża didi ki ḳaṣra bir **naẓar ḳıl**
Çü ḳaṣra baḳdı Cemşīd oldı bī-dil *(Mes. 20, Mıs. 97). [naẓar ḳıl]*

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 126). [naẓar ḳıldı]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [naẓar ḳıldı]

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 109). [naẓar ḳıldı]

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 103). [naẓar ḳıldı]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 63). [naẓar ḳıldı]

naẓar ḳıl-: *Bakmak, manevi etkiler uyandıracak şekilde bakmak; ihsanda bulunmak, himaye etmek.*

Ki ger ḳılsa naẓar ol pāk-gevher
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭoprāġı zer *(Mes. 1, Mıs. 57). [naẓar ḳılsa, -sa]*

nāzı eyle-: *Naz yapmak.*

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī *(Mes. 71, Mıs. 27). [nāzı eylerse, -r, -se]*

nāzı ḳıl-: *Bin eda ve naz yapmak.*

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı *(Mes. 40, Mıs. 59). [nāzı kıluñ, -uñ]*

nāzil ol-: *İnmek, nüzul etmek. Gökten inmek,yağmak, yukarıdan aşağı gelmek.*

Saña **nāzil olan** Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı *(Mes. 9, Mıs. 65). [nāzil olan]*

Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün
Oldı nāzil anuñ içün hel etā (Gaz. 3, Mıs. 6). [nāzil oldı]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 126). [nāzil oldı]

nāẓır: *Ar. Eş, misl, manend.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 10). [naẓīr]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẕīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 135). [naẕīri, -i]

Deñeyüp sözde olʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẕīri (Mes. 47, Mıs. 54). [naẕīri, -i]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Kiʿālem de yoġ idi anun naẕīri (Mes. 156, Mıs. 42). [naẕīri, -i]

nāẕır: *(Ar.) Bakan, nazar eden.*

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẕır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 85). [nāẕır]

Ḳamu yirlerde nāẕır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 171). [nāẕır]

nāẕır ol-: *Bakmak.*

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẕır
İkisi oynaya ol ola nāẕır *(Mes. 118, Mıs. 40). [nāẕır ola]*

nāẕır ol-: *Bakmak, nazar etmek; bir işin yönetimine memur olmak.*

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Şādī oldı nāẕır *(Mes. 124, Mıs. 8). [nāẕır oldı, -dı]*

naẕīre: *Bir şairin manzum eserine başka bir şair tarafından aynı vezin, kafiye ve edayla yazılan benzer manzume.*

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẕīre (Mes. 50, Mıs. 6). [naẕīre]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 4). [nazīre]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 4). [naẓīre]

naẕīri ol-: *Benzer, eş, denk olmak.*

Kim isterse ki ola bunuñ naẕīri
Hemīşe olsun belā vü ġam esīri *(Mes. 17, Mıs. 113). [naẕīri ola]*

naẕīri yok: *Eşi benzeri yok, eşi, benzeri olmama II eşsiz, benzersiz.*

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẕīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri *(Mes. 2, Mıs. 79). [naẕīri yoḳdurur, -durur]*

naẓm: *Şiir, nazım.*

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 50). [naẓmı, -ı]

Maʿānīden gönül olmışdı meşḥūn
Didüm naẓmın çü naẓm-ı dürr-i meknūn (Mes. 18, Mıs. 92). [naẓmın, -ın]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 9). [naẓmın, -ın]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 10). [naẓmından, -ı, -n, -dan]

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān (Mes. 95, Mıs. 24). [naẓmına, -ına]

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn (Mes. 165, Mıs. 5). [naẓm]

Bu ebyātı ḳılup dürlerle meşḥūn
Düzetdüñ naẓmını çün dürr-i meknūn (Mes. 169, Mıs. 30). [naẓmını, -ı, -n, -ı]

naẓm-ı dürr-i meknūn: *Nazmı saklı inci; şiirinde orijinal ifadeler ve anlamlar bulunan.*

Maʿānīden gönül olmışdı meşḥūn
Didüm naẓmın çü **naẓm-ı dürr-i meknūn** *(Mes. 18, Mıs. 92). [naẓm-ı dürr-i meknūn]*

naẓm-ı niẓām-ı ʿālem: *"Dünya nizamının şiiri.".*

İy cevher-i kelāmuñ **naẓm-ı niẓām-ı ʿālem**
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ şems-i cemāl-i ādem *(Kas. 5, Mıs. 1). [naẓm-ı niẓām-ı ʿālem]*

nāz-perverd: *Nazlı büyümüş.*

Çü geldüñ bu yire iy **nāz-perverd**
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd *(Mes. 142, Mıs. 23). [nāz-perverd]*

<u>nāz-perverd:</u> *Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki peri hükümdarın veziri.*

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 109). [nāz-perverd]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 129). [nāz-perverd]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 111). [nāz-perverdi, -i]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 26). [nāz-perverd]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 57). [nāz-perverd]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 59). [nāz-perverd]

<u>ne:</u> *Nasıl.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [ne]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [ne]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 7). [ne]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [ne]

Yā Rab ne ejder olur şamşām-ı şārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 3). [ne]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193). [ne]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḥiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 45). [ne]

Ne sulṭān āfitāb-ı her dü ʿālem
Hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem (Mes. 17, Mıs. 7). [ne]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67). [ne]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 9). [ne]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [ne]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥışṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳışṣa (Mes. 26, Mıs. 18). [ne]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [ne]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [ne]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [ne]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [ne]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 42). [ne]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19). [ne]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 16). [ne]

Didi hey hey ne işdür ki itdi Ḳayṣer
Ki bu işile cāna urdı āẕer (Mes. 123, Mıs. 19). [ne]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [ne]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 100). [nedür, -dür]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 4). [ne]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 43). [ne]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 61). [nedür, -dür]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 12). [ne]

ne: *T. Öyle bir.*

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 25). [ne]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 46). [ne]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303). [ne]

ne: *Ne güzel, ne kadar güzel!*

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 197). [ne]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 198). [ne]

ne: *"Ne, hangi şey" anlamında soru ifadesi.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 3). [ne]

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı (Gaz. 16, Mıs. 10). [ne]

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 14). [ne]

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 5). [ne]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 18). [ne]

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 87). [neyi, -y, -i]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2). [ne]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 90). [ne]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 58). [neye, -y, -e]

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş anı kim ne bile (Mes. 8, Mıs. 44). [ne]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 24). [ne]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 73). [ne]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 121). [ne]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 123). [ne]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 125). [ne]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 127). [ne]

Ne kimse ki istemez ol ṣāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 129). [ne]

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 131). [ne]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 133). [ne]

Ne dil kim olmaya emrine çāker
Delinsün baġrı ger olursa gevher (Mes. 17, Mıs. 135). [ne]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 76). [ne]

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūş eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül (Mes. 21, Mıs. 44). [ne]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 56). [ne]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 37). [ne]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [ne]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [ne]

Ne bed ḳıldum ʿaceb ben bilsem aña
Ki ider cevr ü cefā her laḥẓa baña (Mes. 25, Mıs. 25). [ne]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 61). [ne]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 85). [ne]

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 120). [ne]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 151). [ne]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [ne]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 44). [ne]

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 40). [neyimiş, -y, -i, -miş]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 21). [ne]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 72). [ne]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 74). [ne]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 76). [ne]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 79). [ne]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 32). [ne]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 37). [ne]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 55). [ne]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84). [ne]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [ne]

Di kim gevherleriüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 124). [ne]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [ne]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19). [ne]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19). [ne]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 9). [ne]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin şorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 82). [ne]

Didi ol ki ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd (Mes. 47, Mıs. 1). [ne]

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet (Mes. 47, Mıs. 43). [ne]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 4). [ne]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 21). [ne]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [ne]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [ne]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [ne]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [ne]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 43). [ne]

Ezelden ʿāḳil olanlar iy dilber
İşitmedüñ mi kim anlar ne dirler (Mes. 107, Mıs. 16). [ne]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 17). [ne]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [ne]

Bu sözleri çü Cemşīd itdi maʿlūm
Hemān sāʿat ne didi Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 36). [ne]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 49). [ne]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 72). [ne]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [ne]

Buña hīç aṣṣı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 50). [neyise, -yise]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 11). [ne]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 13). [ne]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [ne]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 25). [ne]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 28). [ne]

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 148, Mıs. 52). [neyimiş, -y, -i, -miş]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 53). [neyise, -y, -i, -se]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 14). [ne]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 17). [ne]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 304). [ne]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [ne]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [ne]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [ne]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 46). [ne]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 59). [ne]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [ne]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [ne]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 64). [ne]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Şafāya bulmasun hīç āşinālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [ne]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [ne]

ne: *"Aşırılık, çok" anlamı katmıştır.*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 14). [ne]

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda (Mes. 3, Mıs. 23). [ne]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [ne]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [ne]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 299). [ne]

Ne ḫoş demdür ki iki yār-ı ṭannāz
Biri birisine gösterdiler nāz (Mes. 155, Mıs. 305). [ne]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307). [ne]

ne: *"Ne ... ne ..." bağlacı.*

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 17). [ne]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 18). [ne]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 19). [ne]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 20). [ne]

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 85). [ne]

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür (Mes. 3, Mıs. 86). [ne]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 15). [ne]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 16). [ne]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 46). [ne]

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 147). [ne]

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 147). [ne]

ne: *Niçin, neden.*

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh (Kas. 3, Mıs. 1). [ne]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [ne]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otursın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 26). [ne]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 47). [ne]

ne bil-: *Ne bilir!*

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim **ne bilür** saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan *(Gaz. 20, Mıs. 4). [ne bilür]*

ne bul-: *Eline ne geçmek, ne elde etmek.*

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen *(Mes. 135, Mıs. 12). [ne bulursın, -ur, -sın]*

ne deñlü: *Ne kadar, ne ölçüde.*

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 6). [ne deñlü]

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 159). [ne deñlü]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 95). [ne deñlü]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 53). [ne deñlü]

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı (Mes. 5, Mıs. 74). [ne deñlü]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 181). [ne deñlü]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 49). [ne deñlü]

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū (Mes. 22, Mıs. 91). [ne deñlü]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 100). [ne deñlü]

Ne deñlü ḳıldise Ḳayṣer ḫiṭābı
Virür Cemşīd luṭf ile cevābı (Mes. 35, Mıs. 55). [ne deñlü]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 27). [ne deñlü]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 28). [ne deñlü]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 30). [ne deñlü]

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 61). [ne deñlü]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 2). [ne deñlü]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [ne deñlü]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 69). [ne deñlü]

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 41). [ne deñlü]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 14). [ne deñlü]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 32). [ne deñlü]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 146). [ne denlü]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḥnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 92). [ne deñlü]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 14). [ne deñlü]

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 71). [ne deñlü]

ne deñlü: *1. Ne denli, ne kadar.*

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 95). [ne deñlü]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 113). [ne deñlü]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 152). [ne deñlü]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 82). [ne deñlü]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 64). [ne deñlü]

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 27). [ne deñlü]

Ne deñlü var ise meh-rūy-ı ʿālem
Yazup eşkālin idinmişdi maḥrem (Mes. 23, Mıs. 19). [ne deñlü]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 225). [ne deñlü]

Didi ser-mest olup Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher (Mes. 113, Mıs. 4). [ne deñlü]

ne: *Nedir.*

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān (Mes. 21, Mıs. 5). [ne durur]

Ne durur ḥālüñ iy sevgülü cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum (Mes. 25, Mıs. 47). [ne durur]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 3). [ne durur]

ne ġam: *Gam değil!*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dilberüñ maḥrem durur (Kıt. 1, Mıs. 5). [ne ġam]

Dil mürdesine ne ġam kim iy dost
Laʿlüñde durur ʿilāc-ı ʿĪsā (Tb. 1, Mıs. 27). [ne ġam]

ne ġam: *Gam değil, dert değil!*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara **ne ġam** *(Kas. 4, Mıs. 18). [ne ġam]*

ne gör-: *Bir de ne göreyim! anlamında şaşkınlık bildiren söz.*

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam *(Mes. 36, Mıs. 140). [ne gördi, -di]*

ne ḥācet: *Neden, ne sebepten.*

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben *(Mes. 163, Mıs. 51). [ne ḥācet]*

ne ḥāṣıl: *Ne elde edilebilir.*

Çü nīlüfer olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından **ne ḥāṣıl** *(Mes. 22, Mıs. 144). [ne ḥāṣıl]*

ne ḫod ne: *"Ne de...ne..." bağlacı.*

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş *(Mes. 155, Mıs. 274). [ne ḫod ne]*

ne ḫoş: *Ne hoş, ne güzel.*

Sırr-ı Ḥaḳḳa **ne ḫoş** işâretdür
Müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 35). [ne ḫoş]*

ne içün: *Niçin.*

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne içün sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı *(Mes. 36, Mıs. 18). [ne içün]*

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī *(Mes. 71, Mıs. 28). [ne içün]*

ne it-: *Ne yapacağını bilememek.*

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda *(Mes. 30, Mıs. 38). [ne idem, -em]*

ne ḳadar: *Ne ölçüde.*

Ḳıġırdı **ne ḳadar** varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri *(Mes. 152, Mıs. 13). [ne ḳadar]*

ne ḳadar: *Kaç tane.*

Vezīri **ne ḳadar** varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh *(Mes. 127, Mıs. 3). [ne ḳadar]*

ne ki: *Ne kadar, her ne.*

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār *(Mes. 155, Mıs. 319). [ne ki]*

ne ki: *Her ne.*

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi *(Mes. 35, Mıs. 52). [ne ki]*

Ḥikāyet **ne ki** var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām *(Mes. 109, Mıs. 25). [ne ki]*

Eyü yavuz gelürse **ne ki** senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden *(Mes. 168, Mıs. 31). [ne ki]*

ne ki: *Ne, her ne, her ne ki.*

İlāhī **ne ki** var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ *(Mes. 155, Mıs. 309). [ne ki]*

ne ki gerek: *Ne gerek var?*

Yapışmaḳ **ne ki gerek** zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra *(Mes. 71, Mıs. 25). [ne ki gerek]*

ne kıl-: *Ne yapmak, nasıl davranacağını bilememek.*

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 32). [ne ḳılam]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 33). [ne ḳılam]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 37). [ne ḳılam]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz *(Mes. 127, Mıs. 11). [ne ḳılalum]*

ne ḳıl-: *Ne yaptı; neler etti?*

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ *(Mes. 34, Mıs. 75). [ne ḳıldı]*

ne ḳıl-: *Ne yaparsan yap, ne yap ne et, bir şekilde, öyle ya da böyle.*

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre *(Mes. 24, Mıs. 28). [ne ḳılursa]*

ne kim: *Her ne.*

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 147). [ne kim]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61). [ne kim]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 89). [ne kim]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 90). [ne kim]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 37). [ne kim]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 36). [ne kim]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 89). [ne kim]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 102). [ne kim]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 122). [ne kim]

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı idesin (Mes. 5, Mıs. 126). [ne kim]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 188). [ne kim]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 150). [ne kim]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 60). [ne kim]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 24). [ne kim]

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 25). [ne kim]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 18). [ne kim]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 20). [ne kim]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 4). [ne kim]

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām (Mes. 77, Mıs. 5). [ne kim]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 25). [ne kim]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 24). [ne kim]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 24). [ne kim]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 6). [ne kim]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 52). [ne kim]

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn (Mes. 120, Mıs. 12). [ne kim]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 8). [ne kim]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [ne kim]

Sığındum Tañrıya ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül (Mes. 126, Mıs. 48). [ne kim]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 53). [ne kim]

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ (Mes. 129, Mıs. 59). [ne kim]

Ne kim Cemşīd didi evvel āḫir
Didi Ḳayṣer ḳatında anı bir bir (Mes. 129, Mıs. 63). [ne kim]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 22). [ne kim]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 56). [ne kim]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 35). [ne kim]

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi (Mes. 141, Mıs. 9). [ne kim]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [ne kim]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḥaṭādur (Mes. 153, Mıs. 33). [ne kim]

Felek yüzin ḳamu seyr eylesünler
Ne kim görinür ise söylesünler (Mes. 154, Mıs. 96). [ne kim]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 296). [ne kim]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 117). [ne kim]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 54). [ne kim]

ne ne: *Ne ... ne bağlacı.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 9). [ne ne]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 6). [ne ne]

Ne cān ḳaldı vü ne dil eyleyüp cūş
Hemāndem kendülikden oldı bī-hūş (Mes. 8, Mıs. 131). [ne ne]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 52). [ne ne]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 86). [ne ne]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 46). [ne ne]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 49). [ne ne]

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini (Mes. 97, Mıs. 14). [ne ne]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [ne ne]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 59). [ne ne]

ne ne ḫo: *Ne...ne de...*

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo Tūsi (Mes. 168, Mıs. 76). [ne ne ḫo]

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo Rüstem
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 81). [ne ne ḫo]

ne ne ḫod: *Ne...ne de...*

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 34). [ne ne ḫod]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [ne ne ḫod]

ne ol-: *Ne var ne yok || Olup biten her şey.*

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet *(Mes. 36, Mıs. 104). [ne oldıysa, -dı, -ysa]*

ne ol-: *"Yalvarırım, lütfen, rica ederim" anlamında kullanılan bir ibare.*

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh *(Mes. 142, Mıs. 49). [ne olur]*

ne resm: *Nasıl, ne tarz.*

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını *(Mes. 117, Mıs. 21). [ne resme]*

ne vaḳt: *Ne zaman.*

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 70). [ne vaḳtin]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Ṣādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 69). [ne vaḳtin, -in]

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu *(Mes. 105, Mıs. 29). [ne vaḳtin ki]*

Ne vaḳtin kim ola ḥālüñ müşevveş
Didi ur bu ḳıluñ birine āteş *(Mes. 33, Mıs. 17). [ne vaḳtin kim]*

ne var: *Her ne varsa, bütün her şey.*

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel *(Mes. 36, Mıs. 99). [ne var ise]*

ne var: *Ne kadar var ise.*

Ḳumāşından **ne varsa** bile aldı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına geldi *(Mes. 36, Mıs. 135). [ne varsa]*

ne yir: *Nerede.*

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 119). [ne yirde]

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā (Mes. 23, Mıs. 17). [ne yirde]

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 74). [ne yirde]

ne yir: *Her neresi olursa olsun.*

Ne yirde kim ola maʿṣūḳ u ʿāṣıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaṣḳ içre o ṣādıḳ *(Mes. 134, Mıs. 35). [ne yirde kim]*

ne yir: *Nereden?*

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki **ne yirden** irişdi saña bu bend *(Mes. 85, Mıs. 26). [ne yirden]*

ne yir *Burası neresi.*

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm *(Mes. 29, Mıs. 95). [ne yirdür]*

ne yir: *Hangi yere, nereye.*

Baña diñ siz **ne yire** ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz *(Mes. 5, Mıs. 59). [ne yire]*

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar *(Mes. 125, Mıs. 22). [ne yire]*

Ne kim göñli diler ise iderdi
Ne yiri kim gözi gördi giderdi *(Mes. 141, Mıs. 10). [ne yiri]*

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem feṯḥ ider kişverlerini (Mes. 17, Mıs. 63). [ne yire]

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür aña bī-tīr ü şemşīr (Mes. 17, Mıs. 69). [ne yire]

nebāt: *(Ar.) Bitki.*

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü **nebāt** ol *(Mes. 2, Mıs. 100). [nebāt, -dir]*

nebāt: *Bitki II tatlı.*

Dehāñ açup ṣaçar dilden **nebātı**
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı *(Mes. 42, Mıs. 23). [nebātı, -ı]*

nebātāt: *Ar. Bitkiler.*

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 52). [nebatat]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 24). [nebatat]

neberdi it-: *Mücadele etmek.*

Giceye deñlü itdiler neberdi
Kesilmedi daḫı ġavġā ḳabardı *(Mes. 148, Mıs. 131). [neberdi itdiler, -di, -ler]*

nebī: *Peygamber. II Hz. Muhammed (s.a.v).*

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 25). [nebīye, -y, -e]

Anuñçün bu ikisi oldı ebrār
Nebīye itmediler hīç inkār (Mes. 16, Mıs. 14). [nebīye, -y, -e]

nebī: *Haber veren, bilgi getiren, haberci; peygamber.*

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 103). [nebīnüñ, -nüñ]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan şordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 54). [nebīler, -ler]

Benümçün geh faḳīr ü geh ġanīsin
Anuñçün cümle maḫlūḳa nebīsin (Mes. 8, Mıs. 156). [nebīsin, -sin]

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar ümemden (Mes. 16, Mıs. 21). [nebī]

nebī: *Allah'ın buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamber (Hz. Süleyman).*

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh rehber eyler *(Mes. 2, Mıs. 116). [nebīye, -ye]*

nebī-i kāʾināt ü ins ü cān: *"Cinlerin, insanların ve kainatın peygamberi".*

Muḥammed kim muṭahhar cism ü cāndur
Nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur *(Mes. 7, Mıs. 2). [nebī-i kāʾināt ü ins ü cāndur]*

nebī: *Haber veren, bilgi getiren, haberci; peygamber.*

Maḫṣūṣ her **nebīnüñ** egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem *(Kas. 4, Mıs. 23). [nebīnüñ]*

Muʿallā ḳadriyiçün her **nebīnüñ**
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ *(Mes. 6, Mıs. 199). [nebīnüñ]*

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle **nebīler**
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler *(Mes. 8, Mıs. 113). [nebīler]*

nebīyy-i ʿālem: *"Alemin nebisi, alemlerin peygamberi".*

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem *(Mes. 8, Mıs. 99). [nebīyy-i ʿālem]*

nebiyyīn: *"Peygamberler, nebiler, resuller".*

Nebiyyīnüñ imām ü pīşvāsı
Veliyyīnüñ hümām-ı muḳtedāsı *(Mes. 7, Mıs. 5). [nebiyyīnüñ, -uñ]*

nebiyyu'llāh: *Allah'ın peygamberi, Hz. Muhammed.*

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭīʿ idi **Nebīyyu'llāh** sözine *(Mes. 12, Mıs. 18). [nebīyyu'llāh]*

necāt: *1. Kurtulma, halâs olma. 2. Kurtuluş, selâmet.*

Ehl-i ṣafāya senden irişen **necāt** içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 9). [necāt]*

necāta ir-: *Kurtuluşa ermek, ferahlamak, rahatlamak.*

Dil ü cān zülf-i yāre baġluyiken
Güşāde oluban irdi necāta *(Rüb. 6, Mıs. 4). [necāta irdi, -di-a]*

necātı eyle-: *Kurtarmak, bir şeyi kurtuluş vesilesi yapmak.*

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine peşşeden virür memātı *(Mes. 2, Mıs. 107). [necātı eyler, -r]*

necātı vir-: *Kurtuluş vermek.*

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı *(Mes. 6, Mıs. 127). [necātı virgil, -gil]*

neciyyuʾllāh-ı nūh: *"Allah'ın (c.c.) sırdaşı" anlamında Hz. Muhammed için kullanılan bir ifade. file:///C:/Users/ahmet/OneDrive/Desktop/yokAcikBilim_10303493.pdf.*

Neciyyuʾllāh-ı Nūhʾun ḥürmetiyiçün
Hemīşe eyledügi daʿvetiyçün *(Mes. 6, Mıs. 203). [neciyyuʾllāh-ı nūhʾun, -un]*

necm-i burūc-ı ʿizzet: *"Kıymet burcunun yıldızı".*

Mihr-i sipihr-i rıfʿat māh-ı semā-i devlet
Necm-i burūc-ı ʿizzet şāhenşeh-i muʿaẓẓam *(Kas. 5, Mıs. 12). [necm-i burūc-ı ʿizzet]*

necm-i ʿömr: *Hayatın yıldızı, ömrün parıltısı.*

Seyr ide **necm-i ʿömrün** ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḫaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem *(Kas. 5, Mıs. 79). [necm-i ʿömrün, -üñ]*

neden: *Niçin, neden.*

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz *(Mes. 85, Mıs. 24). [neden]*

nedīm: *1. İşret arkadaşı, hemkadeh. 2. Musahip, hemdem: nedîm-i rûh, nedîm-i şehriyârî.*

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 7). [nedīm]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 35). [nedīm]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 3). [nedīmi, -i]

ne: *"Ne, hangi şey" anlamında soru ifadesi.*

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh (Mes. 22, Mıs. 24). [nedür]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [nedür]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 54). [nedür]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 8). [nedür]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [nedür]

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 21). [nedür]

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 22). [nedür]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [nedür]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 25). [nedür]

Nedür maḳṣūd kim her dem ḳılup cūş
Olur ʿaḳlı gidüp derd ile bī-hūş (Mes. 45, Mıs. 27). [nedür]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 29). [nedür]

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 30). [nedür]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaşḳun (Mes. 46, Mıs. 22). [nedür]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 7). [nedür]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9). [nedür]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuşşāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 11). [nedür]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 34). [nedür]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [nedür]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 11). [nedür]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 12). [nedür]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 10). [nedür]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 15). [nedür]

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl (Mes. 109, Mıs. 37). [nedür]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 25). [nedür]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Nedür bensüz digil aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 99). [nedür]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 37). [nedür]

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān (Tb. 1, Mıs. 56). [nedür]

nefes: *An.*

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr (Gaz. 12, Mıs. 11). [nefes]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 26). [nefes]

nefes: *Soluk, an.*

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 54). [nefes]

Günāh oldı baña her laḥẓa hemrāh
Anuñçün ḳıluram ben her nefes āh (Mes. 6, Mıs. 70). [nefes]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 45). [nefes]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 68). [nefes]

nefes: *(Ar.) Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 4). [nefes]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [nefesinden, -inden]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 68). [nefes]

nefes: *(Ar.) Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk.*

Şöyle yaturam mürde bigi bir **nefesüm** yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 1). [nefesüm]*

nefīr: *Maruf boru, bazı dervişlerin taşıdıkları boynuz boru, yuf borusu.*

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 30). [nefīr]

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi (Mes. 155, Mıs. 83). [nefīr]

nefīr-i nāy: *Ney sesi.*

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi *(Mes. 154, Mıs. 50). [nefīr-i nāy]*

nefs: *Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, hevâ vü heves gibi zaaflarının merkezi.*

Ḫudāyā **nefs** elinden ḫār u zāram
Ḳara baḫtum elinden bī-ḳarāram *(Mes. 169, Mıs. 99). [nefs]*

nefs: *Arzu, heves gibi zaafların merkezi.*

Beni dünyā belāsından ḫalāṣ it
Daḫı **nefsüm** hevāsından ḫalāṣ it *(Mes. 6, Mıs. 180). [nefsüm, -üm]*

nefse uy-: *Bedenin isteklerine uymak, günah işlemek.*

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni rāh-ı żalāle *(Mes. 5, Mıs. 143). [nefse uyuban, -uban]*

Uyuban nefse ḫōr u zār olma
Ḳıyāmetde ẕelīl ü ḫ∨ār olma *(Mes. 5, Mıs. 145). [nefse uyuban, -uban]*

nefy-i cihān: *Harab olma. Yıkılma. Ortadan kalkma. Çökme. Bozulma. ll Tas: Beşeri noksanlıklardan kurtuluş hâli. https://www.osmanlicaturkce.com/?k=mahv&t=%40 ; https://islamansiklopedisi.org.tr/mahv-ve-isbat.*

Ḳamu **nefy-i cihān** isbātuñ içün
Ḳamu ʿālem delīl-i zātuñ içün *(Mes. 3, Mıs. 33). [nefy-i cihān]*

nehār: *Gündüz.*

Ki her bir gicenüñ vardur **nehārı**
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı *(Mes. 96, Mıs. 57). [nehārı]*

neheng: *Timsah.*

Gehī deryāda bulaşduñ **nehenge**
Gehī şaḥrāda yār olduñ pelenge *(Mes. 85, Mıs. 33). [nehenge, -e]*

nehr it-: *Gözyaşı akıtmak, nehir gibi gözyaşı akıtmak.*

Neye dek gözyaşını **nehr idersin**
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin *(Mes. 33, Mıs. 7). [nehr idersin, -er, -sin]*

nem: *Gözyaşı.*

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi **nem** *(Mes. 25, Mıs. 42). [nem]*

nem: *Rutubet, jâle, çiğ.*

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 22). [nem]

Yaraşmaz gönlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 114). [nem]

Yaraşmaz gönlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 114). [nem]

nem ḳıl-: *Nemlendirmek, ıslatmak.*

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi **nem ḳılma** şāhā *(Mes. 21, Mıs. 48). [nem ḳılma, -ma]*

nem ol-: *Hafif ıslaklık, hafif yaşlık olması.*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem *(Kas. 5, Mıs. 56). [nem olur, -ur]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(Kas. 4, Mıs. 78). [nem ola, -a]*

nemgīn: *Nemli.*

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi **nemgīn** *(Mes. 123, Mıs. 6). [nemgīn]*

nemgīn eyle-: *Nemlendirmek, gözyaşı gelmesi.*

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn *(Mes. 34, Mıs. 2). [nemgīn eyledi]*

nemgīn ol-: *Nemlenmek, nemli, yaşlı olmak.*

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu **nemgīn olur** bu tire-gün ḫāk *(Kıt. 3, Mıs. 12). [nemgīn olur]*

nemnāk eyle-: *Nemli hâle gelmek, ıslatmak. Bakıcaḳ gün yüzine gözünü nemnāk eyler Bakıcaḳ gün yüzine gözünü nemnāk eyler Bakıcaḳ gün yüzine gözünü nemnāk eyler.*

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri **nemnāk eyler idi** *(Mes. 21, Mıs. 128). [nemnāk eyler idi, -r, -idi]*

nem-nāk it-: *Islatmak, nemli hale getirmek.*

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri **nem-nāk iderdi** *(Mes. 31, Mıs. 80). [nem-nāk iderdi, -er, -di]*

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin **nemnāk iderler** *(Mes. 22, Mıs. 60). [nemnāk iderler, -er, -ler]*

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile itdi nemnāk *(Mes. 132, Mıs. 32). [nemnāk itdi, -di]*

nemnāk ḳıl-: *Nemlendirmek, ıslatmak.*

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 114). [nemnāk ḳıldı, -dı]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 14). [nemnāk ḳıldı, -dı]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 17). [nemnāk ḳıldı, -dı]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol ṣaḥrāyı nemnāk *(Mes. 146, Mıs. 30). [nemnāk ḳılup, -up]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk *(Kıt. 3, Mıs. 8). [nemnāk ḳılur]*

neng: *Ayıp, utanma.*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp **neng**
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney *(Mur. 1, Mıs. 15). [neng]*

nereye: *"Hangi yere?" anlamına yer zarfı.*

Ḳanı aradaki mīs̱āḳ u sevgend
Nereye gitdi ol peymān u peyvend *(Mes. 97, Mıs. 78). [nereye]*

nergis: *İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek. Suyu, uyuşturucudur. Mahmur bakışı andırır.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 13). [nergis]

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 134). [nergise, -e]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 103). [nergise, -e]

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 58). [nergis]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 25). [nergis]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 48). [nergis]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 47). [nergisi, -i]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 22). [nergis]

nergis: *İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.*

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 45). [nerkisinden]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 72). [nerkisinden]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 4). [nerkisinden]

nerkis: *Göz.*

Dir idi fāḫte z̲evḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu (Mes. 20, Mıs. 52). [nerkislerin, -ler, -in]

Gözinden çeşme bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 88). [nerkisleri, -ler, -i]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 2). [nerkisi, -i]

nerkis: *Nergis çiçeği.*

Dilerseñ ġoncayı gūyā ḳılursın
Dilerseñ nerkisi bīnā ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 12). [nerkisi, -i]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 48). [nerkise, -e]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 26). [nerkisi, -i]

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr (Mes. 106, Mıs. 7). [nerkis]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 61). [nerkis]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 62). [nerkis]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 25). [nerkis]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 26). [nerkis]

nerkis: *Nergis çiçeği.*

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 20). [nerkis idi]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 12). [nerkis idi, -idi]

nerkis-i ser-mest ü maḫmūr: *Uykulu ve sarhoş nergis.*

Gelüben **nerkis-i ser-mest ü maḫmūr**
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr *(Mes. 21, Mıs. 81). [nerkis-i ser-mest ü maḫmūr]*

nerm it-: *Yumuşatmak.*

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ gönlin **nerm iderdi** *(Mes. 20, Mıs. 92). [nerm iderdi, -er, -di]*

nerm it-: *Yumuşatmak, bir kimsenin inadını hafifletmeye çalışmak.*

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı **nerm iderdi** *(Mes. 73, Mıs. 18). [nerm iderdi, -er, -di]*

nerm ol-: *Erimek.*

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş **nerm oldı** Ḫurşīd *(Mes. 67, Mıs. 12). [nerm oldı]*

nerm ol-: *Yumuşamak; öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek, merhametli olmak.*

Bu sözden **nerm oldı** şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeğe dildāra ümmīḍ *(Mes. 86, Mıs. 21). [nerm oldı, -dı]*

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi **nerm oldı** *(Mes. 155, Mıs. 138). [nerm oldı, -dı]*

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli **nerm oldı** *(Mes. 159, Mıs. 6). [nerm oldı, -dı]*

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini **nerm ideyin** *(Mes. 35, Mıs. 66). [nerm ideyin, -e, -yin]*

Bu söz Ḫurşīd göñlin **nerm ḳıldı**
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı *(Mes. 45, Mıs. 81). [nerm ḳıldı]t*

nerre: *Erkek.*

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür bulursa nerre dīvi (Mes. 125, Mıs. 16). [nerre]

Erenler naʿresi atlar ġirīvi
Beliñledür işitse nerre dīvi (Mes. 148, Mıs. 64). [nerre]

neşāt eyle-: *Neşelenmek.*

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan **neşāt eyledi** bī-derd *(Mes. 161, Mıs. 6). [neşāt eyledi, -di]*

neşāṭ u ʿişret ü şoḫbet: *Sevinç, eğlence ve sohbet.*

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü şoḫbet senüñdür *(Mes. 37, Mıs. 28). [neşāṭ u ʿişret ü şoḫbet]*

neşāṭ-engīz: *Neşeveren. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Neşāt-engīz işitdi bu ḫıṭābı
Başın yire ḳoyup virdi cevābı (Mes. 42, Mıs. 17). [neşāt-engīz]

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 12). [neşāṭ-engīze, -e]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı şoḫbet (Mes. 42, Mıs. 21). [neşāt-engīze, -e]

neşāṭ-engīz: *Neşeveren. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş *(Mes. 42, Mıs. 10). [neşāṭ-engīz idi]*

neṣāyiḥ eyle-: *"Nasihat etmek, öğütler vermek.".*

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ *(Mes. 5, Mıs. 177). [neṣāyiḥ eyle]*

neseb: *Soy, nesil, sülale.*

Nesebde ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur
Şecāʿat içre hem şīr-i Ḫudādur *(Mes. 13, Mıs. 15). [nesebde, -de]*

neseneyçün: *Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ **neseneyçün** bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 8). [neseneyçün, -yçün]*

nes(i)l: *Bir kimsenin zürriyeti, evlât ve torunları, soy, sülâle, döl.*

Çü Aḥmed aṣlıyıdı pāk **nesli**
Anuñçün gelmedi dünyāya mi<u>s</u>li *(Mes. 15, Mıs. 11). [nesli, -i]*

nesīm: *Meltem, esinti, tan yeli, seher yeli.*

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 34). [nesīm]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḫastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 17). [nesīmi, -i]

nesīm: *Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.*

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 8). [nesīmüñ, -üñ]

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem (Kas. 5, Mıs. 37). [nesīmiyile, -i, -y, -ile]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 47). [nesīmi, -i]

nesīm-i ʿanber: *Amber kokulu rüzgâr.*

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfākı ṭutar **nesīm-i ʿanber** *(Tb. 1, Mıs. 6). [nesīm-i ʿanber]*

nesīm-i rūḥ-efzā: *Cana can katan rüzgar.*

Didi kim iy **nesīm-i rūḥ-efzā**
Demüñdür ḥāṣıl-ı iʿcāz-ı ʿĪsā *(Mes. 82, Mıs. 1). [nesīm-i rūḥ-efzā]*

nesl: *Bir kimsenin zürriyeti, evlât ve torunları, soy, sülâle, döl.*

Velī bilmen ki kimüñ **neslidür** bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu *(Mes. 35, Mıs. 59). [neslidür, -i, -dür]*

nesl-i ādem: *Hz. Adem'in soyu; insanoğlu.*

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 22). [nesl-i ādem]

Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 78). [nesl-i ādem]

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 26). [nesl-i ādem]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 25). [nesl-i ādem]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 11). [nesl-i ādem]

nesl-i ādem: *Hz. Adem'in nesli, insanoğlu.*

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur **nesl-i Ādem** *(Mes. 169, Mıs. 64). [nesl-i ādem]*

nesl-i aḥmed ol-: *"Hz. Muhammed'in (SAV) soyundan olmak".*

Oyidi ḳurretü'l-ʿayn-ı Muḥammed
Ki zīrā olmış idi nesl-i Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 28). [nesl-i aḥmed olmış idi]*

nesl-i pāk: *Temiz soy.*

Odurur ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem
Odurur **nesl-i pāk** evlād-ı Ādem *(Mes. 7, Mıs. 30). [nesl-i pāk]*

nesne: *Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.*

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [nesne]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 17). [nesne]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 12). [nesnedür, -dür]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [nesneden, -den]

nesrīn: *Güzel kokusu sebebiyle sevgilinin yüzündeki ayva tüylerine benzetilen yabangülü çiçeği.*

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger **nesrīn ise** sünbül gerekdür *(Mes. 107, Mıs. 10). [nesrīn ise]*

nesteren: *Yaban gülü.*

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen **nesterenden** *(Mes. 18, Mıs. 22). [nesterenden, -den]*

nevʿ: *Çeşit, cins.*

Derd ü belāñ ile dil hem-ḥayş olmasaydı
Her **nevʿ** ġuṣṣa vü ġam olmazdı anda müdġam *(Kas. 5, Mıs. 58). [nevʿ]*

nevā: *Klasik Türk müziğinde bir makam adı, ses, ahenk, nağme.*

Hezārān bülbül anda āvāz iderdi
Nevāyile ḥicāz āġāz iderdi (Mes. 20, Mıs. 4). [nevāyile, -yile]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 2). [nevāyı, -yı]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 95). [nevā]

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 3). [nevādan, -dan]

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz (Mes. 52, Mıs. 34). [nevāda, -da]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 4). [nevādan, -dan]

Dil açup sāz ḳıl şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden (Mes. 165, Mıs. 4). [nevā]

nevā ile ḥicāz: *Neva ve hicaz makamları.*

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz *(Mes. 91, Mıs. 14). [nevā ile ḥicāz]*

neva sāz ol-: *İniltiler çıkarmak, nağme yapar şekilde ses çıkarmak.*

Ḫurūş-ı çeng ü destān-ı nevā-sāz
Dil-i ġam-ḫ∨āre olmışdı neva sāz *(Mes. 154, Mıs. 66). [neva sāz olmışdı, -mış, -dı]*

nevālar it-: *Güzel sesler çıkarmak.*

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde *(Mes. 150, Mıs. 36). [nevālar iderlerdi, -er, -ler, -di]*

nevā-yı naġmeñ: *Söyleyişinin ezgisi.*

Didi iy Zühre-yi zehrā-yı eflāk
Nevā-yı naġmeñ eyler sīneler çāk *(Mes. 77, Mıs. 2). [nevā-yı naġmeñ, -ñ]*

nevāziş: *Okşamak; yumuşak, sevecen davranmak.*

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler **nevāziş** birle şāhı *(Mes. 26, Mıs. 22). [nevāziş]*

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı *(Mes. 134, Mıs. 8). [nevāziş]*

nevāziş göster-: *Gönül almak, iltifat etmek.*

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat *(Mes. 33, Mıs. 34). [nevāziş gösterüp]*

nevāziş it-: *İltifat etmek, gönül almak.*

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd *(Mes. 67, Mıs. 27). [nevāziş idüp]*

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş *(Mes. 40, Mıs. 74). [nevāziş ider, -er]*

nevāziş kıl-: *Okşamak, gönül almak, iltifat etmek.*

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş *(Mes. 27, Mıs. 241). [nevāziş ḳıldı]*

nev-bahār: *İlkbahar mevsimi, çiçeklerin yeşermeye başladığı, doğanın tazelendiği vakit.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı **nev-bahār** *(Gaz. 46, Mıs. 4). [nev-bahār]*

nev-bahār ol-: *İlk bahar mevsimi olmak.*

Cām-ı mey nūş eylemek ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āṣār gül *(Gaz. 34, Mıs. 13). [nev-bahār ola]*

nevbet: *Nöbet, sıra, devir.*

Cihān yüzi bürindi çün siyāha
Gidüben mihr **nevbet** degdi māha *(Mes. 151, Mıs. 30). [nevbet]*

nevbet ir-: *Sırası gelmek, fırsat gelmek.*

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 1). [nevbet irdi]

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet (Mes. 67, Mıs. 1). [nevbet irdi]

nevbet ir-: *Sırası gelmek, fırsat gelmek.*

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu *(Mes. 66, Mıs. 1). [nevbet irüp, -üp]*

nev-cevān: *Taze, genç delikanlı.*

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı **nev-cevān** ol *(Mes. 167, Mıs. 30). [nev-cevān]*

nev-cüvān: *Genç, delikanlı.*

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş **nev-cüvānı**
Seviben kendüye yār itdi anı *(Mes. 71, Mıs. 61). [nev-cüvānı, -ı]*

nevmīd ol-: *Karamsar olmak, ümitsizliğe düşmek.*

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd *(Mes. 22, Mıs. 96). [nevmīd ola]*

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 40). [nevmīd oldı]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 8). [nevmīd oldı]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 30). [nevmīd oldı]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 90). [nevmīd oldı, -dı]

Çü gördi dilberüñ ḥālini Cemşīd
Dil ü cānından oldı ġamla nevmīd (Mes. 136, Mıs. 4). [nevmīd oldı, -dı]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 32). [nevmīd oldı, -dı]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 8). [nevmīd oldı, -dı]

Ṭutışmış nār-ı ʿaşḳa cān-ı Cemşīd
Anuñçün kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 22, Mıs. 152). [nevmīd oldı]

Bu resme ḥāli gördi çünki Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 45, Mıs. 6). [nevmīd oldı]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 62). [nevmīd oldı]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 54). [nevmīd oldı]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 90). [nevmīd oldı]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 12). [nevmīd oldı]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 2). [nevmīd oldı]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 18). [nevmīd oldı]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 36). [nevmīd oldı]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Şāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd *(Mes. 148, Mıs. 136). [nevmīd oldı, -dı]*

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd *(Mes. 142, Mıs. 51). [nevmīd oldum, -du, -m]*

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd *(Mes. 132, Mıs. 120). [nevmīd olma, -ma]*

Bu adı diyübeni olma nevmīd
Laḳabdur dinilür Cemşīd ü Ḫurşīd *(Mes. 169, Mıs. 51). [nevmīd olma, -ma]*

Feridün-şevket idi adı Cemşīd
Ḳapusında kimesne olmazdı nevmīd *(Mes. 19, Mıs. 116). [nevmīd olmazdı, -maz, -dı]*

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd *(Mes. 21, Mıs. 40). [nevmīd olmış idi]*

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd *(Mes. 46, Mıs. 77). [nevmīd olmış idi]*

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd *(Mes. 108, Mıs. 16). [nevmīd olmışam, -mış, -am]*

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd *(Mes. 69, Mıs. 28). [nevmīd olmışdı, -mış, -dı]*

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd *(Mes. 115, Mıs. 54). [nevmīd olmışdı, -mış, -dı]*

Bu yañadan olup Mihrāb nevmīd
Ne yirde ele gire diyü Ḫurşīd *(Mes. 132, Mıs. 73). [nevmīd olup, -up]*

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd *(Mes. 121, Mıs. 44). [nevmīd olup durur, -up, -durur]*

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd *(Mes. 147, Mıs. 24). [nevmīd olupdur, -up, -dur]*

nevrūz: *Musiki makamı.*

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda seyr idüp gösterdi nevrūz (Mes. 52, Mıs. 34). [nevrūz]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 37). [nevrūz]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 38). [nevrūz]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 83). [nevrūz]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 7). [nevrūz]

nevrūz ḳıl-: *Yeni günün başlaması.*

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Şıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz *(Mes. 51, Mıs. 4). [nevrūz ḳıldı, -dı]*

nevrūz u şeh-nāz: *Türk müziğinde iki makam.*

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler **nevrūz u şeh-nāz** *(Mes. 92, Mıs. 34). [nevrūz u şeh-nāz]*

nevrūz u ʿuşşāḳ: *Nevruz ve uşşak makamları.*

ʿAcem yüzinde it **nevrūz u ʿuşşāḳ**
Ṣafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ *(Mes. 165, Mıs. 7). [nevrūz u ʿuşşāḳ]*

nevzer: *Mağlubiyet sonrası Cemşid tarafından Şam'a sultan yapılan kişi Nevzer.*

Meger şāhileyidi ḫ∨īş-i Efser
Anuñ adına dirler idi **Nevzer** *(Mes. 148, Mıs. 194). [nevzer]*

ney: *Kamıştan yapılan üflemeli çalgı aleti.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 11). [neyden, -den]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 9). [ney]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 35). [ney]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [neyi, -i]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 56). [ney]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [ney]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 6). [ney]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 70). [ney]

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 4). [ney]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 8). [ney]

Ḫāṣṣā ki bu sözi diye gülşende belābil
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 12). [ney]

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 16). [ney]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 20). [ney]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 24). [ney]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 28). [ney]

neyçün: *"Ne, hangi şey" anlamında soru ifadesi.*

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam *(Mes. 21, Mıs. 58). [neyçün]*

neye: *Hangi şeye, hangisine.*

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 87). [neye]

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 93). [neye]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19). [neye]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 21). [neye, -e]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 18). [neye]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 26). [neye, -e]

neye dek: *Ne zamana kadar.*

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin (Mes. 33, Mıs. 7). [neye dek]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 25). [neye dek]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 8). [neye dek]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 9). [neye dek]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 10). [neye dek]

Neye dek ḳılasın bāde-perestlik
Başuñdan gitmedi mi daḫı mestlik (Mes. 72, Mıs. 15). [neye dek]

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uşanmaduñ mı içmekden piyāle (Mes. 72, Mıs. 17). [neye dek]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [neye dek]

neye kim: *Hangi şeye ki, her neye.*

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl *(Mes. 18, Mıs. 119). [neye kim]*

neyiçün: *Ne için, niçin, neden.*

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād (Mes. 5, Mıs. 19). [neyiçün]

Neyiçün ʿāleme uruldı bünyād
Neyiçün ādem ile oldı ābād (Mes. 5, Mıs. 20). [neyiçün]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 23). [neyiçün]

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin (Mes. 5, Mıs. 129). [neyiçün]

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 95). [neyiçün]

Didi kim neyiçün efgān idersin
Neyiçün kendüñi giryān idersin (Mes. 8, Mıs. 96). [neyiçün]

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 50). [neyiçün]

Neyiçün ʿālem içre ġam çekersin
Belā vü miḥneti her dem çekersin (Mes. 21, Mıs. 89). [neyiçün]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 37). [neyiçün]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 6). [neyiçün]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 11). [neyiçün]

neyle-: *Ne eylemek, ne yapmak.*

Diyeydüm itmez idüñ baña bāver
Ki baña **neyledi** çarḫ-ı sitem-ger *(Mes. 158, Mıs. 8). [neyledi, -di]*

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür **neyler iseñ** eyle fermān *(Mes. 164, Mıs. 18). [neyler iseñ, -r, -ise, -ñ]*

Velīkin **neyleyem** ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş *(Mes. 106, Mıs. 5). [neyleyem]*

neẓāre kıl-: *Bakmak, seyretmek.*

Çıḳıban ḳaşra ḳıl aña neẓāre
Digil benden şoñ ucı ol nigāre *(Mes. 74, Mıs. 27). [neẓāre ḳıl]*

Ḳamu ḫalḳ anları ḳıldı neẓāre
Ki geldi bir yire māḥ u sitāre *(Mes. 115, Mıs. 65). [neẓāre ḳıldı, -dı]*

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẓāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre *(Mes. 116, Mıs. 9). [neẓāre ḳılıcaḳ, -ıcaḳ]*

Neẓāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu ṭopṭolu olmışdı ḳamer-rū *(Mes. 115, Mıs. 63). [neẓāre ḳılmaġ, -maġ]*

Şehenşāh oluban esbe süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẓāre *(Mes. 118, Mıs. 22). [neẓāre ḳılsun, -sun]*

Şanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẓāre *(Mes. 118, Mıs. 48). [neẓāre ḳılurdı, -ur, -dı]*

niʿam ṭol-: *"Nimetle dolmak.".*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam *(Kas. 4, Mıs. 16). [niʿam ṭoldı, -dı]*

niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun nimetleri".*

Ṭoludur cümle âsmân u zemîn
Niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 22). [niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh]*

nice: *T. Pek çok.*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [nice]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [nice]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 1). [nice]

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa (Gaz. 51, Mıs. 1). [nice]

Nice vaṣf eyleyem vaṣf-ı cemālin
Nicesi şerḥ idem şerḥ-i kemalin (Mes. 2, Mıs. 158). [nicesi, -si]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 37). [nice]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 23). [nice]

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 7). [nice]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [nice]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 16). [nice]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 36). [nice]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 1). [nice]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 128). [nice]

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān (Mes. 163, Mıs. 8). [nice]

nice: *"Nasıl" anlamında soru zarfı.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 5). [nicesi, -si]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 5). [nice]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgün olur (Gaz. 23, Mıs. 11). [nice]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 13). [nice]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 9). [nice]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 9). [nice]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 9). [nice]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 11). [nice]

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 43). [nicedür, -dür]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 32). [nice]

Nice vaṣf eyleyem vaṣf-ı cemālin
Nicesi şerḥ idem şerḥ-i kemalin (Mes. 2, Mıs. 157). [nice]

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 151). [nice]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 186). [nice]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 90). [nicesi, -s, -i]

Bu ben dermānde vü bī-çāre miskīn
Nicesi olmayam derd ile ġamgīn (Mes. 9, Mıs. 50). [nicesi, -si]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 42). [nice]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [nice]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 40). [nice]

Nice bir kendüñi nālān idersin
Nice bir kendüñi giryān idersin (Mes. 18, Mıs. 41). [nice]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 5). [nicedür, -dür]

Benüm ḥālümi gör kim nice cāndan
Ferāġat bulmışam iki cihāndan (Mes. 21, Mıs. 91). [nice]

Hümāyūna didi Cemşīd ḥālin
Ki bilmez nice geçer māh u sālin (Mes. 22, Mıs. 38). [nice]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 46). [nice]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭālīʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 34). [nicesi, -s, -i]

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 119). [nice]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿḫīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 137). [nice]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 5). [nice]

Hezārān dilber olmış bile hem-rāh
Diler göre nicedür meclis-i şāh (Mes. 27, Mıs. 94). [nicedür, -dür]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 24). [nice]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 12). [nicedür, -dür]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 65). [nice]

Bu ġurbetden nice ḳurtulayın ben
Bu firḳātden nice ḳurtulayın ben (Mes. 31, Mıs. 66). [nice]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 64). [niçe]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 77). [nice]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [nice]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [nice]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 12). [nice]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 106). [nice]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 35). [nice]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 10). [nice]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 40). [nice]

Yolumda göreyüm ṣādıḳlıġını
Bileyüm nicedir ʿaşıḳluġını (Mes. 46, Mıs. 84). [nicedir, -dir]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 13). [nice]

Şehenşeh aldı çün oldı ḥūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 4). [nice]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 24). [nice]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [nice]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 38). [nice]

Bilürsin kim cihān nice cihāndur
Āmān virmez kişiye bī-amāndur (Mes. 87, Mıs. 9). [nice]

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli (Mes. 87, Mıs. 20). [nice]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [nicedür, -dür]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 30). [nicedür, -dür]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 38). [nice]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 10). [nicedür, -dür]

Nice olursın iy meh-rūy-ı ʿālem
Cihān içinde andan ayru ḫurrem (Mes. 105, Mıs. 49). [nice]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 18). [nice]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 31). [nice]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 32). [nice]

Didi Mihrāba nedür ḥāl-i Cemşīd
Daḫı hem nicedür aḥvāl-i Cemşīd (Mes. 109, Mıs. 16). [nicedür, -dür]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 10). [nicedür, -dür]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 9). [nicedür, -dür]

Gel iy güyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ (Mes. 115, Mıs. 2). [nicedür, -dür]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 51). [nicesün, -sün]

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını (Mes. 117, Mıs. 22). [nice]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 29). [nicedür, -dür]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 20). [nice]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 56). [nice]

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 44). [nice]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 9). [nicedür, -dür]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 4). [nice]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun (Mes. 132, Mıs. 110). [nice]

Benüm ʿaşḳumda nice sūd gördüñ
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ (Mes. 135, Mıs. 33). [nice]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 10). [nice]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 18). [nice]

Gelüp kendü daḫı görsün dügünin
Ki nice ḫoş gün olur kendü günin (Mes. 154, Mıs. 18). [nice]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 94). [nice]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 102). [nice]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 4). [nice]

Nice bir eyleyesin āh u efġān
Nice ġamdan ḳılasın eşk-rīzān (Mes. 163, Mıs. 7). [nice]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 56). [nice]

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 65). [nice]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 19). [nice]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 20). [nice]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 160). [nice]

Nice ki evvel irişdi ibdidāya
Bi-ḥamdi'llāḥ irişdi intihāya (Mes. 169, Mıs. 5). [nice]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 97). [nice]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [nice]

nice bir: *Daha ne kadar, ne vakte kadar.*

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār *(Mes. 78, Mıs. 4). [nice bir]*

nice dek: *Ne zamana kadar.*

Didi Mihrāba iy yār-ı suḫan-dān
Nice dek ḳılayum derd ile efġān *(Mes. 87, Mıs. 70). [nice dek]*

nice ki: *Nasıl ki.*

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet *(Mes. 13, Mıs. 9). [nice ki]*

nice ol-: *Nasıl olmak, ne hale gelmek.*

Gemi bir baḥre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem **nice olur** āḫir-i kār *(Mes. 109, Mıs. 44). [nice olur]*

Nice olur görelüm Cemşīd ḥāli
Cihānda nice geçer ḳīl ü ḳāli *(Mes. 87, Mıs. 19). [nice olur]*

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim **nice olur** serencām *(Mes. 147, Mıs. 6). [nice olur, -ur]*

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām *(Mes. 111, Mıs. 24). [nice olur ise, -ur, -ise]*

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz *(Mes. 132, Mıs. 37). [nice olabilür, -ür-ir]*

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya **nice oldı** digil bize aḥvāl *(Mes. 109, Mıs. 38). [nice oldı]*

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle **nice oldı** ḥikāyet *(Mes. 115, Mıs. 18). [nice oldı]*

Didi bir bir **nice oldı** serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām *(Mes. 123, Mıs. 15). [nice oldı]*

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı *(Mes. 142, Mıs. 33). [nice oldı, -dı]*

Añıldı ara yirde hāl-i Ṣādī
Ki **nice oldı** didi aḥvāl-i Ṣādī *(Mes. 117, Mıs. 20). [nice oldı]*

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād *(Mes. 117, Mıs. 128). [nice oldıysa, -dı, -ysa]*

Dehān açup di bir şīrīn maḳāli
Ki **nice olısar** Cemşīdi ḥāli *(Mes. 130, Mıs. 14). [nice olısar, -ısar]*

nice: *Pek çoğu (insan anlamında).*

Görür misin bu dehr-i ḥoḳḳa-bāzı
Ki **nicesi** ḳılur bizümle bāzī *(Mes. 168, Mıs. 120). [nicesi]*

nice: *Bir çoğu.*

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram *(Mes. 8, Mıs. 106). [nicesi]*

nice: *"Nasıl" anlamında soru zarfı.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 9). [nicesi]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 13). [nicesi]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 5). [nicesi]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 9). [nicesi]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 3). [nicesi]

Anuñ derdinden olur cān mehcūr
Nicesi vireyin gitmege destūr (Mes. 25, Mıs. 78). [nicesi]

Didi ādem degül bu cāna beñzer
Nicesi cān durur cānāna beñzer (Mes. 27, Mıs. 102). [nicesi]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 55). [nicesi]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 12). [nicesi]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 38). [nicesi]

nice: *"Nasıl" anlamında soru zarfı.*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 1). [nicesin]

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 2). [nicesin]

Dişleri lūʾlū-i lālā ḫoş mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 4). [nicesin]

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 6). [nicesin]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy gönül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 8). [nicesin]

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 185). [nicesin]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 31). [nicesin]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 32). [nicesin]

Digil anuñ ḳulaġına nühüfte
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte (Mes. 74, Mıs. 22). [nicesin]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 28). [nicesin]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 71). [nicesin]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 72). [nicesin]

niceye dek: *Ne zamana kadar.*

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu ẕevḳ u ṣoḥbet (Mes. 72, Mıs. 13). [niceye dek]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 12). [niceye dek]

niçün: *Neden, niçin, hangi sebeble.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 6). [niçün]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 8). [niçün]

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 5). [niçün]

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 5). [niçün]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 6). [niçün]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 2). [niçün]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 21). [niçün]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 18). [niçün]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 194). [niçün]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 80). [niçün]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 24). [niçün]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 22). [niçün]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 62). [niçün]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 64). [niçün]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [niçün]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 28). [niçün]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 10). [niçün]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 21). [niçün]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 16). [niçün]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 70). [niçün]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 42). [niçün]

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā (Mes. 86, Mıs. 18). [niçün]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 76). [niçün]

Niçün iy māh-rū benden kesildüñ
Meger kim benden ayruḳ dost bulduñ (Mes. 97, Mıs. 79). [niçün]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [niçün]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 14). [niçün]

Niçün anı ḳatuñdan dūr ḳılduñ
Çerāġ-ı ʿömrüñi bī-nūr ḳılduñ (Mes. 105, Mıs. 47). [niçün]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün şalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 32). [niçün]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 5). [niçün]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 67). [niçün]

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 180). [niçün]

Demidür ẕevḳ sürüp olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād (Mes. 163, Mıs. 6). [niçün]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 16). [niçün]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 17). [niçün]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 62). [niçün]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 12). [niçün]

nidā: *Çağırma, ses etme.*

Emrüñ **nidāsı** ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(Kas. 1, Mıs. 37). [nidāsı, -sı]*

nidā: *Seslenme, çağırma, bağırma.*

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol **nidādan** *(Mes. 8, Mıs. 192). [nidādan, -dan]*

nidā ir-: *Ses, seda erişmek.*

Bu resme çün **nidā irdi** Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan *(Mes. 8, Mıs. 191). [nidā irdi]*

n'it-: *Elinden bir şey gelmemek, başa gelen durumu kabullenmek anlamında bir söz.*

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ *(Mes. 126, Mıs. 41). [nidelüm]*

Ne ḳılalum ne dirsiz **nidelüm** biz
Bu işe dahı bir tedbīr idüñ tīz *(Mes. 127, Mıs. 11). [nidelüm]*

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim **nidelüm āh** *(Mes. 6, Mıs. 42). [nidelüm āh]*

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler **nider** meydānda Cemşīd *(Mes. 118, Mıs. 46). [nider]*

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim **nideyin** ben *(Mes. 9, Mıs. 58). [nideyin]*

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma *(Mes. 6, Mıs. 58). [nidem, -em]*

nifāk: *Münafıklık, iki yüzlülük.*

Ki kimüñ var ise zīrā **nifāḳı**
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı *(Mes. 5, Mıs. 165). [nifāḳı, -ı]*

nigāh: *Bakış, nazar.*

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol **nigāhı** *(Mes. 34, Mıs. 46). [nigāhı, -ı]*

nigāh it-: *Bakmak.*

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem *(Mes. 34, Mıs. 28). [nigāh idüp]*

nigāhı ḳıl-: *Bakmak, seyretmek.*

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı *(Mes. 27, Mıs. 168). [nigāhı ḳıldı]*

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı *(Mes. 36, Mıs. 142). [nigāhı ḳılur, -ur]*

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı *(Mes. 29, Mıs. 92). [nigāhı ḳıldı, -dı]*

nigār: *Güzel, dilber.*

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 73). [nigāra, -a]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 30). [nigāra, -a]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 60). [nigāra, -a]

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr (Mes. 163, Mıs. 125). [nigārā, -a]

nigār: *1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, mahbûbe.*

Düşüben firḳate yā Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 6). [nigārından, -ı, -n, -dan]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 9). [nigāruñ, -uñ]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 3). [nigāruñ, -uñ]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 1). [nigār]

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uşşāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 7). [niġārından, -ı, -n, -dan]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 6). [nigāruñ, -uñ]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 8). [nigārın, -ın]

Nigārın yād eyleyüp giderdi
Ḳılup nāle yaḳasın çāk iderdi (Mes. 33, Mıs. 83). [nigārın, -ın]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 76). [nigāruñ, -uñ]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 29). [nigāruñ, -uñ]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 95). [nigāruñ, -uñ]

Şehenşeh ʿaşḳına ṭalmışdı yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ (Mes. 37, Mıs. 126). [nigāruñ, -uñ]

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 82). [nigārına, -ı, -n, -a]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 20). [nigāruñ, -uñ]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẓāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 28). [nigāre, -e]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 7). [nigāruñ, -uñ]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 10). [nigāruñ, -uñ]

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 50). [nigāruñ, -uñ]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 29). [nigārından, -ı, -n, -dan]

Nigāruñ ḳapusından olalı dūr
Ġam u firḳatden oldum zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 5). [nigāruñ, -uñ]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 190). [nigārın, -ın]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Şāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 136). [nigārıyçün, -ı, -yçün]

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister (Mes. 155, Mıs. 101). [nigāruñ, -uñ]

nigār: *Nakış, resim, suret.* || *Resim gibi güzel olan sevgili.*

Göñül gitdi elümden çün **nigāruñ** ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 5). [nigāruñ, -uñ]*

nigār: *Resim gibi güzel sevgili.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [nigāruñ, -uñ]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 11). [nigāruñ, -uñ]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [nigārınuñ, -ı, -n, -uñ]

İrişmeyüp nigārına bu ben dīvāne-dil bigi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 9). [nigārına, -ın, -a]

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 7). [nigāruñ, -uñ]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 134). [nigāruñ, -uñ]

Bahārı görüben añdum nigārı
Be-küllī ḳalmadı cānuñ ḳarārı (Mes. 18, Mıs. 31). [nigārı, -ı]

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 110). [nigārın, -ın]

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh güş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 84). [nigārın, -ın]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 20). [nigārumı, -um, -ı]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 101). [nigārı, -ı]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Fiġān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 28). [nigārı, -ı]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 33). [nigārı, -ı]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 15). [nigārı, -ı]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 20). [nigārı, -ı]

Belā vü miḥnet ile iy nigārum
Dükendi ḳalmadı ṣabr u ḳarārum (Mes. 82, Mıs. 17). [nigārum, -um]

Çü Cemşīdüñ ele girdi nigārı
Hemān sāʿatde ḳıldı būsekārī (Mes. 98, Mıs. 19). [nigārı, -ı]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 1). [nigārı, -ı]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 12). [nigārı, -ı]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 19). [nigārı, -ı]

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 20). [nigārı, -ı]

Getüreyim nigārı ḳılma efġān
Ki bulışsun biri biriyle iki cān (Mes. 132, Mıs. 23). [nigārı, -ı]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 2). [nigārı, -ı]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191). [nigārı, -ı]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 25). [nigārı, -ı]

Buḫūr eylediler ʿūd u ḳumārī
Bezediler bu resme ol nigārı (Mes. 155, Mıs. 74). [nigārı, -ı]

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī būse ḳılur idi nigārın (Mes. 155, Mıs. 222). [nigārın, -ı, -n]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 258). [nigārınuñ, -ı, -n, -uñ]

nigārā: *Ey resim gibi güzel sevgili!*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum **nigārā** zār u giryān el-firāḳ *(Gaz. 45, Mıs. 8). [nigārā]*

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem *(Mes. 70, Mıs. 21). [nigārā]*

nigūn-sār ol-: *Baş aşağı olmak, tersine dönmek II kötü duruma düşmek.*

Görelden kendümüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dilberde **nigūn-sār olmasun** kimse *(Gaz. 10, Mıs. 4). [nigūn-sār olmasun, -ma, -sun-ma, -sun]*

nihād: *Tabîat, huy yaradılış.*

Aña çift eyle bul bir şāhzādı
Ki çarḫuñ budur evvelden **nihādı** *(Mes. 107, Mıs. 12). [nihādı, -ı]*

nihān: *(Fars.) Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.*

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda (Mes. 3, Mıs. 23). [nihān]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 8). [nihān]

Cihānda ol durur ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur āşikāra (Mes. 156, Mıs. 54). [nihāndur, -dur]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [nihān]

nihān eyle-: *Gizlemek, saklamak.*

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(Gaz. 13, Mıs. 8). [nihān eylersin, -r, -sin]*

nihān it-: *Gizlemek, saklamak.*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur **nihān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 2). [nihān itmek, -mek]*

nihān it-: *Gizlemek, saklamak II örtmek, bir şeyin görünmesine engel olmak.*

Fiġān itmekle bu iş başa varmaz
Nihān itmekle bu iş başa varmaz *(Mes. 22, Mıs. 50). [nihān itmekle, -mek, -le]*

nihān ol: *Gizlenmek, saklanmak.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(Kas. 1, Mıs. 51). [nihān ol]*

nihānī: *Gizli, gizlice.*

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 19). [nihānī]

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī (Mes. 119, Mıs. 4). [nihānī]

nihānī eyle-: *Gizlemek, saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.*

Çü cānumsın benüm itme fiġānı
Bu ḥāli eyleme benden nihānī *(Mes. 22, Mıs. 66).*
[nihānī eyleme, -me]

nihānī ḳıl-: *Gizli kalmak, saklı kalmak.*

Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī *(Mes. 37, Mıs. 18).*
[nihānī ḳılmasun, -ma, -sun]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī *(Mes. 45, Mıs. 34).*
[nihānī ḳılur, -ur]

nihānī ol-: *Gizlenmek, görünmez olmak.*

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī *(Mes. 104, Mıs. 2).*
[nihānī oldı, -dı]

Cihān geydi libās-ı şeb-revānı
Olur gündüz ara yirden nihānī *(Mes. 97, Mıs. 42).*
[nihānī olur, -ur]

nihâyet: *Sınır, son, nihayet.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [nihāyeti, -i]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [nihāyet]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 165). [nihāyet]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 18). [nihayet]

nīk: *İyi, güzel, olumlu.*

Çü gördi oġlınun var **nīk** baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı *(Mes. 168, Mıs. 19).*
[nīk]

niḳāb: *Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 1). [niḳābın, -ı, -n]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 5). [niḳāb]

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış idi
Niḳābın gül yüzinden şalmış idi (Mes. 18, Mıs. 12). [niḳābın, -ı, -n]

Dimekde çün kitābı çüst oldum
Maʿānīnüñ niḳābın keşf ḳıldum (Mes. 18, Mıs. 90). [niḳābın, -ı, -n]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 9). [niḳābın, -ı, -n]

Cemāline ḥicāb itmiş niḳābı
Ki görmeye kimesne āfitābı (Mes. 37, Mıs. 81). [niḳābı, -ı]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 49). [niḳābın, -ı, -n]

El urup keşf eyledi niḳābın
Ḫacel ḳıldı cihānuñ āfitābın (Mes. 47, Mıs. 59). [niḳābın, -ı, -n]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 39). [niḳāb]

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı bağlar berg-i nevādan (Mes. 150, Mıs. 11). [niḳābın, -ı, -n]

Ḫiṭāb idüp alur iken cevābın
Yüzinden keşf eyledi niḳābın (Mes. 167, Mıs. 88). [niḳābın, -ı, -n]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 89). [niḳabını, -ı, -n, -ı]

Cemāl-i maʿniden açup niḳābı
İrürdüñ ġāyetine bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 31). [niḳābı, -ı]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 111). [nikābı, -ı]

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol āfitābı (Tb. 1, Mıs. 95). [niḳābı, -ı]

niḳāb it-: *Örtü etmek.*

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḫicāb olmış gice şan āftāba *(Mes. 27, Mıs. 171).*
[niḳāb itmiş]

niḳāb ol-: *Örtü, peçe olmak.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Ṣanki pinhān olur ebr içre āftāb *(Gaz. 11, Mıs. 1). [niḳāb olıcaḳ, -ıcak]*

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış şeb āftābı *(Mes. 36, Mıs. 63). [niḳābı olmış, -mış]*

nīkü-ḥışāl eyle-: *İyi huylu eylemek, güzel huylu yapmak.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl *(Kas. 2, Mıs. 38). [nīkü-ḫışāl eyledüñ, -dü, -ñ]*

nīl: *Nil nehri.*

Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli (Mes. 2, Mıs. 105). [nīlʾi, -i]

Hemān gitdi aradan ḫurşīd-i enver
Cihān başına çekdi nīli çāder (Mes. 36, Mıs. 126). [nīli, -i]

Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā (Mes. 155, Mıs. 1). [nīlīn, -in]

nīlūfer: *Far. Maruf çiçek. "Nîlûper, nîlûberg, nîlûpel, nîlûfel" dahi lügattir.*

Çü **nīlüfer** olur ḫurşīde māyil
Aña meh-tāb ışıġından ne ḫāṣıl *(Mes. 22, Mıs. 143). [nīlüfer]*

niʿme'l-bedel: *Ne güzel bedel, karşılık.*

Gülistān yirine **niʿme'l-bedeldür**
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 11). [niʿme'l-bedeldür, -dür]*

niʿmet: *İyilik, lütuf, ihsan.*

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ **niʿmeti** hem ṣuyı boldur *(Mes. 27, Mıs. 10). [niʿmeti, -i]*

niʿmet ile: *İyilik, lütuf, ihsan.*

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı (Mes. 154, Mıs. 148). [niʿmet ile, -ile]

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile (Mes. 154, Mıs. 151). [niʿmet ile]

nişān: *Belirti, işaret, iz, eser.*

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 154). [nişān]

Mekān andan mekānı bī-mekāndur
Nişān andan nişānı bī-nişāndur (Mes. 2, Mıs. 154). [nişānı, -ı]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16). [nişanı, -ı]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 24). [nişānı, -ı]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 5). [nişānın, -ın]

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla zindegānı (Mes. 47, Mıs. 3). [nişānı, -ı]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 6). [nişānı, -ı]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 30). [nişāndur, -dur]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 100). [nişānın, -ı, -n]

nişān bul-: *Nişan, iz bulmak.*

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden *(Mes. 93, Mıs. 3). [nişān buldı, -dı]*

nişāne: *Far. Hedef, eser, iz, alamet.*

Cihān kimseye ḳalmaz cāvidāne
Ḳo ʿaşḳ içinde bārī bir **nişāne** *(Mes. 18, Mıs. 66). [nişāne]*

nişāne: *Belirti, işaret, iz, eser.*

Egerçi z̲atuña yokdur **nişāne**
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana *(Mes. 3, Mıs. 21). [nişāne]*

nisār: *Saçma, dağıtma.*

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer **nis̲ār** *(Gaz. 46, Mıs. 6). [nis̲ār]*

nisār eyle-: *Saçmak.*

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nis̲ār eyledi üstine cevāhir *(Mes. 167, Mıs. 110). [nis̲ār eyledi, -di]*

nisār it-: *Saçmak, dökmek; feda etmek.*

Sözünle ʿāleme şekker **nis̲ār it**
Şeker ne nesnedür gevher **nis̲ār it** *(Mes. 165, Mıs. 11). [nis̲ār it]*

Sözünle ʿāleme şekker **nis̲ār it**
Şeker ne nesnedür gevher **nis̲ār it** *(Mes. 165, Mıs. 12). [nis̲ār it]*

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şükūfe
Nis̲ār iderdi sīm ü zer şükūfe *(Mes. 130, Mıs. 64). [nis̲ār iderdi, -er, -di]*

nisār ol-: *Saçma, dağıtma.*

Ne ʿanber ki olmaya aña nis̲ār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol *(Mes. 17, Mıs. 133). [nis̲ār olmaya, -ma, -(y)a]*

nışf-ı şām u mışr u berber ol-: *Kuzey Afrika (Berberilerin ülkesi), Mısır ve Şam'ın yarısı.*

Biri bu kim gerek kābīn-i duḫter
Kim ola nışf-ı Şām u Mışr u Berber *(Mes. 122, Mıs. 48). [nışf-ı şām u mışr u berber ola]*

nite ki: *Nitekim.*

Seni Çīnde **nite ki** müşk-i ez̲fer
Dil ü cān virüben beslerdi māder *(Mes. 85, Mıs. 27). [nite ki]*

nitekim: *Gibi ‖ olduğu gibi.*

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram **nitekim** mūm *(Mes. 90, Mıs. 14). [nitekim]*

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz *(Mes. 107, Mıs. 13). [nitekim]*

nitekim: *Sonuç olarak.*

Şu deñlü zengibāre şaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre **nitekim** mīġ *(Mes. 148, Mıs. 6). [nitekim]*

niyāz: *Yalvarma, rica, istirham.*

Niyāz içre hemān dem buldı ḫālāt
Dilinde oldı cāri bu münācāt *(Mes. 83, Mıs. 29). [niyāz]*

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḫı yoḳdur **niyāzuñ** *(Mes. 6, Mıs. 148). [niyāzuñ]*

niyāz eyle-: *Yalvarmak, ricada bulunmak.*

Ḫudā z̲ikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden *(Mes. 4, Mıs. 4). [niyāz eyle]*

niyazı it-: *Rica etmek, dilemek.*

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı *(Mes. 77, Mıs. 10). [niyazı itdi]*

niyazı it-: *Yalvarıp yakarmak II Dua etmek.*

Bulardan bulmayuban çāre-sāzī
Yüz urup ṭopraġa itdi niyazı *(Mes. 82, Mıs. 44). [niyazı itdi]*

niyyet it-: *Bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek.*

İle leşker ṣaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün **niyyet itmiş** *(Mes. 129, Mıs. 16). [niyyet itmiş]*

niẓām: *Dirlik, tertip, düzen.*

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 34). [niẓāmı, -ı]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḫaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 29). [niẓāmı, -ı]

nizār: *Zayıf, aciz, düşkün.*

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile **nizārumuz** *(Gaz. 26, Mıs. 12). [nizārumuz, -umuz]*

nīze: *Mızrak, süngü.*

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 20). [nīzeñde, -ñ, -de]

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mes. 17, Mıs. 85). [nīze]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 77). [nīzeye, -y, -e]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 8). [nīze]

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 12). [nīzeyile, -yile]

noḳṣān: *Eksiklik.*

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç **noḳṣān**
Meger kim redd ide sultān-ı devrān *(Mes. 169, Mıs. 61). [noḳṣān]*

noḳsan ol-: *Eksik olmak, eksilmek.*

Ne **noḳsan oldı** mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine *(Mes. 142, Mıs. 25). [noḳsan oldı, -dı]*

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne **noḳṣān ola** çünki alur duʿāyı *(Mes. 142, Mıs. 28). [noḳṣān ola, -a]*

nol-: *Ne olurdu, keşke.*

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 9). [nola]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 3). [nola]

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [nola]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 11). [nola]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 7). [nola]

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 5). [nola]

Ṣādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola
Çekerem şādlıġı yirine derd ü ġamını (Gaz. 25, Mıs. 11). [nola]

Nola göñlümi maʿmūr eyler isen
Yıḳılaldan berü olmadı ābād (Gaz. 27, Mıs. 5). [nola]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 7). [nola]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [nola]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 5). [nola]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [nola]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 3). [nola]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 7). [nola]

Ḫalḳ-ı cihān ḳapuña yüzin sürerse nola
Ḳassām-ı ḳudret itdi erzāḳa anı muḳassem (Kas. 5, Mıs. 73). [nola]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 3). [nola]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 3). [nola]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 4). [nola]

Nola iy Mihrāb terk-i cān ḳılasın
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın (Mes. 36, Mıs. 23). [nola]

Nola ger çekdüñ ise derd ü zaḥmet
Çü furṣat virdi el ḳıl ʿayş u ʿişret (Mes. 67, Mıs. 39). [nola]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 28). [nola]

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī (Mes. 71, Mıs. 27). [nola]

Nola ben çeker isem derd ü zaḥmet
Görürsem her nefes ʿaşkuñla miḥnet (Mes. 97, Mıs. 83). [nola]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 73). [nola]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 63). [nola]

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı (Mes. 132, Mıs. 59). [nola]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 57). [nola]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 52). [nola]

Nola gözden ıraġ ise cemāli
Göñülden bir nefes çıḳmaz ḫayāli (Mes. 142, Mıs. 55). [nola]

Nola bunlar çoġ ise yimeñüz ġam
Ki girmez bir eyüye iki biñ kem (Mes. 148, Mıs. 39). [nola]

Nola anlar çoġ ise bī-hünerdür
Ḳamusı ceng işinden bī-ḫaberdür (Mes. 148, Mıs. 41). [nola]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 39). [nola]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 31). [nola]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 131). [nola]

nol-: *Ne çıkar, şaşılır mı?*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [nola]

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 9). [nola]

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 7). [nola]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 5). [nola]

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 9). [nola]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 15). [nola]

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum (Mes. 6, Mıs. 173). [nola]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 157). [nola]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 35). [nola]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 147). [nola]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 1). [nola]

n’ol-: *"Şaşılır mı, hayret edilir mi" anlamlarında kullanılan ifade.*

Āṣār-ı ʿadli ṭutsa kevneyni **n’ola** kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem *(Kas. 5, Mıs. 33). [n’ola]*

nol-: *Ne olurdu, keşke.*

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 103). [nolaydı]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 60). [nolaydı]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 56). [noldise, -se]

n’ol-: *Ne oldu.*

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda **n’oldı** *(Mes. 34, Mıs. 50). [n’oldı]*

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 94). [noldı]

nübüvvet: *Nebilik, peygamberlik.*

Meşhūr olalı bu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem (Kas. 4, Mıs. 11). [nübüvvetüñ, -üñ]

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿam (Kas. 4, Mıs. 16). [nübüvvetüñ, -üñ]

Başındaġı nübüvvet tācıyiçün
Şeb-i vuṣlatdaġı Miʿrācıyiçün (Mes. 6, Mıs. 241). [nübüvvet]

Daḫı ḳatındaġı dört yārıyiçün
Nübüvvet maḥzeninde varıyiçün (Mes. 6, Mıs. 248). [nübüvvet]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 4). [nübüvvet]

Nübüvvet maḥzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ şāh-ı güzīni (Mes. 7, Mıs. 11). [nübüvvet]

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 61). [nübüvvetle, -le]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 5). [nübüvvet]

Nübüvvet çarḫınuñ bedr-i dücāsı
Günehkār ümmetinüñ mültecāsı (Mes. 8, Mıs. 21). [nübüvvet]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 210). [nübüvvet]

Nübüvvet gülşeninüñ ʿandelībi
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi (Mes. 9, Mıs. 5). [nübüvvet]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 70). [nübüvvetçün, -çün]

Nice ki Aḥmedde ḫatm oldı nübüvvet
ʿAlīde daḫı ḫatm oldı ḫilāfet (Mes. 13, Mıs. 9). [nübüvvet]

nüfūs: *Nefisler, ruhlar.*

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar *(Mes. 2, Mıs. 142). [nüfūsa]*

nüh: *(Fars.) Dokuz.*

Anuñ emriyle döner bu **nüh** eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk *(Mes. 2, Mıs. 15). [nüh]*

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki **nüh** maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür *(Mes. 15, Mıs. 6). [nüh]*

nüh āsmān: *Dokuz felek.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫizmetüñ ile oldı püşt-ḫam *(Kas. 4, Mıs. 60). [nüh āsmān]*

nüh eflāk: *Dokuz felek, dokuz gök.*

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu **nüh eflāk** *(Mes. 129, Mıs. 50). [nüh eflāk]*

nüh ṣad: *"Dokuz yüz" Hicri olarak Fatih Sultan Mehmed'in hüküm sürdüğü yıllar anlatılmıştır.*

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur **nüh ṣadüñ** ṣāḥib-ḳırānı *(Mes. 17, Mıs. 80). [nüh ṣadüñ, -üñ]*

nühüfte: *Gizli olarak, saklı.*

Digil anuñ ḳulaġına **nühüfte**
Ki nicesin eyā māh-ı dü hefte *(Mes. 74, Mıs. 21). [nühüfte]*

nuḫūset vir-: *Uğursuzluk getirmek. Kötülük getirmek.*

Çü benven ʿālem içinde melāmet
Kerem ḳıl virme baḫtuma nuḫūset *(Mes. 80, Mıs. 4). [nuḫūset virme]*

nūr: *Işık, ziya, aydınlık, nur.*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 14). [nūrı, -ı]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 6). [nūrıyile, -ı, -y, -ile]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 8). [nūrın, -ın]

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem (Kas. 4, Mıs. 25). [nūr]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 39). [nūruñla, -un, -la]

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 121). [nūruñla, -uñ, -la]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 131). [nūrıdurur, -ı, -durur]

Anuñçün dirler aña ṣāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 34). [nūrından, -ı, -n, -dan]

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 128). [nūrını, -ı, -nı]

Çü dördinci göge irdi şems-i ezher
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver (Mes. 8, Mıs. 66). [nūrıyla, -ı, -y, -la]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 10). [nūrından, -ı, -n, -dan]

Ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ
Cemālinden saʿādet nūrı lāmīʿ (Mes. 17, Mıs. 32). [nūrı, -ı]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 114). [nūrını, -ı, -n, -ı]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭopraġa düşdi (Mes. 37, Mıs. 66). [nūrı, -ı]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 20). [nūrı, -ı]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43). [nūr]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 21). [nūr]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 22). [nūrı, -i]

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen (Mes. 67, Mıs. 18). [nūrıyile, -ı, -y, -ile]

Didi māha ki iy mirʾāt-ı ʿālem
Olur ʿālem yüzi nūruñla ḫurrem (Mes. 75, Mıs. 2). [nūruñla, -uñla]

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭālīʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ (Mes. 79, Mıs. 2). [nūrı, -i]

Girü mihr-i Cihān itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā (Mes. 105, Mıs. 2). [nūrı, -i]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 4). [nūrı, -ı]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 14). [nūr]

Didi şeh Ṣādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 43). [nūr]

Didi şeh Ṣādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 44). [nūr]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 51). [nūrı, -i]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 24). [nūr]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 260). [nūrı, -ı]

Ḳıġırdı ḳatına Cemşīdi Faġfūr
Didi iy cismüme cān çeşmüme nūr (Mes. 168, Mıs. 4). [nūr]

Muʿaṭṭar oldı ḫoş-būdan havāsı
Münevver oldı nūrıyla feżāsı (Mes. 169, Mıs. 12). [nūrıyla, -ı, -y, -la]

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā (Tb. 1, Mıs. 17). [nūrıyla, -ı, -y, -la]

nūr: *(Allah'ın) nuru, feyzi.*

Hemīşe ismini eyle mükerrer
Ki ḳalbüñi ḳıla **nūrı** münevver *(Mes. 4, Mıs. 48). [nūrı, -ı]*

Münācāt itdügi Ṭūrı ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı **nūrı** ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 224). [nūrı, -ı]*

nūr al-: *Işıklanmak, aydınlanmak.*

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4, Mıs. 4). [nūr alur]*

nūr bul-: *Nurlanmak, aydınlanmak, parlamak.*

Gözüm çünkim bulur Ḥurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr *(Mes. 108, Mıs. 17). [nūr bulur, -ur]*

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine **nūr buldı** *(Mes. 97, Mıs. 38). [nūr buldı, -dı]*

nūr ile: *Nurla, ışıkla.*

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 9). [nūr ile]

Müzeyyen itdi nūr ile cihānı
Ṭolandı şarḳ u ġarb u āsmānı (Mes. 71, Mıs. 5). [nūr ile]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 2). [nūr ile]

ʿArūs-ı ṣubḥ nūr ile müzeyyen
Felek yüzinde çün oldı muʿayyen (Mes. 156, Mıs. 3). [nūr ile]

nūr ile żiyā: *Aydınlık ve ışık.*

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün **nūr ile żiyā**
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 15). [nūr ile żiyā]*

ñūr it-: *Nurlandırmak, aydınlatmak.*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı ñūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem *(Kas. 4, Mıs. 7). [ñūr itdüñ, -dü, -ñ]*

nūr u ḫulḳ u ḥilm: *"Aydınlık, ahlak ve sakinlik".*

Ḳamu nūr u ḳamu ḫulḳ u ḳamu ḥilm
Ḳamu cūd u ḳamu luṭf u ḳamu ʿilm *(Mes. 14, Mıs. 3). [nūr u ḫulḳ u ḥilm]*

nūr u nār: *Ateş ve nur.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına **nūr u nār** *(Kas. 1, Mıs. 14). [nūr u nār]*

nūr vir-: *Işık vermek, aydınlatmak.*

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya *(Mes. 132, Mıs. 78). [nūr virürdi, -ür, -di]*

nura ġarḳ ol-: *Nur ile dolmak.*

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura *(Mes. 7, Mıs. 62). [nura ġarḳ oldı, -dı]*

nūr-ı aḥmed: *Hz. Muhammet'in ışığı.*

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun **nūr-ı Aḥmed** *(Mes. 8, Mıs. 214). [nūr-ı aḥmed]*

nūr-ı dīde: *Göz nuru.*

Kişiye oġlı olur **nūr-ı dīde**
Olur mı dünyede bī-nūr dīde *(Mes. 105, Mıs. 45). [nūr-ı dīde]*

Çü Ḫurşīd oldı bize **nūr-ı dīde**
Olur mı dünyede bī-nūr dīde *(Mes. 121, Mıs. 57). [nūr-ı dīde]*

nūr-ı dīde-i faġfūr-ı çīn: *Çin padişahının gözünün nuru.*

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki **nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür** *(Mes. 121, Mıs. 48). [nūr-ı dīde-i faġfūr-ı çīndür, -dür]*

nūr-ı ḫudā: *Allah'ın nuru.*

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mes. 4, Mıs. 11). [nūr-ı ḫudā]

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 22). [nūr-ı ḫudā]

nūr-ı ḫudā: *Allah'ın nuru.*

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eşer **nūr-ı Ḫudādan** *(Mes. 5, Mıs. 162). [nūr-ı ḫudādan]*

nūr-ı ḫurşīd: *Hurşid'in nuru. Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem **nūr-ı Ḫurşīd** *(Mes. 37, Mıs. 64). [nūr-ı ḫurşīd]*

nūrı ile: *Işık, ziya, aydınlık, nur.*

Maʿānī **nūrı ile** ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ *(Mes. 169, Mıs. 79). [nūrı ile, -ı, -ile]*

nūr-ı īmān: *İman nuru.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāl-i pertevinden nūr-ı īmān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 8). [nūr-ı īmān]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḥayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 150). [nūr-ı īmān]

nūr-ı īzid: *"Allah'ın (c.c.) nuru.".*

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola **nūr-ı Īzid** sende lāyiḥ *(Mes. 5, Mıs. 178). [nūr-ı īzid]*

nūr-ı ilāhi: *İlahi nur, Allah'ın ihsan ettiği manevi aydınlık, ilim.*

Yüzi nūrıyıdı nūr-ı İlāhi
Anuñçün bulmış idi ṭoġru rāhı (Mes. 15, Mıs. 13). [nūr-ı ilāhi]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 3). [nūr-ı ilāhī]

nūr-ı raḥmet: *Rahmet nuru.*

Açıldı her yaña ebvāb-ı cennet
Şaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet (Mes. 8, Mıs. 82). [nūr-ı raḥmet]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 17). [nūr-ı raḥmet]

nūr-ı şāhī: *Şahlık nuru, padişahlık işareti.*

Ruḫından bellü durur **nūr-ı şāhī**
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī *(Mes. 121, Mıs. 11). [nūr-ı şāhī]*

nūr-ı şemʿ-i ʿadl: *"Adelet mumunun ışığı".*

İy cevher-i kelāmuñ naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy **nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ** şems-i cemāl-i ādem *(Kas. 5, Mıs. 2). [nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ, -üñ]*

nūr-ı żamīri: *İçinin, gönlünün ışığı.*

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa **nūr-ı żamīri** şayḳal
Esrār-ı āsmāna reʾy-i münīri maḥrem *(Kas. 5, Mıs. 69). [nūr-ı żamīri, -i]*

nūş: *İçmek.*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi **nūş** aʿdāya birisi sem *(Kas. 5, Mıs. 72). [nūş]*

nūş eyle-: *İçmek.*

Ḳoma göñlüñde ġam mey **nūş eyle**
Meyi nūş idüben ḫoş cūş eyle *(Mes. 21, Mıs. 105). [nūş eyle]*

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 31). [nūş eyledi, -di]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 32). [nūş eyledi, -di]

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 7). [nūş eyledi]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 4). [nūş eyledi]

Girü cām-ı meyi nūş eylediler
Anuñla cān u dil ḫoş eylediler (Mes. 71, Mıs. 45). [nūş eylediler, -di, -ler]

Ṣarāb-ı erġavān nūş eylediler
Semāʿ-ı erġanūn gūş eylediler (Mes. 154, Mıs. 61). [nūş eylediler, -di, -ler]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin gūş eylediler (Mes. 161, Mıs. 31). [nūş eylediler, -di, -ler]

Elümden al bu cāmı eylegil nūş
Belā vü miḫneti eyle ferāmūş *(Mes. 117, Mıs. 73). [nūş eylegil, -gil]*

Ḫoşdur bu demde cām-ı meyi **nūş eylemek**
Hāṣṣā ki bu cihān yüzi güllerle ola bahār *(Gaz. 46, Mıs. 17). [nūş eylemek, -mek]*

Cām-ı mey **nūş eylemek** ḫoşdur çün ola nev-bahār
Çünki gülzār-ı cihānda gösterür āṣār gül *(Gaz. 34, Mıs. 13). [nūş eylemek]*

Ṣafādan cām-ı mey **nūş eyler idi**
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi *(Mes. 126, Mıs. 5). [nūş eyler idi]*

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile **nūş eylerem** mey *(Gaz. 42, Mıs. 10). [nūş eylerem, -r, -em]*

Sürerlerdi ṣafā vü ṣād-kāmī
Feraḥdan **nūş eylerlerdi** cāmı *(Mes. 116, Mıs. 16). [nūş eylerlerdi, -r, -ler, -di]*

ʿAṭāya başlayup **nūş eylese** mey
Dürerdi defterini Ḥātem-i Ṭay *(Mes. 19, Mıs. 107). [nūş eylese]*

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil *(Mur. 1, Mıs. 10). [nūş eyleyelüm]*

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş *(Mes. 98, Mıs. 31). [nūş eyleyüb, -yüp]*

Ḳılurdı ṣoḥbeti **nūş eyleyüp** mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül *(Mes. 21, Mıs. 43). [nūş eyleyüp]*

nūş eyle-: *Yudumlamak, içmek; tatmak, yaşamak.*

Çü emrüñde durur cümle cihān rām
Ḳomaġıl dilde ġam **nūş eylegil** cām *(Mes. 21, Mıs. 112). [nūş eylegil]*

nūş it-: *İçmek.*

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı **nūş ide** Cemşīd *(Mes. 44, Mıs. 12). [nūş ide]*

Nūş ideli ʿaşḳuñuñ meyin cān
Olmadı henüz hīç huşyār *(Tb. 1, Mıs. 75). [nūş ideli, -eli]*

Gelüñ hengāmıdur **nūş idelüm** mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(Gaz. 16, Mıs. 5). [nūş idelüm]*

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş *(Mes. 27, Mıs. 84). [nūş iderdi, -er, -di]*

O gice ṣubḥa dek mey **nūş iderler**
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler *(Mes. 117, Mıs. 135). [nūş iderler]*

Ki yaʿnī **nūş idicek** mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu *(Mes. 21, Mıs. 29). [nūş idicek]*

Ḳoma göñlüñde ġam mey nūş eyle
Meyi **nūş idüben** ḫoş cūş eyle *(Mes. 21, Mıs. 106). [nūş idüben, -üben]*

Revān hicrān ṣarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş *(Mes. 101, Mıs. 7). [nūş idüp]*

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş *(Mes. 37, Mıs. 67). [nūş itdi]*

Mey-i gülgūn cāndan itdiler nūş
Semāʿ-ı erġanūnı ḳıldılar güş (Mes. 154, Mıs. 41). [nūş itdiler, -di, -ler]

Belābil güş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 69). [nūş itdiler, -di, -ler]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 3). [nūş itmeden, -me, -den]

Henüz nūş itmeden cān cām-ı vuṣlat
Beni ḳıldı ḫumār-ı derd ü miḥnet (Mes. 82, Mıs. 37). [nūş itmeden]

Benüm pendümi güş itsün hemīşe
Oturup cām **nūş itsün** hemīşe *(Mes. 25, Mıs. 22). [nūş itsün, -sün]*

Belābil naġmesini eyleyüp güş
İderdi dilberī yādına mey nūş *(Mes. 132, Mıs. 116). [nūş iderdi, -er, -di]*

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş *(Mes. 82, Mıs. 34). [nūş iderdüm]*

nūş ḳıl-: *İçmek.*

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [nūş ḳıl]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 15). [nūş ḳıl]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 84). [nūş ḳıl]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 69). [nūş ḳıldı, -dı]

Oturup bāde-i ter nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 151, Mıs. 17). [nūş ḳıldı, -dı]

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 144). [nūş ḳıldı, -dı]

Alup Cemşīd anı ḫoş **nūş ḳıldı**
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı *(Mes. 44, Mıs. 13). [nūş ḳıldı]*

Semāʿ-ı erġanūnı itdiler güş
Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş (Mes. 21, Mıs. 36). [nūş ḳıldılar, -dı, -lar]

Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş
Semāʿ-ı erġanūnı itdiler güş (Mes. 140, Mıs. 7). [nūş ḳıldılar, -dı, -lar]

Girü āvāze-i ney itdiler güş
Şarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 12). [nūş ḳıldılar, -dı, -lar]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Şoñ ucı şehdin alup **nūş ḳıldum** *(Mes. 158, Mıs. 18). [nūş ḳıldum, -du, -m]*

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe **nūş ḳılsun** zehr-i ḳātil *(Mes. 17, Mıs. 104). [nūş ḳılsun, -sun]*

nūş-dāru: *Bir tür macun, panzehir, tiryak.*

Bu ʿālemde kim içdi **nūşdāru**
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru *(Mes. 33, Mıs. 39). [nūşdāru]*

nuṣḥ idüben: *Nasihat etmek, öğüt vermek.*

İle **nuṣḥ idüben** kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme *(Mes. 5, Mıs. 179). [nuṣḥ idüben, -üben]*

nūşirevān: *Nuşirevan'ın adalet çanının zinciri. Türk edebiyatında Nûşirevân-ı Âdil şeklinde zikredilmektedir. Ahlâk ve nasihat kitaplarıyla bazı müstakil hikâye veMes.lerde daha çok adalet timsali kahraman bir hükümdar olarak yer almış.*

Gehī söyler idi ḥāl-i cihānı
Gehī añar idi Nūşirevānı (Mes. 105, Mıs. 38). [nūşirevānı, -ı]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 97). [nūşīrevānı, -ı]

nuṣret: *Yardım, (özellikle) Allah'ın yardımı.*

Umaram kim bu dem **nuşret** bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür *(Mes. 148, Mıs. 43). [nuṣret]*

nuṣret bul-: *Başarı sağlamak. zafer kazanmak; Allah'ın yardımını almak.*

Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 33). [nuṣret bulur, -ur]*

nuṭḳ: *I. Söz, konuşma, söylev. II. Söz söyleme hassası, söyleme yeteneği.*

Ki senden **nuṭḳ** bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ *(Mes. 1, Mıs. 27). [nuṭḳ]*

Eger biñ **nuṭḳ** olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem *(Mes. 2, Mıs. 163). [nuṭḳ]*

nuṭḳ-ı makāl: *Söz gücü, ifade kabiliyeti, kelam mahareti, konuşma becerisi.*

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda **nuṭḳ-ı makāl** *(Kas. 2, Mıs. 16). [nuṭḳ-ı makāl]*

nuṭk-ı mesīḥ-i meryem: *Meryem'in oğlu İsa'nın sözü.*

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim **nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem** *(Kas. 5, Mıs. 42). [nuṭḳ-ı mesīḥ-i meryem]*

o: *T. Üçüncü teklik şahıs işaret zamiri.*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi **aña** dīndār *(Gaz. 1, Mıs. 12). [aña, -ñ, -a]*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun **aña** selām-ı Ḥaḳ tekrār *(Gaz. 1, Mıs. 18). [aña, -ñ, -a]*

İşi dāyim namāz idi **anuñ**
Olmaz idi cihānda ol bī-kār *(Gaz. 1, Mıs. 15). [anuñ, -nuñ]*

ʿİlm-i Ḫudā olmış idi **aña** keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı *(Gaz. 2, Mıs. 5). [aña, -ñ, -a]*

İrdügiçün **aña** duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili *(Gaz. 2, Mıs. 9). [aña, -ñ, -a]*

Ḥaḳdan **aña** dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili *(Gaz. 2, Mıs. 17). [aña, -ñ, -a]*

Cāndan **anı** sevmiş idi Muṣṭafā
Kolmış idi dīn-i Ḥaḳuñ ʿāmīli *(Gaz. 2, Mıs. 7). [anı, -nı]*

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı **anuñ** ḥāṣılı *(Gaz. 2, Mıs. 2). [anuñ, -nuñ]*

ʿİlm-i Ḫudā olmış idi aña keşf
Anuñ içün oldı cihān fāżılı *(Gaz. 2, Mıs. 6). [anuñ, -nuñ]*

Oldı **o** şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı *(Gaz. 2, Mıs. 1). [o]*

Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün
Oldı nāzil **anuñ** içün hel etā *(Gaz. 3, Mıs. 6). [anuñ, -nuñ]*

Heybet içre yoġ idi misli **anuñ**
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā *(Gaz. 3, Mıs. 13). [anuñ, -nuñ]*

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 12). [anı, -nı]*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına **anuñ** dil ü cānı revān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 4). [anuñ, -nuñ]*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 9). [anuñ, -nuñ]*

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(Gaz. 5, Mıs. 13). [anuñ, -nuñ]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından **anuñ**
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur *(Gaz. 6, Mıs. 5). [anuñ, -nuñ]*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun **odur** anuñ yoġ u varı *(Gaz. 17, Mıs. 14). [odur, -dur]*

Göñlüm eyler dāyimā **anı** ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan *(Gaz. 50, Mıs. 7). [anı, -nı]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde destgīr
Olur iki cihānda enīs **aña** derd ü ġam *(Kas. 4, Mıs. 52). [aña, -ñ, -a]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl **anı** muġtenem *(Kas. 4, Mıs. 74). [anı, -nı]*

Yād eyle **anı** ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(Kas. 4, Mıs. 75). [anı, -nı]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād **anı**
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(Kas. 4, Mıs. 77). [anı, -nı]*

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it **aña** meʾvā *(Mes. 1, Mıs. 26). [aña, -ñ, -a]*

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler **aña** cevabın *(Mes. 5, Mıs. 62). [aña, -ñ, -a]*

Anı gör çün eyüye hemdem oldı
Ne deñlü kelb idiyse ādem oldı *(Mes. 5, Mıs. 73). [anı, -nı]*

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen *(Mes. 6, Mıs. 206). [aña, -ñ, -a]*

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden **aña** öyle oldı fermān *(Mes. 6, Mıs. 208). [aña, -ñ, -a]*

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde **aña** olan mūnis ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 218). [aña, -ñ, -a]*

Daḫı **aña** inen Tevrāt ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 221). [aña, -ñ, -a]*

Anuñ ḥaḳḳı Burāḳ oldı **aña** merkeb
Ḫalā vü ḳabe ḳavseyn oldı maṭleb *(Mes. 6, Mıs. 243). [aña, -ñ, -a]*

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine *(Mes. 6, Mıs. 146). [anuñ, -nuñ]*

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider *(Mes. 6, Mıs. 195). [anuñ, -nuñ]*

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider *(Mes. 6, Mıs. 196). [anuñ, -nuñ]*

Kerem baḥrına ger ġarḳ oldı ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem *(Mes. 6, Mıs. 38). [o]*

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler *(Mes. 6, Mıs. 191). [olar, -lar]*

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler *(Mes. 6, Mıs. 192). [olar, -lar]*

Anuñçün dirler **aña** şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak *(Mes. 7, Mıs. 33). [aña, -ñ, -a]*

Ḫudādan olduġıçün **aña** taḫsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn *(Mes. 7, Mıs. 35). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün Muṣṭafā **aña** laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem şāh-ı ʿArabʾdur *(Mes. 7, Mıs. 37). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün **aña** ad oldı Muḥammed
Ḫudādan **aña** raḥmetdür müʿebbed *(Mes. 7, Mıs. 39). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün **aña** ad oldı Muḥammed
Ḫudādan **aña** raḥmetdür müʿebbed *(Mes. 7, Mıs. 40). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçündür **aña** dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād *(Mes. 7, Mıs. 47). [aña, -ñ, -a]*

Muʿallim olmış iken **aña** ʿAllām
ʿAcebdür ḳodı ümmī kendüye nām *(Mes. 7, Mıs. 51). [aña, -ñ, -a]*

Şu deñlü luṭf ḳıldı **aña** İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı *(Mes. 7, Mıs. 71). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün didi **aña** şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak *(Mes. 7, Mıs. 73). [aña, -ñ, -a]*

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı **aña** ṭoġrı yoldur *(Mes. 7, Mıs. 82). [aña, -ñ, -a]*

Şu resme **aña** luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān *(Mes. 7, Mıs. 125). [aña, -ñ, -a]*

Şefāʿat **andan** umar her günehkār
ʿİnāyet **andan** umar her günehkār *(Mes. 7, Mıs. 79). [andan, -n, -dan]*

Şefāʿat **andan** umar her günehkār
ʿİnāyet **andan** umar her günehkār *(Mes. 7, Mıs. 80). [andan, -n, -dan]*

ʿİnāyet **andan** irür her kişiye
Hidāyet **andan** irür her kişiye *(Mes. 7, Mıs. 141). [andan, -n, -dan]*

ʿİnāyet **andan** irür her kişiye
Hidāyet **andan** irür her kişiye *(Mes. 7, Mıs. 142). [andan, -n, -dan]*

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri *(Mes. 7, Mıs. 135). [anuñ, -nuñ]*

Ḥabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki **aña** raḥmet olupdurur muḥalled *(Mes. 8, Mıs. 2). [aña, -ñ, -a]*

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet **aña** olubanı yol *(Mes. 8, Mıs. 76). [aña, -ñ, -a]*

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser *(Mes. 8, Mıs. 88). [aña, -ñ, -a]*

Hicāb olmadı **aña** çünki kevneyn
Ḥaḳa irmege ḳıldı ḳābe ḳavseyn *(Mes. 8, Mıs. 117). [aña, -ñ, -a]*

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi **aña** Allāh *(Mes. 8, Mıs. 126). [aña, -ñ, -a]*

Egerçi **aña** ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet *(Mes. 8, Mıs. 133). [aña, -ñ, -a]*

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı *(Mes. 8, Mıs. 209). [aña, -ñ, -a]*

Selām olsun **aña** aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem *(Mes. 8, Mıs. 215). [aña, -ñ, -a]*

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem *(Mes. 8, Mıs. 216). [aña, -ñ, -a]*

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle **andan** ṣordılar dīn *(Mes. 8, Mıs. 54). [andan, -n, -dan]*

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı **andan** devlet bol *(Mes. 8, Mıs. 62). [andan, -n, -dan]*

Burāḳ inmişdi Cibrīl ile bile
Çü göz görmemiş **anı** kim ne bile *(Mes. 8, Mıs. 44). [anı, -nı]*

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür *(Mes. 8, Mıs. 46). [anı, -nı]*

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi **anı** baḥr-ı vaḥdet *(Mes. 8, Mıs. 134). [anı, -nı]*

Gelişde ḳarşuladı **anı** Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle taʿcīl *(Mes. 8, Mıs. 199). [anı, -nı]*

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar **anı** eyle *(Mes. 9, Mıs. 60). [anı, -nı]*

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp **aña** raḥm itdi *(Mes. 10, Mıs. 20). [aña, -ñ, -a]*

Çü cāndan himmet itdi **aña** peyām-ber
Hemīşe raḥmet **aña** oldı müyesser *(Mes. 10, Mıs. 29). [aña, -ñ, -a]*

Çü cāndan himmet itdi **aña** peyām-ber
Hemīşe raḥmet **aña** oldı müyesser *(Mes. 10, Mıs. 30). [aña, -ñ, -a]*

Çün ol olmış idi **anuñ** muṭīʿi
Muḥammed de **anuñ** oldı şefīʿi *(Mes. 10, Mıs. 28). [anuñ, -nuñ]*

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan **aña** her dem Muḥammed *(Mes. 11, Mıs. 10). [aña, -ñ, -a]*

Dir idi itdügiçün **aña** bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber *(Mes. 11, Mıs. 11). [aña, -ñ, -a]*

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş *(Mes. 11, Mıs. 13). [aña, -ñ, -a]*

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan *(Mes. 11, Mıs. 19). [aña, -ñ, -a]*

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh *(Mes. 11, Mıs. 30). [aña, -ñ, -a]*

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı **o** cünbiş *(Mes. 11, Mıs. 14). [o]*

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe *(Mes. 12, Mıs. 13). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün ḳıldı raḥmet **aña** Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār *(Mes. 12, Mıs. 19). [aña, -ñ, -a]*

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ *(Mes. 12, Mıs. 24). [aña, -ñ, -a]*

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı *(Mes. 12, Mıs. 8). [anuñ, -nuñ]*

Seḫāvetle kerem idi **aña** iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş *(Mes. 13, Mıs. 19). [aña, -ñ, -a]*

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda **aña** mānend *(Mes. 13, Mıs. 26). [aña, -ñ, -a]*

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend *(Mes. 13, Mıs. 25). [anı, -nı]*

Severdi cān u dilden **anı** Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed *(Mes. 13, Mıs. 29). [anı, -nı]*

ʿAṭā oldı **aña** bunlar Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan *(Mes. 14, Mıs. 5). [aña, -ñ, -a]*

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan aña olmışdı ʿināyet *(Mes. 14, Mıs. 27). [aña, -ñ, -a]*

Aña ḥāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḥaḳdan **aña** olmışdı ʿināyet *(Mes. 14, Mıs. 28). [aña, -ñ, -a]*

Çü her dem luṭfdurur **aña** pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe *(Mes. 14, Mıs. 29). [aña, -ñ, -a]*

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe *(Mes. 14, Mıs. 30). [aña, -ñ, -a]*

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile **anı** Muḥammed *(Mes. 14, Mıs. 16). [anı, -nı]*

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın *(Mes. 14, Mıs. 13). [o]*

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın *(Mes. 14, Mıs. 14). [o]*

Odurur ʿandelīb-i bāġ-ı Cennet
Odur başdan başa āṣār-ı raḥmet *(Mes. 14, Mıs. 9). [odurur, -durur]*

ʿİnāyet ḳılduġıyçün **aña** sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān *(Mes. 15, Mıs. 19). [aña, -ñ, -a]*

Severdi cāndan anı Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 22). [aña, -ñ, -a]*

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı **aña** her gāh *(Mes. 15, Mıs. 30). [aña, -ñ, -a]*

Severdi cāndan **anı** Muḥammed
Aña her dem duʿā eylerdi Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 21). [anı, -nı]*

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur *(Mes. 15, Mıs. 18). [o]*

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ *(Mes. 15, Mıs. 25). [o]*

Oyidi ḳurretü'l-ʿayn-ı Muḥammed
Ki zīrā olmış idi nesl-i Aḥmed *(Mes. 15, Mıs. 27). [oyidi, -(y)idi]*

Serīr-i salṭanatda **aña** ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc *(Mes. 17, Mıs. 13). [aña, -ñ, -a]*

Ferīdun u Key ü Dārā vü Ḫāḳān
İderler faḫr **aña** olmaġa derbān *(Mes. 17, Mıs. 56). [aña, -ñ, -a]*

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür **aña** bī-tīr ü şemşīr *(Mes. 17, Mıs. 70). [aña, -ñ, -a]*

Ki idüpdür **aña** Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet *(Mes. 17, Mıs. 91). [aña, -ñ, -a]*

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun **aña** zindān *(Mes. 17, Mıs. 130). [aña, -ñ, -a]*

Ne ʿanber ki olmaya **aña** niṣār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol *(Mes. 17, Mıs. 133). [aña, -ñ, -a]*

Cihān ʿadliyile ḫurremdür **anuñ**
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur **anuñ** *(Mes. 17, Mıs. 35). [anuñ, -nuñ]*

Cihān ʿadliyile ḫurremdür **anuñ**
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur **anuñ** *(Mes. 17, Mıs. 36). [anuñ, -nuñ]*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur Sikender kem ġulāmı *(Mes. 17, Mıs. 60). [anuñ, -nuñ]*

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına **anuñ** tīr *(Mes. 17, Mıs. 110). [anuñ, -nuñ]*

O durur pādişāh-ı heft kişver
Urur şehler anuñ ayaġına ser *(Mes. 18, Mıs. 111). [o]*

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı *(Mes. 21, Mıs. 19). [o]*

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter *(Mes. 22, Mıs. 76). [o]*

Cihānda çün **odur** genc-i nihānum
Elümden ḳomazam gidince cānum *(Mes. 25, Mıs. 27). [odur, -dur]*

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend *(Mes. 25, Mıs. 30). [odur, -dur]*

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten **o** baña cān olaydı *(Mes. 27, Mıs. 104). [o]*

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına *(Mes. 27, Mıs. 112). [o]*

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise *(Mes. 29, Mıs. 42). [o]*

Çü Cemşīdi bu resme bildi ṣādıḳ
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ *(Mes. 45, Mıs. 84). [o]*

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh *(Mes. 45, Mıs. 32). [odur, -dur]*

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı *(Mes. 45, Mıs. 54). [odur, -dur]*

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı *(Mes. 85, Mıs. 53). [odur, -dur]*

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum *(Mes. 127, Mıs. 14). [o]*

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha *(Mes. 129, Mıs. 52). [odur, -dur]*

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize **odur** şimden girü ḫān *(Mes. 130, Mıs. 26). [odur, -dur]*

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile *(Mes. 132, Mıs. 66). [o]*

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı *(Mes. 141, Mıs. 34). [o]*

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān *(Mes. 141, Mıs. 35). [o]*

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur **o** baña *(Mes. 152, Mıs. 28). [o]*

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi **oları** ṭapusına *(Mes. 152, Mıs. 16). [oları, -lar, -ı]*

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur cevher ḳalanı bes ʿaražur *(Mes. 163, Mıs. 40). [odur, -dur]*

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar *(Mes. 168, Mıs. 36). [o]*

Şuña degin **o** daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi *(Mes. 168, Mıs. 57). [o]*

Her kim vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 16). [o]*

Her kim vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 32). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 48). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 64). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 80). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 94). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur **o** ḥayāt-ı cāvidānī *(Tb. 1, Mıs. 110). [o]*

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı *(Mes. 25, Mıs. 32). [o durur]*

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı *(Mes. 45, Mıs. 53). [o durur]*

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı *(Mes. 121, Mıs. 45). [o durur]*

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ ol durur püşt ü penāhı *(Mes. 156, Mıs. 49). [o durur]*

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden **ol durur** mihr ile māhı *(Mes. 163, Mıs. 106). [ol durur, -durur]*

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi **ol durur** ʿuṣṣāḳa maḳṣūd *(Mes. 47, Mıs. 12). [ol durur]*

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi **ol durur** ʿuṣṣāḳa müşkil *(Mes. 47, Mıs. 40). [ol durur]*

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ **ol durur** ṣāḥib-külāhı *(Mes. 121, Mıs. 66). [ol durur]*

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki **ol durur** pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk *(Mes. 129, Mıs. 49). [ol durur]*

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ **ol durur** püşt ü penāhı *(Mes. 156, Mıs. 50). [ol durur]*

Cihānda **ol durur** ferd ü tüvānā
Ki aña cümle nihāndur āşikāra *(Mes. 156, Mıs. 53). [ol durur]*

Oyıdı ʿālemüñ şāh-ı güzĪni
Oyıdı maḥzen-i devlet emīni *(Mes. 14, Mıs. 19). [oyıdı]*

Oyıdı ʿālemüñ şāh-ı güzĪni
Oyıdı maḥzen-i devlet emīni *(Mes. 14, Mıs. 20). [oyıdı]*

o: *Üçüncü teklik şahıs zamiri (Allah).*

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 27). [odur, -dur]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 31). [odur, -dur]

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 32). [odur, -dur]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 145). [odur, -dur]

Ki odur cümle ibtidānuñ ibtidāsı
Ki odur cümle intihānuñ intihası (Mes. 2, Mıs. 146). [odur, -dur]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 55). [odurur, -durur]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 56). [odurur, -durur]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 68). [odurur, -durur]

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ (Mes. 7, Mıs. 23). [odur, -dur]

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ (Mes. 7, Mıs. 24). [odur, -dur]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 104). [odur, -dur]

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān tāc-ı veliyyīn (Mes. 7, Mıs. 133). [odur, -dur]

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān tāc-ı veliyyīn (Mes. 7, Mıs. 134). [odur, -dur]

Odurur ʿandelīb-i bāġ-ı Cennet
Odur başdan başa āsār-ı raḥmet (Mes. 14, Mıs. 10). [odur, -dur]

o: *" O " işaret sıfat.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 8). [o]

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 14). [o]

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde siyehkār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 2). [o]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [o]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 5). [o]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 54). [o]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [o]

Balıḳ ḳarnındaġı Yūnus ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 218). [o]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḫāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 252). [o]

İrişdi Sidreye çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān (Mes. 8, Mıs. 91). [o]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḫruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 184). [o]

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 26). [o]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 25). [o]

Biri de medḥi sulṭān-ı cihānuñ
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ (Mes. 17, Mıs. 6). [o]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 67). [o]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 105). [o]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 143). [o]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 144). [o]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 8). [o]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11). [o]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [o]

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Ṣuyı ṭaʿne iderdi āb-ı zülāle (Mes. 20, Mıs. 59). [o]

Şehenşeh seyriderken o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u saġı (Mes. 20, Mıs. 61). [o]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 112). [o]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 29). [o]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 90). [o]

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 108). [o]

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 111). [o]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 117). [o]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 158). [o]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 1). [o]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 56). [o]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Taġıtdum ʿanber ile müşk-i eẕfer (Mes. 23, Mıs. 57). [o]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 37). [o]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 43). [o]

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī üzerinde sāz ider ʿūd (Mes. 27, Mıs. 49). [o]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 73). [o]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 88). [o]

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda taḫt-ı Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 95). [o]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 3). [o]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [o]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [o]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 73). [o]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [o]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 92). [o]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [o]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 13). [o]

Münācāt itdügi bigi o ʿāṣıḳ
Münācātın ḳabūl eyledi Ḫāliḳ (Mes. 34, Mıs. 23). [o]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āṣinā ol (Mes. 34, Mıs. 121). [o]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 145). [o]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 20). [o]

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 70). [o]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 25). [o]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 3). [o]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 26). [o]

O meclisden ırāġ oldı çü Cemşīd
Hemān dem āh u feryād itdi Ḫurşīd (Mes. 45, Mıs. 1). [o]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 40). [o]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāş
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 11). [o]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 2). [o]

İderdi devr meclisde ḳadeḥler
O meclis ehli bulmuşdı feraḥlar (Mes. 52, Mıs. 14). [o]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 3). [o]

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı (Mes. 66, Mıs. 11). [o]

O gice şāh ile Ḫurşīd-i ʿālem
Biri biriyle oldı şād u ḫurrem (Mes. 69, Mıs. 9). [o]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 31). [o]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 50). [o]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [o]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 7). [o]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 38). [o]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 3). [o]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 4). [o]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 18). [o]

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 11). [o]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [o]

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı (Mes. 87, Mıs. 67). [o]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 9). [o]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 9). [o]

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 9). [o]

Figān u nāleler ḳılup o dildār
Aḳıtdı gözlerinden dāne-i nār (Mes. 95, Mıs. 21). [o]

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān (Mes. 96, Mıs. 32). [o]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [o]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 52). [o]

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf (Mes. 97, Mıs. 54). [o]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 3). [o]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 3). [o]

Yirinden ṭurdı geldi ḫāṭırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 14). [o]

Çü böyle eyledi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Anuñla āşinā oldı o bānū (Mes. 105, Mıs. 28). [o]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [o]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 6). [o]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 27). [o]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 43). [o]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [o]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 86). [o]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 23). [o]

Çü içmedi o cāmı Şādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [o]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 29). [o]

O cāmı aldı Cemşīd eyledi nūş
Hemāñ dem ġamları ḳıldı ferāmūş (Mes. 116, Mıs. 31). [o]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [o]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [o]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 135). [o]

O günki mācerādan göñlü pür ġam
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 118, Mıs. 5). [o]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 23). [o]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [o]

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 31). [o]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 41). [o]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [o]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 56). [o]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 58). [o]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 46). [o]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 66). [o]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 24). [o]

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 6). [o]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 46). [o]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [o]

Ne yirde kim ola maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [o]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 12). [o]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 30). [o]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 16). [o]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 5). [o]

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 35). [o]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 186). [o]

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād (Mes. 148, Mıs. 188). [o]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 195). [o]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 111). [o]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [o]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 46). [o]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 38). [o]

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 67). [o]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 60). [o]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 28). [o]

O gence kimsene el urmamışdı
Degül ādem firişte görmemişdi (Mes. 155, Mıs. 277). [o]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 288). [o]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 287). [o]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 281). [o]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 280). [o]

O dürce laʿlden bir ḳufl urılmış
Ne ḫod kimesne görür ne görilmiş (Mes. 155, Mıs. 273). [o]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 247). [o]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [o]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [o]

Çü buldı kendüzine mūnis-i ḫāṣ
O bāġ içinde itdi meclis-i ḫāṣ (Mes. 158, Mıs. 50). [o]

O yirdeyidi Şekker hem Şeker-nāz
Dil ü cāndan ḳılur idiler āvāz (Mes. 158, Mıs. 71). [o]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 2). [o]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 6). [o]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 5). [o]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 15). [o]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 48). [o]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 50). [o]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 98). [o]

o: *Üçüncü teklik şahıs zamiri ll Hz. Muhammed (SAV).*

Odurur ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem
Odurur nesl-i pāk evlād-ı Ādem (Mes. 7, Mıs. 29). [odurur, -durur]

Odurur ḳurretüʾl-ʿayn-ı dü ʿālem
Odurur nesl-i pāk evlād-ı Ādem (Mes. 7, Mıs. 30). [odurur, -durur]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 93). [odurur, -durur]

<u>o dem:</u> *O zaman.*

Çü ṣıdḳıla o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı (Mes. 8, Mıs. 195). [o dem]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 155, Mıs. 146). [o dem]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 164, Mıs. 30). [o dem]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 258). [o demde]

<u>o vaḳte dek:</u> *O zamana kadar.*

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
O vaḳte dek diri olursam iy şāh *(Mes. 165, Mıs. 100). [o vaḳte dek]*

<u>o yirde:</u> *Orada.*

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 7). [o yirde]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 35). [o yirde]

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd (Mes. 141, Mıs. 31). [o yirde]

O yirde buluban bir bāġ-ı mevzūn
Ki her yaña gül ile olmışdı meşḥūn (Mes. 161, Mıs. 11). [o yirde]

<u>o yire:</u> *Oraya.*

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh (Mes. 97, Mıs. 19). [o yire]

O yire irdi Efser nāgehānī
Baḳarken her yañaya gördi ānī (Mes. 141, Mıs. 21). [o yire]

<u>od:</u> *T. Ateş.*

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu sīne-i maḥrūrdān
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 9). [odın, -ın]

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 7). [odından, -ı, -(n)dan]

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [odın, -ı, -n]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 1). [odına, -ı, -n, -a]

Her ḳaçan ki āh eylesem derd ile ben
Göyinür āhum odından mihr ü māh (Kıt. 2, Mıs. 6). [odından, -ı, -n, -dan]

Eger āh eyleseydüm derd ile ben
Göyünürdü āhum odıyıla eflāk (Kıt. 3, Mıs. 10). [odıyıla, -ı, -y, -ıla]

Behişt-i ʿAdn luṭfından eserdür
Cehennem odı ḳahrından ḫaberdür (Mes. 2, Mıs. 20). [odı, -ı]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 58). [ōd]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 100). [oda, -a]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 126). [oda, -a]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 31). [odı, -ı]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 16). [odına, -ı, -n, -a]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 85). [odı, -ı]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 83). [odı, -ı]

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 80). [odına, -ı, -n, -a]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 82). [odına, -ı, -n, -a]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 23). [od]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 24). [odan, -dan]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 50). [odına, -ı, -n, -a]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 3). [odına, -ı, -n, -a]

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli (Mes. 37, Mıs. 80). [oda, -a]

Hemān dem ʿaşḳ odı itdi cānına kār
İki ʿālemden itdi anı bīzār (Mes. 37, Mıs. 91). [odı, -ı]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 10). [od]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 8). [oda, -a]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 9). [odına, -ı, -n, -a]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [odına, -ı, -n, -a]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18). [odına, -ı, -n, -a]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 13). [oduñ, -uñ]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 15). [oduñ, -uñ]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33). [odına, -ı, -n, -a]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 56). [odına, -ı, -n, -a]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 10). [odına, -ı, -n, -a]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 6). [odına, -ı, -n, -a]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [odına, -ı, -n, -a]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 20). [odında, -ın, -da]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 50). [oda, -a]

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 25). [odı, -ı]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 11). [odına, -ı, -n, -a]

Yanar āhum odıyıla felekler
Figānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 15). [odıyıla, -ı, -y, -ıla]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 10). [od]

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından ḫırmen-i māh (Mes. 96, Mıs. 48). [odından, -ı, -n, -dan]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 30). [od]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 56). [oda, -a]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 30). [odına, -ı, -n, -a]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 22). [oduna, -u, -ñ, -a]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 34). [odında, -ı, -n, -da]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [odına, -ı, -n, -a]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 82). [odlara, -lar, -a]

od ur-: *Ateş vurmak, ateş yakmak. II Acı ve eziyet vermek, kederlendirmek.*

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına **od urdı** *(Mes. 142, Mıs. 10). [od urdı, -dı]*

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi şan od *(Mes. 116, Mıs. 8). [od urur idi, -ur, -idi]*

oda: *Oda.*

Girü **odasına** geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh *(Mes. 156, Mıs. 27). [odasına, -sı, -n, -a]*

oda yaḳ-: *Ateşe vermek, yakmak.*

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin **oda yaḳdı** ser-ā-ser *(Mes. 126, Mıs. 18). [oda yaḳdı, -dı]*

oġul: *Erkek çocuk.*

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 113). [oġlı, -ı]

Çü oġlı ḫālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 31). [oġlı, -ı]

Çü oġlı ḫālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 41). [oġlı, -ı]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 57). [oġlı, -ı]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [oġlı, -ı]

Çü Ḳayṣer bildi Faġfūr oġlıdur bu
Didi luṭf ile aña iy ḳamer-rū (Mes. 87, Mıs. 55). [oġlıdur, -ı, -dur]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 18). [oġlıdur, -ı, -dur]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 21). [oġlumdur, -um, -dur]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 87). [oġlı, -ı]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḫadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 29). [oġlıdur, -ı, -dur]

oġul: *Oğul ve kız.*

Kişiye **oġlı** olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde *(Mes. 105, Mıs. 45). [oġlı, -ı]*

oġul: *Erkek çocuk.*

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḫālini şordı (Mes. 25, Mıs. 45). [oġlını]

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin yaş ile ḳan iderdi (Mes. 167, Mıs. 3). [oġlını, -ı]

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār (Mes. 22, Mıs. 155). [oġluña, -u, -n, -a]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı şan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 157). [oġlına, -ı, -n, -a]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 64). [oġul]

Anası didi kim iy cānum oġul
Niçün giryān olursın cānum oġul (Mes. 22, Mıs. 63). [oġul]

İşidüp oġlınuñ ḥālini Faġfūr
Ki ʿaşḳ ile cihānda oldı meşhūr (Mes. 25, Mıs. 67). [oġlınuñ, -ı, -nuñ]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 86). [oġul]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63). [oġlum, -um]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümân (Mes. 148, Mıs. 89). [oġlına, -ı, -n, -a]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [oġlı, -ı]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 83). [oġlı, -ı]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 49). [oġlın, -ı, -n]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 53). [oġlın, -ı, -n]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 68). [oġlın, -ı, -n]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 34). [oġlına, -ı, -n, -a]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 61). [oġlını, -ı, -n, -ı]

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 66). [oġlını, -ı, -n, -ı]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 19). [oġlınun, -ı, -nuñ]

Çü gördi oġlını mihr eyledi cūş
Hemān dem ʿaḳlı gitdi oldı bī-hūş (Mes. 167, Mıs. 63). [oġlını, -ı, -n, -ı]

<u>oġul idin-:</u> *Evlat etmek. (Manevi olarak).*

Cihān içinde ḳılma derd ile āh
Çü Cemşīdi **oġul idindüñ** iy māh *(Mes. 128, Mıs. 28). [oġul idindüñ, -in, -dü, -ñ]*

<u>ok:</u> *Silah, savaş aleti.*

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı redd **oḳına** eyleme ūmāc *(Mes. 169, Mıs. 96). [oḳına, -ı, -n, -a]*

<u>ok:</u> *Bakış.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 5). [oḳı, -ı]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 7). [oḳı, -ı]

<u>oḳı-:</u> *Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.*

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ (Mes. 5, Mıs. 12). [oḳı]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 64). [oḳıyup, -y, -up]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 3). [oḳı]

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar giryān u nālān (Mes. 40, Mıs. 2). [oḳırdı, -r, -dı]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 2). [oḳıdı, -dı]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 6). [oḳı]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa leẕẕetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 68).
[oḳınsa, -n, -sa]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 67).
[oḳıdukça, -duḳça]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 26, Mıs. 68).
[oḳıyuban, -y, -uban]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 48, Mıs. 16).
[oḳıdı, -dı]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 1).
[oḳıdı, -dı]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 34).
[oḳıyup, -y, -up]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 56).
[oḳıyup, -y, -up]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 1).
[oḳıyub, -yub]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḫāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 38).
[oḳıdı, -dı]

Ḳılurken ʿūd āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 12). [oḳıdı, -dı]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 34).
[oḳıdı, -dı]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 88).
[oḳıdılar, -dı, -lar]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efġan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 70).
[oḳırdı, -r, -dı]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 20).
[oḳıyuban, -yuban]

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 126).
[oḳıyuban, -y, -uban]

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 1).
[oḳıyuban, -y, -uban]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 46).
[oḳıyuban, -y, -uban]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 45). [oḳıdı, -dı]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 1).
[oḳıyup, -y, -up]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 1).
[oḳıdı, -dı]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 1). [oḳıyup, -y, -up]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 6).
[oḳıdı, -dı]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 1). [oḳıyup, -y, -up]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 32). [oḳıyuban, -yuban]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 12). [oḳıdı, -dı]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlüʾ (Mes. 144, Mıs. 1). [oḳıyub, -yub]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 2). [oḳıdı, -dı]

Çü maşrıḳdan belürdi āyet-i rūz
Gice gitdi oḳındı āyet-i rūz (Mes. 146, Mıs. 4). [oḳındı, -n, -dı]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 88). [oḳıdı, -dı]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 12). [oḳıdı, -dı]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 1). [oḳıdı, -dı]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 8). [oḳıdı, -dı]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 2). [oḳıdı, -dı]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [oḳıdı, -dı]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 136). [oḳıdı, -dı]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine yıllar ile cāna hem-dem (Mes. 169, Mıs. 19). [oḳıyan, -y, -an]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 106). [oḳırlar, -r, -lar]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [oḳırdı, -r, -dı]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 88). [oḳırdı, -r, -dı]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 12). [oḳırlar, -r, -lar]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 34). [oḳırdı, -r, -dı]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 113). [oḳıyup, -y, -up]

oḳıt-: *Çağırtmak, bir kimsenin bir yere gelmesi için aracı göndermek.*

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni **oḳıdur** ol meh-rūy-ı dildār *(Mes. 40, Mıs. 38). [oḳıdur, -ur]*

oḳın-: *Okunmak, söylenmek.*

Adıyiçün oḳındı nāme-i ʿaşḳ
Boyı içün biçildi cāme-i ʿaşḳ (Mes. 45, Mıs. 73). [oḳındı, -dı]

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 1). [oḳındı, -dı]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 249). [oḳınan]

okı-: *Çağırır.*

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni **oḳır** şehenşeh olġıl āgāh *(Mes. 35, Mıs. 36). [oḳır]*

okı-: *Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.*

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 37). [oḳırlardı, -lar, -dı]

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 50). [oḳırken, -r, -ken]

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 52). [oḳıyan]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 54). [oḳıyan]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 78). [oḳıyan]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 79). [oḳıyan]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 82). [oḳıyanlar, -lar]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 12). [oḳıyan]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 112). [oḳıyanlar, -lar]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 14). [oḳıyanlara, -lar, -a]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 8). [oḳurdı, -r, -dı]

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 2). [oḳuram, -r, -a, -m]

<u>oḳı-:</u> *Okumak: Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.*

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden **oḳır idi** şiʿr-i ġarrā *(Mes. 146, Mıs. 32). [oḳır idi, -r, -idi]*

<u>ol:</u> *O, Allah.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 25). [ol]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [ol]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 21). [oldur, -dur]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [oldur, -dur]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 33). [ol]

Cihān andandur ol andan berīdür
Ḳamu cān andan ol cāndan berīdür (Mes. 2, Mıs. 34). [ol]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 39). [ol]

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 40). [ol]

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol (Mes. 2, Mıs. 83). [ol]

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol (Mes. 2, Mıs. 84). [ol]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 99). [ol]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [ol]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [ol]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [ol]

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür (Mes. 2, Mıs. 139). [ol]

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür (Mes. 2, Mıs. 140). [ol]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 13). [oldur, -dur]

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 14). [oldur, -dur]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23). [oldur, -dur]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [oldur, -dur]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [oldur, -dur]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāşıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 41). [oldur, -dur]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu kāşıdlaruñ maḳṣūdı oldur (Mes. 2, Mıs. 42). [oldur, -dur]

Ḳamu ʿālemlerüñ oldur emīri
Ḳamu düşmişlerüñ hem dest-gīri (Mes. 2, Mıs. 47). [oldur, -dur]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 28). [oldurur, -durur]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 66). [oldurur, -durur]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 148). [oldurur, -durur]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyūm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 205). [oldur, -dur]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 106). [oldurur, -durur]

ol-: *Bir vasfı kazanmak, hâline gelmek, olmak.*

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben (Mes. 6, Mıs. 64). [olmasun, -ma, -sun]

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār (Gaz. 1, Mıs. 16). [olmaz, -maz]

Ḥaḳ yolında çü şıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 18). [olsun, -sun]

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı (Gaz. 2, Mıs. 1). [oldı, -dı]

Dāyimā Ḥaḳ emrine gitdügiçün
Oldı ʿālem içre adı Murtaża (Gaz. 3, Mıs. 10). [oldı, -dı]

Çün rıżā-yı Ḥaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 16). [oldı, -dı]

Rāh-ı dīnüñ rehrevī olduġıçün
Oldı nāzil anuñ içün hel etā (Gaz. 3, Mıs. 5). [olduġıçün, -duġ, -ıçun]

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 2). [oldum, -du, -m]

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 10). [oldum, -du, -m]

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 10). [olur, -ur]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 8). [olursa, -sa, -ur]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [oldı, -dı]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 3). [oldı, -dı]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 6). [oldı, -dı]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 2). [olmayacaḳ, -ma, -y, -acak]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [olur, -ur]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [olmaġa, -mak, -a]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 8). [oldı, -dı]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [oldı, -dı]

Bi ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ḳurı cism olmış iken cāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 2). [olmış, -mış]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 5). [olmış, -mış]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 32). [oldı, -dı]

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar (Kas. 1, Mıs. 54). [olur, -ur]

Ḫoş hidâyet durur olan kişiye
Maḥrem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 29). [olan, -an]

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hemdem-i lā ilāhe illa'llāḥ (Kas. 3, Mıs. 17). [olursa, -ur, -sa]

Kim olursa olur Ḫudâya ḳarîb
Hem-dem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 7). [olursa, -ur, -sa]

Cebr olmaz idi ḳaṭʿā mecrūḥ-ı ẓulm olanlar
Dest-i ʿadāletüñden irişmeseydi merhem (Kas. 5, Mıs. 47). [olanlar, -an, -lar]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 41). [ölse, -se]

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 4). [olupdur, -(u)p, -dur]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda (Kıt. 5, Mıs. 4). [olalı, -alı]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣānīʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 40). [olan, -an]

Ḳabūl eyle Ḥudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 62). [olan, -an]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣānīʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [olmaz, -maz]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [olur, -ur]

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gün ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 50). [olur, -ur]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 45). [ol]

Ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol
Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı nevi ol (Mes. 5, Mıs. 142). [ol]

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün (Mes. 6, Mıs. 202). [olduġı, -duġ, -ı]

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen (Mes. 6, Mıs. 206). [olduġı, -duġ, -ı]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 168). [olupdurur, -up, -dur, -ur]

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ (Mes. 8, Mıs. 17). [olan, -an]

İmāmı cümle olan evliyānuñ
Hümāmı cümle olan enbiyānuñ (Mes. 8, Mıs. 18). [olan, -an]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 121). [olmışdı, -mış, -dı]

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 21). [olmışdı, -mış, -dı]

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 30). [olsun, -sun]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 126). [olsa, -sa]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 68). [olur, -ur]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 120). [olursa, -ur, -sa]

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Şoġılsun ger olursa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 122). [olursa, -ur, -sa]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 124). [olursa, -ur, -sa]

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 76). [olısar, -ısar]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 73). [olmaya, -ma, -y, -a]

Zümürrüd-renk olmış idi eşcār
Müzeyyen olmış idi bāġ u gülzār (Mes. 18, Mıs. 5). [olmış, -mış]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 56). [oldı, -dı]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 55). [olduġıyiçün, -duġı, -y, -içün]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde şıdḳı (Mes. 19, Mıs. 49). [olmaya, -ma, -y, -a]

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Şürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 37). [oldı, -dı]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 80). [olurdı, -ur, -dı]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 103). [olasın, -a, -sın]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 102). [oluñ, -uñ]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 52). [olana, -ana]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 19). [olmışdı, -mış, -dı]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 70). [öldi, -di]

Bu işlerde şeh olmış idi ḫayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 84). [öldi, -di]

Ki anuñla ideler şoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 40). [ölürsek, -ürsek]

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 7). [olmış]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḫāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 38). [olur, -ur]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [oldı, -dı]

Melik çün içdi ol āb-ı ḫayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḫayātı (Mes. 44, Mıs. 16). [ölmişken, -miş, -ken]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḫāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 79). [oldı, -dı]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 48). [olmaz, -maz]

Şehenşeh aldı çün oldı ḥūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 3).
[oldı, -dı]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 43).
[olasın, -a, -sın]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 2).
[olduñ, -duñ]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 23).
[ölem, -em]

Şeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil ġarḳ-ı ḫūn mānend-i lāle (Mes. 96, Mıs. 44). [olur, -ur]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 58).
[olur, -ur]

Ġamuñla ḫaste oldı cānum iy dost
Ölürsem boynuñadur ḳanum iy dost (Mes. 96, Mıs. 22). [ölürsem, -ür, -se, -m]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 86).
[olmasun, -ma, -sun]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 5).
[oldı, -dı]

Gülüñ zerd olduġıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 27).
[olduġıyiçün, -duġı, -y, -içün]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 18).
[olur, -ur]

Kişiye oġlı olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 105, Mıs. 45).
[olur, -ur]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 32). [olur, -ur]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 8).
[olısaram, -ısar, -am]

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir rivāyet (Mes. 116, Mıs. 52).
[oldıyise, -dıyise]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 133).
[olupdur]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 16).
[olur, -ur]

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 25).
[olur, -ur]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63).
[ol]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45).
[öldi, -di]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 8).
[oldı, -dı]

Çü Ḫurşīd oldı bize nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 121, Mıs. 57).
[oldı, -dı]

Ḳamu şaḥrā-yı Şām olmışdı leşker
Şanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 9). [olmışdı, -mış, -dı]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki şaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20).
[olmışdı, -mış, -dı]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 24).
[olmaya, -ma, -y, -a]

Şafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 2).
[oldı, -dı]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 30).
[olıcaḳ, -ıcak]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 40).
[olıcaḳ, -ıcak]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 26). [olur, -ur]

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 146, Mıs. 9). [oldı, -dı]

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr (Mes. 148, Mıs. 107). [oldı, -dı]

Çü oldı emr-i sulṭān eylediler
İkisin daḫı bī-cān eylediler (Mes. 148, Mıs. 169). [oldı, -dı]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 168). [öldürmege, -dür, -mek, -e]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 54). [olur, -ur]

Kime kim urayıdı ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz (Mes. 148, Mıs. 142). [olursa, -ur, -sa]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 50). [oldı, -dı]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 52). [olur, -ur]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 5). [olupdur, -up, -dur]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 20). [ölmeden, -meden]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [ol]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 28). [ol]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 59). [oldı, -dı]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her feṭḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [olur, -ur]

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı ẕevḳ ü şādī (Mes. 156, Mıs. 30). [oldı, -dı]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 57). [oldı, -dı]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 131). [olavuz, -a, -vuz]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 106). [olayın, -a, -yın]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 92). [oldı, -dı]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 160). [oldıysa, -dı, -y, -ı, -sa]

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 146). [olġıl, -ġıl]

Gelüp yanuñda ḫiẕmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 102). [ölince, -ince]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 124). [ölince, -ince]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 107). [ölinceye, -ince, -ye]

Eger ecel irüp ölürsem iy şāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li’llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [ölürsem, -ür, -se, -m]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 74). [olduñ, -du, -ñ]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li’llāh (Mes. 167, Mıs. 77). [ölmeden, -meden]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 130). [olısar, -ısar]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 85). [olurısa, -ur, -ısa]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 53). [oldı, -dı]

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem (Mes. 169, Mıs. 63). [oldı, -dı]

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 80). [olupdur, -up, -dur]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 37). [olur, -ur]

Furṣat elde var iken ʿayş u neşāt eyleyelüm
Kim ne bilür ki nice olsa gerek ḥāl-i cihān (Rüb. 5, Mıs. 4). [olsa]

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü cihāna ṣaldı āşūb (Tb. 1, Mıs. 33). [olalı, -alı]

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb (Tb. 1, Mıs. 40). [olalı, -alı]

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı (Tb. 1, Mıs. 105). [oluban, -uban]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 87). [olur, -ur]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [oldı, -dı]

Ḥabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uşanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 9). [olmayınca, -ma, -y, -ınca]

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola topraġum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 4). [ola, -a]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 7). [ola, -a]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [olsam, -sa, -m]

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 41). [olan, -an]

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 42). [olan, -an]

Ḫükmüñ ile oldı gül gülzārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl (Kas. 2, Mıs. 15). [oldı, -dı]

ʿÂlem-i ʿilm keşfi olupdur
Aʿlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 41). [olupdur, -up, -dur]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 1). [olan, -an]

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 5). [olan, -an]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 10). [oluram, -ur, -am]

Eger biñ nuṭk olursa cāna hem-dem
Ḳalur ḥayrān olup bu demde ebkem (Mes. 2, Mıs. 163). [olursa, -ur, -sa]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 11). [ola, -a]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 58). [ola, -a]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 140). [ola, -a]

Ḥaḳīḳiyle çün olmaz ʿaşḳ-bāzī
Gerekdür gitmeye elden mecāzī (Mes. 19, Mıs. 75). [olmaz, -maz]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 43). [olınca, -ınca]

İderler tā gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar (Mes. 20, Mıs. 41). [olınca, -ınca]

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 57). [olmış, -mış]

Egerçi kim muḳıllü'l-ḥāl oldum
Velīkin müsṭaḳīm-aḥvāl oldum (Mes. 21, Mıs. 96). [oldum, -dum]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 51). [olsun, -sun]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 56). [ola, -a]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 50). [olan, -an]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [ola, -a]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 224). [olan, -an]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 30). [olmaz, -maz]

Neyiçün ḳaçayın ben bu belādan
Ḳaçup ḳurtılmaḳ olmaz çün ḳażādan (Mes. 28, Mıs. 38). [olmaz, -maz]

Gemi ola gece hem bād u gird-āb
Ḥavādisçün müheyyā olur esbāb (Mes. 31, Mıs. 17). [ola, -a]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 13). [olan, -an]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 49). [olsun, -sun]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 109). [ola, -a]

Nice bāver ḳılam ben bu ḫiṭāba
Ki ḫāk olan irişmez āftāba (Mes. 37, Mıs. 36). [olan, -an]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 27). [olınca, -ınca]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 27). [ola, -a]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 31). [olursa, -sa, -ur]

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 7). [olmış, -mış]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 6). [ola, -a]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 3). [ola, -a]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 32). [ola, -a]

İrişdürüñ bu mektūbı o ḫāna
Ola bulışdurasız cānı cāna (Mes. 91, Mıs. 10). [ola, -a]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 59). [oldum, -dum]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [ola, -a]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 14). [ola, -a]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 16). [ola, -a]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [ola, -a]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 13). [olmaz, -maz]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 14). [olmaz, -maz]

ʿAceblerdi nice olmış kār-ı Cemşīd
Dir idi kim nice olur ḥāl-i Ḫurşīd (Mes. 109, Mıs. 31). [olmış, -mış]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 24). [olsun, -sun]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 22). [olsun, -sun]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 40). [ola, -a]

Ne yirde kim ola maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 35). [ola, -a]

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün (Mes. 141, Mıs. 12). [olsun, -sun]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 64). [olmaz, -maz]

Niçün baña bu teklīfi ḳılursın
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin (Mes. 142, Mıs. 68). [olmaz, -maz]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 71). [olmaz, -maz]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 41). [olan, -an]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 40). [olursa, -sa, -ur]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [ola, -a]

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 90). [ola, -a]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 107). [olısardur, -ısar, -dur]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 108). [olısardur, -ısar, -dur]

Kişide kim ola mihr ü maḥabbet
İçinden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 163, Mıs. 27). [ola, -a]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 91). [ola, -a]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 94). [ola, -a]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 129). [olursa, -sa, -ur]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 38). [olısardur, -ısar, -dur]

Ḳoyup ṣıdḳı cihān kezzābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma (Mes. 5, Mıs. 160). [olma, -ma]

Ḳoyup ṣıdḳı cihān kezzābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma (Mes. 5, Mıs. 159). [olma, -ma]

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 20). [olmışdur, -mış, -dur]

Ḳanġı ṣafda ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 33). [ola]

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı ṣārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 3). [olur]

Güher seng içredür Baḫr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [olur]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 26). [olur]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 24). [olur]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 31). [olur]

Kişiye oġlı olur nūr-ı dīde
Olur mı dünyede bī-nūr dīde (Mes. 105, Mıs. 46). [olur mı]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 202). [olursa]

Ḳısmet-i raḥmet olıcaḳ yaradur
Maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 23). [olıcaḳ]

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber (Mes. 11, Mıs. 12). [olmasam, -sa, -m]

Ger olmazsa mecāzī hīç ādem
Ḥaḳīḳīyile olmaz idi hem-dem (Mes. 19, Mıs. 73). [olmazsa]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 8). [olmaġıl, -ġıl]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 74). [olmasa]

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād (Mes. 7, Mıs. 140). [olmasa]

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [olmaz]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 74). [olmaz]

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 19). [olmış]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 27). [olmış]

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Ṣuyı ṭaʿne iderdi āb-ı zülāle (Mes. 20, Mıs. 59). [olmış idi]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāṣıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 113). [olmış idi]

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı (Mes. 73, Mıs. 24). [olmış idi]

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 13). [olmış iken, -iken]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫvāhum (Mes. 6, Mıs. 73). [oldı]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 25). [oldı]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 26). [oldı]

Anuñçün dirler aña şāh-ı levlāk
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak (Mes. 7, Mıs. 34). [oldı]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 39). [oldı]

Ẓuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 84). [oldı]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 91). [oldı]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 92). [oldı]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 110). [oldı]

Ḫudāya çünki olmışdı ḥabīb ol
Dil ü cāndan Ḥaḳa oldı ḳarīb ol (Mes. 8, Mıs. 122). [oldı]

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı (Mes. 10, Mıs. 12). [oldı]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 28). [oldı]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 49). [oldise]

Buldı Ḫudā raḥmetini bī-ḥisāb
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili (Gaz. 2, Mıs. 16). [olduġiçün]

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād (Mes. 23, Mıs. 32). [olduġınca]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 12). [oldum]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 23). [olduñ]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 215). [olan]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 208). [olan]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 63). [olan]

İçinde olan süver ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ (Mes. 9, Mıs. 67). [olan]

ol-: *Bulunmak, mevcut olmak, var olmak.*

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 7). [olmayıcaḳ, -ma, -yıcaḳ]

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü settār u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 31). [olur, -ur]

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 6). [olmasañ, -ma, -sa, -ñ]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 118). [ola, -a]

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 143). [oldı, -dı]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 47). [olmasa, -masa]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 48). [olmasa, -masa]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 97). [olayın, -ayın]

ol: *"O", 3. tekil kişi zamiri, Hazret-i Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem).*

Çün rıżā-yı Ḥaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā (Gaz. 3, Mıs. 15). [ol]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 17). [ol]

ol: *" O ".*

Daʿvī-i dīn idicegez Aḥmed
Evvel ol eyledi aña ikrār (Gaz. 1, Mıs. 8). [ol]

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 10). [ol]

İşi dāyim namāz idi anuñ
Olmaz idi cihānda ol bī-kār (Gaz. 1, Mıs. 16). [ol]

İrdügiçün aña duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili (Gaz. 2, Mıs. 10). [ol]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 11). [ol]

Ḥaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 18). [ol]

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā (Gaz. 3, Mıs. 2). [ol]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [ol]

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından
(Gaz. 7, Mıs. 3). [ol]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8,
Mıs. 10). [ol]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 4). [ol]

Çünki ol ḫūr-ı cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz Cennet-i Meʾvā bu gice (Gaz.
18, Mıs. 5). [ol]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18,
Mıs. 12). [ol]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20,
Mıs. 2). [ol]

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan (Gaz. 20,
Mıs. 3). [ol]

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki seḥḥārdan (Gaz. 20,
Mıs. 8). [ol]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz.
20, Mıs. 10). [ol]

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs.
2). [ol]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25,
Mıs. 3). [ol]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz.
25, Mıs. 5). [ol]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz.
25, Mıs. 13). [ol]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30,
Mıs. 10). [oldur, -dur]

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Bize cevri çoġ idelden berü ol cānānumuz (Gaz. 31,
Mıs. 6). [ol]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūz u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz
(Gaz. 31, Mıs. 10). [ol]

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34,
Mıs. 3). [ol]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs.
4). [ol]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35,
Mıs. 7). [ol]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35,
Mıs. 8). [ol]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs.
4). [ol]

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 6). [ol]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs.
9). [ol]

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz.
37, Mıs. 6). [ol]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efgāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs.
5). [ol]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 1).
[ol]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḫayrān el-vedāʿ (Gaz.
44, Mıs. 6). [ol]

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem (Gaz. 48, Mıs. 8).
[ol]

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfun nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatar (Kas. 1, Mıs.
54). [ol]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4,
Mıs. 17). [ol]

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem (Kas. 4, Mıs. 62). [ol]

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 46). [ol]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [ol]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 60). [ol]

Ol şāh-ı şīr-şevket sulṭān-ı baḫt u ʿizzet
Oldı libās-ı devlet elḳābıyıla muʿlem (Kas. 5, Mıs. 67). [ol]

Ger ḳılursa ol seng-dil bana cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur (Kıt. 1, Mıs. 7). [ol]

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden bana oldur secdegāh (Kıt. 2, Mıs. 4). [oldur, -dur]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 3). [ol]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 13). [ol]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 5). [ol]

Ki ger ḳılsa naẓar ol pāk-gevher
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭopraġı zer (Mes. 1, Mıs. 57). [ol]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [ol]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [ol]

Geh eyler perde-dār ol ʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur kirm-i tūti (Mes. 2, Mıs. 109). [ol]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [ol]

Bilür ol cān ki ʿirfānı şıfatdur
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür (Mes. 2, Mıs. 171). [ol]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 39). [ol]

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı (Mes. 3, Mıs. 41). [ol]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 18). [ol]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 53). [ol]

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḫīfe (Mes. 5, Mıs. 55). [ol]

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḫīfe (Mes. 5, Mıs. 56). [ol]

İşitdiler çün ol kelbüñ ḥiṭābın
Bu resme virdiler aña cevabın (Mes. 5, Mıs. 61). [ol]

Ṭaleb ben daḫı ol Ḫaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 67). [ol]

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe ṣıdḳ u ṣafāya (Mes. 5, Mıs. 99). [ol]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḫaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [ol]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 109). [ol]

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat (Mes. 6, Mıs. 12). [ol]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 79). [ol]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 88). [ol]

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi şaḳḳuʾl-ḳamerdür (Mes. 6, Mıs. 239). [ol]

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 261). [oldur, -dur]

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 61). [ol]

Anuñçün didi aña şāh-ı levlāk
Ki ol olmasa olmaz idi eflak (Mes. 7, Mıs. 74). [ol]

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol (Mes. 7, Mıs. 78). [ol]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 81). [ol]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 85). [ol]

Anuñçün oldı ol ḫatmüʾn-nebiyyīn
Ki kendü dīni oldı eşrefüʾd-dīn (Mes. 7, Mıs. 91). [ol]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 98). [ol]

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār (Mes. 7, Mıs. 111). [ol]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 113). [ol]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 119). [ol]

Anuñçün cümleden dīnidür eşref
Ki ol dīnüñ kitābıyıdı Muṣḥaf (Mes. 7, Mıs. 128). [ol]

Cihāna anuñiçün oldı bünyād
Ol olmasa cihān olmazdı ābād (Mes. 7, Mıs. 140). [ol]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 146). [ol]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 31). [oldur, -dur]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 32). [oldur, -dur]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 94). [oldur, -dur]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 103). [oldur, -dur]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 132). [oldur, -dur]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 136). [oldur, -dur]

Ki oldur maʿden-i luṭf-ı mürüvvet
Ki oldur maḫzen-i genc-i nübüvvet (Mes. 7, Mıs. 143). [oldur, -dur]

Ki oldur maʿden-i luṭf-ı mürüvvet
Ki oldur maḫzen-i genc-i nübüvvet (Mes. 7, Mıs. 144). [oldur, -dur]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 109). [oldurur, -dur, -ur]

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 48). [ol]

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden (Mes. 8, Mıs. 51). [ol]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 53). [ol]

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 61). [ol]

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudūmı virdi Bercīse saʿādet (Mes. 8, Mıs. 69). [ol]

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol (Mes. 8, Mıs. 75). [ol]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [ol]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 85). [ol]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 98). [ol]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 111). [ol]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 112). [ol]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115). [ol]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 116). [ol]

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol şāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 125). [ol]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [ol]

Eger ġarḳ ola ol deryāya ʿālem
O baḥruñ olmaya bir ḳaṭresi kem (Mes. 8, Mıs. 183). [ol]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 192). [ol]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 207). [ol]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 16). [oldur, -dur]

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal (Mes. 10, Mıs. 7). [ol]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 23). [ol]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 27). [ol]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 8). [ol]

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber (Mes. 11, Mıs. 12). [ol]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 15). [ol]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 24). [ol]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 25). [ol]

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık (Mes. 11, Mıs. 28). [ol]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [ol]

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı (Mes. 12, Mıs. 7). [ol]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 10). [ol]

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 12). [ol]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22). [ol]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 27). [ol]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 18). [ol]

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş (Mes. 13, Mıs. 20). [ol]

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 22). [ol]

Resūlün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 7). [ol]

Resūlün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 8). [ol]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 15). [ol]

Feṣāhat bāġınun ol bülbülidür
Belagāt gülşeninün hem gülidür (Mes. 14, Mıs. 21). [ol]

Şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver
Ḥüseyn-i pāk-nesl ol İbn-i Ḥaydar (Mes. 15, Mıs. 2). [ol]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 16). [ol]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 17). [ol]

ʿİnāyet ḳılduġıyçün aña sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān (Mes. 15, Mıs. 20). [ol]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 29). [ol]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 20). [ol]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [ol]

Ne yire çekse ol leşkerlerini
Hemān dem feṭḥ ider kişverlerini (Mes. 17, Mıs. 63). [ol]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 67). [ol]

Ne yire çekse leşker ol cihān-gīr
Müyesserdür aña bī-tīr ü şemşīr (Mes. 17, Mıs. 69). [ol]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 71). [ol]

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [ol]

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ (Mes. 17, Mıs. 83). [ol]

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mes. 17, Mıs. 85). [ol]

Eger cemʿ olsa cümle ḫalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol şāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 90). [ol]

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun tīġ u teberden (Mes. 17, Mıs. 107). [ol]

Ne dil kim ḳapusın ḳılmaya mesned
Belālar birle ḳalsun ol müʾebbed (Mes. 17, Mıs. 128). [ol]

Ne kimse ki istemez ol şāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 129). [ol]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 133). [ol]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 134). [ol]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 74). [ol]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 109). [ol]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [ol]

Neye kim cān ile ol ola māyil
Hemīşe olsun Ḫudāyā aña ḥāṣıl (Mes. 18, Mıs. 119). [ol]

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm (Mes. 18, Mıs. 107). [oldur, -dur]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 11). [ol]

Mecāzī daḫı ḫoş ḥāletdür iy yār
Kimüñ kim eline girerse ol kār (Mes. 19, Mıs. 54). [ol]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 95). [ol]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 99). [ol]

Taṣadduḳ idicegez māl-i Ḳārūn
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün (Mes. 19, Mıs. 110). [ol]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 113). [ol]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 117). [ol]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 118). [ol]

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol (Mes. 19, Mıs. 119). [ol]

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol (Mes. 19, Mıs. 120). [ol]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [ol]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 1). [ol]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi gūş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 10). [ol]

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 22). [ol]

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde (Mes. 20, Mıs. 45). [ol]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [ol]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ göñlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 82). [ol]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 87). [ol]

Ḳaşını eyleyüp müşgīn-kemān ol
Ḫadeng ile diler kim ala cān ol (Mes. 20, Mıs. 88). [ol]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 95). [ol]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 25). [ol]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 75). [ol]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [ol]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 122). [ol]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 138). [ol]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 151). [ol]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 27). [ol]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [ol]

Gelür çün bülbüle ḫoş ʿārıż-ı gül
Anuñçün eylemez ol meyl-i sünbül (Mes. 22, Mıs. 142). [ol]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 11). [ol]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 55). [ol]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [ol]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup şanasın şaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 89). [ol]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 101). [ol]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 107). [ol]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 109). [ol]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [ol]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 11). [ol]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [ol]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 7). [ol]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 61). [ol]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 96). [ol]

Ḫarīr oldı aña ol ḫār u ḫārā
Ki her biri görünürdi çü dībā (Mes. 26, Mıs. 63). [ol]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 14). [ol]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [ol]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 39). [ol]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [ol]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 71). [ol]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 87). [ol]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 88). [ol]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89). [ol]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 91). [ol]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [ol]

İşitdüñ çünki ol cinnī ḫiṭābın
Girü luṭf ile vir aña cevābın (Mes. 27, Mıs. 139). [ol]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159). [ol]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 161). [ol]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [ol]

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya (Mes. 27, Mıs. 166). [ol]

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 173). [ol]

Hemān ol leşkere eyledi ḫamle
Görüp ḫavf itdi leşker anı cümle (Mes. 28, Mıs. 47). [ol]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49). [ol]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 52). [ol]

Çekübeni ḳulaġa ḳol uzatdı
Gözedüp eçdehāyı ol uz atdı (Mes. 28, Mıs. 56). [ol]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 65). [ol]

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı (Mes. 28, Mıs. 68). [ol]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 71). [ol]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 1). [ol]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [ol]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 6). [ol]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 46). [ol]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 47). [ol]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 52). [ol]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 54). [ol]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 66). [ol]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 67). [ol]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 76). [ol]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [ol]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 91). [ol]

Görür bir deyr-i ḫoş deryā ḳatında
Binā urılmış aña ol mā ḳatında (Mes. 30, Mıs. 4). [ol]

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 8). [ol]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 9). [ol]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 10). [ol]

Suʾāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 14). [ol]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [ol]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 2). [ol]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [ol]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 14). [ol]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 16). [ol]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 27). [ol]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 28). [ol]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [ol]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 54). [ol]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 57). [ol]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 68). [ol]

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 70). [ol]

Bilürem irmezem ben ol nigāra
Bu yirden çıḳmaġa yoḳdur çü çāre (Mes. 31, Mıs. 73). [ol]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [ol]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 3). [ol]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 11). [ol]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 12). [ol]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 22). [ol]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 24). [ol]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [ol]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [ol]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 51). [ol]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 67). [ol]

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 68). [ol]

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 69). [ol]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 74). [ol]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [ol]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 29). [ol]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 36). [ol]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 46). [ol]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 81). [ol]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 82). [ol]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 86). [ol]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [ol]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 121). [ol]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 122). [ol]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 125). [ol]

Çü bu resme iş itdi ol hünerver
Ḳamu ol işleri işitdi Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 126). [ol]

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 24). [ol]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 25). [ol]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [ol]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [ol]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 30). [ol]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 34). [ol]

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh (Mes. 35, Mıs. 75). [ol]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 11). [ol]

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı (Mes. 36, Mıs. 19). [ol]

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol sulṭān-ı ḫūbān (Mes. 36, Mıs. 46). [ol]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [ol]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 53). [ol]

Didi Mihrāba ḫādim gir içerü
Ki icāzet virdi ol bānū-yı meh-rū (Mes. 36, Mıs. 58). [ol]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 101). [ol]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [ol]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 112). [ol]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 113). [ol]

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 115). [ol]

Ḳaçan ki añardı ol laʿl-i nigārı
Şehenşāh ider idi efġān u zārı (Mes. 36, Mıs. 119). [ol]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 122). [ol]

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı (Mes. 36, Mıs. 142). [ol]

Didi Mihrāba ol mevzūn-şemāyil
Metāʿuñdan ne kim ḳılduñsa ḥāṣıl (Mes. 37, Mıs. 3). [ol]

Çü Mihrāb işidür ol meh ḫiṭābın
Virür luṭf u nüvāzişle cevābın (Mes. 37, Mıs. 7). [ol]

Didi ol māh-rūya iy ḫudāvend
Nice açam kumaşı bī-ḫudāvend (Mes. 37, Mıs. 9). [ol]

Ḳıġırsun ol emīr-i kārbānı
Ḳumaşı ḳılmasun bizden nihānī (Mes. 37, Mıs. 17). [ol]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 19). [ol]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 68). [ol]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 73). [ol]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 74). [ol]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 96). [ol]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115). [ol]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 117). [ol]

Ḳıġırdı bir kenīzek ol gül-endām
Ki aña dirlerdi Gül-berg-i Ṭarī nām (Mes. 37, Mıs. 119). [ol]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 122). [ol]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [ol]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 130). [ol]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 139). [ol]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ıraġ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 8). [ol]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Fiġān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 27). [ol]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [ol]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 36). [ol]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 38). [ol]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39). [ol]

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 47). [ol]

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 57). [ol]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 59). [ol]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 60). [ol]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 75). [ol]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 77). [ol]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [ol]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 87). [ol]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 3). [ol]

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd (Mes. 44, Mıs. 6). [ol]

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı (Mes. 44, Mıs. 15). [ol]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 28). [ol]

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān (Mes. 45, Mıs. 3). [ol]

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol (Mes. 45, Mıs. 15). [ol]

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol (Mes. 45, Mıs. 16). [ol]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 17). [ol]

Nedür maḳṣūd kim cān ile ol ḫān
Ki olur her dem ġam u derd ile giryān (Mes. 45, Mıs. 23). [ol]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 31). [ol]

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı (Mes. 45, Mıs. 54). [ol]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 57). [ol]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 63). [ol]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 64). [ol]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 65). [ol]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [ol]

Senüñ vaşfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71). [ol]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [ol]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 70). [oldur, -dur]

Ḳıġırdı dāyesin Ḫurşīd bānū
Didi luṭf ile aña ol ḳamer-rū (Mes. 46, Mıs. 8). [ol]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 10). [ol]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 25). [ol]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 26). [ol]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [ol]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 58). [ol]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 85). [ol]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 14). [ol]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 37). [ol]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri (Mes. 47, Mıs. 53). [ol]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 6). [oldur, -dur]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 4). [ol]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 5). [ol]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 8). [ol]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 12). [ol]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 13). [ol]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [ol]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 22). [ol]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 9). [ol]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 11). [ol]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 12). [ol]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 17). [ol]

Mey-i ṣāfī döküben cāma ol gün
İçüben baḳmadılar nāma ol gün (Mes. 52, Mıs. 18). [ol]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 36). [ol]

Bu āvāz ile ʿālem oldı ḫurrem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 54, Mıs. 2). [ol]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 3). [ol]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 4). [ol]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 27). [ol]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 29). [ol]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 4). [ol]

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 4). [ol]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 4). [ol]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 4). [ol]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 4). [ol]

Çü ol meh buldı kendüzine hem-ser
Ḳırān eyledi mehle mihr-i enver (Mes. 66, Mıs. 9). [ol]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 3). [ol]

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān (Mes. 67, Mıs. 6). [ol]

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr (Mes. 67, Mıs. 7). [ol]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 13). [ol]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 11). [ol]

Ḳalem mest olana çekmek ḫaṭādur
Ki derd-i ʿaşḳ ile ol mübtelādur (Mes. 69, Mıs. 24). [ol]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dūr
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 32). [ol]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 41). [ol]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 46). [ol]

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi uyḫu (Mes. 70, Mıs. 47). [ol]

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ (Mes. 71, Mıs. 32). [ol]

Bu resm ile iki ay ol iki cān
Biri biriyle ḳıldı ʿayş-ı pinhān (Mes. 71, Mıs. 57). [ol]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān (Mes. 71, Mıs. 77). [ol]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [ol]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Şanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [ol]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 3). [ol]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 9). [ol]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 19). [ol]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 25). [ol]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 26). [ol]

Çü gitdi ol ḥışāra ṣāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 1). [ol]

Çü gitdi ol ḥışāra ṣāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 2). [ol]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 33). [ol]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 19). [ol]

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol perī-peyker nigārı (Mes. 74, Mıs. 20). [ol]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 24). [ol]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẕāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 28). [ol]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 5). [ol]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 6). [ol]

Alamayup cevāb ol māh-ṣūret
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet (Mes. 78, Mıs. 9). [ol]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [ol]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 11). [ol]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 12). [ol]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 15). [ol]

Bu resme çün münācāt itdi ol ʿāşıḳ
Duʿāsını ḳabūl eyledi Ḫālıḳ (Mes. 84, Mıs. 1). [ol]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 5). [ol]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 15). [ol]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 25). [ol]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 3). [ol]

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 21). [ol]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 35). [ol]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [ol]

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı (Mes. 87, Mıs. 53). [ol]

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 77). [ol]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 2). [ol]

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 5). [ol]

Turıban varuñuz siz ol ḥışāra
Ola kim bulına derdüme çāre (Mes. 91, Mıs. 11). [ol]

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 13). [ol]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 15). [ol]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 28). [ol]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 29). [ol]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 31). [ol]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [ol]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 5). [ol]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 8). [ol]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11). [ol]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 20). [ol]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 25). [ol]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28). [ol]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḫaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 1). [ol]

Ḳılurken ʿūd āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 12). [ol]

Çün ol meh gördi meclis oldı ḥālī
Didi diñ nicedür Cemşīd ḥāli (Mes. 95, Mıs. 9). [ol]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 11). [ol]

Diyün hāli nedür ol āşināmuñ
Nedür ahvāli diñ ol mübtelāmuñ (Mes. 95, Mıs. 12). [ol]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [ol]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 1). [ol]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11). [ol]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 23). [ol]

Olurken ikimüz bir būsitānda
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda (Mes. 96, Mıs. 28). [ol]

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām (Mes. 96, Mıs. 63). [ol]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 1). [ol]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 3). [ol]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 7). [ol]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 8). [ol]

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh (Mes. 97, Mıs. 19). [ol]

Diyüben bu sözi ol meh-rūy-ı ʿālem
Gözi yaşın aḳıdup oldı epsem (Mes. 97, Mıs. 25). [ol]

Ol iki naġmeger mānend-i Nāhīd
Gidüben ḳıldı āh u nāle Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 27). [ol]

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 97, Mıs. 33). [ol]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 35). [ol]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 47). [ol]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58). [ol]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [ol]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [ol]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 66). [ol]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69). [ol]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 70). [ol]

Ḳanı aradaki mīsāḳ u sevgend
Nereye gitdi ol peymān u peyvend (Mes. 97, Mıs. 78). [ol]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [ol]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 21). [ol]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 34). [ol]

Bu ebyātı işitdi ol ḳamer-rū
Dehānın açuban ʿarż itdi lūʾlū (Mes. 99, Mıs. 1). [ol]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 1). [ol]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [ol]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 1). [ol]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [ol]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 8). [ol]

Gice olınca ḳıldı āh ü zārī
Fiġān idüp añardı ol nigārı (Mes. 103, Mıs. 12). [ol]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 12). [ol]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [ol]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 14). [ol]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 21). [ol]

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 21). [ol]

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol suḫan-gū
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu (Mes. 105, Mıs. 29). [ol]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 40). [ol]

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 5). [ol]

Ḳulaġına girerse ṣavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül (Mes. 106, Mıs. 14). [ol]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 17). [ol]

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy serv-i semen-ber (Mes. 107, Mıs. 7). [ol]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 9). [ol]

Gözüm çünkim bulur Ḫurşīdden nūr
Nice ben olayum ol māhdan dūr (Mes. 108, Mıs. 18). [ol]

Iraḳdan gördi Cemşīdi çü Efser
Hemān dem anı ol ḳatına ister (Mes. 111, Mıs. 6). [ol]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 28). [ol]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 12). [ol]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Şanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [ol]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Şanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 22). [ol]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 29). [ol]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 40). [ol]

Çıḳardı ḳalʿadan ol māhı Efser
Cihān yüzi ḳamu oldı münevver (Mes. 114, Mıs. 41). [ol]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı şanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 45). [ol]

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 33). [ol]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 41). [ol]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 43). [ol]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 47). [ol]

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẕāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre (Mes. 116, Mıs. 9). [ol]

Revān Şādīye şundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 21). [ol]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 27). [ol]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 28). [ol]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 39). [ol]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 13). [ol]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 15). [ol]

Gelüp ol daḫı ḳıldı ʿayşa āġaz
Olur ol meclise cān ile dem-sāz (Mes. 117, Mıs. 16). [ol]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 29). [ol]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 49). [ol]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [ol]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [ol]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 98). [ol]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥ∨āha (Mes. 117, Mıs. 113). [ol]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 121). [ol]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 26). [ol]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 29). [ol]

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẓır
İkisi oynaya ol ola nāẓır (Mes. 118, Mıs. 40). [ol]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [ol]

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 49). [ol]

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī (Mes. 119, Mıs. 3). [ol]

Hezārān ḥalḳalar çün zülf-i cānān
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān (Mes. 119, Mıs. 12). [ol]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 24). [ol]

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 33). [ol]

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 35). [ol]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 49). [ol]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [ol]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [ol]

Düşüp durur ayaḳdan ol faḳīrüñ
Elin al kim Ḥaḳ olsun dest-gīrüñ (Mes. 121, Mıs. 69). [ol]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 78). [ol]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 46). [oldur, -dur]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 65). [oldur, -dur]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [ol]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 72). [ol]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 13). [ol]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi ṣūm it (Mes. 123, Mıs. 30). [ol]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [ol]

Nidelüm gelsün ol dīvāne aḥmak
Ḳaçan bāṭıl elinden ḳurtılan ḥaḳ (Mes. 126, Mıs. 41). [ol]

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 44). [ol]

Kişi kim ola ʿālemde hünerver
O meydān içre ol ḫaṣmını ister (Mes. 126, Mıs. 46). [ol]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 18). [ol]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 40). [ol]

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 44). [ol]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 10). [ol]

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 74). [ol]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 54). [oldur, -dur]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 51). [oldur, -dur]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 4). [ol]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 22). [ol]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 44). [ol]

Vedāʿ eylemeden dildār ile ben
Bulışmadan daḫı ol yār ile ben (Mes. 131, Mıs. 6). [ol]

Bu araya getür ol meh-liḳāyı
Ara yirden götür cevr ü cefāyı (Mes. 131, Mıs. 13). [ol]

Şu resme ḫaste vü zār u nizāram
Ki müştāḳ-ı viṣāl-i ol nigāram (Mes. 132, Mıs. 10). [ol]

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 20). [ol]

Didi gör ol cefālu bī-vefāyı
Ki cānuma ḳılur her dem cefāyı (Mes. 132, Mıs. 33). [ol]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 35). [ol]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 37). [ol]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 45). [ol]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 56). [ol]

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı (Mes. 132, Mıs. 59). [ol]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 62). [ol]

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl (Mes. 132, Mıs. 63). [ol]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 65). [ol]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 87). [ol]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 95). [ol]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 96). [ol]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 98). [ol]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 2). [ol]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [ol]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [ol]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 9). [ol]

Zihī şoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [ol]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 1). [ol]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur şādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 20). [ol]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 34). [ol]

Çü bulışdı ol iki mūnis-i ḫāṣ
Hemān laḥẓa ḳurar bir meclis-i ḫāṣ (Mes. 137, Mıs. 9). [ol]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [ol]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 5). [ol]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [ol]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 5). [ol]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 2). [ol]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 4). [ol]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 9). [ol]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 1). [ol]

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı (Mes. 141, Mıs. 5). [ol]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 19). [ol]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 29). [ol]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 39). [ol]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 40). [ol]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 6). [ol]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 12). [ol]

Bu resme Efser işitdi çü pāsuḫ
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ (Mes. 142, Mıs. 36). [ol]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 50). [ol]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 58). [ol]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 60). [oldur, -dur]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 8). [ol]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 27). [ol]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 28). [ol]

Bu resme bir nice şiʿr ü ġazeller
Oḳıdı bir birine ol güzeller (Mes. 145, Mıs. 2). [ol]

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh (Mes. 145, Mıs. 5). [ol]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 9). [ol]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [ol]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol ṣaḥrāyı nemnāk (Mes. 146, Mıs. 30). [ol]

Ḫudādan kim dilerse istiʿānet
Cihān içinde ol olmaz melāmet (Mes. 146, Mıs. 40). [ol]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 42). [ol]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 8). [ol]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [ol]

Şu deñlü zengibāre şaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 5). [ol]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 17). [ol]

Meger ḳardaşıyıdı Ḳayṣerüñ ol
Bilür idi ḳolayın leşkerüñ ol (Mes. 148, Mıs. 18). [ol]

Baña ḳon Ṣādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 48). [ol]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 54). [ol]

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 65). [ol]

Çü itdi ol çeri deryā bigi cūş
Ḫurūşından melekler oldı bī-hūş (Mes. 148, Mıs. 101). [ol]

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre (Mes. 148, Mıs. 139). [ol]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 174). [ol]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 181). [ol]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 182). [ol]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mıṣr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 183). [ol]

Ol iḳlīm çün aña oldı müyesser
ʿİmāret oldı ʿadliyle o kişver (Mes. 148, Mıs. 185). [ol]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191). [ol]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 197). [ol]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 25). [ol]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 29). [ol]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 39). [ol]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 40). [ol]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 59). [ol]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 62). [ol]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 6). [ol]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 34). [ol]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 41). [ol]

Ki zīrā ol şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 23). [ol]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 39). [ol]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 14). [ol]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [ol]

Bu sözi işidüp luṭf ile bānū
Hemāñ virdi cevābın ol ḳamer-rū (Mes. 153, Mıs. 26). [ol]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 30). [ol]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 54). [ol]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 101). [ol]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 112). [ol]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 141). [ol]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [ol]

Ḫudāya şükr ü minnet ḳıldı ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān (Mes. 154, Mıs. 159). [ol]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 21). [ol]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 22). [ol]

Degül ḥācet ki ḫod ṭonana ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh (Mes. 155, Mıs. 27). [ol]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 65). [ol]

Buḫūr eylediler ʿūd u ḳumārī
Bezediler bu resme ol nigārı (Mes. 155, Mıs. 74). [ol]

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 85). [ol]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 87). [ol]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 93). [ol]

Çü geldi ol ḥāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 97). [ol]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 103). [ol]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [ol]

Şehün ṣaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [ol]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 113). [ol]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [ol]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 119). [ol]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [ol]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 135). [ol]

Görindügince ol yāḳūt der-pūş
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş (Mes. 155, Mıs. 141). [ol]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [ol]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 182). [ol]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 201). [ol]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [ol]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 209). [ol]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 211). [ol]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 247). [ol]

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol (Mes. 155, Mıs. 227). [ol]

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine ṣarmaşdı ol iki cān (Mes. 155, Mıs. 262). [ol]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [ol]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [ol]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 291). [ol]

O dürci çünki buldı ol hünerver
O laʿlīn dürce ṣaldı daḫı dürler (Mes. 155, Mıs. 287). [ol]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 285). [ol]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 283). [ol]

Cihānda görmemiş ol genci deyyār
Daḫı bāġı içre anuñ bitmemiş ḫār (Mes. 155, Mıs. 275). [ol]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [ol]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 21). [ol]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle ṣadān (Mes. 156, Mıs. 25). [ol]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 55). [ol]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 56). [ol]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 47). [oldur, -dur]

Ḳamu ʿābidlerüñ maʿbūdı oldur
Ḳamu ḳāṣıdlaruñ maḳsūḍı oldur (Mes. 156, Mıs. 48). [oldur, -dur]

Yir öpübeni ol merd-i yegāne
Reh-i Çīni ṭutup oldı revāne (Mes. 158, Mıs. 43). [ol]

Debīre böyle ışmarladı ol şāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 33). [ol]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 39). [ol]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [ol]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 53). [ol]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 80). [ol]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 35). [ol]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 12). [ol]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 2). [ol]

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 161, Mıs. 27). [ol]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 5). [ol]

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [ol]

Şu resme ḫūb idi ol şaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 13). [ol]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 29). [ol]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 20). [ol]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur cevher ḳalanı bes ʿaraždur (Mes. 163, Mıs. 39). [ol]

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür (Mes. 163, Mıs. 103). [ol]

Gül-i sūrī anuñçün bī-beḳādur
Ki dāyim meskeninden ol cüdādur (Mes. 163, Mıs. 122). [ol]

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı (Mes. 163, Mıs. 105). [oldur, -dur]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 33). [ol]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 163). [ol]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 114). [ol]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 59). [ol]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [ol]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 22). [ol]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 53). [ol]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 46). [ol]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 51). [ol]

Giderler şāh ile ol meh feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 69). [ol]

Ki zīrā ol şeh-i firūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 63). [ol]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 59). [ol]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 47). [ol]

Hümāyūn daḫı bile çıḳdı ḳarşu
Ki Cemşīde bulışdı ol ḳamer-rū (Mes. 167, Mıs. 38). [ol]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [ol]

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol (Mes. 167, Mıs. 30). [ol]

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol (Mes. 167, Mıs. 29). [ol]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 23). [ol]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 80). [ol]

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki ṭutmış idi ol iki cihānı (Mes. 168, Mıs. 98). [ol]

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol buñ deminde rehber olur (Mes. 168, Mıs. 46). [ol]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 20). [ol]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [ol]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 69). [ol]

Bi-ḥamdi'llāh şāḥib-dildür ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān (Mes. 169, Mıs. 75). [ol]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 85). [ol]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 93). [ol]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [ol]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 4). [ol]

Bu gice ol gicedür k'eyleyevüz ʿayş-ı nihān
Çünki furṣat bulup el virdi bize devr-i zemān (Rüb. 5, Mıs. 1). [ol]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 29). [ol]

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol āfitābı (Tb. 1, Mıs. 96). [ol]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [oldur]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aş zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 6). [oldur]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 96). [oldur]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 30). [oldur]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 48). [oldur]

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 54). [oldur]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 10). [oldur]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 12). [oldur]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 94). [oldur ki]

ol ara: *O esnada.*

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı **ol arada** bir dem *(Mes. 29, Mıs. 86). [ol arada]*

ol ara: *Oraya.*

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 122). [ol araya]

Çü geldi ol araya şāh Ṣādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 55). [ol araya]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 82). [ol araya]

ol aralıġ: *"O yere.".*

Muḥammed çünki **ol aralıġa** yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi *(Mes. 8, Mıs. 127). [ol aralıġa]*

ol daḫı: *O bile.*

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān **ol daḫı** çoḳdur *(Mes. 126, Mıs. 26). [ol daḫı]*

ol dem: *O zaman.*

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 52). [ol dem]

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḫüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 4). [ol dem]

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 14). [ol dem]

Çü ol dem anda ol sulṭān bulındı
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 85). [ol dem]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 9). [ol dem]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 75). [ol dem]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 61). [ol dem]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [ol dem]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 114). [ol dem]

Naẓar çün bārgāha ḳıldı Cemşīd
Görindi gözine ol dem nūr-ı Ḫurşīd (Mes. 37, Mıs. 64). [ol dem]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 90). [ol dem]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 78). [ol dem]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 91). [ol dem]

Bu söz Ḫurşīd gönlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 82). [ol dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı bī-ġam (Mes. 46, Mıs. 71). [ol dem]

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem söze çekdi (Mes. 46, Mıs. 88). [ol dem]

Çü gördi bunları Ḫurşīd ol dem
Hemān dem cān u dilden oldı ḫurrem (Mes. 54, Mıs. 21). [ol dem]

Çü ol dem görmedi Ḫurşīdi Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 70, Mıs. 53). [ol dem]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 11). [ol dem]

Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk
Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mes. 71, Mıs. 35). [ol dem]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 20). [ol dem]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ gönlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 29). [ol dem]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 31). [ol dem]

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 33). [ol dem]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 16). [ol dem]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [ol dem]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 10). [ol dem]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 24). [ol dem]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 8). [ol dem]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 11). [ol dem]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 29). [ol dem]

Çü gördi Ṣādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 44). [ol dem]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Ṣādī
Hemān ol dem diline irdi ṣādī (Mes. 115, Mıs. 72). [ol dem]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [ol dem]

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mes. 116, Mıs. 19). [ol dem]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 23). [ol dem]

Çü içmedi o cāmı Ṣādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [ol dem]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Ṣādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 44). [ol dem]

Oturdı Ṣādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 53). [ol dem]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 120). [ol dem]

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze (Mes. 119, Mıs. 8). [ol dem]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 7). [ol dem]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aşlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [ol dem]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 67). [ol dem]

Çü Ḳayṣer virdi gelmege icāzet
Ḳamuya ḳıldılar ol dem işāret (Mes. 127, Mıs. 6). [ol dem]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 10). [ol dem]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 7). [ol dem]

Iraḳdan gördi Mihrāb anı ol dem
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece ġam (Mes. 132, Mıs. 83). [ol dem]

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 6). [ol dem]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 1). [ol dem]

Gelürken anasın Ḫurşīd bildi
O bīdistāna ol dem ʿazm ḳıldı (Mes. 141, Mıs. 34). [ol dem]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 15). [ol dem]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [ol dem]

Virüp ḳavmine ol dem istimālet
Göñüllerinde ḳomadı melālet (Mes. 148, Mıs. 25). [ol dem]

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr (Mes. 148, Mıs. 107). [ol dem]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 126). [ol dem]

Getürdi diline ism-i Ḫudāyı
Alaya depdi ol dem bād-pāyı (Mes. 148, Mıs. 138). [ol dem]

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 144). [ol dem]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 165). [ol dem]

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 171). [ol dem]

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 172). [ol dem]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 57). [ol dem]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 67). [ol dem]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 13). [ol dem]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 9). [ol dem]

Tamām oldı çü ol dem resm ü āyīn
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 121). [ol dem]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 123). [ol dem]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 142). [ol dem]

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 157). [ol dem]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 162). [ol dem]

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭaġıtdı ol dem zülf-i müşgīn (Mes. 155, Mıs. 12). [ol dem]

İrişüp ḫalvet-i Ḫurşīde ol dem
İkisi bile ḫātır-şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 115). [ol dem]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [ol dem]

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī (Mes. 155, Mıs. 204). [ol dem]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 210). [ol dem]

Girüben pister-i dībāya ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 263). [ol dem]

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi şādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 13). [ol dem]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 33). [ol dem]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 41). [ol dem]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 41). [ol dem]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 57). [ol dem]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [ol dem]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 1). [ol dem]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [ol dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 27). [ol dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 71). [ol dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 72). [ol dem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 151). [ol dem]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 159). [ol dem]

Çü destūr işi oldı ol dem āḫir
Olurlar cān ile gitmege ḥāżır (Mes. 165, Mıs. 165). [ol dem]

Bu sözi diyübeni Efser ol dem
Göñül mülkini aldı leşker-i ġam (Mes. 166, Mıs. 39). [ol dem]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 52). [ol dem]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 74). [ol dem]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 81). [ol dem]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 49). [ol dem]

Çü gördi oġlını ol dem Hümāyūn
Güni menḫūs iken oldı hümāyūn (Mes. 167, Mıs. 61). [ol dem]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 67). [ol dem]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 103). [ol dem]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 13). [ol dem]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 37). [ol dem]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn (Mes. 119, Mıs. 5). [ol dem]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 2). [ol demde]

ol deñlü: *O denli, o kadar.*

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz raḥmet-i Raḥmāna lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 21). [ol deñlü]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 110). [ol deñlü]

ol devrān: *O dönem, o zaman.*

Ḳadeḥ devr itdi **ol devrān** içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde *(Mes. 27, Mıs. 215). [ol devrān]*

ol gün: *O gün.*

Ṣaçılan gevherüñ her birine **ol gün**
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn *(Mes. 154, Mıs. 133). [ol gün]*

ol ḳadar: *O kadar, o ölçüde.*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 5). [ol ḳadar]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 111). [ol ḳadar]

ol ki: *O ki.*

Didi **ol ki** ne kişisin eyā merd
Eyitdi ʿāşıḳ-ı pür-zār u pür-derd *(Mes. 47, Mıs. 1). [ol ki]*

ol kim: *O ki.*

Sulṭān Muḥammed **ol kim** ḳaṣd-ı neberd idicek
Biñ Rüstem-i cihān-gīr ḫaylinde ola muḥaşşem *(Kas. 5, Mıs. 13). [ol kim]*

ol kişi: *O kişi.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde **ol kişi**
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem *(Kas. 4, Mıs. 19). [ol kişi]*

ol laḥẓa: *O anda.*

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 13). [ol laḥẓa]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 66). [ol laḥẓa]

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 81). [ol laḥẓa]

ol nefes: *O anda.*

Bu sözi çün işitdi şāh Şādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 44). [ol nefes]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 27). [ol nefes]

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes cānānesine (Mes. 165, Mıs. 158). [ol nefes]

ol yir: *Ora.*

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 100). [ol yirde]

Bir iki ḫādimi ol yirde dilber
Ḳodı bekleyeler Ḫurşīdi Efser (Mes. 72, Mıs. 31). [ol yirde]

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile ḫūn ḳılurdı sebzezārı (Mes. 84, Mıs. 9). [ol yirde]

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef (Mes. 117, Mıs. 63). [ol yirde]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 269). [ol yirde]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 16). [ol yire]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 15). [ol yire]

ola ki: *Olur ki.*

Şāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 1, Mıs. 6). [ola ki]*

ola kim: *Ola ki, olur da, belki.*

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 9). [ola kim]

Ola kim birinüñ ʿaşḳına Cemşīd
Düşüben kendüzinden ola nevmīd (Mes. 22, Mıs. 95). [ola kim]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 60). [ola kim]

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 7). [ola kim]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 7). [ola kim]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 7). [ola kim]

Ola kim derdüme dermān irişe
Bu mürde cismüme hem cān irişe (Mes. 79, Mıs. 7). [ola kim]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 7). [ola kim]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 8). [ola kim]

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre (Mes. 91, Mıs. 12). [ola kim]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 15). [ola kim]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 20). [ola kim]

Ola kim çāre olup ben ġarībe
Cefādan ḳurtılup irem ḥabībe (Mes. 77, Mıs. 7). [ola kim]

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 8). [ola kim]

Ola kim raḥm idip şāh-ı zemāne
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevāne (Mes. 1, Mıs. 53). [ola kim]

ola mı: *Olur mu? II mümkün mü?*

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn *(Mes. 74, Mıs. 13). [ola mı]*

olabilür mi: *Bir varlık ya da durum haline gelebilmek.*

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān *(Mes. 164, Mıs. 10). [olabilür mi, -ür, -mi]*

olanca: *Bütün, tamamıyla.*

Aradan gitdi **olanca** sitemler
Ḳıluban birbirisine keremler *(Mes. 27, Mıs. 243). [olanca]*

olar: *"Onlar" çokluk üçüncü şahıs zamiri.*

Eyülerle hemīşe hemdem olġıl
Dil ü cāndan olara maḥrem olġıl (Mes. 5, Mıs. 42). [olara, -a]

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 51). [olara, -a]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 44). [olarla, -la]

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Ṣādī oldı nāẓır (Mes. 124, Mıs. 8). [olara, -a]

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben ser-leşker idem (Mes. 129, Mıs. 72). [olara, -a]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 24). [olardan, -dan]

Alımazdı olardan kemterini
Aña göre ḥisāb it her birini (Mes. 154, Mıs. 135). [olardan, -dan]

Ne kendüyi ḳodı ne dilberini
Cihān dürdi olaruñ defterini (Mes. 168, Mıs. 60). [olaruñ, -uñ]

oldem: *Hemen o anda.*

Çü ol ḫoş ḳoḫu **oldem** oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā *(Mes. 27, Mıs. 71). [oldem]*

ol-: *Olmak.*

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan **olmaya** ḳaṭre kem *(Kas. 4, Mıs. 62). [olmaya]*

olup dur-: *Sürekli olmak.*

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu çepçevre pür-ḫūn *(Mes. 19, Mıs. 136). [olup durdu, -du]*

oñ: *Dokuzdan sonra gelen sayının adı.*

Öri turmışdı **on** zībā ḳaravaş
Ḳamusı māh-rū vü ḫūb u dilkeş *(Mes. 54, Mıs. 9). [on]*

on biñ: *On bin.*

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 16). [on biñ]

Daḫı on biñ ʿabīr ü ʿūd u ʿanber
Bilesince daḫı hem müşk-i ez̲fer (Mes. 105, Mıs. 17). [on biñ]

on beş: *On beş.*

Vurulanlardan **on beş** kişi çālāk
Giderler Ḳayşere varınca ġamnāk *(Mes. 125, Mıs. 25). [on beş]*

on iki: *On iki.*

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur **on iki** ʿālemden murāduñ *(Mes. 18, Mıs. 72). [on iki]*

on iki biñ: *On iki bin.*

Ki **on iki biñ** erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan *(Mes. 148, Mıs. 35). [on iki biñ]*

on sekiz biñ ʿâlemden: *Farklı boyutlarıyla beraber kainatın tamamı, yaratılmışların hepsi.*

Uludur **on sekiz biñ ʿâlemden**
ʿÂlem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 19). [on sekiz biñ ʿâlemden, -den]*

on sekiz biñ ʿālemüñ: *Farklı boyutlarıyla beraber kainatın tamamı, yaratılmışların hepsi.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʿāl *(Kas. 2, Mıs. 18). [on sekiz biñ ʿālemüñ, -üñ]*

on yıl: *On yıl.*

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı **on yıl** oldı *(Mes. 165, Mıs. 92). [on yıl]*

onıncı: *On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi **onıncı** dilkeş *(Mes. 54, Mıs. 16). [onıncı]*

onuñiçün: *Onun için; o sebeple, bu yüzden.*

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen tenzīl ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 230). [anuñiçün]*

ora: *Ora.*

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr *(Mes. 26, Mıs. 52). [oradan]*

ordu: *Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.*

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [orduya, -y, -a]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 166). [ordusına, -sı, -na]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 160). [orduyı, -y, -ı]

ʿosmānü'bnü ʿaffān: *Osman İbn-i Affan II Hz. Osman.*

Sipihr-i maʿdelet deryā-yı ʿirfān
Şeh-i dīn yaʿni **ʿOsmānü'bnü ʿAffān** *(Mes. 12, Mıs. 6). [ʿosmānü'bnü ʿaffān]*

ot: *Ot, bitki.*

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru **otdan** müdāvā *(Mes. 2, Mıs. 126). [otdan, -dan]*

otaġ: *Oda, çadır.*

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda **otaġı** *(Mes. 20, Mıs. 12). [otaġı, -ı]*

otur-: *Oturmak, beklemek, vakit geçirmek.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 6). [oturur, -ur]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 25). [oturmışdı, -mış, -dı]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 28). [oturdum, -du, -m]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Şanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [oturmış, -mış]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḥūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 178). [oturdı, -dı]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 179). [oturdı, -dı]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 170). [oturmış, -mış]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 1). [otururdı, -ur, -dı]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi’smi’llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 7). [oturdı, -dı]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [otururdı, -ur, -dı]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 86). [oturup, -up]

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 51). [oturdı, -dı]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 150). [oturdı, -dı]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 82). [oturdı, -dı]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 82). [oturġıl, -ġıl]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 144). [oturmış, -mış]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Şanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 61). [oturmış, -mış]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otururs̱ın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 26). [otururs̱ın, -ur, -sın]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 22). [oturdı, -dı]

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 81). [oturdı, -dı]

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 78). [oturdı, -dı]

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer (Mes. 46, Mıs. 80). [oturdı, -dı]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 10). [oturdı, -dı]

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 10). [oturanlar, -an, -lar]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḥayrān (Mes. 71, Mıs. 77). [oturmışdı, -mış, -dı]

Sen otururs̱ın iy ḳuş fāriġü’l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 21). [otururs̱ın, -ur, -sın]

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı (Mes. 87, Mıs. 54). [oturdı, -dı]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 64). [oturup, -up]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 21). [oturdı, -dı]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 52). [oturacaḳ, -acaḳ]

Oturdı Şādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 53). [oturdı, -dı]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 2). [oturup, -up]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 54). [otura, -a]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 14). [oturdı, -dı]

Görür Cemşīd oturur bāġ içinde
Belā vü derd ü ġamla dāġ içinde (Mes. 132, Mıs. 113). [oturur, -ur]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 22). [otura, -a]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Şanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 13).
[oturdı, -dı]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 22).
[oturam, -am]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 19).
[oturup, -up]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 41).
[oturalum, -alum]

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına od urdı (Mes. 142, Mıs. 9).
[oturdı, -dı]

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 7).
[oturdı, -dı]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 9).
[oturdı, -dı]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 9).
[oturup, -up]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 5).
[otururdı, -ur, -dı]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 15).
[oturuban, -uban]

Oturup bāde-i ter nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 151, Mıs. 17).
[oturup, -up]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 13).
[oturdı, -dı]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 124).
[oturanlar, -an, -lar]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 36).
[oturdı, -dı]

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḥı hem ṭutdılar kef (Mes. 154, Mıs. 51). [oturdı, -dı]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 51).
[oturdı, -dı]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 25).
[oturdı, -dı]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 22).
[oturup, -(u)p]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 36).
[oturup, -(u)p]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 23).
[oturmaḳ, -mak]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup geçdi taḫta oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 12).
[oturup, -(u)p]

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 5).
[oturur, -(u)r]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 33).
[otururken, -ur, -ken]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 77).
[oturacaḳ, -acaḳ]

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza hemnişīn bulur yavuzluḳ (Mes. 5, Mıs. 43).
[oturan]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 1).
[oturmış idi, -mış, -idi]

Meger bir gün oturmış idi Şādī
Ḥaleb öñinde eyler idi şādī (Mes. 147, Mıs. 1).
[oturmış idi, -mış, -idi]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 27).
[oturmış idi, -mış, -idi]

Oturmış idi bir gün şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr (Mes. 167, Mıs. 1). [oturmış idi, -mış, -idi]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 19). [oturmış idi]

otuz biñ: *Otuz bin.*

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er *(Mes. 125, Mıs. 18). [otuz biñ]*

oyna-: *Oynamak.*

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẓır
İkisi oynaya ol ola nāẓır (Mes. 118, Mıs. 40). [oynaya, -ya]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 19). [oynayayum, -ya, -yum]

Ben anuñ ile çevgān oynayayum
Nice çevgān durur cān oynayayum (Mes. 118, Mıs. 20). [oynayayum, -ya, -yum]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh gūy oynar (Mes. 118, Mıs. 38). [oynar, -r]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 32). [oynar idi, -r, -idi]

Bular meydānda çevgān oynar iken
Biri birisine cān oynar iken (Mes. 118, Mıs. 35). [oynar iken, -r, -iken]

oyna: *Başını ortaya koymak.*

Yolına **oynayalum** dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı *(Mes. 130, Mıs. 27). [oynayalum, -ya, -lum]*

oyna: *Biri ile oynamak, dalga geçmek, eğlenmek.*

Şeh **oynadurdı** ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn *(Mes. 119, Mıs. 5). [oynadurdı, -dur, -dı]*

ög: *Akıl.*

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār *(Mes. 155, Mıs. 163). [ögüñ, -üñ]*

ögine düş-: *Aklına düşmek, hatırlamak.*

Ögine düşdi çünkim leẕẕet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın *(Mes. 162, Mıs. 11). [ögine düşdi, -di]*

ögren-: *Eğitim yoluyle belli bir konu üzerinde bilgi kazanmak, taallüm etmek, tederrüs etmek.*

Gözinden **ögrenürdi** siḥri Mārūt
Lebinden bī-bahā olurdı yāḳūt *(Mes. 155, Mıs. 217). [ögrenürdi, -ür, -di]*

Velī **ögrenmiş idüm** luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen *(Mes. 165, Mıs. 135). [ögrenmiş idüm, -miş, -idü, -m]*

ögret-: *Bilinmeyen bir konuda bilgi sahibi olmasını sağlamak.*

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 35). [ögredürdi, -ür, -di]

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 36). [ögredürdi, -ür, -di]

öküş: *Çok, fazla, hadsiz.*

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 8). [öküş]

Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm
Öküş taʿẓīm birle dilber-i Rūm (Mes. 114, Mıs. 6). [öküş]

İşitdi çünki bānū bu ḫiṭābı
Öküş luṭf ile aña virdi cevābı (Mes. 142, Mıs. 62). [öküş]

öküz: *Çift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.*

Eşek ḳulaġına beñzer ḳulaġı
Öküz ayaġına beñzer ayaġı *(Mes. 29, Mıs. 22). [öküz]*

öl-: *Ölmek.*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 2). [ölmiş, -miş]

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmeden vaṣlına āh (Kıt. 2, Mıs. 14). [öliserem, -iser, -em]

Ölüben Ṣādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 171). [ölüben, -üben]

Cihān içinde cānlu tīz eger giç
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç (Mes. 168, Mıs. 132). [ölür, -ür]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 8). [öldürdi, -dür, -di]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 1). [ölme, -me]

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 3). [ölme, -me]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 20). [öle, -e]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 7). [ölmiş iken, -miş, -iken]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [ölmiş iken, -miş, -iken]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 3). [ölmiş iken, -miş, -iken-ken]

Sevinüp ṣād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 164). [ölmiş iken, -miş, -iken]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 20). [ölmeyince]

öldür-: *Öldürmek, yok etmek.*

Zulm ile **öldürmege** uṣṣāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 5). [öldürmege, -e]*

ölü: *Ölmüş olan.*

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler **ölü** bigi ṣadra geçdi *(Mes. 148, Mıs. 120). [ölü]*

ölüm: *Ölüm, hayâtın son bulması.*

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām *(Mes. 168, Mıs. 128). [ölümdür, -dür]*

ölüm yili: *Ölüm rüzgarı.*

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi **ölüm yilinden** *(Mes. 168, Mıs. 110). [ölüm yilinden, -nden]*

ʿömer: *Adaletiyle tanınan İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer (ra).*

Çü bulmışdı ʿ**Ömer** raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed *(Mes. 11, Mıs. 9). [ʿömer]*

ʿömmer ibn-i ḫaṭṭāb: *"Ömer bin Hattab [Hz. Ömer]. İslam'ın ikinci halifesi".*

Sirāc-ı dīn ü millet zeyn-i mihrāb
Şeh-i dīn yaʿni ʿ**Ömmer İbn-i Ḫaṭṭāb** *(Mes. 11, Mıs. 6). [ʿömmer ibn-i ḫaṭṭāb]*

ʿömr: *Ömür, hayat.*

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 33). [ʿömrüm, -üm]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 203). [ʿömrüm, -üm]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 157). [ʿömrüñ, -üñ]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 58). [ʿömrünüñ, -üñ, -üñ]

Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun (Mes. 35, Mıs. 48). [ʿömrüñüñ, -üñ, -üñ]

Gerekdür terk-i neng ü nām idesin
Ṣabāḥın ʿömrüñüñ sen şām idesin (Mes. 46, Mıs. 44). [ʿömrüñüñ, -üñ, -üñ]

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi (Mes. 168, Mıs. 58). [ʿömri, -i]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 2). [ʿömrüñi, -ü, -ñ, -i]

Kerem ḳıl bir naẕar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 4). [ʿömrümüñ, -üñ]

ʿömr sür-: *Ömür sürmek, yaşamak.*

Şuña degin o daḫı ʿ**ömr sürdi**
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi *(Mes. 168, Mıs. 57). [ʿömr sürdi, -di]*

ʿömr-i bī-nihāyet: *Sonsuz hayat.*

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿ**ömr-i bī-nihāyet** *(Mes. 155, Mıs. 128). [ʿömr-i bī-nihāyet]*

ʿömr-i bī-pāyān: *Sonsuz ömür.*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 12). [ʿömr-i bī-pāyān]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 12). [ʿömr-i bī-pāyān]

ʿömr-i cāvidāni: *Sonsuz hayat, ebedî yaşam.*

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 53). [ʿömr-i cāvidānī]

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı (Mes. 25, Mıs. 32). [ʿömr-i cāvidānı]

ʿömri sür-: *İyi ve rahat yaşamak, ömür sürmek.*

Sürüben ʿömri çoḳ gördüm Cihānı
O durur baña ʿömr-i cāvidānı *(Mes. 25, Mıs. 31). [ʿömri sürüben, -üben]*

ʿömrüm ol-: *Yaşadıkça, bundan sonra.*

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿ**ömrüm ola** girü geleyin *(Mes. 165, Mıs. 96). [ʿömrüm ola, -a]*

öñ: *Yüze gelen taraf ileri.*

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāṣıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [öñüñde, -üñ, -de]

Meger bir gün oturmış idi Ṣādī
Ḥaleb öñinde eyler idi ṣādī (Mes. 147, Mıs. 2). [öñinde, -i, -n, -de]

Giderken ṣevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 86). [öñinde, -i, -n, -de]

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi (Mes. 155, Mıs. 84). [öñinde, -i, -n, -de]

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde ṭaġ u yazı (Mes. 166, Mıs. 12). [öñinde, -i, -n, -de]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 8). [öñinde, -i, -n, -de]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 30). [öñinde]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 27). [öñinde]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 28). [öñinde]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 2). [öñinde]

Ki bugün ḳıldı Ṣādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 16). [öñinde]

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde ṭop oldı māḥ-ı enver (Mes. 118, Mıs. 30). [öñinde]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 46). [öniñde]

öñ: *Ön, önce, ilk, evvel.*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 76). [öñ]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 58). [öñ]

<u>öñ:</u> *Bir şeyin önü, huzuru.*

Bu vaḳte oluban cāndan ḫırīdār
Olup Cibrīl öñünde ġāşiyedār (Mes. 8, Mıs. 50). [öñünde, -ü, -n, -de]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 81). [öñine, -i, -n, -e]

Lebine göre laʿli ḳarż ḳıldum
Anı daḫı öñine ʿarż ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 88). [öñine, -i, -n, -e]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 101). [öñinde, -i, -n, -de]

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker (Mes. 45, Mıs. 50). [öniñde, -i, -n, -de]

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser (Mes. 54, Mıs. 28). [öñinde, -i, -n, -de]

Yüzin Ḫurşīd öñinde ḫāk ḳıldı
Figān idüp girībān-çāk ḳıldı (Mes. 69, Mıs. 39). [öñinde, -i, -n, -de]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 6). [öñinde, -i, -n, -de]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 5). [öñinde, -i, -n, -de]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 33). [öñinde, -i, -n, -de]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 12). [öñinde, -i, -n, -de]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 40). [öñinde, -i, -n, -de]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭopraġa rū (Mes. 109, Mıs. 2). [öñinde, -i, -n, -de]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 10). [öñinde, -i, -n, -de]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 28). [öñinde, -i, -n, -de]

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 92). [öñinde, -i, -n, -de]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 76). [öñiñde, -i, -n, -de]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 30). [öñinde, -i, -n, -de]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Şādī
Yörendi ḳalbine zevḳ ile şādī (Mes. 123, Mıs. 31). [öñinde, -i, -n, -de]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 8). [öñinde, -i, -n, -de]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 14). [öñinde, -i, -n, -de]

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi tarriḳū dir (Mes. 8, Mıs. 58). [öñince]

<u>öñdin:</u> *Ön, önce, ilk, evvel.*

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden **öñdin** itdi pervāz *(Mes. 25, Mıs. 100). [öñdin]*

<u>öñine ṭur-:</u> *"Dayanmak, mücadele etmek, karşı koymak.".*

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem *(Mes. 17, Mıs. 74). [öñine ṭurmaz, -maz]*

<u>öp-:</u> *Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıya dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek.*

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 10). [öpüp, -üp]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 46). [öpüben, -üben]

O meh-rū çün anasın böyle gördi
Elin öpdi ayaġına yüz urdı (Mes. 72, Mıs. 8). [öpdi, -di]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 22). [öpdi, -di]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḥāme (Mes. 97, Mıs. 32). [öpdi, -di]

Ayaġına düşüp öpdi elini
Duʿā itdi açıbanı dilini (Mes. 142, Mıs. 3). [öpdi, -di]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 22). [öpdi, -di]

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol (Mes. 155, Mıs. 228). [öperdi, -er, -di]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 55). [öperdi, -er, -di]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 67). [öpüp, -üp]

öri: *Dik.*

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 4). [öri]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 175). [örü]

öri ṭur-: *Ayağa kalkmak, dik durmak, ayağa kalkmak.*

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 30). [öri ṭur]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 47). [öri ṭur]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 25). [öri ṭur]

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur (Mes. 155, Mıs. 111). [öri ṭur]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 88). [öri ṭur]

Didi Cemşīde Mihrāb-ı suḫan-dān
Ne otururs ın öri ṭurġıl iy ḫān (Mes. 37, Mıs. 26). [öri ṭurġıl, -gıl]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 103). [öri ṭurmasun, -ma, -sun]

Öri turmışdı on zībā ḳaravaş
Ḳamusı māh-rū vü ḫūb u dilkeş (Mes. 54, Mıs. 9). [öri turmışdı, -mış, -dı]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 19). [öri ṭuruñ, -uñ]

öte: *Öbür taraf, öbür yan, uzakça olan yer.*

Bu yirden **öte** merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil *(Mes. 29, Mıs. 97). [öte]*

ötrü: *Dolayı.*

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 68). [ötrü]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 27). [ötrü]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 21). [ötrü]

öyke: *Kızgınlık, hiddet, hışım, öfke.*

Fiġān eyleyürek **öykesi** uçdı
Yirinden kārbān-ı ḳāhr göçdi *(Mes. 132, Mıs. 53). [öykesi, -si]*

öyle: *O şekilde, ona benzer, onun gibi.*

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 208). [öyle]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 186). [öyle]

Aña ʿadl ü diyānet olmış idi iş
Hemīşe öyle ḳılurdı o cünbiş (Mes. 11, Mıs. 14). [öyle]

Cevāb öyle virür naḳḳāş-ı üstād
Ki ʿālem olduġınca olġıl ābād (Mes. 23, Mıs. 31). [öyle]

Cevāb öyle virür ol merd-i üstād
Cihān içinde dāyim olġıl ābād (Mes. 24, Mıs. 11). [öyle]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı üstād
Ki ʿālem içre ol ferḫunde vü şād (Mes. 27, Mıs. 7). [öyle]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḥākān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 17). [öyle]

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 14). [öyle]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 81). [öyle]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 85). [öyle]

Gelüp Cemşīde ḳıldılar beşāret
Ki Ḫurşīd öyle idüpdür işāret (Mes. 97, Mıs. 30). [öyle]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 22). [öyle]

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 51). [öyle]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāş oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāş oldı (Mes. 158, Mıs. 57). [öyle]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 1). [özine, -i, -(n)e]

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 6). [özine, -iñ, -e]

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 9). [özini, -i, -n, -i]

Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle (Mes. 1, Mıs. 9). [özümi, -üm, -i]

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 20). [özi, -i]

Sözi ḫaste olanlara şifādur
Özi hem pādişāh-ı enbiyādur (Mes. 7, Mıs. 60). [özi, -i]

Özi cān derdine dermān bağışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 137). [özi, -i]

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mes. 7, Mıs. 67). [özidurur, -i, -durur]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 89). [özinüñ, -ī, -nüñ]

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 123). [özden, -den]

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 123). [özi, -i]

Özinüñ feṭḥ ü nuṣret pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet reh-nümāsı (Mes. 17, Mıs. 61). [özinüñ, -ī, -nüñ]

Özi mesken idinmiş idi Çīni
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni (Mes. 19, Mıs. 93). [özi, -i]

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir (Mes. 19, Mıs. 122). [özi, -i]

öz: *Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.*

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 127). [özi, -i]

Boyanmış özi başdan başa ala
Ki ʿāşıḳ gönlin ol al ile ala (Mes. 20, Mıs. 81). [özi, -i]

Hemān Cemşīd gönlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 106). [özi, -i]

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād (Mes. 21, Mıs. 99). [özi, -i]

Ḳamu şoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 40). [özinden, -in, -den]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 49). [özi, -i]

Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin
Özüñe böyle zaḥmetler idersin (Mes. 27, Mıs. 190). [özüñe, -üñe]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 187). [özüñi, -üni]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 34). [özin]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 46). [özüñdür, -ü, -ñ, -dür]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 12). [özinden, -i, -n, -den]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 30). [özinden, -in, -den]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 20). [özin]

Görür şāha eser ḳılmış cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar (Mes. 85, Mıs. 18). [özini, -i, -n, -i]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 2). [özinden, -in, -den]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 18). [özinden, -in, -den]

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine nūr buldı (Mes. 97, Mıs. 37). [özi, -i]

Belā vü miḥnet aña yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış (Mes. 114, Mıs. 16). [özi, -i]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 22). [öziyle, -iyle]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥża şādī (Mes. 115, Mıs. 26). [özüñden, -ü, -ñ, -den]

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 6). [özi, -i]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u gönli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 8). [özi, -i]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 44). [özinden, -i, -n, -den]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 16). [özi, -i]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 5). [özi, -i]

Özi şādān u hem gönli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [özi, -i]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 2). [özi, -i]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [özi, -i]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 12). [özüñdür, -ü, -ñ, -dür]

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 62). [özi, -i]

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 77). [özi, -i]

Geliyorur bil iy şehzāde Ḫurşīd
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd (Mes. 132, Mıs. 120). [özüñden, -ü, -ñ, -den]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Şāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 136). [özinden, -in, -den]

Külāh-ı zer geyüp maḫmūr nerkis
Özini eyledi meşhūr nerkis (Mes. 150, Mıs. 26). [özini, -i, -n, -i]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 22). [özi, -i]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 40). [özi, -i]

Gözi sāḥirlere siḥr ögredürdi
Özi ʿāṣıḳlara mihr ögredürdi (Mes. 155, Mıs. 36). [özi, -i]

Gehī boynına zülfin bend iderdi
Gehī gözine özin ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 226). [özin, -i, -n]

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿömr-i bī-nihāyet (Mes. 155, Mıs. 127). [özüñden, -(ü)ñ, -den]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 41). [özi, -i]

Iraġ olma cihānda salṭanatdan
Özüñ dūr olmasun bu memleketden (Mes. 165, Mıs. 56). [özüñ, -ü, -n]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 47). [özi, -i]

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb (Tb. 1, Mıs. 36). [özüñe, -üñe]

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 20). [özine, -i, -n, -e]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 106). [özine, -i, -n, -e]

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem (Mes. 31, Mıs. 42). [özine, -i, -n, -e]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 7). [özine, -i, -n, -e]

Resūlullāh sözine sāmiʿ idi
Dil ü cāndan özine tābiʿ idi (Mes. 14, Mıs. 18). [özine]

öz: *Asıl, öz.*

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 53). [özidür, -i, -dür]

Özidür bu iki ʿālem saʿīdi
Adıdur maḫzen-i raḥmet kilīdi (Mes. 7, Mıs. 57). [özidür, -i, -dür]

Yüzidür pertev-i nūr-ı ilāhī
Özidür pādişehler pādişāhı (Mes. 17, Mıs. 22). [özidür, -i, -dür]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 56). [özüñe, -e]

özge: *Başka, diğer.*

Günehle şöyle oldum ḫaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 18). [özge]

Anuñ ḫaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 108). [özge]

ʿ**özr-ḫvāh:** *Özür dileyen, özür bildirerek af isteyen.*

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan özr-ḫvāhum (Mes. 6, Mıs. 74). [özr-ḫvāhum, -um]

Ḫacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫᵛāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 165). [öẕr-ḫᵛāhum, -um]

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫᵛāha (Mes. 117, Mıs. 90). [ʿöẕr-ḫᵛāha, -a]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥᵛāha (Mes. 117, Mıs. 114). [ʿöẕr-i ḥᵛāha, -a]

ʿözrin dile-: *Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek.*

Bu resm ile şehenşeh söz iderdi
Ṭārīḳ-ı remz ile ʿ**özrin dilerdi** *(Mes. 117, Mıs. 34). [ʿöẕrin dilerdi, -r, -di]*

Feṣāḥat birle açıban dilini
Dileyüp ʿöẕrini öpdi elini *(Mes. 167, Mıs. 82). [ʿöẕrini dileyüp, -e, -yüp]*

pā-beste: *Ayağı bağlı.*

Bu deñlü żaʿf ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem **pā-besteyüz** biz *(Mes. 6, Mıs. 14). [pā-besteyüz, -y, -üz]*

pā-best ol-: *Ayağı bağlı kalmak. || Yürüyememek.*

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 143). [pā-best oldı, -dı]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 26). [pā-best oldı, -dı]

Gehī zülfiyile pā-best olurdı
Gehī laʿliyile ser-mest olurdı (Mes. 155, Mıs. 243). [pā-best olurdı, -ur, -dı]

Ne resme dünki gün mest olduġını
Mey ile nice pā-beste olduġını (Mes. 117, Mıs. 22). [pā-beste olduġını, -duġ, -ı, -nı]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 10). [pā-beste olmış, -mış]

pādişā: *Padişah ‖ sevgili, güzel.*

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam **pādişā** *(Gaz. 39, Mıs. 8). [pādişā]*

pādişā: *Bir devletin başkanı olan ve hükmetme, emretme hakkını elinde bulunduran kimse; hükümdar, sultan.*

Hidāyet mülkinüñ kişver-güşāsı
ʿİnāyet kişverinüñ pādişāsı (Mes. 7, Mıs. 16). [pādişāsı, -s, -ı]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 18). [pādişādur, -dur]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 54). [pādişādur, -dur]

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı (Mes. 17, Mıs. 33). [pādişāsı, -s, -ı]

Gedāya himmet itseñ iy hünerver
Baş urur ayaġuña pādişālar (Mes. 153, Mıs. 38). [pādişālar, -lar]

pādişāh: *Hükümdar, sultan.*

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 17). [pādişāhı, -ı]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 6). [pādişāhı, -ı]

Elā iy maẓhar-ı nūr-ı İlāhī
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 9, Mıs. 2). [pādişāhı, -ı]

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 4). [pādişāhı, -ı]

ʿAdālet burcınuñ ḫurşīd ü māhı
Ḫilāfet mülketinüñ pādişāhı (Mes. 11, Mıs. 4). [pādişāhı, -ı]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 23). [pādişāhı, -ı]

Yüzidür pertev-i nūr-ı ilāhī
Özidür pādişehler pādişāhı (Mes. 17, Mıs. 22). [pādişāhı, -ı]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 99). [pādişāhı, -ı]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 109). [pādişāhı, -ı]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 117). [pādişāhı, -ı]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 113). [pādīşāhuñ, -uñ]

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ püşt ü penānı (Mes. 45, Mıs. 53). [pādişāhı, -ı]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 46). [pādişāhı, -ı]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 43). [pādişāhı, -ı]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 3). [padişāhı, -ı]

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫ∨āha (Mes. 117, Mıs. 89). [pādişāha, -a]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 65). [pādişāhı, -ı]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 52). [pādişāha, -a]

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem şerm gitdi (Mes. 142, Mıs. 45). [pādişāhı, -ı]

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ ol durur püşt ü penāhı (Mes. 156, Mıs. 49). [pādişāhı, -ı]

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı (Mes. 163, Mıs. 105). [pādişāhı, -ı]

pādişāh: *Bir yere veya kimseye hükmeden, emretme hakkını elinde bulunduran, sultan; Allah.*

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 55). [pādişāhı, -ı]

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı (Mes. 2, Mıs. 27). [pādişāhı, -ı]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [pādişāhı, -ı]

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 100). [pādişāhı, -ı]

Ki oldur pādişāh Ḥayy ü Ḳayyüm
Ḳamu mevcūd anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 5, Mıs. 205). [pādişāh]

pādişāh eyle-: *Padişah yapmak.*

O mülke **pādişāh eyledi** anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı *(Mes. 148, Mıs. 195). [pādişāh eyledi, -di]*

pādişāh ol-: *Padişah olmak.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār *(Kas. 1, Mıs. 55). [pādişāh oldı, -dı]*

pādişāhā: *Ey padişah.*

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam **pādişāhā** *(Mes. 22, Mıs. 128). [pādişāhā]*

pādişāh-ı enbiyā: *Nebîler/peygamberlerin padişahı.*

Sözi ḫaste olanlara şifādur
Özi hem **pādişāh-ı enbiyādur** *(Mes. 7, Mıs. 60). [pādişāh-ı enbiyādur, -dur]*

pādişāh-ı heft iḳlīm: *Yedi iklimin (bölge) padişahı.*

Ki oldur **pādişāh-ı heft iḳlīm**
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm *(Mes. 18, Mıs. 107). [pādişāh-ı heft iḳlīm]*

pādişāh-ı heft kişver: *Yedi iklimin padişahı.*

O durur **pādişāh-ı heft kişver**
Urur şehler anuñ ayaġına ser *(Mes. 18, Mıs. 111). [pādişāh-ı heft kişver]*

pādişāh-ı ins ü cān: *Insanların ve cinlerin sultanı.*

Yem-i ʿilmüñ muḥīt-i bī-kerāndur
Ṭapuñ hem **pādişāh-ı ins ü cāndur** *(Mes. 83, Mıs. 6). [pādişāh-ı ins ü cāndur, -dur]*

pādişeh: *Hükümdar (Allah).*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy **pādişeh** penāh
ʿĀşīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar *(Kas. 1, Mıs. 35). [pādişeh]*

pādişeh: *Bir devletin başkanı olan ve hükmetme, emretme hakkını elinde bulunduran kimse; hükümdar, sultan.*

Yüzidür pertev-i nūr-ı ilāhī
Özidür **pādişehler** pādişāhı *(Mes. 17, Mıs. 22). [pādişehler, -ler]*

pāk: *Far. Temiz, saf.*

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 149). [pāk]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 106). [pāk]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 89). [pāk]

Çü pāk idi anuñ evvelden aşlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 13). [pāk]

Çü Aḥmed aşlıyıdı pāk nesli
Anuñçün gelmedi dünyāya misli (Mes. 15, Mıs. 11). [pāk]

Ṭurup şāh-ı cihān şād u feraḥnāk
Belā vü derd ü ġamdan ḫāṭırı pāk (Mes. 37, Mıs. 50). [pāk]

Yirinden ṭurdı geldi ḫāṭırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 13). [pāk]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 17). [pākdür, -dür]

Yirinden ṭurdı şādān u feraḥnāk
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫāṭırı pāk (Mes. 117, Mıs. 46). [pāk]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 4). [pāk]

Didi anuñ ḥaḳḳıçün ki ol durur pāk
Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk (Mes. 129, Mıs. 49). [pāk]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 41). [pāk]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 17). [pāk]

Giderler şāh ile ol meh feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 70). [pāk]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 47). [pāk]

pāk eyle-: *Temizlemek, arındırmak.*

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk *(Mes. 18, Mıs. 61). [pāk eyle]*

pāk eyle-: *Saf,temiz,güzel yapmak.*

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk *(Mes. 169, Mıs. 35). [pāk eyledim, -di, -m]*

pāk ḳıl-: *Arındırmak, temizlemek.*

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk *(Mes. 35, Mıs. 15). [pāk ḳıl]*

pāk ol-: *Temizlenmek, arınmak.*

Girü çünkim belürdi şāh-ı eflāk
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk *(Mes. 36, Mıs. 132). [pāk oldı]*

pāk ü mücerred: *Temiz ve el değmemiş.*

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür **pāk ü mücerred** *(Mes. 72, Mıs. 10). [pāk ü mücerred]*

pāk ü muraṣṣaʿ ol-: *Temiz ve süslü olmak.*

Çün oldı bu ġazel pāk ü muraṣṣaʿ
Gelür göñline ḫoş bir daḫı maṭlaʿ *(Mes. 32, Mıs. 1). [pāk ü muraṣṣaʿ oldı, -dı]*

pāk-dāmen: *Temiz etekli, namuslu, afif.*

Çü gülsin sen hemīşe **pāk-dāmen**
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen *(Mes. 46, Mıs. 47). [pāk-dāmen]*

pāk-gevher: *Soylu, temiz soylu, temiz ahlaklı, temiz yaratılışlı.*

Ki ger ḳılsa naẓar ol **pāk-gevher**
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭopraġı zer *(Mes. 1, Mıs. 57). [pāk-gevher]*

pākīze: *Hâlis, sâfî.*

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki ṣulu ter **pākīze** gevher *(Mes. 40, Mıs. 84). [pākīze]*

pākize ol-: *Temiz, duru olmak.*

Daḫı dillerde dinen aduñ içün
Daḫı **pākize olan** evlāduñ içün *(Mes. 9, Mıs. 72). [pākize olan, -an]*

pāre: *Far. Parça,Kıt., cüz.*

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 15). [pāre]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [pāre]

pāre pāre it-: *Parça parça etmek, parçalamak.*

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre *(Mes. 148, Mıs. 140). [pāre pāre iderdi, -er, -di]*

pāre pāre ol-: *Parça parça olmak, parçalanmak.*

Şu deñlü zengibāre ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 6). [pāre pāre oldı, -dı]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 29). [pāre pāre oldı]

Çü firḳat odına bulmadı çāre
Dili oldı ġam ile pāre pāre (Mes. 34, Mıs. 4). [pāre pāre oldı]

Gelürken oldı keştī pāre pāre
Ġam ile ben de düşdüm bu diyāre (Mes. 34, Mıs. 87). [pāre pāre oldı]

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mes. 71, Mıs. 73). [pāre pāre oldı]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 8). [pāre pāre oldı]

Bu derde bulmayuban hīç çāre
Göñül oldı cefāḍan pāre pāre (Mes. 18, Mıs. 34). [pāre pāre oldı, -dı]

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẓāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre (Mes. 116, Mıs. 10). [pāre pāre olurdı, -ur, -dı]

pārele: *Parçalamak.*

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān **pārelerdi** sūsen ü gül *(Mes. 20, Mıs. 6). [pārelerdi, -r, -di]*

pās ol-: *Paslanmak, küflenmek II Hüzünlenmek, kederlenmek.*

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 13). [pās olmamaġiçün, -ma, -maġ, -içün]*

pāsbān: *Gece bekçisi.*

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ **pāsbānıyidi** Keyvān *(Mes. 115, Mıs. 76). [pāsbānıyidi, -ı, -yidi]*

pāsbān ol-: *Nöbetçi, gece bekçisi olmak.*

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl *(Kas. 2, Mıs. 35). [pāsbān oldı, -dı]*

pāsbānlık eyle-: *"Bekçilik yapmak, koruyuculuk yapmak".*

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaṣrına eyler pāsbānlıḳ *(Mes. 17, Mıs. 18). [pāsbānlıḳ eyler, -r]*

pāsuḫ: *Cevâb.*

Bu resme Efser işitdi çü **pāsuḫ**
Cevābın luṭf ile virdi ol ḳamer-ruḫ *(Mes. 142, Mıs. 35). [pāsuḫ]*

pāsuḫ eyle-: *Cevap vermek.*

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ *(Mes. 114, Mıs. 30). [pāsuḫ eyledi, -di]*

pāsuḫ it-: *Cevap vermek.*

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ *(Mes. 121, Mıs. 5). [pāsuḫ itdi, -di]*

pāsuḫ vir-: *Cevap vermek, karşılık vermek.*

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy semen-rūḫ (Mes. 37, Mıs. 134). [pāsuḫ virüben, -üben]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 128). [pāsuḫ virür, -ür]

pāyān: *Nihayet, son, uç.*

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem (Gaz. 48, Mıs. 7). [pāyān]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 181). [pāyān]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 8). [pāyān]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 41). [pāyān]

pāyān bul-: *Son vermek. Bitirmek, sona erdirmek.*

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 1). [pāyān buldı]

Ola kim derdüme dermān bulına
Bu hicrāna bu dem pāyān bulına (Mes. 75, Mıs. 8). [pāyān bulına, -ın, -a]

pāyān bulın-: *Son bulunmaz, sonuna erişilmez, ulaşılmaz.*

ʿAceb derd oldı bu dermān bulınmaz
ʿAceb ġamdur ki bu **pāyān bulınmaz** *(Mes. 22, Mıs. 78). [pāyān bulınmaz]*

pāyān ol-: *Neticelenmek, son bulmak.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 10). [pāyān oldı, -dı]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 3). [pāyān oldı, -dı]

pāy-beste ol-: *Ayağı bağlanmak II tutsak olmak.*

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste *(Mes. 88, Mıs. 21). [pāy-beste oldı, -dı]*

pāy-dār: *Ölümsüz olmak, devamlı olmak.*

Bulur ḳārar emriyile bī-ḳārar çarḫ
Bünyād-ı dü cihān durur adıyla pāy-dār *(Kas. 1, Mıs. 18). [pāy-dār durur, -ur]*

pāy-dār ol-: *Kalıcı olmamak, gelip geçici olmak.*

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mes. 121, Mıs. 33). [pāy-dār ol]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 18). [pāy-dār ol]

Hemīşe salṭanatla pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol (Mes. 165, Mıs. 51). [pāy-dār ol]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 9). [pāy-dār ol]

Cihānda pāy-dār olmaz kimesne
Cihānda ber-ḳarār olmaz kimesne (Mes. 168, Mıs. 65). [pāy-dār olmaz, -maz]

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 34). [pāy-dār olsun, -sun]

pāye: *Makam, rütbe, derece.*

Gören dir farḳ-ı Ferḳad **pāyesidür**
Sipiḥr-i lāceverdi sāyesidür *(Mes. 28, Mıs. 13). [pāyesidür, -sidür]*

pāyende ḳıl-: *Daim kılmak.*

Seni Ḥaḳ dāyimā **pāyende ḳılsun**
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun *(Mes. 165, Mıs. 47). [pāyende ḳılsun, -sun]*

pāyende ol-: *Kalıcı olmak.*

Hemīşe devletüñ **pāyende olsun**
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun *(Mes. 35, Mıs. 47). [pāyende olsun]*

pāy-ı idrak: *Anlayış(ın) ayağı.*

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem **pāy-ı idrak** *(Mes. 2, Mıs. 160). [pāy-ı idrak]*

pāy-ı semend: *Atın ayağı, atının ayağı.*

Bād-ı ṣabā irişmedi **pāy-ı semendüñe**
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 1). [pāy-ı semendüñe, -üñ, -e]*

pāyina yüzlerini sür-: *"Ayağına kapanmak, hürmetinden ayağına eğilip yüzünü sürmek.".*

Melāyik işidüben sözlerini
Ḳamu pāyina sürdi yüzlerini *(Mes. 8, Mıs. 56). [pāyina yüzlerini sürdi, -di]*

pāy-māl ol-: *Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek II hakir düşürülmek, perişan edilmek.*

Çün günehkār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(Kas. 2, Mıs. 48). [pāy-māl olmasun, -ma, -sun]*

Cihāndan eksük olmasun vücūduñ
Hemīşe **pāy-māl olsun** ḥasūduñ *(Mes. 165, Mıs. 58). [pāy-māl olsun, -sun]*

pāymāl-i cürm ol-: *"Hataların altında kalmak, günahların altında ezilmek.".*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(Kas. 4, Mıs. 75). [pāymāl-i cürm ola]*

pehlevān: *Pehlivan, güreşçi, yiğit.*

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 18). [pehlevān]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 20). [pehlevānlar, -lar]

Didi iy pehlevān ser-bāz erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar (Mes. 148, Mıs. 27). [pehlevān]

Olup cāndān ġirīvān u ḫurūşān
Ḳılurdı pehlevānlar cānı ḳurbān (Mes. 148, Mıs. 128). [pehlevānlar, -lar]

pehlevān-ı çarḫ: *Feleğin pehlivanı II feleğin yiğidi II sevgili.*

Seḥergeh **pehlevān-ı çarḫ** meydān
Ṭutuben eyledi her yaña cevlān *(Mes. 118, Mıs. 1). [pehlevān-ı çarḫ]*

peleng: *Kaplan.*

Başı beñzer pelenge burnı pīle
Anı görmek gerek ādem ki bile (Mes. 29, Mıs. 23). [pelenge]

Geh iderdi yılanı ḫalḳa der-gūş
Pelengi eyler idi geh der-āgūş (Mes. 73, Mıs. 28). [pelengi, -i]

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı (Mes. 73, Mıs. 24). [pelenk]

Gehī deryāda bulaşduñ nehenge
Gehī ṣaḥrāda yār olduñ pelenge (Mes. 85, Mıs. 34). [pelenge]

peleng ü ejdehā: *Kaplan ve ejderha.*

Bu ṣaḥrā içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 6). [peleng ü ejdehāya, -ya-ya]*

penāh: *Sığınma, sığınacak yer.*

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 35). [penāh]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 27). [penāhı, -ı]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 4). [penāhı, -ı]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 56). [penāhı]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 18). [penāhı]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 10). [penāḥı]

penāh-ı salṭanat: *Saltanatın sığınağı.*

Penāh-ı salṭanat şāḥ-ı cevān-baḫt
Ümīd-i memleket māh-ı felek-taḫt *(Mes. 17, Mıs. 27). [penāh-ı salṭanat]*

penāhum ol-: *Sığınağı olmak.*

Nola ger ʿafv olur ise günāhum
Ḳapuñ olup durur çünki penāhum *(Mes. 6, Mıs. 174). [penāhum olup durur, -up, -durur]*

pençe: *Yırtıcı hayvanların tırnakları.*

Çü şīrüñ **pençesine** girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū *(Mes. 155, Mıs. 289). [pençesine, -si, -n, -e]*

pençe: *Erkek cinsel organı.*

Hemān ol **pençe** yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn *(Mes. 155, Mıs. 291). [pençe]*

pend: *(Fars.) Öğüt, nasîhat.*

Gehī ḥikmet ḳıluban iy Ḫudāvend
Kime ʿizzet virürsin kimine pend (Mes. 3, Mıs. 76). [pend]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 176). [pend]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 175). [pende, -e]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 6). [pendümi, -üm, -i]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 158). [pend]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 61). [pend]

Ne pend ol pend aña bend olmış idi
Ki derd ü ġamla ḫursend olmış idi (Mes. 25, Mıs. 61). [pend]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 90). [pend]

Benüm pendümi gūş itsün hemīşe
Oturup cām nūş itsün hemīşe (Mes. 25, Mıs. 21). [pendümi, -üm, -i]

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün *(Mes. 25, Mıs. 23). [pendümi, -üm, -i]*

pend eyle-: *Öğüt vermek.*

Baña bir daḥı **pend eyle** göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan *(Mes. 30, Mıs. 53). [pend eyle]*

pend it-: *Öğüt vermek, nasihatte bulunmak.*

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 157). [pend iderdi, -er, -di]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 181). [pend iderseñ, -er, -se, -ñ]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 59). [pend itdi]

pend ü naṣīḥat: *Öğüt ve nasihat.*

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña **pend ü naṣīḥat** ḳılmadı sūd *(Mes. 27, Mıs. 36). [pend ü naṣīḥat]*

pend vir-: *Nasihat etmek, öğüt vermek.*

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend *(Mes. 30, Mıs. 32). [pend vir]*

pend-i uşşāk: *Aşıkların öğüdü, aşıkların nasihati.*

Bu söz olduġıyiçün **pend-i uşşāk**
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk *(Mes. 19, Mıs. 55). [pend-i uşşāk]*

per: *Kanat.*

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 162). [per]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 23). [per]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 24). [perdür, -dür]

per aç-: *Kanat açmak.*

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı *(Mes. 69, Mıs. 1). [per açup]*

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz *(Mes. 87, Mıs. 6). [per açup]*

per ü bāl: *Kanat ve kol.*

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram *(Mes. 8, Mıs. 105). [per ü bālüm, -üm]*

perde: *Perde, örtü, gizlenme.*

Güzeller **perdeden** bīrūn olurlar
Hümāyūnuñ serāyına gelürler *(Mes. 22, Mıs. 105). [perdeden, -den]*

perde-dār eyle-: *Kapıcı, hizmetçi yapmak; örtücü, gizleyici, saklayıcı yapmak.*

Geh eyler perde-dār olʿankebūtı
Kemend-endāz ḳılur kirm-i tūti *(Mes. 2, Mıs. 109). [perde-dār eyler, -r]*

perde-i rāz götür-: *Sır perdesini aralamak, sır perdesini kaldırmak.*

Maʿānīden götürüp perde-i rāz
Bu dem bir ʿaşḳ-nāme eyle āġāz *(Mes. 19, Mıs. 3). [perde-i rāz götürüp, -üp]*

perī: *Cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen bir ad. II Güzel, sevgili.*

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (Gaz. 11, Mıs. 13). [perī]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [perī]

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla pūr-hūn eyledüñ
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün (Gaz. 28, Mıs. 1). [perī]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 4). [perī]

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül (Gaz. 34, Mıs. 5). [perī]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 5). [perīden, -den]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [perī]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 241). [perī]

İki gevher perī şāha getürdi
Şanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 233). [perī]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Şaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 231). [perī]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 221). [perī]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 209). [perī]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 207). [perī]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 191). [perī]

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler (Mes. 27, Mıs. 181). [perī]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 156). [perī]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 124). [perī]

Perī gerçi degüldür cins-i ādem
Degüldür ādemīlerden perī kem (Mes. 27, Mıs. 123). [perī]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 105). [perī]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 99). [perī]

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 194). [perīden, -den]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 78). [perīler, -ler]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 77). [perīler, -ler]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 79). [perīler, -ler]

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 86). [perīler, -ler]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 62). [perīlerdür, -ler, -dür]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 242). [perīye, -ye]

Girü kendüye dir kim yimegil ġam
Perīye olmaz ādem hīç maḥrem (Mes. 27, Mıs. 108). [perīye, -ye]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 180). [perīyile, -yile]

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat (Mes. 33, Mıs. 33). [perī]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 53). [perī]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [perī]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 75). [perī]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 55). [perīye, -ye]

Ḥikāyet eyledi ḥālin perīye
Daḫı noldise aḥvālin perīye (Mes. 33, Mıs. 56). [perīye, -ye]

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde (Mes. 33, Mıs. 79). [perīyle, -y, -le]

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr (Mes. 111, Mıs. 15). [perī]

perī-peyker: *Peri yüzlü II Sevgili.*

Eger ol ḳasra ḳılursañ güẕārı
Görürseñ ol **perī-peyker** nigārı *(Mes. 74, Mıs. 20). [perī-peyker]*

perī-rū: *Peri yüzlü.*

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 5). [perī-rū]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ıraġ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 21). [perī-rū]

perī-rū: *Peri yüzlü. Periru. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū (Mes. 54, Mıs. 13). [perī-rū]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḫüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 1). [perī-rū]

perī-ruḥsār: *Perî yüzlü ‖ güzellik bağlamında perî gibi güzel yüzlü sevgili.*

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 7). [perī-ruḫsār]

Perī-ruḫ mest idi vü rind ü ʿaşıḳ
Görür meclis de kendüye muvāfıḳ (Mes. 46, Mıs. 5). [perī-ruḫ, -ı]

perī-ruḥsār: *Periyüzlü. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde Hurşid'in kadın kölesi.*

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 2). [perī-ruḫsār]

Perī-ruḫsār işitdi bu ḫiṭābı
Virür Ḫurşīde luṭf ile cevābı (Mes. 37, Mıs. 13). [perī-ruḫsār]

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem (Mes. 37, Mıs. 15). [perī-ruḥsāra, -a]

perīşan it-: *Kendinden geçirmek, perisan hallere sokmak II saçlarını dağıtmak.*

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı şabāya derhem *(Kas. 5, Mıs. 59). [perīşan itmiş, -miş]*

perīşān ḳıl-: *Perişan etmek, dağıtmak, karmakarışık etmek.*

Ki nāgeh irişür bu vaşla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān *(Mes. 135, Mıs. 30). [perīşān ḳılur, -ur]*

perīşān ol-: *Altüst olmak, kendini kaybetmek.*

Perīşān oldı ġayet bu ḫaberden
Belāyile fiġān itdi cigerden *(Mes. 22, Mıs. 33). [perīşān oldı]*

perīşān ol-: *Dağılmak, altüst olmak.*

İrişdi bize nāgeh bād-ı hicrān
O cemʿiyyet ḳamu oldı perīşān *(Mes. 96, Mıs. 32). [perīşān oldı]*

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb *(Tb. 1, Mıs. 43). [perīşan olur, -ur]*

perīşān-ḥāl ol-: *Darmadağınık olmak.*

Ḳulaġına girerse şavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül *(Mes. 106, Mıs. 14). [perīşān-ḥāl olur]*

perīşānlıḳ gör-: *Acınacak durumda olmak, zavallılık.*

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin *(Mes. 27, Mıs. 199). [perīşānlıḳ görürsin, -ür, -sün]*

perīşān-rūzgār: *Darmadağınık, düşkün halde, perişan (olan kimse).*

Ben ayruḳ cāmdan mest ü ḫumāram
Anuñ içün **perīşān-rūzgāram** *(Mes. 22, Mıs. 134). [perīşān-rūzgāram, -am]*

perī-şıfat: *Peri vasıflı, peri gibi güzel.*

Yüzüñi görmeyeli senün iy **perī-şıfat**
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 3). [perī-şıfat]*

perīveş: *Peri gibi güzel (Sevgili).*

Olalı senden ayru iy **perīveş**
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş *(Mes. 90, Mıs. 29). [perīveş]*

Senüñ göñlüñ alupdur bir **perīveş**
Dilüñde anuñ içün yanar āteş *(Mes. 163, Mıs. 37). [perīveş]*

perrān ol-: *Kanatlanıp uçmak. II. Ortadan kaybolmak.*

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān *(Mes. 8, Mıs. 202). [perrān oldı]*

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān *(Mes. 148, Mıs. 113). [perrān olmışdı, -mış, -dı]*

perr-i bāz: *Doğan kuşunun kanadı.*

Ki kebg itmişdi sāye **perr-i bāzı**
Biri biriyle ḳılur idi bāzī *(Mes. 27, Mıs. 53). [perr-i bāzı]*

pertāb ol-: *Atılmak, sıçramak.*

Alayı şolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb *(Mes. 148, Mıs. 22). [pertāb oldı, -dı]*

pertev: *Işık, parıltı.*

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 82). [pertevi, -i]

Ne noḳsan oldı mihrüñ pertevine
Ki dervişüñ girür her dem evine (Mes. 142, Mıs. 25). [pertevine, -i, -n, -e]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [pertev]

pertev-i māh: *Ay ışığı.*

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı **pertev-i māh** *(Mes. 156, Mıs. 28). [pertev-i māh]*

pertev-i nūr-ı ilāhī: *İlahî nurun parlaklığı.*

Yüzidür **pertev-i nūr-ı ilāhī**
Özidür pādişehler pādişāhı *(Mes. 17, Mıs. 21). [pertev-i nūr-ı ilāhī]*

pervāne: *Işığın etrafında dönen kelebek. || Aşık.*

Pervāne bigi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Tb. 1, Mıs. 73). [pervāne]*

pervāne ol-: *Pervane olmak, etrafında dolanmak.*

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün şemʿine cān **pervāne oldı** *(Mes. 90, Mıs. 28). [pervāne oldı]*

pervāz eyle-: *Uçmak, kanat açmak II Yönelmek, bir fikri harekete geçirmek bağlamında.*

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz *(Mes. 87, Mıs. 6). [pervāz eyle]*

pervāz eyle-: *Uçmak, kanat açmak.*

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz *(Mes. 33, Mıs. 60). [pervāz eyle]*

pervāz it-: *Uçmak II yönelmek; çıkmak, yükselmek; ulaşmak.*

Var idi anda biñ ṭāvūş u şeh-bāz
Biri biriyle iderdi pervāz *(Mes. 27, Mıs. 52). [pervāz iderdi, -er, -di]*

pervāz it-: *Uçmak, kanatlanmak, kanat çırpmak, yükselmek.*

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz *(Mes. 25, Mıs. 100). [pervāz itdi]*

pervāz ḳıl-: *Uçmak.*

Gehī ḳılur iken nāz ile pervāz
Kebūter olur idi ṣayd-ı şeh-bāz (Mes. 155, Mıs. 237). [pervāz ḳılur iken, -ur, -iken]

Bu ḳuşlar kim görürsin iy ser-efrāz
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz (Mes. 27, Mıs. 62). [pervāz ḳılurlar, -ur, -lar]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 28). [pervāz ḳılurlar, -ur, -lar]

pes: *Şu halde, öyleyse, imdi.*

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [pes]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 20). [pes]

peşīmān ol-: *Pişman olmak, yapılan bir işin yanlış ya da uygunsuz sonuç verdiğini anlamak.*

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim **peşīmān oluban** ḳılmayasın ṣoñra fiġān *(Rüb. 1, Mıs. 2). [peşīmān oluban, -uban]*

peşşe: *Sinek.*

Kimine ʿankebūt eyler necātı
Kimine **peşşeden** virür memātı *(Mes. 2, Mıs. 108). [peşşeden, -den]*

peyām-ber: *Peygamber. II Hz. Muhammed.*

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 29). [peyām-ber]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 16). [peyamber]

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki şehr-i ʿilm ben oldum ʿAlī der (Mes. 13, Mıs. 11). [peyamber]

Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 73). [peyamber]

peyamber ol-: *Peygamber olmak; Tanrı tarafından elçi olarak görevlendirilmek.*

Dir idi itdügiçün aña bāver
Ben olmasam ol olurdı peyamber *(Mes. 11, Mıs. 12). [peyamber olurdı, -ur, -dı]*

pey-ā-pey: *Far. Birbiri ardınca, birbirinin ardı sıra, mütevaliyen.*

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün **pey-ā-pey** *(Gaz. 42, Mıs. 4). [pey-ā-pey]*

pey-ā-pey iç-: *Art arda içmek, peş peşe içmek.*

İçüp diyelüm biz daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā den dereler tāñi tenāten tene der ney *(Mur. 1, Mıs. 3). [pey-ā-pey içüp, -üp]*

peydā: *Ortaya çıkmak, görünmek.*

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde **peydā**
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā *(Mes. 159, Mıs. 11). [peydā]*

peydā: *Aşikâr, var, mevcut.*

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur miṯli ʿālem içre **peydā** *(Mes. 147, Mıs. 4). [peydā]*

peydā it-: *Meydana getirmek, ortaya çıkarmak, oluşturmak.*

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā *(Mes. 2, Mıs. 125). [peydā ider, -er]*

peydā ḳıl-: *Açıklamak.*

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā *(Mes. 110, Mıs. 7). [peydā ḳılduñ, -du, -ñ]*

peydā ḳıl-: *Ortaya çıkarmak.*

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā *(Mes. 3, Mıs. 63). [peydā ḳıluban, -uban]*

Dikenden bitürürsin verd-i ḥamrā
Çemen içre ḳılursın lāle peyda *(Mes. 3, Mıs. 16). [peyda ḳılursın, -ur, -sın]*

peydā ol-: *Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.*

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 60). [peydā ol]

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gülzār-ı rūḫuñ olalı peydā (Tb. 1, Mıs. 22). [peydā olalı]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 22). [peydā olamaz, -a, -maz]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 2). [peydā olan]

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 71). [peydā oldı, -dı]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 267). [peydā oldı, -dı]

Çü peydā oldı rūy-ı mihr-i enver
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber (Mes. 167, Mıs. 91). [peydā oldı, -dı]

Cihān yüzi döşendi sebze dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā (Mes. 150, Mıs. 10). [peydā oldı, -dı]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 66). [peydā oldı, -dı]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [peydā oldı, -dı]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 2). [peydā oldı]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 21). [peydā oldı]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 74). [peydā oldı]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 82). [peydā oldı]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 12). [peydā oldı]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 26). [peydā oldı]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [peydā oldı]

Çü Ḫurşīd işi oldı cümle peydā
Bilindi ʿālem içre āşikārā (Mes. 71, Mıs. 65). [peydā oldı]

Girü mihr-i Cihān itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā (Mes. 105, Mıs. 2). [peydā oldı]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 5). [peydā oldı]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [peydā olur, -ur]

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda *(Mes. 3, Mıs. 24). [güneş bigi peyda olupdur, -up, -dur]*

peydā vü nihānī: *Açık ve gizli.*

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı **peydā vü nihānī** *(Mes. 74, Mıs. 40). [peydā vü nihānī]*

peyġamber: *Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Allah'ın elçisi, nebi, resul; Hz. Muhammed (sav).*

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur **peygamberi** rūy-ı zemīnüñ *(Mes. 7, Mıs. 104). [peygamberi, -i]*

Dü ʿālem ḫalḳınuñ **peyġamberidür**
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür *(Mes. 7, Mıs. 75). [peyġamberidür, -i, -dür]*

peyk: *Haberci.*

Virüp bir **peyk** eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh *(Mes. 158, Mıs. 39). [peyk]*

Çü **peyk** aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim şāha ol her laḥẓa bī-ġam *(Mes. 158, Mıs. 41). [peyk]*

peykân: *Far. Ok temreni.*

Doḳınup deldi **peykān** mühresini
Ḳızıl ḳana boyadı çehresini *(Mes. 28, Mıs. 57). [peykān]*

peyk-i çālāk: *Çevik, tez canlı olan haberci.*

İrişdi nāgehān bir **peyk-i çālāk**
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk *(Mes. 147, Mıs. 13). [peyk-i çālāk]*

peyk-i çālāk: *Hızlı haberci.*

İrişdi nāgehān bir **peyk-i çālāk**
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk *(Mes. 126, Mıs. 7). [peyk-i çālāk]*

İrişdi nāgehān bir **peyk-i çālāk**
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk *(Mes. 167, Mıs. 7). [peyk-i çālāk]*

peyk-i ḥażret: *Allah'ın habercisi, Hz. Cebrail.*

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol **peyk-i ḥażret** *(Mes. 8, Mıs. 98). [peyk-i ḥażret]*

peyk-i ṣabā: *Bahar rüzgarının habercisi. (Haber götürmek bağlamında).*

Benden ṭuruban Çīne var iy **peyk-i ṣabā** sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren *(Mes. 157, Mıs. 1). [peyk-i ṣabā]*

peymān: *Ahd, yemin, söz.*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi gönlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī **peymānumuz** *(Gaz. 31, Mıs. 4). [peymānumuz, -umuz]*

peymān u peyvend: *Söz ve bağ.*

Ḳanı aradaki mīṣāḳ u sevgend
Nereye gitdi ol **peymān u peyvend** *(Mes. 97, Mıs. 78). [peymān u peyvend]*

peyvend eyle-: *Bağlamak.*

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend *(Mes. 109, Mıs. 4). [peyvend eyle, -yile]*

peyvend it-: *Bağ, ilgi kurma.*

Bu işi ide mi hergiz ḫıredmend
Ki ḳurı aġac ile ide peyvend *(Mes. 121, Mıs. 54). [peyvend ide, -e]*

peyvend ol-: *Bağlanmak, irtibat kurmak; ulaşmak, varmak.*

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend *(Mes. 129, Mıs. 48). [peyvend olmadı, -ma, -dı]*

peyveste ol-: *Ulaşmak, erişmek.*

Hilāl-i ṭāḳı **peyveste olmış** aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya *(Mes. 27, Mıs. 165). [peyveste olmış, -mış]*

pīç ü tāb: *Endişe, ızdırap.*

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı **pīç ü tābı** *(Tb. 1, Mıs. 106). [pīç ü tābı]*

pīç-der-pīç: *Dolaşık, karışık.*

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla **pīç-der-pīç** *(Mes. 155, Mıs. 166). [pīç-der-pīç]*

pīç-der-pīç it-: *Karmakarışık etmek.*

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 48). [pīç-der-pīç itme, -me]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 12). [pīç-der-pīç itme, -me]

pīç-der-pīç ḳıl-: *Karmakarışık yapmak.*

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç *(Mes. 36, Mıs. 34). [pīç-der-pīç ḳılma, -ma]*

pīl: *Far. Fil.*

Başı beñzer pelenge burnı **pīle**
Anı görmek gerek ādem ki bile *(Mes. 29, Mıs. 23). [pīle, -e]*

pinhān: *Saklı, gizli.*

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 58). [pinhān]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [pinhān]

pinhān ḳıl-: *Gizlemek.*

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān *(Mes. 46, Mıs. 16). [pinhān ḳılur, -ur]*

pinhān ol-: *Kaybolmak, gizlenmek, saklanmak.*

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān (Mes. 22, Mıs. 104). [pinhān oldı]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 95). [pinhān ol]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 101). [pinhān oldı, -dı]

O bīdistān arasında oldı pinhān
Hemān dem irdi Efser göñli ḫandān (Mes. 141, Mıs. 35). [pinhān oldı, -dı]

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi sezelden Āb-ı Kevser (Tb. 1, Mıs. 7). [pinhān oluban, -uban]

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Şanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 2). [pinhān olur, -ur]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 98). [pinhān olur]

pīr: *Yaşlı, ihtiyar ‖ görmüş geçirmiş.*

Çü **pīrem** pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün *(Mes. 25, Mıs. 23). [pīrem, -em]*

pīr: *İhtiyar, yaşlı.*

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 86). [pīr]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 10). [pīre, -e]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [pīrüñ, -üñ]

pīrāhen-i yūsufı: *Hz. Yusuf'un gömleği.*

Yaʿḳūba irür **pīrāhen-i Yūsufı** bu dem
Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī baṣīran *(Mes. 157, Mıs. 3). [pīrāhen-i yūsufı, -ı]*

pīrāye: *Süs, zinet.*

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı māyesidür (Mes. 17, Mıs. 43). [pīrāyesidür, -si, -dür]

Maḥabbet ʿāşıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 18). [pīrāyesidür, -si, -dür]

pīrāye-i nāz: *Nazın süsü, cilvenin ziyneti.*

Didi luṭf ile kim iy māye-i nāz
Ḳad-i servüñ durur **pīrāye-i nāz** *(Mes. 136, Mıs. 8). [pīrāye-i nāz]*

pīr-i ʿāḳil: *Aklı başında, bilge ihtiyar.*

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 45). [pīr-i ʿāḳil]

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 14). [pīr-i ʿāḳil]

pīr-i kenʿān: *Kenan'ın piri. II. Hz. Yakup.*

Daḫı hem şāh-ı ḫūbān ḥüsniyçün
Daḫı hem **Pīr-i Kenʿān** ḥüzniyiçün *(Mes. 6, Mıs. 210). [pīr-i kenʿān]*

pīr-i ruhbān: *İhtiyar keşiş, yaşlı din adamı.*

Vaṭan ṭutmış idi bir **pīr-i ruhbān**
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān *(Mes. 30, Mıs. 5). [pīr-i ruhbān]*

pīrūz: *Uğurlu, hayırlı, kutlu.*

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd **pīrūz**
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz *(Mes. 148, Mıs. 157). [pīrūz]*

pīş ü pes: *Ön ve arka.*

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u **pīş ü pes** ü hem yemīn yesār *(Kas. 1, Mıs. 30). [pīş ü pes]*

pīşe: *1. İş, amel. 2. Huy, âdet, tabiat.*

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun selām-ı Ḥaḳ hemīşe (Mes. 14, Mıs. 29). [pīşe]

Maḥabbet ehl-i diller pīşesidür
Maḥabbet ʿālemüñ endīşesidür (Mes. 19, Mıs. 23). [pīşesidür, -(s)i, -dür]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 7). [pīşe]

pīşe eyle-: *Meslek edinmek.*

Ḳanāʿat kendüzüñe **pīşe eyle**
Bu fikri dāyimā endīşe eyle *(Mes. 30, Mıs. 45). [pīşe eyle]*

pīşe idin-: *Bir işi alışkanlık haline getirmek, huy edinmek.*

Çü luṭfı **pīşe idinmişdi** ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh *(Mes. 15, Mıs. 29). [pīşe idinmişdi, -in, -miş, -di]*

pīşe ḳıl-: *İş, kar haline getirmek, meşgul olmak.*

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine **pīşe ḳıldı** *(Mes. 27, Mıs. 106). [pīşe ḳıldı, -dı]*

pīşe ol-: *Huy edinmek, alışkanlık haline getirmek.*

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi vird ü namāz idi hemīşe *(Mes. 12, Mıs. 13). [pīşe olmışdı, -mış, -dı]*

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe *(Mes. 163, Mıs. 24). [pīşe olupdur, -up, -dur]*

pīşe ṭut-: *"İş edinmek, meslek tutmak.".*

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle şürūʿ eyle her işe *(Mes. 5, Mıs. 157). [pīşe ṭut]*

pīş-keş: *Peşkeş, hediye.*

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür *(Gaz. 36, Mıs. 10). [pīş-keş]*

pīş-keş kıl-: *Hediye, armağan etmek II sunmak.*

Dil ü cān **pīş-keş kıl** ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 9). [pīş-keş kıl]*

pīşrev: *Önden giden, öncü, klavuz, rehber, lider.*

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke **pīşrevdür** *(Mes. 15, Mıs. 6). [pīşrevdür, -dür]*

pister-i dībā: *İpekli döşek.*

Girüben **pister-i dībāya** ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem *(Mes. 155, Mıs. 263). [pister-i dībāya, -ya]*

pīşvā: *Önder, başkan, reis.*

Cemīʿ-i enbiyānuñ pīşvāsı
Cemīʿ-i evliyānuñ muḳtedāsı (Mes. 8, Mıs. 7). [pīşvāsı, -sı]

Özinüñ feṭḥ ü nuṣret pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet reh-nümāsı (Mes. 17, Mıs. 61). [pīşvāsı, -sı]

pīşvā ol-: *Başkanlık etmek, önde gitmek.*

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā *(Gaz. 3, Mıs. 2). [pīşvā oldı, -dı]*

pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ: *"İman ehlinin önderi, inanç ehlinin reisi.".*

Selefde rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ
Ḫalefde **pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ** *(Mes. 8, Mıs. 20). [pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ]*

piyāde: *Yaya, ayağıyla yürüyerek giden.*

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde (Mes. 33, Mıs. 80). [piyāde]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 59). [piyāde]

Egerçi Şādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 50). [piyāde]

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde (Mes. 121, Mıs. 68). [piyāde]

piyāde ḳal-: *Yaya kalmak.*

Yolum uzaḳ **piyāde ḳalmışam** ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben *(Mes. 6, Mıs. 63). [piyāde ḳalmışam]*

piyāde ol-: *Yaya olmak, yürüyerek ilerlemek.*

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 42). [piyāde oldı, -dı]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 46). [piyāde oldı, -dı]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 51). [piyāde oldı, -dı]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 44). [piyade oldu, -du]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 20). [piyāde oluban, -uban]

piyāle: *Kadeh, şarap bardağı.*

Şun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [piyāle]

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 13). [piyāleyi, -y, -i]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 5). [piyāle]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 85). [piyāle]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 3). [piyāle]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 8). [piyāle]

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 11). [piyāle]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 22). [piyāle]

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 154, Mıs. 71). [piyāle]

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle (Mes. 158, Mıs. 63). [piyāle]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 22). [piyāle]

piyāle iç-: *İçki içmek.*

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uṣanmaduñ mı içmekden piyāle *(Mes. 72, Mıs. 18). [piyāle içmekden, -mek, -den]*

piyāle ṣun-: *Kadeh sunmak.*

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle *(Mes. 49, Mıs. 7). [piyāle ṣunardı, -ar, -dı]*

pūlād: *Çelik.*

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād (Mes. 29, Mıs. 11). [pülād]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 11). [pūlād]

pür: *Dolu.*

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn (Mes. 18, Mıs. 3). [pür]

Ḳadeḥler pür idi yāḳūt u mercān
Ṣürāḥīler dökerdi āb-ı ḥayvān (Mes. 52, Mıs. 23). [pür idi]

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram (Mes. 8, Mıs. 106). [pürdurur]

pür envār ol-: *Nurla dolmak.*

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār *(Mes. 7, Mıs. 86). [pür envār oldı, -dı]*

pür ġam: *Çok dertli.*

O günki mācerādan göñlü **pür ġam**
Diledi kim ola bir laḥẓa ḫurrem *(Mes. 118, Mıs. 5). [pür ġam]*

pür it-: *Doldurmak, kaplamak.*

Düzüben ḳuşlar āvāz-ı terānī
Pür itdiler riyāz-ı gülsitānı *(Mes. 150, Mıs. 18). [pür itdiler, -di, -ler]*

pür ol-: *Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.*

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 44). [pür oldı]

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū (Mes. 155, Mıs. 290). [pür oldı, -dı]

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 56). [pür olmış]

Yapılmış fıḍḍa-i ḫām ile burcı
Pür olmış laʿl ü yāḳūt ile dürci (Mes. 155, Mıs. 272). [pür olmış, -mış]

Şefāʿatci bāña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 214). [pür olsun, -sun]

Yaḳın olduḳça şāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı būy-ı müşgīn (Mes. 166, Mıs. 78). [pür olurdı, -ur, -dı]

pür-āb it-: *(Bir yeri) Suyla kaplamak.*

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb *(Mes. 109, Mıs. 22). [pür-āb itdi]*

pür-āb ḳıl-: *Su ile dolmak; gözyaşları ile dolmak; çok ağlamak.*

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb *(Mes. 110, Mıs. 3). [pür-āb ḳıldı, -dı]*

pür-āb ol-: *Yaş ile dolu olmak.*

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb *(Mes. 71, Mıs. 34). [pür-āb oldı, -dı]*

pür-āzer: *Ateş dolu, ateş saçan.*

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil **pür-āẕer** *(Mes. 166, Mıs. 24). [pür-āẕer]*

pür-çīn ol-: *Kırışık, buruşuk olmak.*

Dilümde cā ṭutaldan leẕẕet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn *(Mes. 165, Mıs. 78). [pür-çīn oldı, -dı]*

pür-çīn ol-: *Ezilmek, bükülmek.*

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn *(Mes. 156, Mıs. 40). [pür-çīn oldı, -dı]*

pür-derd: *Çok dertli, dert dolu.*

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili **pür-derd idi** vü çeşmi nemgīn *(Mes. 123, Mıs. 6). [pür-derd idi, -idi]*

pür-dürr ü gevher: *İnci ve mücevherle dolu.*

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi **pür-dürr ü gevher** *(Mes. 155, Mıs. 70). [pür-dürr ü gevher]*

pür-encüm it-: *Yıldızlarla donatmak, yıldızlarla doldurmak.*

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm *(Mes. 2, Mıs. 87). [pür-encüm ider, -er]*

pür-envār ol-: *Nurla dolu olmak.*

Pervāne bigi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Tb. 1, Mıs. 74). [pür-envār olalı, -alı]*

pür-ġam: *Çok dertli.*

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 36). [pür-ġam]

Hümāyūn oġlını pür-ġām çü gördi
Gözini öpüben ḥālini ṣordı (Mes. 25, Mıs. 45). [pür-ġām]

Dil ü cānı cefālar birle pür-ġam
İcāzet aldı gitmege hemān dem (Mes. 38, Mıs. 3). [pür-ġam]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 85). [pür-ġam]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 3). [pür-ġam]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 5). [pür-ġamsın, -sın]

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü çeşm-i ḫūn-feşānı pür-nem idi *(Mes. 167, Mıs. 5). [pür-ġam idi, -idi]*

pür-ġam ḳıl-: *Gam, keder dolu kılmak.*

Dil ü cānuñı **pür-ġam ḳılma** şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā *(Mes. 21, Mıs. 47). [pür-ġam ḳılma, -ma]*

pür-ġam ol-: *Gam dolu olmak. Çok kederli, üzüntülü olmak.*

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 72). [pür-ġam oldı]

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem (Mes. 126, Mıs. 51). [pür-ġam oldı]

Çü içmedi o cāmı Ṣādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 26). [pür-ġam oldı, -dı]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 2). [pür-ġam oldı, -dı]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 13). [pür-ġam oldı, -dı]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 10). [pür-ġam olma]

Didi ki Efsere iy ḫūb-ı ʿālem
Nicesi olmayam derd ile pür-ġam (Mes. 128, Mıs. 12). [pür-ġam olmayam, -ma, -ya, -m]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 37). [pür-ġam olur, -ur]

pür-ḥāl ü pür-sūz: *Çok kederli ve çok yakıcı.*

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel **pür-ḥāl ü pür-sūz** *(Mes. 92, Mıs. 38). [pür-ḥāl ü pür-sūz]*

pür-ḥalāvet: *Tatlılık, şirinlik dolu.*

Ḳamusı **pür-ḥalāvet** pür-melāḥat
Ḳamusı pür-leṭāfet pür-ẓarāfet *(Mes. 54, Mıs. 17). [pür-ḥalāvet]*

pür-ḥavf: *Korku dolu.*

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki **pür-ḫavf**
Biraz müddet o ḳaṣrı itdiler ṭavf *(Mes. 97, Mıs. 53). [pür-ḫavf]*

pür-ḥilm ü ḥayā: *Yumuşak huylu ve edepli.*

Çü şeh Cemşīd **pür-ḥilm ü ḥayādur**
Aña bu hem-ser olmaġa revādur *(Mes. 152, Mıs. 35). [pür-ḥilm ü ḥayādur, -dur]*

pür-hūn: *Kanlı, kan dolu.*

Ḳılıcı ḳorḫundan rūy-ı gerdūn
Olup durdu ḳamu çepçevre **pür-ḫūn** *(Mes. 19, Mıs. 136). [pür-ḫūn]*

pür-hūn eyle-: *Kanatmak, kanla doldurmak. II. [mec] Çok üzülmek, harap olmak.*

Aḳıtdı gözlerinden cūybārın
Ḳamu **pür-ḫūn eyledi** kenārın *(Mes. 114, Mıs. 20). [pür-ḫūn eyledi]*

İy perī baġrumı dāġ-ı ġamla **pür-hūn eyledüñ**
Derd ü miḥnetle gözüm yaşını gülgūn eyledün *(Gaz. 28, Mıs. 1). [pür-hūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

pür-ḫūn it-: *Kan içinde bırakmak.*

Gehī ġamla dilin **pür-ḫūn iderdi**
Gehī gözi yaşın Ceyḫūn iderdi *(Mes. 21, Mıs. 129). [pür-ḫūn iderdi, -er, -di]*

pür-ḫūn ol-: *Kan içinde kalmak, kanla dolu olmak.*

Firāḳuñdan dil ü cān oldı pür-ḫūn
Gözüm yaşı cihānı ḳıldı gülgūn (Mes. 90, Mıs. 23). [pür-ḫūn oldı]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 2). [pür-ḫūn oldı]

Cefān ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḫzūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 1). [pür-ḫūn olupdur, -up, -dur]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 7). [pür-ḫūn olurdı, -ur, -dı]

pür-hūn ol-: *Kan içinde kalmak ‖ kan ağlamak.*

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 1). [pür-hūn olur]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [pür-ḫūn olur]

pür-ḫ∨āb ol-: *Uykulu olmak, mahmur olmak.*

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi **pür-ḫ∨āb olurdı** *(Mes. 26, Mıs. 58). [pür-ḫ∨āb olurdı, -ur, -dı]*

pür-jāle ḳıl-: *Su damlacıklarıyla dolu olmak.*

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini **pür-jāle ḳıldı** *(Mes. 86, Mıs. 2). [pür-jāle ḳıldı, -dı]*

pür-kīn: *Kinlenmiş, kin dolu.*

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [pür-kīn]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 5). [pür-kīn idi, -idi]

pür-laʿl ü gevher: *La'l taşı ve elmas dolu.*

Çü çıḳdı geldi Ḳayṣerden ḳabālar
Ḳamu başdan başa **pür-laʿl ü gevher** *(Mes. 156, Mıs. 24). [pür-laʿl ü gevher]*

pür-leṭāfet: *Güzellik dolu, çok hoş.*

Ḳamusı pür-ḥalāvet pür-melāḥat
Ḳamusı pür-leṭāfet pür-ẓarāfet (Mes. 54, Mıs. 18). [pür-leṭāfet]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẓarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 2). [pür-letāfet]

pür-leṭāfet ol-: *Güzellik, hoşluk dolmak.*

Ṣemīmüñ olduġiçün pür-leṭāfet
Dil ü cānı ider her laḥẓa rāḥat *(Mes. 82, Mıs. 3). [pür-leṭāfet olduġiçün, -duġ, -i, -çün]*

pür-melāḥat: *Güzellik dolu, çok güzel.*

Ḳamusı pür-ḥalāvet **pür-melāḥat**
Ḳamusı pür-leṭāfet pür-ẓarāfet *(Mes. 54, Mıs. 17). [pür-melāḥat]*

pür-meşābiḥ ḳıl-: *Kandillendirmek; aydınlatmak.*

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını cennāta mefātiḥ *(Mes. 2, Mıs. 85). [pür-meşābiḥ ḳılur, -ur]*

pür-mey: *Şarapla dolu.*

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde **pür-meyle** piyāle *(Mes. 150, Mıs. 22). [pür-meyle, -le]*

pür-mül ol-: *İçkiyle doldurmak, içkiyle dolmak.*

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul *(Mes. 154, Mıs. 77). [pür-mül olmış idi, -mış, -idi]*

pür-nem: *Nemli, yaşlı.*

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 2). [pür-nem durur]

Dil ü cānı belādan pür-ġam idi
Dü çeşm-i ḫūn-feşānı pür-nem idi (Mes. 167, Mıs. 6). [pür-nem idi, -idi]

pür-nem it-: *Nemle, yaşla doldurmak (gözyaşı bağlamında).*

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem *(Mes. 72, Mıs. 38). [pür-nem itdi, -di]*

pür-nem ḳıl-: *Nemle doldurmak, ıslatmak, ağlamak.*

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem *(Mes. 123, Mıs. 22). [pür-nem ḳılmaġıl, -ma, -ġıl]*

pür-nem ol-: *Nemlenmek, ıslanmak.*

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [pür-nem oldı, -dı]

Diyārını añıcaḳ pür-ġam olur
Belā vü ġamla gözi pür-nem olur (Mes. 156, Mıs. 38). [pür-nem olur, -ur]

pür-nūr eyle-: *Nurla doldurmak, (manevi anlamda) aydınlatmak.*

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 19). [pür-nūr eyle]

Ufuḳdan āfitāb oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr (Mes. 71, Mıs. 4). [pür-nūr eyledi]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 216). [pür-nūr eyledi, -di]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 89). [pür-nūr eyler, -r]

pür-nūr it-: *Nurla doldurmak, nurlandırmak.*

Seyr ide necm-i ʿömrün ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḥaḳ **pür-nūr ide** dem-ā-dem *(Kas. 5, Mıs. 80). [pür-nūr ide, -e]*

pür-nūr ḳıl-: *Aydınlatmak, ışık vermek, nur ile doldurmak.*

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḳhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr (Mes. 24, Mıs. 52). [pür-nūr ḳıldı, -dı]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 8). [pür-nūr ḳıldı, -dı]

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 87). [pür-nūr ḳıldı, -dı]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 114). [pür-nūr ḳıldı, -dı]

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 2). [pür-nūr ḳıldı, -dı]

pür-nūr ol-: *Parıldamak, nurla dolmak, aydınlanmak.*

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 6). [pür-nūr oldı]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 16). [pür-nūr oldı]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 64). [pür-nūr oldı, -dı]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 32). [pür-nūr oldı, -dı]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 5). [pür-nūr oldı, -dı]

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür (Mes. 8, Mıs. 45). [pür-nūr olmış idi, -mış, -idi]

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 111). [pür-nūr olmışdı, -mış, -dı]

Hemān Cemşīd göñlin aldı bir ḥūr
Özi olmışdı başdan başa pür-nūr (Mes. 20, Mıs. 106). [pür-nūr olmışdı, -mış, -dı]

Yüzinüñ şuʿlesinden yaḳın u dūr
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mes. 132, Mıs. 80). [pür-nūr olmışdı, -mış, -dı]

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nûr
Raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 15). [pür-nûr olur]

pür-ṣandal u ʿūd: *Sandal ve ud ağacı dolu.*

O ḳaṣruñ çevresi **pür-ṣandal u ʿūd**
Ḳamārī üzerinde sāz ider ʿūd *(Mes. 27, Mıs. 49). [pür-ṣandal u ʿūd]*

pür-sāye-i bīd ol-: *Söğüt gölgesinde oturmak.*

O yirde kim ḳılurdı ʿayş Ḫurşīd
Ḳamu olmış idi pür-sāye-i bīd *(Mes. 141, Mıs. 32). [pür-sāye-i bīd olmış idi, -mış, -idi]*

pür-sebze ol-: *Yemyeşil olmak, yeşillenmek.*

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher ṣaç (Mes. 35, Mıs. 3). [pür-sebze oldı, -dı]

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa yār ile yār (Mes. 122, Mıs. 25). [pür-sebze olupdur, -up, -dur]

pür-şemʿ ḳıl-: *Aydınlatmak, ışıklandırmak.*

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri **pür-şemʿ ḳıldı** *(Mes. 22, Mıs. 108). [pür-şemʿ ḳıldı, -dı]*

pür-şükūfe ḳıl-: *Çiçeklerle donatmak, çiçeklen doldurmak, çiçeklendirmek, çiçek çiçek yapmak.*

Ḳılursın pür-şükūfe lāle-zārı
Ḳılursın sebze ṭarf-ı cūy-bārı *(Mes. 3, Mıs. 101). [pür-şükūfe ḳılursın, -ur, -sın]*

pür-sūz: *Ateş dolu, yakıcı.*

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Şıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz (Mes. 51, Mıs. 3). [pür-sūz]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 8). [pür-sūz]

pür-tāb: *Işık ile dolu, parlak.*

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 3). [pür-tāb]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 47). [pür-tāb]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 112). [pür-tāb]

Kemend-i zülf-i ẓulmet buldı pür-tāb
Sinān-i çeşm-i aḫter ṭoldı pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 6). [pür-tāb]

Şehün şaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [pür-tāb]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına şalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 83). [pür-tāb idi, -di-idi]

pür-tāb bul-: *Aydınlık oldu, aydınlandı.*

Kemend-i zülf-i ẓulmet buldı pür-tāb
Sinān-i çeşm-i aḫter ṭoldı pür-tāb *(Mes. 155, Mıs. 5). [pür-tāb buldı, -dı]*

pür-tāb ol-: *Hararetlenmek, sıcaklamak.*

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 47). [pür-tāb oldı]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān (Tb. 1, Mıs. 59). [pür-tāb oldı]

pür-tāb ol-: *Işıkla dolmak, ışık saçmak.*

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 43). [pür-tāb olmışdı, -mış, -dı]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 79). [pür-tāb olurdı, -ur, -du]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 57). [pür-tāb olurdı, -ur, -dı]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 118). [pür-tāb olurdı, -ur, -dı]

pür-tāb u pür-çīn: *Işık ışık ve kıvrım kıvrım, parlak ve kıvrımlı.*

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa **pür-tāb u pür-çīn** *(Mes. 23, Mıs. 42). [pür-tāb u pür-çīn]*

pür-verd ol-: *Gül dolmak, gülle dolmak.*

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd *(Mes. 142, Mıs. 24). [pür-verd oldı, -dı]*

pür-verd ü lāle: *Gül ve lale ile dolu.*

O bāġ olmış idi **pür-verd ü lāle**
Ṣuyı ṭaʿne iderdi āb-ı zülāle *(Mes. 20, Mıs. 59). [pür-verd ü lāle]*

pür-zarāfet: *Zariflik dolu.*

Ḳamusı pür-ḥalāvet pür-melāḥat
Ḳamusı pür-leṭāfet **pür-ẓarāfet** *(Mes. 54, Mıs. 18). [pür-ẓarāfet]*

püse: *Öpme, öpücük, öpüş.*

Siyeh **püşe** çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil *(Mes. 69, Mıs. 5). [püşe]*

püşt ü penāhı: *Dayanak, yardımcı ve sığınak.*

O durur iki ʿālem pādişāhı
Ḳamunuñ ol durur **püşt ü penāhı** *(Mes. 156, Mıs. 50). [püşt ü penāhı, -ı]*

püşt ü penān: *Yardımcı ve sığınağı.*

O durur mülk-i Çīnüñ pādişāhı
Odur ol kişverüñ **püşt ü penānı** *(Mes. 45, Mıs. 54). [püşt ü penānı, -ı]*

püşte: *Far. Tepe.*

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mes. 148, Mıs. 124). [püştelerden, -ler, -den]

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mes. 148, Mıs. 123). [püşteyidi, -yidi]

püşt-ḫam ol-: *"Arkası eğri olmak." Kaynak: https://archive.org/stream/MESNEVIaak.CILT/MESNEVI_10.CILT_djvu.txt.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫiẓmetüñ ile oldı püşt-ḫam *(Kas. 4, Mıs. 60). [püşt-ḫam oldı, -dı]*

püte: *İçinde maden eritilen kap, pota.*

Ġam **pütesinde** ḫāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 11). [pütesinde]*

pūziş eyle-: *Özür dilemek, mazeret bildirmek.*

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş *(Mes. 37, Mıs. 140). [pūziş eylerdi, -r, -di]*

pūziş ḳıl-: *Özür dilemek, af istemek.*

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 242). [pūziş ḳıldı, -dı]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 73). [pūziş kılur, -ur]

rab: *Bütün mahlûkatı besleyen, terbiye eden Allah.*

Düşüben firḳate yā **Rab** benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 5). [rab]*

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü **Rabb** ü Raḥmān *(Mes. 2, Mıs. 10). [rabb]*

raġbet it-: *Rağbet etmek, ilgi göstermek.*

Meselde irdi çün Cemşīde nevbet
Ḳamusı dinlemeġe itdi raġbet *(Mes. 67, Mıs. 2). [raġbet itdi]*

raġbetlü ol-: *Tercih edilmek.*

Begenürse eger Sulṭān Meḥemmed
Olur raġbetlü her yirde muḫalled *(Mes. 169, Mıs. 68). [raġbetlü olur, -ur]*

rāh: *Yol, istikamet.*

Oldı delīl vaḥdeti **rāhına** mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār *(Kas. 1, Mıs. 13). [rāhına, -ı, -n, -a]*

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh (Kas. 3, Mıs. 1). [rāh]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [râh]

Didi bunlara iy aṣḥāb-ı āgāh
Neye giderdi öñ girdüğüñüz rāh (Mes. 5, Mıs. 58). [rāh]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 82). [rāhı, -ı]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102). [rāh]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115). [rāh]

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 24). [rāh]

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz (Mes. 25, Mıs. 99). [rāha, -a]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 2). [rāh]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [rāh]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [rāh]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 38). [rāha, -a]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 17). [rāh]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 20). [rāh]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 14). [rāh]

Meger Ḳayṣer şikār içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh (Mes. 120, Mıs. 26). [rāh]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 139). [rāha, -a]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 71). [rāhuñ, -uñ]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 129). [rāhuñ, -uñ]

rāh: *Yol, tarik II uğur, amaç.*

Heves **rāhında** olmışam şitābān
Hevā yolında ser-gerdān u ḥayrān *(Mes. 6, Mıs. 49). [rāhında, -ı, -n, -da]*

rāh al-: *Yol almak, ilerlemek.*

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 43). [rāh alavuz, -a, -vuz]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [rāh aldılar, -dı, -lar]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 88). [rāh aldılar, -dı, -lar]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 43). [rāh almadı, -ma, -dı]

rāh bul-: *Yol bulmak, yol almak.*

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 34). [rāh buldı, -dı]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Şabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 16). [rāh bulmaya, -ma, -ya]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 88). [rāh bulursa, -ur, -sa]

rāh bul-: *Çare arayıp bulmak, çözüm bulmak.*

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh *(Mes. 154, Mıs. 142). [rāh buldı, -dı]*

rāh çek-: *Yola çıkmak, yol gitmek.*

Cihānuñ miḥnetinden çeküben rāh
Belā vü ġamla her dem ḳıluram āh *(Mes. 34, Mıs. 67). [rāh çeküben, -üben]*

rāh eyle-: *Yol açmak veya sağlamak.*

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh (Mes. 6, Mıs. 96). [rāh eyleme, -me]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 28). [rāh eyler, -r]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 8). [rāh eyledi, -di]

rāh git-: *Yol gitmek, yol katetmek, yol almak.*

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh *(Mes. 166, Mıs. 71). [rāh gidüp, -üp]*

rāh it-: *Yol etmek; yolculuk etmek, yolculuğa çıkmak.*

Ġam u miḥnetler ile āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 72, Mıs. 40). [rāh iderdi, -er, -di]

Olalı derd ü miḥnet hem-nişīnüm
Felekde rāh ider āh u enīnüm (Mes. 82, Mıs. 24). [rāh ider, -er]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 134). [rāh iderdi, -er, -di]

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 20). [rāh iderler, -er, -ler]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 16). [rāh itdi]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 23). [rāh itdügiçün, -düg, -içün]

Firāḳuñdan gam ile itdügümce āh
İder āhum felekler farkına rāh (Mes. 89, Mıs. 14). [rāh ider, -er]

rāh ḳıl-: *(Geçmek için) Yol yapmak, yol açmak.*

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre **rāh ḳıldı** *(Mes. 38, Mıs. 16). [rāh ḳıldı, -dı]*

rāh ol-: *Yol olmak.*

Özine **rāh oldı** çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām *(Mes. 146, Mıs. 7). [rāh oldı, -dı]*

rāh ṭut-: *Yol tutmak; yola koyulmak, gitmek, bir yere doğru gitmeye başlamak, uzaklaşmak.*

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 40). [rāh ṭut]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 32). [rāh ṭuta, -a]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 41). [rāh ṭutar, -ar]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 30). [rāh ṭutaram, -ar, -am]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 114). [rāh ṭutarlar, -ar, -lar]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 128). [rāh ṭutarsam, -ar, -sa, -m]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 26). [rāh ṭutasın, -a, -sın]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 138). [rāh ṭutasın, -a, -sın]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 98). [rāh ṭutayın, -a, -yın]

Çü şeh Mihrāc ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh (Mes. 148, Mıs. 161). [rāh ṭutdı, -dı]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 198). [rāh ṭutdı, -dı]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 34). [rāh ṭutdı, -dı]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 46). [rāh ṭutdı, -dı]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [rāh ṭutdı]

Yirinden ṭurdı şeh Ṣādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Ṣāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 2). [rāh ṭutdı]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 36). [rāh ṭutdı, -dı]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 60). [rāh ṭutdı, -dı]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Ṣādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 154). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 26). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 60). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 16). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 95). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 110). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 112). [rāh ṭutdılar, -dı, -lar]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 31). [rāh ṭutduñ, -du, -ñ]

ʿAdem mülkine cānum ṭutmadan rāh
İrişdi ḫatme bu el-ḥamdü'li'llāh (Mes. 169, Mıs. 3). [rāh ṭutmadan, -ma, -dan]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Ṣāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 52). [rāh ṭutmaya, -ma, -ya]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 21). [rāh ṭutuban, -uban]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 17).
[rāh ṭutuban, -uban]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 20).
[rāh ṭutubanı, -ubanı]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 132). [rāh ṭutup, -up]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 16). [rāh ṭutup, -up]

rāḥat: *Rahat, gönül huzûru.*

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 27).
[rāḥat]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 58). [rāḥat]

Ki görüp cānuma ṣıḥḥat irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe (Mes. 158, Mıs. 28).
[rāḥat]

rāḥat eyle-: *Rahat etmek, huzur bulmak.*

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 80).
[rāḥat eyle]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 5).
[rāḥat eyle]

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ ḳışṣa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḥat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 130, Mıs. 2).
[rāḥat eyle]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 246).
[rāḥat eylediler, -di, -ler]

Gice olınca ṣoḥbet eylediler
Anuñla cānı rāḥat eylediler (Mes. 151, Mıs. 24).
[rāḥat eylediler, -di, -ler]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 4).
[rāḥat eylediler, -di, -ler]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 112).
[rāḥat eyler, -r]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 6).
[rāḥat eyleye, -ye]

rāḥat eyle-: *Rahatlamasını sağlamak, ferahlatmak. II. Kurtarmak.*

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 183). [rāḥat eyle]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 4).
[rāhat eyle]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 40).
[rāḥat eyler]

rāḥat it-: *Rahat etmek, sıkıntısız durumda olmak, ferahlanmak; dinlenmek.*

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 302).
[rāḥat ide, -e]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 28).
[rāḥat ideler, -e, -ler]

Şemīmüñ olduġiçün pür-leṭāfet
Dil ü cānı ider her laḥẓa rāḥat (Mes. 82, Mıs. 4).
[rāḥat ider]

Didi nice çekersin derd ü miḥnet
Eyitdi kim ol ider cānı rāḥat (Mes. 47, Mıs. 14).
[rāḥat ider, -er]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 16).
[rāhat it]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 38).
[rāḥat itdi, -di]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 16).
[rāḥat itdi, -di]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 108).
[rāḥat itdi]

Ḳılurken şāh Ṣādī ʿayş u ʿişret
İderken cām-ı meyle cānı rāḥat (Mes. 147, Mıs. 12).
[rāḥat iderken, -er, -ken]

Ḳılurken şāh Ḳayṣer ʿayş u ʿişret
İderken bādeyile cānı rāḥat (Mes. 117, Mıs. 18).
[rāḥat iderken, -er, -ken]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 80).
[rāḥat iderlerdi, -er, -ler, -di]

rāḥat ḳıl-: *Huzurlu, mutlu, sıkıntısız etmek.*

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 90).
[rāḥat ḳılalum, -a, -lum]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 30).
[rāḥat ḳılalum, -a, -lum]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 70).
[rāḥat ḳıldı, -dı]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 38).
[raḥat ḳıldı, -dı]

rāḥat ḳıl-: *İstirahat etmek, dinlenmek, yaşamak.*

Gelüben bāġa itdi şāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 22).
[rāḥat ḳıldı, -dı]

İder her laḥẓa ṣoḥbet anuñ ile
Ḳılur cānını rāḥat anuñ ile (Mes. 71, Mıs. 64). [rāḥat ḳılur, -ur]

rāḥat ol-: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 221). [rāḥat ol]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 54).
[rāḥat ola, -a]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 12). [rāhat ola, -a]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 11). [rāhat ola]

Beyān it ʿaşḳ içinde bir ḥikāyet
Ki andan cān-ı ʿuşşāḳ ola rāḥat (Mes. 19, Mıs. 82).
[rāḥat ola]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 208).
[rāḥat olasın, -a, -sın]

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz tā ṣabāḥ olınca raḥāt (Mes. 155, Mıs. 158).
[raḥāt olavuz, -avuz]

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 118).
[rāḥat olavuz, -avuz]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 40).
[rāhat oldı, -dı]

Gice olınca eylediler ʿayş u ʿişret
Mey-i ṣāfile cānlar oldı rāḥat (Mes. 94, Mıs. 24).
[rāḥat oldı]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 40).
[rāḥat oldı]

Gice olınca böyle oldı ʿişret
Mey-i ṣāf ile cānlar oldı rāḥat (Mes. 154, Mıs. 164).
[rāḥat oldı, -dı]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī şāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 126).
[rāḥāt olmadı, -ma, -dı]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 119). [rāḥat olmaya]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 24).
[rāḥat olmazam]

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u ṣoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat (Mes. 116, Mıs. 6).
[rāḥat olmazdı, -maz, -dı]

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 321).
[rāḫat olsun, -sun]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 34).
[rāḥat olur, -ur]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 16). [rāḥat olur]

Dönüp dir kim bu durur bāġ-ı cennet
Ki olur her kim gelürse bunda rāḥat (Mes. 20, Mıs. 70). [rāḥat olur]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 114). [rāḥat olur]

O ḳaṣruñ çevresi bir ʿāli bustān
Ki içine giren rāḥat olur cān (Mes. 27, Mıs. 44). [rāḥat olur]

rāḥat sür-: *Sefa sürmek; vaktini zevkli, huzurlu geçirmek.*

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat *(Mes. 136, Mıs. 28). [rāḥat sürem, -e, -m]*

rāḥata ir-: *Rahata ulaşmak, rahat etmek.*

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben *(Mes. 165, Mıs. 122). [rāḥata irdüm, -dü, -m]*

rāh-ı ʿaşḳ: *Aşk yolu.*

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 21). [rāh-ı ʿaşḳa, -a]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḥaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 21). [rāh-ı ʿaşḳuñda, -uñ, -da]

rāh-ı dīn: *Din yolu, şeriat, Hak yolu.*

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā (Gaz. 3, Mıs. 2). [rāh-ı dīne, -e-e]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 5). [rāh-ı dīnde, -de]

Oldıġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 17). [rāh-ı dīnde, -de-de]

Rāh-ı dīnüñ rehrevī oldıġıçün
Oldı nāzil anuñ içün hel etā (Gaz. 3, Mıs. 5). [rāh-ı dīnüñ, -üñ-üñ]

rāh-ı düşvār: *Zor yol.*

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān **rāh-ı düşvār** *(Mes. 27, Mıs. 20). [rāh-ı düşvār]*

rāh-ı ejdehā: *Ejderha yolu.*

Bu ṭaġ üsti çü **rāh-ı ejdehādur**
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur *(Mes. 28, Mıs. 27). [rāh-ı ejdehādur, -dur]*

râh-ı ḥakk: *Allah yolu.*

Râh-ı Ḥaḳḳa delîl olup iledür
Bu Cemi lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 45). [râh-ı ḥaḳḳa]*

rāh-ı ḥūb: *Güzeller yoluna.*

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa **rāh-ı ḫūb** ararsan *(Mes. 4, Mıs. 2). [rāh-ı ḫūb]*

rāh-ı pür-ḫaṭār: *Tehlike dolu yol.*

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd **rāh-ı pür-ḫaṭārdan** *(Mes. 45, Mıs. 22). [rāh-ı pür-ḫaṭārdan, -dan]*

rāh-ı ṣıdḳ: *Doğruluk yolu.*

Dil ü cāndan çü **rāh-ı ṣıdḳa** gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi *(Mes. 10, Mıs. 19). [rāh-ı ṣıdḳa, -a]*

rāh-ı taḥḳīḳ: *Araştırma inceleme yolu; doğru yol.*

Var idi göñli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem **rāh-ı taḥḳīḳ** *(Mes. 12, Mıs. 24). [rāh-ı taḥḳīḳ]*

rāhı ṭut-: *Yol tutmak, yola koyulmak.*

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı *(Mes. 141, Mıs. 6). [rāhı ṭutdı, -dı]*

rāh-ı żalāl: *"Karanlık yol, sapkınlık yolu, inkar yolu.".*

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni **rāh-ı żalāle** *(Mes. 5, Mıs. 144). [rāh-ı żalāle, -e]*

raḥīḳ: *Saf şarap.*

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış *(Mes. 73, Mıs. 7). [raḥīḳ]*

raḥīm: *"Ahirette mümin kullarına acıyan, merhamet eden" anlamında esma-i hüsnadan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır.*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [raḥīm]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [raḥīm]

raḥīmā: *Ey Rahim olan Allah.*

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 100). [raḥīmā]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 152). [raḥīmā]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḫalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 161). [raḥīmā]

Raḥīmā raḥmetüñüñ vüsʿatiyçün
Ḥakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 189). [raḥīmā]

raḥīm-i lem-yezelsin: *Yok olmaz Rahmedici Allah (c.c.), Sonsuz merhamet edici Allah (c.c.).*

Çün **Raḥīm-i lem-yezelsin** şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(Kas. 2, Mıs. 45). [raḥīm-i lem-yezelsin, -sin]*

raḥīm-i pür-kerem: *Çok merhametli çok cömert Allah (c.c.).*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim **Raḥīm-i pür-keremsin** hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(Kas. 2, Mıs. 6). [raḥīm-i pür-keremsin, -sin]*

raḥīm-i zü'l-celāl: *Kullarına karşı özel rahmeti olan haşmet ve ikram sahibi Allah.*

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy **Raḥīm-i Ẕü'l-celāl** *(Kas. 2, Mıs. 2). [raḥīm-i ẕü'l-celāl]*

raḥm eyle-: *Merhamet etmek, merhamet göstermek, acımak.*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 5). [raḥm eyle]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 58). [raḥm eyle]

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz (Gaz. 26, Mıs. 11). [raḥm eyle]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 13). [raḥm eyle]

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 10). [raḥm eyle]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [raḥm eyle]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 65). [raḥm eyle]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 75). [raḥm eyle]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 33). [raḥm eyledi]

raḥm eyle-: *I. Merhamet etmek, acımak. II. Şefkat göstermek, iyi muamele etmek, yakınlık göstermek.*

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 35). [raḥm eylegil]

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz (Gaz. 30, Mıs. 5). [raḥm eylemezsin, -mez, -sin]

raḥm it-: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek..*

Ḫadengi cānlara zaḫm iderdi
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi (Mes. 20, Mıs. 94). [raḥm iderdi]

Ola kim raḥm idip şāh-ı zemāne
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevāne (Mes. 1, Mıs. 53). [raḥm idip, -ip]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 9). [raḥm it]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḥalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 161). [raḥm it]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 10). [raḥm it]

Dil ü cāndan çü rāh-ı ṣıdḳa gitdi
Ḫudā luṭf idüp aña raḥm itdi (Mes. 10, Mıs. 20). [raḥm itdi]

İder raḥm eyleyübeni ʿināyet
Ḳamu ʿāṣī olanlara şefāʿat (Mes. 7, Mıs. 147). [raḥm ider]

raḥm ḳıl-: *Merhamet etmek, acımak.*

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 152). [raḥm ḳıl]

Ola kim çāre ola ben faḳīre
Demidür raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 80, Mıs. 8). [raḥm ḳıl]

Ḥabibüñi şefiʿ it ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre (Mes. 6, Mıs. 256). [raḥm ḳıl]

raḥmān: *Kâfir-mümin ayırmadan yarattığı bütün varlıklara merhamet edip, nimetlendiren Allah (cc).*

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [raḥmān]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 31). [raḥman]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḥalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 161). [raḥmān]

raḥmet: *Allah'ın yarattıklarına karşı olan acıma, bağışlama, lütuf ve merhameti.*

Buldı Ḫudā raḥmetini bī-ḥisāb
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili (Gaz. 2, Mıs. 15). [raḥmetini, -iñ, -i]

Buldı Ḥaḳuñ raḥmetini dāyim ol
Kolmış idi ḳavl-i Ḫudā ḳāyili (Gaz. 2, Mıs. 11). [raḥmetini, -iñ, -i]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 59). [raḥmeti, -i]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 63). [raḥmetüñ, -üñ]

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 5). [raḥmetüñ, -üñ]

Güşāde eylegil raḥmet ḳapusın
ʿAṭā ḳıl açuban ḥikmet ḳapusın (Mes. 1, Mıs. 11). [raḥmet]

Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle (Mes. 1, Mıs. 9). [raḥmetüñle, -ün, -le]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet baġışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 142). [raḥmet]

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet baġışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar (Mes. 2, Mıs. 142). [raḥmeti, -i]

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana (Mes. 3, Mıs. 28). [raḥmet]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 69). [raḥmet]

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu ḥikmetler umar ḥikmetüñden (Mes. 3, Mıs. 93). [raḥmetüñden, -(ü)ñ, -den]

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 16). [raḥmet]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 28). [raḥmet]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 10). [raḥmeti, -i]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 1).
[raḥmetden, -den]

Çü raḥmet baḥr-i bī-pāyān oldı
Ḳamu giryān olan ḫandān oldı (Mes. 6, Mıs. 33).
[raḥmet]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 111).
[raḥmet]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 152). [raḥmet]

Nola ki raḥmetüñ ile her ʿāṣī
Bulursa ḳamu ḳahruñdan ḫalāṣı (Mes. 6, Mıs. 35).
[raḥmetüñ, -üñ]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 86). [raḥmetüñden, -(ü)ñ, -den]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 100). [raḥmetüñden, -üñden]

Raḥīmā raḥmetüñüñ vüsʿatiyçün
Ḫakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün (Mes. 6, Mıs. 189). [raḥmetüñüñ, -üñ, -üñ]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 82).
[raḥmet]

Anuñ ḥükmine kim iderse bāver
Urınur başına raḥmetden efser (Mes. 7, Mıs. 102).
[raḥmetden, -den]

Anuñçün aña ad oldı Muḥammed
Ḫudādan aña raḥmetdür müʿebbed (Mes. 7, Mıs. 40). [raḥmetdür, -dür]

Şaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Iraġ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 65).
[raḥmetini, -iñ, -i]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 132).
[raḥmetüñ, -üñ]

Ḫabīb-i Ḥaḳ ki adıdur Muḥammed
Ki aña raḥmet olupdurur muḥalled (Mes. 8, Mıs. 2).
[raḥmet]

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol (Mes. 8, Mıs. 76).
[raḥmet]

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 147).
[raḥmet]

Ḫiṭāb irdi Ḫudādan ki iy Emīnī
Demidür iste raḥmetden naṣībi (Mes. 8, Mıs. 140).
[raḥmetden, -den]

Ḳamusın raḥmetüñ ile arı ḳıl
Cehennemden ḳamusını berī ḳıl (Mes. 8, Mıs. 171).
[raḥmetüñ, -üñ]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 179).
[raḥmetüñ, -üñ]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 181).
[raḥmetüñ, -üñ]

Günehden ḫaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 22).
[raḥmet]

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı şefḳat umaram şefḳatüñden (Mes. 9, Mıs. 45).
[raḥmetüñden, -üñden]

Çü cāndan himmet itdi aña peyām-ber
Hemīşe raḥmet aña oldı müyesser (Mes. 10, Mıs. 30). [raḥmet]

Aña raḥmet ʿaṭāyıdı Ḫudādan
Ki almışdı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 11, Mıs. 19).
[raḥmet]

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık (Mes. 11, Mıs. 28).
[raḥmete, -e]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḫaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 26). [raḥmeti, -i]

Çü Ḫaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde Ẕi'n-nūreyn idi ol (Mes. 12, Mıs. 11).
[raḥmeti, -i]

Aña ḫāṣıldurur her laḥza raḥmet
Ki Ḫaḳdan aña olmışdı ʿināyet (Mes. 14, Mıs. 27).
[raḥmet]

O bulmışdı cihānda gevher-i ḫās
Ki raḥmet baḥrine olmışdı ġavvāṣ (Mes. 15, Mıs. 26). [raḥmet]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 67). [raḥmet]

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 88). [raḥmet]

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭāliʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ (Mes. 79, Mıs. 2). [raḥmet]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 46). [raḥmet]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 33). [raḥmet]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 115). [raḥmetüñle, -üñ, -le]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 24). [raḥmetüñden]

raḥmet bul-: *(Allah'ın) rahmeti, esirgemesi, acıması'na nail olmak.*

Ki anı idübeni raḥmet bulavuz
İki ʿālemde hem rāḥat olavuz (Mes. 7, Mıs. 117). [raḥmet bulavuz, -avuz]

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭiʿ idi Nebīyyu'llāh sözine (Mes. 12, Mıs. 17). [raḥmet buldı, -dı]

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 199). [raḥmet bulasın, -a, -sın]

Anı ẕikr eyle kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın (Mes. 5, Mıs. 207). [raḥmet bulasın, -a, -sın]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 122). [raḥmet buldı, -dı]

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 81). [raḥmet bulmaġa, -mak, -a]

Çü bulmışdı ʿÖmer raḥmet müʿebbed
Dil ü cāndan aña her dem Muḥammed (Mes. 11, Mıs. 9). [raḥmet bulmışdı, -mış, -dı]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 8). [raḥmet bulup, -up]

Ḳamu ʿālem bulur emrüñle raḥmet
Ḳamu ādem bulur ḥükmüñle ḥikmet (Mes. 3, Mıs. 107). [raḥmet bulur, -ur]

Anuñ dīnine kim itse iṭāʿat
Bulur ol iki ʿālem içre raḥmet (Mes. 7, Mıs. 98). [raḥmet bulur]

raḥmet eyle-: *(Ya Rab) merhamet et, bağışla.*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 61). [raḥmet eyle, -gil]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 163). [raḥmet eyle]

Bu dünyā zaḥmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 184). [raḥmet eyle]

Ḫudāyā raḥmetüñ çoḳ eyle raḥmet
Ḳamuya luṭfuñ ile ḳıl ʿināyet (Mes. 8, Mıs. 179). [raḥmet eyle]

raḥmet it-: *Merhamet etmek, acımak.*

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña Bārī Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 50). [raḥmet ide]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 146). [raḥmet ider]

raḥmet ir-: *Esirgenmek, merhamet edilmek.*

Bulara raḥmet irerdi Ḫudādan
Ki alurlardı duʿāyı Muṣṭafādan (Mes. 16, Mıs. 27). [raḥmet irerdi, -er, -di]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 135). [raḥmet irür, -ür]

raḥmet iriş-: *Rahmet müjdesinin gelmesi.*

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan **raḥmet irişür** cihana *(Mes. 3, Mıs. 22). [raḥmet irişür, -ür]*

raḥmet ḳıl-: *Merhamet etmek, lütuf ve ihsanda bulunmak.*

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 19). [raḥmet ḳıldı]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 52). [raḥmet ḳıla]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 170). [raḥmet ḳılasın, -a, -sın]

raḥmet um-: *Merhamet, bağışlama ümidi içinde olmak.*

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 56). [raḥmet umar]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [raḥmet umar, -ar]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 67). [raḥmet umar, -ar]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 85). [raḥmet umar, -ar]

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı şefḳat umaram şefḳatüñden (Mes. 9, Mıs. 45). [raḥmet umaram]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 91). [raḥmet umaram, -ar, -am]

Ḳamu raḥmetler umar raḥmetüñden
Ḳamu ḥikmetler umar ḥikmetüñden (Mes. 3, Mıs. 93). [raḥmetler umar, -ar]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 26). [raḥmetüñ umarlar]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 31). [raḥmetüñ umaruz, -ar, -uz]

raḥmet vir-: *Merhamet etmek, bağışlamak.*

Virürsin kimine luṭf ile raḥmet
İdersin kimine ḳahr ile laʿnet *(Mes. 6, Mıs. 141). [raḥmet virürsin, -ür, -sin]*

raḥmeten liʾl-ʿālemīn: *"Alemlere rahmet" Enbiyâ Suresi 107. Ayet.*

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed **raḥmeten liʾl-ʿālemīndür** *(Mes. 7, Mıs. 150). [raḥmeten liʾl-ʿālemīndür, -dür]*

raḥmet-i ḥaḳ: *Allah'ın merhameti.*

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḫāṣılı (Gaz. 2, Mıs. 2). [raḥmet-i ḥaḳ]

Raḥmet-i Ḥaḳḳı tā ebed buldı
Oldıġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār (Gaz. 1, Mıs. 13). [raḥmet-i ḥaḳḳı, -ı]

raḥmeti ir-: *"(Allah'ın c.c.) esirgeme, yardım, acıma, merhametinin ulaşması.".*

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl *(Mes. 5, Mıs. 209). [raḥmeti irer, -er]*

raḥmet-i raḥmān: *Allah'ın merhameti, acıma ve esirgemesi.*

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz **raḥmet-i Raḥmāna** lāyıḳ *(Mes. 6, Mıs. 22). [raḥmet-i raḥmāna, -a]*

raḥmet-i yezdān: *Allah'ın rahmeti, merhameti.*

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara **raḥmet-i Yezdān** irişdi *(Mes. 16, Mıs. 10). [raḥmet-i yezdān]*

raḥmetler bul-: *Allah'ın merhamet ve bağışlamasına erişmek, kavuşmak.*

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 78). [raḥmetler buldı, -dı]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 30). [raḥmetler buldı]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 30). [raḥmetler buldı]

raḥmetler eyle-: *Merhamet etmek, bağışlamak.*

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 24). [raḥmetler eyledi]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 30). [raḥmetler eyledi]

raḥmetüñ dile-: *Allah'ın (c.c.) şefkatinden medet ummak, Allah'ın (c.c.) şefkatini-merhametini-acımasını dilemek.*

Luṭfun tevaḳḳuʿ eyleyüben **raḥmetüñ diler**
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(Kas. 1, Mıs. 57). [raḥmetüñ diler, -er]*

raḥmetüñ ḳābili ol-: *Rahmetin kabul edeni olmak.*

Buldı Ḫudā raḥmetini bī-ḥisāb
Raḥmetüñ ol olduġiçün ḳābili *(Gaz. 2, Mıs. 16). [raḥmetüñ ḳābili ol, -i]*

raḥşān ol-: *Parlamak, aydınlanmak, ışık saçmak.*

Ḫudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḫudā ḳalbinde raḥşān *(Mes. 4, Mıs. 22). [raḥşān olur, -ur]*

raḥşende: *Parlayan, ışıklı, nurlu.*

Yüzi **raḫşende** çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz *(Mes. 155, Mıs. 59). [raḫşende]*

raḫt: *Mal varlığı.*

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 155). [raḫtı, -ı]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 102). [raḫt]

raḫt u ḳumāş: *Mal ve kumaş; eyer takımı ve kumaş.*

Getürdiler bile **raḫt u ḳumāşı**
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı *(Mes. 87, Mıs. 27). [raḫt u ḳumāşı, -ı]*

raḳam: *Yazı; alın yazısı.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli **raḳam** *(Kas. 4, Mıs. 10). [raḳam]*

raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun yazısı".*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nûr
Raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 16). [raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh]*

raḳḳāṣ: *Oynayan, dans eden (kişi), köçek.*

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh **raḳḳāṣ** *(Mes. 27, Mıs. 214). [raḳḳāṣ]*

raḳḳāṣ ol-: *Raks etmek, oynamak II dönmek, hareket etmek.*

Mey içüp eylediler ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ururdı raḳṣ olup Ḫurşīd raḳḳāṣ (Mes. 44, Mıs. 8). [raḳḳāṣ olup]

Bu resme oldı çünkim meclis-i ḫāṣ
O ʿayşa māh-rūlar oldı raḳḳāṣ (Mes. 154, Mıs. 60). [raḳḳāṣ oldı, -dı]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 58). [raḳḳāṣ oldı, -dı]

O gün eylediler bir meclis-i ḫāṣ
Ki ol meclisde meh olmışdı raḳḳās (Mes. 49, Mıs. 12). [raḳḳās olmışdı, -mış, -dı]

raḳṣ: *(Ar.) Dans, oyun.*

Ṣafādan girdi **raḳṣa** şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol **raḳṣa** Nāhīd *(Mes. 44, Mıs. 6). [raḳṣa, -a]*

Tamām itdi çü **raḳṣı** şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı *(Mes. 44, Mıs. 9). [raḳṣı, -ı]*

raḳṣ it-: *Dans etmek.*

Şehenşeh **raḳṣ iderken** irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd *(Mes. 134, Mıs. 1). [raḳṣ iderken, -er, -ken]*

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh *(Mes. 132, Mıs. 125). [raḳṣ iderken, -er, -ken]*

raḳṣ ur-: *Dansetmek, oynamak.*

Mey içüp eylediler ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ururdı raḳṣ olup Ḫurşīd raḳḳāṣ *(Mes. 44, Mıs. 8). [raḳṣ ururdı, -ur, -dı]*

rakṣa gir-: *Dans etmek, coşku ve heyecan ile çeşitli hareketlerde bulunmak.*

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban **raḳṣa girdi** *(Mes. 132, Mıs. 124). [raḳṣa girdi, -di]*

rām: *Far. Uyan, buyruk altına giren itaat eden, boyun eğen.*

Çü emrüñde durur cümle cihān **rām**
Ḳomaġıl dilde ġam nūş eylegil cām *(Mes. 21, Mıs. 111). [rām]*

Çü **rām idi** o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha *(Mes. 27, Mıs. 37). [rām idi, -idi]*

rām it-: *Boyun eğmek.*

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye **rām itmiş idi** *(Mes. 19, Mıs. 142). [rām itmiş idi, -miş, -idi]*

rām ol-: *Uymak, boyun eğmek.*

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām *(Mes. 168, Mıs. 127). [rām ola, -a]*

rām ol-: *Boyun eğmek, itaat etmek.*

ʿAcem iḳlīmiyile mülket-i Şām
Anuñçün oldılar fermānına rām (Mes. 17, Mıs. 88). [rām oldılar, -dı, -lar]

İns ü cân râm olur ele girse
Ḫâtem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 17). [râm olur]

rātīb: *Tertîbeden, sıraya koyan.*

Rātib ber-ān feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār *(Kas. 1, Mıs. 43). [rātib]*

raʾūf: *Çok esirgeyen, acıyan, merhamet eden (Allah).*

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem *(Mes. 2, Mıs. 12). [raʾūf]*

ravża-i rıżvān: *(Ar.) Cennet.*

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 7). [ravża-i rıżvān]

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı gülsitān-ı cāna döndi (Mes. 169, Mıs. 9). [ravża-i rıżvana, -a]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 10). [ravża-i rıżvānumuz, -umuz]

rāyāt-ı rıfʿat: *"Yüksekliğin sancağı, yüceliğin sancağı".*

Rāyāt-ı rıfʿatine āyāt-ı feṭḥ lāzım
Olmasa olmaz idi anuñla ḫaşm mülzem *(Kas. 5, Mıs. 27). [rāyāt-ı rıfʿatine, -i, -(n)e]*

rāyet: *(Ar.) Sancak, bayrak.*

Hemīşe **rāyetüñ** manṣūr olsun
Hemīşe devletüñ maʿmūr olsun *(Mes. 149, Mıs. 55). [rāyetüñ, -üñ]*

rāyet-i şeb: *Gecenin sancağı, gecenin bayrağı.*

Çü gündüz gitdi geldi rāyet-i şeb
Cihān gögi ḳamu pür oldı kevkeb (Mes. 97, Mıs. 43). [rāyet-i şeb]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 25). [rāyet-i şeb]

rāz: *Sır, giz.*

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 145). [rāzuñ, -uñ]

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 1). [rāzın, -ın]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [rāz]

Melikzāde ol kebūterle oldı dem-sāz
Aña rāzın diyüben oldı hem-rāz (Mes. 84, Mıs. 16). [rāzın, -ın]

Ḫudā adını ḳıldı evvel āġāz
Ki aña maʿlūmdur cümle nihān rāz (Mes. 96, Mıs. 8). [rāz]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 24). [rāz]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 73). [rāz]

ʿAyān oldı baña çün bu nihān rāz
Hemān maḳṣūduñı it evvel āġāz (Mes. 163, Mıs. 53). [rāz]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [rāzuñ, -uñ]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 68). [rāzuñ, -uñ]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 69). [rāzuñ, -uñ]

Ḥaḳīḳī açmayıcaḳ hīç rāzı
Gerekdür kim ola bārī mecāzī (Mes. 19, Mıs. 57). [rāzı, -ı]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [rāzı, -ı]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 60). [rāzı, -ı]

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi tār u mār it (Mes. 45, Mıs. 37). [rāzı, -ı]

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı her ne ki vardı itdi rivāyet (Mes. 109, Mıs. 27). [rāzı, -ı]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 7). [rāzı, -ı]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 2). [rāzı, -ı]

Çü Efser vāḳıf olup bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī (Mes. 111, Mıs. 7). [rāzı, -ı]

rāzı: *Rıza gösteren, boyun eğen.*

Çü Ḳayṣer bildi ikisi de **rāżı**
Hemān laḥẓa buyurdı geldi ḳāḍı *(Mes. 154, Mıs. 115). [rāżı]*

rāz-ı nihāñ: *Gizli tutulan, sır.*

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 42). [rāz-ı nihānı]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 5). [rāz-ı nihānı]

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 193). [rāz-ı nihāñı]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 55). [rāz-ı nihānuñ, -uñ]

rāz-ı pinhān: *Gizli tutulan sır.*

Ketāyūna ne varsa **rāz-ı pinhān**
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān *(Mes. 46, Mıs. 9). [rāz-ı pinhān]*

rāzıḳ: *Yaratılmışların erzaklarını temin eden Rezzak cc.*

ʿAlīm ü Ḥāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u **Rāzıḳ** u Sübḥān u Settār *(Mes. 2, Mıs. 8). [rāzıḳ]*

redd: *Ar. Geri döndürmek, döndürülmek, kabul etmemek, edilmemek.*

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı **redd** oḳına eyleme ūmāc *(Mes. 169, Mıs. 96). [redd]*

redd it-: *Kabul etmemek, geri çevirmek, kovmak.*

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 71). [redd ide, -e]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 62). [redd ide, -e]

ref it-: *Kaldırmak.*

Ḥicāb u şermi **ref itdi** yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden *(Mes. 54, Mıs. 23). [ref itdi, -di]*

refīʿ ol-: *Yüce olmak.*

Ḳıyāmetde maʿāṣīye şefīʿ ol
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol *(Mes. 7, Mıs. 78). [refīʿ olupdurur, -up, -durur]*

refīʿ: *Yüksek, yüce.*

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 32). [refīʿi]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 93). [refīʿi]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 151). [refīʿi]

Ḳamu mücrim olanlaruñ şefīʿi
Ḳamu erfaʿ olanlaruñ refīʿi (Mes. 9, Mıs. 8). [refīʿi]

Resūlullāhuñ olmışdı muṭīʿi
Anuñçün Ehl-i Beytüñdür refīʿi (Mes. 13, Mıs. 24). [refīʿi]

refīk it-: *Arkadaşlık etmek, yoldaşlık yapmak.*

Baña luṭfuñı her laḥẓa **refīk it**
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it *(Mes. 6, Mıs. 125). [refīk it]*

refīḳum eyle-: *Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş eylemek.*

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña müstaḳīm eyle ṭarīkum *(Mes. 1, Mıs. 7). [refīḳum eyle]*

reftār: *Far. Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar *(Tb. 1, Mıs. 11). [reftāruñı, -u, -ñ, -ı]*

reh: *Yol.*

Bu bir **reh** de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin *(Mes. 27, Mıs. 11). [reh]*

Degüldür çünki bu **reh** şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh *(Mes. 27, Mıs. 27). [reh]*

reh ṭut-: *"Yol tutmak.".*

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān *(Mes. 6, Mıs. 257). [reh ṭuta, -a]*

rehā bul-: *Kurtulmak.*

Ḫalāṣ olmadı dil sehv ü zelelden
Rehā bulmadı cān ṭūl-ı emelden *(Mes. 169, Mıs. 106). [rehā bulmadı, -ma, -dı]*

rehā ḳıl-: *Kurtarmak, halas etmek.*

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 23). [rehā ḳıl]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 19). [rehā ḳıl]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 19). [rehā ḳıl]

rehāyı bul-: *Kurtulmak, huzur bulmak.*

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(Gaz. 15, Mıs. 5). [rehāyı buldı]*

rehber: *Kılavuz, yol gösterici.*

ʿİnāyet rehberini reh-nümā ḳıl
Hidāyet serverini āşinā ḳıl (Mes. 1, Mıs. 15). [rehberini]

Dü ʿālem ḫalḳınuñ peyġamberidür
Ḳamu azmışlaruñ hem rehberidür (Mes. 7, Mıs. 76). [rehberidür, -i, -dür]

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem serveridür (Mes. 7, Mıs. 95). [rehberidür, -i, -dür]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 17). [rehberleridür, -leri, -dür]

rehber eyle-: *Yol gösterici, kılavuz etmek.*

Gehī Musā ʿaṣāsın ecder eyler
Nebīye Hüdhüdi geh **rehber eyler** *(Mes. 2, Mıs. 116). [rehber eyler, -r]*

rehber ol-: *Kılavuzluk etmek, doğru yolu göstermek.*

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 139). [rehber olsun, -sun]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 39). [rehber olsun]

Senüñle eyleyeli ʿayş u ʿişret
Olupdur göñlüme rehber saʿādet (Mes. 164, Mıs. 4). [rehber olupdur, -up, -dur]

Saña ḥōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 9). [rehber olupdur, -up, -dur]

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol buñ deminde rehber olur (Mes. 168, Mıs. 46). [rehber olur, -ur]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 161). [rehber ola, -a]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 34). [rehber ola]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 32). [rehber oldı]

reh-i çīn: *Çin yolu.*

Yir öpübeni ol merd-i yegāne
Reh-i Çīni ṭutup oldı revāne *(Mes. 158, Mıs. 44). [reh-i çīni, -i]*

reh-i şām: *Şam yolu.*

Özine rāh oldı çün **reh-i Şām**
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām *(Mes. 146, Mıs. 7). [reh-i şām]*

reh-nümā: *Yol gösteren, rehber.*

Özinüñ feṯḥ ü nuṣret pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet **reh-nümāsı** *(Mes. 17, Mıs. 62). [reh-nümāsı, -sı]*

Ḥaḳīḳīye mecāzī ibtidādur
Ḥaḳīḳīye mecāzī **reh-nümādur** *(Mes. 19, Mıs. 70). [reh-nümādur, -dur]*

reh-nümā ḳıl-: *Yol gösterici, rehber etmek.*

ʿİnāyet rehberini **reh-nümā ḳıl**
Hidāyet serverini āşinā ḳıl *(Mes. 1, Mıs. 15). [reh-nümā ḳıl]*

reh-nümāsı ol-: *Rehber olmak.*

Kimüñ ʿaşḳ olursa reh-nümāsı
Olur ẕevḳ u ṣafālar āşināsı *(Mes. 19, Mıs. 47). [reh-nümāsı olursa, -ur, -sa]*

rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ: *"Tahkik yolunun kılavuzu, iman yolunun rehberi.".*

Selefde **rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ**
Ḫalefde pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ *(Mes. 8, Mıs. 19). [rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ]*

rehrev: *Dinin yolu.*

Rāh-ı dīnüñ **rehrevī** olduġıçün
Oldı nāzil anuñ içün hel etā *(Gaz. 3, Mıs. 5). [rehrevī]*

remz: *Gizlice işaret, ima.*

Ne deñlü dünyede gördün güzeller
Ki alur her biri remz ile diller (Mes. 23, Mıs. 28). [remz]

Dilerdüm remz ile bilem bu rāzı
Degülmiş ʿaşḳuñı bildüm mecāzī (Mes. 24, Mıs. 33). [remz]

Dil açup gāh Cemşīdi añardı
Gehi remz ile Ḫurşīdi añardı (Mes. 105, Mıs. 34). [remz ile]

renc çek-: *Zahmet çekmek.*

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc *(Mes. 122, Mıs. 50). [renc çekmeden, -me, -den]*

renc gör-: *Sıkıntı çekmek.*

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc *(Mes. 27, Mıs. 142). [renc görmesün, -me, -sün]*

rence düş-: *Cefa çekmek, derde düşmek.*

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence *(Mes. 21, Mıs. 124). [rence düşmişdi, -miş, -di]*

rence uġra-: *Ağrı, sızı vermek; öfkelendirmek, kızdırmak II sıkıntıya uğratmak. Birini kötü, zor bir duruma düşürmek.*

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence *(Mes. 155, Mıs. 279). [rence uġramışdı, -mış, -dı]*

renc-i meʾyūs çek-: *Ümitsizlik acısı çekmek, çaresizlik sıkıntısı çekmek.*

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs *(Mes. 113, Mıs. 18). [renc-i meʾyūs çeker, -er]*

rencūr-ı meʾyūs: *Ümitsiz hasta.*

Ḥalāṣ andan bulur bend içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 12). [rencūr-ı meʾyūs]*

reng: *Renk.*

Meyüñ **rengi** ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı *(Mes. 49, Mıs. 9). [rengi, -i]*

Ruḫından bulur idi **rengini** gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül *(Mes. 155, Mıs. 57). [rengini, -i, -n, -i]*

reng reng: *Rengarenk, çok renkli.*

Her yaña **reng reng** çiçekler olup ʿayān
Cennāt-ı ʿAdn ḳıldı gülistānı nev-bahār *(Gaz. 46, Mıs. 3). [reng reng]*

reng-āmīz it-: *Renkten renge girmek.*

Sözini şāh **reng-āmīz iderdi**
Velī cān u dilin ḫūn-rīz iderdi *(Mes. 115, Mıs. 59). [reng-āmīz iderdi, -er, -di]*

reng-ā-reng it-: *Birçok renge bürümek, renkten renge girmek.*

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini **reng-ā-reng iderdi** *(Mes. 20, Mıs. 30). [reng-ā-reng iderdi, -er, -di]*

reng-i laʿl: *La'l taşının rengi; parlak kırmızı renk.*

Utandururdu laʿli **reng-i laʿli**
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli *(Mes. 37, Mıs. 79). [reng-i laʿli, -i]*

reng-i siyah: *Siyah, kara renk.*

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı **reng-i siyaha** *(Mes. 5, Mıs. 150). [reng-i siyaha, -a]*

rengīn ol-: *Renklenmek, parlamak, güzelleşmek.*

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn *(Mes. 18, Mıs. 4). [rengīn ol]*

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn *(Mes. 169, Mıs. 59). [rengīn oldı, -dı]*

rengīn ü şīrīn: *Renkli ve tatlı II güzel ve tatlı.*

Didi Mihrāba iy ṣūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur **rengīn ü şīrīn** *(Mes. 108, Mıs. 4). [rengīn ü şīrīn]*

reşk it-: *Kıskanmak.*

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd *(Mes. 44, Mıs. 6). [reşk iderdi]*

reşk ile: *Kıskançlıkla, kıskanarak.*

Ḫūn oldı **reşk ile** dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem *(Kas. 5, Mıs. 61). [reşk ile]*

resm: *Usul, erkan, merasim.*

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 120). [resmi, -i]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [resmin, -i, -n]

resm: *Resim, resim sanatı.*

Göreydi **resmini** naḳḳāş Mānī
Yaḳasın yırtup iderdi fiġānı *(Mes. 23, Mıs. 15). [resmini, -in, -i]*

resm: *Durum, şekil, tarz, suret.*

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [resmin, -in]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 57). [resmedür, -e, -dür]

Budur resmi şehā bu ḳāyinātuñ
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ (Mes. 70, Mıs. 11). [resmi, -i]

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [resme]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [resme]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 39). [resmesin, -sin]

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı (Mes. 3, Mıs. 41). [resmesin, -sin]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 43). [resmesin, -sin]

Ḳadīm ol resmesin kim ibtidānā
Bulınmaz ḥadd ü gāyet intihānā (Mes. 3, Mıs. 45). [resmesin, -sin]

resm ü āyīn: *Usul erkan.*

Tamām oldı çü ol dem **resm ü āyīn**
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn *(Mes. 154, Mıs. 121). [resm ü āyīn]*

resm-i kābīn: *Nikah töreni.*

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem **resm-i kābīn** *(Mes. 154, Mıs. 90). [resm-i kābīn]*

resūl: *Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed (s.a.v.).*

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 2). [resūle, -e]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 109). [resūli, -i]

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal (Mes. 10, Mıs. 7). [resūle, -e]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 23). [resūli, -i]

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin (Mes. 10, Mıs. 10). [resūlüñ, -uñ]

Resūli dāyimā ol ḥaḳ bilürdi
Peyamber itdügin muṭlaḳ bilürdi (Mes. 11, Mıs. 15). [resūli, -i]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 8). [resūlüñ, -uñ]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 27). [resūl]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 10). [resūlün, -uñ]

Resūle ḳıldıġiçün cāndan iḳrār
Anuñçün oldı ḥaḳ dīn içre dındār (Mes. 13, Mıs. 27). [resūle, -e]

Resūlün dāyimā sözin ṭutardı
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi (Mes. 13, Mıs. 17). [resūlün, -uñ]

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı zevci Betūlüñ (Mes. 13, Mıs. 21). [resūlüñ, -uñ]

Resūlün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 7). [resūlün, -uñ]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 16). [resūlüñ, -uñ]

Resūli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 19). [resūli, -i]

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 9). [resūlüñ, -uñ]

Resūlüñ āline aṣḥābına hem
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed iy Ḫallāḳ-ı aʿẓam (Mes. 16, Mıs. 31). [resūlüñ, -uñ]

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 10). [resūle, -e]

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık (Mes. 11, Mıs. 27). [resūle, -e]

resūl-i bī-miṡāl: *"Benzersiz nebi, eşsiz resul" (Hz. Muhammed SAV).*

Biri ḥamdi Ḫudā-yı bī-zevālüñ
Biri naʿti **resūl-i bī-miṡālüñ** *(Mes. 17, Mıs. 4). [resūl-i bī-miṡālüñ, -üñ]*

resūlullāh: *Allah'ın elçisi II Hz. Muhammed.*

Resūlullāhuñ olmışdı muṭīʿi
Anuñçün Ehl-i Beytüñdür refīʿi (Mes. 13, Mıs. 23). [resūlullāhuñ, -uñ]

Resūlullāh sözine sāmiʿ idi
Dil ü cāndan özine tābiʿ idi (Mes. 14, Mıs. 17). [resūlullāh]

Resūlullāhdurur çün anuñ aṣlı
Cihāna gelmedi anuñ hiç misli (Mes. 14, Mıs. 25). [resūlullāhdurur, -durur]

revā: *Layık, uygun, yaraşır.*

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 27). [revādur, -dur]

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur (Mes. 152, Mıs. 36). [revādur, -dur]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 42). [revādur, -dur]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 33). [revādur, -dur]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uṣbu mihre ṣevher eyle (Mes. 153, Mıs. 45). [revādur, -dur]

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 67). [revādur, -dur]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 128). [revādur, -dur]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 131). [revādur, -dur]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 134). [revādur, -dur]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 16). [revā mıdur]

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 163). [revādur]

revā eyle-: *Lâyık, uygun, yerinde, münâsip kılma.*

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben *(Mes. 8, Mıs. 162). [revā eyleyem, -(y)e, -m]*

revā gör-: *Uygun görmek, yakıştırmak, kötü bir duruma layık bulmak.*

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin *(Mes. 153, Mıs. 17). [revā görürem, -ür, -em]*

revān: *Ruh, can.*

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād *(Mes. 19, Mıs. 88). [revānı, -ı]*

revān: *Hemen, derhal.*

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 62). [revān]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 44). [revān]

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 3). [revān]

Revān Ḫurşīd dilinden o mehveş
Didi bu maṭlaʿı āvāz idüp ḫoş (Mes. 42, Mıs. 25). [revān]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 2). [revān]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 11). [revān]

Revān Ḫurşīdün irüp ṣoḥbetine
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 46, Mıs. 75). [revān]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 3). [revān]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 38). [revān]

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 10). [revān]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 31). [revān]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 28). [revān]

Oluban derd ü miḥnet birle nālān
Revān naẓmına ḳıldı cānı efşān (Mes. 95, Mıs. 24). [revān]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 65). [revān]

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 49). [revān]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 65). [revān]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 61). [revān]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 7). [revān]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 7). [revān]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 12). [revān]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 31). [revān]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 29). [revān]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 2). [revān]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 3). [revān]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 21). [revān]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 87). [revān]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 83). [revān]

Oturacaḳ yir itdi anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer (Mes. 115, Mıs. 78). [revān]

Revān şehzāde çün Şādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 49). [revān]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 74). [revān]

Revān Şādīye ṣundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 21). [revān]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 27). [revāñ]

Revān Cemşīd aluben nūş ḳıldı
Dil ü cānın anuñla ḫoş ḳıldı (Mes. 117, Mıs. 69). [revān]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 85). [revān]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 129). [revān]

Revān bindi hemān bir bād-pāya
Ġam ile uġramış derd ü belāya (Mes. 118, Mıs. 7). [revān]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 10). [revān]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Ṣādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 60). [revān]

Hemān sāʿatde şeh Ṣādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 64). [revān]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 7). [revān]

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend (Mes. 129, Mıs. 47). [revān]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 18). [revān]

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 69). [revān]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 9). [revān]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 74). [revān]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 163). [revān]

Revāñ Cemşīd eliyle itdi işāret
Virür anları öldürmege icāzet (Mes. 148, Mıs. 167). [revāñ]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 81). [revān]

Hemān bir ḫāne-i ḫalvet iderler
Revān ḥāżır ḳılubanı giderler (Mes. 155, Mıs. 90). [revān]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 258). [revān]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 19). [revān]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān ṣaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 6). [revān]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 29). [revāndur, -dur]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 51). [revān]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 108). [revān]

revān çek-: *Yürümek.*

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd *(Mes. 33, Mıs. 65). [revān çekdi, -di]*

revān it-: *Sevketmek, göndermek.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir s̲ūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı **revān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 4). [revān itmek, -mek]*

revān ḳıl-: *Sevk etmek.*

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı *(Mes. 34, Mıs. 46). [revān ḳıldı, -dı]*

revān ol-: *Akıp gitmek. Salınmak.*

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 111). [revān oldı, -dı]

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāleʿ iẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 3). [revān olup, -up]

revāne ol-: *Yürüyüp gitmek.*

Revān geydi libās-ı şeb-revāne
Nigāruñ ḳaṣrına oldı revāne (Mes. 97, Mıs. 50). [revāne oldı]

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 22). [revāne oldı]

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi bī-tevaḳḳuf şehr-i ḫāna (Mes. 114, Mıs. 9). [revāne oldı]

revāne ol-: *Yola koyulmak, gitmek.*

Yir öpübeni ol merd-i yegāne
Reh-i Çīni ṭutup oldı revāne *(Mes. 158, Mıs. 44). [revāne oldı, -dı]*

revāne ol-: *Yola koyulmak, gitmek.*

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne *(Mes. 132, Mıs. 72). [revāne olup, -up]*

revān-ı aşfiyā: *Her türlü kötülükten arınmış kimselerin, ermişlerin ruhu.*

Şafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aşfiyādan vir belagat *(Mes. 1, Mıs. 30). [revān-ı aşfiyādan]*

revnaḳ: *Parlaklık, letafet.*

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde **revnaḳ**
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ *(Mes. 49, Mıs. 5). [revnaḳ]*

revnaḳ bul-: *Parlaklık, güzellik kazanmak, güzelleşmek, çekicilik kazanmak.*

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 1). [revnaḳ bulımaz]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 6). [revnaḳ bula]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 121). [revnaḳ buldı]

Ṣalaldan kāfire tīg-i Muhammed
Cihanda buldı revnak şerʿ-i Ahmed (Mes. 17, Mıs. 94). [revnak buldı]

revnaḳ vir-: *Güzellik, parlaklık, tazelik vermek II canlılık vermek, canlandırmak; neşe, keyif vermek.*

Yüzi virürdi revnaḳ āfitāba
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba (Mes. 155, Mıs. 41). [revnaḳ virürdi, -ür, -di]

Cihāna virdi ol dīn ile revnaḳ
Ki bilsünler budurur dīn-i muṭlaḳ (Mes. 7, Mıs. 119). [revnaḳ virdi]

reyāḥīn: *Reyhânlar; "reyhân"ın cem'idir.*

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 55). [reyāḥīn]

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mes. 161, Mıs. 20). [reyāḥīn]

reyḥān: *Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.*

Semen evrāḳı üzre ṣaçdı **reyhān**
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān *(Mes. 96, Mıs. 3). [reyhān]*

reʾy-i cihān-münīr: *"Dünyayı aydınlatan görüşün".*

Reʾy-i cihān-münīrüñ mirʾāt-ı Levḥ-i Maḥfūẓ
Oldı gürīz anda esrār-ı ġayb-ı mübhem *(Kas. 5, Mıs. 23). [reʾy-i cihān-münīrüñ, -üñ]*

reʾy-i münīr: *Aydınlık, parlak düşünce II yol gösterici düşünce, karar.*

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa nūr-ı żamīri ṣayḳal
Esrār-ı āsmāna **reʾy-i münīri** maḥrem *(Kas. 5, Mıs. 70). [reʾy-i münīri, -i]*

rezm: *Cenk, muharebe.*

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 15). [rezme, -e]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 23). [rezme, -e]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 30). [rezme, -e]

rezzāk: *Çok rızk veren, bütün mahlukların rızkını veren (Allah).*

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23).
[rezzāḳ]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3).
[rezzāḳ]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 55).
[rezzāḳdur, -dur]

rezzāḳ-ı ʿālem: *Dünyada bulunan her canlının rızkını veren Allah.*

Kerīm ü ʿĀlim ü **Rezzāḳ-ı ʿālem**
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem *(Mes. 2, Mıs. 11).*
[rezzāḳ-ı ʿālem]

ribāt: *Yakıp,yıkma,harap etme.*

Cihānuñ yıḳmaġa köhne **ribāṭın**
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın *(Mes. 20, Mıs. 15).*
[ribāṭın]

rıḍvān: *Cennetin kapısını bekleyen melek.*

Şu resme ḫūb idi ol ṣaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse **Rıḍvān** *(Mes. 161, Mıs. 14).*
[rıḍvān]

rifʿat: *Yücelik, yükseklik.*

Olursan çarḫ ile **rifʿatde** hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister *(Mes. 168, Mıs. 123).*
[rifʿatde, -de]

rīḥ-ı şimal: *Kuzey rüzgarı (Soğuk eser.).*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-i ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider **rīḥ-ı şimal** *(Kas. 2, Mıs. 28). [rīḥ-ı şimal]*

rikāb: *Üzengi.*

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 134).
[riḳābın, -ın]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 22).
[rikābın, -ın]

risāle: *Küçük kitap, kitapçık.*

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir **risāle**
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle *(Mes. 18, Mıs. 47).*
[risāle]

risāle: *Kitap. IIMes. (Ayat-ı Uşşak [Cemşid ü Hurşid]-Cem Sultan).*

İrişdi ḫatmine çün bu **risāle**
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle *(Mes. 169, Mıs. 1).*
[risāle]

rīş-hande ḳıl-: *Bıyık altından gülmek.*

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande *(Mes. 37, Mıs. 34).*
[rīş-ḫande ḳılma, -ma]

rivāyet: *Ar. Haber nakletmek, edilmek.*

Gelüp Mihrāba eyledi ḥikāyet
Ne kim oldıyise bir bir **rivāyet** *(Mes. 116, Mıs. 52).*
[rivāyet]

rivāyet: *Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikayesi.*

Yayıldı şehre çünkim bu **rivāyet**
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet *(Mes. 71, Mıs. 69).*
[rivāyet]

rivāyet eyle-: *Bir olay, bir haber veya sözü nakletmek.*

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 58).
[rivāyet eyledi, -di]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 11).
[rivāyet eylegil, -gil]

rivāyet it-: *Bir haberi, söz veya olayı nakletmek, anlatmak.*

Gehī ḫākānı ḳılurdı ḥikāyet
Gehī Faġfūrı iderdi rivāyet *(Mes. 105, Mıs. 36).*
[rivāyet iderdi, -er, -di]

rivāyet it-: *Bahsetmek, söz etmek.*

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı her ne ki vardı itdi rivāyet *(Mes. 109, Mıs. 28).*
[rivāyet itdi]

rivāyet ḳıl-: *Nakletmek, anlatmak, bildirmek.*

Ḳılur Mihrāb Cemşīde rivāyet
Ne oldıysa ḳamu bir bir ḥikāyet (Mes. 36, Mıs. 103). [rivāyet ḳılur]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 17). [rivāyet ḳılalum]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 17). [rivāyet ḳılduñ, -du, -ñ]

Ḳılup geçmiş tevāriḫden rivāyet
Bu resme eylemiş idi ḥikāyet (Mes. 19, Mıs. 89). [rivāyet ḳılup, -up]

riyā: *İkiyüzlülük, gösteriş.*

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 161). [riyādan, -dan]

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 200). [riyadan, -dan]

riyāż: *Bahçeler, bûstanlar.*

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḥastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 18). [riyāżı, -ı]

Riyāżı ravża-i Rıżvana döndi
Beyāzı gülsitān-ı cāna döndi (Mes. 169, Mıs. 9). [riyāżı, -ı]

riyāz-ı gülsitānı: *Gül bahçesi.*

Düzüben ḳuşlar āvāz-ı terānī
Pür itdiler **riyāz-ı gülsitānı** *(Mes. 150, Mıs. 18). [riyāz-ı gülsitānı, -ı]*

riyāż-ı ḫūb u raʿnā: *Parlak ve güzel bahçe.*

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş **riyāż-ı ḫūb u raʿnā** *(Mes. 155, Mıs. 268). [riyāż-ı ḫūb u raʿnā]*

rīz ḳıl-: *Saçmak.*

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı añа tīz *(Mes. 104, Mıs. 33). [rīz ḳılalum, -a, -lum]*

rıżā: *Ar. Razı olma, razılık, istek, hoşnutluk.*

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın (Mes. 4, Mıs. 41). [rıżāsın, -s, -ı, -n]

Çü bulmışdı rıżāyı Muṣṭafādan
Anuñçün buldı raḥmetler Ḫudādan (Mes. 12, Mıs. 29). [rıżāyı, -yı]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 16). [rıżāsın, -sın]

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 120). [rızā]

rıżā: *Razı olma, razılık, hoşnutluk || Allah'ın rızası.*

Ḥaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi saʿy idüp
Leyse lil-insāni illā mā seʿā (Gaz. 3, Mıs. 3). [rıżāsın]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 37). [rıżāñ, -ñ]

rıżān ol-: *"İzni olmak, müsaadesi olmak".*

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmaduġın itdürme iy Ḥaḳ *(Mes. 6, Mıs. 178). [rıżān olmaduġın, -ma, -dug, -ın]*

rıżāyı al: *Olur almak, kabul almak.*

Şehün derdine ḳıluban devāyı
İkisinden de aldılar rıżāyı (Mes. 154, Mıs. 118). [rıżāyı aldılar, -dı, -lar]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 164, Mıs. 29). [rıżāsın aldı, -dı]

rıżā-yı ḥaḳḳ: *Allah'ın rızası.*

Çün **rıżā-yı Ḥaḳḳı** ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre şāh-ı Evliyā *(Gaz. 3, Mıs. 15). [rıżā-yı ḥaḳḳı, -ı]*

rıżā-yı muṣṭafā: *"Hz. Muhammed'in [SAV] memnuniyeti".*

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl *(Mes. 10, Mıs. 14). [rıżā-yı muṣṭafāyı, -(y)ı]*

rīze rīze ol-: *Parça parça olmak.*

Çü düşmen göñli oldı rīze rīze
Melik ol dem eline aldı nīze *(Mes. 119, Mıs. 7). [rīze rīze oldı, -dı]*

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze *(Mes. 17, Mıs. 86). [rīze rīze olur, -ur]*

rızḳ: *Allah'ın bütün yarattıklarına verdiği nimet.*

Ḳamu ʿālemlere rızḳın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 43). [rızḳın, -ın]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 55). [rızḳın, -ı, -n]

rızḳın vir-: *Rızk verip beslemek.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ **rızḳın virürsin** bī-suʿāl *(Kas. 2, Mıs. 18). [rızḳın virürsin, -ür, -sin]*

rū göster-: *Yüz göstermek II Ortaya çıkmak.*

Girüben ḥalvete baġladı ḳapu
Kimesneye daḫı göstermedi rū (Mes. 22, Mıs. 10). [rū göstermedi, -me, -di]

Dilerseñ göstere nūr-ı Ḫudā rū
Digil kim lā ilāhe illā hüve'l-hū (Mes. 4, Mıs. 11). [rū göstere]

rübāʿī: *Divan şiirinde dört Mıs.dan meydana gelen nazım şekli.*

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 42). [rübāʿīni, -ni]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 34). [rübāʿī]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 4). [rübāʿīye, -ye]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 82). [rübāʿī]

rūḥ: *Can,nefes.*

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 16). [rūḥdur, -dur]

Ḳamu andan bulur fetḥ ü fütūḥı
Cihānuñ ḫalḳı andan buldı rūḥı (Mes. 156, Mıs. 58). [rūḥı, -ı]

rūh: *Yanak, yüz.*

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 36). [ruḫın, -ı, -n]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 48). [ruḫuñ, -uñ]

Ruḫından bellü durur nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī (Mes. 121, Mıs. 11). [ruḫından, -ı, -ñ, -dan]

Çemen içre ṣabūḥī eylediler
Anuñla tāze rūḥı eylediler (Mes. 154, Mıs. 44). [rūḥı, -ı]

Ruḫından bulur idi rengini gül
Dudaġından bulurdı ḳadrini mül (Mes. 155, Mıs. 57). [ruḫından, -ı, -n, -dan]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 232). [ruḫından, -ı, -n, -dan]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ vişāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 308). [ruḫından, -ı, -n, -dan]

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı (Mes. 155, Mıs. 130). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]

rūh u revān: *Can ve ruh.*

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña **rūḥ u revānum** *(Mes. 98, Mıs. 4). [rūḥ u revānum, -um]*

ruhbān: *Hristiyanlıkta papazlıktan önce gelen din görevliliği.*

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 39). [ruhbān]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 55). [ruhbān]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 9). [ruhbāna, -a]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 11). [ruhbāna, -a]

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Şafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 51). [ruhbāna, -a]

ruh-ı dildār: *Sevgilinin yüzü.*

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi *(Mes. 155, Mıs. 250). [ruḫ-ı dildār]*

rūh-ı kudsi: *Kutsal ruh; Cebrail.*

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince **Rūḫ-ı Ḳudsi** tarriḳū dir *(Mes. 8, Mıs. 58). [rūḫ-ı ḳudsi]*

rūḫ-ı mücessem: *Cisimleşmiş ruh, beden.*

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gūn ḫāk
Olur **rūḫ-ı mücessem** gevher-i pāk *(Mes. 2, Mıs. 50). [rūḫ-ı mücessem]*

rūḫ-ı revān: *Hayat, yaşam kaynağı.*

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 16). [rūḥ-ı revānı, -ı]

Heves ider dil ü cān göre anı
Ki oldur cismümüñ rūḥ-ı revānı (Mes. 142, Mıs. 60). [rūḥ-ı revānı, -ı]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 186). [rūḥ-ı revānum, -um]

rūḫ-ı revānı: *(Dîvan edebiyâtında yürüyen latif bir rûha benzetilen) Güzel, sevgili.*

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 68). [rūḥ-ı revānı]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 8). [rūḥ-ı revāna]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 1). [rūḥ-ı revān]

Şeker çengi çalardı ʿāşıḳāne
Ṣafā virür idi rūḥ-ı revāne (Mes. 94, Mıs. 26). [rūḥ-ı revāne]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 28). [rūḥ-ı revānum]

ruh-ı sākī: *Mecliste içki dağıtan güzelin yanağı.*

Meyüñ rengi **ruḫ-ı sāḳīye** düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı *(Mes. 49, Mıs. 9). [ruḫ-ı sāḳīye, -ye]*

rūḥ-ı ʿuşşāk: *Âşıkların canı.*

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Ṣafā bulsun sözüñden **rūḥ-ı ʿuşşāḳ** *(Mes. 165, Mıs. 8). [rūḥ-ı ʿuşşāḳ]*

ruh-ı yār: *Sevgilinin yanağı.*

Geh ider bedr-i māhı çün **ruḫ-ı yār**
Geh eyler anı çün ebrū-yı dildār *(Mes. 2, Mıs. 91). [ruḫ-ı yār]*

Şeh itdükçe **ruḫ-ı yāri** temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā *(Mes. 155, Mıs. 255). [ruḫ-ı yāri, -i]*

ruh-ı zībā: *Güzel yüz.*

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol **ruḫ-ı zībā** bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 12). [ruḫ-ı zībā]*

rūḫ-perver: *Far. Ruha kuvvet verici, ruh besleyici.*

Feṣāḥātde dilüñdür **rūḫ-perver**
Sözüñdür maʿni-i ebyāta zīver *(Mes. 169, Mıs. 23). [rūḫ-perver]*

ruḫṣat: *Ar. İzin, icazet, cevaz.*

Zihī **ruḫṣat** ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān *(Mes. 134, Mıs. 29). [ruḫṣat]*

rükūʿ: *Namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere müvâzî gelecek şekilde eğilme hareketi.*

Rükūʿuñda felek istāde oldı
Sücūduñda zemīn üftāde oldı *(Mes. 3, Mıs. 7). [rükūʿuñda, -uñ, -da]*

rūm: *Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.*

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [rūma, -a]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 15). [rūma, -a]

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 6). [rūma, -a]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 38). [rūma, -a]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [rūma, -a]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [rūma, -a]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [rūma, -a]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [rūma, -a]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 31). [rūma, -a]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 76). [rūma, -a]

Gelürken Rūma ben deryāya girdüm
Gemiye oturup ol māya girdüm (Mes. 34, Mıs. 85). [rūma, -a]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 7). [rūm]

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 24). [rūmı, -ı]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 21). [rūma, -a]

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı yigin pehlevān er (Mes. 125, Mıs. 17). [rūma, -a]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 20). [rūmı, -ı]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 23). [rūmuñ, -uñ]

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ (Mes. 125, Mıs. 24). [rūmuñ, -uñ]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 24). [rūm]

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 14). [rūmı, -ı]

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 13). [rūma, -a]

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng (Mes. 129, Mıs. 18). [rūmı, -ı]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 11). [rūmdan, -dan]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 7). [rūma, -a]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 17). [rūmdan, -dan]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 10). [rūmı, -ı]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 196). [rūma, -a]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 198). [rūma, -a]

Ḳılalum Çīn içinde ʿayş u ʿişret
Girü Rūma gelelüm bī-melālet (Mes. 163, Mıs. 134). [rūma, -a]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 2). [rūmdan, -dan]

rūm ili: *Rum diyarı || Anadolu.*

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 6). [rūm ilini]

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser (Mes. 126, Mıs. 17). [rūm ilini, -ni]

rūmī: *Rum ülkesinden olan, Anadolulu.*

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḥı Şāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 149). [rūmīler, -ler]

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür şīrīn ü merġūb (Mes. 169, Mıs. 15). [rūmī]

rūşen: *Far. 1. Aydın, ziyadar, revnaklı. 2. Açık, belli.*

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 42). [rūşen]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 47). [rūşen]

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen (Mes. 120, Mıs. 18). [rūşen]

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 52). [rūşen]

Ḳamunuñ geydügi pūlād cevşen
Ne cevşen belki günden daḫı rūşen (Mes. 125, Mıs. 12). [rūşen]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 16). [rūşen]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 23). [rūşen idi, -idi]

Meger bir gün ki rūşen idi ʿālem
Bahār ile cihān olmışdı ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 1). [rūşen idi, -idi]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 19). [rūşen idi]

rūşen eyle-: *Aydınlatmak, parlatmak.*

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 27). [rūşen eyledi, -di]

Geyüben çarḫ-ı dūn egnine cevşen
Cihān yüzini cümle eyledi rūşen (Mes. 148, Mıs. 8). [rūşen eyledi, -di]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 103). [rūşen eyler, -r]

rūşen it-: *Aydınlatmak.*

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen *(Mes. 67, Mıs. 18). [rūşen itdi]*

rūşen ḳıl-: *Aydınlatmak, ışıtmak.*

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 154). [rūşen ḳıldı, -dı]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 2). [rūşen ḳıldı]

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi siyāhı (Mes. 117, Mıs. 4). [rūşen ḳılup]

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 26). [rūşen ḳılur]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 61). [rūşen ḳılursın, -ur, -sın]

rūşen ol-: *Aydınlanmak, nurlanmak; açığa çıkmak, görünür olmak.*

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 3). [rūşen oldı, -dı]

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı (Mes. 155, Mıs. 129). [rūşen oldı, -dı]

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı (Mes. 155, Mıs. 130). [rūşen oldı, -dı]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 120). [rūşen oldı]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı rūşen
Yüzi nūrıyile ḳıldı müzeyyen (Mes. 22, Mıs. 3). [rūşen oldı]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 45). [rūşen oldı]

Cihān oldı kevākib birle rūşen
Felek ḳandīllerle oldı müzeyyen (Mes. 36, Mıs. 3). [rūşen oldı]

Cihānuñ yüzi oldı cümle rūşen
Çü oldı güneşüñ nūrı muʿayyen (Mes. 105, Mıs. 3). [rūşen oldı]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 3). [rūşen oldı]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 38). [rūşen oldı]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 46). [rūşen oldı]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḥr düşmen (Mes. 31, Mıs. 19). [rūşen olmadı, -ma, -dı]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 88). [rūşen olmış idi, -mış, -idi]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 17). [rūşen olup durur, -up, -durur]

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine maġrible maşrıḳ (Mes. 146, Mıs. 2). [rūşen olur, -ur]

rūşen ol-: *Aydınlanmak, parlamak.*

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 5). [rūşen oldı, -dı]

Egerçi gicede ḳalmış idüm ben
İrüp Ḫurşīde günüm oldı rūşen (Mes. 158, Mıs. 22). [rūşen oldı, -dı]

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen (Mes. 6, Mıs. 205). [rūşen oldı, -dı]

Çü Cemşīd atasın gördi ırāḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 44). [rūşen oldı, -dı]

Didüm Sulṭān Meḥemmed adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen (Mes. 18, Mıs. 106). [rūşen ola]

Gel iy bülbül ki ʿālem oldı gülşen
Gül ü sūsenle gülzār oldı rūşen (Mes. 26, Mıs. 2). [rūşen oldı]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 89). [rūşen oldı]

Maʿānī birle eyleyüp müzeyyen
Ḳamu beyti güneşden oldı rūşen (Mes. 18, Mıs. 102). [rūşen oldı]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 47). [rūşen olmaz]

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 10). [rūşen olur]

rūşenā: *Aydınlık, parlaklık.*

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 16). [rūşenā]

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı (Mes. 17, Mıs. 34). [rūşenāsı, -sı]

Bi-ḥamdiʿllāh bize çün āşināsın
Çerāġ-ı çeşmümüze rūşenāsın (Mes. 111, Mıs. 14). [rūşenāsın, -sın]

Cemālüñdür gözümüñ rūşenāsı
Ḫayālüñdür dil ü cān āşināsı (Mes. 136, Mıs. 11). [rūşenāsı, -sı]

rūşenālıḳ ol-: *Parıldamak.*

Anuñ būyında buldı āşinālık
Gözine oldı andan rūşenālıḳ *(Mes. 95, Mıs. 28). [rūşenālıḳ oldı, -dı]*

rūşenāsı ḳal-: *Parlaklığı kalmak, ışıltısı kalmak.*

O mihrüñ ger irişmese żiyāsı
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı *(Mes. 66, Mıs. 12). [rūşenāsı ḳalmaz idi, -maz, -idi]*

rū-siyāh ol-: *Yüzü kara olmak, yaptıklarından utanmak..*

Saçından **rū-siyāh olmışdı** ʿanber
Sözinden şuya varmış idi şekker *(Mes. 155, Mıs. 45). [rū-siyāh olmışdı, -mış, -dı]*

rüstem: *Şeh-nâme'de Zâl'ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oğlu.*

Ne Efrīdūn ḳalupdur ne ḫo **Rüstem**
Bu dār içinde olmaz kimse ḫurrem *(Mes. 168, Mıs. 81). [rüstem]*

rüstem-i cihān-gīr: *"Dünyayı tutan Rüstem, dünyaya hükmeden Rüstem".*

Sulṭān Muḥammed ol kim ḳaṣd-ı neberd idicek
Biñ **Rüstem-i cihān-gīr** ḫaylinde ola muḥaşşem *(Kas. 5, Mıs. 14). [rüstem-i cihān-gīr]*

rüsvā ol-: *Rezil olmak.*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 26). [rüsvā oluram, -ur, -am]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Şoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 108). [rüsvā olursın, -ur, -sın]

rüsvā-yı ʿaşḳ: *Aşk kepazesi.*

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş **rüsvā-yı ʿaşḳ** *(Gaz. 4, Mıs. 2). [rüsvā-yı ʿaşḳ]*

rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳıl-: *Seçkinlerin ve halkın rezili etmek.*

Beni **rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ**
Eyü adluyiken bed-nām ḳılduñ *(Mes. 114, Mıs. 35). [rüsvā-yı ḫāş u ʿām ḳılduñ, -du, -ñ]*

ruṭab: *Taze hurma II sevgilinin dudağı.*

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 223). [ruṭabdan, -dan]

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı (Mes. 155, Mıs. 254). [ruṭabla, -la]

rūy-ı ʿālem: *Yeryüzü, dünya.*

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün **rūy-ı ʿālem** *(Mes. 150, Mıs. 2). [rūy-ı ʿālem]*

rūy-ı cihān: *Yeryüzü.*

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḫaḳı *(Kas. 6, Mıs. 16). [rūy-ı cihānı, -ı]*

Meger bir ṣubḥ mihr-i āsmānī
Münevver eyledi **rūy-ı cihānı** *(Mes. 148, Mıs. 2). [rūy-ı cihānı, -ı]*

rūy-ı dilber: *Güzelin(sevgilinin) yüzü.*

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün **rūy-ı dilber** *(Mes. 2, Mıs. 136). [rūy-ı dilber]*

rūy-ı dildār: *[tas.] Sevgilinin yüzü (Cemâl-i mutlak olan Allah).*

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī şanasın **rūy-ı dildār** *(Mes. 18, Mıs. 14). [rūy-ı dildār]*

rūy-ı dünyā: *Yeryüzü, dünya.*

Çü ol ḫoş ḳoḫu oldem oldı peydā
Muʿaṭṭar oldı anda rūy-ı dünyā (Mes. 27, Mıs. 72). [rūy-ı dünyā]

Bunuñ her kim dir ise emrine lā
Görinmesün gözine rūy-ı dünyā (Mes. 17, Mıs. 118). [rūy-ı dünyā]

rūy-ı eflāk: *Gökyüzü.*

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 17). [rūy-ı eflāk]

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 38). [rūy-ı eflāk]

rūy-ı gerdūn: *Dünya, semâ, felek, gökyüzü.*

Ḳılıcı ḳorḫundan **rūy-ı gerdūn**
Olup durdu ḳamu çepçevre pür-ḫūn *(Mes. 19, Mıs. 135). [rūy-ı gerdūn]*

rūy-ı ʿitizār sür- (yüz sürmek): *İtiraz yüzünü sürmek.*

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār *(Kas. 1, Mıs. 34). [rūy-ı ʿitiẕār sür- (yüz sürmek)]*

rūy-ı mihr-i enver: *Nurlu güneşin yüzü.*

Çü peydā oldı **rūy-ı mihr-i enver**
Hümāyūn didi kim Allāhu Ekber *(Mes. 167, Mıs. 91). [rūy-ı mihr-i enver]*

rūy-ı münevver: *Parlak, ışıklı, aydınlanmış yüz.*

Ki zīrā gördi bir **rūy-ı münevver**
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver *(Mes. 167, Mıs. 93). [rūy-ı münevver]*

rūy-ı şaḥrā: *Ovanın, kırın yüzeyi.*

Görinmezdi çeriden **rūy-ı şaḥrā**
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā *(Mes. 130, Mıs. 35). [rūy-ı ṣaḥrā]*

rūy-ı vaṭan: *Vatanın yüzü, vatanın toprağı.*

Cān dimāġına ireli būy-ı vaṭan
Dil diler kim görine **rūy-ı vaṭan** *(Gaz. 50, Mıs. 2). [rūy-ı vaṭan]*

rūy-i zemīn: *Yer yüzü.*

Odur maḳṣūdı cümle ʿālemīnüñ
Odur maʿbūdı hem rūy-i zemīnüñ (Mes. 2, Mıs. 32). [rūy-i zemīnüñ, -üñ]

Ki oldur eşrefi cümle nebīnüñ
Odur peygamberi rūy-ı zemīnüñ (Mes. 7, Mıs. 104). [rūy-ı zemīnüñ, -üñ]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 99). [rūy-ı zemīnüñ, -üñ]

rūz: *Gün, gündüz.*

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 45). [rūz]

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 10). [rūz]

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu siyeh rūz (Mes. 85, Mıs. 24). [rūz]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫvāb (Mes. 96, Mıs. 46). [rūẓ]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 49). [rūz]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẓ (Mes. 101, Mıs. 4). [rūẓ]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 5). [rūz]

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz (Mes. 148, Mıs. 158). [rūz]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 3). [rūz]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 2). [rūz]

rūz ü şeb: *Gündüz ve gece.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṭḥ-i bāb (Gaz. 11, Mıs. 3). [rūz ü şeb]

Meger kim ʿaşḳ cāmın eyledi nūş
Ki ḳılur rūz u şeb naġme ḳamārī (Gaz. 17, Mıs. 8). [rūz u şeb]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 7). [rūz u şeb]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 9). [rūẕ u şeb]

Nola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz u şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 5). [rūz u şeb]

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider devr-i rüzgâr (Kas. 1, Mıs. 27). [rūz ü şeb]

Luṭfun tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār (Kas. 1, Mıs. 58). [rūz ü şeb]

Ger idersem rūz ü şeb efġān nola
Baña çün derd ile ġam hem-dem durur (Kıt. 1, Mıs. 3). [rūz ü şeb]

Çü virdi mihr-i Ḫurşīde melik dil
Giderdi rūz u şeb menzil-be-menzil (Mes. 26, Mıs. 56). [rūz u şeb]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 6). [rūz u şeb]

Ki binümle bulışmadan ṭutar rāh
Ḳılam ben ḥasret ile rūz ü şeb āh (Mes. 132, Mıs. 42). [rūz ü şeb]

rūzgār: *Far. Zaman, zamane, ahd, hengâm, dünya, cihan.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [rüzgārumuz, -u, -muz]

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rüzgār (Gaz. 46, Mıs. 16). [rüzgār]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 11). [rūzgārı, -ı]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 75). [rūzgāruñ, -uñ]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 35). [rüzgārı]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 9). [rūzgārı]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 6). [rūzgāruñ, -uñ]

Günāhum oluban ḫayruma māniʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 104). [rüzgārum, -um]

rüzgār: *Esinti, yel.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş u neşāṭ it
Ne ḫoş mevsim durur gör rüzgārı (Gaz. 16, Mıs. 10). [rüzgārı, -ı]

Göñül çünkim ṣafādan ḥişşe aldı
Görüben rüzgārı cūşa geldi (Mes. 18, Mıs. 30). [rüzgārı, -ı]

rüzgār: *Rüzgar, yel II devir, zaman, felek.*

Bu ṣaḥrā içre bini rüzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 5). [rüzgārum, -um]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ ḳarārı
Bilürsin nice döner rüzgârı (Mes. 5, Mıs. 186). [rüzgârı, -ı]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 84). [rüzgārı, -ı]

rūzī: *Bir gün.*

Çü **rūzī** ḳılduñ iy Ḥaḳ āşinālıḳ
Bititmegil daḫı hicr ü cüdālıḳ *(Mes. 65, Mıs. 11). [rūzī]*

rūz-ı bahār: *Bahar günleri.*

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün **rūz-ı bahārı** *(Gaz. 16, Mıs. 14). [rūz-ı bahārı]*

rūẕ-ı hümāyūn: *Kutlu gün, mübarek gün, saadetli gün.*

Bulur şeh Ṣādī bir rūẕ-ı hümāyūn
Hemān dem Ṣām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 7). [rūẕ-ı hümāyūn]

Bulup Cemşīd bir rūz-ı hümāyūn
Diledi Rūmdan kim ola bīrūn (Mes. 166, Mıs. 1). [rūz-ı hümāyūn]

rūz-ı mübārek: *Uğurlu, kutlu gün.*

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḥaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 1). [rūz-ı mübārek]

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler tā ki āgāh oldı Ḳayṣer (Mes. 154, Mıs. 103). [rūz-ı mübārek]

rūz-ı nevrūz: *Nevruz günü.*

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ **rūz-ı nevrūz** *(Mes. 132, Mıs. 92). [rūz-ı nevrūz]*

rūz-ı rūşen: *Aydınlık gün, gündüz.*

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu **rūz-ı rūşen** *(Mes. 74, Mıs. 34). [rūz-ı rūşen]*

Çü gördi şeh kim oldı **rūz-ı rūşen**
Fiġān u nāleler itdi belādan *(Mes. 101, Mıs. 5). [rūz-ı rūşen]*

rūz-ı veġā: *Kavga günü.*

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan ḳaşanur **rūz-ı veġāda** Żırġam *(Kas. 5, Mıs. 30). [rūz-ı veġāda, -da]*

rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān: *Cömertlik sofrası.*

Rātib ber-ān feyż-nevālüñdür ins ü cān
Rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān ʿaṭāñ oldı mūr u mār *(Kas. 1, Mıs. 44). [rūzī-ḫorān-ı ḫ∨ān, -üñ, -dür]*

rūḥu'l-ḳudüs: *Hz Cebrail.*

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 113). [rūhü'l-ḳudüs]

Eger Rūḥüʾl-ḳudüs ʿaḳla ola rehber
Göyündürür bu demde bāl ile per (Mes. 2, Mıs. 161). [rūḥüʾl-ḳudüs]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 26). [rūḥüʾl-ḳudüs]

saʿādet: *(Ar.) Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.*

Ḫoş saʿādet anuñla hemdem imiş
Ki itmedi ol resūle hīç inkār (Gaz. 1, Mıs. 9). [saʿādet]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [saʿādet]

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 3). [saʿādet]

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem (Kas. 4, Mıs. 28). [saʿādet]

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem (Kas. 4, Mıs. 50). [saʿādetle, -le]

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 6). [saʿādet]

Elā iy maẓhar-ı nūr-ı İlāhī
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 9, Mıs. 2). [saʿādet]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḥzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 12). [saʿādet]

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın (Mes. 14, Mıs. 13). [saʿādet]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 24). [saʿādet]

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür (Mes. 15, Mıs. 5). [saʿādet]

ʿAtā bustānınuñ verd-i laṭīfi
Saʿādet mülkinüñ şāh-ı şerīfi (Mes. 17, Mıs. 24). [saʿādet]

Serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī
Saʿādet çarḫınuñ ṭabende māhı (Mes. 17, Mıs. 30). [saʿādet]

Ḫuceste-aḫter ü ferḫunde ṭālīʿ
Cemālinden saʿādet nūrı lāmīʿ (Mes. 17, Mıs. 32). [saʿādet]

Özinüñ feṯḥ ü nuṣret pīşvāsı
Cünūdınuñ saʿādet reh-nümāsı (Mes. 17, Mıs. 62). [saʿādet]

Saʿādetdür kişiye ʿaşḳ-bāzī
Gerek olsun ḥaḳīḳī yā mecāzī (Mes. 19, Mıs. 51). [saʿādetdür, -dür]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 40). [saʿādet]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 34). [saʿādet]

ʿAlāyimden saʿādetdür müşehher
Ḳırān itdi çü mehle mihr-i enver (Mes. 55, Mıs. 3). [saʿādetdür, -dür]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 55). [saʿādet]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 131). [saʿādet]

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet sikke urdı nāmuñ içün (Mes. 117, Mıs. 134). [saʿādet]

Saʿādet kendüziyle oldı hem-dem
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫurrem (Mes. 122, Mıs. 15). [saʿādet]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ide ʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 51). [saʿādetle, -le]

Saña ḥōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 9). [saʿādet]

Senüñle eyleyeli ʿayş u ʿişret
Olupdur göñlüme rehber saʿādet (Mes. 164, Mıs. 4). [saʿādet]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 139). [saʿādet]

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 150). [saʿādet]

saʿādet birle şevket: *Mutluluk ve büyüklük, sevinç ve heybet.*

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 78). [saʿādet birle şevket]

saʿādet bul-: *Mutlu olmak, huzura kavuşmak, sıkıntılarından kurtulmak.*

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Şanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 22). [saʿādet buldı]

Resūlün kurretü'l-ʿaynı idi ol
Saʿādet anuñiçün buldı ol bol (Mes. 14, Mıs. 8). [saʿādet buldı]

saʿādet ir-: *Güç, kudret ve mutluluk elde etme.*

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿömr-i bī-nihāyet (Mes. 155, Mıs. 127). [saʿādet irdi, -di]

saʿādet ol-: *Mutluluk, bahtiyarlık olmak.*

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 81). [saʿādet ola, -a]

saʿādet vir-: *Mutluluk nasip etmek, mutluluk bahşetmek.*

Çü altıncı göge irdi ol māh-ı raḥmet
Ḳudümı virdi Bercīse saʿādet *(Mes. 8, Mıs. 70). [saʿādet virdi, -di]*

sāʿat: *Vakit, zaman, an.*

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü **sāʿat** bulup şāha diyelüm *(Mes. 154, Mıs. 100). [sāʿat]*

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir **sāʿatde** binüm terkim urduñ *(Mes. 163, Mıs. 32). [sāʿatde, -de]*

sāʿat: *Saat ll zaman.*

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 36). [sāʿatini, -ini]

Çü ḫoş sāʿat durur bu nice ḫoş-dem
Ki cān cānānı (y)ıla oldı hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 1). [sāʿat durur, -durur]

<u>ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār:</u> *Çetin ve kan dökücü.*

Gemi bir baḥre ṣaldum **ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār**
Bilemezem nice olur āḫir-i kār *(Mes. 109, Mıs. 43). [ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār]*

<u>ṣabā:</u> *Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 8). [ṣabā]

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 12). [ṣabā]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 9). [ṣabā]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 5). [ṣabā]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 95). [ṣabā]

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 10). [ṣabā]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 41). [ṣabādan, -dan]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [ṣabā]

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 56). [ṣabā]

Ṣabā ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi (Mes. 162, Mıs. 3). [ṣabā]

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfākı ṭutar nesīm-i ʿanber (Tb. 1, Mıs. 5). [ṣabā]

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār (Tb. 1, Mıs. 71). [ṣabā]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 1). [ṣabāyile, -y, -ile]

<u>ṣabā yili:</u> *Sabâ rüzgarı.*

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili eserken nāgehānī (Mes. 81, Mıs. 14). [ṣabā yili]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 16). [ṣabā yili]

<u>ṣabāḥ:</u> *Sabah.*

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış *(Mes. 36, Mıs. 8). [ṣabāḥuñ, -uñ]*

Çü giceye degin kesilmedi ceng
Ṣabāḥa dek ḳılurlar cenge āheng *(Mes. 148, Mıs. 134). [ṣabāḥa, -a]*

<u>ṣabāḥ ir-:</u> *Sabah olmak.*

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür *(Mes. 143, Mıs. 17). [ṣabāḥ irdi, -di-di]*

<u>ṣabāḥ ol-:</u> *Günün ışıması, ortalığın aydınlanması.*

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 36). [ṣabāḥ olınca, -ınca]

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz tā ṣabāḥ olınca raḥāt (Mes. 155, Mıs. 158). [ṣabāḥ olınca, -ınca]

Ne var ise metāʿuñdan bile al
Ṣabāḥ olduġı bigi bu yire gel (Mes. 36, Mıs. 100). [ṣabāḥ olduġı]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün şāh bildi (Mes. 81, Mıs. 10). [ṣabāh olduġını, -duġ, -ı, -nı]

Ṣabāḥ olınca ʿişret eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 27, Mıs. 245). [ṣabāḥ olınca]

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 44).
[ṣabāḥ olıncaya, -ınca, -ya]

<u>ṣabāḥa dek:</u> *Sabaha kadar.*

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün ṣāh bildi *(Mes. 81, Mıs. 9).*
[ṣabāḥa dek]

<u>ṣabaḥ-ı ʿömr:</u> *Ömür sabahı.*

Döker yüzi ṣuyın her laḥẓa yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre *(Mes. 106, Mıs. 12).*
[ṣabaḥ-ı ʿömrini, -i, -ni]

<u>ṣabāḥın ṣām it-:</u> *Sabahını akşam etmek II Kötü bir duruma düşürmek.*

Gerekdür terk-i neng ü nām idesin
Ṣabāḥın ʿömrüñüñ sen ṣām idesin *(Mes. 46, Mıs. 44). [ṣabāḥın ṣām idesin, -e, -sin]*

<u>ṣābir:</u> *Ar. Sabredici, eden, sabırlı.*

Ḳamu **ṣābirlerüñ** içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda *(Mes. 6, Mıs. 193).*
[ṣābirlerüñ, -ler, -üñ]

<u>ṣābir eyle-:</u> *Sabretmek, dayanmak, katlanmak.*

Belā vaḳtinde **ṣābir eyle** beni
Ṣafā devrinde ṣākir eyle beni *(Mes. 6, Mıs. 123).*
[ṣābir eyle]

<u>ṣābit ol-:</u> *Yerinde durmak, kımıldamamak.*

Egerçi devr ider her dem <u>s</u>evābit
Sini görmek içün oldı cümle <u>s</u>ābit *(Mes. 8, Mıs. 40).*
[<u>s</u>ābit oldı, -dı]

Anuñ ḥükminde döner bu <u>s</u>evābit
Ne yirde ṭur dise olur anda <u>s</u>ābit *(Mes. 2, Mıs. 18).*
[<u>s</u>ābit olur, -ur]

<u>ṣabr:</u> *Sabır, dayanma, katlanma.*

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 82).
[ṣabrı, -ı]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 18).
[ṣabrı, -ı]

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş verd-i gülşen (Mes. 6, Mıs. 205).
[ṣabrıyiçün, -y, -içün]

<u>ṣabr it-:</u> *Sabretmek, dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.*

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 20).
[ṣabr idem]

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 12).
[ṣabr itmiş idi, -miş, -idi]

<u>ṣabr u ḳarārı ḳal-:</u> *Artık katlanamaz, dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak.*

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī (Mes. 155, Mıs. 203). [ṣabr u ḳarārı ḳalmadı, -ma, -dı]

Belā vü miḥnet ile iy nigārum
Dükendi ḳalmadı ṣabr u ḳarārum (Mes. 82, Mıs. 18).
[ṣabr u ḳarārum ḳalmadı, -ma, -dı]

<u>ṣabr u sükūn:</u> *Sabır ve huzur.*

ʿİnān-ı iḫtiyārı gidüp elden
Gider **ṣabr u sükūnı** cān ü dilden *(Mes. 44, Mıs. 24). [ṣabr u sükūnı, -ı]*

<u>ṣabūḥī:</u> *Sabahları mahmurluk gidermek için içilen şarap.*

Elüñe al **ṣabūḥī** cām-ı gülgūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḥārı *(Gaz. 16, Mıs. 7).*
[ṣabūḥī]

<u>ṣabūḥī eyle-:</u> *Sabah şarap içmek.*

Çemen içre **ṣabūḥī eylediler**
Anuñla tāze rūḥı eylediler *(Mes. 154, Mıs. 43).*
[ṣabūḥī eylediler, -di, -ler]

<u>saç:</u> *Baş derisinde bulunan kıllar.*

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(Gaz. 16, Mıs. 11).*
[saçuñdan, -uñ, -dan]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 3).
[saçuña, -uñ, -a]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 4).
[saçuñdan, -uñ, -dan]

Dem-be-dem şevḳ-ı lebüñle gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur (Gaz. 23, Mıs. 2). [saçlaruñ, -lar, -u, -ñ]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 4). [saçuñ, -uñ]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 4). [saçuñ, -uñ]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 3). [saçuñ, -uñ]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 5).
[saçuñ, -uñ]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 7).
[saçuñ, -(u)ñ]

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd eyler saçı
Ġamzesi cān almaġ ister bī-günāh (Kıt. 2, Mıs. 11).
[saçı, -ı]

Saçın dil murġına dām itmiş idi
Cihānı kendüye rām itmiş idi (Mes. 19, Mıs. 141).
[saçın, -ı, -n]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 79).
[saçın, -ın]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 115). [saçları, -lar, -ı]

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa pür-tāb u pür-çīn (Mes. 23, Mıs. 42). [saçı, -ı]

Saçın ʿuṣṣāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 45).
[saçın, -ı, -n]

Saçına göre açdum müşk-i ezfer
Dişine göre dökdüm dürr ü gevher (Mes. 23, Mıs. 85). [saçına, -ı, -n, -a]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 76).
[saçında, -ın, -da]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237).
[saçı, -ı]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [saçı, -ı]

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice ṣan āftāba (Mes. 27, Mıs. 171).
[saçını, -ı, -n, -ı]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15).
[saçı, -ı]

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış şeb āftābı (Mes. 36, Mıs. 63).
[saçı, -ı]

Hezārān dil ṣaçında beste olmış
Hezārān cān gözinden ḫasta olmış (Mes. 36, Mıs. 69). [ṣaçında, -ı, -n, -da]

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuṣṣāk içün ḳılmış selāsil (Mes. 37, Mıs. 77).
[saçını, -ı, -n, -ı]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güzer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 4).
[saçı, -ı]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 28). [saçından, -ı, -n, -dan]

Saçı miskin ḳatup bağrı demine
Diler kim nāme yaza hem-demine (Mes. 96, Mıs. 5).
[saçı, -ı]

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 9).
[saçını, -ı, -n, -ı]

Ḳulaġına girerse ṣavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül (Mes. 106, Mıs. 14).
[saçı, -ı]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 50). [saçı, -ı]

Gözi cān almaġa cādū-yı Bābil
Saçı dil almaġa misl-i selāsil (Mes. 155, Mıs. 44).
[saçı, -ı]

Gehī saçı ḳılurdı müşg-i rīzān
Gehī zülfi ḳılurdı ʿanber-efşān (Mes. 155, Mıs. 239).
[saçı, -ı]

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi siḥr-i Bābil (Mes. 155, Mıs. 47).
[saçı, -ı]

Gidüben ʿaḳlı göñli oldı ḥayrān
Saçı küfrinde buldı nūr-ı īmān (Mes. 155, Mıs. 150).
[saçı, -ı]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 215).
[saçı, -ı]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 32).
[saçından, -ı, -n, -dan]

Saçından rū-siyāh olmışdı ʿanber
Sözinden ṣuya varmış idi şekker (Mes. 155, Mıs. 45). [saçından, -ı, -n, -dan]

Özüñden başuma irdi saʿādet
Saçuñdan baña ʿömr-i bī-nihāyet (Mes. 155, Mıs. 128). [saçuñdan, -uñ, -dan]

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 193). [saçuñdan, -uñ, -dan]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 99). [saçı, -ı]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 46).
[saçuñ, -uñ]

Her dem ġam ile olur perīşan
Dil olduġıçün saçuña mensūb (Tb. 1, Mıs. 44).
[saçuña, -uñ, -a]

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb (Tb. 1, Mıs. 39).
[saçuñda, -uñ, -da]

<u>saç-:</u> *Saçmak, serpmek, dağıtmak, yaymak.*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ yoġ u varı (Gaz. 17, Mıs. 13).
[ṣaçar, -ar]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 47). [ṣaçdı, -dı]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 90).
[ṣaçdı, -dı]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 26).
[ṣaçardı, -ar, -dı]

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 8).
[ṣaçılmış, -ıl, -mış]

Dehāñ açup ṣaçar dilden nebātı
Ki işiden bulur āb-ı ḥayātı (Mes. 42, Mıs. 23).
[ṣaçar, -ar]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 2).
[ṣaçdı, -dı]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 86). [saçdı, -dı]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 3).
[ṣaçdı, -dı]

Ṣaçar cevlān idüben ʿāleme nūr
Cihān içinde olur nūrı meşhūr (Mes. 67, Mıs. 21).
[ṣaçar, -ar]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 4).
[ṣaçardı, -ar, -dı]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 6).
[ṣaçdı, -dı]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 30). [ṣaçar, -ar]

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 21).
[saçıldı, -ıl, -dı]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 10).
[ṣaçıldı, -ıl, -dı]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Şaçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 232). [şaçarlar, -ar, -lar]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna şaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 6). [şaç]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher şaç (Mes. 35, Mıs. 4). [şaç]

Şaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 45). [şaçar, -ar]

Kimesne bir işi itmez ġarażsuz
Kimesne gevheri şaçmaz ġarażsuz (Mes. 46, Mıs. 24). [şaçmaz, -maz]

Dil açup şaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 3). [şaç]

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dilberā
Ayaġuña şaçmaġa dürr-i ḫoş-āb (Gaz. 11, Mıs. 8). [şaçmaġa, -maġ, -a]

Şaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Iraġ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 65). [şaçuban, -uban]

Şaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 71). [şaçarlar, -ar, -lar]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden şaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 72). [şaçdı, -dı]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı şaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 30). [şaçdı, -dı]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 32). [saçdı, -dı]

Semen evrāḳı üzre şaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān (Mes. 96, Mıs. 3). [şaçdı, -dı]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden şaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 38). [şaçdı, -dı]

Hemān dem yüzine gül-āb şaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 9). [şaçdı, -dı]

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Şaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber (Mes. 151, Mıs. 28). [şaçup, -up]

Şu resme şaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 129). [şaçdılar, -dı, -lar]

Şu deñlü şaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 131). [şaçdılar, -dı, -lar]

Şeb-i tīre girih zülfinden açdı
Cihāna ʿanber ile müşg şaçdı (Mes. 155, Mıs. 16). [şaçdı, -dı]

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān şaçdı şekerler (Mes. 160, Mıs. 6). [şaçdı, -dı]

İle leşker şaçıban ġāret itmiş
Bu yire gelmek içün niyyet itmiş (Mes. 129, Mıs. 15). [şaçıban, -an]

<u>şaçıl-:</u> *Dağılmak, yayılmak, dökülmek.*

Açıldı her yaña ebvāb-ı cennet
Şaçıldı her yañaya nūr-ı raḥmet *(Mes. 8, Mıs. 82). [şaçıldı, -dı]*

Şaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn *(Mes. 154, Mıs. 133). [şaçılan, -an]*

<u>şad:</u> *Pek çok, oldukça fazla.*

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire şu yirine ḳan dökdi **şad** bār *(Mes. 148, Mıs. 112). [şad]*

<u>şadā:</u> *Ses, avaz, yankı.*

Ṭoldı **şadā-yı** bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār *(Gaz. 46, Mıs. 11). [şadā-yı, -yı]*

<u>saʿd-aḫter:</u> *Yıldızı kutlu, tâlihli, uğurlu, bahtlı.*

Bulup rūz-ı mübārek **saʿd-aḫter**
Didiler tā ki āgāh oldı Ḳayṣer *(Mes. 154, Mıs. 103). [saʿd-aḫter]*

<u>şadef:</u> *İçinde inci bulunan deniz hayvanı.*

Ḳılur dürri **şadef** içinde ḥāṣıl
Mehi geh nāḳış eyler gāh kâmil *(Mes. 2, Mıs. 37). [şadef]*

<u>şādık:</u> *Ar. Sahih, doğru, gerçek.*

Çü Cemşīdi bu resme bildi **şādıḳ**
O daḫı oldı cāndan aña ʿāşıḳ *(Mes. 45, Mıs. 83). [ṣādıḳ]*

<u>şādık:</u> *(Ar.) Dostluğunda samîmî ve vefâlı olan, dostluk bağlarının gerektirdiği vefâyı gösteren, sadâkatli (kimse).*

Ṣādıḳ idi cihāna ṭapmadı hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār *(Gaz. 1, Mıs. 11). [ṣādıḳ]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı (Kas. 6, Mıs. 6). [ṣādıḳlar, -lar]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 47). [ṣādıḳ]

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz raḥmet-i Raḥmāna lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 21). [ṣādıḳ]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [ṣādıḳ]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [ṣādıḳ]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 12). [ṣādıḳ]

Egerçi kim durur ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Degül durur aña Ḫurşīd lāyıḳ (Mes. 121, Mıs. 25). [ṣādıḳ durur]

İkümüz ʿaşk içinde ṣādıḳ idük
Biri birimüze biz ʿāşıḳ idük (Mes. 155, Mıs. 171). [ṣādıḳ idük, - -i, -dü, -k]

<u>şādık ol-:</u> *Sözünde durmak, sadık olmak, bağlı kalmak, vefalı olmak.*

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 6). [ṣādıḳ ol]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 300). [ṣādıḳ ola, -a]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 310). [ṣādıḳ ola, -a]

Ne yirde kim ola maʿṣūḳ u ʿāşıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [ṣādıḳ olalar, -a, -lar]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 93). [ṣādıḳ olasın]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 98). [ṣādıḳ olasın]

ʿİbādet ḳıl Ḥaḳa lāyıḳ olasın
Ḫudānuñ ʿaşḳına ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 196). [ṣādıḳ olasın]

Olduġıyçün rāh-ı dīnde ṣādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 17). [ṣādıḳ olduġıyçün, -duġ, -ıyçün]

Bular çün rāh-ı dīnde ṣādıḳ oldı
ʿİnāyet Ḥaḳdan ikisinde buldı (Mes. 16, Mıs. 5). [ṣādıḳ oldı, -dı]

<u>şādıḳlıġ:</u> *Sadakatlilik.*

Yolumda göreyüm **şādıḳlıġını**
Bileyüm nicedir ʿaşıḳluġını *(Mes. 46, Mıs. 83). [ṣādıḳlıġını, -ı, -nı]*

<u>şadr:</u> *Göğüs.*

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi **şadra** geçdi *(Mes. 148, Mıs. 120). [ṣadra, -a]*

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā **şadriyiçün** her velīnüñ *(Mes. 6, Mıs. 200). [ṣadriyiçün]*

<u>şaf:</u> *Sıra, dizi.*

Ḳanġı **şafda** ki ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 33). [ṣafda, -da]*

<u>şaf düz-:</u> *Saflar halinde dizilmek.*

Bunı diyübeni **şaf düzdi** leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser *(Mes. 148, Mıs. 55). [ṣaf düzdi, -di]*

<u>şāf eyle-:</u> *Saf hâle getirmek, arındırmak.*

İçüñ ṭaşuñı **şāf eyle** riyādan
Ki bulasın eşer nūr-ı Ḫudādan *(Mes. 5, Mıs. 161). [ṣāf eyle]*

şāf it-: *Temizlemek, arındırmak.*

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı **şāf it** riyadan *(Mes. 5, Mıs. 200). [ṣāf it]*

şāf ol-: *Saf olmak, temiz olmak, temizlenmek, arınmak.*

Her işde fikr idüben eyle inṣāf
Ki ola cān ü dilüñ āyīnesi ṣāf *(Mes. 5, Mıs. 170). [ṣāf ola]*

şaf ṭut-: *Sıra halinde dizilmek, sıra sıra dizilmek.*

Gelüp ol yirde muṭribler ṭutar ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef *(Mes. 117, Mıs. 63). [ṣaf ṭutar]*

Gelüp muṭribler anda **şaf ṭutarlar**
Muġannīler daḫı hem kef ṭutarlar *(Mes. 20, Mıs. 25). [ṣaf ṭutarlar]*

Melāyik **şaf ṭutuban** ḳarşu ḳarşu
Sürerlerdi Muḥammed izine rū *(Mes. 8, Mıs. 83). [ṣaf ṭutuban, -uban]*

Oturdı ḳarşu muṭribler ṭutup ṣaf
Muġannīler daḫı hem ṭutdılar kef *(Mes. 154, Mıs. 51). [ṣaf ṭutup, -up]*

ṣafā: *Mekke dolaylarında hac ibadetinin yapıldığı yerlerden biri olup hacıların burası ile Merve adı verilen yer arasında Hz. Hacer'in o dönemde yapmış olduğu gidiş ve geliş hareketini dört gidiş, üç geliş olarak aynen uygulanan yer.*

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḫüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem **ṣafā** ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 4). [ṣafā]*

ṣafā: *1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik. 2. Eğlence, neşe, zevk. 3. Saflık, berraklık.*

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 322). [ṣafālar birle, -birle]

Yirinden ṭurubānı ṣād u ḫandān
Ṣafālar birle ḳalb ü cānı ṣādān (Mes. 156, Mıs. 12). [ṣafālar birle, -birle]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle ṣadān (Mes. 156, Mıs. 26). [ṣafālar birle, -birle]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafālar birle oldı göñli bī-ġam (Mes. 164, Mıs. 28). [ṣafālar birle, -lar, -birle]

Cihānun yoḳdur iy dilber ḳarārı
Ṣafāyıla geçür leyl ü nehārı (Gaz. 17, Mıs. 2). [ṣafāyıla, -y, -ıla]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [ṣafā]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay (Gaz. 42, Mıs. 1). [ṣafā]

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 10). [ṣafādan, -dan]

Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn (Mes. 6, Mıs. 225). [ṣafā]

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde ṣākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 124). [ṣafā]

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu ṣākirlerüñ içün ṣafāda (Mes. 6, Mıs. 194). [ṣafāda, -da]

Bu ṣaḥrāda ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl (Mes. 6, Mıs. 98). [ṣafāñı, -ñ, -ı]

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 13). [ṣafā]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 15). [ṣafāsın, -(s)ı, -n]

Göñül çünkim ṣafādan ḥiṣṣe aldı
Görüben rūzgārı cūşa geldi (Mes. 18, Mıs. 29). [ṣafādan, -dan]

Çü hātif naġmesini eyledüm gūş
Ṣafāsından dil ü cān eyleye cūş (Mes. 18, Mıs. 84). [ṣafāsından, -sı, -n, -dan]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 28).
[ṣāfāyıla, -y, -ıla]

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 88).
[ṣafālar, -lar]

Ġam ile olmaġıl ʿālemde mūnis
Ṣafālarla hemīşe eyle meclis (Mes. 21, Mıs. 108).
[ṣafālarla, -larla]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 143). [ṣafāyile, -y, -ile]

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 115).
[ṣafayile, -y, -ile]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 24).
[ṣafāsı, -s, -ı]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 18).
[ṣafādan, -dan]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 19).
[ṣafādan, -dan]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27).
[ṣafā]

Didi derdüñ irür cāna cefāsı
Eyitdi ʿāşıḳuñ oldur ṣafāsı (Mes. 47, Mıs. 6). [ṣafāsı, -sı]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 3).
[ṣafādan, -dan]

Gice olınca içerler cām-ı bāde
Ḳamusınuñ dil ü cānı ṣafāda (Mes. 52, Mıs. 28).
[ṣafāda, -da]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 3).
[ṣafādan, -dan]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 50).
[ṣafādan, -dan]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 34).
[ṣafādan, -dan]

Belā vü derd ü ġam gidüp aradan
Mey-i ṣāfī içerlerdi ṣafādan (Mes. 116, Mıs. 14).
[ṣafādan, -dan]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 7).
[ṣafāsından, -sı, -n, -dan]

Buyursuñ ḳılalum ḳāyd-ı ʿārūsī
Ṣafāyile ʿalā raġmin nuḥūsī (Mes. 122, Mıs. 28).
[ṣafāyile, -y, -ile]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eyler idi
Anuñla göñlini ḫoş eyler idi (Mes. 126, Mıs. 5).
[ṣafādan, -dan]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 10).
[ṣafādan, -dan]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 66).
[ṣafālar, -lar]

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi söze çekdi ol dem (Mes. 135, Mıs. 5). [ṣafāyile, -y, -ile]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 30).
[ṣafādur, -dur]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 8).
[ṣafādan, -dan]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 61). [ṣafādan, -dan]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 68).
[ṣafālar, -lar]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 14).
[ṣafāya, -y, -a]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 10).
[ṣafālar, -lar]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 84). [ṣafā]

Dil ü cānı ṣafādan ḫurrem oldı
Hemān laḥẓa dügün āġāz ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 5). [ṣafādan, -dan]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 79). [ṣafādan, -dan]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 156). [ṣafālar, -lar]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 110). [ṣafāyı, -yı]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 156). [ṣafā]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [ṣafā]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 168). [ṣafā]

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 179). [ṣafā]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 124). [ṣafādan, -dan]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 242). [ṣafālar, -lar]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 106). [ṣafāyile, -y, -ile]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 66). [ṣafālar, -lar]

Ṣafādan cām-ı mey nūş eylediler
Belābil naġmesin gūş eylediler (Mes. 161, Mıs. 31). [ṣafādan, -dan]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āşinālıḳ (Mes. 163, Mıs. 86). [ṣafāya, -y, -a]

Sevinüben ṣafādan ḫurrem oldı
Belādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 164, Mıs. 31). [ṣafādan, -dan]

Gel iy gülzār-ı ʿaşḳuñ ʿandelībi
Ṣafā bustānınuñ murġ-ı ġarībi (Mes. 165, Mıs. 2). [ṣafā]

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 35). [ṣafālarla, -lar, -la]

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı (Mes. 167, Mıs. 21). [ṣafādan, -dan]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 20). [ṣafādan, -dan]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 29). [ṣafādan, -dan]

ṣafā bul-: *Mutlu olmak, sevinmek, sefa bulmak, huzura kavuşmak, mutlu olmak.*

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 52). [ṣafā buldı, -dı]

Girü meclisde devr eyledi aḳdāḥ
Ṣafā buldı mey ile cümle ervāḥ (Mes. 154, Mıs. 86). [ṣafā buldı, -dı]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 30). [ṣafā buldı, -dı]

Girü devr itdi meclis içre aḳdāḥ
Ṣafā buldı anuñla cümle ervāḥ (Mes. 71, Mıs. 42). [ṣafā buldı]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 2). [ṣafā bulsun, -sun]

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Ṣafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ (Mes. 165, Mıs. 8). [ṣafā bulsun, -sun]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 164, Mıs. 30). [ṣafāsın buldı, -dı]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 202). [ṣafāyı bulasın, -a, -sın]

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa zemzem (Kas. 5, Mıs. 7). [ṣafāyı bulur, -ur]

Ḳamu yirlerde nāẕır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 172). [ṣafāyı bula, -a]

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuṣṣāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uṣṣāk *(Mes. 169, Mıs. 47). [ṣafā bulmaġiçün, -maġ, -içün]*

<u>ṣafā gel-:</u> *Hoş gelmek, iyilikler, mutluluklar getirmek.*

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem *(Mes. 27, Mıs. 117). [ṣafā geldüñ]*

<u>ṣafā sür-:</u> *Vaktini zevkli, huzurlu, eğlenceli geçirmek.*

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [ṣafā sür]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī *(Mes. 21, Mıs. 54). [ṣafā sür]*

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ *(Mes. 56, Mıs. 4). [ṣafā sür]*

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm *(Mes. 155, Mıs. 160). [ṣafā sür]*

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 170). [ṣafā sür]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [ṣafā sür]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 1). [ṣafā sürdi, -di]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 54). [ṣafā sürdi, -di]

Çü Cemşīdüñ eline girdi Ḫurşīd
Ṣafā sürdi mey-i ṣāf ile Cemşīd (Mes. 161, Mıs. 10). [ṣafā sürdi, -di]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 14). [ṣafā sürdi]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 20). [ṣāfā sürdi]

Çü Efser bu kelāmı eyledi gūş
Ṣafā sürdi cefā itdi ferāmuş (Mes. 129, Mıs. 34). [ṣafā sürdi]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [ṣafā sürdi]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [ṣafā sürdi, -di]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Ṣafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 152). [ṣafā sürdi, -di]

Çü dilber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġam (Gaz. 48, Mıs. 10). [ṣafā sürdi, -di-di]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 112). [ṣafā sürdi, -di]

Ḫurrem olup cān ile sürdüm ṣafā
Dil ṣafādan alalı būy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 9). [ṣafā sürdüm, -dü, -m]

Olurken ikimüz bir būsitānda
Ṣafā sürer iken ol gülsitānda (Mes. 96, Mıs. 28). [ṣafā sürer iken, -er, -iken]

Sürerlerdi ṣafā vü şād-kāmī
Feraḥdan nūş eylerlerdi cāmı (Mes. 116, Mıs. 15). [ṣafā sürerlerdi, -er, -ler, -di]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 42). [ṣafā sürmezdi, -mez, -di]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 20). [ṣafā sürüp, -üp]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 77). [safā sürüp, -üp]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 28). [ṣafālar sür]

Biri biriyile sürdi ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 135, Mıs. 3). [ṣafālar sürdi, -di]

Çü nevbet irdi Mihrāba hemān dem
Ṣafālar sürdi göñli oldı bī-ġam (Mes. 65, Mıs. 2). [ṣafālar sürdi]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 30). [ṣafālar sürdi]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 30). [ṣafālar sürdi, -di]

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 53). [ṣafālar sürdi, -di]

Gice olınca sürdiler ṣafālar
Biri birine ḳıldılar vefālar (Mes. 70, Mıs. 43). [ṣafālar sürdiler]

İşidüp bunı Şekker-nāz u Şekker
Dil ü cān ile sürdiler ṣafālar (Mes. 92, Mıs. 22). [ṣafālar sürdiler]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İkisi daḫı sürdiler ṣafālar (Mes. 156, Mıs. 18). [ṣafālar sürdiler, -di, -ler]

Di mektūb içre daḫı iy hünerver
Çü ger çekdüm cefā sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 2). [ṣafālar sürdüm, -dü, -m]

Egerçi dehrden gördüm cefālar
Ṣon ucı ẕevḳ ile sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 12). [ṣafālar sürdüm, -dü, -m]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 83). [ṣafālar sürüben, -üben]

Sürüben dilberiyile ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 167, Mıs. 117). [ṣafālar sürüben, -üben]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 161). [ṣafālar sürübeni, -übeni]

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 59). [ṣafāsın sür]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 155, Mıs. 146). [ṣafāsın sürdi, -di]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 43). [ṣafāyı sürdi]

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 64). [ṣafāyı sür]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 26). [ṣafāyı sürem, -em]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 32). [ṣafāyı sürerdüm, -er, -dü, -m]

Sürerken ol iki ʿāşıḳ ṣafālar
Ḳılurken birbirine merḥabālar (Mes. 101, Mıs. 1). [ṣafālar sürerken]

<u>ṣafā vir-:</u> *Rahatlatmak, mutlu etmek, neş'e vermek,gönül rahatlığı vermek.*

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 13). [ṣafā virdi]

Düzetgil ʿaşḳ içinde bu kitābı
Ki cānlara ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 58). [ṣafā vire, -e]

Libās-ı naẓm birle bu kitābı
Düzetdüm kim ṣafā vire ḫiṭābı (Mes. 18, Mıs. 94). [ṣafā vire, -e]

Ḳılur dimaġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem (Kas. 4, Mıs. 41). [ṣafā virüp, -üp]

Ki cānlara ṣafā virür maḥabbet
Olur cānlar maḥabbet birle rāḥat (Mes. 19, Mıs. 15). [ṣafā virür]

Hemīşe bu durur aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür ṣafā gāhī virür ġām (Mes. 96, Mıs. 34). [ṣafā virür]

Ṣaḥn-ı câna ṣafâ virür irse
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 9). [ṣafâ virür, -ür]

Şeker çengi çalardı ʿāşıḳāne
Ṣafā virür idi rūḥ-ı revāne (Mes. 94, Mıs. 26). [ṣafā virür idi, -ür, -idi]

Ṣafā virürdi cānlara kelāmı
Eyülük ile meşhūr idi nāmı (Mes. 19, Mıs. 125). [ṣafā virürdi, -ür, -di]

Maḥabbetdür viren cāna ṣafālar
Maḥabbetdür iden derde devalar (Mes. 19, Mıs. 29). [ṣafālar viren, -en-en]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 42). [ṣafāyı vire, -e]

<u>ṣafā vü ʿişret:</u> *Zevk ve eğlence.*

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma *(Mes. 26, Mıs. 54). [ṣafā vü ʿişret]*

<u>ṣafā vü nāz:</u> *Gönül şenliği ve cilve.*

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿayş ü ʿişret eyleñ *(Mes. 40, Mıs. 56). [ṣafā vü nāzla, -la]*

<u>ṣafā vü ṣoḥbet ol-:</u> *Eğlence düzenlenmek ve sohbet etmek.*

Bu resm ile tamāmet ḳırḳ bir gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı düğün *(Mes. 154, Mıs. 88). [ṣafā vü ṣoḥbet olup, -up]*

<u>ṣafā vü ẕevḳ:</u> *Eğlence ve zevk.*

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 106). [ṣafā vü ẕevḳ]

İkisi daḥı dilden ḫurrem oldı
Ṣafā vü ẕevḳ birle bī-ġam oldı (Mes. 165, Mıs. 168). [ṣafā vü ẕevḳ birle, -birle]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 56). [ṣafā vü ẕevḳ birle, -birle]

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum (Mes. 163, Mıs. 130). [ṣafā vü ẕevḳ ile, -ile]

<u>ṣafā vü zevḳ sür-:</u> *Zevk ve eğlence içinde olmak, zevk ve eğlenceyle yaşamak.*

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 116). [ṣafā vü ẕevḳ sürdi, -di]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 197). [ṣafā vü ẕevḳ sürüp, -üp]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup geçdi taḫta oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 11). [ṣafā vü ẕevḳ sürüp, -üp]

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 44). [ṣafā vü ẕevḳ sürüp, -üp]

<u>ṣafā vü zevḳe ir-:</u> *Neşe ve lezzete ulaşma.*

Ṣafā vü ẕevḳe irerler muḫalled
ʿAṭā-yı Ḫaḳḳʿı bulurlar müʾebbed *(Mes. 4, Mıs. 19). [ṣafā vü ẕevḳe irerler, -er, -ler]*

<u>ṣafādan rakṣa gir-:</u> *Sevinçten dans etmek.*

Ṣafādan girdi rakṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol rakṣa Nāhīd *(Mes. 44, Mıs. 5). [ṣafādan rakṣa girdi]*

<u>ṣafālar ḳıl-:</u> *Huzurlu olmak || Rahatlamak.*

Gelüben meyle ḳıldılar ṣafālar
Biribirine ḳıldılar vefālar *(Mes. 119, Mıs. 19). [ṣafālar ḳıldılar, -dı, -lar]*

<u>ṣafālar yüri-:</u> *Neşe gelmek, neşelenmek.*

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar *(Mes. 120, Mıs. 6). [ṣafālar yüridi, -di]*

<u>ṣafālıḳ bul-:</u> *Huzur ve mutluluğa erişmek.*

Kim isterse bunuñ göñlinde ola ġam
Ṣafālıḳ bulmasun ʿālemde bir dem *(Mes. 17, Mıs. 106). [ṣafālıḳ bulmasun, -ma, -sun]*

<u>ṣafāsı ol-:</u> *Sefası olmak II Mutlu, huzurlu olmak.*

Bu ḫāke ger olur ise ṣafāsı
Ḳılur altun ḳabūli kīmyāsı *(Mes. 169, Mıs. 73). [ṣafāsı olur ise, -ur, -ise]*

<u>ṣafāya uġra-:</u> *Huzur bulmak, zevk duymak.*

Çü uġradı dil ü cānı ṣafāya
Ḫiṭāb itdi hemān bād-ı ṣabāya (Mes. 81, Mıs. 21). [ṣafāya uġradı, -dı]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 31). [ṣafāya uġradı, -dı]

safā-yı muṣṭafa: *Hz. Muhammed'in safası.*

Ṣafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aṣfiyādan vir belagat *(Mes. 1, Mıs. 29). [ṣafā-yı muṣṭafadan]*

safer: *Safer ayı.*

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı *(Mes. 169, Mıs. 53). [ṣafer]*

sāfī: *Saf, halis.*

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i **ṣāfī**
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı **ṣāfī** *(Mes. 65, Mıs. 4). [ṣāfī]*

sāfī ḳıl-: *Temizlemek, temiz tutmak.*

Ḳılub gönlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı *(Mes. 5, Mıs. 201). [ṣāfī ḳılub, -ub]*

safiyyuʾllāh-ı ādem: *"Seçkin dost" anlamında Hz. Adem için kullanılan bir ifade. Kaynak: https://islamansiklopedisi.org.tr/safiyyullah.*

Ṣafiyyuʾllāh-ı Ādem ḥaḳḳıyiçün
O ḫoş dem olduġı dem ḥaḳḳıyiçün *(Mes. 6, Mıs. 201). [ṣafiyyuʾllāh-ı ādem]*

sag: *Sağ, esen.*

Gehī saġdan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 53). [saġdan, -dan]

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 9). [saġdan, -dan]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 19). [saġ]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 12). [saġ iken, -iken]

saġ it-: *İyileştirmek, sağlamlaştırmak.*

Günehden ḥaste oldum beni **saġ it**
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it *(Mes. 9, Mıs. 21). [saġ it]*

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ *(Mes. 149, Mıs. 34). [saġ itdüñ, -dü, -ñ]*

saġ ol-: *Esenlikte olmak.*

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh ṭañ degül
Kim ne bilür **saġ olan** ḥal-i dil-i bīmārdan *(Gaz. 20, Mıs. 4). [saġ olan]*

saġ ol-: *Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.*

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün **saġ olsun** itdüñ işümüz saġ *(Mes. 149, Mıs. 34). [saġ olsun, -sun]*

Didi derd ü belādan sen ırag ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile **saġ ol** *(Mes. 21, Mıs. 70). [saġ ol]*

saġ ol-: *İyileşmek, şifa bulmak.*

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ *(Mes. 130, Mıs. 46). [saġ olur idi, -ur, -idi]*

saġ u selāmet: *Sağ salim.*

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol **saġ u selāmet** *(Mes. 35, Mıs. 24). [saġ u selāmet]*

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel **saġ u selāmet** *(Mes. 165, Mıs. 144). [saġ u selāmet]*

sāġar: *Kadeh, cam, piyale.*

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [sāġar]

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe (Mes. 21, Mıs. 116). [sāġar]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 51). [sāġar]

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar (Mes. 54, Mıs. 7). [sāġar]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 4). [sāġarı]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 22). [sāġar]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 82). [sāġar]

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mes. 116, Mıs. 19). [sāġar]

Girü ʿayş u neşāt eyledi Ḳayṣer
Girü devr eyledi devrinde sāġar (Mes. 117, Mıs. 8). [sāġar]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 2). [sāġar]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 32). [sāġar]

Buluban bir mübārek rūz Ḳayṣer
Didi Ḫurşīd ki ola elümde sāġar (Mes. 154, Mıs. 4). [sāġar]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 28). [sāġar]

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat semini (Gaz. 25, Mıs. 2). [sāġar ile]

sāġar şun-: *Kadeh sunmak.*

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline şundı sāġar *(Mes. 21, Mıs. 68). [sāġar şundı, -dı]*

sāġar-ı mey: *Şarap kadehi.*

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi (Mes. 20, Mıs. 49). [sāġar-ı mey]

Arada sāġar-ı mey devr iderdi
Güzeller birbirine cevr iderdi (Mes. 36, Mıs. 147). [sāġar-ı mey]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 24). [sāġar-ı mey]

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 50). [sāġar-ı meyle, -le]

sāġar-ı mül: *Şarap kadehi.*

Gezerdi soḥbet içre **sāġar-ı mül**
Ṣürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul *(Mes. 117, Mıs. 61). [sāġar-ı mül]*

Arada yürür idi **sāġar-ı mül**
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul *(Mes. 137, Mıs. 13). [sāġar-ı mül]*

Yüridi her yaña çün **sāġar-ı mül**
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul *(Mes. 158, Mıs. 61). [sāġar-ı mül]*

Ḳılup ṣoḥbet içerken **sāġar-ı mül**
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül *(Mes. 161, Mıs. 33). [sāġar-ı mül]*

saġdıcı ol-: *Düğünde gelin veya damada kılavuzluk eden kimse olmak.*

Şehün **şaġdıcı olmış idi** Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb *(Mes. 155, Mıs. 109). [şaġdıcı olmış idi, -mış, -idi]*

saġluġ: *Sağlık, sıhhat, esenlik.*

Uġur olsun yüri **saġluġ ile** var
Berī yanı velī unıtma zinhār *(Mes. 166, Mıs. 27). [saġluġ ile, -ile]*

şāḥib-dil: *Merhametli.*

Bi-ḥamdi'llāh **şāḥib-dildür** ol Ḫān
Muʿaẓẓamdur ḳatına ehl-i ʿirfān *(Mes. 169, Mıs. 75). [şāḥib-dildür, -dür]*

şāḥib-ḥavż-ı kevser: *"Kevser havuzunun sahibi [Hz. Muhammed'in kızı Fatma'nın eşi Hz. Ali kastedilmektedir.]".*

Cihān-ı maʿrifet ḫūrşīd-i ezher
Emīr-i naḫl **şāḥib-ḥavż-ı Kevser** *(Mes. 13, Mıs. 2). [şāḥib-ḥavż-ı kevser]*

sāḥib-kırān: *Talihi yaver hükümdar.*

Ṣafā meydānınuñ **ṣāḥib-ḳırānı**
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı *(Mes. 7, Mıs. 13). [ṣāḥib-ḳırānı, -ı]*

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ **ṣāḥib-ḳırānı** *(Mes. 17, Mıs. 80). [ṣāḥib-ḳırānı, -ı]*

sāḥib-külāh: *Hükümdar; taht sahibi.*

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur **ṣāḥib-külāhı** *(Mes. 121, Mıs. 66). [ṣāḥib-külāhı, -ı]*

ṣāḥib-naẓar: *Görüş ve düşünceleri yerinde, basiretli.*

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür **ṣāḥib-naẓardur** *(Mes. 169, Mıs. 78). [ṣāḥib-naẓardur, -dur]*

ṣāḥib-velāyet: *Velilik sahibi.*

Sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat
Cihān-ı mekrümet **ṣāḥib-velāyet** *(Mes. 16, Mıs. 2). [ṣāḥib-velāyet]*

sāḥil-i rūm: *Rum sahili. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.*

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire **sāḥil-i Rūm** *(Mes. 29, Mıs. 96). [sāḥil-i rūm]*

sāḥir: *Büyücü.*

Gözi **sāḥirlere** siḥr ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi *(Mes. 155, Mıs. 35). [sāḥirlere, -ler, -e]*

ṣaḥn-ı cân: *Can meydanı.*

Ṣaḥn-ı cāna ṣafâ virür irse
Ḳadem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 9). [ṣaḥn-ı câna, -a]*

saḥn-ı gülistān: *Gül bahçesinin avlusu.*

Şu resme ḫūb idi ol **ṣaḥn-ı gülistān**
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān *(Mes. 161, Mıs. 13). [ṣaḥn-ı gülistān]*

ṣaḥrā: *Kır, ova, çöl.*

Yidinci gün kiʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 90). [saḥrā]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 91). [saḥrāya, -ya]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 92). [ṣaḥrāya, -ya]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 55). [ṣaḥrā]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [ṣahrā]

Melek-manẓar didi kim iy ḫoş-āyīn
Bu ṣaḥrāya gelüp bir āhū-yı Çīn (Mes. 61, Mıs. 2). [ṣaḥrāya, -ya]

Gehī deryāda bulaşduñ nehenge
Gehī ṣaḥrāda yār olduñ pelenge (Mes. 85, Mıs. 34). [ṣaḥrāda, -da]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 10). [ṣaḥrāya, -ya]

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 21). [ṣaḥrā]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 15). [ṣaḥrāya, -ya]

Bahār itmiş idi dünyāyı gülşen
Gül ü sūsenle ṣaḥrāyidi rūşen (Mes. 120, Mıs. 18). [ṣaḥrāyidi, -yidi]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 20). [ṣaḥrā]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 9). [ṣaḥrāya, -ya]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 33). [saḥrāya, -ya]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 23). [ṣahrāda, -da]

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāṣā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister (Mes. 141, Mıs. 2). [ṣaḥrāyı, -yı]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 11). [ṣahrāya, -ya]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol ṣaḥrāyı nemnāk (Mes. 146, Mıs. 30). [ṣaḥrāyı, -yı]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 3). [ṣaḥrā]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 32). [ṣaḥrāya, -ya]

Çü atasını gördi şāh Ṣādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 86). [ṣaḥrā]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 8). [ṣaḥrāya, -y, -a]

ṣaḥrā: *Alan, saha. II. Aşk mecrası.*

Bu **ṣaḥrā** içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 5). [ṣaḥrā]*

ṣaḥrā vü ṭaġ: *Ova ve dağ.*

Ḳamusınuñ mükemmeldi yaraġı
Çeri ṭutmış idi **ṣaḥrā vü ṭaġı** *(Mes. 124, Mıs. 16). [ṣaḥrā vü ṭaġı, -ı]*

ʿArūs-ı ṣubḥ açup yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi **ṣaḥrā vü ṭaġı** *(Mes. 156, Mıs. 8). [ṣaḥrā vü ṭaġı]*

ṣaḥrā: *Kır, ova, çöl. mec. Dünya.*

Bu **ṣaḥrāda** ʿatāñı hemdemüm ḳıl
Bu deryāda ṣafāñı maḥremüm ḳıl *(Mes. 6, Mıs. 97). [ṣaḥrāda]*

ṣaḥrā-yı firḳat: *Ayrılık çölü.*

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uṣṣāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 7). [ṣaḥrā-yı firḳat]*

ṣaḥrā-yı ḥayr: *Hayret çölü.*

Olup **ṣaḥrā-yı ḥayr** içinde gümrāh
Güneh deryāsına ġarḳ olmışam āh *(Mes. 6, Mıs. 65). [ṣaḥrā-yı ḥayr]*

ṣaḥrā-yı şām: *Şam toprakları, Şam kırı.*

Ḳamu **ṣaḥrā-yı Şām** olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar *(Mes. 124, Mıs. 9). [ṣaḥrā-yı şām]*

ṣaʿīd: *İyi ve güzel yaratılışı, üstün ahlâkı sebebiyle hak katında makbul olan, kurtulmuşlardan sayılan (kimse).*

Özidür bu iki ʿālem **saʿīdi**
Adıdur maḫzen-i raḥmet kilīdi *(Mes. 7, Mıs. 57). [saʿīdi, -i]*

saʿīd ol-: *Mutlu olmak, huzura erişmek.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem *(Kas. 4, Mıs. 19). [saʿīd oldı]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(Kas. 4, Mıs. 57). [saʿīd olur]*

saḳf: *(Ar.) Tavan, çatı.*

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki **saḳfı** çarḫ ile olmış ber-ā-ber *(Mes. 27, Mıs. 42). [saḳfı, -ı]*

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ **ṣaḳfında** bend it *(Mes. 74, Mıs. 26). [ṣaḳfında, -ı, -n, -da]*

sāḳī: *1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.*

Ḳadeḥ ṣūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [sāḳī]

Getür sāḳī içelüm cām-ı mürevvaḳ
Görelüm ḫoş bugün rūz-ı bahārı (Gaz. 16, Mıs. 13). [sāḳī]

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [sāḳī]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay (Gaz. 42, Mıs. 1). [sāḳī]

Berü ṣun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 5). [sāḳi]

Getür sāḳī mey-i bāḳī demidür
Ki cāndan dilber oldı bize hem-dem (Gaz. 48, Mıs. 13). [sāḳī]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ ṣundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 211). [sāḳī]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 105). [sāḳī]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 106). [sāḳī]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Ṣunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 67). [sāḳī]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 7). [sāḳī]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 20). [sāḳī]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 3). [sāḳīler, -ler]

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 116). [sāḳī]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Ṣādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 71). [sāḳī]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [sāḳī]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [saḳī]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [ṣāḳi]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [sāḳī]

sāḳī ol-: *İçki sunan kimse olmak.*

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Ṣunarlardı ḳamu ḫamr-ı revāḳī *(Mes. 154, Mıs. 45). [sāḳī olup, -up]*

sāḳi-i meh-rū: *Ay yüzlü içki sunan sevgili.*

Çünki furṣat virdi el iy **sāḳi-i meh-rū** bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 5). [sāḳi-i meh-rū]*

ṣaḳın-: *Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.*

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 34). [saḳın]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 48). [ṣaḳın]

Neye dek gözyaşını nehr idersin
Ṣaḳın kim berri daḫı baḥr idersin (Mes. 33, Mıs. 8). [ṣaḳın]

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Ṣaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 20). [ṣaḳınurdı, -(u)r, -dı]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 62). [saḳınmagıl, -ma, -gıl]

Sefer bir ḳıtʿadur nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden (Mes. 135, Mıs. 16). [saḳınur, -ur]

Ṣaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 37). [ṣaḳınġıl, -ġıl]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 121). [saḳın]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 84). [saḳınġıl, -ġıl]

sakın aldan-: *Asla inanma.*

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ **saḳın aldanma** anda *(Mes. 21, Mıs. 62). [saḳın aldanma]*

sākin ol-: *Yatışmak, durulmak, huzura ermek, rahat olmak, üzüntüsü geçmek.*

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin *(Mes. 27, Mıs. 12). [sākin olmaz]*

saḳın-: *Dikkat et.*

Bu işde ġafil olma ʿāḳil olġıl
Saḳınġıl cāhil olma ehl olġıl *(Mes. 5, Mıs. 30). [saḳınġıl]*

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim *(Mes. 5, Mıs. 32). [saḳınġıl]*

sāḳiyā: *Ey saki.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 1). [sāḳiyā]*

Berü ṣun **sāḳiyā** bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı *(Mes. 27, Mıs. 219). [sāḳiyā]*

saḳla-: *T. Gizlemek, örtmek.*

Velī **ṣaḳladı** ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş *(Mes. 37, Mıs. 93). [ṣaḳladı, -dı]*

Bu işi **saḳlamaġıl** iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser *(Mes. 109, Mıs. 19). [saḳlamaġıl, -ma, -ġıl]*

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne **saḳlarsın** di bārī āşikārā *(Mes. 163, Mıs. 64). [saḳlarsın, -r, -sıñ]*

saḳla-: *Muhafaza etmek, korumak, sakınmak, esirgemek.*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 21). [saḳlaġıl, -ġıl]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 259). [saḳla]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 260). [saḳla]

Budur rūy-ı zemīnüñ pādişāhı
Ḫaṭardan saḳlaġıl bunı İlahī (Mes. 17, Mıs. 100). [saḳlaġıl, -ġıl]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 68). [saḳla]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [saḳlaġıl, -ġıl]

ʿAyān itdi ḳamu rāz-ı nihāñı
Perīden ṣaḳlamadı hīç anı (Mes. 27, Mıs. 194). [ṣaḳlamadı, -dı]

şal-: *Bırakmak, yaymak.*

Biri birine ḳol **şalup** ḳoçışdı
Biri birine şeftālū ṣunışdı *(Mes. 143, Mıs. 29). [ṣalup, -up]*

şal-: *Göndermek, yollamak; bırakmak, salmak.*

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış idi
Niḳābın gül yüzinden **şalmış** idi *(Mes. 18, Mıs. 12). [ṣalmış, -mış]*

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 38). [ṣaldı, -dı]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 26). [ṣaldı, -dı]

Gemi bir baḫre ṣaldum ṣaʿb u ḫūn-ḫ∨ār
Bilemezem nice olur āḫir-i kār (Mes. 109, Mıs. 43). [ṣaldum, -dum]

Didi luṭf ile kim Ḫurşīd iy māẕer
Niçün ṣalduñ dil ü cānuma āẕer (Mes. 114, Mıs. 32). [ṣalduñ, -du, -n]

Şu deñlü zengibāre ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 5). [ṣaldı, -dı]

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı (Tb. 1, Mıs. 106). [ṣaldı, -dı]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 116). [ṣalmış, -mış]

Ḳılup biñ dürlü ṣīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 174). [ṣalmış, -mış]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāṣıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 84). [ṣalaydı, -aydı]

Bu işde çüst ü çālāk oluban ben
Ṣalayın bu belāya cān ile ten (Mes. 36, Mıs. 32). [ṣalayın, -ayın]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 55). [ṣalalum, -alum]

Ṣalaldan kāfire tīg-i Muhammed
Cihanda buldı revnak ṣerʿ-i Ahmed (Mes. 17, Mıs. 93). [ṣalaldan, -al, -dan]

sālār-ı ʿacem: *"Acem'in reisi, İranlıların önderi.".*

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki **sālār-ı ʿAcem** ṣāh-ı ʿArabʾdur *(Mes. 7, Mıs. 38). [sālār-ı ʿacem]*

sālār-ı ʿālem: *Âlemin başkomutanı.*

Gelür Ḳayṣer ḳatına ṣād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy **sālār-ı ʿālem** *(Mes. 118, Mıs. 14). [sālār-ı ʿālem]*

sālar-ı dīn: *Dinin büyüğü, reisi, başı.*

Eyā ḫatm-i rüsül ṣāh-ı ṭarīḳat
Eyā **sālar-ı dīn** tāc-ı şerīʿat *(Mes. 9, Mıs. 62). [sālar-ı dīn]*

sālim ol-: *Uzak, güvenli ve emin olmak.*

Varur ṣād u feraḥ Ḫurşīde ḥādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim *(Mes. 36, Mıs. 52). [sālim ol]*

salṭanat: *Hükümdarlık, sultanlık ‖ hakimiyet, güç.*

Iraġ olma cihānda **salṭanatdan**
Özüñ dūr olmasun bu memleketden *(Mes. 165, Mıs. 55). [salṭanatdan, -dan]*

Hemīşe **salṭanatla** pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol *(Mes. 165, Mıs. 51). [salṭanatla, -la]*

sāmiʿ: *Dinleyen, dinleyici.*

Resūlullāh sözine **sāmi**ʿ idi
Dil ü cāndan özine tābiʿ idi *(Mes. 14, Mıs. 17). [sāmiʿ]*

şamşām-ı şārim: *"Keskin kılıç".*

Yā Rab ne ejder olur **şamşām-ı şārimüñ** kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem *(Kas. 5, Mıs. 3). [şamşām-ı şārimüñ, -üñ]*

saña: *Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.*

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm **sañadurur**
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 69). [sañadurur, -durur]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ **saña** mihmān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 10). [saña]*

saña: *" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Hz. Muhammed).*

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt (Mes. 8, Mıs. 142). [saña]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 63). [saña]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 65). [saña]

şanʿat: *Sanat, ustalık, marifet, hüner.*

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ **şanʿatında**
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde *(Mes. 2, Mıs. 69). [ṣanʿatında, -ı, -n, -da]*

şanem: *1 Put. 2.put gibi güzel sevgili.*

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 10). [ṣanemüñ, -üñ]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 6). [ṣanem]

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 5). [ṣanemüñ, -üñ]

Nice bī-bāk olur mest gözi ol ṣanemün
Ḳaṣd ider içmeġe ḫışm ile bu baġrum ḳanını (Gaz. 25, Mıs. 13). [ṣanemün, -üñ]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Ṣāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [ṣanem]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [ṣanemā, -ā]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 17). [ṣanem]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem güş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 61). [ṣanem]

ṣanemā: *Ey güzel, ey dilber.*

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ ṣarāb ile
Dermān ider iseñ **ṣanemā** derdmendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 8). [ṣanemā]*

ṣāniʿ: *Her şeyi yaratan, sanatla var eden Allah.*

Ki sinüñ bigi zīrā ṣāniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [ṣāniʿ]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣāniʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 12). [ṣāniʿ]

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 69). [ṣāniʿ]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [ṣāniʿ]

Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [ṣāniʿ]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 25). [ṣāniʿsin, -sin*]*

ṣaniʿ-i ezel: *Başlangıcı olmayan zamanın yaratıcısı.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol **Ṣaniʿ-i ezel**
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār *(Kas. 1, Mıs. 25). [ṣaniʿ-i ezel]*

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem **Ṣāniʿ-i ezel**
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü żüʾl-menn ü Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 21). [ṣāniʿ-i ezel]*

ṣāniyeʾsneyni iż hümā fi'l-ġār: *...iki kişiden biri olarak her ikisi de mağarada iken... anlamında Tevbe Suresi 40. ayetinden alıntı: Siz peygambere yardımcı olmasanız da önemli değil. Nitekim inkârcılar onu, iki kişiden biri olarak yurdundan çıkardıklarında Allah ona yardım etmişti: Hani onlar mağaradaydılar; arkadaşına "Tasalanma! Allah bizimle beraberdir" diyordu. Derken Allah ona kendi katından bir güven duygusu indirdi, sizin göremediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkârcıların sözünü değersiz hale getirdi. Allah'ın sözü ise en yücedir. Çünkü Allah mutlak galiptir, hikmet sahibidir. (Diyanet Kuran).*

Ṣānına Ḥaḳ didi kelāmında
Ṣāniyeʾsneyni iż hümā fi'l-ġār *(Gaz. 1, Mıs. 4). [ṣāniyeʾsneyni iż hümā fi'l-ġār]*

ṣanki: *"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Ṣanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 2). [ṣanki]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 137). [ṣankim]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 138). [ṣankim]

ʿİżārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 146). [ṣankim]

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle ṣankim açdı teng-i şekker (Mes. 108, Mıs. 2). [ṣankim]

Demür ṭaġ idi ṣankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 103). [ṣankim]

ṣân: *Zannetmek.*

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 40). [ṣanma]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 6). [ṣanasın, -a, -sın]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 2). [ṣanasın, -a, -sın]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 65). [ṣanasın, -a, -sın]

Açılmışdı benefşe çün ḫaṭ-ı yār
Gül-i sūrī ṣanasın rūy-ı dildār (Mes. 18, Mıs. 14). [ṣanasın, -a, -sın]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 146). [ṣanasın, -a, -sın]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 46). [ṣanasın, -a, -sın]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 122). [ṣanasın, -a, -sın]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 132). [ṣanasın, -a, -sın]

Bugün budur ṣanasın naḳş-ı cānān
Ki olur rāḥat göricek bu dil ü cān (Mes. 23, Mıs. 113). [ṣanasın, -a, -sın]

Melikzāde çü naḳş-ı yāri buldı
Ṣanasın kim hemān dildārı buldı (Mes. 23, Mıs. 106). [ṣanasın, -a, -sın]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 100). [ṣanasın, -a, -sın]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 90). [ṣanasın, -a, -sın]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 74). [ṣanasın, -a, -sın]

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [ṣanasın, -a, -sın]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 92). [ṣanasın, -a, -sın]

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 234). [ṣanasın, -a, -sın]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 50). [ṣanasın, -a, -sın]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Ṣanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 10). [ṣanasın, -a, -sın]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 44). [ṣanasın, -a, -sın]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 66). [ṣanasın, -a, -sın]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 114). [ṣanasın, -a, -sın]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 62). [ṣanasın, -a, -sın]

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış şeb āftābı (Mes. 36, Mıs. 64). [ṣanasın, -a, -sın]

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 7). [ṣanasın, -a, -sın]

Olur ʿaksiyle anuñ bī-hūş Cemşīd
Ṣanasın aya düşdi ʿaks-i Ḫurşīd (Mes. 44, Mıs. 22). [ṣanasın, -a, -sın]

Oturdı bir araya şāh u Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 12). [ṣanasın, -a, -sın]

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı (Mes. 49, Mıs. 4). [ṣanasın, -a, -sın]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 4). [ṣanasın, -a, -sın]

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil (Mes. 52, Mıs. 10). [ṣanasın, -a, -sın]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 28). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [ṣanasın, -a, -sın]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 5). [ṣanasın, -a, -sın]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 49). [sanma]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 10). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü gördi ol iki meh-rūyı Ḫurşīd
Ṣanasın kim bulışdı aña Cemşīd (Mes. 92, Mıs. 26). [ṣanasın, -a, -sın]

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda (Mes. 96, Mıs. 29). [ṣanasın, -a, -sın]

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 23). [ṣanasın, -a, -sın]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 2). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü geldi ol māh girü ḫānesine
Bulışdı ṣanasın cānānesine (Mes. 114, Mıs. 46). [ṣanasın, -a, -sın]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 13). [ṣanasın, -a, -sın]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 14). [ṣanasın, -a, -sın]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serve ʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 28). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 22). [ṣanasın, -a, -sın]

İrişüp birbiriyile görişdi
Ṣanasın māh mihr ile bulışdı (Mes. 115, Mıs. 46). [ṣanasın, -a, -sın]

Iraḳdan Ṣādī çün Cemşīdi gördi
Ṣanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 40). [ṣanasın, -a, -sın]

Ṣanasın kim felekde iki sitāre
Ḳılurdı bunlara anlar neẓāre (Mes. 118, Mıs. 47). [ṣanasın, -a, -sın]

İki gözi ṣanasın meşʿal idi
Deḫānından ṣaçar od manġal idi (Mes. 120, Mıs. 29). [ṣanasın, -a, -sın]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 4). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 16). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Ḳamu ṣaḥrā-yı Ṣām olmışdı leşker
Ṣanasın mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 124, Mıs. 10). [ṣanasın, -a, -sın]

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlād urdı emvāc (Mes. 124, Mıs. 6). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 10). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 22). [ṣanasın, -a, -sın]

Görinmezdi çeriden rūy-ı ṣaḥrā
Ṣanasın āhenī mevc urdı deryā (Mes. 130, Mıs. 36). [ṣanasın, -a, -sın]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 34). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Oturdı iki ʿāşık bir araya
Ṣanasın kim ḳavuşdı mihr aya (Mes. 134, Mıs. 14). [ṣanasın, -a, -sın]

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Ṣanayduñ ṭāġ cevşen-pūş oldı (Mes. 146, Mıs. 22). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 12). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 22). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Ṣanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 116). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 31). [ṣanasın, -a, -sın]

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi miyānı (Mes. 155, Mıs. 37). [ṣanasın, -a, -sın]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 248). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū şīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 266). [ṣanasın, -a, -sın]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 286). [ṣanasın, -a, -sın]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Ṣanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 298). [ṣanasın, -a, -sın]

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 82). [ṣanayduñ, -a, -y, -du, -ñ]

Beni iñende şöyle ṣanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 49). [ṣanma, -ma]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 128). [ṣanma, -ma]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [ṣanmaġıl, -ma, -ġıl]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 110). [ṣanuram, -ur, -am]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 164). [ṣanasın, -a, -sın]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 70). [ṣanur, -ur]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 13). [ṣanasın, -a, -sın]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 4). [ṣanursın, -ur, -sın]

Buluban dil şeb-i zülfüñde laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 4). [ṣanasın, -a, -sın]

şân: *Sanki, güya.*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 2). [ṣan]

Özi ṣan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 127). [ṣan]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 113). [ṣan]

Hümāyūn oġlına çün pend iderdi
O pend ile anı ṣan bend iderdi (Mes. 22, Mıs. 158). [ṣan]

Ḳadeḥ devr itdi ol devrān içinde
Ḳadeḥ ṣan kim beden mey cān içinde (Mes. 27, Mıs. 216). [ṣan]

Niḳāb itmiş saçını māh-tāba
Ḥicāb olmış gice ṣan āftāba (Mes. 27, Mıs. 172). [ṣan]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 98). [ṣan]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [ṣan]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire ṣan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 86). [ṣan]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 44). [ṣan]

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿūd
Dil-i Cemşīde urur idi ṣan od (Mes. 116, Mıs. 8). [ṣan]

İder Cemşīd işāret bad-pāya
Ki ṣan binmiş idi bād-ı ṣabāya (Mes. 118, Mıs. 56). [ṣan]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 14). [ṣan]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 108). [ṣan]

Ser-i mūy idi ṣanasın dehānı
Ḳıl idi ṣan belürmezdi miyānı (Mes. 155, Mıs. 38). [ṣan]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri ṣan ṣuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 98). [ṣan]

sarāy: *Saray.*

Fikr-i ferāsetüñle mülküñ sarāyı maʿmūr
Dest-i ʿadāletüñle devlet esāsı muḥkem (Kas. 5, Mıs. 39). [sarāyı, -ı]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 160). [sarāya, -a]

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya (Mes. 27, Mıs. 166). [sarāya, -a]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 58). [sarāyı, -ı]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 9). [sarāya, -a]

Çü ol dem indiyse Ḳayṣer sarāya
Dil ü cānı ḳarışmışdı ṣafāya (Mes. 151, Mıs. 13). [sarāya, -a]

sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cān: *Cin ve insanların padişahının sarayı.*

Maḳām u menzil-i rūḥāniyāndur
Sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cāndur *(Mes. 27, Mıs. 60). [sarāy-ı pādişāh-ı ins ü cāndur, -dur]*

şarf eyle-: *Harcamak; kullanmak, tüketmek II feda etmek.*

Ḫaḳuñ yolına **şarf eyle** bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mes. 5, Mıs. 137). [ṣarf eyle]*

şarmaş-: *Sıkıca sarılmak; dolaşmak.*

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine **şarmaşdı** ol iki cān *(Mes. 155, Mıs. 262). [ṣarmaşdı, -dı]*

sarrāf-ı mahir: *Usta sarraf II güzel şiirden iyi anlayan, şiir ehli kimse.*

Demidür şimdi iy **şarrāf-ı mahir**
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir *(Mes. 1, Mıs. 67). [ṣarrāf-ı mahir]*

şat: *Satmak.*

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tağıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 57). [ṣatdum, -dum]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [ṣatar, -ar]

Ṣaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Ṣatar dendānı bigi lūʾlū-yi ter (Mes. 34, Mıs. 120). [ṣatar, -ar]

saṭr-ı peyāmberī: *"Peygamberlik satırı".*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem *(Kas. 4, Mıs. 22). [saṭr-ı peyāmberī, -i]*

savaş: *Savaş.*

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın *(Mes. 148, Mıs. 20). [ṣavaş]*

savt: *Ar. Ses, avaz.*

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle **ṣavt** u faṣāhat *(Mes. 2, Mıs. 122). [ṣavt]*

savt-ı āhū: *Ahunun sesi. ll Hurşid'in sesi.*

Çü şīrüñ pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre **şavt-ı āhū** *(Mes. 155, Mıs. 290). [ṣavt-ı āhū]*

şavt-ı bülbül: *Savt-ı bülbül: Bülbül sesi.*

Ḳulaġına girerse **şavt-ı bülbül**
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül *(Mes. 106, Mıs. 13). [ṣavt-ı bülbül]*

şavt-ı ġılāġıl eyle-: *Gulu gulu sesi çıkarmak, lıkır lıkır sesi çıkarmak, lıkırdamak.*

İçildi her yaña cām-ı belābil
Ṣürāḥi eyledi ṣavt-ı ġılāġıl *(Mes. 158, Mıs. 68). [ṣavt-ı ġılāġıl eyledi, -dı]*

şavt-ı pür-ḥāl: *Keder dolu ses.*

Şeker çekdi revān bir **şavt-ı pür-ḥāl**
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl *(Mes. 112, Mıs. 3). [ṣavt-ı pür-ḥāl]*

saʿy it-: *Çalışmak, gayret etmek II Haccın şartlarından olarak Safa ve Merve tepeleri arasında hızlı yürüme.*

Ġam Mervesine **saʿy idüben** ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 3). [saʿy idüben, -üben]*

saʿy it-: *Çalışmak, gayret etmek.*

Ḥaḳ rıżāsın ḥāṣıl itdi **saʿy idüp**
Leyse lil-insāni illā mā seʿā *(Gaz. 3, Mıs. 3). [saʿy idüp, -üp]*

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına **saʿy itmek** ḫaṭādur *(Mes. 132, Mıs. 48). [saʿy itmek, -mek]*

ṣayd: *Avlama.*

Bir āhū **ṣaydına** virüp dil ü cān
Ṣikār itmek diler anı ol aṣlān *(Mes. 67, Mıs. 5). [ṣaydına, -ı, -na]*

ṣayd it-: *Avlamak; ele geçirmek.*

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi (Mes. 36, Mıs. 71). [ṣayd iderdi, -er, -di]

Kemān ebrūları cān ṣayd iderdi
Ḫam-ı gīsuları īmān ṣayd iderdi (Mes. 36, Mıs. 72). [ṣayd iderdi, -er, -di]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı ṣīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 52). [ṣayd iderdi, -er, -di]

Gehī boynına zülfin bend iderdi
Gehī gözine özin ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 226). [ṣayd iderdi, -er, -di]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 3). [ṣayd itmeġe]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 143). [ṣayd ederdi]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 47). [ṣayd idelüm, -e, -lüm]

ṣayd-ı şeh-bāz: *Doğan kuşunun avı. ll Avcının avı.*

Gehī ḳılur iken nāz ile pervāz
Kebūter olur idi **ṣayd-ı şeh-bāz** *(Mes. 155, Mıs. 238). [ṣayd-ı şeh-bāz]*

sāye: *Far.Gölge.*

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba (Mes. 27, Mıs. 46). [sāye]

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye ṭaḳı ol sarāya (Mes. 27, Mıs. 166). [sāye]

Gören dir farḳ-ı Ferḳad pāyesidür
Sipiḥr-i lāceverdi sāyesidür (Mes. 28, Mıs. 14). [sāyesidür, -sidür]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dür
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 10). [sāye]

Ḳatından itdi Cemşīdi o meh dür
Hemāñ ol sāye bigi oldı bī-nūr (Mes. 69, Mıs. 32). [sāye]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dür
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 28). [sāye]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 148). [sāye]

sāye it-: *Gölge etmek II korumak, himaye etmek.*

Ki kebg itmişdi sāye perr-i bāzı
Biri biriyle ḳılur idi bāzī *(Mes. 27, Mıs. 53). [sāye itmişdi, -miş, -di]*

sāye şal-: *Gölgelemek; korumak, saklamak, gizlemek.*

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya *(Mes. 47, Mıs. 15). [sāye ṣalaldan, -aldan]*

sāyebān: *Gölgelik.*

Ḳurulmışdı çiçekden **sāyebānlar**
Müzeyyen idi cümle gülsitānlar *(Mes. 18, Mıs. 17). [sāyebānlar, -lar]*

Ḳurıldı ḫargeh üzre **sāyebānlar**
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser *(Mes. 154, Mıs. 7). [sāyebānlar, -lar]*

sāyebānlıḳ eyle-: *"Gölgelik etmek, şemsiye görevi yapmak, korumak".*

Felekler ḳadrine eyler sāyebānlıḳ
Melekler ḳaṣrına eyler pāsbānlıḳ *(Mes. 17, Mıs. 17). [sāyebānlıḳ eyler, -r]*

şayḳal: *Cila, parlaklık.*

Ecrām-ı rūy-ı çarḫa nūr-ı żamīri **şayḳal**
Esrār-ı āsmāna reʾy-i münīri maḥrem *(Kas. 5, Mıs. 69). [şayḳal]*

şayru: *Hasta.*

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla **şayru** *(Mes. 136, Mıs. 16). [şayru]*

şayru düş-: *Hasta düşmek, hastalanmak.*

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek **şayru düşdi** *(Mes. 142, Mıs. 12). [şayru düşdi, -di]*

şayru ol-: *Hasta olmak.*

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 20). [ṣayru oluram, -ur, -am]

Gerekmez baña senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 18). [ṣayru olmaḳ, -mak]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 17). [ṣayru olmışdı, -mış, -dı]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ḫoş-bū (Mes. 33, Mıs. 21). [ṣayru olam, -a, -m]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 4). [ṣayru oldumsa, -du, -m, -sa]

Bu ʿālemde kim içdi nūşdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 40). [ṣayru olmadı, -ma, -dı]

sāz: *Saz, musiki.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 2). [sāzuñı, -uñı]

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫoşdur meclis içre āvāze-i ney (Gaz. 42, Mıs. 7). [sāzuñı, -uñı]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89). [sāz]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 92). [sāza, -a]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 22). [sāzın, -ın]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 17). [sāza, -a]

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Ṣıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz (Mes. 51, Mıs. 3). [sāzā, -a]

Muġannīler çeküp sūẕ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 16). [sāza, -a]

Meġer Ḫurşīd iderken nāle vü āh
Ḳulaġına irişdi ol sāz nāgāh (Mes. 92, Mıs. 8). [sāz]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 5). [sāza, -a]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 9). [sāzı, -ı]

Girü Ḫurşīd ḳıldı ʿayş ü ʿişret
Girü çengiler itdi sāza ḳuvvet (Mes. 94, Mıs. 20). [sāza, -a]

Giceye dek ḳılurlar ʿayş u ʿişret
Muġannīler iderler sāza ḳuvvet (Mes. 95, Mıs. 2). [sāza, -a]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 55). [sāze, -e]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 87). [sāza, -a]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 1). [sāze, -e]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 3). [sāza, -a]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 57). [sāz]

Muġannīler çü sāza ḳıldı ḳuvvet
Ṣafā sürdi ḳamu ol ehl-i ṣoḥbet (Mes. 154, Mıs. 53). [sāza, -a]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 3). [sāza, -a]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 6). [sāza, -a]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 9). [sāzın, -ı, -n]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [sāzuñı, -uñ, -ı]

sāz eyle-: *Bir işi yapmak, başlamak.*

Nice naġme dilerseñ sāz eyle
Göñül maḳṣūdını āġāz eyle (Mes. 163, Mıs. 65). [sāz eyle]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 13). [sāz eyle]

sāz it-: *Nağme etmek, ötmek; aşkını haykırmak.*

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī üzerinde **sāz ider** ʿūd *(Mes. 27, Mıs. 50). [sāz ider]*

sāz it-: *Yapmak, etmek, icra etmek.*

Bu naġmeyle iderken derdümi sāz
Baña hātifden irişdi bir āvāz *(Mes. 18, Mıs. 37). [sāz iderken, -er, -ken]*

sāz it-: *Çeşitli sazların katılımıyla sazlı sözlü eğlence yapmak veya uyumlu bir şekilde bir işi yapmak.*

Çü bu āhenge Ḳayṣer sāz itdi
ʿArūsī ḳılmaġa āġāz itdi (Mes. 154, Mıs. 13). [sāz itdi, -di]

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 77). [sāz idicek, -icek]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 32). [sāz idüp]

sāz ḳıl-: *Etmek, yapmak, eylemek, bir işi icra etmek.*

Dil açup **sāz ḳıl** şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden *(Mes. 165, Mıs. 3). [sāz ḳıl]*

sāz ḳıl-: *Çalgı çalmak, musiki icra etmek.*

Eline çeng aluban **sāz ḳıldı**
Bu ebyāta hemān āġāz ḳıldı *(Mes. 142, Mıs. 75). [sāz ḳıldı, -dı]*

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz *(Mes. 91, Mıs. 13). [sāz ḳıluñ, -uñ]*

sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat: *Fesahat denizinin yüzücüsü.*

Gel iy seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat
Gel iy **sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat** *(Mes. 19, Mıs. 2). [sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat]*

sebeb: *Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.*

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 6). [sebebdendür, -den, -dür]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 60). [sebebden, -den]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [sebeb]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 18). [sebep]

sebīli göster-: *"Yol göstermek, doğruyu göstermek, kaynağı bildirmek.".*

Ḳarañuda ḳalanlaruñ delīli
Yol azmışlara gösteren sebīli *(Mes. 8, Mıs. 16). [sebīli gösteren, -en]*

sebʿu'l-mesānī: *"Ve-le-kad âteynâke seb'an mine'l-mesânî ve'l-kur'âne'l-azîm" (Andolsun ki, biz sana namazlarda tekrarlanan yedi âyeti -Fâtiha'yı- ve Büyük Kur'ân'ı verdik. Hicr, 15/87) âyetine işaret edilmektedir.*

Bu ḫod **sebʿu'l-mesānīdür** didiler
Kelīmu'llāh-ı sānīdür didiler *(Mes. 28, Mıs. 73). [sebʿu'l-mesānīdür, -dür]*

sebz: *Yeşil.*

Ḳurulaldan berü bu **sebz** çāder
Bu resme görmeyüpdür kimse duḫter *(Mes. 107, Mıs. 3). [sebz]*

sebz ü ter: *Canlı ve taze.*

Anuñçün serv dāyim **sebz ü terdür**
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür *(Mes. 163, Mıs. 123). [sebz ü terdür, -dür]*

sebze: *Çimen, yeşillik.*

Gül-i sūrīyi gör kim **sebzeyile**
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(Gaz. 16, Mıs. 3). [sebzeyile, -yile]*

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin **sebze** dībā *(Mes. 3, Mıs. 64). [sebze]*

Döşenmişdi yir üzre **sebze** dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā *(Mes. 18, Mıs. 7). [sebze]*

Cihān yüzi döşendi **sebze** dībā
Gül ü sūsen çemende oldı peydā *(Mes. 150, Mıs. 9). [sebze]*

sebze ḳıl-: *Yeşillendirmek, yeşil hale getirmek, yemyeşil yapmak.*

Ḳılursın pür-şükūfe lāle-zārı
Ḳılursın sebze ṭarf-ı cūy-bārı (Mes. 3, Mıs. 102). [sebze ḳılursın, -ur, -sın]

sebze ol-: *Yeşillik olmak.*

Ḳamu yir **sebze olmışdı** ḥadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ *(Mes. 122, Mıs. 3). [sebze olmışdı, -mış, -dı]*

sebzezār: *(Fa.) Yeşillik, çayırlık, çimenlik yer.*

Ṭoldı şadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [sebzezār]

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 9). [sebzezārı, -ı]

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile ḫūn ḳılurdı sebzezārı (Mes. 84, Mıs. 10). [sebzezārı, -ı]

Görüben bāġ içinde sebzezārı
Ḳılurdı her yaña nāle ḳamārī (Mes. 130, Mıs. 65). [sebzezārı, -ı]

Mey-i gül-gūñ elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebzezārı (Gaz. 17, Mıs. 6). [sebzezārı, -ı]

secde ḳıl-: *Secde etmek.*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(Gaz. 27, Mıs. 12). [secde ḳılur]*

Nola ger **secde ḳılursam** ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secdegāh *(Kıt. 2, Mıs. 3). [secde ḳılursam, -ur, -sa, -m]*

secdegāh: *Secde edilecek yer.*

Nola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur **secdegāh** *(Kıt. 2, Mıs. 4). [secdegāh]*

sed ol-: *Bir şeyin olmasına engel olmak.*

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed *(Mes. 19, Mıs. 66). [sed olmışdur, -mış, -dur]*

sedd: *Korunmak veya geçişi engellemek için boydan boya çekilen duvar.*

O **sedde** uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳīye olabilür mi maḥrem *(Mes. 19, Mıs. 67). [sedde]*

sefer: *Yolculuk, seyahat.*

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [sefer]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 37). [seferde, -de]

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 21). [seferden, -den]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 23). [sefer]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 29). [sefer]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 39). [sefer]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 3). [sefer]

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 3). [sefer]

sefer: *Savaş yolculuğu.*

Sefer bir ḳıtʿadur nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar seferden *(Mes. 135, Mıs. 15). [sefer]*

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile *(Mes. 135, Mıs. 17). [sefer]*

Sefer bir ḳıtʿadur nār-ı saḳardan
Saḳınur ʿāḳil olanlar **seferden** *(Mes. 135, Mıs. 16). [seferden, -den]*

sefer: *Yol, yolculuk (Miraç).*

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol **seferden**
İrişdi yil bigi göge yirden *(Mes. 8, Mıs. 51). [seferden, -den]*

sefer ḳıl-: *Sefere çıkmak, yolculuğa çıkmak.*

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 20). [sefer ḳılduġıyiçün, -duġ, -ı, -yiçün]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 35). [sefer ḳıluram, -ur, -am]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 85). [sefer ḳıldı]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 108). [sefer ḳılmaġa, -maġ, -a]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 6). [sefer ḳılmaġa, -mak, -a]

Sefer esbābını eyleyüp āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāżır (Mes. 166, Mıs. 4). [sefer ḳılmaġa, -ma, -ġa]

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 9). [sefer ḳılmaġa, -mak, -a]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 28). [sefer ḳılmaḳ]

sefīd ile siyāh: *Beyaz ve siyah, ak ve kara.*

Felek ılduzlar ile oldı muraṣṣaʿ
Sefīd ile siyāh oldı mülemmaʿ *(Mes. 155, Mıs. 4). [sefīd ile siyāh]*

seg: *Köpek.*

Olara bir **seg** uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı *(Mes. 5, Mıs. 51). [seg]*

Çü **segden** bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar *(Mes. 5, Mıs. 69). [segden, -den]*

segirt: *Çabuk çabuk veya sıçrayarak bir yere doğru koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek.*

Ḳaçan kim derd ile diseydi yā hū
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū *(Mes. 73, Mıs. 30). [segirdüp, -üp]*

seḥā vü ʿadl: *Cömertlik ve adalet.*

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād *(Mes. 148, Mıs. 187). [seḫā vü ʿadle, -e]*

seḥā vü ḥilm: *Cömertlik ve yumuşaklık.*

ʿAṭā vü ʿilm ile mevṣūf idi ol
Seḫā vü ḥilm maʿrūf idi ol *(Mes. 19, Mıs. 120). [seḫā vü ḥilm]*

seḥāb: *Bulut.*

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm **seḥābı** *(Tb. 1, Mıs. 102). [seḥābı, -ı]*

sehā: *Cömertlik, el açıklığı.*

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı māyesidür (Mes. 17, Mıs. 44). [seḫāsı, -sı]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 48). [seḫāsında, -sı, -nda]

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 42). [seḫāsından, -sı, -n, -dan]

Seḫāsını göreydi Ḥātem-i Ṭayy
İderdi kendüzinüñ defterin ṭayy (Mes. 17, Mıs. 49). [seḫāsını, -s, -ı, -n, -ı]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 96). [seḫāyile, -y, -ile]

seḥāvet: *(Ar.) Cömertlik.*

Seḫāvetle kerem idi aña iş
Ol işden ġayr ḳılmaz idi cünbiş *(Mes. 13, Mıs. 19). [seḫāvetle, -le]*

seḥer: *Far. Seher vakti.*

Yā Rab **seḥerde** ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı *(Kas. 6, Mıs. 1). [seḥerde, -de]*

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Şımaġa gicenüñ Hindūlarını (Mes. 24, Mıs. 47). [seḥer]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 13). [seḥerde, -de]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [seḥer]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 13). [seḥer]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 5). [seḥer]

seḥer-gāh: *Far. Seher vakti.*

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 23). [seḥer-gāh]

Yirinden ṭurdı şeh Ṣādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Ṣāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 1). [seher-gāh]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 3). [seḥergāh]

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her sehergāh (Tb. 1, Mıs. 90). [sehergāh]

seḥergeh: *Far. Seher vakti.*

Seḥergeh pehlevān-ı çarḫ meydān
Ṭutuben eyledi her yaña cevlān (Mes. 118, Mıs. 1). [seḥergeh]

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 1). [seḥergeh]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 16). [seḥergeh]

seḥḥār: *Güçlü ve etkili büyü yapan kimse, büyücü, sihirbaz.*

Gözleri cān almaġa ḳaṣd eyledükçe iy ʿaceb
Kim durur cān ḳurtaran di ol iki **seḥḥārdan** *(Gaz. 20, Mıs. 8). [seḥḥārdan, -dan]*

sehm-i belā: *Bela oku.*

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña **sehm-i belāyı** *(Mes. 28, Mıs. 50). [sehm-i belāyı, -yı]*

sehv: *Kasıtlı yapılmayan hata / yanlış.*

Dilümi saḳlaġıl **sehv** ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden *(Mes. 1, Mıs. 21). [sehv]*

sehv ü zelel: *Yanlışlık ve eksiklik.*

Ḫalāṣ olmadı dil **sehv ü zelelden**
Rehā bulmadı cān ṭūl-ı emelden *(Mes. 169, Mıs. 105). [sehv ü zelelden, -den]*

selām: *Allah'ın (C.C.) rızasına erişmek için mü'minlerin bir birleri ile karşılaştıkların da karşılıklı olarak ettikleri dua.*

Ḫaḳdan aña dāyim irişsün selām
Ki oldı cihān ḫalḳınuñ ol ʿāḳili (Gaz. 2, Mıs. 17). [selām]

Oldu ġıyçün rāh-ı dīnde şādıḳ ol
İrsün aña Ḥaḳḳ selāmı dāyimā (Gaz. 3, Mıs. 18). [selāmı, -ı]

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp selāmü'llāhı aldı (Mes. 8, Mıs. 137). [selāmı, -ı]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol şāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 30). [selāmı, -ı]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 30). [selāmı, -ı]

Selāmı eyledükden soñra itmām
Benüm ḫālümi it dildāra iʿlām (Mes. 82, Mıs. 11). [selāmı, -ı]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 2). [selāmumı, -u, -m, -ı]

selām eyle-: *Selam vermek.*

Ḫudā gördi ki böyle oldı çün ḥāl
Biliş dille **selām eyledi** der-ḥāl *(Mes. 8, Mıs. 136). [selām eyledi]*

selām it-: *Selam ve saygınlık belirtmek, esenlik dilemek.*

Ḫudā emriyle nāgeh irdi Cibrīl
Selām idüp didi iy Muṣṭafā bil *(Mes. 8, Mıs. 28). [selām idüp]*

Selām it ben faḳīr ü bī-nevādan
Bu ben derd ü belāya mübtelādan *(Mes. 82, Mıs. 9). [selām it]*

selām ol-: *"Saygım, esenlik dileklerim ona ulaşsın" anlamında bir iyi dilek sözü.*

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 215). [selām olsun]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 17). [selām olsun]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 15). [selām olsun]

selāmet ir-: *Kurtuluşa ermek.*

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet *(Mes. 47, Mıs. 44). [selāmet irdüm, -dü, -m]*

selāmet ol-: *Esenliğe kavuşmak, kurtulmak.*

Dönen kendüsine oldı selāmet
Aña dönmeyeni ḳıldı melāmet *(Mes. 126, Mıs. 19). [selāmet oldı, -dı]*

selām-ı ḫaḳ: *Allah'ın selamı.*

Ḫaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña **selām-ı Ḫaḳ** tekrār *(Gaz. 1, Mıs. 18). [selām-ı ḫaḳ]*

Çü her dem luṭfdurur aña pīşe
Aña olsun **selām-ı Ḫaḳ** hemīşe *(Mes. 14, Mıs. 30). [selām-ı ḫaḳ]*

selāmı ḳıl-: *Selam götürmek; bir kişinin uzakta olan birine esenlik dileklerini iletmek.*

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol ṣāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 47). [selāmı ḳıl]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 27). [selāmı ḳıldı]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 18). [selāmı ḳıluban, -uban]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 17). [selāmı ḳıluñ, -uñ]

selāmı vir-: *Selam vermek.*

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı *(Mes. 132, Mıs. 89). [selāmı virdi, -di]*

selāmü'llāh: *"Allah'ın selamı".*

Selāmı işidüp kendüye geldi
ʿAleyk idüp **selāmü'llāhı** aldı *(Mes. 8, Mıs. 138). [selāmü'llāhı]*

selāmu'llāhi yā ḫayre'n-nebiyyīn: *Ey nebilerin en hayırlısı Allah'ın selamı üzerine olsun.*

Selāmu'llāhi yā ḫayre'n-nebiyyīn
ʿAleyke ve ʿale'n-nebiyyīne ecmaʿīn *(Mes. 1, Mıs. 3). [selāmu'llāhi yā ḫayre'n-nebiyyīn]*

selāsil: *Zincirler halinde, zincirleme.*

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül bağlamağa zülfi **selāsil** *(Mes. 155, Mıs. 62). [selāsil]*

selāsil ḳıl-: *Zincir yapmak, zincir haline getirmek.*

Saçını boyına ḳılmış ḥamāyil
Dil-i ʿuşşāk içün ḳılmış selāsil *(Mes. 37, Mıs. 78). [selāsil ḳılmış, -mış]*

selef: *Bir mevkide daha önce bulunan ve yerine geçilen kimse.*

Selefde rehnümā-yı rāh-ı taḥḳīḳ
Ḫalefde pīşvā-yı ehl-i taṣdīḳ *(Mes. 8, Mıs. 19). [selefde, -de]*

selmān: *Zamanın/devrin Selman'ı. Selman: 1309 - 1376. İran'ın büyük şairlerindendir. Toplam 21500 beyitten ibaret Dîvânı ile Cemşîd u Hurşîd ve Firâk-nâme isimliMes.leri vardır.*

İdüp Selmān kitābından mütercem
Bunı itdüm dil ü cānuma hem-dem (Mes. 18, Mıs. 95). [selmān]

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden (Mes. 169, Mıs. 33). [selmān]

sem: *Zehir, ağu.*

Āh kim hem-dem idelden baña dilber ġamını
İçerem sāġar ile her gice firḳat **semini** *(Gaz. 25, Mıs. 2). [semini, -i, -ni]*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi **sem** *(Kas. 5, Mıs. 72). [sem]*

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer **sem** *(Mes. 163, Mıs. 110). [sem]*

sem iç-: *Zehir içmek; sıkıntı çekmek, zorluklara katlanmak.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(Kas. 4, Mıs. 34). [sem içdi, -di]*

semā: *Göğün görünen yüzeyi, gökyüzü // Uzay, fezâ, gök.*

Semāyı gāh ḳılup zār u giryān
Zemīni güldürüp eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 101). [semāyı, -y, -ı]

Semāya cünbiş-i mā-dām virdüñ
Zemīne dāyimā ārām virdüñ (Mes. 3, Mıs. 29). [semāya, -y, -a]

Ki biniben Burāḳ-ı bād-ı pāya
Bu dem Miʿrāç içün ʿazm it semāya (Mes. 8, Mıs. 32). [semāya, -y, -a]

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 202). [semāya, -y, -a]

Każā kim ḫışm ile ine semādan
Ḳapuyı bağlasañ düşer bacadan (Mes. 20, Mıs. 99). [semādan, -dan]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Ṣanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 116). [semāya, -(y)a]

Cihānuñ yüzi oldı cümle pür-nūr
Semāda āfitāb oldı çü meşhūr (Mes. 152, Mıs. 6). [semāda, -da]

semaʿ: *Ses, seda.*

Muġannī idüp āvaz-ı terāne
Yitişdürdi **semaʿın** āsmāna *(Mes. 154, Mıs. 82). [semaʿın]*

semāʿ-ı erġanūn: *Orgun sesi, org sesi.*

Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş
Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş (Mes. 21, Mıs. 35). [semāʿ-ı erġanūnı]

Şarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş
Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş (Mes. 140, Mıs. 8). [semāʿ-ı erġanūnı, -ı]

Mey-i gülgūn cāndan itdiler nūş
Semāʿ-ı erġanūnı ḳıldılar gūş (Mes. 154, Mıs. 42). [semāʿ-ı erġanūnı]

Şarāb-ı erġavān nūş eylediler
Semāʿ-ı erġanūn gūş eylediler (Mes. 154, Mıs. 62). [semāʿ-ı erġanūn]

semāʿ-ı sāmiʿīn: *Gökyüzünün dinleyicileri, gökyüzünün işitenleri.*

Semāʿ-ı sāmiʿīne lezzet-efzā
İdüben gözlerine eyle zībā *(Mes. 1, Mıs. 45). [semāʿ-ı sāmiʿīne, -e]*

semāya çıḳ-: *Gökyüzüne çıkmak, yükseğe çıkmak; yüceltmek.*

Gehī anuñla çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem taḫt-ı serāya *(Mes. 31, Mıs. 23). [semāya çıḳardı, -ar, -dı]*

semen: *Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçek (Yasemin)*

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 174). [semen]

Semen evrāḳı üzre ṣaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān (Mes. 96, Mıs. 3). [semen]

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 114, Mıs. 7). [semende, -de]

Her eṭrāfı müzeyyendi çemende
Gül-i sūrī açılmışdı semenle (Mes. 161, Mıs. 26). [semenle, -le]

semen-ber: *Göğsü yasemin gibi beyaz olan.*

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 9). [semen-ber]

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 51). [semen-ber]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 89). [semen-ber]

Hezārān luṭf birle ol semen-ber
Didi Mihrāba ne didiyse o dilber (Mes. 37, Mıs. 19). [semen-ber]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 87). [semen-ber]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 3). [semen-ber]

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 12). [semen-ber]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 16). [semen-ber]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 1). [semen-ber]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 3). [semen-ber]

Bu sözi çün işitdüñ iy semen-ber
Ara Ḫurşīd içün bir māh-rū er (Mes. 107, Mıs. 19). [semen-ber]

Çü Ḫurşīde irişdi ol dem Efser
Görür derd ü ġam ile ol semen-ber (Mes. 114, Mıs. 12). [semen-ber]

semen-bū: *Yasemin kokulu. Semenbuy. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy **semen-bū** *(Mes. 36, Mıs. 86). [semen-bū]*

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter *(Mes. 58, Mıs. 1). [semen-bū]*

semen-būy: *Yasemin kokulu. Semenbuy. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū *(Mes. 54, Mıs. 14). [semen-būy]*

semend: *Far. At, kula at.*

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 37). [semende, -e]

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 118, Mıs. 27). [semende, -e]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 42). [semendinden]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 44). [semendinden]

semen-endām: *Yasemin endamlı. Semenendam. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū *(Mes. 54, Mıs. 13). [semen-endām]*

Çeküp cāndan **Semen-endām** āvāz
Didi Ḫurşīde ki iy bānū-yı ṭannāz *(Mes. 55, Mıs. 1). [semen-endām]*

semen-peykerler ü müşgīn-mū: *Yasemin yüzlü ve siyah saçlı.*

Gelürlerdi ardı sıra māh-rūlar
Semen-peykerler ü müşgīn-mūlar *(Mes. 37, Mıs. 84). [semen-peykerler ü müşgīn-mūlar]*

semen-rū: *Yasemin yanak.*

Semen-rūlar oturdı bir araya
Şeker-gūlar oturdı bir araya *(Mes. 22, Mıs. 109). [semen-rūlar, -lar]*

semen-rūḫ: *Yasemin yanak.*

Bilimez şeh ki ne dir ol **semen-rūḫ**
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ *(Mes. 37, Mıs. 127). [semen-rūḫ]*

Ḳaravaşı gelüp Ḫurşīde pāsuḫ
Virüben didi aña ki iy **semen-rūḫ** *(Mes. 37, Mıs. 134). [semen-rūḫ]*

semen-ruḫsār: *Yasemin yanak.*

Bilesince **semen-ruḫsār** ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller *(Mes. 25, Mıs. 101). [semen-ruḫsār]*

semen-rūyı şehenşeh: *Padişahlar sultanının yasemin yüzlüsü.*

Daḫı ol üç **semen-rūyı şehenşeh**
Ki yüzlerinden utanur idi meh *(Mes. 40, Mıs. 87). [semen-rūyı şehenşeh]*

semen-sā: *Yasemin'in kokusu gibi.*

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol **semen-sā** *(Mes. 159, Mıs. 12). [semen-sā]*

semen-ten: *Yasemin tenli.*

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy **semen-ten** *(Mes. 153, Mıs. 16). [semen-ten]*

semʿine ir-: *Kulağına ulaşmak II. Duymak.*

Bu söz çünkim şehüñ **semʿine irdi**
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi *(Mes. 132, Mıs. 123). [semʿine irdi, -di]*

sen: *Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [senden, -den]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 9). [senüñ, -üñ]

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim bana yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [senden]

Nola ḳan eyler iseñ iy perī-rū
Ki ḳan itmek saña kānūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 6). [saña, -e]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [senden, -den]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [sensüz, -süz]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 9). [sensüz, -süz]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 12). [sen]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 1). [senden, -den]

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 2). [senden, -den]

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dost
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 4). [senden, -den]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 6). [senden, -den]

Ger ola ravża-i Rıżvān gerekmez
Hemīşe bana menzil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 8). [senden, -den]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [senden, -den]

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 12). [senden, -den]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 14). [senden, -den]

Beni bir laḥza sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām idemez dil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 13). [sensüz, -süz]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 2). [sen]

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 3). [sen]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 7). [sen]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 7). [sensüz, -süz]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 5). [senden]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 2). [sensüz, -süz]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 4). [sensüz, -süz]

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 6). [sensüz, -süz]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 8). [sensüz, -süz]

Eger gülşende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 10). [sensüz, -süz]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 12). [sensüz, -süz]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 14). [sensüz, -süz]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 3). [saña, -e]

Nola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿaşḳ ile her laḥẓa cefā (Gaz. 39, Mıs. 1). [sen]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 5). [sen]

Bir nefes ḳapuñdan iy cān istemezven dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā (Gaz. 39, Mıs. 8). [senden]

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis durur ben bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā (Gaz. 39, Mıs. 10). [senden]

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1). [sen]

Bilürem kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl ḥayrān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 5). [senden, -den]

Gitmek içün ʿazm çünkim itdüñ iy cān el-vedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 2). [sensüz, -süz]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 6). [sen]

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [senden, -den]

Gerçi kim ʿazm eyledüm gitmege iy cān el-firāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 2). [sensüz, -süz]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 8). [sensüz, -süz]

Çü gördüm sen ḫabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 3). [sen]

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var (Kas. 1, Mıs. 49). [sen]

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4, Mıs. 45). [saña, -a]

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 6). [sen]

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem (Kas. 4, Mıs. 47). [sen]

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 76). [sen]

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize ẕerre-i himem (Kas. 4, Mıs. 14). [senden, -den]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 63). [senden, -den]

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 72). [senden, -den]

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 33). [seni, -i]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 18). [sensin, -sin]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 69). [sensin, -sin]

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 34). [senüñ, -üñ]

ʿĀlem muṭīʿ olur saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem (Kas. 4, Mıs. 46). [senüñ, -üñ]

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 18). [saña, -a]

Ki senden nuṭḳ bulur cümle nāṭıḳ
İder emrüñ ile keşf-i ḥaḳāyıḳ (Mes. 1, Mıs. 27). [senden, -den]

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāṣıl (Mes. 4, Mıs. 16). [saña, -a]

Dilerseñ kolasın ʿālemde rāḥat
Ḫudādan saña ḥāṣıl ola raḥmet (Mes. 4, Mıs. 28). [saña, -a]

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña Bārī Teʿālā (Mes. 4, Mıs. 50). [saña, -a]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 52). [saña, -a]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 36). [sen]

Ḫudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 28). [saña, -a]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 31). [saña, -a]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [saña, -a]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 105). [saña, -a]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 107). [saña, -a]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 109). [saña, -a]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 121). [saña, -a]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 128). [saña, -a]

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam (Mes. 5, Mıs. 131). [saña, -a]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aṣṣı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 182). [saña, -a]

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne yola git didiyise aña git (Mes. 5, Mıs. 89). [sen]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 102). [sen]

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin (Mes. 5, Mıs. 129). [sen]

Ḳılub göñlüñi ṣāfī añ Ḫudāyı
Ki cānuñda bulasın sen ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 202). [sen]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 117). [sende, -de]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 127). [sende, -de]

Gel iy Cem kendüñe eyle neṣāyiḥ
Ki ola nūr-ı Īzid sende lāyiḥ (Mes. 5, Mıs. 178). [sende, -de]

Cihān içinde olma merdüm-āzār
Ki senden olmaya Allāh bī-zār (Mes. 5, Mıs. 154). [senden, -den]

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 156). [senden, -den]

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni rāh-ı żalāle (Mes. 5, Mıs. 144). [seni, -i]

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 6). [saña, -a]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 15). [saña, -a]

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 16). [saña, -a]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 27). [saña, -a]

Kimesne saña lāyık ṭāʿat itmez
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez (Mes. 6, Mıs. 28). [saña, -a]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḥiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 45). [saña, -a]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḥiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 46). [saña, -a]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [saña, -a]

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ yola gitdüm (Mes. 6, Mıs. 176). [sen]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 219). [sen]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 220). [sen]

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan baḫş olmazsa ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 23). [senden, -den]

Ḳomadın dāne senden dāmenüme
Nidem kim ōd düşdi ḫarmanuma (Mes. 6, Mıs. 57). [senden, -den]

Günehkāram oluram ben melāmet
Eger senden irişmezse ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 72). [senden, -den]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 85). [senden, -den]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 17). [sensin, -sin]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 31). [sensin, -sin]

Umaruz raḥmetüñ Raḥman çü sensin
Bizi maġfūr ḳıl ġufrān çü sensin (Mes. 6, Mıs. 32). [sensin, -sin]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 153). [saña, -a]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 149). [sensin, -sin]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 212). [sensin, -sin]

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā (Mes. 8, Mıs. 143). [senüñçün, -üñ, -çün]

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 69). [saña, -a]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 73). [saña, -a]

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 74). [saña, -a]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 52). [sen]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 57). [sen]

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat (Mes. 9, Mıs. 76). [sen]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 18). [senden, -den]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 30). [senden, -den]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 40). [senden, -den]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 54). [senden, -den]

Çü sensin ʿālem içre şāh-ı raḥmet
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it (Mes. 9, Mıs. 9). [sensin, -sin]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 27). [sensin, -sin]

Çü sensin bu iki ʿālem emīri
Bu ben bī-çārenüñ ol dest-gīri (Mes. 9, Mıs. 31). [sensin, -sin]

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 33). [sensin, -sin]

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 47). [sensin, -sin]

Ki oḳıdukça saña raḥmet diyeler
İdeler her nefes biñ biñ duʿālar (Mes. 18, Mıs. 67). [saña, -e]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 10). [saña, -e]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 51). [saña, -e]

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 88). [saña, -e]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 110). [saña, -e]

Cihānuñ dün ü gün sür sen ṣafāsın
Ki kimse bulamaz anuñ bekāsın (Mes. 21, Mıs. 59). [sen]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 69). [sen]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 83). [sen]

Bu ben maḫmūr elinden bir ḳadeḥ sen
Aluban nūş ḳıl olġıl feraḥ sen (Mes. 21, Mıs. 84). [sen]

Belā senden ıraġ olsun hemīşe
Ḳażā senden ıraġ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 73). [senden]

Belā senden ıraġ olsun hemīşe
Ḳażā senden ıraġ olsun hemīşe (Mes. 21, Mıs. 74). [senden]

Saña ḳāngısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳāngısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 29). [saña, -e]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 50). [saña, -e]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [sen]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 64). [sende, -de]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [saña, -e]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 4). [sen]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 7). [sen]

Kerem ḳıl derdüme dermān sen eyle
Bu müşkil işümi āsān sen eyle (Mes. 24, Mıs. 8). [sen]

Şıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 26). [sen]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [sen]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 5). [sende, -de]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 38). [saña, -e]

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını bağlama va'llāhu aʿlem (Mes. 25, Mıs. 91). [saña, -e]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 4). [sen]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 73). [sen]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 75). [sen]

Çü sen olduñ bu işüñ ibtidāsı
Girü sen ol bu işüñ intihāsı (Mes. 25, Mıs. 76). [sen]

Gelüp dir anası Cemşīde cānum
Saña olsun fedā rūḥ-ı revānum (Mes. 26, Mıs. 28). [saña, -e]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 34). [saña, -e]

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl (Mes. 26, Mıs. 37). [saña, -e]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 39). [saña, -e]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 40). [saña, -e]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 9). [sen]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 36). [sen]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [saña, -e]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 115). [saña, -e]

Di kim gelmeñ saña ferḫunde olsun
Bu ʿālem cümle saña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 116). [saña, -e]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 183). [saña, -e]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [sen]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 199). [sen]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 201). [sen]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 227). [sen]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 228). [sen]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 4). [sensin, -sin]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 223). [sensin, -sin]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 224). [sensin, -sin]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 226). [sensin, -sin]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ʿāḳil
Ki ḳul olsun saña ḥāḳān u her ḳul (Mes. 28, Mıs. 18). [saña, -e]

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 79). [saña, -e]

Ber-ā-ber olmadı saña çü eçder
Hemīşe saña olsun āferīnler (Mes. 28, Mıs. 80). [saña, -e]

Ḳamumuz olmış idük ġamla ġam-nāk
Bi-ḥamdi'llāh ki sen ḳılduñ feraḥ-nāk (Mes. 28, Mıs. 78). [sen]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 32). [sen]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [sen]

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd (Mes. 30, Mıs. 47). [saña, -e]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 6). [saña, -e]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi bana
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 16). [saña, -e]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 32). [saña, -e]

Cihānuñ ḥāline ġam yime sen hīç
Ġam ile göñlüñ itme pīç-der-pīç (Mes. 33, Mıs. 47). [sen]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 49). [sen]

Seḥerde ṣıdḳ ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 14). [saña, -e]

Cihānda saña ne oldıysa ḥāṣıl
Ḳamusın di baña iy merd-i ʿāḳil (Mes. 34, Mıs. 79). [saña, -e]

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde (Mes. 34, Mıs. 60). [sen]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher ṣaç (Mes. 35, Mıs. 4). [sen]

Görindi saña ol Ḫurşīd-i enver
Bu devlet kimseye olmaz müyesser (Mes. 36, Mıs. 113). [saña, -e]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [sen]

Neye dek olayın derd ile bī-dil
Bu iş senden olur olursa ḥāṣıl (Mes. 36, Mıs. 26). [senden, -den]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Şoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 107). [sen]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 9). [sen]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [sen]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 17). [sen]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 12). [senden, -den]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 14). [saña, -e]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [saña, -e]

Çü bildüñ ḥālini raḥm eyle aña
Ki virmişdür göñül cān ile saña (Mes. 45, Mıs. 76). [saña, -e]

Bu müşkil işi bilürsin sen iy māh
Beni daḫı bu işden eyle āgāh (Mes. 45, Mıs. 35). [sen]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 11). [sen]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 67). [senden, -den]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 68). [senden, -den]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 59). [sensin, -sin]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 60). [sensin, -sin]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 42). [saña, -e]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [saña, -e]

Gerekdür terk-i neng ü nām idesin
Ṣabāḥın ʿömrüñüñ sen şām idesin (Mes. 46, Mıs. 44). [sen]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 47). [sen]

Çü gülsin sen hemīşe pāk-dāmen
Kerem ḳıl gel bu işten vāz gel sen (Mes. 46, Mıs. 48). [sen]

Daḫı sen dime kim bāzāridür ol
Ki ʿaşḳumdan benüm bāzāridür ol (Mes. 46, Mıs. 57). [sen]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61). [sen]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 62). [sen]

Didi nedür hemīşe saña pīşe
Eyitdi ʿaşḳ derdidür hemīşe (Mes. 47, Mıs. 7). [saña, -e]

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḫmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 9). [saña, -e]

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi ṭaʿn ider göñlüm Hümāya (Mes. 47, Mıs. 15). [saña, -e]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23). [saña, -e]

Didi ʿaşk olmasaydı saña hem-dem
Eyitdi cān ṣafā sürmezdi bir dem (Mes. 47, Mıs. 41). [saña, -e]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [saña, -e]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 29). [sen]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 6). [sen]

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 3). [saña, -e]

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada (Mes. 58, Mıs. 3). [saña, -e]

Görüp ṣol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 3). [sende, -de]

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 36). [saña, -e]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 31). [sen]

Bu derd ü miḥnet ile nicesin sen
Bu āh u ḥasret ile nicesin sen (Mes. 67, Mıs. 32). [sen]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [sen]

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı (Mes. 68, Mıs. 16). [sen]

Ḫaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 26). [sen]

Cihānda uġradum derd ü belāya
Oturınca senüñle bir araya (Mes. 68, Mıs. 18). [senüñle, -üñ, -le]

Anuñçün çekmişem cevr ü cefalar
Senüñle tā sürem ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 68, Mıs. 20). [senüñle, -üñ, -le]

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 4). [sen]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 9). [sen]

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm (Mes. 70, Mıs. 17). [sen]

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden (Mes. 70, Mıs. 19). [sen]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 24). [sensin, -sin]

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī (Mes. 71, Mıs. 27). [saña, -e]

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 88). [saña, -e]

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat (Mes. 71, Mıs. 20). [sen]

Nola dilber saña eylerse nāzı
Ne içün sen ḳılursın dest-bāzī (Mes. 71, Mıs. 28). [sen]

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uşanmaduñ mı içmekden piyāle (Mes. 72, Mıs. 17). [sen]

Eyā mihr-i münevver nūr-ı raḥmet
İşit saña diyeyin bir emānet (Mes. 74, Mıs. 18). [saña, -e]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgūn (Mes. 74, Mıs. 13). [sen]

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 25). [sen]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 15). [sende, -de]

Didi kim iy debīri āsmānuñ
ʿAṭıyye-baḫşı sen olduñ cihānuñ (Mes. 76, Mıs. 2). [sen]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 7). [sen]

Kanı ḳi ol dem irişüp luṭf-ı Yezdān
Sen idüñ göñlümüñ derdine dermān (Mes. 82, Mıs. 30). [sen]

Iraġ olalı senden iy dilārām
İdimez bir nefes cān u dil ārām (Mes. 82, Mıs. 25). [senden, -den]

Sen otursın iy ḳuş fāriġü'l-bāl
Beni gör ki itdi miḥnet bī-per ü bāl (Mes. 84, Mıs. 21). [sen]

Digil baña anı iy şāh-ı dil-bend
Ki ne yirden irişdi saña bu bend (Mes. 85, Mıs. 26). [saña, -e]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 31). [sen]

Çıḳar bu ʿaşḳı göñlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [sen]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 9). [saña, -e]

Ḳılıcaḳ Ḳayṣere cān ile ḫiẕmet
Bilürem kim ḳılur saña inayet (Mes. 86, Mıs. 14). [saña, -e]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 16). [sana, -e]

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna yüz bulasın (Mes. 86, Mıs. 11). [sen]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 15). [sen]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 13). [sende, -de]

Didi Mihrāba luṭf ile iy suḫanver
Baña sensin cihān içre birāder (Mes. 87, Mıs. 24). [sensin, -sin]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 25). [senüñle, -üñ, -le]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 17). [saña, -e]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 25). [senden, -den]

Baña hem-dem durur sensüz cefālar
Dil ü cānuma maḥremdür belālar (Mes. 89, Mıs. 19). [sensüz, -süz]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 22). [sensüz, -süz]

Baña sensüz eger ʿarż olsa cennet
Buçuḳ gün olmazam içinde rāḥat (Mes. 89, Mıs. 23). [sensüz, -süz]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 13). [saña, -e]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 39). [saña, -e]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 29). [senden, -den]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 25). [saña, -e]

Ḳıġır gelsün ḳatuma anları sen
Ki görem ne kişidür anları ben (Mes. 92, Mıs. 15). [sen]

Bu mektūbı sana gönderdi Cemşīd
Firāḳuñla özinden oldı nevmīd (Mes. 95, Mıs. 17). [sana, -e]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 61). [sen]

Selām olsun baña senden eyā cān
Ki her dem oluram derdüñle giryān (Mes. 96, Mıs. 15). [senden, -den]

Düşürdi bini senden ayru iy cān
Anuñçün ḳıluram feryād u efġān (Mes. 96, Mıs. 37). [senden, -den]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 39). [senden, -den]

Ḳanı ḳıldugumuz ʿayş-ı nihānī
Senüñle itdügümüz zindegānī (Mes. 96, Mıs. 26). [senüñle, -üñ, -le]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 6). [sen]

Sen ol gül bigi her dem cām elüñde
Belā vü miḥnet olmasun dilüñde (Mes. 97, Mıs. 85). [sen]

Didi āh idüp iy cān u cihānum
Fedā olsun saña rūḥ u revānum (Mes. 98, Mıs. 4). [saña, -e]

Belā gördüñ bilürem benden ayru
Beni gör kim ne çekdüm senden ayru (Mes. 98, Mıs. 8). [senden, -den]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 8). [sen]

Didi Mihrāb aña iy efser-i Rūm
Senüñle ābād durur kişver-i Rūm (Mes. 107, Mıs. 2). [senüñle, -üñ, -le]

Saña olsun eyā Mihrab maʿlūm
Ki nāgeh dün gice Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 108, Mıs. 11). [saña, -e]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 5). [saña, -e]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [saña, -e]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 4). [sen]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [sen]

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī (Mes. 109, Mıs. 17). [sen]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 10). [senden, -den]

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 5). [sen]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 18). [saña, -e]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 5). [saña, -e]

Çü sensin cismümüñ iy māḥ cānı
Ḳabūl itdüm ne kim didüñse anı (Mes. 113, Mıs. 23). [sensin, -sin]

Bu işi gerçi kim itdüm saña ben
Ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ḳıldum ḫaṭā ben (Mes. 114, Mıs. 25). [saña, -e]

Didi māder ki sen benden ne gördüñ
Ki bu ḳalʿa içinde bende urduñ (Mes. 114, Mıs. 33). [sen]

Gel iy gūyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ (Mes. 115, Mıs. 2). [sen]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 17). [sen]

Revān Ṣādīye ṣundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 22). [saña, -e]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 57). [saña, -e]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 58). [senden]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 131). [saña, -e]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 64). [saña, -e]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 62). [sen]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63). [sen]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 37). [saña, -e]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [sen]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 61). [sen]

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 71). [sen]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 73). [sen]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 20). [sen]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 45). [senden, -den]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 29). [saña, -e]

Çü Ḳayṣerden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 127, Mıs. 16). [saña, -e]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 7). [saña, -e]

Ḳıġırduban anı eyle ḫiṭābı
Nice virür saña gör ol cevābı (Mes. 128, Mıs. 44). [saña, -e]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 21). [sen]

Ḫudādan ger olur ise ʿināyet
Ḳılarsañ sen daḫı ḫoş eyü himmet (Mes. 128, Mıs. 34). [sen]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 6). [sensin, -sin]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [saña, -e]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [sen]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 12). [senden, -den]

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı (Mes. 132, Mıs. 59). [saña, -e]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 95). [saña, -e]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 118). [saña, -e]

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı (Mes. 132, Mıs. 60). [sen]

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl (Mes. 132, Mıs. 63). [sen]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [sen]

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol (Mes. 132, Mıs. 96). [seni, -i]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 11). [sen]

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o Şām-ı şūmdan sen (Mes. 135, Mıs. 12). [sen]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 32). [sen]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [sensin, -sin]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 38). [sensüz, -süz]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [senüñle, -üñ, -le]

Kim isterse ki senden ola ayru
Müdām olsun belā vü ġamla ṣayru (Mes. 136, Mıs. 15). [senden, -den]

Gerekmez baña senden ayru olmaḳ
Belā vü miḥnet ile ṣayru olmaḳ (Mes. 136, Mıs. 17). [senden]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 22). [seni, -i]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 20). [sen]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 72). [sen]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 48). [senüñ, -üñ]

Mey içüp bir arada oturalum
Bu giceyi senüñle ḫoş görelüm (Mes. 142, Mıs. 42). [senüñle, -üñ, -le]

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı zinde bī-cān (Mes. 143, Mıs. 25). [sen]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 22). [senden, -den]

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 91). [saña, -e]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 179). [saña, -e]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 180). [saña, -e]

Didi taḥsīn ü şābāş āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad (Mes. 149, Mıs. 32). [sen]

Çü himmet irişe ben ḳula senden
Ḳaçan olur ber-ā-ber bize düşmen (Mes. 149, Mıs. 51). [senden, -den]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3). [sen]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 34). [saña, -e]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 16). [sen]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 17). [sen]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 8). [senüñle, -üñ, -le]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 22). [saña, -e]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 100). [saña, -e]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 164). [saña, -e]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 161). [sen]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 162). [sen]

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister (Mes. 155, Mıs. 101). [seni, -i]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 169). [senüñdür, -üñ, -dür]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 170). [senüñdür, -üñ, -dür]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [sen]

Ne miḥnetler ki çekdüm senden ayru
Cefādan her nice oldumsa ṣayru (Mes. 158, Mıs. 3). [senden, -den]

Bi-hamdi’llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 10). [senüñ, -üñ]

Saña ḥōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 9). [saña, -e]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 15). [saña, -e]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 20). [saña, -a]

Göñülden anı istersin hemīşe
Olupdur saña anuñ ʿaşḳı pīşe (Mes. 163, Mıs. 24). [saña, -e]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 36). [saña, -e]

Çü istedügüñ oldı saña ḥāṣıl
Niçün sen olasın derd ile bī-dil (Mes. 163, Mıs. 16). [sen]

Niçün efgān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 17). [sen]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 20). [sen]

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 31). [sen]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 43). [sen]

Ne ḥācet bunca hīle idesin sen
Ġaraż maʿlūmdur ḫōd bilürem ben (Mes. 163, Mıs. 51). [sen]

Bilürem ben nedür maḳṣūduñ iy cān
Ki niçün sen ḳılursın āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 62). [sen]

Bu resme ṣanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [sen]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 117). [sen]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 80). [senden, -den]

Ne dil kim isteye senden cüdālıḳ
Ṣafāya bulmasun hīç āṣinālıḳ (Mes. 163, Mıs. 85). [senden, -den]

Ola mı kim eyā ṣemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 92). [senden, -den]

Ṣu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [senden, -den]

Seni ḳoyup eyā şāh-ı vefādār
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār (Mes. 163, Mıs. 93). [seni, -i]

Bilürem ben senüñ göñlüñ ne ister
Bahānedür bilürem saña māder (Mes. 163, Mıs. 35). [senüñ, -üñ]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 37). [senüñ, -üñ]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen ṣanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 127). [senüñle, -üñ, -le]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [saña, -e]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 15). [saña, -e]

Gerek Ḳayṣerden alasın icāzet
Ki gitmege ide saña işāret (Mes. 164, Mıs. 22). [saña, -e]

Çü Ḳayṣerden irişe saña destūr
Ki bu kişverden anda olasın dūr (Mes. 164, Mıs. 23). [saña, -e]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [sen]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 11). [senden, -den]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 8). [sensin, -sin]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 18). [senüñdür, -üñ, -dür]

Senüñle eyleyeli ʿayş u ʿişret
Olupdur göñlüme rehber saʿādet (Mes. 164, Mıs. 3). [senüñle, -üñ, -le]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 17). [senüñle, -üñ, -le]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 46). [saña, -e]

Hemīşe salṭanatla pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol (Mes. 165, Mıs. 52). [saña, -e]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 60). [sana, -e]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 70). [saña, -e]

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 149). [saña, -e]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 9). [sen]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 120). [sen]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 136). [sen]

Seni Ḥaḳ dāyimā pāyende ḳılsun
Hemīşe düşmenüñ efgende olsun (Mes. 165, Mıs. 47). [seni, -i]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 122). [senüñ, -üñ]

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 166, Mıs. 50). [saña, -e]

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar (Mes. 166, Mıs. 33). [sensüz, -süz]

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ ṣoḥbet ü ʿayş u ṣafāda (Mes. 167, Mıs. 74). [sen]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 7). [saña, -e]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 12). [saña, -e]

Ki eyülük it ṣuya ṣal sini bulur
Saña ol buñ deminde rehber olur (Mes. 168, Mıs. 46). [saña, -e]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 78). [saña, -e]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da ṣunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 86). [saña, -e]

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister (Mes. 168, Mıs. 124). [saña, -e]

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn (Mes. 168, Mıs. 126). [saña, -e]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 127). [saña, -e]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 128). [saña, -e]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 21). [sen]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 6). [senden, -den]

Eyü yavuz gelürse ne ki senden
Ḳamumuz ṭutmışuz ḥükmüñe gerden (Mes. 168, Mıs. 31). [senden, -den]

Bu naġmeyi muṭrib ḳıla gör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā den dereder tāne tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 7). [sen]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 4). [saña, -e]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 1). [sen]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 3). [sen]

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña sevābı (Tb. 1, Mıs. 98). [saña, -e]

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber (Tb. 1, Mıs. 13). [sende, -de]

Sensin bana çün ḫayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 84). [sensüz, -süz]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 1). [seni]

Kimsin iy rūḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 2). [seni]

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 4). [seni]

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 6). [seni]

İy perī-ruḫsār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 8). [seni]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 10). [seni]

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd-ı ẕātuñı
Muḥtār-ı dü cihāndur iden seni iḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 46). [seni]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 70). [seni]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 31). [seni]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 18). [seni]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 73). [seni]

Seni maḳṣūd idinen ḳāṣıd içün
Seni maʿbūd idinen ʿābid içün (Mes. 34, Mıs. 17). [seni]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 36). [seni]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 29). [seni]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 41). [seni]

Gelüp Cemşīde ḳul dir ki ol ḫaberdār
Seni oḳıdur ol meh-rūy-ı dildār (Mes. 40, Mıs. 38). [seni]

Ḳamu esbāb olup durur müheyyā
Seni ister bugün Ḫurşīd-i ʿaẕrā (Mes. 40, Mıs. 42). [seni]

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [seni]

Seni Çīnde nite ki müşk-i eẕfer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 27). [seni]

Didiler Ḫaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 53). [seni]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 122). [seni]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 7). [senüñ]

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẕīr (Gaz. 12, Mıs. 10). [senüñ]

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 3). [senüñ]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [senüñ]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 2). [senüñ]

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 4). [senüñ]

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 6). [senüñ]

Bunca cefāñı çekmiş iken nakd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿaşḳ içinde ḫırīdārunām senüñ (Gaz. 14, Mıs. 8). [senüñ]

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 10). [senüñ]

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 5). [senüñ]

Raḥm it dilber bu ġamgīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd ü hicrüñle senüñ maḥzūn olur (Gaz. 23, Mıs. 10). [senüñ]

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına ṭakmazsañ āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur (Gaz. 23, Mıs. 14). [senüñ]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 8). [senüñ]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 3). [senün]

Senüñ eyülük ile ḳalur aduñ
Alur on iki ʿālemden murāduñ (Mes. 18, Mıs. 71). [senüñ]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 7). [senüñ]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 120). [senüñ]

Cihān olsun senüñ emrüñe çāker
Saʿādet saña her dem ola rehber (Mes. 26, Mıs. 33). [senüñ]

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 77). [senüñdür, -dür]

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 78). [senüñdür, -dür]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 15). [senüñ]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 16). [senüñ]

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü ṣoḥbet senüñdür (Mes. 37, Mıs. 28). [senüñdür, -dür]

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü ṣoḥbet senüñdür (Mes. 37, Mıs. 27). [senüñdür, -dür]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 13). [senüñ]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 15). [senüñ]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 55). [senüñ]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 57). [senüñ]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 63). [senüñ]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71). [senüñ]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 50). [senüñ]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 21). [senüñ]

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen şuʿāʿuñla senüñ rūz (Mes. 74, Mıs. 10). [senüñ]

Senüñ ʿilmüñ ḳātında ʿilm-i ʿālem
Ger ola cemʿ cümle ḳaṭreden kem (Mes. 83, Mıs. 7). [senüñ]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 19). [senüñ]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 23). [senüñ]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 9). [senüñ]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 7). [senüñ]

Senüñ dīdāruñayam ārzūmend
Olur güftāruñ ile cān ḫursend (Mes. 111, Mıs. 11). [senüñ]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 56). [senüñ]

Dehāñ açup didi iy Ḳayṣer-i Rūm
Muṭīʿüñdür senüñ bu kişver-i Rūm (Mes. 117, Mıs. 94). [senüñ]

Didi yime bu işden ötrü sen ġam
Muṭīʿüñdür senüñ bu cümle ʿālem (Mes. 128, Mıs. 22). [senüñ]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 23). [senüñdür, -dür]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 24). [senüñdür, -dür]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 108). [senüñ]

Senüñ içün çekicek derd ü zaḥmet
Olur ol baña iy meh-rūy rāḥat (Mes. 136, Mıs. 33). [senüñ]

Egerçi bu sefer cevr ü cefādur
Senüñ içün olıcaḳ ḫoş ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 30). [senüñ]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [senüñ]

Ne kim sen dir iseñ anı iderin
Gidersem de senüñ ile giderin (Mes. 163, Mıs. 118). [senüñ ile, -üñ, -ile]

Cemālüñden bulurken ṭatlu cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı (Mes. 163, Mıs. 90). [senüñ ile, -üñ, -ile]

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz (Gaz. 26, Mıs. 7). [senüñ ile]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 40). [senüñçün]

sen: *II. tekil şahıs zamiri II Hz. Muhammed (sav).*

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin (Mes. 8, Mıs. 157). [sen]

Faḳīr ü ger gedāsın sen benümsin
Emīr-i enbiyāsın sen benümsin (Mes. 8, Mıs. 158). [sen]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 159). [sen]

Dile benden ne kim ister iseñ sen
Ki cümlesini eyleyem revā ben (Mes. 8, Mıs. 161). [sen]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 152). [sensin, -sin]

Benümsin sen çü ben daḫı senüñem
Demidür iste maḳṣūduñı bu demde (Mes. 8, Mıs. 159). [senüñem, -(ü)ñ, -(e)m]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 23). [sen]

Saña nāzil olan Ḳurʾān ḥaḳḳı
Sen irşād itdügüñ īmān ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 66). [sen]

sen: *İkinci teklik şahıs zamiri ll Allah (c.c.).*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 61). [sen]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 63). [sen]

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (Kas. 1, Mıs. 64). [sen]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [sensin, -sin]

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 55). [senüñ, -üñ]

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 56). [senüñ, -üñ]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 60). [senüñ, -üñ]

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl (Kas. 2, Mıs. 3). [senden, -den]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 25). [senden, -den]

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 5). [senüñ, -üñ]

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 21). [senüñ, -üñ]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 25). [senüñdür, -üñ, -dür]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 32). [sen]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 9). [senden, -den]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣāniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 40). [senüñ, -üñ]

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda (Mes. 3, Mıs. 24). [saña, -a]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 92). [saña, -a]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 130). [saña, -a]

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 83). [sen]

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 87). [sen]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 89). [sen]

Ne kim sen ḳılur iseñ kimse ḳılmaz
Ne kim sen bilür iseñ kimse bilmez (Mes. 3, Mıs. 90). [sen]

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin (Mes. 3, Mıs. 111). [sen]

Ḳamuya cāh-ı devlet sen virürsin
Ḳamuya ḳadr u ʿizzet sen virürsin (Mes. 3, Mıs. 112). [sen]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 115). [sen]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 9). [senden, -den]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 10). [senden, -den]

Ki senden feyż olur dünyāya raḥmet
Daḫı hem cāh u devlet ḳadr u ʿizzet (Mes. 3, Mıs. 69). [senden, -den]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 109). [senden, -den]

Ḳamuya senden irişür hidāyet
Ḳamuya senden irişür ʿināyet (Mes. 3, Mıs. 110). [senden, -den]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 129). [seni, -i]

Ḫudāvendā çü sensin Ḥayy-ı bī-çūn
İder emrüñle gerdiş çarḫ-ı gerdūn (Mes. 3, Mıs. 1). [sensin, -sin]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3). [sensin, -sin]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [sensin, -sin]

İşi ḥikmetle işlersin sen iy Ḥaḳ
Ki sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlaḳ (Mes. 3, Mıs. 84). [sensin, -sin]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 38). [senüñ, -üñ]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 40). [senüñ, -ü, -ñ]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 105). [senüñ, -üñ]

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ tesbīḥüñ oḳırlar melekler (Mes. 3, Mıs. 106). [senüñ, -üñ]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 119). [senüñ, -üñ]

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 120). [senüñ, -üñ]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 121). [senüñ, -üñ]

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 122). [senüñ, -üñ]

Bilürsin çün günāhum saña maʿlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm (Mes. 6, Mıs. 99). [saña, -a]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [saña, -a]

ʿAdemden ʿālemi sen var ḳılduñ
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ (Mes. 6, Mıs. 159). [sen]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 76). [senden, -den]

Ki sensin Ḫāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber
Cihān derdine dermān senden ister (Mes. 6, Mıs. 106). [senden, -den]

Ki ḳapuñdan irür ḳamuya raḥmet
Ḳamuya senden irişür hidayet (Mes. 6, Mıs. 136). [senden, -den]

Ḫudāyā çoḳ günāhum eyle raḥmet
Ki senden umaram her dem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 164). [senden, -den]

Anuñ ḥaḳḳı ki itdi cānı ḳurbān
Çü senden aña öyle oldı fermān (Mes. 6, Mıs. 208). [senden, -den]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 79). [sensin, -sin]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 83). [sensin, -sin]

Ki sensin Ḫāliḳ u Ḫallāḳ-ı ekber
Cihān derdine dermān senden ister (Mes. 6, Mıs. 105). [sensin, -sin]

Nola ʿafv ider iseñ her günahı
Ki sensin cümle maḫlūḳuñ ilahı (Mes. 6, Mıs. 158). [sensin, -sin]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḥalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 161). [sensin, -sin]

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḥalḳına sulṭān sensin (Mes. 6, Mıs. 162). [sensin, -sin]

Çü sensin fāʿil-i muḫtār-ı muṭlāḳ
Rıżān olmaduġın itdürme iy Ḥaḳ (Mes. 6, Mıs. 177). [sensin, -sin]

Senüñ ḳulluġuña ḳāyim olavuz
ʿİbādet itmege dāyim olavuz (Mes. 6, Mıs. 7). [senüñ, -ü, -ñ]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 80). [senüñ, -ü, -ñ]

Benüm işüm egerçi kim ḫaṭādur
Senüñ dāyim işüñ luṭf u ʿaṭādur (Mes. 6, Mıs. 104). [senüñ, -ü, -ñ]

İşigüñden senüñ kim ki ola merdūd
Kimesne olmaz andan hīç ḫoşnūd (Mes. 6, Mıs. 137). [senüñ, -ü, -ñ]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 197). [senüñ, -ü, -ñ]

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün (Mes. 6, Mıs. 198). [senüñ, -ü, -ñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki iderdi cümle evḳāt
Senüñ iẕnüñ ile iḥyā-yı emvāt (Mes. 6, Mıs. 234). [senüñ, -ü, -ñ]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 151). [senüñdür, -üñ, -dür]

Ḫudāvendā ḳamu ḥikmet senüñdür
Raḥīmā raḥm ḳıl raḥmet senüñdür (Mes. 6, Mıs. 152). [senüñdür, -üñ, -dür]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 151). [sensin, -sin]

İlāhī ol Muḥammed ḥürmetiyçün
Senüñ ḳapunda olan ʿizzetiyçün (Mes. 8, Mıs. 208). [senüñ, -üñ]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 55). [sensin, -sin]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī (Mes. 18, Mıs. 121). [sensin, -sin]

Bu ġurbetden ḫalāṣum vir Ḫudāyā
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 34, Mıs. 22). [sensin, -sin]

Cefālar çekmişem ʿaşḳ içre bī-ḥad
Ne diyem saña maʿlūm iy Ḫudāvend (Mes. 83, Mıs. 22). [saña, -e]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 25). [sen]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 12). [sensin, -sin]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 13). [sensin, -sin]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 16). [sensin, -sin]

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār (Mes. 83, Mıs. 28). [sensin, -sin]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 14). [senüñ, -üñ]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [senüñ, -üñ]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
ʿAlīm ü ʿĀlim ü Settār u dānā (Mes. 155, Mıs. 317). [sensin, -sin]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [sensin, -sin]

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu żalālet (Mes. 169, Mıs. 107). [senden, -den]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 17). [sensin, -sin]

Sensin bana çün ḫayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh (Tb. 1, Mıs. 83). [sensin, -sin]

senā: *Medih, övgü, vasfetme.*

Ḳabūl eyle Ḫudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan **senāyı** *(Mes. 1, Mıs. 62). [senāyı, -yı]*

Diyemez kimsene Ḥaḳḳuñ **senāsın**
Ki lā uḥṣī didi ḫayrüʾn-nebīyyīn *(Mes. 2, Mıs. 167). [senāsın, -sın]*

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi **senāyı** *(Mes. 126, Mıs. 10). [senāyı, -y, -ı]*

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi **senāyı** *(Mes. 165, Mıs. 156). [senāyı, -y, -ı]*

senālar ḳıl-: *Övgüde bulunmak.*

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı *(Mes. 34, Mıs. 92). [senālar ḳıldı]*

senāyı eyle-: *Övmek, methetmek.*

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı *(Mes. 122, Mıs. 36). [senāyı eyledi]*

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar *(Mes. 165, Mıs. 42). [senālar eyledi, -di]*

seng: *Taş.*

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 205). [seng]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 53). [seng]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 14). [seng]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 13). [seng]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 43). [seng]

seng ol-: *Taş olmak.*

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı **seng olısar** saña bālīn *(Mes. 168, Mıs. 126). [seng olısar, -ısar]*

seng-dil: *Taş kalp, katı kalp, acımasız.*

Baña teraḥḥum eyleseñ iy **seng-dil** nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 9). [seng-dil]*

Ger ḳılursa ol **seng-dil** baña cefā
Ġam degül derdiyle dil ḫurrem durur *(Kıt. 1, Mıs. 7). [seng-dil]*

seng-i ḫārā: *Sert taş.*

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal *(Kas. 2, Mıs. 10). [seng-i ḫārādan, -dan]*

seng-i siyāh: *Laciverd-i kaşi ve Sırça yapımında kullanılan sürme taşına benzer kara taş.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle **seng-i siyāh** eyledi ḥişār *(Kas. 1, Mıs. 10). [seng-i siyāh]*

seni derd ü belādan ḳurtar-: *[Allah] seni sıkıntı ve kötülükten kurtarsın.*

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan *(Mes. 67, Mıs. 42). [seni derd ü belādan ḳurtara]*

sensüz ol-: *Varlığı sana sağlı olmak, sensiz olmak, senden ayrı olmak..*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 1). [sensüz olamaz, -a, -maz]

Gidüben dūr olma benden iy cān
Ki sensüz olımazam iy güzel ḫān (Mes. 135, Mıs. 24). [sensüz olımazam]

Ki sensüz olımazam bir nefes ben
Erür sensüz dil ü cānum miḥenden (Mes. 135, Mıs. 37). [sensüz olımazam, -ı, -maz, -am]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 42). [sensüz olımazam, -ı, -maz, -am]

ser: *(Far.) Baş, kafa.*

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 109). [ser]

Geçerse heybetinden per bıraġur
Nice perdür bu belki ser bıraġur (Mes. 28, Mıs. 24). [ser]

Kesüp başını ol dem ḫançer ile
Ḳamuya ḫāvf virdi ol ser ile (Mes. 29, Mıs. 76). [ser]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 77). [serini, -i, -n, -i]

Didi ser virmek olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān (Mes. 47, Mıs. 34). [ser]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 5). [ser]

Nitekim cism-i ādem sersüz olmaz
Bu ḫatunlar daḫı hem ersüz olmaz (Mes. 107, Mıs. 13). [sersüz, -süz]

Ne baş kim ḥükmüñe ṭutmaya gerden
Cihānda ayru olsun cismi serden (Mes. 149, Mıs. 44). [serden, -den]

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne (Mes. 155, Mıs. 77). [serine, -i, -n, -e]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 46). [ser]

ser çekmediler: *Baş kaldırmak, isyan etmek.*

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 27). [ser çekmedi, -me, -di]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 110). [ser çekmeyesin, -me, -(y)e, -sin]

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 17). [ser çekmeyüp, -me, -(y)üp]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 16). [ser çekmediler, -me, -di, -ler]

ser depret-: *Başını sallamak.*

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser *(Mes. 17, Mıs. 16). [ser depredür]*

ser ḳo-: *Yoluna baş koymak; Bir amaca yönelmek, bütün varlığıyla kendini vermek.*

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber *(Mes. 36, Mıs. 39). [ser ḳodı]*

ser vir-: *Başını vermek (canını ortaya koymak).*

Didi **ser virmek** olmaz hīç āsān
Eyitdi ser nedür belki dil ü cān *(Mes. 47, Mıs. 33). [ser virmek]*

serā: *Hükümdarın ikametlerine mahsus binâ-yı âlî. Saray.*

Ḳaçan kim vardum idi ol **serāya**
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya *(Mes. 33, Mıs. 11). [serāya, -y, -a]*

serādan ta süreyyā: *Yerden Ülker yıldızına kadar. II. Her şeyi kaplayacak ölçüde, çok büyük.*

Ne kim varsa **serādan ta Süreyyā**
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya *(Mes. 3, Mıs. 37). [serādan ta süreyyā]*

ser-āġāz ḳıl-: *Başlamak.*

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 58). [ser-āġāz ḳıluñ, -uñ]

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 14). [ser-āġāz idüñ, -üñ]

Ḳıluban germ ʿaşḳ hengāmesini
Ser-āgāz it maḥabbet nāmesini (Mes. 19, Mıs. 14). [ser-āgāz it]

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 3). [ser-āġāz itdi]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 52). [ser-āġāz itdi]

Ol iki māh-rū ḳıluban āvāz
İderler ḳalʿa altında ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 30). [ser-āġāz iderler, -er, -ler]

ser-ā-ser: *Baştan ayağa, tamamen.*

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65). [ser-ā-ser]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı rūşen
Yüzi nūrıyile ḳıldı müzeyyen (Mes. 22, Mıs. 3). [ser-ā-ser]

Çeküben leşkerini şāh-ı ḫāver
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser (Mes. 28, Mıs. 4). [ser-ā-ser]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 6). [ser-ā-ser]

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm (Mes. 36, Mıs. 2). [ser-ā-ser]

Çü gitdi aradan ḫurşīd-i pür-nūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı deycūr (Mes. 46, Mıs. 2). [ser-ā-ser]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 3). [ser-ā-ser]

Bu işi saḳlamaġıl iy hünerver
Di baña ḥāl-i Cemşīdi ser-ā-ser (Mes. 109, Mıs. 20). [ser-ā-ser]

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 4). [ser-ā-ser]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen idi (Mes. 115, Mıs. 20). [ser-ā-ser]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 42). [ser-ā-ser]

Seḥergeh āfitāb oldı çü meşhūr
Cihān yüzin ser-ā-ser ḳıldı pür-nūr (Mes. 120, Mıs. 2). [ser-ā-ser]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim bu ʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 3). [ser-ā-ser]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 13). [ser-ā-ser]

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser (Mes. 126, Mıs. 18). [ser-ā-ser]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 28). [ser-ā-ser]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 70). [ser-ā-ser]

İki leşker hemān ḳondı ber-ā-ber
Biri birisine ḳarşu ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 34). [ser-ā-ser]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 8). [ser-ā-ser]

İrişdi çünki Cemşīd ile leşker
Ḳamu ṣaḥrāya ḳondı ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 32). [ser-ā-ser]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 14). [ser-ā-ser]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 56). [ser-ā-ser]

Hemān sāʿat ḳarışdı iki leşker
Hemān laḥẓa bulışdılar ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 98). [ser-ā-ser]

Demür ṭaġ idi ṣankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 104). [ser-ā-ser]

Leb-ā-leb ḫūn idi meydān ser-ā-ser
İçinde devr iderdi kāse-i ser (Mes. 148, Mıs. 121). [ser-ā-ser]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Şāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 149). [ser-ā-ser]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 181). [ser-ā-ser]

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Ṣaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber (Mes. 151, Mıs. 27). [ser-ā-ser]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 26). [ser-ā-ser]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 8). [ser-ā-ser]

Çü bu resme dügün eyledi Ḳayṣer
ʿAṭā ḳıldı ḳamu ḫalḳa ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 146). [ser-ā-ser]

Bu ʿālem yüzi cümle rūşen oldı
Cihān yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 156, Mıs. 6). [ser-ā-ser]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 36). [ser-ā-ser]

Gül ü sūsen şüküfte olmuş idi
Şūkūfeyle ser-ā-ser ṭolmış idi (Mes. 161, Mıs. 24). [ser-ā-ser]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 19). [ser-ā-ser]

Meger bir gün ki ʿālem rūşen idi
Ser-ā-ser güller ile gülşen idi (Mes. 165, Mıs. 24). [ser-ā-ser]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 6). [ser-ā-ser]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 28). [ser-ā-ser]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 48). [ser-ā-ser]

ser-ā-ser geç-: *"Baştan başa geçmek."*.

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser *(Mes. 8, Mıs. 87). [ser-ā-ser geçdi, -di]*

ser-ā-ser ṭut-: *"Baştan başa ele geçirmek, bir uçtan diğer uca elde etmek"*.

Ser-ā-ser ṭutsa gerek bu cihānı
Ki budur nüh ṣadüñ ṣāḥib-ḳırānı *(Mes. 17, Mıs. 79). [ser-ā-ser ṭutsa, -sa]*

ser-ā-ser ṭut-: *"Baştan başa ele geçirmek, bir uçtan diğer uca elde etmek"*.

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl żabt eyler ser-ā-ser *(Mes. 17, Mıs. 66). [ser-ā-ser ṭutup, -up]*

serāy: *Hükümdarın ikametlerine mahsus binâ-yı âlî. Saray.*

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 101). [serāyına, -ı, -na]

Güzeller perdeden bīrūn olurlar
Hümāyūnuñ serāyına gelürler (Mes. 22, Mıs. 106). [serāyına, -ı, -na]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 26). [serāy]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 23). [serāyı, -ı]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 69). [serāyına, -ı, -na]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 1). [serāyına, -ı, -na]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 24). [serāyına, -ı, -na]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 4). [serāya, -a]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 5). [serāyına, -ı, -na]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 8). [serāya, -a]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 63). [serāyına, -ı, -na]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 65). [serāyına, -ı, -na]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 46). [serāya, -a]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 1). [serāyına, -ı, -na]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 115). [serāya, -a]

ser-bāz: *Korkusuz, cesur, yiğit, serdengeçti.*

Didi iy pehlevān **ser-bāz** erenler
Bu bezm āvāzına cān oynayanlar *(Mes. 148, Mıs. 27). [ser-bāz]*

ser-be-ser: *Baştan başa.*

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri **ser-be-ser** eyledi ābād *(Mes. 148, Mıs. 188). [ser-be-ser]*

serd ol-: *Şiddetli olmak II Katı, acımasız olmak.*

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki **serd oldı** bu bāzār *(Mes. 85, Mıs. 42). [serd oldı]*

ser-efrāz: *Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerinden üstün olan.*

Bu ḳuşlar kim görürsin iy **ser-efrāz**
Perīlerdür ḳılurlar bunda pervāz *(Mes. 27, Mıs. 61). [ser-efrāz]*

Bu derdümi ġazel ḳıl iy **ser-efrāz**
Ḥicāz ile nevāda ḳılup āvāz *(Mes. 77, Mıs. 3). [ser-efrāz]*

ser-efşāñ ol-: *Baş saçan olmak II baş kesmek.*

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan *(Mes. 148, Mıs. 117). [ser-efşāñ olmuşdı, -muş, -dı]*

serencām: *Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.*

Gel imdi eyülükle ḳo eyü nām
Çü bilürsin ne olısar serencām (Mes. 18, Mıs. 76). [serencām]

Elinden hīç gitmez lāleveş cām
Anı bilmez nedür āḫir serencām (Mes. 106, Mıs. 10). [serencām]

Didi kim içerem ʿaşḳuñla bir cām
Nice olur ise olsun serencām (Mes. 111, Mıs. 24). [serencām]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 15). [serencām]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 6). [serencām]

Çü böyle oldı gördiler serencām
Bu sözi didi cümle leşker-i Şām (Mes. 148, Mıs. 177). [serencām]

Eger ḫalḳ-ı cihān ola saña rām
Ölümdür saña da āḫir serencām (Mes. 168, Mıs. 128). [serencām]

serencām ol-: *Başa gelmek.*

Çekem leşker ki böyle oldı serencām
Alam ḥāḳḳumı andan kām u nā-kām *(Mes. 123, Mıs. 27). [serencām oldı, -dı]*

serencām ol-: *Başa gelmek.*

Ne kim oldı ise baña serencām
Ḳamusın dilberüme eyle iʿlām *(Mes. 77, Mıs. 5). [serencām oldı ise, -dı, -ise]*

ser-gerdān u ḥayrān: *Başı dönmüş ve şaşkın.*

Heves rāhında olmışam şitābān
Hevā yolında **ser-gerdān u ḥayrān** *(Mes. 6, Mıs. 50). [ser-gerdān u ḥayrān]*

ser-ḫoş-ı ʿaşḳ ol-: *Aşk sarhoşu olmak, aşktan sarhoş olmak, aşk nedeniyle kendinden geçmek.*

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ *(Mes. 20, Mıs. 101). [ser-ḫoş-ı ʿaşḳ oldı, -dı]*

ser-i müy: *Saç telinin ucu. (sevgilinin).*

Ser-i müy idi şanasın dehānı
Ḳıl idi şan belürmezdi miyānı *(Mes. 155, Mıs. 37). [ser-i müy idi, -idi]*

ser-i zülf: *Saç ucu.*

Ser-i zülfün görüp pā-best oldı
Mey-i laʿlin içüben mest oldı (Mes. 155, Mıs. 143). [ser-i zülfün, -ün]

Anuñ ʿaşḳına çün düşdüm belā vü miḥnet ile ben
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek (Gaz. 5, Mıs. 14). [ser-i zülfi, -i]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 202). [ser-i zülfin, -i, -n]

Ser-i zülfinde mārı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 51). [ser-i zülfinde, -i, -nde]

Ḫadeng-i ġamzesiyle cān alurdı
Ser-i zülfiyile īmān alurdı (Mes. 155, Mıs. 56). [ser-i zülfiyile, -i, -yile]

serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī: *"Padişahlık mülkünün parlak tacı".*

Serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī
Saʿādet çarḫınuñ ṭabende māhı (Mes. 17, Mıs. 29). [serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī]

serīr-i salṭanat: *Saltanat tahtı.*

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc *(Mes. 17, Mıs. 13). [serīr-i salṭanatda]*

ser-keş ol-: *Dik başlı, inatçı ve itaatsiz olmak.*

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 6). [ser-keş olupdur, -up, -dur]

ser-leşker it-: *Komutan yapmak.*

Ki Cemşīdi ḳamuya server idem
Olara bunı ben **ser-leşker idem** *(Mes. 129, Mıs. 72). [ser-leşker idem, -e, -m]*

ser-māye: *Servet, varlık.*

Maḥabbet ʿāşıḳuñ ser-māyesidür
Maḥabbet ʿālemüñ pīrāyesidür (Mes. 19, Mıs. 17). [ser-māyesidür, -si, -dür]

Di ser-māye ne ḳılam ʿālem içre
Ki ḳalmayam hemīşe ben ġam içre (Mes. 30, Mıs. 33). [ser-māye]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 15). [sermāye]

ser-mest: *Sarhoş, kendinden geçme.*

Yatur **ser-mest** bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini *(Mes. 97, Mıs. 13). [ser-mest]*

ser-mest ol-: *Sarhoş olmak, aklı başından gitmek.*

Didi **ser-mest olup** Cemşīde Efser
Ne deñlü diler isen dile gevher *(Mes. 113, Mıs. 3). [ser-mest olup]*

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı **ser-mest olup durur** ayılmadı ḫumārından *(Gaz. 7, Mıs. 4). [ser-mest olup durur, -up, -durur-up]*

Gehī zülfiyile pā-best olurdı
Gehī laʿliyile **ser-mest olurdı** *(Mes. 155, Mıs. 244). [ser-mest olurdı, -ur, -dı]*

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā **sermest idi** ol *(Mes. 117, Mıs. 98). [sermest idi, -idi]*

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest *(Mes. 69, Mıs. 21). [sermest olmış idi, -mış, -idi]*

sermest ü bīmār: *Sarhoş ve hasta.*

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis *(Mes. 130, Mıs. 62). [sermest ü bīmār]*

ser-mest ü maḫmūr ol-: *Sarhoş ve kendinden geçmiş olmak.*

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr *(Mes. 106, Mıs. 7). [ser-mest ü maḫmūr olur, -ur]*

ser-nāme: *Mektup, kitap vs. nin başına yazılan yazı.*

Yazar **ser-nāmede** nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḫı *(Mes. 88, Mıs. 9). [ser-nāmede, -de]*

ser-nāme-i ʿaşḳ: *Aşk mektubunun başı.*

Oḳı **ser-nāme-i ʿaşḳı** göñülden
Vefā būyını al her laḥẓa gülden *(Mes. 26, Mıs. 3). [ser-nāme-i ʿaşḳı, -ı]*

serv: *Servi.*

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 87). [serv]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [serv]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [serv]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [serv]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 101). [serv]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 7). [serv]

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 11). [servüñ, -üñ]

Cefādan serv ḳaddi anuñ ḫam olmış
Belā vü miḥnet aña hem-dem olmış (Mes. 85, Mıs. 13). [serv]

Hemāñ laḥẓa ḳoçar Ḫurşīdi Efser
Ṣanasın kim bulışdı serveʿarʿar (Mes. 114, Mıs. 28). [serve, -e]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebinden dem ururdı āb-ı ḥayvān (Mes. 155, Mıs. 33). [serv]

Anuñçün serv dāyim sebz ü terdür
Ki dāyim meskeninden bī-seferdür (Mes. 163, Mıs. 123). [serv]

serv: *Servi II Sevgilinin uzun boyu.*

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 5). [serv]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 89). [serv]

serv üʿarʿar: *Selvi ve ardıç ağacı.*

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından **serv üʿarʿar** *(Mes. 44, Mıs. 4). [serv üʿarʿar]*

serv ü şimşād: *Serv ve şimşad ağacı.*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña **serv ü şimşād** *(Gaz. 27, Mıs. 12). [serv ü şimşād]*

server: *Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.*

ʿİnāyet rehberini reh-nümā ḳıl
Hidāyet serverini āşinā ḳıl (Mes. 1, Mıs. 16). [serverini, -i, -n, -i]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 18). [serverleridür, -leri, -dür]

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi żabṭ it eyle defter (Mes. 76, Mıs. 3). [server]

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine (Mes. 148, Mıs. 80). [serverlerine, -ler, -i, -ne]

Binüp bir bād-pāya leşkerini
Getürdi bir yire serverlerini (Mes. 148, Mıs. 74). [serverlerini, -ler, -i, -ni]

server: *Baş, ileri gelen kimse II Hz. Muhammed.*

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem **serveridür** *(Mes. 7, Mıs. 96). [serveridür, -i, -dür]*

server eyle-: *Baş eylemek; önder yapmak.*

Çeri devşürdi bī-pāyān Ḳayṣer
Ḳamuya eyledi Cemşīdi server *(Mes. 130, Mıs. 16). [server eyledi, -di]*

server it-: *En önde giden, başkan olmasını sağlamak.*

Ki Cemşīdi ḳamuya **server idem**
Olara bunı ben ser-leşker idem *(Mes. 129, Mıs. 71). [server idem, -e, -m]*

server ol-: *Lider, önder olmak.*

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 18). [server oldı]

Resūl emrinden ol hīç çekmedi ser
Anuñçün oldı aṣḥāb içre server (Mes. 12, Mıs. 28). [server oldı]

Bular dīn içre anuñçün oldı server
Ki ḥükm-i şerʿden çekmediler ser (Mes. 16, Mıs. 15). [server oldı]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 24). [server oldı]

serv-i bülend: *Sevgilinin uzun boyu.*

Hemīşe uzasun **serv-i bülendüñ**
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ *(Mes. 68, Mıs. 3). [serv-i bülendüñ, -üñ]*

serv-i mehveş: *Ay gibi servi ll Sevgili.*

Velīkin neyleyem ol **serv-i mehveş**
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş *(Mes. 106, Mıs. 5). [serv-i mehveş]*

serv-i revān u ḫūb-reftār: *Servi yürüyüşlü ve hoş gidişli.*

Büt-i şīrīn-zebān u şehd -güftār
Ḳadi **serv-i revān u ḫūb-reftār** *(Mes. 20, Mıs. 76). [serv-i revān u ḫūb-reftār]*

serv-i revān: *Salınan servi II Uzun boylu sevgili.*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ **serv-i revānı** *(Mes. 163, Mıs. 74). [serv-i revānı, -ı]*

serv-i sehī: *Kavak gibi uzun, mevzun olan, dağınık olmayan servi.*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-ı semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 2). [serv-i sehī]*

Sensüz iy **serv-i sehī** bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül *(Gaz. 34, Mıs. 7). [serv-i sehī]*

serv-i semen-ber: *Göğsü yasemin gibi beyaz olan servi boylu.*

Bul ol meh-rūya bir ḫurşīd-peyker
Añā çift eyle iy **serv-i semen-ber** *(Mes. 107, Mıs. 8). [serv-i semen-ber]*

serv-i ser-efrāz: *Başı dik servi.*

Ġam u ʿaşḳuñdan iy **serv-i ser-efrāz**
Belā vü miḥnet oldı baña dem-sāz *(Mes. 89, Mıs. 7). [serv-i ser-efrāz]*

settār: *Ayıpları örten, Allah cc.*

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u **Settār** *(Mes. 2, Mıs. 8). [settār]*

settār u kirdgār: *Kullarının hatâ, kusur, ayıp ve günahlarını örten, bağışlayan; Sâni, Yaratan Allah (C.C.).*

Feyz andan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf u cūd
Ki oldı iki cihāna çü **settār u Kirdgār** *(Kas. 1, Mıs. 32). [settār u kirdgār]*

settār-ı bürd-bār: *Günahları çok örten, sabırlı (Allah c.c.).*

Sulṭān-ı dü cihāndur u Ḳahhār-ı lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü **settār-ı bürd-bār** *(Kas. 1, Mıs. 8). [settār-ı bürd-bār]*

sev-: *Sevmek.*

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā *(Gaz. 3, Mıs. 12). [sevmiş, -miş]*

Kimin isteyüben kimin seversin
Kimin mücrim kimini ʿafv idersin (Mes. 6, Mıs. 139). [seversin, -er, -sin]

Resūli cān ü dilden ol severdi
Ne kim buyurdısa anı iderdi (Mes. 10, Mıs. 23). [severdi, -er, -di]

Severdi cān u dilden anı Aḥmed
Anuñçün buldı raḥmetler müʾebbed (Mes. 13, Mıs. 29). [severdi, -erdi]

Anuñçün buldı ol devlet müʾebbed
Severdi cān ile anı Muḥammed (Mes. 14, Mıs. 16). [severdi, -er, -di]

Severdi bu iki ʿālem ṣafāsın
Ki bulmışdı resūlüñ ol rıżāsın (Mes. 15, Mıs. 15). [severdi, -er, -di]

Resüli cān ile bunlar severdi
Ne kim ḥükm itse ol bunlar iderdi (Mes. 16, Mıs. 19). [severdi, -er, -di]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61). [seversen, -er, -señ]

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye yār itdi anı (Mes. 71, Mıs. 62). [seviben, -iben]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 7). [sevdügiyçün, -düg, -i, -çün]

sevāb: *Allah (c.c.) tarafından mükafatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı.*

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ **sevābın** *(Mes. 47, Mıs. 50). [sevābın, -ı, -n]*

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña **sevābı** *(Tb. 1, Mıs. 98). [sevābı, -ı]*

sevāba gir-: *Allah'ın mükafatlandırmayı vadettiği bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak.*

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba *(Mes. 45, Mıs. 66). [sevāba girer, -er]*

Mübāşir ḫayra olan girer sevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿazāba *(Mes. 165, Mıs. 115). [sevāba girer, -er]*

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba *(Mes. 165, Mıs. 112). [sevāba giresin, -e, -sin]*

sevābit: *Sabit duranlar; gezegenler dışında kalan ve yerinde durur gibi görünen yıldızlar.*

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 17). [sevābit]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 39). [sevābit]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 73). [sevābit]

Sevābit çarḫına çünkim irişdi
Sevābit cümle ayaġına düşdi (Mes. 8, Mıs. 74). [sevābit]

Belürsüzdi felekde mihr ile māh
Ḳarañlıḳdan sevābit ḳıldı güm-rāh (Mes. 97, Mıs. 46). [sevābit]

sevād: *Siyah, kara.*

Beyāżıyla özi maʿmūr oldı
Sevādından gözine nūr buldı *(Mes. 97, Mıs. 38). [sevādından, -dan, -ı]*

sevdā: *1. Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet. 2. Aşırı istek, tutku, arzu, heves.*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿayān itmek
Belā durur ʿayān itmek ḳażā durur nihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 1). [sevdā]

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 7). [sevdāsını, -s, -ı, -n, -ı]

Şu resme kār ḳıldı aña sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā (Mes. 20, Mıs. 103). [sevdā]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 109). [sevdā]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Şoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 107). [sevdāyıla, -yıla]

sevdā-yı ʿāşḳ: *Aşk hevesi.*

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 1). [sevdā-yı ʿāşḳ]

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 6). [sevdā-yı ʿaşḳ]

Çü düşdi göñlüme sevdā-yı ʿaşḳuñ
Bini ġarḳ idiser deryā-yı ʿaşḳuñ (Mes. 90, Mıs. 17). [sevdā-yı ʿaşḳuñ, -uñ]

seven: *Aşık.*

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr *(Mes. 111, Mıs. 15). [sevenden, -den]*

sevgend it-: *Yemin etmek, ant içmek.*

Revān Efser ḳatında itdi sevgend
Ki bir dürlü daḫı olmadı peyvend *(Mes. 129, Mıs. 47). [sevgend itdi, -di]*

sevgü: *Bir kimseye veya şeye karşı duyulan yakınlık hissinden dolayı bağlılık uyandıran duygu.*

Ne dil ki olmaya sevgüsinde çālāk
Eger genc olur ise başına ḫāk (Mes. 17, Mıs. 131). [sevgüsinde, -sin, -de]

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk (Mes. 132, Mıs. 21). [sevgüñi, -ñi]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 89). [sevgüsi, -si]

Çü bildi oġlın itdi sevgüsi cūş
Ḳatına çekdi eyledi der-āġūş (Mes. 167, Mıs. 53). [sevgüsi, -si]

Hümāyūn itdi Ḫurşīdi der-āġūş
Revān sevgüsi cāndan eyledi cūş (Mes. 167, Mıs. 108). [sevgüsi, -si]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 136). [sevgüsini, -si, -ni]

sevgülü: *Sevgili, aşık olunan, sevilen.*

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırağ
Ki ḳatı müşkil olur **sevgülü** yār ayruluġı *(Gaz. 35, Mıs. 10). [sevgülü]*

Ne durur ḥālüñ iy **sevgülü** cānum
Cihān içre ḥayāt-ı cāvidānum *(Mes. 25, Mıs. 47). [sevgülü]*

sevin-: *Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak.*

Göñül ḥicrān odından şükr li'llāh
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa (Gaz. 51, Mıs. 8). [sevindi, -di]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 64). [sevindür, -dür]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 97). [sevindi, -di]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 29). [sevindi, -di]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u göñülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 123). [sevindi, -di]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [sevindi, -di]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 100). [sevindi, -di]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 10). [sevindi, -di]

Çü Mihrābı görür Ḫurşīd bānū
Sevindi cān u dilden ol ḳamer-rū (Mes. 132, Mıs. 98). [sevindi, -di]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun (Mes. 132, Mıs. 109). [sevinsün, -sün]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 7). [sevinüben, -üben]

Sevindi çıḳarup dilden cefāyı
Musallaṭ ḳıldı göñline ṣafāyı (Mes. 154, Mıs. 109). [sevindi, -di]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 161). [sevindi, -di]

Sevindi cān u dilden şād oldı
Belādan ḳurtılıp āzād oldı (Mes. 154, Mıs. 139). [sevindi, -di]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 112). [sevindi, -di]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 105). [sevindi, -di]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 191). [sevindüm, -dü, -m]

Çü geldi ol ḫāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 98). [sevinüben, -üben]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 8). [sevindi, -di]

Sevinüben ṣafādan ḫurrem oldı
Belādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 164, Mıs. 31). [sevinüben, -üben]

Sevinüp cān ü dilden ḫurrem oldı
Miḥenden ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 166, Mıs. 75). [sevinüp, -üp]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 23). [sevinürek, -ürek]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 14). [sevinüp, -üp]

Dil ü cāndan sevinüp ḫurrem oldı
Cefādan ḳurtıluban bī-ġam oldı (Mes. 155, Mıs. 183). [sevinüp, -üp]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 76). [sevinüp, -üp]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 161). [sevinüp, -üp]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Ṣanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 163). [sevinüp, -üp]

sevinc: *Istenen hoşa giden bir durumun olmasıyla yaşanan çoşku.*

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi *(Mes. 132, Mıs. 124). [sevincinden, -inden]*

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā *(Mes. 155, Mıs. 122). [sevincinden, -i, -n, -den]*

sevindür-: *Gönlünü mutlu etmek.*

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi *(Mes. 68, Mıs. 26). [sevindürdi, -di]*

sevir: *Öküz.*

Dem-i āhūyı geh müşg-i ter eyler
Sevirden geh deñizde ʿanber eyler *(Mes. 2, Mıs. 138). [sevirden, -den]*

seyl ol-: *Sel olmak.*

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki **seyl olup** götürdi gövdeyi kān *(Mes. 148, Mıs. 130). [seyl olup, -up]*

seyr eyle-: *Seyretmek, izlemek, karşıdan bakmak.*

Felek yüzin ḳamu **seyr eylesünler**
Ne kim görinür ise söylesünler *(Mes. 154, Mıs. 95). [seyr eylesünler, -sün, -ler]*

Şehenşeh **seyriderken** o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u saġı *(Mes. 20, Mıs. 61). [seyriderken, -iderken]*

seyr it-: *Uzaktan bakıp karışmama.*

ʿAcemde **seyr idüp** ḳıldı ḳarārı
Dilinde oldı bu ebyāt cārī *(Mes. 21, Mıs. 153). [seyr idüp]*

Hemān dem çekdi bir āvāz-ı pür-sūz
Nevāda **seyr idüp** gösterdi nevrūz *(Mes. 52, Mıs. 34). [seyr idüp]*

seyr it-: *Gezmek, gezinmek || temaşa etmek.*

Cihānı cümle ol seyr itmiş idi
Belāya key ḳatı ṣabr itmiş idi (Mes. 23, Mıs. 11). [seyr itmiş idi, -miş, -idi]

İderken medḥi bustānını seyrān
Ḳaṣīde eyledi bu maṭlaʿı cān (Mes. 17, Mıs. 137). [seyrān iderken, -erken]

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kas. 5, Mıs. 77). [seyr itdügince, -düg, -i, -nce]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 5). [seyr iderdi]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 33). [seyr iderken]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 12). [seyr idersin, -er, -sin]

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 52). [seyr ider]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 81). [seyr iderdi, -er, -di]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 135). [seyr eyleyen]

Seyr ide necm-i ʿömrün ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḥaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem (Kas. 5, Mıs. 79). [seyr ide, -e]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 6). [seyr ide, -e]

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk (Mes. 154, Mıs. 102). [seyr ider, -er]

seyrān ḳıl-: *Gezip dolaşmak.*

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān *(Mes. 67, Mıs. 20). [seyrān ḳılur]*

seyyāh-ı ṣaḥrā-yı belāġat: *Belagat çölünün seyyahı.*

Gel iy **seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat**
Gel iy sebbāḥ-ı deryā-yı feṣāḥat *(Mes. 19, Mıs. 1). [seyyāḥ-ı ṣaḥrā-yı belāġat]*

seyyāre: *Ar. 1.Yürüyen, sabit olmayan yıldız.*

Seyr itdügince çarhı **seyyāre** gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem *(Kas. 5, Mıs. 77). [seyyāre]*

sėz: *Bir şeyi olmadan önce hissetmek.*

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd *(Mes. 74, Mıs. 15). [sezerem, -er, -em]*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi **sezelden** Āb-ı Kevser *(Tb. 1, Mıs. 8). [sezelden, -el(i), -den]*

sezā: *Münasib, uygun, layık, şayan.*

Revādur her nice ḥācet dilerseñ
Sezādur her ne kim bu dem iderseñ (Mes. 8, Mıs. 164). [sezādur, -dur]

Ġazā ḳılmaḳ bilür ol kim sezādur
Anuñçün dāyimā işi ġazādur (Mes. 17, Mıs. 71). [sezādur, -dur]

Bu sözler ki ḳamu dirsin sezādur
Atañı anañı görmeñ revādur (Mes. 165, Mıs. 133). [sezādur, -dur]

şı-: *Kırmak, kesmek, bozmak.*

Şınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 24). [şıma, -ma]

Şıma ʿāşıḳ dilini ʿālem içre
Dilerseñ ḳalmayasın sen ġam içre (Mes. 24, Mıs. 25). [şıma, -ma]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Şıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 78). [şıdı, -dı]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba *(Mes. 165, Mıs. 112). [şıma, -ma]*

sıddīḳ: *I Sözünün eri olan kimse II Hazret-i Ebubekir.*

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı **Ṣıddīḳ** oldı *(Mes. 10, Mıs. 12). [ṣıddīḳ]*

ṣıddīḳ-ı aʿẓam: *Sadıkların en büyüğü, yücesi; Hz. Ebubekir.*

Olupdurdı çü dīne göñli muḥkem
Anuñçün dinilür **Ṣıddīḳ-ı aʿẓam** *(Mes. 10, Mıs. 22). [ṣıddīḳ-ı aʿẓam]*

ṣıdḳ: *Ar. Gerçeklik, doğruluk.*

Ḥaḳ yolında çü **ṣıdḳı** var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār *(Gaz. 1, Mıs. 17). [ṣıdḳı, -i]*

Çü **ṣıdḳıla** o dem ḥācet diledi
Ḳabūl oldı anuñ cümle murādı *(Mes. 8, Mıs. 195). [ṣıdḳıla, -ıla]*

ṣıdḳ: *İçten bağlılık, sadakat.*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 5). [ṣıdḳı, -i]

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş idi küfre uyan ḳātili (Gaz. 2, Mıs. 13). [ṣıdḳ]

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ (Mes. 4, Mıs. 37). [ṣıdḳ]

Dilerseñ ki olasın ṣıdḳ içre ṣādıḳ
ʿİbādet eylegil Allāha lāyıḳ (Mes. 5, Mıs. 93). [ṣıdḳ]

Ṣunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 50). [ṣıdḳı, -ı]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 1). [ṣıdḳı]

İmām-ı ehl-i dīn zeyn-i ḫilāfet
Cihān ṣıdḳı āsār-ı saʿādet (Mes. 10, Mıs. 2). [ṣıdḳı]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [ṣıdḳ ile]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫizmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 29). [ṣıdḳ ile]

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 55). [ṣıdḳ ile]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 119). [ṣıdḳ ile]

Çü cāndan ṣıdḳ ıle olduñ baña ḳul
Ne kim diledüñ ise oldı maḳbūl (Mes. 8, Mıs. 187). [ṣıdḳ ıle]

Çü ḥāṣıl oldı kendüye bu ḥālāt
Ḫaḳa ṣıdḳ ile eyledi münācāt (Mes. 34, Mıs. 6). [ṣıdḳ ile]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 13). [ṣıdḳ ile]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 10). [ṣıdḳ ile]

Uruban ṣıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 11). [ṣıdḳ ile]

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 72). [ṣıdḳ ile]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 1). [ṣıdḳ ile]

Duʿā kim ṣıdḳ ile ola seḥergāh
Ḳabūl eyler duʿāsın anuñ Allāh (Mes. 84, Mıs. 3). [ṣıdḳ ile]

Ne yirde kim ola maʿṣūḳ u ʿāṣıḳ
Ki olalar ṣıdḳ ile ʿaşḳ içre o ṣādıḳ (Mes. 134, Mıs. 36). [ṣıdḳ ile]

ṣıdḳ u ṣafā: *Doğruluk ve ahlak sahiplerinin fazileti süsleyen (erdemli) fikirleri.*

ʿİbādet ḳıl hemīşe ol Ḫudāya
Ki cānuñ irişe **ṣıdḳ u ṣafāya** *(Mes. 5, Mıs. 100). [ṣıdḳ u ṣafāya]*

ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet vir-: *"Doğruluk, yardım ve iman vermek".*

Ḫudāyā mücrimem eyle ʿināyet
Baña vir ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet *(Mes. 6, Mıs. 254). [ṣıdḳ u tevfīḳ u hidayet vir]*

ṣıdḳı ḳoy-: *"Doğruluğu bırakmak, dürüstlüğü bırakmak".*

Ḳoyup ṣıdḳı cihān kezzābı olma
Bu dīn bāzārınuñ ḳallābı olma *(Mes. 5, Mıs. 159). [ṣıdḳı ḳoyup, -up]*

sidre: *Hadislere göre gökyüzüne yükselenlerin en son çıkabildiği nokta, altıncı kat gök; Hz. Muhammed'in Miraç gecesinde Cebrail'i gördüğü makam.*

İrişdi **Sidreye** çünkim o sulṭān
Hemāndem Cebreʿīl eyledi efġān *(Mes. 8, Mıs. 91). [sidreye, -ye]*

ṣıfāhān: *İsfehan şehri II Türk musikisinde bir makam.*

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUṣṣāḳ ḳıldı geh **Ṣıfāhān** *(Mes. 21, Mıs. 150). [ṣıfāhān]*

Girü bir sāzā āġāz itdi pür-sūz
Ṣıfāhān eyler iken ḳıldı nevrūz *(Mes. 51, Mıs. 4). [ṣıfāhān]*

ṣıfāhān u ḥicāz: *Türk müziğinin en eski mürekkep makamı ve dügâh perdesinde karar kılan bir makam.*

Eline çeng aluban ḳıldı āvāz
Ṣıfāhān u ḥicāz eyledi āġāz *(Mes. 49, Mıs. 20). [ṣıfāhān u ḥicāz]*

sıfāt: *Allah'ın insanlarca tanınabilmesi için zatına nispet edilen mana ve mefhumlar.*

Bilür ol cān ki ʿirfānı **ṣıfatdur**
Ki ʿilm-i ʿacz ʿālī maʿrifetdür *(Mes. 2, Mıs. 171). [ṣıfatdur, -dur]*

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem **ṣıfātı** her ṣıfatdan *(Mes. 2, Mıs. 150). [ṣıfātı]*

sıfāt: *(Ar.) Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.*

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her **ṣıfatdan** *(Mes. 2, Mıs. 150). [ṣıfatdan, -dan]*

Ḫudā ḥaḳḳı ki ol ferd ü Ṣameddür
Ṣıfātı ḳul hüve'llāhu aḥaddür *(Mes. 163, Mıs. 104). [ṣıfātı, -ı]*

sıfāt-ı raḥmet: *Rahmetin sıfatları, Allah'ın '(c.c.) rahmetinin sıfatları.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin **ṣıfāt-ı raḥmetüñ** olupdur āşikār *(Kas. 1, Mıs. 52). [ṣıfāt-ı raḥmetüñ, -üñ]*

sıġ-: *(Bir husus) Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.*

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña **ṣıġar** anı eyle *(Mes. 9, Mıs. 60). [ṣıġar, -ar]*

sığın-: *Sığınmak, dayanmak, güvenmek.*

Sığındum Tañrıya ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül *(Mes. 126, Mıs. 47). [sığındum, -dum]*

sıḥḥat: *Sağlık, afiyet.*

Ki görüp cānuma **ṣıḥḥat** irişe
Cefālu göñlüme rāḥat irişe *(Mes. 158, Mıs. 27). [ṣıḥḥat]*

sıḥḥat bul-: *Sağlıklı olmak,afiyette olmak.*

Lebüñden mürde cānum buldı ṣıḥḥat
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 3). [ṣıḥḥat buldı, -dı]*

sihr: *Büyü.*

Gözi sāḥirlere **siḥr** ögredürdi
Özi ʿāşıḳlara mihr ögredürdi *(Mes. 155, Mıs. 35). [siḥr]*

Gözinden ögrenürdi **siḥri** Mārūt
Lebinden bī-bahā olurdı yāḳūt *(Mes. 155, Mıs. 217). [siḥri, -i]*

sihr ü efsūn eyle-: *Sihirleyip büyülemek.*

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn *(Mes. 165, Mıs. 6). [siḥr ü efsūn eyle]*

siḥr-i bābil: *Babil'in sihri.*

Kemend idi saçı almaġiçün dil
Gözinden bāṭıl idi **siḥr-i Bābil** *(Mes. 155, Mıs. 48). [siḥr-i bābil]*

sikender: *Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekası, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila eylemiştir.*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur **Sikender** kem ġulāmı *(Mes. 17, Mıs. 59). [sikender]*

Sikender kime ki ḳor ise nāmı
Anuñ olur **Sikender** kem ġulāmı *(Mes. 17, Mıs. 60). [sikender]*

sikke ur-: *Damga, mühür vurmak; üstünlüğünü bildirmek.*

Cihān işi olupdur kāmuñ içün
Saʿādet **sikke urdı** nāmuñ içün *(Mes. 117, Mıs. 134). [sikke urdı, -dı]*

sıla ḳıl-: *Bir süre uzak kaldığı memleketine, vatanına ve yakınlarına ulaşmak, kavuşmak, doğup büyüdüğü yerleri ve yakınlarını ziyâret etmek.*

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy şāh dilden *(Mes. 165, Mıs. 93). [ṣıla ḳılmaḳ, -mak]*

sīm: *Ar. Gümüş, fıdda.*

Hemān ol ḳufle urdı **sīm** miftāḥ
Ki olur her feṭḥe zīrā **sīm** miftāḥ *(Mes. 155, Mıs. 283). [sīm]*

Hemān ol ḳufle urdı **sīm** miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā **sīm** miftāḥ *(Mes. 155, Mıs. 284). [sīm]*

sīm ile zer: *Gümüş ve altın.*

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ **sīm ile zer** *(Mes. 105, Mıs. 16). [sīm ile zer]*

sīm ü zer: *Gümüş ve altın.*

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına **sīm ü zer** niṣār *(Gaz. 46, Mıs. 6). [sīm ü zer]*

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi **sīm ü zer** ẕevḳ u ṣafādan *(Mes. 42, Mıs. 4). [sīm ü zer]*

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Bāña **sīm ü zer** iy meh-rū degül kem *(Mes. 113, Mıs. 12). [sīm ü zer]*

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şükūfe
Niṣār iderdi **sīm ü zer** şükūfe *(Mes. 130, Mıs. 64). [sīm ü zer]*

sı-: *Kırmak, kesmek, bozmak.*

Şıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi **şımaġıl** iy şāh dilden *(Mes. 165, Mıs. 94). [şımaġıl, -ġıl]*

sı-: *Kırmak, bozmak.*

Seḥer çün çekdi maşrıḳ leşkerini
Şımaġa gicenüñ Hindūlarını *(Mes. 24, Mıs. 48). [şımaġa, -a]*

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Şımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd *(Mes. 130, Mıs. 40). [şımaġa, -ġa]*

sīm-ber: *Gümüş gibi beyaz göğüslü olanlar.*

Ṭutuban cām-ı pür-mey **sīm-berler**
Şehenşāha şunarlar idi ekser *(Mes. 154, Mıs. 75). [sīm-berler]*

sīmīn-beden: *Gümüş bedenli, beyaz vücutlu.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy **sīmīn-beden**
Ki ṭoḳuz eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz *(Gaz. 30, Mıs. 5). [sīmīn-beden]*

sin: *Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.*

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki **sinüñ** bigi ulu sulṭāna irdüm *(Gaz. 41, Mıs. 10). [sinüñ, -üñ]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 24). [sinüñ, -üñ]

Daḫı hem cān u dilden ḫūr-ı uçmaḳ
Ḳamusı görmegedür sini müştāḳ (Mes. 8, Mıs. 38). [sini, -i]

Egerçi devr ider her dem sevābit
Sini görmek içün oldı cümle sābit (Mes. 8, Mıs. 40). [sini, -i]

Sevenden sini olma iy perī dūr
Çerāġ-ı ʿömrümüzi ḳılma bī-nūr (Mes. 111, Mıs. 15). [sini, -i]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [sini, -i]

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 19). [sinüñle, -üñ, -le]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 25). [sini, -i]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 23). [sinüñçün, -üñ, -çün]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 96). [sinüñ, -ün]

Çü sini iki ʿālem cānı gördüm
Bu mülki saña ben erzāni gördüm (Mes. 168, Mıs. 11). [sini, -i]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 30). [sini]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 70). [sini]

Görimez oldı çün sini muʿayyen
Aña oldı ḳarañu rūz-ı rūşen (Mes. 74, Mıs. 33). [sini]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 41). [sini]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 37). [sini]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 7). [sini]

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 9). [sinüñ]

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 9). [sinüñ]

Bī-ḳarār itdüñ ḳara saçuñ bigi göñlümüzi
Sinüñ ile böyle miydi iy perī peymānumuz (Gaz. 31, Mıs. 4). [sinüñ]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [sinüñ]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣānīʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [sinüñ]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 17). [sinüñ]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 18). [sinüñ]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 75). [sinüñ]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 37). [sinüñ]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 26). [sinüñle, -le]

Bu yüz aḳlığı sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür (Mes. 149, Mıs. 49). [sinüñ]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 28). [sinüñ ile, -üñ, -ile]

sinān-i çeşm-i aḫter: *Yıldız gözünün temreni (sevgili-kirpik). ll Yıldız gözünün uçları (gökyüzü-yıldızın uçları).*

Kemend-i zülf-i ẕulmet buldı pür-tāb
Sinān-i çeşm-i aḫter ṭoldı pür-tāb *(Mes. 155, Mıs. 6). [sinān-i çeşm-i aḫter]*

sīne: *1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 5). [sīnemi, -m, -i]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [sīne]

Ḫūn oldı reşk ile dil tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem (Kas. 5, Mıs. 62). [sīnemde, -m, -de]

Anuñçün sende Ḥaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 117). [sīne]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 55). [sīnemi, -m, -i]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 20). [sīnesinde, -si, -n, -de]

sīne-i maḫrūr: *(Âşığın) içi yanan, ateşli gönlü.*

ʿAşḳ odın defʿ itmege bu **sīne-i maḫrūrdān**
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyhūn eyledüñ *(Gaz. 28, Mıs. 9). [sīne-i maḫrūrdān, -dan]*

sīneler çāk eyle-: *Göğsünü yırtmak, acı ve ızdırapla feryat etmek.*

Didi iy Zühre-yi zehrā-yı eflāk
Nevā-yı naġmeñ eyler sīneler çāk *(Mes. 77, Mıs. 2). [sīneler çāk eyler, -r]*

sīnemi çāk ḳıl-: *Göğsü yarmak, kalbi yırtmak.*

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk *(Mes. 78, Mıs. 5). [sīnemi çāk ḳıl]*

sınıḳ: *Kırık, incinmiş.*

Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāṣıḳ
Daḥı ṣıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ *(Mes. 24, Mıs. 23). [ṣınıḳdur, -dur]*

sipihr: *Far. Gök, sema.*

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen (Mes. 67, Mıs. 17). [sipihr]

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 4). [sipihri, -i]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 1). [sipihrüñ, -üñ]

sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat: *"Heybetin gökyüzü ve cesaretin padişahı".*

Sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat
Cihān-ı mekrümet ṣāḥib-velāyet *(Mes. 16, Mıs. 1). [sipihr-i heybet ü şāh-ı şecāʿat]*

sipiḫr-i lāceverd: *Lacivert gökyüzü.*

Gören dir farḳ-ı Ferḳad pāyesidür
Sipiḫr-i lāceverdi sāyesidür *(Mes. 28, Mıs. 14). [sipiḫr-i lāceverdi, -i]*

sipihr-i maʿdelet: *Adalet göğü.*

Sipihr-i maʿdelet deryā-yı ʿirfān
Şeh-i dīn yaʿni ʿOsmānü'bnü ʿAffān *(Mes. 12, Mıs. 5). [sipihr-i maʿdelet]*

sır: *Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.*

İrişmez ʿaḳl bu **sır** ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine *(Mes. 6, Mıs. 145). [sır]*

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol **sırdan** āgāh *(Mes. 8, Mıs. 116). [sırdan, -dan]*

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu **sırdan** āgeh iy yār *(Tb. 1, Mıs. 78). [sırdan, -dan]*

sīr-āb ol-: *Suya kanmış olmak.*

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı *(Mes. 97, Mıs. 22). [sīr-āb ola, -a]*

sirāc: *Hz. Muhammed'in peygamberlik kandili II "Allah'ın izniyle davetçi ve nur saçan bir kandil olarak (gönderdik)", Azhab suresi, 46. ayet.*

Özidurur **sirācı** enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ *(Mes. 7, Mıs. 67). [sirācı]*

sirāc-ı dīn ü millet: *"Din ve milletin meşalesi, İslam'ın ve Müslümanların kandili".*

Sirāc-ı dīn ü millet zeyn-i mihrāb
Şeh-i dīn yaʿni ʿÖmmer İbn-i Ḫaṭṭāb *(Mes. 11, Mıs. 5). [sirāc-ı dīn ü millet]*

ṣırāṭ eyle-: *Yol yapmak, düz yol haline getirmek, köprü yapmak.*

Ṣırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli *(Mes. 2, Mıs. 105). [ṣırāṭ eyler, -r]*

ṣırāṭ-ı müstaḳīm: *Doğru yol, Hak yolu.*

Dilerseñ bulasın ḫūr-ı naʿīmi
Ḳoma elden **ṣırāṭ-ı müstaḳīmi** *(Mes. 5, Mıs. 140). [ṣırāṭ-ı müstaḳīmi]*

Ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ rehberidür
Dü ʿālem ḫalḳınuñ hem serveridür *(Mes. 7, Mıs. 95). [ṣırāṭ-ı müstaḳīmüñ, -üñ]*

sırr: *(Ar.) Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.*

Ḳamu ʿālemlerüñ sırrın bilür ol
Ḳamu dertlülere dermān ḳılur ol (Mes. 2, Mıs. 39). [sırrın, -ı, -n]

Bilür bu sırrı her kim bā-ḫaberdür
Ki ʿālem içre ol ḫayrüʾl-beşerdür (Mes. 7, Mıs. 145). [sırrı, -ı]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 79). [sırruñ, -un]

sırr-ı ḥaḳḳ: *İlahi sır.*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫoş işâretdür
Müdġam-ı lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 35). [sırr-ı ḥaḳḳa]*

sırr-ı hudā: *Allah'ın sırrı.*

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña **sırr-ı Ḫudā** oldı müyesser *(Mes. 8, Mıs. 88). [sırr-ı ḫudā]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 19). [sırr-ı ḫudāyı]*

sırr-ı yār: *Sevgilinin sırrı.*

Maḥabbet ḳalb-i ʿāşıḳ hem-demidür
Maḥabbet **sırr-ı yārüñ** maḥremidür *(Mes. 19, Mıs. 26). [sırr-ı yārüñ, -üñ]*

sırrına ir-: *Gizli tutulan veya sır durumunda olan bir şeyi anlamak, kavramak.*

İşi budur hemīşe bu cihānuñ
Kimesne iremez sırrına anuñ *(Mes. 168, Mıs. 108). [sırrına iremez, -e, -mez]*

sitāre: *Yıldız.*

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña **sitāre** *(Mes. 24, Mıs. 28). [sitāre]*

Ṣanasın kim felekde iki **sitāre**
Ḳılurdı bunlara anlar neẕāre *(Mes. 118, Mıs. 47). [sitāre]*

sitem: *Eziyet, ceḍa, zulüm; şikâyet, çıkışma.*

Aradan gitdi olanca **sitemler**
Ḳıluban birbirisine keremler *(Mes. 27, Mıs. 243). [sitemler, -ler]*

sitemler çek-: *Kırıldığını, üzüldüğünü belirtmek; eziyet, cefa çekmek.*

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler *(Mes. 27, Mıs. 181). [sitemler çekmiş, -miş]*

sitemler ol-: *Eziyet, cefa, zulüm,haksızlık olmak.*

Didi kim iy şeker-leb ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler *(Mes. 45, Mıs. 10). [sitemler olmışdur, -mış, -dur]*

sıva-: *Sıvamak, sürmek.*

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Şıvanmış balcıġ idi misk-i eẕfer *(Mes. 20, Mıs. 66). [şıvanmış, -n, -mış]*

siyādet: *Büyüklük, yücelik, ululuk.*

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi **siyādet** tūtiyāsın *(Mes. 14, Mıs. 14). [siyādet]*

siyah: *Kara, esved.*

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin **siyahı** *(Mes. 3, Mıs. 54). [siyahı, -ı]*

Bu ʿālem yüzi bürindi **siyāha**
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha *(Mes. 74, Mıs. 41). [siyāha, -a]*

Cihān yüzi bürindi çün **siyāha**
Gidüben mihr nevbet degdi māha *(Mes. 151, Mıs. 29). [siyāha, -a]*

siyah: *Kara II karanlık.*

Bu ʿālem yüzini nūr-ı İlāhī
Ḳamu rūşen ḳılup gitdi **siyāhı** *(Mes. 117, Mıs. 4). [siyāhı, -ı]*

siyāh ol-: *Siyahlaşmak, kararmak.*

Cihān yüzi **siyāh oldı** ser-ā-ser
Ṣaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber *(Mes. 151, Mıs. 27). [siyāh oldı, -dı]*

siyāhī: *Siyahlık, karanlık.*

Cihān yüzine virür geh **siyāhī**
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı *(Mes. 2, Mıs. 93). [siyāhī]*

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı **siyāhī** *(Mes. 38, Mıs. 20). [siyāhī]*

siyeh: *Siyah.*

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil *(Mes. 69, Mıs. 5). [siyeh]*

Didi luṭf ile iy şemʿ-i şeb-efrūz
Neden geldi başuña bu **siyeh** rūz *(Mes. 85, Mıs. 24). [siyeh]*

siyeh-fām eyle-: *Kararmak.*

Iraḳdan çün görindi leşker-i Şām
Felek yüzini eyledi siyeh-fām *(Mes. 115, Mıs. 32). [siyeh-fām eyledi]*

siyehkār ol-: *Kötü talihli II Suçlu, günahkar.*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm bigi o ḥāletde **siyehkār olmasun** kimse *(Gaz. 10, Mıs. 2). [siyehkār olmasun, -ma, -sun]*

siyeh-rū ol-: *Günahkar olmak, yüz karası olmak.*

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū *(Mes. 6, Mıs. 150). [siyeh-rū olam, -am]*

siz: *İkinci çoğul şahıs zamiri.*

Baña diñ **siz** ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz *(Mes. 5, Mıs. 59). [siz]*

Ṭaleb ben daḫı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin (Mes. 5, Mıs. 68). [sizüñ, -üñ]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 35). [siz]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 36). [siz]

Ol iki laʿli ḳıldı size baḫşiş
Ḳabūl eyleñ diyü eylerdi pūziş (Mes. 37, Mıs. 139). [size, -e]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 70). [siz]

Hemān Ḫurşīd ol dem eyleyüp nāz
Didi kim eyleñüz siz sāza āġāz (Mes. 40, Mıs. 92). [siz]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 69). [size, -e]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 54). [sizi, -i]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 61). [sizsiz, -siz]

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre (Mes. 91, Mıs. 11). [siz]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 7). [size, -e]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 16). [sizi, -i]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 20). [sizi, -i]

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise yarın sizedür (Mes. 126, Mıs. 30). [sizedür, -e, -dür]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 21). [siz]

Benüm Cemşīd oġlumdur bilüñ siz
Ne kim ol buyurur ise ḳıluñ siz (Mes. 130, Mıs. 22). [siz]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 3). [siz]

siz: *Zannetmek, tahmin etmek.*

ʿAyān itdüñ çü sen rāz-ı nihānı
Sizerem görmezem daḫı o cānı (Mes. 110, Mıs. 6). [sizerem, -er, -em]

Niçün efġān idersin bī-sebeb sen
Sebep budur işüñe sizerem ben (Mes. 163, Mıs. 18). [sizerem, -er, -em]

soġıl-: *Suyu çekilmek, kaynağı kaybolmak veya kurumak, feri gitmek, solmak, nuru sönmek.*

Ne çeşme kim buña olmaz cān-perver
Ṣoġılsun ger oluFrsa āb-ı Kevser (Mes. 17, Mıs. 122). [ṣoġılsun, -sun]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 19). [ṣoġıldı, -dı]

soḥbet: *Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl.*

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 10). [ṣoḥbet]

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dilbere
ʿÖmr-i bī-pāyān budur bu dem ki cānān bundadur
(Gaz. 40, Mıs. 11). [ṣoḥbetdür, -dür]

Çü furṣat virdi el dildārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey (Gaz. 42, Mıs. 4). [ṣoḥbetde, -de]

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister (Gaz. 43, Mıs. 5). [ṣoḥbet]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [ṣoḥbetdür, -dür]

Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 11). [ṣoḥbetinüñ, -i, -nüñ]

Bunı fikr eyledi ol ṣoḥbet ehli
Meye düşmegiçün Cemşīd meyli (Mes. 21, Mıs. 25). [ṣoḥbet]

Derūnından çü Cemşīd itdi efġān
İşidüp ṣoḥbet ehli oldı bī-cān (Mes. 21, Mıs. 2). [ṣoḥbet]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 151). [ṣoḥbetde]

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 147). [ṣoḥbete, -e]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 90). [soḥbetle, -le]

Çü mey anları ḳıldı mest ü şeydā
Ḳamusı ṣoḥbet içre oldı peydā (Mes. 27, Mıs. 82). [ṣoḥbet]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 5). [ṣoḥbetde, -de]

Ṣunardı her yaña sāḳī piyāle
Mey ile bitdi ol ṣoḥbetde lāle (Mes. 49, Mıs. 8). [ṣoḥbetde, -de]

Daḫı yiġ oldı ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan (Mes. 54, Mıs. 3). [ṣoḥbet]

Bu soḥbet dāyimā cāvīd olsun
Bu māhuñ hem-demi Ḫurşīd olsun (Mes. 65, Mıs. 13). [soḥbet]

Ḳılurdı birbiriyle ʿayş u ʿişret
Geçerdi dün ü gün arada ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 80). [ṣoḥbet]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 5). [ṣoḥbet]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 64). [ṣoḥbetinde, -i, -n, -de]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 58). [ṣoḥbetümden, -üm, -den]

Çü geldi ol araya şāh Ṣādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [ṣoḥbet]

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Ṣürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul (Mes. 117, Mıs. 61). [soḥbet]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 68). [ṣoḥbet]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 42). [ṣoḥbetde, -de]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 47). [ṣoḥbetine, -in, -e]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 24). [ṣoḥbet]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [ṣoḥbet]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [ṣoḥbet]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 8). [ṣoḥbete, -e]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḥalvetinde (Mes. 151, Mıs. 37).
[ṣoḥbetinde, -in, -de]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 28).
[ṣoḥbetde, -de]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 38).
[ṣoḥbetle, -le]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 304).
[ṣoḥbetdür, -dür]

Ḳadeḥ devr eyledi ol ṣoḥbet içre
Mey-i ṣāfī içildi ʿişret içre (Mes. 158, Mıs. 53).
[ṣoḥbet]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḥı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 4).
[ṣoḥbet]

Ḳamu ḫalḳı toyurdu niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile (Mes. 154, Mıs. 152).
[ṣoḥbet ile, -ile]

<u>ṣoḥbet eyle-:</u> *Sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek.*

Girü bir ḫūb ṣoḥbet eylediler
Mey ile cānı rāḥat eylediler (Mes. 92, Mıs. 35).
[ṣoḥbet eylediler, -di, -ler]

Girü eylediler cān ile ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 161, Mıs. 3).
[ṣoḥbet eylediler, -di, -ler]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzla ʿayş ü ʿişret eyleñ (Mes. 40, Mıs. 55).
[ṣoḥbet eyleñ, -ñ]

Bu gün bāġ içre ol meh ṣoḥbet eyler
Mey-i ṣāf ile cānın rāḥat eyler (Mes. 40, Mıs. 39).
[ṣoḥbet eyler]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 4). [ṣoḥbet eyler]

Varuñ Ṣādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 38). [ṣoḥbet eylesün, -sün]

Melūl olma cihānda ṣoḥbet eyle
Mürevvaḳ meyle cānı rāḥat eyle (Mes. 21, Mıs. 79).
[ṣoḥbet eyle]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 21).
[ṣoḥbet eyledi, -di]

Gice olınca ṣoḥbet eylediler
Anuñla cānı rāḥat eylediler (Mes. 151, Mıs. 23).
[ṣoḥbet eylediler, -di, -ler]

Gelüp ol bāġa ʿişret eylediler
Dil ü cān ile ṣoḥbet eylediler (Mes. 161, Mıs. 30).
[ṣoḥbet eylediler, -di, -ler]

<u>ṣoḥbet it-:</u> *Sohbet etmek, konuşmak, vakit geçirmek.*

Buluşup birbiriyle ṣoḥbet ide
Biri biriyle cānın rāḥat ide (Mes. 155, Mıs. 301).
[ṣoḥbet ide, -e]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 27).
[ṣōḥbet ideler, -e, -ler]

Didi Ḫurşīd idüñ bir ḫūb ṣoḥbet
Ḳılalum anuñ ile cānı rāḥat (Mes. 92, Mıs. 29).
[ṣoḥbet idüñ, -üñ]

Yine Cemşīd ü Ḫurşīd itdi ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 140, Mıs. 5).
[ṣoḥbet itdi, -di]

Hemān oturuban ṣoḥbet itdi
Mey ile ḳalb ü cānı rāḥat itdi (Mes. 151, Mıs. 15).
[ṣoḥbet itdi, -di]

Çü Cemşīd irdi Ḳayṣer ṣoḥbet itdi
O ṣoḥbetle dil ü cān rāḥat itdi (Mes. 154, Mıs. 37).
[ṣoḥbet itdi, -di]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 153). [ṣoḥbet itdi, -di]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 10).
[ṣoḥbet itdi]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 109). [ṣoḥbet itmek]

İder her laḥẓa ṣoḥbet anuñ ile
Ḳılur cānını rāḥat anuñ ile (Mes. 71, Mıs. 63).
[ṣoḥbet ider, -er]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 22).
[ṣoḥbet iderdi, -er, -di]

İdüp Cemşīd ile Ḫurşīd ṣoḥbet
Mey ile eylediler cānı rāḥat (Mes. 52, Mıs. 3).
[ṣoḥbet idüp, -üp]

<u>ṣoḥbet ḳıl-:</u> *Karşılıklı olarak dostça, arkadaşça konuşmak, söyleşmek, hasbihal etmek, hoş vakit geçirmek.*

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 89).
[ṣoḥbet ḳılalum]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 22).
[ṣoḥbet ḳıldı]

Neşāt-engīze çün oldı icāzet
Eline sāzın alup ḳıldı ṣoḥbet (Mes. 42, Mıs. 22).
[ṣoḥbet ḳıldı]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 43). [ṣoḥbet ḳıldı, -dı]

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 1).
[ṣoḥbet ḳıldı, -dı]

Benümle gerçi ḳılduñ çoġ ṣoḥbet
Birinden alamaduñ hīç lezzet (Mes. 135, Mıs. 27).
[ṣoḥbet ḳılduñ, -du, -ñ]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 39).
[ṣoḥbet ḳılmış idi]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 33).
[ṣoḥbet ḳılup, -up]

Ḳamu ṣoḥbet ḳılurdı līk Cemşīd
Özinden ġamla olmış idi nevmīd (Mes. 21, Mıs. 39).
[ṣoḥbet ḳılurdı, -ur, -dı]

Daḥı ṣoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 19).
[ṣoḥbet ḳılurdı, -ur, -dı]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 9).
[ṣoḥbet ḳılurken, -urken]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 13). [ṣoḥbet ḳılurken, -ur, -ken]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 43).
[ṣoḥbet ḳılurlar]

Ḳılurlardı perīler birle ṣoḥbet
İderlerdi mey ile cānı rāḥat (Mes. 27, Mıs. 79).
[ṣoḥbet ḳılurlardı, -ur, -lar, -dı]

<u>ṣoḥbet ol-:</u> *(Kişiler arasında) eğlence ve birlikteliğin olması.*

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 56).
[ṣoḥbet oldı]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 2).
[ṣoḥbet oldı]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 71).
[ṣoḥbet oldı]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 30).
[ṣoḥbet oldı]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 14). [ṣoḥbet oldı]

<u>ṣoḥbet ü ʿayş:</u> *Konuşma ve eğlence.*

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş şehāne
İdüp her yañada muṭrib terāne (Mes. 20, Mıs. 39).
[ṣoḥbet ü ʿayş]

Didi derd ü belādan sen ıraġ ol
Dün ü gün ṣoḥbet ü ʿayş ile saġ ol (Mes. 21, Mıs. 70). [ṣoḥbet ü ʿayş]

Ḳılurken ṣoḥbet ü ʿayşı müdāmī
İçerler idi cām-ı dost-kāmı (Mes. 71, Mıs. 43).
[ṣoḥbet ü ʿayşı, -ı]

<u>ṣoḥbet ü ʿayş u şafā:</u> *Sohbet, eğlence ve zevk.*

Ḳoyup gitdüñ beni cevr ü cefāda
Sen olduñ **ṣoḥbet ü ʿayş u şafāda** *(Mes. 167, Mıs. 74). [ṣoḥbet ü ʿayş u şafāda, -da]*

<u>ṣoḥbet ü meclis:</u> *Konuşup görüşme ve toplanma yeri, musahabe ve encümen.*

Cihānuñ yıḳmaġa köhne ribāṭın
Döşerler **ṣoḥbet ü meclis** bisāṭın *(Mes. 20, Mıs. 16). [ṣoḥbet ü meclis]*

Görüben **ṣoḥbet ü meclis** yaraġın
Burarlar ʿūd u kānūnuñ ḳulagın *(Mes. 20, Mıs. 17). [ṣoḥbet ü meclis]*

ṣoḥbete oḳı-: *Sohbete çağırmak.*

Didi kim ṣöyle bil iy Ṣāh Cemṣīd
Ki sini **ṣoḥbete oḳıdı** Ḫurṣīd *(Mes. 46, Mıs. 70). [ṣoḥbete oḳıdı, -dı]*

ṣoḥbet-i ḫāṣ eyle-: *Seçkinlerin bir araya gelerek oluşturdukları sohbet ortamı.*

Mey içüp eylediler ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ururdı raḳṣ olup Ḫurṣīd raḳḳāṣ *(Mes. 44, Mıs. 7). [ṣoḥbet-i ḫāṣ eylediler, -di, -ler]*

ṣoḥbeti ḳıl-: *Sohbet etmek, hoşça vakit geçirmek.*

Ḳılurdı ṣoḥbeti nūṣ eyleyüp mül
Ḫitāb idüp aġaca gör ne dir gül *(Mes. 21, Mıs. 43). [ṣoḥbeti ḳılurdı, -ur, -dı]*

ṣoḥbet-i meclis: *Meclis sohbeti.*

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula **ṣoḥbet-i meclis** yine revnaḳ *(Mur. 1, Mıs. 6). [ṣoḥbet-i meclis]*

ṣoḥbetine ir-: *Sohbetine yetişmek.*

Revān Ḫurşīdün irüp ṣoḥbetine
Duʿālar eylediler devletine *(Mes. 46, Mıs. 75). [ṣoḥbetine irüp, -üp]*

ṣol: *Sol taraf.*

Gehī saġdan gehī ṣoldan çalardı
Ki kendüye muḳābil er dilerdi (Mes. 118, Mıs. 53). [ṣoldan, -dan]

Gehī saġdan gehī ṣoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 9). [ṣoldan, -dan]

Alayı ṣolı daḫı aldı Mihrāb
Dil ü cān ile oldı cenge pertāb (Mes. 148, Mıs. 21). [ṣolı, -ı]

ṣol u saġ: *Sol ve sağ. II Etraf.*

Şehenşeh seyriderken o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u saġı (Mes. 20, Mıs. 62). [ṣol u saġı]

Alup billūr ele altun ayaġı
Ṣunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 48). [ṣol u saġı]

Alup billūr ele yāḳūt ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı (Mes. 52, Mıs. 22). [ṣol u saġı, -ı]

soñ: *En son, ahir.*

Anuñ vaṣfın ḳılan her cüst ü çālāk
Ṣoñı ḥayrān olup dir maʿarefnāk (Mes. 2, Mıs. 170). [ṣoñı, -ı]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 260). [ṣoñ]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 104). [ṣoñ]

ṣoñ ucı: *En sonu, nihayeti.*

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 8). [ṣoñ ucı, -ı]

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol (Mes. 31, Mıs. 28). [ṣon ucı]

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Ṣon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ (Mes. 31, Mıs. 34). [ṣon ucı]

Çıḳıban ḳaṣra ḳıl aña neẓāre
Digil benden ṣoñ ucı ol nigāre (Mes. 74, Mıs. 28). [ṣoñ ucı]

Ne ḫoş söyledüñ uṣbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 38). [ṣoñ ucı]

Egerçi dehrden gördüm cefālar
Ṣon ucı ẓevḳ ile sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 12). [ṣon ucı]

Egerçi evvel oldum ġamla bī-dil
Ṣon ucı eyledüm maḳsūdı ḥāṣıl (Mes. 158, Mıs. 14). [ṣon ucı]

Egerçi ġüre virmişdi dıraḫtum
Ṣoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum (Mes. 158, Mıs. 16). [ṣoñ ucı]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 18). [ṣoñ ucı]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 20). [ṣoñ ucı]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 98). [ṣoñ ucı]

Olursan çarḫ ile rifʿatde hem-ser
Saña ṣoñ ucı olur ḫāk bister (Mes. 168, Mıs. 124). [ṣoñ ucı]

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn (Mes. 168, Mıs. 126). [ṣoñ ucı]

Bu sevdāyıla sen şeydā olursın
Ṣoñucı bilürem rüsvā olursın (Mes. 37, Mıs. 108). [ṣoñucı]

<u>şoñra:</u> *Daha ileri bir zamanda, müteakiben.*

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül (Gaz. 34, Mıs. 4). [ṣoñra]

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 10). [ṣoñra]

O dāneyle göñüller ṣayd ederdi
O miskīn dāma ṣoñra ḳayd iderdi (Mes. 19, Mıs. 144). [ṣoñra]

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 39). [ṣoñra]

Bu ʿālemde kim içdi nūṣdāru
Ki ṣoñra olmadı miḥnetle ṣayru (Mes. 33, Mıs. 40). [ṣoñra]

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki ṣoñra olmadı aña yavuzluḳ (Mes. 33, Mıs. 42). [ṣoñra]

Bu ʿālem içre kim sürdi ṣafāyı
Ki ṣoñra çekmedi cevr ü cefāyı (Mes. 33, Mıs. 44). [ṣoñra]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 59). [ṣoñra]

Selāmı eyledükden ṣoñra itmām
Benüm ḥālümi it dildāra iʿlām (Mes. 82, Mıs. 11). [ṣoñra]

Bir aydan ṣoñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [ṣoñra]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 110). [ṣoñra]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram ṣoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 24). [ṣoñra]

Görüben Ḳayṣeri ḳıldı duʿāyı
Duādan ṣonra eyledi senāyı (Mes. 122, Mıs. 36). [ṣonra]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mes. 126, Mıs. 10). [ṣoñra]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 12). [ṣoñra]

Anuñçün ben çekerem bu cefāyı
Ki sürem ṣoñra sinüñle ṣafāyı (Mes. 136, Mıs. 26). [ṣoñra]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 28). [soñra]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mes. 165, Mıs. 42). [ṣoñra]

Revādur gider iseñ nola iy şāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 132). [ṣoñra]

Kim oldı bu cihān içinde bī-bāk
Ki ṣoñra dehr anı ḳılmadı ḫāk (Mes. 168, Mıs. 112). [ṣoñra]

Kime buldurdı ʿālem māl ü genci
Ki çekdürmedi ṣoñra derd ü renci (Mes. 168, Mıs. 114). [ṣoñra]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 116). [ṣoñra]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 122). [ṣoñra]

Her ne kim göñlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın ṣoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 2). [ṣoñra]

<u>şor-:</u> *Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek.*

Nice mülküñ durur **şor** şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı *(Mes. 27, Mıs. 119). [ṣor]*

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [ṣorduñ, -duñ]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 55). [ṣorayın, -ayın]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 12). [ṣorsam, -sa, -m]

Didi Ḫurşīd kim ḥālin ṣorayın
Cevābı ne virür baña göreyin (Mes. 46, Mıs. 81). [ṣorayın, -ayın]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 10). [ṣoraram, -ar, -am]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı (Mes. 8, Mıs. 94). [ṣordı, -dı]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 54). [ṣordılar, -dı, -lar]

Ṣorardı kim nice gördüñ cihānı
Dilerdi ḫūb-rūlardan nişānı (Mes. 23, Mıs. 23). [ṣorardı, -ar, -dı]

Çü Ḳayṣer luṭf ile Cemşīdi gördi
Hemān dem Çīni vü Māçīni ṣordı (Mes. 35, Mıs. 54). [ṣordı, -dı]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 129). [ṣorma, -ma]

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āṣikārā (Mes. 45, Mıs. 51). [ṣorduñ, -du, -ñ]

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaṣḳuñ
Ki ṣorardı nedür tīmārı ʿaṣḳun (Mes. 46, Mıs. 22). [ṣorardı, -ar, -dı]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 22). [ṣordı, -dı]

Bu şiʿr ile ṣoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [ṣoraram, -a, -r, -a, -m]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 17). [ṣoraram, -a, -r, -a, -m]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 8). [ṣordı, -dı]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 27). [ṣora, -a]

Çü Ḳayṣer ol nefes Cemşīdi gördi
Nicesin diyüben ḥālini ṣordı (Mes. 149, Mıs. 28). [ṣordı, -dı]

<u>sorış-:</u> *Karşılıklı hatır sormak (sevgiliyle).*

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki **şorışa** iki yār *(Mes. 155, Mıs. 304). [ṣorışa, -a]*

<u>şor-:</u> *Sormak.*

Bu işden çünki āgāh oldı Efser
Hemān Cemşīd ḥālin ṣormaġ ister (Mes. 109, Mıs. 14). [ṣormaġ]

Nice oldı ki çeküben bu cefāyı
Ki geldüñ sormaġ içün ben gedāyı (Mes. 142, Mıs. 34). [sormaġ]

<u>soy:</u> *Âile, sülâle, ecdat.*

Egerçi ulu soydur şāh Şādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 19). [soydur, -dur]

Ṣoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 21). [ṣoyı, -ı]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [ṣoydan, -dan]

soy: *Bir kimsenin zürriyeti, evlât ve torunları, soy, sülâle, döl.*

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ **şoyı durur** aṣlı durur bu *(Mes. 35, Mıs. 60). [ṣoyı durur]*

söyin-: *Sönmek, bitmek.*

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 15). [söyinür, -ür]

Viṣāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḥtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 68). [söyindi, -di]

söyle-: *Demek, söylemek.*

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 21). [söylerdi, -rdi]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 123). [söylerdi, -rdi]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 11). [söyleyüp, -y, -üp]

Melik gördi ki olmaz ʿaşḳ aḥir
Düşini söyledi Mihrāba bir bir (Mes. 24, Mıs. 2). [söyledi, -di]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [söyledi, -di]

Bu sözi söyledi çün Ḫūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 229). [söyledi, -di]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 33). [söylerdi, -rdi]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 32). [söyleme, -me]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 57). [söyleyüp, -y, -üp]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 18). [söylen, -ñ]

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām (Mes. 96, Mıs. 63). [söyleyürek, -y, -ürek]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 67). [söyleyürek, -y, -ürek]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 75). [söyleyüp, -y, -üp]

İrişüp virdi Ḫurşīde selāmı
Dönüp luṭf ile söyledi kelāmı (Mes. 132, Mıs. 90). [söyledi, -di]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 49). [söyleyüp, -y, -üp]

Bu sözi söyleyüp eyledi efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 135, Mıs. 43). [söyleyüp, -y, -üp]

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḥẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 27). [söyleyüp, -y, -üp]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 57). [söyleyüp, -y, -üp]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 59). [söyleyürek, -y, -ürek]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 8). [söyleyecek, -y, -ecek]

Felek yüzin ḳamu seyr eylesünler
Ne kim görinür ise söylesünler (Mes. 154, Mıs. 96). [söylesünler, -sün, -ler]

Maʿānī söyleyüp al ele ḫāme
Bu ebyāt ile āġāz-ı nāme (Mes. 156, Mıs. 61). [söyleyüp, -y, -üp]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 55). [söyleme, -me]

Bilürem ben ki ḫod bunda ġaraż ne
Ne söylersen bilürem ben ʿaraż ne (Mes. 163, Mıs. 60). [söylersen, -r, -se, -ñ]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 135). [söyleyübeni, -yübeni]

Bu sözden nice maʿnī söyleyesin
Bu efsūnı nice bir eyleyesin (Mes. 165, Mıs. 19). [söyleyesin, -ye, -sin]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 50). [söylemeden, -me, -den]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 116). [söyleyesin, -y, -le, -y, -e, -sin]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 110). [söyler, -ler]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 9). [söyle]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 29). [söyle]

Saña ḳānġısı geldi ḫūb söyle
Daḫı ḳānġısıdur merġūb söyle (Mes. 23, Mıs. 30). [söyle]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 7). [söyle]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 8). [söyle]

Bu sözi söyleyüben aġlar idi
Felekde māh gönlin daġlar idi (Mes. 31, Mıs. 77). [söyleyüben, -y, -üben]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Gönül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 11). [söyle]

Sözüñi söyle mevzūn u müretteb
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb (Mes. 35, Mıs. 13). [söyle]

Çü gördüñ ḥālümi bir çāre eyle
Benüm içün bulup dildāra söyle (Mes. 75, Mıs. 4). [söyle]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 15). [söyle]

Didi luṭf ile kim ḥālüñ nicedür
Dil açup söyle aḥvālüñ nicedür (Mes. 111, Mıs. 10). [söyle]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 18). [söyle]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 13). [söyle]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 5). [söyle]

Dehān açubanı söyle maʿānī
Demüñle rāhat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 115, Mıs. 3). [söyle]

Gel iy gūyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ (Mes. 115, Mıs. 2). [söyle]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 30). [söylemedi, -me, -di]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 29). [söyleyüben, -y, -üben]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 35). [söyleyüben, -y, -üben]

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile söz eyle (Mes. 128, Mıs. 41). [söyle]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 45). [söyleyüben, -y, -üben]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [söyledüñ, -dü, -n]

Dil açup söyle bir şīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 3). [söyle]

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī (Mes. 130, Mıs. 5). [söyle]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mes. 132, Mıs. 67). [söyleyüben, -y, -üben]

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh (Mes. 136, Mıs. 43). [söyleyüben, -y, -üben]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 1). [söyle]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 3). [söyle]

Demidür söyle sen de bir hikāyet
Ki andan cān ü dil bula kifāyet (Mes. 151, Mıs. 3). [söyle]

Dil açup söyle bir ḫoş dāstānı
Ki rāḥat eyleye ol ḳalb ü cānı (Mes. 151, Mıs. 5). [söyle]

Bu sözi aña söyle iy özi pāk
Ki hergiz ḥīleyi itmeye idrāḳ (Mes. 163, Mıs. 41). [söyle]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 17). [söyle]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 22). [söyle]

Revādur ḥālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 68). [söyle]

İcāzet virür iseñ söyleyeyin
Bu dem ḥālümi ben ʿarż eyleyeyin (Mes. 165, Mıs. 63). [söyleyeyin, -y, -e, -y, -in]

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2). [söyler, -r]

Bu resme çünki söyledi Muḥammed
Ḫiṭāb öyle irişdi kim iy Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 185). [söyledi, -di]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 97). [söyledi, -di]

Ḳo imdi ġayrıyı kendüzüñi gör
Ne kim sen söyler iseñ kendüñedür (Mes. 4, Mıs. 36). [söyler]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 53). [söyler idi, -r, -idi]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 44). [söyler idi]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 22). [söyler idi]

Gehī söyler idi ḥāl-i cihānı
Gehī añar idi Nūşirevānı (Mes. 105, Mıs. 37). [söyler idi]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı ṭoldurdı cihānı (Mes. 147, Mıs. 29). [söyler iken, -r, -iken]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 71). [söyler iken]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 127). [söyler iken]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 39). [söyler iken]

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 11). [söyler ise, -r, -ise]

söyleyecek sözüm var: *Herhangi bir konuda kendisinin de diyecekleri bulunmak. (söyleyeceği olmak-TDK).*

Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet
Sözüm var söyleyecek vir icāzet *(Mes. 165, Mıs. 62). [söyleyecek sözüm var]*

söz: *Söz, söylem II Şiir.*

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 5). [sözümle, -ü, -m, -le]

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden (Mes. 169, Mıs. 33). [sözinden, -inden]

söz: *Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil, konuşma.*

Didi Mihrāba iy ṣūretger-i Çīn
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü ṣīrīn (Mes. 108, Mıs. 4). [sözüñ durur]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna ṣaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 6). [sözüñ ile, -üñ, -ile]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 11). [sözüñ ile, -üñ, -ile]

Sözi ḫaste olanlara şifādur
Özi hem pādişāh-ı enbiyādur (Mes. 7, Mıs. 59). [sözi]

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker (Tb. 1, Mıs. 2). [söz mi durur, -mi, -durur]

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 9). [söz ile]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 13). [söz ile]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 31). [söz degüldür]

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur vaʾllāhu aʿlem biʾṣ-ṣavāb (Gaz. 11, Mıs. 14). [söz]

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem (Kas. 5, Mıs. 76). [sözi, -i]

Özümi raḥmetüñle hem-dem eyle
Sözümi ḥikmetüñle maḥrem eyle (Mes. 1, Mıs. 10). [sözümi, -üm, -i]

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi (Mes. 1, Mıs. 14). [sözümi, -üm, -i]

Dem-i Dāvūd ile mesūʿd eyle
Zebūrın sözümüñ maḥmūd eyle (Mes. 1, Mıs. 24). [sözümüñ, -üm, -üñ]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 155). [sözi, -i]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 117). [sözlerde, -ler, -de]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 25). [sözi, -i]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 71). [sözde, -de]

Çü kelb işitdi bu sözi ser-ā-ser
Didi bunlara ki iy āgāh diller (Mes. 5, Mıs. 65). [sözi, -i]

Çü segden bu sözi işitdi anlar
Hemāndem kendülerden gitdi anlar (Mes. 5, Mıs. 69). [sözi, -i]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 113). [sözin, -i, -n]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 3). [sözinde, -in, -de]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 53). [söz]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 149). [söz]

Özi cān derdine dermān baġışlar
Sözi dil küfrine īmān bağışlar (Mes. 7, Mıs. 138). [sözi, -i]

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mes. 7, Mıs. 68). [sözidür, -i, -dür]

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 124). [sözden, -den]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 97).
[sözi, -i]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 107).
[sözi, -i]

Özi özden kesildi ḳurbetinden
Sözi sözden kesildi dehşetinden (Mes. 8, Mıs. 124).
[sözi, -i]

Bu sözi söyledi şāh-ı nübüvvet
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret (Mes. 8, Mıs. 98).
[sözini, -in, -i]

Melāyik işidüben sözlerini
Ḳamu pāyina sürdi yüzlerini (Mes. 8, Mıs. 55).
[sözlerini, -ler, -i, -n, -i]

Didi kim iy nebīyy-i her dü ʿālem
Benüm sözümi eyle gūş bir dem (Mes. 8, Mıs. 100).
[sözümi, -üm, -i]

Resūlullāh sözine sāmiʿ idi
Dil ü cāndan özine tābiʿ idi (Mes. 14, Mıs. 17).
[sözine, -i, -n, -e]

Yüzinde berḳ urur āsār-ı devlet
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet (Mes. 17, Mıs. 20).
[sözinde, -in, -de]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 53).
[söz]

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 51).
[sözde, -de]

Bi-ḥamdi’llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 49).
[söze, -e]

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (Mes. 18, Mıs. 100).
[sözümle, -üm, -le]

Çü sensin cān ile ʿaşḳ içre ṣādıḳ
Gerekdür sözüñ özüñe muvāfıḳ (Mes. 18, Mıs. 56).
[sözüñ, -ün]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 61).
[sözüñ, -ün]

Bu söz olduġıyiçün pend-i uşşāk
Anuñçün oldı bu meşhūr-ı āfāk (Mes. 19, Mıs. 55).
[söz]

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 87). [sözi, -i]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 71).
[sözi, -i]

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ gönlin nerm iderdi (Mes. 20, Mıs. 92).
[sözi, -i]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69).
[sözi, -i]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 79).
[sözi, -i]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı gönli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 147). [sözi, -i]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 150).
[sözi, -i]

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker ṣu olur idi sözlerinden (Mes. 22, Mıs. 120).
[sözlerinden, -ler, -i, -n, -den]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 97).
[söze, -e]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 110).
[sözi, -i]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 45). [sözden, -den]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 9).
[sözi, -i]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 39). [sözi, -i]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 95). [sözi, -i]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 10). [sözin, -in]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 57). [sözin, -in]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 8). [söz]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 44). [sözi, -i]

Dil ü cānı demüñle eyle rāḥat
Ki sözüñ cānlara ide kifāyet (Mes. 26, Mıs. 6). [sözüñ, -ün]

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 16). [sözüñden, -üñ, -den]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 7). [sözüñi, -üni]

Perī bildi ki söz buña ʿabesdür
Bunı yoldan ḳomaḳ ḫayli ḥadesdür (Mes. 27, Mıs. 209). [söz]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 218). [sözi, -i]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 229). [sözi, -i]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 132). [sözin, -in]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 191). [sözin, -in]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [sözini, -i, -n, -i]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 153). [sözini, -i, -n, -i]

Didi Mihrāb iy bānū-yı dilkeş
Ki sözünden olur cān ü göñül ġaşy (Mes. 27, Mıs. 150). [sözünden, -üñ, -den]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 113). [sözüñi, -üni]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159). [sözüñi, -üni]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 31). [söz]

Bular bu sözdeyiken nāgehānī
Ne naḥs oynar olarla gör cihānı (Mes. 28, Mıs. 43). [sözdeyiken, -de, -(y)iken]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 32). [sözi, -i]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [sözi, -i]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 29). [sözin, -in]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 39). [sözini, -i, -n, -i]

Çü pīrüñ sözlerin işitdi ol ḫān
Hemān dem āh ḳılup oldı giryān (Mes. 30, Mıs. 49). [sözlerin, -ler, -i, -n]

Didi Cemşīd ruhbāna iy ʿāḳil
Ṣafā buldı sözüñden cān ile dil (Mes. 30, Mıs. 52). [sözüñden, -üñ, -den]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 62). [sözi, -i]

Bu sözi söyleyüben aġlar idi
Felekde māh göñlin daġlar idi (Mes. 31, Mıs. 77). [sözi, -i]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 53). [sözi, -i]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 49). [sözi, -i]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 69). [sözi, -i]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [sözi, -i]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 10). [söz]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 17). [sözde, -de]

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle (Mes. 35, Mıs. 8). [söze, -e]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [sözi, -i]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [sözi, -i]

Bu sözi didi epsem oldı Ḳayṣer
Ḫudā bilür ki kimdür bu hünerver (Mes. 35, Mıs. 63). [sözi, -i]

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine ṭalalum (Mes. 35, Mıs. 18). [sözine, -i, -n, -e]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 12). [sözüñden, -üñ, -den]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 9). [sözüñi, -üni]

Sözüñi söyle mevzūn u müretteb
Ki ola ḳand-i mükerrerle mürekkeb (Mes. 35, Mıs. 13). [sözüñi, -üni]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 15). [sözüñi, -üni]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u göñülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 123). [söze, -e]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 22). [sözi, -i]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 29). [sözi, -i]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 53). [sözi, -i]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 54). [sözi, -i]

Didi bu sözi Mihrāb-ı hünerver
İcāzet virdi aña Ḫurşīd-i enver (Mes. 36, Mıs. 97). [sözi, -i]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 105). [sözi, -i]

Bu sözi söyler iken şāh u Mihrāb
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb (Mes. 36, Mıs. 127). [sözi, -i]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 37). [sözi, -i]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 31). [sözini, -i, -n, -i]

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āşikārā (Mes. 45, Mıs. 51). [sözi, -i]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḥẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 41). [sözin, -in]

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker (Mes. 45, Mıs. 50). [sözüñüñ, -ü, -nüñ]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẓīri (Mes. 47, Mıs. 53).
[sözde, -de]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 5).
[sözin, -in]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 3).
[sözini, -i, -n, -i]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 24).
[söze, -e]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 24).
[sözinden, -inden]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 9).
[sözini, -i, -n, -i]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 9).
[sözini, -i, -n, -i]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭopraġa yüz (Mes. 82, Mıs. 41). [söz]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 5).
[sözden, -den]

Oluban söz deñizi içre ġavvāş
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 7).
[söz]

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz (Mes. 87, Mıs. 5).
[söze, -e]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 13). [söze, -e]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 2).
[sözüñden, -üñ, -den]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 16).
[sözüñle, -üñ, -le]

Ciġer ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini şekker ile (Mes. 88, Mıs. 6).
[sözini, -i, -n, -i]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 7).
[sözini, -i, -n, -i]

Sözüme sen benüm ṭut iy ṣanem gūş
Saḳınmagıl ʿahdi ḳılmaġıl ferāmūş (Mes. 96, Mıs. 61). [sözüme, -ü, -m, -e]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 36).
[söz]

Bu sözi didi Mihrāb oldı epsem
Söze girdi hemān bānū-yı ʿālem (Mes. 107, Mıs. 22). [söze, -e]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 23). [söze, -e]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 5).
[sözi, -i]

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 61).
[sözinden, -inden]

Sözini şāh reng-āmīz iderdi
Velī cān u dilin ḫūn-rīz iderdi (Mes. 115, Mıs. 59).
[sözini, -i, -n, -i]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 6).
[sözüñe, -üñ, -e]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 62). [sözümden, -üm, -den]

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir (Mes. 121, Mıs. 8).
[söz]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 30).
[söz]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 61).
[sözümi, -üm, -i]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 9). [sözini, -i, -n, -i]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Şoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [sözleri, -ler, -i]

Sözüñi ʿālem içre yādigār et
Ki senden ṣoñra oḳıyan ola rāhat (Mes. 130, Mıs. 11). [sözüñi, -üni]

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī (Mes. 130, Mıs. 6). [sözüñle, -üñ, -le]

Gel iy meydan-ı ʿaşḳuñ ḳışṣa-ḥ∨ānı
Sözünle rāḫat eyle ḳalb ü cānı (Mes. 130, Mıs. 2). [sözünle, -üñ, -le]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 102). [sözüñi, -üni]

Virürken istimālet leşkerine
Eyü söz dir iken serverlerine (Mes. 148, Mıs. 80). [söz]

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl (Mes. 151, Mıs. 9). [söz]

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 7). [söze, -e]

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl (Mes. 151, Mıs. 10). [sözi, -i]

Biraz bu sözden eylegil rivāyet
Girü Cemşīd sözin it ḥikāyet (Mes. 151, Mıs. 12). [sözin, -in]

Degül ḫālī sözüñüz maşlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 37). [sözüñüz, -üñüz]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 8). [sözi, -i]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 34). [sözine, -i, -n, -e]

Şafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı şan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [sözden, -den]

Saçından rū-siyāh olmışdı ʿanber
Sözinden ṣuya varmış idi şekker (Mes. 155, Mıs. 46). [sözinden, -i, -n, -den]

Daḫı hem Erġanūn-sāz u Şekker-rīz
Sözini ḳılmış idi şekker-āmīz (Mes. 158, Mıs. 74). [sözini, -i, -n, -i]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 46). [sözüñde, -ü, -ñ, -de]

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni bilmeyene böyle eyle (Mes. 163, Mıs. 58). [sözüni, -ü, -ñ, -i]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 59). [sözi, -i]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 21). [sözin, -i, -n]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Ṣıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 112). [sözüm, -üm]

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy şāh dilden (Mes. 165, Mıs. 94). [sözümi, -üm, -i]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 109). [sözümi, -üm, -i]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 16). [sözün, -ün]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 17). [sözüñ, -ü, -ñ]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 9). [sözüñde, -ü, -ñ, -de]

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Şafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ (Mes. 165, Mıs. 8). [sözüñden, -ü, -ñ, -den]

Revādur ḥālüñ iy şehʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 68). [sözüñi, -üñ, -i]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 11). [sözünle, -üñ, -le]

Baḳışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri şan şuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 98). [sözleri, -ler, -i]

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden (Mes. 169, Mıs. 34). [sözinden, -i, -n, -den]

Maʿānī sözlerinden bā-ḫaberdür
Bu ebyātı bilür ṣāḥib-naẓardur (Mes. 169, Mıs. 77). [sözlerinden, -ler, -i, -n, -den]

Feṣāḥātde dilüñdür rūḥ-perver
Sözüñdür maʿni-i ebyāta zīver (Mes. 169, Mıs. 24). [sözüñdür, -ü, -ñ, -dür]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [sözi, -i]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 9). [sözi yirine getürgil, -gil]

söz: *Hadis.*

Anuñçün buldı raḥmet kendüzine
Muṭiʿ idi Nebīyyu'llāh sözine (Mes. 12, Mıs. 18). [sözine, -i, -ne]

Anuñçün ḳıldı raḥmet aña Ġaffār
Ki Aḥmed sözine itmedi inkār (Mes. 12, Mıs. 20). [sözine, -i, -ne]

Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 73). [sözi, -i]

söz eyle: *Söz söylemek, konuşmak.*

Ḳıġırdup ḳatuña Cemşīdi söyle
Bu sözlerden anuñ ile **söz eyle** *(Mes. 128, Mıs. 42). [söz eyle]*

söz it-: *Söz etmek, bir şey üstüne konuşmak, bir şeyler konuşmak.*

Bu resm ile şehenşeh **söz iderdi**
Ṭārīḳ-ı remz ileʿöẕrin dilerdi *(Mes. 117, Mıs. 33). [söz iderdi, -er, -di]*

sözde: *Lafta, sözde, güya.*

Bu **sözde** ḳalmadı çün daḫı ḥıṣṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳıṣṣa *(Mes. 26, Mıs. 17). [sözde]*

sözde ṣādıḳ ol-: *Sözünü tutmak, vaadine sadık kalmak, sözünün arkasında durmak, konuştuğu şeklide davranmak.*

Egerçi ṣıdḳ ile olduñ sözde ṣādıḳ
Degüldür ḳavlüñe fiʿlüñ muvāfıḳ *(Mes. 4, Mıs. 37). [sözde ṣādıḳ olduñ, -du, -ñ]*

söze çek-: *Söyletmek, konuşturmak.*

Ṣafāyile olur Ḫurşīd bī-ġam
Hemān Cemşīdi **söze çekdi** ol dem *(Mes. 135, Mıs. 6). [söze çekdi, -di]*

Dehān açup cihāna ḳand dökdi
Hemān Cemşīdi ol dem **söze çekdi** *(Mes. 46, Mıs. 88). [söze çekdi]*

söze gel-: *Konuşmak, söylemek.*

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle ṣankim açdı teng-i şekker *(Mes. 108, Mıs. 1). [söze geldi]*

söze gir-: *Lafa girmek, konuşmaya başlamak.*

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 14). [söze girüben, -üben]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 3). [söze girüp, -üp]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 54). [söze girdi]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 12). [söze girdi]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 29). [söze girdi]

sözin ṭut-: *Deyim. Sözünü tutmak, sözünde durmak.*

Resūlün dāyimā **sözin ṭutardı**
Ne kim ḥükm itse ol anı iderdi *(Mes. 13, Mıs. 17). [sözin ṭutardı, -ar, -dı]*

sözüñe uy-: *Söz dinlemek, söylenen bir sözü benimsemek.*

Meşhūr olalı bu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(Kas. 4, Mıs. 12). [sözüñe uydı, -dı]*

Her kim **sözüñe uymaz** ise bulısar belā
Her kim muṭīʿuñ olmaz ise göriser elem *(Kas. 4, Mıs. 37). [sözüñe uymaz, -maz]*

şu: *Ab,su.*

Luṭfuñ ṣuyıyla ḳahruñ odın görenler eydür
Aḥbāba birisi nūş aʿdāya birisi sem (Kas. 5, Mıs. 71). [ṣuyıyla, -y, -ı, -y, -la]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 99). [ṣuyı, -y, -ı]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 68). [su]

Kenārından ṣunuñ bitmiş reyāḥīn
Pür olmış her yaña gül-berg-i nesrīn (Mes. 20, Mıs. 55). [ṣunuñ, -nuñ]

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Ṣuyı ṭaʿne iderdi āb-ı zülāle (Mes. 20, Mıs. 60). [ṣuyı, -yı]

Ṣuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 57). [ṣuyuñ, -yuñ]

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 42). [ṣu]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [ṣu]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 10). [ṣuyı, -yı]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 48). [ṣuyı, -yı]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol ṣu (Mes. 105, Mıs. 40). [ṣu]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḥżar
Aḳar her yaña ṣu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 58). [ṣu]

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mes. 148, Mıs. 119). [ṣu]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 112). [ṣu]

Bakışda gözleri āhūya beñzer
Aḳışda sözleri şan ṣuya beñzer (Mes. 167, Mıs. 98). [ṣuya, -ya]

şu ol-: *Su olmak, suya dönüşmek.*

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker **şu olur idi** sözlerinden *(Mes. 22, Mıs. 120). [ṣu olur idi, -ur, -idi]*

suʿāl eyle-: *Soru sormak.*

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil *(Mes. 30, Mıs. 13). [suʿāl eyledi]*

subḥ: *Sabah, sabah vakti, gündüz.*

Demidür **ṣubḥa** degin ʿayş ü neşāṭ eyleyelüm
Çünki esbāb-ı ṣafā oldı müheyyā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 7). [ṣubḥa, -a]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [ṣubḥa, -a]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 30). [ṣubḥ]

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā (Mes. 22, Mıs. 1). [ṣubḥ]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 118). [ṣubḥa, -a]

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı (Mes. 36, Mıs. 10). [ṣubḥa, -a]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 13). [ṣubḥa, -a]

O gice ṣubḥa dek mey nūş iderler
Anuñ ile dil ü cān ḫoş iderler (Mes. 117, Mıs. 135). [ṣubḥa, -a]

Bular ṣoḥbet ḳılurken cān u dilden
Hemān añṣuzda ṣubḥ oldı muʿayyen (Mes. 143, Mıs. 14). [ṣubḥ]

Meger bir ṣubḥ mihr-i āsmānī
Münevver eyledi rūy-ı cihānı (Mes. 148, Mıs. 1). [ṣubḥ]

<u>ṣubḥ ile ṣām:</u> *Sabah ile akşam.*

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Ṣām
Çü bir yire bulışmaz **ṣubḥ ile ṣām** *(Mes. 109, Mıs. 8). [ṣubḥ ile ṣām]*

<u>ṣubḥ ir-:</u> *Sabah olmak.*

Çü **ṣubḥ irdi** vü ṭurdı ṣāh Ṣādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre ṣādī *(Mes. 118, Mıs. 3). [ṣubḥ irdi, -di]*

<u>ṣubḥ ol-:</u> *Sabah olmak, günün aydınlanması.*

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 9). [ṣubḥ oldı, -dı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 9). [ṣubḥ oldı, -dı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 9). [ṣubḥ oldı, -dı]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem ṣāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 7). [ṣubḥ oldı]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 14). [ṣubḥ oldı]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 15). [ṣubḥ oldı]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 25). [ṣubḥ oldı]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 33). [subḥ oldı]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem ṣāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi ṣād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 7). [ṣubḥ oldı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mes. 120, Mıs. 5). [ṣubḥ oldı]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Ṣāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 135). [ṣubḥ olduġı, -duġ, -ı]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 15). [ṣubḥ olduġın]

Senüñ ṣubḥ olıcaḳ oduñ söyinür
Benüm her dün ü gün cānum göyinür (Mes. 40, Mıs. 15). [ṣubḥ olıcaḳ]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī ṣāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 125). [ṣubḥ olınca]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 13). [ṣubḥ olınca]

<u>ṣubḥa dek:</u> *Sabaha kadar.*

Gün yüzüñden bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur **ṣubḥa dek** bīdār gül *(Gaz. 34, Mıs. 6). [ṣubḥa dek]*

<u>sübḥān:</u> *Allah (c.c) II. "Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindendir.*

ʿAlīm ü Ḥāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 8). [sübḥān]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [sübḥān]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 148). [sübḥān]

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 46). [sübḥān]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 125). [sübḥān]

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 30). [sübḥāndan, -dan]

ʿİnāyet ḳılduġıyçün aña sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān (Mes. 15, Mıs. 19). [sübḥān]

sübḥāne men yuḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār:
"Gece ve gündüzde kutsananı kutsarım.".

Sübḥāne men yüsebbeḥu fi'l-berri ve'l-biḥār
Sübḥāne men yuḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār *(Kas. 1, Mıs. 2). [sübḥāne men yuḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār]*

sübḥāne men yüsebbeḥu fi'l-berri ve'l-biḥār:
"Kara ve denizlerde yüceltileni yüceltirim.".

Sübḥāne men yüsebbeḥu fi'l-berri ve'l-biḥār
Sübḥāne men yuḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār *(Kas. 1, Mıs. 1). [sübḥāne men yüsebbeḥu fi'l-berri ve'l-biḥār]*

subḥ-dem: *Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.*

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü **şubḥ-dem** *(Kas. 4, Mıs. 36). [ṣubḥ-dem]*

şubḥ-ı sādıḳ: *Tan yerinin ağarması,gerçek sabah aydınlığı.*

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 4). [ṣubḥ-ı sādıḳ]

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine maġrible maşrıḳ (Mes. 146, Mıs. 1). [ṣubḥ-ı ṣādıḳ]

subḥ-ı ṣafā: *Safâ, eğlence sabahı.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳıçün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥakı *(Kas. 6, Mıs. 5). [ṣubḥ-ı ṣafā]*

suç: *Kabahat; hata || Günah.*

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum *(Mes. 70, Mıs. 27). [suçumdan, -um, -dan]*

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm **suçumı** sen ʿafv it vefā ḳıl *(Mes. 70, Mıs. 4). [suçumı, -um, -ı]*

suc it-: *Suç işlemek; bir kusur ya da kabahat etmek.*

Nola **suc itdüm ise** urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten *(Rüb. 2, Mıs. 1). [suc itdüm ise, -dü, -m, -ise]*

sücūd: *Secde etme, yere eğilme II boyun eğme, itaat etme.*

Rükūʿuñda felek istāde oldı
Sücūduñda zemīn üftāde oldı (Mes. 3, Mıs. 8). [sücūduñda, -uñ, -da]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 10). [sücūdı, -ı]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 108). [sücūdı, -ı]

sūd: *Kazanç, fayda, kâr, menfaat.*

Bu tācırlıḳda nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd (Mes. 45, Mıs. 29). [sūd]

Bu bāzār içre aña sūd sensin
Bu ʿālem içre aña maḳṣūd sensin (Mes. 45, Mıs. 59). [sūd]

Didi bu resme ḫāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 11). [sūd]

sūd bul-: *Kazanç, fayda, kâr, menfaat bulmak.*

Ki ḥāsıl ola saña cümle maḳsūd
Bu bāzār içre cāndan bulasın sūd *(Mes. 30, Mıs. 48). [sūd bulasın, -a, -sın]*

sūd gör-: *Kazanç, fayda görmek.*

Benüm ʿaşḳumda nice **sūd gördüñ**
Bu ḥalvādan hemān bir dūd gördüñ *(Mes. 135, Mıs. 33). [sūd gördüñ, -dü, -ñ]*

sūd ḳıl-: *Fayda etmek.*

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd *(Mes. 27, Mıs. 36). [sūd ḳılmadı, -ma, -dı]*

sūd ol-: *"Kazançlı olmak.".*

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd *(Mes. 6, Mıs. 118). [sūd ola, -a]*

sūd um-: *Kazanç ummak.*

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd *(Mes. 33, Mıs. 24). [sūd umardı, -ar, -dı]*

sufūf-ı enbiyāʾn: *Peygamberlerin safı.*

Ṣufūf-ı enbiyānuñ ḥürmetiyçün
Ṣunūf-ı evliyānuñ ʿizzetiyçün *(Mes. 34, Mıs. 9). [ṣufūf-ı enbiyānuñ, -nuñ]*

suḫan: *Far. Söz, kelâm.*

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale'r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 88). [suḫan]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 38). [suḫanden, -den]

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḥr ü efsūn (Mes. 165, Mıs. 6). [suḫan]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 22). [süḫan]

sühan-dān: *Söz etmesini bilen, söz bilir.*

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 135). [suḫan-dān]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 30). [suḫan-dān]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 101). [suḫan-dān]

suḫan-gū: *Güzel söz söyleyen.*

Ne vaḳtin ki isteyeydi ol **suḫan-gū**
Girerdi içerü yoḳdı aña ḳapu *(Mes. 105, Mıs. 29). [suḫan-gū]*

suḫan-senc: *Sözden anlayan.*

Didi Mihrāb şāha iy **suḫan-senc**
Cihān içre vücūduñ görmesün renc *(Mes. 27, Mıs. 141). [suḫan-senc]*

süḫanver: *Güzel söz söyleyen, güzel söz söyleyici.*

Didi Mihrāba luṭf ile iy **suḫanver**
Baña sensin cihān içre birāder *(Mes. 87, Mıs. 23). [suḫanver]*

sührāb: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Kayser'in kardeşi ve Rum ordusunun komutanlarından biri.*

Bile ḳoşmış idi **Sührābı** Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder *(Mes. 148, Mıs. 15). [sührābı, -ı]*

sükūn vir: *Sakinlik, dinginlik vermek.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(Kas. 1, Mıs. 37). [sükūn vir]*

süleymān: *Davûd peygamberin oğlu olan peygamber. on iki yaşındayken babası yerine tahta geçmiştir. Hem padişah hem peygamberdir. II Hükümdar.*

Olur cihān içinde Süleymān gibi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār (Kas. 1, Mıs. 47). [süleymān]

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 17). [süleymān]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 112). [süleymān]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 111). [süleymānʾa, -a]

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 20). [süleymān]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 286). [süleymān]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 79). [süleymān]

İçilür cām-ı Cem līkin ḳanı Cem
Süleymān ḳanda gitdi noldı ḫātem (Mes. 168, Mıs. 94). [süleymān]

süleymān ol-: *Süleyman peygamber gibi olmak. Tanıkta Hz. Süleyman'ın mührüyle tüm cinleri hükmetmesi mucizesine telmih yapılmaktadır.*

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān *(Mes. 168, Mıs. 77). [süleymān olasın, -a, -sın]*

süleymān-ı nebī: *Hz. Süleyman.*

Süleymān-ı nebī teshīriyiçün
Anuñ emrindeki taḥrīriyiçün *(Mes. 6, Mıs. 213). [süleymān-ı nebī]*

süleymān-ḳadr ü keyvān-menzilet: *"Hz. Süleyman itibarlı ve Zuhal payeli".*

Süleymān-ḳadr ü Keyvān-menziletdür
Felek-taḫt u ʿÜṭārid-maʿdeletdür *(Mes. 17, Mıs. 51). [süleymān-ḳadr ü keyvān-menziletdür]*

sulṭān: *Hükümdar, sultan.*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 8). [sulṭān]

Ḳılayın ben bunda cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür (Gaz. 36, Mıs. 6). [sulṭān]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 8). [sulṭānı, -ı]

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 12). [sulṭāna, -a]

Cihānda ol kim şehīd-i Kerbelādur
O sulṭān cümlesine pādişādur (Mes. 15, Mıs. 18). [sulṭān]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 95). [sulṭān]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 61). [sulṭān]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 127). [sulṭāna, -a]

Bu işden ḳılalum sulṭānı āgāh
Gelüp görsün nedür ḥāl-i şehenşāh (Mes. 22, Mıs. 23). [sulṭānı, -ı]

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān (Mes. 27, Mıs. 67). [sulṭān]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 99). [sulṭānı, -ı]

Meger ol cinniler sulṭānıyıdı
O cinnīler beden ol cānıyıdı (Mes. 27, Mıs. 87). [sulṭānıyıdı, -ıyıdı]

Çü Mihrābuñ sözin işitdi sulṭān
Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān (Mes. 29, Mıs. 29). [sulṭān]

İşāret ḳıldı sulṭān geldi sāḳī
Mey-i ṣāfī eline aldı sāḳī (Mes. 34, Mıs. 105). [sulṭān]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [sulṭān]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 5). [sulṭāna, -a]

Bahāsın ṣorma iy meh-rūy-ı dildār
Ḳamusın ḳılduḳ ol sulṭāna īsār (Mes. 37, Mıs. 130). [sulṭāna, -a]

Kılur her birine luṭf ile pūziş
İder sulṭān anlara nevāziş (Mes. 40, Mıs. 74). [sulṭān]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 40). [sulṭān]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 15). [sulṭān]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 14). [sulṭānı, -ı]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 22). [sulṭān]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 23). [sulṭān]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 4). [sulṭān]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 20). [ṣulṭān]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 25). [sulṭān]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 8). [sulṭānı, -ı]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 33). [sulṭān]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 40). [sulṭāndur, -dur]

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı (Mes. 154, Mıs. 149). [sulṭān]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [sulṭān]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 265). [sulṭān]

Bu ebyātı ḳıl ol Sulṭāna maṭlūb
Görinsün gözlerine ḫūb u merġūb (Mes. 169, Mıs. 93). [sulṭāna, -a]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 44). [sulṭānı durur, -ı, -durur]

sulṭān: *Hükümdar, sultan, padişah. II Sevgili.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki **sulṭān** bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 2). [sulṭān]*

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu **sulṭāna** irdüm *(Gaz. 41, Mıs. 10). [sulṭāna, -a]*

sulṭān: *1. Hükümdar. 2. Kainatın tümüne hükmeden, hüküm sahibi olan Allah.*

Raḥīmā raḥm it Raḥmān sensin
Dü ʿālem ḥalḳına **sulṭān** sensin *(Mes. 6, Mıs. 162). [sulṭān]*

Çü sensin cümle maḫlūḳāta **sultān**
Ṭapundañ umaram derdüme dermān *(Mes. 9, Mıs. 33). [sultān]*

sulṭān: *Değerli, kıymetli II sevgili, III önde gelen IV Hz. Muhammed.*

İrişdi Sidreye çünkim o **sulṭān**
Hemāndem Cebreʿīl eyledi feġān *(Mes. 8, Mıs. 91). [sulṭān]*

sulṭān: *Buyruğu geçen, mânevî yüceliği olan kişi. II Fatih Sultan Mehmet.*

Ne **sulṭān** āfītāb-ı her dü ʿālem
Hümāyūn-ṭāliʿ ü maḳbūl-i ādem *(Mes. 17, Mıs. 7). [sulṭān]*

sulṭān bulın-: *Sultan etmek.*

Çü ol dem anda ol **sulṭān bulındı**
Ḳamunuñ derdine dermān bulındı (Mes. 8, Mıs. 85). [sulṭān bulındı, -ın, -dı]

sulṭān meḥemmed: *Osmanlı imparatorluğunun yedinci padişahı olan Fatih Sultan Mehmet.*

Didüm **Sulṭān Meḥemmed** adına ben
Ki her beyti ola gün bigi rūşen *(Mes. 18, Mıs. 105). [sulṭān meḥemmed]*

Begenürse eger **Sulṭān Meḥemmed**
Olur raġbetlü her yirde muḫalled *(Mes. 169, Mıs. 67). [sulṭān meḥemmed]*

sulṭān muḥammed: *Fatih Sultan Mehmet.*

Sulṭān Muḥammed ol kim ḳaṣd-ı neberd idicek
Biñ Rüstem-i cihān-gīr ḫaylinde ola muḥaṣṣem *(Kas. 5, Mıs. 13). [sulṭān muḥammed]*

Şeh-i her dü cihān **Sulṭān Muḥammed**
Ki buldı ferr anuñla dīn-i Aḥmed *(Mes. 17, Mıs. 25). [sulṭān muḥammed]*

sulṭān ol-: *Padişah olmak; hükmetmek.*

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 103). [sulṭān ola, -a]

Ġarīb eger olursa Mışra sulṭān
Ki anuñ ḥükminde ola ins ile cān (Mes. 156, Mıs. 35). [sulṭān olursa]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mışr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 183). [sulṭān oldı, -dı]

sultān ol-: *Sultan olmak. II Gönül tahtına yerleşmek.*

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān *(Mes. 16, Mıs. 26). [sultān oldılar, -dı, -lar]*

sulṭān-ı ādil: *Adil hükümdar.*

Suʿāl eyledi çün sulṭān-ı ādil
Cevāb öyle virür ol pīr-i ʿāḳil (Mes. 30, Mıs. 13). [sulṭān-ı ādil]

Didi feryād iy sulṭān-ı ʿādil
Bize dād eylegil iy ḫān-ı ʿādil (Mes. 126, Mıs. 11). [sulṭān-ı ʿādil]

Bu sözi işidüp Mihrāb-ı ʿāḳil
Didi ki iy nāmver sulṭān-ı ʿādil (Mes. 37, Mıs. 38). [sulṭān-ı ʿādil]

sulṭān-ı ʿālem: *Âlemin sultanı.*

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 117). [sulṭān-ı ʿālem]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u göñülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 123). [sulṭān-ı ʿālem]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 17). [sulṭān-ı ʿālem]

Di iy sulṭān-ı ʿālem ḫurrem olġıl
Cihānuñ ġamlarından bī-ġam olġıl (Mes. 122, Mıs. 23). [sulṭān-ı ʿālem]

Çü Efser gördi Ḳayṣer göñli pür-ġam
Gelüp didi ki iy sulṭān-ı ʿālem (Mes. 128, Mıs. 4). [sulṭān-ı ʿālem]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 107). [sulṭān-ı ʿālem]

sulṭān-ı baḫt u ʿizzet: *Şeref ve talihin sultanı.*

Ol şāh-ı şīr-şevket **sulṭān-ı baḫt u ʿizzet**
Oldı libās-ı devlet elḳābıyıla muʿlem *(Kas. 5, Mıs. 67). [sulṭān-ı baḫt u ʿizzet]*

sulṭān-ı cihān: *Cihan padişahı.*

Oldı **sulṭān-ı cihān** ḫāneme mihmān bu gice
Ḳıldı luṭf benüm derdüme dermān bu gice *(Rüb. 4, Mıs. 1). [sulṭān-ı cihān]*

sultān-ı cihānuñ: *Cihan sultanı, padişah, hükümdar.*

Biri de medḥi **sultān-ı cihānuñ**
Ki ʿālem bendesidürür o ḫanuñ *(Mes. 17, Mıs. 5). [sultān-ı cihānuñ, -üñ]*

sultān-ı devrān: *Zamanın sultanı.*

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide **sultān-ı devrān** *(Mes. 169, Mıs. 62). [sultān-ı devrān]*

sulṭān-ı dındār: *"Dindarların sultanı, Müslümanların padişahı".*

Cihān-ı mekrümet **sulṭān-ı dındār**
İmām-ı her dü ʿālem şāh-ı iḳrār *(Mes. 12, Mıs. 1). [sulṭān-ı dındār]*

sulṭān-ı dīvüñ: *Dev sultanı, devlerin sultanı.*

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni **sulṭān-ı dīvüñ** *(Mes. 29, Mıs. 20). [sulṭān-ı dīvüñ, -üñ]*

sulṭān-ı dü cihāndur: *İki cihanın sultanı.*

Sulṭān-ı dü cihāndur u Ḳahhār-ı lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü settār-ı bürd-bār *(Kas. 1, Mıs. 7). [sulṭān-ı dü cihāndur, -dur-dur]*

sulṭān-ı ḫūbān: *Güzellerin sultanı.*

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol **sulṭān-ı ḫūbān** irişür *(Gaz. 37, Mıs. 6). [sulṭān-ı ḫūbān]*

Didi bir ḫādime Mihrāb iy cān
Bilişdür baña ol **sulṭān-ı ḫūbān** *(Mes. 36, Mıs. 46). [sulṭān-ı ḫūbān]*

Didi şehzāde iy **sulṭān-ı ḫūbān**
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān *(Mes. 70, Mıs. 1). [sulṭān-ı ḫūbān]*

sulṭān-ı mesned: *Tevhid makamının sultanı, sevgilisi.*

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur **sulṭān-ı mesned** menzili şerʿ *(Mes. 7, Mıs. 24). [sulṭān-ı mesned]*

şulu: *Sulu, yeşil.*

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki **şulu** ter pākīze gevher *(Mes. 40, Mıs. 84). [şulu]*

şun-: *1. sunmak 2. ikram etmek.*

Berū şun sāḳi cām-ı erġavānī
Ki dilber oldı cāndan bize maḥrem (Gaz. 48, Mıs. 5). [şun]

Ṭutuban cām-ı pür-mey sīm-berler
Şehenşāha şunarlar idi ekser (Mes. 154, Mıs. 76). [şunarlar, -ar, -lar]

Ḳadeḥ şūn gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı (Gaz. 16, Mıs. 1). [şūn]

Şun berū sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 1). [şun]

Sāḳiyā şun cām-ı gülgūn çünki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı germ eyle ki sulṭān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 1). [şun]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi şan gül
Şunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 114). [şunardı, -ar, -dı]

Berū şun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 219). [şun]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ şundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 212). [şundı, -dı]

İşāret itdi Ḳayṣer geldi sāḳī
Şunar Ḳayṣer eline cām-ı bāḳī (Mes. 35, Mıs. 68). [şunar, -ar]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 16). [sunup, -up]

Şunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [şunup, -up]

Çü ḳalmadı ara yirde edebden
Şunar būse biri birine lebden (Mes. 134, Mıs. 18). [şunar, -ar]

Alup billūr ele altun ayaġı
Şunarlardı gözedüp ṣol u saġı (Mes. 154, Mıs. 48). [şunarlardı, -ar, -lar, -dı]

Olup maḥbūblar meclisde sāḳī
Şunarlardı ḳamu ḫamr-ı revāḳī (Mes. 154, Mıs. 46). [şunarlardı, -ar, -lar, -dı]

Eger biñ yıl olurısa ḥayātuñ
Saña da şunılur keʾs-i memātuñ (Mes. 168, Mıs. 86). [şunılur, -ıl, -ur]

Çün vakti durur saḳī bize şun berū bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [şun]

Şāḳi berū şun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 5). [şun]

şunʿ-: *Yapma, meydana getirme. II (Allah için) Yaratma, halketme.*

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣānīʿ ki şunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [şunʿında, -ı, -n, -da]

Şunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 25). [şunʿın, -ın]

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti şunʿına nūr u nār (Kas. 1, Mıs. 14). [şunʿına, -ı, -n, -a]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ şunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 76). [şunʿına, -ın, -a]

Zihī Ṣāniʿ ki şunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [şunʿından, -ı, -n, -dan]

Anuñ şunʿıyıla bu tīre-gūn ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 49). [şunʿıyıla, -ı, -(y)ıla]

sunʿ ile yarat-: *Sanatla yaratmak, kudret ile var etmek.*

Anuñ ḥaḳḳı içün kim bu cihānı
Yaratdı ṣunʿ ile kevn ü mekānı *(Mes. 37, Mıs. 40). [ṣunʿ ile yaratdı, -dı-ile]*

sünbül: *Sünbül II Saç.*

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 79). [sünbül]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 90). [sünbül]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 67). [sünbüller, -ler]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 231). [sünbül]

sünbül: *Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisi.*

Saçuñdan alduġıyçün būy sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı (Gaz. 16, Mıs. 11). [sünbül]

Nola sünbül saçuña ḳul olursa
Ki saçuñdan ider ol iftiḫārı (Gaz. 17, Mıs. 3). [sünbül]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 7). [sünbül]

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 19). [sünbül]

İder geh sünbüli gīsü-yı dilber
Ḳılur geh lāleyi çün rūy-ı dilber (Mes. 2, Mıs. 135). [sünbüli, -i]

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi sūsen ü gül (Mes. 20, Mıs. 5). [sünbül]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 115). [sünbül]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [sünbül]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [sünbül]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 4). [sünbül]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 36). [sünbülin, -in]

Ḳulaġına girerse ṣavt-ı bülbül
Perīşān-ḥāl olur ol saçı sünbül (Mes. 106, Mıs. 14). [sünbül]

Çü güldür ol añā bülbül gerekdür
Eger nesrīn ise sünbül gerekdür (Mes. 107, Mıs. 10). [sünbül]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 50). [sünbül]

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 56). [sünbüllere, -ler, -e]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 32). [sünbül]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 138). [sünbül idi, - di]

Śun-: *Vermek, uzatmak, takdim etmek.*

Revān Ṣādīye **ṣundı** ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḫmer *(Mes. 116, Mıs. 21). [ṣundı, -dı]*

Revāñ Cemşīde **sundı** ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer *(Mes. 116, Mıs. 27). [sundı, -dı]*

sunʿ-ı ḳudret: *Allah'ın eseri, sanatı.*

Ḳamu aṣār **ṣunʿ-ı ḳudretüñdür**
Ḳamu envār feyż-i ḥikmetüñdür *(Mes. 3, Mıs. 35). [ṣunʿ-ı ḳudretüñdür, -üñ, -dür]*

şunış: *Birbirine vermek, sunmak, ikram etmek.*

Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
Biri birine ṣeftālū **ṣunışdı** *(Mes. 143, Mıs. 30). [ṣunışdı, -dı]*

süñü: *Süngü, kargı, mızrak.*

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 38). [süñü]

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mes. 148, Mıs. 120). [süñüler, -ler]

ṣunūf-ı evliyān: *Evliya sınıfı.*

Ṣufūf-ı enbiyānuñ ḥürmetiyçün
Ṣunūf-ı evliyānuñ ʿizzetiyçün *(Mes. 34, Mıs. 10). [ṣunūf-ı evliyānuñ, -nuñ]*

sür-: *Geçirmek, hayat yaşamak.*

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [sürgil, -gil]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 18). [sürer, -er]

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre ẕevḳ-i cāvidānī (Mes. 165, Mıs. 10). [süre, -e]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 82). [sürer, -er]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 35). [sürerdi, -er, -di]

Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī
Ḳamuya baş oldı şāh Ṣādī (Mes. 124, Mıs. 11). [sürüben, -üben]

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala ẕevḳ-ı vuṣlat (Mes. 134, Mıs. 37). [süreler, -e, -ler]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 164). [sürdi, -di]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 31). [sürerken, -er, -iken]

sür-: *(At vb. binek hayvanları için) kullanmak, idare etmek.*

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya **sürdi** Burāḳı *(Mes. 8, Mıs. 90). [sürdi, -di]*

sür-: *İleri doğru gitmek, götürmek.*

Şu deñlü **sürdiler** menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh *(Mes. 166, Mıs. 71). [sürdiler, -di, -ler]*

şürāḥī: *İçine şarap konan uzun boyunlu kap.*

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [ṣürāḥī]

Belābil her yañada iderdi ġulġul
Ṣürāḥīler muṭribe dirdi ki ḳulḳul (Mes. 20, Mıs. 36). [ṣürāḥīler, -ler]

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde zevrāḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 20, Mıs. 38). [ṣürāḥīler, -ler]

Ḳadeḥler pür idi yāḳūt u mercān
Ṣürāḥīler dökerdi āb-ı ḥayvān (Mes. 52, Mıs. 24). [ṣürāḥīler, -ler]

Raḥīḳ içre ḳadeḥler zevraḳ olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış (Mes. 73, Mıs. 8). [ṣürāḥīler, -ler]

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 60). [ṣürāḥīler, -ler]

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Ṣürāḥīler ḳılurdı ẕikr-i ḳulḳul (Mes. 117, Mıs. 62). [ṣürāḥīler, -ler]

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul (Mes. 137, Mıs. 14). [ṣürāḥī]

Ḳadeḥler olmış idi cümle pür-mül
Ṣürāḥī muṭribe iderdi ḳul ḳul (Mes. 154, Mıs. 78). [ṣürāḥī]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 70). [ṣürāḥīler, -ler]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 62). [ṣurāḥī]

İçildi her yaña cām-ı belābil
Ṣürāḥi eyledi ṣavt-ı ġılāġıl (Mes. 158, Mıs. 68). [ṣürāḥi]

Demdür ki surāḥī ḳıla bezm içre ġulāġıl
Nūş eyleyelüm mey ki ḳomaz dilde belābil (Mur. 1, Mıs. 9). [surāḥī]

sürʿat: *Ar. çabukluk, hız.*

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 40). [sürʿāt]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 34). [sürʿatle, -le]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Ṣādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 57). [sürʿatle, -le]

Hemān laḥẓa binüp bir bād-pāya
Gidüp sürʿatle irişdi serāya (Mes. 145, Mıs. 8). [sürʿatle, -le]

sūret: *Ar. 1. Resim, sûret-i mürtesime.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 3). [sūret]

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānumdur (Gaz. 6, Mıs. 1). [ṣūret-i]

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 14). [ṣūret-i]

Bunuñ bigi güzel ṣūret kim eyler
Bunuñ bigi dili rāḥat kim eyler (Mes. 23, Mıs. 111). [ṣūret]

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 103). [ṣūrete, -e]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 107). [ṣūrete, -e]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 109). [ṣūrete, -e]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 101). [ṣūreti, -i]

Sen itdüñ gösterüp Cemşīde ṣūret
Cihānuñ ḫalḳına anı melāmet (Mes. 25, Mıs. 73). [ṣūret]

ṣūret: *Yüz || Sevgilinin yüzü.*

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı **ṣūret**
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat *(Mes. 23, Mıs. 13). [ṣūret]*

ṣūretger-i çīn: *Çin Ressamı. Cemşid ü Hurşid mesnevisinde tüccar olan karakteri Mihrab için kullanılmış.*

Didi Mihrāba iy **ṣūretger-i Çīn**
Ḳamu sözüñ durur rengīn ü şīrīn *(Mes. 108, Mıs. 3). [ṣūretger-i çīn]*

ṣūret-i ḫüsn-i cemal: *Güzel insan yüzü, yüzü güzel insan.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin **ṣūret-i ḫüsn-i cemal** *(Kas. 2, Mıs. 32). [ṣūret-i ḫüsn-i cemal]*

ṣurḫ ol-: *Kırmızılaşmak.*

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh **ṣurḫ olur** gehī zerd *(Mes. 74, Mıs. 16). [ṣurḫ olur]*

süril-: *(Ülkesinden veya yerinden) Başka bir ülkeye veya yere gönderilmek, sürgün edilmek, nefyedilmek.*

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden **sürildüm** *(Mes. 84, Mıs. 26). [sürildüm, -düm]*

sürūr ile: *Neşe ile.*

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı *(Mes. 167, Mıs. 22). [sürūr ile]*

sūsen ü gül: *Süsen çiçeği (iris) ve gül.*

Başın serv ayaġına egmişdi sünbül
Girībān pārelerdi **sūsen ü gül** *(Mes. 20, Mıs. 6). [sūsen ü gül]*

Çemende nāleler ḳılurdı bülbül
Açılmış bāġ içre sūṣen ü gül (Mes. 122, Mıs. 6). [sūṣen ü gül]

Açılmış bāġ içre sūsen ü gül
Ġam ile nāleler ḳılurdı bülbül (Mes. 130, Mıs. 67). [sūsen ü gül]

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 14). [sūsen ü gülle, -le]

sūsen: *Susen çiçeği. (Sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilmesi bağlamında).*

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 117). [sūsenüñ]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 118). [sūsenüñ]

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫançer olur cismüme sūsen gözüme ḫār gül (Gaz. 34, Mıs. 8). [sūsen]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [sūsene, -e]

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 132). [sūsene, -e]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 8). [sūsen]

Benefşe sūsene baş egmiş idi
O sūsen gülşene baş egmiş idi (Mes. 20, Mıs. 7). [sūsene, -e]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy şāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [sūsen]

Dehānın ġonca açup dir iy sūsen
Senüñ çoḳ dillülügüñ oldı rūşen (Mes. 21, Mıs. 119). [sūsen]

Gülşende gerçi sūsen efṣaḥ-lisān idi līk
Medḥüñde ʿāciz olup gör nice oldı ebkem (Kas. 5, Mıs. 31). [sūsen]

süst ol-: *Gevşemek; güçsüz hâle gelmek.*

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün **süst ola** ḳīl ü ḳālüñ *(Mes. 18, Mıs. 50). [süst ola, -a]*

suṭurlāb: *Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte kullanılan araç.*

Suṭurlāba baḳup ol ehl-i idrāk
Ḳamu gördi nice seyr ider eflāk *(Mes. 154, Mıs. 101). [suṭurlāba, -a]*

süvār: *Ata binmiş, binici.*

Yalın ḳılıç elinde ol **süvāre**
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre *(Mes. 148, Mıs. 139). [süvāre, -e]*

şuvar-: *Su vermek, sulamak II Ferahlatmak.*

Kaʿbe-i ʿaşḳ ḥâcısın **şuvarur**
Zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 11). [şuvarur, -ur]*

süvār ol-: *Ata binerek yolculuğa çıkmak.*

Süvar oldı revān bir bād-pāya
Cefādan uġramış göñli belāya (Mes. 132, Mıs. 69). [süvar oldı, -dı]

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 77). [süvār olmış, -mış]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 64). [süvār ol]

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña Şebdīz ü Gülgūn idi bende (Mes. 114, Mıs. 7). [süvār oldı]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 32). [süvār oldı, -dı]

süvāre ol-: *Binici olmak, ata binmek.*

Şehenşāh oluban esbe süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẓāre *(Mes. 118, Mıs. 21). [süvāre oluban, -uban]*

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre *(Mes. 31, Mıs. 30). [süvāre olur, -ur]*

Ṭur imdi **devlet atına süvār ol**
Hemīşe devlet ile kāmkār ol *(Mes. 118, Mıs. 17). [devlet atına süvār ol]*

süvārī ḳıl-: *Asker göndermek.*

Bulur Mihrāb bir dem ḫoş çü ḥālī
Hemān dem Efsere ḳılur süvārī *(Mes. 105, Mıs. 42). [süvārī ḳılur, -ur]*

süver: *Sure kelimesinin çoğuludur. Kuran'daki sureler bağlamında.*

İçinde olan **süver** ḥaḳḳıyçün anuñ
Ki oḳınsa lezzetidür ḳalb ü cānuñ *(Mes. 9, Mıs. 67). [süver]*

şuya var-: *Su gibi olmak ll Değerini kaybetmek.*

Saçından rū-siyāh olmışdı ʿanber
Sözinden **şuya varmış idi** şekker *(Mes. 155, Mıs. 46). [şuya varmış idi, -mış, -idi]*

sūz ile: *Yanma, yanık, ateş. mec. Iztırap, acı.*

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān (Mes. 38, Mıs. 14). [sūz ile]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [sūz ile]

Muġannīler çeküp sūẓ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 15). [sūẓ ile]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 27). [sūz ile]

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 13). [sūz ile]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 34). [sūz ile]

Elüñe luṭf idüp al sūz ile çeng
Bu meh-rūlar saña eylesüñ āheng (Mes. 42, Mıs. 13). [sūz ile]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 82). [sūz]

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 84). [sūz]

sūzān ḳıl-: *Yakmak.*

Bu resme çünki ḥükm eyledi sulṭān
Ḳılurlar ʿanberi micmerde sūzān *(Mes. 27, Mıs. 68). [sūzān ḳılurlar, -ur, -lar]*

sūzān ol-: *Yanmak.*

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 17). [sūzān olursın, -ur, -sın]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 87). [sūzān oluban, -uban]

sūznāk: *Yakıcı, ateşli.*

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 27). [sūznāk]

Bu sözi diyüben derd ile ol māh
Göñülden çekdi ol dem sūznāk āh (Mes. 166, Mıs. 52). [sūznāk]

şādıḳ: *(Ar.) Dostluğunda samîmî ve vefâlı olan, dostluk bağlarının gerektirdiği vefâyı gösteren, sadâkatli (kimse).*

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu **şādıḳlara** yār *(Mes. 19, Mıs. 34). [şādıḳlara, -lar, -a]*

şaʿbān: *Şaban ayı.*

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī **Şaʿbān** ayında intihāsı *(Mes. 169, Mıs. 54). [şaʿbān]*

şābāş it-: *Takdîr etmek.*

Didi Mihrāba iy üstād-ı naḳḳāş
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş (Mes. 25, Mıs. 72). [şābāş ider]

Hemān ol ṣūreti çün açdı naḳḳāş
Göñülden aña Cemşīd itdi şābāş (Mes. 23, Mıs. 102). [şābāş itdi, -di]

şābāş ḳıl-: *Takdir etmek, beğenmek, aferin demek.*

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 10). [şābāş ḳıldı, -dı]

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş (Mes. 148, Mıs. 176). [şābāş ḳılurlar, -ur, -lar]

şād: *Sevinçli, mutlu.*

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 42). [şād]

Revān bir gün meger Mihrāb-ı üstād
Gelüp Efser ḳatına ḫāṭırı şād (Mes. 105, Mıs. 32). [şād]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [şād]

Didi Mihraba bir bir ḫāṭırı şād
Nice kim oldıysa ḥāl-i dāmād (Mes. 117, Mıs. 127). [şād]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 63). [şād]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 31). [şādı, -ı]

şād eyle-: *Mutlu etmek, gönlünü hoş etmek, sevindirmek.*

Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 311). [şād eyle]

Cihānı ʿadlüñ ile şād eyle
Cihān vīrānesin ābād eyle (Mes. 168, Mıs. 9). [şād eyle]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 115). [şād eylegil, -gil]

Ḳıyāmetde beni yād eyleyesin
Şefāʿat idüben şād eyleyesin (Mes. 9, Mıs. 56). [şād eyleyesin, -(y)e, -sin]

şād it-: *Sevindirmek, memnun etmek, hoşnut etmek.*

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm (Mes. 22, Mıs. 97). [şād idelüm]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 8). [şād iderseñ, -er, -se, -ñ]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı şāḍ it (Mes. 21, Mıs. 86). [şāḍ it]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 30). [şād it]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 198). [şād it]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 39). [şād itdi]

Şehi **şād itmege** çeng aldı Şekker
Şanasın kim dilinden yaġdı şekker *(Mes. 21, Mıs. 145). [şād itmege, -mek, -e]*

şād ḳıl-: *Sevindirmek, mutlu etmek.*

Didiler Ḥaḳ seni ābād ḳılsun
İki ʿālem içinde şād ḳılsun (Mes. 114, Mıs. 54). [şād ḳılsun, -sun]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu żulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 111). [şād ḳıluban, -uban]

şād ol-: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

Hemīşe şād ol efġān ḳılma
Gözüñ yaşın ġam ile ḳan ḳılma (Mes. 22, Mıs. 67). [şād ol]

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [şād ol]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 8). [şād ol]

Cevāb öyle virür Mihrāb-ı ḫoş-gū
Cihān içinde şād ol iy semen-bū (Mes. 36, Mıs. 86). [şād ol]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 77). [şād ol]

Dilemez kim kimesne ola şād ol
Diler kim ḳıla ḫalḳı nā-murād ol (Mes. 141, Mıs. 39). [şād ola, -a]

Düzet ʿāşḳ içre bir ḫoş dāstānı
Ki oḳıyan kişinüñ şād ola cānı (Mes. 18, Mıs. 78). [şād ola]

Ki oḳıyan kişiler cāndan ola şād
Diye her laḥẓa içden āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 79). [şād ola]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 22). [şād ola]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 9). [şād olalum, -a, -lum]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 64). [şād olasın, -a, -sın]

Demidür ẕevḳ sürüp olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād (Mes. 163, Mıs. 5). [şād olasın, -a, -sın]

Dilersen şād olasın bu cihānda
Cihānun sevgüsini ḳoma cānda (Mes. 168, Mıs. 135). [şād olasın, -a, -sın]

Anuñ içün Yetīm oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād (Mes. 8, Mıs. 154). [şād olasın]

İkisi de sevinüp şād oldı
Cefādan ḳurtulup āzād oldı (Mes. 165, Mıs. 161). [şād oldı, -dı]

İrişdi ḳatına ol merd-i üstād
Görüp Ḫurşīd oldı ḫāṭırı şād (Mes. 132, Mıs. 88). [şād oldı, -dı]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 87). [şād oldı, -dı]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 174). [şād oldı, -dı]

Sevindi cān u dilden şād oldı
Belādan ḳurtılıp āzād oldı (Mes. 154, Mıs. 139). [şād oldı, -dı]

Sevinüp şād oldı ol iki cān
Şanasın ölmiş iken buldılar cān (Mes. 165, Mıs. 163). [şād oldı, -dı]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 81). [şād oldı, -dı]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 105). [şād oldı, -dı]

Bu sözi işidüben şād oldı
Belādan cānını āzād ḳıldı (Mes. 167, Mıs. 27). [şād oldı, -dı]

Kim oldı bu cihānda cān ile şād
Ki ṣoñra ḳılmadı derd ile feryād (Mes. 168, Mıs. 115). [şād oldı, -dı]

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki yire düşmedi ölüm yilinden (Mes. 168, Mıs. 109). [şād oldı, -dı]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 1). [şād oldı]

Bulup ol būseden derdine dermān
Dil ü cāndan hemān şād oldı sulṭān (Mes. 98, Mıs. 22). [şād oldı]

Hemān laḥẓa göñülden şād oldı
Cefālarla dili āzād ḳıldı (Mes. 116, Mıs. 61). [şād oldı]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 14). [şād oldı]

Bu resme çün nidā irdi Ḫudādan
Muḥammed şād oldı ol nidādan (Mes. 8, Mıs. 192). [şād oldı]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 74). [şād oldı]

Tamām itdi çü raḳṣı şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı (Mes. 44, Mıs. 9). [şād oldı]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 50). [şād oldı]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 2). [şād oldılar, -dı, -lar]

Çü ejderden ol leşker oldı āzād
Ḳamusı cān ü dilden oldılar şād (Mes. 29, Mıs. 2). [şād oldılar]

Cefādan ḳurtılup şād olmasun hīç
Cihān içinde ābād olmasun hīç (Mes. 163, Mıs. 101). [şād olmasun, -ma, -sun]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 74). [şād olmaz]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 14). [şād olmazam]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 9). [şād olsun]

Bu sözi ʿarż ḳılan merd-i üstād
Revānı raḥmet ile olsun anuñ şād (Mes. 19, Mıs. 88). [şād olsun]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 55). [şād oluban, -uban]

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 5). [şād oluban, -uban]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 58). [şād oluban, -uban]

Bu yañadan daḥı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 24). [şād oluban, -uban]

Oluban şād gitdi ḫānesine
İrişdi ol nefes cānānesine (Mes. 165, Mıs. 157). [şād oluban, -uban]

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 67). [şād oluban]

Belābil gūş idüp nūş itdiler mey
Göñülden şād olup diñlediler ney (Mes. 158, Mıs. 70). [şād olup, -up]

Saʿādet rehber olsun rāha ʿazm it
Hemīşe şād olup mey birle bezm it (Mes. 165, Mıs. 140). [şād olup, -up]

Giderlerdi dil ü cāndan olup şād
İkisi daḫı ġamdan olup āzād (Mes. 166, Mıs. 61). [şād olup, -up]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 27). [şād olup]

Çü Ḳayṣer şād olup Şādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 79). [şād olup]

Gülüñ zerd olduġıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 28). [şād olur]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād *(Mes. 54, Mıs. 11). [şād olmaġ]*

<u>şād u ferah:</u> *Mutlu ve rahat.*

Varur **şād u feraḥ** Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim *(Mes. 36, Mıs. 51). [şād u feraḥ]*

<u>şād u feraḥ ol-:</u> *Sevinmek ve ferahlamak.*

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād *(Mes. 34, Mıs. 99). [şād u feraḥ olup, -up]*

<u>şād u feraḥ-nāk:</u> *Mutlu ve sevinçli.*

O yirden geçdi şeh **şād u feraḥ-nāk**
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk *(Mes. 29, Mıs. 3). [şād u feraḥ-nāk]*

<u>şād u feraḫnāk:</u> *Mutlu ve sevinçli.*

Ṭurup şāh-ı cihān **şād u feraḫnāk**
Belā vü derd ü ġamdan ḫāṭırı pāk *(Mes. 37, Mıs. 49). [şād u feraḫnāk]*

<u>şād u feraḫnāk ol-:</u> *Mutlu olmak, sevinmek.*

Hemīşe ol şehā şād u feraḫnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk *(Mes. 36, Mıs. 79). [şād u feraḫnāk ol]*

şād ü ḫandān: *Mutlu ve mesrur (sevinçli), mutlu ve güleç, sevinçli ve neşeli.*

Getürüp Muṣṭafāyı şād ü ḫandān
Girü kendü semāya oldı perrān (Mes. 8, Mıs. 201). [şād ü ḫandān]

Dilerseñ ger olasın şād u ḫandān
Ferāġat bul benüm bigi cihāndan (Mes. 21, Mıs. 103). [şād u ḫandān]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 67). [şād u ḫandān]

Yirinden ṭurubānı şād u ḫandān
Ṣafālar birle ḳalb ü cānı şādān (Mes. 156, Mıs. 11). [şād u ḫandān]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 115). [şād u ḫandān]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 53). [şād u ḫandān]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 102). [şād u ḫandān]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 8). [şād u ḫandān]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 67). [şād u ḫandān]

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 24). [şād u ḫandān]

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān (Mes. 120, Mıs. 23). [şād u ḫandān]

Girü gelicegez ben şād u ḫandān
Ne buyurursa başum üzre ol ḫān (Mes. 122, Mıs. 71). [şād u ḫandān]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 45). [şād u ḫandān]

şād u ḫandān ḳon-: *Mutlu ve sevinçli yerleşmek.*

Şehenşeh ḳondı şehre şād u ḫandān
Belādan ḳurtıluban oldı şādān *(Mes. 34, Mıs. 115). [şād u ḫandān ḳondı, -dı]*

şād u ḫandān ol-: *Mutlu ve neşeli olmak.*

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 179). [şād u ḫandān ol]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 14). [şād u ḫandān oldı]

şād u ḫurrem: *Neşeli ve sevinçli II mutlu bir şekilde.*

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 1). [şād u ḫurrem]

Gider Mihrāb içerü şād u ḫurrem
Ne gördi gördi bir bāġ-ı muʿaẓẓam (Mes. 36, Mıs. 139). [şād u ḫurrem]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 13). [şād u ḫurrem]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 65). [şād u ḫurrem]

Serāyına irişdi şād u ḫurrem
Başında germ-i mey göñli bī-ġam (Mes. 143, Mıs. 5). [şād u ḫurrem]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 30). [şād u ḫurrem]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 61). [şād u ḫurrem]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 85). [şād u ḫurrem]

Oturdı Ṣādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 53). [şād u ḫurrem]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 25). [şād u ḫurrem]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 10). [şād u ḫurrem]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 14). [şād u ḫurrem]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret şād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 65). [şād u ḫurrem]

şād u ḫurrem ol-: *Mutlu olmak, neşelenmek, güzel günler geçirmek.*

Hemān dem oldı dilden şād u ḫurrem
Cefādan ḳurtıluban oldı bī-ġam (Mes. 94, Mıs. 17). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

Bu sözi didi Efser oldı epsem
Hemān dem Ḳayṣer oldı şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 50). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 62). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

Hemān dem şād u ḫurrem oldı Ḫurşīd
Mey-i ṣāf ile bī-ġam oldı Ḫurşīd (Mes. 42, Mıs. 7). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

O gice şāh ile Ḫurşīd-i ʿālem
Biri biriyle oldı şād u ḫurrem (Mes. 69, Mıs. 10). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

Girüben pister-i dībāya ol dem
İkisi daḫı oldı şād u ḫurrem (Mes. 155, Mıs. 264). [şād u ḫurrem oldı, -dı]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 14). [şād u ḫurrem olġıl, -ġıl]

Leb-ā-leb eyledi bir sāġar ol dem
Dil ü cānı oluban şād u ḫurrem (Mes. 116, Mıs. 20). [şād u ḫurrem oluban, -uban]

Ṭuruñ öri oluñuz şād u ḫurrem
Ki sizi ister ol ḫurşīd-i ʿālem (Mes. 92, Mıs. 19). [şād u ḫurrem oluñuz, -uñuz]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 19). [şād u ḫurrem olup, -up]

Sevindi bu söze sulṭān-ı ʿālem
Olur cān u göñülden şād u ḫurrem (Mes. 36, Mıs. 124). [şād u ḫurrem olur]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 12). [şād u ḫurrem olursam, -ur, -sa, -m]

şādān: *Sevinçli, mutlu, bahtiyâr.*

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mes. 87, Mıs. 34). [şādān]

İkisi söyleyürek şād u ḫandān
Gelürler Ḳayṣerüñ ḳaṣrına şādān (Mes. 115, Mıs. 68). [şādān]

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḫnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 5). [şādān]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 8). [şādān]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 13). [şādān]

Özi şādān u hem göñli feraḫnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [şādān]

Evine indi ol dem şād u ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle şādān (Mes. 149, Mıs. 68). [şādān]

Yirinden ṭurubānı şād u ḫandān
Ṣafālar birle ḳalb ü cānı şādān (Mes. 156, Mıs. 12). [şādān]

Geyüp ol ṭonları Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle ṣadān (Mes. 156, Mıs. 26). [ṣadān]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 28). [şādān]

Ḳonup bir ḫoş serāya şād u ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ sürdi göñli şādān (Mes. 167, Mıs. 116). [şādān]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd ḫandān
Ṣafā vü ẕevḳ birle göñli şādān (Mes. 168, Mıs. 56). [şādān]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 87). [şādān]

şādān it-: *Mutlu etmek, sevindirmek.*

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUşşāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān *(Mes. 21, Mıs. 149). [şādān itmege, -mek, -e]*

şādān ol-: *Mutlu, sevinçli olmak.*

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 2). [şādān ol]

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 97). [şādān oldı]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 13). [şādān oldı]

Göñülden işidüp şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 93, Mıs. 5). [şādān oldı]

Sevinüben göñülden oldı şādān
Ṣafādan ġonca bigi oldı ḫandān (Mes. 137, Mıs. 7). [şādān oldı, -dı]

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 72). [şādān oldı, -dı]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 46). [şādān oldı, -dı]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup geçdi taḫta oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 12). [şādān oldı, -dı]

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 44). [şādān oldı, -dı]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 8). [şādān oldı]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 218). [şādān oldı]

Ḳılurken Çīnīler feryād u efġān
Çü eçder öldi cümle oldı şādān (Mes. 28, Mıs. 70). [şādān oldı]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 84). [şādān oldı]

Şehenşeh ḳondı şehre şād u ḫandān
Belādan ḳurtıluban oldı şādān (Mes. 34, Mıs. 116). [şādān oldı]

İşidüp bu sözi Ḫurşīd-i tābān
Hemān dem cān ü dilden oldı şādān (Mes. 37, Mıs. 142). [şādān oldı]

Ḳamusı cāndan şādān oldı
Belādan ḳurtılup ḫandān oldı (Mes. 8, Mıs. 205). [şādān oldı]

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān (Mes. 120, Mıs. 24). [şādān olmışdı, -mış, -dı]

şādān u feraḫnāk: *Sevinçli ve neşeli.*

Yirinden ṭurdı **şādān u feraḫnāk**
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫāṭırı pāk *(Mes. 117, Mıs. 45). [şādān u feraḫnāk]*

şādān u ḫurrem: *Sevinçli ve gönül açıcı.*

Gelüp Mihrāb şāha didi ol dem
Dil açıban didi **şādān u ḫurrem** *(Mes. 156, Mıs. 14). [şādān u ḫurrem]*

şādān ur-: *Sevinçli, mutlu olmak.*

Çü şeb gīsūsına şāne urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān *(Mes. 22, Mıs. 103). [şādān urdı, -dı]*

şādī: *(Fa. T.) Sevinç, mutluluk.*

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Ṣādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī (Mes. 116, Mıs. 42). [şādī]

Bu sözi çün işitdi şāh Ṣādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 44). [şādī]

Çü geldi ol araya şāh Ṣādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [şādī]

Bu sözi işüdüben şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 76). [şādī]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 10). [şādī]

İşitdi çün bu sözi şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 60). [şādī]

<u>şādī:</u> *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in taliplisi, Şam Hüsrevi'nin oğlu.*

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Şādī
Hemān ol dem diline irdi şādī (Mes. 115, Mıs. 72). [şādī]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 26). [şādī]

Iraḳdan Şādī çün Cemşīdi gördi
Şanasın geldügi Ḫurşīdi gördi (Mes. 115, Mıs. 39). [şādī]

Buyurdı ki aña ḳarşu çıḳalar
Ḳılalar Şādīye çoḳ merḥabālar (Mes. 115, Mıs. 28). [şādīye, -ye]

Revān şehzāde çün Şādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini şordı (Mes. 115, Mıs. 49). [şādīyi, -yi]

Çü Ḳayṣer şād olup Şādīyi gördi
Hemān laḥẓa anuñ ḥālini şordı (Mes. 115, Mıs. 79). [şādīyi, -yi]

Çü gördi Şādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 43). [şādīyi, -yi]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 41). [şādīyi, -yi]

Melik çün Şādīyile oldı hem-rāh
Hemān dem eylediler ḳaṣd-ı dergāh (Mes. 115, Mıs. 57). [şādīyile, -yile]

Çü içmedi o cāmı Şādī ol dem
Dil-i Ḳayṣer belādan oldı pür-ġam (Mes. 116, Mıs. 25). [şādī]

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Şādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī (Mes. 116, Mıs. 41). [şādī]

Hemān sāʿatde ḫilʿatlar buyurdı
Getürdüp Şādīye ol dem geyürdi (Mes. 116, Mıs. 44). [şādīye, -ye]

Revān Şādīye şundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḥmer (Mes. 116, Mıs. 21). [şādīye, -ye]

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẓāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre (Mes. 116, Mıs. 9). [şādīye, -ye]

Oturdı Şādī ol dem şād u ḫurrem
Belā vü ġāmdan anuñ göñli bī-ġam (Mes. 117, Mıs. 53). [şādī]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 77). [şādī]

Çü Şādīnüñ ḳatına geldi ol cām
Aluban içdi anı kām u nā-kām (Mes. 117, Mıs. 79). [şādīnüñ, -nüñ]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 52). [şādīye, -ye]

Çü Ḳayṣer bu ḳadar ḳıldı işāret
Gelüp Şādīye ḳıldılar beşāret (Mes. 117, Mıs. 40). [şādīye, -ye]

Alup sāḳī eline dāḫı bir cām
Didi Şādīye kim iy ḫüsrev-i Şām (Mes. 117, Mıs. 72). [şādīye, -ye]

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 37). [şādīʿyi, -yi]

Ki bugün ḳıldı Şādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 15). [şādī]

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 61). [şādī]

Çü Cemşīdi görür meydānda Şādī
Hemān biri birini ḳarşıladı (Mes. 118, Mıs. 33). [şādī]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 4). [şādī]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Şādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 60). [şādī]

Çü mihmīz uruban sürʿatle atına
Hemān dem irdi Şādīnün ḳātına (Mes. 118, Mıs. 58). [şādīnün, -nüñ]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [şādī]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẕar var (Mes. 122, Mıs. 63). [şādī]

Çü bildi kim bu resmedür ḥikāyet
Gelüp Şādīye eyledi rivāyet (Mes. 122, Mıs. 58). [şādīye, -ye]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 12). [şādī]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Şādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile şādī (Mes. 123, Mıs. 31). [şādī]

Dönüp Şādīye didi yimegil ġam
Bu işden ḳılmaġıl gözüñi pür-nem (Mes. 123, Mıs. 21). [şādīye, -ye]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 2). [şādī]

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī (Mes. 125, Mıs. 1). [şādī]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [şādī]

Nedür ḳatuñda Şādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 25). [şādī]

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 13). [şādī]

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 73). [şādīyile, -yile]

Meger bir gün oturmış idi Şādī
Ḥaleb öñinde eyler idi şādī (Mes. 147, Mıs. 1). [şādī]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Şādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 14). [şādī]

İşidüp Şādī Cemşīdüñ gelişin
Göge irgürdi ṣanayduñ gülişin (Mes. 147, Mıs. 21). [şādī]

Gözedürdi ki ne vaḳtin ola ceng
Ne vaḳtin ide Şādī cenge āheng (Mes. 148, Mıs. 70). [şādī]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 67). [şādīye, -ye]

Baña ḳon Şādīyile leşkerini
Ol alayuñ güzīn ü serverini (Mes. 148, Mıs. 47). [şādīyile, -yile]

Bu işden çünki Mihrāc oldı āgāh
Hemān dem Şādīyile ṭutdılar rāh (Mes. 148, Mıs. 154). [şādīyile, -yile]

Egerçi Şādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 49). [şādī durur, -durur]

<u>şādī eyle-:</u> *Mutlu olmak, sevinç duymak.*

Meger bir gün oturmış idi Şādī
Ḥaleb öñinde eyler idi şādī *(Mes. 147, Mıs. 2). [şādī eyler, -r]*

<u>şādī vü feraḫ:</u> *Mutluluk ve sevinç.*

Buldı zemāne luṭfuñ ile **şādī vü feraḫ**
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(Kas. 1, Mıs. 39). [şādī vü feraḫ]*

<u>şādī vü mihrāc:</u> *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şam hükümdarı Mihrac ve oğlu Hurşid'in taliplisi Şadi.*

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 171). [şādī vü mihrāc]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Şādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 152). [şādī vü mihrāca, -a]

Ṭutuban Şādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 165). [şādī vü mihrācı, -ı]

<u>şād-kāmī:</u> *Memnuniyet, mutluluk.*

Sürerlerdi ṣafā vü **ṣād-kāmī**
Feraḥdan nūṣ eylerlerdi cāmı *(Mes. 116, Mıs. 15). [ṣād-kāmī]*

ṣādlıġ: *Sevinç, mutluluk.*

Ṣādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola
Çekerem ṣādlıġı yirine derd ü ġamını (Gaz. 25, Mıs. 12). [ṣādlıġı, -ı]

Cihānuñ bu durur iy ṣāh ḥāli
Olur her ṣādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 38). [ṣādlıġa, -a]

Melūl olup unıtdı ṣādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı (Mes. 162, Mıs. 15). [ṣādluġı, -ı]

ṣādmān ol-: *Mutlu, bahtiyar olmak, mesut olmak.*

Ṣādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola
Çekerem ṣādlıġı yirine derd ü ġamını (Gaz. 25, Mıs. 11). [ṣādmān olmaz isem]

Velī Ḳayṣerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur ṣādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 20). [ṣādmān olur, -ur]

ṣāh: *(Fa.) Dal, budak.*

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem **ṣāhdan** ṣeftālū dirdi *(Mes. 155, Mıs. 206). [ṣāhdan, -dan]*

ṣāh: *(Fars.) Pâdişah, hükümdar.*

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy ṣāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [ṣāhum, -um]

Çü eflāk üzre oldı ol ṣāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 53). [ṣāh]

Geçüp cāndan çü ḥaḳ göziyle ol ṣāh
Naẓar ḳıldı görindi aña Allāh (Mes. 8, Mıs. 125). [ṣāh]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen ṣāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 52). [ṣāha, -a]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol ṣāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [ṣāh]

Çü luṭfı pīşe idinmişdi ol ṣāh
İrişsün Ḥaḳ selāmı aña her gāh (Mes. 15, Mıs. 29). [ṣāh]

Eger bir kem kulın gönderse ol Ṣāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh (Mes. 17, Mıs. 77). [ṣāh]

Eger cemʿ olsa cümle ḫalḳ-ı ʿālem
Muḳabil olamaz ol ṣāha bir dem (Mes. 17, Mıs. 90). [ṣāha, -a]

Bu ṣāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ (Mes. 17, Mıs. 101). [ṣāha, -a]

Bu ṣāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 109). [ṣāha, -a]

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿAcem ṣāhı virür bāc u ḫarācı (Mes. 17, Mıs. 76). [ṣāhı, -ı]

Bu ṣāhı her kim ister ise nā-ṣād
Belādan olmasun bir laḥẓa āzād (Mes. 17, Mıs. 115). [ṣāhı, -ı]

Ne kimse ki istemez ol ṣāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 129). [ṣāhı, -ı]

Gelüben bāġa itdi ṣāh ʿişret
Dilin ol ʿişret ile ḳıldı rāḥat (Mes. 20, Mıs. 21). [ṣāh]

Çü meyle ṣāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 47). [ṣāh]

Uyurken ṣāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [ṣāh]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol ṣāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 73). [ṣāh]

Çü ṣāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi yitdi (Mes. 20, Mıs. 49). [ṣāha, -a]

Gelüp serv urdı ṣāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 87). [ṣāh]

Gidüp ol geldi sūsen didi iy ṣāh
Muʿīn olsun hemīşe saña Allāh (Mes. 21, Mıs. 109). [ṣāh]

Ḳılurdı şāh miḥnet birle efġān
Görüp ol meclis ehli oldı giryān (Mes. 21, Mıs. 137). [şāh]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī şāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 126). [şāhuñ, -uñ]

Çü işitdi bu sözi şāh Cemşīd
Hemān derd ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 22, Mıs. 69). [şāh]

Bu sözi işüdüben şāh Faġfūr
Belā vü ġamla oldı göñli mehcūr (Mes. 22, Mıs. 147). [şāh]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 22). [şāha, -a]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 15). [şāhuñ, -uñ]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 159). [şāhuñ, -uñ]

Özi başdan başa gül adı Ḫurşīd
Saña lāyıḳ durur iy şāh Cemşīd (Mes. 23, Mıs. 50). [şāh]

Naẓar ḳıldı göñülden ṣūrete şāh
Hemān dem cān ü dilden eyledi āh (Mes. 23, Mıs. 103). [şāh]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 59). [şāhā, -ā]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 10). [şāha, -a]

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 49). [şāhı, -ı]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 7). [şāha, -a]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 35). [şāha, -a]

Didi Mihrāb şāha iy ḫudāvend
İşit benden diyeyin bir iki pend (Mes. 25, Mıs. 89). [şāha, -a]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 22). [şāhı, -ı]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 39). [şāh]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 180). [şāh]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 223). [şāh]

Perī şāh ile çün oldı birāder
Saçarlar birbiri başına gevher (Mes. 27, Mıs. 231). [şāh]

Çü Ḫurşīd olmış idi şāha maḳṣūd
Aña pend ü naṣīḥat ḳılmadı sūd (Mes. 27, Mıs. 35). [şāha, -a]

Çü rām idi o leşker cümle şāha
ʿİnānı ṭutdılar ikinci rāha (Mes. 27, Mıs. 37). [şāha, -a]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 141). [şāha, -a]

Perī dir şāha ol rāḥat hemīşe
Başuñdan gitmesün devlet hemīşe (Mes. 27, Mıs. 221). [şāha, -a]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 228). [şāha, -a]

İki gevher perī şāha getürdi
Ṣanasın kevkebi māha getürdi (Mes. 27, Mıs. 233). [şāha, -a]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [şāha, -a]

Perī sulṭānı çünkim gördi şāhı
Hemān dem cān ü dilden çekdi āhı (Mes. 27, Mıs. 99). [şāhı, -ı]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 175). [şāhı, -ı]

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 10). [şāh]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [şāh]

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 60). [şāha, -a]

Gelüp Mihrāb didi şāha iy şāh
Hemīşe ḳuvvetüñ artursun Allāh (Mes. 28, Mıs. 75). [şāha, -a]

Ayaġını gözedüp çaldı ol şāh
Düşürüp ayaġın dīv eyledi āh (Mes. 29, Mıs. 67). [şāh]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 74). [şāh]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [şāh]

Bu ḥālet dīve çünki ḥāṣıl oldı
Keliden döndi şāḥa ḥamle ḳıldı (Mes. 29, Mıs. 70). [şāḥa, -a]

Gelüp bir dīv şāhı anda gördi
Hemān sāʿat ḫaber Ekvāna virdi (Mes. 29, Mıs. 43). [şāhı, -ı]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 55). [şāhı, -ı]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 19). [şāh]

Çü aḥvāl-i cihānı bildüñ iy şāh
Bu işlerden gözüñ aç olġıl āgāh (Mes. 30, Mıs. 25). [şāh]

Anuñçün şāhdur her murġa ʿAnḳā
Ḳanāʿat Ḳāfı içre eyledi cā (Mes. 30, Mıs. 43). [şāhdur, -dur]

İki yüz keştī çün kim oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa oldı şāh ḥāżır (Mes. 31, Mıs. 6). [şāh]

Gider deryāda üç gün şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd (Mes. 31, Mıs. 43). [şāh]

ʿİnāyet irdi şāha çün Ḫudādan
Hemān dem ḳurtılur derd ü belādan (Mes. 31, Mıs. 49). [şāha, -a]

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 53). [şāha, -a]

Belā vü ġamla her dem idüben āh
Bu ebyāṭı oḳırdı dāyim ol şāh (Mes. 33, Mıs. 2). [şāh]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [şāh]

Cihānuñ bu durur iy şāh ḥāli
Olur her şādlıġa bir melāli (Mes. 33, Mıs. 37). [şāh]

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [şāha, -a]

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat (Mes. 33, Mıs. 33). [şāha, -a]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [şāha, -a]

Perī dir şāha dilber uma geldüñ
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ (Mes. 33, Mıs. 75). [şāha, -a]

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 57). [şāha, -a]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 92). [şāha, -a]

Olup şād u feraḥ Mihrāb-ı üstād
Didi şāha cihānda olġıl ābād (Mes. 34, Mıs. 100). [şāha, -a]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 45). [şāhı, -ı]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 98). [şāhuñ, -uñ]

Oturmış idi bir gün Ḳayṣer-i Rūm
Gelüp bir ḳul didi olsun şāha maʿlūm (Mes. 35, Mıs. 20). [şāha, -a]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 27). [şāha, -a]

Bu işde ġam yime iy şāh sen hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 36, Mıs. 33). [şāh]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 101). [şāh]

Dönüp dir luṭf ile Mihrāba ol şāh
Belā vü miḥnet ile eyleyüp āh (Mes. 36, Mıs. 109). [şāh]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı üstād
Didi kim ḳılma şāha hīç feryād (Mes. 36, Mıs. 30). [şāha, -a]

Didi ol sözi şāha şād u ḫandān
İşitdi bu sözi Ḫurşīd-i tābān (Mes. 36, Mıs. 53). [şāha, -a]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 149). [şāhı, -ı]

Eger furṣat bulursañ ḳıl selāmı
Kim ol şāhuñ benem kemter ġulāmı (Mes. 36, Mıs. 48). [şāhuñ, -uñ]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser (Mes. 36, Mıs. 134). [şāhuñ, -uñ]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭopraġa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 67). [şāh]

Didi Mihrāb aña āheste iy şāh
Nice bir eyleyesin nāle vü āh (Mes. 37, Mıs. 105). [şāh]

Çün açdı laʿli ol şāh oldı dil-şād
Dil ü cāndan itdi didi kim āferīn-bād (Mes. 37, Mıs. 117). [şāh]

Ṣaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 71). [şāhuñ, -uñ]

Çü gitdi aradan eflāk şāhı
Cihān yüzini ḳapladı siyāhī (Mes. 38, Mıs. 19). [şāhı, -ı]

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar giryān u nālān (Mes. 40, Mıs. 1). [şāh]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 77). [şāh]

Çü gördi ḫāymesin Ḫurşīdüñ ol şāh
Kılur cān ü göñülden derd ile āh (Mes. 40, Mıs. 79). [şāh]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 67). [şāha, -a]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 75). [şāha, -a]

Didi her ne buyurduñ ise şāhā
Gözümle başım üzre eyledi cā (Mes. 42, Mıs. 19). [şāhā, -ā]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 28). [şāh]

Çü şāha ʿaşḳ-ı dilber kār itdi
Hemān destūr olup ol şāh gitdi (Mes. 44, Mıs. 27). [şāha, -a]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71). [şāh]

Direrdi şāh şol şeftālūlerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 7). [şāh]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [şāhā, -ā]

Çü şāhuñ āfitābı oldı meşhūr
Cihān yüzini ḳıldı cümle pür-nūr (Mes. 66, Mıs. 7). [şāhuñ, -uñ]

İdüp dürlü nevāziş şāha Ḫurşīd
Ṣanasın kim buluşdı māha ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 27). [şāha, -a]

Ḫaṭāsın bilüben şāh oldı bī-dil
Belā vü miḥnet oldı aña ḥāṣıl (Mes. 69, Mıs. 35). [şāh]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 37). [şāh]

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm (Mes. 70, Mıs. 17). [şāha, -ā]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 11). [şāha, -a]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 33). [şāha, -a]

Yaḳasın çāḳ ḳılup derd ile şāh
Belā vü derd ü miḥnetle eyledi āh (Mes. 74, Mıs. 3). [şāh]

Ṣabāḥa dek bu resme āh ḳıldı
Ṣabāh olduġını çün şāh bildi (Mes. 81, Mıs. 10). [şāh]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 17). [şāh]

Dimāġına irişüp şāhuñ ol bād
Dil ü cāndan hemān dem itdi feryād (Mes. 81, Mıs. 15). [şāhuñ, -uñ]

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān (Mes. 82, Mıs. 39). [şāh]

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 12). [şāha, -a]

Çıḳar buʿaşḳı gönlüñden sen iy şāh
Ki her dem ḳılmayasın nāle vü āh (Mes. 85, Mıs. 35). [şāh]

Görür şāha eser ḳılmış cefālar
Özini ḫaste eylemiş belālar (Mes. 85, Mıs. 17). [şāha, -a]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Kiʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 19). [şāha, -a]

Arardı her yañada ol şāhı Mihrāb
Gözinde çeşme bigi aḳıdup āb (Mes. 85, Mıs. 3). [şāhı, -ı]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḥālini ṣordı (Mes. 85, Mıs. 21). [şāhı, -ı]

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr (Mes. 86, Mıs. 7). [şāha, -a]

Bu resme çünki şāhı gördi Mihrāb
Belādan gözlerinden aḳdı ḫūn-āb (Mes. 86, Mıs. 3). [şāhı, -ı]

İrişdi Ḳayṣerüñ ḳapusuna şāh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 87, Mıs. 37). [şāh]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 46). [şāh]

Daḫı hergiz ıraġ olma ḳatumdan
Bile ol gitme şāhā ṣoḥbetümden (Mes. 87, Mıs. 58). [şāhā, -a]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 73). [şāha, -a]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 29). [şāhı, -ı]

Selām olsun saña benden eyā şāh
Ki hicründen ḳıluram her nefes āh (Mes. 88, Mıs. 17). [şāh]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 3). [şāh]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 11). [şāh]

Çü buldı şāhdan ḫādim icāzet
Gelüp dir anlara olsun beşāret (Mes. 92, Mıs. 17). [şāhdan, -dan]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 17). [şāh]

Çü Ḫurşīd ayaġına düşdi ol şāh
Biri birini ḳoçdı ol iki māh (Mes. 97, Mıs. 69). [şāh]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḥāme (Mes. 97, Mıs. 31). [şāhūn, -uñ]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 64). [şāhun, -uñ]

Çü bildi ayrulur dilberden ol şāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 101, Mıs. 11). [şāh]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [şāh]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 6). [şāhdan, -dan]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [şāh]

Sözini şāh reng-āmīz iderdi
Velī cān u dilin ḫūn-rīz iderdi (Mes. 115, Mıs. 59). [şāh]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 73). [şāhı, -ı]

Didi Mihrāb luṭf ile eyā şāh
Belā vü ġam çeküp hīç eyleme āh (Mes. 116, Mıs. 53). [şāh]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 95). [şāha, -a]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥvāha (Mes. 117, Mıs. 113). [şahā, -a]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 41). [şāhā, -a]

Gelüp Cemşīde didi Ḳayṣer iy şāh
Bu sözümden benüm sen olġıl āgāh (Mes. 120, Mıs. 61). [şāh]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [şāh]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 76). [şāh]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 5). [şāha, -a]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 43). [şāhā, -a]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 51). [şāh]

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı (Mes. 122, Mıs. 41). [şāh]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [şāh]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 67). [şāha, -a]

Ḫaberlerden ḳılur şāhı ḫaber-dār
Didi her nice kim oldıysa kār (Mes. 122, Mıs. 37). [şāhı, -ı]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 13). [şāh]

İşitdi çünki Efser sözini şāh
Dil ü cān ile ol dem eyledi āh (Mes. 128, Mıs. 9). [şāh]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 5). [şāh]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 17). [şāh]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 108). [şāha, -a]

Ḫaberdār ideyin şāhı sevinsün
Nice bir aġlasun bir dem avunsun (Mes. 132, Mıs. 109). [şāhı, -ı]

Bu sözi söyleyüben eyledi āh
Ġam u miḥnetle efġān eyledi şāh (Mes. 136, Mıs. 44). [şāh]

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 5). [şāh]

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı az iderdi (Mes. 141, Mıs. 17). [şāha, -a]

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 8). [şāh]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 19). [şāh]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 49). [şāh]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 5). [şāhuñ, -uñ]

Biraz şāh ile Efser ḳıldı ṣoḥbet
Biri birine gösterdi maḥabbet (Mes. 143, Mıs. 1). [şāh]

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben uşı gitdi (Mes. 144, Mıs. 5). [şāḥ]

Gözin açup çü buldı ʿaḳlını şāh
Bu ebyātı oḳıdı ḳıluban āh (Mes. 144, Mıs. 11). [şāh]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 10). [şāhı, -ı]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 19). [şāh]

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden oḳır idi şiʿr-i ġarrā (Mes. 146, Mıs. 31). [şāh]

Belürdüginde ḥadd-i Şām ıraḳdan
Diledi istiʿānet şāh Ḫaḳdan (Mes. 146, Mıs. 38). [şāh]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 9). [şāh]

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [şāh]

Meger şāhileyidi ḫvīş-i Efser
Anuñ adına dirler idi Nevzer (Mes. 148, Mıs. 193). [şāhileyidi, -ile, -yidi]

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḫaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 1). [şāh]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 5). [şāh]

Gelüben Ḳayṣere didiler iy şāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 149, Mıs. 9). [şāh]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 19). [şāh]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 59). [şāh]

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḫaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 2). [şāha, -a]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 8). [şāh]

Hemān dem Ḳayṣerün irdi ḳatına
Duʿālar ḳıldı şāhuñ devletine (Mes. 153, Mıs. 12). [şāhuñ, -uñ]

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı (Mes. 154, Mıs. 147). [şāh]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 35). [şāha, -a]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 98). [şāha, -a]

Didiler görelüm cān ḫarc idelüm
Eyü sāʿat bulup şāha diyelüm (Mes. 154, Mıs. 100). [şāha, -a]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü ṣāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 34). [ṣāhüñ, -uñ]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol ṣāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 117). [ṣāh]

Görindügince ol yāḳūt der-pūş
Ḳılurdı ṣāh kendüyi ferāmuş (Mes. 155, Mıs. 142). [ṣāh]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol ṣāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 113). [ṣāh]

Gelüp Cemşīde didiler kim iy ṣāh
Muʿīn olsun saña her laḥẓa Allāh (Mes. 155, Mıs. 99). [ṣāh]

Çü vaṣl-ı dilber oldı ṣāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 251). [ṣāha, -a]

Çü ṣāhı böyle gördi ol ṣāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [ṣāhı, -ı]

Şehün ṣaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü ṣāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 110). [ṣāhı, -ı]

Çıḳup ḥammāmdan ol ṣāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 21). [ṣāh]

Gelüp Mihrāb ṣāha didi ol dem
Dil açıban didi ṣādān u ḫurrem (Mes. 156, Mıs. 13). [ṣāha, -a]

Debīre böyle ışmarladı ol ṣāh
Ki Faġfūrı ḳıla bu işden āgāh (Mes. 158, Mıs. 33). [ṣāh]

Bu gitdi ṣāh ḳaldı ṣād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı ṣādān (Mes. 158, Mıs. 45). [ṣāh]

Ecelden ger amān bulursam iy ṣāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 29). [ṣāh]

Çü peyk aldı ele mektūbı ol dem
Didi kim ṣāha ol her laḥẓa bī-ġam (Mes. 158, Mıs. 42). [ṣāha, -a]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza ṣāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 6). [ṣāh]

İdüp ḥubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden ṣāh feryād (Mes. 162, Mıs. 10). [ṣāh]

Çü göñlüm hīleñi iy ṣāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 67). [ṣāh]

Didi yüz luṭf ile ṣāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [ṣāh]

Ṣıla ḳılmaḳ dilerem cān ü dilden
Sözümi ṣımaġıl iy ṣāh dilden (Mes. 165, Mıs. 94). [ṣāh]

Ecelden ger amān bulursam iy ṣāh
O vaḳte dek diri olursam iy ṣāh (Mes. 165, Mıs. 99). [ṣāh]

Ecelden ger amān bulursam iy ṣāh
O vaḳte dek diri olursam iy ṣāh (Mes. 165, Mıs. 100). [ṣāh]

Eger ecel irüp ölürsem iy ṣāh
Elümden ne gelür el-ḥükmi li'llāh (Mes. 165, Mıs. 103). [ṣāh]

Sözümi eylegil iy ṣāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 109). [ṣāh]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy ṣāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [ṣāh]

Revādur gider iseñ nola iy ṣāh
Çü ṣoñra bunda gelürsin ṭutup rāh (Mes. 165, Mıs. 131). [ṣāh]

Velī çün bu durur göñlüñde iy ṣāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [ṣāh]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer ṣāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 39). [ṣāhı, -ı]

Yaḳın olduḳça ṣāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı būy-ı müşgīn (Mes. 166, Mıs. 77). [ṣāha, -a]

Çü oġlı gelecegin bildi ol ṣāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 35). [ṣāh]

Gehī derd ü ġam ile āh iderdi
Gehī şükri Ḫudāya şāh iderdi (Mes. 167, Mıs. 58). [şāh]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mes. 167, Mıs. 77). [şāh]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 111). [şāh]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 106). [şāha, -a]

Çü sensin baña cān ʿālemde iy şāh
Beni senden cüdā ḳılmasun Allāh (Mes. 168, Mıs. 5). [şāh]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 15). [şāḥ]

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın (Mes. 168, Mıs. 23). [şāh]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 96). [şāh]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 21). [şāha, -a]

Çü şāha mülk-i Çīn oldı müyesser
O mülki kendüye itdi musaḫḫar (Mes. 168, Mıs. 35). [şāha, -a]

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb (Mes. 168, Mıs. 39). [şāha, -a]

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb (Mes. 168, Mıs. 40). [şāhı, -ı]

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum (Mes. 169, Mıs. 83). [şāhum, -um]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḥūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 86). [şāh]

Girü şāh ile ḳıldı ʿayş u ʿīşret
Biri birisine gösterdi şefḳat (Mes. 143, Mıs. 9). [şāh ile, -ile]

Giderler şāh ile ol meh feraḫnāk
Belā vü ġuṣṣalardan dilleri pāk (Mes. 166, Mıs. 69). [şāh ile, -ile]

<u>şāh cemşīd:</u> *Cemşīd ü Ḫurşīd adlı eserin erkek kahramanı.*

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 51). [şāh cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 25, Mıs. 39). [şāh cemşīd]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh Cemşīd
Nigārın añdı cāndan oldı nevmīd (Mes. 28, Mıs. 7). [şāh cemşīd]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 48). [şāh cemşīd]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 45). [şāh cemşīd]

Hemān bī-hūş oldı şāh Cemşīd
Fiġān idüp didi kim āh Ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 107). [şāh cemşīd]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 30). [şāh cemşīd]

Dimāġına çün irdi būy-ı Ḫurşīd
Hemān huşyār oldı şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 98). [şāh cemşīd]

Otururken ġām ile şāh Cemşīd
Ḳıġırur bir ḳulın luṭf ile Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 33). [şāh cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Revān göñlinden itdi āh Cemşīd (Mes. 40, Mıs. 43). [şāh cemşīd]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 46). [şāh cemşīd]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [şāh cemşīd]

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 78). [şāh cemşīd]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 1). [şāh cemşīd]

Edebsüzlik çün itdi Şāh Cemşīd
Hemān-sāʿat aña ḫışm itdi Ḫurşīd (Mes. 69, Mıs. 29). [şāh cemşīd]

Ḫaber gönderdi ol dem şāha Ḫurşīd
Ki gelsün bu araya şāh Cemşīd (Mes. 71, Mıs. 12). [şāh cemşīd]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 37). [şāh cemşīd]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 11). [şāh cemşīd]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 21). [şāh cemşīd]

Bu sözi söyler iken şāh Cemşīd
Ḳılurken naġmeyile āh Cemşīd (Mes. 97, Mıs. 39). [şāh cemşīd]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 57). [şāh cemşīd]

İşitdi bu sözi çün şāh Cemşīd
Belā vü ġamla oldı göñli nevmīd (Mes. 115, Mıs. 35). [şāh cemşīd]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 29). [şāh cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 59). [şāh cemşīd]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 120). [şāh cemşīd]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 119). [şāh cemşīd]

İşitdi çün bu ḥāli şāh Cemşīd
Dil ü cān ile ḳıldı āh Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 11). [şāh cemşīd]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 43). [şāh cemşīd]

Faḳīr ise nola ger şāh Cemşīd
Aña lāyıḳ durur bilgil bu Ḫurşīd (Mes. 121, Mıs. 63). [şāh cemşīd]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 36). [şāḥ cemşīd]

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil tāc-ı ḫurşīd (Mes. 129, Mıs. 39). [şāḥ cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 129, Mıs. 45). [şāh cemşīd]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 51). [şāh cemşīd]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 86). [şāh cemşīd]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 1). [şāh cemşīd]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Dil ü cān ile itdi āh Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 23). [şāh cemşīd]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 3). [şāh cemşīd]

Ṭutuban Rūmdan bil rāh Cemşīd
İrişdi ḥāżır olġıl şāh Cemşīd (Mes. 147, Mıs. 18). [şāh cemşīd]

başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 23). [şāh cemşīd]

Çü ṣubḥ olduġı gibi Şāh Cemşīd
Nigārıyçün özinden oldı nevmīd (Mes. 148, Mıs. 135). [şāh cemşīd]

Bu resme ʿadl iderken Şāh Cemşīd
Nigārın añup itdi āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 189). [şāh cemşīd]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 23). [şāh cemşīd]

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 105). [şāh cemşīd]

Hemān dem ḥāżır oldı şāh Cemşīd
Ṣafā vü ẕevḳ buldı şāḥ Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 106). [şāḥ cemşīd]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 137). [şāh cemşīd]

Daḥı şoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 19). [şāh cemşīd]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḥāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 17). [şāh cemşīd]

Şitāb idüp giderken şāh Faġfūr
Iraḳdan şāh Cemşīd oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 40). [şāh cemşīd]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 45). [şāh cemşīd]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 46). [şāh cemşīd]

şāh faġfūr: *Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.*

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 2). [şāh faġfūr]

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 5). [şāh faġfūr]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 37). [şāh fāġfūr]

Eger ḫışm eyleyüp virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 54). [şāh faġfūr]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Hemān dem virdi ol Cemşīde destūr (Mes. 25, Mıs. 95). [şāh faġfūr]

Oturmış idi bir gün şāh Faġfūr
Belā vü derd ü ġamla göñli mehcūr (Mes. 167, Mıs. 1). [şāh faġfūr]

Bu sözi çün işitdi şāh Faġfūr
Dil ü cānı ṣafādan oldı mesrūr (Mes. 167, Mıs. 19). [şāh faġfūr]

Şitāb idüp giderken şāh Faġfūr
Iraḳdan şāh Cemşīd oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 39). [şāh faġfūr]

şāh- ḫūbān: *Güzeller şahı.*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy **şāh- ḫūbān** el-vedāʿ *(Gaz. 44, Mıs. 10). [şāh- ḫūbān]*

şāh ḫurşīd: *Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 61). [şāh ḫurşīd]

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 103). [şāh ḫurşīd]

Ṣafādan girdi raḳṣa şāh Ḫurşīd
Ki iderdi gökde reşk ol raḳṣa Nāhīd (Mes. 44, Mıs. 5). [şāh ḫurşīd]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 41). [şāh ḫurşīd]

Bu sözi çün işitdi Şāh Ḫurşīd
Hemān dem kendüzinden oldı nevmīd (Mes. 71, Mıs. 89). [şāh ḫurşīd]

Çü gitdi ol ḥişāra şāh Ḫurşīd
Ḳalur ol bāġda derd ile Cemşīd (Mes. 73, Mıs. 1). [şāh ḫurşīd]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 1). [şāh ḫurşīd]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 57). [şāh ḫurşīd]

şāh ile ḫurşīd-i ʿālem: *Padişah ile dünyanın Güneş'i (Cemşid ü Hurşid).*

O gice **şāh ile Ḫurşīd-i ʿālem**
Biri biriyle oldı şād u ḫurrem *(Mes. 69, Mıs. 9). [şāh ile ḫurşīd-i ʿālem]*

<u>şāh ḳayṣer:</u> *Rum Kayseri, Rum Hümümdarı Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in babası.*

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 35). [şāh ḳayṣer]

Hemān laḥẓa buyurdı şāh Ḳayṣer
Ki devr itsün o meclis içre sāġar (Mes. 115, Mıs. 81). [şāh ḳayṣer]

Ḳılurken şāh Ḳayṣer ʿayş u ʿişret
İderken bādeyile cānı rāḥat (Mes. 117, Mıs. 17). [şāh ḳayṣer]

Ki şāhā sini ister şāh Ḳayṣer
Ki ṣoḥbetde içesin meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 41). [şāh ḳayṣer]

Anı gönderübeni şāh Ḳayṣer
İçer sāḳī elinden meyle sāġar (Mes. 117, Mıs. 115). [şāh ḳayṣer]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 17). [şāh ḳayṣer]

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 31). [şāh ḳayṣer]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 70). [şāh ḳayṣer]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 1). [şāh ḳayṣer]

Biraz fikr eyledi çün şāh Ḳayṣer
Dil ü cānından itdi āh Ḳayṣer (Mes. 127, Mıs. 1). [şāh ḳayṣer]

Çü bu sözi işitdi şāh Ḳayṣer
Ṣanasın cānına urıldı āẕer (Mes. 127, Mıs. 21). [şāh ḳayṣer]

Gelür Efser ḳatına şāh Ḳayṣer
Dil ü cānında ġamla yanar āẕer (Mes. 128, Mıs. 1). [şāh ḳayṣer]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 27). [şāh ḳayṣer]

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u göñülden aña çāker (Mes. 129, Mıs. 55). [şāh ḳayṣer]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 65). [şāh ḳayṣer]

Çü Cemşīde irişdi şāh Ḳayṣer
Gelürken gördi Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 17). [şāh ḳayṣer]

Bu sözi söyleyüp Cemşīd ol dem
Hemān dem şāh Ḳayṣer oldı ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 58). [şāh ḳayṣer]

Serāyına çün indi şāh Ḳayṣer
Hemān ol laḥẓa Cemşīd-i hünerver (Mes. 149, Mıs. 65). [şāh ḳayṣer]

Gice olıncaya dek şāh Ḳayṣer
Dil ü cān ile nūş eyledi sāġar (Mes. 151, Mıs. 31). [şāh ḳayṣer]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 40). [şāh ḳayṣer]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 1). [şāh ḳayṣer]

Öri ṭur sini ister şāh Ḳayṣer
Dügünüñde bile ol iy hünerver (Mes. 154, Mıs. 25). [şāh ḳayṣer]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 65). [şāh ḳayṣer]

<u>şāh mihrāc:</u> *Şam Hükümdarı Mihrac. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

İşitdi çün bu sözi şāh Mihrāc
Ḳaḳıncından deñiz bigi urdı emvāc (Mes. 123, Mıs. 17). [şāh mihrāc]

Bu yañadan çün irdi şāh Mihrāc
Hemān dem leşker-i Şām urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 83). [şāh mihrāc]

Bu sözi diyübeni şāh Mihrāc
Hemān dem iki leşker urdı emvāc (Mes. 148, Mıs. 93). [şāh mihrāc]

şāh ol-: *Padişah olmak, sultan olmak.*

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [şāh olasın, -a, -sın]

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 53). [şāh olup, -up]

şāh şādī: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in taliplisi, Şam Hüsrevi'nin oğlu.*

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 14). [şāh şādī]

Ki bugün geliserdür şāḥ Şādī
Özüñden gitmesün her laḥẓa şādī (Mes. 115, Mıs. 25). [şāḥ şādī]

Çü Ḳayṣer ḳaṣrına irdi şāh Şādī
Hemān ol dem diline irdi şādī (Mes. 115, Mıs. 71). [şāh şādī]

Yirinden şāh Şādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 47). [şāh şādī]

Bu sözi çün işitdi şāh Şādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 43). [şāh şādī]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 55). [şāh şādī]

Bu sözi işüdüben şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 75). [şāh şādī]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 3). [şāh şādī]

Egerçi ulu soydur şāh Şādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 19). [şāh şādī]

İşitdi çün bu sözi şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 59). [şāh şādī]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 11). [şāh şādī]

İki yüz biñ güzīn er oldı ḥāżır
Olara şāh Şādī oldı nāẓır (Mes. 124, Mıs. 8). [şāh şādī]

Sürüben cān ü dilden ẕevḳ-ı şādī
Ḳamuya baş oldı şāh Şādī (Mes. 124, Mıs. 12). [şāh şādī]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 19). [şāh şādī]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 15). [şāh şādī]

Ḳılurken şāh Şādī ʿayş u ʿişret
İderken cām-ı meyle cānı rāḥat (Mes. 147, Mıs. 11). [şāh şādī]

Çü atasını gördi şāh Şādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 85). [şāh şādī]

şāh u cemşīd: *Padişah (Çin Fağfuru) ve Cemşid (Cemşid ü Hurşid mesnevisinin erkek kahramanı).*

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı **şāh u Cemşīd**
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd *(Mes. 22, Mıs. 121). [şāh u cemşīd]*

şāh u ḫurşīd: *Cemşid ve Hurşid.*

Oturdı bir araya **şāh u Ḫurşīd**
Ṣanasın kim bulışdı māh u ḫurşīd *(Mes. 48, Mıs. 11). [şāh u ḫurşīd]*

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret **şāh u Ḫurşīd** *(Mes. 71, Mıs. 86). [şāh u ḫurşīd]*

şāh u mihrāb: *Padişah ve Mihrab. Cemşid ü Hurşid mesnevisinin erkek kahramanı Cemşid ve tüccar karekteri Mihrab.*

Bu sözi söyler iken **şāh u Mihrāb**
İkisinüñ de geldi çeşmine ḫ∨āb *(Mes. 36, Mıs. 127). [şāh u mihrāb]*

şāhā: *Ey şah. || Ey sevgili.*

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā (Mes. 21, Mıs. 48). [şāhā]

Dil ü cānuñı pür-ġam ḳılma şāhā
Cefādan çeşmüñi nem ḳılma şāhā (Mes. 21, Mıs. 47). [şāhā]

Melikzāde didi sulṭāna şāhā
Cihānda görmegil ġam pādişāhā (Mes. 22, Mıs. 127). [şāhā]

Ḳabūl olmaḳ durur bunlar bahāsı
Kim oldur cānumuñ şāhā bahāsı (Mes. 23, Mıs. 96). [şāhā]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 15). [şāhā]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 17). [şāhā]

Didi şāhā bil anı şāh Fāġfūr
Saña gitmege virmez Rūma destūr (Mes. 25, Mıs. 37). [şāhā]

Fiġān itme degüldür vaḳt-i efġān
Ġam u miḥnetle şāhā olma giryān (Mes. 26, Mıs. 50). [şāhā]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 52). [şāha]

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 131). [şāhā]

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā (Mes. 70, Mıs. 7). [şāhā]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḥı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [şāhā]

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda taḫt-bend ü tāc-dār ol (Mes. 121, Mıs. 33). [şāhā]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 37). [şāhā]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 63). [şāhā]

Eger şāhā ḳılur isen ʿināyet
Sözüm var söyleyecek vir icāzet (Mes. 165, Mıs. 61). [şāhā]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Iraġ olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 83). [şāhā]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 89). [şāhā]

Çü oldum gitmege cān ile ḥāżır
Demidür şāhā ol ḫayra mübāşir (Mes. 165, Mıs. 114). [şāhā]

<u>şāhāne:</u> *Harika, çok güzel.*

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭaġıldı ol **şāhāne** ṣoḥbet *(Mes. 119, Mıs. 24). [şāhāne]*

<u>şāhenşeh-i muʿaẓẓam:</u> *Yüce padişahlar padişahı.*

Mihr-i sipihr-i rıfʿat māh-ı semā-i devlet
Necm-i burūc-ı ʿizzet **şāhenşeh-i muʿaẓẓam** *(Kas. 5, Mıs. 12). [şāhenşeh-i muʿaẓẓam]*

<u>şāh-hūbān:</u> *Güzellerin sultanı, en güzeli II en güzel sevgili.*

Elüm ger ṭutmasañ iy **şāh-ḫūbān**
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān *(Mes. 155, Mıs. 195). [şāh-ḫūbān]*

<u>şāhī:</u> *Şahlık, sultanlık; hükümdara özgü.*

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña **şāhī** külāhı *(Mes. 67, Mıs. 44). [şāhī]*

<u>şāhī:</u> *Şahi. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Mihrab'ın cariyesi.*

Daḫı var bir kenīzüm adı **Şāhī**
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı *(Mes. 104, Mıs. 29). [şāhī]*

<u>şāh-ı ʿādil:</u> *Adaletli sultan.*

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy **şāh-ı ʿādil** *(Mes. 87, Mıs. 60). [şāh-ı ʿādil]*

şāh-ı ʿāḳīl: *Akıllı padişah, olgun komutan ve bilgin gönüllü askere.*

Cevābın şöyle virdi **şāh-ı ʿāḳīl**
Degülsin bu işe cān ile māyil *(Mes. 24, Mıs. 21). [şāh-ı ʿāḳīl]*

şāh-ı ʿālem: *Alemin padişahı, sevgili.*

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 26). [şāh-ı ʿālem]

Gelüp bülbül didi iy şāh-ı ʿālem
Neyçün ḳaplamışdur göñlüñi ġam (Mes. 21, Mıs. 57). [şāh-ı ʿālem]

Ola kim işidüp ol şāh-ı ʿālem
Sizi ol yire isteyeydi ol dem (Mes. 91, Mıs. 15). [şāh-ı ʿālem]

Çü işitdi o sāzı şāh-ı ʿālem
Ṣanasın derdine ol dem buldı merhem (Mes. 92, Mıs. 9). [şāh-ı ʿālem]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Ḳomadı göñli içre ġuṣṣa vü ġam (Mes. 97, Mıs. 59). [şāh-ı ʿālem]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 13). [şāh-ı ʿālem]

Didiler şāha kim iy şāh-ı ʿālem
Cihānda çekme hergiz bir nefes ġam (Mes. 40, Mıs. 67). [şāh-ı ʿālem]

Buyurursañ nola iy şāh-ı ʿālem
Bu yire gelsün ol dildār bu dem (Mes. 142, Mıs. 57). [şāh-ı ʿālem]

şāh-ı ʿālem: *Alemin padişahı.*

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [şāh-ı ʿālem]

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını bağlama va'llāhu aʿlem (Mes. 25, Mıs. 91). [şāh-ı ʿālem]

Perī bu sözi didi oldı epsem
Hemān dem söze girdi şāh-ı ʿālem (Mes. 33, Mıs. 54). [şāh-ı ʿālem]

Dir ol kim yime ġam iy şāh-ı ʿālem
Cihān içinde ol her laḥẓa ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 35). [şāh-ı ʿālem]

İşitdi bu sözi çün şāh-ı ʿālem
Dil ü cānı hemān dem oldı pür-ġam (Mes. 40, Mıs. 71). [şāh-ı ʿālem]

Ketāyūn didi kim iy şāh-ı ʿālem
İşitdüm her ne kim didüñse bu dem (Mes. 46, Mıs. 11). [şāh-ı ʿālem]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 2). [şāh-ı ʿālem]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 20). [şāh-ı ʿālem]

Çü gördi Ṣādīyi ol şāh-ı ʿālem
Semendinden piyade oldu ol dem (Mes. 115, Mıs. 43). [şāh-ı ʿālem]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 121). [şāh-ı ʿālem]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 26). [şāh-ı ʿālem]

Bu sözi söyleyüben şāh-ı ʿālem
Daḫı söz söylemedi oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 29). [şāh-ı ʿālem]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 36). [şāh-ı ʿālem]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 29). [şāh-ı ʿālem]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 47). [şāh-ı ʿālem]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 62). [şāh-ı ʿālem]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 43). [şāh-ı ʿālem]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Didi ol dem Ḳayṣere iy şāh-ı ʿālem (Mes. 165, Mıs. 72). [şāh-ı ʿālem]

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 117). [şāh-ı ʿālem]

Duʿā idüp didi iy şāh-ı ʿālem
Gönülden her dem olġıl şād u ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 13). [şāh-ı ʿālem]

Meḥemmed şeh ki oldı şāh-ı ʿālem
Anuñ ḥükminde durur nesl-i Ādem (Mes. 169, Mıs. 63). [şāh-ı ʿālem]

Begenürse eger ol şāh-ı ʿālem
Bu ebyātı begenür cümle ʿālem (Mes. 169, Mıs. 69). [şāh-ı ʿālem]

şāh-ı ʿālīsin: *Yüce, itibarlı padişah.*

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben **şāh-ı ʿālīsin** baña sen *(Mes. 165, Mıs. 120). [şāh-ı ʿālīsin, -sin]*

şāh-ı ʿarab: *Arap'ların şahı, önderi.*

Anuñçün Muṣṭafā aña laḳabdur
Ki sālār-ı ʿAcem **şāh-ı ʿArabʾdur** *(Mes. 7, Mıs. 38). [şāh-ı ʿarabʾdur, -dur]*

şāh-ı aʿẓam: *Yüceliği çok olan padişah, büyük sultan.*

İmām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem
İmāmet taḫtı üzre **şāh-ı aʿẓam** *(Mes. 11, Mıs. 2). [şāh-ı aʿẓam]*

şāh-ı çemen: *Bahçe padişahı.*

Ḥükmüñ ile oldı gül gülzārda **şāh-ı çemen**
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı makāl *(Kas. 2, Mıs. 15). [şāh-ı çemen]*

şāḥ-ı cevān-baḫt: *Bahtı açık padişah.*

Penāh-ı salṭanat **şāḥ-ı cevān-baḫt**
Ümīd-i memleket māh-ı felek-taḫt *(Mes. 17, Mıs. 27). [şāḥ-ı cevān-baḫt]*

şāh-ı cihān: *Cihan şahı.*

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān tāc-ı veliyyīn (Mes. 7, Mıs. 134). [şāh-ı cihān]

Ṭurup şāh-ı cihān şād u feraḥnāk
Belā vü derd ü ġamdan ḫāṭırı pāk (Mes. 37, Mıs. 49). [şāh-ı cihān]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 39). [şāh-ı cihān]

Her ne kim gönlüñ dilerse itme iy şāh-ı cihān
Kim peşīmān oluban ḳılmayasın ṣoñra fiġān (Rüb. 1, Mıs. 1). [şāh-ı cihān]

Didi Mihrāb ol şāh-ı cihāna
Ki āġāz eyleye āh u fiġāna (Mes. 36, Mıs. 115). [şāh-ı cihāna]

Daḫı iy Şekker ol şāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 7). [şāh-ı cihāna]

Ḫaber virdiler ol şāh-ı cihāne
İşitdi çünkim ol māḥ-ı zemāne (Mes. 37, Mıs. 73). [şāh-ı cihāne]

Baḳup gördükçe ol şāh-ı cihānı
Ḳılurdı nāle vü efġān nihānī (Mes. 119, Mıs. 3). [şāh-ı cihānı, -ı]

Çü Ḳayṣer gördi bu şāh-ı cihānı
Sevinüp şād oldı ḳalb ü cānı (Mes. 119, Mıs. 13). [şāh-ı cihānı, -ı]

Çü Ḳayṣer gördi ol şāh-ı cihānı
Gidüben ġuṣṣası şād oldı cānı (Mes. 117, Mıs. 49). [şāh-ı cihānı]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 9). [şāh-ı cihānı]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümân (Mes. 148, Mıs. 89). [şāh-ı cihānum, -um]

şāh-ı cihān: *Dünya padişahı ‖ sevgili/dünyalar güzeli.*

Sinüñ içün virür idüm cānumı
Kimsin iy **şāh-ı cihān** bilsem seni *(Gaz. 13, Mıs. 10). [şāh-ı cihān]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy **şāh-ı cihān**
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ *(Gaz. 44, Mıs. 7). [şāh-ı cihān]*

şāh-ı cüvān-merd: *Yiğit sultan, babayiğit padişah.*

Bu resme bir yıl ol **şāh-ı cüvān-merd**
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd *(Mes. 161, Mıs. 5). [şāh-ı cüvān-merd]*

şāh-ı devrān: *Devrin padişahı.*

Çünki furşat virdi el iy sāḳi-i meh-rū bu dem
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 6). [şāh-ı devrān]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 40). [şāh-ı devrān]

şāh-ı dil-bend: *Gönlü bağlı sultan.*

Digil baña anı iy **şāh-ı dil-bend**
Ki ne yirden irişdi saña bu bend *(Mes. 85, Mıs. 25). [şāh-ı dil-bend]*

şāh-ı dilkeş: *Gönül cezbeden sultan.*

Yüridi luṭf ile ol **şāh-ı dilkeş**
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş *(Mes. 87, Mıs. 35). [şāh-ı dilkeş]*

şāh-ı dīn: *Din padişahı.*

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī **şāh-ı dīn** Bū Bekr-i Ṣıddīḳ *(Mes. 10, Mıs. 6). [şāh-ı dīn]*

şāh-ı diyār-ı devlet: *"Devlet ülkesinin padişahı, saadet diyarının sultanı".*

Şāh-ı diyār-ı devlet Dārā-yı dār-ı ʿizzet
Fetvāda Bü'l-feẓāyil taḳvāda İbn-i Edhem *(Kas. 5, Mıs. 25). [şāh-ı diyār-ı devlet]*

şāh-ı ebrār: *"İyilerin, berilerin, faziletlilerin, salihlerin, hayırlıların sultanı.".*

Vücūda geldi çün ol **şāh-ı ebrār**
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār *(Mes. 7, Mıs. 85). [şāh-ı ebrār]*

şāh-ı eflāk: *Gökyüzünün padişahı. II. Güneş.*

Girü çünkim belürdi **şāh-ı eflāk**
Ḳarañudan cihān oldı ḳamu pāk *(Mes. 36, Mıs. 131). [şāh-ı eflāk]*

şāh-ı enbiyā: *Peygamberlerin şâhı; Hz. Muhammed (s.a.v).*

Senden şefāʿat umaram iy **şāh-ı enbiyā**
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(Kas. 4, Mıs. 63). [şāh-ı enbiyā]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy **şāh-ı enbiyā**
Başduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(Kas. 4, Mıs. 27). [şāh-ı enbiyā]*

şāh-ı encüm: *Yıldızlar şahı.*

Çü **şāh-ı encüm** oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm *(Mes. 36, Mıs. 1). [şāh-ı encüm]*

şāh-ı encüm eyle-: *Yıldızlar padişahı yapmak, yıldızlara padişah yapmak.*

Mihri luṭfunla felekde **şāh-ı encüm eyledüñ**
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemal *(Kas. 2, Mıs. 41). [şāh-ı encüm eyledüñ, -dü, -ñ]*

şāh-ı evliyā: *Evliyaların önderi (Hz. Ali).*

Çün rıżā-yı Ḥaḳḳı ḥāṣıl ḳıldı ol
Oldı kevneyn içre **şāh-ı Evliyā** *(Gaz. 3, Mıs. 16). [şāh-ı evliyā, -en]*

şāḥ-ı ġamnāk: *Gamlı padişah.*

Yirinden ṭurdı ol dem **şāḥ-ı ġamnāk**
Bile aldı bir iki gevher-i pāk *(Mes. 71, Mıs. 35). [şāḥ-ı ġamnāk]*

şāh-ı gül: *Güllerin şahı.*

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül *(Gaz. 34, Mıs. 12). [şāh-ı gül]*

şāh-ı güzīn: *Seçilen ve beğenilenlerin şahı.(Hz. Muhammed).*

Oyıdı ʿālemüñ **şāh-ı güzĪni**
Oyıdı maḫzen-i devlet emīni *(Mes. 14, Mıs. 19). [şāh-ı güzīni]*

Nübüvvet maḫzeninüñ ḫāṣ emīni
Hidāyet mülkinüñ **şāh-ı güzīni** *(Mes. 7, Mıs. 12). [şāh-ı güzīni, -i]*

şāh-ı ḫāver: *Doğu hükümdarı (güneş bağlamında).*

Olur nāgeh muʿayyen şāh-ı ḫāver
Cihān yüzi ḳamu olur münevver (Mes. 40, Mıs. 29). [şāh-ı ḫāver]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 1). [şāh-ı ḫāver]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 1). [şāh-ı ḫāver]

şāh-ı ḫāver: *Doğu hükümdarı II güneş II sevgili.*

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı **şāh-ı ḫāver** *(Mes. 27, Mıs. 98). [şāh-ı ḫāver]*

şāh-ı ḫāver: *Doğunun padişahı.*

Çeküben leşkerini **şāh-ı ḫāver**
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser *(Mes. 28, Mıs. 3). [şāh-ı ḫāver]*

şāh-ı hinde: *Hint hükümdarı.*

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem **şāh-ı Hinde** oldı ġālib *(Mes. 24, Mıs. 50). [şāh-ı hinde, -e]*

şāh-ı ḫūbān: *Güzellerin şahı, en güzeli.*

Daḫı hem şāh-ı ḫūbān ḫüsniyçün
Daḫı hem Pīr-i Kenʿān ḫüzniyiçün (Mes. 6, Mıs. 209). [şāh-ı ḫūbān]

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān (Mes. 45, Mıs. 3). [şāh-ı ḫūbān]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 1). [şāh-ı ḫūbān]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 7). [şāh-ı ḫūbān]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 15). [şāh-ı ḫubān]

Çü geldüñ bu yire iy şāh-ı ḫūbān
Cemālüñden ṣafā buldı dil ü cān (Mes. 142, Mıs. 29). [şāh-ı ḫūbān]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [şāh-ı ḫūbān]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 103). [şāh-ı ḫubān]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 151). [şāh-ı ḫūbān]

şāh-ı hünerver: *Hünerli padişah.*

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 47). [şāh-ı hünerver]

Revān barmaḳ gözine ḳodı Efser
Didi öyle olsun iy şāh-ı hünerver (Mes. 113, Mıs. 22). [şāh-ı hünerver]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 31). [şāh-ı hünerver]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 6). [şāh-ı hünerver]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 182). [şāh-ı hünerver]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 211). [şāh-ı hünerver]

Bu sözi işidüben şāh Ḳayṣer
Didi Cemşīde iy şāh-ı hünerver (Mes. 165, Mıs. 66). [şāh-ı hünerver]

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki ṣulu ter pākīze gevher (Mes. 40, Mıs. 83). [şāh-ı hünerver idi]

şāh-ı ikrār: *"[İslam'ı, Müslümanlığı] Tasdikçilerin sultanı, kabul edenlerin padişahı.".*

Cihān-ı mekrümet sulṭān-ı dīndār
İmām-ı her dü ʿālem **şāh-ı iḳrār** *(Mes. 12, Mıs. 2). [şāh-ı iḳrār]*

şāh-ı levlāk: *Levlâke padişahı "Levlâke levlak lema halaktül eflak: Sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım." hadis olduğu söylenen ifadeden iktibastır.*

Anuñçün dirler aña **şāh-ı levlāk**
Ki anuñ nūrından oldı māh-ı eflak *(Mes. 7, Mıs. 33). [şāh-ı levlāk]*

Anuñçün didi aña **şāh-ı levlāk**
Ki ol olmasa olmaz idi eflak *(Mes. 7, Mıs. 73). [şāh-ı levlāk]*

şāh-ı nübüvvet: *Peygamberlik makamının en yücesi.*

Bu sözi söyledi **şāh-ı nübüvvet**
İşidüp sözini ol peyk-i ḥażret *(Mes. 8, Mıs. 97). [şāh-ı nübüvvet]*

şāh-ı pīrūz: *Kutlu, hayırlı, uğurlu padişah.*

Çü geldi ḳapuña bir **şāh-ı pīrūz**
Görürüz bir arada ʿıyd u nevrūz *(Mes. 60, Mıs. 3). [şāh-ı pīrūz]*

şāh-ı raḥmet: *"(Allah'ın c.c.) rahmetine kavuşmuş padişah".*

Çü sensin ʿālem içre **şāh-ı raḥmet**
Günehkāram be-ġayet baña raḥm it *(Mes. 9, Mıs. 9). [şāh-ı raḥmet]*

şāh-ı şehīdān ol-: *Şehitlerin padişahı.*

ʿİnāyet ḳılduġıyçün aña sübḥān
Anuñçün oldı ol şāh-ı şehīdān *(Mes. 15, Mıs. 20). [şāh-ı şehīdān oldı]*

şāh-ı şerīf: *Mübarek sultan.*

ʿAtā bustānınuñ verd-i laṭīfi
Saʿādet mülkinüñ **şāh-ı şerīfi** *(Mes. 17, Mıs. 24). [şāh-ı şerīfî, -i]*

şāh-ı şīr-şevket: *Aslan heybetli padişah.*

Ol **şāh-ı şīr-şevket** sulṭān-ı baḫt u ʿizzet
Oldı libās-ı devlet elḳābıyıla muʿlem *(Kas. 5, Mıs. 67). [şāh-ı şīr-şevket]*

şāh-ı ṭarīḳat: *"Tarikatın başı, tarikatın reisi.".*

Eyā ḫatm-i rüsül **şāh-ı ṭarīḳat**
Eyā sālar-ı dīn tāc-ı şerīʿat *(Mes. 9, Mıs. 61). [şāh-ı ṭarīḳat]*

şāh-ı vefā: *Vefalı padişah, hükümdar. II Sevgili.*

Seni ḳoyup eyā **şāh-ı vefādār**
Ola mı ġayrıya olam hevā-dār *(Mes. 163, Mıs. 93). [şāh-ı vefādār]*

şāh-ı veliyyīn: *"Velilerin padişahı, evliyanın önderi.".*

Emīr-i dü cihān ḫatm-i nebiyyīn
İmām-ı müttaḳīn şāh-ı veliyyīn (Mes. 8, Mıs. 4). [şāh-ı veliyyīn]

İmāmü'l-mürselīn ḫatmü'n-nebiyyīn
Şefīʿü'l-müẕnibīn şāh-ı veliyyīn (Mes. 9, Mıs. 4). [şāh-ı veliyyīn]

şāh-ı yegāne: *Biricik padişah.*

Bu işde ivme iy şāh-ı yegāne
Ki ayaḳ ayaḳ çıḳarlar nerdübāna (Mes. 71, Mıs. 29). [şāh-ı yegāne]

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 33). [şāh-ı yegāne]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 22). [şāh-ı yegāne]

şāh-ı zemāne: *Devrin padişahı.*

Ola kim raḥm idip **şāh-ı zemāne**
Göñülden ḳıla himmet ḫüsrevāne *(Mes. 1, Mıs. 53). [şāh-ı zemāne]*

şāh-ı zemāne: *Cihan hükümdarı.*

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 121). [şāh-ı zemāne]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 5). [şāh-ı zemāne]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 11). [şāh-ı zemāne]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 41). [şāḥ-ı zemāne]

Gele diyüben ol şāh-ı zemāne
İderdi ṣoḥbet ol şāh-ı yegāne (Mes. 155, Mıs. 21). [şāh-ı zemāne]

şāhid: *Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.*

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 107). [şāhid]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 53). [şāhid]

<u>şāhid ol-:</u> *Şahit olmak, bir meseleyi görme neticesinde tanıklık etmek.*

Cümle eşyā birligüñe **şāhid olupdur** senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl *(Kas. 2, Mıs. 21). [şāhid olupdur, -up, -dur]*

<u>şāhzād:</u> *Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.*

Aña çift eyle bul bir **şāhzādı**
Ki çarḫuñ budur evvelden nihādı *(Mes. 107, Mıs. 11). [şāhzādı, -ı]*

<u>şāhzāde:</u> *Şehzade: Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.*

Çü oldı şāhzāde ser-ḫoş-ı ʿaşḳ
Hemān dem yaḳdı cānın āteş-i ʿaşḳ (Mes. 20, Mıs. 101). [şāhzāde]

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür tā ḳabāde (Mes. 24, Mıs. 31). [şāhzāde]

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 93). [şāhzāde]

İşidüp şāhzāde oldı şādān
Belādan ḳurtıluban oldı ḫandān (Mes. 25, Mıs. 97). [şāhzāde]

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma (Mes. 26, Mıs. 53). [şāhzāde]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 55). [şāhzāde]

Bu resme ʿayş iderdi şāhzāde
Ḫaber virdi perīler Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 85). [şāhzāde]

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda taḫt-ı Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 95). [şāhzāde]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 155). [şāhzāde]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḥūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 178). [şāhzāde]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 217). [şāhzāde]

Bu sözi söyledi çün Ḥūr-zāde
Ḳabūl itdi hemān dem şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 230). [şāhzāde]

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 51). [şāhzāde]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 63). [şāhzāde]

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde (Mes. 33, Mıs. 79). [şāhzāde]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 24). [şāhzāde]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 31). [şāhzāde]

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 81). [şāhzāde]

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada (Mes. 58, Mıs. 3). [şāhzāde]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 5). [şāhzāde]

Çü gördi Şādīyi ol şāhzāde
Semendinden hemān oldı piyāde (Mes. 115, Mıs. 41). [şāhzāde]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 23). [şāhzāde]

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫvāha (Mes. 117, Mıs. 90). [şāhzāde]

Kemāñ aldı eline ol şāhzāde
İşāret eyleyüp bindügi bāde (Mes. 120, Mıs. 49). [şāhzāde]

Egerçi Şādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 49). [şāhzāde]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 1). [şāhzāde]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 29). [şāhzāde]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 79). [şāhzāde]

şaḳāyık: *Gelincik.*

Ḳamu yir sebze olmışdı ḥadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı **şaḳayıḳ** *(Mes. 122, Mıs. 4). [şaḳayık]*

şaḳayık lāle vü gül: *Gelincik, lale ve gül.*

Şaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde *(Mes. 130, Mıs. 53). [şaḳayık lāle vü gül]*

şākir eyle-: *Şükür ve hamd eyleyen.*

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde **şākir eyle** beni *(Mes. 6, Mıs. 124). [şākir eyle]*

şākir: *Ar. Şükür ve hamd edici, eden.*

Ḳamu ṣābirlerüñ içün belāda
Ḳamu **şākirlerüñ** içün ṣafāda *(Mes. 6, Mıs. 194). [şākirlerüñ, -ler, -üñ]*

şaḳḳ: *İkiye ayırmak.*

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer **şaḳḳıdur** ednā muʿcizātı *(Mes. 7, Mıs. 90). [şaḳḳıdur, -ı, -dur]*

şaḳḳ it-: *İkiye ayırmak.*

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla **şaḳḳ itdi** māhı *(Mes. 7, Mıs. 72). [şaḳḳ itdi, -di]*

şaḳḳuʾl-ḳamer: *Hz. Muhammed'in parmak işaretiyle ayı ikiye bölmesi şeklinde gösterdiği mucize.*

Anuñ ḥaḳḳı ki ol ḫayrüʾl-beşerdür
Eñ ednā muʿcizi **şaḳḳuʾl-ḳamerdür** *(Mes. 6, Mıs. 240). [şaḳḳuʾl-ḳamerdür, -dür]*

şām: *Suriye'nin başkenti, genel anlamda orta doğu coğrafyasını ifade etmek için kullanılır.*

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 52). [şāma, -a]

Yirinden ṭurdı şeh Şādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Şāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 2). [şāma, -a]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 4). [şāma, -a]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 10). [şāma, -a]

İrişdi Şāma çünkim şāh Şādī
İderdi derd ü ġamla āh Şādī (Mes. 123, Mıs. 11). [şāma, -a]

Bulur şeh Şādī bir rūẓ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 8). [şām]

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Şāmı anlara ḳılam şūm (Mes. 129, Mıs. 26). [şāmı, -ı]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 28). [şāmı, -ı]

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Şāmı anuñ teng ideyin (Mes. 129, Mıs. 32). [şāmı, -ı]

İrişüp geldi Cemşīd-i hünerver
Ḳıluban kendüye Şāmı musaḫḫar (Mes. 149, Mıs. 12). [şāmı, -ı]

şām: *İran Hümümdarı. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi ve babasının ülkesi.*

Bilürsin düşmen olur Rūm ile **Şām**
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām *(Mes. 109, Mıs. 7). [şām]*

şām eyle-: *Akşam etmek, karanlık eylemek.*

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 16). [şām eyledi, -di]

Çeküben şāh Şādī leşker-i Şām
Diler kim gündüzümüz eyleye şām (Mes. 128, Mıs. 16). [şām eyleye, -ye]

şāmī: *Şam halkına mensup, Şamlı.*

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 1). [şāmī]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Şāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 150). [şāmīler, -ler]

Görindi ṭālīʿ-i Cemşīd pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz (Mes. 148, Mıs. 158). [şāmīlere, -ler, -e]

şām-ı şūm: *Uğursuz Şam.*

Neyiçün dūr olursın Rūmdan sen
Ne bulursın o **Şām-ı şūmdan** sen *(Mes. 135, Mıs. 12). [şām-ı şūmdan, -dan]*

şân: *(Ar.) Şan, şöhret, hal, keyfiyet.*

Şānına Ḥaḳ didi kelāmında
Sāniyeʾsneyni iẕ hümā fi'l-ġār (Gaz. 1, Mıs. 3). [şānına, -ı, -n, -a]

Sevdügiyçün cān ile Aḥmed anı
Didi şānında ḥadīs-i lā-fetā (Gaz. 3, Mıs. 8). [şānında, -ı, -n, -da]

Daḫı hem Aḥmed-i mürsel ḥaḳıyçün
Anuñ şānındaki menzīl ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 236). [şānındaki, -ın, -da, -ki]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 126). [şānına, -ına]

Ḳamu ʿilm ü ʿaṭā iḥsān ile cūd
Anuñ şānında oldı cümle mevcūd (Mes. 17, Mıs. 46). [şānında, -ı, -n, -da]

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 19). [şānındadur, -ın, -da, -dur]

şāne: *Tarak.*

Çü şeb gīsūsına **şāne** urdı şādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān *(Mes. 22, Mıs. 103). [şāne]*

şāne ur-: *Taramak.*

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 56). [şāne urardı, -ar, -dı]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 9). [şāne urdı, -dı]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 59). [şāne urup, -up]

şarāb: *Ar. 1. İçilecek şey, içecek: ta'âm u şarab. 2. Sarhoşluk veren mahut mayi, bâde, mey.*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābıyıla sen
Şād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 7). [şarābıyıla, -ı, -y, -ıla]

Nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Kim kebābum dil şarābum dem durur (Kıt. 1, Mıs. 10). [şarābum, -(u)m]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 18). [şarāb]

Kişi kim dürişe her dem şarāba
İşi maʿmūr iken döner ḫarāba (Mes. 117, Mıs. 107). [şarāba, -a]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Şarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 12). [şarābı, -ı]

Dil-ḫaste olmışam nola laʿlüñ şarāb ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derdmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 7). [şarāb ile]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 98). [şarāb ile]

Revān hicrān şarābını idüp nūş
Hemān dem dilberin ḳıldı der-āġūş (Mes. 101, Mıs. 7). [şarābını]

şarāb ile sāġar: *Şarap ve kadeh.*

Ṣarāb ile iderdi devr sāġar
Ḫacel olurdı görse āb-ı Kevs̱er *(Mes. 52, Mıs. 25). [ṣarāb ile sāġar]*

ṣarāb-ı erġavān: *Erguvan şarabı, kırmızı şarap.*

Ṣarāb-ı erġavān nūş eylediler
Semāʿ-ı erġanūn gūş eylediler (Mes. 154, Mıs. 61). [ṣarāb-ı erġavān]

Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş
Ṣarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş (Mes. 21, Mıs. 36). [ṣarāb-ı erġavānı, -ı]

Ṣarāb-ı erġavānı ḳıldılar nūş
Semāʿ-ı erġanūnı itdiler gūş (Mes. 140, Mıs. 7). [ṣarāb-ı erġavānı, -ı]

ṣarāb-ı nāb: *Saf şarap.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm **ṣarāb-ı nāb durur** yüregüm kebāb *(Gaz. 49, Mıs. 6). [ṣarāb-ı nāb durur, -durur]*

ṣarāb-ı nāb iç-: *Saf şarap içmek.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek ṣarāb-ı nāb *(Gaz. 49, Mıs. 2). [ṣarāb-ı nāb içmek, -mek]*

ṣarāb-ı saġār: *Aşk şarabı.*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña **ṣarāb-ı saġār** *(Tb. 1, Mıs. 10). [ṣarāb-ı saġār]*

ṣark u ġarb u āsmān: *Doğu, batı ve gökyüzü.*

Müzeyyen itdi nūr ile cihānı
Ṭolandı **ṣarḳ u ġarb u āsmānı** *(Mes. 71, Mıs. 6). [ṣarḳ u ġarb u āsmānı, -ı]*

ṣarḳ u ġarb: *I. Doğu ve Batı II. Her yer.*

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı **ṣarḳ u ġarbı** *(Mes. 148, Mıs. 58). [ṣarḳ u ġarbı, -ı]*

ṣart: *Şart, koşul.*

Bu üç **ṣarṭı** yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura *(Mes. 122, Mıs. 53). [ṣarṭı, -ı]*

ṣart it-: *Koşul öne sürmek; şart koşmak.*

Üçinci bu durur kim **ṣart ide** şāh
Daḫı gitmege Ṣāma ṭutmaya rāh *(Mes. 122, Mıs. 51). [ṣart ide, -e]*

ṣāyed: *Belki, ola ki, olabilir ki.*

Giceki sözi yirine getürgil
Ki **ṣāyed** müşkilümüz ola ḥāṣıl *(Mes. 105, Mıs. 10). [ṣāyed]*

ṣeb: *Gece.*

Çü **ṣeb** gīsūsına ṣāne urdı ṣādān
Cemāl-i rūz arada oldı pinhān *(Mes. 22, Mıs. 103). [ṣeb]*

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur ṣeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı (Mes. 36, Mıs. 10). [ṣeb]

Cemālinüñ saçı olmış niḳābı
Ṣanasın ḳaplamış ṣeb āftābı (Mes. 36, Mıs. 64). [ṣeb]

Aradan gitdi çün ḫurşīd tābı
Cihāna virdi fer ṣeb māh-tābı (Mes. 69, Mıs. 8). [ṣeb]

Ne ṣeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳılurам her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 49). [ṣeb]

Çü müşgīn zülfine ṣeb urdı ṣāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 9). [ṣeb]

ṣeb ü rūz: *Gece ve gündüz.*

Ṣeb ü rūz eylemekden āh u nāle
Olur dil ġarḳ-ı ḫūn mānend-i lāle *(Mes. 96, Mıs. 43). [ṣeb ü rūz]*

ṣebdīz ü gülgūn: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde geçen ve çok hızlı koşan iki at.*

Süvār oldı hemān dem bir semende
Aña **Ṣebdīz ü Gülgūn idi** bende *(Mes. 114, Mıs. 8). [ṣebdīz ü gülgūn idi, -idi]*

Biner Cemşīd daḫı bir semende
Aña **Ṣebdīz ü Gülgūn idi** bende *(Mes. 118, Mıs. 28). [ṣebdīz ü gülgūn idi]*

ṣeb-ḫūn eyle-: *Gece baskını yapmak.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda **şeb-ḫūn eledüñ** *(Gaz. 28, Mıs. 8). [şeb-ḫūn eledüñ, -dü, -ñ]*

şeb-ḫūn it-: *Gece vakti ansızın basmak.*

Ki **şeb-ḫūn itmeyeler** birbirine
Ḳarışmaya iki leşker birbirine *(Mes. 147, Mıs. 39). [şeb-ḫūn itmeyeler, -me, -ye, -ler]*

şeb-i firḳat: *Ayrılık gecesi.*

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd *(Mes. 142, Mıs. 51). [şeb-i firḳatde, -de]*

şeb-i hicrān: *Ayrılık gecesi.*

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem *(Gaz. 48, Mıs. 7). [şeb-i hicrān]*

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 8). [şeb-i hicrāna, -a]*

şeb-i miʿrāc: *Miraç gecesi.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 5). [şeb-i miʿrāc mıdur, -mıdur]*

şeb-i tīre: *Karanlık gece.*

Şeb-i tīre girih zülfinden açdı
Cihāna ʿanber ile müşg şaçdı *(Mes. 155, Mıs. 15). [şeb-i tīre]*

şeb-i vuṣlat: *Kavuşma gecesi.*

Başındaġı nübüvvet tācıyiçün
Şeb-i vuṣlatdaġı Miʿrācıyiçün *(Mes. 6, Mıs. 242). [şeb-i vuṣlatdaġı, -daġı]*

şeb-i zülf: *Gece gibi siyah saç.*

Buluban dil **şeb-i zülfüñde** laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(Gaz. 47, Mıs. 3). [şeb-i zülfüñde, -ü, -ñ, -de-üñ, -de]*

şeb-külāhı ur-: *Gece külahı giymek. II Cebecilerin giydiği başlıktan giymek.*

Urup başına ol meh şeb-külāhı
Binüp bir bād-pāya ṭutdı rāhı *(Mes. 141, Mıs. 5). [şeb-külāhı urup]*

şeb-nem düş-: *Gözyaşının akması.*

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem *(Mes. 155, Mıs. 136). [şeb-nem düşdi, -di]*

şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun çiy tanesi".*

Dil ü cân bâġını ḳılur tâze
Şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 6). [şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

şecāʿat: *(Ar.) Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.*

Nesebde ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur
Şecāʿat içre hem şīr-i Ḫudādur (Mes. 13, Mıs. 16). [şecāʿat]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 14). [şecāʿatde, -de]

şefāʿat: *Ar. Suçlu veya muhtaç olan için af veya ihsan ricası.*

Cümle cihānı ġark ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem (Kas. 4, Mıs. 61). [şefāʿate, -e]

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam (Kas. 4, Mıs. 58). [şefāʿatüñ, -üñ]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 77). [şefāʿatüñ, -üñ]

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳulam (Kas. 4, Mıs. 65). [şefāʿatüñi, -üñ, -i]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 82). [şefāʿatüñi, -üñ, -i]

İder raḥm eyleyübeni ʿināyet
Ḳamu ʿāṣī olanlara şefāʿat (Mes. 7, Mıs. 148). [şefāʿat]

Ḳamunuñ toyla raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın (Mes. 8, Mıs. 148). [şefāʿat]

Şefāʿat birle ḫandān cānı eyle
Ne kim luṭfuña ṣıġar anı eyle (Mes. 9, Mıs. 59). [şefāʿat]

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 48). [şefāʿatden, -den]

şefāʿat it-: *Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için aracılık etmek.*

Ḳıyāmetde beni yād eyleyesin
Şefāʿat idüben şād eyleyesin (Mes. 9, Mıs. 56). [şefāʿat idüben, -üben]

Ḳaçan kim Ḫūr-zād itdi şefāʿāt
Baña idüp durur bir ḫoş emānet (Mes. 33, Mıs. 13). [şefāʿāt itdi, -di]

şefāʿat ḳıl-: *Suçlu veya muhtaç olan için af veya ihsan ricası etmek.*

Perī nāz ile ḳıldı şāha ʿizzet
Nevāziş gösterüp ḳıldı şefāʿat *(Mes. 33, Mıs. 34). [şefāʿat ḳıldı, -dı]*

şefāʿat ḳıl-: *Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.*

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat *(Mes. 9, Mıs. 76). [şefāʿat ḳılıcaḳ, -ıcaḳ]*

şefāʿat um-: *Suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için birinin aracı olmasını istemek || Mahşer günü Hz. Muhammed'in af ve ihsânını dilemek.*

Şefāʿat andan umar her günehkār
ʿİnāyet andan umar her günehkār (Mes. 7, Mıs. 79). [şefāʿat umar]

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem (Kas. 4, Mıs. 63). [şefāʿat umaram, -ar, -am]

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 72). [şefāʿat umubanı, -ubanı]

şefāʿatci ol-: *Hz. Muhammed'in şefaat etmesi.*

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed *(Mes. 8, Mıs. 213). [şefāʿatci olsun, -sun]*

şefāʿatüñ ir-: *"Bağışlanmanın ulaşması.".*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrerse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(Kas. 4, Mıs. 40). [şefāʿatüñ irerse, -er, -se]*

şefīʿ: *Şefaat eden, bir kimsenin affa uğraması için aracılık eden kimse, şefaatçi.*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 18). [şefīʿ]

Ḥacāletdür ḳapuñda öẕr-ḫvāhum
Şefīʿumdur ḳatuñda hem günāhum (Mes. 6, Mıs. 166). [şefīʿumdur, -um, -dur]

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ yaḳīn oldur şefīʿi (Mes. 7, Mıs. 94). [şefīʿi, -i]

Ki sensin cümle erfaʿlar refīʿi
Ki sensin cümle maḫlūḳüñ şefīʿi (Mes. 8, Mıs. 152). [şefīʿi, -i]

Şefīʿümi ḥabībüñ ḳıl Ḫudāya
Ki sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā (Mes. 8, Mıs. 211). [şefīʿümi, -üm, -i]

Ḳamu mücrim olanlaruñ şefīʿi
Ḳamu erfaʿ olanlaruñ refīʿi (Mes. 9, Mıs. 7). [şefīʿi, -i]

Çün ol olmış idi anuñ muṭīʿi
Muḥammed de anuñ oldı şefīʿi (Mes. 10, Mıs. 28). [şefīʿi, -i]

Ḳamu mücrimlerüñ oldur şefīʿi
Ḳamu erfaʿlerüñ oldur refīʿi (Mes. 7, Mıs. 31). [şefīʿi]

Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 12). [şefīʿi]

şefīʿ it-: *Hz. Muhammed'i şefaâtci kılma.*

Ḥabibüñi **şefīʿ it** ben faḳīre
İlāhī raḥm ḳıl bu ben ḥaḳīre *(Mes. 6, Mıs. 255). [şefīʿ it]*

şefīʿ ol-: *Şefaatçi olmak. II. Hz. Muhammed bağlamında.*

Ḳıyāmetde maʿāṣīye **şefīʿ ol**
Her erfaʿden olupdurur refīʿ ol *(Mes. 7, Mıs. 77). [şefīʿ ol]*

şefīʿüʾl-müznibīn: *Hz. Muhammed, II Hz. Muhammed'e atfedilen sıfatlardan biri, III Hz. Muhammed'in şefaat edeceği inancına yapılan atıfla Hz. Muhammed'in günahkarlara şefaatçi oluşu.*

Bir ismi hem şefīʿüʾl-müẕnibīndür
Bir ismi hem İmāmüʾl-müttaḳindür (Mes. 7, Mıs. 49). [şefīʿüʾl-müẕnibīndür, -dür]

İmāmü'l-mürselīn ḫatmü'n-nebiyyīn
Şefīʿü'l-müẕnibīn şāh-ı veliyyīn (Mes. 9, Mıs. 4). [şefīʿü'l-müẕnibīn]

şefīʿüm ol-: *Şefaat eden olmak.*

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān *(Mes. 9, Mıs. 20). [şefīʿüm olup, -up]*

şefḳāt: *Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.*

Anuñ ḥaḳḳı ki oldur levḥ-i maḥfūẓ
Ḥabībüñ şefḳatinden eyle maḥẓūẓ (Mes. 6, Mıs. 262). [şefḳatinden, -i, -n, -den]

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı şefḳat umaram şefḳatüñden (Mes. 9, Mıs. 46). [şefḳatüñden, -üñden]

şefḳat göster-: *Sevgi ve merhamet göstermek.*

Girü şāh ile ḳıldı ʿayş u ʿīşret
Biri birisine gösterdi şefḳat *(Mes. 143, Mıs. 10). [şefḳat gösterdi, -di]*

şefḳat um-: *Şefkat dilenmek.*

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı **şefḳat umaram** şefḳatüñden *(Mes. 9, Mıs. 46). [şefḳat umaram, -ar, -am]*

şeftālu: *Ilıman bölgelerde yetişen bir meyve türü; sevgilinin dudağı; sevgilinin göğsü veya dudağı*

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı (Mes. 155, Mıs. 254). [şeft-ālū]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 10). [şeftālūsı, -sı]

Direrdi şāh şol şeftālülerden
Ki yigdi lezzeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 7). [şeftālülerden, -ler, -den]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [şeftālü]

Biri birine ḳol ṣalup ḳoçışdı
Biri birine şeftālū ṣunışdı (Mes. 143, Mıs. 30). [şeftālū]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 206). [şeftālū]

Gehī şeftālü alurdı ruṭabdan
Gehī lebde bulurdı āb ʿinebden (Mes. 155, Mıs. 223). [şeftālü]

Gehī nārenc alurdı ġabġabından
Gehī direrdi şeftālü lebinden (Mes. 155, Mıs. 230). [şeftālü]

şeftālü-yi ter: *Taze şeftali II sevgilinin dudağı.*

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada **şeftālü-yi ter** *(Mes. 98, Mıs. 24). [şeftālü-yi ter]*

şeh: *Sultan, padişah II Sevgili.*

Var idi ol şehüñ bir ulu bāğı
Müzeyyendi gül ile her bucağı (Mes. 20, Mıs. 1). [şehüñ, -üñ]

Oldı o şeh çünki cihān ʿādili
Raḥmet-i Ḥaḳ oldı anuñ ḥāṣılı (Gaz. 2, Mıs. 1). [şeh]

Dīn-i Ḥaḳḳa itdügiyçün iḳtidā
Oldı rāh-ı dīne ol şeh pīşvā (Gaz. 3, Mıs. 2). [şeh]

şeh: *Şah, padişah, hükümdar.*

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 14). [şehçün]

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı (Mes. 1, Mıs. 55). [şeh]

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 59). [şeh]

Güliyidi imamet gülşeninün
Şehiyidi saʿādet maḥzeninüñ (Mes. 14, Mıs. 12). [şehiyidi, -iyidi]

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ (Mes. 17, Mıs. 83). [şeh]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 119). [şeh]

Cihānuñ şehleri kim bendesidür
Ḳamusı ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 17, Mıs. 57). [şehleri, -leri]

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm (Mes. 18, Mıs. 108). [şehler, -ler]

Cihānuñ pādişāhı durur ol ḫān
Ḳamu şehler bedendür lākin ol cān (Mes. 18, Mıs. 110). [şehler, -ler]

O durur pādişāh-ı heft kişver
Urur şehler anuñ ayaġına ser (Mes. 18, Mıs. 112). [şehler, -ler]

O şeh ʿadlinde her dem böyleyidi
ʿAṭā itse daḫı hem böyleyidi (Mes. 19, Mıs. 105). [şeh]

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 117). [şeh]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11). [şeh]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 63). [şeh]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 111). [şeh]

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 19). [şehi, -ī]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 24). [şehi, -ī]

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu (Mes. 20, Mıs. 52). [şehüñ, -üñ]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 13). [şeh]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 21). [şeh]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [şeh]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 156). [şeh]

Gidüp bu geldi ol ġamgīn benefşe
Duʿā ḳıldı şehe miskīn benefşe (Mes. 21, Mıs. 76). [şehe, -e]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 121). [şehi, -ī]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Şanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 145). [şehi, -ī]

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū (Mes. 21, Mıs. 141). [şehüñ, -üñ]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 48). [şeh]

Bu rāzuñ ġoncasın çün açdı āḫir
Didi şeh düşin atasına bir bir (Mes. 22, Mıs. 146). [şeh]

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde (Mes. 22, Mıs. 5). [şehüñ, -üñ]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 19). [şehüñ, -üñ]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [şeh]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 107). [şeh]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [şeh]

Didi Mihrāba şeh iy merd-i üstād
Sen eylersin beni bu ġamdan āzād (Mes. 24, Mıs. 3). [şeh]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 29). [şeh]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 30). [şeh]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 46). [şeh]

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 9). [şehden, -den]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 19). [şehe, -e]

Ḳıġırdı ḳatına şeh bir nedīmi
Didi bu derdümüñ sen ol ḥakīmi (Mes. 25, Mıs. 3). [şeh]

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli yaramazdur be-ġāyet (Mes. 25, Mıs. 64). [şeh]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [şeh]

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını baġlama va'llāhu aʿlem (Mes. 25, Mıs. 91). [şeh]

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh şikāyet (Mes. 25, Mıs. 36). [şehden, -den]

Şehe pend itdi luṭf ile Hümāyūn
Ki dilden bu ḫayāli eyle bīrūn (Mes. 25, Mıs. 59). [şehe, -e]

Şehüñ Mihrāb işitdi çün ḫiṭābın
Bu resm ile anuñ virdi cevābın (Mes. 25, Mıs. 87). [şehüñ, -üñ]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [şeh]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 21). [şehüñ, -üñ]

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 19). [şeh]

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 21). [şeh]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 23). [şeh]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 33). [şeh]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı aḫżar
Ki saḳfı çarḫ ile olmış ber-ā-ber (Mes. 27, Mıs. 41). [şeh]

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 65). [şeh]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḫlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḫler (Mes. 27, Mıs. 73). [şeh]

Ḳıluban muṭrib āvāzını şeh gūş
Nigārın añuban iderdi mey nūş (Mes. 27, Mıs. 83). [şeh]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 133). [şeh]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 153). [şeh]

Giderken gördi şeh bir ḳaṣr-ı mīnū
Aḳar Kevser bigi arada bir cū (Mes. 27, Mıs. 163). [şeh]

Perī gördi ki şeh çekmiş sitemler
İder nāzla aña luṭf u keremler (Mes. 27, Mıs. 181). [şeh]

Didi şeh ger vire ʿömrüm amānı
Çekem cevr ü cefā bulınca anı (Mes. 27, Mıs. 203). [şeh]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 226). [şeh]

Çü şehden buldı luṭf ile ʿināyet
Sözin başdan başa ḳıldı ḥikāyet (Mes. 27, Mıs. 131). [şehden, -den]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 241). [şehe, -e]

Perī bu işde çoḳ endīşe ḳıldı
Şehüñ ʿaşḳın özine pīşe ḳıldı (Mes. 27, Mıs. 106). [şehüñ, -üñ]

Şehüñ ḳatına geldi Nāz-perverd
Didi ʿālem içinde görmegil derd (Mes. 27, Mıs. 129). [şehüñ, -üñ]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 152). [şehüñ, -üñ]

Hemān ḳıldı işāret geldi sāḳī
Şehüñ ṣundı eline cām-ı bāḳī (Mes. 27, Mıs. 212). [şehüñ, -üñ]

Çü şeh gördi ol iki başlu eçdehāyı
Muḳārin itdi aña sehm-i belāyı (Mes. 28, Mıs. 49). [şeh]

Eline aldı şeh tīr ü kemānı
Ol eçderhādan ister ki ala cānı (Mes. 28, Mıs. 51). [şeh]

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa baġladı şest (Mes. 28, Mıs. 53). [şeh]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 12). [şehüñ, -üñ]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳakıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 45). [şehün, -üñ]

Ol eçder başına üşdi ḳamusı
Şehüñ ayaġına düşdi ḳamusı (Mes. 28, Mıs. 72). [şehüñ, -üñ]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 3). [şeh]

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 9). [şeh]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 13). [şeh]

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya (Mes. 29, Mıs. 82). [şeh]

Bu işlerde şeh olmış idi ḥayrān
Çü dīv öldi hemān dem oldı şādān (Mes. 29, Mıs. 83). [şeh]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 91). [şeh]

Şeh ol saḥrāya ḳurdı bārgāhı
Çü şeh ḳıldı o ṣaḥrāya nigāhı (Mes. 29, Mıs. 92). [şeh]

Ne yirdür şeh didi Mihrāba bu būm
Didi dirler bu yire sāḥil-i Rūm (Mes. 29, Mıs. 95). [şeh]

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle (Mes. 29, Mıs. 61). [şehe, -e]

Didi ruhbāna şeh iy nesl-i Ādem
Nicedür di baña aḥvāl-i ʿālem (Mes. 30, Mıs. 11). [şeh]

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 31). [şeh]

Şehüñ sözini çün işitdi ruhbān
Cevāb idüp didi iy şāh-ı devrān (Mes. 30, Mıs. 39). [şehüñ, -üñ]

Şehüñ ruhbān işitdi çün ḫiṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 30, Mıs. 55). [şehüñ, -üñ]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 1). [şeh]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 11). [şeh]

Gidüp şeh dün ü gün ol mā içinde
İki ay gitdi şeh deryā içinde (Mes. 31, Mıs. 12). [şeh]

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc (Mes. 31, Mıs. 13). [şeh]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 30). [şeh]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [şeh]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 71). [şeh]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 47). [şehüñ, -üñ]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 3). [şeh]

Didi şeh kendüye iy merd-i ʿāşıḳ
Saña devlet olupdur nā-muvāfıḳ (Mes. 33, Mıs. 5). [şeh]

Meger ol dem ki şeh deryāya girdi
Gemiye oturup ol māya girdi (Mes. 34, Mıs. 35). [şeh]

Doḳınduġında ṭaşa şeh gemisi
Dağılduġında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 37). [şeh]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 46). [şeh]

Çü Mihrābuñ şeh işitdi ḫiṭābın
Virür luṭf u nevāzişle cevābın (Mes. 34, Mıs. 61). [şeh]

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet (Mes. 34, Mıs. 101). [şeh]

İki hefte şeh anda ʿişret itdi
Mey-i ṣāf ile göñlin rāḥat itdi (Mes. 34, Mıs. 107). [şeh]

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 111). [şeh]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 89). [şehden, -den]

Bile gelmiş idi Mihrāb-ı üstād
Şehi arayuban ḳılurdı feryād (Mes. 34, Mıs. 42). [şehi, -ī]

Bu sözi diyüben bir āh ḳıldı
Ki Ḥaḳ bilür şehi deryāda n'oldı (Mes. 34, Mıs. 50). [şehi, -ī]

Çıḳup şeh dergehinden mest ü medhūş
Gelüp bir dem evinde oldı ḫāmuş (Mes. 35, Mıs. 73). [şeh]

Duʿā ḳıldı şehe dir şāh Cemşīd
Ki olsun devletüñ ʿālemde cāvīd (Mes. 35, Mıs. 45). [şehe, -e]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 11). [şeh]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 27). [şeh]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 39). [şeh]

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı (Mes. 36, Mıs. 141). [şeh]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 38). [şehe, -e]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 94). [şehe, -e]

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini (Mes. 37, Mıs. 31). [şeh]

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu yā ḫayālī (Mes. 37, Mıs. 57). [şeh]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 59). [şeh]

Görür bāġ içre şeh bir çetr-i şāhī
Revān cān ü göñülden çekdi āhı (Mes. 37, Mıs. 61). [şeh]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [şeh]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 101).
[şeh]

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yitürdi (Mes. 37, Mıs. 115).
[şeh]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 127). [şeh]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 23).
[şeh]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 9).
[şehüñ, -üñ]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 1).
[şeh]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 5).
[şeh]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 23).
[şeh]

Didi bu sözi şeh Mihrāba bir bir
Hemān dem şāh Cemşīd oldı ḥāżır (Mes. 40, Mıs. 45). [şeh]

Olur ol māh-rūlar şāha hem-dem
Olur gördükçe şeh anları bī-ġam (Mes. 40, Mıs. 76).
[şeh]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i ezfer (Mes. 40, Mıs. 85).
[şeh]

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 63).
[şehden, -den]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 4).
[şehüñ, -üñ]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 49).
[şehüñ, -üñ]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 1).
[şeh]

O bāġa irmeġe şeh oldı māyil
İrişüp oldı ol maḳṣūd ḥāṣıl (Mes. 62, Mıs. 3). [şeh]

Bi-ḥamdi'llāh ki şeh cāndan idüp cūş
Aluban eyledi ol sāġarı nūş (Mes. 64, Mıs. 3). [şeh]

Didi Ḫurşīd idi bir ḳand-i ṣāfī
Şeh ol ḳandi görüp āb oldı ṣāfī (Mes. 65, Mıs. 4).
[şeh]

Didi şeh luṭf ile iy şāh-ı ḫūbān
Cihān içinde ol her laḥẓa şādān (Mes. 68, Mıs. 1).
[şeh]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 52).
[şeh]

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 56).
[şeh]

Oturmışdı şeh ile ol māh-ı tābān
Baḳup ḳalmış idi ḥüsnine ḫayrān (Mes. 71, Mıs. 77).
[şeh]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 13).
[şehüñ, -üñ]

Giderken gördi gökde āfitābı
Dönüben şeh aña ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 74, Mıs. 8).
[şeh]

Çü andan bulmadı Şeh çāre-sāzī
Dönüben itdi Behrāma niyazı (Mes. 77, Mıs. 9).
[şeh]

Dil ü cāndan olup şeh şād u ḫurrem
Ṣāfā sürdi olup ḫandān ol dem (Mes. 81, Mıs. 19).
[şeh]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 55).
[şeh]

Şehi bu ḥālde çün gördi Mihrāb
Aḳıtdı gözlerinden derd ile āb (Mes. 85, Mıs. 15).
[şehi, -ī]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 1). [şeh]

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 21). [şeh]

Ḳıġırdı bir ḳulıñ Ḳayṣerüñ şeh
Didi aña ḳıluban derd ile āh (Mes. 87, Mıs. 39). [şeh]

Gice olınca şeh Ḳayṣer ḳatında
Oturup bile oldı ṣoḥbetinde (Mes. 87, Mıs. 63). [şeh]

O gice ḳıldı şeh efġān u zārī
Ġam u miḥnetle ḳalmadı ḳarārı (Mes. 87, Mıs. 67). [şeh]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 49). [şehden, -den]

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı (Mes. 87, Mıs. 53). [şehe, -e]

Bu deñlü ġam içindeyiken iy meh
Bileydüm kim nicedür ḥālüñ iy şeh (Mes. 88, Mıs. 28). [şeh]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭopraġa urup ser (Mes. 91, Mıs. 21). [şehden, -den]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 15). [şeh]

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 29). [şeh]

Şeh işitdi çü Ḫurşīdüñ ḫıṭābın
Bu iki beyt ile virdi cevābın (Mes. 100, Mıs. 1). [şeh]

Çü gördi şeh kim oldı rūz-ı rūşen
Fiġān u nāleler itdi belādan (Mes. 101, Mıs. 5). [şeh]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 3). [şeh]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 3). [şeh]

Neye dek didi iy şeh bu āh u efġān
Kılasın çāk derd ile girībān (Mes. 104, Mıs. 9). [şeh]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 5). [şehi, -ī]

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū (Mes. 105, Mıs. 12). [şeh]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 69). [şeh]

Ḳılıcaḳ Şādīye ol şeh neẓāre
Dil-i Cemşīd olurdı pāre pāre (Mes. 116, Mıs. 9). [şeh]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn (Mes. 119, Mıs. 5). [şeh]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 15). [şeh]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 27). [şeh]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 29). [şehden, -den]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 30). [şehüñ, -üñ]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Ṣādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile şādī (Mes. 123, Mıs. 31). [şeh]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 8). [şeh]

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü bi-ʿad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 14). [şeh]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mes. 126, Mıs. 9). [şehe, -e]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 19). [şeh]

İşitdi çünki Efser şeh ḫitābın
Şehe ḫoş luṭf ile virdi cevābın (Mes. 128, Mıs. 20). [şehe, -e]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 35). [şehe, -e]

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 1). [şeh]

Revān oldı hemān sāʿatde Mihrāb
Şehüñ ḳatına geldi göñli pür-tāb (Mes. 132, Mıs. 112). [şehüñ, -üñ]

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi (Mes. 132, Mıs. 123). [şehüñ, -üñ]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 4). [şeh]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 10). [şeh]

Bu sözi işidüp şeh ḳıldı ṣoḥbet
Kim olsun diyü arada maḥabbet (Mes. 142, Mıs. 43). [şeh]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 47). [şeh]

Çü görmez oldı şeh dilber cemālin
Fiġān itdi añup dilber ḫayālin (Mes. 146, Mıs. 25). [şeh]

Çü şeh Cemşīd dilberden olur dūr
Hemān dem sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 146, Mıs. 27). [şeh]

Aña ışmarladı şeh saġ alayın
Ṣavaş dir gözedüp leşker ḳolayın (Mes. 148, Mıs. 19). [şeh]

Görüp oġlı çerisin oldı şeh şād
Didi iy cān-ı ʿālem āferin-bād (Mes. 148, Mıs. 87). [şeh]

Çü şeh bunlar ġamından oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 148, Mıs. 173). [şeh]

O mülke pādişāh eyledi anı
Hemān şeh Rūma döndürdi ʿinānı (Mes. 148, Mıs. 196). [şeh]

Çözildi ejdehā-peyker livālar
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar (Mes. 148, Mıs. 62). [şehe, -e]

Serāyına hemān dem indi şeh şād
Dil ü cānı cefā vü ġāmdan āzād (Mes. 149, Mıs. 63). [şeh]

Şehün meyden dili olmışdı pür-tāb
Ṣabāḥ olıncaya dek eyledi ḫ∨āb (Mes. 151, Mıs. 43). [şehün, -üñ]

Ḳamu şeh ʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 41). [şeh]

Çü şehden bu sözi işitdi anlar
Fedā olsun didiler saña cānlar (Mes. 152, Mıs. 33). [şehden, -den]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [şeh]

Ne kim sulṭān buyurursa revādur
Şehüñ sözine lā dimek ḫaṭādur (Mes. 153, Mıs. 34). [şehüñ, -üñ]

Çü Cemşīd ile Ḳayṣer itdi ṣoḥbet
Hemān Cemşīde şeh buyurdı ḫilʿat (Mes. 154, Mıs. 154). [şeh]

Ṣafālar sürübeni şeh sevindi
Bu ḥāli görüben ol dem avındı (Mes. 154, Mıs. 161). [şeh]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 97). [şehden, -den]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 155). [şehe, -e]

Şehün derdine ḳıluban devāyı
İkisinden de aldılar rıżāyı (Mes. 154, Mıs. 117). [şehün, -üñ]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 156). [şehün, -üñ]

Bu sözi şeh işidüben sevindi
Gidüp ḳayġu ṣafāyile avundı (Mes. 155, Mıs. 105). [şeh]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 139). [şeh]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 154). [şeh]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 215). [şeh]

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī būse ḳılur idi nigārın (Mes. 155, Mıs. 221). [şeh]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 241). [şeh]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 242). [şeh]

Ḳurı gövde idi şeh cāna irdi
Ruḫ-ı dildār ile īmāna irdi (Mes. 155, Mıs. 249). [şeh]

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı (Mes. 155, Mıs. 253). [şeh]

Şeh itdükçe ruḫ-ı yāri temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā (Mes. 155, Mıs. 255). [şeh]

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın (Mes. 155, Mıs. 257). [şeh]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 281). [şeh]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 235). [şehe, -e]

Çün ol maḫzen şehe oldı müsellem
Ṣanasın kim Süleymān buldı ḫātem (Mes. 155, Mıs. 285). [şehe, -e]

Şehün şaġdıcı olmış idi Mihrāb
Çü şāhı gördi ol bu resme pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 109). [şehün, -üñ]

Şehün ḳalmadı çün ṣabr u ḳarārı
Hemān eyledi ol dem būse-kārī (Mes. 155, Mıs. 203). [şehün, -üñ]

Girih virüp meh ol müşgīn kemende
Şehüñ göñlini ol dem ṣaldı bende (Mes. 155, Mıs. 210). [şehüñ, -üñ]

Gehī ʿaşḳı ḳılur idi şehüñ cūş
Ḳılurdı dilberi cāndan der-āġūş (Mes. 155, Mıs. 233). [şehüñ, -üñ]

Şehüñ gözine añsuzda oldı peydā
Görindi ḫoş riyāż-ı ḫūb u raʿnā (Mes. 155, Mıs. 267). [şehüñ, -üñ]

Çü şeh göñline düşdi mülket-i Çīn
Belā vü ġamla oldı gönli pür-çīn (Mes. 156, Mıs. 39). [şeh]

Atasın anasın añuban ol dem
Şehün cān u diline buldı rāh ġam (Mes. 156, Mıs. 34). [şehün, -üñ]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 35). [şehüñ, -üñ]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġarażdur
Odur cevher ḳalanı bes ʿarażdur (Mes. 163, Mıs. 39). [şeh]

Çü rāzuñ baña iy şeh oldı peydā
Ne saḳlarsın di bārī āşikārā (Mes. 163, Mıs. 63). [şeh]

İşitdi çü şehüñ āhını Ḫurşīd
Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd (Mes. 163, Mıs. 3). [şehüñ, -üñ]

Çü şeh dildārınuñ aldı rıżāsın
O dem buldı iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 164, Mıs. 29). [şeh]

Revādur ḫālüñ iy şeh ʿarż eyle
İşidelüm sözüñi bize söyle (Mes. 165, Mıs. 67). [şeh]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 70). [şeh]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 123). [şeh]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [şehden, -den]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mes. 165, Mıs. 41). [şehe, -e]

Çü şeh Cemşīd ʿazm-i rāh ḳıldı
Alup Ḫurşīdi Çīne bile gitdi (Mes. 166, Mıs. 19). [şeh]

Görüben Çīni ol dem oldı şeh şād
Hemān dem bir rübāʿī ḳıldı bünyād (Mes. 166, Mıs. 81). [şeh]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḥūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 7). [şehe, -e]

İki gün bile gitdi şehle Ḳayṣer
Daḥı hem Ḳayṣer ile bile Efser (Mes. 166, Mıs. 21). [şehle, -le]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 5). [şehüñ, -üñ]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 8). [şehüñ, -üñ]

Çü Çīn mülki şehe oldı müyesser
Baş urdılar mülük aña ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 27). [şehe, -e]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 30). [şehisin, -i, -sin]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 29). [şehsin, -sin]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 98). [şeh]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 95). [şehler, -ler]

şeh cemşīd: *Cemşīd ü Ḫurşīd adlı eserin erkek kahramanı.*

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 47). [şeh cemşīd]

Çü şeh Cemşīd işitdi bu ḫitābı
Dönüp ḫoş luṭf ile virdi cevābı (Mes. 129, Mıs. 21). [şeh cemşīd]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 145). [şeh cemşīd]

Çü şeh Cemşīd pür-ḥilm ü ḥayādur
Aña bu hem-ser olmaġa revādur (Mes. 152, Mıs. 35). [şeh cemşīd]

Şehenşāha bu sözüñ maşlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 42). [şeh cemşīd]

Hemān Mihrāb şeh Cemşīdi bildi
Dil ü cāndan senālar şāha ḳıldı (Mes. 34, Mıs. 91). [şeh cemşīdi, -i]

şeh faġfūr: *Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.*

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 11). [şeh faġfūr]

Çü şeh Faġfūr uġradı ṣafāya
Süvār oldı hemān bir bād-pāya (Mes. 167, Mıs. 31). [şeh faġfūr]

Çü şeh Faġfūr oġlın gördi ol dem
Cefādan ḳurtıluban oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 49). [şeh faġfūr]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 45). [şeh faġfūrı, -ı]

şeh mihrāc: *Şam Hükümdarı Mihrac. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Şadi'nin babası.*

Çü **şeh Mihrāc** ṭutdı ḳaçmaġa rāh
Hemān Cemşīd işidüp eyledi āh *(Mes. 148, Mıs. 161). [şeh mihrāc]*

şeh ol-: *Padişah olmak, yönetimin başına geçmek.*

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 17). [şeh oldı]

Şeh oldı çünki Cemşīd-i hünerver
O mülke ʿadl gösterdi ser-ā-ser (Mes. 168, Mıs. 47). [şeh oldı, -dı]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 49). [şeh olup, -up]

şeh şādī: *Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in taliplisi.*

Hemān sāʿatde şeh Şādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 63). [şeh şādī]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Cihānuñ ḥālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 17). [şeh şādī]

Didi şeh Şādī durur gözüme nūr
Gerekmez kim nūr çeşmümden ola dūr (Mes. 122, Mıs. 43). [şeh şādī]

Yirinden ṭurdı şeh Şādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Şāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 1). [şeh şādī]

Bulur şeh Şādī bir rūẓ-ı hümāyūn
Hemān dem Şām içinden oldı bīrūn (Mes. 125, Mıs. 7). [şeh şādī]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 71). [şeh şādī]

şehā: *Far. Ey padişah.*

Ne deñlü oldise ġamla dilüñ ḫūn
Şehā ḳıl sāġar-ı meyle anı bīrūn (Mes. 21, Mıs. 50). [şehā]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 82). [şehā]

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 25). [şehā]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 33). [şehā]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 32). [şehā]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 58). [şehā]

Perī didi şehā bu iş ne müşkil
Ciger ḫūn olmayınca olmaz bu ḥaṣıl (Mes. 27, Mıs. 195). [şehā]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 25). [şehā]

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 19). [şehā]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 27). [şehā]

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 77). [şehā]

Hemīşe ol şehā şād u feraḥnāk
Cihān içinde hergiz olma ġamnāk (Mes. 36, Mıs. 79). [şehā]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 69). [şehā]

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker (Mes. 45, Mıs. 49). [şehā]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 58). [şehā]

Şehā raḥm eyle ol göñli ḫarāba
Ġarībi ḫoş ṭutan girer sevāba (Mes. 45, Mıs. 65). [şehā]

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 3). [şehā]

Şehā çoḳ dürlü maʿnī derç ḳıldum
Ḳamu Efser öñinde ḫarc ḳıldum (Mes. 109, Mıs. 39). [şehā]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 98). [şehā]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 66). [şehā]

Yime ġam kim bu dem devlet senüñdür
Ṣafā sür kim şehā ʿişret senüñdür (Mes. 155, Mıs. 170). [şehā]

Gözünüñ yaşı her laḥẓa revāndur
Şehā ʿaşḳuñ odına bu nişāndur (Mes. 163, Mıs. 30). [şehā]

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 141). [şehā]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [şehā]

<u>şehā:</u> *Ey padişah, ey sevgili.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Hüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr (Gaz. 12, Mıs. 9). [şehā]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 7). [şehā]

Şehā raḥm eyle baña derd ü ġāmdan
Ki olmazam cihānda bir nefes şād (Gaz. 27, Mıs. 13). [şehā]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 1). [şehā]

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe (Gaz. 33, Mıs. 5). [şehā]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [şehā]

Budur resmi şehā bu ḳāyinātuñ
Kesilmez ayaġı bir sürçen atuñ (Mes. 70, Mıs. 11). [şehā]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 25). [şehā]

<u>şeḥādet itdür-:</u> *Allah'ın varlığını tasdik etmek, tanıklık etmek.*

Gehī maẓlūma eyleyüp ʿināyet
Gehī maʿṣūma itdürür şeḥādet *(Mes. 2, Mıs. 118). [şeḥādet itdürür, -dür, -ür]*

<u>şehāne:</u> *Şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.*

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş **şehāne**
İdüp her yañada muṭrib terāne *(Mes. 20, Mıs. 39). [şehāne]*

<u>şeh-bāz:</u> *Doğan kuşu // Avcı.*

Ki ʿadlinden anuñ kebg ile **şeh-bāz**
Biri biriyile olmışdı dem-sāz *(Mes. 19, Mıs. 101). [şeh-bāz]*

<u>şehd:</u> *Far. Bal, kömeç balı.*

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı **şehdin** alup nūş ḳıldum *(Mes. 158, Mıs. 18). [şehdin, -i, -n]*

<u>şehd -güftār:</u> *Tatlı sözlü, bal söyleyişli.*

Büt-i şīrīn-zebān u **şehd -güftār**
Ḳadi serv-i revān u ḫūb-reftār *(Mes. 20, Mıs. 75). [şehd -güftār]*

<u>şehd ü şeker:</u> *Bal ve şeker.*

Direrdi şāh ṣol şeftālūlerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 8). [şehd ü şekerden]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 14). [şehd ü şekker]

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden āb olurdı şehd ü şekker (Mes. 155, Mıs. 40). [şehd ü şekker]

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker (Tb. 1, Mıs. 2). [şehd ü şekker]

<u>şehenşāh:</u> *En büyük padişah, şah, padişahlar padişahı, şahlar şahı.*

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 99). [şehenşāh]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 96). [şehenşāh]

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 109). [şehenşāh]

Ḳılurken nāle vü zārī şehenşāh
Didi bir ḫoş ġazel eyleyüben āh (Mes. 20, Mıs. 115). [şehenşāh]

Şehenşāha görindi çünkim ol māh
Hemān dem oldı lā-yaʿḳıl şehenşāh (Mes. 20, Mıs. 95). [şehenşāha, -a]

Oturmış idi meh-rūlar muḳābil
Şehenşāhuñ dili anlara māyil (Mes. 20, Mıs. 32). [şehenşāhuñ, -uñ]

Gelüben lāle ḳıldı çoḳ duʿālar
Şehenşāhuñ eline ṣundı sāġar (Mes. 21, Mıs. 68). [şehenşāhuñ, -uñ]

Dil açup gerçi kim söylerdi ġonca
Şehenşāhuñ dili düşmişdi rence (Mes. 21, Mıs. 124). [şehenşāhuñ, -uñ]

Çü oġlı ḥālini bildi şehenşāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 22, Mıs. 31). [şehenşāh]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 80). [şehenşāh]

Bu ḥāle vāḳıf oldı çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh (Mes. 22, Mıs. 149). [şehenşāh]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 109). [şehenşāh]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 117). [şehenşāh]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 13). [şehenşāha, -a]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 26, Mıs. 67). [şehenşāh]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 1). [şehenşāh]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 15). [şehenşāh]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 28). [şehenşāh]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 161). [şehenşāh]

Çün işitdi perī sözin şehenşāh
Hemān dem derd ü ġamdan eyledi āh (Mes. 27, Mıs. 191). [şehenşāh]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 114). [şehenşāhuñ, -uñ]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 11). [şehenşāh]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Ḳılurken her nefes feryād ile āh (Mes. 29, Mıs. 7). [şehenşāh]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 16). [şehenşāh]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 65). [şehenşāh]

Ḫudā ḳıldı şehenşāha ʿināyet
İrişdi cānib-i Ḥaḳdan hidāyet (Mes. 29, Mıs. 63). [şehenşāha, -a]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Ṣanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 9). [şehenşāh]

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh (Mes. 31, Mıs. 37). [şehenşāh]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 21). [şehenşāha, -a]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 61). [şehenşāhuñ, -uñ]

Şehenşāh ile bile Nāz-perverd
Gelür deryāya ikisi daḫı bī-derd (Mes. 33, Mıs. 57). [şehenşāh]

Çü deryādan şehenşāh oldı āzād
Dil ü cāndan hemān dem oldı ol şād (Mes. 33, Mıs. 73). [şehenşāh]

Gelüp ḳıldı şehenşāha selāmı
Dönüp biñ luṭf ile ḳıldı kelāmı (Mes. 33, Mıs. 27). [şehenşāha, -a]

Şehenşāha belā oldı çü ḥāṣıl
Giderdi derd ile menzil-be-menzil (Mes. 33, Mıs. 81). [şehenşāha, -a]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [şehenşāh]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 109). [şehenşāh]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 29). [şehenşāh]

Cihān emrüñde olsun iy şehenşāh
Bu ʿālem içre ḳılma derd ile āh (Mes. 35, Mıs. 49). [şehenşāh]

Belā vü miḥnet ile ol şehenşāh
Dil-ārāmın añuban eyledi āh (Mes. 35, Mıs. 75). [şehenşāh]

Ḳaçan ki añardı ol laʿl-i nigārı
Şehenşāh ider idi efġān u zārı (Mes. 36, Mıs. 120). [şehenşāh]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 118). [şehenşāhuñ, -uñ]

Belā vü derd ü miḥnetle şehenşāh
Didi bu ḳıṭʿayı eyleyüben āh (Mes. 38, Mıs. 27). [şehenşāh]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 3). [şehenşāhuñ, -uñ]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 32). [şehenşāh]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 41). [şehenşāḥ]

Ḫaṭā ḳıldumsa ʿafv it iy şehenşāh
Günāhum bilürem estaġfiru'llāh (Mes. 70, Mıs. 29). [şehenşāh]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Şanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [şehenşāh]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 11). [şehenşāh]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 5). [şehenşah]

Şehenşāhā bu durur saña lāzım
Ki olasın Ḳayṣer-i Rūma mülāzım (Mes. 86, Mıs. 9). [şehenşāhā, -a]

Bu sözden ḥālümi bil iy şehenşāh
Ki nice eylerem her dün ü gün āh (Mes. 90, Mıs. 37). [şehenşāh]

Bu işi böyle bilgil iy şehenşah
Ġam u miḥnetle ḳılma her nefes āh (Mes. 96, Mıs. 53). [şehenşah]

Gelicegez o yire ol şehenşāh
Olayum geldüginden anuñ āgāh (Mes. 97, Mıs. 19). [şehenşāh]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 7). [şehenşāhuñ, -uñ]

Gelüp añsuzda bir ḳāṣıd seḥer-gāh
Didi āgāh olġıl iy şehenşāh (Mes. 115, Mıs. 24). [şehenşāh]

Şehenşāh oluban esbe süvāre
İkimüze daḫı ḳılsun neẓāre (Mes. 118, Mıs. 21). [şehenşāh]

Hemīşe müstedām ol devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile (Mes. 121, Mıs. 40). [şehenşāhā, -a]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 19). [şehenşāh]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 22). [şehenşāh]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 3). [şehenşāh]

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 9). [şehenşāh]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 24). [şehenşāḥ]

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ bār u bengāh (Mes. 129, Mıs. 67). [şehenşāh]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 44). [şehenşāh]

Bu sözi sūz ile diyüp şehenşāh
Belāya uġrayuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 13). [şehenşāh]

İşitdi çünki bu sözi şehenşāh
Dil ü cānından itdi derd ile āh (Mes. 132, Mıs. 121). [şehenşāh]

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 125). [şehenşāh]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 3). [şehenşāh]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 6). [şehenşāh]

Anı görmez misin kim iy şehenşāh
Sefer ḳılduġıyiçün dün ü gün māh (Mes. 135, Mıs. 19). [şehenşāh]

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına od urdı (Mes. 142, Mıs. 9). [şehenşāha, -a]

Alayını düzerken ol şehenşāḥ
Göñülden dir idi naṣrun min Allāh (Mes. 148, Mıs. 65). [şehenşāḥ]

Ṣafā vü ẕevḳ sürüp ol şehenşāh
Hemān dem ṭutdı Rūma gitmege rāh (Mes. 148, Mıs. 197). [şehenşāh]

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 156). [şehenşāha, -a]

Hemān dem leşker-i Şām indürüp baş
Şehenşāha ḳılurlar dürlü şābāş (Mes. 148, Mıs. 176). [şehenşāha, -a]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 25). [şehenşāh]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 33). [şehenşāh]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 41). [şehenşāh]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 39). [şehenşāh]

Çü bu ḥāli hemān gördi şehenşāh
Serāya gitmege ṭutdı hemān rāh (Mes. 152, Mıs. 45). [şehenşāh]

Saʿādetle ʿalā raġmi'n nuḥūsī
Şehenşāh diledi ki ideʿarūsı (Mes. 153, Mıs. 52). [şehenşāh]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 15). [şehenşāh]

ʿArūsī ḳıldı sinüñçün şehenşāh
Ki bir yire bulışa mihr ile māh (Mes. 154, Mıs. 23). [şehenşāh]

Bu sözlerden çü Cemşīd oldı āgāh
Ṣafālar sürdi cāndan ol şehenşāh (Mes. 154, Mıs. 30). [şehenşāh]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 141). [şehenşāh]

Ṭutuban cām-ı pür-mey sīm-berler
Şehenşāha ṣunarlar idi ekser (Mes. 154, Mıs. 76). [şehenşāha, -a]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 201). [şehenşāh]

O meh-rünuñ ḳatında ol şehenşāh
Şanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 247). [şehenşāh]

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh (Mes. 156, Mıs. 27). [şehenşāh]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 31). [şehenşāh]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 39). [şehenşāh]

Şehenşāh Çīni añuban eyledi āh
Bu resme ki āhı çarḫa eyledi rāh (Mes. 162, Mıs. 7). [şehenşāh]

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh (Mes. 163, Mıs. 1). [şehenşāh]

Bu sözi söyleyübeni şehenşāḥ
Bu ebyātı oḳıdı eyleyüp āh (Mes. 163, Mıs. 135). [şehenşāḥ]

İcāzet olmayınca iy şehenşāh
Gerekmez kim ṭutasın gitmege rāh (Mes. 164, Mıs. 25). [şehenşāh]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 31). [şehenşāh]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 59). [şehenşāh]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Ṣoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 97). [şehenşāh]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Ṣıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 111). [şehenşāhā, -a]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 15). [şehenşāh]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 14). [şehenşāhı, -ı]

Bu sözden sevinürek ol şehenşāh
Hümāyūnı daḫı eyledi āgāh (Mes. 167, Mıs. 23). [şehenşāh]

Atasınuñ ḳatından ol şehenşāh
Anası ḳatına ṭutdı hemān rāh (Mes. 167, Mıs. 59). [şehenşāh]

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh (Mes. 168, Mıs. 37). [şehenşāh]

Anuñ eylügine göre şehenşāh
Mükāfat eyledi itdürmedi āh (Mes. 168, Mıs. 41). [şehenşāh]

<u>şehenşāhā:</u> *Ey şahlar şahı/padişahlar padişahı!*

Çü bulmaz kimse ʿālemde beḳāyı
Şehenşāhā demidür sür ṣafāyı (Mes. 21, Mıs. 64). [şehenşāhā]

Şehenşāhā baña ol sen birāder
Olayın ben daḫı sen şāha ḫ∨āher (Mes. 27, Mıs. 227). [şehenşāhā]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 41). [şehenşāha]

<u>şehenşāh-ı cüvān-baḫt:</u> *Talihli padişahlar padişahı.*

Di kimdür bu **şehenşāh-ı cüvān-baḫt**
Ki olmışdur ḳamer-tāc u felek-taḫt *(Mes. 45, Mıs. 13). [şehenşāh-ı cüvān-baḫt]*

<u>şehenşāh-ı felek:</u> *Feleğin en büyük hükümdarı.*

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür *(Mes. 7, Mıs. 27). [şehenşāh-ı felek]*

<u>şehenşāh-i ḳāmer-rū:</u> *Ay yüzlü padişahlar padişahı.*

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol **şehenşāh-i ḳāmer-rū** *(Mes. 97, Mıs. 66). [şehenşāh-i ḳāmer-rū]*

<u>şehenşeh:</u> *Padişahlar padişahı.*

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 65). [şehenşehler, -ler]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91).
[şehenşeh]

Cihān cümle anuñ ḥükmindeyidi
Şehenşehler anuñ emrindeyidi (Mes. 19, Mıs. 98).
[şehenşehler, -ler]

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 134).
[şehenşehler, -ler]

Şehenşeh seyriderken o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u saġı (Mes. 20, Mıs. 61).
[şehenşeh]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67).
[şehenşeh]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 12). [şehenşeh]

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUṣṣāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 149).
[şehenşeh]

Cihān cümle senüñ ḥükmüñde durur
Şehenşehler ḳamu emrüñde durur (Mes. 21, Mıs. 8).
[şehenşehler, -ler]

Şehenşeh her nefes ġamgīn-dil idi
Belā vü miḥnet aña ḥāṣıl idi (Mes. 22, Mıs. 7).
[şehenşeh]

Şehenşeh bile ḳoşdı biñ dil-āver
Didi Cemşīde olun her dem birāder (Mes. 25, Mıs. 105). [şehenşeh]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 20).
[şehenşeh]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Fiġān idüp bu sözi söyler idi (Mes. 26, Mıs. 43).
[şehenşeh]

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā (Mes. 26, Mıs. 62).
[şehenşeh]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 34).
[şehenşeh]

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 168).
[şehenşeh]

Perī çünkim şehe ḳıldı nevāziş
Şehenşeh de perīye ḳıldı pūziş (Mes. 27, Mıs. 242).
[şehenşeh]

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim uz degüldür (Mes. 28, Mıs. 31). [şehenşeh]

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz (Mes. 28, Mıs. 41).
[şehenşeh]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 61).
[şehenşeh]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 71).
[şehenşeh]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 85).
[şehenşeh]

Şehenşeh buldı çün cāy-ı selāmet
İki gün ḳıldı ol yirde iḳāmet (Mes. 29, Mıs. 99).
[şehenşeh]

Şehenşeh otururdı şād u ḫurrem
Mey içüp dilberin añardı her dem (Mes. 30, Mıs. 1).
[şehenşeh]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 9).
[şehenşeh]

Şehenşeh keştīye girüp oturdı
Ki bi'smi'llāhi mecrāhā oḳurdı (Mes. 31, Mıs. 7).
[şehenşeh]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 25).
[şehenşeh]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 39).
[şehenşeh]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 79).
[şehenşeh]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [şehenşeh]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 62). [şehenşeh]

Şehenşeh indi çün ol bād-pādan
Hemān ḳurtuldı derd ile belādan (Mes. 33, Mıs. 69). [şehenşeh]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 71). [şehenşeh]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 28). [şehenşeh]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 33). [şehenşeh]

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret (Mes. 34, Mıs. 103). [şehenşeh]

Şehenşeh ḳondı şehre şād u ḫandān
Belādan ḳurtıluban oldı şādān (Mes. 34, Mıs. 115). [şehenşeh]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 25). [şehenşeh]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 36). [şehenşeh]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīẕ gelgil (Mes. 35, Mıs. 40). [şehenşeh]

Şehenşeh nāle ḳılup aġlar idi
Cefāyile bu sözi söyler idi (Mes. 36, Mıs. 21). [şehenşeh]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 130). [şehenşeh]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 102). [şehenşeh]

Şehenşeh ʿaşḳına ṭalmışdı yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ (Mes. 37, Mıs. 125). [şehenşeh]

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ (Mes. 38, Mıs. 25). [şehenşeh]

Ḳılurken ol şehenşeh āh ü zārı
Fiġān eyleyüp añarken nigārı (Mes. 40, Mıs. 27). [şehenşeh]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 40). [şehenşehdür, -dür]

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 48, Mıs. 15). [şehenşeh]

Şehenşeh çün bulındı saña lāyıḳ
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ (Mes. 56, Mıs. 3). [şehenşeh]

Şehenşeh aldı çün oldı ḫūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 3). [şehenşeh]

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ (Mes. 69, Mıs. 15). [şehenşeh]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 21). [şehenşeh]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 33). [şehenşeh]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Ṣafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 13). [şehenşeh]

Bu sözi çünki şāha didi Mihrāb
Şehenşeh çeşmi oldı ġamla pür-āb (Mes. 71, Mıs. 34). [şehenşeh]

Şehenşeh gördi çün sebzezārı
Ġam u ḥasretle ḳıldı āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 9). [şehenşeh]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 42). [şehenşeh]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 13). [şehenşeh]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 17). [şehenşeh]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [şehenşeh]

Şehenşeh bu sözi işitdi oldı giryān
Ġam u miḥnetle ḳıldı āh u efġān (Mes. 85, Mıs. 39). [şehenşeh]

Bir ay miḳdār Mihrāb aradı anı
Bulamadı şehenşehden nişānı (Mes. 85, Mıs. 6). [şehenşehden, -den]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 1). [şehenşeh]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 1). [şehenşeh]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 24). [şehenşehler, -ler]

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 97, Mıs. 33). [şehenşeh]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 47). [şehenşeh]

Çü girdi delv içinde ol şehenşeh
Meh oldı geldüginden şāhun āgāh (Mes. 97, Mıs. 63). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki ḳurtıldı cefādan
Oḳıdı bir rübāʿī ol ṣafādan (Mes. 98, Mıs. 33). [şehenşeh]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 1). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 5). [şehenşeh]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 1). [şehenşeh]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 37). [şehenşeh]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 5). [şehenşeh]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 3). [şehenşeh]

Bu resm ile şehenşeh söz iderdi
Ṭārīḳ-ı remz ile ʿöẕrin dilerdi (Mes. 117, Mıs. 33). [şehenşeh]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh gūy oynar (Mes. 118, Mıs. 38). [şehenşeh]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45). [şehenşeh]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 38). [şehenşehler, -ler]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 61). [şehenşeh]

Didiler Efser ister sini iy şāh
Şehenşeh çün bu sözden oldı āgāh (Mes. 129, Mıs. 6). [şehenşeh]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 47). [şehenşeh]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 18). [şehenşehler, -ler]

Şehenşeh raḳṣ iderken irdi Ḫurşīd
Çü gördi ol nigārı çeşm-i Cemşīd (Mes. 134, Mıs. 1). [şehenşeh]

Şehenşeh gördi kim irişdi Efser
Dil açup Efsere ḳıldı duʿālar (Mes. 142, Mıs. 13). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki ʿazm eyledi rezme
Münāsib bu işi gördi o bezme (Mes. 146, Mıs. 15). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 23). [şehenşeh]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 35). [şehenşeh]

Şehenşeh ṭutdı ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar (Mes. 148, Mıs. 181). [şehenşeh]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḥı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 191). [şehenşeh]

Şehenşeh gördi çün Ḳayṣer cenābın
İrişüben hemān öpdi rikābın (Mes. 149, Mıs. 21). [şehenşeh]

Bular gitdi şehenşeh ḳaldı ḫayrān
Ṣafā vü ẕevḳ sürüp oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 43). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki böyle itdi işāret
Hemān Ḳayṣerden alup ḳul icāzet (Mes. 154, Mıs. 19). [şehenşeh]

Çü bu resmedür āyīn olısardur
Şehenşeh bildi kābīn olısardur (Mes. 154, Mıs. 108). [şehenşeh]

Bu işden çünki Cemşīd oldı āgāh
Ṣafā sürdi sevindi ol şehenşeh (Mes. 154, Mıs. 112). [şehenşeh]

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā (Mes. 155, Mıs. 122). [şehenşeh]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 148). [şehenşeh]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 279). [şehenşeh]

Şehenşeh buluban bir bāġ-ı raʿnā
Bulınmazdı cihanda aña hem-tā (Mes. 158, Mıs. 47). [şehenşeh]

Ṣabā ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi (Mes. 162, Mıs. 4). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 39). [şehenşeh]

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem vuṣlat-ı Çīn (Mes. 166, Mıs. 74). [şehenşeh]

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 79). [şehenşeh]

Şehenşeh şāh olup sürdi ṣafālar
Dilinde ḳalmadı anuñ cefālar (Mes. 168, Mıs. 53). [şehenşeh]

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Şehenşeh gözine şīrīn eyle (Mes. 169, Mıs. 92). [şehenşeh]

Bu sözi didi Mihrāb oldı ḫāmūş
Şehinşeh göñli ʿaşḳ ile ḳılur cūş (Mes. 37, Mıs. 112). [şehinşeh]

şeh-i devrān: *Dönemin, zamanın padişahı.*

Ḳabūl eyle Ḥudāyā bu duʿāyı
Şeh-i devrān içün olan senāyı (Mes. 1, Mıs. 62). [şeh-i devrān]

Şeh-i devrāna maḥbūb it cemālin
Ḳamu dillerde maṭlūb it maḳālin (Mes. 1, Mıs. 51). [şeh-i devrāna, -a]

şeh-i dīn: *Dinin şahı.*

Sirāc-ı dīn ü millet zeyn-i mihrāb
Şeh-i dīn yaʿni ʿÖmmer İbn-i Ḫaṭṭāb (Mes. 11, Mıs. 6). [şeh-i dīn]

Çü ṭutdı ʿadl ile ʿālemde āyīn
Anuñçün oldı ol server şeh-i dīn (Mes. 11, Mıs. 24). [şeh-i dīn]

Sipihr-i maʿdelet deryā-yı ʿirfān
Şeh-i dīn yaʿni ʿOsmānü'bnü ʿAffān (Mes. 12, Mıs. 6). [şeh-i dīn]

şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver: *"Yedi iklimin imamı ve dinin sultanı.".*

Şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver
Ḥüseyn-i pāk-nesl ol İbn-i Ḥaydar *(Mes. 15, Mıs. 1). [şeh-i dīn ü imām-ı heft kişver]*

şeh-i encüm: *Yıldızlar sultanı. II Güneş.*

Çü ṣubḥ irdi müzeyyen oldı dünyā
Şeh-i encüm felekde oldı peydā *(Mes. 22, Mıs. 2). [şeh-i encüm]*

şeh-i ferḫunde-aḫter: *Yıldızı kutlu, uğurlu padişah.*

Ki zīrā ol **şeh-i ferḫunde-aḫter**
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber *(Mes. 152, Mıs. 23). [şeh-i ferḫunde-aḫter]*

şeh-i fīrūz-aḫter: *Yıldızı kutlu padişah, yıldızı mübarek padişah.*

Ki zīrā ol **şeh-i fīrūz-aḫter**
Eline giricek Ḫurşīd-i enver *(Mes. 166, Mıs. 63). [şeh-i fīrūz-aḫter]*

şeh-i ḫāver: *Doğunun şahı.*

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile *(Mes. 28, Mıs. 1). [şeh-i ḫāver]*

şeh-i her dü cihān: *"Her iki alemin padişahı".*

Zuḥal-kadr ü daḫı Bercīs-fıṭnat
Şeh-i her dü cihān Mirrīḥ-heybet (Mes. 17, Mıs. 10). [şeh-i her dü cihān]

Şeh-i her dü cihān Sulṭān Muḥammed
Ki buldı ferr anuñla dīn-i Aḥmed (Mes. 17, Mıs. 25). [şeh-i her dü cihān]

şeh-i ḫoş-ḫū: *"İyi huyluların sultanı, güzel huyluların padişahı".*

Şeh-i ḫoş-ḫū cihānuñ pādişāsı
Dü ʿālem gözlerinüñ rūşenāsı *(Mes. 17, Mıs. 33). [şeh-i ḫoş-ḫū]*

şeh-i ḫūbāñ: *Güzeller padişahı.*

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 5). [şeh-i ḫūbāñ]

Ḳamusını bu dem sulṭāna ʿarż it
Dil ü cāndan şeh-i ḫūbāna arż it (Mes. 37, Mıs. 6). [şeh-i ḫūbāna]

şeh-i maşrıḳ: *Doğunun hükümdarı, güneş.*

Ḳaçup Hindūlar oldı ḫōr u maḳhūr
Şeh-i maşrıḳ cihānı ḳıldı pür-nūr *(Mes. 24, Mıs. 52). [şeh-i maşrıḳ]*

şeh-i nāhīd-ʿizzet: *"Nahid itibarlıların şahı".*

Güneş-baḫt u ʿÜṭārid bigi ʿālim
Şeh-i Nāhīd-ʿizzet ʿumde-sālim *(Mes. 17, Mıs. 12). [şeh-i nāhīd-ʿizzet]*

şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı ikrār: *"Din reislerinin başı ve tasdikçilerin padişahı".*

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār *(Mes. 13, Mıs. 5). [şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār]*

şeh-i sulṭān-ı ʿālem: *Yeryüzü sultanlarının şahı, alem sultanlarının başı.*

Didi kim iy **şeh-i sulṭān-ı ʿālem**
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem *(Mes. 21, Mıs. 45). [şeh-i sulṭān-ı ʿālem]*

şehīd-i kerbelā: *Kerbela şehitlerinin sultanı. II Hz. Hüseyin.*

Cihānda ol kim **şehīd-i Kerbelādur**
O sulṭān cümlesine pādişādur *(Mes. 15, Mıs. 17). [şehīd-i kerbelādur]*

şehinşāh ol-: *"Padişahlar padişahı olmak.".*

Eger bir kem kulın gönderse ol Şāh
ʿArab mülkinde olurdı şehinşāh *(Mes. 17, Mıs. 78). [şehinşāh olurdı, -ur, -dı]*

şehlik eyle-: *Padişahlık etmek, sultanlık etmek.*

Didi kim şāha gel sen **şehlik eyle**
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle *(Mes. 168, Mıs. 21). [şehlik eyle]*

şehnāz: *Musikimizin en eski birleşik makamlarından biri, eğlence.*

Eline çeng alup itdi ser-āġāz
Ḥicāz eyleyüben gösterdi şehnāz (Mes. 43, Mıs. 4). [şehnāz]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 14). [şehnāz]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 37). [şeh-nāz]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 38). [şeh-nāz]

şehir: *Şehir, kent.*

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden ṭaşra Cemşīd oldı bīrün (Mes. 130, Mıs. 30). [şehirden, -den]

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tağıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 57). [şehr]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 62). [şehr]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 61). [şehre, -e]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 56). [şeḥri, -i]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehenşeh şehr içinden oldı bīrūn (Mes. 26, Mıs. 20). [şehr]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [şehr]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 121). [şehr]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 113). [şehr]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 33). [şehr]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 45). [şehr]

Hele bir ṣorayın kim ne kişidür
Bu şehr içinde kimüñ bilişidür (Mes. 34, Mıs. 56). [şehr]

Şehenşeh ḳondı şehre şād u ḫandān
Belādan ḳurtıluban oldı şādān (Mes. 34, Mıs. 115). [şehre, -e]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [şehre, -e]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 39). [şehre, -e]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 32). [şehre, -e]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 31). [şehre, -e]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 66). [şehre, -e]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 29). [şehri, -i]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 22). [şehr]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [şehre, -e]

İki aydan ṣoñra bu rāz oldı peydā
Ḳamu şehr ehli bildi āşikārā (Mes. 71, Mıs. 60). [şehr]

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet (Mes. 71, Mıs. 69). [şehre, -e]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [şehre, -e]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 30). [şehr]

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre (Mes. 115, Mıs. 62). [şehre, -e]

Bu sözi didi Ḳayṣer şād u ḫurrem
Dönüp avdan giderler şehre bī-ġam (Mes. 120, Mıs. 66). [şehre, -e]

Çü şehre irdi ol dem Ḳayṣer-i Rūm
Bilesince gelürdi leşker-i Rūm (Mes. 120, Mıs. 67). [şehre, -e]

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh (Mes. 130, Mıs. 44). [şehre, -e]

Gelüp Ḳayṣer ḳatına ol şehenşāh
İkisi şehre bile ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 26). [şehre, -e]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 60). [şehre, -e]

Dil ü cānı ṣafādan şād u ḫurrem
Hemān dem irdi şehre ol şāh-ı ʿālem (Mes. 149, Mıs. 62). [şehre, -e]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 24). [şehre, -e]

O şehr içinde çünki ṭutdı cā ol
Ḳamu şehr ile oldı āşinā ol (Mes. 34, Mıs. 122). [şehr ile, -ile]

şehr ü diyār: *Şehir ve memleket.*

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ **şehr ü diyārı** *(Mes. 27, Mıs. 120). [şehr ü diyārı]*

şehr-i ʿaşḳ: *Aşk şehri.*

Maḥabbet iki ʿālem ḥāṣılıdur
Maḥabbet **şehr-i ʿaşḳuñ** menzilidür *(Mes. 19, Mıs. 28). [şehr-i ʿaşḳuñ, -uñ]*

şehr-i aʿẓam: *Büyük, ulu şehir.*

Iraḳdan gördi şeh bir **şehr-i aʿẓam**
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem *(Mes. 29, Mıs. 9). [şehr-i aʿẓam]*

şehr-i çīn: *Çin ülkesi.*

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 114). [şehr-i çīne, -e]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 112). [şehr-i çīne, -e]

Hezārān ferr ü zīb ü şevket ile
İrişdi şehr-i Çīne devlet ile (Mes. 167, Mıs. 114). [şehr-i çīne, -e]

Şehenşeh seyr iderken şehr içini
Fiġān idüp añardı şehr-i Çīni (Mes. 34, Mıs. 34). [şehr-i çīni]

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem taḫt-bend ü tāc-dārı (Mes. 46, Mıs. 17). [şehr-i çīnüñ, -üñ]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 45). [şehr-i çīnüñ, -üñ]

şehr-i hān: *Sultanın şehrine.*

Hemān ol ḳalʿaya oldı revāne
Giderdi bī-tevaḳḳuf **şehr-i ḫāna** *(Mes. 114, Mıs. 10). [şehr-i ḫāna, -a]*

şehr-i ʿilm: *İlim şehrinin kapısı; Hz. Ali.*

Dil ü cāndan diyüpdurur peyamber
Ki **şehr-i ʿilm** ben oldum ʿAlī der *(Mes. 13, Mıs. 12). [şehr-i ʿilm]*

şehr-i ḳayṣer: *Kayser'in diyarı. (Kayser: Eski Rum hükümdarlarının unvanı).*

Giderdi şeh ferāḥ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi **şehr-i Ḳayṣer** *(Mes. 34, Mıs. 112). [şehr-i ḳayṣer]*

şehr-i muʿaẓẓam: *Büyük, yüce,saygın şehir.*

Iraḳdan gördi bir **şehr-i muʿaẓẓam**
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem *(Mes. 34, Mıs. 27). [şehr-i muʿaẓẓam]*

şehriyār: *Padişah.*

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 113). [şehriyārı, -ı]

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 119). [şehriyārı, -ı]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 225). [şehriyārı, -ı]

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem taḫt-bend ü tāc-dārı (Mes. 46, Mıs. 17). [şehriyārı, -ı]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 45). [şehriyārı, -ı]

şehver ol-: *Şah olmak, şah gibi olmak, baş olmak.*

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver *(Mes. 152, Mıs. 32). [şehver ola, -a]*

şehzāde: *Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.*

Didiler bil şehā şehzāde ḥālin
Gidermez kimse göñlinden melālin (Mes. 22, Mıs. 25). [şehzāde]

Hümāyūna didi şehzāde ḥāli
Didi göñlindeki olan ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 49). [şehzāde]

Hemān şehzāde itdi rāha āġāz
Dili kendüden öñdin itdi pervāz (Mes. 25, Mıs. 99). [şehzāde]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 15). [şehzāde]

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 33). [şehzāde]

Diküben nīzeye dīvüñ serini
Ṣıdı şehzāde Ekvān leşkerini (Mes. 29, Mıs. 78). [şehzāde]

Ḳılup Mihrāb cāndan derd ile āh
Didi şehzādeye kim iy şehenşāh (Mes. 29, Mıs. 16). [şehzādeye, -y, -e]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 56). [şehzāde]

Çekerdi derd ile şehzāde ġuṣṣa
Hemān olmışdı ġuṣṣa aña ḥişşe (Mes. 31, Mıs. 59). [şehzāde]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḫr düşmen (Mes. 31, Mıs. 20). [şehzādeyile, -yile]

Hemān şehzāde girdi şehr içine
Ṣanasın girdi ol dem şehr-i Çīne (Mes. 34, Mıs. 113). [şehzāde]

Görüp ol şehri şehzāde sevindi
Ġam u miḥnetden aġlardı avındı (Mes. 34, Mıs. 29). [şehzāde]

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān (Mes. 70, Mıs. 1). [şehzāde]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [şehzāde]

Kiçiden nām-zād oldı bu dilber
O şehzāde bu ḳızı candan ister (Mes. 108, Mıs. 8). [şehzāde]

Revān şehzāde çün Ṣādīyi gördi
Hemān dil açuban ḥālini ṣordı (Mes. 115, Mıs. 49). [şehzāde]

Bu şehzāde bize ʿaynü'l-yaḳindür
Ki nūr-ı dīde-i Faġfūr-ı Çīndür (Mes. 121, Mıs. 47). [şehzāde]

Çü Ḫurşīd anesin şehzāde gördi
Hemān laḥẓa aña ḳarşu baş urdı (Mes. 142, Mıs. 1). [şehzāde]

Çü şehzāde işitdi bu ḫiṭābı
Dönüben Ḳayṣere virdi cevābı (Mes. 149, Mıs. 37). [şehzāde]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 39). [şehzādedür, -dür]

Çü şehzāde o māhı gördi ol dem
Dil ü cānı ṣafādan oldı bī-ġam (Mes. 155, Mıs. 123). [şehzāde]

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden (Mes. 155, Mıs. 219). [şehzāde]

şehzāde cemşīd: *Cemşīd ü Ḫurşīd adlı eserin erkek kahramanı.*

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 19). [şehzāde cemşīd]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Dil ü cān ile ṭutar idi ümmīd (Mes. 165, Mıs. 29). [şehzāde cemşīd]

şehzāde hurşīd: *Cemşid ü Hurşid adlı hikayedeki kadın kahraman, sevgili.*

Geliyorur bil iy **şehzāde Ḫurşīd**
Belā vü ġamla özüñden olma nevmīd *(Mes. 132, Mıs. 119). [şehzāde ḫurşīd]*

şeker: *Şeker.*

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḥār (Kas. 1, Mıs. 11). [şeker]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 40). [şeker durur]

şeker: *Şeker. II Tatlı söz.*

Eline erġanūn alup o dilber
Dehān açup revān şaçdı **şekerler** *(Mes. 160, Mıs. 6). [şekerler, -ler]*

şeker: *Şeker. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 147). [şeker]

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker şu olur idi sözlerinden (Mes. 22, Mıs. 120). [şeker]

Dehānuñ açubañ āvāz eyle
Şeker bigi söze āġāz eyle (Mes. 35, Mıs. 8). [şeker]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna şaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 6). [şekerler, -ler]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 51). [şeker]

Hem itdi Erġavān-sāz āh u efġān
Şeker daḫı olur nālān u giryān (Mes. 40, Mıs. 66). [şeker]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 94). [şeker]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 11). [şeker]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 39). [şekerler, -ler]

Şekersin çün sözüñ ile şeker sen
Di gerçek her ne kim ṣorsam saña ben (Mes. 45, Mıs. 11). [şekersin, -sin]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 86). [şeker]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 1). [şeker]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 1). [şeker]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 32). [şeker]

Dehān açup şekerler dökdi dilden
Ġazel bu resme geldi ol güzelden (Mes. 52, Mıs. 35). [şekerler, -ler]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 24). [şeker]

Dehān açıbanı ol beste-lebler
Dehānından ḳāmusı ṣaçdı şeker (Mes. 54, Mıs. 30). [şeker]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 3). [şekerler, -ler]

Dil açup ṣaç maʿānīden şekerler
Kim andan cān u dil ala eserler (Mes. 87, Mıs. 3). [şekerler, -ler]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 1). [şeker]

Şeker şeh-nāz idüp gösterdi nevrūz
Oḳıdı bir ġazel pür-ḥāl ü pür-sūz (Mes. 92, Mıs. 37). [şeker]

Şeker çengi çalardı ʿāşıḳāne
Ṣafā virür idi rūḥ-ı revāne (Mes. 94, Mıs. 25). [şeker]

Şeker bir sūznāk āvāz ḳıldı
Bu ebyātı revān āġāz ḳıldı (Mes. 94, Mıs. 27). [şeker]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḫāme (Mes. 97, Mıs. 31). [şeker]

Ṣanasın her biri leẕẕetde şeker
Dirildi arada şeftālü-yi ter (Mes. 98, Mıs. 23). [şeker]

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 10). [şekerden]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 2). [şeker]

Şeker çekdi revān bir ṣavt-ı pür-ḥāl
Bu ebyāta naẓīre didi fiʿl-ḥāl (Mes. 112, Mıs. 3). [şeker]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 14). [şekerdür, -dür]

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl (Mes. 151, Mıs. 10). [şekerden, -den]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 212). [şeker]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 88). [şeker]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 12). [şeker]

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Şeker bigi olur dillerde şīrīn (Mes. 169, Mıs. 60). [şeker]

şeker birle şeker-nāz: *Şeker ve Şekernaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden ikisi.*

Hemān ṭurup **Şeker birle Şeker-nāz**
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz *(Mes. 91, Mıs. 27). [şeker birle şeker-nāz]*

şeker efşān ḳıl-: *Şeker saçmak. || Tatlı tatlı konuşmak.*

Dehān açup **şeker efşān ḳıldı**
Diyüp bu maṭlaʿı efġān ḳıldı *(Mes. 133, Mıs. 5). [şeker efşān ḳıldı, -dı]*

şeker kıl-: *Şeker gibi yapmak.*

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal *(Kas. 2, Mıs. 9). [şeker ḳıldı, -dı]*

şeker-gū: *Şeker gibi konuşan.*

Semen-rūlar oturdı bir araya
Şeker-gūlar oturdı bir araya *(Mes. 22, Mıs. 110). [şeker-gūlar, -lar]*

şeker-gū ol-: *Şeker sözlü olmak.*

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū *(Mes. 40, Mıs. 50). [şeker-gū olmış idiler, -mış, -idiler]*

şeker-güftār: *Şeker sözlü. Şekergüftar. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 16). [şeker-güftār]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 1). [şeker-güftār]

şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū: *Şeker sözlü, gül bedenli ve hoş kokulu.*

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū *(Mes. 22, Mıs. 92). [şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū]*

şeker-hā ol-: *Şeker çiğneyen olmak ll Öpmek.*

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā şekkerinden *(Mes. 155, Mıs. 220). [şeker-ḫā oldı, -dı]*

şeker-hand: *Şeker gülüşlü. Şekerhand. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 15). [şeker-ḫand]

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā (Mes. 62, Mıs. 1). [şeker-ḫand]

şeker-leb: *Şeker dudaklı.*

Didi kim iy **şeker-leb** ḳıl keremler
Dili ḳurtar ki olmışdur sitemler *(Mes. 45, Mıs. 9). [şeker-leb]*

şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū: *Şeker adında, şeker saçan, şeker gibi konuşan.*

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū *(Mes. 21, Mıs. 142). [şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū]*

şeker-nāz: *Şekernaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 63). [şeker-nāz]

Eline Erġavān-sāz aldı çün çeng
Şeker birle Şeker-nāz itdi āheng (Mes. 40, Mıs. 94). [şeker-nāz]

Biri adı Şeker biri Şeker-nāz
Birine dirler idi Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 51). [şeker-nāz]

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 17). [şeker-nāz]

Şeker-nāz eline aldı hemān çeng
Şeker ile Erġavān-sāz itdi āheng (Mes. 52, Mıs. 31). [şeker-nāz]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 49). [şeker-nāz]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 81). [şeker-nāz]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 76). [şeker-nāz]

Aña āheng ḳıluban Şeker-nāz
Girü gösterdiler nevrūz u şeh-nāz (Mes. 92, Mıs. 33). [şeker-nāz]

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿūd
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od (Mes. 93, Mıs. 9). [şeker-nāz]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 7). [şeker-nāz]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 29). [şeker-nāz]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 48). [şeker-nāz]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 2). [şeker-nāz]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 9). [şeker-nāz]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 1). [şeker-nāz]

Bu resme çün Şeker-nāz itdi āvāz
İşitdi çünki anı Erġanūn-sāz (Mes. 160, Mıs. 3). [şeker-nāz]

şeker-nūş: *Şeker yudumlayan dudak, şeker dudak.*

Leb-i laʿle **şeker-nūş** ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür *(Mes. 2, Mıs. 139). [şeker-nūş]*

şeker-rīz: *Şeker saçan, şeker döken, tatlı, tatlı sözlü.*

Didi Ḫurşīd kim her bir şeker-rīz
Disün bir ḫoş mesel bize dil-āvīz (Mes. 54, Mıs. 25). [şeker-rīz]

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı şekker-āmīz (Mes. 139, Mıs. 5). [şeker-rīz]

şeker-rīz ol-: *Şeker saçmak. II. Mutlu olmak, hoşça vakit geçirmek.*

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 10). [şeker-rīz ola]

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ ṭūṭī bigi olsun şeker-rīz (Mes. 150, Mıs. 4). [şeker-rīz olsun]

şekker: *Şeker.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [şekker]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 35). [şekker]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 56). [şekker]

Şehi şād itmege çeng aldı Şekker
Ṣanasın kim dilinden yaġdı şekker (Mes. 21, Mıs. 145). [şekker]

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [şekker]

Ḳumāşı gördi çünki ol semen-ber
Dehān açup ṣanasın ṣaçdı şekker (Mes. 23, Mıs. 90). [şekker]

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 16). [şekker]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [şekker]

Güher seng içredür Baḥr-i ʿAdende
Olur şekker ney içre gül dikende (Mes. 27, Mıs. 206). [şekker]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [şekker]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 2). [şekker]

Söze girüp lebi ṣaçdı şekerler
Ne şekker meclise dökdi güherler (Mes. 66, Mıs. 4). [şekker]

Mürekkeb eyledi ḥanẓalla şekker
Ḳaḳıyup didi māha iy semen-ber (Mes. 72, Mıs. 11). [şekker]

Gehī āh u figān ider o dilber
Gehī laʿlin ısırırdı çü şekker (Mes. 94, Mıs. 10). [şekker]

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [şekker]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 50). [şekker]

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan teng içinden (Mes. 114, Mıs. 44). [şekkeri, -i]

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 9). [şekker]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [şekker]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 2). [şekker]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 4). [şekker]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 3). [şekkerüñ, -ün]

Şeh itdükçe ruḫ-ı yāri temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā (Mes. 155, Mıs. 256). [şekker]

Saçından rū-siyāh olmışdı ʿanber
Sözinden ṣuya varmış idi şekker (Mes. 155, Mıs. 46). [şekker]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 207). [şekkerden, -den]

Sözünle ʿāleme şekker nisār it
Şeker ne nesnedür gevher nisār it (Mes. 165, Mıs. 11). [şekker]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 18). [şekker]

Dişi bozardı lūlū ḳıymetini
Lebi ṣır idi şekker leẕẕetini (Mes. 167, Mıs. 102). [şekker]

şekker: *Şeker. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Dilberüñ ḥüsni ṣafā virdi çü cān ü dilüme
Nefesinden nola ger cān döke şekker bu gice (Gaz. 19, Mıs. 14). [şekker]

Tamām itdi çü ṣiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 2). [şekker]

Tamām itdi bu ṣiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 1). [şekker]

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 6). [şekker]

Çü Ḫurşīdüñ sözin işitdi Şekker
Hemāñ laḫẓa urup ayaġına ser (Mes. 45, Mıs. 41). [şekker]

Cemālüñdür şehā bedr-i münevver
Ḫaceldür sözüñüñ öniñde Şekker (Mes. 45, Mıs. 50). [şekker]

Dehānın açubanı çünki Şekker
Hemāñ ʿarż eyledi ḳand-i mükerrer (Mes. 45, Mıs. 77). [şekker]

Bu söz Ḫurşīd göñlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 82). [şekkerden, -den]

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 7). [şekkeri, -i]

Çü Şekkersin şekerler eyle efşān
Digil nice şehenşehdür o sulṭān (Mes. 45, Mıs. 39). [şekkersin, -sin]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 3). [şekker]

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 4). [şekkerin]

Ḳılup maʿnīyile sözin mülemmāʿ
Gelür Şekker diline bu murabbaʿ (Mes. 51, Mıs. 6). [şekker]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 2). [şekker]

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 49). [şekker]

Şeker-nāz ile Şekker ḳılup āvāz
İderdi anlara āheng Erġavān-sāz (Mes. 71, Mıs. 81). [şekker]

Gerek kim Şekker ala eline çeng
Şeker-nāz eyleye ḳatında āheng (Mes. 87, Mıs. 75). [şekker]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 4). [şekkerle]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 3). [şekker]

Revān çengin eline aldı Şekker
Dilinden saçdı ḫoş ḳand-i mükerrer (Mes. 92, Mıs. 31). [şekker]

Hemān şeh nāmesin Ḫurşīde Şekker
Sunup luṭf ile didi iy semen-ber (Mes. 95, Mıs. 15). [şekker]

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban ṭaġıtdı şehd ü şekker (Mes. 95, Mıs. 13). [şekker]

Ḳatına geldi Şekkerle Şeker-nāz
Ki anuñla anlar idi maḥrem-i rāz (Mes. 95, Mıs. 7). [şekkerle]

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 51). [şekker]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 62). [şekker]

Daḫı iy Şekker ol ṣāh-ı cihāna
Digil luṭf ile ol rūḥ-ı revāna (Mes. 97, Mıs. 7). [şekker]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 4). [şekker]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 4). [şekkere, -e]

Revān aldı Şeker-nāz eline çeng
Ḳılur çengine anuñ Şekker āheng (Mes. 111, Mıs. 30). [şekker]

Bu ṣiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 2). [şekker]

Söze girdi çü şekker ol ḳamer-ruḫ
Hemān dem Efsere eyledi pāsuḫ (Mes. 114, Mıs. 29). [şekker]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 48). [şekker]

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 15). [şekker]

Bu ṣiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 1). [şekker]

Bular dirken biri birisine rāz
Revān añsuzda Şekker çekdi āvāz (Mes. 142, Mıs. 74). [şekker]

Bu ḥāli çünki gördi Şekker ol dem
Dil ü cāndan sevinüp oldı ḫurrem (Mes. 158, Mıs. 75). [şekker]

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker (Mes. 158, Mıs. 81). [şekker]

Bu ṣiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 1). [şekker]

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 3). [şekker]

Çü Şekker sāzın işitdi Şeker-nāz
Eline çeng alup eyledi āvāz (Mes. 159, Mıs. 9). [şekker]

Eline añsuzın çeng aldı Şekker
Bu ebyātı hemān ḳıldı mükerrer (Mes. 162, Mıs. 21). [şekker]

şekker: *Şeker, tatlı. ll Sevgilinin dudağı.*

Görüp şehzāde luṭfı dilberinden
Hemān oldı şeker-ḫā **şekkerinden** *(Mes. 155, Mıs. 220). [şekkerinden, -i, -n, -den]*

Ciġer ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini **şekker ile** *(Mes. 88, Mıs. 6). [şekker ile]*

şekker efşān it-: *Şeker saçmak, şeker dağıtmak.*

Eline çengin aldı ol laḥẓa Şekker
Dehān açıban efşān itdi şekker *(Mes. 158, Mıs. 82). [şekker efşān itdi, -di]*

şekker hem şeker-nāz: *Şeker ve Şekernaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden ikisi.*

O yirdeyidi **Şekker hem Şeker-nāz**
Dil ü cāndan ḳılur idiler āvāz *(Mes. 158, Mıs. 71). [şekker hem şeker-nāz]*

şekker-āmīz: *Şekerli, şekerle karışık.*

Maʿānī ḫarc idüben ol şeker-rīz
Bu ebyātı oḳıdı **şekker-āmīz** *(Mes. 139, Mıs. 6). [şekker-āmīz]*

şekker-āmīz ḳıl-: *Tatlılaştırmak, şeker gibi yapmak.*

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 113). [şekker-āmīz ḳıl]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 9). [şekker-āmīz ḳıl]

Daḫı hem Erġanūn-sāz u Şekker-rīz
Sözini ḳılmış idi şekker-āmīz (Mes. 158, Mıs. 74). [şekker-āmīz ḳılmış idi]

şekker-feşānī eyle-: *Şeker saçmak, şeker gibi konuşmak.*

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī *(Mes. 130, Mıs. 6). [şekker-feşānī eylegil, -gil]*

şekkerle şeker-nāz: *Şeker ve Şekernaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden ikisi.*

O yirdeyidi **Şekkerle Şeker-nāz**
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz *(Mes. 111, Mıs. 27). [şekkerle şeker-nāz]*

şekker-nāz: *Şekernaz. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden biri.*

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle **Şekker-nāza** giryān *(Mes. 91, Mıs. 4). [şekker-nāza, -a]*

şekker-nāz u şekker: *Şekernaz ve Şeker. Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid (Ayat-ı Uşşak) mesnevisinde Hurşid'in cariyelerinden ikisi.*

İşidüp bunı **Şekker-nāz u Şekker**
Dil ü cān ile sürdiler ṣafālar *(Mes. 92, Mıs. 21). [şekker-nāz u şekker]*

şekl: *Şekil, biçim, görünüş.*

Çekildi ejdehā-peyker ʿālemler
Kim aṣlan **şekli** naḳş itmiş ḳalemler *(Mes. 125, Mıs. 14). [şekli, -i]*

şekl: *Biçim II resim.*

Çünki gördi uşbu **şekli** bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur *(Gaz. 6, Mıs. 3). [şekli, -i]*

seklin yaz-: *Çizmek, resmetmek.*

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ **şeklin yazardı** aña hem-tā *(Mes. 23, Mıs. 18). [şeklin yazardı, -ar, -dı]*

şemʿ: *Mum, çerağ, ışık.*

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ (Mes. 38, Mıs. 25). [şemʿ]

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ yanġınlıġına aġlar şemʿ (Mes. 38, Mıs. 26). [şemʿ]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [şemʿ]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 5). [şemʿa, -a]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫiṭābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 23). [şemʿa, -a]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 6). [şemʿden, -den]

şemʿ ol-: *Mum olmak, mum gibi yanıp durmak.*

Dü ʿālem içre ol çün **şemʿ oldı**
Anuñ yādında Ḳurʿan cemʿ oldı *(Mes. 12, Mıs. 7). [şemʿ oldı]*

şemʿ-i celāl: *Yücelik, ululuk ve azamet mumu.*

Seyr ide necm-i ʿömrün ebrāc-ı salṭanatda
Şemʿ-i celālüñi ḫaḳ pür-nūr ide dem-ā-dem *(Kas. 5, Mıs. 80). [şemʿ-i celālüñi, -üñ, -i]*

şemʿ-i dil-efrūz: *Gönlü aydınlatan mum.*

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 91). [şemʿ-i dil-efrūz]

Didi luṭf ile ki iy şemʿ-i dil-efrūz
Giceñ ḳadr ola günüñ rūz-ı nevrūz (Mes. 132, Mıs. 91). [şemʿ-i dil-efrūz]

şemʿ-i enver: *(En) parlak mum (ışık).*

Yaḳar ḫalvetde şeh bir **şemʿ-i enver**
Cihān ḫalḳı yüzine bağlayup der *(Mes. 38, Mıs. 23). [şemʿ-i enver]*

şemʿ-i nücūm: *Yıldızlar mumu.*

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem *(Kas. 5, Mıs. 78). [şemʿ-i nücūm]*

şemʿ-i ruḥ: *Yanağının mumu.*

Pervāne bigi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Tb. 1, Mıs. 74). [şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

şemʿ-i şeb-efrūz: *Geceyi ışıklandıran mum.*

Didi luṭf ile iy **şemʿ-i şeb-efrūz**
Neden geldi başuña bu siyeh rūz *(Mes. 85, Mıs. 23). [şemʿ-i şeb-efrūz]*

şemīm: *Güzel koku.*

ʿAdlüñ nesīmiyile bāġ-ı cihān muʿaṭṭar
Ḫulḳuñ şemīmiyile gülzār-ı dehr ḫurrem (Kas. 5, Mıs. 38). [şemīmiyile, -i, -yile]

Şemīmüñ olduġiçün pür-leṭāfet
Dil ü cānı ider her laḥẓa rāḥat (Mes. 82, Mıs. 3). [şemīmüñ, -üñ]

şemʿ: *Mum, çerağ, ışık.*

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün **şemʿine** cān pervāne oldı *(Mes. 90, Mıs. 28). [şemʿine]*

şemme: *Pek cüz'î miktar, pek az şey.*

Bir **şemmesi** derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Tb. 1, Mıs. 41). [şemmesi, -si]*

şemme-i şiyem iriş-: *"Küçük bi haslet ulaşması, minik özelliğin kavuşması.".*

Ḳılur dimaġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(Kas. 4, Mıs. 42). [şemme-i şiyem irişür ise, -ür, -ise]*

şems: *(Ar.) Güneş.*

Anuñ emriyile bu **şems** zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir *(Mes. 2, Mıs. 29). [şems]*

şems-i cemāl-i ādem: *"Güzel insanlığın güneşi.".*

İy cevher-i kelāmuñ naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ **şems-i cemāl-i ādem** *(Kas. 5, Mıs. 2). [şems-i cemāl-i ādem]*

şems-i ezher: *"Parlak Güneş.".*

Çü dördinci göge irdi **şems-i ezher**
Anuñ nūrıyla oldı dayīm enver *(Mes. 8, Mıs. 65). [şems-i ezher]*

şemşīr: *Kılıç.*

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 129). [şemşīr]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 61). [şemşīr]

Bunı diyübeni ṣaf düzdi leşker
Ḳamu şemşīre el urdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 56). [şemşīre, -e]

şemşīr çek-: *Kılıç çekmek; saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.*

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 132). [şemşīr çekmez idi, -mez, -idi]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 109). [şemşīr çekse]

şemşīr-i āb-dār: *"İnciler saçan parlak kılıç, palak kılıç.".*

Āteş-feşān olıcaḳ **şemşīr-i āb-dārı**
Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda Żırġam *(Kas. 5, Mıs. 29). [şemşīr-i āb-dārı]*

şemʿveş: *Mum gibi.*

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden **şemʿveş** nerm oldı Ḫurşīd *(Mes. 67, Mıs. 12). [şemʿveş]*

serʿ: *Allah'ın emri doğrultusunda dini inançlara göre belirlenmiş kurallar, şeriat.*

Odur aṣl-ı vücūd ʿālemi ferʿ
Odur sulṭān-ı mesned menzili şerʿ (Mes. 7, Mıs. 24). [şerʿ]

Anuñ şerʿin kim idinür ise kār
Eğer oda girerse ola gülzār (Mes. 7, Mıs. 99). [şerʿin, -i, -n]

Anuñ şerʿiyle revnaḳ buldı ʿālem
Anuñ emriyle buldı raḥmet ādem (Mes. 7, Mıs. 121). [şerʿiyle, -i, -y, -le]

şerʿ esās-ı ü bünyād-ı taḥḳīḳ: *"Şeriatın esası ve takvanın temeli".*

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī şāh-ı dīn Bū Bekr-i Ṣıddīḳ *(Mes. 10, Mıs. 5). [şerʿ esās-ı ü bünyād-ı taḥḳīḳ]*

şerār-ı nār: *Ateşin kıvılcımı.*

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı **şerār-ı nārı** ḳahrüñ ile Cehennem *(Kas. 5, Mıs. 44). [şerār-ı nārı, -ı]*

şerbet: *Ar. Tatlı içecek.*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 3). [şerbetin, -in]

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uşbu şerbetüñ oldum gül-ābı (Mes. 65, Mıs. 6). [şerbetüñ, -üñ]

Lebüñdür dün ü gün ḳand-i nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 68, Mıs. 10). [şerbeti, -i]

Lebüñdür dilberā ḳand ü nebātum
Dudaġuñ şerbeti āb-ı ḥayātum (Mes. 155, Mıs. 134). [şerbeti, -i]

Lebüñden ġayrı ger şerbet içersem
Ṣanuram kim dil ü cānum içer sem (Mes. 163, Mıs. 109). [şerbet]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 96). [şerbeti, -i]

şeref: *Manevî yükseklik, ululuk.*

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh **şerefden**
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan *(Mes. 150, Mıs. 29). [şerefden, -den]*

şerh eyle-: *Anlatmak, açıklamak, izah etmek.*

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 21). [şerh eyle]

Çü bilürsin nicedür ʿaşḳ ḥālin
Bize şerḥ eylegil anuñ maḳālin (Mes. 19, Mıs. 6). [şerḥ eylegil]

şerḥ it-: *Açmak II Açıklamak, yorumlamak.*

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi (Mes. 3, Mıs. 125). [şerḥ idem, -em]

Nice vaṣf eyleyem vaṣf-ı cemālin
Nicesi şerḥ idem şerḥ-i kemalin (Mes. 2, Mıs. 158). [şerḥ idem, -e, -m]

şerh it-: *Açmak.*

Eger derdümi cümle **şerh ideydüm**
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum *(Mes. 90, Mıs. 41). [şerh ideydüm, -e, -ydü, -m]*

şerḥ kıl-: *Açmak, ayırmak, yarmak.*

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini *(Mes. 90, Mıs. 36). [şerḥ ḳılamaz, -a, -maz]*

şerh-i kemal: *Noksansız güzelliğin açıklanması. II Hakk'ın mutlak güzelliğinin izahı.*

Nice vaṣf eyleyem vaṣf-ı cemālin
Nicesi şerḥ idem **şerḥ-i kemalin** *(Mes. 2, Mıs. 158). [şerḥ-i kemalin, -in]*

şerʿ: *Allah'ın emri doğrultusunda dini inançlara göre belirlenmiş kurallar, şeriat.*

Çü **şerʿi** ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı *(Mes. 7, Mıs. 63). [şerʿi]*

Giderüp cāndan küfrüñ ḳażāsın
Bize bildürdi **şerʿinüñ** edasın *(Mes. 7, Mıs. 116). [şerʿinüñ, -n, -üñ]*

şerʿ-i ahmed: *Ahmed'in (Hz. Peygamber'in) şeriatı; İslam dini.*

Ṣalaldan kāfire tīg-i Muhammed
Cihanda buldı revnak **şerʿ-i Ahmed** *(Mes. 17, Mıs. 94). [şerʿ-i ahmed]*

şerīʿat: *Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, din.*

İdesin oluban Ḥaḳḳuñ emīni
Yapışuban şerīʿat dāmenini (Mes. 5, Mıs. 124). [şerīʿat]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḥudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 135). [şerīʿat]

Ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol
Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı nevi ol (Mes. 5, Mıs. 142). [şerīʿat]

Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı münīri
Nübüvvet kişverinüñ hem emīri (Mes. 7, Mıs. 3). [şerīʿat]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 18). [şerīʿat]

şerīf ü zaʿīf: *Güçlü ve zayıf, zengin ve fakir, soylu ve sıradan insan.*

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ *(Mes. 168, Mıs. 30). [şerīf ü zaʿīfüñ, -üñ]*

şerīfüʾz-zāt: *"İnsanların şereflisi".*

Ẓuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾz-zāt oldı ādem içre *(Mes. 7, Mıs. 84). [şerīfüʾz-zāt]*

şerm git-: *Utanmanın kalkması, çekinmenin kalkması.*

İçerek pādişāhı germ itdi
Ara yirden hemān dem **şerm gitdi** *(Mes. 142, Mıs. 46). [şerm gitdi, -di]*

şerm it-: *Utanmak, hayâ etmek, çekinmek.*

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 77). [şerm ider]

Ḳadin görse olurdı serv lerzān
Lebin görse iderdi şerm mercān (Mes. 20, Mıs. 90). [şerm iderdi]

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ gönlin nerm iderdi (Mes. 20, Mıs. 91). [şerm iderdi]

şerm ḳıl-: *Utanmak.*

Bu söz Ḫurşīd gönlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 82). [şerm ḳıldı, -dı]

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı (Mes. 155, Mıs. 137). [şerm ḳıldı, -dı]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 86). [şerm ḳılur, -ur]

şermende ol-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Yüzüñi göricek **şermende olur** māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(Gaz. 27, Mıs. 11). [şermende olur]*

şerm-sār it-: *Utandırma. mahcup etme.*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(Kas. 1, Mıs. 62). [şerm-sār itme, -me]*

şerm-sār ol-: *Utanmak, mahcup olmak, hicap etmek.*

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār (Kas. 1, Mıs. 33). [şerm-sār ol, -up]

Ḳoma cihānda cürm ile kim şermsār olam
Baña şefāʿatüñi enīs eyle dem-be-dem (Kas. 4, Mıs. 81). [şermsār olam, -am]

şest: *Okçuların sağ ellerinin başparmağına taktıkları, kirişin titremesini önleyen ve okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini sağlayan yüzük, zıhgir, küştiban.*

Uzatdı çün kemān u tīre şeh dest
Gelüben gez ḳulaġa bağladı **şest** *(Mes. 28, Mıs. 54). [şest]*

şevher eyle-: *Eş eylemek, eş yapmak, koca yapmak, zevc yapmak.*

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre **şevher eyle** *(Mes. 153, Mıs. 46). [şevher eyle]*

şevḳ: *(Ar. şevḳ) 1. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 42). [şevkuñ, -uñ]

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl şevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 18). [şevḳuñı, -uñ, -ı]

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler (Mes. 4, Mıs. 32). [şevḳı, -ı]

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 185). [şevḳuñ, -uñ]

Münevver eyle şevḳuñla dilümi
Muḥammer eyle ʿaşḳuñla gilümi (Mes. 6, Mıs. 101). [şevḳuñla, -uñ, -la]

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe var_durur dildāra şevḳuñ (Mes. 18, Mıs. 44). [şevḳuñ, -un]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 27). [şevḳı, -ı]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 27). [şevḳı, -ı]

Naṣīḥat virdügince şevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar (Mes. 85, Mıs. 45). [şevḳum, -um]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 85). [şevḳi, -i]

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki nār-ı firḳate ṭutışmış idi (Mes. 166, Mıs. 65). [şevḳı, -ı]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [şevḳ]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 7). [şevḳ ile]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 28). [şevḳ ile]

şevket: *(Ar.) Büyüklük, görkemlilik, heybet.*

İlāhi dāyim ol şeh şevket ile
Muḳīm olsun cihānda devlet ile (Mes. 1, Mıs. 59). [şevket]

Çü budur devlet ile aṣl-ı Faġfūr
Özi şevketledür ʿālemde meşhūr (Mes. 153, Mıs. 22). [şevketledür, -le, -dür]

Giderken şevket ile ol dilber-i Rūm
Degüldür ḥācet öñinde anuñ mūm (Mes. 155, Mıs. 85). [şevket ile]

Hemīşe müstedām ol devlet ile
Şehenşāhā muḳīm ol şevket ile (Mes. 121, Mıs. 40). [şevket ile]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 38). [şevket ile]

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 146). [şevket ile]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḫāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 17). [şevket ile]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 33). [şevket ile]

şevḳ-ı dilber: *Güzelin arzusu.*

Giderken **şevḳ-ı dilberle** şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh *(Mes. 27, Mıs. 1). [şevḳ-ı dilberle, -le]*

şevḳ-ı dildār: *Sevgiliyi arzulama, özleme.*

Çü şeh göñlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 19). [şevḳ-ı dildār]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 31). [şevḳ-ı dildār]

şevḳ-ı leb: *Dudağın arzusu. II Sevgilinin dudağına ulaşma arzusu.*

Dem-be-dem **şevḳ-ı lebüñle** gözlerüm pür-hūn olur
Saçlaruñ fikriyile cān u göñül meftūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 1). [şevḳ-ı lebüñle]*

şevḳ-i yār: *Sevgiliye kavuşma arzusu.*

Çü göñline irişdi şevḳ-i yāri
Hemān dem şāh ḳıldı ʿazm-i rāhı (Mes. 28, Mıs. 9). [şevḳ-i yāri, -i]

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 1). [şevḳ-i yārı, -ı]

şeydā ḳıl-: *Delirtmek, çıldırtmak.*

Gözüm yaşı cihānı ḳıldı deryā
Ġam u miḥnet ḳılalı bini şeydā *(Mes. 90, Mıs. 16). [şeydā ḳılalı, -alı]*

<u>şeydā ol-:</u> *Tutulmak, delirmek, divane olmak, ne yaptığını bilememe.*

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 69). [şeydā oldı]

Ḫaṭā itdüm ise ʿafv eyle şāhā
Ki cān u dil ġamuñdan oldı şeydā (Mes. 70, Mıs. 8). [şeydā oldı]

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā (Mes. 155, Mıs. 122). [şeydā oldı, -dı]

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden oḳır idi şiʿr-i ġarrā (Mes. 146, Mıs. 31). [şeydā olmış iken, -mış, -iken]

<u>şeydā ol-:</u> *Aşktan aklını kaybetmiş, divane, düşkün, şaşkın olmak.*

Bu sevdāyıla sen **şeydā olursın**
Soñucı bilürem rüsvā olursın *(Mes. 37, Mıs. 107). [şeydā olursın, -ur, -sın]*

<u>şeyʾen li'lleh:</u> *"Allah rızası için" Dilencilerin dilenirken söylediği söz. (İslam Ank. Tasavvuf maddesi.).*

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma **şeyʾen li'lleh** geldüm *(Mes. 70, Mıs. 18). [şeyʾen li'lleh]*

<u>şeyṭān:</u> *Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.*

Dilerseñ bozasın **şeyṭān** ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin *(Mes. 4, Mıs. 45). [şeyṭān]*

<u>şifā:</u> *Hastalıktan kurtulma, sağalma.*

Añduġumca laʿlini bu ḫaste-dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum durur (Gaz. 6, Mıs. 11). [şifā]

Sözi ḫaste olanlara şifādur
Özi hem pādişāh-ı enbiyādur (Mes. 7, Mıs. 59). [şifādur, -dur]

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār (Mes. 161, Mıs. 16). [şifā]

<u>şifā bul-:</u> *Iyi olmak, onmak.*

Ḫalāṣ andan bulur bend içre maḥbūs
Şifā andan bulur rencūr-ı meʾyūs *(Mes. 88, Mıs. 12). [şifā bulur]*

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār *(Mes. 96, Mıs. 9). [şifā bulur]*

<u>şifā ol-:</u> *Derman olmak. || Sıkıntısına çare bulmak.*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 4). [şifā olacaḳ, -acaḳ]*

<u>şifā-yı ebed vir-:</u> *"Sonsuz şifa vermek, ebediyen çare olmak".*

Zaḫm-ı küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illā'llāh *(Kas. 3, Mıs. 3). [şifā-yı ebed virür, -ür]*

Zaḫm-ı küfre virür şifâ-yı ebed
Merhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 3). [şifâ-yı ebed virür, -ür]*

<u>şikār:</u> *Av.*

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn *(Mes. 120, Mıs. 12). [şikār]*

Meger Ḳayṣer **şikār** içinde nāgāh
Bir aslana iledür añsuzın rāh *(Mes. 120, Mıs. 25). [şikār]*

<u>şikār it-:</u> *Avlamak.*

Bir āhū ṣaydına virüp dil ü cān
Şikār itmek diler anı ol aṣlān *(Mes. 67, Mıs. 6). [şikār itmek]*

<u>şikāre bin-:</u> *Ava çıkmak; avlanmak.*

Revān Ḳayṣer **şikāre bindi** ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem *(Mes. 120, Mıs. 7). [şikāre bindi, -di]*

<u>şikārı it-:</u> *Avlanmak.*

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān *(Mes. 120, Mıs. 23). [şikārı iderlerdi, -er, -ler, -di]*

şikāyet: *Sızlanma, yakınma.*

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī şükr itdi şehden geh **şikāyet** *(Mes. 25, Mıs. 36). [şikāyet]*

şikāyet eyle-: *Şikayet etmek, sitem etmek.*

Alamayup cevāb ol māh-ṣūret
Dönüp Bercīse eyledi şikāyet *(Mes. 78, Mıs. 10). [şikāyet eyledi]*

şikāyet it-: *Şikayet etmek.*

İdüp ʿālem işinden şeh şikāyet
Ḳılur ḥālini Mihrāba ḥikāyet *(Mes. 34, Mıs. 101). [şikāyet idüp]*

şikeste-beste: *Kırık dökük, paramparça.*

Buldum bu ḳadar **şikeste-beste**
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Tb. 1, Mıs. 107). [şikeste-beste]*

şikeste-dil: *Gönlü kırık.*

Sensüz nicesi şād olalum biz **şikeste-dil**
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 9). [şikeste-dil]*

şikeste-dil ol-: *Kalbi kırık olmak.*

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşgīn kemendüñe *(Gaz. 33, Mıs. 3). [şikeste-dil olmışam, -mış, -am]*

şikeste-hāṭır ü dil-figāram: *"Gönlü kırık ve gönlü yıkık".*

İlāhī ben faḳīr ü ḫōr ü zāram
Şikeste-ḫāṭır ü bes dil-figāram *(Mes. 6, Mıs. 130). [şikeste-ḫāṭır ü dil-figāram, -am-am]*

şimden girü: *Artık, bundan sonra.*

Şehā şimden girü devlet senüñdür
Saʿādet birle hem şevket senüñdür (Mes. 33, Mıs. 77). [şimden girü]

Hemān şimden girü devlet senüñdür
Neşāṭ u ʿişret ü ṣoḥbet senüñdür (Mes. 37, Mıs. 27). [şimden girü]

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 35). [şimden girü]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 57). [şimden girü]

Çü buyurdı bu resme bize sulṭān
Hemān bize odur şimden girü ḫān (Mes. 130, Mıs. 26). [şimden girü]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 51). [şimden girü]

Ki oġlum ol benüm şimden girü sen
Ki oldum cān ile saña ata ben (Mes. 120, Mıs. 63). [şimden girü]

Dimezem ki ola ḳanum gerdenüñde
Direm şimdiden girü elüm dāmenüñde (Mes. 68, Mıs. 28). [şimdiden girü]

şimdi: *"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 12). [şimdi]

Ḳanı eyledügümüz ʿıyş u neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 6). [şimdi]

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz (Gaz. 26, Mıs. 8). [şimdi]

Ḳanı ol eyledügüm dilber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürdi beni ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 8). [şimdi]

Demidür şimdi iy şarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 67). [şimdi]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 99). [şimdi]

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da āgāh idelüm (Mes. 24, Mıs. 39). [şimdi]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 33). [şimdi]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüẖ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 14). [şimdi]

Bu işde şimdi teʾẖīr eyle yigdür
Şehā bir daẖı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 31). [şimdi]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 125). [şimdi]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 160). [şimdi]

Ḥaḳīḳat şimdi bildüm şāh sensin
Felek burcında olan māh sensin (Mes. 27, Mıs. 223). [şimdi]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [şimdi]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ẖūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoẖudan (Mes. 29, Mıs. 27). [şimdi]

Niçün her dem olam derd ile ṣayru
Çü şimdi bendedür ol mūy-ı ẖoş-bū (Mes. 33, Mıs. 22). [şimdi]

Şehenşeh didi çekdüm derd ü miḥnet
Ḳılayın şimdi bārī ʿayş u ʿīşret (Mes. 34, Mıs. 104). [şimdi]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 65). [şimdi]

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 89). [şimdi]

Bize şimdi gelüpdür daẖı iy cān
Daẖı görmedi bizden luṭf u iḥsān (Mes. 37, Mıs. 137). [şimdi]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 36). [şimdi]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 62). [şimdi]

Ki bilmez nicedür ol ʿādet-i Rūm
Aña bīgāne durur şimdi bu būm (Mes. 117, Mıs. 30). [şimdi]

Ḫācāletden bilürem şimdi anı
Melāletden çeker ġam ḳalb ü cānı (Mes. 117, Mıs. 31). [şimdi]

Olupdur Ḳayṣer anda şimdi hāẓır
İkisi oynaya ol ola nāẓır (Mes. 118, Mıs. 39). [şimdi]

Ki didiler hüner elde güherdür
Güher didükleri şimdi hünerdür (Mes. 121, Mıs. 16). [şimdi]

Ne kim didüñ ise şimdi sen iy şāh
Ḳamusın işidüben oldum āgāh (Mes. 121, Mıs. 41). [şimdi]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 44). [şimdi]

Bilürem şimdi bu işdür ḳātı ẖām
Gerek bu işi bile ẖüsrev-i Şām (Mes. 122, Mıs. 65). [şimdi]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 67). [şimdi]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daẖı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 25). [şimdi]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 85). [şimdi]

Didi budur bilürem şimdi Ḫurşīd
Ki şimdi bunı ister şāh Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 86). [şimdi]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 39). [şimdi]

Ḳadem rence ḳılup çün geldüñ iy şāh
Bu yire şimdi sen ṭutubanı rāh (Mes. 142, Mıs. 20). [şimdi]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 53). [şimdi]

Didi kim gerçi geldi şimdi Cemşīd
Olupdur kendüden kendüsi nevmīd (Mes. 147, Mıs. 23). [şimdi]

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿavrat (Mes. 148, Mıs. 45). [şimdi]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 2). [şimdi]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 3). [şimdi]

Bi-hamdi'llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 9). [şimdi]

Demidür şimdi rāzuñ eyle meşhūr
Ki olupdur bizden iy şeh saña destūr (Mes. 165, Mıs. 69). [şimdi]

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusınun yire ḳarıldı ḳanı (Mes. 168, Mıs. 87). [şimdi]

Dir idüm itmeyüben bir dem ārām
Ḥaḳa minnet ki buldı şimdi itmām (Mes. 169, Mıs. 44). [şimdi]

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger tecellī ḳıla ol māh (Mes. 142, Mıs. 49). [şimdiki]

şimdiki dem: *Şu an.*

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun **şimdiki dem** *(Mes. 37, Mıs. 16). [şimdiki dem]*

şimdiki dem: *Şimdiki zaman, içinde bulunulan devir.*

Bularuñ **şimdiki dem** cānıyuz biz
Ki bugün bunlaruñ mihmānıyuz biz *(Mes. 27, Mıs. 143). [şimdiki dem]*

şimşād: *Far. Şimşir ağacı.*

Bilürem pākdür ol boyı **şimşād**
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad *(Mes. 106, Mıs. 17). [şimşād]*

şimşād-ḳāmet: *Şimşir ağacı boyundaki sevgili.*

Velī ṣoraram iy **şimşād-ḳāmet**
Ezelden bu mı durur saña ʿādet *(Mes. 111, Mıs. 17). [şimşād-ḳāmet]*

şiʿr: *Edebî ve estetik değeri olan, belli şekillere göre düzenlenmiş bulunan, vezinli ve kafiyeli söz.*

Didi bu şiʿri Şekker şeh dilinden
Hemān dem āh geldi şeh dilinden (Mes. 21, Mıs. 155). [şiʿri, -i]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 118). [şiʿri, -i]

Giderken derd-i dilberle şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 26, Mıs. 68). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Nevā yüzinde çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz (Mes. 40, Mıs. 96). [şiʿri, -i]

Şehenşāhuñ dilinden ol hünerver
Didi bu şiʿri dilden dökdi şekker (Mes. 41, Mıs. 4). [şiʿri, -i]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden ṣaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun (Mes. 42, Mıs. 15). [şiʿri, -i]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 48, Mıs. 16). [şiʿri, -i]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş
Didi bu şiʿri ol bānū-yı dil-keş (Mes. 49, Mıs. 22). [şiʿri, -i]

Ḳarışdurup dilinden ḳandı şīre
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre (Mes. 50, Mıs. 6). [şiʿre]

Bahār-efrūz bu şiʿri oḳıdı
Başın Ḫurşīd öñinde yire ḳodı (Mes. 50, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Çü fāriġ oldı şiʿrinden Şeker-nāz
Hemāñ sāʿatde ḳıldı Şekker āvāz (Mes. 53, Mıs. 1). [şiʿrinden, -i, -n, -den]

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī (Mes. 73, Mıs. 34). [şiʿri, -i]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 56). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Bu şiʿr ile şoraram ḥālüñ iy dost
Nicedür bilmege aḥvālüñ iy dost (Mes. 88, Mıs. 29). [şiʿr]

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 2). [şiʿri, -i]

Ol iki bülbül anda āvāz iderler
Bu şiʿri sāz idüp āġāz iderler (Mes. 91, Mıs. 32). [şiʿri, -i]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 1). [şiʿre, -e]

Ḳılurken ʿūd āh u sūẓ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 12). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çünki işitdi şāh Ḫurşīd
Özinden derd ü ġamla oldı nevmīd (Mes. 94, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Revān dilden maʿāni ḫārc ḳıldı
Bu şiʿri nāme içre derc ḳıldı (Mes. 96, Mıs. 66). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Revān muṭribler itdi sāza āġāz
Bu şiʿri oḳıdılar idüp āvāz (Mes. 115, Mıs. 88). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efġan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 70). [şiʿri, -i]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 20). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyup şeh ḳıldı efġān
Çeküben çāk eyledi girībān (Mes. 132, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 126). [şiʿri, -i]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 4). [şiʿre, -e]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 3). [şiʿri, -i]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 46). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 45). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Didi bu şiʿri fiʿl-ḥal ol ḳamer-veş
Çeküben meclis içre āvāze-i ḫoş (Mes. 137, Mıs. 17). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise yaġdurdı şekker (Mes. 138, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Dil açup ol şeh-i ḫūbāñ dilinden
Didi bu şiʿri ol mihmān dilinden (Mes. 138, Mıs. 6). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehlin ḳıldı bī-ġam (Mes. 140, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 32). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlüʾ (Mes. 144, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Oḳırlardı bu şiʿri ḳılup āvāz
Kimi nevrūz idüben kimi şeh-nāz (Mes. 150, Mıs. 37). [şiʿri, -i]

Münāsib görüben bu şiʿri ḥāle
Ele çeng aluban ol ḫoş ġazāle (Mes. 158, Mıs. 79). [şiʿri, -i]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 88). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 12). [şiʿri, -i]

Şeker-nāz oḳıdı bu şiʿri ol dem
Ḳamu ol meclis ehli oldı bī-ġam (Mes. 160, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 8). [şiʿri, -i]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 2). [şiʿri, -i]

Ḳılup ṣoḥbet içerken sāġar-ı mül
Bu şiʿri sūz ile oḳırdı bülbül (Mes. 161, Mıs. 34). [şiʿri, -i]

Çü bülbül oḳıdı bu şiʿri ol dem
Hemān Cemşīd göñli oldı pür-ġam (Mes. 162, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Bu şiʿri işidübeni şehenşāh
Cefā-yı dehr-i dūndan eyledi āh (Mes. 163, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Diyüp bu şiʿri Cemşīd-i hünerver
Didi Ḫurşīde iy Ḫurşīd-i enver (Mes. 164, Mıs. 1). [şiʿri, -i]

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 2). [şiʿr ile]

şir: *Arslan. II. Cemşid.*

Çü **şīrüñ** pençesine girdi āhū
Pür oldı mīşe içre ṣavt-ı āhū *(Mes. 155, Mıs. 289). [şīrüñ, -üñ]*

şir: *Süt, leben. şîrâne.*

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı **şīre**
Didi uşbu rübāʿīye nazīre *(Mes. 99, Mıs. 3). [şīre, -e]*

şir: *Aslan.*

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem yār-ı ġārı (Mes. 73, Mıs. 23). [şīr idi, -idi]

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḫāmlesine şīr (Mes. 19, Mıs. 130). [şīr]

Ḳoyun ḳurd ile olmış idi hem-dem
Geyik şīri idinmiş idi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 104). [şīri, -i]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 197). [şīre, -e]

Şehenşeh aluban eline şemşīr
Muḳābil oldı eçdehāya çün şīr (Mes. 28, Mıs. 62). [şīr]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 51). [şīre, -e]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 20). [şīr]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 3). [şīr]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 4). [şīr]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 4). [şīr]

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr (Mes. 67, Mıs. 8). [şīri, -i]

Çü düşdi ol şīr ḫurrem oldı Ḳayṣer
O ḳorḫuyile daḫı cānı ditrer (Mes. 120, Mıs. 55). [şīr]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 42). [şīr]

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 35). [şīr]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 57). [şīr]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 39). [şīre, -e]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 41). [şīre, -e]

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 51). [şīre, -e]

O şīri görübeni şāh Ḳayṣer
Anuñ ile hemān oldı ber-ā-ber (Mes. 120, Mıs. 31). [şīri, -i]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [şīri, -i]

Ser-i zülfinde märı ḳayd iderdi
Gözi āhūsı şīri ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 52). [şīri, -i]

<u>şiʿr ü ġazel:</u> *Şiir veGaz..*

Bu resme bir nice **şiʿr ü ġazeller**
Oḳıdı bir birine ol güzeller *(Mes. 145, Mıs. 1). [şiʿr ü ġazeller, -ler]*

<u>şīre:</u> *Üzüm vesaireden sıkılıp çıkarılan su.*

Ḳarışdurup dilinden ḳandı **şīre**
Didi fi'l-ḥāl bu şiʿre naẓīre *(Mes. 50, Mıs. 5). [şīre]*

<u>şīr-efgen:</u> *Arslan yıkan.*

Ki zīrā bāde olur **şīr-efgen**
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen *(Mes. 117, Mıs. 25). [şīr-efgen]*

<u>şiʿr-i dür-feşān:</u> *İnci saçan şiir.*

Vaṣfuñ çemenlerinde bu **şiʿr-i dür-feşānı**
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam *(Kas. 5, Mıs. 49). [şiʿr-i dür-feşānı, -ı]*

<u>şiʿr-i ġarrā:</u> *Güzel, gösterişli şiir.*

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 66). [şiʿr-i ġarrā]

Ġam ile olmış iken şāh şeydā
Göñülden oḳır idi şiʿr-i ġarrā (Mes. 146, Mıs. 32). [şiʿr-i ġarrā]

<u>şīr-i ġurrān:</u> *Kükreyen arslan.*

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Ṣanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 50). [şīr-i ġurrān]

Görür şeh mīşede bir şīr-i ġurrān
Ki gören ḳorḫudan olurdı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 27). [şīr-i ġurrān]

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 33). [şīr-i ġurrān]

Çü gördi māhı ol ḥāliyle sulṭān
Ṣanasın buldı āhū ṣīr-i ġurrān (Mes. 155, Mıs. 266). [ṣīr-i ġurrān]

ṣīr-i ḫudā: *Allah'ın arslanı ll Hz. Ali (r.a.).*

Nesebde ibn-i ʿamm-i Muṣṭafādur
Ṣecāʿat içre hem **ṣīr-i Ḫudādur** *(Mes. 13, Mıs. 16). [ṣīr-i ḫudādur]*

ṣīrīn: *Hoş, tatlı.*

Dil açup söyle bir ṣīrīn ḥikāyet
Kim ol cān ü dile kıla kifāyet (Mes. 130, Mıs. 3). [ṣīrīn]

Dehān açup di bir ṣīrīn maḳāli
Ki nice olısar Cemşīdi ḥāli (Mes. 130, Mıs. 13). [ṣīrīn]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege ṣīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 102). [ṣīrīn]

Dil açup sāz ḳıl ṣīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden (Mes. 165, Mıs. 3). [ṣīrīn]

ṣīrīn eyle-: *Tatlandırmak, tatlı hale getirmek.*

Cihānda bunı ḫoş āyīn eyle
Ṣehenṣeh gözine **ṣīrīn eyle** *(Mes. 169, Mıs. 92). [ṣīrīn eyle]*

ṣīrīn ol-: *Hoş, güzel olmak.*

Çü ebyātı ḳamusı oldı rengīn
Ṣeker bigi olur dillerde ṣīrīn *(Mes. 169, Mıs. 60). [ṣīrīn olur, -ur]*

ṣīrīn ü merġūb: *Güzel ve rağbet edilen, şirin ve beğenilmiş.*

Geyüp Rūmī libāsı oldı maḥbūb
Anuñçün böyledür **ṣīrīn ü merġūb** *(Mes. 169, Mıs. 16). [ṣīrīn ü merġūb]*

ṣirk: *Allah'a eş ve ortak koşma, ortak isnat etme.*

Daḫı ḳıl mülk-i dilden **ṣirki** ḫālī
Dilerseñ kendüñüñ ḫoş ola ḥāli *(Mes. 5, Mıs. 167). [ṣirki]*

ṣitāb: *Acele etmek, hemen harekete geçmek.*

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı **ṣitābı**
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı *(Mes. 8, Mıs. 109). [ṣitābı, -ı]*

ṣitāb it-: *Acele etmek, Elini çabuk tutmak.*

Ṣitāb idüp giderken ṣāh Faġfūr
Iraḳdan ṣāh Cemşīd oldı meşhūr *(Mes. 167, Mıs. 39). [ṣitāb idüp, -üp]*

ṣitābān: *Acele ile giden, acele eden, çabuk giden, seğirten.*

Heves yolunda dil dāyim **ṣitābān**
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān *(Mes. 9, Mıs. 13). [ṣitābān]*

ṣitābān ol-: *Acele etmek, çabuk gitmek, seğirtmek.*

Heves rāhında olmışam ṣitābān
Hevā yolında ser-gerdān u ḥayrān *(Mes. 6, Mıs. 49). [ṣitābān olmışam, -mış, -am]*

ṣīve ḳıl-: *Cilve yapmak, nazlanmak.*

Ḳılup biñ dürlü ṣīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül *(Mes. 27, Mıs. 173). [ṣīve ḳılup, -up]*

ṣiyem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun tabiatı".*

Cân dimâġına irüp muʿaṭṭar ider
Ṣiyem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 14). [ṣiyem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

ṣol: *T. Şu, o.*

Hey nice bī-dīn durur ṣol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 5). [ṣol]

Cān ü dil derd ü ġamuñla ṣol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur (Gaz. 23, Mıs. 7). [ṣol]

Derd ü belāyile ḳıluruz āh u nāleler
Elden gideliden berü ṣol gül-ʿiẕārumuz (Gaz. 26, Mıs. 14). [ṣol]

Gelmeyince bezmümüze ṣol meh-i tābānumuz
Ḫurrem olmaz derd ü ġāmdan bu dil-i vīrānumuz (Gaz. 31, Mıs. 1). [ṣol]

Gözinden ṣol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 115). [ṣol]

Direrdi şāh şol şeftālūlerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 7). [şol]

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende (Mes. 61, Mıs. 3). [şol]

Çü Efser gördi şol şāh-ı cihānı
Sevindi ol ṣafādan ḳalb ü cānı (Mes. 129, Mıs. 9). [şol]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 44). [şol]

şol ḳadar: *1. Şu kadar. 2. Pek çok.*

Yirüñ yüzine aḳdı **şol ḳadar** ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn *(Mes. 148, Mıs. 125). [şol ḳadar]*

şol ki: *Şu ki, şöyle ki.*

İmāmet içre **şol ki** adı Ḥasandur
Eʿimme içre ḫulḳıla ḥasendür *(Mes. 14, Mıs. 1). [şol ki]*

şol resm: *Şu şekilde, şöylece.*

Beyānı sözde şol resm eyle bünyād
Ki oḳıyan kişi diye āferīn-bād (Mes. 18, Mıs. 51). [şol resm]

Çü sensin yā İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı şol resme it maḫlūḳa maḳṣūd (Mes. 169, Mıs. 18). [şol resme]

şolok dem: *O vakit, o anda.*

Çü Ḳayṣerden icāzet buldı Efser
Şoloḳ dem ḳatına Cemşīdi ister *(Mes. 129, Mıs. 2). [şoloḳ dem]*

şöyle: *Şu tarzda, şu şekilde, şu yolda.*

Şöyle cān virdüm bu naḳşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [şöyle]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı bāña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [şöyle]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 9). [şöyle]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 90). [şöyle]

Bu sözi şöyle didi ʿāḳil olan
Ḫudā ʿilmi içinde kāmil olan (Mes. 4, Mıs. 25). [şöyle]

Gel imdi ḫōr olma itden iy yār
Cihān içinde ḳalma şöyle bī-kār (Mes. 5, Mıs. 78). [şöyle]

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 171). [şöyle]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 101). [şöyle]

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 30). [şöyle]

Göñül cürm ile şöyle mest olupdur
Ki bend-i cürm ile bā-best olupdur (Mes. 9, Mıs. 11). [şöyle]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 17). [şöyle]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 25). [şöyle]

Söz içre şöyle ḫarc eyle belāġat
Ki oḳıyan kişi cānı ola rāḥat (Mes. 18, Mıs. 53). [şöyle]

Kimesneye dimeyin ṭutuban dil
Ki ʿaşḳa düşüp oldum şöyle bī-dil (Mes. 21, Mıs. 18). [şöyle]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [şöyle]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 37). [şöyle]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 17). [şöyle]

Cevābın şöyle virdi şāh-ı ʿāḳīl
Degülsin bu işe cān ile māyil (Mes. 24, Mıs. 21). [şöyle]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 85). [şöyle]

Gerekdür şöyle ʿaşḳa cān virmek
Hem evvel kendüyi āsān virmek (Mes. 26, Mıs. 65). [şöyle]

Melik Faġfūr şöyle efġān iderdi
Dem olurdı ki ḳaṣd-ı cān iderdi (Mes. 26, Mıs. 23). [şöyle]

Ola bir dem ki olasın sen de ḫāmūş
Ḳalasın ḥaşr olınca şöyle bī-hūş (Mes. 26, Mıs. 10). [şöyle]

Degüldür çünki bu reh şöyle bil rāh
Niçün bī-rāhlıḳ ḳılur şehenşāh (Mes. 27, Mıs. 27). [şöyle]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 25). [şöyle]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 10). [şöyle]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 45). [şöyledür, -dür]

Bu ʿālem ḥāli şöyledür hemīşe
Cihān aḥvāli şöyledür hemīşe (Mes. 33, Mıs. 46). [şöyledür, -dür]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 30). [şöyle]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 113). [şöyle]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 19). [şöyle]

Didi kim şöyle bil iy Şāh Cemşīd
Ki sini ṣoḥbete oḳıdı Ḫurşīd (Mes. 46, Mıs. 69). [şöyle]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 2). [şöyle]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 41). [şöyle]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 21). [şöyle]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 3). [şöyle]

Bu işi şöyle eyle sen iy ʿāḳil
Dilersen ḳi ola dilber sana ḥāṣıl (Mes. 86, Mıs. 15). [şöyle]

Didi Ḫurşīd iy māh-ı ḳaṣab-pūş
Niçün ḳılduñ beni şöyle ferāmuş (Mes. 97, Mıs. 76). [şöyle]

Eyā sulṭān-ı ʿālem şöyle bilgil
Bu iş Efserden olur olsa ḥāṣıl (Mes. 104, Mıs. 17). [şöyle]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [şöyle]

Bu işi şöyle bilgil iy ḫudāvend
Niceye dek çeke ol māh-rū bend (Mes. 104, Mıs. 11). [şöyle]

Söz ile şöyle eyle şekker efşān
Kim andan bula ḥālet ḳalb ile cān (Mes. 115, Mıs. 9). [şöyle]

Saña yār oldı şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet (Mes. 117, Mıs. 131). [şöyle]

Çeriye döndi ḫoş luṭf ile Ḳayṣer
Ki şöyle bilüñüz iy pehlevānlar (Mes. 130, Mıs. 20). [şöyle]

Didi Mihrāb kim Ḫurşīde iy māh
Bu durur şöyle bil çetr-i şehenşāh (Mes. 132, Mıs. 106). [şöyle]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 196). [şöyle]

Ṣafā sürdi o sözden şöyle ol ḫān
Ki ḳurı gövde iken buldı ṣan cān (Mes. 155, Mıs. 107). [şöyle]

Beni iñende şöyle şanma nādān
Ben anı söylemeden bildüm iy cān (Mes. 163, Mıs. 49). [şöyle]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayşer (Mes. 164, Mıs. 19). [şöyle]

şu: *Şu, işaret zamiri.*

Firāḳ u miḥnetüñden şu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 11). [şu]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 49). [şunuñ, -nuñ]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 54). [şunuñ, -nuñ]

şu: *" Şu " işaret sıfatı.*

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẕifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [şu]

Duʿā resmin şu resme eyle iy Cem
Ki āmīn ide cümle ḫalḳ-ı ʿālem (Mes. 1, Mıs. 65). [şu]

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 257). [şu]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41). [şu]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 111). [şu]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 63). [şu]

Şu kişiye ki olmaya eyü ad
İki ʿālemde olmaz hīç ol şād (Mes. 18, Mıs. 73). [şu]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 35). [şu]

Şu kişinüñ ki ola ḳalbinde himmet
İder mihmānına elbette raḥmet (Mes. 27, Mıs. 145). [şu]

Şu dil kim senden ayru ola ḫurrem
İçinden çıḳmasun hergiz anuñ ġam (Mes. 163, Mıs. 99). [şu]

şu deñlü: *O kadar, öylesine.*

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba (Mes. 27, Mıs. 45). [şu deñlü]

Şu deñlü baña hicrüñ eyledi kār
İki ʿālemden itdi beni bīzār (Mes. 89, Mıs. 5). [şu deñlü]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 13). [şu deñlü]

Şu deñlü adem anda oldı bī-cān
Ki seyl olup götürdi gövdeyi kān (Mes. 148, Mıs. 129). [şu deñlü]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Ṣanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 115). [şu deñlü]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 109). [şu deñlü]

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı zehre-i şīr (Mes. 148, Mıs. 107). [şu deñlü]

Şu deñlü şaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 131). [şu deñlü]

Şu deñlü sürdiler menzil gidüp rāh
Ki mülk-i Çīn muʿayyen oldı nāgāh (Mes. 166, Mıs. 71). [şu deñlü]

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 3). [şu deñlü]

Şu deñlü luṭf ḳıldı aña İlāhī
Ki bir barmaġıla şaḳḳ itdi māhı (Mes. 7, Mıs. 71). [şu deñlü]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 5). [şu deñlü]

Şu deñlü ṭoldı şaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 21). [şu deñlü]

Şu deñlü şāh Şādī dirdi leşker
Ki ṣaḥrā ḳamu olmışdı güzīn er (Mes. 124, Mıs. 19). [şu deñlü]

Şu deñlü zengibāre ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 5). [şu deñlü]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 5). [şu deñlü]

şu deñlü: *Şu kadar, öyle çok, çok fazla.*

Şu deñlü leşkeri devşürdi Mihrāc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlād urdı emvāc *(Mes. 124, Mıs. 5). [şu deñlü]*

şu resm: *Şu şekilde, şöylece.*

Şu resme dirlik it kim ḳamu mevcūd
Ola senden dil ü cānıla ḫoşnūd (Mes. 5, Mıs. 155). [şu resme]

Şu resme aña luṭf eyledi sübḥān
Ki anuñ şānına nāzil oldı Ḳurʾān (Mes. 7, Mıs. 125). [şu resme]

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm (Mes. 17, Mıs. 37). [şu resme]

Şu resme ʿadl ile itdi ʿālemi şād
Ki her yirde dinilür āferīn-bād (Mes. 17, Mıs. 39). [şu resme]

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 61). [şu resme, -e]

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mes. 19, Mıs. 7). [şu resme]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 9). [şu resme]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 99). [şu resme]

Şu resme kār ḳıldı aña sevdā
Gözi yaşı hemān dem oldı deryā (Mes. 20, Mıs. 103). [şu resme]

İşidüp sūsenüñ ġonca ḫiṭābın
Şu resme sūsenüñ virdi cevābın (Mes. 21, Mıs. 118). [şu resme]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 27). [şu resme]

Şu resme ḳaṣd idüp yazardı ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat (Mes. 23, Mıs. 13). [şu resme]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 9). [şu resme]

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 11). [şu resme]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 15). [şu resme]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 15). [şu resme]

Şu resme ḳılur idi şāh efġān
Oḳırdı ḳıṭʿalar giryān u nālān (Mes. 40, Mıs. 1). [şu resme]

Şu resme şāha miḥnet kār ḳılmış
Ki ʿālemden özin bīzār ḳılmış (Mes. 85, Mıs. 19). [şu resme]

Şu resme bil eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ki sensüz olmazam bir laḥẓa ḫurrem (Mes. 89, Mıs. 21). [şu resme]

Beni ʿaşḳuñ şu resme ḳıldı bī-dil
Ki derd ü miḥnet oldı baña ḥāṣıl (Mes. 90, Mıs. 3). [şu resme]

Gelüp girsün giceyle şāh o delve
Şu resme kim gele meh Burc-ı Delve (Mes. 97, Mıs. 18). [şu resme]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 39). [şu resme]

Şu resme söyle sözi ki ehl-i ʿuşşāḳ
Sözüñe cān u dilden ola müştāḳ (Mes. 115, Mıs. 5). [şu resme]

Şu resme maʿnīden eyle güher-rīz
Ki beytüñ ola her yirde dil-āvīz (Mes. 115, Mıs. 7). [şu resme]

Şu resme gitmek ile göñli maḥzūn
İrişdi derd ü ġāmla Şāma bir gün (Mes. 123, Mıs. 9). [şu resme]

Şu resme geldi indi leşker-i Şām
Ki rūşen günümizi eyledi şām (Mes. 126, Mıs. 15). [şu resme]

Bu sözi didi Cemşīd eyledi āh
Şu resme itdi āhı çarḫa rāh (Mes. 131, Mıs. 16). [şu resme]

Şu resme ḫaste vü zār u nizāram
Ki müştāḳ-ı viṣāl-i ol nigāram (Mes. 132, Mıs. 9). [şu resme]

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 27). [şu resme]

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng (Mes. 154, Mıs. 55). [şu resme]

Şu resme şaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 129). [şu resme]

Şu resme ḫūb idi ol şaḥn-ı gülistān
Ḫacel olur idi ger görse Rıḍvān (Mes. 161, Mıs. 13). [şu resme]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 17). [şu resme]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 35). [şu resme]

şu resme kim: *Şu suretle ki, şöyle ki.*

Görür Ḳayṣer ḳatı mest oldı Şādī
Şu resme kim dilinden gitdi şādī *(Mes. 116, Mıs. 42). [şu resme kim]*

şu sūret: *Şu şekilde, şöylece, şu tarzda.*

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda *(Mes. 21, Mıs. 61). [şu sūret]*

şuʿāʿ: *Işık.*

Ki iy mihr-i münevver ʿālem-efrūz
Olur rūşen **şuʿāʿuñla** senüñ rūz *(Mes. 74, Mıs. 10). [şuʿāʿuñla, -uñ, -la]*

şübhe: *Kuşku; vesvese, kuruntu.*

Eger **şübheñ** var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ *(Mes. 5, Mıs. 11). [şübheñ, -ñ]*

şübhesüz: *Elbette, şüphesiz.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin **şübhesüz** ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(Kas. 2, Mıs. 45). [şübhesüz]*

şükr: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [şükri, -i]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [şükr]

Ḫudā çün saña itdi böyle inʿām
Anuñ şükrine eyle ḳaṣd-ı itmam (Mes. 5, Mıs. 132). [şükrine, -i, -n, -e]

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı (Mes. 49, Mıs. 1). [şükür]

Ara yirde oluban ben bahāne
Ḳavuşdurdum şükür kim cānı cāna (Mes. 65, Mıs. 8). [şükür]

şükr it-: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḫaḳa **şükr itdi** vü yüz yire urdı *(Mes. 93, Mıs. 2). [şükr itdi, -di]*

Gelüp şāha nedīm itdi ḥikāyet
Gehī **şükr itdi** şehden geh şikāyet *(Mes. 25, Mıs. 36). [şükr itdi, -di]*

şükr ḳıl-: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

Ḫudāya **şükr ḳıldı** ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaşlına rāh *(Mes. 154, Mıs. 141). [şükr ḳıldı, -dı]*

Ḫudāya **şükr ḳıldı** şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde *(Mes. 31, Mıs. 51). [şükr ḳıldı]*

şükr li’llāh: *Allah'a şükürler olsun, şükür Allah içindir anlamlarında bir ifade. Verilen nimete minnet duygusunu itiraf etmek, Allah'ı ihsanını anarak övmek demektir.*

Göñül ḥicrān odından **şükr li’llāh**
Sevindi irmiş iken iḫtirāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 7). [şükr li’llāh]*

şükr ü minnet: *Şükür ve hamd etmek, Allah'a minnettar olmak.*

Hezāran **şükr ü minnet** Zü’l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle *(Mes. 155, Mıs. 199). [şükr ü minnet]*

şükr ü minnet ḳıl-: *Şükretmek ve bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.*

Ḫudāya **şükr ü minnet ḳıldı** ol ḫān
Ki buldı ḳurı cism olmış iken cān *(Mes. 154, Mıs. 159). [şükr ü minnet ḳıldı, -dı]*

şükrāne: *(Ar.) Gönül borcu, gönül borcu karşılığı.*

Didi **şükrāne** var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser *(Mes. 47, Mıs. 31). [şükrāne]*

şükrāne vir-: *Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi olarak vermek.*

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben **şükrāne virdüm** *(Mes. 23, Mıs. 84). [şükrāne virdüm, -dü, -m]*

şükr-i firāvān ḳıl-: *Çok şükretmek.*

Çü dīv uġratmadı anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya *(Mes. 29, Mıs. 82). [şükr-i firāvān ḳılur, -ur]*

şükri it-: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 71). [şükri itdi, -di]

Gehī derd ü ġam ile āh iderdi
Gehī şükri Ḫudāya şāh iderdi (Mes. 167, Mıs. 58). [şükri iderdi, -er, -di]

şükr-i yezdān: *Allah'a minnet duymak, şükretmek.*

İrişdi şāha çünki şükr-i Yezdān
Hemān laḥẓa kenāra çıḳdı ol ḫān (Mes. 31, Mıs. 53). [şükr-i yezdān]

Meger bir gice oturmışdı ḫandān
İderdi cān u dilden şükr-i Yezdān (Mes. 8, Mıs. 26). [şükr-i yezdān]

Çü irdüñ devlete eyle şükr-i Yezdān
Degül dem kim idesin āh u efġān (Mes. 163, Mıs. 13). [şükr-i yezdān]

şükrini kıl-: *Verilen nimetlerden ötürü Allah'a şükretmek, minnette bulunmak.*

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin *(Mes. 5, Mıs. 129). [şükrini ḳılmayasın, -ma, -(y)a, -sın]*

şüküfe: *Açılmış (çiçek).*

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şüküfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 6). [şüküfeler, -ler]

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şüküfe
Nisār iderdi sīm ü zer şüküfe (Mes. 130, Mıs. 63). [şüküfe]

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şüküfe
Nisār iderdi sīm ü zer şüküfe (Mes. 130, Mıs. 64). [şüküfe]

Gül ü sūsen şüküfte olmuş idi
Şüküfeyle ser-ā-ser ṭolmış idi (Mes. 161, Mıs. 24). [şüküfeyle, -y, -le]

Cihān yüzi münevver olmış idi
Zemīn yüzi şüküfe ṭolmış idi (Mes. 165, Mıs. 26). [şüküfe]

şüküfte: *Açılmış (çiçek).*

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şüküfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 2). [şüküfteyle, -yle]

Gül ü sünbül çemenlerde şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 122, Mıs. 11). [şüküfte]

şüküfte ol-: *Açılmak, çiçeklenmek.*

Gül ile sūsen olmışdı şüküfte
Hemān nerkis idi arada ḫüfte (Mes. 120, Mıs. 19). [şüküfte olmışdı, -mış, -dı]

Gül ü sūsen şüküfte olmuş idi
Şüküfeyle ser-ā-ser ṭolmış idi (Mes. 161, Mıs. 23). [şüküfte olmuş idi, -muş, -idi]

şükür kim: *Şükürler olsun ki.*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 1). [şükür kim]

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdime bulındı dermān (Gaz. 15, Mıs. 2). [şükür kim]

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 3). [şükür kim]

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 4). [şükür kim]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 5). [şükür kim]

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 6). [şükür kim]

Şükür kim irüben maḳṣūd-ı cāna
Şükür kim unudıldı derd ü hicrān (Gaz. 15, Mıs. 7). [şükür kim]

Şükür kim irüben maḳṣūd-ı cāna
Şükür kim unudıldı derd ü hicrān (Gaz. 15, Mıs. 8). [şükür kim]

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 9). [şükür kim]

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu ḥicrāna pāyān (Gaz. 15, Mıs. 10). [şükür kim]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 11). [şükür kim]

Şükür kim irişüp dil dilberine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān (Gaz. 15, Mıs. 12). [şükür kim]

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 13). [şükür kim]

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 14). [şükür kim]

şuʿle: *Alev, ateş ışığı, parıltı.*

Yüzinüñ **şuʿlesinden** yaḳın u dūr
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr *(Mes. 132, Mıs. 79). [şuʿlesinden, -sinden]*

şūm it-: *Kötü iş yapmak.*

Çeküben leşker ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūmı anlara ben şūm ideyin (Mes. 123, Mıs. 24). [şūm ideyin, -e, -yin]

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 6). [şūm ideyin, -e, -yin]

Ḳoşayum saña leşker ʿazm-i Rūm it
Anuñ başına ol iḳlīmi şūm it (Mes. 123, Mıs. 30). [şūm it]

şūm ḳıl-: *Uğursuz gelmek.*

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Şāmı anlara ḳılam şūm *(Mes. 129, Mıs. 26). [şūm ḳılam, -a, -m]*

şuña degin: *Ondan sonra, ne zamana kadar ki.*

Şuña degin o daḫı ʿömr sürdi
Ki ʿömri nāmesin devrān dürdi *(Mes. 168, Mıs. 57). [şuña degin]*

şuña dek: *Şuna kadar, şuna dek.*

Giderdi şeh ferāḫ kişver-be-kişver
Şuña dek ki görindi şehr-i Ḳayṣer (Mes. 34, Mıs. 112). [şuña dek]

Gider Mihrāb ile bir yirde Ḫurşid
Şuña dek kim görindi çetr-i Cemşīd (Mes. 132, Mıs. 104). [şuña dek]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 36). [şuna dek]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 42). [şuña dek]

şuña deñlü: *Şu kadar, şunca.*

Biri biri sözinden aldı behre
Şuña deñlü ki irişildi şehre *(Mes. 115, Mıs. 62). [şuña deñlü]*

şürūʿ eyle-: *Başlamak.*

Eyü ḫaṣletle ṭut ʿālemde pīşe
Eyülikle **şürūʿ eyle** her işe *(Mes. 5, Mıs. 158). [şürūʿ eyle]*

tā: *Değin, dek, kadar.*

Raḥmet-i Ḥaḳḳı **tā** ebed buldı
Olduġı içün Muḥammede ġam-ḫ∨ār *(Gaz. 1, Mıs. 13). [tā]*

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Şemʿ-i nücūm ile **tā** zeyn ola heft tārem *(Kas. 5, Mıs. 78). [tā]*

Cihānda gün bigi tābende eyle
Adını **tā** ḳıyāmet zinde eyle *(Mes. 1, Mıs. 50). [tā]*

Dilüñi göñlüne eyle muvāfıḳ
Kʿ ālemde olmayasın **tā** münāfıḳ *(Mes. 5, Mıs. 164). [tā]*

Çü geldüñ bu yüze eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola **tā** murādāt *(Mes. 8, Mıs. 142). [tā]*

İderler **tā** gice olınca anlar
Bulurlar meyle ḳuru cisme cānlar *(Mes. 20, Mıs. 41). [tā]*

Deñerdüm ben seni iy şāhzāde
Ki ʿaşḳ içüñde midür **tā** ḳabāde *(Mes. 24, Mıs. 32). [tā]*

Anuñçün çekmişem cevr ü cefalar
Senüñle **tā** sürem ẕevḳ u ṣafālar *(Mes. 68, Mıs. 20). [tā]*

Demidür kim ḳılavuz ʿayş ü ʿişret
Olavuz **tā** ṣabāḥ olınca raḥāt *(Mes. 155, Mıs. 158). [tā]*

tā ebed: *Ebede kadar.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim naʿt-i pāküñi dimege cāndan açdı fem (Kas. 4, Mıs. 19). [tā ebed]

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam (Kas. 4, Mıs. 57). [tā ebed]

tā ḥaşre dek: *Ta (ki) kıyamete kadar.*

Cihānı ḥikmet ile īcād ḳılduñ
Anı **tā ḥaşre dek** ābād ḳılduñ *(Mes. 83, Mıs. 10). [tā ḥaşre dek]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

Bulup rūz-ı mübārek saʿd-aḫter
Didiler **tā ki** āgāh oldı Ḳayṣer *(Mes. 154, Mıs. 104). [tā ki]*

tā kim: *Ne zaman ki.*

Dil-ḫasteyem eyle baña derman
Tā kim irişe saña ş̲evābı *(Tb. 1, Mıs. 98). [tā kim]*

ṭaʿām: *Ar. Yiyecek şey, yemek.*

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker *(Mes. 148, Mıs. 106). [ṭaʿām]*

taʿat: *1. Allah'ın emirlerine uyma, emredileni yapma. 2. İbâdet, takvâ.*

İrişmez ʿaḳl bu sır ḥikmetine
Anuñ cürmine bunuñ ṭāʿatine (Mes. 6, Mıs. 146). [ṭāʿatine, -i, -n, -e]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [ṭāʿatüm, -um]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [ṭāʿatüm, -um]

ṭāʿat it-: *İbadet etmek, itaat etmek, emirlere uymak ve nehiylerden kaçınmak.*

Kimesne saña lāyık **ṭāʿat itmez**
Kimesne saña lāyık ḫiẕmet itmez *(Mes. 6, Mıs. 27). [ṭāʿat itmez, -mez]*

ṭāʿat ḳıl-: *Allah'ın emirlerine uyma, emredileni yapma.*

Saña lāyıḳ ne biz ṭāʿat ḳılavuz
Saña lāyıḳ ne biz ḫiẕmet ḳılavuz (Mes. 6, Mıs. 15). [ṭāʿat ḳılavuz, -avuz]

Ne bir ṭāʿat ḳıluram saña lāyıḳ
Ne bir ḫiẕmet ḳıluram saña lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 45). [ṭāʿat ḳıluram, -ur, -am]

Ne ṭāʿat ḳıluram Allāha lāyıḳ
Ne bir iş ḳıluram sen şāha lāyıḳ (Mes. 9, Mıs. 51). [ṭāʿat ḳıluram, -ur, -am]

tāb: *Işık, parıltı.*

Aradan gitdi çün ḫurşīd **tābı**
Cihāna virdi fer şeb māh-tābı *(Mes. 69, Mıs. 7). [tābı, -ı]*

tābān kıl-: *Parlatmak, aydınlatmak.*

Felekde mihri çün **tābān ḳılduñ**
Anuñla ʿalemi ḫandān ḳılduñ *(Mes. 3, Mıs. 47). [tābān ḳılduñ, -du, -n]*

tābende: *(Fa.) Parlayan, ışık veren.*

Nübüvvet çarḫınuñ tābende māhı
Saʿādet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 8, Mıs. 5). [tābende]

Ḫilāfet çarḫınuñ tābende māhı
İmāmet kişverinüñ pādişāhı (Mes. 10, Mıs. 3). [tābende]

Serīr-efrūz-ı mülk-i pādişāhī
Saʿādet çarḫınuñ ṭabende māhı (Mes. 17, Mıs. 30). [ṭabende]

tābende eyle-: *Gün gibi aydınlatmak, Güneş gibi aydınlatmak.*

Cihānda **gün bigi tābende eyle**
Adını tā ḳıyāmet zinde eyle *(Mes. 1, Mıs. 49). [gün bigi tābende eyle]*

tābende ol-: *Parlamak, parıl parıl olmak.*

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 157). [tābende olsun, -sun]

Cemālüñ dāyima ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 163, Mıs. 76). [tābende olsun, -sun]

Didi gelmeñ saña ferḫunde olsun
Çerāġ-ı devletüñ tābende olsun (Mes. 27, Mıs. 184). [tābende olsun]

Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāġı ʿömrüñüñ tābende olsun (Mes. 35, Mıs. 48). [tābende olsun]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 23). [tābende olsun]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 35). [tābende olsun]

tābiʿ: *(Ar.) Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden.*

Resūlullāh sözine sāmiʿ idi
Dil ü cāndan özine **tābiʿ** idi *(Mes. 14, Mıs. 18). [tābiʿ]*

ṭabīb: *(Ar.) Hekim, doktor.*

Ḳamu derdlü olanlaruñ **ṭabībi**
Ḫudā-yı bī-niyāzuñ hem ḥabībi *(Mes. 8, Mıs. 13). [ṭabībi]*

ṭabīb-i cān: *Gönül doktoru, sevgili.*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy **ṭabīb-i cān**
Dermān lebüñden eyle ki bimāruñam senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 3). [ṭabīb-i cān]*

ṭabīb-i cān ü dil: *Gönül ve ruh doktoru.*

Çün **ṭabīb-i cān ü dilsin** eyle iy şāh-ı cihān
Derdmendüm gitmeden derdüme dermāñ el-vedāʿ *(Gaz. 44, Mıs. 7). [ṭabīb-i cān ü dilsin, -sin]*

tābiʿ-i ṣanem ol-: *"Putlara uymak, putlara tapmak".*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(Kas. 4, Mıs. 44). [tābiʿ-i ṣanem olmış idi, -mış, -idi]*

taʿbīr-i ʿaşḳ: *Aşkın ifadesi, aşkın söylenişi, aşkın anlaşılması.*

Gel iy gūyendesi tefsīr-i ʿaşḳuñ
Nicedür söyle sen **taʿbīr-i ʿaşḳuñ** *(Mes. 115, Mıs. 2). [taʿbīr-i ʿaşḳuñ, -uñ]*

tāc: *(Fars.) Hükümdarlık alâmeti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi II. Üstünlük, kudret ve kuvvet âlameti olarak başa konan başlık.*

Başındaġı nübüvvet tācıyiçün
Şeb-i vuṣlatdaġı Miʿrācıyiçün (Mes. 6, Mıs. 241). [tācıyiçün, -ıyiçün]

Özidurur sirācı enbiyānuñ
Sözidür daḫı tācı evliyānuñ (Mes. 7, Mıs. 68). [tācı, -ı]

Aña ḥāṣıl olan Miʿrāc ḥaḳḳı
Başındaġı nübüvvet tācı ḥaḳḳı (Mes. 8, Mıs. 210). [tācı, -ı]

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc (Mes. 17, Mıs. 13). [tāc]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 37). [tāc]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 26). [tāc]

Çü başuna urınduñ şāh tācın
Ḳıluç urup cihāndan al ḫarācın (Mes. 168, Mıs. 23). [tācın, -ı, -n]

tāc: *Peygamberlik alameti.*

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen **tāc** ḥaḳḳı *(Mes. 9, Mıs. 70). [tāc]*

tāc it-: *Tac yapmak.*

Urındı **tāc idüp** mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne *(Mes. 155, Mıs. 77). [tāc idüp, -üp]*

tāc ile taḫt: *Taç ile taht.*

Firāvān māl ü niʿmet **tāc ile taḫt**
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt *(Mes. 113, Mıs. 7). [tāc ile taḫt]*

tāc ol-: *Tac gibi olmak. II Hükümdarlık alameti olmak.*

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [tāc ola, -a]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [tāc olsun, -sun]

tāc u taḫt: *Taç ve taht II Mal mülk.*

Bıraḳdılar ḳaçıban raḫtı baḫtı
Şehenşāha ḳodılar tāc u taḫtı (Mes. 148, Mıs. 156). [tāc u taḫtı, -ı]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 20). [tāc u taḫtı, -ı]

tāc u taḫt: *Hükümdarlık.*

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu **tāc u taḫtı** *(Mes. 25, Mıs. 18). [tāc u taḫtı]*

tāc-dār: *1. tac sahibi 2. hükümdar.*

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 226). [tāc-dārı, -ı]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 46). [tāc-dārı, -ı]

tāc-ı devlet: *Devlet tacı.*

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında **tāc-ı devlet** *(Mes. 17, Mıs. 92). [tāc-ı devlet]*

tāc-ı dür: *İnci taç.*

Muraṣṣaʿ ṭonlar çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher (Mes. 117, Mıs. 112). [tāc-ı dür]

tāc-ı hidāyet vir-: *Batılı fark edip hakkı bulma yetisi.*

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat *(Mes. 2, Mıs. 121). [tāc-ı hidāyet virür, -ür]*

tāc-ı ḫilāfet: *"Halifeliğin başı, hilafetin önderi".*

Emīn-i ehl-i dīn **tāc-ı ḫilāfet**
Emīr-i ʿālem ü şāh-ı diyānet *(Mes. 12, Mıs. 3). [tāc-ı ḫilāfet]*

tāc-ı ḫurşīd: *Güneş tacı II hükümdarlık.*

İderseñ didüġüñi iy şāḥ Cemşīd
Başuñdadur hemān bil **tāc-ı ḫurşīd** *(Mes. 129, Mıs. 40). [tāc-ı ḫurşīd]*

tāc-ı saʿādet: *Saadet, mutluluk tacı.*

Urıldı başuma **tāc-ı saʿādet**
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm *(Gaz. 41, Mıs. 9). [tāc-ı saʿādet]*

Başuñdan gitmesün **tāc-ı saʿādet**
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet *(Mes. 165, Mıs. 49). [tāc-ı saʿādet]*

tāc-ı şerīʿat: *"Şeriatın sultanı, (Allah'ın c.c.) koyduğu kuralların önderi".*

Eyā ḫatm-i rüsül şāh-ı ṭarīḳat
Eyā sālar-ı dīn **tāc-ı şerīʿat** *(Mes. 9, Mıs. 62). [tāc-ı şerīʿat]*

tāc-ı veliyyīn: *"Velilerin önderi, evliyanın başı".*

Odur ḫayrüʾl-beşer ḫatmüʾn-nebiyyīn
Odur şāh-ı cihān **tāc-ı veliyyīn** *(Mes. 7, Mıs. 134). [tāc-ı veliyyīn]*

tāc-ı zer: *Altın taç.*

Ki giye **tāc-ı zer** yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen *(Mes. 146, Mıs. 17). [tāc-ı zer]*

tāc-ı zerrīn: *Altın taç.*

Gehī bāġa döşer dībā-yı rengīn
Geyürür nergise geh tāc-ı zerrīn (Mes. 2, Mıs. 134). [tāc-ı zerrīn]

Çözildi her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 130, Mıs. 32). [tāc-ı zerrīn]

ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn
Ḳamunuñ bayraḳı dībā-yı rengīn (Mes. 146, Mıs. 13). [tāc-ı zerrīn]

Açıldı her yaña bayraḳ-ı rengīn
ʿAlemler başlarında tāc-ı zerrīn (Mes. 148, Mıs. 60). [tāc-ı zerrīn]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 1). [tāc-i zerrīn]

taʿcīl: *Acele bir şekilde.*

Gelişde ḳarşuladı anı Cibrīl
Bile indi Muḥammed birle **taʿcīl** *(Mes. 8, Mıs. 200). [taʿcīl]*

tācir: *Ticaret yapan kimse.*

Gerek ki alavuz **tācir** bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh *(Mes. 24, Mıs. 43). [tācir]*

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [tācir]

Dönüp dir kendüye Ḳayṣer kim āḫir
Degül durur anı bildüm ki tācir (Mes. 35, Mıs. 58). [tācir]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 72). [ṭācir]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 30). [tāciri, -i]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 14). [tācir]

Degül mümkin kim ide şāh Ḳayṣer
Ḳızın bu tācir ile bile hem-ser (Mes. 46, Mıs. 36). [tācir]

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 61). [tācir degül]

Degül tācır bilürem bu cüvān-merd
Ki olmaz tācir iñende cüvān-merd (Mes. 46, Mıs. 13). [tācır degül, -degül]

Bilürem kim degüldür tācir ol māh
Odur bir memleket içre şehenşāh (Mes. 45, Mıs. 31). [tācir degüldür, - degüldür]

tācir ol-: *Tüccar olmak.*

Degül tācir bilürem bu civān-merd
Kim olmaz tācir olan hem civān-merd (Mes. 35, Mıs. 62). [tācir olan, -an]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 57). [tācır oldı]

tācırlıḳ: *(Ar.-T.) Ticaretle uğraşma.*

Bu **tācırlıḳda** nedür di baña sūd
Nedür bāzārgānlıḳda aña maḳṣūd *(Mes. 45, Mıs. 29). [tācırlıḳda, -da]*

ṭaġ: *Dağ.*

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 119). [ṭaġ]

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 12). [ṭaġ]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 27). [ṭaġ]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [ṭaġa, -a]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [ṭaġ]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 6). [ṭaġ]

O ṭaġ içre daḫı altı gün ol şāh
Dün ü gün gidübeni aldılar rāh (Mes. 29, Mıs. 87). [ṭaġ]

O bin dīv ile ṭaġdan indi Ekvān
Şanasın her biri bir şīr-i ġurrān (Mes. 29, Mıs. 49). [ṭaġdan, -dan]

Çü dördinci gün oldı rūz rūşen
Olur bir ṭaġ karşuda muʿayyen (Mes. 31, Mıs. 46). [ṭaġ]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [ṭaġ]

Çü güm ḳıldı melikzāde nigārı
Ḳılurdı ṭaġ içinde āh u zārı (Mes. 73, Mıs. 16). [ṭaġ]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 21). [ṭaġ]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 14). [ṭaġa, -a]

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı nerm iderdi (Mes. 73, Mıs. 17). [ṭaġı, -ı]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 36). [ṭaġ]

Bir aydan soñra gördi ṭaġ içinde
Gezer derd ü ġam ile dāġ içinde (Mes. 85, Mıs. 7). [ṭaġ]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [ṭaġı, -ı]

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 21). [ṭaġdan, -dan]

Ḳamusı bile āhen-pūş oldı
Şanayduñ ṭāġ cevşen-pūş oldı (Mes. 146, Mıs. 22). [ṭāġ]

Ḳılup āvāze ḳuşlar bāġ içinde
İderlerdi nevālar ṭaġ içinde (Mes. 150, Mıs. 36). [ṭaġ]

Demür ṭaġ idi şankim iki leşker
Biri birine bulışdı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 103). [ṭaġ idi, -idi]

ṭaġ: *Dağlar kadar, pek çok.*

Ulu **ṭaġlarça** vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum *(Mes. 6, Mıs. 51). [ṭaġlarça]*

ṭaġ u rāġ: *Dağ ve bahçe.*

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi **ṭaġ u rāġı** *(Mes. 85, Mıs. 2). [ṭaġ u rāġı, -ı]*

ṭaġ u ṣaḥrā: *Dağ ve sahra.*

Giderdi miḥnet ile zār u şeydā
Görinmezdi gözine ṭaġ u ṣahrā (Mes. 73, Mıs. 20). [ṭaġ u ṣahrā]

Ser-ā-ser leşker idi ṭaġ u ṣaḥrā
Ne leşker ṣan demür mevc urdı deryā (Mes. 124, Mıs. 13). [ṭaġ u ṣaḥrā]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 16). [ṭaġ u ṣaḥrā]

ṭaġ u yazı: *Dağ ve ova.*

Daḫı biñ çāpuk ü çüst esb-i tāzī
Ki bir idi öñinde **ṭaġ u yazı** *(Mes. 166, Mıs. 12). [ṭaġ u yazı]*

ṭaġıl-: *Dağılmak, kaybolmak.*

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 16). [ṭaġılur, -ur]

Şanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 7). [ṭaġılmış, -mış]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 36). [ṭaġıldı, -dı]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüḫ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 14). [ṭaġılmış, -mış]

Tağılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 5).
[tağılup, -up]

Çü gice oldı virür Ḳayṣer icāzet
Hemān ṭağıldı ol şāhāne ṣoḥbet (Mes. 119, Mıs. 24).
[ṭağıldı, -dı]

Serāyına gelüp ṭağıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 69). [ṭağıldı, -dı]

<u>tağıt-:</u> *Savurmak (saç bağlamında).*

O şehr içinde ṣatdum laʿl ü gevher
Tağıtdum ʿanber ile müşk-i ezfer (Mes. 23, Mıs. 58).
[tağıtdum, -du, -m]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭağıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 90).
[ṭağıtdı, -dı]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭağıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭağıtmış (Mes. 36, Mıs. 67).
[ṭağıtmış, -mış]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭağıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭağıtmış (Mes. 36, Mıs. 68).
[ṭağıtmış, -mış]

Ṭağıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 17).
[ṭağıdup, -up]

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭağıtdı ol dem zülf-i müşgīn (Mes. 155, Mıs. 12). [ṭağıtdı, -dı]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭağıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 96).
[ṭağıtdı]

<u>tağıt-:</u> *Dağıtmak, saçmak, yaymak.*

Didi Cemşīd ḥālin māha Şekker
Dil açuban **ṭağıtdı** şehd ü şekker *(Mes. 95, Mıs. 14).*
[ṭağıtdı, -dı]

<u>ṭāhā vü yāsīn:</u> *Taha ve Yasin Sureleri.*

Anuñ şānındadur Ṭāhā vü Yāsīn
Çü olmışdur özi ḫatmüʾn-nebiyyīn (Mes. 7, Mıs. 19). [ṭāhā vü yāsīn]

Anuñ Ṭāhā vü Yāsīn oldı nāmı
Anuñ Rūḥüʾl-ḳudüs oldı ġulāmı (Mes. 7, Mıs. 25).
[ṭāhā vü yāsīn]

Ḫudādan olduġıçün aña taḥsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn (Mes. 7, Mıs. 36).
[ṭāhā vü yāsīn]

<u>taḥammül it-:</u> *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

Sıġındum Tañrıya ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül *(Mes. 126, Mıs. 48). [taḥammül itdüm, -dü, -m]*

<u>taḥayyür:</u> *Ar. Hayran olmak, hayrete düşmek, şaşırmak, şaşırıp kalmak. Cem'i: tahayyürât.*

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı *(Mes. 31, Mıs. 25).*
[taḥayyürle, -le]

<u>taḥiyyāt u selām:</u> *"Dualar ve selamlar".*

Ḳamuya baḫş-ı faẕluñdan müdāmī
İrişdürgil **taḥiyyāt u selāmı** *(Mes. 16, Mıs. 34).*
[taḥiyyāt u selāmı]

<u>taḥḳīḳ bil-:</u> *Kesin bir şekilde bilmek; idrak etmek.*

Muḥammed yolını **taḥḳīḳ bildi**
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı *(Mes. 10, Mıs. 11). [taḥḳīḳ bildi, -di]*

<u>taḥḳīḳ vir-:</u> *Bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarmak, hakîkatini anlayıp bilmek.*

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīḳ
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ *(Mes. 5, Mıs. 12).*
[taḥḳīḳ vire]

<u>taḥrīr:</u> *Yazma, yazılma.*

Süleymān-ı nebī tesḫīriyiçün
Anuñ emrindeki **taḥrīriyiçün** *(Mes. 6, Mıs. 214).*
[taḥrīriyiçün]

<u>taḥsīn it-:</u> *Beğenmek, takdir etmek II Övmek, övgüde bulunmak.*

Ḳamu şehʿaḳlına taḥsīn itdi
Revādur diyüben ḳamusı gitdi (Mes. 152, Mıs. 41).
[taḥsīn itdi, -di]

Bu şiʿri çün oḳıdı şāh Cemşīd
İder cān ile taḥsīn aña Ḫurşīd (Mes. 137, Mıs. 2).
[taḥsīn ider, -er]

<u>taḥsīn ḳıl-:</u> *Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.*

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 10). [taḥsīn ḳıldı]

Dil ü cānı ṣafādan ḥurrem oldı
Hemān dem cāndan taḥsīn ḳıldı (Mes. 48, Mıs. 4). [taḥsīn ḳıldı]

Bu deñlü çünki şeh gösterdi āyīn
Dil ü cān ile Ḳayṣer ḳıldı taḥsīn (Mes. 119, Mıs. 16). [taḥsīn ḳıldı, -dı]

taḥsin ol-: *Takdirine layık olmak.*

Ḫudādan olduġıçün aña taḥsin
Anuñçün adıdur Ṭāhā vü Yāsīn *(Mes. 7, Mıs. 35). [taḥsin olduġıçün, -duġ, -ı, -çün]*

taḥsīn ü şābāş: *Âferin ve bravo.*

Didi **taḥsīn ü şābāş** āferīn-bād
Ki çıḳarduñ cihānda sen eyü ad *(Mes. 149, Mıs. 31). [taḥsīn ü şābāş]*

taḫt: *Taht. II Yer, mevki.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetle anı ḳılma ḫarāb (Gaz. 11, Mıs. 11). [taḫtıdur, -ı, -dur]

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 8). [taḫtında, -ın, -da]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 112). [taḫtını, -ı, -n, -ı]

İmām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem
İmāmet taḫtı üzre şāh-ı aʿẓam (Mes. 11, Mıs. 2). [taḫtı, -ı]

İmāmet tahtınuñdur pādişāhı
Saʿādet burcınun ḫūrşīd ü māhı (Mes. 14, Mıs. 23). [tahtınuñdur, -ı, -(n)uñ, -dur]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [taḫt]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [taḫt]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 97). [taḫt]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 169). [taḫt]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 179). [taḫt]

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḫūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 178). [taḫta, -a]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 2). [taḫtına, -ı, -(n)a]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 5). [taḫtında, -ı, -n, -da]

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh (Mes. 31, Mıs. 37). [taḫtı, -ı]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 61). [taḫt]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 144). [taḫt]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1). [taḫtuñ, -u, -ñ]

Didi iy derdümüñ dermānı Cemşīd
Bu göñül taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 96, Mıs. 14). [taḫtınuñ, -ı, -n, -uñ]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 21). [taḫt]

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer (Mes. 121, Mıs. 2). [taḫta, -a]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 14). [taḫt]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [taḫt]

Didi iy cānumuñ cānānı Cemşīd
Bu göñlüm taḫtınuñ sulṭānı Cemşīd (Mes. 135, Mıs. 8). [taḫtınuñ, -ınuñ]

Geçiben taḫta ḥoş Efser oturdı
Aña ḳarşu ayaġın şāh ṭurdı (Mes. 142, Mıs. 7). [taḫta, -a]

Şafā vü ẕevḳ sürüp oldı ḫandān
Oturup geçdi taḫta oldı şādān (Mes. 152, Mıs. 12). [taḫta, -a]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 27). [taḫt]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 101). [taḫt]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 16). [taḫta, -a]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 25). [taḫtına, -ı, -(n)a]

Çıḳuban taḫta Cemşīd ile Ḫurşīd
Hemān laḥza iderler ʿayş-ı cāvīd (Mes. 98, Mıs. 15). [taḫta]

taḫt ile tāc: *Taht ve taç; hükümdarlık.*

Aluban düşmenüñden **taḫt ile tāc**
Ḳara topraġa muḥtāc oldı Mihrāc *(Mes. 149, Mıs. 13). [taḫt ile tāc]*

taḫt ol-: *Hükümdara has makam olmak, taht olmak.*

Felek **taḫt ola** vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc *(Mes. 121, Mıs. 37). [taḫt ola, -a]*

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd *(Mes. 168, Mıs. 26). [taḫt oldı, -dı]*

taḫt u tāc: *Taht ve taç; hükümdarlık.*

Ölüben Şādī vü Mihrāc ol dem
Ḳodılar cümle taḫt u tāc ol dem (Mes. 148, Mıs. 172). [taḫt u tāc]

Saña ışmarladum bu taḫt u tācı
Cihān mülkinden al bāc u ḫarācı (Mes. 168, Mıs. 7). [taḫt u tācı, -ı]

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿAcem şāhı virür bāc u ḫarācı (Mes. 17, Mıs. 75). [taḫt u tācı]

Ögine düşdi çünkim leẕẕet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın (Mes. 162, Mıs. 12). [taḫt u tācın, -ı, -n]

O durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
O taḫt u tācuñ oldur tāc-dārı (Mes. 121, Mıs. 46). [taḫt u tācuñ, -uñ]

taḫt u tāc ile külāh: *Taht, taç ve külah.*

Bıraḫdum **taḫt u tāc ile külāhı**
Bulınca derd ile sen yüzi māhı *(Mes. 68, Mıs. 15). [taḫt u tāc ile külāhı, -ı]*

taḫta: *Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.*

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 80). [taḫta]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 30). [taḫta]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 31). [taḫta]

Ḳanı ol şeh kim otururdı taḫta
Güc ile girdi eline ḳurı taḫta (Mes. 31, Mıs. 32). [taḫta]

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh (Mes. 31, Mıs. 38). [taḫta]

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh (Mes. 31, Mıs. 37). [taḫtaya, -y, -a]

taḫta çıḳ-: *Hükümdar olmak.*

Çıḳar kimisi emrüñ ile taḫta
Kimisi bulımaz bir ḳurı taḫta (Mes. 3, Mıs. 79). [taḫta çıḳar, -ar]

Hezārān ferr ile taḫta çıḳardı
Ḫıṭā şahluġına Cemşīd irdi (Mes. 168, Mıs. 17). [taḫta çıḳardı, -ar, -dı]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Şan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 97). [taḫta çıḳdı, -dı]

tahta otur-: *Hükümdarlık makāmına geçmek.*

Olup Cemşīd şeh **taḫta oturdı**
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi *(Mes. 168, Mıs. 49). [taḫta oturdı, -ur, -dı]*

taḫt-bend ü tāc-dār ol-: *Taht ve taç sahibi olmak.*

Didi şāhā hemīşe pāy-dār ol
Cihānda **taḫt-bend ü tāc-dār ol** *(Mes. 121, Mıs. 34). [taḫt-bend ü tāc-dār ol]*

taḫt-bend ü tāc-dār: *Tahtın sahibi ve hükümdar.*

Bu durur şehr-i Çīnüñ şehriyārı
Budur hem **taḫt-bend ü tāc-dārı** *(Mes. 46, Mıs. 18). [taḫt-bend ü tāc-dārı, -ı]*

taḫt-gāh: *Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.*

İmāmet **taḫt-gāhınuñ** emīri
Velāyet çarḫınuñ māh-ı münīri *(Mes. 15, Mıs. 3). [taḫt-gāhınuñ, -nuñ]*

taḫt-ı gevher: *Elmas/inci taht.*

Görür anda ṭurur bir **taḫt-ı gevher**
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver *(Mes. 36, Mıs. 143). [taḫt-ı gevher]*

taht-ı ḥūr-zāde: *Hurzade/Hurizade/Hurizad'ın tahtı, cinler sultanının tahtı.*

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda **taḫt-ı Ḥūr-zāde** *(Mes. 27, Mıs. 96). [taḫt-ı ḥūr-zāde]*

taḫt-ı şāhī: *Hükümdarlık tahtı II Saltanat.*

Ḳurılmış ḳaṣrda bir taḫt-ı şāhī
Şehenşeh ḳıldı çün ḳaṣra nigāhı (Mes. 27, Mıs. 167). [taḫt-ı şāhī]

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 33). [taḫt-ı şāhī]

taht-ı serā: *Yer altı, mezar.*

Gehī anuñla çıḳardı semāya
Gehī inerdi hem **taḫt-ı serāya** *(Mes. 31, Mıs. 24). [taḫt-ı serāya, -ya]*

ṭaḳ-: *(Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak.*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol şanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını (Gaz. 25, Mıs. 6). [ṭaḳmasa, -ma, -sa]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 11). [ṭaḳ]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [taḳġıl, -ġıl]

ṭaḳ-: *Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.*

Ḥalḳā-i zülfüñi ger dil boynına **ṭakmazsañ** āh
Derd-i ʿaşḳuñdan senüñ Mecnūndan mecnūn olur *(Gaz. 23, Mıs. 13). [ṭakmazsañ, -maz, -sa, -ñ]*

ṭaḳat: *Kudret, kuvvet II Derman.*

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer **ṭāḳati** yoḳ *(Mes. 125, Mıs. 4). [ṭāḳati, -i]*

tākat yit-: *Gücü yetme.*

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat (Mes. 142, Mıs. 69). [ṭāḳat yite, -e]

Aña teklīf olur kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat (Mes. 142, Mıs. 70). [ṭāḳat yitmeye, -me, -ye]

taḳdīr: *Kader, yazgı.*

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa **taḳdīr** *(Mes. 28, Mıs. 36). [taḳdīr]*

ṭāḳ: *(Ar.) Kubbe, kemer.*

Hilāl-i ṭāḳı peyveste olmış aya
Bıraḫmış sāye **ṭaḳı** ol sarāya *(Mes. 27, Mıs. 166). [ṭaḳı]*

ṭāḳ-ı minā: *Mavi, billur gökyüzü.*

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu **ṭāḳ-ı minā** üzre seyrān *(Mes. 67, Mıs. 20). [ṭāḳ-ı minā]*

taḳrīr eyle-: *Açıklamak, izah etmek, anlatmak.*

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha **taḳrīr eylediler** *(Mes. 22, Mıs. 22). [taḳrīr eylediler, -di, -ler]*

taḳvā: *Allah korkusu ile günah ve haram olma ihtimâli bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma.*

Şāh-ı diyār-ı devlet Dārā-yı dār-ı ʿizzet
Fetvāda Bü'l-feẕāyil **taḳvāda** İbn-i Edhem *(Kas. 5, Mıs. 26). [taḳvāda, -da]*

ṭal: *Dal.*

O servüñ **talı** üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber *(Mes. 84, Mıs. 11). [talı, -ı]*

ṭal-: *Dalmak. || Karışmak, dahil olmak.*

Oluban söz deñizi içre ġavvāṣ
Ṭaluban eyle ḥāṣıl gevher-i ḫāṣ (Mes. 87, Mıs. 8). [ṭaluban, -uban]

Olup baḥr-ı feṣāhat içre ġavvāṣ
Ṭaluban ḥāṣıl eyle gevher-i ḫāṣ (Mes. 165, Mıs. 14). [ṭaluban, -uban]

Ṭaladı Rūm ilini cümle leşker
Köy ü şehrin oda yaḳdı ser-ā-ser (Mes. 126, Mıs. 17). [ṭaladı, -dı]

ṭal-: *Başka bir şeyle ilgilenmeyecek şekilde kendini bir şeye vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek.*

Eyā Cem nice bu sözde ḳalalum
Girü Cemşīd sözine **ṭalalum** *(Mes. 35, Mıs. 18). [ṭalalum, -alum]*

taleb: *(Ar.) İsteme, istek, dileme.*

Ḥudāya cāndan olduñsa ṭalebkār
Eger oldıysa saña bu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 28). [ṭaleb]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 64). [ṭaleb]

ṭaleb eyle-: *İstemek.*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsū-yı vaṭan *(Gaz. 50, Mıs. 7). [ṭaleb eyler, -r]*

ṭaleb it-: *İstemek, dilemek, arzu etmek.*

Ṭaleb ben daḥı ol Ḥaḳḳı iderin
Anuñiçün sizüñ ile giderin *(Mes. 5, Mıs. 67). [ṭaleb iderin, -er, -in]*

ṭaleb ḳıl-: *Talep etmek, istemek.*

Cihān bakī degül dār-ı fenādur
Ṭaleb ḳılmaḳ cihānı key belādur (Mes. 168, Mıs. 72). [ṭaleb ḳılmaḳ, -maḳ]

Ger ṭaleb ḳılur isek laʿlüñi nola rūz u şeb
Çün lebüñdür bize iy meh çeşme-i ḥayvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 7). [ṭaleb ḳılur isek, -ur, -isek]

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān (Rüb. 1, Mıs. 3). [ṭaleb ḳılursa]

ṭalebkār ol-: *Talep etmek, istemek.*

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār *(Mes. 5, Mıs. 63). [ṭalebkār olmışuz, -mış, -uz]*

ṭālīʿ: *Baht, kısmet, kader.*

Nice bed ṭālīʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [ṭālīʿüm, -üm]

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭalīʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 7). [ṭalīʿüm, -üm]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭālīʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 34). [ṭālīʿüm, -üm]

İrişdi ṭālīʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 125). [ṭālīʿüm, -üm]

Çü ṭālīʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 29). [ṭālīʿ]

ṭālib: *İsteyen, arayan, talep ve arzu eden.*

Bu cümle ʿāleme maʿbūd oldur
Ḳamu ṭāliblere maḳṣūd oldur (Mes. 2, Mıs. 14). [ṭāliblere, -ler, -e]

Gel iy ṭalib eger maṭlūb ararsañ
Maḳām-ı ʿaşḳa rāh-ı ḫūb ararsan (Mes. 4, Mıs. 1). [ṭalib]

Ḳamu ṭālibleri maṭlūba irgür
Ḳamu ʿāşıḳları maḥbūba irgür (Mes. 155, Mıs. 313). [ṭālibleri, -ler, -i]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 20). [ṭālib]

ṭālib ol-: *İstemek, talep etmek.*

Ḫudāya ṭālib ol iy ḳalb-i ġāfil
Dilerseñ saña raḥmet ola ḥāşıl (Mes. 4, Mıs. 15). [ṭālib ol]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 37). [ṭālib olalı, -alı]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 17). [ṭālib olanlar, -an, -lar]

Binüp fehm atına çāpük-süvār ol
Ḫudāya ṭalib olanlarla yār ol (Mes. 5, Mıs. 82). [ṭalib olanlarla, -an, -lar, -la]

Çü şāhuñ ʿaşḳı oldı daḫı ġālib
Göñülden dilberine oldı ṭālib (Mes. 22, Mıs. 160). [ṭālib oldı]

Çü maşrıḳ şāhı oldı cenge ṭālib
Hemān dem şāh-ı Hinde oldı ġālib (Mes. 24, Mıs. 49). [ṭālib oldı]

ṭālīʿ-i cemşīd: *Cemşid'in talihi.*

Görindi **ṭālīʿ-i Cemşīd** pīrūz
Gice oldı hemān Şāmīlere rūz *(Mes. 148, Mıs. 157). [ṭālīʿ-i cemşīd]*

tamām: *Tam olarak, noksansız olarak.*

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı **tamāmī**
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı *(Mes. 36, Mıs. 9). [tamāmī, -ī]*

tamām eyle-: *Tamamlamak, sona erdirmek.*

Tamām eyledi Ḳayṣer çünkim āyīn
Diledi kim ola hem resm-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 89). [tamām eyledi, -di]

Bu sözi çün tamām eyledi dilber
İşitdi çünki ol şāh-ı hünerver (Mes. 155, Mıs. 181). [tamām eyledi, -di]

Ḫiṭābını tamām eyledi çün gül
İşit kim ne didi Cemşīde bülbül (Mes. 21, Mıs. 55). [tamām eyledi]

tamām it-: *Tamamlamak, nihayete erdirmek, bitirmek.*

Tamām idüp şehi āgāh iderler
Gelince bāġa gülden rāh iderler (Mes. 20, Mıs. 19). [tamām idüp, -üp]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 46). [tamām itdi]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 1). [tamām itdi]

Tamām itdi bu şiʿri çünki Şekker
Dilinden şaçdı meclis içre şekker (Mes. 42, Mıs. 1). [tamām itdi]

Tamām itdi çü raḳṣı şād oldı
Belā vü ġuṣṣadan āzād oldı (Mes. 44, Mıs. 9). [tamām itdi]

Tamām itdi Şeker bu şiʿri ḫurrem
O meclis ehli oldı cümle bī-ġam (Mes. 51, Mıs. 1). [tamām itdi]

Tamām itdi şehenşeh nāmeyi çün
Gözinüñ yaşıla oldı ol nāme pür-ḫūn (Mes. 91, Mıs. 1). [tamām itdi]

Bu şiʿri çün tamām itdi Şeker-nāz
Revān Şekker ḳılup çengine āġāz (Mes. 112, Mıs. 1). [tamām itdi]

Tamām itdi çü bu şiʿri şehenşāh
Daḫı bir şiʿre başladı ḳılup āh (Mes. 133, Mıs. 3). [tamām itdi, -di]

Bu şiʿri çün tamām itdi Erġanūn-sāz
Hemān dem çeng eline aldı Şeker-nāz (Mes. 139, Mıs. 1). [tamām itdi, -di]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 15). [tamām itdi, -di]

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḫaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ temāmet (Mes. 169, Mıs. 28). [tamām itdüñ, -dü, -ñ]

tamām ol-: *Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.*

Tamām oldı çü ol dem resm ü āyīn
Hemān dem oldı ism-i ʿaḳd-i kābīn (Mes. 154, Mıs. 121). [tamām oldı, -dı]

Şunuñ kim olmaya ḳalbinde ʿaşḳı
Tamām olmaz iki ʿālemde ṣıdḳı (Mes. 19, Mıs. 50). [tamām olmaz]

Çü bir tīġ urdı eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān (Mes. 28, Mıs. 66). [tamām oluban, -uban]

Tamām olubanı ḥüsn ü kemāli
Tecellī itdi dünyāya cemāli (Mes. 169, Mıs. 55). [tamām olubanı, -ubanı]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mühri urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 37). [tamām olup, -up]

tamāmet: *Bütün, hepsi, tamamiyle.*

Bu resm ile **tamāmet** ḳırḳ bir gün
Ṣafā vü ṣoḥbet olup oldı dügün *(Mes. 154, Mıs. 87). [tamāmet]*

tamāmī: *Ar. zf. Tamamıyla, bütün, tekmil.*

Ḥıṭā vü Rūmı görmişdi **tamāmī**
Ḥicāz u Mıṣr u Hindūṣtāñ u Şāmı *(Mes. 23, Mıs. 7). [tamāmī]*

ṭañ degül: *Şaşmamak gerek, şaşılmaz, tuhaf değil.*

ʿĀlem muṭīʿ olur saña **ṭañ degül** ki çün
Ervāḥ-ı Ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(Kas. 4, Mıs. 45). [ṭañ degül]*

Ben ġarībüñ ḥālini bilmezse ol meh **ṭañ degül**
Kim ne bilür saġ olan ḥal-i dil-i bīmārdan *(Gaz. 20, Mıs. 3). [ṭañ degül]*

ṭaʿn it-: *Kınama, ayıplama, yerme, zemmetme.*

Didi mihrüm ṣalaldan saña sāye
Eyitdi **ṭaʿn ider** göñlüm Hümāya *(Mes. 47, Mıs. 16). [ṭaʿn ider, -er]*

ṭaʿne: *Tanelemek, tane tane ayırmak.*

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar **ṭaʿneler** āb-ı zülāle *(Mes. 154, Mıs. 72). [ṭaʿneler, -ler]*

ṭaʿne: *Tane, adet. II Bir tek.*

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi **ṭaʿneler** āb-ı zülāle *(Mes. 137, Mıs. 12). [ṭaʿneler]*

ṭaʿne it-: *Damla damla yapmak.*

O bāġ olmış idi pür-verd ü lāle
Ṣuyı **ṭaʿne iderdi** āb-ı zülāle *(Mes. 20, Mıs. 60). [ṭaʿne iderdi, -er, -di]*

Çü devr eyledi meclisde piyāle
İderdi ṭaʿne mey āb-ı zülāle *(Mes. 158, Mıs. 64). [ṭaʿne iderdi, -er, -di]*

tañrı: *Allah.*

Maḥabbet ʿālemüñ ārāyişidür
Maḥabbet **Tañrınuñ** baḫşāyişidür *(Mes. 19, Mıs. 22). [tañrınuñ, -nuñ]*

Sıġındum **Tañrıya** ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül *(Mes. 126, Mıs. 47). [tañrıya, -y, -a]*

ṭanuḳ: *Tanık, şahit.*

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına *(Mes. 2, Mıs. 144). [ṭanuḳdur, -dur]*

ṭap-: *Kulluk etmek, Tapmak.*

Ṣādıḳ idi cihāna **ṭapmadı** hīç
Anuñ içün dinildi aña dīndār *(Gaz. 1, Mıs. 11). [ṭapmadı, -ma, -dı]*

tapu: *Huzur, kat, makam, nezd.*

Faṣl-ı bahar idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz (Gaz. 26, Mıs. 8). [ṭapuñsuz, -n, -suz]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 9). [tapuñsuz, -n, -suz]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 7). [ṭapuñsuz, -n, -suz]

Mücrimlere ṭapuñ durur iy pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ durur iy Lem-yezel medar (Kas. 1, Mıs. 35). [ṭapuñ, -ñ]

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 56). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 66).
[tapuñ, -ñ]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 101).
[ṭapuña, -ñ, -a]

Çü sensin cümle maḫlūḳāta sultān
Ṭapundañ umaram derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 34). [ṭapundañ, -u, -ñ, -dan]

Serīr-i salṭanatda aña ḳamer tāc
Cihānuñ ḫalḳı ṭapusına muḥtāc (Mes. 17, Mıs. 14).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

Metāʿı çün irürdüm ṭapusına
El urdum ben cevāhir ḳapusına (Mes. 23, Mıs. 79).
[ṭapusına, -sı, -na]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 6).
[ṭapusına, -sı, -na]

İrüp Faġfūruñ ol dem ḳapusına
Didi Cemşīd sözin ṭapusına (Mes. 25, Mıs. 10).
[ṭapusına, -sı, -na]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 44).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 78).
[ṭāpusına, -sı, -n, -a]

Dil ü cān pīş-keş kıl ṭapusına
Çü dildāruñ saña mihmān bulındı (Mes. 49, Mıs. 9).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

Perī-rū didi kim iy māh-ı ʿālem
Ṭapuñdur ḥüsn birle şāh-ı ʿālem (Mes. 57, Mıs. 2).
[ṭapuñdur, -ñ, -dur]

Semen-bū didi kim iy mihr-i enver
Ṭapuñdı ʿālem içre bir gül-i ter (Mes. 58, Mıs. 2).
[ṭapuñdı, -ñ, -dı]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 38).
[ṭapusına, -sı, -na]

Ṭapundur iki ʿālem padişāhı
Ḳapuñdur cümle maḫlūḳuñ penāhı (Mes. 83, Mıs. 3). [ṭapundur, -ñ, -dur]

Ṭapuñdur cümle esrāruñ ḫabīrī
Ki sensin cümle ʿālem dest-gīri (Mes. 83, Mıs. 11).
[ṭapuñdur, -ñ, -dur]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 24).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

İki şeh irdi Ḳayṣer ḳapusına
İrişdiler hemān dem ṭapusına (Mes. 115, Mıs. 70).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 22).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 34).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi oları ṭapusına (Mes. 152, Mıs. 16).
[ṭapusına, -sı, -n, -a]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 108). [ṭapuñda, -ñ, -da]

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u ṣayru (Mes. 163, Mıs. 81). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 83). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Dilersem kim tapuñdan dūrluḳ ben
Bu ʿālemde bulayın ḫōrluḳ ben (Mes. 163, Mıs. 87).
[tapuñdan, -ñ, -dan]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 72). [ṭapuñsuz, -n, -suz]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 53). [ṭapuñ, -ñ]

Sözümi eylegil iy şāh maḳbūl
Ki olmışam ṭapuña cān ile ḳul (Mes. 165, Mıs. 110).
[ṭapuña, -n, -a]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 124).
[ṭapuña, -ñ, -a]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [ṭapuña, -ñ, -a]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 38). [ṭapusına, -sı, -n, -a]

Cihān ḫalḳı ṭapuña çāker olsun
Göñülden ḳamusı fermān-ber olsun (Mes. 167, Mıs. 11). [ṭapuña, -n, -a]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 16). [ṭapuñuza, -ñuz, -a]

Buyur fermān ki biz fermān-ber olduḳ
Ṭapuña cān u dilden çāker olduḳ (Mes. 168, Mıs. 34). [ṭapuña, -n, -a]

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyem
Ki oluram cāndan bīzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 11). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Ehl-i ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 10). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 2). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 3). [ṭāpuñdan, -uñ, -dan]

Gelüben nerkis-i ser-mest ü maḫmūr
Didi ṭapuñdan olsun ġam şehā dūr (Mes. 21, Mıs. 82). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 136). [ṭapuñ, -uñ]

Ṣafā geldüñ di iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuña bende cümle ḫalḳ-ı ʿādem (Mes. 27, Mıs. 118). [ṭapuña, -uñ, -a]

Didi ʿömrüñ güni tābende olsun
Cihān her dem ṭapuña bende olsun (Mes. 27, Mıs. 158). [ṭapuña, -uñ, -a]

Ḳamer-veş didi ki iy ehl-i ẕarāfet
Ṭapuñ bir arı dürdür pür-letāfet (Mes. 63, Mıs. 2). [ṭapuñ, -uñ]

Cemālüñ dāyimā ferḫunde olsun
Cihān cümle ṭapuña bende olsun (Mes. 68, Mıs. 6). [ṭapuña, -uñ, -a]

Faḳīrem bini dūr itme ḳapuñdan
Kim ayru istemezem olam ṭapuñdan (Mes. 70, Mıs. 16). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 8). [ṭapuña, -uñ, -a]

Digil benden eyā meh-rūy-ı ʿālem
Ṭapuñdan dūr olsun dāyimā ġam (Mes. 82, Mıs. 14). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Yem-i ʿilmüñ muḥīt-i bī-kerāndur
Ṭapuñ hem pādişāh-ı ins ü cāndur (Mes. 83, Mıs. 6). [ṭapuñ, -uñ]

Didi iy Ḳādir ü ẕü'l-menn ü sübḥān
Ṭapuñdan irişür her derde dermān (Mes. 83, Mıs. 2). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 52). [ṭapuña, -uñ, -a]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 61). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Didiler devletüñ tābende olsun
Şehenşehler ṭapuña bende olsun (Mes. 91, Mıs. 24). [ṭapuña, -uñ, -a]

Hemīşe devletüñ tābende olsun
Cihān ḫalḳı ṭapuña bende olsun (Mes. 121, Mıs. 36). [ṭapuña, -uñ, -a]

İşit sözümi sen iy Ḳayṣer-i Rūm
Ḳılalum ṭapuña bu sözi maʿlūm (Mes. 121, Mıs. 62). [ṭapuña, -uñ, -a]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 22). [ṭapuña, -uñ, -a]

Ṭapuñ olalıdan Cemşīdden dūr
Belā vü ġamla olupdur zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 93). [ṭapuñ, -uñ]

Çü sensin baña cān iy şāh-ı ʿālem
Olamazam ṭapuñdan ayru bir dem (Mes. 135, Mıs. 14). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 13). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 19). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 21). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 48). [ṭapuñ, -uñ]

Ṭapuña her nefes Ḥaḳ ḳıla manṣūr
Hemīşe düşmenüñ böyle ola maḳḫūr (Mes. 149, Mıs. 53). [ṭapuña, -uñ, -a]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 45). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Tapuña kim ki cāndan oldısa ḳul
Anuñ ḥaḳḳı duʿāmı eyle maḳbūl (Mes. 155, Mıs. 323). [tapuña, -uñ, -a]

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḥudā ḳılsun beni derd ile bīmār (Mes. 163, Mıs. 97). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Ölinceye dek iy sulṭān-ı ʿālem
Ṭapuñdan olmayayın dūr bir dem (Mes. 165, Mıs. 108). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]

Gerçi ki cihanda çoḳ durur ḥūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh (Tb. 1, Mıs. 86). [ṭapuñ, -uñ]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 121). [ṭapun ile, -n, -ile]

tapu: *Kapı, eşik, makam. II Allah'ın (c.c.) huzuru, katı, nezdi.*

Bende olan ṭapuna senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapunda senüñ oldı baḫtiyār (Kas. 1, Mıs. 55). [ṭapuna, -ñ, -a]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 59). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (Kas. 4, Mıs. 5). [ṭapuña, -ñ, -a]

Ṭapuñdur her duʿānuñ çün mücībi
Ḳabūl eyle sevindür ben ġarībi (Mes. 1, Mıs. 63). [ṭapuñdur, -(u)ñ, -dur]

Ṭapuñ ʿābidlere maʿbūd olupdur
Ḳapuñ ḳāṣıdlara maḳṣūd olupdur (Mes. 3, Mıs. 5). [ṭapuñ, -ñ]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 96). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 67). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Ṭapuñdan virülür devlet cihāna
Ḳapuñdan ḳısm olur raḥmet cihana (Mes. 3, Mıs. 27). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana (Mes. 3, Mıs. 22). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 114). [ṭapuñdur, -ñ, -dur]

Ḳapuñ maḳṣūdıdur ḫalk-ı cihānuñ
Ṭapuñdur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 3, Mıs. 100). [ṭapuñdur, -(u)ñ, -dur]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 92). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Umaram ben daḫı raḥmet ṭapuñdan
Dilerem ben daḫı himmet ṭapuñdan (Mes. 6, Mıs. 91). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Çü benden baña oldı bu günāhum
Günāhumdur ṭapuñdan öẕr-ḫvāhum (Mes. 6, Mıs. 74). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Eger senden irişmezse hidāyet
Ṭapuñdan baḫş olmazsa ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 24). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 18). [ṭapuñdur, -(u)ñ, -dur]

Bu demde ṭapuña olsun beşāret
Ki şöyle oldı sübḥāndan işāret (Mes. 8, Mıs. 29). [ṭapuña, -ñ, -a]

ṭār ol-: *Dar olmak. II Sıkıntılı geçmek.*

Firāḳ-ı ʿaşḳ ile bīmār olupdur
Ki ʿālem gözlerine ṭār olupdur (Mes. 74, Mıs. 32). [ṭār olupdur]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 4). [ṭār olur, -ur]

tār u mār it-: *Dağıtmak ve perişan etmek.*

Bu rāzı baña daḫı āşikār it
Bu göñlümdeki derdi **tār u mār it** *(Mes. 45, Mıs. 38). [tār u mār it]*

tār u mār ḳıl-: *Dağıtmak, perişan etmek.*

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol *(Mes. 155, Mıs. 227). [tār u mār ḳılurdı, -ur, -dı]*

tarab-fezā: *Sevinci, şenliği, neşeyi arttıran nitelik, özellik.*

ʿayş u **ṭarab-fezāña** bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem *(Kas. 5, Mıs. 35). [ṭarab-fezāña, -ñ, -a]*

tārāc eyle-: *Yağma etmek, yağmalamak II yok etmek, ortadan kaldırmak.*

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 20). [tārāc eyleyeler, -ye, -ler]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 160). [tārāc eylediler, -di, -ler]

ṭaraf: *Cihet, canip, semt, yan.*

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her **ṭarafdan** *(Mes. 150, Mıs. 30). [ṭarafdan, -dan]*

tarāvet: *Tazelik, körpelik.*

Ṭarāvetde yüzi şankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre şankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 137). [ṭarāvetde, -de]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 21). [ṭarāvet]

ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun kubbesi".*

Yücedür çarḫ u ʿarş u kürsîden
Ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 28). [ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

ṭarf-ı cūy-bār: *Irmak kenarı.*

Ḳılursın pür-şükūfe lāle-zārı
Ḳılursın sebze **ṭarf-ı cūy-bārı** *(Mes. 3, Mıs. 102). [ṭarf-ı cūy-bārı, -ı]*

ṭarf-ı zemāne: *Kısa zaman, hayat.*

Ṭarf-ı zemāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-ı cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 15). [ṭarf-ı zemāne]*

tārīḫ ol-: *Ebced hesabıyla tarih düşürmek.*

Ḥisāb idersenüz ehl-i tevārīḫ
Girü adı olur kendüye tārīḫ *(Mes. 169, Mıs. 50). [tārīḫ olur, -ur]*

ṭarīḳ: *Yol II tâkip edilen yol, usûl.*

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña müstaḳīm eyle **ṭarīkum** *(Mes. 1, Mıs. 8). [ṭarīkum, -um]*

ṭarīk it: *"Yol etmek, istikamette yürütmek.".*

Baña luṭfuñı her laḥẓa refīk it
Yoluñı dāyimā baña **ṭarīk it** *(Mes. 6, Mıs. 126). [ṭarīk it]*

ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol-: *"Doğru yolun yolcusu olmak, Hak yolun yolcusu olmak.".*

Ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol
Şerīʿat çarḫınuñ māh-ı nevi ol *(Mes. 5, Mıs. 141). [ṭarīḳ-i müstaḳīmüñ rehrevi ol]*

ṭarīḳ-ı remz: *İşaret yolu, üstü kapalı.*

Bu resm ile şehenşeh söz iderdi
Ṭarīḳ-ı remz ile ʿöẕrin dilerdi *(Mes. 117, Mıs. 34). [ṭarīḳ-ı remz ile]*

ṭarluġ: *Darlık.*

Geneşdür adı ʿālem **ṭarluġına**
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına *(Mes. 2, Mıs. 143). [ṭarluġına, -ı, -(n)a]*

tarriḳū: *"Yol verin" anlama gelen Arapça bir söz.*

Urur bunlar ayaġına anuñ ser
Öñince Rūḫ-ı Ḳudsi **tarriḳū** dir *(Mes. 8, Mıs. 58). [tarriḳū]*

tārumār ol-: *Dağılmak, savrulmak.*

Ne ʿanber ki olmaya aña niṣār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol *(Mes. 17, Mıs. 134). [tārumār olsun, -sun]*

taş: *Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.*

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 36). [ṭaş]

Ḳara ṭaşı gehī gevher idersin
Ḳurı ney içini şekker idersin (Mes. 3, Mıs. 55). [ṭaşı, -ı]

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Ṣıvanmış balcıġ idi misk-i ezfer (Mes. 20, Mıs. 65). [ṭaşı, -ı]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [ṭaşı, -ı]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 81). [ṭaşı, -ı]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [ṭaşı, -ı]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 56). [ṭaş]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 104). [ṭaşı, -ı]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi ṣuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 48). [taşı, -ı]

Doḳınduġında ṭaşa şeh gemisi
Dağılduġında cümle ādemīsi (Mes. 34, Mıs. 37). [ṭaşa, -a]

Döker her yaña her dürlü ḳumāşı
Ṣatar luṭf ile ol her cins taşı (Mes. 34, Mıs. 118). [taşı, -ı]

Görür bir ḳaṣr kim māḫ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 44). [ṭaşı, -ı]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 94). [ṭaşı, -ı]

İdicek āh ṭaġı germ iderdi
Gözinüñ yaşı ṭaşı nerm iderdi (Mes. 73, Mıs. 18). [ṭaşı, -ı]

Çeküben ḫançerüñ ḳıl sīnemi çāk
Ki bālīnüm ola ṭaş bisterüm ḫāk (Mes. 78, Mıs. 6). [ṭaş]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 28). [ṭaşı, -ı]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [ṭaşı, -ı]

taş: *Dış, vücut beden.*

Şefāʿatci baña olsun Muḥammed
İçüm ṭaşum pür olsun nūr-ı Aḥmed (Mes. 8, Mıs. 214). [ṭaşum, -um]

Degül ḫālī sözüñüz maşlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 38). [taşı, -ı]

taşa ur-: *Taşa çarpmak.*

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup **ṭaşa urdı** *(Mes. 31, Mıs. 26). [ṭaşa urdı]*

taşadduḳ it-: *Sadaka olarak vermek.*

Taşadduḳ idicegez māl-i Ḳārūn
Olurdı ḫarc ḳapusında ol gün *(Mes. 19, Mıs. 109). [taşadduḳ idicegez, -iceg, -ez]*

taşavvur it-: *Zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek; düşünmek.*

Ne kimse ḥükmiñi ider taşavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür *(Mes. 3, Mıs. 85). [taşavvur ider, -er]*

taşdīḳ: *Doğru ve yerinde bularak kabul etme, onaylama, onama, tasvip etme.*

Var idi gönli içre çünki **taṣdīḳ**
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ *(Mes. 12, Mıs. 23). [taṣdīḳ]*

taṣdīk it-: *Doğrulamak, kabul etmek, onaylamak.*

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ *(Mes. 5, Mıs. 11). [taṣdīk itmekde, -mek, -de]*

tās-ı gerdūn: *Dünya tası II gökyüzü.*

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem **ṭās-ı gerdūn** *(Mes. 148, Mıs. 126). [ṭās-ı gerdūn]*

taşı yāḳūt ṭopraġı zer ḳıl-: *Taşı yakut toprağı altın yapmak.*

Ki ger ḳılsa naẓar ol pāk-gevher
Ṭaşı yāḳūt ḳılur ṭopraġı zer *(Mes. 1, Mıs. 58). [ṭaşı yāḳūt ṭopraġı zer ḳılur, -ur]*

taşra: *Bir şeyin dış tarafı, dışarı, hariç.*

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 25). [taşra]

Şehüñ ṭaşra ḳurıldı bārgāhı
İletdiler nevāziş birle şāhı (Mes. 26, Mıs. 21). [taşra]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Şanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 91). [taşra]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 235). [taşra]

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 81). [ṭāşra]

Revān ṭurdı yirinden gönli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 86). [taşra]

Meger bir gün ki olmışdı hümāyūn
Şehirden **ṭaşra** Cemşīd oldı bīrün *(Mes. 130, Mıs. 30). [ṭaşra]*

taşra çıḳ-: *Dışarı çıkmak.*

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 75). [taşra çıḳar, -ar]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Şanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 92). [ṭaşra çıḳdı]

İşāret ḳıldı Gül-berg-i Ṭarīye
Ki di ṭaşra çıḳup ol cevherīye (Mes. 37, Mıs. 122). [ṭaşra çıḳup]

taşt: *Leğen.*

Bu **ṭaşt** içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān *(Mes. 168, Mıs. 105). [taşt]*

tastīr geşte resm-i to der-defter-i şudūr taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā-ḳalem: *"Senin yolun, tören (İslamiyet) gönül defterlerine; adın da kalem ile levhaya (Levh-i Mahfuz'a) yazılmıştır." (Kaynak: Cemşid ü Hurşid, Adnan İnce, TDK, 2000, s.43.).*

Tasṭīr geşte resm-i to der-defter-i şudūr
Taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā-ḳalem *(Kas. 4, Mıs. 4). [tasṭīr geşte resm-i to der-defter-i şudūr taḥrīr geşte ism-i to der levḥ bā-ḳalem]*

taşvīr: *Görüntü, suret, şekil.*

Anuñ **taşvīri** şimdi bende vardur
Şanasın cāndur kim tende vardur *(Mes. 23, Mıs. 99). [taşvīri, -i]*

ṭatlu: *Tatlı.*

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden **ṭatlu** sözi dāstān ḳıl *(Mes. 151, Mıs. 10). [ṭatlu]*

Cemālüñden bulurken **ṭatlu** cānı
Senüñ ile görürken bu cihānı *(Mes. 163, Mıs. 89). [ṭatlu]*

ṭavāf eyle-: *Etrafında dönmek.*

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı *(Mes. 33, Mıs. 3). [ṭavāf eyler idi, -r, -idi-di]*

ṭavāf it-: *Etrafında dolaşmak, çevresinde olmak.*

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı *(Mes. 36, Mıs. 19). [ṭavāf itmek, -mek]*

İrişdi ḳalʿaya anlar çünki pür-ḫavf
Biraz müddet o ḳaşrı itdiler ṭavf *(Mes. 97, Mıs. 54). [ṭavf itdiler, -di, -ler]*

ṭavḳ: *Boyna takılan takı, gerdanlık.*

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda **ṭavḳı** vardur *(Mes. 84, Mıs. 28). [ṭavḳı, -ı]*

ṭavr: *Eda, hareket, suret, tarz.*

Bu **ṭavr** üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī *(Mes. 142, Mıs. 53). [ṭavr]*

ṭāvūs: *Tavus kuşu (âşığın ateşli ahlarının dumanı ve kıvılcımı bağlamında).*

Felek **ṭāvūsı** açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān *(Mes. 67, Mıs. 19). [ṭāvūsı, -ı]*

ṭāvūş u şeh-bāz: *Tavus ve doğan.*

Var idi anda biñ **ṭāvūş u şeh-bāz**
Biri biriyle iderdi pervāz *(Mes. 27, Mıs. 51). [ṭāvūş u şeh-bāz]*

tayan-: *(Birinden, bir şeyden) Güç ve kuvvet almak, ona güvenmek, istinat etmek.*

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe **ṭayanup**
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb *(Gaz. 49, Mıs. 9). [ṭayanup, -up]*

taʿyīn: *Açık, ortada.*

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz **taʿyīndür** bil iy vefādār *(Mes. 104, Mıs. 36). [taʿyīndür, -dür]*

taʿyīn eyle-: *Belirlemek, kararlaştırmak.*

Felekde kendüzüñi eyle taʿyīn
Ki müştāḳuñdur ervaḥ-ı nebiyyīn *(Mes. 8, Mıs. 33). [taʿyīn eyle]*

taʿyīn ol-: *Görevlendirilmek, atanmak.*

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn *(Mes. 8, Mıs. 53). [taʿyīn oldı, -dı]*

tayy it-: *Dürüp bükmek, katlamak.*

Seḫāsını göreydi Ḫātem-i Ṭayy
İderdi kendüzinüñ defterin ṭayy *(Mes. 17, Mıs. 50). [ṭayy iderdi, -er, -di]*

tazallüm it-: *"Zulmetmek, eziyet etmek, haksızlık etmek".*

Şu resme ʿadl ider kim hīç merdüm
İdimez kimseye hergiz taẓallüm *(Mes. 17, Mıs. 38). [taẓallüm idimez, -imez]*

tāze: *Canlı, yeni, körpe.*

Bilesince semen-ruḫsār ḳullar
Ne ḳullar ṣanasın kim tāze güller (Mes. 25, Mıs. 102). [tāze]

Girü çengīler āġaz itdi sāze
Girü evvelki ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 114, Mıs. 56). [tāze]

Muġannīler çü ḳuvvet virdi sāze
Hemān sāʿatde ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 116, Mıs. 2). [tāze]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 32). [tāze]

Leb-i dildāra meyli şeh ḳılurdı
Ruṭabla tāze şeft-ālū alurdı (Mes. 155, Mıs. 254). [tāze]

tāze eyle-: *Yenilemek.*

Çemen içre ṣabūḥī eylediler
Anuñla tāze rūḥı eylediler *(Mes. 154, Mıs. 44). [tāze eylediler, -di, -ler]*

tāze ḥayātı bul-: *Canlanmak, ölü halden diri hale geçmek; canlanmak, dirilmek; sıkıntılardan kurtulmak; isteklerine kavuşmak.*

Eger şeh ide ḥüsn-i iltifātı
Bulur her demde bu tāze ḥayātı *(Mes. 1, Mıs. 56). [tāze ḥayātı bulur, -ur]*

tāze it-: *Tazelemek, yenilemek.*

Hemān maḳhūr ḳıldı düşmenümi
Anuñla **tāze itdi** gülşenümi *(Mes. 152, Mıs. 26). [tāze itdi, -di]*

tâze kıl-: *Yenilemek, tazelendirmek.*

Dil ü cân bâġını ḳılur tâze
Şeb-nem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 5). [tâze ḳılur, -ur]*

tāze ol-: *Tazelenmek, yinelenmek.*

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 4). [tāze oldı, -dı]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine olʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 4). [tāze oldı, -dı]

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı (Mes. 167, Mıs. 21). [tāze oldı, -dı]

taʿẓīm: *Saygı, ihtiram.*

Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm
Öküş **taʿẓīm birle** dilber-i Rūm *(Mes. 114, Mıs. 6). [taʿẓīm birle]*

taʿẓīm ḳıl-: *Büyüklüğünü dile getirmek II hürmet etmek, saygı göstermek, büyük sayıldığını belli edecek şekilde güzel muâmelede bulunmak.*

Ki oldur pādişāh-ı heft iḳlīm
Ḳılur şehler ḳamusı aña taʿẓīm (Mes. 18, Mıs. 108). [taʿẓīm ḳılur, -ur]

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẓīm (Mes. 104, Mıs. 32). [taʿẓīm ḳılalum, -a, -lum]

teʿālā: *Allah cc.*

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden ẕikr-i Mevlā (Mes. 5, Mıs. 37). [teʿālā]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 121). [teʿālā]

teʿālāʾllāh: *"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "mâşallah, ne güzel" mânâsında övgü sözü olarak kullanılır.*

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend *(Mes. 2, Mıs. 65). [teʿālaʾllah]*

tebārek: *Mülk elinde olan Allah mukaddestir. (Mülk suresi 1. ayetten iktibastır).*

Buluban şāh bir rūz-ı mübārek
ʿİnāyet ḳıldı şāha Ḥaḳ tebārek (Mes. 149, Mıs. 2). [tebārek]

Muḳadder böyle kılmış Ḥaḳ tebārek
Biri birisine olsun mübārek (Mes. 153, Mıs. 47). [tebārek]

tecellā it-: *Belirmek, görünmek, ortaya çıkmak.*

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā (Tb. 1, Mıs. 18). [tecellā ideli, -eli]

Oldı nūr ile cihān yüzi münevver çü ṣabā
Ki itdi ḫurşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 10). [tecellā itdi, -di]

Çü ṣubḥ oldı āftāb itdi tecellā
Ḳamu pür-nūr oldı ṭaġ u ṣaḥrā (Mes. 67, Mıs. 15). [tecellā itdi, -di]

Girü mihr-i Cihān itdi tecellā
Cihān yüzinde nūrı oldı peydā (Mes. 105, Mıs. 1). [tecellā itdi, -di]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 1). [tecellā itdi, -di]

tecellī: *Işık, parlaklık, cila.*

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa **tecellī** oldı meşhūr *(Mes. 167, Mıs. 90). [tecellī]*

tecellī eyle-: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh *(Mes. 20, Mıs. 74). [tecellī eyledi]*

tecellī it-: *Ortaya çıkmak, görünmek.*

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 14). [tecellī ide, -e]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 54). [tecellī ide, -e]

Tamām olubanı ḥüsn ü kemāli
Tecellī itdi dünyāya cemāli (Mes. 169, Mıs. 56). [tecellī itdi, -di]

tecellī ḳıl-: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

Ne olur şimdiki demde gör iy şāh
Bu yire ger **tecellī ḳıla** ol māh *(Mes. 142, Mıs. 50). [tecellī ḳıla, -a]*

tedbīr: *Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.*

Didi kim iy semen-ber ʿaḳluñı dir
Görelüm kim nedür bu işe tedbīr (Mes. 22, Mıs. 52). [tedbīr]

Şehenşāha bu iş tedbīri müşkil
Geñezlükle bu iş olmaya ḥāṣıl (Mes. 24, Mıs. 13). [tedbīri, -i]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 35). [tedbīr]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 81). [tedbīri, -i]

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde teʾḫīr (Mes. 104, Mıs. 15). [tedbīr]

Bu tedbīri çün işitdi şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 104, Mıs. 37). [tedbīri, -i]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 39). [tedbīri, -i]

Yirinden ṭurdı geldi ḫātırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 14). [tedbīre, -e]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Ḳayṣer
Göñülden Efsere ol āferīn der (Mes. 121, Mıs. 77). [tedbīri, -i]

Ezelden her neyise emr-i taḳdīr
Ol olur aṣṣı itmez aña tedbīr (Mes. 148, Mıs. 54). [tedbīr]

Çü tedbīrine olmışlardı māyil
Rızā resmi hemān dem oldı ḥāṣıl (Mes. 154, Mıs. 119). [tedbīrine, -i, -n, -e]

Senüñle ḳılalum ʿazm-i Ḫıṭā biz
Bu tedbīri iñen şanma ḫaṭāsuz (Mes. 163, Mıs. 128). [tedbīri, -i]

Müvecceh gördi bu tedbīri ġāyet
Bu tedbīr ile cānı oldı rāḥat (Mes. 104, Mıs. 40). [tedbīr ile]

tedbīr eyle-: *Önlem almak ll Çare bul.*

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 32). [tedbīr eyle]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 23). [tedbīr eyle]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 71). [tedbīr eyle]

Çü ḳullar bunı tedbīr eylediler
Gelüben şāha taḳrīr eylediler (Mes. 22, Mıs. 21). [tedbīr eylediler]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 46). [tedbīr eyler, -r]

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 23). [tedbīr eyleye]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿḫīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 137). [tedbīr eyleyelüm, -ye, -lüm]

tedbīr it-: *Önlem almak; hazırlanmak.*

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾḫir idesin (Mes. 121, Mıs. 51). [tedbīr idesin, -e, -sin]

Revā görürem aña sen ne dirsin
Bu işde di nice tedbīr idersin (Mes. 153, Mıs. 18). [tedbīr idersin, -er, -sin]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 12). [tedbīr idüñ, -üñ]

Çü cāndan ʿaşḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ fiġān itmek (Gaz. 5, Mıs. 12). [tedbīr it]

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾḫīr (Mes. 87, Mıs. 25). [tedbīr itdük, -dü, -k]

tedbīr ḳıl-: *Tedbir almak.*

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾḫīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 87). [tedbīr ḳılmak, -mak]

Cihānuñ ḥāli böyledür bilüñ siz
Eyü tedbīr aña göre ḳıluñ siz (Mes. 31, Mıs. 36).
[tedbīr ḳıluñ, -uñ]

Ḳıluram şöyle ben buña ne tedbīr
Ne oġul ḥāṣıl olur ne ḫō pīr (Mes. 25, Mıs. 85).
[tedbīr ḳıluram, -ur, -am]

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 36).
[tedbīrini ḳılalum, -a, -lum]

tedbīr ol-: *Tedbir almak. Önlem almak, bir şeyi sağlayacak ya da önleyecek bir yola başvurmak.*

Nigārā böyle gerek ki ola tedbīr
Ki binümle bulışa māder-i pīr *(Mes. 163, Mıs. 125). [tedbīr ola, -a]*

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾḫīr *(Mes. 86, Mıs. 7). [tedbīr ola]*

tedbir ü naẓar: *Önlem ve bakış.*

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli **tedbir ü naẓar** var *(Mes. 122, Mıs. 64). [tedbir ü naẓar]*

tedbīr-i cān it-: *Can tedbiri almak, canı korumak.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek **tedbīr-i cān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 6). [tedbīr-i cān itmek, -mek-mek]*

teʿemmül eyle-: *İyice, etraflıca düşünme. Derin derin düşünme.*

Çü Ḳayṣer şāh işitdi bu ḫiṭābı
Teʿemmül eyleyüp virdi cevābı *(Mes. 122, Mıs. 42). [teʿemmül eyleyüp, -yüp]*

teʾessüf yi-: *Zorlanmaz, zahmet çekmez; üzülmez, kederlenmez.*

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf *(Mes. 2, Mıs. 52). [teʾessüf yimez, -mez]*

tefekkür ḳıl-: *Fikretmek, derin düşünmek.*

Bu sözden Ḳayṣerüñ göñli oldı pür-ġam
Tefekkür ḳıldı bir dem oldı epsem *(Mes. 126, Mıs. 52). [tefekkür ḳıldı]*

tefekkür ḳıl-: *Derin düşünmek || Hakikâti, asıl manayı anlamaya veya keşfe çalışmak.*

Ne kimse ḥükmiñi ider taṣavvur
Ne kimse fiʿlüñi ḳılur tefekkür *(Mes. 3, Mıs. 86). [tefekkür ḳılur, -ur]*

teferrüc eyle-: *Seyretmek, izlemek, bakmak.*

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc *(Mes. 31, Mıs. 13). [teferrüc eylerken, -r, -ken]*

teferrüc it-: *Dolaşmak, gezmek.*

Şehenşeh seyriderken o bāġı
Teferrüc ider iken ṣol u sağı *(Mes. 20, Mıs. 62). [teferrüc ider iken, -er, -iken]*

teferrüc ḳıl-: *Ferahlama, içi açılma, gamı gitme veya eğlenmek için gezinti yapmak.*

Teferrüc ḳılmaġa giderdi her gün
Gerekse gündüz olsun u gerek dün *(Mes. 141, Mıs. 11). [teferrüc ḳılmaġa, -maġ, -a]*

tefsīr-i ʿaşḳ: *Aşkın yorumu, aşkın yorumlayıcısı.*

Gel iy gūyendesi **tefsīr-i ʿaşḳuñ**
Nicedür söyle sen taʿbīr-i ʿaşḳuñ *(Mes. 115, Mıs. 1). [tefsīr-i ʿaşḳuñ, -uñ]*

tefsīr-i zībā it-: *Güzeli [elbiseyi] açmak. Gizli, örtülü, mestur bir şeyi açmak anlamında.*

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā *(Mes. 62, Mıs. 1). [tefsīr-i zībā itdi, -di]*

tehī: *Boş.*

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan **tehī** vü hem ṭoludur *(Mes. 2, Mıs. 156). [tehī]*

teʾḫīr: *Sonraya bırakma, geriye bakma, geciktirme, geciktirilme.*

Gerekdür şöyle bil iy şāh tedbīr
Gerekmez kim ola bu işde **teʾḫīr** *(Mes. 104, Mıs. 16). [teʾḫīr]*

teʾḫīr eyle-: *Sonraya bırakmak.*

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 31).
[teʾḫīr eyle]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿẖīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 138). [teʿẖīr eyleyelüm, -ye, -lüm]

teʾẖir it-: *Ertelemek; geciktirmek.*

Gerekdür bu işe tedbīr idesin
Gerekmez bu işe teʾẖir idesin (Mes. 121, Mıs. 52). [teʾẖir idesin, -e, -sin]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾẖīr (Mes. 126, Mıs. 24). [teʾẖīr itme]

teʾẖīr ḳıl-: *Ertelemek, sonraya bırakmak.*

Ne kim itdük ise senüñle tedbīr
Gerekmez kim ḳılavuz anı teʾẖīr (Mes. 87, Mıs. 26). [teʾẖīr ḳılavuz, -avuz]

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾẖīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 88). [teʾẖīr ḳılmak, -mak]

teʾẖīr ol-: *Ertelemek, sonraya bırakmak, geciktirmek.*

Didi şāha gerek bu işde ola tedbīr
Gerekmez kim bu işde ola teʾẖīr *(Mes. 86, Mıs. 8). [teʾẖīr ola]*

tek: *Yeter ki, yalnız.*

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [tek]

Didi ol ḳorḫudan ḳorḫar ḳamu cān
Eyitdi hicrüñ olmasun tek iy ḫān (Mes. 47, Mıs. 38). [tek]

Senüñle bile olayın tek iy cān
Senüñdür neyler iseñ eyle fermān (Mes. 164, Mıs. 17). [tek]

tek: *Gibi.*

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ **tek** ḳarārumuz *(Gaz. 26, Mıs. 4). [tek]*

teklīf ol-: *Teklif etmek.*

Aña **teklīf olur** kim yite ṭāḳat
Çü ṭāḳat yitmeye olmaz iṭāʿat *(Mes. 142, Mıs. 69). [teklīf olur, -ur]*

teklīfi ḳıl-: *Teklif etmek, önermek, teklifte bulunmak.*

Niçün baña bu **teklīfi ḳılursın**
Gice ḫurşīd olmaz ḫod bilürsin *(Mes. 142, Mıs. 67). [teklīfi ḳılursın, -ur, -sın]*

tekrār: *Yeniden, yine.*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 18). [tekrār]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 74). [tekrār]

tekye ḳıl-: *-Dayanmak, güvenmek, itimat etmek.*

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl **tekye ḳılma** rüzgārı *(Mes. 168, Mıs. 84). [tekye ḳılma, -ma]*

tekyegāhum ol-: *Oturacağı yer olmak, mekan olmak, dayanacak yeri olmak.*

Görüp himmet iderse baña şāhum
Firāz-ı ʿarş olur tekyegāhum *(Mes. 169, Mıs. 84). [tekyegāhum olur, -ur]*

telaṭṭuf: *Nazik davranma, lütuf ve incelikle muamele etme.*

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı *(Mes. 8, Mıs. 94). [telaṭṭuf]*

tem ol-: *Son olma II Peygamberlerin sonuncusu olma.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem *(Kas. 4, Mıs. 22). [tem oldı, -dı]*

temāmet: *Tam; bütün.*

Bi-ḥamdi'llāh ki irüp Ḥaḳdan ʿināyet
Bu ebyātı tamām itdüñ **temāmet** *(Mes. 169, Mıs. 28). [temāmet]*

temannā it-: *İstemek, ummak, beklemek.*

Şeh itdükçe ruḫ-ı yāri temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā *(Mes. 155, Mıs. 256). [temannā iderdi, -er, -di]*

temāşā eyle-: *Seyretmek.*

Temāşā eyleyüp şeh hüsni bāġın
Nigārınuñ revān çözdi ḳuşaġın *(Mes. 155, Mıs. 257). [temāşā eyleyüp, -yüp]*

temāşā it-: *Gezip dolaşmak, seyretmek.*

Bu iki hāşlarla ʿazm-i ṣaḥrā
Ḳıluban her yana itdi temāşā *(Mes. 141, Mıs. 14). [temāşā itdi, -di]*

Şeh itdükçe ruḫ-ı yāri temāşā
Lebinden şekker iderdi temannā *(Mes. 155, Mıs. 255). [temāşā itdükçe, -dük, -çe]*

temāşā ḳıl-: *Seyretmek, bakmak.*

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā *(Mes. 118, Mıs. 44). [temāşā ḳılmaġa, -maġ, -a]*

temāşā ḳıl-: *Seyre çıkmak, gezmek, dolaşmak.*

Ḳażāyile meger ol gice Efser
Temāşā ḳılmaġa ṣaḥrāyı ister *(Mes. 141, Mıs. 2). [temāşā ḳılmaġa, -maġ, -a]*

temāşā ol-: *Seyretmek, bakmak.*

Eger bu bāġa olursa güẕāruñ
Temāşā olsun ol bāġ içre kāruñ *(Mes. 71, Mıs. 32). [temāşā olsun, -sun]*

temāşāgāh: *Temaşa edilen, izlenilen yer.*

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 12). [temāşāgāh]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 38). [temāşāgāhı, -ı]

temāşāya çıḳ-: *Gezip dolaşmaya çıkmak.*

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra *(Mes. 27, Mıs. 91). [temāşāya çıḳdı]*

temcīd: *Ar. Ululama, yüceltme.*

Senüñ tevḥīdüñ iden diller içün
Senüñ **temcīdüñ** iden diller içün *(Mes. 6, Mıs. 198). [temcīdüñ, -üñ]*

temennā: *Arzu, istek, temenni.*

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl *(Mes. 26, Mıs. 38). [temennāñı, -ñ, -ı]*

temennā ḳıl-: *Istemek, arzulamak.*

Senüñçün oldı çün dünyā vü ʿuḳbā
Demidür ḳıl murāduñı temennā *(Mes. 8, Mıs. 144). [temennā ḳıl]*

temenni: *Dilek.*

Bu ṭavr üzre budur şimdi **temennī**
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī *(Mes. 142, Mıs. 53). [temennī]*

temevvüc ḳıl-: *Dalgalanmak.*

Şeh eylerken o deryāyı teferrüc
Ḳılur añsuzda ol deryā temevvüc *(Mes. 31, Mıs. 14). [temevvüc ḳılur, -ur]*

ten: *Far. Beden, cisim, gövde, vücut.*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ki ölmiş iken cān gelür (Gaz. 36, Mıs. 2). [ten]

Dil ü cān ol leb-i mercānı ister
Ṣanasın mürde tendür cānı ister (Gaz. 43, Mıs. 2). [tendür, -dür]

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına ṭutuşur ten (Mes. 21, Mıs. 16). [ten]

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi (Mes. 21, Mıs. 94). [tenümi, -ümi]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 100). [tende, -de]

Teni başdan başa gül-berg-i nesrīn
Saçı başdan başa pür-tāb u pür-çīn (Mes. 23, Mıs. 41). [teni, -i]

Niçün gitmek diler cān bigi tenden
Gider mi ölmeyince cān bedenden (Mes. 25, Mıs. 19). [tenden, -den]

Nolaydı bu baña cānān olaydı
Ben aña ten o baña cān olaydı (Mes. 27, Mıs. 104). [ten]

Temāşāya çü çıḳdı ol cān ṭaşra
Ṣanasın çıḳdı tenden cān ṭaşra (Mes. 27, Mıs. 92). [tenden, -den]

Dönüp Mihrāba didi iy suḫan-dān
Müdebbirler ḳamu tendür ṭapuñ cān (Mes. 27, Mıs. 136). [tendür, -dür]

Teni başdan başa ṭoñuz ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır (Mes. 29, Mıs. 25). [teni, -i]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [ten]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [ten]

Dün ü gün eylemekden āh u nāle
Teni incelüben dönmiş hilāle (Mes. 85, Mıs. 12). [teni, -i]

Dün ü gün eylemekden āh ü nāle
Tenüm incelüben döndi hilāle (Mes. 90, Mıs. 26). [tenüm, -üm]

Belā vü miḥnet ile ġamdan iy dost
Hilāle döndi incelüp ten iy dost (Mes. 97, Mıs. 82). [ten]

Bu ḳız cāndur saña sen ḫod aña ten
Ḳoma kim senden ala cānı düşmen (Mes. 109, Mıs. 9). [ten]

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 31). [tenler, -ler]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 259). [teninden, -i, -(n)den]

Ḳabāsın çün teninden eyledi dūr
Güneş nūrı teninden oldı meşhūr (Mes. 155, Mıs. 260). [teninden, -i, -n, -den]

Saña ben ten baña sen cānsın iy cān
Olabilür mi gövde hiç bī-cān (Mes. 164, Mıs. 9). [ten]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 25). [teni, -i]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [ten]

teng: *(Fa.) Ağız, dar ağız, küçük ağız.*

Revān Şekker eline aldı çengi
Ṣanasın şekkerin açıldı tengi (Mes. 50, Mıs. 4). [tengi]

İşitdi Efser çü Mihrābuñ ḫiṭābın
Şeker tengin açup virdi cevābın (Mes. 106, Mıs. 2). [tengin, -in]

Lebinden aldı ol şāh-ı hünerver
Şeker tengin bulup ḳand-i mükerrer (Mes. 155, Mıs. 212). [tengin, -in]

teng: *Dar II Küçük.*

Ḫalāṣ itdi o laʿli seng içinden
Çıḳārdı şekkeri ṣan **teng** içinden *(Mes. 114, Mıs. 44). [teng]*

teng: *Dar II sıkıntılı.*

Niçün ol şekker ola teng içinde
Niçün ol gevher ola seng içinde (Mes. 104, Mıs. 13). [teng]

Ṣanasın laʿl durur seng içinde
Ṣanasın kim şekerdür teng içinde (Mes. 114, Mıs. 14). [teng]

teng eyle-: *Dar hâle getirmek, darlaştırmak.*

Dilermiş kim gelüben eyleye ceng
Ki Rūmı başumuza eyleye teng *(Mes. 129, Mıs. 18). [teng eyleye, -ye]*

teng it-: *Dar etmek; birini çok sıkıntıya sokmak, her yönden sıkıştırmak.*

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Şāmı anuñ **teng ideyin** *(Mes. 129, Mıs. 32). [teng ideyin, -e, -yin]*

teng ḳıl-: *Dar etmek.*

Ki varup Şādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 74). [teng ḳıla, -a]

Ki sinüñle gelüben eyleye ceng
Ḳıla iḳlīm-i Şāmı başuña teng (Mes. 147, Mıs. 20). [teng ḳıla, -a]

Varuban anlar ile ceng ḳılsun
Ḳamuya illerini teng ḳılsun (Mes. 128, Mıs. 32). [teng ḳılsun, -sun]

teng-i şekker: *1) şeker balyası 2) Sevgilinin dudağı.*

Söze geldi hemān meh-rūy Efser
Diliyle şankim açdı **teng-i şekker** *(Mes. 108, Mıs. 2). [teng-i şekker]*

tengini boz-: *Sıkıntıyı gidermek, genişletmek.*

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 3). [tengini bozdı, -dı]

Dil açup şekkerüñ tengini bozdı
Ne şekker gevherüñ tengini bozdı (Mes. 139, Mıs. 4). [tengini bozdı, -dı]

tenhā: *Far. 1. Yalnız, vahit. 2. Hali, insandan hali, ıssız.*

Gel iy raḥmetden isteyen naṣībi
Ne söyler diñle bu tenhā ġarībi (Mes. 5, Mıs. 2). [tenhā]

Melik Cemşīde çün ʿaşḳ oldı peydā
Ḳıġırdı ḳatına Mihrābı tenhā (Mes. 23, Mıs. 22). [tenhā]

Ki şeh gördi ki oġlı oldı şeydā
Ḳıġırdı luṭf ile Mihrābı tenhā (Mes. 25, Mıs. 70). [tenhā]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 9). [tenhā]

Girüp bir keştīye tenhā şehenşāh
Şanasın burc-ı ābīde durur māh (Mes. 31, Mıs. 9). [tenhā]

Yimiş aġacıyidi ḳamu şaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 56). [tenhā]

Melik tenhā girüp bir ḫalvet içre
Oturdı derd ü ġamla miḥnet içre (Mes. 38, Mıs. 21). [tenhā]

Ḳıġırdı Şekkeri ḳatına ṭenhā
Öküş luṭf ile eyledi müdārā (Mes. 45, Mıs. 7). [ṭenhā]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 3). [tenhā]

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmış idi ġam-ḫvâr (Tb. 1, Mıs. 69). [tenhā]

tenhā ḳal-: *Yalnız kalmak.*

Gidüp Mihrāb ikisi ḳaldı tenhā
Sevincinden şehenşeh oldı şeydā *(Mes. 155, Mıs. 121). [tenhā ḳaldı, -dı]*

tenhā ko-: *Yalnız bırakmak.*

Bu ḳızı ḳoma iy meh-rūy tenhā
Buña bir māh-rūyı eyle hem-tā *(Mes. 107, Mıs. 5). [tenhā ḳoma]*

tenhā ol-: *Yalnız kalmak, baş başa kalmak.*

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 2). [tenhā olasın, -a, -sın]

Tağılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 5). [tenhā oldı, -dı]

teni vü āleti: *"Beden ve eşyası".*

Teni vü āleti olmış idi pür-nūr
Anı ʿālemde kimse görmemişdür *(Mes. 8, Mıs. 45). [teni vü āleti, -i-i]*

tenzīl: *İndirmek (Vahiy indirmek bağlamında).*

Daḫı ʿİsāya inen İncīl ḥaḳḳı
Anuñiçün inen **tenzīl** ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 230). [tenzīl]*

ter: *Yeni, taze.*

Bile almış idi şāh-ı hünerver
Bir iki şulu **ter** pākīze gevher *(Mes. 40, Mıs. 84). [ter]*

ter it-: *Islatmak II gözyaşı döktürmek.*

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter *(Mes. 84, Mıs. 17). [ter idüben, -üben]*

ter ḳıl-: *Nemlendirmek, ıslatmak.*

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 18). [ter ḳıldı]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 40). [ter ḳılurdı, -ur, -dı]

teraḥḥum eyle-: *Merhamet edeceksen.*

Baña **teraḥḥum eyleseñ** iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 9). [teraḥḥum eyleseñ]*

terāne it-: *Şarkı, nağme söylemek.*

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne *(Mes. 151, Mıs. 2). [terāne ider, -er]*

terāne it-: *Şarkı, nağme söylemek.*

Bu resme ṣoḥbet ü ʿayş şehāne
İdüp her yañada muṭrib terāne *(Mes. 20, Mıs. 40). [terāne idüp, -üp]*

terceme it-: *Tercüme etmek, çevirmek.*

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden *(Mes. 169, Mıs. 33). [terceme idüben, -üben]*

tercīʿ-bend: *UyaklarıGaz. biçiminde düzenlenmiş vasıta denen beyit ile birbirine bağlanmasından oluşan bir nazım biçimi.*

Çü geldi ʿaḳlı cāndan oluban şād
Bu tercīʿ-bende fi'l-ḥāl itdi bünyād (Mes. 47, Mıs. 68). [tercīʿ-bende]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 1). [tercīʿ-bendi, -i]

terk: *Bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak.*

Dönüp şeh dir ki **terkini** bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ *(Mes. 31, Mıs. 71). [terkini, -i, -ni]*

terk eyle-: *Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.*

Nice terk eyleyeyüm kūyuñı sinüñ dilberā
Çün iki ʿālemde oldur ravża-i Rıżvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 9). [terk eyleyeyüm]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 31). [terk eyleyüp]

terk it-: *Vazgeçmek, bırakmak.*

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 18). [terk ide]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 18). [terk idenler, -en, -ler]

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem tezcek cihānı (Mes. 21, Mıs. 52). [terk iderem, -er, -em]

Anuñçün terk idersin bu diyārı
Anuñ içün ḳılursın eşk-bārī (Mes. 163, Mıs. 25). [terk idersin, -er, -sin]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 18). [terk idüp, -üp]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [terk itsem, -se, -m-se, -m]

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 9). [terk itsem, -se, -m-se, -m]

terk ḳıl-: *Terk etmek II Bırakmak, ayrılmak, vazgeçmek.*

Çü şeh göñline düşdi şevḳ-i yārı
Diledi kim ḳıla terk ol diyārı (Mes. 31, Mıs. 2). [terk ḳıla, -a]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 23). [terk ḳıldum]

terk-i ʿalāka: *İlgiyi kesmek.*

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam **terk-i ʿalāka** *(Gaz. 51, Mıs. 4). [terk-i ʿalāka]*

terk-i ʿalāyıḳ eyle-: *Dünya bağını terk etmek, koparmak.*

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḫudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ *(Mes. 4, Mıs. 5). [terk-i ʿalāyıḳ eyleyüp, -yüp]*

terk-i ʿalāyık it-: *İlgi ve alakayı kesmek.*

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık *(Mes. 11, Mıs. 28). [terk-i ʿalāyık itdi]*

terk-i cān ḳıl-: *Canı terk etmek.*

Nola iy Mihrāb **terk-i cān ḳılasın**
Bu ben ḫaste-dile dermān ḳılasın *(Mes. 36, Mıs. 23). [terk-i cān ḳılasın, -a, -sın]*

terk-i cihān it-: *Dünyayı terk etmek. || Ölmek.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur **terk-i cihān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 10). [terk-i cihān itmek, -mek-mek]*

terk-i neng ü nām it-: *Şan ve şöhreti terk etmek.*

Gerekdür **terk-i neng ü nām idesin**
Ṣabāḥın ʿömrüñüñ sen şām idesin *(Mes. 46, Mıs. 43). [terk-i neng ü nām idesin]*

terk-i ser ḳıl-: *Deyim. Kendini feda etmek, ölümü göze almak.*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 5). [terk-i ser ḳılup, -up]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 63). [terk-i ser ḳılup, -up]

terkim ur-: *Terketmek, bırakmak.*

ʿAceb bilsem ki benden sen ne gördüñ
Ki bir sāʿatde binüm terkim urduñ (Mes. 163, Mıs. 32). [terkim urduñ, -du, -ñ]

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 56). [terkin uralum, -a, -lum]

Senüñ ʿaşḳuñ düşüp cānına anuñ
Hemān dem terkin urdı bu cihānuñ (Mes. 45, Mıs. 56). [terkin urdı]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 92). [terküñ urup, -up]

tesbīḥ: *Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.*

Senüñ emrüñle dönerler felekler
Senüñ **tesbīḥüñ** oḳırlar melekler *(Mes. 3, Mıs. 106). [tesbīḥüñ, -üñ]*

tesbīḥ it-: *Anmak, hatırlamak.*

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi **tesbīḥ ider**
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal *(Kas. 2, Mıs. 7). [tesbīḥ ider, -er]*

tesbīḥ ü tehlīl it-: *"Sübhânallah" sözünü söyleyerek Allah'ı yüceltme ve tenzih etme, Allah'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme ve "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur" mânâsındaki "lâ ilâhe illallah" sözünü söylemek.*

Ḳamuya andan irer raḥmeti bil
Hemīşe aña it tesbīḥ ü tehlīl (Mes. 5, Mıs. 210). [tesbīḥ ü tehlīl it]

teshīr: *Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.*

Süleymān-ı nebī **tesḫīriyiçün**
Anuñ emrindeki taḫrīriyiçün *(Mes. 6, Mıs. 213). [tesḫīriyiçün, -iyiçün]*

teshīr-i salṭanat: *"Saltanattın etkisi, hükümdarlığının tesiri".*

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem *(Kas. 5, Mıs. 18). [tesḫīr-i salṭanatda, -da]*

teʿsīr: *Bir nesnenin, bir halin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, etki.*

Ḳıluban mihr **teʿsīrini** peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā *(Mes. 3, Mıs. 63). [teʿsīrini, -i, -(n)i]*

teskīn eyle-: *Sakinleştirmek, yatıştırmak.*

ʿAşḳ āteşin eylemeye teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Tb. 1, Mıs. 101). [teskīn eylemeye, -me, -ye]*

teşne: *Susamış || çok istekli, çok hevesli, çok arzulu; âşık.*

Dil ü cān ölmiş iken **teşnelikden**
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm *(Gaz. 41, Mıs. 3). [teşnelikden, -lik, -den]*

teşne it-: *Susamış, arzulu, istekli olmak.*

Verd-i ḫoş-bū özini **teşne idermiş** yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(Gaz. 34, Mıs. 9). [teşne idermiş, -er, -miş]*

teşne-leb ḳal-: *Dudakları susuz kalmak.*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ *(Gaz. 44, Mıs. 4). [teşne-leb ḳaldum, -du, -m]*

teşnelik: *Susamışlık.*

Ölme iy cān **teşnelikden** āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(Gaz. 37, Mıs. 1). [teşnelikden, -den]*

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 3). [teşnelikden, -den]*

tevaḳḳuʿ eyle-: *Beklememek,ümit etmemek,arzulamamak.*

Luṭfun **tevaḳḳuʿ eyleyüben** raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(Kas. 1, Mıs. 57). [tevaḳḳuʿ eyleyüben, -(y)üben]*

tevārih: *Tarihler.*

Ḳılup geçmiş **tevāriḫden** rivāyet
Bu resme eylemiş idi ḥikāyet *(Mes. 19, Mıs. 89). [tevāriḫden, -den]*

tevażżu: *Alçak gönüllü olmak.*

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḫudā ẕikrin giderme hīç dilden *(Mes. 30, Mıs. 29). [tevażżuʿ]*

tevażżuʿ eyle-: *Alçak gönüllülük yapmak.*

Tevażżuʿ eyledi çoḳ Ḫūr-zāde
Bile oturdı taḫta şāhzāde (Mes. 27, Mıs. 177). [tevażżuʿ eyledi, -di]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 38). [tevażżuʿ eyledi, -di]

tevekkül ḳıl-: *Allah'a güvenmek; kadere rıza göstermek.*

Sıġındum Tañrıya ḳıldum tevekkül
Ne kim gelür ise itdüm taḥammül *(Mes. 126, Mıs. 47). [tevekkül ḳıldum]*

tevfīḳ: *Allah'ın yardımı.*

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña müstaḳīm eyle ṭarīkum (Mes. 1, Mıs. 7). [tevfīḳuñ, -un]

Bizi nūruñla eylegil münevver
Bize tevfīki hem eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 40). [tevfīki, -i]

tevḥīd: *Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde tek kabul edip; aynı şekilde zatında, sıfatlarında ve fiillerinde başka hiçbir şeyi, kimseyi ona ortak koşmamak.*

Senüñ **tevḥīdüñ** iden diller içün
Senüñ temcīdüñ iden diller içün *(Mes. 6, Mıs. 197). [tevḥīdüñ, -üñ]*

tevrat: *Ar. Hazret-i Musa Aleyhiselâma nazil olan kitâb-ı semâvî.*

Daḫı aña inen **Tevrāt** ḥaḳḳı
Anuñ içindeki āyāt ḥaḳḳı *(Mes. 6, Mıs. 221). [tevrāt]*

tezcek: *Çabucak, hemen.*

Saña olsun ḥayāt-ı cāvidānī
Ki ben terk iderem **tezcek** cihānı *(Mes. 21, Mıs. 52). [tezcek]*

ticāret: *Kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği.*

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend *(Mes. 30, Mıs. 32). [ticāretde, -de]*

ticāret it-: *Alışveriş yapmak, para kazanmak.*

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı baḫt ile devlet *(Mes. 34, Mıs. 83). [ticāret ḳıldum, -du, -m]*

Didi ne aṣṣı ki idersin ticāret
Eyitdi ḳapuña irdüm selāmet *(Mes. 47, Mıs. 43). [ticāret idersin, -er, -sin]*

ticāret ḳıl-: *Alım satım yapıp kar etmek.*

Çıḳuban Çīnden ḳılmış ticāret
Gelüpdür bunda ol saġ u selāmet (Mes. 35, Mıs. 23). [ticāret ḳılmış, -mış]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 42). [ṭicāret ḳıluban]

ṭıfl: *Çocuk, küçük, yavru.*

Daḫı **ṭıfl** iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli *(Mes. 7, Mıs. 55). [ṭıfl]*

tīġ: *Far. Kılıç.*

Ḫātemle oldı dehre şeh gerçi kim Süleymān
Tesḫīr-i salṭanatda tīġ oldı saña ḫātem (Kas. 5, Mıs. 18). [tīġ]

Alup tīġ ile anlaruñ ḥiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 37). [tīġ]

Hemān çekdi şehenşāh tīġ-i bürrān
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān (Mes. 29, Mıs. 66). [tīġi, -i]

Hemān Ḳayṣer eline aldı bir tīġ
Ki rūşen oldı anuñla deşt ü hem tīġ (Mes. 120, Mıs. 37). [tīġ]

Şu deñlü zengibāre ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ (Mes. 148, Mıs. 5). [tīġ]

Şu deñlü eylediler tīġ bārān
Ki ol deñlü aḳıtmaz mīġ bārān (Mes. 148, Mıs. 109). [tīġ]

İḳlīm-i ḥüsni dutdı ġamzeyle ṣanasın kim
Tīġ ile cāna oldı mülk-i cihān müsellem (Kas. 5, Mıs. 66). [tīġ ile]

tīġ çek-: *Kılıç çekmek, kılıcı saldırmak için kınından çıkarmak.*

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ *(Mes. 17, Mıs. 67). [tīġ çekse]*

tīġ u teber: *Kılıç ve balta.*

Bunuñ ḥükminden ol kim ṭarta gerden
Ḳaçup ḳurtılmasun **tīġ u teberden** *(Mes. 17, Mıs. 108). [tīġ u teberden, -den]*

tīġ ur-: *Kılıç vurmak.*

Çü bir **tīġ urdı** eçdehāya ol ḫān
Tamām oluban işi oldı bī-cān *(Mes. 28, Mıs. 65). [tīġ urdı]*

tīġ-i ʿādū-şikār: *"Düşman avlayan ok".*

Ṭīġ-i ʿādū-şikāruñ itmez ḳarār hergiz
Āyīnesinde beñzer görindi feṯḥ-i aʿẓam *(Kas. 5, Mıs. 21). [tīġ-i ʿādū-şikār, -uñ]*

tīġ-i bürrān: *Keskin kılıç.*

Hemān çekdi şehenşāh **tīġ-i bürrān**
Muḳābil ḳıldı tīġi dīve ol ḫān *(Mes. 29, Mıs. 65). [tīġ-i bürrān]*

tīġ-i ḍaḥḥāḳ: *İranlı hükümdarın okları.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh **tīġ-i Ḍaḥḥāḳ**
Olur düşmanlarınuñ zehresi çāḳ *(Mes. 17, Mıs. 83). [tīġ-i ḍaḥḥāḳ]*

tīġ-i eçdehāyı: *Ejderhanın oku.*

Yed-i beyżāsı **tīġ-i eçdehāyı**
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı *(Mes. 28, Mıs. 67). [tīġ-i eçdehāyı, -yı]*

tīg-i muhammed: *Hz. Muhammed'e ait kılıç, Hz. Muhammed kılıcı II güç, kuvvet; inanç.*

Ṣalaldan kāfire **tīg-i Muhammed**
Cihanda buldı revnak şerʿ-i Ahmed *(Mes. 17, Mıs. 93). [tīg-i muhammed]*

tīġ-i zümürrüd-fām: *Zümrüt renklı kılıç.*

Ele **tīġ-i zümürrüd-fām** aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı *(Mes. 28, Mıs. 63). [tīġ-i zümürrüd-fām]*

ṭılısm: *Büyü, sihir, muska.*

Dilerseñ bozasın şeyṭān **ṭılısmın**
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin *(Mes. 4, Mıs. 45). [ṭılısmın, -ı, -n]*

tīmār: *Tedavi, deva.*

Bilürdüm kim budur bīmārı ʿaşḳuñ
Ki ṣorardı nedür **tīmārı** ʿaşḳun *(Mes. 46, Mıs. 22). [tīmārı, -ı]*

tīmār eyle-: *Tedavi etmek.*

Cān oldı gamuñla çünki bīmār
Bi'llāhi lebüñden eyle tīmār *(Tb. 1, Mıs. 66). [tīmār eyle]*

tīmar iriş-: *Çare olması, deva olması, yardım erişmesi.*

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar *(Mes. 3, Mıs. 96). [tīmar irişür, -ür]*

tīmār it-: *Tedavi etmek, iyileştirmek; mutlu etmek, sevindirmek, iyi muamelede bulunmak.*

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār (Mes. 22, Mıs. 155). [tīmār it]

Günehle şöyle oldum ḥaste vü zār
Ki itmez senden özge kimse tīmār (Mes. 9, Mıs. 18). [tīmār itmez]

tīmār ol-: *Tedavi etmek, iyileştirmek.*

Nicesi dūr olayın senden iy dost
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 6). [tīmār olmaz, -maz]

Şifā andan bulur her derde bīmār
Olur luṭfıyile bīmāra tīmār (Mes. 96, Mıs. 10). [tīmār olur]

tīr: *(Fars.) Ok.*

Hey nice bī-dīn durur şol çeşm-i ḫūn-rīzūn senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīriyle dil pür-ḫūn olur (Gaz. 23, Mıs. 6). [tīriyle, -i, -y, -le]

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde tuġ u perçem (Kas. 5, Mıs. 20). [tīrüñde, -ü, -n, -de]

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 110). [tīr]

Ḳaçan kim eline alsaydı ol tīr
Kimesne çekmez idi aña şemşīr (Mes. 19, Mıs. 131). [tīr]

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 36). [tīr]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 19). [tīr]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aṣlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 53). [tīrüñ, -üñ]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 58). [tīrüñ, -üñ]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 113). [tīr]

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 143). [tīr]

tīr ü kemānı: *Ok ve yay.*

Eline aldı şeh **tīr ü kemānı**
Ol eçderhādan ister ki ala cānı *(Mes. 28, Mıs. 51). [tīr ü kemānı, -ı]*

tīr ur-: *Ok atmak.*

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre *(Mes. 120, Mıs. 51). [tīr urdı, -dı]*

tīre: *(Fa.) Bulanık, kara, karanlık.*

Alamadı ḳamerden çün cevābı
Dönüp Tīre revān ḳıldı ḫitābı (Mes. 75, Mıs. 10). [tīre]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 46). [tīre]

tīre eyle-: *Karanlık etmek; karartmak; söndürmek.*

İrişüp öyle urdı tīr şīre
Aña rūşen güni eyledi tīre (Mes. 120, Mıs. 52). [tīre eyledi, -di]

Döker yüzi şuyın her laḫża yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre (Mes. 106, Mıs. 12). [tīre eyledi]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 58). [tīre ḳılayın, -a, -yın]

tīre ol-: *Kararmak, karanlığa bürünmek.*

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 26). [tīre olmış iken, -mış, -iken]

Çü Cemşīd atasın gördi ıraḳdan
Gözi tīre olmış iken oldı rūşen (Mes. 167, Mıs. 44). [tīre olmış iken, -mış, -iken]

Şehüñ rūşen güni olmışdı tīre
Görindi ḳarşuda bir ḫoş cezīre (Mes. 31, Mıs. 47). [tīre olmışdı, -mış, -dı]

tīre-gūn: *Kara renkli, bulanık renkli.*

Gam-ı ʿaşḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nemgīn olur bu tire-gūn ḫāk (Kıt. 3, Mıs. 12). [tire-gūn]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 16). [tīre-gūn]

Anuñ ṣunʿıyıla bu tīre-gūn ḫāk
Olur rūḥ-ı mücessem gevher-i pāk (Mes. 2, Mıs. 49). [tīre-gūn]

Güzāfın mı döner dāyim bu eflāk
Muḳīm oldı niçün bu tīregün ḫāk (Mes. 5, Mıs. 18). [tīregün]

tīr-i bārān ḳıl-: *Ok yağmuruna tutmak II üst üste ok atmak.*

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān *(Mes. 29, Mıs. 35). [tīr-i bārān ḳıluñ, -uñ]*

tīr-i ḫadeng-i ġamze: *Yan bakışın kayından yapılmış oku.*

Ḫūn oldı reşk ile dil **tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ**
Sīnemde olduġiyçün bu ḫaste cāna merhem *(Kas. 5, Mıs. 61). [tīr-i ḫadeng-i ġamzeñ, -ñ]*

tīr-i miḫnet: *Bela oku.*

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna **tīr-i miḫnet** urdı yāre *(Mes. 82, Mıs. 6). [tīr-i miḫnet]*

tīr-i peykān: *Sevgilinin kirpik oku.*

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde **tīr-i peykān** nīzeñde tuġ u perçem *(Kas. 5, Mıs. 20). [tīr-i peykān]*

tiryāk ol-: *Panzehir olmak II İyileşmeyi veya çözümü kolaylaştırmak; rahatlatmak, huzura kavuşturmak.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāk oldı kim ki senüñ içün içdi sem (Kas. 4, Mıs. 34). [tiryāk oldı, -dı]

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḫm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 6). [tiryāk oldı, -i]

tiz: *Tez, çabuk.*

Göñül bir eyledük bu işe çün biz
Ḳılalum bu işüñ tedbīrini tīz (Mes. 24, Mıs. 36). [tīz]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 114). [tīz]

Hemān dem Nāz-perverd itdi āvāz
Ki iy at bunda gel tīz eyle pervāz (Mes. 33, Mıs. 60). [tīz]

Ḳamusın kendüñ ile bile alġıl
Şehenşeh ḳapusına tīẓ gelgil (Mes. 35, Mıs. 40). [tīẓ]

Ḫaber virdi gelüben tīz Nāhīd
Ḳılurken ʿayş u ʿişret şāh u Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 85). [tīz]

Ḳıġırdı ḳatına bir ḫādim ol şāh
Didi bu işde olġıl tīz āgāh (Mes. 92, Mıs. 12). [tīz]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 34). [tīz]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 13). [tīz]

Ne ḳılalum ne dirsiz nidelüm biz
Bu işe daḫı bir tedbīr idüñ tīz (Mes. 127, Mıs. 12). [tīz]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 4). [tīz]

tīz eger giç: *Tez veya geç, erken veya geç.*

Cihān içinde cānlu **tīz eger giç**
Ölür ḳamusı ḳalmaz kimse ebed hīç *(Mes. 168, Mıs. 131). [tīz eger giç]*

tīz git-: *Hızlıca gitmek.*

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban **tīz gidersiz** *(Mes. 5, Mıs. 60). [tīz gidersiz, -er, -siz]*

tīzcek: *Çabucak.*

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki **tīzcek** ḥāżır idüñ bār u bengāh *(Mes. 129, Mıs. 68). [tīzcek]*

ṭob: *Top, oyun topu.*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser **ṭōb** *(Tb. 1, Mıs. 46). [ṭōb]*

ṭoġ-: *Doğmak, ortaya çıkmak.*

Revān bindürüben bir bād-pāya
Ṣanayduñ mihr ṭoġdı ol araya (Mes. 155, Mıs. 82). [ṭoġdı, -dı]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 167). [ṭoġdı, -dı]

Saña ḥōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 10). [ṭoġupdur, -up, -dur]

ṭoġrı: *...doğru, tarafına.*

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [ṭoġrı]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 162). [ṭoġrı]

Seḥerde ṣıḍk ile olan āh ḥaḳḳı
Saña ṭoġrı gidilen rāh ḥaḳḳı (Mes. 34, Mıs. 14). [ṭoġrı]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 4). [ṭoġrı]

Göñülden söyleyürek ol iki şāh
Hemān dem şehre ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 149, Mıs. 60). [ṭoġrı]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 114). [ṭoġrı]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 30). [ṭoġrı]

Ki destūr ala şehden ol şehenşāh
Ki Çīne gitmege ṭoġrı ṭuta rāh (Mes. 165, Mıs. 32). [ṭoġrı]

Çü ṭutduñ Çīne ṭoġrı gitmege rāh
Elümden ne gelür el-ḥükmü-li'llāh (Mes. 166, Mıs. 31). [ṭoġrı]

Elin eline alup Cemşīdüñ ol şāḥ
Hemān dem taḫta ṭoġrı ṭutdılar rāh (Mes. 168, Mıs. 16). [ṭoġrı]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa'llāh (Kas. 3, Mıs. 1). [ṭoġru]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [ṭoġru]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 18). [ṭoġru]

toġrı: *Doğru, gerçek, hakikat.*

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 11). [ṭoġrı]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 82). [ṭoġrı]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 17). [ṭoġrı]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 9). [ṭoġrı]

Melik gördi kim iş düşvār olmış
Bu ṭoġrı rāzı nā-hemvār olmış (Mes. 111, Mıs. 2). [ṭoġrı]

Özidür söz ile ʿilme medīne
Ki ḫalḳuñ mürşididür ṭoġru dīne (Mes. 7, Mıs. 54). [ṭoġru]

toġrı rāha çek-: *Hak yol, kötülüklerden uzak yol.*

Çoḳ eylük itmiş idi şāha Mihrāb
Çekerdi şāhı ṭoġrı rāha Mihrāb *(Mes. 168, Mıs. 40). [ṭoġrı rāha çekerdi, -er, -di]*

togrıl-: *Bir yere doğru yönelmek. (-e doğru).*

İkinci yola **ṭoġrıldı** çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh *(Mes. 27, Mıs. 39). [ṭoġrıldı, -dı]*

ṭoġru rāhı bul-: *"Doğru yolu bulmak, hak yola ulaşmak.".*

Yüzi nūrıyıdı nūr-ı İlāhi
Anuñçün bulmış idi ṭoġru rāhı *(Mes. 15, Mıs. 14). [ṭoġru rāhı bulmış idi, -mış, -idi]*

tokuz: *Dokuz.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Ki **ṭoḳuz** eflāke çıḳar nāle vü efġānumuz *(Gaz. 30, Mıs. 6). [ṭoḳuz]*

toḳuz çarḫ: *Dokuz felek.*

Ṭoḳuz çarḫı da çün geçdi ser-ā-ser
Aña sırr-ı Ḫudā oldı müyesser *(Mes. 8, Mıs. 87). [ṭoḳuz çarḫı]*

ṭol-: *T. Dolmak, birikmek, bir araya gelmek.*

Çü çevgān aldı ele ol iki ḫüsrev
Ṭolar çevgān ile meydān meh-i nev (Mes. 118, Mıs. 50). [ṭolar, -ar]

Kemend-i zülf-i ẓulmet buldı pür-tāb
Sinān-i çeşm-i aḫter ṭoldı pür-tāb (Mes. 155, Mıs. 6). [ṭoldı, -dı]

O gevherden cihān sermāye bulsun
Cihān içi sözün dürryile ṭolsun (Mes. 165, Mıs. 16). [ṭolsun, -sun]

Çü şāh-ı encüm oldı aradan güm
Felek yüzi ser-ā-ser ṭoldı encüm (Mes. 36, Mıs. 2). [ṭoldı, -dı]

Çü geldi ol araya şāh Şādī
O ṣoḥbet içi ṭoldı cümle şādī (Mes. 117, Mıs. 56). [ṭoldı, -dı]

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki yol bulmaz idi ḳaçmaġa āhū (Mes. 120, Mıs. 21). [ṭoldı, -dı]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 18). [ṭoldı, -dı]

Ḫurūş-ı kerrenāy u kūs oldı
Cihān yüzi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 146, Mıs. 10). [ṭoldı, -dı]

İki leşker hemān dem ḥāżır oldı
Cihān içi ḳamu āvāze ṭoldı (Mes. 148, Mıs. 96). [ṭoldı, -dı]

Çü añsuzda irişdi rāyet-i şeb
Cihān yüzi ser-ā-ser ṭoldı kevkeb (Mes. 151, Mıs. 26). [ṭoldı, -dı]

Geyüben şāh-ı ḫāver tāc-i zerrīn
Ḳamu nūr ile ṭoldı Çīn ü Māçīn (Mes. 152, Mıs. 2). [ṭoldı, -dı]

Cefādan ḳalb ü cānı pür-ġam oldı
İçi taşı cefālar birle ṭoldı (Mes. 162, Mıs. 14). [ṭoldı, -dı]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 91). [ṭoldı, -dı]

Ṣafādan göñli bāġı tāze oldı
Sürūr ile içi vü ṭaşı ṭoldı (Mes. 167, Mıs. 22). [ṭoldı, -dı]

Bular bigi ḳamusı rāḫat olsun
İçi ṭaşı ṣafālar birle ṭolsun (Mes. 155, Mıs. 322). [ṭolsun, -sun]

Cihān yüzi münevver olmış idi
Zemīn yüzi şükūfe ṭolmış idi (Mes. 165, Mıs. 26). [ṭolmış idi, -mış, -idi]

Gül ü sūsen şüküfte olmuş idi
Şūkūfeyle ser-ā-ser ṭolmış idi (Mes. 161, Mıs. 24). [ṭolmış idi, -mış, -idi]

Ṣafādan meclis içi tolmış idi
Mey ile ḳamusı mest olmış idi (Mes. 154, Mıs. 79). [tolmış idi, -mış, -idi]

Nefīr üniyle ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi (Mes. 155, Mıs. 83). [ṭolmış idi, -mış, -idi]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 26). [ṭolmış iken, -mış, -iken]

ṭol-: *"Dolmak"; dolu duruma gelmek || Etkisi altına almak.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār *(Gaz. 46, Mıs. 11). [ṭoldı]*

tolan-: *Dolanmak, dolaşmak.*

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim **ṭolana** arada sāġar bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 10). [ṭolana, -a]*

Ṣafayile eyle ʿişret hemīşe
Ṭolansun arada sāġar hemīşe *(Mes. 21, Mıs. 116). [ṭolansun, -sun]*

Müzeyyen itdi nūr ile cihānı
Ṭolandı şarḳ u ġarb u āsmānı *(Mes. 71, Mıs. 6). [ṭolandı, -dı]*

ṭolaş-: *Dolaşmak; saçın dolaşması.*

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam (Kas. 5, Mıs. 63). [ṭolaşaldan, -al, -dan]

Derd ü ġamıyla olmışam iy meh şikeste-dil
Ṭolaşalı bu cānum o müşġīn kemendüñe (Gaz. 33, Mıs. 4). [ṭolaşalı]

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā zincīr ü bende (Mes. 17, Mıs. 112). [ṭolaşsun, -sun]

ṭolaş-: *Yakalanmak, tuzağa düşmek.*

Görüp şol zülf-i müşgīn-bendi sende
Hemān laḥẓa **ṭolaşdı** ol kemende *(Mes. 61, Mıs. 4). [ṭolaşdı, -dı]*

ṭoldur-: *Doldurmak.*

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Nefīr āvāzı **ṭoldurdı** cihānı *(Mes. 147, Mıs. 30). [ṭoldurdı, -dı]*

ṭolu: *İçi şarapla dolu kadeh; dolu.*

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde **ṭolu** sāġar *(Mes. 165, Mıs. 28). [ṭolu]*

ṭolu: *Bir şey ile dolmuş olma.*

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḫt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [ṭolu]

Ḳuru ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülal (Kas. 2, Mıs. 9). [ṭolu]

Ṭoludur cümle âsmân u zemîn
Niʿam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 21). [ṭoludur, -dur]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 156). [ṭoludur, -dur]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 10). [ṭoludur, -dur]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 57). [ṭolu]

ṭolu: *Bir yerde bahsedilen şeyin çok bulunduğunu, çok olduğunu anlatır, çok.*

Berü ṣun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 219). [ṭolu]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 6). [ṭolu]

Meger bir gün oturmış idi Ḳayṣer
Özi ḫandān elinde ṭolu sāġar (Mes. 126, Mıs. 2). [ṭolu]

Çalındı leşker içre kūs-ı ḥarbī
Ṭolu āvāze ḳıldı şarḳ u ġarbı (Mes. 148, Mıs. 58). [ṭolu]

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 105). [ṭolu]

Degül ḫālī sözüñüz maṣlaḥātdan
Ki içi taşı ṭoludur maʿrifetden (Mes. 152, Mıs. 38). [ṭoludur, -dur]

Şehenşāha bu sözüñ maṣlaḥatdur
Ki Şeh Cemşīd ṭolu maʿrifetdür (Mes. 153, Mıs. 42). [ṭolu]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 215). [ṭolu]

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mes. 161, Mıs. 19). [ṭolu]

Her eṭrāfı ṭolu gül-berg-i nesrīn
İçi taşı ṭoluyudi reyāḥīn (Mes. 161, Mıs. 20). [ṭoluyudi, -yudi]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 105). [ṭoludur, -dur]

Bu ṭaşt içi ṭoludur ḫūn-ı şāhān
Bu deşt içi ṭoludur ḫāk-i ḫūbān (Mes. 168, Mıs. 106). [ṭoludur, -dur]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 10). [ṭolı]

O meclisde olmış idi bāde gerdān
Ḳadeḥler ṭolıyidi āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 68). [ṭolıyidi, -y, -idi]

ṭolu ol-: *Bir yerde bahsedilen şeyin çok bulunduğunu, çok olduğunu anlatır, çok, pek çok olmak.*

Niḳābın açdı güller her yañadan
Ṭolu oldı baġlar berg-i nevādan (Mes. 150, Mıs. 12). [ṭolu oldı, -dı]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 126). [ṭolu oldı]

Arada ḳılur idi devr sāġar
Ṭolu olmışdı meclis māh-rūlar (Mes. 54, Mıs. 8). [ṭolu olmışdı, -mış, -dı]

ton: *Elbise.*

Muraṣṣaʿ **ṭonlar** çün çarḫ-ı aḫżar
Didi bir tāc-ı dür bir laʿl ü gevher *(Mes. 117, Mıs. 111). [ṭonlar, -lar]*

Viribir Ḳayṣer ol **ṭonları** şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḥvāha *(Mes. 117, Mıs. 113). [ṭonları, -ları]*

Geyüp ol **ṭonları** Cemşīd ḫandān
Dil ü cānı ṣafālar birle ṣadān *(Mes. 156, Mıs. 25). [ṭonları, -lar, -ı]*

ṭonan-: *Giyinmek ve donanmak, süslenmek.*

Degül ḥācet ki ḫod **ṭonana** ol māh
Aña ḫod kendü luṭfiyile Allāh *(Mes. 155, Mıs. 27). [ṭonana, -an, -a]*

Ṭonanmaġı cibillī virmiş idi
Ḳamudan ber-güzīde itmiş idi *(Mes. 155, Mıs. 29). [ṭonanmaġı, -an, -ma, -gı]*

ṭonat-: *Giydirip donatmak.*

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı *(Mes. 155, Mıs. 25). [ṭonatdılar, -dı, -lar]*

ṭoñuz: *Domuz.*

Teni başdan başa **ṭoñuz** ḳılıdur
Anuñ biñ div-i ādem-ḫōr ḳulıdır *(Mes. 29, Mıs. 25). [ṭoñuz]*

ṭop: *Yuvarlak nesne, küre.*

Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 52). [ṭop]

Ki bugün ḳıldı Şādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 16). [ṭopı, -ı]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Şādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 59). [ṭopı, -ı]

İrüp çevgānıyile ṭopı çaldı
Revān Şādī elinden ṭopı aldı (Mes. 118, Mıs. 60). [ṭopı, -ı]

ṭop ol-: *Çevgan oyununda oynanan top gibi yuvarlanmak.*

Eline aldı çevgān ol hünerver
Öñinde **ṭop oldı** māḫ-ı enver *(Mes. 118, Mıs. 30). [ṭop oldı, -dı]*

ṭoprağ: *Toprak.*

Anuñçün ḫāk oluram dilberā ben
Ki ola toprağum ilte kūyına bād (Gaz. 27, Mıs. 4). [toprağum, -um]

Ḳara ṭoprağı geh gevher ḳılursın
Yeşil yaprağı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 49). [ṭoprağı, -ı]

Dilerseñ ḫūnı müşg-i ter idersin
Dilerseñ toprağı ʿanber idersin (Mes. 3, Mıs. 14). [toprağı, -ı]

Ṭaşı laʿl idi vü ṭoprağı ʿanber
Şıvanmış balcığ idi misk-i eẕfer (Mes. 20, Mıs. 65). [ṭoprağı, -ı]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭoprağı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [ṭoprağı, -ı]

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭoprağıla zer (Mes. 23, Mıs. 4). [ṭoprağıla, -ıla]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 154).
[ṭopraġa, -a]

Nesīmi müşg idi ṭopraġı ʿanber
Taşı laʿl idi şuyı āb-ı Kevser (Mes. 27, Mıs. 47).
[ṭopraġı, -ı]

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭopraġa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 106). [ṭopraġa, -a]

Bu sözi çünki Cemşīd eyledi gūş
Hemān ṭopraġa düşdi oldı bī-hūş (Mes. 37, Mıs. 44).
[ṭopraġa, -a]

Çü bī-ḫūş oluban ṭoprağa düşdi
O meh-rūlar ḳamu üstine üşdi (Mes. 37, Mıs. 69).
[ṭoprağa, -a]

Mey-i ʿaşḳından itdi şāh çün nūş
Hemān ṭoprağa düşdi ol bī-ḫūş (Mes. 37, Mıs. 68).
[ṭoprağa, -a]

Fiġān itdi çü göñli aġa düşdi
Güneş nūrı bigi ṭoprağa düşdi (Mes. 37, Mıs. 66).
[ṭoprağa, -a]

Anuñçün ṭoprağa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer (Mes. 46, Mıs. 27).
[ṭoprağa, -a]

Düşüp ṭoprağa Cemşīd-i hünerver
Cemāline gül-āb efşān iderler (Mes. 47, Mıs. 65).
[ṭoprağa, -a]

Varuban ṭoprağa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 5).
[ṭoprağa, -a]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem toprağa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 10).
[toprağa, -a]

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭoprağa baḳarsın olur zer (Mes. 121, Mıs. 72).
[ṭoprağa, -a]

Aluban düşmenüñden taḫt ile tāc
Ḳara toprağa muḥtāc oldı Mihrāc (Mes. 149, Mıs. 14). [toprağa, -a]

<u>toprağa rū ur-:</u> *Toprağa yüz sürmek; secdeye varmak.*

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Urur bānū öñinde ṭoprağa rū *(Mes. 109, Mıs. 2). [ṭoprağa rū urur, -ur]*

<u>toprağa ser ur-:</u> *Saygı için başını toprağa koymak.*

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭoprağa ser (Mes. 113, Mıs. 10).
[ṭoprağa ser urdı, -dı]

İşidüp bu sözi şehden kim anlar
İkisi daḫı ṭoprağa urup ser (Mes. 91, Mıs. 22).
[ṭoprağa ser urup, -up]

<u>toprağa yüz ur-:</u> *Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin karşısına çıkıldığında secdeye kapanırcasına eğilmek.*

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭoprağa sürdi (Mes. 37, Mıs. 100).
[ṭoprağa yüzin sürdi, -di]

İşitmeyüp ṣabādan daḫı bir söz
Hemān dem düşdi urdı ṭoprağa yüz (Mes. 82, Mıs. 42). [ṭoprağa yüz urdı]

Bulardan bulmayuban çāre-sāzī
Yüz urup ṭoprağa itdi niyazı (Mes. 82, Mıs. 44).
[ṭoprağa yüz urup]

<u>topṭolu:</u> *Dopdolu.*

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum **ṭopṭolu** zülfüñ hevāsı *(Mes. 136, Mıs. 10). [ṭopṭolu]*

<u>topṭolu ol-:</u> *Dopdolu, tamamen dolu olmak.*

Neẓāre ḳılmaġ içün burc u bārū
Ḳamu **ṭopṭolu olmışdı** ḳamer-rū *(Mes. 115, Mıs. 64). [ṭopṭolu olmışdı, -mış, -dı]*

<u>toy-:</u> *Doymak, yemek ihtiyacını karşılamak.*

Ḳamu ḫalḳı **toyurdu** niʿmet ile
Aġırladı ḳamusın ṣoḥbet ile *(Mes. 154, Mıs. 151). [toyurdu, -ur, -du]*

<u>toyla:</u> *Ağırlamak || Nimetlendirmek.*

Ḳamunuñ **toyla** raḥmet birle cānın
İledüben şefāʿat armaġānın *(Mes. 8, Mıs. 147). [toyla]*

<u>toyur-:</u> *Doyurmak.*

Hemān şāh açıban dest-i duʿāyı
Ṭoyurdı niʿmet ile her gedāyı *(Mes. 154, Mıs. 148). [ṭoyurdı, -dı]*

<u>toz:</u> *İnce un halinde toprak, zerre.*

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 82). [tozını, -ı, -n, -ı]

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 62). [tozını, -ı, -n, -ı]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Şanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 115). [toz]

tozı ḳop-: *Toz kaldırmak, tozu dumana katmak, ortalığı altüst etmek.*

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı *(Mes. 29, Mıs. 60). [tozı ḳopardı]*

ṭūbā: *(Ar.) Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫiẕmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 29). [ṭūbā]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 12). [ṭūbā]

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı Kevser
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā (Tb. 1, Mıs. 20). [ṭūbā]

ṭufeylī: *Halkın küçültülmüşü ll bütün insanlığın çekirdeği. (İlk yaratılan nur olarak Hz. Muhammed (s.a.v.).).*

Daḫı ṭıfl iken adıydı **ṭufeylī**
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli *(Mes. 7, Mıs. 55). [ṭufeylī]*

tuġ u perçem: *Sancak ve sancak püskülü.*

Bāġ-ı żaferde biten ġoncayla sünbül olmış
Tīrüñde tīr-i peykān nīzeñde **tuġ u perçem** *(Kas. 5, Mıs. 20). [tuġ u perçem]*

tuḥfe: *Armağan, hediye.*

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mes. 23, Mıs. 67). [tuḥfe]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 22). [tuḥfe]

Çıḳardı tuḥfe diyü şeh güherler
Daḫı hem ʿanber ile müşg-i eẕfer (Mes. 40, Mıs. 85). [tuḥfe]

ṭūl-ı emel: *Hırs, tamah, tükenmez arzu.*

Ḫalāṣ olmadı dil sehv ü zelelden
Rehā bulmadı cān **ṭūl-ı emelden** *(Mes. 169, Mıs. 106). [ṭūl-ı emelden, -den]*

tulun-: *Kaybolmak; görünmez olmak; batmak.*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 8). [ṭulunur, -ur]

Başuñdan gitmesün tāc-ı saʿādet
Ṭulunmasun başuñdan mihr-i devlet (Mes. 165, Mıs. 50). [ṭulunmasun, -ma, -sun]

tuʿme: *Yiyecek, azık.*

Ki bir murġ uçar iken **ṭuʿme** gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı *(Mes. 116, Mıs. 35). [ṭuʿme]*

Egerçi ol **ṭuʿmeyi** ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı *(Mes. 116, Mıs. 39). [ṭuʿmeyi, -y, -i]*

tünd-ḫū: *Sert huylu.*

Ḳaçalum şimdi biz bu **tünd-ḫūdan**
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan *(Mes. 29, Mıs. 27). [tünd-ḫūdan, -dan]*

ṭur-: *Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 6). [ṭuram, -am]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 235). [ṭuraydı, -a, -y, -dı]

Dinildi çün meseller ḫūb u şīrīn
Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn (Mes. 67, Mıs. 10). [ṭuranlar, -lar, -an]

Çü kābīn işi itmām oldı ol dem
Oturanlar ṭuranlar oldı ḫurrem (Mes. 154, Mıs. 124). [ṭuranlar, -lar, -an]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 18). [ṭur]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 69). [ṭurur, -ur]

Ṭurup şāha ol nedīm itdi duʿālar
Ki görme bu cihān içre cefālar (Mes. 25, Mıs. 7). [ṭurup, -up]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 161). [ṭurubanı, -uban]

Giderken şevḳ-ı dilberle şehenşāh
Görindi ḳarşuda ṭurur iki rāh (Mes. 27, Mıs. 2). [ṭurur, -ur]

Sefer ḳıldı şehenşeh şād u ḫurrem
Daḫı ṭurmadı ol arada bir dem (Mes. 29, Mıs. 86). [ṭurmadı, -ma, -dı]

Görür her yaña aḳar āb-ı revānlar
Ṭurur her yaña ḳaṣr u būstānlar (Mes. 29, Mıs. 94). [ṭurur, -ur]

Ṭurur Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de bile ḫāṭırı şād (Mes. 35, Mıs. 41). [ṭurur, -ur]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 143). [ṭurur, -ur]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 41). [ṭur]

Ṭurup şāh-ı cihān şād u feraḥnāk
Belā vü derd ü ġamdan ḫāṭırı pāk (Mes. 37, Mıs. 49). [ṭurup, -up]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 101). [ṭurur, -ur]

Görür şeh kim ṭurur bir bāġ-ı ʿālī
Ki ʿālem içre bulınmaz misāli (Mes. 37, Mıs. 59). [ṭurur, -ur]

Ṭurup Cemşīd ile Mihrāb-ı üstād
İkisinüñ de ġamdan göñli āzād (Mes. 46, Mıs. 73). [ṭurup, -up]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 34). [ṭurup, -up]

Hemān ṭurup Şeker birle Şeker-nāz
Ḳılurlar ol ḥisāra deñlü pervāz (Mes. 91, Mıs. 27). [ṭurup, -up]

Melik gördi ki luṭf eyledi Efser
Ṭurup urdı öñinde ṭopraġa ser (Mes. 113, Mıs. 10). [ṭurup, -up]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 28). [ṭurup, -up]

Ṭur imdi devlet atına süvār ol
Hemīşe devlet ile kāmkār ol (Mes. 118, Mıs. 17). [ṭur]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 7). [ṭurup, -up]

Hemān dem cān ü dilden eyledi āh
Ṭurup gitdi serāyına şehenşāḥ (Mes. 127, Mıs. 24). [ṭurup, -up]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 62). [ṭurup, -up]

Diyüp bu sözi Mihrāb-ı yegāne
Ṭurup geydi libās-ı şeb-revāne (Mes. 132, Mıs. 26). [ṭurup, -up]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 23). [ṭurur, -ur]

Şehenşeh çünki rezme oldı māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 146, Mıs. 24). [ṭurmayup, -ma, -yup]

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi (Mes. 146, Mıs. 34). [ṭurmazdı, -maz, -dı]

Bu yañadan daḫı şeh Şādī ṭurdı
Çü Cemşīdüñ alayın böyle gördi (Mes. 148, Mıs. 71). [ṭurdı, -dı]

Şehenşeh çün ki andı ol nigārı
Daḫı ṭurmaġa ḳalmadı ḳarārı (Mes. 148, Mıs. 192). [ṭurmaġa, -ma, -ġ, -a]

Alayını düzüp Şādīye ḳarşu
Ṭurur ḳomayuban göñlinde ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 68). [ṭurur, -ur]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [ṭur]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 33). [ṭurup, -up]

Ṭur öri ṭurmasun ol şāh-ı ḫubān
Demidür kim bulışsun cāna cānān (Mes. 155, Mıs. 103). [ṭur]

Ṭurur bir ḳalʿa ol yirde muḳaffel
Ki kimsene degürmemiş aña el (Mes. 155, Mıs. 269). [ṭurur, -ur]

İkisi biri birisine māyil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 166, Mıs. 60). [ṭurmayup, -ma, -yup]

Bu yañadan ṭurup Cemşīd ile şāh
Hemān dem şehr-i Çīne ṭutdılar rāh (Mes. 167, Mıs. 111). [ṭurup, -up]

Baña diñ siz ne yire ʿazm idersiz
Ki bir dem ṭurmayuban tīz gidersiz (Mes. 5, Mıs. 60). [ṭurmayuban, -ma, -y, -uban]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [ṭurmazam, -maz, -am]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 12). [ṭurdı, -dı]

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 36). [ṭuruban, -uban]

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mes. 23, Mıs. 67). [ṭuruban, -uban]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 5). [ṭuralum, -alum]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 175). [ṭurdı, -dı]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 114). [ṭurma, -ma]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 45). [ṭuralum, -alum]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 25). [ṭurdı, -dı]

Iraḳdan gördi bir şehr-i muʿaẓẓam
Nigāh idüp şehenşeh ṭurdı bir dem (Mes. 34, Mıs. 28). [ṭurdı, -dı]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 72). [ṭurdı, -dı]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 81). [ṭurdı, -dı]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser (Mes. 36, Mıs. 133). [ṭurdı, -dı]

Metāʿın aluban Mihrāb ṭurdı
Hemān Ḫurşīd ḳapusına irdi (Mes. 36, Mıs. 41). [ṭurdı, -dı]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı suḫan-dān
Göñülden bu şehe ṣaldı dil ü cān (Mes. 36, Mıs. 37). [ṭurdı, -dı]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 113). [ṭurdı, -dı]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 2). [ṭurdı, -dı]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ırağ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 7). [ṭurdı, -dı]

Bu sözi işidüp Cemşīd ṭurdı
Gelüp Ḫurşīd ḳatında oturdı (Mes. 48, Mıs. 9). [ṭurdı, -dı]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 35). [ṭurdı, -dı]

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 119). [ṭurdı, -dı]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 3). [ṭurdı, -dı]

Çü gördi Ḳayṣeri ol şīr-i ġurrān
Ṭuruban ḳaḳdı birbirine dendān (Mes. 120, Mıs. 34). [ṭuruban, -uban]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 13). [ṭurdı, -dı]

Bu yañadan daḫı şeh Ṣādī ṭurdı
Cihānuñ ḫālini bu resme gördi (Mes. 122, Mıs. 17). [ṭurdı, -dı]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 47). [ṭurdı, -dı]

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı (Mes. 132, Mıs. 60). [ṭuruban, -uban]

Bu söz çünkim şehüñ semʿine irdi
Sevincinden ṭuruban raḳṣa girdi (Mes. 132, Mıs. 124). [ṭuruban, -uban]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 6). [ṭurdı, -dı]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 3). [ṭurup, -up]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 5). [ṭurdı, -dı]

Daḫı ṭurmayuban çün ḳaçdı Mihrāc
Hemān eylediler orduyı tārāc (Mes. 148, Mıs. 159). [ṭurmayuban, -ma, -y, -uban]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 36). [ṭurdı, -dı]

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum (Mes. 163, Mıs. 130). [ṭuralum, -alum]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 14). [ṭuralum, -a, -lum]

Ṭuruban Ḳayṣere itdi duʿāyı
Duʿā birle aña irgürdi senāyı (Mes. 165, Mıs. 155). [ṭuruban, -uban]

Anuñ emriyle döner bu nüh eflāk
Ṭurur ḥükmiyile bu tīre-gūn ḫāk (Mes. 2, Mıs. 16). [ṭurur]

Ṭururken miḥnet ile ol semen-ber
Ḳapudan nāgehānī girdi Efser (Mes. 72, Mıs. 3). [ṭururken]

Didi bunlara Cemşīd-i hünerver
Ṭuruñ görsün sizi Ḫurşīd-i enver (Mes. 40, Mıs. 54). [ṭuruñ]

Ġam-ı dilberle olup şāh bī-dil
Giderdi ṭurmayup menzil-be-menzil (Mes. 149, Mıs. 6). [ṭurmayup, -y, -up]

ṭur: *Mısır'da Sina Yarımadası'nda yer alan ve Hz. Musa'nın Allah ile konuştuğu ve On Emir'i aldığı yer olarak bilinen dağdır.*

Münācāt itdügi **Ṭūrı** ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı nūrı ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 223). [ṭūrı, -ı]*

ṭur-: *Durmak, kalmak, devamlı olmak.*

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān **ṭurduḳça** bile üstüvār ol *(Mes. 167, Mıs. 10). [ṭurduḳça, -duḳ, -ça]*

ṭur-: *(Ayağa) kalkmak.*

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 55). [ṭurup, -up]

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 76). [ṭurup, -up]

Hemān dem ṭurdı Mihrāb ile ol şāh
Ṭutarlar ṭoġrı Ḫurşīde hemān rāh (Mes. 155, Mıs. 113). [ṭurdı, -dı]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [ṭuruban, -uban]

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre *(Mes. 91, Mıs. 11). [turıban, -ıban]*

ṭur-: *Katlanamamak, dayanamamak.*

Kaçan kim eline alsaydı şemşīr
Ṭuramazdı anuñ ḥāmlesine şīr *(Mes. 19, Mıs. 130). [ṭuramazdı, -a, -maz, -dı]*

türāb: *Toprak, hâk.*

Şu deñlü bīd dikmişler **türāba**
Ki yol virmezdi sāye āftāba *(Mes. 27, Mıs. 45). [türāba, -a]*

türāb ol-: *Toprak olmak. || Ölmek.*

Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫoş durur içmek şarāb-ı nāb (Gaz. 49, Mıs. 1). [türāb olur, -ur]

Cevr itme ḫaste cānuma ḥüsnüñe ṭayanup
Çünkim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb (Gaz. 49, Mıs. 10). [türāb olur, -ur-ur]

turaġın eyle-: *Durmak, duraklamak.*

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın *(Mes. 154, Mıs. 12). [ṭuraġın eyledi, -di-ın]*

ṭur-: *"Gitmek."*.

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü **ṭuram** ben *(Mes. 8, Mıs. 104). [ṭuram]*

ṭurġut-: *Durdurmak.*

Muʿallaḳ **ṭurġudup** bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı *(Mes. 2, Mıs. 53). [ṭurġudup, -t, -up]*

turı: *Duru, saf, berrak.*

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol *(Mes. 2, Mıs. 99). [ṭurı]*

turış-: *Çarpışmak, karşı karşıya gelmek.*

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem **ṭurışmaz** bizim ile ol *(Mes. 126, Mıs. 44). [ṭurışmaz, -maz]*

turmak: *Durmak, kalmak, devamlı olmak.*

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña **ṭurmaġa** Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ *(Mes. 125, Mıs. 4). [ṭurmaġa, -a]*

ṭurre-i ṭarrār: *(Sevgilinin) yan kesici kıvırcık, saç lülesi.*

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol **ṭurre-i ṭarrārdan** *(Gaz. 20, Mıs. 10). [ṭurre-i ṭarrārdan, -dan]*

turunc ü ġabġab: *Göğüs ve çene altı.*

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı **turunc ü ġabġabını** *(Mes. 155, Mıs. 208). [turunc ü ġabġabını, -ı, -nı]*

ṭūsī: *Şehname yazarı Firdevs-i Tûsî.*

Görür misin bu çarḫ-ı ābnūsı
Ki ne Behrām ḳodı ne ḫo **Ṭūsi** *(Mes. 168, Mıs. 76). [ṭūsi]*

ṭut-: *Tutmak, bir nesneyi elle kavramak.*

O meh-rūlar ḳamu olmışdı pür-nūr
Ṭutarlardı ellerinde cām-ı billūr (Mes. 22, Mıs. 112). [ṭutarlardı, -ar, -lar, -dı]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 153). [ṭutubanı, -uban, -ı]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 48). [ṭutdı]

Şehā maḥbūb çoḳdur ʿālem içre
İñen göñlüñi ṭutma sen ġam içre (Mes. 23, Mıs. 34). [ṭutma, -ma]

Kimi geçdi bu köpriden eyā şāh
Kimisi geçeyorır ṭutuban rāh (Mes. 30, Mıs. 20). [ṭutuban, -uban]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 2). [ṭutardı, -ar, -dı]

Ayaḳdan düşmişem bil iy emīrüm
Elümi ṭut ki sensin dest-gīrüm (Mes. 70, Mıs. 24). [ṭut]

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ zār u ḫaḳīrem (Mes. 70, Mıs. 22). [ṭut]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [ṭutdı]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 4). [ṭutuban, -uban]

Elinde zülf-veş çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 32). [ṭutup, -up]

Gehī saġdan gehī şoldan atardı
Havāya atuban girü ṭutardı (Mes. 119, Mıs. 10). [ṭutardı, -ar, -dı]

Ṣafāsından ṭurup bāġ içre lāle
Ṭutardı içmege elinde piyāle (Mes. 122, Mıs. 8). [ṭutardı, -ar, -dı]

Ṭutuban Ṣādī vü Mihrācı ol dem
Dönüben ordusına geldi ḫurrem (Mes. 148, Mıs. 165). [ṭutuban, -uban]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 22). [ṭutar, -ar]

Ṭutuban gün ʿarūsı al duvaġı
Müzeyyen ḳıldı cümle bāġ u rāġı (Mes. 152, Mıs. 3). [ṭutuban, -uban]

Ṭutuban cām-ı pür-mey sīm-berler
Şehenşāha ṣunarlar idi ekser (Mes. 154, Mıs. 75). [ṭutuban, -uban]

Çü ḫoşter gördi şekkerden lebini
Hemān ṭutdı turunc ü ġabġabını (Mes. 155, Mıs. 208). [ṭutdı, -dı]

Hemān bu sözi diyüp ol şehenşāh
Ser-i zülfin ṭutuban eyledi āh (Mes. 155, Mıs. 202). [ṭutuban, -uban]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 139). [ṭutuban, -uban]

Açılmışdı çemen içinde lāle
Ṭutardı nergis elinde piyāle (Mes. 161, Mıs. 22). [ṭutardı, -ar, -dı]

Dilümde cā ṭutaldan leẕẕet-i Çīn
Dil ü cānum cefādan oldı pür-çīn (Mes. 165, Mıs. 77). [ṭutaldan, -al, -dan]

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī būse ḳılur idi nigārın (Mes. 155, Mıs. 221). [ṭutar idi, -ar, -idi]

<u>ṭut-:</u> *Yönelmek, ihtiyar etmek.*

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 59). [ṭutdı, -dı]

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ yoluña gidenler ḥaḳıyçün (Mes. 34, Mıs. 15). [ṭutanlar, -an, -lar]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 10). [ṭutdı, -dı]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 30). [ṭutdı, -dı]

<u>ṭut-:</u> *Kaplamak, doldurmak.*

Gice geldi aradan gitdi gündüz
Sipihri ḳarañuluḳ ṭutdı düpdüz (Mes. 69, Mıs. 4). [ṭutdı, -dı]

Çü ṭutdı ḳarañuluḳ bu cihānı
Belüsüz oldı peydā vü nihānī (Mes. 74, Mıs. 39). [ṭutdı, -dı]

Gidüp gündüz gice ṭutdı cihānı
Ḳamu peydā olan oldı nihānī (Mes. 104, Mıs. 1). [ṭutdı, -dı]

<u>ṭut-:</u> *Zabtetmek, durdurmak.*

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī **ṭutmaz** cihānı *(Mes. 168, Mıs. 70). [ṭutmaz, -maz]*

<u>ṭut-:</u> *Uymak; kabul etmek.*

Ḳamu eşyā senüñ ẕikrüñ iderler
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar (Mes. 3, Mıs. 122). [ṭutarlar, -ar, -lar]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 192). [ṭutdum, -du, -m]

<u>ṭut-:</u> *Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek, kabul etmek.*

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ *(Mes. 129, Mıs. 59). [ṭutam, -am]*

<u>ṭut-:</u> *Yola koyulmak.*

Yir öpübeni ol merd-i yegāne
Reh-i Çīni **ṭutup** oldı revāne *(Mes. 158, Mıs. 44). [ṭutup, -up]*

ṭut-: *Ele almak, elde bulundurmak,tutmak.*

Olar ḥaḳḳa ki ḥükmüñi ṭutarlar
Olar ḥaḳḳa ki emrüñi iderler (Mes. 6, Mıs. 191). [ṭutarlar, -ar, -lar]

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 78). [ṭutuben, -ub, -en]

Elüm ger ṭutmasañ iy şāh-ḫūbān
Gidüp cānum ḳalurdum şöyle bī-cān (Mes. 155, Mıs. 195). [ṭutmasañ, -ma, -sa, -ñ]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam şanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 70). [ṭutam, -a, -m]

ṭut-: *Bir hâl ve durum üzere bırakmak.*

Laṭīfā luṭf ḳıl cürmümi **ṭutma**
Benüm cürmüme göre ʿadl itme *(Mes. 6, Mıs. 153). [ṭutma, -ma]*

ṭut-: *Uymak; kabul etmek.*

Ḫudānuñ emrini her dem **ṭutardı**
Muḥammed işledügin iderdi *(Mes. 11, Mıs. 21). [ṭutardı, -ar, -dı]*

ṭut-: *Ele geçirmek.*

Şehenşeh **ṭutdı** ol mülki ser-ā-ser
Ḳamu ol iḳlīmi eyledi musaḫḫar *(Mes. 148, Mıs. 181). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *Çevrelemek, sarmak, doldurmak.*

Āṣār-ı ʿadli **ṭutsa** kevneyni n'ola kim Ḥaḳ
İlhām-ı ʿilm-i ʿadli ḳalbine itdi mülhem *(Kas. 5, Mıs. 33). [ṭutsa, -sa]*

ṭut-: *Tutmak, zaptetmek, kontrol altına almak.*

Ḳamusınuñ mükemmeldi yaraġı
Çeri **ṭutmış idi** ṣaḥrā vü ṭaġı *(Mes. 124, Mıs. 16). [ṭutmış idi, -mış, -idi]*

ṭut-: *Cihana hükmetmek, dünya hakimiyeti kurmak.*

İşitmedüñ mi kim Nūşīrevānı
Ki **ṭutmış idi** ol iki cihānı *(Mes. 168, Mıs. 98). [ṭutmış idi, -mış, -idi]*

ṭutalum kim: *Farzedelim ki.*

Ṭutalum kim degül Faġfur-zāde
Degül durur hünerde çün piyāde *(Mes. 121, Mıs. 67). [ṭutalum kim]*

ṭutmak: *Tutmak.*

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki **ṭutmaġa** yiter uşbu ḳadar pend *(Mes. 5, Mıs. 176). [ṭutmaġa, -mag, -a]*

ṭūṭī: *Papağan.*

Giderken nāgeh aġzından düşürdi
Gelüp bir **ṭūṭi** aña ḫoş diş urdı *(Mes. 116, Mıs. 38). [ṭūṭi]*

Demidür söyle iy mürg-i seher-ḫīz
Dilüñ **ṭūṭī** bigi olsun şeker-rīz *(Mes. 150, Mıs. 4). [ṭūṭī]*

ṭutıl-: *Tutulmak, örtülmek, kapatılmak.*

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi **ṭutıldı** *(Mes. 148, Mıs. 100). [ṭutıldı, -dı]*

ṭutış-: *Alev almış gibi olmak.*

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki nār-ı firḳate **ṭutışmış idi** *(Mes. 166, Mıs. 66). [ṭutışmış idi, -mış, -idi]*

ṭūtiyā: *Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu ‖ Güzelin ayak tozu.*

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 2). [tūtiyā]

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 20). [tūtiyā]

O bulupdur saʿādet kimyasın
O çekindi siyādet tūtiyāsın (Mes. 14, Mıs. 14). [tūtiyāsın, -sın]

tutuḳ ṭutın-: *Peçe örtünmek.*

Ḳatuban aṭlasa nīlīn vālā
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı vālā *(Mes. 155, Mıs. 2). [tutuḳ ṭutındı, -dı]*

tutuş-: *Yanmak, ateş almak.*

Kime diyem bu göñlüm ḥālini ben
Ki her dem ʿaşḳ odına **ṭutuşur** ten *(Mes. 21, Mıs. 16). [ṭutuşur, -ur]*

ṭuy-: *Duymak.*

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [ṭuydı, -dı]

Çü ṣubḥ olduġın ol dem ṭuydı Ḫurşīd
Didi iy göñlümüñ ārāmı Cemşīd (Mes. 143, Mıs. 15). [ṭuydı, -dı]

Çü Efser gitdügin Ḫurşīd bānū
Ṭuyup ol ṣoḥbete geldi ḳıvanu (Mes. 143, Mıs. 8). [ṭuyup, -up]

Çü gice olduġın ṭuydı şehenşāh
Hemān dem cilveyile ṭutdı ol rāh (Mes. 151, Mıs. 33). [ṭuydı, -dı]

Kıluñ ol dil-nevāza ḳarşu nāzı
Ola kim ṭuyayidi ol bu rāzı (Mes. 40, Mıs. 60). [ṭuyayidi, -yidi]

taş: *Dış, vücut beden.*

İçüñ ṭaşuñı ṣāf eyle riyādan
Ki bulasın eser nūr-ı Ḫudādan (Mes. 5, Mıs. 161). [ṭaşuñı, -uñ, -ı]

Dilerseñ bulasın raḥmet Ḫudādan
İçüñi ṭaşuñı ṣāf it riyadan (Mes. 5, Mıs. 200). [ṭaşuñı, -uñ, -ı]

uç-: *Uçmak, gitmek, kaybolmak.*

Fiġān eyleyürek öykesi **uçdı**
Yirinden kārbān-ı ḳāhr göçdi *(Mes. 132, Mıs. 53). [uçdı, -dı]*

uç-: *Havaya kalkıp gitmek, tayeran etmek.*

Ḳanad uruban ol at çünki uçdı
Hemān sāʿatda ol deryāyı geçdi (Mes. 33, Mıs. 67). [uçdı, -dı]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 20). [uçup, -up]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 113). [uçar, -ar]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 35). [uçar iken, -ar, -iken]

uç: *Bir şeyin kenarı, kıyısı, son noktası.*

Alup tīġ ile anlaruñ ḫiṭābın
Süñü ucıyile virüñ cevābın (Mes. 29, Mıs. 38). [ucıyile, -yile]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında bağlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 2). [ucında, -ı, -n, -da]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 6). [ucına, -ı, -na]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 260). [ucı, -ı]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [ucı, -ı]

Mey ile kim ki eylerse dilīrī
Ṣoñ ucında olur anuñ esīri (Mes. 117, Mıs. 104). [ucında, -ın, -da]

Ḳamusı bī-āmāndur ḳan dökerler
Ḳılıçlar uçlarından cān dökerler (Mes. 126, Mıs. 28). [uçlarından, -ları, -n, -dan]

Ki ṭapun ile irdüm devlete ben
Senüñ ucıñdan irdüm rāḥata ben (Mes. 165, Mıs. 122). [ucıñdan, -ı, -n, -dan]

uçdan uca: *Boydan boya.*

Ṣoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 21). [uçdan uca]

ʿūd: *Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç.*

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u **ʿūd**
Ḳamārī üzerinde sāz ider **ʿūd** *(Mes. 27, Mıs. 50). [ʿūd]*

Çıḳarsunlar di müşgi ʿanber ile
Dütüzsünler di **ʿūdı** ʿanber ile *(Mes. 27, Mıs. 64). [ʿūdı, -ı]*

ʿ**ūd:** *Türk müziğinde kullanılan beşi çift, biri tek olmak üzere on bir telli, mızrapla çalınan bir saz, ud.*

Hemān aldı Şeker-nāz eline ʿ**ūd**
Bıraḫdı ehl-i meclis içine od *(Mes. 93, Mıs. 9). [ʿūd]*

Ḳılurken ʿ**ūd** āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle *(Mes. 93, Mıs. 11). [ʿūd]*

Ḳaçan ki alsa muġannī eline ʿ**ūd**
Dil-i Cemşīde urur idi ṣan od *(Mes. 116, Mıs. 7). [ʿūd]*

ʿ**ūd u ʿanber:** *Öd ağacı ve amber (kokuları).*

Buyurdı şeh getürüñ ʿūd u ʿanber
Dütüzüñ her yañadan müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 65). [ʿūd u ʿanber]

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 69). [ʿūd u ʿanber]

ʿ**ūd u kānūn:** *Ud ve kanun sesi.*

Görüben ṣoḥbet ü meclis yaraġın
Burarlar ʿ**ūd u kānūnuñ** ḳulagın *(Mes. 20, Mıs. 18). [ʿūd u kānūnuñ, -uñ]*

ʿ**ūd u ḳumārī:** *Öd ve kumari ağaçları. Hindistan'dan getirilen ve koku, tütsü için kullanılan ağaçlar.*

Buḫūr eylediler ʿ**ūd u ḳumārī**
Bezediler bu resme ol nigārı *(Mes. 155, Mıs. 73). [ʿūd u ḳumārī]*

ʿ**ūd u rebāb:** *Ud ve rebap.*

Nola ger söyler ise her yañada ʿ**ūd u rebāb**
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 11). [ʿūd u rebāb]*

ufuḳ: *Gök kenarı, gök ile yerin birleşmiş gibi göründüğü yer.*

Ufuḳdan āfitāb oldı çü meşhūr
Cihānuñ yüzini eyledi pür-nūr (Mes. 71, Mıs. 3). [ufuḳdan, -dan]

Ufuḳdan çıḳdı çün ḫurşīd-i ḫāver
Cihānuñ yüzin eyledi münevver (Mes. 114, Mıs. 1). [ufuḳdan, -dan]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 1). [ufuḳdan, -dan]

uġra-: *Rast gelmek, denk gelmek, karşılaşmak.*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider būy-ı ʿabīr (Gaz. 12, Mıs. 5). [uġrayıcaḳ, -y, -ıcaḳ]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [uġraduñ, -du, -ñ]

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [uġradı, -dı]

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 30). [uġramadı, -ma, -dı]

Cihān bir köpridurur yāḫūd bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūk-ı Allāh (Mes. 30, Mıs. 18). [uġrar, -r]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [uġrar, -r]

Şehenşeh uġradı çün bu ḳażāya
Arar uġrayımaz bir āşināya (Mes. 31, Mıs. 40). [uġrayımaz, -yımaz]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 7). [uġrarsañ, -r, -san]

Ṣabā bir bāġa uġramaz iy şāhum
Ki anuñla olmaya hem-rāh āhum (Mes. 96, Mıs. 17). [uġramaz, -maz]

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı zülāle (Mes. 115, Mıs. 86). [uġradı, -dı]

Uçar kuş bigi tīr olmışdı perrān
Ki uġraduġını eylerdi bī-cān (Mes. 148, Mıs. 114). [uġraduġını, -dık, -ı, -nı]

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum āb-ı ḥayāta (Mes. 155, Mıs. 132). [uġradum, -du, -m]

Mübāşir ḫayra olan girer sevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿaẕāba (Mes. 165, Mıs. 116). [uġrar, -r]

Vişāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḫtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 68). [uġramışken, -mış, -ken]

Ṣabā bigi cihānı seyr iderdi
Kime kim uġrar ise ḫayr iderdi (Mes. 23, Mıs. 6). [uġrar ise]

uġra-: *Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek; yaklaşmak.*

Bu şāha ḳarşu her kim çekse şemşīr
Hemīşe uġrasun baġrına anuñ tīr (Mes. 17, Mıs. 110). [uġrasun, -sun]

O sedde uġramadan hīç ādem
Ḥaḳīḳīye olabilür mi maḥrem (Mes. 19, Mıs. 67). [uġramadan, -madan]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [uġraduñ, -du, -n]

uġra-: *(Kötü bir durum) Başına gelmek, (hoş olmayan bir şeye) duçar olmak, maruz kalmak.*

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki **uġratdı** vaṭan derdi firāḳa *(Gaz. 51, Mıs. 10). [uġratdı, -t, -dı]*

ugrat-: *Rast getirmek, ...ile kesiştirmek.*

Çü dīv **uġratmadı** anı belāya
Ḳılur şükr-i firāvān şeh Ḫudāya *(Mes. 29, Mıs. 81). [uġratmadı, -madı]*

uġur ol-: *Uğurlar olsun, yolun açık olsun, güle güle.*

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār *(Mes. 166, Mıs. 27). [uġur olsun, -sun]*

ʿuḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn: *Kartal, çakırdoğan, doğan ve şahin.*

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn *(Mes. 120, Mıs. 11). [ʿuḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn]*

ʿuḳūl: *Akıllar II kişiler.*

ʿUḳūle ḥikmeti ḥikmet bağışlar
Nüfūsa raḥmeti raḥmet bağışlar *(Mes. 2, Mıs. 141). [ʿuḳūle, -e]*

ulu: *Büyük, ulu, yüce, ihtişamlı, görkemli.*

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 10). [ulu]

Uludur on sekiz biñ ʿâlemden
ʿÂlem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 19). [uludur, -dur]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 51). [ulu]

Anuñçün cümle dillerde uludur
Ki nūrından iki ʿālem ṭoludur (Mes. 15, Mıs. 9). [uludur, -dur]

Ulu sulṭān idi ol Faġfūr
Seḫāyile cihānda olmışdı meşhūr (Mes. 19, Mıs. 95). [ulu]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 1). [ulu]

O bāġ içre bir ulu bezm iderler
Şehi āvāzeyile germ iderler (Mes. 20, Mıs. 23). [ulu]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 27). [ulu]

Gerekdür bir ulu ṣoḥbet ḳılalum
O soḥbetle göñül rāḥat ḳılalum (Mes. 22, Mıs. 89). [ulu]

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu ẕevḳ u ʿişret ḳılsun anlar (Mes. 22, Mıs. 94). [ulu]

Bir ulu ḳaṣra çıḳdı şāh u Cemşīd
Ṣanasın ol araya geldi ḫurşīd (Mes. 22, Mıs. 121). [ulu]

Bize şimdi bir ulu minnet itsün
Evümüze gelüben ʿişret itsün (Mes. 27, Mıs. 125). [ulu]

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 16). [ulu]

Geçürmiş bir dıraḫta bir ulu seng
Diler ol leşker ile eyleye ceng (Mes. 29, Mıs. 53). [ulu]

Hele şimdi bir ulu bezm ideyin
Bu bezm ile dilini nerm ideyin (Mes. 35, Mıs. 65). [ulu]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 56). [ulu]

Bu ḥāli görüben Ḫurşīd-i enver
Hemān ol dem bir ulu ṣoḥbet eyler (Mes. 49, Mıs. 4). [ulu]

Kiçiden uluya cürm ü ḫāṭadur
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur (Mes. 70, Mıs. 6). [uludan, -dan]

Kiçiden uluya cürm ü ḫāṭadur
Uludan kiçiye luṭf u ʿaṭādur (Mes. 70, Mıs. 5). [uluya, -y, -a]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 22). [ulu]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [ulu]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 55). [ulu]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 30). [ulu]

Egerçi ulu soydur şāh Ṣādī
Hünerle çıḳmamışdur hīç adı (Mes. 121, Mıs. 19). [ulu]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [ulu]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 7). [ulu]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [ulu]

Ulular ṣora gelse ger gedāyı
Ne noḳṣān ola çünki alur duʿāyı (Mes. 142, Mıs. 27). [ulular]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 3). [ulu]

Bu sözi ḫod diyüp durur ulular
Dilīr ü pehlevān u baḫtlular (Mes. 148, Mıs. 33). [ulular, -lar]

Ḳalanı bir ayaḳ bağıdur ancak
Ulular bu sözi ḫoş dimiş el-ḥaḳ (Mes. 148, Mıs. 38). [ulular, -lar]

Didi Ḳayṣer hemān dem iy ulular
Cihānda devlet ile baḫtlular (Mes. 152, Mıs. 17). [ulular, -lar]

Bu ḫod ṣoydan ulu ḫāndur ezelden
Özi iḳlīme sulṭāndur ezelden (Mes. 153, Mıs. 39). [ulu]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 19). [uludur, -dur]

Getürdi dilberi ol ulu leşker
Dil ü cāndan ḳamu ḳıldı duʿālar (Mes. 155, Mıs. 93). [ulu]

Anuñ içün bu sözi didi ulular
Cihānda ʿāḳil ü hem baḫtlular (Mes. 168, Mıs. 43). [ulular, -lar]

Ululıḳda ger olasın Süleymān
Saña bir dem amān virmez bu devrān (Mes. 168, Mıs. 77). [ululıḳda, -lıḳ, -da]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 15). [ulular]

ʿ**ulūm:** *Ilimler, bilimler.*

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿ**ulūmı** her cihetden *(Mes. 169, Mıs. 82). [ʿulūmı, -ı]*

uluya kiçi: *Büyüğe küçüğe, herkese.*

Dügün resmin çün ol sulṭān ḳıldı
Uluya kiçiye iḥsān ḳıldı *(Mes. 154, Mıs. 150). [uluya kiçiye]*

um-: *"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.*

Firḳat ü derd ü belādan bini ḳurtarmaġ içün
Umaram kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür (Gaz. 37, Mıs. 6). [umaram, -ar, -am]

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 59). [umar, -ar]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 76). [umaram, -ar, -am]

Çü senden raḥmet umar cümle ʿālem
Umaram raḥmetüñden ben daḫı hem (Mes. 6, Mıs. 86). [umaram, -ar, -am]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 54). [umaram, -ar, -am]

Melik Cemşīd rāzın ḳıldı meşhūr
Umar destūr vire şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 2). [umar, -ar]

Giderdi şāhzāde dilber uma
Ṣafā vü ʿişret ile mülk-i Rūma (Mes. 26, Mıs. 53). [uma, -a]

Didi Mihrāb iy şāh-ı zemāne
Umaram ki iresin ol āsitāne (Mes. 36, Mıs. 122). [umaram, -ar, -am]

Ḳılur şeh luṭf ile şemʿa ḫiṭābı
Umar kim şemʿden ala cevābı (Mes. 40, Mıs. 6). [umar, -ar]

Hele ben şöyle umaram Ḫudādan
Ki ḳurtara seni derd ü belādan (Mes. 67, Mıs. 41). [umaram, -ar, -am]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 27). [uma, -a]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 43). [umardum, -ar, -du, -m]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 43). [umaram, -ar, -am]

Çü bülbül bigi ʿāṣıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 176). [umar idüñ, -ar, -i, -dü, -n]

Cihān kimesneye virmez amān hīç
Umar mısın amān vire cihān hīç (Mes. 168, Mıs. 68). [umar mısın, -ar, -mısın]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 44). [ummaz idüm, -maz, -idü, -m]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 39). [ummaz idüm, -maz, -idü, -m]

uma gel-: *Ummak, beklemek.*

Perī dir şāha dilber **uma geldüñ**
Belā vü miḥnet ile Rūma geldüñ *(Mes. 33, Mıs. 75). [uma geldüñ, -dü, -ñ]*

ūmāc eyle-: *Hedef haline getirmek.*

Kabūli cevherin it başına tāc
Bunı redd oḳına eyleme ūmāc *(Mes. 169, Mıs. 96). [ūmāc eyleme, -me]*

ʿumde-sālim: *"Sağlam prensipli, sağlam ilkeli".*

Güneş-baḫt u ʿÜṭārid bigi ʿālim
Şeh-i Nāhīd-ʿizzet ʿ**umde-sālim** *(Mes. 17, Mıs. 12). [ʿumde-sālim]*

ʿummān: *Büyük, engin deniz, okyanus.*

İki laʿl aldı kim kānda bulınmaz
İki dür hem ki ʿ**ummāñda** bulınmaz *(Mes. 37, Mıs. 52). [ʿummāñda, -da]*

ʿummān-ı devlet: *"Devlet okyanusu".*

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam *(Kas. 5, Mıs. 9). [ʿummān-ı devletüñde, -üñ, -de]*

unıt-: *Unutmak, aklından çıkarmak.*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ beni
Bāri luṭf idüp unıtma iy şāh- ḫūbān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 10). [unıtma, -ma]

Unıtma bini iy meh-rūy-ı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr (Kıt. 4, Mıs. 1). [unıtma, -ma]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [unıtma, -ma]

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme (Mes. 5, Mıs. 179). [unıtma, -ma]

Çü sensin her günehkāruñ penāhı
Unıtma ben faḳīr-i rū-siyāhı (Mes. 9, Mıs. 28). [unıtma, -ma]

Ḥabību'llāh çün sensin cihānda
Şefāʿatden bizi unıtma anda (Mes. 9, Mıs. 48). [unıtma, -ma]

Melūl olup unıtdı şādluġı
Ḫarāb oldı çü gitdi ābādluġı (Mes. 162, Mıs. 15). [unıtdı, -dı]

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār (Mes. 166, Mıs. 28).
[unıtma, -ma]

Kerimüñ çünki olduñ sen ḥabībi
Unutma raḥmetüñden ben ġarībi (Mes. 9, Mıs. 24).
[unutma, -ma]

Unutma ben faḳīr-i bī-nevāyı
Belāyıla günāha mübtelāyı (Mes. 9, Mıs. 77).
[unutma, -ma]

Ki unutmadısa evvelki ʿahdi
Bu ḳaṣra eylesüñ gelmege cehdi (Mes. 97, Mıs. 9).
[unutmadısa, -ma, -dı, -sa]

Bu gitdi şāh ḳaldı şād u ḫandān
Belāyı unuduban oldı şādān (Mes. 158, Mıs. 46).
[unuduban, -uban]

unudıl-: *Akıldan çıkmak, unutulmak.*

Şükür kim irüben maḳṣūd-ı cāna
Şükür kim **unudıldı** derd ü hicrān *(Gaz. 15, Mıs. 8).*
[unudıldı, -dı]

ʿunvān: *Ünvan, san.*

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿ**unvān** *(Mes. 97, Mıs. 2).*
[ʿunvān]

ur-: *Takmak, başına yerleştirmek.*

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına **urdılar** bir zer külāhı *(Mes. 155, Mıs. 68).*
[urdılar, -dılar]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı *(Mes. 67, Mıs. 44).*
[urasın, -asın]

ur-: *Nakşetmek, işlemek.*

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki **ura** ol dem *(Kas. 5, Mıs. 52). [ura, -a]*

ur-: *Saplamak, yaralamak, vurmak.*

Kime kim **ursa idi** tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd *(Mes. 148, Mıs. 143). [ursa idi, -sa, -idi]*

Kime kim **urayıdı** ḍarbet-i gürz
Ḳılurdı ḫurd olursa kūh-i Elbürz *(Mes. 148, Mıs. 141). [urayıdı, -a, -y, -ıdı]*

ur-: *Vurmak, değmek.*

Şeker-nāz ile Şekker aldı çengi
Ururlardı ṣafādan çenge çengi (Mes. 71, Mıs. 50).
[ururlardı, -ur, -lar, -dı]

ʿArūs-ı ġonce uruban al duvāġı
Müzeyyen eyledi etrāf-ı bāġı (Mes. 150, Mıs. 13).
[uruban, -uban]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 72).
[uram, -am]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem topraġa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 10).
[urdı, -dı]

Melik Şādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 52).
[urdı, -dı]

O laʿlīn ḳufle şeh miftāḥ-ı billūr
Uruban ḳufli derden eyledi dūr (Mes. 155, Mıs. 282). [uruban, -uban]

Eline muṭrib almış idi çengī
Ṣāfāyıla ururdı çenge çengi (Mes. 20, Mıs. 28).
[ururdı]

urıl: *Vurulmak, takılmak, giydirilmek.*

Urıldı başuma tāc-ı saʿādet
Ki sinüñ bigi ulu sulṭāna irdüm *(Gaz. 41, Mıs. 9).*
[urıldı, -dı]

urın-: *Takınmak.*

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı *(Mes. 87, Mıs. 30).*
[urındı, -dı]

Urındı tāc idüp mihri serine
İdindi ḳurṣ-ı māḥı ʿanberīne *(Mes. 155, Mıs. 77).*
[urındı, -dı]

urun-: *Dövünmek.*

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden *(Mes. 158, Mıs. 87). [urundu, -du]*

ʿuryān ḳal-: *Çıplak kalmak.*

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād *(Mes. 21, Mıs. 100).*
[ʿuryān ḳalur, -ur]

ʿ**uryān ol-:** *Soyunmak, çıplak duruma gelmek.*

İkisi daḫı çünkim oldı ʿuryān
Biri birine şarmaşdı ol iki cān *(Mes. 155, Mıs. 261). [ʿuryān oldı, -dı]*

uş: *Şu, işbu.*

Uş sefer düşdi giderem senden ayru āh kim
Derdmendem olmadan derdüme dermān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 9). [uş]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 65). [uş]

Ḳıluban Çīnden ʿazm-i ticāret
Bu yire geldim uş ben bī-melālet (Mes. 36, Mıs. 88). [uş]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 8). [uş]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 12). [uş]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 28). [uş]

Ki uş ʿayb itme şāha eyle maʿẕūr
Ki bādeyle ḳatı olmışdı maḫmūr (Mes. 117, Mıs. 95). [uş]

Bu ḥāli çünki gördüm ṭutuban rāh
İrişdüm uş ṭapuña iy şehenşāh (Mes. 126, Mıs. 22). [uş]

Araya düşdi firḳat dūr oldum
Belā vü ġamla uş mehcūr oldum (Mes. 131, Mıs. 8). [uş]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 21). [uş]

Çü cān u dille saña çāker oldum
Buyur fermān ki uş fermān-ber oldum (Mes. 164, Mıs. 16). [uş]

uş: *Şimdi, işte.*

Düşdi çünkim göñlüme sevdā-yı ʿāşḳ
Derd ü ġamla oldum uş rüsvā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 2). [uş]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 4). [uş]

İy Züʾl-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār (Kas. 1, Mıs. 33). [uş]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 28). [uşda, -da]

Didi dilberden uş āvāre oldum
Bu ġamdan ḫaste vü bī-çāre oldum (Mes. 132, Mıs. 3). [uş]

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 193). [uş]

Ḳara saçuñdan uş āvāre oldum
Gidüben ʿaḳlum uş bī-çāre ḳaldum (Mes. 155, Mıs. 194). [uş]

uş: *Akıl.*

Çü firḳat ḥālini ol dem şāḥ işitdi
Hemān laḥẓa düşüben **uşı** gitdi *(Mes. 144, Mıs. 6). [uşı, -ı]*

uşan-: *Bıkmak, bezmek II yorulmak, yorgun düşmek.*

Ḫabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uşanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 10). [uşanmaz, -maz]

Ne deñlü oldum ise cüst ü çālāk
Uşandı dest ile hem pāy-ı idrak (Mes. 2, Mıs. 160). [uşandı, -dı]

Beni sanma ki miḥnetden uşanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 49). [uşanam, -am]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 57). [uşanmaz, -maz]

uşan-: *Sıkılmamak, yapmaya devam etmek, sürdürmek.*

Neye dek cām içesin sen çü lāle
Uşanmaduñ mı içmekden piyāle *(Mes. 72, Mıs. 18). [uşanmaduñ mı, -mı]*

uşbu: *Bu, işte bu.*

Çünki gördi uşbu şekli bülbül-i cān derdile
Her nefes feryād ider kim bu gülistānum durur (Gaz. 6, Mıs. 3). [uşbu]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 7). [uşbu]

Ḥabībüñ ʿaşḳıyıla olmayınca
Uşanmaz cān ü dil uşbu belādan (Gaz. 21, Mıs. 10). [uşbu]

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 3). [uşbu]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 8). [uşbu]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 65). [uşbu]

Ḫaṭādan arı ḳıl uşbu kelamı
Hemīşe pāy-dār olsun niẓāmı (Mes. 1, Mıs. 33). [uşbu]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 25). [uşbu]

Didiler Ḥaḳḳa olmışuz ṭalebkār
Bize olmışdurur uşbu ṭaleb kār (Mes. 5, Mıs. 64). [uşbu]

Çü görindi saña uşbu ʿalāyim
Saḳınġıl ġāfil olma çün behāyim (Mes. 5, Mıs. 31). [uşbu]

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 8). [uşbu]

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 176). [uşbu]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 83). [uşbu]

Muḥammed çünki uşbu ḥāli gördi
Telaṭṭuf birle aḥvālini ṣordı (Mes. 8, Mıs. 93). [uşbu]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 65). [uşbu]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 2). [uşbu]

Melekler bendedür ḥüsnine anuñ
Ki sulṭānı durur uşbu cihānuñ (Mes. 23, Mıs. 44). [uşbu]

Yeñi bir ḫ∨āce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre (Mes. 23, Mıs. 61). [uşbu]

Şehenşāh āh idüp eylerken āvāz
Hemāñ dem uşbu şiʿri ḳıldı āġāz (Mes. 23, Mıs. 118). [uşbu]

Çü şeh Faġfūr işitdi uşbu ḥāli
Gidüben ʿaḳlı ḳalmadı mecāli (Mes. 25, Mıs. 11). [uşbu]

Çü Faġfūr oldı uşbu işden āgāh
Hemān dem cān u dilden eyledi āh (Mes. 25, Mıs. 65). [uşbu]

Mübārek ola saña uşbu menzil
Temennāñı Ḫudā eyleye ḥāṣıl (Mes. 26, Mıs. 37). [uşbu]

Berü şun sāḳiyā bir ṭolu cāmı
Bugün ḫoş görelüm uşbu maḳāmı (Mes. 27, Mıs. 220). [uşbu]

Mey içüp şāhzāde oldı ḫandān
Diyüben uşbu sözi oldı şādān (Mes. 27, Mıs. 218). [uşbu]

Özüñi uġradup derd ü belāya
Sebeb ne ki uġraduñ uşbu araya (Mes. 27, Mıs. 188). [uşbu]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 122). [uşbu]

Çü ṣorduñ luṭf ile sen uşbu cāyı
Buña dirler şehā cinnī sarāyı (Mes. 27, Mıs. 57). [uşbu]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 5). [uşbu]

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 185). [uşbu]

Dimezven kim eyüdür uşbu tedbīr
Görelüm ne getürür başa taḳdīr (Mes. 28, Mıs. 35). [uşbu]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 59). [uşbu]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 21). [uşbu]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 27). [uşbu]

Ne ḳılam di baña uşbu seferde
Ne idem ben bu baḥr-i pür-ḫaṭarda (Mes. 30, Mıs. 37). [uşbu]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 54). [uşbu]

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 63). [uşbu]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [uşbu]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 62). [uşbu]

Giderken şevḳ-ı dildār ile Rūma
Saña rehber kim oldı uşbu būma (Mes. 33, Mıs. 32). [uşbu]

Perī dir şāha kim iy şāhzāde
Süvār ol devlet ile uşbu bāda (Mes. 33, Mıs. 64). [uşbu]

Ḳamusı gelmiş idi uşbu şehre
Cefādan cümlesi almışdı behre (Mes. 34, Mıs. 39). [uşbu]

Cihān içinde uş bī-yār ḳaldum
Belā vü ġamla uşbu şehre geldüm (Mes. 34, Mıs. 66). [uşbu]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 69). [uşbu]

Cefādan hem nice gördüñse behre
Nice oldı ki geldüñ uşbu şehre (Mes. 34, Mıs. 78). [uşbu]

Şehenşeh görsün ol bāzārgānı
Ki çoḳ görmişdür ol uşbu cihānı (Mes. 35, Mıs. 26). [uşbu]

Gezüp seyr eyleyen uşbu cihānı
Bu resme görmemiş bir ḫoş cevānı (Mes. 37, Mıs. 135). [uşbu]

Şeker-nāz işidüp uşbu ḫiṭābı
Bu şiʿr ile aña virdi cevābı (Mes. 43, Mıs. 1). [uşbu]

Çü ṣorduñ uşbu sözi iy ḳamer-sā
Ḳamusın eyleyeyim āşikārā (Mes. 45, Mıs. 51). [uşbu]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 19). [uşbu]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı şeh şād
Belādan ḳurtıluban oldı āzād (Mes. 49, Mıs. 1). [uşbu]

Adıyla sözini ḳılup mülemmāʿ
Olur cārī dilinde uşbu maṭlaʿ (Mes. 53, Mıs. 4). [uşbu]

Şehenşeh aldı çün oldı ḫūrīdār
Nice ḫoş oldı āsān uşbu bāzār (Mes. 63, Mıs. 4). [uşbu]

Cefādan cāna çekdürdüm ʿaẕābı
Ki uşbu şerbetüñ oldum gül-ābı (Mes. 65, Mıs. 6). [uşbu]

Dehān açup hemān dem didi ol mīr
Ki ḳopdı uşbu mīşe içre bir şīr (Mes. 67, Mıs. 4). [uşbu]

Anuñçün terk ḳıldum uşbu cihānı
Dilerdüm kim bulam genc-i nihānı (Mes. 68, Mıs. 23). [uşbu]

Ġam u miḥnetler ile ol şehenşāḥ
Didi uşbu rübāʿīni ḳılup āh (Mes. 69, Mıs. 42). [uşbu]

Dinildi añā çünkim uşbu ḳıṣṣa
İçini ṭāşını ḳāpladı ġuṣṣa (Mes. 71, Mıs. 71). [uşbu]

Çü gördi uşbu ḥāli Şāh Cemşīd
Fiġān idüp özinden oldı nevmīd (Mes. 73, Mıs. 11). [uşbu]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 1). [uşbu]

Ola kim ola uşbu derde çāre
Ki ġamdan oldı gönlüm pāre pāre (Mes. 76, Mıs. 7). [uşbu]

Kerem ḳıl bir naẕar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle (Mes. 79, Mıs. 3). [uşbu]

Muʿaṭṭar eyleyüp uşbu cihānı
Ṣabā yili eserken nāgehānī (Mes. 81, Mıs. 13). [uşbu]

Bu sözi didi şeh nālān u giryān
Oḳıyup uşbu şiʿri itdi efġān (Mes. 85, Mıs. 56). [uşbu]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 28). [uşbu]

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 2). [uşbu]

Ḳılurken ʿūd āh u sūẕ u nāle
Oḳıdı uşbu şiʿri ol ġazāle (Mes. 93, Mıs. 12). [uşbu]

Ḳarışdurdı hemān dem ḳandı şīre
Didi uşbu rübāʿīye nazīre (Mes. 99, Mıs. 4). [uşbu]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 33). [uşbu]

Melik Cemşīd gördi uşbu ḥāli
Getürdi ḳalbine uşbu ḥayāli (Mes. 116, Mıs. 34). [uşbu]

Çü gördi bu işi Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Diline geldi uşbu şiʿr-i ġarrā (Mes. 118, Mıs. 66). [uşbu]

Çü şeh Cemşīd uşbu ḥāli gördi
Melūl oldı çü bu aḥvāli gördi (Mes. 120, Mıs. 47). [uşbu]

Şehenşeh bildi kim uşbu fesāne
Bunuñ ile ḳılur Ḳayṣer bahāne (Mes. 122, Mıs. 61). [uşbu]

Ne ḫoş söyledüñ uşbu sözleri sen
Ṣoñ ucı dönmez iseñ ger suḫanden (Mes. 129, Mıs. 37). [uşbu]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efġan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 70). [uşbu]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān uşbu ḥāli
Görüp ḳalmadı bir ẕerre mecāli (Mes. 132, Mıs. 15). [uşbu]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 31). [uşbu]

Oḳıdı uşbu şiʿri itdi nāle
Ciger ḫūn oldı ġamdan hemçü lāle (Mes. 136, Mıs. 45). [uşbu]

Çü bildi bu sefer kendü içündür
Ḳamu uşbu ḫaṭar kendü içündür (Mes. 137, Mıs. 4). [uşbu]

Didi şāhā gider uşbu ḫayāli
Gice ḫurşīd olmaz ḳo muḥāli (Mes. 142, Mıs. 63). [uşbu]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 66). [uşbu]

Çü gördi şāh Cemşīd uşbu ḥāli
Öri ṭurmaġa ḳalmadı mecāli (Mes. 144, Mıs. 3). [uşbu]

Gelüñ ġayret demidür ġayret eyleñ
Göñülden uşbu rezme himmet eyleñ (Mes. 148, Mıs. 30). [uşbu]

Revādur bir birine hem-ser eyle
O māhı uşbu mihre şevher eyle (Mes. 153, Mıs. 46). [uşbu]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 137). [uşbu]

Urundu eyleyübeni ġazelden
Şeker oḳıdı uşbu şiʿri dilden (Mes. 158, Mıs. 88). [uşbu]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 12). [uşbu]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 20). [uşbu]

Gelüp yanuñda ḫiẕmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 102). [uşbu]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 125). [uşbu]

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh (Mes. 165, Mıs. 59). [uşbu]

Ṣaḳınġıl dönme ʿahde üstüvār ol
Añup uşbu ḳarārı ber-ḳarār ol (Mes. 166, Mıs. 38). [uşbu]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 71). [uşbu]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uşbu şāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 106). [uşbu]

Didüm uşbu kitāb-ı cān-fezāyı
Ki vire cān ü dillere ṣafāyı (Mes. 169, Mıs. 41). [uşbu]

Cāndan diyelüm uşbu sözi gizlemeyüp nām
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 19). [uşbu]

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī (Mur. 1, Mıs. 25). [uşbu]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 21). [uşbu sözi]

uşda: *Şimdi, işte.*

Didi Ḫurşīde Nāhīd iy semen-ber
Öri ṭur uşda gelür saña Efser (Mes. 71, Mıs. 88). [uşda]

ʿuşşāk: *Aşıklar.*

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle (Mes. 18, Mıs. 48). [ʿuşşak]

Ḳaçan kim ola ol meşhūr-ı āfāḳ
Temāşāgāh idinsün anı ʿuşşāḳ (Mes. 19, Mıs. 12). [ʿuşşāḳ]

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuşşāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda yār-i meclis (Mes. 19, Mıs. 39). [ʿuşşāḳa, -a]

Lebinden āb-ı hayvan şerm iderdi
Sözi ʿuşşāḳ göñlin nerm iderdi (Mes. 20, Mıs. 92). [ʿuşşāḳ]

Saçın ʿuşşāḳ içün zencīr eyler
Cihānda gör nice tedbīr eyler (Mes. 23, Mıs. 45). [ʿuşşāḳ]

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuşşāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 58). [ʿuşşāk]

Didi bu resme ḥāṣıldan nedür sūd
Eyitdi ol durur ʿuşşāḳa maḳṣūd (Mes. 47, Mıs. 12). [ʿuşşāḳa, -a]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuşşāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 40). [ʿuşşāḳa, -a]

Ḳaçan kim bu olur meşhūr-ı āfāḳ
Olısardur temāşāgāhı ʿuşşaḳ (Mes. 169, Mıs. 38). [ʿuşşaḳ]

Ṣafā bulmaġiçün bu sözden ʿuşşāk
Didüm adını hem Āyāt-ı Uşşāk (Mes. 169, Mıs. 47). [ʿuşşāk]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 5). [uşşāḳuñı]

ʿuşşāk: *Uşşak makamı.*

Şehenşeh göñlini itmege şādān
Gehī ʿUşşāḳ ḳıldı geh Ṣıfāhān (Mes. 21, Mıs. 150). [ʿuşşāḳ]

Çeküp ʿuşşāḳda derd ile āvāz
Bu ebyātı hemāndem ḳıldı āġāz (Mes. 111, Mıs. 31). [ʿuşşāḳda, -da]

Gehī ʿuşşāḳ idüben gāh nevrūz
Bu şiʿri oḳıdı cān ile pür-sūz (Mes. 160, Mıs. 7). [ʿuşşāḳ]

ʿuşşāḳ ḳıl-: *Uşşak makamında söylemek.*

Gehī ʿuşşāḳ ḳıldı gāh nevrūz
Bıraḳdı meclis ehli ḳalbine sūz (Mes. 158, Mıs. 83). [ʿuşşāḳ ḳıldı, -dı]

uşşāḳ-ı ġam: *Gamlı aşıklar.*

Ṣaḥrā-yı firḳat içre niġārından ayrılup
Uşşāḳ-ı ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 8). [uşşāḳ-ı ġamla, -la]

utan-: *Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.*

Dehānın görseyidi ġonca-i pāk
Utanmaḳdan ḳılurdı yaḳasın çāḳ (Mes. 20, Mıs. 86). [utanmaḳdan, -maḳ, -dan]

Çü geldi ol ḥāneye Ḫurşīd bānū
Gehī sevinüben gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 98). [utanu, -u]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 4). [utanurdı, -ur, -dı]

Hemān sāʿatde şeh Ṣādī utandı
Ḫacāletden revān evine döndi (Mes. 118, Mıs. 63). [utandı, -dı]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 136). [utanmaḳdan, -maḳ,-dan]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 32). [utanurdı, -ur, -dı]

Dişinden utanurdı dürr ü gevher
Lebinden āb olurdı şehd ü şekker (Mes. 155, Mıs. 39). [utanurdı, -ur, -dı]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 94). [utanur, -ur]

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿar (Tb. 1, Mıs. 11). [utandı, -dı]

utandur-: *Utanmasına yol açmak, utanacak bir duruma düşürmek, mahcup etmek.*

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 176). [utandururdı, -ur, -dı]

Utandururdu laʿli reng-i laʿli
Ḫam-ı zülfi oda atardı naʿli (Mes. 37, Mıs. 79). [utandururdu, -ur, -dı]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 67). [utandururdı, -ur, -dı]

Şu resme söyle naẓmın ḫūb u mevzūn
Ki naẓmından utansın dürr-i meknūn (Mes. 19, Mıs. 10). [utansın, -sın]

Bu sözi söyleyüp Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 47, Mıs. 58). [utanu]

İrüp nevbet hemān Ḫurşīd Bānū
Gehī gül bigi gülüp geh utanu (Mes. 66, Mıs. 2). [utanu]

Bu yañadan daḥı Ḫurşīd bānū
Gehī şād oluban gāhī utanu (Mes. 155, Mıs. 24). [utanu]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 8). [utanuban]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy şanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 12). [utanuban]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 88). [utanur idi, -ur, -idi]

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker ṣu olur idi sözlerinden (Mes. 22, Mıs. 119). [utanur idi, - idi]

ʿutarid: *Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür. Feleğin kâtibi olarak anılır.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫışāl (Kas. 2, Mıs. 37). [ʿuṭārid]

İkinci göge çün başdı ḳadem ol
ʿUṭārid buldı andan devlet bol (Mes. 8, Mıs. 62). [ʿuṭārid]

uy-: *Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tâbi olmak, ittibâ etmek, ayak uydurmak.*

Olara bir seg uydı nāgehānī
Bile seyr ider idi bu cihanı (Mes. 5, Mıs. 51). [uydı, -dı]

Uymış idi dīn-i ḥaḳḳa ṣıdḳ ile
Olmuş idi küfre uyan ḳātili (Gaz. 2, Mıs. 13). [uymış, -mış]

Ḫaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳẓifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli (Gaz. 2, Mıs. 3). [uymışıdı, -muş, -i, -di]

Selām olsun aña aṣḥābına hem
Aña cāndan uyan erbābına hem (Mes. 8, Mıs. 216). [uyan, -an]

Göñülden Aḥmede uydı çün ol şāh
Aña da eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 11, Mıs. 29). [uydı, -dı]

Resūle uyuban terk-i ʿalāyık
Çü itdi raḥmete ol oldı lāyık (Mes. 11, Mıs. 27). [uyuban, -uban]

Çü āhen cismine ol şāh geydi
Hemān Cemşīde cümle leşker uydı (Mes. 146, Mıs. 20). [uydı, -dı]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 133). [uyma, -ma]

Ṭoġrı dīne uyduġıyçün cān ile
Sevmiş idi anı cāndan Muṣṭafā (Gaz. 3, Mıs. 11). [uyduġıyçün]

Nebīye uyduġıyçün cāndan ol
Anuñçün buldı Ḥaḳdan raḥmeti bol (Mes. 11, Mıs. 25). [uyduġıyçün]

uyan-: *Aynı şekilde hareket etmek. II Takip etmek.*

Saña cāndan uyan aṣḥābuñ içün
Saña gerçek diyen erbābuñ içün (Mes. 9, Mıs. 73). [uyan]

Diline düşdi çün ʿaşḳ ıżṭırābı
Uyandı gözlerinden gitdi ḫ∨ābı (Mes. 20, Mıs. 108). [uyandı, -dı]

Uyanup çün naẓar ḳıldı şehenşāh
Nigārın görmeyüben eyledi āh (Mes. 20, Mıs. 109). [uyanup, -up]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [uyandı, -dı]

uyan-: *Uyanmak.*

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm *(Mes. 142, Mıs. 38). [uyanuban, -uban]*

uydur: *Uydurmak, ayarlamak.*

Bile **uydurdı** bir ḳaç ḫāṣlardan
Muġannīlerden ü raḳḳāṣlardan *(Mes. 130, Mıs. 49). [uydurdı, -dı]*

uyḫu: *Uyku.*

Çü mest oldı mey ile ol ḳamer-rū
Gözine geldi nergis bigi **uyḫu** *(Mes. 70, Mıs. 48). [uyḫu]*

uyḫu ṭut-: *Uykusu gelmek, uyuklamak.*

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu *(Mes. 20, Mıs. 52). [uyḫu ṭutmışdı]*

uyu-: *Uyumak.*

Uyurken şāh nāgeh gördi bir ḫ∨āb
Ki aḳar Kevser bigi bir çeşme-i āb (Mes. 20, Mıs. 53). [uyurken, -r, -ken]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 48). [uyumaḳ, -maḳ]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 130). [uyumaġa, -ġa]

uza-: *Uzamak, büyümek.*

Hemīşe **uzasun** serv-i bülendüñ
Dil ü cān avlasun müşgīn kemendüñ *(Mes. 68, Mıs. 3). [uzasun]*

uz at-: *Düzgün atmak.*

Çekübeni ḳulaġa ḳol uzatdı
Gözedüp eçdehāyı ol **uz atdı** *(Mes. 28, Mıs. 56). [uz atdı, -dı]*

uz degüldür: *Uygun, doğru.*

Şehenşeh didi bu söz söz degüldür
Bu sözi söyleme kim **uz degüldür** *(Mes. 28, Mıs. 32). [uz degüldür, -degüldür]*

uzat-: *Uzatmak.*

El **uzadup** başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı *(Mes. 134, Mıs. 7). [uzadup, -up]*

uzaḳ: *Arada çok mesafe bulunan, uzun sürede gidilebilen, ırak.*

Yolum **uzaḳ** piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben *(Mes. 6, Mıs. 63). [uzaḳ]*

uzluḳ: *"İyilik, hoşluk, güzellik bulmak.".*

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa **uzluḳ** *(Mes. 17, Mıs. 102). [uzluḳ]*

uzluḳ bul-: *"İyilik, hoşluk, güzellik bulmak.".*

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza hemnişīn bulur yavuzluḳ *(Mes. 5, Mıs. 43). [uzluḳ bulur]*

uzluk ḳıl-: *İyilik, hoşluk, güzellik vermek.*

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Şon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ *(Mes. 31, Mıs. 33). [uzluḳ ḳılursa, -ur, -sa]*

uzluḳ ol-: *Güzellik olmak, hoşluk olmak.*

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki şoñra olmadı aña yavuzluḳ *(Mes. 33, Mıs. 41). [uzluḳ oldı, -dı]*

ü: *" Ve" bağlacı.*

Sulṭān-ı dü cihāndur u Ḳahhār-ı lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü settār-ı bürd-bār (Kas. 1, Mıs. 7). [u]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 11). [u]

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẓlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [u]

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẓlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 16). [ü]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 21). [ü]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [ü]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [ü]

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü ẕüʾl-menn ü Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 22). [ü]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 29). [ü]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 30). [u]

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem yemīn yesār (Kas. 1, Mıs. 30). [ü]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [u]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 58). [u]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 148). [u]

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāşḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 6). [ü]

Şöyle cān virdüm bu nakşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [ü]

Sulṭān-ı dü cihāndur u Ḳahhār-ı lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü settār-ı bürd-bār (Kas. 1, Mıs. 8). [ü]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [ü]

Uşbu duʿāyı luṭfun ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kirdgār (Kas. 1, Mıs. 66). [ü]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 1). [ü]

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 2). [ü]

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilal (Kas. 2, Mıs. 12). [ü]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [u]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ü]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ü]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ü]

Cümle senüñdür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celal (Kas. 2, Mıs. 26). [ü]

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 17). [ü]

ʿayş u ṭarab-fezāña bir dem irişdügiyçün
Gülşende gül olupdur ezhārdan mükerrem (Kas. 5, Mıs. 35). [u]

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 21). [ü]

Dilümi saḳlaġıl sehv ü zelelden
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden (Mes. 1, Mıs. 22). [ü]

Dil ü cān ʿandelībiñ eyle gūyā
Feṣāḥat bāġını it aña meʾvā (Mes. 1, Mıs. 25). [ü]

Demidür şimdi iy ṣarrāf-ı mahir
Ki ʿarż eyleyesin dürr ü cevahir (Mes. 1, Mıs. 68). [ü]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 5). [ü]

Hezārān şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki fer virdi felekde mihr ü aya (Mes. 2, Mıs. 6). [ü]

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 7). [ü]

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 7). [ü]

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 8). [u]

ʿAlīm ü Ḫāliḳ ü Dānā-yı esrār
Ġafūr u Rāzıḳ u Sübḥān u Settār (Mes. 2, Mıs. 8). [u]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [ü]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [ü]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 9). [u]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [ü]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [ü]

Ḳadīm ü Ḳādir ü Maʿbūd u Sübḥān
Ḥakīm ü hem Raḥīm ü Rabb ü Raḥmān (Mes. 2, Mıs. 10). [ü]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣānīʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 11). [ü]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣānīʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 11). [ü]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣānīʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 12). [ü]

Kerīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ-ı ʿālem
Raʾūf ü Ṣānīʿ ü Ḫallāḳ-ı ādem (Mes. 2, Mıs. 12). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 23). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ oldur
Ḥakīm ü Ḥākim ü Ḫallāḳ oldur (Mes. 2, Mıs. 24). [ü]

Bilür esrārını uşbu cihānūn
Kim oldur pādişāhı ins ü cānuñ (Mes. 2, Mıs. 26). [ü]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 45). [u]

Kamuya andan irür cāh u devlet
Ḳamuya andan olur luṭf u ʿizzet (Mes. 2, Mıs. 46). [u]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 54). [ü]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 94). [ü]

Ṭurı ṣuyı ḳılur āb-ı ḥayāt ol
Ḳılur ḳurı neyi ḳand ü nebāt ol (Mes. 2, Mıs. 100). [ü]

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 122). [u]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 166). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 3). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [ü]

ʿAlīm ü ʿĀlim ü Rezzāḳ sensin
Ḥakīm ü Hākim ü Ḫallāḳ sensin (Mes. 3, Mıs. 4). [ü]

Ne dānāsın nihān ü āşikārā
Güneş bigi olupdur saña peyda (Mes. 3, Mıs. 23). [ü]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [ü]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [ü]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 38). [u]

Şeh-i sālār-ı dīn ü şāh-ı iḳrār
Bir adı Ḥaydār ü bir adı Kerrār (Mes. 13, Mıs. 6). [ü]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭoprāġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 68). [ü]

Büt-i şīrīn-zebān u şehd -güftār
Ḳadi serv-i revān u ḫūb-reftār (Mes. 20, Mıs. 75). [u]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 38). [u]

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḫı yük yük ḳumāş u dürlü ṭaşı (Mes. 25, Mıs. 104). [u]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 26). [u]

Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin
Özüñe böyle zaḥmetler idersin (Mes. 27, Mıs. 189). [u]

Gelicek dīve ḳıluñ tīr-i bārān
Kemān olsun çü mīġ ü tīr bārān (Mes. 29, Mıs. 36). [ü]

Getürdüm şimdi bile müşk ü ʿanber
Ḳumāş u laʿl ü hem dürr ile gevher (Mes. 36, Mıs. 90). [ü]

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur zār u naḥīf ü dīde giryān (Mes. 40, Mıs. 26). [ü]

Semen-endām Gül-peyker Perī-rū
Semen-būy u Ḳamer-ruḫsār Dil-cū (Mes. 54, Mıs. 14). [u]

Melek-manẓar Şeker-ḫand u Ḳamer-veş
Şeker-güftār idi onıncı dilkeş (Mes. 54, Mıs. 15). [u]

Ḳamunuñ ḳaşı yāy u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr (Mes. 54, Mıs. 19). [u]

Revān bir delve girdi ol hünerver
Bile anuñ ile Mihrāb u Şekker (Mes. 97, Mıs. 62). [u]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 73). [u]

Şu resme oldı āşinā Mihrāb u bānū
Ki diyeydüñ bu şeker durur ol şu (Mes. 105, Mıs. 39). [u]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [u]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿazrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 43). [ü]

Revān Ḳayṣer şikāre bindi ol dem
Özi şādān u cān u göñli ḫurrem (Mes. 120, Mıs. 8). [u]

Bile bindi o gün Cemşīd ü Şādī
İkisinüñ de göñli ṭolı şādī (Mes. 120, Mıs. 9). [ü]

Özi şādān u hem göñli feraḥnāk
Belā vü ġuṣṣalardan ḫāṭırı pāk (Mes. 126, Mıs. 3). [u]

Didi Cemşīde Efser iy cevāñ-baḫt
Saña mihr ola tāc u hem felek taḫt (Mes. 129, Mıs. 36). [u]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [ü]

Ḫurūş-ı çeng ü destān-ı nevā-sāz
Dil-i ġam-ḫvāre olmışdı neva sāz (Mes. 154, Mıs. 65). [ü]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [u]

İrişdi şevket ile şāh Cemşīd
Dili ḫandān u kendü ḫāṣıl-ümmīd (Mes. 167, Mıs. 18). [u]

Oturdı çün Ḫıṭā taḫtına Cemşīd
Aña çarḫ oldı taḫt u tāc ḫurşīd (Mes. 168, Mıs. 26). [u]

Didiler şehsin ü ʿālem muṭīʿüñ
Şehisin hem şerīf ü hem zaʿīfüñ (Mes. 168, Mıs. 29). [ü]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 92). [ü]

Ḳanı Lehrasp ḳanı Ḥātem-i Ṭay
Ḳanı Keyḫusrev ü Kāvūs u hem Key (Mes. 168, Mıs. 92). [u]

üç: *Sayı sıfatı, üç.*

Eyledüñ Nāhidi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu māhı def-zen eyledüñ her māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 39). [üçinci, -inci]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 10). [üçinci, -inci]

Her işde ibtidā idicek iy dil
Gerek üç nesne ki ol iş ola ḥāṣıl (Mes. 17, Mıs. 2). [üç]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [üç]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 237). [üç]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15). [üç]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 49). [üç]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 87). [üç]

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 17). [üç]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 53). [üç]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 45). [üç]

üç gün: *Üç gün.*

Gider deryāda **üç gün** şāh Cemşīd
Ṣanasın burc-ı āba geldi ḫūrşīd *(Mes. 31, Mıs. 43). [üç gün]*

üçinçi: *Üçüncü.*

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mes. 8, Mıs. 63). [üçinci]

Üçinci hefte devletle şehenşāh
Hemān dem ḫalkıyıla ṭutdılar rāh (Mes. 34, Mıs. 109). [üçinci]

Üçinci bu durur kim şart ide şāh
Daḫı gitmege Şāma ṭutmaya rāh (Mes. 122, Mıs. 51). [üçinci]

üftāde: *Düşkün, biçare; âşık.*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫoş durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 4). [üftādeye, -(y)e]

Melikler ḫākinüñ üftādesidür
Melekler emrinüñ istādesidür (Mes. 7, Mıs. 21). [üftādesidür, -si, -dür]

üftāde ol-: *Düşkün olmak, tutulmak; âşık olmak.*

Ḳamu üftāde olanlar dest-gīri
Ḳamu esrār-ı pinhānuñ ḫabīri (Mes. 8, Mıs. 9). [üftāde olanlar, -an, -lar]

Rükūʿuñda felek istāde oldı
Sücūduñda zemīn üftāde oldı (Mes. 3, Mıs. 8). [üftāde oldı, -dı]

üftān u ḫayrān: *Şaşırmış ve gözü kamaşmış.*

Ḳadeḥ içre döker mey laʿl ü mercān
Ḳoḫusından nesīm üftān u ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 34). [üftān u ḥayrān]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḥayrân (Mes. 37, Mıs. 114). [üftān u ḥayrân]

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 56). [üftān u ḥayrān]

ümem: *Ümmetin sınıfları. II Halkın her tabakası, herkes.*

Nebī ḥükmine bunlar ṭutdı gerden
Anuñçün eşref oldılar **ümemden** *(Mes. 16, Mıs. 22). [ümemden, -den]*

ümīd: *Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, ümit.*

Ḫalḳ-ı zemāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i ḥarem (Kas. 4, Mıs. 55). [ümīd]

Ḫatm-i rüsul çü sensin ümīdüm sañadurur
Olduñ Kerīm'e çünki ḥabīb eylegil kerem (Kas. 4, Mıs. 69). [ümīdüm, -üm]

Ümīdi sensin uşbu ḫāṣṣ ü ʿāmuñ
Ki çün lā taḳnetū durur kelāmuñ (Mes. 6, Mıs. 83). [ümīdi, -i]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 169). [ümīdüm, -üm]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 30). [ümīdüm, -ü, -m]

ümīd-i memleket: *"Memleketin ümidi".*

Penāh-ı salṭanat şāḥ-ı cevān-baḫt
Ümīd-i memleket māh-ı felek-taḫt *(Mes. 17, Mıs. 28). [ümīd-i memleket]*

ümmet: *Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk II Hz. Muhammed'in ümmeti.*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿālemde ol kişi
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam (Kas. 4, Mıs. 17). [ümmetüñde, -üñ, -de]

Muḥammed ümmetine ḳıldı müjde
Diri oldı ḳamu olmışdı mürde (Mes. 8, Mıs. 203). [ümmetine, -i, -n, -e]

Çerāġı lī-maʿa'llāh ṣoḥbetinüñ
Şefīʿi hem günehkār ümmetinüñ (Mes. 8, Mıs. 12). [ümmetinüñ, -i, -nüñ]

Nübüvvet çarḫınuñ bedr-i dücāsı
Günehkār ümmetinüñ mültecāsı (Mes. 8, Mıs. 22). [ümmetinüñ, -i, -nüñ]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 169). [ümmetüm, -üm]

Çü itdüñ baña lāyıḳ ḫiẕmetüñi
Dile benden günehkār ümmetüñi (Mes. 8, Mıs. 146). [ümmetüñi, -ü, -ñ, -i]

Ḫudā iẕniyle olıcaḳ ḳıyāmet
Ḳılıcaḳ ümmetüñe sen şefāʿat (Mes. 9, Mıs. 76). [ümmetüñe, -üñ, -e]

Anuñ emrin ṭutardı çekmeyüp ser
Anuñçün ümmet içre oldı server (Mes. 11, Mıs. 18). [ümmet]

ümmetüñ kāmili ol-: *(İslam) toplumunun mükemmeli olmak.*

İrdügiçün aña duʿā-yı resūl
Oldı ḳamu ümmetüñ ol kāmili *(Gaz. 2, Mıs. 10). [ümmetüñ kāmili ol, -i-üñ]*

ümmī: *Okuma yazma bilmeyen (kimse); "Bilgisi okuma yazmaya dayanmayan, bütün bildiklerini vahiy yoluyle Allah'tan alan" anlamında Hz. Muhammed'in sıfatı.*

Muʿallim olmış iken aña ʿAllām
ʿAcebdür ḳodı **ümmī** kendüye nām *(Mes. 7, Mıs. 52). [ümmī]*

ümmīd: *Ümit, beklenti.*

Nedür maḳṣūd aña bu seferden
Nedür ümmīd rāh-ı pür-ḫaṭārdan (Mes. 45, Mıs. 22). [ümmīd]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 66). [ümmīd]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 296). [ümmīd]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 10). [ümmīd]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 52). [ümmīd]

Bulara ḥāṣıl olmış idi ümmīd
Sevindi cānıla Cemşīd ü Ḫurşīd (Mes. 159, Mıs. 7). [ümmīd]

Bu sözi çünki gūş eyledi Ḫurşīd
Didi Cemşīde sensin baña ümmīd (Mes. 164, Mıs. 8). [ümmīd]

Çü Efser gitdi ḳaldı şāh Ḫurşīd
İkisi daḫı ḫurrem ḥāṣıl ümmīd (Mes. 166, Mıs. 58). [ümmīd]

Iraḳdan çün görindi çetr-i Cemşīd
Hemān Faġfūra ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 167, Mıs. 42). [ümmīd]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 66). [ümmīd degül, -degül]

ümmīd kes-: *Umudunu yitirmek.*

Kime kim ursa idi tīr Cemşīd
Keserdi dirliginden ol dem ümmīd (Mes. 148, Mıs. 144). [ümmīd keserdi, -er, -di]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 56). [ümmīdi kesüben, -üben]

ümmīd kıl-: *Ümit etmek, beklemek.*

Bulup ol bāġı Cemşīd ile Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd *(Mes. 161, Mıs. 28). [ümmīd ḳıldı, -dı]*

ümmīd ṭut-: *Ummak, gerçekleşeceğine inanmak, umut etmek.*

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Ṭutar dildārına irmege ümmīd (Mes. 151, Mıs. 20). [ümmīd ṭutar, -ar]

Bu yañadan daḫı şehzāde Cemşīd
Dil ü cān ile ṭutar idi ümmīd (Mes. 165, Mıs. 30). [ümmīd ṭutar idi, -ar, -idi]

Ṭutaram bu şehe cān ile ümmīd
Ki bu işi başarur şāḥ Cemşīd (Mes. 128, Mıs. 35). [ümmīd ṭutaram, -ar, -a, -m]

Oturdı bārgehden ṭāşra Cemşīd
Nigārına irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 40, Mıs. 82). [ümmīd ṭutardı, -ar, -dı]

O cāmı fāl ṭutdı şāh Cemşīd
Nigāra irmege ṭutardı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 30). [ümmīd ṭutardı, -ar, -dı]

Daḫı ṣoḥbet ḳılurdı Şāh Cemşīd
Ṭutardı dilbere irmege ümmīd (Mes. 155, Mıs. 20). [ümmīd ṭutardı, -ar, -dı]

Bu sözden nerm oldı şāh Cemşīd
Ki ṭutdı irmeġe dildāra ümmīḍ (Mes. 86, Mıs. 22). [ümmīḍ ṭutdı, -dı]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 82). [ümmīd ṭutdı, -dı]

Bu sözi çün işitdi şāh Cemşīd
Nigāra irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 116, Mıs. 60). [ümmīd ṭutdı, -dı]

Bu resme çünki leşker gördi Cemşīd
Ṣımaġa düşmenini ṭutdı ümmīd (Mes. 130, Mıs. 40). [ümmīd ṭutdı, -dı]

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 27). [ümmīd ṭutdı, -dı]

Çü gördi uşbu ḥāli şāh Cemşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 154, Mıs. 138). [ümmīd ṭutdı, -dı]

Girü ḳamusı gitdi ḳaldı Ḫurşīd
Ḥabībe irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 96). [ümmīd ṭutdı, -dı]

ümmīdvār: *Ümitli.*

Ḳapuñdur ʿālemüñ ümmīdvārı
Ṭapuñdur dü cihānuñ Kirdgārı (Mes. 3, Mıs. 113). [ümmīdvārı, -ı]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 114). [ümmīdvar]

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 42). [ümmīdvāram, -am]

ün: *Ses.*

Nefīr **üniyle** ʿālem ṭolmış idi
Öñinde mihr ü meh mūm olmış idi *(Mes. 155, Mıs. 83). [üniyle, -i, -(y)le]*

üş: *Toplanıvermek, üşüşmek. (Birçok kimse bir anda) Bir şeyin veya bir kimsenin yanına toplanmak.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşdi çünkim başuma sevdā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 6). [üşdi, -di]

Gelüben üşdi bir araya ḳullar
Fiġān u āh u zārī ḳıldı anlar (Mes. 22, Mıs. 17). [üşdi, -di]

Gelüben Çīnīler Cemşīde üşdi
Ḳamusı şāhuñ ayaġına düşdi (Mes. 34, Mıs. 97). [üşdi, -di]

Çü derd ü ġam şehüñ başına üşdi
Hemān divāne bigi ṭaġa düşdi (Mes. 73, Mıs. 13). [başına üşdi]

üşen-: *Korkmak, çekinmek.*

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāşıḳ (Mes. 47, Mıs. 36). [üşenmez, -mez]

Didi kendüye ki iy ġamdan uşanmaz
Belā vü derd ü miḥnetden üşenmez (Mes. 132, Mıs. 58). [üşenmez, -mez]

ʿüsr: *Güçlük, zorluk.*

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 55). [ʿüsri, -i]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 56). [ʿüsrinüñ, -i, -nüñ]

üst: *(Bir şeyin) üstü, üzeri.*

Ḳadem ʿarş üstine urup Muḥammed
Ḫudādan buldı raḥmetler muḫalled (Mes. 8, Mıs. 77). [üstine, -i, -n, -e]

Çü ʿarş üstine irdi ol şāh-ı ʿālem
Bezendi cennet ü ḥavrā hemān dem (Mes. 8, Mıs. 79). [üstine, -i, -n, -e]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 90). [üstine, -i, -n, -e]

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 174). [üstine, -i, -n, -e]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 27). [üsti, -i]

O ḍarb ile hemān dem dīv düşdi
Hemān dem şāh üstine irişdi (Mes. 29, Mıs. 74). [üstine, -i, -n, -e]

Ḳılur şeh ol gice feryād u nāle
Aḳıdur berg-i gül üstine jāle (Mes. 36, Mıs. 12). [üstine, -i, -n, -e]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Şanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 100). [üstine, -i, -n, -e]

Giceden ṣubḥa dek nāle ḳılurdı
Gül-i ter üstini jāle ḳılurdı (Mes. 94, Mıs. 14). [üstini, -i, -n, -i]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 56). [üstüñe, -üñ, -e]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlü (Mes. 136, Mıs. 2). [üstine, -i, -n, -e]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lüʾlüʾ (Mes. 144, Mıs. 2). [üstine, -i, -n, -e]

Cihān yüzi siyāh oldı ser-ā-ser
Ṣaçup kāfūr-ı ter üstine ʿanber (Mes. 151, Mıs. 28). [üstine, -i, -n, -e]

Tamām olup çü nāme gördi Cemşīd
Anuñ üstine mühr̲in urdı Cemşīd (Mes. 158, Mıs. 38). [üstine, -i, -n, -e]

Oturmış idi taḫt üstine Ḳayṣer
Dili şādān elinde ṭolu sāġar (Mes. 165, Mıs. 27). [üstine, -i, -n, -e]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 110). [üstine, -i, -n, -e]

üstād: *Öğretici, öğretmen.*

Didi Mihrāba şehzāde iy üstād
Bu ulu ṭaġa evvelden nedür ad (Mes. 28, Mıs. 15). [üstād]

Ḳamu dīvārı misden burcı pülād
Binā aña bu resme urmış üstād (Mes. 29, Mıs. 12). [üstād]

üstād-ı naḳḳāş: *Nakkaş ustası. Süsleme ustası.*

Didi Mihrāba iy **üstād-ı naḳḳāş**
Cihān ḫalḳı ider naḳşuña şābāş *(Mes. 25, Mıs. 71). [üstād-ı naḳḳāş]*

üst: *(Bir şeyin) üstü, üzeri.*

İrdi bahār cümle cihān oldı lālezār
Güller açıldı her budaġ üstinde bī-şumār (Gaz. 46, Mıs. 2). [üstinde, -nde]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu şalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 116). [üstinde]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 60). [üstinde]

Görür üstinde ṭurur şeh nigārı
Şehenşeh eyledi efġān u zārı (Mes. 37, Mıs. 101). [üstinde]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 11). [üstinde]

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ (Mes. 168, Mıs. 129). [üstinde]

Bu şiʿri oḳıyub şeh nāle ḳıldı
Gül-i ter üstini pür-jāle ḳıldı (Mes. 86, Mıs. 2). [üstini]

üstine gel-: *Üzerine doğru hücum etmek.*

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp **üstine geldi** *(Mes. 21, Mıs. 4). [üstine geldi]*

üstine üş-: *Üstüne üşüşmek, etrafına toplanmak.*

Çü bī-ḫūş oluban ṭopraġa düşdi
O meh-rūlar ḳamu **üstine üşdi** *(Mes. 37, Mıs. 70). [üstine üşdi]*

üstüḫ∨ān: *Kemik.*

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış **üstüḫ∨ānı** *(Mes. 26, Mıs. 14). [üstüḫ∨ānı, -ı]*

üstüvār it-: *I. Sağlamlaştırmak. II. Dayanıklı hâle getirmek.*

Direksüz çerḫi idüp üstüvār ol
Meh ile mihri ḳıldı bī-ḳarār ol *(Mes. 2, Mıs. 83). [üstüvār idüp]*

üstüvār ol: *Kuvvetli, dayanıklı, sağlam olmak; güçlü ve sağlam bir bedene sahip olmak.*

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 40). [üstüvār ol]

Hemīşe devlet ile üstüvār ol
Cihān içinde her dem pāy-dār ol (Mes. 127, Mıs. 17). [üstüvār ol]

Didi dāyim cihānda pāy-dār ol
Cihān ṭurduḳça bile üstüvār ol (Mes. 167, Mıs. 10). [üstüvār ol]

üzeri: *Üzeri; üstü.*

O ḳaṣruñ çevresi pür-ṣandal u ʿūd
Ḳamārī **üzerinde** sāz ider ʿūd *(Mes. 27, Mıs. 50). [üzerinde, -n, -de]*

üzre: *Üzere.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Ṣanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 1). [üzre]

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercise ḳılup eyledüñ nīkü-ḫıṣāl (Kas. 2, Mıs. 37). [üzre]

Ḳudretiñden oldı Keyvān çarḫ üzre pāsbān
Ḥikmetiñden oldı Mirriḥ āsmāna kūtvāl (Kas. 2, Mıs. 35). [üzre]

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 52). [üzre]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 32). [üzre]

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 31). [üzre]

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā (Mes. 3, Mıs. 64). [üzre]

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme (Mes. 5, Mıs. 180). [üzre]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 187). [üzre]

Bilürsin kim bu çarḫ-ı ʿālem üzre
Hemīşe böyle dönmez bir dem üzre (Mes. 5, Mıs. 188). [üzre]

Bize gerçi ki ḫiẕmet farż ḳılduñ
Cezāsın kendüñ üzre ḳarż ḳılduñ (Mes. 6, Mıs. 10). [üzre]

Çü eflāk üzre oldı ol şāh taʿyīn
Nebīler cümle andan ṣordılar dīn (Mes. 8, Mıs. 53). [üzre]

Çü ḥaḳ dīn üzre virdi cān ile dil
Rıżā-yı Muṣṭafāyı ḳıldı ḥāṣıl (Mes. 10, Mıs. 13). [üzre]

Ne kim ḥükm ider idiyse Muḥammed
O ḥükm üzre gider idi müʿebbed (Mes. 10, Mıs. 26). [üzre]

İmām-ı ümmet ü şemʿ-i dü ʿālem
İmāmet taḫtı üzre şāh-ı aʿẓam (Mes. 11, Mıs. 2). [üzre]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 7). [üzre]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [üzre]

Oḳırdı cāndan her laḥẓa Ḳurʾān
Ki āḫir virdi Ḳurʾān üzre ol cān (Mes. 12, Mıs. 22). [üzre]

Saʿādet çarḫı üzre māh-ı nevdür
Ki nüh maʿṣūm-ı pāke pīşrevdür (Mes. 15, Mıs. 5). [üzre]

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā (Mes. 18, Mıs. 7). [üzre]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 138). [üzre]

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola żaʿf-ı ḥāli (Mes. 19, Mıs. 139). [üzre]

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 145). [üzre]

ʿİẕārı çekmiş idi ḫaṭ gül üzre
Gül-i sāġar durur ṣankim mül üzre (Mes. 19, Mıs. 146). [üzre]

Dönüp ḳaṣra naẓar ḳıldı çün ol şāh
Tecellī eyledi ḳaṣr üzre bir māh (Mes. 20, Mıs. 74). [üzre]

Şu resme dün ü gün ol āḥ eyler
Ki eflāk üzre āḥı rāh eyler (Mes. 22, Mıs. 28). [üzre]

Gül üzre nerkisinden jāle dökdi
Ne jāle ṣanasın kim lāle dökdi (Mes. 22, Mıs. 45). [üzre]

Ġam ile eyledi efġān ü nāle
Gül üzre nerkisinden ṣaçdı jāle (Mes. 22, Mıs. 72). [üzre]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [üzre]

Hümāyūn da ḳılurdı āḥ u nāle
Gül üzre nerkisi ṣaçardı jāle (Mes. 26, Mıs. 26). [üzre]

Çü çıḳdı taḫta taḫt oldı münevver
Ṣan eflāk üzre çıḳdı şāh-ı ḫāver (Mes. 27, Mıs. 98). [üzre]

Görür taḫt üzre bir meh-rūy-ı ʿālem
Oturmış ġaş ider görürse ādem (Mes. 27, Mıs. 169). [üzre]

Oturdı ikisi taḫt üzre ḫurrem
Perīyile oluban şāh hem-dem (Mes. 27, Mıs. 179). [üzre]

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān (Mes. 30, Mıs. 6). [üzre]

Gemi oldı deñizde pāre pāre
Olur bir taḫta üzre şeh süvāre (Mes. 31, Mıs. 30). [üzre]

Degişdi taḫtaya taḫtı şehenşāh
Ḳılurdı taḫta üzre nāle vü āh (Mes. 31, Mıs. 38). [üzre]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Ṣanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 66). [üzre]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 61). [üzre]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 67). [üzre]

Gül-i ter üzre sünbüller ṭaġıtmış
ʿİẕārı üzre kāküller ṭaġıtmış (Mes. 36, Mıs. 68). [üzre]

Görür anda ṭurur bir taḫt-ı gevher
Çıḳup taḫt üzre oturmış māh-ı enver (Mes. 36, Mıs. 144). [üzre]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 10). [üzre]

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān (Mes. 38, Mıs. 13). [üzre]

Giceye dek şu resme āh ḳıldı
Ki āhı çarḫ üzre rāh ḳıldı (Mes. 38, Mıs. 16). [üzre]

Bahār-efrūz idi adı kendü dilkeş
Ururdı ḥüsni diller üzre āteş (Mes. 49, Mıs. 16). [üzre]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 18). [üzre]

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen (Mes. 67, Mıs. 17). [üzre]

Felek ṭāvūsı açup bāl itdi cevlān
Ḳılur bu ṭāḳ-ı minā üzre seyrān (Mes. 67, Mıs. 20). [üzre]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 6). [üzre]

Çıḳar şehzāde bir serv üzre bī-cān
Olur derd ü ġam ile anda pinhān (Mes. 71, Mıs. 97). [üzre]

Çü çıḳdı serv üzre ol şehenşāh
Ṣanasın çıḳdı serv üstine bir māh (Mes. 71, Mıs. 99). [üzre]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 101). [üzre]

Dökerken nergisi gül üzre jāle
Diyüp bu ḳıṭʿayı eyledi nale (Mes. 72, Mıs. 47). [üzre]

O servüñ talı üzre bir kebūter
Ḳılurdı nāleler şāha berāber (Mes. 84, Mıs. 11). [üzre]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 36). [üzre]

Semen evrāḳı üzre ṣaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān (Mes. 96, Mıs. 3). [üzre]

Semen evrāḳı üzre ṣaçdı reyhān
Kılur kāfūr üzre ʿanber-efşān (Mes. 96, Mıs. 4). [üzre]

Bu sözi didi Ḫurşīd itdi nāle
Gözinden ṣaçdı lāle üzre jāle (Mes. 114, Mıs. 38). [üzre]

Çıḳup taḫt üzre oturdı Ḳayṣer-i Rūm
Öziyle ābād oldı kişver-i Rūm (Mes. 115, Mıs. 21). [üzre]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 14). [üzre]

Gül üzre olmışdı jāle dāne dāne
Ṣabā sünbüllere urardı şāne (Mes. 130, Mıs. 55). [üzre]

ʿArūs-ı ġonca üzre bir şükūfe
Nisār iderdi sīm ü zer şükūfe (Mes. 130, Mıs. 63). [üzre]

Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle
Aḳıtdı nerkisi gül üzre jāle (Mes. 133, Mıs. 2). [üzre]

Bu ṭavr üzre budur şimdi temennī
Ki Ḫurşīd ide bu yire tecellī (Mes. 142, Mıs. 53). [üzre]

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mes. 148, Mıs. 123). [üzre]

Ḳurıldı ḫargeh üzre sāyebānlar
Ḳamu ṣaḥrāya çıḳdılar ser-ā-ser (Mes. 154, Mıs. 7). [üzre]

İşitdi bu sözi ol bānū-yı ʿālem
Utanmaḳdan gül üzre düşdi şeb-nem (Mes. 155, Mıs. 136). [üzre]

Saña ḫōd rehber olupdur saʿādet
Ṭoġupdur farḳuñ üzre mihr-i devlet (Mes. 163, Mıs. 10). [üzre]

Didi kim şāha gel sen şehlik eyle
Bu mülk-i çarḫ üzre mehlik eyle (Mes. 168, Mıs. 22). [üzre]

vādī: *Alan, mekan, vadi.*

Güneh **vādīsi** içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben *(Mes. 9, Mıs. 43). [vādīsi, -si]*

Bu **vādī** içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr *(Mes. 36, Mıs. 15). [vādī]*

Bu **vādide** beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār *(Mes. 83, Mıs. 27). [vādide, -de]*

vādī-i firḳat: *Ayrılık vadisi.*

Göyindi nār-ı ġurbet içre cānum
Ḳurıdı **vādī-i firḳatde** ḳanum *(Mes. 163, Mıs. 120). [vādī-i firḳatde, -de]*

vādī-i ġam: *Gam, üzüntü vadisi.*

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı **vādī-i ġamda** dil-efgār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 8). [vādī-i ġamda, -da]*

vādī-i ġurbet: *Gurbet vadisi, yadeller.*

Bu **vādī-i ġurbetde** cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resūm yoġ *(Gaz. 8, Mıs. 3). [vādī-i ġurbetde, -de]*

vaḥdet: *Birlik, bütünlük; Allah'ın varlıktaki birliği.*

Oldı delīl **vaḥdeti** rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr u nār *(Kas. 1, Mıs. 13). [vaḥdeti, -i]*

vāḳıʿ ol-: *Gerçekleşme, vuku bulma, meydana gelme.*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy bigi
Baña vāḳıʿ olalı ol lāle ʿiẕār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 4). [vāḳıʿ olalı, -alı]

Baña vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 7). [vāḳıʿ olalıdan, -alı, -dan]

Çü Cemşīde bu ḥālet vāḳıʿ oldı
Ḳamu efġān idüp üstine geldi (Mes. 21, Mıs. 3). [vāḳıʿ oldı]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 4). [vāḳıʿ oldı]

O şīre vāḳıʿ oldı bu ʿaceb hāl
Hemān dem şīr uruban dest-i çengāl (Mes. 120, Mıs. 41). [vāḳıʿ oldı, -dı]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 65). [vāḳıf oldı, -dı]

Bu ḥāle çünki vāḳıf oldı Ḫurşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 144, Mıs. 7). [vāḳıf oldı, -dı]

Şehenşeh ʿaşḳ ile uġramışdı rence
Bu deñlü vāḳıf oldı çün o gence (Mes. 155, Mıs. 280). [vāḳıf oldı, -dı]

<u>vāḳıf ol-:</u> *Bilmek, haberdar olmak.*

Bu ḥāle **vāḳıf oldı** çün şehenşāh
Didi bu sözi cāndan ḳıluban āh *(Mes. 22, Mıs. 149). [vāḳıf oldı]*

<u>vāḳıf ol-:</u> *Bilmek, öğrenmek; kavramak, anlamak.*

Çü Efser **vāḳıf olup** bildi rāzı
Ḳılur Cemşīde ol dem dil-nevāzī *(Mes. 111, Mıs. 7). [vāḳıf olup]*

<u>vaḳit:</u> *Vakit, zaman, an.*

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña yoldaş eyle īmān (Mes. 6, Mıs. 257). [vaḳtin, -in]

Gönlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb (Gaz. 49, Mıs. 3). [vaḳtidür, -i, -dür]

Raḥm eyle vaḳtidür ṣanemā ben ġarībe kim
Her dem gözümden işigüñe aḳadurur āb (Gaz. 49, Mıs. 7). [vaḳtidür, -i, -dür]

Belā vaḳtinde ṣābir eyle beni
Ṣafā devrinde şākir eyle beni (Mes. 6, Mıs. 123). [vaḳtinde, -i, -n, -de]

Şu vaḳtin ġamla kim feryād idesin
Oḳıyup bu kitābı şād olasın (Mes. 18, Mıs. 63). [vaḳtin, -in]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [vaḳt]

O vaḳtin kim şehenşeh ṭutdı ṭaġı
Belāyıla gezerdi ṭaġ u rāġı (Mes. 85, Mıs. 1). [vaḳtin, -in]

Seḥer vaḳtinde girdi şehre ol şāh
Kimesne şāhdan olmadı āgāh (Mes. 103, Mıs. 5). [vaḳtinde, -i, -nde]

Raḥm eyle vaḳtıdur bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı derd ü ġam ile nizārumuz (Gaz. 26, Mıs. 11). [vaḳtıdur, -dur]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 48). [vaḳti degül]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 23). [vaḳti degül]

<u>vaḳit:</u> *Çağ, zaman, devir.*

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 10). [vaḳtidür, -i, -dür]

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 10). [vaḳtidür, -i, -dür]

Cānum dudaġa geldi ġām u miḥnet ile āh
Raḥm eyle vaḳtidür bu ben-i müstmendüñe (Gaz. 33, Mıs. 10). [vaḳtidür, -i, -dür]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 5). [vaḳtidür, -i, -dür]

Seḥer vaḳtinde Ḳayṣer ṭurdı şādān
Oturdı taḫt üzre göñli ḫandān (Mes. 122, Mıs. 13). [vaḳtinde, -i, -n, -de]

Hemān vaḳtidür ʿazm-i Rūm ideyin
O Rūm ilini aña şūm ideyin (Mes. 125, Mıs. 5). [vaḳtidür, -i, -dür]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 5). [vaḳtinde, -i, -n, -de]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 5). [vaḳti, -i]

İşāretdür aña kim vaḳtidür hey
Bu demlerde içile sāġar-ı mey (Mes. 150, Mıs. 23). [vaḳtidür, -i, -dür]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [vaḳtidür, -i, -dür]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 156). [vaḳtidür, -i, -dür]

Ṣafā vaḳti durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılalum ḥay (Gaz. 42, Mıs. 1). [vaḳti durur, -i, -durur]

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿavrat (Mes. 148, Mıs. 45). [vaḳti durur, -i, -durur]

Ki ṭoġdı başuna mihr-i saʿādet
Ṣafā vaḳti durur ḳıl ʿayş ü ʿişret (Mes. 155, Mıs. 168). [vaḳti durur, -i, -durur]

Ṣafā vaḳti durur ol şād u ḫandān
Niçün olduñ dil ü cān ile ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 179). [vaḳti durur, -i, -durur]

Bu gice ʿayş idelüm ṣubḥa degin vaḳti durur
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice (Gaz. 19, Mıs. 3). [vaḳti durur]

vaḳit: *Zamanı, sırası.*

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [vaḳti durur]

Çün vakti durur saḳī bize ṣun berü bir cām
Ḳanumuzı mey bigi bizüm içmeden eyyām (Mur. 1, Mıs. 17). [vakti durur, - durur]

vaḳt ol-: *Zamanı gelmek.*

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren *(Mes. 157, Mıs. 2). [vaḳt oldı, -dı]*

vaḳtā ki: *Ne vakit ki.*

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn *(Mur. 1, Mıs. 21). [vaḳtā ki]*

vaḳt-i cefā: *Eziyet zamanı, sıkıntı vakti.*

Dilber ġāmında miḥnet ü derd ü belāyile
Vaḳt-i cefāda çekdügi ʿāşıḳ ġınā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 30). [vaḳt-i cefāda, -da]*

vakt-i efġān: *Ağlama zaman, inleme vakti.*

Fiġān itme degüldür vaḳt-i efġān
Ġam u miḥnetle şāhā olma giryān *(Mes. 26, Mıs. 49). [vaḳt-i efġān degüldür, -degüldür]*

vaḳt-i ṣafā: *Neşe, eğlence zamanı.*

Didi kim ṭur öri vaḳt-i vefādur
Cefā gitdi bu dem **vaḳt-i ṣafādur** *(Mes. 155, Mıs. 112). [vaḳt-i ṣafādur, -dur]*

vakt-i seḥer: *Seher vaktinde.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh u nevā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 21). [vaḳt-i seḥerde]*

vakt-ı senā: *Övme vakti, övgü zamanı.*

Demdür ele alasın cām-ı duʿāsın anuñ
Vakt-ı senā durur gel cemm itme sözi iy Cem *(Kas. 5, Mıs. 76). [vakt-ı senā durur, -durur]*

vaḳt-i vefā: *Vefa zamanı.*

Didi kim ṭur öri **vaḳt-i vefādur**
Cefā gitdi bu dem vaḳt-i ṣafādur *(Mes. 155, Mıs. 111). [vaḳt-i vefādur, -dur]*

vaḳt-i zārī: *Ağlama vakti, şikayet etme zamanı.*

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī *(Mes. 21, Mıs. 54). [vaḳt-i zārī degüldür, -degüldür]*

vālā: *İpek tül.*

Ḳatuban aṭlasa nīlīn **vālā**
Tutuḳ ṭutındı bu eyvān-ı **vālā** *(Mes. 155, Mıs. 1). [vālā]*

vālā-yı aḥmer: *Kırmızı (ince) elbise; (harika) kırmızı elbise, (güzel) kırmızı elbise.*

Geyürüp lāleye vālā-yı aḥmer
Döşer yir yüzine dībā-yı aḫżar (Mes. 2, Mıs. 127). [vālā-yı aḥmer]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 104). [vālā-yı aḫmer]

va'llah: *"Allah'a yemin olsun ki." anlamındadır.*

Bahā olsa eger birine biñ cān
Alan kişi dir idi va'llāh erzān (Mes. 98, Mıs. 28). [va'llāh]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va’llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 60). [va’llāh]

va’llāhu aʿlem: *En iyisini Allah bilir.*

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını bağlama **va’llāhu aʿlem** *(Mes. 25, Mıs. 92). [va’llāhu aʿlem]*

va’llāhu aʿlem bi’ṣ-ṣavāb: *Doğruyu, en iyi bilen Allah'tır.*

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur **va’llāhu aʿlem bi’ṣ-ṣavāb** *(Gaz. 11, Mıs. 14). [va’llāhu aʿlem bi’ṣ-ṣavāb]*

var-: *Ulaşmak, varmak, gitmek.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde olmaz ʿaẕāb (Gaz. 11, Mıs. 5). [vardı, -dı]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illa’llāh (Kas. 3, Mıs. 1). [varmaġa, -mak, -a]

Bilürseñ ḫod varacaḳ menzilüñi
Bu demden ḥāṣıl eyle ḥāṣıluñı (Mes. 5, Mıs. 183). [varacaḳ, -acaḳ]

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı ṣitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 109). [varmaġa, -mak, -a]

Dil ü cān ġamdan olmaġa güşāde
Varubanı oturdum bir arada (Mes. 18, Mıs. 28). [varubanı, -uban, -ı]

Bu deñlü söyleyüp oldılar epsem
Şehenşeh fikre vardı ṭurdı bir dem (Mes. 21, Mıs. 12). [vardı, -dı]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 37). [varam, -a, -m]

Çü Cemşīdüñ dilini ḳapladı ġam
Hümāyūn ḳatına vardı gözi nem (Mes. 25, Mıs. 42). [vardı, -dı]

İki menzil şeh ile vardı Faġfūr
Oradan döndi şāha virdi destūr (Mes. 26, Mıs. 51). [vardı, -dı]

Ḳıġırdı Nāz-perverdi ḳatına
O daḫı nāz ile vardı ḳatına (Mes. 27, Mıs. 112). [vardı, -dı]

İcāzet virdi çünkim şāhzāde
Perī vardı hemān dem Ḥūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 156). [vardı, -dı]

Bu sözi şāha çün ḳul ḳıldı maʿlūm
Biraz dem fikre vardı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 35, Mıs. 28). [vardı, -dı]

Ṭurup Mihrāb ile Ḫurşīde vardı
Çü cennet bir ulu bāġ anda gördi (Mes. 37, Mıs. 55). [vardı, -dı]

Girü ḫar-gāha vardı şāh Ḫurşīd
Ḳılurdı nāle vü feryād Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 103). [vardı, -dı]

Perī-ruḥsāra dir Ḫurşīd-i ḫurrem
Digil Mihrāba varsun şimdiki dem (Mes. 37, Mıs. 16). [varsun]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 38). [vardı, -dı]

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 56). [vardı, -dı]

Hemān Ḫurşīde vardı şāh Cemşīd
Tevażżuʿ eyledi Cemşīde Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 37). [vardı, -dı]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 51). [vardı, -dı]

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 65). [vardı, -dı]

Hemān dem vardı Efser ḳapusına
İrişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 105, Mıs. 23). [vardı, -dı]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 36). [vardı, -dı]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ṣoḥbetine
Hemāñ sāʿat irişdi ḥażretine (Mes. 117, Mıs. 47). [vardı, -dı]

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 91). [vardı, -dı]

Eger destūr virür ise gelem ben
Varam ileri Ḫurşīdi alam ben (Mes. 122, Mıs. 70). [varam, -a, -m]

Bu sözi didi Cemşīd-i hünerver
Ṭurup Ḳayṣer ḳatına vardı Efser (Mes. 129, Mıs. 62). [vardı, -dı]

Umaram kim bu dem nuṣret bizümdür
Varalum düşmene furṣat bizümdür (Mes. 148, Mıs. 44). [varalum, -a, -lum]

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā yunmaġa girdi (Mes. 156, Mıs. 19). [vardı, -dı]

Hemān dem vardı Ḳayṣer ḳapusına
İrişdi şevket ile ṭapusına (Mes. 165, Mıs. 37). [vardı, -dı]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 105). [varubanı, -ubanı]

Didi şeh kim varuñ görüñ o bāġı
Benüm içün ḳuruñ anda otaġı (Mes. 20, Mıs. 11). [varuñ, -uñ]

Varalum görelüm Cemşīd ḥālin
Nedür anuñ bilelim ḳīl ü ḳālin (Mes. 22, Mıs. 53). [varalum, -alum]

Hemān Cemşīde çünkim vardı anlar
Anı bu ḥāl içinde gördi anlar (Mes. 22, Mıs. 57). [vardı, -dı]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 48). [varmış, -mış]

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde yüz urdum (Mes. 23, Mıs. 68). [varup, -up]

Varınca Çīnden bil Rūma şāhā
Geçilür ara yirde bunca deryā (Mes. 24, Mıs. 15). [varınca, -ınca]

Varup oturur iken şāh Faġfūr
Dile gitmege Rūma baña destūr (Mes. 25, Mıs. 5). [varup, -up]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḫışṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳışṣa (Mes. 26, Mıs. 18). [varur, -ur]

Perī gördi ki bu ḥāżır belāya
Cefā gelmezse bu vara cefāya (Mes. 27, Mıs. 208). [vara, -a]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 6). [varalum, -alum]

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı ya teʿḫīr eyleyelüm (Mes. 27, Mıs. 138). [varalum, -alum]

Ne didüñse ḳabūl oldı varalum
Şehüñ ḳaṣr u sarāyını görelüm (Mes. 27, Mıs. 151). [varalum, -alum]

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [varınca, -ınca]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [varur, -ur]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [varur, -ur]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [varur, -ur]

Didi biñ dīve kim Ekvān ṭuralum
Varup ol leşkeri cümle görelüm (Mes. 29, Mıs. 46). [varup, -up]

Varup ol leşkeri biz ṣayd idelüm
Demür bende ḳamusın bend idelüm (Mes. 29, Mıs. 47). [varup, -up]

Şehenşeh vardı ol ruhbāna tenhā
Ḳılup luṭf ile ol pīre müdārā (Mes. 30, Mıs. 9). [vardı, -dı]

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 57). [varur, -ur]

Didi kim bir ḳulına ol şehenşāh
Varup ol tāciri ḳıl şöyle āgāh (Mes. 35, Mıs. 30). [varup, -up]

Varur Cemşīd Ḳayṣer ḳapusına
Metāʿın ʿarż ḳılur ṭapusına (Mes. 35, Mıs. 43).
[varur, -ur]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 130).
[vardı, -dı]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 150).
[vardı, -dı]

Varur şād u feraḥ Ḫurşīde ḫādim
Belādan ol didi ʿālemde sālim (Mes. 36, Mıs. 51).
[varur, -ur]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 59). [varur, -ur]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 30).
[varalum, -alum]

Seni Ḫurşīd ister ṭur varalum
Ne buyruḳ buyurur anı görelüm (Mes. 37, Mıs. 41).
[varalum, -alum]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 114). [varur, -ur]

Didi kim var di ol bāzārgāna
İrişsün şimdi ol bu būstāna (Mes. 40, Mıs. 35). [var]

Varuñ ḳatına bir ḫoş ṣoḥbet eyleñ
Ṣafā vü nāzlaʿayş ü ʿişret eyleñ (Mes. 40, Mıs. 55).
[varuñ, -uñ]

Hemān dem bir ḳulın çaġırdı Ḫurşīd
Didi gelsün bu yire var di Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 66). [var]

Varuraḳ meclise germ oldı Ḫurşīd
Göñülden şemʿveş nerm oldı Ḫurşīd (Mes. 67, Mıs. 11). [varuraḳ, -uraḳ]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 51).
[varup, -up]

Ne deñlü vardıyise bile meh-rū
Ḳodı Ḫurşīd ile anları bānū (Mes. 72, Mıs. 27).
[vardıyise, -dı, -yise]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 20). [varmaġa, -mak, -a]

Varup bir serv dibinde itdi menzil
Ki derd ü miḥnet ile oldı bī-dil (Mes. 84, Mıs. 7).
[varup, -up]

Varup ol ḳalʾa altında idicek sāz
Ḥicāz ile nevā ḳılsunlar āġāz (Mes. 87, Mıs. 77).
[varup, -up]

Dehān açup ḳılalum bir rivāyet
Neye varur görelüm bu ḥikāyet (Mes. 87, Mıs. 18).
[varur, -ur]

Varup ol ḳalʿa altında ḳıluñ sāz
Nevā ile ḥicāz idüñ ser-āġāz (Mes. 91, Mıs. 13).
[varup, -up]

Varup ḳıluñ aña benden selāmı
Selāmı ḳıluban söylen kelāmı (Mes. 91, Mıs. 17).
[varup, -up]

Varup ikisi Ḫurşīdün ḳatına
Duʿālar eylediler devletine (Mes. 92, Mıs. 23).
[varup, -up]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 21).
[varup, -up]

Varuñ Şādīʿyi ḳıluñ bunda daʿvet
Gelüben eylesün bizümle ṣoḥbet (Mes. 117, Mıs. 37). [varuñ, -uñ]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 10). [varup, -up]

Varup Efsere didiler iy Efser
Bugün iki şehenşeh güy oynar (Mes. 118, Mıs. 37).
[varup, -up]

Varur ol ḳaṣra Efser birle Ḫurşīd
Ki göreler nider meydānda Cemşīd (Mes. 118, Mıs. 45). [varur, -ur]

Biner bir bād-pāya şād u ḫurrem
Varur meydāna dek ol şāh-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 26). [varur, -ur]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 67).
[varayın, -ayın]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 13).
[varuban, -uban]

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk (Mes. 125, Mıs. 26). [varınca, -ınca]

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [varalum, -a, -l, -um]

Varuban anlar ile ceng ḳılsun
Ḳamuya illerini teng ḳılsun (Mes. 128, Mıs. 31). [varuban, -uban]

Çeküp leşker varayın ceng ideyin
Başına Ṣāmı anuñ teng ideyin (Mes. 129, Mıs. 31). [varayın, -a, -y, -ın]

Eger fermān virürse Ḳayṣer-i Rūm
Varuban Ṣāmı anlara ḳılam ṣūm (Mes. 129, Mıs. 26). [varuban, -uban]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Ṣāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 28). [varuban, -uban]

Ki varup Ṣādīyile eyleye ceng
Ḳıla başlarına ol kişveri teng (Mes. 129, Mıs. 73). [varup, -up]

Varup çün bāġı gördi şāh Cemşīd
Dil ü cānından itdi āh Cemşīd (Mes. 130, Mıs. 51). [varup, -up]

Sen arḳun gel ilerü ben varayın
Senüñ geldügüñi şāha diyeyin (Mes. 132, Mıs. 107). [varayın, -ayın]

Belā vü derd ile āh u zārī
Getüreyüm varuban ol nigārı (Mes. 132, Mıs. 20). [varuban, -uban]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 62). [varuban, -uban]

Cefā ḳıldıysa ol sen vefā ḳıl
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl (Mes. 132, Mıs. 64). [varuban, -uban]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 65). [varuban, -uban]

Ki varup ger bu işi ben bitürem
Aluban seni hoş fāriġ oturam (Mes. 136, Mıs. 21). [varup, -up]

Çü ol āvāzeyi Efser işitdi
O bāġa varmaġa āheng itdi (Mes. 141, Mıs. 30). [varmaġa, -mak, -a]

Ben anı isteyü anda varurdum
Bi ḥamdi'llāh ki anı ben bunda gördüm (Mes. 147, Mıs. 25). [varurdum, -ur, -du, -m]

Çü atasını gördi şāh Ṣādī
Varup ṣaḥrā içinde ḳarşuladı (Mes. 148, Mıs. 86). [varup, -up]

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne vurduñ (Mes. 149, Mıs. 35). [varuban, -uban]

Çü ḳalmadı kimesne ṣoḥbetinde
Varup āsāyiş itdi ḥalvetinde (Mes. 151, Mıs. 38). [varup, -up]

Serāyına varuban şāh Ḳayṣer
Didi kim ḳandayısa şimdi Efser (Mes. 153, Mıs. 1). [varuban, -uban]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 3). [varuñ, -uñ]

Ṭurup vardı hemān Ḳayṣer ḳatına
Duʿā irgürü şāhüñ devletine (Mes. 154, Mıs. 33). [vardı, -dı]

Didi bir ḫāṣ kişiye şehenşāh
Varup Cemşīdi ḳıl bu işden āgāh (Mes. 154, Mıs. 16). [varup, -up]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 21). [varup, -up]

Ṭur imdi varup ʿişretde bile ol
Ṣafālar sür o ṣoḥbetde bile ol (Mes. 154, Mıs. 27). [varup, -up]

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı (Mes. 154, Mıs. 36). [varup, -up]

Benden ṭuruban Çīne var iy peyk-i ṣabā sen
Vaḳt oldı selāmumı degür anda beşīren (Mes. 157, Mıs. 1). [var]

Varup Çīn ü Ḫıṭāyı biz görelüm
Ṣafā vü ẕevḳ ile anda ṭuralum (Mes. 163, Mıs. 129). [varup, -up]

Atañı anañı varup görelüm
Ne deñlü diriseñ anda ṭuralum (Mes. 164, Mıs. 13). [varup, -up]

Dimezven varayın anda ḳalayın
Eger ʿömrüm ola girü geleyin (Mes. 165, Mıs. 95). [varayın, -a, -y, -ın]

Varuban anañı gör bī-melālet
Girü bu yire gel saġ u selāmet (Mes. 165, Mıs. 143). [varuban, -uban]

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār (Mes. 166, Mıs. 27). [var]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 47). [varınca, -ınca]

Ne durur Ḥaḳḳa ṭoġru varmaġa râh
Himem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 1). [varmaġa, -mak, -a]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103). [varam, -am]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193). [varacaḳ, -acaḳ]

Şu meh-rūlar ki gördüm bu cihānda
Ḳapularına vardum bu cihānda (Mes. 23, Mıs. 36). [vardum, -dum]

Ḳaçan kim vardum idi ol serāya
İrişdügümde ben ol ḫūb cāya (Mes. 33, Mıs. 11). [vardum idi, -du, -m, -idi]

Bulurlar varuban bir bezmgāhı
Ḳurarlar anda şehçün bārgāhı (Mes. 20, Mıs. 13). [varuban]

Gidüp kendüyile ol māḥı aldı
Varuban ol serāy içine ṣaldı (Mes. 72, Mıs. 26). [varuban]

Varuban ṭopraġa ḳo ser öñinde
Oḳı ol defteri dilber öñinde (Mes. 76, Mıs. 5). [varuban]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 4). [varuban]

Turıban varuñuz siz ol ḥişāra
Ola kim bulına derdüme çāre (Mes. 91, Mıs. 11). [varuñuz]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 37). [varur iseñ]

Hemān dem Efser ü Ḫurşīd-i ʿaẕrā
Varurlar ḳaṣra ḳılmaġa temāşā (Mes. 118, Mıs. 44). [varurlar]

var: *Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.*

Daḥı ḳatındaġı dört yārıyiçün
Nübüvvet maḥzeninde varıyiçün (Mes. 6, Mıs. 248). [varıyiçün, -ıyiçün]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 68). [varum, -um]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 46). [varum, -um]

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 17). [var]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 16). [varum, -um]

var: *Bulunan, mecvut.*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine zaḥm-ı mār (Gaz. 1, Mıs. 5). [var]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 9). [vardur, -dur]

Tapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belā bil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 10). [var]

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içre iʿtibārı var (Kas. 1, Mıs. 50). [var]

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl (Kas. 2, Mıs. 46). [vardur, -dur]

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı sinüñ içün oldı mürtesem (Kas. 4, Mıs. 23). [var]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 42). [var]

Ne kim var ʿālem içre aña maʿlūm
İki ʿālem anuñ ḥükmine maḥkūm (Mes. 2, Mıs. 61). [var]

Ne kim var ise dünyā içre mevcūd
Ḳamuya oldurur sübḥān u maʿbūd (Mes. 2, Mıs. 147). [var]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 17). [var]

Ne sinüñ evvelüñe var bidāyet
Ne sinüñ āḫirüñe var nihayet (Mes. 3, Mıs. 18). [var]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 19). [vardur, -dur]

Ne vardur evvelüñüñ ibtidāsı
Ne vardur āḫirüñüñ intihası (Mes. 3, Mıs. 20). [vardur, -dur]

Ne kim varsa serādan ta Süreyyā
Senüñ ʿilmüñde maʿlūm u müheyya (Mes. 3, Mıs. 37). [varsa, -sa]

Cihān içre ne deñlü varsa bīmar
Ṭapuñdan irişür derdine tīmar (Mes. 3, Mıs. 95). [varsa, -sa]

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḥḳīḳ (Mes. 5, Mıs. 11). [var]

Hem ulular bu resme itmiş beyānı
Ki her birinde var ḳudret nişanı (Mes. 5, Mıs. 16). [var]

Çü Ḥaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 34). [var]

Çü ʿaḳluñ var Ḫudā birliğini bil
Ne kim Ḥaḳ emr iderse sen anı ḳıl (Mes. 5, Mıs. 101). [var]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 127). [var]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḫtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 165). [var]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 79). [vardur, -dur]

Ḳamu eşyā ki bulmışdur vücūdı
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı (Mes. 5, Mıs. 10). [vardurur, -durur]

Ne deñlü pend iderseñ kendüñe ḳıl
Ki saña aşşı andan vardurur bil (Mes. 5, Mıs. 182). [vardurur, -durur]

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak (Mes. 5, Mıs. 75). [varken, -ken]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 169). [var]

Ulu ṭaġlarça vardur her günāhum
Anuñçün eksük olmaz her gün āhum (Mes. 6, Mıs. 51). [vardur, -dur]

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḥı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 147). [vardur, -dur]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 123). [var]

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 89). [vardı, -dı]

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi yetmiş biñ ḥicābı (Mes. 8, Mıs. 109). [vardı, -dı]

Günehkār ümmetüm vardur günehkār
Ki olmışdur ḳamusına güneh kār (Mes. 8, Mıs. 169). [vardur, -dur]

Benüm ḳatumda sensin çünki Maḥmūd
Demidür dile ne kim varsa maḳṣūd (Mes. 8, Mıs. 150). [varsa, -sa]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 7). [vardı, -dı]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 9). [var]

Çü gönlinde var idi ʿilm-i taḳvā
Görinmezdi gözine hīç dünyā (Mes. 12, Mıs. 15). [var]

Var idi gönli içre çünki taṣdīḳ
Aña rāh idi her dem rāh-ı taḥḳīḳ (Mes. 12, Mıs. 23). [var]

Anuñçün oldı dīn içre bular ḫās
Ki vardı dilleri içinde iḫlāṣ (Mes. 16, Mıs. 12). [vardı, -dı]

Çü vardı bunlaruñ kalbinde īmān
Anuñçün oldılar dīn içre sultān (Mes. 16, Mıs. 25). [vardı, -dı]

Çü vardı bunlaruñ dīnde niẓāmı
Bulara her dem irsün Ḥaḳ selāmı (Mes. 16, Mıs. 29). [vardı, -dı]

Ki idüpdür aña Allah ʿināyet
Anuñçün var başında tāc-ı devlet (Mes. 17, Mıs. 92). [var]

Cihanda kim ne deñlü varsa şehler
Buña bende olmaġa anlar faḫr iderler (Mes. 17, Mıs. 95). [varsa, -sa]

Bi-ḥamdi'llāh ki var söze mecālüñ
Neyiçün süst ola ḳīl ü ḳālüñ (Mes. 18, Mıs. 49). [var]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Buña bende olmaġa ider iftiḫārı (Mes. 18, Mıs. 113). [varsa, -sa]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 91). [vardı, -dı]

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 9). [var]

Şehüñ bir ḳaravaşı vardı meh-rū
Şeker-nām u şeker-rīz ü şeker-gū (Mes. 21, Mıs. 141). [vardı, -dı]

Bulunmaġıçün ol ṣoḥbetde ḥālāt
Didi ne deñlü vardiyse maḳāmāt (Mes. 21, Mıs. 152). [vardiyse, -dı, -yse]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 19). [var]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar naḳş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [var]

Cefādan oldı Faġfūruñ gözi nem
Hümāyūna ṭuruban vardı pür-ġam (Mes. 22, Mıs. 36). [vardı, -dı]

Münādī Çīn içinde ḳıldı āvāz
Ne deñlü varsa meh-rūlar çoġ u az (Mes. 22, Mıs. 100). [varsa, -sa]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 39). [var]

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 1). [vardı, -dı]

Bu ʿālemde baña şöyle oldı maʿlūm
Ki bir şeh vardur adı Ḳayṣer-i Rūm (Mes. 23, Mıs. 38). [vardur, -dur]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 99). [vardur, -dur]

Anuñ taṣvīri şimdi bende vardur
Ṣanasın cāndur kim tende vardur (Mes. 23, Mıs. 100). [vardur, -dur]

Ḫaber gönderdi baña ki iy hünerver
Ne deñlü varsa sende laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 64). [varsa, -sa]

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki gönlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 15). [var]

Didi kim sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Şehenşāhuñ ḳatına ṭurma var tīz (Mes. 27, Mıs. 114). [var]

Çü şeh gönlinde vardı şevḳ-ı dildār
Özine geldi āsān rāh-ı düşvār (Mes. 27, Mıs. 19). [vardı, -dı]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 109). [vardı, -dı]

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 14). [var]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [var]

Metāʿuñdan ne varsa iy hünerver
ʿAbīr ü ʿanber ü hem laʿl ü gevher (Mes. 35, Mıs. 37). [varsa, -sa]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [var]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 55). [varsa, -sa]

Getürdi her ne kim varsa ḳumāşı
Şehe ʿarż eyledi her dürlü ṭaşı (Mes. 36, Mıs. 93). [varsa, -sa]

Mehüñ bir ḳaravaşı vardı Şāmī
Perī-ruḫsār dirlerdi aña nāmı (Mes. 37, Mıs. 1). [vardı, -dı]

Daḥı vardur güherler bizde şāhā
Buyururlarsa gelsün ḳamu ferdā (Mes. 37, Mıs. 131). [vardur, -dur]

Şehüñ üç ḳaravaşı vardı meh-rū
Kim anlar olmış idiler şeker-gū (Mes. 40, Mıs. 49). [vardı, -dı]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [var]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 34). [var]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 39). [var]

Ben evvelden bilürdüm uşbu merdi
Ki vardur sīnesinde ʿaşḳ derdi (Mes. 46, Mıs. 20). [vardur, -dur]

Didi kim neye dek zārī vü efġān
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān (Mes. 47, Mıs. 22). [var]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 23). [var]

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser (Mes. 47, Mıs. 31). [var]

Didi ḳorḫu var öñüñde iy ṣādıḳ
Eyitdi ḳorḫudan üşenmez ʿāṣıḳ (Mes. 47, Mıs. 35). [var]

Bu būstān içre şāhā vardı bir gül
Bi-ḥamdi'llāh bulındı aña bülbül (Mes. 57, Mıs. 3). [vardı, -dı]

Anası vardı o māhuñ adı Efser
Ki olmış idi Ḳayṣer birle hem-ser (Mes. 71, Mıs. 67). [vardı, -dı]

İçi yanur ṣanasın var çerāġı
Ki ṭolu dūd olmışdı dimāġı (Mes. 72, Mıs. 5). [var]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 15). [var]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 5). [varsa, -sa]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 19). [var]

Senüñ daḫı bilürem dilberüñ var
Uçup varmaġa hem bāl ü perüñ var (Mes. 84, Mıs. 20). [var]

Şehenşeh nālesine āheng iderdi
Meġer anda da vardı ʿaşḳ derdi (Mes. 84, Mıs. 14). [vardı, -dı]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 27). [vardur, -dur]

İkimüzde de dilber şevḳı vardur
Saçından boynumuzda ṭavḳı vardur (Mes. 84, Mıs. 28). [vardur, -dur]

Çü vardur ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle rāhat it rūḥ-ı revānı (Mes. 87, Mıs. 15). [vardur, -dur]

Ne şeb āsāyişüm vardur ne ḫod rūz
Ḳıluram her nefes āh-ı ciger-sūz (Mes. 96, Mıs. 49). [vardur, -dur]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 55). [vardur, -dur]

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim yüsri vardur (Mes. 96, Mıs. 56). [vardur, -dur]

Ki her bir gicenüñ vardur nehārı
Olur her bir ḫazānuñ bir bahārı (Mes. 96, Mıs. 57). [vardur, -dur]

Bu ḳalʿa altında var bir ulu dolāb
Ki bu ḳāṣra anuñla çekilür āb (Mes. 97, Mıs. 15). [var]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 29). [var]

Ḥikāyet ne ki var āġāz u encām
Ḳamusın Efsere eyledi iʿlām (Mes. 109, Mıs. 25). [var]

Ḳılur başdan başa rāzı ḥikāyet
Daḫı her ne ki vardı itdi rivāyet (Mes. 109, Mıs. 28). [vardı, -dı]

ʿİlācuñ varsa ben bīmāre eyle
Bu ben bī-çāreye bir çāre eyle (Mes. 113, Mıs. 13). [varsa, -sa]

ʿUḳāb u çaḳır u şāh-bāz u şāhīn
Şikār içün ne kim vardıysa āyīn (Mes. 120, Mıs. 12). [vardıysa, -dı, -ysa]

Didi Şādī bu işdür ḳatı düşvār
Bu işde ḫāyli tedbir ü naẓar var (Mes. 122, Mıs. 64). [var]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 45). [var]

İkinci bu ne varsa māl ü evrenc
Gele binüm ḳatuma çekmeden renc (Mes. 122, Mıs. 49). [varsa, -sa]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [vardısa, -dı, -sa]

Hemān Mihrāc ḫān degşürdi leşker
Ne deñlü mülk içinde vardısa er (Mes. 124, Mıs. 2). [vardısa, -dı, -sa]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 3). [var]

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi (Mes. 126, Mıs. 40). [var]

Adı Şādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 34). [var]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 3). [varsa, -sa]

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid (Mes. 129, Mıs. 53). [var]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 69). [varsa, -sa]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 47). [vardı, -dı]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [vardı, -dı]

Hemīşe bu durur āyīni çarḫuñ
Bu ʿālem ḫalḳına var kīni çarḫuñ (Mes. 141, Mıs. 38). [var]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [var]

Çü şeh Cemşīd ḳıldı böyle ḥamle
Ne denlü leşkeri vardıysa cümle (Mes. 148, Mıs. 146). [vardıysa, -dı, -ysa]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 13). [varsa, -sa]

Didiler Ḳayṣer ister sini iy māh
Senüñle söyleyecek sözi var şāh (Mes. 153, Mıs. 8). [var]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 197). [var]

İlāhī ne ki var dünyāda ʿāşıḳ
Ki ola dildārına cān ile ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 309). [var]

Ne ki maʿşūḳ u ʿāşıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 319). [var]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 296). [vardıysa, -dı, -ysa]

Yüzi virürdi revnaḳ āfitāba
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba (Mes. 155, Mıs. 42). [varken, -ken]

Ki vardur anda bir dildār maḥbūb
Sen aña ṭālib ol saña maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 19). [vardur, -dur]

Çü gördi oġlınun var nīk baḫtı
Aña ışmarladı ol tāc u taḫtı (Mes. 168, Mıs. 19). [var]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḥaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 36). [var durur]

Bilimezdüm ki kimdür ol cüvān-merd
Ki ʿaşḳından göñülde var durur derd (Mes. 45, Mıs. 18). [var durur]

Çü var idi hemān sāʿatde ḥāżır
Nisār eyledi üstine cevāhir (Mes. 167, Mıs. 109). [var idi, -idi]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 113). [var idi]

Var idi ol şehüñ bir ulu bāġı
Müzeyyendi gül ile her bucaġı (Mes. 20, Mıs. 1). [var idi]

Var idi bāġ içre bir gül-i ter
O daḫı böyle oldı ḳaldum ebter (Mes. 22, Mıs. 75). [var idi]

Var idi anda biñ ṭāvūş u şeh-bāz
Biri biriyle iderdi pervāz (Mes. 27, Mıs. 51). [var idi]

Var idi bir ḳaravaşı ḳamerveş
Neşāṭ-engīz idi kendüsi dilkeş (Mes. 42, Mıs. 9). [var idi]

Var idi ol mehüñ bir ḳaravaşı
Ki ʿāşıḳlara ḳıble olmışdı ḳaşı (Mes. 49, Mıs. 13). [var idi]

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet (Mes. 71, Mıs. 15). [var idi]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 23). [var idi]

Hemān Mihrāb söze ḳıldı āġāz
Didi göñlinde ne kim var idi rāz (Mes. 109, Mıs. 24). [var idi]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [var idi]

Leb-i dilber ṣoḥbet var iken
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister (Gaz. 43, Mıs. 5). [var iken, -iken]

Var iken ḳudretüñ söyle maʿānī
Sözüñle eylegil şekker-feşānī (Mes. 130, Mıs. 5). [var iken, -iken]

Var iken ḳudretüñ ḳıl söze āġāz
Ḥikāyet ḳıl çeküben cāndan āvāz (Mes. 151, Mıs. 7). [var iken, -iken]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 7). [var iken]

Var iken ḳudretüñ maʿnā beyān it
Sözüñden ʿāleme şekker feşān it (Mes. 26, Mıs. 15). [var iken]

Var iken kudretüñ ḳıl söze āġāz
Per açup maʿni içre eyle pervāz (Mes. 87, Mıs. 5). [var iken]

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb-ı saġār (Tb. 1, Mıs. 9). [var iken]

Başumda var imiş devlet ezelden
Bi-ḥamdi’llāh ki amān bulup ecelden (Mes. 167, Mıs. 75). [var imiş, -imiş]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li’llāh (Mes. 167, Mıs. 78). [var imiş, -imiş]

Ḳamu ʿarż itdi dībā vü ḳumāşı
Daḫı ne vār ise her cins ṭaşı (Mes. 105, Mıs. 26). [vār ise]

Hemāñ çıḳdılar ol dem aña ḳarşu
Ne deñlü var ise şehr içre ulu (Mes. 115, Mıs. 30). [var ise]

Bile atlandı Cemşīd ile leşker
Ne deñlü var ise ḫalḳı ser-ā-ser (Mes. 148, Mıs. 14). [var ise, -ise]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 46). [var ise, -ise]

Ne deñlü var ise Çīn içre meh-rū
Şeker-güftār u gül-endām u ḫoş-bū (Mes. 22, Mıs. 91). [var ise]

Getürdiler bile raḫt u ḳumāşı
Ne deñlü var ise her cins ṭaşı (Mes. 87, Mıs. 28). [var ise]

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey (Gaz. 42, Mıs. 9). [var ise]

Ne yirde var ise bir ḫūb u raʿnā
Anuñ şeklin yazardı aña hem-tā (Mes. 23, Mıs. 17). [var ise]

Ne deñlü var ise meh-rūy-ı ʿālem
Yazup eşkālin idinmişdi maḥrem (Mes. 23, Mıs. 19). [var ise]

Öñine yasadum her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı (Mes. 23, Mıs. 82). [var ise]

Bile almaḳ gerek dürlü ḳumāşı
Daḫı ne var ise her cins ṭaşı (Mes. 24, Mıs. 42). [var ise]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 14). [var ise]

Didi Ḳayṣer dil ü cānı feraḫnāk
Ne deñlü var ise erbāb-ı idrāk (Mes. 154, Mıs. 92). [var ise]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 29). [vardurur, -ur]

Söze sāz eyle varken sende ḳudret
Gözüñi ḳaplamadan ḫ∨āb-ı ġaflet (Mes. 87, Mıs. 13). [varken]

Ne deñlü varsa ʿālem şehriyārı
Ḳamunuñ sensin iy şeh tāc-dārı (Mes. 27, Mıs. 225). [varsa]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 32). [varsa]

Ketāyūna ne varsa rāz-ı pinhān
Ḳulaġına didi bir bir anı ol cān (Mes. 46, Mıs. 9). [varsa]

var it-: *Yoktan var etmek, yaratmak.*

Yoġ iken bu cihānı sen **var itdüñ**
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ *(Mes. 3, Mıs. 115). [var itdüñ, -dü, -ñ]*

var ḳıl-: *Var etmek, hayat vermek.*

ʿAdemden ʿālemi sen **var ḳılduñ**
Ḳamu ḥikmetleri iẓhār kılduñ *(Mes. 6, Mıs. 159). [var ḳılduñ, -dx, -ñ]*

var u yoġ: *Var ve yok. II Elde bulunan her şey.*

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur **var u yoġum** yoluña iy cān *(Mes. 136, Mıs. 38). [var u yoġum, -um]*

varlıġ: *Yaratılmış şeylerin tamâmı, kâinat, mevcûdat.*

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ varlıġuña ʿālem içre oldı dāl (Kas. 2, Mıs. 22). [varlıġ]

Bu ʿālem varlıġı yoḳlıġı senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden (Mes. 3, Mıs. 9). [varlıġı, -ı]

Anuñçündür aña dürr-i yetīm ad
Ki varlıġıyla ʿāleme oldı ābād (Mes. 7, Mıs. 48). [varlıġıyla, -ıyla]

varlıḳ: *Yaratılmış şeylerin tamâmı, kâinat, mevcûdat.*

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına (Mes. 2, Mıs. 144). [varlıḳ]

Geneşdür adı ʿālem ṭarluġına
Ṭanuḳdur cümle varlıḳ varluġına (Mes. 2, Mıs. 144). [varluġına, -ı, -(n)a]

varlık: *Var olma durumu, mevcudiyet.*

Cümle eşyā birligüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varlıġ **varlıġuña** ʿālem içre oldı dāl *(Kas. 2, Mıs. 22). [varlıġuña, -uñ, -a]*

varṭa: *Uçurum, tehlikeli durum.*

Ḫalāṣ eyle beni bu **varṭadan** sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten *(Mes. 83, Mıs. 25). [varṭadan, -dan]*

var_durur: *Bulunan, mecvut.*

Bilürem kim kem olmaz hīç ʿaşḳuñ
Hemīşe **var_durur** dildāra şevḳuñ *(Mes. 18, Mıs. 44). [var_durur]*

vaṣf: *Övgü, övme ‖ güzelliğini dile getirme.*

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 116). [vaṣfın, -ın]

Çü sensin Ḳādir ü ferd ü tüvānā
Senüñ vaṣfuñı kim eyler Ḫudāyā (Mes. 83, Mıs. 14). [vaṣfuñı, -uñ, -ı]

Senüñ vaṣfuñ diyemez kimse iy Ḥaḳ
Ki sensin Ḳādir ü Ḳayyūm-ı muṭlaḳ (Mes. 83, Mıs. 15). [vaṣfuñ, -uñ]

vaşf: *(Ar.) Hâl, hususiyet, özellik.*

Vaṣfuñ çemenlerinde bu şiʿr-i dür-feşānı
Dil bülbüli oḳırken bu naẓmı ḳıldı munżam (Kas. 5, Mıs. 49). [vaṣfuñ, -uñ]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 165). [vaṣfına, -ı, -n, -a]

Senüñ vaṣfuñ işidelden ol iy şāh
Hemīşe miḥnet ü ġamla ḳılup āh (Mes. 45, Mıs. 71). [vaṣfuñ, -uñ]

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Çīn ile ʿIrāḳa (Gaz. 51, Mıs. 6). [vaṣfum]

vaşf eyle-: *Övmek ‖ güzelliğini dile getirmek.*

Nice vaṣf eyleyem māhiyyetini
Ki bilmez ʿaḳl-ı kül keyfiyyetini (Mes. 2, Mıs. 151). [vaṣf eyleyem, -(y)e, -m]

Nice vaṣf eyleyem vaṣf-ı cemālin
Nicesi şerḥ idem şerḥ-i kemalin (Mes. 2, Mıs. 157). [vaṣf eyleyem, -(y)e, -m]

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi (Mes. 3, Mıs. 126). [vaṣf eyleyübilem, -(y)ü, -bil, -em]

vaşf it-: *Allah'ın (c.c.) sıfatlarını tarif etmek.*

Seni **vaşf idimez** kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz miṣl ü mānend *(Mes. 3, Mıs. 129). [vaşf idimez, -i, -mez]*

vaşf-ı cemāl: *Yüz vasfı.*

Nice vaṣf eyleyem **vaşf-ı cemālin**
Nicesi şerḥ idem şerḥ-i kemalin *(Mes. 2, Mıs. 157). [vaşf-ı cemālin, -in]*

vaşf-ı ḥāl: *Hâlin, durumun niteliği veya vasfı.*

Didi Cemşīde var di vaṣf-ı ḥāli
Ki gönlinden gidersün bu ḫayāli (Mes. 25, Mıs. 15). [vaṣf-ı ḥāli]

Dil ü cān ile digil vaṣf-ı ḥāli
Ki bulınmaya anuñ ḳīl ü ḳāli (Mes. 115, Mıs. 11). [vaṣf-ı ḥāli]

Didi Ḫurşīde ol dem vaṣf-ı ḥāli
Ki nice oldıysa ḳīl ü kāli (Mes. 165, Mıs. 159). [vaṣf-ı ḥāli, -i]

Sözüñi söyle var iken mecālüñ
Nedür söz ile söyle vaṣf-ı ḥālüñ (Mes. 26, Mıs. 8). [vaṣf-ı ḥālüñ, -üñ]

vaşf-ı ḫāl: *Bir kimsenin veya şeyin durumu, hâli. II Âşığın içinde bulunduğu kötü durum.*

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle **vaşf-ı ḫālüm** *(Mes. 90, Mıs. 40). [vaşf-ı ḫālüm]*

vaşfın ḳıl-: *Niteliklerini saymak, övmek.*

Anuñ **vaşfın ḳılan** her cüst ü çālāk
Şoñı ḫayrān olup dir ma ʿarefnāk *(Mes. 2, Mıs. 169). [vaşfın ḳılan, -an]*

vaşfü'l-ḥāl ol-: *Hale uygun olmak, duruma uygun olmak.*

Di bir şiʿri ki **vaşfü'l-ḥāl olsun**
Ki işiden kişi vecd ü ḥāl bulsun *(Mes. 42, Mıs. 15). [vaşfü'l-ḥāl olsun, -sun]*

vāṣıl eyle-: *Ulaştırmak, kavuşturmak.*

Ḳamunuñ eyle makṣūdını ḥāṣıl
Ḳamuyı dilberine eyle vāṣıl *(Mes. 155, Mıs. 316). [vāṣıl eyle]*

vāṣıl ol-: *Erişmek, ulaşmak.*

Ola kim olıcaḳ ʿālemde bī-cān
Ola kim vāṣıl ola cāna cānān (Mes. 78, Mıs. 8). [vāṣıl ola]

Bu sözi ḫoş didi ol pīr-i ʿāḳil
Ki raḥmet aña her dem ola vāṣıl (Mes. 132, Mıs. 46). [vāṣıl ola, -a]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 52). [vāṣıl olasın]

Çü maḳṣūd-ı Muḥammed oldı ḥāṣıl
Göñül maḳṣūdına çün oldı vāṣıl (Mes. 8, Mıs. 194). [vāṣıl oldı]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 32). [vāṣıl oldı, -dı]

Cihānda istedügüm ḥāṣıl oldı
Ki dil diledügine vāṣıl oldı (Mes. 158, Mıs. 24). [vāṣıl oldı, -dı]

Ṭapuñ maḳṣūdı dāyim ḥāṣıl olsun
Ne kim dilerse göñlüñ vāṣıl olsun (Mes. 165, Mıs. 54). [vāṣıl olsun, -sun]

vaṣl: *1. Ulaşma, yetişme. 2. Kavuşma.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 9). [vaṣlıyiçün, -ıyiçün]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 10). [vaṣlına, -ı, -n, -a]

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābıyıla sen
Ṣād iderseñ eylegil kim dilberā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 7). [vaṣluñ, -uñ]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam ṣād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 11). [vaṣlına, -ı, -n, -a]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 8). [vaṣluñla, -uñ, -la]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 52). [vaṣlına, -ın, -a]

Dil ü cānumı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿıydına ḳurbān bulındı (Mes. 49, Mıs. 6). [vaṣluñ, -un]

İlāhī irmesün bu vaṣla fırḳat
İlāhī irmesün bu ʿayşa hicret (Mes. 65, Mıs. 9). [vaṣla, -a]

Kanı ḳi ol dem idüben cāndan cūş
İderdüm her nefes vaṣluñ meyin nūş (Mes. 82, Mıs. 34). [vaṣluñ, -un]

Diyem dolāb ile çeksünler anı
Ki ola sīr-āb vaṣluñ būstānı (Mes. 97, Mıs. 22). [vaṣluñ, -uñ]

Bu vaṣlı ne ben isterem ne Ḫurşīd
Anuñçün olmışam derd ile nevmīd (Mes. 108, Mıs. 15). [vaṣlı, -ı]

Ki nāgeh irişür bu vaṣla hicrān
Ki cemʿiyyetümüz ḳılur perīşān (Mes. 135, Mıs. 29). [vaṣla, -a]

Ḫudāya şükr ḳıldı ol şehenşāh
Ki ol dem buldı dilber vaṣlına rāh (Mes. 154, Mıs. 142). [vaṣlına, -ı, -n, -a]

Ḳamusın vaṣla irgür şād eyle
Belā vü ġuṣṣadan āzād eyle (Mes. 155, Mıs. 311). [vaṣla, -a]

Bi’ḥamdi’llāh ki bir araya geldük
Biri birimüzüñ vaṣlına irdük (Mes. 155, Mıs. 174). [vaṣlına, -ı, -n, -a]

Dilerken vaṣlumı sen cān u dilden
Elüñe giricek sen gitdüñ elden (Mes. 155, Mıs. 161). [vaṣlumı, -um, -ı]

Çü ol meh vaṣlunun bağına irdi
Hemān dem şāhdan şeftālū dirdi (Mes. 155, Mıs. 205). [vaṣlunun, -u, -ñ, -uñ]

Bi-hamdi’llāh şimdi devletüñde
İrişdüm vaṣla senüñ himmetüñde (Mes. 158, Mıs. 10). [vaṣla, -a]

ʿAşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb (Tb. 1, Mıs. 38). [vaṣluñ, -un]

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Firḳatle oluram cihānda rüsvā (Tb. 1, Mıs. 25). [vaṣluñ, -uñ]

Olur dü cihan içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh (Tb. 1, Mıs. 88). [vaṣluña, -uñ, -a]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [vaṣl ile]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 8). [vaṣl ile]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [vaṣluñ ile]

vaṣla irgür-: *Ulaştırmak, kavuşturmak.*

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Ṣoñra **vaṣla irgürüben** ḳılmadı bīmār gül *(Gaz. 34, Mıs. 4). [vaṣla irgürüben, -üben]*

vaṣl-ı dilber: *Sevgiliye kavuşma.*

Çü vaṣl-ı dilber oldı şāha māyil
Ḳolın boynına eyledi ḥamāyil (Mes. 155, Mıs. 251). [vaṣl-ı dilber]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 31). [vaṣl-ı dilberi, -i]

vaṣl-ı dildār: *Sevgiliye kavuşma.*

Müyesser olmadı çün **vaṣl-ı dildār**
Nice bir olayım miḥnetle ben zār *(Mes. 78, Mıs. 3). [vaṣl-ı dildār]*

vaṣl-ı gül: *Güle kavuşmak.*

Aluban **vaṣl-ı güllerden** naṣībi
Ki bülbüldi gülistānuñ ḫaṭībi *(Mes. 18, Mıs. 19). [vaṣl-ı güllerden, -ler, -den]*

vaṣl-ı nigār: *Sevgiliye kavuşma.*

Ṣādmān olmaz isem **vaṣl-ı nigār ile** nola
Çekerem ṣādlıġı yirine derd ü ġamını *(Gaz. 25, Mıs. 11). [vaṣl-ı nigār ile]*

vaṣlına ir-: *Kavuşmak, ulaşmak.*

Şükür kim buldı dil ġamdan rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān (Gaz. 15, Mıs. 6). [vaṣlına irdi, -di]

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmeden vaṣlına āh (Kıt. 2, Mıs. 14). [vaṣlına irmeden, -me, -den]

Didi irmeñ gerek mi vaṣluma sen
Eyitdi kim duʿām oldur Ḫudādan (Mes. 47, Mıs. 29). [vaṣluma irmeñ, -me, -ñ]

vaṭan: *Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.*

Nola ger meyl-i Çīn eylerse göñlüm
Ki uġratdı vaṭan derdi firāḳa (Gaz. 51, Mıs. 10). [vaṭan]

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka (Gaz. 51, Mıs. 4). [vaṭandan, -dan]

Umar luṭf u vefā Cemşīd senden
Ki senden ötrü ayrıldı vaṭandan (Mes. 45, Mıs. 68). [vaṭandan, -dan]

Anañı atanı terk eyleyüp sen
Cüdā düşdüñ belāyile vaṭandan (Mes. 85, Mıs. 32). [vaṭandan, -dan]

Ki geldüm Ḳayṣer içün Çīnden ben
Ṭicāret ḳıluban gitdüm vaṭandan (Mes. 87, Mıs. 42). [vaṭandan, -dan]

Vaṭan añmaḳdan iy şeh ol ġaraždur
Odur cevher ḳalanı bes ʿaraždur (Mes. 163, Mıs. 39). [vaṭan]

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā (Mes. 165, Mıs. 85). [vaṭan]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 89). [vaṭan]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Iraġ olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 83). [vaṭandan, -dan]

Vaṭandan dūr olalı iy hünerver
Yanar cānum içinde her dem āẕer (Mes. 165, Mıs. 87). [vaṭandan, -dan]

İçüm ṭaşum belālar birle ṭoldı
Vaṭandan ayrulalı on yıl oldı (Mes. 165, Mıs. 92). [vaṭandan, -dan]

Peyamber sözi çün ḥubb'ul-vaṭandur
Dil ü cānum vaṭanla müftenendür (Mes. 165, Mıs. 74). [vaṭanla, -la]

Vaṭan mihriyile olmışdı ṣayru
Hemān dem ʿazm ḳıldı Çīne ṭoġru (Mes. 166, Mıs. 17). [vaṭan]

Vaṭan şevḳı içine düşmiş idi
Ki nār-ı firḳate ṭutışmış idi (Mes. 166, Mıs. 65). [vaṭan]

vaṭan ṭut-: *Bir yeri yurt edinmek.*

Vaṭan ṭutmış idi bir pīr-i ruhbān
O deyr içinde ṣan çarḫ üzre Keyvān *(Mes. 30, Mıs. 5). [vaṭan ṭutmış idi, -mış, -idi]*

ve: *"Ve" bağlacı.*

İy emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-misāl
Ve iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i Ẕü'l-celāl (Kas. 2, Mıs. 2). [ve]

İy cevher-i kelāmuñ naẓm-ı niẓām-ı ʿālem
Ve iy nūr-ı şemʿ-i ʿadlüñ şems-i cemāl-i ādem (Kas. 5, Mıs. 2). [ve]

Ve ger ne leşkerini çekse bir dem
Öñine ṭurmaz cemʿ olsa ʿālem (Mes. 17, Mıs. 73). [ve]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 81). [ve]

Ve eger redd ide ne deñlü ola ḫūb
Görinür il gözine ḫōr u maʿyūb (Mes. 169, Mıs. 71). [ve]

ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẓīm: *Ve nimet sahibi Allah'a hamt ederim.*

Biʾsmiʾllāhīʾr-raḥmāniʾr-raḥīm
Ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẓīm *(Mes. 1, Mıs. 2). [ve ḥamdi'llāhi ẕi'l menni'l ʿaẓīm]*

ve ḥamdi'llāhi zi'l-menni'l-ʿaẓīm: *Ve yüce Allah'a hamd olsun.*

(Mes. 1, Mıs. 2). [ve ḥamdi'llāhi ẕi'l-menni'l-ʿaẓīm]

ve hem ber-āl-i emcād-ı to bādā / ve ber-aṣḥāb u eclād-ı to bādā: *Ve senin şerefli soyuna / Ve ashabın ve arkadaşlarına (Selam olsun.) (Farsça).*

Ve hem ber-āl-i emcād-ı to bādā
Ve ber-aṣḥāb u eclād-ı to bādā *(Mes. 1, Mıs. 6). [ve hem ber-āl-i emcād-ı to bādā / ve ber-aṣḥāb u eclād-ı to bādā]*

ve in min şey: *"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O halìmdir, bağışlayıcıdır." (İsra 17/44) ayetinden iktibastır.*

Eger şübheñ var ise itmekde taṣdīk
Ve in min şey oḳı kim vire taḫḳīḳ *(Mes. 5, Mıs. 12). [ve in min şey]*

ve tensevne: *"...ve unutuyorsunuz." (E te'murûnen nâse bil birri ve tensevne enfusekum ve entum tetlûnel kitâb(kitâbe) e fe lâ ta'kılûn(ta'kılûne)) Kaynak: (Bakara 44. ayet: https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/51/44-ayet-tefsiri).*

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne ṭarīḳı üzre gitme *(Mes. 5, Mıs. 180). [ve tensevne]*

İle nuṣḥ idüben kendüñi unıtma
Ve tensevne **ṭarīḳı** üzre gitme *(Mes. 5, Mıs. 180). [ṭarīḳı]*

vebāle gir-: *Günaha girmek.*

Uyuban nefse girmegil vebāle
Ki iletmeye seni rāh-ı żalāle *(Mes. 5, Mıs. 143). [vebāle girmegil, -me, -gil]*

vebālin bil-: *"Sorumluluğunu bilmek".*

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin *(Mes. 10, Mıs. 9). [vebālin bildi, -di]*

vecd ü ḥāl bul-: *Coşkuya tutulmak ve cezbeye düşmek.*

Di bir şiʿri ki vaṣfü'l-ḥāl olsun
Ki işiden kişi **vecd ü ḥāl bulsun** *(Mes. 42, Mıs. 16). [vecd ü ḥāl bulsun, -sun]*

vecd ü ḥālet bul-: *Coşkunluk ve keyfiyet bulmak.*

Şu resme söyle kim cān ola rāhat
Göñül bula sözüñden vecd ü ḥālet (Mes. 35, Mıs. 12). [vecd ü ḥālet bula]

Şu deñlü itdiler ol gün sāza ḳuvvet
Ki işiden kişi buldı vecd ü ḥālet (Mes. 92, Mıs. 6). [vecd ü ḥālet buldı, -dı]

vech: *Tarz, biçim, yol, sebep.*

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir **vechile** olur meyl-i her dil *(Mes. 22, Mıs. 140). [vechile, -ile]*

vedā: *Ayrılış.*

Bu sözi söyleyüp ol iki dilber
Biri biriyle ol laḫẓa vedāʿlar (Mes. 143, Mıs. 28). [vedāʿlar]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 65). [vedāʿa, -a]

vedāʿ eyle-: *Veda etmek, ayrılmak.*

Vedāʿ eylemeden dildār ile ben
Bulışmadan daḫı ol yār ile ben (Mes. 131, Mıs. 5). [vedāʿ eylemeden, -me, -den]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 35). [vedāʿ eylemeden, -me, -den]

Vedāʿ eyler iken bu resme Ḫurşīd
Bu şiʿri oḳıyuban oldı nevmīd (Mes. 143, Mıs. 31). [vedāʿ eyler iken, -r, -iken]

Vedāʿ eyler iken bu iki ʿāşıḳ
Görür Ḫurşīd ki irdi ṣubḥ-ı sādıḳ (Mes. 145, Mıs. 3). [vedāʿ eyler iken, -r, -iken]

Vedāʿ eyleyüben Ḫurşīde Efser
Kesüben cāndan ümmīdi Efser (Mes. 166, Mıs. 55). [vedāʿ eyleyüben, -yüben]

Ṭurup bindi hemān bir bād-pāya
Vedāʿ eyleyüben gitdi serāya (Mes. 143, Mıs. 4). [vedāʿ eyleyüben, -yüben]

vedāʿ it-: *Ayrılık hazırlığı yapmak, vedalaşmak.*

Vedāʿ idübeni Cemşīde ol māh
Belā vü mihnet ile eyleyüp āh (Mes. 145, Mıs. 5). [vedāʿ idübeni, -übeni]

Vedāʿ itdi şehenşeh ol nigārı
Düşüp ayaġına itdi āh u zārı (Mes. 102, Mıs. 1). [vedāʿ itdi]

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde (Mes. 33, Mıs. 79). [vedāʿ itdi, -di]

Ṣabāḥ irdi vedāʿ itmek demidür
Bu yiri terk idüp gitmek demidür (Mes. 143, Mıs. 17). [vedāʿ itmek, -mek]

vedāʿ ḳıl-: *Veda etmek, vedalaşmak.*

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer *(Mes. 166, Mıs. 23). [vedāʿ ḳılubanı, -ubanı]*

vedāʿ ol-: *Veda edilmek, bir yerden veya topluluktan ayrılmak.*

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzṣanan olsun fütāde *(Mes. 166, Mıs. 49). [vedāʿ olsun, -sun]*

vefā: *Sözünde durma, sözü yerine getirme, dostlukta sebat gösterme.*

Ṣun berü sāḳī piyāle kim ṣafā devrānıdur
Nola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 2). [vefā]

Vefāsuzdur cihān girme günāha
Baturma nāmuñı reng-i siyaha (Mes. 5, Mıs. 149). [vefāsuzdur, -suz, -dur]

Ṣafā meydānınuñ ṣāḥib-ḳırānı
Vefā bustānınuñ hem gülsitānı (Mes. 7, Mıs. 14). [vefā]

Oḳı ser-nāme-i ʿaşḳı göñülden
Vefā būyını al her laḫẓa gülden (Mes. 26, Mıs. 4). [vefā]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāya her biri āġāz eyler idi (Mes. 69, Mıs. 14). [vefāya]

Şehenşeh çünki dūr oldı vefādan
Didi bu ḳıṭʿāyı cevr ü cefādan (Mes. 102, Mıs. 5). [vefādan, -dan]

Biri birisine nāz eyler idi
Vefāyı çoḳ cefā az eyler idi (Mes. 134, Mıs. 20). [vefāyı, -y, -ı]

Gehī Ḫurşīd şāha nāz iderdi
Vefāyiçün cefāyı az iderdi (Mes. 141, Mıs. 18). [vefāyiçün, -yiçün]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 84). [vefālar, -lar]

Çü bülbül bigi ʿāşıḳduñ göñülden
Umar idüñ vefā būyını gülden (Mes. 155, Mıs. 176). [vefā]

Gehī dilber şehe nāz eyler idi
Vefā çoġ u cefā az eyler idi (Mes. 155, Mıs. 236). [vefā]

vefā bul-: *Vefa görmek, iyi muamele görmek, ilgi ve sevgi görmek.*

Vefā bulmaz isem ger sen güzelden
Çıḳar aġlamaġıla bu göz elden *(Mes. 70, Mıs. 19). [vefā bulmaz isem, -maz, -ise, -m]*

vefā eyle-: *Sözünde durmak, sadakatli olmak; iyi davranmak, yakınlık göstermek.*

Nice bir cevr idesin bir dem **vefā eyle** baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgün olur *(Gaz. 23, Mıs. 11). [vefā eyle]*

vefā ḳıl-: *Sevgi ve dostlukta sebat göstermek, sözünde durmak.*

Cefā ḳıldıysa ol sen **vefā ḳıl**
Varuban anuñ ile merḥabā ḳıl *(Mes. 132, Mıs. 63). [vefā ḳıl]*

vefā ḳıl: *Yakınlık göstermek, ilgilenmek.*

Ḫaṭā ḳıldum şehā baña ʿaṭā ḳıl
Benüm suçumı sen ʿafv it vefā ḳıl (Mes. 70, Mıs. 4). [vefā ḳıl]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 20). [vefā ḳıl]

Gice olınca sürdiler ṣafālar
Biri birine ḳıldılar vefālar (Mes. 70, Mıs. 44). [vefālar ḳıldılar, -dı, -lar]

Gelüben meyle ḳıldılar ṣafālar
Biribirine ḳıldılar vefālar (Mes. 119, Mıs. 20). [vefālar ḳıldılar, -dı, -lar]

Ḳılurdıḳ biz size her dem vefālar
Niçün siz bize ḳılursız cefālar (Mes. 40, Mıs. 69). [vefālar ḳılurdıḳ, -ur, -dı, -k]

vefādar: *Sevgisi geçici olmayan, sadık, vefâlı.*

Ḫaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālüsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [vefādar]

Benüm yārum bu arada degüldür
Vefādārum bu arada degüldür (Mes. 22, Mıs. 138). [vefādārum, -um]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 5). [vefādār]

Ḳalem aldı eline ol semen-ber
Vefādārına nāme yazmaġ ister (Mes. 96, Mıs. 2). [vefādārına, -ı, -na]

Ezelden bu meseldür iy vefādār
Ki bī-zer ḥāṣıl olmaz hīç bir kār (Mes. 104, Mıs. 25). [vefādār]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 36). [vefādār]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 155). [vefādār]

vefādār ol-: *Vefalı, sadık olmak.*

Didi bu iki meh-rūya ol dil-efgār
Bu işde baña olasız vefādār (Mes. 91, Mıs. 6). [vefādār olasız]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 6). [vefādār olġıl, -ġıl]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 8). [vefādār olmaḳ, -mak]

Muʿayyendür bu kim bu çarḫ-ı ġāddār
Ki olmaz hīç kimseye vefādār (Mes. 87, Mıs. 12). [vefādār olmaz]

vefālar bul-: *Vefa görmek, iyi muamele görmek, ilgi ve sevgi görmek.*

Çü şeh buldı nigārından vefālar
Dil ü cānı hemān sürdi ṣafālar (Mes. 98, Mıs. 29). [vefālar buldı, -dı]

vefālar göster-: *Sadakat göstermek, bağlılık sunmak.*

Biri biriyile sürdi ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 135, Mıs. 4). [vefālar gösterdi, -di]

Sürüben dilberiyile ṣafālar
Biri birine gösterdi vefālar (Mes. 167, Mıs. 118). [vefālar gösterdi, -di]

vefāt: *(Ar.) Ölüm.*

Şükür kim irmeden ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān (Gaz. 15, Mıs. 3). [vefāta, -a]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 72). [vefatı, -ı]

Firḳatle göñül bulur vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān (Tb. 1, Mıs. 57). [vefātı, -ı]

vefāta ir-: *Ölmek.*

Hezāran āh eger irem vefāta
Daḫı irmeden ol āb-ı ḥayāta (Mes. 31, Mıs. 69). [vefāta irem, -e, -m]

Bi-ḥamdi'llāh ki irmeden vefāta
Lebüñden uġradum āb-ı ḥayāta (Mes. 155, Mıs. 131). [vefāta irmeden, -me, -den]

Dil ü cān ġamdan irmişken vefāta
Bi-ḥamdi'llāh ki irişdi āb-ı ḥayāta (Rüb. 6, Mıs. 1). [vefāta irmişken, -a-miş, -ken]

vefāyı göster-: *Sözünde durma; bağlılık, sadakat gösterme.*

Nola ol saña itdiyse cefāyı
Ṭuruban sen añā göster vefāyı *(Mes. 132, Mıs. 60). [vefāyı göster]*

ve-gernī: *Ve eğer ki.*

Vegernī degülüz ol deñlü ṣādıḳ
Kolavuz raḥmet-i Raḥmāna lāyıḳ (Mes. 6, Mıs. 21). [vegernī]

Bu işe eyle tedbīr iy birāder
Vegernī ʿaşḳ urdı cāna āẕer (Mes. 87, Mıs. 72). [vegernī]

vehm ü ḫayāl yit-: *Düş ve kuruntu yetişemez.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(Kas. 2, Mıs. 44). [vehm ü ḫayāl yitemez, -e, -mez]*

velā: *(Hakk'ın) yakınlığı.*

Ḫaṭā hergiz ʿaṭāña mānıʿ olmaz
Velā hergiz belāña dāfiʿ olmaz *(Mes. 3, Mıs. 98). [velā]*

velāyet: *Velî, velîlik.*

İmāmet taḫt-gāhınuñ emīri
Velāyet çarḫınuñ māh-ı münīri *(Mes. 15, Mıs. 4). [velāyet]*

velī: *Ama, fakat ‖ şöyle ki.*

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 3). [velī]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 72). [velī]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 4). [velī]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 72). [velī]

Ḫudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 84). [velī]

Günehkāram egerçi ben güneh-kār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 6, Mıs. 76). [velī]

Günāhumdan egerçi ḫōr u zāram
Velī luṭfuñla hem ümmīdvar (Mes. 6, Mıs. 114). [velī]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 168). [velī]

Ümīdüm var velī ḳılup ʿināyet
Ḳılasın luṭf idüben baña raḥmet (Mes. 6, Mıs. 169). [velī]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 124). [velī]

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet (Mes. 8, Mıs. 134). [velī]

Velī raḥmet umaram raḥmetüñden
Daḫı şefḳat umaram şefḳatüñden (Mes. 9, Mıs. 45). [velī]

Egerçi olmışam cürm ile bīmār
Velī senden umaram āḫir-i kār (Mes. 9, Mıs. 54). [velī]

Didi şeh kim bu iş pinhān gerekdür
Velī bu derde bir dermān gerekdür (Mes. 21, Mıs. 14). [velī]

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī şu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 42). [velī]

Egerçi ṣubḥ olınca itdi ʿişret
Velī şāhuñ dili olmadı rāḥāt (Mes. 21, Mıs. 126). [velī]

Velī ḳatumda bunlar şöyle kim var
Ṣanasın kim dururlar nakş-ı dīvār (Mes. 22, Mıs. 131). [velī]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 140). [velī]

Ḳolaydur bu işe tedbīr ḳılmak
Ḳaża durur velī teʾḫīr ḳılmak (Mes. 22, Mıs. 88). [velī]

Dilin ʿaşḳ odı her dem germ ḳılur
Velī ḫalḳa dimege şerm ḳılur (Mes. 22, Mıs. 86). [velī]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu şu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [velī]

Gerekdür şimdi ḳaṣd-ı rāh idelüm
Velī Faġfūru da āgāh idelüm (Mes. 24, Mıs. 40). [velī]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 18). [velī]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i ṣūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 98). [velī]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 67). [velī]

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 52). [velī]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 58). [velī]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 26). [velī]

Velī bilmen ki kimüñ neslidür bu
Kimüñ ṣoyı durur aṣlı durur bu (Mes. 35, Mıs. 59). [velī]

Gözinden çeşme bigi aḳıdur āb
Velī nerkisleri olmış māyil-i ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 88). [velī]

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş (Mes. 37, Mıs. 93). [velī]

Ḳılur efġān ki her kimde ola sevdā
Velī her işe olur bir vaḳt peydā (Mes. 37, Mıs. 110). [velī]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18). [velī]

Ḳılur bu resme şeh şemʿa ḫitābı
Velī hīç alımaz andan cevābı (Mes. 40, Mıs. 24). [velī]

Baña cān ile sizsiz gerçi maḥrem
Velī şimdi oluñ cānuma hem–dem (Mes. 40, Mıs. 62). [velī]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 34). [velī]

Bu söz Ḫurşīd göñlin nerm ḳıldı
Velī Şekkerden ol dem şerm ḳıldı (Mes. 45, Mıs. 82). [velī]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 16). [velī]

Velī bu işde iy cānum naẓar var
Bu ḥāl içinde bilgil çok ḫaṭar var (Mes. 46, Mıs. 33). [velī]

Başuñda bilürem var ʿaşḳ nārı
Velī bilgil degüldür ʿaşḳ bāzī (Mes. 46, Mıs. 40). [velī]

Anı ḳaṣd itdi ṣayd itmeġe bir şīr
Velī oldı aña ol şīr naḫçīr (Mes. 59, Mıs. 4). [velī]

Velī Ḫurşīd iñen mest olmamışdı
Şarāb anı iñende almamışdı (Mes. 69, Mıs. 17). [velī]

Virürdi meyle göñlinüñ murādın
Şaḳınurdı velī kendünüñ adın (Mes. 69, Mıs. 20). [velī]

Velī göñlinde var idi melālet
İderdi dünki işinden ḫacālet (Mes. 71, Mıs. 15). [velī]

Velī ġayretden oldı pāre pāre
Belā ḳılıcı cānına urdı yāre (Mes. 71, Mıs. 73). [velī]

Ḳıġırdı gerçi kim Ḫurşīde ol māh
Velī Ḫurşīd iderdi cāndan āh (Mes. 72, Mıs. 20). [velī]

Bilürem pākdür ol boyı şimşād
Velī ḳorḫum bu kim çıḫa yavuz ad (Mes. 106, Mıs. 18). [velī]

Velī ṣoraram iy şimşād-ḳāmet
Ezelden bu mı durur saña ʿādet (Mes. 111, Mıs. 17). [velī]

Girü atlarına bindi ol iki māh
Velī Cemşīd iderdi derd ile āh (Mes. 115, Mıs. 48). [velī]

Egerçi söyler idi anuñla Cemşīd
Velī ġamdan dili olmışdı nevmīd (Mes. 115, Mıs. 54). [velī]

Sözini şāh reng-āmīz iderdi
Velī cān u dilin ḫūn-rīz iderdi (Mes. 115, Mıs. 60). [velī]

Ḳılurlardı hemīşe ʿayş u ṣoḥbet
Veli Cemşīd göñli olmazdı rāḥat (Mes. 116, Mıs. 6). [veli]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 40). [velī]

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 126). [velī]

Egerçi ḫoşdur itmek meyle ṣoḥbet
Velī ṣoñra ādemi ḳılur melāmet (Mes. 117, Mıs. 110). [velī]

Şoyı uçdan uca merdāne erdür
Velī kendü arada bī-hünerdür (Mes. 121, Mıs. 22). [velī]

Velī şāhā bilürem şāh Cemşīd
Ki olup durur özinden şimdi nevmīd (Mes. 121, Mıs. 43). [velī]

Velī üç dilegüm senden benüm var
Gerekdür anlara kim ḳıla iḳrār (Mes. 122, Mıs. 45). [velī]

Giderdi gerçi kim menzil-be-menzil
Velī derd ü ġam ile olmışdı bī-dil (Mes. 123, Mıs. 8). [velī]

Didi gerçek didüñ bu sözi Efser
Velī bilmezven ister mi ol hünerver (Mes. 128, Mıs. 40). [velī]

Umardum kendü cānumdan cefā ben
Velī ummaz idüm şol meh-liḳādan (Mes. 132, Mıs. 44). [velī]

Velī Ḳayşerle ḳıldum ʿahd ü peymān
Ki ol ʿahd ile olur şādmān ḫān (Mes. 136, Mıs. 19). [velī]

Velī bāġ içre var bir ulu ṣoḥbet
Ḳılurlar cām-ı meyle ʿayş u ʿişret (Mes. 141, Mıs. 25). [velī]

Şehenşāha yir itdiler oturdı
Velī geldügi cānına od urdı (Mes. 142, Mıs. 10). [velī]

Ṭapuñdan gerçi kim ayru oluram
Velī bil derd ile ṣayru oluram (Mes. 143, Mıs. 20). [velī]

Sarāya girüben oturdı ol māh
Velī şāhı añup eyler idi āh (Mes. 145, Mıs. 10). [velī]

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi (Mes. 146, Mıs. 34). [velī]

başardı leşkerini şāh Cemşīd
Velī cāndan ḳılurdı āh Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 24). [velī]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḫayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 190). [velī]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 192). [velī]

Egerçi bunda ḳılduñ ḥīleler sen
Velī birisine iremedüm ben (Mes. 163, Mıs. 44). [velī]

Dime kim ḫūblar dünyāda kemdür
Velī sinüñ ḳatuñda keʾl-ʿademdür (Mes. 163, Mıs. 96). [velī]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 111). [velī]

Velī şöyle bil iy meh-rū ser-ā-ser
İşitmek gerek uşbu işi Ḳayṣer (Mes. 164, Mıs. 19). [velī]

Mübāşir ḫayra olan girer sevāba
Velī mennāʿ-ı ḫayr uġrar ʿaẕāba (Mes. 165, Mıs. 116). [velī]

Velī ögrenmiş idüm luṭf ile ben
Çekerin derd ü zaḥmet gidicek sen (Mes. 165, Mıs. 135). [velī]

Velī çün bu durur göñlüñde iy şāh
Ki Çīne gitmek içün ṭutasın rāh (Mes. 165, Mıs. 137). [velī]

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār (Mes. 166, Mıs. 28). [velī]

Cihānda kimse ḳalmaz cāvidānī
Ṭutam ṣanur velī ṭutmaz cihānı (Mes. 168, Mıs. 70). [velī]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 80). [velī]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 40). [velī]

Ṣafer ayında oldı ibtidāsı
Velī Ṣaʿbān ayında intihāsı (Mes. 169, Mıs. 54). [velī]

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī zībā-ter itdüñ cān sözinden (Mes. 169, Mıs. 34). [velī]

velī: *(Ar.) Cenâb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.*

Muʿallā ḳadriyiçün her nebīnüñ
Muṣaffā ṣadriyiçün her velīnüñ (Mes. 6, Mıs. 200). [velīnüñ, -nüñ]

Degül Rūhü'l-Ḳudüs cümle nebīler
Muḳarreb ḫās erenler hem velīler (Mes. 8, Mıs. 114). [velīler, -ler]

velīkin: *"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.*

Egerçi kim günehden ḫōr u zāram
Velīkin luṭfuña ümmīdvāram (Mes. 9, Mıs. 42). [velīkin]

Egerçi kim muḳıllü'l-ḥāl oldum
Velīkin müsṭaḳīm-aḥvāl oldum (Mes. 21, Mıs. 96). [velīkin]

Didiler kim şehüñ var ıżṭırābı
Velīkin kimseye virmez cevābı (Mes. 22, Mıs. 20). [velīkin]

Bu bir reh de varur Rūma velīkin
Kimesne olmaz anda hīç sākin (Mes. 27, Mıs. 11). [velīkin]

Velīkin neyleyem ol serv-i mehveş
Cihān içinde olupdur ḳatı ser-keş (Mes. 106, Mıs. 5). [velīkin]

Egerçi Ṣādī durur şāhzāde
Velīkin her hünerdedür piyāde (Mes. 121, Mıs. 50). [velīkin]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 10). [velīkin]

veliyyīn: *"Veliler, Allah (c.c.) dostları".*

Nebiyyīnüñ imām ü pīşvāsı
Veliyyīnüñ hümām-ı muḳtedāsı *(Mes. 7, Mıs. 6). [veliyyīnüñ, -üñ]*

verd: *(Ar.) Gül, çiçek.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal (Kas. 2, Mıs. 31). [verde, -e]

Geh ider ḳuru aġaçdan verd peydā
Gehī ḳılur ḳuru otdan müdāvā (Mes. 2, Mıs. 125). [verd]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [verd]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 145). [verd ile]

verd it-: *Gül yapmak, gül haline getirmek.*

Geh dikenden **verd idersin** verde virürsin ʿiẕār
Ḥākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn-i cemal *(Kas. 2, Mıs. 31). [verd idersin, -er, -sin]*

verd ü nesrīn: *Gül ve yaban gülü.*

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn (Mes. 18, Mıs. 3). [verd ü nesrīn]

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 20). [verd ü nesrīn]

verd-i gülşen: *Gül bahçesinin gülü.*

Ḫalīlün ṣabrıyiçün ki oldı rūşen
Aña olduġı āteş **verd-i gülşen** *(Mes. 6, Mıs. 206). [verd-i gülşen]*

verd-i ḥamrā: *Kırmızı gül.*

Dikenden bitürürsin **verd-i ḥamrā**
Çemen içre ḳılursın lāle peyda *(Mes. 3, Mıs. 15). [verd-i ḥamrā]*

verd-i ḫandān: *Gülen gül II yeni açılmış gül.*

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi **verd-i ḫandān** bundadur *(Gaz. 40, Mıs. 10). [verd-i ḫandān]*

verd-i ḫoş-bū: *Hoş kokulu gül.*

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 9). [verd-i ḫoş-bū]

Ne baş kim ayaġına sürmeye rū
Çürisün ger olursa verd-i ḫoş-bū (Mes. 17, Mıs. 124). [verd-i ḫoş-bū]

verd-i laṭīf: *Güzel gülü.*

ʿAtā bustānınuñ **verd-i laṭīfi**
Saʿādet mülkinüñ şāh-ı şerīfi *(Mes. 17, Mıs. 23). [verd-i laṭīfi, -i]*

vezīr: *Vezir, sadrazam.*

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 91). [vezīri, -i]

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫ∨āha (Mes. 117, Mıs. 89). [vezīrini, -i, -ni]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḫ∨āha (Mes. 117, Mıs. 114). [vezīriyile, -i, -yile]

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 29). [vezīr]

Vezīr işitdi çünkim bu ḫiṭābı
Daḫı ḳılamadı hergiz cevābı (Mes. 122, Mıs. 55). [vezīr]

Ḳıġırdı bir vezīrin ḳatına ol şāh
Didi olġıl bu sözlerden sen āgāh (Mes. 122, Mıs. 19). [vezīrin, -in]

Vezīri ne ḳadar varsa şehenşāh
Didi gelsün ḳamusın eyleñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 3). [vezīri, -i]

Vezīrine çıḳup didi şehenşāh
Ki tīzcek ḥāżır idüñ bār u bengāh (Mes. 129, Mıs. 67). [vezīrine]

Ḳıġırdı ne ḳadar varsa vezīri
Daḫı ne var ise bellü emīri (Mes. 152, Mıs. 13). [vezīri, -i]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 80). [vezīri]

vezir it-: *Vezir olarak almak.*

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh *(Mes. 168, Mıs. 37). [vezir idindi]*

vir-: *Vermek, ihsân etmek, bağışlamak.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī zemistān gehī bahār (Kas. 1, Mıs. 26). [virür, -ür]

Ṣafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aṣfiyādan vir belagat (Mes. 1, Mıs. 30). [vir]

Ṣafā-yı Muṣṭafadan vir feṣāḥat
Revān-ı aṣfiyādan vir belagat (Mes. 1, Mıs. 29). [vir]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 104). [virürsin, -ür, -sin]

Ayaḳ virdi ki ḥaḳ yola gidesin
Ne kim didiyise anı idesin (Mes. 5, Mıs. 125). [virdi, -di]

Anuñçün virdi el saña Teʿālā
Ki her ne kim buyurdıysa Mevlā (Mes. 5, Mıs. 121). [virdi, -di]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 116). [virdi, -di]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 115). [virdi, -di]

Ḳulaḳ virdi ki sözin işidesin
Anuñ ḥükmine göre iş idesin (Mes. 5, Mıs. 113). [virdi, -di]

Anuñçün virdi göz kim ḳudretini
Görüp fehm eyleyesin ḥikmetini (Mes. 5, Mıs. 111). [virdi, -di]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 107). [virdi, -di]

Saña ʿaḳlı anuñçün virdi ol Ḥaḳ
Ki bilesin Ḫudāyı ferd-i muṭlaḳ (Mes. 5, Mıs. 103). [virdi, -di]

Saña ser virdi ol Ḫallāḳ-ı ekber
Ki ḥükminden anuñ çekmeyesin ser (Mes. 5, Mıs. 109). [virdi, -di]

Neyiçün şükrini sen ḳılmayasın
Ḫudānuñ virdügini bilmeyesin (Mes. 5, Mıs. 130). [virdügini, -düg, -i, -(n)i]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 108). [vir]

Bu bāzārumdan itme beni ḥoşnūd
Anı vir baña kim ola baña sūd (Mes. 6, Mıs. 118). [vir]

Bu ḫˇāb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 116). [vir]

Bu ḫˇāb içre baña bīdārlıḳ vir
Bu mestlikden baña huşyārlıḳ vir (Mes. 6, Mıs. 115). [vir]

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun (Mes. 6, Mıs. 107). [vir]

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebürı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 211). [virdüñ, -dü, -ñ]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 98). [virdi]

Saçı ḳılından üç ḳıl iki gevher
Virüp şāha didi kim iy birāder (Mes. 27, Mıs. 238). [virüp, -üp]

Ḥaḳa minnet ki ben bī-dil ġarībi
Sevindürdi çü virdi sen ḥabībi (Mes. 68, Mıs. 26). [virdi]

Revān Şādīye şundı ol cāmı Ḳayṣer
Didi virdi saña bu cam-ı aḫmer (Mes. 116, Mıs. 22). [virdi]

Anuñçün virdi saña fehm ü idrāk
Ki bilesin ḳamudan oldurur pāk (Mes. 5, Mıs. 105). [virdi, -di]

Ḳamu ʿālemlere rıẕkın virendür
Ḳamu ḳalmışlarun ḥālin görendür (Mes. 2, Mıs. 43). [virendür, -dür]

vir-: *1. Vermek.*

Müyesser saña olan miʿrāc ḥaḳḳı
Nübüvvetçün verilen tāc ḥaḳḳı (Mes. 9, Mıs. 70). [verilen, -(i)l, -en]

Şöyle cān virdüm bu nakşa cān ü dilden ben ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum durur (Gaz. 6, Mıs. 13). [virdüm, -dü, -m]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 7). [virelden, -el, -den]

Ġam Mervesine saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl-içün
Ḥüccāc-ı ʿaşḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 4). [virilen, -il, -en]

Ḫayırdan girmedin elüme dāmān
Güneh destine virmişem girībān (Mes. 6, Mıs. 60). [virmişem, -miş, -em]

Elinden gitmemekçün taḫt u tācı
ʿAcem şāhı virür bāc u ḫarācı (Mes. 17, Mıs. 76). [virür, -ür]

Anı Cemşīde virüp şād idelüm
Cefādan göñlümüz āzād idelüm (Mes. 22, Mıs. 97). [virüp, -üp]

Velī ḳorḫum budur kim uşbu cānı
Virem bulmadan ol rūḥ-ı revānı (Mes. 31, Mıs. 68). [virem, -em]

Saçı ḳılından üç ḳıl virdi baña
Didi kim saḳlaġıl gerek bu saña (Mes. 33, Mıs. 15). [virdi, -di]

Çü bu sözi ḳula sulṭān virdi
Ḳatı sürʿatle ol Cemşīde irdi (Mes. 35, Mıs. 33). [virdi, -di]

Viribidi anları Ḫurşīde Cemşīd
Görüben ḫurrem ü şād oldı Ḫurşīd (Mes. 40, Mıs. 89). [viribidi, -ibidi]

Revān bir cām-ı zer Cemşīde Ḫurşīd
Viribidi ki anı nūş ide Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 12). [viribidi, -ibidi]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 50). [vire, -e]

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı yüz kez çü ḫāme (Mes. 97, Mıs. 31). [virdi, -di]

Öñinde ḳılalum laʿl ü güher rīz
Virelüm bu ḳaravaşı aña tīz (Mes. 104, Mıs. 34). [virelüm, -elüm]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 5). [vireyüm, -e, -yüm]

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫvāha (Mes. 117, Mıs. 89). [virüben, -üben]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 74). [virseñ, -eñ]

Virürsem ger buña Ḫurşīdi iy māh
Bilürem kim ḳıluram şoñra çoḳ āh (Mes. 121, Mıs. 23). [virürsem, -ürsem]

Viribidi hemān laḥẓa şehenşāh
Ki tārāc eyleyeler Rūmı nāgāh (Mes. 125, Mıs. 19). [viribidi, -ibidi]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 51). [viren, -en]

Ki oldur nūrı viren mihr ü māha
Odur devlet viren her pādişāha (Mes. 129, Mıs. 52). [viren, -en]

Dilerem kim ḳızum Cemşīde virem
Bu işe ölmeden ben daḫı irem (Mes. 152, Mıs. 19). [virem, -e, -m]

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki yardım eyleyüp durur o baña (Mes. 152, Mıs. 27). [virem, -e, -m]

Şaçılan gevherüñ her birine ol gün
Eger virilseyidi genc-i Ḳārūn (Mes. 154, Mıs. 134). [virilseyidi, -il, -se, -yidi]

Cihān rızḳın virür Rezzāḳdur ol
Cihān ḥālin bilür Ḫallāḳdur ol (Mes. 156, Mıs. 55). [virür, -ür]

Egerçi ġūre virmişdi dıraḫtum
Şoñ ucı anı ḥalvā itdi baḫtum (Mes. 158, Mıs. 15). [virmişdi, -miş, -di]

Virüp bir peyk eline ol şehenşāh
Didi ṭut Çīne bugün gitmege rāh (Mes. 158, Mıs. 39). [virüp, -üp]

Nesīmi ḳurı cisme cān virürdi
Riyāżı ḫastaya dermān virürdi (Mes. 161, Mıs. 18). [virürdi, -ür, -di]

Hemān Cemşīd Ḫurşīdüñ ḫiṭābın
İşidüp virdi luṭf ile cevābın (Mes. 163, Mıs. 70). [virdi, -di]

Daḫı her nesneden biñ pāre virdi
Şehenşāhı be-ġāyet eyü gördi (Mes. 166, Mıs. 13). [virdi, -di]

Virüp Ḳayṣer şehe biñ bende-i ḫūb
Ki her birisi cānlar içre maṭlūb (Mes. 166, Mıs. 7). [virüp, -üp]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 100). [virür, -ür]

Ger viresin gülşen içre ḥüsnüne cilve iy ṣanem
Şāh-ı gül utanuban virmeye hergiz bār gül (Gaz. 34, Mıs. 11). [viresin, -e, -sin]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 10). [vir]

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı (Mes. 3, Mıs. 54). [virürsin, -ürsin]

Kelīmüñ ḥaḳḳı ki virdüñ ʿaṣā sen
Anı ki geh ḳılurduñ eçdehā sen (Mes. 6, Mıs. 219). [virdüñ, -düñ]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 81). [virmeyüp, -me, -y, -üp]

Vireyin nāme iletüñ size ben
Ola kim ḳurtulam ben de bu ġamdan (Mes. 91, Mıs. 7). [vireyin, -eyin]

Duʿā ḳılup virüñ mektūbı aña
Ola kim bulına dermān baña (Mes. 91, Mıs. 19). [virüñ, -üñ]

Ki Cemşīde virürem ḳızumı ben
Revā mıdur di sen de iy semen-ten (Mes. 153, Mıs. 15). [virürem, -ür, -em]

Ṭonanmağı cibillī virmiş idi
Ḳamudan ber-güzīde itmiş idi (Mes. 155, Mıs. 29). [virmiş idi, -miş, -idi]

Bu resme idi ḥüsn içinde ol māh
Aña ḫūbluġı virmiş idi Allāh (Mes. 155, Mıs. 66). [virmiş idi, -miş, -idi]

Seni Çīnde nite ki müşk-i ez̧fer
Dil ü cān virüben beslerdi māder (Mes. 85, Mıs. 28). [virüben]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 111). [virür]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 112). [virür]

Virür geh hüdhüde tāc-ı hidāyet
Virür geh bülbüle ṣavt u faṣāhat (Mes. 2, Mıs. 122). [virür]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 129). [virür]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [virür]

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 131). [virür]

Ḳaçan kim devr ide devrinde sāġar
Virür ḳatında olana laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 52). [virür]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 4). [virür]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 45). [virür]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 14). [virür]

Ḥemīşe böyledür aḥvāl-i ʿālem
Gehī virür feraḥ gāhī virür ġam (Mes. 140, Mıs. 14). [virür]

vir-: *(bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde-dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından (Gaz. 7, Mıs. 11). [virür, -ü, -r]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 93). [virür, -ü, -r]

vir-: *"Vermek"; bağışlamak, bahşetmek. || Allah'ın kullarına lütuf ve keremi.*

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür (Mes. 2, Mıs. 139). [virüpdür, -üp, -dür]

Leb-i laʿle şeker-nūş ol virüpdür
Dil-i ʿāşıḳlara cūş ol virüpdür (Mes. 2, Mıs. 140). [virüpdür, -üp, -dür]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 2).
[virdüñ, -dü, -ñ]

virān it-: *Yıkmak, Viran etmek.*

Ġam-ı ʿaşḳuñ bini nālān idüpdür
Be-küllī göñlümi **virān idüpdür** *(Mes. 89, Mıs. 18).*
[virān idüpdür, -üp, -dür]

vīrāne: *Yıkılmış, harap olmuş yer, yapı.*

Gice çün oldı vardı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 87, Mıs. 66).
[vīrānesine, -si, -n, -e]

Girü derd ile geldi ḫānesine
Ġam u miḥnetle ol vīrānesine (Mes. 103, Mıs. 8).
[vīrānesine, -si, -ne]

Gider Cemşīd dāḫı ḫānesine
Ġam ile kendünüñ vīrānesine (Mes. 116, Mıs. 50).
[vīrānesine, -si, -n, -e]

Belā vü ġāmla gitdi ḫānesine
Cefādan kendünüñ vīrānesine (Mes. 117, Mıs. 88).
[vīrānesine, -si, -n, -e]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 31).
[vīrānesi, -si]

Cihānı ʿadlüñ ile şād eyle
Cihān vīrānesin ābād eyle (Mes. 168, Mıs. 10).
[vīrānesin, -si, -n]

vird ü namāz: *"Zikir ve ibadeti.".*

Aña her dem ḥayā olmışdı pīşe
İşi **vird ü namāz** idi hemīşe *(Mes. 12, Mıs. 14).*
[vird ü namāz]

viribir: *Verivermek.*

Vezīrini virüben pādişāha
Viribir şāhzāde ʿöẕr-ḫ∨āha (Mes. 117, Mıs. 90).
[viribir]

Viribir Ḳayṣer ol ṭonları şahā
Vezīriyile bile ʿöẕr-i ḫ∨āha (Mes. 117, Mıs. 113).
[viribir]

viṣāl: *Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.*

Firāḳuñla ḳatı derd içre bendüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 8).
[viṣālüñi, -üñ, -i]

Göñül bīmār-ı firḳat olmış iken
Viṣālüñ buluban dermāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 6).
[viṣālüñ, -ü, -ñ]

İrişdüm ḳatuña gördüm cemālüñ
Bi-ḥamdi'llāh kim buldum viṣālüñ (Mes. 142, Mıs. 40). [viṣālüñ, -üñ]

Hezāran şükr ü minnet Zü'l-Celāle
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle (Mes. 155, Mıs. 200).
[viṣāle, -e]

Ne ḫoşdur kim ire ʿāşıḳ viṣāle
Dire dilber ruḫından deste lale (Mes. 155, Mıs. 307).
[viṣāle, -e]

Görürken bin belāyile cemālüm
Ṣafā sür kim ele girdi viṣālüm (Mes. 155, Mıs. 160).
[viṣālüm, -(ü)m]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḥayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 189). [viṣālüñ, -üñ]

Viṣālüñe sevindüm cān ü dilden
Elüñ ṭutdum velī ben gitdüm elden (Mes. 155, Mıs. 191). [viṣālüñe, -üñ, -e]

Viṣāle irdi irmişken firāḳa
Söyindi uġramışken iḥtirāḳa (Mes. 166, Mıs. 67).
[viṣāle, -e]

İrişdi ḫatmine çün bu risāle
Dil ü cānumı irgürdi viṣāle (Mes. 169, Mıs. 2).
[viṣāle, -e]

visāle ir-: *Sevgiliye kavuşmak.*

Düzetgil ʿaşḳ içinde bir risāle
Ki ʿuşşak anuñ ile ire visāle *(Mes. 18, Mıs. 48).*
[visāle ire, -e]

vü: *Vü: ve.*

Ṭaşı laʿl idi vü ṭopraġı ʿanber
Ṣıvanmış balcıġ idi misk-i ez̲fer (Mes. 20, Mıs. 65).
[vü]

Bu sözden söyledi çoḳ dürlü Mihrāb
Tamām itdi vü gitdi ḳıldı şeh ḫ∨āb (Mes. 24, Mıs. 46). [vü]

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş yasduġum vü bisterüm ḫāk (Mes. 25, Mıs. 56). [vü]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 58). [vü]

Dil elden gitdi vü hem iḫtiyārum
Beni ʿayb itme iy ʿālemde varum (Mes. 26, Mıs. 45). [vü]

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı (Mes. 28, Mıs. 68). [vü]

Revān çekdi vü atı bindi Cemşīd
Şanasın çıḳdı eflāk üzre ḫurşīd (Mes. 33, Mıs. 65). [vü]

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 51). [vü]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 129). [vü]

Duʿā itdi vü geçdi ḳarşu ṭurdı
Didi Ḫurşīd oturġıl oturdı (Mes. 36, Mıs. 81). [vü]

Görür bir ḳaṣr kim māḥ ile hem-ser
Ṭaşı laʿl idi vü balçıġı ʿanber (Mes. 36, Mıs. 44). [vü]

Didi ben ḳanda vü Ḫurşīd ḳanda
Kerem ḳıl ḳılma baña rīş-ḫande (Mes. 37, Mıs. 33). [vü]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 99). [vü]

Çü şeh uyandı vü Ḫurşīdi gördi
Sevindi vü yüzin ṭopraġa sürdi (Mes. 37, Mıs. 100). [vü]

Bu tercīʿ-bendi çünkim şāh Cemşīd
Oḳıdı vü işitdi anı Ḫurşīd (Mes. 48, Mıs. 2). [vü]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 42). [vü]

Şehenşeh bu ḫaberden oldı şādān
Şafā sürdi vü oldı şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 14). [vü]

Çü Mihrāb-ı suḫānver şāhı gördi
Elini öpdi vü ḫālini şordı (Mes. 85, Mıs. 22). [vü]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 2). [vü]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 4). [vü]

Sürerlerdi ṣafā vü ṣād-kāmī
Feraḥdan nūş eylerlerdi cāmı (Mes. 116, Mıs. 15). [vü]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Ṣādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre ṣādī (Mes. 118, Mıs. 3). [vü]

Ki bugün ḳıldı Ṣādī ʿazm-i meydān
Öñinde ṭopı vü elinde çevgān (Mes. 118, Mıs. 16). [vü]

Felek taḫt ola vü saña ḳamer tāc
Şehenşehler ḳapuña ola muḥtāc (Mes. 121, Mıs. 37). [vü]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 5). [vü]

Özi pür-kīn idi vü cānı ġamgīn
Dili pür-derd idi vü çeşmi nemgīn (Mes. 123, Mıs. 6). [vü]

Adı Ṣādī vü kendü özi pür-kīn
Ne īmān var içerisinde ne ḫod dīn (Mes. 126, Mıs. 33). [vü]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 99). [vü]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 164). [vü]

Cevābın virmedi vü şerm ḳıldı
Dil-i şeh mūm bigi nerm oldı (Mes. 155, Mıs. 137). [vü]

Bu sözi işidüp Cemşīd ol dem
Şafā sürdi vü göñli oldı bī-ġam (Mes. 165, Mıs. 152). [vü]

Eger mülk issi ola vü eger taḫt
ʿAdem mülkine iledür ḳamu raḫt (Mes. 168, Mıs. 101). [vü]

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāṣḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 6). [vü]

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām bini
Belā vü derd ile bīmār ḳīldı (Gaz. 9, Mıs. 4). [vü]

Bilür bu sözi ol kim baḫtludur
Cihān andan tehī vü hem ṭoludur (Mes. 2, Mıs. 156). [vü]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [vü]

ʿAmū-yı Muṣṭafā maḥmūdi-i nās
Birisi Ḥamza vü birisi ʿAbbās (Mes. 16, Mıs. 4). [vü]

vücūd: *Ar. Bir şey mevcut, var olma, bulunma, hestî.*

Ḳamu eşyā ki bulmışdur **vücūdı**
Ḳamunuñ Ḥaḳḳa vardurur sücūdı *(Mes. 5, Mıs. 9). [vücūdı, -ı]*

vücūd: *Beden, cisim, varlık.*

Vücūd āsāyişin ḫ∨āb üzre ḳılduñ
Cihān bünyādını āb üzre ḳılduñ (Mes. 3, Mıs. 31). [vücūd]

Anuñiçün saña virdi vücūdı
Ki her dem idesin ana sücūdı (Mes. 5, Mıs. 107). [vücūdı, -ı]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 89). [vücūdum, -um]

Vücūdı çün bunuñ ẓıll-ı Ḫudādır
Anunçün dü cihāna pādişādur (Mes. 17, Mıs. 53). [vücūdı, -ı]

Vücūdın eyle her arada manṣūr
Buña yavuzṣananı eyle maḳhūr (Mes. 18, Mıs. 117). [vücūdın, -ın]

Didi kim iy şeh-i sulṭān-ı ʿālem
Vücūduñ ʿālem içre olmasun kem (Mes. 21, Mıs. 46). [vücūduñ, -uñ]

Didi Mihrāb şāha iy suḫan-senc
Cihān içre vücūduñ görmesün renc (Mes. 27, Mıs. 142). [vücūduñ, -uñ]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 49). [vücūdını, -ı, -n, -ı]

Cihāndan eksük olmasun vücūduñ
Hemīşe pāy-māl olsun ḥasūduñ (Mes. 165, Mıs. 57). [vücūduñ, -uñ]

Melik çün içdi ol āb-ı ḥayātı
Vücūdı buldı ölmişken ḥayātı (Mes. 44, Mıs. 16). [vücūdı]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 187). [vücūduñ, -un]

vücūda gel-: *Yaratılmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak.*

Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 78). [vücūda geldi, -di]

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 3). [vücūda geldi]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 85). [vücūda geldi]

Kemāl-i ḳudretinden iki ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 22). [vücūda geldi, -di]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 7). [vücūda geldüñ, -dü, -ñ]

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem (Kas. 4, Mıs. 43). [vücūda geldüñ, -dü, -ñ]

Vücūda ol gelicek bunca küffār
Gelüben dīne oldı cümle ebrār (Mes. 7, Mıs. 111). [vücūda gelicek, -icek]

vur-: *Darbe indirmek, yaralamak.*

Varuban çünki bu işi bitürdüñ
Hezārān āferīn merdāne **vurduñ** *(Mes. 149, Mıs. 36). [vurduñ, -du, -n]*

vur-: *(Elini veya elindeki bir şeyi bir yere) Hızla indirmek, hızla çarpmak.*

Çü Şekker böyle ḳuvvet itdi sāza
Daḫı vurdukça ṣoḥbet oldı tāze (Mes. 159, Mıs. 4). [vurdukça, -duk, -ça]

Vurarak daḫı meclis germ oldı
O sāza şāh göñli nerm oldı (Mes. 159, Mıs. 5). [vurarak, -arak]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 46). [vurdı, -dı]

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı yavrısıyiçün indi vurdı (Mes. 116, Mıs. 36). [vurdı, -dı]

vurul-: *Silahla yaralanmak, öldürülmek.*

Vurulanlardan on biş kişi çālāk
Giderler Ḳayṣere varınca ġamnāk *(Mes. 125, Mıs. 25). [vurulanlardan, -an, -lar, -dan]*

vüsʿat: *Genişlik, bolluk.*

Raḥīmā raḥmetüñüñ **vüsʿatiyçün**
Ḥakīmā ḥikmetüñüñ ḳuvvetiyçün *(Mes. 6, Mıs. 189). [vüsʿatiyçün, -i, -y, -çün]*

vuṣlat: *(Ar.) Kavuşma, ulaşma.*

Miḥnet ü firḳat gicesi oldı pāyān uşbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni Ḫurşīd-i tābān irişür (Gaz. 37, Mıs. 4). [vuṣlat]

Egerçi aña ḥāṣıl oldı vuṣlat
Velī ġarḳ itdi anı baḥr-ı vaḥdet (Mes. 8, Mıs. 133). [vuṣlat]

Ḫudādan saña olan ʿizzet ḥaḳıyçün
Ḥaḳ ile bulduġuñ vuṣlat ḥaḳıyçün (Mes. 9, Mıs. 64). [vuṣlat]

Kanı ḳi ol dem ḳovup dilden cefāyı
Sürerdüm vuṣlatuñla ben ṣafāyı (Mes. 82, Mıs. 32). [vuṣlatuñla, -uñ, -la]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [vuṣlat]

vuṣlat ol-: *Kavuşmak, ulaşmak, vuslata ermek.*

Eger olmazsa dildār ile vuṣlat
Göñülden bir nefes çıḳmaz melālet (Mes. 131, Mıs. 9). [vuṣlat olmazsa, -maz, -sa]

Çü vuṣlat buldı Cemşīd ile Ḫurşīd
Ne kim vardıysa ḥāṣıl oldı ümmīd (Mes. 155, Mıs. 295). [vuṣlat buldı, -dı]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [vuṣlat buldı, -dı]

vuṣlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşmak.*

Şükür kim **vuṣlat-ı cānān** bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(Mes. 49, Mıs. 1). [vuṣlat-ı cānān]*

vuṣlat-ı çīn: *Çin'e kavuşma.*

Görindi çünki añsuz mülket-i Çīn
Şehenşeh buldı ol dem **vuṣlat-ı Çīn** *(Mes. 166, Mıs. 74). [vuṣlat-ı çīn]*

vuṣlat-ı ḳurbet: *"Yakına kavuşma, yakınlığa erme".*

İlāhī ḥażret-i ʿizzet ḥaḳıyçün
İlāhī **vuṣlat-ı ḳurbet** ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 188). [vuṣlat-ı ḳurbet]*

ya: *Ve yahut.*

Bu işde nice tedbīr eyleyelüm
Varalum mı **ya** teʿḫīr eyleyelüm *(Mes. 27, Mıs. 138). [ya]*

Sevindi çünki şeh gördi bu cāyı
Bilinmez düş midür bu **yā** ḫayālī *(Mes. 37, Mıs. 58). [yā]*

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi **ya** ḫod bu ẕevḳ u ṣoḥbet *(Mes. 72, Mıs. 14). [ya]*

İki güldük ṣanasın bir arada
Ya iki ġoncayiken bir ḳabāda *(Mes. 96, Mıs. 30). [ya]*

Didi Cemşīd Mihrāba nedür ḥāl
Ya nice oldı digil bize aḥvāl *(Mes. 109, Mıs. 38). [ya]*

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum *(Mes. 121, Mıs. 56). [ya]*

Çü sensin **yā** İlāhī Ḥayy ü maʿbūd
Bunı ṣol resme it maḫlūḳa maḳṣūd *(Mes. 169, Mıs. 17). [yā]*

ya: *Peki ya?*

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın *(Mes. 5, Mıs. 194). [ya]*

ya: *" Ey! " anlamında bir seslenme sözü.*

Düşüben firḳate **yā** Rab benüm bigi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(Gaz. 10, Mıs. 5). [yā]*

ya: *Nasıl?*

Ki şerḥ idem kemal-i ḳudretüñi
Ya vaṣf eyleyübilem ḥikmetüñi *(Mes. 3, Mıs. 126). [ya]*

yā ḫo: *Yahut, veya.*

Nedür ḳatuñda Ṣādī yā ḫo Mihrāc
Dere deryā ḳātında ura mı emvāc (Mes. 128, Mıs. 25). [yā ḫo]

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde (Mes. 168, Mıs. 103). [yā ḫo]

ya ḫod: *Yahut, veya.*

Ne dirsiz biz çeri mi devşirelüm
O mı gelsün ya ḫod biz mi varalum (Mes. 127, Mıs. 14). [ya ḫod]

Ṣanasın mürde tenler cān buldı
Ya ḫod bīmār iken dermān buldı (Mes. 154, Mıs. 32). [ya ḫod]

yā hū: *Ey Allah'ım!*

Ḳaçan kim derd ile diseydi **yā hū**
Segirdüp ḳatına gelürdi āhū *(Mes. 73, Mıs. 29). [yā hū]*

yā ilāhī: *Ey Allah'ım!*

Baṣīr ol resmesin kim yā İlāhī
Görürsin gicede mūy-ı siyahı (Mes. 3, Mıs. 41). [yā ilāhī]

Kerīm ü pür-keremsin yā İlāhī
Demidür ʿafv ḳıl benden günahı (Mes. 6, Mıs. 119). [yā ilāhī]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ḳabūl eyle duʿāmı yā İlāhī (Mes. 18, Mıs. 122). [yā ilāhī]

Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī
Yüzüme urma itdügüm günāhı (Mes. 169, Mıs. 109). [yā ilāhī]

yā mücībe's-sāilīn: *"İstekleri karşılayan, ihtiyaçlara cevap veren, duâ ve niyazları kabul eden Allah" anlamındaki bir tür dua cümlesi.*

Bu duʿāmı müstecāb it **yā Mücībe's-sāilīn**
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿān *(Kas. 2, Mıs. 49). [yā mücībe's-sāilīn]*

yā rab: *Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 61). [yā rab]

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde arada geçilen macera ḥakı (Kas. 6, Mıs. 1). [yā rab]

Bu ġurbetden beni yā Rab rehā ḳıl
Nigārumı benümle āşina ḳıl (Mes. 34, Mıs. 19). [yā rab]

Yā Rab be-Ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma bini cihān içre müttehem (Kas. 4, Mıs. 79). [yā rab]

Yā Rab ne ejder olur ṣamṣām-ı şārimüñ kim
Ḫūn-ı ʿadū olupdur anuñ ġıdāsı her dem (Kas. 5, Mıs. 3). [yā rab]

yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem ente'llezi tufażżalu bi'l-cūdi ve'l-kerem: *"Ey peygamberlik sahibi, ey milletleri doğru yola ileten! Sen iyilik ve cömertlikle üstün kılınansın." (Kaynak: Cemşid ü Hurşid, Adnan İnce, TDK, 2000, s.43.).*

Yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem
Ente'llezi tufażżalu bi'l-cūdi ve'l-kerem *(Kas. 4, Mıs. 2). [yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem ente'llezi tufażżalu bi'l-cūdi ve'l-kerem]*

yā yā: *Ya... Ya da.*

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker *(Tb. 1, Mıs. 2). [yā yā]*

ya yā ḫod: *Ya ... yahut bağlamında bağlama edatı.*

Digil sen ne kişiyse baña anı
Ya Faġfūr oġlıdur yā ḫod Keyānī *(Mes. 109, Mıs. 18). [ya yā ḫod]*

ya ya ya yā: *Ya...ya..bağlacı.*

Ya virem cān u başı ya alam cān
Ya virem ḫānümān yā olam ḫān *(Mes. 148, Mıs. 50). [ya ya ya yā]*

yaban: *Kır, taşra, hariç.*

Nicesi dürri yābāna ṣalalum
Ya nice cānumuz terkin uralum (Mes. 121, Mıs. 55). [yābāna, -a]

Kişi yābāna ḳızını atar mı
Eliyle cānına kendü ḳıyar mı (Mes. 121, Mıs. 59). [yābāna, -a]

yād: *Hatırlama,anma.*

Çü Ḫūrşīd eyledüñ dillerde adın
Münevver eylegil illerde yādın (Mes. 1, Mıs. 48). [yādın, -ın]

Belābil naġmesini eyleyüp gūş
İderdi dilberī yādına mey nūş (Mes. 132, Mıs. 116). [yādına, -ına]

Cihān gerçi ki ḫoş bünyāda beñzer
Gelüp gidişi līkin yāda beñzer (Mes. 168, Mıs. 64). [yāda, -a]

Ḳamu dillerde adı oldı Maḥmūd
Ḳamu illerde yādı oldı maḳṣūd (Mes. 7, Mıs. 70). [yādı]

Ki didüm aduñ ile ibtidāsın
Girü yāduñla bitür intihasın (Mes. 1, Mıs. 36). [yāduñla]

yād: *Yabancı, hasım kimse.*

Özi zaḥmet çeker yir yimişin **yad**
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād *(Mes. 21, Mıs. 99). [yad]*

yād: *"Hediye, armağan".*

Dü ʿālem içre ol çün şemʿ oldı
Anuñ **yādında** Ḳurʿan cemʿ oldı *(Mes. 12, Mıs. 8). [yādında, -ı, -nda]*

yād eyle-: *Hatırlamak, anmak.*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāymāl-i cürm
Maḫşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem (Kas. 4, Mıs. 75). [yād eyle]

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem (Kas. 4, Mıs. 77). [yād eyle]

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle (Mes. 4, Mıs. 43). [yād eyle]

Bu ebyātı Şeker çün eyledi yād
Didi Ḫurşīd aña āferīn bād (Mes. 52, Mıs. 1). [yād eyledi, -di]

Bu şiʿri çünki Şekker eyledi yād
O meclis ehli cāndan oldılar şād (Mes. 159, Mıs. 1). [yād eyledi, -di]

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir gün beni ol
Ḥamdüli'llāh ki añar cevriyile hem-demini (Gaz. 25, Mıs. 3). [yād eylemedi]

Atasın anasın yād eyler iken
Göñülden āh u feryād eyler iken (Mes. 162, Mıs. 19). [yād eyler iken, -r, -iken]

Ḳo bārī ʿālem içre bir eyü ad
Ki eyülükle seni eyleyeler yād (Mes. 18, Mıs. 70). [yād eyleyeler, -ye, -ler]

Ḳıyāmetde beni yād eyleyesin
Şefāʿat idüben şād eyleyesin (Mes. 9, Mıs. 55). [yād eyleyesin, -(y)e, -sin]

Nigārın yād eyleyüp giderdi
Ḳılup nāle yaḳasın çāk iderdi (Mes. 33, Mıs. 83). [yād eyleyüp]

yād it-: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

Ki anuñla ideler ṣoñra bizi yād
Ölürsek biz ḳalur bārī eyü ad (Mes. 29, Mıs. 39). [yād ideler, -e, -ler]

Ṣabā ʿarż-ı gül ü şimşād iderdi
Şehenşeh Çīn bahārın yād iderdi (Mes. 162, Mıs. 4). [yād iderdi, -er, -di]

İşiden kişiler olmaġ içün şād
Ḳamusınun adını idüben yād (Mes. 54, Mıs. 12). [yād idüben, -üben]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 114). [yād itsünler, -sün, -ler]

İdüp ḫubbü'l-vaṭan maʿnīsini yād
İderdi cān u dilden şāh feryād (Mes. 162, Mıs. 9). [yād idüp, -üp]

yād it: *Anmak, zikretmek.*

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 29). [yād it]

Ḫudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 197). [yād it]

Cihān aḥvālini bir laḥẓa yād it
Ḳoma ġam dilde meyle cānı şāḍ it (Mes. 21, Mıs. 85). [yād it]

yād kıl-: *Zikretmek, anmak, akla getirmek, hatırlamak.*

Dilerseñ bozasın şeyṭān ṭılısmın
Hemīşe yād ḳıl sübḥān ismin (Mes. 4, Mıs. 46). [yād ḳıl]

Çü bī-dil oldı şeh feryād ḳıldı
O gördügi düşini yād ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 112). [yād ḳıldı]

Ögine düşdi çünkim lezẕet-i Çīn
Hemān dem yād ḳıldı taḫt u tācın (Mes. 162, Mıs. 12). [yād ḳıldı, -dı]

Olasın dilberā ġamlardan āzād
Ki ḳıldun vaṣl ile ben bendeñi yād (Mes. 68, Mıs. 8). [yād ḳıldun, -du, -n]

Ḫudā adın ḳıluban nāmede yād
Girüben söze daḫı ḳıldı bünyād (Mes. 88, Mıs. 13). [yād ḳıluban, -uban]

Nice ḳan aġlayamam kim ḥabībüm
Cefālarla ḳılur her dem beni yād (Gaz. 27, Mıs. 10). [yād ḳılur]

Ḳılurken cān ü dilden āh u feryād
Bu ebyātı ḳılurdı sūz ile yād (Mes. 31, Mıs. 82). [yād ḳılurdı, -ur, -dı]

İlāhī raḥmetüñle eylegil şād
Cem'i her kim ḳılursa ḫayr ile yād (Mes. 169, Mıs. 116). [yād ḳılursa, -ur, -sa]

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 8). [yād ḳılursın, -ur, -sın]

yādigār: *1. armağan, hediye 2. hatıra.*

Cihānuñ pādişāhı idi ol şeh
Ferīdün yādigārı idi ol meh (Mes. 19, Mıs. 118). [yādigārı, -ı]

Nicedür çünki gördüñ rūzgārı
Düriş ḳo ʿālem içre yādigārı (Mes. 130, Mıs. 10). [yādigārı, -ı]

yādigār et-: *Hatıra, hediye.*

Sözüñi ʿālem içre **yādigār et**
Ki senden şoñra oḳıyan ola rāhat *(Mes. 130, Mıs. 11). [yādigār et]*

yag-: *Yağmak.*

Bārān yirine dürr ü gevher **yaġar** elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam *(Kas. 5, Mıs. 45). [yaġar, -ar]*

yag-: *Yağmak, düşmek.*

Eger başuma ġam **yaġarsa** biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil *(Mes. 85, Mıs. 51). [yaġarsa, -ar, -sa]*

yaġdur-: *Yağdırmak.*

Bu şiʿri oḳıyup derd ile Şekker
Dilinden meclise **yaġdurdı** şekker *(Mes. 138, Mıs. 2). [yaġdurdı, -dı]*

yaġı: *Düşman.*

Hemān laḥẓa didi anlara şehenşāh
Yaġı gelmiş ile oluñ āgāh (Mes. 127, Mıs. 10). [yaġı]

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bī-ʿad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed (Mes. 128, Mıs. 13). [yaġı]

Ki on iki biñ erdür leşker olan
Biñine yaġıda cān-perver olan (Mes. 148, Mıs. 36). [yaġıda, -da]

yaġmā eyle-: *Yağmalamak.*

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice *(Gaz. 18, Mıs. 4). [yaġmā eyledi, -di]*

yaġma ḳıl-: *Zor kullanarak karşısına çıkan şeyleri alıp kaçma, çapul, talan.*

Leşker çeküp ʿaşḳuñ iy ḳamer-rū
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġma (Tb. 1, Mıs. 24). [yaġma ḳıldı]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 32). [yaġmā ḳılmış, -mış]

Çeküben leşkerini şāh-ı ḫāver
Ḥabeş mülkin ḳılur yaġmā ser-ā-ser (Mes. 28, Mıs. 4). [yaġmā ḳılur]

yaġma-yı ʿaşḳ: *Aşk yağması.*

Görüben düşde cemālin dilberüñ
Eyledüm dil mülkini **yaġma-yı ʿaşḳ** *(Gaz. 4, Mıs. 8). [yaġma-yı ʿaşḳ]*

yagmur: *Yağmur.*

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire **yaġmur** bigi aḳıtdılar ḳan *(Mes. 148, Mıs. 118). [yaġmur]*

yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bul-: *Bir tehlikeden, güç bir durumdan kaçarken daha kötüsüyle karşılaşmak.*

Ḳoyup bir derdi bir ġam daḫı aldıḳ
Ḳaçup yaġmurdan ṭoluyı bulduḳ *(Mes. 29, Mıs. 18). [yaġmurdan ḳaçup ṭoluyı bulduḳ, -du, -k]*

yāhūd: *Veya.*

Cihān bir köpridurur **yāḫūd** bir rāh
Ki aña uġrar ḳamu maḫlūḳ-ı Allāh *(Mes. 30, Mıs. 17). [yāḫūd]*

yaḥyā: *Hz. Yahya Peygamber.*

Daḫı **Yaḥyā** ḥaḳıyçün ki oldı maḳtūl
Anuñçün ḥażretüñde oldı maḳbūl *(Mes. 6, Mıs. 227). [yaḥyā]*

yaḳ-: *Ateşe vermek, tutuşturmak.*

Eger destūr virürsem aña ben
Yaḳılur derd odına cān ile ten (Mes. 25, Mıs. 80). [yaḳılur, -ıl, -ur]

Olursın gerçi sen ʿaşḳ ile sūzān
Velī ben yaḳaram ʿaşḳ odına cān (Mes. 40, Mıs. 18). [yaḳaram, -ar, -am]

İñen ʿaşḳ odına sen yaḳmaġıl ten
Beni gör kim daḫı senden beterven (Mes. 40, Mıs. 11). [yaḳmaġıl, -ma, -gıl]

Gidersin gerçi kim iy cān-ı māẕer
Yaḳarsın līk cānum içre āẕer (Mes. 166, Mıs. 30). [yaḳarsın, -ar, -sın]

Buḫūr itdiler anda ʿūd u ʿanber
Yaḳarlar micmer içre müşg-i eẕfer (Mes. 27, Mıs. 70). [yaḳarlar, -ar, -lar]

Bu yirden ḳurtulursın ġam yime sen
Cefā odına yaḳma cān ile ten (Mes. 33, Mıs. 50). [yaḳma, -ma]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine baġlayup der (Mes. 38, Mıs. 23). [yaḳar, -ar]

Ḳılıcından çaḳuban yaḳdı bir od
Umardı şāhzāde ol odan sūd (Mes. 33, Mıs. 23). [yaḳdı]

Çün ol ḳılı şehenşeh yaḳdı bī-derd
Hemān dem oldı peydā Nāz-perverd (Mes. 33, Mıs. 25). [yaḳdı]

Siyeh pūşe çü gice oldı māyil
Kevākib yaḳdı çarḫ üzre meşāʿil (Mes. 69, Mıs. 6). [yaḳdı]

Dilümi āteş-i ġafletde yaḳma
Kerīmā bu benüm cürmüme baḳma (Mes. 6, Mıs. 109). [yaḳma, -ma]

yaḳa: *Elbise boynu, elbisenin boyun geçecek ve buynu örtecek yeri.*

Şu resme eyle ʿaşḳ içre sözüñ pāk
Ki işiden ʿāşıḳ ide yaḳasın çāk (Mes. 18, Mıs. 62). [yaḳasın, -s, -ın]

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın yırtubanı eyledi āh (Mes. 123, Mıs. 14). [yaḳasın, -s, -ın]

yaḳam al-: *Yakasını kurtaramamak.*

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(Kas. 4, Mıs. 68). [yaḳam al]*

yaḳamı çāk ḳıl-: *Üzüntü ve kederle yakasını parçalamak; çâk-i giribân etmek.*

Cefāñ ile ḳılayın yaḳamı çāk
Belān ile ideyin bisterī ḫāk (Mes. 26, Mıs. 31). [yaḳamı çāk ḳılayın]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile itdi nemnāk (Mes. 132, Mıs. 31). [yaḳasın çāk eyledi, -di]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol ṣaḥrāyı nemnāk (Mes. 146, Mıs. 29). [yaḳasın çāk eyledi, -di]

Şu resme ʿaşḳ ile anı söyle ber-ḥāl
Ki işiden yaḳasın çāḳ ide der-ḥāl (Mes. 19, Mıs. 8). [yaḳasın çāḳ ide]

Giderken ṭaġ içinde göñli ġamnāk
Ġam-ı ḥasretle iderdi yaḳasın çāk (Mes. 73, Mıs. 22). [yaḳasın çāk iderdi]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 79). [yaḳasın çāk iderdi, -er, -di]

Nigārın yād eyleyüp giderdi
Ḳılup nāle yaḳasın çāk iderdi (Mes. 33, Mıs. 84). [yaḳasın çāk iderdi, -er, -di]

İşidüp bu sözi şehden Şeker-nāz
Yaḳasın çāk idüben ḳıldı āvāz (Mes. 40, Mıs. 64). [yaḳasın çāk idüben, -üben]

Yaḳasın çāk idüp eylerdi efġān
Anasınuñ ḳatına geldi giryān (Mes. 25, Mıs. 43). [yaḳasın çāk idüp]

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 113). [yaḳasın çāk ḳıldı]

Şeker-nāz oḳıyup bu şiʿri bī-bāk
Revān Ḫurşīd ḳıldı yaḳasın çāk (Mes. 44, Mıs. 2). [yaḳasın çāk ḳıldı]

Gehī ġamla yaḳasın çāk ḳıldı
Belālardan gehī ġamnāk oldı (Mes. 81, Mıs. 5). [yaḳasın çāk ḳıldı]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 18). [yaḳasın çāk ḳıldı, -dı]

Yaḳasın çāḳ ḳılup derd ile şāh
Belā vü derd ü miḥnetle eyledi āh (Mes. 74, Mıs. 3). [yaḳasın çāḳ ḳılup, -up]

Dehānın görseyidi ġonca-i pāk
Utanmaḳdan ḳılurdı yaḳasın çāḳ (Mes. 20, Mıs. 86). [yaḳasın çāḳ ḳılurdı, -ur, -dı]

Şu resme sözüñi ḳıl ābdan pāk
Ki işiden yaḳasını eyleye çāk (Mes. 35, Mıs. 16). [yaḳasını çāk eyleye]

yaḳasın çāk eyle-: *Yakasını yırtmak.* || *Kendini kaybetmek.*

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 13). [yaḳasın çāk eyledi]

Çü subḥ oldı şehenşeh durdı ġamnāk
Figān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 69, Mıs. 34). [yaḳasın çāk eyledi]

Ġam-ı ʿaşḳ ile oldı göñli ġamnāk
Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk (Mes. 72, Mıs. 36). [yaḳasın çāk eyledi]

Bu ebyātı şu resme eyledim pāk
Ki işiden ʿāşıḳ eyler yaḳasın çāk (Mes. 169, Mıs. 36). [yaḳasın çāk eyler, -r]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 127). [yaḳasın çāk eyler idi, -r, -idi]

Göreydi resmini naḳḳāş Mānī
Yaḳasın yırtup iderdi fiġānı (Mes. 23, Mıs. 16). [yaḳasın yırtup]

yaḳdı yandur-: *Yakıp yandırmak, yakıp tutuşturmak.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(Gaz. 35, Mıs. 1). [yaḳdı yandurdı]*

yaḳıl-: *Yakılmak.*

Pervāne bigi **yaḳıldı** cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Tb. 1, Mıs. 73). [yaḳıldı, -dı]*

yaḳın: *Yakın, yakın bir vakit.*

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 59). [yaḳından, -dan]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 57). [yaḳındur, -dur]

Saña şimden girü devlet yaḳındur
Gidüp senden belā rāḥat yaḳındur (Mes. 116, Mıs. 58). [yaḳındur, -dur]

Meger orduya yaḳın vardı bir bāġ
Ki ger bīmār görse olur idi saġ (Mes. 130, Mıs. 45). [yaḳın]

Ecelden ger amān bulursam iy şāh
Yaḳında Çīne ṭoġrı ṭutaram rāh (Mes. 158, Mıs. 30). [yaḳında, -da]

Baña gelübeni tīz muştuladı
Ki yaḳında geliser şāh Şādī (Mes. 108, Mıs. 14). [yaḳında]

Bu resme bilgili iy şāh-ı hünerver
Yaḳında bu yire daḫı gelürler (Mes. 126, Mıs. 32). [yaḳında]

yaḳīn: *Doğru, gerçek ve şüphesiz; sağlam.*

Odurur cümle erfaʿlar refīʿi
Maʿāṣīnüñ **yaḳīn** oldur şefīʿi *(Mes. 7, Mıs. 94). [yaḳīn]*

yaḳın it: *Yaklaştırmak.*

Iraġ it ḫ∨āb-ı ġafletden gözümi
Yaḳın it ḥikmetüñe her sözümi *(Mes. 1, Mıs. 14). [yaḳın it]*

yaḳın ḳal-: *Yaklaşmak.*

Diyüp bu sözleri şāh oldı giryān
Yaḳın ḳaldı ki cismi ola bī-cān *(Mes. 82, Mıs. 40). [yaḳın ḳaldı, -dı]*

yaḳın ol-: *Yaklaşmak.*

Şehenşeh çünki Çīne yaḳın oldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 166, Mıs. 79). [yaḳın oldı, -dı]

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol (Mes. 8, Mıs. 111). [yaḳın oldı]

Yaḳın olduḳça şāha mülket-i Çīn
Dimāġı pür olurdı būy-ı müşgīn (Mes. 166, Mıs. 77). [yaḳın olduḳça, -duḳça]

yaḳın u dūr: *Yakın ve uzak.*

Yüzinüñ şuʿlesinden **yaḳın u dūr**
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr *(Mes. 132, Mıs. 79). [yaḳın u dūr]*

yaḳıncaḳ: *Yakıncacık, pek yakın, çok yakın.*

O gün inen daḫı çoḳ almadı rāh
Yaḳıncaḳ ḳondı şehre ol şehenşāh *(Mes. 130, Mıs. 44). [yaḳıncaḳ]*

yaʿḳūb: *Hz. Ya'kûb.*

Yaʿḳūba irür pīrāhen-i Yūsufı bu dem
Elḳuhu ʿalā vechi ebī yeʾtī başīran *(Mes. 157, Mıs. 3). [yaʿḳūba, -a]*

yāḳūt: *Ar. Cevahir kısmından bu isim ile maruf zî-kıymet taş.*

Alup billūr ele **yāḳūt** ayaġı
Mey ile gözedürdi ṣol u saġı *(Mes. 52, Mıs. 21). [yāḳūt]*

yāḳūt: *Yakut II Sevgilinin dudağı.*

Görindügince ol **yāḳūt** der-pūş
Ḳılurdı şāh kendüyi ferāmuş *(Mes. 155, Mıs. 141). [yāḳūt]*

Gözinden ögrenürdi siḥri Mārūt
Lebinden bī-bahā olurdı **yāḳūt** *(Mes. 155, Mıs. 218). [yāḳūt]*

yāḳūt u laʿl: *Yakut ve lal taşı.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lūʾlūʾye cāy-gāh
Yāḳūṭ u laʿle seng-i siyāh eyledi ḥişār *(Kas. 1, Mıs. 10). [yāḳūṭ u laʿle, -e-e]*

yāḳūt u mercān: *Yakut ve mercan.*

Ḳadeḥler pür idi **yāḳūt u mercān**
Ṣürāḥīler dökerdi āb-ı ḥayvān *(Mes. 52, Mıs. 23). [yāḳūt u mercān]*

yāḳūt-ı aḥmer: *Kırmızı yakut.*

Anuñçün ṭopraġa güneş döker zer
Ki ḥāṣıl eyleye **yāḳūt-ı aḥmer** *(Mes. 46, Mıs. 28). [yāḳūt-ı aḥmer]*

yaḳzifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli: *Bilâkis biz, hakkı bâtılın başına çarparız da onun işini bitirir; bir de bakarsınız ki bâtıl yok olup gitmiştir. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan dolayı yazıklar olsun size! (Enbiya-18) (Ayet tam olarak kullanılmamış.).*

Ḥaḳḳa şu resme uymışıdı cān ile
Yaḳzifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli *(Gaz. 2, Mıs. 4). [yaḳzifu bi'l-ḥaḳḳi ʿale'l-bāṭıli]*

yalıñ: *Alev ll Kınından çıkmış, süssüz.*

Yalın ḳılıç elinde ol süvāre
Kimi kim çalsa iderdi pāre pāre *(Mes. 148, Mıs. 139). [yalın]*

yalıñuz: *Tek, sadece, yalnızca.*

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 13). [yalıñuz]

Yaluñuz ben degül bu cümle ʿālem
Ḳamu medḥüñ dimekde olur ebkem (Mes. 3, Mıs. 127). [yaluñuz]

Yaluñuz ḥissi varken oldı çālāk
İt iken oldı ādem buldı idrak (Mes. 5, Mıs. 75). [yaluñuz]

Yaluñuz biz degül bu cümle ʿālem
Dirilse bir araya nesl-i Ādem (Mes. 6, Mıs. 25). [yaluñuz]

Anuñ naʿleyn içün kim başdı ferşe
Yaluñuz ferş degül belki ʿarşa (Mes. 6, Mıs. 246). [yaluñuz]

Yaluñuz ben degül bu nesl-i Ādem
Umarlar raḥmetüñ iy şāh-ı ʿālem (Mes. 9, Mıs. 25). [yaluñuz]

Çıḳup serv üzre pinhān oldı Cemşīd
Yaluñuz ġuṣṣā ile ḳaldı Ḫurşīd (Mes. 71, Mıs. 102). [yaluñuz]

Ḳılurken hicrüñ ile nāle vü āh
Beni ġam yaluñuz ḳomaz ʿafa'llāh (Mes. 96, Mıs. 20). [yaluñuz]

Serāyına gelüp ṭaġıldı leşker
Hemān ḳaldı yaluñuz şāh Ḳayṣer (Mes. 120, Mıs. 70). [yaluñuz]

Bu sözi söyleyüben gitdi Ḳayṣer
Hemān ḳāldı yaluñuz anda Efser (Mes. 128, Mıs. 46). [yaluñuz]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 28). [yaluñuz]

yan-: *Ateşe vermek, tutuşturmak.*

Nice bir dil yana nār-ı firāḳa
Doyamaz cān derd-i iştiyāḳa (Gaz. 51, Mıs. 1). [yana, -a]

Per ü bālüm yanar bī-per ḳaluram
Nicesi pürdurur bī-ser ḳaluram (Mes. 8, Mıs. 105). [yanar, -ar]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 126). [yansun, -sun]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 23). [yandurdı, -dur, -dı]

İçinde yanar idi āteş-i reşk
Gözinden aḳar idi dāne-i eşk (Mes. 115, Mıs. 55). [yanar idi, -ar, -idi]

yan: *Yan, taraf, yön.*

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 51). [yanınca, -ı, -n, -ca]

Girü geldi yanına Erġavān-sāz
Bile anuñla Şekker hem Şeker-nāz (Mes. 114, Mıs. 47). [yanına, -ı, -na]

İki yañadan atlandı ḳaravul
Ki ḥalḳa irmeye dest-i teṭāvül (Mes. 147, Mıs. 37). [yañadan, -a, -dan]

Gelüp yanuñda ḫizmetkār olayın
Ölince uşbu arada ḳalayın (Mes. 165, Mıs. 101). [yanuñda, -un, -da]

Çü oġlı gelecegin bildi ol şāh
Hemān gitmege ṭutdı andan yaña rāh (Mes. 167, Mıs. 36). [yaña, -a]

ʿAdemden yaña cümle ṭutdılar rāh
Bu dār içre ne ḳul ḳalur ne ḫod şāh (Mes. 168, Mıs. 95). [yaña, -a]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 4). [yanına, -ına]

Ḳurılmış baġda şeh bārgāhı
Ḳılur Mihrāb ol yaña nigāhı (Mes. 36, Mıs. 142). [yaña]

Girü evden yaña döndi şāh Ḳayṣer
Eve geldi ele aldı meyle sāġar (Mes. 119, Mıs. 17). [yaña]

Geyüben ḫoş libās-ı şeb-revāne
Olup Cemşīdden yaña revāne (Mes. 132, Mıs. 72). [yaña]

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer (Mes. 46, Mıs. 79). [yanında]

yan: *Birlikte, beraberinde olma.*

Bir arayı bulup ol anda pinhān
Seni ol görmesin yanumda iy cān (Mes. 71, Mıs. 96). [yanumda, -u, -m, -da]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 31). [yanınca, -ınca]

Şehenşeh ṭurdı bāġa vardı pür-tāb
Hemān ancaḳ bile yanında Mihrāb (Mes. 130, Mıs. 48). [yanında, -ın, -da]

yan-: *Yanmak. II Keder ve ıstırap çekmek.*

Nār-ı firāḳa yandı çeşmüm dilüm gibi āh
Benümçün aġlamazsa gözüm olur benüm nem (Kas. 5, Mıs. 55). [yandı, -dı]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 54). [yandı, -dı]

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem (Kas. 5, Mıs. 44). [yandı, -dı]

Cihānı mihr birle rūşen eyler
Gehī nārı yanurken gülşen eyler (Mes. 2, Mıs. 104). [yanurken, -ur, -ken]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 13). [yanar, -ar]

Görür kim şemʿ yanar sūz ile ḫoş
Şehüñ ʿaşḳı dilinden eyledi cūş (Mes. 40, Mıs. 3). [yanar, -ar]

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 22). [yanar, -ar]

Senüñ oduñ yanar her laḥẓa dilden
Beni gör kim yanaram cān ü dilden (Mes. 40, Mıs. 14). [yanaram, -ar, -am]

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 8). [yanarsın, -ar, -sın]

Neye dek yanasın ʿaşḳ odına sen
Neye dek ḳılasın od içre mesken (Mes. 40, Mıs. 9). [yanasın, -ası, -n]

Yanar gerçi ki ʿaşḳ odına cānı
Velī bizden ḳılur özin nihānī (Mes. 45, Mıs. 33). [yanar, -ar]

Benüm ḥālümi bilmezsin iy ʿāḳil
Ki yanar ʿaşḳ odına cān ile dil (Mes. 46, Mıs. 56). [yanar, -ar]

Ḫaṭā ḳıldumsa ben eyle kerem sen
Ki ʿaşḳ odına yandı cān ile ten (Mes. 70, Mıs. 10). [yandı, -dı]

Bu derde varsa dermān eyle dermān
Ki yandı derd ü miḥnet odına cān (Mes. 80, Mıs. 6). [yandı, -dı]

Ḫalāṣ eyle beni bu varṭadan sen
Nice bir yaña firḳāt odına ten (Mes. 83, Mıs. 26). [yaña, -a]

Hemīşe miḥnet ile zār u zāram
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram (Mes. 83, Mıs. 20). [yanaram, -ar, -am]

Beni sanma ki miḥnetden uṣanam
Ele girmezse dilber oda yanam (Mes. 85, Mıs. 50). [yanam, -a, -m]

Senüñ ayruluġuñdan iy ḳamerveş
Dil ü cānumda yanar her dem āteş (Mes. 88, Mıs. 24). [yanar, -ar]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy dildār-ı mehveş
Yanar cān u göñülde her dem āteş (Mes. 89, Mıs. 10). [yanar, -ar]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 11). [yanar, -ar]

Yanar āhum odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 15). [yanar, -ar]

Senüñ ʿaşḳuñdan iy meh-rūy-ı dilber
Yanar cān u göñülde her-dem āẕer (Mes. 90, Mıs. 8). [yanar, -ar]

Eyā meh-rūy olsun saña maʿlūm
Gice gündüz yanaram nitekim mūm (Mes. 90, Mıs. 14). [yanaram, -a, -r, -a, -m]

Kaçan kim ḫasretüñden eylerem āh
Yanar āhum odından ḫırmen-i māh (Mes. 96, Mıs. 48). [yanar, -ar]

Didi Mihrāba iy baña birāder
Firāḳından yanar cānumda āẕer (Mes. 106, Mıs. 4). [yanar, -ar]

Göñülden ʿaşḳına düşmişsin anuñ
Yanar ʿaşḳı oduna ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 22). [yanar, -ar]

Senüñ göñlüñ alupdur bir perīveş
Dilüñde anuñ içün yanar āteş (Mes. 163, Mıs. 38). [yanar, -ar]

Bilindi söyleme rāz-ı nihānuñ
Ki nice oda yanar ḳalb ü cānuñ (Mes. 163, Mıs. 56). [yanar, -ar]

Velī göñlüme düşdi mihr-i māẕer
Anuñ-çün göñlüm içre yanar āẕer (Mes. 163, Mıs. 112). [yanar, -ar]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 2). [yandı, -dı]

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlara yanur felekdeki māh (Tb. 1, Mıs. 82). [yanur, -ur]

Ölme iy cān teşnelikden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 2). [yanma]

yanġınlık: *Sevgi, muhabbet, sevi, aşk, sevda.*

Şehenşeh şemʿ bigi akıdur demʿ
Anuñ **yanġınlıġına** aġlar şemʿ *(Mes. 38, Mıs. 26). [yanġınlıġına, -ı, -na]*

yāʿni: *Yani.*

Esās-ı şerʿ ü hem bünyād-ı taḥḳīḳ
Ki yaʿnī şāh-ı dīn Bū Bekr-i Ṣıddīḳ (Mes. 10, Mıs. 6). [yaʿnī]

Sirāc-ı dīn ü millet zeyn-i mihrāb
Şeh-i dīn yaʿni ʿÖmmer İbn-i Ḫaṭṭāb (Mes. 11, Mıs. 6). [yaʿni]

Sipihr-i maʿdelet deryā-yı ʿirfān
Şeh-i dīn yaʿni ʿOsmānü'bnü ʿAffān (Mes. 12, Mıs. 6). [yaʿni]

Ki yaʿnī nūş idicek mey o meh-rū
Gide ḳalmaya göñlindeki ḳayġu (Mes. 21, Mıs. 29). [yaʿnī]

Ḳaralıḳ ʿālemi ṭutdı tamāmī
Ḳılur şeb yaʿni ṣubḥa intiḳāmı (Mes. 36, Mıs. 10). [yaʿni]

Seni ister nigāruñ yaʿnī Ḫurşīd
Öri ṭur varalum iy şāh Cemşīd (Mes. 37, Mıs. 29). [yaʿnī]

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı yigregin bulur ol (Mes. 46, Mıs. 26). [yaʿni]

Dilerseñ bu işi iy şāh Ḫurşīd
Ki saña hem-ser ola yaʿni Cemşīd (Mes. 46, Mıs. 42). [yaʿni]

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 2). [yaʿnī]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [yaʿnī]

Didi hey hey ki iy nā-cins ü nā-dān
Ki yaʿnī buldı ḫāli ṭutdı meydān (Mes. 126, Mıs. 38). [yaʿnī]

Bizi ġāfil bulup meydāna geldi
Ki yaʿnī derdi var dermāna geldi (Mes. 126, Mıs. 40). [yaʿnī]

Çeküben Şādī leşker Rūma gelmiş
Ki yaʿnī derde dermān uma gelmiş (Mes. 129, Mıs. 14). [yaʿnī]

Bu resme şanmaġıl yaʿnī sen iy dost
Ki olamazam cihānda hīç bī-dost (Mes. 163, Mıs. 115). [yaʿnī]

Vezir idindi Mihrābı şehenşāh
Ki yaʿnī cān ü dilden eyleye āh (Mes. 168, Mıs. 38). [yaʿnī]

yap-: *Bina etmek, inşa etmek.*

Iraḳdan gördi şeh bir şehr-i aʿẓam
Yapılmış burcı vü bārūsı muḥkem (Mes. 29, Mıs. 10). [yapılmış, -ıl, -mış]

Meger yapmışdı bir ṭaġ içre Efser
Bir ulu ḳalʿa kim māh ile hem-ser (Mes. 72, Mıs. 21). [yapmışdı, -mış, -dı]

Yapılmış fıḍḍa-i ḫām ile burcı
Pür olmış laʿl ü yāḳūt ile dürci (Mes. 155, Mıs. 271). [yapılmış, -ıl, -mış]

Meger yapmış idi bir kaṣr Efser
Ki meydāñ görinürdi andan ser-ā-ser (Mes. 118, Mıs. 41). [yapmış idi, -mış, -idi]

yapış-: *Tutmak, sarılmak, sıkıca yakalamak.*

İdesin oluban Ḥaḳḳuñ emīni
Yapışuban şerīʿat dāmenini (Mes. 5, Mıs. 124). [yapışuban, -uban]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 22). [yapışmaḳ, -mak]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 25). [yapışmaḳ, -mak]

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 26). [yapışur, -ur]

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 43). [yapışdı, -dı]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 27). [yapışdıysa]

yapraġ: *Yaprak.*

Ḳara ṭopraġı geh gevher ḳılursın
Yeşil yapraġı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 50). [yapraġı, -ı]

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād (Mes. 21, Mıs. 100). [yapraġın, -ın]

Şaḳayıḳ lāle vü gül bāġ içinde
Açılmış her biri yapraġ içinde (Mes. 130, Mıs. 54). [yapraġ]

yār: *Dost, arkadaş, muhip. Sevgili, mahbup ve mahbube, maşuk, maşuka, bildik,tanıdık, aşina.*

Anuñ vaṣlıyiçün nola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek (Gaz. 5, Mıs. 10). [yārüñ, -uñ]

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından (Gaz. 7, Mıs. 13). [yāruñ, -uñ]

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 8). [yāruñ, -uñ]

Ġubārı kim ṣabāyile gele yāruñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından (Gaz. 7, Mıs. 1). [yāruñ, -uñ]

Mey-i ʿaşḳından ol yāruñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup durur ayılmadı ḫumārından (Gaz. 7, Mıs. 3). [yāruñ, -uñ]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 5). [yār]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 7). [yāruñ, -uñ]

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūyībār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 9). [yārüñ, -uñ]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 13). [yāruñ, -un]

Kime feryād ideyin yāruñ elinden ki müdām
Ḫışm idüp derd ü belāyile anar maḥremini (Gaz. 25, Mıs. 9). [yāruñ, -un]

Ġamuñdan her günüm kim geçdi ey yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 5). [yār]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırāġ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 10). [yār]

Olalı yār diyārından ırāḳ miḥnet ile
Kıldı ben ḫasteyi āvāre diyar ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 5). [yār]

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 2). [yār]

Olmasun bencileyin kimsene yārinden ırāġ
Ki ḳatı müşkil olur sevgülü yār ayruluġı (Gaz. 35, Mıs. 9). [yārinden, -i, -n, -den]

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki oluram derd ile bīmār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 1). [yār]

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 3). [yār]

Ḳılma iy dil bülbüli efġān u āḥ u nāle kim
Çün cemāli yār bigi verd-i ḫandān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 10). [yār]

Ne ṣoḥbetdür ki bulışa iki yār
Ne hoş demdür ki cān cānāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 13). [yār]

Ḥaḳa minnet ki iy yār-ı vefādar
Lebüñ şeftālūsı dendāne irdi (Gaz. 47, Mıs. 9). [yār-ı]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 9). [yār]

Olalı miḥnet ile yārdan dūr
Cefāyile dil ü cān oldı ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 1). [yārdan, -dan]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 3). [yār]

Beni añ vaṣluñ ile unıtma iy yār
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr (Kıt. 4, Mıs. 7). [yār]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 52). [yārī, -i]

Çü vardı dīn-i ḥaḳḳ üzre ḳarārı
Resūlüñ ol idi ikinci yārı (Mes. 11, Mıs. 8). [yārı, -ı]

Çü ḥaḳ dīn üzre var idi ḳarārı
Resūlün ol idi üçinci yārı (Mes. 12, Mıs. 10). [yārı, -ı]

Çihārüm yār kim dirler ʿAlīdür
İmāmü'l-müttaḳīn ü hem velīdür (Mes. 13, Mıs. 7). [yār]

Maḥābbetdür ḳamu ʿāşıḳlara kār
Maḥabbetdür ḳamu ṣādıḳlara yār (Mes. 19, Mıs. 34). [yār]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 149). [yārı, -ı]

ʿAṭā vü ʿilm idi kārı hemīşe
Ḥayā vü ḥilm idi yārı hemīşe (Mes. 19, Mıs. 148). [yārı, -ı]

Gehī yārin añuban āh iderdi
Felekde anuñ āhı rāh iderdi (Mes. 21, Mıs. 133). [yārin, -in]

Eger yārum geleydi bu araya
Bu bütler ḳamu uġrardı belāya (Mes. 22, Mıs. 135). [yārum, -um]

Benüm yārum bu arada degüldür
Vefādārum bu arada degüldür (Mes. 22, Mıs. 137). [yārum, -um]

Bu meclis içre yāruñ kim durur di
Enīs ü ġam-güsāruñ kim durur di (Mes. 22, Mıs. 125). [yāruñ, -un]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 38). [yāram, -am]

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 27). [yāre]

Nişānın sende buldum çünki yāruñ
Beni ṭapusına irgür nigāruñ (Mes. 24, Mıs. 5). [yāruñ, -un]

Bu ġurbetde Ḥaḳ olsun saña rehber
Saʿādet saña yār iy cān-ı māder (Mes. 26, Mıs. 40). [yār]

Olur şimden girü ol yār ḥāṣıl
Olasın cān ile vaṣlına vāṣıl (Mes. 33, Mıs. 51). [yār]

Ṭavāf eyler idi şeh ol diyārı
Fiġān iderdi hem añardı yārı (Mes. 33, Mıs. 4). [yārı, -ı]

Seni bir kimseye beñzetdüm iy yār
Digil ne geldise başuña tekrār (Mes. 34, Mıs. 73). [yār]

Bu vādī içre gezdüm zār u mehcūr
Gelicek niçün olam yārdan dūr (Mes. 36, Mıs. 16). [yārdan, -dan]

Şehenşeh ʿaşḳına ṭalmışdı yāruñ
Didügin añlıyamazdı nigāruñ (Mes. 37, Mıs. 125). [yāruñ, -un]

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār (Mes. 46, Mıs. 45). [yār]

Şehenşeh olmış idi mest ü ʿāşıḳ
Görürdi kendüye yāri muvāfıḳ (Mes. 69, Mıs. 16). [yāri, -i]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 21). [yāruñ, -un]

Benüm yāruma beñzersin cihānda
Anuñçün seyr idersin āsmānda (Mes. 74, Mıs. 11). [yāruma, -um, -a]

Benüm derdümden ol yāre ḫaber vir
Bilüp ḥālümi dildāra ḫaber vir (Mes. 75, Mıs. 5). [yāre]

Çü gördüñ ḥālümi dildāra ʿarż it
Bu müşkil işümi ol yāre ʿarż it (Mes. 79, Mıs. 6). [yāre]

Bu tedbīri ḳatı ḫoş gördi Cemşīd
Ki yāre irmek içün ṭutdı ümmīd (Mes. 87, Mıs. 82). [yāre]

İlet bu nāmeyi Cemşīde iy yār
Bu işde baña olġıl sen vefādār (Mes. 97, Mıs. 5). [yār]

İki yār u iki dildār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine cāndan muvāfıḳ (Mes. 97, Mıs. 73). [yār]

Mey-i laʿlini yāruñ eyleyüb nūş
Kamu derd ü ġamı ḳıldı ferāmūş (Mes. 98, Mıs. 31). [yāruñ, -un]

Didi Mihrāba iy her dem baña yār
Bugün olmaḳ gereksin sen vefādār (Mes. 105, Mıs. 7). [yār]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 124). [yār]

Çü yārin alamadı ḫüsrev-i Şām
Giderdi Şāma ṭoġrı kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 3). [yārin, -iñ]

Bu gice baña yār olmazsa mihmān
Oluram miḥnet ü derd ile bī-cān (Mes. 132, Mıs. 11). [yār]

Nice olabilür ol yār bensüz
Nicesi olmadı bīmār bensüz (Mes. 132, Mıs. 37). [yār]

Bu işi ummaz idüm yārdan ben
Dimezdüm ola bu dildārdan ben (Mes. 132, Mıs. 39). [yārdan, -dan]

Gidüp bulmaġa yāri ṭutdı ümmīd
Ḳarañuda olup cūya-yı ḫurşīd (Mes. 132, Mıs. 27). [yāri, -i]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 32). [yār]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [yār]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [yār]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [yār]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [yāre, -e]

Bulışdılar çü devrān itdi yārī
Biri birine itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 15). [yārī, -i]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 27). [yārī, -i]

Ṣafā sürdi bu resme ol iki yār
Birisi bülbül oldı biri gülzār (Mes. 135, Mıs. 1). [yār]

Senüñle gerçi kim bulışdıḳ iy yār
Daḫı sen yimedüñ bu bāġdan bār (Mes. 135, Mıs. 31). [yār]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 42). [yār]

Varup Cemşīdi eyledi ḫaber-dār
Didi bil baḫt u devletdür saña yār (Mes. 154, Mıs. 22). [yār]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 303). [yār]

Ögüñ dir kim ṣafā vaḳtidür iy yār
Yime ġam çün saña bulındı ġam-ḫ∨ār (Mes. 155, Mıs. 163). [yār]

Çü vuṣlat buldı ol gün ol iki yār
Hemān dem ḥāṣıl oldı arada kār (Mes. 155, Mıs. 293). [yār]

Ne devletdür ki bulışa iki yār
Ne ṣoḥbetdür ki ṣorışa iki yār (Mes. 155, Mıs. 304). [yār]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 26). [yāre]

Ṭonatdılar bu yañadan nigārı
Ki bulışduralardı yāre yārı (Mes. 155, Mıs. 26). [yārı, -ı]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [yār]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 131). [yār]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 121). [yār]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 3). [yār]

Yoluña fedā durur dil ü cān
Oldum çü bu sırdan āgeh iy yār (Tb. 1, Mıs. 78). [yār]

Ḳanı ol ḳılduġumuz ʿayş u ʿişret
Bizümle yār iken baḫt u saʿādet (Mes. 96, Mıs. 24). [yār iken]

Var ise devlet-i bāḳī bu demdür
Ki yār ile bile nūş eylerem mey (Gaz. 42, Mıs. 10). [yār ile bile, -ile, -bile]

Bu sözi söyleyürek ol gül-endām
Ḳıluraḳ ḥālini yārine iʿlām (Mes. 96, Mıs. 64). [yārine]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 1). [yāruñam, -nam]

yār idin-: *Dost edinmek, yoldaş edinmek.*

Ṭapuñdan ġayriyi ger idinem yār
Ḥudā ḳılsun beni derd ile bīmār *(Mes. 163, Mıs. 97). [yār idinem, -in, -e, -m]*

yār ile ben: *Sevgili ve ben (âşık).*

Vedāʿ eylemeden dildār ile ben
Bulışmadan daḫı ol **yār ile ben** *(Mes. 131, Mıs. 6). [yār ile ben]*

yār ile yār: *Sevgili ve sevgili. Seven ve sevilen.*

Çü pür-sebze olupdur bāġ u gülzār
Gerekdür kim bulışa **yār ile yār** *(Mes. 122, Mıs. 26). [yār ile yār]*

yār it-: *Sevgili olarak kabul etmek, dost edinmek.*

Ki Ḳayṣer ḳızı bir ḫoş nev-cüvānı
Seviben kendüye **yār itdi** anı *(Mes. 71, Mıs. 62). [yār itdi, -di]*

yār ḳıl-: *Sevgili yapmak, dost yapmak, aşina eylemek.*

Bu ṣaḥrā içre bini rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 6). [yār ḳıldı, -dı]

Ol iḳlīm içre bir bāzār ḳıldım
O şeḥri cümle baña yār ḳıldum (Mes. 23, Mıs. 56). [yār ḳıldum, -dum, -m]

yār ol: *Sevgili, dost olmak.*

Binüp fehm atına çāpük-süvār ol
Ḫudāya ṭalib olanlarla yār ol (Mes. 5, Mıs. 82). [yār ol]

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 61). [yār ol]

Ki cān ile saña yār ola dāyim
Kapuña rūz u şeb ola mülāzım (Mes. 109, Mıs. 5). [yār ola]

Ne ki maʿṣūḳ u ʿāṣıḳ dünyede var
Ki cāndan birbirine olalar yār (Mes. 155, Mıs. 320). [yār olalar, -a, -lar]

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan ẕevḳ u ṣafāya (Mes. 10, Mıs. 17). [yār oldı, -dı]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫ∨ar (Mes. 90, Mıs. 9). [yār oldı]

Ṣıdḳı özine itdügi içün kār
Olduġı içün resūle cān ile yār (Gaz. 1, Mıs. 2). [yār olduġı]

Gehī deryāda bulaşduñ nehenge
Gehī ṣaḥrāda yār olduñ pelenge (Mes. 85, Mıs. 34). [yār olduñ, -du, -ñ]

Çıḳıban Çīnden ḳıldum ticāret
Baña yār olmadı baḫt ile devlet (Mes. 34, Mıs. 84). [yār olmadı]

Belā vü miḥnet aña yār olmış
Cefālarla özi bīmār olmış (Mes. 114, Mıs. 15). [yār olmış]

Bu ẕikr olan ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār (Mes. 5, Mıs. 128). [yār olupdurur, -up, -durur]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 197). [yār olursın, -ur, -sın]

yār ol-: *Yar olmak, nasip olmak, kısmet olmak.*

Saña **yār oldı** şöyle bil saʿādet
Gider dilde daḫı ṭutma melālet *(Mes. 117, Mıs. 131). [yār oldı]*

yār u birāder ol-: *Arkadaş ve kardeş olmak.*

Bile ḳoşmış idi Sührābı Ḳayṣer
Ki ola Ḳayṣere yār u birāder *(Mes. 148, Mıs. 16). [yār u birāder ola, -a]*

yār u maḫrem: *Dost ve sırdaş.*

Ḫayālüñdür baña her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur hemīşe **yār u maḫrem** *(Mes. 82, Mıs. 28). [yār u maḫrem]*

yār u mūnis: *Sevimli ve cana yakın sevgili.*

Çü buldı kendüzine **yār u mūnis**
Girü Ḫurşīd ḳıldı ḳaṣd-ı meclis *(Mes. 93, Mıs. 7). [yār u mūnis]*

yara-: *Yaramak, fayda sağlamak.*

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise *(Mes. 29, Mıs. 41). [yaramaz, -maz]*

yaradan: *Yaratan, yoktan var eden.*

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 35). [yaradandur, -dur]

Ḳuru ney içre şekker yaradandur
Ḳara ṭaş içre gevher yaradandur (Mes. 2, Mıs. 36). [yaradandur, -dur]

yaradıl-: *Var edilmiş, vücuda getirilmiş tüm varlıklar, mahlukat.*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥükmüñe lā diyemez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidal (Kas. 2, Mıs. 24). [yaradılmışdan, -dan]

O Odurur iki ʿālem pādişāhı
O Odurur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 2, Mıs. 56). [yaradılmışuñ, -uñ]

Şehenşehler ḳapuñuñ bendesidür
Yaradılmış tapuñ efgendesidür (Mes. 3, Mıs. 66). [yaradılmış]

Yaradılmış ṭapuñdan raḥmet umar
Cihān ḫalḳı ḳapuñdan devlet umar (Mes. 3, Mıs. 67). [yaradılmış]

Bilürsin kim yaradılmışda ādem
Ḳamudan faż̈l ile olupdur mükerrem (Mes. 5, Mıs. 35). [yaradılmışda, -da]

Ki zīrā sensin ol Ḫallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 80). [yaradılmış]

Çü sensin iki ʿālem pādişāhı
Ṭapuñdur yaradılmışuñ penāhı (Mes. 6, Mıs. 18). [yaradılmışuñ, -uñ]

yaraġ: *Teçhizat, araç gereç.*

Neyi neye gerekdür sen bilürsin
Aña göre yaraġını kılursın (Mes. 3, Mıs. 88). [yaraġını, -ı, -(n)ı]

Çü Cemşīdüñ yaraġı oldı āḫir
Sefer ḳılmaġa cāndan oldı ḥāzır (Mes. 25, Mıs. 107). [yaraġı, -ı]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 5). [yaraġı, -ı]

Ḳamusınuñ mükemmeldi yaraġı
Çeri ṭutmış idi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 124, Mıs. 15). [yaraġı, -ı]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 11). [yaraġın, -ın]

Şehüñ gidecegin çün bildi Ḳayṣer
Yaraġın ḥāżır eyledi ser-ā-ser (Mes. 166, Mıs. 6). [yaraġın, -ın]

Yaraġın çün tamām itdi şehenşāh
Ṭutup Cemşīd Çīne gitmege rāh (Mes. 166, Mıs. 15). [yaraġın, -ın]

Müzeyyen verd ile itmiş o bāġı
Ḳamu ārāste meclis yaraġı (Mes. 36, Mıs. 146). [yaraġı]

yaraġ it-: *Hazırlık yapmak.*

Çerisine şehenşeh itdi āvāz
Yaraġ idüñ ki idesiz cenge āġāz *(Mes. 28, Mıs. 42). [yaraġ idüñ, -üñ]*

yaraġa gir-: *Hazırlık yapmak, teçhizat donatmak.*

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki **yaraġa girüp** cümle yüriye *(Mes. 29, Mıs. 34). [yaraġa girüp, -üp]*

yaraġın gör-: *Hazırlığını tamamlamak.*

Görüben ṣoḥbet ü meclis yaraġın
Burarlar ʿūd u kānūnuñ ḳulagın *(Mes. 20, Mıs. 17). [yaraġın görüben]*

yaramaz: *Yaramaz; kötü; çirkin.*

Gelüp Faġfūra ḳıldılar ḥikāyet
Ki şeh ḥāli **yaramazdur** be-ġāyet *(Mes. 25, Mıs. 64). [yaramazdur, -dur]*

yaramaz: *Faydasız, boş; zararlı, kötü.*

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh *(Mes. 6, Mıs. 96). [yaramaz]*

yaraş-: *Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.*

Ne kemlük var işüñde olmaġıl kem
Yaraşmaz saña ġam çün olma pür-ġam (Mes. 21, Mıs. 10). [yaraşmaz, -maz]

Yaraşmaz göñlüñe ġam ġam getürme
Gerekmez gözüñe nem nem getürme (Mes. 21, Mıs. 113). [yaraşmaz, -maz]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 121). [yaraşur, -ur]

Şehi medḥ eylemek baña yaraşur
Dilüñi ṭut ki ol nāgeh yaraşur (Mes. 21, Mıs. 122). [yaraşur, -ur]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 49). [yaraşmaz, -maz]

Eyā meh-rū saña bu iş yaraşmaz
Senüñ bigiye bu cünbiş yaraşmaz (Mes. 46, Mıs. 50). [yaraşmaz, -maz]

Eger bāzārgān Cemşīd olursa
Yaraşur müşterī Ḫurşīd olursa (Mes. 46, Mıs. 60). [yaraşur, -ur]

Didi Gül-peyker iy bānū-yı raʿnā
Yaraşmazdı ki olasın şöyle tenhā (Mes. 56, Mıs. 2). [yaraşmazdı, -mazdı]

Çü lāle oldı saña şāhzāde
Gül ü lāle yaraşur bir arada (Mes. 58, Mıs. 4). [yaraşur, -ur]

Gelüp Cemşīde eyledi naṣīḥat
Yaraşmaz kim ḳılasın sen fazīḥat (Mes. 71, Mıs. 20). [yaraşmaz, -maz]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 7). [yaraşmaz, -maz]

Melūl olma ki saña ġam yaraşmaz
Ġam ile olmaġıl bir dem yaraşmaz (Mes. 128, Mıs. 8). [yaraşmaz, -maz]

Didi Cemşīde āh itme eyā şāh
Yaraşmaz kim şehenşehler ḳıla āh (Mes. 132, Mıs. 18). [yaraşmaz, -maz]

Nola Ḫurşīd olursa aña hem-ser
Yaraşur kim bu ola aña şehver (Mes. 152, Mıs. 32). [yaraşur, -ur]

Nola şehzādedür çün ol şehenşāh
Yaraşur ger olursa hem-ser-i māh (Mes. 152, Mıs. 40). [yaraşur, -ur]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 23). [yaraşur, -ş, -ur]

O ḫūbā bilürem ol şeh yaraşur
Ḥarīfī āfitābuñ meh yaraşur (Mes. 153, Mıs. 24). [yaraşur, -ş, -ur]

yaraşıḳ ol-: *Yaraşmak, yakışmak, uygun, münasip olmak.*

Şehenşeh çün bulındı saña lāyık
Ṣafā sür kim bu kez oldı yaraşıḳ *(Mes. 56, Mıs. 4). [yaraşıḳ oldı, -dı]*

yarat: *Allah tarafından halkedilmek, var edilmek.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüt bī-taʿab
Ḳamu maḫluḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl (Kas. 2, Mıs. 20). [yaratduñ, -du, -ñ]

Ḳısmet-i raḥmet olıcaḳ yaradur
Maḳsem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 23). [yaradur, -ur]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 51). [yaratdı, -dı]

Muʿallaḳ ṭurġudup bu āsmānı
Yaratdı bī-tekellüf ins ü cānı (Mes. 2, Mıs. 54). [yaratdı, -dı]

Yaratdı bu cihānı bī-tekellüf
Yaratmaḳda yimez hergiz teʾessüf (Mes. 2, Mıs. 52). [yaratmaḳda, -maḳ, -da]

Ne ṣāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekānı (Mes. 3, Mıs. 25). [yaratduñ, -du, -ñ]

Ḳadīr ol resmesin kim ḳudret ile
Yaratduñ dü cihānı ḥikmet ile (Mes. 3, Mıs. 44). [yaratduñ, -du, -ñ]

Çü Ḫaḳ ādem yaratdı olma ḥayvān
Saḳın cānuñ var iken olma bī-cān (Mes. 5, Mıs. 33). [yaratdı, -dı]

Anuñçün sende Ḫaḳ yaratdı sīne
Ki kendü ʿilmine ola ḫazīne (Mes. 5, Mıs. 117). [yaratdı, -dı]

Anuñçün göñlüñi yaratdı Allāh
Ki olasın ḥikmetinden anuñ āgāh (Mes. 5, Mıs. 119). [yaratdı, -dı]

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 1). [yaratduñ, -du, -ñ]

Yaratduñ gösterüben bize ḥikmet
Ki her dem ḳılavuz saña ʿibādet (Mes. 6, Mıs. 5). [yaratduñ, -du, -ñ]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 49). [yaratmış, -mış]

Vücūdını Ḫudā cāndan yaratmış
Lebini āb-ı ḥayvāndan yaratmış (Mes. 155, Mıs. 50). [yaratmış, -mış]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 25). [yaratmışdı, -mış, -dı]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 11). [yaradur, -ur]

yardım eyle-: *Yardım etmek.*

Revādur ger virem Ḫurşīdi aña
Ki **yardım eyleyüp durur** o baña *(Mes. 152, Mıs. 28). [yardım eyleyüp durur, -yüp, -durur]*

yardım it-: *Yardım etmek, destek olmak.*

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 91). [yardım ideyin, -e, -yin]

Çü Ḫurşīdi hemān dem gördi ol şāh
Didi kim baña yardım itdi Allāh (Mes. 155, Mıs. 118). [yardım itdi, -di]

yāre ur-: *Yaralamak.*

Demidür eyle ben miskīne çāre
Ki cāna tīr-i miḥnet urdı yāre *(Mes. 82, Mıs. 6). [yāre urdı]*

yār-ı ʿāşıḳ: *Âşığın sevgilisi, âşık sevgili.*

Meger bir gün ol iki yār-ı ʿāşıḳ
Biri birisine olup muvāfıḳ (Mes. 161, Mıs. 7). [yār-ı ʿāşıḳ]

Ne ḫoş durur kim iki yār-ı ʿāşıḳ
Ki ola bir biri ʿaşḳında ṣādıḳ (Mes. 155, Mıs. 299). [yār-ı ʿāşıḳ]

yār-i evvel ol-: *"İlk sevgilisi olmak, birinci sevgilisi olmak".*

Resūle ol olupdur yār-i evvel
Anuñçün cümlesinden oldı efżal *(Mes. 10, Mıs. 7). [yār-i evvel olupdur, -up, -dur]*

yār-ı ġār: *Mağara arkadaşı.*

Hemān şīr idi anuñ ġam-küsārı
Pelenk olmış idi hem **yār-ı ġārı** *(Mes. 73, Mıs. 24). [yār-ı ġārı]*

yār-ı ġār ol-: *Mağara dostu olmak. // Yoldaşlık etmek, refakat etmek.*

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile **yār-ı ġār olursın** *(Mes. 27, Mıs. 198). [yār-ı ġār olursın, -ur, -sın]*

yār-ı maḥrem: *Sırları paylaşacak kadar yakın sevgili.*

Didi Mihrāba şeh iy yār-ı maḥrem
Bu şehr içinde var mı şimdi ādem (Mes. 29, Mıs. 13). [yār-ı maḥrem]

Belā oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Cefā durur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 96, Mıs. 52). [yār-ı maḥrem]

İderdi nāle vü feryād her dem
Bulımazdı özine bir yār-ı maḥrem (Mes. 31, Mıs. 42). [yār-ı maḥrem]

Cefān oldı bañā her laḥẓa hem-dem
Firāḳuñdur daḫı hem yār-ı maḥrem (Mes. 90, Mıs. 12). [yār-ı maḥrem]

yār-i meclis: *Meclisin sevgilisi, topluluğun sevgilisi.*

Maḥabbetdür ḳāmu ʿuşşāḳa mūnis
Maḥabbetdür cihānda **yār-i meclis** *(Mes. 19, Mıs. 40). [yār-i meclis]*

yār-i ṣādıḳ: *Sadık arkadaş.*

Zihī devlet ki iki **yār-i ṣādıḳ**
Otura birbiriyle iki ʿāṣıḳ *(Mes. 134, Mıs. 21). [yār-i ṣādıḳ]*

Ḳoyup gitme beni iy **yār-ı ṣādıḳ**
Ki ḳılur cān ü dilden āh ʿāṣıḳ *(Mes. 135, Mıs. 39). [yār-ı ṣādıḳ]*

yār-ı suḫan-dān: *Söz ustası dost.*

Didi Mihrāba iy **yār-ı suḫan-dān**
Nice dek ḳılayum derd ile efġān *(Mes. 87, Mıs. 69). [yār-ı suḫan-dān]*

yār-ı ṭannāz: *Alaycı sevgili, istihza eden sevgili.*

Ne ḫoş demdür ki iki **yār-ı ṭannāz**
Biri birisine gösterdiler nāz *(Mes. 155, Mıs. 305). [yār-ı ṭannāz]*

yār-ı vefādār: *Vefalı sevgili.*

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Niçün dirsüñ ki serd oldı bu bāzār (Mes. 85, Mıs. 41). [yār-ı vefādār]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Bugün baḫt u saʿādet baña yār (Mes. 117, Mıs. 123). [yār-ı vefādār]

Didi Mihrāba iy yār-ı vefādār
Nice bir dil ola derd ile bīmār (Mes. 131, Mıs. 3). [yār-ı vefādār]

yarıcı ol-: *Tanrım zavallı olan bana yardım et; dua ifadesi.*

Diyüben uşbu sözi ol şehenşāh
Didi olsun sana yarıcı Allāh *(Mes. 165, Mıs. 60). [yarıcı olsun, -sun]*

yarıñ: *Ertesi gün.*

Melāmet gerçi kim bugün bizedür
Bugün bizeyise **yarın** sizedür *(Mes. 126, Mıs. 30). [yarın]*

yarıñ: *(Bağlama göre) Ahirette.*

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki **yarın** saña raḥmet ḳıla yārī *(Mes. 4, Mıs. 52). [yarın]*

yaş: *Gözyaşı.*

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 8). [yaş]

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [yaş]

Ḫayāl-i çehresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cüyībār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 10). [yaşını, -ın, -ı]

Nice bir cevr idesin bir dem vefā eyle baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gülgün olur (Gaz. 23, Mıs. 12). [yaşum, -um]

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgün olupdur (Gaz. 24, Mıs. 3). [yaş]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 1). [yaş]

Yaşlarumuñ ılduzın aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 5). [yaşlarumuñ, -lar, -um, -uñ]

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 8). [yaşum, -um]

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 114). [yaş]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 128). [yaş]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 22). [yaş]

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mes. 22, Mıs. 60). [yaş]

Dün ü gün nāle vü efġān idermiş
Gözi yaşını ġamla ḳan idermiş (Mes. 22, Mıs. 40). [yaşını, -ı, -n, -ı]

Hemān ol ṣūrete şeh urdı başın
Gözinden çoġ aḳıtdı ḳanlu yaşın (Mes. 23, Mıs. 108). [yaşın, -ın]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 20). [yaş]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 14). [yaş]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 80). [yaş]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 2). [yaş]

Şeh efġāñ eyledi Mihrāb öñinde
Yaşın ḳan eyledi Mihrāb öñinde (Mes. 36, Mıs. 28). [yaşın, -ın]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 19). [yaş]

Suçumdan ötrü aḳar ḳanlu yaşum
Çalarsañ uş ḳılıcuñ uşda başum (Mes. 70, Mıs. 27). [yaşum, -um]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 38). [yaşıyile, -ıyile]

Ola mı sen de ʿāşıḳsın iy meftūn
Ki olur maġrib yaşuñ ḳanıyla gülgün (Mes. 74, Mıs. 14). [yaşuñ, -uñ]

Gehī derd ile aḳıdurdı yaşın
Gehī eliyile dögerdi başın (Mes. 81, Mıs. 7). [yaşın, -ın]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 17). [yaşla, -la]

Hemīşe āh idi anuñ ġam-güsārı
Yaşından cūy-bār idi kenārı (Mes. 94, Mıs. 6). [yaşından, -ı, -n, -dan]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgün (Mes. 94, Mıs. 8). [yaşla, -la]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi bāña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 9). [yaş]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 22). [yaşıyla, -ı, -y, -la]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 3). [yaşla, -la]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgün
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgün (Mes. 119, Mıs. 6). [yaşıyla, -ı, -y, -la]

Aḳıtma yaşlarumuñ ılduzını
Ḳarañu itme baḫtum gündüzini (Mes. 135, Mıs. 25). [yaşlarumuñ, -lar, -um, -uñ]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 41). [yaş]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 52). [yaş ile]

Melik ol yirde iderdi āh u zārı
Yaş ile ḫūn ḳılurdı sebzezārı (Mes. 84, Mıs. 10). [yaş ile]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 17). [yaş ile, -ile]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile itdi nemnāk (Mes. 132, Mıs. 32). [yaş ile, -ile]

Figān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yaş ile ḳılup ol ṣaḥrāyı nemnāk (Mes. 146, Mıs. 30). [yaş ile, -ile]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 40). [yaşıyıla, -yıla]

yaş akıt-: *Gözyaşı dökmek.*

Velī ṣaḳladı ʿaşḳın itmedi fāş
Dü çeşmi aḳıdurdı çeşmeveş yaş *(Mes. 37, Mıs. 94). [yaş aḳıdurdı, -ur, -dı]*

yaş ile ḳan: *Yaş ile kan. II Âşığın kanlı gözyaşı.*

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin **yaş ile ḳan** iderdi *(Mes. 167, Mıs. 4). [yaş ile ḳan]*

yaşa: *Yığmak; tertip, tanzim etmek, düzenlemek.*

Öñine **yasadum** her dürlü ṭaşı
Ne deñlü var ise eyü ḳumāşı *(Mes. 23, Mıs. 81). [yasadum, -du, -m]*

yaşavul: *Koruyucu, muhafız.*

Çözildi ejdehā-peyker livālar
Yasavullar şehe ḳıldı duʿālar *(Mes. 148, Mıs. 62). [yasavullar, -lar]*

yaşduġ: *Yastık.*

Ḳılayın ḫançer ile sīnemi çāk
Ki ola ṭaş **yasduġum** vü bisterüm ḫāk *(Mes. 25, Mıs. 56). [yasduġum, -um]*

yāsemen: *Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç.*

Müheyyā idi bustān yāsemenden
Muʿarrā idi gülşen nesterenden (Mes. 18, Mıs. 21). [yāsemenden, -den]

Sünbül benefşe yāsemen açıldı her yaña
Dībā-yı sebze oldı her eṭrāf-ı cūybār (Gaz. 46, Mıs. 7). [yāsemen]

yat-: *Yatmak, uyumak.*

İki leşker o gice āsāyiş itdi
Ṣabāḥ olınca dek ikisi yatdı (Mes. 147, Mıs. 36). [yatdı, -dı]

Yatup āsāyiş itdi ol şehenşāh
Şuña dek kim dükendi menzil-i māh (Mes. 151, Mıs. 41). [yatup, -up]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [yaturam, -ur, -am]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 42). [yatuban, -ub, -an]

Ne yatursın öri ṭur didi Mihrāb
Uyumaḳ vaḳti degül eyleme ḫ∨āb (Mes. 37, Mıs. 47). [yatursın, -u, -r, -sın]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 5). [yatur, -ur]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 37). [yaturken, -ur, -ken]

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 10). [yaturken, -ur, -ken]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 40). [yatuban, -uban]

Hümāyūn yaturaġ ʿaḳlını dirdi
Gözini açuban oġlını gördi (Mes. 167, Mıs. 65). [yaturaġ, -uraġ]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 130). [yatdı, -dı]

yatur-: *Yatmak, uzanmak.*

Şuyuñ çevresi olmış bāġ u gülzār
Yatur nergis arada mest ü bīmār (Mes. 20, Mıs. 58). [yatur]

Ḳanı diyen benümdür bu cihānı
Yatur şimdi ṭaġılmış üstüẖ∨ānı (Mes. 26, Mıs. 14). [yatur]

Şaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 72). [yatur]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire şan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 86). [yatur]

Bu kaṣr üstinde bir Hindū çü Keyvān
Yatur her gice oldur bize derbān (Mes. 97, Mıs. 12). [yatur]

Yatur ser-mest bilmez kendüzini
Ne gicesin bilür ne gündüzini (Mes. 97, Mıs. 13). [yatur]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 6). [yatur]

yavrı: *Yavru, küçük.*

Ki bir murġ uçar iken ṭuʿme gördi
Anı **yavrısıyiçün** indi vurdı *(Mes. 116, Mıs. 36). [yavrısıyiçün, -sı, -yiçün]*

yavuz: *Kötü, fena, uğursuz.*

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza hemnişīn bulur yavuzluḳ (Mes. 5, Mıs. 44). [yavuza, -a]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 20). [yavuz]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 78). [yavuz]

yavuzluḳ bul-: *"Kötülük, fenalık, çirkinlik bulmak.".*

Eyüyile oturan bulur uzluḳ
Yavuza hemnişīn bulur yavuzluḳ *(Mes. 5, Mıs. 44). [yavuzluḳ bulur]*

yavuzluḳ iste-: *"Kötülük istemek, fenalık yapmak istemek.".*

Bu şāha kim ki isterse yavuzluḳ
Cihānda görmesün bir laḥẓa uzluḳ *(Mes. 17, Mıs. 101). [yavuzluḳ isterse, -r, -se]*

yavuzluḳ ḳıl-: *Kötülük etmek, fenalık yapmak.*

Kime kim bu cihān ḳılursa uzluḳ
Şon ucı aña ḳılur çoḳ yavuzluḳ *(Mes. 31, Mıs. 34). [yavuzluḳ ḳılur, -ur]*

yavuzluḳ ol-: *Kötülük olmak, çirkinlik olmak.*

Bu ʿālemde kim oldı ki uzluḳ
Ki şoñra olmadı aña yavuzluḳ *(Mes. 33, Mıs. 42). [yavuzluḳ olmadı, -ma, -dı]*

yavuzşan: *Kötülük dilemek, kötü niyet beslemek, suizanda bulunmak.*

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzşanan olsun fütāde (Mes. 18, Mıs. 116). [yavuzşanan]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzşanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 46). [yavuzşanan]

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzşanan olsun fütāde (Mes. 166, Mıs. 50). [yavuzşanan]

Vücūdın eyle her arada manşūr
Buña yavuzşananı eyle maḳhūr (Mes. 18, Mıs. 118). [yavuzşananı]

yay: *Ok atma aracı.*

Ḳamunuñ ḳaşı **yāy** u kirpügi tīr
Ḳamunuñ gözi āhū heybeti şīr *(Mes. 54, Mıs. 19). [yāy]*

yayıl-: *Yayılmak.*

Yayıldı şehre çünkim bu rivāyet
Gelüp itdiler Efsere ḥikāyet *(Mes. 71, Mıs. 69). [yayıldı, -dı]*

yaz-: *Yazmak, kaleme almak.*

Eline aldı derd ü ġamla ḫāme
Diledi dilberine yaza nāme (Mes. 88, Mıs. 4). [yaza, -a]

Yazar ser-nāmede nām-ı İlāhī
Ki cümle ʿālemüñ oldur penāḥı (Mes. 88, Mıs. 9). [yazar, -ar]

Sözini ḳıldı ḳand ile mürekkeb
Bu ebyātı ḳamu yazdı müretteb (Mes. 88, Mıs. 8). [yazdı, -dı]

Ciġer ḳanın yazup müşg-i ter ile
Ḳatışturdı sözini şekker ile (Mes. 88, Mıs. 5). [yazup, -up]

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 42). [yazduġum, -duġ, -um]

Çü buldı ol ʿāşıḳuñ mektūbı pāyān
Ciger ḳanıyla yazdı aña ʿunvān (Mes. 97, Mıs. 2). [yazdı, -dı]

Yazuban nāmeyi dürdi ol semen-ber
Varuban Şekkere didi iy Şekker (Mes. 97, Mıs. 3). [yazuban, -uban]

Didi kim aluban elüñe ḫāme
Belāġat birle yaz Faġfūra nāme (Mes. 156, Mıs. 44). [yaz]

Şehüñ emrin işidüp ol hünerver
Bu resme nāmeyi yazdı ser-ā-ser (Mes. 158, Mıs. 36). [yazdı, -dı]

yaz-: *İşlemek II Çizmek.*

Şu resme ḳaṣd idüp **yazardı** ṣūret
Olurdı kim ki görse cānı rāḥat *(Mes. 23, Mıs. 13). [yazardı, -ar, -dı]*

yaz-: *(Allah) Kader olarak belirlemek.*

Merḳūm olmadan daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı ismüñi çekübeni ḳudret eli raḳam *(Kas. 4, Mıs. 10). [yazdı, -dı]*

yaz: *Bahar, ilkbahar.*

Neyiçün **yaz** ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat *(Mes. 5, Mıs. 23). [yaz]*

yaz ol-: *Yaz mevsiminin gelmesi.*

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [yaz oldı]

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan (Mes. 5, Mıs. 22). [yaz olup, -up]

yazıl-: *1. Yazmak işi yapılmak. 2. Yazıya geçirilmek.*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nûr
Raḳam-ı lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 15). [yazılsa, -sa]

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb (Tb. 1, Mıs. 41). [yazılmaz, -maz]

Daḫı destinde olan ḫātem içün
Yazılan ḳaşına ism-i aʿẓam içün (Mes. 6, Mıs. 216). [yazılan, -an]

yazu: *Ova, düzlük.*

Ḥaleb **yazusıdır** bir ulu şaḥrā
Ki yoḳdur miṣli ʿālem içre peydā *(Mes. 147, Mıs. 3). [yazusıdır, -sı, -dır]*

yazu: *Alın yazısı, kader.*

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 40). [yazu]

Buña hīç aşşı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 50). [yazu]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 35). [yazuyısa, -yısa]

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 148, Mıs. 52). [yazu]

yed-i beyżā: *Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.*

Münācāt itdügi Ṭūrı ḥaḳıyçün
Yed-i beyżādaġı nūrı ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 224). [yed-i beyżādaġı, -da, -ġı]*

yed-i beyżāsı: *Beyaz eli, Hz. Musa'nın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eline benzer el.*

Yed-i beyżāsı tīġ-i eçdehāyı
ʿAṣā ḳıldı vü atdı ol ʿaṣāyı *(Mes. 28, Mıs. 67). [yed-i beyżāsı, -sı]*

yeg: *Üstün.*

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür **yeg** *(Mes. 127, Mıs. 20). [yeg]*

yegāne: *Eşsiz, tek.*

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 21). [yegāne]

Niçün pür-ġamsın iy şāh-ı zemāne
Çü sensin ʿālem içinde yegāne (Mes. 128, Mıs. 6). [yegāne]

Didi Cemşīde iy şāh-ı zemāne
Özüñdür ʿālem içinde yegāne (Mes. 129, Mıs. 12). [yegāne]

Bu resme bil eyā şāḥ-ı zemāne
Arada ʿahd budur iy yegāne (Mes. 129, Mıs. 42). [yegāne]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 9). [yegāne]

yek-ser: *Far. Bir baştan bir başa.*

Bile yanınca Mihrāb ile Şekker
Giderlerdi o ḳaṣra cümle yek-ser (Mes. 97, Mıs. 52). [yek-ser]

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār (Tb. 1, Mıs. 71). [yek-ser]

yem-i ʿilm: *İlim denizi.*

Yem-i ʿilmüñ muḥīt-i bī-kerāndur
Ṭapuñ hem pādişāh-ı ins ü cāndur *(Mes. 83, Mıs. 5). [yem-i ʿilmüñ, -üñ]*

yem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun denizi".*

Yidi deryâ içinde bulunmaz
Çü **yem-i lâ ilâhe illa'llâh** *(Kas. 3, Mıs. 40). [yem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

yemīn yesār: *Sağ ve sol.*

Ol ḳamudan münezzeh ü andan ḳamu ṭolu
Fevk ile taḥt u pīş ü pes ü hem **yemīn yesār** *(Kas. 1, Mıs. 30). [yemīn yesār]*

yeñi: *Önceden olmayan, sonradan yapılan.*

Yeñi bir ḫvāce geldi uşbu şehre
Ki mālından ḳamu şehr aldı behre *(Mes. 23, Mıs. 61). [yeñi]*

yer: *Yer, Mekan.*

Bu üç nesne gerekdür ḳıza elbet
Biri er birisi yer biri devlet (Mes. 107, Mıs. 18). [yer]

Hemān sāʿat işāret ḳıldı Ḳayṣer
Ḳılurlar Şādīye oturacaḳ yer (Mes. 117, Mıs. 52). [yer]

yer göster-: *Kalacak, oturacak yer göstermek.*

Yanında bile Mihrāb-ı hünerver
Oturdı aña da gösterdiler yer *(Mes. 46, Mıs. 80). [yer gösterdiler, -di, -ler]*

yir öp-: *Yer öpmek; saygı ve sevgisini göstermek için birisinin önünde eğilmek, yere kapanmak.*

Çü didi bu sözi luṭf ile bānū
Hemān dem öpdi yir Cemşīd-i meh-rū (Mes. 111, Mıs. 20). [yir öpdi]

Yir öpdi şāh öñinde ol suḫan-dān
Çıḳup Cemşīde geldi şād u ḫandān (Mes. 36, Mıs. 101). [yir öpdi]

Yir öpdi vü hemān Mihrāb gitdi
Şehenşeh uyumaġa vardı yatdı (Mes. 36, Mıs. 129). [yir öpdi]

İrişdi şāh ol meh ḳapusına
Girüp yir öpdi ol dem ṭāpusına (Mes. 40, Mıs. 78). [yir öpdi]

Bu sözi söyleyüp bāñū-yı ʿālem
Yir öpdi şāh öñiñde oldı epsem (Mes. 121, Mıs. 76). [yir öpdi]

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 51). [yir öpdü, -dü]

Çü Mihrāb-ı suḫan-dān şāhı gördi
Yir öpdü vardı ḳarşuda oturdı (Mes. 36, Mıs. 150). [yir öpdü, -dü]

Yir öpüben hemān oturdı Efser
Dil açub didi ol bānūya Ḳayṣer (Mes. 153, Mıs. 13). [yir öpüben, -üben]

Çü işitdi bu sözi Cemşīd-i ʿāḳil
Yir öpüben didi iy şāh-ı ʿādil (Mes. 87, Mıs. 60). [yir öpüben, -üben]

Yir öpübeni ol merd-i yegāne
Reh-i Çīni ṭutup oldı revāne (Mes. 158, Mıs. 43). [yir öpübeni, -übeni]

O yirde ḳorḫudan bir laḥẓa ṭurdı
Hemāñ dem yir öpüp Cemşīde vardı (Mes. 109, Mıs. 36). [yir öpüp]

Gelür Ḳayṣer ḳatına şād u ḫurrem
Yir öpüp dir ki iy sālār-ı ʿālem (Mes. 118, Mıs. 14). [yir öpüp]

Bu sözi çünki didi Ḳayṣer-i Rūm
Yir öpüp didi cümle leşker-i Rūm (Mes. 130, Mıs. 24). [yir öpüp, -üp]

Revāñ Cemşīde sundı ol cāmı Ḳayṣer
Ṭurup Ḳayṣer öñinde öpdi ol yer (Mes. 116, Mıs. 28). [yer öpdi]

yeşil: *Sarı ile mâvi arasında yer alan renk, yaprak rengi.*

Ḳara ṭoprağı geh gevher ḳılursın
Yeşil yapraġı gāhī zer ḳılursın *(Mes. 3, Mıs. 50). [yeşil]*

ẏetim: *Babasız kalmış, babası olmayan.*

Anuñ içün **Yetīm** oldı saña ad
Ki maḳṣūduñ buluban olasın şād *(Mes. 8, Mıs. 153). [yetīm]*

yetmiş biñ: *Yetmiş bin.*

Çü Ḥaḳḳa varmaġa vardı şitābı
İrişdi geçdi **yetmiş biñ** ḥicābı *(Mes. 8, Mıs. 110). [yetmiş biñ]*

yi-: *Yemek || "gam yemek" bağlamında üzülmek, endişe etmek, tasalanmak.*

Ġam **yime** derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Kim bugün derdüñe olacaḳ şifā devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 3). [yime, -me]*

yi-: *Ağızda çiğneyerek yutmak, yemek.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur yüregüm kebāb (Gaz. 49, Mıs. 5). [yiyüp, -yüp]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 71). [yiyüp, -y, -üp]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 93). [yimedüñ, -me, -dü, -ñ]

Bu ʿālem içre bil furṣat senüñdür
Yime ġam bir nefes devlet senüñdür (Mes. 128, Mıs. 24). [yime, -me]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 58). [yimemişdi, -miş, -di]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 26). [yimeden, -den]

Egerçi ol ṭuʿmeyi ikisi de aldı
Velī yimek birine ḳısmet oldı (Mes. 116, Mıs. 40). [yimek]

Revān Mihrāb işidüp oldı ḫurrem
Didi şāhā daḫı hergiz yime ġam (Mes. 117, Mıs. 130). [yime]

Ṭolu ḫūn olmış idi kāse-i ser
Ṭaʿām andan yir idi iki leşker (Mes. 148, Mıs. 106). [yir idi, -r, -idi]

yidi: *T. Yedi sayısı.*

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 9). [yidi]

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı (Mes. 69, Mıs. 1). [yidi]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 48). [yidi]

yidi deryâ: *Yedi deniz. II O dönemlerde yedi deniz olarak anılan fakat sayıca yediden fazla olan denizler: Akdeniz, Karadeniz, Ege, Kızıldeniz, Hazar Denizi, Basra Körfezi, Hint Okyanusu, Umman Denizi, Dalmaçya Denizi.*

ʿAṭāsı ʿālemün pīrāyesidür
Yidi deryā seḫāsı māyesidür (Mes. 17, Mıs. 44). [yidi deryā]

Yidi deryâ içinde bulunmaz
Çü yem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 39). [yidi deryâ]

yidi yüz biñ: *Yedi yüz bin, sayı sıfatı.*

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı *(Mes. 130, Mıs. 17). [yidi yüz biñ]*

yidinci: *Yedinci.*

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 71). [yidinci]

Yidinci gün ki ʿālem oldı rūşen
Olur ḳarşuda bir saḥrā muʿayyen (Mes. 29, Mıs. 89). [yidinci]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 1). [yidinci]

yig: *Daha iyi, daha üstün, daha makbul.*

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 4). [yigdür, -dür]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 8). [yigdür, -dür]

Ola mı hīç bundan yig saʿādet
Ki oḳıyanlar diye diyene raḥmet (Mes. 18, Mıs. 81). [yig]

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 19). [yigdür, -dür]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 31). [yigdür, -dür]

Bu işde şimdi teʾḫīr eyle yigdür
Şehā bir daḫı tedbīr eyle yigdür (Mes. 27, Mıs. 32). [yigdür, -dür]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 42). [yig]

Çıḳar Ḫurşīd ṭaşra ḫargehinden
Ki yigdür ʿālemüñ mihr ü mehinden (Mes. 37, Mıs. 76). [yigdür, -dür]

Çü buldı iki ʿāşıḳ ʿayşa furṣat
Gice bile daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 52, Mıs. 30). [yig]

Direrdi şāh şol şeftālūlerden
Ki yigdi leẕẕeti şehd ü şekerden (Mes. 52, Mıs. 8). [yigdi, -di]

İderler ṣubḥ olınca ʿayş ü ʿişret
Çu ṣubḥ oldı daḫı yig oldı ṣoḥbet (Mes. 67, Mıs. 14). [yig]

Çü yimedüñ bu būstānumda bārı
Yig oldur ki avlayasın bir kenārı (Mes. 71, Mıs. 94). [yig]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 48). [yig]

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı (Mes. 85, Mıs. 54). [yig]

Diyüp bu sözi Mihrāb oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 86, Mıs. 20). [yig]

Saçını yig görirdi müşg-i terden
Öpüp laʿlini ḳūt aldı şekerden (Mes. 101, Mıs. 9). [yig]

Kişi yig kim eyü ad ile ola
Ki yavuz ad ile ʿālemde öle (Mes. 106, Mıs. 19). [yig]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [yig]

Bu deñlü söyleyüben oldı epsem
Ki yig bilür ḳalanın şāh-ı ʿālem (Mes. 126, Mıs. 36). [yig]

Didiler ne bilevüz ḫān bilür yig
Ḳamumuzdan anı ṣulṭān bilür yeg (Mes. 127, Mıs. 19). [yig]

İdüñüz vaḳti durur şimdi ġayret
Ki ġayretsüz erenden yigdür ʿavrat (Mes. 148, Mıs. 46). [yigdür, -dür]

Nola cāndan istesem çün yig durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭan (Gaz. 50, Mıs. 5). [yig durur, -durur]

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 6). [yig durur]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 25). [yig idi]

Ne şeftālü ki biñ cāndan yig idi
Neye kim beñzedem andan yig idi (Mes. 98, Mıs. 26). [yig idi]

yiġ ol-: *Üstün olmak.*

Daḫı **yiġ oldı** ṣoḥbet ol ṣafādan
Ḳamusı ḫurrem oldı ol nevādan *(Mes. 54, Mıs. 3). [yiġ oldı, -dı]*

yigin: *(Doğu T.) Çok, fazla, üstün.*

Gider ḳaṣd eyleyüben Rūma leşker
Otuz biñ atı **yigin** pehlevān er *(Mes. 125, Mıs. 18). [yigin]*

yigregin bul-: *Daha üstün bulmak.*

Anuñçün ḫāke gevherler döker ol
Ki yaʿni daḫı **yigregin bulur** ol *(Mes. 46, Mıs. 26). [yigregin bulur, -ur]*

yıḳ-: *Bozmak, tahrip etmek, yıkmak.*

Saçıldı çünki Rūma gitdi leşker
Ne yire kim irerlerse yıḳarlar (Mes. 125, Mıs. 22). [yıḳarlar, -ar, -lar]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 8). [yıḳalar, -a, -lar]

Ne yirde kim bu şeh olmaya rāḥat
Yıḳılsun ger olursa bāġ-ı cennet (Mes. 17, Mıs. 120). [yıḳılsun, -ı, -l, -sun]

Çeri aḳdı ile bī-ḥadd ü biʾad
Yıḳar Rūmı şeh olmazsa muḳayyed (Mes. 126, Mıs. 14). [yıḳar, -ar]

Oturmaḳ vaḳti degül eyle tedbīr
Yıḳıldı Rūm bilgil itme teʾḫīr (Mes. 126, Mıs. 24). [yıḳıldı, -ıl, -dı]

Eger leşker ḳoşarsa şāh Ḳayṣer
Varuban yıḳayın Şāmı ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 28). [yıḳayın, -a, -yın]

Oturup şāh kendü ʿayş iderdi
Velīkin leşkeri Rūmı yıḳardı (Mes. 147, Mıs. 10). [yıḳardı, -ar, -dı]

Cihānuñ yıḳmaġa köhne ribāṭın
Döşerler ṣoḥbet ü meclis bisāṭın (Mes. 20, Mıs. 15). [yıḳmaġa]

yıḳıl-: *Yıkılmak, virane olmak.*

Yaġı inmiş ile bī-ḥadd ü bīʾad
Yıḳılur il ger olmazsam muḳayyed *(Mes. 128, Mıs. 14). [yıḳılur, -ur]*

yıkıl-: *Yıkılmak, harap olmak II gönül yıkmak, kalp kırmak.*

Nola göñlümi maʿmūr eyler isen
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(Gaz. 27, Mıs. 6). [yıḳılaldan, -aldan]*

yıkuḳ: *Yıkık, harap II İncinmiş, kırık (gönül bağlamında).*

Ḫudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle *(Mes. 4, Mıs. 44). [yıḳuḳ]*

yil: *Sene, yıl.*

Gidilür merz-i Rūma iy şehenşāh
Çeker bir yıl varınca Rūma ol rāh (Mes. 27, Mıs. 16). [yıl]

Nice yıllar o yirde olmış idi
Cihān aḥvālini ol bilmiş idi (Mes. 30, Mıs. 7). [yıllar, -lar]

Bu resme bir yıl ol şāh-ı cüvān-merd
Dil ü cāndan neşāt eyledi bī-derd (Mes. 161, Mıs. 5). [yıl]

Olayın bir yıl anda iy şehenşāh
Şoñ ucı gelmek içün ṭutayın rāh (Mes. 165, Mıs. 97). [yıl]

Ki oḳıyan kişi bu ebyātı bir dem
İdine **yıllar ile** cāna hem-dem *(Mes. 169, Mıs. 20). [yıllar ile]*

yil: *Rüzgar, yel.*

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 111). [yil]

Süleymānʾa yil emrin bile virür
Süleymān taḫtını geh yile virür (Mes. 2, Mıs. 112). [yile, -e]

Taḥayyürle şehenşeh şöyle ṭurdı
Gemiyi yil alup ṭaşa urdı (Mes. 31, Mıs. 26). [yil]

Gelür bir yil ayaḳlu at ol dem
Şehenşeh gördi oldı şād u ḫurrem (Mes. 33, Mıs. 61). [yil]

Dil açup Efsere dir iy ḫudāvend
Sen anuñ bigi yile eyle peyvend (Mes. 109, Mıs. 4). [yile, -e]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 80). [yil]

Süleymān gerçi yile ḥükm itdi
Velī yil bigi ol da geldi gitdi (Mes. 168, Mıs. 79). [yile, -e]

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 10). [yiliyile, -y, -ile]

yil bigi: *Yel gibi; çok hızlı bir biçimde, çabucak, hızla.*

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi **yil bigi** göge yirden *(Mes. 8, Mıs. 52). [yil bigi]*

yılan: *Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan, yılan.*

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī (Mes. 73, Mıs. 26). [yılan]

Geh iderdi yılanı ḫalḳa der-gūş
Pelengi eyler idi geh der-āgūş (Mes. 73, Mıs. 27). [yılanı, -ı]

yile vir-: *Heba etmek, havaya gitmek, boşa gitmek.*

Benümçün **yile virdüñ** taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı *(Mes. 67, Mıs. 33). [yile virdüñ, -dü, -ñ]*

yil-: *Esmek, savrulmak, rüzgara maruz kalmak.*

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün **yiler** her laḥẓa bu cān *(Mes. 9, Mıs. 14). [yiler]*

yimiş: *Meyve.*

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār (Mes. 21, Mıs. 98). [yimişini, -i, -n, -i]

Yimiş aġacıyidi ḳamu ṣaḥrā
Giderdi arada şehzāde tenhā (Mes. 31, Mıs. 55). [yimiş]

Ol aġaçlar ṭolu gerçi yimişdi
Velī andan kimesne yimemişdi (Mes. 31, Mıs. 57). [yimişdi, -di]

yimiş: *İncir.*

Yimiş aġacını gör kim çeker bār
Yimişini direrler āḫir-i kār *(Mes. 21, Mıs. 97). [yimiş]*

yimişin yir: *Meyvesini toplamak, yemişini yemek ll Faydalanmak, istifade etmek.*

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād *(Mes. 21, Mıs. 99). [yimişin yir, -r]*

yine: *Tekrar.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o zülf-i müşgbārından (Gaz. 7, Mıs. 7). [yine]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 9). [yine]

Geldi devletle saʿādet yine ben ḫaste-dile
Ki güneş bigi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 11). [yine]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 3). [yine]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 1). [yine]

Demidür kim diye ḫoş yine ṣürāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana arada sāġar bu gice (Gaz. 19, Mıs. 9). [yine]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 1). [yine]

Zulm ile öldürmege uṣṣāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 6). [yine]

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy ḳuru beden kim uşbu dem cān irişür (Gaz. 37, Mıs. 7). [yine]

Dil ü cān ölmiş iken teşnelikden
Yine uş çeşme-i ḥayvāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 4). [yine]

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmeden
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān el-vedāʿ (Gaz. 44, Mıs. 4). [yine]

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem (Kas. 4, Mıs. 22). [yine]

Yine müyesser eyle baña vaṣl-ı dilberi
Ḫod-rāylıḳ durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 31). [yine]

Düşelden yine ayru ol perīden
Ne dil ḳāldı ne cān ben mübtelāda (Kıt. 5, Mıs. 5). [yine]

Gehī ḫāḳi ḳılur luṭfıyla insāñ
Gehī ḫāk idüp eyler yine bī-cān (Mes. 2, Mıs. 96). [yine]

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm (Mes. 3, Mıs. 60). [yine]

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler (Mes. 21, Mıs. 33). [yine]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 32). [yine]

Ki yine bir ulu ṣōḥbet ideler
Mey ile cānları rāḥat ideler (Mes. 21, Mıs. 27). [yine]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Olup cinnī muġannī māh raḳḳāṣ (Mes. 27, Mıs. 213). [yine]

Şeh-i ḫāver yine çün ʿizzet ile
Felek taḫtına çıḳdı ḥürmet ile (Mes. 28, Mıs. 1). [yine]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 71). [yine]

Şehenşeh ḳılıcını ṣaldı yine
O dīvi ḫışm birle çaldı yine (Mes. 29, Mıs. 72). [yine]

Yine şeh didi iy merd-i ḫıredmend
Ticāretde ne ḳılam baña vir pend (Mes. 30, Mıs. 31). [yine]

Dönüp kendüye dir yine iy ġāfil
Niçün bu işde olduñ şöyle cāhil (Mes. 33, Mıs. 9). [yine]

Yine didi ki iy merd-i müsāfir
Di ne geçdi başuñdan evvel āḫir (Mes. 34, Mıs. 71). [yine]

Yine bir bezm ü ʿişret ḳıldı Ḳayṣer
Mey ile cānı rāḥat ḳıldı Ḳayṣer (Mes. 35, Mıs. 69). [yine]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş āvāz
Ḥicāz ile nevāyı eyle āġāz (Mes. 35, Mıs. 1). [yine]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna ṣaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 5). [yine]

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur zār u naḥīf ü dīde giryān (Mes. 40, Mıs. 25). [yine]

Şeker-nāz itdi yine sāza āġāz
Ṣafādan bile Ḫurşīd itdi āvāz (Mes. 44, Mıs. 17). [yine]

Bi-hamdi'llāh bī-cān olmış iken
Yine bu ḳurı cisme cān bulındı (Mes. 49, Mıs. 14). [yine]

Muġannīler çeküp sūẓ ile āvāz
Yine muṭribler itdi sāza āġāz (Mes. 52, Mıs. 16). [yine]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 5). [yine]

Yine devr eyledi gülgūn piyāle
Yine ney eyledi efġān u nāle (Mes. 54, Mıs. 6). [yine]

Olasın yine Çīnüñ pādişāhı
Urasın başuña şāhī külāhı (Mes. 67, Mıs. 43). [yine]

Per açup yine yidi gice zāġı
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı (Mes. 69, Mıs. 1). [yine]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Göñülde ḳomadı endūh-ı melālet (Mes. 70, Mıs. 35). [yine]

Yine bir ḫūb ʿişret ḳıldı anlar
Mey ile cānı raḥat ḳıldı anlar (Mes. 70, Mıs. 37). [yine]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 39). [yine]

Yine çünkim oḳındı āyet-i rūz
Ki yaʿnī āfitāb-ı ʿālem-efrūz (Mes. 71, Mıs. 1). [yine]

Yine ḳıldı göñülden bir ḫoş ʿişret
Mey-i ṣāf ile itdi ḫāṣ ṣoḥbet (Mes. 71, Mıs. 9). [yine]

Girü ʿayş itmeġe itdiler āġāz
Muġannīler yine çekdiler āvāz (Mes. 71, Mıs. 48). [yine]

İlāhī bini bu ġamdan rehā ḳıl
Yine dildārum ile āşinā ḳıl (Mes. 83, Mıs. 24). [yine]

Berü gel kim yine Çīne gidelüm
Çü furṣat virmedi el nice gidelüm (Mes. 85, Mıs. 37). [yine]

Gel iy bülbül yine ḳıl bir ḫoş elhān
Ki sözüñden ṣafā bulsun dil ü cān (Mes. 87, Mıs. 1). [yine]

Yine girdi şehenşeh geldi delve
Ṣanasın māḥ geldi Burc-ı Delve (Mes. 103, Mıs. 1). [yine]

Çü Ḫurşīdün görür ḥālin yine ol
Ṣanasın kim saʿādet buldı ol bol (Mes. 114, Mıs. 21). [yine]

Yine gezdürdi sāḳīler piyāle
Ṭutuban ellerinde cām-ı bāde (Mes. 116, Mıs. 3). [yine]

Ḳılurlar yine bir ḫoş ʿayş u ʿişret
Ḳomayup dillerinde anlar melālet (Mes. 117, Mıs. 57). [yine]

Didi bir bir nice oldı serencām
Ki nice geldi yine kām u nā-kām (Mes. 123, Mıs. 16). [yine]

Yine ʿaşḳı hemān dem eyledi cūş
Ne kim ol ḳıldısa itdi ferāmuş (Mes. 132, Mıs. 55). [yine]

Yine devr eyledi lāʿlīn piyāle
Ki iderdi ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 137, Mıs. 11). [yine]

Çü muṭrib urdı el bu resme sāza
Yine ol ʿayş u ʿişret oldı tāze (Mes. 140, Mıs. 4). [yine]

Yine Cemşīd ü Ḫurşīd itdi ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 140, Mıs. 5). [yine]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 10). [yine]

Girü āvāze-i ney itdiler gūş
Ṣarābı nūş ḳıldılar yine ḫoş (Mes. 143, Mıs. 12). [yine]

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine maġrible maşrıḳ (Mes. 146, Mıs. 2). [yine]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 23). [yine]

Gel iy bülbül dehān aç söyle bir dem
Bahār oldı yine çün rūy-ı ʿālem (Mes. 150, Mıs. 2). [yine]

İrişüben yine bād-ı bahārī
Müzeyyen ḳıldı bāġ u lālezārı (Mes. 150, Mıs. 7). [yine]

Yine maʿnī yüzinden söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl (Mes. 151, Mıs. 9). [yine]

Bir az müddet ki olavuz anda iy yār
Yine bunda gelevüz āḫir-i kār (Mes. 163, Mıs. 132). [yine]

Girü Cemşīd sözin şerh eyle
Süḫan ol dāstāndan yine söyle (Mes. 165, Mıs. 22). [yine]

Varubanı geleyin yine iy cān
Ḳatuñda olayın olınca bī-cān (Mes. 165, Mıs. 105). [yine]

Gider isem yine ben şeh geleyin
Ölince ṭapuña bende olayın (Mes. 165, Mıs. 123). [yine]

Gelürem çünki ṭapuña yine iy şāh
Revādur ger ṭutarsam gitmege rāh (Mes. 165, Mıs. 127). [yine]

Gidicek nola Ḫurşīdi bile al
Gelicek yine aluban bile gel (Mes. 165, Mıs. 148). [yine]

Bu sözi dir iken yine sūz ile ḳamārī
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 27). [yine]

Bu ḳavli diyelüm yine ḫoş gizlemeyüp neng
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 15). [yine]

Ṣāḳi berü ṣun bize bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ (Mur. 1, Mıs. 6). [yine]

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ say (Mur. 1, Mıs. 1). [yine]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 2). [yine]

yiñi: *Yeni.*

Yine bezme yiñi āġāz ideler
Muġannīler ḥicāz āvaẓ iderler (Mes. 21, Mıs. 33). [yiñi]

Bu şehre yiñi bir tācir gelüpdür
Bu şehr andan ḳamu tuḥfe alupdur (Mes. 35, Mıs. 21). [yiñi]

Cānumı cānā alursın bañā minnetdür velī
Ḳorḫum oldur ʿālem içre bu yiñi ḳānūn olur (Gaz. 23, Mıs. 4). [yiñi]

Zulm ile öldürmege uṣṣāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 6). [yiñi]

Ṣanasın kim bu durur āb-ı ḥayvān
Ki oḳıyanlara virür yiñi cān (Mes. 169, Mıs. 14). [yiñi]

Egerçi kim yiñidür bu meh-i nev
Velī gün bigi atar her yire pertev (Mes. 169, Mıs. 39). [yiñidür, -dür]

yir: *Uygun, muvafık.*

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 72). [yiridür, -i, -dür]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 61). [yiridür, -i, -dür]

Cihān bir gelmek ü gitmek yiridür
Cihān āh u fiġān itmek yiridür (Mes. 168, Mıs. 62). [yiridür, -i, -dür]

yir: *Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.*

Bārān yirine dürr ü gevher yaġar elinden
Ol ġuṣṣadan ḳararup ḳapladı ebri bu ġam (Kas. 5, Mıs. 45). [yirine, -i, -n, -e]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 18). [yirine, -i, -n, -e]

O gün ḳorḫudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 112). [yirine, -i, -n, -n]

Ḳılıçlar ṣu yirine ḳanlar içdi
Süñüler ölü bigi ṣadra geçdi (Mes. 148, Mıs. 119). [yirine, -i, -n, -n]

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 2). [yirine, -i, -n, -n]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 56). [yirine, -i, -n, -e]

Ki naẓm ipligine diz dürr-i meknūn
Suḫan yirine eyle siḫr ü efsūn (Mes. 165, Mıs. 6). [yirine, -i, -n, -e]

yir: *Toprak, zemin, yeryüzü.*

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [yir]

Neyiçün yaz ider iḥyā-yı emvāt
Ḳurı yirden niçün biter nebatat (Mes. 5, Mıs. 24). [yirden, -den]

Ḳamu işüñe Ḥaḳdur çünki nāẓır
Ḳamu yirlerde bil Allāh ḥāżır (Mes. 5, Mıs. 86). [yirlerde, -ler, -de]

Oḳınan yirde gökde adıyıçün
Daḫı aṣḥāb u hem evlādıyiçün (Mes. 6, Mıs. 249). [yirde, -de]

Çü ḫoşnūd idi Aḥmed ol seferden
İrişdi yil bigi göge yirden (Mes. 8, Mıs. 52). [yirden, -den]

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā (Mes. 18, Mıs. 7). [yir]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 22). [yire, -e]

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 41). [yire, -e]

Çü oġlı ḥālin işitdi Hümāyūn
Yire ġamdan aḳıtdı gözleri ḫūn (Mes. 22, Mıs. 42). [yire, -e]

Çü eçderhā şehün cündini gördi
Ḳaḳıyup ḳuyruġını yire vurdı (Mes. 28, Mıs. 46). [yire, -e]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 22). [yire, -e]

Ḳılup luṭf u kerem bu yire gelsün
Metāʿından ne varsa bile alsun (Mes. 35, Mıs. 31). [yire, -e]

Oturmış taḫt üzre şāh Ḫurşīd
Ṣanasın gökden inmiş yire ḫurşīd (Mes. 36, Mıs. 62). [yire, -e]

Leb ü laʿlin añup ol şāh-ı ḫūbān
Gözinden yire eyledi dür efşān (Mes. 45, Mıs. 4). [yire, -e]

Bilürem bu durur bir yire sulṭān
Velī bizden ḳılur kendüyi pinhān (Mes. 46, Mıs. 15). [yire, -e]

Gehī yire iderdi dil-nevāzī
Yılan ile ḳılurdı mühre bāzī (Mes. 73, Mıs. 25). [yire, -e]

Başın ḳaldurdı yirden ol şehenşāh
Göñülden eyledi ol derd ile āh (Mes. 81, Mıs. 11). [yirden, -den]

Kevākibden alamayup cevābı
Aḳıtdı her dü çeşmi yire ābı (Mes. 81, Mıs. 2). [yire, -e]

Gözüm her dem aḳıtmaḳdan yire āb
Ne rūẓ ārām iderem ne gice ḫ∨āb (Mes. 96, Mıs. 45). [yire, -e]

O gice şeh iderdi āh u nāle
Ṣaçardı nerkisinden yire jāle (Mes. 104, Mıs. 4). [yire, -e]

Şehi bu ḥāl içinde gördi Mihrāb
Gözinden yire ṣaçdı derd ile āb (Mes. 104, Mıs. 6). [yire, -e]

Döker yüzi ṣuyın her laḥẓa yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre (Mes. 106, Mıs. 11). [yire, -e]

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 35). [yire, -e]

Gözini diküben ol şīr yire
Çıġırup ḳuyruġını ḳaḳdı yire (Mes. 120, Mıs. 36). [yire, -e]

Çü at öldi şehenşeh düşdi yire
Ki rūşen gün gözine oldı tīre (Mes. 120, Mıs. 45). [yire, -e]

O tīrüñ heybetiyle ol dem ol aşlan
Yire düşdi hemān dem oldı bī-cān (Mes. 120, Mıs. 54). [yire, -e]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 66). [yirüñ, -üñ]

Aḳıdup gözlerinden yire jāle
Bu şiʿri oḳıyuban ḳıldı nāle (Mes. 135, Mıs. 45). [yire, -e]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlū (Mes. 136, Mıs. 2). [yir]

Bu şiʿri oḳıyub Ḫurşīd bānū
Gözinden dökdi yir üstine lūʾlūʾ (Mes. 144, Mıs. 2). [yir]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 27). [yire, -e]

Yir üzre püşteyidi küştelerden
Göge çıḳmaḳ olurdı püştelerden (Mes. 148, Mıs. 123). [yir]

O gün ḳorḥudan ebr-i bād-reftār
Yire ṣu yirine ḳan dökdi ṣad bār (Mes. 148, Mıs. 112). [yire, -e]

Ḳılıçlar elde olmuşdı ser-efşāñ
Yire yaġmur bigi aḳıtdılar ḳan (Mes. 148, Mıs. 118). [yire, -e]

Diyeydüm meh aña meh ḫulle geyse
Güneş dirdüm güneş ger yire inse (Mes. 155, Mıs. 64). [yire, -e]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı mışbāḥ
Yir üzre āsāyiş itdi cümle ervāḥ (Mes. 46, Mıs. 4). [yir üzre]

Nice mülküñ durur ṣor şehriyārı
Ne yirdedür bunuñ şehr ü diyārı (Mes. 27, Mıs. 120). [yirdedür, -dür]

Ne ḳıldı sinüñ ile rūzgāruñ
Ne yirdeyidi hem digil nigāruñ (Mes. 34, Mıs. 76). [yirdeyidi]

O yirdeyidi Şekkerle Şeker-nāz
Olurlar cān ile ol bezme dem-sāz (Mes. 111, Mıs. 27). [yirdeyidi]

Bu yañadan daḫı Ḫurşīd bānū
Yirüñ üstine efşān ḳıldı lūʾlū (Mes. 166, Mıs. 44). [yirüñ üstine, -ne]

yir: *Memleket, ülke, diyar.*

O yirüñ vardı bir bāzārgānı
Ki çoḳ görmiş idi uşbu cihānı (Mes. 23, Mıs. 1). [yirüñ, -üñ]

Didi Mihrāba Ḫurşīd-i suḫanver
Ne yirdensin baña di iy hünerver (Mes. 36, Mıs. 84). [yirdensin, -densin]

yir: *Yer, mekan. II Âşığın bulunduğu yer.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi **yirümi** ḫār ḳıldı *(Gaz. 9, Mıs. 12). [yirümi, -(ü)m, -i]*

yir: *Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere, -e karşılık, -e mukabil.*

Yiridür cān fedā eylersem iy dost
Ki gönül bendesi sulṭāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 11). [yiridür]

Çü dilber vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād u ḫurrem (Gaz. 48, Mıs. 12). [yiridür]

Dil virelden dilbere ʿaşḳı firāḳından hemāñ
Gözlerümden yaş yirine dökülen ḳanum durur (Gaz. 6, Mıs. 8). [yirine, -i, -n, -e]

Günāhı yirine bulmaġa raḥmet
Ḳamusından umar ʿālem ʿināyet (Mes. 6, Mıs. 81). [yirine, -i, -n, -e]

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 11). [yirine]

Ṣādmān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile nola
Çekerem ṣādlığı yirine derd ü ġamını (Gaz. 25, Mıs. 12). [yirine]

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 11). [yirine]

Neyden şeker yaradur u hem ḳaṭreden güher
Gül bitirür aġacda gehī gül yirine ḫār (Kas. 1, Mıs. 12). [yirine]

Ḳamu söylerdi şeh olmışdı epsem
Aḳıdurdı yire yaş yirine nem (Mes. 21, Mıs. 22). [yirine]

Bulut bigi dökerdi yire bārān
Aḳıdurdı velī ṣu yirine ḳan (Mes. 21, Mıs. 42). [yirine]

Çü lāle vāḳıf oldı uşbu ḥāle
Gidüp bülbül yirine geldi lāle (Mes. 21, Mıs. 66). [yirine]

Bulut bigi gözi bārān aḳıdur
Velī bu ṣu yirine ḳan aḳıdur (Mes. 22, Mıs. 30). [yirine]

Sevindi bu söze ḫurşīd-i enver
Bahā yirine virdi laʿl ü gevher (Mes. 23, Mıs. 98). [yirine]

Gül ü lāle yirine ḫār u ḫārā
Ara yirde şehenşeh ḳıldı mevā (Mes. 26, Mıs. 61). [yirine]

Binüp at yirine her biri şīre
Diler ol leşkerüñ içine ire (Mes. 29, Mıs. 51). [yirine]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 124).
[yirine]

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 38).
[yirine]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 22).
[yirine]

Başın ḳaldurdı mihr-i ʿālem-efrūz
Gice gitdi vü geldi yirine rūẕ (Mes. 101, Mıs. 4).
[yirine]

Revān devr eyledi laʿlīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 115, Mıs. 84).
[yirine]

Ki giye tāc-ı zer yirine āhen
Çeke dība yirine cismi cevşen (Mes. 146, Mıs. 17).
[yirine]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 84).
[yirine]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 41).
[yirine]

yir: *Bir nesne veya kimsenin kapladığı yâhut kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal.*

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 131).
[yirde, -de]

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḫı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 89).
[yirde, -de]

Daḫı hem Kaʿbe vü Zemzem ḥaḳıyçün
O yirde ḥāṣıl olan dem ḥaḳıyçün (Mes. 6, Mıs. 252).
[yirde, -de]

Ḳamu yirde bu söz ʿayneʾl-yaḳīndür
Ki Aḥmed raḥmeten liʾl-ʿālemīndür (Mes. 7, Mıs. 149). [yirde, -de]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102).
[yirden, -den]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103).
[yirden, -den]

Ola kim yār ayaġı başa diyü
Yire düşüp oluram çün ḫāk-ı rāh (Kıt. 2, Mıs. 10).
[yire, -e]

Anuñ ḥükminde döner bu sevābit
Ne yirde ṭur dise olur anda sābit (Mes. 2, Mıs. 18).
[yirde, -de]

Varacaḳ ḫōd ne yirdür çün bilürsin
Ya niçün kendüñi ġāfil ḳılursın (Mes. 5, Mıs. 193).
[yirdür, -dür]

Ḳamu yirlerde nāẓır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 171).
[yirlerde, -ler, -de]

Şu yirde ki ḳala bir cān bir Allāh
Didürmegil bize kim nidelüm āh (Mes. 6, Mıs. 41).
[yirde, -de]

Ġanīsin ben faḳīri eyleme aç
Ḳapuñdan ġayri yire ḳılma muḥtāç (Mes. 6, Mıs. 132). [yire, -e]

Biri de ol yire iletmedi rāh
Biri de olmadı ol sırdan āgāh (Mes. 8, Mıs. 115).
[yire, -e]

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭoprāġı zerdür (Mes. 20, Mıs. 67).
[yirdür, -dür]

Yaḳasın gül bigi çāk eyler idi
Yaş ile yiri nemnāk eyler idi (Mes. 21, Mıs. 128).
[yiri, -i]

Gözinden şol ḳadar aḳıtdı şeh dem
Kim ol yir cümle düpdüz oldı pür-nem (Mes. 23, Mıs. 116). [yir]

Ne yire varur iseñ bile varam
Ne iş kim işleseñ ben saña yāram (Mes. 24, Mıs. 37). [yire, -e]

Bu sözde ḳalmadı çün daḫı ḥışṣa
Ne yire görelüm varur bu ḳışṣa (Mes. 26, Mıs. 18).
[yire, -e]

O yirden görinürdi şāhzāde
Ḳurıldı anda taḫt-ı Ḫūr-zāde (Mes. 27, Mıs. 95).
[yirden, -den]

Yirinden ṭurubanı ol şehenşāh
Hemān ol ḳaṣra ṭoġrı ṭutdı ḫoş rāh (Mes. 27, Mıs. 161). [yirinden, -i, -n, -den]

Buña dirler şehā kūh-ı Sufīlā
Bu yirde eylemişdür ejdehā cā (Mes. 28, Mıs. 20). [yirde, -de]

Degül biz geçemez bu yirden ʿAnḳā
Olamaz ejdehā gözine peydā (Mes. 28, Mıs. 21). [yirden, -den]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 19). [yir]

Ḳaçalum şimdi biz bu tünd-ḫūdan
Bu yirde bulmasun bizi ḳoḫudan (Mes. 29, Mıs. 28). [yirde, -de]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 42). [yirde, -de]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 3). [yirden, -den]

Dime gidem bu yirden gitmezem ben
Bu sen didügüñ işi itmezem ben (Mes. 29, Mıs. 31). [yirden, -den]

Maḳāmıdur bu yir Ekvān-ı dīvüñ
Bu yirdür meskeni sulṭān-ı dīvüñ (Mes. 29, Mıs. 20). [yirdür, -dür]

Çü şāhı dīv gördi ḳıldı feryād
Bu yire gelmemişdür ādemī-zād (Mes. 29, Mıs. 56). [yire, -e]

Ne zehreñ var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre (Mes. 29, Mıs. 57). [yire, -e]

Şehenşeh geh yaḳasın çāk iderdi
Yaş ile geh yiri nem-nāk iderdi (Mes. 31, Mıs. 80). [yiri, -i]

Şu resme sözüñi ḳıl şekker-āmīz
Ki ola söz ḳamu yirde şeker-rīz (Mes. 35, Mıs. 10). [yirde, -de]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 56). [yire, -e]

Görür bir gül girībān eylemiş çāk
Yatur düşmiş yire şan māh-ı eflāk (Mes. 37, Mıs. 86). [yire, -e]

Melik ṭurdı yirinden şöyle bī-cān
Varur ḫargeh ḳatına üftān u ḫayrân (Mes. 37, Mıs. 113). [yirinden, -i, -n, -den]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 10). [yir]

Melik Cemşīd oldı çünki bī-tāb
Hemān sāʿat yirinden ṭurdı Mihrāb (Mes. 38, Mıs. 2). [yirinden, -i, -n, -den]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ıraġ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 7). [yirinden, -i, -n, -den]

Ne kişidür yiri ne neye geldi
Ki kendüye bu deñlü derd aldı (Mes. 45, Mıs. 19). [yiri, -i]

Ḳılurlar yine bir ḫoş meclis-i ḫāṣ
Gelüp bir yire iki mūnis–i ḫāṣ (Mes. 70, Mıs. 40). [yire, -e]

Dil ü cānını ol dem ḳapladı ġam
O yiri yaşıyile itdi pür-nem (Mes. 72, Mıs. 38). [yiri, -i]

O bāġı gördi ḳalmış şöyle bī-gül
Güẕer ḳılmış o yirden saçı sünbül (Mes. 73, Mıs. 4). [yirden, -den]

Belā vü ġamla ol yirden ırıldum
Yimeden dāne Cennetden sürildüm (Mes. 84, Mıs. 25). [yirden, -den]

Şehenşeh yaşla idüben yiri ter
Didi efġān idüben iy kebūter (Mes. 84, Mıs. 17). [yiri, -i]

Ben ölem kim yirümdür bāġ-ı Cennet
İçinde ḳılur idüm ʿayş ü ʿişret (Mes. 84, Mıs. 23). [yirümdür, -ü, -m, -dür]

Duʿā ḳıldı şehe ol ḳarşu ṭurdı
Aña gösterdiler yirin oturdı (Mes. 87, Mıs. 54). [yirin, -in]

Gehī ġamla olurdı baġrı pür-ḫūn
Gehī yaşla ḳılurdı yiri gülgūn (Mes. 94, Mıs. 8). [yiri, -i]

Didi Mihrāb kim iy şāh Cemşīd
Bu ol yirdürki bize didi Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 58). [yirdürki, -dür, -ki]

Varup ol yire iledeyin anı
Ki görüp Efserün şād ola cānı (Mes. 104, Mıs. 21). [yire, -e]

Bilürsin düşmen olur Rūm ile Şām
Çü bir yire bulışmaz ṣubḥ ile şām (Mes. 109, Mıs. 8). [yire, -e]

Şehenşeh yaşla ḳıldı yiri pür-āb
Didi luṭf ile Mihrāba iy Mihrāb (Mes. 110, Mıs. 3). [yiri, -i]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 18). [yiri, -i]

Bile aġlar idi anuñla Efser
Ḳılurdı ol yiri yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 40). [yiri, -i]

Şeh oynadurdı ol dem esb-i Gülgūn
Meh eylerdi yiri yaşıyla gülgūn (Mes. 119, Mıs. 6). [yiri, -i]

Kılıcı eyledi şīre ḥavāle
Ki yaʿnī şīri bir yirinde çala (Mes. 120, Mıs. 40). [yirinde, -de, -i]

Nola ger anı sen yirden götürseñ
Aña luṭf eyleyüp Ḫurşīdi virseñ (Mes. 121, Mıs. 73). [yirden, -den]

Ḳamu yir sebze olmışdı ḥadāyıḳ
Çemen içre açılmışdı şaḳayıḳ (Mes. 122, Mıs. 3). [yir]

Ne deñlü vardısa ol yirde ulu ḫān
Getürdi ḳatına anları sulṭān (Mes. 124, Mıs. 3). [yirde, -de]

Çıġırduñ kim ne deñlü varsa leşker
Dirilsün bir yire ḳamu ser-ā-ser (Mes. 129, Mıs. 70). [yire, -e]

Bu resme söyleyüp Ḫurşīd bānū
Aḳıtdı gözler yire lūʿlū (Mes. 132, Mıs. 50). [yire, -e]

Fiġān eyleyürek öykesi uçdı
Yirinden kārbān-ı ḳāhr göçdi (Mes. 132, Mıs. 54). [yirinden, -i, -n, -den]

El uzadup başın yirden götürdi
Nevāziş gösterüp ḥālini ṣordı (Mes. 134, Mıs. 7). [yirden, -den]

Anuñçün iḫtiyār itdüm sefer ben
Ki bir yire bulışa cān ile ten (Mes. 136, Mıs. 24). [yire, -e]

Başın ḳaldurdı yirden şāhuñ Efser
Hemān dem ṭurdı ol şāh-ı hünerver (Mes. 142, Mıs. 5). [yirden, -den]

Özine rāh oldı çün reh-i Şām
Gidüben ḳılmadı bir yirde ārām (Mes. 146, Mıs. 8). [yirde, -de]

Fiġān u nāle vü zārī iderdi
Velī bir yirde ṭurmazdı giderdi (Mes. 146, Mıs. 34). [yirde, -de]

Şehenşeh ḳılmadı bir yirde ārām
Şuna dek kim belürdi kişver-i Şām (Mes. 146, Mıs. 35). [yirde, -de]

Otururdı o yirde ḫüsrev-i Şām
Denerdi kim nice olur serencām (Mes. 147, Mıs. 5). [yirde, -de]

Başını ḳaldurup dir yirden iy şāh
Hemīşe saña yardım itsün Allāh (Mes. 147, Mıs. 15). [yirden, -den]

Seḫā vü ʿadle ḫoş eyledi bünyād
O yiri ser-be-ser eyledi ābād (Mes. 148, Mıs. 188). [yiri, -i]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 21). [yire, -e]

Ḳavuşsun bir yire māh ile ḫurşīd
Bulışsun bir yire Ḫurşīd ü Cemşīd (Mes. 152, Mıs. 22). [yire, -e]

Hemān Ḳayṣer görüp dügün yaraġın
Bir eyü yirde eyledi ṭuraġın (Mes. 154, Mıs. 12). [yirde, -de]

Şu resme şaçdılar yire cevāhir
Ġanī oldı olanlar anda ḥāżır (Mes. 154, Mıs. 129). [yire, -e]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 153). [yirden, -den]

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān (Mes. 155, Mıs. 152). [yire, -e]

Çü bir yire irişdi dilber ü şāh
Şanasın kim bulışdı mihr ile māh (Mes. 155, Mıs. 297). [yire, -e]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 291). [yirinden, -i, -n, -den]

O yirdeyidi Şekker hem Şeker-nāz
Dil ü cāndan ḳılur idiler āvāz (Mes. 158, Mıs. 71). [yirdeyidi, -de, -yidi]

Oturdı bir yire Cemşīd ü Ḫurşīd
İkisi daḫı ḥāṣıl ḳıldı ümmīd (Mes. 158, Mıs. 51). [yire, -e]

Bilinmedügi yirde hīle eyle
Sözüni bilmeyene böyle eyle (Mes. 163, Mıs. 57). [yirde, -de]

Gözinden yaş yirine ḳan aḳıtdı
Bulut bigi yire bārān aḳıtdı (Mes. 166, Mıs. 42). [yire, -e]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 48). [yirde, -de]

yir altı: *Yer altı; kabir.*

Eger olursa çarḫ üstinde rāhuñ
Yir altı olısar ārāmgāhuñ *(Mes. 168, Mıs. 130). [yir altı]*

yir it-: *Yer göstermek, yer vermek, yer ayırmak.*

Oturacaḳ **yir itdi** anlara Ḳayṣer
Revān ḳodılar iki kürsi-i zer *(Mes. 115, Mıs. 77). [yir itdi, -di]*

Çü ġamdan olmış idi göñli nevmīd
Yir itdiler oturdı şāh Cemşīd *(Mes. 46, Mıs. 78). [yir itdiler, -di, -ler]*

yir it-: *Yer açmak/yer vermek: 1. Bir kimseye oturması için yer hazırlamak. 2. mec. yer bırakmak, imkân vermek.*

Şehenşāha **yir itdiler** oturdı
Velī geldügi cānına od urdı *(Mes. 142, Mıs. 9). [yir itdiler, -di, -ler]*

Gelüp Cemşīd şāha başın urdı
Yir itdiler varup Cemşīd oturdı *(Mes. 154, Mıs. 36). [yir itdiler, -di, -ler]*

yir ü gök: *Yeryüzü ve gökyüzü. II. Her yer.*

Yir ü gökde ne kim var aña şāhid
Kim oldur ʿālem içre ferd ü vāḥid *(Mes. 129, Mıs. 53). [yir ü gökde]*

yir yüzi: *Yeryüzü, dünya.*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gülgūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 4). [yir yüzi]

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye ẓulmet irişdi Ḥabeşden (Mes. 38, Mıs. 17). [yir yüzi]

Çemenden yir yüzi dībā-yı aḫżar
Aḳar her yaña ṣu çün āb-ı Kevser (Mes. 130, Mıs. 57). [yir yüzi]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 132). [yir yüzi]

Fiġān idüp yaḳasın çāk ḳıldı
Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı (Mes. 20, Mıs. 114). [yir yüzin]

Fiġān idüp girībān çāk iderler
Yaş ile yir yüzin nemnāk iderler (Mes. 22, Mıs. 60). [yir yüzin]

Bu şiʿri oḳıyup dervīş-i miskīn
Yaş ile yir yüzin eyledi nemgīn (Mes. 34, Mıs. 2). [yir yüzin]

Varup Ḫurşīd evine ḫâb ḳıldı
Yaş ile yir yüzin şeh āb ḳıldı (Mes. 70, Mıs. 52). [yir yüzin]

Yaş ile yir yüzin nemnāk ḳıldı
Revān ṣabrı yaḳasın çāk ḳıldı (Mes. 131, Mıs. 17). [yir yüzin]

Geyürüp lāleye vālā-yı aḥmer
Döşer yir yüzine dībā-yı aḫżar (Mes. 2, Mıs. 128). [yir yüzine]

İşitdi çünki Mihrāb uşbu sözi
Aḳıtdı yir yüzine āb gözi (Mes. 34, Mıs. 70). [yir yüzine]

Çü şehden bu sözi işitdi Mihrāb
Aḳıtdı yir yüzine gözleri āb (Mes. 34, Mıs. 90). [yir yüzine]

Hemān dem ʿaşḳ derdi eyleyüp cūş
Düşüben yir yüzine oldı bī-hūş (Mes. 47, Mıs. 64). [yir yüzine]

Oḳıyup uşbu şiʿri oldı nālān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 74, Mıs. 2). [yir yüzine]

Bu şiʿri oḳıyup Ḫurşīd bānū
Gözinden yir yüzine aḳdı lūʾlū (Mes. 119, Mıs. 2). [yir yüzine]

Biraz aġlayuban eyledi efgān
Aḳıtdı yir yüzine gözleri ḳan (Mes. 132, Mıs. 52). [yir yüzine]

Şehe ḫoş gelmedi çün ḳavl-i Mihrāb
Yaş ile yir yüzini eyledi āb (Mes. 24, Mıs. 20). [yir yüzini]

İşitdi uşbu sözi çünki Mihrāb
Yaşıyla yir yüzini itdi pür-āb (Mes. 109, Mıs. 22). [yir yüzini]

Yirüñ yüzi ser-ā-ser rūşen oldı
Ṣanayduñ kim buʿālem gülşen oldı (Mes. 120, Mıs. 3). [yirüñ yüzi]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile ḳıldı nemnāk (Mes. 25, Mıs. 14). [yirüñ yüzin]

Fiġān idüp yaḳasın eyledi çāk
Yirüñ yüzin yaş ile itdi nemnāk (Mes. 132, Mıs. 32). [yirüñ yüzin]

Añuban oġlını efġān iderdi
Yirüñ yüzin yaş ile ḳan iderdi (Mes. 167, Mıs. 4). [yirüñ yüzin]

Yirüñ yüzine aḳdı şol ḳadar ḫūn
Ki oldı ṭolu ol dem ṭās-ı gerdūn (Mes. 148, Mıs. 125). [yirüñ yüzine]

yirden ṭur-: *Ayağa kalkmak.*

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿāyı
Duʿādan ṣoñra irgürdi senāyı (Mes. 126, Mıs. 9). [yirden ṭurup, -up]

Ṭurup yirden şehe ḳıldı duʿālar
Duʿādan ṣoñra eyledi senālar (Mes. 165, Mıs. 41). [yirden ṭurup, -up]

yire at-: *Yere atmak, yere çalmak, yere vurmak, kırmak.*

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin *(Mes. 21, Mıs. 144). [yire atardı, -ar, -dı]*

yire düş-: *Kurtulmak.*

Kim oldı şād bir dem devr elinden
Ki **yire düşmedi** ölüm yilinden *(Mes. 168, Mıs. 110). [yire düşmedi, -me, -di]*

yire geç-: *Yere geçmek II Ortadan kaybolmak, yok olmak, görünürde olmamak.*

Ṣafā künciyiçün kim buldı Hārūn
Yire geçdi ġamından genc-i Ḳārūn *(Mes. 6, Mıs. 226). [yire geçdi]*

yire ḳarıl-: *Toprağa karışmak.*

Ḳanı evvel gelenler şimdi ḳanı
Ḳamusının **yire ḳarıldı** ḳanı *(Mes. 168, Mıs. 88). [yire ḳarıldı, -dı]*

yire rū vur-: *Yere yüz vurmak, birisine saygı için yere eğilmek, toprağa yüz koymak.*

İşitdi bu sözi Mihrāb-ı ḫoş-gū
Şeh öñinde revān vurdı yire rū *(Mes. 105, Mıs. 12). [yire rū vurdı, -dı]*

yire ser ur-: *Saygı için başa yere eğmek.*

Bu sözi işidüp ol māh-rūlar
Yire urdılar öñinde ḳāmu ser *(Mes. 54, Mıs. 28). [yire ser urdılar, -dı, -lar]*

yire yüz ur-: *Saygı ve sevgisini göstermek için birisinin önünde eğilmek, yere kapanmak.*

Çü gice oldı ṭurdı şāh Cemşīd
Yire ol dem yüz urdı şāh Cemşīd (Mes. 117, Mıs. 120). [yire yüz urdı]

Çü Ḳayṣer şāhı ol dem şād gördi
Duʿā ḳıldı revān yire yüz urdı (Mes. 115, Mıs. 74). [yire yüz urdı]

yirinden ṭur-: *Ayağa kalkmak.*

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 31). [yirinden ṭurdı, -i, -n, -den]

Yirinden ṭurdı nāz ile o dilber
Ki utanurdı boyından serv ü ʿarʿar (Mes. 44, Mıs. 3). [yirinden ṭurdı]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 20). [yirinden ṭurdı]

Yirinden derd ü ġamla şāh ṭurdı
Revān Ḫurşīd ṭapusına vardı (Mes. 69, Mıs. 37). [yirinden ṭurdı]

Hemān ṭurdı yirinden gitdi Ḫurşīd
O ḥāli görüben āh itdi Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 49). [yirinden ṭurdı]

Çü ṣubḥ oldı hemān dem şāh-ı ḫūbān
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫandān (Mes. 71, Mıs. 8). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı ol dem şāḥ-ı ġamnāk
Bile aldı bir iki gevher-i pāk (Mes. 71, Mıs. 35). [yirinden ṭurdı]

Münācāt eyleyüben ol şehenşah
Yirinden ṭurdı derd ile ḳılup āh (Mes. 84, Mıs. 6). [yirinden ṭurdı]

Çü gördi gice oldı ol şehenşeh
Yirinden ṭurdı idüp nāle vü āh (Mes. 97, Mıs. 48). [yirinden ṭurdı]

Yirinden turdı şeh nālān u giryān
Çü vāḳıʿ oldı kendüzine hicrān (Mes. 102, Mıs. 3). [yirinden turdı]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 6). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı geldi ḫāṭırı pāk
O tedbīre hemān dem oldı çālāk (Mes. 105, Mıs. 13). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı geldi efser-i Rūm
Öküş taʿẓīm birle dilber-i Rūm (Mes. 114, Mıs. 5). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı bindi bir semende
Aña devletle ʿizzet oldı bende (Mes. 115, Mıs. 37). [yirinden ṭurdı]

Yirinden şāh Şādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 47). [yirinden ṭurdı]

Melik Ḳayṣer yirinden ṭurdı şādān
Dil ü cānı feraḥnāk özi ḫandān (Mes. 117, Mıs. 5). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı şādān u feraḥnāk
Cihānuñ ġuṣṣasından ḫāṭırı pāk (Mes. 117, Mıs. 45). [yirinden ṭurdı]

Revān ṭurdı yirinden göñli pür-ġam
O meclisden çıḳar ṭaşra gözi hem (Mes. 117, Mıs. 85). [yirinden ṭurdı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yüridi ṣafālar (Mes. 120, Mıs. 5). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı şeh Ṣādī seher-gāh
Hemāñ dem ṭutdı Ṣāma gitmege rāh (Mes. 123, Mıs. 1). [yirinden ṭurdı]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 7). [yirinden ṭurdı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 9). [yirinden ṭurdı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 9). [yirinden ṭurdı]

Çü Efser bu sözi işitdi ol dem
Yirinden ṭurdı geldi şād u ḫurrem (Mes. 153, Mıs. 10). [yirinden ṭurdı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ki ḥāṣıl oldı diledügi ümmīd (Mes. 156, Mıs. 9). [yirinden ṭurdı, -dı]

Ṣafālarla dil ü cānı feraḥnāk
Yirinden ṭurdı geldi çüst ü çālāk (Mes. 165, Mıs. 36). [yirinden ṭurdı, -dı]

Ṭurı geldi yirinden göñli pür-tāb
Gelüp Efser ḳatına gözleri āb (Mes. 111, Mıs. 3). [yirinden ṭurı]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 31). [yirinden ṭurı]

Bu sözi diyüben Faġfūr ol dem
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫurrem (Mes. 168, Mıs. 14). [yirinden ṭurı]

Yirinden ṭurıbanı şāh nālān
Virür Şekkerle Şekker-nāza giryān (Mes. 91, Mıs. 3). [yirinden ṭurıbanı]

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mes. 87, Mıs. 33). [yirinden ṭuruban, -uban]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 21).
[yirinden ṭuruban, -uban]

Yirinden ṭurubānı şād u ḫandān
Ṣafālar birle ḳalb ü cānı şādān (Mes. 156, Mıs. 11).
[yirinden ṭurubānı, -ubanı]

Ṭurubanı yirinden ol yegāne
Hemān dem Efsere oldı revāne (Mes. 105, Mıs. 21).
[yirinden ṭurubanı, -ubanı]

Ṭurup yirinden ol şāh-ı hünerver
Bile aldı bir iki laʿl ü gevher (Mes. 40, Mıs. 47).
[yirinden ṭurup, -up]

yirinden ṭurı gel-: *Ayağa kalkmak.*

İşitdi bu sözi çünki o sulṭān
Yirinden ṭurı geldi şād u ḫandān (Mes. 118, Mıs. 24). [yirinden ṭurı geldi]

Bu sözi söyleyüben çüst ü çālāk
Yirinden ṭurı geldi göñli ġamnāk (Mes. 132, Mıs. 68). [yirinden ṭurı geldi]

yirine getür-: *Gerekeni yapmak, ifa etmek, prosedürü eksiksiz uygulamak.*

Duʿā idüp yir öpdü vü oturdı
Ne ki āyīnse yirine getürdi (Mes. 35, Mıs. 52).
[yirine getürdi]

Bu üç şarṭı yirine ger getüre
Alup Ḫurşīdi ḫoş fāriġ otura (Mes. 122, Mıs. 53).
[yirine getüre]

Giceki sözi yirine getürgil
Ki şāyed müşkilümüz ola ḥāṣıl (Mes. 105, Mıs. 9).
[sözi yirine getürgil, -gil]

yırt-: *Yırtmak, parçalamak.*

Varuban atası ḳatına ol şāh
Yaḳasın **yırtubanı** eyledi āh *(Mes. 123, Mıs. 14).*
[yırtubanı, -ubanı]

yit-: *Yetişmek, erişmek, ulaşmak.*

Muḥammed çünki ol aralıġa yitdi
Ḫudā nūrını gördi kendü gitdi (Mes. 8, Mıs. 127).
[yitdi, -di]

Yitişüp didi Mihrāb iy cevān-baḫt
Ḳamer olsun saña tāc u felek taḫt (Mes. 27, Mıs. 25). [yitişüp, -iş, -üp]

Giderken giceyile ol yire yitdi
Ki iki ʿāşıḳ anda ʿayş iderdi (Mes. 141, Mıs. 15).
[yitdi, -di]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 36). [yiten, -en]

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi (Mes. 154, Mıs. 49).
[yitişdi, -iş, -di]

Ḫurūş-ı kūs eyvāna yitişdi
Nefīr-i nāy Keyvāna yitişdi (Mes. 154, Mıs. 50).
[yitişdi, -iş, -di]

İrişdi sāz āvāzı āsmāna
Yitişdi her yaña bāng-i çegāne (Mes. 154, Mıs. 58).
[yitişdi, -iş, -di]

Ne deñlü Şādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 62).
[yitemedi, -e, -me, -di]

yit-: *Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.*

Olur iseñ eger bu pende ḫursend
Ki tutmaġa yiter uşbu ḳadar pend (Mes. 5, Mıs. 176). [yiter, -(e)r]

Egerçi çoḳdurur bu sözde ḳıṣṣa
Velī yiter bu denlü almaġa hiṣṣe (Mes. 5, Mıs. 72).
[yiter, -er]

Didi ʿaşḳ içre var mı saña hem-rāh
Eyitdi baña yitmez mi ġam u āh (Mes. 47, Mıs. 24).
[yitmez, -mez]

Ṣınıḳdur çün ezelden ḳalb-i ʿāşıḳ
Daḫı şıma yiter iy merd-i ḥāẕıḳ (Mes. 24, Mıs. 24).
[yiter]

Yiter ḳılduñ bu sözi sen rivāyet
Girü söyle nice oldı ḥikāyet (Mes. 115, Mıs. 17).
[yiter]

Çü göñlüm hīleñi iy şāh bildi
Yiter saḳla ki rāzuñ fāş oldı (Mes. 163, Mıs. 68).
[yiter, -er]

yit-: *Kaybolmak.*

Çü şāha sāġar-ı mey kār itdi
Gül ü nesrīn içinde düşdi **yitdi** *(Mes. 20, Mıs. 50).*
[yitdi, -di]

yitiş-: *Yetiştir, kavuştur, ulaştır.*

İrişdi çünkim ol şāh-ı yegāne
Yitişdürdi girīvi āsmāne (Mes. 115, Mıs. 34). [yitişdürdi, -di]

Çün ol iḳlīmi aldı oldı Sulṭān
Yitişdürürdi Mışr u Şāma fermān (Mes. 148, Mıs. 184). [yitişdürürdi, -ür, -di]

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-ı semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe (Gaz. 33, Mıs. 2). [yitişmedi, -me, -di]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 190). [yitişür, -ür]

İrişdi çünki Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdi devlet ile ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 34). [yitişdi, -di]

İriş bu demde Ḳayṣer ḳapusına
Yitişdügüñde anuñ ṭapusına (Mes. 122, Mıs. 22). [yitişdügüñde, -düg, -üñ, -de]

Yirinden ṭurdı ol dem çüst ü çālāk
Yitişdi Efserüñ ḳatına bī-bāk (Mes. 129, Mıs. 8). [yitişdi, -di]

Şu resme çalınur çeng ü çegāne
Ki āvāzı yitişür āsmāne (Mes. 141, Mıs. 28). [yitişür, -ür]

Revān Cemşīd anuñ ardına düşdi
Ḳatı sürdi vü ardından yitişdi (Mes. 148, Mıs. 164). [yitişdi, -di]

Ḳamusını ḳıġırdup ḳapusına
Yitişdürdi oları ṭapusına (Mes. 152, Mıs. 16). [yitişdürdi, -dür, -di]

Muġannī idüp āvaz-ı terāne
Yitişdürdi semaʿın āsmāna (Mes. 154, Mıs. 82). [yitişdürdi, -dür, -di]

İrişdi Çīne Cemşīd-i hünerver
Seḥergeh ṭapuñuza yitişiser (Mes. 167, Mıs. 16). [yitişiser, -iser]

yitür-: *Yetiştirmek, ulaştırmak, götürmek.*

Ol iki laʿli şeh bile getürdi
Hemān Ḫurşīd ḳatına **yitürdi** *(Mes. 37, Mıs. 116). [yitürdi, -di]*

yoġ: *Bulunmamak, mevcut olmamak.*

Heybet içre yoġ idi misli anuñ
Kalmış idi Muṣṭafādan Ḥaḳ duʿā (Gaz. 3, Mıs. 13). [yoġ]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 1). [yoġ]

Şöyle yaturam mürde bigi bir nefesüm yoġ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 2). [yoġ]

Bu vādī-i ġurbetde cefāyıla hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 4). [yoġ]

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 6). [yoġ]

Yāruñ ḳapusı olmayıcaḳ uşbu cihānda
Ger cennet olursa baña ansuz hevesüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 8). [yoġ]

Ḳaldum yine bu ġurbet içinde ḳıluram āh
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoġ (Gaz. 8, Mıs. 10). [yoġ]

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẓlı bī-ḳıyās
Luṭfı ḥisāba gelmez ü iḥsānı bī-şumār (Kas. 1, Mıs. 15). [yoġ]

Yoġ iken bu cihānı sen var itdüñ
Ḳamu gözlerde anı iẓhār itdüñ (Mes. 3, Mıs. 115). [yoġ]

Var idi ʿizz anuñ yoġ idi faḳrı
Velī her dem dir idi el-faḳru faḫri (Mes. 7, Mıs. 123). [yoġ]

Çü pāk idi anuñ evvelden aṣlı
Şecāʿatde yoġ idi hīç misli (Mes. 13, Mıs. 14). [yoġ]

Anı şöyle yaratmışdı Ḫudāvend
Ki yoġ idi cihānda aña mānend (Mes. 13, Mıs. 26). [yoġ]

Ki vardı bir şehenşeh ʿālem içre
Yoġ idi misli anuñ ādem içre (Mes. 19, Mıs. 92). [yoġ idi]

Özi şan Ḫatem idi himmet içre
Yoġ idi misli anuñ heybet içre (Mes. 19, Mıs. 128). [yoġ idi]

Dün ü gün ʿayş u ṣoḥbet idi yārı
Yoġ idi andan artuḳ daḫı kārı (Mes. 19, Mıs. 150). [yoġ idi]

Bu söylerdi şeh olmazdı muḳayyed
Ki yoġ idi şehenşeh ʿaşḳına ḥad (Mes. 27, Mıs. 34). [yoġ idi]

O yirden geçdi şeh şād u feraḥ-nāk
Yoġ idi Çīnīlerden kimse ġam-nāk (Mes. 29, Mıs. 4). [yoġ idi]

Var idi ḥişāruñ bir serāyı
İçinde yoġ idi bir ḫūb cāyı (Mes. 72, Mıs. 24). [yoġ idi]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret şād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 66). [yoġ idi]

Ḳıġırdı Efseri ḳatına tenhā
Yoġ idi ʿālem içre aña hem-tā (Mes. 121, Mıs. 4). [yoġ idi]

Ki ṣahrāda ṭurur bir bāġ-i ʿālī
Ki bir daḫı yoġ idi anuñ misāli (Mes. 141, Mıs. 24). [yoġ idi, -idi]

Çaġırdı ḳatına ol dem bir debīri
Ki ʿālem de yoġ idi anun naẓīri (Mes. 156, Mıs. 42). [yoġ idi, -idi]

<u>yoġ u var:</u> *Varı yoğu, bir kimsenin sahip olduğu her şey.*

Başuña gül ṣaçar berg-i ter iy dost
Ne ḳılsun odur anuñ **yoġ u varı** *(Gaz. 17, Mıs. 14). [yoġ u varı]*

<u>yohsa:</u> *Yoksa.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacebā yoḫsa bize
Leyletü'l ḳādr midür ki oldı muḳadder bu gice (Gaz. 19, Mıs. 5). [yoḫsa]

Senüñ ʿaşḳuñ ile ol tācır oldı
Şehā raḥm eyle yoḥsa āḫir oldı (Mes. 45, Mıs. 58). [yoḥsa]

<u>yok:</u> *Mevcut olmama, bulunmama.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 8). [yoḳ]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 13). [yoḳ]

İbtidāsı yoḳ beḳañuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh u sāl (Kas. 2, Mıs. 33). [yoḳ]

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳānuñ iy Kerīm-i bī-misāl (Kas. 2, Mıs. 14). [yoḳdur, -dur]

Raḥmetüñ baḥrine yoḳdurur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl (Kas. 2, Mıs. 5). [yoḳdurur, -dur, -ur]

Ki yoḳdur vaṣfına anuñ nihāyet
Kemāl-i ḳudretine ḥadd ü ġāyet (Mes. 2, Mıs. 165). [yoḳdur, -dur]

İlāhī bende yoḳ bu deñlü ḳudret
Dil ü cānumda hem bu deñlü ḳuvvet (Mes. 3, Mıs. 123). [yoḳ]

Seni vaṣf idimez kimse iy Ḫudāvend
Ki yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 130). [yoḳdur, -dur]

Cihān ḫalḳı ḳapuñdan iy Ḫudāvend
Çü yoḳdur saña hergiz misl ü mānend (Mes. 3, Mıs. 92). [yoḳdur, -dur]

Eğerçi yoḳdurur sözinde ḥālāt
Velī andan bulursın çoḳ maḳālāt (Mes. 5, Mıs. 3). [yoḳdurur, -dur, -ur]

Benüm ḫod saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Günehkāram günāhum her nefes çoḳ (Mes. 6, Mıs. 53). [yoḳ]

Günehden ġayrı yoḳdur daḫı kārum
Odurur iki ʿālem içre varum (Mes. 6, Mıs. 67). [yoḳdur, -dur]

Olındı gerçi yoḳdur istitāʿat
Ḳuṣūr u ʿacz ile ol ḥükme iṭāʿat (Mes. 6, Mıs. 11). [yoḳdur, -dur]

Anuñ yoḳdur cihān içre naẓīri
Ki oldur cümle aḫbāruñ ḫabīri (Mes. 7, Mıs. 135). [yoḳdur, -dur]

Güneh vādīsi içre āvāreyem ben
Çü çārem yoḳdurur bī-çāreyem ben (Mes. 9, Mıs. 44). [yoḳdurur, -dur, -ur]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 22). [yoḳ]

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr (Gaz. 12, Mıs. 4). [yoḳ]

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste-dil
Yoḳdur çü senden ayru daḥı ġam-güsārumuz (Gaz. 26, Mıs. 10). [yoḳdur, -dur]

Saña her kimse benüm bigi durur iy māh-rū
Līk baña kimsene sinüñ bigi yoḳdur şehā (Gaz. 39, Mıs. 4). [yoḳdur, -dur]

Görür bāġ içre şeh bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki yoḳdur ʿālem içinde misāli (Mes. 20, Mıs. 64). [yoḳdur, -dur]

Çü bilürsin cihānuñ yoḳ ḳarārı
Ṣafā sür kim degüldür vaḳt-i zārī (Mes. 21, Mıs. 53). [yoḳ]

Şu sūret kim görürsin bu cihānda
Beḳāsı yoḳ saḳın aldanma anda (Mes. 21, Mıs. 62). [yoḳ]

Didi yoḳdur ḳumāşuña çü mānend
Bahāsını baña di iy ḫudāvend (Mes. 23, Mıs. 91). [yoḳdur, -dur]

Çü yoḳdur andan artuḳ daḫı ferzend
Odur ʿālem içinde baña dil-bend (Mes. 25, Mıs. 29). [yoḳdur, -dur]

Diler kim gide ʿömrüm şimdi elden
Nicesi ṭāliʿüm yoḳdur ezelden (Mes. 25, Mıs. 34). [yoḳdur, -dur]

Ve ger virmeyüp itsem aña cebri
Bilürem yoḳdur ʿaşḳ odına ṣabrı (Mes. 25, Mıs. 82). [yoḳdur, -dur]

Bilürsin bī-vefādur rūzgārı
Ki yoḳdur bir nefes anuñ ḳararı (Mes. 26, Mıs. 12). [yoḳdur, -dur]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 25). [yoḳ]

Cihān bir baḥre beñzer ki ucı yoḳ
Ṣafāsı azdur illā kim ġamı çoḳ (Mes. 30, Mıs. 23). [yoḳ]

Didi bu ʿālemüñ yoḳdur beḳāsı
Beḳāyiçün urılmadı bināsı (Mes. 30, Mıs. 15). [yoḳdur, -dur]

Ġarībem bulımazam āşināyı
Kimesne yoḳ ki diye merḥabāyı (Mes. 34, Mıs. 64). [yoḳ]

Di kim gevherlerüñe yoḳ bahāne
Kerem ḳıl di kim anlara bahā ne (Mes. 37, Mıs. 123). [yoḳ]

Çü yoḳdur bunda bunlaruñ emīri
Nice açam bu dibā vü ḥarīri (Mes. 37, Mıs. 11). [yoḳdur, -dur]

Ara yirde yatur ṣoḥbet yaraġı
Kimesne yoḳ ki seyr ide bāġı (Mes. 73, Mıs. 6). [yoḳ]

Didi iy ḫūni cellādı sipihrüñ
Dökersin ḫūnı yoḳdur hīç mihrüñ (Mes. 78, Mıs. 2). [yoḳdur, -dur]

Saña derdüm dimege yoḳ mecālüm
Ḳıluram bu ġazelle vaṣf-ı ḥālüm (Mes. 90, Mıs. 39). [yoḳ]

Cefā vü cevr ile oldı gönül yār
Belādan gayri yokdur baña ġam-ḫvar (Mes. 90, Mıs. 10). [yokdur, -dur]

Didi kim devletüñde hīç yoḳ ġam
Baña sīm ü zer iy meh-rū degül kem (Mes. 113, Mıs. 11). [yoḳ]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 122). [yoḳ]

Ḥaḳa minnet ki şimdi leşkerüm çoḳ
Daḫı andan ilerü düşmenüm yoḳ (Mes. 123, Mıs. 26). [yoḳ]

Didi kim var bu deñlü leşkerüm çoḳ
Buña ṭurmaġa Ḳayṣer ṭāḳati yoḳ (Mes. 125, Mıs. 4). [yoḳ]

Çeri bir resme geldi ḥaddi yoḳdur
Ki murġ u mūrdān ol daḫı çoḳdur (Mes. 126, Mıs. 25). [yoḳdur, -dur]

Çü gördi leşkeri pāyān yoḳdur
Ki mūr ile melaḫdan daḫı çoḳdur (Mes. 130, Mıs. 41). [yoḳdur, -dur]

Ḥaleb yazusıdır bir ulu ṣaḥrā
Ki yoḳdur misli ʿālem içre peydā (Mes. 147, Mıs. 4). [yoḳdur, -dur]

Çü yoḳdur ʿālem içre eksügüñ hīç
Dilüñi ġamdan itme pīç-der-pīç (Mes. 163, Mıs. 11). [yoḳdur, -dur]

Anuñ ḥaḳḳı eyā dildār-ı māḥbūb
Baña yoḳdur ṭapuñda özge maṭlūb (Mes. 163, Mıs. 108). [yoḳdur, -dur]

Çü senden ġayrıya yoḳ āşinālıḳ
Niçün ben göstereyin bī-vefālıḳ (Mes. 164, Mıs. 11). [yoḳ]

Şehenşāhā dime yoḳ bu ḫiṭāba
Şıma sözüm ki giresin sevāba (Mes. 165, Mıs. 111). [yoḳ]

İkisi daḫı efġān eyledi çoḳ
Ol efġāna eger ḥadd isteseñ yoḳ (Mes. 166, Mıs. 46). [yoḳ]

Çü yoḳdur bir nefes dehrün ḳarārı
Saḳınġıl tekye ḳılma rüzgārı (Mes. 168, Mıs. 83). [yoḳdur, -dur]

Bu ebyāt içre yoḳdur hīç noḳṣān
Meger kim redd ide sultān-ı devrān (Mes. 169, Mıs. 61). [yoḳdur, -dur]

Cefādan gerçi yoḳ durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ḳılursın cevr ile yād (Gaz. 27, Mıs. 7). [yoḳ durur]

Çü ḳullar gördiler ḥālini şāhuñ
Ki ḥaddi yoḳ durur ḳılduġı āhuñ (Mes. 22, Mıs. 16). [yoḳ durur]

Çü gördüm kim ṭurur bir ḳaṣr-ı ʿālī
Ki bu ʿālemde yoḳ durur misāli (Mes. 23, Mıs. 70). [yoḳ durur]

Deñeyüp sözde ol ʿaşḳa esīri
Anı bildi ki yoḳ durur naẕīri (Mes. 47, Mıs. 54). [yoḳ durur]

Hemīşe böyledür bil rüzgārı
Ki yoḳ durur anuñ bir dem ḳarārı (Mes. 96, Mıs. 36). [yoḳ durur]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 22). [yoḳ durur mı, -durur, -mı]

Ḥaḳīḳīye egerçi yoḳdurur ḥad
Mecāzī lākin olmışdur aña sed (Mes. 19, Mıs. 65). [yoḳdurur]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẕīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 80). [yoḳdurur]

yok: *1. Yok 2. Olmaz.*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥay
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenar (Kas. 1, Mıs. 60). [yoḳdur, -dur]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 59). [yoḳ]

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 60). [yoḳ]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣāniʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [yoḳ]

Zihī Ṣāniʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 70). [yoḳ]

Teʿālaʾllah ki yoḳdur aña mānend
Ḳamu maḫlūḳa oldurur Ḫudāvend (Mes. 2, Mıs. 65). [yoḳdur, -dur]

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana (Mes. 3, Mıs. 21). [yokdur, -dur]

Dimekden işlemenüñ farḳı çoḳdur
Anı ṣanma ki bunuñ farḳı yoḳdur (Mes. 4, Mıs. 40). [yoḳdur, -dur]

Bilürsin kim cihānuñ yoḳ beḳāsı
Yitişür ādeme cevr ü cefası (Mes. 5, Mıs. 189). [yoḳ]

Benüm bir saña lāyık ṭāʿatüm yoḳ
Velī cürmüm olupdurur iñen çoḳ (Mes. 6, Mıs. 167). [yoḳ]

Ne vardur iḫtiyācuñ ne iḫtirāzuñ
Birisine daḫı yoḳdur niyāzuñ (Mes. 6, Mıs. 148). [yoḳdur, -dur]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 174). [yoḳ]

Ṭapuña şöyle maʿlūm olsun iy şāh
Bu yirden añaru yoḳdur baña rāh (Mes. 8, Mıs. 102). [yoḳdur, -dur]

Günehden ġayrı yoḳdur işleri hīç
Ol işden ġayrı yoḳ cünbişleri hīç (Mes. 8, Mıs. 173). [yoḳdur, -dur]

Çü yoḳdur raḥmetüñ baḥrine pāyān
Ḳamuya eylegil bir ḳaṭre iḥsān (Mes. 8, Mıs. 181). [yoḳdur, -dur]

Baña ḳurtılmaġa yoḳ çāre benden
Meger kim luṭf irişe girü senden (Mes. 9, Mıs. 39). [yoḳ]

Çü cürmüm ʿālem içre vardurur çoḳ
Ümīdüm senden ayruḳ kimsene yoḳ (Mes. 9, Mıs. 30). [yoḳ]

Çü luṭfuñ baḥrına yoḳ ḥadd ü pāyān
Şefīʿüm olup it derdüme dermān (Mes. 9, Mıs. 19). [yoḳ]

Günehden ġayrı yoḳdur dahi kārum
Ki oldur dünya vü ʿuḳba içre varum (Mes. 9, Mıs. 15). [yoḳdur, -dur]

yoḳ ḳıl: *(Allah dünyada düşmanını) yok etsin.*

Didi Ḥaḳ devletüñi çoḳ ḳılsun
Cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun *(Mes. 153, Mıs. 28). [cihānda düşmenüñi yoḳ ḳılsun]*

yoḳ say-: *Olsa bile olmamış kabul etmek.*

Yaz oldı yine vaḳti durur sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi **yoḳ say** *(Mur. 1, Mıs. 2). [yoḳ say]*

yoḳlıġ: *Yokluk.*

Bu ʿālem varlıġı **yoḳlıġı** senden
Hem ādem azlıġı çoḳlıġı senden *(Mes. 3, Mıs. 9). [yoḳlıġı, -ı]*

yol: *Uğruna, uğrunda ǁ amaç, maksat.*

Bu gice ḫ∨āb içinde görindi baña bir sūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek (Gaz. 5, Mıs. 4). [yolına, -ıña]

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ ʿaşḳı yolında
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek (Gaz. 5, Mıs. 5). [yolında, -ı, -(n)da]

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ ziyān itmek (Gaz. 5, Mıs. 7). [yolında, -ı, -(n)da]

Virüp dilber yolına cān eline girmeyüp dilber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse (Gaz. 10, Mıs. 7). [yolına, -ıña]

Terk-i ser ḳılup yoluñda dilberā
Eyler idüm cān-feşāñ bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 5). [yoluñda, -uñda]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 3). [yolına, -ı, -na]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 5). [yolında, -da, -n, -ı]

Şevḳ ile ḳurbān iderdük yolına cānumızı
Ġer ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizüm mihmānumuz (Gaz. 31, Mıs. 7). [yolına, -ı, -na]

İy gönül ol meh-liḳānuñ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫoş mihmāñ gelür (Gaz. 36, Mıs. 9). [yolına, -ı, -na]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 13). [yolına, -ı, -na]

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġıyçün
Geldi ki ḫiẓmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem (Kas. 4, Mıs. 29). [yoluñda, -uñ, -da]

O meh-rū ʿaşḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk (Kıt. 3, Mıs. 5). [yolında, -da, -n, -ı]

Bi-ḥamdiʾllāh çü vardur fehm ü idrāk
Niçün olmayasız bu yolda çālāk (Mes. 5, Mıs. 80). [yolda, -da]

Şerīʿat yolı içre gümreh olma
Ḫudā eyleme didügüni ḳılma (Mes. 5, Mıs. 135). [yolı, -ı]

Ḥaḳuñ yolına ṣarf eyle bu cānı
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī (Mes. 5, Mıs. 137). [yolına, -ıña]

Ḳamusı Ḥaḳ yolında ṣādıḳ idi
Ḫudā ʿaşḳına ḳamu ʿāşık idi (Mes. 5, Mıs. 47). [yolında, -ı, -(n)da]

Eyü yola ilet eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh (Mes. 6, Mıs. 96). [yolı, -ı]

Heves rāhında olmışam şitābān
Hevā yolında ser-gerdān u ḥayrān (Mes. 6, Mıs. 50). [yolında, -ı, -n, -da]

Yolum uzaḳ piyāde ḳalmışam ben
Kimesne olmasun güm olmışam ben (Mes. 6, Mıs. 63). [yolum, -um]

Baña luṭfuñı her laḥza refīk it
Yoluñı dāyimā baña ṭarīk it (Mes. 6, Mıs. 126). [yoluñı, -unı]

Ki oldurur Ḫudānun ḥaḳ resūli
Anuñiçün ḫaṭāsuz oldı yolı (Mes. 7, Mıs. 110). [yolı, -ı]

Ḳamu ḫarc itdi çün bildi vebālin
Resūlüñ yolıña māl ü menālin (Mes. 10, Mıs. 10). [yolıña, -ıña]

Ne cān kim olmaya yolında īsār
Oda yansun ger olsa müşg-i Tātār (Mes. 17, Mıs. 125). [yolında, -ı, -(n)da]

Bu yolda çün ḳalem meşyen ʿale’r-ra's
Suḫan dürrini deldüm urup elmās (Mes. 18, Mıs. 87). [yolda, -da]

Çü cānumsın benüm çekme cefālar
Bu yolda görmeyesin sen belālar (Mes. 26, Mıs. 36). [yolda, -da]

Gehī bu yolda şīre yār olursın
Gehī mār ile yār-ı ġār olursın (Mes. 27, Mıs. 197). [yolda, -da]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [yolı, -ı]

Dönüp şeh dir ki terkini bu cānuñ
Yiridür ger uram yolında anuñ (Mes. 31, Mıs. 72). [yolında, -da, -n, -ı]

Ḳodı Mihrāb çün şeh yolına ser
Bile aldı ʿabīr ü müşk ü ʿanber (Mes. 36, Mıs. 39). [yolına, -ı, -na]

Egerçi ki aḳıdur gözlerüñ yaş
Nigāruñ yolına ben oynaram baş (Mes. 40, Mıs. 20). [yolına, -ı, -na]

Yolumda göreyüm ṣādıḳlıġını
Bileyüm nicedir ʿaşıḳluġını (Mes. 46, Mıs. 83). [yolumda, -um, -da]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 45). [yolda, -da]

Bu yoldan dönmezem virme naṣīḥat
Ki kendüme ḳabūl itdüm melālet (Mes. 85, Mıs. 43). [yoldan, -dan]

Çü olduḳ biz saña cān ile çāker
Gönülden virelüm bu yolda cānlar (Mes. 91, Mıs. 26). [yolda, -da]

Fedā ḳıldum bu yolda ḳalb ü cānı
ʿAyān itdüm ḳamu rāz-ı nihānı (Mes. 109, Mıs. 41). [yolda, -da]

Firāvān māl ü niʿmet tāc ile taḫt
Fedā ḳıldum yoluña iy cevān-baḫt (Mes. 113, Mıs. 8). [yoluña]

Didi nāz ile Efser iy gül-endām
Fedā olsun yoluña Mıṣr ile Şām (Mes. 114, Mıs. 24). [yoluña]

Ṭutam ne kim dir ise emrin anuñ
Uram terkin yolında baş u cānuñ (Mes. 129, Mıs. 60). [yolında, -da, -n, -ı]

Yolına oynayalum dü cihānı
Cihān degül yaluñuz bile cānı (Mes. 130, Mıs. 27). [yolına, -ı, -na]

Kimüñ kim ʿādeti cevr ü cefādur
Anuñ yolına saʿy itmek ḫaṭādur (Mes. 132, Mıs. 48). [yolına, -ı, -na]

Anuñ yolına terk eyleyüben cān
Bu gice ol varuban anda mihmān (Mes. 132, Mıs. 61). [yolına, -ı, -na]

Çü sevgüñi göñülde eyledüm berk
Ḳılayum baş u cānı yoluña terk (Mes. 132, Mıs. 22). [yoluña]

Fedā ḳıldum bu yola uşbu cānı
Ki bulayın diyü genc-i nihānī (Mes. 136, Mıs. 31). [yola, -a]

Ne kim başda yazuyısa görem ben
Bu yoldan dönmezem ger baş virem ben (Mes. 136, Mıs. 36). [yoldan, -dan]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 37). [yoluña]

Nedür sinüñ yoluña baş ile cān
Fedādur var u yoġum yoluña iy cān (Mes. 136, Mıs. 38). [yoluña]

Didi şeh Efsere ki iy şāh-ı ḫūbān
Fedā olsun senüñ yoluña bu cān (Mes. 142, Mıs. 48). [yoluña, -uña]

İyü geldüm saña yardım ideyin
Bu yolda cān alayın baş vireyin (Mes. 148, Mıs. 92). [yolda, -da]

Didi oġlına iy şāh-ı cihānum
Fidādur yoluna bu ḫanümān (Mes. 148, Mıs. 90). [yoluna, -un, -a]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 126). [yoluña, -un, -a]

Didi dildāra iy cān u cihānum
Fedādur yoluña rūḥ-ı revānum (Mes. 155, Mıs. 186). [yoluña]

Ḳuluñam bini ḳoma uşbu yoldan
Ki görmek dilerem Çīni gönülden (Mes. 165, Mıs. 125). [yoldan, -dan]

Elā iy bülbül-i bāġ-ı feṣāḥat
Bu yolda ḫarc ḳılduñ çün belāġat (Mes. 169, Mıs. 22). [yolda, -da]

Maʿa'l-ḳıṣṣa dürişdüm cān ü dilden
Bunuñ yolında geldügince elden (Mes. 169, Mıs. 46). [yolında, -ı, -n, -da]

Ger ḫaṭā eyledüm ise ʿafv ḳıl sen luṭf idüp
Kim hemīşe baş u cān terk eylerem yoluña ben (Rüb. 2, Mıs. 4). [yoluña]

Çün ḳadem-rence ḳılup geldi bu gice baña yār
İderem cān ü dili yolına ḳurbān bu gice (Rüb. 4, Mıs. 4). [yolına, -ı, -na]

Güş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbāñ (Tb. 1, Mıs. 62). [yoluña]

yol: *Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.*

Gezerdüm bu cihānı aṣṣı uma
Meger bir gün yolum uġradı Rūma (Mes. 23, Mıs. 54). [yolum, -um]

Bu yol şāhā degüldür şöyle āsān
Gerekdür kim giderse terk ide cān (Mes. 24, Mıs. 17). [yol]

Gerek ki alavuz tācir bigi rāh
Gerekmez ki olasın ol yolda sen şāh (Mes. 24, Mıs. 44). [yolda, -da]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 13). [yol]

Egerçi Rūma varur bu iki yol
Bu yol āsān degül müşkil durur ol (Mes. 27, Mıs. 14). [yol]

Bu yol üç ayda varur Rūma iy ḫān
Velī düşvār durur degül āsān (Mes. 27, Mıs. 17). [yol]

Çü rāh-ı ʿaşḳa şeh virmişdi cānı
İkinci yola döndürdi ʿinānı (Mes. 27, Mıs. 22). [yola, -a]

İkinci yola şeh çün oldı māyil
Hemān Mihrāb ġamla oldı bī-dil (Mes. 27, Mıs. 23). [yola, -a]

İkinci yola ṭoġrıldı çün ol şāh
Pes ol gün sürʿāt ile aldılar rāh (Mes. 27, Mıs. 39). [yola, -a]

Gice ger birisi ṭaşra ṭuraydı
Bir aylıḳ yola aydınlıḳ vireydi (Mes. 27, Mıs. 236). [yola, -a]

Bu yoldan geçmemişdür hīç bir kes
Hümā uġramadı ḳonmadı kerkeş (Mes. 27, Mıs. 29). [yoldan, -dan]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 9). [yoldur, -dur]

Didi Mihrāba Cemşīd iy hünerver
Bu yollarda baña sensin birāder (Mes. 27, Mıs. 4). [yollarda, -lar, -da]

Sen olmayınca bu yollarda bī-dil
Bu iş andan olur olursa ḥāṣıl (Mes. 27, Mıs. 201). [yollarda, -lar, -da]

Nice bir uşbu arada ṭuralum
Bu yoluñ ḳānġısına biz varalum (Mes. 27, Mıs. 6). [yoluñ, -uñ]

Gidelüm merz-i Rūma ṭoġrı yoldur
Bu yoluñ niʿmeti hem ṣuyı boldur (Mes. 27, Mıs. 10). [yoluñ, -uñ]

Nicesin uşbu yoluñ zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 185). [yoluñ, -uñ]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 25). [yol]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 29). [yol]

Şehā yol yoḳ bize andan ilerü
Dönelüm gidelüm bu yola girü (Mes. 28, Mıs. 26). [yola, -a]

Bu ṭaġ üsti çü rāh-ı ejdehādur
Sefer ḳılmaḳ bu yola key ḫaṭādur (Mes. 28, Mıs. 28). [yola, -a]

Bu yirden öte merz-i Rūmdur bil
Velī yoluñ da baḥr-i şūmdur bil (Mes. 29, Mıs. 98). [yoluñ, -uñ]

Egerçi ḳıluram baḥre sefer ben
Bilürem yolda var durur ḫaṭar ben (Mes. 30, Mıs. 36). [yolda, -da]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 21). [yoldan, -dan]

Kimisi geçse gerek uşbu yoldan
Cihān ḫalḳı ḳamu uġrar bu yoldan (Mes. 30, Mıs. 22). [yoldan, -dan]

Baña bir daḫı pend eyle göñülden
Ki azmayam giderken uşbu yoldan (Mes. 30, Mıs. 54). [yoldan, -dan]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 85). [yol]

Şehenşeh itdi çoḳ şükri Ḫudāya
Ki uġramadı bu yolda ḳażāya (Mes. 33, Mıs. 72). [yolda, -da]

İki gün gitdi ol yolda şehenşāh
Velī her dem ḳılurdı derd ile āh (Mes. 34, Mıs. 25). [yolda, -da]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 51). [yol]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 34). [yolda, -da]

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 141). [yoluñ, -uñ]

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzṣanan olsun fütāde (Mes. 166, Mıs. 49). [yoluñ, -uñ]

yol: *Bir amaca erişmek için tâkip edilen yol, yöntem, usul, tarz.*

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 54). [yoldan, -dan]

Cihān içinde ol ḫatm-i rüsüldür
Ki raḥmet rāhı aña ṭoġrı yoldur (Mes. 7, Mıs. 82). [yoldur, -dur]

Heves yolunda dil dāyim şitābān
Hevāyiçün yiler her laḥẓa bu cān (Mes. 9, Mıs. 13). [yolunda, -uñ, -da]

Muḥammed yolını taḥḳīḳ bildi
Anuñçün adı Ṣıddīḳ oldı (Mes. 10, Mıs. 11). [yolını, -ı, -(n)ı]

O yoldan ṭaşra başmadı ḳadem hīç
Anuñçün görmedi ʿālemde ġam hīç (Mes. 12, Mıs. 25). [yoldan, -dan]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [yola, -a]

Çü dīn yolına bunlar virdiler cān
Bulup raḥmet ikisi de oldı şādān (Mes. 16, Mıs. 7). [yolına, -ı, -(n)a]

Resūlüñ yolına bunlar dürişdi
Bulara raḥmet-i Yezdān irişdi (Mes. 16, Mıs. 9). [yolına, -ı, -(n)a]

Bular itdügiçün Ḥaḳ yolına rāh
Bulara eyledi raḥmetler Allāh (Mes. 16, Mıs. 23). [yolına, -ı, -(n)a]

Bular ṭoġrı yoluñ rehberleridür
Şerīʿat mülkinüñ serverleridür (Mes. 16, Mıs. 17). [yoluñ, -uñ]

Çü bu yol yol degüldür gitmek olmaz
Göñül her ne dilerse itmek olmaz (Mes. 28, Mıs. 29). [yol degüldür]

yol: *Allah'ın rızâsını kazanmak için takip edilen seyir.*

Ḥaḳ yolında çü ṣıdḳı var idi
Olsun aña selām-ı Ḥaḳ tekrār (Gaz. 1, Mıs. 17).
[yolında, -ı, -n, -da]

İlāhī eyle tevfīḳuñ refīḳum
Yoluña müstaḳīm eyle ṭarīkum (Mes. 1, Mıs. 8).
[yoluña, -un, -a]

Dilersen Ḥaḳḳa ger lāyıḳ olasın
Bu yolda hem daḫı ṣādıḳ olasın (Mes. 5, Mıs. 98).
[yolda, -da]

Ḫudā yolında ṣıdḳ ile dürişdi
Cihetden geçdi Allāha irişdi (Mes. 8, Mıs. 119).
[yolında, -ı, -n, -da]

yol az-: *Yolunu şaşırmak, doğru yoldan sapmak.*

Ḳarañuda ḳalanlaruñ delīli
Yol azmışlara gösteren sebīli *(Mes. 8, Mıs. 16). [yol azmışlara, -mış, -lar, -a]*

yol bul-: *Bir menzile ulaşmak için uygun yolu, yöntemi bulmak; vesile, araç bulmak.*

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 24).
[yol bulur, -ur]

Hemīşe salṭanatla pāy-dār ol
Belā vü ġam saña bulamasun yol (Mes. 165, Mıs. 52). [yol bulamasun, -a, -ma, -sun]

Eger ḳaṣrına bulmazsañ anuñ yol
Diyeyüm nice itmekle olur ol (Mes. 74, Mıs. 23).
[yol bulmazsañ, -maz, -sa, -ñ]

yol bul-: *Ulaşmak, erişmek.*

Ḫudāya ol ḳadar oldı yaḳın ol
Ki Cibrīl ol araya bulmadı yol *(Mes. 8, Mıs. 112). [yol bulmadı]*

yol bul-: *Ulaşmaya fırsat ve imkan bulmak.*

Şu deñlü ṭoldı ṣaḥrā āvāze-i hū
Ki **yol bulmaz** idi ḳaçmaġa āhū *(Mes. 120, Mıs. 22). [yol bulmaz]*

yol bul-: *Çare bulmak, çözüm üretmek, ulaşmaya fırsat ve imkan bulmak .*

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol (Mes. 155, Mıs. 228).
[yol buluban, -uban]

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz (Mes. 86, Mıs. 6).
[yol bulmadı]

yol göster-: *Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek.*

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi żāyiʿ ḳoma göster eyü yol *(Mes. 6, Mıs. 20). [yol göster]*

yol gözet-: *Yol gözetmek, yol beklemek.*

İriş kim muntaẓır durur saña ol
Seni gele diyü gözedür ol yol *(Mes. 132, Mıs. 96). [yol gözedür]*

yol ḳıl-: *Yol yapmak.*

Hemīşe ol kimse kim baḥri ḳılur yol
Ṣon ucı miḥnet ile ġārḳ olur ol *(Mes. 31, Mıs. 27). [yol ḳılur, -ur]*

yol ol-: *"Yol olunca, güzergah olunca.".*

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol *(Mes. 8, Mıs. 76). [yol olubanı]*

yol ṭut: *Yolu tutmak. Bir yere doğru gitmeye başlamak.*

Anuñçün ṭutdı ġāfil bu yire yol
Bilürem ṭurışmaz bizim ile ol (Mes. 126, Mıs. 43).
[yol ṭutdı, -dı]

Vedāʿ eylemeden binüm ile ol
Nice cān ile ṭutdı gitmege yol (Mes. 132, Mıs. 36).
[yol ṭutdı, -dı]

Ne deñlü ḳovdılarsa gitmedi ol
O yoldan ġayrı daḫı ṭutmadı yol (Mes. 5, Mıs. 54).
[yol ṭutmadı, -ma, -dı]

yol ṭut-: *Davranmak, hareket etmek, yaşamak.*

Adını ḳıluban bāẕergān ol
Cihānı geşt ider ol ṭutuban yol (Mes. 45, Mıs. 16).
[yol ṭutuban]

Senüñ ʿaşḳuñla ḳılup terk-i ser ol
Ṭutuban bu araya geldi ol yol (Mes. 45, Mıs. 64).
[yol ṭutuban]

yol vir-: *Yol vermek, izin vermek, müsaade etmek.*

Girüp mey miʿdesinde ṭutmadı cā
Dehānından girü yol virdi aña (Mes. 117, Mıs. 82). [yol virdi]

Şu deñlü bīd dikmişler türāba
Ki yol virmezdi sāye āftāba (Mes. 27, Mıs. 46). [yol virmezdi, -mez, -di]

Çü şehden bu sözi işitdi ol ḳul
Virür Cemşīde Ḳayṣer ḳatına yol (Mes. 87, Mıs. 50). [yol virür]

yola gir-: *Yola düşmek, yola koyulmak.*

Vedāʿ itdi perīyle şāhzāde
Yola girdi cefāyile piyāde *(Mes. 33, Mıs. 80). [yola girdi]*

yola git-: *Yola gitmek, yolculuğa çıkmak.*

Ne kim ḥükm itdise Ḥaḳ sen anı it
Ne **yola git** didiyise aña git *(Mes. 5, Mıs. 90). [yola git]*

yola git-: *Sıkıntılı ve sorunlu bir mecraya yönelmek, başa iş açacak davranışlar yapmaya yönelmek.*

İlāhī her işi ben baña itdüm
Ki sen buyurmaduġuñ **yola gitdüm** *(Mes. 6, Mıs. 176). [yola gitdüm, -dü, -m]*

yola ilet: *"İstikamete ulaştırmak.".*

Eyü **yola ilet** eyleme gümrāh
Yaramaz yolı eyleme baña rāh *(Mes. 6, Mıs. 95). [yola ilet]*

yoldan dön-: *Yanlış bir işten veya bir yoldan geri dönmek.*

Bu yoldan dönmezem irince yāre
Ne ḳılursa görem baña sitāre (Mes. 24, Mıs. 27). [yoldan dönmezem, -mez, -em-mez, -em]

Ne deñlü çekse miḥnet cān ile ten
Eyā meh-rū bu yoldan dönmezem ben (Mes. 136, Mıs. 42). [yoldan dönmezem, -mez, -em]

yoldan ḳo-: *Yolundan alıkoymak, yolundan döndürmek.*

Perī bildi ki söz buña ʿabeṣdür
Bunı **yoldan ḳomaḳ** ḫayli ḥadeṣdür *(Mes. 27, Mıs. 210). [yoldan ḳomaḳ, -mak]*

yoldaş: *1. Yol arkadaşı, dost. 2. Aynı görüşü benimseyenlerden her biri.*

Aḳıtduġınca derd ile gözüm yaş
Hemīşe bu ġazeldür baña yoldaş (Mes. 89, Mıs. 2). [yoldaş]

Hemīşe aḳıdurken derd ile yaş
Belā vü miḥnet idi baña yoldaş (Mes. 98, Mıs. 10). [yoldaş]

yoldaş eyle-: *Arkadaş, dost etmek; yardımcı etmek.*

Şu vaḳtin kim ṭuta reh gitmeye cān
O demde baña **yoldaş eyle** īmān *(Mes. 6, Mıs. 258). [yoldaş eyle]*

yoldaş ol-: *Yoldaş, arkadaş olmak.*

Cihānuñ ḥāli budur iy ḳarındaş
Cihān olmaz ebed kimseye yoldaş (Mes. 168, Mıs. 118). [yoldaş olmaz, -maz]

Gelüp serv urdı şāh ayaġına baş
Didi olsun ṣafālar saña yoldaş (Mes. 21, Mıs. 88). [yoldaş olsun, -sun]

yolın ṭut-: *Belli bir yol izlemek; yaşayışını, davranışlarını kendine göre bir düzen içinde sürdürmek; yoldan geçenlere engel olmak.*

Ki anuñ yolın ṭutan gümrāh olmaz
İşi her laḥẓa anuñ āh olmaz (Mes. 7, Mıs. 107). [yolın ṭutan, -an]

Metāʿından ne varsa bile alsun
Yolını ṭutmaġıl bu yire gelsün (Mes. 36, Mıs. 56). [yolını ṭutmaġıl, -ma, -ġıl]

Neye dek şāhzāde āh ḳılsun
Yolını ṭutma ʿazm-i rāh ḳılsun (Mes. 25, Mıs. 94). [yolını ṭutma]

yolına cān ile baş vir-: *Can vermek. Bir amaç için başı ve canını vermek, baş ve canı feda etmek.*

Vireyüm yolına anuñ cān ile baş
Olayum düşmeninüñ baġrına baş *(Mes. 129, Mıs. 57). [yolına cān ile baş vireyüm, -e, -yüm]*

yolına cānı terk it-: *Uğruna canını feda etmek.*

Ṭavāf itmek gerek ol dil-sitānı
Gerek kim terk idem yolına cānı *(Mes. 36, Mıs. 20). [yolına cānı terk idem, -em]*

yolına cānı vir-: *Uğrunda ölmek.*

Odur çün baña ʿömr-i cāvidānī
Yig oldur kim virem yolına cānı *(Mes. 85, Mıs. 54). [yolına cānı virem]*

yolına ser ḳo-: *Bir amaca, bir gayeye yönelmek, bütün varlığıyla kendini vermek.*

Hemān dem ṭurdı Mihrāb-ı dil-āver
Ki ḳomış idi şāhuñ yolına ser *(Mes. 36, Mıs. 134). [yolına ser ḳomış idi, -mış, -idi]*

yolından dön-: *Ne yapacağını bilemez hâle getirmek.*

Bunuñ bigi iş ider cāhil olan
Ḳaçan döner yolından ʿāḳil olan *(Mes. 28, Mıs. 34). [yolından döner, -er]*

yolını bağlama: *Engellemek, engel olmak.*

Gerekse şeh saña iy şāh-ı ʿālem
Yolını bağlama va'llāhu aʿlem *(Mes. 25, Mıs. 92). [yolını bağlama, -ma]*

yolumdan ḳoma: *Yolundan alıkoymak, yolundan döndürmek.*

Demidür ḫayra gir iy şāh-ı ʿālem
Yolumdan ḳoma luṭf it beni bu dem (Mes. 165, Mıs. 118). [yolumdan ḳoma, -ma]

Eger ḥışm eyleyüp virmezse destūr
Yolumdan ḳorsa beni şāh Faġfūr (Mes. 25, Mıs. 54). [yolumdan ḳorsa, -r, -sa]

yoluña cān fidā: *Uğruna canından vazgeçmek.*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidā nedür cān *(Tb. 1, Mıs. 56). [yoluña cān fidā]*

yoluña cān vir-: *Birisi için canından vazgeçmek, ölmek.*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni (Gaz. 13, Mıs. 4). [yoluña cān virürem, -ür, -em]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 15). [yoluña cānı vire, -e]

Her kim vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 31). [yoluña cānı vire]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 47). [yoluña cānı vire]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 63). [yoluña cānı vire]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 79). [yoluña cānı vire]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 93). [yoluña cānı vire]

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānī (Tb. 1, Mıs. 109). [yoluña cānı vire]

Virürem yoluña cānı iy perī
Söz budur va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (Gaz. 11, Mıs. 13). [yoluña cānı virürem, -ür, -em-ı-uña]

yoluña fedā: *Birisi uğruna bir değerden bir varlıktan vazgeçmek. .*

Dil açup didi iy cān u cihānum
Fedādur yoluña bu ʿaḳl u cānum *(Mes. 167, Mıs. 70). [yoluña fedādur, -dur]*

yoluña git-: *Varılmak istenilen yere doğru yola çıkmak.*

Senüñ emrüñi ṭutanlar ḥaḳıyçün
Senüñ **yoluña gidenler** ḥaḳıyçün *(Mes. 34, Mıs. 16). [yoluña gidenler, -en, -ler]*

yoluña ḳurbān ol-: *Yoluna kurban olmak.*

Didi şehzāde iy sulṭān-ı ḫūbān
Kim olsun cān ü dil yoluña ḳurbān *(Mes. 70, Mıs. 2). [yoluña ḳurbān olsun]*

yoluña ser terk it-: *Bir amaca yönelmek, bütün varlığıyla kendini vermek.*

Didi şükrāne var mı iy hünerver
Eyitdi terk ideyim yoluña ser *(Mes. 47, Mıs. 32). [yoluña ser terk ideyim, -e, -yim]*

yoluñda cān vir-: *Birisi için canından vazgeçmek, ölmek.*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Tb. 1, Mıs. 91). [yoluñda cān virmege, -mek, -e]*

yoluñda dil ü cānın virmek iste-: *Birinin uğruna ölmek. (yoluna can (veya canını) vermek-TDK).*

Nigāruñ geldi seni görmek ister
Dil ü cānın yoluñda virmek ister *(Mes. 155, Mıs. 102). [yoluñda dil ü cānın virmek ister]*

yoluñda öl-: *Yolunda olmak.*

Ḥāṣıl iderdüm ḥayāt-ı cāvidān
Ger **yoluñda ölseyidüm** ben faḳīr *(Gaz. 12, Mıs. 14). [yoluñda ölseyidüm, -se, -yidüm]*

yoluñı açıḳ it-: *"Yolda bir engelle, bir kazayla karşılaşmamanı dilerim" anlamında yolculara söylenen bir iyi dilek sözü. (TDK).*

Çü ʿahdüñ girü gelmek durur iy ḫān
Yoluñı açıḳ itsün ferd ü sübḥāñ *(Mes. 166, Mıs. 36). [yoluñı açıḳ itsün, -sün]*

yören-: *Bir şeyin çevresinde dolaşmak, yaklaşmak; hatıra gelmek, gönlü kaplamak.*

Bu işden cānuma yörendi ḳorḫu
Ki ḳayġusından olam ben siyeh-rū (Mes. 6, Mıs. 149). [yörendi, -di]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫātırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 26). [yörenmez, -mez]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Ṣādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile ṣādī (Mes. 123, Mıs. 32). [yörendi, -di]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Ṣādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 152). [yörendi, -di]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 156). [yörendi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 129, Mıs. 66). [yörendi, -di]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Ḳayṣer
Dil ü cānına yörendi ṣafālar (Mes. 152, Mıs. 10). [yörendi, -di]

Cihān içre vücūduñ olmasun kem
Yörenmesün cihānda göñlüñe ġam (Mes. 155, Mıs. 188). [yörenmesün, -me, -sün]

Çü meyle şāh göñli oldı pür-tāb
Hemān laḥẓa yörendi nerkise ḫ∨āb (Mes. 20, Mıs. 48). [yörendi]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 242). [yörenürdi, -ür, -di]

yu-: *Temizlemek, yıkamak.*

Eger derdümi cümle şerh ideydüm
Gözüm yaşıyla yazduġum yuyaydum (Mes. 90, Mıs. 42). [yuyaydum, -ya, -ydu, -m]

Elini ṭutuban şeh gitdi elden
Elin yudı bi-küllī cān ü dilden (Mes. 155, Mıs. 140). [yudı, -dı]

yüce: *Ulu, büyük, yüce, yüksek.*

Yücedür çarḫ u ʿarş u kürsîden
Ṭarem-i lâ ilâhe illa'llâh (Kas. 3, Mıs. 27). [yücedür, -dür]

Didi kim iy yidinci çarḫ taḫtuñ
Aduñ Keyvān yücedür līk baḫtuñ (Mes. 80, Mıs. 2). [yücedür, -dür]

Görür bir yüce ḳasr u ḫūb eyvān
Ki anuñ pāsbānıyidi Keyvān (Mes. 115, Mıs. 75). [yüce]

yügür: *Koşmak, seğirtmek, hareket etmek.*

Duʿā Ḫurşīdüñ itdi devletine
Yügürdi geldi Cemşīdüñ ḳatına (Mes. 37, Mıs. 24). [yügürdi, -di]

Melik Ṣādī hemān sāʿat yügürdi
Gelüp çevgānıyile ṭop urdı (Mes. 118, Mıs. 51). [yügürdi, -di]

Ne deñlü Ṣādī ardınca yügürdi
Yitemedi hemān tozını gördi (Mes. 118, Mıs. 61). [yügürdi, -di]

Yaturken sini şāhā düşde gördüm
Uyanuban ḳatuña dek yügürdüm (Mes. 142, Mıs. 38). [yügürdüm, -düm]

Iraḳdan Ḳayṣeri çün şāh gördi
Piyāde oluban ḳarşu yügürdi (Mes. 149, Mıs. 20). [yügürdi, -di]

Yügürüp cān atup şimdi varuñ siz
Ḳıġırun anı gelsün bu yire tīz (Mes. 153, Mıs. 3). [yügürüp, -üp]

Çü şeh Faġfūrı gördi şāh Cemşīd
Piyāde oldı yügürdi şāh Cemşīd (Mes. 167, Mıs. 46). [yügürdi, -di]

Hümāyūn oġlı ḥālini çünki gördi
Hemān Ḫurşīd ḳatına yügürdi (Mes. 167, Mıs. 84). [yügürdi, -di]

yük: *Ağır şey, ağırlık.*

Kimesne yüki egmez gerdenümi
Bürehne kimsene görmez tenümi (Mes. 21, Mıs. 93). [yüki, -i]

Ḳamuya cām-ı bāde kār itdi
Yüki yiten hemān dem ṭurdı gitdi (Mes. 151, Mıs. 36). [yüki, -i]

yük yük: *Çok fazla, taşınamayacak kadar çok parça.*

Bile aldı iki yüz ḳaravaşı
Daḥı **yük yük** ḳumāş u dürlü ṭaşı *(Mes. 25, Mıs. 104). [yük yük]*

yukaru: *Yukarı, yukarı taraf.*

Çü vardı ġayr yirde iştiyāḳı
Daḥı yuḳaruya sürdi Burāḳı (Mes. 8, Mıs. 90). [yuḳaruya, -y, -a]

Bu yirden ger yuḳaruya varam ben
Eger bir barmaġ ilerü ṭuram ben (Mes. 8, Mıs. 103). [yuḳaruya, -y, -a]

Bu sözi didi Cibrīl anda ḳaldı
Muḥammed yuḳaruya ʿazm ḳıldı (Mes. 8, Mıs. 108). [yuḳaruya, -y, -a]

Çekem Yūsuf bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān (Mes. 97, Mıs. 24). [yuḳaru]

Revān dolābı çekdiler yuḳaru
Bile çıḳdı ol şehenşāh-i ḳāmer-rū (Mes. 97, Mıs. 65). [yuḳaru]

Giderken gördiler bir ulu dolāb
Ki ḫandaḳdan yuḳaruya çeker āb (Mes. 97, Mıs. 56). [yuḳaruya, -y, -a]

yum-: *Kapatmak.*

Figānumdan gözin yummaz melekler
Yanar derd ile āh itsem felekler (Mes. 40, Mıs. 21). [yummaz, -maz]

Yanar āhum odıyıla felekler
Fiġānumdan gözin yummaz melekler (Mes. 89, Mıs. 16). [yummaz, -maz]

yun-: *Yıkanmak.*

Revān Mihrāb ile ḥammāma vardı
Sürüp dilden ṣafā **yunmaġa** girdi *(Mes. 156, Mıs. 20). [yunmaġa, -maġ, -a]*

yūnus: *Hz.Yunus Peygamber.*

Balıḳ ḳarnındaġı **Yūnus** ḥaḳıyçün
O demde aña olan mūnis ḥaḳıyçün *(Mes. 6, Mıs. 217). [yūnus]*

yürü-: *Yürümek, gitmek.*

Ḳasem ḳıldı Ḫudāya şāh Cemşīd
Ki anuñ emriyle yürür māh u ḫurşīd (Mes. 25, Mıs. 52). [yürür, -ür]

Ḳıluban derd ü miḥnetlerle feryād
Yürür ṭaġ arasında hemçü Ferhād (Mes. 74, Mıs. 36). [yürür, -ür]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ Baḥr-ı Aḥḍardur urur mevc (Mes. 120, Mıs. 15). [yürür, -ür]

Yürür ṣaḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanasın kim demürden baḥr urur mevc (Mes. 125, Mıs. 9). [yürür, -ür]

Yürür saḥrāya leşker fevc-ber-fevc
Ṣanayduñ baḥr-i pūlādī urur mevc (Mes. 130, Mıs. 33). [yürür, -ür]

Felek ʿilmini bilenler kemāhī
Nice yürür bilürler mihr ü māhı (Mes. 154, Mıs. 94). [yürür, -ür]

yüreg: *Yürek, kalp.*

Gehī nāle gehī efġān iderdi
Ġam ile yüregini ḳan iderdi (Mes. 72, Mıs. 44). [yüregini, -i, -n, -i]

Ḳaçan kim ol eline ala nīze
Olur düşmen yüreġi rīze rīze (Mes. 17, Mıs. 86). [yüreġi, -i]

yürek: *Aşk ve sevginin kaynağı, gönül, kalp.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿişret itmege
Eşküm şarāb-ı nāb durur **yüregüm** kebāb *(Gaz. 49, Mıs. 6). [yüregüm, -üm]*

yüri-: *Haydi, durma.*

Ḫudā ḳılsun saña yüri ʿināyet
Başuñdan eksük olmasun saʿādet (Mes. 165, Mıs. 149). [yüri]

Yüri ʿazm-i sefer ḳıl devlet ile
Cihān meşhūrı olġıl şevket ile (Mes. 165, Mıs. 145). [yüri]

Yüri olsun şehā yoluñ güşāde
Hemīşe düşmenüñ olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 141). [yüri]

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār (Mes. 166, Mıs. 27). [yüri]

Vedāʿ olsun yüri yoluñ güşāde
Saña yavuzsanan olsun fütāde (Mes. 166, Mıs. 49). [yüri]

yürit-: *Gezdirmek, çevirmek; işleyişi sağlamak.*

Felekde **yüridürsin** mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı *(Mes. 3, Mıs. 53). [yüridürsin]*

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm *(Mes. 3, Mıs. 59). [yüridürsin]*

yürit-: *Yürütmek, harekete geçirmek.*

Ki oldur iki ʿālem pādişāhı
Yüriden ol durur mihr ile māhı *(Mes. 163, Mıs. 106). [yüriden, -en]*

yürü-: *Adım atarak ilerlemek, gitmek.*

Anuñçün yürürem ben şöyle bī-bāk
Anuñçün oluram dāyim feraḥnāk (Mes. 6, Mıs. 171). [yürürem, -r, -em]

Perīşānlıḳ bu işden sen görürsin
Bu ḥasret yolı içre çoḳ yürürsin (Mes. 27, Mıs. 200). [yürürsin, -r, -si, -n]

Yürürler altı gün ol ṭaġ içinde
Bir idüp dün ü gün ol ṭaġ içinde (Mes. 29, Mıs. 5). [yürürler, -r, -ler]

Ḳamer-ruḫsār didi iy ḳamer-rū
Bu ṣahrā içre yürürdi bir āhū (Mes. 59, Mıs. 2). [yürürdi, -r, -di]

Didi bu devrde bir māh-ı enver
Yürürdi bulmayup kendüye hem-ser (Mes. 66, Mıs. 6). [yürürdi, -r, -di]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 28). [yürürken, -r, -ken]

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl söz ile āheng
Arada yürüsün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng (Mur. 1, Mıs. 14). [yürüsün, -sün]

Yüridi her yaña gülgūn ḳadeḥler
Ki gitdi ġamlar u geldi feraḥlar (Mes. 21, Mıs. 37). [yüridi, -di]

Ḳaḳıyup ḫışm ile dir uşbu sözi
Yüridüp merkebin ḳopardı tozı (Mes. 29, Mıs. 60). [yüridüp, -d, -üp]

İşāret ḳıldı şehzāde çeriye
Ki yaraġa girüp cümle yüriye (Mes. 29, Mıs. 34). [yüriye, -ye]

Yüriyüp şāhzāde irdi şehre
Belā vü miḥnet ile girdi şehre (Mes. 34, Mıs. 31). [yüriyüp, -yüp]

Bulunmaġ içün ol ṣoḥbetde revnaḳ
Yüridi her yaña cām-ı mürevvaḳ (Mes. 49, Mıs. 6). [yüridi, -di]

Belā vü ġam için ṭaşın büridi
Ṭurup Ḫurşīd ḳatına yüridi (Mes. 71, Mıs. 76). [yüridi, -di]

Yirinden ṭuruban geldi ḫırāmān
Yüridi Ḳayṣerüñ ḳasrına şādān (Mes. 87, Mıs. 34). [yüridi, -di]

Yüridi luṭf ile ol şāh-ı dilkeş
Gül üzre sünbülin ḳılup müşevveş (Mes. 87, Mıs. 35). [yüridi, -di]

Bu sözi çün işitdi şāh Şādī
Yüridi ol nefes ḳalbine şādī (Mes. 117, Mıs. 44). [yüridi, -di]

Yirinden ṭurı geldi çüst ü çālāk
Yüridi Ḳayṣeri dek göñli bī-bāk (Mes. 122, Mıs. 32). [yüridi, -di]

Hemān dem yüridi ṣahrāya leşker
Ṣanayduñ mevc ururdı Baḥr-i Aḥḍar (Mes. 146, Mıs. 11). [yüridi, -di]

Çü Rūmīler yüridiler ser-ā-ser
Daḫı Şāmīler olmadı ber-ā-ber (Mes. 148, Mıs. 149). [yüridiler, -di, -ler]

Yüridi her yaña gülgūn piyāle
Ḳılurlar ṭaʿneler āb-ı zülāle (Mes. 154, Mıs. 71). [yüridi, -di]

Yüridi her yaña çün sāġar-ı mül
Ṣurāḥī dimege başladı ḳulḳul (Mes. 158, Mıs. 61). [yüridi, -di]

Yüridi her yaña cām-ı muṣaffā
Cefā gidüp ṣafālar oldı peydā (Mes. 158, Mıs. 65). [yüridi, -di]

Yüridi her yaña gülgün ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 158, Mıs. 55). [yüridi, -di]

Binüben bād-pāya şevket ile
Yüridi oġlına ḳarşu ʿizzet ile (Mes. 167, Mıs. 34). [yüridi, -di]

Vaḳtā ki ala muṭrib eline ḫoş def ü ḳānūn
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gülgūn (Mur. 1, Mıs. 22). [yürisün, -sün]

Yaramaz ad ile kişi yürise
O yig kim yirde yatuban çürise (Mes. 29, Mıs. 41). [yürise, -se]

yürü-: *Gezip dolaşmak.*

Arada yürür idi sāġar-ı mül
Muġannīye ṣürāḥī dirdi ḳulḳul *(Mes. 137, Mıs. 13). [yürü]*

yürüt-: *Yürütmek, İlerletmek.*

Odur iki cihānuñ pādişāhı
Yürüden oldurur mihr ile māhı *(Mes. 2, Mıs. 28). [yürüden, -en]*

yüsr: *Kolaylık.*

Egerçi bu cihānuñ ʿüsri vardur
Ḳayurma ʿüsrinüñ kim **yüsri** vardur *(Mes. 96, Mıs. 56). [yüsri, -i]*

yūsuf: *Hz. Yusuf peygamber.*

Çekem **Yūsuf** bigi ben anı iy cān
Yuḳaru kim bulışa cāna cānān *(Mes. 97, Mıs. 23). [yūsuf]*

yüz: *Yüz, suret, çehre.*

Bu yüz mi durur yā mihr-i enver
Bu söz mi durur yā şehd ü şekker (Tb. 1, Mıs. 1). [yüz mi durur, - mi, -durur]

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭulunur bedr-i münīr (Gaz. 12, Mıs. 7). [yüzüñi, -üñ, -i]

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 14). [yüzi, -i]

İtdi ḫurşīd-i cihān yine tecellā bu gice
Ki ḳamer yüzi aña olmadı hem-tā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 2). [yüzi, -i]

Gördi çeşmüm çü yüzin leşker-i ʿaşḳı yine āh
Eyledi cān u göñül mülkini yaġmā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 3). [yüzin, -in]

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dildārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi şekker yüzi gülzārdan (Gaz. 20, Mıs. 2). [yüzi, -i]

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin (Gaz. 22, Mıs. 1). [yüzi, -i]

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rüzgārumuz (Gaz. 26, Mıs. 2). [yüzi, -i]

Yüzüñi görmeyeli senün iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı bī-ḳarār saçuñ tek ḳarārumuz (Gaz. 26, Mıs. 3). [yüzüñi, -üñ, -i]

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād (Gaz. 27, Mıs. 11). [yüzüñi, -üñ, -i]

Gül yüzünsüz bulımaz revnaḳ şehā bustānumuz
Sen bile olmayacaḳ bī-nūr olur eyvānumuz (Gaz. 30, Mıs. 1). [yüzünsüz, -üñsüz]

Verd-i ḫoş-bū özini teşne idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül (Gaz. 34, Mıs. 9). [yüzüñe, -üñ, -e]

Ol feraḥ iy dil görürsin cān yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür (Gaz. 36, Mıs. 7). [yüzin, -in]

Sür ṣafā iy cān ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür (Gaz. 37, Mıs. 9). [yüzini, -i, -n, -i]

Çü gördüm gül yüzin ol dilberüñ ben
Niçün efġāñ idem çün bülbül-i dey (Gaz. 42, Mıs. 5). [yüzin, -in]

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 7). [yüzin, -in]

Pās olmamaġiçün yüzi jeng-i cefāyile
Mirʿāt-ı cāna irişen ol dem cilā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 13). [yüzi, -i]

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
Nola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3, Mıs. 3). [yüzin, -in]

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġamnāk (Kıt. 3, Mıs. 13). [yüzini, -i, -n, -i]

Nicesi dūr olam ṭāpuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr (Kıt. 4, Mıs. 4). [yüzüñden, -üñ, -den]

Ayaġıña yüzin sürüp felekler
Yüzüñi görmek isterler melekler (Mes. 8, Mıs. 36). [yüzüñi, -üñ, -i]

Yüzidür pertev-i nūr-ı ilāhī
Özidür pādişehler pādişāhı (Mes. 17, Mıs. 21). [yüzidür, -i, -dür]

Yüzinde berḳ urur āsār-ı devlet
Sözinde cāri olur āb-ı raḥmet (Mes. 17, Mıs. 19). [yüzinde, -in, -de]

Gülistān bāġ-ı Cennet olmış idi
Niḳābın gül yüzinden ṣalmış idi (Mes. 18, Mıs. 12). [yüzinden, -i, -n, -den]

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 15). [yüzinden, -i, -n, -den]

Bir oġlı var idi ol pādīşāhuñ
Yüzi eylerdi ḫacel nūrını māhuñ (Mes. 19, Mıs. 114). [yüzi, -i]

Münīr idi yüzi çün mihr-i zāhir
Özi ʿilm içre olmış idi māhir (Mes. 19, Mıs. 121). [yüzi, -i]

Ṭarāvetde yüzi ṣankim gül idi
Ḫaṭı gül üzre ṣankim sünbül idi (Mes. 19, Mıs. 137). [yüzi, -i]

Ḳılıç yüzünden eylerdi ḫiṭābın
Çekerlerdi şehenşehler riḳābın (Mes. 19, Mıs. 133). [yüzünden, -üñ, -den]

Bu sözi söyler iken nāgehānī
Yüzin gösterdi māh-ı āsmānī (Mes. 20, Mıs. 72). [yüzin, -in]

Lebinden şerm ider laʿl-i Bedaḫşān
Yüzin gören ḳalurdı deng ü ḥayrān (Mes. 20, Mıs. 78). [yüzin, -in]

Saçın sünbül görüp pür-tāb olurdı
Yüzin görseyidi gül āb olurdı (Mes. 20, Mıs. 80). [yüzin, -in]

Gül açmış idi yüzinden niḳābın
İderdi güş ol bülbül ḫiṭābın (Mes. 20, Mıs. 9). [yüzinden, -i, -n, -den]

Muġannī çenge çün āheng iderdi
Gülüñ yüzini reng-ā-reng iderdi (Mes. 20, Mıs. 30). [yüzini, -i, -n, -i]

Şeker çün ṣoḥbete eyledi āġāz
ʿAcem yüzinde der-ḥāl itdi āvāz (Mes. 21, Mıs. 148). [yüzinde, -in, -de]

Ḳamunuñ yüzi olmış idi ṣan gül
Ṣunardı lebleri ʿāşıḳlara mül (Mes. 22, Mıs. 113). [yüzi, -i]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 115). [yüzi, -i]

Ḳamunuñ yüzi gül saçları sünbül
Ḳamu ṣalmış yüzi üstinde kākül (Mes. 22, Mıs. 116). [yüzi, -i]

O meh-rūlar yüzinden ḳamu düpdüz
Gice ṣubḥa degin olmışdı gündüz (Mes. 22, Mıs. 117). [yüzinden, -i, -n, -den]

Hümāyūn yüzine ṣaçdı gül-ābı
Elini ṭutdı şeh ḳıldı ḫiṭābı (Mes. 22, Mıs. 47). [yüzine, -i, -n, -e]

Gehī ayaġına sürer yüzini
Sürer geh yüzine ayaġ tozını (Mes. 22, Mıs. 82). [yüzine, -i, -(n)e]

Hezārān şāhid anda cemʿ oldı
O bezmi yüzleri pür-şemʿ ḳıldı (Mes. 22, Mıs. 108). [yüzleri, -leri]

Güneş utanur idi yüzlerinden
Şeker ṣu olur idi sözlerinden (Mes. 22, Mıs. 119).
[yüzlerinden, -lerinden]

Olur her dil güneş yüzlüye māyil
Velī bir vechile olur meyl-i her dil (Mes. 22, Mıs. 139). [yüzlüye, -lü, -y, -e]

Anuñ bir ḳızı var meh-rūy-ı ʿālem
Gider ʿaḳlı yüzini görse ādem (Mes. 23, Mıs. 40).
[yüzini, -i, -n, -i]

Kimesne yüzini görmiş degüldür
Ḳapusına daḫı varmış degüldür (Mes. 23, Mıs. 47).
[yüzini, -i, -n, -i]

Çü gördüm yüzini dil āh ḳıldı
Saçında kendüzin güm-rāh ḳıldı (Mes. 23, Mıs. 75).
[yüzini, -i, -n, -i]

Çü baḳdum ol mehün yüzini gördüm
Dil ü cānumı ben şükrāne virdüm (Mes. 23, Mıs. 83). [yüzini, -i, -n, -i]

Hezārān sāz birle ol yüzi gül
Ṭaġıtdı berg-i gül üstine sünbül (Mes. 27, Mıs. 89).
[yüzi, -i]

Enīsi vardı adı Nāz-perverd
Saçı sünbül lebi şekker yüzi verd (Mes. 27, Mıs. 110). [yüzi, -i]

Didüm sözüñi ben ol yüzi aya
Ḳabūl itdi gelür şimdi sarāya (Mes. 27, Mıs. 159).
[yüzi, -i]

Ḳılup biñ dürlü şīve ol yüzi gül
Semen üstine ṣalmış caʿd-ı sünbül (Mes. 27, Mıs. 173). [yüzi, -i]

Örü ṭurdı ıraḳdan gördi şāhı
Yüzi utandururdı mihr ü māhı (Mes. 27, Mıs. 176).
[yüzi, -i]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 77).
[yüzin, -in]

Çü şeh işitdi ol cinnī sözini
Hemān Mihrāba döndirdi yüzini (Mes. 27, Mıs. 134). [yüzini, -i, -n, -i]

Ḫurūş idüp yüzin Cemşīde ṭutdı
Ḳaḳımaḳ birle şāha ḥamle itdi (Mes. 28, Mıs. 59).
[yüzin, -in]

Cihānuñ yüzi olmadı çü rūşen
Olur şehzādeyile baḥr düşmen (Mes. 31, Mıs. 19).
[yüzi, -i]

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 15).
[yüzinden, -i, -n, -den]

Yüzin gördi berḳ urur çü ḫurşīd
Hemān didi ki budur şāh Cemşīd (Mes. 34, Mıs. 47).
[yüzin, -in]

Ararken şehr içinde gördi şāhı
Revān şeh yüzine ḳıldı ol nigāhı (Mes. 34, Mıs. 46).
[yüzine, -i, -n, -e]

Yüzini her kimesne ki görürdi
Bahā yirine cānını virürdi (Mes. 34, Mıs. 123).
[yüzini, -i, -n, -i]

Gelüp Cemşīde dir kim iy yüzi māh
Seni oḳır şehenşeh olġıl āgāh (Mes. 35, Mıs. 35).
[yüzi, -i]

Çü Ḫurşīde varur Mihrāb-ı üstād
Olur yüzin görüben ġāmdan āzād (Mes. 36, Mıs. 60). [yüzin, -in]

Şanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 8).
[yüzine, -i, -n, -e]

Hemān Mihrāb kim Ḫurşīdi gördi
Dil ü cān ile çāker yüzine oldı (Mes. 36, Mıs. 74).
[yüzine, -i, -n, -e]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 111). [yüzüñ, -üñ]

Şaçar Mihrāb yüzine gül-ābı
Virür ḫoş luṭf birle aña cevābı (Mes. 37, Mıs. 45).
[yüzine, -i, -n, -e]

Şaçarlar yüzine şāhuñ gül-ābı
Yatur virmez kimesneye cevābı (Mes. 37, Mıs. 71).
[yüzine, -i, -n, -e]

Çü Cemşīdüñ yüzini gördi Ḫurşīd
Dil ü cānından ol dem oldı nevmīd (Mes. 37, Mıs. 89). [yüzini, -i, -n, -i]

Şehüñ yüzinden oldı çün güneş dūr
Düşe yir üzre sāye bigi bī-nūr (Mes. 38, Mıs. 9).
[yüzinden, -i, -n, -den]

Yaḳar ḫalvetde şeh bir şemʿ-i enver
Cihān ḫalḳı yüzine bağlayup der (Mes. 38, Mıs. 24).
[yüzine, -i, -n, -e]

Çeküp ol meh-liḳāya ḳarşu āvāz
Ḳıluñ ʿuṣṣāk yüzine ser-āġāz (Mes. 40, Mıs. 58).
[yüzine, -i, -n, -e]

Daḫı ol üç semen-rūyı şehenşeh
Ki yüzlerinden utanur idi meh (Mes. 40, Mıs. 88).
[yüzlerinden, -lerinden]

Tamām itdi çü şiʿri Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde Şekker ḳıldı āvāz (Mes. 41, Mıs. 2).
[yüzinde, -in, -de]

Ṣafādan yüzi oldı şöyle gülgūn
Ki ḫayme içinden oldı nūrı bīrūn (Mes. 44, Mıs. 19).
[yüzi, -i]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 43).
[yüzüñ, -üñ]

Didi kim iy yüzüñ ʿālemlere nūr
Yüzüñ görinmese olurdı deycūr (Mes. 45, Mıs. 44).
[yüzüñ, -üñ]

Yüzüñ olmasa ʿālem rūşen olmaz
Ruḫuñ olmasa gülşen gülşen olmaz (Mes. 45, Mıs. 47). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñdür ki ʿālem ḳıblegāhı
Özüñdür iki ʿālem pādişāhı (Mes. 45, Mıs. 45).
[yüzüñdür, -ü, -ñ, -dür]

Şehā luṭf it görüp gel ol ġarībi
Ki oldur gül yüzüñün ʿandelībi (Mes. 45, Mıs. 70).
[yüzüñün, -ü, -ñ, -üñ]

Didi nedür bu yolda saña maṭlūb
Eyitdi kim yüzini görmek iy ḫūb (Mes. 47, Mıs. 46).
[yüzini, -i, -n, -i]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Cemşīd
Hemān dem cān u dilden oldı nevmīd (Mes. 47, Mıs. 61). [yüzini, -i, -n, -i]

Didi ger götürem yüzüm niḳābın
Eyitdi Ḥaḳ vire anuñ sevābın (Mes. 47, Mıs. 49).
[yüzüm, -üm]

Didi kim yüzümi gördüñ mi bī-bāk
Eyitdi āfītāba ire mi ḫāk (Mes. 47, Mıs. 19).
[yüzümi, -ü, -m, -i]

Yüzini gösterüp Ḫurşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 7).
[yüzini, -i, -n, -i]

Ḥicāb u şermi ref itdi yüzinden
Söze girüp şeker dökdi sözinden (Mes. 54, Mıs. 23).
[yüzinden, -i, -n, -den]

Şeker-ḫand itdi bir tefsīr-i zībā
Ki olmışdı yüzüñ bir bāġ-ı raʿnā (Mes. 62, Mıs. 2).
[yüzüñ, -üñ]

Şeker-güftār didi iy yüzi gül
Lebüñ her dem ṭutardı bir ḳadeḥ mül (Mes. 64, Mıs. 1). [yüzi, -i]

Bıraḫdum taḫt u tāc ile külāhı
Bulınca derd ile sen yüzi māhı (Mes. 68, Mıs. 16).
[yüzi, -i]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 11).
[yüzine, -i, -n, -e]

Girü çekdi bir āvāz Erġavān-sāz
ʿAcem yüzinde itdi bir ser-āġāz (Mes. 71, Mıs. 52).
[yüzinde, -in, -de]

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 16).
[yüzün, -üñ]

Anuñ daḫı işitmeyüp sözini
Dönüben ṭutdı Nāhīde yüzini (Mes. 76, Mıs. 10).
[yüzini, -i, -n, -i]

Didi iy Müşterī-i ḫūb-ṭāliʿ
Yüzüñden oldı raḥmet nūrı lāmiʿ (Mes. 79, Mıs. 2).
[yüzüñden, -üñ, -den]

Bunuñ daḫı işitmeyüp sözini
Hemāñ dem toprağa urdı yüzini (Mes. 80, Mıs. 10).
[yüzini, -i, -n, -i]

Yüzüñi görmeyelden iy perī-rū
Dil ü cāndan ırağ olmadı ḳayġu (Mes. 82, Mıs. 21).
[yüzüñi, -üñ, -i]

Beş on ḳul bile yanınca ḳamer-rū
Yüzi gül ḳamunuñ dişleri lūʾlū (Mes. 87, Mıs. 32).
[yüzi, -i]

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 25). [yüzi, -i]

Yüzüñi çünki görmek gelmez elden
Bilesin ḥālümi uşbu ġazelden (Mes. 89, Mıs. 27). [yüzüñi, -üñ, -i]

Ġam-ı ʿaşḳunla dil divāne oldı
Yüzün şemʿine cān pervāne oldı (Mes. 90, Mıs. 28). [yüzün, -üñ]

Şeker bu şiʿre çün āġāz ḳıldı
ʿAcem yüzinde ḫoş āvāz ḳıldı (Mes. 92, Mıs. 2). [yüzinde, -in, -de]

Çü Şekker gördi ol dem ol ḥişārı
ʿAcem yüzinde gösterdi ḥişārı (Mes. 92, Mıs. 4). [yüzinde, -in, -de]

Kim ise gör bu āvāz eyleyenler
ʿAcem yüzinde şehnāz eyleyenler (Mes. 92, Mıs. 14). [yüzinde, -in, -de]

Çü açdı nāmeyi baḳdı ol yüzi māh
Fiġān idüp göñülden ḳıldı bir āh (Mes. 95, Mıs. 19). [yüzi, -i]

Ḫudā adını añdı ol yüzi māh
Girü bir söze girdi eyleyüb āh (Mes. 96, Mıs. 11). [yüzi, -i]

Yaḳından görmez oldum yüzüñi ben
Nolaydı bāri göreydüm ıraḳdan (Mes. 96, Mıs. 59). [yüzüñi, -üñ, -i]

Açup yüzine baḳdı ol şehenşeh
Belā vü miḥnet ile eyledi āh (Mes. 97, Mıs. 33). [yüzine, -i, -n, -e]

Sürerdi ol nāmeye yüzini Cemşīd
Fiġān idüp dir idi āh Ḫurşīd (Mes. 97, Mıs. 35). [yüzini, -i, -n, -i]

Daḫı var bir kenīzüm adı Şāhī
Ḫacel ḳılur yüzi mihr ile māhı (Mes. 104, Mıs. 30). [yüzi, -i]

Gerekdür görmeye anuñ yüzini māh
Ṣabā yili aña hergiz bulmaya rāh (Mes. 106, Mıs. 15). [yüzini, -i, -n, -i]

Vireyüm saña ben iy yüzi gülşen
Ne kim göñlüñ dilerse dile benden (Mes. 113, Mıs. 5). [yüzi, -i]

Çü Ḫurşīdüñ yüzini gördi Efser
Yiri ḳıldı göz yaşıyıla ter (Mes. 114, Mıs. 17). [yüzini, -i, -n, -i]

Var idi daḫı biñ ay yüzlü dilber
Ḳamunuñ saçı sünbül laʿli şekker (Mes. 114, Mıs. 49). [yüzlü, -lü]

Gelür ol meclise ol laḥẓa Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hem-çü Ḫurşīd (Mes. 117, Mıs. 14). [yüzinden, -i, -n, -den]

Gerekdür şimdi ben şāha varayın
Atama bulışup yüzin göreyin (Mes. 122, Mıs. 68). [yüzin, -in]

Vedāʿa varuban ol dilber ile
O yüzi miḥr ü laʿli şekker ile (Mes. 132, Mıs. 66). [yüzi, -i]

Iraḳdan gördi bir mihr-i münevver
Ki ay yüzi ḳatında ola mükedder (Mes. 132, Mıs. 76). [yüzi, -i]

Yüzinüñ şuʿlesinden yaḳın u dūr
Ḳarañu gicede olmışdı pür-nūr (Mes. 132, Mıs. 79). [yüzinüñ, -i, -n, -üñ]

Ḳarañu gice içre seyr iderdi
Yüzinüñ pertevi birle giderdi (Mes. 132, Mıs. 82). [yüzinüñ, -i, -n, -üñ]

Didi kim görmege ister yüzüñi
Diler işitmege şīrīn sözüñi (Mes. 132, Mıs. 101). [yüzüñi, -üñ, -i]

Bu ḥāli çünki gördi ol yüzi māh
Ki ayaġına düşüp yatur şehenşāh (Mes. 134, Mıs. 5). [yüzi, -i]

Çeküp Şekker ʿacem yüzinde āvāz
Aña āheng ḳıldı Erġanūn-sāz (Mes. 137, Mıs. 15). [yüzinde, -in, -de]

Hemān çeng aldı eline Erġanūn-sāz
ʿAcem yüzinde ḳıldı bir ḫoş āvāz (Mes. 138, Mıs. 4). [yüzinde, -in, -de]

Şeb-i firḳatde oldum çünki nevmīd
Nola ger yüzini gösterse Ḫurşīd (Mes. 142, Mıs. 52). [yüzini, -i, -n, -i]

Çü geldüñ bu yire iy nāz-perverd
Yüzüñden bāġ oldı cümle pür-verd (Mes. 142, Mıs. 24). [yüzüñden, -üñ, -den]

Göñül vīrānesi maʿmūr oldı
Yüzüñden bāġ içi pür-nūr oldı (Mes. 142, Mıs. 32). [yüzüñden, -üñ, -den]

Hemān dem yüzine gül-āb ṣaçdı
Yaturken bī-ḫaber gözini açdı (Mes. 144, Mıs. 9). [yüzine, -i, -n, -e]

İki leşker ḳarıldı vü ḳatıldı
Ġubār ile güneş yüzi ṭutıldı (Mes. 148, Mıs. 100). [yüzi, -i]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 30). [yüzin, -in]

Götürdi maʿnī yüzinden niḳāb ol
Bu resme Ḳayṣere virdi cevāb ol (Mes. 149, Mıs. 39). [yüzinden, -i, -n, -den]

Yine atına bindi şāh Cemşīd
Yüzinden nūr lāmiʿ hemçü ḫurşīd (Mes. 149, Mıs. 24). [yüzinden, -i, -n, -den]

Açılup yüz ṭarāvet birle lāle
Ṭutar elinde pür-meyle piyāle (Mes. 150, Mıs. 21). [yüz]

Gülistān içre güller gösterüp yüz
Cihān yüzin müzeyyen ḳıldı düpdüz (Mes. 150, Mıs. 31). [yüz]

Çü ṭāliʿ buldı mihr ü meh şerefden
Yüzin gösterdi güller her ṭarafdan (Mes. 150, Mıs. 30). [yüzin, -in]

Güneş yüzi çü māhuñ oldı meşhūr
Şehenşeh sāye bigi ḳaldı bī-nūr (Mes. 155, Mıs. 147). [yüzi, -i]

Ṭolu müşg itdi saçı şeh dimāġın
Yüzi pür-nūr eyledi çerāġın (Mes. 155, Mıs. 216). [yüzi, -i]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 67). [yüzi, -i]

Yüzi virürdi revnaḳ āfitāba
Lebi varken maḥal yoḳdı cülāba (Mes. 155, Mıs. 41). [yüzi, -i]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 59). [yüzi, -i]

Yüzi raḫşende çün māh-ı dil-efrūz
Gice gīsūsıyidi yüzi gündüz (Mes. 155, Mıs. 60). [yüzi, -i]

Ki ʿālem yüzi ol māhuñ yüzinden
Ḳarañu gicede olmış idi rūşen (Mes. 155, Mıs. 87). [yüzinden, -i, -n, -den]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 7). [yüzine, -i, -n, -e]

Yüzini görse āb olur idi gül
Saçından utanurdı tāze sünbül (Mes. 155, Mıs. 31). [yüzini, -i, -n, -i]

Elin ṭutubanı ḳaldurdı yirden
Cemāli şeh yüzini ḳıldı rūşen (Mes. 155, Mıs. 154). [yüzini, -i, -n, -i]

Ṭaġıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 18). [yüzini, -i, -n, -i]

Viṣālüñ buluban ḫandān oldum
Velī yüzüñ görüp ḫayrān oldum (Mes. 155, Mıs. 190). [yüzüñ, -üñ]

Çerāġ-ı dil yüzüñden rūşen oldı
Bu bāġ-ı cān ruḫuñdan rūşen oldı (Mes. 155, Mıs. 129). [yüzüñden, -üñ, -den]

ʿArūs-ı ṣubḥ açup yüzden duvaġı
Müzeyyen eyledi ṣaḥrā vü ṭaġı (Mes. 156, Mıs. 7). [yüzden, -den]

Girü odasına geldi Şehenşāh
Yüzinden berḳ ururdı pertev-i māh (Mes. 156, Mıs. 28). [yüzinden, -i, -n, -den]

Ki yüzüñi görüben ḫurrem olam
Belādan ḳurtıluban bī-ġam olam (Mes. 158, Mıs. 31). [yüzüñi, -ü, -ñ, -i]

ʿIraḳ idüp ʿacem yüzinde peydā
Oḳıdı uşbu şiʿri ol semen-sā (Mes. 159, Mıs. 11). [yüzinde, -i, -n, -de]

Çekübeni ʿacem yüzinde āvāz
Bu şiʿri çün oḳıdı Erġanūn-sāz (Mes. 161, Mıs. 1). [yüzinde, -i, -n, -de]

Kim ister cān u dilden iy yüzi māḥ
Ki senden ayru ola gāh bī-gāh (Mes. 163, Mıs. 79). [yüzi, -i]

Safā sürüp hemīşe cāndan ol şād
Yüzüñ bāġına irmesün yavuz bād (Mes. 163, Mıs. 78). [yüzüñ, -üñ]

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gülsitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı (Mes. 163, Mıs. 73). [yüzüñdür, -ü, -ñ, -dür]

ʿAcem yüzinde it nevrūz u ʿuşşāḳ
Ṣafā bulsun sözüñden rūḥ-ı ʿuşşāḳ (Mes. 165, Mıs. 7). [yüzinde, -i, -n, -de]

Dil açup sāz ḳıl şīrīn femden
Nevā yüzini göstergil ʿacemden (Mes. 165, Mıs. 4). [yüzini, -i, -n, -i]

Vedāʿ ḳılubanı Cemşīdi Ḳayṣer
Yüzin döndürdi şehre dil pür-āẕer (Mes. 166, Mıs. 24). [yüzin, -i, -n]

Yüzi mihre ḳaşı beñzer hilāle
Dudaġı şerbeti āb-ı zülāle (Mes. 167, Mıs. 95). [yüzi, -i]

Öpüp yüzin der-āġūş itdi ol dem
Çü oġlın bildi cāndan oldı ḫurrem (Mes. 167, Mıs. 67). [yüzin, -i, -n]

Ḫiṭāb idüp alur iken cevābın
Yüzinden keşf eyledi niḳābın (Mes. 167, Mıs. 88). [yüzinden, -i, -n, -den]

Niḳabını yüzinden itdi çün dūr
Hemān laḥẓa tecellī oldı meşhūr (Mes. 167, Mıs. 89). [yüzinden, -i, -n, -den]

Yüzini görüben oldı hemān şād
Didi kim uṣbu ṣāha āferīn-bād (Mes. 167, Mıs. 105). [yüzini, -i, -n, -i]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 56). [yüzini, -i, -n, -i]

Yüzüñi gördüm ölmeden eyā şāh
Var imiş devletüm el-ḥamdü-li'llāh (Mes. 167, Mıs. 77). [yüzüñi, -üñ, -i]

Götürüp maʿnī yüzinden nikābı
Oḳıyanlar kim ise bu kitābı (Mes. 169, Mıs. 111). [yüzinden, -i, -n, -den]

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb (Tb. 1, Mıs. 35). [yüzüm, -üm]

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi özüñe eyle cārūb (Tb. 1, Mıs. 36). [yüzümi, -ü, -m, -i]

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā (Tb. 1, Mıs. 29). [yüzüñi, -üñ, -i]

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān saçuñ öniñde ser ṭōb (Tb. 1, Mıs. 45). [yüzüñi, -üñ, -i]

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān (Tb. 1, Mıs. 50). [yüzüñi, -üñ, -i]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān (Tb. 1, Mıs. 60). [yüzüñi, -üñ, -i]

Keşf olalı yüzüñüñ niḳābı
Eyledi ḫācīl ol āfitābı (Tb. 1, Mıs. 95). [yüzüñüñ, -ü, -ñ, -üñ]

yüz: *Taraf, yön, kısım.*

Çü geldüñ bu **yüze** eyle münācāt
Ki saña ḥāṣıl ola tā murādāt *(Mes. 8, Mıs. 141). [yüze, -e]*

yüz: *Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı,100.*

Didi yüz nāz ile şāha kim iy şāh
Bu yire kim getürdi sini nāgāh (Mes. 33, Mıs. 29). [yüz]

Bile yüz pāre aldı laʿl ü gevher
Daḫı hem bile on biñ sīm ile zer (Mes. 105, Mıs. 15). [yüz]

Dil açup başladı şāha itdi pāsuḫ
Didi yüz luṭf ile kim iy ḳamer-ruḫ (Mes. 121, Mıs. 6). [yüz]

Revān yüz nāz ile ol mevzūn-şemāyil
Ḳolın şeh boynına ḳıldı ḥamāyil (Mes. 134, Mıs. 9). [yüz]

yüz: *Yüzey, satıh; bir yapı, yer veya şeyin dışarıya bakan taraflarından her biri, cephe.*

ʿAşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dilberüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum durur (Gaz. 6, Mıs. 10). [yüzin, -i(n)]

Ḳılur eflāk yüzin pür-meşābiḥ
İder adını cennāta mefātiḥ (Mes. 2, Mıs. 85). [yüzin, -in]

Geh eyler ʿālemi gündüzle pür-nūr
Cihān yüzin ḳılur geh şöyle deycūr (Mes. 2, Mıs. 90). [yüzin, -i(n)]

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 123). [yüzin, -in]

Cihān yüzine virür geh siyāhī
Ḳılur ḳandil aña mihr ü māḥı (Mes. 2, Mıs. 93). [yüzine, -i, -(n)e]

Cihānda dīni ol meşhūr ḳıldı
İki ʿālem yüzin pür-nūr ḳıldı (Mes. 7, Mıs. 114). [yüzin, -in]

Anuñ nūrıdurur her yirde lāmiʿ
Ki oldur raḥmetüñ yüzine cāmiʿ (Mes. 7, Mıs. 132). [yüzine, -i, -(n)e]

Yüridürsin felek yüzinde encūm
Gehī yine idersin ḳamusın gūm (Mes. 3, Mıs. 59). [yüzinde, -i, -(n)de]

Bu ʿālem yüzi bürindi siyāha
Ḫiṭāb itdi şehenşeh döndi māha (Mes. 74, Mıs. 41). [yüzi, -i]

yüz: *Üst, üzeri, yüzey.*

Çü çıḳdı bād-ı bed deryā yüzinden
Gemiler ṭaġılur ol mā yüzinden (Mes. 31, Mıs. 16). [yüzinden]

Yine maʿnā yüzinden dök güherler
Sözüñ ile cihāna şaç şekerler (Mes. 35, Mıs. 5). [yüzinden]

Felek taḫtında mihr oldı çü meşhūr
Cihān yüzi ser-ā-ser oldı pür-nūr (Mes. 28, Mıs. 6). [yüzi]

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ içi ḳamu
Oldı bahar ile çü cihān yüzi sebzezār (Gaz. 46, Mıs. 12). [yüzi, -i]

Gehī ider felek yüzin pür-encüm
Gehī ḳılur girü ḳamuşını güm (Mes. 2, Mıs. 87). [yüzin, -i, -n]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 61). [yüzin, -i, -n]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 62). [yüzin, -i, -n]

Felekde yüridürsin mihr ü māhı
Cihān yüzine virürsin siyahı (Mes. 3, Mıs. 54). [yüzine, -i, -n, -e]

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 62). [yüzi, -i]

Çü şerʿi ʿāleme meşhūr oldı
Cihān yüzi ḳamu pür-nūr oldı (Mes. 7, Mıs. 64). [yüzi, -i]

Vücūda geldi çün ol şāh-ı ebrār
Cihān yüzi ḳamu pür oldı envār (Mes. 7, Mıs. 86). [yüzi, -i]

Hemān ol pençe yirinden çıḳup ḫūn
Döşek yüzini ḳıldı cümle gülgūn (Mes. 155, Mıs. 292). [yüzini, -i, -ni]

yüz: *Mekan, yer, taraf.*

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 41). [yüzi, -i]

ʿAṭāsından cihān yüzi müzeyyen
Seḫāsından dü ʿālem yüzi rūşen (Mes. 17, Mıs. 42). [yüzi, -i]

yüz: *Yüz. II Güzellik.*

Yidinci göge irdüginde Keyvān
Görüp yüzini cāndan oldı şādān (Mes. 8, Mıs. 72). [yüzini]

Gül yüzini göreliden āh kim
Cāndan oldum bülbül-i gūyā-yı ʿaşḳ (Gaz. 4, Mıs. 9). [yüzini, -i, -(n)i]

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Şanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 1). [yüzüñ, -üñ]

Oldı yüziyle bu ʿālem yüzi enver bu gice
Ki itdi māh ile ḳırān mihr-i münevver bu gice (Gaz. 19, Mıs. 1). [yüziyle, -i, -y, -le]

Saçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrıyile īmāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 6). [yüzüñ, -üñ]

Açdı niḳāb çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār (Gaz. 46, Mıs. 5). [yüzinden, -i, -n, -den]

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿif
Cān ü göñülle ʿaşḳa düşüp oldı bī-ḳarār (Gaz. 46, Mıs. 9). [yüzini, -i, -(n)i]

Saçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi (Gaz. 47, Mıs. 8). [yüzüñ, -üñ]

Şeb-i hicrān pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i ʿālem (Gaz. 48, Mıs. 8). [yüzin, -in]

Ki yüzüñi görüp ḫurrem olalar
Belādan ḳurtulup bī-ġam olalar (Mes. 8, Mıs. 41). [yüzüñi, -üñ, -i]

Günehden ḫaste oldum beni saġ it
Ḳara yüzümi raḥmet birle aġ it (Mes. 9, Mıs. 22). [yüzümi, -üm, -i]

yüz: *Yüz kere. || Çokça, pek çok.*

Varur yüz ʿizzet ile şāha Mihrāb
Ciger-ḫūn oluban çeşmi döker āb (Mes. 34, Mıs. 57). [yüz]

Bilimez şeh ki ne dir ol semen-rūḫ
Virür Mihrāba yüz luṭf ile pāsuḫ (Mes. 37, Mıs. 128). [yüz]

Didi yüz luṭf ile Ḫurşīd bānū
Neşāṭ-engīze iy meh-rūy-ı ḫoş-gū (Mes. 42, Mıs. 11). [yüz]

Hemāñ cān ü göñülden oluban şād
Didi yüz luṭf ile kim āferīn bād (Mes. 47, Mıs. 56). [yüz]

Çün oldı arada bu ʿaşḳ bāḳī
Yirinden ṭurdı yüz nāz ile sāḳī (Mes. 52, Mıs. 20). [yüz]

Dönüp yüz luṭf ile ol şāh-ı ʿālem
Yüzin Cemşīde ṭutdı şād u ḫurrem (Mes. 149, Mıs. 29). [yüz]

Didi yüz luṭf ile ol māha sulṭān
Ki olsun yoluña ḳurbān dil ü cān (Mes. 155, Mıs. 125). [yüz]

Didi yüz luṭf ile şāh iy dil-ārām
Ṭapuñsuz eylemez bir dem dil ārām (Mes. 163, Mıs. 71). [yüz]

Didi yüz luṭf ile iy şāh-ı ʿālem
Belā vü cevri çekme hīç bir dem (Mes. 165, Mıs. 43). [yüz]

yüz: *Perde.*

Nevā **yüzinde** çekdi bir ḫoş āvāz
Edā ḳıldı bu şiʿri Erġavān-sāz *(Mes. 40, Mıs. 95). [yüzinde, -in, -de]*

yüz aç-: *Yüzü açmak, yüzdeki örtüyü kaldırmak; yas hâline bürünmek.*

Daḫı Mihrāb bir sözden açar yüz
Görür kim aña yol bulmadı bu söz *(Mes. 86, Mıs. 5). [yüz açar]*

yüz aḳlıġı: *İftihar edilecek, onurlanacak durum.*

Bu **yüz aḳlıġı** sinüñ himmetüñdür
Bu iş kim oldı cümle devletüñdür *(Mes. 149, Mıs. 49). [yüz aḳlıġı]*

yüz biñ: *Yüz bin sayısı, çokluğu ifade etmek için kullanılmıştır.*

Çü şehden bu sözi işitdi naḳḳāş
Göñülden şāha yüz biñ ḳıldı şābāş (Mes. 24, Mıs. 10). [yüz biñ]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 31). [yüz biñ]

Daḫı yüz biñ aluban dürlü dībā
Ḳamu esbābını ḳıldı müheyya (Mes. 105, Mıs. 19). [yüz biñ]

Çü yüz biñ nāz ile ol yār irişdi
Hemān şeh dilberüñ yanına düşdi (Mes. 134, Mıs. 3). [yüz biñ]

yüz bul-: *İlgi ve yakınlık görmek.*

Gerek kim Ḳayṣere sen ḳul olasın
Ki Ḫurşīd-i cihāna **yüz bulasın** *(Mes. 86, Mıs. 12). [yüz bulasın, -a, -sın]*

yüz döndür-: *Gösterilen ilgiyi kesmek, uzaklaşmak.*

Niçün yüz döndürem dilber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan (Gaz. 21, Mıs. 5). [yüz döndürem, -em]

Ola mı kim eyā şemʿ-i dil-efrūz
Ki senden döndürem terküñ urup yüz (Mes. 163, Mıs. 92). [yüz döndürem, -em]

Çü ḳamumuzuñ ola göñli düpdüz
Ne deñlü çoḳsa yüz döndürmeyevüz (Mes. 148, Mıs. 32). [yüz döndürmeyevüz, -me, -yevüz]

Ne kim ḥükm irse ben ḳula ṭapuñdan
Başum giderse yüz döndürmezem ben (Mes. 149, Mıs. 46). [yüz döndürmezem]

yüz göster-: *Zuhur etmek, tecelli etmek, kendini göstermek, görünür olmak, ortaya çıkmak, belirmek*

Çü yüz gösterdi mihr-i ʿālem-efrūz
Gidüben gice geldi yirine rūz (Mes. 156, Mıs. 1). [yüz gösterdi, -di]

Ḳılalum bülbül bigi efgān u nāle rūẕ u şeb
Luṭf idüp gösterdi çün yüz ol gül-i ḫandānumuz (Gaz. 31, Mıs. 10). [yüz gösterdi]

Ufuḳdan şāh-ı ḫāver gösterüp yüz
Cihān yüzini rūşen ḳıldı düpdüz (Mes. 117, Mıs. 1). [yüz gösterüp]

Gice yüz gösterür mi hīç ḫurşīd
Şehā ümmīd degül uşbu ümmīd (Mes. 142, Mıs. 65). [yüz gösterür mi, -ür, -mi]

yüz kez: *Yüz kere, birçok defa.*

Şeker şāhūn eline virdi nāme
Melik öpdi anı **yüz kez** çü ḥāme *(Mes. 97, Mıs. 32). [yüz kez]*

yüz sürü-: *Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.*

Geldi ḳapuña yüz sürüyüp cürmin bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem (Kas. 4, Mıs. 71). [yüz sürüyüp, -üyüp]

Yüz sürüyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam (Kas. 4, Mıs. 67). [yüz sürüyü, -üyü]

yüz ṭut-: *Belli bir durum olma yönünde ilerlemek, meyletmek, yönelmek.*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür (Gaz. 36, Mıs. 3). [yüz ṭutdı]

Daḫı şimden girü çekme melālet
Çü yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 67, Mıs. 36). [yüz ṭutdı]

Gelüp Mihrāb dir olsun beşāret
Ki yüz ṭutdı saña baḫt u saʿādet (Mes. 132, Mıs. 118). [yüz ṭutdı, -dı]

Bize yüz ṭutdı uş baḫt u saʿādet
Ki biz ḫaste-dile ḳılduñ ʿināyet (Mes. 142, Mıs. 21). [yüz ṭutdı, -dı]

Hemān dem ḳaçmaġa yüz ṭutdı ḳamu
Yörendi Ṣādī vü Mihrāca ḳayġu (Mes. 148, Mıs. 151). [yüz ṭutdı, -dı]

Sürüben meyle ḳamusı ṣafālar
Ṣafā yirine yüz ṭutdı vefālar (Mes. 154, Mıs. 84). [yüz ṭutdı, -dı]

yüz ṭut-: *Bir şey, olmak üzere bulunmak.*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(Gaz. 14, Mıs. 5). [yüz ṭutma]*

yüzini ṭut-: *Yüzünü çevirmek, yüzünü dönmek.*

Çü Mihrābuñ işitdi şeh sözini
Dönüben ṭutdı Mihrāba yüzini *(Mes. 37, Mıs. 32). [yüzini ṭutdı, -i, -n, -i]*

yüz ur-: *Büyük bir şahsiyet karşısında eğilip saygı ve hürmetini ifade etmek.*

Bu ḥāli çünki ol dem gördi Cemşīd
Ḫudā dergāhına yüz urdı Cemşīd (Mes. 154, Mıs. 158). [yüz urdı, -dı]

Çü ṣubḥ oldı yirinden ṭurdı Cemşīd
Ḫudāya ṣıdḳ ile yüz urdı Cemşīd (Mes. 148, Mıs. 10). [yüz urdı, -dı]

Bu sözi işidüp şehden ḳamusı
Yüz urdı şāha kiçisi ulusı (Mes. 154, Mıs. 98). [yüz urdı, -dı]

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Ṣādī
Yörendi ḳalbine ẕevḳ ile şādī (Mes. 123, Mıs. 31). [yüz urdı]

Ḳabūl itdi çü şeh cinnī sözini
Hemān dem ṭopraġa urdı yüzini (Mes. 27, Mıs. 154). [yüzini urdı, -dı]

Şehenşāhuñ revān geldi ḳatına
Duʿā itdi yüz urup devletine (Mes. 104, Mıs. 8). [yüz urup]

yüz ur-: *Başvurmak, müracaat etmek.*

Bir iki tuḥfe ṭuruban götürdüm
Varup dergāh-ı Ḫurşīde **yüz urdum** *(Mes. 23, Mıs. 68). [yüz urdum]*

yüzi yire ur: *Acizliğini belirtmek, yardım istemek.*

Vezīr işitdi şehden çün bu sözi
Şehüñ öñinde yire urdı yüzi (Mes. 122, Mıs. 30). [yüzi yire urdı, -dı]

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 17). [yüzin döndürdi]

Çü Çīnīler yüzin gördi perīler
Hemān dem yüz yire urdı perīler (Mes. 27, Mıs. 78). [yüz yire urdı]

Yiyüp içildi ṣoḥbet oldı āḫir
Hemān yüz yire urdı ṭurdı ṭācir (Mes. 35, Mıs. 72). [yüz yire urdı]

Çü Ḫurşīd ol iki dildārı gördi
Ḥaḳa şükr itdi vü yüz yire urdı (Mes. 93, Mıs. 2). [yüz yire urdı]

Şehenşeh çünki Ḳayṣer şāhı gördi
Hemān ḳarşusına yüz yire urdı (Mes. 165, Mıs. 40). [yüz yire urdı, -dı]

Çü şeh göñlin göñülden bildi Mihrāb
Şeh öñinde yüzin yire urdı Mihrāb (Mes. 24, Mıs. 30). [yüzin yire urdı, -dı]

İder Ḫurşīde medḥ ü hem senālar
Ḳılur yüzin yire urup duʿālar (Mes. 36, Mıs. 76). [yüzin yire urup, -up]

Girü raḥm eyledi Cemşīde Ḫurşīd
Ṭurup yüzini yire urdu Cemşīd (Mes. 70, Mıs. 34). [yüzini yire urdu, -du]

yüz yüze ur-: *Karşı karşıya gelmek.*

Uruban yüz yüze ol iki kāmil
Ṣanasın māha mihr oldu muḳābil *(Mes. 52, Mıs. 9). [yüz yüze uruban, -uban]*

yüzi nūrı: *Yüz parlaklığı, ışığı.*

Süvār olmış özi bir bād-pāya
Virürdi yüzi nūrı nūr aya (Mes. 132, Mıs. 78). [yüzi nūrı]

Yüzi nūrıyıdı nūr-ı İlāhi
Anuñçün bulmış idi ṭoġru rāhı (Mes. 15, Mıs. 13). [yüzi nūrıyıdı, -ıyıdı]

Cihān yüzi ser-ā-ser oldı rūşen
Yüzi nūrıyile ḳıldı müzeyyen (Mes. 22, Mıs. 4). [yüzi nūrıyile]

Şu deñlü ʿaşḳ işinde söyle maʿnī
Ki nūrı yüzinüñ ide tecellī (Mes. 115, Mıs. 14). [yüzinüñ nūrı, -i, -n, -üñ]

yüzi sür-: *Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.*

Melik Cemşīd işitdi çün bu sözi
Hemān ṭoprağa sürdi görklü yüzi (Mes. 36, Mıs. 106). [yüzi sürdi, -di]

Çü vardı Ḳayṣerün ḳatına Cemşīd
Didi sürsün yüzin ṭapuña ḫurşīd (Mes. 87, Mıs. 52). [yüzin sürsün]

Çün işitdi Hümāyūn oġlı sözin
Fiġān itdi vü ḫāke sürdi yüzin (Mes. 25, Mıs. 58). [yüzin sürdi]

Gehī ḳaşın öperdi geh gözini
Gehī sürerdi yüzine yüzini (Mes. 167, Mıs. 56). [yüzine sürerdi]

Anası ḥālini çün gördi Cemşīd
Ayaġına yüzini sürdi Cemşīd (Mes. 26, Mıs. 42). [yüzini sürdi]

Ne devletlü yüzüñ var ki anı gördüñ
Yüzüñi bugün ol dergāha sürdüñ (Mes. 36, Mıs. 112). [yüzüñi sürdüñ]

yüzi şuyı: *Onur, haysiyet.*

Döker **yüzi şuyın** her laḥẓa yire
Ṣabaḥ-ı ʿömrini eyledi tīre *(Mes. 106, Mıs. 11). [yüzi şuyın]*

yüzin göster-: *Yüzünü göstermek, görünmek.*

Yüzin gösterdi çünkim ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Olur rūşen yine maġrible maşrıḳ *(Mes. 146, Mıs. 1). [yüzin gösterdi, -di]*

yüzin hāk eyle-: *Yüzünü toprak etmek. II. Kutsal veya saygın birinin huzuruna çıkarken ayağına doğru eğilmek, saygı göstermek; aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak.*

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Yüzin Ṣādī öñinde eyledi ḫāk (Mes. 147, Mıs. 14). [yüzin ḫāk eyledi, -di]

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şehüñ öñinde yüziñ eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 8). [yüziñ ḫāk eyledi, -di]

yüzin ḫāk ḳıl-: *Sevgi göstermek için toprağa eğilmek.*

Yüzin Ḫurşīd öñinde ḫāk ḳıldı
Figān idüp girībān-çāk ḳıldı *(Mes. 69, Mıs. 39). [yüzin ḫāk ḳıldı, -dı]*

yüzin ur-: *Şükür maksadıyla yüzünü yere sürmek II şükür için secdeye varmak.*

Uruban ṣıdḳ ile yüzin Ḫudāya
Hemān laḥẓa biner bir bād-pāya (Mes. 148, Mıs. 11). [yüzin uruban, -uban]

Yüzin ol ṣūrete urup şehenşāh
Bu sözi söyler idi eyleyüp āh (Mes. 23, Mıs. 109). [yüzin urup, -up]

yüzinden: *-den ötürü, -den dolayı.*

Yine maʿnī **yüzinden** söz beyān ḳıl
Şekerden ṭatlu sözi dāstān ḳıl *(Mes. 151, Mıs. 9). [yüzinden]*

yüzine ur-: *Kusurunu, ayıbını birinin yüzüne karşı söylemek.*

Yā Rab bilür günāhını sen raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (Kas. 1, Mıs. 62). [yüzine urubanı, -ubanı]

Be-hakk-ı nūr-ı Aḥmed yā İlāhī
Yüzüme urma itdügüm günāhı (Mes. 169, Mıs. 110). [yüzüme urma, -ma]

Nola suc itdüm ise urma benüm yüzüme sen
Kim firāḳuñ odına yandı şehā bu ḫaste ten (Rüb. 2, Mıs. 1). [yüzüme urma]

Günāhumı yüzüme uruban sen
Didürmegil baña kim nideyin ben (Mes. 9, Mıs. 57). [yüzüme uruban]

yüzini ḫāk eyle-: *Saygı için yüzünü yere eğmek, yüzünü toprağa koymak.*

İrişdi nāgehān bir peyk-i çālāk
Şeh öñinde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 126, Mıs. 8). [yüzini ḫāk eyledi, -di]

Hemāñ sāʿat vezīri vardı çālāk
Yüzini Ḳayṣer öñinde eyledi ḫāk (Mes. 117, Mıs. 92). [yüzini ḫāk eyledi, -di]

Varınca atasına ol özi pāk
Yidi yirde yüzini eyledi ḫāk (Mes. 167, Mıs. 48). [yüzini ḫāk eyledi, -di]

yüzüm döndür-: *Vazgeçmek, bırakmak, dönmek.*

Eger bī-cān olursam ben cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan (Gaz. 21, Mıs. 2). [yüzüm döndürmezem, -mez, -em]

Eger başuma ġam yaġarsa biñ yıl
Yüzüm döndürmezem dildārdan bil (Mes. 85, Mıs. 52). [yüzüm döndürmezem, -mez, -em]

Meger andan yüzin döndürdi baḫtı
Kime ḳoyup gider bu tāc u taḫtı (Mes. 25, Mıs. 17). [yüzin döndürdi]

yüzümi süriyü gel-: *Yüzünü yere sürerek gelmek II Muhtaç ve çaresiz bir şekilde gelmek.*

Yüzümi süriyü sen şāha geldüm
Ḳapuñdan ḳovma şeyʾen li'lleh geldüm *(Mes. 70, Mıs. 17). [yüzümi süriyü geldüm]*

yüzümüz aġ it-: *Suçu, utanılacak durumu bulunmamak; temiz ve saf olmak.*

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ *(Mes. 149, Mıs. 33). [yüzümüz aġ itdüñ, -dü, -ñ]*

yüzün aġ ol-: *Yüzü ak olsun: "sağ olsun" anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü.*

Yüzün aġ olsun itdüñ yüzümüz aġ
İşün saġ olsun itdüñ işümüz saġ *(Mes. 149, Mıs. 33). [yüzün aġ olsun, -sun]*

yüzüñ hemīşe rūşen ol-: *Her zaman yüzün aydınlık olsun.*

Didi **yüzüñ hemīşe rūşen olsun**
Dil ü cān bülbüline gülşen olsun *(Mes. 142, Mıs. 15). [yüzüñ hemīşe rūşen olsun]*

yüzüñden: *Vesilesiyle, aracılığıyla.*

Gün **yüzüñden** bulmaġa fer bāġ içinde iy perī
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek bīdār gül *(Gaz. 34, Mıs. 5). [yüzüñden]*

yüzüni ṭopraġa ur-: *Saygı için eğilmek, yüzünü toprağa koymak.*

Çü Ḳayṣerden bu deñlü luṭf gördi
Hemān dem **yüzüni ṭopraġa urdı** *(Mes. 165, Mıs. 154). [yüzüni ṭopraġa urdı, -dı]*

żabt eyle-: *Zapt etmek, tutmak.*

Çekerse ger cihān ḳaṣdına leşker
Ṭutup der-ḥāl **żabt eyler** ser-ā-ser *(Mes. 17, Mıs. 66). [żabt eyler, -r]*

żabṭ it-: *Zapt etmek, sahip çıkmak.*

Görüben ḥālümi binüm iy server
Ḳamu derdümi **żabṭ it** eyle defter *(Mes. 76, Mıs. 4). [żabṭ it]*

żaʿf: *Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz.*

Bu deñlü **żaʿf** ile dil-ḥasteyüz biz
Heves dāmında hem pā-besteyüz biz *(Mes. 6, Mıs. 13). [żaʿf]*

żaʿf-ı ḥāl: *Benek zaafı, ben zayıflığı, ben tanesine dayanamama, ben tuzağı zayıflığı.*

Gül üzre dāneler dökmişdi ḫāli
Ki dil murġınuñ ola **żaʿf-ı ḫāli** *(Mes. 19, Mıs. 140). [żaʿf-ı ḫāli]*

zāġ: *Karga.*

Per açup yine yidi gice **zāġı**
Ḳarañu ṭutdı cümle bāġ u rāġı *(Mes. 69, Mıs. 1). [zāġı, -ı]*

ẓāhir: *Açık, aşikar, görünen.*

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 29). [zāhir]

ʿAlīm ol resmedür kim evvel āḫir
Aña maʿlūmdur pinhān u żāhir (Mes. 2, Mıs. 58). [żāhir]

ẓāhir ḳıl-: *Görünür kılmak, ortaya koymak, bilinir hale getirmek, anlatmak.*

Diyüp Cemşīd ḥālin ḳıldı ẓāhir
Ne kim oldı söz evvel tā-be-āḫir *(Mes. 121, Mıs. 7). [ẓāhir ḳıldı, -dı]*

ẓāhir ol-: *Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.*

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 82). [ẓāhir oldu, -du]

Anuñ emriyile bu şems zāhir
Biter her gice olur ṣubḥ ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 30). [ẓāhir olur, -ur]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 10). [ẓāhir olur, -ur]

zaḫm: *Dert, sıkıntı, yara, acı.*

Ġamzesi oḳı sīnemi mecrūḥ ḳıldukça anuñ
Yig durur zaḫmı baña biñ merhem ü tīmārdan (Gaz. 20, Mıs. 6). [zaḫmı, -ı]

Nola ġamzesi oḳı zaḫm ursa cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan (Gaz. 21, Mıs. 8). [ẕaḫmı, -ı]

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿizārı
Dil ü cān zaḫmına bulındı merhem (Gaz. 48, Mıs. 4). [zaḫmına, -ına]

Ecelden çünki şīr āmān buldı
O tīrüñ zaḫmıyıla cān buldı (Mes. 120, Mıs. 58). [zaḫmıyıla, -ı, -yıla]

Ne ġam var zaḫmdan merhem bulındı
Ne ḳorḫu dīvden ḫātem bulındı (Mes. 155, Mıs. 197). [zaḫmdan, -dan]

Egerçi aru zaḫmın çoḳ buldum
Ṣoñ ucı şehdin alup nūş ḳıldum (Mes. 158, Mıs. 17). [zaḫmın, -ı, -n]

zaḫm it-: *Yaralamak.*

Ḫadengi cānlara **zaḫm iderdi**
Lebi ḥayfā diyüp raḥm iderdi *(Mes. 20, Mıs. 93). [zaḫm iderdi, -er, -di]*

zaḫm ur-: *(Gönül, ruh vb. için) Yara açmak, yaralamak.*

Nola ġamzesi oḳı **zaḫm ursa** cāna
Ki ẕaḫmı cānuma yigdür devādan *(Gaz. 21, Mıs. 7). [zaḫm ursa]*

zaḫmet: *Sıkıntı, eziyet, güçlük, zorluk.*

Bu dünyā zaḫmetinden eyle rāḥat
Ḳıyāmetde daḫı hem eyle raḥmet (Mes. 6, Mıs. 183). [zaḫmetinden, -i, -n, -den]

Nicesin uşbu yoluñ zaḫmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 27, Mıs. 185). [zaḫmetinden, -i, -n, -den]

Şehā uşbu zemāne zaḫmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 27). [zaḫmetinden, -i, -n, -den]

Ḳabardı ayaġı yol zaḥmetinden
Fiġān iderdi ʿālem miḥnetinden (Mes. 33, Mıs. 85). [zaḥmetinden, -i, -n, -den]

Çü cānumsın benüm sen görme zaḥmet
Cihān içinde ḳıl her laḥẓa ʿişret (Mes. 68, Mıs. 11). [zaḥmet]

Diyemez dil firāḳuñ zaḥmetini
Ḳılamaz şerḥ anuñ bir sāʿatini (Mes. 90, Mıs. 35). [zaḥmetini, -i, -ni]

Didi kim nicesün yol zaḥmetinden
Cihānuñ dürlü dürlü miḥnetinden (Mes. 115, Mıs. 51). [zaḥmetinden, -i, -n, -den]

Belā vü derd ü miḥnet gördügümi
Cihān içinde zaḥmet gördügümi (Mes. 158, Mıs. 6). [zaḥmet]

Olalı dūr ben şāhā vaṭandan
Irag olmadı zaḥmetler bedenden (Mes. 165, Mıs. 84). [zaḥmetler, -ler]

Nicesin uşbu rāhuñ zaḥmetinden
Nicesin çarḫ-ı dūnun miḥnetinden (Mes. 167, Mıs. 71). [zaḥmetinden, -i, -n, -den]

Sefer cismi eridür miḥnet ile
Ḳurıdur ḳanını hem zaḥmet ile (Mes. 135, Mıs. 18). [zaḥmet ile]

Benem ol ḫoş geçen zaḥmetler ile
Enīs olan ġam u miḥnetler ile (Mes. 68, Mıs. 13). [zaḥmetler ile, -ler, -ile]

zaḥmet çek-: *Sıkıntı yaşamak, zorluklara katlanmak.*

Çü bildi zaḥmet anuñçün çeker şāh
Ki bir yire ḳonışa mihr ile māh (Mes. 137, Mıs. 5). [zaḥmet çeker, -er]

Özi zaḥmet çeker yir yimişin yad
Ḳalur ʿuryān yapraġın alur bād (Mes. 21, Mıs. 99). [zaḥmet çeker, -er]

Anuñçün ben çekerem bunca zaḥmet
Ki sinüñ ile sürem soñra rāḥat (Mes. 136, Mıs. 27). [zaḥmet çekerem, -er, -em]

zaḥmet-i dil: *Gönül sıkıntısı.*

Didi ʿaşḳ içre nedür saña ḥāṣıl
Eyitdi miḥnet-i cān zaḥmet-i dil (Mes. 47, Mıs. 10). [zaḥmet-i dil]

Didi kim hicr olur mı zaḥmet-i dil
Eyitdi ol durur ʿuṣṣāḳa müşkil (Mes. 47, Mıs. 39). [zaḥmet-i dil]

zaḥmetler it-: *Sıkıntı veya yorgunluk verecek bir iş yapmak.*

Gelişüñ ḳandan u ḳanda gidersin
Özüñe böyle **zaḥmetler idersin** *(Mes. 27, Mıs. 190). [zaḥmetler idersin, -er, -sin]*

zaḥm-ı küfr: *"Küfür yarası".*

Zaḫm-ı küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illā'llāh *(Kas. 3, Mıs. 3). [zaḫm-ı küfre, -e]*

Zaḫm-ı küfre virür şifâ-yı ebed
Merhem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 3). [zaḫm-ı küfre, -e]*

zaḫm-ı mār: *Yılan zehri.*

Var idi ṣıdḳı çünki dīn içre
Oldı tiryāk özine **zaḫm-ı mār** *(Gaz. 1, Mıs. 6). [zaḫm-ı mār]*

żaʿīf: *Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz.*

Çü güç eyledi bunlar ol żaʿīfe
Ḫudā dil virdi ol kelb-i naḫīfe (Mes. 5, Mıs. 55). [żaʿīfe, -e]

Ḫudāyā ʿāciz ü zār u naḫīfem
Belā vü miḥnet ü ġamdan żaʿīfem (Mes. 83, Mıs. 18). [żaʿīfem, -em]

żaʿīf ol-: *Kuvvetsiz olmak.*

Bu resme çünki oldı ḥāli Rūmuñ
Żaʿīf oldı ḳatı aḥvāli Rūmuñ *(Mes. 125, Mıs. 24). [żaʿīf oldı]*

ẕākir ol-: *Anan, zikreden (kimse) olmak.*

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir *(Mes. 4, Mıs. 9). [ẕākir olursa, -ur, -sa]*

żalālet: *Dalalet, doğru yoldan sapma.*

Aña senden irişmezse ʿināyet
Beni güm-rāh ḳılur bu **żalālet** *(Mes. 169, Mıs. 108). [żalālet]*

zamān: *1-Vakit, çağ. 2-Devir: 3-Süre, mühlet.*

Cihān ḥükmine münḳād u musaḫḫar
Zamān emrine göre depredür ser (Mes. 17, Mıs. 16). [zamān]

Degüldür ġam zamānı yime ġam hīç
Dilüñi ḳılma ġamla pīç-der-pīç (Mes. 155, Mıs. 165). [zamānı, -ı]

zamān: *Devir, içinde bulunulan zamanda, devirde yaşayan insanlar.*

Cihān ʿadliyile ḫurremdür anuñ
Zamān luṭfiyile bī-ġamdur anuñ *(Mes. 17, Mıs. 36). [zamān]*

zār: *1. Ağlama, girye. 2.Hazin hazin ağlayan.*

Çemen içre açılmış zār nerkis
Özi sermest ü hem bīmār nerkis (Mes. 130, Mıs. 61). [zār]

Seḥer vaḳtinde ṭurdı zār Cemşīd
Belā vü derd ile bīmār Cemşīd (Mes. 146, Mıs. 5). [zār]

Cināna dönmiş idi cümle gülzār
Arada bülbül-i miskīn idi zār (Mes. 122, Mıs. 10). [zār idi]

zār eyle-: *Ağlamak, inlemek.*

Çü pīrem pendümi ḫōr eylemesün
Cihān içre beni zār eylemesün (Mes. 25, Mıs. 24). [zār eylemesün, -me, -sün]

Kişiyi eyleyicek ʿaşḳ odı zār
Mey itmez çāre eyler yine dildār (Mes. 21, Mıs. 31). [zār eyleyicek, -icek]

zār ḳıl-: *Ağlamak, inlemek.*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭaliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı (Gaz. 9, Mıs. 8). [zār ḳıldı, -dı-dı]

Çü ʿaşḳuñ yolına virem dil ü cān
Gidüben ḳılma bini zār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 14). [zār ḳılma, -ma]

Cihāna saḳın aldanmaġıl iy yār
Ki ṣoñra derd ile ḳılur seni zār (Mes. 168, Mıs. 122). [zār ḳılur, -ur]

zār ḳo-: *Ağlatmak.*

Bu vādide beni ġamla ḳoma zār
Ki sensin ʿĀlim ü dānā-yı esrār *(Mes. 83, Mıs. 27). [zār ḳoma, -ma]*

zār ol-: *Ağlamak, inlemek, feryat etmek.*

Beni ger sen seversen baña yār ol
Ben aġlayıcaġaz sen dahi zār ol (Mes. 46, Mıs. 62). [zār ol]

Dönüp Cemşīde didi iy vefādār
Neyiçün olasın derd ile sen zār (Mes. 48, Mıs. 6). [zār olasın]

Müyesser olmadı çün vaṣl-ı dildār
Nice bir olayım miḥnetle ben zār (Mes. 78, Mıs. 4). [zār olayım]

Ki derd-i ʿaşḳ ile zār oldı Cemşīd
Firāḳ u ġamla özinden oldı nevmīd (Mes. 74, Mıs. 29). [zār oldı]

Olınca derdiyile bir nefes zār
Ko bari ʿaşḳ içinde bir ḫoş āsār (Mes. 18, Mıs. 45). [zār olınca, -ınca]

Kenārına çeküp dir iy vefādār
Ṣafā vaḳtidür olma derd ile zār (Mes. 155, Mıs. 156). [zār olma, -ma]

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 48). [zār olmaġıl, -ma, -ġıl]

Didi Mihrāb şāha iy cihān-dār
Cihān içinde hergiz olmaġıl zār (Mes. 87, Mıs. 74). [zār olmaġıl, -ma, -ġıl]

Cihāna uyma kim zār olmayasın
Bu ʿālem içre miḥnet bulmayasın (Mes. 168, Mıs. 133). [zār olmayasın, -ma, -ya, -sın]

Nedür maḳṣūd kim her dem olup zār
Ki olur her dü cihānda göñli bīzār (Mes. 45, Mıs. 25). [zār olup]

Açup durdı yüzinden burḳaʿın gül
Olup durdı aña ḳarşu zār bülbül (Mes. 18, Mıs. 16). [zār olup durdı, -dı]

Hemīşe derd ü ġamla zār olurdı
Cefā-yı ʿaşḳ ile bīmār olurdı (Mes. 72, Mıs. 41). [zār olurdı, -ur, -dı]

Ki iy miskin nice bir zār olursın
Nice bir kendüñe miḥnet olursın (Mes. 18, Mıs. 39). [zār olursın, -ur, -sın]

zār u bīmār ol-: *Hasta ve perişan olmak.*

Didi anasına it oġluña tīmār
ʿİlāc itmezseñ olur zār u bīmār (Mes. 22, Mıs. 156). [zār u bīmār olur, -ur]

Ḳılur ʿaşḳ odı anuñ cānına kār
Olur derd ü ġam ile zār u bīmār (Mes. 25, Mıs. 84). [zār u bīmār olur, -ur]

zār u ġamgīn: *İnleyen ve gamlı.*

Didi iy bencileyin zār u ġamgīn
Neye dek oda yanarsın ey miskīn (Mes. 40, Mıs. 7). [zār u ġamgīn]

Anuñçün bunda geldüm zār u ġamgīn
Ki şāh işigi ola baña bālīn (Mes. 87, Mıs. 45). [zār u ġamgīn]

zār u ġamgīn ol-: *Dermansız ve kederli bir halde bulunmak.*

İçine düşmiş iken leẕẕet-i Çīn
Göñülden olmış iken zār u gamgīn (Mes. 162, Mıs. 18). [zār u gamgīn olmış iken, -mış, -iken]

Didi Ḫurşīd kim iy ḫüsrev-i Çīn
Cihān içre olmayasın zār u ġamgīn (Mes. 67, Mıs. 30). [zār u ġamgīn olmayasın, -ma, -ya, -sın]

zār u giryān: *İnleyip gözyaşı döken.*

Hemīşe itdügümce āh u efgān
Oḳuram uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 90, Mıs. 2). [zār u giryān]

Oluban derd ü miḥnet birle sūzān
Bu ebyātı oḳırdı zār u giryān (Mes. 33, Mıs. 88). [zār u giryān]

Melik ṭurdı yirinden zār u giryān
Ki ıraġ oldı andan ol Ḫūrşīd-i tābān (Mes. 38, Mıs. 7). [zār u giryān]

Didi bu ḳıṭʿayı şeh zār u giryān
Daḫı bir ḳıṭʿaya başladı nālān (Mes. 39, Mıs. 1). [zār u giryān]

İner ol ṭaġdan şeh zār u giryan
Ḳıluban miḥnet ü derd ile efgān (Mes. 87, Mıs. 21). [zār u giryan]

O ḳalʿa altına indi zār u giryān
Aḳārdı gözleri yaşı çü bārān (Mes. 103, Mıs. 3). [zār u giryān]

Ḳılurdı bülbül-i miskīn efġan
Oḳırdı uşbu şiʿri zār u giryān (Mes. 130, Mıs. 70). [zār u giryān]

Düşeliden ʿaşḳ odına derd ile
Zār u giryānem gözüm pür-nem durur (Kıt. 1, Mıs. 2). [zār u giryānem]

zār u giryān ḳıl-: *Ağlatıp göz yaşı döktürmek.*

Sefer ḳılmaġa çün ʿazm itdüñ iy cān
Beni ḳılduñ ġam ile zār u giryān (Mes. 135, Mıs. 10). [zār u giryān ḳılduñ, -du, -ñ]

Semāyı gāh ḳılup zār u giryān
Zemīni güldürüp eyler gülistan (Mes. 2, Mıs. 101). [zār u giryān ḳılup, -up]

zār u giryān ol-: *Ağlayıp inlemek, göz yaşı dökmek.*

Ġam u miḥnetle oldı zār u giryān
Evine vardı şeh üftān u ḫayrān (Mes. 70, Mıs. 55). [zār u giryān oldı]

Şehenşeh oldı bir gün zār u giryān
Ḳılurken miḥnet ile āh u efgān (Mes. 88, Mıs. 1). [zār u giryān oldı]

Bu sözi dir idi Faġfūr nālān
Şehenşāh olmış idi zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 80). [zār u giryān olmış idi, -mış, -idi]

Didi bu nāme için de iy şāh-ı ḫubān
Firāḳuñdan olur dil zār u giryān (Mes. 88, Mıs. 16). [zār u giryān olur, -ur]

Gehī ʿaşḳ odına yanar dil ü cān
Gehī miḥnetle oluram zār u giryān (Mes. 89, Mıs. 12). [zār u giryān oluram, -ur, -am]

Didi ol sulṭān Cemşīde kim iy ḫān
Niçün dāyim olursın zār u giryān (Mes. 22, Mıs. 62). [zār u giryān olursın, -ur, -sın]

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳıldum ben ġarīb
Sensüz olurum nigārā zār u giryān el-firāḳ (Gaz. 45, Mıs. 8). [zār u giryān olurum, -ur, -um]

zār u ḫaḳīr: *Ağlayan ve değersiz.*

Nigārā rāh-ı ʿaşḳuñda faḳīrem
Elümi ṭut ki ineñ **zār u ḫaḳīrem** *(Mes. 70, Mıs. 22). [zār u ḫaḳīrem, -em]*

zār u ḫayrān ol-: *Zayıf, dermansız ve şaşkın olmak.*

Çü şāhı böyle gördi ol şāh-ı ḫūbān
Ki düşüp yire oldı zār u ḥayrān *(Mes. 155, Mıs. 152). [zār u ḥayrān oldı, -dı]*

zār u mecnūn eyle-: *İnlemek ve delirmek.*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen **zār u mecnūn eyledüñ** *(Gaz. 28, Mıs. 12). [zār u mecnūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

zār u mehcūr: *İnleyen ve ayrılmış.*

Bu vādī içre gezdüm **zār u mehcūr**
Gelicek niçün olam yārdan dūr *(Mes. 36, Mıs. 15). [zār u mehcūr]*

zār u mehcūr ol-: *Ağlayan ve ayrı düşmüş olmak II Ağlayarak sevgiliden ayrı kalmak.*

Olalı senden iy yüzi güneş dūr
Belā vü ġamla oldum zār u mehcūr (Mes. 88, Mıs. 26). [zār u mehcūr oldum, -du, -m]

Olalı senden iy şāh-ı cihān dūr
Belā vü ġāmla oldum zār u mehcūr (Mes. 96, Mıs. 40). [zār u mehcūr oldum, -du, -m]

Nigāruñ ḳapusından olalı dūr
Ġam u firḳatden oldum zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 6). [zār u mehcūr oldum, -du, -m]

Ṭapuñdan her kim isterse ola dūr
Cihān içinde olsun zār u mehcūr (Mes. 87, Mıs. 62). [zār u mehcūr olsun, -sun]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü ġamla olsun zār u mehcūr (Mes. 136, Mıs. 14). [zār u mehcūr olsun, -sun]

Kim isterse ki ṭapuñdan ola dūr
Belā vü derd ile olsun zār u mehcūr (Mes. 163, Mıs. 84). [zār u mehcūr olsun, -sun]

Ṭapuñ olalıdan Cemşīdden dūr
Belā vü ġamla olupdur zār u mehcūr (Mes. 132, Mıs. 94). [zār u mehcūr olupdur, -up, -dur]

Olur nerkis bigi ser-mest ü maḫmūr
Olur miḥnetle her dem zār u mehcūr (Mes. 106, Mıs. 8). [zār u mehcūr olur, -ur]

Dilemez dil ki ṭapuñdan ola dūr
Ki senden ayru olur zār u mehcūr (Mes. 143, Mıs. 22). [zār u mehcūr olur, -ur]

Ḳapuñdan ayru olduġunca cānā
Oluram derd ü ġamla zār u mehcūr (Kıt. 4, Mıs. 6). [zār u mehcūr oluram, -ur, -am]

zār u naḥīf: *Zayıf ve dermansız.*

Kılur yine ġām ile āh u efġān
Olur **zār u naḥīf** ü dīde giryān *(Mes. 40, Mıs. 26). [zār u naḥīf]*

zār u nizār: *Zayıf ve inleyen.*

Ġamuñdan her nefes **zār u nizāram**
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram *(Mes. 88, Mıs. 19). [zār u nizāram, -am]*

zār u nizār it-: *(sesle) ağlamak, inlemek ve zayıf, arık, düşkün etmek.*

Derd ü miḥnetle ol itdi bülbüli zār u nizār
Şoñra vaṣla irgürüben ḳılmadı bīmār gül *(Gaz. 34, Mıs. 3). [zār u nizār itdi]*

zār u şayru ol-: *Ağlayan ve hasta olmak.*

Ṭapuñdan kim diler ki ola ayru
Hemīşe ġāmla olsun zār u şayru *(Mes. 163, Mıs. 82). [zār u şayru olsun, -sun]*

zār u şeydā: *Inleyen ve delirmiş.*

Şehenşāh gider iken zār u şeydā
Şehüñ gözine bir ṭaġ oldı peydā (Mes. 28, Mıs. 11). [zār u şeydā]

Melik ṭurdı yirinden zār u şeydā
Göñül mülkini ḳılmış ʿaşḳa yaġmā (Mes. 40, Mıs. 31). [zār u şeydā]

Giderdi miḥnet ile zār u şeydā
Görinmezdi gözine ṭaġ u şahrā (Mes. 73, Mıs. 19). [zār u şeydā]

Tağılup cümle Ḫurşīd oldı tenhā
Belā vü miḥnet ile zār u şeydā (Mes. 95, Mıs. 6). [zār u şeydā]

Şehenşeh gördi ki oldı rūz peydā
Yirinden ṭurdı geldi zār u şeydā (Mes. 105, Mıs. 6). [zār u şeydā]

Bu rāzı Efsere ḳılduñ çü peydā
Bilürem olısaram zār u şeydā (Mes. 110, Mıs. 8). [zār u şeydā]

zār u şeydā ḳıl-: *Ağlatmak ve divane etmek.*

Vaṭan şevḳi çü dilde eyledi cā
Beni ḳıldı ġam ile zār u şeydā *(Mes. 165, Mıs. 86). [zār u şeydā ḳıldı, -dı]*

zār u şeydā ol-: *İnleyip ağlamak II Perişan olmak.*

Kamu esbāb olupdur ḫōd müheyya
Niçün ġamla olasın zār u şeydā *(Mes. 86, Mıs. 18). [zār u şeydā olasın, -a, -sın]*

Didi Faġfūr derd ile dirīġā
Ki Cemşīd oldı böyle zār u şeydā *(Mes. 22, Mıs. 74). [zār u şeydā oldı, -dı]*

İçüne çünki düşdi ʿaşḳ u sevdā
Ġam u derd ile oldun zār u şeydā *(Mes. 85, Mıs. 30). [zār u şeydā oldun]*

Didi Cemşīd ʿayb eylemeñ aña
Ki meyle olmış idi zār u şeydā *(Mes. 117, Mıs. 24). [zār u şeydā olmış idi, -mış, -idi]*

zār u zār it-: *Ağlatmak ve inletmek.*

Firāḳuñ odı cāna kār idüpdür
Beni derd ile zār u zār idüpdür (Mes. 89, Mıs. 26). [zār u zār idüpdür, -üp, -dür]

Didi kim ʿaşḳ baña kār itdi
Şunuñ bigi ki zār u zār itdi (Mes. 46, Mıs. 54). [zār u zār itdi, -di]

zār u zār: *Inleme,sızlama dolu.*

Hemīşe miḥnet ile **zār u zāram**
Firāḳ odında her laḥẓa yanaram *(Mes. 83, Mıs. 19). [zār u zāram, -am]*

zārī eyle-: *Ağlamak, ağlayıp inlemek.*

Dil ü cāndan añuban ol nigārı
Bu şiʿri oḳıyup eylerdi zārī *(Mes. 73, Mıs. 34). [zārī eylerdi, -r, -di]*

zārī ḳıl-: *Ağlayıp inlemek.*

Dirīġa ḳaldum uşbu ġurbet içre
Niçe bir zāri ḳılam miḥnet içre (Mes. 31, Mıs. 64). [zāri ḳılam]

O yigdür kim ḳılam zārī nihānī
Belāya ṣabr idem bulınca anı (Mes. 21, Mıs. 19). [zārī ḳılam]

Ḳılurken nāle añardı nigārı
Bu şiʿri oḳıyuban ḳılardı zārī (Mes. 131, Mıs. 20). [zārī ḳılardı]

Bir iki būse ḳıldı ol gül-ʿiẕārı
Göñülden ḳıldı bülbül bigi zārī (Mes. 166, Mıs. 54). [zārī ḳıldı, -dı]

Gelüñ hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı (Gaz. 16, Mıs. 6). [zārı ḳılur]

zārī vü efġān: *Ağlamak ve inlemek.*

Didi kim neye dek **zārī vü efġān**
Eyitdi ṭurmazam tek nice var cān *(Mes. 47, Mıs. 21). [zārī vü efġān]*

zārī vü efġān eyle-: *Ağlamak ve inlemek.*

Didiler ne durur ḥālüñ kim iy cān
Ki ġamdan eyledüñ zārī vü efġān *(Mes. 21, Mıs. 6). [zārī vü efġān eyledüñ, -dü, -ñ]*

zārī vü efġān it-: *Ağlayıp inlemek, feryat etmek.*

Ḳılurdı kendüyi ḫāk üzre ġalṭān
İderdi sūz ile zārī vü efġān *(Mes. 38, Mıs. 14). [zārī vü efġān iderdi, -er, -di]*

zāt: *Allah'ın varlığı.*

Ḫudāvendī ki ẕātında ʿilel yoḳ
Cihān-dāri ki mülkinde ḫalel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 59). [ẕātında, -ı, -n, -da]

Ḳamu sözlerde budurur müvecceh
Ki oldı ḳamudan ẕātuñ münezzeh (Mes. 3, Mıs. 118). [ẕātuñ, -un]

Egerçi ẕatuña yokdur nişāne
Ṭapuñdan raḥmet irişür cihana (Mes. 3, Mıs. 21). [ẕatuña, -uña]

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl (Kas. 2, Mıs. 43). [ẕātuñuñ, -uñ, -uñ]

Ruḫından bellü durur nūr-ı şāhī
Ki cümle ẕātıdur ferr-i İlāhī (Mes. 121, Mıs. 12). [ẕātıdur, -ı, -dur]

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dīdeden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār (Kas. 1, Mıs. 51). [ẕātuñ, -uñ]

Berīdür pāk ẕātı maʿṣıyetden
Arıdur hem ṣıfātı her ṣıfatdan (Mes. 2, Mıs. 149). [ẕātı]

zāt: *Kendi II Öz.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyāmberī yine ẕātuñla oldı tem (Kas. 4, Mıs. 22). [ẕātuñla, -uñ, -la]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 15). [ẕātıyla, -ıñ, -y, -la]

Muṭahhardur özinüñ pāk ẕātı
Ḳamer şaḳḳıdur ednā muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 89). [ẕātı, -ı]

Anuñçün eşref-i ẕāt oldı ẕātı
Ki çoḳdur ʿālem içre muʿcizātı (Mes. 7, Mıs. 129). [ẕātı, -ı]

Nice kim bu cihān ola müʾebbed
O şeh zātı hemīşe olsun muḫalled (Mes. 169, Mıs. 98). [zātı, -ı]

Ḫudāyā ẕātıdur çün cān-ı ʿālem
Kem olmasun cihānda hīç bir dem (Mes. 169, Mıs. 87). [ẕātıdur, -ı, -dur]

żāyiʿ it-: *Yitirmek, kaybetmek, zayi etmek.*

Maʿānī nūrı ile ḳalbi çü lāmiʿ
Olupdur görüp itmez bunı żāyiʿ *(Mes. 169, Mıs. 80). [żāyiʿ itmez, -mez]*

żāyiʿ ḳo-: *Ziyan etmek.*

Ayaḳdan düşmişüz biz destgīr ol
Bizi **żāyiʿ ḳoma** göster eyü yol *(Mes. 6, Mıs. 20). [żāyiʿ ḳoma]*

zāyiʿ ol-: *Ziyan olmak, yok olmak, heder olmak.*

Günāhum oluban ḫayruma māniʿ
Dirīġā rüzgārum oldı zāyiʿ (Mes. 169, Mıs. 104). [zāyiʿ oldı, -dı]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣāniʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 40). [żāyiʿ olmaz, -maz]

zebān: *Dil, ağız.*

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [zebān]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 116). [zebān]

Eger olur ise yüz biñ dehānum
Kim ola her dehende biñ zebānum (Mes. 90, Mıs. 32). [zebānum, -um]

zebān: *Dil // Lisan, konuşma.*

Zebān vir baña kim ẕikrüñi ḳılsun
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun *(Mes. 6, Mıs. 107). [zebān]*

zebūn it-: *Güçsüz duruma düşürmek.*

ʿAceb budur ki ol bī-tīr ü zencīr
Zebūn idüp bu şīri ḳıldı naḫçīr *(Mes. 67, Mıs. 8). [zebūn idüp]*

zebūn-ı murġ it-: *Kuşların mağlubu etmek, kuşlara mağlup etmek, kuşlara karşı aciz bırakmak, kuşlara karşı koyamaz duruma getirmek.*

Şırāṭ eyler gehī Mūsāʾya Nīlʾi
Zebūn-ı murġ ider aṣḥāb-ı fīli *(Mes. 2, Mıs. 106). [zebūn-ı murġ ider]*

zebūr: *Kur'an'da Hz. Dâvûd'a indirilen kutsal kitaba verilen ad.*

Dem-i Dāvūd ile mesūʿd eyle
Zebūrın sözümüñ maḥmūd eyle (Mes. 1, Mıs. 24). [zebūrın, -ın]

Anuñ ḥaḳḳı ki_aña virdüñ Zebūrı
Elinde mūm eyledüñ demüri (Mes. 6, Mıs. 211). [zebūrı, -ı]

zehre: *Öd, safra II Cesaret, yiğitlik.*

Ḳaçan kim çekse ol şeh tīġ-i Ḍaḥḥāḳ
Olur düşmanlarınuñ **zehresi** çāḳ *(Mes. 17, Mıs. 84). [zehresi, -si]*

zehre: *Cesaret, yiğitlik.*

Ne **zehreñ** var ki geldüñ sen bu yire
Ḳılayın ʿömrünüñ günini tīre *(Mes. 29, Mıs. 57). [zehreñ, -ñ]*

zehre: *Öd, yürek.*

Yapışdı Ḳayṣerüñ aṭına bī-bāk
Hemān dem zehresini eyledi çāk (Mes. 120, Mıs. 44). [zehresini, -si, -ni]

Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk
Ġirīvinden olurdı zehreler çāk (Mes. 124, Mıs. 18). [zehreler, -ler]

Olurdı naʿrelerden zehreler çāk
Görinmezdi çeriden rūy-ı eflāk (Mes. 130, Mıs. 37). [zehreler, -ler]

Şu resme söyle sözüñ ābdan pāk
Ki şekker zehresini eyleye çāk (Mes. 165, Mıs. 18). [zehresini, -si, -ni]

zehre-i mīġ: *"Özü bulut olmak".*

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından **zehre-i mīġ** *(Mes. 17, Mıs. 68). [zehre-i mīġ]*

zehre-i şīr: *Aslanın ödü.*

Şu deñlü ol dem oldı ḍarb-ı şemşīr
Ki gökde çāḳ oldı **zehre-i şīr** *(Mes. 148, Mıs. 108). [zehre-i şīr]*

zehr-i ḳātil: *Öldürücü zehir.*

Firāḳ u miḥnetüñden şu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru (Gaz. 29, Mıs. 12). [zehr-i ḳātil]

Kim olmazsa buña cān ile māyil
Hemīşe nūş ḳılsun zehr-i ḳātil (Mes. 17, Mıs. 104). [zehr-i ḳātil]

Bu firḳat olalıdan baña ḥāṣıl
Firāḳuñdan içer cān zehr-i ḳātil (Mes. 90, Mıs. 20). [zehr-i ḳātil]

zelel: *Eksiklik, noksanlık, hata, yanlış, günah.*

Dilümi saḳlaġıl sehv ü **zelelden**
Bilümi arı ḳıl ḫaşv ü ḫalelden *(Mes. 1, Mıs. 21). [zelelden, -den]*

zelīḫā: *Yusuf Peygamber kıssasında adı geçen kadın kahraman, Züleyha.*

Dem-i Yūsufdan aldı būy-ı cān ol
Zelīḫā bigi oldı nev-cevān ol *(Mes. 167, Mıs. 30). [zelīḫā]*

zelīl ü ḫ∨ār ol-: *"Alçalmış ve düşkün olmak.".*

Uyuban nefse ḫōr u zār olma
Ḳıyāmetde **zelīl ü ḫ∨ār olma** *(Mes. 5, Mıs. 146). [zelīl ü ḫ∨ār olma, -ma]*

zemān: *Zaman, süre.*

Didi ʿayş ile sürgil bu zemānı
Ki kimse ṭutuben ḳalmaz cihānı (Mes. 21, Mıs. 77). [zemānı, -ı]

Baña teraḥḥum eyleseñ iy seng-dil nola
Bunca zemān durur ki dil-efgāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 10). [zemān durur, -durur]

zemāne: *Baht, talih, felek II yakınma ve küçümseme yoluyla şimdiki zaman.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis bigi bu dem
Ki oldı zemāne sūsen ü gülle behişt-vār (Gaz. 46, Mıs. 14). [zemāne]

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 39). [zemāne]

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zemāne olmış idi küfre müttehem (Kas. 4, Mıs. 8). [zemāne]

Zemāne bī-vefādur ḫōd bilürsin
İşi cevr ü cefādur ḫōd bilürsin (Mes. 5, Mıs. 147). [zemāne]

Döşenmişdi yir üzre sebze dībā
Zemāne olmış idi Cennet-āsā (Mes. 18, Mıs. 8). [zemāne]

Çü gördüm cennete döndi zemāne
Hemān ʿazm eyledüm ben gülsitāne (Mes. 18, Mıs. 25). [zemāne]

Getürdi çün anı bunda zemāne
Hemān kendü evidür uşbu ḫāne (Mes. 27, Mıs. 121). [zemāne]

Şehā uşbu zemāne zaḥmetinden
Ḫalās olmaḳ dilerseñ miḥnetinden (Mes. 30, Mıs. 27). [zemāne]

Şehenşāha ne ḳıldı gör zemāne
Ki keştī yire iner geh āsmāne (Mes. 31, Mıs. 21). [zemāne]

Bilürsin ḫod zemāne bī-vefādur
İşi her kişiye cevr ü cefādur (Mes. 130, Mıs. 7). [zemāne]

Ḳılurken ṣoḥbet ol iki yegāne
Yine gör nice fiʿl işler zemāne (Mes. 140, Mıs. 10). [zemāne]

Bu resme çün bahār oldı zemāne
Bu resme çünki ider ḳuşlar terāne (Mes. 151, Mıs. 1). [zemāne]

Zemāne aluban anuñ da cānın
Cihānda ḳomadı hergiz nişānın (Mes. 168, Mıs. 99). [zemāne]

zemīn: *Dünya, alem, yeryüzü.*

Buldı zemāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār (Kas. 1, Mıs. 40). [zemīn]

Ḫayāli geldüginee gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nemnāk (Kıt. 3, Mıs. 8). [zemīni, -i]

Felek devri zemīn ārāmı andan
Cihānuñ ḥilḳati itmāmı andan (Mes. 2, Mıs. 63). [zemīn]

Rükūʿuñda felek istāde oldı
Sücūduñda zemīn üftāde oldı (Mes. 3, Mıs. 8). [zemīn]

Ne şāniʿsin ki yaratduñ cihānı
Zemīn ü çarḫ ü hem kevn ü mekânı (Mes. 3, Mıs. 26). [zemīn]

Bahāra itdürür iḥyā-yı emvāt
Bitürürsin zemīn üzre nebatat (Mes. 3, Mıs. 52). [zemīn]

Felek yüzin gehī rūşen ḳılursın
Zemīn yüzin gehī gülşen ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 62). [zemīn]

Ḳıluban mihr teʿsīrini peydā
Zemīn üzre döşersin sebze dībā (Mes. 3, Mıs. 64). [zemīn]

Semāya cünbiş-i mā-dām virdüñ
Zemīne dāyimā ārām virdüñ (Mes. 3, Mıs. 30). [zemīne, -e]

Şehenşāh-ı felek kim bendesidür
Zemīn ayaġınuñ efgendesidür (Mes. 7, Mıs. 28). [zemīn]

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 88). [zemīnden, -den]

Meger bir dem bahār olmışdı ʿālem
Şükūfteyle zemīn olmışdı ḫurrem (Mes. 18, Mıs. 2). [zemīn]

Ḫaber Ḫurşīde virürler ki şāhā
Hemīşe ol zemīn üstinde peydā (Mes. 23, Mıs. 60). [zemīn]

Zemīn pür-sebze oldı dilüñi aç
Maʿānīden cihāna sen güher şaç (Mes. 35, Mıs. 3). [zemīn]

Güneş oldı sipihr üzre muʿayyen
Zemīni nūrıyile itdi rūşen (Mes. 67, Mıs. 18). [zemīni, -i]

Şu deñlü toz aġdı kim havāya
Şanayduñ kim zemin çıḳdı semāya (Mes. 148, Mıs. 116). [zemin]

zemīn ü zemān: *Yer ve zaman.*

Emrindedür **zemīn ü zemān** āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde durur kūh ü hem ḳıfār *(Kas. 1, Mıs. 19). [zemīn ü zemān]*

zemīn yüzi: *Yeryüzü.*

Zemīn yüzi pür idi verd ü nesrīn
Çiçeklerden cihān olmışdı rengīn (Mes. 18, Mıs. 3). [zemīn yüzi]

Felek yüzi güneşden rūşen oldı
Zemīn yüzi ser-ā-ser gülşen oldı (Mes. 114, Mıs. 4). [zemīn yüzi]

Çiçekler ʿālemi eyledi rūşen
Zemīn yüzi ḳamu oldı müzeyyen (Mes. 150, Mıs. 28). [zemīn yüzi]

Cihān yüzi münevver olmış idi
Zemīn yüzi şükūfe ṭolmış idi (Mes. 165, Mıs. 26). [zemīn yüzi]

Yidi yüz biñ gür er çün ḥāżır oldı
Çeri birle zemīnüñ yüzi ṭoldı (Mes. 130, Mıs. 18). [zemīnüñ yüzi]

zemīni güldür-: *Baharı getirmek, ilkbahara çevirmek, dünyayı yeşillendirmek, dünyayı yemyeşil yapmak.*

Semāyı gāh ḳılup zār u giryān
Zemīni güldürüp eyler gülistan *(Mes. 2, Mıs. 102). [zemīni güldürüp, -üp]*

zemīni ṭut-: *Yer yüzüne hakim olmak, bulunduğu bölgeye hükmetmek.*

Özi mesken idinmiş idi Çīni
Ḳamu ḥikmetle ṭutmışdı zemīni *(Mes. 19, Mıs. 94). [zemīni ṭutmışdı]*

zemistān: *Kış mevsimi.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣaniʿ-i ezel
Virür cihāna gāhī **zemistān** gehī bahār *(Kas. 1, Mıs. 26). [zemistān]*

zemistān ḳıl-: *Kış yapmak, kışa çevirmek.*

Gehī ḳılur cihān yüzin zemistān
Bahār ile gehī eyler gülistan *(Mes. 2, Mıs. 123). [zemistān ḳılur, -ur]*

zemistān ol-: *"Kış olmak".*

Niçün gāhī cihān olur zemistān
Niçün geh yaz olup olur gülistan *(Mes. 5, Mıs. 21). [zemistān olur, -ur]*

zemzem: *(Ar.) Kâbe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.*

Kaʿbe ḳapuñda bulur ehl-i ṣafā ṣafāyı
İy Merve-i mürüvvet cūduñ aḳıtsa **zemzem** *(Kas. 5, Mıs. 8). [zemzem]*

zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh: *"Allah'tan başka ilah yokturun Zemzemi".*

Kaʿbe-i ʿaşḳ ḥâcısın ṣuvarur
Zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh *(Kas. 3, Mıs. 12). [zemzem-i lâ ilâhe illa'llâh]*

zenaḫ: *Çene.*

Dil ḳalurdı **zenaḫı** çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫamını *(Gaz. 25, Mıs. 5). [zenaḫı, -ı]*

zenahdān: *Çene, çene çukuru. (Sevgilinin zindana benzetilen çene çukuru bağlamında).*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāṣḳından anuñ
Çün **zenaḫdānı** vü zülfi bend ü zindānumdur *(Gaz. 6, Mıs. 6). [zenaḫdānı, -ı]*

zencīr eyle-: *Zincire bağlamak.*

Saçın ʿuṣṣāḳ içün **zencīr eyler**
Cihānda gör nice tedbīr eyler *(Mes. 23, Mıs. 45). [zencīr eyler, -r]*

zengibār: *Karalar memleketi.*

Ṣu deñlü **zengibāre** ṣaldı ol tīġ
Kim oldı pāre pāre nitekim mīġ *(Mes. 148, Mıs. 5). [zengibāre, -e]*

zer: *Altın.*

Şehenşeh kendüye dir bu ne yirdür
Ki ṭaşı laʿl ü hem ṭopraġı **zerdür** *(Mes. 20, Mıs. 68). [zerdür, -dür]*

Adı Mihrāb idi kendü hünerver
Ḳatında bir idi ṭopraġıla zer (Mes. 23, Mıs. 4). [zer]

Ġanī oldı ġınādan Erġavān-sāz
Alur zer ḳılduġınca Şekker āvāz (Mes. 42, Mıs. 6). [zer]

Melik görmege gitdi çünki şāhı
Urındı başına bir zer külāhı (Mes. 87, Mıs. 30). [zer]

Anunçün Çīnden geldüm döküp zer
Kim olam Ḳayṣere cānıla çāker (Mes. 87, Mıs. 43). [zer]

Görinicegez Efser gözine zer
İşümüz ol dem āsānlıġla biter (Mes. 104, Mıs. 23). [zer]

Bilürem ḥāṣıl olur zerle bu kār
Bu söz taʿyīndür bil iy vefādār (Mes. 104, Mıs. 35). [zerle, -le]

Ṣunup bir zer ḳadeḥ Cemşīde sāḳī
Didi dāyim bu ṣoḥbet ola bāḳī (Mes. 117, Mıs. 67). [zer]

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān (Mes. 154, Mıs. 128). [zer]

Şu deñlü ṣaçdılar laʿli zer ile
Ki yir yüzi döşendi gevher ile (Mes. 154, Mıs. 131). [zer]

Yüzi utandururdı mihr ü māhı
Başına urdılar bir zer külāhı (Mes. 155, Mıs. 68). [zer]

zer: *Altın. II Gözyaşı.*

Anuñçün ṭopraġa güneş döker **zer**
Ki ḥāṣıl eyleye yāḳūt-ı aḥmer *(Mes. 46, Mıs. 27). [zer]*

zer efşān ḳıl-: *Altın saçmak.*

Çü kābīn oldı ḳıldılar zer efşān
Nice zer kim dür oldı gevher efşān *(Mes. 154, Mıs. 127). [zer efşān ḳıldılar, -dı, -lar]*

zer ḳıl-: *Altına dönüştürmek.*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿaşḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı (Kas. 6, Mıs. 12). [zer ḳılan, -an]

Ḳara ṭopraġı geh gevher ḳılursın
Yeşil yapraġı gāhī zer ḳılursın (Mes. 3, Mıs. 50). [zer ḳılursın, -ur, -sın]

zer ol-: *Altın olmak, sararmak; mec. Değerli hâle gelmek.*

Çü sen kīmyā-naẓarsın iy hünerver
Eger ṭopraġa baḳarsın olur zer *(Mes. 121, Mıs. 72). [zer olur, -ur]*

zer ü sīm: *Altın ve gümüş.*

Alalum bu kenīzekle zer ü sīm
Ḳılalum Efsere çoḳ dürlü taʿẕīm (Mes. 104, Mıs. 31). [zer ü sīm]

Ḳamu gevherler olmışdı muraṣṣaʿ
Zer ü sim ile olmışdı mülemmaʿ (Mes. 155, Mıs. 72). [zer ü sim ile, -ile]

zerd: *Sarı.*

Sezerem sende de var ʿaşḳdan derd
Ki yüzün gāh ṣurḥ olur gehī zerd (Mes. 74, Mıs. 16). [zerd]

Gülüñ zerd olduġıyiçün miyāñı
Görenüñ şād olur ḳalbi vü cānı (Mes. 104, Mıs. 27). [zerd]

zer-efşān ḳıl-: *Altın saçmak.*

Bu resme çünki ġonce ḳıldı cevlān
Çiçekler ḳıldı başına zer-efşān *(Mes. 150, Mıs. 16). [zer-efşān ḳıldı, -dı]*

zerre: *Bir arpanın yüzde bir cüz'ü, pek ufak parça, şey.*

Ger bir faḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem (Kas. 4, Mıs. 49). [ẕerrece, -ce]

ʿUmmān-ı devletüñde bir ḳaṭre yidi deryā
Çarḫ-ı saʿādetüñden bir ẕerre mihr-i aʿẓam (Kas. 5, Mıs. 10). [ẕerre]

Bir ẕerre nār-ı ʿaşḳuñ dil dārına düşelden
Dildārına düşelden hem sīne yandı hem dem (Kas. 5, Mıs. 53). [ẕerre]

ʿAlīm ol resmesin kim ʿilm-i ʿālem
Senüñ ʿilmüñ ḳatında ẕerreden kem (Mes. 3, Mıs. 40). [ẕerreden, -den]

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger zīr
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir (Mes. 5, Mıs. 13). [ẕerre]

Benüm gerçi sözümle ẕerreden kem
Demidür pendümi gūş eyle bir dem (Mes. 5, Mıs. 5). [ẕerreden, -den]

Vücūdum ḫōd benüm bir ḳaṭreden kem
Nicesi ḳaṭredürür ẕerreden kem (Mes. 6, Mıs. 90). [ẕerreden, -den]

ʿAṭāsında deñiz bir ḳaṭreden kem
Seḫāsında güneş bir ẕerreden kem (Mes. 17, Mıs. 48). [ẕerreden, -den]

Bu sözi işüdüben şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 117, Mıs. 76). [ẕerre]

Çü ṣubḥ irdi vü ṭurdı şāh Şādī
Dilinde ḳalmamış bir ẕerre şādī (Mes. 118, Mıs. 4). [ẕerre]

Bu söz olup durur ʿālemde rūşen
Ki bir ẕerre hüner yig biñ güherden (Mes. 121, Mıs. 18). [ẕerre]

İşitdi çün bu sözi şāh Şādī
Dilinde ḳalmadı bir ẕerre şādī (Mes. 122, Mıs. 60). [ẕerre]

Kemīne bendeñem iy şāh-ı ʿālem
Ṭapuñ ḫurşīddür ben ẕerreden kem (Mes. 149, Mıs. 48). [ẕerreden, -den]

Evine gelüben eyledi ṣoḥbet
Ḳomadı dilde bir ẕerre melālet (Mes. 151, Mıs. 22). [ẕerre]

Çü ṣubḥ oldı olur Ḫurşīd ḫurrem
Yörenmez ḫāṭırına ẕerrece ġam (Mes. 67, Mıs. 26). [ẕerrece]

Ḳılurken ʿayş u ʿişret şād u ḫurrem
Yoġ idi dillerinde ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 66). [ẕerrece]

Gelüben ḫānesine ol şāh-ı ʿālem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 117, Mıs. 122). [ẕerrece]

Elin aldı eline ol cüvān-merd
Dilinde ḳalmadı bir ẕerrece derd (Mes. 155, Mıs. 120). [ẕerrece]

Çıḳup ḥammāmdan ol şāh ḫurrem
Dil ü cānında yoḳ bir ẕerrece ġam (Mes. 156, Mıs. 22). [ẕerrece]

Hümāyūn gördi çün Ḫurşīdi ol dem
Dilinde ḳomadı bir ẕerrece ġam (Mes. 167, Mıs. 104). [ẕerrece]

zerre-i himem: *"Himmetinin zerresi".*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişürse bize **ẕerre-i himem** *(Kas. 4, Mıs. 14). [ẕerre-i himem]*

zerrīn: *(Fars.) Altından yapılmış II. Altın gibi sarı ve parlak olan.*

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur (Gaz. 32, Mıs. 9). [zerrīn]

Virür geh ġonceye laʿlīn dehān ol
Virür geh sūsene zerrīn zebān ol (Mes. 2, Mıs. 130). [zerrīn]

Virür geh lāleye zerrīn ḳabāçe
Geyürür sūsene çīnī lebāçe (Mes. 2, Mıs. 131). [zerrīn]

O ḫoş ḳoḫula şeh buldı feraḥlar
Didi devr eylesün zerrīn ḳadeḥler (Mes. 27, Mıs. 74). [zerrīn]

Felek yandurdı çün zerrīn çerāġı
Müzeyyen itdi cümle bāġ u rāġı (Mes. 67, Mıs. 23). [zerrīn]

Benümçün yile virdüñ taḫt-ı şāhī
Başuñda ḳomaduñ zerrīn külāhı (Mes. 67, Mıs. 34). [zerrīn]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Cefālar gitdi vü geldi feraḥlar (Mes. 70, Mıs. 41). [zerrīn]

Bu zerrīn iplerüñi sen kemend it
Kemendi ḳaṣrınuñ ṣaḳfında bend it (Mes. 74, Mıs. 25). [zerrīn]

Girü devr eyledi zerrīn ḳadeḥler
Gidüp ġam yirine geldi feraḥlar (Mes. 94, Mıs. 21). [zerrīn]

Yirinden ṭuruban luṭf ile Efser
Eline aldı bir zerrīn sāġar (Mes. 111, Mıs. 22). [zerrīn]

Virür Cemşīde de zerrīn ḳabālar
İkisine de ḳıldı merḥabālar (Mes. 116, Mıs. 45). [zerrīn]

Eline aldı bir zerrīn çevgān
Revān ṣaḥrāya varup ṭutdı meydān (Mes. 118, Mıs. 9). [zerrīn]

Geyürdiler şehe zerrīn ḳabālar
Şehün göñline yörendi ṣafālar (Mes. 154, Mıs. 155). [zerrīn]

Geyürüp egnine zerrīn ḳabālar
Ki ḳamusıyidi pür-dürr ü gevher (Mes. 155, Mıs. 69). [zerrīn]

Geyürüp nergise zerrīn efser
Virürsin lāleye vālā-yı aḫmer (Mes. 3, Mıs. 103). [zerrīn, -in]

zevāl: *Son bulmak, nihayete ermek.*

İrişdi ṭāliʿüm bir ḫūb ḥāle
Velī düşmen irişüpdür zevāle (Mes. 117, Mıs. 126). [zevāle, -e]

Ṭaġıdup gice müşg-āgīn gülāle
Güneş yüzini irgürdi zevāle (Mes. 155, Mıs. 18). [zevāle]

zevāle ir-: *Yok olmak, sona ermek, tükenmek, bitmek.*

Kerem ḳıl bir naẓar it uşbu ḥāle
Ki māhı ʿömrümüñ irdi zevāle *(Mes. 79, Mıs. 4). [zevāle irdi]*

zevāle irgür-: *Yok etmek.*

Hemān gürzi şehe ḳıldı ḥavāle
Diler kim irgüre māhı zevāle *(Mes. 29, Mıs. 62). [zevāle irgüre, -e]*

zevc: *Ar. Erkeğin eşi, karısı, halîle.*

Çü Ehl-i Beyti olmışdı resūlüñ
Ol idi hem daḫı **zevci** Betūlüñ *(Mes. 13, Mıs. 22). [zevci, -i]*

zevḳ: *Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.*

Ḳamu yirlerde nāẕır gör Ḫudāyı
Ki cānuñ bula ẕevḳ ile ṣafāyı (Mes. 5, Mıs. 172). [ẕevḳ]

Çerāġum şevḳuñ ile ḳıl münevver
Dimāġum ẕevḳuñ ile ḳıl muʿaṭṭar (Mes. 6, Mıs. 186). [ẕevḳuñ, -uñ]

Sürerken ẕevḳ ile şādı şehenşāh
Añuban Çīni dilden eyledi āh (Mes. 156, Mıs. 31). [ẕevḳ ile]

Çü ol dem öyle ʿayş-ı ḫāṣ oldı
Güzeller ẕevḳ ile raḳḳāṣ oldı (Mes. 158, Mıs. 58). [ẕevḳ ile]

Ol ẕevḳ ile feryād idüben dil diye her gün
Tā den dereder tāni tenāten tene der ney (Mur. 1, Mıs. 23). [ẕevḳ ile]

Sürdi ẕevḳ ile ṣafā ḫaste dil ü cān bu gice
Ki oldı hem-dem benüm ile yine cānān bu gice (Rüb. 3, Mıs. 1). [ẕevḳ ile]

İderken raḳṣ ẕevḳ ile şehenşāh
Bu şiʿri oḳıyuban eyledi āh (Mes. 132, Mıs. 125). [ẕevḳ ile]

Egerçi dehrden gördüm cefālar
Ṣon ucı ẕevḳ ile sürdüm ṣafālar (Mes. 158, Mıs. 12). [ẕevḳ ile]

Dir idi fāḫte ẕevḳ ile ġūġū
Şehüñ nerkislerin ṭutmışdı uyḫu (Mes. 20, Mıs. 51). [ẕevḳ]

Didi cāna ṣafā mı ʿaşḳ şevḳı
Eyitdi şevḳ ile cān buldı ẕevḳı (Mes. 47, Mıs. 28). [ẕevḳı, -ı]

Naṣīḥat virdügince şevḳum artar
Melāmet olduġumca ẕevḳum artar (Mes. 85, Mıs. 46). [ẕevḳum, -üm]

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūşmend
Mestāne şevkuñ ile olan oldı hūşyār (Kas. 1, Mıs. 41). [ẕevḳuñ]

ẕevḳ eyle-: *Zevk, safâ etmek, eğlenmek.*

Yoḳdur bilürüz uşbu cihānuñ çü ḳarārı
Ẕevḳ eyleyelüm bāde-i gülgūn ile bārī *(Mur. 1, Mıs. 26). [ẕevḳ eyleyelüm, -ye, -lüm]*

ẕevḳ it-: *Eğlenmek, hoş vakit geçirmek.*

Oturup ẕevḳ iderdi ol iki ḫān
Biri Belḳīs idi biri Süleymān (Mes. 141, Mıs. 19). [ẕevḳ iderdi, -er, -di]

Bu resme ẕevḳ iderdi ol iki ʿāşıḳ
Bu ḥāletdeyiken ol iki ṣādıḳ (Mes. 52, Mıs. 11). [ẕevḳ iderdi]

Hümāyūnuñ serāyına gelüñ dir
Bu gice ẕevḳ idüp anda oluñ dir (Mes. 22, Mıs. 102). [ẕevḳ idüp]

ẕevḳ ile şādī: *Zevk ve mutluluk.*

Şeh öñinde hemāñ yüz urdı Şādī
Yörendi ḳalbine **ẕevḳ ile şādī** *(Mes. 123, Mıs. 32). [ẕevḳ ile şādī]*

ẕevḳ ile ṣafā: *Zevk ve mutluluk.*

Nola ger söyler ise her yañada ʿūd u rebāb
Ki oldı **ẕevḳ ile ṣafā** bize müyesser bu gice *(Gaz. 19, Mıs. 12). [ẕevḳ ile ṣafā]*

ẕevḳ ḳıl-: *Zevk sürmek II eğlenmek.*

Bu resme çünki leşker gördi Şādī
Dil ü cān ile ḳıldı ẕevḳ Şādī *(Mes. 125, Mıs. 2). [ẕevḳ ḳıldı, -dı]*

ẕevḳ sür-: *Hoşlanmak, haz almak, mutlu olmak.*

Demidür **ẕevḳ sürüp** olasın şād
Niçün cāndan ḳılursın āh ü feryād *(Mes. 163, Mıs. 5). [ẕevḳ sürüp, -üp]*

zevk u ʿişret: *Eğlenmek ve içki içmek.*

Yine Cemşīd ü Ḫurşīd itdi ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 140, Mıs. 6). [ẕevḳ u ʿişret]

Ḳılurlar çün gice olınca ṣoḥbet
Biri birisiyile ẕevḳ u ʿişret (Mes. 20, Mıs. 44). [ẕevḳ u ʿişret]

ẕevḳ u ʿişret eyle-: *Eğlenmek ve içki içmek.*

İkisi **ẕevḳ u ʿişret eyler iken**
Biri birine ḫizmet eyler iken *(Mes. 71, Mıs. 83). [ẕevḳ u ʿişret eyler iken, -r, -iken]*

ẕevḳ u ʿişret ḳıl-: *Zevk ü safa etmek ve eğlenmek.*

Cemīʿi bir araya gelsün anlar
Bir ulu **ẕevḳ u ʿişret ḳılsun** anlar *(Mes. 22, Mıs. 94). [ẕevḳ u ʿişret ḳılsun, -sun]*

zevḳ ü şādī: *Eğlence ve mutluluk.*

Çü ḥāṣıl oldı ʿālemde murādı
Dün ü gün işi oldı **ẕevḳ ü şādī** *(Mes. 156, Mıs. 30). [ẕevḳ ü şādī]*

zevḳ u ṣafā: *Zevk ve mutluluk.*

Meclis içre devr ḳılsun dāyimā zerrīn ḳadeḥ
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür **ẕevḳ u ṣafā** devrānıdur *(Gaz. 32, Mıs. 10). [ẕevḳ u ṣafā]*

zevḳ u ṣafā sür-: *Rahat, sakin ve eğlenceli yaşamak.*

Sen gülistān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā (Gaz. 39, Mıs. 5). [ẕevḳ u ṣafā sür]

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ ü ṣafā sürmez cihānuñ kār u bārından (Gaz. 7, Mıs. 10). [ẕevḳ ü ṣafā sürmez, -mez-mez]

zevḳ u ṣafā: *Zevk ve mutluluk, keyif ve eğlence.*

Revān Ḫurşīd germ oldı nevādan
Getürdi sīm ü zer ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 42, Mıs. 4). [ẕevḳ u ṣafādan, -dan]

Oḳıyup bulıcak ẕevḳ u ṣafādan
Beni de yād itsünler duʿādan (Mes. 169, Mıs. 113). [ẕevḳ u ṣafādan, -dan]

Nigāruñ ʿaşḳı yolına hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan (Gaz. 21, Mıs. 4). [ẕevḳ u ṣafādan]

Didi ḳaçar mı cānuñ bu cefādan
Eyitdi kim ḳaçar ẕevḳ ü ṣafādan (Mes. 47, Mıs. 26). [ẕevḳ ü ṣafādan]

Şehenşeh ḳurtulup cevr ü cefādan
Bu şiʿri oḳıdı ẕevḳ u ṣafādan (Mes. 48, Mıs. 16). [ẕevḳ u ṣafādan]

Egerçi ger sefer şimdi cefādur
Senüñçün olıcaḳ ẕevḳ u ṣafādur (Mes. 136, Mıs. 40). [ẕevḳ u ṣafādur, -dur]

Kimüñ ʿaşḳ olursa reh-nümāsı
Olur ẕevḳ u ṣafālar āşināsı (Mes. 19, Mıs. 48). [ẕevḳ u ṣafālar]

Gerekmez ʿāşıḳa ẕevḳ ü ṣafālar
Yig oldur kim çeke cevr ü cefālar (Mes. 85, Mıs. 47). [ẕevḳ ü ṣafālar]

Çü aldı şāh būy-ı āşināyı
O ḳoḫudan sürer ẕevḳ u ṣafāyı (Mes. 81, Mıs. 18). [ẕevḳ u ṣafāyı]

Meyi içen bulur ẕevḳ u ṣafāyı
Çoḳ içen kişi anı çeker cefāyı (Mes. 117, Mıs. 105). [ẕevḳ u ṣafāyı]

zevḳ u ṣafālar sür-: *Rahat ve eğlenceli bir şekilde yaşamak.*

Ḳamusı gitdi çekdügüñ cefālar
Yirine geldi sür ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 67, Mıs. 38). [ẕevḳ u ṣafālar sür]

Alup Ḫurşīdi bile ol hünerver
Ki yolda süreler ẕevḳ ü ṣafālar (Mes. 165, Mıs. 34). [ẕevḳ ü ṣafālar süreler, -e, -ler]

Anuñçün çekmişem cevr ü cefalar
Senüñle tā sürem ẕevḳ u ṣafālar (Mes. 68, Mıs. 20). [ẕevḳ u ṣafālar sürem, -e, -m]

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda (Kıt. 5, Mıs. 1). [ẕevḳ u ṣafālar sürer idük, -er, -idü, -k]

zevḳ ü ṣafāsın bul-: *Eğlence ve rahatını bulmak, zevk ve eğlencesini kavuşmak.*

Gel imdi diler iseñ Ḥaḳ rıżāsın
Ki cānuñ bulasın ẕevḳ ü ṣafāsın *(Mes. 4, Mıs. 42). [ẕevḳ ü ṣafāsın bulasın, -a, -sın]*

zevḳ u ṣafāya iriş-: *"Hazza ve huzura kavuşmak.".*

Çü yār oldı göñülden Muṣṭafāya
İrişdi cāndan ẕevḳ u ṣafāya *(Mes. 10, Mıs. 18). [ẕevḳ u ṣafāya irişdi, -iş, -di]*

zevḳ u ṣafāyı bul-: *Keyif ve eğlence bulmak.*

Digil bir ḫoş kitāb-ı cān-fezāyı
Ki işiden bula ẕevḳ u ṣafāyı *(Mes. 18, Mıs. 60). [ẕevḳ u ṣafāyı bula, -a]*

zevḳ u ṣafāyı sür-: *Zevk ve sefa içerisinde gününü gün etmek.*

Bu ʿālem içre çoḳ çekdüm cefāyı
Ne için sürmeyem ẕevḳ u ṣafāyı *(Mes. 36, Mıs. 18). [ẕevḳ u ṣafāyı sürmeyem, -me, -yem]*

zevḳ u ṣoḥbet: *Eğlence ve sohbet.*

Niceye dek ḳılursın ʿayş u ʿişret
Dükenmez mi ya ḫod bu **ẕevḳ u şoḥbet** *(Mes. 72, Mıs. 14). [ẕevḳ u şoḥbet]*

zevḳ-i cāvidānī: *Zevk ve ölümsüzlük vermek.*

Beyān eyle sözüñde sen maʿānī
Ki işiden süre **ẕevḳ-i cāvidānī** *(Mes. 165, Mıs. 10). [ẕevḳ-i cāvidānī, -ī]*

zevk-ı şādī: *Mutluluk zevki.*

Sürüben cān ü dilden **ẕevḳ-ı şādī**
Ḳamuya baş oldı şāh Şādī *(Mes. 124, Mıs. 11). [ẕevḳ-ı şādī]*

zevḳ-ı vuṣlat: *Kavuşma zevki.*

Bular bigi süreler ʿayş u ʿişret
Biri birinden ala **ẕevḳ-ı vuṣlat** *(Mes. 134, Mıs. 38). [ẕevḳ-ı vuṣlat]*

zevḳını sür-: *Hoşlanmak, haz almak, mutlu olmak.*

Didi kim düşeli ʿaşḳuma cānuñ
Eyitdi **ẕevḳını sürdüm** cihānuñ *(Mes. 47, Mıs. 18). [ẕevḳını sürdüm]*

zevraḳ: *Kadeh ‖ sandal.*

Ḳadeḥler baḥr-ı meyde **zevrāḳ** oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı *(Mes. 20, Mıs. 37). [zevrāḳ]*

zevraḳ: *Sandal.*

Raḥīḳ içre ḳadeḥler **zevraḳ** olmış
Ṣürāḥīler meye müstaġrak olmış *(Mes. 73, Mıs. 7). [zevraḳ]*

zevraḳ ol-: *Gemi olmak.*

Ḳadeḥler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 117, Mıs. 59). [zevraḳ oldı, -dı]

Ḳadehler baḥr-i meyde zevraḳ oldı
Ṣürāḥīler meye müstaġraḳ oldı (Mes. 154, Mıs. 69). [zevraḳ oldı, -dı]

zeyn ol-: *Süslenmek, bezenmek.*

Seyr itdügince çarhı seyyāre gice gündüz
Ṣemʿ-i nücūm ile tā zeyn ola heft tārem (Kas. 5, Mıs. 78). [zeyn ola, -a]

Ezhār-ı luṭfuñ ile zeyn oldı bāġ-ı Cennet
Yandı şerār-ı nārı ḳahrüñ ile Cehennem (Kas. 5, Mıs. 43). [zeyn oldı, -dı]

zeyn-i ḫilāfet: *"Halifeliğin süsü, hilafetin ziyneti.".*

İmām-ı ehl-i dīn **zeyn-i ḫilāfet**
Cihān ṣıdḳı āsār-ı saʿādet *(Mes. 10, Mıs. 1). [zeyn-i ḫilāfet]*

zeyn-i mihrāb: *"Mihrabın süsü, imamlığın-halifeliğin ziyneti.".*

Sirāc-ı dīn ü millet **zeyn-i mihrāb**
Şeh-i dīn yaʿni ʿÖmmer İbn-i Ḫaṭṭāb *(Mes. 11, Mıs. 5). [zeyn-i mihrāb]*

zībā: *Güzel, süslü, gösterişli.*

Muḥammed uydı çün bu ittifāḳa
Hemāndem bindi ol zībā Burāḳ'a (Mes. 8, Mıs. 48). [zībā]

Oturmış bir melek taḫt üzre zībā
Ṣanasın kim güneşdur oldı peydā (Mes. 23, Mıs. 73). [zībā]

Öri turmışdı on zībā ḳaravaş
Ḳamusı māh-rū vü ḫūb u dilkeş (Mes. 54, Mıs. 9). [zībā]

Biri biri yüzine ol iki zībā
Oḳırlar luṭf ile eşʿār-ı ġarrā (Mes. 69, Mıs. 11). [zībā]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 4). [zībā]

Daḫı biñ ḫūb-rū zībā ḳaravaş
Ḳamusı müşg-mū kirpügi dilkeş (Mes. 166, Mıs. 9). [zībā]

Anuñ gözine görinürse zībā
Olur ʿālem içinde ḫūb u raʿnā (Mes. 169, Mıs. 65). [zībā]

zībā eyle-: *Süslemek.*

Semāʿ-ı sāmiʿīne leẕẕet-efzā
İdüben gözlerine eyle zībā *(Mes. 1, Mıs. 46). [zībā eyle]*

zībā it-: *Süslemek, tezyin etmek.*

Nūrıyla cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Tb. 1, Mıs. 17). [zībā itdi, -di]*

zībā-ter it-: *Yeni elbise giydirmek.*

İdüben terceme Selmān sözinden
Velī **zībā-ter itdüñ** cān sözinden *(Mes. 169, Mıs. 34). [zībā-ter itdüñ, -dü, -ñ]*

zihī: *(Fars.) Ne güzel, ne hoş, ne iyi.*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş gövdeyiken cāna irdüm (Gaz. 41, Mıs. 1). [zihī]

Zihī Ḫāliḳ ki ḫalḳ itdi cihanı
Daḫı hem bile kevn ile mekânı (Mes. 2, Mıs. 67). [zihī]

Zihī Ṣānīʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 69). [zihī]

Zihī Ṣānīʿ ḫalel yoḳ ṣanʿatında
Zihī Ḳādir ʿilel yoḳ ḳudretinde (Mes. 2, Mıs. 70). [zihī]

Zihī Ḥayy kim olur bāḳī ḥayātı
Velī andan bulur ʿālem vefatı (Mes. 2, Mıs. 71). [zihī]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣānīʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 73). [zihī]

Zihī ʿĀlim ki ʿilminde ḫalel yoḳ
Zihī Ṣānīʿ ki ṣunʿında ʿilel yoḳ (Mes. 2, Mıs. 74). [zihī]

Zihī maʿbūd kim bu cümle mevcūd
Olup durur anuñ ṣunʿına meşhūd (Mes. 2, Mıs. 75). [zihī]

Zihī Ṣānīʿ ki ṣunʿından dü ʿālem
Vücūda geldi bile nesl-i ādem (Mes. 2, Mıs. 77). [zihī]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 79). [zihī]

Zihī ʿĀlim ki yoḳ durur naẓīri
Zihī Ḥākim ki yoḳ durur vezīri (Mes. 2, Mıs. 80). [zihī]

Zihī Ḳādir ki bu deryā-yı dāyir
Kemāl-i ḳudretinden oldu ẓāhir (Mes. 2, Mıs. 81). [zihī]

Çü çarḫ-ı aṭlasa başdı ḳadem ol
Zihī raḥmet aña olubanı yol (Mes. 8, Mıs. 76). [zihī]

Dilerem kim olam ben Ḳayṣere ḳul
Zihī devlet ki olam ḳatında maḳbūl (Mes. 87, Mıs. 48). [zihī]

Çü Cemşīdün bu işin gördi Ḳayṣer
Dil ü cāndan didi va'llāh zihī er (Mes. 120, Mıs. 60). [zihī]

Zihī devlet ki iki yār-i ṣādıḳ
Otura birbiriyle iki ʿāşıḳ (Mes. 134, Mıs. 21). [zihī]

Zihī furṣat ki bulışa iki yār
Ki olmaya olardan ġayrı deyyār (Mes. 134, Mıs. 23). [zihī]

Zihī vuṣlat ki irişdi yār yāre
Ki birbirisini çekdi kenāre (Mes. 134, Mıs. 25). [zihī]

Zihī leẕẕet ki devrān itdi yārī
Ki iki ʿāşıḳ itdi būsekārī (Mes. 134, Mıs. 27). [zihī]

Zihī ruḫṣat ki el virdi bu devrān
Ki bulışdı bir araya iki cān (Mes. 134, Mıs. 29). [zihī]

Zihī ṣoḥbet ki ol gün ḥāṣıl oldı
Ki iki yār birbiriyle vāṣıl oldı (Mes. 134, Mıs. 31). [zihī]

Zihī raḥmet ki bunlara irişdi
Ki iki cān birbiriyile görüşdi (Mes. 134, Mıs. 33). [zihī]

Ḳabul eyle ki biz olduḳ saña ḳul
Zihī devlet ki olavuz saña maḳbūl (Mes. 148, Mıs. 180). [zihī]

Aḥsend zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü mehe ola berāber (Tb. 1, Mıs. 3). [zihī]

zihī zihī zihī: *Ne...ne...ne.*

Zihī devlet zihī furṣat zihī dem
Ki ʿāşıḳ dilberine olsa hem-dem *(Mes. 48, Mıs. 13). [zihī zihī zihī]*

zikr: *Allah'ın isimlerini söyleme, Allah'ı anma.*

Senüñ ẕikrüñdedür ṭaġ içre aḥcār
Senüñ emrüñdedür bāġ içre eşcār (Mes. 3, Mıs. 119). [ẕikrüñdedür, -üñ, -de, -dür]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 24). [ẕikri, -i]

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler (Mes. 4, Mıs. 31). [ẕikri, -i]

Ki Ḥaḳ ẕikridürür her fetḥa miftāḥ
Anuñçün buldı andan fetḥ ervāḥ (Mes. 4, Mıs. 13). [ẕikridürür, -i, -dürür]

Göñülden eyleyüp terk-i ʿalāyıḳ
Ḥudā ẕikrinde ol cān ile ṣādıḳ (Mes. 4, Mıs. 6). [ẕikrinde, -in, -de]

Ḥudā ẕikrine her kim ki virür cān
Olur nūr-ı Ḥudā ḳalbinde raḫşān (Mes. 4, Mıs. 21). [ẕikrine, -i, -n, -e]

Ḥudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüñi şād it hemīşe (Mes. 4, Mıs. 29). [ẕikrini, -i, -ñ, -i]

Ki kim olursa Ḥaḳ ẕikriyle ẕākir
Olur Ḥaḳ raḥmeti ḳalbinde ẓāhir (Mes. 4, Mıs. 9). [ẕikriyle, -i, -y, -le]

Ḥudā ẕikrin dilüñden eyleme dūr
Behāyim bigi olmaġıl ʿalefḫōr (Mes. 5, Mıs. 39). [ẕikrin, -i, -n]

Ḥudā ẕikrini it geldükçe elden
Velī dilden diyüp giderme dilden (Mes. 5, Mıs. 83). [ẕikrini, -i, -ñ, -i]

Ḥudānuñ ẕikrini yād it hemīşe
Anuñla göñlüni şād it hemīşe (Mes. 5, Mıs. 197). [ẕikrini, -i, -ñ, -i]

Tevażżuʿ birle luṭfı ḳoma elden
Ḥudā ẕikrin giderme hīç dilden (Mes. 30, Mıs. 30). [ẕikrin, -in]

ẕikr: *Allah'ı anma, yâd etme, hatırlama.*

Cümle maḫlūḳ-ı zemāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtisal (Kas. 2, Mıs. 7). [ẕikrüñi, -üñ, -i]

Ḥudā ẕikrin hemīşe yād eyle
Yıḳuḳ ḳalbi anuñla ābād eyle (Mes. 4, Mıs. 43). [ẕikrin]

Dilüñden ẕikrüñi giderme bārī
Ki yarın saña raḥmet ḳıla yārī (Mes. 4, Mıs. 51). [ẕikrüñi, -üñ, -i]

Çerāġum eyle nūruñla münevver
Dilüme ẕikrüñi eyle müyesser (Mes. 6, Mıs. 122). [ẕikrüñi, -üñ, -i]

Dili pür-nūr eyle ẕikrüñ ile
Dili mesrūr eyle fikrüñ ile (Mes. 1, Mıs. 19). [ẕikrüñ]

Anuñ ḥaḳḳı ki her dem ẕikrüñ ider
Anuñ ḥaḳḳı ki her dem fikrüñ ider (Mes. 6, Mıs. 195). [ẕikrüñ]

Ḥudā ẕikrin giderme hīç dilden
Niyāz eyle aña geldükçe elden (Mes. 4, Mıs. 3). [ẕikrin]

Dehān virdi ki ẕikrin eyleyesin
Zebān virdi ki vaṣfın söyleyesin (Mes. 5, Mıs. 115). [ẕikrin]

ẕikr eyle-: *Anmak, sözünü etmek.*

Hemīşe ḳudretini fikr eyle
Ḥudā adın hemīşe **ẕikr eyle** *(Mes. 5, Mıs. 88). [ẕikr eyle]*

Anı **ẕikr eyle** kim raḥmet bulasın
İki ʿālemde hem rāḥat olasın *(Mes. 5, Mıs. 207). [ẕikr eyle]*

ẕikr it-: *Anmak, hatırlamak.*

Ḥudānuñ ḳudretin bilüp kemāhī
ʿİbādet eyleyüp **ẕikr it** İlāhı *(Mes. 5, Mıs. 96). [ẕikr it]*

Ḳamu eşyā senüñ **ẕikrüñ iderler**
Ḳamu dünyā senüñ emrüñ ṭutarlar *(Mes. 3, Mıs. 121). [ẕikrüñ iderler, -er, -ler]*

ẕikr ol-: *Anılan.*

Bu **ẕikr olan** ḳamusı sende ḫod var
Olupdurur saña bu ḳamusı yār *(Mes. 5, Mıs. 127). [ẕikr olan]*

ẕikr-i ḳulḳul: *Kulkul zikri, kulkul sesi.*

Gezerdi soḥbet içre sāġar-ı mül
Şürāḥīler ḳılurdı **ẕikr-i ḳulḳul** *(Mes. 117, Mıs. 62). [ẕikr-i ḳulḳul]*

zikr-i mevlā: *Allah adını zikretme, sürekli "Allah" deme, Allah'ın adını dilden düşürmeme.*

Kerāmet ādeme virdi Teʿālā
Ki gitmeye dilinden **ẕikr-i Mevlā** *(Mes. 5, Mıs. 38). [ẕikr-i mevlā]*

zikr-i mevlā it-: *"Allah'ı an, Allah'ı tesbih et.".*

Elüñden geldügince it ẕikr-i Mevlā
Ki ide raḥmet saña Bārī Teʿālā *(Mes. 4, Mıs. 49). [ẕikr-i mevlā it]*

zikr-i teʿālā: *Allah'ı (c.c.) anma.*

Dilersin ki olasın ḳamudan evlā
Dilüñden gitmesün **ẕikr-i Teʿālā** *(Mes. 4, Mıs. 8). [ẕikr-i teʿālā]*

zikrin eyle-: *Zikrini eyleme, Allah'ı anma.*

Elüñden geldügince ẕikrin eyle
Kemāl-i ḳudretinüñ fikrin eyle (Mes. 4, Mıs. 33). [ẕikrin eyle]

Dilüñi arıduban fikrin eyle
Dilüñi arıduban ẕikrin eyle (Mes. 5, Mıs. 204). [ẕikrin eyle]

zikrüñi ḳıl-: *Zikretmek, söylemek.*

Zebān vir baña kim **ẕikrüñi ḳılsun**
Göñül vir baña kim fikrüñi ḳılsun *(Mes. 6, Mıs. 107). [ẕikrüñi ḳılsun, -sun]*

ẓıll-ı ḫudā: *Allah'ın yeryüzündeki gölgesi.*

Vücūdı çün bunuñ **ẓıll-ı Ḫudādır**
Anunçün dü cihāna pādişādur *(Mes. 17, Mıs. 53). [ẓıll-ı ḫudādır, -dır]*

zīn çek-: *Eyerlemek, eyer vurmak.*

Eger gerdūn çekerse atuña zīn
Ṣoñ ucı seng olısar saña bālīn *(Mes. 168, Mıs. 125). [zīn çekerse, -er, -se]*

zincīr: *Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.*

Kişi kim eyleye bu resme tedbīr
Gerek dīvāne bigi aña zincīr (Mes. 71, Mıs. 24). [zincīr]

Ḥaḳa minnet ki ol bu yire geldi
Yürürken kendüsi zincīre geldi (Mes. 147, Mıs. 28). [zincīre, -e]

zincīr ü bende: *"Zincir ve köle, zincirli ve hapsedilmiş.".*

Şu kimse kim buña olmaya bende
Ṭolaşsun dāyimā **zincīr ü bende** *(Mes. 17, Mıs. 112). [zincīr ü bende]*

zindān: *Acılar mekanı, Karanlık, hapishane, karanlık mahal, Çok karanlık, sıkıntılı yer; kara yer.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāṣḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 6). [zindānumdur, -um, -dur]

Cihān başuma zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gülzār sensüz (Gaz. 38, Mıs. 7). [zindāndur, -dur]

Nice kim cehd idersem ben bu ʿāsī
Bulımazam bu zindāndan ḫalāṣı (Mes. 9, Mıs. 38). [zindāndan, -dan]

Baña raḥm eylegil kim key faḳīrem
Güneh zindānı içinde esīrem (Mes. 9, Mıs. 36). [zindānı, -ı]

Ne kimse ki istemez ol ṣāhı ḫandān
Hemīşe mesken olsun aña zindān (Mes. 17, Mıs. 130). [zindān]

Ḳızuñ Ḫurşīdden digil ne gördüñ
Ki zindāna bıraḫup bende urdun (Mes. 105, Mıs. 44). [zindāna, -a]

Benüm cānum durur zindānda maḥbūs
Çeker cānum ġamından renc-i meʾyūs (Mes. 113, Mıs. 17). [zindānda, -da]

Anı zindāndan iy meh-rū rehā ḳıl
Ben-i miskīne bir laḥẓa vefā ḳıl (Mes. 113, Mıs. 19). [zindāndan, -dan]

zindān ol-: *Bir yerin birine yaşanmaz hale gelmesi, o yerin çok sıkıntılı olması.*

Baña sensüz cihān zindān olısar
Cefā odında dil biryān olısar *(Mes. 166, Mıs. 33). [zindān ol]*

zinde: *Canlı, diri.*

Didi sen bana cānsın iy güzel ḫān
Ḳarañuda olur mı **zinde** bī-cān *(Mes. 143, Mıs. 26). [zinde]*

zinde eyle-: *Yaşat! II Devam ettir!*

Cihānda gün bigi tābende eyle
Adını tā ḳıyāmet **zinde eyle** *(Mes. 1, Mıs. 50). [zinde eyle]*

zinde eyle-: *Canlandırmak, diriltmek.*

Egerçi bular olmış idi mürde
Sözümle eyledüm bunları zinde (Mes. 18, Mıs. 100). [zinde eyledüm]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 41). [zinde eyler, -r]

zinde ḳal-: *Canlı kalmak, sağ kalmak.*

Eger sulṭān ola yā ḫo bende
Biri ʿālemde ḳalmaz hīç zinde *(Mes. 168, Mıs. 104). [zinde ḳalmaz, -maz]*

zinde ol-: *Canlı, diri olmak, dirilik kazanmak.*

İder Çīnīlere Mihrāb müjde
Ḳamusı mürde iken oldı zinde (Mes. 34, Mıs. 96). [zinde oldı]

Ki zinde olduġınca şāh Ḳayṣer
Olam cān u göñülden aña çāker (Mes. 129, Mıs. 55). [zinde olduġınca, -duġ, -ınca]

Ẕātıyla zinde olsa ḫālḳ-ı cihān nola kim
Cism-i laṭīfi anuñ bir rūḥdur mücessem (Kas. 5, Mıs. 15). [zinde olsa]

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı (Tb. 1, Mıs. 103). [zinde olur]

Daḫı ḥaşre degin zinde olursam
Ecelden ḳurtılup furṣat bulursam (Mes. 90, Mıs. 33). [zinde olursam, -ur, -sa, -m]

zindegān: *Dirilik, hayat, yaşayış.*

Didi ʿaşḳuñ ne durur di nişānı
Eyitdi derd ü ġāmla **zindegānı** *(Mes. 47, Mıs. 4). [zindegānı, -ı]*

zindegānī: *Dirilik, canlılık.*

Ḫudāyā çün yaratduñ bu cihānı
Ḳamu maḫlūḳa virdüñ zindegānī (Mes. 6, Mıs. 2). [zindegānī]

Ḳanı ḳıldugumuz ʿayş-ı nihānī
Senüñle itdügümüz zindegānī (Mes. 96, Mıs. 26). [zindegānī]

zindegānī vir-: *Hayat vermek. Can, yaşam vermek, canlandırmak.*

Gehī ġark eyler āba bu cihānı
Girü anuñla virür zindegānī *(Mes. 2, Mıs. 98). [zindegānī virür, -ür]*

zinhār: *Sakın! Sakın ha! Aman!*

Hümāyūn didi iy ferzend zinhār
Benüm cānumsın olmaġıl ṣaḳın zār (Mes. 26, Mıs. 47). [zinhār]

Beni bunda ḳoyup zinhār gitme
Ki sensüz olımazam yār gitme (Mes. 135, Mıs. 41). [zinhār]

Uġur olsun yüri saġluġ ile var
Berī yanı velī unıtma zinhār (Mes. 166, Mıs. 28). [zinhār]

zinhār zinhār it-: *Zinhar zinhar yapmak. Sakın sakın yapmak gibi ikileme ile kullanılır. (Lugat-i Ebuzziya).*

Bilürsin Ḳayṣerüñ ḳızısın iy yār
Bu işi itmegil zinhār zinhār *(Mes. 46, Mıs. 46). [zinhār zinhār itmegil, -me, -gil]*

zi'n-nūreyn: *İki nur sahibi; Hz. Osman.*

Çü Ḥaḳdan bulmış idi raḥmeti bol
Güyegülükde **Ẕi'n-nūreyn** idi ol *(Mes. 12, Mıs. 12). [ẕi'n-nūreyn]*

zīr: *Alt, aşağı.*

Ki her bir ẕerre ger bālā vü ger **zīr**
Fe-innī mā-ḫuliḳtü bāṭılā dir *(Mes. 5, Mıs. 13). [zīr]*

zīrā: *Çünkü, bundan dolayı, zira.*

Nola dilber yüzin görmek dilersem
Ki zīrā bende olan sulṭānı ister (Gaz. 43, Mıs. 8). [zīrā]

Ben aġladuḳça dilber gülse nola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister (Gaz. 43, Mıs. 4). [zīrā]

Ki sinüñ bigi zīrā ṣānīʿ olmaz
Senüñ aduñla olan żāyiʿ olmaz (Mes. 1, Mıs. 39). [zīrā]

Ki zīrā ṭālib olanlar Ḫudāya
Dil ü cān terk idenler ol hevāya (Mes. 4, Mıs. 17). [zīrā]

Ki zīrā kim ki olsa Ḥaḳḳa maḳbūl
Hemīşe ẕikri bulur ḳalbine yol (Mes. 4, Mıs. 23). [zīrā]

Ki zīrā ẕikri cānı tāze eyler
Gönülde şevḳı bī-endāze eyler (Mes. 4, Mıs. 31). [zīrā]

Ki kimüñ var ise zīrā nifāḳı
Ḳıyāmette bulısar iḥtirāḳı (Mes. 5, Mıs. 165). [zīrā]

Ki zīrā ʿilm-i Ḥaḳda kāmil olan
Bilür uşbu maḳāli ʿākil olan (Mes. 5, Mıs. 7). [zīrā]

Ki zīrā sensin ol Ḥallāḳ ü Ḳayyūm
Yaradılmış senüñ ḥükmüñe maḥkūm (Mes. 6, Mıs. 79). [zīrā]

Ki zīrā ḳaṭreye ḳılsañ ʿināyet
Olur ol ḳaṭre baḥr-i bī-nihāyet (Mes. 6, Mıs. 87). [zīrā]

Daḫı ṭıfl iken adıydı ṭufeylī
Ki zīrā dīn idi her laḥẓa meyli (Mes. 7, Mıs. 56). [zīrā]

Ki zīrā ḥaḳ yola ṭoġrı giderdi
Muḥammed ne dise anı iderdi (Mes. 15, Mıs. 23). [zīrā]

Oyidi ḳurretü'l-ʿayn-ı Muḥammed
Ki zīrā olmış idi nesl-i Aḥmed (Mes. 15, Mıs. 28). [zīrā]

Ki zīrā heybet ile çekse ol tīġ
Olur su ḳorḥusından zehre-i mīġ (Mes. 17, Mıs. 67). [zīrā]

Ki zīrā ʿaşḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevser meşrebidür (Mes. 19, Mıs. 59). [zīrā]

Giderdi şād olup dilden cefāyı
Ki zīrā buldı ol gün āşināyı (Mes. 92, Mıs. 28). [zīrā]

Nişān buldı ki zīrā hem-deminden
Ḫaber aldı enīs ü maḥreminden (Mes. 93, Mıs. 3). [zīrā]

Ki zīrā ayrulaldan hem-deminden
Cüdā düşeli zībā maḥreminden (Mes. 94, Mıs. 3). [zīrā]

Ki zīrā olmayan ʿālemde ʿāşıḳ
Degüldür ādemīlik aña lāyıḳ (Mes. 115, Mıs. 15). [zīrā]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 24). [zīrā]

Yirinden şāh Şādī ṭurdı gitdi
Ki zīrā bāde aña kār itdi (Mes. 116, Mıs. 48). [zīrā]

Ki zīrā başuña geldi saʿādet
Senüñ üstüñe açıldı bāb-ı devlet (Mes. 116, Mıs. 55). [zīrā]

Didi bunuñ bigi iş ʿayb olmaz
Ki zīrā meyle kimse başa varmaz (Mes. 117, Mıs. 102). [zīrā]

Ki zirā daḫı dünden mest idi ol
Şarāb ile şehā sermest idi ol (Mes. 117, Mıs. 97). [zirā]

Ki zīrā bāde olur şīr-efgen
Ḳılur tīre olmış iken güni rūşen (Mes. 117, Mıs. 25). [zīrā]

Ki zirā daḫı Şādī idi maḫmūr
Giceki mācerādan göñli mehcūr (Mes. 117, Mıs. 77). [zirā]

İderlerdi şikārı şād u ḫandān
Ki zīrā ḳamusı olmışdı şādān (Mes. 120, Mıs. 24). [zīrā]

Ki zīrā bī-hünerdür her işinde
Degüldür hīç çābuk cünbişinde (Mes. 121, Mıs. 27). [zīrā]

Ki zīrā Çīnüñ oldur pādişāhı
O yirüñ ol durur ṣāḥib-külāhı (Mes. 121, Mıs. 65). [zīrā]

Ki zīrā ulu ḫatun idi Efser
Aña destūr virmiş idi Ḳayṣer (Mes. 141, Mıs. 7). [zīrā]

Ki zīrā dilberinden ayru düşdi
Saġ iken ol gelicek ṣayru düşdi (Mes. 142, Mıs. 11). [zīrā]

Ki zīrā olmaz ise diş bilersin
Gice ḫurşīdi sen görmek dilersin (Mes. 142, Mıs. 71). [zīrā]

Ki zīrā Ḥaḳla olan bāṭıl olmaz
Cihān bī-dil olursa ol bī-dil olmaz (Mes. 146, Mıs. 41). [zīrā]

Ki zīrā Rūma göndermişdi leşker
Ki ol iḳlīmi yıḳalar ser-ā-ser (Mes. 147, Mıs. 7). [zīrā]

Ki zīrā vaḳti olupdur bahāruñ
Güzelligi demidür rūzgāruñ (Mes. 150, Mıs. 5). [zīrā]

Ki zīrā ḳılmış idi çōġ ṣoḥbet
Yatuban şāh Ḳayṣer oldı rāhat (Mes. 151, Mıs. 39). [zīrā]

Ki zīrā ol şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḳaçan kim düşmene oldı ber-ā-ber (Mes. 152, Mıs. 23). [zīrā]

Ki zīrā aṣlı anuñ key uludur
Ezelden devlet ile baḫtludur (Mes. 153, Mıs. 19). [zīrā]

Ki zīrā derdine dermān buldı
Ḳurı cism olmış iken cān buldı (Mes. 154, Mıs. 113). [zīrā]

Ki zīrā ḫaste iken buldı dermān
Ḫıżır-veş nūş ḳıldı āb-ı ḥayvān (Mes. 154, Mıs. 143). [zīrā]

Hemān ol ḳufle urdı sīm miftāḥ
Ki olur her fetḥe zīrā sīm miftāḥ (Mes. 155, Mıs. 284). [zīrā]

Ki zīrā gördi bulışdı iki yār
Diledükleri bigi oldı çün kār (Mes. 158, Mıs. 77). [zīrā]

Ki zīrā cān ü dilden fikr ḳıldum
Sözüñde ne ġaraż var ise bildüm (Mes. 163, Mıs. 45). [zīrā]

Vaṭan sevgüsi şāhā cāndandur
Zirā ḥubbü'l-vaṭan īmāndandur (Mes. 165, Mıs. 90). [zirā]

Ki zīrā ḳanda isem ḳuluñam ben
Ḳulum ben şāh-ı ʿālīsin baña sen (Mes. 165, Mıs. 119). [zīrā]

Ki zīrā ol şeh-i fīrūz-aḫter
Eline giricek Ḫurşīd-i enver (Mes. 166, Mıs. 63). [zīrā]

Ki zīrā gördi bir rūy-ı münevver
Ki andan utanur ḫurşīd-i enver (Mes. 167, Mıs. 93). [zīrā]

Ki zīrā bā-ḫaberdür maʿrifetden
Bilür cümle ʿulūmı her cihetden (Mes. 169, Mıs. 81). [zīrā]

Ki zīrā ol kime iderse himmet
Ḫudā daḫı ider aña ʿināyet (Mes. 169, Mıs. 85). [zīrā]

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-ı şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem (Kas. 4, Mıs. 73). [zīrā ki]

<u>żırġam:</u> *Kan içici,gaddar aslan.*

Āteş-feşān olıcaḳ şemşīr-i āb-dārı
Görürse ḳan ḳaşanur rūz-ı veġāda **Żırġam** *(Kas. 5, Mıs. 30). [żırġam]*

<u>zirih-pūş ol-:</u> *Zırhla örtülü olmak, zırh giymiş olmak.*

Zirih-pūş oluban bu çarḫ-ı gerdān
Bıraḫdı egnine bir çīnī ḳalḳan *(Mes. 148, Mıs. 3). [zirih-pūş oluban, -uban]*

<u>zīver:</u> *Süs.*

Feṣāḥātde dilüñdür rūḥ-perver
Sözüñdür maʿni-i ebyāta **zīver** *(Mes. 169, Mıs. 24). [zīver]*

<u>żiyā:</u> *Ar. Parlaklık, aydınlık.*

O mihrüñ ger irişmese **żiyāsı**
Bu māhuñ ḳalmaz idi rūşenāsı *(Mes. 66, Mıs. 11). [żiyāsı, -sı]*

<u>ziyāde:</u> *Çok, daha çok, daha fazla.*

Cevāb öyle virür ol şāhzāde
Cihānda görmiş ol derdi ziyāde (Mes. 34, Mıs. 82). [ziyāde]

Meyi Ḫurşid içmişdi ziyāde
Aña kār itdi ol dem cām-ı bāde (Mes. 70, Mıs. 45). [ziyāde]

O cāmı içmedi ol dem şāhzāde
Ki zīrā mest olmışdı ziyāde (Mes. 116, Mıs. 24). [ziyāde]

Ki Faġfūr oġlıdur bu şāhzāde
Hünerde kendüdür ḥadden ziyāde (Mes. 152, Mıs. 30). [ziyāde]

Revān atdan inüp oldı piyāde
Ki cevri çekmiş idi iñen ziyāde (Mes. 167, Mıs. 52). [ziyāde]

<u>ziyāde eyle-:</u> *Arttırmak, fazlalaştırmak.*

İlāhī devletin eyle ziyāde
Buña yavuzṣanan olsun fütāde *(Mes. 18, Mıs. 115). [ziyāde eyle]*

ziyāde iç-: *Çok içmek, fazla içmek, aşırı içmek, fazla kaçırmak.*

Meyi çün içmiş idi ol ziyāde
Belürdi kendüzinde fiʿl-i bāde *(Mes. 20, Mıs. 45). [ziyāde içmiş idi, -miş, -idi]*

ziyāde ḳıl-: *Artırmak, çoğaltmak.*

Didi kim ne kişisin iy piyāde
Ki derdümüzi sen ḳılduñ ziyāde *(Mes. 34, Mıs. 60). [ziyāde ḳılduñ, -du, -ñ]*

ziyāde ol-: *Artmak, çoğalmak.*

Ḫudāya şükr ḳıldı şāhzāde
Velī ʿaşḳı daḫı oldı ziyāde (Mes. 31, Mıs. 52). [ziyāde oldı]

Şehenşāhuñ ziyāde oldı derdi
Görüp ḥāline uşbu sözi dirdi (Mes. 31, Mıs. 61). [ziyāde oldı]

Bu ḥāletle giderken şāhzāde
Daḫı ʿaşḳı oldı göñlinde ziyāde (Mes. 74, Mıs. 6). [ziyāde oldı]

Bu şiʿri çün işitdi şāhzāde
Belālar oldı göñlinde ziyāde (Mes. 131, Mıs. 2). [ziyāde oldı]

Daḫı oldı şehüñ ʿaşḳı ziyāde
Müfīd olmadı aña cām-ı bāde (Mes. 22, Mıs. 5). [ziyāde oldı]

Çü ʿişret arada oldı ziyāde
Ḫumār itdi ḳamusın cām-ı bāde (Mes. 95, Mıs. 3). [ziyāde oldı]

Baña vāḳıʿ olalıdan firāḳı
Ziyāde oldı dilde iştiyāḳı (Mes. 132, Mıs. 8). [ziyāde oldı, -dı]

Bu sözi çün işitdi şāhzāde
Maḥabbet oldı göñlinde ziyāde (Mes. 167, Mıs. 80). [ziyāde oldı, -dı]

Didi Mihrāb kim iy şāhzāde
Hemīşe devletüñ olsun ziyāde (Mes. 27, Mıs. 56). [ziyāde olsun]

Hemīşe devletüñ olsun ziyāde
Yavuzṣanan saña olsun fütāde (Mes. 165, Mıs. 45). [ziyāde olsun, -sun]

ziyān it-: *Varlığı yok, yararı zarar etmeyi arzulamak.*

Nola cānumı terk itsem nigāruñ ʿaşḳı yolında
Ne ḥācet yoḳ neseneyçün bu deñlü çoḳ **ziyān itmek** *(Gaz. 5, Mıs. 8). [ziyān itmek, -mek]*

ziyān ol-: *Zararı, kaybı olmak, zarar gelmek.*

Her ne kim şevḳ ile ḳılursa senüñ göñlüñ ṭaleb
Gerçi kim aṣṣı ṣanursın ol saña olur ziyān *(Rüb. 1, Mıs. 4). [ziyān olur]*

ziynet ü fer bul-: *Süs ve güç bulmak. ll İyi hissetmek.*

Serāyına çü geldi şāh Ḳayṣer
Oturup taḫta buldı ziynet ü fer *(Mes. 121, Mıs. 2). [ziynet ü fer buldı, -dı]*

zuḥal-kadr ü bercīs-fıṭnat: *"Zuhal itibarlı ve Bercis anlayışlı".*

Zuḥal-kadr ü daḫı Bercīs-fıṭnat
Şeh-i her dü cihān Mirrīḫ-heybet *(Mes. 17, Mıs. 9). [zuḥal-kadr ü bercīs-fıṭnat]*

zühre: *3. kat göğe hakim olduğu söylenilen Çoban yıldızı, Venüs olarak da bilinen çok parlak bir yıldız;.*

Üçinci göge irdüginde Zühre
Ayaġına sürüp yüz buldı behre (Mes. 8, Mıs. 63). [zühre]

Ṣafāyile ḳaçan çenge ursa çengin
Atardı yire gökden Zühre çengin (Mes. 21, Mıs. 144). [zühre]

Kaçan ki alsaydi eline ol ṣanem çeng
İderdi Zühre çarḫ üzre aña āheng (Mes. 49, Mıs. 18). [zühre]

Şu resme āġāz itdi naġme-i çeng
Ki gökden Zühre aña iderdi āheng (Mes. 154, Mıs. 56). [zühre]

Muġannīler ururken çenge ḫoş çeng
Felekde anlara Zühre iderdi āheng (Mes. 158, Mıs. 60). [zühre]

zühre-yi zehrā-yı eflāk: *Feleklerin parlak Zühre'si [Nahid, Çobanyıldızı, Venüs].*

Didi iy **Zühre-yi zehrā-yı eflāk**
Nevā-yı naġmeñ eyler sīneler çāk *(Mes. 77, Mıs. 1). [zühre-yi zehrā-yı eflāk]*

zuhūra gel-: *Meydana gelmek, ortaya çıkmak, gün yüzüne çıkmak.*

Vücūda geldi ʿālem ʿilmüñ ile
Ẓuhūra geldi ādem ḥükmüñ ile (Mes. 6, Mıs. 4). [ẓuhūra geldi]

Ẓuhūra geldi çünkim ʿālem içre
Şerīfüʾẕ-ẕāt oldı ādem içre (Mes. 7, Mıs. 83). [ẓuhūra geldi]

Nübüvvetle gelicek ol ẓuhūra
Cihān yüzi ḳamu ġarḳ oldı nura (Mes. 7, Mıs. 61). [ẓuhūra gelicek]

zülāl: *Safi, hafif, soğuk, güzel su.*

Cemālinden cilā bulırdı ebṣār
Zülālinden şifā alurdı bīmār *(Mes. 161, Mıs. 16). [zülālinden, -i, -n, -den]*

Dönerdi meclis içinde piyāle
O meclis ehli uġradı **zülāle** *(Mes. 115, Mıs. 86). [zülāle, -e]*

zülāl-i āb-ı kevser: *Cennette olduğuna inanılan, içenin bir daha susuzluk hissi yaşamayacağı kutsal, tatlı su.*

Ki zīrā ʿaṣḳ ʿālem maṭlebidür
Zülāl-i āb-ı Kevser meşrebidür *(Mes. 19, Mıs. 60). [zülāl-i āb-ı kevser]*

zü'l-celāl: *Celal sahibi, azamet, izzet ve heybet sahibi Allah.*

Hezāran şükr ü minnet **Zü'l-Celāle**
Ki irgürdi beni bu dem viṣāle *(Mes. 155, Mıs. 199). [zü'l-celāle, -e]*

züʾl-celāl-i pür-kerem: *Celal ve Kerem sahibi (Allah).*

İy **Züʾl-celāl-i pür-kerem** uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı ʿitiẕār *(Kas. 1, Mıs. 33). [züʾl-celāl-i pür-kerem]*

zulem ol-: *"Karanlık olmak, örtülmek.".*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki ʿālem olmış idi küfr ile ẓulem *(Kas. 4, Mıs. 26). [ẓulem olmış, -mış]*

zülf: *(Fars.) Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿāṣḳından anuñ
Çün zenaḫdānı vü zülfi bend ü zindānumdur (Gaz. 6, Mıs. 6). [zülfi, -i]

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre niḳāb
Ṣanki pinhān olur ebr içre āftāb (Gaz. 11, Mıs. 1). [zülfüñ, -üñ]

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñ ṣoraram virmez cevāb (Gaz. 11, Mıs. 9). [zülfüñden, -ü, -n, -den]

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫoş-būy ider būy-ı ʿabīr (Gaz. 12, Mıs. 5). [zülfüñe, -üñ, -e]

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr (Gaz. 12, Mıs. 1). [zülfüñe, -üñ, -e]

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ (Gaz. 14, Mıs. 2). [zülfüñ, -üñ]

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān (Gaz. 15, Mıs. 13). [zülfi]

Zülfi ḳoḫusıla yāruñ yalıñuz bāġ degül
Müşg-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice (Gaz. 18, Mıs. 13). [zülfi, -i]

Dilberüñ zülfüne mi uġraduñ iy bād bu dem
Kim nesīmüñ daġıdur her yaña ʿanber bu gice (Gaz. 19, Mıs. 7). [zülfüne, -üñ, -e]

Şöyle bend urdı nigāruñ zülfi binüm boynuma
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan (Gaz. 20, Mıs. 9). [zülfi]

Şehā dil boynına daḳ zülfüñi kim
Firāḳuñdan senüñ mecnūn olupdur (Gaz. 24, Mıs. 7). [zülfüñi, -üñi]

ʿAşḳuñ yolında ger güneh itdüñse dilberā
Aṣ zülfüñ ucına oldur ezelden çü dārumuz (Gaz. 26, Mıs. 6). [zülfüñ, -üñ]

Nicesi ḳan aġlamayam derd ü ġamla ben ġarīb
Kim dil-i ġamġīnümi zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 14). [zülfüñde, -üñ, -de]

Āh kim iy mehliḳā ḫışm eyleyüb ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 4). [zülfüñde, -üñ, -de]

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġām gönderüp ansuzda şeb-ḫūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 7). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥüsün
Çünki ʿālemde beni sen zār u mecnūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 11). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]

Zülfüñüñ bendini taḳġıl boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz saçuñ küfrinsüzin īmānumuz (Gaz. 30, Mıs. 3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]

Ḳoyuban Çīni müşgīn zülfüñ içün
Vaṭandan ḳılmışam terk-i ʿalāka (Gaz. 51, Mıs. 3). [zülfüñ, -üñ]

Zülfine şāne urup itmiş meger perīşan
Dehr itdi ol sebebden bād-ı ṣabāya derhem (Kas. 5, Mıs. 59). [zülfine, -in, -e]

Zülfüñde ṭolaşaldan baḫt-ı siyāhumı gör
Bār-ı cefā vü cevre her bār ṭutar erḳam (Kas. 5, Mıs. 63). [zülfüñde, -üñ, -de]

Bād-ı ṣabā meger kim zülfüñle oldı hem-dem
Ḫoş-būy ider havāyı ol dem ki ura ol dem (Kas. 5, Mıs. 51). [zülfüñle, -üñ, -le]

Ne ʿanber ki olmaya aña nisār ol
Nigāruñ zülfine olsun tārumār ol (Mes. 17, Mıs. 134). [zülfine, -i, -n, -e]

Añup zülfin göñül oldı müşevveş
Ruḫın añup dile urıldı āteş (Mes. 18, Mıs. 35). [zülfin, -in]

Ḳamu pür-tāb idi zülfi kemendi
Ki ʿāşıḳ boynına ṣalaydı bendi (Mes. 20, Mıs. 83). [zülfi]

Gehī zülfi bigi pür-tāb olurdı
Gehī çeşmi bigi pür-ḫ∨āb olurdı (Mes. 26, Mıs. 57). [zülfi]

Ṣaçar her yaña zülfi bigi ʿanber
Ṣatar dendānı bigi lūʾlū-yi ter (Mes. 34, Mıs. 119). [zülfi, -i]

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 7). [zülfi, -i]

Ṣanasın gicenüñ zülfi ṭaġılmış
Ṣabāḥuñ yüzine zülfi ṣaçılmış (Mes. 36, Mıs. 8). [zülfi]

Ḳaçan kim zülfini añardı Mihrāb
Şehenşāhuñ dili olurdı pür-tāb (Mes. 36, Mıs. 117). [zülfini, -i, -n, -i]

Ṣabā doḳındı zülfine nigāruñ
Ṭaġıtdı ḳoḫusın ol müşgbāruñ (Mes. 37, Mıs. 95). [zülfine, -i, -n, -e]

Hemān nergis bigi mest oldı Cemşīd
O meh zülfine pā-best oldı Cemşīd (Mes. 44, Mıs. 26). [zülfine, -i, -n, -e]

Bu sırruñ çünki oldı ġoncası gül
Hemāñ dem ḥāli ṭuydı ol zülfi sünbül (Mes. 45, Mıs. 80). [zülfi]

Bu sözi diyüben ol zülfi ʿanber
Dehāñ açup hemān dem saçdı şeker (Mes. 46, Mıs. 85). [zülfi]

Meyüñ rengi ruḫ-ı sāḳīye düşdi
Ṣabā yiliyile zülfi ḳarışdı (Mes. 49, Mıs. 10). [zülfi]

Çü zülfüñ ele girdi iy ḳamer-rū
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı (Mes. 49, Mıs. 11). [zülfüñ, -üñ]

Şehenşeh olmış idi şöyle sermest
Ki urdı añsuzda dilber zülfine dest (Mes. 69, Mıs. 22). [zülfine, -i, -n, -e]

Yapışdıysa uma zülfine Cemşīd
Nola çün kendüden olmışdı nevmīd (Mes. 69, Mıs. 27). [zülfine, -i, -n, -e]

Şehā zülfüñ gibi ben bī-ḳarārem
Ġamuñdan ḫaste vü zār u nizārem (Mes. 70, Mıs. 25). [zülfüñ, -üñ]

Ne işüñdür senüñ zülfine yāruñ
Yapışmaḳ yoḳ durur mı kār u bāruñ (Mes. 71, Mıs. 21). [zülfine, -i, -n, -e]

Çü ḳızın gördi ol zülfi mücaʿad
Ki kendü bigidür pāk ü mücerred (Mes. 72, Mıs. 9). [zülfi]

Ger uġrarsañ nigāruñ zülfine sen
Ṭapuña bir emānet diyeyüm ben (Mes. 82, Mıs. 7). [zülfine, -i, -n, -e]

Ġam-ı ʿaşḳ ile göñli ḫaste olmış
Nigāruñ zülfine pā-beste olmış (Mes. 85, Mıs. 10). [zülfine, -i, -n, -e]

Ġamuñdan her nefes zār u nizāram
Ḳara zülfüñ bigi pes bī-ḳarāram (Mes. 88, Mıs. 20). [zülfüñ, -üñ]

Göñül zülfüñde oldı pāy-beste
Hem oldı cānda derd ü ġamla ḫaste (Mes. 88, Mıs. 21). [zülfüñde, -üñ, -de]

Olalı senden ayru iy perīveş
Göñül zülfüñ bigi oldı müşevveş (Mes. 90, Mıs. 30). [zülfüñ, -üñ]

Dil ü cānum durur ʿaşḳuñ fedāsı
Dimāġum ṭopṭolu zülfüñ hevāsı (Mes. 136, Mıs. 10). [zülfüñ, -üñ]

Benefşe eyledi zülfini müşgīn
Açıldı bāġ içinde verd ü nesrīn (Mes. 150, Mıs. 19). [zülfini, -i, -n, -i]

Aña key cāy idi kim çāh-ı Bābil
Göñül baġlamaġa zülfi selāsil (Mes. 155, Mıs. 62). [zülfi, -i]

Gehī saçı ḳılurdı müşg-i rīzān
Gehī zülfi ḳılurdı ʿanber-efşān (Mes. 155, Mıs. 240). [zülfi, -i]

Dimāġına alup zülfi havāsın
O dem sürdi iki ʿālem ṣafāsın (Mes. 155, Mıs. 145). [zülfi, -i]

Gehī ṭutar idi şeh zülfi mārın
Gehī būse ḳılur idi nigārın (Mes. 155, Mıs. 221). [zülfi, -i]

Gice zülfin atup gündüz yüzine
Ḫalel virdi cihānuñ gündüzine (Mes. 155, Mıs. 7). [zülfin, -i, -n]

Gehī boynına zülfin bend iderdi
Gehī gözine özin ṣayd iderdi (Mes. 155, Mıs. 225). [zülfin, -i, -n]

Gehī zülfin ḳılurdı tār u mār ol
Gehī laʿlin öperdi buluban yol (Mes. 155, Mıs. 227). [zülfin, -i, -n]

Gehī zülfin alurdı şeh eline
Ṣafālar yörenürdi şeh diline (Mes. 155, Mıs. 241). [zülfin, -i, -n]

Şeb-i tīre girih zülfinden açdı
Cihāna ʿanber ile müşg ṣaçdı (Mes. 155, Mıs. 15). [zülfinden, -in, -den]

Gice zülfinden olmışdı müşevveş
Beni fülfüllere urmışdı āteş (Mes. 155, Mıs. 53). [zülfinden, -i, -n, -den]

Gehī zülfinden alur idi sünbül
Ruḫından geh direrdi deste-i gül (Mes. 155, Mıs. 231). [zülfinden, -i, -n, -den]

Çü müşgīn zülfine şeb urdı şāne
Ṣaçıldı müşg ile ʿanber cihāna (Mes. 155, Mıs. 9). [zülfine, -i, -n, -e]

Gehī zülfiyile pā-best olurdı
Gehī laʿliyile ser-mest olurdı (Mes. 155, Mıs. 243). [zülfiyile, -i, -y, -ile]

Teni zülfi ḳılı bigi olmış iken
İçi ṭaşı cefādan ṭolmış iken (Mes. 167, Mıs. 25). [zülfi, -i]

Zülfüñ oluban kemend-i müşgīn
Dil boynına ṣaldı pīç ü tābı (Tb. 1, Mıs. 105). [zülfüñ, -üñ]

Kimdür ki başını ṭōb ḳılmaz
Zülfüñ olıcaḳ eline çevgān (Tb. 1, Mıs. 54). [zülfüñ, -üñ]

Bend oldı saçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cism-i maḳlūb (Tb. 1, Mıs. 40). [zülfüñ, -üñ]

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār (Tb. 1, Mıs. 71). [zülfüñe, -üñ, -e]

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfākı ṭutar nesīm-i ʿanber (Tb. 1, Mıs. 5). [zülfüñe, -üñ, -e]

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān (Tb. 1, Mıs. 59). [zülfüñi, -üñi]

zülf-i āşinā: *Sevgilinin zülfü.*

Melik çün düşmiş idi dest ü pādan
Ḫalāṣ isterdi **zülf-i āşinādan** *(Mes. 69, Mıs. 26). [zülf-i āşinādan, -dan]*

zülf-i bī-ḳarār: *Huzursuz, yerinde durmayan zülüf, saç.*

Düşelden ʿaşḳına yāruñ belā vü miḥnet ü ġāmla
Dil ü cān bī-ḳarār oldı o **zülf-i bī-ḳarārından** *(Gaz. 7, Mıs. 14). [zülf-i bī-ḳarārından, -ın, -dan]*

zülf-i cānān: *Sevgilinin saçı.*

Hezārān ḥalḳalar çün **zülf-i cānān**
Ḳamusın nīzeyile ḳapdı ol cān *(Mes. 119, Mıs. 11). [zülf-i cānān]*

zülf-i ḥabīb: *Sevgilinin zülfü.*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i ḥabībden irişen ḫoş havā ḥaḳı *(Kas. 6, Mıs. 24). [zülf-i ḥabībden, -den]*

zülf-i ḫam: *Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm saçlar.*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege **zülf-i ḫamını** *(Gaz. 25, Mıs. 6). [zülf-i ḫamını, -ı, -nı]*

zülf-i müşgbār: *Misk gibi kokan zülüf.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫoş ḳoḫuyile
Ṣabā geldi meger yāruñ o **zülf-i müşgbārından** *(Gaz. 7, Mıs. 8). [zülf-i müşgbārından, -ın, -dan]*

zülf-i müşgīn: *Misk kokulu zülüf.*

Geyübeni felek dībā-yı nīlīn
Gice ṭaġıtdı ol dem **zülf-i müşgīn** *(Mes. 155, Mıs. 12). [zülf-i müşgīn]*

zülf-i müşgīn-bend: *Misk kokulu-bent saç.*

Görüp şol **zülf-i müşgīn-bendi** sende
Hemān laḥẓa ṭolaşdı ol kemende *(Mes. 61, Mıs. 3). [zülf-i müşgīn-bendi, -i]*

zülf-i siyāh: *Sevgilinin siyah saçı.*

Cān çeker cevr ü cefānı her nefes
Dil olur **zülf-i siyāhuña** esīr *(Gaz. 12, Mıs. 12). [zülf-i siyāhuña, -uñ, -a]*

zülf-i yār: *Sevgilinin zülüfleri. Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saç lülesi.*

Yapışmaḳ ne ki gerek zülf-i yāra
Yapışur mı cihānda kimse māra (Mes. 71, Mıs. 25). [zülf-i yāra]

Dil ü cān zülf-i yāre bağluyiken
Güşāde oluban irdi necāta (Rüb. 6, Mıs. 3). [zülf-i yāre, -e-e]

zülf-veş: *(Fars.) Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.*

Elinde **zülf-veş** çevgān Cemşīd
Ṭutup oynar idi ḫandān Cemşīd *(Mes. 118, Mıs. 31). [zülf-veş]*

zulm: *Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.*

Cihānı dīniyile ḳıldı pür-nūr
Zemīnden küfr ẓulmin eyledi dūr (Mes. 7, Mıs. 88). [ẓulmin, -in]

Şu resme ʿadl iderdi ol şehenşāh
Kimesne ẓulm elinden itmez idi āh (Mes. 19, Mıs. 100). [ẓulm]

Ḳoyup ẓulm ʿadle çün bünyād itdi
Ḫıṭā mülkin ḳamu ābād itdi (Mes. 168, Mıs. 51). [ẓulm]

Olup Cemşīd şeh taḫta oturdı
O kişverden ḳamu ẓulmi götürdi (Mes. 168, Mıs. 50). [ẓulmi, -i]

Zulm ile öldürmege uşşāḳuñı her dem-be-dem
ʿĀlem içinde yine bir yiñi ḳānūn eyledüñ (Gaz. 28, Mıs. 5). [zulm ile]

Ẓulm ile her kim ölse fi'l-ḥāl zinde eyler
ʿAdlüñde var meğer kim nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem (Kas. 5, Mıs. 41). [ẓulm ile]

Çeküben leşker ili ġāret itmiş
Ḳatı ẓulm ile ol bī-devlet itmiş (Mes. 128, Mıs. 18). [ẓulm ile]

zulmānī: *Karanlık II Sıkıntı, dert.*

Bu ẓulmānī ḳafesden ḳıl mücerred
ʿAṭā ḳıl ṣevḳuñı cāna muḫalled (Mes. 1, Mıs. 17). [ẓulmānī]

Ḳıluban raḥmet ile cānumı şād
Bu ẓulmānī ḳafesden eyle āzād (Mes. 6, Mıs. 112). [ẓulmānī]

züʾl-menn: *Allah, tanrı.*

Oldur muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳādīm ü Ḳādir ü **züʾl-menn** ü Kirdgār *(Kas. 1, Mıs. 22). [züʾl-menn]*

zulmet: *Karanlık II Sıkıntı, dert.*

Teşnelikden ölme iy dil çünki irdüñ nūş ḳıl
Çekmeden ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur (Gaz. 40, Mıs. 4). [ẓulmet]

Küfrüñ gicesi içre ṭoġup mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem (Kas. 4, Mıs. 36). [ẓulmet]

Bu ẓulmetden baña virgil necātı
İçür luṭfuñıla āb-ı ḥayātı (Mes. 6, Mıs. 127).
[ẓulmetden, -den]

Heyūlā ẓulmetinden cānı saḳla
Ṣoñ ucı dīvden imānı saḳla (Mes. 6, Mıs. 259).
[ẓulmetinden, -i, -n, -den]

Ṣaçuban ʿāleme dīn raḥmetini
Iraġ eyledi küfrüñ ẓulmetini (Mes. 7, Mıs. 66).
[ẓulmetini, -i, -n, -i]

Egerçi ẓulmete derd ile girdüm
Ṣoñ ucı çeşme-i ḥayvāna irdüm (Mes. 158, Mıs. 19).
[ẓulmete, -e]

Saçı ẓulmet dudaġı āb-ı ḥayvān
Çü virür çeşme-i ḥayvān bigi cān (Mes. 167, Mıs. 99). [ẓulmet]

Cihānı mihr ile gündüz idersin
Girü ẓulmetle anı düpdüz idersin (Mes. 3, Mıs. 58).
[ẓulmetle, -le]

ẓulmet iriş-: *Karanlık olmak.*

Çü ḫālī oldı yir yüzi güneşden
Giceye **ẓulmet irişdi** Ḥabeşden *(Mes. 38, Mıs. 18).*
[ẓulmet irişdi, -di]

zümürrüd: *(Ar.) Zümrüt.*

Ele tīġ-i zümürrüd-fām aldı
Zümürrüdle eçdehādan kām aldı *(Mes. 28, Mıs. 64). [zümürrüdle, -le]*

zümürrüd-renk: *Parlak yeşil renkli.*

Zümürrüd-renk olmış idi eşcār
Müzeyyen olmış idi bāġ u gülzār *(Mes. 18, Mıs. 5).*
[zümürrüd-renk]

zūr-ı bāzū: *Pazı gücü, kol kuvveti.*

Dimezven göstereyin zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu (Mes. 28, Mıs. 39).
[zūr-ı bāzū]

Buña hīç aṣṣı itmez zūr-ı bāzū
Neyise göreyüm başumda yazu (Mes. 126, Mıs. 49).
[zūr-ı bāzū]

zūr-ı bāzū göster-: *Pazu gücü göstermek.*

Ḳılayın gösterüben zūr-ı bāzū
Göreyüm neyimiş başumda yazu *(Mes. 148, Mıs. 51). [zūr-ı bāzū gösterüben, -üben]*